Ancien Testament	Nouveau Testament
1. [GEN] GENESE 2. [EXO] EXODE 3. [LEV] LEVITIQUE 4. [NUM] NOMBRES 5. [DEU] DEUTERONOME 6. [JOS] JOSUE 7. [JDG] JUGES 8. [RUT] RUTH 9. [1SA] 1SAMUEL 10.[2SA] 2SAMUEL 11.[1KI] 1ROIS 12.[2KI] 2ROIS 13.[1CH] 1CHRONIQUES 14.[2CH] 2CHRONIQUES 15.[EZR] ESDRAS 16.[NEH] NEHEMIE 17.[EST] ESTHER 18.[JOB] JOB 19.[PSA] PSAUMES 20.[PRO] PROVERBES 21.[ECC] ECCLESIASTE 22.[SNG] CANTIQUE DES CANTIQUES 23.[ISA] ESAIE 24.[JER] JEREMIE 25.[LAM] LAMENTATIONS 26.[EZK] EZECHIEL 27.[DAN] DANIEL 28.[HOS] OSEE 29.[JOL] JOEL 30.[AMO] AMOS 31.[OBA] ABDIAS 32.[JON] JONAS 33.[MIC] MICHEE 34.[NAM] NAHOUM 35.[HAB] HABACUC 36.[ZEP] SOPHONIE 37.[HAG] AGGEE 38.[ZEC] ZACHARIE 39.[MAL] MALACHIE	40.[MAT] MATTHIEU 41.[MRK] MARC 42.[LUK] LUC 43.[JHN] JEAN 44.[ACT] ACTES 45.[ROM] ROMAINS 46.[1CO] 1CORINTHIENS 47.[2CO] 2CORINTHIENS 48.[GAL] GALATES 49.[EPH] EPHESIENS 50.[PHP] PHILIPPIENS 51.[COL] COLOSSIENS 52.[1TH] 1THESSALONICIENS 53.[2TH] 2THESSALONICIENS 54.[1TI] 1TIMOTHEE 55.[2TI] 2TIMOTHEE 56.[TIT] TITE 57.[PHM] PHILEMON 58.[HEB] HEBREUX 59.[JAS] JACQUES 60.[1PE] 1PIERRE 61.[2PE] 2PIERRE 62.[1JN] 1JEAN 63.[2JN] 2JEAN 64.[3JN] 3JEAN 65.[JUD] JUDE 66.[REV] APOCALYPSE

GEN
1
1 Sintina gaa Irikoy na beena da ganda taka. 2 Ganda go mo batama koonu no kaŋ sinda alhaali,
hari guusuyaŋo boŋ mo, kala kubay. Irikoy Biya mo goono ga yooje harey boŋ. 3 Gaa no Irikoy ne:
«Kaari ma te.» Kaaro mo te. 4 Irikoy di kaŋ kaaro ga boori, nga mo na kaaro da kuba fay. 5 Irikoy
ne kaaro se Zaari. Kuba mo, a ne a se Cin. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi sintina nooya. 6
Irikoy ne mo: «Batama ma te harey da care game ra hal a ma harey fay da care.» 7 Irikoy na batama
te mo, a na harey kaŋ yaŋ go batama cire fay da harey kaŋ yaŋ go batama boŋ. Yaadin mo no te. 8
Irikoy na batama maa daŋ ka ne a se Beene. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi hinkanta nooya. 9
Irikoy ne: «Beene batama cire harey ma margu nangu folloŋ, ganda laabo mo ma bangay.» Yaadin
mo no te. 10 Irikoy na ganda batama maa daŋ Ndunnya. A na harey marganta mo maa daŋ Teeku.
Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori. 11 Irikoy ne: «Subu nda tuuri izey kaŋ ga hay yaŋ mo ma fatta
ka fun laabo ra, da tuuri-nyaŋey kaŋ ga izeyaŋ hay, wo kaŋ gonda gure, i afo kulu nga dumo boŋ.»
Yaadin mo no laabo te. 12 Subu nda tuuri izey kaŋ yaŋ ga hay ngey dumey boŋ binde fatta ka fun
laabo ra, ngey nda tuuri-nyaŋey kaŋ ga izeyaŋ hay, kaŋ yaŋ gonda gure, ngey dumey boŋ. Irikoy di
kaŋ woodin mo ga boori. 13 Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi hinzanta nooya. 14 Irikoy ne:
«Hayey kaŋ ga kaari ma te beene batama ra, hala fayyaŋ ma te cin da zaari game ra. I ma goro mo
alaamayaŋ jiirey da jirbey da alwaatey se. 15 I ma goro mo kaariyaŋ beene batama ra, ka te kaari
ndunnya se.» Yaadin mo no te. 16 Irikoy na kaari beeri hinka din te, ibambata ma may zaari, ikayna
mo ma may cin. A na handariyayzey mo te. 17 Irikoy n'i daŋ beene batama ra zama i ma kaari
ndunnya boŋ, 18 i ma may cin da zaari, i ma kubay da kaari fay mo. Irikoy di kaŋ woodin mo ga
boori. 19 Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi taacanta nooya. 20 Irikoy ne: «Harey ma fundikooni
boobo hay kaŋ ga yooje, wo kaŋ yaŋ gonda fundi. Curayzey mo ma deesi beene batama ra ndunnya
se beene.» 21 Irikoy na teeku ham bambatey mo taka, da fundikooni kulu kaŋ ga yooje, wo kaŋ yaŋ
ga nyuturu-nyuturu harey ra, a n'i taka ngey dumey boŋ. A na curo kulu kaŋ ga deesi mo taka nga
dumo boŋ. Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori. 22 Irikoy n'i albarkandi ka ne: «Wa ize boobo hay ka
baa ka tonton. Araŋ ma teekoy harey toonandi. Curayzey mo ma baa ka tonton ndunnya ra.» 23
Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi guwanta nooya. 24 Irikoy ne: «Laabo mo ma baafunayaŋ hay,
afo kulu nga dumo boŋ, kwaara almaney da wo kaŋ yaŋ ga ganda biri, da ndunnya ganji hamey
ngey dumey boŋ.» Yaadin mo no ka te. 25 Irikoy na ganji hamey taka ngey dumey boŋ, kwaara
almaney mo ngey dumey boŋ, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ ngey dumey boŋ. Irikoy di
kaŋ woodin mo ga boori. 26 Woodin banda Irikoy ne: «Iri ma boro te iri alhaalo ra, iri wane
himando boŋ. I ma teeku hamey da beene curey da almaney may. I ma ndunnya may, da hay kulu
kaŋ ga ganda biri ganda laabo boŋ.» 27 Irikoy binde na boro taka nga alhaalo boŋ, Irikoy alhaalo ra
no a n'i taka, alboro nda wayboro a n'i taka. 28 Irikoy n'i albarkandi mo. Irikoy ne i se: «Araŋ ma
ize boobo hay ka baa ka tonton. Araŋ ma ndunnya may mo, araŋ ma teeku hamey may, da beene
batama curayzey, da fundikooni kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ.» 29 Irikoy ne mo: «Guna, ay
n'araŋ no tuurey kulu kaŋ ga ize hay, kaŋ yaŋ go ndunnya fando kulu boŋ, da tuuri-nya kulu kaŋ ga
ize hay mo kaŋ gonda gure. I ga ciya araŋ se ŋwaari. 30 Alman kulu kaŋ go ndunnya ra, da beene
curo kulu, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ mo, kaŋ yaŋ ra fundi go, ay na kobto tayo no i se
a ma ciya i se ŋwaari.» Yaadin mo no ka te. 31 Irikoy na hay kulu kaŋ nga te guna, i go mo, i kulu
ga boori gumo. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi iddanta nooya.
2
1 Yaadin no beene da ganda da ngey jama kulu taka ka ban d'a. 2 Irikoy na nga goyo kaŋ a te ban
zaari iyyanta hane, a fulanzam mo nga goyo kulu kaŋ a te gaa, zaari iyyanta hane. 3 Irikoy na zaari
iyyanta din albarkandi, a n'a beerandi mo, zama zaaro din ra no a fulanzam nga goyey kulu gaa, kaŋ
a te da wo kaŋ a taka ka ban. 4 Woone yaŋ no ga ti beene nda ganda baarey, waato kaŋ i n'i taka,
waato kaŋ Rabbi Irikoy na beene nda ganda te: 5 Tuuri-nya si no ndunnya ra. Subu mana fatta jina,
zama Rabbi Irikoy mana naŋ hari ma kaa, zama boro si no kaŋ ga laabo far. 6 Amma dullu yeeno fo
no ga fun ganda ka laabo kulu tayandi. 7 Rabbi Irikoy na alboro te da laabu, a na fundi funsu a niine
funey ra. Waato din gaa no albora ciya takahari kaŋ gonda fundi. 8 Woodin banda Rabbi Irikoy na
kali fo tilam Eden ra wayna funay haray, a na albora kaŋ a te din daŋ a ra. 9 Rabbi Irikoy na tuuri-

nya dumi kulu fattandi laabo ra, kaŋ gunayaŋ ga boori, kaŋ yaŋ ŋwaari ga kaan mo. Fundi tuuri-nyaŋo mo fatta Eden kalo bindo ra, da tuuri-nyaŋo kaŋ ga boro no ihanno da ilaalo game ra fayanka. 10 Isa fo fatta Eden ra ka kalo haŋandi, woodin banda a fay kambe taaci. 11 Sintinay wano maa Pison, woodin no ka Habila laabo kulu windi, naŋ kaŋ gonda wura. 12 Laabo din wura mo, ihanno no. Noodin gonda bidila da oniks* tondi mo. 13 Isa hinkanta maa Jihon: nga no ka windi-windi Etiyopi laabo kulu ra. 14 Isa hinzanta maa Hiddekel, nga no ga zuru Assiriya laabo se wayna funay haray. Isa taacanta maa Ufratis. 15 Rabbi Irikoy na bora sambu ka daŋ Eden kalo ra, a m'a far, a ma haggoy d'a mo. 16 Rabbi Irikoy na bora no hin sanni ka ne: «Daahir ni ga hin ka ŋwa tuuri-nyaŋey izey gaa. 17 Amma day ihanno nda ilaalo fayankayaŋ tuuri-nyaŋo, ni ma si ŋwa a gaa, zama zaari kulu kaŋ ni ŋwa woodin gaa, daahir ni ga bu.» 18 Rabbi Irikoy ne: «Alboro mana hagu nda nga fo goray. Ay ga te a se gaako fo kaŋ ga hagu a se.» 19 Rabbi Irikoy jin ka ganji hamey kulu nda beene curey kulu te da laabu. A kand'ey albora do, nga ma di mate kaŋ no a g'i ce d'a. Haŋ kaŋ albora ne fundikooni kulu se mo, yaadin no a maa go. 20 Albora na maa daŋ kwaara almaney, da beene curey, da ganji hamey kaŋ yaŋ go ganjo ra gaa. Amma hala hõ albora se i mana du gaako kaŋ ga hagu a se. 21 Waato din gaa no Rabbi Irikoy na jirbi tiŋo fo taŋ albora gaa, hal a jirbi. A na caraw bir'ize fo kaa albora gaa, ka ye ka nango daabu nda basi. 22 Rabbi Irikoy na wayboro te da caraw biriyo din kaŋ a kaa albora gaa. A kand'a albora do. 23 Waato din no albora ne: «Sohõ woone biri no kaŋ fun ay biriyey ra, basi mo no kaŋ fun ay baso ra. I ga ne a se wayboro, zama alboro gaa no i n'a kaa.» 24 Woodin se no alboro ga nga baaba nda nga nya naŋ, ka naagu nga wando gaa, i ga ciya mo gaaham folloŋ. 25 Albora da nga wando goro gaa-koonu, haawi mo man'i di.

3

1 Amma gondi waani hiila ka bisa almaney kulu kaŋ Rabbi Irikoy te. A ne waybora se: «Haba? cimi no kaŋ Irikoy ne araŋ ma si ŋwa tuuri-nya kulu gaa kaŋ go kalo ra?» 2 Waybora tu ka ne a se: «Kalo tuuri-nyaŋey, i yadda iri se iri m'i ŋwa. 3 Amma tuuri-nyaŋo kaŋ go kalo bindo ra izey, Irikoy ne: ‹Araŋ ma s'i ŋwa, araŋ ma s'i ham mo, zama araŋ ma si bu se.› » 4 Gondo ne waybora se: «Manti hal araŋ ga bu da cimi no bo! 5 Zama Irikoy bay zaari kaŋ araŋ ŋwa a gaa, araŋ moy ga feeri hal araŋ ga ciya danga Irikoy cine, ka hari hanno nda hari laalo bay.» 6 Waato kaŋ waybora di kaŋ tuuri-nyaŋo ga kaan ŋwaari se, a gunayaŋ ga boori mo gaa, tuuri-nya kaŋ ga beejandi mo no laakal nooyaŋ se, kala waybora kaa a izey ga ka ŋwa. A no nga kurnyo mo se, kaŋ go a jarga, nga mo ŋwa. 7 I boro hinka moy fiti. I bay kaŋ ngey go gaa-koonu. I na jeejay* kobtoyaŋ taa care gaa, ka haw ngey cantey gaa. 8 Kal i maa Rabbi Irikoy jinde kaŋ goono ga windi kalo ra wiciri kambu haray. Adamu nda nga wando tugu Irikoy se kalo tuuri-nyaŋey ra. 9 Amma Rabbi Irikoy na Adamu ce ka ne a se: «Man no ni go?» 10 Albora tu a se ka ne: «Ay maa ni jinda no kalo ra. Ay mo humburu, zama ay go gaa-koonu, woodin se no ay tugu.» 11 Rabbi Irikoy mo ne a se: «May ka ci ni se ka ne koonu no ni go? Ngo, manti tuuri-nyaŋo kaŋ ay ne ni ma si ŋwa gaa no ni ŋwa?» 12 Albora ne: «Waybora kaŋ ni daŋ a ma goro ay banda, nga no k'ay no tuuri-nyaŋo gaa, ay mo ŋwa.» 13 Rabbi Irikoy ne waybora se: «Ifo no ni te wo?» Waybora mo ne: «Gondo no k'ay darandi, ay mo ŋwa.» 14 Rabbi Irikoy ne gondo se: «Za kaŋ ni na woone te, ay na ni laali kwaara almaney da ganji hamey kulu game ra. Ni gunda boŋ no ni ga dira. Kusa no ni ga ŋwa mo, kala ni fundo me. 15 Ay ga ibaretaray daŋ mo nin da waybora game ra, ni hayyaŋo d'a hayyaŋo game ra. A ga ni boŋo tutubu, ni mo g'a maray ce kondo gaa.» 16 A ne waybora mo se: «Ay ga ni taabandi nda ni te gunde, hay-zaŋay ra no ni ga hay. Ni miila kulu mo ga ye ni kurnyo kambe ra, a ga ni may mo.» 17 A ne Adamu mo se: «Zama ni na ni wande sanni ta, hala ni ŋwa tuuri-nyaŋo gaa kaŋ ay na ni no hin sanni ka ne: ‹Ni ma si ŋwa a gaa,› A se no i ga laabo laali ni sabbay se. Kala nda ni taabi, gaa no ni ga du ka ŋwaari kaa a ra, ni fundo muudu. 18 A ga karji nda yo-karjiyaŋ hay ni se. Saajo kobtey mo, ni g'i ŋwa. 19 Kala nda ni sungay, gaa no ni ga ŋwaari ŋwa, hala hano kaŋ hane ni ga ye ka furo laabo ra, nango kaŋ ay na ni kaa. Zama ni ya laabu no. Ni ga ye ka furo laabo ra mo koyne.» 20 Adamu na nga wando maa daŋ Hawa, zama nga no ga ti boro kulu nya. 21 Rabbi Irikoy te Adamu nda nga wando se kuuru bankaarayyaŋ, k'i daabu. 22 Rabbi Irikoy ne mo: «Guna, albora te danga iri ra afo cine kaŋ a ga ihanno da ilaalo bay. Sohõ binde, a ma si nga kambe salle ka kaa fundi tuuri-nyaŋo gaa, ka ŋwa ka funa hal abada.» 23 Woodin sabbay se no Rabbi Irikoy n'a gaaray a ma fun Eden kalo ra, a ma koy ka laabo far, haya kaŋ gaa i n'a kaa. 24 Yaadin no a na Adamu gaaray d'a ka ciiti

malaykayaŋ* daŋ Eden kalo se wayna funay haray. I gonda takubayaŋ kaŋ ga ciray danga danji, i ga nyaale mo. I ga faara kuray kulu ka fundi tuuri-nyaŋo fonda kosaray.
4
1 Adamu margu nda nga wando Hawa. A te gunde mo ka Kaynu hay. A ne: «Rabbi gaakasinay do no ay du alboro!» 2 A hay koyne, a kayno Habila. Habila te hawji, amma Kaynu te alfari. 3 Alwaati fo kaa ka to kaŋ Kaynu kande fari albarka ka sarga Rabbi se. 4 Habila mo na alman hay-jine naasoyaŋ wi ka sarga. Rabbi mo na Habila nda nga sarga kulu guna k'i ta, 5 amma a mana Kaynu nda nga sarga ta. Kala Kaynu futu gumo-gumo, hal a na mo-kuura haw. 6 Rabbi ne Kaynu se: «Ifo se no ni futu? Ifo se mo no ni na mo-kuura haw? 7 Da ni na ihanno te, manti ay ga yadda? Da mo ni na hari laalo te, zunubi go ga gum fu me gaa. A anniya kulu mo ga ye ni do, amma ma te a se jine boro.» 8 Alwaato din Kaynu salaŋ nga kayne Habila se, amma kaŋ i go saajo ra, Kaynu kaŋ Habila boŋ k'a wi. 9 Rabbi ne Kaynu se: «Man gaa ni kayne Habila?» A ne: «Ay si bay. Wala ay wo ay nya-izo batuko no?» 10 Rabbi ne: «Ifo no ni te wo? Ni kayne kuro jinde goono ga fun laabo ra ka hẽ ay gaa. 11 Sohõ binde ni ga laali laabo ra kaŋ na nga me feeri ka ni kayne kuro ta ni kambe ra. 12 Da ni n'a far, a si ni no nga albarka koyne. Ni ga dira ka windi a boŋ nangu kulu yaamo.» 13 Kaynu ne Rabbi se: «Ay alhakko bisa ay hina. 14 Guna, ni g'ay gaaray k'ay kaa ne laabo ra, ay ga daray ni se mo. Ay ga dira ka windi yaamo ndunnya boŋ. Boro kulu kaŋ di ay mo g'ay wi.» 15 Rabbi ne a se: «Boro kulu kaŋ na Kaynu wi, ay ga bana bora gaa sorro iyye.» Kala Rabbi na seeda fo daŋ Kaynu gaa, zama boro kaŋ di a ma s'a wi se. 16 Woodin banda Kaynu dira ka mooru Irikoy jine. A koy ka goro laabu fo ra kaŋ se i ga ne Nodu, a go Eden se wayna funay haray. 17 Kaynu margu nda nga wando. A te gunde ka Hanoku hay. Kaynu na kwaara fo sinji ka nga izo maa daŋ a gaa, Hanoku. 18 Hanoku na Iradu hay, Iradu mo na Metusayel hay, Metusayel mo na Lameku hay. 19 Lameku na wande hinka hiiji, afo maa Ada, afa mo maa Zilla. 20 Ada no ka Yabal hay. Nga no ga ti kuuru fu ra gorokoy kulu se baaba, kaŋ yaŋ gonda alman. 21 A kayno maa ga ti Yubal. Nga no ga ti moolo nda seese karkoy kulu baaba. 22 Zilla mo na Tubal-Kaynu hay. Nga no ga guuru-say da guuru-bi jinayey dan. Tubal-Kaynu waymo maa Naama. 23 Lameku ne nga wandey se: «Ada da Zilla, araŋ ma hangan ay se. Lameku wandey, araŋ ma hangan ay se. Ay na alboro fo wi, zama a n'ay maray. Ay na arwasu fo wi, zama a n'ay kar se. 24 I ga bana Kaynu se sorro iyye. Lameku mo, i ga bana a se sorro wayye cindi iyye.» 25 Adamu margu nda nga wando koyne. A na ize fo hay, a n'a maa daŋ Sita. Zama a ne: «Irikoy n'ay no ize fo Habila kaŋ Kaynu wi nango ra.» 26 Sita mo du ize kaŋ maa Enosu. Waato din no borey sintin ka Rabbi maa ce.
5
1 Adamu bandey tira neeya: Hano kaŋ hane Irikoy na boro taka, danga Irikoy alhaalo cine no a n'a te. 2 Alboro nda wayboro a n'i taka. A n'i albarkandi, a n'i maa daŋ boro, zaaro kaŋ a n'i taka. 3 Adamu te jiiri zangu nda waranza, gaa no a na ize fo hay nga bumbo alhaalo cine, danga nga himando boŋ. A n'a maa daŋ Sita. 4 Sita hayyaŋo banda Adamu jirbey jiiri zangu ahakku no. A ye ka izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 5 Jirbey kulu kaŋ yaŋ Adamu te, jiiri zangu yagga da waranza no, waato din gaa no a bu. 6 Sita mo te jiiri zangu nda igu, gaa no a na Enosu hay. 7 Enosu hayyaŋo banda Sita funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda iyye. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 8 Sita jirbey kulu, jiiri zangu yagga da iway cindi hinka no, gaa no a bu. 9 Enosu mo te jiiri wayga, gaa no a na Kenan hay. 10 Kenan hayyaŋo banda Enosu funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda iway cindi gu. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 11 Enosu jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda igu no, gaa no a bu. 12 Kenan te jiiri wayye, gaa no a na Mahalalel hay. 13 Mahalalel hayyaŋo banda Kenan funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda waytaaci. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 14 Kenan jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda iway no, gaa no a bu. 15 Mahalalel te jiiri waydu cindi gu, gaa no a na Yaredu hay. 16 Yaredu hayyaŋo banda Mahalalel funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda waranza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 17 Mahalalel jirbey kulu, jiiri zangu ahakku nda wayga cindi gu no, gaa no a bu. 18 Yaredu te jiiri zangu nda waydu cindi hinka, gaa no a na Annuhu hay. 19 Annuhu hayyaŋo banda Yaredu funa ka tonton jiiri zangu ahakku. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 20 Yaredu jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda waydu cindi hinka no, gaa no a bu. 21 Annuhu te jiiri waydu cindi gu, gaa no a na Metusala hay. 22 Metusala hayyaŋo banda Annuhu dira Irikoy banda jiiri zangu hinza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 23 Annuhu jirbey kulu, jiiri

zangu hinza nda waydu cindi gu no. 24 Annuhu soobay ka dira Irikoy banda kal a daray borey se, zama Irikoy n'a sambu. 25 Metusala te jiiri zangu nda wahakku cindi iyye, gaa no a na Lameku hay. 26 Lameku hayyaŋo banda Metusala funa ka tonton jiiri zangu iyye nda wahakku cindi hinka. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 27 Metusala jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda waydu cindi yagga no, gaa no a bu. 28 Lameku te jiiri zangu nda wahakku cindi hinka, gaa no a na ize alboro fo hay 29 k'a maa daŋ Nuhu. A ne: «Nga no g'iri kunfa iri goyo d'iri kambey taabo se, laabo kaŋ Rabbi laali din sabbay se.» 30 Nuhu hayyaŋo banda Lameku funa ka tonton jiiri zangu gu da wayga cindi gu. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 31 Lameku jirbey kulu, jiiri zangu iyye nda wayye cindi iyye no, gaa no a bu. 32 Nuhu te jiiri zangu gu, gaa no a na Sem da Ham da Zafetu hay.

6

1 Saaya kaŋ borey sintin ka baa ndunnya fando boŋ, i na ize wayboroyaŋ hay. 2 Kala Irikoy izey di kaŋ borey ize wayey ga boori. I na wandeyaŋ suuban ka sambu i ra, wo kulu kaŋ ngey ga ba. 3 Kala Rabbi ne: «Ay Biya si kakaw da boro hal abada, zama nga wo Adam-ize no. Amma jirbey kaŋ a ga goro ga to jiiri zangu nda waranka.» 4 Jirbey din ra Nefilimyaŋ* go ndunnya ra, da tunfaana banda mo. D'i margu nda borey ize wayey, i ga izeyaŋ hay i se. Ngey no ga ti boro gaabikooney kaŋ yaŋ goro doŋ, borey kaŋ yaŋ te maa. 5 Rabbi di kaŋ borey laala baa ndunnya ra. A di mo mate kaŋ hay kulu kaŋ i ga miila ngey biney ra, ilaalo koonu no waati kulu. 6 Haya kokor ka Rabbi di da kaŋ nga na boro te ndunnya boŋ. A dooru a gaa a bina ra mo. 7 Rabbi ne: «Borey kaŋ ay taka, ay g'i tuusu ndunnya fando boŋ: borey da almaney da ganda birantey da beene curey, zama a kokor k'ay di kaŋ ay n'i te.» 8 Amma Nuhu du gomni Rabbi do. 9 Woone yaŋ no ga ti Nuhu bandey: Nuhu wo adilante no, a sinda taali kulu nga zamana borey game ra. Nuhu go ga dira Irikoy banda. 10 Nuhu na ize aru hinza hay, kaŋ yaŋ ga ti Sem da Ham da Zafetu. 11 Ndunnya mo hasara Irikoy jine, ndunnya to da toonye mo. 12 Irikoy na ndunnya guna. A kulu go mo, a hasara, zama Adam-ize fo kulu na nga fonda halaci ndunnya boŋ. 13 Kala Irikoy ne Nuhu se: «Fundikooni kulu to nga aloomaro me ay jine, zama i na ndunnya toonandi nda toonye. Guna mo, a si gay kaŋ ay g'i halaci, ngey nda ndunnya kulu. 14 Day nin wo, ni ma hi fo te da yufra* bundu. Fu-izeyaŋ no ni ga te hiyo ra. Ni g'a tuusu nda gudron* a ra d'a banda gaa haray. 15 Mate kaŋ ni g'a te neeya: hiyo salleyaŋ, kambe kar zangu hinza, a tafayyaŋo ma to kambe kar waygu, a kuuyaŋo mo ma to kambe kar waranza. 16 Ni ga naŋ hiyo funey ma saba nda kambe kar fo kuuyaŋ, m'a te beene. Hiyo meyo mo, ni m'a te carawo gaa. Ni ma hiyo te da dake-care hinza: ganda wane, da bindi wane, da beene wane. 17 Ay mo, a si gay kaŋ ay ga kande tunfaana haro ndunnya boŋ, zama a ma fundikooney kulu halaci, wo kaŋ yaŋ gonda fundi ka fulanzam, kaŋ yaŋ go beena cire. Hay kulu kaŋ go ndunnya ra ga bu. 18 Amma ay ga alkawli tabbatandi ni se. Ni ga furo hiyo ra, nin da ni izey da ni wando da ni izey wandey ni banda. 19 Ham kulu mo kaŋ gonda fundi i dumey kulu ra, ni ma ihinka-hinka daŋ hiyo ra, alboro fo da wayboro fo, zama i ma funa ni banda. 20 Curey mo, ngey dumey boŋ, da almaney ngey dumey boŋ, da wo kaŋ ga ganda biri laabo ra kulu mo ngey dumey boŋ -- dumey kulu ra ihinka-hinka ga kaa ni do zama ni m'i fundey hallasi. 21 Ma konda ni banda ŋwaari dumi kulu kaŋ ga ŋwa mo k'i margu ni do. A ga ciya nin d'ey kulu se ŋwaari.» 22 Yaadin mo no Nuhu te. Haŋ kaŋ Irikoy ci a se kulu, a n'a te.

7

1 Rabbi ne Nuhu se: «Ma kaa, nin da ni windi borey kulu, ka furo hiyo ra, zama ay di ni ya adilante no _ay jine|_ zamana woone borey game ra. 2 Ni ma sambu alman halalantey kulu ra, ka kond'ey iyye-iyye, alboro nda wayboro. Alman kulu kaŋ si halal mo, ni ma kand'ey ihinka-hinka, alboro nda wayboro. 3 Beene curey mo, ma kand'ey iyye-iyye, alboro nda wayboro, k'i dumey hallasi nda fundi ndunnya kulu ra. 4 Zama ne ka koy jirbi iyye, ay ga naŋ hari ma kaa ndunnya boŋ zaari waytaaci nda cin waytaaci. Fundikooni kulu kaŋ ay te mo, ay g'a tuusu ka kaa ndunnya fando boŋ.» 5 Nuhu binde te mate kulu kaŋ Rabbi ci nga se. 6 Nuhu gonda jiiri zangu iddu waato kaŋ tunfaana haro te ndunnya boŋ. 7 Nuhu nda nga wando, da nga izey da izey wandey, i kulu furo hiyo ra tunfaana haro sabbay se. 8 Alman halalantey ra da almaney kaŋ si halal, da curey, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ, 9 i kulu furo ihinka-hinka Nuhu do hiyo ra, alboro nda wayboro, mate kaŋ cine Irikoy ci Nuhu se. 10 Jirbi iyye banda, kala tunfaana haro go, a kaa ndunnya boŋ. 11 Nuhu jiiri zangu iddanta ra, a handu hinkanta, a zaari way cindi iyyanta hane no laabo ra haro zotti, beene batama daabirjo

mo fiti. 12 Hari soobay ka kaŋ laabo boŋ zaari waytaaci nda cin waytaaci. 13 Zaaro din kaŋ Nuhu furo hiyo ra da Sem da Ham da Zafetu kaŋ yaŋ ga ti Nuhu izey, da Nuhu wando d'a ize arey wande hinza, i kulu furo care banda. 14 Ngey nda ganji hamey kulu ngey dumey boŋ, da kwaara alman dumi kulu ngey dumey boŋ, da ganda birantey kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ, da beene curey kulu ngey dumey boŋ, da hay kulu kaŋ gonda fata ngey dumey boŋ, 15 i furo Nuhu do hiyo ra ihinka-hinka -- ham dumi kulu kaŋ gonda fundi ga fulanzam. 16 I furo, alboro nda wayboro, hamey kulu ra, danga mate kaŋ cine Irikoy ci Nuhu se. Waato din gaa Rabbi na hiyo meyo daabu a boŋ, a ra haray. 17 Tunfaana haro go ndunnya boŋ jirbi waytaaci, haro tonton mo, kal a na hiyo sambu hala beene ndunnya boŋ. 18 Haro tonton gumo, a baa mo ndunnya boŋ. Hiyo goono ga doy haro boŋ. 19 Haro soobay ka tonton gumo-gumo hal a na tondi kuukey kulu kaŋ yaŋ go beene batama cire daabu. Haro n'i kulu gon. 20 Haro furo ka tondi beerey kulu gon kal a to kambe kar way cindi gu. 21 Ham kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ mo kulu bu. Beene curey kulu bu, ngey nda kwaara almaney, da ganji hamey, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ da borey kulu. 22 Hay kulu kaŋ ga fulanzam, kaŋ gonda fundi fulanzama nga niine funey ra, kaŋ go no mo laabu koga boŋ, i bu. 23 Fundi kulu kaŋ go ndunnya boŋ halaci: borey da alman dumi kulu da ganda birante kulu da beene curey, i n'i kulu tuusu ka kaa ndunnya boŋ. Nuhu nda fundikooney kaŋ yaŋ go a banda hiyo ra hinne no ka cindi. 24 Tunfaana hin ndunnya hal a to jirbi zangu nda waygu.

8

1 Irikoy fongu Nuhu nda ganji hamey da kwaara almaney kulu kaŋ yaŋ go a banda hiyo ra. Irikoy na haw fo daŋ a ma faaru ndunnya boŋ, hala haro ye. 2 A na ganda harey da beene daabirjo lutu, a na beene haro mo gaay. 3 Haro mo soobay ka zabu ka fun laabo boŋ waati kulu. Jirbi zangu nda waygo banda haro zabu ndunnya boŋ. 4 Handu iyyanta, zaari way cindi iyyanta hando ra no hiyo fandi Ararat tondey boŋ. 5 Haro soobay ka zabu waati kulu hala handu wayanta. Handu wayanta zaari sintina ra, tondey boŋey sintin ka bangay. 6 A go no, jirbi waytaaci banda, kala Nuhu na daabirjo kaa finetaro kaŋ a te hiyo ra gaa. 7 A na gaaru fo taŋ kaŋ soobay ka windi-windi kala haro koogu ndunnya boŋ. 8 A na koloŋay fo mo taŋ, zama nga ma di hala haro kulu fun laabo boŋ. 9 Amma koloŋa mana du nangu kaŋ ga zumbu. A ye ka kaa Nuhu do hiyo ra, zama haro go no ndunnya fando kulu boŋ. Kala Nuhu na nga kambe salle k'a candi ka daŋ nga do hiyo ra. 10 A ye ka batu jirbi iyye fo, a na koloŋa taŋ koyne a ma fun hiyo ra. 11 Koloŋa ye ka kaa a do wiciri kambo ra. Kal a kande zeytun* kobto fo nga meyo ra kaŋ a kosu. Woodin gaa no Nuhu bay kaŋ haro kulu dandi ka fun laabo boŋ. 12 A goro koyne jirbi iyye, a na koloŋa taŋ. A mana ye ka kaa Nuhu do koyne. 13 A go no mo, _Nuhu|_ jiiri zangu iddu nda afo ra, handu sintina zaari sintina ra, kala harey koogu ka fun laabo boŋ. Nuhu na hiyo daabirjo kaa. A guna, a di kaŋ laabo batama goono ga koogu. 14 Handu hinkanta, a jirbi waranka cindi iyyanta ra, laabo koogu gumo. 15 Irikoy salaŋ Nuhu se ka ne: 16 «Ma fatta hiyo ra, nin da ni wando da ni ize arey da ngey wandey ni banda. 17 Ma fundikooney kulu kaŋ yaŋ go ni banda mo fattandi: curey da almaney da gande birantey kulu kaŋ yaŋ ga ganda biri laabo boŋ. I ma hay ka te ize boobo ka tonton laabo boŋ.» 18 Nuhu binde fatta, nga nda nga izey da nga wando da izey wandey care banda. 19 Alman kulu, da ganda birante kulu, da curo kulu, da haŋ kaŋ ga ganda biri laabo boŋ fatta hiyo ra, ngey dumey boŋ. 20 Nuhu na sargay* feema te Rabbi se. A suuban alman halalantey kulu ra, da curo hanantey kulu ra mo. A n'i sarga k'i ton feema boŋ. 21 Kala Rabbi maa haw kaana. Rabbi ne nga bina ra: «Ay si ye ka laabo laali koyne boro sabbay se, zama boro bine fonguyaŋ, ilaalo no za a zankatara gaa. Ay si ye mo ka hay kulu kaŋ ga funa kar, mate kaŋ ay jin ka te din. 22 Waati kulu kaŋ ndunnya go no mo, burjina nda heemar, hargu nda fufule, kaydiya nda jaw, cin da zaari si jaŋ ka te.»

9

1 Irikoy na Nuhu nda nga izey albarkandi ka ne i se: «Araŋ ma ize boobo hay. Araŋ ma baa ka tonton, ka ndunnya toonandi. 2 Araŋ humburkuma d'araŋ joota ga ndunnya ganji hamey kulu di, da beene curey kulu mo da hay kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ, da teeku ra ham kulu. Ay n'i daŋ araŋ kambe ra. 3 Hay kulu kaŋ ga ganda biri, kaŋ gonda fundi mo ga ciya araŋ se ŋwaari. Ay na ikulu no araŋ se, mate kaŋ cine ay jin ka kobto kulu no araŋ se. 4 Kala day, ham da nga fundo, kaŋ ga ti a kuro, woodin wo araŋ ma s'a ŋwa. 5 Daahir, ay g'araŋ fundey kuro ceeci araŋ do, ay g'a ceeci alman kulu do, da boro kulu do mo. Boro kulu nya-ize kambe ra mo no ay ga boro kuri ceeci. 6 Boro kulu

kaŋ na boro kuri mun, boro kambe do no i g'a kuro mun, zama Irikoy himando ra no a na boro te. 7 Araŋ mo, kal araŋ ma ize boobo hay. Araŋ ma tonton, araŋ ma daaru ndunnya ra ka hay ka baa a ra.» 8 Irikoy salaŋ Nuhu nda nga izey kaŋ go a banda se ka ne: 9 «A go, ay bumbo, ay g'ay alkawlo tabbatandi araŋ d'araŋ banda se, 10 da fundikooney kulu kaŋ go araŋ banda se, ngey: curey da kwaara almaney da ganji hamey kulu kaŋ go ndunnya ra araŋ banda, danga wo kulu kaŋ ga fatta hiyo ra, ndunnya fundikooney kulu. 11 Ay g'ay alkawlo tabbatandi araŋ se, kaŋ ay si ye ka fundi kulu tuusu nda tunfaana haro. Tunfaana si ye ka te kaŋ ga ndunnya halaci mo koyne.» 12 Irikoy ne mo: «Alkawlo kaŋ ay ga sambu in d'araŋ game ra, da in da fundikooney kulu kaŋ go araŋ banda mo game ra hala zamaney kaŋ sinda me, a seeda neeya: 13 Ay n'ay sajeera daŋ beene buru ra. A ga ciya in da ndunnya game ra alkawlo seeda. 14 A ga ciya mo, saaya kaŋ ay ga kande beene hirriyaŋ ndunnya boŋ, boro ga di sajeera hirriyaŋo ra. 15 Ay mo ga fongu ay alkawlo kaŋ go in d'araŋ da baafuna basikoy kulu mo game ra. Hari si ye ka te tunfaana ka fundi kulu halaci koyne. 16 Sajeera ga goro hirriyaŋo ra. Ay g'a guna mo hal ay ma fongu alkawlo kaŋ ga duumi kaŋ go Irikoy da baafuna basikoy kulu game ra ndunnya boŋ.» 17 Irikoy ne Nuhu se: «Woodin no ga ti alkawlo kaŋ ay tabbatandi din se seeda, in da fundi kulu kaŋ go ndunnya boŋ game ra.» 18 Nuhu izey binde kaŋ yaŋ fun hiyo ra ga ti Sem da Ham da Zafetu. Ham no ga ti Kanaana baaba. 19 Boro hinza din no ga ti Nuhu izey. Borey din banda no say-say ndunnya kulu ra. 20 Nuhu sintin ka far, hala mo a na reyzin* kali fo tilam. 21 A haŋ duvaŋo* gaa, kal a bugu. A go nga kuuru fuwo ra gaa-koonu. 22 Kala Ham, Kanaana baabo, di nga baaba koonu. A ci nga nya-ize hinka kaŋ yaŋ go taray se. 23 Kala Sem da Zafetu na kunta fo sambu ka dake ngey boro hinka jasey gaa, i soobay ka dira banda-banda. I na ngey baabo gaa-koono daabu. I moy go ga banda guna hal i mana di ngey baabo gaa-koono. 24 Nuhu mo, waato kaŋ a mo hay, duvaŋo* kaŋ a haŋ din n'a taŋ, a bay mo haŋ kaŋ no nga koda te nga se, 25 kal a ne: «Kanaana ga ciya laalante. bannyey bannya no a ga ciya nga nya-izey se.» 26 A ne koyne: «I ma Rabbi Irikoy, Sem wano, sifa. Kanaana ma ciya Sem se bannya. 27 Irikoy ma Zafetu yulwandi, a ma goro Sem kuuru fuwey ra. Kanaana ma ciya a se bannya.» 28 Tunfaana haro banda Nuhu goro jiiri zangu hinza nda waygu. 29 Nuhu jirbey kulu mo, jiiri zangu yagga nda waygu no, gaa no a bu.

10

1 Nuhu izey, Sem da Ham da Zafetu bandey neeya: i na izeyaŋ hay i se tunfaana banda. 2 Zafetu izey neeya: Gomer da Magog da Maday da Yaban da Tubal da Mesek da Tiras. 3 Gomer izey mo neeya: Askenazu da Rifat da Togarma. 4 Yaban izey mo neeya: Elisa nda Tarsis da Cittancey da Dodanancey. 5 I gaa no teeku me gaa borey fun, afo kulu ngey laabey ra, i kulu nda ngey ciiney, ngey dumey boŋ, ngey kundey ra. 6 Ham izey mo neeya: Kus da Mizrayim da Put da Kanaana. 7 Kus izey mo: Seyba nda Habila nda Sabta nda Ra-Amma nda Sabteka. Ra-Amma izey mo Seba nda Dedan no. 8 Kus na Nimrudu hay. Nga no ka sintin ka te bonkooni ndunnya ra, 9 gaw gaabikooni mo no Rabbi jine. Woodin se no i ga ne: «Gaw gaabikooni no Rabbi jine, danga Nimrudu cine.» 10 A koytara sintina ga ti Babila* nda Ereku nda Akkadu, da Kalne, kaŋ yaŋ go Sinar laabo ra. 11 Laabo din ra no a fun ka koy Assiriya. A na Ninawiya cina, da Rehobot kwaara da Kala 12 da Rese, nga ga ti gallu bambata din kaŋ go Ninawiya nda Kala game ra. 13 Mizrayim na Ludancey hay, da Anamancey, da Lehabancey, da Neftuhancey, 14 da Patrusancey, da Kasluhancey (kaŋ yaŋ gaa Filistancey fun), da Kaftorancey mo. 15 Kanaana na Sidon hay, a hay-jina nooya, da Hetu, 16 da Yebusancey da Amorancey da Jirgasancey, 17 da Hibancey da Arkancey da Sinancey 18 da Arbadancey da Zemarancey da Hamatancey mo. Woodin banda no Kanaanancey kundey daaru. 19 Kanaanancey hirro ga tun Zidon haray, da ni ga koy Gerar haray, kala ma koy Gaza, ka gana Saduma haray da Gomorata nda Adma da Zeboyim, ka koy to hala Laka mo. 20 Ham izey nooya, ngey kundey boŋ, ngey ciiney boŋ, ngey laabey ra, ngey dumey boŋ. 21 Zafetu beere Sem, kaŋ nga no ga ti Heber izey kulu baaba, i na izeyaŋ hay a se. 22 Sem izey neeya: Elam da Asura da Arpaksadu nda Ludu nda Aram. 23 Aram izey neeya: Uz da Hul da Geter da Masa. 24 Arpaksadu na Sela hay, Sela mo na Heber hay. 25 I na ize hinka hay Heber se. Afa maa ga ti Peleg, zama a jirbey ra no i na ndunnya fay-fay. A nya-izo mo maa Yoktan. 26 Nga mo na Almodadu hay, da Selet da Hazar-Mabet da Yera 27 da Hadoram da Uzal da Dikla 28 da Obal da Abimayel da Seba, 29 da Ofir da Habila nda Yobab. Borey din yaŋ kulu Yoktan izeyaŋ no. 30 I nangorayey mo, za Mesa no kala

boro ma koy Sefar haray, wayna funay haray tondi kuuku no. 31 Woodin yaŋ no ga ti Sem izey i kundey d'i ciiney boŋ, i laabey ra, d'i dumey boŋ. 32 Nuhu izey kundey nooya, i banda-bandey boŋ, i laabey ra. Ngey din gaa no dumey fun ka fay-fay ndunnya ra tunfaana banda.
11
1 Ndunnya kulu binde, i deene fo, ciyaŋ folloŋ mo. 2 A go mo, waato kaŋ i goono ga dira ka koy wayna funay haray, kal i di batama fo Sinar laabo ra. I goro noodin mo. 3 Kal i ne care se: «Iri ma koy ka fareeje kar k'i ton hal a ma boori gumo.» Fareejey binde te i se tondi, botogo mo te i se siminti. 4 I ne: «Iri ma koy ka kwaara fo da cinari kuuku fo mo cina, kaŋ a boŋo ga to hala beena gaa. Iri ma te iri boŋ se maa hala iri ma si say-say ndunnya kulu ra.» 5 Rabbi binde zumbu zama nga ma gallo guna, da cinaro kaŋ Adam-izey cina. 6 Rabbi binde ne: «Guna i go dumi folloŋ, i deene fo mo. Hari kaŋ i sintin ka te neeya. Hay kulu si no mo kaŋ ga mongo i se haŋ kaŋ i ga miila ngey ma te ra. 7 Iri ma zumbu k'i deeney diibi, i ma si faham da care sanni.» 8 Yaadin no Rabbi n'i tunandi nd'a noodin, k'i say-say nangey kulu ndunnya ra, hal i fay da gallo cinayaŋo. 9 Woodin sabbay se no i n'a maa daŋ Babila*, zama noodin no Rabbi na ndunnya kulu deeney diibi. Noodin mo no Rabbi n'i say-say ndunnya kulu ra. 10 Sem bandey neeya: Sem te jiiri zangu, gaa no a na Arpaksadu hay tunfaana haro banda jiiri hinkanta ra. 11 Arpaksadu hayyaŋ banda koyne Sem te jiiri zangu gu. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 12 Arpaksadu te jiiri waranza cindi gu, gaa no a na Sela hay. 13 Sela hayyaŋ banda koyne Arpaksadu te jiiri zangu taaci nda ihinza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 14 Sela te jiiri waranza, gaa no a na Heber hay. 15 Heber hayyaŋ banda mo, Sela te jiiri zangu taaci nda ihinza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 16 Heber mo te jiiri waranza cindi taaci, gaa no a na Peleg hay. 17 Peleg hayyaŋ banda mo Heber te jiiri zangu taaci nda waranza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 18 Peleg mo te jiiri waranza, gaa no a na Rehu hay. 19 Rehu hayyaŋ banda Peleg te jiiri zangu hinka nda yagga. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 20 Rehu te jiiri waranza cindi hinka, gaa no a na Serug hay. 21 Serug hayyaŋ banda mo, Rehu te jiiri zangu hinka nda iyye. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 22 Serug mo te jiiri waranza, gaa no a na Nahor hay. 23 Nahor hayyaŋ banda mo Serug te jiiri zangu hinka. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 24 Nahor mo te jiiri waranka cindi yagga, gaa no a na Tera hay. 25 Tera hayyaŋ banda mo Nahor te jiiri zangu nda iway cindi yagga. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 26 Tera mo te jiiri wayye, gaa no a na Abram da Nahor da Haran hay. 27 Tera baarey neeya: Tera na Abram da Nahor da Haran hay. Haran mo na Lotu hay. 28 Haran jin ka bu nga baaba Tera se, laabo kaŋ ra i n'a hay, kaŋ ga ti Ur kwaara Kaldancey laabo ra. 29 Abram da Nahor mo na wandeyaŋ sambu. Abram wando maa ga ti Saray. Nahor wando mo maa Milka, Haran ize way fo no. Haran no ga ti Milka da Iska mo baaba. 30 Amma Saray wo waygunu no, a sinda ize. 31 Tera mo na nga izo Abram da nga haama Lotu Haran izo sambu, da nga anzura Saray (sanda nga izo Abram wando nooya). A kond'ey nga banda ka fun Ur Kaldancey laabo ra, zama ngey ma koy Kanaana laabu. I to Haran kwaara, i binde goro noodin. 32 Tera jirbey jiiri zangu hinka nda igu no. Tera bu mo Haran ra.
12
1 Amma Rabbi jin ka ne Abram se: «Ma fatta ni laabo ra, ni dumey ra, da ni baaba windo ra mo, ka koy laabo kaŋ ay ga cabe ni se ra. 2 Ay ga kunda bambata te ni do, ay ga ni albarkandi, ay ga ni maa beerandi, ay ga naŋ ni ma ciya albarka hari. 3 Borey kaŋ yaŋ ga albarka gaara ni se, ay wo g'i albarkandi. Bora kaŋ ga ni laali mo, ay g'a laali. Ni do mo no ndunnya kundey kulu ga du albarka.» 4 Abram binde koy, danga mate kaŋ cine Rabbi ci nga se, Lotu mo koy a banda. Abram gonda jiiri wayye cindi gu saaya kaŋ a fun Haran kwaara. 5 Abram na nga wando Saray sambu, da nga beere izo Lotu, da ngey arzaka kulu kaŋ i margu, da fundikooney kaŋ i du Haran ra. I binde dira zama ngey ma koy Kanaana laabo ra. I kaa mo Kanaana laabo ra. 6 Abram na laabo gana ka koy hala Sekem ra, hala Moore wane shen* tuuri-nyaŋo do. Kanaanancey mo go laabo din ra saaya din. 7 Kala Rabbi bangay Abram se ka ne: «Ni banda bora se no ay ga laabo wo no.» Abram na sargay feema fo cina Rabbi se noodin naŋ kaŋ a bangay Abram se. 8 A tun noodin ka gana ka koy hala tondo kaŋ go Betel se wayna funay haray din do. A na nga kuuru fuwo sinji noodin. Betel go a se wayna kaŋay haray, Ayi mo go wayna funay haray. Noodin mo a na sargay feema fo cina Rabbi se. A ce Rabbi maa boŋ mo. 9 Abram binde soobay ka dira ka koy Negeb* haray. 10 Kala haray fo te laabo din ra. Abram mo zulli ka koy Misira, zama nga ma yawtaray goray te noodin, zama hara

kankam gumo laabo ra. 11 A go no mo, waato kaŋ a maan ka furo Misira laabo ra, a ne nga wando se: «Guna. Ay bay kaŋ ni ya wayboro sogo no. 12 A ga ciya binde, da Misirancey di nin, i ga ne: ‹A wande no.› Ngey mo g'ay wi, amma i ga ni naŋ da fundi. 13 Ay ga ni ŋwaaray, ma ne ni ya ay wayme no, zama ay ma goro baani ni sabbay se. Ay fundo ma funa mo ni sabbay se.» 14 A go no, waato kaŋ Abram to Misira laabo ra, kala Misirancey di kaŋ waybora ga boori gumo. 15 Firawna* faadancey di a. I soobay k'a sifayaŋ te Firawna jine, hal i na waybora sambu ka kond'a Firawna windo ra. 16 Nga mo na gomni te Abram se waybora sabbay se. A du haw da feejiyaŋ da farka binji da bannya da koŋŋayaŋ, da farka nya da yoyaŋ. 17 Amma Rabbi na Firawna nda nga windo kulu taabandi da balaaw bambata yaŋ, Abram wande Saray sabbay se. 18 Firawna mo na Abram ce ka ne: «Ifo no ni te ay se wo? Ifo se no ni mana ci ay se kaŋ ni wande no? 19 Ifo se no ni ne ni wayme no, hal ay n'a sambu a ma ciya ay se wande? Sohõ binde, ni wando neeya. M'a sambu ka ni diraw te.» 20 Firawna mo na boroyaŋ lordi* a boŋ. Ngey mo na Abram da nga wando da hay kulu kaŋ go a se dum.

13

1 Abram binde tun Misira laabo ra ka koy Negeb* laabu, nga nda nga wando da hay kulu kaŋ go a se, da Lotu mo ngey banda. 2 Abram gonda alman boobo nda nzarfu nda wura. 3 A tun Negeb ka tonton dirawo gaa kala Betel, naŋ kaŋ a kuuru fuwo goro za sintina, Betel da Ayi game ra, 4 nango kaŋ sargay feema* kaŋ a sinji waato din go. Noodin mo Abram ce Rabbi maa boŋ. 5 Lotu mo, kaŋ goono ga dira Abram banda gonda feeji kuru nda haw wane yaŋ da kuuru fuyaŋ. 6 Amma laabo din si wasa i se i ma goro care banda, zama i arzakey ya iboobo no, hal i si hin ka goro nangu folloŋ. 7 Kala yanje tun Abram alman hawjiyey da Lotu alman hawjiyey game ra. Jirbey din mo Kanaanancey da Perizancey goono ga goro laabo din ra. 8 Kala Abram ne Lotu se: «Ay ga ni ŋwaaray, kakaw ma si bara in da nin game ra, wala ay hawjiyey da ni hawjiyey game ra, zama iri ya nya-izeyaŋ no. 9 Manti laabo kulu ne ga daaru ni jine? Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma fay. Da kambe wow no ni ga sambu, ay wo, ay ga gana kambe ŋwaari haray. Da kambe ŋwaari mo no ni ga koy, ay wo ga koy kambe wow haray.» 10 Kala Lotu guna nga windanta. A di Urdun* isa batama kulu. A go, nangu tayo no nango kulu, zama Rabbi mana Saduma nda Gomorata halaci jina. A ga hima Rabbi kalo cine, danga Misira laabo cine no, ka koy to Zowar haray. 11 Lotu na Urdun batama kulu suuban nga boŋ se. Woodin banda Lotu dira ka koy wayna funay haray, i binde fay da care. 12 Abram goro Kanaana laabo ra. Lotu mo goro batama birney ra, ka nga kuuru fuwo sinji Saduma haray. 13 Amma Saduma borey ya boro laaloyaŋ no, zunubikooniyaŋ mo no gumo Rabbi jine. 14 Waato kaŋ Lotu dira a do, Rabbi ne Abram se: «Ma ni boŋ sambu sohõ, za nango kaŋ ni go, ka guna azawa nda dandi kambe nda wayna funay da wayna kaŋay haray. 15 Zama laabo kaŋ ni goono ga di, ay g'a kulu no ni se da ni banda se, hal abada. 16 Ay ga ni banda ciya sanda ganda laabo cine, baayaŋ se, hal a ga ciya, da boro ga hin ka ganda laabu gurayzey kabu, kulu ni banda mo ga kabu. 17 Tun ka dira laabo ra, a kuuyaŋo me d'a tafayyaŋo me, zama ay g'a no ni se.» 18 Saaya din ra Abram na nga kuuru fuwo dagu ka koy ka goro Mamre tuuri nyaŋey do, wo kaŋ yaŋ go Hebron haray. Noodin mo a na sargay feema fo cina Rabbi se.

14

1 A go no, zamana kaŋ ra Amrafel gonda Sinar koytaray, Ariyoku mo, nga no ga ti Ellasar koyo, Sedorlawomer mo, nga no ga ti Elam koyo, Tidal mo, nga no ga ti Goyim koyo, 2 kal i na wongu te da Saduma koyo Bera, da Gomorata koyo Birsa, da Adma koyo Sinab, da Zeboyim koyo Semeber, da Bela kwaara koyo mo, kaŋ ga ti Zowar kwaara. 3 Woodin yaŋ kulu no ka te me folloŋ. I kaa ka margu Siddim gooro ra (Ciiri Teeko nooya). 4 Jiiri way cindi hinka no i na Sedorlawomer gana, amma jiiri way cindi hinzanta i murte a gaa. 5 Jiiri way cindi taacanta ra mo Sedorlawomer kaa, nga nda koyey kaŋ yaŋ go a banda. I na Refayimyaŋ kar Aserotu-Karnayim ra, da Zuzim borey mo kaŋ yaŋ go Ham laabo ra, da Emim borey kaŋ yaŋ go Sebe Ciriyat-Ayim ra, 6 da Horiyancey kaŋ yaŋ go Seyir tondo ra, ka koy hala El Paran, kaŋ go ganjo me gaa. 7 I goono ga ye ka kaa, kal i koy En-Mispota, kaŋ ga ti Kades. I na Amalekancey kawyey kar, da Amorancey kaŋ goro Hazazon-Tamar ra mo. 8 Saduma nda Gomorata nda Adma da Zeboyim da Bela, kaŋ ga ti Zowar, i kulu koyey fatta ka wongu nd'ey Siddim gooro ra, 9 ka gaaba nda Elim koyo Sedorlawomer, da Goyim koyo Tidal, da Sinar koyo Amrafel, da Ellasar koyo Ariyoku, koy taaca kaŋ gaaba nda koy guwo nooya. 10

Amma Siddim gooro ga to da gudron guusuyaŋ. Saduma koyo da Gomorata koyo zuru ka kaŋ i ra. Borey kaŋ yaŋ cindi mo zuru ka koy tondi beerey ra. 11 I na Saduma nda Gomorata arzakey kulu ku, hala nd'i hindoonayey ka ngey diraw te. 12 I konda Lotu mo, Abram beere izo kaŋ go Saduma nda goray, d'a arzaka kulu ka ngey diraw te. 13 Kala boro fo kaŋ du ka yana koy ka ci Ibraniyanca Abram se. A goono ga goro Amoranca Mamre tuuri-nyaŋey do haray, Eskol da Aner nya-ize no. I gonda amaana nda Abram. 14 Abram mo, waato kaŋ a maa i na nga nya-izo di, kal a na wongu jinay no nga borey kaŋ yaŋ ga waani se, i boro zangu hinza nda iway cindi ahakku kaŋ a windo ra no i n'i kulu hay. I zuru ka koyey din banda gana kal i to Dan. 15 Cino ra binde a na nga borey fay-fay, nga nda nga goy-teerey, i m'i kar. A n'i gana ka koy to hala Hoba, kaŋ go Damaskos se kambe wow haray. 16 A ye ka kaa, a kande arzakey kulu. A kande nga nya-izo Lotu mo, da nga arzakey, da wayborey da boro cindey. 17 Saduma koyo mo fatta zama nga m'a kubay, saaya kaŋ Abram zaamakoy kaa ka fun Sedorlawomer da koyey kaŋ yaŋ go a banda hamnayyaŋo do. I kubay Sabe gooro ra kaŋ ga ti Bonkooni Gooro. 18 Salim kwaara bonkoono Malcizadaka mo fatta nda buuru nda duvan*. Nga ga ti Irikoy, Beeray-Beeri-Koyo wane alfaga. 19 A na Abram albarkandi ka ne: «Albarkante no Abram Irikoy Beeray-Beeri-Koyo do, nga kaŋ beene nda ganda ya a wane yaŋ no. 20 I ma Irikoy Beeray-Beeri-Koyo sifa mo, nga kaŋ na ni ibarey daŋ ni kambe ra.» Abram mo n'a no hay kulu zakka. 21 Saduma koyo ne Abram se: «Ni m'ay no borey, amma arzakey, ni m'i gaay ni boŋ se.» 22 Amma Abram ne Saduma koyo se: «Ay jin k'ay kambe sambu Rabbi Irikoy, Beeray-Beeri-Koyo gaa, beene nda ganda Koyo. 23 Ay si hay kulu ta ni gaa, baa silli borro fo ka koy baa taamu korfo fo me, wala hay kulu kaŋ ga ti ni wane, zama ni ma si ne nin no ka Abram arzakandi. 24 Kala day, haŋ kaŋ zankey da borey kaŋ yaŋ koy ay banda ŋwa. Aner da Eskol da Mamre mo, naŋ i ma sambu ngey baa.»

15

1 Woodin banda Rabbi sanno kaa Abram do bangandiyaŋ ra, ka ne: «Ya Abram, ma si humburu. Ay no ga ti ni koray da ni alhakku bambata.» 2 Abram binde ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ifo no ni g'ay no, za kaŋ ay goono ga fatta neewo ize si. Bora kaŋ g'ay windo tubu mo, nga ga ti Eliyezar Damaskos bora.» 3 Abram ne koyne: «A go, ni man'ay no banda. Guna mo, boro fo kaŋ i hay ay windo ra, nga no g'ay tubu.» 4 Kala Rabbi sanno kaa a do ka ne: «Bora din si ciya ni tubuko bo, amma boro fo kaŋ ga fun ni hayyaŋo ra, nga no ga ni tubu.» 5 Irikoy n'a kaa taray ka ne: «Sohõ ma guna beene haray ka handariyayzey kabu, da ni ga hin k'i lasaabu.» A ne Abram se koyne: «Yaadin no ni banda ga ciya.» 6 Abram binde na Rabbi cimandi, Rabbi mo na woodin lasaabu a se adilitaray. 7 Rabbi ne a se koyne: «Ay ga ti Rabbi kaŋ fun da nin Ur kaŋ go Kaldancey laabo ra, zama ay ma ni no laabo wo, ni m'a tubu.» 8 Abram ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ifo gaa no ay ga bay kaŋ ay g'a tubu?» 9 Rabbi ne a se: «Ma haw zan fo kaŋ gonda jiiri hinza sambu ay se, da hincin nya fo kaŋ gonda jiiri hinza, da feeji gaaru fo kaŋ gonda jiiri hinza, da koloŋay fo da tantabal ize fo.» 10 Kal a na hayey din kulu ceeci. A n'i fay bindey ra, a na farsimi fo kulu jisi nga cala jarga, amma a mana curey fay. 11 Saaya kaŋ curey kaŋ ga ham ŋwa yaŋ kaa ka zumbu hamey boŋ, Abram n'i gaaray. 12 Saaya kaŋ wayna goono ga kaŋ mo, jirbi tiŋo fo na Abram di. Guna mo, kubay bambata humburkumay kaa a gaa. 13 Rabbi ne Abram se: «Ma bay kaŋ daahir no ni banda ga yawtaray goray te laabu kaŋ manti i wane ra, ka may i se. I g'i taabandi mo jiiri zangu taaci. 14 Dumo kaŋ se i ga may din mo, ay g'a ciiti, kokor banda mo i ga fatta ka kande duure boobo. 15 Amma nin wo, baani ra no ni ga dira ka ye ni kaayey do. Zeenay hanno ra mo no i ga ni fiji. 16 Zamana taacanta ra mo i ga ye ka kaa nango wo ra, zama Amorancey laala mana kubay jina.» 17 A go no, waati kaŋ wayna kaŋ hala kuba furo, kala feema kaŋ go ga te dullu nda danji beeleyaŋ mo gana ham farsimey game ra. 18 Hano din hane no Rabbi na alkawli sambu Abram se ka ne: «Ni banda se no ay na laabo wo no, za Misira isa gaa kal a ma koy isa beero gaa, kaŋ ga ti Ufratis isa. 19 Kenancey da Kenizancey da Kadmonancey da Hittancey, 20 da Perizancey da Refayim borey, 21 da Amorancey da Kanaanancey da Jirgasancey da Yebusancey waney nooya.»

16

1 Amma Abram wando Saray mana ize hay a se. A gonda koŋŋo fo kaŋ Misirance no, kaŋ a maa ga ti Hajaratu. 2 Saray ne Abram se: «Guna, Irikoy n'ay ganji hayyaŋ. Ay ga ni ŋwaaray, ma margu nd'ay koŋŋa. Hambara ay ga du izeyaŋ a do.» Abram mo maa Saray sanno. 3 Kal Abram wando

Saray na nga koŋŋa Misiranca Hajaratu sambu ka no nga kurnyo Abram se, a ma ciya a se wande. Waato din Abram to jiiri way Kanaana laabo ra da goray. 4 A margu nda Hajaratu, nga mo te gunde. Saaya kaŋ a di nga te gunde, kal a donda nga koyo Saray. 5 Saray ne Abram se: «Ay taalo go ni boŋ. Ay na ni no ay koŋŋa ni gande ra. Nga mo, waato kaŋ a te gunde, ay ciya a se donda-caray hari. Rabbi ma ciiti in da nin game ra.» 6 Amma Abram ne Saray se: «Ni koŋŋa go ni kambe ra. Kala ni ma te a se haŋ kaŋ ni ga ba.» Saray mo n'a kankam gumo hal a zuru a se. 7 Rabbi malayka mo n'a gar, a go hari-mo fo jarga ganjo ra. Hari-mwa din go Sur fonda gaa. 8 A ne: «Hajaratu, Saray koŋŋa, man ni fun? Man no ni ga koy?» A ne: «Ay zuru no ay koyo Saray se.» 9 Rabbi malayka ne a se: «Ma ye ni koyo do ka ni boŋ ye a se ganda k'a gana.» 10 Rabbi malayka ne a se koyne: «Ay ga naŋ ni banda ma ize boobo hay, hal i si hin k'i kabu baayaŋ se.» 11 Rabbi malayka ne a se koyne: «Guna, ni go da gunde. Ni ga ize aru fo hay mo kaŋ ni g'a maa daŋ Isumeyla, zama Rabbi di ni taabo. 12 Nga mo, a ga hima danga ganji farka borey game ra. A kamba ga yanje nda boro kulu wane, boro kulu kambe mo ga yanje nd'a. A ga goro mo nga nya-izey jine.» 13 Hajaratu na Rabbi kaŋ salaŋ nda nga din maa ce: Nin, Irikoy kaŋ go ga di ay. Zama a ne: «Ay wo, ay di boro kaŋ di ay neewo no?» 14 Woodin se no i ga ne dayo din se Beyer-Lahay-Roy _kaŋ a feerijo ga ti: Fundikoono kaŋ go ga di ay Dayo|_. A go Kades da Bered game ra. 15 Hajaratu na ize alboro hay Abram se. Abram na izo kaŋ Hajaratu hay nga se maa daŋ Isumeyla. 16 Abram to jiiri wahakku cindi iddu waato kaŋ Hajaratu na Isumeyla hay Abram se.

17

1 Waato kaŋ Abram to jiiri wayga cindi yagga, Rabbi bangay Abram se. A ne: «Ay no ga ti Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Ni ma dira ay jine ka ciya toonante. 2 Ay mo, ay g'ay alkawlo daŋ in da nin game ra, ay ga ni tonton gumo mo.» 3 Abram ye ganda ka ganda biri. Irikoy salaŋ a se koyne ka ne: 4 «Ay ya day, ay alkawlo go ni banda. Ni ga te kunda boobo se baaba. 5 I si ye ka ne ni se Abram koyne, amma ni maa ga ti Ibrahim, zama ay na ni daŋ ni ma ciya dumi boobo se baaba. 6 Ay ga naŋ ni ma ize boobo hay. Guna, ay ga kundayaŋ kaa ni gaa, bonkooniyaŋ mo ga fun ni gaa. 7 Ay g'ay alkawlo tabbatandi in da nin game ra, da ni banda mo se i zamaney kulu ra; alkawli no kaŋ ga duumi. Ay ga ciya ni Irikoyo, da ni banda wane mo. 8 Nin da ni banda, ay g'araŋ no laabo wo kaŋ ra ni goono ga yawtaray goray te, kaŋ ga ti Kanaana laabo kulu. A ma ciya araŋ wane hal abada, ay ma ciya i Irikoyo mo.» 9 Irikoy ne Ibrahim se koyne: «Ni ya day, ni m'ay alkawlo gaay, nin da ni banda hal i zamaney kulu ra. 10 Ay sappa kaŋ go in da nin da ni banda game ra, kaŋ araŋ ga gaay, nga neeya: i g'araŋ alboro kulu dambangu. 11 Araŋ m'araŋ jofolo kuurey dumbu, a ma ciya sappa kaŋ go in d'araŋ game ra din seeda. 12 Araŋ alborayze kulu kaŋ to jirbi ahakku nda hayyaŋ, i g'a dambangu, ka koy hal araŋ zamaney me, da boro kaŋ i hay ni windo ra no, wala boro kaŋ i day da nooru yawey gaa, kaŋ manti ni dumi no. 13 Alboro kulu kaŋ i hay ni windo ra, da wo kaŋ i day da ni nooro, tilas kal i m'a dambangu. Ay sappa ga bara araŋ gaahamey gaa; sappa kaŋ ga duumi no. 14 Alboro kulu mo kaŋ i mana dambangu nga jofolo kuuro gaa, fundi woodin i m'a waasu ka kaa nga jama ra. A murte ay sappa gaa nooya.» 15 Irikoy ne Ibrahim se koyne: «Ni wande Saray ciine ra mo: ni si ye ka ne a se Saray koyne, amma a maa ga ciya Saharatu. 16 Ay mo g'a albarkandi, ay ga ni no ize a gaa. Daahir, ay g'a albarkandi. A ga ciya dumi boobo nya, jama boobo bonkooniyaŋ mo ga fun a gaa.» 17 Saaya din Ibrahim kaŋ ka ganda biri. A haaru nga bina ra ka ne: «I ga izeyaŋ hay jiiri zangu ize gaa no? Saharatu binde, a go, jiiri wayga ize, nga mo ga hay?» 18 Ibrahim binde ne Irikoy se: «Da ni yadda, ma naŋ Isumeyla ma funa ni jine.» 19 Irikoy ne: «Abada! Ni wando Saharatu no ga ize alboro hay ni se. Nga mo, ni g'a maa daŋ Isaka. Ay g'ay alkawlo tabbatandi a do, a ma ciya a se alkawli kaŋ ga duumi, d'a banda mo se. 20 Isumeyla se mo, ay maa ni adduwa. A go, ay n'a albarkandi. Ay ga te mo a ma ize boobo hay, ay g'a tonton gumo. Bonkooni way cindi hinka no a ga hay, ay g'a te kunda bambata mo. 21 Amma ay alkawlo, Isaka do no ay g'a tabbatandi, nga kaŋ Saharatu ga hay ni se yeesi mãsancine.» 22 Kal a fay da sanno, Irikoy tun mo ka fay da Ibrahim. 23 Waato din gaa, Ibrahim na Isumeyla sambu, da borey kaŋ yaŋ i hay a windo ra mo, da boro kulu kaŋ a day da nga nooro, alboro kulu kaŋ go Ibrahim windo ra. Zaaro din a n'i kulu dambangu i jofolo kuurey gaa, danga mate kaŋ cine Irikoy ci a se. 24 Ibrahim mo gonda jiiri wayga cindi yagga waato kaŋ i n'a dambangu nga jofolo kuuro gaa. 25 A izo Isumeyla mo gonda jiiri way cindi hinza waato kaŋ i n'a dambangu nga jofolo kuuro gaa. 26 Zaaro din ra no i na Ibrahim da nga izo Isumeyla mo

dambangu. 27 A windo alborey kulu mo, ngey kaŋ i hay a se da ngey kaŋ i day da nooru yawey gaa, i n'i kulu dambangu a banda.
18
1 Rabbi bangay a se Mamre tuuri-nyaŋey do haray, waato kaŋ a goono ga goro nga kuuru fuwo me gaa, zaari wayna korno waate. 2 A na nga boŋ sambu ka guna, kala boro hinza go ga kay a jine. Nga mo, saaya kaŋ a di ey, a tun da zuray nga kuuru fuwo meyo gaa zama nga m'i kubay se. A sombu hala ganda ka ne: 3 «Ya ay Koyo, hala day ay du gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray ma si bisa ka fay da ay, ni bannya. 4 Naŋ ay ma kande hari, araŋ m'araŋ cey nyun, araŋ ma fulanzam mo tuuri nyaŋey cire. 5 Ay mo, ay ma kande buuru kayna, araŋ m'araŋ biney yeenandi. Waato din gaa araŋ ma bisa, zama woodin se no araŋ gana ay, araŋ bannya do haray.» I binde ne: «Ma te mate kaŋ ni ci din.» 6 Kala Ibrahim furo nda waasi nga kuuru fuwo ra Saharatu do. A ne: «Kala ni ma muudu hinza hamni baano soola nda waasi, m'a diibi k'a ton buuru.» 7 Ibrahim ye ka zuru ka koy kurey do. A na handayze hanno fo kaŋ ga baan di, k'a no bannya fo se. Nga mo n'a hanse nda waasi. 8 A na haw ji sambu mo, da wa gani da handayzo hamo kaŋ i hanse. A na ŋwaaro jisi i jine ka kay i jarga tuuri-nyaŋo cire. Ngey mo ŋwa. 9 I ne a se: «Man no ni wande Saharatu go?» A ne: «Nga neeya kuuru fuwo ra.» 10 Rabbi ne: «Daahir, ay ga ye ka kaa ni do, yeesi alwaati woone cine ra. Guna mo, ni wando Saharatu ga du ize aru.» Saharatu mo go kuuru fuwo ra haray, meyo gaa, Ibrahim banda, a goono ga maa. 11 Ibrahim da Saharatu binde zeen, i jiirey gooru, hala wayboro alaada ban Saharatu do. 12 Kala Saharatu haaru nga bina ra. A goono ga ne: «Ay zeena banda no ay ga du ndunnya kaani, kaŋ ay jine bora mo zeen?» 13 Kala Rabbi ne Ibrahim se: «Ifo se no Saharatu goono ga haaru ka ne: ‹Hala daahir no ay kaŋ zeen ga ize hay?› 14 Hay fo go no kaŋ ga mongo ay, Rabbi se no? Yeesi alwaati toonanta ra ay ga ye ka kaa ni do. Saharatu mo ga ize aru hay.» 15 Saaya din Saharatu ze ka ne: «Ay mana haaru bo!» (zama a go ga humburu). Rabbi ne: «Abada, ni haaru ya!» 16 Borey din binde tun noodin ka guna Saduma haray. Ibrahim mo koy i banda k'i dum. 17 Kala Rabbi ne: «Hayo kaŋ ay ga ba ka te, ay m'a tugu Ibrahim se no? 18 Kaŋ a go, daahir, Ibrahim ya dumi bambata gaabikooni no. Ndunnya dumey kulu mo ga du albarka a do. 19 Zama ay g'a bay, sanda a ga nga izey no lordi*, ngey nd'a almayaaley a banda, hal i ma Rabbi fonda gana, i ma adilitaray da cimi ciiti gana, zama Rabbi ma du ka te Ibrahim se haya kaŋ nga ci a boŋ.» 20 Rabbi ne koyne: «Saduma nda Gomorata sanno ga beeri, zama i zunubo ga laala gumo. 21 Ay ga zumbu sohõ ka di hal i goyo kubay mate kaŋ cine a yooja kaa hal ay do, da manti yaadin mo no, ay ga bay.» 22 Kala borey na banda bare noodin ka koy Saduma haray. Amma Ibrahim kay jina Rabbi jine. 23 Ibrahim maan ka ne: «Nin wo, ni ga adilante* halaci boro laaley banda? 24 Hambara adilante waygu go no birno ra. Ni ga nango halaci, ni si fay d'ey adilante waygo din kaŋ yaŋ go a ra sabbay se? 25 Woodin ga mooru nin, ni ma adilantey wi boro laaley banda, hal i ma adilantey himandi ilaaley. Woodin ga mooru nin. Ndunnya kulu Ciitikwa, manti ihanno no a ga te bo?» 26 Rabbi ne: «D'ay na adilante waygu gar Saduma birno ra, ay ga fay da nango kulu i sabbay se.» 27 Ibrahim tu ka ne: «Guna, ay kawla ka salaŋ ay Koyo se, ay kaŋ go, ay manti hay kulu kala laabu nda boosu. 28 Hambara i ga jaŋ igu adilante waygo ra. Ni ga birno kulu halaci iguwa jaŋay se?» Rabbi ne: «Ay s'a halaci d'ay du waytaaci cindi gu a ra.» 29 Ibrahim ye ka salaŋ d'a koyne ka ne: «Hambara i ga waytaaci gar noodin.» Rabbi ne: «Waytaaca din sabbay se ay s'a te.» 30 Ibrahim ne koyne: «Ay Koyo ma si te ay se bine, ay mo ga salaŋ. Hambara i ga boro waranza gar noodin.» Rabbi ne: «Ay s'a te d'ay na waranza gar noodin.» 31 Ibrahim ne koyne: «A go sohõ, ay ga kawla te ka salaŋ ay Koyo se. Hambara i ga waranka gar noodin.» Rabbi ne: «Ay s'a halaci waranka din sabbay se.» 32 Ibrahim ne koyne: «Ya ay Koyo, ni ma si te bine. Ay si ye ka salaŋ koyne kala ce folloŋ wo hinne. Hambara i ga iway gar noodin.» Rabbi ne: «Ay s'a halaci iwayo din sabbay se.» 33 Saaya kaŋ a fay da Ibrahim se sanno, Rabbi na nga diraw te. Ibrahim mo ye nga nangora do.
19
1 Malayka hinka din binde to Saduma wiciri kambu. Lotu mo goono ga goro Saduma meyo gaa. Lotu di ey, a tun zama nga m'i kubay se, a sombu kala moyduma to ganda laabo gaa. 2 A ne i se mo: «Ya araŋ, ay koyey, ay g'araŋ ŋwaaray, wa gana ka kaa ka zumbu ay, araŋ bannya kwaara. Araŋ ma kani noodin, i m'araŋ cey nyun. Araŋ ma biya ka tun ka araŋ dirawo te koyne.» Amma i ne: «Abada. Iri ga kani day batama ra.» 3 Amma a n'i ŋwaaray gumo, hal i kamba ka kaa a do ka furo a windo

ra. A na ŋwaari kaano te i se ka buuru kaŋ sinda dalbu ton i se, hal i ŋwa mo. 4 Amma za i mana kani jina, kala kwaara alborey, danga Saduma izey nooya, zankey da dottijey, kurayey kulu borey kaa ka windo windi. 5 I soobay ka Lotu ce. I goono ga ne a se: «Man alborey din kaŋ yaŋ kaa ni do cino wo ra? M'i kaa taray iri se neewo, zama iri ma kani nd'ey.» 6 Lotu mo fatta ka koy i do ka fu meyo daabu nga banda. 7 A ne: «Ya araŋ ay nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray, wa si laala te ya-cine. 8 Wa guna, ay gonda ize way hinka kaŋ yaŋ mana alboro bay jina. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa naŋ ay ma fatta nd'ey araŋ se. Araŋ ma te i se haŋ kaŋ araŋ ga ba. Amma borey din, wa si hay kulu te i se, zama i kaa ay fu daabirjo biyo cire.» 9 I ne a se: «Hibi!» I ne mo: «Boro wo kaa neewo ka nga yawtaray goray te. Sohõ a ga ba nga ma te alkaali! To, sohõ ni wano ga jaase i wano kaŋ iri ga te ni se!» Kal i na bora din kaŋ ga ti Lotu kankam. I maan zama ngey ma meyo daabirjo ceeri. 10 Amma alboro hinka na ngey kambey salle ka Lotu candi ka daŋ fuwo ra ngey do. Gaa no i na meyo daabu. 11 Kal i na borey kaŋ yaŋ go windo me kar da danawtaray, ikayney da ibeerey, hal i na ngey boŋ fargandi nda windi meyo ceeciyaŋ. 12 Kala borey din ne Lotu se: «May no ni se neewo koyne? Anzurayyaŋ no, ize alboroyaŋ wala wayboroyaŋ? Wo kaŋ ni gonda kulu, ma n'i fattandi kwaaro wo ra, 13 zama iri ga nango wo halaci, zama i kalima te gaabi Rabbi jine. Rabbi mo na iri donton zama iri m'a halaci.» 14 Lotu fatta ka salaŋ nga anzurayey se, ngey kaŋ yaŋ n'a ize wayey hiiji. A ne i se: «Wa tun ka fatta neewo, zama Rabbi ga kwaaro wo halaci.» Amma woodin mana hima a anzurayey se kala hahaarayaŋ sanni. 15 Waato kaŋ mo ga ba ka bo, malaykey na Lotu tuti ka ne: «Tun ka sambu ni wando da ni ize way hinka kaŋ yaŋ go ne. A ma si te ni mo ma halaci kwaaro wo halaciyaŋo ra.» 16 Waati kaŋ a goono ga lamburay, alborey din n'a kamba di, d'a wando kamba, d'a ize way hinka kambey (zama Rabbi gonda suuji a se.) I n'a fattandi, k'a taŋ kwaara banda. 17 A ciya mo, waato kaŋ i n'a fattandi, kal i ne: «Zuru ni fundo se! Ma si ni banda guna, ma si kay mo batama kulu ra. Zuru ka to tondey do, zama i ma si araŋ tuusu.» 18 Amma Lotu ne i se: «Abada, manti yaadin no, ay koyo. 19 Guna sohõ, ay, ni bannya du gomni ni jine. Ni na ni suujo kaŋ ni n'ay cabe beerandi, zama ni n'ay fundo hallasi. Amma ay si hin ka zuru ka to tondo za masiiba mana to ay, ay mo ga bu. 20 Guna, kawye wo ga maan, a ga kayna mo. Ay ma zuru ka koy noodin, (manti ikayna no?), ay fundo mo ga funa.» 21 Malayka ne a se: «Guna, ay yadda ni se woodin boŋ, hala mo ay si kawya kaŋ boŋ ni salaŋ din zeeri. 22 Ma waasu ka to noodin ka yana, zama ay si hin ka hay kulu te kala nda ni to noodin jina.» A se no i ne kawya wo se Zowar. 23 Wayna goono ga fun laabo gaa waato kaŋ Lotu furo Zowar ra. 24 Waato din gaa mo Rabbi na sufar* nda danji kaŋ fun beena ra Rabbi do dooru Saduma nda Gomorata boŋ. 25 A na kwaarey din da batama kulu mo zeeri, da borey kulu kaŋ yaŋ go kwaarey ra da goray, da haŋ kaŋ ga zay ka fun laabo ra mo. 26 Amma Lotu wando zagu ka nga banda guna. A binde bare ka te ciiri tondi ka gusam. 27 Susubay za da hinay Ibrahim ziji ka koy nango kaŋ nga kay Rabbi jine. 28 Kal a na Saduma nda Gomorata do haray guna, da laabo batama kulu mo. A di laabo dullo goono ga ziji mate kaŋ cine feema dullu ga te. 29 A go no, waato kaŋ Irikoy na batama kwaarey halaci, kal a fongu Ibrahim gaa. A na Lotu fattandi hasarawo ra, waato kaŋ a na kwaarey kaŋ yaŋ ra Lotu go da goray zeeri. 30 Lotu mo fatta Zowar ka kaaru ka goro tondey ra, nga nda nga ize way hinka nga banda, zama a ga humburu Zowar ra goray. A goro tondi guusu fo ra, nga nda nga ize way hinka. 31 Kala ibeero ne ikayna se: «Iri baabo zeen, alboro si no mo ndunnya ra koyne kaŋ ga furo iri do ndunnya kulu alaadey boŋ. 32 Kala iri m'iri baabo haŋandi baji. Iri ma kani nd'a mo, zama iri ma dumi jisi iri baabo do.» 33 I na ngey baabo daŋ a ma baji haŋ cino din. Ibeero furo ka kani nda nga baabo. Amma baabo wo mana bay a kaniyaŋo gaa, sanku fa a tunyaŋo. 34 A go no, a suba koyne, kala ibeero ne ikayna se: «A go, bi cin ay ya kani nd'ay baaba. Iri ma naŋ a ma baji haŋ koyne cino wo. Ni mo ma furo ka kani nd'a, hala iri ma dumi jisi iri baabo do.» 35 Kal i na ngey baabo haŋandi baji koyne cin woodin mo ra, ikayna mo koy ka kani nd'a. Amma baabo mana a kaniyaŋo bay, sanku fa a tunyaŋo. 36 Yaadin cine no Lotu ize way hinka kulu na gunde sambu nd'a ngey baabo gaa. 37 Ibeero hay ize aru k'a maa daŋ Mowab. Nga no ga ti Mowabancey baaba hala ka kaa hunkuna. 38 Ikayna mo hay ize aru k'a maa daŋ Ben-Ammi. Nga no ga ti Amon izey baaba hala ka kaa hunkuna.

20

1 Ibrahim tun noodin. A dira ka koy Negeb* laabu. A goro Kades da Sur game ra. A na yawtaray goray te Gerar laabo ra. 2 Ibrahim ne nga wando Saharatu ya nga wayme no. Kala Gerar koyo

Abimelek donton ka Saharatu sambu. 3 Amma Irikoy kaa Abimelek do cin hindiri ra ka ne a se:
«Guna, nin da buuko ga saba waybora kaŋ ni sambu din sabbay se, zama boro fo wande no.» 4
Amma Abimelek mana jin ka maan a gaa bo. A ne: «Ya ay Koyo, ni ga kunda adilante wi? 5 Manti
bora bumbo no ka ne ay se nga wayme no? Waybora bumbo mo ne nga arme no. Ay bina taali-
jaŋay da kambe hananyaŋ ra no ay na woodin te.» 6 Irikoy mo ne a se hindiro ra: «Ay bay kaŋ ni
bina taali-jaŋay ra no ni na woodin te. Ay mo, ay na ni ganji ni ma zunubi te ay se. Woodin se no ay
mana naŋ ni ma maan a gaa. 7 Sohõ binde, kala ni ma bora wando ye a se, zama nga wo annabi* no.
A ga adduwa te ni se mo, hala ni ma funa. Da mo ni man'a ye, ma bay kaŋ daahir ni ga bu, nin da
boro kulu kaŋ ga ti ni wane.» 8 Abimelek mo tun za da hinay susuba ra. A na nga bannyey kulu ce
k'i kabarandi. Alborey mo humburu gumo. 9 Saaya din Abimelek na Ibrahim ce. A ne a se: «Ifo no
woone kaŋ ni te iri se? Man no ay na taali te ni se, kaŋ se ni ga zunubi bambata candi ka kande ay
boŋ, in d'ay koytara kulu. Ni na goy te ay se kaŋ mana hagu i m'a dumi te.» 10 Abimelek ne Ibrahim
se koyne: «Ifo no ni di, kaŋ se ni na hayo te?» 11 Ibrahim ne: «Zama ay goono ga sikka no hala
daahir Irikoy humburkumay si no neewo, i m'ay wi mo ay wando sabbay se. 12 Da cimi, ay wayme
no, zama ay baabo ize no, amma manti ay nya ize no. A ciya ay se wande mo. 13 A ciya mo, waato
kaŋ Irikoy ne ay ma fatta ay baabo windo ra ka koy bar-bare, kal ay ci ay wando se ka ne: ‹Gomni
kaŋ ni ga cabe ay se neeya: nangu kulu kaŋ iri ga koy, ni ma ne ay ya ni arme no.› » 14 Kala
Abimelek na feejiyaŋ da hawyaŋ sambu, da tamyaŋ mo, alboro nda wayboro, k'i no Ibrahim se. A
n'a wando Saharatu mo yeti a se. 15 Abimelek ne: «A go, ay mayray laabo neeya ni jine. Ma goro
naŋ kaŋ ni ga ba.» 16 A ne Saharatu mo se: «Ay na ni arme no nzarfu nooru ize zambar fo. A ga mo
daabu boro kulu kaŋ go ni do se. Ni sinda taali mo boro kulu jine.» 17 Kala Ibrahim na adduwa te
Irikoy gaa. Irikoy mo na Abimelek no baani, nga nd'a wando d'a wahayey, i na izeyaŋ hay koyne. 18
Zama Rabbi na gundey kulu kaŋ ga hay daabu Abimelek windo ra Ibrahim wando Saharatu sabbay
se.

21

1 Rabbi na Saharatu kunfa mo, danga mate kaŋ a ci. Rabbi te Saharatu se mate kaŋ a ne nga ga te. 2
Saharatu binde te gunde. A na ize alboro hay Ibrahim se a zeena ra, alwaati toonanta kaŋ Irikoy ci a
se din boŋ. 3 Ibrahim mo na nga izo kaŋ i hay a se din maa daŋ Isaka, izo kaŋ Saharatu hay a se no.
4 Ibrahim na nga izo dambangu waato kaŋ a to jirbi ahakku, sanda mate kaŋ Irikoy n'a lordi* nd'a. 5
Ibrahim gonda jiiri zangu alwaato kaŋ i n'a izo Isaka hay a se. 6 Kala Saharatu ne: «Irikoy naŋ ay
ma haaru. Boro kulu kaŋ ga maa ay baaru mo ga haaru ay banda.» 7 A ne koyne: «Doŋ, may no ga
ne Ibrahim se: Saharatu ga izeyaŋ naanandi? Kulu nda yaadin ay na ize hay a se a zeena ra.» 8
Zanka binde beeri, hal i n'a kaa wa. Ibrahim na batu bambata te zaaro din kaŋ i na Isaka kaa wa. 9
Kala Saharatu na izo kaŋ Misirance koŋŋa Hajaratu hay Ibrahim se din fonnay, a goono ga hahaara.
10 Woodin sabbay se Saharatu ne Ibrahim se: «Ni ma koŋŋo wo da nga izo gaaray, zama koŋŋa izo
wo si du tubu ay wane izo Isaka banda.» 11 Woodin binde dooru Ibrahim gaa gumo, nga izo sabbay
se. 12 Amma Irikoy ne Ibrahim se: «Woone ma si ciya bine saray hari ni se, arwaso da ni koŋŋa
sabbay se. Hay kulu kaŋ Saharatu ga ci ni se, kala ni ma maa a sanno se, zama Isaka gaa no ni
banda ga fun. 13 Koŋŋa izo do mo ay ga dumi fo te, zama nga mo ni ize fo no.» 14 Ibrahim binde
biya ka tun ka buuru nda hari humbur fo sambu k'i no Hajaratu se. A n'a sarku a se jasa gaa ka izo
no a se k'a sallama. Nga mo dira, kal a te boŋdaray. A soobay ka bar-bare Beyer-Seba ganjo ra. 15
Haro kaŋ go humburo ra binde ban, kal a na arwaso jisi tuuri fo cire. 16 A koy ka goro a jine nangu
mooro, danga hangaw hayyaŋ mooray cine fo me. Zama a ne: «Ay ma si di arwaso buuyaŋo.» A
goro a jine ka nga jinde sambu ka hẽ. 17 Kala Irikoy maa arwaso jinda. Irikoy malayka jinda fun
beena ra ka Hajaratu ce ka ne: «Ifo ka du nin, ya nin Hajaratu? Ma si humburu, zama Irikoy maa
arwaso jinda nango kaŋ a go. 18 Ma tun ka koociya sambu k'a gaay ni kambe ra, zama ay g'a ciya
dumi bambata.» 19 Kala Irikoy n'a moy feeri, a di hari day fo mo. A koy ka humburo toonandi nda
hari ka no koociya se, nga mo haŋ. 20 Irikoy go arwaso banda mo koyne. A soobay ka beeri. A goro
ganjo ra ka te gaw. 21 A goro Paran ganjo ra. Nyaŋo mo na wande sambu a se Misira laabo ra. 22 A
go no mo, alwaato din ra, kaŋ Abimelek da nga wongu koyo Fikol salaŋ da Ibrahim. I ne: «Irikoy
go ni banda hay kulu kaŋ ni ga te ra. 23 Sohõ binde, kala ni ma ze ay se da Irikoy, nango wo ra, ka
ne ni si fafagay goy te ay, wala ay izey, wala ay haamey se. Amma ni ga booriyaŋ cabe in da laabo

kaŋ ra ni zumbu se, mate kaŋ ay jin ka cabe ni se.» 24 Ibrahim ne: «Ay ga ze.» 25 Amma Ibrahim deeni Abimelek gaa day fo kaŋ Abimelek bannyey kom sabbay se. 26 Abimelek mo ne: «Ay ya, mana bay boro kaŋ na haya din te, ni mana ci ay se mo. Ay mana maa r'a mo, kala hunkuna.» 27 Ibrahim binde na feejiyaŋ da hawyaŋ sambu ka no Abimelek se. I boro hinka sappe mo. 28 Woodin banda Ibrahim na feeji zan iyye kaa nga kuro ra. 29 Abimelek ne Ibrahim se: «Ifo no feeji zan iyya din kaŋ yaŋ ni fay waani?» 30 A ne: «Feeji zan iyya din, ni g'i ta ay kambe ra no. I ma ciya seeda ay se kaŋ ay no ka dayo wo fansi.» 31 A na nango wo maa daŋ Beyer-Seba, _kaŋ a feerijo ga ti Zeyaŋ Dayo|_, zama noodin no i boro hinka kulu ze care se. 32 Yaadin binde no i sappe d'a Beyer-Seba. A go mo, Abimelek tun noodin, nga nda nga wongu marga koyo Fikol. I ye Filistancey laabu. 33 Ibrahim mo na boosay tuuri nyayaŋ tilam Beyer-Seba ra. Noodin mo a ce Rabbi maa boŋ ka ne a se Irikoy Duumikoy. 34 Ibrahim goro jirbi boobo Filistancey laabo ra.

22

1 A go no woodin banda, kala Irikoy na Ibrahim gosi ka ne a se: «Ibrahim!» Nga mo ne: «Ay neeya!» 2 Irikoy ne: «Sohõ ni ma ni izo sambu, ni ize follonka, Isaka kaŋ ni ga ba, ma koy Moriya laabu. Ni m'a salle sargay* kaŋ i ga ton, noodin tondi fo kaŋ ay ga cabe ni se boŋ.» 3 Ibrahim binde tun za da hinay ka kaari-ka daŋ nga farka gaa. A na nga sahãkooni hinka sambu nga banda, da nga izo Isaka. A na tuuri fara sargay kaŋ i ga ton se. A tun ka koy nango kaŋ Irikoy ci nga se din do. 4 Zaari hinzanta hane Ibrahim na nga boŋ sambu ka guna. Ibrahim na nango fonnay nangu mooro. 5 Kala Ibrahim ne nga sahãkooney se: «Wa goro ne, araŋ da farka. In da arwaso, iri ga koy yongo ka sududu, ka ye ka kaa araŋ do.» 6 Ibrahim mo na tuuro sambu sargay kaŋ i ga ton se. A n'a dake nga izo Isaka boŋ. A gonda zaama nda danji ga gaay nga kambe ra. I boro hinka binde koy care banda. 7 Kala Isaka salaŋ nga baaba Ibrahim se ka ne: «Ay baaba.» Nga mo ne: «Ay ne, ay izo.» Izo ne: «Danji go, da tuuri, amma mana feej'izo sargay kaŋ i ga ton se?» 8 Ibrahim ne: «Ay izo, Irikoy ga du feeji nga boŋ se sargay kaŋ i ga ton se.» I binde koy, ngey boro hinka care banda. 9 Kal i to nango kaŋ Irikoy ci a se din. Ibrahim na sargay feema cina noodin ka tuuri daaru ka sasare care boŋ. A na nga izo Isaka haw ka dake tuurey boŋ feema ra. 10 Kala Ibrahim na nga kambe salle ka zaama sambu nga izo jinde kaayaŋ se. 11 Amma Rabbi malayka jinda fun beene k'a ce ka ne: «Ibrahim! Ibrahim!» Nga mo ne: «Ay neeya!» 12 Malayka ne: «Ma si ni kambe dake arwaso gaa. Ma si hay kulu te a se mo, zama sohõ ay bay kaŋ ni ga humburu Irikoy, za kaŋ ni mana wangu k'ay no ni ize follonka.» 13 Ibrahim na nga boŋ sambu ka guna, kala feeji gaaru fo go a banda. A hilley go ga sarku tuuriyaŋ gaa. Ibrahim binde koy ka feeji gaaro di. A n'a salle sargay kaŋ i ga ton izo gurbo ra. 14 Ibrahim na nango maa daŋ: «Yawe-Yira», danga mate kaŋ i ga ci hala hunkuna: «Rabbi tondo boŋ no i ga di a.» 15 Rabbi malayka jinda fun beena ra koyne ka Ibrahim ce sorro hinkanta nooya, 16 ka ne: «Yaa no Rabbi ci: Ay ze d'ay boŋ, za kaŋ ni na hayo wo te, ni mana ni ize follonka ganji _ay se|_ mo, 17 daahir no ay ga ni albarkandi, daahir no ay ga naŋ ni banda ma baa danga beene handariyayzey cine, danga taasi mo kaŋ go teeku me gaa. Ni banda mo ga du nga ibarey kwaara meyey ka tubu. 18 Ni banda bora do mo no ndunnya dumey kulu ga du albarka, zama ni n'ay sanney gana.» 19 Ibrahim binde ye ka kaa nga sahãkooney do. I tun ka kaa care banda kala Beyer-Seba, zama Ibrahim go Beyer-Seba ra da goray. 20 Woodin banda i ci Ibrahim se ka ne: «Guna, Milka na ize alboroyaŋ hay ni kayno Nahor se. 21 A hay-jina maa ga ti Huzu, bora kaŋ ga dake a gaa maa Buzu, woodin banda Kemuwel, Aram baaba. 22 Da Kesedu da Hazo da Pildasu da Yidlapu da Betuwel mo.» 23 Betuwel mo na Rabeka hay. I boro ahakko din no Milka hay Nahor, Ibrahim kayno se. 24 A wahayo maa Reyuma mo. A na Teba nda Gaham da Tahasa nda Maaka hay.

23

1 Saharatu te jiiri zangu fo da waranka cindi iyye. Woodin ga ti Saharatu fundo jiirey lasaabuyaŋ. 2 Saharatu bu Ciriyat-Arba kwaara, Hebron nooya, Kanaana laabo ra. Ibrahim na Saharatu seew ka hẽ a se mo. 3 Ibrahim tun mo nga bora kaŋ bu din jine. A koy ka salaŋ Hetu izey se ka ne: 4 «Ay ya yaw no, boro kaŋ zumbu araŋ do. W'ay no fijiyaŋ nangu araŋ do, a ma ciya ay mayray hari hal ay m'ay boro kaŋ bu fiji a ma fun ay jine.» 5 Hetu izey tu Ibrahim se ka ne: 6 «Ya jine bora, ma maa iri se. Irikoy na ni ciya koy no iri do. Ma ni bora kaŋ bu fiji saaray kaŋ ni ga suuban ra, iri waney game ra. Iri do boro si no kaŋ ga ni ganji nga saara, ka ne ni si ni bora kaŋ bu fiji.» 7 Kala Ibrahim tun ka kay. A sombu laabo borey jine, kaŋ yaŋ ga ti Hetu izey jine. 8 A salaŋ d'ey ka ne: «Da araŋ miila ay

m'ay bora kaŋ bu fiji ka kaa ay jine no, araŋ ma hangan ka maa: Wa Efron, Zohar izo ŋwaaray ay se, 9 a m'ay no Makpela tondi guuso, kaŋ go a se a faro me gaa. Nooru marge kaŋ cine a go, a m'a taŋ ay se araŋ jine, a ma ciya ay wane fijiyaŋ se.» 10 Efron go no mo Hetu izey game ra ga goro. Efron Hetance tu Ibrahim se Hetu izey da boro kulu kaŋ ga furo a kwaara meyo ra hangey ra, ka ne: 11 «Manti yaadin no, ay jine bora, ma maa ay se. Ay ga ni no faro da tondi guuso mo kaŋ go a ra neewo ay dumey jine. Ay ga ni no nd'a. Ma ni bora fiji.» 12 Ibrahim sombu laabo borey jine. A salaŋ Efron se laabo borey hangey ra ka ne: 13 «Amma da ni n'ay no nd'a, ay ga ni ŋwaaray, ma maa ay se. Ay ga ni no nooru faro se. M'a ta ay gaa, ay mo g'ay bora kaŋ bu din fiji noodin.» 14 Efron tu Ibrahim se ka ne: 15 «Ya nin, ay jine bora, ma hangan ay se: faro din, kilo taaci nda jare no, nzarfu nooru wane. Amma ifo no woodin in da nin game ra? Ma ni bora kaŋ bu fiji.» 16 Ibrahim mo maa Efron sanno. Ibrahim na nzarfo kaŋ a ci Hetu izey hangey ra din neesi Efron se, kilo taaci nda jare cine, nzarfu wane, nooro kaŋ dumi neerakoy ga ta. 17 Efron faro kaŋ go Makpela ra Mamre jine, i na tabbatandi Ibrahim se. A du faro da tondi guuso kaŋ go a ra da tuuri-nya kulu kaŋ go faro ra, da wo kaŋ yaŋ go a hirro me. 18 Woodin te Hetu izey jine da borey kulu kaŋ ga furo a kwaara meyo gaa jine mo. 19 Woodin banda Ibrahim na nga wando Saharatu fiji tondi guuso ra, Makpela faro ra, Mamre jine; Hebron nooya, Kanaana laabo ra. 20 Faro da tondi guuso kaŋ go a ra, i n'i tabbatandi Ibrahim se, Hetu izey kambe ra, a mayray hari no saaray se.

24

1 Ibrahim zeen, a gay nga jirbey ra gumo. Irikoy na Ibrahim albarkandi mo hay kulu ra. 2 Ibrahim salaŋ nga bannya se kaŋ ga ti a windo ra arkuso din, kaŋ ga hay kulu kaŋ go a se dabari. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ni kamba daŋ ay tanja cire. 3 Ay ga ni daŋ zeyaŋ da Rabbi Irikoy, beene Koyo; Irikoy, ndunnya Koyo, hala ni ma si wande sambu ay izo wo se Kanaanancey wayborey ra, nango kaŋ ay goono ga goro. 4 Amma ni ga koy ay laabo ra, ay dumo do. Noodin no ni ga wande sambu ay izo Isaka se.» 5 A bannya ne a se: «Hambara waybora si yadda k'ay gana ka kaa hala laabu woone ra. A ga tilas no ay ma ye nda ni izo laabo kaŋ ra ni fun din?» 6 Ibrahim ne a se: «Haggoy! ma si ye nda ay izo noodin koyne. 7 Rabbi Irikoy, beene Koyo, nga kaŋ n'ay kaa ay baabo windo ra, ay hayyaŋ laabo ra mo, kaŋ salaŋ ay se ka ze ay se ka ne nga ga laabo wo no ay banda bora se -- nga no ga nga malayka donton ni jine. Ni ga wande sambu ay izo se noodin. 8 Da waybora mana yadda ka ni gana, waati din gaa i na ni feeri ay zeyaŋ woone gaa. Amma ma si ye nda ay izo noodin koyne.» 9 Bannya na nga kamba daŋ nga koyo Ibrahim tanja cire ka ze a se sanni woodin boŋ. 10 Kala bannya na yo way di nga windikoyo yoy ra ka tun, zama a koyo jinayey kulu go a kambe ra. A tun ka koy Mesopotamiya, hala Nahor kwaara. 11 A na nga yoy sambandi kwaara banda, dayo me gaa, wiciri kambu waati kaŋ cine wayborey ga koy hari guruyaŋ. 12 A ne: «Ya Rabbi Irikoy, ay koyo Ibrahim wano, ay ga ni ŋwaaray, m'ay gaa hunkuna. Ma gomni cabe ay koyo Ibrahim se. 13 Guna, ay go ne dayo wo me gaa. Kwaara borey ize wandiyey mo ga fatta ka kaa hari guruyaŋ. 14 Da ni yadda, wandiya kaŋ ay ga ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma ni foobo zumandi ay se ay ma haŋ,› nga mo ma ne ay se: ‹Haŋ. Ay ga ni yoy mo haŋandi› a ma ciya nga no ga ti bora kaŋ ni waadu ni tamo Isaka se. Yaadin gaa no ay ga bay kaŋ ni na gomni cabe ay koyo se.» 15 A go no mo, za sanney din mana ban a meyo ra, kala Rabeka fatta ka kaa, nga kaŋ i hay Betuwel se, Ibrahim kayne Nahor wande Milka ize, foobu mo go jasa gaa. 16 Wandiya mo, ihanno no gumo. Wandiyo no da cimi, kaŋ si alboro bay ce fo. A do dayo me gaa, a na nga foobo toonandi nda hari ka ziji. 17 Kala bannya zuru ka kuband'a. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ ay ma haŋ hari kayna ni foobo gaa.» 18 Nga mo ne: «Haŋ me, ay jine bora.» A waasu ka nga foobo zumandi ka gaay nga kambe ra. A n'a no, a haŋ mo. 19 Saaya kaŋ wandiya n'a no hari ka ban, a ne: «Ay ga hari kaa ni yoy mo se, hal i ma haŋ ka yeesi.» 20 A waasu ka foobo bare garba ra. A zuru ka ye dayo do koyne ka hari guru. A guru mo yoy kulu se. 21 Kala bora na mo sinji wandiya gaa ka dangay siw! ka guna. A ga ba nga ma bay hala Rabbi na nga dirawo boriyandi, wala manti yaadin no. 22 A go no, saaya kaŋ yoy haŋ ka ban, bora na wura hanga korbayyaŋ sambu, sekel* jare tiŋay wane, da wura kambe guuru hinka, sekel way tiŋay waneyaŋ. 23 A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se, ni ya may ize no? Nangu go no ni baaba windo ra kaŋ iri ga zumbu no?» 24 A ne a se: «Ay ya Betuwel kaŋ ga ti Milka ize kaŋ a hay Nahor se din ize no.» 25 A ne a se mo: «Iri gonda subu nda kobto kaŋ ga wasa, da nangu kaŋ araŋ ga zumbu mo.» 26 Kala albora na nga boŋ ye ganda ka sududu Rabbi se. 27 A ne: «I ma Rabbi, ay

koyo Ibrahim wane Irikoyo sifa, kaŋ mana fay da bakaraw da nga cimo mo ay koyo Ibrahim se. Waato kaŋ ay go fonda ra, Rabbi furo ay jine ka kaa hala ay windikoyo nya-izey do.» 28 Kala wandiya zuru ka koy ka sanney din ci nga nya-izey se. 29 Rabeka gonda arme fo kaŋ maa Laban. Laban mo zuru ka fatta ka koy bora do, dayo boŋ. 30 Saaya kaŋ a di hanga korbayey da guurey nga waymo kambey gaa, saaya kaŋ a maa nga waymo Rabeka sanney kaŋ a ne: « Ya-cine no bora salaŋ ay se,» kal a koy bora do. A go ga kay yoy jarga, dayo boŋ. 31 Laban ne: «Ya nin Rabbi albarkanta, ma furo ka kaa. Ifo se no ni goono ga kay taray? Ay jin ka fuwo hanse, da nangu mo yoy se.» 32 Kala bora furo windo ra. Laban na yoy jarawey zumandi, a na subu nda kobto daŋ yoy se, da hari mo bora cey nyunyaŋ se, da borey kaŋ yaŋ go a banda cey mo se. 33 I kande a se ŋwaari a ma ŋwa. Amma a ne: «Ay si ŋwa kala nd'ay n'ay kaayaŋo sabaabo ci jina.» Laban mo ne: «Ma salaŋ.» 34 Bora ne: «Ay ya Ibrahim bannya no.» 35 A ne koyne: «Rabbi n'ay koyo albarkandi gumo, hal a te boro beeri. A n'a no feeji kuruyaŋ da hawyaŋ da nzarfu da wura, da tamyaŋ, alboro nda wayboro, da yoyaŋ da farkayyaŋ. 36 Ay koyo wando Saharatu mo na ize alboro hay ay koyo se a zeena ra. A se no a na hay kulu kaŋ go nga se no. 37 Ay koyo mo n'ay daŋ zeyaŋ ka ne: ‹Ma si wande sambu ay izo se Kanaanancey wayborey ra, kaŋ yaŋ laabo ra ay go da goray, 38 amma ni ma koy ay baaba windo ra, ay dumey do, ka wande sambu ay izo se.› 39 Ay mo, ay ne ay koyo se: ‹Hambara waybora s'ay gana.› 40 A ne ay se: ‹Rabbi kaŋ jine ay go ga dira ga nga malayka donton ni banda. Nga no ga fonda boriyandi ni se. Ni ga wande sambu ay izo se mo ay dumey ra, ay baaba windo ra. 41 Waati din gaa no ni ga hanan ay zeyaŋo kaŋ ni ze ay se din gaa. Amma da ni koy ay dumey do, i wangu ni se, ni hanan ay zeyaŋo gaa nooya.› 42 To. Hunkuna kaŋ ay to dayo me gaa, ay ne: Ya Rabbi, ay koy Ibrahim Irikoyo, hunkuna da ni ga fonda kaŋ ay ga gana boriyandi, 43 guna, ay neeya ga kay dayo wo boŋ. Ma naŋ a ma ciya wandiya kaŋ ga fatta ka hari guru, kaŋ se ay ga ne: Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no ni foobo haro gaa kayna, ay ma haŋ, 44 nga mo ma ne ay se: ‹Ni ma haŋ. Ay ga kaa ni yoy mo se›, naŋ a ma ciya waybora kaŋ ni waadu ay koyo izo se no. 45 Hal ay ga salaŋ ka ban ay bina ra, kala Rabeka kaa da nga foobo nga jasa gaa. A do dayo do ka hari kaa. Ay mo ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ay no ay ma haŋ.› 46 Nga mo, a waasu ka nga foobo zumandi nga jasa gaa ka ne: ‹Ma haŋ. Ay ga ni yoy mo no, i ma haŋ.› Ay haŋ. A na yoy mo haŋandi. 47 Ay n'a hã ka ne: ‹Ni ya may ize no?› A ne nga ya Betuwel, Nahor izo kaŋ Milka hay a se din ize no. Kal ay na korbay daŋ a niina gaa, guurey mo a kambey gaa. 48 Waato din gaa ay n'ay boŋ sumbal ka sududu Rabbi se. Ay na Rabbi, ay koy Ibrahim Irikoyo sifa, nga kaŋ furo ay jine fonda kaŋ ga saba ra, za kaŋ mo ay ga du ka konda ay koyo kayne izo a izo se. 49 Sohõ, d'araŋ ga booriyaŋ da cimi te ay koyo se, wa ci ay se. Da manti yaadin mo no, araŋ ma ci ay se zama ay ma bare kambe ŋwaari gaa wala kambe wow gaa.» 50 Saaya din Laban da Betuwel tu a se ka ne: «Hayo wo, Rabbi do no a fun. Iri wo si hin ka salaŋ ni se ilaalo wala ihanno. 51 Guna, Rabeka neeya ni jine. M'a sambu a ma koy ka ciya ni koyo izo se wande, danga mate kaŋ Rabbi ci.» 52 A ciya mo, waato kaŋ Ibrahim bannya maa i sanno, kala a sududu Rabbi se hala ganda. 53 Bannya mo na taalam jinayyaŋ kaa taray: nzarfu nda wura wane yaŋ, da bankaarayyaŋ, ka no Rabeka se. A na nooyaŋ no armo da nyaŋo mo se kaŋ yaŋ nooru ga baa. 54 Woodin banda no i ŋwa i haŋ, nga nda alborey kaŋ yaŋ kaa a banda. I kani noodin. Kaŋ mo bo, susuba ra kaŋ i tun, kal a ne: «W'ay sallama, ay ma ye ay koyo do.» 55 Kala wandiya armo da nyaŋo ne: «Wa naŋ wandiya ma te jirbiyaŋ iri do, baa jirbi way cine, gaa a ma koy.» 56 Bannya ne i se: «Araŋ ma s'ay gaay, za kaŋ Rabbi n'ay fonda boriyandi. W'ay sallama ya koy ay koyo do.» 57 I ne: «To. Naŋ iri ma wandiya ce ka maa a me ra.» 58 I na Rabeka ce ka ne a se: «Ni ga koy boro wo banda, wala?» A ne: «Ay ga koy.» 59 Yaadin cine no i na ngey waymo Rabeka sallama nd'a, nga da nga gaaykwa, da Ibrahim bannya, da nga borey. 60 I na albarka gaara Rabeka se. I ne a se: «Ni ya iri kayne no. Ni ma te boro zambar hala dubu-dubu se nya. Ni banda ma du ngey ibarey kwaara meyey ka tubu.» 61 Rabeka tun mo, nga nda nga wandiyey. I kaaru yoy boŋ ka bora gana. Bannya mo na Rabeka sambu ka dira. 62 Isaka kaa ka fun dayo do haray kaŋ maa «Irikoy Fundikoono Kaŋ Go G'ay Guna», zama Negeb* laabo ra n'a go da goray. 63 Han fo wiciri kambu, Isaka fatta ka koy saajo ra ka fongu. A na nga boŋ sambu ka guna, kala yoy go ga kaa. 64 Rabeka na nga boŋ sambu. Saaya kaŋ a di Isaka, a zumbu ka fun ywa boŋ. 65 Zama a na bannya hã no ka ne: «May no boro wo kaŋ go ga kaa batama gaa g'iri kubay?» Kala bannya ne: «Ay koyo no.» Rabeka na nga zaara sambu ka bangum. 66 Bannya mo ci Isaka se hay kulu kaŋ nga te. 67 Isaka

kande wayhiijo nga nya Saharatu kuuru fuwo ra. A na Rabeka sambu k'a ciya nga wande, a ga ba r'a mo. Yaadin no Isaka du kunfayaŋ d'a, nga nyaŋo buuyaŋ banda.
25
1 Ibrahim na wande fo hiiji koyne kaŋ maa Ketura. 2 A hay Ibrahim se Zimran da Yoksan da Medan da Midiyan da Isbak da Suwa. 3 Yoksan no ka Saba da Dedan hay. Dedan izey ga ti Asurancey da Letusancey da Leyumancey. 4 Midiyan izey mo, ngey ga ti Efa da Efer da Hanoku nda Abida nda Elda. Borey din kulu Ketura izeyaŋ no. 5 Haŋ kaŋ go Ibrahim se kulu, a n'a no Isaka se. 6 Amma wahay izey kaŋ yaŋ Ibrahim du, Ibrahim n'i sallama nda gomni, i ma fay da nga izo Isaka za Ibrahim gonda fundi, i ma koy wayna funay haray ka goro wayna funay haray laabo ra. 7 Ibrahim jirbey jiirey kaŋ yaŋ a te neeya: Jiiri zangu nda wayye cindi gu no. 8 Waato din gaa no Ibrahim na nga fundo taŋ. A bu zeenay hanno gayante ra mo, dottijo zeeno kaŋ kungu nda ndunnya. I n'a margu nga kaayey banda. 9 A izey Isaka nda Isumeyla n'a fiji Makpela tondi guuso ra, Hetanca Zohar izo Efron faro ra, nango kaŋ go Mamre jine. 10 Faro kaŋ Ibrahim day Hetu izey gaa, noodin no i na Ibrahim fiji, a wando Saharatu banda. 11 A ciya binde, Ibrahim buuyaŋ banda, Irikoy n'a izo Isaka albarkandi. Isaka mo go da goray Beyer-Lahay-Roy haray. 12 Isumeyla bandey neeya, Ibrahim izo kaŋ Hajaratu Misiranca hay Ibrahim se. Hajaratu wo, Saharatu koŋŋo no. 13 Isumeyla izey maayey neeya, i maayey boŋ, i hayyaŋey boŋ: Isumeyla hay-jina maa ga ti Nebayot. Bora kaŋ dake a gaa mo Kedar, woodin banda Adbeyel, da Mibsam, 14 da Mimsa, da Duma, da Massa, 15 da Hadar, da Tema, da Yetur, da Nafis da Kedma. 16 Woodin yaŋ no ga ti Isumeyla izey. I maayey nooya i kurayey boŋ d'i gatey boŋ, mayraykoy way cindi hinka no, i kundey boŋ. 17 Isumeyla jiirey kaŋ a te, jiiri zangu nda waranza cindi iyye no, gaa a na nga biya taŋ ka bu. I n'a margu nga kaayey banda. 18 I goro za Habila ka koy Sur, kaŋ go Misira tanjay, Assiriya fonda boŋ. A goro mo nga nya-izey kulu jine. 19 Ibrahim izo Isaka bandey neeya: Ibrahim na Isaka hay. 20 Isaka gonda jiiri waytaaci saaya kaŋ a na Rabeka sambu a ma ciya nga wande. Betuwel Suriyanca izo nooya, Padan-Aram boro, wayme mo no Laban Suriyanca se. 21 Isaka na Rabbi ŋwaaray nga wando se, zama waygunu no. Rabbi mo n'a ŋwaara ta, hal a wando Rabeka te gunde. 22 Zankey binde gurjay da care a gunda ra. A ne: «Da yaawo no, ifo se no ay ga funa?» A koy mo zama nga ma Rabbi hã. 23 Rabbi mo ne a se: «Dumi hinka no ni gunda ra. Jama hinka no ga fun ni gunda ra. Jama fa ga bisa jama fa gaabi. Ibeero no ga may ikayna se.» 24 Kaŋ alwaato kubay kaŋ a ga hay, kala tawayyaŋ go a gunda ra. 25 Sintinay wano fatta, a ga ciray coy, a gaa hamno kulu danga taafe kaŋ i te da hamni no. I n'a maa daŋ Isuwa. 26 Woodin banda a kayno fatta, a kambe go ga Isuwa ce konda di, i na nga mo maa daŋ Yakuba. Isaka mo gonda jiiri waydu waato kaŋ a wando n'i hay. 27 Zankey binde beeri. Isuwa te gaw beeri, saaji boro mo no. Amma Yakuba wo boro no kaŋ ga baan, fu goroko mo no. 28 Isaka mo ga ba Isuwa, zama a g'a fooyaŋ hamo ŋwa, amma Rabeka wo, Yakuba no a ga ba. 29 Yakuba goono ga maafe fo te kaŋ Isuwa kaa ka fun saajo ra, a go, a lakaw. 30 Isuwa binde ne Yakuba se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay ŋwaayandi nda ni maafa, ni maafo wo kaŋ ga ciray, zama ay go, ay lakaw.» (Woodin se no i na maa-dake daŋ a gaa, Edom, _kaŋ a feerijo ga ti iciray|_.) 31 Yakuba mo ne a se: «Kala ma ni hay-jine tubo neera ay se hunkuna.» 32 Isuwa ne: «Ay go buuyaŋ me gaa. Ifo no ay hay-jine tubo ga hanse ay se?» 33 Yakuba ne a se: «Kala ni ma ze ay se hunkuna.» Isuwa mo ze a se. A na nga hay-jine tubo neera Yakuba se. 34 Yakuba na Isuwa no buuru nda dunguri maafa. A ŋwa, a haŋ, a tun ka dira. Yaadin no Isuwa te ka donda nga hay-jine tubo.
26
1 Haray fo ye ka te koyne laabo din ra, kaŋ waana haray fa din kaŋ jin ka te Ibrahim jirbey ra. Isaka mo koy Filistancey koyo Abimelek do, Gerar ra. 2 Rabbi binde bangay a se ka ne: «Ma si zumbu ka koy Misira. Kala ni ma goro laabo kaŋ ay ga ci ni se din ra. 3 Ma goro laabo wo ra, ay mo ga bara ni banda. Ay ga ni albarkandi, zama nin da ni banda se no ay ga laabo wo kulu no. Ay zeyaŋo kaŋ ay ze ni baaba Ibrahim se din mo, ay g'a toonandi. 4 Ay ga naŋ ni banda ma baa mo danga beene handariyayzey cine. Laabo wo kulu, ay m'a no ni banda se. Ni banda bora do mo no ndunnya dumey kulu ga du albarka. 5 Zama Ibrahim maa ay se. A n'ay ganayaŋ sanney d'ay lordey*, d'ay hin sanney d'ay asariyey* gaay.» 6 Isaka mo goro Gerar ra. 7 Kwaara borey n'a hã a wando sanni. Kal a ne «Ay wayme no.» Zama a humburu nga ma ci ka ne nga wande no, zama kwaara borey ma si nga wi Rabeka sabbay se, zama nga wo ihanno no, a ga sogo mo. 8 A ciya mo, saaya kaŋ a gay noodin

gumo, kala Filistancey bonkoono Abimelek guna finetar fo gaa. Kal a di Isaka go ga fooru nda nga wando Rabeka. 9 Abimelek mo na Isaka ce ka ne: «Wiiza, daahir ni wande no. Day, mate no kaŋ ni ne ni wayme no?» Isaka mo ne a se: «Ay ci yaadin zama ay ma si bu a sabbay se.» 10 Abimelek mo ne: «Ifo no woone kaŋ ni te iri se? A si gaabu ay borey ra afo ma kani nda ni wando wo. Da yaadin no mo, ni na taali candi iri boŋ nooya.» 11 Abimelek mo kaseeti boro kulu gaa ka ne: «Boro kulu kaŋ ga bora din wala a wando mo ham, daahir i g'a koy wi.» 12 Isaka binde na dumariyaŋ te laabo din ra. Jiiro din mo, a du riiba zangu, Rabbi n'a albarkandi mo. 13 Bora soobay ka tonton ka koy jina hal a beeri gumo. 14 A gonda alman kuruyaŋ, ikayna nda ibeeri, a gonda goy-teeri boobo mo. Filistancey mo canse a gaa. 15 Kala dayey kulu kaŋ a bannyey fansi, a baabo Ibrahim jirbey ra, Filistancey n'i lutu k'i toonandi nda laabu. 16 Abimelek ne Isaka se: «Tun neewo iri do, zama ni bisa iri gaabi gumo.» 17 Isaka binde tun noodin i do ka koy sinji Gerar gooro ra, ka goro noodin. 18 Isaka na dayey kaŋ i fansi nga baabo Ibrahim jirbey ra yaaso, zama Filistancey jin k'i daabu Ibrahim banda. A ye ka maa daŋ i gaa, mate kaŋ a baabo daŋ i gaa za doŋ. 19 Isaka bannyey mo na day fo fansi gooro ra ka du hari. 20 Amma Gerar hawjiyey kakaw da Isaka hawjiyey ka ne: «Haro wo, iri wane no.» A na maa daŋ dayo din mo gaa, Eseku, zama i kakaw a boŋ. 21 I na day fo fansi koyne. I na canda-candayaŋ te woodin mo boŋ. A ne woodin mo se Sitna. 22 A gana noodin, a na day fo fansi koyne. I mana canda-canda te woodin wo boŋ. A na woodin maa daŋ Rehobot, zama a ne: «Sohõ Rabbi na nangu feeri ay se, iri ga du albarka mo laabo wo ra.» 23 A tun noodin koyne ka kaa Beyer-Seba. 24 Rabbi bangay a se cino din ra ka ne: «Ay no ga ti Irikoy, ni baaba Ibrahim wano. Ma si humburu, zama ay go ni banda. Ay ga ni albarkandi mo, ay ga naŋ ni banda ma baa, ay tamo Ibrahim sabbay se.» 25 Kala Isaka na sargay feema fo cina noodin. A ce Rabbi maa boŋ ka nga kuuru fuwo sinji noodin. Noodin mo koyne Isaka bannyey na day fansi. 26 Saaya din ra Abimelek tun Gerar ka koy a do, nga nda nga coro fo, Ahuzatu, da nga wonkoyo Fikol. 27 Isaka ne i se: «Ifo se no araŋ kaa ay do, kaŋ a go, araŋ wangu ay hal araŋ n'ay gaaray araŋ do?» 28 I ne: «Iri di no kaŋ daahir Rabbi go ni banda. Iri binde ne, naŋ zeyaŋ ma goro iri game ra, sanda iri da nin game ra. Naŋ koyne iri ma sappe da nin. 29 Ni ma si iri maray, danga mate kaŋ cine iri mana ni ham, iri mana hay kulu te ni se, kala gomni. Iri na ni sallama mo baani, nin wo sohõ albarkante no, Rabbi wane.» 30 A na burnye te i se. I ŋwa, i haŋ. 31 I tun susubay za da hinay ka ze care se. Isaka mo n'i sallama. I dira a do baani samay. 32 A go mo, zaaro din ra no Isaka bannyey kaa k'a no baaru, way, dayo kaŋ ngey fansi din, i ne ngey du hari. 33 A na maa daŋ a gaa Seba. Woodin sabbay se no hala sohõ kwaara din maa ga ti Beyer-Seba. 34 Saaya kaŋ Isuwa te jiiri waytaaci a na Yudita, Beyer ize, Hittance hiiji, nga nda Basematu, Elon Hittance ize. 35 Ngey mo ciya bine saray hariyaŋ Isaka nda Rabeka se.

27

1 I go no mo, waato kaŋ Isaka zeen, a moy te kubay kal a si di, kal a na nga ize hay-jina Isuwa ce ka ne a se: «Ay izo.» Izo mo tu a se ka ne: «Ay neeya.» 2 Baabo ne: «Guna, sohõ ay zeen. Ay buuyaŋ zaaro mo, ay s'a bay. 3 Day sohõ, ay ga ni ŋwaaray, ma ni tonga da ni birawo sambu. Ma koy saajo ra ka ganji ham ceeci. 4 Ni ma maafe kaano te kaŋ ay ga ba, ka kande ay se. Ay ma ŋwa, ay bina ma albarka gaara ni se za ay mana bu.» 5 Rabeka mo go ga hangan ka maa haŋ kaŋ Isaka goono ga ci nga izo Isuwa se. Isuwa koy gaway saajo ra ka ganji ham ceeci ka kande. 6 Kala Rabeka ci nga izo Yakuba se ka ne: «Guna, ay maa haŋ kaŋ ni baaba ci ni beere Isuwa se 7 ka ne: ‹Ma kand'ay se ganji ham, ka maafe kaano te ay se ay ma ŋwa, ay ma albarka gaara ni se Rabbi jine za ay mana bu.› 8 Sohõ, ay izo, ma hangan ay se. Ma laakal daŋ ka te haŋ kaŋ ay ci ni se: 9 Ma koy hinciney kuro ra ka hincin ize hanno hinka di. Ay mo ga maafe te mate kaŋ cine ga kaan ni baaba se. 10 Ni ga kond'a ni baaba se a ma ŋwa ka albarka gaara ni se, za a mana bu.» 11 Yakuba ne nga nyaŋo se: «Guna, ay beere Isuwa, a gaahamo kulu gonda hamniyaŋ, ay mo ga yuttu. 12 Hambara ay baaba g'ay ham, a g'ay ciya tangarikom. Yaadin gaa ay ga kande laaliyaŋ ay boŋ gaa nooya, manti albarka.» 13 Nyaŋo ne a se: «Ay izo, laaliyaŋo din ma kaa ay gaa. Ni ya, ma hangan day ka te haŋ kaŋ ay ci ni se. Ma koy kand'ey ay se.» 14 Yakuba koy k'i di ka kande nga nyaŋo se. Nga mo na maafe te mate kaŋ cine ga kaan baabo se. 15 Rabeka na nga hay-jina Isuwa bankaarayey kaŋ yaŋ go no fuwo ra sambu, wo kaŋ yaŋ ga boori ka bisa i kulu. A n'i daŋ nga ize koda Yakuba gaa. 16 A na hincin izey kuurey mo daŋ a kambey gaa, d'a jinda gaa mo, naŋ kaŋ sinda hamni. 17 Maafe kaana

da buuro kaŋ a soola mo, a n'i daŋ nga izo Yakuba kambe ra. 18 Nga mo kaa nga baabo do ka ne: «Ay baaba.» Nga mo ne: «Ay neeya. Nin no may, ay izo?» 19 Yakuba mo ne nga baabo se: «Ay no, ni hay-jina Isuwa. Ay te mate kaŋ cine ni ci ay se din. Ay ga ni ŋwaaray, ma tun ka goro ka ŋwa ay ŋwaaro gaa, hala ni bina ma albarka gaara ay se.» 20 Isaka mo ne nga izo se: «Mate no ni te ka du a da waasi ya-cine, ay izo?» Nga mo ne: «Rabbi ni Irikoyo no k'ay no saaya.» 21 Isaka binde ne Yakuba se: «Ay ga ni ŋwaaray, ay izo, ni ma kaa ka maan zama ay ma ni ham, hala nda cimi ni ya ay izo Isuwa no, wala manti nga no.» 22 Kala Yakuba koy ka maan nga baaba Isaka do, nga mo n'a ham. A ne: «Jinda ya Yakuba jinde no, amma kambey Isuwa kambey no.» 23 A mana fayanka ka bay, zama a kambey gonda hamni, mate kaŋ Isuwa kambey go d'a. Yaadin cine no a na albarka gaara nd'a a se. 24 A ne: «Hala cimi mo no, ni ya ay izo Isuwa no?» Yakuba ne: «Ay day no.» 25 Kala Isaka ne: «M'a maanandi ay do, ay mo g'ay izo ŋwaari kaana ŋwa, hal ay bina ma ni albarkandi.» A n'a maanandi a do, nga mo ŋwa. Yakuba kand'a se duvan*, a haŋ mo. 26 Waato din gaa baabo Isaka ne a se: «Ni ma kaa ka maan sohõ, k'ay garbey sunsum, ay izo.» 27 Kala Yakuba kaa ka maan k'a garbey sunsum. Baabo mo n'a bankaarayey mani ka maa hawo. A na albarka gaara a se ka ne: «Guna, ay izo hawo ga hima fari fo haw, wo kaŋ Rabbi na albarka daŋ a gaa. 28 Naŋ Irikoy ma ni no beene harandaŋ da ndunnya maafe, masangu nda reyzin* hari mo da yulwa. 29 Dumi-dumey ma may ni se, yawey mo ma sumbal ni jine. Ni ma ciya bonkooni ni dumey boŋ, ni nya izey mo ma sumbal hala ganda ni jine. Laalante no boro kulu kaŋ ga ni laali, albarkante no boro kaŋ ga ni albarkandi.» 30 A ciya mo, waato kaŋ Isaka na albarka gaara Yakuba se ka ban, a mana gay kaŋ Yakuba fatta ka fun nga baabo Isaka jine, kal a beero Isuwa kaa ka fun nga fooyaŋo do. 31 A na maafe kaana te mo ka kand'a nga baabo do ka ne nga baabo se: «Ay baaba, ma tun ka ŋwa ni izo fooyaŋ hamo gaa, zama ni bina ma albarka gaara ay se.» 32 Baabo Isaka binde ne a se: «Ifo? Nin no may?» Nga mo ne: «Ay no ni izo, ni hay-jina Isuwa.» 33 Kala Isaka jijiri gumo-gumo ka ne: «May? May no bora kaŋ na fooyaŋ hamo sambu ka kand'ay se, hal ay n'a kulu ŋwa za ni mana kaa. Ay na albarka gaara a se, a ga ciya albarkante mo.» 34 Waato kaŋ Isuwa maa nga baabo sanney, a soobay ka kaati nda hẽeni fotto, ka ne nga baabo se: «Ya nin ay baaba, m'ay no albarka, ay mo!» 35 Amma Isaka ne: «Ni kayne kaa da hiila ka ni albarka sambu.» 36 Isuwa ne: «Manti i n'a maa daŋ Yakuba? Guna ce hinka neeya kaŋ a n'ay tuti k'ay kayyaŋ nango ta. A n'ay hay-jinetara ta, sohõ mo a n'ay albarka ta. Ni mana baa albarka kayna jisi ay se no?» 37 Isaka tu a se ka ne: «Guna, ay n'a daŋ a ma ciya ni koy. Ay n'a nya izey kulu no a se a m'i may. Ay na masangu nda reyzin hari no a se. Sohõ, ifo n'ay ga hin ka te ni se, ay izo?» 38 Isuwa ne nga baabo se: «Ya ay baaba, albarka folloŋ hinne no ni se? Ay baaba, ay no albarka, ay mo.» Kala Isaka na jinde sambu ka hẽ. 39 Kala baabo Isaka na sanney wo ci ka ne: «Ni nangoray si du ndunnya maafe, a si du beene harandaŋ. 40 Kala ni ma funa nda ni takuba, kala ni ma ye ni kayne se ganda. A ga ciya mo, waati kaŋ ni ga koma a se, ni ga du k'a calo* foobu ka kaa ni jinda gaa.» 41 Isuwa na konnari jisi nga bina ra Yakuba se, zama baabo na Yakuba no albarka. A go ga ne nga bina ra: «Ay baaba buuyaŋ zaaro go ga maan. Waato din gaa no ay g'ay kayno Yakuba wi.» 42 I koy ka sanney din kaŋ a hay-jina Isuwa ci dede Rabeka se, nga mo donton ka nga koda Yakuba ce. A ne a se: «Guna, ni beere Isuwa go ga miila nga ma bana ni gaa ka ni wi. 43 Sohõ ay izo, ma hangan ay sanney se: Tun ka koy ay arme Laban do ka tugu; Haran kwaara no a go. 44 Ma goro noodin alwaatiyaŋ hala ni beero bina ma zumbu, 45 hala ni beero futa ma ban a gaa, hal a ma dinya haŋ kaŋ ni te nga se. Waato din gaa ay ga ye ka kande nin fu. Ifo se no ay ga di araŋ boro hinka kulu mursay zaari folloŋ?» 46 Rabeka ci Isaka se ka ne: «Ay farga nd'ay fundo Hetance wayborey sabbay se. Da Yakuba mo na wande sambu Hetu ize wayey ra, sanda laabo wandiyey dumi nooya, ifo no fundi ga hanse ay se koyne?»

28

1 Kala Isaka na Yakuba ce ka albarka gaara a se, k'a kaseeti. A ne a se: «Ni ma si wande sambu Kanaana ize wayey ra. 2 Tun ka koy Padan-Aram, hala ni nya baabo Betuwel kwaara. Noodin no ni ga wande sambu ni boŋ se Laban ize wayey ra, nga kaŋ ga ti ni nya arme. 3 Irikoy Hina-Kulu-Koyo mo ma ni albarkandi, a ma ni no izeyaŋ, a ma ni tonton hala ni ma te jama bambata. 4 A ma Ibrahim albarka no nin da ni banda se, hala ni ma ni yawtaray laabo tubu, wo kaŋ Irikoy no Ibrahim se.» 5 Yaadin no Isaka na Yakuba donton d'a a ma koy hala Padan-Aram, Laban Betuwel Suriyance izo do, Rabeka kaŋ ga ti Yakuba nda Isuwa nya armo. 6 Isuwa di kaŋ Isaka na albarka gaara Yakuba se. A

di kaŋ i n'a donton hala Padan-Aram, a ma koy ka hiiji noodin. A di mo kaŋ i n'a albarkandi ka kaseeti a gaa, a ma si wande sambu Kanaana ize wayey ra. 7 A di kaŋ Yakuba hangan nga baabo da nga nyaŋo sanno se ka koy Padan-Aram. 8 Kala Isuwa faham kaŋ Kanaana ize wayey si kaan nga baabo Isaka se. 9 Isuwa koy binde Isumeylancey ra ka wande fo tonton nga wandey gaa. Mahalata no ga ti a maa, Isumeyla Ibrahim izo ize way no, Nebayot wayme no. 10 Yakuba fun Beyer-Seba ka Haran fonda di. 11 A to nangu fo ka kani cin, zama wayna kaŋ a gaa. A na tondi fo sambu noodin k'a jisi ka te boŋ-dake. A kani noodin ka jirbi. 12 A na hindiri fo te kaŋ ra a di kaarimi hari kaŋ ganda go laabo boŋ, boŋo koy ka tuku hala beena gaa. A go, Irikoy malaykayaŋ go ga kaaru ka zumbu kaarimi haro din boŋ. 13 Rabbi mo go ga kay kaarimi haro se beene ka ne: «Ay no Rabbi, ni baabey Ibrahim da Isaka Irikoyo. Laabo kaŋ boŋ ni goono ga kani, ay g'a no ni se, nin da ni banda kulu. 14 Ni banda ga baa danga laabu gurayze cine. Ni ga yandi wayna kaŋay da wayna funay, azawa da dandi kambe haray laabo wo boŋ. Ni do mo, da ni banda bora do no i ga ndunnya dumey kulu albarkandi. 15 Guna, ay go ni banda. Ay ga haggoy da nin nangu kulu kaŋ ni ga koy. Ay ga ye ka kande nin ne laabo wo ra, zama ay si fay da nin kala nd'ay na haya kaŋ ay ci ni se din te.» 16 Yakuba tun jirbo gaa ka ne: «A sinda sikka, Rabbi go batamo wo ra, ay mo mana bay a gaa.» 17 A humburu mo ka ne: «Batamo wo ga humburandi. Neewo sikka si Irikoy fuwo no, neewo no ga ti beene meyo.» 18 Yakuba tun za susubay da hinay. A na tondo kaŋ a te boŋ-dake cino ra din sambu k'a kayandi ka ji soogu a boŋ. 19 A na nango din maa daŋ Betel, amma za doŋ kwaara maa ga ti Luz. 20 Kala Yakuba ze ka ne: «Da Irikoy goro ay banda, d'a haggoy d'ay ay naaruyaŋo wo fonda ra, d'a n'ay no ŋwaari kaŋ ga ŋwa da bankaaray k'ay ga daabu nd'a, 21 hal ay ma ye ka kaa baani ay baaba kwaara -- waato din gaa Rabbi ga te ay se Irikoy. 22 Tondo wo kaŋ ay kayandi mo, a ga te Irikoy se fu. Hay kulu mo kaŋ ni n'ay no, daahir ay ga zakka kaa a ra ni se.»
29
1 Waato din gaa Yakuba soobay ka dira, kal a to wayna funay izey laabu. 2 A guna, kal a di day fo batama ra, da feeji kuru hinza. I go ga kani dayo me gaa, zama dayo din gaa no i ga ngey kurey haŋandi. Dayo meyo daabirjo mo, tondi bambata no. 3 Noodin no i ga kurey kulu margu. Gaa i ma tondo zumandi ka kaa dayo me gaa, i ma feejey haŋandi, i ma tondo ye nga nango ra dayo me gaa. 4 Yakuba ne i se: «Nya-izey, araŋ ya man boroyaŋ no?» I ne: «Haran no iri go.» 5 A ne i se: «Araŋ ga Nahor ize Laban bay?» I ne a se: «Iri g'a bay.» 6 A ne i se: «A go baani?» I ne: «A go baani. Guna, a ize Rahila neeya, a goono ga kaa da feejiyaŋ.» 7 A ne i se: «Zaaro ga cindi, alwaato mana to kaŋ i ga almaney margu. Kal araŋ ma feejey haŋandi ka koy k'i kuru.» 8 I ne a se: «Iri si hin, kala nda kurukoy kulu margu jina ka tondo zumandi ka kaa dayo me gaa. Waato din gaa no iri ma feejey haŋandi.» 9 A go sanno gaa, kala Rahila kaa da nga baabo feejey, zama nga no g'i kuru. 10 A ciya binde, waato kaŋ Yakuba di Laban ize Rahila, da nga nya arme Laban feejey, kala Yakuba maan ka tondo zumandi ka kaa dayo me gaa. A na nga nya arme Laban feejey haŋandi. 11 Yakuba na Rahila garbe sunsum mo, a na nga jinde sambu ka hẽ. 12 Yakuba binde ne Rahila se nga ya a baabo izo no, sanda Rabeka ize nooya. Kala Rahila zuru ka koy ka ci nga baaba se. 13 A ciya mo, saaya kaŋ Laban maa nga waymayzo Yakuba baaru, a zuru ka kaa k'a kubay. A n'a ganday k'a garbe sunsum, ka kond'a nga kwaara. Yakuba na baaro wo kulu ci Laban se. 14 Laban ne a se: «Daahir, ni ya ay biri d'ay basi no.» Yakuba goro a kwaara handu fo. 15 Laban ne Yakuba se: «Zama ni ya ay nya-ize no se ni ga goy ay se yaamo? Ci ay se haŋ kaŋ ga ti ni banandi.» 16 Laban binde gonda ize wayboro hinka. Ibeero maa Laya, ikayna maa Rahila. 17 Laya moy sinda gaabi gumo, amma Rahila wo ga sogo, a ga boori diyaŋ gaa. 18 Yakuba mo, Rahila no a ga ba. A ne: «Ay ga may ni se jiiri iyye ni ize kayna, Rahila sabbay se.» 19 Laban mo ne: «Dambe y'a no ni se, a ga bisa y'a no boro fo se. Ma goro ay do.» 20 Yakuba binde may Laban se jiiri iyye Rahila sabbay se, amma zama a ga ba r'a, i hima a se danga jirbi kayna fooyaŋ. 21 Kala Yakuba ne Laban se: «M'ay no ay wando, zama jirbey to ay ma margu nd'a.» 22 Laban binde na noodin borey kulu margu ka batu te. 23 A ciya mo, wiciri kambo, a na Laya sambu ka kond'a Yakuba do, a margu nd'a mo. 24 Laban na nga koŋŋa kaŋ maa Zilpa no nga izo Laya se, a ma ciya a se koŋŋa. 25 A go no mo, waato kaŋ mo bo, wiiza! Laya no. Kala Yakuba ne Laban se: «Ifo no ni te ay se wo? Manti Rahila se no ay may ni se? Ifo se no ni n'ay zamba?» 26 Laban ne: «Manti yaadin no i ga te iri do, i ma jin ka kayne hiijandi ka beere naŋ. 27 Kala ni ma woone jirbi iyya toonandi a se, iri mo ga afa din no ni se, jiiri iyye fo mayray se kaŋ ni

ga ye ka te ay do koyne.» 28 Yakuba binde te yaadin. A na jirbi iyya toonandi. Laban na Rahila no a se, a ma ciya a wande. 29 Laban na nga koŋŋa fo kaŋ maa Bila no Rahila se, a ma ciya a se koŋŋa. 30 Yakuba margu nda Rahila. A ga ba Rahila ka bisa Laya. A ye ka may Laban se jiiri iyye. 31 Waato din gaa Rabbi di kaŋ i ga konna Laya. A n'a gunda fiti, amma Rahila wo waygunu no. 32 Kala Laya te gunde, a hay ize aru. A n'a maa daŋ Ruben ka ne: «Zama Irikoy di ay taabo. Daahir sohõ ay kurnyo ga ba ay.» 33 A ye ka te gunde ka ize aru fo hay koyne. A ne: «Zama Rabbi maa i ga konna ay, woodin se no a n'ay no ize woone koyne.» A n'a maa daŋ Simeyon. 34 A ye ka te gunde ka hay ize aru. A ne: «Sohõ, alwaati woone ra, ay kurnyo ga lamb'ay gaa, zama ay na ize aru hinza hay a se.» Woodin se no a n'a maa daŋ Lawi. 35 A ye ka te gunde koyne ka hay ize aru. A ne: «Alwaati woone ay ga Rabbi saabu.» Woodin se a n'a maa daŋ Yahuda. Kal a fay da hayyaŋ.
30
1 Saaya kaŋ Rahila di kaŋ nga mana hay Yakuba se, kala Rahila canse nga beero gaa. A ne Yakuba se: «M'ay no izeyaŋ. Da manti yaadin mo no, kulu ay ga bu.» 2 Kala Yakuba bine tun Rahila se. A ne: «Ay go Irikoy nangu ra no, nga kaŋ na ni ganji gunde?» 3 Rahila ne: «Ay koŋŋa Bila neeya. Ma margu nd'a, zama a ma hay ay kangey boŋ, ay ma du izeyaŋ a do.» 4 A na nga koŋŋa Bila no Yakuba se a ma ciya a wande, Yakuba mo margu nd'a. 5 Bila te gunde ka hay ize aru Yakuba se. 6 Rahila ne: «Irikoy na ciiti dumbu ay se. A maa ay jinde mo k'ay no ize.» Woodin se no a ne a se Dan. 7 Rahila koŋŋa Bila ye ka te gunde ka ize aru hinkanta hay Yakuba se. 8 Rahila ne: «Da gurjay beeri no ay gurjay d'ay beere, ay n'a zeeri mo.» A n'a maa daŋ Naftali. 9 Waato kaŋ Laya di nga fay da hayyaŋ, kal a na nga koŋŋa Zilpa hiijandi Yakuba se. 10 Laya koŋŋa Zilpa mo na ize aru fo hay Yakuba se. 11 Laya mo ne: «Bonkaanay!» a n'a maa daŋ Gad. 12 Laya koŋŋa Zilpa ye ka ize aru hinkanta hay Yakuba se. 13 Laya ne: «Ay ya bine-kaani-koy no, zama wandiyey ga ne ay se bine-kaani-koy.» A n'a maa daŋ Aser. 14 Alkama wiyaŋ jirbey ra no Ruben koy ka du duday izeyaŋ farey ra. A kand'ey nga nya Laya do. Rahila binde ne Laya se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no ni izo duday izey din gaa.» 15 Laya ne a se: «Ay kurnyo kaŋ ni kom ay gaa din, hari kayna no, wala? Ni ga ba ni m'ay izo duday izey mo kom ay gaa koyne?» Kala Rahila ne a se: «Woodin sabbay se Yakuba ga kani ni do cino wo ra, ni izo duday izey se.» 16 Yakuba fun fari wiciri kambu. Laya mo koy k'a kubay ka ne: «Kala ni ma kani ay do, zama ay na ni sufuray d'ay izo duday izey.» A binde kani a do cino din. 17 Irikoy maa Laya se mo. Laya te gunde ka ize aru guwanta hay Yakuba se. 18 Laya ne: «Irikoy n'ay no alhakku, zama ay n'ay koŋŋa no ay kurnyo se.» A na izo maa daŋ Isakar. 19 Laya ye ka te gunde ka ize aru iddanta hay Yakuba se. 20 Laya ne koyne: «Irikoy n'ay arzakandi nda baa hanno. Sohõ ay kurnyo ga goro ay do, zama ay na ize aru iddu hay a se.» A n'a maa daŋ Zabluna. 21 Woodin banda koyne a na ize wayboro fo hay. A n'a maa daŋ Dina. 22 Irikoy fongu Rahila gaa. Irikoy maa a se k'a gunda fiti. 23 A te gunde ka hay ize aru ka ne: «Irikoy na wowi hari kaa ay gaa.» 24 A n'a maa daŋ Yusufu, ka ne: «Rabbi ma ize fo tonton ay se koyne.» 25 A ciya mo, waato kaŋ Rahila na Yusufu hay, kala Yakuba ne Laban se: «M'ay sallama ay ma ye fu ay laabo ra. 26 M'ay no ay wandey d'ay izey, kaŋ yaŋ se ay may ni se. Ay mo ga dira. Goy kaŋ ay te ni se, ni g'a bay.» 27 Laban ne a se: « Sohõ, d'ay du gaakuri ni do, kala ni ma goro, zama ay du ka bay kaŋ Rabbi n'ay albarkandi ni sabbay se.» 28 A ne Yakuba se mo: «Ma dake ay boŋ haŋ kaŋ ay ga ni bana, ay g'a bana ni se.» 29 Yakuba ne Laban se: «Ni bay goy kaŋ ay te ni se, da mate kaŋ ni almaney te ay kambe ra. 30 Zama za ay mana kaa, haŋ kaŋ go ni se ikayna fo no. Sohõ a tonton hal a te jama bambata. Rabbi mo na ni albarkandi za ay kaayaŋo. Sohõ binde, waati fo no ay ga du hay fo ay bumbo windo se?» 31 Kala Laban ne: «Ifo n'ay ga ni no?» Yakuba mo ne a se: «Ma s'ay no hay kulu. Amma da day ni yadda, ni ma hayo wo hinne te ay se: Ay ma ye ka ni kurey kuru, ay m'i haggoy mo. 32 Kal ay ma gana ni kurey kulu ra hunkuna, ay ma soobay ka icangarey da ibiyey kulu kaa feejey ra, hinciney ra mo, icangarey da waaliyey. Woodin yaŋ dumey no ga ciya ay alhakku. 33 Yaadin gaa no ay adilitara g'ay seeda ni jine: saaya kulu kaŋ ni ga koy ay alhakko do, alman kulu kaŋ manti waaliya-waaliya da icangare-cangare no hinciney ra, wala ibiyaŋ feejey ra, i m'a lasaabu ay se zaytaray hari.» 34 Laban ne: «A ma ciya mate kaŋ ni ci din.» 35 Zaari woodin ra binde a na hincin jindi cangarey suuban, da hincin nyaŋey mo kaŋ yaŋ ga cangare da waaliya-waaliyey, wo kulu kaŋ gonda ikwaaray a gaa. A na feeji biyey kulu suuban mo k'i no nga izey se. 36 A na jirbi hinza diraw daŋ nga nda Yakuba game ra. Yakuba goono ga Laban kuru cindey kuru koyne. 37 Kala

Yakuba na tuuri sariyaŋ kaa, saay nda taasa nda kuubu waneyaŋ. A n'i koosu ka cangarandi, ka naŋ ikwaaray kaŋ go i ra ma bangay. 38 A na sarey kaŋ a koosu yaŋ din sinji almaney jine haŋandiyaŋ garbey ra, nango kaŋ almaney ga koy ka hari haŋ, hal i ma hari haŋ ka gunde sambu. 39 Almaney binde na gunde sambu haŋandiyaŋ garbey do. Kala almaney na waaliya-waaliyayaŋ da icangareyaŋ da tombi-tombi-koyyaŋ hay. 40 Yakuba mo na feej'izey fay. A na cindey jine bare wo kaŋ te waaliya-waaliya, da wo kaŋ yaŋ ga bi mo Laban kurey ra do harey, a na nga waney daŋ care banda waani, a n'i moorandi Laban kurey gaa. 41 A ciya mo, waati kulu kaŋ alman gaabikooni ga ba ka gunde sambu, kala Yakuba ma sarey sinji almaney jine haŋyaŋ garbey ra, zama i ma gunde sambu sarey jine. 42 Amma saaya kaŋ a di wo kaŋ sinda gaabi no, a si i sinji. Yaadin gaa londibuuney ciya Laban wane yaŋ, gaabikooney mo ciya Yakuba wane yaŋ. 43 Bora binde tonton da cimi. A du kuru bambata yaŋ da koŋŋayaŋ da bannyayaŋ da yoyaŋ da farkayyaŋ.

31

1 Kal a maa Laban ize arey sanney, i go ga ne: «Yakuba na iri baaba harey kulu sambu. Iri baabo arzaka ra no a du darza woone kulu.» 2 Yakuba mo laakal da Laban moyduma, a di kaŋ a na moyduma bare nga se. 3 Rabbi ne Yakuba se: «Ma ye ni baaba laabu ka koy ni dumey do, ay mo ga bara ni banda.» 4 Yakuba binde donton ka Rahila nda Laya ce, ngey mo koy saajo ra a kurey do. 5 A ne i se: «Ay go ga laakal d'araŋ baabo moyduma. Ay di kaŋ a na moyduma bare ay se. Amma ay baaba Irikoyo go ay banda. 6 Araŋ bay mo mate kaŋ ay may araŋ baaba se d'ay gaabo kulu. 7 Araŋ baaba n'ay fafagu mo, k'ay alhakku barmay sorro way, amma Irikoy mana ta a m'ay zamba. 8 D'a ne: ‹Icangarey no ga ciya ni alhakko,› kala saaya din kuro kulu ma icangareyaŋ hay. D'a ne mo: ‹Waaliya-waaliyey no ga ciya ni alhakko,› kala almaney kulu ma hay waaliya-waaliyayaŋ. 9 Yaadin no Irikoy n'araŋ baaba almaney sambu k'ay no nd'ey. 10 A go mo, alwaato kaŋ kuro ga gunde sambu, ay n'ay boŋ sambu ka di hindiri ra, danga jindey kaŋ yaŋ ga kurey kaaru, waaliya-waaliyayaŋ no, da tombi-tombi nda cangare-cangare-koyyaŋ. 11 Irikoy malayka mo ne ay se hindiro ra: ‹Yakuba!› ay mo ne: ‹Ay neeya.› 12 A ne: ‹Ma ni boŋ sambu sohõ ka jindey guna. I kulu kaŋ ga kurey kaaru waaliya-waaliyayaŋ no, da tombi-tombi nda cangare-cangareyaŋ, zama ay di hay kulu kaŋ Laban goono ga te ni se. 13 Ay ya Irikoy no, Betel wano, nango kaŋ ni na tondi sinjanta tuusu da ji, nango kaŋ ni na alkawli sambu ay se mo. Tun sohõ ka fun laabu woone ra ka ye ni hayyaŋ laabo ra.› » 14 Rahila nda Laya tu a se ka ne: «Iri gonda baa wala tubu fo no iri baaba windo ra koyne? 15 Manti sanda yawyaŋ no a n'iri himandi, zama a n'iri neera, a n'iri nooro kulu ŋwa mo. 16 Zama arzaka kulu kaŋ Irikoy kaa iri baaba kambe ra, iri nda iri izey wane yaŋ no. Sohõ binde, hay kulu kaŋ Irikoy ci ni se, kala ni m'a te.» 17 Saaya din ra Yakuba tun ka nga izey da nga wandey dake yoyaŋ boŋ. 18 A na nga almaney kulu ku, da arzaka kulu kaŋ a margu, a duura almaney kaŋ yaŋ a margu Padan-Aram kwaara ra, zama nga ma koy nga baaba Isaka do Kanaana laabo ra. 19 Amma Laban jin ka koy nga feejey hõseyaŋ do. Rahila mo na nga baaba toorey zay. 20 Yakuba binde na Suriyanca Laban hiila, zama a mana ne a se nga ga zuru. 21 Yaadin binde no a zuru nda hay kulu kaŋ go nga se. A tun ka koy ka gooro daŋandi. A kamba ka guna Jileyad tondey haray. 22 Zaari hinzanta hane binde i ci Laban se kaŋ Yakuba zuru. 23 Nga mo na nga nya-izey margu nga banda ka laawalo gana jirbi iyye diraw. A n'a to Jileyad tondey boŋ. 24 Irikoy binde kaa Suriyanca Laban do cin jirbi hindiri ra ka ne a se: «Ma haggoy da ni boŋ! Ni ma si salaŋ da Yakuba hala ilaalo no wala ihanno no.» 25 Laban binde na Yakuba gar, a jin ka nga kuuru fuwo sinji tondo boŋ. Laban da nga nya-izey mo na ngey waney sinji Jileyad tondo boŋ. 26 Laban ne Yakuba se: «Ifo no ni te wo kaŋ ni n'ay hiila ya-cine? Ni n'ay ize wayey mo ku danga wongu tamyaŋ. 27 Ifo se no ni tugu ka zuru? Ni n'ay hiila, ni mana ci ay se mo, hal ay ma ni sallama nda farhã da dooni nda haray da moolo. 28 Ni mana naŋ mo ay m'ay ize arey d'ay ize wayey garbey sunsum. Ni na saamotaray goy te. 29 To. Ay gonda hina kaŋ ga hasaraw te ni se ay kambe ra, amma ni baabo Irikoyo salaŋ ay se bi cin ka ne: ‹Ma te laakal da ni boŋ. Ma si sanni fo te Yakuba se, hala ihanno no wala ilaalo no.› 30 Sohõ binde, baa kaŋ ni faaji ni baaba kwaara se, ifo se no ni n'ay toorey mo zay? » 31 Yakuba tu ka ne Laban se: «Zama ay humburu se no. Zama ay ne hambara ni ga ni ize wayey ta ay gaa da gaabi. 32 Amma boro kulu kaŋ do ni na ni toorey gar, a ma si funa. Neewo, iri nya-izey jine, kala ni ma guna ka di haŋ kaŋ ci ni wane kaŋ go ay do, m'a sambu.» Zama Yakuba mana bay hala Rahila n'i zay no. 33 Laban binde furo Yakuba kuuru fuwo ra, da Laya kuuru fuwo

ra, da koŋŋa hinka kuuru fuwey ra mo, amma a mana di ey. A fatta Laya kuuru fuwo ra ka furo Rahila kuuru fuwo ra. 34 Rahila kaŋ na toorey sambu din n'i daŋ yo jinayyaŋ ra ka goro i boŋ. Laban na kuuru fuwo kulu dadabe amma a mana di ey. 35 Kala Rahila ne nga baabo se: «Ay jine bora ma si binya zama ay si hin ka tun ka kay ni jine no, zama wayboro alaada ka bara ay gaa.» Laban ceeci, amma a mana di toorey. 36 Yakuba binde futu. A deeni Laban gaa. Yakuba tu ka ne Laban se: «Ifo ga ti ay taali? Wala ifo ga ti ay zunubi, kaŋ se ni n'ay ce gana nda konni ya-cine? 37 To. Baa kaŋ ni n'ay jinayey kulu fisi, ni windo jinay woofo no ni gar? Ma kand'a neewo ay nya-izey da ni nya-izey game ra, zama i ma ciiti dumbu iri boro hinka game ra. 38 Jiiri waranko wo kaŋ ay go ni banda, ni feejey da ni hinciney mana te gunde hasaraw, ni feeji gaarey mo, ay mana i ŋwa. 39 Wo kaŋ yaŋ ganji hamey tooru, ay mana kand'a ni se, ay no g'a mursa sambu. Ay kambe ra no ni g'a ceeci, baa i n'a zay no, cin wala zaari. 40 Yaadin n'ay bara, zaari ra wayno dunga n'ay ŋwa, cin mo, yeeno. Jirbi mo zuru ay moy se. 41 Jiiri waranka no ay go ni windo ra. Ay may ni se jiiri way cindi taaci ni ize way hinka sabbay se, jiiri iddu mo ni almaney sabbay se. Sorro way mo no ni g'ay alhakko barmay. 42 Da manti ay baaba Irikoyo, ay kaayo Ibrahim Irikoyo, nga kaŋ Isaka mo ga humburu, a go ay banda, doŋ hunkuna ni g'ay sallama no kambe koonu. Amma Irikoy di ay kankamo d'ay kambey taabo, nga mo deeni ni gaa bi cin.» 43 Laban tu ka ne Yakuba se: «Ize wayey wo, ay ize wayyaŋ no. Zankey wo mo, ay wane yaŋ no. Kurey wo, ay wane yaŋ no. Hay kulu mo kaŋ ni goono ga di, ay wane yaŋ no. Mate n'ay ga te ay ize wayey wo se hunkuna, wala mo izey kaŋ yaŋ i hay se? 44 Sohõ binde, kaa iri ma koy ka sappe te, in da nin, a ma ciya seeda in da nin game ra.» 45 Yakuba na tondi fo sambu ka sinji a ma te seeda. 46 Yakuba ne nga nya-izey se: «Wa tondiyaŋ margu.» I na tondiyaŋ sambu ka gusam ka te fonguyaŋ hari, i ŋwa mo noodin tondi gusamo boŋ. 47 Laban ne a se Yegar-Sahaduta, amma Yakuba ne a se Jileyad. 48 Laban ne: «Tondi gusam woone, seeda no in da nin game ra hunkuna.» Woodin se no i ne a se Jileyad, 49 da Mispa mo, zama a ne: «Rabbi ma kosaray in da nin game ra, saaya kulu kaŋ iri go fayante nda care. 50 Da ni n'ay ize wayey gurzugandi, da mo ni na wande fooyaŋ hiiji i banda kaŋ manti ay ize no, ma fongu, baa kaŋ boro kulu si no iri banda, kaŋ Irikoy no ga ti seeda in da nin game ra.» 51 Laban ne Yakuba se koyne: «Tondi gusamo wo neeya, fonguyaŋ haro mo neeya, kaŋ ay jisi in da nin game ra. 52 Gusamo wo ma te seeda. Fonguyaŋ haro wo mo ma te seeda: Ay si gusamo wo daaru ka koy ni do. Ni mo, ni ma si gusamo wo da fonguyaŋ haro wo daaru ka kaa ay do da hasaraw miila. 53 Ibrahim Irikoyo, Nahor wane Irikoy, i baabo wane Irikoyo, a ma ciiti iri game ra.» Kala Yakuba ze da bora kaŋ nga baabo Isaka ga humburu. 54 Waato din gaa Yakuba na sargay* salle tondo boŋ. A na nga nya-izey ce i ma kaa ka ŋwa. I ŋwa, i kani mo cino din tondo boŋ. 55 Laban mo tun susubay za da hinay. A na nga ize arey da nga izey wayey garbey sunsum, ka albarka gaara i se. Laban dira ka ye ka koy nga bumbo nango ra.

32

1 Kala Yakuba dira. Irikoy malaykayaŋ mo kubay d'a. 2 Waato kaŋ Yakuba di ey, a ne: «Woone ya Irikoy kunda no.» Nga mo na nango maa daŋ Mahanayim. 3 Yakuba na diyayaŋ donton nga jine, i ma koy nga beero Isuwa do Seyir laabo ra, Edom haray. 4 A n'i no sanni ka ne: «Yaa no araŋ ga ci ay jine bora Isuwa se: ‹Ni bannya Yakuba ne: Ay na yawtaray te Laban do. Ay goro noodin kala sohõ. 5 Ay gonda hawyaŋ da farkayyaŋ, da kuruyaŋ da tamyaŋ, alboro nda wayboro. Ay mo donton zama ay ma ci ay jine bora se, a ma naŋ ay ma du gaakuri nga do.› » 6 Kal i ye ka kaa Yakuba do ka ne: «Iri koy ni beero Isuwa do. A goono ga kaa ka ni kubay da boro zangu taaci nga banda.» 7 Saaya din Yakuba humburu gumo, a kankam mo. A binde, borey kaŋ yaŋ go a banda, da feeji kurey da hawey da yoy, a n'i fay sata hinka. 8 A go ga ne: «Da Isuwa kaa sata fo do k'a kar, saaya din sata fa kaŋ cindi ga yana.» 9 Yakuba ne: «Ya Irikoy, ay baaba Ibrahim wano; ya Irikoy, ay baaba Isaka wano, ya Rabbi kaŋ ne ay se: ‹Ma ye ni laabo da ni dumey do koyne, ay mo ga gomni te ni se›. 10 Day ni gomni kulu ra, ay mana to baa ikayna fo, ay mana to mo cimi kulu kaŋ ni cabe ay, ni tamo se. Zama in d'ay goobo hinne no ka Urdun* wo daŋandi, sohõ mo ay ciya marga hinka. 11 Ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay faaba ay beero kambe ra, kaŋ ga ti Isuwa, zama ay ga humbur'a, a ma si kaa k'ay kar, nya da ize. 12 Nin no ka ne mo: ‹Daahir ay ga gomni te ni se. Ay ga ni banda ciya danga teeku taasi kaŋ si kabu baayaŋ se.› » 13 Kal a zumbu ka kani noodin. Haya kaŋ go a se noodin mo, a kaa a ra ka te fooyaŋ hari nga beero Isuwa se: 14 Hincin nya zangu hinka da jindi waranka, da feeji nya

zangu hinka da gaaru waranka, 15 da yo nya waranka kaŋ i ga waay da ngey izey, da haw nya waytaaci da yeeji way, da farka nya waranka da binji way. 16 A n'i daŋ nga goy-teerey kambey ra, kurey kulu waani-waani. A ne nga goy-teerey se: «Araŋ ma jin ka koy ay se. Araŋ ma daŋandi. Araŋ ma game naŋ kurey da care game ra.» 17 A ne ijine wano se: «Saaya kaŋ ay beero Isuwa kubay da nin, d'a na ni hã ka ne: ‹Ni ya may wane no, man no ni ga koy mo, woone yaŋ kaŋ ni ga boy mo, may wane yaŋ no?› 18 Saaya din ni ma ne: ‹Ni bannya Yakuba wane yaŋ no kaŋ a samba ay koyo Isuwa se fooyaŋ hari. Nga bumbo mo go iri banda ga kaa.› » 19 A ci yaadin ihinkanta mo se, da ihinzanta, da borey kulu kaŋ ga kurey gana. A ne: «Yaadin no araŋ ga ci Isuwa se, saaya kaŋ araŋ kubay d'a. 20 Araŋ ma ne mo: ‹Guna, ni bannya Yakuba go iri banda.› » Zama a ne: «Ay g'a bina yeenandi nda nooyaŋey kaŋ go ga koy ay jine. Kokor banda gaa ay ma di a moyduma koyne, hambara a ga yadda nd'ay.» 21 Fooyaŋ harey binde furo a se jina, amma nga bumbo wo, a kani kuro do cino din. 22 Cino din bindo ra a tun. A na nga wande hinka sambu, da nga koŋŋa hinka, da nga ize way cindi fa. A furo Yabok gooro yawyaŋo do. 23 A n'i sambu mo ka daŋ i ma gooro daŋandi. A na haŋ kaŋ go nga do daŋ jina. 24 Yakuba binde go noodin nga hinne. Kala boro fo gurjay d'a kala mo ga ba ka bo. 25 Saaya kaŋ bora di nga mana hin a, kal a na Yakuba tanje biriyo ham, tanje biriyo mo goori gurja ra. 26 A ne Yakuba se: «Ay taŋ, zama mo ga ba ka bo.» Amma Yakuba ne: «Ay si ni taŋ kala nda ni n'ay albarkandi jina.» 27 Bora ne Yakuba se: «Mate ni maa?» Nga mo ne: «Ay maa Yakuba.» 28 Bora ne: «I si ye ka ni maa ce Yakuba koyne, kala Israyla*. Zama danga koy no ni na gaabi cabe Irikoy se da borey mo se, hala mo ni te zaama.» 29 Yakuba n'a hã ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ni maa ci ay se.» A ne: «Ifo se no ni g'ay maa hã?» A na Yakuba albarkandi noodin. 30 Yakuba mo na nango maa daŋ Peniyel, zama a ne: «Ay di Irikoy mo-da-mo, ay fundo hallasi mo.» 31 Wayna binde fun a gaa saaya kaŋ a go ga Peniyel daŋandi, a go ga simbar mo nga ce fa gaa. 32 Woodin se no, hala ka kaa hunkuna Israyla izey si ankoru kaaji ŋwa, wo kaŋ ga tanje gooro gana, zama a na Yakuba tanje gooro ham ankoru kaajo ra.

33

1 Yakuba na nga boŋ sambu mo, kal a di Isuwa go kaa, da boro zangu taaci nga banda. Kal a na izey fay Laya nda Rahila nda koŋŋa hinka din se. 2 A na koŋŋey da ngey izey daŋ jina, Laya nda nga izey ga dake i gaa, Rahila nda Yusufu mo go banda. 3 Nga bumbo furo i jine ka sumbal hala ganda sorro iyye, hal a ga to nga beero do. 4 Isuwa mo tun da zuray nga ma kuband'a. A n'a ganday, a koli Yakuba jinda gaa k'a garba sunsum, i hẽ mo. 5 Isuwa na nga boŋ sambu ka di wayborey da izey. A ne: «Borey wo binde kaŋ yaŋ go ni banda, mayyaŋ no?» Yakuba ne: «Izey kaŋ yaŋ Irikoy na gomni te ay, ni bannya se d'a nooya.» 6 Saaya din koŋŋey maan, ngey da ngey izey, i sombu. 7 Laya nda nga izey maan, i sombu. Kokor banda Yusufu nda Rahila mo maan ka sombu. 8 Isuwa ne a se mo: «Ifo ni ga te da jama wo kulu kaŋ ay kuband'ey?» A ne: «Zama i ma du gaakuri ay jine bora do.» 9 Isuwa ne: «Ay nya izo, ay gonda haŋ kaŋ ga wasa ay se. Soobay ka ni hariyaŋ gaay.» 10 Yakuba ne: «Abada, ay ga ni ŋwaaray sohõ d'ay du gaakuri ni do, kala ni m'ay fooyaŋey ta ay se, za kaŋ ay di ni moyduma mate kaŋ boro ga di Irikoy moyduma, ni maa ay kaayaŋo kaani mo. 11 Ay ga ni ŋwaaray, m'ay fooyaŋey ta kaŋ i kande ni se, zama Irikoy na gomni boobo te ay se. Ay haro mo ga wasa ay se.» Yakuba soobay k'a faali hal a n'i ta. 12 Isuwa ne: «Naŋ iri ma tun ka dira, ay mo ga koy ni jine.» 13 Kala Yakuba ne a se: «Ay jine bora ga bay kaŋ zanka kayney ga baan. Feeji nda haw kurey da ngey naanandey mo, d'i n'i gaaray, zaari fo kankami ga kurey kulu wi. 14 Ay g'ay jine bora ŋwaaray a ma furo ay, nga bannya jine. Ay mo m'i gana nda laakal, mate kaŋ almaney kaŋ yaŋ go ay jine, da zankey mo ga hin, hal ay ma to ay jina bora do Seyir.» 15 Isuwa mo ne: «Kal ay ma boro fooyaŋ naŋ ni se, borey kaŋ go ay banda yaŋ ra.» Yakuba ne: «Ay ga laami woodin, wala? Naŋ ay ma du gaakuri ay jina bora do.» 16 Isuwa binde ye Seyir zaaro din. 17 Woodin banda Yakuba soobay ka dira kala Sokot. A na fu fo cina nga boŋ se noodin ka bukkayaŋ te nga almaney se. Woodin se no i ga nango din maa ce Sokot. 18 Yakuba to Sekem kwaara nda baani, wo kaŋ go Kanaana laabo ra, saaya kaŋ a kaa ka fun Padan-Aram. A zumbu mo kwaara jarga. 19 A na fari fo jare day, noodin no a na nga kuuru fuwo sinji. Hamor kaŋ ga ti Sekem baaba izey kambe ra no a n'a day. Nzarfu gude zangu fo no ga ti a nooro. 20 A na sargay feema cina noodin k'a maa daŋ El-Elohe-Israyla.

34

1 Dina, Laya ize wayo kaŋ a hay Yakuba se fatta zama nga ma di laabo din ize wayey. 2 Kala laabu
koyo Hamor, Hibanca, a ize aru kaŋ maa Sekem di Dina. Kal a n'a sambu ka kani nd'a. A n'a hasara.
3 A fundo mo deeji Yakuba ize wayo Dina gaa, a ga ba wandiya. A na gomni sanni te wandiya se. 4
Koyne, Sekem salaŋ nga baabo Hamor se ka ne: «Kala ni ma du ay se wandiyo wo, a ma ciya ay
wande.» 5 Yakuba maa baaru kaŋ a na nga izo wayo Dina hasara, a ize arey mo go almaney banda
saajo ra. Yakuba binde na nga dangayyaŋ te hal i ma kaa. 6 Sekem baaba Hamor binde faata ka koy
Yakuba do zama nga ma saaware nd'a. 7 Yakuba izey mo, waato kaŋ i maa baaro, i kaa ka fun saajo
ra. Alborey binde biney sara, i futu gumo. Zama Sekem na saamotaray goy te Israyla* ra, kaŋ a na
Yakuba ize wayo sara, haŋ kaŋ mana hima i ma te. 8 Hamor salaŋ i se ka ne: «Ay izo Sekem fundo
ga laami araŋ ize wayo. 9 Ay g'araŋ ŋwaaray, w'a no nd'a a ma ciya a se wande. Araŋ ma hiiji iri gaa
mo. Araŋ m'iri no araŋ ize wayey, araŋ ma sambu iri ize wayey. 10 Araŋ ma goro iri banda. Laabo
go araŋ jine. Araŋ ma goro a ra ka daymi te ka du arzaka a ra.» 11 Sekem ne Dina baabo d'a armey
se: «Ay nya-izey, wa naŋ ay ma du gaakuri araŋ do. Haŋ kaŋ araŋ ga daŋ ay gaa kulu, ay g'a bana.
12 Wa daŋ nooru nda nooyaŋey. Mate kulu kaŋ i baa d'a, ay g'a no mate kaŋ araŋ ga ci ay se d'a.
Amma day, araŋ m'ay no wandiyo wo ay m'a hiiji.» 13 Yakuba izey binde tu Sekem da nga baaba
Hamor se ka hiila sanni te i se, zama a n'i waymo Dina sara. 14 I ne i se: «Iri si hin ka woodin te, iri
m'iri waymo no boro kaŋ si dambangu se, zama woodin haawi hari no iri se. 15 Amma woone hinne
boŋ no iri ga yadda araŋ se: d'araŋ yadda ka ciya danga iri cine, sanda araŋ ra alboro kulu, i m'a
dambangu. 16 Waato din gaa no iri g'araŋ no iri ize wayey, iri mo m'araŋ ize wayey hiiji. Iri ga goro
araŋ banda mo, iri ma te kunda fo. 17 Amma d'araŋ mana maa iri se, sanda i m'araŋ dambangu, kal
iri m'iri waymo sambu k'iri diraw te.» 18 I sanno binde kaan Hamor da Hamor izo Sekem se. 19
Arwaso mana muray muraado din se mo, zama a goono ga farhã da Yakuba ize wayo. Sekem gonda
beeray mo nga dumo kulu jine. 20 Kala Hamor da nga izo Sekem koy ngey kwaara me gaa. I
saaware nda ngey kwaara borey ka ne: 21 «Iri nda borey wo gonda baani goray. Iri binde ma te
mate kaŋ i ga goro iri laabo ra, i ma day da neera te a ra. Zama a go, laabo ga beeri, a ga wasa i se.
Iri m'i ize wayey sambu, iri m'i no mo iri ize wayey. 22 Woone hinne no ga naŋ borey din ma yadda
ka goro iri banda, iri ma te kunda fo: kala nda i n'iri alboro fo kulu dambangu, mate kaŋ ngey din
dambangukoyyaŋ no. 23 I alman kayna nda alman beerey, d'i arzaka kulu, manti i ga ciya iri wane
yaŋ bo? Kala day iri ma yadda i se, ngey mo ga goro iri banda.» 24 Boro kulu kaŋ ga fatta kwaara
meyo gaa maa Hamor da nga izo Sekem sanno se. I na alborey kulu dambangu, ngey kaŋ yaŋ ga
fatta a kwaara me gaa kulu. 25 A ciya mo, zaari hinzanta hane, saaya kaŋ borey go ga maa doori,
kala Yakuba ize hinka tun, Simeyon da Lawi, Dina armey. I kulu na ngey takuba sambu, i furo
kwaara ra kaŋ miila ngey go laakal kanay ra, ka alborey kulu wi. 26 I na Hamor da nga izo Sekem
wi da takuba. I na Dina sambu Sekem windo ra ka dira. 27 Kala Yakuba izey kaa borey kaŋ yaŋ i wi
yaŋ din gaa ka kwaara say, zama i n'i waymo sara. 28 I na feeji nda haw kurey ku, ngey da farkayey
da haŋ kaŋ go kwaara ra, da haŋ kaŋ go farey ra, 29 d'i arzakey d'i zankey d'i wandey -- i n'i kulu di
k'i ku, hala nda hay kulu kaŋ go windey ra. 30 Yakuba ne Simeyon da Lawi se: «Araŋ n'ay taabandi,
za kaŋ araŋ naŋ ay ma ciya fanta hari laabo gorokoy se, kaŋ yaŋ ga ti Kanaanancey da Perizancey
se. Ay go mo kunda kayna no. I ga tun ay se k'ay kar, ay ga halaci mo, in d'ay dumo.» 31 Izey ne a
se: «A m'iri waymo ciya sanda kaaruwa, wala?»

35

1 Irikoy ne Yakuba se: «Tun ka ziji ka koy Betel, ka goro noodin. Noodin mo ni ga sargay feema fo
cina Irikoy se, nga kaŋ bangay ni se waato kaŋ ni zuru ni nya izo Isuwa se.» 2 Saaya din Yakuba ne
nga almayaaley da boro kulu kaŋ go a banda se: «Wa toorey kaŋ yaŋ go araŋ do darandi. Wa araŋ
boŋ hanandi, araŋ ma araŋ bankaarayey mo barmay. 3 Iri ma tun ka ziji ka koy Betel. Ay mo, ay ga
sargay feema cina Irikoy se, nga kaŋ tu ay se ay gurzugay zaaro ra. A go ay banda mo fondo kulu
kaŋ ay ga gana ra.» 4 I toorey kulu kaŋ yaŋ go i kambe ra, i n'i no Yakuba se, ngey da korbayey kaŋ
go i hangey gaa. Yakuba mo n'i tugu tuuri nyaŋo kaŋ go Sekem meyo gaa din cire. 5 I binde dira.
Irikoy humburkumay bambata go kwaarey kulu kaŋ yaŋ go i windanta boŋ. I mana Yakuba izey ce
gana mo. 6 Yakuba binde kaa Luz, wo kaŋ go Kanaana laabo ra, kaŋ ga ti Betel, nga nda borey kulu
kaŋ yaŋ go a banda. 7 A na sargay feema fo cina noodin, a na nango maa daŋ El-Betel. Zama noodin
no Irikoy bangay a se waato kaŋ a zuru nga nya izo se. 8 Rabeka gaaykwa Debora bu. I n'a fiji mo

Betel, shen* tuuri nya fo cire, ka nango maa daŋ Allon-Bakut. 9 Irikoy ye ka bangay Yakuba se
waato kaŋ a kaa ka fun Padan-Aram, a n'a albarkandi mo. 10 Irikoy ne a se mo: «Doŋ ni maa ga ti
Yakuba. I si ye ka ni maa ce Yakuba koyne, amma ni maa ga ciya Israyla*.» A binde n'a maa daŋ
Israyla. 11 Irikoy ne a se koyne: «Ay no ga ti Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Ni ma yulwa, ma hay ize
boobo ka tonton. Dumi fo da dumi jama no ga fun ni gaa. Bonkooniyaŋ mo ga fatta ni banda gaa.
12 Laabo kaŋ ay na Ibrahim da Isaka no, ay g'a no ni mo se. Ni banda kaŋ yaŋ ga ni gana, ay ga
laabo no ngey mo se.» 13 Irikoy binde tun k'a naŋ, noodin kaŋ a salaŋ d'a. 14 Kala Yakuba na
fonguyaŋ hari te noodin kaŋ Irikoy salaŋ d'a, sanda tondiyaŋ no a dake care boŋ ka haŋyaŋ sargay*
soogu a boŋ, a na ji soogu a boŋ mo. 15 Koyne, Yakuba na nango kaŋ Irikoy salaŋ d'a din maa daŋ
Betel. 16 A tun Betel. I dira. I ga ba ka to Efrata kala hay-zaŋay na Rahila di, a hay-zaŋa kaa mo da
taabi. 17 A ciya binde, saaya kaŋ a go hay-zaŋay kankamo ra, kala fuuma dumbukwa ne a se: «Ma
si humburu, zama sohõ ni du ize aru fo koyne.» 18 A ciya mo, saaya kaŋ a fundo ga ba ka fun
(zama a bu no), a na izo maa daŋ Ben-Oni, amma baabo n'a maa daŋ Benyamin. 19 Rahila binde bu.
I n'a fiji Efrata, kaŋ ga ti Baytlahami fonda jinde gaa. 20 Yakuba na tondi kuuku fo sinji a saara boŋ.
Nga no ga ti Rahila saara tondo hala ka kaa hunkuna. 21 Israyla mo na nga diraw te. A na nga kuuru
fuwo sinji Edar cinaro se jine. 22 A go no mo, alwaato kaŋ Israyla goono ga goro laabo din ra,
Ruben koy ka kani nda Bila, nga baabo wahayo. Israyla mo maa baaru. Israyla ize arey binde, i way
cindi hinka no: 23 Laya izey neeya: Ruben, kaŋ ga ti Yakuba hay-jina, da Simeyon, da Lawi, da
Yahuda, da Isakar, da Zabluna. 24 Rahila izey mo neeya: Yusufu nda Benyamin. 25 Rahila koŋŋa
Bila izey neeya: Dan da Naftali. 26 Laya koŋŋa Zilpa izey mo neeya: Gad da Aser. Woodin yaŋ ga ti
Yakuba ize arey kaŋ yaŋ i hay a se Padan-Aram. 27 Yakuba mo koy nga baabo Isaka do. A go
Mamre, Ciriyat-Arba ra, kaŋ ga ti Hebron, nango kaŋ Ibrahim da Isaka na yawtaray gora te. 28
Isaka jirbey binde, jiiri zangu nda wahakku no. 29 Isaka mo na nga biya taŋ ka bu. I n'a margu nga
kaayey banda. Dottijo zeeno no kaŋ kungu nda ndunnya. A izey Isuwa nda Yakuba n'a fiji.
36
1 Isuwa bandey neeya, nga kaŋ se i ga ne Edom. 2 Isuwa na wandeyaŋ hiiji Kanaana ize wayey ra.
Afo maa ga ti Ada, Elon Hittanca ize way no, afo mo maa Aholibama, Ana ize way no kaŋ ga ti
Zibeyon Hibanca ize way. 3 Afo mo maa Basematu, Isumeyla ize way no, Nebayot waymo. 4 Ada
na Elifaz hay Isuwa se. Basematu mo na Reyul hay. 5 Aholibama na Yeyus da Yalam da Kora hay.
Woodin yaŋ no ga ti Isuwa izey kaŋ yaŋ i hay a se Kanaana laabo ra. 6 Isuwa na nga wandey
sambu, da nga ize alborey da wayborey, da nga windo borey kulu da nga alman kayney da alman
beerey kulu, da nga arzaka kulu kaŋ a margu Kanaana laabo ra. A koy laabu fo ra ka fay da nga
kayne Yakuba. 7 Zama i mayray harey baa, hal i si hin ka goro care banda. I yawtaray laabo si hin
k'i almaney sambu, baayaŋ se. 8 Isuwa goro Seyir tondo ra. Isuwa maa fo ga ti Edom. 9 Koyne,
borey wo ga ti Isuwa Edomanca bandey Seyir tondey ra. Isuwa izey maayey neeya: 10 Elifaz, Isuwa
wande Ada ize, da Reyul, Isuwa wande Basematu ize. 11 Elifaz izey neeya: Teman da Omar da
Zefo da Gatam da Kenaz. 12 Timna, kaŋ ti Elifaz Isuwa ize wahayo, nga no ka Amalek hay Elifaz
se. Borey din no ga ti Isuwa wande Ada izey. 13 Reyul izey mo neeya: Nahat da Zera da Samma da
Miza. Borey din no ga ti Isuwa wande Basematu izey. 14 Aholibama (Ana izo, Zibeyon ize, Isuwa
wande) izey neeya: nga ka Yeyus da Yalam da Kora hay Isuwa se. 15 Borey wo ga ti Isuwa banda
amirey, Isuwa hay-jina Elifaz izey mo neeya: amiru Teman, da amiru Omar, da amiru Zefo, da
amiru Kenaz, 16 da amiru Kora, da amiru Gatam, da amiru Amalek. Borey din no ga ti Elifaz do
haray amirey Edom laabo ra. Ngey no ka fun Ada gaa. 17 Borey wo ga ti Isuwa izo Reyul izey:
amiru Nahat, da amiru Zera, da amiru Samma, da amiru Miza. Borey din no ga ti Reyul do haray
amirey, Edom laabo ra. Ngey no ka fun Isuwa wande Basematu gaa. 18 Borey wo ga ti Isuwa
wande Aholibama izey: amiru Yeyus, da amiru Yalam, da amiru Kora. Borey din no ga ti Isuwa
wande, Ana izo Aholibama do haray amirey. 19 Borey din no ga ti Isuwa izey. Ngey mo no ga ti
Edom amirey. 20 Sohõ borey wo ga ti Seyir Horiyanca izey kaŋ yaŋ goro laabo ra doŋ. I maayey
mo neeya: Lotan, da Zobal, da Zibeyon, da Ana, 21 da Dison, da Ezer, da Disan. Borey din no ga ti
Seyir izey, Horiyancey bonkooney Edom laabo ra. 22 Lotan izey ga ti: Hori da Hemam. Lotan
wayme ga ti Timna. 23 Zobal izey mo neeya: Alban, da Manahat, da Ebal, da Sefo, da Onam. 24
Borey wo ga ti Zibeyon izey: Aya, da Ana (Ana din ga ti boro kaŋ du hari zuru dunga waato kaŋ a

go ga nga baabo Zibeyon farkayey kuru.) 25 Ana izey mo ga ti Dison da Aholibama, Ana ize way no. 26 Borey wo mo ga ti Dison izey: Hemdan, da Esban, da Itran, da Keran. 27 Borey wo mo ga ti Ezer izey: Bilhan, da Zaaban, da Akan. 28 Borey wo ga ti Disan izey: Uz da Aran. 29 Horiyancey amirey neeya: amiru Lotan da amiru Zobal, da amiru Zibeyon, da amiru Ana, 30 da amiru Dison, da amiru Ezer, da amiru Disan. Borey din ga ti Horiyancey amirey, i hinkoyey nooya Seyir laabo ra. 31 Borey wo ga ti bonkooney kaŋ yaŋ na mayray te Edom laabo ra za bonkooni kulu mana Israyla izey may: 32 Bela, Beyor ize may Edom ra. A kwaara maa ga ti Dinaba. 33 Bela bu. Kala Yobab, Zera izo kaŋ Bozra hay te bonkooni a banda. 34 Yobab mo bu. Husam Temanancey laabu bora mo te bonkooni a nango ra. 35 Husam mo bu. Bedad izo Hadad, kaŋ na Midiyan kar Mowab windanta, a te bonkooni a nango ra; a kwaara maa Abita. 36 Hadad mo bu. Samla Masreka bora may a nango ra. 37 Samla bu. Sawul Rehobot bora kaŋ go gooro do haray n'a nango sambu. 38 Sawul bu. Akbor izo Baal-Hanan furo a nango ra. 39 Akbor izo Baal-Hanan bu. Hadad te bonkooni a nango ra, A kwaara maa ga ti Paw. A wando maa ga ti Mehetabel, Matared izo, Mezahab ize. 40 Borey wo ga ti Isuwa do haray hinkoyey. I maayey neeya i kundey boŋ, i nangorayey boŋ, d'i maayey mo: amiru Timna, da amiru Alba, da amiru Yetet, 41 da amiru Aholibama, da amiru Ela, da amiru Pinon, 42 da amiru Kenaz, da amiru Teman, da amiru Mibazar, 43 da amiru Magadeyel, da amiru Iram. Borey din ga ti Edom ra koyey, i goray nangey boŋ, i mayray laabey ra. Isuwa nooya, Edomancey baaba.

37

1 Yakuba goro nga baabo yawtaray laabo ra kaŋ ga ti Kanaana. 2 Yakuba bandey neeya: Waato kaŋ Yusufu to jiiri way cindi iyye, a ga kurey kuru nga nya-izey banda. Bila da Zilpa, kaŋ ti a baabo wandey, i izey banda no arwaso go. Yusufu mo g'i kalima ngey baabo do. 3 Woodin banda, Israyla* ga ba Yusufu ka bisa a beerey kulu, zama a zeenay boŋ ize no. A na jabba taalamante fo te a se mo. 4 A beerey mo faham ka bay kaŋ ngey baabo ga ba r'a. I konn'a mo, hal i si hin ka baani sanni te a se. 5 Kala Yusufu na hindiri fo te, a n'a ci mo nga beerey se, hal i konn'a ka tonton. 6 A ne i se: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa maa ay hindiro wo kaŋ ay te. 7 Zama a go, iri goono ga bokoyaŋ haw fari ra. Kal ay bokwa go, a tun ka kay. Araŋ bokoy mo go, i kaa k'a windi. I sombu ay bokwa se.» 8 A beerey ne a se: «Haba? Nin wo, daahir ni ga iri may, wala mo daahir ni ga du hin iri boŋ?» I ye ka konn'a ka tonton a hindiro sabbay se, d'a sanney mo sabbay se. 9 A ye ka hindiri fo te koyne, a n'a ci nga beerey se. A ne: «A go, ay ye ka hindiri fo te. Wayna da hando da handariya way cindi fo go, i somb'ay se.» 10 A na woodin ci nga baabo se, da nga beerey mo se. Kala baabo deen'a gaa ka ne a se: «Ifo no ni hindiro wo kaŋ ni te? Haba? Wiiza, in da ni nya da ni beerey, iri ga kaa ka sombu ni jine hala ganda, wala?» 11 A beerey binde canse a gaa, amma baabo na sanno wo gaay nga bina ra. 12 A beerey binde koy zama ngey ma ngey baabo kurey kuru Sekem haray. 13 Israyla mo ne Yusufu se: «Manti Sekem haray no ni beerey goono ga kurey kuru bo? Kaa, ay ga ni donton i do.» Yusufu ne a se: «Ay neeya.» 14 Baabo ne a se: «Ma koy ka ni beerey da kurey mo guna, hal i go baani. Ma ye ka kand'ay se baaru.» A binde n'a donton Hebron gooro ra. A koy Sekem. 15 Kala boro fo n'a gar, a te boŋdaray saajo ra. Bora binde n'a hã ka ne: «Ifo no ni goono ga ceeci?» 16 A ne: «Ay beerey no ay goono ga ceeci. Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se naŋ kaŋ i gana ka koy ka ngey kurey kuru.» 17 Bora ne a se: «I jin ka tun neewo, zama ay maa i ga ne: ‹Iri ma koy Dotan.› » Kala Yusufu na nga beerey ce gana. A n'i gar Dotan. 18 I binde n'a fonnay nangu mooro, za a mana maan i do jina. I na me haw a boŋ, mate kaŋ ngey ga te k'a wi. 19 I ne ngey da cara se: «Guna hindirikoyo no go kaa, ya! 20 Iri binde ma koy k'a wi ka jindaw guusey wo afo ra. Iri ma ne ganji ham laalo fo no k'a ŋwa. Waato din gaa iri ma di haŋ kaŋ no a hindiro ga ciya.» 21 Amma Ruben maa, a n'a faaba mo i kambe ra ka ne: «Iri ma s'a wi.» 22 Ruben ne i se: «Iri ma si kuri mun, amma iri m'a jindaw guuso wo ra kaŋ go saajo wo ra. Wa si kambe dake a gaa.» A goono ga miila nga m'a faaba i kambe ra, k'a ye baabo do. 23 A ciya binde, waato kaŋ Yusufu kaa nga beerey do, i na Yusufu jabba kaa a gaa, jabba taalamanta din kaŋ a daŋ. 24 I n'a di ka jindaw guuso ra. Guuso mo ikogo no, hari si a ra. 25 I goro zama ngey ma ŋwa. I na ngey boŋ sambu ka guna. Kal i di Isumeylancey jama fo go ga fun Jileyad haray ngey yoy banda. I gonda yaaziyaŋ yoy boŋ ga jeje, da zawul* dugu nda deeli. I go diraw ra zama ngey ma kond'ey Misira. 26 Kala Yahuda ne nga nya-izey se: «Iri m'iri kayne wi k'a kuro tugu wo, mana gaa a nafa? 27 Wa kaa, iri m'a neera Isumeylancey se. Iri ma si kambe dake a gaa, zama iri kayne no, iri basi mo no.» A nya-izey mo n'a sanno gana. 28 Kala waato kaŋ

Midiyancey fatawc'ize fooyaŋ kaa ka bisa, i na Yusufu candi ka kaa guuso ra, k'a neera Isumeylancey se, nzarfu gude waranka. Ngey mo konda Yusufu Misira. 29 Amma Ruben ye guuso do. A go mo, Yusufu si guuso ra. Kala Ruben na nga bankaarayey tooru-tooru. 30 A ye nga kayney do ka ne: «Arwaso si noodin! Man no ay ga gana?» 31 I na Yusufu jabba sambu. I na jindi fo wi ka jabba sufu kuro ra. 32 I na jabba taalamanta din no i ma kond'a ngey baabo do. I ne: «Iri na woone gar. Ni ma guna ka di sohõ hala ni izo jabba no, wala manti nga no.» 33 A n'a bay. A ne: «Ay izo jabba no, ganji ham laalo fo n'a ŋwa. Sikka si i na Yusufu tooru-tooru.» 34 Kala Yakuba na nga bankaarayey tooru-tooru, a na bufu zaara haw nga canta gaa. A na nga izo baray jirbi boobo. 35 A izey kulu, alborey da wayborey tun ka kaa zama ngey m'a yaamar, amma a wangu ka suuru. A ne: «Ay ga soobay ka hẽ kal ay ma koy Alaahara, ay izo do.» Yaadin no baabo soobay ka hẽ d'a a sabbay se. 36 Midiyancey mo na Yusufu neera Misira laabo ra, Potifar se, Firawna mantaw fo no kaŋ doogarey koy no.

38

1 Alwaato din ra Yahuda dira ka fun nga nya-izey do ka koy ka goro Adullam kwaara boro fo do, kaŋ maa Hira. 2 Noodin binde Yahuda di wandiyo fo kaŋ baabo maa Suwa, Kanaanance fo no. A n'a hiiji ka margu nd'a. 3 A te gunde ka hay ize alboro k'a maa daŋ Er. 4 A ye ka te gunde ka hay ize alboro k'a maa daŋ Onan. 5 A ye ka hay ize alboro koyne k'a maa daŋ Sela. A go Keziba saaya kaŋ a n'a hay. 6 Yahuda na wande sambu nga hay-jine Er se, kaŋ maa Tamar. 7 Amma Yahuda hay-jina Er wo, boro laalo no Rabbi jine, Rabbi n'a wi mo. 8 Yahuda mo ne Onan se: «Kala ni ma margu nda ni nya izo wando. Ni ma kurnye kayne wazibo toonandi a do, ka dumi jisi ni nya izo se.» 9 Onan binde bay kaŋ dumo si ciya nga wane. A ciya binde waato kaŋ a margu nda nga nya izo wando, kal a na dumo mun ganda laabo ra, zama nga ma si dumi no nga nya izo se. 10 Haŋ kaŋ a te din binde, goy laalo no Rabbi jine, a na nga mo wi. 11 Saaya din Yahuda ne nga anzura Tamar se: «Kala ni ma goborotaray goray te ni baaba windo ra, hal ay izo Sela ma beeri.» Zama a ne nga mo ma si koy ka bu danga a nya izey cine. Tamar binde koy ka goro nga baabo windo ra. 12 Jirbiyaŋ bisa, kala Suwa izo, Yahuda wando bu. Kaŋ Yahuda n'a seew, waato din gaa a koy nga feejey hamni hõsekoy do, Timnat haray, nga nda nga cora Hira, Adullam bora. 13 I ci Tamar se ka ne: «Guna, ni anzuray neeya ga koy Timnat ka nga feejey hõse.» 14 Kal a na seew bankaarayey kaa ka jisi, ka bangum ka daabu _danga mate kaŋ kaaruwa ga te|_. A koy ka goro Enam kwaara meyo gaa, kaŋ go Timnat fonda boŋ. Zama a di kaŋ Sela beeri, amma i mana nga no a se, a m'a hiiji. 15 Saaya kaŋ Yahuda di a, a ga ho hala kaaruwa no, zama a na nga moyduma daabu. 16 Kala Yahuda kamba a do fonda boŋ ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma margu nda nin.» (zama a mana bay hala nga anzura no.) Waybora ne: «Ifo no ni g'ay no, zama ni ma margu nda ay?» 17 Yahuda ne: «Ay ga hincin ize fo samba ni se, ay kurey ra.» Waybora ne: «M'ay no tolme hala ni g'a samba.» 18 A ne: «Tolme fo dumi n'ay ga no ni se?» Waybora ne: «Ni kawaatimo da ni jinda gaa korfo wo, da ni goobo kaŋ go ni kambe ra.» Kal a n'i no a se. A margu nd'a mo. Nga mo na gunde sambu a do. 19 Kala Tamar tun ka nga koyyaŋ te. A na nga bangumo kaa ka nga seew bankaarayey daŋ koyne. 20 Yahuda mo na hincin ize fo samba a se nga cora Adullam bora kambe ra, zama a ma tolma ta waybora gaa, amma a mana di a. 21 Gaa no a na noodin borey hã naŋ kaŋ a go ka ne: «Mana kaaruwa din kaŋ go Enam fonda me gaa waato?» I ne: «Kaaruwa kulu si no kaŋ te nango wo ra.» 22 Kal a ye Yahuda do ka ne: «Ay mana di a. A binde, noodin borey ne kaaruwa kulu mana te noodin.» 23 Yahuda binde ne: «Fay d'a, a m'a gaay hala iri ma si haaw. A go, ay na hincin izo wo samba, amma ni mana di a.» 24 A go no, i te danga handu hinza cine, kal i ci Yahuda se ka ne: «Ni anzura Tamar te kaaruwa. A go mo da gunde, kaaruwataray wane.» Yahuda ne: «I ma kond'a taray k'a ton.» 25 Saaya kaŋ i fatta nd'a, waybora donton nga anzura gaa ka ne: «Bora kaŋ wane no harey wo, a do no ay na gunde sambu.» A ne mo: «Ay ga ni ŋwaaray, ma bay boro kaŋ wane yaŋ no, ngey: kawaatimo wo, da jinde korfo wo da goobo wo.» 26 Yahuda binde yadda ka ne: «A bisa ay cimi, za kaŋ ay man'a no ay izo Sela.» Yahuda mana ye ka Tamar bay koyne. 27 A te ka ciya mo, a hay-zaŋa waate, kala tawayyaŋ go a gunda ra. 28 Kaŋ a go hay-zaŋa gaa, kal afo na nga kambe salle. Fuuma dumbukwa na kamba di ka silli ciray haw kamba gaa ka ne: «Woone no ka fatta sintina.» 29 A go mo, a na nga kamba ye. Kala nya izo go ga fatta. Fuuma dumbukwa ne: «Man kottimo kaŋ ni te ni boŋ se din misa?» Woodin se no i n'a maa daŋ Farisa. 30 Kokor banda a nya izo mo fatta, bora kaŋ silli cira go a kambe gaa. I n'a

maa daŋ Zera.
39
1 Amma i konda Yusufu Misira. Potifar Misirance mo, Firawna mantaw fo kaŋ ti doogarey jine
funa, a n'a day Isumeylancey kambe ra, kaŋ yaŋ kond'a noodin. 2 Rabbi mo go Yusufu banda. A
binde, a muraadu kulu go ga feeri. A go mo nga koyo Misiranca windo ra. 3 A koyo di kaŋ Rabbi go
a banda. Rabbi mo naŋ hari kulu kaŋ Yusufu ga te, muraado ga feeri a kambe ra. 4 Yusufu du
gaakuri koyo do, a go no mo ga saajaw te a se. Koyne, koyo n'a daŋ nga windo boŋ jine fune. Haŋ
kaŋ go a se kulu mo, a n'a daŋ Yusufu kambe ra. 5 A ciya mo, za waato kaŋ a n'a daŋ nga windo jine
fune, da haŋ kaŋ go nga se kulu boŋ, kala Rabbi na Misiranca windo albarkandi Yusufu sabbay se.
Koyne, Rabbi albarka go hay kulu boŋ, fari wane da windo wane. 6 Potifar na hari kulu kaŋ go nga
se naŋ Yusufu kambe ra. A mana bay haŋ kaŋ go nga se, kala day nga me ŋwaaro kaŋ a ga ŋwa.
Yusufu ga sogo, alboro hanno mo no. 7 A te ka ciya woodin banda, kal a koyo wando na mo sinji
Yusufu gaa. A ne: «Ma kani nda ay.» 8 Amma Yusufu wangu. A ne nga koyo wando se: «A go, ay
koyo si bay hay kulu ra kaŋ go ay banda windo ra. A na nga hay kulu daŋ ay kambe ra. 9 Boro kulu
si no mo kaŋ bisa ay beeray windo wo ra. A mana ay ganji mo hay kulu kala nin, zama ni ya a
wande no. Mate n'ay ga te ka laala bambata din te, ay ma zunubi te mo Irikoy se?» 10 A ciya binde,
waybora soobay ka salaŋ Yusufu se zaari ka koy zaari. Amma a mana hangan a se, nga ma kani
nd'a, wala baa nga ma goro naŋ kaŋ a go. 11 A ciya mo, jirbey din ra, a furo fuwo ra zama nga ma
nga goyo te, windo boro kulu si no fuwo ra mo. 12 Kala waybora n'a kwaayo di nga kambe ra ka
ne: «Ma kani nda ay.» Yusufu na nga kwaayo naŋ a kamba ra ka zuru ka fatta taray. 13 A go no,
saaya kaŋ waybora di a fay da kwaayo nga kambe ra, ka zuru ka koy taray mo, 14 kala waybora na
nga wane borey ce. A salaŋ i se ka ne: «Wa guna, windikoyo kande Ibraniyanco wo iri do zama a
ma iri hahaara. A kaa ay do zama nga m'ay kani, kal ay kuuwa. 15 A ciya mo, waato kaŋ a maa ay
n'ay jinde sambu ka kuuwa, a na nga kwaayo naŋ ay do ka zuru ka fatta taray.» 16 Waybora na
kwaayo jisi nga do mo kala koyo ye ka kaa fu. 17 A na sanno wo dumi ci a se ka ne: «Ibraniyance
bannya wo kaŋ ni kande iri do, a kaa ay do fuwo ra zama nga m'ay hahaara. 18 A ciya mo, waato
kaŋ ay n'ay jinde sambu ka kuuwa, a zuru ka fatta. A fay da nga kwaayo ay do.» 19 A ciya mo,
saaya kaŋ windikoyo maa nga wando sanno kaŋ a te a se ka ne: «Ya-cine no ni bannya te ay se,»
kala koyo bina tun gumo. 20 Yusufu koyo binde n'a di ka daŋ kasu, nango kaŋ i ga bonkoono
kas'izey haw. A go noodin kaso ra. 21 Amma Rabbi go Yusufu banda, a na gomni cabe a se koyne. A
n'a no gaakuri kasu batukoy arkuso do. 22 Kasu batukoy arkuso mo na kas'izey kulu kaŋ go kaso ra
daŋ Yusufu kambe ra. Hay kulu mo kaŋ i ga te noodin, nga no g'a te. 23 Kasu batukoy arkuso mana
laakal ye hay kulu gaa kaŋ go a kamba cire, zama Rabbi go Yusufu banda. Haŋ kaŋ a te kulu mo,
Rabbi g'a albarkandi.
40
1 Woodin banda, kala Misira bonkoono hari tabakwa, da bora kaŋ ga buuru ton a se na taali te ngey
koyo se, kaŋ ga ti Misira bonkoono. 2 Firawna binde futu nga wane boro hinka din se, kaŋ yaŋ ga ti
hari tabakwa da buuru tonkwa. 3 Kal a n'i haw doogarey jine funa kwaara kaso ra, nango kaŋ
Yusufu go daabante. 4 Kala doogarey jine funa n'i daŋ Yusufu kambe ra, a g'i saajaw mo. I te
jirbiyaŋ kaso ra. 5 I boro hinka kulu binde na hindiri te cin fo ra, afo kulu nda nga wane hindiro,
boro kulu mo nga hindiro feerijo boŋ, nga wo, hari tabakwa da Misira bonkoono wane buuru
tonkwa, ngey kaŋ go hawante kaso ra. 6 Yusufu mo furo i do susuba. A di ey, i go da bine saray
alhaali. 7 Firawna wane jine boro hinka kaŋ yaŋ go a banda daabante jine funa windo ra, Yusufu n'i
hã ka ne: «Ifo se no i ga di araŋ moydumey go ga sara hunkuna?» 8 I ne a se: «Iri na hindiriyaŋ te
no. Boro kulu si no mo kaŋ g'i feeri iri se.» Yusufu ne: «Feerijey, manti Irikoy se no i go? Ay g'araŋ
ŋwaaray, araŋ m'i ci ay se.» 9 Kala hari tabakwa na nga hindiro ci Yusufu se. A ne a se: «Ay hindiro
ra, reyzin* tikse fo go ay jine. 10 Reyzin tiksa din gaa mo a gonda kambe hinza, danga a goono ga
te kobto, boosiyaŋ mo goono ga fun a gaa, izeyaŋ te zugula a gaa, iniinoyaŋ. 11 Firawna hari taasa
mo go ay kambe ra. Ay na reyzin izey kosu mo k'i kankam Firawna hari taasa ra. Ay na taasa daŋ
Firawna kambe ra.» 12 Yusufu ne a se: «A feerijo neeya: kambe hinza din, jirbi hinza no. 13 Ne ka
guna jirbi hinza Firawna ga ni beerandi, a ga ni ye ni kayyaŋ nangu zeena ra. Ni ga Firawna taasa
daŋ a kambe ra danga doŋ, waato kaŋ ni go hari tabakwa. 14 Amma saaya kaŋ ni te bonkaanay, ay

ga ni ŋwaaray, ma fongu ay gaa. Ma gomni cabe ay se mo ka salaŋ ay se Firawna do. Ni m'ay kaa windo wo ra. 15 Zama ay wo, daahir i n'ay zay no Ibraniyancey laabo ra. Neewo mo ay mana hay kulu te kaŋ to i m'ay daŋ kasu.» 16 Saaya kaŋ buuru tonkwa di kaŋ feerijo boori, a ne Yusufu se: «Ay mo, ay go ay hindiro ra. Kala cilla hinza go ay boŋ gaa, kaŋ yaŋ gonda buuru kwaaray. 17 Beene cilla ra gonda haaguyaŋ dumi kulu, Firawna ŋwaari wane, curey mo go g'i ŋwa cilla ra ay boŋo gaa.» 18 Yusufu tu ka ne: «A feerijo neeya: cilla hinza din, jirbi hinza no. 19 Hala jirbi hinza, Firawna ga ni boŋo kaa ni gaa, a ga ni sarku dubi gaa mo. Curayzey ga ni baso kaa ka ŋwa.» 20 A te ka ciya mo, zaari hinzanta din boŋ, Firawna hayyaŋ zaari nooya. A na batu te nga bannyey kulu se. Kal a na hari tabakwa beerandi, nga da buuru tonkwa mo, nga bannyey game ra. 21 Sanda, a na hari tabakwa ye nga hari tabayaŋ kayyaŋo do, a ma taasa daŋ Firawna kambe ra koyne. 22 Amma a na buuru tonkwa sarku, danga mate kaŋ cine Yusufu na feerijo te i se. 23 Kulu nda yaadin, hari tabakwa mana fongu Yusufu gaa, amma a diny'a.

41

1 I go no, jiiri hinka kubay, Firawna mo hindiri. Kal a go ga kay isa me gaa. 2 Kala haw iyye go, i fatta isa ra, kaŋ yaŋ ga naasu, i ga boori. I go ga kuru kundo ra. 3 Kala koyne, haw iyye fooyaŋ mo fun i banda isa ra, ilaaloyaŋ, ifaaboyaŋ. I kay haw yongo yaŋ jarga, isa jabo gaa. 4 Haw laalo faabey din na haw naaso hanno iyya din ŋwa. Firawna binde mo hay. 5 A jirbi koyne, a ye ka hindiri. Kala jeeni iyye go, i fatta kwaari folloŋ gaa, i ga warga, i ga boori. 6 Kala jeeni iyye fooyaŋ mo go, imariyoyaŋ, kaŋ yaŋ wayna funay haw n'i kokobe, ijiney banda. 7 Jeeni mariyey mo na jeeni kaso iyye kaŋ yaŋ ga to gon. Firawna mo hay koyne, wiiza, hindiri no. 8 A go no, kaŋ mo bo, a laakalo tun. A donton ka ne i ma Misira moodabal teekoy kulu da saykoy kulu kaŋ yaŋ go laabo ra ce. Firawna na nga hindirey ci i se, amma i mana du i ra boro kaŋ g'i feerijo ci Firawna se. 9 Saaya din gaa no hari tabakwa salaŋ Firawna se ka ne: «Hunkuna no ay fongu nd'ay taalo. 10 Firawna te bine nga bannyey se, a n'ay haw doogarey koyo kwaara, in da haaguyaŋ koyo. 11 Cin folloŋ ra iri hindiri, in d'a, iri boro kulu nga hindiro feerijo boŋ. 12 Noodin mo arwasu fo go iri banda, kaŋ Ibraniyance no, doogarey jine funa bannya no. Iri ci a se, nga mo n'iri hindirey feeri iri se, boro kulu nga hindiro boŋ no a n'i feeri. 13 A ciya mo, danga mate kaŋ a na feerijo ci iri se, yaadin no ka tabbat. Ay wo, i n'ay yeti ay kayyaŋ nango ra, nga mo, i n'a sarku.» 14 Saaya din Firawna donton ka ne i ma Yusufu ce. I binde n'a kaa kaso ra da cahãyaŋ. I kond'a. A na nga boŋo cabu ka nga bankaarayey barmay ka furo Firawna do. 15 Firawna ne Yusufu se: «Ay hindiri no. Boro si no mo kaŋ n'a feeri ay se. Ay maa i ga salaŋ ni boŋ ka ne da ni maa hindiri, ni ga waani k'a feeri.» 16 Yusufu tu Firawna se ka ne: «Manti ay se no a go bo. Irikoy no ga tu Firawna se da baani sanni.» 17 Kala Firawna ne Yusufu se: «Ay hindiro ra, ay go ga kay isa me gaa. 18 Kala haw iyye go kaŋ yaŋ ga naasu, i ga boori, i fatta isa ra. I soobay ka kuru kundo ra. 19 Haw iyye fooyaŋ mo go kaŋ yaŋ fun i banda koyne, ifaaboyaŋ, ilaaloyaŋ no gumo. I faabuyaŋo mo, ay mana di i dumi Misira ra baa ce fo, i jaŋ-ka-booriyaŋo se. 20 Haw faabo laaley din binde na sintinay wane naasey din ŋwa. 21 Saaya kaŋ i n'i ŋwa mo, i sinda mate kaŋ boro ga bay hal i n'i ŋwa, zama hala hõ ilaaloyaŋ no, danga waato. Kal ay mo hay. 22 Ay hindiro ra koyne jeeni iyye go, i fun kwaari folloŋ gaa, toonanteyaŋ, ihannoyaŋ mo. 23 Kala jeeni iyye go koyne, isanfuyaŋ, imariyoyaŋ, kaŋ yaŋ wayna funay haw n'i kar, i fatta ijiney banda. 24 Jeeni mariyo iyya din na jeeni hanno iyya din gon. Ay na woodin ci moodabal teekoy se, amma ra i sinda boro kaŋ hin k'a feeri ay se.» 25 Yusufu ne Firawna se: «Firawna hindirey, hari folloŋ no. Haŋ kaŋ Irikoy soola, kaŋ a ga ba ka te, nga no a cabe Firawna se. 26 Haw hanno iyya din, jiiri iyye no. Jeeni hanno iyya din mo, jiiri iyye no. Hindirey wo sanni folloŋ no. 27 Haw faabo iyya din kaŋ fun i banda mo jiiri iyye no, koyne jeeni sanfante iyya din kaŋ wayna funay hawo kar, ngey mo jiiri iyye no, haray wane yaŋ. 28 Haŋ kaŋ ay ga ci Firawna se neeya: haŋ kaŋ Irikoy soola, kaŋ a ga ba ka te, a n'a bangandi Firawna se. 29 Jiiri iyye go kaa, kunji wane yaŋ, Misira laabo kulu ra. 30 I banda no jiiri iyye fo ga kaa, haray wane. I ga dinya kunji kulu Misira laabo kulu ra. Hara ga laabo ŋwa. 31 I si fongu nda kunji laabo ra mo, hara din kaŋ g'a banda gana sabbay se, zama a ga koroŋ gumo. 32 Woodin se i na hindiro yaara sorro hinka Firawna se, zama Irikoy do haya din, a tabbat, sohõ no Irikoy g'a sintin. 33 Sohõ binde, Firawna ma ceeci boro fo kaŋ gonda fahamay, kaŋ gonda laakal, a m'a daŋ a ma Misira laabo kulu may. 34 Firawna ma woone te mo: a ma jine funeyaŋ daŋ laabo ra, zama i ma ta Misira laabo nafa

haro ra, jare fo igu kulu ra, kunji jiiri iyya din ra. 35 Koyne, i ma ŋwaari margu jiiri hanney kaŋ yaŋ ga kaa din waney. I ma ŋwaari jisi Firawna dabari ra kwaarey kulu ra, i m'a batu mo. 36 }waari ga goro jisante nooya laabo se, jiiri iyye hara din kaŋ ga ba ka sintin Misira laabo ra. Soolayaŋ nooya hala laabo ma si halaci nda haray.» 37 Dabaro din boori mo Firawna nda nga bannyey kulu diyaŋ gaa. 38 Firawna mo ne nga bannyey se: «Iri ga hin ka du boro wo cine no, kaŋ Irikoy Biya go a ra?» 39 Firawna ne Yusufu se: «Za kaŋ Irikoy na woodin kulu cabe ni se, fahamaykoy fo si no, laakalkooni mo si no danga ni cine. 40 Nin no ga goro ay windo boŋ. Ni ciyaŋo boŋ no i g'ay borey kulu may mo. Karga boŋ haray hinne no ay ga bisa nin beeray.» 41 Firawna ne Yusufu se koyne: «A go, ay na ni daŋ Misira laabo kulu boŋ.» 42 Firawna na nga kambe korba kaŋ gonda kawaatimo foobu. A n'a daŋ Yusufu kambe gaa. A na lin* bankaaray hanno daŋ a gaa, a na wura sisiri mo sarku a jinda gaa. 43 A n'a kaarandi nga bari torko hinkanta ra. I soobay ka zamu a jine ka ne: «Wa somb'a se!» Kala Firawna n'a daŋ Misira laabo kulu boŋ. 44 A ne Yusufu se: «Ay, Firawna no ka ci: boro fo si no kaŋ ga nga kambe sambu wala a ma nga ce dagu Misira laabo kulu ra, kala nda ni yadda.» 45 Koyne, Firawna na maa daŋ Yusufu gaa ka ne a se Zafanatu-Panaya. A na Alfa Potifera, On wano, ize wayo Asenata hiijandi a se. Yusufu bar-bare mo Misira laabo ra. 46 Yusufu to jiiri waranza saaya kaŋ a kay Misira bonkoono Firawna jine. Yusufu fatta Firawna do ka Misira laabo gana, a me-a-me. 47 Kunji jiiri iyya din ra laabo yulwa nda ŋwaari. 48 Yusufu na ŋwaari jisi kwaarey ra. Farey kaŋ yaŋ goono ga kwaara kulu windi, a n'i ŋwaaro jisi kwaara ra. 49 Yusufu na masangu jisi kaŋ baa gumo danga teeku me gaa taasi cine, hal a fay da lasaabo, zama a baa da lasaabuyaŋ. 50 I na ize aru hinka hay Yusufu se, za hara jiirey mana kaa, kaŋ yaŋ Asenata (kaŋ a baabo ga ti Alfa Potifera, kaŋ ga ti On wane) hay a se. 51 Yusufu na nga hay-jina maa daŋ Manasse, zama a ne: «Irikoy naŋ ay ma dinya ay taabo kulu, d'ay baaba windo kulu.» 52 Ihinkanta mo, a n'a maa daŋ Ifraymu. Zama a ne: «Irikoy n'ay no izeyaŋ ay kaynandiyaŋ laabo ra.» 53 Kunji jiiri iyya din kaŋ i te Misira laabo ra bisa. 54 Haray jiiri iyya kaŋ Yusufu ci din mo sintin. Haray te laabey kulu ra, amma nangu kulu Misira laabo ra, ŋwaari go no. 55 Saaya kaŋ Misira laabo kulu kankam da haray, borey hẽ Firawna gaa ŋwaari sabbay se. Firawna mo ne Misirancey se: «Wa koy Yusufu do. Haŋ kaŋ a ci araŋ se kulu, araŋ m'a te.» 56 Hara binde go laabey kulu ra, Yusufu mo na ŋwaari jisante barmey kulu me fiti. A soobay ka neera Misirancey se. Zama hara koroŋ Misira laabo ra. 57 Laabey kulu kaa Misira Yusufu do, zama ngey ma ŋwaari day, zama hara kankam laabey kulu ra.

42

1 Yakuba mo di i goono ga du ŋwaari Misira. Yakuba ne nga izey se: «Ifo se no araŋ ga care guna?» 2 A ne: «A go, ay maa kaŋ ŋwaari go Misira. Kal araŋ ma do noodin ka day iri se, zama iri ma du ka funa, iri ma si bu.» 3 Kala Yusufu beerey koy, ngey boro way, zama ngey ma ŋwaari day Misira. 4 Amma Yakuba mana Yusufu kayno Benyamin donton a ma koy nga beerey banda, zama baabo goono ga ne: «A ma si te hambara hasaraw fo ga du a.» 5 Israyla* izey binde koy borey kaŋ yaŋ ga koy din banda, zama ngey ma ŋwaari day, zama haray go Kanaana laabo ra. 6 Yusufu mo, nga ga ti laabo hinkoyo. Nga mo no koyne ga neera laabo borey kulu se. Yusufu beerey mo kaa. I sombu a se, i moydumey go hala ganda. 7 Yusufu binde di nga beerey, a n'i bay mo, amma a na nga boŋ te i se danga yaw cine. A salaŋ i se da futay ka ne i se: «Man gaa no araŋ fun?» I ne a se: «Kanaana laabo ra no iri fun, iri kaa ka ŋwaari day no.» 8 Yusufu na nga beerey bay, amma ngey wo man'a bay. 9 Yusufu mo fongu nda hindirey kaŋ nga te i boŋ. A ne i se: «Araŋ wo bar-barkoyaŋ no. Araŋ kaa neewo no zama araŋ ma guna ka di naŋ kaŋ laabo sinda kosaray.» 10 I ne a se: «Abada, iri koyo, amma ŋwaari daymi sabbay se no iri, ni bannyey kaa. 11 Iri kulu baaba folloŋ izeyaŋ no. Iri ya yaddanteyaŋ no. Iri, ni bannyey manti ma-cararayaŋ.» 12 A ne i se: «Abada. Araŋ wo kaa day no zama araŋ ma di naŋ kaŋ laabo sinda kosaray.» 13 I ne: «Iri, ni bannyey wo, iri boro way cindi hinka no, care nya-izeyaŋ, boro folloŋ izeyaŋ mo no Kanaana laabo ra. A go, koda go iri baabo do hunkuna, afo mo si no.» 14 Yusufu ne i se: «Wo kaŋ ay ci araŋ gaa nooya, araŋ wo ma-cararayaŋ no. 15 To, ya-cine gaa no ay g'araŋ gosi: ay ze da Firawna fundo! Araŋ si fatta ne kala nda araŋ koda kaa jina. 16 Araŋ ma araŋ ra afo donton, a ma kande araŋ kayno, araŋ mo ga goro ne hawante, zama i ma araŋ sanno gosi ka di hala cimi go araŋ do. Da manti yaadin no mo, ay ze da Firawna fundo! haciika, araŋ ya ma-cararayaŋ no.» 17 Kal a n'i kulu margu ka daŋ i m'i gaay jirbi hinza. 18 Zaari hinzanta hane mo Yusufu ne i se: «Woone no araŋ ga te, araŋ ma du ka funa, zama ay ga

humburu Irikoy. 19 Da araŋ wo naanaykoyyaŋ no, ay ga gaay araŋ nya-izey wo ra afo, windo kaŋ ra i n'araŋ gaay din, amma araŋ wo ma koy. Araŋ ma sambu ŋwaari ka konda araŋ windey haraykooney se. 20 Araŋ ma kande araŋ koda ay do. Yaadin gaa no araŋ sanney ga tabbat, araŋ ma si bu mo.» I binde te yaadin. 21 I ne ngey da care se: «Daahir, iri ya taalikoyyaŋ no iri kayno do haray, za kaŋ iri di a fundo taabo, saaya kaŋ a na iri ŋwaaray gomni, amma iri wangu ka maa. Woodin se no taabi woone du iri.» 22 Ruben tu i se ka ne: «Manti ay ci araŋ se, kaŋ ay ne: ‹Araŋ ma si taali te arwaso din se?› Amma araŋ wangu ka maa. Woodin sabbay se a go, a kuro alhakko no i goono ga hã.» 23 I mana bay hala Yusufu goono ga maa, zama boro fo go no kaŋ ga sanney barmay i game ra. 24 Yusufu binde na banda bare i gaa ka soobay ka hẽ gumo. A ye i do ka salaŋ i se. A na Simeyon di i ra k'a haw i jine. 25 Waato din gaa Yusufu ne i ma hawgarey toonandi i se da masangu. I ma boro kulu nooro ye a se a hawgara ra, i m'i no hindoonayyaŋ mo fonda sabbay se. Yaadin mo no i te i se. 26 I na ngey ŋwaaro sambu ka dake ngey farkayey boŋ ka dira. 27 Amma saaya kaŋ i ra afo na nga hawgara fiti zama a ma nga farka no kaamayaŋ hari i zumbuyaŋo do, kal a di nga nooro go hawgara me gaa. 28 A ne nga nya-izey se: «I n'ay nooro ye, nga neeya ay hawgara ra.» I biney pati. I bare ka care guna nda jijiriyaŋ ka ne: «Ifo no woone kaŋ Irikoy te iri se?» 29 I kaa ngey baabo Yakuba do Kanaana laabo ra ka dede a se hay kulu kaŋ du ngey. I ne: 30 «Bora din kaŋ ga ti laabo koyo salaŋ iri se da futay, a go ho hala iri wo laabu ma-cararayaŋ no. 31 Iri mo ne a se kaŋ iri wo naanaykoyyaŋ no, manti ma-cararayaŋ no. 32 Iri boro way cindi hinka no, care nya-izeyaŋ, baaba folloŋ izeyaŋ. Iri boro fo si no, koda mo go iri baabo do hunkuna Kanaana laabo ra. 33 Kala bora kaŋ ga ti laabo koyo ne iri se: ‹Mate kaŋ gaa ay ga bay hal araŋ ya cimi boroyaŋ no neeya: araŋ ma araŋ nya-izey ra afo naŋ ne ay do. Araŋ ma sambu ŋwaari araŋ windey haraykooney se k'araŋ diraw te. 34 Araŋ ma kande araŋ koda ay do. Gaa no ay ga bay kaŋ araŋ manti ma-cararayaŋ, amma araŋ ya cimi boroyaŋ no. Ay g'araŋ nya-izo no araŋ se, araŋ ma day da neerayaŋ te laabo ra mo.› » 35 A te ka ciya mo, waato kaŋ i go ngey hawgarey feeriyaŋo gaa, kal i boro kulu nooru kunsumo go hawgara ra. Waato kaŋ ngey da ngey baabo di ngey noorey, kal i humburu. 36 Kala baabo Yakuba ne i se: «Araŋ n'ay mursandi nd'ay izey. Yusufu si no, Simeyon si no, araŋ ga ba ka Benyamin mo sambu. Harey wo kulu ga gaaba nda ay fundo.» 37 Ruben binde salaŋ nga baabo se ka ne: «M'ay ize hinka wi, da day ay mana ye ka kand'a ni do. M'a daŋ ay kambe ra, ay ga ye ka kand'a mo ni do.» 38 Yakuba ne: «Ay izo si koy araŋ banda, zama a nya izo bu, nga hinne no ka cindi. Da hasaraw fo du a dirawo kaŋ araŋ ga koy ra, yaadin gaa araŋ g'ay hamni kwaara candi nda bine saray nooya ka koy Alaahara.»

43

1 Hara kankam laabo ra. 2 A ciya mo, saaya kaŋ masango kaŋ i kande ka fun Misira din i n'a ŋwa ka ban, baabo ne i se: «Wa ye ka koy ka ŋwaari kayna day iri se koyne.» 3 Kala Yahuda salaŋ a se ka ne: «Bora na sanno gaabandi ka ne: ‹Araŋ si di ay moyduma abada, kala nda araŋ kayno go araŋ banda.› 4 Da ni g'iri kayno daŋ iri banda, iri ga koy ka ŋwaari day, 5 amma da ni s'a daŋ _iri banda|_, iri si koy. Zama bora ne iri se: ‹Araŋ si di ay moyduma kala nda araŋ kayno go araŋ banda.› » 6 Israyla binde ne: «Ifo se no araŋ n'ay zamba ya-cine, za kaŋ araŋ ne bora se kaŋ araŋ gonda nya-ize fo kaŋ cindi?» 7 I ne: «Bora din n'iri hã no iri bumbey sanni boŋ da iri dumo wane. A ne: ‹Araŋ gonda baaba kaŋ gonda fundi? wala araŋ gonda nya-ize fo koyne?› Iri mo, iri tu a se sanni woone yaŋ boŋ. Man iri gonda bayray baa kayna hal a ga ne: ‹Wa kande araŋ kayno ay do?› » 8 Yahuda ne nga baabo Israyla se: «Ma zanka daŋ ay banda. Iri mo, iri ma tun ka koy, zama iri ma funa, iri ma si bu, iri nda nin da iri izey mo. 9 Ay g'a fundo tolme sambu ay boŋ, ay kambe ra no ni g'a ceeci. D'ay mana ye ka kand'a ni do k'a daŋ ni kambe ra, kal ay ma goro nda taali hal abada ay boŋ. 10 Zama da manti kaŋ iri gay, haciika doŋ sohõ iri ye ka kaa ce hinka.» 11 I baabo Israyla ne i se: «D'a tilas, yaadin gaa mate kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ ma sambu iri laabo wane hay fo caadante araŋ jeejay ra ka kond'a bora se fooyaŋ hari. Wa konda zawul* kayna da yu kayna, da turaare jinay da yaazi da damsi da amand*. 12 Araŋ ma nooru labu-care hinka sambu araŋ kambe ra. Noorey kaŋ i ye araŋ hawgarey ra, araŋ ma ye nd'ey araŋ kambe ra. Hambara forgay no. 13 Wa araŋ kayno sambu mo, ka tun ka ye bora do. 14 Irikoy kaŋ ti Hina-Kulu-Koyo ma araŋ no suuji bora do, zama a ma araŋ nya-ize fa din taŋ araŋ se, nga nda Benyamin kulu. Ay mo, d'i n'ay mursandi nd'ay izey, ay murs'ey no.» 15 Kala borey na fooyaŋey sambu. I na nooru labu-care hinka mo sambu ngey kambe ra, da

Benyamin mo. I tun ngey do ka koy Misira ka kay Yusufu jine. 16 Saaya kaŋ Yusufu di Benyamin go i banda, a ne nga windi jine funa se: «Ma furo nda borey din windo ra. Ma alman wi mo k'a soola, zama da wayna to zaari bindi, borey din ga ŋwa ay banda.» 17 Kala bora te danga mate kaŋ Yusufu ci nga se ka borey daŋ Yusufu windo ra. 18 Borey din humburu zama i n'i daŋ Yusufu windo ra. I ne: «Nooro din kaŋ i ye iri hawgarey ra za sintina gaa din, a se no i n'iri daŋ, zama nga ma du kobay ka kaŋ iri boŋ, ka iri te bannyayaŋ, iri nda iri farkayey kulu.» 19 Kal i sosoro ka maan Yusufu windi jine funa do. I salaŋ a se windo me gaa 20 ka ne: «Ya iri jine bora, daahir iri kaayaŋ jina gaa, iri kaa zama iri ma ŋwaari day no. 21 A ciya mo, waato kaŋ iri to zumbuyaŋo do, iri n'iri hawgarey feeri, kala boro kulu nooro go a hawgara me gaa. Iri noorey neeya timmante. Iri ye ka kand'ey iri kambe ra. 22 Iri kande nooru fooyaŋ mo koyne zama iri ma ŋwaari day. Iri mana bay boro kaŋ n'iri noorey ye iri hawgarey ra.» 23 Kal a ne: «Laakal kanay ma goro araŋ gaa, araŋ ma si humburu bo. Araŋ Irikoyo, araŋ baaba Irikoyo, nga no k'araŋ no arzaka araŋ hawgarey ra. Araŋ noorey furo ay kambe ra.» A na Simeyon mo kaa taray. 24 Bannya din mo na borey daŋ Yusufu fuwo ra. A n'i no hari, i na ngey cey nyun. A n'i farkayey mo no ŋwaari. 25 I na fooyaŋ haro soola hala Yusufu ga kaa zaari bindi, zama i ci i se kaŋ i ga ŋwa noodin. 26 Waato kaŋ Yusufu ye ka kaa fu, i kond'a se fooyaŋ haro kaŋ go i kambey ra windo ra. I gurfa a jine hala ganda. 27 A n'i baani hã ka ne: «Araŋ baabo go baani, wala, dottija din kaŋ araŋ ci? A gonda fundi hala hõ?» 28 I ne: «Ni bannya, iri baaba go baani. A gonda fundi hala hõ.» I na boŋ sumbal ka sombu a jine. 29 A na nga boŋ sambu ka di nga kayno, Benyamin, a nyaŋo izo. A ne: «Araŋ koda no, wala? nga kaŋ araŋ ci ay se?» A ne koyne: «Irikoy ma gomni te ni se, ay izo!» 30 Kala Yusufu waasu, zama a gaahamo jijiri, nga kayno bakaraw se. A na nangu ceeci zama nga ma hẽ. A furo nga kaniyaŋ fuwo ra ka hẽ noodin. 31 A na nga moyduma nyun ka fatta, kal a hin nga boŋ. A ne i ma kande ŋwaari. 32 I daŋ a se nga wane, nga hinne. Ngey mo wane go waani i do. Misirancey kaŋ yaŋ go noodin mo, i ŋwaaro go waani, zama kabiya hari no Misirancey se i ma ŋwa Ibraniyancey banda; fanta hari no Misirancey se. 33 I goro a jine, hay-jina nga hayyaŋ darza boŋ, koda mo nga kaynayaŋo boŋ. Borey mo na care guna nda dambara. 34 A ne i ma ŋwaaro sambu nga jine ka kond'a i se. Amma Benyamin wano, a naŋ i m'a te a ma to cindey wane fo sorro gu. I haŋ ka maa kaani a banda.

44

1 Kal a ci nga windo jine funa se ka ne: «Ma borey wo hawgarey toonandi nda ŋwaari, haŋ kaŋ me i almaney ga hin ka jare. Ni m'i boro kulu nooro daŋ a hawgara me gaa. 2 Ni m'ay nzarfu gaasiya daŋ i koda hawgara me gaa, nga nda a ŋwaari nooro kulu.» A te mo danga mate kaŋ Yusufu ci nga se din. 3 Kaŋ mo sintin ka bo, i na borey sallama, ngey da ngey farkayey. 4 Kala saaya kaŋ i fatta kwaara ra, i mana baa mooray fo te jina, Yusufu ne nga jine funa se: «Tun ka borey din ce gana. Da ni to r'ey, ma ne i se: ‹Ifo se no araŋ na gomni bana nda laala? 5 Manti a ra no ay koyo ga haŋ, da wo kaŋ a ga bayray ceeci nd'a mo Irikoy do? Araŋ na taali te, za kaŋ araŋ na woone te.› » 6 A n'i to, a na sanni woodin yaŋ ci i se mo. 7 I ne a se: «Ifo se no iri koyo ga sanni woone dumi te? Irikoy ma ni bannyey waa i ma hari woodin dumi te! 8 A go, noorey kaŋ iri gar iri hawgarey me gaa Kanaana laabu, iri ye ka kand'ey ni se. Mate se no iri ga wura wala nzarfu zay iri koyo windo ra? 9 Ni bannyey wo ra boro kulu kaŋ i n'a gar a do, a ma bu. Iri ma ciya ay koyo se bannyayaŋ mo.» 10 A ne: «Naŋ a ma ciya yaadin, araŋ ciyaŋo boŋ: bora kaŋ do i n'a gar ma ciya ay bannya, amma araŋ wo, araŋ sinda taali.» 11 Saaya din ra i waasu, boro kulu na nga hawgara zumandi ganda zama nga m'a fiti. 12 Kala jine funa soobay ka guna. A sintin za ibeero do ka kokor ikayna do. I na gaasiya gar Benyamin hawgara ra. 13 Waato din gaa i na ngey bankaarayey tooru-tooru*. Boro kulu na nga jeja haw nga farka gaa. I ye kwaara do. 14 Yahuda nda nga nya-izey kaa Yusufu windo ra. A go noodin jina. I ganda biri a jine. 15 Yusufu ne i se: «Ifo no araŋ te wo? Araŋ mana bay kaŋ boro danga ay cine, daahir a ga waani gunayaŋ bo?» 16 Yahuda ne: «Ifo no iri ga ci iri koyo se? Ifo no iri ga ne? Mate no iri ga iri boŋ adilandi* nd'a koyne? Irikoy no ka ni bannyey laala kaa taray. A go, iri ya iri koyo bannyayaŋ no, iri nda nga kaŋ i na gaasiya gar a kambe ra.» 17 Kala Yusufu ne: «Irikoy m'ay waa ay ma woodin te! Bora day kaŋ i na gaasiya gar a kambe ra, nga no ga ciya ay bannya. Amma araŋ wo, kal araŋ ma to araŋ baabo do baani.» 18 Waato din gaa Yahuda maan a do ka ne: «Ya ay koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni bannya ma salaŋ ay koyo hanga ra. Ni bina mo ma si futu ay, ni bannya se zama ni gonda beeray kaŋ ga hima Firawna wano. 19 Ay koyo na nga bannyey

hã hala iri gonda baaba wala kayne. 20 Iri ne iri koyo se: ‹Iri gonda baaba zeeno d'a zeena ize, ikayna no. Day a nya izo bu. Kala nga hinne kaŋ cindi a nyaŋo wane, a baabo mo ga ba r'a.› 21 Ni ne mo iri, ni bannyey se: ‹Araŋ ma kand'a neewo, zama ay ma di a ay mo ra.› 22 Iri mo, iri ne iri koyo se: ‹A si du ka te arwaso ma nga baabo naŋ, zama d'a na nga baabo naŋ, kulu baabo ga bu.› 23 Ni ci ni bannyey se ka ne: ‹D'araŋ koda mana kaa araŋ banda, araŋ si ye ka di ay moyduma koyne.› 24 A ciya binde, saaya kaŋ iri to ni bannya, kaŋ ga ti iri baabo do, iri n'iri koyo sanney ci a se. 25 Iri baaba mo ne: ‹Wa ye ka koy ka ŋwaari kayna day iri se.› 26 Iri ne: ‹Iri si hin ka koy. D'iri koda go iri banda kay, iri ga koy, zama a si te iri ma di bora moyduma kala nda iri koda go iri banda.› 27 Kala ni bannya, iri baaba, ne iri se: ‹Araŋ bay kaŋ ay wando na ize aru hinka hay ay se. 28 Afa fatta ay do, ay mo ne haciika i n'a kortu-kortu. Ay mana ye ka di a koyne hala hõ. 29 D'araŋ na woone mo sambu koyne, hala hasaraw fo du a, araŋ g'ay hamni kwaara candi nda bine saray nooya, ka kond'ay saara do.› 30 Sohõ binde, d'ay koy ni bannya do, ay baaba nooya, zanka mo si iri banda, za kaŋ a fundo go ga haw zanka fundo gaa, 31 a ga ciya, saaya kaŋ a di zanka si iri banda, kal a ma bu. Iri, ni bannyey binde ga ni bannya iri baaba hamni kwaara candi nda bine saray ka kond'a saara do. 32 Ay mo, ni bannya, ay na arwaso fundo garaw sambu ay boŋ gaa, ka ne: ‹D'ay mana ye ka kand'a ni do, kal ay wo ma goro nda taali ay baabo do hal abada.› 33 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay, ni bannya se, ay ma goro arwaso banandi. Ay ma te bannya ay koyo se, arwaso mo ma ye ka koy nga beerey banda. 34 Zama mate n'ay ga te ka koy ay baaba do, da arwaso si ay banda? Naŋ ay ma si di hasaraw kaŋ ga kaa ay baabo gaa!»

45

1 Sohõ kay, Yusufu suuro gaze borey kulu kaŋ goono ga kay a do yaŋ jine. A binde na jinde sambu ka ne: «I ma ci borey kulu se i ma fatta.» Boro kulu si no mo kaŋ kay a banda, waato kaŋ Yusufu na nga boŋ kaa taray nga nya-izey se. 2 A na jinde sambu ka hẽ. Misirancey maa, hala nda Firawna windi borey mo. 3 Yusufu ne nga nya-izey se: «Ay no Yusufu! Ay baaba gonda fundi hala hõ, wala?» Amma a nya-izey mongo ka tu a se, zama i biney kankam a jine. 4 Yusufu ne nga nya-izey se koyne: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa maan ay do.» I maan. A ne: «Ay no Yusufu, araŋ nya-izo kaŋ araŋ neera a ma koy Misira. 5 Amma sohõ araŋ biney ma si sara. Araŋ ma si binya mo d'araŋ boŋ, zama se araŋ n'ay neera, ay kaa neewo. Zama Irikoy no k'ay donton araŋ jine, zama i m'araŋ fundey hallasi. 6 Zama sohõ jiiri hinka neeya kaŋ hara go laabo ra. A cindi mo igu jina koyne kaŋ i si farmi te, i si du wiyaŋ mo. 7 Irikoy no k'ay donton araŋ jine zama i ma naŋ araŋ ma cindi ndunnya ra, i m'araŋ fundey hallasi nda faaba beeri mo. 8 Sohõ binde, manti araŋ no k'ay donton neewo bo, amma Irikoy no. Nga mo no k'ay te danga baaba Firawna se, k'ay ciya a windo kulu jine boro, da Misira laabo kulu mayko mo. 9 Wa te waasi ka koy ay baaba do. Araŋ ma ne a se: ‹Yaa no ni izo Yusufu ci: Irikoy n'ay te Misira kulu koy. Ma kaa ay do, ma si gay. 10 Ni ga goro Gosen laabo ra. Ni ga maan ay noodin, nin da ni izey da ni izey izey da ni haw kurey da feejey da hay kulu kaŋ go ni se. 11 Ay ga ni ŋwaayandi mo noodin, zama a cindi jiiri gu, haray wane, hala ni ma si ye ka talka koyne, nin da ni almayaaley da ni waney kulu.› 12 Guna, araŋ moy goono ga di, ay kayne Benyamin moy mo goono ga di kaŋ ay meyo no goono ga salaŋ araŋ se. 13 Kal araŋ ma ci ay baaba se mate kaŋ ay gonda beeray Misira ra, da hay kulu kaŋ araŋ di. Araŋ ma koy da cahãyaŋ mo, ka kande ay baaba neewo.» 14 A na nga nya-izo Benyamin ganday mo, ka soobay ka hẽ. Benyamin mo hẽ a jinda gaa. 15 A na nga beerey kulu garbey sunsum mo, a goono ga hẽ i boŋ. Woodin banda a nya-izey fakaaray d'a. 16 Kala baaro koy hala Firawna windo ra, i ne Yusufu nya-izey kaa. Woodin binde kaan Firawna nda nga bannyey kulu se. 17 Firawna ne Yusufu se: «Ma ci ni nya-izey se: ‹Ya-cine no araŋ ga te: Wa dake araŋ farkayey boŋ ka tun ka koy Kanaana laabu. 18 Araŋ m'araŋ baabo d'araŋ almayaaley sambu ka kaa ay do. Ay mo g'araŋ no Misira laabo albarka, araŋ ga laabo ji foy ŋwa. 19 I ci araŋ se hin sanni, araŋ ma te yaadin mo. Wa torkoyaŋ sambu Misira laabo ra araŋ ize kayney d'araŋ wandey se. W'araŋ baabo sambu mo ka kaa. 20 Araŋ ma si mo-cir-kuukay te koyne araŋ burku-burkey boŋ, zama Misira laabo albarka kulu ya araŋ wane no.› » 21 Yaadin mo no Israyla izey te. Yusufu n'i no torkoyaŋ Firawna sanno boŋ. A n'i no mo hindoonayyaŋ fonda sabbay se. 22 A n'i boro kulu no bankaaray taji, amma a na Benyamin no nzarfu zangu hinka nda bankaaray taji gu. 23 Koyne, a na woone yaŋ samba nga baabo se: farka binji way jeje, Misira laabo wane, da farka nya way jeje, masangu nda buuru nda hindoonay nga baaba se fonda ŋwaari. 24 Yaadin no a

na nga nya-izey sallama nd'a. A ne i se: «Araŋ ma te laakal araŋ ma si yanje fonda boŋ.» 25 I tun noodin Misira ra ka koy ngey baabo Yakuba do Kanaana laabu. 26 I ci a se ka ne: «Yusufu gonda fundi hala hõ. Nga mo no ka gonda mayray Misira laabo kulu boŋ.» Kala Yakuba dangay siw, zama a mana i cimandi. 27 I na Yusufu sanney kulu mo kaŋ a te ngey se dede a se koyne. Saaya kaŋ a di torkey kaŋ yaŋ Yusufu samba zama i ma nga sambu, kal i baabo Yakuba, a biya feeri. 28 Israyla ne: «A wasa. Oho, ay izo Yusufu gonda fundi hala sohõ. Ay ga koy ka di a za ay mana bu.»
46
1 Israyla* binde na nga mayray haro kulu margu ka kaa Beyer-Seba. A na sargay* salle nga baabo Isaka wane Irikoyo se. 2 Irikoy mo salaŋ Israyla se cin bangandi ra ka ne: «Yakuba! Yakuba!» Yakuba ne: «Ay neeya.» 3 A ne: «Ay no Irikoy, ni baaba wane Irikoyo. Ma si humburu Misira koyyaŋ, zama ay ga naŋ ni ma ciya dumi bambata noodin. 4 Ay ga koy ni banda Misira ra. Daahir mo, ay ga ye nda nin koyne, Yusufu ga ni moy mooru mo.» 5 Kala Yakuba tun Beyer-Seba. Israyla izey mo na ngey baabo Yakuba sambu, nga nda i izey d'i wandey mo, torkey ra kaŋ yaŋ Firawna samba i m'i sambu se. 6 I na ngey almaney boy. I na ngey jinayey kaŋ yaŋ i du Kanaana laabo ra ku. I koy Misira, Yakuba nda nga banda kulu, 7 a ize arey d'a izey ize arey, a ize wayey d'a ize arey ize wayey, d'a banda kulu, a kand'ey nga banda Misira. 8 Israyla izey kaŋ yaŋ kaa Misira ra, i maayey neeya, Yakuba nda nga izey: Ruben, Yakuba hay-jina. 9 Ruben izey neeya: Hanoku, da Pallu, da Hezron, da Karmi. 10 Simeyon izey mo ga ti: Yemuwel, da Yamin, da Ohad, da Yacin, da Zohar, da Sawul, Kanaana wayboro fo ize. 11 Lawi izey mo ga ti: Gerson, da Kohat, da Merari. 12 Yahuda izey mo ga ti: Er, da Onan da, Sela, da Farisa, da Zera. Amma Er da Onan bu Kanaana laabo ra. Farisa izey mo: Hezron da Hamul. 13 Isakar izey mo ga ti: Tola, da Puba, da Ayuba, da Simron. 14 Zabluna izey mo ga ti: Saredu, da Elon, da Yaleyel. 15 Borey din kulu Laya izey no, kaŋ a hay Yakuba se Padan-Aram ra, ngey d'a ize wayo Dina. A izey kulu, alboro nda wayboro, boro waranza cindi hinza no. 16 Gad izey mo ga ti: Zifiyon, da Haggi, da Suni, da Ezbon, da Er, da Arod, da Areli. 17 Aser izey mo ga ti: Imna, da Isba, da Isbi, da Beriya, d'i wayme Sera. Beriya izey mo ga ti: Heber da Malciyel. 18 Zilpa kaŋ Laban no nga ize wayo Laya se, a izey nooya. Borey din no a hay Yakuba se, i boro way cindi iddu. 19 Rahila, Yakuba wando izey mo neeya: Yusufu da Benyamin. 20 I na Manasse nda Ifraymu hay Yusufu se Misira laabo ra, Asenata, Alfa Potifera, kaŋ ga ti On wano, ize wayo no k'i hay a se. 21 Benyamin izey mo ga ti: Bela, da Beker, da Asbela, da Gera, da Naaman, da Ehi, da Ros, da Mupim, da Huppim, da Arda. 22 Borey din no ga ti Rahila izey, kaŋ yaŋ a hay Yakuba se, i kulu boro way cindi taaci no. 23 Dan ize ga ti: Husim. 24 Naftali izey mo ga ti: Yazeyel, da Guni, da Yezer, da Sallum. 25 Bila kaŋ Laban na nga ize wayo Rahila no, a izey nooya. Borey din no a hay Yakuba se, i kulu, ngey boro iyye no. 26 Borey kulu kaŋ yaŋ koy Yakuba banda Misira, borey kaŋ yaŋ fun a gaa, Yakuba izey wandey baa si, i kulu ngey boro waydu cindi iddu no. 27 Yusufu izey kaŋ yaŋ i hay a se Misira ra mo, ngey boro hinka no. Yakuba windo borey kaŋ yaŋ koy Misira binde, i kulu marganta wayye no. 28 Yakuba na Yahuda donton nga jine a ma koy Yusufu do, zama nga ma fonda cabe a se nga jine hala Gosen. I kaa mo Gosen laabo ra. 29 Yusufu mo na nga torka soola, a kaaru zama a ma nga baabo Israyla kubay Gosen. A binde to a do, a koli a jinda gaa ka hẽ a jinda gaa kal a gay. 30 Israyla binde ne Yusufu se: «Sohõ naŋ ay ma bu, zama ay di ni moyduma, ni gonda fundi mo hala hõ.» 31 Yusufu mo ne nga nya-izey da nga baabo banda se: «Kal ay ma koy ka ci Firawna se, ay ma ne a se: ‹Ay nya-izey d'ay baabo banda kaŋ yaŋ goro Kanaana laabo ra, a go, i kaa ay do. 32 Borey mo hawjiyaŋ no, zama za doŋ alman no i ga kuru. I kande mo ngey haw kurey da feejey da hay kulu kaŋ go i se.› 33 A ga ciya mo, waato kaŋ Firawna g'araŋ ce ka ne: ‹Ifo ga ti araŋ goy?› 34 kala araŋ ma ne: ‹Ni bannyey wo, alman hawjiyaŋ no, za i go zanka hala ka kaa sohõ, iri nda iri kaayey.› Zama araŋ ma goro Gosen laabo ra. Zama hawji kulu ya fanta hari no Misirancey se.»
47
1 Waato din gaa Yusufu furo ka salaŋ Firawna se ka ne: «Ay baaba d'ay nya-izey d'i haw kurey d'i feejey da hay kulu kaŋ go i se kaa ka fun Kanaana laabu. A go mo, i to Gosen laabu.» 2 A na boro gu kaa mo nga nya-izey ra, k'i cabe Firawna se. 3 Firawna binde ne a nya-izey din se: «Ifo ga ti araŋ goy?» I ne Firawna se: «Ni bannyey wo hawjiyaŋ no, iri nda iri kaayey.» 4 I ne Firawna se koyne: «Iri kaa zama iri ma yawtaray goray te laabo ra, zama kuray nangu si no iri, ni bannyey kurey se,

zama hara kankam Kanaana laabo ra. Sohõ binde, iri ga ni ŋwaaray, ma yadda iri, ni bannyey se iri ma goro Gosen laabo ra.» 5 Firawna salaŋ Yusufu se ka ne: «Ni baaba da ni nya-izey kaa ni do. 6 Misira laabo go ni jine. Ma daŋ ni baaba nda ni nya-izey ma goro naŋ kaŋ ga boori ka bisa i kulu laabo ra. I ma goro Gosen laabo ra. Da mo ni bay himmanteyaŋ go i ra, m'i daŋ i m'ay almaney kuru.» 7 Yusufu binde kande nga baabo Yakuba ka kayandi Firawna jine. Yakuba na albarka gaara Firawna se. 8 Firawna ne Yakuba se: «Ni fundo jirbey jiiri marge no?» 9 Yakuba ne Firawna se: «Ay yawtaray jirbey jiirey, jiiri zangu nda waranza no. Ay fundo jiirey jirbey ikaynayaŋ no, ilaaloyaŋ mo no. I mana to ay kaayey fundey jirbey jiirey, i yawtaray jirbey kaŋ i te.» 10 Yakuba na albarka gaara Firawna se. Waato din gaa no a fun Firawna jine. 11 Yusufu mo na nga baabo da nga nya-izey gorandi. A na i no mo ngey boŋ nangu, jare hanno Misira laabo ra, Ramses kuray haray, danga mate kaŋ Firawna ci. 12 Yusufu mo na nga baabo ŋwaayandi, nga nda nga nya-izey d'a baabo almayaaley kulu, k'i no ŋwaari ngey windey kulu boŋ. 13 }waari si no laabo kulu ra, zama hara kankam gumo hala Misira laabo da Kanaana laabo lakaw hara sabbay se. 14 Yusufu mo na noorey kulu kaŋ i du Misira laabo da Kanaana laabo ra margu-margu, ntaaso kaŋ i day wano. Yusufu konda nooro Firawna windo ra. 15 Saaya kaŋ i na noorey kulu ban Misira laabo da Kanaana laabo ra, Misirancey kulu kaa Yusufu do ka ne: «Ni m'iri no ŋwaari, zama ifo se no iri ga bu ni jine, zama iri noorey ban?» 16 Yusufu ne: «Wa kande araŋ almaney ka no. Ay g'araŋ no araŋ almaney wane, da noorey ban.» 17 I kande ngey almaney kulu Yusufu do. Yusufu mo n'i no ŋwaari bariyey da haw kurey da feejey da farkayey banandi. A n'i ŋwaayandi nda ŋwaari i almaney kulu banandi jiiro din ra. 18 Waato kaŋ jiiro din bisa, i kaa a do koyne hiino jiiro ra ka ne a se: «Iri si tugu iri koyo se. Iri noorey kulu, da alman kurey mo ban. I ciya iri koyo wane yaŋ. Hay fo mana cindi iri koyo jine kala iri gaahamey da iri farey. 19 Ifo se no binde iri ga bu ni jine, iri nda iri farey? Kala ni m'iri day da ŋwaari. Iri nda iri farey ma ciya bannyayaŋ Firawna se. Ni m'iri no masangu, zama iri ma funa, iri ma si bu, laabo mo ma si goro koonu.» 20 Yusufu mo na Misira laabo kulu day Firawna se. Mate kaŋ a go, Misirancey kulu na ngey farey neera, zama hara kankam gumo, laabo mo ciya Firawna wane. 21 Amma za Misira hirri woone gaa ka koy ya-haray hirro gaa, a na talkey tunandi k'i daŋ kwaara beerey ra. 22 Kala alfagey farey hinne no a mana day, zama ngey wo, alfagey gonda ngey baa kaŋ Firawna g'i no. I ga ngey baa ŋwa mo, wo kaŋ Firawna g'i no. Woodin se no i mana ngey farey neera. 23 Waato gaa Yusufu ne borey se: «Wa guna, hunkuna ay na araŋ farey kulu day Firawna se. Masangu neeya araŋ sabbay se, zama araŋ m'a duma laabo ra. 24 A ga ciya mo, heemar waate kulu igu kulu ra araŋ ga kanandi fo no Firawna se, kanandi taaca mo ga goro araŋ wane. Araŋ bumbey wane no fari dum'izey se d'araŋ ŋwaari se d'araŋ almaney wane, d'araŋ ize kayney wane.» 25 I ne: «Ni n'iri fundey faaba. Naŋ iri ma du gaakuri bonkoono do, iri mo, iri ga ciya Firawna bannyayaŋ.» 26 Yusufu mo na sanni woodin daŋ. A goro mo hala hunkuna Misira laabo ra, Firawna ma du igu ra kanandi fo. Kala alfagey farey hinne no, manti Firawna wane. 27 Israyla goro Misira Gosen laabo ra. I du mayray hari a ra, i na ize boobo hay ka baa ka tonton. 28 Yakuba binde goro Misira laabo ra jiiri way cindi iyye. Yaadin gaa no Yakuba fundo jirbey jiirey to jiiri zangu nda waytaaci cindi iyye. 29 Alwaato maan mo kaŋ Israyla ga bu. A na nga izo Yusufu ce ka ne a se: «Da day ay du gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray, ni ma ni kambe daŋ ay tanje cire. Ni ma gomni nda cimi goy te ay se, ma s'ay fiji Misira ra. 30 Amma waato kaŋ ay ga kani ay kaayey banda, kala ni m'ay sambu Misira laabo ra ka kond'ay ka fiji ay kaayey saara ra.» Yusufu ne: «Ay ga te mate kaŋ ni ci din.» 31 Israyla ne: «Kala ni ma ze ay se.» Yusufu ze a se mo. Israyla mo gungum nga dima boŋo boŋ _ka sududu|_.

48

1 I go no, hayey din banda, kal i ne Yusufu se: «Guna, ni baaba sinda baani.» Nga mo na nga ize hinka sambu ka kond'ey nga banda, Manasse da Ifraymu. 2 I ci Yakuba se ka ne: «Ni izo Yusufu neeya, a goono ga kaa ni do.» Israyla mo te bine-gaabi ka goro dima boŋ. 3 Yakuba ne Yusufu se: «Irikoy, Hina-Kulu-Koyo bangay ay se Luz ra, Kanaana laabo ra, a n'ay albarkandi mo. 4 A ne ay se mo: ‹A go, ay ga ni no ize boobo, ay ga naŋ ni ma baa ka tonton, ay ga ni ciya mo dumi jama. Ay ga laabu woone no ni dumo se ni banda, a ma ciya araŋ wane hal abada.› 5 Sohõ binde, ize hinka wo kaŋ yaŋ i hay ni se Misira laabo ra za ay mana kaa ni do Misira ra, ay wane yaŋ no. Sanda mate kaŋ cine Ruben da Simeyon ya ay wane yaŋ no, yaadin cine mo no Ifraymu da Manasse ga ciya ay

wane yaŋ. 6 Amma ni hayyaŋ kaŋ ni ga hay i banda, woodin yaŋ ga ti ni wane. I g'i maa ce i nya izey maayey boŋ i tubo ra. 7 Amma ay wo, waato kaŋ ay tun Padan-Aram, Rahila bu ay se Kanaana fonda boŋ, diraw kayna ga cindi iri jine hal iri ga to Efrata. Ay mo n'a fiji noodin fonda kaŋ ga koy Efrata boŋ, kaŋ ga ti Baytlahami.» 8 Israyla di Yusufu izey ka ne: «Borey wo, mayyaŋ no?» 9 Yusufu ne nga baabo se: «Woone yaŋ ay izey kaŋ Irikoy n'ay no neewo yaŋ no.» Israyla ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ey ay do, ay ma albarka gaara i se.» 10 Amma Israyla moy ga tin zeenay sabbay se hal a si hin ka di. Yusufu kand'ey a jarga, nga mo n'i sambu, k'i garbey sunsum, k'i ganday. 11 Israyla ne Yusufu se: «Ay mana tammahã hal ay ga di ni moyduma. A go mo, Irikoy naŋ ay di ni izey mo.» 12 Yusufu n'i kaa baabo kangey boŋ. A sombu hala moyduma to ganda. 13 Yusufu n'i boro hinka sambu, Ifraymu a kambe ŋwaaro gaa ka koy Israyla kambe wow gaa haray, Manasse mo a kambe wow gaa ka koy Israyla kambe ŋwaaro gaa haray. A kond'ey a jarga. 14 Israyla mo na nga kambe ŋwaaro salle, a n'a dake Ifraymu boŋo boŋ, nga kaŋ ga ti ikayna, a kambe wow mo, a n'a dake Manasse boŋo boŋ. A laakalo boŋ mo no a na nga kambey dake yaadin cine, zama Manasse ga ti hay-jina. 15 A na albarka gaara mo Yusufu se ka ne: «Irikoyo kaŋ jine ay kaayey Ibrahim da Isaka dira, Irikoyo kaŋ n'ay haggoy ay fundi jirbey kulu ra hala hunkuna, 16 Malayka kaŋ n'ay fansa laala kulu gaa, a ma albarka daŋ arwasey wo gaa. I m'ay maa ci i boŋ, d'ay kaayey maayey, kaŋ ga ti Ibrahim da Isaka. I ma beeri hal i ma ciya jama ndunnya bindo ra.» 17 Amma waato kaŋ Yusufu di nga baabo na nga kambe ŋwaaro dake Ifraymu boŋ, woodin mana kaan a se. Kal a na nga baabo kamba di, zama nga m'a ganandi Ifraymu boŋ k'a ye Manasse boŋ. 18 Yusufu ne nga baabo se: «Manti yaadin no, ya ay baaba, zama woone ga ti hay-jina. Kala ni ma ni kambe ŋwaaro dake a boŋ.» 19 Amma a baabo wangu. A ne: «Ay bay, ay izo, ay bay. Nga mo ga ciya kunda, a ga beeri mo. Amma a kayno ga beeri ka bis'a. A izey mo ga ciya kunda jama.» 20 A na albarka gaara i se zaaro din ra ka ne: «Araŋ do no Israyla ga albarka daŋ ka ne: ‹Irikoy ma ni ciya Ifraymu nda Manasse cine.› » A na Ifraymu gaabandi mo ka bisa Manasse. 21 Israyla ne Yusufu se: «Guna, ay ga bu. Amma Irikoy ga goro araŋ banda. A ga ye ka konda araŋ mo hal araŋ kaayey laabo ra. 22 Koyne, ay na ni no baa fo ka bisa ni nya-izey waney, baa kaŋ ay ta Amorancey kambe ra d'ay takuba d'ay birawo mo.»

49

1 Yakuba na nga izey ce ka ne: «Wa margu hal ay ma ci araŋ se haŋ kaŋ ga du araŋ da haŋ kaŋ araŋ ga du jirbey kaŋ ga kaa ra. 2 Ya araŋ Yakuba izey, Wa margu ka hanga jeeri. Wa hangan araŋ baabo Israyla* se: 3 Ruben ga ti ay hay-jina, ay hino, ay gaabi sintina, kaŋ a darza da hino ga bisa cindey. 4 Danga mate kaŋ hari go, yaadin cine no ni si kay. Ni si haŋ kaŋ ga boori gar, zama ni kaaru ni baabo daaro boŋ, saaya din ni n'a ziibandi. Ay daaro boŋ no a kaaru. 5 Simeyon da Lawi, care nya-izeyaŋ no. I takubey ya toonye wane yaŋ no. 6 Ya ay fundo, ma si furo i gundu ra. Ya ay darza, ma si kubay d'ey i marga do, zama i futa ra no i na boro wi. I boŋ sanda ra mo no i na yeejiyaŋ ce kaaji dumbu. 7 Laalante no i bine tuna, zama a dungu, i futa ya laalante no mo, zama a sinda bakaraw. Ay g'i fay-fay Yakuba ra. Ay g'i say-say mo Israyla ra. 8 Yahuda, nin no ni nya-izey ga saabu. Ni kambe ga goro ni ibarey kondey gaa, ni baabayzey mo ga sombu ni se. 9 Yahuda ya muusu beeri ize no. Ya ay izo, haŋ kaŋ ni wi do haray, ni ziji ka fun noodin. A gum ka kani danga muusu, danga muusu way. May no g'a tunandi? 10 Sarjilla si fay da Yahuda, koytaray goobo ga sinji mo a cey game ra hala Silo ma kaa. Ndunnya dumey mo ga miila ngey m'a gana. 11 A ga nga farka binjo haw reyzin tikse gaa, a farka nya izo go reyzin nya suubananta gaa. A na nga bankaarayey nyuna reyzin hari ra. 12 A moy nyaale nda duvan*, a hinjey mo kwaaray da wa. 13 Zabluna mo ga goro teeko me gaa. A ga goro nango kaŋ hiyey ga furo, a hirro boŋo mo ga maan Zidon kwaara. 14 Isakar wo, farka gaabikooni no. A ga fulanzam nga jejey game ra. 15 A di kaŋ nga fulanzamyaŋo do ihanno no, a laabo mo ga kaan. A na nga jasa gungumandi jeje sambuyaŋ se. A ciya bannya, taabi goy-teeri. 16 Dan ga nga borey ciiti, danga Israyla kunda fo. 17 Dan ga ciya danga fondo beeri boŋ gondi. Fondayze me gaa gazama no kaŋ ga bari ce-kobsi kar hal a kaarukwa ma kaŋ banda-banda. 18 Ya Rabbi, ni faaba no ay ga hangan. 19 Gad mo, wongaarey g'a kankam, amma a ga kokor k'i gaaray. 20 Aser mo, a ŋwaaro ga ciya ji foy. A ga ŋwaari hanno no, bonkooni laam'ize dumi. 21 Naftali ya jeeri ize taŋante no. A ga sanni hannoyaŋ ci. 22 Yusufu ya tuuri kambe no, kaŋ ga ize boobo hay, ize boobo hayko no hari zurey me gaa. A kambey ga daaru windi koray boŋ. 23 Gawey n'a maray k'a

kankam. I n'a hay, i konn'a mo. 24 Amma a birawo kay da gaabi. A kambe jasey du gaabi mo Hina-Kulu-Koyo kambe ra, Yakuba wane Irikoyo -- (nga no ga ti kuruko da Israyla tondo mo). 25 Irikoy, ni baabo wane Irikoyo, ga ni gaa. Hina-Kulu-Koyo mo, nga no ga ni albarkandi nda albarkey kaŋ yaŋ ga fun beene, da guusey albarkey kaŋ yaŋ go ganda, da fafa albarkey, da gunde wane mo. 26 Ni baaba albarkey te zaama ay kaayey albarkey boŋ, hala tudey kaŋ ga duumi me. I ma goro mo Yusufu boŋ, ka dake a se beene, za kaŋ i n'a fay da nga nya izey. 27 Benyamin mo sakali* no, bine kaŋ ga koroŋ koy. Susubay a ga nga koli hamo ŋwa, wiciri kambu mo a ga arzaka fay-fay.» 28 Borey din kulu, ngey no ga ti Israyla kunda way cindi hinka. Sanno din mo no i baabo ci i se. A n'i albarkandi mo, afo kulu nga albarka hina boŋ no a n'i albarkandi. 29 A gaabandi i se koyne, ka ne: «Ay wo, ay g'ay kaayey banda gana. Kal araŋ m'ay fiji ay kaayey do, guuso din ra kaŋ go Efron Hittanca faro ra. 30 Makpela faro ra tondi guuso kaŋ go Mamre jine, Kanaana laabo ra nooya, kaŋ Ibrahim day faro me gaa Efron Hittanca gaa. Mayray hari no buukoy daŋyaŋ se. 31 Noodin no i na Ibrahim da nga wando Saharatu fiji. Noodin no i na Isaka nda nga wande Rabeka fiji. Noodin mo no ay na Laya fiji. 32 Faro da tondi guuso kaŋ go a ra, kaŋ i day Hetu izey gaa nooya.» 33 Waato kaŋ Yakuba na nga izey lordi* ka ban, a na nga cey margu dima boŋ, a na nga biya taŋ. I n'a margu nga kaayey banda.

50

1 Yusufu binde kaŋ nga baabo moyduma boŋ ka soobay ka hẽ a boŋ. A soobay k'a garbey sunsum mo. 2 Waato din gaa Yusufu ne nga tam safarikoyey se i ma nga baabo tuusu nda safari. Safarikoyey binde na Israyla tuusu. 3 I toonandi a se jirbi waytaaci, zama yaadin no i ga tuusuyaŋ jirbey toonandi nd'a. Misirancey mo te jirbi wayye i go ga baray a se. 4 Waato kaŋ a baray jirbey bisa, Yusufu salaŋ da Firawna almayaaley ka ne: «Hala day ay du gaakuri araŋ do, ay ga araŋ ŋwaaray, araŋ ma salaŋ Firawna hangey ra ay se. Araŋ ma ne: 5 Ay baaba n'ay daŋ zeyaŋ ka ne: ‹Ay go ga bu. Saara kaŋ ay fansi ay boŋ se Kanaana laabo ra, noodin no ni g'ay fiji.› Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baabo fiji, ay ga ye ka kaa mo.» 6 Firawna ne: «Koy ka ni baabo fiji. Ma te mate kaŋ me a na ni zeyandi nd'a.» 7 Yusufu mo koy zama a ma nga baabo fiji. Firawna tamey kulu mo, kaŋ yaŋ ga ti a windo arkusey, da Misira laabo arkusey kulu, 8 da Yusufu windo kulu d'a nya-izey, d'a baabo banda, i koy a banda. Kala day i ize kayney d'i haw kurey d'i feejey kaŋ i naŋ Gosen laabo ra. 9 Torkoyaŋ da bari-kariyaŋ mo koy a banda, jama bambata no gumo. 10 I kaa Atad karayaŋ gangano do, wo kaŋ go Urdun* daŋanta. Noodin no i na hẽeni nda baray bambata te, kaŋ ga koroŋ gumo. I na jirbi iyye baray te a baabo se. 11 Laabo din borey, Kanaanancey, waato kaŋ i di Atad karayaŋ gangano do bara, i ne: «Baray woone ga tin Misirancey se.» Woodin se no i na nango maa daŋ Abel-Mizrayim, a go Urdun daŋanta. 12 Yaadin no Israyla izey te a se, mate kaŋ a n'i lordi* nd'a boŋ. 13 Zama a izey n'a sambu ka kond'a Kanaana laabo ra. I n'a fiji tondi guuso kaŋ go Makpela ra, Mamre jine, faro kaŋ Ibrahim day din me gaa, mayray hari no buukoy se. A n'a day Hittanca Efron kambe ra. 14 Yusufu mo, waato kaŋ a na nga baabo fiji banda, a ye Misira, nga nda nga nya-izey, da borey kulu kaŋ koy a banda a baabo fijiyaŋo do. 15 Yusufu nya-izey mo, waato kaŋ i di ngey baabo bu, i ne: «Hambara Yusufu ga konna iri, a ga goy laaley kulu kaŋ iri te a se bana iri gaa.» 16 I donton Yusufu gaa da sanni ka ne: «Za ni baaba mana bu, a lordi ka ne: 17 ‹Yaadin no araŋ ga ci Yusufu se: Ay ga ni ŋwaaray sohõ, ma ni nya-izey taaley d'i zunubey yaafa, zama i na goy laaloyaŋ te ni se.› Sohõ mo, iri ga ni ŋwaaray, ma ni baaba Irikoyo tamey yaafa.» Yusufu mo hẽ waato kaŋ i na sanno din ci a se. 18 A nya-izey mo koy ka ganda biri a jine ka ne: «Iri ya ni bannyayaŋ no.» 19 Yusufu ne: «Araŋ ma si humburu. Ay go Irikoy nangu ra no? 20 Araŋ wo, araŋ na ilaalo miila ay se, amma Irikoy na gomni miila, zama a ma naŋ i ma boro boobo faaba, danga mate kaŋ a go hunkuna. 21 Sohõ binde, araŋ ma si humburu. Ay g'araŋ d'araŋ ize kayney mo gaakasinay.» A n'i kunfa, a na gomni sanni te i se mo. 22 Yusufu goro mo Misira, nga nda nga baabo dumo. Yusufu funa jiiri zangu fo da iway. 23 Yusufu di Ifraymu izey hala mo-si-di nyilu. Manasse ize Macir izeyaŋ mo, i n'i hay a kangey boŋ. 24 Yusufu ne nga nya-izey se: «Ay ga bu, amma haciika Irikoy g'araŋ kunfa. A g'araŋ kaa laabo wo ra ka konda araŋ laabo kaŋ a ze d'a Ibrahim da Isaka da Yakuba se din ra.» 25 Yusufu na Israyla izey daŋ zeyaŋ. A ne: «Haciika, Irikoy g'araŋ kunfa. Day araŋ m'ay biriyey sambu ne ka kond'ey yongo.» 26 Yusufu bu, a gonda jiiri zangu fo da iway. I na safari tuusu a gaa k'a daŋ fijiyaŋ sundurku ra Misira.

EXO
1
1 Israyla* izey kaŋ yaŋ koy Yakuba banda Misira maayey neeya, boro kulu nda nga almayaaley: 2
Ruben da Simeyon da Lawi da Yahuda, 3 Isakar da Zabluna da Benyamin, 4 Dan da Naftali da Gad
da Aser. 5 Fundikooney kulu kaŋ fun Yakuba gaa, fundi wayye no, amma Yusufu wo jin i se ka goro
Misira. 6 Yusufu da nga nya izey d'i waddey kulu bu. 7 Amma Israyla izey hay ka tonton da yulwa
gumo, ka labu-care. I te gaabi gumo nda cimi, i na laabo toonandi mo. 8 A ciya mo, bonkooni taji fo
furo Misira koytara ra kaŋ si Yusufu bay. 9 A ne nga borey se: «Wa guna, Israyla izey wo baa d'iri, i
bisa iri gaabi mo. 10 Wa kaa, iri ma goro nd'ey da carmay, i ma si tonton. A ma si ciya, da wongu
tun, i ma ngey boŋ margu nd'iri ibarey, i ma wongu nd'iri, i ma tun ka fatta laabo ra koyne.» 11 I
binde na jine boroyaŋ daŋ i se, taabi goy wane yaŋ, kaŋ g'i kankam da tiŋay. Israyla izey na jisiri
birniyaŋ cina Firawna* se, Piton da Ramses. 12 Amma kayna kulu kaŋ i goono ga te i se, kulu i go
ga baa day no ka tonton koyne. Misirancey binde go ga joote Israyla izey sabbay se. 13 Kala
Misirancey na Israyla izey daŋ tamtaray ra kaŋ ga taabandi. 14 I n'i baafuna sara i se da taabi
mayray. I n'i daŋ laabu diibiyaŋ da fareeje karyaŋ da fari goy kulu dumi. Danga goyey kulu, nangu
kaŋ i n'i daŋ kulu, i g'i daŋ no da tamtaray futo. 15 Misira bonkoono salaŋ Ibraniyancey fuuma
dumbuko wayboro hinka din se, afa maa Sifra, afa maa Puwa. 16 A ne: «Waati kaŋ araŋ ga hayyaŋ
saajaw goy te Ibraniyancey wandey se, d'araŋ di i sombu, da alboro no, kulu araŋ m'a wi, amma da
wayboro no, araŋ m'a naŋ.» 17 Amma wayborey din wo ga humburu Irikoy. I mana haŋ kaŋ Misira
bonkoono ci din te, amma i fay da alborayzey da fundi. 18 Misira bonkoono binde na wayborey din
ce ka ne i se: «Ifo se no araŋ na woone te, araŋ na alborayzey naŋ da fundi?» 19 Wayborey din mo
ne Firawna se: «Zama Ibraniyancey wayborey, manti danga Misirancey wayborey cine yaŋ no,
zama i ga waasu no. I ga hay za fuuma dumbukwa mana to i do.» 20 Irikoy boriyandi mo wayborey
din gaa, hala borey soobay ka baa koyne. I te gaabi gumo. 21 A ciya mo, za kaŋ wayborey din ga
humburu Irikoy, kal a n'i no banda. 22 Firawna mo na sanno gaabandi borey kulu se ka ne:
«Alborayze kulu kaŋ i hay, kal araŋ m'a catu isa ra, amma wayborey kulu, araŋ m'i naŋ.»
2
1 Kala Lawi kunda alboro fo koy ka Lawi ize way fo hiiji. 2 Waybora din mo te gaa-hinka ka hay
ize alboro. Waato kaŋ a di kaŋ arwasu hanno no, a n'a tugu handu hinza. 3 Saaya kaŋ a si tugu
koyne, a na isa subu cilla fo sambu, a n'a tuusu nda botogo nda gudron _haro se|_. A na ize aro daŋ
a ra k'a jisi burgu ra isa me gaa. 4 Koociya wayme mo go ga kay nangu mooro, zama nga ma di haŋ
kaŋ i ga te a se. 5 Kala Firawna ize wayo koy isa me nga ma nyumay se. A koŋŋey mo go ga bar-
bare isa me gaa. A di cilla burgo ra ka nga koŋŋa fo donton a m'a sambu. 6 Kal a n'a fiti, a di zanka.
A go mo, alborayze no kaŋ goono ga hẽ. A bakaraw n'a di. A ne: «Woone, Ibraniyancey ize no.» 7
Kala waymo ne Firawna ize wayo din se: «Ay ma koy ka ce ni se naanandiko Ibraniyancey
wayborey ra no, zama a ma zanka naanandi ni se?» 8 Firawna ize wayo binde ne a se: «Koy!» Kala
wandiya koy ka zanka nyaŋo ce. 9 Firawna ize wayo binde ne a se: «Ma zanka wo sambu ka
naanandi ay se, ay mo ga ni bana ni alhakko.» Waybora binde na zanka sambu. A koy k'a naanandi.
10 Zanka binde beeri. A kond'a Firawna ize wayo do, a ciya mo a se ize. A n'a maa daŋ Musa ka ne:
«Zama ay n'a soolam no ka kaa haro ra.» 11 I go no jirbey din ra, waato kaŋ Musa beeri, a koy nga
nya-izey do zama nga m'i taabey guna. Kal a di Misirance fo go ga Ibraniyance fo kar, Musa nya-
izey ra. 12 Kala Musa guna ne, a guna yongo. Saaya kaŋ a mana di boro kulu, a na Misiranca wi k'a
fiji taaso ra. 13 Zaari hinkanta ra mo koyne a ye ka fatta. Kal a di Ibraniyancey ra boro hinka go ga
yanje. Musa ne toonyanta se: «Ifo se no ni ga ni nya-izo kar?» 14 Nga mo ne: «May ka ni daŋ koy
da ciitiko iri boŋ? Ni ga ne ni g'ay mo wi mate kaŋ ni na Misiranca wi, wala?» Kala Musa humburu.
A ne: «Daahir, i bay hayo wo gaa.» 15 Waato kaŋ Firawna maa baaro, a ceeci nga ma Musa wi,
amma Musa zuru Firawna se ka koy goro Midiyan laabo ra ka goro noodin day fo me gaa. 16
Midiyan alfaga* gonda ize way iyye. I koy zama ngey ma hari guru. I na ngey garbey toonandi
zama ngey ma ngey baabo kurey haŋandi. 17 Hawjiyey binde kaa k'i gaaray, amma Musa tun ka
faasa i se, a n'i kurey haŋandi i se mo. 18 Waato kaŋ wayborey koy ngey baabo Reyul do, a ne:
«Mate no araŋ te ka kaa da waasi ya-cine hunkuna?» 19 I ne: «Misirance fo no ka iri faaba
hawjiyey kambe ra, hal a na hari candi zaati iri se ka kuro haŋandi.» 20 Reyul ne nga izey se: «Man

a go mo? Ifo se no araŋ na bora din naŋ? Wa koy k'a ce, a ma kaa ka ŋwa.» 21 Musa laakalo kani mo bora din do goray gaa. Nga mo na Musa no nga ize way fo kaŋ maa Zippora. 22 A hay ize alboro. Musa n'a maa daŋ Gerson, zama a ne: «Ay goro yaw laabu waani fo ra.» 23 A ciya, jirbey din banda, kala Misira bonkoono bu. Israyla izey mo go ga bine jisi tamtara sabbay se, i na jinde sambu mo. I hẽeno koy Irikoy do tamtara sabbay se. 24 Irikoy maa i durayyaŋo mo. Irikoy fongu nga alkawlo gaa kaŋ go nga nda Ibrahim da Isaka nda Yakuba game ra. 25 Irikoy binde na Israyla izey guna. Irikoy n'i saal.

3

1 Han fo Musa go ga nga anzura Yetro almaney kuru. Yetro ga ti Midiyan laabo alfaga. A konda kuro hala saaji fimbo ra ka koy Irikoy tondo do, kaŋ se i ga ne Horeb. 2 Rabbi malayka* mo bangay a se danji beela ra, gumbi fo ra. A guna, kala gumbo go ga di da danji, amma gumbo bumbo si ga ton. 3 Musa mo ne: «Naŋ ay ma kamba ka di gomdo hari beero wo, haŋ kaŋ se gumbo si ga ton.» 4 Saaya kaŋ Rabbi di a kamba gunayaŋo se, kala Irikoy n'a ce. Jinda fun gumbo bindo ra ka ne: «Musa! Musa!» Nga mo tu ka ne: «Ay neeya!» 5 Irikoy ne: «Ma si maan ne. Ma ni taamey kaa ni cey gaa, zama nango kaŋ ni goono ga kay din, nangu hanante no.» 6 A ne koyne: «Ay no ga ti Irikoy, ni kaayey wane, Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo.» Kala Musa na nga moyduma daabu, zama a humburu nga ma Irikoy guna. 7 Rabbi ne a se koyne: «Haciika, ay di ay borey kaŋ go Misira ra kankamo. Ay maa i hẽeno mo i goy jine borey sabbay se, zama ay g'i bine sarayey bay. 8 Ay zumbu mo zama ay m'i faaba Misirancey kambey ra, k'i kaa laabo din ra. Ay ma kond'ey laabu hanno fo ra kaŋ ga tafay, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari, hala Kanaanancey, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey do. 9 Guna, Israyla izey hẽeno kaa ay do. Ay di kankamo mo kaŋ Misirancey goono g'i kankam d'a. 10 Sohõ binde, koy, ay ga ni donton Firawna do zama ni m'ay borey, Israyla izey, fattandi ka kaa Misira ra.» 11 Amma Musa ne Irikoy se: «May ci ay, hal ay ma koy Firawna do ka Israyla izey kaa Misira ra?» 12 Kala Irikoy ne: «Haciika, ay ga goro ni banda. Woone mo ga ciya ni se alaama kaŋ ay no ka ni donton: waati kaŋ ni na borey fattandi Misira ra, tondi kuuko wo boŋ no araŋ ga sududu Irikoy se.» 13 Musa ne Irikoy se: «A go, d'ay koy Israyla izey do, ka ne i se: ‹Araŋ kaayey Irikoyo n'ay donton araŋ do,› ngey mo d'i ne ay se: ‹Mate a maa?› ifo n'ay ga ci i se?» 14 Irikoy ne Musa se: «AY NO GA TI NGA KA} GO NO.» A ne koyne: «Ya-cine no ni ga ci Israyla izey se: ‹AY GO NO› no k'ay donton araŋ do.» 15 Irikoy ne Musa se koyne: «Ya-cine no ni ga ci Israyla izey se: Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano, Ibrahim Irikoyo da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo, nga no k'ay donton araŋ do. Woodin ga ti ay maa hal abada. Nga ga ti mate kaŋ i ga fongu ay gaa d'a, hala zamaney kulu me. 16 Ni ma koy ka Israyla arkusey margu ka ne i se: Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano, Ibrahim nda Isaka nda Yakuba wane Irikoyo bangay ay se ka ne: ‹ Haciika, ay n'araŋ kunfa. Ay di mo haŋ kaŋ i te araŋ se Misira ra. 17 Ay ne mo ay g'araŋ kaa Misira kankamo ra, ya konda araŋ Kanaanancey, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey laabo ra, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari.› 18 I ga hangan ni se mo. Ni ga koy koyne Misira bonkoono do, nin da Israyla arkusey. Araŋ ma ne a se: ‹Rabbi, Ibraniyancey Irikoy no ka bangay iri se. Sohõ binde, iri ga ni ŋwaaray, m'iri naŋ iri ma te jirbi hinza diraw saajo ra, zama iri ma koy ka sargay* te Rabbi iri Irikoyo se.› 19 Amma ay ga bay kaŋ Misira bonkoono si naŋ araŋ ma koy bo, baa da gaabi-nda-gaabi no gumo. 20 Ay mo, ay g'ay kamba salle ka Misira kar da ay dambara harey kulu, kaŋ ay ga te a ra. Woodin banda no a g'araŋ taŋ. 21 Ay ga borey no gaakuri mo koyne Misirancey do. A ga ciya mo, waati kaŋ araŋ ga fatta, manti kambe koonu no araŋ ga fatta bo. 22 Amma wayboro kulu ga taalam jinay ŋwaaray, nzarfu nda wura wane, da bankaaray mo, nga gorokasin wayboro kambe ra, da borey kaŋ goono ga yawtaray goray te a windo ra. Araŋ g'i daŋ araŋ ize arey da ize wayey gaa, araŋ ga Misirancey ku mo.»

4

1 Musa mo tu ka ne _Irikoy se|_: «A go, i s'ay cimandi. I si hangan ay sanno se mo, zama i ga ne: ‹Rabbi mana bangay ni se.› » 2 Kala Rabbi ne a se: «Ifo no ni kamba ra din?» A ne: «Goobu no.» 3 Rabbi ne: «A furu ganda.» Musa n'a furu ganda. A bare ka te gondi, Musa zuru a se mo. 4 Amma Rabbi ne Musa se: «Ni kamba salle k'a di sunfa gaa.» Musa na nga kamba salle k'a di. A ye ka te goobu kamba ra. 5 «Zama i ma cimandi kaŋ Rabbi, Ibrahim da Isaka nda Yakuba wane Irikoyo no

ka bangay ni se.» 6 Rabbi ne a se koyne: «Ni kamba daŋ ni ganda gaa kwaayo ra.» A na nga kamba daŋ nga ganda gaa kwaayo ra. Waato kaŋ a n'a kaa, kala kamba jiray ka kwaaray wak! danga neezu* cine. 7 Rabbi ne koyne: «Ma ni kamba ye ni ganda gaa kwaayo ra.» (A na nga kambe ye nga ganda gaa kwaayo ra. Waato kaŋ a n'a kaa nga ganda gaa, a go, a ye ka te danga nga izeena cine.) 8 Rabbi ne: «A ga ciya mo, d'i mana ni cimandi, i mana yadda alaama sintina din gaa, i ga banda alaama wano cimandi. 9 A ga ciya mo, d'i mana baa alaama hinka din cimandi, i mana hangan mo ni sanno se, kala ni ma kaa isa haro gaa ka soogu laabo boŋ. Haro din mo kaŋ ni kaa isa ra ga bare ka te kuri laabo boŋ.» 10 Musa mo ne Rabbi se: «Ya nin ay Koyo, ay wo manti boro kaŋ ga waani sanni no, za doŋ, wala mo sohõ kaŋ ni salaŋ ay, ni tamo se. Zama ay ya me tiŋokoy no, ay deena mo si waasu.» 11 Rabbi ne a se: «May no ka boro me te? May no ka beebe te, wala lutu, wala mokoy, wala danaw? Manti ay, Rabbi no? 12 A binde, sohõ kala ni ma koy. Ay ga bara ni meyo banda ka ni dondonandi haŋ kaŋ ni ga ci.» 13 Musa ne: «Ya ay Koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma donton boro kaŋ ni ga donton.» 14 Kala Rabbi bine tun gumo Musa se. A ne: «Ni beero Haruna, Lawi dumi bora, manti a go noodin bo? Ay bay a ga waani ka salaŋ hal a ma boori. A go mo, a goono ga fatta ka ni kubay. D'a di nin mo, a ga farhã nga bina ra. 15 Ni ga salaŋ a se ka sanney daŋ a me ra. Ay mo ga goro ni meyo banda, ay m'araŋ dondonandi haŋ kaŋ araŋ ga te. 16 Nga no ga ciya ni sanney teeko borey do, a ga ciya ni se me. Ni mo ga ciya Irikoy himandi a se. 17 Ni ga goobo wo mo sambu ni kambe ra, wo kaŋ ni ga alaamey te d'a.» 18 Kala Musa tun ka ye nga anzura Yetro do. A ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma ye ka koy ay nya-izey do, kaŋ yaŋ go Misira. Ay ma di hal i gonda fundi hala sohõ.» Yetro binde ne Musa se: «Wa koy baani.» 19 Midiyan ra Rabbi ne Musa se koyne: «Ye ka koy Misira, zama borey kulu kaŋ yaŋ na ni fundo ceeci bu.» 20 Musa binde na nga wando nda nga izey sambu k'i kaarandi farkayyaŋ boŋ ka ye Misira laabu. Musa na Irikoy goobo mo sambu nga kamba ra. 21 Rabbi ne Musa se: «Saaya kaŋ ni to Misira, guna, dambara harey kulu kaŋ ay daŋ ni kamba ra, ni m'i te Firawna jine. Amma ay g'a bina sandandi, a si borey taŋ mo. 22 Ni ga ne Firawna se: Yaa no Rabbi ci: ‹Israyla wo, ay ize no, ay hay-jine no. 23 Ay ne ni se mo: ni m'ay izo taŋ zama a ma may ay se. Da ni wangu k'a taŋ mo, a go, ay ga ni ize hay-jina wi.› » 24 I go fonda boŋ, zumbuyaŋo do. Kala Rabbi kuband'a. A ceeci nga ma Musa wi. 25 Waato din gaa no Zippora na tondi zanjarmi fo sambu, a na nga izo jofolo kuuro dumbu ka catu Musa cey jarga. A ne: «Sikka si ni ya kurnye kurikoy no ay se.» 26 Gaa no Rabbi na Musa taŋ. Saaya din no waybora ne: «Nin wo, kurnye kurikoy no dambanguyaŋo* wo sabbay se.» 27 Rabbi ne Haruna se: «Tun ka koy saajo ra ka Musa kubay.» A koy k'a kubay Irikoy tondo do, a n'a garba sunsum mo. 28 Musa na sanney kulu kaŋ Rabbi na nga donton d'a ci Haruna se, da alaamey kulu kaŋ a ci nga se. 29 Musa nda Haruna binde tun ka kaa ka Israyla arkusey kulu margu. 30 Haruna mo na sanney kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se din ci. A na alaamey mo te jama jine. 31 Jama mo n'a cimandi. Waato kaŋ i maa kaŋ Irikoy na Israyla izey kunfa, a di i kankamo mo, kal i na ngey boŋey sumbal ka sududu.

5

1 Waato din gaa no Musa nda Haruna koy ka ne Firawna se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: ‹ M'ay jama taŋ zama i ma sududuyaŋ batu te ay se saajo ra.› » 2 Amma Firawna ne: «May ga ti Rabbi, kaŋ ay ga maa a se, hal ay ma Israyla taŋ mo? Ay wo si Rabbi bay, ay si Israyla taŋ mo.» 3 I ne: «Irikoy, Ibraniyancey wane Irikoyo no ka kubay d'iri. Iri ga ni ŋwaaray, ma naŋ iri ma te jirbi hinza diraw saajo ra, iri ma sargayyaŋ salle Rabbi iri Irikoyo se, zama a ma si balaaw wala takuba zeeri iri boŋ.» 4 Misira bonkoono ne i se: «Ya Musa nda Haruna, ifo se no araŋ ga borey feeri ngey goyo gaa? Wa araŋ koyyaŋ te araŋ goyey do.» 5 Firawna ne mo: «A go, borey wo ga baa laabo ra sohõ, araŋ mo goono g'i fulanzam ngey goyey gaa.» 6 Han din binde Firawna na goy jine borey lordi*, ngey da kurayey jine borey ka ne: 7 «Araŋ ma si ye ka borey wo no subu kaŋ i ga fareeje kar d'a koyne, danga waato cine. I ma koy ka subo ku ngey boŋ se. 8 Fareeja lasaabo kaŋ i doona ka te za doŋ mo, yaadin no araŋ ga dake i boŋ. Araŋ ma si hay kulu zabu a ra, zama hawfunoyaŋ no. Woodin se no i goono ga hẽ ka ne: ‹I ma fay d'iri, iri ma koy ka sargayyaŋ te iri Irikoyo se.› 9 Kal i ma goy kaŋ ga taabandi tonton borey din se, zama i ma tangam d'a. I ma si laakal da tangari sanney din.» 10 Israyla goy jine borey binde fatta, ngey da kurayey jine borey mo ka salaŋ borey se. I goono ga ne: «Yaa no Firawna ci: ‹Ay si araŋ no subu koyne. 11 Wa koy ka subu ku araŋ boŋ se nangu kulu kaŋ araŋ ga du a. Zama i si araŋ goyo zabu bo, baa kayna.› » 12 Kala borey kulu say

Misira laabo ra zama i ma buunu margu alkama subu nango ra. 13 Goyey jine borey mo soobay ka kankamandi. I goono ga ne: «Wa araŋ zaari goyo toonandi, danga araŋ doŋ wano kaŋ subu go no cine!» 14 I soobay ka Israyla izey kurayey jine borey kar mo, ngey kaŋ yaŋ Firawna wane goyo jine borey daŋ i boŋ. I ne i se: «Ifo se no araŋ mana araŋ lasaabo toonandi, bi wano da hunkuna wano kulu, waato fareeja lasaabuyaŋo cine?» 15 Saaya din Israyla izey kurayey jine borey kaa ka hẽ Firawna gaa. I goono ga ne: «Ifo se no ni goono ga te ni bannyey se ya-cine? 16 I si ni bannyey no subu. I ga ne iri se mo: ‹Wa fareeje te.› I go ga ni bannyey kar, amma taalo, ni borey gaa no a go.» 17 Amma Firawna ne: «Araŋ wo dirgaykomyaŋ no, hawfunoyaŋ mo no! Woodin se no araŋ ga ne: ‹I ma fay d'iri, iri ma koy ka sargayyaŋ salle Rabbi se.› 18 Sohõ binde, araŋ ma koy ka goy, zama i si araŋ no subu. Kulu nda yaadin mo araŋ g'araŋ fareeja lasaabo toonandi.» 19 Israyla izey kurayey jine borey binde bay kaŋ ngey furo kambe, waato kaŋ a ne i se: «Araŋ ma si araŋ fareeja lasaabo zabu baa kayna, zaari kulu goyo ra.» 20 Waato kaŋ i fun Firawna do i kubay da Musa nda Haruna, i go ga kay fonda boŋ. 21 Arkusey ne i se: «Rabbi m'araŋ guna ka ciiti, zama araŋ no ka naŋ iri ciya fanta hariyaŋ Firawna nda nga bannyey kulu do, hal araŋ na takuba daŋ i kambey ra i m'iri wi se.» 22 Musa binde ye Rabbi do ka ne: «Ya ay Koyo, ifo se no ni na laala te jama wo se? Ifo se mo no ni n'ay donton? 23 Zama za ay kaa Firawna do zama ay ma salaŋ ni maa ra, a laala jama wo gaa, ni mana jama faaba mo, baa kayna.»

6

1 Rabbi ne Musa se: «Sohõ no ni ga di haŋ kaŋ ay ga te Firawna se, zama kambe gaabi do no a g'i taŋ. Gaabi-nda-gaabi mo no a g'i gaaray d'a nga laabo ra.» 2 Irikoy salaŋ Musa se koyne ka ne a se: 3 «Ay no Rabbi. Ay bangay Ibrahim da Isaka nda Yakuba se sanda Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Amma i mana faham d'ay maa, Rabbi. 4 Ay n'ay alkawlo gaabandi i se no ka ne ay g'i no Kanaana laabo, i yawtaray laabo, nango kaŋ i na yawtaray te. 5 Koyne, ay maa Israyla izey kaŋ yaŋ go Misirancey se ga gaay tamtara ra durayyaŋo. Ay fongu mo d'ay alkawlo. 6 Woodin se, ni ma ci Israyla izey se kaŋ ay no, Rabbi, ay g'araŋ kaa Misirancey tiŋa cire. Ay g'araŋ soolam mo ka kaa i tamtara ra, ya araŋ fansa* nda kambe sallante nda ciiti beeri yaŋ. 7 Ay g'araŋ sambu araŋ ma ciya ay se jama. Ay ga ciya araŋ se Irikoy, araŋ ga bay mo kaŋ ay ga ti Rabbi araŋ Irikoyo, nga kaŋ g'araŋ kaa Misirancey tiŋa cire. 8 Koyne, ay ga kande araŋ hala laabo kaŋ boŋ ay ze din ra zama ay m'a no Ibrahim da Isaka nda Yakuba se, ay g'araŋ no nd'a mo a ma ciya araŋ se tubu hari. Ay no Rabbi.» 9 Kala Musa na sanney din ci Israyla izey se. Amma dunga kaŋ i goono ga maa ngey biney ra din se, da tamtaray taabo mo se, i mana ye ka hangan Musa se. 10 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 11 «Wa furo Firawna do ka salaŋ Misira bonkoono se ka ne a ma fay da Israyla izey, i ma fatta a laabo ra.» 12 Musa mo salaŋ Rabbi jine ka ne: «Israyla izey go, i mana maa ay sanney. Firawna binde, mate a ga te ka maa ay se, kaŋ ay go, ay me ga tin?» 13 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne, k'i lordi* ka ne i ma koy Israyla izey da Misira bonkoono Firawna mo do, i ma Israyla izey kaa Misira laabo ra.

14 Borey wo ga ti kaayey windey jine borey: Israyla ize hay-jina, Ruben izey neeya: Hanoku da Pallu da Hezron da Karmi; borey din no ga ti Ruben kunda. 15 Simeyon izey mo ga ti: Yemuwel, da Yamin, da Ohad, da Yacin, da Zohar, da Sawul, Kanaana waybora ize; borey din no ga ti Simeyon kunda. 16 Borey wo mo Lawi izey maayaŋ no, i hayyaŋey boŋ: Gerson da Kohat da Merari. Jiirey kaŋ Lawi te, jiiri zangu nda waranza cindi iyye no. 17 Gerson izey mo ga ti: Libni nda Simi, i kunda boŋ. 18 Kohat izey mo ga ti: Amram, da Izhar, da Hebron, da Uzziyel. Jiirey kaŋ Kohat te, jiiri zangu nda waranza cindi hinza no. 19 Merari izey mo ga ti: Mali da Musi. Borey din no ga ti Lawiyancey kunda i hayyaŋey boŋ. 20 Amram binde na nga haway Yokabed sambu a ma ciya nga wande. A na Haruna nda Musa hay a se. Jiirey kaŋ Amram te, jiiri zangu nda waranza cindi iyye no. 21 Izhar izey mo ga ti: Kora da Nefeg da Zikri. 22 Uzziyel izey ga ti: Misayel da Elzafan da Zitri. 23 Haruna mo na Aminadab ize way Elisaba, Naason wayme sambu a ma ciya nga wande. Nga mo hay Haruna se Nadab, da Abihu, nda Eliyezar, da Itamar. 24 Kora izey mo ga ti: Assir da Elkana da Abiyatar; borey din kulu Kora kunda no. 25 Eliyezar, Haruna ize na Putiyel ize way fo hiiji. Nga mo na Fineyas hay a se. Borey din no ga ti Lawiyancey waney, ngey kaayey boŋ, i almayaaley boŋ. 26 Borey din mo no ga ti Haruna nda Musa din kaŋ yaŋ Rabbi ne i se: «Wa Israyla izey fattandi Misira laabo ra, i kundey boŋ.» 27 Ngey no ka salaŋ Misira bonkoono Firawna se. I na Israyla izey fattandi Misira ra mo. Ngey ga ti Musa nda Haruna. 28 A go mo, zaaro din kaŋ Rabbi salaŋ Musa se

Misira laabo ra, 29 kala Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Ay no Rabbi. Sanney kulu kaŋ ay go ga salaŋ ni se, ni m'i ci Misira bonkoono Firawna se.» 30 Musa mo salaŋ Rabbi jine ka ne: «Ay go, ay me ga tin. Mate gaa binde no Firawna ga maa ay se d'a?»
7
1 Rabbi ne Musa se: «Guna, ay na ni daŋ Irikoy fo Firawna se: ni nya izo Haruna mo ga ciya ni annabo*. 2 Hay kulu kaŋ ay na ni lordi* nd'a, ni m'a ci. Ni nya izo Haruna mo ga salaŋ Firawna se ka ne a ma naŋ Israyla izey ma fun a laabo ra. 3 Ay mo, ay ga Firawna bina sandandi, ay ga naŋ ay alaamey d'ay dambara goyey ma baa Misira laabo ra. 4 Amma Firawna si maa araŋ se bo. Ay g'ay kambe dake mo Misira boŋ, ay m'ay jama Israyla izey fattandi Misira laabo ra dubal-dubal, da ciiti beeri-beeri yaŋ. 5 Misirancey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, saaya kaŋ ay n'ay kamba salle Misira boŋ, ay na Israyla izey kaa i game ra mo.» 6 Yaadin mo no Musa nda Haruna te. Mate kaŋ cine Rabbi n'i lordi nd'a, yaadin no ngey mo te. 7 Musa gonda jiiri wahakku, Haruna mo wahakku cindi hinza, saaya kaŋ i salaŋ Firawna se. 8 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne: 9 «Da Firawna salaŋ araŋ se ka ne: ‹Ma dambara hari fo cabe› kala ni ma ne Haruna se: ‹Sambu ni goobo k'a catu Firawna jine, zama a ma ciya gondi.› » 10 Musa nda Haruna binde furo Firawna do ka te yaadin. Danga mate kaŋ Rabbi n'i lordi nd'a, Haruna na nga goobo catu Firawna nda nga bannyey jine. A bare ka te gondi mo. 11 Waato din gaa Firawna mo na laakalkooney da moodabalkoyey ce. Ngey mo, Misira ziimey na woodin te da ngey moodabaley. 12 Zama i afo kulu na nga goobo catu. Ngey mo bare ka te gondiyaŋ. Amma Haruna goobo n'i goobey gon. 13 Firawna binde bina sandi, a mana maa i sanno se mo, danga mate kaŋ cine Rabbi ci din. 14 Rabbi ne Musa se: «Firawna bina sandi, a wangu mo ka borey taŋ. 15 Ma koy Firawna do suba susubay. A go, a ga koy haro me gaa. Ni mo, ma kay isa me gaa zama ni ma kubay d'a. Goobo kaŋ bare ka te gondi, kala ni ma kond'a ni kambe ra. 16 Ma ne a se: ‹Rabbi Irikoy, Ibraniyancey wano n'ay donton ni gaa. A ne: Ni m'ay borey taŋ zama i ma may ay se saajo ra. A go mo, hala sohõ ni mana maa. 17 Yaa no Rabbi ci: Yawo gaa no ni ga bay kaŋ ay ya Rabbi no: a go, goobo kaŋ go ay kambe ra wo, ay ga haro kaŋ go isa ra kar d'a, haro ga bare ka te kuri mo. 18 Hamisey kaŋ go isa ra mo ga bu. Isa haro ga fumbu, Misirancey mo ga isa haro haŋyaŋ fanta!› » 19 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma ne Haruna se: ‹Sambu ni goobo ka ni kamba salle Misira harey boŋ: i goorey, d'i hari zurey, d'i gulley, d'i bangey kulu boŋ. I ma bare ka ciya kuri, hala kuri ma bara Misira laabo kulu ra, bundu jinay da tondi wane kulu ra.› » 20 Musa nda Haruna binde te yaadin, danga mate kaŋ Rabbi n'i lordi nd'a. A na goobo sambu, a na isa haro kar Firawna nda nga bannyey jine. Haro kulu mo kaŋ go isa ra ciya kuri. 21 Hamisey kaŋ yaŋ go isa ra bu. Isa binde fumbu hala Misirancey si hin ka isa haro haŋ. Kuri go Misira laabo kulu ra. 22 Misira ziimey mo na woodin te da ngey moodabaley, Firawna bina sandi mo koyne. A mana maa i se, danga mate kaŋ Rabbi ci. 23 Firawna bare ka koy nga kwaara. A mana woodin saal nga bina ra. 24 Misirancey kulu soobay ka fansi isa jabo gaa zama ngey ma du haŋyaŋ hari, zama i si hin ka isa haro haŋ. 25 Kaŋ Rabbi na isa karyaŋ te banda, a to jirbi iyye. 26 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma furo Firawna do ka ne a se: ‹Yaa no Rabbi ci: Ma fay d'ay borey, i ma fatta zama i ma may ay se. 27 Da ni wangu k'i taŋ mo, to! ay ga ni laabo kulu me-a-me kar da balancaw. 28 Isa ga to da balancaw*, kaŋ yaŋ ga kaaru ka furo ni windo ra da ni naŋ-kaniya ra da ni dima boŋ da ni bannyey windey ra nda ni borey boŋ da ni feemey ra nda buuru diibiyaŋ haro ra. 29 Balancawey ga kaaru ni gaahamo boŋ da ni borey boŋ da ni bannyey kulu waney boŋ.› »
8
1 Rabbi ne Musa se: «Ma ne Haruna se a ma nga kamba salle, nga da goobo, goorey da hari zurey da bangey boŋ. A ma naŋ balancawyaŋ ma fatta ka ziji Misira laabo boŋ.» 2 Haruna binde na nga kamba salle Misira harey boŋ, balancawey mo fun taray ka Misira laabo kulu daabu. 3 Ziimey mo na woodin te da ngey moodabalo ka balancawyaŋ bangandi Misira laabo boŋ. 4 Waato din gaa no Firawna ne i ma Musa nda Haruna ce. A ne: «Wa Rabbi ŋwaaray ay se, a ma balancawey ganandi in d'ay borey se. Ay mo ga borey taŋ zama i ma koy ka sargay* te Rabbi se.» 5 Musa ne Firawna se: «Ma te darza ay boŋ. Nin no ga suuban saaya kaŋ no ay ga ŋwaaray nin da ni bannyey da ni borey se, i ma balancawey halaci ni se, nin da ni windey. I si cindi mo kala isa ra hinne.» 6 Firawna ne: «Suba.» Musa mo ne: «Ni sanno boŋ no ay g'a te, zama ni ma bay kaŋ koy fo kulu si no kaŋ boro ga sasabandi nda Rabbi iri Irikoyo. 7 Balancawey binde ga dira nin da ni windey da ni bannyey da ni

borey do. Isa ra hinne no i ga cindi.» 8 Musa nda Haruna fatta Firawna do. Musa mo na jinde sambu
Rabbi gaa balancawey kaŋ yaŋ a kande Firawna boŋ din sabbay se. 9 Rabbi mo goy ka te Musa
sanno boŋ. Balancawey binde bu fuwey ra, da windey ra nda farey ra mo. 10 I n'i gusam gu-gu,
laabo mo fumbu. 11 Amma saaya kaŋ Firawna di i dogonandi nga se, kal a na nga bina sandandi. A
mana maa i sanney se koyne, danga mate kaŋ Rabbi ci. 12 Kala Rabbi ne Musa se: «Ma ne Haruna
se a ma nga goobo salle ka ganda laabo bulungo kar. A ma bare ka te gani Misira laabo kulu ra.» 13
I te yaadin. Haruna na nga kamba salle nda nga goobo ka ganda laabo bulungo kar. Kala ganiyaŋ go
borey da almaney kulu gaa. Ganda laabo bulungo kulu te gani Misira laabo kulu ra. 14 Ziimey mo
si ngey ma woodin te da ngey moodabaley, hala ngey ma ganiyaŋ fattandi, amma i mana hin. Ganey
binde go borey da almaney kulu gaa. 15 Alwaato din ra ziimey ne Firawna se: «Woone wo, Irikoy
kamba goy no.» Amma Firawna bina sandi, a mana maa mo i sanney se, danga mate kaŋ Rabbi ci.
16 Rabbi ne Musa se: «Wa tun za da hinay ka kay Firawna jine. A ga fatta ka koy haro me gaa. Ma
ne a se: ‹Yaa no Rabbi ci: M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 17 Da mo ni mana yadda k'ay borey
taŋ, a go, ay ga hamni bi zugulayaŋ donton nin da ni bannyey da ni talkey gaa, da ni windey ra mo.
Misirancey windey ga to da hamni bi zugulayaŋ, hala nda laabo kaŋ ra i go mo. 18 Amma zaaro din
ay ga Gosen laabo fay waani, nango kaŋ ay jama bara da goray, zama hamni zuguley ma si te
noodin. Yaadin gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ndunnya ra. 19 Ay ga hirri daŋ mo ay borey
da ni borey game ra. Suba no alaama din ga te!› » 20 Yaadin mo no Rabbi te: hamni bi zugula kaŋ
yaŋ ga taabandi furo Firawna windo d'a bannyey windey da Misira laabo kulu ra. Laabo halaci mo
hamni bi zuguley sabbay se. 21 Kala Firawna na Musa nda Haruna ce ka ne: «Wa koy ka sargay te
Rabbi araŋ Irikoyo se laabu woone ra.» 22 Amma Musa ne: «A mana hima iri ma te yaadin, zama
iri ga hay fo sarga Rabbi iri Irikoyo se kaŋ ga ti harram hari Misirancey se. A go, d'iri n'i harram
hari wi Misirancey jine, manti i g'iri catu-catu nda tondiyaŋ? 23 Iri ga te jirbi hinza diraw no saajo
ra, hal iri ma sargay te Rabbi iri Irikoyo se, mate kaŋ a g'iri lordi* nd'a din.» 24 Firawna ne: «Ay
yadda. Wa koy zama araŋ ma sargay te Rabbi araŋ Irikoyo se saajo ra. Kala day araŋ ma si koy
nangu mooro gumo. Wa ŋwaaray ay se mo.» 25 Musa ne: «Ay goono ga fatta ni do, ay ga Rabbi
ŋwaaray mo. Suba hamni bi zuguley ma tun Firawna nda nga bannyey d'a borey do. Amma Firawna
ma si ye ka hiila goy te koyne ka wangu ka borey taŋ i ma koy ka sargay te Rabbi se.» 26 Musa
fatta Firawna do ka Rabbi ŋwaaray. 27 Rabbi mo te Musa sanno boŋ. A na hamni bi zuguley
ganandi Firawna nda nga bannyey d'a borey do, baa afo mana cindi. 28 Amma Firawna na nga bina
sandandi alwaati woodin mo koyne. A mana borey taŋ.

9

1 Waato din gaa Rabbi ne Musa se: «Ma furo Firawna do ka ne a se: ‹Yaa no Rabbi, Ibraniyancey
Irikoyo ci: M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 2 Zama da ni wangu k'i taŋ, ni kay mo i gaayyaŋ
se, 3 a go, Rabbi kamba ga dake ni almaney kaŋ yaŋ go saajo ra boŋ, bariyey da farkayey da yoy da
haw kurey da feejey boŋ -- balaaw no kaŋ ga dungu gumo. 4 Rabbi ga almaney fay mo, Misira
waney da Israyla waney. Hay kulu si bu Israyla izey waney ra.› » 5 Rabbi na alwaati kosu mo ka ne:
«Suba no Rabbi ga haya din te laabo ra.» 6 A suba mo Rabbi na woodin te. Misira almaney kulu bu,
amma Israyla izey almaney ra baa afolloŋ mana bu. 7 Firawna binde donton ka hã. Kal i gar Israyla
izey almaney, baa afolloŋ mana bu i ra. Amma Firawna bina sandi, a mana borey taŋ mo. 8 Kala
Rabbi ne Musa nda Haruna se: «Wa ku feema ra boosu, araŋ kambey me fo. Musa mo m'a say
beene, Firawna jine. 9 A ga ciya kusa baano Misira laabo kulu boŋ, a ma ciya jaŋyaŋ mo kaŋ ga
fatta nda gugusi borey gaa da almaney gaa, Misira laabo kulu ra.» 10 Kal i na feema ra booso ku ka
koy Firawna jine. Musa mo n'a say beene. A ciya jaŋ da gugusiyaŋ mo kaŋ fun borey da almaney
gaa. 11 Ziimey mana hin ka kay Musa jine jaŋey din sabbay se, zama jaŋey go ziimey da
Misirancey kulu gaa. 12 Rabbi na Firawna bina sandandi koyne. A mana maa i sanno se mo, sanda
mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 13 Rabbi ne Musa se: «Ma tun susubay za nda hinay ka kay Firawna
jine. Ma ne a se: ‹Yaa no Rabbi, Ibraniyancey Irikoyo ci: M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 14
Zama alwaati woone ra no ay g'ay azaabey kulu samba ni bina da ni bannyey da ni borey boŋ, zama
ni ma bay kaŋ ay cine si no ndunnya kulu ra. 15 Zama sohõ d'i ne ay n'ay kamba salle no ka ni kar
da balaaw, nin da ni borey, doŋ i na ni tuusu ndunnya ra. 16 Woone se no ay na ni no beeray: hal ay
m'ay dabaro cabe ni se. Zama i m'ay maa baaro fe no ndunnya kulu ra. 17 Hala hõ ni go ga

boŋbeeray te ka gaaba nd'ay jama, hala ni ga wangu k'i taŋ. 18 Guna, suba mãsancine ay ga naŋ gari ma te, gude bambata yaŋ kaŋ ga baa, kaŋ dumi mana te Misira za a sinjiyaŋ hala ka kaa hunkuna. 19 Sohõ binde, ni ma donton da waasi ka naŋ i ma kande almaney kulu da hay kulu kaŋ go ni se, kaŋ go saajo ra, zama boro nda alman kulu kaŋ i gar saajo ra, kaŋ yaŋ mana koy fu, gariyo din ga kaŋ i boŋ. I ga bu mo.› » 20 Firawna bannyey ra boro kulu kaŋ humburu Rabbi sanno daŋ nga goy-teerey da nga almaney ma zuru ka furo fuwey ra. 21 Amma borey kaŋ yaŋ baa si nda Rabbi sanno fay da ngey almaney da ngey bannyey saajo ra. 22 Rabbi ne Musa se: «Ni kamba sambu beene hala gari ma te Misira laabo kulu ra boro nda alman da saajo ra kobto kulu boŋ, nangu kulu Misira laabo ra.» 23 Musa binde na nga goobo salle beena gaa. Kala Rabbi na beene kaatiyaŋ da gari samba, danji mo zumbu ka soobay ka zuru ganda. Rabbi na hari nda gari te Misira laabo ra. 24 Gariyo binde te, danji nda gari margante kaŋ ga laala da cimi, kaŋ dumi mana te baa ce fo Misira laabo ra za a sinjiyaŋo. 25 Gariyo na saaji ra hay kulu kar nangu kulu Misira laabo ra, boro nda alman. A na saajo tuuro kulu kar ka saaji tuuri-nya kulu mo ceeri. 26 Kala day Gosen laabo hinne, nango kaŋ Israyla izey bara, gari mana te noodin. 27 Kala Firawna donton ka Musa nda Haruna ce ka ne i se: «Alwaati woone kay, ay na zunubi te. Rabbi ya adilitaraykoy no, ay mo, in d'ay jama, boro laaloyaŋ no. 28 Ma Rabbi ŋwaaray ay se zama dunduyaŋ beero da gariyo wo wasa. Ay g'araŋ taŋ, araŋ si ye ka gay koyne.» 29 Musa ne a se: «Ay fattanta birno banda ay g'ay kambey salle Rabbi gaa, beene kaatiyaŋo mo ga ban. Gariyo si ye ka te mo koyne, zama ni ma bay kaŋ ndunnya ya Rabbi wane no. 30 Amma nin da ni bannyey sanney gaa, ay bay kaŋ araŋ mana humburu Rabbi Irikoy bo jina.» 31 Gariyo na lin* da sayir* kar, zama sayir hay, lin mo go ga boosu. 32 Amma alkama nda hayno wo, a mana i kar, zama i mana beeri jina. 33 Kala Musa tun Firawna do. A fatta birno ra ka nga kambey salle Rabbi gaa. Dunduyaŋo da gariyo mo kay. Hari mana ye ka kaŋ laabo boŋ koyne. 34 Saaya kaŋ Firawna di haro ko, gariyo da dunduyaŋo ban, kal a ye ka tonton zunubi teeyaŋo gaa. A na nga bina sandandi, nga nda nga bannyey. 35 Firawna bina binde sandi. A mana Israyla izey taŋ mo, sanda mate kaŋ Rabbi ci Musa meyo ra.

10

1 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma furo Firawna do, zama ay n'a bina d'a bannyey waney mo sandandi, zama ay m'ay alaama woone yaŋ cabe i game ra. 2 Zama mo ni m'ay baaru ci ni ize nda ni izo izey hangey ra. Hariyaŋ kaŋ ay te Misira boŋ, da alaamey kaŋ yaŋ ay te ni do, zama mo araŋ ma woone bay: kaŋ ay no ga ti Rabbi.» 3 Musa nda Haruna binde furo Firawna do. I ne a se: «Yaa no Rabbi, Ibraniyancey Irikoyo ci: Waati fo no ni ga yadda ka ni boŋ kaynandi ay jine? M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 4 Da ni wangu ka yadda k'ay borey taŋ mo, a go, suba ay ga kande dooyaŋ ni laabo ra. 5 I ga laabo me-d'a-me kulu daabu, kala boro si hin ka di ganda laabo. I ga dumari izey kulu kaŋ cindi ŋwa, sanda haŋ kaŋ mongo gariyo se kaŋ ga funa araŋ se hala hõ. I ga tuuri kaŋ cindi araŋ se saajo ra kulu ŋwa. 6 Ni windo da ni bannyey windey da Misirancey windey kulu mo ga to da do, haŋ kaŋ ni baabey da ni kaayey mana di baa ce fo, za han kaŋ hane i goro ndunnya ra hala ka kaa sohõ.» Kala Musa bare ka fun Firawna do. 7 Firawna bannyey binde ne a se: «Waatifo no boro wo ga ciya hirrimi iri se? I ma borey wo naŋ i ma fatta, zama i ma may Rabbi ngey Irikoyo se. Hala sohõ nin wo, ni mana bay kaŋ Misira laabo halaci bo?» 8 I ye ka kande Musa nda Haruna Firawna do. A ne i se mo: «Wa koy ka may Rabbi araŋ Irikoyo se. Amma may da may no ga koy?» 9 Musa ne: «Iri zankey da arkusey no ga koy. Iri ize alborey da wayborey d'iri kurey, haw da feeji, iri ga kond'ey, zama Rabbi se sududuyaŋ batu go iri boŋ.» 10 Firawna ne a se: «Rabbi ma goro araŋ banda, amma mate no ay ga te k'araŋ d'araŋ zankey taŋ? Wa te laakal, zama laala no araŋ go ga miila. 11 Manti yaadin no bo! Araŋ wo, kaŋ yaŋ ga ti alborey, wa koy araŋ hinne ka may Rabbi se, zama wo kaŋ araŋ ga ba nooya.» I n'i gaaray ka kaa Firawna jine. 12 Rabbi ne Musa se koyne: «Ni kamba salle laabo boŋ zama do ma furo Misira laabo ra, i ma laabo kobto kulu ŋwa, danga haŋ kaŋ gariyo naŋ nooya.» 13 Musa binde na nga goobo salle Misira laabo boŋ. Kala Rabbi kande wayna funay hawo laabo boŋ zaaro da cino din kulu. Saaya kaŋ mo bo, wayna funay hawo kande do. 14 Dwa kaa ka zumbu Misira laabo kulu ra ka Misira laabo daabu hal a hirrey kulu me, i ga futu mo gumo. Za doŋ do mana bay ka te yaadin cine, i dumi si ye ka te mo koyne. 15 Zama i na laabo kulu daabu, hala laabo kulu te kubay. I na laabo kobto kulu ŋwa, da tuuri-nyaŋey izey kaŋ yaŋ gariyo naŋ. Hay fo kulu mana cindi sanda kobto tayo, za tuuri-nyaŋey gaa kala a ma koy farey ra subu,

Misira laabo kulu ra. 16 Saaya din Firawna na Musa nda Haruna ce da cahãyaŋ. A ne: «Ay na zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo jine, d'araŋ jine mo. 17 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, m'ay zunubi woone yaafa ay se sorro follonko hinne. Wa Rabbi araŋ Irikoyo ŋwaaray ay se a ma buuyaŋ woone hinne ganandi ay se.» 18 Musa fatta Firawna do ka Rabbi ŋwaaray koyne. 19 Kala Rabbi na haw gaabikoono bare a ma ye wayna funay haray koyne. A na doy ku ka gusam Teeku Cira ra. Baa do ize folloŋ mana cindi Misira laabo kulu me-a-me ra. 20 Amma Rabbi na Firawna bina sandandi, a mana Israyla izey taŋ mo. 21 Rabbi ne Musa se koyne: «Ni kamba sambu beene zama kubay ma te Misira laabo kulu ra, kubay kaŋ boro ga hin ka ham.» 22 Musa binde na nga kamba salle beene. Kubay te mo, ibi tik! Misira laabo kulu ra, kala jirbi hinza. 23 I si di care, a si no mo boro kaŋ tun nga gurbo ra jirbi hinza din ra. Amma Israyla izey kulu gonda kaari ngey nangorayey ra. 24 Firawna na Musa ce ka ne: «Wa koy ka may Rabbi se. Kala day i ma fay d'araŋ haw kurey da feeji kurey neewo. Araŋ zankey wo ma koy araŋ banda.» 25 Musa ne: «Ni g'iri no mo haŋ kaŋ iri ga may d'a, da nooyaŋ hari tonyaŋ se iri kambe ra, zama iri ma sargay te Rabbi iri Irikoyo se. 26 Iri almaney mo ga koy iri banda. Baa ce camse fo, iri s'a naŋ banda, zama i ra no iri ga kaa ka may d'a Rabbi iri Irikoyo se. Iri si bay mo haŋ kaŋ no iri ga may d'a Rabbi se kala nd'iri to noodin jina.» 27 Amma Rabbi na Firawna bina sandandi, a mana i taŋ mo. 28 Firawna ne a se koyne: «Koy, gana noodin! Ma te laakal mo da ni boŋ. Ma si ye k'ay moyduma guna koyne, zama zaaro kaŋ ni g'ay moyduma guna koyne, kulu ni ga bu.» 29 Musa ne: «Ni sanno kaŋ ni ci ay se boori. Ay si ye ka ni moyduma guna koyne.»

11

1 Rabbi ne Musa se: «A cindi balaaw folloŋ jina kaŋ ay ga kande Firawna nda Misira boŋ koyne, woodin banda no a ga naŋ araŋ ma fatta ne. Saaya kaŋ a n'araŋ taŋ mo, sikka si a g'araŋ tuti taray no parkatak! araŋ ma fun neewo. 2 Sohõ ma salaŋ borey hangey ra. Ngey mo, i ma taalam jinayyaŋ ceeci, nzarfu nda wura wane, alboro kulu nga gorokasin kambe ra, wayboro kulu mo nga gorokasin wayboro do.» 3 Rabbi mo na borey no gaakuri Misirancey do. Bora din, Musa gonda beeray gumo Misira laabo ra, Firawna bannyey da jama mo diyaŋ ra. 4 Musa ne Firawna se koyne: «Yaa no Rabbi ci: Han fo cin bindi Rabbi ga gana ka bisa Misira bindo ra. 5 Misira laabo ra mo, ize hay-jiney kulu ga bu, za Firawna kaŋ go nga karga boŋ ga goro hay-jina, kal a ma koy a fufuyaŋo do koŋŋa hay-jina, da alman hay-jiney kulu mo. 6 Hẽeni korno ga te Misira laabo kulu ra, kaŋ dumi mana bay ka te, a dumi si ye ka te mo koyne. 7 Amma Israyla izey wo, baa hansi si ŋwafu i gaa, boro gaa, alman gaa, zama araŋ ma bay kaŋ Rabbi na hirri daŋ Misirancey da Israyla game ra. 8 Ni bannyey wo kulu mo ga kaa ay do ka sombu ay se ka ne: ‹Ma fatta, nin d'i kulu kaŋ yaŋ go ni banda.› Woodin banda no ay ga fatta.» Musa binde tun ka fun Firawna do da futay korno. 9 Rabbi ne Musa se: «Firawna si maa ni sanney din se bo, zama ay dambara harey ma baa Misira laabo ra.» 10 Musa nda Haruna na dambara harey din kulu te Firawna jine, Rabbi mo na Firawna bina sandandi. A mana Israyla izey taŋ i ma fun nga laabo ra.

12

1 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se Misira laabo ra ka ne: 2 «Handu woone ga ciya handu sintinay araŋ se. A ga ciya handu sintinay jiiro ra araŋ se. 3 Wa salaŋ Israyla jama marga kulu se ka ne: ‹Hando wo, a zaari wayanta hane, araŋ ra boro fo kulu ma sambu feej'ize nga baabo windo hina me, windi fo, feej'ize fo. 4 Da mo feej'izo bisa windo gaabi, kala nga nda nga gorokasino kaŋ ga maan a windo ma sambu afo, fundikooney kaŋ yaŋ go windo ra baayaŋ hina me. Borey kulu ŋwaayaŋ hina me no araŋ ga feej'izo deedandi. 5 Araŋ feej'izo ma ciya mo wo kaŋ sinda laru, jiiri fo feeji gaaru ize. Feejey ra wala hinciney ra no araŋ g'a sambu. 6 Araŋ m'a jisi mo hala hando wo zaari way cindi taacanta ra. Israyla jama kulu m'i jindey kaa wiciri kambo ra. 7 I ma kaa kuro gaa ka tuusu fu me carawey gaa, da meyey beeney gaa, fuwey kaŋ ra i ga feejo ŋwa. 8 Cino din ra no i g'a hamo ŋwa. I m'a ton ka ŋwa, nga nda buuru kaŋ sinda dalbu*, da kobto yaŋ kaŋ ga fottu no i ga ŋwa a banda. 9 I ma s'a ŋwa igani wala hinante, amma i m'a ton, a boŋo d'a cey da gunde ra jinayey mo. 10 Araŋ ma si ta a ra hay fo kulu ma cindi ka di susubay, amma haŋ kaŋ to susuba, araŋ m'a ton ka ban. 11 Mate kaŋ araŋ g'a ŋwa mo neeya: da guddamayaŋ araŋ cantey gaa, da taamuyaŋ araŋ cey gaa, da goobuyaŋ araŋ kambey ra. Waasi-waasi no mo araŋ g'a ŋwa d'a; nga no ga ti Rabbi Paska* _kaŋ a feerijo ga ti bisayaŋ|_.› 12 Zama cino din ra no ay ga gana Misira laabo kulu ra, ay ma hay-jiney

kulu kar Misira laabo ra, boro nda alman. Misira borey kulu boŋ no ay g'ay ciitey donton. Ay no ga ti Rabbi. 13 Kuro mo ga ciya seeda araŋ se fuwey gaa nangu kaŋ araŋ go. D'ay di kuro, ay g'araŋ daaru ka bisa. Balaaw fo si no kaŋ ga kaŋ araŋ boŋ halaciyaŋ se, saaya kaŋ ay ga Misira laabo kar. 14 Zaari woodin binde ga ciya fonguyaŋ hari araŋ se. Araŋ g'a gaay sududuyaŋ hane Rabbi se kal araŋ zamaney kulu me. Araŋ g'a gaay sududuyaŋ hane farilla boŋ hal abada. 15 Jirbi iyye no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa. Za zaari sintina no araŋ ga dalbu ganandi araŋ windey ra. Zama boro kaŋ na buuru dalbukoy ŋwa za zaari sintina ka koy hala zaari iyyanta, ay ga fundikoono din kaa Israyla ra. 16 Zaari sintina ra araŋ ga marga hanno te, zaari iyyanta ra mo marga hanno ma te. I si goy kulu dumi te, baa kayna, kala day haŋ kaŋ boro kulu ga ŋwa, woodin hinne no ga halal araŋ se. 17 Araŋ ga sududuyaŋ hano wo haggoy, buuru kaŋ sinda dalbu wane, zama zaaro din ra no ay n'araŋ kundey fattandi Misira laabo ra. Woodin se no araŋ ga zaaro din gaay farilla kaŋ ga duumi boŋ hal araŋ zamaney kulu me. 18 Handu sintina ra jirbi way cindi taacanta hando ra, a wiciri kambo no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, kala hando ra zaari waranka cindi fa wiciri kambo. 19 Jirbi iyye i ma si dalbu gar araŋ windey ra. Zama boro kulu kaŋ ga hay fo kaŋ gonda dalbu ŋwa, ay ga bora din kaa Israyla ra, da yaw no wala boro kaŋ i hay laabo ra no. 20 Araŋ ma si hay kulu ŋwa kaŋ margu nda dalbu araŋ goray nangey kulu ra. Kal araŋ ma ŋwa buuru kaŋ sinda dalbu.» 21 Waato din gaa Musa na Israyla arkusey kulu ce ka ne i se: «Wa koy ka feej'izeyaŋ sambu araŋ almayaaley hina me, ka wi Paska* se. 22 Araŋ ma hissop* kambe folloŋ ceeci, araŋ m'a sufu kuro ra kaŋ go gaasu ra ka tuusu fu me beena da meyo kambey gaa da kuro kaŋ go gaaso ra. Araŋ boro fo kulu ma si fatta mo nga fu meyo gaa kala nda mo bo. 23 Zama Rabbi ga gana ka bisa ka Misirancey izey kar, amma d'a di kuro fu me beena gaa, da kambu hinka gaa mo, Rabbi ga me woodin daaru. A si ta mo halacikwa ma furo araŋ fuwey ra k'araŋ kar. 24 Araŋ ma woodin gaay farilla araŋ izey se hal abada. 25 A ga ciya mo, d'araŋ to laabo kaŋ Rabbi g'araŋ no din ra, alkawlo kaŋ a sambu boŋ, kal araŋ ma haggoy da saajawo din. 26 A ga ciya mo, saaya kaŋ izey ga ne araŋ se: ‹Ifo no ga ti araŋ misa wo sabaabu?› 27 kal araŋ ma ne: ‹Sargay no, Rabbi Paska wane, kaŋ a bisa Israyla izey fuwey gaa Misira ra se, waato kaŋ a na Misirancey kar. A n'iri windey faaba mo.› » Borey binde na ngey boŋ sumbal ka sombu. 28 Israyla izey koy ka woodin te. Danga mate kaŋ Rabbi na Musa nda Haruna lordi* nd'a, yaadin mo no i te. 29 A ciya mo, hala cin bindi, kala Rabbi na Misira laabo ra hay-jiney kulu kar, za Firawna kaŋ go nga karga boŋ ga goro hay-jina, ka koy borey kaŋ yaŋ go kaso ra hawante hay-jiney, da alman hay-jiney kulu. 30 Firawna mo tun cino ra, nga nda nga bannyey da Misirancey kulu. I na hẽeni korno te Misira ra zama windi si no kaŋ ra buuko si no. 31 A na Musa nda Haruna ce cino ra ka ne: «Wa tun ka fatta ay borey ra, araŋ da Israyla izey kulu. Wa koy ka may Rabbi se danga mate kaŋ araŋ ci din. 32 Wa sambu araŋ haw kurey da feeji kurey, danga mate kaŋ araŋ ci mo. Araŋ ma koy, araŋ ma albarka gaara ay se mo.» 33 Misirancey mo kankamandi borey gaa, i ma cahã k'i fattandi laabo ra, zama i ne: «Iri kulu buukoyaŋ no!» 34 Borey binde na ngey buuru mottey sambu za i mana fuuru. I diibiyaŋ harey mo go i se ga kunkuni ngey bankaarayey ra ga koto ngey jasey gaa. 35 Israyla izey mo te Musa sanno boŋ. I na taalam jinayyaŋ ŋwaaray, nzarfu nda wura wane, da bankaaray mo Misirancey gaa. 36 Rabbi mo na borey no gaakuri Misirancey do, hal i na harey kaŋ yaŋ i ŋwaaray no i se. I na Misirancey arzakey ku ka dira. 37 Israyla izey na diraw sintin za Ramses ka koy Sukkot. Boro danga zambar zangu iddu no, alborey kaŋ zankey baa si, i go ga koy ce gaa. 38 Jama boobo fooyaŋ mo koy i banda, da haw kurey da feeji kurey, alman boobo no nda cimi. 39 I na maasayaŋ kaŋ sinda dalbu ton da ngey buuru mottey kaŋ i fun d'a Misira, zama i sinda dalbu. Zama i n'i tuti no i ma fatta Misira ra. I sinda daama no kaŋ ga kay, i mana hindoonay te mo ngey boŋ se. 40 Yawtaray gora kaŋ Israyla izey te Misira ra ga ti jiiri zangu taaci nda waranza. 41 A ciya mo, jiiri zangu taaci nda waranza din bananta, zaaro din ra no Rabbi kundey kulu fatta Misira laabo ra. 42 Cin nooya kaŋ i ga haggoy d'a gumo Rabbi se, fattandiyaŋ woodin kaŋ a te i se Misira laabo ra sabbay se. Woodin ga ti Rabbi cino kaŋ i ga haggoy d'a gumo Israyla izey kulu do, i zamaney kulu ra. 43 Rabbi ne Musa nda Haruna se: «Woone ga ti Paska farilla: Yaw kulu s'a ŋwa. 44 Amma bannya kaŋ i day da nooru, da ni n'a dambangu, woodin banda nga mo m'a ŋwa. 45 Amma ce-yaw, da sufuray goy-teerey s'a ŋwa. 46 Fu ra no i g'a ŋwa. Ni ma si hay kulu sambu a hamo ra ka kond'a taray, ni s'a biri fo kulu ceeri mo. 47 Israyla izey jama kulu ga haggoy d'a. 48 Da yaw go ni do da goray, nga no, a ga ba nga ma Paska haggoy Rabbi se, i

m'a alborey kulu dambangu, waato din gaa a ma maan ka Paska haggoy. A ga saba nda boro kaŋ i hay laabo ra. Amma wo kaŋ sinda dambanguyaŋ, a s'a ŋwa. 49 Sanni folloŋ no laab'ize nda yaw kaŋ goono ga goro araŋ do kulu se.» 50 Yaadin no Israyla izey kulu te. Danga mate kaŋ Rabbi na Musa nda Haruna lordi nd'a, yaadin mo no i te. 51 A ciya binde, zaaro din ra Rabbi na Israyla izey fattandi Misira laabo ra, kunda-kunda.

13

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Alboro hay-jine kulu kaŋ ga jin ka fatta hay-tu ra, m'i fay waani ay se Israyla izey kulu do, da boroyaŋ no wala almanyaŋ no. Ay wane yaŋ no.» 3 Musa mo ne borey se: «Wa fongu nda zaaro wo kaŋ ra araŋ fun Misira, tamtaray windo. Zama gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'araŋ kaa d'a noodin. I ma si buuru dalbukoy ŋwa a ra baa kayna. 4 Hunkuna no araŋ ga fatta, handu sintina, hayni waate. 5 A ga ciya mo, waati kaŋ Rabbi kande nin Kanaanancey, da Hittancey, da Amorancey, da Hibancey, da Yebusancey laabo ra, wo kaŋ Rabbi ze d'a ni kaayey se ka ne nga ga ni no laabu kaŋ ga wa nda yu bambari, saaya din no ni ga goy woone haggoy handu woone ra. 6 Jirbi iyye mo no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, jirbi iyyanta hane mo i ga sududuyaŋ marga te Rabbi se. 7 Buuru kaŋ sinda dalbu no ni ga ŋwa. Jirbi iyya din ra i ma si buuru dalbukoy gar ni do, i ma si dalbu kulu gar ni laabo kulu ra mo. 8 Zaaro din ra mo ni ga ci ni izey se ka ne: ‹I ga woone te zama haya kaŋ Rabbi te ay se waato kaŋ ay fun Misira ra din sabbay se.› 9 A ga goro ka ciya alaama ni se ni kamba gaa, fonguyaŋ hari no koyne ni mo saafey game ra, hala Rabbi asariya* ma goro ni me ra. Zama kambe gaabikooni no Rabbi na ni kaa d'a Misira ra. 10 Woodin se no ni ga haggoy da farilla woone a jirbey ra jiiri ka kaa jiiri.» 11 «A ga ciya mo, waati kaŋ Rabbi kande nin Kanaanancey laabu -- danga mate kaŋ a ze nin da ni kaayey mo se, a n'a no ni se mo -- 12 hay kulu kaŋ jin ka fatta hay-tu ra, kala ni m'a fay waani Rabbi se. Baa hay-jine kulu kaŋ go ni se kaŋ ga fun almaney kulu ra no. Aru hay-jine kulu ga ciya Rabbi wane, baa alman wane mo. 13 Farka binji hay-jine, ni g'a fansa no da feej'ize. Da mo ni s'a fansa, kala ni m'a jinda ceeri. Boro hay-jine kulu mo ni izey do haray, ni g'a fansa no. 14 A ga ciya mo, da ni izo na ni hã han fo ka ne: ‹Ifo no ga ti woone?› kala ni ma ne a se: ‹Gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'iri fattandi nd'a Misira ra, tamtaray windo ra. 15 Waato kaŋ Firawna wangu k'iri taŋ din, gaa no Rabbi na hay-jiney kulu wi Misira laabo ra, boro nda alman hay-jiney. Woodin se no hay kulu kaŋ jin ka fatta hay-tu ra, da alboro no, ay g'a sarga Rabbi se. Amma ay ize hay-jiney kulu, ay g'i fansa no.› 16 A ga ciya mo alaama ni kamba gaa, da tira kobto mo ni mo saafey game ra, zama gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'iri kaa d'a Misira ra.» 17 Waato kaŋ Firawna na borey taŋ mo, Irikoy mana naŋ i ma Filistancey laabo fonda gana bo, baa kaŋ fonda din ga maan no, zama Irikoy ne: «A ma si ciya hambara borey ga ture waati kaŋ i ga di wongu, kal i ma ye Misira.» 18 Amma Irikoy naŋ borey ma windi saajo fonda gaa, Teeku Cira do haray. Israyla izey fun Misira laabu nda wongu jinay soolanteyaŋ ngey gaa. 19 Musa mo na Yusufu biriyey sambu ngey banda, zama a na Israyla daŋ zeyaŋ no da gaabi ka ne: «Haciika Irikoy g'araŋ kunfa. D'araŋ ga fatta ne, araŋ ma konda ay biriyey araŋ banda.» 20 I na ngey dirawo sintin za Sukkot ka koy zumbu Etam saajo me gaa. 21 Rabbi go ga furo i jine zaari buru sari himandi ra, zama a ma te i se jina candiko dirawo ra. Cin mo a go buru sari himando ra, danji wane, zama a m'i no kaari, i ma dira cin da zaari. 22 Zaari, buru sari himando; cin mo, danji sari himando mana fun borey jine.

14

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ma ne Israyla izey se i ma bare ka zumbu Pi-Hahirot meyo jine, Migdol da teeko game ra, Baal-Zefon jine, a tanjay no araŋ ga zumbu teeko me gaa. 3 Zama Firawna ga salaŋ Israyla izey boŋ ka ne: ‹I te boŋdaray laabo ra. Saajo n'i daabu.› 4 Ay mo ga Firawna bina sandandi hal a m'i banda gana. Ay ga du beeray mo Firawna nd'a kundey kulu do. Misirancey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.» Yaadin mo no i te. 5 I ci Misira bonkoono se ka ne borey zuru. Kala Firawna nda nga bannyey biney bare borey gaa. I ne: «Ifo no hayo wo kaŋ iri te, mate kaŋ iri na Israyla taŋ, i ma fay d'iri se tamtara?» 6 Kal a na torko soola ka nga borey sambu nga banda. 7 A na torko zangu iddu sambu, suubanante yaŋ, da Misira torkey kulu, da yaarukomyaŋ i kulu boŋ. 8 Rabbi mo na Misira bonkoono Firawna bina sandandi. A na Israyla izey cey gana mo, zama Israyla izey fatta no gaabi-nda-gaabi boŋ. 9 Misirancey mo n'i banda gana nda bariyaŋ, hala nda Firawna torkey d'i kaarukoy, d'a wongu marga. A n'i to nango kaŋ i zumbu teeko me gaa, Pi-

Hahirot tanjay, Baal-Zefon jine. 10 Saaya kaŋ Firawna maan, Israyla izey mo na ngey boŋ sambu. Kal i di Misirancey go ga kaa ngey banda nda wongu marga, i humburu gumo mo. Israyla izey na jinde tunandi Rabbi gaa, 11 ka ne Musa se: «Zama saarayyaŋ si no Misira ra se no ni n'iri candi neewo zama iri ma bu saajo ra, wala? Ifo no woone kaŋ ni te iri se, kaŋ ni n'iri kaa Misira ra? 12 Manti sanno kaŋ iri ci ni se Misira din neeya? Iri go ga ne: ‹Ma fay d'iri, iri ma may Misirancey se, zama iri ma may Misirancey se bisa iri se iri ma bu saajo wo ra.› » 13 Musa ne borey se: «Wa si humburu. Wa kay day ka dangay, ka di Rabbi faaba kaŋ a ga te araŋ se hunkuna. Zama Misirancey wo, kaŋ araŋ goono ga di hunkuna, araŋ si ye ka di ey koyne hal abada. 14 Rabbi no ga tangam araŋ se. Wa dangay hinne day.» 15 Kala Rabbi ne Musa se: «Ifo se no ni ga hẽ ay gaa? Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma koy jina. 16 Ni mo ma ni goobo sambu beene ka ni kamba salle teeko boŋ. Ni m'a fay ihinka. Israyla izey mo ma furo teeko bindo ra, i ga laabu kogo taamu. 17 Ay mo, guna, ay ga Misirancey biney sandandi, i ga furo mo i banda. Ay ga du beeray mo Firawna nda nga kunda kulu boŋ d'a torkey d'a bari-karey. 18 Misirancey ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, d'ay du beeray Firawna nda nga torkey d'a bari-karey boŋ.» 19 Kala Irikoy malayka kaŋ go Israyla jama jine g'i candi tun ka ye i banda. Buru sari himando tun i jine haray ka kay i banda. 20 A furo Misira jama nda Israyla jama game ra. Buro gonda kubay kambu fo haray, amma kambu fa a na kaari no cin. Cino din kulu jama fa mana maan afa. 21 Kala Musa na nga kamba salle teeko boŋ. Rabbi naŋ teeko ma soobay ka ye banda wayna funay haw gaabikooni fo kaŋ goono ga faaru cino kulu sabbay se. A na teeko kogandi, harey mo fay ihinka. 22 Israyla izey furo teeko bindo ra, i go ga laabo taamu. Haro kay i se ka te jabu i kambe ŋwaari nd'i kambe wow gaa. 23 Misirancey n'i gana ka furo teeko bindo ra i banda, Firawna bariyey d'a torkey d'a bari-karey kulu. 24 A ciya mo, mo boyaŋ alwaato ra Rabbi na Misirancey wongu marga niigaw buru nda danji sari himandey ra k'i wongu marga jijirandi. 25 A n'i torkey cey dagu, kala da cat gaa no i n'i candi tiŋay sabbay se, hala Misirancey ne: «Iri ma zuru Israyla se, zama Rabbi go i do haray ga yanje nda Misirancey.» 26 Rabbi ne Musa se: «Ni kamba salle teeko boŋ, zama haro ma ye Misirancey d'i torkey d'i bari-karey boŋ.» 27 Musa binde na nga kamba salle teeko boŋ, teeko mo ye da nga gaabo. Mo boyaŋ maan. Misirancey zuru a se. Rabbi na Misirancey kokobe ka dooru teeko bindo ra. 28 Haro binde ye. I na torkey da bari-karey daabu, danga Firawna wongu margu kulu nooya, kaŋ na Israyla gana teeko ra. I ra baa afo mana cindi. 29 Amma Israyla izey na laabu kogo taamu teeko bindo ra. Haro mo te i se jabu kambu hinka kulu gaa, kambe ŋwaari nda kambe wow. 30 Yaadin no Rabbi na Israyla faaba nd'a zaaro din ra Misirancey kambe ra, Israyla izey di Misirancey buukoy teeko jabo gaa mo. 31 Israyla di goy bambata kaŋ Rabbi goy Misirancey boŋ, jama humburu Rabbi mo. I na Rabbi nd'a tamo Musa mo cimandi.

15

1 Han din no Musa nda Israyla izey na baytu woone te Rabbi se ka ne: «Ay ga baytu te Rabbi se, Zama a te zaama nda darza. Bari nda nga kaarukwa, a n'i catu teeko ra. 2 Rabbi no ga ti ay gaako d'ay doono, A ciya mo ay se faaba. Woone ay Irikoyo no, ay g'a saabu mo. Ay baaba Irikoyo no, ay g'a beerandi. 3 Rabbi ya wongaari no, Rabbi no ga ti a maa. 4 Torkey da Firawna wongu marga, a n'i jindaw teeko ra. A yaarukom suubanantey mo miri Teeku Cira ra. 5 Guusey daabu i boŋ. I miri guusuyaŋey ra danga tondi. 6 Ya Rabbi, ni kambe ŋwaaro gonda dabari, darza wane. Ya Rabbi, ni kambe ŋwaaro ga ibare bagu. 7 Ni beera kaŋ bisa i kulu ra no ni ga borey kaŋ yaŋ murte ni gaa bare. Ni ga ni futay korna samba, a g'i ŋwa danga subu kogo. 8 Ni niina funsuyaŋo do haro goono ga te guyaŋ. Hari zurey mo tun ka kay danga cinari kuuku, Hari guusey mo sandi gumo teeku bindo ra. 9 Ibara ne: ‹Kal ay m'i gana, ay m'i to, Ay ma wongu arzaka fay. Ay biniya ga to i boŋ. Ay ga takuba foobu, ay kamba g'i halaci.› 10 Nin, ya Rabbi, ni na ni hawo funsu, teeko n'i daabu. I yoole danga bidila hari bambatey ra. 11 Ya Rabbi, may no ga hima nin de-koyey* game ra? May no ga hima ni beera hananyaŋ ra? Ni ya humburandiyankoy no saabuyaŋ ra, Dambara goy koy mo. 12 Ni na ni kambe ŋwaaro salle, laabo n'i gon. 13 Ni baakasina ra ni na borey kaŋ yaŋ ni fansa* daŋ fondo. Ni te i se jina candiko da ni gaabo hala ni nangoray hananta do. 14 Dumi cindey maa, i gaahamey goono ga jijiri. Humburkumay bambata na Filistiya gorokoy kulu di. 15 Saaya din Edom ciitikoy boŋ haw, Mowab gaabikooney mo, jijiriyaŋ n'i di. Kanaana gorokoy kulu bine-gaabo gaze. 16 Gartyaŋ da karhã n'i jirsi. Ni kambe beero se i dangay sanda tondi, Hala ni borey bisa jina, ya Rabbi, Kala borey kaŋ yaŋ ni fansa bisa. 17 Ya Rabbi, ni ga furo nd'ey k'i tilam ni wane tondo ra,

Nango nooya kaŋ ni te zama ni ma goro a ra, ya ay Koyo, Nangu hanna kaŋ ni kambey sinji nooya.
18 Rabbi ga may hal abada abadin. 19 Waati kaŋ Firawna bariyey d'a torkey d'a bari-karey furo
teeko ra care banda, Rabbi na teeko haro daabu i boŋ, amma Israyla izey na laabu kogo taamu teeko
bindo ra.» 20 Haruna wayme Maryama kaŋ ga ti wayboro annabo* na gaasu haray sambu nga
kamba ra. Wayborey kulu mo fatta a banda nda gaasu harayyaŋ, i goono ga gaan. 21 Maryama tu i
se ka ne: «Wa baytu te Rabbi se, a na zaama darzante te, ka bari nda nga kaarukwa catu teeko ra.»
22 Musa na Israyla candi Teeku Cira gaa ka koy jina. I furo Sur ganjo ra ka dira jirbi hinza ganjo ra,
amma i mana du hari. 23 Waato kaŋ i kaa Maara, i si hin ka Maara haro haŋ zama a ga fottu,
woodin se no i n'a maa daŋ Maara. 24 Kala jama na Musa jance ka ne: «Ifo no iri ga haŋ?» 25 Nga
mo hẽ Rabbi gaa. Kala Rabbi na tuuri fo cab'a se. A n'a daŋ haro ra, kala haro ye ka kaan. Noodin
no Rabbi na ganayaŋ sanni daŋ i se, da farilla, noodin mo no a n'i neesi. 26 A ne: «Da ni ga hanga
jeeri, ka mo ye Rabbi ni Irikoyo gaa ka maa a se, ka te haŋ kaŋ ga saba a jine, ka laakal ye a lordey*
gaa, ka haggoy d'a farilley kulu, yaadin gaa ay si doora-doora kulu kaŋ ay daŋ Misirancey gaa din
daŋ ni gaa. Zama ay no ga ti Rabbi kaŋ ga ni no baani.» 27 I kaa Elim, nango kaŋ bulbulu way cindi
hinka da teenay nya wayye go. I zumbu noodin harey jarga.
16
1 Israyla izey jama kulu tun Elim ka furo Sin ganjo ra kaŋ go Elim da Sinayi game ra din, zaari
way cindi guwanta hane, handu hinkanta ra i Misira laabu tunyaŋo banda. 2 Israyla izey jama kulu
na Musa nda Haruna jance ganjo ra. 3 Israyla izey ne i se: «Doŋ day iri ma bu Rabbi kambe ra
Misira laabo ra, waato kaŋ iri goono ga goro ham kusey do. Iri ga buuru ŋwa ka kungu, amma araŋ
n'iri kaa ka kande iri neewo ganjo wo ra hal araŋ ma jama wo kulu wi da haray.» 4 Saaya din Rabbi
ne Musa se: «Guna, ay ga ŋwaari gusam araŋ se kaŋ ga fun beene. Borey ga fatta mo zaari kulu ka
zaaro din ŋwaaro margu, zama ay m'i neesi ka di hal i ga dira ay asariya* ra, wala i s'a te. 5 A ga
ciya mo, zaari iddanta hane, i ga soola haŋ kaŋ i ga kande, a ma to wo kaŋ i ga kumna zaari kulu din
sorro hinka.» 6 Musa nda Haruna ne Israyla izey kulu se: «Hala wiciri kambu kulu araŋ ga bay kaŋ
Rabbi no k'araŋ kaa Misira laabo ra. 7 Susuba mo, saaya din araŋ ga di Rabbi darza, za kaŋ a goono
ga maa janca kaŋ araŋ goono ga te nga se. Iri binde, ifo iri, hala nda araŋ m'iri jance?» 8 Musa ne
koyne: «Araŋ ga bay da Rabbi n'araŋ no ham araŋ ma ŋwa wiciri kambu, susuba mo buuru araŋ ma
kungu, zama Rabbi goono ga maa janca kaŋ araŋ goono ga te nga se. Iri binde, ifo iri? manti iri no
araŋ goono ga jance bo, amma Rabbi no.» 9 Musa ne Haruna se: «Ma ci Israyla jama kulu se ka ne:
‹Wa maan Rabbi jine, zama a maa araŋ janca.› » 10 A ciya mo, za Haruna go sanno ra Israyla izey
se, i zagu saajo do haray. Kala Rabbi darza go, a bangay buro ra. 11 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 12
«Ay maa Israyla izey janca. Ma salaŋ i se ka ne: ‹Wiciri kambu araŋ ga ham ŋwa, susuba mo araŋ
ga kungu nda buuru. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.› » 13 A ciya mo, wiciri
kambo ra, kala darfandayaŋ tun ka borey gata daabu, susuba mo harandaŋ go i windanta. 14 A
binde, saaya kaŋ harandaŋo din say, kala hay fo buuno-buuno fooyaŋ go saajo batama ra. A
kaynayaŋ ga hima danga gari gudeyaŋ cine ganda. 15 Saaya kaŋ Israyla izey di a, i ne care se: «Ifo
no woone?» I mana bay haŋ kaŋ no. Musa mo ne i se: «}waaro kaŋ Rabbi n'araŋ no araŋ ma ŋwa
no. 16 Yaa no Rabbi lordi* ka ne: Boro kulu ma margu nga ŋwaaro hina me, boro kulu muudu fo.
Araŋ fundikooney baayaŋ hina me cine no araŋ ga kumna, boro kulu borey kaŋ yaŋ go a kuuru
fuwo ra se.» 17 Yaadin mo no Israyla izey te. Boro fooyaŋ margu iboobo, boro fooyaŋ mo ikayna.
18 Amma saaya kaŋ i n'a neesi nda muudu, boro kaŋ margu iboobo, a mana to ka daaru a se. Boro
kaŋ margu ikayna mo, a mana gaze a se. Boro kulu margu nga ŋwaaro hina me. 19 Musa ne i se:
«Boro kulu ma s'a jisi kala suba susuba.» 20 Kulu nda yaadin i mana maa Musa sanno se, amma
boro fooyaŋ n'a jisi kala susuba, kal a fumbu ka te nooni. Musa mo te i se bine. 21 I soobay ka
margu susubay kulu, boro kulu nga ŋwaaro hina me. Da wayna dungu mo, a ga manne. 22 A ciya
mo, zaari iddanta hane, i margu a lasaabuyaŋ hinka, ŋwaari wane, muudu hinka-hinka boro kulu se.
Marga arkusey kulu kaa ka ci Musa se. 23 A ne i se: «Woodin ga ti haŋ kaŋ Rabbi ci. Suba ya
fulanzamay gaakurante no, asibti* hanante no Rabbi se. Wa haagu haŋ kaŋ araŋ ga haagu, wa hina
haŋ kaŋ araŋ ga hina. Wo kaŋ cindi mo, i m'a jisi zama i m'a haggoy kala susuba.» 24 I binde n'a jisi
kala susuba, danga mate kaŋ Musa lordi. A mana fumbu, nooni si no a ra mo. 25 Musa ne: «Wa ŋwa
woodin hunkuna, zama hunkuna wo asibti no Rabbi se. Hunkuna araŋ s'a gar saajo ra. 26 Jirbi iddu

no araŋ g'a margu, amma jirbi iyyanta ya fulanzamay hane no, a ra i si hay kulu gar.» 27 A ciya mo, zaari iyyanta hane borey ra afooyaŋ fatta zama ngey ma kumna, amma i man'a gar. 28 Kala Rabbi ne Musa se: «Waatifo no araŋ ga yadda k'ay sanney d'ay asariyey haggoy? 29 Wa guna, Rabbi n'araŋ no fulanzamay. A se no zaari iddanta hane a g'araŋ no jirbi hinka ŋwaari. Naŋ boro kulu ma goro nga nango ra. Boro kulu ma si fun nga nango ra zaari iyyanta hane.» 30 Borey binde fulanzam zaari iyyanta hane. 31 Israyla binde n'a maa daŋ Manna*. A ga hima lamti masangu kwaaray yaŋ gaa, a tabayaŋ mo ga hima alkama hamni maasa margante nda yu. 32 Musa ne: «Yaa no Rabbi lordi: Kal i ma jisi zaari fo neesiji hal araŋ zamaney kulu me, zama i ma di ŋwaaro kaŋ ay n'araŋ ŋwaayandi nd'a ganjo ra, saaya kaŋ ay n'araŋ kaa Misira laabo ra.» 33 Musa ne Haruna se: «Ma sambu kusu fo ka muudu fo toonante Manna daŋ a ra k'a jisi Rabbi jine. Haggoyyaŋ hari no ka koy araŋ zamaney kulu me.» 34 Danga mate kaŋ cine Rabbi lordi Musa se, yaadin cine no Haruna mo n'a jisi seeda jine, haggoyyaŋ hari no. 35 Jiiri waytaaci binde no Israyla izey goono ga Manna ŋwa, kal i to laabu kaŋ ra borey go. I na Manna din ŋwa hal i to Kanaana laabo me. 36 Muudu fo no ga ti gumbutu jare wayante.

17

1 Israyla izey marga kulu tun ka dira Sin ganjo ra, gata ka koy gata, Rabbi lordo* boŋ. I zumbu Refidim. I jaŋ hari kaŋ borey ga haŋ. 2 Woodin se no borey kaŋ Musa boŋ da deeni. I ne: «M'iri no hari iri ma haŋ!» Musa ne: «Ifo se no araŋ ga kaŋ ay boŋ da deeni. Ifo se no araŋ ga Rabbi si mo?» 3 Noodin no jama maa jaw. Borey binde na Musa jance ka ne: «Ifo se no ni n'iri kaa Misira ra, zama ni m'iri wi da jaw, iri nd'iri izey d'iri almaney?» 4 Musa binde hẽ Rabbi gaa ka ne: «Mate n'ay ga te borey wo se? A cindi kayna i m'ay catu-catu nda tondiyaŋ.» 5 Rabbi ne Musa se: «Furo borey jine. Ma Israyla arkusey sambu ni banda. Ni goobo mo kaŋ ni na isa kar d'a, m'a sambu ni kamba ra ka koy. 6 Guna, ay ga kay ni jine noodin Horeb ra, tondi falala boŋ. Ni ga tondo kar, hari ga fun a ra, borey ga haŋ mo.» Musa mo te yaadin Israyla arkusey jine. 7 A na nango maa daŋ Masa da Meriba, Israyla izey janca sabbay se. Zama i na Rabbi si ka ne: « Rabbi go iri do, wala a si no?» 8 Alwaato din ra no Amalek kaa ka wongu nda Israyla Refidim ra. 9 Musa mo ne Yasuwa se: «Ma suuban ay se alboroyaŋ ka fatta ka wongu nda Amalek. Suba ay mo ga koy ka kay tudo yolla gaa da Rabbi goobo ay kambe ra.» 10 Yasuwa binde te danga mate kaŋ Musa ci nga se ka wongu nda Amalek. Musa nda Haruna nda Hur kaaru tudo yolla gaa. 11 A ciya binde, da Musa kambey go sallante beene, Israyla no ga te zaama, amma d'a na nga kambey ye ganda, Amalek no ga te zaama. 12 Amma Musa kambey dusu. I binde na tondi fo sambu ka daŋ a cire, a ma goro a boŋ. Haruna nda Hur mo go ga kambey tambe, afo kambu woone gaa, afa mo go kambu fa din gaa. A kambey gonda kayyaŋ gaabi hala wayna kaŋyaŋ. 13 Yasuwa na Amalek da nga jama zeeri mo da takuba. 14 Rabbi ne Musa se: «Ma woone hantum tira fo ra, zama i ma fong'a se. Ni m'a ci mo Yasuwa hangey ra: ay ga Amalek fonguyaŋ tuusu pat! beena cire.» 15 Musa mo na feema cina k'a maa daŋ Rabbi Nissi, _kaŋ a feerijo ga ti Rabbi ya iri liiliwalo no|_. 16 A ne: «Za kaŋ i na kambe salle Rabbi karga do haray, woodin se no Rabbi ga wongu nda Amalek zamana ka koy zamana.»

18

1 Musa jin ka nga wando Zippora sallama a ma ye. A anzura Yetro mo n'a ta, nga nda nga ize hinka. 2 Ize fa maa Gerson, zama Musa ne: «Ay na yawtaray te laabu waani ra.» 3 Afa mo maa Eliyezar, zama a ne: «Ay baabo Irikoyo, nga no ga ti ay gaakwa. A n'ay faaba mo Firawna takuba gaa.» 4 Kala Musa anzura Yetro kaŋ ga ti Midiyan alfaga maa baaru hay kulu kaŋ Irikoy te nga jama Israyla nda Musa se, mate kaŋ Rabbi n'i kaa Misira ra nd'a. 5 Musa anzura Yetro da Musa izey d'a wando mo koy Musa do ganjo ra, nango kaŋ a zumbu Irikoy tondo ra. 6 A ne Musa se: «Ay no ni anzura Yetro. Ay kaa ni do da ni wando da nga ize hinka.» 7 Musa mo fatta zama a ma nga anzura kubay. A sombu, a n'a garbey sunsum mo. I na care baani hã ka furo kuuru fuwo ra. 8 Woodin banda Musa dede nga anzura se hay kulu kaŋ Rabbi te Firawna nda Misirancey se Israyla izey sabbay se, da taabi kulu kaŋ du ngey fonda boŋ, da mate kaŋ Rabbi n'i faaba i gaa. 9 Yetro binde farhã booriyaŋ kulu kaŋ Rabbi te Israyla se din sabbay se, mate kaŋ a n'i kaa Misirancey kambe ra d'a. 10 Yetro ne mo: «I ma Rabbi sifa, nga kaŋ n'araŋ kaa Misirancey da Firawna kambe ra, nga kaŋ na jama kaa Misirancey kambe ra mo. 11 Sohõ ay bay kaŋ Rabbi bisa koy kulu beeray, zama harey kaŋ yaŋ ra i na boŋbeeray te a se, a bis'ey gumo.» 12 Musa anzura Yetro mo na sargay*

kaŋ i ga ton sambu, da dumbuyaŋ wane, Rabbi se. Haruna nda Israyla arkusey kulu mo kaa, zama i ma ŋwa Musa anzura banda Irikoy jine. 13 A ciya mo, a wane suba, Musa goro zama nga ma ciiti fayyaŋ te borey se. Borey mo go ga kay Musa do za susuba kala wiciri kambo. 14 Amma saaya kaŋ Musa anzura di hay kulu kaŋ a goono ga te jama se, a ne: «Ifo no hayo wo kaŋ ni goono ga te jama se? Ifo se no ni goono ga goro ni hinne, borey kulu go ga kay ni do, za susubay kala wiciri kambu?» 15 Kala Musa ne nga anzura se: «Borey go ga kaa ay do zama i ma Irikoy hã se. 16 Danga, d'i gonda kakaw fo, i ga kaa ay do, ay mo ga ciiti boro nda nga gorokasin game ra. Ay g'i bayrandi nda Irikoy farilley d'a asariyey*.» 17 Kala Musa anzura ne a se: «Haya kaŋ ni goono ga te din mana hagu. 18 Daahir ni ga farga, nin da borey kaŋ yaŋ go ni banda, zama haya tin da nin. Ni si hin k'a jare ni hinne. 19 Kala ni ma hanga jeeri sohõ ay sanno se ay ma ni no dabari fo, Irikoy mo ma goro ni banda. Nin, ni ma kay Irikoy jine jama se, ma konda i muraadey Irikoy do. 20 Ni m'i dondonandi farilley da asariyey. Ma fondo kaŋ i ga hima ka gana da goy kaŋ i hima ga te cabe i se. 21 Borey game ra mo, ni ma boro fooyaŋ suuban kaŋ yaŋ ga hin, borey kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, naanaykoyyaŋ kaŋ ga wangu me-daabu. Ni ma boro woodin yaŋ dumi daŋ borey boŋ, i ma goro zambar-zambarey dabarikooniyaŋ, da zangu-zangu wane, da waygu-waygu wane, da iway-way wane yaŋ. 22 I ma ciiti jama se han kulu. A ga ciya mo, i ma kande muraadu beeri kulu ni do. Amma muraadu kayna kulu, i g'a ciito te ngey boŋ se. Yaadin gaa a ga dogon ni se, ngey mo ga margu nda nin ka jaraw sambu. 23 Da ni na woodin te, da Irikoy na ni lordi* nda woodin, ni ga du ka hin a suuru. Borey kulu mo ga ye fu baani.» 24 Musa binde maa nga anzura sanno. A te mo hay kulu kaŋ a ci. 25 Musa na boroyaŋ kaŋ ga hin suuban Israyla kulu ra. A n'i daŋ jine boroyaŋ borey se: zambar-zambar dabarikooniyaŋ, da zangu-zangu wane, da waygu-waygu wane, da iway-way wane yaŋ. 26 I ga ciiti borey se waati kulu. Muraadey kaŋ yaŋ ga taabandi, i ga kond'ey Musa do, amma muraadu kayney kulu, ngey no g'a ciito te. 27 Gaa no Musa na nga anzura sallama. Nga mo dira ka ye nga laabu.

19

1 Israyla izey Misira funyaŋo banda, handu hinzanta zaari sintina, han din hane no i furo Sinayi ganjo ra. 2 Saaya kaŋ i tun Refidim, i to Sinayi ganjo ra ka zumbu noodin. Israyla izey na gata te noodin tondo tanjay. 3 Musa mo kaaru ka koy Irikoy do. Rabbi jinda fun tondo boŋ k'a ce ka ne: «Yaa no ni ga ci Yakuba izey se, ma ne Israyla izey se: 4 ‹Araŋ di haŋ kaŋ ay te Misirancey se, mate kaŋ cine ay n'araŋ sambu zeeban fatayaŋ boŋ ka kande araŋ ay do. 5 Sohõ binde, da day daahir araŋ ga hangan ay sanno se, araŋ m'ay sappa haggoy mo, kal araŋ ga ciya ay wane yaŋ, ka goro waani ay se ndunnya dumey kulu ra, zama ndunnya kulu ya ay wane no. 6 Araŋ ga ciya alfagayaŋ kunda ay se, dumi hanante.› Sanney kaŋ ni ga ci Israyla izey se nooya.» 7 Musa kaa ka jama arkusey ce, ka sanney din kulu kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a ci i jine. 8 Jama kulu binde tu me folloŋ ka ne: «Hay kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'a te.» Musa mo ye nda jama sanno Rabbi do. 9 Rabbi ne Musa se koyne: «Guna, ay goono ga kaa ni do hirriyaŋ bi ra, zama borey ma maa waati kaŋ ay ga salaŋ da nin, i ma naanay ni gaa mo hal abada.» Musa binde na jama sanney ci Rabbi se. 10 Kala Rabbi ne Musa se: «Ni ma koy jama do k'i hanandi hunkuna nda suba mo, i ma ngey bankaarayey nyuna. 11 I ma soola hala zaari hinzanta, zama zaari hinzanta hane Rabbi ga zumbu jama kulu jine Sinayi tondo boŋ. 12 Kala ni ma hirriyaŋ daŋ jama se ka tondo windi. Ma ne i se: ‹Araŋ ma laakal d'araŋ boŋ, araŋ ma si kaaru tondo boŋ, araŋ ma s'a jabo ham mo. Baafuna kaŋ na tondo ham kulu, sikka si i g'a wi. 13 Kambe kulu ma si lamb'a gaa bo, amma haciika i g'a catu ka wi nda tondiyaŋ, wala i m'a hay. Da alman no wala boro no, a ma si funa.› Saaya kaŋ hillo ga hẽ, i ma ziji tondo boŋ.» 14 Musa zumbu ka fun tondo boŋ ka kaa jama do. A na jama hanandi, i na ngey bankaaray nyuna mo. 15 Kal a ne jama se: «Wa soola hala zaari hinzanta ga to. Araŋ ma si maan wayboro mo.» 16 A ciya mo, zaari hinzanta hane kaŋ mo bo, i maa kaatiyaŋ. I di maliyaŋ da hirriyaŋ bi tondo boŋ. I maa hilli jinde kaŋ go ga hẽ da gaabi gumo. Jama kulu binde kaŋ go gatey ra gaahamey jijiri. 17 Musa nda borey mo fatta gata ra zama ngey ma Irikoy kubay, i kay mo tondo caso gaa. 18 Sinayi tondo kulu go ga dullu kaa, zama Rabbi zumbu a boŋ danji ra. Dullo binde ciciri danga yaara dullu cine. Tondo kulu jijiri gumo mo. 19 Hillo jinda go ga tonton da gaabi gumo. Musa go ga salaŋ, Irikoy mo go ga tu a se da jinde. 20 Rabbi zumbu Sinayi tondo yolla gaa. Rabbi na Musa ce a ma kaaru ka kaa tondo yolla gaa. Musa mo kaaru ka koy. 21 Kala Rabbi ne Musa se: «Koy ka gaabandi borey se, i ma si

bisa ka kaa Rabbi do gomdo se, hal i ra boro boobo ma si halaci. 22 Alfagey mo kaŋ yaŋ ga koy ka maan Rabbi do ma ngey boŋ hanandi, zama Rabbi ma si firsi i gaa se.» 23 Musa ne Rabbi se: «Borey si hin ka kaaru Sinayi tondo boŋ, zama ni jin ka sanno gaabandi iri se ka ne: ‹Ma hirriyaŋ daŋ tondo do haray. M'a hanandi k'a fay waani mo.› » 24 Kala Rabbi ne: «Tun ka zumbu ganda. Ma ye ka kaaru koyne, nin da Haruna ni banda. Amma ma si naŋ alfagey da borey ma bisa ka kaaru ka kaa Rabbi do, a ma si firsi i gaa.» 25 Musa zumbu borey do ka ci i se.

20

1 Irikoy na sanney wo kulu ci ka ne: 2 «Ay no Rabbi ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabu, tamtaray windo ra. 3 Ni ma si bara nda de-koy waani fo, kal ay hinne. 4 Ni ma si alhaali fo himandi dan ni boŋ se, da haŋ kaŋ go beena ra beene himandi no, wala haŋ kaŋ go ndunnya ra ganda no, wala haŋ kaŋ go hari ra laabo cire no. 5 Ni ma si sududu i se, ni ma si may i se mo, zama ay, Rabbi ni Irikoyo wo, ay ya Irikoy cansekom no. Ay ga izey di da ngey baabey zunubey hala zamana hinzanta da itaacanta ay konnakoy gaa. 6 Ay ga suuji cabe zambaryaŋ se mo, ay baakoy kaŋ yaŋ g'ay lordey* gana se. 7 Ni ma si ze da Rabbi ni Irikoyo maa yaamo, zama Rabbi si bora kaŋ n'a maa ci yaamo guna sanda a sinda taali. 8 Ma fongu fulanzamyaŋ zaaro zama ni m'a fay waani. 9 Jirbi iddu no ni ga taabi ka ni goyo kulu kubandi, 10 amma zaari iyyanta ya fulanzamay hane no kaŋ ni ga haggoy Rabbi ni Irikoyo se. A ra ni ma si goy kulu te, nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋo, da ni alman da ni ce-yaw kaŋ go ni windo ra. 11 Zama jirbi iddu ra no Rabbi na beene nda ganda nda teeku nda haŋ kaŋ go i ra kulu te. A fulanzam mo zaari iyyanta hane. Woodin se no Rabbi na fulanzamay zaaro albarkandi, a n'a fay waani mo. 12 Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi, zama ni aloomaro ma ku laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. 13 Ni ma si boro wi. 14 Ni ma si zina. 15 Ni ma si zay. 16 Ni ma si tangari seeda te ni gorokasin boŋ. 17 Ni ma si ni gorokasin windi bini. Ni ma si ni gorokasin wando bini, wala a bannya, wala a koŋŋa, wala a yeejo, wala a farka, wala hay kulu kaŋ ga ti ni gorokasin wane.» 18 Jama kulu binde maa beene kaatiyaŋey da hillo jinda. I di maliyaŋ da tondo mo kaŋ go ga dullu kaa. Waato kaŋ borey di woodin yaŋ binde, i jijiri. I kay nangu mooro. 19 I ne Musa se: «Ni ma salaŋ iri se, iri mo, iri ga maa. Amma Irikoy wo ma si salaŋ iri se, zama iri ma si bu.» 20 Musa mo ne jama se: «Wa si humburu, zama Irikoy kaa zama nga m'araŋ neesi, a humburkuma ma goro araŋ banda, zama araŋ ma si zunubi te mo.» 21 Jama binde kay nangu mooro, amma Musa maan kubay biyo do, naŋ kaŋ Irikoy go. 22 Rabbi ne Musa se: «Yaa no ni ga ci Israyla izey se: ‹Araŋ di araŋ boŋ se kaŋ ay salaŋ araŋ se, ay jinda fun beena ra. 23 Araŋ ma si de-koy fooyaŋ te ka margu nda ay, nzarfu wala wura wane. Araŋ ma si i te araŋ boŋ se. 24 Ni ga sargay* feema te ay se da laabu. A boŋ no ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton da ni saabuyaŋ sargayey mo salle, ni feejey da ni hawey nooya. Nangu kulu kaŋ ay ga naŋ i ma fongu ay maa gaa, ay ga kaa ni do ka ni albarkandi. 25 Da mo ni na tondi sargay feema te ay se, ni ma s'a cina nda tondi jabanteyaŋ bo, zama da ni na ni goy jinay daŋ a gaa, ni n'a ziibandi no. 26 Ni ma si kaaru ay sargay feema boŋ mo kaarimi hariyaŋ boŋ, zama ni gaa-koono ma si bangay a boŋ.› »

21

1 Woone yaŋ mo ga ti asariyey* kaŋ ni ga daŋ borey jine. 2 Da ni na Ibraniyance bannya day, jiiri iddu no a ga may ni se. Iyyanta ra a ga fatta burcini, gomni boŋ. 3 Da nga hinne no ka furo, nga hinne no ga fatta. Da wandekoy mo no, a wando ga fatta a banda. 4 Da koyo no k'a no wande, a na izeyaŋ hay a se mo, alboro wala wayboro, wando da nga izey ga goro koyo wane-taray ra, bora hinne no ga fatta. 5 Amma da bannya na sanni kaa taray ka ne: «Ay ga ba ay koyo d'ay wando d'ay izey, ay si fatta,» 6 saaya din a koyo ga kond'a Irikoy jine, a ma kond'a fu meyo gaa, wala fu meyo bundo gaa. A koyo g'a hanga fun da taaji, a ga may koyo se mo hal abada. 7 Da boro fo na nga ize way neera a ma ciya koŋŋo, a si fatta danga mate kaŋ bannya ga fatta bo. 8 D'a mana kaan koyo kaŋ ho nga m'a hiiji se mo, kal a ma naŋ i ma koŋŋa fansa. Koyo sinda fondo k'a neera yaw fo se, za kaŋ a n'a fafagu. 9 D'a n'a day nga ize aru se mo, kal a ma te a se mate kaŋ i ga te ize way se. 10 Da koyo na wande fo sambu, koŋŋa ŋwaari nd'a bankaaray da hiijay wazibi si zabu. 11 D'a mana ihinza din te a se mo, kal a ma fatta yaadin gomni, manti nda nooru. 12 Boro kaŋ na boro fo kar kal a bu, haciika i g'a wi no. 13 Amma bora, da manti a lamba no bo, kala Irikoy n'a te yaadin a kambe ra, ay ga daŋ ni se nangu kaŋ a ga zuru ka koy. 14 Da boro fo na nga gorokasin toonye zama nga m'a zamba ka wi, ni g'a koy kaa, baa ay sargay feema do, zama a ma bu se. 15 Boro kaŋ na nga baaba

wala nga nya kar, haciika i g'a wi no. 16 Boro kaŋ na boro zay ka neera, wala mo i n'a gar a kambe ra, haciika i g'a wi no. 17 Boro kaŋ na nga baaba wala nga nya wow, haciika i g'a wi. 18 Da alboroyaŋ goono ga yanje, afa na afa kar da tondi wala nda kambe kunkuni, amma a mana bu, kala day a soobay ka kani nga daaro boŋ -- 19 d'a ye ka tun ka goobu naan, bora kaŋ n'a kar din, ciiti s'a di, amma kal a ma muraado mursa bana. A ma naŋ mo i m'a saajaw hal a ma te baani. 20 Da boro fo na nga bannya wala nga koŋŋa kar da goobu, d'a ciya a bu mo a kamba ra, haciika i g'a ciiti. 21 Amma d'a te jirbi fo wala ihinka, i s'a ciiti koyne, zama a arzaka no. 22 Da alboroyaŋ goono ga gurjay, hal i na wayboro gundekoy maray, kal a te gunde hasaraw, amma hasarawo me nooya, haciika i g'i ciiti da jukkeyaŋ kaŋ waybora kurnyo ga dake i boŋ. I ga bana mo danga mate kaŋ alkaaley ga ciiti i se. 23 Amma da hasaraw waani fo te, saaya din ni ma fundi bana nda fundi; 24 ma mo bana nda mo; ma hinje bana nda hinje; ma kambe bana nda kambe; ma ce bana nda ce; 25 ma tonyaŋ bana nda tonyaŋ; ma marayyaŋ bana nda marayyaŋ; ma karyaŋ bana nda karyaŋ. 26 Da boro fo na nga bannya wala nga koŋŋa mo kar hal a na mwa kaa, kal a m'a taŋ burcini a mwa banando se. 27 Da mo a na nga bannya wala nga koŋŋa hinje bagu no, a m'a taŋ burcini a hinja banando se. 28 Da yeeji fo na alboro wala wayboro fo nukum hal a bu, haciika i ga yeejo catu nda tondiyaŋ k'a wi. I s'a hamo ŋwa mo, amma yeejo koyo sinda taali. 29 Amma da za doŋ yeejo doona ka nukum, i ci koyo se mo, a man'a haw mo, hala yeejo na alboro wala wayboro fo wi, i ga yeejo catu ka wi. A ga koyo mo wi. 30 D'i na fansa dake a boŋ mo, kal a ma bana haŋ kaŋ me i dake a boŋ, zama a fundo fansayaŋ no. 31 Da ize alboro no a nukum, wala ize way, asariya din boŋ no i ga te a se. 32 Da yeejo na bannya wala koŋŋo nukum, kal a ma bana koyo se nzarfu sekel* waranza, i ma yeejo catu ka wi mo. 33 Da boro fo na guusu fiti, wala da boro fo na guusu fansi no, a man'a daabu, yeeji wala farka fo mo kaŋ a ra, 34 guusukoyo ga bana. A ga nooru no i koyey se, buukwa ga ciya a wane. 35 Da mo boro fo yeeji na boro fo wane maray hal a bu, kal i ma yeeji fundikoono neera ka nooro fay, buukwa mo, i m'a fay ngey game ra. 36 Amma d'i bay za doŋ yeeji kaŋ ga nukum no, a koyo man'a haw mo, haciika kal a ma yeeji fo bana, buukwa mo ga ciya a wane.

22

1 Da boro na yeeji wala feeji zay ka wi, wala mo a n'a neera no, kal a ma bana yeeji gu afa banando se, feeji mo, itaaci no afa banando se. 2 D'i na zay di, a go zaytara gaa, i n'a kar kal a bu, a kuro sinda alhakku. 3 Amma da wayna fun a gaa, a kuro gonda alhakku. Kal a ma bana. D'a sinda hay kulu mo, kal i m'a neera a zaytara se. 4 D'i na haya kaŋ a zay din gar a kambe ra da fundi, da yeeji no, wala farkay, wala feeji, kal a m'a bana sorro hinka. 5 Da boro fo na fari wala reyzin* kali zamba, a na nga alman taŋ hal a kuru boro fo fari ra, kal a ma bana nga faro wala nga reyzin kalo albarka ra haŋ kaŋ ga boori ka bisa i kulu. 6 Da danji koma ka di karjiyaŋ ra, hal a to sinjiri gaa, wala jeeni kaŋ go nya gaa, wala a na fari ŋwa mo, bora kaŋ na danjo daŋ din, daahir a g'a bana. 7 Da boro fo na nooru wala jinay kaŋ a ga gaay talfi nga gorokasino gaa, a binde i n'a zay bora din fuwo ra, d'i na zayo di, a m'a bana sorro hinka. 8 Amma d'i mana zayo di, i ma kande fu koyo alkaaley jine, i ma guna ka di hal a mana nga kamba daŋ nga gorokasino jinayo gaa. 9 Amaana ŋwaari kulu dumi se, da yeeji no, wala farkay, wala feeji wala bankaaray no, wala hay fo kulu kaŋ daray, kaŋ boro fo ga ne nga wane no, i ga kande i boro hinka kulu sanno alkaaley jine. Bora kaŋ boŋ alkaaley ga taalo dake din ga bana nga gorokasino se sorro hinka. 10 Da boro fo talfi nga gorokasino gaa farkay wala yeeji wala feeji wala alman kulu kaŋ dumi no, a m'a gaay se, nga no, a bu, wala a maray, wala i n'a gaaray, boro kulu mana di a mo -- 11 waato din gaa no i g'i boro hinka daŋ i ma ze da Rabbi hal a mana nga kambe daŋ nga gorokasino arzaka gaa. Haro koyo g'a zeyaŋo ta, a s'a bana mo. 12 Da mo i n'a zay a gaa no, a ga bana koyo se. 13 Amma da hay fo no k'a tooru-tooru, a ma kande toorimo seeda se. A si haya kaŋ i tooru din bana. 14 Da boro na alman hi nga gorokasin gaa, d'a maray, wala mo a bu, koyo si a banda, daahir bora ga bana koyo se. 15 Amma da koyo go almano banda, a s'a bana. Da sufuray hari mo no, a ga kay nga sufuray nooro me. 16 Da boro fo na wandiyo kaŋ i mana di boro fo se hiila ka kani nd'a, daahir no a g'a hiijay nooro bana, wandiya ma ciya a wande mo. 17 Da wandiya baabo wangu k'a hiijandi a se mo, kulu nda yaadin a ga hiijay nooro bana sanda mate kaŋ cine i ga bana wandiyo se. 18 Ni ma si naŋ wayboro ziima ma funa. 19 Boro kulu kaŋ ga kani nda alman mo, daahir i g'a koy wi. 20 Boro kaŋ ga sargay salle de-koy fo se, kaŋ manti Rabbi hinne no, i m'a koy halaci soosay. 21 Ni ma si yaw taabandi, ni ma s'a

kankam mo, zama araŋ mo na yawtaray te Misira laabo ra. 22 Ni ma si wayboro kaŋ kurnye bu, wala alatuumi taabandi. 23 Da ni n'i kankam baa kayna hal i hẽ ay gaa mo, mate kulu kaŋ no, haciika ay ga maa i hẽeno. 24 Ay futa mo ga tun sanda danji, ay g'araŋ wi da takuba. Araŋ wandey mo ga ciya kurnye si, araŋ izey mo ga ciya alatuumiyaŋ. 25 Da ni na nooru garaw daŋ ay borey ra talka kaŋ go ni banda gaa, ni ma si ciya a se danga garaw-gar-hãako, ni ma si nooru nda riiba daŋ a gaa mo. 26 Da ni na taafe ta ni gorokasin gaa tolme, sikka si kala ni m'a yeti a se hala wayna ga kaŋ, 27 zama woodin hinne no ga ti a daabuyaŋ haro. A gaa-kuuro bankaara nooya, ifo ra no a ga jirbi? A ga ciya mo, saaya kaŋ a hẽ ay gaa, ay ga maa, zama ay ya gomnikoy no. 28 Ni ma si Irikoy wow. Ni ma si ni jama jine bora laali. 29 Ni ma si naŋ ni fari albarka nooyaŋ ma gay wiyaŋo zaaro ra, da ni reyzin* izey hari jina. Ni ize alboro hay-jine kulu mo, ni g'ay no nd'a. 30 Yaadin mo no ni ga te da ni hawey da ni feejey. Jirbi iyye no a ga goro nga nyaŋo banda, jirbi ahakkanta hane mo ni m'a no ay se. 31 Araŋ ga goro boro hananteyaŋ ay se. Woodin se no araŋ ma si ham kulu kaŋ ganji ham tooru-tooru ŋwa, araŋ g'a furu no hansey se.

23

1 Ni ma si tangari baaru sambu ka dede. Ni ma si me haw da boro laalo hala ni ma ciya seedako kaŋ ga zamba. 2 Ni ma si jama gana goy laalo teeyaŋ se. Ma si seeda no mo ciiti ra ka kamba jama ganayaŋ se ka asariya* siirandi. 3 Ni ma si rongome talka se d'i kand'a kalima. 4 Da ni gar ni ibare yeeji wala a farka te boŋdaray, daahir kala ni ma kond'a a se. 5 Da ni di ni ibare farka go ga kani nga jarawo cire, ni goono ga miila mo ni ma wangu k'a gaa, daahir kala ni m'a gaa ka zumandi. 6 Ni ma si ciiti siirandi ni talka se saaya kaŋ a kande nga kalima. 7 Ma mooru tangari sanni. Ma si boro kaŋ sinda taali wala adilante* wi mo, zama ay si boro laalo adilandi* bo. 8 Ni ma si me-daabu ta mo, zama me-daabu ga boro kaŋ ga di din ciya danaw, a ga adilantey sanney barmay mo. 9 Ni ma si yaw gurzugandi, zama araŋ ga yawtaray daa bay, za kaŋ araŋ mo na yawtaray te Misira laabo ra. 10 Jiiri iddu no ni ga ni laabo duma, ni m'a fari albarka margu mo. 11 Amma jiiri iyyanta ra ni ga naŋ a ma fulanzam, ni ma s'a duma. Ni borey ra alfukaarey ga ŋwa a jarawo gaa. Haŋ kaŋ cindi mo, ganji hamey ma ŋwa. Yaadin no ni ga te da ni reyzin* kalo da ni zeytun* nyaŋey mo. 12 Jirbi iddu no ni ga goy. Zaari iyyanta ni ga fulanzam, zama ni yeejo da ni farka ma du fulanzamay, ni koŋŋa izey da yaw mo ma du fulanzamay. 13 Haŋ kaŋ ay ci araŋ se kulu, araŋ m'a haggoy. Araŋ ma si de-koy fooyaŋ maa ce, i ma si maa r'ey ni me ra mo. 14 Jiiro ra sorro hinza no ni ga sududuyaŋ batu haggoy ay se. 15 Buuru kaŋ sinda dalbu sududuyaŋ bato, ni ga haggoy d'a. Jirbi iyye no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi* nd'a, alwaato kaŋ ay daŋ ni se handu sintina ra, zama a ra no ni fun Misira. Boro kulu ma si bangay ay jine mo kambe koonu. 16 Woodin banda, heemar sududuyaŋ bato, ni fari dumi izey kaŋ ni duma fari boŋ-jina. Da mo wiyaŋ banda sududuyaŋ bato jiiro bananta wano, saaya kaŋ ni na ni fari dumi izey kulu wi ka jisi. 17 Sorro hinza din jiiro ra no ni alborey kulu ma kaa Rabbi Irikoy jine. 18 Ni ma si ay sarga kuro salle nda buuru dalbukoy a banda. I ma si naŋ mo ay sarga maano ma kani kala susuba. 19 Ni laabo wane boŋ-jina, sintinay wano, ni ga kand'a Rabbi ni Irikoyo windo ra. Ni ma si hincin ize hina mo nga nyaŋo wa ra. 20 Guna, ay ga malayka donton ni jine kaŋ ga ni haggoy fonda ra, a ma konda nin nango kaŋ ay soola. 21 Araŋ ma laakal d'a, araŋ ma hanga jeeri a sanno se, araŋ ma si wang'a se mo, zama a si araŋ hartayaŋey yaafa bo, zama ay maa go a ra. 22 Amma da day ni na hanga jeeri a sanney kulu se, ni maa hay kulu kaŋ ay ci, kal ay ma ciya ibare ni ibarey se, yanjekaari mo ni yanjekaarey se. 23 Zama ay malayka ga furo ni jine ka konda nin hala Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Kanaanancey, da Hibancey, da Yebusancey do, ay g'i tuusu mo. 24 Ni ma si sombu i de-koyey se, ni ma si may i se, ni ma si i teerey dondon mo, amma ni ma si jaŋ k'i halaci pat! Ma si jaŋ k'i toorey bagu-bagu mo. 25 Araŋ ma may Rabbi araŋ Irikoyo se. Nga mo ga ni ŋwaaro da ni haro albarkandi, ay ma doori sombu ka kaa ni gaa mo. 26 Gunda hasaraw koy si te, waygunu si te ni laabo ra. Ay ga ni jirbey kubandi ni se mo. 27 Ay g'ay humburkuma samba ni jine, ay ma dumi cindey kulu laakaley tunandi, ngey kaŋ yaŋ do ni goono ga koy. Ay ma naŋ ni ibarey ma banda bare ni se. 28 Ay ga cebeeri-hawlandi zugula samba ni jine, kaŋ yaŋ ga Hibancey da Kanaanancey da Hittancey gaaray ni jine. 29 Ay si i gaaray ni jine mo jiiri folloŋ ra bo, zama laabo ma si goro koonu, ganji hamey mo ma baa ka bisa nin gaabi. 30 Kayna-kayna no ay g'i gaaray ni jine, hala waati kaŋ ni ga tonton ka laabo tubu. 31 Ay ga ni hirro daŋ za Teeku Cira gaa kala Filistancey teeko gaa, za saaji beero gaa

mo kala isa me gaa, zama ay ga laabo borey daŋ ni kamba ra. Ni g'i gaaray mo ni jine. 32 Ni ma si sappe nd'ey wala nd'i toorey. 33 I ma si goro ni laabo ra, zama i ma si ni daŋ ni ma zunubi te ay se. Zama da ni may i de-koyey se, daahir a ga ciya ni se hirrimi.
24
1 A ne Musa se: «Ma kaaru ka kaa Rabbi do, nin da Haruna da Nadab da Abihu nda Israyla arkusu wayye. Araŋ ma sududu za nangu mooro. 2 Musa hinne no ga kaa Rabbi jarga, amma ngey wo ma si maan bo. Borey ma si kaaru a banda mo.» 3 Kala Musa kaa ka Rabbi sanney d'a asariyey* kulu ci jama se. Borey kulu binde tu me folloŋ ka ne: «Sanney kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'i te.» 4 Musa mo na Rabbi sanno kulu hantum. A tun mo susuba za nda hinay. A na sargay feema cina tondo cire nda tondi way cindi hinka, Israyla kunda way cindi hinka me. 5 A na Israyla izey ra sahãkooniyaŋ donton, i ma koy ka sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se, i ma yeejiyaŋ dumbu mo k'i salle saabuyaŋ sargay Rabbi se. 6 Musa mo na kuro jara sambu ka daŋ gaasuyaŋ ra, jara mo, a n'a say-say feema gaa. 7 A na sappa tira sambu ka caw borey hangey ra, ngey mo ne: «Hay kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'a te, iri g'a gana mo.» 8 Musa na kuro sambu koyne. A n'a say-say borey gaa ka ne: «Guna, sappa kaŋ Rabbi te d'araŋ, a kuro neeya, sanney wo kulu boŋ.» 9 Musa binde, nga nda Haruna nda Nadab da Abihu nda Israyla arkusey wayya kaaru. 10 I di Israyla Irikoyo. A cey cire mo ga hima safir* tondi dabe kaŋ i yuttandi, danga beene bumbo a nyaaleyaŋo se. 11 Rabbi mana kambe dake Israyla izey arkusey gaa, amma i di Irikoy. I ŋwa, i haŋ mo. 12 Rabbi ne Musa se: «Ma kaaru ka kaa ay do tondo ra ka goro noodin. Ay mo ga ni no tondi walhãyaŋ da asariya nda ganayaŋ sanney kaŋ yaŋ ay hantum zama ni ma jama dondonandi nd'a.» 13 Musa binde tun, nga nda nga zanka Yasuwa. Musa kaaru mo Irikoy tondo boŋ. 14 A ne arkusey mo se: «W'iri batu neewo, hal iri ga ye ka kaa araŋ do. Guna, Haruna nda Hur go araŋ banda. Boro kulu kaŋ gonda kalima hari ma kaa i do.» 15 Musa kaaru ka koy tondo boŋ, buro mo go ga tondo daabu. 16 Rabbi darza goro Sinayi tondo boŋ, buro mo go g'a daabu jirbi iddu. Zaari iyyanta mo Rabbi na Musa ce, jinda fun buro ra. 17 Rabbi darza bangayyaŋo ga hima danji kaŋ ga di tondo yolla gaa, Israyla izey go ga di a. 18 Musa mo furo buro bindo ra ka kaaru tondo boŋ. Musa te cin waytaaci nda zaari waytaaci tondo boŋ mo.
25
1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma nooyaŋ ta ka kande ay se. Ni m'ay nooyaŋo ta mo boro fo kulu kambe ra kaŋ bina n'a no. 3 Nooyaŋ kaŋ araŋ ga ta i gaa neeya: wura, da nzarfu, da guuru-say, 4 da silli suudi da suniya nda iciray, da lin* baano taafeyaŋ mo, da hincin hamni taafeyaŋ, 5 da feeji kuuru kaŋ i cirandi, da hari-ra-hansi kuuruyaŋ, da jitti bundu, 6 da ji mo fitilla kaariyaŋ se, da yaazey tuusuyaŋ jiyo se, da dugu mo haw kaano se. 7 Wa kande oniks* tondiyaŋ, da tondi waani-waani efod* kwaayo se, da gande daabiro mo se. 8 I ma nangoray hanante te ay se, zama ay ma goro i game ra. 9 Deedando kaŋ ay ga cabe ni se kulu, Irikoy nangora deedando d'a jinayey kulu, yaadin no araŋ g'i te d'a. 10 I ma sundurko te da jitti bundu kaŋ salleyaŋo ga to kambe kar hinka nda jare, a tafayyaŋo kambe kar fo da jare, a kuuyaŋo mo kambe kar fo da jare. 11 I m'a daabu nda wura hanno, ni m'a daabu a ra hara d'a banda mo. Ni ma wura bonkunga te a se k'a windi. 12 Ni ma wura korbay taaci soogu a se k'i daŋ a lokoto taaca ra, kambu woone gaa korbay hinka, kambu fa gaa mo korbay hinka. 13 Ni ma jitti bundu goobuyaŋ te mo, k'i daabu nda wura. 14 Ni ma goobey daŋ korbayey funey ra sundurko kambey gaa, sundurko jareyaŋo se. 15 Goobey din mo, i ma goro sundurko korbay funey ra, i ma si i foobu ka kaa i ra. 16 Ni ma seeda kaŋ ay ga ni no mo jisi sundurko ra. 17 Ni ma sasabandiyaŋo do te da wura kaŋ ga hanan, kaŋ salleyaŋo kambe kar hinka nda jare no, a tafayyaŋo mo kambe kar fo da jare no. 18 Ni ma ciiti malayka himandi hinka te da wura, danay goy no ni g'i te d'a, sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. 19 Kala ni ma ciiti malayka himandi fo te ne-haray boŋo gaa, ciiti malayka himandi fo mo ya-haray boŋo gaa. Ciiti malayka himandey mo ma fun sasabandiyaŋo do a boŋ hinka gaa. 20 Ciiti malayka himandey mo ga ngey fatey salle beene ka sasabandiyaŋo do daabu nda ngey fatey. I moydumey ga care guna. Ciiti malayka himandey moydumey ma sasabandiyaŋo do haray guna. 21 Ni ma sasabandiyaŋo do dake sundurko boŋ. Seeda kaŋ ay ga ni no mo, ni m'a jisi sundurko ra. 22 Noodin no ay ga kubay da nin, sasabandiyaŋo do se beene, ciiti malayka himandi hinka game ra kaŋ yaŋ go seeda daŋyaŋ sundurko boŋ, ay ga salaŋ ni se hay kulu boŋ kaŋ ay ga ni lordi* nd'a Israyla izey se. 23 Ni ma taabal te mo da jitti bundu, kaŋ salleyaŋo kambe kar hinka no, a tafayyaŋo kambe kar fo, a kayyaŋo

mo kambe kar fo da jare no. 24 Ni m'a daabu nda wura hanno ka wura bonkunga te a se k'a windi. 25 Ni m'a windi mo da me-jabu kaŋ tafayyaŋo kambe faata fo cine no. Ni ma bonkunga te a se da wura k'a windi. 26 Ni ma wura korbay taaci te a se ka korbayey daŋ lokoto taaca din ra kaŋ yaŋ go a kanje taaca gaa. 27 Me-jabo jarga no korbayey ga bara, goobey nangey taablo jareyaŋ se. 28 Ni ma jitti bundu goobuyaŋ te k'i daabu nda wura taablo jareyaŋo se. 29 Ni m'a taasey, d'a kawrey, d'a haŋ gaasey d'a kusey te da wura hanno, wo kaŋ yaŋ i ga sooguyaŋ sargay te d'ey. 30 Ni ma jisiyaŋ buuru dake taablo boŋ ay jine waati kulu. 31 Ni ma fitilla suntulo mo te da wura zalla. Danay goy no i ga fitilla suntulo te d'a, danga a daba, d'a jinda, d'a boosi me wiyantey, d'a boosi gunguney, d'a boosi me feerantey -- i kulu marganta ni m'a te danay fo. 32 Kambe iddu no ga salle a jinda gaa, kambe hinza fitilla suntulo kuray woone gaa, ihinza mo fitilla suntulo ya-haray kura gaa. 33 I ga te boosi me wiyante hinza dananteyaŋ danga amand* tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey kambe fo gaa. Ma te boosi me wiyante hinza koyne dananteyaŋ danga amand tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey kambe fa gaa. Yaadin no kambe iddo kulu gaa kaŋ yaŋ ga salle fitilla suntulo gaa. 34 Fitilla suntulo gaa mo i ma te boosi me wiyante danante taaci, danga amand tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey. 35 A ma bara boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo mo a kambe hinka cire koyne, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire koyne, ngey kambe iddo se kaŋ yaŋ ga salle fitilla suntulo gaa. 36 I boosi gunguney d'i kambey, danay fo no ni g'i te d'a, wura zalla wane. 37 Ni m'a fitilla iyye te. I m'a fitilley diyandi zama i ma te kaari a jine. 38 Ni m'a kambo d'a ziibi kuyaŋ taasey mo te da wura zalla. 39 I ma fitilla te, nga nda nga goy jinayey kulu, da wura zalla, kilo waytaaci cindi gu cine tiŋay. 40 Ma laakal mo k'i te i deedando boŋ kaŋ ay cabe ni se tondo ra.»

26

1 «Ni ma Irikoy nangora te mo da taafe way, lin* baano wane yaŋ kaŋ gonda silli suudi nda suniya nda iciray, taalamante nda ciiti malayka himandiyaŋ, gonitaray goy no ni g'i te d'a. 2 A taafe fo kulu salleyaŋo ma to kambe kar waranka cindi ahakku, taafe kulu tafayyaŋo ma to kambe kar taaci. Taafey kulu neesiji fo no. 3 Ni ma taafe gu margu k'i haw care gaa, igu fa mo, i m'i margu ka haw care gaa. 4 Ni ma niiney te, suudi wane yaŋ, taafe fa kambo caso marguyaŋo do. Yaadin mo no ni ga te taafa kaŋ go jina din caso ra, hawyaŋ hinkanta do. 5 Niine waygu no ni ga te taafe fo gaa. Ni ma te niine waygu koyne taafa kaŋ ga margu nd'a meyo gaa, i niiney ma care guna. 6 Ni ma kanjar'ize waygu te da wura. Ni ma taafey haw care gaa da kanjar'izey, Irikoy nangora ma te afo. 7 Ni ma taafeyaŋ te hukumo se da hincin hamni ka Irikoy nangora daabu. Taafe way cindi fo no ni ga te. 8 Taafe fo kulu salleyaŋo, kambe kar waranza no. Taafe fo kulu tafayyaŋo mo kambe kar taaci no. Taafe way cindi fa din neesiyaŋo ma ciya afo. 9 Ni ma taafe guwa margu ka haw care gaa, ni ma taafe iddo mo margu ka haw care gaa. Ni ma taafe iddo wane iddanta taabu hukumo meyo boŋ beene. 10 Ni ma niine waygu te taafa kambo gaa, sintinay wano kaŋ i dabu. Ni ma niine waygu te koyne taafa kaŋ go jine din dabuyaŋ hinkanta wano kambo gaa. 11 Ni ma kanjar'ize waygu te da guuru-say. Ni ma kanjar'izey daŋ niiney ra ka hukumo margu zama a ma te afolloŋ. 12 Hukumo taafe cindo kaŋ goono ga sooli, danga taafe jara kaŋ to ka cindi, kal a ma sooli Irikoy nangora banda haray. 13 Kambe kar fo ne-haray, kambe kar fo ya-haray mo, wo kaŋ to ka cindi hukumo taafa salleyaŋo ra, kal i ma sooli Irikoy nangora kambey gaa, ne-haray da ya-haray, zama i m'a daabu. 14 Ni ma hukumo daabirji fo te da feeji kuuruyaŋ kaŋ i cirandi, da daabirji fo mo kaŋ i te da hari-ra-hansi kuuru k'a daabu beene. 15 Ni ma kataakuyaŋ te Irikoy nangora se da jitti bundu, i ma kay beene. 16 Kataaku fo kulu kuuyaŋo ma to kambe kar way. Kataaku fo kulu tafayyaŋo mo, kambe kar fo da jare no. 17 Kataaku kulu ma bara nda kaaji hinka, i ma margu care gaa. Yaadin no ni ga te Irikoy nangora kataakey kulu gaa. 18 Ni ma kataakey din te Irikoy nangora se, kataaku waranka a dandi kamba haray. 19 Ni ma daba waytaaci te mo da nzarfu, kataaku waranka din cire: kataaku fo cire daba hinka a kaaji hinka se, kataaku fo cire mo, daba hinka a kaaji hinka se. 20 Irikoy nangora kambu hinkanta se, azawa kambe hara mo, ma kataaku waranka te, 21 da ngey nzarfu daba waytaaca, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka koyne kataaku fo cire. 22 Irikoy nangora wayna kaŋay hara, ni ma kataaku iddu te a se. 23 Ni ma kataaku hinka fo te Irikoy nangora jina haray lokotey se. 24 Kataaku hinka din ga margu care gaa za ganda, i ga goro margante mo kala boŋo gaa da korbay folloŋ. Yaadin mo no a ga ciya ihinka kulu se, lokoto hinka din ra. 25 I ma te kataaku

ahakku mo, da ngey nzarfu dabey, daba way cindi iddu, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka mo kataaku fo cire. 26 Ni ma jitti bundu-gaaru gu te kataakey se kaŋ yaŋ go Irikoy nangora kambu fo gaa. 27 Ma te bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora kambu fa kataakey se, da bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora kataakey kaŋ yaŋ go jina haray mo se, wayna kaŋay haray. 28 Ma bindo ra bundu-gaaro te mo kataakey bindo se, a ma tun me fo gaa kala me fa gaa. 29 Ni ma kataakey daabu nda wura, ma korbayyaŋ te da wura, zama i ma ciya bundu-gaarey sarkuyaŋey do. Ni ma bundu-gaarey mo daabu nda wura. 30 Ni ma Irikoy nangora sinji nga deedando kaŋ i cabe ni se tondo ra din boŋ. 31 Ni ma kosaray taafe te mo da silli suudi nda suniya nda iciray, da lin baano taafe ka ciiti malayka himandiyaŋ daŋ a gaa da gonitaray goy. 32 Ni m'a sarku jitti bundu bonjare taaci gaa, daabante nda wura. I m'i gotey te da wura. I m'i sinji ganda daba taaci ra kaŋ i te da nzarfu. 33 Ni ma kosaray taafa sarku kanjar'izey gaa i cire haray, ni ma seeda daŋyaŋ sundurko jisi noodin, kosaray taafa banda. Kosaray taafa din mo ga fay araŋ se nangu hanna da nango kaŋ ga hanan gumo game ra. 34 Ni ma sasabandiyaŋo do mo dake seeda daŋyaŋ sundurko boŋ, nango kaŋ ga hanan gumo din ra. 35 Ni ma taablo daŋ kosaray taafa se taray haray. Fitilla suntulo mo ma bara taablo tanjay nangu hanna kuray fa gaa Irikoy nangora se dandi kamba haray. Ni ma taablo jisi a azawa kamba haray. 36 Ni ma daabule fo te hukumo meyo se, taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. 37 Ni ma te daabula se bonjare gu, jitti bundu wane yaŋ, k'i daabu nda wura, i gotey ma ciya wura wane yaŋ. Ni ma daba gu soogu i se ganda, guuru-say wane yaŋ.»

27

1 «Ni ma feema te mo da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar gu no, a tafayyaŋo mo kambe kar gu. Feema mo ma bara nda lokoto taaci, a beene kayyaŋo mo, kambe kar hinza no. 2 Ni ma hilliyaŋ te a lokoto taaca boŋ. A hilley kulu ma ciya danay fo, nga nd'a. M'a daabu nda guuru-say. 3 Ni m'a kambey te mo a booso kuyaŋ se, d'a kuyaŋ harey d'a taasey d'a gotey d'a danji kambey. A jinayey kulu, guuru-say no ni g'i te d'a. 4 Ni ma tandarayaŋ hari te a se da guuru-say. Tandarayaŋ haro boŋ mo ni ma guuru-say korbay taaci te, a lokoto taaca gaa. 5 Ni m'a daŋ me jabo cire kaŋ go ga feema windi, a se ganda, zama taaru himando ma to feema kuuyaŋo jara. 6 Ni ma goobuyaŋ te mo feema se, jitti bundu wane yaŋ k'i daabu nda guuru-say. 7 Ni ma goobey daŋ korbayey ra. Goobey mo ga goro feema kambu hinka gaa, kaŋ i g'a jare nd'a. 8 Ni ma feema te da kataakuyaŋ. A ra haray ma bara koonu. Danga mate kaŋ i cabe ni se tondo boŋ, yaadin no ni g'a te. 9 Ni ma windi te mo Irikoy nangora se. A dandi kamba haray i ga kosaray taafeyaŋ te batama se, lin* baano wane yaŋ, a salleyaŋo kambe kar zangu, kambu fo se. 10 M'a windi bundey mo te waranka, i dabey mo waranka no, i m'i te da guuru-say. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey ma ciya nzarfu wane. 11 Yaadin mo no a azawa kamba haray kosaray taafey, i salleyaŋ kambe kar zangu no, a windi bundey waranka, i dabey mo waranka, guuru-say wane yaŋ. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey nzarfu wane yaŋ no. 12 Batama se wayna kaŋay haray, a tafayyaŋo se i ga kosaray taafeyaŋ te, kambe kar waygu wane, i windi bundey iway no, d'i dabey iway. 13 Batama wayna funay tafayyaŋo, i m'a te kambe kar waygu. 14 Jare fo se kosaray taafeyaŋ ga to kambe kar way cindi gu, windi bundey ihinza no, dabey mo ihinza. 15 Ya-haray kambo se mo i ga kosaray taafeyaŋ te, kambe kar way cindi gu, windi bundey ihinza no, dabey mo ihinza. 16 Windi meyo gaa mo i ga daabule fo te, kambe kar waranka, taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. A windi bundey ma ciya itaaci, a dabey mo itaaci. 17 Windi bundey kulu kaŋ ga batama windi, i ma te i se hawyaŋ hariyaŋ, nzarfu wane yaŋ, i gotey mo nzarfu wane yaŋ, i dabey mo guuru-say wane yaŋ. 18 Batama salleyaŋo ma to kambe kar zangu, a tafayyaŋo mo kambe kar waygu no nangu kulu, a kuuyaŋo beene mo kambe kar gu. Kosaray taafey lin baano wane yaŋ no. Dabey mo ma ciya guuru-say. 19 Irikoy nangora jinayey kulu, a saajawey kulu ra, d'a loley, da batama loley kulu, guuru-say no ni g'i te d'a. 20 Ni ma Israyla izey lordi* ka ne i ma kande ni se zeytun* gabante ji hanno zama fitilla ma du ka di saaya kulu kaari teeyaŋ se. 21 Kubayyaŋ hukumo ra, kosaray taafa kaŋ go seeda jine din banda, Haruna nda nga izey g'a hanse Rabbi jine za wiciri kambu kala susuba. A ga ciya farilla kaŋ ga duumi i zamaney kulu ra Israyla izey se.»

28

1 «Ni ma ni nya-izo Haruna maanandi ni do, d'a ize arey mo a banda, k'i fay Israyla izey game ra, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra, Haruna nda nga izey neeya, Nadab da Abihu nda Eliyezar

da Itamar. 2 Ni ma bankaaray hananteyaŋ te ni beero Haruna se, a darza d'a beera se. 3 Ni ma salaŋ mo bine ra laakalkooney se, borey kaŋ yaŋ ay toonandi nda laakal biya, i ma bankaaray te Haruna se, zama i m'a fay waani, a ma goy ay se alfagataray ra. 4 Bankaarayey kaŋ dumi i ga te mo neeya: gande daabiro da efod* kwaay da kwaay ize da jabba taalamante nda boŋtobay da guddama. I ma bankaaray hananteyaŋ te mo ni beero Haruna nda nga izey se, zama a ma goy ay se alfagataray ra. 5 I m'i ta da wura silli nda suudi nda suniya nda iciray, lin* baano taafeyaŋ gaa. 6 I ma efod kwaayo te mo da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa, gonitaray goy. 7 I ma te a gaa jase boŋ hinka kaŋ ga me hinka margu ka haw care gaa. 8 Guddama kaŋ go efod kwaayo gaa mo, ikulu kaymi goy fo. I m'i te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. 9 Ni ma oniks* tondi hinka mo sambu ka Israyla izey maayey hantum i gaa. 10 I ma maa iddu hantum tondi fo gaa. Maa iddo kaŋ cindi mo, m'i hantum tondi fa gaa, i hayyaŋey boŋ. 11 Tondi gaa hantumko goy no i g'a te d'a, danga kawaatimi hantumyaŋ no. Ni ma tondi hinka din hantum da Israyla izey maayey, k'i daŋ wura taalamante jisiyaŋ nango ra. 12 Ni ma tondi hinka din dake efod kwaayo jase boŋey boŋ, fonguyaŋ tondiyaŋ no Israyla izey se. Haruna g'i maayey jare nga jasey gaa Rabbi jine, fonguyaŋ hari no. 13 Ni ma jisiyaŋ nango te da wura taalamante. 14 Ni ma te sisiri hinka mo, wura zalla wane yaŋ, danga korfayzeyaŋ cine no n'i g'i te d'a, biyanteyaŋ. Ni ma sisiri biyantey din haw jisiyaŋ harey nangey din gaa. 15 Ni ma ciiti gande daabiri te mo nda gonitaray goy, danga efod kwaayo goyo cine. Ni m'a te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray. Lin baano taafe gaa no ni g'a te. 16 A kambey kulu ma saba. I ma taabu care gaa, a salleyaŋo kambe gaaba fo, a tafayyaŋo mo kambe gaaba fo. 17 Ni ma tondi daŋyaŋ do te a gaa tondi sasare taaci. Sasare sintina ra: sardiyus* fo da topaz* fo da karbonkal* fo; 18 sasare hinkanta ra: krisolit* fo da safir* fo da daminti fo; 19 sasare hinzanta ra: opal fo da kalsedoni* fo da amotosto fo; 20 sasare taacanta ra: beril* fo da oniks fo da yaspidi* fo. Tondey din, i g'i jisi ngey wura taalamante jisiyaŋ nangey ra. 21 I ga to iway cindi hinka, Israyla izey maayey boŋ, danga kawaatimi hantumyaŋ cine, i afo kulu nda nga maa, kunda way cindi hinka se. 22 Gande daabiro gaa mo ni ma sisiri biyanteyaŋ te da wura zalla. 23 Gande daabiro gaa mo ni ma korbay hinka te, wura wane yaŋ. Ma korbay hinka din daŋ daabiro kambu hinka gaa beene. 24 Ni ma wura sisiri biyante hinka daŋ korbay hinka din ra, gande daabiro kambu hinka gaa beene. 25 Sisiri biyante hinka din meyo, ni m'i daŋ sarkuyaŋ hari hinka din gaa. Ni m'i daŋ efod kwaayo jase boŋey gaa a jine haray. 26 Ni ma wura korbay hinka te. Ni m'i daŋ gande daabiro kambu hinka meyey gaa, kaŋ go efod kwaayo gaa a ra haray. 27 Ni ma wura korbay hinka te koyne. M'i daŋ efod kwaayo jase boŋ hinka cire jine haray, a marguyaŋo do maanante, efod kwaayo guddama se beene. 28 I ma gande daabiro haw a korbayey gaa k'i margu nda efod kwaayo korbayey da suudi korfo zama gande daabiro ma goro efod kwaayo guddama se beene, zama gande daabiro ma si feeri ka fun efod kwaayo gaa se. 29 Haruna ga Israyla izey maayey jare nga bina boŋ, ciiti gande daabiro ra, saaya kaŋ a ga furo nangu hananta ra. Fonguyaŋ no duumi Rabbi jine. 30 Ni ma Urim* nda Tummin* mo daŋ ciiti gande daabiro ra. I ga goro Haruna bina boŋ saaya kaŋ a ga furo Rabbi jine. Yaadin no Israyla izey ciito go d'a Haruna boŋ, a g'a jare nga bina boŋ duumi. 31 Ni ma kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod kwaayo dake te, a kulu nda fatala suudi. 32 I ga jinda te kurkutu a bindo ra, kaymi goy wane. I g'a kay ka windi danga wongu kwaay cine, zama a ma si kortu se. 33 Ni ma garenad* himandiyaŋ te a windanta kulu gaa ganda meyo gaa, suudi nda suniya nda iciray wane yaŋ, hala nda wura lond'izeyaŋ i bindey ra a windanta. 34 Wura lond'ize fo nda garenad fo, wura lond'ize fo nda garenad fo ma bara kwaay izo meyo gaa ganda a windanta. 35 A ga goro Haruna gaahamo gaa goyo teeyaŋ se. I ga maa i yooje mo waati kaŋ a ga furo nangu hananta ra Rabbi jine, d'a fattayaŋ waate mo, zama a ma si bu se. 36 Ni ma walhã te da wura zalla ka hantum a gaa danga kawaatimi hantumyaŋ ya-cine: ‹HANANTE NO RABBI SE.› 37 Ni m'a haw da korfo suudi, a ma goro boŋtoba boŋ, boŋtoba sukuto gaa no a ga goro. 38 A ga goro Haruna sukuto gaa. Haruna mo ga jinay hanantey taaley muraadu sambu, kaŋ yaŋ Israyla izey ga hanandi ngey nooyaŋ hanney kulu ra. A ma goro a sukuto gaa waati kulu, zama i ma ciya gaakuranteyaŋ Rabbi jine. 39 Lin baano no ni ga jabba kay d'a. Ni ma boŋtoba mo te da lin baano fatala. Ni ma guddama taalamante te. 40 Ni ma jabbayaŋ te Haruna izey mo se. Ni ma guddamayaŋ te i se, ni ma fatala fuulayaŋ te i se mo, i darza d'i beera se. 41 Ni g'i daŋ ni beero Haruna nda nga izey kulu gaa, k'i tuusu nda ji, k'i fay waani, k'i kambey toonandi zama i ma goy ay

se alfagataray goyey ra. 42 Ni ma mudunyaŋ te i se, lin baano fatala wane yaŋ, zama i m'i gaa-kooney daabu, i ma to canta gaa kala tanje gaa. 43 I ma goro Haruna nda nga izey gaa i furoyaŋ kulu kubayyaŋ hukumo ra, wala mo saaya kaŋ i ga maan sargay feema do goy teeyaŋ se, nangu hananta ra, zama i ma si taali sambu ka bu se. A ga ciya farilla kaŋ ga duumi a se d'a haamey se mo a banda.»

29

1 «Yaa no ni ga te i se zama i m'i hanandi, i m'ay goyo toonandi alfagataray goyey ra se mo: Ma sambu yeej'ize fo da feeji gaaru hinka kaŋ yaŋ sinda laru, 2 da buuru kaŋ sinda dalbu, da buuru tafay kaŋ sinda dalbu kaŋ i diibi nda ji, da maasa kaŋ sinda dalbu kaŋ i na ji tuusu a gaa. Alkama hamni baano no ni g'i te d'a. 3 Ni m'i daŋ mo cilla fo ra ka kond'ey cilla din ra yeej'izo da gaaru hinka din banda. 4 Ni ma kande Haruna nda nga izey hala kubayyaŋ hukumo me gaa, m'i nyumay da hari. 5 Ni ma bankaarayey mo sambu, ka jabba, da kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod* kwaayo dake, da efod kwaayo, da gande daabiro daŋ Haruna gaa. Ni ma efod kwaayo gonitaray guddama zuwo haw a gaa. 6 Ni ma boŋtoba didiji a se boŋo gaa, ka walhã hananta daŋ a se noodin boŋtoba boŋ. 7 Waato din gaa koyne ni ma tuusuyaŋ ji sambu ka soogu a boŋo boŋ k'a tuusu. 8 Ni ma kande a izey ka jabbey daŋ i gaa. 9 Ni ma guddama zuyaŋ haw Haruna nda nga izey gaa. Ni ma fatala fuulayaŋ daŋ izey gaa. Alfagataray goyey mo ga ciya i wane ka goro i kambey ra, farilla kaŋ ga duumi no. Ni ma Haruna nda nga izey kambey toonandi mo. 10 Ni ma kande yeej'izo kubayyaŋ hukumo jine. Haruna nda nga izey mo ga ngey kambey dake yeej'izo boŋo gaa. 11 Ni ma yeej'izo jinda kaa Rabbi jine, kubayyaŋ hukumo me gaa. 12 Ni ma kaa yeej'izo kuro gaa ka daŋ feema hilley gaa da ni kambayze. Kuro kulu mo, ni m'a mun feema ganda gaa. 13 Ni ma maano kulu kaŋ go ga daabu teeley gaa sambu, da taana kaŋ go ga haame daabu, da dumayze hinka d'i maano kaŋ go i gaa mo. M'i kulu ton feema ra. 14 Amma yeejo hamo d'a kuuro d'a wuro, ni m'i ton da danji gata banda, zunubi se sargay* no. 15 Ni ma feeji gaaru fo sambu. Haruna nda nga izey ga ngey kambey dake gaaro boŋo gaa. 16 Ni ma gaaro jinda kaa. M'a kuro ta ka say-say nangu kulu feema gaa. 17 Ni ma feejo mo dumbu-dumbu, ka gunda ra jinayey da cey nyun da hari, k'i daŋ a dumbarey kulu da boŋo banda. 18 Ni ma feejo sukutumo ton feema boŋ, sargay summaare kaŋ i ga ton no. A hawo ga kaan Rabbi se, sargay no kaŋ i ga te Rabbi se danji ra. 19 Ni ma feeji gaaru fa mo sambu. Haruna nda nga izey mo ga kambe dake gaaro boŋo gaa. 20 Waato din gaa ni ma feeji gaaro jinda kaa. Ma kaa kuro gaa ka daŋ Haruna kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a izey kambe ŋwaari hanga deeney gaa, d'i kambe ŋwaari kambe nyaŋey gaa, d'i kambe ŋwaari ce nyaŋey gaa. Ma kuro say-say mo feema gaa nangu kulu. 21 Ni ma kaa kuro kaŋ go feema boŋ din gaa, da tuusuyaŋ jiyo gaa mo. M'i say-say Haruna nda nga bankaarayey gaa, d'a izey da ngey bankaarayey kulu gaa a banda. Yaadin gaa no a ga ciya hanante, nga nda nga bankaarayey d'a izey da ngey bankaarayey a banda. 22 Ni ma feejo maano mo sambu, d'a sunfa, da maano kaŋ go ga teeley daabu, da taana kaŋ go ga haame daabu, da dumayze hinka, da maano kaŋ go i gaa, da kambe ŋwaari walhã, zama suubanyaŋ feeji gaaru no. 23 Ma sambu buuru kunkuni fo mo da buuru tafay kaŋ i diibi nda ji boŋ fo, da maasa boŋ fo, buuru kaŋ sinda dalbu cilla ra kaŋ go Rabbi jine. 24 Ni m'i kulu daŋ Haruna nda nga izey kambey ra. Ni m'i salle k'i feeni Rabbi jine, zama feeniyaŋ sargay no. 25 Ni m'i ta i kambey ra k'i ton feema ra, sarga kaŋ i ga ton boŋ, a ma ciya haw kaano Rabbi jine; sargay no kaŋ i ga te Rabbi se danji ra. 26 Ni ma Haruna suubanyaŋ feeji gaaro ganda sambu ka feeni, zama ni ma feeniyaŋ sargay te d'a Rabbi jine, a ga ciya mo ni baa. 27 Ni ma feeniyaŋ sargay ganda ciya hari hanno, nga nda beene sambuyaŋ sargay walhã mo, kaŋ i ga sambu beene din, kaŋ i kaa suubanyaŋ feeji gaaro gaa, sanda Haruna nda nga izey wano no. 28 A ga ciya Haruna nda nga izey baa, kaŋ Israyla izey ga no i se, farilla kaŋ ga duumi boŋ. Sambu beene yaŋ sargay no. A ga ciya sambu beene yaŋ sargay Israyla izey do i saabuyaŋ sargayey ra, danga i sambu beene yaŋ sargayey no Rabbi se. 29 Haruna bankaaray hanantey mo ga ciya a izey wane yaŋ a banda, zama i ma tuusuyaŋ te i se i ra, i ma suubanyaŋ te i se mo i ra. 30 Jirbi iyye no a izo kaŋ ga te alfaga a gurbo ra g'i daŋ saaya kaŋ a ga ba ka furo kubayyaŋ hukumo ra goy teeyaŋ se nangu hananta ra. 31 Ni ma suubanyaŋ feeji gaaro hamo sambu ka hina nangu hanno fo ra. 32 Haruna nda nga izey ga feejo hamo ŋwa da buuro kaŋ go cilla ra kubayyaŋ hukumo me gaa. 33 I ga hayey kaŋ i na sasabandiyaŋ te d'a ŋwa, zama i m'i fay waani. I m'i hanandi mo, amma boro waani fo si ŋwa i gaa, zama hananteyaŋ no. 34 Da hay fo cindi mo

suubanyaŋ hamo ra wala buuro ra kala susuba, kal i ma cindo ton da danji. I s'a ŋwa bo, zama hanante no. 35 Yaadin no ni ga te Haruna nda nga izey se, hay kulu kaŋ ra ay ga ni lordi* boŋ. Jirbi iyye no ni ma hanandiyaŋ te i se. 36 Zaari kulu ni ma yeej'ize fo salle zunubi se sargay sasabandiyaŋ se. Ni ma sargay feema mo hanandi saaya kaŋ ni ga sasabandiyaŋ te a se. Ni ma nga mo tuusu nda ji, k'a hanandi. 37 Jirbi iyye no ni ma sasabandiyaŋ te feema se k'a hanandi. Feema mo ga ciya hari hanno gumo. Haŋ kaŋ lamba feema gaa mo ga ciya hanante. 38 Woone yaŋ no ga ti hayey kaŋ ni ga salle feema boŋ: feeji ize hinka, jiiri fo izeyaŋ, zaari kulu duumi. 39 Ni ma feeji ize fo salle susubay, afo mo ni m'a salle wiciri kambu. 40 Feeji ize fa banda mo ni ma hamni baano muudu taaci salle da zeytun* gabante ji butal fo da jare, k'i kaasum care banda, da duvan* mo butal fo da jare kaŋ ga te haŋyaŋ sargay. 41 Feej'ize fa mo ni m'a salle wiciri kambu. A hamni sarga da haŋyaŋ sarga ma saba nda susuba wano, a ma te haw kaano; sargay no kaŋ i ga te danji ra Rabbi jine. 42 Guna, woodin ga ti duumi sargay kaŋ i ga ton araŋ zamaney ra, kubayyaŋ hukumo me gaa Rabbi jine, nango kaŋ ay ga kubay d'araŋ zama ay ma salaŋ ni se noodin. 43 Ay ga kubay da Israyla izey mo noodin, ay darza ga hukumo hanandi mo. 44 Ay ga kubayyaŋ hukumo da sargay feema hanandi. Haruna nda nga izey mo, ay g'i hanandi, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra. 45 Ay ga goro Israyla izey game ra mo, ay ma ciya i se Irikoy. 46 Ngey mo ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i fattandi Misira laabo ra zama ay ma goro i game ra. Ay no ga ti Rabbi i Irikoyo.»

30

1 «Ni ma feema fo te koyne zama i ma dugu ton a boŋ. Jitti bundu no ni g'a te d'a. 2 A salleyaŋo kambe kar fo no, a tafayyaŋo mo kambe kar fo no, kambey kulu ga saba. A kayyaŋo mo kambe kar hinka no, nga nd'a hilley ga ciya jabuyaŋ fo. 3 Ni m'a daabu mo da wura zalla, a boŋo d'a casey windanta d'a hilley. Ni ma bonkunga te a se da wura a beene windanta. 4 Ni ma wura korbay hinka te a se mo a bonkunga cire a jabu hinka gaa. Ni m'i daŋ a casu hinka gaa, ngey no ga ciya goobey daŋyaŋ do a jareyaŋo se. 5 Ni ma goobey din te da jitti bundu k'i daabu nda wura. 6 Ni ma feema jisi kosaray taafa se jine. Seeda daŋyaŋ sundurko go kosaray taafa din se banda, naŋ kaŋ sasabandiyaŋo do go seeda boŋ, nango kaŋ ay ga kubay da nin. 7 Haruna mo ga dugu haw kaano ton a boŋ susubay kulu. Saaya kaŋ a ga fitilley hanse no a g'a ton. 8 A ga dugu ton mo wiciri kambu kulu, saaya kaŋ Haruna ga fitilley diyandi. Yaadin no a ga bara duumi Rabbi jine, araŋ zamaney kulu ra. 9 Araŋ ma si dugu waani fo salle a boŋ, wala sargay kaŋ i ga ton, wala ŋwaari sargay. Ni ma si haŋyaŋ sargay soogu a boŋ mo. 10 Haruna no ga sasabandiyaŋ te a hilley boŋ sorro folloŋ jiiri kulu ra. A g'a te da zunubi se sarga kuro, sasabandiyaŋ wano. A ga sasabandiyaŋ te d'a a se sorro folloŋ jiiri ra, araŋ zamaney kulu ra. Hari hanno no Rabbi se gumo-gumo.» 11 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 12 «Waati kaŋ ni ga Israyla izey baayaŋo kabu a lasaabuyaŋ se, saaya din alboro kulu ga nga fundo fansayaŋo no Rabbi se, waati kaŋ ni g'i kabu, zama balaaw ma si te i game ra saaya kaŋ ni g'i kabu. 13 Haŋ kaŋ i ga no neeya: boro fo kulu, waati kaŋ a ga bisa ka koy borey kaŋ i jin ka kabu do, a ma sekel* jare no, nangu hananta sekelo misa boŋ, (sekel fo mo gonda gera waranka). Sekel jare no i ga no sargay Rabbi se. 14 I boro fo kulu kaŋ i kabu lasaabuyaŋo ra, za jiiri waranka izey ka koy beene, a ga sargay no Rabbi se. 15 Arzakantey si dake, talka mo si gaze sekel jara gaa, saaya kaŋ i ga Rabbi sarga no araŋ fundey sasabandiyaŋ se. 16 Ni ma sasabandiyaŋ nzarfey ta Israyla izey gaa k'i jisi kubayyaŋ hukumo goyo se, zama i ma ciya fonguyaŋ hari Israyla izey se Rabbi jine, sasabandiyaŋ hari no araŋ fundey se.» 17 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 18 «Ni ma taasa te nyumayyaŋ se da guuru-say, a daba mo guuru-say no. Ni m'a daŋ kubayyaŋ hukumo da sargay* feema game ra ka hari daŋ a ra. 19 Haruna nda nga izey ga ngey kambey da nga cey nyun a ra. 20 Saaya kaŋ i ga furo kubayyaŋ hukumo ra, kal i m'i nyun da hari, zama i ma si bu se. Wala mo waati kaŋ i ga maan sargay feema do goy teeyaŋ se zama ngey ma sargay ton kaŋ i ga te danji ra Rabbi se, 21 i ma ngey kambey da ngey cey nyun yaadin zama i ma si bu se. A ga ciya i se mo hin sanni hal abada, danga Haruna nda nga izey se i zamaney ra.» 22 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 23 «Kala ni ma turaare hanno jinay sambu, sanda zaawul kaŋ tiŋa ga to sekel zangu gu, da dugu kaano a jare fa, sanda sekel zangu hinka nda waygu nooya, da karra kaŋ haw ga kaan zangu hinka nda waygu, 24 kassa mo zangu gu wane, nangu hananta sekelo misa boŋ, da zeytun* ji butal iddu. 25 Ni ma tuusuyaŋ ji hanante te d'ey, turaare diibante, ji teeyaŋ goy wane, gonitaray boŋ. A ga goro

tuusuyaŋ ji hanante, waani. 26 Nga mo no ni ga kubayyaŋ hukumo tuusu nd'a, da seeda daŋyaŋ sundurko, 27 da taablo d'a jinayey kulu, da fitilla suntulo d'a kusey, da dugu tonyaŋ feema, 28 da sargay kaŋ i ga ton feema d'a jinay kulu a banda, da nyumayyaŋ taasa d'a daba. 29 Ni m'i ciya hananteyaŋ, zama i ma goro hari hannoyaŋ kaŋ ga bisa hay kulu. Haŋ kaŋ n'i ham kulu ga ciya hanante mo. 30 Ni ma Haruna nda nga izey mo tuusu k'i fay waani zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra. 31 Ni ma salaŋ Israyla izey se koyne ka ne: Woone ga ciya tuusuyaŋ ji hanante ay se araŋ zamaney kulu ra. 32 Ni ma s'a soogu boro fo gaaham gaa, ni ma s'a cine fo te mo a diibiyaŋo boŋ, zama a ga hanan. A ga ciya araŋ se hari hanno. 33 Boro kulu kaŋ n'a cine diibi, wala boro kulu kaŋ n'a daŋ yaw gaa, i g'a koy kaa nga borey game ra.» 34 Rabbi ne Musa se koyne: «Kala ni ma yaaziyaŋ sambu, ngey neeya: stakte da camsa kaanikoy da galbano* kaŋ yaŋ haw ga kaan, da lubban* hanno, kaŋ i kulu tiŋay fo. 35 Ngey mo no ni ga dugu te d'ey. Dugu haw kaano no kaŋ go waani, haw kaano teeyaŋ goy wane boŋ, kaŋ i diibi nda ciiri. Ihanno no, hanante mo no Irikoy se. 36 Ni ma kaa a ra ka tutubu hal a ma te hamni, ka jisi kubayyaŋ hukumo ra seeda jine, nango kaŋ ay ga kubay da nin. A ga ciya ni se hari hanno kaŋ bisa i kulu. 37 Dugo din kaŋ ni ga te, araŋ ma s'a cine fo te araŋ boŋ se, a diibiyaŋo boŋ bo. A ma ciya ni se hanante Rabbi se. 38 Boro kulu kaŋ g'a cine te zama nga ma maa a hawo, i g'a koy kaa nga borey game ra.»

31

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Guna, Bezaleyel, Uri izo, Hur ize, Yahuda kunda boro no, ay n'a ce da nga maa. 3 Ay n'a toonandi mo da Irikoy Biya, laakal da fahamyaŋ ra: bayray da goy kulu teeyaŋ ra, 4 zama a ma doodo gonitaray kaa taray, a ma goy da wura da nzarfu nda guuru-say. 5 A ma goy da tondi jabuyaŋ mo daŋyaŋ se, da tuuri jabuyaŋ, zama a ma goy goy kulu dumi ra. 6 Guna, ay bumbo na Ahisamak izo Oholiyab mo daŋ a banda, Dan kunda boro no. Laakalkooney kulu mo, ay na laakal daŋ i biney ra hal i ma hay kulu te kaŋ ay na ni lordi* nd'a, danga: 7 Kubayyaŋ hukumo, da seeda daŋyaŋ sundurko, da sasabandiyaŋo do kaŋ go a boŋ, da hukumo jinayey kulu, 8 da taablo da nga jinayey, da wura zalla fitilla suntulo da nga jinayey kulu, da dugu tonyaŋ feema mo, 9 da sargay kaŋ i ga ton feema d'a jinayey kulu, da nyumayyaŋ taasa da nga daba, 10 da bankaaray hanney Alfa Haruna se, d'a izey bankaarayey zama i ma goy alfagataray goyey ra, 11 da tuusuyaŋ ji, da dugu haw kaano nangu hananta se. Hay kulu kaŋ ay na ni lordi boŋ, ngey no g'i te.» 12 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 13 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Daahir araŋ g'ay asibtey haggoy, zama alaama no in d'araŋ game ra, araŋ zamaney kulu ra, zama araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ g'araŋ fay waani. 14 Araŋ binde ga fulanzamay zaaro haggoy, zama hari kaŋ ga hanan no araŋ se. Boro kulu kaŋ g'a ziibandi mo, haciika i g'a koy wi, zama boro kulu kaŋ goy a ra, i ga fundo din kaa nga borey game ra. 15 Jirbi iddu no ni ga goy, amma zaari iyyanta ya asibti no, fulanzamay gaakurante no, fayante no waani Rabbi se. Boro kulu kaŋ goy asibti ra, daahir i g'a koy wi. 16 Woodin se no Israyla izey ga haggoy da asibti zama i ma fulanzam a ra ngey zamaney kulu ra. A ma gooro sappa kaŋ ga duumi. 17 Alaama no in da Israyla izey game ra hal abada. Zama jirbi iddu ra no Rabbi na beene nda ganda te. Zaari iyyanta mo a na nga goyo teeyaŋ naŋ ka fulanzam.» 18 Waato kaŋ Irikoy salaŋ Musa se ka ban Sinayi tondo boŋ, a n'a no seeda walhã hinka, tondi wane yaŋ, kaŋ yaŋ gaa a hantum da nga kambayzo.

32

1 Waati kaŋ borey di Musa gay hal a ga zumbu ka fun tondi kuuko boŋ, borey margu Haruna do. I ne a se: «Tun ka tooruyaŋ te iri se kaŋ yaŋ ga furo iri jine. Zama Musa din ciine ra, nga kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra, iri si bay haŋ kaŋ du a.» 2 Haruna mo ne i se: «Wa wura korbayey kaŋ yaŋ go araŋ wandey hangey gaa kaa, d'araŋ ize arey da ize wayey waney mo. Araŋ ma kand'ey ay do.» 3 Borey kulu binde na ngey hangey gaa korbayey feeri ka kand'ey Haruna do. 4 A n'i ta i kambey ra ka wura soogu ka hanse nda faari, k'a te handayze himandi. I ne: «Ya Israyla, ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabu neeya!» 5 Saaya kaŋ Haruna di a, a na sargay feema cina a jine. Haruna fe mo ka ne: «Suba i ga sududu batu te Rabbi se.» 6 A suba, i tun za nda hinay ka sargay kaŋ i ga ton salle. I kande saabuyaŋ sargayyaŋ. Jama goro ganda zama ngey ma ŋwa ka haŋ, i tun mo zama ngey ma fooru. 7 Kala Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Koy ka zumbu! Zama ni jama kaŋ ni kande ka fun Misira laabu na ngey boŋ ziibandi. 8 I kamba nda waasi ka fonda kaŋ ay n'i lordi* nd'a din taŋ. I na handayze fo soogu ngey boŋ se, ka sombu a se, ka sargay te a se mo. I ne: ‹Ya Israyla! Ni Irikoyo kaŋ na ni kaa

Misira laabu neeya.› » 9 Rabbi ne Musa se koyne: «Ay n'i guna mo, dumi hanga sando no. 10 Sohõ
binde, m'ay naŋ hal ay futa ma koroŋ i boŋ, ay m'i kulu ŋwa! Ay ma dumi bambata te mo da nin.»
11 Amma Musa na Rabbi nga Irikoyo faali ka ne: «Ya Rabbi, ifo se no ni bine koroŋ ni jama se, nga
kaŋ ni fattandi Misira laabo ra da hin bambata nda kambe gaabikooni mo? 12 Ifo se no Misirancey
ga salaŋ ka ne: ‹Zamba se no a n'i kaa neewo, zama nga m'i wi tondi kuukey ra, nga m'i ban
ndunnya fando boŋ.›? Ma bare ka fay da ni futay dunga, ma fay da hasaraw woone ni jama boŋ. 13
Ma fongu ni tamey gaa, Ibrahim da Isaka nda Israyla, kaŋ yaŋ se ni ze da ni boŋ ka ne i se: ‹Ay ga
naŋ araŋ dumo ma baa danga beene handariyayzey cine. Laabo wo kulu kaŋ ay ci, ay g'a no araŋ
banda se, i g'a tubu mo hal abada.› » 14 Kal Rabbi fay da hasarawo kaŋ a ne nga ga te jama se. 15
Kala Musa bare ka zumbu ka fun tondo boŋ. Seeda walhã hinka go a kambe ra -- walhẽy
hantumante yaŋ no i kambu hinka kulu gaa, ne-haray kambo da ya-haray kambo gaa. 16 Walhẽy din
mo, Irikoy goy no. Hantumyaŋo mo, Irikoy hantumyaŋ no, kaŋ a jabu walhẽy gaa. 17 Yasuwa mo,
waato kaŋ a maa borey kosongo, i goono ga kuuwa, a ne Musa se: «Wongu kaatiyaŋ go no gata ra.»
18 Amma Musa ne: «Manti borey kaŋ yaŋ goono ga zaama no, wala borey kaŋ yaŋ boŋ i goono ga
zaama, amma doonkoyaŋ jinde no ay goono ga maa.» 19 A ciya mo, waato kaŋ a maan gata gaa ka
di handayzo da gaaniyaŋey, kala Musa bina tun. A na walhẽy kaŋ go nga kambey ra catu ka bagu-
bagu tondo cire. 20 A na handayzo kaŋ i te din sambu ka ton nda danji k'a fufu kal a te hamni. A n'a
kakase hari ra ka Israyla izey haŋandi nd'a. 21 Musa ne Haruna se: «Ifo no borey wo te ni se hala
nda ni ma zunubi beeri candi ka kande i boŋ?» 22 Haruna mo ne: «Ay koyo bina ma si tun. Ni ga
borey wo bay. I na ngey biney daŋ laala teeyaŋ gaa no. 23 Zama i ne ay se: ‹Ma tooruyaŋ te iri se
kaŋ yaŋ ga furo iri jine. Zama Musa din ciine ra, nga kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra, iri si bay haŋ kaŋ
du a.› 24 Ay mo ne i se: ‹Boro kaŋ gonda wura kulu m'a feeri.› I binde n'i no ay se. Ay mo n'i catu
danji ra, kala handayzo wo fatta.» 25 Saaya kaŋ Musa di kaŋ borey say, (zama Haruna n'i taŋ hal i
ciya janceyaŋ hari ngey ibarey se,) 26 kala Musa kay gata me gaa ka ne: «Boro kaŋ go Rabbi do
haray ma kaa ay do!» 27 Lawi kunda izey kulu margu a do. A ne i se: «Ya-cine no Rabbi, Israyla
Irikoyo ci: Boro kulu ma nga takuba koto nga gaa. Araŋ ma koy da ye te za gata me fa gaa ka koy
me fa gaa. Araŋ ma ceeci gata kulu ra. Boro kulu ma nga nya-ize wi, boro kulu ma nga coro wi,
boro kulu ma nga gorokasin wi mo.» 28 Lawi izey binde goy Musa sanno boŋ. Zaaro din binde
sanda boro zambar hinza cine no ka halaci. 29 Zama Musa ne: «Hunkuna araŋ m'araŋ boŋ hanandi
Rabbi se. Oho, boro kulu ma gaaba nda nga izo, a ma gaaba nda nga nya-izo mo, zama Rabbi
m'araŋ no albarka hunkuna.» 30 A ciya mo, a suba, Musa ne jama se: «Araŋ na zunubi te, zunubi
beeri mo. Sohõ binde ay ga ziji ka koy Rabbi do. Hambara ay ga du ka sasabandiyaŋ te araŋ zunubo
se.» 31 Kala Musa ye Rabbi do ka ne: «Way! Jama wo na zunubi te, zunubi beeri no. I na wura
tooruyaŋ te ngey boŋ se. 32 Sohõ binde, da ni yadda, m'i zunubo yaafa. Da manti yaadin mo no, ay
ga ni ŋwaaray, kala ni m'ay tuusu ni tira kaŋ ni hantum din ra.» 33 Rabbi mo ne Musa se: «Boro
kulu kaŋ na zunubi te ay se, nga no ay ga tuusu ka kaa ay tira ra. 34 Sohõ binde, ni ma koy ka borey
candi ka koy nango kaŋ ay ci ni se din. Guna, ay malayka ga koy ni jine. Amma kulu nda yaadin, ay
banayaŋ zaaro ra ay g'i zunubo bana i gaa.» 35 Rabbi binde na borey kar, zama i na handayze tooru
te, wo kaŋ Haruna te din.

33

1 Rabbi ne Musa se koyne: «Tun ne, nin da jama kaŋ ni fun d'a Misira laabu. Araŋ ma dira ka koy
laabo kaŋ ay ze d'a Ibrahim da Isaka nda Yakuba se din ra, kaŋ ay ne: ‹Ay g'a no ni banda se.› 2 Ay
ga malayka donton ni jine. Ay ga Kanaanancey, da Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da
Hibancey, da Yebusancey gaaray. 3 Ma koy laabo kaŋ ga wa nda yu bambari din ra. Zama ay wo, ay
si dira ni banda, zama ni ya dumi hanga sando no, zama ay ma si ni ŋwa ka ban fonda boŋ.» 4
Saaya kaŋ borey maa baaru laala din, i biney sara. Boro kulu mana nga taalam jinay daŋ. 5 Zama
Rabbi ne Musa se: «Ma ne Israyla izey se: Araŋ ya dumi hanga sandoyaŋ no. D'ay furo araŋ bindo
ra baa mo-ka-miyaŋ fo, kal ay ma ni ŋwa ka ban. Sohõ binde, kala ni ma taalam jinay kulu kaa ni
gaahamo gaa, hal ay ma bay haŋ kaŋ no ay ga te ni se.» 6 Za Horeb tondo do Israyla izey na ngey
taalam jinayey kaa. 7 Musa binde ga hukumo sambu k'a sinji gata banda, gata se nangu mooro. A ga
ne a se kubayyaŋ hukumo. A ciya binde, boro kulu kaŋ ga Rabbi ceeci ga fatta ka koy kubayyaŋ
hukumo kaŋ go gata banda do. 8 Waati kaŋ Musa ga fatta ka koy hukumo do mo, borey kulu ga tun

ka kay, boro kulu nga kuuru-fuwo me gaa, ka Musa koyyaŋo guna hal a ma furo hukumo ra. 9 A ga ciya mo, da Musa furo hukumo ra, buru sari himando ga zumbu ka kaa hukumo me gaa, Rabbi mo ga salaŋ da Musa. 10 Borey kulu mo, d'i di buro goono ga kay hukumo me gaa, i kulu ga tun ka kay. I ma sombu, boro kulu nga kuuru-fuwo me gaa. 11 Rabbi mo ga salaŋ da Musa me-da-me danga mate kaŋ boro ga salaŋ da nga coro. Waato din gaa Musa ga ye ka kaa gata ra, amma a saajawkwa, arwaso Yasuwa Nun izo si ce dagu hukumo ra. 12 Musa mo ne Rabbi se: «Guna, nin kaŋ goono ga ne ay se: ‹Ni ma jama wo zijandi,› amma ni mana ay bayrandi nda bora kaŋ ni ga donton ay banda. Kulu nda yaadin ni ne: ‹Ay ga ni bay da ni maa, ni du gaakuri ay do mo.› 13 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, d'ay du gaakuri ni do, m'ay cabe ni fondey, zama ay ma ni bay, zama ay ma du gaakuri ni do mo. Ma fongu mo kaŋ dumi woone ya ni jama no.» 14 Rabbi ne: «Ay bumbo no ga koy ni banda, ay ga ni no fulanzamay mo.» 15 Musa ne a se: «Da ni bumbo si koy ay banda, ma si iri tunandi neewo. 16 Zama ifo gaa no i ga bay hal ay du gaakuri ni do, in da ni jama? Manti zama ni go ga dira iri banda, wala? Yaadin gaa no i g'iri fayanka, in da ni jama, k'iri fay waani da dumey kulu kaŋ yaŋ go ndunnya fando boŋ.» 17 Rabbi ne Musa se koyne: «Sohõ, wo kaŋ ni ŋwaaray din, ay g'a te, zama ni du gaakuri ay do. Ay na ni bay mo da ni maa.» 18 Musa ne: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay cabe ni darza.» 19 A tu ka ne: «Ay ga naŋ ay booriyaŋo kulu ma bisa ni jine. Ay maa kaŋ ti Rabbi, ay g'a fe ni jine. Ay ga gomni te boro kaŋ se ay ga gomni, ay ga bakar mo boro kaŋ se ay ga bakar.» 20 Rabbi ne mo: «Ni si hin ka di ay moyduma, zama boro si di ay ka funa.» 21 Rabbi ne koyne: «Guna, nangu fo neeya ay jarga, ni ga kay tondo wo boŋ. 22 A ga ciya mo, saaya kaŋ ay darza ga bisa, ay ga ni daŋ tondo kortimi ra. Ay ga ni daabu nd'ay kamba hal ay ma bisa. 23 Gaa no ay g'ay kamba kaa ni gaa. Ni ga di ay banda, amma ay moyduma, boro si di a.»
34
1 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma tondi walhã hinka jabu danga ijiney din cine yaŋ. Ay mo ga sintinay walhẽy kaŋ yaŋ ni bagu-bagu din gaa sanney hantum walhã woodin yaŋ gaa. 2 Ma soola mo hala mo ga bo, susuba mo ni ma kaaru Sinayi tondo boŋ. Ma kay noodin ay jine tondo yolla gaa. 3 Boro kulu ma si kaaru ni banda. I ma si di boro kulu tondo kulu ra mo. Haw kuru nda feeji kuru mo ma si kuru tondo din jine.» 4 Kala Musa na tondi walhã hinka jabu danga ijiney din cine. A tun za susubay da hinay ka kaaru Sinayi tondo boŋ, danga mate kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a. A kande tondi walhã hinka din nga kamba ra. 5 Rabbi mo zumbu buro ra ka kay noodin a jarga ka Rabbi maa fe. 6 Rabbi bisa a jine ka ne: «Rabbi, Rabbi Irikoy no, kaŋ to da bakaraw, gomnikoy mo no, kaŋ ga suuru bine tunyaŋ gaa, kaŋ go yulwante nda booriyaŋ da cimi mo. 7 A ga suuji haggoy boro zambaryaŋ se, a ga taali nda hartayaŋ da zunubi yaafa, amma a si boro kaŋ gonda taali lasaabu ihanno baa kayna. A ga izey bana nda hayrey alhakku, hal i haamey gaa, hala zamana hinzanta da itaacanta.» 8 Musa mo waasu ka sumbal ganda ka sududu. 9 A ne: «Ya Koyo, hala day ay du gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray, Koyo ma koy iri game ra, zama ngey wo boro hanga sandoyaŋ no. M'iri taaley d'iri zunubey yaafa iri se, m'iri ta iri ma ciya ni wane yaŋ.» 10 Rabbi ne: «Guna, ay ga sappa sambu ni borey kulu jine. Ay ga dambara hariyaŋ te kaŋ dumi mana te ce fo ndunnya kulu ra, wala dumi kulu game ra. Woodin banda, borey kulu kaŋ yaŋ bindo ra ni go, i ga di Rabbi goyo, zama haya kaŋ ay ga te ni do din ya humburkumay hari no. 11 Ma laakal da haŋ kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna. Guna, ay ga Amorancey, da Kanaanancey, da Hittancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey gaaray ni jine. 12 Ma laakal da ni boŋ. Ma si sappe nda laabo kaŋ ra ni goono ga koy ka goro din borey, zama a ma si ciya ni se hirrimi. 13 Amma ni m'i sargay feemey bagu-bagu, m'i himandey bagu-bagu, m'i wayboro himandi bundu toorey mo beeri-beeri. 14 Zama ni ma si sombu de-koy waani fo se, zama Rabbi maa ga ti canse. Nga wo Irikoy cansekom no. 15 Zama ni ma si sappe fo sambu ka margu nda laabo gorokoy, ngey mo ma soobay ka kaaruwataray* te ngey de-koyey ganayaŋ ra, i ma sargay te ngey de-koyey se no. Boro fo ma si koy ka ni ce ni ma kaa ka ŋwa nga sarga gaa. 16 Ni ma si sambu i ize wayey ra ni ize arey se. I ize wayey mo ma si koy ka kaaruwataray* te ngey de-koyey ganayaŋ ra ka ni ize arey mo daŋ zinayaŋ i de-koyey ganayaŋ ra. 17 Ni ma si tooruyaŋ soogu ni boŋ se. 18 Ni ma buuru kaŋ sinda dalbu sududuyaŋ bato haggoy. Jirbi iyye no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a, alwaati woodin jiiro handu sintina ra. Zama jiiro hando sintina ra no ni fun Misira. 19 Izo kulu kaŋ ga jin ka fatta hay-tu ra ya ay wane no. Hay-jine aru kulu kaŋ i hay ni almaney ra, haw hay-jine da feeji

wane. 20 Amma farkay hay-jine, ni g'a fansa no da feej'ize. Da ni s'a fansa mo, kala ni m'a jinda ceeri. Hay-jine kulu ni ize arey wane, ni g'a fansa. A ma si te mo boro kaŋ ga bangay ay jine kambe koonu. 21 Zaari iddu no ni ga goy, amma zaari iyyanta hane ni ga fulanzam. Baa farmi waate da wiyaŋ waate ni ga fulanzam mo. 22 Ni ma haggoy da habu iyye sududuyaŋ bato, danga alkama heemar boŋ-jina wano, da heemar kubayyaŋ sududuyaŋ bato mo, jiiro bananta. 23 Ni alborey kulu ga bangay Rabbi Irikoy, Israyla Koyo jine. Sorro hinza no i ga kaa jiiro ra. 24 Zama ay ga dumi fooyaŋ gaaray ni jine, ay ma ni hirrey tuti. A si te mo boro kaŋ ga bine daŋ ni laabo gaa saaya kaŋ ni ga kaaru zama ni ma bangay Rabbi ni Irikoyo jine sorro hinza jiiro ra. 25 Ni ma si ay sarga salle mo ka margu nda buuru kaŋ ganda dalbu. Ma si naŋ mo Paska* sarga hamo ma cindi hala susuba. 26 Ni faro albarka ra boŋ-jina sintina, ni ga kand'a Rabbi ni Irikoyo windo ra. Ni ma si hincin ize hina a nyaŋo wa ra.» 27 Rabbi ne Musa se koyne: «Ni ma sanney din hantum, zama sanney din cine boŋ no ay sappe nda nin, da Israyla mo.» 28 Musa go noodin mo Rabbi banda zaari waytaaci da cin waytaaci. A mana ŋwaari kulu ŋwa, a mana hari haŋ. Rabbi na sappa sanney hantum walhẽy gaa, kaŋ ga ti lordi waya din. 29 A ciya binde, kaŋ Musa zumbu ka fun Sinayi tondo boŋ da seeda walhã hinka nga kamba ra, saaya kaŋ a zumbu ka fun tondo boŋ Musa mana bay kaŋ nga moyduma go ga nyaale, sanno kaŋ Rabbi ci a se sabbay se. 30 Saaya kaŋ Haruna nda Israyla izey kulu di Musa, a moyduma kuuro go ga nyaale, i humburu ngey ma maan a. 31 Kala Musa n'i ce. Haruna nda jama koyey kulu ye ka kaa a do, Musa salaŋ i se mo. 32 Woodin banda no Israyla izey kulu maan. A na ganayaŋ fondo sanney kulu ci i se, kaŋ yaŋ Rabbi ci nga se Sinayi tondo boŋ. 33 Waato kaŋ Musa salaŋ i se ka ban, a na bangum fo daŋ nga moyduma gaa. 34 Amma waati kaŋ Musa ga furo Rabbi jine, nga ma salaŋ d'a se, a ga bangumo kaa hal a ma fatta. A ga fatta mo ka ci Israyla izey se haŋ kaŋ i na nga lordi nd'a. 35 Israyla izey binde di Musa moyduma kuuro go ga nyaale. Musa mo ga bangumo ye nga moyduma gaa hala waati kaŋ nga ga ye ka furo ka salaŋ da Rabbi koyne.

35

1 Musa na Israyla izey jama kulu margu ka ne i se: «Sanney kaŋ yaŋ Rabbi ci ka ne araŋ ma te neeya: 2 Jirbi iddu no i ga goy te, amma zaari iyyanta ya zaari hanno no. A ga goro araŋ se fulanzamay asibti gaakurante Rabbi se. Boro kulu kaŋ na goy kulu dumi te a ra, i g'a wi. 3 Araŋ ma si danji funsu araŋ nangorayey kulu ra fulanzamay hane.» 4 Musa salaŋ Israyla jama kulu se ka ne: «Yaa no Rabbi ci: 5 ‹Wa nooyaŋ ta araŋ game ra ka kande Rabbi se. Boro kulu kaŋ bina ga miila ma kande nooyaŋ Rabbi se, wura da nzarfu, da guuru-say, 6 da silli suudi nda suniya nda iciray, da lin* baano taafeyaŋ, da hincin hamni taafeyaŋ, 7 da feeji kuuru kaŋ i cirandi, da hari-ra-hansi kuuruyaŋ, da jitti bundu, 8 da ji fitilla kaariyaŋ se, da yaazey tuusuyaŋ jiyo se, da dugu mo haw kaano se. 9 Wa kande oniks* tondiyaŋ da tondi waani-waani efod* kwaayo se da gande daabiro mo se. 10 Araŋ boro kulu kaŋ gonda laakal nga bina ra mo ma kaa, a ma goy ka te hay kulu kaŋ Rabbi lordi*. 11 Ngey neeya: Irikoy nangora, d'a hukumo, d'a daabirjey, d'a kanjar'izey, d'a kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey. 12 Sundurko da nga goobey, da sasabandiyaŋo do, d'a kosaray taafa, 13 da taablo da nga goobey, d'a jinayey kulu, da jisiyaŋ buuro, 14 da fitilla suntulo mo kaari se, da nga jinayey kulu, da nga fitilley, da fitilla ji kaari se, 15 da dugu tonyaŋ feema da nga goobey, da tuusuyaŋ jiyo da dugu mo haw-kaano-koy, da daabule kaŋ ga sarku meyo gaa, Irikoy nangora ra furoyaŋo do haray, 16 da sargay kaŋ i ga ton feema mo, da nga tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say, d'a goobey d'a jinayey kulu, da nyumayyaŋ taasa nda nga wane daba, 17 batama kosaray taafey mo d'a windi bundey, d'a dabey, da daabula mo windi meyo se, 18 da Irikoy nangora loley, da batama waney, d'i korfey, 19 da kaymi hanno bankaaray goyo wo teeyaŋ se, nangu hananta ra, da bankaaray hannoyaŋ Alfa Haruna se d'a izey bankaarayey, zama i ma goy alfagataray goyey ra.› » 20 Israyla izey jama kulu tun Musa jine. 21 Boro kulu mo kaŋ bina n'a zuku, da boro kulu kaŋ biya naŋ a ma yadda, i kande Rabbi nooyaŋey kubayyaŋ hukumo goyo se, d'a saajawo kulu, da bankaaray hanney se mo. 22 I kaa, alborey da wayborey kaŋ yaŋ biney yadda me. I kande kanjar'ize nda hanga korbay da kambe korbay da kambe guuruyaŋ, wura wane yaŋ, danga boro kulu kaŋ na wura nooyaŋ salle Rabbi se no. 23 Boro kulu mo kaŋ i na silli suudi gar a do, wala suniya wala iciray, wala lin baano taafe, wala hincin hamni taafeyaŋ, wala feeji kuuru kaŋ i cirandi, wala hari-ra-hansi kuuru, i kand'ey. 24 Boro kulu kaŋ ga nzarfu nda guuru-say nooyaŋ salle mo kand'ey ka no Rabbi se. Boro kulu mo kaŋ gonda jitti bundu nga do goy kulu se, saajawo wo wane, i kand'a. 25

Wayborey kulu mo kaŋ yaŋ gonda laakal ngey biney ra, i bi da ngey kambey ka kande haya kaŋ i bi din: silli suudi yaŋ da suniya nda iciray, da lin baano taafe yaŋ. 26 Wayborey kulu mo kaŋ biney n'i zuku laakal ra na hincin hamni bi. 27 Jine borey mo kande oniks tondiyaŋ efod kwaayo jase boŋey se, da tondi waani-waani koyne gande daabiro se, 28 da yaaziyaŋ, da ji fitilla kaariyaŋ se, da tuusuyaŋ se, da dugu haw kaano mo se. 29 Israyla izey kande nooyaŋ Rabbi do bine yadda boŋ, alboro nda wayboro kulu kaŋ biney salaŋ i se i ma kande jinay goyey kulu se, wo kaŋ Rabbi lordi Musa do i m'i te. 30 Musa ne Israyla izey se koyne: «Guna Bezaleyel, Uri izo, Hur ize, Yahuda kunda boro neeya. Rabbi n'a suuban da nga maa. 31 A n'a toonandi mo nda Irikoy Biya, laakal da fahamay da bayray ra goy kulu se, 32 zama a ma gonitaray doodo kaa taray, a ma goy da wura da nzarfu nda guuru-say. 33 A ma tondi jabuyaŋ goy te mo k'i daŋ ngey gaayyaŋ harey ra, a ma tuuri jabuyaŋ te, doodo kulu dumi wane. 34 A daŋ mo a bina ra mate kaŋ a ga hin ka dondonandi, nga nda Oholiyab, Ahisamak izo, Dan kunda bora. 35 Borey din no, Irikoy n'i toonandi nda laakal zama i ma goy dumi kulu te, tondi hantumyaŋ wane, da boriyandiyaŋ goy wane, da silli taalam goy, suudi nda suniya nda iciray, da lin baano taafe, da cakay wane, danga gonitaray dumi kulu goy teeko, da doodo teeyaŋ goy.

36

1 Bezaleyel da Oholiyab mo ga goy, ngey da boro kulu kaŋ gonda bine ra laakal, kaŋ yaŋ Rabbi no laakal. A na fahamay mo daŋ i ra, zama i ma bay mate kaŋ no i ga nangu hananta cinayaŋ goyo kulu te d'a, mate kulu kaŋ Rabbi n'i lordi* nd'a.» 2 Musa binde na Bezaleyel da Oholiyab, da borey kaŋ gonda laakal ce, ngey kaŋ yaŋ Rabbi na laakal daŋ i biney ra, danga borey kulu kaŋ yaŋ i biney n'i zuku ka koy goyo din do haray, ngey m'a te se. 3 Ngey mo na nooyaŋey kulu ta Musa kambe ra, nooyaŋey kaŋ Israyla izey kande nangu hananta goyo sabbay se, hal i m'a cina. Susubay kulu mo i ga kande a se bine yadda nooyaŋ. 4 Laakalkooney kulu kaŋ yaŋ ga goy kulu te nangu hananta se, boro fo kulu tun ka sintin nga goyo kaŋ a ga te gaa. 5 Kal i kaa ka ne Musa se: «Borey goono ga kande iboobo hal a bisa wo kaŋ ga wasa goyo saajawo kaŋ Rabbi lordi ka ne i ma te se.» 6 Kala Musa n'i lordi. Ngey mo naŋ i ma fe gata kulu ra ka ne: «Alboro wala wayboro ma si ye ka goy fo te ka kande ka no nangu hananta se koyne.» I binde na borey kandeyaŋo gaay. 7 Zama jinay kaŋ go i do ga wasa haŋ kaŋ ga goyey kulu te, hal a ma cindi mo zaati. 8 Bine ra laakalkooney kulu mo, goy-teerey ra, na Irikoy nangora te da taafe way, lin* baano wane, kaŋ gonda silli suudi nda suniya nda iciray, taalamante nda ciiti malayka himandiyaŋ kaŋ i te da gonitaray goy. 9 Taafe fo kulu salleyaŋ kambe kar waranka cindi ahakku no, taafe fo kulu tafayyaŋ mo kambe kar taaci no. Taafey kulu neesiji fo no. 10 Bezaleyel na taafe gu margu ka haw care gaa. Taafe guwa kaŋ cindi mo, a n'i margu ka haw care gaa. 11 A na niineyaŋ te mo, suudi wane yaŋ, taafe fo caso gaa marguyaŋo do, meyo gaa haray. Yaadin mo no a te taafe fa kaŋ ga ti marguyaŋ hinkanta wano meyo mo gaa. 12 A na niine waygu te taafa fa gaa, a na niine waygu te taafe fa mo gaa kaŋ go marguyaŋ hinkanta ra, niiney ga care guna. 13 A na kanjar'ize waygu te da wura. Kanjar'izey mo na taafey margu care gaa. Woodin gaa no Irikoy nangora te afo. 14 A na taafeyaŋ te mo hukumo se da hincin hamni ka Irikoy nangora daabu. Taafe way cindi fo no a te. 15 Taafe fo kulu salleyaŋo, kambe kar waranza no. Taafe fo kulu tafayyaŋo mo kambe kar taaci no. Taafe way cindi fa din kulu neesiji fo no. 16 A na taafe guwa margu ka haw care gaa, a na taafe iddo mo margu ka haw care gaa. 17 A na niine waygu te taafa kambo gaa, sintinay wano kaŋ i dabu. A na niine waygu te koyne taafa kaŋ go bananta din dabuyaŋ hinkanta wano kambo gaa. 18 A na kanjar'ize waygu te da guuru-say, zama i ma hukumo margu, a ma ciya afolloŋ. 19 A na hukumo daabirji fo te da feeji kuuruyaŋ kaŋ i cirandi, da daabirji fo mo kaŋ i te da hari-ra-hansi kuuru k'a daabu beene. 20 A na Irikoy nangora kataakey mo te da jitti bundu kaŋ yaŋ ga kay beene. 21 Kataaku fo kulu kuuyaŋ kambe kar way no. Kataaku fo kulu tafayyaŋ mo, kambe kar fo da jare no. 22 Kataaku fo kulu gonda kaaji hinka margante care gaa. Yaadin no a te Irikoy nangora kataakey kulu gaa. 23 A na kataakey din te Irikoy nangora se, kataaku waranka a dandi kambe haray. 24 A na daba waytaaci te nda nzarfu, kataaku waranka din cire: kataaku fo cire, daba hinka a kaaji hinka se, kataaku fo cire mo daba hinka a kaaji hinka se. 25 Irikoy nangora kambu hinkanta se azawa kambe haray mo, a na kataaku waranka te, 26 da ngey nzarfu daba waytaaci, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka koyne kataaku fo cire. 27 Irikoy nangora wayna kaŋay haray, a na kataaku iddu te. 28 A na kataaku hinka te mo Irikoy nangora jine

haray lokotey se. 29 A n'i margu care gaa za ganda, yaadin mo no i go margante kala boŋo gaa da korbay folloŋ. Yaadin no a te ihinka kulu se, lokoto hinka din ra. 30 Kataaku ahakku go no mo da ngey nzarfu dabey, daba way cindi iddu no, daba hinka kataaku fo kulu cire. 31 A na jitti bundu-gaaru gu te kataakey se kaŋ yaŋ go Irikoy nangora kambu fo gaa. 32 A te bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora ya-haray kambo kataakey se, da bundu-gaaru gu Irikoy nangora kataakey kaŋ yaŋ go jine haray mo se, wayna kaŋay haray. 33 A na bindo bundu-gaaro te mo kaŋ ga gana kataakey bindo ra, a tun ne meyo gaa kal a ma koy to yongo meyo gaa. 34 A na kataakey daabu da wura k'i korbayey mo te da wura, zama i ma ciya bundu-gaarey sarkuyaŋey do. A na bundu-gaarey mo daabu nda wura. 35 A na kosaray taafe mo te, da silli suudi nda suniya nda iciray da lin baano taafe. A na ciiti malayka himandiyaŋ daŋ a gaa da gonitaray goy. 36 A na bonjare taaci te a se da jitti bundu k'i daabu nda wura, i gotey wura wane yaŋ no. A na nzarfu daba taaci soogu i se. 37 A na daabule fo te hukumo meyo mo se, taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. 38 A n'a bonjare guwa mo te d'i gotey. A n'i boŋey daabu nda wura, i hawyaŋ harey mo wura wane yaŋ no. I daba guwa mo guuru-say wane yaŋ no.

37

1 Bezaleyel na sundurko mo te da jitti bundu. A salleyaŋo kambe kar hinka nda jare no, a tafayyaŋo kambe kar fo da jare, a kuuyaŋo mo kambe kar fo da jare no. 2 A n'a daabu nda wura zalla a ra hara d'a banda mo. A na wura bonkunga te a se k'a windi. 3 A na wura korbay taaci soogu a se k'i daŋ a lokoto taaca gaa, kambu woone gaa korbay hinka, ya-haray kambo gaa mo korbay hinka. 4 A na jitti bundu goobuyaŋ te mo k'i daabu nda wura. 5 A na goobey daŋ korbayey funey ra sundurko kambey gaa, sundurko jareyaŋ se. 6 A na sasabandiyaŋo do mo te da wura zalla, a salleyaŋo kambe kar hinka nda jare, a tafayyaŋo mo kambe kar fo da jare. 7 A na ciiti malayka himandi hinka mo te da wura, danay goy no a n'i te d'a, sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. 8 Ciiti malayka himandi fo go boŋ woone gaa, ciiti malayka himandi fo mo go ya-haray boŋo gaa. A na ciiti malayka himandey din te k'i kayandi sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. 9 Ciiti malayka himandey din mo go ga ngey fatey salle beene ka sasabandiyaŋo do daabu nda ngey fatey. I moydumey go ga care guna. Ciiti malayka himandey moydumey go ga sasabandiyaŋo do haray guna. 10 A na taablo mo te da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar hinka, a tafayyaŋo kambe kar fo, a kayyaŋo mo kambe kar fo da jare no. 11 A n'a daabu nda wura zalla ka wura bonkunga te a se k'a windi. 12 A n'a windi mo da me-jabu kaŋ tafayyaŋo kambe faata fo cine no. A na wura bonkunga te a se k'a windi. 13 A na wura korbay taaci soogu a se ka korbayey daŋ lokoto taaca din gaa kaŋ go a kanje taaca gaa. 14 Me-jabo jarga no korbayey din bara, goobey nangey no taablo jareyaŋ se. 15 A na goobuyaŋ te da jitti bundu k'i daabu nda wura, taablo jareyaŋ se. 16 A na taablo boŋ jinayey te: a taasey, d'a kawrey, d'a kusey, d'a haŋ gaasey kaŋ i ga sooguyaŋ sargay te d'a. Wura zalla no a n'i te d'a. 17 A na fitilla suntulo mo te da wura zalla. Danay goy no i na fitilla suntulo te d'a, danga a daba d'a jinda, d'a boosi me wiyantey, d'a boosi gunguney, d'a boosi me feerantey -- i kulu marganta a n'i te danay fo. 18 Kambe iddu no go ga salle a jinda gaa, kambe hinza fitilla suntulo kuray woone gaa, ihinza koyne fitilla suntulo ya-haray kura gaa. 19 Boosi me wiyante danante hinza, danga amand* tuuri boosi cine yaŋ go kambe fo ra, da boosi gunguney, da boosi me feerantey. Boosi me wiyante danante hinza koyne, danga amand tuuri boosi cine yaŋ go kambe fo ra, da boosi gunguney, da boosi me feerantey. Yaadin no kambe iddo din kulu gaa, kaŋ yaŋ goono ga salle ka fun fitilla suntulo gaa. 20 Fitilla suntulo gaa mo boosi me wiyante taaci go no, danga amand tuuri boosi cine yaŋ, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey. 21 Boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire koyne, kambe iddo se kaŋ yaŋ ga salle ka fun fitilla suntulo gaa. 22 I boosi gunguney d'i kambey, danay fo no i n'i te da wura zalla. 23 Yaadin no a na fitilla iyya te d'a, d'a kambey d'a ziibi kuyaŋ taasey mo da wura zalla. 24 A na nga nda nga goy jinayey kulu te da wura zalla, kilo waytaaci cindi gu cine tiŋay. 25 A na dugu tonyaŋ feema te mo da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar fo, a tafayyaŋo mo kambe kar fo. Kambey kulu ga saba, a kayyaŋo mo kambe kar hinka. Nga nd'a hilley kulu jabuyaŋ fo no i go. 26 A n'a daabu nda wura zalla, beene nda casey a windanta kulu, nd'a hilley mo. A na bonkunga te da wura mo a windanta beene. 27 A na wura korbay hinka te a se bonkunga cire jabu hinka gaa, a casu hinka gaa, i ciya goobey daŋyaŋ do a jareyaŋ se. 28 A n'a goobey mo te da jitti bundu k'i daabu nda wura. 29 A na ji hanante mo te

tuusuyaŋ se da dugu hanante mo tonyaŋ se. A n'i te yaazi jinay teeko goyo cine.
38
1 A na sargay* kaŋ i ga ton feema mo te da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar gu, a tafayyaŋo mo kambe kar gu, i kulu ga saba. A kayyaŋo beene mo, kambe kar hinza no. 2 A na hilliyaŋ mo te a lokoto taaca boŋ, a hilley kulu ciya danay fo nd'a. A n'a daabu nda guuru-say. 3 A na feema jinayey kulu te mo: cambey da kuyaŋ harey da taasey da gotey d'a danji cambey; a jinayey kulu, guuru-say no a n'i te d'a. 4 A na tandarayaŋ hari mo te feema se da guuru-say, me jabo cire kaŋ go g'a windi se ganda, hala tandarayaŋ haro to a kuuyaŋo jara. 5 A na guuru-say korbay taaci mo soogu tandarayaŋ haro lokoto taaca gaa, i ma ciya sarkuyaŋ nanguyaŋ goobey se. 6 A na goobey mo te da jitti bundu k'i daabu nda guuru-say. 7 A na goobey daŋ feema kambey gaa korbayey ra a jareyaŋ se. I na feema te da kataakuyaŋ. A ra haray mo go koonu. 8 A na nyumayyaŋ taasa mo te da guuru-say, a daba mo guuru-say no. A na te da wayborey dijey, wayborey kaŋ ga saajaw goy te kubayyaŋ hukumo windo meyo gaa. 9 A na windo mo daŋ: a dandi kambe haray batama kosaray taafeyaŋo go no, lin* baano wane yaŋ, kambe kar zangu, 10 d'i windi bundu waranka nda ngey daba waranka, i kulu guuru-say wane yaŋ no. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu nzarfu no. 11 Yaadin mo no azawa kambe haray, kambe kar zangu nda windi bundu waranka nda ngey daba waranka, guuru-say wane yaŋ. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu nzarfu no. 12 Batama wayna kaŋay hara mo gonda kosaray taafeyaŋ, kambe kar waygu wane yaŋ, i windi bundey mo iway no, i dabey mo iway no. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu, nzarfu wane yaŋ no. 13 Wayna funay hara mo, windo kambe kar waygu no. 14 I gonda kosaray taafeyaŋ jare fo se, kambe kar way cindi gu kambu fo haray, d'i windi bundu hinza nd'i daba hinza. 15 Yaadin mo no ya-haray kambo se, windo meyo gaa, kosaray taafeyaŋ go no kambe kar way cindi gu, d'i windi bundu hinza d'i daba hinza. 16 Batama windo kosaray taafey kulu a windanta, lin baano wane yaŋ no. 17 Windi bundey dabey guuru-say wane yaŋ no, windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey mo, nzarfu wane yaŋ no, i n'i boŋey daabu mo da nzarfu. Windi bundey kulu gonda hawyaŋ hariyaŋ kaŋ i te da nzarfu. 18 Windi meyo daabula mo, i n'a te taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. A salleyaŋo kambe kar waranka no, a beene kayyaŋo mo kambe kar gu no, sanda batama windo kosaray taafey cine. 19 A windi bundey mo itaaci no, i dabey itaaci, guuru-say wane yaŋ. I gotey d'i hawyaŋ harey mo, nzarfu wane yaŋ no. I n'i boŋey daabu mo da nzarfu. 20 Irikoy nangora loley da batama windo waney kulu, guuru-say wane yaŋ no. 21 Irikoy nangora do hari kulu lasaabuyaŋo nooya, kaŋ ga ti Irikoy seeda nangora, mate kaŋ cine i n'i lasaabuyaŋo te Musa lordo* boŋ. Lawitey no k'i kabu, Alfa Haruna izo Itamar no g'i dabari. 22 Bezaleyel, Uri izo, Yahuda kunda bora, nga no ka hay kulu kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a te. 23 A goykasina ga ti Ahisamak izo Oholiyab, Dan kunda bora, tondi gaa hantumyaŋ da doodo teeyaŋ goy da silli taalam goy taafe gaa, suudi nda suniya nda iciray, lin baano gaa wane. 24 Wura kulu kaŋ i goy d'a, nangu hananta goyo kulu ra, sanda nooyaŋ wura nooya, ton fo nda jare cine no, da kilo ahakku nda jare. 25 Nzarfu mo, borey kaŋ i kabu jama ra wane, ton taaci nda jare cine no. 26 I na sekel jare fo ta boro fo kulu gaa, nangu hananta sekelo misa boŋ. I na boro kulu kabu za jiiri waranka izey ka koy beene. I to boro zambar zangu iddu nda zambar hinza nda zangu gu da waygu no. 27 Nzarfu ton taaci nda jare no i daŋ ka dabey soogu nangoray hananta se da kosaray taafa bonjarey mo se, i daba zango se; sanda daba fo tiŋay kilo waytaaci cindi gu cine no. 28 Woodin banda, sekel zambar fo da zangu iyye nda wayye cindi gu nzarfu, a n'a te gotey windi bundey se, a n'i boŋey daabu nd'a, a na hawyaŋ hariyaŋ mo te i se. 29 Guuru-say nooyaŋo mo, ton hinza cine no. 30 Nga no a na dabey te d'a kubayyaŋ hukumo meyo se, da guuru-say sargay feema da tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say nda nga jinayey kulu, 31 da batama dabey a windanta kulu, da batama meyo se, da loley kulu Irikoy nangora da batama windo mo se.
39
1 I na bankaarayey te nda fatala suudi nda suniya nda iciray, kaymi goy hanno wane yaŋ, nangu hananta ra goyo se, da mo bankaaray hanante yaŋ Haruna se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi* nd'a. 2 A na efod* kwaayo te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin* baano taafe gaa. 3 A na wura dan kal a te kobto cine k'a dumbu-dumbu ka te silli zama i ma goy d'a suudi nda suniya nda iciray ra, lin baano gaa, gonitaray goy. 4 I na jasa boŋ yaŋ te efod marguyaŋo se. Yaadin no a me

hinka margu care gaa d'a. 5 Guddama kaŋ go efod kwaayo gaa mo, a kulu kaymi goy fo. I n'a te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 6 I na oniks* tondiyaŋ goy k'i daŋ wura taalamante jisiyaŋ nango ra, hantumante nda kawaatimi hantumyaŋ Israyla izey maayey boŋ. 7 A n'i daŋ efod kwaayo jase boŋey boŋ, fonguyaŋ tondiyaŋ no Israyla izey se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 8 A na gande daabiri mo te da gonitaray goy, danga efod kwaayo goyo cine. I n'a te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. 9 Kambey kulu ga saba. I n'a taabu care gaa, a salleyaŋo kambe gaaba fo no, a hayyaŋo mo kambe gaaba fo kaŋ taabante no. 10 I na tondi sasare taaci daŋ a ra. Sasare sintina ra: sardiyus* fo, da topaz* fo, da karbonkal* fo; 11 sasare hinkanta ra: krisolit* fo, da safir* fo, da daminti fo; 12 sasare hinzanta ra: opal fo, da kalsedoni* fo, da amotosto fo; 13 sasare taacanta ra: beril* fo, da oniks fo, da yaspidi* fo. Tondey din, i n'i jisi ngey wura taalamante jisiyaŋ nangey ra. 14 I to iway cindi hinka Israyla izey maayey boŋ, danga kawaatimi karyaŋ cine, tondi fo kulu nda nga maa, kunda way cindi hinka din se. 15 Gande daabiro gaa mo i na sisiriyaŋ te, kaŋ i bi nda wura zalla. 16 I na sarkuyaŋ do hinka da korbay hinka mo te da wura. I na korbay hinka din daŋ gande daabiro kambu hinka gaa. 17 I na sisiri biyante hinka din daŋ korbay hinka din ra gande daabiro meyey do haray. 18 Sisiri biyante me hinka waani, i n'i daŋ sarkuyaŋ hari hinka din gaa k'i haw efod kwaayo jase boŋey gaa a jine haray. 19 I na wura korbay hinka te k'i daŋ gande daabiro kambu hinka gaa, a meyey gaa, wo kaŋ go efod kwaayo gaa a ra haray. 20 A na wura korbay hinka te koyne k'i daŋ efod kwaayo jase boŋ hinka cire, jine haray, a marguyaŋo do maanante, efod kwaayo guddama se beene. 21 I na gande daabiro haw a korbayey gaa k'i margu nda efod kwaayo korbayey da suudi korfo, zama gande daabiro ma goro efod kwaayo guddama se beene, zama gande daabiro ma si feeri ka fun efod kwaayo gaa, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 22 A na kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod kwaayo dake mo te, kaymi goy. A n'a kulu te da fatala suudi. 23 Kwaay izo jinda kurkuto mo go a bindo ra, danga wongu kwaay cine. I n'a kay ka jinda windi zama a ma si kortu. 24 I na garenad* himandiyaŋ te a meyo gaa ganda, suudi nda suniya nda iciray wane, lin biyaŋ. 25 I na wura zalla lond'izeyaŋ te koyne, ka lond'izey daŋ garenadey game ra, kwaay izo meyo gaa ganda a windanta, 26 lond'ize fo da garenad fo, lond'ize fo da garenad fo, kwaay izo me gaa windanta kaŋ i ga daŋ goy teeyaŋ se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 27 I na jabbayaŋ te mo, lin baano kaymi wane, Haruna nda nga izey se. 28 Ngey nda lin baano boŋtobay, da lin baano fatala fuula hannoyaŋ, da lin mudunyaŋ, 29 da lin baano guddamayaŋ kaŋ i taalam da suudi nda suniya nda iciray. I n'i te danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 30 I na wura zalla walhã kayna te, ihanno, ka hantumyaŋ fo hantum a gaa, danga kawaatimi hantumyaŋ ya-cine: «HANANTE NO RABBI SE.» 31 I na suudi korfo daŋ a gaa zama i m'a haw boŋtoba boŋ beene, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 32 Yaadin no i na Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra goyo kulu toonandi nd'a. Israyla izey te danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a kulu, yaadin mo no i te. 33 I kande Irikoy nangora Musa do, hukumo da nga jinayey kulu: a kanjar'izey, d'a kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey, 34 d'a feeji kuuru ciray daabiro, da hari-ra-hansi kuuru daabiro, da daabuyaŋ kosaray taafa, 35 da seeda daŋyaŋ sundurko da nga goobey, da sasabandiyaŋo do, 36 da taablo da nga jinayey kulu, da jisiyaŋ buurey, 37 da wura zalla fitilla suntulo, da nga fitilley soolanteyaŋ, d'a jinayey kulu, da kaari se jiyo, 38 da wura feema, da tuusuyaŋ jiyo, da tonyaŋ dugu haw kaano se, da daabule hukumo meyo se. 39 I kande guuru-say sargay* feema da nga tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say, da nga goobey, d'a jinayey kulu, da nyumayyaŋ taasa, d'a daba. 40 I kande batama kosaray taafey, d'a windi bundey, d'a dabey, da daabula windi meyo se, d'a korfey, d'a loley, da Irikoy nangora goy jinayey kulu, kubayyaŋ hukumo se. 41 I kande bankaaray kaymi-hanno-koyey nangu hananta ra goyo teeyaŋ se, da bankaaray hanante yaŋ Alfa Haruna se d'a izey bankaarayey, zama i ma goy alfagataray goyey ra. 42 Hay kulu kaŋ Irikoy na Musa lordi boŋ, yaadin no Israyla izey na goyo kulu te d'a. 43 Musa na goy kulu kaŋ i te guna, a di kaŋ i n'a kubandi. Danga mate kaŋ Rabbi lordi, yaadin mo no i n'a te. Musa binde na albarka gaara i se.

40

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Handu sintina zaari sintina ra, ni ma Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra sinji. 3 A ra no ni ga seeda daŋyaŋ sundurko jisi ka sundurko tugu kosaray taafa banda. 4 Ni ma kande taablo mo ka hayey kaŋ i ga dake a boŋ soola. Ni ma kande fitilla

suntulo mo ka fitilley soola. 5 Dugu tonyaŋ wura feema mo, ni m'a jisi seeda daŋyaŋ sundurko jine. Ma daabula sarku Irikoy nangora meyo gaa. 6 Ni ma sargay kaŋ i ga ton feema daŋ Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra meyo gaa. 7 Ni ma nyumayyaŋ taasa mo jisi kubayyaŋ hukumo da feema game ra ka hari daŋ a ra. 8 Ni ma batama windo sinji ka windi meyo daabula sarku. 9 Ni ma tuusuyaŋ jiyo sambu ka Irikoy nangora tuusu nd'a. Haŋ kaŋ go a ra kulu, ni m'a fay waani, d'a goy jinayey kulu, a ga ciya hanante mo. 10 Ni ma sargay kaŋ i ga ton feema d'a jinayey kulu tuusu ka feema fay waani, feema mo ga ciya hanante gumo. 11 Ni ma nyumayyaŋ taasa d'a daba tuusu, ka nga mo fay waani. 12 Ni ma kande Haruna nda nga izey mo, ka koy kubayyaŋ hukumo meyo gaa, k'i nyumay da hari. 13 Ni ma bankaaray hanantey daŋ Haruna gaa k'a tuusu nda ji k'a fay waani mo, zama a ma goy ay se alfagataray goyey ra. 14 Ni ma kande a izey mo, ma jabbey daŋ i gaa. 15 M'i tuusu mo, danga mate kaŋ cine ni n'i baabo tuusu, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra. I tuusuyaŋo mo g'i ciya alfagayaŋ duumi, i zamaney kulu ra.» 16 Yaadin no Musa te. Hay kulu kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a, yaadin no a te. 17 A ciya mo, jiiri hinkanta ra, handu sintina zaari sintina ra, i na Irikoy nangora sinji. 18 Musa na Irikoy nangora tunandi mo k'a dabey sinji ganda ka kataakey mo sinji. A n'a bundu-gaarey daŋ a ra mo k'a bonjarey kayandi. 19 A na hukumo daaru Irikoy nangora boŋ. A na hukumo daabirjo mo dake a boŋ, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 20 A na seeda mo sambu ka daŋ sundurko ra, ka goobey daŋ sundurko gaa, ka sasabandiyaŋo do mo dake sundurko boŋ. 21 A na sundurko mo daŋ Irikoy nangora ra. A na daabuyaŋ kosaray taafa sarku, kaŋ ga seeda daŋyaŋ sundurko tugu, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 22 A na taablo mo daŋ kubayyaŋ hukumo ra, Irikoy nangora kuray fa, a azawa kambe haray, kosaray taafa jine. 23 A na buurey dake a boŋ ka sasare Rabbi jine, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 24 A na fitilla suntulo jisi kubayyaŋ hukumo ra ka guna taablo do haray Irikoy nangora dandi kambe haray. 25 A na fitilley soola Rabbi jine, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 26 A na wura feema daŋ kubayyaŋ hukumo ra kosaray taafa jine. 27 A na dugu haw kaanokoy ton a boŋ, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 28 A na daabula daŋ Irikoy nangora me gaa. 29 A na sargay kaŋ i ga ton feema mo sinji Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra meyo gaa, ka sarga kaŋ i ga ton da ŋwaari sarga mo salle a boŋ, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 30 A na nyumayyaŋ taasa mo jisi kubayyaŋ hukumo da feema game ra. A na hari daŋ a ra nyumayyaŋ se. 31 Musa nda Haruna nda nga izey mo ga ngey cey da ngey kambey nyun a ra. 32 Yaadin no i ga te waati kaŋ i ga furo kubayyaŋ hukumo ra, da waati kaŋ i ga maan feema do, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 33 A na batama windo sinji ka Irikoy nangora da feema windi. A na windi meyo daabula sarku. Yaadin no Musa na goyo timmandi nd'a. 34 Saaya din buro na kubayyaŋ hukumo daabu, Rabbi darza mo na Irikoy nangora toonandi. 35 Musa si hin ka furo kubayyaŋ hukumo ra, zama buro goono ga goro a boŋ, Rabbi darza mo na Irikoy nangora toonandi. 36 Waati kaŋ i ga buro sambu Irikoy nangora boŋ, gaa no Israyla izey mo ga tun ka koy jina ngey dirawey kulu ra. 37 Amma d'i mana buro sambu, borey si dira kala hano kaŋ hane i n'a sambu. 38 Zama Rabbi buru yuuma goono ga goro Irikoy nangora boŋ zaari, cin mo danji go a ra. Israyla borey kulu moy go ga di a i dirawey kulu ra.

LEV
1
1 Woodin banda Rabbi jinda fun kubayyaŋ hukumo ra ka Musa ce ka salaŋ a se ka ne: 2 «Ni ma
salaŋ Israyla* izey se. Ma ne i se: D'araŋ boro fo ga nooyaŋ salle Rabbi se, w'araŋ nooyaŋo kaa
almaney ra ka salle, ibeerey wala ikayney ra. 3 Da boro nooyaŋo ya sargay* summaare kaŋ i ga ton
no, kaŋ i ga kaa hawey ra, kal a ma kande yeeji kaŋ taali kulu si a gaa. A m'a salle kubayyaŋ
hukumo meyo gaa, zama Rabbi ma yadda nd'a. 4 A ma nga kamba dake sargay summaara boŋo gaa,
Rabbi g'a ta a gaa mo ka sasabandiyaŋ te a se. 5 A ma yeejo jinda kaa Rabbi jine. Haruna izey, kaŋ
yaŋ ga ti alfagey ma kuro salle ka kuro say-say sargay* feema gaa a windanta nangu kulu. Feema
din go kubayyaŋ hukumo meyo gaa. 6 Gaa no bora ma sargay summaare kaŋ i ga ton din kuuro kaa,
a ma hamo dumbu ka te dumbariyaŋ. 7 Haruna ize alfagey mo ma danji funsu feema ra, ka tuuri daŋ
ka sasare danjo ra. 8 Koyne, Haruna ize alfagey ma ham dumbarey hanse, ngey da boŋo da maano,
k'i jisi tuuro kaŋ go feema danjo ra din boŋ. 9 Amma a teelo d'a cey, bora ma jin k'i nyun nda hari.
Woodin banda alfaga* m'a kulu ton feema ra. Sargay summaare kaŋ i ga ton no kaŋ i ga salle danji
gaa. A hawo ga kaan Rabbi se. 10 D'a ga nga nooyaŋo kaa alman kayney ra mo, sanda feeji wala
hincin kaŋ ga te sargay summaare kaŋ i ga ton, kal a ma kande aru kaŋ laru kulu si a gaa. 11 A m'a
jinda kaa feema jarga azawa kambe haray Rabbi jine. Haruna ize alfagey mo ma kuro say-say
sargay feema gaa a windanta. 12 Bora m'a dumbu ka te dumbariyaŋ, da boŋo da maano kulu. Alfaga
m'i hanse tuuro kaŋ go sargay feema danjo ra din boŋ. 13 Amma teelo da cey, bora ma jin k'i nyun
nda hari. Waato din gaa alfaga m'a kulu salle k'a ton sargay feema ra. Sargay summaare kaŋ i ga ton
no kaŋ i ga salle danji gaa. A hawo ga kaan Rabbi se. 14 D'a nooyaŋo mo kaŋ a ga kande Rabbi se
ga ti curo sargay summaare kaŋ i ga ton, kal a ma koloŋayyaŋ wala tantabal izeyaŋ salle. 15 Alfaga
ma kond'a sargay feema do. A m'a boŋo dagu ka kaa, k'a ton sargay feema boŋ. A m'a kuro tolli
feema carawo gaa. 16 A ma fofoza da hamney dagu mo k'i furu sargay feema jarga wayna funay
haray, booso do. 17 A ma cura farsi fatey game ra, amma a ma s'a pati dumbari hinka. Alfaga m'a
kulu ton mo sargay feema ra, tuuro kaŋ go danjo ra din boŋ. Sargay summaare kaŋ i ga ton no kaŋ i
ga salle danji gaa. A hawo ga kaan Rabbi se.
2
1 Da boro fo kande ŋwaari ka salle Rabbi se, a nooyaŋo ma ciya hamni baano. A ma ji dooru a ra,
ka dugu dake a boŋ. 2 A ma kand'a Haruna ize alfagey do. Bora ma tibi fo kaa hamni baana gaa, d'a
jiyo gaa, ngey d'a dugo kulu. Alfaga m'a ton sargay feema ra hal a ma te fonguyaŋ hari. Sargay kaŋ i
ga salle danji gaa no, kaŋ hawo ga kaan Rabbi se. 3 Wo kaŋ cindi ŋwaari sarga gaa mo, a ga ciya
Haruna nda nga izey wane. Hari hanante yaŋ no gumo nooyaŋey game ra kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi
se danji gaa. 4 Da ni ga ŋwaari sargay salle danga sargay mo, kaŋ i ga ton feema ra, a ma ciya buuru
tafayyaŋ kaŋ i te da hamni baano, kaasumante nda ji, kaŋ sinda dalbu. Wala a ma ciya maasayaŋ
kaŋ i tuusu nda ji, kaŋ sinda dalbu. 5 Koyne, da ni nooyaŋo ya ŋwaari sargay kaŋ i ga haagu guuru
tafa boŋ no, a ma ciya hamni baano kaasumante nda ji, kaŋ sinda dalbu. 6 Ni m'a bagu zanjarmi-
zanjarmi ka ji dooru a gaa; ŋwaari nooyaŋ no. 7 Da ni nooyaŋo mo ga ti ŋwaari sargay kaŋ i ga
haagu haaguyaŋ cambu ra, i m'a te da hamni baano nda ji. 8 Ni ma kande ŋwaari sargay kaŋ i ga te
da hayey din Rabbi do. I m'a no alfaga se, nga mo ma kand'a sargay feema do. 9 Waato gaa no
alfaga ma fonguyaŋ haro kaa nooyaŋo gaa k'a ton sargay feema ra. Danji ra sargay no kaŋ hawo ga
kaan Rabbi se. 10 Haŋ kaŋ cindi ŋwaari sarga gaa mo ga ciya Haruna nda nga izey wane. Hari
hanante yaŋ no gumo sargayey game ra kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa. 11 }waari sargay kulu
kaŋ araŋ ga salle Rabbi se mo, i ma s'a te da dalbu. Zama araŋ ma si dalbu wala yu ton nooyaŋ kulu
ra kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa. 12 Araŋ ga hin k'i salle Rabbi se ka te boŋ-jina nooyaŋ, amma i
ma si kaa sargay feema ra ka haw kaano te. 13 Woodin banda, ŋwaari sargay kulu kaŋ ni ga salle,
kala ni m'a kaanandi nda ciiri. Ni ma si ta ni Irikoyo sappa ciiro ma jaŋ ni ŋwaari sargayey kulu ra.
Ni sargay kulu ra mo ni ga ciiri daŋ. 14 Da ni ga boŋ-jina ŋwaari sargay salle Rabbi se mo, kala
ŋwaari nooyaŋo kaŋ ni ga salle din ma ciya jeeniyaŋ kaŋ i ga kukure nda danji ka safa k'i nyartu. 15
Ni ma ji dooru a ra ka dugu dake a boŋ, ŋwaari sargay no. 16 Alfaga m'a fonguyaŋ haro ton, danga:
a gure fooyaŋ kaŋ yaŋ i nyartu, d'a jiyo kayna fo, ngey d'a dugo kulu. Nooyaŋ no kaŋ i ga salle
Rabbi se danji gaa.

3
1 Da boro nooyaŋo ya saabuyaŋ sargay no, d'a n'a kaa alman beerey ra, da aru no wala way, kal a ma kande afo kaŋ laru kulu si a gaa Rabbi jine. 2 A ma nga kamba dake nga nooyaŋo boŋo gaa k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo meyo gaa. Haruna ize alfagey g'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. 3 Haŋ kaŋ bora ga salle saabuyaŋ sargay ra, kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa, ga ti i gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa. 4 Ngey da dumayze hinka kulu nda maano kaŋ go i gaa banda daaro gaa haray, da taana kaŋ go ga haame daabu mo. A g'i dumbu dumayzey jarga k'i kaa. 5 Haruna izey mo ga woodin yaŋ dake sargay summaara kaŋ i ga ton boŋ kaŋ go sargay feema ra, hala dullo ma ziji. A ma goro tuuro kaŋ go danjo ra din boŋ. Nooyaŋ no kaŋ danji ga ŋwa. A hawo ga kaan Rabbi se. 6 A nooyaŋo kaŋ a ga salle mo ka te saabuyaŋ sargay Rabbi se, d'a n'a kaa alman kayney ra, da aru no wala way no, kala bora ma kande wo kaŋ laru kulu si a gaa. 7 D'a ga feeji ize salle nga nooyaŋo se, kal a m'a salle Rabbi jine. 8 A ma nga kamba dake nga nooyaŋo boŋo gaa, k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo jine. Haruna izey m'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. 9 Haŋ kaŋ bora ga salle saabuyaŋ sargay se, kaŋ i g'a salle Rabbi se danji gaa, ngey neeya: maano, danga sunfay maanikoy kulu kaŋ a ga dumbu ka kaa sasanja gaa, nga nda gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa. 10 Koyne, dumayze hinka kulu nd'i maano kaŋ go banda daaro gaa haray, da taana kaŋ ga haame daabu, a g'i dumbu dumayzey gaa haray k'i kaa. 11 Alfaga m'a ton sargay feema ra; ŋwaari nooyaŋ no Rabbi se kaŋ danji ga ŋwa. 12 Koyne, d'a nooyaŋo ya hincin no, kal a m'a salle Rabbi jine. 13 A ma nga kamba dake a boŋo gaa k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo jine. Haruna izey m'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. 14 Bora m'a nooyaŋo kaa a gaa, danga: nooyaŋ kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa. Woodin ga ti: gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa, 15 da dumayze hinka kulu mo, d'i maano kaŋ go banda daaro gaa haray, da taana kaŋ go ga haame daabu. A m'i dumbu dumayzey do haray k'i kaa. 16 Alfaga ma woodin ton sargay feema ra. }waari nooyaŋ no kaŋ danji ga ŋwa, kaŋ hawo ga kaan. Maani kulu ya Rabbi wane no. 17 Woodin ma ciya araŋ se hin sanni kaŋ ga duumi araŋ banda kulu se, da nangu kulu kaŋ araŋ ga goro mo. Araŋ ma si maani ŋwa, araŋ ma si kuri haŋ mo.»
4
1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da boro fo na zunubi te jaŋ-ka-bayyaŋ ra, hal a na hay fo te hayey kaŋ Rabbi ci ka ne boro ma si i te yaŋ ra -- 3 Da alfaga kaŋ i tuusu nda ji no ka zunubi te kaŋ ga jama ciya taali-teeri, kal a ma yeej'ize fo kaŋ laru kulu si a gaa salle Rabbi se. Woodin ga te zunubi se sargay a zunubo kaŋ a te din sabbay se. 4 A ma kande yeejo kubayyaŋ hukumo meyo gaa, Rabbi jine. A ma nga kamba dake yeejo boŋo gaa k'a jinde kaa Rabbi jine. 5 Waato din gaa alfaga kaŋ i tuusu nda ji din, a ma yeejo kuri kayna sambu ka kand'a kubayyaŋ hukumo ra. 6 Noodin a ma nga kambayzo sufu kuro ra ka kuro say-say hala sorro iyye Rabbi jine, noodin Nangoray Hananta kosaray taafa jine. 7 Alfaga ma kuro tuusu dugu feema hilley gaa, noodin Rabbi jine. Feema din go kubayyaŋ hukumo ra. Yeejo kuro kulu kaŋ cindi, a m'a dooru sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa, naŋ kaŋ a go kubayyaŋ hukumo meyo gaa. 8 A ma maani kulu kaa zunubi sarga yeejo gaa, danga gunda ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa, 9 da dumayze hinka d'i maano kaŋ go i gaa banda daaro gaa haray, da taana kaŋ ga haame daabu mo. A m'i dumbu dumayzey gaa haray ka woodin kulu kaa. 10 Mate kaŋ cine i ga te saabuyaŋ sargay yeejo se, yaadin no alfaga ma maano ton sargay kaŋ i ga ton feema ra. 11 Amma yeejo kuuro, d'a hamo kulu, d'a boŋo d'a cey d'a teelo d'a birjo, 12 sanda yeejo sukutumo, a ga kond'a gata banda nangu fo kaŋ ga hanan kaŋ i ga boosu mun. I ma danji funsu nda tuuri ka yeejo ton. Nango kaŋ i ga boosu mun no i g'a ton. 13 Wala nda Israyla jama kulu daray, amma a goro tugante jama se, d'i na hay fo te kaŋ Rabbi ne i ma si te, i ciya taali-teeriyaŋ. 14 Waato kaŋ i ga bay zunubo kaŋ ngey te din gaa, kala jama ma kande yeej'ize fo. I ma kaa kubayyaŋ hukumo jine k'a salle zunubi se sargay. 15 Jama arkusey ma ngey kambey dake yeejo boŋo gaa Rabbi jine ka yeejo jinda kaa Rabbi jine. 16 Waato din gaa alfaga kaŋ i tuusu nda ji ma kande yeejo kuri kayna kubayyaŋ hukumo ra. 17 Alfaga ma nga kambayze sufu kuro ra k'a say-say Rabbi jine hala sorro iyye, noodin kosaray taafa jine. 18 A ma kuro tuusu mo feema hilley gaa, feema din kaŋ go noodin Rabbi jine kubayyaŋ hukumo ra. Kuro kaŋ cindi mo, a m'a mun sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa, kaŋ go kubayyaŋ hukumo meyo gaa haray. 19 A ma maano kulu kaa a gaa, ka maano ton feema ra. 20 A ga te yeejo se mate kaŋ cine a te

zunubi se sargay yeeji fa din se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te i se hala Rabbi m'a yaafa i se. 21 A ma konda yeejo gata banda k'a ton mate kaŋ cine a na yeeji fa din ton. Zunubi se sargay no jama se. 22 Da jine boro na zunubi te, sanda jaŋ-ka-bayyaŋ ra a na hay fo te hayey din ra kaŋ Rabbi a Irikoyo ci ka ne i ma s'a te, a ciya taali-teeri. 23 Waati kaŋ a bay nga taalo gaa, haya kaŋ do a na zunubi te din, kal a ma kande hincin jindi fo kaŋ laru kulu si a gaa ka no. 24 A ma nga kamba dake hincino boŋo gaa k'a jinda kaa nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi Rabbi jine. Zunubi se sargay no. 25 Alfaga ma zunubi se sarga kuri kayna sambu nga kambayze gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. Kuro kaŋ cindi mo, a m'a kulu mun sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa. 26 A maano kulu, a m'a ton feema boŋ, mate kaŋ i ga te saabuyaŋ sarga maano se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se a zunubo sabbay se. Rabbi g'a yaafa a se mo. 27 Da laabo boro na zunubi te jaŋ-ka-bayyaŋ ra, a na hay fo te hayey din ra kaŋ yaŋ Rabbi ci ka ne boro ma s'i te, a ciya taali-teeri. 28 Waati kaŋ a na nga taalo bay, zunubo kaŋ a te din, kal a ma kande hincin way fo kaŋ laru si a gaa k'a salle nga zunubo kaŋ nga te din se. 29 A ma nga kamba dake zunubi se sargay boŋo gaa k'a jinda kaa nango kaŋ i ga sargay summaare wi. 30 Alfaga m'a kuri kayna sambu nga kambe ize gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. A kuro kaŋ cindi mo a m'a mun feema tiksa gaa. 31 A m'a maano kulu kaa, mate kaŋ cine i ga saabuyaŋ sargay maano kaa. Alfaga ma maano ton feema ra hala hawo ma kaan Rabbi se. Yaadin no alfaga ga sasabandiyaŋ te d'a bora se hala Rabbi m'a yaafa a se. 32 D'a ga kande feej'ize mo ka no zunubi se sargay, a ma kande way kaŋ laru kulu si a gaa. 33 A ma nga kamba dake zunubi se sarga boŋo gaa k'a jinda kaa zama a ma te zunubi se sargay. A m'a te nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi. 34 Alfaga ma zunubi se sarga kuri kayna sambu nga kambayze gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. A kuro kaŋ cindi mo, a m'a mun feema tiksa gaa. 35 A ma maano kulu kaa a gaa, mate kaŋ cine i ga maano kaa saabuyaŋ sargay feej'izo gaa. Alfaga ma maano ton feema boŋ hala dullo ma ziji, nooyaŋey kaŋ i ga ton Rabbi se din boŋ. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se zunubo kaŋ a te din sabbay se. Rabbi g'a yaafa a se mo.

5

1 Da boro fo ya seeda no hay fo kaŋ a di wala kaŋ a bay boŋ, hal i n'a daŋ zeyaŋ, a man'a ci mo, yaadin gaa kulu a na zunubi te. Bora din ga nga alhakko jare. 2 Wala, nda boro fo lamba hay fo kaŋ ga harram gaa, da ganji ham jifa no wala kwaara alman jifa, wala hamni buuko, baa a mana bay a gaa no, a ga harram. Taali go bora gaa. 3 Wala, d'a lamba boro ziibo gaa, ziibi kulu kaŋ no kaŋ ga boro ziibandi, kaŋ a mana bay a gaa, waato kaŋ a bay a gaa no a gonda taali. 4 Wala nda boro me cahã ka ze nga ga ilaalo wala ihanno te, hay kulu kaŋ no boro ga ze d'a kaŋ a mana bay a gaa; waati kaŋ a bay a gaa, waato din gaa no a gonda taali haya din ra. 5 A ga ciya mo da boro gonda taali hayey din kulu ra, kal a m'a kaa taray ka ci haŋ kaŋ ra no nga na zunubi te. 6 A ma kande nga taalo se sarga Rabbi do, a zunubo kaŋ a te din se. Sarga ga ciya way fo kaŋ a ga kaa alman kayney ra, da feej'ize no wala hincin, kaŋ ga te zunubi se sargay. Alfaga ma sasabandiyaŋ te a se a zunubo sabbay se. 7 Da bora din sinda haŋ kaŋ ga to feej'ize, a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka Rabbi do kaŋ ga te taali se sargay, haya kaŋ do a na zunubi te din se. Curo fa ga te zunubi se sargay, afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. 8 A ma kand'ey alfaga do. Nga mo ma jin ka zunubi se sarga wano salle, k'a boŋo dagu, amma a ma s'a fay ihinka. 9 A ma zunubi se sarga kuro say-say feema carawey gaa. Kuro kaŋ cindi mo a m'a tolli feema tiksa gaa. Zunubi se sargay no. 10 Ihinkanta mo, a m'a salle ka te sargay summaare kaŋ i ga ton, farilla sanney boŋ. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se a zunubo kaŋ a te din sabbay se, Rabbi g'a yaafa a se mo. 11 Amma d'a sinda haŋ kaŋ ga to koloŋay hinka wala tantabal ize hinka, kal a ma kande nga nooyaŋo haya kaŋ do a na zunubi te din sabbay se. Woone ga ti hamni baano zaka hinza cine kaŋ ga te zunubi se sargay. A ma si ji wala dugu daŋ a ra, zama zunubi se sargay no. 12 A ma kand'a alfaga do, nga mo ga tibi fo kaa a ra ka te fonguyaŋ hari. A ma woodin ton feema ra mate kaŋ cine i ga salleyaŋ te Rabbi se danji gaa. Zunubi se sargay no. 13 Alfaga mo ga sasabandiyaŋ te bora se a zunubo kaŋ a te din sabbay se taaley din afo kulu ra. Rabbi g'a yaafa a se mo. Hamno kaŋ cindi mo ga ciya alfaga wane, mate kaŋ ŋwaari nooyaŋo go.» 14 Rabbi ye ka salaŋ Musa se ka ne: 15 «Da boro fo na taali te ka zunubi fo te jaŋ-ka-bayyaŋ ra Rabbi hari hanantey ra, kal a ma kande nga taalo se sarga ka kaa Rabbi do. Woodin ga ti feeji gaaru fo kaŋ laru kulu si a gaa alman kayney ra. Ni m'a nooro lasaabu,

nzarfu sekel* marge kaŋ no i ga lasaabu Nangoray Hananta sekelo boŋ. A ga te taali se sargay. 16 Haya kaŋ bora te hari hanna do ka daray, a ma bana a se, ka zakka hinka tonton a gaa, k'a no alfaga se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se da taali se feeji gaaro. Rabbi g'a yaafa mo. 17 Koyne, da boro fo na zunubi te ka hay fo te hayey ra kaŋ yaŋ Rabbi ci ka ne i ma si te, baa a mana bay a gaa, kulu nda yaadin a gonda taali. A taalo ga goro a gaa. 18 A ma feeji gaaru fo sambu nga kalo ra kaŋ laru kulu si a gaa, ka kand'a alfaga do. Ni m'a lasaabu, a ma taali se sarga te. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se, haya kaŋ a te darayyaŋ ra, kaŋ a mana bay a gaa din. Rabbi g'a yaafa a se mo. 19 Taali se sargay no. Daahir no bora gonda taali Rabbi jine.» 20 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 21 « Da boro fo na zunubi te, ka naanay feeriyaŋ te mo Rabbi se, sanda: d'a na nga gorokasin zamba talfi sanni ra, wala tolme sanni, wala mo d'a n'a zay, wala a na nga gorokasino taabandi, 22 wala d'a di hay fo kaŋ daray k'a kumna, hal a ze da tangari hayey din kulu ra kaŋ boro ga te, zunubi no a te. 23 A ga ciya mo, d'a na zunubi te, hala taalo goro a gaa mo, kal a ma haya kaŋ a zay din yeti, wala haya kaŋ a kom ka du, wala talfo kaŋ i talfi a gaa, wala haya kaŋ daray kaŋ a di ka sambu din, 24 wala hay kulu kaŋ boŋ a ze nda tangari. A m'a kulu yeti ka zakka hinka dake a gaa ka tonton k'a no koyo se han din hane kaŋ a kande nga taalo se sarga. 25 Bora ma kande nga taali se sarga mo Rabbi do. Woodin ga ti feeji gaaru fo kaŋ laru kulu si a gaa kaŋ a ga sambu nga kalo ra, ni lasaabo boŋ taali se sargay. A ga kand'a alfaga do. 26 Alfaga mo ma sasabandiyaŋ te bora se Rabbi jine. I g'a yaafa mo hay kulu kaŋ a te kaŋ do a ciya taali-teeri.»

6

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ni ma ci Haruna nda nga izey se ka ne: Woone no ga ti sargay summaare kaŋ i ga ton asariya*: Sargay summaare kaŋ i ga ton ma hanna feema danji izey boŋ kala mo ma bo. Danjo ma soobay ka di feema ra. 3 Alfaga ma nga lin* taafe kwaayo daŋ ka nga lin taafe muduno daŋ nga canta gaa. A ma koy ka booso kaŋ sargay summaara kaŋ i ga ton te feema danjo ra din sambu, ka booso jisi ganda feema jarga. 4 Waato din gaa a ma nga bankaarayey kaa ka afooyaŋ daŋ. A ma booso jare ka kond'a gata banda, nangu fo kaŋ ga hanan. 5 Danjo kaŋ go sargay feema ra ma soobay ka di waati kulu, a ma si bu. Susubay kulu alfaga ma tuuri tonton a gaa k'a funsu. A ma sargay summaare kaŋ i ga ton hanse a boŋ mo ka saabuyaŋ sargayey maano ton a boŋ. 6 Danjo ma soobay ka di sargay feema ra duumi, a ma si bu. 7 Woone mo no ga ti ŋwaari sargay asariya: Haruna izey ma kay sargay feema jine k'a salle Rabbi jine. 8 Alfaga ma nga tibi fo kaa ŋwaari sargay hamni baana gaa, nga nd'a ji kayna, d'a dugo kulu mo kaŋ go ŋwaari sarga boŋ. A ma tibo din ton sanda fonguyaŋ hari. Sargay feema boŋ no a g'a ton hal a hawo ma kaan Rabbi se. 9 Hamno kaŋ cindi mo, Haruna nda nga izey g'a ŋwa. I m'a ŋwa mo dalbu si, nangu hanno ra. Kubayyaŋ hukumo windo ra no i g'a ŋwa. 10 I ma s'a haagu nda dalbu. Ay no k'a no i se, i baa no ay sargayey kaŋ yaŋ danji ga ŋwa din ra. Hari hanante no gumo, sanda mate kaŋ cine zunubi se sarga ga hanan, da mate kaŋ cine taali se sargay mo ga hanan. 11 Haruna banda ra alborayzey kulu ga ŋwa a gaa. Hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ banda kulu se. I baa no sargayey kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji ra din gaa. Boro kulu kaŋ ga lamba i gaa ga ciya hanante.» 12 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 13 «Hano kaŋ hane i ga Haruna wala a izey tuusu nda ji, woone no ga ti nooyaŋo kaŋ a ga salle Rabbi se, danga: hamni baano zaka hinza cine kaŋ ga te ŋwaari sargay han kulu. I g'a jare fo salle susubay, a jare fa mo wiciri kambu. 14 Haaguyaŋ cambu ra no i g'a haagu nda ji. D'a nin, i ma kand'a. Zanjar-zanjari no ni ga ŋwaari sargay salle hal a hawo ma kaan Rabbi se. 15 Alfaga kaŋ i tuusu nda ji, kaŋ i suuban a nya-izey game ra mo, nga no g'a salle. Hin sanno boŋ duumi, i g'a kulu ton parkatak Rabbi jine. 16 }waari sargay kulu, alfaga wane, i g'a kulu ton no parkatak; boro ma s'a ŋwa.» 17 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 18 «Ni ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne: Woone ga ti asariya zunubi se sargay boŋ: Nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi, noodin no i ga zunubi se sargay wi Rabbi jine; hari hanno no gumo. 19 Alfaga kaŋ g'a salle zunubi se, nga no g'a ŋwa. I m'a ŋwa nangu hananta ra, kaŋ ga ti kubayyaŋ hukumo windo ra. 20 Boro kulu kaŋ ga lamba a hamo gaa ga hanan. Koyne, d'a kuro say bankaaray fo gaa, kala ni m'a nyuna nangu hananta ra. 21 Botogo kusu mo kaŋ ra i na hamo hina, i g'a bagu. Amma d'i n'a hina guuru-say kusu ra, kala i m'a ziiri k'a nyun nda hari. 22 Alboro kulu alfagey ra ga hin ka ŋwa a gaa; hari hanno no gumo. 23 Amma zunubi se sargay kulu kaŋ i ga kande a kuro hala kubayyaŋ hukumo ra zama i ma sasabandiyaŋ te nangu hananta ra, i ma s'a ŋwa. I g'a kulu ton no danji ra.»

7
1 «Woone no ga ti taali se sargay asariya*, hari hanno no gumo. 2 Nangu kaŋ i ga sargay summaare
kaŋ i ga ton wi, noodin no i ga taali se sarga wi. Alfaga m'a kuro say-say sargay feema windanta
gaa. 3 A m'a maano kulu salle, danga: sunfa do maano, da gunda ra maano, 4 da dumayze hinka
kulu nda maano kaŋ go i gaa, kaŋ a ga dumbu banda daaro gaa haray. Ngey da taana kaŋ ga haame
daabu, a m'i dumbu ka kaa dumayze gaa haray. 5 Alfaga m'i ton sargay feema boŋ hal i ma te sargay
kaŋ danji ga ŋwa Rabbi se. Taali se sargay nooya. 6 Alfagey ra alborayze kulu ga hin ka ŋwa a gaa.
I m'a ŋwa nangu hananta ra, zama hari hanno no gumo. 7 Sanda mate kaŋ cine zunubi se sarga go,
yaadin mo no taali se sargay ga bara, i kulu asariya fo no. Alfaga kaŋ ga sasabandiyaŋo te, nga no
ga du hamo. 8 Koyne, alfaga kaŋ na boro fo kulu sargay summaare kaŋ i ga ton salle, alfaga din mo
no ga du a kuuro nga boŋ se, kaŋ a kaa sargay summaara gaa waato kaŋ a n'a salle. 9 }waari sargay
kulu mo kaŋ i ga ton feema ra da hay kulu kaŋ i ga haagu cambu ra wala kusu ra, i kulu ga ciya
alfaga kaŋ n'a salle wane. 10 Koyne, ŋwaari sargay kulu, da wo kaŋ i kaasum nda ji no, wala ikogo
no, Haruna izey kulu ga du a ra. Boro kulu baa ga saba. 11 Woone mo no ga ti saabuyaŋ sargay
asariya, kaŋ boro ga salle Rabbi se. 12 Da boro g'a salle saabuyaŋ se, kal a ma kande buuru tafayyaŋ
kaŋ sinda dalbu, kaŋ i kaasum nda ji, k'i tonton saabuyaŋ sarga gaa. A ma kande mo buuru tafayyaŋ
kaŋ sinda dalbu kaŋ i tuusu nda ji, da hamni baano maasa fooyaŋ, kaŋ yaŋ i diibi nda ji. 13 A ma
kande buuru tafay kaŋ gonda dalbu mo, k'a salle a sarga banda kaŋ a ga salle ka te saabuyaŋ sargay,
hal a ma saabu se. 14 A ma buuru ize fo kaa nooyaŋ kulu gaa kaŋ ga sargay te kaŋ i ga sambu beene
Rabbi do haray. Nga no ga ti alfaga wane, nga kaŋ na saabuyaŋ sarga kuro say-say. 15 Sargay kaŋ
boro ga salle saabuyaŋ se, i m'a hamo ŋwa han din kaŋ i n'a wi. I ma si naŋ hamo ma di suba. 16
Amma da sargay kaŋ a salle ga sarti fo toonandi no, wala haŋ kaŋ a salle bine yadda boŋ, i g'a ŋwa
zaaro kaŋ i n'a salle sargay. A suba mo i ga hin ka wo kaŋ cindi ŋwa. 17 Amma da hamo ga cindi
sarga gaa hala jirbi hinzanta, kulu i m'a ton danji ra. 18 Saabuyaŋ sargay kulu, nda i na hamo ŋwa
jirbi hinzanta, Rabbi si yadda nd'a bora se. A s'a lasaabu boro kaŋ n'a salle se mo. A ga ciya fanta
hari. Boro kulu kaŋ ŋwa a gaa mo, a taalo ga goro a gaa. 19 D'a hamo lamba hay fo kaŋ ga harram
gaa, a si ŋwa. I m'a ton danji ra. Ham ŋwaayaŋ sanni boŋ mo, boro kulu kaŋ ga hanan ga ŋwa a gaa.
20 Amma boro kaŋ ga ziibi, d'a na saabuyaŋ sargay ham ŋwa, kaŋ i salle Rabbi se, i ga bora din
waasu k'a kaa nga jama ra. 21 Koyne, da boro fo lamba hay fo kaŋ ga harram gaa, da boro ziibo no,
wala alman kaŋ ga harram no, wala fanta hari kulu kaŋ ga harram no, woodin banda a ma koy ka
saabuyaŋ sargay hamo ŋwa, kaŋ ga ti Rabbi wane, i ga bora din waasu ka kaa nga jama ra.» 22
Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 23 «Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Araŋ ma si maani kulu
ŋwa, da haw wane, wala feeji wane, wala hincin wane no. 24 Da alman fo jifa, wala nda ganji ham
fo n'a tooru, i ga hin ka goy nd'a maano goy kulu se. Amma araŋ ma s'a ŋwa, baa kayna. 25 Zama
maani kaŋ i ga kaa almaney gaa kaŋ yaŋ i salle danji ra Rabbi se, boro kulu kaŋ n'a ŋwa, i ga bora
din waasu ka kaa nga jama ra. 26 Woodin banda araŋ ma si kuri kulu dumi haŋ araŋ nangoray kulu
ra, da alman wane no wala curo wane. 27 Boro kulu kaŋ na kuri kulu dumi haŋ, i g'a waasu ka kaa
nga jama ra.» 28 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 29 «Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Boro kaŋ
ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi se ma kande nga nooyaŋo Rabbi do, haya kaŋ i ga kaa saabuyaŋ
sarga gaa. 30 Nga bumbo kambe no ga kande nooyaŋey kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji ra. A ma
kande maano da ganda. I ga ganda feeni ka salle Rabbi jine. 31 Alfaga ma maano daŋ danjo ra,
amma ganda ga ciya Haruna nda nga izey wane. 32 Koyne, i ga kambe ŋwaari tanje kaa araŋ
saabuyaŋ sargayey gaa ka no alfaga se, nga mo g'a sambu beene. 33 Haruna izo din kaŋ na
saabuyaŋ sarga kuro d'a maano salle, kambe ŋwaari tanja din ga ti bora din baa kaŋ a ga du. 34
Zama ganda kaŋ i ga feeni nda tanja kaŋ i ga sambu beene, ay n'i ta Israyla izey gaa ka kaa i
saabuyaŋ sargayey ra. Ay n'i no Alfa Haruna nda nga izey se. I baa no hin sanni kaŋ ga duumi boŋ
kaŋ Israyla izey g'i no. 35 Woodin ga ti Haruna nd'a izey baa kaŋ i ga kaa Rabbi nooyaŋey ra, wo
kaŋ yaŋ danji ga ŋwa. I ga du woodin za han din kaŋ i g'i tuusu nda ji k'i kayandi Rabbi jine zama i
ma alfagataray goyey te. 36 I baa no kaŋ Rabbi lordi* ka ne Israyla izey m'i no, za han kaŋ hane a
na jiyo soogu i boŋ. Hin sanni kaŋ ga duumi no i banda kulu zamaney ra.» 37 Woodin binde ga ti
sargay summaare kaŋ i ga ton asariya, nda ŋwaari sargay wane, da zunubi se sargay wane, nda taali
se sargay wane nda ji tuusuyaŋ wane, da saabuyaŋ sargay wane mo. 38 Asariya no kaŋ Rabbi lordi

Musa se Sinayi tondo ra, hano kaŋ hane a ci Israyla izey se ka ne i ma ngey nooyaŋey salle Rabbi se. Waato din i go Sinayi ganjo ra.
8
1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ni ma kande Haruna nda nga izey care banda nda bankaarayey da ji kaŋ i ga tuusu nd'a, da zunubi se sargay yeejo, da feeji gaaru hinka, nda cilla fo kaŋ ga to da buuru kaŋ sinda dalbu. 3 Waato din gaa ni ma jama kulu margu kubayyaŋ hukumo meyo jarga.» 4 Musa te mo mate kaŋ cine Rabbi ci nga se din. A na jama kulu margu kubayyaŋ hukumo meyo jine. 5 Waato din gaa Musa ne jama se: «Woone ga ti haŋ kaŋ Rabbi ci ka ne i ma te.» 6 Musa kande Haruna nda nga izey k'i nyumay da hari. 7 A na jabba daŋ Haruna gaa k'a haw da korfo. A na kwaay izo daŋ a gaa koyne, nda efod* kwaayo mo woodin boŋ k'a haw a gaa da zu guddama kaŋ gonda taalam goy a gaa. 8 A na gande daabiri daŋ a gaa, gande daabiro ra mo a na Urim* nda Tummin daŋ. 9 A na boŋtoba daŋ a boŋo gaa. Boŋtoba jine haray gaa a na wura walhã, kaŋ ga ti gunduma hananta, haw a gaa. A na hayey din kulu te mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 10 Waato din gaa Musa na tuusuyaŋ jiyo sambu k'a tuusu Irikoy nangora gaa da hay kulu kaŋ go a ra gaa, hala i m'i fay waani Rabbi se. 11 A na jiyo say-say sargay feema gaa hala sorro iyye, k'a tuusu feema da nga jinayey kulu gaa, ngey da nyumayyaŋ taasa da nga tiksa, k'i fay waani. 12 Jiyo kaŋ i ga tuusu nd'a, a na kayna dooru Haruna boŋo gaa, zama a m'a tuusu k'a fay waani se. 13 Musa kande Haruna izey mo, k'i bankaarayey d'i jabbey daŋ i gaa k'i haw da korfoyaŋ i cantey gaa. A na fuulayaŋ daŋ i boŋey gaa mo, mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 14 Woodin banda a kande zunubi se sarga yeejo. Haruna nda nga izey na ngey kambey dake yeejo boŋo gaa, zunubi se sarga wano. 15 Waato din gaa no Musa n'a jinda kaa. A n'a kuri kayna sambu nga kambayze fo gaa k'a tuusu sargay feema hilley gaa a windanta zama nga m'a fay waani. Kuro kaŋ cindi mo, a n'a mun feema tiksa gaa k'a fay waani, ka sasabandiyaŋ te a se mo. 16 Gunda ra haray maani kulu, da taana kaŋ ga haame daabu, da dumayze hinka nda ngey maano kulu mo, Musa n'i sambu k'i ton feema ra. 17 Amma yeejo, danga a kuuro d'a hamo, d'a wuro, a n'i ton gata banda hala danji n'i te boosu, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 18 A kande sargay summaara kaŋ i ga ton feeji gaaro Haruna nda nga izey do. I na ngey kambey dake feeji gaaro boŋo gaa. 19 Musa n'a jinda kaa, ka kuro say-say feema windanta gaa. 20 A na feeji gaaro fay ka te dumbariyaŋ. Boŋo nda dumbarey, da maano, a n'i daŋ danji ra kal i ma ton. 21 A na teeley nyun hari ra, ngey da cey. Waato din gaa Musa na feeji gaaro kulu daŋ feema ra hala danji n'a ŋwa. Sargay kaŋ i ga ton no kaŋ hawo ga kaan. A n'a salle Rabbi se danji ra, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 22 A kande feeji gaaru fa din mo, nga kaŋ ga alfagey daŋ i ma furo goyo ra. Haruna nda nga izey na ngey kambey dake feeji gaaro boŋo gaa. 23 Musa n'a jinda kaa ka nga kambayze sufu kuro ra. A na kuro tuusu Haruna kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa. 24 Musa kande Haruna izey mo. A na kuri kayna tuusu i kambe ŋwaaro hanga deeney gaa, d'i kambe ŋwaaro kambe nyaŋey gaa, d'i kambe ŋwaaro ce nyaŋey gaa mo. Musa na kuro say-say mo feema windanta kulu gaa. 25 A na maano sambu, danga: sunfa do maano, da gunda ra maano kulu, nda taana kaŋ ga haame daabu, nda dumayze hinka kulu nda ngey maano da kambe ŋwaari tanja mo. 26 Koyne, cilla kaŋ to da buuru tafay kaŋ sinda dalbu kaŋ go noodin Rabbi jine, Musa na buuru kunkuni fo kaa a ra, da buuru fo kaŋ i tuusu nda ji, da maasa ize fo. A n'i jisi maano boŋ kaŋ go kambe ŋwaari tanja boŋ. 27 A na hayey din kulu daŋ Haruna kambe ra, d'a izey kambey ra, zama i m'i feeni ka salle yaadin Rabbi jine. 28 Waato din gaa no Musa na jinayey din ta i kambey ra, k'i ton feema ra, naŋ kaŋ danji goono ga sargay summaara kaŋ i ga ton ŋwa. Goy daŋyaŋ sargay no kaŋ ga te haw kaano, sargay kaŋ i te danji ra Rabbi se. 29 Musa na ganda sambu mo, k'a feeni k'a salle yaadin Rabbi jine. Musa baa no kaŋ a ga du goy daŋyaŋ feeji gaaro gaa, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 30 Woodin banda Musa na tuusuyaŋ jiyo sambu, nda kuro kaŋ go feema gaa. A n'i say-say Haruna nda nga izey gaa, da Haruna bankaarayey d'a izey bankaarayey mo gaa. A na Haruna nda nga izey fay waani, nda Haruna bankaarayey d'a izey bankaarayey mo. 31 Musa ne Haruna nda nga izey se: «Araŋ ma hamo hina kubayyaŋ hukumo meyo jarga. Noodin no araŋ g'a ŋwa, nga nda buuro kaŋ go goy daŋyaŋ cilla ra, mate kaŋ cine ay lordi ka ne Haruna nda nga izey m'a ŋwa. 32 Haŋ kaŋ cindi hamo da buuro gaa, araŋ m'a daŋ danjo ra. 33 Araŋ ma si fatta kubayyaŋ hukumo windi meyo gaa kala jirbi iyye, hal araŋ goy daŋyaŋ jirbi iyya ma kubay. Zama i g'araŋ kambey toonandi hala jirbi iyye. 34 Mate kaŋ i te hunkuna, yaadin

cine no Rabbi ci i ma te, ka sasabandiyaŋ te araŋ se. 35 Jirbi iyye no araŋ ga goro kubayyaŋ hukumo me gaa cin da zaari ka Rabbi sanno gana, zama araŋ ma si bu se. Zama yaadin no i ci ay se.» 36 Haruna binde da nga izey te hay kulu kaŋ Rabbi ci ngey se Musa do.

9

1 A ciya mo jirbi ahakkanta hane, kala Musa na Haruna ce, nga nda nga izey, da Israyla arkusey mo. 2 A ne Haruna se: «Ni ma yeej'ize fo suuban kalo ra, kaŋ ga te zunubi se sargay. Ma sambu feeji gaaru fo mo sargay summaare kaŋ i ga ton se kaŋ ihinka kulu laru si i gaa, k'i salle Rabbi jine. 3 Ni ma salaŋ Israyla izey se mo ka ne: ‹Araŋ ma hincin jindi fo suuban kaŋ ga te zunubi se sargay. Wa suuban mo handayze fo nda feej'ize fo, haraŋ wane yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. Ngey mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. 4 Wa yeeji fo da feeji gaaru fo suuban saabuyaŋ sargay se, kaŋ i ga salle Rabbi jine. Wa sambu mo ŋwaari sargay kaŋ i ga diibi nda ji. Zama, hunkuna Rabbi ga bangay araŋ se.› » 5 I binde, hayey din kaŋ yaŋ Musa ci i se, i kand'ey kubayyaŋ hukumo jine. Jama kulu kaa ka maan ka kay Rabbi jine. 6 Gaa no Musa ne: «Yaa no Rabbi ci ka ne araŋ ma te neeya, kaŋ a banda Rabbi darza ga bangay araŋ se.» 7 Musa ne Haruna se: «Ni ma kaa ka maan sargay feema do ka ni zunubi se sarga salle, woodin banda ni sargay summaara kaŋ i ga ton. Ni ga sasabandiyaŋ te ni boŋ se da ni jama mo se. Ni ma borey nooyaŋo mo salle, ka sasabandiyaŋ te i se, danga mate kaŋ Rabbi ci.» 8 Yaadin no Haruna kaa ka maan sargay feema do ka zunubi se sarga handayzo kaŋ ga ti nga boŋ wano jinda kaa. 9 Haruna izey na kuro salle a se. A na nga kambayze fo sufu kuro ra ka tuusu sargay feema hilley gaa. Kuro kaŋ cindi mo, a na mun feema tiksa gaa. 10 Amma maano da dumayzey, da taana kaŋ go ga haame daabu, kaŋ yaŋ i kaa zunubi se sarga gaa, a n'i ton sargay feema ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 11 Amma baso da kuuro, a n'i ton gata banda kal i te boosu. 12 Woodin banda a na sargay summaara kaŋ i ga ton jinda kaa. Haruna izey kande kuro a do hal a m'a say-say sargay feema windanta kulu gaa. 13 I kande sargay summaara kaŋ i ga ton a do dumbari-dumbari, ngey da boŋo. A n'i ton sargay feema ra. 14 A na teeley da cey nyun da hari k'i ton sargay summaara kaŋ i ga ton boŋ, wo kaŋ go feema ra. 15 Woodin banda a kande jama nooyaŋey. A na zunubi se sargay hincino sambu kaŋ ga ti jama wano, k'a jinda kaa. A n'a salle zunubi sabbay se, mate kaŋ a jin ka te ijina din se. 16 Gaa no a kande sargay summaara kaŋ i ga ton ka salle nga fonda boŋ. 17 A na ŋwaari sarga salle ka tibi fo ton sargay feema ra, k'a tonton susubay sargay summaara kaŋ i ga ton gaa kaŋ go feema ra. 18 A na yeejo jinda kaa, a na feeji gaaro jinda mo kaa. Saabuyaŋ sargayyaŋ no, kaŋ ga ti jama waney. Haruna izey kande kuro a do. Nga mo n'a say-say sargay feema windanta kulu gaa. 19 I kande yeejo maano da feeji gaaro wane mo, kaŋ ga ti sunfa do maano, da gunda ra maano, da dumayzey da taana kaŋ ga haame daabu. 20 I na maano jisi ganda boŋ. Haruna mo na maano ton sargay feema ra. 21 Amma ganda, nga nda kambe ŋwaari tanja Haruna n'i feeni k'i salle Rabbi jine, danga mate kaŋ Musa ci. 22 Waato din gaa, Haruna na nga kambey salle jama do haray ka albarka gaara i se. Gaa no a zumbu ka fun sargay salleyaŋo do, zunubi se sarga da sargay summaara kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargay. 23 Musa da Haruna furo kubayyaŋ hukumo ra. Waato kaŋ i ye ka fatta, i na albarka gaara jama se mo, kala Rabbi darza bangay jama kulu se. 24 Danji mo firsi ka fun Rabbi jine ka sargay summaara kaŋ i ga ton ŋwa, nga nda maano. Waato kaŋ jama kulu di woodin, i kuuwa. I ye ganda ka gande biri mo.

10

1 Amma Haruna izey Nadab nda Abihu, i afo kulu na nga dugu tonyaŋ cambo sambu ka danji daŋ a ra ka dugu dake a boŋ. I na danji waani salle Rabbi jine, wo kaŋ a mana ci ngey se. 2 Danji binde firsi ka fun Rabbi jine k'i ŋwa, kal i bu Rabbi jine. 3 Waato din gaa Musa ne Haruna se: «Yaa no Rabbi ci: ‹Borey kaŋ yaŋ ga maan ay do, a ga tilas i m'ay gaakuri hananta guna. Jama kulu jine mo i m'ay beera cabe.› » Kala Haruna dangay. 4 Musa na Uzziyel izey Misayel nda Elzafan ce, (Haruna baaba kayne izeyaŋ no). A ne i se: «Araŋ ma kaa k'araŋ beerey sambu k'i jare ka kond'ey Nangoray Hanna banda taray, hala gata banda.» 5 I binde n'i kaa k'i jare ngey jabbey ra kala gata banda, mate kaŋ cine Musa ci. 6 Kala Musa salaŋ Haruna nda nga izey Eliyezar da Itamar se ka ne: «Araŋ ma si araŋ boŋ hamney feeri, araŋ bankaarayey mo, araŋ ma si i tooru-tooru*, zama araŋ ma si bu se, Rabbi ma si dungu jama kulu se mo. Amma araŋ nya-izey, kaŋ yaŋ ga ti Israyla dumo kulu ga baray danjo kaŋ Rabbi diyandi din sabbay se. 7 Araŋ wo, araŋ ma si fatta ka fun kubayyaŋ hukumo meyo gaa, zama araŋ ma si bu se, zama Rabbi tuusuyaŋ jiyo go araŋ gaa.» Yaadin no i te, mate kaŋ Musa

ci i se. 8 Waato din gaa no Rabbi salaŋ Haruna se ka ne: 9 «Araŋ ma si duvan* wala baji kulu haŋ, nin wala ni izey, saaya kaŋ araŋ ga furo kubayyaŋ hukumo ra, zama araŋ ma si bu se. Woodin no ga goro hin sanni kaŋ ga duumi araŋ banda kulu se. 10 Yaadin gaa no araŋ ga bay ka fayanka haŋ kaŋ go fayante nda boro kulu wane game ra. Araŋ ma bay mo haŋ kaŋ ga harram nda haŋ kaŋ ga hanan k'i fay waani. 11 Koyne, zama araŋ ma Rabbi hin sanney kulu dondonandi Israyla izey se, danga mate kaŋ cine a ci i se Musa me ra.» 12 Woodin banda Musa salaŋ Haruna nda nga izey kaŋ yaŋ cindi se, kaŋ ga ti Eliyezar da Itamar. A ne: «Wa ŋwaari sarga kaŋ cindi sambu kaŋ i na sargay salle Rabbi se danji ra d'a. Araŋ ma s'a ŋwa da dalbu, sargay feema jarga, zama hari hanno no gumo. 13 Araŋ m'a ŋwa nangu hananta ra, zama woodin araŋ d'araŋ izey baa no. Araŋ ga du woodin sargayey ra kaŋ i ga salle Rabbi se danji ra, zama yaadin no a ci ay se. 14 Ganda kaŋ i ga feeni mo, da tanja kaŋ i ga sambu beene ka salle, ngey mo araŋ m'i ŋwa nangu kaŋ ga hanan ra, nin da ni ize arey da ni ize wayey. Rabbi n'i no nin da ni izey se. Nin da ni izey baa no Israyla izey saabuyaŋ sargayey ra. 15 Waati kaŋ i ga kande maano kaŋ i ga ton ka salle, i ma kande tanja mo kaŋ i ga sambu beene, nga nda ganda kaŋ i ga feeni, zama i m'a feeni k'a salle Rabbi jine. I ga ciya nin da ni izey waney. Hin sanni kaŋ ga duumi no, danga mate kaŋ Rabbi ci.» 16 Musa na zunubi se sargay hincin jindo ceeci nda himma, amma a kaa ka gar i n'a ton ka te boosu. A te bine mo Haruna izey kaŋ cindi se, kaŋ yaŋ ga ti Eliyezar da Itamar. A ne i se: 17 «Ifo se no araŋ mana zunubi se sargay hamo ŋwa Nangoray Hananta ra, zama hari hanno no gumo. Woodin banda, Irikoy n'a no araŋ se, araŋ ma jama taalo jare ka sasabandiyaŋ te i se Rabbi jine. 18 A go mo, araŋ mana kond'a kuro Nangu Hananta ra haray. Doŋ araŋ ma si jaŋ k'a ŋwa Nangoray Hananta ra, mate kaŋ ay ci araŋ se.» 19 Amma Haruna salaŋ Musa se ka ne: «Hunkuna i na ngey zunubi se sarga d'i sargay summaara kaŋ i ga ton salle Rabbi jine, amma guna haŋ kaŋ te ay se. D'ay na zunubi se sarga ŋwa hunkuna, a ga kaan Rabbi se, wala?» 20 Kaŋ Musa maa woodin, a kaan a se.

11

1 Rabbi salaŋ Musa da Haruna se ka ne: 2 «Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Fundikooney kaŋ yaŋ araŋ ga hin ka ŋwa ndunnya almaney kulu ra neeya: 3 Hay kulu almaney ra kaŋ ce camsa ga fay, a fay hala bindo ra, kaŋ ga gooye mo, nga no araŋ ga hin ka ŋwa. 4 Amma afooyaŋ neeya kaŋ araŋ si hin ka ŋwa, baa i ga gooye, wala i ce camsey fay bindo ra, danga: yo, zama baa kaŋ a ga gooye, kulu nda yaadin a ce camsa mana fay bindo ra. A ŋwaayaŋ ga harram araŋ se. 5 Tondi boŋ hansi mo, zama a ga gooye, amma a ce camsa mana fay. A ga harram araŋ se. 6 Woodin banda, tobay ga harram araŋ se, zama a ga gooye, amma a ce camsa mana fay. 7 Birnya mo gonda ce camse kaŋ fay bindo ra, amma a si gooye. A ga harram araŋ se. 8 Araŋ ma s'i hamey ŋwa, araŋ ma si lamba i jifey gaa mo. I ga harram araŋ se. 9 Fundikooney kaŋ go hari ra kaŋ araŋ ga hin ka ŋwa mo neeya: hari ra fundikooni kulu kaŋ gonda fatayaŋ, kaŋ gonda kobtoyaŋ mo, d'a go bangu ra wala teeku ra, wala gooru ra. 10 Amma hari ham kulu kaŋ sinda fata nda kobto mo, kaŋ go teeku ra, wala gooru ra, wala bangu ra, hay kulu kaŋ ga nyooti hari ra, danga fundikooni kulu kaŋ go hari ra kaŋ sinda fata nda kobto, ngey wo fanta hariyaŋ no araŋ se. 11 I ga ciya araŋ se fanta hari. Wa si i hamey ŋwa. I jifey mo ma ciya araŋ se fanta hariyaŋ. 12 Hay kulu kaŋ gonda fundi hari ra, da manti a gonda fatayaŋ da kobtoyaŋ no, kulu fanta hariyaŋ no araŋ se. 13 Woone yaŋ mo araŋ m'i fanta curey ra kaŋ yaŋ si ŋwa, zama fanta hariyaŋ no, danga zeeban da kaaw da gaadogo bi, 14 da gabu, da gabu-ce-daŋ-guusu, d'i dumi kulu. 15 Woodin banda gaaru bi da nga dumo kulu, 16 da taatagay da jaamaaje, da tuutu, da gabu dumi kulu. 17 Kuku kayna mo, da kaaray wande, da kuku bi, 18 da koysa kwaaray, da bangu farka, da jeer'ize gabu. 19 Waaliya mo, da koysa nda nga dumey, da jillay da cicibo. 20 Fatakoy kulu kaŋ gonda ce taaci mo ga ciya araŋ se fanta hariyaŋ. 21 Kulu nda yaadin araŋ ga hin ka ŋwa fatakoyey ra wo kaŋ yaŋ gonda ce kaŋ gaa i ga dira, danga wo kaŋ yaŋ gonda kambu, i ga sar nd'a mo laabo boŋ. 22 Wo kaŋ yaŋ araŋ ga hin ka ŋwa ga ti: do bi da nga dumey, da do ciray da nga dumey, da gurum-gurum da nga dumey, da maaram fanda da nga dumey. 23 Amma takahari fatakoy cindey kaŋ yaŋ gonda ce taaci kulu ga ciya fanta hariyaŋ araŋ se. 24 I g'araŋ ciya harram. Danga boro kaŋ lamba i jifey gaa ga harram kala wiciri kambu. 25 Boro kaŋ g'i jifa jare mo ma nga bankaaray nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. 26 Alman kulu kaŋ ce camsa mana fay bindo ra, wo kaŋ si gooye mo ga harram araŋ se. Boro kulu kaŋ lamba i gaa ga harram. 27 Woodin banda, hay kulu kaŋ ga dira nga ce taamo gaa, ce-taaci-koyey kulu ra ga harram araŋ se. Boro kaŋ

lamba i jifey gaa ga harram kala wiciri kambu. 28 Boro kaŋ n'i jifey jare mo ma nga bankaarayey nyuna. A ga ciya harram kala wiciri kambu. I ga harram araŋ se. 29 Woone yaŋ mo ga ti harram hari ganda birantey ra, kaŋ yaŋ ga ganda biri ka candi laabu boŋ, danga: Bugadari, da caŋ, da komni nda nga dumey, 30 da cita, da baw, da danfane, da mollo, da daame. 31 Woodin yaŋ no ga harram araŋ se ganda birantey ra. D'i bu mo, boro kulu kaŋ lamba i gaa ga harram kala wiciri kambu. 32 Hay kulu mo kaŋ boŋ i buukwa kaŋ ga harram, da jinay me hayante no kaŋ i te nda bundu, wala bankaaray no, wala kuuru, wala foolo me hayante jinay kulu kaŋ no, kaŋ boro ga goy fo te d'a. Kala boro m'a bakandi hari ra. A ga harram kala wiciri kambu. Woodin banda a ga ye ka hanan. 33 Amma botogo jinay kulu kaŋ ra i afo kaŋ, haŋ kaŋ no kulu ga harram. Kal i m'i bagu. 34 }waari kulu kaŋ gaa a haro say ga harram. Haŋyaŋ hari kaŋ go foobu dumi kulu ra ga harram. 35 Hay kulu mo kaŋ boŋ i buukwa kaŋ ga harram, da feema no wala hinayaŋ kusu no. I m'a bagu ka te car-cambu. I ga harram, i ma ciya harram hari araŋ se. 36 Kulu nda yaadin, hari-mo wala bangu, wala guusu kulu kaŋ ra hari ga margu, ngey wo ga ciya hanante yaŋ. Amma boro kaŋ lamba harram hari buukwa gaa ga harram. 37 D'i buukwa kaŋ dum'ize masangu ra kaŋ boro ga duma, woodin ga hanan. 38 Amma d'i buukwa kaŋ masangu ra kaŋ go hari ra ga hiiji, nga wo ga harram araŋ se. 39 Alman kulu kaŋ hamo ga ŋwa, d'a bu, boro kaŋ lamb'a jifa gaa ga harram kala wiciri kambu. 40 Boro mo kaŋ n'a hamo ŋwa ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. Koyne, boro kaŋ g'a jifa jare, kal a ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. 41 Ganda birante kulu kaŋ ga ganda biri ka dira laabo boŋ ya fanta hari no; a si ŋwa. 42 Hay kulu kaŋ ga gaalum, wala kaŋ ga dira ce taaci boŋ care banda, da hay kulu mo kaŋ gonda ce boobo, danga ganda birante kulu kaŋ ga dira ka ganda biri laabo boŋ, araŋ ma s'i ŋwa. Fanta hariyaŋ no. 43 Wa si araŋ boŋ ciya fanta hari yaŋ ganda birante kulu kaŋ ga dira ganda gaa. Araŋ ma si harram i do kaŋ ga naŋ araŋ ma ziibi. 44 Zama ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. Woodin sabbay se araŋ m'araŋ boŋ fay waani ka goro ihannoyaŋ, zama ay ya Hananyankoy no. A binde, araŋ ma si ziibi nda ganda birante dumi kulu kaŋ ga nyooti laabo boŋ. 45 Zama ay ya Rabbi no kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, hal ay ma ciya araŋ se Irikoy. Woodin sabbay se no araŋ ma goro ihannoyaŋ zama ay ya Hananyankoy no. 46 Woodin no ga ti asariya* alman, da curo, da fundikooni kulu kaŋ ga nyooti hari ra boŋ, da takahari kulu mo kaŋ ga ganda biri laabo boŋ ka candi. 47 Sanney wo no ga fayanka harram da halal game ra, danga fundikooni kaŋ ga ŋwa da fundikooni kaŋ si ŋwa game ra.»

12

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da wayboro te gunde ka ize aru hay, a ga harram kala jirbi iyye. Danga a ziibi idda jirbey cine, yaadin cine no a go harram. 3 Jirbi ahakkanta hane mo, i ma izo dumbu ka jofolo kuuro kaa a gaa. 4 Waybora ma soobay ka goro nga kuri dooruyaŋo hanandiyaŋo ra, kala jirbi waranza cindi hinza koyne. A ma si lamba hay kulu gaa kaŋ i fay waani Irikoy se. A ma si furo sududuyaŋ windo ra kal a hanandiyaŋo jirbey ma to. 5 Amma d'a na ize wayboro hay, kulu a ga ziibi jirbi iyye hinka, danga a idda fayyaŋ jirbey cine. Waato din gaa, a ma soobay ka nga kuri dooruyaŋo hanandiyaŋ goray te kala jirbi waydu cindi iddu ma to. 6 D'a hanandiyaŋ jirbey to mo, da ize aru se no wala ize wayboro se no, a ma kande haraŋ feej'ize fo kaŋ ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. A ma kande tantabal ize fo mo wala koloŋay fo kaŋ ga te zunubi se sargay. A ma kand'ey alfaga do, kubayyaŋ hukumo meyo jarga. 7 Nga mo g'i salle Rabbi jine ka sasabandiyaŋ te waybora se. Yaadin no i g'a hanandi nd'a nga kuri dooruyaŋo gaa. Woodin no ga ti wayboro kaŋ hay se sanney fondo, da ize aru no wala ize wayboro no. 8 Da waybora mana hin feej'ize, a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka. Afo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. Afa mo ga te zunubi se sargay. Alfaga ma sasabandiyaŋ te waybora se hal a ma hanan.»

13

1 Rabbi salaŋ Musa da Haruna se koyne ka ne: 2 «Da boro fo te fuusi-fuusi nga gaaham kuuro gaa, wala a te bi, wala a te gugusi mo kaŋ ga haaga, hal a te jiray doori nga gaaham kuuro gaa, waato din gaa i ma kande bora Haruna do, wala a ize fo do kaŋ ga ti alfaga. 3 Alfaga mo ga dooro kaŋ go gaaham kuuro gaa guna. Da hamney kaŋ go nango ra bare ka kwaaray, da biyo mo hima danga a guusu ka bisa bora gaaham kuuru cindo, kulu jiraytaray doori no. Kala alfaga ma bora guna ka ci a se kaŋ a ga ziibi. 4 Amma gugusi kaŋ ga haaga, d'a kwaaray bora gaaham kuuro gaa, amma a mana

hima danga a guusu nda kuuru cindo, d'a hamney mana bare ka kwaaray mo, waato din gaa alfaga ma doorikomo daabu kala jirbi iyye. 5 Jirbi iyyanta hane mo alfaga ma ye ka bora guna. D'a di kaŋ dooro mana tonton, a mana daaru kuuro gaa mo, kala alfaga m'a daabu jirbi iyye fo koyne. 6 Alfaga ma ye k'a guna jirbi iyyanta din hane. D'a di dooro mana haaga gumo, a mana daaru kuuro gaa, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan; bi hinne day no. Bora ma nga bankaarayey nyuna ka hanan. 7 Amma da alfaga di bora, hala mo a ne a ga hanan, woodin banda mo biyo soobay ka ŋwa kuuro gaa, kala bora din ma ye ka nga boŋ cabe alfaga se. 8 Alfaga mo ma guna ka di. Da biyo daaru kuuro gaa, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga harram, kaŋ jiraytaray no. 9 Da jiraytaray doori go boro fo gaa, i ma kand'a alfaga do. 10 Alfaga ma guna ka di. D'a te gugusi kwaaray fo kuuro gaa kaŋ n'a hamney ciya ikwaaray, d'a te basi ciray mo guda gaa, 11 woodin jiraytaray zeeno no bora gaaham kuuro gaa. Alfaga ma ci a se kaŋ a ga ziibi. A ma s'a daabu ka di, zama a ziibi. 12 Amma da jiray dooro say-say kuuro gaa hal a daaru gaaham kuuro kulu gaa za boŋo ka koy cey gaa, alfaga diyaŋo gaa, 13 waato din gaa alfaga ma guna ka di. Da dooro go a gaahamo kulu gaa, a ma ci bora se kaŋ a ga hanan zama a kulu ye ka kwaaray. A ga hanan. 14 Amma waati kulu kaŋ basi ciray ga bangay bora gaa, a ga ziibi koyne. 15 Alfaga mo ma basi cira guna ka ci a se kaŋ a ga ziibi. Baso no ga ziibi, jiraytaray no. 16 Wala mo da basi cira bare koyne, a ye ka kwaaray, waato din gaa bora ma kaa alfaga do. 17 Nga mo ma guna ka di. Da dooro ye ka kwaaray, waato din gaa no alfaga ma ci doorikomo se kaŋ a ga hanan, zama a hanan no. 18 Da boro fo te jaŋ nga gaaham kuuro gaa, hala a yay mo, 19 amma jaŋo dolla ra ye ka fuusuyaŋ kwaaray fo te, wala tombi kaŋ ga haaga, a ga ciray-ciray mo, a m'a cabe alfaga se. 20 Alfaga mo ma guna ka di. D'a hima danga a ga guusu nda kuuro, a hamney mo bare ka kwaaray, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga ziibi. Jiraytaray doori no kaŋ furo jaŋo ra. 21 Amma da alfaga guna, a mana di a ra hamni kwaaray kulu, a si kuuro se ganda, amma a go ga bi-bi, waato din gaa alfaga ma bora daabu hala jirbi iyye. 22 Da biyo daaru kuuro gaa, woodin banda alfaga ma ci bora se kaŋ a ga ziibi; doori laalo no. 23 Amma da nango kaŋ ga haaga goro yaadin, a mana tonton mo, gaa no a ma bay kaŋ jaŋ dollo day no. Alfaga ma ci bora se a ga hanan. 24 Wala nda boro fo gonda danji tonyaŋ bi gaahamo gaa, noodin baso ciray mo, a ra tombi te kaŋ ga haaga, kaŋ ga ciray-ciray mo, wala a ga kwaaray, 25 kala alfaga ma guna ka di. Da tombo kaŋ haaga gonda hamni fooyaŋ kaŋ yaŋ ga kwaaray, d'a hima danga a guusu nda kuuro mo, jiraytaray dumi fo no kaŋ zay danji tonyaŋ biyo ra. Alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi, zama jiraytaray doori no. 26 Amma da alfaga guna ka di, hamni kwaaray si no tombo kaŋ ga haaga ra, a mana guusu nda kuuro mo, kala alfaga ma bora daabu kala jirbi iyye. 27 Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ma dooro guna. Da dooro daaru kuuro gaa, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi; jiraytaray no. 28 Da tombo kaŋ haaga goro day yaadin nga nangu zeena ra, a mana tonton kuuro gaa amma a ga bi-bi; tonyaŋ bi hinne day no. Alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan, zama nango kaŋ ton dolla no. 29 Koyne, da alboro fo wala wayboro fo gonda bi boŋo gaa wala kaaba gaa, 30 kala alfaga ma dooro guna ka di. D'a ga hima danga a guusu nda kuuro, d'a gonda hamni mariyo fooyaŋ kaŋ yaŋ ga say-say, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi. Kaajiri fo dumi no, jiraytaray kaŋ te boŋ gaa wala kaabe gaa. 31 Amma da alfaga na kaajiro guna, a di nango mana hima danga a guusu nda kuuru cindo, a sinda hamniyaŋ kaŋ ga bi a ra mo, waato din gaa alfaga ma doorikomo daabu kala jirbi iyye. 32 Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ma ye ka dooro guna ka di. Da kaajiro mana tonton, hamni say kulu si a ra mo, kaajiro mo mana hima danga a guusu nda kuuro, 33 waato din gaa i ma bora cabu, amma manti naŋ kaŋ kaajiro go. Alfaga ma kaajirikoyo daabu kala jirbi iyye fo koyne. 34 Jirbi iyyanta hane, alfaga ma kaajiro guna ka di. Da kaajiro mana daaru kuuro gaa, a mana hima danga a ga guusu nda kuuro mo, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan. A ma nga bankaarayey nyuna ka hanan. 35 Amma a hananyaŋo banda, da kaajiro ye ka daaru, 36 alfaga ma guna ka di. Da kaajiro daaru kuuro gaa, alfaga ma si hamni say ceeci bo. Bora din ziibi. 37 Amma d'a guna, a ne kaajiro mana tonton, hamni biyaŋ jin ka zay a ra mo, kaajiro yay. Bora ga hanan. Alfaga ma ci a se kaŋ a ga hanan. 38 Da alboro fo wala wayboro fo gonda tombiyaŋ kaŋ yaŋ ga haaga a gaaham kuuro gaa, danga tombi kwaaray kaŋ yaŋ ga haaga, 39 kala alfaga ma guna ka di. Da tombey kaŋ yaŋ ga haaga, kaŋ yaŋ go a gaaham kuuro gaa ga kwaaray-kwaaray day no, dollo fo no kaŋ te kuuro gaa. Bora ga hanan. 40 Da boro fo boŋ hamni dagu ka kaŋ, bora te buulal, amma a ga hanan. 41 D'a boŋ hamno dagu sukuto gaa haray, a te buulal hinne day no jine haray, amma a ga

hanan. 42 Amma bora do kaŋ te buulal hala sukuto gaa haray wala konda gaa haray no, da dooro ciray-ciray, yaadin gaa jiraytaray no kaŋ zay konda gaa wala sukuto gaa, nango kaŋ te buulal. 43 Waato din gaa alfaga ma bora guna ka di. Da dooro fuusuyaŋo ciray-ciray konda gaa wala sukuto gaa, nango kaŋ te buulal, dooro mo ga hima jiraytaray kaŋ ga te boro gaaham kuuro gaa, 44 kulu bora koy te jiraykooni. A ga ziibi. Alfaga ma si jaŋ ka ci a se kaŋ a ziibi. Dooro go a boŋo gaa. 45 Jiraykoono kaŋ dooro go a gaa, a ma dira ka windi nda bankaarayyaŋ kaŋ kottu. A ma si nga boŋo daabu, a ma nga meyo daabu ka kuuwa ka ne: ‹Ziibi! Ay ga ziibi!› 46 Jirbey kulu kaŋ dooro go a gaa mo, a ga goro iziibo, zama nga wo iziibo no. A ma goro waani, nga hinne. Gata banda ga ti a nangoray. 47 Bankaaray kulu mo kaŋ ra jiray dooro go no, da feeji hamni silli wane no wala lin* wane; 48 da dooro go jarsa ra wala soofo ra; da feeji hamni no wala lin no, da kuuru fo gaa no a go, wala hay fo kaŋ i te da kuuru; 49 da bilsa ga boogu-boogu no wala a ga ciray-ciray bankaara ra wala kuuro gaa; da jarsa ra no wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru -- i kulu jiray doori no. I m'a cabe alfaga se. 50 Alfaga mo ga bilsa guna k'a jisi kala jirbi iyye, 51 ka bilsa guna jirbi iyyanta hane. Da bilsa daaru bankaara gaa, da jarsa ra no wala soofo ra, wala kuuru gaa goy kulu kaŋ no i ga goy d'a, ma bay kaŋ jiraytaray no kaŋ ga ŋwa. A ga ziibi. 52 Alfaga ma bankaara ton, da dooro go jarsa ra wala soofo ra; da feeji hamni taafe no wala lin wane, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru. Haŋ kaŋ no kulu, jiraytaray no kaŋ ga ŋwa. I m'a ton da danji. 53 Amma da alfaga guna, a mana di dooro daaru bankaara gaa, da jarsa ra wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru, 54 waato din gaa no alfaga ma ci i se i ma haya din nyuna, wo kaŋ gonda bilsa. A ma ye k'a jisi jirbi iyye fo. 55 Woodin banda alfaga ma jinayo kaŋ i nyuna guna. D'a di bilsa din dumo mana bare, baa da dooro mana daaru, kulu nda yaadin a ga ziibi. Ni m'a ton nda danji zama a go g'a ŋwa, a ra wala a banda haray. 56 Amma da waato kaŋ alfaga guna, a di bilsa ye ka daaru nyunayaŋo banda, kal a m'a dagu k'a kaa bankaara gaa wala kuuro gaa, d'a go jarsa ra wala soofo ra. 57 D'a ye ka bangay bankaara ra, da jarsa ra wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru, a go ga zay no. Ni m'a ton da danji, hay kulu kaŋ no kaŋ a ra dooro go. 58 Amma bankaara da jarsa no wala soofo no wala hay fo kaŋ i te nda kuuru, kaŋ ni nyuna mo, ni ma ye k'a nyuna koyne waato kaŋ dooro fun a gaa, a ga hanan mo. 59 Woodin no ga ti asariya* jiraytaray doori se, d'a go bankaaray gaa, da feeji hamni wane wala lin wane, da jarsa ra no wala soofo ra no, wala hay fo kaŋ i te da kuuru, zama i ma ci hal a ga hanan wala a ga ziibi.»

14

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Woone ga ciya asariya jiraykooni se hano kaŋ hane i g'a hanandi: i ma kand'a alfaga do. 3 Alfaga ma fatta ka koy a do gata banda. A ma guna ka di hala jira jiraytara yay. 4 Waato din gaa alfaga ma ne i ma kande curoyaŋ bora se kaŋ i g'a hanandi nd'a, curo hinka kaŋ yaŋ gonda fundi, kaŋ yaŋ ga halal mo. I ma kond'ey da sedre* bundu, da zu ciray da hissop* nya fo. 5 Alfaga ma ne i ma curo fo jinde kaa kusu fo boŋ, _kuro ma tolli|_ hari zuru hari ra. 6 Curo fa din mo, a m'a sambu. A ma sedre bundo sambu mo, da zu cira din, da hissopo. A m'i sufu, ngey da curo fundikoono, cura kaŋ i wi hari zuru haro boŋ din kuro ra. 7 A m'a say-say bora gaa hala sorro iyye, bora din kaŋ i goono ga hanandi a jiraytara gaa, ka ne a se a ga hanan. Curo fundikoono mo, a m'a taŋ batama ra. 8 Bora kaŋ i goono ga hanandi ga nga bankaarayey nyuna, a ma nga gaa hamni kulu cabu, a ma nyumay. Waato din gaa a ga hanan. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra, amma a ma si goro nga kuuru-fuwo ra kala jirbi iyye. 9 A ga ciya mo, jirbi iyyanta hane, a ma nga boŋ hamno kulu cabu, da nga kaabe hamney, da nga mo-jabo hamney -- danga, tilas a ma nga hamney kulu cabu. A ma nga bankaarayey nyuna, a ma nyumay ka hanan. 10 Jirbi iyyanta hane mo, a ma kande feeji gaaru ize hinka kaŋ laru kulu si i gaa. A ma kande haraŋ feeji way fo mo, kaŋ laru si a gaa. A ma kande hamni baano muudu iddu mo diibante nda ji kaŋ ga te ŋwaari sargay, da ji butal fo da jare. 11 Alfaga kaŋ ga hanandiyaŋo te ma bora kaŋ i goono ga hanandi kayandi Rabbi jine, nga nda jinayey din, noodin kubayyaŋ hukumo jine. 12 Alfaga ma feeji gaaru ize fo sambu ka salle taali se sargay, nga nda ji butal fo nda jara, a m'i feeni k'i salle Rabbi jine. 13 A ma feeji gaaru izo jinda kaa, nango kaŋ i ga zunubi se sarga wi, nda sargay summaara kaŋ i ga ton, nangu hananta ra. Zama mate kaŋ zunubi se sargay go, yaadin no taali se sargay mo ga bara. A ga hanan gumo. 14 Alfaga ma kuri kayna kaa, k'a tuusu bora kaŋ i ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa. 15 Koyne

alfaga ma ji butal fo da jare sambu ka kayna dooru nga kambe wow bindo ra. 16 A ma nga kambe ŋwaari kambayze fo sufu jiyo ra kaŋ go a kamba wow ra. A ma jiyo say-say Rabbi jine hala sorro iyye nda nga kambayzo. 17 Jiyo kaŋ cindi a kamba ra mo, alfaga ma kaa a gaa ka tuusu bora gaa kaŋ i goono ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa. A m'a daŋ taali se sarga kuro gaa. 18 Jiyo kulu kaŋ cindi alfaga kamba ra mo, a m'a daŋ bora kaŋ i goono ga hanandi din boŋo gaa. Yaadin no alfaga ma sasabandiyaŋ te d'a bora se Rabbi jine. 19 Koyne, alfaga ma zunubi se sarga salle ka sasabandiyaŋ te bora se kaŋ i goono ga hanandi nga ziibo gaa. Woodin banda a ma sargay summaara wi k'a ton. 20 Alfaga ma sargay summaara kaŋ i ga ton salle sargay feema ra, nga nda ŋwaari sarga. A ma sasabandiyaŋ te bora se, hal a ma hanan. 21 Amma da bora ya talka no, kaŋ si hin woodin kulu, kal a ma kande feeji gaaru ize folloŋ ka sarga. Taali se sargay no kaŋ i ga feeni hal i ma sasabandiyaŋ te a se. A ma kande hamni baano zaka fo nda jare mo, diibante nda ji, kaŋ ga te ŋwaari sargay, da ji butal fo da jare. 22 Koyne, a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka, wo kaŋ bora ga du. Afo ga te zunubi se sargay. Afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. 23 Jirbi ahakkanta hane no bora ga kande hayey din alfaga do, hal a ma du ka hanan. I ma koy kubayyaŋ hukumo meyo do Rabbi jine. 24 Alfaga mo ma taali se sargay feej'izo sambu, nga nda ji muudo, k'i feeni ka salle Rabbi jine. 25 A ma feej'izo jinde kaa mo, wo kaŋ ga te taali se sargay. Alfaga ma kaa taali se sarga kuro gaa ka tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi din gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo mo gaa. 26 Koyne, alfaga ma ji kayna dooru nga kambe wow bindi ra. 27 A ma kayna kaa jiyo gaa kaŋ go a kambe wow ra ka say-say Rabbi jine hala sorro iyye nda nga kambe ŋwaari kambayze fo. 28 Jiyo kaŋ cindi a kamba ra mo, alfaga ma kayna sambu ka tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa mo, nango kaŋ taali se sargay kuro go. 29 Ji kulu kaŋ cindi alfaga kamba ra mo, a m'a tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi boŋo gaa, zama i ma sasabandiyaŋ te bora se Rabbi jine. 30 Woodin banda, alfaga ma curey kaŋ bora du ka kande din salle, da koloŋayyaŋ no wala tantabal izeyaŋ no. 31 Danga, haŋ kaŋ a du ka kande kulu, i ma afo salle ka te zunubi se sargay, afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton, nga da ŋwaari sargay. Yaadin no alfaga ga sasabandiyaŋ te d'a Rabbi jine bora kaŋ i goono ga hanandi se. 32 Woodin ga ti asariya* boro kaŋ te jiraytaray doori se, d'a si du ka kande nga hanandiyaŋo se hay kulu kaŋ i ci.» 33 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne: 34 «Waati kaŋ araŋ ga furo Kanaana laabo ra, kaŋ ay g'araŋ no, a ma ciya araŋ wane, d'ay na jiraytaray doori daŋ fu ra kaŋ go araŋ wane laabo ra, 35 kala fu koyo ma koy ka ci alfaga se. A ma ne: ‹Ay diyaŋ gaa dooro din go ay fuwo ra.› 36 Alfaga mo ma ci a se kaŋ i ma jinayey kulu kaa fuwo ra za nga mana furo ka dooro guna, hala fuwo ra jinay kulu ma si ciya harram. Woodin banda, alfaga ga furo ka fuwo guna. 37 A ma dooro guna ka di. D'a gar fuwo garo gaa guusu fooyaŋ kaŋ ga cangare-cangare, i ga boogu-boogu mo, wala i ga ciray-ciray, i ga guusu nda garo nangu cindo; 38 kala alfaga ma koy fu meyo do k'a daabu kala jirbi iyye. 39 Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ga ye ka kaa koyne. A ma guna ka di. Da dooro daaru fuwo garo gaa, 40 kala alfaga ma ci i se i ma tondey kaa nango din kaŋ dooro go, k'i furu fisi ra kwaara banda. 41 A m'i daŋ mo i ma fuwo koosu a ra haray, a windanta kulu. Botoga mo kaŋ i ga koosu ka kaa, i m'a mun fisi ra kwaara banda. 42 I ma kande tondi fooyaŋ ka daŋ tondey kaŋ i kaa din nango ra. A ma kande botogo taji ka fuwo yonu. 43 Amma d'i na tondey kaa, i na fuwo koosu, i ye k'a yonu mo, woodin banda dooro ye ka bangay koyne, 44 waato din gaa alfaga ma furo, a ma guna ka di. Da dooro daaru fuwo ra, kulu jiraytaray kaŋ goono ga ŋwa no. A ga ziibi. 45 A ma fuwo kulu bagu, danga a tondey d'a bundey d'a botoga kulu. A ma kond'ey kwaara banda, nangu fo kaŋ ga ziibi. 46 Koyne, boro kulu kaŋ furo fuwo ra a daabuyaŋo waate kulu ra, bora koy ga ziibi kala wiciri kambu. 47 Boro kaŋ kani fuwo ra ma nga bankaarayey nyuna. Boro kaŋ na ŋwaari ŋwa fuwo ra, nga mo ma nga bankaarayey nyuna. 48 Da alfaga furo, d'a guna, a mana di kaŋ dooro daaru fuwo ra a yonuyaŋo banda, waato din gaa alfaga ma ci kaŋ fuwo ga hanan, zama a biyo yay. 49 A ma curo hinka sambu fuwo hanandiyaŋ se, ngey da sedre* bundu nda zu ciray nda hissop tuuri. 50 A ma curo fo wi foobu fo ra kaŋ gonda hari zuru hari. 51 A ma sedre bundu sambu mo, nga nda zu cira da hissop tuuro da cura kaŋ gonda fundi. A m'i sufu cura kaŋ i wi din kuro da hari zuru haro din ra k'a say-say fuwo gaa hala sorro iyye. 52 Yaadin n'a ga fuwo hanandi nda cura kuro da

hari zuru haro, da cura kaŋ gonda fundi, da bundo, da zu cira, da hissop tuuro mo. 53 Amma a ma curo fundikoono taŋ kwaara banda batama ra. Yaadin no a ga sasabandiyaŋ te fuwo se d'a. A ga hanan mo. 54 Woodin ga ti jiraytaray doori kulu asariya nda kaajiri se mo, 55 da kaajiri no wala jiraytaray no kaŋ go bankaaray gaa, wala fu gaa wane, 56 wala fuusi yaŋ. Da bi wane no wala nangu kaŋ ga haaga no, 57 zama i ma bay hal i ga ziibi wala i ga hanan. Jiraytaray asariya nooya.»
15
1 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne: 2 «Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne i se: Da alboro fo gonda cantu kaŋ ga mandi a gaahamo gaa, canto se bora ga ziibi. 3 Mate kaŋ cantu ziibo sanni go d'a neeya: da haro fatta taray, wala nd'a gum ka hari jisi, kulu a ziibi no. 4 Daari kulu kaŋ boŋ boro kaŋ gonda cantu kani ga ziibi. Hay kulu kaŋ boŋ a goro, nga mo ga ziibi. 5 Boro kulu kaŋ lamba bora din daaro gaa ma nga bankaarayey nyuna, a ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 6 Da boro fo goro hay fo boŋ nangu kaŋ cantukoyo jin ka goro, bora din mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 7 Boro kaŋ lamba cantukoy gaahamo gaa, bora din mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 8 Koyne, da cantukoyo tufa boro kaŋ ga hanan gaa, nga mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 9 Gaari kulu mo kaŋ boŋ cantukoyo goro ga ziibi. 10 Boro kulu kaŋ lamba hay fo gaa kaŋ go bora din cire, nga mo ga ziibi kala wiciri kambu. Boro kaŋ na jinay din jare ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 11 Boro kulu kaŋ cantukoyo lamb'a gaa, d'a mana jin ka nga kambey lele nda hari, bora din ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 12 Botogo jinay kulu kaŋ gaa cantukoyo lamba, kal i m'i bagu, bundu jinay mo i m'i nyun nda hari. 13 Da cantukoyo hanan nga canto gaa, a ma jirbi iyye lasaabu nga boŋ se. A ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay hari zuru hari ra ka hanan. 14 Jirbi ahakkanta hane a ma koloŋay hinka wala tantabal ize hinka sambu nga boŋ se. A ma kaa Rabbi jine kubayyaŋ hukumo meyo jarga k'i no alfaga se. 15 Nga mo g'i salle: afo zunubi se sargay, afa mo sargay summaare kaŋ i ga ton. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora din se Rabbi jine a canto sabbay se. 16 Koyne, da alboro fo balga hari mun a gaa, a ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 17 Bankaaray kulu mo wala kuuru, kaŋ gaa balga hari mun, i m'a nyun nda hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 18 Wayboro mo, kaŋ alboro kani nd'a hala nd'a balga hari, i boro hinka kulu ma nyumay nda hari. I ga ziibi kala wiciri kambu. 19 Da wayboro fo gonda hari dooruyaŋ kaŋ fun a gaahamo ra, haro mo ga ti kuri, a ma goro fayante kala jirbi iyye. Boro kulu kaŋ lamb'a gaa ga ziibi kala wiciri kambu. 20 Hay kulu kaŋ boŋ waybora kani waato kaŋ a ziibi, woodin mo ga ziibi. Hay kulu kaŋ boŋ a goro mo, woodin ga ziibi. 21 Boro kulu kaŋ lamb'a daaro gaa ga nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 22 Boro kulu kaŋ lamba hay fo gaa nango kaŋ a goro, kal a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 23 Da hay fo go waybora daaro boŋ, wala a goray nango boŋ, boro kaŋ lamba haya din gaa ga ziibi kala wiciri kambu. 24 Koyne, da alboro fo kani nd'a, hal a ziibo furo a gaa, nga mo ga ziibi kala jirbi iyye. Daari kulu kaŋ boŋ albora din kani, woodin mo ga ziibi. 25 Da wayboro fo gonda kuri kaŋ ga dooru jirbi boobo, manti a ziibi waate wane no, wala d'a dooru jirbiyaŋ kaŋ baa a idda jirbey, jirbey kulu kaŋ a go ga dooru, a m'i lasaabu sanda nga ziibi jirbey. A ga ziibi no. 26 Daari kulu kaŋ boŋ a kani waato kaŋ a gonda kuri dooruyaŋo wo, a m'a himandi nda nga ziibi waata daaro. Hay kulu kaŋ boŋ a goro ga ziibi, sanda a idda ziibo. 27 Boro kulu mo kaŋ lamba jinayey din gaa ga ziibi. A ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 28 Amma waati kaŋ waybora hanan haro kaŋ dooru gaa, a ma lasaabu nga boŋ se jirbi iyye. Woodin banda a ga hanan. 29 Jirbi ahakkanta hane, a ma koloŋay hinka wala tantabal ize hinka sambu nga boŋ se, ka kand'ey alfaga do kubayyaŋ hukumo meyo jarga. 30 Alfaga ma afo salle zunubi se sargay. Afa mo ga te sargay kaŋ i ga ton. Alfaga ma sasabandiyaŋ te waybora se Rabbi jine, a ziibi dooruyaŋo sabbay se. 31 Yaadin no araŋ ga te ka Israyla izey fay da ngey ziibo, hal i ma si bu ziibo sabbay se sanda mate kaŋ cine i n'ay Irikoyo nangora kaŋ go i game ra ziibandi. 32 Woodin no ga ti asariya* alboro se kaŋ gonda cantu, wala boro kaŋ balga haro mandi, hal a ziibi a do. 33 Asariya mo no wayboro se kaŋ di nga idda ziibo, da boro kulu kaŋ gonda hari kaŋ ga dooru nga gaa, da wayboro no wala alboro no, da alboro kaŋ kani nda wayboro ziibante ciine

ra.»
16
1 Waato kaŋ Haruna ize hinka maan Rabbi jine ka bu, i buuyaŋo banda no Rabbi salaŋ Musa se. 2
Rabbi ne Musa se: «Ni ma salaŋ ni beero Haruna se, zama a ma si bu. Ma ne a ma si furo waati kulu
Nangoray Hananta kaŋ go kosaray taafa banda ra, ka kaa sasabandiyaŋo do jine kaŋ go sappe
sundurko boŋ. Zama ay ga bangay yuumay ra sasabandiyaŋo do se beene. 3 Mate kaŋ Haruna ga te
ka furo Nangoray Hananta ra neeya: a ma kande yeeji fo zunubi se sargay, da feeji gaaru fo sargay
summaare kaŋ i ga ton se. 4 A ma lin* taafe jabba hanna din daŋ nga gaahamo gaa, da lin taafe
mudun. A m'a haw da lin taafe korfo ka lin taafe boŋtobay didiji a se. Woodin yaŋ ga ti bankaaray
hanney. A ma jin ka nyumay da hari, gaa a m'i daŋ nga gaa. 5 Koyne, a ma hincin jindi hinka ta
Israyla izey marga gaa kaŋ ga te zunubi se sargay, ngey nda feeji gaaru fo sargay summaare kaŋ i ga
ton se. 6 Haruna ma yeejo kayandi, wo kaŋ ga te zunubi se sargay, nga bumbo wane. A ma
sasabandiyaŋ te nga nda nga windi borey se. 7 A ma hincin hinka din sambu k'i kayandi Rabbi jine
kubayyaŋ hukumo meyo gaa. 8 Haruna ma kurne catu hincin jindi hinka din boŋ, afo Rabbi se, afa
mo wo kaŋ ga konda zunubey saajo ra se. 9 Baa kaŋ ti Rabbi wane, Haruna ma hincino din sambu
ka salle zunubi se sargay. 10 Amma hincino kaŋ kurna di, wo kaŋ ga konda zunubey, i m'a kayandi
nda fundi Rabbi jine ka sasabandiyaŋ te a boŋ. I m'a samba ganji fimbo ra, a ma konda zunubey. 11
Haruna ma zunubi se sargay yeejo salle mo, nga kaŋ ga ti a wane, ka sasabandiyaŋ te nga nda nga
windi borey se mo. A ma nga bumbo wane zunubi se sarga yeejo jinde kaa. 12 A ma dugu tonyaŋ
cambu fo sambu toonante nda danj'izeyaŋ kaŋ i kaa sargay feema ra Rabbi jine. A ma nga kambey
toonandi nda dugu haw kaanokoy hamni, ka kond'a kosaray taafa banda. 13 Noodin, Rabbi jine, a
ma dugo dake danj'izey boŋ hala dugo dullo ma sasabandiyaŋo do kaŋ go seeda boŋ daabu. Yaadin
gaa no a si bu. 14 Waato din gaa a ma yeejo kuri kayna sambu nga kambayzo gaa ka say-say
sasabandiyaŋo do gaa, wayna funay haray. A ma kuro say-say mo da nga kambayze sasabandiyaŋo
do jine hala sorro iyye. 15 Woodin banda a ma jama wane zunubi se sarga hincino wi ka kand'a
kuro kosaray taafa banda. A ma te kuro se mate kaŋ cine a te da yeejo kuro, k'a say-say
sasabandiyaŋo do gaa nda sasabandiyaŋo do jine mo. 16 Yaadin n'a ga te ka sasabandiyaŋ te
Nangoray Hananta se, Israyla izey ziibo se, d'i taaley mo sabbay se, danga i zunubey kulu sabbay se
nooya. Yaadin mo no a ga te kubayyaŋ hukumo se kaŋ go i do da goray, i ziibey game ra. 17 Boro
kulu ma si goro kubayyaŋ hukumo ra waati kaŋ Haruna ga furo ka sasabandiyaŋ te Nangoray
Hananta ra, kala nd'a ye ka fatta, waati kaŋ a na sasabandiyaŋ te nga nda nga windo borey da Israyla
jama kulu se. 18 Woodin banda a ga fatta ka koy sargay feema do kaŋ go Rabbi jine ka
sasabandiyaŋ te a se. A ma yeejo kuri kayna nda hincino kuro mo sambu k'i daŋ feema hilley gaa a
windanta kulu. 19 A ma kuro say-say a gaa da nga kambayze hala sorro iyye, k'a hanandi, k'a ye
waani nda Israyla izey ziibey. 20 Waato kaŋ a na Nangoray Hananta sasabandiyaŋo te ka ban, nga
nda kubayyaŋ hukumo da sargay feema, gaa no a ga kande hincin fundikoono. 21 Haruna ma nga
kambe hinka kulu dake hincin fundikoono boŋo gaa. A ma Israyla izey laalayaŋey kulu d'i taaley
kulu ci a boŋ, danga i zunubey kulu nooya. A m'i dake hincino boŋo gaa, k'a daŋ boro fo kaŋ go
soolante kambe ra, a m'a candi ka kond'a hala ganji fimbo ra. 22 Hincino din g'i zunubey kulu jare
nga boŋo gaa kala nangu fo kaŋ boro kulu si. Bora din ma hincino taŋ noodin ganjo ra. 23 Woodin
banda, Haruna ma furo kubayyaŋ hukumo ra ka lin taafe bankaarayey kaa kaŋ yaŋ a daŋ waato kaŋ
a furo Nangoray Hananta ra. A m'i jisi noodin. 24 A ma nyumay nangu hanno fo ra ka nga
bankaarayey daŋ ka fatta. A ma nga sargay summaara kaŋ i ga ton salle, nda jama wane mo, ka
sasabandiyaŋ te nga boŋ se da jama se. 25 A ma zunubi se sarga maano ton sargay feema ra. 26
Hincino kaŋ ga konda zunubey, bora kaŋ na taŋ ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma
nyumay da hari. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra. 27 Zunubi se sargay yeejo da zunubi se
sargay hincino mo, kaŋ yaŋ i kande i kuro Nangoray Hananta ra ka sasabandiyaŋ te, i ma kond'ey
gata banda. I m'i ton danji ra, i kuurey d'i basey d'i wurey mo. 28 Bora kaŋ n'i ton mo ma nga
bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra.
29 Woone mo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ se: handu iyyanta ra, hando jirbi wayanta hane, kal
araŋ m'araŋ fundey kaynandi. Araŋ ma si goy kulu te, da kwaara boro no wala yaw kaŋ go araŋ
game ra da goray no. 30 Zama hano din hane no i ga sasabandiyaŋ te araŋ se k'araŋ hanandi. Araŋ

ga hanan araŋ zunubey kulu gaa Rabbi jine. 31 A ma ciya araŋ se fulanzamyaŋ zaari hanno. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi, woodin hin sanni no kaŋ ga duumi. 32 Alfaga mo kaŋ i tuusu nda ji k'a kambey toonandi nda goyo hal a ma ciya alfaga nga baabo gurbo ra din, nga no ga sasabandiyaŋo te. A ga lin taafe bankaarayey daŋ, danga bankaaray hanantey nooya. 33 A ma sasabandiyaŋ te Nangoray Hananta se, da kubayyaŋ hukumo se da sargay feema se mo. A ma sasabandiyaŋ te mo alfaga cindey se, da marga borey kulu se. 34 Woodin ma ciya araŋ se hin sanni kaŋ ga duumi. I ma sasabandiyaŋ te Israyla izey se, i zunubey sabbay se, sorro folloŋ jiiri kulu.» Mate kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin mo no a te.

17

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ni ma salaŋ Haruna nda nga izey se, da Israyla izey kulu se mo, ma ci i se ka ne: Wa maa sanno kaŋ Rabbi ci: 3 Israyla izey ra alboro kulu kaŋ na yeeji wi, wala feeji, wala hincin, d'a n'a wi gata ra wala gata banda, 4 amma a mana kand'a kubayyaŋ hukumo meyo gaa ka salle sargay Rabbi se, nga Irikoyo nangora jine -- i ga kuri lasaabu bora din boŋ. A na kuri dooru. I ma bora din waasu ka kaa nga jama ra. 5 I ga woodin te mo zama Israyla izey ma kande ngey sargayey, kaŋ yaŋ i goono ga salle saajo ra. I ma kand'ey Rabbi do, ka kaa hala kubayyaŋ hukumo meyo gaa. I ma kand'ey alfaga do k'i salle danga saabuyaŋ sargayyaŋ Rabbi se. 6 Yaadin no alfaga mo ga kuro say-say Rabbi sargay feema gaa, noodin kubayyaŋ hukumo meyo gaa. A ma maano ton mo hal a ma te haw kaano Rabbi se. 7 I ma si ngey sargayey wi koyne ganjey se, kaŋ waato i go ga kaaruwataray* te i banda. Sanney din ma goro ka ciya i se hin sanni kaŋ ga duumi, zamana ka koy zamana. 8 Koyne, ni ma ci i se ka ne: boro kulu kaŋ no, da Israyla izey ra no wala yawey kaŋ go i game ra ga goro no, d'a na sargay ton wala a n'a salle, 9 a mana kand'a kubayyaŋ hukumo meyo gaa, hal i g'a sarga Rabbi se, i ma bora din waasu ka kaa nga jama ra. 10 Woodin banda boro kulu kaŋ no, da Israyla izey ra no, wala yawey kaŋ yaŋ ga goro araŋ do no, nd'a na kuri dumi kulu ŋwa, ay ga gaaba nda bora din kaŋ na kuro ŋwa. Ay g'a waasu ka kaa nga jama ra mo. 11 Zama gaaham fundo go kuro ra kaŋ ay no araŋ se sargay feema boŋ hal a ma sasabandiyaŋ te araŋ fundey se. Zama kuri no ga sasabandiyaŋ te fundi sabbay se. 12 A se no ay salaŋ Israyla izey se ka ne: Araŋ fundi fo kulu ma si kuri ŋwa. Yaw kulu mo kaŋ ga goro araŋ game ra, nga mo ma si kuri ŋwa. 13 Boro kulu kaŋ no Israyla izey ra, wala yawey kaŋ yaŋ go i do ga goro no, d'a koy fooyaŋ ka ganji ham fo wala curo fo di, boro kaŋ ga halal m'a ŋwa, kal a m'a kuro mun ganda laabo ra k'a daabu nda laabu. 14 Zama gaaham fundo ciine ra, a kuro no ga saba nd'a fundo. Woodin sabbay se no ay ne Israyla izey se: araŋ ma si ham dumi kulu kuri ŋwa, zama ham kulu fundi ga ti a kuro. Boro kulu kaŋ g'a ŋwa, i g'a koy tuusu. 15 Boro kaŋ na jifa ŋwa mo, wala ham fo kaŋ ganji hamey tooru, da bora din ga ti laab'ize wala yaw kaŋ ga goro, kal a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga goro iziibo kala wiciri kambu. Waato din gaa no a ga hanan. 16 Amma nd'a mana nyuna, wala a mana nyumay kal a ma nga wane taalo jare.»

18

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Ay no Rabbi, araŋ Irikoyo. 3 Teerey kaŋ i goono ga te Misira laabo ra, nango kaŋ araŋ goro din, araŋ ma s'i te. Teerey kaŋ i goono ga te Kanaana laabo ra mo, nango kaŋ ay ga konda araŋ, wa s'i te. Araŋ ma si i alaadey gana. 4 Ay bumbo farilley no araŋ ga gana. Ay hin sanney mo, ngey no araŋ ga gana, ka dira i fondey ra. 5 Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. Araŋ ga haggoy d'ay hin sanney d'ay farilley. Boro kaŋ g'i gana, a ga nga baafuna te i ra. Ay ya Rabbi no. 6 Araŋ boro fo kulu ma si maan nga fu borey gaa, danga nga dumey, hal a m'i haawi feeri. Ay ya Rabbi no. 7 Ni baaba haawi, danga ni nya wane nooya, ni ma s'a feeri. Nga ya ni nya no. Ni ma s'a haawi feeri. 8 Ni baaba wando haawi ni ma s'a feeri, zama ni baaba wane no. 9 Ni ma si ni wayme haawi feeri, danga ni baabo ize way, wala ni nyaŋo ize way, d'i n'a hay windo ra wala yawtaray do -- ni ma s'i haawo feeri. 10 Ni ize aru ize way wala ni ize wayo ize way, ni ma s'i haawi feeri, zama i haawo ya ni wane no. 11 Ni baaba wande ize way, kaŋ a hay ni baaba se, nga mo ni wayme no. Ni ma s'a haawo feeri. 12 Ni baaba wayme haawi ni ma s'a feeri, zama ni baaba nya ize no. 13 Ni nya beere wala a kayne wayboro, ni ma s'a haawi feeri, zama ni nyaŋo nya ize no. 14 Ni baaba beere wala a kayne, ni ma s'a haawi feeri, sanda a wande wane, zama ni nyayaŋ no. 15 Ni ma si ni anzuray wayboro haawi feeri, sanda ni ize aru wande nooya, ni ma s'a feeri. 16 Ni ma si ni beere wala ni kayne wande haawi feeri, zama ni nya ize wane no. 17 Ni ma si

wayboro fo da nga ize way kulu haawi feeri, wala mo ni ma si sambu a ize aro ize way wala a ize wayo ize way, (sanda a haama nooya) k'a haawi feeri, zama i ciya dumi folloŋ. Woodin goy laalo no gumo. 18 Woodin banda ni ma si ni wande beere wala a kayne hiiji ka te a se wayce zama ni m'a haawi feeri se, ni wando fundo jirbey ra. 19 Ni ma si maan wayboro gaa k'a haawi feeri waati kulu kaŋ a go fayante nga ziibo sabbay se. 20 Ni ma si kani nda ni gorokasin wande, ka ni boŋ ziibandi nd'a. 21 Ni ma si ni ize kulu no hal i m'i daŋ danji ra tooro Molek se, ni ma si ni Irikoyo maa kayna mo. Ay ya Rabbi no. 22 Ni ma si kani nda alboro mate kaŋ ni ga kani nda wayboro; woodin mo fanta hari no. 23 Ni ma si kani nda alman kulu mo, ka ni boŋ ziibandi nd'a. Wayboro mo ma si kay alman kulu jine ka kani a se; woodin mo diibi-diiba no. 24 Araŋ ma si araŋ boŋ ziibandi nda hayey din kulu, baa afo. Zama dumey kaŋ yaŋ ay ga gaaray araŋ jine k'araŋ daŋ, teerey din no i ziibi nd'a. 25 Laabo mo ziibi. Woodin sabbay se no ay g'a laalayaŋo bana a gaa, laabo mo ga nga gorokoy yeeri. 26 Araŋ binde m'ay hin sanney d'ay ciiti sanney gana. Wa si fanta hayey din kulu te, baa afo, da laab'ize no, wala yaw kaŋ ga goro araŋ game ra no. 27 (Zama fanta hayey din kulu no laabo wo borey doona ka te, ngey kaŋ yaŋ na araŋ jin. Laabo mo ziibi.) 28 A ma si koy ka te laabo m'araŋ mo yeeri d'araŋ n'a ziibandi, danga mate kaŋ cine a na dumo kaŋ n'araŋ jin din yeeri. 29 Zama boro kulu kaŋ ga fanta hayey din ra baa afolloŋ te, i ga fundey din kaŋ yaŋ g'i te waasu ka kaa ngey dumey ra. 30 Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy d'ay kaseeto, hala araŋ ma si baa afo te fanta alaadey din ra, kaŋ yaŋ dumey din doona ka te za araŋ mana kaa. Woodin banda, araŋ ma si araŋ boŋ ziibandi i do. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

19

1 Rabbi salaŋ Musa se mo ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey jama kulu se ka ne: Araŋ ma ciya ihannoyaŋ, zama ay wo, Rabbi araŋ Irikoyo, ay ya Hananyankoy no. 3 Araŋ boro kulu ma humburu nga nya da nga baaba. Araŋ ma haggoy d'ay fulanzamyaŋ zaarey mo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 4 Araŋ ma si bare ka ye tooru do haray, wala araŋ ma si tooruyaŋ soogu araŋ boŋ se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 5 Waati kaŋ araŋ ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi jine mo, araŋ m'a salle mate kaŋ cine i ga du ka yadda nd'araŋ. 6 I m'a ŋwa han din hane kaŋ araŋ n'a wi din, d'a wane suba. D'a cindi hala jirbi hinzanta hane, araŋ m'a ton danji ra. 7 D'i ŋwa a gaa baa kayna zaari hinzanta hane, a ciya fanta hari nooya. Ay si yadda nd'a. 8 Amma boro kulu kaŋ n'a ŋwa ga nga taalo jare nga boŋ, zama a na Rabbi hari hananta ciya harram. I ga fundo din waasu ka kaa nga dumo ra. 9 Woodin banda, d'araŋ n'araŋ laabo heemaro dum'izey wi, ni ma si farey lokotey wi ka ban; ni ma si koobu te mo. 10 Ni ma si ni reyzin* kalo koobu mo, wala a izey kaŋ fun ka kaŋ ngey boŋ se. Ni ga woodin yaŋ naŋ no alfukaaru da yaw se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 11 Araŋ ma si zay, araŋ ma si zamba goy te, wala araŋ ma si taari care se. 12 Araŋ ma si ze da tangari ay maa boŋ mo ka ni Irikoyo maa kayna. Ay ya Rabbi no. 13 Ni ma si ni gorokasin kankam, ni ma s'a zamba mo. Far-far izey kaŋ ni daŋ goy, i banando ma si goro ni do kala susubay. 14 Ni ma si lutu wow, ni ma si katiyaŋ hari daŋ danaw jine mo, amma ni ga humburu ni Irikoyo. Ay ya Rabbi no. 15 Araŋ ma si cimi-jaŋay te ciiti ra. Ni ma si jalla talka gaa ciiti ra, ni ma si dabarikooni mo guna mo, amma adilitaray ra no ni ga ni gorokasin ciiti. 16 Ni ma si konda-yanda te mimanda se ni borey ra. Ni ma si ni gorokasin daŋ fundi kataru ra. Ay ya Rabbi no. 17 Ni ma si konna ni nya-ize ni bina ra. Haciika ni ga deeni ni gorokasin gaa zama ni ma si taali te a sabbay se. 18 Ni ma si taali bana nda laala. Ni ma si futay jisi ni bina ra ni jama nya-izey se, amma ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine. Ay ya Rabbi no. 19 Araŋ m'ay hin sanney gana. Ni ma si naŋ ni hawey ma hay dumi waani gaa. Ni ma si ni faro duma nda dumar'ize dumi hinka. Ni ma si bankaaray daŋ ni gaa kaŋ i kay da silli dumi hinka. 20 Da alboro fo kani nda wayboro kaŋ koŋŋa no kaŋ gonda arwasu, amma i man'a fansa, wala i man'a burcinandi, kala i ma fintal. I ma s'i wi, zama waybora manti burcini. 21 Albora mo ma kande nga taali se sarga Rabbi jine. A ma kaa kubayyaŋ hukumo meyo gaa. Feeji gaaru no a ga kande taali se sargay. 22 Alfaga mo ga sasabandiyaŋ te a se da taali se sargay feeji gaaro Rabbi jine, a zunubo kaŋ a te din sabbay se. Zunubo kaŋ a te mo, i g'a yaafa a se. 23 D'araŋ furo laabo ra, hal araŋ na tuuri-nya dumi kulu tilam kaŋ izey ga ŋwa, kal araŋ m'i izey ciya sanda haŋ kaŋ jaŋ dambanguyaŋ. Jiiri hinza no i ga ciya araŋ se sanda i sinda dambanguyaŋ. Araŋ ma s'i ŋwa. 24 Amma jiiri taacanta araŋ m'a izey kulu fay waani, saabuyaŋ sargay no Rabbi se. 25 Jiiri guwanta mo araŋ g'a izey ŋwa, zama a ma nga albarka hay araŋ se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 26 Araŋ ma si ham kulu ŋwa nda nga kuro. Araŋ ma si

moodabal te, araŋ ma si gunayaŋ te mo. 27 Araŋ ma si araŋ kar-kambu wala araŋ kaabe hamni casey dumbu. 28 Araŋ ma si araŋ gaahamey kottu-kottu buuko sabbay se, araŋ ma si jeeriyaŋ kulu te araŋ gaa-kuurey gaa mo. Ay ya Rabbi no. 29 Ma si ni ize way haawandi k'a daŋ kaaruwey ra, zama laabo ma si kaŋ zina ra, laabo ma si to da goy yaamo yaŋ. 30 Ni ma haggoy d'ay fulanzamyaŋ zaarey, ka gaakuri cabe ay Nangoray Hananta se. Ay ya Rabbi no. 31 Wa si bare ka ye borey do kaŋ gonda follay ngey banda, wala ziimey do mo. Wa s'i ceeci ka ziibi i do. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 32 Ni ma tun ka kay hamni kwaaray jine, ni ma dottijo beerandi mo. Ni ma humburu ni Irikoyo. Ay ya Rabbi no. 33 Da yaw kaa ka zumbu ka goro ni banda laabo ra, araŋ ma si taali te a se. 34 Ce-yaw kaŋ ga goro araŋ do ma ciya danga boro kaŋ i hay laabo ra. Ni ma ba r'a sanda ni boŋ cine, zama araŋ mo na yawtaray te Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 35 Araŋ ma si zamba te ciiti gaa, wala kuuyaŋ neesiji gaa, wala tiŋay neesiji wane, wala muudu wane. 36 Araŋ ma goro nda tiŋay neesiji cimikoy, da tiŋay tondiyaŋ kaŋ ga saba, da muudu kaŋ ga saba, da butal neesiji kaŋ ga saba mo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra. 37 Araŋ m'ay hin sanney d'ay ciiti sanney kulu gana mo, hal araŋ m'i te. Ay ya Rabbi no.»
20
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Woodin banda, ni ma ne Israyla izey se: Boro-ye-boro, da Israyla boro no wala yaw kaŋ ga goro Israyla laabo ra no, kaŋ ga nga banda no tooro Molek se, daahir i m'a ciiti nda buuyaŋ. Laab'izey m'a catu-catu nda tondiyaŋ. 3 Ay mo ga gaaba nda bora din, y'a kosu k'a kaa nga jama ra. Zama a na nga banda no Molek se k'ay Nangoray Hananta ziibandi, k'ay maa hanna kaynandi. 4 Da mo laabo din izey di woodin ka mo kaa bora gaa ka jalla a gaa baa kayna, waato kaŋ a na nga izo no Molek se, sanda i ma s'a ciiti nda buuyaŋ, 5 kulu ay wo ga gaaba nda bora din nda nga dumo mo. Ay g'a kosu ka furu, nga nda boro kulu kaŋ ga kaaruwataray* te a banda, i goono ga kaaruwataray te Molek banda. Ay g'i kaa i jama ra. 6 Fundikooni mo kaŋ kamba ka koy follaykoyey banda, wala ziimey banda, ka kaaruwataray te i banda, kulu ay ga gaaba nda bora din. Ay g'a kosu ka kaa nga jama ra. 7 Woodin sabbay se araŋ m'araŋ boŋ hanandi ka goro hananteyaŋ, zama ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. 8 Araŋ ma haggoy d'ay hin sanney k'i te. Ay ya Rabbi no kaŋ g'araŋ hanandi. 9 Zama boro kulu kaŋ ga nga baaba wala nga nya laali, daahir i ma buuyaŋ ciiti dake a boŋ, zama a na nga baabo wala nga nyaŋo laali. A kuro taalo ga goro a boŋ. 10 Alboro mo kaŋ ga zina da boro fo wande, sanda boro kaŋ ga zina nda nga gorokasin wande, daahir i ma albora da waybora kulu ciiti nda buuyaŋ. 11 Boro kaŋ ga kani nda nga baabo wande mo, a na nga baabo haawi feeri, daahir i g'i boro hinka kulu ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ. 12 Boro kulu kaŋ kani nda nga ize aru wande mo, daahir i g'i boro hinka kulu ciiti nda buuyaŋ. I na diibi-diiba te. I kuro alhakko ga goro i boŋ. 13 Alboro kulu kaŋ kani nda alboro fo, mate kaŋ i ga te da wayboro, i boro hinka kulu na fanta hari te. Daahir i m'i ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ. 14 Alboro kulu kaŋ na ize nda nya hiiji care banda, woodin mo taali beeri no. I m'i ton danji ra, albora da waybora kulu, zama ilaalo ma si bara araŋ game ra. 15 Alboro kaŋ kani nda alman, daahir araŋ m'a ciiti nda buuyaŋ. I ma almano mo wi. 16 Wayboro kaŋ maan alman gaa ka kani nd'a, ni ma waybora da almano kulu wi. Daahir i m'i ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ. 17 Alboro kaŋ na nga wayme sambu, sanda nga baabo ize way wala nyaŋo ize way ka di a haawi, nga mo ma di a haawi, woodin ya haawi hari no. I ma kond'ey hala naŋ kaŋ i nya-izey si di ey, zama a na nga wayme haawi feeri. A ga nga taalo jare. 18 Alboro kaŋ kani nda wayboro kaŋ go ga di ziibi, a n'a haawi feeri, hal a n'a kaa gaa-koonu. Waybora na nga kuro feeri. I m'i boro hinka kulu kaa ngey jama ra. 19 Ni ma si ni nya beere wala a kayne wayboro haawi feeri, wala ni baaba wayme, zama woodin na dumi kaŋ ga maan kaa koonu. I boro hinka kulu ga ngey taalo jare. 20 Alboro kaŋ kani nda nga baabo nya-ize alboro wande mo, a na nga baaba nya-izo haawi feeri. I ga ngey taalo jare. I ga bu, i mana hay. 21 Alboro kaŋ kani nda nga kayne wala nga beere wande mo, woodin si hanan zama a na nga nya izo haawi feeri. I ga goro, i si hay. 22 Yaadin no araŋ g'ay hin sanney d'ay farilley kulu gana nd'a, k'i te, zama laabo kaŋ ra ay ga konda araŋ k'araŋ gorandi, a ma si araŋ yeeri. 23 Dumey din mo kaŋ ay ga gaaray araŋ jine, araŋ ma s'i alaadey gana. Zama i na hayey din kulu te. Woodin sabbay se no ay n'i fanta. 24 Amma ay jin ka ne araŋ se: Araŋ g'i laabo tubu. Ay g'araŋ no nd'a, a ma ciya araŋ wane. Laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fay waani nda dumi cindey. 25 Woodin sabbay se no araŋ ga fayanka alman

kaŋ ga halal da wo kaŋ ga harram game ra. Araŋ ma fay mo curo kaŋ ga halal da wo kaŋ ga harram game ra. Koyne, araŋ ma si araŋ boŋ ciya fanta hari alman do, wala curo do, wala hay kulu kaŋ ga fanag do, wo kaŋ yaŋ ay n'i fay k'i ciya araŋ se harram. 26 Araŋ ma ciya ihannoyaŋ ay se, zama ay wo, Rabbi, ay ya Hananyankoy no. Ay n'araŋ fay waani mo da dumi cindey hal araŋ ciya ay wane yaŋ. 27 Alboro wala wayboro kaŋ gonda follay, wala kaŋ ziima no, daahir araŋ m'i kulu ciiti nda buuyaŋ. I m'i catu-catu nda tondiyaŋ. I kuro alhakko go i boŋ.»
21
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: «Ma salaŋ Haruna ize alfagey se, ka ne: Araŋ boro kulu ma si nga boŋ ziibandi da nga dumey ra buuko fo, 2 kala day nga dumi se kaŋ ga maan a, sanda a nya se, wala a baaba, wala a ize aru, wala a ize way, wala a nya-izey alboro, 3 wala a wayme kaŋ ga ti wandiyo, a dumi maanante, kaŋ sinda kurnye -- i sabbay se i yadda a se a ma nga boŋ ziibandi. 4 A ma si nga boŋ ziibandi za kaŋ jine boro no nga dumey ra. A ma si nga boŋ ziibandi. 5 I ma si ngey boŋ cabu, wala i ma si ngey kaabe casey cabu, wala i ma si korti te ngey gaahamo gaa. 6 I ma goro fayante waani ngey Irikoyo se. I ma si ngey Irikoyo maa ciya yaamo. Zama ngey no ga Rabbi sargayey salle danji ra ka ngey Irikoyo buuro mo salle. Woodin sabbay se no i ma goro fayante yaŋ. 7 I ma si wayboro kaŋ te kaaruwa hiiji. I ma si wayboro kaŋ kurnye n'a fay mo hiiji, zama alfaga go fayante no nga Irikoyo se. 8 Woodin sabbay se ni m'a fay waani, zama nga no ga ni Irikoyo ŋwaaro salle. A ga goro ihanno araŋ se, zama ay wo, Rabbi kaŋ g'araŋ hanandi, ay ya Hananyankoy no. 9 Alfaga kulu ize way mo kaŋ ga nga boŋ ciya yaamo ka te kaaruwa, a na nga baabo ciya yaamo nooya. I m'a ton danji ra. 10 Koyne, boro kaŋ ga ti alfaga beeri nga nya-izey game ra, nga kaŋ i na tuusuyaŋ jiyo soogu a boŋo gaa, kaŋ mo i n'a fay waani a ma bankaaray hanantey daŋ, a ma si nga boŋ hamney feeri, a ma si nga bankaaray kottu, 11 wala a ma si furo nangu kaŋ buuko kulu go ra. A ma si nga boŋ ziibandi nga baaba wala nga nya se. 12 A ma si fatta Nangoray Hananta ra, a ma si nga Irikoyo Nangoray Hananta kaynandi mo, zama a Irikoyo tuusuyaŋ jiyo kaŋ n'a fay waani din go a gaa. Ay ya Rabbi no. 13 A ma hiiji wandiyo. 14 A ma si wayboro kaŋ kurnye bu hiiji, wala wayboro kaŋ i fay, wala kaaruwa. Amma a ma wandiyo suuban nga bumbo kunda dumo ra, a ma ciya a wande. 15 Zama a ma si nga banda ciya yaamo nga dumo game ra. Ay ya Rabbi no kaŋ n'a fay waani.» 16 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 17 «Ma salaŋ Haruna se ka ne: Ni banda ra boro kulu, i zamaney kulu ra, boro kaŋ gonda laru ma si maan _sargay feema gaa|_ ka nga Irikoyo ŋwaaro salle sargay. 18 Zama boro kulu kaŋ no kaŋ gonda laru, a ma si maan: danaw, wala simbarko, wala boro kaŋ niina kortu, wala boro kaŋ dabu fo kuuyaŋ tonton, 19 wala boro kaŋ a ce ceeri, wala a kambe ceeri, 20 wala koomakooni wala tinksim wala boro kaŋ a mo fa sara, wala boro kaŋ te kursa, wala bi-koy, wala boro kaŋ a alborotaray sara. 21 Alfa Haruna banda kulu kaŋ gonda laru ma si maan ka Rabbi sargayey salle, danji ra waney. A gonda laru. A ma si maan ka nga Irikoyo ŋwaaro salle sargay. 22 A ga nga Irikoyo ŋwaaro ŋwa, wo kaŋ ga hanan nda wo kaŋ ga hanan gumo. 23 Kala day a ma si furo kosaray taafa banda, wala a ma si maan sargay feema gaa, zama a gonda laru. A ma s'ay Nangoray Hananta kaynandi, zama ay ya Rabbi no kaŋ g'i hanandi.» 24 Yaadin no Musa salaŋ Haruna d'a izey da Israyla izey kulu se.
22
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne i ma ngey boŋ fay Israyla izey hari hanney gaa, wo kaŋ yaŋ i fay ka no ay se. Alfagey ma si ay maa hanna sara i do. Ay ya Rabbi no. 3 Ma ne i se: boro kulu kaŋ no araŋ banda ra, araŋ zamaney kulu ra, kaŋ ga koy hari fayantey do, wo kaŋ yaŋ Israyla izey fay ka no Rabbi se, alfaga din mo gonda nga ziibo nga gaa, i ga fundi woodin kaa ay jine. Ay ya Rabbi no. 4 Haruna banda ra, boro kulu kaŋ te jiray, wala kaŋ gonda cantu, a ma si ŋwa hari hanney gaa, kala nd'a ye ka hanan. Boro kulu mo kaŋ lamba hay fo gaa kaŋ harram buuko sabbay se, wala boro kaŋ a balga haro fun no, 5 wala boro kaŋ lamba alman fanaka gaa, kaŋ ga boro ciya iziibo, wala boro mo kaŋ gaa a ga du ka ziibi diksa, ziibi kulu kaŋ go a gaa; 6 Fundi kaŋ lamba woodin yaŋ dumi gaa, i g'a lasaabu kaŋ a ga ziibi kala wiciri kambu. A ma si ŋwa hari hanney gaa kala nd'a nyumay da hari. 7 Da wayna kaŋ mo, a ga ye ka hanan. Woodin banda a ga ŋwa hari hanney gaa, zama a ŋwaaro no. 8 Alman kaŋ bu nga boŋ se, wala kaŋ ganji ham n'a tooru, a ma s'a ŋwa ka nga boŋ ziibandi nd'a. Ay ya Rabbi no. 9 Yaadin no i g'ay farilla gana nd'a, zama i ma si taali jare a se ka bu a sabbay se, d'i n'a farilla ciya yaamo. Ay ya Rabbi no kaŋ g'i

hanandi. 10 Yaw kulu ma si ŋwa hari fayantey gaa, danga: yaw wala goy-ize kaŋ go alfaga do ma si hari hananta ŋwa. 11 Amma da alfaga na boro fo day k'a bana nda nga nooro, bora din g'a ŋwa. Boro kulu mo kaŋ i hay alfaga windi ra g'a ŋwaaro ŋwa. 12 D'i na alfaga ize wayboro hiijandi yaw se, a si ye ka hari hanantey ŋwa, danga sargayey kaŋ i ga sambu beene no. 13 Amma da alfaga ize wayo kurnye bu, wala a n'a fay, a sinda ize, a ye ka kaa mo ka goro nga baabo windo ra, danga a wandiyotaray waate wano cine, waybora din ga nga baabo ŋwaaro ŋwa. Amma yaw kulu ma si ŋwa a gaa. 14 Boro kaŋ na hari hanante ŋwa, a mana bay haŋ kaŋ no, kal a m'a lasaabu ka igu ra jare fo tonton hari hananta din gaa, ka bana alfaga se. 15 Israyla hari hanney mo, kaŋ yaŋ i salle sargay Rabbi jine, araŋ ma s'i kaynandi. 16 Zama woodin ga naŋ laala kaŋ gonda taali ma kaŋ i boŋ waato kaŋ i go g'i hari fayantey ŋwa. Zama ay ya Rabbi no kaŋ g'i hanandi.» 17 Rabbi salaŋ Musa se mo ka ne: 18 «Ma salaŋ Haruna nda nga izey nda Israyla izey kulu se, ka ne: Boro kulu kaŋ no, da Israyla boro no, wala yaw kaŋ go da goray Israyla ra, kaŋ ga kande nga sargay ka salle, hala sarti banayaŋ fo no, wala i bine yadda nooyaŋ fo no kaŋ i ga salle Rabbi se i m'a ton danji ra, 19 da bora ga ba Rabbi ma yadda nd'a, kal a ma ciya aru kaŋ sinda taali kulu, hawey ra wala feejey ra, wala hinciney ra. 20 Amma alman kulu kaŋ gonda laru, araŋ ma s'a salle sargay, zama Rabbi si yadda nd'a araŋ se. 21 Boro kulu mo kaŋ ga kande saabuyaŋ sargay Rabbi do, kaŋ ga sarti toonandi, wala bine yadda nooyaŋ, kaŋ i ga kaa alman beerey wala alman kayney ra no, a ma ciya ihanno nd'a ga ba Rabbi m'a ta. A ma si bara nda laru kulu. 22 Wo kaŋ dana, wala wo kaŋ ceeri, wala wo kaŋ sara, wala kaŋ te jombo, wala kursa, wala bi-koy -- araŋ ma si woodin yaŋ salle sargay Rabbi se. Araŋ ma s'i ton danji ra mo sargay feema ra Rabbi se. 23 Haw wala feeji kaŋ gonda cindo wala wo kaŋ takayaŋo gaze, i ga yadda ni m'a salle bine yadda nooyaŋ se. Amma Rabbi s'a ta ka sarti bana nd'a. 24 Alman kaŋ te burbundu nga arutara gaa, wala kaŋ i tutubu, wala i bagu, wala i dumbu, araŋ ma si i salle Rabbi se, araŋ ma si te yaadin mo araŋ laabo ra. 25 Mebaraw kambe ra mo, araŋ ma si woodin yaŋ kulu ta ka te araŋ Irikoyo ŋwaaro, zama hasaraw go i gaa, i gonda laru. Ay si yadda nd'ey araŋ se.» 26 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 27 «Da haw-nya hay, wala feeji, wala hincin, ma fay da izo a ma goro nyaŋo banda jirbi iyye. Za jirbi ahakkanta ka koy jina mo, i ga yadda araŋ m'a salle sargay kaŋ i ga ton danji ra Rabbi se. 28 Amma da haw no wala feeji no, araŋ ma si nyaŋo da izo kulu wi zaari folloŋ. 29 D'araŋ ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi se mo, araŋ m'a sarga mate kaŋ cine a ga yadda nd'araŋ. 30 Han din hane no i g'a ŋwa. I ma si cindi a ra ka di suba. Ay ya Rabbi no. 31 Woodin sabbay se araŋ m'ay lordey* haggoy k'i te. Ay ya Rabbi no. 32 Araŋ ma si ay maa hanna sara mo, amma i m'ay ciya ihanno Israyla izey game ra. Ay ya Rabbi no kaŋ g'araŋ hanandi, 33 nga kaŋ kande araŋ ka fun Misira laabo ra, zama ay ma ciya araŋ Irikoyo. Ay ya Rabbi no.»
23
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Rabbi batey alwaatey kaŋ a jisi, kaŋ araŋ ga fe i ma te marga hananteyaŋ, ay batey alwaatey neeya: 3 Jirbi iddu ra no i ga goy, amma jirbi iyyanta ga ti asibti*, fulanzamyaŋ hanno zaari no. I ma te marga hanante. Araŋ ma si goy dumi kulu te. Fulanzamyaŋ hane no Rabbi se, araŋ windey kulu ra. 4 Woone yaŋ no ga ti Rabbi batey alwaatey kaŋ a jisi, danga, marga hanantey kaŋ yaŋ araŋ ga fe ngey alwaatey ra: 5 Handu sintina ra, a jirbi way cindi taaca hane, wiciri kambo ra ga ti Rabbi Paska*. 6 Hando din jirbi way cindi guwanta hane mo ga ti buuru kaŋ sinda dalbu bato Rabbi se. Jirbi iyye no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa. 7 Zaari sintina ra araŋ ma te marga hananyankoy, araŋ ma si taabi goy kulu te. 8 Amma araŋ ma sargay salle kaŋ i ga ton danji ra Rabbi se kala jirbi iyye. Jirbi iyyanta mo marga hanante no, araŋ ma si taabi goy kulu te.» 9 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 10 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ ga furo laabo kaŋ ay g'araŋ no din ra, d'araŋ na heemar dumi izey wi mo, kal araŋ ma kande araŋ dumi izey boŋ-jina boko alfaga do. 11 Nga mo ga bokwa feeni Rabbi jine, i ma yadda nd'a araŋ se. Asibti wane suba no alfaga g'a feeni. 12 Han din kaŋ araŋ na bokwa feeni mo, araŋ ma kande feeji gaaru ize kaŋ sinda laru, haraŋ ize. I m'a salle a ma te sargay kaŋ i ga ton Rabbi se. 13 A hamni sarga mo ga ti hamni baano diibante nda ji, zaka hinza. Sargay kaŋ i ga salle danji ra Rabbi se no, ka te haw kaano. A haŋyaŋ sarga mo ga ti duvan* butal fo da jare. 14 Araŋ mo, araŋ ma si buuru ton, wala jeeni kogo, wala jirmay kala han din hane, sanda kala nd'araŋ jin ka kande araŋ Irikoyo nooyaŋo. Woodin ma ciya hin sanni kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra, araŋ nangoray kulu do. 15 Araŋ ma lasaabu mo, za asibto din wane suba kaŋ araŋ kande feeniyaŋ bokey

kala asibti iyye ma kubay. 16 Sanda, jirbi waygu kaŋ araŋ ga lasaabu ka to asibti iyyanta wane suba. Han din araŋ ma kande hamni taji sargay Rabbi se. 17 Araŋ ma kande buuru kunkuni hinka ka fun araŋ windey ra feeniyaŋ se. I m'i te da hamni baano zaka hinza; i m'i fuurandi nda dalbu k'i ton, boŋ-jina no Rabbi se. 18 Buuro banda mo araŋ ma no feej'ize iyye kaŋ yaŋ sinda laru kulu, haraŋ izeyaŋ, da yeej'ize fo da feeji gaaru hinka. I m'i salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. I ma kande mo i ŋwaari sarga d'i haŋyaŋ sarga, sanda danji ra sargay kaŋ haw ga kaan Rabbi se. 19 Araŋ ma hincin jindi fo salle ka te zunubi se sargay, da feeji gaaru ize hinka, haraŋ izeyaŋ, ka te saabuyaŋ sargay. 20 Alfaga g'i feeni, ngey da boŋ-jina buurey, ka te feeniyaŋ sargay Rabbi jine, da feej'ize hinka din mo. I ga hanan Rabbi se. Alfaga ga du ey. 21 Han din hane mo araŋ ma fe ka ne i ma te marga hanante, i ma si taabi goy kulu te. Woodin wo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ gorayey kulu do, hal araŋ zamaney me. 22 D'araŋ n'araŋ laabo heemar ntaaso wi mo, ni ma si fari lokotey wi ka ban, ni ma si farey koobu mo. Amma ni ma fay d'ey alfukaarey da yawey se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.» 23 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 24 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Handu iyyanta, hando jirbi sintina ma ciya araŋ se fonguyaŋ fulanzamay. Araŋ ma hilliyaŋ kar ka fongu ka marga hanante te. 25 Araŋ ma si taabi goy kulu te, araŋ ga sargay salle danji ra Rabbi se mo.» 26 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 27 «Amma handu iyyanta jirbi waya hane, han din no ga ti sasabandiyaŋ zaaro. A ga ciya marga hanante hane araŋ se. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi ka sargay salle Rabbi se danji ra. 28 Araŋ ma si goy dumi kulu te han din hane, zama sasabandiyaŋo hane no kaŋ ga sasabandiyaŋ te araŋ se Rabbi araŋ Irikoyo jine. 29 Zama boro kulu kaŋ mana nga boŋ kaynandi han din hane, i ga bora din waasu ka kaa nga jama ra. 30 Boro kulu mo kaŋ ga goy dumi fo te han din hane, i ga bora din halaci ka kaa nga jama ra. 31 Araŋ ma si goy dumi kulu te. Woodin hin sanni no kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra, naŋ kulu kaŋ araŋ go da goray. 32 A ga ciya araŋ se danga sududuyaŋ fulanzamay zaari. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi. Za hando jirbi yagganta wiciri kambo kal a wane suba wiciri kambo no araŋ g'araŋ asibto haggoy.» 33 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 34 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: handu iyyanta din, a jirbi way cindi guwa hane no ga ti tanda bato kaŋ i ga te kala jirbi iyye fo Rabbi se. 35 A zaari sintina gaa i ma marga hanante te. Araŋ ma si taabi goy kulu te. 36 Han kulu kala jirbi iyye i ma sargay salle Rabbi se danji ra. Jirbi ahakkanta hane mo, i ma ye ka marga hananyankoy te, ka sargay salle Rabbi se danji ra. Sududuyaŋ marga no. Araŋ ma si taabi goy kulu te. 37 Woodin yaŋ Rabbi batey no. Araŋ g'i fe ka ne i ma marga hanante te. I ma sargayyaŋ salle Rabbi se danji ra, sargay summaare kaŋ i ga ton, da ŋwaari sargay da haŋyaŋ sargay, i kulu ngey zaarey ra. 38 I ga woodin yaŋ te baa Rabbi asibti haney baa si, d'araŋ nooyaŋey baa si, d'araŋ sarti banayaŋ kulu, d'araŋ bine yadda nooyaŋey kulu, kaŋ yaŋ araŋ ga no Rabbi se. 39 Amma handu iyyanta ra, a jirbi way cindi guwa hane, waato kaŋ araŋ na laabo heemaro ntaaso wi ka kande barma do, kal araŋ ma Rabbi bato haggoy kala jirbi iyye. A zaari sintina, i m'a te sududuyaŋ fulanzamay zaari. A zaari ahakkanta mo, i m'a te sududuyaŋ fulanzamay zaari. 40 A zaari sintina mo araŋ ma tuuri-nya kulu kaŋ gonda nafa izey sambu, ka tandayaŋ cina nda teenay kambe yaŋ, da tuuri kaŋ kobtey ga baa, da tuuri-nyaŋey kaŋ go gooru me. Araŋ ma farhã mo Rabbi araŋ Irikoyo jine kala jirbi iyye. 41 Araŋ ma Rabbi bato haggoy a se mo jirbi iyye jiiri kulu ra. Woodin wo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ zamaney kulu ra. Araŋ ga woodin haggoy handu iyyanta ra. 42 Araŋ ma goro tandayaŋ ra kala jirbi iyye. Araŋ kulu kaŋ i hay Israyla laabo ra ma goro tandayaŋ ra. 43 Zama araŋ waddey kulu ma bay kaŋ ay na Israyla izey gorandi tandayaŋ ra alwaato kaŋ ay n'i fattandi i ma fun Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.» 44 Kala Musa na batey kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci dede Israyla izey se.

24

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma Israyla izey lordi ka ne i ma kande ni se zeytun* kaŋ i gabu ji kaŋ ga te kaari, zama fitilla ma di duumi. 3 Haruna m'a hanse Rabbi jine duumi za wiciri kambu ka koy susubay, noodin kubayyaŋ hukumo ra, kosaray taafa kaŋ ga seeda daabu se taray. A ga goro hin sanni kaŋ ga duumi, araŋ zamaney kulu ra. 4 A ma fitilley hanse wura zalla fitilla suntulo gaa Rabbi jine duumi. 5 Ni ma sambu hamni baano mo, ka buuru tafay way cindi hinka te d'a k'i ton. Hamni zaka hinza ga te kunkuni fo. 6 Ni m'i jisi sasare hinka, boŋ iddu sasare kulu ra, i ma goro taabal hananta boŋ Rabbi jine. 7 Ni ma lubban* hanno daŋ sasare kulu gaa. I ga bara buuru kaŋ ga fongandiyaŋ te, danga sargay kaŋ i ga te Rabbi se danji ra cine. 8 Asibti hane kulu a g'i jisi

k'i hanse Rabbi jine duumi. A g'a te mo Israyla izey se, sappe no kaŋ si tun hal abada. 9 A ga ciya Haruna nda nga izey wane. I m'a ŋwa nangu hanno fo ra, zama a g'a lasaabu hari hanante no gumo Rabbi sargayey ra, kaŋ i ga te danji ra; hin sanni kaŋ ga duumi no.» 10 Alboro fo go no kaŋ nyaŋo Israyla wayboro no, baabo mo Misirance no. A fatta ka koy Israyla izey game ra. Israyla waybora din ize aro da Israyla alboro fo go ga gurjay gata ra. 11 Kala Israyla waybora ize aro din na Rabbi maa sara k'a kayna. I kond'a Musa do. (Waybora din maa ga ti Selomit, Dibiri izo, Dan kunda boro no.) 12 I na albora din daŋ kasu, hal i ma maa Rabbi me sanno a boŋ. 13 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 14 «Bora din kaŋ sobe, i ma kond'a gata banda. Borey kulu kaŋ yaŋ maa a sanney ma ngey kambey dake a boŋo boŋ. Jama kulu mo m'a catu-catu nda tondiyaŋ _kal a ma bu|_. 15 Ni ma salaŋ Israyla izey se mo ka ne: Boro kulu kaŋ na nga Irikoyo kayna ga nga taalo jare. 16 Boro mo kaŋ na Rabbi maa sara, haciika i m'a ciiti nda buuyaŋ. Jama kulu ma si jaŋ k'a catu-catu nda tondiyaŋ. Da yaw kaŋ zumbu no, wala laab'ize no, d'a na Rabbi maa sara, i m'a ciiti nda buuyaŋ. 17 Koyne, boro kaŋ na boro fo kar ka wi, daahir i m'a ciiti nda buuyaŋ. 18 Boro kaŋ na alman kar ka wi g'a bana. Fundi no ga fundi bana. 19 Da boro fo na nga gorokasin larandi, mate kaŋ a te din, yaadin no i ga te nga mo se: 20 Ceeriyaŋ no ga ceeriyaŋ bana, mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana. Mate kaŋ cine a na boro fo larandi nd'a, yaadin cine mo no i ga yeti a se. 21 Boro kaŋ na alman wi g'a bana. Boro kaŋ na boro wi mo, i g'a ciiti nda buuyaŋ. 22 Araŋ ma bara nda asariya* dumi folloŋ, sanni fo ce-yaw se danga mate kaŋ a go laab'ize se, zama ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.» 23 Kala Musa salaŋ Israyla izey se. Ngey mo na bora kaŋ sobe din kaa gata banda k'a catu-catu nda tondiyaŋ _kal a bu|_. Israyla izey binde te mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

25

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne Sinayi tondo ra, ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo laabo kaŋ ay g'araŋ no din ra, kala laabo ma fulanzamay haggoy Rabbi se. 3 Jiiri iddu no ni ga ni faro duma. Jiiri iddu mo no ni ga ni reyzin* kalo hanse k'a izey kosu. 4 Amma jiiri iyyanta ga ciya sududuyaŋ fulanzamay Rabbi se. Ma si ni faro duma, ma si ni reyzin kalo hanse mo. 5 Jarawo kaŋ ga te heemaro waate, ni ma s'a wi. Reyzin izey kaŋ ni kalo kaŋ ni mana hanse din ga hay mo, ni ma s'i kosu. Fulanzamay hanno jiiro nooya laabo se. 6 Haŋ kaŋ laabo ga hay nga boŋ se fulanzamay jiiro ra a ga te araŋ se ŋwaari, nin da ni bannya da ni koŋŋa, da ni goy-ize, da ni ce-yawo mo. 7 A ga te mo ni almaney se, da laabo ganjo ra ham kulu se -- i se no jaraw kulu ga te ŋwaari. 8 Koyne, ni ga fulanzamay jiiri iyye lasaabu ni boŋ se, sanda jiiri iyye hala sorro iyye. Jirbey kulu hala fulanzamay jiiri iyya ma kubay ga to jiiri waygu afo si nooya. 9 Waato din gaa ni ma kaakaaci kar da gaabi ka fe handu iyyanta ra, a jirbi waya hane. Sasabandiyaŋ zaaro nooya kaŋ araŋ ga kaakaaci kar ka fe araŋ laabo me-a-me ra. 10 Araŋ ma jiiri wayguwanta ciya hanante. Araŋ ma burcinitaray fe laabo kulu ra, laab'izey kulu se. A ga goro Yubili* araŋ se. Boro fo kulu ga ye nga mayray haro do. Boro kulu mo ga ye nga fu borey do. 11 Jiiri waygo din ga ciya araŋ se Yubili. Araŋ ma si duma, araŋ ma si jaraw wi mo jiiro din ra. Reyzin nyaŋey kaŋ yaŋ araŋ mana hanse mo, wa s'i kosu. 12 Zama Yubili no. A ma hanan araŋ se, araŋ m'a albarka kaŋ ga fun fari ra ŋwa. 13 Yubili jiiro din ra mo, boro kulu ga ye fu nga mayray haro do. 14 Da ni na hay fo neera ni gorokasin se, wala ni na hay fo day a gaa, araŋ ma si zamba te care se. 15 Mate kaŋ cine Yubili banda jiirey baa nd'a, yaadin no ni ga day ni gorokasin gaa. Mate kaŋ jiirey baa kaŋ i ga farey wi no a g'a neera ni se. 16 D'i na jiirey lasaabu kaŋ i baa, yaadin cine no i ga daymi nooro tonton. Da jiirey mana baa, yaadin cine no i ga daymi nooro zabu, zama heemar wiyaŋ lasaabu no a g'a neera ni se d'a. 17 Araŋ ma si care zamba mo, amma ni ma humburu ni Irikoyo, zama ay ya Rabbi araŋ Irikoyo no. 18 Woodin sabbay se, araŋ m'ay hin sanney te, ka haggoy d'ay farilley k'i te, araŋ ga goro laabo ra mo baani samay. 19 Laabo mo ga nga albarka hay. Araŋ ma ŋwa ka kungu, ka goro a ra baani samay. 20 D'araŋ ga ne: ‹Ifo no iri ga ŋwa jiiri iyyanta ra? Zama guna, iri si duma, iri si daŋ barma ra mo.› 21 Kal ay m'ay albarka lordi araŋ boŋ jiiri iddanta ra a ma albarka hay kaŋ ga naŋ a ma wasa araŋ se jiiri hinza din se. 22 Jiiri ahakkanta araŋ ga duma ka soobay ka barma zeeney ntaaso ŋwa. Hala jiiri yagganta heemaro ga furo, araŋ ga ŋwa barma zeeney gaa. 23 I ma si laabo neera hal abada, zama laabo ya ay wane no. Araŋ mo yawyaŋ no kaŋ yaŋ zumbu ay gaa. 24 Araŋ mayray laabo kulu ra mo, araŋ ma yadda i ma laabu fansa. 25 Da ni nya-ize te talka hal a na nga mayray haro jara neera, waato din gaa no a dumi kaŋ dumitara ga maan g'a kaa. Haŋ kaŋ a nya-izo neera din, a m'a fansa*. 26 Da bora din

sinda boro kulu kaŋ g'a fansa, nga bumbo ye ka te arzaka mo, kaŋ ga naŋ a ga du k'a fansa, 27 kal a ma jiirey lasaabu za alwaato kaŋ i n'a neera. Haŋ kaŋ cindi mo a ma bana bora din kaŋ se i n'a neera din se. Koyo ga ye ka furo nga mayray haro ra. 28 Amma d'a mana hin ka du a nga boŋ se, kala haya kaŋ a neera ma goro bora kaŋ n'a day din kambe ra kala Yubili jiiro waate. Yubili jiiro ra mo a ga fatta. Koyo ga ye nga mayra do. 29 Da boro fo na fu neera kwaara birni cinarikoy ra, a ga hin k'a fansa hala jiiri fo ga kubay a neerayaŋo banda. Hala jiiri fo ga kubay a gonda fondo a m'a fansa. 30 Amma d'i man'a fansa hala jiiri fo ga kubay, kala fuwo kaŋ go birno ra, i m'a tabbatandi duumi bora kaŋ n'a day din se, hala nga zamaney me. A si fatta Yubili waate. 31 Amma kawyey ra fuwey, naŋ kaŋ sinda birni cinari kwaara windanta, i g'i lasaabu farey banda laabo ra, i gonda fansa. I ga fatta mo Yubili waate. 32 Kulu nda yaadin, Lawitey kwaarey ciine ra, da fuwey kaŋ yaŋ go i mayra kwaarey ra, Lawitey gonda fondo i m'i fansa waati kulu. 33 Amma da Lawi boro fo mana nga fuwo fansa, kulu fuwo kaŋ i neera kwaara ra kaŋ ga ti mayray haro ga fatta Yubili waate. Zama fuwey kaŋ yaŋ go Lawitey kwaarey ra, ngey no ga ti i mayray haro Israyla izey game ra. 34 Amma i kwaarey kurey nangey si neera, zama ngey wo i wane no duumi. 35 Da ni nya-izo kaŋ ga maan nin te talka hal a gaze, ni m'a kambu za. A ma goro ni do sanda yaw wala boro kaŋ kaa ka zumbu ni do. 36 Ma si nooru nda hari wala tontoni daŋ a gaa. Amma ni ma humburu ni Irikoyo ka naŋ ni nya-izo ma goro ni do. 37 Ni ma si ni nooro garaw a se da hari; hala hõ, ni ma si ŋwaari no a se ka riiba ta. 38 Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, ay m'araŋ no Kanaana laabo; ay ma ciya araŋ Irikoyo. 39 Da ni nya-ize kaŋ ga ti ni gorokasin te talka hal a na nga boŋ neera ni se, kulu ni ma s'a daŋ tamtaray danga bannya. 40 A ga goro ni do danga goy-ize, danga yaw kaŋ zumbu. A ga may ni se kala Yubili jiiro. 41 Gaa no a ga fun ni do, nga nda nga izey a banda. A ga ye nga bumbo fu borey do. A ga ye nga kaayey mayray haro ra. 42 Zama ay tamyaŋ no, ngey kaŋ yaŋ ay fattandi i ma fun Misira laabo ra. I ma si i neera danga bannyayaŋ. 43 Ni ma s'a may da laala, amma ni ma humburu ni Irikoyo. 44 Ni bannyey da ni koŋŋey kaŋ yaŋ ni ga du ciine ra binde, kal araŋ m'i day dumey kaŋ yaŋ go araŋ windanta gaa, bannyayaŋ nda koŋŋayaŋ. 45 Woodin banda, yawey kaŋ kaa ka goro araŋ game ra, i izey d'i dumi kaŋ i ga hay araŋ laabo ra gaa no araŋ ga day. Ngey no ga ciya araŋ waney. 46 Araŋ m'i ciya tubu hari araŋ izey se araŋ banda. I m'i gaay mayray hari. Araŋ m'araŋ tamey suuban i ra hala abada. Amma araŋ nya-ize Israyla izey, araŋ ma si care may da laala. 47 Da yaw fo wala boro kaŋ goro araŋ do te arzaka, a jarga mo ni nya-ize fo te talka, ka nga boŋ neera yawo kaŋ goro din se, wala a ma nga boŋ neera yawo dumi fo se, 48 a neerayaŋo banda a gonda fansayaŋ. A nya-ize fo m'a fansa, 49 wala a baaba fo, wala a baaba fo ize, wala boro kulu kaŋ ga ti a dumi kaŋ ga maan a, i ga hin k'a fansa. Wala mo, da bora din te arzaka a ma nga boŋ fansa. 50 A ma lasaabuyaŋ te da bora kaŋ na nga day, za jiiro kaŋ a na nga boŋ neera a se din hala Yubili jiiro. A daymi nooro ga ciya jiirey baa yaŋ boŋ kaŋ a goro a do, mate kaŋ i ga goy-ize alwaati bana. 51 D'a cindi jiiri boobo, kal i lasaabo boŋ a ma nga fansa nooro bana ka nooro kaŋ i n'a day d'a ye koyo se. 52 D'a cindi jiiri kayna fooyaŋ hala Yubili jiiro ga to mo, kal a ma lasaabo te d'a. A jiirey boŋ no i ga fansa nooro yeti a se. 53 Mate kaŋ i goy-izey go, kaŋ i zinga nd'a jiiri fo goy, yaadin no a ga goro koyo do. A ma s'a may da laala ni jine. 54 Amma d'i man'a fansa jiirey din kulu ra, a ga fatta Yubili jiiro ra, nga nda nga izey a banda. 55 Zama Israyla izey ga te ay se tamyaŋ. Ay tamyaŋ no kaŋ yaŋ ay fattandi i ma fun Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

26

1 «Araŋ ma si tooru kulu te araŋ boŋ se. Araŋ ma si himandi jabante sinji mo, wala tondi kuuku, wala mo araŋ ma si tondi kaŋ gonda hima-care jisi araŋ laabo ra, zama araŋ ma boŋ sumbal a se, zama ay ya Rabbi no araŋ Irikoyo. 2 Araŋ ma haggoy d'ay asibtey ka gaakuri cabe ay Nangoray Hananta se. Ay ya Rabbi no. 3 D'araŋ g'ay hin sanney gana ka haggoy d'ay farilley k'i te, 4 kal ay ma beene hari no araŋ se alwaatey kaŋ ga hagu ra. Laabo ma nga albarka hay, saajo ra tuuri-nyaŋey mo ma ngey izey hay. 5 Araŋ ntaaso karayaŋo ma gay kala reyzin* kosuyaŋ. Reyzin goy mo ma to kala dumayaŋ waate. Araŋ g'araŋ ŋwaaro ŋwa ka kungu ka goro araŋ laabo ra baani samay. 6 Ay ga naŋ baani ma bara laabo ra. Araŋ ga kani, boro kulu si mo kaŋ g'araŋ humburandi. Ay ga naŋ ganji ham futay ma ban laabo ra, takuba mo si bisa araŋ laabo ra. 7 Araŋ g'araŋ ibarey gaaray. Takuba g'i zeeri araŋ jine. 8 Araŋ boro gu ga hin boro zangu ka gaaray, araŋ boro zangu fo mo ga boro zambar

way gaaray. Takuba g'araŋ ibarey zeeri mo araŋ jine. 9 Ay g'ay jine bare ka ye araŋ do haray, k'araŋ ciya albarkanteyaŋ. Ay g'araŋ tonton, k'ay alkawlo tabbatandi araŋ do. 10 Araŋ ga ŋwa barma zeeno gayante gaa. Araŋ ga manaŋ ntaaso kaa kal i ma itajo daŋ. 11 Ay g'ay nangora sinji araŋ game ra mo, ay fundo si araŋ fanta. 12 Ay ga bar-bare araŋ game ra, ay ga ciya araŋ Irikoyo, araŋ mo ga ciya ay jama. 13 Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, zama araŋ ma si ye ka ciya i tamyaŋ. Ay n'araŋ taabi goy calo* ceeri ka naŋ araŋ ma dira kayante. 14 Amma d'araŋ wangu ka maa ay se, araŋ si farilley din kulu te mo, 15 d'araŋ g'ay hin sanney furu, d'araŋ fundey g'ay ciiti sanney fanta, hal araŋ ga wangu k'ay farilley kulu te, d'araŋ n'ay sappa tunandi -- 16 kal ay mo ma woone te araŋ se: Ay ga humburkumay taŋ araŋ gaa, danga doori kaŋ ga ŋwa, da gaaham konni kaŋ yaŋ g'araŋ moy halaci ka naŋ araŋ fundey ma suugu. Araŋ g'araŋ dumar'izey duma yaamo, zama araŋ ibarey no g'a ŋwa. 17 Ay ga banda bare araŋ gaa mo, hal araŋ ibarey m'araŋ kar ka gaaray. Borey kaŋ ga konna araŋ g'araŋ may. Araŋ ga zuru mo baa gaarayko si no. 18 Woodin banda, d'araŋ wangu ka maa ay se hala hõ, woodin sabbay se kal ay m'araŋ gooji kala sorro iyye koyne araŋ zunubey sabbay se. 19 Ay g'araŋ dabaro boŋbeera ceeri, ya araŋ beena ciya kolay, araŋ laabo mo danga guuru-say cine. 20 Araŋ g'araŋ gaabo sara yaamo, zama araŋ laabo si nga albarka hay. Laabo tuuri-nyaŋey mo si ngey izey hay. 21 D'araŋ ga dira ka gaaba nd'ay mo, d'araŋ wangu ka maa ay se, kal ay ma kande balaaw iyye koyne araŋ boŋ araŋ zunubey lasaabo boŋ. 22 Ay ga ganji hamey donton araŋ game ra, kaŋ g'araŋ izey kom araŋ se, i m'araŋ almaney halaci. Araŋ ga ciya jama kayna, araŋ fondey mo ma jaŋ boro. 23 Amma da hayey din kulu mana araŋ gooji ay se, hal araŋ ga dira ka gaaba nd'ay, 24 kulu ay mo ga dira ka gaaba nd'araŋ. Ay bumbo mo g'araŋ kar hala sorro iyye araŋ zunubey sabbay se. 25 Ay ga kande takuba araŋ gaa hal a ma sappa tunandiyaŋo bana. Araŋ ga margu care do araŋ kwaarey ra, ay ga balaaw samba araŋ gaa. I g'araŋ daŋ araŋ ibarey kambey ra mo. 26 Waati kaŋ ay na ŋwaaro kaŋ gaa araŋ ga de din gazandi, kala wayboro way m'araŋ hawru hina feema folloŋ boŋ. I ga hawru lasaabu araŋ se tiŋay neesiji boŋ. Araŋ g'a ŋwa amma araŋ si kungu. 27 Da hala hõ araŋ ga wangu ka maa ay se, amma araŋ ga dira ka gaaba d'ay, 28 kal ay ma dira ka gaaba nd'araŋ dukuri ra. Ay g'araŋ gooji hala sorro iyye mo araŋ zunubey sabbay se. 29 Araŋ g'araŋ ize arey basey ŋwa, araŋ ize wayey basey mo araŋ g'i ŋwa. 30 Ay g'araŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci, k'araŋ wayna himandey dumbu, k'araŋ buukoy furu araŋ tooru himandey boŋ. Ay fundo mo g'araŋ fanta. 31 Ay g'araŋ kwaarey mo ciya kurmu k'araŋ nangu hanney ciya yaamo. Ay ga wangu ka maa araŋ dugu haw kaaney. 32 Ay ga laabo mo ciya kurmu hal araŋ ibarey kaŋ yaŋ goono ga goro a ra ma di a ka dambara nd'a. 33 Araŋ bumbey mo, ay g'araŋ say-say dumi cindey game ra, ay ga takuba candi araŋ banda mo. Araŋ laabo ga goro koonu, araŋ kwaarey ma te kurmuyaŋ. 34 Alwaato din no laabo ga nga fulanzamay te ka maa kaani, alwaati kulu kaŋ a ga goro kurmu, kaŋ araŋ mo go araŋ ibarey laabo ra. Kala waati din laabo ga fulanzam ka farhã nda nga asibtey. 35 Alwaati kulu kaŋ a ga goro kurmu a ga du fulanzamay danga fulanzamay kaŋ a mana du araŋ asibtey ra, saaya kaŋ araŋ goro a ra. 36 Borey kaŋ yaŋ cindi araŋ ra ciine ra mo, ay ga gaabi-jaŋay daŋ i biney ra i ibarey laabey ra. Kobto kaŋ haw ga faaru yooja g'i gaaray. I ga zuru danga mate kaŋ boro ga zuru takuba se. I ga kaŋ, baa boro kulu mana i gaaray. 37 I ga kati care gaa baa boro kulu mana i gaaray, danga day takuba no i banda. Araŋ ga bara dabari si kaŋ ga kay araŋ ibarey jine. 38 Araŋ ga halaci mo dumi cindey ra, araŋ ibarey laabey g'araŋ gon. 39 Borey kaŋ cindi araŋ ra mo ga faabu ka ciya ikomsoyaŋ i zunubey sabbay se araŋ ibarey laabey ra. I kaayey zunubey sabbay se mo no i ga faabu ka te ikomsoyaŋ i banda. 40 I ga ngey zunubey ci mo, d'i kaayey waney. I taaley kaŋ ra i na amaana ŋwaari te ay se nooya, za kaŋ i soobay ka gaaba nda ay. 41 Ay mo, ay soobay ka gaaba nd'ey ka kond'ey hala ngey ibarey laabey ra. Noodin d'i biney kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ ga ye ganda, d'i yadda nda goojiyaŋo kaŋ kaa i boŋ i zunubey sabbay se, 42 kal ay mo, ay ma fongu nd'ay sappa kaŋ go in nda Yakuba game ra, ay sappa kaŋ go in nda Isaka game ra, ay sappa kaŋ go in nda Ibrahim game ra mo. Ay ma fongu a gaa, ay ma fongu nda laabo mo. 43 Zama i ga laabo naŋ hal a ma farhã da nga fulanzama, alwaati kulu kaŋ a ga goro kurmu i siinoyaŋ sabbay se. I ga ngey zunubey goojiyaŋo ta mo, zama i n'ay farilley furu, i fundey n'ay hin sanney fanta mo. 44 Kulu nda yaadin, baa waati kaŋ i go ngey ibarey laabo ra, ay si g'i furu, ay si g'i fanta mo hal i ma halaci parkatak. Ay s'ay alkawlo tunandi i se, zama ay ya Rabbi no, i Irikoyo. 45 Alwaato din i sabbay se ay ga fongu nda alkawlo kaŋ ay te i kaayey se, ngey kaŋ yaŋ ay kande ka

fun Misira laabo ra dumi cindey jine, hal ay ma ciya i Irikoyo. Ay ya Rabbi no.» 46 Woodin yaŋ no ga ti hin sanney da farilley da asariya* kaŋ yaŋ Rabbi te nga nda Israyla izey game ra, Sinayi tondo do, Musa kambe ra.
27
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da boro fo na sarti kaŋ ga gaabu sambu Rabbi jine, haya kaŋ ni kosu boro kulu gaa Rabbi se, yaadin no i g'a lasaabu. 3 Kala ni ma lasaabu alboro fo za jiiri waranka ize hala jiiri waydu ize, a ga to nzarfu sekel* waygu, Nangoray Hananta sekelo boŋ. 4 Da wayboro no, kal i m'a lasaabu kaŋ a to sekel waranza. 5 D'a jiirey to igu hal a koy ka to jiiri waranka, kala ni ma alboro lasaabu sekel waranka, wayboro mo sekel way. 6 D'a to handu fo koy mo no hal a koy ka to jiiri gu koy, kal i ma alboro lasaabu kaŋ a to nzarfu sekel gu. Wayboro se mo i m'a lasaabu nzarfu sekel hinza. 7 Koyne, d'a to jiiri waydu wala a bisa yaadin, ni ma alboro lasaabu kaŋ a to sekel way cindi gu, wayboro se mo sekel way. 8 Amma da bora talka hal a si hin mate kaŋ ni lasaabu, kala ni m'a kayandi alfaga jine, nga mo m'a lasaabo te. Mate kaŋ bora kaŋ na sarti sambu hina go, yaadin no alfaga g'a lasaabu. 9 Da alman mo no, kaŋ dumi boro ga salle nooyaŋ Rabbi se, wo kulu kaŋ boro ga no Rabbi se, a ga ciya hanante. 10 A ma s'a bare, a ma s'a barmay mo, sanda ilaalo fo ihanno gurbi ra, wala ihanno fo ilaalo nangu ra. D'a na alman fo barmay da afo baa kayna, kala nga nda wo kaŋ i barmay din, ihinka kulu ga hanan. 11 D'a ciya alman fo kaŋ si halal ŋwaari se no, wo kaŋ boro si du k'a salle nooyaŋ Rabbi se, kal a ma kande almano k'a kayandi alfaga jine. 12 Nga mo g'a nafa guna, hala ihanno no wala ilaalo no. Mate kaŋ cine nin wo, alfaga, ni g'a lasaabu, yaadin no a ga ciya. 13 Amma da bora ga miila nga m'a fansa*, kal a ma zakka hinka tonton ni lasaabo boŋ k'a no. 14 Koyne, da boro ga nga fuwo fay waani a ma hanan Rabbi se, kala alfaga m'a lasaabu, hala ihanno no wala ilaalo no. Mate kaŋ alfaga n'a lasaabu mo, yaadin no a ga ciya. 15 Da bora kaŋ n'a fay waani ga miila a ma nga fuwo fansa, kal a ma zakka hinka tonton nooro kaŋ i n'a lasaabu boŋ. A ga ye a wane taray ra mo. 16 Koyne, da boro fo ga nga tubu fari jare fo fay waani Rabbi se, kala ni m'a lasaabu a dumaro boŋ. Fari kaŋ muudu hinza sayir* g'a duma ga to nzarfu sekel waygu. 17 D'a na nga faro ye Rabbi se za Yubili* jiiro mana to, ni lasaabo boŋ no a ga goro. 18 Amma da Yubili jiiro jin ka bisa waato kaŋ a n'a fay waani, kala alfaga m'a nooru lasaabu k'a deedandi jiirey boŋ kaŋ yaŋ cindi hala hino Yubilo ma to. Ni m'a lasaabu mate kaŋ i ga nooro zabu. 19 Koyne, da bora kaŋ na faro fay waani ga miila nga m'a fansa, kal a ma zakka hinka tonton nooro kaŋ ni lasaabu boŋ. I g'a tabbatandi a se mo. 20 Amma d'a mana faro fansa, wala mo d'a na faro neera boro fo se, kulu a sinda fansa koyne. 21 Amma faro din ga ciya hari hanante Rabbi se. Yubili jiiro ra kaŋ farey kulu ga ye koyey se, danga fari kaŋ i fay waani, a ma ciya alfaga wane. 22 Woodin banda, da boro ga fari fo kaŋ a day fay waani Rabbi se, amma manti nga din tubu fari no, 23 gaa no alfaga g'a nooro lasaabu marge kulu kaŋ ni di a to hala Yubili jiiro tooyaŋ. Bora din mo ma nooro din cine no han din hane, a ma ciya hari hanante Rabbi se. 24 Yubili jiiro ra faro bumbo ga ye bora kaŋ gaa i n'a day din se, sanda bora kaŋ laabo ya a tubu hari no din se nooya. 25 Ni lasaabuyaŋey kulu mo, i m'i te Nangoray Hananta sekelo boŋ. Sekel fo gonda gera waranka. 26 Amma alman hay-jiney, za kaŋ hay-jiney kulu ya Rabbi wane yaŋ no, boro kulu ma s'a fay waani sarti banayaŋ se, da alman beerey wala alman kayna wane no, zama Rabbi wane no. 27 Da alman kaŋ si halal mo no, kala boro m'a fansa ni lasaabo boŋ, ka zakka hinka tonton a gaa. Wala d'a man'a fansa, kal i m'a neera nooro kaŋ cine ni n'a hayci din. 28 Kulu nda yaadin, hay kulu kaŋ go boro se kaŋ a fay waani Rabbi se, hay kulu kaŋ ga ti a wane, da boro no, wala alman no, wala nga tubu fari fo no, i ma s'a neera, i ma s'a fansa mo. Hay kulu kaŋ i nooyandi ga hanan no Rabbi se. 29 Hay kulu kaŋ i fay waani, kaŋ i fay waani boro kambe ra, i ma s'a fansa. Daahir kala i m'a wi. 30 Laabo zakka kulu, da dumari albarka wane no wala tuuri-nya wane no, i kulu Rabbi wane yaŋ no. I ga hanan Rabbi se. 31 Da boro fo ga ba nga ma hay fo fansa nga zakka ra, kal a m'a bana ka igu ra kanandi fo tonton a gaa. 32 Alman beerey ra wala alman kayney ra zakka kulu mo, hay kulu kaŋ ga bisa kuruko goobu cire, i ga iway ra afo fay waani Rabbi se. 33 Boro ma si suuban hala ihanno no wala ilaalo no, a ma s'a barmay. D'a n'a barmay mo, kala nga nda wo kaŋ a n'a barmayyaŋo te d'a, i boro hinka kulu ga hanan, i ma s'a fansa.» 34 Woodin yaŋ no ga ti lordey* kaŋ yaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a Israyla izey se, Sinayi tondo boŋ.

NUM
1
1 Kala Rabbi salaŋ Musa se Sinayi ganjo ra, kubayyaŋ hukumo ra, handu hinkanta, a jirbi sintina
hane, jiiri hinkanta i Misira laabo ra funyaŋo banda. A ne: 2 Ma Israyla* izey marga kulu kabuyaŋ
te. M'a te kundey boŋ, i kaayey windey boŋ, i maayey lasaabo boŋ, i alboro fo kulu. 3 Za jiiri
waranka izey ka koy beene ni g'i kabu, i boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu Israyla ra. Nin da
Haruna g'i kabu i kundey boŋ. 4 Boro fo ma kay araŋ banda i kunda kulu se. I afo kulu ma ciya jine
boro nga kaayey windo ra. 5 Borey kaŋ yaŋ ga kay araŋ banda maayey neeya: Ruben kunda se:
Sedeyur ize Elizur. 6 Simeyon kunda se: Zuri-Sadday ize Selumiyel. 7 Yahuda kunda se: Aminadab
ize Nason. 8 Isakar kunda se: Zuwar ize Natanel. 9 Zabluna kunda se: Helon ize Eliyab. 10 Yusufu
izey game ra: Ifraymu kunda se: Amihud ize Elisama. Manasse kunda se: Pedazur ize Gamaliyel. 11
Benyamin kunda se: Gedayoni ize Abidan. 12 Dan kunda se: Ami-Sadday ize Ahiyezer. 13 Aser
kunda se: Okran ize Pajiyel. 14 Gad kunda se: Reyul ize Eliyasaf. 15 Naftali kunda se: Enan ize
Ahira. 16 Ngey ga ti jine borey margey ra, koyyaŋ no i kaayey kundey ra, jine boroyaŋ mo no
zambaryaŋ boŋ Israyla ra. 17 Musa nda Haruna binde na borey din kaŋ yaŋ i n'i maayey suuban
sambu. 18 I na marga kulu margu care banda, handu hinkanta jirbi sintina hane. I n'i hantum ngey
kundey ra, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. I n'i boro fo kulu kabu za jiiri waranka izey
ka koy beene. 19 Danga mate kaŋ cine Rabbi na Musa lordi nd'a, yaadin no i n'i kabu Sinayi ganjo
ra. 20 Ruben izey lasaabo neeya: Nga no ga ti Israyla hay-jina. I na alborey kulu kabu, za jiiri
waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i afo kulu kabu ngey dumo boŋ,
i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 21 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Ruben
kunda waney, boro zambar waytaaci cindi iddu nda zangu gu no. 22 Simeyon izey lasaabo mo
neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy
wongu. I n'i afo kulu kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo
boŋ. 23 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Simeyon kunda waney, boro zambar waygu cindi yagga
nda zangu hinza no. 24 Gad izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka
koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-
fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 25 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Gad kunda waney, boro
zambar waytaaci cindi gu da zangu iddu nda waygu no. 26 Yahuda izey lasaabo mo neeya: I na
alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i
kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 27 Ngey kaŋ yaŋ i
kabu i do, sanda Yahuda kunda waney, boro zambar wayye cindi taaci nda zangu iddu no. 28 Isakar
izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga
hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo
boŋ. 29 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Isakar kunda waney, boro zambar waygu cindi taaci nda
zangu taaci no. 30 Zabluna izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka
koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-
fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 31 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Zabluna kunda waney, boro
zambar waygu cindi iyye nda zangu taaci no. 32 Yusufu izey mo, sanda: Ifraymu izey lasaabo mo
neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy
wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 33
Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Ifraymu kunda waney, boro zambar waytaaci nda zangu no. 34
Manasse izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu
kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i
maayey lasaabo boŋ. 35 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Manasse kunda waney, boro zambar
waranza cindi hinka nda zangu hinka no. 36 Benyamin izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu
kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo
boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 37 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda
Benyamin kunda waney, boro zambar waranza cindi gu nda zangu taaci no. 38 Dan izey lasaabo mo
neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy
wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 39
Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Dan kunda waney, boro zambar waydu cindi hinka nda zangu iyye

no. 40 Aser izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 41 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Aser kunda waney, boro zambar waytaaci cindi fo nda zangu gu no. 42 Naftali izey lasaabo mo neeya: I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 43 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Naftali kunda waney, boro zambar waygu cindi hinza nda zangu taaci no. 44 Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ i kabu, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu, ngey da Israyla izey jine boro way cindi hinka din, afo kulu go nga baabo kunda se. 45 Yaadin no i kulu kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey ra, i baabey kundey boŋ, za jiiri waranka izey ka koy beene, boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu Israyla ra, 46 i kulu kaŋ i kabu, boro zambar zangu iddu nda zambar hinza nda zangu gu nda waygu no. 47 Amma Lawitey, i kaayey dumo boŋ, i man'i kabu cindey ra. 48 Zama za doŋ Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 49 «Ni ma si Lawitey kunda kabu, ma si i baayaŋo mo lasaabu Israyla ra. 50 Amma ni ma Irikoy nangora seeda talfi i gaa, nga nd'a goy jinayey kulu kaŋ go a ra. Lawitey ma Irikoy nangora nd'a jinayey kulu jare. I m'a saajaw, i ma zumbu mo a windanta. 51 Da Irikoy nangora ga dagu, Lawitey no g'a zumandi. Da Irikoy nangora ga zumbu mo, Lawitey no g'a sinji. Yaw kaŋ maan a gaa mo, i g'a wi. 52 Israyla izey ga ngey kuuru fuwey sinji, boro fo kulu nga kuray haray, boro fo kulu nga liiliwalo jarga, i kundey kulu ra. 53 Amma Lawitey ga zumbu Irikoy nangora seeda windanta, zama futay ma si kaa Israyla izey marga gaa. Lawitey ga Irikoy nangora seeda talfo batu.» 54 Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se mo, yaadin no Israyla izey te.

2

1 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 2 «Israyla izey boro fo kulu ma zumbu nga bumbo liiliwalo jarga, wo kaŋ gaa a kaayey dumo seeda go no. I ma zumbu kubayyaŋ hukumo windanta ka tanji nd'a. 3 Wo kaŋ yaŋ ga zumbu wayna funa haray, ngey ga ti Yahuda kura da nga liiliwalo d'a margey. Aminadab ize Nason, nga no ga ti Yahudancey jine bora. 4 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar wayye cindi taaci nda zangu iddu no. 5 Kunda kaŋ ga zumbu i jarga no ga ti Isakar wano. Zuwar ize Natanel, nga no ga ti Isakar izey jine bora. 6 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waygu cindi taaci nda zangu taaci no. 7 Woodin banda Zabluna kunda ga dake. Eliyab Helon ize, nga no ga ti Zabluna izey jine bora. 8 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waygu cindi iyye nda zangu taaci no. 9 Borey kaŋ yaŋ i kabu Yahuda kuray haray mo, i kulu boro zambar zangu fo da zambar wahakku cindi iddu nda zangu taaci no, i kulu margante. Woodin yaŋ no ga jin ka dira. 10 Dandi kamba Ruben kuray liiliwalo no ga bara, d'i margey kulu. Sedeyur ize Elizur, nga no ga ti Ruben izey jine bora. 11 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci cindi iddu nda zangu gu no. 12 Borey kaŋ yaŋ ga zumbu i jarga no ga ti Simeyon kunda. Zuri-Sadday ize Selumiyel, nga no ga ti Simeyon izey jine bora. 13 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waygu cindi yagga nda zangu hinza no. 14 Woone yaŋ jarga mo, Gad kunda. Reyul ize Eliyasaf, nga no ga ti Gad izey jine bora. 15 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci cindi gu da zangu iddu nda wayga no. 16 I kulu kaŋ i kabu Ruben kuray haray, boro zambar zangu fo da zambar waygu cindi fo da zangu taaci nda waygu no, i kulu margante. Ngey no ga tun ka dira ihinkanta. 17 Waato din gaa kubayyaŋ hukumo ga fonda di, nga nda Lawitey kunda, kuray kulu bindo ra. Mate kaŋ i zumbu, yaadin no i ga fonda di, boro fo kulu nga sasara ra, a liiliwalo banda mo. 18 Wayna kaŋay haray Ifraymu kuray liiliwalo no ga bara, ngey da ngey margey kulu. Amihud ize Elisama, nga no ga ti Ifraymu izey jine bora. 19 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci nda zangu gu no. 20 I jarga mo, kala Manasse kunda. Pedazur ize Gamaliyel, nga no ga ti Manasse izey jine bora. 21 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waranza cindi hinka da zangu hinka no. 22 Woone yaŋ banda, kala Benyamin kunda. Jideyoni ize Abidan, nga no ga ti Benyamin izey jine bora. 23 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waranza cindi gu da zangu taaci no. 24 I kulu kaŋ i kabu Ifraymu kura ra, boro zambar zangu fo da zambar ahakku nda zangu fo no, i kulu margante. Ngey no ga dira ihinzanta. 25 Dan kuray liiliwalo no ga bara azawa kambe, nga nda nga margey kulu. Ami-Sadday ize Ahiyezer, nga no ga ti Dan izey jine bora. 26 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do,

boro zambar waydu cindi hinka nda zangu iyye no. 27 Ngey mo, Aser kunda no ga zumbu i jarga. Okran ize Pajiyel, nga no ga ti Aser izey jine bora. 28 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci cindi fo da zangu gu no. 29 Ngey mo, Naftali kunda no ga zumbu i jarga. Enan ize Ahira, nga no ga ti Naftali izey jine bora. 30 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waygu cindi hinza nda zangu taaci no. 31 Borey kaŋ yaŋ i kabu Dan kura ra, i kulu boro zambar zangu fo da zambar waygu cindi iyye nda zangu iddu no. Ngey no ga kokor da ngey liiliwalo.» 32 Woodin yaŋ no ga ti soojey kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey ra i kaayey windey boŋ. I n'i kabu i sasareyaŋey ra. I to boro zambar zangu iddu nda zambar hinza nda zangu gu da waygu. 33 Amma i mana Lawitey kabu Israyla izey ra, sanda mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 34 Israyla izey mo te mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se. I marga kulu zumbu, boro kulu nga liiliwalo jarga. I sasareyaŋey kulu mo i na fonda di, i boro fo kulu nga dumo banda, a kaayo dumo marga ra.

3

1 Woone yaŋ no ga ti Haruna nda Musa dumey, zaaro kaŋ ra Rabbi salaŋ Musa se Sinayi tondo boŋ. 2 Haruna izey maayey neeya: a hay-jina ga ti Nadab, waato gaa Abihu, da Eliyezar, da Itamar. 3 Haruna izey maayey nooya, alfagayaŋ no kaŋ yaŋ ga sargay salle, kaŋ yaŋ i tuusu nda ji mo. Rabbi na alfagataray goyey talfi i kambey ra. 4 Nadab da Abihu binde bu Rabbi jine, waato kaŋ i na danji waani salle Rabbi jine, Sinayi ganjo ra, i sinda ize mo. Eliyezar da Itamar mo kay alfagataray goyey ra i baabo Haruna jine. 5 Kala Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 6 «Kande Lawitey kunda, i ma maan. Ni m'i kayandi Alfa Haruna jine, hal i ma goy a se. 7 I ga haggoy da hay kulu kaŋ a ga talfi i gaa, i ga haggoy mo da marga kulu muraadu kubayyaŋ hukumo jine. I ga Irikoy nangora goyo te mo. 8 I ga jinay kulu haggoy mo kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra, da Israyla izey talfo mo. I ga Irikoy nangora goyo te mo. 9 Yaadin mo no ni ga Lawitey no Haruna nda nga izey se d'a. I n'a no nd'ey Israyla izey game ra. 10 Ni mo ga Haruna nda nga izey tabbatandi. I ma kookari ngey alfagataray goyey ra. Yaw mo kaŋ maan, i g'a wi.» 11 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 12 «Ay wo, guna, ay na Lawitey suuban Israyla izey ra hay-jiney kulu gurbo ra, kaŋ yaŋ ga jin ka fatta hay-tu ra Israyla izey game ra. Woodin sabbay se no Lawitey ga goro ay wane yaŋ. 13 Zama hay-jiney kulu ay wane yaŋ no, zama hano kaŋ hane ay na hay-jiney kulu kar Misira laabo ra, ay na Israyla izey hay-jiney kaa waani ay boŋ se, borey da almaney. I ga ciya ay wane yaŋ. Ay ya Rabbi no.» 14 Rabbi salaŋ Musa se koyne Sinayi ganjo ra ka ne: 15 «Ma Lawi izey kabu i kaayey dumi boŋ, i dumey boŋ, i alboro fo kulu. Za handu fo izey ka koy beene, ni m'i kabu.» 16 Musa binde n'i kabu Rabbi sanno boŋ, mate kaŋ Rabbi ci a se din. 17 Woone yaŋ no ga ti Lawi banda borey i maayey boŋ: Gerson da Kohat da Merari. 18 Gerson izey maayey neeya, i almayaaley boŋ: Libni da Simey. 19 Kohat izey mo neeya, i almayaaley boŋ: Amram da Izhar da Hebron da Uzziyel. 20 Merari izey mo neeya, i almayaaley boŋ: Mali nda Musi. Woodin yaŋ ga ti Lawitey kunda i kaayey dumey boŋ. 21 Gerson gaa no Libni dumo da Simey dumo fun. Woone yaŋ no ga ti Gerson dumo: 22 borey kaŋ yaŋ i kabu i do, i alborey lasaabo boŋ, za handu fo izey ka koy beene, sanda ngey kaŋ yaŋ i kabu i do to boro zambar iyye nda zangu gu. 23 Gerson dumo no ga zumbu Irikoy nangora banda, wayna kaŋay haray. 24 Gerson dumo jine bora mo ga ti Layel ize Eliyasaf. 25 Gerson dumo goyo mo kubayyaŋ hukumo ra ga ti: i ma haggoy da Irikoy nangora, da hukumo, d'a daabirjey, da daabule kaŋ go kubayyaŋ hukumo meyo gaa. 26 I ma haggoy mo da windo kosaray taafey da windi meyo daabula kaŋ yaŋ ga Irikoy nangora da sargay feema windi, da windi sinjiyaŋ korfey kulu mo. 27 Kohat gaa no Amram dumo mo fun, da Izhar dumo, da Hebron dumo, da Uzziyel dumo. Woodin yaŋ no ga ti Kohat dumey. 28 I alborey kulu lasaabo mo, za handu fo ize ka koy beene, boro zambar ahakku nda zangu iddu no. Ngey no ga Nangoray Hanna gaay ka haggoy d'a. 29 Kohat izey marga no ga zumbu Irikoy nangora se dandi kambe haray. 30 Kohat dumo marga jine bora mo ga ti Uzziyel ize Elizafan. 31 Haŋ kaŋ i ga haggoy d'a mo ga ti sundurko, da taablo, da fitilla suntulo, da sargay feemey, da nangu hanna jinayey kaŋ i ga goy d'ey da jine haray kosaray taafa, d'i goyo muraadey kulu. 32 Alfa Haruna izo Eliyezar mo, nga no ga ti Lawitey kulu jine bora, nga no ga borey kaŋ yaŋ gonda nangu hanna goyo gaayyaŋ kulu guna. 33 Merari gaa no Mali nda Musi dumo fun, woodin yaŋ ga ti Merari dumey. 34 Borey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda i alborey kulu lasaabo, za handu fo ize ka koy beene, boro zambar iddu nda zangu hinka no. 35 Merari dumo jine bora ga ti Abihayel ize Zuriyel. Ngey no ga zumbu Irikoy nangora jarga azawa kambe haray. 36 Merari izey goyo kaŋ i ga haggoy

ga ti: Irikoy nangora kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey, d'a taasey kulu, da hay kulu kaŋ i ga goy d'a. 37 I ma haggoy mo da windo bundey da ngey dabey, d'i loley d'i korfey. 38 Amma Irikoy nangora windi meyo jine, wayna funay haray, kubayyaŋ hukumo jine wayna funay haray, borey kaŋ yaŋ ga zumbu noodin ga ti Musa nda Haruna nda nga izey. I ga haggoy da nangu hanna k'a batu Israyla izey se. Yaw kaŋ maan noodin mo, i g'a wi. 39 Borey kaŋ yaŋ i lasaabu Lawitey do, i kulu kaŋ i kabu, boro zambar waranka cindi hinka no. Musa nda Haruna n'i kabu Rabbi sanno boŋ, i kaayey dumo kulu ra, i alborey kulu za handu fo izey ka koy beene. 40 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma hay-jine kulu kaŋ ga ti alboro kabu Israyla izey ra, za handu fo izey ka koy beene. M'i maayey lasaabo sambu. 41 Ma Lawitey mo sambu ay se (zama ay ya Rabbi no) k'i daŋ Israyla ize hay-jiney kulu gurbey ra. Lawitey almaney mo ga furo Israyla ize alman hay-jiney gurbi ra.» 42 Kala Musa n'i kabu, mate kaŋ cine Rabbi ci a se. A na Israyla ize hay-jiney kulu kabu. 43 Alboro hay-jiney kulu kaŋ i kabu mo to boro zambar waranka cindi hinka nda zangu hinka nda wayye cindi hinza. I n'i kabu boro fo kulu nda nga maa, za handu fo izey ka koy beene. 44 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 45 «Ma Lawitey sambu hay-jiney kulu gurbo ra Israyla izey ra, Lawitey almaney mo ga furo jama almaney gurbo ra. Lawitey mo ga ciya ay wane yaŋ. Ay ya Rabbi no. 46 Fansa nooro kaŋ i ga bana mo, sanda Israyla ize hay-jiney zangu hinka nda wayye cindi hinza kaŋ yaŋ dake Lawitey lasaabo gaa, 47 kala ni ma sekel* gu ta i boro fo kulu gaa. Nangu hanna sekelo boŋ no ni g'a lasaabu. (Sekel fo mo gonda gera waranka.) 48 Nooro wo mo, nga no ga borey kaŋ yaŋ dake lasaabo gaa fansa. Ni g'a no Haruna nda nga izey se.» 49 Kala Musa na fansa noorey din ta, kaŋ i bana borey se kaŋ yaŋ dake Lawitey borey lasaabo gaa, k'i fansa. 50 A na nooro ta Israyla izey hay-jiney kambe ra. A lasaabo to sekel zambar fo da zangu hinza nda waydu cindi gu, nangu hanna sekelo boŋ. 51 Musa na fansantey nooro no Haruna nda nga izey se, Rabbi sanno boŋ, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

4

1 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne: 2 «Wa Kohat izey kaŋ i kabu sambu Lawitey izey ra, i dumey boŋ d'i kaayey dumo boŋ mo. 3 W'i sambu, borey kulu kaŋ yaŋ to i ma furo marga ra, za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me. M'i daŋ i ma kubayyaŋ hukumo goyo te. 4 Woone no ga ti Kohat izey saajaw goy kubayyaŋ hukumo ra, jinay hanantey se: 5 Waati kaŋ kunda ga tun diraw se, Haruna ga kaa, nga nda nga izey. I ma kosaray taafa zumandi ka seeda daŋyaŋ sundurko daabu nd'a. 6 I ma ye k'a daabu nda hari-ra-hansi kuuru taafe. A kulu boŋ mo i ma zaara suudi fo daaru. I ma sundurko bundey daŋ. 7 Buuru jisiyaŋ taablo boŋ mo, i ma zaara suudi fo daaru. I ma taasey jisi a boŋ, da kawrey da gaasiyey d'i daabirjey kaŋ yaŋ i g'i daabu nd'a. Buuru jisanta ma goro taablo boŋ waati kulu. 8 I ma ye ka zaara ciray fo daaru i boŋ, ka woodin yaŋ daabu nda hari-ra-hansi kuuru taafe fo. I ma bundey daŋ. 9 Gaa no i ga zaara suudi fo sambu ka kaari fitilla suntulo daabu nd'a, d'a fitilley kulu, d'a kambey, d'a ziibi kuyaŋ taasey, d'a ji kulba kulu, kaŋ yaŋ i g'a hanse nd'a. 10 I m'a daŋ, nga nd'a jinayey kulu, hari-ra-hansi kuuru foolo fo ra, k'a jisi kataaku fo boŋ. 11 I ma zaara suudi fo mo daaru wura feema mo boŋ, ka ye k'a daabu nda hari-ra-hansi kuuru daabirji. I m'a bundey daŋ. 12 Woodin banda, i ma goy jinayey kulu sambu, kaŋ yaŋ i ga goy nd'a Nangu Hanna ra. I m'i daŋ zaara suudi fo ra. I ma ye k'i daabu nda hari-ra-hansi kuuru taafe, k'i jisi kataaku fo boŋ. 13 Koyne, i ga booso kaa sargay feema ra, i ma zaara suniya fo daaru feema boŋ. 14 A boŋ no i ga jinayey kulu jisi kaŋ yaŋ i ga goy nd'a a windanta, sanda, cambey da gotey, da kuyaŋ harey, da gaasiyey. I kulu sargay feema jinay yaŋ no. I ma hari-ra-hansi kuuru taafe fo daaru i kulu boŋ, ka bundey daŋ. 15 Da Haruna nda nga izey na Nangu Hanna jinayey kulu daabu ka ban mo, kaŋ jama ga ba ka tun ka dira, waato din gaa no Kohat izey ga kaa ka jare. Amma i ma si lamba hari hanno kulu gaa, zama i ma si bu se. Woodin yaŋ no ga ti Kohat izey jaraw kubayyaŋ hukumo se. 16 Alfa Haruna izo Eliyezar goyo neeya: a ma haggoy da fitilla jiyo, nga nda tonyaŋ dugo kaŋ hawo ga kaan, da han kulu ŋwaari sargay kaŋ i ga salle, da tuusuyaŋ jiyo. A ma haggoy mo da Irikoy nangora da nga jinayey kulu, da hayey kaŋ yaŋ go Nangoray Hanna ra da ngey goy jinayey.» 17 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 18 «Wa haggoy da Kohat izey kunda hal i ma si halaci Lawitey game ra. 19 Amma yaawo no araŋ ga te i se hal i ma funa, i ma si bu d'i maan hari hanney gaa, kaŋ yaŋ ga hanan ka bisa i kulu. Haruna nda nga izey ma furo ka boro fo kulu goyo cabe a se, da boro fo kulu nga saajawo mo. 20 Amma Kohat izey ma si furo ka hari hanney guna, ba kayna, zama i ma si bu

se.» 21 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 22 «Ma Gerson izey lasaabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley ra mo. 23 M'i sambu, ngey kaŋ yaŋ to jama ra furoyaŋ kulu, za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me. M'i daŋ i ma kubayyaŋ hukumo goyey te. 24 Woone no ga ti Gerson izey dumo goy, i saajawo ra goy ga ti jaraw. 25 I ga Irikoy nangora taafey jare, da kubayyaŋ hukumo, d'a daabirjo, da hari-ra-hansi kuuru daabuyaŋ haro kaŋ go a gaa beene, da kubayyaŋ hukumo meyo daabula. 26 I ga windo kosaray taafey mo jare, da windi meyo daabuyaŋ daabula, wo kaŋ yaŋ ga Irikoy nangora da sargay feema windi. I g'i korfey jare, d'i goy jinayey kulu. Goy kaŋ boro ga te da hayey din kulu, Gerson izey no g'a te. 27 Gerson izey goyey kulu, i g'a te Haruna nda nga izey lordi boŋ, sanda, i saajawey kulu, d'i saajawo goy kulu. Araŋ m'i jarawey kulu zaban i se ka talfi i gaa. 28 I goyo nooya kubayyaŋ hukumo se. I muraado mo go Alfa Haruna ize Itamar kambe ra. 29 Merari izey mo, ni m'i kabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ mo. 30 M'i sambu, ngey kulu kaŋ yaŋ to marga ra furoyaŋ, za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me, i ma kubayyaŋ hukumo goyo te. 31 Woone no ga ti i jareyaŋ goy, da mate kulu kaŋ i ga saajaw te d'a mo kubayyaŋ hukumo ra: Irikoy nangora kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey. 32 I ma batama windi bundey mo jare, d'i dabey, d'i loley d'i korfey, d'i jinayey kulu. I ga jinayey din kulu goy te mo. Ni ma boro fo kulu goyo d'a saajawo fay i se i maayey boŋ. 33 Woodin no ga ti Merari izey saajawo d'i goyey kulu mo kubayyaŋ hukumo se. Alfa Haruna ize Itamar kambe ra no i goyo go.» 34 Kala Musa nda Haruna nda marga jine borey na Kohat dumo kabu ngey dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ mo. 35 Za jiiri waranza izey ka koy to waygu izey, i boro fo kulu kaŋ ga furo saajaw goy ra, kubayyaŋ hukumo goyo wane. 36 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do mo, i dumey boŋ, ga ti boro zambar hinka nda zangu iyye nda waygu. 37 Kohat izey dumo lasaabo nooya: i kulu kaŋ ga hin ka goy te kubayyaŋ hukumo se, ngey kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi sanno kaŋ a ci Musa se din boŋ. 38 Borey kaŋ yaŋ i kabu Gerson izey do, i dumey ra, i kaayey almayaaley boŋ neeya: 39 I na borey kulu kabu za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me, i afo kulu kaŋ ga furo saajaw goy kubayyaŋ hukumo goyo ra. 40 I n'i kabu i dumey kulu ra, i kaayey almayaaley boŋ. I to boro zambar hinka nda zangu iddu nda waranza. 41 Gerson izey dumo lasaabo nooya, ikulu kaŋ ga hin ka goy kubayyaŋ hukumo ra, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi lordo boŋ. 42 Borey kaŋ yaŋ i kabu Merari izey do mo, i dumey kulu ra, i kaayey almayaaley boŋ neeya: 43 I na borey kulu kabu za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me, i afo kulu kaŋ ga furo saajawtaray, kubayyaŋ hukumo goyo ra. 44 I n'i kabu i dumey kulu boŋ. I to boro zambar hinza nda zangu hinka. 45 Merari dumo lasaabo nooya, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi sanno kaŋ a ci Musa se din boŋ. 46 I kulu kaŋ yaŋ i kabu Lawitey do, ngey kaŋ yaŋ Musa nda Haruna nda Israyla jine borey kabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ, 47 za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me, kaŋ yaŋ i kulu ga hin ka furo ka saajawtaray goy te, da jareyaŋ kaŋ i ga te kubayyaŋ hukumo se, 48 i kulu kaŋ yaŋ i kabu i do ga ti boro zambar ahakku nda zangu gu nda wahakku. 49 Musa n'i kabu Rabbi sanno boŋ, i boro fo kulu nda nga goyo, i boro fo kulu nda nga jarawo. Yaadin no a n'i kabu nd'a, mate kaŋ cine Rabbi na Musa lordi nd'a.

5

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma ci Israyla izey se ka ne: I ma kaajirikoy kulu fattandi gata banda, da boro kulu kaŋ gonda cantu, da wo kulu kaŋ ziibi buuko gaa lambayaŋ se. 3 Alboro wala wayboro, araŋ m'i kaa taray. Gata banda no araŋ g'i ye, hal i ma si ngey gata ziibandi kaŋ bindo ra no ay go da goray.» 4 Kala Israyla izey te yaadin. I n'i ye gata banda. Mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se din, yaadin no Israyla izey mo te. 5 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 6 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro wala wayboro na zamba fo te kaŋ borey ga te, a na taali te Rabbi se mo. Bora din taalo ga goro a boŋ mo. 7 Zamba kaŋ a te din kal a m'a ci. A ma nga taalo kulu bana, a ma igu ra farsimi fo tonton a gaa mo. A m'a no bora kaŋ se a na taalo te din se. 8 Amma da bora din sinda almayaali kaŋ se i ga taalo bana, kulu a ma taalo bana Rabbi se, danga alfaga* se nooya. A ga kande banayaŋ hari, da taali se feeji gaaru fo mo, kaŋ i g'a taalo bana nd'a. 9 Nooyaŋ kulu mo Israyla izey hari hanney ra, wo kaŋ yaŋ i ga no alfaga se, a ga ciya alfaga din wane. 10 Boro kulu hari hanney a wane yaŋ no, sanda haŋ kaŋ boro no alfaga se, a kulu ga ciya a wane.» 11 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 12 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i se: Da boro fo wande na fondo taŋ, ka amaana ŋwaari te a se, 13 sanda alboro waani fo kani nda waybora, haya goro tugante mo kurnyo

se; da waybora lamba, a ban ka ziibi mo, seeda si no a gaa, wala mo i man'a di, 14 hala canse biya furo kurnyo bina ra, kaŋ a ga canse nga wando gaa, nga mo a ziibi; wala mo da canse biya furo kurnyo ra, a ma canse nga wando gaa, baa a mana ziibi -- 15 kala albora ma konda nga wando alfaga do. A ma kond'a se sargay fo mo, danga sayir* hamni neesiji zaka fo. A ma si ji dooru a boŋ, a ma si tonyaŋ dugu daŋ a boŋ mo, zama canse fonguyaŋ sargay no, hal i ma fongu taali gaa. 16 Kala alfaga ma kande waybora ka maan, a m'a kayandi Rabbi jine. 17 Alfaga ma gooru hari daŋ foobu fo ra, a ma laabu kayna sambu ganda laabo gaa, Irikoy nangora ra, a m'a daŋ haro ra. 18 Alfaga ma waybora kayandi Rabbi jine, a ma waybora boŋ hamno feeri. Fonguyaŋ sarga, kaŋ ci canse sarga din, a m'a daŋ waybora kambe ra. Hari fotto kaŋ ga ti laaliyaŋ wane mo, alfaga g'a gaay nga kambe ra. 19 Alfaga ga waybora daŋ zeyaŋ, ka ne waybora se: ‹Da alboro waani kulu mana kani nda nin, da ni mana fondo taŋ ka fun ni kurnye mayra cire ka koy ka ziibi, i na ni feeri nda hari fotto wo kaŋ ga ti laaliyaŋ wane. 20 Amma da ni na fondo taŋ ka fun ni kurnye mayra cire, ka ziibi alboro fo do, da alboro fo kani nda nin kaŋ waana ni kurnye:› 21 (waato din gaa alfaga ma waybora daŋ zeyaŋ da laaliyaŋ mo, a ma ne waybora se) ‹To, Rabbi ma te ni ma ciya laaliyaŋ da wowi hari ni jama ra. Zama Rabbi ga naŋ ni tanja ma suugu, ni gunda mo ma fuusu. 22 Hari woone mo kaŋ ga furo ni teelo ra, a ma naŋ ni gunda ma fuusu, ni tanja mo ma suugu.› Waybora ma tu ka ne: ‹Amin! Amin!› 23 Alfaga mo ga sanney din hantum tira fo gaa, a m'i nyun da hari fotta. 24 A ma waybora haŋandi nda hari fotta kaŋ ga ti laaliyaŋ wane. Haro kaŋ ga laali mo ga furo a gunda ra ka fottu. 25 Waato din gaa alfaga ga canse sarga ta waybora kambe ra, a ma sarga feeni Rabbi jine, k'a salle sargay feema ra. 26 Koyne alfaga ga tibi fo kaa sarga ra, sanda a fonguyaŋ se, k'a ton sargay feema ra. Woodin banda no a ga waybora haŋandi nda haro. 27 Waato kaŋ a na waybora haŋandi nda haro mo, a ga ciya, da kay a ziibi, d'a na taali te nga kurnyo se, haro kaŋ ga laali din ga furo a gunda ra ka fottu. A gunda mo ga fuusu, a tanja ga suugu. Waybora ga ciya wowi hari nga jama ra. 28 Da waybora mana ziibi mo, amma a ga hanan, kal i m'a taŋ. A ga du ka hay mo. 29 Woodin no ga ti canse se farilla, da wande na fondo taŋ ka koy ka ziibi boro fo do kaŋ manti a kurnye no, 30 wala da canse biya furo kurnyo do, a ma canse nga wando gaa. A ma waybora kayandi Rabbi jine. Alfaga ma sanney wo kulu te a boŋ. 31 Waato din gaa no albora ga ciya taali si. Waybora ga nga taalo jare.»

6

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro fo wala wayboro fo ga nga boŋ fay waani ka Nazir zeyaŋ te, sanda a ma nga boŋ fay waani Rabbi se, 3 kal a ma fay da duvan* da baji kulu haŋyaŋ. A ma si duvan hari mooro kulu haŋ, wala baji hari mooro, a ma si reyzin* hari kulu haŋ, a ma si reyzin ize kulu ŋwa mo, itayo wala ikogo. 4 A fayyaŋ jirbey ra, a ma si hay kulu ŋwa kaŋ i ga te da reyzin ize, za a ra haray gura ka koy a kuuro gaa. 5 A fayyaŋ jirbey kulu kaŋ yaŋ ra a ze, siini kulu ma si lamba boŋo gaa. Hala jirbey ma to kaŋ yaŋ ra a na nga boŋ fay waani Rabbi se, a ga hanan. A ma naŋ nga boŋ hamno ma zay. 6 Jirbey kulu kaŋ a ga nga boŋ fay waani, a ma si lamba buuko kulu gaa. 7 A ma si fay da nga hananyaŋo nga baabo, wala nga nyaŋo se, wala nga nya-ize alboro, wala nga wayme se, d'i bu. Zama a Irikoy se Nazirtara go a boŋo gaa. 8 A fay waani yaŋ jirbey kulu ra a ga hanan Rabbi se. 9 Da boro fo bu a jarga mo, jirsi boŋ, hal a na nga Nazirtara sara, kal a ma nga boŋo cabu a hanandiyaŋ zaaro hane. Jirbi iyyanta hane no a g'a cabu. 10 Jirbi ahakkanta hane mo a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka. A ma kand'ey alfaga do, kubayyaŋ hukumo meyo jarga. 11 Alfaga mo ga afo salle ka te zunubi se sargay. Afa mo a m'a salle sargay kaŋ i ga ton. A ma sasabandiyaŋ te bora se, za kaŋ a harta buukwa do. Bora ma nga boŋo fay waani koyne han din hane. 12 A ma hanan Rabbi se a fayyaŋ jirbey, ka kande feej'ize gaaru fo ka te hartayaŋ se sargay. Amma jirbey kaŋ yaŋ jin ka bisa, ngey wo daray, zama buukwa n'a Nazirtara harramandi. 13 Woone no ga ti Nazir fonda sanni: Da boro fayyaŋ jirbey kubay, i ma kand'a kubayyaŋ hukumo meyo do. 14 A ma nga sarga salle Rabbi se, sanda feeji gaaru jiiri fo koy, kaŋ sinda laru kulu. Woodin ya sargay summaare kaŋ i ga ton no. A ma kande feeji way fo mo, jiiri fo koy kaŋ laru kulu si a gaa. Woodin ga ti zunubi se sargay. A ma kande feeji gaaru fo mo kaŋ sinda laru, kaŋ ga te saabuyaŋ sargay. 15 A ma kande mo cilla fo toonante da buuru tafay kaŋ sinda dalbu, sanda, maasayaŋ kaŋ i te da hamni baano kaŋ i margu da ji, da buuru kunkuni kaŋ sinda dalbu kaŋ i tuusu da ji. A ma kande mo sargayey din d'i ŋwaari sargay da ngey haŋyaŋ sargayey. 16

Alfaga ga kand'ey Rabbi jine, a ma zunubi se sarga salle d'a sargay kaŋ i ga ton mo. 17 Woodin banda a ma feeji gaaro salle, kaŋ ti saabuyaŋ sargay Rabbi se, nga nda cilla kaŋ gonda buuro kaŋ sinda dalbu din. Alfaga g'a ŋwaari sarga ton mo, k'a haŋyaŋ sarga dooru. 18 Naziro ga nga fay waani yaŋ boŋo cabu, ka nga fay waani yaŋo boŋ hamney ku kubayyaŋ hukumo meyo jarga. A m'i daŋ saabuyaŋ sarga cire danjo ra. 19 Alfaga ma feeji gaaro walhã hina k'a sambu, da kunkuni fo mo kaŋ sinda dalbu, da maasa fo kaŋ sinda dalbu, k'i kaa cilla ra. A m'i daŋ Nazir bora kambe ra, a cabuyaŋo banda. 20 Alfaga m'i ta koyne k'i feeni danga feeniyaŋ salleyaŋ Rabbi jine. Woodin yaŋ ga hanan. I ga ye alfaga se, ngey da ganda kaŋ i feeni nda walhã kaŋ i sambu beene din. Woodin banda no i ga yadda bora kaŋ te Naziri ma duvan haŋ. 21 Woodin yaŋ no ga ti Nazir fonda sanney, boro kaŋ ga zeyaŋ te se, d'a sargay fonda mo Rabbi se, a fayyaŋo se, kaŋ yaŋ i ga tonton han kaŋ a du gaa. Mate kaŋ zeyaŋo kaŋ a ze d'a din bara, yaadin no ga tilas a gaa a ma te, nga fay waani yaŋo sanney boŋ.» 22 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 23 «Ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne: Ya-cine no araŋ ga albarka gaara nd'a Israyla izey gaa: 24 Rabbi ma ni albarkandi ka ni haggoy. 25 Rabbi ma naŋ nga moyduma ma kaari ni gaa, A ma gomni cabe ni se mo. 26 Rabbi ma nga jine bare ni do haray, Ka ni no laakal kanay. 27 Yaadin no i g'ay maa daŋ Israyla izey gaa d'a. Ay mo g'i albarkandi.»

7

1 Hano kaŋ hane Musa na Irikoy nangora sinji ka ban, a n'a tuusu nda ji, a n'a hanandi, nga nda nga jinayey kulu, da sargay feema mo da nga jinayey kulu. A n'i tuusu nda ji, k'i hanandi. 2 Kala Israyla koyey, kaŋ yaŋ ga ti i kaayey dumey jine borey, kaŋ yaŋ ga ti kunda koyey, jine boro no borey kaŋ i kabu yaŋ din boŋ, boro woodin yaŋ kande nooyaŋ. 3 I kande ngey nooyaŋey Rabbi jine. Nooyaŋey neeya: torko daabirjikoy iddu da yeeji way cindi hinka, torko fo jine boro hinka se, yeeji fo mo i afo kulu se. I kand'ey Irikoy nangora jine. 4 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 5 «M'i ta i kambe ra, ka nafa nd'ey kubayyaŋ hukumo goy ra. Ni m'i no Lawitey se, boro fo kulu nga goyo boŋ.» 6 Musa binde na torkey da yeejey ta ka n'i no Lawitey se. 7 A na torko hinka nda yeeji taaci no Gerson izey se, ngey goyo boŋ. 8 Torko taaci mo da yeeji ahakku, a n'i no Merari izey se, ngey goyo boŋ. I go Alfa Haruna ize Itamar kambe ra. 9 Amma a mana hay kulu no Kohat izey se, zama ngey ka bara nda nangu hanna goyo, i g'a jinayey kulu mo jare ngey jasey gaa. 10 Jine borey na nooyaŋ no sargay feema hanandiyaŋ se. Hano kaŋ hane i n'a tuusu nda ji no jine borey mo na ngey nooyaŋey salle sargay feema jine. 11 Rabbi mo ne Musa se i ma ngey nooyaŋey salle, jine boro fo kulu nda nga zaaro, sargay feema hanandiyaŋ se. 12 Bora kaŋ na nga nooyaŋo salle zaari sintina ga ti Aminadab ize Nason, Yahuda kunda se. 13 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel* zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋay wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 14 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 15 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 16 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 17 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Aminadab ize Nason nooyaŋey nooya. 18 Zaari hinkanta, Zuwar ize Natanel, Isakar jine bora, a na nga wano salle: 19 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 20 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 21 A kande yeej'ize fo da feeji gaaru fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 22 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 23 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka nda feeji gaaru gu, da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Zuwar ize Natanel nooyaŋey nooya. 24 Zaari hinzanta Helon ize Eliyab, Zabluna kunda jine bora, a na nga wano salle. 25 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 26 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 27 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 28 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 29 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Helon ize Eliyab nooyaŋey nooya. 30 Zaari taacanta Sedeyur ize, Elizur, Ruben kunda jine bora kaa. 31 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo

kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 32 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 33 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 34 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 35 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Sedeyur ize Elizur nooyaŋey nooya. 36 Zaari guwanta Zuri-Sadday ize Selumiyel, Simeyon kunda jine bora kaa. 37 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 38 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 39 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 40 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 41 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Zuri-Sadday ize Selumiyel nooyaŋey nooya. 42 Zaari iddanta Reyul ize Eliyasaf, Gad kunda jine bora kaa. 43 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 44 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 45 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 46 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 47 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Reyul ize Eliyasaf nooyaŋey nooya. 48 Zaari iyyanta Amihud ize Elisama, Ifraymu kunda jine bora kaa. 49 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 50 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 51 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 52 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 53 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Amihud ize Elisama nooyaŋey nooya. 54 Zaari ahakkanta Pedazur ize Gamaliyel, Manasse kunda jine bora kaa. 55 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 56 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 57 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 58 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 59 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Pedazur ize Gamaliyel nooyaŋey nooya. 60 Zaari yagganta Gedayoni ize Abidan, Benyamin kunda jine bora kaa. 61 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 62 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 63 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 64 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 65 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Gedayoni ize Abidan nooyaŋey nooya. 66 Zaari wayanta Ami-Sadday ize Ahiyezer, Dan kunda jine bora kaa. 67 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 68 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 69 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 70 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 71 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Ami-Sadday ize Ahiyezer nooyaŋey nooya. 72 Zaari way cindi fa Okran ize Pajiyel, Aser izey jine bora kaa. 73 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 74 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 75 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 76 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 77 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Okran ize Pajiyel

nooyaŋey nooya. 78 Zaari way cindi hinkanta Enan ize Ahira, Naftali izey jine bora kaa. 79 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 80 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 81 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 82 A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 83 Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Enan ize Ahira nooyaŋey nooya. 84 Woodin yaŋ ga ti sargay feema hanandiyaŋ nooyaŋey, kaŋ Israyla jine borey kande zaaro kaŋ i na feema tuusu nda ji: nzarfu taasa tafo way cindi hinka, da nzarfu taasa guuso way cindi hinka, da wura kawra way cindi hinka. 85 Nzarfu taasa tafo kulu gonda sekel zangu nda waranza tiŋa. Taasa guuso kulu gonda sekel wayye tiŋa. Taasey kulu margante tiŋa ga ti sekel zambar fo nda zangu taaci, nangu hanno sekelo boŋ. 86 Wura kawra way cindi hinka go no, toonante nda tonyaŋ dugu. I afo kulu tiŋa sekel way no, nangu hanna sekelo boŋ. Wura kawrey kulu margante tiŋa sekel zangu nda waranka no. 87 Sargay summaare kaŋ i ga ton se sargay yeejey kulu margante iway cindi hinka no, da feeji gaaru way cindi hinka, da feej'ize way cindi hinka, ngey nda ngey ŋwaari sargayey. Zunubi se sargay mo,
i kande hincin jindi way cindi hinka. 88 Saabu yaŋ sargay se mo, i kande yeeji waranka cindi taaci, da feeji gaaru waydu, da hincin jindi waydu, da feej'ize waydu. Woodin yaŋ no ga ti feema hanandi yaŋ sargayey, a tuusu nda ji yaŋo banda. 89 Waati kaŋ Musa ga furo kubayyaŋ hukumo ra zama nga ma salaŋ da Rabbi se, waato din no a ga maa jinde kaŋ ga salaŋ nga se. Jinda ga fun sasabandiyaŋo do kaŋ go seeda daŋyaŋ sundurko boŋ, sanda ciiti malayka* hinka game ra nooya, naŋ kaŋ Rabbi salaŋ da Musa.

8

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Haruna se ka ne: Saaya kaŋ ni ga fitilley diyandi, i fitilla iyya no ga kaari fitilla suntulo gaa.» 3 Yaadin mo no Haruna te. A na fitilley diyandi fitilla suntulo gaa, mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 4 Fitilla suntulo din wura danante no. Za a tiksa gaa kala boosey gaa, kulu danay goy no. Deedando kaŋ Rabbi cabe Musa se boŋ, yaadin no a na fitilla suntulo te. 5 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 6 «Ma Lawitey suuban Israyla izey game ra, k'i fay waani. 7 Mate kaŋ ni ga te k'i hanandi neeya: ni ma hanandiyaŋ hari say-say i gaa. I ma ngey gaahamey kulu cabu, ka ngey bankaarayey nyuna. Yaadin gaa no i ga hanan. 8 Woodin banda i ma sambu yeej'ize fo, nga nda nga ŋwaari sarga, danga hamni baano kaasumante da ji. Yeej'ize fo mo ni g'a sambu zunubi se sargay. 9 Ni ma kande Lawitey kubayyaŋ hukumo jine. Ma Israyla izey jama kulu margu. 10 Ni ma Lawitey kayandi Rabbi jine. Israyla izey mo ga ngey kambey salle Lawitey boŋ. 11 Haruna mo ga Lawitey salle Rabbi se. Nooyaŋ no kaŋ i ga salle Israyla izey se, hal i ma Rabbi saajaw goyey te. 12 Lawitey mo ga ngey kambey dake yeej'izey boŋey boŋ. Ni ma yeej'ize fo salle zunubi se sargay, afa mo sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se, hal i ma Lawitey zunubey yaafa i se. 13 Kala ni ma Lawitey kayandi Haruna nda nga izey jine, k'i salle danga nooyaŋ Rabbi se. 14 Yaadin no ni ga Lawitey kaa waani nd'a Israyla izey game ra. Lawitey ga ciya ay wane yaŋ. 15 Ni m'i fay waani k'i salle danga nooyaŋ. Woodin banda no Lawitey ga furo ka kubayyaŋ hukumo goyo te. 16 Zama i n'ay no nd'ey Israyla game ra, i ga furo borey kaŋ yaŋ ga hay-tu fiti gurbi ra, sanda Israyla izey hay-jiney kulu gurbi ra. Ay na Lawitey ta ay boŋ se. 17 Zama Israyla izey hay-jiney kulu ya ay wane yaŋ no, boro nda alman. Hano kaŋ hane ay na hay-jiney kulu kar Misira laabu ra, ay na Israyla hay-jiney kaa waani ay boŋ se. 18 Ay na Lawitey sambu mo Israyla hay-jiney kulu gurbi ra. 19 Ay na Lawitey kaa Israyla izey game ra k'i no Haruna nda nga izey se, nooyaŋ no zama i ma Israyla izey goyo te kubayyaŋ hukumo ra. I ma sasabandiyaŋ te mo Israyla izey se, hala balaaw kulu ma si te Israyla izey game ra, waati kaŋ i ga maan Nangoray Hanna gaa.» 20 Kala Musa nda Haruna nda Israyla izey jama kulu na woodin te Lawitey se. Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se Lawitey boŋ, yaadin cine no Israyla izey te i se. 21 Lawitey binde na ngey boŋ hanandi. I na ngey bankaarayey nyuna. Haruna mo n'i salle danga nooyaŋ Rabbi jine. Haruna na zunubi yaafayaŋ te i se mo k'i fay waani. 22 Woodin banda Lawitey furo ka ngey goyo te kubayyaŋ hukumo ra Haruna nda nga izey jine. Mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se Lawitey boŋ, yaadin mo no i te i se. 23 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 24 «Lawitey sanni neeya: za jiiri waranka cindi gu izey ka koy beene, i ga furo kubayyaŋ hukumo ra, ka kookari a goyo ra. 25 D'i to jiiri waygu me, i ga

goyo jisi. I si ye ka saajaw te koyne. 26 Amma i ga goro ngey nya-izey banda kubayyaŋ hukumo ra, ka haggoy da cindey i ma goyo te hal a ma boori. Amma ngey wo si goy kulu te. Yaadin no ni ga te Lawitey se, wo kaŋ yaŋ i ga haggoy boŋ.»
9
1 Rabbi salaŋ Musa se Sinayi ganjo ra, i Misira laabo ra fun yaŋo jiiri hinkanta, handu sintina ra. A ne: 2 «Israyla izey ma Paska* batu te nga alwaato boŋ. 3 Handu woone ra, a jirbi way cindi taacanta hane, wiciri kambu haray, araŋ g'a gaay nga alwaato boŋ, a farilla sanney kulu boŋ, a ganayaŋ fondey kulu boŋ mo no araŋ g'a gaay.» 4 Kala Musa salaŋ Israyla izey se hal i ma Paska bato te. 5 Ngey mo na Paska te jirbi way cindi taacanta hane, handu sintina ra, wiciri kambu haray, alwaato kaŋ i go Sinayi ganjo ra. Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin no Israyla izey mo te. 6 Boro fooyaŋ go no kaŋ yaŋ harram buuko gaa lambayaŋ se, hal i mana du ka Paska bato te han din hane. Ngey mo kaa Musa nda Haruna do zaaro din ra, 7 ka ne Musa se: «Iri wo, iri harram buuko gaa lambayaŋ sabbay se. Ifo se no i g'iri gaay, iri ma si du ka Rabbi sarga te a alwaato boŋ, Israyla izey game ra?» 8 Musa mo ne i se: «Wa kay ne hal ay ma maa haŋ kaŋ no Rabbi ga ci araŋ boŋ.» 9 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 10 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ wala araŋ banda boro fo go no kaŋ harram buuko gaa lambayaŋ sabbay se, wala mo d'a go naaruyaŋ ra nangu mooro, kulu nda yaadin a ga Paska bato te Rabbi se. 11 Handu hinkanta ra jirbi way cindi taacanta, wiciri kambu haray no i g'a te. I m'a hamo ŋwa, nga nda buuru kaŋ sinda dalbu, da kobto fotto yaŋ mo. 12 I ma si naŋ a hamo kulu ma cindi ka di mo boyaŋ, i ma si a biri fo kulu ceeri mo. Paska farilla sanney kulu boŋ no i g'a haggoy. 13 Amma bora kaŋ ga hanan, a si naaruyaŋ ra mo, day a ma jaŋ ka Paska bato te, i g'a koy kaa nga dumey ra, zama a mana kande Rabbi sarga nga alwaato ra. Bora din ga nga taalo jare. 14 Da yaw fo goono ga goro araŋ game ra, a miila mo nga ma Paska bato te Rabbi se, kal a m'a te Paska fonda da farilla boŋ mo. Sanni folloŋ no araŋ kulu se, yaw da boro kaŋ i hay laabo ra mo.» 15 Hano kaŋ hane i na Irikoy nangora sinji, kala buru yuumay fo na Irikoy nangora daabu, kaŋ ga ti kubayyaŋ hukumo seeda. Da cino to, a go Irikoy nangora se danga danji, kala mo ma bo. 16 Yaadin no a go waati kulu. Buru yuumay m'a daabu zaari, cin mo danga danji no. 17 Da buro ziji hukumo boŋ beene, waato din gaa no Israyla izey mo ga tun ka dira. Nangu kaŋ buro ga zumbu, noodin no Israyla izey mo ga gata sinji. 18 Rabbi sanno boŋ no Israyla izey ga dira, Rabbi sanno boŋ mo no i ga zumbu. Alwaati kulu kaŋ buru yuuma goono ga goro Irikoy nangora boŋ, ngey mo ga goro ngey gata ra. 19 Da buru yuuma gay Irikoy nangora boŋ jirbi boobo, Israyla izey mo ga Rabbi goyo haggoy, i si dira. 20 A ga ciya mo, da buru yuuma ga goro Irikoy nangora boŋ jirbi kayna fooyaŋ, Rabbi sanno boŋ ngey mo ga goro ngey gata ra. Rabbi sanno boŋ no i ga dira. 21 A ga ciya mo koyne, da buro ga goro za wiciri kambu kala mo boyaŋ, kala nda buro ziji, waato din gaa no i ga dira. Baa zaari haray no wala cin haray no, da buro ziji, kulu jama mo ga dira. 22 D'a to jirbi hinka, wala handu fo, wala jiiri fo, kaŋ buro goono ga gay Irikoy nangora boŋ ga goro noodin, kulu Israyla izey mo ga goro no gata ra, i si dira. Amma saaya kaŋ buro ziji, ngey mo ga dira. 23 Rabbi sanno boŋ no i ga gata sinji. Rabbi sanno boŋ mo no i ga dira. I na Rabbi goyo haggoy, mate kaŋ Rabbi ci i se Musa do.
10
1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ni ma kaakaaci hinka te da nzarfu, danay goy no ni g'i te d'a. Ni g'i kar jama ceeyaŋ se, da gata dirawey mo se. 3 Waati kaŋ i n'i kar, jama kulu ma margu ni do kubayyaŋ hukumo meyo jine. 4 Da afolloŋ no i kar, kulu jine borey hinne no ga margu ni do, danga Israyla zambarey jine borey nooya. 5 D'araŋ kar da gaabi, gatey kaŋ go wayna funay haray no ga fonda di. 6 D'araŋ kar da gaabi sorro hinkanta, gatey kaŋ go dandi kambe ma tun dirawo se. I g'i kar da gaabi i dirawey se. 7 Amma d'araŋ ga jama margu, araŋ ma kar, amma manti nda gaabi. 8 Alfa Haruna izey, ngey no ga kaakaacey kar. Woodin ma ciya araŋ se farilla kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra. 9 D'araŋ koy wongu araŋ laabo ra, ka gaaba nda ibare kaŋ goono g'araŋ gurzugandi, kal araŋ ma kaakaacey kar da gaabi. Rabbi araŋ Irikoyo ga fongu araŋ gaa, a g'araŋ faaba mo araŋ ibarey kambe ra. 10 Woodin banda araŋ farhã zaaro ra, da zaari hanney ra, da handu taji kayyaŋey hane mo, araŋ ma kaakaacey kar araŋ sargay kaŋ i ga ton boŋ, d'araŋ saabuyaŋ sargayey boŋ. I ma woodin te hal i ma ciya fonguyaŋ hari araŋ Irikoyo jine. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.» 11 A ciya mo, jiiri hinkanta handu hinkanta, jirbi waranka hane, kala buru yuuma ziji

Irikoy nangora seeda boŋ ka koy beene. 12 Israyla izey mo tun ngey dirawo se ka fatta Sinayi ganjo ra. Buro koy ka zumbu Paran ganjo ra. 13 Woone ga ti diraw sintina kaŋ i te Rabbi sanno boŋ, Musa banda. 14 Sintina day, Yahuda izey gata liiliwalo no ka bara jina ngey sasara ra. Aminadab ize Nason no ga ti kunda din jine bora. 15 Isakar izey kunda marga jine bora mo ga ti Zuwar ize Natanel. 16 Zabluna izey kunda marga jine bora mo ga ti Helon ize Eliyab. 17 I na Irikoy nangora zumandi. Gerson izey da Merari izey, ngey kaŋ goono ga Irikoy nangora jare na fonda di. 18 Waato din gaa no Ruben gata liiliwalo na fonda di ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Sedeyur ize Elizur. 19 Simeyon izey kunda marga jine bora mo ga ti Zuri-Sadday ize Selumiyel. 20 Gad izey kunda marga jine bora mo ga ti Reyul ize Eliyasaf. 21 Kohat izey na fonda di i banda. I go ga nangu hananta jinayey jare. Borey kaŋ jin din mo ga Irikoy nangora sinji hala woone yaŋ ga kaa. 22 Woodin banda Ifraymu izey liiliwalo na fonda di ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Amihud ize Elisama. 23 Manasse izey kunda marga jine bora ga ti Pedazur ize Gamaliyel. 24 Benyamin izey kunda marga jine bora mo ga ti Gedayoni ize Abidan. 25 Woodin banda Dan izey gata liiliwalo na fonda di, gatey kulu kokoranta nooya. I koy ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Ami-Sadday ize Ahiyezer. 26 Aser izey kunda marga jine bora ga ti Okran ize Pajiyel. 27 Naftali izey kunda marga jine bora ga ti Enan ize Ahira. 28 Yaadin no Israyla izey dirawo go d'a i sasarey ra, saaya kaŋ i ga fonda di. 29 Musa ne nga anzuray Reyul, Midiyance izo Hobab se: «Iri go diraw ra ka koy to nango kaŋ Rabbi ci ka ne: Ay g'araŋ no nd'a. Ni ma kaa iri banda, iri mo ga booriyaŋ te ni se, zama Irikoy na gomni salaŋ Israyla boŋ.» 30 A ne Musa se: «Ay si koy, amma ay ga koy ay bumbo laabo ra, ay dumey do.» 31 Musa ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma si iri naŋ, za kaŋ ni bay iri ga gata sinji ganjo ra. Ni ga ciya iri se danga mo. 32 A ga ciya mo, da ni kaa iri banda, oho, a ga ciya, gomni kulu kaŋ Rabbi ga te iri se, yaadin no iri mo ga te ni se.» 33 I dira ka fun Rabbi tondo do ka jirbi hinza diraw te. Rabbi sappa sundurko mo go i jine jirbi hinza dirawo din ra, a goono ga fulanzamyaŋ nangu ceeci i se. 34 Rabbi buru yuuma mo go i boŋ do beene zaari, saaya kaŋ i ga tun gata do. 35 A ciya mo saaya kaŋ sundurko ga fonda di, kala Musa ma ne: «Ya Rabbi, ma tun! Ni ibarey ma say-say. Ngey mo kaŋ yaŋ ga wangu nin ma zuru ni jine.» 36 Da sundurko ga zumbu mo, Musa ma ne: «Ya Rabbi, ma ye ka kaa hala Israyla ize zambar-zambarey do.»

11

1 Borey binde te danga jancekoyaŋ, hal a mana kaan Rabbi se. Rabbi mo maa r'a ka te bine. Kala Rabbi danjo di i game ra, ka ŋwa gata caso gaa. 2 Waato kaŋ borey hẽ Musa gaa, Musa mo na adduwa te Rabbi gaa. Kala danjo bu. 3 A na maa daŋ nango din gaa ka ne a se: Tabera, _kaŋ a feerijo ga ti tonyaŋ|_, zama noodin no Rabbi danjo di i game ra. 4 Marga kaasumanta kaŋ go i banda sintin ka bini, hala Israyla izey ye ka hẽ ka ne: «May no g'iri no ham iri ma ŋwa? 5 Iri go ga fongu nda hamisa kaŋ iri goro ka ŋwa Misira ra yaamo, da labtanda, nda kanay, da albasan kayna, nd'ibeero, da tafarnuwa. 6 Amma sohõ iri biney go ga suugu. Hay kulu mana cindi kaŋ iri moy ga di kala day Manna* wo.» 7 Manna din mo ga to haamo gure beeray gaa. A alhaalo mo go danga deeli cine. 8 Borey ga koy k'a kumna ka fufu nda tondiyaŋ, wala i m'a duru humburu ra, k'a hina kusuyaŋ ra. I g'a te maasa mo. A tabayaŋ mo ga hima ji taji. 9 Saaya kaŋ harandaŋ ga zumbu gata boŋ cin ra no, Maana mo ga zumbu a banda. 10 Musa mo maa kaŋ borey goono ga hẽ i almayaaley kulu ra, i boro fo kulu nga kuuru fuwo meyo gaa. Kala Rabbi bine tun i se gumo-gumo. A mana kaan Musa se mo. 11 Musa binde ne Rabbi se: «Sabaabu woofo se no ni na ay, ni tamo taabandi? Ifo se mo no ay mana du gaakuri ni jine, kaŋ ni ga borey wo kulu jaraw dake ay boŋ? 12 Ay no ka borey wo kulu gunde jare? Wala ay no k'i hay? Hala ni ma ne ay se: M'i sambu ni gande ra ka jare, mate kaŋ cine baaba ga zanka naanandi jare, hal i ma koy ka to laabo kaŋ ni ze d'a i kaayey se din ra. 13 Man gaa no ay ga du ham ay ma no borey wo kulu se? Zama i goono ga hẽ ay gaa ka ne: ‹M'iri no ham iri ma ŋwa!› 14 Ay si hin borey wo kulu ka jare, zama i tiŋa bisa ay. 15 Da yaadin no ni ga te ay se, ay ga ni ŋwaaray m'ay wi me fo, d'ay du gaakuri ni jine. Ma si naŋ ay ma soobay ka di ay masiiba.» 16 Kala Rabbi ne Musa se: «Ma boro wayye margu ay do, Israyla arkusuyaŋ, kaŋ yaŋ ni g'i bay arkusu beeri yaŋ no borey do, kaŋ i jine boroyaŋ no. Ma kand'ey kubayyaŋ hukumo do, i ma kay noodin ni banda. 17 Ay mo ga zumbu ka salaŋ ni se noodin. Ay ga sambu Biya kaŋ go ni boŋ din gaa, k'a dake i boŋ. Ngey mo ma borey jarawo jare ni banda, hala ni bumbo ma s'a jare, ni hinne. 18 Ma ne mo jama se: Wa araŋ boŋ fay waani hala suba, araŋ ga ham ŋwa mo. Zama araŋ hẽ Rabbi hangey ra

ka ne: ‹May no g'iri no ham iri ma ŋwa? Zama iri goro baani Misira.› Woodin sabbay se no Rabbi g'araŋ no ham, araŋ g'a ŋwa mo. 19 Manti zaari folloŋ no araŋ g'a ŋwa bo, wala jirbi hinka, wala jirbi gu, wala jirbi way, wala jirbi waranka. 20 Amma hala handu fo kubante, kal a ma fatta araŋ niine funey ra, a ma ciya araŋ se fanta hari. Zama araŋ donda Rabbi kaŋ go araŋ game ra, ka hẽ a jine, ka ne: ‹Ifo se no iri fatta Misira?› » 21 Kala Musa ne: «Borey kaŋ yaŋ game ra ay go, i ga to sooje zambar iddu hala sorro zangu. Ni mo ne ni g'i no ham i ma ŋwa handu fo kubante. 22 Mate no? I ma feeji kuru nda haw kuru yaŋ wi i se, hala a ma wasa i se? Wala i ma teeku ham kulu margu care banda, a ga wasa i se, wala?» 23 Rabbi na Musa hã ka ne: «Rabbi kamba kuuyaŋo gaze no, wala? Day sohõ ni ga di hal ay sanno ga te ni do, wala a si te.» 24 Musa mo fatta ka Rabbi sanney ci jama se, ka jama arkusu beeri wayya margu, k'i kayandi hukumo windanta. 25 Rabbi mo zumbu buru yuuma ra, ka salaŋ a se. A sambu Biya kaŋ go Musa boŋ din gaa, k'a no arkusu wayya din se. A ciya mo, saaya kaŋ Biya zumbu i boŋ, i na annabitaray te, amma sorro folloŋ no. 26 Amma i boro wayya din ra, boro hinka goro gata ra. Afo maa Eldad, afa mo maa Medad. I go hantumantey ra, amma i mana fatta ka koy hukumo do. Biya din zumbu i boŋ hal i na annabitaray te gata ra. 27 Kala arwasu fo zuru ka koy ka ci Musa se ka ne: «Eldad da Medad go ga annabitaray te gata ra!» 28 Nun ize Yasuwa, (Musa saajawkwa nooya za a go zanka) a tu ka ne: «Ay jine bora Musa, m'i gaay!» 29 Amma Musa ne a se: «Ni goono ga canse ay sabbay se, wala? Doŋ day Rabbi jama kulu ma ciya annabiyaŋ*. Rabbi ma nga Biya zumandi i boŋ!» 30 Musa binde fatta ka koy gata ra, nga nda Israyla arkusu beeray. 31 Woodin banda, haw fo fun Rabbi do ka faaru. A kande darfandayaŋ kaŋ fun teeko do haray, k'i taŋ gata boŋ, sanda zaari fo diraw ne-haray, ya-haray mo zaari fo diraw, gata casey gaa. I go laabo se beene sanda kambe kar hinka. 32 Kala borey tun ka kay zaaro din kulu, da cino din kulu, d'a suba mo zaaro kulu. I na darfandayaŋ di. Bora kaŋ mana iboobo di, a koy du tono way cindi gu. I n'i yandi gata windanta kulu ngey boŋ se. 33 Amma, waato kaŋ hamo go i hinjey game ra, za i man'a kaama jina, Rabbi dukur jama se. Rabbi na borey kar mo da balaaw bambata fo. 34 I na noodin maa daŋ Binikomey Saarayey, zama noodin no i na borey kaŋ yaŋ bini din fiji. 35 Jama dira za Binikomey Saarayey ka koy to Hazerot. I goro Hazerot ra.

12

1 Maryama go ga Musa ciinay Haruna se, Etiyopi waybora kaŋ Musa hiiji sabbay se (zama Musa wando ya Etiyopi boro no.) 2 I ne: «Musa hinne do no Rabbi salaŋ, wala? Manti a salaŋ iri mo do?» Rabbi maa woodin mo. 3 (Amma bora din, Musa wo, lalabuko no gumo ka bisa boro kulu kaŋ go ndunnya fando boŋ.) 4 Kala sahãadin, Rabbi salaŋ Musa nda Haruna nda Maryama se ka ne: «Araŋ boro hinza ma fatta ka kaa kubayyaŋ hukumo do.» I boro hinza binde fatta. 5 Rabbi mo zumbu buru yuuma ra ka kay hukumo meyo jarga ka Haruna nda Maryama ce nga do. Kaŋ i maan a do, 6 Rabbi ne: «Wa maa ay sanney. Da annabi* fo go araŋ game ra, ay no ga ti Rabbi, ay g'ay boŋ cabe a se bangayyaŋ ra. Ay ga salaŋ a se mo hindiri ra. 7 Amma ay tamo Musa wo, manti yaadin no a go, za kaŋ naanaykoy no ay windo kulu ra. 8 Ay ga salaŋ a se no me-da-me sanda taray kwaaray, manti nda kubay sanni bo. A ga di Rabbi alhaalo mo. Ifo se no araŋ mana humburu ay tamo Musa ciinayyaŋ?» 9 Kala Rabbi dukur i se gumo. A dira mo. 10 Buru yuuma mo fun hukumo boŋ. A go mo, Maryama te jiray. A kwaaray pal-pal, danga neezu* cine. Haruna bare ka Maryama guna, a di kaŋ a ciya jiraykooni. 11 Haruna ne Musa se: «Masiiba neeya, ay jine bora! Ay ga ni ŋwaaray, i ma si iri taalo dake iri boŋ, zama iri na saamotaray te, iri na zunubi te mo. 12 Ay ga ni ŋwaaray, a ma si ciya danga buuko, kaŋ fatta nya gunde ra da basi kaŋ jara fumbu!» 13 Kala Musa hẽ Rabbi gaa ka ne: «Irikoy, ay ga ni ŋwaaray, m'a no baani!» 14 Amma Rabbi ne Musa se: «D'a baabo tufa a moyduma gaa hinne, manti haawi g'a di kala jirbi iyye? I m'a kaa gata banda jirbi iyye fo. Woodin banda i m'a ta a ma furo koyne.» 15 I na Maryama daabu mo gata banda kala jirbi iyye. Jama mo mana dira kala waato kaŋ i kande Maryama a ma furo koyne. 16 Woodin banda no jama tun Hazerot ka koy zumbu Paran ganjo ra.

13

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ni ma boroyaŋ donton i ma windi ka Kanaana laabo guna, laabo kaŋ ay ga no Israyla izey se. I kaayey kundey kulu ra ni ma boro fo donton, i boro fo kulu ma ciya jine boro i game ra.» 3 Kala Musa n'i donton Rabbi sanno boŋ, i ma fun Paran ganjo ra. Borey din kulu jine boro yaŋ no Israyla izey boŋ. 4 I maayey neeya: Ruben kunda wane: Zakkur ize

Sammuwa. 5 Simeyon kunda wane: Hori ize Safat. 6 Yahuda kunda wane: Yefunna ize Kaleb. 7 Isakar kunda wane: Yusufu ize Igal. 8 Ifraymu kunda wane: Nun ize Hoseya. 9 Benyamin kunda wane: Rafu ize Palti. 10 Zabluna kunda wane: Sodi ize Gaddiyel. 11 Yusufu kunda wane, sanda Manasse kunda nooya: Susi ize Gaddi. 12 Dan kunda wane: Gemmalli ize Amiyel. 13 Aser kunda wane: Munkayla ize Setur. 14 Naftali kunda wane: Bofsi ize Nabi. 15 Gad kunda wane: Maci ize Guyel. 16 Borey kaŋ yaŋ Musa donton i ma windi ka laabo ra guna, i maayey nooya. Musa na Nun ize Hoseya maa daŋ Yasuwa. 17 Musa binde n'i donton i ma windi Kanaana laabo ra, k'a guna. A ne i se: «Wa ziji fondo woone ra ka koy Negeb* laabo ra, ka kaaru tudey boŋ mo. 18 Wa laabo guna, mate kaŋ cine no a bara. Wa borey kaŋ go a ra da goray mo guna, hal i gonda gaabi wala i sinda; hal i ga baa gumo, wala i si baa. 19 Wa guna mo mate kaŋ cine no laabo kaŋ ra i goono ga goro bara nd'a, hala ihanno no, wala ilaalo no, da mate kaŋ cine no kwaarey kaŋ ra i goono ga goro go, hala bukka yaŋ ra no i go, wala birni gaabikooni yaŋ ra no i go. 20 Laabo bumbo mo, wa guna hal a gonda gaabi wala a sinda, hala tuuri-nya yaŋ go no wala i si no. Araŋ ma te dabari mo ka kande laabo dumi ize fooyaŋ.» (Alwaato din mo no ga ti reyzin izey boŋ-jina waate). 21 I binde koy ka ziji. I na laabo fintal za Zin saajo gaa kal a ma koy Rehob, naŋ kaŋ boro ga furo Hamat. 22 I ziji Negeb hara ka koy to Hebron, naŋ kaŋ Ahiman da Sesay da Talmay go, Anak ize yaŋ no. (Hebron wo, i n'a cina, a to jiiri iyye za i mana Zowan cina Misira laabo ra.) 23 Borey kaa Eskol gooro ra. I na reyzin kambe fo dumbu noodin kaŋ gonda reyzin ize fafa fo. I boro hinka n'a jare goobu fo gaa. I kande garenad* da jeejay* ize yaŋ mo. 24 I na nango maa ce Eskol, reyzin ize fafa kaŋ Israyla izey dumbu noodin ka jare se. 25 Jirbi waytaaci banda no i ye ka kaa ka fun laabo fintalyaŋo do. 26 I ye ka kaa. I kay Musa nda Haruna nda Israyla izey kulu jine, noodin Paran ganjo ra, Kades haray. I kande ngey nda jama kulu se baaru. I na laabo albarka mo cabe i se. 27 I ci Musa se ka ne: «Iri furo laabo kaŋ ni n'iri donton din ra. Daahir no a ga wa da yu bambari, a albarka mo neeya. 28 Amma borey kaŋ yaŋ go laabo ra da goray din gonda gaabi. Kwaarey mo gonda wongu fuyaŋ kaŋ ga beeri gumo. Iri di gorzoyaŋ mo noodin. 29 Amalekancey go Negeb hara ga goro. Hittancey da Yebusancey da Amorancey mo go tondey ra ga goro. Kanaanancey mo go teeko do haray, da Urdun* jarga ga goro.» 30 Kala Kaleb na jama dangandi Musa jine ka ne: «Wa kaa, iri ma ziji ka koy sohõ k'a ŋwa, zama iri gonda hina ka te zaama!» 31 Amma borey kaŋ nga nd'ey koy ne: «Iri sinda hina ka wongu nda borey din, zama i ga bisa iri gaabi.» 32 Hal i kande baaru laalo Israyla izey se laabo kaŋ i koy ka guna din boŋ. I soobay ka ne: «Laabo kaŋ iri koy k'a windi ka guna din, laabu no kaŋ ga nga gorokoy ŋwa. Borey kulu kaŋ iri di a ra mo, boro kuuku yaŋ no gumo. 33 Noodin iri di baa Nefilimyaŋ*, kaŋ ga ti Anak izeyaŋ, kaŋ fun Nefilim gaa. Iri diyaŋ gaa iri ga hima do-izeyaŋ. Yaadin mo no iri go i diyaŋ gaa.»

14

1 Kala jama kulu na ngey jinde sambu ka baray. Cin woodin kulu i hanna ka hẽ. 2 Israyla izey kulu binde na Musa nda Haruna guuni-guuni. Jama kulu ne i se: «Doŋ iri ma bu Misira laabo ra. Wala doŋ, iri ma bu saajo wo ra! 3 Ifo se binde no Rabbi kande iri ne laabo wo ra hala takuba m'iri zeeri? I m'iri wandey d'iri izey ciya wongu arzaka yaŋ? Iri ma ye Misira, manti a bisa neewo?» 4 Kal i ne care se: «Iri ma jine boro fo suuban ka ye Misira.» 5 Waato din gaa Musa nda Haruna ganda biri Israyla izey jama marga kulu jine. 6 Kala Nun izo Yasuwa nda Yefunna izo Kaleb, kaŋ yaŋ koy laabo fintalkoy banda na ngey bankaarayey tooru-tooru*. 7 I salaŋ Israyla izey marga kulu se ka ne: «Laabo kaŋ iri koy a ra ka guna din, laabu hanno no gumo! 8 Da Rabbi maa iri kaani, a ga konda iri laabo din ra k'iri no nd'a. Laabu no kaŋ ga wa da yu bambari. 9 Kala day, araŋ ma si tunanda Rabbi gaa, araŋ ma si humburu laabo din borey mo, zama i ga ciya iri se ŋwaari hari. I kosara dira k'i naŋ, Rabbi mo go iri banda. Araŋ ma si humbur'ey.» 10 Amma jama kulu ne i m'i catu nda tondiyaŋ. Waato din gaa Rabbi darza bangay kubayyaŋ hukumo ra Israyla izey kulu jine. 11 Rabbi ne Musa se: «Waatifo no borey wo ga fay d'ay fantayaŋ? Waatifo no i g'ay cimandi, alaamey kulu kaŋ ay te i do se? 12 Ay g'i kar da balaaw, k'i tubo ta i gaa. Ay ma dumi fo te ni do kaŋ ga beeri nd'ey, kaŋ ga gaabu nd'ey mo.» 13 Kala Musa ne Rabbi se: «Yaadin gaa ya, Misirancey ga maa r'a (zama nin no ka borey wo kaa i game ra da ni gaabo). 14 I ga ci mo laabo woone borey se, zama i maa baaru mate kaŋ ni, ya Rabbi, ni go jama wo game ra. I go ga di nin mo-da-mo, ni buro go i boŋ do ga kay beene. Ni ga furo i jine, zaari haray buru yuumay ra, cin haray mo danji ra. 15 Sohõ da ni na dumo

wo kulu wi ce folloŋ, kala dumi cindey kaŋ yaŋ maa ni baaru ma salaŋ ka ne: 16 ‹Zama Rabbi sinda hina ka konda borey wo laabo din ra kaŋ boŋ a ze i se, a sabbay se no a n'i wi ganjo ra.› 17 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, naŋ ay Koyo dabaro ma beeri, danga mate kaŋ cine ni salaŋ ka ne: 18 ‹Rabbi ya suurukoy no kaŋ si tara ka futu, suuji-beeri-koy mo no. A ga izefututaray da taali yaafa. A si taali-teeri adilandi* bo, amma a ga baabey taaley bana izey gaa hala hayyaŋ hinzanta ka koy itaacanta gaa.› 19 Ay ga ni ŋwaaray, ma borey wo zunubo yaafa, ni baakasinay bambata boŋ, danga mate kaŋ ni jin k'i yaafa za Misira ra ka kaa sohõ.» 20 Rabbi mo ne: «Ay n'i yaafa ni sanno boŋ. 21 Amma ay ze nd'ay fundo! Daahir ay ze no kaŋ ndunnya kulu ga aniya ka to da Rabbi darza. 22 Zama borey wo kulu man'ay sanno saal, baa kaŋ i di ay darza, i di ay dambara harey kaŋ yaŋ ay te Misira ra nda ganjo ra mo. Sohõ mo i n'ay si hala sorro way -- 23 I si di laabo kaŋ ay ze d'a ka ne i kaayey se ay g'a no i se. Borey kulu kaŋ n'ay fanta si di a. 24 Amma ay tamo Kaleb n'ay gana gumo-gumo, zama a gonda Biya waani nga ra. Ay ga kand'a laabo kaŋ ra a furo din ra. A ga ciya a banda wane mo. 25 Suba araŋ ma bare ka ye ganjo ra, Teeku Cira fonda boŋ.» (Alwaati woodin no, Amalekancey da Kanaanancey go gooro ra da goray). 26 Kala Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 27 «Kala waatifo no ay ga suuru nda jama laalo wo, kaŋ go g'ay jance? Ay maa Israyla izey janceyaŋo kaŋ i goono g'ay jance nd'a. 28 Wa ci i se: Rabbi ne: Ay ze d'ay fundo, danga mate kaŋ cine araŋ salaŋ ay hangey ra, yaadin cine no ay ga te araŋ se. 29 Araŋ ga kaŋ buukoyaŋ saajo wo ra. Boro fo kulu kaŋ i lasaabu araŋ game ra, araŋ lasaabo kulu boŋ, za jiiri waranka izey ka koy beene, araŋ kaŋ yaŋ n'ay jance, 30 sikka si araŋ si koy ka furo laabo din ra, nango kaŋ ay ze ka ne ay g'araŋ gorandi a ra. Kala Yefunna izo Kaleb da Nun izo Yasuwa, ngey hinne. 31 Amma araŋ zankey, kaŋ yaŋ araŋ ne i g'i ku wongu ra, ngey wo ay ga naŋ i ma furo. Laabo kaŋ araŋ fanta mo, ngey wo g'a bay. 32 Amma araŋ wo, araŋ ga kaŋ jifayaŋ ganji woone ra. 33 Araŋ izey mo ga dira boŋdaray ra ganjo ra kala jiiri waytaaci. I g'araŋ naanay-jaŋa jare, hal araŋ jifey kulu ma kaŋ ganjo ra. 34 Jirbey kaŋ araŋ na laabo fintal din lasaabo boŋ, danga jirbi waytaaci, zaari fo kulu jiiri fo, yaadin no araŋ g'araŋ izefututara jare nd'a, sanda jiiri waytaaci nooya. Yaadin gaa no araŋ ga bay haŋ kaŋ no d'ay na banda bare _araŋ gaa|_. 35 Ay ya Rabbi no kaŋ salaŋ. Haciika mo ay g'a te jama laalo wo se, kaŋ yaŋ margu ka tun ka gaaba nd'ay. Ganjo wo ra no i ga halaci. Neewo mo no i ga bu.» 36 Alborey din mo, kaŋ yaŋ Musa donton i ma koy ka laabo fintal din, kaŋ yaŋ ye ka kaa ka naŋ jama kulu ma Rabbi jance, i na kalima sanniyaŋ salaŋ laabo boŋ, 37 sanda borey kaŋ yaŋ kande baaru laala laabo boŋ, ngey wo bu da balaaw Rabbi jine. 38 Amma Nun izo Yasuwa da Yefunna izo Kaleb, kaŋ go borey kaŋ koy ka laabo fintal yaŋ ra, borey din funa. 39 Waato din gaa no Musa na sanney din kulu ci Israyla izey kulu se, hal i na baray bambata te. 40 I kulu tun mo za da hinay susuba ra. I kaaru hala tondi kuuko boŋ ka ne: «Guna, iri neeya! Iri ga ziji ka koy nango kaŋ Rabbi n'a alkawlo te, zama iri na zunubi te.» 41 Amma Musa ne: «Ifo se no sohõ araŋ ga Rabbi sanno daaru? A si te albarka. 42 Wa si ziji fa, zama Rabbi si araŋ game ra. Araŋ ibarey ga hin araŋ, 43 zama Amalekancey da Kanaanancey go noodin araŋ jine. Araŋ mo, takuba g'araŋ zeeri, zama araŋ na banda bare Rabbi ganayaŋo gaa, woodin se no a si araŋ banda.» 44 Amma i farrati ka ziji tudo boŋ. Kulu nda yaadin Rabbi sappa sundurko da Musa mana fatta gata ra. 45 Waati din gaa no, Amalekancey da Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro tudo din boŋ zumbu ka borey kar k'i zeeri kal i koy ka to Horma.

15

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i se: D'araŋ ga furo laabo kaŋ ga ciya araŋ goray nangu din ra, kaŋ ay g'araŋ no, 3 d'araŋ ga ba araŋ ma sargay summaare fo salle nda danji Rabbi se, a ma ciya sargay summaare kaŋ i ga ton, wala sarti toonandiyaŋ sargay, wala bine yadda nooyaŋ sargay, wala araŋ sududuyaŋ haney wane, hal a ma te haw kaŋ ga kaan Rabbi se, kal i ma sarga kaa feeji kurey, wala haw kurey ra. 4 Bora kaŋ ga nga sarga salle Rabbi se din ma kande ŋwaari sargay mo, sanda hamni baano zaka hinza cine kaŋ i kaasum da ji butal fo da jare. 5 A ma kande duvan* butal fo da jare mo, haŋyaŋ sargay se. Ngey no ni ga soola sargay summaara se, wala nooyaŋ se, feej'ize fo wane. 6 Amma da feeji gaaru no, a ŋwaari sarga kaŋ ni ga soola ga ciya hamni baano zaka iddu cine kaasumante nda ji butal hinka. 7 Haŋyaŋ sargay se mo, ni ma duvan butal hinka salle Rabbi se, haw kaano wane. 8 Da ni ga yeeji soola mo k'a salle sargay summaare kaŋ i ga ton, wala sarti toonandiyaŋ sargay, wala saabuyaŋ sargay kaŋ i ga salle Rabbi se, 9 kala

bora ma kande ŋwaari sargay mo yeejo banda, sanda hamni baano zaka yagga cine, kaasumante nda ji butal hinza. 10 Ni ma kande mo duvan butal hinza haŋyaŋ sargay se. Sargay kaŋ i ga ton da danji no, hal a ma te haw kaano Rabbi se. 11 Yaadin no i ga te yeeji fo wala feeji gaaru fo, wala feej'ize fo se, wala mo hincin ize. 12 Alman kulu kaŋ araŋ ga soola, a lasaabo boŋ yaadin no araŋ ga te i afo kulu se. 13 Boro kulu kaŋ i hay laabo ra ma hayey din te fonda din boŋ, d'a ga sargay salle da danji, kaŋ ga te haw kaano Rabbi se. 14 Woodin banda, da yaw fo go araŋ game ra ga goro, wala boro kulu kaŋ no araŋ game ra araŋ zamaney kulu ra, kaŋ ga ba nga ma sargay fo salle nda danji, kaŋ ga te haw kaano Rabbi se, mate kaŋ araŋ ga te, yaadin no nga mo ga te. 15 Farilla sanni folloŋ no araŋ jama kulu se, araŋ da yaw kaŋ goono ga goro araŋ do mo. Farilla kaŋ ga duumi no araŋ zamaney kulu se. Mate kaŋ araŋ go, yaadin no a ga bara yaw mo se Rabbi jine. 16 Asariya* folloŋ, da fondo folloŋ no ka bara araŋ kulu se, araŋ da yaw kaŋ goono ga goro araŋ game ra.» 17 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 18 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo laabo kaŋ ra ay ga konda araŋ din, 19 d'araŋ na laabo din ŋwaaro ŋwa, kulu araŋ ma sargay kaŋ i ga sambu beene salle Rabbi se. 20 Araŋ ma buuru tafay fo salle araŋ boŋ-jina hamno gaa, sargay no kaŋ i ga sambu beene ka salle. Araŋ ma karayaŋo do sargay kaŋ i ga sambu beene salle mo. 21 Araŋ boŋ-jiney gaa no araŋ g'a kaa ka no Rabbi se. Sargay kaŋ i ga sambu beene no zamana ka koy zamana gaa. 22 D'araŋ harta mo, araŋ mana haggoy da lordey wo kulu kaŋ yaŋ Rabbi salaŋ Musa se, 23 danga hay kulu kaŋ Rabbi ci Musa meyo do za hano kaŋ Rabbi ci a se ka koy jine, araŋ m'i kulu te, araŋ zamaney kulu ra, 24 d'a ciya mo, i na hay fo te jaŋ-ka-bay boŋ, (jama mo sind'a bayray,) kala jama kulu ma yeej'ize fo salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. I ma kande nga nda nga ŋwaari sarga, d'a haŋyaŋ sarga, farilla boŋ. A ga te haw kaano. Wa hincin jindi fo mo salle zunubi se sargay. 25 Alfaga ma sasabandiyaŋ te Israyla izey jama kulu se. Rabbi g'a yaafa i se mo, zama jaŋ-ka-bayyaŋ no. I ma kande ngey nooyaŋo, sargay kaŋ i ga salle Rabbi se da danji, nga nd'i zunubi se sarga. I m'a te Rabbi jine i jaŋ-ka-bayyaŋ taalo se. 26 A g'a yaafa Israyla izey jama kulu se, da yaw kaŋ goono ga goro i game ra mo se, zama borey kulu go jaŋ-ka-bayyaŋ ra. 27 Da boro folloŋ no ka zunubi te jaŋ-ka-bay ra, kal a ma kande hincin zan fo, jiiri fo ize, k'a sarga zunubi se. 28 Alfaga mo ma sasabandiyaŋ te bora kaŋ na zunubi te jaŋ-ka-bay ra din se, waato kaŋ a harta, a na zunubi te Rabbi jine. A g'a yaafa a se mo, sasabandiyaŋo kaŋ i te a se din sabbay se. 29 Araŋ ma bara nda lordi folloŋ boro kaŋ na hay fo te jaŋ-ka-bay ra se, laab'ize nda yaw kaŋ goono ga goro araŋ game ra kulu se. 30 Amma bora kaŋ na taali te farrati boŋ, da laab'ize no, wala yaw no, kaŋ day bora na Rabbi kayna no, i ma bora din waasu k'a kaa nga dumey game ra. 31 Zama a donda Rabbi sanno, a n'a lordo taamu. I ma bora din fundo kaa pat! A taalo ga goro a boŋ mo.» 32 Waato kaŋ Israyla izey go ganjo ra, i na boro fo di kaŋ go ga tuuri ku asibti* hane. 33 Ngey kaŋ na tuuri kuukwa di din kand'a Musa nda Haruna nda jama kulu do. 34 Kal i na bora haw, zama i mana ci haŋ kaŋ no i ga te a se jina. 35 Rabbi ne Musa se: «Daahir i ma bora din wi. Jama kulu m'a catu nda tondiyaŋ gata banda.» 36 Jama kulu binde konda bora gata banda. I n'a catu nda tondiyaŋ kal a bu, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 37 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 38 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma silli bazay ize yaŋ daŋ ngey bankaarayey meyey gaa i zamaney kulu ra. I ma silli suudi fo mo daŋ bazay izey gaa. 39 Bazay izey din ma goro araŋ se hal araŋ m'i guna ka fongu Rabbi lordey kulu, k'i te. Zama araŋ biniya nda araŋ mo-diyaŋey i ma si araŋ candi ka konda araŋ k'araŋ daŋ zina ra. 40 Yaadin gaa no araŋ ga fongu k'ay lordey kulu gana, ka goro hananteyaŋ araŋ Irikoyo se. 41 Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo kaŋ n'araŋ fattandi Misira laabo ra zama ay ma ciya araŋ Irikoyo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

16

1 Amma Kora, kaŋ i g'a asulo lasaabu Izhar ka koy Kohat ka koy Lawi, nga nda Eliyab izey Datan da Abiram, da Pelet izo On mo, Ruben kunda boro, ngey wo ka boro fooyaŋ candi. 2 I tunanda Musa gaa, ngey nda Israyla ize fooyaŋ, danga jine boro zangu hinka nda waygu jama ra, arkusu beeri yaŋ no marga ra, borey kaŋ yaŋ i maayey gonda beeray jama jine. 3 I na ngey boŋ margu ka gaaba nda Musa nda Haruna mo, ka ne i se: «Araŋ go g'araŋ boŋ beerandi zama jama marga kulu ga hanan, i afo kulu. Rabbi go i game ra mo. Ifo se no araŋ go ga araŋ boŋ beerandi beene ka bisa Rabbi marga?» 4 Waato kaŋ Musa maa woodin, a kaŋ ganda nga moyduma boŋ. 5 A salaŋ mo Kora nda nga marga kulu se ka ne: «Suba susubay Rabbi ga cabe boro kaŋ ti a wane, da bora kaŋ ga

hanan. A ga bora din maanandi nga do. Oho, bora kaŋ Rabbi suuban, a g'a maanandi nga do. 6 Yaawo no araŋ ga te: Araŋ ma dugu tonyaŋ cambuyaŋ sambu, araŋ, Kora nda ni marga kulu. 7 Araŋ ma danji daŋ i ra, ka dugu daŋ, ka kay Rabbi jine. Araŋ m'a te suba susubay. A ga ciya mo, bora kaŋ Rabbi suuban din, nga no ga hanan. A wasa yaadin, araŋ wo Lawi izey!» 8 Musa ne Kora se: «Ya araŋ Lawi izey, ay go g'araŋ ŋwaaray, wa maa. 9 Mate no, hari kayna no araŋ diyaŋ gaa, kaŋ Israyla Irikoyo n'araŋ fay waani Israyla marga kulu ra, a na araŋ maanandi nga do mo zama araŋ ma Rabbi Irikoy nangora saajawo goy te se, araŋ ma kay jama jine ka saajaw i se? 10 A na ni maanandi mo, nin da ni nya-izey Lawitey ni banda. Araŋ ga alfagataray ceeci koyne, wala? 11 Woodin sabbay se no, nin nda ni marga kulu, araŋ margu ka gaaba nda Rabbi. May ga ti Haruna, hal araŋ m'a jance?» 12 Kala Musa donton ka ne i ma Eliyab izey Datan da Abiram ce. I tu ka ne: «Iri wo, iri si kaa! 13 A mana wasa no ni se, wala, kaŋ ni n'iri kaa laabu fo ra kaŋ ga wa da yu bambari zama ni m'iri wi ganjo wo ra? Hala mo sohõ ni ga ba ka ni boŋ ciya iri se bonkooni zaati! 14 Woodin banda, ni mana kande iri laabu kaŋ ga wa da yu bambari do, ni mana iri no fariyaŋ da reyzin kaliyaŋ mo iri ma tubu. Ni ga ba ni ma borey wo moy daabu, wala? To, iri wo si kaa!» 15 Kala Musa te bine gumo. A ne Rabbi se: «Ma si i sarga saal. Ay mana i zamba baa farkay fo, ay mana taali te i afo kulu se mo.» 16 Woodin banda Musa ne Kora se: «Nin da ni marga kulu, araŋ ma kay Rabbi jine suba susubay nin d'ey, da Haruna. 17 Boro fo kulu ma nga dugu tonyaŋ cambo sambu, ka dugu daŋ i ra. Araŋ ma kande araŋ dugu tonyaŋ cambey Rabbi jine, cambu zangu hinka nda waygu. Nin wo, da Haruna, araŋ boro fo kulu ma kay da nga dugu tonyaŋ cambo.» 18 I na ngey dugu tonyaŋ cambey sambu, ka danji daŋ i ra. I na dugu daŋ i ra. I kay kubayyaŋ hukumo meyo ra, ngey nda Musa nda Haruna. 19 Kora mo na nga jama kulu margu i do kubayyaŋ hukumo meyo do haray. Kala Rabbi darza bangay jama kulu gaa! 20 Rabbi mo salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 21 «Wa araŋ boŋ fay waani jama wo gaa, hal ay m'i halaci farap folloŋ!» 22 Kal i kaŋ ganda birante ka ne: «Ya Irikoy, nin kaŋ ti fundikooney kulu biyey Irikoyo, da boro folloŋ na zunubi te, a se ni ga dukur jama kulu se no?» 23 Waato din gaa no Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 24 «Ma salaŋ jama se ka ne: Araŋ ma hibi ka fun Kora da Datan da Abiram kuuru-fuwey jarga.» 25 Musa binde koy Datan da Abiram do, Israyla arkusey mo n'a gana. 26 A salaŋ jama se ka ne: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa hibi ka fun boro laaley wo kuuru-fuwey jarga. Wa si lamba i jinay fo kulu gaa, zama i ma si araŋ halaci i zunubey sabbay se.» 27 I binde tun ka fun Kora nda Datan da Abiram kuuru-fuwey jarga, kambey kulu haray. Datan da Abarim mo fatta ka kay ngey fu meyey jine, ngey nda ngey wandey da ngey ize arey da ngey zankey. 28 Musa ne: «Yaawo gaa no araŋ ga bay kaŋ Rabbi no k'ay donton ay ma goyey wo kulu te, manti ay boŋ miila no ay goono ga goy bo, nga neeya: 29 Hala day borey wo bu mate kaŋ cine boro kulu ga bu, wala mo da haŋ kaŋ ga du boro kulu no ga du ey, yaadin gaa Rabbi man'ay donton. 30 Amma da Rabbi na hari taji te, sanda laabo ma nga meyo fiti k'i gon, ngey da ngey jinay kulu, hal i ma zumbu nda fundi Alaahara, woodin gaa araŋ ga bay kaŋ borey din donda Rabbi.» 31 A ciya mo waato kaŋ a na sanno wo ci ka ban, kala laabo feeri i cire. 32 Laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey nda ngey almayaaley, Kora borey kulu da ngey jinayey kulu. 33 Yaadin no ngey nda hay kulu kaŋ ti i wane zumbu nda fundi hala Alaahara. Laabo ye ka daabu i boŋ, hal i halaci jama game ra. 34 Israyla izey kulu kaŋ yaŋ go i windanta mo zuru waato kaŋ i maa i kaatiyaŋey jinda, zama i ne: «Laabo ma si koy ka iri mo gon!» 35 Danji mo firsi ka fun Rabbi do ka boro zangu hinka nda waygo din ŋwa, kaŋ yaŋ na dugo salle. 36 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 37 «Ma salaŋ Alfa Haruna izo Eliyezar se, ka ne a ma dugu tonyaŋ cambey ku k'i kaa goobara nango ra, zama i ga hanan. A ma danji izey say-say nangu mooro. 38 Danga, zunubikooney din waney kaŋ yaŋ i na buuyaŋ candi nd'a ka kande ngey boŋ gaa. I ma cambey dan ka te itafo yaŋ ka te sargay feema se daabirji, zama i n'i salle Rabbi jine. A sabbay se no i ga hanan. I ma ciya alaama mo Israyla izey se.» 39 Kala Alfa Eliyezar na guuru-say cambey sambu, wo kaŋ yaŋ borey kaŋ bu goobara ra salle. I n'i dan ka te daabirji tafo sargay feema se, 40 a ma goro ka te fonguyaŋ hari Israyla izey se. Danga yaw kulu kaŋ i s'a asulo lasaabu Haruna do, a ma si maan ka dugu ton Rabbi jine, zama i ma s'a ciya danga Kora nda nga marga cine. Eliyezar mo te mate kaŋ Rabbi ci a se Musa meyo ra. 41 Amma zaaro kaŋ dake woodin gaa, Israyla izey jama kulu na Musa nda Haruna jance ka ne: «Araŋ na Rabbi boroyaŋ wi!» 42 A ciya mo waato kaŋ jama kulu margu ka gaaba nda Musa nda Haruna mo, noodin kubayyaŋ hukumo do haray, kal i di buru yuuma go, a n'a daabu! Rabbi darza mo bangay. 43

Musa nda Haruna mo go kubayyaŋ hukumo jine ga kay. 44 Kala Rabbi salaŋ Musa se, ka ne: 45 «Wa tun ka fun jama wo do, hal ay m'i halaci fap! folloŋ!» Musa nda Haruna kaŋ ganda birante. 46 Musa mo ne Haruna se: «Sambu dugu tonyaŋ cambu fo ka sargay feema danj'izeyaŋ daŋ a ra, ka dugu dake a boŋ. Ma koy da waasi jama do ka sasabandiyaŋ te i se, zama dukuri kaa ka fun Rabbi do, balaaw mo jin ka sintin.» 47 Haruna mo na cambo sambu, mate kaŋ Musa lordi din, a zuru ka koy jama game ra. Balaawo go mo, a jin ka sintin borey ra. Haruna na dugu daŋ ka sasabandiyaŋ te borey se. 48 A kay mo buukoy da fundikooney game ra, ka balaawo gaay. 49 Borey kaŋ yaŋ bu balaawo din ra, boro zambar way cindi taaci nda zangu iyye no, kaŋ waana ngey kaŋ yaŋ bu Kora murteyaŋo ra. 50 Haruna mo, waato kaŋ a na balaawo gaay, a ye ka kaa Musa do kubayyaŋ hukumo meyo jine.

17

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: I kunda kulu ma goobu fo suuban ngey kaayey dumey boŋ. I ma jine boro fo suuban i kaayey dumey kulu se, danga goobu way cindi hinka nooya. Ni ma boro kulu maa hantum a goobo gaa. 3 Ma Haruna maa hantum Lawi goobo gaa. I ma ciya goobu fo kunda kulu jine boro se. 4 Ni m'i jisi kubayyaŋ hukumo ra seeda nango jine, nango kaŋ ay doona ka kubay d'araŋ. 5 A ga ciya mo, bora kaŋ ay n'a goobo suuban, goobo ga zay. Yaadin no ay ga te hala Israyla izey janceyaŋo ma ban ay gaa, kaŋ i goono ga jance ni boŋ.» 6 Kala Musa salaŋ Israyla izey se. I jine borey kulu n'a no goobuyaŋ: goobu fo jine boro fo se, goobu fo jine boro fo se, danga goobu way cindi hinka nooya. Haruna goobo mo go i goobey game ra. 7 Musa binde na goobey jisi Rabbi jine, seeda hukumo ra. 8 A ciya mo, a suba waato kaŋ Musa furo seeda hukumo ra, kal a go, Haruna goobo, Lawi kunda wano zay ka zaada, a na boosiyaŋ te, a na amand* izeyaŋ hay. 9 Kala Musa fatta nda goobey kulu kaŋ yaŋ go Rabbi jine ka kand'ey Israyla izey do. Ngey mo guna, boro fo kulu na nga goobo ta. 10 Rabbi ne Musa se: «Ma Haruna goobo ye seeda jine, i m'a gaay a ma ciya alaama murteyaŋ izey wo se. Yaadin no i g'i janceyaŋo kaa d'a ay jine hal i ma si bu.» 11 Musa mo te yaadin. Mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi nd'a, yaadin mo no a te. 12 Kala Israyla izey salaŋ Musa se ka ne: «Way! way! Iri go ga bu! Iri go ga halaci, iri kulu ga halaci! 13 Boro kulu kaŋ kaa ka maan Rabbi Irikoy nangora gaa baa kayna, a koy ga bu. Wala iri kulu ga halaci no?»

18

1 Kala Rabbi ne Haruna se: «Nin nda ni izey da ni kaayo dumey ni banda, araŋ no ga nangu hanna taalo jare. Koyne, nin da ni izey, araŋ g'araŋ alfagatara taalo jare. 2 Ni nya-ka-fo-siney mo, Lawi kunda ra, ni kaayey kunda nooya, ni ma kand'ey ni banda k'i lambandi ni gaa, zama i ma saajaw ni se. Amma seeda hukumo jine wo, kala nin da ni izey hinne no ga goy noodin. 3 Ngey mo ga ni lordey haggoy, i ga hukumo batu mo. Kala day, i ma si maan nangu hanna jinayey gaa wala sargay feema gaa, zama i ma si bu se, ngey wala araŋ mo. 4 I ga dabu ni gaa no zama i ma kubayyaŋ hukumo haggoy, da hukumo saajaw goy kulu mo. Yaw fo ma si maan araŋ gaa. 5 Araŋ no ga nangu hanna nda sargay feema mo haggoy, hala dukuri ma si ye ka kaa Israyla izey gaa. 6 Ay mo, ay na araŋ nya-ka-fo-sina Lawitey suuban Israyla izey game ra k'i no araŋ se, nooyante Rabbi se, zama i ma kubayyaŋ hukumo goyo te. 7 Ni mo, nin nda ni izey, araŋ ma haggoy d'araŋ alfagatara za sargay feema wane ka koy kosaray taafa banda wane kulu. Araŋ no g'a goyo te. Ay n'araŋ no alfagatara; nooyaŋ no. Yaw kaŋ maan, i m'a wi.» 8 Rabbi salaŋ Haruna se koyne ka ne: «Guna, ay na ni no ay sargayey kaŋ i ga sambu beene yaŋ din goy, Israyla izey hari hanney kulu wane. Ni se no ay n'i no, ji sooguyaŋo sabbay se, nin da ni izey se. Araŋ baa no farilla kaŋ ga duumi boŋ. 9 Haŋ kaŋ ga ciya ni wane hari hanney ra, kaŋ yaŋ i ga kaa danjo ra neeya: borey nooyaŋey kulu, da ŋwaari sargay no, wala i zunubi se sargay, wala i taali banayaŋ sargay kulu, kaŋ yaŋ i g'i no ay se. Woodin yaŋ ga ciya nin da ni izey waneyaŋ, hari hanno yaŋ no gumo. 10 Sanda, hari kaŋ ga hanan gumo nooya, kaŋ ni ga ŋwa. Araŋ alboro kulu m'a ŋwa k'a ciya hari hanno. 11 Sargay kaŋ i ga sambu beene kaŋ i ga kaa Israyla izey feeniyaŋ sargayey gaa mo ga ciya ni wane. Ay na ni no nd'ey, nin nda ni ize arey da ni ize wayey, araŋ baa no farilla kaŋ ga duumi boŋ. Ni windi boro kulu kaŋ ga hanan ga ŋwa i gaa. 12 Haŋ kaŋ ci ihanno ka bisa i kulu jiyey ra, wala reyzin albarka ra, wala ntaaso ra, i farey albarka boŋ-jina kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se, ngey mo ay n'i no ni se. 13 Albarka kulu kaŋ ga jin ka nin i laabo ra, kaŋ i ga kande Rabbi do ga ciya ni wane. Ni windo ra boro kulu kaŋ ga hanan g'a ŋwa. 14 Hay

kulu mo kaŋ i na sarti sambu ka no Rabbi se Israyla ra, woodin ni wane no. 15 Hay kulu kaŋ ga hay-tu fiti, fundi kulu wane, da boro no wala alman no, kaŋ i ga kand'a Rabbi se, a ga ciya ni wane. Kala day, boro hay-jine, nga wo daahir ni g'a fansa. Alman kaŋ si hanan hay-jine mo, ni g'a fansa. 16 Wo kaŋ yaŋ i ga fansa, za handu fo ize ni g'a fansa, ni lasaabo boŋ. A nooro ga ti sekel* gu, nangu hanna sekelo boŋ, kaŋ gonda gera waranka. 17 Amma haw hay-jine, wala feeji hay-jine, wala hincin hay-jine, ni ma si i fansa. I ga hanan no. Ni m'i kuro say-say sargay feema boŋ, ka maano daŋ danji ra k'a salle, kaŋ hawo ga kaan Rabbi se. 18 I baso mo ni wane no, danga mate kaŋ feeniyaŋ ganda da kambe ŋwaari tanja ni wane yaŋ no. 19 Hari hanno kulu kaŋ i ga sambu beene, kaŋ yaŋ Israyla izey g'i salle Rabbi se, ay na ni no nd'ey, nin nda ni ize arey da ni ize wayey. Araŋ wane no sappe kaŋ ga duumi boŋ. Sanda ciiri sappa kaŋ si tun nooya hala abada Rabbi jine, ni se da ni dumey se ni banda.» 20 Rabbi ne Haruna se: «Ni sinda tubu kulu i laabo ra, ni si du baa kulu mo i game ra. Ay no ga ti ni baa da ni tubo mo Israyla izey game ra. 21 Lawi izey se mo, ay n'i no Israyla zakka kulu a ma te i tubu, a ma ciya i saajaw teeyaŋo se banandi, kaŋ ga ti kubayyaŋ hukumo saajawo teeyaŋ. 22 Israyla izey ma si ye ka maan kubayyaŋ hukumo gaa koyne, zama i ma si zunubi alhakku sambu ka bu. 23 Amma Lawitey no ga kubayyaŋ hukumo goyo te, k'i taaley jare. Farilla sanni no araŋ se zamana ka koy zamana: i sinda tubu fo Israyla izey game ra. 24 Zama Israyla izey zakkey, kaŋ yaŋ i ga sambu beene ka salle Rabbi se, woodin no ay na Lawitey no, a ma ciya i se tubu. Woodin sabbay se no ay ne i se i si du tubu kulu Israyla izey game ra.» 25 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 26 «Ma salaŋ Lawitey se ka ne: D'araŋ ga zakka kaŋ ay na araŋ no nd'a din ta Israyla izey gaa, araŋ m'a ta i gaa danga araŋ tubu no. Kal araŋ mo ma zakka fo kaa i zakkey ra. Araŋ m'a sambu beene k'a salle Rabbi se. 27 Haŋ kaŋ araŋ ga sambu beene ka salle, i g'a lasaabu danga day karayaŋ do masangu cine, wala reyzin taamu yaŋ do albarka. 28 Yaadin no araŋ mo ma sambu beene yaŋ salle Rabbi se. Zakka kulu kaŋ araŋ ga ta Israyla izey gaa, araŋ ma kaa i ra ka salle Rabbi se, k'a no Alfa Haruna se. 29 Nooyaŋey kulu kaŋ araŋ ga du, araŋ ma kaa i ra ka te sargay kaŋ i ga sambu beene Rabbi se. Wa fay wo kaŋ boori ka bisa i kulu. Nga no araŋ ga kaa waani. 30 Ma ne i se mo: D'araŋ na ihanna kaa waani ka sambu beene, woodin banda no i g'a lasaabu Lawitey se danga karayaŋ do albarka lasaabo, danga mo reyzin taamuyaŋ do albarka. 31 Araŋ g'a ŋwa nangu kulu, araŋ d'araŋ windi borey, zama araŋ alhakko no araŋ saajaw goyo se kubayyaŋ hukumo ra. 32 Taali kulu si araŋ gaa a sabbay se d'araŋ na ihanno kaa a gaa k'a salle. Amma, araŋ ma si Israyla izey hari hanney ziibandi, zama araŋ ma si bu se.»

19

1 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne, ka ne: 2 «Woone ga ti asariya farilla sanni kaŋ Rabbi lordi ka ne: Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma kande zan ciray fo araŋ do, kaŋ sinda marga-marga kulu, kaŋ sinda dollo mo. A ma ciya zan kaŋ i mana daŋ goy kulu ra. 3 Araŋ g'a daŋ Alfa Eliyezar kambe ra. A ma kond'a gata banda. Boro fo m'a jinde kaa Eliyezar jine. 4 Alfa Eliyezar ma nga kambayze fo sufu zano kuro ra. A ma bare k'a say-say sorro iyye kubayyaŋ hukumo do haray. 5 Woodin banda, boro fo ma zano ton Eliyezar jine. A m'a kulu ton k'a ciya boosu, a kuuro d'a baso d'a kuro, hala nda baa wuro. 6 Alfaga mo ma sambu sedre* tuuri da hissop* tuuri kambe fooyaŋ da silli ciray. A m'i catu zano tonyaŋ danjo bindo ra. 7 Waato din gaa, alfaga ma nga bankaarayey nyuna, a ma nga gaahamo kulu nyumay da hari. Woodin banda no a ga du ka furo gata ra, amma a ga harram kala wiciri kambu. 8 Bora kaŋ na zano ton mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay. Nga mo ga harram kala wiciri kambu. 9 Boro fo kaŋ ga hanan ma zano booso ku, a m'a jisi gata banda nangu fo kaŋ ga hanan. I g'a jisi Israyla izey jama sabbay se, a ga ciya hari kaŋ ga harram kaa. Zunubi tuusuyaŋ sargay fo nooya. 10 Bora kaŋ na booso ku din mo ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. Woone wo ga ciya araŋ se farilla kaŋ ga duumi kaŋ araŋ ga gana Israyla izey se, hala nda yawey kaŋ yaŋ go i ra ga goro se. 11 Boro kulu kaŋ lamba buuko gaa ga harram kala jirbi iyye. 12 Bora koy ma nga boŋ hanandi nda booso din jirbi hinzante hane da jirbi iyyanta hane mo. Waato din gaa no a ga ye ka hanan. Amma d'a mana nga boŋ hanandi jirbi hinzanta hane kulu a si hanan jirbi iyyanta hane mo. 13 Boro kulu kaŋ lamba buuko gaa, sanda buuko gaaham gaa nooya, da manti a na nga boŋ hanandi no, kulu a na Rabbi Irikoy nangora ziibandi. I ga bora din koy waasu ka kaa Israyla game ra, zama i mana haro kaŋ ga ziibi kaa din say a gaa. Woodin se no a harram. A ziibo goono ga goro a gaa hala hõ. 14 Da boro fo bu kuuru-fu ra

mo a fonda neeya: Boro kulu kaŋ go kuuru-fuwo din ra, da boro kulu kaŋ furo a ra ga harram kala jirbi iyye. 15 Jinay kulu kaŋ go me-hayante, kaŋ i mana daabirjo haw a gaa, nga mo ga harram. 16 Saajo ra sanni mo neeya: boro kulu kaŋ ga lamba boro kaŋ i wi da takuba gaa, da boro kaŋ lamba buuko fo gaa, wala boro biri fo gaa, wala saaray gaa, bora din ga harram kala jirbi iyye. 17 Harramkoy se, i ma kaa booso kaŋ cindi waato kaŋ i na zunubi tuusuyaŋ sarga ton din gaa, i m'a daŋ gaasu ra. I ma hari zuru hari dooru a ra. 18 Boro fo kaŋ ga hanan ma sambu hissop tuuri kambe fo k'a sufu haro din ra. A m'a say-say kuuru-fuwo gaa, da hay kulu kaŋ meyo ga hay mo gaa. Wala a m'a say bora gaa kaŋ lamba biriyo, wala boro kaŋ i wi, wala buuko fo, wala saaray gaa. 19 Bora kaŋ ga hanan din ga haro say bora kaŋ harram din gaa jirbi hinzanta da jirbi iyyanta hane. Jirbi iyyanta hano mo, bora ma nga boŋ hanandi, a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ga nyumay. Wiciri kambo ra a ga hanan. 20 Amma bora kaŋ ga harram, a mana nga boŋ hanandi mo, i g'a waasu ka kaa jama game ra, za kaŋ a na Rabbi nangoray hanna ziibandi. I mana haro kaŋ ga harram kaa din say a gaa. A se no a ga goro da nga ziibo. 21 Woone ga goro i se farilla kaŋ ga duumi. Bora kaŋ na harram kaayaŋ haro say mo ma nga bankaarayey nyuna. Yaadin mo no a ga bara boro kulu se kaŋ ga lamba haro din gaa. A koy ga harram kala wiciri kambu. 22 Woodin banda, hay kulu kaŋ gaa harram koyo din lamba, nga mo ga harram. Fundikooni mo kaŋ lamba haro din gaa ga harram kala wiciri kambu.»

20

1 Jiiro handu sintina ra, Israyla izey jama kulu furo Zin ganjo ra. Borey zumbu ka goro Kades. Noodin no Maryama bu, i n'a fiji mo noodin. 2 Noodin mo hari si no kaŋ jama ga haŋ. I na care margu ka yanje nda Musa nda Haruna. 3 Jama binde deeni Musa gaa. I goono ga ne: «A bisa iri se iri ma bu ganjo ra waato kaŋ iri nya-izey bu Rabbi jine. 4 Ifo se no araŋ kande Rabbi jama ne ganji woone ra, nangu kaŋ iri ga bu, iri nd'iri almaney? 5 Ifo se no binde araŋ n'iri fattandi iri ma fun Misira ra, ka kande iri ne, nangu yaamo wo ra? Neewo boro si fari te, jeejay nyayaŋ si no ne, wala reyzin kali, wala garenad* nyayaŋ. Woodin banda, hari kaŋ ga haŋ si no.» 6 Musa nda Haruna fun jama jine ka ye kubayyaŋ hukumo meyo gaa, ka ganda biri. Kala Rabbi darza bangay i se. 7 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 8 «Sambu goobo, nin nda ni beero Haruna, ka jama margu. Araŋ ma kay nangu fo kaŋ jama kulu ga di, ka salaŋ tondo se hal a ma nga haro no. Yaadin cine no araŋ ga hari kaa d'a i se tondo ra hala jama ma haŋ, ngey nd'i almaney.» 9 Goobo kaŋ go Rabbi jine binde, Musa n'a sambu, sanda mate kaŋ a ci a se din. 10 Musa nda Haruna na jama margu tondo jine. Musa ne i se: «Araŋ murtantey, wa hangan sohõ! Iri no ga hari fattandi araŋ se a ma fun tondo wo ra, wala?» 11 Kala Musa na nga kamba sambu ka tondo kar da goobo hala sorro hinka. Hari boobo mo fatta a ra, kala jama haŋ, ngey nda i almaney. 12 Amma Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: «Zama araŋ man'ay cimandi k'ay beerandi mo Israyla izey jine, woodin se no araŋ si konda jama wo ka furo nd'a laabo kaŋ ay g'i no din ra.» 13 I ga ne noodin haro se Meriba hari, zama Israyla izey na Rabbi jance noodin. Amma a na nga boŋ cabe kaŋ nga ya Hananyankoy no i game ra. 14 Waato kaŋ i go Kades, Musa na diyayaŋ donton i ma koy Edom bonkoono do ka ne a se: «Ni nya-izo Israyla ne: Ni jin ka maa taabi kulu kaŋ to iri, 15 mate kaŋ iri kaayey zulli ka koy Misira laabu, hala iri goro Misira ka gay noodin. Misirancey mo na laala cabe iri nd'iri kaayey se. 16 Waato kaŋ iri hẽ Rabbi gaa binde, a maa iri hẽeno jinda, ka malayka fo donton. Nga no k'iri fattandi iri ma fun Misira ra. Guna mo, iri neeya ne Kades, kwaara fo kaŋ go ni hirro me gaa. 17 Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda iri ma bisa ni laabo bindo ra. Iri si furo fari kulu ra, wala reyzin kali kulu ra, iri si dayey hari haŋ mo. Bonkoono fondo beero day no iri ga gana. Iri si kamba ne-haray wala ya-haray mo kal iri ma to yongo hirro me.» 18 Amma Edom tu ka ne a se: «Ni si bisa ay game ra, zama ay ma si fatta ni gaa nda takuba.» 19 Israyla izey ye ka tu a se ka ne: «Bonkoono fondo beero no iri ga gana. D'a ciya iri na ni hari haŋ mo, iri nd'iri almaney, iri g'a nooro bana. Kala ma naŋ day ay ma bisa ce gaa.» 20 Edom ye ka tu a se ka ne: «Ni si bisa.» Waato din gaa Edom fatta a gaa da sooje boobo, da kambe gaabikooni mo. 21 Yaadin no Edom wangu nga ma naŋ Israyla ma furo ka bisa nga laabo ra. Woodin sabbay se no Israyla kamba ka fay d'a. 22 I tun za Kades kwaara, i goono ga dira. Kala Israyla izey jama kulu to Hor tondo do. 23 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se noodin, waato kaŋ i go Hor tondo do, kaŋ ga maan Edom laabu hirro. A ne i se: 24 «I ga Haruna ye nga kaayey do, zama a si du ka furo laabo kaŋ ay no Israyla izey se din ra. Sabaabo ga ti: zama araŋ tunanda ay sanno gaa

Meriba haro do. 25 Ni ma konda Haruna nda nga izo Eliyezar ni banda, ka kaaru Hor tondo boŋ. 26 Ni ma Haruna bankaarayey kaa a gaa noodin, k'i daŋ a izo Eliyezar gaa. I ga Haruna ye nga dumo do, kaŋ ga ti a ga bu noodin.» 27 Musa mo te mate kaŋ cine Rabbi ci a se. I kaaru Hor tondo boŋ jama kulu jine. 28 Musa na Haruna bankaarayey kaa a gaa. A n'i daŋ Eliyezar, Haruna izo gaa. Kala Haruna bu noodin tondo boŋ. Musa nda Eliyezar mo zumbu ka fun tondo boŋ. 29 Waato kaŋ jama kulu bay kaŋ Haruna te ka si, kala Israyla dumo kulu n'a baray hala jirbi waranza.
21
1 Kanaanance fo, Arad bonkoono, kaŋ goono ga goro Negeb* haray maa baaru kaŋ Israyla go fonda ra ga kaa Atarim haray. A binde na Israyla wongu k'i ra boro fooyaŋ di ka kond'ey. 2 Kala Israyla na sarti sambu Rabbi jine ka ne: «Hala day ni na borey wo daŋ ay kambe ra, kulu ay mo g'i kwaarey tuusu k'i halaci.» 3 Rabbi maa Israyla jinda se mo ka Kanaanancey daŋ a kambe ra. Nga mo n'i tuusu, pat! ngey nd'i kwaarey. I na nango din maa daŋ Horma, _kaŋ a feerijo ga ti kurmu|_. 4 I tun Hor tondo jarga ka dira ka koy Teeku Cira fonda boŋ hal i na Edom laabo windi. Kala jama suuro gaze fonda sabbay se. 5 Jama binde na Rabbi jance, nga nda Musa. I goono ga ne: «Ifo se no ni na iri fattandi iri ma fun Misira hal iri ma bu ne ganjo wo ra? Zama hawru si no, hari kaŋ ga haŋ mo si no. Woodin banda mo, iri biney ga ŋwaari yaamo wo fanta.» 6 Woodin sabbay se no Rabbi na gondiyaŋ kaŋ ga futu samba borey game ra. I na boroyaŋ nama hal iboobo bu Israyla ra. 7 Kala jama ye Musa do ka ne: «Iri na zunubi te, za kaŋ iri na Rabbi jance, hala nda nin. Day, ni ma Rabbi ŋwaaray a ma gondey ganandi ka kaa iri game ra.» Musa mo ŋwaaray jama se. 8 Rabbi tu Musa se ka ne: «Ni ma gondi futo himandi fo te k'a sarku beene bundu fo gaa. A ga ciya mo, boro kulu kaŋ gondi nama, bora na haya din guna, kulu bora ga funa.» 9 Musa binde na gondi alhaali te da guuru-say, k'a sarku beene bundu gaa. A ciya mo, da gondi na boro fo nama, d'a na mo sinji guuru-say gondi alhaalo do haray, kulu bora ga funa. 10 Israyla izey ye ka dira ka koy zumbu Obot. 11 I tun Obot ka koy zumbu Iye-Abarim nangu fo kaŋ go ganjo ra Mowab laabo jine, wayna funay haray. 12 I tun noodin ka dira ka koy zumbu Zered gooro ra. 13 I dira noodin mo, ka koy zumbu Arnon gooro se ya-haray jabo gaa. Arnon gooro wo ganjo ra no a go, a ga kaa ka fun Amorancey hirro gaa. Zama Arnon ga ti Mowab laabo hirro, sanda a go Mowabancey da Amorancey game ra nooya. 14 A se no i hantum Rabbi Wongey Tira ra ka ne: «Baheb kwaara kaŋ go Sufa haray, nga nda Arnon goorey; 15 Nango kaŋ goorey goono ga gangare kaŋ yaŋ do Ara kwaara do haray, kaŋ yaŋ ga lamba Mowab hirro me gaa mo.» 16 I tun noodin ka dira ka koy to Beyer (sanda Day nooya.) Dayo din ga ti wo kaŋ boŋ Rabbi ne Musa se: «Ma jama margu hal ay m'i no hari.» 17 Waato din no Israyla izey na dooni woone te, ka ne: «Ya dayo, ma zotti! Araŋ ma doon a se! 18 Day no kaŋ jine borey fansi, kaŋ marga jine borey fansi. I n'a fansi nda sarjilla. I na fansi nda ngey goobey.» I dira za ganji woone gaa ka koy to Mattana. 19 Mattana banda i koy to Nahaliyel. Nahaliyel banda i koy to Bamot. 20 Bamot banda i koy ka to gooro kaŋ go Mowab laabo ra, Pisga tondo cire, naŋ kaŋ ga guna saaji bambata do haray. 21 Israyla na diya fooyaŋ donton Amorancey bonkoono Sihon do. I ne: 22 «Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay ma gana ka bisa ni laabo ra. Iri si kamba ka koy fari fo ra wala reyzin kali ra. Iri si dayey hari haŋ mo. Bonkoono fondo beero day no iri ga gana, kal iri ma bisa araŋ ya-haray hirro gaa.» 23 Amma Sihon wangu ka naŋ Israyla ma nga hirro daaru. A na nga soojey kulu margu ka fatta ka kande wongu marga Israyla gaa. A fatta mo ka kaa hala ganjo ra Yahaz batama ra. Noodin no a wongu nda Israyla. 24 Israyla n'a kar da takuba k'a laabo ŋwa za Arnon gooro gaa kal a koy to Yabok gooro gaa, danga Amonancey hirro nooya. Amonancey hirro gonda gaabi gumo. 25 Yaadin no Israyla na kwaarey wo kulu di d'a ka goro Amorancey kwaarey kulu ra, Hesbon kwaara d'a kawyey kulu nooya. 26 Zama Hesbon no ga ti Amorancey bonkoono Sihon birno. Nga no ka koy ka wongu nda Mowab laabu doŋ bonkoono, k'a laabo kulu ŋwa hal a koy ka to Arnon gooro gaa. 27 A se no jasarey ga ne: «Wa kaa Hesbon! I ma Sihon birno sinji k'a cina. 28 Zama danji fatta ka fun Hesbon, danji beele fo zotti ka fun Sihon birno ra. A na Ara kwaara ŋwa Mowab laabo ra, a na tudey boŋ gorokoy ŋwa, Arnon gooro ra waney. 29 Kaari nin, ya Mowab! Ya Kemos ganakoy, araŋ halaci, a naŋ nga ize arey ma ciya zurante yaŋ, a ize wayey mo ma koy tamtaray, sanda Amorancey bonkoono Sihon kambe ra nooya. 30 Iri n'i hay da hangawyaŋ. Hesbon halaci mo hal a koy to Dibon. Iri na laabo ŋwa ka koy hala Nofa, kaŋ hirro ga ti Medeba.» 31 Yaadin cine no Israyla goro nd'a Amorancey laabo ra. 32 Waato din gaa Musa donton ka ne i ma Yazer kwaara guna. I n'a

kawyey di ka Amorancey kaŋ go noodin gaaray. 33 Waato din gaa no i bare ka gana fonda kaŋ ga ziji Basan haray. Basan bonkoono Ogo mo fatta i gaa, nga nda nga soojey kulu ka kand'i gaa tangami, Edrey kwaara haray. 34 Kala Rabbi ne Musa se: «Ma si humbur'a, zama ay n'a daŋ ni kambe ra, nga nda nga borey d'a laabo kulu. Ni ma te a se mate kaŋ cine ni jin ka te Amorancey bonkoono Sihon se, nga kaŋ goro Hesbon kwaara ra doŋ.» 35 I na Og mo wi, nga nda nga izey d'a borey kulu, kala baa afo mana cindi a se. Israyla izey mo n'a laabo ŋwa.
22
1 Israyla izey dira ka koy zumbu Mowab batamey ra Urdun* se ya-haray, kaŋ ga guna Yeriko. 2 Kala Zippor izo Balak di hay kulu kaŋ Israyla te Amorancey se. 3 Mowab mo humburu borey din gumo, i baayaŋo sabbay se. Humburkumay bambata na Mowab di Israyla izey sabbay se. 4 Woodin se no Mowab salaŋ Midiyan arkusey se ka ne: «Sohõ, jama wo ga hay kulu kaŋ go iri windanta ŋwa, danga mate kaŋ cine yeeji ga subu ŋwa saajo ra.» Alwaato din, Zippor ize Balak no ga ti Mowabancey se bonkooni. 5 Kal a na diyayaŋ donton Balaam, Beyor izo do. A go Petor, nga hayyaŋ laabo ra ga goro, isa beero jarga. A na Balaam ce ka ne a se: «Guna, kunda fo neeya kaŋ gana ka fun Misira, i go ga laabo kulu daabu. I go, i zumbu ay jarga. 6 Ay ga ni ŋwaaray, ma kaa sohõ ka kunda din laali ay se, zama i bisa ay gaabi. Hambara yaadin gaa ay ga du k'i kar ka te i boŋ zaama, ay m'i gaaray ka kaa laabo ra. Zama ay bay kaŋ boro kaŋ ni ga albarkandi, bora din ga goro albarkante. Boro kaŋ ni ga laali mo ga ciya laalante.» 7 Woodin boŋ no Mowab arkusey da Midiyan arkusey dira, i gonda gunayaŋ alhakkuyaŋ ngey kambey ra. I kaa Balaam do, ka Balak sanney salaŋ a se. 8 A ne i se: «Wa zumbu ne cino wo. Ay mo ga tu araŋ se da haŋ kaŋ Rabbi ga ci ay se.» Mowab koyey binde zumbu Balaam gaa. 9 Kala Irikoy kaa Balaam do k'a hã ka ne: «May yaŋ no borey wo kaŋ go ni do?» 10 Balaam tu ka ne Irikoy se: «Mowab bonkoono Balak Zippor izo no ka donton ay gaa ka ne: 11 ‹Guna kunda fo neeya kaŋ fun Misira. I na laabo kulu daabu. Ma kaa sohõ k'i laali ay se. Hambara nd'ay n'i wongu, ay ga du k'i gaaray.› » 12 Amma Irikoy ne Balaam se: «Ma si koy i banda. Ni ma si kunda din laali mo, zama albarkante yaŋ no.» 13 Susuba ra Balaam tu Balak koyey se ka ne: «Wa ye araŋ laabo ra, zama Rabbi mana yadda ay ma koy araŋ banda.» 14 Kala Mowab koyey tun ka ye Balak do ka ne: «Balaam wangu ka kaa iri banda.» 15 Kala Balak ye ka koyyaŋ donton, kaŋ baa da sintinay waney, kaŋ yaŋ gonda beeray mo ka bis'ey. 16 I kaa Balaam do mo, ka ne a se: «Mate kaŋ Zippor izo Balak ci neeya: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma si naŋ hay kulu ma ni ganji ay do kaayaŋ. 17 Zama sikka si ay ga ni beerandi gumo. Hay kulu kaŋ ni ga ci ay se mo ay g'a te. Ni ya ma kaa day, ka kunda wo laali ay se!› » 18 Amma Balaam tu ka ne Balak tamey se: «Baa Balak ga nga fuwo toonandi nda wura da nzarfu k'ay no, ay si hin ka Rabbi ay Irikoyo me sanney daaru, ya zabu wala ya tonton i gaa. 19 Amma araŋ ma kani ne cin woone mo koyne hal ay ma bay haŋ kaŋ no Rabbi ga ci ay se.» 20 Kala Irikoy kaa Balaam do cino ra ka ne a se: «Da borey kaa ka ni ce, kulu ni ma koy i banda. Amma haŋ kaŋ ay ga ci ni se hinne day no ni ga te.» 21 Balaam mo tun susuba ka kaari-ka daŋ nga farka nyaŋo gaa, ka koy Mowab koyey banda. 22 Amma Irikoy futu gumo a koyyaŋo sabbay se. Rabbi malayka mo kay a se fonda bindo ra ka te a se kosaray. Balaam go nga farka boŋ ga goro, a bannya hinka goono g'a dum. 23 Kala sahãadin, farka di Rabbi malayka kaŋ go fonda ra ga kay, da takuba foobante nga kambe ra. Farka binde kamba ka fonda taŋ ka koy faro ra. Kala Balaam na farka kar k'a ye fonda ra. 24 Hino Rabbi malayka kay fonda bindi ra reyzin kaley game ra, cinari yaŋ go kambu hinka kulu gaa. 25 Kaŋ farka di Rabbi malayka, a lamba cinari fa gaa ka Balaam ce fa kankam cinaro gaa. Nga mo ye ka farka kar. 26 Rabbi malayka koy jina koyne, ka kay nangu fo kaŋ fonda ga kankam, kaŋ i si hin ka kamba, hala kambe ŋwaari haray wala kamba wow haray. 27 Kaŋ farka di Rabbi malayka, kulu a gurfa Balaam cire. Kala Balaam bina tun. A na farka kar da nga goobo. 28 Waato din gaa no Rabbi na farka meyo fiti, hal a salaŋ Balaam se ka ne: «Ifo n'ay te ni se, kaŋ ni g'ay kar hala sorro hinza wo?» 29 Kala Balaam tu farka se ka ne: «Zama ni n'ay hahaara no. Da day takuba go ay kambe ra, doŋ ay ga ni wi no sohõ.» 30 Amma farka tu Balaam se ka ne: «Manti ay ya ni farka no, kaŋ boŋ ni ga kaaru waati kulu hala ka kaa hunkuna? Ay doona ka yaawo cine te ni se no, wala?» Balaam tu ka ne: «Abada!» 31 Waato din gaa no Rabbi na Balaam moy fiti hal a di Rabbi malayka kaŋ goono ga kay fonda ra, a takuba mo go kamba ra ga gaay. Balaam mo na nga boŋ sumbal ka gande biri. 32 Rabbi malayka ne a se: «Ifo se no ni na ni farka kar sorro hinza din kulu? Ma haggoy fa! Ay kaa ka ni kosaray no,

zama halaciyaŋ fondo no ni goono ga gana ay jine. 33 Ni farka mo di ay ka kamba ay se hala sorro hinza. D'a mana kamba ay se mo no, doŋ daahir ay ga ni wi ka nga din naŋ da fundi.» 34 Kala Balaam ne Rabbi malayka se: «Ay na zunubi te, zama ay mana bay hala ni go fonda ra ga kay ay jine. Baa sohõ mo, d'a mana kaan ni se, ay ga ye ay ce banda.» 35 Rabbi malayka tu ka ne Balaam se: «Ma koy borey banda. Amma sanno kaŋ ay ga ci ni se, nga hinne no ni ga salaŋ.» Balaam binde na Balak koyey gana ka koy. 36 Waato kaŋ Balak maa kaŋ Balaam go kaa, kal a fatta ka koy k'a kubay Mowab kwaara fo haray. Kwaara din go Arnon gooro jarga; laabo din hirro me no. 37 Balak mo salaŋ Balaam se ka ne: «Manti ay donton ka ni ŋwaaray ni ma kaa? Ifo se no ni mana kaa ay do za sintina gaa? Ay sinda hina ka beeray tonton ni se no?» 38 Balaam tu Balak se ka ne: «Guna, sohõ ay kaa ni do. Amma ay gonda dabari no, wala, kaŋ ga hay fo ci baa kayna? Sanno kaŋ Irikoy ga daŋ ay meyo ra, nga no ay mo ga salaŋ.» 39 Balaam na Balak dum kal i koy to Ciriyat-Huzot kwaara. 40 Noodin no Balak na yeejiyaŋ da feejiyaŋ salle sargay, ka ham samba i ra a ma koy Balaam do, nga nda koyey kaŋ yaŋ go a banda. 41 A ciya mo, susuba ra, kala Balak konda Balaam, i ma ziji Baal* tondey do. Za noodin no i di Israyla jama me-a-me.

23

1 Balaam ne Balak se: «Ma sargay feema iyye cina ay se neewo, ka yeeji iyye nda feeji gaaru iyye soola ay se ne.» 2 Balak mo te mate kulu kaŋ Balaam ci. I boro hinka na yeeji fo da feeji gaaru fo wi feema fo kulu boŋ. 3 Gaa no Balaam ne Balak se: «Ni ma kay ne ni sargay kaŋ i ga ton jarga hal ay ma koy. Hambara Rabbi ga kaa ka kuband'ay. Hay kulu kaŋ a cab'ay se, nga no ay mo ga ci ni se.» A koy ka kaaru tudu fo kaŋ sinda tuuri-nya boŋ. 4 Irikoy kubay da Balaam. A ne Irikoy se: «Ay na sargay feema iyye soola ka yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra.» 5 Kala Rabbi na sanniyaŋ daŋ Balaam meyo ra ka ne: «Ma ye Balak do. Ya-cina nda ya-cine filaana no ni ga salaŋ.» 6 Kaŋ Balaam ye a do, a na Balak gar a goono ga kay nga sargay summaare kaŋ i ga ton jarga, nga nda Mowab laabu koyey kulu. 7 Balaam sintin ka annabitaray te, ka ne: «Hala Aram laabu no Balak donton k'ay ceeci, Mowab bonkoono donton hala wayna funay haray tondey ra. A ne ‹Ni ma kaa, ni ma Yakuba laali ay se. Ma kaa ka deeni Israyla gaa ay se.› 8 Mate n'ay ga te ka boro laali kaŋ Irikoy mana laali? Mate n'ay ga te ka canda nda boro kaŋ Rabbi mana canda nd'a? 9 Zama za tondey boŋ no ay go ga di a, za tudey boŋ no ay n'a fonnay. Guna, dumi no kaŋ i gora go waani. I s'a lasaabu mo dumi cindey game ra. 10 May no ga hin ka Yakuba gurayze lasaabu? Baa i na Israyla fay itaaci, may no ga hin ka jare fo kabu i ra? Naŋ ay ma bu adilante* buuyaŋ, naŋ day ay kokora ma hima a wano.» 11 Kala Balak ne Balaam se: «Ifo no ni goono ga te ay se wo? Ay na ni sambu hala ni m'ay ibarey laali ay se, amma nin wo, ni na albarka daŋ i gaa no gumo!» 12 Balaam tu a se ka ne: «Manti a ga tilas ay gaa ay ma haggoy, ya salaŋ ka ci haya kaŋ Rabbi daŋ ay meyo ra?» 13 Balak ye ka salaŋ a se ka ne: «Ma kaa ay banda, ay ga ni ŋwaaray. Iri ma to nangu fo, kaŋ ni ga di ey ka boori, amma ni si di ikulu bo, kala jara. M'i laali ay se noodin.» 14 A kond'a Zofim batama ra, Pisga tondo boŋ. A na sargay feema iyye cina ka yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra. 15 Balaam mo ne Balak se: «Ni ma kay neewo ni sargay kaŋ i ga ton jarga hal ay ma koy yongo ka kubay da Rabbi.» 16 Rabbi binde na Balaam kubay ka sanni daŋ a meyo ra, ka ne: «Ma ye Balak do. Ya-cina nda ya-cine filaana no ni ga ci.» 17 Waato kaŋ a kaa Balak do, a n'a gar a go ga kay nga sargay summaare kaŋ i ga ton jarga, nga nda Mowab koyey. Balak n'a hã ka ne: «Ifo no Rabbi ci?» 18 Kala Balaam na nga misa sambu ka ne: «Ya Balak, tun ka kay ka maa, ya Zippor izo, ma hanga jeeri ay se. 19 Irikoy wo manti boro no, hal a ma taari, a manti Adam-ize mo no hal a ma salaŋ ka tunandi. D'a salaŋ, a ga jaŋ k'a te, wala? Wala a ma ci ka jaŋ k'a tabbatandi no? 20 Guna, lordi no ay ta ay ma albarka daŋ. Irikoy no ka albarka daŋ, ay wo si hin k'a barmay bo. 21 A mana izefututaray kulu gar Yakuba do, a mana taali gar Israyla do. Rabbi a Irikoyo go a banda, bonkooni zamuuyaŋ go a jama ra. 22 Irikoy n'i fattandi k'i kaa Misira ra. A gaabo ga hima haw-bi gaabi. 23 Daahir, ziimataray kulu sinda hina Yakuba boŋ, gunayaŋ kulu mo sinda gaabi Israyla boŋ. Alwaati toonante ra mo i ga ne Yakuba nda Israyla se: ‹Haŋ kaŋ Irikoy te neeya!› 24 Guna, jama wo ga tun danga muusu beeri nya cine, sanda mate kaŋ muusu beeri futo ga te, yaadin no i ga tun. A si ye ka kani koyne bo kala nd'a na ham gani ŋwa, kala nd'a na haŋ k'a wi kuri haŋ.» 25 Waato din gaa Balak ne Balaam se: «Da ni mana i laali baa kayna, kulu ma si albarka daŋ i gaa mo baa kayna!» 26 Amma Balaam ye ka tu ka ne a se: «Ay mana ci ni se ka ne: Hay kulu kaŋ Rabbi ne, tilas nga no ay ga te?» 27 Kala Balak ye

ka salaŋ Balaam se koyne, ka ne: «Ma kaa day. Ay ga konda nin nangu fo koyne. Hambara a ga kaan Irikoy se ni m'i laali ay se noodin.» 28 Balak binde konda Balaam Peyor tondo boŋ, nangu kaŋ ga guna saaji bambata do haray. 29 Balaam ne Balak se: «Ma sargay feema iyye cina ay se neewo ka yeeji iyye nda feeji gaaru iyye soola ay se.» 30 Balak te mate kaŋ Balaam ci nga se, ka yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra.

24

1 Saaya kaŋ Balaam faham kaŋ a ga kaan Rabbi se no nga ma albarka daŋ Israyla gaa, a mana koy, danga waato wano cine, ka kuband'a da ziimataray. A na nga jine bare saajo do haray day no. 2 Balaam guna kal a di Israyla, i go ga goro ngey kundey sasarey ra. Kala Irikoy Biya zumbu a boŋ, 3 hal a na nga misa sambu ka ne: «Balaam, Beyor izo sanney neeya: bora kaŋ i n'a moy fiti, nga no goono ga salaŋ. 4 Nga kaŋ go ga maa Irikoy sanney go ga salaŋ. Nga kaŋ di Hina-Kulu-Koyo bangayyaŋ go ga salaŋ. A go ga ganda biri amma a moy go ga hay. A ne: 5 Ya Yakuba, man ni kuuru-fuwey booriyaŋ cine! Ni nangora mo, ya Israyla! 6 I go ga daaru danga isa beeri gooru, i ga hima isa me gaa kaliyaŋ. I ga hima sanda alowes* kaŋ yaŋ Rabbi tilam. Danga day hari zurey me gaa sedre* nyayaŋ no i ga hima. 7 I ga hari dooru gumbutu-gumbutu. I izey nangoray ga ciya hari boobo jarga wane. I koyo darza ga bisa Agag wano. I koytara ga ciya ibeeri. 8 I Irikoyo n'i fattandi i ma fun Misira, i gonda haw-bi gaabi cine. Dumey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'ey, Israyla g'i ŋwa. A g'i biriyey ceeri patarmi-patarmi. A g'i hay da nga hangawey. 9 A gum, a kani danga muusu beeri futo, danga muusu nya cine, may no g'a tunandi? Albarka go boro kulu kaŋ ga ni albarkandi gaa. Laalante mo no boro kulu kaŋ ga ni laali.» 10 Kala Balak bine tun gumo Balaam se. A na nga kambey kar care gaa ka ne Balaam se: «A go, ay donton ka ni ce ni ma kaa k'ay ibarey laali ay se! Amma guna sorro hinza neeya kaŋ a kulu albarka no ni go ga daŋ i gaa. 11 Woodin sabbay se binde, ma zuru ka ye ni kwaara. Doŋ ay mana ne kal ay ga ni beerandi gumo, amma Rabbi na ni ganji beera.» 12 Balaam mo tu Balak se ka ne: «Manti ay salaŋ ni diyey kaŋ ni donton ay do yaŋ se ka ne: 13 ‹Baa Balak n'ay no nga fuwo toonante nda nzarfu nda wura, kulu nda yaadin ay si hin ka Rabbi sanno daaru, ya salaŋ hala ihanno wala ilaalo, ay boŋ wane. Amma haŋ kaŋ Rabbi ci, nga no ay mo ga salaŋ.› 14 Guna, sohõ ay ga ye ay borey do. Amma ma hangan hal ay ma ni kabarandi nda haŋ kaŋ borey wo ga te ni borey se jirbey kaŋ ga kaa ra.» 15 A na nga annabitaray sanney sintin, ka ne: «Balaam, Beyor izo, nga no go ga salaŋ. Bora kaŋ a mo ga hay, nga no go ga salaŋ. 16 Nga kaŋ go ga salaŋ maa Irikoy sanney. A gonda fahamay da Koy Beero bayray. A go ga di haŋ kaŋ Hina-Kulu-Koyo ga bangandi. A go ga ye ganda, amma a mo ga hay. 17 A ne: Ay di a, amma manti sohõ, ay n'a fonnay, amma a si maan. Handariya fo ga fatta ka fun Yakuba ra, koytaray sarjilla fo ga tun ka kay Israyla game ra. A ga Mowab me-a-me kar, a ga Setu izey kulu zeeri mo. 18 I ga Edom ciya a wane. Seyir mo ngey kaŋ ti a waato ibarey, i ga ye a do, saaya kaŋ Israyla ga gaabi bangandi. 19 Yakuba game ra boro fo ga du mayray. Zanjaro kaŋ cindi kwaara se din, a g'a tuusu.» 20 Woodin banda Balaam na Amalek do haray mo guna. A sintin ka annabitaray te ka ne: «Amalek no ga ti dumi sintina doŋ, amma a ga kokor ka halaci.» 21 Gaa no a na Kenancey do haray guna ka annabitaray te, ka ne: «Ni nangora ya gaabikooni no. Ni fito mo, i n'a jisi tondey game ra. 22 Kulu nda yaadin, i ga Kenancey ŋwa waati kaŋ Assiriya ga kaa ka konda nin tamtaray ra.» 23 A soobay ka annabitaray te ka ne: «Kaari! May no ga cindi da Irikoy na woodin te? 24 Amma teeku hiyaŋ ga kaa ka fun Cittim haray. I gaa Assiriya kankam, nga nda Heber, nga mo ga kokor ka halaci.» 25 Kala Balaam tun ka ye nga kwaara. Balak mo na nga fonda gana.

25

1 Waato kaŋ Israyla go Jitti-Nya batama ra ga goro, jama sintin ka Mowabancey wayborey zina. 2 Zama i na jama hã ka ne i ma kaa ngey toorey sargay fooro do. Borey mo koy ka ŋwa ka sombu i toorey jine mo. 3 Israyla na nga boŋ margu mo da Baal-Peyor tooro hala Rabbi futa koroŋ Israyla se. 4 Waato din gaa Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Ni ma jama jine borey kulu kaŋ yaŋ furo taalo ra di. M'i sarku beene Rabbi jine wayna kaaro ra hal a ma Rabbi futa kosaray ka kaa Israyla gaa.» 5 Musa mo salaŋ Israyla alkaaley se ka ne: «Araŋ kundey ra boro fo kulu kaŋ koy ka margu nda Baal-Peyor tooro, kal araŋ m'i wi.» 6 Kala sahãadin, Israyla boro fo kaa, Musa nda Israyla jama kulu jine, waato kaŋ i go kubayyaŋ hukumo meyo jarga ga margu ka hẽ. Bora kande nga Madiyance wayboro nga nya-izey do. 7 Waato kaŋ Eliyezar ize Fineyas, kaŋ ci Alfa Haruna ize, a di woodin, kal a tun

jama bindo ra ka yaaji fo sambu nga kambe ra. 8 A na Israyla bora din gana kala kuuru fu tongo-
tonga ra. A n'i boro hinka hay, Israyla bora da waybora, ka waybora gunda fun. Yaadin no i na
balaawo gaay d'a Israyla izey game ra. 9 Amma borey kaŋ yaŋ bu balaawo ra, boro zambar waranka
cindi taaci no. 10 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 11 «Eliyezar ize Fineyas, Haruna haama n'ay futay
korna kosaray Israyla se. Zama a gonda anniya ay se i game ra, hal ay ma si Israyla izey tuusu ay
cansa ra. 12 Woodin sabbay se ni ma woone ci a se ka ne: Ma maa sohõ: in da nin game ra baani
alkawli go no. 13 A ga goro a se d'a banda borey mo se. Alkawli no kaŋ g'i ciya alfagayaŋ duumi.
Zama a gonda anniya hanno nga Irikoyo se, a na sasabandiyaŋ te mo Israyla izey se.» 14 Israyla
bora kaŋ i wi din, nga nda Madiyance waybora, a maa ga ti Zimri, Salu ize. Jine boro no Simeyon
kunda marga fo se. 15 Madiyance waybora, kaŋ i wi mo, a maa ga ti Kozbi, Zur ize way no. Baabo
ya Madiyancey kunda fo se jine boro no. 16 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 17 «Wa Madiyancey
lasaabu araŋ ibareyaŋ k'i kar. 18 Zama i na ibaretaray cabe araŋ se i hiila do. I n'araŋ halli Peyor
sanno do, d'i waymo Kozbi sanno do mo, nga kaŋ ti Madiyancey jine bora ize way, waybora din kaŋ
i wi balaawo hane no, Peyor sanno sabbay se.»
26
1 A ciya mo balaawo banda, kala Rabbi salaŋ Musa nda Alfa Haruna ize Eliyezar se ka ne: 2 «Wa
Israyla izey jama kulu kabu, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. Za jiiri waranka izey ka koy
beene, ni m'i kabu, i kaayey almayaaley boŋ.» 3 Kala Musa nda Alfa Eliyezar salaŋ kundey jine
borey se. Jama go Mowab batama ra, Urdun* isa kaŋ ga Yeriko kwaara fonnay jarga. I ne: 4 «Wa
alborey kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, mate kaŋ Rabbi ci Musa se.» Israyla izey kaŋ yaŋ
fatta ka fun Misira ra, ngey neeya: 5 Ruben ga ti Israyla hay-jina. Ruben izey ga ti: Hanoku,
Hanoku izey jama baaba; da Pallu, Pallu izey jama baaba; 6 da Hezron, Hezron izey jama baaba; da
Karmi, Karmi izey jama baaba. 7 Ruben kunda almayaaley nooya. Borey kaŋ yaŋ i kabu i do, boro
zambar waytaaci cindi hinza da zangu iyye nda waranza no. 8 Pallu ize fo maa ga ti Eliyab. 9
Eliyab izey neeya: Nemuwel da Datan da Abiram. Datan da Abiram wo jine boro yaŋ no waato
jama se. Ngey mo yanje nda Musa nda Haruna Kora murteyaŋo banda, waato kaŋ i murte Rabbi
gaa. 10 Alwaato din mo laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey da Kora marga din buuyaŋo ra. Zama
danji na boro zangu hinka nda waygu ŋwa, hal i ciya alaama. 11 Amma Kora izey mana bu. 12
Simeyon izey neeya, i almayaaley boŋ: Nemuwel, Nemuwel izey jama baaba; da Yamin, Yamin
izey jama baaba; da Yacin, Yacin izey jama baaba; 13 da Zera, Zera izey jama baaba; da Sawul,
Sawul izey jama baaba. 14 Simeyon kunda almayaaley nooya: i boro zambar waranka cindi hinka
da zangu hinka no. 15 Gad izey neeya i almayaaley boŋ: Zefon, Zefon izey jama baaba; da Haggi,
Haggi izey jama baaba; da Suni, Suni izey jama baaba, 16 da Ozni, Ozni izey jama baaba; da Eri,
Eri izey jama baaba; 17 da Arod, Arod izey jama baaba; da Areli, Areli izey jama baaba. 18 Gad
kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waytaaci nda zangu gu no. 19 Yahuda izey
neeya: Er da Onan; ngey wo bu Kanaana laabo ra. 20 Yahuda izey kaŋ yaŋ du banda boro yaŋ ga ti:
Sela, Sela izey jama baaba; da Farisa, Farisa izey jama baaba, da Zera, Zera izey jama baaba. 21
Farisa izey neeya: Hezron, Hezron izey jama baaba; da Hamul, Hamul izey jama baaba. 22 Yahuda
kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar wayye cindi iddu da zangu gu no. 23 Isakar
izey mo neeya, i almayaaley boŋ: Tola, Tola izey jama baaba; da Puwa, Puwa izey jama baaba; 24
da Yasub, Yasub izey jama baaba; da Simron, Simron izey jama baaba. 25 Isakar kunda almayaaley
nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waydu cindi taaci da zangu hinza no. 26 Zabluna izey neeya, i
almayaaley boŋ: Saredu, Saredu izey jama baaba; da Elon, Elon izey jama baaba; da Yaleyel,
Yaleyel izey jama baaba. 27 Zabluna kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waydu
da zangu gu no. 28 Yusufu izey mo neeya i almayaaley boŋ: Manasse da Ifraymu. 29 Manasse izey
ga ti: Macir, Macir izey jama baaba; Macir mo nga no ka Jileyad hay, kaŋ ti Jileyad jama baaba. 30
Jileyad izey neeya: Yezer, Yezer izey jama baaba; da Helek, Helek izey jama baaba, 31 da Azriyel,
Azriyel izey jama baaba; da Sekem, Sekem izey jama baaba, 32 da Semida, Semida izey jama
baaba; da Hefer, Hefer izey jama baaba. 33 Zelofehad no ga ti Hefer ize aru fo; nga wo sinda ize
aru, kala ize way yaŋ. Zelofehad ize wayey maayey ga ti: Mala da Noha, da Hogla, da Milka, da
Tirza. 34 Manasse kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waygu cindi hinka da
zangu iyye no. 35 Ifraymu izey neeya i almayaaley boŋ: Sutela, Sutela izey jama baaba; da Beker,

Beker izey jama baaba; da Tahan, Tahan izey jama baaba. 36 Sutela izey ga ti Eran, Eran izey jama baaba. 37 Ifraymu kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waranza cindi hinka da zangu gu no. Woodin yaŋ kulu Yusufu kunda no i almayaaley boŋ. 38 Benyamin izey mo neeya i almayaaley boŋ: Bela, Bela izey jama baaba; da Asbela, Asbela izey jama baaba; da Ahiram, Ahiram izey jama baaba; 39 da Sefufam, Sefufam izey jama baaba; da Hufam, Hufam izey jama baaba. 40 Bela izey ga ti: Arda da Naaman; Arda ga ti Arda izey jama baaba; Naaman mo nga no ga ti Naaman izey jama baaba. 41 Benyamin kunda i almayaaley boŋ nooya. Kabuyaŋo gaa i boro zambar waytaaci cindi gu da zangu iddu no. 42 Dan izey neeya, i almayaaley boŋ: Suhan, Suhan izey jama baaba. Nga hinne no ga ti Dan kunda jama, i lasaabo boŋ. 43 Suhan almayaaley kulu, i lasaabo boŋ, i boro zambar waydu cindi taaci da zangu taaci no. 44 Aser izey neeya, i almayaaley boŋ: Imna, Imna izey jama baaba; da Isbi, Isbi izey jama baaba; da Beriya, Beriya izey jama baaba. 45 Beriya izey ga ti: Heber, Heber izey jama baaba; da Malciyel, Malciyel izey jama baaba. 46 Aser ize way maa ga ti Sera. 47 Aser kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waygu cindi hinza da zangu taaci no. 48 Naftali izey neeya i almayaaley boŋ: Yazeyel, Yazeyel izey jama baaba; da Guni, Guni izey jama baaba; 49 da Yezer, Yezer izey jama baaba; da Sillem, Sillem izey jama baaba. 50 Naftali kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waytaaci cindi gu da zangu taaci no. 51 Borey kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey do nooya: i boro zambar zangu iddu nda zambar fo da zangu iyye nda waranza no. 52 Waato din gaa no Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 53 «Borey wo se no i ga laabo fay i maayey lasaabo boŋ, hal a ma ciya i tubo. 54 Da borey ga baa, i tubo ga beeri. Da borey ciraariyaŋ no mo i tubo ga kayna. I ga almayaaley kulu no i lasaabo boŋ. 55 Kulu nda yaadin, kurne boŋ no araŋ ga laabo fay i se. I kaayey kunda maayey boŋ mo no i ga furo tubo ra. 56 Kurne boŋ no i g'i tubo fay i se, i baa yaŋ d'i kayna yaŋ game ra.» 57 Borey kaŋ yaŋ i kabu Lawitey kunda do neeya, i almayaaley boŋ: Gerson, Gerson izey jama baaba; da Kohat, Kohat izey jama baaba; da Merari, Merari izey jama baaba. 58 Lawitey almayaaley neeya: Libna jama, da Hebron jama, da Maliya jama, da Musi jama, da Kora jama. (Kohat no ka Amram hay.) 59 Amram mo, a wando maa ga ti Yokabed, Lawiti* wayboro fo no kaŋ i hay Lawitey kunda ra Misira laabo ra. A na Haruna nda Musa nd'i waymo Maryama hay Amram se. 60 Haruna izey mo ga ti: Nadab da Abihu nda Eliyezar da Itamar. 61 Nadab da Abihu wo bu waato kaŋ i na danji waani salle Rabbi jine. 62 Lawitey kunda lasaabo, sanda borey kaŋ yaŋ i kabu Lawitey kunda game ra, i boro zambar waranka cindi hinza no. I na ize arey kulu kabu za handu fo izey ka koy beene. I mana i kabu Israyla ize cindey banda, zama i man'i no tubu Israyla banda. 63 Borey kaŋ yaŋ Musa nda Alfa Eliyezar kabu nooya. I na Israyla kabu Mowab batama ra Urdun isa jarga, nango kaŋ ga guna Yeriko birno do haray. 64 Amma alborey kaŋ yaŋ Musa nda Alfa Haruna kabu saaya kaŋ i na Israyla kabu Sinayi ganjo ra, baa afolloŋ mana cindi borey din ra. 65 Zama Rabbi ci i se za doŋ ka ne: «Daahir i ga bu ganjo ra.» A binde i alboro baa afolloŋ mana cindi, kala day Yefunna izo Kaleb, da Nun izo Yasuwa.

27

1 Waato din gaa no Zelofehad ize wayey kaa ka maan. Zelofehad wo Hefer ize no, Jileyad ize, Macir ize, Manasse ize; Manasse kunda jama ra boro no. Manasse wo mo Yusufu ize no. Wandiyey din maayey neeya: Mala, da Noha, da Hogla, da Milka, da Tirza. 2 Ngey mo, i kay Musa jine, nga nda Alfa Eliyezar, da jine borey, da jama kulu jine mo. I go kubayyaŋ hukumo meyo jarga. I ne: 3 «Iri baaba bu ganjo ra. A mana furo Kora marga ra, ngey kaŋ yaŋ na ngey boŋ margu ka gaaba nda Rabbi. Amma a bu nga bumbo zunubey se. A mana ize aru kulu hay mo. 4 Amma ifo se no iri baaba maa ga daray a almayaaley ra, zama se a sinda ize aru yaŋ? Wa iri no tubu iri baabo nya ize alborey banda.» 5 Kala Musa konda i sanno Rabbi do. 6 Rabbi tu Musa se ka ne: 7 «Zelofehad ize wayey gonda cimi. Daahir ni g'i no laabu kaŋ i ga tubu i baabo nya izey banda. I baabo tubo ga ciya i wane. 8 Woodin banda, ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro fo bu, a sinda ize aru kulu, kal a tubo ma ciya a ize wayey wane. 9 Da mo ize way si no, kal araŋ m'a tubo no a nya ize alborey se. 10 D'a sinda nya ize alboro yaŋ mo, araŋ m'a tubo no a baabo nya izey alborey se. 11 D'a baabo sinda nya ize alboro yaŋ mo, kal araŋ m'a tubo no a nya-ka-fo-sina kaŋ ga maan a gaa a almayaaley ra se, hal a ma ciya a wane. Woodin mo ga goro ciiti fondo da farilla sanni Israyla izey se, sanno kaŋ Rabbi salaŋ Musa se boŋ.» 12 Woodin banda Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Ni ma kaaru Abarim tondi kuuko boŋ ka laabo kaŋ ay na Israyla izey no din guna. 13 Da ni di a, kulu ni mo, ni ga margu

ni dumey do, mate kaŋ cine ni beero Haruna margu. 14 Zama araŋ murte ay sanno gaa Zin ganjo ra, waato kaŋ jama na yanja te. Araŋ man'ay beerandi i jine haro do.» (Sanda Meriba haro nooya kaŋ go Kades haray Zin ganjo ra.) 15 Kala Musa salaŋ Rabbi se ka ne: 16 «Ya Rabbi, nin kaŋ ci Irikoy Adam-izey kulu biyey boŋ, kala ni ma boro fo suuban a ma ciya jine boro jama wo se. 17 Bora din ma furo i jine ka koy, a ma furo i jine ka kaa mo. A ma kond'ey k'i daŋ laabo ra, hala Rabbi jama ma si hima danga feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko.» 18 Rabbi tu Musa se ka ne: «Ni ma Yasuwa Nun izo suuban; boro no kaŋ Biya go a ra. Ni ma ni kambe dake a boŋo boŋ. 19 M'a kayandi Alfa Eliyezar jine. Naŋ woodin ma te mo jama kulu jine. Ni m'a kambe toonandi nda goyo noodin. 20 Ni ga ni beera dake a boŋ, hala Israyla izey jama kulu m'a gana. 21 Nga mo ma kay Alfa Eliyezar jine, kaŋ ga Urim* ciito asariya hã Rabbi gaa. Rabbi sanno boŋ no i ga fatta, a sanno boŋ mo no i ga furo, Yasuwa nda Israyla izey kulu, sanda jama kulu nooya.» 22 Musa te mate kaŋ cine Rabbi ci nga se. A na Yasuwa kayandi Alfa Eliyezar jine, nangu kaŋ jama kulu ga di ey. 23 A na nga kambey dake Yasuwa boŋ k'a kambe toonandi nda goyo, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

28

1 Rabbi salaŋ Musa se koyne, ka ne: 2 «Ni ma Israyla izey lordi ka ne: Araŋ ma haggoy araŋ ma kande ay sargayey, danga ay ŋwaaro kaŋ borey ga salle danji ra, kaŋ haw ga kaan ay se mo. Araŋ ma kand'ey mo ngey alwaatey ra. 3 Ni ma ci i se ka ne: Woone no ga ti sargay kaŋ i ga ton da danji, kaŋ araŋ ga salle Rabbi se: Feeji gaaru izeyaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa, i ma ihinka no han kulu. A ma te sargay summaare kaŋ i ga ton, duumi. 4 Feej'ize fa ni ga salle susubay haray, afa mo ni ga salle wiciri kambu. 5 Ni ma hamni baano, sanda zaka hinka cine tonton a gaa, k'a kaasum da zeytun* gabante ji, sanda butal fo da jare cine. 6 Sargay kaŋ i ga ton nooya kaŋ i g'a kulu ton no. I m'a te duumi, mate kaŋ cine ay ci ni se Sinayi tondo boŋ. A hawo ga kaan. Nooyaŋ no kaŋ i ga salle danji ra Rabbi se. 7 A haŋyaŋ sarga mo butal fo da jare no feej'ize fo kulu se. Duvan* hanno mo, ni g'a dooru Rabbi jine nangu hanna ra. 8 Feej'ize fa mo ni g'a salle wiciri kambu. Mate kaŋ cine ni kande ŋwaari sarga da haŋyaŋ sarga ijina se, yaadin no woone mo se. Sargay kaŋ i ga te danji ra no, kaŋ haw ga kaan Rabbi se. 9 Fulanzamay zaari kulu mo, ni ma kande feeji gaaru ize hinka kaŋ yaŋ sinda laru kulu, da hamni baano zaka iddu kaŋ i kaasum da ji, d'i haŋyaŋ sarga mo. 10 Woodin no ga ti fulanzamay hane sarga kaŋ i ga ton kaŋ i ga te ka tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, wo kaŋ i ga te duumi, da nga haŋyaŋ sarga. 11 Handu taji kayyaŋ hane kulu mo, araŋ ga woone yaŋ no Rabbi se sargay kaŋ i ga ton: Yeeji hinka nda feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, kaŋ yaŋ i kulu sinda laru. 12 Yeeji kulu se mo araŋ ma kande hamni baano zaka yagga, kaasumante nda ji. Feeji gaaro se mo araŋ ma kande hamni baano zaka iddu kaasumante nda ji kaŋ ga ti ŋwaari sargay. 13 Feej'ize fo kulu se mo, araŋ ma kande hamni baano zaka hinza, kaasumante nda ji. Woodin yaŋ no ga ti tonyaŋ sargayey kaŋ araŋ ga salle danji ra, kaŋ yaŋ i haw ga kaan Rabbi se. 14 I haŋyaŋ sarga mo duvan butal hinza no yeeji fo se, feeji gaaru fo mo se butal hinka da jare no, butal fo da jare mo feej'ize fo kulu se. Woodin yaŋ no ga ti sargayey kaŋ i ga ton kaŋ i ga salle handu kulu jiiro ra. 15 Woodin banda, i ma hincin jindi fo salle Rabbi se. A ga ciya zunubi se sargay. I g'a tonton ka salle. A ga waana duumi sarga kaŋ i ga ton da nga haŋyaŋ sarga. 16 Jiiro ra handu sintina, a jirbi way cindi taacanta hane, han din hane wo Paska batu no, Rabbi wane. 17 Hando din, a jirbi way cindi guwa hane i ma batu fo te. Kala jirbi iyye i ma si buuru kaŋ gonda dalbu ŋwa. 18 Zaari iyya din ra zaari sintina i ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. 19 Amma araŋ ma nooyaŋ salle Rabbi se; araŋ m'a te da danji. Sanda sargay summaare kaŋ i ga ton, a ma ciya yeej'ize hinka nda feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye. I kulu ma ciya wo kaŋ sinda laru kulu ngey gaa. 20 Ma kande mo i ŋwaari sargayey, hamni baano kaasumante nda ji. Wa no zaka yagga yeeji fo se, feeji gaaru fo se mo zaka iddu, 21 feej'ize iyya din mo i ra afo kulu se zaka hinza. 22 Araŋ ma hincin jindi fo mo salle ka te zunubi se sargay, hal a ma sasabandiyaŋ te araŋ se. 23 Woodin yaŋ kulu kaŋ araŋ ga no ga waana susubay sarga kaŋ araŋ ga te duumi. 24 Mate kaŋ araŋ ga no han kulu hala jirbi iyye, a fonda nooya, ŋwaari kaŋ i ga salle danji ra, kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Nooyaŋ woodin yaŋ ga waana sargay summaara kaŋ i ga ton da nga haŋyaŋ sarga kaŋ i ga te duumi. 25 Zaari iyyanta hane mo, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. 26 Boŋ-jina bato hane mo, saaya kaŋ araŋ ga kande hamni taji sarga Rabbi se, habu iyya banda, kal araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si taabi goy kulu te han din. 27 Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton salle kaŋ haw ga

kaan Rabbi se da woone yaŋ: yeej'ize hinka nda feeji gaaru fo da feeji gaaru ize iyye. 28 Araŋ m'i ŋwaari sargayey daŋ i banda, danga: hamni baano kaasumante nda ji, zaka yagga cine yeeji fo se, zaka iddu cine feeji gaaru fo se, 29 da zaka hinza feej'ize fo kulu mo se, feej'ize iyya kulu se. 30 Araŋ ma hincin jindi fo mo salle hal i ma sasabandiyaŋ te araŋ se. 31 Woodin yaŋ kulu no i ga no ka tonton duumi sarga kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. I kulu ma ciya wo kaŋ yaŋ sinda laru kulu ngey gaa.
29
1 Jiiro handu iyyanta jirbi sintina hane, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. Hilli karyaŋ zaari no araŋ se. 2 Araŋ ma kande sargay summaare kaŋ i ga ton kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Wa kande yeej'ize fo, da feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, kaŋ i kulu sinda laru. 3 Araŋ ma kande i ŋwaari sarga, hamni baano kaasumante nda ji. Sanda zaka yagga yeeji fo se, zaka iddu feeji gaaru fo se, 4 feej'ize iyya din mo, afo kulu se zaka hinza. 5 Araŋ ma kande hincin jindi fo mo zunubi se sarga, kaŋ i ga sasabandiyaŋ te d'a araŋ se. 6 I ma woodin yaŋ tonton handu taji sargay kaŋ i ga ton gaa d'a wane ŋwaari sarga. I m'i tonton mo han kulu sargay kaŋ i ga ton d'a ŋwaari sargay d'a haŋyaŋ sarga kaŋ yaŋ i ga te ngey farilla boŋ wano din gaa. I hawo ga kaan. I g'i salle Rabbi se danji ra. 7 Handu iyyanta din jirbi wayyanta hane, araŋ ma marga hanno te, ka araŋ boŋ kaynandi. Araŋ ma si goy kulu te. 8 Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se, kaŋ haw ga kaan. Ngey neeya: yeej'ize fo, da feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, kaŋ i kulu sinda laru. 9 Wa kande mo i ŋwaari sargayey kaŋ ti hamni baano kaasumante nda ji, zaka yagga cine yeejo se, da zaka iddu feeji gaaro se, 10 feej'ize iyya din mo, feej'ize fo kulu se zaka hinza. 11 Araŋ ma kande hincin jindi fo mo zunubi se sargay. Woodin yaŋ go waani, sasabandiyaŋ sarga mo go waani. Han kulu sarga kaŋ i ga ton, nga mo go waani, nga nda nga ŋwaari sarga d'i haŋyaŋ sarga. 12 Handu iyyanta din jirbi way cindi guwanta hane, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. Araŋ ma batu te Rabbi se hala jirbi iyye. 13 Wa sargay summaare kaŋ i ga ton mo salle, nooyaŋo kaŋ i ga salle danji ra, kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Ngey neeya: yeej'ize way cindi hinza, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo izeyaŋ, i kulu wo kaŋ sinda laru. 14 I ŋwaari sargayey mo ga ti hamni baano kaasumante nda ji: yeej'ize way cindi hinza afo kulu se zaka yagga; feeji gaaru hinka mo, afo kulu se zaka iddu, 15 feej'ize way cindi taaco mo, afo kulu se zaka hinza. 16 I ma kande hincin jindi fo mo ka salle zunubi se sargay. I ga woodin yaŋ tonton sargay kaŋ i ga ton kaŋ i ga te duumi din gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. 17 Jirbi iyya zaari hinkanta, i ma kande yeej'ize way cindi hinka, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ i kulu sinda laru. 18 I ma kande i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey mo yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. 19 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. 20 Zaari hinzanta hane i ma kande yeeji way cindi fo, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 21 Ngey d'i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey se, i lasaabo da farilla boŋ. 22 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga gaa. 23 Zaari taacanta hane, i ma kande yeeji way, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 24 Ngey d'i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. 25 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga gaa. 26 Zaari guwanta hane, i ma kande yeeji yagga, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ i kulu sinda laru. 27 Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. 28 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga, d'a haŋyaŋ sarga. 29 Zaari iddanta hane, i ma kande yeeji ahakku, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 30 Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. 31 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. 32 Zaari iyyanta hane mo, i ma kande yeeji iyye, da

feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 33 Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey yeejey se da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. 34 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. 35 Zaari ahakkanta hane, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. 36 Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton no Rabbi se, sargay kaŋ i ga te danji ra. A hawo ga kaan Rabbi se. Nga neeya: yeeji fo da feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, jiiri fo izeyaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 37 Araŋ m'i ŋwaari sargayey salle mo, da haŋyaŋ sargay kaŋ i ga no yeejo se, da feeji gaaro se, da feej'izey afo kulu se. I m'a te i lasaabo da farilla boŋ. 38 I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sarga kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. 39 Woodin yaŋ wo araŋ m'i salle Rabbi se araŋ batu alwaatey kulu kaŋ a ci araŋ se yaŋ ra. Araŋ sartey sargayey kaŋ araŋ ga te, da bine yadda waney, ngey wo go waani. Araŋ sargayey kaŋ i ga ton nooya, d'araŋ ŋwaari sargayey d'araŋ haŋyaŋ sargayey, d'araŋ saabuyaŋ sargayey mo.»

30

1 Hay kulu kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin mo no Musa ci Israyla izey se. 2 Musa salaŋ Israyla izey kundey jine borey se ka ne: «Yaa no Rabbi ci: 3 Da alboro fo na alkawli sambu Rabbi se, wala mo a na zeyaŋ fo ze ka nga boŋ jarandi nda jaraw, kulu a sanno ma si tun. Mate kulu kaŋ a ci da nga meyo, kal a m'a toonandi. 4 Woone mo, nga no ga ti mate kaŋ i ga te da wayboro fo na alkawli fo sambu Rabbi se, wala a na nga boŋ jarandi nda jaraw fo waato kaŋ a go nga baabo windo ra, a wandiyay waate. 5 Da wandiya baabo maa a sarto, sanda, jarawo kaŋ a sambu nga boŋ gaa, baabo mo dangay a se, kulu a sarto ga goro. Hay kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa mo si tun. 6 Amma da baabo wang'a se za hano kaŋ a maa r'a, kulu waybora sartey, wala jaraw kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa, i si no. Rabbi mo g'a yaafa a se, zama a baabo wangu a se. 7 Da wayboro hiiji, kaŋ sarti fo go a boŋ, wala sanni yaŋ kaŋ a te me waasay ra ka jare; 8 da kurnyo maa r'a, a dangay a se mo hano kaŋ hane a maa din, yaadin gaa waybora sartey ga goro. Jarawey kaŋ yaŋ a sambu nga boŋ gaa din mo, i go no. 9 Amma hano kaŋ hane kurnyo maa r'a, d'a wangu a se, kulu waybora sarto kaŋ go a boŋ din, kurnyo g'a tunandi. Sanney mo kaŋ yaŋ a ci me waasay ra ka nga boŋ jarandi nd'a, i si no a boŋ. Rabbi mo g'a yaafa a se. 10 Amma wayboro kaŋ kurnye bu, wala boro kaŋ i fay, hay kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa ga goro a boŋ. 11 D'a na sarti sambu za a go kurnyo fu ra, wala mo a ze ka jaraw fo sambu, 12 a kurnyo mo maa r'a, ka dangay a boŋ, a mana wangu, kulu yaadin gaa a sartey kulu ga goro a boŋ. Jaraw kulu kaŋ a sambu nga boŋ mo si tun. 13 Amma da kurnyo na waybora sanney tunandi hano kaŋ hane a maa r'ey, yaadin gaa hay kulu kaŋ fatta waybora meyo ra, kaŋ a na alkawli sambu nga ga te, wala mo jarawo kaŋ go a boŋ din, i si no a boŋ. A kurnyo n'i tunandi nooya. Rabbi mo g'a yaafa waybora se. 14 Sarti wala za-jinde kulu kaŋ wayboro sambu nga boŋ gaa, a kurnyo gonda dabari a m'i tabbatandi, wala a m'i tunandi. 15 Amma da kurnyo dangay siw! zaari ka koy zaari, kulu yaadin gaa a na waybora sartey tabbatandi no. A jarawey kulu kaŋ a jare, a kurnyo n'i tabbatandi, za kaŋ a dangay waybora se hano kaŋ hane a maa r'ey. 16 Amma d'a ye k'i tunandi woodin banda, kulu a ga waybora taalo jare.» 17 Woodin yaŋ no ga ti farilla sanney kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se, mate kaŋ a bara kurnye nda wande game ra, wala baaba nda nga ize way game ra, kaŋ a go baabo windo ra ga goro a wandiyay waate.

31

1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ma Madiyancey bana Israyla izey se. Waato din gaa no i ga ni margu ni kaayey do.» 3 Kala Musa salaŋ jama se ka ne: «Wa wongu jinayyaŋ no araŋ ra boroyaŋ se, i ma koy wongu. I ma fatta ka gaaba nda Madiyan, zama i ma Rabbi banayaŋo toonandi Madiyan boŋ. 4 Kunda kulu ra araŋ ma sambu boro zambar fo, Israyla kundey kulu ra, k'i donton wongo do.» 5 Yaadin no i na boro zambar fo no kaŋ i kaa kunda kulu ra, borey kaŋ yaŋ i suuban Israyla zambarey ra, sanda boro zambar way cindi hinka kaŋ yaŋ go soolante nda wongu jinayyaŋ. 6 Musa binde n'i donton, i boro zambar fo kunda kulu do, i ma koy ka wongu te. Alfa Eliyezar izo Fineyas n'i dum. A konda Nangu Hanna jinay fooyaŋ da kaakaaciyaŋ kaŋ i ga kar mo. 7 Kal i koy ka Madiyan wongu, danga mate kaŋ Rabbi ci Musa se, k'i alborey kulu wi. 8 I na Madiyancey bonkooniyaŋ wi borey kaŋ i wi yaŋ ra. Ngey neeya: Ebi da Rekam da Zur, da Hur, da Reba, sanda Madiyancey bonkooni guwa nooya. I na Beyor izo Balaam mo wi da takuba. 9 Israyla izey na

Madiyancey wayborey di, ngey nd'i zankey, d'i almaney kulu mo, ikayna nda ibeeri, d'i jinayey. I n'i ku wongu arzaka. 10 I kwaara beerey d'i kawyey, d'i gatey mo, i n'i kulu ton da danji. 11 I na arzaka kulu sambu, hala nda borey kaŋ yaŋ i di mo, ngey nda almaney kulu. 12 I kande borey da almaney da wongu arzaka kulu Musa nda Alfa Eliyezar da Israyla izey marga do. I go Mowab batama kaŋ go Urdun isa jarga ra da zumbuyaŋ, Yeriko do haray. 13 Musa nda Alfa Eliyezar da Israyla izey jama jine borey kulu fatta gata ra k'i kubay. 14 Musa binde te bine soojey jine borey se, sanda zambarey da zangey koyey nooya, kaŋ yaŋ fatta ka koy wongo do. 15 Musa ne i se: «Araŋ na wayborey wo naŋ da fundi, wala? 16 Araŋ bay kaŋ Balaam saawara boŋ ngey no ka Israyla izey daŋ i ma zunubi te Rabbi se Peyor sanno ra, hala balaaw na Rabbi jama ŋwa. 17 Day, sohõ araŋ m'i zankey ra alborayzey kulu wi. Wayborey mo, boro kulu kaŋ furo aru, araŋ m'i kulu wi. 18 Amma zanka wayborayzey kulu, kaŋ yaŋ mana furo aru, araŋ m'i naŋ araŋ boŋ se. 19 Araŋ bumbey mo, araŋ ma goro gata banda kala jirbi iyye. Boro kulu kaŋ na boro fo wi, wala kaŋ lamba buuko gaa, i ma ngey boŋ hanandi jirbi hinzanta hane da jirbi iyyanta hane mo, araŋ da borey kaŋ yaŋ araŋ di. 20 Bankaaray sanni mo i ma hay kulu kaŋ i ga te da kuuru hanandi, araŋ bumbey m'a te. Wa hincin hamni zaara, da bundu jinay kulu mo hanandi.» 21 Alfa Eliyezar mo ne soojey kaŋ yaŋ koy wongo do se: «Woodin asariya farilla kaŋ Rabbi ci Musa se no. 22 Amma wura da nzarfu nda guuru-say, da guuru-bi, da guuru-kwaaray, da bidile -- 23 hay kulu kaŋ ga hin danji, kal araŋ m'a daŋ danji ra, hal a ma hanan. Kulu nda yaadin, araŋ ma ye k'a hanandi nda haro kaŋ ga harram kaa. Hay kulu kaŋ si hin danji mo, araŋ m'a sufu hari ra. 24 Araŋ mo, m'araŋ bankaarayey nyuna jirbi iyyanta hane, hal araŋ ma hanan. Waato din gaa no araŋ ga furo gata ra.» 25 Woodin banda Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 26 «Fundikooney kulu kaŋ yaŋ i di, borey da almaney, araŋ m'i kabu. Nin da Alfa Eliyezar da jama windi koyey, araŋ m'i kabu. 27 Araŋ m'i fay kanandi hinka. Kanandi fa borey kaŋ yaŋ ga waani wongu goy se no, kaŋ yaŋ koy wongo do. Kanandi fa mo jama kulu se no. 28 Araŋ ma jangal ta mo Rabbi se soojey kaŋ yaŋ koy wongo do gaa. I ma fundi fo no zangu gu kulu ra, borey da hawey da farkayey da alman kayney. 29 Araŋ m'i kaa soojey waney ra ka no Alfa Eliyezar se, i ma beene sambuyaŋ nooyaŋ te Rabbi se. 30 Israyla izey wano ra, ni ma afo ta waygu kulu ra, borey da hawey da farkayey da alman kayney kulu, sanda almaney kulu ra nooya. Ni m'i no Lawitey se, kaŋ yaŋ ga Rabbi Irikoy nangora talfo batu.» 31 Musa nda Alfa Eliyezar mo te mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 32 Fundikooney kaŋ yaŋ i di binde, kaŋ waana jinayey kaŋ soojey sambu, feeji zambar zangu iddu da zambar wayye cindi gu no, 33 da haw zambar wayye cindi hinka, 34 da farka zambar waydu cindi fo, 35 da boro zambar waranza cindi hinka, kaŋ i kulu wayboroyaŋ no kaŋ yaŋ mana furo aru ce fo. 36 Kanandi fa kaŋ ti borey kaŋ yaŋ fatta ka koy wongo do baa, i lasaabo ga ti: feeji zambar zangu hinza da zambar waranza cindi iyye, nda zangu gu. 37 Rabbi jangalo kaŋ i kaa feejey ra mo, feeji zangu iddu nda wayye cindi gu no. 38 Hawey mo, zambar waranza cindi iddu no, Rabbi jangalo mo haw wayye cindi hinka no. 39 Farkayey mo zambar waranza nda zangu gu no, Rabbi jangalo mo farka waydu cindi fo no. 40 Borey mo zambar waranza da zangu gu no, Rabbi jangalo mo waydu cindi fo no. 41 Jangalo wo kaŋ ti beene sambuyaŋ sargay Rabbi se, Musa n'a no Alfa Eliyezar se, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. 42 Israyla izey baa mo, kaŋ Musa na nga nda soojey baa fay, 43 jama baa ga ti feeji zambar zangu hinza da zambar waranza cindi iyye, da zangu gu, 44 da haw zambar waranza cindi iddu, 45 da farka zambar waranza da zangu gu, 46 da boro zambar way cindi iddu. 47 Israyla izey baa ra mo Musa na afo kaa waygu kulu ra, borey da almaney kulu. A n'i no Lawitey se kaŋ yaŋ ga Rabbi Irikoy nangora talfo batu, mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 48 Jine borey kaŋ yaŋ go zambarey boŋ da wongu nyaŋey kaŋ yaŋ go zangey boŋ soojey marga ra kaa ka maan Musa do. 49 I ne Musa se: «Ni tamey na soojey kaŋ yaŋ go i kambe ra kabu. Baa boro folloŋ mana gaze iri do. 50 Iri mo iri kande nooyaŋ Rabbi se, iri kulu haŋ kaŋ iri du ra. Wura taalam jinayyaŋ neeya, sanda ce jinde sisiriyaŋ, da kambe guuruyaŋ da kambe korbayyaŋ da hanga korbayyaŋ, da jinde hiiriyaŋ. Iri kand'ey hal i ma taali tuusuyaŋ te iri se Rabbi jine.» 51 Musa nda Alfa Eliyezar na wura ta i gaa kaŋ a kulu taalam jinay dananteyaŋ no. 52 Wura kaŋ i salle Rabbi se, kaŋ zambarey jine borey da zangey jine borey kande mo ga saba nda ton fo cine tiŋay. 53 Soojey na wongu arzaka ku, afo kulu nga boŋ se. 54 Amma Musa nda Alfa Eliyezar na wura din ta zambarey jine borey da zangey jine borey gaa. I kand'a kubayyaŋ hukumo ra, zama a ma ciya fonguyaŋ hari Israyla izey se Rabbi jine.

32
1 Ruben da Gad izey gonda alman boobo. A se no, waato kaŋ i na Yazer laabu nda Jileyad laabu
guna, i di kaŋ nangu hanno yaŋ no gumo alman se. 2 Kala Gad da Ruben izey kaa ka salaŋ Musa
nda Alfa Eliyezar da jama jine borey se. I ne: 3 «Atarot kwaara, da Dibon, da Yazer, da Nimra, da
Hesbon, da Eleyale, da Sebam, da Nebo, da Beyon -- 4 kaŋ ga ti laabo kaŋ Rabbi kar Israyla jama
jine, laabu hanno no alman se. Iri, araŋ tamey mo, iri gonda alman.» 5 I ne: «Hala day iri gonda
gaakuri araŋ do, wa naŋ i ma laabo wo no iri, araŋ tamey wo se, a ma ciya iri mayray hari. Wa si
konda iri Urdun isa daŋanta.» 6 Musa tu Gad da Ruben kundey se ka ne: «Araŋ nya-izey ma koy
wongu do, day araŋ wo ma goro ne, wala? 7 Ifo se no araŋ ga ba ka Israyla izey gaa yeenandi, hal i
ma si daaru ka koy furo laabo kaŋ Rabbi no i se ra? 8 Yaadin no araŋ baabey te, waato kaŋ ay n'i
donton i ma fun Kades-Barneya ka koy ka laabo guna. 9 Zama waato kaŋ i ziji ka koy Eskol gooro
ra, i di laabo mo, kulu i na Israyla izey gaa yeenandi, hal i ma si furo laabo kaŋ Rabbi no i se ra. 10
Kala Rabbi bine tun han din hane. A ze mo ka ne: 11 ‹Daahir, alborey kulu kaŋ yaŋ fatta ka fun
Misira laabo ra, za jiiri waranka izey ka koy beene, i ra baa afo si di laabo kaŋ ay ze d'a k'a no
Ibrahim da Isaka nda Yakuba se. Zama i mana ay gana nda bine folloŋ. 12 Kala Kaleb, Yefunna izo,
Keni kuray bora no, a ga furo, nga nda Nun izo Yasuwa.› Zama ngey wo na Rabbi gana nda bine
folloŋ. 13 Rabbi bina tun mo Israyla se, hala Rabbi naŋ i ma windi nda boŋdaray ganjo ra hala jiiri
waytaaci. I soobay ka windi-windi kala zamana woodin borey kulu, kaŋ yaŋ na taali te Rabbi se bu
ka ban. 14 Sohõ araŋ mo tun araŋ baabey gurbey ra, zunubikooney din izeyaŋ. Araŋ mo ga naŋ
Rabbi bine ma koroŋ ka tonton Israyla se. 15 Zama d'araŋ kamba k'a naŋ, nga mo g'i naŋ i ma gay
koyne ganjo ra. Yaadin gaa mo, araŋ ga dumo wo kulu halaci nooya.» 16 Amma i kaa ka maan
Musa do ka ne: «Iri ga kaliyaŋ te iri almaney se, da kwaarayaŋ mo iri zankey se. 17 Amma iri
bumbey ga wongu jinay sambu ka soola ka furo Israyla izey jine kal iri ma kond'ey k'i zumandi i
nango ra. Iri zankey mo ga goro galley ra, laabo wo gorokoy sabbay se. 18 Iri si ye ka kaa iri
windey do kala nda Israyla izey afo kulu du ka furo nga tubo ra jina. 19 Za kaŋ iri du iri tubo Urdun
isa se ne-haray, wayna funay haray, iri si du tubu i banda Urdun daaranta da hala jina no-haray.» 20
Kala Musa salaŋ i se ka ne: «D'araŋ na woodin te, d'araŋ na wongu jinay sambu ka furo Rabbi jine
ka koy wongo do, 21 d'araŋ soojey kulu nda ngey wongu jinayey na Urdun daŋandi Rabbi jine hal a
ma nga ibarey gaaray nga jine, 22 hal i ma laabo ŋwa mo Rabbi jine -- waato din gaa no araŋ ga ye
ka kaa. Taali si araŋ gaa Rabbi do da Israyla mo do. Laabu woone mo ga ciya araŋ se tubu hari
Rabbi jine. 23 Amma, d'araŋ mana te yaadin, guna, araŋ na zunubi te Rabbi se. Araŋ ma tabbat mo
kaŋ araŋ zunubo ga to araŋ! 24 Wa galluyaŋ cina araŋ zankey se, wa kaliyaŋ te araŋ feejey se, ka
soobay ka te mate kaŋ araŋ ci d'araŋ meyey.» 25 Kala Gad da Ruben izey salaŋ Musa se ka ne: «Iri,
ni tamey, iri ga te mate kaŋ cine nin, iri jine bora, ni ne iri ma te. 26 Iri zankey d'iri wandey, d'iri
almaney, d'iri kurey kulu ga goro neewo Jileyad kwaarey ra. 27 Amma iri, ni tamey, iri boro fo kulu
kaŋ gonda wongu jinay, iri ga daŋandi Rabbi jine ka koy wongo do, mate kaŋ cine nin, iri jine bora,
ni ci.» 28 Waato din gaa Musa na Alfa Eliyezar kaseeti, nga da Yasuwa Nun izo nda Israyla izey
jine borey, sanda windey koyey mo. 29 A ne i se: «Gad da Ruben izey, d'i boro fo kulu nda nga
wongu jinayey na Urdun daŋandi araŋ banda da Rabbi jine, hal araŋ ma laabo ŋwa, gaa no araŋ g'i
no Jileyad laabo a ma ciya i wane. 30 Amma d'i wangu ka daŋandi araŋ banda ngey nda ngey
wongu jinayey, kal i ma du tubu hari araŋ banda Kanaana laabo ra.» 31 Gad da Ruben izey binde tu
ka ne: «Mate kaŋ cine Rabbi ci iri, ni tamey se, yaadin mo no iri ga te. 32 Iri nd'iri wongu jinayey
ga daŋandi Rabbi jine kala Kanaana laabo ra. Amma iri wane tubu hari ga goro iri se ne-haray
Urdun daŋanta.» 33 Musa binde n'a no i se, sanda: Gad kunda, da Ruben kunda, da Yusufu izo
Manasse kunda jara se. I du Amorancey bonkoono Sihon laabo, da Basan bonkoono Og laabo mo. I
du i kwaarey kulu d'i laabey ka koy hal i hirrey me, danga laabo din kwaarey windanta. 34 Gad izey
no ka kwaara woone yaŋ cina: Dibon, da Atarot, da Arower, 35 da Atrot-Sofan, da Yazer, da
Yogbeha, 36 da Bayt-Nimra, da Bayt-Horon. Woodin yaŋ, birni cinarikoyyaŋ no. I na kaliyaŋ mo
cina alman kurey se. 37 Ruben izey mo na Hesbon cina, da Eleyale, da Ciriyat-Ayim, 38 da Nebo,
da Baal-Meyon, da Sebima (i n'i maayey barmay). I na maa taji yaŋ daŋ kwaarey kaŋ i cina din gaa.
39 Macir, Manasse ize fo no, a borey koy Jileyad kwaara k'a di. I na Amorancey kaŋ go noodin
gaaray. 40 Kala Musa na Jileyad no Manasse kunda bora Macir se, a ma goro noodin. 41 Yayir mo,

Manasse kunda boro fo no, a koy ka Jileyad kawyey di ka ne i se Yayir kawyey. 42 Noba koy ka Kenat di, nga nda nga kawyey, k'a maa daŋ ka ne a se Noba, nga bumbo maakooni.
33
1 Israyla izey dirawey neeya waato kaŋ i fun Misira laabo ra, i sasareyaŋey ra, Musa nda Haruna banda. 2 Musa n'i dirawey d'i zumbuyaŋey do hantum, Rabbi sanno boŋ. Mate kaŋ i dirawey te d'a neeya: 3 Handu sintina jirbi way cindi gu hane no i tun Ramses. Paska* suba no Israyla izey fatta nda gaabi kwaaray Misirancey jine. 4 I fatta waato kaŋ cine Misirancey goono ga ngey hay-jiney kulu fiji, kaŋ yaŋ Rabbi kar i ra. Misira toorey boŋ mo no Rabbi na ciito te. 5 Israyla izey binde tun Ramses ka koy ka zumbu Sukkot. 6 I tun Sukkot ka koy zumbu Etam kaŋ go saaji bambata me gaa. 7 I tun Etam ka ye Pi-Hahirot haray, kaŋ go Baal-Zefon jine, ka zumbu Migdol jine. 8 I tun Pi-Hahirot ka gana teeko bindo ra ka bisa ka furo ganjo ra. I to jirbi hinza ga dira Etam ganjo ra ka koy zumbu Mara. 9 I tun Mara ka koy to Elim. Elim gonda hari-mo way cindi hinka, da teenay nya wayye. I zumbu noodin. 10 I tun Elim ka koy zumbu Teeku Cira jarga. 11 I tun Teeku Cira jarga ka koy zumbu Sin ganjo ra. 12 I tun Sin ganjo ra ka koy zumbu Dofka. 13 I tun Dofka ka koy zumbu Alusa. 14 I tun Alusa ka koy zumbu Refidim. Noodin no jama mana du hari kaŋ i ga haŋ. 15 I tun Refidim ka koy zumbu Sinayi ganjo ra. 16 I tun Sinayi ganjo ra ka koy zumbu Binikomey Saarayey do. 17 I tun Binikomey Saarayey do ka koy zumbu Hazerot. 18 I tun Hazerot ka koy zumbu Ritma. 19 I tun Ritma ka koy zumbu Rimmon-Perez. 20 I tun Rimmon-Perez ka koy zumbu Libna. 21 I tun Libna ka koy zumbu Rissa. 22 I tun Rissa ka koy zumbu Kehelata. 23 I tun Kehelata ka koy zumbu Safer tondo do. 24 I tun Safer tondo do ka koy zumbu Harada. 25 I tun Harada ka koy zumbu Makelota. 26 I tun Makelota ka koy zumbu Tahat. 27 I tun Tahat ka koy zumbu Tara. 28 I tun Tara ka koy zumbu Mitka. 29 I tun Mitka ka koy zumbu Hasmona. 30 I tun Hasmona ka koy zumbu Moserot. 31 I tun Moserot ka koy zumbu Bene-Yaakan. 32 I tun Bene-Yaakan ka koy zumbu Gudgoda. 33 I tun Gudgoda ka koy zumbu Yobata. 34 I tun Yobata ka koy zumbu Aborona. 35 I tun Aborona ka koy zumbu Eziyon-Geber. 36 I tun Eziyon-Geber ka koy zumbu Zin ganjo ra, kaŋ ga ti Kades. 37 I tun Kades ka koy zumbu Hor tondo, kaŋ go Edom laabo jarga tanjay. 38 Alfa Haruna kaaru Hor tondo boŋ ka bu noodin Rabbi sanno boŋ. Alwaati woodin a to jiiri waytaaci afo si da handu gu da zaari fo za Israyla izey Misira laabu funyaŋo ka kaa alwaati woodin. 39 Haruna gonda jiiri zangu nda waranka cindi hinza kaŋ gaa a bu Hor tondo boŋ. 40 Kanaanancey koy fo, kaŋ se i ga ne Arad, kaŋ go Kanaana laabo ra da goray Negeb haray, a maa i ne Israyla izey go fonda boŋ ga kaa. 41 I tun Hor tondo do ka koy zumbu Zalmon. 42 I tun Zalmon ka koy zumbu Punon. 43 I tun Punon ka koy zumbu Obot. 44 I tun Obot ka koy zumbu Iye-Abarim, kaŋ go Mowab laabo me gaa. 45 I tun Iye-Abarim ka koy zumbu Dibon-Gad. 46 I tun Dibon-Gad ka koy zumbu Almon-Diblatayim. 47 I tun Almon-Diblatayim ka koy zumbu Abarim tondey ra, Nebo jine. 48 I tun Abarim tondey ra ka koy zumbu Mowab batamey ra, kaŋ ga maan Urdun isa, naŋ kaŋ i ga Yeriko kwaara fonnay. 49 I na gata sinji noodin Urdun jarga za Bayt-Yesimot kwaara ka koy Abel-Zittim, Mowab batamey ra nooya. 50 Kala Rabbi salaŋ Musa se waato kaŋ i go Mowab batamey ra, Urdun jarga, naŋ kaŋ boro ga Yeriko fonnay. 51 A ne: «Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ na Urdun daŋandi ka furo Kanaana laabo ra, 52 kal araŋ ma laabo gorokoy kulu gaaray araŋ jine, pat! I toorey mo, tondi nda bundu nda guuru waney, araŋ m'i kulu bagu-bagu, k'i tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci. 53 Araŋ ga laabo din ŋwa ka goro a ra, zama ay na laabo no araŋ se, a ma ciya araŋ wane. 54 Araŋ ma tubo fay kurne boŋ d'araŋ windey boŋ. Boro boobo i m'i no i tubo kaŋ ga baa. Borey kaŋ si baa mo, i m'i no kayna. Boro kulu ga du wo kaŋ me kurna na ni no. A ga ciya araŋ wane araŋ kaayey kundey boŋ. 55 Amma d'araŋ mana laabo din gorokoy kulu gaaray araŋ jine parkatak, i borey kaŋ yaŋ araŋ ga naŋ ga ciya araŋ se danga ndaaniyaŋ araŋ moy ra. I ga ciya danga karjiyaŋ araŋ carawey ra mo. I ga ciya araŋ se ibareyaŋ laabo kaŋ ra araŋ ga furo ka goro din ra. 56 A ga ciya mo, ay ga kokor ka te araŋ se mate kaŋ cine ay waadu ya te i se.»
34
1 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2 «Ni ma woone ci Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo Kanaana laabo ra, (laabo mo ga ciya araŋ se tubu, sanda laabu kulu kaŋ go Kanaana laabo hirrey ra), 3 kal araŋ ma hirri candi. Dandi kambe haray a ga tun Zin saajo ra, Edom casanta. Araŋ dandi kambe haray hirro ga tun Ciiri Teeko me gaa, wayna funay haray. 4 A ga windi Akrabbim gangara se dandi kambe

haray ka gana ka koy to Zin. A ga bisa noodin ka soobay dandi kambe haray kal a ma koy to Kades-Barneya, ka gana kala Hazar-Addar, ka bisa noodin kala Azmon. 5 Za Azmon no hirro ga windi kala boro ma koy to Misira gooro gaa, ka do hala Teeku Beero gaa, nango kaŋ a ga ban. 6 Wayna kaŋay hirro mo ma ciya Teeku Beero, nga no ga te araŋ se hirri wayna kaŋay haray. 7 Araŋ azawa kambe haray hirro mo neeya: za Teeku Beero gaa araŋ ma hirri tondi yaŋ daŋ kala Hor tondo gaa. 8 Za Hor tondo gaa araŋ ma lasaabu kala Hamat kwaara meyo gaa. Araŋ hirro ma koy ka to Zadada mo, 9 a ma gana ka koy to Zifron, a ma kokor Hazar-Enon do haray. Woodin no ga ti araŋ azawa kambe haray hirro. 10 Araŋ wayna funay hirro mo, araŋ m'a lasaabu za Hazar-Enon ka koy Sefam. 11 Za Sefam a ma zulli kala Ribla, kaŋ go Ayin se wayna funay haray. Hirro ma bisa ka zulli Cinneret teeko jabo gaa wayna funay haray, 12 ka Urdun isa gana ka dandi. Hirro ma koy ka ban Ciiri Teeko me gaa dandi kamba haray. Woodin no ga ti araŋ laabo d'a hirrey a casanta kuray kulu.» 13 Kala Musa ci Israyla izey se ka ne: «Woodin no ga ti laabo kaŋ araŋ ga tubu kurne boŋ, kaŋ Rabbi ne i m'a no kunda yagga nda jara se. 14 Zama Ruben izey kunda, i kaayey windey boŋ, da Gad izey kunda ngey mo i kaayey windey boŋ du ngey tubo, ngey nda Manasse ra jara. 15 Kunda hinka nda jara din du ngey tubo Urdun banda, Yeriko se wayna funay haray.» 16 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 17 «Wa maa: borey kaŋ yaŋ ga laabo fay-fay araŋ se tubu, i maayey neeya: Alfa Eliyezar, da Nun izo Yasuwa, ngey no g'a fay. 18 Araŋ ma koy fo suuban kunda fo kulu ra kaŋ yaŋ ga laabo fayyaŋo te. 19 I maayey neeya: Yahuda kunda ra, Yefunna izo Kaleb. 20 Simeyon izey kunda ra, Amihud izo Semuyel. 21 Benyamin kunda ra, Kislon izo Elidad. 22 Dan izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Bukki, Yogli izo. 23 Yusufu izey ra: Manasse izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Hanniyel, Efod izo. 24 Ifraymu izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Kemuwel, Siftan izo. 25 Zabluna izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Elizafan, Parnaka izo. 26 Isakar izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Paltiyel, Azzan izo. 27 Aser izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Amihud, Selomi izo. 28 Naftali izey kunda ra mo, koy fo kaŋ maa Pedahel, Amihud izo.» 29 Woodin yaŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ Rabbi lordi ka ne i ma tubo fay-fay Israyla izey se Kanaana laabo ra.

35

1 Rabbi salaŋ Musa se waato kaŋ jama go Mowab batama ra, Urdun jarga, naŋ kaŋ boro ga Yeriko fonnay. A ne: 2 «Ma ci Israyla izey se ka ne i ma kwaarayaŋ no Lawitey se i tubey ra, i ma goro i ra se. Kuray nanguyaŋ mo kwaarey windanta, i m'i no Lawitey se. 3 Kwaarey din ra no i ga goro. I saajey mo ga ciya i hawey kuray se, d'i alman cindey kulu mo se. 4 Kwaarey din kuray saajey mo, kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se, i m'i neesi za kwaara birni cinaro gaa ka koy kwaara banda kambe kar zambar fo a casanta kuray kulu. 5 Danga, araŋ ma neesi kwaara banda kambe kar zambar hinka wayna funay haray, kamba kar zambar hinka dandi kamba haray, kambe kar zambar hinka wayna kaŋay haray, da kambe kar zambar hinka azawa kambe haray. Kwaara mo ma goro bindo ra. Woodin yaŋ no ga ciya i kwaara se kuray nangey. 6 Kwaarey kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se mo, i ra iddu ma ciya tuguyaŋ kwaara yaŋ, kaŋ yaŋ araŋ ga no hala boro-wi ma zuru ka koy i do. Araŋ ma Lawitey no mo kwaara waytaaci cindi hinka koyne ka tonton. 7 Kwaarey kulu kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se mo, kwaara waytaaci cindi ahakku no, ngey nda ngey kuray nangey. 8 Kwaarey din kaŋ yaŋ araŋ ga suuban Israyla izey tubey ra ka no, boro boobo gaa araŋ ma ta iboobo, boro ciraariyaŋ mo gaa araŋ ma ta ikayna. Boro kulu, nga tubo baayaŋo kaŋ a du boŋ no a ga nga kwaarey no Lawitey se.» 9 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 10 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ na Urdun daŋandi ka furo Kanaana laabo ra, 11 kal araŋ ma kwaarayaŋ suuban. I ga ciya tuguyaŋ kwaarayaŋ araŋ se, hala boro-wi kaŋ mana haw k'a te ma zuru ka koy noodin. 12 Kwaarey din ga ciya araŋ se tuguyaŋ nangu do ka faaba daw* banako kambe, zama boro-wiyo ma si bu za a mana kay jama jine ciiti se. 13 Kwaarey kaŋ araŋ ga no yaŋ mo ga ciya araŋ se tuguyaŋ kwaara iddu. 14 Araŋ ma kwaara hinza no Urdun se ne-haray, Kanaana laabo mo ra kwaara hinza. I ga ciya tuguyaŋ kwaarayaŋ. 15 Kwaara iddo wo ga ciya tuguyaŋ nanguyaŋ Israyla izey se da yawey kaŋ yaŋ ga goro i game ra mo se. Boro kulu kaŋ na boro wi, kaŋ manti a haw k'a te no, a koy ga du ka zuru ka koy ka tugu noodin. 16 Amma d'a n'a kar da jinay fo kaŋ guuru no hal a ma bu se, boro-wi no kaŋ haw k'a te. Boro-wi woodin dumi, daahir i g'a koy wi no. 17 Da tondi mo no a sambu nga kambe ra kaŋ ga hin ka boro wi, k'a kar d'a, hala bora bu mo, boro-wi no kaŋ haw k'a te. Boro-wi woodin dumi mo, daahir i g'a wi no. 18 Wala mo d'a na hay fo sambu nga kambe ra kaŋ bundu no k'a kar d'a,

mate kaŋ cine a ga boro wi, hal a bu mo, boro-wi no. Boro-wi woodin dumi mo, daahir i g'a wi. 19 Daw banakwa bumbo ma boro-wiyo din wi. Waati kulu kaŋ a kuband'a, a m'a wi. 20 Da bora na boro fo hay konnari sabbay se, wala d'a tugu k'a catu hal a bu, 21 wala nd'a n'a kar da kambe koonu ibaretaray sabbay se, hal a bu mo, daahir i ga karkwa wi. Zama boro-wi no kaŋ haw k'a te. Da daw banakwa kubay da boro-wiyo, kulu a g'a wi. 22 Amma da jaŋ-ka-bay ra no a n'a hay, ibaretaray si no, wala a m'a catu nda hay fo kaŋ manti a tugu k'a catu no, 23 wala a na boro fo catu nda tondi kaŋ ga hin ka boro wi, hal a bu mo, amma a mana di a, a manti a ibare mo no, wala a mana haw nga ma hasarawo te a se, 24 waato din gaa jama ga ciito kaa taray karkwa da daw banakwa game ra farilla woone boŋ: 25 Jama ga boro-wiyo kaŋ mana haw k'a te faaba daw banakwa kambe ra. I g'a yeti a tuguyaŋ kwaara ra, nango kaŋ a zuru ka koy tugu din. A ma goro noodin kala waati kaŋ alfaga beero bu, nga kaŋ i tuusu nda ji hanna. 26 Amma da boro-wi fo fatta nga tuguyaŋ kwaara hirro banda, nango kaŋ a zuru ka koy ka tugu din, 27 hala day daw banakwa n'a gar nga tuguyaŋ kwaara hirro banda, daw banakwa mo na boro-wiyo kar k'a wi, kulu i s'a lasaabu kuro se taali, sanda kuri alhakko go a boŋ nooya. 28 Zama doŋ boro-wiyo ma goro nga tuguyaŋ kwaara ra hala waati kaŋ alfaga beero bu. Amma alfaga beero buuyaŋo banda, boro-wiyo ga hin ka ye nga tubuyaŋ laabo ra. 29 Haray din kulu ga goro araŋ se ciiti fondo sanni yaŋ araŋ zamaney kulu ra, nangu kulu kaŋ araŋ ga goro. 30 Boro kulu kaŋ na boro fo wi, danga boro-wi kaŋ haw k'a te, i m'a wi seedayaŋ sanni boŋ. Amma boro folloŋ si te seeda boro fo boŋ hal i m'a wi. 31 Araŋ ma si fansa hari kulu ta mo boro-wiyo kaŋ to buuyaŋ gaa k'a naŋ da fundi. Daahir i ga bora din wi no. 32 Boro kaŋ zuru ka koy nga tuguyaŋ kwaara do mo, araŋ ma si fansa hari kulu ta a gaa, k'a naŋ a ma fatta ka koy goro nga tubo ra. Kala nda alfaga beero bu, gaa no a ga fatta. 33 Yaadin no araŋ ga te hala araŋ ma si laabo kaŋ ra araŋ ga goro din ziibandi, zama kuri ga laabo ciya harram. I si du ka sasabandiyaŋ sargay kulu te laabu kaŋ ra i na boro kuri mun se, da manti bora kaŋ na kuri munyaŋo te din kuro no. 34 Laabo kaŋ ra araŋ ga goro din, kaŋ a bindo ra no ay mo ga goro, araŋ ma s'a ziibandi, zama ay wo, Rabbi, ay go Israyla izey game ra ga goro.»

36

1 Jileyad izey windi jine borey kaa. (Jileyad wo Macir ize no, Manasse ize, Yusufu kunda ra jare fo.) I kaa ka maan Musa nda jine borey do, da kaayey windi arkusey Israyla izey game ra. 2 I ne: «Rabbi n'ay koyo lordi ka ne i ma laabo fay tubu se kurne boŋ, k'a no Israyla izey se. Rabbi ci ay koyo se koyne ka ne i ma iri nya-ka-fo-sina, Zelofehad tubo no a ize wayey se. 3 Amma, d'i n'i hiijandi dumi waani fo ize aruyaŋ se Israyla kundey game ra, woodin g'i tubo kaa iri kaayey tubo ra. A ga koy ka tonton kunda fa din gaa, kaŋ do i ga koy ka dabu. Yaadin gaa i ga zabu iri wane tubo kaŋ iri du kurne boŋ din gaa nooya. 4 Woodin banda, da Israyla izey fansa jiiro to, kulu i g'i tubo tonton kunda din kaŋ do i ga koy ka goro gaa, hala i g'i tubo kaa iri kaayey kunda wane tubo ra.» 5 Kala Musa ci Israyla izey se Rabbi sanno boŋ, ka ne: «Yusufu izey kunda na cimi ci. 6 Wa maa mo haŋ kaŋ Rabbi ga ci Zelofehad ize wayey boŋ. A ne: Naŋ i ma hiiji boro kaŋ i ga ba, amma i baabo kunda dumey se no i g'i hiijandi. 7 Yaadin gaa binde Israyla izey game ra tubu kulu si dagu kunda fo ra ka ye kunda fo ra. Zama Israyla izey ra boro kulu ma sandandi tubo kaŋ a kaayey kunda du din gaa. 8 Ize wayboro kulu mo kaŋ gonda nga wane laabu kaŋ tubu no, Israyla izey kunda kulu do, i m'a hiijandi a baabo dumo kunda ra boro fo se. Yaadin gaa Israyla izey ra boro fo kulu ga du nga kaayey wane tubo. 9 Yaadin gaa mo, tubu kulu si gana kunda fo ra ka ye kunda fo do, zama Israyla izey kundey kulu ma sandandi ngey tubey gaa.» 10 Danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se, yaadin no Zelofehad ize wayey mo te. 11 I na Zelofehad ize wayey, Mala da Tirza, da Hogla, da Milka, da Noha, hiijandi i nya-ka-fo-siney se. 12 I n'i hiijandi Yusufu ize Manasse dumo izey se. I tubo goro i baabo dumo kunda ra. 13 Woodin yaŋ no ga ti lordey da farilla sanney kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se, a m'i ci Israyla izey se. Waato din i go Mowab batama ra, Urdun isa jarga, nango kaŋ boro ga Yeriko kwaara fonnay.

DEU
1
1 Sanney kaŋ yaŋ Musa salaŋ Israyla* kulu se neeya: (Waato din i go ganjo ra Urdun* isa se ne-
haray, Gooru Beero ra, Sufa jine. Paran da Tofel da Laban da Hazerot da Dizahab tondi kuukey go i
windanta. 2 Za Horeb ka Seyir tondo fonda gana ka to Kades-Barneya, a ga to jirbi way cindi fo
diraw. 3 A ciya mo, jiiri waytaacanta handu way cindi fa, hando ra jirbi sintina, kala Musa salaŋ
Israyla izey se, danga mate kulu kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a i se. 4 Waato kaŋ a na Amorancey
bonkoono Sihon kaŋ goro Hesbon wi, nga nda Basan bonkoono Og kaŋ goro Astarot da Edrey ra,
gaa no Musa na sanney wo ci. 5 Israyla go Urdun isa se ne-haray Mowab laabo ra, waato kaŋ Musa
sintin ka asariya* wo fe.) A ne: 6 «Rabbi iri Irikoyo salaŋ iri se Horeb tondo cire ka ne: Araŋ ne
tondo cire gora wasa. 7 Wa bare k'araŋ dirawo sintin ka koy Amorancey tondi laabey ra, da nangey
kulu kaŋ yaŋ ga maan i gaa mo. Wa koy Gooru Beero ra, da tondi kuukey ra, da Safela* ra, da
Negeb* ra, da Teeku Beero me gaa, hal a ma koy to Kanaanancey laabo ra, ka koy ka to Liban gaa,
ka koy hala isa beero do, kaŋ se i ga ne Ufratis. 8 Wa guna, ay na laabo daŋ araŋ jine. Wa furo k'a
sambu. A ga ciya araŋ mayray hari, laabo din kaŋ Rabbi n'a zeyaŋ te araŋ kaayey se, kaŋ yaŋ ga ti
Ibrahim da Isaka nda Yakuba. A ne nga g'a no i se d'i dumey se i banda.» 9 Ay wo, Musa, ay salaŋ
araŋ se waato din ka ne: «Ay hinne si hin k'araŋ jare. 10 Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ tonton hal a go,
hunkuna araŋ ga hima danga beene handariyayzey baayaŋ. 11 (Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano
m'araŋ tonton mo koyne hal araŋ ma labu-care sorro zambar danga mate kaŋ araŋ go sohõ. A m'araŋ
albarkandi mo, mate kaŋ cine a na alkawli sambu nd'a araŋ se.) 12 Ay ne: Mate n'ay ga te, ay hinne,
ay m'araŋ tiŋa d'araŋ jarawo d'araŋ yanjey jare? 13 Wa laakalkooniyaŋ suuban kaŋ yaŋ gonda
fahamay mo, kaŋ yaŋ i g'i bay araŋ kundey game ra. Ngey no ay ga daŋ i ma ciya araŋ se
dabarikooniyaŋ.» 14 Kal araŋ tu ay se ka ne: «Haya kaŋ ni ci ga boori iri m'a te.» 15 Woodin boŋ no
ay n'araŋ kundey jine borey sambu, laakalkooniyaŋ kaŋ i g'i bay. Ay n'i daŋ i ma ciya araŋ se
dabarikooniyaŋ, sanda zambar jine boro, da zangu jine boro, da waygu jine boro, da iway-way wane
yaŋ. I ma ciya wongu nyayaŋ araŋ kundey boŋ. 16 Alwaato din no ay n'araŋ ciitikoy lordi ka ne:
«Wa hangan araŋ nya-izey da care game sanney se. Wa cimi ciiti te boro kulu nda nga nya-ize game
ra, da ce-yaw mo kaŋ go a do. 17 Araŋ ma si baar'a-baar'a te ciiti ra, amma araŋ ma hangan boro
kayna se danga mate kaŋ araŋ ga hangan boro beeri se. Wa si humburu boro fo moy, zama ciiti ya
Irikoy wane no. Sanni kaŋ mongo araŋ se mo, kal araŋ ma kand'a ay do, ay mo ga hangan a se.» 18
Ay n'araŋ lordi mo waato din da hay kulu kaŋ araŋ ga hima ka te. 19 Iri mo, waato kaŋ iri tun
Horeb, iri bisa saaji beero kaŋ ga humburandi din kulu ra, nga kaŋ araŋ di Amorancey tudey laabo
fonda gaa, mate kaŋ Rabbi iri Irikoyo n'iri lordi nd'a. Iri kaa mo ka to Kades-Barneya. 20 Kal ay ne
araŋ se: «Araŋ to Amorancey tudey laabo ra, nga kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ba k'iri no. 21 A go,
Rabbi ni Irikoyo na laabo daŋ ni jine. Ma ziji k'a sambu, mate kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo ci ni se.
Ma si humburu, ni bine-gaabo ma si bu mo.» 22 Amma araŋ boro fo kulu maan ay gaa ka ne: «Iri ga
boroyaŋ donton iri jine, i ma laabo guna iri se. I ma kande iri se baaru: fonda kaŋ iri ga gana ka furo
nd'a, da kwaarey mo kaŋ do iri ga koy.» 23 Sanno din mo kaan ay se gumo. Ay n'araŋ boro way
cindi hinka suuban, boro fo kunda kulu se. 24 I bare mo ka kaaru tudey laabo ra, ka kaa Eskol gooro
ra, k'a guna. 25 I na laabo albarka sambu ngey kambey ra ka zumbu nd'a iri do. I kande iri se baaru
ka ne: «Laabu hanno no kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ba k'iri no.» 26 Kulu nda yaadin, araŋ wangu ka
ziji ka koy, amma araŋ murte Rabbi araŋ Irikoyo lordo gaa. 27 Araŋ guuni-guuni mo araŋ kuuru-
fuwey ra ka ne: «Zama Rabbi konna iri, a se no a n'iri kaa Misira laabo ra, k'iri daŋ Amorancey
kambe ra, zama i m'iri halaci. 28 Man no iri ga ziji ka koy? Iri nya-izey n'iri bine-gaabo wi ka ne:
‹Borey din bisa iri wargayaŋ da kuuyaŋ mo. I kwaarey mo, ibambata yaŋ no kaŋ yaŋ birni cinari ga
to hala beene. Iri di Anak izeyaŋ zaati noodin.› » 29 Kal ay ne araŋ se: «Wa si joote, wa si
humbur'ey mo. 30 Rabbi araŋ Irikoyo kaŋ ga furo araŋ jine, nga no ga wongu araŋ se. A ga goy araŋ
se hay kulu boŋ kaŋ a te araŋ se araŋ jine Misira laabo ra. 31 Ganjo ra mo, ni di mate kaŋ Rabbi ni
Irikoyo n'araŋ jare, mate kaŋ boro ga te nga ize aru se. A konda araŋ fonda kaŋ araŋ gana kulu ra,
hal araŋ kaa ka to nango wo.» 32 Amma sanno din ra, araŋ mana Rabbi araŋ Irikoyo cimandi. 33
Nga no ka furo araŋ jine fonda ra ka nangu ceeci araŋ se kaŋ araŋ ga zumbu ka sinji. A go danji ra
cin haray, zama a m'araŋ cabe fonda kaŋ araŋ ga hima ka gana, a go buro ra zaari haray mo. 34

Rabbi maa araŋ sanney jinde, a te bine mo ka ze ka ne: 35 «Zamana laalo wo borey ra, baa afolloŋ si no kaŋ ga di laabu hanna din, wo kaŋ ay ze ka ne ay g'a no araŋ kaayey se. 36 Kala day Kaleb Yefunna izo hinne, nga wo ga di a. Laabo kaŋ a taamu din, a se no ay g'a no, nga nda nga izey, zama a na Rabbi gana nda bine folloŋ.» 37 Koyne, Rabbi futu ay se araŋ sabbay se, ka ne: «Ni bumbo mo, ni si furo laabo din ra, 38 amma ni zanka Yasuwa, Nun izo, nga wo ga furo a ra. Kala ni m'a bina gaabandi, zama a do no Israyla ga laabo tubu. 39 Araŋ zankey, d'araŋ izey mo, kaŋ yaŋ araŋ ne i ga ciya wongu kuyaŋ hari, kaŋ yaŋ hunkuna i sinda fayanka, ihanno wala ilaalo boŋ, ngey wo ga furo a ra. I se mo no ay g'a no, a ma ciya i mayray hari. 40 Amma araŋ wo, kal araŋ ma bare k'araŋ dirawo sintin ka koy ganjo ra Teeku Cira fonda boŋ.» 41 Waato din gaa no araŋ tu ay se ka ne: «Iri na zunubi te Rabbi se. Iri ga ziji ka koy ka wongu, sanda mate kaŋ Rabbi iri Irikoyo n'iri lordi nd'a.» Kal araŋ boro fo kulu na nga wongu jinay koto ka ne a manti hay fo no araŋ ma ziji hala tudey laabo ra. 42 Amma Rabbi ne ay se: «Ma ci i se ka ne: Wa si ziji. Wa si koy ka wongu mo, zama ay si araŋ game ra, zama araŋ ibarey ma si araŋ kar ka zeeri.» 43 Ay binde salaŋ araŋ se, amma araŋ wangu ka maa. Araŋ murte mo Rabbi lordo gaa. Araŋ koy da farrati ka ziji hala tudey laabo ra. 44 Amorancey mo kaŋ yaŋ go noodin tudey laabo ra da goray fatta araŋ gaa k'araŋ gaaray danga yu hamni yaŋ cine. I n'araŋ kar ka zeeri mo za Seyir tondo gaa ka koy to hala Horma. 45 Waato gaa no araŋ ye ka kaa ka hẽ Rabbi jine. Amma Rabbi mana hangan araŋ jindey se, a mana araŋ saal mo. 46 Kal araŋ goro noodin Kades jirbi boobo, jirbey kaŋ araŋ gay noodin lasaabo boŋ.

2

1 Waato din gaa iri bare ka dirawo sintin ka koy ganjo ra Teeku Cira fonda boŋ, mate kaŋ Rabbi salaŋ ka ci ay se. Iri na Seyir tondo windi hal a to jirbi boobo. 2 Waato din gaa no Rabbi salaŋ ay se ka ne: 3 «Araŋ tondo windanta bar-bare yaŋo wasa. Wa bare sohõ ka koy azawa kambe haray. 4 Ni mo, ni ma jama lordi ka ne: ‹Sohõ araŋ g'araŋ nya-izey Isuwa izey hirro daaru, borey kaŋ yaŋ go Seyir da goray. I ga humburu araŋ mo. Wa haggoy d'araŋ boŋ fa! 5 Araŋ ma si i zokoti, zama ay si araŋ no i laabo gaa baa kayna, baa danga ce daara fo nangu. Zama ay na Seyir tondo no Isuwa se, a ga ciya a wane mo. 6 Araŋ ga ŋwaari day i gaa no da nooru ka du ka ŋwa. Araŋ ga hari mo day i gaa da nooru, ka du ka haŋ. 7 Zama Rabbi ni Irikoyo na ni albarkandi ni kambe goy kulu ra. A na ni dirawey bay waati kaŋ ni bisa saaji beero wo ra. Guna jiiri waytaaci kaŋ Rabbi ni Irikoyo go ni banda, ni mana jaŋ hay kulu mo.› » 8 Yaadin cine no iri bisa nd'a iri nya-ize Isuwa izey gaa, kaŋ yaŋ go Seyir da goray, iri fay d'ey mo. Iri na fonda kaŋ ga fun Gooru Beero ra sambu ka banda bare Elat da Eziyon-Geber gaa. Iri bare mo ka gana ka bisa Mowab saajo fonda do haray. 9 Kala Rabbi ne ay se: «Ma si Mowab taabandi. Ma si i zokoti mo da wongu, zama ay s'a laabo no ni se ni ma may. Zama Ar laabo ay n'a no Lotu izey se i m'a may.» 10 (Emim borey goro noodin za doŋ, dumi beeri no, iboobo mo no. I ga ku gumo danga Anak borey. 11 I ga hima Refayimyaŋ* mo, danga Anak borey cine, amma Mowabancey doona ka ne i se Emim borey. 12 Waato Horiyancey mo goro Seyir tondo boŋ, amma Isuwa izey furo i nango ra. I n'i halaci ngey jine ka goro i laabo ra, mate kaŋ Israyla kokor ka te nga laabo ra, wo kaŋ Rabbi n'i no nd'a.) 13 Rabbi ne koyne: «Wa tun ka Zered gooro daaru.» Kala iri tun ka bisa Zered gooro gaa. 14 A to jiiri waranza cindi ahakku diraw kaŋ iri te za Kades-Barneya ka koy hal iri na Zered gooro daŋandi, hala wongu borey kulu kaŋ sintin iri banda bu ka ban gata ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ze i se ka ne. 15 Rabbi kamba mo gaaba nd'ey k'i halaci gata kulu ra, kal i bu ka ban. 16 A ciya binde, waato kaŋ soojey kulu bu ka ban borey game ra, 17 kala Rabbi salaŋ ay se ka ne: 18 «Hunkuna ni ga sintin ka Mowab hirro casu, Ar kwaara do haray. 19 Amma waati kaŋ ni ga kaa ka maan Amonancey hirro me, ma si i taabandi, ma si i zokoti mo. Zama ay mana ni no Amon izey laabo gaa, zama ay n'a no Lotu izey se i ma may.» 20 (I ga noodin mo lasaabu Refayimyaŋ laabu fo no, zama Refayimyaŋ goro noodin doŋ, amma Amonancey ga ne i se Zam-Zummin borey. 21 Dumi beeri yaŋ no ngey wo, iboobo mo no. I ga ku gumo danga Anak borey. Amma Rabbi n'i kar ka halaci Amonancey jine, hal i n'i ŋwa ka goro i nango ra. 22 Yaadin cine mo no Rabbi te Isuwa izey se, kaŋ yaŋ go Seyir tondo ra da goray, waato kaŋ a na Horiyancey mallaka i jine. Ngey mo n'i ŋwa ka goro i nango ra hala ka kaa sohõ. 23 Abbi borey mo, kaŋ yaŋ goro kawye-kawyey ra hal a kaa ka to Gaza, ngey wo Kaftorance yaŋ no kaŋ yaŋ fun Kaftor laabo ra. I na ngey mo mallaka ka goro i nango ra.) 24 Kal araŋ ma tun k'araŋ dirawo sintin ka Arnon gooro daŋandi. Guna mo, Amorancey bonkoono Sihon kaŋ go Hesbon kwaara, ay

n'a laabo daŋ araŋ kambe ra. Wa sintin k'a mayra ta ka kond'a gaa wongu. 25 Hunkuna no ay ga
sintin ka ni joota da ni humburkuma daŋ dumey kulu kaŋ go beena cire gaa, kaŋ yaŋ ga maa ni
baaru. I ga jijiri ka humburu ni sabbay se. 26 Ay na diyayaŋ donton mo i ma tun Kedemot saajo ra
ka koy Hesbon bonkoono Sihon do, ka kond'a se baani sanni. I ne: 27 «Ma naŋ ay ma gana ni laabo
ra. Ay ga fondo beero gana. Ay si kamba mo ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray. 28 Ni ga
ŋwaari neera ay se ka ta nooru, ay ma ŋwa se. Haŋyaŋ hari mo, ni g'a neera ay se no, ay ma haŋ.
Kala day ma naŋ ay ma gana ka bisa ce gaa. 29 Yaadin cine no Isuwa izey kaŋ yaŋ go Seyir, da
Mowabancey mo kaŋ yaŋ go Ar haray te ay se. Iri ga ba iri ma Urdun daŋandi ka du ka furo laabo
kaŋ Rabbi iri Irikoyo goono g'iri no din ra.» 30 Amma Hesbon bonkoono Sihon wangu ka naŋ iri
ma bisa, zama Rabbi ni Irikoyo n'a bina sandandi ka naŋ a hanga mo ma sandi. Zama a ma du k'a
daŋ ni kambe ra, mate kaŋ a go d'a hunkuna. 31 Rabbi ne ay se mo: «Guna, ay sintin ka Sihon da
nga laabo nooyandi ni se. Ni mo ma sintin k'a ŋwa, zama ni ma du k'a laabo tubu.» 32 Waato din
gaa no Sihon fatta ka kaa iri gaa, nga nda nga jama kulu, ka daaga sinji Yahaz haray. 33 Rabbi iri
Irikoyo mo n'a nooyandi iri jine. Iri mo n'a kar, nga nda nga izey da jama kulu. 34 Waato din mo no
iri n'a kwaarey ŋwa, ka kwaarey kulu mallaka, alborey da wayborey da zankey mo. Iri mana baa
boro folloŋ naŋ. 35 Kala day almaney kaŋ yaŋ iri sambu wongu riiba, ngey nda kwaarey arzaka, kaŋ
yaŋ iri ŋwa. 36 Za Arower kaŋ go Arnon gooro me, da za kwaara din kaŋ go gooro ra mo, ka koy
hala Jileyad, iri mana kwaara fo gar kaŋ mongo iri se. Zama Rabbi iri Irikoyo n'i kulu nooyandi iri
se. 37 Kala day ni mana lamba Amon izey laabo gaa, sanda Yabok gooro kulu me, da kwaarey kaŋ
yaŋ go tudey boŋ laabo, da mo nangu kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ne iri ma si furo.
3
1 Gaa no iri bare ka ziji ka Basan haray fonda gana. Basan bonkoono Og mo fatta ka kaa iri gaa,
nga nda nga jama kulu, ka kande iri gaa tangami Edrey haray. 2 Kala Rabbi ne ay se: «Ma si
humbur'a, zama ay na nga nda nga jama kulu d'a laabo mo daŋ ni kambe ra. Ni ga te a se mate kaŋ
cine ni te Amorancey bonkoono Sihon se, nga kaŋ goro Hesbon ra doŋ.» 3 Yaadin no Rabbi iri
Irikoyo na Basan bonkoono Og daŋ iri kambe ra d'a, nga nda nga jama kulu. Iri n'a kar k'a mallaka
mo kala baa boro folloŋ mana cindi a se. 4 Waato din gaa no iri n'a kwaarey kulu di. I sinda baa
kwaara fo kaŋ iri mana ta i gaa, kwaara waydu no kaŋ yaŋ go Argob laabo ra, Og mayra kaŋ go
Basan nooya. 5 Kwaarey din kulu, i n'i gaabandi nda birni cinari kuuku yaŋ, da birni me daabirji
yaŋ da karangaleyaŋ. Woodin yaŋ baa si mo, kawye kayna kaŋ sinda birni cinari boobo go no. 6 Iri
n'i kulu mallaka mo, mate kaŋ cine iri te Hesbon bonkoono Sihon se. Iri n'a kwaarey kulu halaci
parkatak, alborey da wayborey da zankey mo. 7 Amma almaney kulu da kwaarey din arzakey, iri n'i
sambu wongu riiba iri boŋ se. 8 Alwaato din no iri na laabo din mayra ta Amorance bonkooni hinka
din kambe ra kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta, za Arnon gooro gaa ka to hala Hermon tondi kuuko gaa. 9
(Hermon se no Zidonancey ga ne Siriyon, Amorancey mo ga ne a se Senir.) 10 I na kwaarey kulu
kaŋ yaŋ go batama ra ŋwa mo, da Jileyad da Basan laabu kulu mo. Iri to hala Saleka nda Edrey,
kwaara hinka kaŋ go Og mayra ra, Basan laabo ra. 11 (Zama Basan bonkoono Og wo, nga hinne no
ka cindi Refayimyaŋ ra. Guna mo, a dima guuru-bi dima no. Manti a go noodin Amon izey kwaara
Rabba ra? A kuuyaŋo kambe kar yagga no, a hayyaŋo mo kambe kar taaci, Adam-ize neesiyaŋ boŋ.)
12 Laabo din binde, iri n'a mayra ŋwa waato din. Za Arower kaŋ go Arnon gooro ra ka koy Jileyad
tudey boŋ laabu jara, da noodin kwaarey kulu, ay n'i no Ruben da Gad kundey se. 13 Jileyad jare fa
kaŋ cindi mo, da Basan bonkoono Og laabo kulu, ay n'i no Manasse kunda jara se, sanda Argob
laabo kulu, da Basan laabo kulu. (I ga ne noodin se Refayimey laabu mo.) 14 Manasse kunda ize fo
Yayir na Argob laabo kulu ŋwa ka to hala Gesur borey da Maaka borey hirro me gaa. A na nangey
din mo ce nda nga bumbo maa, danga Basan laabu nooya, ka ne i se Habbot-Yayir hala ka kaa
hunkuna. 15 Ay na Jileyad mo no Macir se. 16 Ruben da Gad kundey, ay na Jileyad ka koy to Arnon
gooro ra no i se. Gooro bindo ga ciya i se hirri. A ga to Yabok gooro me kaŋ ga ti Amon izey hirro
me. 17 I du Gooru Beero batama mo. Noodin Urdun isa te i se hirri, za Cinneret ka koy Gooru
Beero Teeko gaa, danga Ciiri Teeko nooya, kaŋ go Pisga tondi kuuko gangara cire, wayna funay
haray. 18 Waato din mo ay n'araŋ lordi ka ne: «Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ no laabo wo a ma ciya
araŋ wane. Araŋ soojey kulu ma isa daŋandi d'araŋ wongu jinayey ga koto, ka koy araŋ nya-izey
Israyla izey jine. 19 Amma araŋ wandey d'araŋ zankey d'araŋ almaney (zama ay bay kaŋ araŋ gonda

alman boobo) ngey wo ga goro araŋ kwaarey kaŋ ay n'araŋ no din ra. 20 Araŋ g'araŋ nya-izey gaa
hala waati kaŋ Rabbi ga ngey mo no fulanzamay, mate kaŋ cine a n'araŋ no, hal i ma furo ka laabo
kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga no i se din ŋwa, Urdun se ya-haray. Waato din gaa no araŋ boro fo kulu
ga ye nga mayray haro kaŋ ay n'araŋ no din do.» 21 Ay na Yasuwa mo lordi waato din ka ne: «Ni
moy di hayey din kulu kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo te bonkooni hinka din se. Yaadin cine mo no Rabbi
ga te mayray kulu kaŋ araŋ ga daŋandi ka koy i do din se. 22 Araŋ ma si humbur'ey, zama Rabbi
araŋ Irikoyo no ga tangam araŋ se.» 23 Ay mo na Rabbi gomno ŋwaaray waato din ka ne: 24 «Ya
Rabbi, Koy Beero, ni sintin ka ni beera da ni kambe gaabikoono cabe ay, ni tamo se. Zama Irikoy
woofo dumi no ka bara beena ra wala ndunnya ra kaŋ ga hin ka ni goyey wala ni teera dabarikooney
cine te? 25 Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma daŋandi ka di laabu hanna din kaŋ go Urdun se ya-
haray, da tondey boŋ laabu hanna din, da Liban mo.» 26 Amma Rabbi dukur ay se araŋ sabbay se, a
mana maa ay se mo. Kala Rabbi ne ay se: «A wasa! Ma si ye ka sanni woone ci ay se koyne. 27 Ma
ziji hala Pisga tondo yolla gaa. Ma ni boŋ sambu mo ka guna wayna kaŋay haray, da azawa kambe
da dandi kambe, da wayna funay haray. Ni ma guna nda ni moy, zama ni si Urdun wo daŋandi. 28
Amma ma sanno gaabandi Yasuwa se, k'a no gaabi, k'a bine gaabandi. Zama nga no ga furo jama
wo jine ka daŋandi. A ga naŋ mo i ma laabo kaŋ ni ga guna din tubu.» 29 Iri binde goro noodin
gooro kaŋ go Bayt-Peyor jine din ra.
4
1 Sohõ binde, ya Israyla, wa hangan ka maa hin sanney da ciiti sanney kaŋ ay go g'araŋ
dondonandi. Araŋ m'i te mo hal araŋ ma funa, araŋ ma du ka furo mo ka du laabo kaŋ Rabbi araŋ
kaayey Irikoyo g'araŋ no. 2 Araŋ ma si tonton sanno kaŋ ay goono g'araŋ lordi nd'a din gaa, araŋ ma
si zabu a gaa mo. Amma araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo lordey gana, wo kaŋ yaŋ ay dake araŋ boŋ. 3
Araŋ moy di haŋ kaŋ Rabbi te Baal-Peyor sabbay se, zama alborey kulu kaŋ yaŋ na Baal-Peyor
teera gana, Rabbi ni Irikoyo n'i halaci k'i kaa ni game ra. 4 Amma araŋ kaŋ na Rabbi araŋ Irikoyo di
da gaabi, araŋ kulu go ga funa hala ka kaa hunkuna. 5 Guna, ay n'araŋ dondonandi hin sanney da
farilley mate kaŋ cine Rabbi ay Irikoyo n'ay lordi nd'a, hal araŋ ma te yaadin laabo kaŋ araŋ ga furo
ka du a mayray din ra. 6 W'i haggoy fa, k'i goyey te mo, zama woodin ga ciya araŋ se laakal da
fahamay dumi cindey jine. Ngey wo, i ga maa hin sanney din kulu baaru ka ne: «Haciika, dumo wo
kaŋ ga beeri, a borey gonda laakal da fahamay.» 7 Zama dumi beeri woofo no ka bara i cine kaŋ
gonda Irikoy kaŋ ga maan i gaa mate kaŋ cine Rabbi iri Irikoyo go no saaya kulu kaŋ iri g'a ce? 8
Wala dumi beeri woofo no ka bara kaŋ gonda hin sanni da farilla yaŋ kaŋ gonda adilitaray sanda
asariya wo kulu cine, kaŋ ay go ga daŋ araŋ jine hunkuna? 9 Kala day ni ma haggoy da ni boŋ. Ma
haggoy mo da ni bina da himma, hala ni ma si dinya hayey wo kulu kaŋ ni moy jin ka di. I ma si
fatta ni bine ra mo kala ni fundo ma to nga me. Amma ni ma ni izey da ni haamey bayrandi nd'ey.
10 Ma fongu hano kaŋ hane ni kay Rabbi ni Irikoyo jine Horeb tondo cire, waato kaŋ Rabbi ci ay se
ka ne: «Ma jama kulu margu ay jine. Ay mo ga naŋ i ma maa ay sanney, hal i ma dondon ka
humburu ay, jirbey kulu kaŋ i ga funa laabo ra. I ma ngey izey mo dondonandi nd'ey.» 11 Han din
mo araŋ kaa ka kay tondo cire, tondo go ga di nda danji ka to hala beene kuuro gaa mo. Kubay mo
go no, da buru yuumay da kubay bi tik! 12 Kala Rabbi salaŋ araŋ se, jinda fun danjo bindo ra. Araŋ
maa a sanney jinda, amma araŋ mana di alhaali kulu, kala day araŋ maa jinde fo. 13 A na nga sappa
mo fe araŋ hangey ra, wo kaŋ a n'araŋ lordi ka ne araŋ ma te, sanda lordi waya din nooya. A n'i
hantum mo tondi walhã hinka gaa. 14 Koyne, woodin banda, Rabbi ye k'ay lordi ka ne ay ma hin
sanni da ciiti sanni yaŋ dondonandi araŋ se, zama araŋ ma i goy te laabo kaŋ araŋ ga daŋandi ka koy
ka du a mayra din ra. 15 Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ gumo, zama araŋ mana di
alhaali dumi kulu han din hane kaŋ Rabbi salaŋ araŋ se Horeb tondo ra, jinda fun danjo bindo ra. 16
Araŋ ma si goy ziibiyaŋ te hal araŋ ma koy ka tooru jabante te araŋ boŋ se. Araŋ ma si alhaali wala
himandi fo kulu te, kaŋ ga hima alboro wala wayboro, 17 wala alman fo kaŋ go ndunnya ra
himandi, wala curo fatakoy fo kaŋ ga deesi beene himandi, 18 wala wo kaŋ ga noru ganda laabo ra
himandi, wala hari ham fo kaŋ go haro ra laabo cire himandi. 19 A ma si te ka ciya mo ni ma ni moy
basu beene. Da ni di wayna da hando da handariyayzey, sanda beena ra marga kulu, i ma ni candi ni
ma koy ka sududu i se ka may i se. Zama Rabbi ni Irikoyo na beena ra marga waadu dumey kaŋ yaŋ
go beena cire kulu se. 20 Amma Rabbi n'araŋ suuban, a n'araŋ kaa taray araŋ ma fun guuru-bi dudal

ra, kaŋ ga ti Misira laabo. A n'araŋ suuban araŋ ma ciya nga bumbo jama d'a wane mayray hari, mate kaŋ a go d'a hunkuna. 21 Woodin baa si mo, Rabbi dukur ay se araŋ sabbay se. A ze ka ne ay si du ka Urdun daŋandi. Ay si furo laabu hanna din ra, nga kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ni m'a tubu. 22 Amma a ga tilas ay ma bu ne laabo wo ra, ay ma si Urdun daŋandi. Amma araŋ wo, araŋ g'a daŋandi ka du laabu hanna din, araŋ mayray hari no. 23 Wa haggoy d'araŋ boŋ fa, hal araŋ ma si dinya Rabbi araŋ Irikoyo sappa kaŋ a te nga nda araŋ game ra. Araŋ ma si koy ka himandi jabante fo te araŋ boŋ se kaŋ gonda hay kulu alhaali kaŋ Rabbi ni Irikoyo n'araŋ ganji. 24 Zama Rabbi ni Irikoyo ya danji kaŋ ga ŋwa no. Irikoy ya cansekom mo no. 25 Da ni hay izeyaŋ, hala ni du haamayaŋ, hala mo araŋ gay gumo laabo ra, da waato din araŋ ga koy k'araŋ boŋ sara, ka himandi jabante te kaŋ gonda hay kulu alhaali, ka hay kulu te mo kaŋ ga laala Rabbi ni Irikoyo jine, k'a dukurandi mo, 26 ay ga ze da beene nda ganda mo hunkuna, i ma te seeda araŋ boŋ. D'araŋ na woodin te, araŋ ga tara ka halaci parkatak. Araŋ ga ban laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka du din ra. Araŋ si te aloomar kuuku a ra, amma i g'araŋ halaci, parkatak! 27 Rabbi g'araŋ say-say mo ndunnya dumey game ra. Araŋ ga cindi boro ciraariyaŋ dumi cindey game ra, naŋ kaŋ Rabbi g'araŋ candi ka konda araŋ. 28 Nangey din mo araŋ ga may tooruyaŋ se, Adam-izey kambe goy wane yaŋ, kaŋ i n'i te da bundu da tondi mo. I si di, i si hangan ka maa, i si ŋwa, i si mani ka maa mo. 29 Amma hala day noodin araŋ ga Rabbi ni Irikoyo ceeci, ni ga ye ka du a koyne, waati kaŋ ni n'a ceeci da ni bina kulu da ni anniya kulu mo. 30 Waati kaŋ ni go taabi ra, kaŋ hayey din kulu kaa ni gaa, kokor banda ni ga ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do ka maa a sanno se. 31 Zama Rabbi ni Irikoyo ya suujikoy no. A si ni furu, a si ni halaci, a si dinya mo alkawlo kaŋ a sambu ka ze ni kaayey se. 32 Kala ni ma koy sohõ ka za doŋ-doŋ jirbey kaŋ yaŋ na ni jin sanney din hã. Wa guna za hano kaŋ hane Irikoy na boro taka ndunnya ra, za beena me fa gaa ka koy hal a me fa gaa. Wa hã hala hari bambata wo dumi jin ka te ce fo, wala baa i maa a cine baaru? 33 A jin ka te ce fo no, kaŋ dumi fo ga maa Irikoy jinde kaŋ salaŋ a se ka fun danji ra, mate kaŋ cine ni wo ni maa r'a, ni go ga funa hala hõ mo? 34 Wala a bay ka te Irikoy ma fatta ka koy ka dumi fo sambu nga boŋ se dumi waani fo game ra? A m'i kaa i game ra da siyaŋ, da alaamayaŋ, da dabari goyyaŋ, da wongu, da kambe gaabikooni, da kambe sallante, da humburkumay hari bambata yaŋ no? Hayey din kulu mo Rabbi araŋ Irikoyo n'i te araŋ se Misira laabo ra, araŋ jine. 35 Ni se mo no i na woodin kulu cabe zama ni ma bay kaŋ Rabbi ya Irikoy no. Afo si no mo kala nga. 36 A naŋ ni ma maa nga jinda kaŋ fun beene, zama a ma ni dondonandi. Ndunnya boŋ mo a naŋ ni ma di nga danji beero. Ni maa a jinda mo kaŋ fun danjo bindo ra. 37 Zama a ga ba ni kaayey mo, woodin se no a n'i banda-ka-zumbey suuban. Nga bumbo no ka ni kaa taray da nga gaabi bambata ni ma fun Misira ra. 38 A na dumiyaŋ gaaray ni jine mo, borey kaŋ yaŋ baa da nin, i bisa ni gaabo mo. A furo nda nin mo, k'i laabo no ni se, a ma ciya ni mayray hari, mate kaŋ a go d'a hunkuna. 39 Woodin sabbay se, hunkuna ni ma bay, ni m'a jisi ni bina ra mo, kaŋ nga, Rabbi ya Irikoy no beena ra beene da ndunnya ra mo ganda. Afo kulu si no. 40 Ni m'a hin sanney d'a lordey mo gana, kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'ey hunkuna, zama albarka ma goro ni gaa, da ni izey mo gaa ni banda. Ni aloomaro ma ku mo laabo din kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no hal abada ra. 41 Waato din gaa no Musa na kwaara hinza suuban k'i fay waani, i go Urdun daŋanta wayna funay haray. 42 I ga te boro-wi kaŋ na nga gorokasin wi se, amma manti ibaay boŋ no, sanda a mana konn'a za doŋ. Bora din koy ma zuru ka koy kwaarey din afo ra, a ma funa mo. 43 Kwaarey maayey neeya: Bezer kaŋ go saajo ra, batama laabo ra, Ruben kunda laabo ra, da Ramot kaŋ go Jileyad, Gad kunda laabo ra, da Golan mo kaŋ go Basan ra, Manasse kunda laabo ra. 44 Woone wo mo, nga no ga ti asariya kaŋ Musa daŋ Israyla izey jine. 45 Ngey mo ga ti seedey da hin sanney da farilley kaŋ Musa salaŋ Israyla izey se waato kaŋ i fun Misira. 46 I go noodin Urdun daŋanta, gooro din ra kaŋ go Bayt-Peyor tanjay, Amorancey bonkoono Sihon laabo ra, nga kaŋ goro Hesbon kwaara doŋ. Nga no Musa nda Israyla izey ŋwa waato kaŋ i kaa ka fun Misira. 47 Israyla n'a laabo di mo a ma ciya ngey mayray hari, nga nda Basan bonkoono Og laabo. Amorancey bonkooni hinka nooya, kaŋ waato i go Urdun daŋanta wayna funay haray. 48 Laabo ga di za Arower kwaara kaŋ go Arnon gooro me gaa, ka koy to Sihon tondo gaa (danga Hermon nooya.) 49 A go mo Gooru Beero ra Urdun daŋanta wayna funay haray ka koy hala Gooru Beero Teeko do, Pisga tondi beero gangara cire.
5

1 Musa na Israyla kulu ce ka ne i se: Ya Israyla, wa hangan ka maa hin sanney da farilley kaŋ yaŋ
ay ga salaŋ araŋ hangey ra hunkuna, hal araŋ m'i dondon ka haggoy k'i te. 2 Rabbi iri Irikoyo sappe
nda iri yongo Horeb ra. 3 Sappa wo mo, Rabbi man'a te da iri kaayey, amma nda iri bumbey, iri wo
kaŋ yaŋ iri kulu go ne da fundi hunkuna. 4 Rabbi salaŋ araŋ se me-da-me tondo boŋ, jinda fun danji
bindo ra. 5 (Waato din binde ay kay araŋ da Rabbi game ra, k'araŋ cabe Rabbi sanno. Zama araŋ go
ga humburu danjo sabbay se, hal araŋ mana ziji ka kaaru tondo boŋ.) A ne araŋ se mo: 6 «Ay no
Rabbi ni Irikoyo, kaŋ kande nin ni ma fun Misira laabo ra, noodin tamtaray windo ra. 7 Ni ma si
bara nda de-koy* waani fo, kal ay hinne. 8 Ni ma si te ni boŋ se himandi jabante, wala hay kulu
himandi kaŋ go beena ra beene, wala haŋ kaŋ go ndunnya ra ganda, wala haŋ kaŋ go hari ra laabo se
ganda. 9 Ni ma si ni boŋ sumbal i jine, ni ma si may i se mo. Zama ay, Rabbi ni Irikoyo ya Irikoy
cansekom no. Ay ga baaba laala bana izey gaa hala haamey da hangasi-hamey gaa, borey kaŋ yaŋ
ga konna ay se. 10 Ay ga baakasinay goy cabe mo hala banda-ka-zumbu zambar, borey kaŋ yaŋ ga
ba ay k'ay lordey gana mo se. 11 Ni ma si ze da Rabbi ni Irikoyo maa yaamo, zama Rabbi si bora
kaŋ n'a maa ci yaamo guna sanda a sinda taali. 12 Wa haggoy da fulanzamyaŋ zaaro zama ni m'a
fay waani, mate kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a. 13 Jirbi iddu no ni ga taabi ka ni goyo kulu
kubandi. 14 Amma zaari iyyanta ya fulanzamay hane no kaŋ ni ga haggoy Rabbi ni Irikoyo se. A ra
ni ma si goy kulu te, nin wala ni ize aru, wala ni ize way, wala ni bannya, wala ni koŋŋa, wala ni
yeeji, wala ni farka, wala ni alman fo kulu, wala ni ce-yaw kaŋ go ni windo ra. Zama ni bannya da
ni koŋŋa, ngey mo ma fulanzam ni banda. 15 Ni ma fongu mo mate kaŋ ni bumbo goro bannya
Misira laabo ra. Amma Rabbi ni Irikoyo na ni kaa noodin da kambe gaabikooni, da kambe sallante
mo. Woodin sabbay se mo no Rabbi ni Irikoyo na ni lordi ka ne ni ma haggoy da fulanzamay hano.
16 Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi, sanda mate kaŋ cine Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a, zama
ni aloomaro ma ku, ni ma goro nda baani mo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. 17 Ni ma si
boro wi. 18 Ni ma si zina. 19 Ni ma si zay. 20 Ni ma si tangari seeda te ni gorokasin boŋ. 21 Ni ma
si ni gorokasin wando bini. Ni ma si ni gorokasin windi bini, wala a fari, wala a bannya, wala a
koŋŋa, wala a yeejo, wala a farka, wala hay kulu kaŋ ga ti ni gorokasin wane.» 22 Sanney din binde,
Rabbi n'i salaŋ araŋ jama kulu se noodin tondo boŋ. Jinda fun danjo bindo ra, da buro ra, da kubay
bi tik ra. A n'i fe nda jinde bambata mo. A mana tonton i gaa. A n'i hantum mo tondi walhã hinka
gaa k'i no ay se. 23 A ciya mo, waato kaŋ araŋ maa jinda kaŋ kaa ka fun kuba ra, araŋ di tondi beero
mo kaŋ go ga di nda danji, kal araŋ kaa ka maan ay gaa, sanda araŋ kundey kulu jine borey da araŋ
arkusey nooya. 24 Araŋ ne: «Guna, Rabbi iri Irikoyo na nga darza nda nga beera bangandi iri se. Iri
maa a jinda mo kaŋ fun danjo bindo ra. Hunkuna iri di kaŋ Irikoy ga salaŋ Adam-ize se, bora go ga
funa mo. 25 Amma sohõ, ifo se no iri ga bu? Zama danji bambata wo g'iri ŋwa. Woodin banda, d'iri
ye ka maa Rabbi iri Irikoyo jinda koyne, kulu iri ga bu. 26 Zama may no ka bara fundikooney kulu
ra, kaŋ maa Irikoy fundikoono jinda go ga salaŋ ka fun danji bindi ra, danga mate kaŋ cine iri maa
r'a, a koy go ga funa mo ka goro? 27 Ni ma koy ka maan ka maa hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga
ne. Ni ma salaŋ iri se mo ka ci hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ci ni se. Iri mo ga maa r'a k'a te.»
28 Rabbi maa araŋ sanney jinde mo, waato kaŋ araŋ salaŋ ay se. Rabbi ne ay se: «Ay maa jama wo
sanney jinda, wo kaŋ i salaŋ ni se. I sanney kulu kaŋ i ci ni se, i boori. 29 Doŋ day i ma bara nda
bine wo dumi ngey ra! I ma humburu ay, i m'ay lordey kulu gana mo duumi, zama i ma goro baani,
ngey nda ngey izey hal abada! 30 Ma ye i do ka ne i se: ‹Araŋ boro kulu ma ye araŋ kuuru-fuwey
do.› 31 Amma ni bumbo ciina ra, ni ma kay ne ay jarga. Ay mo ga salaŋ ni se ka ci lordey da hin
sanney da farilley kulu kaŋ ni g'i dondonandi nd'ey. Ngey mo m'i goy te laabo kaŋ ay g'i no mayray
hari din ra.» 32 Araŋ binde, araŋ ma haggoy ka te mate kulu kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ lordi
nd'a. Araŋ ma si kamba ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray. 33 Amma araŋ ma fonda kaŋ
Rabbi araŋ Irikoyo n'a araŋ lordi nd'a din kulu gana. Yaadin gaa no araŋ ga funa, araŋ ma goro
baani, araŋ aloomaro ma ku mo laabo kaŋ araŋ ga du a mayray din ra.

6

1 Woone yaŋ wo lordey, da hin sanney, da farilley no kaŋ yaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ne i m'araŋ
dondonandi nd'ey. Zama araŋ m'i goy k'i te laabo kaŋ araŋ ga furo ka du a mayra din ra. 2 Zama ni
ma humburu Rabbi ni Irikoyo. Ni m'a hin sanney d'a lordey kulu haggoy mo, wo kaŋ yaŋ ay na ni
lordi nd'a, nin da ni ize da ni haama, kala ni fundo jirbey kulu me. Ni aloomaro ma ku mo. 3 Ya

Israyla, wa maa ka laakal daŋ k'a te, zama ni ma goro baani. Ni ma tonton gumo-gumo mo, danga mate kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo n'a alkawli sambu ni se, laabu fo ra kaŋ ga wa nda yu bambari. 4 Ya Israyla, wa maa! Rabbi iri Irikoyo ya Rabbi folloŋ no. 5 Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, da ni gaabo kulu. 6 Sanney wo mo, kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, i ma goro ni bina ra. 7 Ni ma ni izey dondonandi nd'a da anniya. Ni m'i fakaaray te waati kaŋ ni go ni fuwo ra ga goro, da waati kaŋ ni ga dira fonda boŋ, da waati kaŋ ni ga kani, da waati kaŋ ni ga tun jirbi mo. 8 Ni m'i haw ni kambe gaa mo, i ma te alaama. I m'i daŋ mo ni sukuto gaa. 9 Ni m'i hantum mo ni fu meyo bundey gaa, da ni windi daabirjey gaa. 10 A ga ciya mo, Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ a ze d'a ni kaayey Ibrahim da Isaka da Yakuba se din ra. A ne nga g'a no ni se. Laabo wo gonda kwaara beeri hanno yaŋ kaŋ yaŋ ni mana cina. 11 I gonda fuyaŋ mo kaŋ to da jinay hanno kulu dumi, kaŋ manti nin no k'i jisi. I gonda dayyaŋ kaŋ i fansi, amma manti nin no k'i fansi. I gonda reyzin* kaliyaŋ da zeytun* nyayaŋ, kaŋ manti nin no k'i tilam. Da Rabbi konda nin noodin mo, kaŋ ni ga ŋwa ka kungu, 12 waato din gaa ni ma haggoy ni ma si diny'a. Nga no ka fun da nin Misira laabo ra, noodin tamtaray windo ra. 13 Ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo. A se mo no ni ga may ka ze d'a maa. 14 Araŋ ma si kamba ka koy de-koy waani yaŋ banda, kaŋ yaŋ ga ti dumey kaŋ g'araŋ windi din toorey. 15 Zama Rabbi ni Irikoyo kaŋ go araŋ game ra ya Irikoy cansekom no. Ma haggoy fa, hala Rabbi ni Irikoyo bine ma si tun ka futu ni se, a ma ni halaci ka ni tuusu ka kaa ndunnya fando boŋ. 16 Araŋ ma si Rabbi araŋ Irikoyo si, mate kaŋ cine araŋ n'a si Massa zumbuyaŋo do. 17 Araŋ ma anniya haw ka Rabbi araŋ Irikoyo lordey, d'a seedey, d'a hin sanney haggoy, wo kaŋ yaŋ a na ni lordi nd'a. 18 Ni ma te mo haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga boori Rabbi diyaŋ gaa. Zama ni ma goro baani, ni ma furo mo ka du laabu hanna kaŋ Rabbi ze ni kaayey se ka ne nga ga ni no nd'a din. 19 A ma ni ibarey tuti ka hibandi ni jine mo, mate kaŋ Rabbi ci din. 20 Jirbey kaŋ go kaa ra, da ni izo ga ni hã ka ne: «Ifo ga ti seedey, da hin sanney, da farilley kaŋ yaŋ Rabbi iri Irikoyo n'araŋ lordi nd'a?» 21 Gaa no ni ga tu ni izo se ka ne: «To. Waato iri goro ka te Firawna tamyaŋ Misira ra. Amma Rabbi n'iri kaa da kambe gaabikooni iri ma fun Misira. 22 Iri jine mo no Rabbi na alaamayaŋ da dambara hari bambata yaŋ kaŋ masiiba wane yaŋ no cabe ka gaaba nda Misira, da Firawna, d'a windo kulu mo. 23 A n'iri kaa iri ma fun noodin mo, zama a ma kande iri k'iri no laabo kaŋ a ze d'a iri kaayey se. 24 Rabbi n'iri lordi mo, ka ne iri ma hin sanney wo kulu gana. Iri ma humburu Rabbi iri Irikoyo, zama iri ma goro baani duumi. A m'iri naŋ da fundi mo mate kaŋ iri go d'a hunkuna. 25 D'iri haggoy ka lordey wo kulu te Rabbi iri Irikoyo jine, a ga ciya iri se adilitaray mo, danga mate kaŋ cine a n'iri lordi nd'a.»

7

1 Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ ni ga koy ka du a mayray din ra. A ga dumi boobo haabu ni jine, kaŋ yaŋ ga ti Hittancey, da Jirgasancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey -- dumi iyye no kaŋ i beera d'i gaabo bisa ni wano. 2 Rabbi ni Irikoyo g'i daŋ ni kambe ra mo, ni m'i kar, kala ni m'i mallaka parkatak! Da ni na woodin te, ni ma si sappe nd'ey, ni ma si suuji cabe i se, 3 ni ma si hiiji i gaa mo. Danga, ni ma si ni ize way no i ize aru se, wala ni ma si i ize way sambu ni ize aru se. 4 Zama da ni te yaadin, kulu i ga ni ize arey bare, i ma s'ay gana koyne. Amma i ma may de-koy waani yaŋ se. Yaadin gaa binde Rabbi bine ga tun ni se, a ga ni halaci mo da waasi. 5 Amma haŋ kaŋ araŋ ga te i se neeya: araŋ m'i sargay* feemey bagu-bagu, k'i tondi ganjey pati-pati, k'i wayboro himandi bundu toorey beeri, k'i tooru jabantey ton danji ra. 6 Zama ni ya dumi hanante no Rabbi ni Irikoyo se. Rabbi ni Irikoyo na ni suuban dumey kulu kaŋ go ndunnya ra game ra zama ni ma ciya a wane. 7 Rabbi mana nga baakasina sinji araŋ gaa, wala a mana araŋ suuban mo zama se araŋ lasaabo baa ka bisa dumi kulu wano. Zama daahir, araŋ go boro ciraariyaŋ ka bisa dumi kulu. 8 Amma Rabbi n'araŋ suuban zama a ga ba araŋ no. A ga ba mo nga ma zeyaŋo kaŋ nga ze d'a araŋ kaayey se din toonandi. A se mo Rabbi n'araŋ kaa taray da kambe gaabikooni k'araŋ fansa tamtaray windo ra, araŋ ma fun Misira bonkoono Firawna kambe ra. 9 Yaadin gaa binde, ma bay kaŋ Rabbi ni Irikoyo ya Irikoy no, Irikoy naanaykoy no. Borey kaŋ ga ba r'a se, kaŋ yaŋ g'a lordey gana mo, a ga alkawli nda baakasinay suuji toonandi i se hala zamana zambar fo. 10 Amma borey kaŋ yaŋ ga konn'a, a g'i bana i jine k'i halaci. Boro kaŋ wang'a mo, a s'a suuru, amma a ga ye k'a bana a jine. 11 Woodin sabbay se no ni ma haggoy da lordey, da hin sanney, da farilley mo kaŋ yaŋ ay ga ni lordey nd'a hunkuna. Araŋ m'i goy te mo. 12 A ga te ka ciya

mo, za kaŋ ni hangan farilley din se k'i haggoy, k'i te mo, Rabbi ni Irikoyo ga alkawlo nda baakasinay suujo toonandi ni se, kaŋ a ze d'a ni kaayey se din. 13 A ga ba nin mo, ka ni albarkandi ka ni tonton. A ga ni ize gunde albarkandi. A ga ni fari nafa mo albarkandi, kaŋ ga ti ni ntaaso, da ni reyzin haro, da ni jiyo, da ni alman beerey hayyaŋo da ni alman kayney izey. A ga woodin kulu te laabo kaŋ a ze d'a ni kaayey se din ra, kaŋ a ne nga ga ni no. 14 Ni ga du albarka mo ka bisa dumi cindey kulu. I si gunu kulu gar araŋ game ra, alboro wala wayboro wala mo araŋ almaney ra. 15 Rabbi ga jante kulu kaa araŋ game ra mo. Misira doori laaley kaŋ yaŋ ni ga bay, a si baa afo daŋ ni gaa, amma a g'i daŋ ni konnakoy kulu gaa. 16 Dumey kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga daŋ ni kambe ra mo, ni m'i halaci parkatak! Ni mwa ma si bakar i se bo. Ni ma si may i toorey se, zama woodin ga ciya ni se hirrimi. 17 Hambara ni ga ne ni bina ra: «Dumey wo bis'ay baayaŋ. Mate n'ay ga te k'i ŋwa?» 18 Ni ma si humbur'ey bo, amma ni ma fongu hal a ma boori haŋ kaŋ Rabbi ni Irikoyo te Firawna nda Misira laabo kulu se. 19 Ma fongu siyaŋ beerey kaŋ yaŋ ni moy di. Ma fongu alaamey, da dambara harey, da kambe gaabikoono, da kambe sallanta kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni kaa taray d'a. Yaadin mo no Rabbi ni Irikoyo ga te dumey kulu kaŋ ni go ga humburu se. 20 Woodin banda mo, Rabbi ni Irikoyo ga cebeeri-hawlandi samba i game ra, hala borey kaŋ yaŋ cindi i ra, kaŋ tugu ni se, ngey mo ma halaci. 21 Ni ma si joote i sabbay se, zama Rabbi ni Irikoyo go ni banda, Irikoy beeri no kaŋ ga humburandi. 22 Rabbi ni Irikoyo mo ga dumey din hibandi ka kaa ni jine moso-moso. Ni si du k'i kulu ŋwa ce folloŋ, zama ganji hamey ma si baa ka tonton ni se. 23 Amma Rabbi ni Irikoyo g'i nooyandi ni jine. A g'i taabandi mo da gurzugay bambata, hal i ma mallaka. 24 A g'i bonkooney mo daŋ ni kambe ra. Ni g'i maa tuusu hal i baaro ma daray beeno wo cire. Boro fo kulu si du ka kay ni jine mo, kala ni m'i halaci ka ban. 25 I himandi jabante toorey mo, ni m'i ton danji ra. Nzarfu nda wura kaŋ go i gaa mo, ni ma s'i bini, ni ma si i sambu ni boŋ se mo, zama i ma si te ni se hirrimi ka ni di. Zama hayey din ya fanta hariyaŋ no Rabbi ni Irikoyo se. 26 Woodin banda mo, ni ma si kande fanta hari kulu ni windo ra, hala ni ma ciya laaliyaŋ ize danga a cine. Ni ma dond'a gumo, ni m'a fanta mo, zama hari laalante no.

8

1 Lordey kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna, ni ma haggoy k'i afo kulu te, zama ni ma funa, ni ma tonton, ni ma furo mo ka du laabo kaŋ Rabbi ze d'a ni kaayey se. 2 Ni ma fongu mo da fonda kulu kaŋ ra Rabbi ni Irikoyo na ni candi za jiiri waytaaco wo kulu saajo ra. A na woodin te zama a ma ni boŋbeera kaynandi, a ma ni si, a ma bay mo haŋ kaŋ go ni bina ra, hala ni g'a lordey gana, wala manti yaadin no. 3 A na ni kaynandi mo. A naŋ ni ma maa haray, gaa no a na ni no Manna* kaŋ ni si bay doŋ, baa ni kaayey man'a bay. A ga ba nga ma ni fahamandi kaŋ manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo, amma sanni kulu kaŋ ga fun Rabbi meyo ra no boro ga funa nd'a. 4 Jiiri waytaaco wo ra ni bankaaray mana zeen ni gaa, ni ce mana fuusu mo. 5 Ni ma lasaabu ni bina ra mo, ka fongu kaŋ sanda mate kaŋ baaba ga nga ize gooji, yaadin cine no Rabbi ni Irikoyo na ni gooji. 6 Nin mo, kala ni ma Rabbi ni Irikoyo lordey gana, k'a fondey mo gana ka humbur'a. 7 Zama Rabbi ni Irikoyo ga kande nin hala laabu hanna ra. Laabo din gonda hari zuruyaŋ, da hari mo yaŋ, da mansaare yaŋ, kaŋ yaŋ ga bambari ka zuru gooruyaŋ ra da tudey boŋ. 8 Laabo din gonda alkama nda sayir* da reyzin nyayaŋ, da jeejay* nyayaŋ, da garenad* nyayaŋ. Laabu no kaŋ gonda zeytun* nyayaŋ da yu. 9 Laabo din ra araŋ ga buuru ŋwa jaŋay si, a ra mo araŋ si jaŋ hay kulu. Laabo din tondey ga ti guuru-bi, a tudey ra mo ni ga guuru-ciray fansi ka kaa. 10 Ni ga ŋwa ka kungu mo ka Rabbi ni Irikoyo saabu laabu hanna din kaŋ a na ni no sabbay se. 11 Ma haggoy fa, hala ni ma si dinya Rabbi ni Irikoyo, ni ma si fay d'a lordey d'a farilley d'a hin sanney ganayaŋ, wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna. 12 Zama a ma si te ka ciya, waati kaŋ ni ŋwa ka kungu, ni na windi hanno yaŋ cina ka goro i ra, 13 waati kaŋ ni alman beerey da ni feeji kurey tonton, ni nzarfu nda ni wura mo tonton, hay kulu kaŋ go ni se mo tonton, 14 waato din gaa ni ma ni boŋ beerandi hala ni ma dinya Rabbi ni Irikoyo. Nga no ka kande nin ni ma fun Misira laabo ra, noodin tamtaray windo ra. 15 Nga mo no ka furo ni jine saaji bambata kaŋ ga humburandi ra. Noodin gondi laaloyaŋ go no, da daŋyaŋ, da laabu kogo kaŋ sinda hari. Amma a na hari kaa taray ni se ka fun captu tondi ra. 16 A na ni ŋwaayandi mo nda Manna noodin saaji fimbo ra, hay fo kaŋ ni kaayey mana bay. A ga ba nga ma ni kaynandi ka ni si, ka te ni se ihanno ni kokor banda jirbey ra. 17 A ma si te ka ciya mo ni ma ne ni bina ra: «Ay dabaro d'ay kambe gaabo no ka du ay se arzaka wo.» 18 Amma ni ma fongu Rabbi

ni Irikoyo gaa, zama nga no ga ni no dabari ni ma du arzaka wo. A g'a te zama a ma nga alkawlo kaŋ a ze d'a ni kaayey se tabbatandi, mate kaŋ a go d'a hunkuna. 19 A ga ciya mo, da day ni ga dinya Rabbi ni Irikoyo, ka koy de-koy fooyaŋ banda, ka may i se, ka sududu i se mo, ay go ga seeda te araŋ se hunkuna kaŋ araŋ ga halaci pat! 20 Danga mate kaŋ Rabbi ga dumi fooyaŋ halaci araŋ jine, yaadin cine no araŋ mo ga halaci, zama araŋ wangu ka hanga jeeri Rabbi araŋ Irikoyo sanno se.

9

1 Ya Israyla, wa maa! Sohõ ni ga ba ka Urdun isa daŋandi, ni ma furo ka dumi fooyaŋ laabuyaŋ ŋwa. I ga beeri, i gonda gaabi mo ka bisa ni bumbo. I gonda kwaara bambata yaŋ kaŋ yaŋ i n'i birni cinarey gaabandi ka koy hala beene. 2 Borey ga beeri, i ga ku mo, zama Anak boroyaŋ no. Woodin yaŋ, ni bay i gaa, ni maa i baaru mo, kaŋ i ga ne: «Hay! May no ga hin ka kay Anakey jine?» 3 Yaadin gaa binde, ni ma bay hunkuna: Rabbi ni Irikoyo no ga ti bora kaŋ ga furo ni jine ka isa daŋandi, sanda danji kaŋ ga ŋwa cine. A g'i halaci, a g'i ye ganda mo ni jine. Yaadin no ni g'i gaaray d'a ni jine ka naŋ i ma halaci nda waasi, mate kaŋ Rabbi salaŋ ka ci ni se. 4 Da Rabbi ni Irikoyo n'i tuti ka hibandi ni jine, ni ma si miila ni bina ra ka ne: «Ay adilitara sabbay se no Rabbi kande ay ka daŋ laabo wo ra, ay ma du a mayra.» Manti yaadin no bo! Amma dumey din laalayaŋo sabbay se no Rabbi g'i gaaray k'i kaa ni jine. 5 Manti ni adilitara no bo, wala mo ni bina ra hananyaŋo no ga naŋ ni ma furo ka du i laabey mayra. Amma dumey din laalayaŋo se no Rabbi ni Irikoyo goono g'i gaaray k'i kaa ni jine. Zama mo a ma sanno kaŋ a ze d'a ni kaayey se din tabbatandi no, kaŋ ga ti Ibrahim da Isaka da Yakuba. 6 Woodin sabbay se, ma bay kaŋ Rabbi ni Irikoyo mana laabu hanna wo no ni se mayray hari ni adilitara sabbay se bo, zama ni ya dumi hanga sando no. 7 Ma fongu mo, ma si dinya fa! Ma fongu mate kaŋ ni jin ka Rabbi ni Irikoyo zokoti a ma dukur yongo saajo ra. Za hano kaŋ hane ni fun Misira laabo ra hala ka kaa neewo, araŋ go ga murte Rabbi gaa. 8 Woodin banda, Horeb Tondo do araŋ na Rabbi dukurandi hala Rabbi te araŋ se bine, kaŋ a ho k'araŋ halaci. 9 Waato kaŋ ay ziji ka koy tondi kuuko ra ka du tondi walhẽy kaŋ yaŋ gonda sappa kaŋ Rabbi te d'araŋ din sanney, ay goro tondo ra mo zaari waytaaci da cin waytaaci. Yana ŋwaari ŋwa, yana hari haŋ mo. 10 Rabbi mo na tondi walhã hinka din daŋ ay kambe ra, kaŋ yaŋ gaa Irikoy hantum da nga kambayzo. I gaa mo no i na sanney kulu gar kaŋ Rabbi salaŋ araŋ se yongo tondo ra, jinda fun danjo bindo ra, marga din hane. 11 A ciya mo, zaari waytaaci da cin waytaaca din banda, Rabbi n'ay no tondi walhã hinka, kaŋ ga ti sappa walhẽy. 12 Rabbi ne ay se mo: «Tun ka zumbu da waasi ka fun neewo. Zama ni borey kaŋ ni kande ka fun Misira na ngey boŋ ziibandi. I tara ka kamba mo ka fun fonda kaŋ ay n'i lordi nd'a ra. I na tooru soogante te ngey boŋ se.» 13 A binde, Rabbi salaŋ ay se ka ne: «Ay di borey wo, guna mo dumi hanga sando no. 14 Ni ma fay d'ay, ay m'i halaci, ay m'i maa tuusu mo beena cire. Ay ma ni ciya dumi kaŋ gonda gaabi, kaŋ ga beeri mo ka bisa ngey.» 15 Kal ay bare ka zumbu ka fun tondo boŋ, tondo din kaŋ go ga di da danji. Sappa walhã hinka mo go ay kambe hinka ra. 16 Ay guna day, kal a go, araŋ na zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo se, ka handayze fo soogu araŋ boŋ se. Araŋ tara ka kamba ka fonda kaŋ Rabbi n'araŋ lordi nd'a din taŋ. 17 Ay na walhã hinka din di ay kamba hinka ra k'i catu k'i bagu-bagu araŋ jine. 18 Ay ye ka kaŋ ganda Rabbi jine mo, danga mate kaŋ ay te za jin-jina, ka to zaari waytaaci da cin waytaaci. Yana ŋwaari ŋwa, yana hari haŋ mo, araŋ zunubo kulu kaŋ araŋ te din sabbay se. Araŋ goy wo ga laala Rabbi diyaŋ gaa, k'a zokoti mo a ma te bine. 19 Zama ay humburu dukuri nda futay korno, kaŋ Rabbi bine tun d'a araŋ se din, hal a ba k'araŋ halaci. Amma Rabbi ye ka hangan ay se saaya din ra koyne. 20 Rabbi te bine gumo Haruna se, ka ne nga g'a halaci, amma ay te adduwa Haruna mo se waato din. 21 Kal ay n'araŋ zunubo sambu, danga handayzo kaŋ araŋ te din. Ay n'a ton da danji. Ay n'a tutubu k'a fufu hal a baan gumo, k'a te danga kusa cine. Ay na kusa din daŋ hari zuro ra kaŋ ga fun tondi kuuko ra. 22 Koyne, Tabera da Massa da Binikomey Saarayey kulu ra no araŋ na Rabbi zokoti a ma dukur. 23 Woodin banda mo, waato kaŋ Rabbi n'araŋ donton araŋ ma fun Kades-Barneya ra, ka ne: «Wa kaaru ka koy ka laabo kaŋ ay n'araŋ no din ŋwa,» kulu araŋ murte Rabbi araŋ Irikoyo lordo gaa. Araŋ mana naanay a gaa, araŋ mana maa a sanno se mo. 24 Araŋ wo murtanteyaŋ no Rabbi gaa za zaari sintina kaŋ ay g'araŋ bay. 25 A se no ay sombu Rabbi jine zaari waytaaci da cin waytaaca kaŋ ay sombu din, zama Rabbi ne nga g'araŋ halaci. 26 Ay na Rabbi ŋwaaray mo ka ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ma si ni jama halaci. Ngey wo ni mayray hari no, nga kaŋ ni fansa da ni beera, kaŋ ni fatta

nd'a mo i ma fun Misira ra da kambe gaabikooni. 27 Ma fongu ni tamey gaa, Ibrahim da Isaka nda Yakuba. Ma si jama wo hanga sanda, wala i goy laaley, wala i zunubey guna. 28 A ma si te ka ciya laabo kaŋ ra iri fatta din borey ma ne: ‹Zama Rabbi mana hin ka kand'ey hala laabo kaŋ a n'a alkawli sambu i se din ra, zama a konn'ey mo, a se no a n'i candi ka kond'ey saajo ra k'i wi noodin.› 29 Kulu nda yaadin, ngey wo ni jama no, ni mayray hari mo no. Nin no k'i fattandi da ni dabari bambata, da ni kambe sallanta mo.»

10

1 Alwaato din no Rabbi ne ay se: «Ni ma tondi walhã hinka jabu ni boŋ se, danga ijiney din cine. Ma kaaru ka kaa ay do tondo ra. Ma te bundu sundurku mo. 2 Ay mo, ay ga ye ka sanney kaŋ go jina walhẽy gaa hantum, wo kaŋ ni bagu-bagu. Ni ma itajey jisi sundurko ra.» 3 Kal ay na sundurku fo te da jitti bundu. Ay na tondi walhã hinka jabu mo, danga ijiney din cine. Ay kaaru mo hala tondo ra, walhẽy din go ay kambe ra. 4 Kal a ye ka hantum walhẽy gaa waato hantumyaŋo cine. Lordi wayo din nooya, kaŋ yaŋ Rabbi salaŋ ka ci araŋ se tondi kuuko boŋ. A jinda fun danjo bindi ra, hano din kaŋ marga te. Rabbi mo n'i daŋ ay kambe ra. 5 Ay zumbu ka fun tondo boŋ ka walhẽy daŋ sundurko kaŋ ay te din ra. I go noodin sohõ, danga mate kaŋ cine Rabbi n'ay lordi nd'a. 6 Israyla izey binde dira ka fun Beyerot-Bene-Yaakan ka koy zumbu Mosera. Noodin no Haruna bu, noodin mo no i n'a fiji. A izo Eliyezar mo furo alfagataray goyo ra a nango ra. 7 I tun noodin ka to Gudgoda. I tun Gudgoda ka to Yobata, laabu kaŋ gonda hari zuru boobo. 8 Waato din gaa no Rabbi na Lawi kunda fay waani, i ma Rabbi sappa sundurko jare. I ma kay Rabbi jine ka goy a se k'a maa sifa mo, danga mate kaŋ a go d'a hala hunkuna. 9 Woodin sabbay se no Lawi sinda baa wala tubu nga nya-izey game ra. Rabbi no ga ti a tubo, danga mate kaŋ cine Rabbi ni Irikoyo salaŋ ka ci a se. 10 Ay binde goro noodin tondi kuuko boŋ, danga ce jina wano cine, hala zaari waytaaci da cin waytaaci kubay. Rabbi maa ay ŋwaara se waato din koyne. Rabbi mana miila nga ma ni halaci. 11 Kala Rabbi ne ay se: «Tun ka naŋ jama ma dirawo sintin. Ngey mo ga furo ka du laabo din mayray hari, kaŋ boŋ ay ze i kaayey se ka ne ay g'a no i se.» 12 Sohõ binde, ya Israyla, ifo no Rabbi ni Irikoyo ga ceeci ni gaa? Manti ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo, ni m'a fondey kulu gana, ni ma ba r'a, ni ma may Rabbi ni Irikoyo se da ni bina kulu da ni fundo kulu mo? 13 Ni ma Rabbi lordey d'a hin sanney gana mo, wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, zama a ma boori ni se. 14 Guna, beene nda beeney beena ya Rabbi ni Irikoyo wane no, da ndunnya mo da hay kulu kaŋ go a ra. 15 Kala day a kaan Rabbi se no nga ma ba ni kaayey. A n'i suuban dumey kulu ra mo, ngey nda ngey dumey i banda, danga araŋ nooya, mate kaŋ a bara hunkuna. 16 Araŋ binde, araŋ m'araŋ biney dambangu*. Wa si ye ka goro hanga sando yaŋ. 17 Zama Rabbi araŋ Irikoyo ya koyey kulu Irikoyo no, bonkooney kulu Bonkoono mo no. Koy Beeri no, Hinkoy kaŋ ga humburandi, kaŋ si te baar'a-baar'a, a si me-daabu ta mo. 18 A ga cimi ciiti dumbu alatuumi nda wayboro kaŋ kurnye bu se. A ga ba ce-yaw, zama a g'a no ŋwaari da bankaaray mo. 19 Woodin sabbay se no araŋ mo ma ba ce-yaw kaŋ go araŋ do, zama araŋ mo na yawtaray goray te Misira laabo ra. 20 Ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo, ni ma may a se mo, ni ma lamb'a gaa, ni ma ze d'a maa mo. 21 Nga wo ni sifayaŋ hari no, ni Irikoyo mo no. Nga no ka hari bambata yaŋ kaŋ ga humburandi te ni se, wo kaŋ yaŋ ni di da ni moy. 22 Ni kaayey zumbu ka koy Misira, ngey boro wayye, amma sohõ Rabbi ni Irikoyo na ni ciya iboobo danga beena ra handariyayzey cine.

11

1 Woodin sabbay se binde ni ma ba Rabbi ni Irikoyo. Ni ma haggoy d'a talfo, d'a hin sanney, d'a farilley, d'a lordey mo, duumi. 2 Araŋ ga bay mo hunkuna, zama ay siino ga salaŋ araŋ izey se bo. Ngey wo mana bay, i mana di mo Rabbi araŋ Irikoyo goojiyaŋey, wala a beera, wala a kambe gaabikoono, wala a kambe sallanta. 3 I mana di a alaamey d'a te-goyey kaŋ a te Misira ra Misira bonkoono Firawna da nga laabo kulu se. 4 I mana di mo haŋ kaŋ a te Misira wongu marga d'i bariyey d'i torkey se. Zama a na Teeku Cira haro daabu i boŋ waato kaŋ i goono g'araŋ banda gana. Rabbi n'i halaci mo hala ka kaa hunkuna. 5 I mana di haŋ kaŋ a te araŋ se ganjo ra hal araŋ ga kaa ka to neewo. 6 I mana di mo haŋ kaŋ a te Ruben izo Eliyab izey se, kaŋ yaŋ ga ti Datan da Abiram. Zama laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey nd'i almayaaley, d'i kuuru-fuwey, da fundikooni kulu kaŋ n'i fonda gana Israyla ra. 7 Amma araŋ wo, araŋ moy di Rabbi goy bambatey din kaŋ a te. 8 Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy da lordey kulu kaŋ ay go g'araŋ lordi nd'a hunkuna. Yaadin

gaa no araŋ ga te gaabi, araŋ ma furo mo ka du laabo din kaŋ araŋ ga daŋandi ka ŋwa, a ma ciya araŋ mayray hari. 9 Araŋ aloomarey ma ku mo laabo kaŋ Rabbi ze d'a araŋ kaayey se din ra ka ne nga g'a no i se d'i banda mo se. Laabu no kaŋ ga wa da yu bambari. 10 Zama laabo din kaŋ araŋ ga furo ka du, a si hima Misira laabo, nango kaŋ araŋ fun. Noodin ni na ni dum'izey duma, ni n'a haŋandi da ni ca mo, danga mate kaŋ boro ga te tuuri kayney kali se. 11 Amma laabo kaŋ araŋ ga daŋandi ka du a mayray din, a ra gonda tuduyaŋ da gooruyaŋ, beene hari no g'a haŋandi. 12 Laabu no kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga saal. Rabbi ni Irikoyo moy go a gaa waati kulu, jiiro me-d'a-me. 13 Araŋ ma hanga jeeri ay lordey se, kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'a hunkuna. Araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo, araŋ ma may a se mo d'araŋ biney kulu nd'araŋ fundey kulu. 14 D'araŋ na woodin yaŋ te, kulu ay mo ga beene hari no araŋ laabo se alwaati kaŋ ga hagu ra, sintinay wano da kokor banda wano, zama ni ma du ka ni ntaaso, da ni reyzin haro, da ni jiyo heemaro wi. 15 Ay ga subu daŋ mo saajey ra ni almaney se, ni ga ŋwa ka kungu mo. 16 Wa haggoy d'araŋ boŋ, fa! A ma si te i m'araŋ biney halli, hal araŋ ma kamba ka koy tooruyaŋ banda ka sududu i se. 17 Da yaadin no ka te, Rabbi bine ga tun araŋ se, a ma beene batama daabu hala hari si kaŋ, laabo mo ma si nga nafa hay. Araŋ mo, araŋ ma tara ka halaci ka ban laabu hanna kaŋ Rabbi g'araŋ no din ra. 18 Woodin sabbay se araŋ m'ay sanney wo kulu jisi araŋ biney d'araŋ laakaley ra. Araŋ m'i haw araŋ kambey gaa ka te seeda. I ma bara mo araŋ sukutey gaa araŋ moy game ra. 19 Araŋ m'i dondonandi mo araŋ izey se, k'i fakaaray te i se da ni go ga goro ni windo ra, da ni go ga dira fondo ra, da ni go ga kani, da ni ga tun mo koyne. 20 Ni m'i hantum mo ni fu meyey carawey gaa, da ni windi me daabirjey gaa mo. 21 Zama aloomar ma tonton araŋ d'araŋ izey se, danga mate kaŋ beeney aloomaro ga ku ndunnya boŋ, laabo kaŋ Rabbi ze d'a araŋ kaayey se ra ka ne nga g'a no i se. 22 Zama lordey kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a, araŋ g'i haggoy da anniya k'i te, araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo mo ka dira a fondey kulu ra, ka lamb'a gaa gumo. 23 Yaadin cine gaa no Rabbi mo ga dumey wo kulu gaaray araŋ jine hal araŋ ma dumiyaŋ ŋwa kaŋ ga beeri da araŋ, kaŋ i gaabo ga bisa araŋ wano mo. 24 Naŋ kulu kaŋ araŋ ce taamey ga taamu ga ciya araŋ wane, za ganjo ra ka koy Liban, za Ufratis isa gaa mo ka koy hala wayna kaŋay Teeko gaa. Woodin yaŋ no ga ciya araŋ hirro. 25 I boro fo kulu si du ka kay araŋ jine, zama Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ humburkuma d'araŋ joota dake laabu kulu kaŋ araŋ ga taamu din gorokoy boŋ, sanda mate kaŋ a ci araŋ se din. 26 Guna, hunkuna ay go ga albarka da laaliyaŋ mo daŋ araŋ jine. 27 Albarka no d'araŋ ga hangan Rabbi araŋ Irikoyo lordey se, wo kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'a hunkuna. 28 Laaliyaŋ mo no d'araŋ si hangan Rabbi araŋ Irikoyo lordey se, amma araŋ ga kamba ka fonda kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a hunkuna din taŋ, ka koy ka de-koy waani yaŋ kaŋ araŋ mana i bay din gana. 29 Araŋ ma woone mo te: Da Rabbi ni Irikoyo kande nin laabo kaŋ ni ga koy ka du a mayray din ra, kala ni ma albarka daŋ Gerizim tondo boŋ. Laaliyaŋ mo, ni m'a daŋ Ebal tondo boŋ. 30 Manti tondi beerey din go noodin, Urdun daŋanta, fonda kaŋ ga do ganda wayna kaŋay haray se ya-haray? I go yongo Kanaanancey kaŋ go Gooru Beero din ra laabo ra. I ga maan Jilgal, Moore terebint* nyaŋey jarga. 31 Zama araŋ wo, araŋ ga Urdun daŋandi ka du laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no. Araŋ ga du a mayray hari mo, ka goro a ra. 32 Wa haggoy mo hal araŋ ma hin sanney da ciitey kulu te, ngey kaŋ yaŋ ay daŋ araŋ jine hunkuna.

12

1 Hin sanney da ciiti sanney neeya kaŋ yaŋ araŋ ga haggoy. Araŋ m'i te mo laabo kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo na ni no mayray hari din ra, kala ni jirbey kulu kaŋ ni ga funa ndunnya ra me. 2 Dumey kaŋ laabo araŋ ga ŋwa, nangey kulu kaŋ i doona ka may ngey de-koyey se, araŋ ma si jaŋ k'i bagu-bagu: tondi kuukey boŋ waney, da tudey boŋ waney, da tuuri-nya bi-koy kulu cire waney mo. 3 Araŋ m'i sargay feemey bagu-bagu, k'i tondi ganjey pati-pati, k'i wayboro himandi bundu toorey ton danji ra. Araŋ m'i tooru himandi jabantey beeri-beeri mo. Araŋ m'i maayey halaci k'i tuusu nango din ra. 4 Amma araŋ ma si te yaadin Rabbi araŋ Irikoyo se. 5 Nango kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga suuban araŋ dumey kulu game ra, ka nga maa daŋ noodin, danga a nangora nooya, araŋ ma noodin ceeci. Noodin mo no araŋ ga koy ka margu. 6 Noodin mo araŋ ga kande araŋ sargayey kaŋ i ga ton yaŋ d'araŋ sargayey kulu, d'araŋ zakkey, da nooyaŋey kaŋ araŋ kambe ga salle beene, d'araŋ sarti toonandiyaŋ sargayey, d'araŋ almaney, d'araŋ kurey hay-jiney. 7 Noodin mo no araŋ ga ŋwa Rabbi araŋ Irikoyo jine. Araŋ ga farhã mo d'araŋ kambe goy kulu, araŋ d'araŋ almayaaley, kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni albarkandi nd'a. 8 Araŋ ma si te danga hay kulu kaŋ iri go ga te neewo sohõ,

danga boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga diyaŋ gaa. 9 Zama hala hõ araŋ mana to fulanzamyaŋo da tubo do jina, wo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din. 10 Amma araŋ ga Urdun daŋandi ka koy goro laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga naŋ araŋ ma tubu din ra. A g'araŋ no fulanzamay araŋ ibarey gaa araŋ windanta, kal araŋ ma goro baani. 11 Waato din gaa no a ga ciya, nango kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga suuban ka nga maa gorandi, noodin no araŋ ga kande hay kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a. Ngey neeya: araŋ sargayey kaŋ i ga ton, d'araŋ dumbuyaŋ sargayey, d'araŋ zakkey, da sargayey kaŋ araŋ kambe ga salle beene, d'araŋ sarti suubanante kulu kaŋ yaŋ araŋ ga sarti sambu Rabbi jine waney. 12 Araŋ ma farhã Rabbi araŋ Irikoyo jine, araŋ d'araŋ ize arey, d'araŋ ize wayey, d'araŋ bannyey, d'araŋ koŋŋey, da Lawiti* kaŋ ga goro araŋ kwaarey ra mo. Zama nga wo sinda baa wala tubu kulu araŋ banda. 13 Ma haggoy da ni boŋ. Ni ma si ni sarga kaŋ i ga ton salle nangu kulu kaŋ ni ga di, 14 kala day nango kaŋ Rabbi ga suuban ni kunda fo ra. Noodin no ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton salle. Noodin mo no ni ga hay kulu te kaŋ ay go ga ni lordi nd'a. 15 Kulu nda yaadin, i yadda ni se ni ma ham wi ka ŋwa ni windey kulu ra, ni bine ibaay kulu boŋ, albarka kulu boŋ kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no. Boro kaŋ si hanan ma ŋwa a gaa danga boro kaŋ ga hanan cine, mate kaŋ araŋ ga te da buka wala jeeri cine. 16 Kala day, araŋ ma si kuro ŋwa. Araŋ m'a mun laabo boŋ danga hari cine. 17 I si yadda ni ma ni fari zakka ŋwa ni windo ra, wala ni reyzin* hari zakka, wala ni jiyo wane, wala ni haw wala feeji kurey hay-jiney, wala ni sarti kulu kaŋ ni ga sarti sambu a boŋ, wala ni bine yadda nooyaŋey, wala nooyaŋey kaŋ ni kambe ga salle beene. 18 Amma ni m'i ŋwa Rabbi ni Irikoyo jine, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban din ra. Nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da Lawiti kaŋ go ni kwaara ra no g'i ŋwa. Ni ga farhã mo Rabbi ni Irikoyo jine ni kambe goy kulu ra. 19 Ma haggoy da ni boŋ! Ma si Lawiti furu waati kulu kaŋ ni go ni laabo ra ga goro. 20 Rabbi ga ni hirro tuti ka beerandi mate kaŋ a na alkawli sambu ka ne ni se. Waati din, hala ni ma ne: «Ay ga ham ŋwa,» zama ni bina ga ba ham ŋwaari, to. I yadda ni se ni ma ham ŋwa ni bine ibaay kulu boŋ. 21 Da nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban ka nga maa daŋ din ga mooru ni se gumo, kala ni ma ham wi ni haw wala ni feeji kurey ra, wo kaŋ Rabbi na ni no. Ma te mate kaŋ ay na ni lordi nd'a. I yadda ni m'a ŋwa ni windo ra ni bine ibaay kulu boŋ. 22 Mate kaŋ i ga buka wala jeeri ham ŋwa, yaadin no ni ga nga mo ŋwa. Boro kaŋ si hanan da boro kaŋ ga hanan kulu ga du ka ŋwa a gaa. 23 Kala day, ma haggoy ni ma si kuri ŋwa, zama kuri no ga ti fundi. Ni ma si ham da nga fundo mo ŋwa. 24 Ni ma s'a ŋwa, fa! Ni m'a mun laabo boŋ danga hari cine. 25 Ni ma s'a ŋwa zama ni ma goro baani, nin da ni izey ni banda, waati kaŋ ni ga te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. 26 Kala day, ni hayey kaŋ ni fay waani, da ni sartey waney, ni g'i sambu ka kond'ey nango kaŋ Rabbi ga suuban. 27 Ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton salle mo, ham da nga kuro kulu, noodin Rabbi ni Irikoyo feema boŋ. I ga ni sargay kuro dooru Rabbi ni Irikoyo sargay feema gaa, ni ga hamo ŋwa mo. 28 Ma te laakal ka hanga jeeri sanney din kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a se. Yaadin gaa no ni ga goro baani, nin da ni izey ni banda hal abada, waati kaŋ ni ga haŋ kaŋ ga boori te, a ga saba mo Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa. 29 Rabbi ni Irikoyo ga dumey din halaci ni jine, naŋ kaŋ ni ga furo k'i laabey ŋwa, hala mo ni g'i ŋwa ka goro i laabo ra. 30 Waato din gaa, kala ni ma haggoy da ni boŋ, i ma si ni di hirrimi ra i ganayaŋ ra waati kaŋ i jin ka halaci ni jine. Haggoy ni ma si i de-koyey baaru hã ka ne: «Mate cine no dumey din may d'a ngey de-koyey se? Naŋ ay mo ma te yaadin.» 31 Abada! Ni ma si te Rabbi ni Irikoyo se yaadin! Zama hay kulu kaŋ fanta hari no Rabbi jine, kaŋ a ga konna mo, woodin no i te ngey de-koyey se. Baa i ize arey d'i ize wayey, i g'i ton danji ra ngey de-koyey se. 32 Hay kulu me kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a, woodin no araŋ ga haggoy ka te. Ni ma si tonton a gaa, ma si zabu a gaa mo.

13

1 Hambara annabi* wala hindiriko fo ga tun ni dumo ra, a ma alaama fo wala dambara hari fo cabe araŋ se. 2 Da alaama din wala dambara haro din kaŋ a cabe araŋ se te, waato din gaa a ma ne: «Kaa iri ma koy de-koy fooyaŋ banda» (wo kaŋ yaŋ ni mana bay) «iri ma may i se mo» 3 -- kulu ni ma si hangan annabo wala hindirikwa din sanney se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo goono ga ni si no, ka di hala da cimi ni ga ba Rabbi araŋ Irikoyo d'araŋ biney kulu d'araŋ fundey kulu mo. 4 Araŋ ma dira Rabbi araŋ Irikoyo banda, ka humbur'a, k'a lordey gana. Araŋ ma hangan a sanno se, ka may a se, ka naagu a gaa. 5 Annabo wala hindirikoyo din mo, i m'a ciiti nda buuyaŋ. Zama a na murteyaŋ saaware te Rabbi araŋ Irikoyo boŋ, nga kaŋ n'araŋ kaa Misira laabo ra. A n'araŋ fansa mo tamtaray

windo ra. Zama bora din ne nga ga ni bare ni ma fun fonda kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no lordi din ra, kaŋ a ne ni ma dira a ra mo. Yaadin cine no ni ga laala kaa d'a ni bindo ra. 6 Ni nya izo mo, sanda ni bumbo nyaŋo izo, wala ni ize aru, wala ni ize way, wala ni bine baakasinay wando, wala ni coro kaŋ ni ga ba danga ni bumbo fundo, d'a kaa ka ni hiila tuguyaŋ ra ka ne: «Kaa iri ma koy ka may de-koy fooyaŋ se,» (wo kaŋ yaŋ ni wala ni kaayey mana bay,) 7 sanda dumey kaŋ go araŋ windanta de-koyey, hala wo kaŋ ga maan ni gaa, wala wo kaŋ mooru nin, za ndunnya me fa gaa ka koy ndunnya me fa mo gaa -- 8 kulu ni ma si yadda a se, ni ma si hangan a se mo. Ni ma si bakar a se, ni ma si jalla a gaa, ni ma s'a tugu mo. 9 Amma daahir ni m'a wi. Ni bumbo kambe no ga jin ka dak'a gaa, i m'a wi se, waato din gaa mo jama kulu kambe. 10 Ni m'a catu-catu nda tondiyaŋ hal a ma bu, zama a ceeci nga ma ni bare ka ni fay da Rabbi ni Irikoyo. Nga no ka kande nin ni ma fun Misira laabo ra, noodin tamtaray windo ra. 11 Israyla kulu mo ga maa woodin baaru, i ga humburu mo. I si ye ka goy laala din dumi te koyne ni laabo ra. 12 A ga hin ka te ni ma maa ni laabo kwaarey baaru, wo kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ni ma goro i ra, i ne, way: 13 «Kwaara fo ra boro yaamo fooyaŋ fatta ni game ra ka ngey kwaara borey candi, ka ne i se: ‹Wa kaa, iri ma koy ka may de-koy fooyaŋ se,› » wo kaŋ araŋ mana i bay. 14 Waato din gaa ni ma hã, ni ma fintal, ni ma ceeci da anniya. Hala day cimi no, haya din tabbat no, kaŋ i na fanta haro din te ni do, 15 haciika ni ma kwaara din borey kar da takuba. Ni ma kwaara halaci parkatak! Kwaara da borey kulu kaŋ go a ra, d'a almaney, ni m'i wi da takuba. 16 A arzaka kulu mo, ni m'a ku ka gusam fonda bindo ra k'a ton -- kwaara d'a arzaka kulu. A ma ciya sargay kaŋ i ga ton Rabbi ni Irikoyo se. I g'a ciya kurmu hal abada, i ma si ye k'a cina mo koyne. 17 Hay kulu kaŋ ni ciya Irikoy se sargay mo, a ma si naagu ni kambe gaa, zama Rabbi ma du ka nga dukuri korna bare ka fay da nin. A ma du ka suuji cabe ni se, ka bakar ni se, ka ni tonton mo, danga mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se. 18 A ga woodin te da ni hangan Rabbi ni Irikoyo sanno se k'a lordey kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna gana, ni ma te mo haŋ kaŋ ga saba Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.

14

1 Araŋ wo Rabbi araŋ Irikoyo izeyaŋ no. Woodin se no araŋ ma si araŋ gaahamey kortu, araŋ ma si cabuyaŋ kulu te araŋ sukutey gaa buukoy se mo. 2 Zama ni ya dumi hanno no Rabbi ni Irikoyo se. Rabbi mo na ni suuban ni ma ciya nga bumbo jama ka waana dumi cindey kulu kaŋ yaŋ go ndunnya ra. 3 Ni ma si fanta hari kulu ŋwa. 4 Almaney kaŋ i yadda araŋ ma ŋwa neeya: Haw da feeji, da hincin, 5 da jeeri, da buka, da ŋwe, da saaji hincin, da me-kwaaray, da jeeri dumi kulu, da saaji feeji. 6 Alman kulu kaŋ ce camse fay, a ga gooye mo, woodin i yadda araŋ ma ŋwa almaney ra. 7 Amma woone yaŋ kaŋ ga gooye, wala kaŋ ce camse go fayante, araŋ ma si i ŋwa: Yo da tobay da tondi-boŋ hansi, zama i ga gooye, amma i ce camse mana fay. I ga harram araŋ se. 8 Birnya mo, zama a ce camsa fay, amma a si gooye, a ga harram araŋ se. Araŋ ma si i ham ŋwa, araŋ ma si lamba i jifey gaa mo. 9 Wo kaŋ yaŋ i yadda araŋ ma ŋwa hari hamey ra mo neeya: wo kulu kaŋ yaŋ gonda fata nda kobto, araŋ g'i ŋwa. 10 Amma wo kulu kaŋ yaŋ sinda fata nda kobto, kulu araŋ ma s'i ŋwa. I ga harram araŋ se. 11 Curo kaŋ ga halal kulu, i yadda araŋ m'a ŋwa. 12 Amma wo kaŋ yaŋ araŋ si ŋwa neeya: Zeeban da kaaw, da gaadogo bi, 13 da gabu nda nga dumi kulu, 14 da gaaru dumi kulu, 15 da taatagay, da jaamaaje, da tuutu, da gabu dumi kulu, 16 da kuku kayna, da kuku beeri, da kuku kwaaray, 17 da bangu farka, da jeer'ize gabu, da kaaray wande, 18 da waaliya, da koysa dumi kulu, da jillay, da cicibo. 19 Fatakoy kulu kaŋ gonda ce taaci ga harram araŋ se. I si ŋwa. 20 Amma fatakoy kulu kaŋ ga halal, araŋ ga hin k'i ŋwa. 21 Araŋ ma si ham kulu kaŋ bu nga boŋ se ŋwa. I yadda ni m'a no ni yawo kaŋ zumbu ni windo ra se a ma ŋwa, wala ni m'a neera mebaraw se. Amma nin wo jama hanno no Rabbi ni Irikoyo se. Ni ma si hincin ize hina nyaŋo wa ra. 22 Ni ma si jaŋ ka zakka kaa ni fari albarka kulu ra, wo kaŋ ga fun fari jiiri ka koy jiiri. 23 Woodin banda, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo suuban ka naŋ nga maa ma goro a ra, noodin a jine no ni ga ni ntaaso zakka ŋwa. Ni ma konda ni reyzin hari wane, da ni jiyo wane, da ni kali da ni kurey hay-jiney mo koyne. Zama ni ma du ka dondon ka humburu Rabbi ni Irikoyo ni jirbey kulu. 24 Da fondo ga ku ni se mo, hala ni si du ka konda i kulu, zama nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban ka nga maa gorandi ga mooru ni se gumo, waati kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni albarkandi, haŋ kaŋ ni ga te neeya: 25 Ni ma zakka te nooru, ni m'a kunsum ka kond'a ni kamba ra, ka to nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo suuban din do. 26 Noodin mo ni ma nooro no ka day hay kulu kaŋ ga kaan ni bina se, da

yeeji no, wala feeji no, wala duvan*, wala baji, wala hay kulu kaŋ ni bina ga ba. Ni m'a ŋwa noodin Rabbi ni Irikoyo jine, ka farhã, nin da ni almayaaley. 27 Lawiti mo kaŋ go ni kwaara, ni ma si diny'a, zama nga wo sinda baa wala tubu ni banda. 28 Jiiri hinza kulu kubanta, ni ma jiiro din fari albarka zakka kulu kaa waani k'a jisi ni windo ra. 29 Lawiti mo, zama a sinda baa wala tubu ni banda, nga nda ce-yaw, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra, i ma kaa ka ŋwa ka kungu. Zama Rabbi ni Irikoyo ma du ka ni albarkandi ni kambe goy kulu kaŋ ni ga te ra.
15
1 Jiiri iyye kulu kaŋ kubay, ni ga taŋyaŋ te. 2 Mate kaŋ i ga taŋyaŋo te d'a mo neeya: garaw danko kulu ga haŋ kaŋ a daŋ nga gorokasin gaa naŋ a se. A ma s'a ta nga gorokasino wala nga nya-izo gaa koyne, zama i na Rabbi wane taŋyaŋo fe. 3 I yadda ni se ni m'a ta mebaraw gaa. Amma ni hay kulu kaŋ go ni nya-izo do, ni kamba g'a taŋ a se. 4 Amma a ga ciya, i si alfukaaru kulu gar ni do, zama daahir Rabbi ga ni albarkandi laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari din ra. 5 A g'a te hala day ni ga anniya haw ka hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo sanno se, ni ga haggoy mo ka lordey din kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'ey hunkuna te. 6 Zama Rabbi ni Irikoyo ga ni albarkandi, mate kaŋ cine a na alkawli sambu ni se. Ni ga garaw daŋ dumi boobo gaa, amma nin wo ni si garaw sambu. Ni ga dumi boobo may, amma ngey wo si ni may. 7 D'a te ka ciya ni nya-ize fo te alfukaaru, danga ni kwaara fo ra boro, ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra, kulu ni ma si ni bina sandandi a se. Ni ma si kambe sanday te ni nya-ize alfukaaro se mo. 8 Amma daahir ni ga ni kambe feeri a se. Daahir mo ni ga garaw daŋ a gaa a laamo kulu kaŋ a ga jaŋ me. 9 Ma haggoy hala miila laalo ma si goro ni bina ra, hala ni ga ne: «Kay! Jiiri iyyanta, sanda taŋyaŋ jiiro nooya, a maan,» hala ni mwa ma laala ni nya-ize talka din do haray, ka wangu k'a no hay kulu. Nga mo, d'a hẽ Rabbi gaa ni boŋ, kal a ma woodin lasaabu ni se zunubi. 10 Daahir no ni ga garaw daŋ a gaa. A ma si dooru ni gaa bo, da ni na garaw daŋ a gaa. Zama haya din sabbay se no Rabbi ga ni albarkandi ni goy kulu ra, da ni muraadu kulu kaŋ ni ga ni kambe daŋ a gaa mo. 11 Zama alfukaaru si ban laabo ra hal abada. Woodin sabbay se no ay na ni lordi ka ne ni ma ni kambe feeri gumo ni nya-ize, da ni do laamikoy, da talka mo kaŋ go ni laabo ra din se. 12 D'i na ni nya-ize Ibraniyance, alboro wala wayboro neera ni se, a ga goy ni se jiiri iddu. Jiiri iyyanta ra ni m'a taŋ. 13 Da ni n'a taŋ mo, ni ma s'a sallama a ma koy kambe koonu bo. 14 Ni ma kaa ni kalo ra, da ni barma gaa, da ni reyzin haro gaa, k'a kambe toonandi. Danga, albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no, a boŋ no ni ga no a se. 15 Ni ma fongu kaŋ ni mo, ni goro ka te bannya Misira laabo ra, amma Rabbi ni Irikoyo na ni fansa. Woodin se no ay na ni lordi nda haya din hunkuna. 16 A ga ciya mo, da ni nya-izo ne ni se nga si fun ni do, zama a ga ba nin da ni windo, zama mo a go ga baani goray te ni banda, 17 kala ni ma taaji sambu k'a hanga lambandi fu meyo gaa k'a fun. Nga mo ga ciya ni bannya hal abada. Yaadin cine mo no ni ga te ni koŋŋa se. 18 Amma a ma si dooru ni gaa, da ni n'a taŋ a ma koy. Zama jiiri iddo kaŋ a may ni se din, a na sufuray goy-ize nooru labu hinka, kaŋ doŋ ni ga bana goy-ize se. Rabbi ni Irikoyo mo ga ni albarkandi ni teerey kulu ra. 19 Hay-jine alborey kulu kaŋ i ga hay ni alman kurey ra, ni g'i fay waani Rabbi ni Irikoyo se. Ni ma si goy kulu dumi te da ni kali hay-jiney, ni ma si ni feejey hay-jiney hõse mo. 20 Jiiri ka kaa jiiri mo ni g'a ŋwa Rabbi ni Irikoyo jine nango kaŋ a ga suuban ra. Nin da ni almayaaley g'i ŋwa. 21 A ga ciya mo, d'a gonda laru fo, sanda a ga simbar, wala a dana, wala leebu fo kulu kaŋ no, ni ma s'a salle sargay* Rabbi ni Irikoyo jine. 22 Ni m'a ŋwa ni windo ra. Boro kaŋ ga hanan da boro kaŋ si hanan kulu g'a ŋwa, mate kaŋ araŋ ga te da buka wala jeeri. 23 Kala day ni ma s'a kuro ŋwa. Ni ga woodin mun laabo boŋ sanda hari cine.
16
1 Hando kaŋ se i ga ne Abib ra ni ma Paska* bato haggoy Rabbi ni Irikoyo se. Zama Abib hando ra no Rabbi ni Irikoyo na ni kaa taray ni ma fun Misira, cin ra no. 2 Ni ma Paska feeji sarga Rabbi ni Irikoyo se. Ni m'a kaa ni kurey ra wala ni kalo ra k'a sarga noodin, nango kaŋ Rabbi ga suuban zama nga maa ma goro noodin. 3 Ni ma si buuru dalbukoy kulu ŋwa a banda. Jirbi iyye no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga taabi buuru nooya. Zama ni fun Misira laabo ra da cahãyaŋ. Zama ni fundo me muudu kulu ni ma fongu mate kaŋ ni fun d'a Misira laabo ra. 4 I ma si dalbu kulu gar ni do ni laabo kulu ra kala jirbi iyya din me. Woodin banda, feejo kaŋ ni ga sarga jirbi sintina wiciri kambu, a hamo kulu ma si cindi hala mo ga bo. 5 I mana yadda ni se ni ma Paska feeji wi ni windo ra, kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no. 6 Kala day nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban nga maa

ma goro din, noodin no ni ga Paska feejo sarga. A ma te alwaati kaŋ ga saba nd'araŋ Misira ra fun yaŋo, wiciri kambu kaŋ wayna go ga koy ganda. 7 Ni ma feejo ton ka ŋwa noodin, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban. Da mo bo mo, ni ma bare ka ye fu. 8 Ni ma buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa jirbi iddu. Jirbi iyyanta mo i ga sududuyaŋ marga te Rabbi ni Irikoyo se. Han din hane ni ma si goy kulu te. 9 Ni ma habu iyye lasaabu. Za saaya kaŋ ni ga sintin ka zaama daŋ fari dum'izey gaa wiyaŋ se no ni ga sintin ka lasaabu. 10 I banda no ni ga habey bato haggoy Rabbi ni Irikoyo se ka kande bine yadda nooyaŋ. Ni ga nooyaŋo din lasaabu albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo te ni se din boŋ. 11 Ni ga farhã mo Rabbi ni Irikoyo jine, nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da Lawiti kaŋ go ni kwaara ra, da yaw kaŋ kaa ka zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra. Ni g'a te noodin, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban zama nga maa ma goro noodin. 12 Ni ma fongu mo mate kaŋ ni goro ka te bannya Misira ra. Ni ma haggoy ka hin sanney din kulu te. 13 Da ni na fari nafa dundum ka fun ni karayaŋo da ni kankamyaŋo do mo, ni ga tanda bato haggoy jirbi iyye. 14 Ni ma farhã ni bato ra mo, nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra. 15 Jirbi iyye no ni ga bato din haggoy Rabbi ni Irikoyo se, nango kaŋ Rabbi ga suuban ra. Zama Rabbi ni Irikoyo ga ni albarkandi ni tontoni kulu ra, da ni kambe goy kulu ra. Woodin sabbay se no daahir ni bina ga farhã gumo-gumo. 16 Sorro hinza jiiri kulu ra ni alborey kulu ma bangay Rabbi ni Irikoyo jine nango kaŋ a suuban ra. Batey neeya: buuru kaŋ sinda dalbu bato, da habey bato, da tandey bato. Araŋ ma si kaa Rabbi jine mo kambe koonu. 17 Boro kulu ga nooyaŋ te nga hina boŋ, albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo n'a no lasaabo boŋ. 18 Ni ma ciitikoyaŋ da jine boroyaŋ daŋ ni kwaarey kulu ra, kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ni kundey kulu ra. Ngey mo ga ciiti dumbu adilitaray boŋ. 19 Ni ma si cimi ciiti siirandi. Ni ma si te baar'a-baar'a. Ni ma si me-daabu ta mo, zama me-daabu ga laakalkooni moy danandi, ka adilante* sanni diibi-diibi. 20 Cimi nda cimi ciiti hinne no ni ga gana, zama ni ma funa, ni ma laabo tubu mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no. 21 Ni ma si wayboro himandi bundu tooru kulu jabu ka sinji sargay feema kaŋ ni ga cina jarga, wo kaŋ ni ga te Rabbi ni Irikoyo se. 22 Wala mo ni ma si tondi jabante sinji, haya kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga konna.
17
1 Ni ma si yeeji da feeji kaŋ gonda laru wala leebu kulu sarga Rabbi ni Irikoyo se, zama woodin ya fanta hari no Rabbi ni Irikoyo se. 2 Ni kwaarey kulu kaŋ Rabbi ni Irikoy na ni no ra, danga i ma ne i na boro fo gar, da alboro no wala wayboro no, kaŋ na laala te Rabbi ni Irikoyo jine. A n'a sappa feeri, 3 hal a koy ka may de-koy fooyaŋ se, ka sududu i se, wala wayna se, wala hando, wala beena ra marga, i afo kulu kaŋ ay mana ni lordi nd'a. 4 D'i kande ni se woodin baaru, hala ni maa r'a, kala ni ma fintalyaŋ te da anniya. Hala day, cimi no haya din tabbat, i na fanta hari woodin dumi te Israyla ra, 5 kulu ni ma albora wala waybora kaŋ na hari laala din te kaa taray ni kwaara meyey gaa, albora wala waybora. Ni m'i catu-catu mo da tondiyaŋ hal i ma bu. 6 Seeda hinka wala ihinza sanni boŋ no i ga boro kaŋ ga hima ka bu din ciiti nda buuyaŋ. Amma seeda folloŋ sanni boŋ i ma si buuyaŋ ciiti dumbu a se. 7 Seedey kambey no ga jin ka dak'a gaa, waato din gaa no jama kulu kambey, hal i m'a wi. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa araŋ game ra. 8 Da ciiti sanni fo tun kaŋ ga gaabu hal a bisa nin, sanda kuri alhakku sanni, wala kalima sanni, wala karyaŋ sanni, sanda wo kaŋ yaŋ gonda kakaw tunandiyaŋ ni kwaara ra, kala ni ma tun ka ziji ka koy nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban. 9 Noodin ni ma alfagey da Lawitey da ciitikwa mo ceeci kaŋ go no jirbey din ra k'i hã. Ngey mo ga ni cabe mate kaŋ ni ga ciiti dumbu nd'a. 10 Ni ma te mo ciito kaŋ i dumbu ni se din sanno boŋ, wo kaŋ ni du noodin, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban. Ni ma haggoy, ma te hay kulu kaŋ i na ni dondonandi boŋ. 11 Asariya sanno kaŋ i ga ni dondonandi boŋ, da ciito kaŋ i ga ci ni se boŋ, yaadin no ni ga te. Ni ma si kamba ka fay da ciito kaŋ i dumbu ka cabe ni se din, ka koy kambe ŋwaari, wala kambe wow haray. 12 Bora din mo kaŋ ga goy da farrati ka wangu ka hangan alfaga* kaŋ ga kay ka goy Rabbi ni Irikoyo jine din se, wala mo ciitikwa se, i ma bora din wi. Ni ma laala tuusu mo ka kaa Israyla ra. 13 Jama kulu ga maa, i ga humburu mo, i si ye ka goy da farrati koyne. 14 Waati kaŋ ni kaa ka furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra, ka du a mayray, ka goro a ra, hambara ni ga ne: «Ay ga bonkooni daŋ kaŋ g'ay may, mate kaŋ cine dumey kulu kaŋ go ay windanta gonda.» 15 Kulu daahir bora kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban din no ni ga daŋ ni bonkooni. Ni nya-izey game ra boro fo no ni ga daŋ ni bonkooni. I mana yadda ni se ni ma

dumi waani boro daŋ kaŋ ga ni may, kaŋ manti ni nya-izo no. 16 Kala day, a ma si bari boobo margu nga boŋ se, wala a ma si jama daŋ i ma ye Misira, zama nga ma du bari boobo se. Zama Rabbi jin ka ci araŋ se ka ne: «Araŋ si ye ka ye fonda din ra koyne.» 17 Woodin banda, a ma si wande boobo margu nga boŋ se, zama i ma s'a bina kambandi. A ma si nzarfu wala wura boobo margu nga boŋ se mo. 18 A ga ciya mo, waati kaŋ a ga goro nga koytaray karga boŋ, kal a ma asariya wo hantum tira fo ra, kaŋ ga saba nda wo kaŋ go alfagey da Lawitey jine. 19 A ma tira din jisi nga jarga ka caw a ra nga fundo jirbey kulu. Yaadin cine no a ga Rabbi nga Irikoyo humburkumay dondon d'a, a ma asariya wo sanney da hin sanney wo kulu haggoy, k'i te mo. 20 A bina mo ma si fuusu da boŋbeeray nga nya-izey jine, hal a ga bare ka fay da lordo, ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray. A aloomaro mo ga ku nga koytara ra, nga nda nga izey mo Israyla game ra.

18

1 Alfagey da Lawitey, sanda Lawi kunda kulu nooya, i si du baa wala tubu Israyla banda. Kala sargayey* kaŋ i ga ton da danji ka salle Rabbi se, kaŋ ga ti Rabbi baa, ngey no i ga ŋwa. 2 I si du tubu kulu ngey nya-izey game ra. Rabbi no ga ti i tubo, danga mate kaŋ a ci i se. 3 Woone yaŋ no ga goro alfagey alhakku kaŋ jama g'i no waati kaŋ i ga sargay salle: da haw wala feeji no, i g'a no kambe fo da garbe hinka nda gunde ra jinayey. 4 Ni fari boŋ-jina mo, da ni reyzin* kali wane, da ni ji wane, da ni feeji kulu hõseyaŋ sintina, ni g'i no a se. 5 Zama Rabbi ni Irikoyo n'a suuban ni kundey kulu ra, a ma kay ka goy te Rabbi maa ra, nga nda nga izey hal abada. 6 Da Lawiti go da goray Israyla kwaara fo kulu ra, d'a fun noodin ka kaa nda nga anniya kulu hala nango kaŋ Rabbi ga suuban, 7 a ga goy mo Rabbi nga Irikoyo maa ra, mate kaŋ cine a nya-izey Lawitey ga te. Ngey kaŋ yaŋ ga kay noodin Rabbi jine, 8 i boro kulu baa ga saba, baaba do tubu baa si. 9 Da ni furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ra, ni ma si dumey din fanta hari goyey dondon. 10 I ma si boro kulu gar araŋ do kaŋ ga nga ize aru wala nga ize way daŋ danji ra, wala kaŋ ga guna, wala kaŋ ga handariya sanni ceeci, wala kaŋ ga guna nda hiila sanni, wala dobokoy, 11 wala moodabal teeko, wala wayboro ziima, wala alboro ziima, wala boro kaŋ ga buukoy biyey hã. 12 Zama boro kulu kaŋ ga hayey din te ya fanta hari no Rabbi se. Fanta hayey din sabbay se mo no Rabbi ni Irikoyo go g'i gaaray ni jine. 13 Nin wo, ni ma ciya toonante Rabbi ni Irikoyo banda. 14 Zama dumey din kaŋ ni ga furo k'i laabey ŋwa, i ga hangan handariya ceecikoyaŋ da gunakoyaŋ se. Amma nin wo, Rabbi ni Irikoyo mana yadda ni ma te yaadin. 15 Rabbi ni Irikoyo ga annabi* fo tunandi ni se ni nya-izey game ra, danga ay cine. A se no araŋ ga hima ka hangan. 16 Danga mate kulu kaŋ ni ŋwaaray Rabbi ni Irikoyo gaa boŋ, noodin Horeb cire marga zaaro ra, kaŋ ni ne: «Ay ma si ye ka maa Rabbi ay Irikoyo jinda koyne, ay ma si ye ka di danji bambata wo mo, hal ay ma si bu.» 17 Rabbi mo ne ay se: «Wo kaŋ i ci din boori. 18 Ay ga annabi fo tunandi i se i nya-izey game ra, danga ni cine. Ay g'ay sanney daŋ a meyo ra. Nga mo ga salaŋ i se ka ci hay kulu kaŋ ay g'a lordi nd'a. 19 A ga ciya mo, boro kulu kaŋ si hangan ay sanney se kaŋ bora din ga salaŋ ay maa ra, ay bumbo ga bora koy hã d'a. 20 Amma annabi kaŋ ga tun da farrati ka sanni salaŋ ay maa ra, kaŋ ay man'a lordi nd'a ka ne a ma salaŋ, wala d'a ga salaŋ de-koy waani-waaney maayey ra, kulu annabo din ga bu.» 21 Da ni ga hã ni bina ra ka ne: «Amma day, mate no iri ga te ka bay sanno kaŋ Rabbi mana salaŋ gaa?» 22 To, da annabi salaŋ Rabbi maa ra, da haya kaŋ a ci din mana to, wala a si kokor ka to mo, kulu haya din ga ti wo kaŋ Rabbi mana ci no. Amma annabo din no k'a ci da farrati. Ni ma si humburu bora din.

19

1 Rabbi ni Irikoyo ga dumey din pati ka ni daŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo g'i laabo no ni se, hala ni ga furo i gurbo ra ka goro i kwaarey d'i windey ra. 2 D'a na woodin te, kala ni ma kwaara hinza fay waani ni boŋ se ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no mayray hari din bindo ra. 3 Ni ma fondo soola ka hirriyaŋ fay laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni daŋ ni ma tubu din ra. Ma te kanandi hinza, naŋ kaŋ boro kaŋ na boro fo wi hasaraw ra ma du ka zuru ka koy. 4 Boro-wi woodin dumi ciine ra, nga kaŋ ga zuru ka koy noodin ka funa, nga neeya: Boro kaŋ na nga gorokasin wi, amma a mana cacar k'a te, zama a si konn'a za doŋ no. 5 Danga: da boro fo nda nga gorokasin koy saajo ra ka tuuri beeri, afo kambe go ga goy da deesi ka tuuri-nya beeri, amma deeso izo sandu ka fun boŋo gaa k'a gorokasino kar kal a bu, bora din koy ga zuru ka koy kwaarey din afo ra ka funa. 6 Zama daw* banakwa ma si boro-wiyo din gaaray da bine korno k'a to (zama fonda ga ku se), a m'a kar da

buuyaŋ goobu, baa kaŋ a mana to buuyaŋ, zama a si konna bora za doŋ. 7 Woodin sabbay se no, ay ga ni lordi ka ne: Ni ma kwaara hinza fay waani ni boŋ se. 8 Rabbi ni Irikoyo ga ni hirro tuti ka beerandi, mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se. A ga ni no mo laabo din kulu kaŋ alkawli a sambu ni kaayey se. 9 Kala lordey wo kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, ni m'i haggoy. Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo k'a fondey gana duumi. Da Rabbi na woodin yaŋ te ni se, kala ni ma kwaara hinza tonton koyne ya-haray wane gaa. 10 Zama i ma si kuri kaŋ sinda taali mun ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu din ra, hala kuri alhakku mo ma si dake ni boŋ. 11 Amma da boro fo konna nga gorokasin ka gumandi te a se, ka tun a gaa k'a kar da buuyaŋ goobu hal a bu, bora din zuru mo ka koy kwaarey din afo ra, 12 kal a kwaara arkusey ma donton k'a di noodin. I m'a daŋ mo daw banakwa kambe ra, hal a ma bu. 13 Ni ma si di a bakarawo, amma ni ma boro kaŋ sinda taali kuri alhakku kaa Israyla ra, zama ni ma goro baani. 14 Ni ma si ni gorokasin hirri seeda dagu, kaŋ doŋ borey sinji ni tubo ra, nango kaŋ ni ga tubu, laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no nd'a ra, ni mayray hari no. 15 Seeda folloŋ ma si tun ka boro fo zeeri goy laalo, wala zunubi se, zunubi kulu kaŋ dumi a te boŋ. Seeda hinka wala ihinza me ra no i ga sanno tabbatandi. 16 Da tangari seedakoy tun boro fo gaa ka seeda ka ne a na taali te, 17 kal i boro hinka kaŋ gonda kakawo ngey game ra, i ma koy Rabbi jine, da alfagey da ciitikoy kaŋ yaŋ go no jirbey din ra jine mo. 18 Ciitikoy mo ga fintalyaŋ te da anniya. D'i di kaŋ wiiza, seeda din tangari wane no, a na tangari seeda te no nga nya-izo boŋ. 19 Kal araŋ ma te bora koy se danga mate kaŋ a ho nga ma kande nga nya-izo gaa. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. 20 Cindey mo ga maa ka humburu. I si ye mo ka laala wo dumi te araŋ game ra koyne. 21 Ni ma si di a bakarawo fa! Fundi no ga fundi bana, mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana, kambe no ga kambe bana, ce no ga ce bana.

20

1 Da ni fatta ka konda wongu ni ibarey gaa, ni di bariyaŋ da torkoyaŋ da jama mo kaŋ bisa nin, kulu ni ma si humbur'ey. Zama Rabbi ni Irikoyo go ni banda, nga kaŋ kande nin ni ma fun Misira laabo ra. 2 A ga ciya, waati kaŋ araŋ ga maan wongo do, alfaga ga kaa ka salaŋ jama se. 3 A ma ne i se: «Ya Israyla, wa maa! Hunkuna araŋ go ga maan wongu ka tangam d'araŋ ibarey. Araŋ biney ma si yangala, wa si humburu, wa si jijiri, araŋ biney ma si pati mo i sabbay se. 4 Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga no g'araŋ dum, a ga tangam mo d'araŋ ibarey araŋ se, k'araŋ faaba.» 5 Gaa no wongu nyaŋey ga fe jama ra. I ma ne: «May no ka fu taji cina, amma a mana goro a ra? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma goro a ra. 6 Wala may no ka reyzin kali tilam amma a mana ŋwa a albarka gaa? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma du a albarka. 7 Wala may no ka hiiji, amma i mana kubay a se jina? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma du a wando.» 8 Wongu nyaŋey ma ye ka salaŋ jama se ka ne: «May no ga humburu? May no kaŋ a bina sinda gaabi? A ma ye fu, zama a nya-izey biney ma si yangala, danga a bina cine.» 9 A ga ciya mo, waati kaŋ wongu nyaŋey salaŋ jama se ka ban, kulu i ma jine boro yaŋ suuban kaŋ yaŋ ga satey jin. 10 Waati kaŋ ni ga maan kwaara fo gaa ka kand'a gaa wongu, kala ni m'a baani hã jina. 11 A ga ciya mo, d'i tu ni se da baani, i ga fiti ni se mo, kala kwaara din borey kulu ga ciya araŋ tamyaŋ, ka may araŋ se. 12 Amma d'a si ba nin d'ey ma goro baani, amma a ga ba nga ma wongu nda nin, kala ni m'a windi nda wongu daaga. 13 Da Rabbi ni Irikoyo na kwaara din daŋ ni kambe ra, kala ni ma alboro kulu kaŋ go kwaara ra kar da takuba. 14 Amma wayborey da zankey da almaney, da hay kulu kaŋ go kwaara ra, sanda a wongu arzaka kulu, ni ga woodin ku ka te ni boŋ riiba. Ni ga ni ibarey wongu arzaka kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ŋwa. 15 Yaadin cine no ni ga te kwaara kulu se kaŋ ga mooru nin gumo, kaŋ yaŋ manti ne laabo dumey kwaarey no. 16 Amma dumey wo kwaarey, kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari, ni ma si boro kulu kaŋ ga fulanzam cindi nda fundi a ra, 17 amma ni m'i halaci parkatak! Ngey neeya: Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey, danga mate kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a. 18 Zama i ma si araŋ dondonandi araŋ ma te i fanta goyey kulu kaŋ i doona ka te ngey de-koyey se boŋ. Woodin ga naŋ araŋ ma zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo se. 19 Da ni na kwaara windi nda wongu, hal a gay ni go ga tangam d'a, ni n'a di mo, kulu ni ma si ni deeso daŋ a tuuri-nyaŋey gaa k'i halaci. Zama han fo ni ga ŋwa i gaa. Ni ma si i beeri bo, tuuri-nya mo boro no, wala, hala ni ma kond'a gaa wongu? 20 Kala day tuuri-nyaŋey kaŋ ni bay i si ŋwaari hay, woodin yaŋ wo ni ga du k'i beeri ka garu cina nd'ey kwaara kaŋ ga wongu nda nin din windanta, hal i ga

kwaara ŋwa.
21
1 D'i na boro buuko fo gar laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no mayray din ra, a go saajo ra ga furu, i mana bay mo boro kaŋ n'a kar, 2 kala ni arkusu beerey da ni ciitikoy ma fatta ka kaa. I ma neesi za buukwa do ka koy kwaarey kaŋ yaŋ g'a windi gaa. 3 A ga ciya mo, kwaara kaŋ ga maan buukwa gaa ka bisa cindey kulu, kwaara din arkusey ga kande haw kuru ra zan fo. A ma ciya wo kaŋ i mana goy d'a ce fo, wo kaŋ mana calu candi no. 4 Kwaara din arkusey mo ga konda zano ka koy gooru fo do, naŋ kaŋ gonda hari zuru, nangu kaŋ i mana far, i man'a duma mo. I ma zano jinda ceeri mo noodin gooro ra. 5 Alfagey mo, Lawi izey ga kaa ka maan, (zama ngey no Rabbi ni Irikoyo suuban zama i ma goy a se, i ma albarka gaara Rabbi maa ra. I sanno boŋ mo no kakaw kulu ga ban, ciiti kulu ga dumbu mo.) 6 Kwaara din kaŋ ga maan buukwa, a arkusey kulu ma ngey kambey nyun zano kaŋ i n'a jinda ceeri gooro ra din boŋ. 7 I ma tu mo ka ne: «Manti iri kambey no ka kuri woone mun, iri moy mo mana di a. 8 Ya Rabbi, ma ni borey Israyla yaafa, ngey kaŋ ni fansa. Ma si ta mo boro adili kuri alhakko ma goro ni jama Israyla game ra.» I ga kuri alhakko mo yaafa i se. 9 Yaadin no ni ga te ka kuri adilante tuusu ni game ra d'a, da ni te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. 10 Alwaati ga kaa kaŋ ni ga fatta ka konda wongu ni ibarey gaa. Rabbi ni Irikoyo mo g'i daŋ ni kambe ra hala ni ga kond'ey tamtaray ra. 11 Da ni ga di wayboro hanno fo tamey ra, ni ga ba r'a mo, ni ga ba a ma ciya ni wande, 12 kala ni ma kond'a fu ni windo ra. Noodin a ma nga boŋo cabu ka nga ce da kambe camsey dumbu. 13 A ma nga tamtaray bankaarayey kaa ka goro ni windo ra. Hala handu fo ma kubay a ma nga baabo nda nga nyaŋo hẽ. Waato din gaa no ni ga furo a do ka ciya a kurnye, nga mo ma ciya ni wande. 14 A ga ciya mo, da waybora din fun ni bine, kala ni m'a taŋ a ma koy naŋ kaŋ a ga ba. Amma ni ma s'a neera ka ta nooru, abada, ni ma s'a himandi koŋŋo mo, zama ni n'a kaynandi. 15 Da alboro fo gonda wande hinka, afa way-kwaasu no, afa mo zoogay no, i na izeyaŋ hay a se mo, way-kwaasa da zoogayo kulu, da zoogayo ize alboro no ga ti hay-jina, 16 kal a ma ciya, waati kaŋ albora ga nga mayray haro fay tubu nga ize arey se, fondo kulu si no a ma way-kwaasa din ize aro te hay-jine zoogayo ize aro nango ra. Zama nga no ga ti hay-jina nda cimi. 17 A ma nga hay-jine seeda kayandi zoogayo ize aro do, k'a no baa hinka a arzaka kulu ra, zama a gaabo sintina no. Hay-jine wazibo a wane no. 18 Da boro gonda ize aru kaŋ hanga ga sandi, murtante mo no, kaŋ ga wangu nga baaba wala nga nyaŋo sanni ganayaŋ, kaŋ baa i n'a gooji, kulu nda yaadin a si hangan i se, 19 kal baabo da nyaŋo m'a di. I ma kond'a i kwaara arkusey do, ka koy hala faada meyo do. 20 I ma ne kwaara arkusey se: «Iri izo wo hanga ga sandi, murtante mo no. A si maa iri se. Laakal zaaro no gumo-gumo, a ga baji haŋ ka bugu mo.» 21 Kal a kwaara alborey kulu m'a catu-catu nda tondiyaŋ hal a ma bu. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. Israyla kulu mo ga maa baaro ka humburu. 22 Da boro fo na zunubi te kaŋ to buuyaŋ, da ciiti n'a wi mo, hal i n'a sarku tuuri-nya gaa, 23 a buukwa ma si kani tuuro gaa. Daahir ni m'a fiji han din hane kaŋ a bu. Zama boro kaŋ i sarku bundu gaa ya laalante no Irikoy do. Ni ma si ni laabo kaŋ ni Irikoyo na ni no tubu hari din ziibandi.
22
1 Da ni di ni nya-ize yeeji wal'a feeji kaŋ te boŋdaray, ni ma si ni boŋ bare i se. Sikka si ni ga ye ka kand'ey ni nya-izo do koyne. 2 Da ni nya-izo ga mooru nin mo, wala da ni man'a bay, kala ni ma kande almano fu ni windo ra. A ma goro noodin ni banda kala waati kaŋ ni nya-izo g'a ceeci, ni mo g'a yeti a se. 3 Yaadin no ni ga te d'a farka, yaadin no ni ga te d'a kwaayo, yaadin mo no ni ga te da ni nya-izo hari darante kulu kaŋ daray a se, ni mo ni di a. Fondo si no ni m'a tugu. 4 Da ni di ni nya-izo farka wala a yeejo fun ka kaŋ fondo boŋ, ni ma si ni boŋ bare i se. Ni ma si jaŋ k'a gaakasinay a m'i tunandi. 5 Wayboro ma si alboro fo jinay daŋ, alboro mo ma si wayboro fo bankaaray daŋ. Zama boro kulu kaŋ ga woodin yaŋ te ya fanta hari no Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa. 6 Da ni go fondo ra, ni kaa ka gar curo fiti go ni jine, d'a go tuuri fo ra wala a go ganda laabo ra, a gonda curayze yaŋ wala mo gunguri yaŋ a ra, curo nyaŋo mo go ga gum izey wala gungurey boŋ, ni ma si izey da nyaŋo kulu sambu. 7 Daahir ni ga fay da nyaŋo. Amma a izey wo kay, i yadda ni m'i sambu ni boŋ se. Yaadin no ni ga te ka goro baani, ni ma te aloomar kuuku mo. 8 Da ni na fu taji cina, kala ni ma ni fuwo kunga, zama boro fo ma si fun noodin ka kaŋ, a ma kande kuri alhakku ni fuwo gaa. 9 Ni ma si ni reyzin kalo duma nda dumar'ize dumi hinka, zama ni kalo albarka kulu ma si ciya fanta

hari, danga wo kaŋ ni duma da reyzin tilamyaŋ nafa kulu mo. 10 Ni ma si fari goy te da yeeji nda farka calu folloŋ gaa. 11 Ni ma si bankaaray daŋ kaŋ i te da silli dumi-dumi, danga feeji hamni nda lin* silli margante nooya. 12 Ni ma jarse jinde daŋ ni taafa kaŋ ni ga daabu nd'a boŋ taaca gaa. 13 Da alboro na wande hiiji, a margu nd'a, a ye ka konn'a koyne, 14 a na haawi hari ci a gaa k'a wow, k'a maa sara, danga a ma ne: «Ay na wayboro wo hiiji, amma waati kaŋ ay koy a do, ay kaa ka gar wiiza, a sinda wandiyotaray seeda.» 15 Kala waybora baabo d'a nyaŋo m'a wandiyotaray seeda kaa taray ka kond'ey kwaara arkusey do faada meyo gaa. 16 Baabo ma ne arkusey se: «Ay n'ay izo wo hiijandi alboro wo se, amma a konn'a, 17 ka haawa a gaa ka ne nga mana ay izo gar wandiyo. Amma ay izo wandiyotaray seeda neeya.» Kal i ma zaara daaru kwaara arkusey jine. 18 Kwaara din arkusey mo ga albora din di k'a gooji. 19 I g'a jukke mo da nzarfu sekel* zangu fo k'i no wandiya din baabo se, zama a na Israyla wandiyo maa sara. Waybora mo ga goro a wande. I si yadda albora m'a fay kal a fundo me. 20 Amma da haya kaŋ a ci din cimi no, kaŋ i mana di wandiyotaray seeda waybora do, 21 kal i ma kand'a baabo windo meyo gaa. A kwaara alborey kulu m'a catu-catu nda tondiyaŋ k'a wi, zama a na haawi goy laalo te Israyla ra. Zama a te waykuuru nga baabo windo ra. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. 22 D'i na alboro fo di, a go ga kani nda wayboro fo kaŋ gonda kurnye, kal i boro hinka kulu ma bu, albora kaŋ kani nd'a, da waybora din bumbo. Yaadin teeyaŋ gaa no ni ga laala kaa d'a Israyla ra. 23 Da wandiyo fo go no kaŋ boro fo goono g'a arwasay, alboro fo mo m'a gar kwaara, a kani nd'a mo, 24 kal araŋ m'i boro hinka kulu candi ka koy kwaara din meyo gaa. Araŋ m'i catu-catu nda tondiyaŋ k'i wi -- wandiya din zama a go kwaara ra amma a mana kuuwa, albora mo zama a na boro fo wande kaynandi. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. 25 Amma da albora na wandiya kaŋ gonda arwasu gar saaji ra, a n'a tilasandi ka kom, kala albora kaŋ n'a kom din, nga hinne ma bu. 26 Amma ni ma si hay kulu te wandiya se, zama a mana taali te kaŋ to buuyaŋ. A ga saba nda waati kaŋ boro fo ga tun nga gorokasin gaa k'a wi, yaadin cine no sanni woodin mo bara. 27 Zama albora din n'a gar saajo ra no, wandiya mo kuuwa, amma boro kulu si no kaŋ g'a faaba. 28 Da alboro fo di wandiyo fo kaŋ mana te arwasu, a n'a di ka kani nd'a, hala mo i n'i gar, 29 kulu albora kaŋ kani nd'a din ma wandiya baabo no nzarfu sekel waygu hiijay nooru. Waybora ga ciya a wande mo, zama a n'a kaynandi. I si yadda a m'a fay mo kal a fundo me. 30 Alboro kulu ma si nga baabo wande hiiji, a ma si kani nd'a mo zama a baabo wane no.

23

1 Alboro kaŋ maray nga alborotaray gaa haray, wala kaŋ i manta, bora din si furo Rabbi marga ra. 2 Zinayze si furo Rabbi marga ra. Hala zamana wayante, a dumi kulu si furo Rabbi marga ra. 3 Amonance wala Mowabance kulu si furo Rabbi marga ra. Baa a zamana wayanta ra, wala hal abada, i dumi kulu si furo Rabbi marga ra. 4 Zama i mana araŋ kubay da ŋwaari nda haŋyaŋ hari mo waato kaŋ araŋ fatta ka fun Misira ra. Woodin banda mo i zinga nda Balaam Peyor izo, Petor bora, Mesopotamiya laabo ra, a ma ni laali se. 5 Kulu nda yaadin, Rabbi ni Irikoyo mana hanga jeeri Balaam se, amma a n'a laaliyaŋo bare k'a ye ka te albarka ni se, zama Rabbi ni Irikoyo ga ba nin. 6 Ni binde, ma si borey din baani wala i albarka ceeci ni jirbey kulu ra hal abada. 7 Ni ma si Edomance fanta, zama ni nya-ize no. Ni ma si Misirance mo fanta, zama ni na yawtaray goray te a laabo ra. 8 Izey kaŋ i ga hay, i zamana hinzanta ra i yadda i ma furo Rabbi marga ra. 9 Da ni fatta ka koy ka wongu gata sinji ni ibarey se, kala ni ma haggoy ka ni boŋ fay da hari laalo kulu. 10 Da alboro fo ziibi zama hay fo to a gaa cin ra, kal a ma fun gata ra. A ma si goro gata ra. 11 Amma da wiciri kambo to, a ga nyumay da hari. Da wayna koy kaŋ, gaa no a ma furo gata ra. 12 Ni ma salanga soola gata banda mo, naŋ kaŋ ni ga koy kwaara banda. 13 Ni ma goro nda peelu ni wongu jinayey ra mo. Da ni ga ye ganda saajo ra mo, ni ma jin ka guusu fansi ka ye ka bare ka haŋ kaŋ fun ni ra din daabu. 14 Zama Rabbi ni Irikoyo go ni gata bindo ra ga bar-bare, zama nga ma ni fansa, a ma ni ibarey nooyandi ni jine. Woodin sabbay se no ni gata ma hanan. A ma si ziibi gar nangu kulu ni do mo, hal a ma ye ka banda bare ni gaa mo. 15 Bannya kaŋ zuru nga koyo se ka tuguyaŋ do ceeci ni do, ni ma s'a yeti nga koyo se. 16 A ma goro ni banda araŋ game ra, naŋ kaŋ a ga suuban ni kwaara fo ra, kaŋ ga kaan a se gumo. Ni ma s'a kankam mo. 17 Israyla ize way kulu ma si ciya kaaruwa, Israyla ize aru kulu ma si ciya aru-ba mo. 18 Ni ma si kande kaaruwa sufuray wala hansi kulu sufuray Rabbi ni Irikoyo windo ra ka sarti kulu bana nd'a. Zama ihinka din kulu ya fanta hari

yaŋ no Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa. 19 Ni ma si garaw da hari daŋ ni nya-izo gaa, da nooru nda hari, wala mo ŋwaari nda hari, wala hay kulu kaŋ i ga daŋ garaw da nga haro. 20 Mebaraw wo kay, i yadda ni ma garaw daŋ a gaa ka riiba tonton. Amma ni nya-ize se ni ma si garaw da riiba daŋ. Zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi ni kambe goy kulu ra, laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra. 21 Da ni na sarti sambu Rabbi ni Irikoyo jine, ni ma s'a muray, kala ni m'a bana. Zama Rabbi ni Irikoyo g'a hã ni gaa, woodin mo ga ciya zunubi ni se. 22 Da ni mana sarti sambu, taali kulu si ni gaa. 23 Amma sanno kaŋ fun ni me ra, ni ma haggoy ka te mate kulu kaŋ ni na sarto sambu nd'a Rabbi ni Irikoyo jine. Ni ma kanda haya nda bine yadda, wo kaŋ sarti ni sambu da ni meyo. 24 Da ni go ga bisa ni gorokasin reyzin kali ra, i yadda ni se ni ma izey ŋwa ni ibaay boŋ kala ma kungu. Amma ni ma si hay kulu daŋ ni jinay kulu ra ka dira. 25 Da ni furo ni gorokasin fari ra mo, i yadda ni ma jeeni ceeri da ni kambe, amma ni ma si zaama daŋ ni gorokasin fari ntaasu kaŋ go ga kay gaa.
24
1 Da alboro fo na wande hiiji, amma woodin banda a si kaan a se, zama a di taali fo a gaa, kal a ma fayyaŋ tira hantum ka daŋ waybora kambe ra. A m'a sallama nga windo ra. 2 A ga ciya mo, d'a fun boro sintina windo ra, a ga hin ka te a ma koy ka te boro fo se wande. 3 Amma da woodin mo wang'a, ka fayyaŋ tira hantum a se ka daŋ a kambe ra k'a sallama nga windo ra, wala da kokor banda kurnyo kaŋ n'a hiiji din bu, 4 a kurnye sintina kaŋ n'a fay, i si yadda a ma ye ka du waybora din ma te a se wande koyne, zama a ban ka ziibi. Zama woodin ya fanta hari no Rabbi jine. Ni ma si zunubi daŋ mo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari din ra. 5 Alboro kaŋ gonda hiijay taji ma si koy wongu, i ma si muraadu kulu dak'a boŋ mo. A ma goro fu a windo sabbay se jiiri fo kubante, ka nga wando kaŋ a hiiji din bine kaanandi. 6 Boro kulu ma si boro fo fufuyaŋ jinay, wala mo a fufuyaŋ tond'ize ta tolme, zama danga fundi no a go ga ta tolme ya. 7 D'i na boro fo gar a go ga boro zay nga nya-ize Israyla izey ra k'a te bannya, wala a m'a neera mo, kal i ma zayo din ciiti nda buuyaŋ. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. 8 Ma haggoy nda kaajiri doori, ka laakal daŋ da anniya ni ma goy da hay kulu kaŋ alfagey da Lawitey ga ni dondonandi. Mate kulu kaŋ ay n'i lordi nd'a, yaadin mo no araŋ ma haggoy ka te. 9 Ma fongu mate kaŋ Rabbi te Maryama se fonda ra, waato kaŋ araŋ go ga kaa ka fun Misira. 10 Da ni na hay fo garaw daŋ ni gorokasin gaa, hay kulu kaŋ dumi no, ni ma si koy ka furo a fuwo ra ka tolme ta. 11 Ni ma kay taray hala bora kaŋ gaa ni na garawo daŋ ma fatta da tolma ka kand'a ni do. 12 Da bora din ya talka no mo, tolma ma si kani ni do. 13 Daahir ni g'a yeti a se hala wayna ga kaŋ, zama a ma du ka kani nga taafa ra ka albarka gaara ni se. Woodin mo ga ciya ni se adilitaray Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa. 14 Sufuray ize kaŋ alfukaaru no, kaŋ go laami ra mo, ni ma s'a kankam, da ni nya-izey ra boro no, wala yaw kaŋ zumbu ni laabo ra ka goro ni kwaara ra no. 15 Han kulu ni g'a banando no a se. Wayna ma si kaŋ k'a gar ni do, zama nga wo talka no, a na nga bina sinji a gaa mo. A ma si te ka ciya bora din ma hẽ Rabbi gaa ni boŋ. Woodin mo, i g'a lasaabu ni se zunubi. 16 I ma si baabey wi izey sabbay se, i ma si izey mo wi baabey sabbay se, amma i ma boro kulu wi nga bumbo zunubo sabbay se. 17 Ni ma si ciiti siirandi yaw kaŋ zumbu, wala alatuumi se. Ni ma si wayboro kaŋ kurnye bu mo bankaaray ta tolme. 18 Amma ni ma fongu mate kaŋ ni te bannya Misira ra, amma Rabbi ni Irikoyo na ni fansa ka ni kaa noodin. Woodin sabbay se no ay na ni lordi nda haya din. 19 Da ni na ni fari albarka wi mo, da ni dinya boko fo faro ra, kulu ni ma si ye ka koy koyne k'a ceeci. A ga ciya yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu wane, zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi ni kambe goy kulu ra. 20 Da ni na ni zeytun* nya som, ni ma si ye kambey do ka filla. Wo kaŋ cindi ga ciya yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu wane. 21 Da ni na ni reyzin* kalo izey kosu, ni ma si ye a do ka koobu ceeci. A ga ciya yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu wane. 22 Ni ma fongu mo mate kaŋ ni te bannya Misira laabo ra. Woodin sabbay se no ay na ni lordi nda haya din.
25
1 Da kakaw tun borey game ra, i kaa ciiti do mo hala ciitikoy ma sanno ciiti, kulu i ma cimikoyo hanandi ka taali-teero zeeri. 2 A ga ciya mo, da taali-teero din to barzuyaŋ, ciitikwa ma ne a ma kani ganda noodin. I m'a kar mo ciitikwa jine, mate kaŋ i lasaabu a goy laala to r'a. 3 Barzu waytaaci no i yadda a m'a kar, amma a ma si bisa yaadin. A ma si te, d'a baa yaadin, i na boro kar da barzu boobo kaŋ bisa mo, gaa no ni nya-izo ma ciya ni se dondayaŋ hari. 4 Yeeji kaŋ go ga kara, ni ma si

takunkum daŋ a gaa. 5 Da nya-izeyaŋ goro care banda, i ra afo bu ize aru si, i ma si buukwa wando hiijandi yaw fo se. A kurnyo nya-izo no ga furo a do k'a hiiji, ka kurnye nya-ize wazibo te a se. 6 A ga ciya mo, i hay-jina kaŋ waybora ga hay ga du tubu bora kaŋ bu din maa ra, zama i ma s'a maa tuusu Israyla ra. 7 D'a si kaan albora se a ma nga nya-izo wande hiiji mo, kala nya-izo wando ma koy faada meyo gaa ka ne kwaara arkusey se: «Ay kurnye nya-izo go ga wangu nga ma maa tunandi nga nya-izo se Israyla ra. A si ba nga ma kurnye wazibo toonandi ay se.» 8 Gaa no a kwaara arkusey mo ga albora ce ka salaŋ a se. Da mo albora kay yaadin ka ne: «Ay si ba ay m'a hiiji,» 9 waato din gaa a nya-izo wando mo ga kaa a do arkusey jine. A g'a taamu ce fo feeri, a ma tufa albora moyduma gaa mo, ka ne a se: «Yaadin no i ga te boro kaŋ wangu ka nga nya-izo windo cina se!» 10 I ga bora din maa ce Israyla ra: Bora kaŋ i n'a taamu feeri windi. 11 Da alboro hinka go ga yanje da care, afo wande mo maan zama a ma nga kurnyo faaba bora kaŋ g'a kar din kambe ra, d'a na nga kambe salle ka albora di a alborotaray gaa, 12 kal i ma waybora kamba pati. Ni ma si di a bakarawo. 13 Ni ma si bara nda tiŋay neesiyaŋ tondi waani-waani ni foola ra, ibeeri nda ikayna. 14 Ni ma si bara nda neesiyaŋ muudu waani-waani, ibeeri nda ikayna. 15 Ni ma goy da tiŋay tondi cimikoy, kaŋ ga saba mo. Ni ma goy da muudu cimikoy kaŋ ga saba mo, zama ni aloomaro ma ku laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. 16 Zama boro kulu kaŋ ga te yaadin, danga i kulu kaŋ ga goy da adilitaray-jaŋay, ya fanta hariyaŋ no Rabbi ni Irikoyo se. 17 Ni ma fongu haŋ kaŋ Amalek te ni se fonda ra kaŋ araŋ go ga kaa ka fun Misira. 18 Ma fongu mate kaŋ a na ni kubay fonda ra ka ni borey kaŋ go banda-banda nda ni londibuuney mo kar, waato kaŋ ni yangala da farga. A mana humburu Irikoy mo. 19 Woodin sabbay se no a ga ciya, Rabbi ni Irikoyo ga ni no fulanzamay ni ibarey kulu gaa ni windanta, laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari din ra, a ma goro ni wane. D'a na woodin te mo, woodin banda ni ma Amalek fonguyaŋo tuusu hal a ma daray beena cire. Ni ma si dinya fa!

26

1 A ga ciya mo, ni ga furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari din ra, hala ni ga du a mayray mo, ni go ga goro a ra mo. 2 Waato din gaa, kala ni ma kande ni fari nafa boŋ-jina, wo kaŋ ni ga kande ka fun faro kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. Ni g'a daŋ cilla ra ka kond'a hala nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban zama nga maa ma goro noodin. 3 Ni ma kaa alfaga kaŋ go no jirbey din ra do. Ni ma ne a se: «Hunkuna ay ga seeda no Rabbi ni Irikoyo jine ka ne: ay to laabo kaŋ Rabbi ze d'a iri kaayey se din ra, kaŋ a ne nga g'iri no.» 4 Alfaga mo ma cilla ta ni kambe ra k'a jisi Rabbi ni Irikoyo sargay* feema jine. 5 Ni mo, ni ma seeda Rabbi ni Irikoyo jine ka ne: «Ay kaayo ya Suriyance no, gana-gana ize. A zulli ka koy Misira ka yawtaray goray te noodin, boro ciraariyaŋ no. Noodin mo no a ciya jama bambata gaabikooni, kaŋ yulwa mo. 6 Misirancey mo n'iri taabandi, k'iri kankam, k'iri daŋ tamtaray laalo ra. 7 Iri mo hẽ Rabbi iri kaayey Irikoyo gaa. Rabbi maa iri jindey mo, a di iri taabo d'iri goy doora d'iri kankamo. 8 Rabbi n'iri kaa taray mo iri ma fun Misira nda kambe gaabikooni, da kambe sallante, da te-goy bambata yaŋ kaŋ ga humburandi, da alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ mo. 9 A kande iri k'iri daŋ nango, k'iri no laabo wo, laabu kaŋ ga wa da yu bambari. 10 Sohõ binde, ya Rabbi, ay neeya. Laabo kaŋ ni n'ay no din ra, ay kande a fari nafa boŋ-jina.» Gaa no ni ga cilla jisi Rabbi ni Irikoyo jine ka sududu Rabbi ni Irikoyo jine. 11 Ni ga farhã mo albarka kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no din se, nin da ni windo, da Lawito da yaw mo kaŋ go araŋ do. 12 Waato kaŋ jiiri hinzanta, kaŋ ga ti zakka kaayaŋ jiiro to, da ni na ni fari albarka kulu zakka kaa, kala ni m'a no Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu mo se, hal i ma ŋwa ni kwaara ra ka kungu. 13 Ni mo, ni ma salaŋ Rabbi jine ka ne: «Ay na ni hari hanney kulu kaa taray k'i no Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu mo se, ni lordey kulu kaŋ ni n'ay lordi nd'a boŋ. Ay mana ni lordey kulu daaru, ay mana diny'ey mo. 14 Ay mana ŋwa a gaa ay seew jirbey ra. Ay mana lamb'a gaa waati kaŋ ay ziibi, ay mana kaa a gaa mo ka sarga buuko fo se. Amma ay na hanga jeeri Rabbi ay Irikoyo sanno se. Mate kulu kaŋ ni n'ay lordi nd'a, yaadin cine mo no ay te. 15 Sohõ, ni go noodin beene, ni nangoray hananta ra, ni m'ay guna ganda. Ma ni jama Israyla kulu albarkandi, iri nda laabo kaŋ ni n'iri no, mate kaŋ ni ze d'a iri kaayey se, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari.» 16 Hunkuna Rabbi ni Irikoyo go ga ni lordi ka ne ni ma hin sanney da farilley wo te. Ni m'i haggoy, k'i te da ni bina kulu, da ni fundo kulu mo. 17 Hunkuna ni seeda taray kwaaray ka ne kaŋ Rabbi ga ciya ni Irikoyo, kaŋ ni g'a

fondey gana, k'a hin sanney, d'a lordey, d'a farilley gana, hala ni ma hanga jeeri a sanno se. 18 Rabbi mo seeda ni se hunkuna ka ne ni ga ciya nga jama, nga bumbo arzaka, danga mate kaŋ cine a na alkawli sambu ni se d'a. A ne mo ni m'a lordey kulu gana. 19 Nga mo ga ni beerandi dumi cindey kulu kaŋ a te boŋ. A ga ni ciya saabuyaŋ hari, ka ni no maa hanno da beeray. Ni ga ciya jama hanante Rabbi ni Irikoyo se, mate kaŋ a ci din boŋ.
27
1 Gaa no Musa nda Israyla arkusey na jama lordi ka ne: Lordey kulu kaŋ yaŋ ay n'araŋ lordi nd'a hunkuna, araŋ m'i haggoy. 2 A ga ciya mo, hano kaŋ hane araŋ ga Urdun daŋandi ka furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra, kala ni ma tondi bambata yaŋ sinji k'i yonu nda karmaari. 3 Ni ma asariya wo sanney kulu hantum i gaa mo, d'araŋ daŋandi ka furo. Yaadin gaa no i ga yadda ni ma furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. Laabo din ga wa nda yu bambari, mate kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo na alkawli sambu nd'a ni se. 4 A ga ciya mo, d'araŋ na Urdun daŋandi, tondey din kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a hunkuna, araŋ g'i sinji Ebal tondo boŋ, k'i tuusu nda karmaari. 5 Ni ma sargay feema cina noodin mo Rabbi ni Irikoyo se da tondiyaŋ. Guuru goy jinay kulu ma si lamba i gaa. 6 Ni ma feema cina Rabbi ni Irikoyo se da tondiyaŋ kaŋ i mana jabu. A boŋ no ni ga sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi ni Irikoyo se. 7 Ni ma saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle noodin, ka ŋwa noodin, ka farhã Rabbi ni Irikoyo jine. 8 Ni ma asariya wo sanney kulu hantum mo tondi beerey din gaa far-far. 9 Musa nda alfagey da Lawitey salaŋ Israyla kulu se ka ne: «Ya Israyla, wa dangay ka hanga jeeri! Hunkuna ni ciya Rabbi ni Irikoyo jama. 10 Woodin sabbay se no ni ga maa Rabbi ni Irikoyo sanno se, k'a lordey d'a hin sanney te, wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna.» 11 Han din hane mo Musa na jama kaseeti ka ne: 12 D'araŋ na Urdun daŋandi, borey kaŋ yaŋ ga kay Gerizim tondo boŋ ka jama albarkandi neeya: Simeyon kunda, da Lawi, da Yahuda, da Isakar, da Yusufu, da Benyamin. 13 Wo kaŋ yaŋ ga kay Ebal tondo boŋ mo laaliyaŋ se neeya: Ruben kunda, da Gad, da Aser, da Zabluna, da Dan, da Naftali. 14 Lawitey mo ga jinde sambu nda gaabi ka ne Israyla alborey kulu se: 15 «Laalante no boro kaŋ ga tooru jabante wala soogante te, k'a kayandi tuguyaŋ ra, gonitaray goy no, fanta hari mo no Rabbi se.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 16 «Laalante no boro kaŋ ga nga baaba wala nga nya kaynandi.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 17 «Laalante no boro kaŋ ga nga gorokasin hirri seeda ganandi.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 18 «Laalante no boro kaŋ ga danaw darandi fonda gaa.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 19 «Laalante no boro kaŋ ga ce-yaw, wala alatuumi, wala wayboro kaŋ kurnye bu ciiti siirandi.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 20 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda nga baaba wande, zama a na nga baabo haawi feeri.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 21 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda alman, dumi kulu kaŋ no.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 22 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda nga wayme, a baabo ize, wala a nyaŋo ize.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 23 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda nga anzuray wayboro.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 24 «Laalante no boro kaŋ ga tugu ka nga gorokasin kar ka wi.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 25 «Laalante no boro kaŋ ga me-daabu ta zama i ma boro kaŋ sinda taali wi.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!» 26 «Laalante no boro kulu kaŋ si asariya wo sanney tabbatandi k'i te mo.» Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»
28
1 A ga ciya mo, da ni na himma daŋ ka hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo sanno se, da ni haggoy k'a lordey kulu te, kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, kulu Rabbi ni Irikoyo mo ga ni beerandi ndunnya dumi cindey kulu boŋ. 2 Albarkey mo kaŋ yaŋ ga te ni se, ka ni to, da ni na hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo se, ngey neeya: 3 Ni ga ciya albarkante kwaara ra, ni ga ciya albarkante fari ra mo. 4 Ni baso izey ga ciya albarkante yaŋ, da ni farey nafa, da ni alman hayyaŋey, sanda ni hawey tontoni da ni feej'izey nooya. 5 Ni cilla ga ciya albarkante, da ni buuru diibiyaŋ garba. 6 Ni ga ciya albarkante waati kaŋ ni ga furo. Ni ga ciya albarkante waati kaŋ ni ga fatta mo. 7 Da ibareyaŋ tun ka gaaba nda nin, Rabbi ga naŋ ni m'i kar ni jine. I ga kaa ni gaa fondo folloŋ ra, ka zuru ni jine fondo iyye ra. 8 Rabbi ga albarka lordi ni boŋ ni barmey ra, da hay kulu kaŋ ra ni ga ni kambe daŋ mo. A ga ni albarkandi ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. 9 Rabbi ga ni tabbatandi nga bumbo jama hanante, mate kaŋ a ze d'a ni se, da day ni ga Rabbi ni Irikoyo lordey haggoy k'a fondey gana. 10 Ndunnya dumey kulu mo ga di mate kaŋ i ga ni ce da Rabbi maa, i ga humburu nin mo. 11 Rabbi ga ni yulwandi mo da gomni ni baso izey do, da ni alman izey do, da ni fari nafa do, laabo

kaŋ Rabbi ze ka ne ni kaayey se a ga ni no din ra. 12 Rabbi ga nga beena ra arzakey fiti ni se, a ma ni no beene hari ni laabo boŋ alwaati kaŋ ga hagu ra, a ma ni kambe goy kulu albarkandi mo. Ni ga garaw daŋ dumi boobo gaa, amma ni si garaw sambu. 13 Rabbi ga ni te boŋ mo, manti sunfay bo. Ni ga goro beene hinne no, manti ganda, da day ni ga hangan ka maa Rabbi ni Irikoyo lordey se. Ngey nooya kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, hala ni m'i haggoy, k'i te mo. 14 Ni ma si kamba mo ka fay da sanni kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna. Ni ma si koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray, ka de-koy waani yaŋ gana ka may i se. 15 Amma d'a te ka ciya ni wangu ka hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo sanno se, hala ni si haggoy d'a lordey kulu, d'a hin sanney kulu k'i te, kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, laaliyaŋ woone yaŋ kulu no ga kaa ni gaa ka ni to: 16 Ni ga ciya laalante kwaara ra, ni ga ciya laalante fari ra mo. 17 Ni cilla ga ciya laalante, da ni buuru diibiyaŋ garba mo. 18 Ni baso izey ga ciya laalante yaŋ, da ni farey nafa, da ni almaney tontoni, da ni kurey izey mo. 19 Ni ga ciya laalante waati kaŋ ni ga furo, ni ga ciya laalante waati kaŋ ni ga fatta mo. 20 Rabbi ga laaliyaŋ donton ni gaa, da boŋ haway, da foyray mo, hay kulu kaŋ gaa ni ga ni kambe daŋ ra. Ni ma halaci ka ban da waasi mo ni goyey laalayaŋo sabbay se, kaŋ yaŋ se ni n'ay furu. 21 Rabbi ga naŋ balaaw ma naagu ni gaa, hal a ma ni ŋwa ka ni tuusu laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra. 22 Rabbi ga ni kar mo da koto beeri, da gaaham konni, da jomboyaŋ, da wayna fotti, da koogay, da fari balaaw, da bunkusyaŋ. I g'araŋ gaaray mo kal araŋ ma halaci. 23 Beene batama kaŋ go ni boŋo se beene mo ga ciya kolay. Laabo kaŋ go ni ce taamey cire mo ga ciya ikogo danga guuru-bi cine. 24 Rabbi ga ni no buuda da kusa beene hari nangu ra. I ga fun beene ka kaa ni gaa kala ni ma halaci. 25 Rabbi ga naŋ ni ibarey ma ni kar ka say. Ni ga koy i gaa fondo fo ra, ka zuru i jine fondo iyye ra. Ni ga ciya humburandi mo ndunnya dumey kulu game ra. 26 Ni buuko mo ga ciya beene curey kulu se ŋwa hari, da ndunnya ganji hamey mo se. Boro kulu si i humburandi k'i gaaray mo. 27 Rabbi ga ni kar mo da Misira jaŋey, da daŋ-ka-nooma, da kursa, da kaajiri mo, kaŋ i safari si no ni se. 28 Rabbi ga ni kar mo da boŋ komay, da danawtaray, da laakal tunay mo. 29 Zaari bindi ra ni ga dadab, danga mate kaŋ danaw ga dadab kubay ra cine. Ni si di albarka ni fondey kulu ra mo. Ni si di kala kankami da komyaŋ duumi. Boro kaŋ ga ni faaba mo si no. 30 Ni ga te wandiyo, amma boro fo g'a sara. Ni ga fu cina, amma ni si goro a ra. Ni ga reyzin kali tilam, amma ni si ŋwa a izey gaa. 31 I ga ni yeeji wi ni jine, amma ni s'a hamo ŋwa. I ga ni farka di k'a kom ni gaa da gaabi, i s'a yeti ni se mo. I ga ni feejo no ni ibarey se, amma ni si du faabako. 32 I ga ni ize arey da ni ize wayey no dumi fo se. Ni moy ga guna k'i ceeci nda faaji kala ni ma gaze zaari me-a-me, amma ni kambe ga jaŋ gaabi kulu. 33 Ni farey nafa nda ni taabo albarka, dumi fo kaŋ ni s'a bay no g'a kulu ŋwa. Ni ga goro gurzugay da kankami ra duumi. 34 Kal a ma to naŋ kaŋ ni ga follo, haŋ kaŋ ni moy ga di sabbay se. 35 Rabbi ga ni kar kanje nda tanje gaa da jombo laalo yaŋ kaŋ ga wangu ka yay ni se, za ni ce taamo cire kal a ma koy ni boŋ bindo ra. 36 Rabbi ga ni di, nin da ni bonkoono kaŋ ni ga daŋ ni boŋ, ka konda araŋ hala laabu fo kaŋ ni si bay ra, nin wala ni kaayey. Noodin mo no ni ga may de-koy waani yaŋ se, bundu nda tondi wane yaŋ. 37 Ni ga ciya takooko hari, da yaasay, da wowi hari mo dumey kulu game ra, naŋ kaŋ Rabbi ga ni gaaray ka konda nin. 38 Ni ga konda dum'ize boobo ka fari duma, amma ni si wi kala kayna fo, zama do g'a ŋwa ka ban. 39 Ni ga reyzin kaliyaŋ tilam k'i hanse, amma ni s'a haro haŋ, ni si a izey kosu no, zama nooniyaŋ g'i ŋwa. 40 Ni ga bara nda zeytun* nyayaŋ ni hirrey kulu me, amma ni s'a ji tuusu ni gaa, zama ni zeytun nyaŋey ga izey zama. 41 Ni ga ize aru nda ize way yaŋ hay, amma i si ciya ni wane yaŋ, zama i ga koy tamtaray ra. 42 Ni tuuri-nyaŋey kulu da ni fari nafa kulu ga ciya do izey wane. 43 Yaw kaŋ zumbu ni laabo ra ga bisa nin, ka tonton gumo, amma nin wo ga soobay ka zabu ka ye banda. 44 A ga garaw daŋ ni gaa, amma ni si garaw daŋ a gaa. A ga ciya boŋ amma ni ga ciya sunfay. 45 Laaliyaŋey din kulu ga kaa ni gaa, i ga ni gaaray ka ni to mo, kala ni ma halaci. Woodin si te mo kala zama se ni mana hanga jeeri ka maa Rabbi ni Irikoyo se. Ni mana a lordey d'a hin sanney haggoy, wo kaŋ yaŋ a na ni lordi nd'a. 46 Masiibey din ga goro ni boŋ mo danga alaama yaŋ, da dambara hari, nin da ni banda boŋ hal abada. 47 Za kaŋ ni mana may Rabbi ni Irikoyo se da farhã da bine kaani, hay kulu yulwa kaŋ ni du sabbay se, 48 woodin se no ni ga may ni ibarey se, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ga donton ni gaa. Ni g'a te mo haray, da jaw, da banji, da hay kulu laami ra. I ga guuru-bi calu* daŋ ni jinda gaa mo kala waati kaŋ ni halaci. 49 Rabbi ga kande dumi fo ni gaa ka fun nangu mooro, i ga fun hala ndunnya me. A ga deesi ka kaa no danga zeeban cine. Dumi no kaŋ

ni si faham d'a ciina. 50 Dumi no kaŋ moyduma ga futu, kaŋ si dogonandi dottijo se, a si gaakuri cabe zanka se mo. 51 A ga ni alman izey ŋwa, da ni fari albarka mo, kal a ma ni halaci. A si ntaasu cindi ni se, wala reyzin hari, wala ji, wala ni handayzey, wala ni feej'izey, kal a ma ni halaci. 52 A ga ni kwaara meyey kulu batu nda wongu daaga, hala ni birni garu kuuku kaŋ gonda gaabi, kaŋ yaŋ ni de i gaa ga kaŋ. Ni laabo kulu ra mo no woodin ga te. I ga ni kwaara kulu meyey batu nda wongu daaga ni laabo kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no din ra. 53 Ni ga ni bumbo ize gundey ŋwa mo, danga ni ize arey da ni ize wayey baso, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no. Woodin ga te wongu windiyaŋ da kankami kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a sabbay se. 54 Boro kaŋ bina ga yay ka bisa i kulu araŋ game ra, boro kaŋ ga ti baanikom gumo, woodin mwa ga futu nga nya-ize se, d'a wande kaŋ a bina ga ba, d'a ize cindey se kaŋ yaŋ cindi a se. 55 A ga to naŋ kaŋ a si i afo kulu no nga izey basey gaa, kaŋ nga ga ŋwa wongu windiyaŋ da kankamo sabbay se kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a ni birney kulu ra. 56 Wayboro mo kaŋ gonda boŋ dogonay, a ga baan mo, wo kaŋ doŋ a si baa ta ka nga ce taamo jisi ganda laabo gaa zama nga ga nyaale, a ga baan mo, waybora din mo ga futu nga kurnye kaŋ a ga ba, d'a ize aru nd'a ize way se. 57 A ize hay-taji da nga cara kaŋ a ga hay, a ga tugu k'i ŋwa hay kulu jaŋay sabbay se wongu windiyaŋo da kankamo ra kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a ni birney ra. 58 Da ni si haggoy ka asariya wo sanney kulu te kaŋ yaŋ go tira wo ra hantumante, ka humburu maa darzakoyo wo kaŋ ga humburandi mo, kaŋ ga ti RABBI NI IRIKOYO, 59 waati din gaa no Rabbi ga nin da ni izey balaawey ciya dambara hariyaŋ, i ga te balaaw bambatey kaŋ yaŋ ga gay gumo. I ga ciya dooriyaŋ mo kaŋ ga taabandi, kaŋ yaŋ ga gay gumo. 60 A ga ye ka kande Misira doorey kulu, kaŋ yaŋ ni humburu doŋ, i ga naagu ni gaa mo. 61 Jante kulu mo, da balaaw kulu kaŋ i mana i hantum asariya wo tira ra, woodin yaŋ mo Rabbi ga kand'ey ni gaa kala ni ma halaci. 62 Araŋ ga cindi boro ciraari yaŋ, baa kaŋ waato din araŋ yulwa danga beene handariyayzey cine. Zama ni mana hanga jeeri ka maa Rabbi ni Irikoyo sanno se. 63 A ga te ka ciya mo, danga mate kaŋ cine Rabbi farhã ni boŋ ka ni boriyandi, ka ni tonton mo, yaadin mo no ne ka koy jine Rabbi ga farhã ni boŋ ka ni sara, ka ni halaci mo. I g'araŋ dagu ka kaa laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra. 64 Rabbi ga ni say-say mo dumey kulu game ra, za ndunnya me fa gaa ka koy hala ndunnya me fa gaa. Noodin mo no ni ga may de-koy waani yaŋ se, kaŋ yaŋ ni mana bay doŋ, nin ni kaayey, danga bundu nda tondi wane yaŋ nooya. 65 Dumey din game ra mo ni si du laakal kanay kulu, ni si du fulanzamay kulu mo ni ce taamo se. Zama hala noodin Rabbi ga ni no bine jijiriyaŋ, da mo kubay-kubay, da bine ra karhã. 66 Ni fundo ga ciya sikka hari ni jine. Ni ga humburu cin gaa, zaari gaa. Ni si tabbat mo hala ni ga funa. 67 Susubay haray ni ga ne: «Doŋ day wiciri kambo ma to!» Wiciri kambo ra mo ni ga ne «Doŋ day mo ma bo!», ni bina humburkuma kaŋ ni ga zalba nd'a sabbay se, da haŋ kaŋ ni ga di ni jine sabbay se mo. 68 Rabbi ga ye ka konda nin Misira mo koyne hiyaŋ ra, fonda kaŋ ay ci ni se za doŋ din gaa ka ne ni si ye ka di a koyne. Noodin mo araŋ ga ne araŋ g'araŋ boŋ neera araŋ ibarey se ka te bannyayaŋ da koŋŋayaŋ, amma boro kulu si araŋ day.

29

1 Sappa kaŋ Rabbi ye ka Musa lordi nd'a a ma kayandi nga nda Israyla izey game ra, waato kaŋ i go Mowab laabo ra, a sanney neeya: (Woone wo ga waana sappa kaŋ a jin ka te nd'ey yongo Horeb tondo cire.) 2 Kala Musa na Israyla kulu ce ka ne i se: Araŋ di hay kulu kaŋ Rabbi te Firawna da nga tamey, d'a laabo kulu mo se, araŋ jine Misira laabo ra. 3 Araŋ moy di mo siyaŋ bambatey da alaamey da dambara goy bambatey din. 4 Amma hala hõ Rabbi mana araŋ no bine kaŋ ga bay, wala moy kaŋ ga di, wala hanga kaŋ ga maa. 5 Jiiri waytaaci no ay n'araŋ candi saajo ra. Araŋ bankaaray mana zeen araŋ gaahamey gaa, ni taamey mo mana zeen ni cey gaa. 6 Araŋ mana buuru ŋwa, araŋ mana duvan* wala baji dumi kulu haŋ mo, zama araŋ ma bay kaŋ ay ya Rabbi araŋ Irikoyo no. 7 Waato kaŋ araŋ to neewo mo, Hesbon bonkoono Sihon da Basan bonkoono Og fatta ka wongu nda iri. Iri n'i zeeri mo. 8 Iri n'i laabey di k'i no tubu hari Ruben da Gad kundey, da Manasse kunda jara mo se. 9 Woodin sabbay se araŋ ma haggoy da sappa wo sanney kulu k'i te, zama araŋ ma du albarka araŋ teerey kulu ra. 10 Hunkuna araŋ boro fo kulu go ga kay Rabbi araŋ Irikoyo jine, kaŋ yaŋ ga ti: araŋ jine borey, d'araŋ kundey, d'araŋ arkusey, d'araŋ wongu nyaŋey, da Israyla alborey kulu, 11 d'araŋ zankey, d'araŋ wandey, da ni yaw kaŋ zumbu ni gata ra, za ni tuuri beeriko ka koy ni hari guruko. 12 Ni kaa ne mo zama ni ma furo ka sappa te nin da Rabbi ni Irikoyo game ra, da nga

za-jinda mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ze d'a ni se hunkuna. 13 Zama a ma ni tabbatandi hunkuna kaŋ ni ya a wane jama no, nga mo ga ciya ni se Irikoy, mate kaŋ a ci ni se din, da mo mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se, kaŋ ga ti Ibrahim da Isaka nda Yakuba. 14 Manti araŋ hinne se no ay ga sappa da za-jindo wo tabbatandi bo, 15 amma da zamana kaŋ ga kaa izey, kaŋ yaŋ si ne iri banda hunkuna, ngey nd'araŋ kulu, araŋ kaŋ yaŋ go ga kay ne Rabbi iri Irikoyo jine. 16 Zama araŋ bay mate kaŋ iri goro Misira laabo ra, da mate kaŋ iri fatta nd'a mo noodin dumi waani-waaney game ra, kaŋ ra araŋ bisa. 17 Araŋ di i fanta harey mo, kaŋ yaŋ ga ti i toorey, bundu nda tondi waney, da nzarfu nda wura waney, kaŋ yaŋ go i do. 18 A ma si te ka ciya alboro fo wala wayboro fo, wala windi almayaali, wala kunda fo, ma tun araŋ game ra, kaŋ bina ga bare hunkuna ka fay da Rabbi iri Irikoyo, ka koy ka may dumey din toorey se. A ma si te kaaji kaŋ ga fotti da damari te ma bara araŋ game ra. 19 A ma si ciya, da bora din ga maa laaliyaŋ wo sanney, a ma nga boŋ saabu nga bina ra ka ne: «Ay ga goro baani, baa ay ga soobay k'ay hanga sanday fonda gana.» Zama woodin ga kande halaciyaŋ laabo ra, itayo nda ikogo kulu gaa. 20 Rabbi si bora din dumi yaafa hal abada, amma Rabbi dukuro d'a cansa ga dungu hala nda dullu bora din boŋ. A ga laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum tira wo ra mo dake a boŋ. Rabbi g'a maa tuusu mo beeno wo cire. 21 Rabbi g'a fay waani Israyla kundey kulu ra k'a laali, laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum asariya tira wo ra boŋ. 22 Zamana kaŋ ga kaa ra mo, araŋ izey ga tun araŋ banda, da yaw kaŋ ga kaa ka fun hala nangu mooro laabu fo ra, waato kaŋ i ga di araŋ balaawey da doorey mo kaŋ yaŋ Rabbi ga daŋ a ra. 23 I ga di laabo kulu te sufar* da ciiri, da tonyaŋ, mate kaŋ i s'a duma, a si hay, wala baa subu si te a ra. A ga hima mo danga Saduma nda Gomorata nda Adma nda Zeboyim zeeriyaŋ, kwaarey kaŋ yaŋ Rabbi zeeri nga dukuro nda nga futa ra. 24 Hala dumey kulu borey ga ne: «Ifo se no Rabbi na hayo wo kulu te laabo wo se? Ifo ka te kaŋ to futay bambata konno wo?» 25 Kala borey ma tu ka ne: «Zama i na Rabbi i kaayey Irikoyo sappa furu, wo kaŋ a te d'ey waato kaŋ a kand'ey i ma fun Misira laabo ra. 26 I koy mo ka may de-koy waani yaŋ se ka sududu i se, wo kaŋ yaŋ i man'i bay doŋ, kaŋ Rabbi mana waadu i se. 27 Woodin sabbay se no Rabbi futa soobay ka ton laabo wo ra, ka kande a boŋ laaliyaŋ kulu kaŋ go hantumante tira wo ra. 28 Rabbi n'i dagu mo k'i kaa ngey laabo ra, a futa, d'a bine tuna, d'a dukuri bambata sabbay se. A n'i furu laabu fo ra mo, mate kaŋ a go d'a hunkuna.» 29 Gundu harey kulu ya Rabbi iri Irikoyo wane yaŋ no. Amma hayey kaŋ a bangandi, iri nda iri izey wane yaŋ no hal abada, zama iri ma asariya wo sanney kulu toonandi.

30

1 A ga ciya mo, da hayey din kulu kaa ka te ni se, danga albarka nda laaliyaŋo mo, wo kaŋ yaŋ ay jisi ni jine, hala ni fongu i gaa mo dumey kulu game ra, nangey kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni gaaray ni ma koy, 2 da ni bare ka ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do koyne, nin da ni izey, k'a gana d'araŋ biney kulu d'araŋ fundey kulu mo, hay kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, 3 waato din gaa Rabbi ni Irikoyo mo ga ye ka ni tamtara bare. A ga bakar ni se, a ga ye ka ni margu koyne dumey kulu game ra, naŋ kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni say-say. 4 D'araŋ furantey kulu go hala beena hirro me gaa, kulu Rabbi ni Irikoyo ga ni margu ka fun da nin hala noodin. A ga ye ka kande nin mo. 5 Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ goro ka te ni kaayey mayray hari din ra, ni ga du a mo. Rabbi ga ni boriyandi mo, ka ni tonton kala ni ma bisa ni kaayey baayaŋ. 6 Rabbi ga dambanguyaŋ te ni se mo ni bina ra, da ni izey biney ra, hala ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, kala ni ma funa mo. 7 Rabbi ni Irikoyo mo ga laaliyaŋo din kulu dake ni ibarey da ni konnakoy boŋ, ngey kaŋ yaŋ na ni gurzugandi. 8 Ni mo, ni ga ye ka kaa ka maa Rabbi sanno se, k'a lordey kulu te kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna. 9 Rabbi ni Irikoyo ga ni yulwandi ni kambe goy kulu ra, da ni ize gundey, da ni alman izey, da ni fari albarka ra, ka ni boriyandi mo. Zama Rabbi ga ye ka farhã ni boriyandiyaŋo se, mate kaŋ cine a farhã ni kaayey se. 10 Hala day ni ga Rabbi ni Irikoyo sanno gana, ni ga haggoy d'a lordey d'a hin sanney kaŋ yaŋ go hantumante asariya tira wo ra. Hala day ni ga bare ka ye Rabbi ni Irikoyo do da ni bina kulu da ni anniya kulu mo. 11 Zama lordo wo kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, a si gaabu ni se, a si mooru ni se mo. 12 A si yongo beena ra, hala ni ma ne: «May no ga ziji iri se ka koy hala beena ra, ka kand'a iri do ka naŋ iri ma maa r'a k'a te?» 13 Wala mo a si teeko se ya-haray hala ni ma ne: «May no ga teeko daŋandi iri se, ka kand'a iri do, ka naŋ iri ma maa r'a k'a te?» 14 Amma sanno ga maan nin gumo. A go ni meyo da ni bina ra mo, zama ni ma goy d'a. 15 Guna, hunkuna ay na fundi nda albarka, da buuyaŋ da laaliyaŋ daŋ ni

jine. 16 Zama ay na ni lordi hunkuna ka ne ni ma ba Rabbi ni Irikoyo, ni ma dira a fondey ra, ni m'a lordey, d'a hin sanney, d'a farilley haggoy. Yaadin cine gaa no ni ga funa, ni ga tonton mo, zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra. 17 Amma da ni bina bare ka kamba, da ni wangu ka maa, amma ni ga naŋ i ma ni candi ni ma sududu de-koy waani yaŋ se ka may i se, 18 kal ay ma fe araŋ se hunkuna ka ne: Daahir araŋ ga halaci. Araŋ si te aloomar kuuku mo laabo kaŋ araŋ ga Urdun isa daŋandi ka du din ra. 19 Hunkuna ay go ga beene nda ganda ce i ma seeda araŋ boŋ, kaŋ hunkuna ay na fundi nda buuyaŋ daŋ ni jine, da albarka nda laaliyaŋ mo. Woodin se binde, ni ma fundi suuban zama ni ma funa, nin da ni izey. 20 Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo, ka maa a sanno se, ka naagu a gaa. Zama nga no ga ti ni fundo, da ni aloomar kuuko. Zama mo ni ma goro laabo kaŋ Rabbi ze d'a ni kaayey se din ra. Ibrahim da Isaka nda Yakuba se no a ze, ka ne nga g'a no i se.

31

1 Musa koy ka sanney din kulu ci Israyla kulu se. 2 A ne i se mo: «Hunkuna ay jiiri zangu nda waranka kubay. Ay si du ka fatta ka furo araŋ jine koyne. Rabbi ci ay se ka ne: ‹Ni si Urdun wo daŋandi.› 3 Rabbi ni Irikoyo no ga daŋandi ni jine. A ga dumey wo halaci ni jine hala ni m'i mayra ŋwa. Yasuwa no ga daŋandi ni jine, danga mate kaŋ Rabbi ci. 4 Rabbi mo ga te i se mate kaŋ a te Amorancey bonkooney Sihon da Og d'i laabo mo se, kaŋ yaŋ a halaci. 5 Rabbi mo g'i nooyandi araŋ jine. Araŋ ma te i se mo lordo kulu kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a boŋ. 6 Wa te gaabi nda bine-gaabi hanno. Wa si humburu, wa si jijiri i sabbay se mo. Zama Rabbi ni Irikoyo no g'araŋ dum. A si fay da araŋ, a si araŋ furu mo.» 7 Musa na Yasuwa ce ka salaŋ a se Israyla kulu jine ka ne: «Ni ma gaabu, ka te bine-gaabi hanno mo. Zama ni ga koy jama wo banda hala laabo kaŋ Rabbi ze d'a i kaayey se din ra, kaŋ a ne nga g'i no nd'a. Ni mo ga naŋ i m'a tubu. 8 Rabbi bumbo no ga furo ni jine. Nga bumbo no ga goro ni banda, a si fay da nin, a si ni furu mo. Ma si humburu bo, ma si jijiri mo.» 9 Musa mo na asariya wo sanney hantum, ka tira daŋ Lawi izey alfagey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare. A n'a daŋ mo Israyla arkusey kulu kambe ra. 10 Musa n'i lordi mo ka ne: «Jiiri iyye kulu kaŋ kubay, sanda alwaati kaŋ i kosu taŋyaŋ se, kaŋ i ga tanda bato haggoy, 11 waati kaŋ Israyla kulu ga kaa ka bangay Rabbi ni Irikoyo jine nango kaŋ a ga suuban din ra, waato din ni ma asariya wo sanney kulu caw Israyla kulu hangey ra. 12 Ma jama margu: alborey da wayborey da zankey, da yawey mo kaŋ yaŋ go araŋ kwaarey ra da goray. Naŋ i ma maa, zama i ma dondon, i ma humburu Rabbi araŋ Irikoyo. I ma haggoy ka goy mo asariya wo sanney kulu boŋ. 13 I izey mo, kaŋ yaŋ mana du ka bay a gaa, i ma du ka maa, i ma dondon ka humburu Rabbi araŋ Irikoyo, alwaati kulu kaŋ araŋ ga goro laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka du a mayray din ra.» 14 Rabbi ne Musa se: «Guna, ni buuyaŋ jirbey maan. Ma Yasuwa ce. Araŋ boro hinka ma kaa kubayyaŋ hukumo ra, hal ay m'a daŋ goyo ra.» Musa nda Yasuwa binde koy ka kay kubayyaŋ hukumo ra. 15 Rabbi mo bangay hukumo ra buru sari himandi ra. Buro mo kay hukumo meyo gaa. 16 Rabbi ne Musa se: «Guna, ni ga kani ni kaayey banda. Dumo wo mo ga tun ni banda ka zina te laabo din de-koy waani-waaney banda, nango kaŋ i ga koy ka goro. Sanda i g'ay furu nooya, i ga sappa kaŋ ay te in d'ey game ra tunandi mo. 17 Saaya woodin ra ay dukuro ga koroŋ i gaa. Han din hane ay g'i furu, ay g'ay moyduma tugu i se mo, hal i ibarey g'i ŋwa. Masiiba nda taabi boobo ga kaa i gaa, hal a ma to hano kaŋ i ga ne: ‹Manti zama iri Irikoyo si no iri game ra se no taabey wo kulu du iri bo?› 18 Daahir ay g'ay moyduma tugu han din hane, i laala kulu kaŋ i te sabbay se, kaŋ i bare ka koy de-koy waani yaŋ banda. 19 Sohõ binde, kal araŋ ma bayto wo hantum araŋ boŋ se, k'a dondonandi Israyla izey se. Ni m'a daŋ i meyey ra, zama baytu wo ma ciya ay se seeda Israyla izey jine. 20 Zama ay ga kand'ey laabo kaŋ ay ze d'a i kaayey se din ra, laabu kaŋ ga wa nda yu bambari. I ga ŋwa ka kungu ka naasu mo. Waato din gaa no i ga bare ka ye de-koy waani yaŋ banda, i ga may i se mo. I ga donda ay k'ay sappa tunandi. 21 A ga te ka ciya mo, da masiiba nda taabi boobo du ey, gaa no bayto wo ga te seeda i se. A ga te alaama, (zama i dumey bandey si diny'a, i ga soobay k'a doon no). Zama ay g'i dabaro kaŋ i go ga sijiri hunkuna bay, za i mana baa to laabo kaŋ ay ze d'a i se ra.» 22 Musa mo na bayto hantum han din hane, k'a dondonandi Israyla izey se. 23 Rabbi na Yasuwa Nun izo lordi mo ka ne: «Ma te gaabi nda bine-gaabi hanno, zama nin no ga konda Israyla izey laabo kaŋ ay ze d'a i se din ra. Ay ga goro ni banda mo.» 24 Musa na asariya wo sanney kulu hantum tira fo ra ka ban hal i kulu kubay. 25 Waato din gaa no Musa na Lawitey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare

lordi ka ne: 26 «Wa asariya tiro wo ta k'a jisi Rabbi araŋ Irikoyo sappa sundurko jarga, zama a ma ciya seeda araŋ boŋ noodin. 27 Zama ay ga ni murteyaŋ daa da ni hanga sanda mo bay. Manti za ay gonda fundi araŋ banda hunkuna araŋ jin ka murte Rabbi gaa, sanku fa binde ay buuyaŋo banda? 28 Wa araŋ kundey arkusey kulu margu ay jine, d'araŋ wongu nyaŋey mo, zama ay ma sanney wo salaŋ i hangey ra, ya beene nda ganda ce k'i daŋ seeda i boŋ. 29 Zama ay bay kaŋ ay buuyaŋ banda araŋ g'araŋ boŋ ziibandi parkatak! Araŋ ga bare ka fonda kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a taŋ. Laala mo ga kaa araŋ gaa kokor banda jirbey ra, zama araŋ ga haŋ kaŋ ga laala te Rabbi diyaŋ gaa. Araŋ g'a dukuro zokoti mo d'araŋ kambe goyey.» 30 Musa mo na bayto wo sanney ci Israyla jama kulu hangey ra, kal a n'i ci ka ban:

32

1 Ya beeney, wa hanga jeeri hal ay ma salaŋ. Ganda ndunnya mo ma maa ay me sanney. 2 Ay dondonandiyaŋo ga tolli danga beene hari, Ay sanney mo ga zumbu danga harandaŋ cine, Danga mate kaŋ buuda ga zumbu subu baano boŋ, Danga mate kaŋ mimisi mo ga kaa tuuri kayney gaa. 3 Zama ay ga Rabbi maa fe. Araŋ m'iri Irikoyo beera ci. 4 Rabbi ya tondi no, a goyo mo timmante no. A teerey kulu mo adilitaray boŋ no a g'i te. Irikoy ya naanaykoy no, laala si no a do. Adilitaraykoy da cimikoy no, nga wo. 5 A ize yaamey na ziibi goy te. I manti a izeyaŋ no i bilsa sabbay se. Zamana wo izey, darante da siirante yaŋ no. 6 Ya jama saamo kaŋ sinda laakal, Yaadin no araŋ ga Rabbi bana nd'a, wala? Manti ni baaba no, nga kaŋ na ni fansa? Manti a na ni taka, a na ni tabbatandi mo? 7 Ma fongu doŋ borey gaa. Ma za zamana boobo jiirey fintal. Ma ni baaba hã, a ga cabe ni se mo. Ma ni dottijey hã, ngey mo ga ci ni se. 8 Waato kaŋ Koy Beero na dumey kulu no i tubo, Waato kaŋ a na Adam-izey fay waani-waani, A na dumi cindey hirri meyey candi Israyla izey baayaŋ lasaabo boŋ. 9 Zama Rabbi baa ga ti a jama, Yakuba mo ga ti a wane haro. 10 A n'a gar saaji ra, Ganji fimbi kaŋ gonda kaatiyaŋ ra. A n'a kali ka windi, a n'a laakal. A n'a haggoy danga mate kaŋ boro ga te ni mo gura se. 11 Danga mate kaŋ cine zeeban ga nga fito tunandi, A ga fata kobi nga izey boŋ, A ga nga fatey daaru k'i sambu, K'i jare nga fata hamney boŋ -- 12 Yaadin cine mo no Rabbi hinne no ka furo nga jama jine, Irikoy waani fo mo si a banda. 13 Rabbi naŋ a ma kaaru ka koy ndunnya nangey kaŋ go beene boŋ. A na fari nafa albarka ŋwa. Rabbi naŋ a ma yu sunsum ka kaa tondi ra. A ma ji kaa tondi sando ra. 14 A ma haw ji ŋwa, ka feeji wa haŋ, A ma du feej'ize maani, Da Basan laabu feeji gaaru yaŋ, da hincin yaŋ. A ma alkama hamni baano ŋwa. Reyzin izey haro gaa mo ni na duvan* haŋ. 15 Amma Yesurun naasu, gaa no a zi. Ni naasu, ni warga, ni yuttu mo. Waato gaa no a na Irikoy kaŋ n'a taka din furu. A donda nga faaba tondo. 16 I n'a zuku canse gaa da de-koy waani yaŋ. I n'a bine tunandi nda fanta hari yaŋ. 17 I koy ka sargay* te follayyaŋ se, kaŋ yaŋ manti Irikoy no. I koy de-koyyaŋ kaŋ i mana i bay doŋ banda. I koy itajiyaŋ do kaŋ yaŋ bangay bi fo-bi fo, Kaŋ yaŋ araŋ kaayey mana humbur'ey. 18 Amma tondo kaŋ na ni hay din, ni man'a saal. Ni dinya mo Irikoyo kaŋ na ni no fundi. 19 Rabbi di woodin, a n'i fanta mo, A ize arey d'a ize wayey zukuyaŋ sabbay se. 20 A ne mo: «Ay g'ay moyduma tugu i se, Ka di mate kaŋ i ga kokor d'a. Zama i te zamana izeyaŋ kaŋ murte gumo. I ra sinda naanay kulu.» 21 I n'ay zuku ay ma canse nda haŋ kaŋ manti Irikoy no. I n'ay futandi ngey yaamotara do. Ay mo g'i zuku i ma canse nda boroyaŋ kaŋ manti jama. Ay g'i futandi nda dumi kaŋ sinda fahamay. 22 Ay futa na danji fo diyandi kaŋ ga ton hala ganda Alaahara. A ga ndunnya ŋwa, nga nda fari albarka, Ka danji diyandi hala tondi beerey dabey gaa. 23 Ay ga balaawyaŋ gusam i boŋ. Ay g'ay hangawey kulu ban i gaa. 24 I ga faabu haray sabbay se, Konni futo nda halaciyaŋ fotto mo g'i ŋwa. Ay ga ganji hamey hinje da fanakey kaŋ yaŋ ga gaalum laabo ra naajo mo samba i gaa. 25 Taray haray takuba ga mursandi, Fuwo ra mo kala zalbayaŋ. A ga arwasu nda wandiyo nda naanandi nda hamni kwaaray koy ŋwa. 26 Ay ne: «Ay g'i kar ka say-say hala nangu mooro, Kal i fonguyaŋey ma daray Adam-izey game ra, 27 Da manti kaŋ ay ga humburu ibare fooma.» A ma si ciya i yanjekaarey ma daray ngey miiley ra, I ma si koy ka ne: «Iri kambe no ka te zaama! Manti Rabbi no ka woodin kulu te!» 28 Zama jama wo gonda laakal dumbay. Fahamay si i do mo baa kayna. 29 Doŋ day i ma te laakal! Doŋ day i ma faham da woodin! Doŋ day i ma lasaabu ka di mate kaŋ ngey ga kokor d'a! 30 Mate a ga te boro folloŋ ma hin ka boro zambar gaaray, Ihinka mo ma naŋ boro zambar way ma zuru, Da manti kaŋ i tondo n'i neera, Da manti Rabbi no k'i nooyandi? 31 Zama i deyaŋ haro, a manti danga iri tondo no. Iri ibarey bumbey no ka di woodin. 32 Zama i reyzin nya tiksa ya Saduma wane no, Da Gomorata

farey wane mo. I reyzin izey ga ti tay wane yaŋ, I fafey ga fottu gumo. 33 I duvaŋo ga hima gondi naaji, Danga day gazama naaji laalo. 34 Manti woodin no ay jisi ay jarga, Wo kaŋ ay n'a kawaatimandi ay barma ra? 35 Banayaŋ da alhakku ya ay wane no. Alwaati ga kaa kaŋ i ce ga tansi, Zama i masiiba zaaro maan. Hayey kaŋ yaŋ i waadu i boŋ mo go no ga cahã ka kaa. 36 Zama Rabbi ga nga jama ciiti. A ga bakar nga tamey se d'a di i hino ban, Kaŋ boro mana cindi i do, bannya wala burcini. 37 A ga ne mo: «Man gaa i de-koyey? Man gaa i tondo kaŋ ra i zuru ka koy tugu? 38 Man ngey kaŋ yaŋ n'i sargay maano ŋwa, K'i haŋyaŋ sargay duvaŋo haŋ mo? I ma tun sohõ k'araŋ gaakasinay. I ma ciya araŋ koruyaŋ do.» 39 Guna sohõ ka di: ay no, ay bumbo ga ti NGA. Irikoy fo mo si no ay banda. Ay no ga wi, ay no ga funandi. Ay no ga maray, ay no ga yayandi. Boro si no mo kaŋ g'i faaba ay kambe ra. 40 Ay g'ay kambe salle beene ka ne: «Ay ze nd'ay fundo kaŋ ga duumi ka ne: 41 D'ay n'ay takuba nyalawanta kaanandi, D'ay kamba na cimi ciiti di, Kal ay ma bana ay yanjekaarey gaa, Ka alhakku no ay konnakoy se. 42 Ay ga naŋ hangawey ma kuri haŋ, Ay takuba mo ga basi ŋwa. Ay ga wiyantey da tamey basi ŋwa ibare hamni-kuuku-koyey jine borey gaa.» 43 Ya dumi cindey, wa farhã Rabbi jama banda, Zama a ga nga tamey kuri alhakko bana. A ga bana nga ibarey boŋ, A ga sasabandiyaŋ te mo nga laabo da nga jama se. 44 Musa kaa ka bayto wo sanney kulu ci jama hangey ra, nga nda Yasuwa Nun izo. 45 Musa na sanney din kulu ci ka ban Israyla kulu se, 46 ka ne: «W'araŋ biney ye sanney kulu kaŋ ay go ga seeda araŋ se hunkuna gaa, wo kaŋ yaŋ araŋ g'araŋ izey lordi nd'a, i m'i haggoy k'i te mo, danga asariya wo sanney kulu nooya. 47 Zama manti hari yaamo no araŋ se bo, amma araŋ fundi no. I teeyaŋ ra no araŋ ga te aloomar kuuku laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka koy ka du a mayray din ra.» 48 Rabbi salaŋ Musa se mo han din hane ka ne: 49 «Ni ma kaaru Abarim tondi kuukey wo boŋ, kaŋ ga ti Nebo tondo, Mowab laabo ra, kaŋ ga guna Yeriko haray. Ma koy ka Kanaana laabo guna, kaŋ ay ga no Israyla izey se, i mayray hari no. 50 Ni ga bu noodin tondo kaŋ ni ga kaaru din boŋ, ka margu ni dumey do, danga mate kaŋ cine ni beero Haruna bu Hor tondo ra ka margu nga dumey do. 51 Woodin ga te zama araŋ n'ay sanno daaru Israyla izey game ra yongo Meriba haro do, noodin Kades, Zin ganjo ra, da zama araŋ mana ay hananyaŋo bangandi Israyla izey game ra noodin. 52 Ni ga di laabo din da ni moy, amma ni si koy noodin ka furo laabo kaŋ ay ga no Israyla izey se din ra.»

33

1 Albarka kaŋ Irikoy bora Musa na Israyla izey albarkandi nd'a za a mana bu neeya: 2 A ne: «Rabbi fun Sinayi, A tun Seyir ka kaa i do, A kaari i gaa, kaaro fun Paran tondo ra. A fun hanante dubu-dubu bindo ra. A kambe ŋwaaro ra gonda asariya danjikoy i se. 3 Haciika a ga ba nga jama. Ni hanantey kulu go ni kambe ra. I na ni ce daarey gana. I afo kulu na ni sanney ta. 4 Musa na asariya lordi iri se, Tubu hari no Yakuba marga se. 5 A ciya mo bonkooni Yesurun ra waato kaŋ jama jine borey margu, Ngey nda Israyla kundey care banda. 6 Ruben ma funa, a ma si bu. A borey mo manti ciraariyaŋ no.» 7 Yahuda albarka mo neeya: «Ya Rabbi, ma maa Yahuda jinde, Ma kand'a mo nga dumo do. A kambey gaabo ma wasa a se. Ni ma ciya a se Gaako mo a yanjekaarey kulu gaa.» 8 Lawi boŋ mo a ne: «Ni Tummin da ni Urim* go ni hananta do. Nga kaŋ ni si Massa haray, Nga kaŋ ni kakaw d'a Meriba haro jarga, 9 Boro kaŋ ne nga baabo nda nga nyaŋo boŋ: ay man'i saal. A mana nga nya-izey bayray seeda mo. Nga kaŋ na nga izey ze, Zama a ga ni sanno haggoy, Ka ni sappa mo gaay. 10 I ga ni farilley dondonandi Yakuba se, Ni asariya* mo Israyla se. I ga dugu ton ni jine, Nga nda sargay summaare, Kaŋ i ga ton ni sargay feema boŋ. 11 Ya Rabbi, ma Lawi mayray hari albarkandi, Ma yadda mo d'a kambe goyo. Borey kaŋ yaŋ ga tun ka gaaba nd'a mo, Ni m'i kar k'i kungursu bagu, A konnakoy mo yaadin, Hal i ma si ye ka tun koyne.» 12 Benyamin boŋ a ne: «Rabbi baakwa ga goro a jarga baani samay. Rabbi g'a windi k'a haggoy zaari me-a-me. A nangoray go Rabbi jasey game ra.» 13 Yusufu boŋ mo a ne: «A laabo gonda Rabbi albarka, A gonda beene albarka nda harandaŋ wane. A gonda wo kaŋ go ganda ga jisi wane. 14 A gonda nafa kaŋ wayna ga hay arzakey, A gonda mo nafa kaŋ hando ga hay arzakey. 15 A gonda hari beeri yaŋ kaŋ yaŋ ga fun tondi beeri zeeney gaa. A gonda mo arzakey kaŋ ga fun tudey kaŋ ga duumi ra. 16 A gonda fari arzakey d'i baayaŋ kulu, Da wo kaŋ goro ganda tuuri ra gaakuro. Naŋ albarka ma kaa ka zumbu Yusufu boŋ. Oho, baa bora kaŋ i fay da nga nya-izey boŋ bindo ra. 17 Koytaray darza ya a wane no, Danga haw-nya hay-jine wano cine. A hilley go danga haw-bi hilliyaŋ cine, Nga no a ga dumey kulu nukum d'a, hala ndunnya me waney. Yaadin no Ifraymu zambar-zambarey, Yaadin mo no

Manasse zambarey.» 18 Zabluna boŋ mo a ne: «Ya Zabluna, wa farhã ni fattayaŋey ra. Nin mo, ya Isakar, ni kuuru-fuwey ra. 19 A ga jama boobo ce i ma kaa tondi kuuko do. Noodin mo no i ga adilitaray sargayey salle, Zama i ga teekoy yulwa candi, Ngey nda jabo taasey arzaka tugantey.» 20 Gad boŋ mo a ne: «Albarkante no boro kaŋ ga Gad tafandi. A ga goro danga muusu beeri way, A ga kambe da boŋ bindi kulu tooru-tooru. 21 A ga baa hanno suuban nga boŋ se. Noodin no i na mayraykoy baa jisi. A kaa jama jine borey banda, A na Rabbi adilitaray goyey toonandi, Danga, a farilley kaŋ yaŋ a waadu Israyla se nooya.» 22 Dan boŋ mo a ne: «Dan ga ti muusu beeri ize kaŋ ga sar ka fun Basan.» 23 Naftali boŋ mo a ne: «Ya Naftali, nin kaŋ kungu nda gomni, Nin kaŋ to da Rabbi albarka! Ni ga du wayna kaŋay da dandi kambe haray mayray.» 24 Aser boŋ mo a ne: «Albarkante no Aser wo ize arey game ra. A ma ciya gaakuri hari nga nya-izey do. A ma nga ce taamu sufu ji ra. 25 Ni taamey ma ciya guuru-bi nda guuru-say wane yaŋ. Ni gaabo mo ma saba nda ni aloomaro kuuyaŋ. 26 Boro kulu si no danga Yesurun Irikoyo cine, Nga kaŋ ga kaaru beena boŋ ka kaa ka ni gaakasinay. A darza ra mo a ga kaa ni do ka fun beene batama ra. 27 Irikoy kaŋ sinda sintina hane, A bananta hane mo si no, Nga no ga ti ni nangora. A kambey kaŋ go no duumi, Ngey neeya ni cire ga ni gaay. A na ibare tuti ka hibandi ni jine. A ne a se: ‹Ni ma halaci!› 28 Israyla ga goro baani samay. Yakuba hari-mwa go no, nga fo, Laabo kaŋ ga to da ntaaso nda reyzin hari taji ra. Oho, a beena goono ga harandaŋ zumandi. 29 Ya Israyla, ni ya albarkante no! May no ga hima ni cine, jama kaŋ Rabbi faaba? Nga wo ni koray da ni gaako no, Ni koytaray darza takuba mo no. Ni ibarey ga sumbal ka ngey boŋ ye ni kambe ra, Ni mo g'i nangey kaŋ go beene taamu-taamu.»
34
1 Kala Musa tun Mowab batamey ra ka kaaru Nebo tondi kuuko boŋ ka koy Pisga yolla boŋ, naŋ kaŋ boro ga hin ka Yeriko fonnay. Rabbi n'a cabe Jileyad laabo kulu ka to hala Dan. 2 A di Naftali kulu mo, da Ifraymu nda Manasse laabey, da Yahuda wano ka koy yongo teeko me. 3 A di Negeb* mo da Gooru Beero kaŋ ra Yeriko, kaŋ se i ga ne Teenay Nya kwaara go, kala ma koy Zowar. 4 Rabbi ne a se mo: «Laabo kaŋ ay ze d'a Ibrahim da Isaka nda Yakuba se neeya, kaŋ ay ne ay g'a no i dumo se. Nga no ay na ni naŋ ni ma di a da ni moy, amma ni si daŋandi ka furo noodin.» 5 Rabbi tamo Musa binde bu noodin Mowab laabo ra, Rabbi sanno boŋ. 6 Irikoy n'a fiji mo noodin gooru fo ra Mowab laabo ra, nangu fo kaŋ si mooru Baal-Peyor. Amma boro kulu s'a saara do bay hala hõ. 7 Musa jiiri zangu nda waranka kubay hal a ga bu. A diyaŋo mana zabu, a gaaham gaabo mana gaze mo. 8 Israyla izey mo na Musa baray noodin Mowab batamey ra kala jirbi waranza kubay, hal i na Musa bara d'a hẽeno jirbey ban. 9 Yasuwa Nun izo mo to da laakal biya, zama Musa na nga kambey dake a boŋo boŋ. Israyla izey mo hangan a se ka te mate kulu kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 10 Musa banda annabi* kulu mana tun Israyla ra kaŋ ga saba nd'a, nga kaŋ Rabbi ga bay mo-da-mo. 11 Afo si no mo kaŋ ga to r'a alaamayaŋ da dambara goyyaŋ, kaŋ yaŋ Rabbi n'a donton a ma te Misira laabo ra, Firawna nda nga bannyey d'a laabo kulu se. 12 A n'i te da kambe gaabikooni mo, da humburandiyaŋ kulu mo, kaŋ Musa goy ka te Israyla kulu jine.

JOS
1
1 A ciya Rabbi tamo Musa buuyaŋo banda, waato gaa Rabbi salaŋ Yasuwa Nun izo se, kaŋ ga ti
Musa zanka. A ne: 2 «Ay tamo Musa bu. Sohõ binde, ni ma tun ka Urdun wo daŋandi, nin da jama
wo kulu, ka koy laabo kaŋ ay g'i no din ra, ngey Israyla* izey. 3 Nangu kulu kaŋ araŋ ce taamey ga
taamu, ay n'a no araŋ se, danga mate kaŋ cine ay ci Musa se. 4 Za taasi beero gaa ka koy Liban wo
gaa, kala ma koy Ufratis isa beero gaa, Hittancey laabo kulu, kal a ma koy teeku beero gaa wayna
kaŋay haray, ngey no ga ti araŋ hirrey me. 5 Boro si no kaŋ ga hin ka kay ni jine ni fundo me
muudu. Danga mate kaŋ cine ay go Musa banda, yaadin cine no ay ga goro ni mo banda, Ay si ni
naŋ, ay si ni furu mo. 6 Ma gaabandi, ma te bine-gaabi hanno, zama laabo kaŋ ay no i kaayey se ka
ne: ‹Ay g'i no nd'a›, ni g'a no tubu jama wo se. 7 Day, ni ma gaabandi, ma te bine-gaabi hanno. Ma
haggoy ka goy ka te asariya kulu boŋ kaŋ ay tamo Musa na ni lordi nd'a. Ma si kamba a gaa ka koy
kambe ŋwaari wala kambe wow haray, zama ni ma te saaya naŋ kulu kaŋ ni ga koy. 8 Asariya tira
wo mo ma si fay da ni meyo, amma ni ma soobay k'a fintal cin da zaari, zama ni ma du ka haggoy
d'a k'a goy mo, mate kaŋ i hantum a ra din boŋ. Zama yaadin gaa no ni ga naŋ ni fonda ma te
albarka, yaadin gaa mo no ni ga te zaama. 9 Manti ay jin ka ni lordi? Ma gaabandi, ma te bine-gaabi
mo. Ma si humburu, ma si joote mo, zama Rabbi ni Irikoyo go ni banda nangu kulu kaŋ ni ga koy.»
10 Waato din gaa no Yasuwa na jama wongu nyaŋey lordi ka ne: 11 «Wa gana gata bindo ra ka
borey lordi ka ne: Wa hindoonayyaŋ soola, zama ne ka koy jirbi hinza araŋ ga Urdun wo daŋandi,
zama araŋ ma furo ka laabo ŋwa, kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no araŋ ma ŋwa.» 12 Yasuwa binde
salaŋ da Ruben izey, da Gad izey, da Manasse kunda jara mo ka ne: 13 «Wa fongu nda sanno kaŋ
Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi d'a, ka ne: ‹Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no fulanzamay, a g'araŋ no mo
laabo wo. 14 Araŋ wandey d'araŋ ize kayney d'araŋ almaney ga goro laabo kaŋ Musa na araŋ no
Urdun wo daranta din ra. Amma araŋ wo kaŋ ga ti soojey gaabikooney kulu da wongu jinayey, araŋ
ga daŋandi araŋ nya-izey jine. Araŋ g'i gaa mo.› 15 Araŋ g'i gaa hala waati kaŋ Rabbi n'araŋ nya-
izey mo no fulanzamay, danga mate kaŋ cine a n'araŋ no, ngey mo ma laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo
n'i no din ŋwa. Waato din gaa no araŋ ga ye ka kaa araŋ mayray nango do, k'a may. Laabu nooya
kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ no Urdun wo daŋanta, wayna funay haray.» 16 I tu Yasuwa se ka ne:
«Hay kulu kaŋ ni n'iri lordi nd'a, iri g'a te. Naŋ kaŋ ni n'iri donton kulu mo, iri ga koy. 17 Danga
mate kaŋ cine iri hangan Musa se hay kulu ra, yaadin no iri ga hangan ni mo se. Kala day Rabbi ni
Irikoyo ma goro ni banda, danga mate kaŋ cine a go Musa banda. 18 Boro kulu kaŋ no, d'a murte ni
lordo gaa, a mana hangan ni sanney se mo, hay kulu kaŋ ra ni n'a lordi, i g'a wi. Kala day ma
gaabandi, ma te bine-gaabi mo.»
2
1 Yasuwa Nun izo binde na boro hinka tunandi Sittim ra, k'i donton tuguyaŋ ra, sanda ma-
cararayaŋ. A ne i se: «Wa koy ka laabo guna, hala nda Yeriko kwaara mo.» I koy mo ka furo
kaaruwa fo windi ra kaŋ se i ga ne Rahab ka goro noodin. 2 Yeriko koyo du baaru, i ne: «Ni ma bay
kaŋ hunkuna cin boroyaŋ fun Israyla izey do. I kaa ne zama ngey ma laabo guna k'a gundo fintal.» 3
Yeriko koyo mo donton Rahab do ka ne: «Ma alborey kaŋ yaŋ kaa ni do ka furo ni windo ra din kaa
taray, zama i kaa no ngey ma laabo gundo kulu fintal se.» 4 Kala waybora na alboro hinka din
sambu, a n'i tugu. A ne: «Oho, alborey din kaa ay do, amma yana bay naŋ kaŋ no i fun. 5 Hala
kwaara birni meyo daabuyaŋ waate ga to alborey din fatta. Ay binde mana bay naŋ kaŋ haray no i
gana. W'i gana nda waasi, zama araŋ g'i to.» 6 Amma a jin k'i kaarandi fu beena daabirjo boŋ. A n'i
tugu lin* kwaariyaŋ ra, kaŋ yaŋ a daaru fuwo beena daabirjo boŋ. 7 Borey n'i banda gana Urdun
fonda boŋ ka koy hala yawyaŋo do. I ganakoy fattanta mo i na kwaara birni meyo daabu. 8 Saaya
kaŋ borey din ga ba ka jirbi, waybora kaaru i do beene, fuwo boŋ. 9 A ne i se: «Ay bay kaŋ Rabbi
jin ka araŋ no laabo, araŋ humburkumay mo n'iri di. Laabo gorokoy kulu mo yay araŋ jine latak! 10
Zama iri maa baaru mate kaŋ Rabbi na Teeku Cira haro koogandi nd'a araŋ jine, waato kaŋ cine
araŋ fun Misira. Iri maa mo haŋ kaŋ araŋ te Amorancey bonkooni hinka din se, kaŋ yaŋ go Urdun
daŋanta ya-haray, kaŋ yaŋ ga ti Sihon da Og, kaŋ yaŋ araŋ halaci parkatak. 11 Baaro maayaŋo n'iri
biney pati. Bine-gaabi kulu mana cindi boro kulu ra araŋ sabbay se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga
no ga ti Irikoy beena ra beene, da ganda ndunnya ra mo. 12 Sohõ binde, ay g'araŋ ŋwaaray, wa ze

ay se da Rabbi maa. Za kaŋ ay na gomni te araŋ se, araŋ mo ma gomni te ay baaba windo se. W'ay no alaama cimikoy, 13 kaŋ araŋ g'ay baabo d'ay nyaŋo, d'ay nya-ize arey da wayey, da hay kulu kaŋ go i se faaba nda fundi. Araŋ m'iri fundey faaba buuyaŋ gaa.» 14 Alborey tu ka ne a se: «Iri fundey araŋ waney banandi. Da araŋ mana iri muraado wo bangandi, a ga ciya no, waati kaŋ Rabbi n'iri no laabo, iri mo ga gomni da cimi goy cabe ni se.» 15 Waato din gaa no a n'i zure nda korfo fo finetaro gaa, zama a windo si kala birno cinaro boŋ. A go no mo ga goro cinaro boŋ. 16 A ye ka ne i se: «Wa koy tondey do, zama araŋ ce ganakoy ma si araŋ to. Araŋ ma tugu noodin kala jirbi hinza, hala ce ganakoy ma ye ka kaa. Gaa no araŋ mo ma fonda di.» 17 Alborey binde ne a se: «Iri ga ciya fansanteyaŋ ni zeyaŋ wane do haray, kaŋ ni n'iri zeyandi nd'a. 18 Guna, waati kaŋ iri ga kaa laabo ra, silli ciray korfo wo, kaŋ ni n'iri zure nd'a, ni m'a haw finetar wo gaa. Ni ma ni baabo, da ni nyaŋo, da ni nya-izey, da ni baaba almayaaley kulu margu ni windo ra. 19 Da boro fo fun ni windo ra ka koy fonda ra, bora din kuro go a boŋ, iri ga ciya fansanteyaŋ mo. Amma boro kulu kaŋ go windo ra ni banda mo, boro fo kulu kaŋ n'i ham, a kuro alhakko go iri boŋ. 20 Amma da ni n'iri muraado wo bangandi, saaya din iri ga fansa ni zeyaŋo kaŋ ni n'iri zeyandi nd'a din gaa.» 21 Waybora ne: «Araŋ sanney boŋ, a ma ciya yaadin.» A n'i sallama, i koy mo. A na korfo cira haw finetaro gaa. 22 I koy ka to tondo do. I kani jirbi hinza noodin, kal i ceecikoy ye ka kaa. I ceecikoy n'i ceeci nangu kulu fonda ra, amma i mana di ey. 23 Waato din gaa no alboro hinka din mo bare ka zumbu ka fun tondo boŋ ka daŋandi. I kaa Yasuwa Nun ize do ka dede a se hay kulu kaŋ du ngey. 24 I ne Yasuwa se: «Haciika Rabbi na laabo kulu daŋ iri kambe ra, hala baa laabo gorokoy kulu goono ga yay iri jine latak!»

3

1 Yasuwa tun za susubay da hinay. I gana ka fun Sittim ka kaa Urdun me gaa, nga nda Israyla izey kulu. I zumbu noodin jina za i mana daŋandi. 2 A ciya mo jirbi hinza banda wongu nyaŋey soobay ka gana gata ra. 3 I goono ga borey lordi ka ne: «Saaya kaŋ cine araŋ di araŋ Rabbo Irikoy sappa sundurko kaŋ go Lawitey alfagey boŋ ga jare, saaya din gaa no araŋ mo ga tun araŋ nangey ra k'i banda gana. 4 Amma wa jandi cindi araŋ d'a game ra, danga kambe kar zambar hinka cine, (araŋ ma si maan a gaa bo), zama araŋ ma bay fondo kaŋ no araŋ ga gana, zama araŋ mana fonda din gana ce fo.» 5 Yasuwa ne jama se: «W'araŋ boŋ hanandi, zama suba no Rabbi ga dambara goyyaŋ te araŋ game ra.» 6 Yasuwa ye ka salaŋ alfagey se ka ne: «Wa sappa sundurko sambu ka daŋandi jama jine.» I binde na sappa sundurko sambu ka furo jama jine. 7 Rabbi ne Yasuwa se mo: «Hunkuna no ay ga sintin ka ni beerandi Israyla jama kulu jine, zama i ma bay kaŋ ay go ni banda, danga mate kaŋ cine ay goro Musa banda. 8 Ni ma alfagey kaŋ yaŋ goono ga sappa sundurko jare lordi ka ne: ‹Waati kaŋ araŋ to Urdun harey jabo gaa, araŋ ma kay tak! Urdun ra.› » 9 Yasuwa binde ne Israyla izey se: «Wa kaa ka maa Rabbi araŋ Irikoyo sanney.» 10 Yasuwa ne koyne: «Ne no araŋ ga bay kaŋ Irikoy fundikoono go araŋ do haray. Sikka si mo a ga Kanaanancey da Hibancey, da Perizancey, da Jirgasancey, da Amorancey, da Yebusancey gaaray araŋ jine. 11 Guna, ndunnya kulu Koyo sundurko ga bisa araŋ jine ka koy Urdun ra. 12 Araŋ ma boro way cindi hinka suuban Israyla izey kundey ra, kunda kulu ra boro fo. 13 A ga ciya mo, waati kaŋ alfagey kaŋ yaŋ go ga Rabbi, ndunnya kulu Koyo sundurko jare, i ce taamey furo Urdun haro ra, i ga Urdun haro dumbu ka fay, danga haro kaŋ ga gunguray ka fun tudey boŋ ga margu-margu nangu folloŋ.» 14 A ciya mo, waato kaŋ cine borey fun ngey kuuru-fuwey ra zama ngey ma Urdun daŋandi se, alfagey mo kaŋ yaŋ goono ga sappa sundurko jare go jama jine. 15 Saaya kaŋ cine sundurko sambukoy kaa ka to Urdun, alfagey kaŋ yaŋ goono ga sundurko jare cey miri haro me gaa, (zama heemar waate kulu Urdun haro ga furo no,) 16 kala haro kaŋ go ga gunguray ka fun tudey boŋ kay. A margu-margu nangu folloŋ, jandi kuuku fo no ngey nda Adma game ra, birno kaŋ ga maan Zaretan. Haro kaŋ zuru ka koy Gooru* Beero Teeko ra mo, danga Ciiri Teeko nooya, i n'a dumbu parkatak! Borey daŋandi mo naŋ kaŋ day ga saba nda Yeriko. 17 Alfagey kaŋ yaŋ go ga Rabbi sappa sundurko sambu kay Urdun bindo ra laabu koga boŋ. Israyla kulu mo daŋandi ka bisa laabu koga boŋ, kala jama kulu na Urdun daŋandi, pat!

4

1 Waato kaŋ jama kulu na Urdun daŋandi pat, kala Rabbi salaŋ Yasuwa se ka ne: 2 «Wa alboro way cindi hinka sambu jama ra, kunda fo kulu ra boro fo. 3 Araŋ m'i lordi mo ka ne: Wa tondi way cindi

hinka sambu ne Urdun bindo ra, nango kaŋ alfagey cey kay da gaabi. Araŋ ma daŋandi nd'ey araŋ banda. Araŋ m'i jisi dunkayo do, nango kaŋ araŋ ga zumbu hunkuna cin.» 4 Kala Yasuwa na boro way cindi hinka din kaŋ yaŋ a suuban Israyla izey ra din ce, kunda fo kulu ra boro fo. 5 Yasuwa ne i se mo: «Wa bisa Rabbi araŋ Irikoyo sundurko jine ka koy hala Urdun bindo ra. Araŋ afo kulu mo ma tondi fo sambu nga jase gaa Israyla izey kundey baayaŋo boŋ. 6 Woodin ma ciya alaama araŋ se, da haŋ fo araŋ izey g'araŋ hã ka ne: ‹Ifo ga ti tondey wo maana?› 7 Waati din gaa araŋ ma ne i se: ‹Zama i na Urdun haro dumbu k'a fay Rabbi sappa sundurko jine. Waato kaŋ a na Urdun daŋandi, a na Urdun haro dumbu. Tondey wo mo ga ti fongandiyaŋ hari Israyla izey se hal abada.› » 8 Israyla izey binde te danga mate kaŋ Yasuwa n'i lordi d'a. I na tondi way cindi hinka sambu Urdun bindo ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Yasuwa se, Israyla izey baayaŋo boŋ. I daŋandi nd'ey ngey banda kala nango kaŋ i zumbu, noodin no i n'i jisi. 9 Yasuwa mo na tondi way cindi hinka sinji Urdun bindo ra, nango kaŋ alfagey kaŋ yaŋ na sappa sundurko jare din cey kay. I go noodin mo hala hõ. 10 Amma alfagey kaŋ yaŋ na sappa sundurko jare kay Urdun bindo ra, hal i na hay kulu kaŋ Rabbi na Yasuwa lordi ka ne a ma ci jama se din ban, hay kulu kaŋ Musa na Yasuwa lordi nd'a boŋ. Jama mo cahã ka daŋandi. 11 A ciya binde, waato kaŋ borey kulu daŋandi parkatak, gaa no Rabbi sundurko da alfagey mo daŋandi ka to jama do. 12 Ruben izey, da Gad izey, da Manasse kunda jara mo daŋandi Israyla izey jine, d'i wongu jinayey kulu, danga mate kaŋ Musa ci i se. 13 Boro zambar waytaaci kaŋ yaŋ go soolante wongu se daŋandi Rabbi jine ka koy wongu. I kaa ka to batama kaŋ ga guna Yeriko do haray. 14 Han din no Rabbi na Yasuwa beerandi Israyla kulu jine, hal i humbur'a a fundi jirbey kulu me, danga mate kaŋ cine i ga humburu Musa doŋ. 15 Rabbi ye ka salaŋ Yasuwa se ka ne: 16 «Ni ma alfagey kaŋ yaŋ goono ga seeda sundurko jare lordi ka ne i ma fatta Urdun ra.» 17 Yasuwa binde na alfagey lordi ka ne: «Wa fatta ka fun Urdun ra.» 18 A ciya binde, saaya kaŋ cine alfagey kaŋ yaŋ goono ga Rabbi sappa sundurko jare fatta Urdun ra, alfagey ce taamey daganta ka jabo taamu, kala Urdun haro ye nga nangey ra, ka te bondayyaŋ sanda doŋ wano cine. 19 Jama na Urdun daŋandi ka fatta handu sintina jirbi wayanta hane. I na gata sinji Jilgal ra Yeriko se wayna funay haray, a hirro boŋ. 20 Tondi way cindi hinka din mo kaŋ i sambu Urdun ra, Yasuwa n'i sinji Jilgal ra. 21 A salaŋ Israyla izey se ka ne: «Jirbey kaŋ yaŋ go ga kaa ra, waati kaŋ araŋ izey ga baabey hã ka ne: ‹Ifo ga ti tondey wo sabaabu?› 22 kala araŋ ma araŋ izey kabarandi ka ne: ‹Israyla na Urdun wo daŋandi laabu kogo kwaaray boŋ.› 23 Zama Rabbi araŋ Irikoyo na Urdun haro koosu araŋ jine, hala araŋ n'a daŋandi. A ciya mate kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo te Teeku Cira se, kaŋ a koogandi iri jine, hal iri du ka daŋandi. 24 Zama ndunnya dumey kulu ma bay kaŋ Rabbi kamba ya gaabikooni no, zama araŋ ma humburu Rabbi araŋ Irikoyo mo hal abada.»
5
1 A ciya mo, alwaato kaŋ Amorancey koyey kulu, kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta wayna kaŋay haray, da Kanaanancey koyey kulu kaŋ yaŋ go teeko me gaa, i maa kaŋ Rabbi na Urdun haro kosu Israyla izey jine, hal iri daŋandi, kal i biney yay latak! Bine-gaabi fo kulu mana cindi i ra, Israyla izey sabbay se. 2 Saaya din ra binde Rabbi ne Yasuwa se: «Ni ma te captu tondi zaamayaŋ ka Israyla izey dambangu koyne, dambanguyaŋ hinkanta nooya.» 3 Yasuwa binde na captu tondi zaamayaŋ te ka Israyla izey dambangu jofolo kuurey ra. 4 Sabaabo kaŋ se Yasuwa n'i dambangu neeya: borey kulu kaŋ yaŋ fun Misira, kaŋ ga ti alborey, danga wongu teekoy kulu bu fonda boŋ saajo ra, i Misira funyaŋo banda. 5 Zama wo kaŋ yaŋ fun noodin kulu, i n'i dambangu. Amma wo kulu kaŋ i hay fonda boŋ saajo ra, kaŋ i fun Misira, i mana woodin yaŋ dambangu. 6 Zama Israyla izey te jiiri waytaaci fonda boŋ, i goono ga dira saajo ra, hala jama kulu, danga wongu alborey kaŋ yaŋ fun Misira ban, zama i mana Rabbi sanney ta. Rabbi mo ze i se ka ne nga s'i naŋ i ma di laabo kaŋ nga ze ka ne nga g'iri no, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. 7 I izey binde kaŋ yaŋ a kande k'i daŋ i gurbey ra, i se no Yasuwa na dambanguyaŋo te. Zama i sinda dambanguyaŋ, zama i mana i dambangu fonda boŋ. 8 Waato kaŋ i na alborey kulu dambangu ka ban, i goro ngey nangey ra gata do hal i kulu yay. 9 Rabbi ye ka ne Yasuwa se: «Hunkuna ay na Misira wowi haawo gunguray ka ganandi araŋ boŋ.» Woodin se no i ga ne nango din se Jilgal, hala ka kaa sohõ. 10 Israyla izey na gata sinji Jilgal ra. I na Paska* bato te hando jirbi way cindi taacanta wiciri kambo, Yeriko batama ra haray. 11 Paska wane suba i na laabo albarka ŋwa. Maasa kaŋ sinda dalbu, da jirmayyaŋ, ngey no i ŋwa han din hane. 12 Kaŋ i na laabo albarka ŋwa, a wane suba kala Manna kay. Israyla izey mana

ye ka du Manna koyne, amma i na Kanaana laabo albarka ŋwa jiiro din ra. 13 A ciya mo, waato kaŋ cine Yasuwa go Yeriko tanjay, kala a na nga boŋ sambu ka guna. A di boro fo go ga kay nga jine, a gonda takuba foobante nga kambe ra g'a gaay beene. Yasuwa binde koy a do ka ne a se: «Iri do haray no ni go, wala iri yanjekaarey do haray no ni go?» 14 A ne: «Manti yaadin no! Amma ay ya Rabbi kunda wonkoy no! Ay kaa no sohõ.» Kala Yasuwa kaŋ nga moyduma boŋ ka sududu hala ganda. A ne a se: «Ifo no ay Koyo ga ci nga tamo se wo?» 15 Rabbi kunda wonkoyo ne Yasuwa se: «Ma ni taamey kaa ni cey gaa, zama nango kaŋ ra ni bara ga kay din ya hanante no.» Yasuwa binde te yaadin.

6

1 I go no, Israyla izey na Yeriko me-d'a-me daabu. Boro kulu si fatta, boro kulu si furo. 2 Rabbi ne Yasuwa se mo: «Guna, ni kambe ra no ay na Yeriko d'a koyo, d'a soojey daŋ. 3 Araŋ ga birno windi d'araŋ wongu borey kulu ka birno casu sorro fo. Jirbi iddu no ni ga woodin te. 4 Alfaga iyye mo ga feeji hilli iyye sambu, i ma furo sundurko jine. Zaari iyyanta hane araŋ ma birno windi hala sorro iyye, alfagey go ga hilley kar. 5 Waati kaŋ cine i na karyaŋo kuukandi, waati kaŋ araŋ mo maa hilley kaatiyaŋey, kala jama kulu ma ngey jindey tunandi nda gaabi ka kuuwa. Birno cinaro mo ga kaŋ, jama kulu mo ga kaaru, boro kulu nga jine tak-tak.» 6 Yasuwa Nun izo binde na alfagey ce ka ne i se: «Wa sappa sundurko sambu. Alfaga iyye mo ma feeji hilli iyye sambu. I ma furo Rabbi sundurko jine.» 7 I ne jama se: «Wa bisa ka birno windi. Wongu jinaykoyey mo ma furo Rabbi sundurko jine.» 8 Saaya kaŋ cine Yasuwa salaŋ jama se binde, kala alfaga* iyye kaŋ yaŋ go ga feeji hilli iyya gaay Rabbi jine, i bisa ka furo jina ka hilley kar. Rabbi sappa sundurko mo go g'i banda gana. 9 Wongu jinaykoyey go alfaga hilli karey jine, banda borey go ga dake sundurko gaa. Alfagey mo go ga dira ka hilley kar. 10 Yasuwa na borey lordi ka ne: «Araŋ ma si kuuwa, araŋ ma si ta i ma maa araŋ jindey mo. Sanni fo kulu mo ma si fun araŋ meyey ra, kala han kaŋ hane ay ci araŋ se ka ne: ‹Wa kuuwa!› A gaa no araŋ ga kuuwa.» 11 Kala Yasuwa na Rabbi sundurko daŋ a ma birno casu. A n'a casu sorro fo ka ye ka kaa gata ra ka zumbu. 12 Yasuwa tun za susubay da hinay, alfagey mo na Rabbi sundurko sambu. 13 Alfaga iyya kaŋ yaŋ go ga feeji hilli iyya jare Rabbi sundurko jine, i soobay ka dira jine, i go ga hilley kar. Wongu jinaykoyey go i jine, banda waney mo go ga dake Rabbi sundurko gaa. Alfagey ga dira ka hilley kar. 14 Jirbi hinkanta i na birno casu ce fo, gaa no i ye ka kaa dunkayo do. Yaadin no i te kala zaari iddu. 15 A ciya mo, zaari iyyanta hane, i tun da hinay za mo boyaŋ. I na birno casu alhaali woodin boŋ hala sorro iyye. Zaari woodin hinne no i na birno casu sorro iyye. 16 A ciya mo, sorro iyyanta waate day, waato kaŋ cine alfagey na hilley kar, Yasuwa ne borey se: «Wa kuuwa! zama Rabbi na birno no araŋ se. 17 Birno ga ciya Rabbi wane, laaliyaŋ hari no araŋ se, nga nda hay kulu kaŋ go a ra. Rahab hinne, kaaruwa din, nga no ga funa, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda windo ra kulu, zama a na diyey kaŋ iri donton yaŋ din tugu. 18 Araŋ mo, kala araŋ ma araŋ boŋ haggoy da laaliyaŋ haro din. A ma si ciya, waato kaŋ araŋ n'a ciya laaliyaŋ hari, a banda araŋ ma ye ka kaa a gaa koyne. Yaadin gaa araŋ ga Israyla marga te laalante k'a taabandi mo. 19 Amma nzarfu kulu, da wura da guuru-ciray jinayey, da guuru-bi wane -- ngey wo hananteyaŋ no Rabbi se. I ga kand'ey Rabbi jisiri nango ra.» 20 Borey binde kuuwa ka ne: «Yiihu!» Alfagey mo na hilley kar. A te ka ciya binde, saaya kaŋ cine borey maa hilli kaatiyaŋey, i na jinde sambu ka te «Yiihu!» da jinde beeri, kala birni cinaro mo kulu taŋ ka gusam ganda parkatak! Kala borey kaaru ka furo, boro kulu nga jine ka birno ŋwa. 21 Hay kulu kaŋ go birno ra, i n'i halaci saray: alboro nda wayboro zankey da arkusu zeeney, haw da feeji da farkayey. I n'i kulu halaci da takuba. 22 Yasuwa ne boro hinka kaŋ yaŋ na laabo windi din se: «Wa furo wayboro kaaruwa din windo ra. Araŋ ma waybora da hay kulu kaŋ go a se kaa taray, danga mate kaŋ cine araŋ ze a se d'a.» 23 Ma-carare sahãkooney din binde furo Rahab windo ra. I na Rahab d'a baabo, d'a nyaŋo, d'a nya-ka-fo-siney, da hay kulu kaŋ go a se, d'a dumey kulu mo kaa taray. I n'i kaa taray k'i ye Israyla borey banda. 24 I na birno ton da danji, nga nda hay kulu kaŋ go birno ra. Kala day nzarfu da wura da guuru-ciray jinayey, da guuru-bi waney, i na woodin yaŋ jisi Rabbi jisiri nango ra. 25 Amma kaaruwa Rahab da nga baabo almayaaley, da hay kulu kaŋ go a se, Yasuwa n'i naŋ da fundi. A goro mo Israyla game ra, hala ka kaa sohõ, zama nga no ka diyey kaŋ yaŋ Yasuwa donton i ma koy ka Yeriko guna din tugu. 26 Yasuwa ye ka sanno da zeyaŋo gaabandi i se koyne alwaati woodin ra ka ne: «Laalante no Rabbi jine, bora kaŋ tun ka ne nga ga birni woone Yeriko cina: A

hay-jine mursay no a g'a daba cina nd'a. A ize koda mursay mo no a g'a me-daabirjey sinji nd'a.» 27 Yaadin no Rabbi go Yasuwa banda, a maa baaro mo koy laabo ra nangu kulu.
7
1 Amma Israyla izey na taali te haya kaŋ i ne a ga laali din do. Zama Akan, Karmi izo, Zabdi ize, Zera ize, Yahuda kunda wane, nga no ka sambu laaliyaŋ haro din ra. Rabbi bina tun gumo mo Israyla izey se. 2 Yasuwa na boroyaŋ donton i ma tun Yeriko ka koy Ayi kwaara, kaŋ go Bayt-Aben jarga, Betel se wayna funay haray. A ne i se: «Wa ziji ka koy ka laabo windi.» Borey din binde koy ka Ayi guna. 3 I ye ka kaa Yasuwa do ka ne a se: «Jama kulu ma si ziji, amma i ma naŋ danga boro zambar hinka wala zambar hinza cine ma koy ka Ayi kar. I ma si naŋ jama kulu ma koy noodin ka taabi, zama boro ciraariyaŋ no.» 4 Yaadin no jama ra boro zambar hinza no ka koy. Ayi borey n'i gaaray. 5 Ayi borey n'i boro waranza cindi iddu wi. I n'i haabu za kwaara ce gaa kal i kond'ey hala Sebarim. I n'i kar gangara gaa. Jama kulu biney yay latak, ka ciya danga hari cine. 6 Kala Yasuwa na nga bankaaray tooru-tooru. A kaŋ gande birante nga moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. A go noodin kala wiciri kambu, nga nda Israyla jama arkusey. I na laabu gusam ngey boŋey boŋ. 7 Yasuwa ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! Ifo se no ni naŋ jama wo ma Urdun daŋandi kulu-kulu, hala ni m'i daŋ Amorancey kambe ra, i m'iri halaci? Zama doŋ day iri m'iri goray te ya-haray ka hin suuru. 8 Ya ay Koyo, ifo n'ay ga ne waati kaŋ Israyla na banda bare ngey ibarey jine? 9 Zama Kanaanancey da laabo gorokoy ga maa baaru. I g'iri daŋ game, k'iri maa tuusu ndunnya boŋ. Ifo no ni ga te mo ni maa beero se?» 10 Amma Rabbi ne Yasuwa se: «Tun! Ifo se no ni kaŋ ya-cine ni moyduma boŋ? 11 Israyla na zunubi te. Oho, hal i n'ay sappa kaŋ ay n'i lordi nd'a daaru. Oho, hal i sambu hay kaŋ ay ne i m'a ciya laaliyaŋ hari din ra, i zay mo. I na munaficitaray te, hala mo i n'a daŋ ngey jinayey ra. 12 Woodin se no Israyla izey si hin ka kay ngey ibarey jine. I ga zuru ngey ibarey se mo, zama i ciya laalanteyaŋ. Ay si ye ka goro araŋ banda koyne ne ka koy jina, kala nd'araŋ na laaliyaŋ haro din halaci k'a hibandi araŋ game ra. 13 Tun ka jama hanandi! Ma ne: ‹Wa araŋ boŋ hanandi ne ka guna suba. Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ya Israyla, laaliyaŋ hari fo go no araŋ game ra. Ni si hin ka kay ni ibarey jine kala nda araŋ na laaliyaŋ haro din kaa araŋ game ra. 14 Suba no i ga kande araŋ kundey afo-fo. A ga ciya mo, kunda kaŋ Rabbi suuban din, i g'a maanandi, windi ka koy windi. Windo kaŋ Rabbi suuban din mo i g'a maanandi, almayaali ka koy almayaali. Almayaalo kaŋ Rabbi suuban din mo, a ma kaa alboro ka koy alboro. 15 A ga ciya mo, bora kaŋ ay suuban, nga nda laaliyaŋ haro a banda, i ga bora din ton da danji, nga nda hay kulu kaŋ go a se. Zama a na Rabbi sappa daaru, a na hasaraw te mo Israyla ra.› » 16 Yasuwa tun susubay za nda hinay, ka Israyla maanandi kunda-kunda; i na Yahuda kunda suuban. 17 Yahuda kunda, i kand'ey; i na Zera windo suuban. I na Zera windo maanandi almayaali ka koy almayaali; i na Zabdi suuban. 18 Nga mo, i n'a almayaaley maanandi, alboro fo-fo; i na Akan suuban, Karmi ize, Zabdi ize, Zera ize, Yahuda kunda ra. 19 Kala Yasuwa ne Akan se: «Ay izo, ay ga ni ŋwaaray no, ni ma Rabbi, Israyla Irikoyo beerandi. Ni ma ni taaley mo ci ay se. Ma ci ay se mo sohõ haŋ kaŋ no ni te, ma s'a tugu ay se.» 20 Akan tu Yasuwa se ka ne: «Daahir ay na zunubi te Rabbi, Israyla Irikoyo se.» A ne mo: «Yaa da yaa n'ay te: 21 Waato kaŋ ay di Babila zaara hanno fo dumi wongu arzaka ra, da nzarfu sekel* zangu hinka tiŋay, da wura deene fo, kaŋ a tiŋay ga to sekel waygu, saaya din binde i cansa n'ay di, ay n'i sambu mo. I go no mo laabo ra ga tugu ay kuuru-fuwo bindo ra, nzarfo go a cire.» 22 Yasuwa binde na diyayaŋ donton. I zuru ka koy kuuru-fuwo do. Haya goono ga tugu a kuuru-fuwo ra, nzarfo go ganda a cire. 23 I n'i sambu kuuru-fuwo ra ka kande Yasuwa da Israyla jama kulu do k'i jisi Rabbi jine. 24 Yasuwa mo, nga nda Israyla kulu a banda na Akan, Zera izo sambu, da nzarfo, da daabiro, da wura deena, d'a ize arey, d'a ize wayay, d'a hawey, d'a feejey, d'a kuuru-fuwo, d'a farkayey, da hay kulu kaŋ go a se. I kand'ey Akor gooro do. 25 Yasuwa ne a se: «Ifo se no ni na iri gurzugandi? Ni mo, Rabbi ga ni gurzugandi hunkuna.» Israyla jama kulu n'a catu-catu nda tondiyaŋ. I n'i ton da danji k'i catu-catu nda tondiyaŋ _kal i bu|_. 26 I na tondi gusam margu a boŋ kaŋ yaŋ go noodin mo hala ka kaa sohõ. Gaa no Rabbi bine dunga bare. Woodin se no i na nango maa daŋ ka ne a se Akor gooru, hala hõ.
8
1 Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humburu, ni bina ma si pati mo. Ma soojey kulu sambu ni banda ka tun ka ziji ka koy Ayi. A go, Ayi koyo d'a borey, d'a birno d'a laabo, i kulu ay n'i daŋ ni kambe ra. 2

Mate kaŋ cine ni te Yeriko da nga koyo se, yaadin cine no ni ga te Ayi da nga koyo mo se. Kal a wongu arzaka hinne, d'a almaney, woodin yaŋ araŋ g'i ta danga araŋ bumbey riiba. Ma gumandiyaŋ te birno se banda.» 3 Yasuwa binde tun, nga nda soojey kulu a banda, zama i ma ziji ka koy Ayi. Yasuwa na yaarukom zambar waranza suuban. A n'i donton cin haray. 4 A n'i lordi ka ne: «Wa guna, araŋ no ga gum birno banda. Day, araŋ ma si mooru birno gumo bo, amma araŋ kulu ma bara soolante. 5 Ay mo, in da borey kulu kaŋ yaŋ go ay banda, iri ga koy ka maan birno. A ga te ka ciya mo, saaya kaŋ i fatta ka wongu nd'iri, danga mate kaŋ i jin ka te, iri wo ga zuru i se. 6 I ga fatta k'iri gana, hal iri m'i candi birno banda. Zama i ga ne: ‹I goono ga zuru iri se, danga ijina cine.› Woodin se no iri ga zuru i se. 7 Araŋ mo ma tun araŋ tuguyaŋo ra, ka birno ŋwa, zama Rabbi araŋ Irikoyo ga birno daŋ araŋ kambe ra. 8 Saaya kaŋ cine araŋ na birno ŋwa, araŋ ma danji daŋ birno gaa ka goy Rabbi sanno boŋ. A go, ay n'araŋ no lordi.» 9 Yasuwa binde n'i donton.I koy ka tugu ngey gumyaŋo do. I go Betel da Ayi game ra, Ayi se wayna kaŋay haray. Amma Yasuwa wo kani noodin jama do. 10 Yasuwa biya ka tun susubay za nda hinay ka jama margu ka ziji, nga nda Israyla arkusey. I go borey jine ga koy Ayi. 11 Borey kulu binde, danga soojey kaŋ yaŋ go a banda, i ziji ka maan. I kaa birno jine ka gata sinji Ayi se azawa kambe haray. Gooru mo go ngey nda Ayi game ra. 12 A na boro zambar gu fay k'i gumandi Betel da Ayi game ra, birno wayna kaŋay haray. 13 Yaadin cine no i na borey kayandi, danga soojey kulu kaŋ yaŋ go birno azawa kamba, d'i gumandi izey kaŋ yaŋ go birno wayna kaŋa. Cino din ra binde Yasuwa koy gooro bindo ra. 14 Waato kaŋ Ayi koyo di woodin, i cahã ka tun susubay nda hinay. Birno borey mo fun taray zama ngey ma Israyla wongu, nga nda nga borey kulu, saaya kaŋ cine i sappe, Gooru Beero jine. Amma i mana bay kaŋ gumandi izeyaŋ go birno banda. 15 Yasuwa nda nga borey kulu na alhaali cabe danga i na ngey ŋwa. I zuru ka saajo fonda gana. 16 Birno borey kulu margu ka fun birno ra, ngey m'i banda gana se. I binde na Yasuwa banda gana, hala Israyla izey n'i candi k'i kaa birno ra. 17 I mana alboro baa afolloŋ cindi Ayi wala Betel ra, kaŋ mana fatta ka Israyla izey gana. I na birno meyo naŋ feerante ka Israyla izey gana. 18 Rabbi ne Yasuwa se: «Ni yaajo kaŋ go ni kambe ra din, m'a salle Ayi do haray, zama ay g'a daŋ ni kamba ra.» Yasuwa na yaajo kaŋ go nga kambe ra din salle ka guna birno do haray. 19 Gumandi izey mo tun da waasi ka fun ngey nangey ra, saaya kaŋ cine Yasuwa na nga kamba salle. I zuru ka furo birno ra k'a ŋwa. I waasu-waasu ka danji daŋ birno gaa. 20 Waato kaŋ Ayi borey zagu ka guna, birno dullo go ga ciciri ka koy beene. I si hin ka zuru ka koy ne wala yongo. Jama kaŋ yaŋ jin ka zuru ka koy saajo ra, ngey mo bare ka ye ka kaŋ ngey gaaraykoy boŋ. 21 Waato kaŋ Yasuwa nda Israyla kulu di kaŋ gumandi izey na birno ŋwa, hala birno dullo go ga tun beene, i ye ka bare ka Ayi borey wi. 22 Ya-haray waney mo fun i se birno ra haray. Yaadin gaa, danga i go Israyla bindo ra nooya. Afooyaŋ go kambu woone gaa, afooyaŋ mo go ya-haray. I n'i kar hal i mana baa afo cindi i ra, wala boro kaŋ zuru ka yana. 23 I na Ayi koyo di da fundi ka kand'a Yasuwa do. 24 Waato kaŋ cine Israyla izey na Ayi borey kulu kaŋ go batama ra da saajo ra nangey kaŋ yaŋ i n'i gana din wi ka ban, kala takuba n'i kulu zeeri k'i kulu ban, gaa no Israyla kulu bare ka ye Ayi. I n'a kar da takuba. 25 Boro kulu kaŋ takuba zeeri han din, alboro nda wayboro, boro zambar way cindi hinka no, danga Ayi borey kulu nooya. 26 Zama Yasuwa mana nga kamba kaŋ ra yaajo go din candi, kala waati kaŋ a na Ayi gorokoy kulu halaci ka ban, parkatak! 27 Kala almaney da birno din riiba, Israyla n'i sambu danga ngey bumbey arzaka, Rabbi sanno kaŋ a na Yasuwa lordi nd'a boŋ. 28 Yaadin cine no Yasuwa na Ayi ton d'a, ka te laabu gusam hal abada, kurmu nooya hala ka kaa hunkuna. 29 A na Ayi koyo mo sarku tuuri fo gaa kala wiciri kambo to. Saaya kaŋ wayna ga ba ka kaŋ, Yasuwa lordi ka ne i ma buukwa zumandi ka kaa tuuro gaa. I n'a jindaw birno me gaa ka tondi tulluwa a boŋ, hala ka kaa hunkuna. 30 Yasuwa na sargay feema cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, Ebal tondo ra. 31 I te danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa na Israyla izey lordi nd'a, danga mate kaŋ i hantum Musa asariya tira ra. A ne feema ma ciya wo kaŋ i mana a tondey jabu, wo kaŋ yaŋ boro kulu mana jabuyaŋ jinay daŋ i gaa ba ce fo. A boŋ no i na sargay kaŋ i ga ton yaŋ te Rabbi se, i na saabuyaŋ sargayey mo te. 32 Yasuwa binde ye ka Musa asariya hantum tondiyaŋ gaa. Israyla izey jine no a n'a hantum. 33 Israyla kulu binde, d'i arkusey d'i wongu nyaŋey, d'i alkaaley, yaw da kwaarayze i kulu afo no, i kay, afooyaŋ kambu woone gaa, jarey mo ya-haray. I na sundurko daŋ game alfagey jine, danga Lawitey nooya, kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko sambu. Jara go Gerizim tondo do haray, jara mo go Ebal tondo do haray, danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa lordi za sintina. A ne i ma Israyla jama

albarkandi. 34 Woodin banda a na asariya sanney kulu caw, albarka da laaliyaŋ, hay kulu kaŋ i hantum asariya tira ra boŋ. 35 A mana cindi sanni kulu Musa lordey ra kaŋ Yasuwa mana caw Israyla jama kulu jine, hala nda wayborey da zankey da yawey kaŋ yaŋ go i ra.
9
1 A ciya mo, waato kaŋ bonkooney kaŋ yaŋ go Urdun daaranta, tondey laabey ra, da Safela* ra, da teeku beero me gaa Liban jine, ngey: Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey maa baaro, 2 kal i margu ka te me fo zama ngey ma Yasuwa nda Israyla wongu. 3 Amma Jibeyon borey, waato kaŋ i maa haŋ kaŋ Yasuwa te Yeriko nda Ayi se, 4 i na dabari te da hiila. I na ngey boŋ himandi danga diyayaŋ. I koy ka hindoonayyaŋ sambu, ka bufu zeenoyaŋ dake farkayyaŋ boŋ, da duvan* humbur zeenoyaŋ ra, kaŋ yaŋ tooru-tooru, kaŋ yaŋ maa taayaŋ gumo, 5 da taamu zeenoyaŋ ngey cey gaa, kaŋ yaŋ hanseyaŋ baa gumo, da bankaaray zeenoyaŋ ngey jindey gaa. I hindoonayey buurey kulu koogu kal i bunkus. 6 I koy Yasuwa do k'a gar hala gata do Jilgal ka salaŋ nga nda Israyla borey se. I ne: «Iri wo, laabu mooro fo do no iri fun. Sohõ binde, wa sappe nda iri.» 7 Israyla borey binde ne Hibancey se: «Hambara araŋ nangora si kal iri bindo ra. Mate no iri ga te ka sappe nda araŋ?» 8 I ne Yasuwa se: «Iri ya ni bannyayaŋ no.» Yasuwa ne i se: «Araŋ no may yaŋ? Man no araŋ fun?» 9 I ne a se: «Laabu fo kaŋ ga mooru gumo no iri, ni bannyey wo fun, Rabbi ni Irikoyo maa sabbay se. Zama iri maa a beera baaru, da hay kulu kaŋ a te Misira laabo ra, 10 da hay kulu kaŋ a te Amorancey bonkooni hinka din kaŋ yaŋ go Urdun daarante se, Hesbon bonkoono Sihon, da Basan bonkoono Og, kaŋ go Astarot. 11 Iri arkusey d'iri nangoray borey kulu mo salaŋ iri se ka ne: ‹Wa sambu hindoonayyaŋ araŋ kambey ra fonda sabbay se, ka koy k'i kubay. Araŋ ma ne i se: Iri ya araŋ bannyayaŋ no. Wa te iri se amaana.› 12 Buurey wo, idungo no iri n'i sambu ka te hindoonay ka fondo wo gana, hano kaŋ hane iri dira fu ka kaa araŋ kubayyaŋ. A go mo, sohõ kal i koogu ka bunkus. 13 Humburey wo mo kaŋ ra duvan go, waato kaŋ iri n'i toonandi, itajiyaŋ no. I go mo, sohõ i tooru-tooru. Baa iri bankaaray d'iri taamey, fonda moora se kal i kulu zeen.» 14 Israyla borey binde kaa i hindoonayey ra, amma i mana saaware ceeci Rabbi gaa. 15 Yasuwa mo na amaana te i se ka alkawli sambu i se mo, ka ne nga g'i fundey naŋ. Jama jine borey mo ze i se. 16 I go no, jirbi hinzanta banante, alkawlo teeyaŋ banda, kal i koy ka maa baaru, wiiza, i gorokasinyaŋ no! I goono ga goro i bindo ra. 17 Kaŋ Israyla izey dira, jirbi hinzanta day, kal i to i birney gaa. I birney ga ti Jibeyon, da Kefira, da Beyerot, da Ciriyat-Yeyarim. 18 Israyla izey man'i kar mo, zama jama jine borey jin ka ze i se da Rabbi, Israyla Irikoyo. Kala jama kulu soobay ka jine borey jance. 19 Amma jine borey kulu ne jama kulu se: «Iri jin ka ze i se da Rabbi, Israyla Irikoyo. Sohõ binde, iri si hin ka i ham. 20 Haŋ kaŋ iri ga te i se neeya: iri m'i naŋ da fundi, zama Rabbi futa ma si kaŋ iri boŋ, zeyaŋo kaŋ iri ze i se din sabbay se.» 21 Jine borey ne i se mo: «W'i naŋ da ngey fundey.» Yaadin cine no i ciya tuuri beerikoyaŋ da hari gurukoyaŋ jama se, danga mate kaŋ cine jine borey ci i se din. 22 Yasuwa na boro fo daŋ k'i ce. A salaŋ i se ka ne: «Ifo se no araŋ n'iri fafagu ka ne: ‹Iri ga mooru araŋ gumo,› kaŋ a go, wiiza, iri game ra no araŋ bara ga goro? 23 Day, sohõ araŋ ya laalante yaŋ no. Araŋ ra i si jaŋ bannyayaŋ, kaŋ ga tuuri beeri, da borey kaŋ yaŋ ga hari guru ay Irikoyo windo se.» 24 I tu Yasuwa se ka ne: «Haciika i na iri, ni bannyey no baaru ka ne kaŋ Rabbi ni Irikoyo, a na nga tamo Musa lordi ka ne a ma laabo kulu no araŋ se. A ne araŋ ma laabo gorokoy kulu halaci araŋ jine mo. Woodin no ka naŋ iri mo, iri humburu araŋ gumo iri fundey sabbay se, a se no iri na woodin te. 25 Guna mo sohõ, iri go ni kambe ra. Haŋ kaŋ ni di ga boori, kaŋ ga saba ni diyaŋ gaa, ni ma te iri se woodin.» 26 Yaadin mo no a te i se. A n'i faaba Israyla izey kambey ra, kaŋ ga naŋ i ma si i wi. 27 Yasuwa mo, han din hane no a n'i ciya tuuri beerikoyaŋ da hari gurukoyaŋ jama se, da Rabbi sargay feema wane mo, hala ka kaa sohõ, nangu kulu kaŋ Rabbi ga suuban.
10
1 A ciya mo, Adoni-Zedek, Urusalima* kwaara koyo maa baaru kaŋ Yasuwa na Ayi ŋwa, a n'a kulu halaci parkatak mo. Danga mate kaŋ cine a te Yeriko da nga koyo se, yaadin no a te Ayi da nga koyo mo se. A maa baaru kaŋ Jibeyon borey, nga da Israyla na care no amaana, i goono ga goro i game ra mo. 2 Waato kaŋ a maa, kala humburkumay n'i di gumo. Zama Jibeyon wo birni beeri no, danga koytaray wane, a beeri nda Ayi mo. A alborey kulu mo gaabikooniyaŋ no. 3 Woodin se no Adoni-Zedek, Urusalima koyo donton Hebron koyo Hoham gaa da Yarmut koyo Piram, da Lacis koyo

Yafiya, da Eglon koyo Debir mo do. 4 A ne i se: «Wa kaa k'ay gaakasinay, iri ma Jibeyon kar, zama i na amaana no Yasuwa nda Israyla izey se.» 5 Amorancey koy guwa din binde, danga Urusalima koyo, da Hebron koyo, da Yarmut koyo, da Lacis koyo, da Eglon koyo nooya, i margu. I ziji ngey nda i kundey kulu. I na gata sinji Jibeyon se, zama ngey m'a wongu. 6 Jibeyon borey mo donton Yasuwa gaa. A go Jilgal gata do haray. I ne: «Ni ma si forgay ni bannyey do haray. Ma kaa iri do da waasi k'iri faaba, m'iri gaakasinay mo. Zama Amorancey koyey, tondey ra gorokoy, i margu iri boŋ.» 7 Yasuwa binde tun Jilgal, nga nda soojey da yaarukomey kulu nga banda. 8 Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humbur'ey, zama ay jin k'i daŋ ni kambey ra. Afo si no i ra kaŋ ga hin ka kay ni jine.» 9 Yasuwa binde n'i jirsi ka kaŋ i boŋ, zama waato kaŋ a tun Jilgal a hanna ka dira no. 10 Rabbi n'i taabandi mo Israyla jine. A n'i wi Jibeyon jarga, wiyaŋ bambata no. A n'i gaaray mo ka zijandi fonda kaŋ ga koy Bayt-Horon din gaa. A n'i kar kal a koy nd'ey Azeka, kala Makkeda mo. 11 Waato kaŋ i goono ga zuru Israyla jine, za i go Bayt-Horon gangara gaa, kala Rabbi mo n'i catu nda tondi bambata yaŋ ka koy hala Azeka hal i bu mo. Borey kaŋ yaŋ gari tondi wi, i ga baa ka bisa borey kaŋ yaŋ Israyla izey wi da takuba. 12 Saaya din no Yasuwa salaŋ Rabbi se, zaaro kaŋ ra Rabbi na Amorancey daŋ Israyla izey kambe ra. Israyla izey jine no a ne: «Nin, wayna, ni ma kay tak! Jibeyon boŋ. Hando, ni mo ma koy Ayyalon gooro ra.» 13 Wayna kay mo tak! Hando mo gay, hala waato kaŋ cine jama na fansa sambu ngey ibarey boŋ. Manti i na woodin hantum Yasar tira ra bo? Wayna kay mo beena bindo ra, a mana cahã da kaŋyaŋ mo zaari fo deedandi cine. 14 Zaari fo mana bay ka te woodin cine ce fo za doŋ, wala a jine mo, hal i ma du ka ne Rabbi na Adam-ize sanno hangan, zama Rabbi no ka wongu Israyla se. 15 Yasuwa binde ye Jilgal gata do haray, nga nda Israyla kulu a banda. 16 Koy guwa din binde zuru ka koy tugu Makkeda tondi guusu fo ra. 17 I ci Yasuwa se ka ne: «I di koy guwa din. I goono ga tugu Makkeda tondi guusu fo ra.» 18 Yasuwa ne: «Wa tondi beeri yaŋ gunguray guuso me gaa ka guuso daabu. Araŋ ma alboroyaŋ daŋ kaŋ g'i batu. 19 Amma araŋ wo ma si kay bo. Wa araŋ ibarey gana k'i gaaray k'i banda waney kar. Wa si ta i ma furo ngey birney ra, zama Rabbi araŋ Irikoyo n'i daŋ araŋ kambey ra.» 20 A ciya mo, waato kaŋ Yasuwa nda Israyla izey te zaama i boŋ ka ban da zaamayaŋ bambata, hal i n'i alandaaba. Borey kaŋ yaŋ ga cindi i ra mo jin ka furo birney kaŋ gonda cinari kuuku yaŋ ra. 21 Waato din gaa no jama kulu ye ka kaa Yasuwa do i Makkeda gata ra baani samay. Boro kulu no mana baa me nyooti Israyla izey afo kulu boŋ. 22 Gaa no Yasuwa ne: «Wa tondi guuso me fiti ka koy guwa din kaa taray ay se, i ma fun guuso ra.» 23 I na woodin te ka koy guwa din kaa taray a se guuso ra: Urusalima koyo, da Hebron koyo, da Yarmuk koyo, da Lacis koyo, da Eglon koyo. 24 A ciya binde, saaya kaŋ cine i na koyey din kaa taray Yasuwa se, kala Yasuwa na Israyla alborey kulu ce. A salaŋ mo wongu jine borey kaŋ yaŋ koy a banda se ka ne: «Wa maan ka ce dake koyey jindey boŋ.» Kal i maan ka ngey ce dake i jindey boŋ. 25 Gaa no Yasuwa ne i se: «Wa si humburu, araŋ ma si joote mo, amma wa gaabandi ka te bine-gaabi. Zama yaadin no Rabbi ga te araŋ ibarey kulu kaŋ araŋ ga wongu nd'ey se.» 26 Kokor banda Yasuwa na koyey sarku k'i wi. A n'i sarku bundu gu gaa, i goro noodin mo kala wiciri kambo to. 27 Wayna kaŋyaŋ waate mo Yasuwa lordi ka ne i m'i zumandi ka kaa bundey gaa. I n'i catu tondi guuso kaŋ ra i tugu din ra ka guuso me daabu nda tondi beeriyaŋ. I go noodin hala hõ. 28 Zaari woodin ra no Yasuwa na Makkeda ŋwa. A n'a kar da takuba, nga nd'a koyo kulu. A n'i halaci parkatak, ngey nda fundikooni kulu kaŋ go noodin. A mana hay kulu cindi noodin. Mate kaŋ cine a te Yeriko koyo se, yaadin no a te Makkeda koyo mo se. 29 Noodin Makkeda no Yasuwa gana ka bisa ka koy Libna, nga nda Israyla kulu nga banda ka Libna wongu. 30 Rabbi na nga nda nga koyo kulu daŋ Israyla kambe ra. A n'a kar da takuba, da fundikooni kulu kaŋ go a ra, a mana hay kulu cindi a ra. Mate kaŋ cine a te Yeriko koyo se, yaadin no a te Libna koyo mo se. 31 Za Libna no Yasuwa gana ka bisa ka koy Lacis, nga nda Israyla kulu a banda. I na gata sinji k'a wongu. 32 Rabbi na Lacis mo daŋ Israyla kambe ra. A n'a ŋwa zaari hinkanta hane. A n'a kar da takuba, nga nda fundikooni kulu kaŋ go a ra, danga mate kaŋ cine a te Libna se. 33 Waato din gaa no Horam, Gezer koyo, nga mo kaaru ka kande Lacis se gaakasinay. Yasuwa na nga mo kar, nga nda nga jama kulu. A mana boro kulu cindi a se. 34 Noodin Lacis, Yasuwa kaaru ka bisa kala Eglon, Israyla kulu go a banda. I na gata sinji ka wongu nd'a. 35 Han din hane i n'a ŋwa. I n'a kar da takuba. Fundikooni kulu kaŋ go a ra mo, Yasuwa n'i halaci zaari woodin ra, parkatak! danga mate kulu kaŋ cine a te Lacis se. 36 Eglon banda Yasuwa bisa koyne ka koy Hebron, nga nda Israyla kulu nga banda, k'a

wongu. 37 I n'a ŋwa mo, k'a kar da takuba, nga nd'a koyo, d'a birney kulu, da fundikooni kulu kaŋ go i ra. Yasuwa mana hay kulu cindi i se, danga mate kulu kaŋ cine a te Eglon se. Amma a n'i kulu halaci parkatak! nga da fundikooni kulu kaŋ go a ra. 38 Yasuwa bare, nga nda Israyla kulu a banda, ka zaa ka koy Debir k'a wongu. 39 A n'a ŋwa, nga nd'a koyo kulu, d'a kwaarey kulu. I n'i kar da takuba. I na fundikooni kaŋ go i ra kulu halaci parkatak! A mana i cindi. Danga mate kaŋ cine a te Hebron se, yaadin cine no a te Debir da nga koyo mo se, da mate kaŋ a te Libna da nga koyo mo se. 40 Yaadin no Yasuwa na laabo kulu kar d'a: tondi kuukey da Negeb* laabo, da Safela, da laabu zumbanta, d'i koyey kulu. A mana i cindi, amma a n'i halaci parkatak! hay kulu kaŋ ga fulanzam da niine, danga mate kaŋ Rabbi Israyla Irikoyo n'a lordi nd'a. 41 Yasuwa n'i kar za Kades-Barneya kala Gaza, da Gosen laabo kulu, kal a ma koy Jibeyon. 42 Diraw folloŋ ra no Yasuwa na laabey din da ngey koyey kulu ŋwa, zama Rabbi, Israyla Irikoyo, nga no goono ga wongu Israyla se. 43 Yasuwa binde bare ka ye Jilgal gata do haray, nga nda Israyla kulu nga banda.

11

1 A ciya mo, kala Hazor bonkoono Yabin maa baaru. A binde donton Madon koyo Yobab gaa, da Simron koyo, da Aksaf koyo, 2 da azawa kambe haray bonkooney kaŋ yaŋ go tondi kuukey boŋ, da Gooru Beero ra kaŋ go Cinnerot se dandi kamba haray, da Safela ra, da Dor tudey ra wayna kaŋay haray, 3 da Kanaanancey waney kaŋ yaŋ go wayna funay da wayna kaŋay haray, da Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Yebusancey kaŋ yaŋ go tondey ra, da Hibancey kaŋ yaŋ go Hermon cire Mizpe laabo ra din gaa. 4 I fatta, ngey nda ngey kundey kulu, i boro boobo no, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine, da ngey bariyey da torko boobo. 5 koyey wo kulu no ka margu. I kaa ka zumbu nangu folloŋ Merom harey me gaa, zama ngey ma Israyla wongu. 6 Kala Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humbur'ey, zama suba mãsancine ay g'i kulu nooyandi buukoyaŋ Israyla jine. Ni m'i bariyey ce kaajey beeri-beeri, k'i torkey mo ton da danji.» 7 Yasuwa nda soojey kulu kaŋ yaŋ go a banda kaa i gaa jirsi boŋ Merom harey me gaa ka kaŋ i boŋ. 8 Rabbi n'i daŋ mo Israyla kambe ra. I n'i kar ka gaaray kala Zidon beero gaa, ka koy hala Misrefot-Mayim, da Mizpe gooro, wayna funay haray. I n'i kar kal i mana hay kulu cindi i se. 9 Yasuwa te i se danga mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi nd'a: a n'i bariyey ce kaajey beeri-beeri, a n'i torkey mo ton da danji. 10 Waato din gaa no Yasuwa bare ka Hazor mo ŋwa. A n'a bonkoono kar da takuba, zama waato Hazor no ka bara mayrayey din kulu boŋ. 11 I na fundikooni kulu kaŋ go kwaara ra kar da takuba k'i halaci parkatak! I mana fundikooni kulu kaŋ ga fulanzam naŋ. A na Hazor mo ton da danji. 12 Koy woodin yaŋ birney, d'i koyey kulu, Yasuwa n'i ŋwa. A n'i kar da takuba, a n'i halaci parkatak! danga mate kaŋ cine Rabbi tamo Musa n'i lordi nd'a. 13 Amma birney kaŋ yaŋ go ga sinji ngey tudey boŋ ciine ra, Israyla mana baa afo ton, kala Hazor hinne. Woodin wo kay, Yasuwa n'a ton. 14 Birney din, i arzakey kulu, d'i almaney, Israyla izey n'i gaay ngey boŋ se, danga i riiba nooya. Amma i na borey kulu kar da takuba k'i kulu halaci. I mana boro kulu kaŋ ga fulanzam naŋ. 15 Danga mate kaŋ Rabbi na nga tamo Musa lordi nd'a, yaadin cine no Musa na Yasuwa lordi, yaadin cine no Yasuwa mo te. A mana hay kulu gazandi, hay kulu ra kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 16 Yaadin no Yasuwa na laabey kulu ŋwa d'a: tondey laabu, da Negeb* kulu da Gosen laabo kulu, da Safela kulu, da Gooru Beero, da Israyla wane tondey laabo, d'a tudey. 17 Za Halak tondo gaa, kaŋ ga ziji ka koy Seyir, ka koy Baal-Gad Liban gooro ra, Hermon tondo cire, a n'i koyey kulu ŋwa. A n'i kar ka wi mo. 18 Yasuwa gay mo a goono ga koyey din wongu. 19 Birni si no kaŋ na amaana te da Israyla izey kala Hibancey hinne, ngey kaŋ yaŋ go Jibeyon da goray. Cindey kulu wongu no i n'i ŋwa d'a. 20 Zama Rabbi no ka woodin miila, i m'i biney sandandi hal i ma konna Israyla k'a wongu, zama a m'i halaci parkatak! I ma si suuji ceeci, amma a m'i halaci, danga mate kaŋ cine Rabbi na Musa lordi nd'a. 21 Alwaato din no Yasuwa kaa ka Anakancey pati ka kaa tondey laabo, da Hebron da Debir, da Anab, da Yahuda tondey laabu kulu, da Israyla tondey laabu kulu ra. Yasuwa na ngey da ngey birney kulu halaci. 22 I mana Anak boro baa afo naŋ Israyla izey laabo ra, kala Gaza hinne ra, da Gat, da Asdod: noodin yaŋ no afooyaŋ cindi. 23 Yaadin no Yasuwa na laabo kulu ŋwa d'a, mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se. Yasuwa n'a nooyandi tubu hari Israyla se, i kunda fayyaŋo boŋ. Waato din gaa no laabo du ka fulanzam da wongu.

12

1 Laabey bonkooney neeya, kaŋ yaŋ Israyla izey kar k'i laabey ŋwa Urdun daaranta wayna funay

haray, za Arnon gooro gaa ka koy Hermon tondo gaa, da Gooru Beero kulu wayna funay haray: 2 Sihon Amorancey bonkoono, kaŋ goro Hesbon ra. Nga no ga may za Arower kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da birno kaŋ go gooro bindi ra, da Jileyad, kal a ma koy Yabok isa gaa haray; Amon izey hirro nooya. 3 A ga may mo Gooru Beero ra ka koy Cinnerot teeko gaa, wayna funa kambo, ka koy hala Gooru Beero gaa, danga Ciiri Teeko nooya, Bayt-Yesimot fonda boŋ wayna funay haray, da dandi kambe haray mo Pisga zumbanta. 4 Basan bonkoono Og mo, Refayim cindo do haray boro no, kaŋ yaŋ goono ga goro Astarot da Edrey ra. 5 A ga may mo Hermon tondo da Saleka ra, da Basan kulu, ka koy hala Gesur borey da Maaka borey hirro gaa, da Jileyad jara fa; Hesbon bonkoono Sihon hirro nooya. 6 Rabbi tamo Musa da Israyla izey na bonkooney din kar. Rabbi tamo Musa na laabo din nooyandi Ruben izey da Gad izey, da Manasse kunda jara se tubu hari. 7 Yasuwa nda Israyla izey zaama koyey boŋ kaŋ go Urdun daaranta wayna kaŋay haray, za Baal-Gad Liban gooro ra kal a ma koy Halak tondo gaa, kaŋ ga ziji ka koy Seyir. (Yasuwa n'i nooyandi Israyla kundey se, kunda kulu nda nga baa. 8 Koyey din go tondey laabo ra, da Safela ra, da Gooru Beero ra, da zumbanta ra, da ganjo ra, da Negeb* laabo ra, kaŋ ga ti Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey laabey.) 9 Yeriko koyo, afo Ayi koyo, kaŋ go Betel jarga afo 10 Urusalima koyo afo Hebron koyo afo 11 Yarmut koyo afo Lacis koyo afo 12 Eglon koyo afo Gezer koyo afo 13 Debir koyo afo Gedar koyo afo 14 Horma koyo afo Arad koyo afo 15 Libna koyo afo Adullam koyo afo 16 Makkeda koyo afo Betel koyo afo 17 Tappuwa koyo afo Hefer koyo afo 18 Afek koyo afo Lassaron koyo afo 19 Madon koyo afo Hazor bonkoono afo 20 Simron-Meron koyo afo Aksaf koyo afo 21 Taanak koyo afo Mejiddo koyo afo 22 Kedes koyo afo Yokneyam koyo kaŋ go Karmel ra afo 23 Dor koyo kaŋ go Dor tudey ra afo dumi cindey koyo kaŋ go Jilgal ra afo 24 Tirza koyo afo Koyey kulu marganta, waranza cindi fo no.

13

1 Kala Yasuwa kaa ka zeen, a jiirey gooru gumo. Rabbi ne a se: «Nin wo, ni zeen, ni fundo jirbey mo koy jina. Laabu boobo kaŋ i ga ŋwa ga cindi. 2 Laabo kaŋ cindi neeya: Filistancey da Gesur borey do haray kulu, 3 za Sihor kaŋ go Misira jine, ka koy Ekron hirro gaa azawa kambe, haŋ kaŋ i ga kabu Kanaanancey wane yaŋ no. Filistancey koyey igu no, ngey: Gaza wane, da Asdod wane, da Askelon wane, da Gat wane, da Ekron wane, hala nda Abiya borey. 4 Dandi kambe haray gonda Kanaanancey laabo kulu za Meyara Zidon borey wano, ka koy Afek, ka koy Amorancey hirro me gaa. 5 Gebal borey laabo go no mo, da Liban kulu, ka koy wayna funay haray, Baal-Gad gaa, Hermon tondo cire ka koy Hamat furanta. 6 Tondey laabu gorokoy kulu go no mo, za Liban gaa kal a ma koy Misrefot-Mayim, danga Zidonancey kulu nooya. Ngey no ay g'i gaaray Israyla izey jine. Kala day, ni ma Israyla no nga baa tubo, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a. 7 Sohõ binde, kala ni ma laabo wo fay tubu hari, kunda yaggo wo se, da Manasse kunda jara mo se.» 8 Kunda jara fa, nga nda Ruben izey da Gad izey na ngey tubo ta, wo kaŋ Musa n'i no Urdun daaranta, wayna funay haray, danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa n'i no. 9 Za Arower kwaara gaa, kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da birno kaŋ go batama bindo ra, da Medeba batamey kulu ka koy Dibon, 10 da Amorancey bonkoono Sihon birney, nga kaŋ ga may Hesbon kwaara ra, ka koy Amon izey hirro gaa, 11 da Jileyad, da Gesurancey, da Maaka borey, da Hermon tondo kulu, da Basan kulu ka koy Saleka. 12 I du Og mayra kulu mo Basan haray, nga kaŋ ga may Astarot ra, da Edrey ra (Refayim borey cindo nooya). Zama woodin yaŋ kulu Musa no k'i kar, k'i gaaray nangu woodin yaŋ ra. 13 Kulu nda yaadin Israyla izey mana Gesurancey wala Maaka borey gaaray, amma Gesur da Maaka, ngey wo goro Israyla izey game ra hala hunkuna. 14 Lawi kunda hinne no, Musa mana i no tubu fo. Rabbi Israyla Irikoyo, a sargayey kaŋ i ga te danji ra, ngey no ga ti i tubo, danga mate kaŋ cine a ci i se. 15 Musa na laabu no Ruben izey se ngey almayaaley boŋ. 16 I hirro mo, za Arower no a ga tun, kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da birno kaŋ go isa batama bindi ra, da batamey lomey kulu kaŋ go Medeba haray. 17 I du Hesbon mo da nga batamey lomey kulu da birney kaŋ yaŋ go i ra, ngey neeya: Dibon, da Bamot-Baal da Bayt-Baal-Meyon, 18 da Yahaz, da Kedemot, da Mefaat, 19 da Ciriyat-Ayim, da Sibma, da Zeret-Sahar gooro batama tondo ra, 20 da Bayt-Peyor, da Pisga zumbanta da Bayt-Yesimot, 21 da batamey lomey birney kulu, da Sihon Amorancey bonkoono mayra kulu, nga kaŋ goro ka may Hesbon ra. Nga no Musa na nga nda Midiyan koyey kar: Ebi nda Rekam da Zur, da Hur, da Reba, Sihon koyyaŋ nooya kaŋ yaŋ goro laabo ra doŋ. 22 Beyor izo Balaam, moodabalkoy,

nga mo Israyla izey n'a wi nda takuba, nga nda cindey kulu kaŋ yaŋ i wi. 23 Ruben izey hirro ga ti Urdun isa jabo. Ruben izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birney da ngey kawyey. 24 Koyne, Musa na Gad kunda no tubu, Gad izey i almayaaley boŋ. 25 I laabo ga ti Yazer, da Jileyad birney kulu, da Amon izey laabo jara, ka koy to Arower kaŋ go Rabba kwaara jine, 26 da Hesbon gaa koyne ka koy Ramat-Mizpe, da Betonim, da Mahanayim gaa ka koy Debir hirro gaa. 27 Gooro ra mo i du Bayt-Haram, da Bayt-Nimra, da Sukkot, da Zafun, Hesbon bonkoono Sihon mayra jara. I du Urdun da nga casanta, kal a ma koy Cinnerot teeko jabo gaa, Urdun daaranta wayna funay haray. 28 Woodin yaŋ, ngey no ga ti Gad izey tubo i almayaaley boŋ, birney nda ngey kawyey. 29 Musa na Manasse kunda jara mo no tubu, Manasse izey kunda jara se no i almayaaley boŋ. 30 I hirro sambu za Mahanayim, da Basan kulu, da Basan bonkoono Og mayra kulu, da Yayir kwaarey kulu kaŋ yaŋ go Basan ra, kwaara waydu no, 31 da Jileyad jara, da Astarot, da Edrey, Og mayra birney nooya kaŋ yaŋ go Basan ra. Ngey no go Macir Manasse ize se, danga Macir izey jara i almayaaley boŋ. 32 Woodin yaŋ no ga ti tubey kaŋ yaŋ Musa zaban Mowab batamey ra, Urdun daaranta, Yeriko do haray, wayna funay. 33 Amma Musa mana Lawi kunda no tubu. Rabbi, Israyla Irikoyo, nga no ga ti i tubo, danga mate kaŋ cine a ci i se.

14

1 Woone yaŋ mo, ngey no ga ti laabey kaŋ yaŋ Israyla izey n'i tubo ŋwa Kanaana laabo ra, wo kaŋ yaŋ Alfa Eliyezar da Yasuwa Nun izo, da Israyla izey kaayey windi arkusey fay-fay i se 2 kurne boŋ, danga mate kaŋ Rabbi lordi Musa kambe ra d'a, kunda yagga nda jara din se. 3 Zama Musa jin ka kunda hinka nda jara no ngey wane tubu, Urdun daaranta. Amma a mana Lawi kunda no tubu fo i ra. 4 Zama Yusufu izey kunda hinka no, Manasse da Ifraymu. Koyne, i mana Lawi kunda no baa fo laabo ra, kala day birniyaŋ kaŋ ra i ga goro, ngey nda ngey almaney kuray nangey d'i arzaka kulu se. 5 Danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a, yaadin cine no Israyla izey mo goy d'a. I na laabo fay-fay. 6 Gaa no Yahuda izey kaa Yasuwa do k'a gar Jilgal. Yefunna izo Kaleb Keni kuray bora binde ne: «Ni bay haŋ kaŋ Rabbi ci Irikoy bora Musa se ay boŋ ni jine, Kades-Barneya ra. 7 Ay gonda jiiri waytaaci hano kaŋ hane Rabbi tamo Musa n'ay donton ya tun Kades-Barneya ka koy ka laabo fintal. Ay ye ka kaa a do mo da sanno, mate kaŋ a go ay bina ra. 8 Kulu nda yaadin ay nya-izey kaŋ yaŋ in d'ey ziji ka koy, i _sanno|_ naŋ jama biney sinda gaabi. Amma ay wo, ay na Rabbi ay Irikoyo gana da bine folloŋ. 9 Musa mo ze han din hane ka ne: ‹Haciika, laabo din kaŋ ni ce taamey taamu ga ciya ni se tubu, nin da ni izey hal abada, za kaŋ ni na Rabbi ay Irikoyo gana da bine folloŋ.› 10 Sohõ mo, a go, Rabbi n'ay hallasi kala jiiri waytaaci cindi gu wo, danga mate kaŋ a ci din, za hano kaŋ hane Rabbi na sanno din ci Musa se, za Israyla goono ga windi-windi saajo ra. Sohõ mo ay jiirey wahakku cindi gu no. 11 Hala ka kaa sohõ mo ay gaahamo gonda gaabi. Danga hano din hane, yaadin cine no ay bara nd'a baa sohõ, wongu se, wala fattayaŋ da furoyaŋ se. 12 Kala ni m'ay no tondo wo, kaŋ Rabbi n'a sanni te alwaato din, zama zaaro din ni maa Anak borey kaŋ go nango din ra baaru. Birney mo cinari-kuuku-koyyaŋ no, kaŋ ga beeri mo. Hambara Rabbi g'ay gaa ay m'i gaaray mo, danga mate kaŋ cine Rabbi ci.» 13 Kala Yasuwa n'a albarkandi, a na Hebron no Yefunna izo Kaleb se, a m'a tubu. 14 Hebron binde ciya Yefunna ize Kaleb, Keni kuray bora se tubu hari hala hunkuna, zama a na Rabbi Israyla Irikoyo gana da bine folloŋ. 15 Amma waato Hebron maa ga ti Ciriyat-Arba. Arba wo no ga ti Anak borey ra boro bambata. Laabo mo du fulanzamay wongu gaa.

15

1 Yahuda izey kunda baa mo i almayaaley se koy ka to Edom hirro gaa, ka koy Zin saajo gaa, dandi kamba haray; dandi kamba gaa no. 2 I dandi kambe hirro mana fun kala Ciiri Teeko me gaa, do-meyo kaŋ ga dandi kamba guna. 3 A ye ka fatta Akrabbim zijiyaŋo dandi kamba, a bisa ka koy Zin, a ye ka ziji ka gana Kades-Barneya, ka gana Hezron do, a ziji ka gana ka koy Addar, a bare ka ye Karka, 4 a bisa ka gana Azmon, ka fatta Misira gooro do haray. A hirrey mo go ga fun Teeku Beero gaa haray. Woodin no ga ciya araŋ hirro dandi kambe hara. 5 Wayna funay hirro mo, Ciiri Teeko no, ka koy hala Urdun isa bananta. Azawa kamba hirro mo ga tun teeko do-meyo gaa Urdun bananta. 6 Hirro ga ziji mo ka koy Bayt-Hogla, a bisa Bayt-Arba se azawa kambe hirro, a ziji koyne ka koy Bohan Ruben izey tondo gaa. 7 Hirro ye ka ziji ka koy Debir za Akor gooro gaa. Yaadin mo no, azawa kamba go ga guna Jilgal haray, kaŋ go Adummin zijiyaŋo gaa haray, a go gooro se dandi

kamba. Hirro bisa ka koy En-Semes harey gaa, nangey kaŋ yaŋ i ga fun go En-Rogel haray. 8 Hirro ye ka ziji ka gana Hinnom gooro gaa ka koy Yebus jabo gaa dandi kambe (Urusalima nooya.) Hirro ziji koyne ka koy tondo kaŋ go ga salle Hinnom gooro jine din boŋ bindi ra, wayna kaŋay haray, kaŋ go Refayim bananta azawa kambe. 9 I na hirro candi koyne tondo boŋ bindo ra ka koy Neftowa mansaara do, ka fatta noodin kala Efron tondo birney do. I hirro candi ka koy Baala, kaŋ ga ti Ciriyat-Yeyarim. 10 Hirro ye ka windi koyne Baala ka fun a wayna kaŋay Seyir tondo gaa, a bisa ka koy Yeyarim tondo jarga azawa kambe, Kesalon nooya. A zumbu koyne ka koy Bayt-Semes, ka gana Timna. 11 Hirro ye ka gana ka fun Ekron jarga azawa kamba. I na hirro candi ka koy Sikkeron, ka bisa ka koy Baala tondo gaa, a fatta Yabneyel haray. Hirro mana fun kala Teeku Beero gaa. 12 Wayna kaŋay hirro mo koy ka to hala teeko beero da nga tasasa gaa. Woodin no ga ti Yahuda izey hirro meyey nangu kulu, i almayaaley boŋ. 13 A na Kaleb, Yefunna izo no baa Yahuda izey game ra, Rabbi lordo kaŋ a te Yasuwa se din boŋ. A n'a no Ciriyat-Arba. Arba woodin ya Anak baaba no (noodin no ga ti Hebron). 14 Kaleb mo na Anak ize hinza gaaray ka dirandi noodin, ngey neeya: Sesay, da Ahiman, da Talmay, kaŋ yaŋ ga ti Anak izey. 15 Noodin no a ye ka ziji ka koy ka Debir gorokoy wongu. Waato din Debir maa ga ti Ciriyat-Sefer. 16 Kala Kaleb ne: «Bora kaŋ na Ciriyat-Sefer kar k'a ŋwa mo, ay g'ay ize wayya kaŋ se i ga ne Aksa hiijandi bora se.» 17 Kala Otniyel, Kenaz izo, Kaleb nya-ka-fo-sina ize na kwaara ŋwa. Kaleb mo na nga ize wayya Aksa hiijandi a se. 18 A ciya mo, saaya kaŋ cine Aksa kaa kurnyo do, a na kurnyo daŋ a ma fari ŋwaaray nga baabo gaa. A zumbu ka fun nga farka boŋ. Kaleb mo ne a se: «Ifo no ni ga ba?» 19 Izo ne: «M'ay no albarka. Za kaŋ ni n'ay daŋ Negeb* laabo ra, m'ay no hari zuru mo.» Kal a n'a no hari zuru moyaŋ, wo kaŋ yaŋ go beene da wo kaŋ yaŋ go ganda cire mo. 20 Woone no ga ti Yahuda izey tubu i kundey almayaaley boŋ: 21 Yahuda izey kunda birney kaŋ yaŋ ga mooru Edom hirro gaa Negeb haray: Kabseyel, da Eder, da Yagur, 22 da Cina, da Dimona, da Adada, 23 da Kedes, da Hazor, da Itnan, 24 da Zif, da Telem, da Beyalot, 25 da Hazor-Hadata, da Ciriyat-Hezron (nga no ga ti Hazor), 26 da Amam, da Sema, da Molada, 27 da Hazar-Gadda, da Hesmon, da Bayt-Pelet, 28 da Hazar-Suwal, da Beyer-Seba, da Biziyotiya, 29 da Baala, da Ayim, da Ezem, 30 da Eltolad, da Kesil, da Horma, 31 da Ziklag, da Madmanna, da Sansanna, 32 da Libeyot, da Silhim, da Ayin, da Rimmon. I kulu birni waranka cindi yagga no, da ngey kawyey i banda. 33 Safela ra kwaarey neeya: Estayol, da Zora, da Asna, 34 da Zanowa, da En-Gannim, da Tappuwa, da Enam, 35 da Yarmut, da Adullam, da Soko, da Azeka, 36 da Saarayim, da Aditayim, da Gedera, da Gederot-Ayim, birni way cindi taaci nooya da ngey kawyey. 37 Zenan, da Hadasa, da Migdal-Gad, 38 da Dilan, da Mizpe, da Yokteyel, 39 da Lacis, da Bozkat, da Eglon, 40 da Kabbon, da Lamam, da Citlis, 41 da Gederot, da Bayt-Dagon, da Naama, da Makkeda, birni way cindi iddu nooya da ngey kawyey. 42 Libna, da Eter, da Asan, 43 da Yefta, da Asna, da Nezib, 44 da Keyla, da Akzib, da Maresa, birni yagga nooya da ngey kawyey. 45 Ekron d'a kwaarey d'a kawyey. 46 Za Ekron gaa ka koy teeko gaa, wo kulu kaŋ yaŋ go Asdod tanjay, nga nda i kawyey. 47 Asdod d'a kwaarey d'a kawyey, Gaza d'a kwaarey d'a kawyey, hal a ma kaa Misira gooro gaa, da Teeku Beero, d'a tasasa. 48 Tondey laabey ra mo i du: Samir, da Yattir, da Soko, 49 da Danna, da Ciriyat-Sanna (Debir nooya), 50 da Anab, da Estemo, da Anim, 51 da Gosen, da Holon, da Jilo, birni way cindi fo nooya da ngey kawyey. 52 Arab, da Duma, da Esan, 53 da Yanim, da Bayt-Tappuwa, da Afeka, 54 da Humta, da Ciriyat-Arba (Hebron nooya), da Ziyor, birni yagga nooya da ngey kawyey. 55 Mawon da Karmel, da Zif, da Yuta, 56 da Yezreyel, da Yokneyam, da Zanowa, 57 da Kayin, da Jibeya, da Timna, birni way nooya da ngey kawyey. 58 Halhul, da Bayt-Zur, da Gedor, 59 da Maarat, da Bayt-Anot, da Eltekon, birni iddu nooya da ngey kawyey. 60 Ciriyat-Baal (danga Ciriyat-Yeyarim nooya), da Rabba, birni hinka nooya da ngey kawyey. 61 Saajo ra i gonda: Bayt-Arba, da Middin, da Sekaka, 62 da Nibsan da Ciiri Birno, da En-Gedi, birni iddu nooya da ngey kawyey. 63 Yebusancey ciine ra binde, ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Urusalima kwaara, Yahuda izey si hin k'i gaaray, amma Yebusancey goono ga goro Urusalima Yahuda izey banda hala hunkuna.

16

1 Yusufu izey baa kaŋ i du kurne boŋ mo, a tun za Urdun isa no, Yeriko haray a wayna funay haray, saaji no. Za Yeriko gaa a ziji tondey laabo ra ka koy Betel. 2 A fun Betel gaa ka koy Luz, ka bisa ka koy Arciyancey hirro boŋ ka koy Atarot. 3 A zulli noodin wayna kaŋay ka koy Yafetancey hirro gaa

ka koy hala ganda Bayt-Horon hirro gaa, ka koy hala Gezer. Naŋ kaŋ a fun ga ti Teeku Beero me gaa. 4 Kala Yusufu izey, ngey Manasse da Ifraymu, i na ngey tubo ta. 5 Ifraymu izey hirro, i almayaaley boŋ, nga neeya: I hirro, danga i tubo me wayna funay haray, nga ga ti Atarot-Addar, ka koy hala Bayt-Horon se beene. 6 Hirro ye ka fatta wayna kaŋay haray Mikmetat tanjay azawa kambe, hirro ye ka windi wayna funay haray hala Taanat-Silo. A n'a casu wayna funay haray ka to Yanowa. 7 A ye ka zulli koyne ka fun Yanowa ka koy Atarot, ka koy Naarat. Noodin a kubanda Yeriko, a fun Urdun haray. 8 Za Tappuwa gaa, hirro gana wayna kaŋay kal a koy Kana, kaŋ nga mo teeko gaa no a fun. Nga no ga ti Ifraymu izey tubo i almayaaley boŋ, 9 ka margu nda birney kaŋ yaŋ i fay waani Ifraymu ize se, Manasse ize tubo bindo ra; birney nda ngey kawyey kulu nooya. 10 I mana Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro Gezer ra gaaray, amma Kanaanancey goono ga goro Ifraymu bindo ra hala hunkuna, day tamyaŋ no kaŋ ga doole goy te.

17

1 Woone mo, nga no ga ti Manasse kunda baa, zama nga no ga ti Yusufu hay-jina. Macir, Manasse hay-jina ciine ra, kaŋ ga ti Jileyad baaba, zama nga wo boro no kaŋ ga wongu. Woodin se no a du Jileyad da Basan laabey. 2 Manasse ize cindey mo, i almayaaley boŋ no i fay-fay i se: Abiyezer, da Helek, da Azriyel, da Sekem, da Hefer, da Semida almayaaley. Ngey no ga ti Yusufu izo Manasse ize arey waney, i almayaaley boŋ. 3 Amma Zelofehad, Hefer izo, Jileyad ize, Macir ize, Manasse ize, a sinda ize alboro, kala wayboroyaŋ. A ize wayey maayey neeya: Mala, da Noha, da Hogla, da Milka, da Tirza. 4 I maan ka to Alfa Eliyezar da Yasuwa Nun izo da jama jine borey jine. I ne: «Rabbi na Musa lordi ka ne a m'iri no tubu iri nya-izey game ra.» Woodin se no, Rabbi lordo boŋ Yasuwa n'i no tubu ngey baaba nya-izey game ra. 5 Kanandi way no Manasse du, Jileyad da Basan kaŋ yaŋ go Urdun daaranta baa si, 6 zama Manasse ize wayey gonda tubu a ize arey banda. Jileyad laabo mo, Manasse ize cindey wane no. 7 Manasse hirro mo tun za Aser ka koy Mikmetat, kaŋ go Sekem jine. Hirro ye ka gana kambe ŋwaari haray ka koy hala En-Tappuwa. 8 Tappuwa laabo mo Manasse wane no. Amma Tappuwa, kaŋ go Manasse hirro boŋ, Ifraymu izey wane no. 9 Hirro zulli mo ka koy kala Kana gooro gaa, gooro se dandi kamba. Birni woodin yaŋ, Ifraymu wane yaŋ no Manasse birney ra. Manasse hirro mo go gooro se azawa kambe, kaŋ koy ka kay teeko gaa. 10 Dandi kamba Ifraymu wane no, azawa kamba mo Manasse wane no, teeko no ga ti i hirro. I to Aser azawa kamba haray, da Isakar mo wayna funay haray. 11 Isakar da Aser ra Manasse gonda Bayt-Seyan da nga kwaarey, da Ibleyam da nga kwaarey, da Dor gorokoy da ngey kwaarey, da En-Dor gorokoy da ngey kwaarey, da Taanak da nga kwaarey, da Mejiddo gorokoy da ngey kwaarey, danga tudu hinza nooya. 12 Amma Manasse izey mana hin ka birney din gorokoy gaaray, yaadin gaa Kanaanancey, kal i ma ngey goray te laabo din ra. 13 A ciya mo, saaya kaŋ cine Israyla izey ga te gaabi, i ga tamtaray goy dake Kanaanancey boŋ, amma i mana i kulu gaaray pat-pat bo. 14 Kala Yusufu izey salaŋ Yasuwa se ka ne: «Ifo se no ni n'ay no baa folloŋ hinne, da hirri folloŋ tubu se, ay kaŋ go, ay ya kunda bambata no? Woodin banda mo, Rabbi n'ay albarkandi.» 15 Yasuwa binde ne i se: «Da day ni ya kunda bambata no, ma tun ka koy saaji beero ra ka zooru ni boŋ se noodin Perizancey laabo ra, da Refayim laabu, za kaŋ Ifraymu tondey laabo kankam ni se.» 16 Yusufu izey ne a se: «Tondey laabo mana wasa iri se. Amma Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro gooro batamey ra, da ngey kaŋ yaŋ go Bayt-Seyan d'a kwaarey kulu ra, da ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Yezreyel gooro ra, i kulu gonda guuru torkoyaŋ.» 17 Kala Yasuwa salaŋ Yusufu kunda se, kaŋ ga ti Ifraymu da Manasse, ka ne: «Ni ya kunda bambata no, ni gonda gaabi gumo. Ni si du baa folloŋ hinne bo, 18 amma tondey laabo ga goro ni wane-taray ra, zama baa kaŋ saaji fimbi no, ni g'a beeri. Hal a hirrey me mo, i ga ciya ni wane, zama ni ga Kanaanancey gaaray, baa kaŋ i gonda guuru torkoyaŋ, i gonda gaabi mo.»

18

1 Kala Israyla izey jama kulu margu Silo. Noodin no i na kubayyaŋ hukumo sinji. Laabo go, i hin a kulu ka may ngey jine. 2 Israyla izey kundey ra a cindi kunda iyye kaŋ yaŋ i mana i tubo fay ka no i se jina. 3 Yasuwa binde ne Israyla izey se: «Waatifo no araŋ ga fay da forgay ka du ka laabo kaŋ Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano n'a araŋ no din ŋwa? 4 Wa boro hinza suuban kunda kulu se. Ay mo g'i donton, i ga tun ka laabo kulu gana, i m'a himandi jeeri tira gaa tubo sabbay se. I ma ye ka kaa ay do koyne. 5 I g'a fay farsimi iyye. Yahuda ga goro nga wane hirro ra dandi kamba haray. Yusufu

kunda mo ga goro ngey hirro ra azawa kamba. 6 Araŋ ma laabo jeeri farsimi iyye, araŋ ma kande ay do deedando kaŋ araŋ jeeri din. Ay mo ga kurne catu araŋ se ne Rabbi Irikoy jine. 7 Zama Lawitey sinda baa fo kulu araŋ ra. Alfagataray, Rabbi wano nga no ga ti i tubo. Gad mo, da Ruben da Manasse kunda jara jin ka ngey tubo ta za Urdun isa daaranta, wayna funay haray, wo kaŋ Rabbi tamo Musa n'i no.» 8 Kala borey tun ka koy, ngey kaŋ yaŋ koy zama ngey ma laabo deedando jeeri. Yasuwa n'i lordi mo ka ne: «Wa koy ka laabo guna k'a jeeri, ka ye ka kaa ay do. Ay mo ga kurne catu araŋ se ne Rabbi jine Silo ra.» 9 Borey tun mo ka laabo gana. I n'a deedando jeeri tira gaa, baa iyye a birney boŋ. I ye ka kaa Yasuwa do gata ra Silo. 10 Yasuwa na kurne catu i se Rabbi jine Silo ra. Noodin binde no Yasuwa na laabo fay Israyla izey se i fay-fayyaŋey boŋ. 11 Benyamin izey kunda baa, a bangay i almayaaley boŋ. I baa hirro fun Yahuda izey da Yusufu izey game ra. 12 I baa hirro na azawa kamba sambu za Urdun gaa. Hirro ziji mo ka koy Yeriko jarga, azawa kamba haray, ka guna tondey laabo ra. A go ga gana wayna kaŋay haray, kaŋ Bayt-Aben saajo gaa no i ga fun. 13 Hirro gana noodin mo ka koy Luz, ka koy Luz jabo gaa (kaŋ ga ti Betel) dandi kamba haray. Hirro ye ka zulli koyne ka koy Atarot-Addar, a ga gana ganda Bayt-Horon tondo gaa, dandi kambe. 14 I na hirro candi kal a siiri ka ye hala wayna kaŋay kambo ka koy hala dandi kamba, za tondo kaŋ ga Bayt-Horon guna dandi kambe. Nangu kaŋ a fun ga ti Ciriyat-Baal (kaŋ ga ti Ciriyat-Yeyarim), Yahuda izey birni fo, i wayna kaŋa kambo nooya. 15 Dandi kamba hirro sambu za Ciriyat-Yeyarim kambo gaa, nga nooya ka gana wayna kaŋa, a ye ka fatta ka koy Nefta hari zurey do haray. 16 Hirro nooya ka zulli koyne ka koy tondo kaŋ ga Hinnom izo gooro guna din jarga, kaŋ go Refayim gooro ra azawa kambe. A zulli mo ka koy Hinnom, Yebus kambo gaa haray, dandi kambe. A zulli koyne ka koy En-Rogel. 17 I n'a candi mo azawa kamba, a fatta En-Semes, a fatta koyne ka koy Gelilot, kaŋ go Adummin zijanta. A zulli ka koy Bohan, Ruben ize tondo gaa. 18 A bisa ka koy jara kaŋ go Urdun gooro tanjay azawa kambe. A ye ka zulli ka koy Urdun batama do. 19 Hirro gana Bayt-Hogla jarga azawa kambe. Naŋ kaŋ a ga fun ga ti Ciiri Teeko do-meyo gaa haray, azawa kambe, Urdun bananta dandi kambe. I dandi kambe hirro nooya. 20 Urdun isa no ga ti a hirro mo wayna funay haray. Benyamin izey baa nooya, a hirro boŋ nangu kulu, i almayaaley boŋ. 21 Benyamin izey birney i almayaaley boŋ neeya: Yeriko no, da Bayt-Hogla, da Enek-Keziz, 22 da Bayt-Arba, da Zemarayim, da Betel, 23 da Abbi, da Para, da Ofra, 24 da Kefar-Amoni, da Ofni, da Geba, birni way cindi hinka nda ngey kawyey i banda. 25 Jibeyon, da Rama, da Beyerot, 26 da Mizpe, da Kefira, da Moze, 27 da Rekam, da Irpeyel, da Tarala, 28 da Zela, da Elef, da Yebus (danga Urusalima nooya), da Jibeya, da Ciriyat; birni way cindi taaci nooya nda ngey kawyey. Woodin yaŋ no ga ti Benyamin izey tubo i almayaaley boŋ.

19

1 I na baa hinkanta kaa Simeyon se, danga Simeyon izey kunda nooya i almayaaley boŋ. I tubo go mo Yahuda izey tubo bindi ra. 2 Tubo kaŋ i du neeya: Beyer-Seba no, danga Seba nooya, da Molada, 3 da Hazar-Suwal, da Bala, da Ezem, 4 da Eltolad, da Betul, da Horma, 5 da Ziklag, da Bayt-Markabot da Hazar-Zusa, 6 da Bayt-Lebeyot, da Saruhan, birni way cindi hinza nda ngey kawyey. 7 Ayin, da Rimmon, da Eter, da Asan, birni taaci nooya da ngey kawyey, 8 da kawyey kulu kaŋ yaŋ goono ga birney din windi, kal a ma koy hala Baalat-Beyer (Rama Negeb wano nooya). Woodin yaŋ no ga ti Simeyon izey kunda tubo, i almayaaley boŋ. 9 Yahuda izey tubo ra no i du Simeyon izey tubu, zama Yahuda izey tubo baa gumo i se. Woodin se no Simeyon izey du ngey tubo i wano bindi ra. 10 I na baa hinzanta kaa Zabluna izey se i almayaaley boŋ. I baa hirro koy ka to Sarid. 11 I hirro ziji koyne wayna kaŋay haray ka koy hala Marala, kala Dabbeset, a koy ka to koyne hala Yokneyam jine, gooro gaa. 12 Za Sarid wayna funay haray a siiri ka koy wayna funay haray, ka koy Kislot-Tabor. Hirro ga ye ka fatta koyne ka koy Daberat. A ziji ka koy Yafiya. 13 Za noodin binde a zaa ka guna wayna funay hala Gat-Hefer, ka koy Et-Kazin. A fatta koyne Rimmon haray ka salle ka koy hala Neya. 14 A boŋ no hirro siiri ka ye azawa kambe haray ka koy hala Hannaton. A go ga fun Ifta-El, gooro batamey do haray. 15 I du Kattat, da Nahalal, da Simron, da Idala, da Baytlahami, birni way cindi hinka nooya da ngey kawyey. 16 Zabluna izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey. 17 I na baa taacanta kaa Isakar se, danga Isakar izey i almayaaley boŋ. 18 I hirro mo ga to wo kaŋ ga koy Yezreyel, da Kesullot, da Sunem, 19 da Hafarayim, da Siyon, da Anaharat, 20 da Rabba, da Cison, da Ebez, 21 da Remet, da En-Gannim,

da En-Hadda, da Bayt-Pezzez. 22 Koyne, hirro ye ka kubay da Tabor, da Sahazuma, da Bayt-Semes. I hirro go ga fun Urdun do haray, birni way cindi iddu nda ngey kawyey nooya. 23 Isakar izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birney da ngey kawyey nooya. 24 I na baa guwanta kaa Aser izey kunda se, i almayaaley boŋ. 25 I hirro ga ti Helkat, da Hali, da Beten, da Aksaf, 26 da Allammelek, da Amad, da Misal. A koy ka to hala Karmel wayna kaŋay, da Sihor-Libnat. 27 A ye ka siiri koyne ka koy wayna funay haray, hala Bayt-Dagon. A to Zabluna mo, da Efta-El azawa kamba, ka koy Bayt-Emek da Neyel. A fatta koyne ka koy Kabul haray kambu wow, 28 da Ebron, da Rehob, da Hammon, da Kana, ka koy hala Zidon beero gaa. 29 Hirro ye ka siiri koyne ka koy Rama, ka koy Tir kaŋ gonda birni cinari beeri mo. Hirro ye ka siiri ka koy Hosa, a go ga tun teeko do haray da Hebel ka koy Akzib. 30 Umma da Afek da Rehob mo go a ra. Birni waranka cindi hinka nooya da ngey kawyey. 31 Aser izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey. 32 I na baa iddanta kaa Naftali izey se, danga Naftali izey i almayaaley boŋ. 33 I hirro ga tun Helef, za shen* tuuro kaŋ go Zaanannim ra din gaa, ka koy Adami-Nekeb, da Yabneyel, ka koy Lakkum. A ga fun Urdun haray. 34 Hirro ye ka siiri wayna kaŋay haray ka koy Aznot-Tabor, a fatta noodin koyne hala Hukkok, ka kubanda Zabluna dandi kambe. A kubanda Aser wayna kaŋay, da Yahuda mo Urdun gaa, wayna funay haray. 35 Birney kaŋ yaŋ gonda cinari mo, Zidim no, da Zer, da Hammat, da Rakkat, da Cinnerot, 36 da Adama, da Rama, da Hazor, 37 da Kedes, da Edrey, da En-Hazor, 38 da Iron, da Migdal-El, da Horem, da Bayt-Anat, da Bayt-Semes, birni way cindi yagga da ngey kawyey. 39 Naftali izey kunda tubo nooya i almayaaley boŋ, birney woodin yaŋ da ngey kawyey. 40 I na baa iyyanta kaa Dan izey kunda se i almayaaley boŋ. 41 I baa hirro ga ti Zora, da Estayol, da Iri-Semes, 42 da Saalabbin, da Ayyalon, da Itla, 43 da Elon, da Timna, da Ekron, 44 da Elteke, da Jibbeton, da Baalat, 45 da Yehud, da Bene-Berak, da Gat-Rimmon, 46 da Mayarkon, da Rakkon, da nga hirro kaŋ ga guna Yaffa. 47 Dan izey hirro ziji ka bisa woodin yaŋ gaa, zama Dan izey ziji ka koy ka Lesam wongu. I n'a kar da takuba k'a ŋwa mo. I n'a ta ka goro a ra mo, ka maa daŋ Lesam gaa ka ne a se Dan, i kaayo Dan maa boŋ. 48 Dan izey kunda tubo nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey. 49 Yaadin no i na laabo fayyaŋey ban d'a, tubey se a hirro boŋ. Israyla izey binde na Yasuwa, Nun izo, no tubu ngey bindi ra. 50 Rabbi lordo boŋ i n'a no birno kaŋ a ŋwaaray, kaŋ ga ti Timnat-Sera, Ifraymu tondey laabo ra. Kal a na birno cina ka goro a ra. 51 Woodin yaŋ, ngey no ga ti tubey kaŋ Alfa Eliyezar da Yasuwa, Nun izo, da kaayey windey arkusey, da Israyla izey kundey fay kurne boŋ. Woodin te Silo kwaara ra, Rabbi jine, kubayyaŋ hukumo me gaa. Yaadin no i na laabo fay-fayyaŋo ban d'a.

20

1 Rabbi salaŋ Yasuwa se ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Wa tuguyaŋ birniyaŋ suuban, wo kaŋ yaŋ ay n'i sanni te Musa me ra. 3 I ga ciya boro-wi se kaŋ na boro wi, amma manti haw-ka-te boŋ no, manti ibaay boŋ mo no a n'a te. A ma zuru ka koy noodin ka faaba daw banako kambe ra. 4 Boro-wiyo ga zuru ka koy birney din afo do. Day a ga kay birno meyo furoyaŋo do ka nga sanno ci birno arkusey se, i ma maa ngey hangey ra. Ngey mo ga bora daŋ birno ra ngey do. I m'a no goray nangu, zama a ma goro i banda noodin. 5 Da daw banako na boro-wiyo ce gana ka kaa, i si boro-wiyo no a se a kambe ra, zama manti nga ibaay boŋ no a na nga gorokasino wi, a mana jin ka konn'a mo. 6 A ga goro birni woodin ra hala hano kaŋ hane a ga kay jama jine ciiti se, hala alfaga beero kaŋ gonda dabari jirbi woodin yaŋ ra buuyaŋo banda. Gaa no nga din, boro-wiyo ga hin ka ye nga birno ra. A ma koy nga boŋ windo ra, birno ra nango kaŋ a zuru ka fun din.» 7 Kal i na Kedes suuban Galili ra, Naftali tondey laabo ra. I na Sekem suuban kaŋ go Ifraymu tondey laabo ra. I na Ciriyat-Arba (kaŋ ga ti Hebron suuban), kaŋ go Yahuda tondey laabo ra. 8 Urdun daŋanta mo, Yeriko wayna funay haray, i na Bezer kaŋ go ganjo ra suuban, Ruben kunda batamey ra. I na Ramot kaŋ go Jileyad suuban, Gad kunda do. I na Golan kaŋ go Basan ra suuban, Manasse kunda ra. 9 Woodin yaŋ no ga ti birney kaŋ i suuban Israyla izey se, da yaw kaŋ go i ra da goray mo se. Zama boro kulu kaŋ na boro wi, amma manti ibaay boŋ no, a ma zuru ka koy birney din do. A ma koy noodin zama a ma si bu daw banakwa kambe ra, kala nd'a kay jama jine ciiti se jina.

21

1 Gaa no Lawitey kaayey windi arkusey kaa ka maan Alfa Eliyezar da Yasuwa, Nun izo do, da Israyla izey kaayey windi arkusey do. 2 I salaŋ i se Silo ra, Kanaana laabo ra ka ne: «Rabbi na lordi

te Musa meyo ra ka ne i m'iri no birniyaŋ, iri ma goro i ra. I m'iri no kuray nangey mo iri almaney se.» 3 Kala Israyla izey na birniyaŋ da ngey kuray nangey kaa ngey tubey ra ka no Lawi izey se, Rabbi lordo boŋ. Ngey neeya: 4 I na baa fay ka kaa Kohat almayaaley se. Lawi izey kaŋ yaŋ ga ti Alfa Haruna banda mo du birni way cindi hinza, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Yahuda kunda, da Simeyon kunda, da Benyamin kunda ra. 5 Kohat ize cindey mo du birni way, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Ifraymu kunda, da Dan kunda, da Manasse kunda jara almayaaley ra. 6 Gerson banda mo du birni way cindi hinza, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Isakar kunda, da Aser kunda, da Naftali kunda, da Manasse kunda jara, Basan ra wane, i almayaaley ra. 7 Merari izey almayaaley, ngey mo du ngey baa birni way cindi hinka. I du ey Ruben kunda, da Gad kunda, da Zabluna kunda ra. 8 Israyla izey na Lawitey no birni woodin yaŋ da ngey kuray nangey i banda kurne boŋ, danga mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi Musa se. 9 Yahuda kunda ra, da Simeyon kunda ra no i na birney wo no. I n'i suuban i maayey boŋ. 10 Lawi ize Kohat almayaaley, Haruna izey kwaarayaŋ no, zama baa sintina fatta i se. 11 I n'i no Ciriyat-Arba (Arba wo ga ti Anak banda, sanda Hebron kwaara nooya), kaŋ go Yahuda tondey laabo ra, nga nda nga kuray nangey kaŋ yaŋ go a windanta. 12 Amma birno farey d'a kawyey, i n'i no Kaleb, Yefunna ize se, i ma ciya a se mayray hari. 13 Alfa Haruna banda se mo i na Hebron da nga kuray nangey no, a ma te boro-wi tuguyaŋ birni. 14 Woodin banda i du Libna da nga kuray nangey, da Yattir da nga kuray nangey, Estemowa da nga kuray nangey, 15 da Holon da nga kuray nangey, da Debir da nga kuray nangey, 16 da Ayin da nga kuray nangey, da Yutta da nga kuray nangey, da mo Bayt-Semes da nga kuray nangey. Birni yagga nooya kunda hinka din ra. 17 Benyamin kunda ra mo i du Jibeyon da nga kuray nangey, da Geba da nga kuray nangey, 18 da Anatot da nga kuray nangey, da Almon da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 19 Haruna banda, kaŋ ga ti alfagey, i birney kulu ga ti iway cindi hinza, ngey nda ngey kuray nangey. 20 Lawi kunda ra, Kohat izey almayaaley, sanda Kohat ize cindey no, i du ngey baa birney Ifraymu kunda ra. 21 I n'i no Sekem da nga kuray nangey, Ifraymu tondey laabo ra n'a go, boro-wi tuguyaŋ birni fo nooya. I du Gezer mo da nga kuray nangey, 22 da Kibzayim da nga kuray nangey, da Bayt-Horon da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 23 Dan kunda ra mo i du Elteke da nga kuray nangey, da Jibbeton da nga kuray nangey, 24 da Ayyalon da nga kuray nangey, da Gat-Rimmon da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 25 Manasse kunda jara ra mo i du Taanak da nga kuray nangey, da Gat-Rimmon da nga kuray nangey, birni hinka nooya. 26 Kohat ize cindey almayaaley, i birney kulu, birni way no, d'i kuray nangey i banda. 27 Lawi kunda, Gerson almayaaley mo, Manasse kunda jara ra i n'i no: Golan kaŋ go Basan ra, nga nda nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Beyes-Tera da nga kuray nangey, birni hinka nooya. 28 Isakar kunda ra mo i du Cison da nga kuray nangey, da Daberat da nga kuray nangey, 29 da Yarmut da nga kuray nangey, da En-Gannim da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 30 Aser kunda ra mo i du Misal da nga kuray nangey, da Abdon da nga kuray nangey, 31 da Helkat da nga kuray nangey, da Rehob da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 32 Naftali kunda ra mo i du Kedes kaŋ go Galili ra da nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Hammot-Dor mo da nga kuray nangey, da Kartan da nga kuray nangey, birni hinza nooya. 33 Gerson izey birney kulu i almayaaley boŋ, birni way cindi hinza da ngey kuray nangey no. 34 Lawi kunda ize cindey, Merari izey almayaaley n'i no: Zabluna kunda ra Yokneyam da nga kuray nangey, da Karta da nga kuray nangey, 35 da Dimna da nga kuray nangey, da Nahalal da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 36 Ruben kunda ra mo i du Bezer da nga kuray nangey, da Yahaz da nga kuray nangey, 37 da Kedemot da nga kuray nangey, da Mefaat da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 38 Gad kunda ra mo i du Ramot kaŋ go Jileyad ra da nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Mahanayim mo da nga kuray nangey, 39 da Hesbon da nga kuray nangey, da Yazer da nga kuray nangey, birni taaci nooya. 40 Birni woodin yaŋ kulu, ngey no ga ti Merari izey waney i almayaaley boŋ, danga Lawi kunda almayaaley jara nooya. I baa ga ti birni way cindi hinka. 41 Lawi kunda birney kulu margante Israyla izey mayrayey game ra to birni waytaaci cindi ahakku, da ngey kuray nangey. 42 Birney din kulu gonda ngey kuray nangey kaŋ yaŋ g'i windi. Yaadin no birney din kulu bara nd'a. 43 Yaadin no Rabbi na laabo kulu no Israyla izey se d'a, mate kaŋ a ze d'a i kaayey se ka ne nga g'i no nd'a. I na laabo ŋwa mo ka gooro a ra. 44 Rabbi n'i no fulanzamay mo nangu kulu, hay kulu kaŋ Rabbi ze d'a i kaayey se din boŋ. I ibarey ra sinda boro fo kulu kaŋ kay i jine. Rabbi n'i ibarey kulu daŋ i kambe ra. 45 Gomni kulu kaŋ

Rabbi n'a sanni te Israyla izey se d'a, hay kulu no mana gaze a ra, amma hay kulu te ka tabbat no.
22
1 Waato din gaa Yasuwa na Ruben da Gad kundey, da Manasse kunda jara ce. 2 A ne i se: «Hay
kulu kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi nd'a, araŋ n'a kulu gaay ka haggoy d'a. Araŋ na hanga jeeri
ka maa ay mo se, hay kulu ra kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a. 3 Araŋ mana araŋ nya-izey naŋ jirbi boobey
wo kulu ra hala ka kaa hunkuna. Amma araŋ na Rabbi araŋ Irikoyo lordo d'a ciiti sanney gana. 4
Sohõ binde Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ nya-izey mo no fulanzamay, danga mate kaŋ a ci i se. Kala
sohõ araŋ ma bare ka ye fu. Wa koy araŋ mayray nangey do, wo kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ no
Urdun isa daaranta. 5 Kala day, araŋ ma laakal ye gumo ka haggoy da lordo da asariya kaŋ yaŋ
Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi nd'ey din. Araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo, araŋ m'a fondey kulu gana,
araŋ ma haggoy d'a lordey mo. Araŋ ma naagu a gaa, araŋ ma may a se d'araŋ biney kulu d'araŋ
fundey kulu mo.» 6 Yasuwa binde n'i albarkandi k'i sallama. I ye fu. 7 Musa jin ka Manasse izey
jara no tubu Basan ra, amma jara fa, Yasuwa fay ka no i se i nya-izey game ra, Urdun daaranta,
wayna kaŋay. Koyne, waato kaŋ Yasuwa n'i sallama i ma ye fu, a n'i albarkandi. 8 A salaŋ i se ka ne:
«Wa ye fu da duure boobo, da alman boobo, da wura, da nzarfu, da guuru-ciray, da guuru-bi, da
bankaaray boobo mo. W'araŋ ibarey arzaka fay-fay araŋ d'araŋ nya-izey game ra.» 9 Yaadin gaa,
Ruben izey da Gad izey da Manasse kunda jara bare ka ye. I fay da Israyla izey ka tun Silo kaŋ go
Kanaana laabo ra. I bare zama ngey ma daŋandi ka koy Jileyad, kaŋ ga ti i mayray laabo kaŋ i n'i no
nd'a tubu. I du a Rabbi lordo boŋ Musa me ra. 10 Saaya kaŋ i kaa ka to Urdun meyo gaa, kura kaŋ
go Kanaana laabo ra haray, Ruben izey da Gad izey, da Manasse kunda jara na sargay feema cina
noodin Urdun meyo gaa. A alhaalo mo, feema bambata no. 11 Kala Israyla izey du baaru. I ne:
«Ruben izey da Gad izey da Manasse kunda jara, ngey neeya ka feema cina Kanaana laabo sukuto
gaa, Urdun haray. A go noodin kura kaŋ ga ti Israyla izey wane ra.» 12 Waato kaŋ Israyla izey maa
baaro din, i jama kulu margu Silo ra. I kaa zama ngey ma konda wongu i gaa. 13 Israyla izey na
Alfa Fineyas, Eliyezar izo donton Ruben da Gad izey, da Manasse izey kunda jara do, ngey kaŋ yaŋ
go Jileyad laabo ra. 14 A koy, nga nda dabarikooni way nga banda, dabarikooni fo Israyla dumo
kaayey windi fo kulu lasaabo boŋ. I afo kulu kaayey windey jine boro yaŋ no Israyla zambar-
zambarey ra. 15 I kaa Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara do, noodin Jileyad laabo ra. I
salaŋ i se ka ne: 16 «Haŋ kaŋ Rabbi jama kulu ci neeya: Day, amaana ŋwaari woofo dumi no araŋ te
Israyla Irikoyo se wo, hala araŋ bare hunkuna ka fay da Rabbi ganayaŋ? Araŋ na sargay feema cina
araŋ boŋ se. Mate no, araŋ ga murte Rabbi gaa hunkuna no? 17 Nga, Peyor zunubo mana wasa iri
se, hay fo kaŋ iri mana baa hin k'iri boŋ hanandi a gaa ka ban hala hõ, baa day kaŋ balaaw kaŋ
Rabbi jama boŋ? 18 Kal araŋ mo, araŋ go ga bare ka fay da Rabbi ganayaŋ koyne hunkuna? A ga
ciya mo, za kaŋ araŋ murte Rabbi gaa hunkuna, suba a ga futu Israyla jama kulu se. 19 Amma,
d'araŋ mayray laabo si hanan, yaadin gaa araŋ ma daŋandi ka koy Rabbi mayray laabo ra, nango
kaŋ Rabbi nangora go da goray. Araŋ ma du mayray hari noodin iri game ra. Amma araŋ ma si
murte Rabbi gaa. Araŋ ma si murte iri mo gaa, ka feema fo cina araŋ boŋ se kaŋ waana Rabbi iri
Irikoyo feema. 20 Wala manti Zera ize Akan na amaana ŋwaari te laaliyaŋ haro din ciine gaa bo?
Irikoy futa mo kaa ka zumbu Israyla jama kulu boŋ. Bora din, manti nga hinne no ka halaci nga
zunubey sabbay se bo.» 21 Gaa no Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara tu ka salaŋ Israyla
kundey arkusey se. I ne: 22 «Rabbi, koyey Irikoyo; Rabbi koyey Irikoyo, nga wo bay! Israyla mo
ma anniya ka bay. Hala day murteyaŋ ra no, wala mo da Rabbi asariya taamuyaŋ ra no iri na woodin
te, araŋ ma si iri faaba hunkuna. 23 D'iri na feema din cina zama iri ma banda bare Rabbi gaa ka fay
d'a, wala zama i ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ te a boŋ, wala mo iri ma hamni sargay, wala i ma
saabuyaŋ sargayyaŋ te a boŋ, kala Rabbi bumbo m'iri hã d'a. 24 Abada! Amma iri goono ga ne,
hambara zamaney kaŋ ga kaa ra araŋ izey ga salaŋ iri izey se ka ne: ‹Araŋ baa fo nda Rabbi, Israyla
Irikoyo. 25 Zama Rabbi na Urdun isa daŋ iri game ra, a ma te hirri. Ya araŋ Ruben izey da Gad
izey, araŋ sinda baa kulu Rabbi do.› Da yaadin te, araŋ izey ga iri izey daŋ i ma fay da Rabbi
humburkumay nooya. 26 Woodin se no iri ne: sohõ naŋ iri ma soola, iri ma feema cina. Day, manti
sargay kaŋ i ga ton tonyaŋ se bo, manti mo sargayey kaŋ yaŋ i ga dumbu teeyaŋ se. 27 Amma zama
a ma ciya seeda in d'araŋ game ra, d'iri hayyaŋey game ra iri banda. A ga cabe kaŋ iri ga may Rabbi
se a jine ka kande iri sargay kaŋ i ga ton yaŋ, iri sargayey kaŋ i ga dumbu, da saabuyaŋ sargayey

mo. Zama araŋ izey ma si salaŋ iri izey se jirbey kaŋ ga kaa ra ne ka koy jine ka ne: ‹Araŋ sinda baa kulu Rabbi do.› 28 Woodin se no iri ne, a ga ciya, da han fo araŋ izey ga woodin ci iri se, wala d'i n'a ci iri hayyaŋey se zamaney kaŋ ga kaa ra, iri mo ga ne i se: ‹Wa guna ka di, Rabbi feema himandi neeya kaŋ iri kaayey cina ka naŋ. I man'a te zama i ma sargayey kaŋ i ga ton yaŋ ton a boŋ se bo, manti mo sargayey kaŋ i ga dumbu se, amma seeda no in d'araŋ game ra.› 29 Irikoy m'iri waa d'iri ma murte Rabbi gaa hal iri ma banda bare ka fay da Rabbi ganayaŋ hunkuna! Iri ma feema cina sargay kaŋ i ga ton, wala hamni sargay, wala sargay kaŋ i ga dumbu se, kaŋ ga waana Rabbi iri Irikoyo feema kaŋ go a nangora jine, a ma mooru iri!» 30 Waato kaŋ Alfa Fineyas, da jama koyey, danga Israyla zambarey arkusey, kaŋ yaŋ go a banda maa sanney kaŋ yaŋ Ruben da Gad, da Manasse izey ci, a kaan i se. 31 Eliyezar izo, Alfa Fineyas ne Ruben da Gad da Manasse izey se: «Hunkuna iri bay kaŋ Rabbi go iri bindo ra. Zama a ciya, araŋ mana amaana ŋwaari woodin te Rabbi jine. Sohõ kay, araŋ na Israyla izey faaba Rabbi kambe ra nooya.» 32 Alfa Fineyas, Eliyezar izo, nga nda koyey bare ka ye. I fay da Ruben da Gad izey. I fun Jileyad laabo ra ka ye ka koy Kanaana laabo ra. I kaa Israyla izey do haray ka kande baaru. 33 Woodin maayaŋ kaan Israyla izey se mo, hala Israyla izey na Irikoy sifa. I mana ye ka wongu sanni te koyne, way, ngey ma laabo kaŋ ra Ruben da Gad izey bara ga goro din leemun. 34 Waato din gaa no Ruben da Gad izey na feema din maa daŋ ka ne a se Ed feema (kaŋ a feerijo ga ti Seeda). Zama i ne: «Nga no ga ti seeda iri game ra kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy.»

23

1 Waato kaŋ cine Rabbi na Israyla izey no fulanzamay ngey ibarey kulu gaa kaŋ yaŋ go i windanta, a ciya jirbi boobo bisa. Yasuwa mo go, a zeen, a jiirey gooru. 2 Kala Israyla kulu da arkusey, da jine borey, da alkaaley, da wongu nyaŋey Yasuwa n'i ce i ma margu. A ne i se: «Ay wo, sohõ ay zeen. Ay jiirey mo gooru. 3 Araŋ di hayey kulu kaŋ yaŋ Rabbi Irikoy te dumi cindey wo kulu se araŋ sabbay se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga no ka wongu araŋ se. 4 A go, ay na dumi cindey kaŋ yaŋ cindi fay-fay araŋ se. I ma ciya araŋ kundey se tubu, za Urdun isa gaa da dumey kulu kaŋ yaŋ ay tuusu, kal a ma koy hala Teeku Beero gaa, kaŋ go wayna kaŋay haray. 5 Rabbi araŋ Irikoyo, nga no g'i tuti ka kond'ey araŋ jine. A g'i gaaray kal i ma daray araŋ jine. Araŋ g'i laabo may sanda mate kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ci araŋ se din. 6 Woodin sabbay se binde, kal araŋ ma te bine-gaabi gumo. Araŋ ma sanney kulu kaŋ i hantum Musa asariya tira ra gana k'i te. Araŋ ma si kamba ka fay d'ey ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow gaa haray. 7 Zama araŋ ma si margu ka diibi nda dumey wo, danga ngey kaŋ yaŋ cindi araŋ game ra nooya. Araŋ ma si i toorey maa ce, araŋ ma si ze d'ey mo. Araŋ ma si may i se, araŋ ma si sududu i se mo. 8 Amma araŋ ma naagu Rabbi araŋ Irikoyo gaa, sanda mate kaŋ cine araŋ te za doŋ ka kaa hunkuna. 9 Zama Rabbi na dumi gaabikooni beeri yaŋ gaaray ka kaa araŋ jine, amma araŋ wo, boro kulu si no kaŋ ga hin ka kay araŋ jine hala hunkuna. 10 Araŋ ra boro folloŋ g'i zambar fo gaaray, zama Rabbi araŋ Irikoyo no goono ga wongu araŋ se, mate kaŋ cine a ci araŋ se din. 11 Wa haggoy d'araŋ boŋ gumo! Araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo mo. 12 Da manti yaadin no, hala day araŋ bare, baa kayna fo, ka koy naagu dumi woone kaŋ cindi wo gaa, danga borey kaŋ yaŋ cindi araŋ game ra nooya, hal araŋ ma hiiji care gaa, araŋ ma furo i ra, ngey mo ma furo araŋ ra -- 13 yaadin gaa araŋ ma bay kaŋ daahir Rabbi araŋ Irikoyo si ye ka dumey din gaaray ka kaa araŋ jine koyne. Amma i ga ciya araŋ se hirrimi nda kumsay yaŋ. I ga ciya barzu mo araŋ carawey gaa haray, da karjiyaŋ araŋ moy ra. A ga to hal araŋ ma halaci laabu hanno wo ra kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo na araŋ no nd'a. 14 A go mo, hunkuna ay go ga ndunnya kulu fonda gana. Araŋ mo, araŋ ga bay d'araŋ biney kulu, d'araŋ fundey kulu mo, kaŋ hari folloŋ si no kaŋ gaze gomney kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'i sanni te araŋ boŋ din ra. I kulu no ka timme araŋ se. Hay folloŋ si no kaŋ gaze i ra. 15 A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine gomney kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci araŋ se timme araŋ se, yaadin cine mo no Rabbi ga masiiba laaley kulu mo candi ka kand'ey araŋ boŋ. Araŋ ga halaci mo laabu hanno wo boŋ kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ no. 16 D'araŋ murte Rabbi araŋ Irikoyo sappa kaŋ a n'araŋ lordi nd'a din gaa, hal araŋ ma koy ka may de-koy* waani yaŋ se ka sududu i se mo, to, yaadin gaa kay, Rabbi futa ga koroŋ gumo araŋ boŋ. Araŋ ga halaci nda waasi mo laabo wo kaŋ Irikoy n'araŋ no din ra.»

24

1 Kala Yasuwa na Israyla kunda kulu margu Sekem ra. A na Israyla arkusey, d'i jine borey, d'i

alkaaley, d'i wongu nyaŋey ce. Ngey mo kaa ka kay Irikoy jine. 2 Yasuwa ne jama kulu se: «Haŋ kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ci neeya: Araŋ kaayey, waato isa beero banda no i goro, danga Tera, kaŋ ti Ibrahim da Nahor baaba. Doŋ i goono ga may de-koy fooyaŋ se. 3 Kal ay n'araŋ kaayo Ibrahim sambu, ay n'a tunandi isa daŋanta. Ay n'a candi ka kond'a Kanaana laabo kulu ra. Ay n'a hayyaŋo mo tonton, k'a no Isaka. 4 Ay na Isaka mo no Yakuba nda Isuwa. Ay na Isuwa no Seyir tondo a m'a may. Amma Yakuba nda nga izey zulli ka koy Misira laabo ra. 5 Ay na Musa nda Haruna donton. Ay na masiibayaŋ daŋ Misira laabo ra, hay kulu kaŋ ay te i game ra hina me. Kokor banda no ay n'araŋ kaa noodin. 6 Ay n'araŋ kaayey kaa Misira laabo ra, araŋ kaa hala teeko do mo. Misira borey n'araŋ kaayey ce banda gana nda wongu torkoyaŋ da kaarukoyaŋ ka koy hala Teeku Cira me gaa. 7 Saaya kaŋ cine araŋ kaayey hẽ Rabbi gaa, kala Irikoy na kubay daŋ araŋ da Misirancey game ra. A na teeko haro candi ka daabu i boŋ. A naŋ haro m'i kulu gon, hal i yoole. Araŋ moy di mo haŋ kaŋ ay te Misira laabo ra. Araŋ te jirbi boobo saajo ra mo. 8 Kal ay kande araŋ Amorancey laabo kaŋ go Urdun daŋanta ra, ngey mo n'araŋ wongu. Ay n'i daŋ araŋ kambe ra hal araŋ n'i laabo mayra ta. Ay n'i halaci mo araŋ jine. 9 Waato din gaa no Zippor izo Balak, Mowab bonkoono, nga mo tun ka Israyla wongu. A donton mo ka Beyor izo Balaam ce ka ne a m'araŋ laali. 10 Amma ay ne: ‹Ay mana yadda ka Balaam sanney hangan.› Woodin sabbay se no kal a n'araŋ albarkandi. Yaadin cine mo no ay n'araŋ faaba nd'a Balak kambe ra. 11 Araŋ na Urdun daŋandi ka kaa Yeriko. Yeriko borey n'araŋ wongu, kaŋ yaŋ ga ti Amorancey, da Perizancey, da Kanaanancey, da Hittancey, da Jirgasancey, da Hibancey, da Yebusancey. Amma ay n'i daŋ araŋ kambe ra. 12 Ay na cebeeri-hawlandi mo donton araŋ jine, k'i gaaray araŋ jine. Araŋ na Amorancey bonkooni hinka din gaaray, kaŋ manti nda ni takuba, manti nda ni biraw mo. 13 Ay n'araŋ no laabu kaŋ araŋ mana taabi fo te a ra, da birniyaŋ kaŋ araŋ mana cina, araŋ goono ga goro i ra, da reyzin* kaliyaŋ, da zeytun* nyayaŋ mo kaŋ araŋ mana tilam, araŋ go g'i nafa ŋwa. 14 A binde sohõ araŋ ma humburu Rabbi. Araŋ ma may a se cimi ra da munaficitaray-jaŋay ra. Toorey din kaŋ araŋ kaayey goro ka may i se isa beero daŋanta, da Misira laabo ra mo, araŋ ma banda bare i gaa ka may Rabbi se. 15 Amma hala day araŋ wo se, hari laalo no araŋ ma may Rabbi se, yaadin gaa wa suuban hunkuna wo kaŋ se no araŋ ga may. Hala isa beero banda toorey no, kaŋ yaŋ se araŋ kaayey goro ka may, wala Amorancey toorey no, kaŋ yaŋ araŋ go i laabo ra ga goro sohõ, wa suuban. Amma ay wo, in d'ay windo, Rabbi se no iri ga may.» 16 Kala jama kulu tu ka ne: «Irikoy m'iri waa d'iri ma fay da Rabbi ka tooruyaŋ gana! 17 Zama Rabbi iri Irikoyo, nga no k'iri nd'iri kaayey kaa Misira laabo ra, tamtaray kwaara. A na hay bambatey mo te iri jine. Iri di kaŋ a n'iri hallasi mo fondey kulu kaŋ iri gana yaŋ ra, dumey kulu game ra, waato kaŋ iri gana i laabey ra. 18 Rabbi na dumey din kulu gaaray iri jine mo, hala nda baa Amorancey kaŋ yaŋ go laabu wo ra da goray. Woodin se binde iri mo ga may Rabbi se, zama nga no ga ti iri Irikoyo.» 19 Kala Yasuwa ne jama se: «Araŋ sinda hina kaŋ ga naŋ araŋ ma may Rabbi se, zama nga wo Koy Hanno no. Nga wo Irikoy kaŋ ga canse mo no. A si araŋ taaley wala araŋ zunubey yaafa bo. 20 D'araŋ fay da Rabbi, ka koy ka may de-koy waani yaŋ se, saaya din a ga bare k'araŋ taabandi. A m'araŋ halaci mo, a gomno kaŋ a jin ka te araŋ se din banda.» 21 Kala jama ne Yasuwa se: «Manti yaadin no bo, amma iri ga may Rabbi se.» 22 Yasuwa mo ye ka ne jama se: «Araŋ ya seedayaŋ no araŋ bumbey se, kaŋ araŋ na Rabbi suuban zama araŋ ma may a se.» I ne: «Iri ya seedayaŋ no.» 23 Sohõ binde nga din ne: «Kal araŋ ma banda bare mebarawey toorey kaŋ go araŋ do din gaa. Araŋ ma araŋ biney bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do.» 24 Jama ne Yasuwa se: «Rabbi iri Irikoyo se no iri ga may, a sanno se mo no iri ga hangan.» 25 Yasuwa binde sappe nda jama han din hane. A na hin sanni nda farillayaŋ kayandi i se noodin Sekem ra. 26 Yasuwa na sanni woodin yaŋ mo hantum Irikoy asariya tira ra. Koyne, a na tondi bambata fo sambu k'a sinji noodin shen tuuri-nya fo cire, kaŋ go Rabbi nangu hananta tanjay. 27 Yasuwa ye ka ne jama kulu se koyne: «Guna tondo wo, a ga ciya seeda iri boŋ, zama a maa Rabbi sanney kulu kaŋ yaŋ a ci iri se. Tondo binde ga ciya seeda araŋ boŋ, zama araŋ ma si araŋ Irikoyo ze.» 28 Woodin banda Yasuwa na borey sallama, boro fo kulu ma koy nga tubo do. 29 A ciya woodin banda, kala Rabbi tamo Yasuwa, Nun izo te ka si. Saaya din a gonda jiiri zangu fo nda iway. 30 I n'a fiji nga tubo hirro boŋ gaa, Timnat-Sera ra. Kwaara din go Ifraymu tondey laabo ra, Gaas tondo se azawa kambe haray. 31 Israyla borey may Rabbi se Yasuwa baafuna me-d'a-me ra, da dottijey kaŋ yaŋ cindi Yasuwa banda, ngey mo jirbey ra, borey kaŋ yaŋ ga Rabbi goyey kulu kaŋ a te Israyla se din bay. 32 Yusufu biriyey mo

kaŋ yaŋ Israyla izey sambu ka fun d'ey Misira laabo ra, i n'i fiji Sekem ra, laabu jara ra kaŋ Yakuba day Hamor izey Sekem cinakwa gaa. Nzarfu gude zangu no a n'a day d'a. A ciya Yusufu izey se tubu. 33 Haruna izo Eliyezar, nga mo bu. I n'a fiji nga izo Fineyas tudo gaa, wo kaŋ a du Ifraymu tondey laabo ra.

JDG
1
1 A ciya no, Yasuwa buuyaŋo banda Israyla* izey ye ka Rabbi hã ka ne: «May no ga sintin ka furo
iri jine ka dira ka wongu nda Kanaanancey?» 2 Rabbi ne: «Yahuda no ga furo. A go mo, ay na laabo
daŋ a kambe ra.» 3 Yahuda ne nga nya-ka-fo-sina Simeyon se: «Ma kaa ay banda ay baa do, zama
iri ma Kanaanancey wongu. Ay mo ga koy ni banda ni baa do.» Simeyon binde koy a banda. 4
Yahuda binde kaaru. Rabbi mo na Kanaanancey da Perizancey daŋ i kambe ra. Bezek ra mo Yahuda
sata na boro zambar way wi nga ibarey ra. 5 I na Adoni-Bezek _kaŋ ci Bezek koyo|_ gar Bezek ra, i
n'a wongu mo. I na Kanaanancey da Perizancey ŋwa. 6 Amma Adoni-Bezek wo zuru. I n'a gana k'a
di. I n'a kambe nyaŋey d'a ce nyaŋey pati. 7 Adoni-Bezek mo ne: «Bonkooni wayye kaŋ i n'i kambe
nyaŋey d'i ce nyaŋey dumbu, ay taablo cire no i g'i ŋwaaro kumna. Sanda mate kaŋ cine ay doona
ka te, yaadin mo no Irikoy n'ay bana nd'a.» I kand'a Urusalima*; noodin no a bu. 8 Yahuda izey
binde na Urusalima wongu, i n'a ŋwa mo. I n'a kar da takuba ka danji daŋ birno gaa. 9 Woodin
banda Yahuda izey ye ka koy ka Kanaanancey wongu kaŋ go ga goro tondi kuukey ra, da Negeb*,
da Safela* ra mo. 10 Yahuda ye ka koy ka wongu nda Kanaanancey kaŋ yaŋ go Hebron ga goro.
(Amma waato Hebron maa ga ti Ciriyat-Arba). I na Sesay da Ahiman da Talmay mo kar. 11 Noodin
no a bisa ka koy ka Debir wongu. (Waato Debir maa ga ti Ciriyat-Sefer). 12 Kaleb mo ne: «Bora
kaŋ na Ciriyat-Sefer ŋwa, ay g'ay ize wayo Aksa hiijandi bora din se.» 13 Kala Kaleb kayno Kenaz
izo, Otniyel na Ciriyat-Sefer ŋwa. Kaleb binde na nga ize wayo Aksa hiijandi Otniyel se. 14 A go no
binde, waato kaŋ wando kaa kurnyo do, kal a na nga kurnye daŋ a ma fari ŋwaaray nga din, Aksa
baabo gaa. Waybora binde zumbu nga farka boŋ. Kaleb ne a se: «Ifo no ni ga ba?» 15 A ne nga
baabo se: «M'ay albarkandi. Za kaŋ ni n'ay no baa Negeb laabo ra, m'ay no mo bulbulu yaŋ.» Kaleb
mo n'a no beene da ganda bulbuley. 16 Musa anzuray, Keni bora izey binde fatta birno kaŋ se i ga
ne Teenay Nya kwaara, nga da Yahuda izey. I furo Yahuda saajo ra kaŋ go Negeb ra Arad haray. I
koy ka goro noodin laabo borey banda. 17 Yahuda mo, nga nda nga nya-ka-fo-sina Simeyon koy
care banda ka Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro Zefat ra wi. I na Zefat halaci parkatak! I na
birno maa daŋ Horma (kaŋ a feerijo ga ti Kurmu). 18 Yahuda ye ka Gaza ŋwa, da nga hirrey a
banda, da Askelon da nga hirrey, da Ekron da nga hirrey mo. 19 Rabbi go Yahuda banda. A na
tondey ra gorokoy mo gaaray, zama a si hin ka gooro ra borey gaaray, zama ngey wo, guuru
torkoyaŋ no ka bara i se. 20 I binde na Hebron no Kaleb se, danga mate kaŋ cine Musa ci. Kaleb na
Anak ize hinza gaaray k'i kaa Hebron ra. 21 Benyamin izey mo mana Yebusancey kaŋ yaŋ goono ga
goro Urusalima ra gaaray, amma Yebusancey goro noodin Urusalima ra, ngey da Benyamin izey
care banda hala hunkuna. 22 Yusufu kunda mo koy ka Betel wongu, Rabbi mo go i banda. 23
Yusufu kunda binde na ma-cararayaŋ donton i ma koy ka Betel guna (kaŋ waato, birno maa ga ti
Luz). 24 Ma-cararey binde di boro fo kaŋ go ga fun birno ra. I ne a se: «Iri ga ni ŋwaaray no, m'iri
cabe meyo kaŋ ga furo birno ra, iri mo ga gomni cabe ni se.» 25 Kala nga mo n'i cabe meyo kaŋ ga
furo birno ra. I na kwaara kar da takuba, amma i na bora din naŋ a ma koy, nga nda nga almayaaley
kulu. 26 Bora din kaŋ du ka fun Luz birni zeena ra din koy Hittancey laabu ka birni fo cina koyne, a
na birno maa daŋ koyne Luz. Birno maa nooya hala hõ. 27 Manasse mo mana Bayt-Seyan gorokoy
da nga kwaarey gaaray, wala Taanak gorokoy da ngey kwaarey, wala Dor gorokoy da ngey kwaarey,
wala Ibleyam gorokoy da ngey kwaarey, wala Mageddo gorokoy da ngey kwaarey. Amma
Kanaanancey na ngey goray te noodin laabo ra. 28 A go mo, waati kaŋ cine Israyla te gaabi, i ga
Kanaanancey daŋ doole goyey kulu ra, amma i mana Kanaanancey gaaray parkatak. 29 Ifraymu mo
mana Kanaanancey kaŋ goro Gezer gaaray, amma Kanaanancey goro Gezer i game ra. 30 Zabluna
mo mana Kitron gorokoy gaaray, wala Nahalol gorokoy, amma Kanaanancey goro i game ra. I n'i
daŋ doole goy ra. 31 Aser mo mana Akko gorokoy gaaray, wala Zidon ra gorokoy, wala Alab ra
gorokoy, wala Akzib gorokoy, wala Helba waney, wala Afik waney, wala Rehob waney. 32 Amma
Aser izey goro Kanaanancey game ra noodin laabo ra, zama i mana Kanaanancey gaaray bo. 33
Naftali kunda mo mana Bayt-Semes ra gorokoy gaaray, wala Bayt-Anat ra gorokoy, amma i goro
Kanaanancey game ra, kaŋ yaŋ go laabo ra ga goro. Kulu nda yaadin, Bayt-Anat gorokoy da Bayt-
Semes waney ga doole goy te Naftali izey se. 34 Amma Amorancey na Dan izey tuti ka kond'ey
tondey laabey ra, zama i mana yadda Dan izey ma zumbu gooro ra. 35 Amma Amorancey soobay

ka goro Heres tondey ra, da Ayyalon mo, da Saalabbin. Kulu nda yaadin, Yusufu kunda gaabu ka te zaama hala Amorancey ye doole goy ra. 36 Amorancey hirro binde, za Akrabbim zijiyaŋo gaa no, kala ma koy Sela, ka koy hala jina.
2
1 Rabbi malayka* mo tun Jilgal ka kaa Bokim. A ne: «Ay no k'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra. Ay kande araŋ mo laabo kaŋ ay ze d'a araŋ kaayey se din ra, kaŋ ay ne ay s'ay alkawlo tunandi in d'araŋ game ra, abada. 2 Araŋ mo ma si sappe da laabo wo gorokoy, araŋ m'i sargay feemey bagu-bagu. Amma araŋ mana hanga jeeri ay sanno se. Ifo no wo kaŋ araŋ te? 3 Woodin se no ay mo ne: ‹Ay si i gaaray araŋ jine, amma i ga ciya danga karji araŋ carrawey gaa. I toorey mo ga hima araŋ se hirrimiyaŋ.› » 4 A ciya no, waato kaŋ Rabbi malayka na sanney din ci Israyla izey jama kulu se, kala jama na ngey jinde sambu ka hẽ. 5 I na nango din maa daŋ Bokim (kaŋ a feerijo ga ti Hẽeni). Noodin mo i na sargay te Rabbi se. 6 A ciya no, waato kaŋ cine Yasuwa na jama sallama, Israyla izey afo kulu koy nga tubo do, zama nga ma laabo ta. 7 Jama may mo Rabbi se Yasuwa baafuna jirbey kulu ra, da dottijey kaŋ yaŋ cindi Yasuwa jihaado banda jirbey ra, borey kaŋ yaŋ di goy bambatey kaŋ yaŋ Rabbi te Israyla se. 8 Yasuwa, Nun izo, Rabbi tamo, a binde kaa ka bu; a jiirey jiiri zangu nda iway no. 9 I na Yasuwa fiji nga bumbo tubo hirro boŋ, Timnat-Sera ra, Ifraymu tondey laabo ra, Gaas tondo azawa kamba. 10 I na jihaadi woodin izey kulu margu ngey kaayey do. Kala zamana fo boroyaŋ, kaŋ tun i banda, ngey wo si Rabbi bay, i si goy kaŋ a te Israyla se mo bay. 11 Israyla izey binde na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, hal i may Baalyaŋ se. 12 I fay da Rabbi ngey kaayey Irikoyo ganayaŋ -- Irikoyo kaŋ n'i kaa Misira laabo ra. I na tooru fooyaŋ gana, dumi cindey toorey kaŋ yaŋ go i windanta ra, i sumbal i se mo. I na Rabbi futa tunandi mo. 13 I fay da Rabbi ganayaŋ ka soobay ka may Baal* da Astarot se. 14 Rabbi futa mo koroŋ Israyla boŋ. Nga mo n'i daŋ kuukoyaŋ kambe ra, kaŋ yaŋ na Israyla ku ka dira nd'a. Rabbi n'i neera mo ngey ibarey kaŋ go g'i windi din se, kal a to naŋ kaŋ Israyla sinda hina kaŋ ga tonton ka kay nga ibarey jine. 15 Naŋ kaŋ i ga fatta kulu, Rabbi kamba goono ga gaaba nd'ey, ngey masiibey se, sanda mate kaŋ Rabbi ci da sanda mate kaŋ Rabbi ze d'a i se mo. I na taabi haŋ gumo. 16 Kala Rabbi na jine boroyaŋ tunandi i se, kaŋ n'i faaba ngey kuukoy kambe ra. 17 Kulu nda yaadin, i mana hangan ngey jine borey se, amma kaaruwataray* ra i na de-koy* fooyaŋ gana ka sumbal toorey din se. I na Rabbi fonda taŋ da waasi, wo kaŋ i kaayey gana, ngey kaŋ yaŋ na Rabbi lordey gana. Amma manti yaadin no i izey te. 18 Saaya kaŋ cine Rabbi na jine boro tunandi i se, waato din Rabbi go jine bora din banda. Rabbi n'i faaba mo ngey ibarey kambe ra jine bora din jirbey kulu ra. Zama Rabbi na nga miila barmay i durayyaŋey sabbay se, i kankamandiyaŋ d'i kaynandikoy kambe ra. 19 Amma a ciya, da jine bora din bu, i ga bare ka fanta goyyaŋ te kaŋ bisa i kaayey waney cine. I ga tooru fooyaŋ gana zama ngey ma may i se, ngey ma sumbal i se mo. I mana ngey goyey da ngey boŋ sanday daa mo naŋ. 20 Kala Rabbi futa ga koroŋ Israyla boŋ. Rabbi ne i se: «Za kaŋ dumi woone n'ay sappa kaŋ ay n'i kaayey lordi nd'a feeri, i mana hangan ay sanney se mo -- 21 ne ka koy jine ay si ye ka dumi baa afo gaaray, ngey kaŋ Yasuwa naŋ hal a ga bu. 22 Zama ay ma Israyla si i do, ka di hal i ga Rabbi fonda gana, i ma dira a ra, sanda mate kaŋ cine i kaayey na fonda gana, wala mo hal i si te yaadin.» 23 Rabbi binde na dumey din naŋ. A man'i gaaray da cahãyaŋ. A man'i daŋ Yasuwa kamba ra mo.
3
1 Dumey kaŋ yaŋ Rabbi naŋ zama nga ma du ka Israyla si i do, ngey neeya: sanda Israyla izey kaŋ si Kanaana wongo kulu bay. 2 Sabaabu folloŋ ga ti i ma Israyla izey banda dondonandi wongu, sanku fa borey kaŋ yaŋ mana wongu muraadu kulu bay jina. 3 Dumey kaŋ yaŋ i naŋ neeya: Filistancey bonkooni gu, da Kanaanancey kulu, da Zidonancey, da Hibancey kaŋ yaŋ goono ga goro Liban tondo ra za Baal-Hermon tondo gaa kala a ma koy Hamat furanta. 4 Rabbi na woodin yaŋ naŋ zama nga ma Israyla si i do, a ma bay hala Israyla ga Rabbi lordey gana, kaŋ yaŋ a n'i kaayey lordi nd'a Musa kambe ra. 5 Israyla izey binde goro Kanaanancey game ra, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey. 6 Israyla izey na dumey din ize wayey hiiji. Dumey din mo na Israyla ize wayey hiiji. Israyla may i toorey se mo. 7 Israyla izey na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa; i dinya Rabbi ngey Irikoyo gaa. I may Baalyaŋ da wayboro himandi bundu tooruyaŋ se. 8 Woodin se no Rabbi futa koroŋ Israyla boŋ. Nga mo n'i neera Kusan-Risatayim

kambe ra, Mesopotamiya bonkooni no. Israyla izey may mo Kusan-Risatayim se jiiri ahakku. 9 Waato kaŋ cine Israyla izey hẽ Rabbi gaa, Rabbi na faabako tunandi Israyla izey se, kaŋ n'i faaba. Nga no ga ti Otniyel, Kaleb kayne Kenaz izo. 10 Rabbi Biya zumbu a boŋ, a na Israyla izey may mo. A koy ka wongu mo. Rabbi mo na Kusan-Risatayim kaŋ ti Mesopotamiya bonkoono daŋ Otniyel kambe ra; a kamba te zaama Kusan-Risatayim boŋ. 11 Hala laabo mo du ka fulanzam jiiri waytaaci. Otniyel, Kenaz izo kaa ka bu mo. 12 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. Rabbi mo na Eglon, Mowab bonkoono gaabandi hal a ma hin ka gaaba nda Israyla, zama i na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. 13 A na Amon izey da Amalek margu nga do. A koy mo ka Israyla kar, i na teenay nyaŋey birno ŋwa mo. 14 Israyla izey may Mowab bonkoono Eglon se kala jiiri way cindi ahakku. 15 Amma waato kaŋ Israyla izey hẽ Rabbi gaa, Rabbi na faabako tunandi i se, kaŋ ci Gera izo Ehud, Benyamin boro, kambu wow koy no. Israyla izey n'a donton da nooyaŋ a ma kond'a Mowab bonkoono Eglon do. 16 Ehud na nga takuba kaano fo te, kaŋ a kuuyaŋ ga saba nda kambe kar fo cine. A na takuba koto nga kwaay ra nga kambe ŋwaari tanja gaa haray. 17 A na nooyaŋo salle Mowab bonkoono Eglon kambe ra. Eglon mo boro no kaŋ ga warga gumo. 18 Waato kaŋ a na nooyaŋey salle ka ban, Ehud na borey kaŋ yaŋ na fooyaŋ haro jare din sallama. 19 Amma nga bumbo wo ye ka kay jabuyaŋ himandi-himandey ra noodin, Jilgal, ka ye ka kaa. A ne: «Ya bonkoono, ay gonda ni se samba fo, gundu wane.» Bonkoono ne: «Wa dangay!» Borey kulu kaŋ yaŋ go no a do ga kay fatta k'a naŋ. 20 Ehud kaa bonkoono do. Nga wo go ga goro nga fu boŋ cinari yeeno ra, nga hinne. Gaa no Ehud ne: «Ay gonda Irikoy sanni fo ni se.» Bonkoono mo tun nga nangora ra. 21 Ehud binde na nga kambe wow salle ka takuba foobu nga kambe ŋwaari tanja gaa haray ka bonkoono zorme nd'a gunda ra. 22 Takuba boŋo mo na takuba izo gana. Maano mo didiji guuro gaa, zama Ehud mana takuba dagu k'a kaa gunda ra bo, zama a na teelo fun. 23 Waato din gaa no Ehud fun ka koy cinaro batama ra. Kaŋ a na cinaro meyey daabu bonkoono boŋ, a n'i haw nga banda. 24 Saaya kaŋ cine a fatta, bonkoono bannyey kokor ka kaa. I di, a go mo, cinaro meyey kulu go daabante. I ne: «Haciika bonkoono goono ga hari mun no nga jidan bisa ra.» 25 I di ka kay hala naŋ kaŋ haawi n'i di. A go mo, bonkoono mana jidan bisa meyey fiti. Woodin se binde i na feeriyaŋ hari sambu ka koy ka fiti. A go mo, i di ngey koyo go ga furu ganda buuko. 26 I gayyaŋo sabbay se, kala Ehud du ka yana. A bisa jabuyaŋ himandey do, a n'i yana kal a koy hala Seyira. 27 Saaya kaŋ cine a kaa binde, a na hilli kar Ifraymu tondey laabo ra. Israyla izey binde kaa a banda ka fun tondey laabo ra, nga din mo go i jine. 28 A ne i se: «W'ay gana, zama Rabbi n'araŋ ibare Mowabancey daŋ araŋ kambe ra.» Ngey mo n'a gana. A na Urdun yawyaŋ nangey ta Mowabancey gaa; i mana yadda baa boro folloŋ ma daŋandi. 29 I na Mowabancey wi saaya din ra, danga boro zambar way cine. I kulu mo alboro timmante yaŋ, sooje yaarukom koonu yaŋ no. Boro folloŋ mana cindi kaŋ du ka yana. 30 Yaadin cine no Mowab ye d'a Israyla mayray cire zaari woodin ra. Laabo binde du fulanzamay jiiri wahakku. 31 A banda mo no Samgar, Anat izo tun, nga kaŋ na Filistance boro zangu iddu wi da haw mimi; nga mo na Israyla faaba.

4

1 Amma Israyla izey ye ka goy laalo te koyne Rabbi diyaŋ gaa, Ehud buuyaŋo banda. 2 Rabbi mo n'i neera Kanaana bonkoono Yaban kaŋ ga may Hazor ra se. A wongu marga jine bora ga ti Sisera. A goono ga goro mo Haroset, noodin dumi fo do. 3 Kala Israyla izey hẽ Rabbi gaa, zama bonkoono din gonda wongu guuru torko zangu yagga. Jiiri waranka timmante no a na Israyla izey kaynandi gumo. 4 Debora, wayboro annabitaraykoy, Lappidot wande, nga no goono ga ciiti te Israyla se alwaato din. 5 A goono ga goro Debora teenay nyaŋo cire, Rama da Betel game ra, Ifraymu tondey laabo ra. Israyla izey binde ga kaa a do ciitiyaŋ se. 6 Waybora binde donton ka Barak, Abinowam izo ce, kaŋ go Kedes-Naftali. Waybora ne a se: «Rabbi, Israyla Irikoyo lordi ka ne: ‹Koy ka candi Tabor tondo do haray. Ma boro zambar way sambu Naftali izey da Zabluna izey ra. 7 Ay mo ga Sisera candi ka kande ni do, nga kaŋ ci Yaban wongu bonkoono, a ma kaa Cison gooro do, nga nda nga torkey da nga kunda. Ay g'a daŋ ni kambe ra mo.› » 8 Barak mo ne waybora se: «Da ni ga koy ay banda, ay ga koy; amma da ni si koy ay banda, kulu ay si koy.» 9 Waybora mo ne: «Haciika, ay ga koy ni banda, amma diraw woone kaŋ ni ga ba ka te, a darza manti ni wane no, zama Rabbi ga Sisera neera ka daŋ wayboro fo kambe ra.» Debora binde tun ka koy Barak banda hala Kedes. 10 Barak mo na Naftali da Zabluna ce i ma margu Kedes. Kala boro zambar way n'a gana. Debora mo

kaaru ka koy a banda. 11 Amma Heber, Keni boro, nga wo jin ka nga boŋ fay waani ka fun Keni borey gaa, danga Hobab, Musa anzura izey. A na nga kuuru-fuwo sinji hala Zaanannim shen* tuuro jarga, kaŋ go Kedes jarga. 12 I ci Sisera se ka ne: «Abinowam izo Barak kaaru ka koy Tabor tondo do haray.» 13 Sisera binde na nga wongu torkey kulu margu, danga guuru torko zangu yagga cine no, da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda, za Haroset dumi cindey wano gaa kal a koy hala Cison isa gaa. 14 Debora ne Barak se: «Tun! zama zaari woone ga ti zaaro kaŋ Rabbi na Sisera daŋ ni kamba ra. Manti Rabbi jin ka fatta ka koy ni jine?» Woodin se no Barak mo zumbu Tabor tondo boŋ da boro zambar wayo kaŋ go a banda. 15 Rabbi mo na Sisera da nga torkey da kunda wongu marga kulu say da takuba Barak jine. Sisera mo zumbu nga torka boŋ ka zuru ce gaa. 16 Amma Barak na torkey gana da wongu marga ka koy to hala Haroset, dumi cindey wano ra. Sisera wongu marga kulu, takuba n'a zeeri. Baa boro folloŋ mana du ka yana. 17 Amma Sisera wo, ce gaa no a di ka zuru kal a koy Heber, Keni bora wande Yayel kuuru-fuwo do. Zama Hazor bonkoono Yabin da Keni bora Heber windo, amaana go i game ra. 18 Yayel binde tun nga ma Sisera kubay. Yayel ne Sisera se: «Ya ay koyo, kamba ka kaa neewo. Ma gana ka kaa ay do, ma si humburu.» Sisera binde gana noodin, a furo Yayel do kuuru-fuwo ra. Yayel na kunta daŋ ka Sisera daabu. 19 A ne Yayel se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no hari kayna ay ma haŋ, zama ay goono ga maa jaw.» Kala Yayel na wa mooro humbur me feeri ka dooru ka no Sisera se. A haŋ, ka ye ka daabu. 20 Sisera ne a se: «Ma kay kuuru-fuwo me gaa. Da alboro fo kaa ka ni hã mo, ka ne: ‹D'a ta day, boro fo go ne?› ni ma ne: ‹Abada.› » 21 Kala Heber wando Yayel na kuuru-fu lolo fo da ndarka sambu nga kambe ra, ka koy moso-moso. A na lola daŋ k'a kar kal a koy ganda Sisera boŋo ra, zama jirbi tiŋo no k'a sambu. Sisera binde bu. 22 A go mo, saaya kaŋ cine Barak goono ga Sisera ce gana, kala Yayel fatta k'a kubay. A ne Barak se: «Kaa, ya ni cabe bora kaŋ ni goono ga ceeci.» Barak binde kaa a do. Kala a di Sisera go ga kani buuko, kuuru fu lola go ga sinji boŋo ra. 23 Yaadin cine no Irikoy na Yabin, Kanaana bonkoono ye Israyla izey mayray cire nd'a han din, zaari woodin ra. 24 Israyla izey kambe soobay ka te zaama Kanaana koyo Yabin boŋ ka tonton, kal i na Kanaana koyo Yabin leemun ka ban.

5

1 Waato din gaa no Debora da Abinowam izo Barak na baytu te zaaro din ra, ka ne: 2 Wa Rabbi sifa, Zama jine borey na jine borotaray sambu Israyla ra, Zama borey na ngey boŋ no da bine yadda! 3 Ya araŋ bonkooney, wa maa! Ya araŋ dabarikooney, wa hanga jeeri! Ay, oho, ay no, ay ga baytu te Rabbi se. Ay ga saabuyaŋ baytu te Rabbi se, Israyla Irikoyo. 4 Ya Rabbi, saaya kaŋ ni fun Seyir ra, Saaya Kaŋ ni gana Edom batamey ra, Laabo zinji, beeney mo gusam. Oho, burey na hari dooru. 5 Tondey mo jijiri Rabbi jine. Oho, baa Sinayi tondo mo jijiri, Rabbi Israyla Irikoyo jine. 6 Anat izo Samgar zamana ra, Yayel zamana ra fondo beerey bu, Dirakoy na laawaley gana. 7 Kawyey ciya kurmu Israyla ra, boro kulu si i ra, Hala hano kaŋ ay, Debora, ay tun. Ay tun Israyla ra ka te nya. 8 Borey na tooru yawyaŋ suuban. I go ga wongu birni meyey ra. I di koray wala yaaji boro zambar waytaaci do Israyla ra no? 9 Ay bina go Israyla maykoy do haray, Jama ra waney kaŋ yaŋ na ngey boŋ no da bine yadda. Wa Rabbi sifa! 10 Araŋ kaŋ yaŋ ga farka kwaarayyaŋ kaaru, Araŋ kaŋ yaŋ goono ga goro kunta caadantey boŋ, Araŋ kaŋ yaŋ goono ga dira ganda fonda boŋ, W'a baaru dede. 11 Yongo birawkoyey laakal tunay se nangu mooro, Hari kaayaŋ nangey do. Noodin no i ga Rabbi adilitaray goyey ci. Oho, i ga ci Rabbi Adilitaraykoy mayray Israyla ra. Waato din gaa no Rabbi jama zulli ka koy birni meyey do. 12 Tun jirbi, tun jirbi, ya Debora! Tun jirbi, tun jirbi, ka baytu te! Ya Barak, ya Abinowam izo, tun ka kay. Ma borey kaŋ yaŋ na ni daŋ tamtaray din may. 13 Saaya din no boro beeri cindey da jama waney zulli. Rabbi zumbu ka kaa ay gaakasinay se wongaaray game ra. 14 Ifraymu ra borey kaŋ yaŋ i kaajo ga sinji Amalek ra zumbu ka kaa. Araŋ banda mo, Benyamin da nga jama kaa. Macir ra no mayraykoyey fun. Zabluna ra mo borey kaŋ yaŋ goono ga jine bora goobo gaay fun. 15 Isakar mayraykoyey mo go Debora banda. Danga Isakar cine, yaadin no Barak mo. I zumbu a banda ka koy gooro ra. Ruben sata-satey ra i bine ra anniya ga beeri. 16 Ifo se no ni goro feeji kaley game ra? Zama ni ma di ka maa feeji kurey ceyaŋ seesa no? Ruben sata-satey ra i goono ga bina miila-miila boobo te. 17 Jileyad goro Urdun daŋanta. Dan mo, ifo se no a goro hiyey ra? Aser go ga goro teeko me gaa. A go ga naagu nga hi fandiyaŋ nango gaa. 18 Zabluna ya jama no kaŋ ga wongu nga fundo kala buuyaŋ gaa. Naftali mo yaadin no wongu

batama tudey ra. 19 Bonkooney kaa ka wongu. Gaa no Kanaana bonkooney kaa ka wongu. I kaa Taanak ra, Mejiddo haro me gaa, Amma i mana riiba fo kulu ŋwa. 20 Za beene handariyey go ga wongu. I go ga wongu nda Sisera ngey dirawey ra. 21 Cison isa haro n'i hamay, isa gayanta din, Kison isa. Ya nin ay fundo, ma koy jina; ni dirawo te da ni gaabo. 22 Zaaro din no i maa bariyey ce camsey kosongo, I taakama se, i gaabikooney taakama. 23 Wa Meroz laali, yaa no Rabbi malayka ci. A gorokoy laali da laaliyaŋ korno, Zama i wangu ka koy Rabbi gaakasina do, I wongu ka Rabbi gaakasinay ka gaaba nda soojey. 24 Yayel ya albarkante no ka bisa wayborey kulu. Keni bora Heber wande no. Albarkante no ka bisa wayborey kulu kaŋ yaŋ ga goro kuuru-fu ra. 25 Sisera na hari ŋwaaray. Yayel n'a no wa mooro. Yayel kand'a se ji bonkooney taasa ra. 26 Yayel na nga kamba daŋ kuuru fu lola gaa, A kambe ŋwaaro na goy-teerey ndarka sambu. Ndarka mo no a na Sisera kar d'a. A n'a boŋo kar ka fun; Oho, a n'a hanga dundo fun-fun. 27 Yayel cey do no Sisera gungum ka kaŋ ka kani. Yayel cey do no Sisera sumbal ka kaŋ. Nango kaŋ a sumbal din, noodin no a kaŋ buuko. 28 Waybora niigaw fu fune gaa, kala a kuuwa. Nga, Sisera nya kuuwa fu funa gaa haray, ka ne: «Ifo se no Sisera wongu torkey gay ya-cine, i mana kaa? Sabaabu woofo no ka naŋ a torko guuru kangey bi?» 29 A do wayborey kaŋ yaŋ gonda laakal tu a se; Oho, a na sanno ye nga boŋ se ka ne: 30 «Manti i go ga arzaka gar, i go g'a fay-fay mo? Koŋŋo fo, hala baa koŋŋo hinka boro fo kulu se. Sisera arzaka, suudi bankaaray arzaka, Suudi bankaaray taalamante arzaka, Suudi bankaaray kaŋ gonda taalam hanno go no. I go arzaka kuukoy jindey se.» 31 Ya Rabbi, ni ibarey kulu ma halaci yaadin cine! Rabbi baako kulu ma ciya sanda wayno cine, Waato kaŋ a ga fatta nda nga hin. Laabo mo goro baani kala jiiri waytaaci.

6

1 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. Jiiri iyye mo no Rabbi n'i daŋ Midiyan kambe ra. 2 Midiyan kamba te gaabi Israyla boŋ, hala Midiyan sabbay se, kala Israyla izey na guusuyaŋ fansi ngey boŋ se tondey ra, da tondi guusey ra, i na wongu fu bambatayaŋ te. 3 A ga ciya binde, da Israyla izey duma, kala Midiyancey ma kaa, ngey da Amalekancey, da wayna funay borey. I ga kande Israyla izey gaa wongu. 4 I ga gata sinji i se ka laabo nafa kulu halaci Israyla izey se, kal a koy to hala Gaza. I mana ŋwaari kulu naŋ Israyla ra, da feeji wane, wala haw wane, wala farkay wane no. 5 Zama ngey da ngey almaney da ngey kuuru-fuwey no i ga kaa d'a, sanda do baayaŋ cine no, ngey da ngey yoy hala i bisa lasaabuyaŋ. I ga kaa mo laabo ra da laabo sarayaŋ anniya. 6 Israyla di kayna mo gumo Midiyan sabbay se. Israyla izey mo hẽ Rabbi gaa. 7 A ciya binde, saaya kaŋ cine Israyla izey hẽ Rabbi gaa Midiyan sabbay se, 8 kala Rabbi na annabi fo donton Israyla izey do. Annabo mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ay n'araŋ kaa Misira laabo ra, ay n'araŋ kaa mo tamtaray windo ra. 9 Ay n'araŋ faaba mo Misirancey kambe ra d'araŋ taabandikoy kulu kambe ra mo. Ay n'i gaaray mo araŋ jine. Ay n'i laabo no araŋ se. 10 Ay ne araŋ se mo: Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. Araŋ ma si humburu Amorancey toorey, borey kaŋ yaŋ araŋ goono ga goro i laabo ra, amma araŋ ma hanga jeeri ay sanney se.» 11 Rabbi malayka kaa ka goro shen* tuuri kaŋ go Ofra ra cire, Yowas, Abi-Ezer bora wano. A izo Jideyon mo go ga alkama safa reyzin* hari kankamyaŋ nango do, zama nga m'a tugu Midiyan borey se. 12 Rabbi malayka mo bangay a se. Malayka ne a se: «Ya wongaaro, Rabbi go ni banda!» 13 Jideyon tu a se ka ne: «Ya ay koyo, da Rabbi go iri banda, ifo se no masiiba woone yaŋ kulu go, i du iri? Wala man a goyey kulu kaŋ yaŋ ga dambarandi, kaŋ yaŋ iri kaayey n'i baaruyaŋ dede ka ne: ‹Manti Rabbi n'iri kaa Misira laabo ra?› Amma sohõ Rabbi n'iri furu, a n'iri daŋ Midiyan borey kambey ra mo.» 14 Rabbi n'a guna ka ne a se: «Koy, nin, ni hina woodin ra, ka Israyla faaba Midiyan borey kambe ra. Manti ay no ka ni donton?» 15 Kala Jideyon ne Rabbi se: «Ay jine bora, ifo no ay ga Israyla faaba nd'a? Zama ay dumo ya ikayna no gumo Manasse ra, ay mo koda no ay baabo windo ra.» 16 Rabbi ne a se: «Haciika, ay go ni banda. Ni ga Midiyan borey kar mo, kala i ma hima sanda boro folloŋ cine.» 17 A ne Rabbi se: «Hala day ay du gaakuri ni do, kala ni m'ay cabe alaama, hala ay ma tabbatandi kaŋ nin no goono ga salaŋ d'ay. 18 Ay ga ni ŋwaaray, ma si tun neewo, hal ay ma ye ka kaa ni do, ay ma fatta nd'ay sarga k'a jisi ni jine.» A ne Jideyon se: «Ay ga goro hala ni ma ye ka kaa.» 19 Jideyon furo ka koy ka hincin ize fo soola, da maasa kaŋ sinda dalbu, muudu fo hamni. A na hamo daŋ diika ra, maafa mo go kusu ra. A fatta taray ka kond'ey ka malayka gar shen tuuro cire. Jideyon n'i salle a se. 20 Rabbi malayka ne a se: «Ma hamo da maasa kaŋ sinda dalbu din sambu k'i dake tondo wo

boŋ, ma maafa mo soogu a boŋ.» A binde n'i te yaadin. 21 Saaya din binde Rabbi malayka na goobo kaŋ go nga kamba ra din salle ka hamo da maasa kaŋ sinda dalbu wo ham. Kala danji tun tondo gaa ka hamo da maasa kaŋ sinda dalbu ŋwa; gaa no Rabbi malayka daray a moy se. 22 Jideyon du ka bay mo kaŋ Rabbi malayka no. Jideyon ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, kaari ay! Zama ay di Rabbi malayka mo-da-mo.» 23 Rabbi ne a se: «Ni ma goro baani, ma si humburu. Ni si bu bo.» 24 Waato din gaa no Jideyon na feema cina noodin Rabbi se, ka feema maa daŋ: Rabbi, Baanikoy. Hala sohõ a go no Ofra Abi-Ezer borey wano ra. 25 A ciya no, cino din ra Rabbi ne Jideyon se: «Ma sambu ni baaba yeejo, sanda yeeji hinkanta no, jiiri iyye izo. Ma feema kaŋ ni baaba te Baal se din tuti ka zeeri. Ni ma wayboro himandi bundu tooro kaŋ go a boŋ mo beeri-beeri. 26 Ma feema cina Rabbi ni Irikoyo se fu beero wo boŋ bindi ra, mate kaŋ ga saba. Ma yeeji hinkanta din sambu. Ni m'a salle sargay kaŋ i ga ton da bundu tooro tuurey kaŋ yaŋ ni ga beeri din.» 27 Waato din gaa no Jideyon na boro way sambu nga bannyey ra, ka te sanda mate kaŋ Rabbi ci nga se. A ciya binde, za kaŋ a ga humburu nga baabo windo da birno borey, hala a si hin ka goyo din te zaari, kala a n'a te cin. 28 Waato kaŋ birno borey biya ka tun susuba, a go, Baal feema go, a bagu-bagu. I na bundu tooro kaŋ go feema boŋ mo beeri hala i na yeeji hinkanta ton sargay se, feema kaŋ i te din boŋ. 29 I ne ngey nda cara se: «May no bora kaŋ na woone te?» Saaya kaŋ i soobay ka hã ngey da cara game ra, i ne: «Jideyon, Yowas izo, nga no ka woone te.» 30 Saaya din bindi birno borey ne Yowas se: «Ma ni izo kaa taray zama a ma bu, za kaŋ a na Baal feema bagu, a na bundu tooro mo kaŋ go a boŋ beeri.» 31 Yowas ne borey kulu kaŋ goono ga yanje nd'a se: «Araŋ wo, Baal se no araŋ ga faasa, wala? Araŋ g'a faaba no? Boro kaŋ g'a banda gana i m'a koy wi za susubay nda hinay. Da day nga wo irikoy fo no, a ma nga boŋ gaakasinay, za day kaŋ boro fo n'a feema bagu-bagu.» 32 Han din hane no a na Jideyon no maa-dake Yerub-Baal, sanda i ma ne: «Baal ma kand'a kalima», zama Jideyon n'a feema bagu-bagu. 33 Waato din gaa no Midiyan borey kulu da Amalekancey da wayna funay izey margu nangu folloŋ ka daŋandi. I na ngey gata sinji Yezreyel gooro ra. 34 Amma Rabbi Biya furo Jideyon ra, nga mo na hilli kar. Abi-Ezer borey mo margu ka Jideyon gana. 35 A na diyayaŋ donton koyne Manasse kulu ra, ngey mo margu k'a gana. A na diyayaŋ donton mo Aser da Zabluna da Naftali gaa, ngey mo kaa zama ngey m'a kubay. 36 Jideyon ne Irikoy se: «Da ni yadda ka Israyla faaba d'ay kambe, sanda mate kaŋ ni ci din, 37 a go, ay ga kuuru fo daaru karayaŋ gangano boŋ. Hala day harandaŋ te kuuro hinne boŋ, laabo kulu mo goro ikogo, gaa no ay ga bay kaŋ ni ga Israyla faaba d'ay kambe, sanda mate kaŋ ni ci.» 38 Yaadin mo no ka te: zama a suba Jideyon tun za susubay nda hinay. A na kuuro kankam ka kuuro kokobe ka harandaŋo kaa a gaa. A du gaasu fo me fo cine hari. 39 Gaa no Jideyon ne Irikoy se: «Ni futa ma si koroŋ ay boŋ, ay ga salaŋ sorro folloŋ wo hinne. Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay ma ye ka si sorro follonko hinne da kuuro. Ma naŋ kuuro hinne ma ciya ikogo, amma laabo kulu ma tay da harandaŋ.» 40 Irikoy na woodin mo te han din, cino din ra. Zama kuuro hinne no ka bara ikogo, amma laabo kulu go da harandaŋ.

7

1 A ciya no, kala Yerub-Baal, kaŋ ga ti Jideyon, nga nda jama kulu kaŋ go noodin care banda, i tun za da hinay ka gata sinji Harod hari zuray jarga. Midiyan borey gata mo go i wano se azawa kambe, za Moore tudo gaa ka koy jine gooro ra. 2 Rabbi ne Jideyon se: «Jama kaŋ go ni banda, i baa gumo ay se, kaŋ ay ga Midiyan borey daŋ i kambe ra. Zama Israyla ma si fooma ay gaa ka ne: ‹Ay bumbo kamba no k'ay faaba.› 3 Day, ni ma koy ka fe jama kulu hangey ra ka ne: ‹Boro kulu kaŋ humburkumay goono g'a di, a goono ga jijiri mo, bora ma casu ka fun Jileyad ka nga koyyaŋ te!› » Boro zambar waranka cindi hinka no ka ye, a cindi zambar way. 4 Rabbi ne Jideyon se: «Hala hõ jama baa ay se. Day, ma kond'ey haro do. Ay g'i neesi ni se noodin. A ga ciya mo, boro kulu kaŋ ay ga ci ni se: ‹Woone ga koy ni banda,› nga no ga koy ni banda. Boro kulu mo kaŋ ay ne ni se: ‹Woone si koy ni banda› bora din si koy no.» 5 Jideyon binde konda jama haro do haray. Rabbi ne Jideyon se: «Boro kulu kaŋ na haro haŋ da deene, sanda mate kaŋ hansi ga te, ma woodin ye waani kuray fo. Yaadin mo no boro kaŋ sombu nga kangey gaa haŋyaŋo se.» 6 Borey kaŋ yaŋ na haro ku da ngey kambe ka zu, boro zangu hinza no i n'i lasaabu. Amma jama cindo kulu sombu no ngey ma haro haŋ se. 7 Kala Rabbi ne Jideyon se: «Boro zangu hinza din kaŋ na haro zu, ay g'araŋ faaba d'i kambe, ay ma Midiyan borey daŋ ni kambe ra. Amma ma fay da jama kulu ma ye fu. Boro kulu ma koy nga kwaara.» 8 Zangu hinza din binde na jama hindoonayey sambu ngey kambe ra, da ngey

hilley. Jideyon na Israyla borey kulu sallama, boro kulu ma koy nga kuuru-fuwo do. Amma a na boro zangu hinza din wo gaay. Midiyan borey gata go a cire ganda gooro ra. 9 A ciya no, cino din ra Rabbi ne Jideyon se: «Tun ka koy i gata ra, zama ay n'i daŋ ni kambe ra. 10 Amma da ni ga humburu zumbuyaŋo, ma ni bannya Pura sambu. Nin d'a ma zumbu care banda ka furo Midiyan borey gata ra. 11 Ni ga maa haŋ kaŋ i ga dede, woodin banda ni kambey ga gaabu kaŋ ga naŋ ni ma koy ka furo i gata ra.» Waato din gaa no a zumbu, nga nda nga bannya Pura care banda ka koy nango kaŋ wongu marga go gata hirro me gaa. 12 Zama Midiyan borey da Amalekancey da wayna funay izey, i kulu go ga daaru gooro ra, danga day do cine, kaŋ i ga baa gumo. I yoy sinda me, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine. 13 Waato kaŋ Jideyon kaa, kala boro fo go ga dede nga hangasin se hindiri fo kaŋ nga te. Bora ne: «Guna, ay na hindiri fo te. A go, sayir* buuru ize fo kaa ka kaŋ Midiyan borey gata ra, a furo kuuru-fuwo ra, a n'a kar kala a kaŋ, a n'a zeeri, kala a go ga kani ganda ka salle.» 14 Hangasino tu a se ka ne: «Woodin manti hay kulu no kala Jideyon, Yowas izo, Israyla bora, a takuba no. A kambe ra no Irikoy na Midiyan borey daŋ, ngey nd'i kundey marga kulu.» 15 Yaadin mo no ka te, saaya kaŋ Jideyon maa hindiro ciyaŋo, d'a feerijo, a sombu ka sumbal. A bare ka ye Israyla gata do. A ne: «Wa tun! zama Rabbi na Midiyan borey kundey daŋ araŋ kambe ra!» 16 Boro zangu hinza din binde, Jideyon n'i fay kanandi hinza. A na hilli daŋ ikulu kambe ra, da kus'izeyaŋ kaŋ sinda hay kulu i ra kala yulbeyaŋ. 17 Gaa no a ne i se: «Wa te ya-cine: araŋ ma laakal da ay. Mate kaŋ ay te, araŋ mo ma te yaadin. A go mo, waati kaŋ ay to gata me gaa ya-haray, a ga ciya mo, mate kaŋ ay te, yaadin cine no araŋ mo ga te. 18 D'ay na hilli kar, in da borey kulu kaŋ yaŋ go ay banda, araŋ mo ma hilli kar nangu kulu gata banda. Araŋ ma ne: ‹Iri ya Rabbi da Jideyon waneyaŋ no!› » 19 Yaadin no, Jideyon da boro zango kaŋ yaŋ go a banda kaa ka to gata me cin bindi, waato kaŋ batukwa daŋyaŋ mana baa gay. Jideyonyaŋ na ngey hilley kar ka kus'izey kaŋ yaŋ go i kambey ra bagu. 20 Sata hinza kulu na hilley kar ka kus'izey bagu, yulbey go i se ga gay kambe wow ra. I na hilley kaŋ ngey ga kar din daŋ kambe ŋwaarey ra. I na jinde tunandi ka ne: «Rabbi da Jideyon takuba, nga neeya!» 21 Borey mo, i afo kulu kay nga nango ra gata banda. Midiyan borey kundey marga kulu binde jiti ka kuuwa ka ngey boŋ ceeci. 22 Boro zangu hinza din na hilliyaŋ kar. Midiyan borey ra no Rabbi naŋ i afo kulu takuba ma gaaba nda nga cala wano, ka gaaba mo da wongu marga kulu. Wongu marga binde zuru kal i koy hala Bayt-Sitta, Zerera haray, kal i koy ka to Abel-Mehola, Tabbat haray. 23 Israyla borey margu za Naftali da Aser da Manasse kulu mo ka Midiyan borey gaaray. 24 Jideyon na diyayaŋ donton Ifraymu tondey laabey kulu ra ka ne: «Wa kaa ka Midiyan borey gaarey ka hari fondey kosaray i se, kala ma koy Bayt-Bara, da Urdun.» Ifraymu borey kulu binde margu ka harey kosaray ka to hala Bayt-Bara da Urdun. 25 I na Midiyan mayraykoy hinka di, Oreb da Zeyeb. I na Oreb wi Oreb tondo do haray, Zeyeb mo i n'a wi Zeyeb reyzin kankamyaŋo do haray. I na Midiyan borey gana. I kande Oreb da Zeyeb boŋey Jideyon do Urdun daŋanta.

8

1 Ifraymu alborey ne Jideyon se: «Ifo se no ni na woone te iri se, ni mana iri ce waato kaŋ ni koy ka Midiyan wongu?» I deeni Jideyon gaa da dungay. 2 Jideyon ne i se: «Ifo no ay te kaŋ ga deedandi araŋ wano gaa? Haba? Manti Ifraymu reyzin koobo ga bisa Abi-Ezer reyzin heemar wiyaŋ bo? 3 Irikoy na Midiyan mayraykoyey Oreb da Zeyeb daŋ araŋ kambe ra. Ifo no ay du ka te kaŋ i ga deedandi araŋ wano gaa?» Waato kaŋ a na sanno din ci, i futa zumbu Jideyon se. 4 Gaa no Jideyon kaa Urdun. A daŋandi, nga da boro zangu hinza kaŋ go a banda, kaŋ yaŋ farga, latak! Amma kulu nda yaadin i go ga ngey ibarey gana. 5 Jideyon ne Sukkot borey se: «Ay g'araŋ ŋwaaray, w'ay banda borey no ŋwaari, zama i farga. A go mo, ay go ga Zeba da Zalmunna, Midiyan bonkooney gaaray.» 6 Sukkot koyey ne: «Zeba da Zalmunna, i kambey go ni kambe ra no sohõ? kaŋ ga naŋ iri ma ni wongu marga no ŋwaari?» 7 Jideyon ne: «Sanno din sabbay se, waati kaŋ Rabbi na Zeba da Zalmunna nooyandi ay kambe ra, saaya din ay g'araŋ gaahamey tooru da saajo karjey da tuuri kambeyaŋ.» 8 Jideyon binde tun noodin ka koy Penuwel. A na nga sanni zeena te ngey mo se. Penuwel borey mo te a se sanda mate kaŋ cine Sukkot borey te d'a. 9 Jideyon ne Penuwel borey se: «D'ay ye ka kaa baani samay, ay ga cinari kuuko wo zeeri.» 10 Zeba da Zalmunna binde go Karkor, ngey da ngey wongu marga, sanda boro zambar way cindi gu cine, wayna funay laabey izey; soojey kulu kaŋ cindi nooya. Zama boro zambar zangu nda waranka takubakoyyaŋ, i kulu bu. 11 Jideyon

binde ziji ka gana kuuru-fu ra gorokoy do, fonda kaŋ go Noba da Yogbeha se wayna funay haray. A na wongu marga kar, zama i go no noodin laakal kanay ra. 12 Zeba da Zalmunna zuru, Jideyon n'i gana mo. A na Midiyan bonkooni hinka din di, Zeba da Zalmunna. A n'i wongu marga kulu humburandi. 13 Jideyon, Yowas izo ye ka kaa ka fun wongo do, Heres zijiyaŋo do haray. 14 A na Sukkot arwasu fo di k'a hã. Nga mo na Sukkot mayraykoyey d'i arkusey kulu maayey hantum, i boro wayye cindi iyye. 15 Jideyon kaa Sukkot borey do ka ne: «Wa guna, Zeba da Zalmunna neeya, kaŋ yaŋ araŋ n'ay fanta i boŋ. Araŋ ne: ‹Ngo Zeba da Zalmunna go ni kambe ra no sohõ, kaŋ ga naŋ iri ma ŋwaari no ni borey kaŋ farga se?› » 16 Kala Jideyon na kwaara arkusey di. A na saajo ra karjiyaŋ da tuuri kambeyaŋ sambu ka Sukkot borey gooji. 17 Jideyon na Penuwel cinari kuuko mo zeeri, a na birno borey mo wi. 18 Gaa no a ne Zeba da Zalmunna se: «Boro mate cine yaŋ no araŋ wi Tabor ra?» I tu ka ne a se: «Danga mate kaŋ ni go, yaadin cine no ngey mo bara. I afo kulu ga hima danga bonkooni ize.» 19 Jideyon ne: «Ay nya-ka-fo-sineyaŋ no; in d'ey, iri nya fo. Ay ze da Rabbi, d'araŋ na borey din fundey faaba, doŋ ay mo si araŋ wi.» 20 Jideyon ne nga ize hay-jina Yeter se: «Tun k'i wi!» Amma arwaso mana nga takuba foobu, zama a go ga humburu, zama nga wo arwasu no jina. 21 Kala Zeba da Zalmunna ne: «Tun, nin din, ka kaŋ iri boŋ, zama boro karyaŋ wo, a gaabo hino me no.» Jideyon binde tun ka Zeba da Zalmunna wi. A n'i yoy jindey gaa taalam jinayyaŋ ta. 22 Waato din gaa no Israyla borey ne Jideyon se: «Ma kaa k'iri may, nin da ni izo, da ni izo mo izo, zama ni n'iri faaba Midiyan kamba ra.» 23 Jideyon ne i se: «Ay si araŋ may, ay ize mo s'a te. Rabbi no g'araŋ may.» 24 Jideyon ne i se mo: «Ay ga ba ya hay fo ceeci araŋ gaa. Araŋ boro fo kulu m'ay no nga hanga korbayey kaŋ a du wongu arzaka ra.» (Zama i gonda wura hanga korbayyaŋ ngey hangey gaa, zama se ngey ya Isumeylanceyaŋ no.) 25 I tu ka ne: «Daahir iri g'i no ni se.» I na kwaay daaru. Boro fo kulu na nga wongu arzaka korbayey catu kwaayo boŋ. 26 Wura hanga korbayey kaŋ Jideyon ŋwaaray, i neesiyaŋ tiŋay to kilo waranka cine, wura wane, kaŋ taalam jinayey sanda handu taji himandey si a ra, da jinde haw, da bankaaray moni, kaŋ yaŋ go Midiyan bonkooney jindey gaa. Taalam jinayey kaŋ go i yoy jindey gaa ga sarku, ngey mo baa si. 27 Jideyon na efod* kwaay te da hanga korbayey k'a daŋ nga kwaara ra, danga Ofra nooya. Israyla kulu soobay ka kaaruwataray* te d'a noodin, hal a ciya Jideyon se hirrimi, nga nda nga windo. 28 Yaadin cine no Midiyan ye d'a Israyla kambe mayray cire. I mana ye ka ngey boŋ tunandi koyne. Laabo mo du fulanzamay jiiri waytaaci Jideyon zamana ra. 29 Yerub-Baal, Yowas izo koy ka goro nga bumbo windo ra. 30 Jideyon gonda ize aru wayye, nga bumbo gaahamo hayyaŋ, zama a gonda wande boobo. 31 Wahayo kaŋ go Jideyon se Sekem ra, nga mo na ize aru hay Jideyon se. Jideyon na nga izo din maa daŋ Abimelek. 32 Jideyon, Yowas izo bu zeenay hanno ra. I n'a fiji nga baabo Yowas saara ra, kaŋ go Ofra, Abi-Ezer borey wano ra. 33 A ciya mo, waato kaŋ Jideyon bu, Israyla izey ye ka bare ka Baalyaŋ gana kaaruwataray ra. I na Baal-Berit ciya ngey de-koy*. 34 Israyla izey mana fongu Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i faaba hal i fun ngey ibarey kulu kambe ra kuray kulu. 35 I mana Yerub-Baal windo cabe suuji mo, sanda Jideyon nooya, gomney kulu kaŋ a cabe Israyla se boŋ.

9

1 Abimelek, Yerub-Baal izo binde koy Sekem nga nya dumey do. A salaŋ i se, da nga nyaŋo baabo windo borey kulu mo se ka ne: 2 «Ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma salaŋ Sekem borey kulu hangey ra. To. Woofo no ga boori araŋ se, Yerub-Baal izey kulu, kaŋ boro wayye no m'araŋ may, wala mo afolloŋ m'araŋ may? Wa fongu mo kaŋ ay ya araŋ wane no, basi da biri.» 3 A nya dumey mo na sanno din te Sekem borey kulu hangey ra. I binde miila mo ye Abimelek ganayaŋ gaa haray, zama i ne: «Iri nya-ize no.» 4 I n'a no nzarfu gude wayye Baal-Berit windo ra. Woodin yaŋ no Abimelek du ka boro yaamoyaŋ da saade-saalayyaŋ sufuray d'a, ngey mo n'a gana. 5 A koy nga baabo kwaara Ofra, a na nga baabo Yerub-Baal izey wi, i boro wayye, tondi folloŋ boŋ. (Amma Yotam kaŋ ci Yerub-Baal ize koda, nga wo du ka yana, zama a na nga boŋ tugu no). 6 Sekem borey binde, da Millo windi borey kulu, i kulu margu. I koy ka Abimelek didiji bonkooni Sekem ra, cinari kuuko jarga, shen tuuro do haray. 7 Waato kaŋ i ci Yotam se, a koy ka kay Gerizim tondo boŋ bindi ra, ka nga jinda sambu ka ce. A ne i se: «Ya araŋ Sekem borey, wa hangan ka maa ay se, zama Irikoy mo ma hanga jeeri ka maa araŋ se.» 8 Yotam ne: «Han fo no tuuri nyaŋey koy ka bonkooni didiji ngey boŋ se. I ne zeytun* nya se: ‹M'iri may.› 9 Amma zeytun nya ne i se: ‹Ya fay d'ay jiyo kaŋ do i ga

Irikoy da borey mo beerandi, ya koy ka soobay ka sillori tuurey game ra, _way ay ga te i se koy|_?› 10 Kala tuurey ne jeejay nya se: ‹Ni wo, ma kaa k'iri may.› 11 Amma jeejay nya ne i se: ‹Ya fay d'ay kaaniyo d'ay ize hanney, ay ma koy ka sillori tuurey game ra, _ka te koy|_, wala?› 12 Kala tuurey ye ka ne reyzin nya se: ‹Kaa, nin wo, k'iri may.› 13 Amma reyzin nya ne i se: ‹Ya fay d'ay reyzin hari kaŋ ga Irikoy farhandi, hala da borey mo, ya koy ka sillori tuurey game ra _ka te i se koy|_?› 14 Waato din gaa no tuurey din kulu ne karji se: ‹Kaa, nin wo karji, k'iri may.› 15 Kala karji ne tuurey se: ‹Da day cimi no araŋ n'ay didiji araŋ bonkooni, w'araŋ deeyaŋ daŋ ay biyo ra. Da manti yaadin no mo, naŋ danji ma fatta karji ra, danjo ma Liban sedrey ŋwa.› 16 Sohõ binde, da adilitaray da cimi goy no araŋ te wo, kaŋ araŋ na Abimelek daŋ koytaray, da mo goy hanno no araŋ te wo Yerub-Baal da nga windo se, araŋ te a se mo mate kaŋ to a goyo cine no? 17 Zama ay baaba na wongu te araŋ se. A na nga fundo nooyandi. A du k'araŋ faaba Midiyan borey kambe ra. 18 Hunkuna mo araŋ murte ay baaba windo gaa. Araŋ n'a izey wi, i boro wayye tondi folloŋ boŋ. Araŋ na Abimelek kaŋ ci ay baaba wahayo izo daŋ koytaray Sekem borey boŋ, zama araŋ nya-ize no. 19 Da day hunkuna araŋ na cimi nda adilitaray goy te Yerub-Baal windo se, kala araŋ ma farhã da Abimelek; nga mo ma farhã d'araŋ. 20 Amma da manti yaadin no, danji ma fatta Abimelek ra ka Sekem borey da Millo windo ŋwa. Danji ma fatta mo Sekem borey da Millo windo ra ka Abimelek ŋwa.» 21 Yotam zuru ka yana ka koy Beyer. Noodin no a goro nga baabayzo Abimelek humburkuma sabbay se. 22 Abimelek na Israyla may jiiri hinza. 23 Gaa no Irikoy na biya laalo donton Abimelek da Sekem borey game ra. Sekem borey na Abimelek amaana ŋwa, 24 zama i ma Yerub-Baal ize wayya din fansa sambu Abimelek boŋ. I kuro alhakko ma kaŋ Abimelek boŋ, a baabayzey kaŋ yaŋ a wi se. A ma kaŋ Sekem borey boŋ mo kaŋ yaŋ na Abimelek kamba gaabandi hal a ma nga baabayzey wi. 25 Sekem borey na batandikoyaŋ daŋ Abimelek se, zama i m'a batandi tondi kuukey boŋ. I soobay ka fondo ganakoy kulu kosaray k'i kom. A binde, boro fo ci Abimelek se. 26 Gaal, Ebed izo kaa, nga nda nga nya-izey. A ziji ka koy Sekem, Sekem borey de a gaa mo. 27 I koy batama windanta ka ngey reyzin koobu, ka taamu-taamu. I na batu te ka koy ngey tooro windo ra. I ŋwa ka haŋ, i goono ga Abimelek wow. 28 Gaal, Ebed izo mo ne: «May ga ti Abimelek, wala mo may ga ti Sekem, hala iri ma may a se? Manti nga no ga ti Yerub-Baal izo? Kaŋ Zebul no ga ti a se dabariko fo? Wa may Sekem baaba Hamor se, amma ifo se no iri ga may woone se? 29 Za doŋ mo, d'a ciya borey wo go ay kambe ra no, doŋ kal ay ma Abimelek hibandi.» Kal a ne Abimelek se: «Ma ni soojey tonton ka fatta ka kaa.» 30 Way, waato kaŋ Zebul kaŋ ga birno may maa Ebed izo Gaal sanno, kala Zebul bine tun da futay. 31 Zebul na diyayaŋ donton Abimelek gaa Torma ra. A ne: «Guna, Ebed izo Gaal da nga nya-izey, ngey neeya, i kaa Sekem. I goono ga birno kulu daŋ i ma murte ni gaa. 32 Sohõ binde, kala ni ma tun cin, nin da borey kaŋ yaŋ go ni banda. Araŋ ma gum birno casanta saajey ra. 33 A ga ciya mo susuba, za wayna funanta, ni ga tun za da hinay ka kaŋ birno boŋ. A go mo, saaya kaŋ cine nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda fatta, i ga ba ngey ma ni wongu, ni ma te i se mate kaŋ ni du daama nd'a.» 34 Abimelek binde tun cin, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. I te sata taaci ka gum Sekem se. 35 Ebed izo Gaal binde fatta ka kay birno furoyaŋo do. Abimelek mo tun nga gumyaŋo do, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. 36 Saaya kaŋ Gaal di borey, a ne Zebul se: «Guna! Boroyaŋ neeya ga zumbu ka fun tondi kuukey boŋ.» Zebul mo ne a se: «Tondey biyo no ni goono ga di, ka ne boroyaŋ no.» 37 Kala Gaal ye ka salaŋ koyne ka ne: «Guna! Boroyaŋ neeya ga zumbu ka kaa laabo bindo ra, jama fo mo go ga gana Meyonenim shen fonda gaa.» 38 Gaa no Zebul ne a se: «Sohõ wo, man gaa ni sanno kaŋ ni ne: ‹May ga ti Abimelek, sanku fa iri ma may a se?› Manti ngey wo ga ti borey kaŋ ni dond'ey? Ay ga ni ŋwaaray, fatta me sohõ k'i wongu.» 39 Gaal binde fatta Sekem borey jine ka Abimelek wongu. 40 Abimelek n'a gaaray, Gaal zuru Abimelek jine mo. Boro boobo maray ka kaŋ kal a to hala birno furoyaŋo meyo gaa. 41 Abimelek ye ka goro Aruma. Zebul na Gaal da nga nya-izey gaaray zama i ma si goro Sekem ra. 42 A suba borey fatta ka koy birno windanta saajey ra. I ci Abimelek se. 43 Kal a na nga borey sambu k'i fay sata hinza. A na gumandiyaŋ te birno windanta saajey ra. A guna, kala boroyaŋ go ga fun birno ra. Abimelek tun ka kaŋ i boŋ k'i kar. 44 Abimelek da sata hinza kaŋ yaŋ go a banda din, i koy jina da zuray ka kay birno me gaa. Sata hinka mo, i kaŋ boro cindey kaŋ yaŋ go saajey ra boŋ. I na borey kar k'i wi. 45 Abimelek na birno din wongu zaari woodin ra ka birno ŋwa mo. A na borey kaŋ yaŋ go birno ra kulu wi, ka birno bagu-bagu, ka ciiri say-say a boŋ. 46 Waato kaŋ Sekem cinari kuuko

borey kulu maa baaru, i furo wongu fuwo kaŋ go El-Berit windo ra. 47 I ye ka ci Abimelek se ka ne: «Sekem cinari kuuko borey kulu go margante.» 48 Abimelek tun ka Zalmon Tondo kaaru, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go noodin a do. Abimelek binde na deesi sambu nga kambe ra. A na tuuri kambe fo beeri tuurey gaa k'a sambu k'a dake nga jasa gaa. A ne borey kaŋ yaŋ go nga banda se: «Hayo wo kaŋ araŋ di ay te, araŋ mo ma waasu ka te yaadin cine.» 49 Yaadin mo no borey kulu te, boro kulu na nga tuuri kambe beeri. I na Abimelek gana. I kand'ey ka daŋ wongu fuwo gaa. I na danji daŋ fuwo gaa borey boŋ. Yaadin cine no Sekem cinari kuuko borey kulu bu d'a, boro kaŋ ga to zambar fo, alboro nda wayboro. 50 Gaa no Abimelek koy Tebez. A na gata sinji Tebez mo se, a n'a ŋwa mo. 51 Amma wongu fu gaabikooni go no birno ra. Noodin no alborey da wayborey kulu zuru ka koy, da birno jine borey kulu. I na ngey boŋ daabu a ra haray, ka kaaru cinaro beene daabuyaŋo boŋ. 52 Abimelek kaa fuwo do ka fuwo wongu, kal a kaa ka maan fuwo meyo gaa. A ga ba nga m'a ton da danji. 53 Amma wayboro fo na fufuyaŋ tond'ize taŋ Abimelek boŋ, tondo n'a boŋo warbu. 54 Kala a na nga borey ra arwasu fo ce da waasi, kaŋ go ga wongu jinay jare a se. A ne arwaso se: «Ma ni takuba foobu k'ay wi zama borey ma si salaŋ ay boŋ ka ne: ‹Wayboro no k'a wi.› » Arwaso mo na Abimelek zorme, a bu mo. 55 Saaya kaŋ cine Israyla borey di kaŋ Abimelek bu, boro kulu soobay ka koy nga kwaara. 56 Yaadin no Irikoy na Abimelek bana nd'a, laala kaŋ a te nga baabo se, kaŋ a na nga baabayze wayya wi. 57 Sekem borey laala kulu mo, Irikoy ye k'a bana i se i boŋey boŋ. Yotam Yerub-Baal ize laaliyaŋo go, a kaŋ i boŋ.

10

1 Abimelek buuyaŋo banda Tola, Puwa izo, Dodo ize, Isakar boro no, nga mo tun nga ma Israyla faaba se. A go Samir ga goro Ifraymu tondey laabo ra. 2 A na Israyla may jiiri waranka cindi hinza, gaa no a bu. I n'a fiji Samir ra. 3 A banda Yayir, Jileyad boro, nga mo tun. A na Israyla may jiiri waranka cindi hinka. 4 A gonda ize aru waranza kaŋ yaŋ ga kaaru farka binji waranza boŋ. I gonda kwaara waranza, kaŋ yaŋ se i ga ne Habbot-Yayir (kaŋ a feerijo ga ti Yayir kawyey) hala ka kaa sohõ. I go no mo Jileyad laabo ra. 5 Yayir bu, i n'a fiji Kamom mo. 6 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. I may Baalyaŋ da bundu toorey, da Suriya de-koyey, da Zidon de-koyey, da Mowab de-koyey, da Amon izey de-koyey, da Filistancey de-koyey se. I fay da Rabbi ganayaŋ, i siino ga may a se mo. 7 Rabbi futa mo koroŋ Israyla izey boŋ. A n'i daŋ Filistancey mayray cire, da Amon izey kambe ra mo. 8 Jiiri woodin ra binde, i na Israyla izey kankam gumo k'i taabandi. Kala a to jiiri way cindi ahakku kaŋ day Israyla izey kulu kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta, Jileyad kaŋ go Amonancey laabo ra, Amonancey n'i taabandi no-haray. 9 Amon izey na Urdun daŋandi zama ngey ma Yahuda da Benyamin da Ifraymu mo wongu, hala Israyla di kayna gumo. 10 Israyla izey binde hẽ Rabbi gaa. I ne: «Iri na zunubi te ni se, kaŋ a ciya iri fay d'iri Irikoy ganayaŋ, iri may Baalyaŋ se mo.» 11 Rabbi mo ne Israyla izey se: «Manti ay no k'araŋ faaba Misirancey da Amorancey, da Amon izey, da Filistancey kambe ra? 12 Ngey, Zidonancey mo, da Amalekancey, da Mawonancey, waato kaŋ i n'araŋ naan, araŋ hẽ ay gaa mo, ay n'araŋ faaba ka kaa i kambe ra. 13 Kulu nda yaadin araŋ n'ay furu, araŋ may de-koy waani yaŋ se. Woodin se no ay si ye k'araŋ faaba koyne. 14 Wa koy ka hẽ de-koyey kaŋ araŋ suuban yaŋ din gaa. Wa naŋ ngey din, i m'araŋ faaba araŋ gurzugay alwaati ra.» 15 Israyla izey ne Rabbi se: «Iri na zunubi te. Ma te iri se hay kulu kaŋ ni ga ba. Kala day hunkuna ni ma iri faaba, iri go ga ni ŋwaaray.» 16 I fay da mebarawey de-koyey kaŋ go i do ka may Rabbi se. Israyla azaaba mo na Rabbi bakarandi. 17 Saaya din no Amon izey margu ka ngey gata sinji Jileyad ra. Israyla izey mo margu ka ngey gata sinji Mizpa ra. 18 Borey binde, sanda Jileyad mayraykoyey nooya, i ne ngey nda cara se: «Man bora kaŋ ga jin ka sintin ka Amon izey wongu? Nga no ga ciya Jileyad gorokoy kulu se jine boro.»

11

1 Yefta wo binde, Jileyad boro, nga wo yaarukom no, kaaruwa fo ize no. Jileyad ga ti a baaba. 2 Jileyad wando na ize aruyaŋ hay a se. Waato kaŋ a wando izey beeri, i na Yefta gaaray. I ne a se: «Ni si du ka tubu ŋwa iri baaba windo ra, zama ni ya wayboro fo ize no.» 3 Saaya din binde Yefta zuru ka dira nga baabayzey do. A koy ka goro Tob laabo ra. Noodin binde boro yaamoyaŋ koonu no ka margu Yefta do. Nga nd'ey ga hatta ka fatta care banda. 4 A ciya no, kaŋ i gay kayna fo, kala Amon izey na Israyla wongu. 5 A ciya binde, waato kaŋ Amon izey na Israyla wongu, kala Jileyad arkusey koy zama ngey ma kande Yefta, a ma fun Tob laabo ra. 6 I ne Yefta se: «Ma kaa ka ciya iri

jine boro zama iri ma du ka wongu nda Amon izey.» 7 Gaa no Yefta ne Jileyad arkusey se: «Manti araŋ no ka wangu ay bo? Araŋ n'ay gaaray k'ay kaa ay baaba windo ra. Day, ifo se no araŋ kaa ay do sohõ kaŋ araŋ go gurzugay ra?» 8 Gaa no Jileyad arkusey ne Yefta se: «Haŋ kaŋ se iri bare ka ye ni do sohõ ga ti zama ni ma koy iri banda, ni ma Amon izey wongu. Ni mo no ga ciya iri jine boro Jileyad boro kulu boŋ.» 9 Yefta ne Jileyad arkusey se: «D'araŋ ye nd'ay fu zama ay ma Amon izey wongu, Rabbi mo n'i nooyandi ay se, ay ga ciya araŋ jine boro no?» 10 Jileyad arkusey ne Yefta se: «Rabbi ma ciya seeda iri da nin game ra. Daahir hay kulu kaŋ ni ci, a boŋ no iri mo ga goy.» 11 Waato din gaa Yefta koy, nga nda Jileyad arkusey. Borey mo n'a ciya ngey jine boro da ngey koyo. Yefta na nga sanney kulu dede Rabbi jine Mizpa ra. 12 Gaa no Yefta na diyayaŋ donton Amon izey bonkoono gaa ka ne: «Ni baa fo nd'ay zaati, kaŋ ni ga kaa k'ay laabo wongu?» 13 Amon izey bonkoono tu Yefta diyey se ka ne: «Zama Israyla izey n'ay laabo kom waato kaŋ i fun Misira, za Arnon isa gaa kal a ma koy Yabok isa da Urdun isa gaa. Sohõ binde, ni ma laabey din yeti ay se amaana ra.» 14 Saaya din koyne Yefta ye ka diyayaŋ donton i ma koy Amon izey bonkoono do, 15 ka ne a se haŋ kaŋ Yefta ne: «Israyla mana Mowab laabu kom, wala mo Amon izey laabu. 16 Amma waato kaŋ i fun Misira, Israyla na saaji gana ka koy hala Teeku Cira gaa, i kaa Kades mo. 17 Waato din gaa Israyla na diyayaŋ donton Edom bonkoono gaa ka ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma gana ka bisa ni laabo ra.› Amma Edom bonkoono mana yadda. Yaadin mo no a ye ka donton Mowab bonkoono mo gaa, nga mo wangu. Israyla binde goro noodin Kades. 18 Waato din gaa a ye ka gana saajo ra, a na Edom laabo da Mowab laabo windi. I gana Mowab laabo se wayna funay haray. I na gata sinji Arnon daŋanta, amma i mana furo Mowab hirro ra, zama Arnon isa, nga no ga ti Mowab hirro me. 19 Israyla na diyayaŋ donton koyne Sihon Amorancey bonkoono gaa, kaŋ ga ti Hesbon bonkoono. Israyla ne a se: ‹Ma naŋ iri ma gana ni laabo ra ka bisa. Iri ma koy ka to iri wano do.› 20 Amma Sihon mana ta Israyla ma gana nga hirro me ra, kala Sihon na nga jama kulu margu. A na gata sinji Yahaz ra ka Israyla di wongu. 21 Kala Rabbi, Israyla Irikoyo na Sihon da nga jama kulu daŋ Israyla kambe ra, i na Sihon yaŋ kar mo. Yaadin cine no Israyla na Amorancey laabey kulu ŋwa d'a, kaŋ yaŋ goono ga goro laabo ra. 22 I na Amorancey hirrey kulu ŋwa za Arnon gaa kal a ma koy Yabok, saajo gaa haray mo kala ma koy Urdun gaa. 23 Ni di, yaadin cine no Rabbi, Israyla Irikoyo na Amorancey laabey ta d'a i gaa, ka no nga borey kaŋ ti Israyla se. Ni binde, ni g'i tubu no? 24 Haŋ kaŋ Kemos ni de-koyo na ni no, ni s'a ŋwa? Boro kulu binde kaŋ Rabbi iri Irikoyo n'i kaa taray k'iri no i laabo, nga no iri ga ŋwa. 25 Wala man no ni bisa Mowab bonkoono Balak, Zippor izo? A na Israyla si nga nd'a ma gurjay ce fo no? A n'i taba wongu gaa ce fo no? 26 Waato kaŋ Israyla goono ga goro Hesbon d'a kawyey kulu ra, da Arower da nga kawyey, da Arnon me gaa birney kulu ra, kal a to jiiri zangu hinza, ifo se no araŋ mana ye k'i ta alwaato din ra? 27 Ay ya, binde, yana zunubi te ni se fa, amma nin no goono ga taali te ay se, za kaŋ ni n'ay wongu. Rabbi, kaŋ ga ciiti ma ciiti hunkuna Israyla izey da Amon izey game ra. » 28 Amma kulu nda yaadin Amon izey bonkoono mana Yefta sanno kaŋ a donton nga gaa din saal. 29 Saaya din binde Rabbi Biya zumbu Yefta boŋ. A gana mo Jileyad da Manasse ra. Noodin a gana ka bisa Mizpa, Jileyad wano ra. Mizpa kaŋ go Jileyad do no a gana ka bisa ka daŋandi ka koy Amon izey do haray. 30 Yefta na sarti sambu Rabbi se ka ne: «Hala day haciika ni ga Amon izey daŋ ay kambe ra, 31 doŋ a ga ciya, hay kulu kaŋ fatta ay windi meyey gaa nga ma ay kubay se, waato kaŋ ay ye ka kaa fu baani samay ka fun Amon ce ganayaŋ -- a ga ciya Rabbi wane. Ay g'a nooyandi sargay kaŋ i ga ton.» 32 Kala Yefta daŋandi ka koy Amon izey do haray zama nga m'i wongu, Rabbi n'i daŋ a kambe ra mo. 33 A n'i kar za Arower gaa kal a koy Minnit gaa, birni waranka nooya, ka koy hala Abel-Keramim mo. A n'i wi da wiyaŋ bambata. Yaadin cine no Amon izey ye Israyla izey mayray cire nd'a. 34 Yefta binde ye ka kaa fu nga kwaara do Mizpa. Guna mo, a ize wayo fatta k'a kubay da gaasu haray da gaani. Nga hinne mo ga ti Yefta se ize, a banda a sinda ize way fo wala ize aru fo. 35 Kala saaya kaŋ cine a di nga izo, a na nga bankaaray tooru-tooru. A ne: «Kaari, ay ize wayo! ni n'ay kangay wi gumo. Ni go ay taabandikoy ra, zama ay jin k'ay meyo fiti Rabbi se. A si du ka te mo ay ma tun ay sanno boŋ.» 36 Ize wayo ne baabo se: «Ay baaba, ni na ni me fiti Rabbi se. Kala ni ma te ay se haŋ kaŋ fun ni meyo ra din boŋ, za kaŋ Rabbi na fansa sambu ni se ni ibarey boŋ, kaŋ yaŋ ga ti Amon izey.» 37 A ne mo nga baabo se: «I ma woone te ay se: i m'ay naŋ handu hinka, zama ay ma tun ka koy tondey ra ka bar-bare, ay ma ay wandiyotara hẽeni te, in d'ay corey.» 38 Baabo ne: «Ma koy.» Baabo n'a

sallama zama a ma koy ka te handu hinka. Wandiya binde tun, nga nda nga corey. I koy tondey ra, i go g'a wandiyotara hẽeni te. 39 I go no, handu hinkanta bananta, a ye ka kaa nga baabo do. Nga mo te a se mate kaŋ a na nga sarto sambu din boŋ. Wandiya mana alboro bay mo. A ciya alaada Israyla ra, 40 Israyla ize wandiyey ga fatta jiiri kulu ka Yefta Jileyad bora ize wandiya hẽeni te jirbi taaci.
12
1 Kala Ifraymu borey mo margu ka daŋandi ka koy azawa kambe. I ne Yefta se: «Ifo se no ni daŋandi ka koy ka Amon izey wongu, ni mana iri ce, iri ma koy ni banda? To, iri ga ni windo ton ni boŋ.» 2 Kala Yefta ne i se: «Waato, in d'ay borey, iri go ga tangam da Amon izey gumo. Saaya kaŋ ay n'araŋ ce din, araŋ mana ay faaba i kambe ra. 3 Ay mo, waato kaŋ ay di araŋ mana ay faaba, ga ti ay mo n'ay fundo neera. Ay daŋandi ka koy ka Amon izey wongu. Rabbi mo n'i daŋ ay kambe ra. Ifo se no hunkuna araŋ kaa ne ka ne araŋ g'ay wongu?» 4 Saaya din binde Yefta na Jileyad borey kulu margu ka Ifraymu wongu. Zama i ne: «Araŋ ya Ifraymu zurukoy no, araŋ Jileyad borey, Ifraymu da Manasse game ra.» 5 Jileyad borey na Urdun yawyaŋ nangey ta i gaa, zama ngey ma Ifraymu kosaray se. Yaadin mo no ka te, Ifraymu do haray boro kulu kaŋ zuru ka kaa, d'a ne: «Wa naŋ ya daŋandi,» kala Jileyad borey ma ne a se: «Ni ya Ifraymu boro no?» Da bora ne: «Abada!» 6 kal i ma ne a se: «Ne Shibboleth.» Da day a ne Sibbolet, (zama a si hin ka nga deena naan hal a ma du ka ci mate kaŋ ga saba) kala i ma bora din di k'a wi noodin, Urdun yawyaŋ do. Ifraymu boro zambar waytaaci cindi hinka no ka bu alwaati woodin ra. 7 Yefta na Israyla may jiiri iddu, gaa no Yefta Jileyad bora bu. I n'a fiji Jileyad birni fo ra. 8 A banda no Ibzan Baytlahami boro, nga mo na Israyla may. 9 A gonda ize aru waranza da ize way waranza kaŋ yaŋ a hiijandi taray haray. A na wandiyo waranza mo sambu taray ka kand'ey zama nga m'i hiijandi nga ize arey se. A na Israyla may hala jiiri iyye. 10 Ibzan bu, i n'a fiji mo noodin Baytlahami. 11 A banda mo Elon, Zabluna boro no, nga mo na Israyla may. A na Israyla may jiiri way. 12 Elon, Zabluna bora bu. I n'a fiji Ayyalon ra Zabluna laabu. 13 A banda koyne Abdon, Hillel izo, Piraton boro no, a na Israyla may. 14 A gonda ize aru waytaaci da haama waranza, kaŋ yaŋ ga kaaru farka binji furo-taji wayye boŋ. A na Israyla may jiiri ahakku. 15 Abdon, Hillel izo, Piraton bora bu. I n'a fiji Piraton ra, Ifraymu laabu, Amalekancey tondey ra.
13
1 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, Rabbi n'i daŋ mo Filistancey kambe ra jiiri waytaaci. 2 Zora boro fo go no, Dan kunda ra. A maa ga ti Manowan. A wando ya waygunu no, a mana hay baa ce fo. 3 Kala Rabbi malayka bangay wando se. Malayka ne waybora se: «A go, ni ya waygunu no, ni mana hay baa ce fo. Amma ni ga te gunde ka ize aru hay. 4 Ay ga ni ŋwaaray binde sohõ, ni ma haggoy, ni ma si duvan* wala haŋyaŋ hari kulu kaŋ ga bugandi haŋ. Ni ma si hay kulu ŋwa kaŋ si hanan. 5 Zama a go, ni ga te gunde, ni ga ize aru hay, kaŋ siini si dira a boŋo ra. Zama arwaso ga ciya Naziri* Irikoy se za a go gunde ra. Nga no ga sintin ka Israyla faaba Filistancey kambe ra.» 6 Waato din gaa no waybora kaa ka ci nga kurnyo se ka ne: «Irikoy boro fo kaa ay do. A moyduma ga hima Irikoy malayka moyduma, kaŋ ga humburandi gumo. Ay mo man'a hã naŋ kaŋ a fun, nga mo mana nga maa ci ay se. 7 Amma a ne ay se: ‹Guna, ni ga te gunde ka ize aru hay. Sohõ binde, ni ma si duvan wala haŋyaŋ hari kaŋ ga bugandi haŋ. Ma si hay kulu ŋwa kaŋ si hanan mo, zama arwaso ga ciya Naziri Irikoy se za gunde ra ka koy hal a buuyaŋo hane.› » 8 Saaya din ra Manowan na Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ya ay Koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ Irikoy bora din kaŋ ni donton ma ye ka kaa iri do, a m'iri dondonandi haŋ kaŋ i ga te zanka kaŋ i ga hay din se.» 9 Irikoy maa Manowan jinda. Irikoy malayka ye ka kaa waybora do, saaya kaŋ a go taray ga goro, amma a kurnyo Manowan si no waybora do. 10 Amma waybora waasu ka zuru ka koy ka ci nga kurnyo se, ka ne: «Bora neeya kaŋ bangay ay se, nga kaŋ kaa ay do jirbi bandey.» 11 Manowan binde tun ka nga wando gana. A kaa bora do ka ne a se: «Nin no ga ti bora kaŋ salaŋ da waybora wo?» Bora ne: «Ay no.» 12 Manowan mo ne: «Da ni sanno wo to binde, mate no koociya baafuna ga ciya? Ifo mo no a ga te?» 13 Rabbi malayka ne Manowan se: «Hay kulu kaŋ ay ci waybora se, kal a ma haggoy d'a. 14 A ma si hay kulu kaŋ fun reyzin* tiksa gaa ŋwa, ma si naŋ mo a ma duvan wala baji haŋ. A ma si hay kulu ŋwa mo kaŋ si halal. Hay kulu kaŋ ay n'a lordi nd'a mo, a m'a gaay ka haggoy d'a.» 15 Manowan ne Rabbi malayka se: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma ni gaay, zama iri ma hincin ize ham soola ni se.» 16 Rabbi malayka ne Manowan se: «Baa ni n'ay gaay, ay si ni ŋwaaro ŋwa. Da ni

ga sargay kaŋ i ga ton soola, kala ni m'a salle Rabbi se.» (Zama Manowan mana bay hala Rabbi malayka no bo.) 17 Manowan ne Rabbi malayka se: «Mate ni maa, zama saaya kaŋ ni sanno to, iri ma ni beerandi?» 18 Rabbi malayka ne a se: «Ifo se no ni g'ay maa hã, za kaŋ gundu hari no?» 19 Kala Manowan na hincin ize da hamni sargay sambu k'i sarga Rabbi se. Malayka mo na dambara goy te, Manowan da nga wando go ga guna. 20 A ciya no, saaya kaŋ danji beela go ga tun feema boŋ ka ziji beene, kala Rabbi malayka ziji ka kaaru sargay feema danjo bindi ra. Manowan da nga wande go ga guna, i gande biri ganda. 21 Amma Rabbi malayka mana ye ka bangay Manowan wala nga wando se. Saaya din gaa no Manowan bay kaŋ bora din ga ti Rabbi malayka. 22 Manowan ne nga wando se: «Daahir iri ga bu, zama iri di Irikoy.» 23 Amma wando ne a se: «Da Rabbi ga ba nga m'iri wi, doŋ a si sarga kaŋ i ga ton da ŋwaari sarga ta iri kambe ra. Doŋ a si hayey wo kulu cabe iri se, doŋ mo a si muraadey wo dumi ci iri se alwaati woone ra.» 24 Wando na ize aro hay mo k'a maa daŋ Samson. Arwaso beeri mo. Rabbi n'a albarkandi. 25 Rabbi Biya mo sintin k'a nyooti Mahane-Dan ra, Zora da Estayol game ra.

14

1 Kala Samson zulli ka koy Timna. A di wandiyo fo noodin Timna, Filistancey ize wandiyey ra. 2 Samson kaa ka ci nga baaba da nga nya se ka ne: «Ay di wandiyo fo Timna, Filistancey ize wandiyey ra. Sohõ binde, araŋ m'a hiiji ka kand'ay se.» 3 Gaa no baabo da nyaŋo ne a se: «Wandiyo jaŋ ni nya-izey wandiyey ra, wala baa ni dumo kulu ra, hala ni ma koy ka wande hiiji Filistancey ra, kaŋ yaŋ si dambangu?» Samson ne nga baabo se: «Kala day ni ma woodin ceeci ay se, zama a ga kaan ay se gumo.» 4 Amma baabo da nyaŋo mana bay kaŋ Rabbi do no woodin fun, zama kobay no a goono ga ceeci Filistancey gaa. Zama alwaato din Filistancey goono ga Israyla may. 5 Kala Samson da nga baabo da nyaŋo tun ka koy Timna. I kaa ka to Timna reyzin kaley ra. A go mo, kala muusu beeri ize furo-taji fo tun Samson gaa da dunduyaŋ. 6 Kala Rabbi Biya zumbu a boŋ da hin. Samson na muuso di k'a tooru danga hincin ize cine. Hay kulu si no Samson kambe ra mo. Amma a mana ci baabo wala nyaŋo se haŋ kaŋ no nga te. 7 Gaa no a zulli ka koy ka fakaaray wandiya se, a kaan Samson se mo gumo. 8 Jirbi kayna fooyaŋ banda Samson ye ka kaa zama nga ma wandiya hiiji. A binde kamba ka gana zama nga ma di muuso buukwa. Guna mo, yu beeri zugula go muuso buukwa ra, hala nda yu hari. 9 A na yuwo kaa nga kambey ra. A go ga dira ka ŋwa, kal a kaa ka to baabo da nyaŋo do. A n'i no, ngey mo ŋwa. Amma a mana ci i se hala muusu buuko ra no nga na yuwo kaa. 10 Baabo binde koy Samson wandiya do. Samson mo na batu te noodin, zama yaadin no arwasey doona ka te. 11 A go mo, waato kaŋ i di Samson, noodin borey kande arwasu waranza, i ma goro a banda. 12 Samson mo ne i se: «Wa naŋ ay ma jand'ize fo kaa araŋ se. D'araŋ n'a feerijo bay bato jirbi iyya ra, d'araŋ du a feerijo mo, kal ay m'araŋ no lin kwaay beeri waranza, da kwaay jinde waranza mo. 13 Amma d'araŋ mana hin k'a feerijo ci ay se, yaadin gaa, araŋ no g'ay no lin kwaay beeri waranza, da kwaay jinde waranza.» I ne a se: «Ci ni jand'izo, iri ma maa.» 14 Samson ne i se: «}waari kaŋ fun ŋwaako ra, da kaani kaŋ fun gaabikooni ra.» Amma kal a to jirbi hinza i mana hin ka jand'izo kaajo bay k'a ci. 15 A ciya binde, zaari iyyanta hane, i ne Samson wando se: «Ma ni kurnye faali-faali zama a ma jando feerijo ci iri se, iri ma si ni ton da danji, nin da ni baaba windo. Araŋ n'iri ce neewo no zama araŋ m'iri arzakey ta, wala manti yaadin no?» 16 Samson wando mo hẽ Samson jine ka ne: «Ni ga konna ay day no, ni si ba ay. Ni na jand'izo ci ay dumey izey se, amma ni man'a feerijo ci ay se.» Samson ne a se: «A go, ay man'a ci ay baaba wala ay nya se. May ci nin hala y'a ci ni se?» 17 Amma wando soobay ka hẽ a jine yaadin hala jirbi iyya din, bato alwaato me-a-me ra. A ciya binde, jirbi iyyanta hane, a na jand'izo ci wando se, zama a na Samson kankam da cimi. Gaa no nga mo na feerijo ci nga dumey izey se. 18 Jirbi iyyanta, hala wayna ga kaŋ, kwaara borey ne Samson se: «Ifo no ga bisa yu kaani? Wala mo ifo no ga bisa muusu beeri gaabi?» Amma a ne i se: «Da manti kaŋ araŋ n'ay haw zano daŋ ka far d'a, doŋ araŋ s'ay jand'izo wo kaa taray.» 19 Rabbi Biya kaa a gaa da hin. A zulli ka koy Askelon. A na boro waranza wi a ra k'i daabirey ta. A na kwaay beeri waranza no borey kaŋ yaŋ n'a sanno feeri se. Amma Samson bine tun ka koroŋ kal a koy nga baabo kwaara. 20 Amma i na Samson wando ye k'a no a naanay bora se, nga kaŋ te Samson se arhiiji coro.

15

1 Amma alwaati kayna woodin banda alkama heemaro kaa ka to, Samson koy ka nga wando kunfa.

A konda hincin ize. A ne: «Ay ga furo ay wando do fuwo ra.» Amma wando baabo wangu Samson se a ma furo. 2 Wando baabo ne: «Sikka si ay wo mana ne kala ni si ba r'a pat-pat. Woodin se no ay na ni wande no ni cora se. Day, manti a kayno bis'a boori yaŋ? Ay ga ni ŋwaaray, ni ma kayno sambu beero nango ra.» 3 Samson binde ne a se: «Sohõ no ay ga bana Filistancey gaa mate kaŋ ga saba, saaya kaŋ cine ay na hasaraw te i se.» 4 Samson binde koy ka zoŋo zangu hinza di. A na yulbeyaŋ sambu k'i didiji i dibbey gaa k'i haw care gaa dibba nda dibba. A na yulbe daŋ i kulu dibba hinka nda care game ra. 5 Gaa no a na danji tusu yulbey gaa ka zoŋey taŋ i ma furo Filistancey farey ra, naŋ kaŋ alkama goono ga kay. A na bokwey da wo kaŋ i mana wi mo ton, hala nda zeytun kaley. 6 Waato din gaa no Filistancey ne: «May no ka hayo wo te?» I ne: «Samson no, Timna bora anzuray, zama anzura n'a wando sambu k'a no a cora se.» Filistancey binde kaa k'a wando da nga baabo kulu ton da danji. 7 Kala Samson ne i se: «Hala day ya-cine no i ga te, haciika ay mo, ay ga fansa sambu araŋ boŋ, woodin banda ay ma naŋ.» 8 A n'i kar parkatak! ce da kambe, da wiyaŋ bambata. Woodin banda no a koy ka goro Etam tondi guuso ra. 9 Kala Filistancey koy ka gata sinji Yahudiya* laabo ra. I bambari Lehi ra. 10 Yahuda laabo borey ne: «Ifo se no araŋ kande iri gaa wongu?» Ngey mo ne: «Iri kaa no zama iri ma Samson haw, iri ma te a se danga mate kaŋ cine a te iri se.» 11 Waato din gaa no Yahudiya laabo boro zambar hinza tun ka koy ka Samson gar Etam tondi guuso ra. I ne Samson se: «Ni mana bay kaŋ Filistancey no g'iri may? Ifo no woone kaŋ ni te iri se?» Nga mo ne i se: «Danga mate kaŋ cine i te ay se, yaadin cine no ay mo te i se.» 12 I ne a se: «To, sohõ iri kaa no zama iri ma ni haw ka ni daŋ Filistancey kambe ra.» Samson ne i se: «Wa ze ay se, hala araŋ bumbey din, araŋ s'ay wi.» 13 I salaŋ a se ka ne: «Oho. Amma iri ga ni haw hala a ma boori, iri ma ni nooyandi i se. Amma iri wo, daahir iri si ni wi.» I binde n'a haw da korfo taji hinka. I n'a kaa taray a ma fun tondo ra. 14 Saaya kaŋ cine a kaa Lehi, Filistancey kubay nd'a, i goono ga kuuwa. Kala Rabbi Biya zumbu a boŋ da hin. Korfey kaŋ go a kambey gaa kulu ciya danga silli kaŋ i ton. A hawyaŋ harey kulu foobu ka fun kambey gaa ka gusam. 15 Kala Samson du farka gawal biri taji fo. A na nga kambe salle k'a sambu. A na boro zambar fo wi da biriyo. 16 Samson ne: «Farkay gawal biri no gusam, gusam! Farkay gawal biri no ay na boro zambar wi d'a!» 17 Waato kaŋ a na sanni woodin ci ka ban, gaa no a na garbay biriyo furu k'a kaa nga kambe ra. Nango din mo, i n'a maa daŋ Ramat-Lehi. 18 Hari jaw na Samson di gumo. A na adduwa te Rabbi gaa ka ne: «Nin no ka faaba bambata woone te da ni tamo kamba. Sohõ binde ay go ga bu da hari jaw. Wala ya kaŋ borey wo kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ kambe ra?» 19 Amma Irikoy na gooro kaŋ go Lehi ra din kortu kal a go, hari zotti ka fatta. Waato kaŋ a haŋ, Samson biya ye ka kaa, a yay. Woodin se no i na nango maa daŋ En-Hakkore. A go no mo Lehi ra hala hunkuna. 20 Samson na Israyla may mo jiiri waranka Filistancey zamana ra.

16

1 Samson ye ka koy Gaza koyne. Noodin mo a di kaaruwa fo ka furo a do. 2 I ci Gaza borey se ka ne: «Samson kaa neewo.» Kal i n'a windi, i gum k'a batu cin din me-a-me birno me gaa. i goono ga dangay mo siw! cin kulu. I goono ga ne: «Susubay da mo bo iri g'a wi.» 3 Samson binde kani kala cino farsi bindi, gaa no a tun. A na birno me daabirjo nd'a ganji hinka d'a karangala di k'i dagu. A n'i sambu nga jasey gaa ka kond'ey tondo kaŋ go Hebron jine din yollo boŋ. 4 Woodin banda koyne Samson ga ba wayboro fo Sorek gooro do haray, kaŋ a maa ga ti Dalila. 5 Filistancey mayraykoyey binde kaa waybora do ka ne a se: «M'a faali-faali hala ni ma du ka bay naŋ kaŋ no a gaabi bambata din bara, da mo mate kaŋ no iri ga te ka hin a zama iri m'a haw, iri m'a kayna. Iri mo, iri afo kulu ga ni no nzarfu, gude zambar fo da zangu.» 6 Kala Dalila ne Samson se: «Ci ay se, ay ga ni ŋwaaray no, man gaa no ni gaabi bambata din go, ifo no i ga ni haw d'a mo zama i ma ni kayna.» 7 Samson ne a se: «D'i n'ay haw da biraw korfo tayo iyye, kaŋ yaŋ i mana yandi baa ce fo, waato din gaa no ay ga ciya londibuuno, ay ma te danga boro cindey cine.» 8 Filistancey mayraykoyey kande waybora se biraw korfo tayo iyye kaŋ yaŋ i mana yandi ce fo. A n'i daŋ ka Samson haw. 9 A gonda gumandi ize yaŋ. I goono ga lamba fu izo ra. Waybora ne a se: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» Kal a na biraw korfey pati-pati danga mate kaŋ cine da danji du korfo, a ga te. Yaadin gaa a gaabo gundo mana fun taray jina. 10 Dalila ne Samson se: «A go, ni n'ay halli ka tangari ci ay se. Ma ci ay se sohõ, ay ga ni ŋwaaray, haŋ kaŋ no i ga ni haw d'a.» 11 A ne waybora se: «Hala day i n'ay haw da korfo taji kaŋ i mana goy d'ey baa ce fo, kala ay ma ciya londibuuno, danga boro cindey cine.»

12 Kala Dalila na korfo tajiyaŋ sambu ka Samson haw d'ey. A ne a se: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» Zama gumandi izeyaŋ go ga lamba fu izo ra. Amma a na korfey koosu ka kaa nga kambey gaa, danga silli cine. 13 Dalila ye ka ne Samson se: «Hala sohõ day ni goono g'ay halli no ka taari ay se mo. Ma ci ay se haŋ kaŋ no i ga ni haw d'a.» A ne waybora se: «Hala day ni g'ay boŋ hamno yollo ize iyya kay ka margu nda jerese kaymi jinay ra no.» 14 Kala binde waybora n'a haw da panga. A ne a se koyne: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» A mo hay ka tun nga jirbo gaa. A na kaymi jinay da nga sillo kulu dagu. 15 Waybora ne a se: «Day mate no ni ga ne, way, ni ga ba ay. A go mo ay si ni bina ra. Ni n'ay halli sorro hinza wo kulu. Ni mana ci ay se naŋ kaŋ no ni gaabi bambata din go.» 16 A ciya binde, saaya kaŋ cine waybora n'a kankam waati kulu nda nga sanney, a n'a kankam mo kal a bine sara hal a to a se fundi ciine gaa. 17 Kala Samson na nga bina kulu feeri a se. A ne a se: «Ay boŋo wo, a mana di siini baa ce fo, zama ay wo Naziri no Irikoy se za ay nya gunda ra. Hala day i n'ay boŋo cabu, to, kulu waato din gaa ay gaabo ga fay d'ay, ya ciya londibuuno sanda boro cindey cine.» 18 Saaya kaŋ cine Dalila faham ka bay kaŋ a na nga bina kulu feeri a se, kal a donton ka Filistancey mayraykoyey ce. A ne: «Wa kaa hiino ya, zama a na hay kulu kaŋ go nga bina ra ci ay se.» Waato din gaa Filistancey mayraykoyey kaa waybora do da noorey ngey kambey ra. 19 Waybora na Samson jirbandi nga cey boŋ. A na boro fo ce a ma Samson boŋo gaa yoll'ize iyya din kulu cabu. Saaya din ra no a sintin ka Samson kayna, a gaabo fun a gaa mo. 20 Waybora ne: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» Kal a mo hay jirbo gaa. A ne: «Ay ga fatta danga mate kaŋ ay doona ka te, y'ay gaahamo kokobe.» Amma a mana bay kaŋ wiiza, Rabbi fay da nga. 21 Filistancey binde n'a di k'a moy looti ka kaa. I kand'a Gaza k'a haw da guuru-say sisiriyaŋ. A goono ga fufuyaŋ goy te noodin kasu windo ra. 22 Amma a cabuyaŋo banda boŋ hamno sintin ka zay. 23 Kala Filistancey mayraykoyey margu zama ngey ma sargay bambata te ngey tooro Dagon se, ngey ma farhã mo, zama i ne: «Iri de-koyo n'iri ibara Samson daŋ iri kambe ra.» 24 Waato kaŋ cine borey di a, i na ngey de-koyo sifa. Zama i ne: «Iri de-koyo n'iri ibara daŋ iri kambe ra, nga, iri laabo halacikwa, kaŋ n'iri wi gumo.» 25 A ciya binde, saaya kaŋ i biney goono ga farhã, i ne: «I ma Samson ce a ma kaa ka fooru iri se.» I na Samson ce a ma fun kasu windo ra ka kaa, a fooru mo i jine. I n'a daŋ fuwo bonjarey game ra. 26 Samson ne zanka kaŋ goono g'a candi din se: «Naŋ ya du ka bonjarey kaŋ yaŋ ga fuwo gaay ham ka maa, zama ay ma jeeri i gaa.» 27 Fuwo go mo, a to da alboro da wayboro. Filistancey mayraykoyey kulu mo go noodin. Fu beene daabirjo boŋ mo alboro da wayboro go no sanda zambar hinza cine, kaŋ yaŋ goono ga fonnay waato kaŋ Samson goono ga fooru. 28 Samson na adduwa te Rabbi gaa ka ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu ay gaa. Ya Irikoy, ay ga ni ŋwaaray, m'ay gaabandi sorro folloŋ wo hinne, zama y'ay mo hinka fansa sambu Filistancey wo boŋ.» 29 Samson binde na bonjare hinka di, kaŋ yaŋ goono ga fuwo gaay bindo ra. A jirri i gaa, afo go a kambe ŋwaari, afo mo a kambe wow ra. 30 Samson ne: «Naŋ ya bu Filistancey banda!» A gungum da nga gaabo kulu me. Fuwo mo gusam mayraykoyey boŋ, da jama kulu kaŋ yaŋ go fuwo ra boŋ. Yaadin cine no jama kaŋ a wi nga buuyaŋo ra, i baa nda ngey kaŋ yaŋ a wi nga baafuna ra. 31 Waato din gaa no a nya-izey d'a baabo windo kulu kaa k'a sambu. I kond'a k'a fiji Zora da Estayol game ra, a baaba Manowan saaray do. Jiiri waranka no a na Israyla may.

17

1 Ifraymu tondey laabo ra boro fo go no kaŋ maa Mika. 2 A ne nga nya se: «Nzarfu gude zambar fo da zango wo kaŋ i sambu ni se, kaŋ ay maa ni na laaliyaŋ sanni te i boŋ, ngey neeya. Nzarfo go ay do, ay no k'a sambu.» A nyaŋo ne: «Rabbi ma ni albarkandi, ay izo.» 3 A na nzarfu gude zambar fo da zango ye nga nya se. Nyaŋo mo ne: «Haciika ay jin ka nzarfo din no Rabbi se. I fun ay kambe ra zama ay izo wo ma himandi jabante da himandi kaŋ i ga soogu mo te. Sohõ binde, ay g'i yeti ni se.» 4 Saaya kaŋ a na nzarfu yeti nyaŋo se, kala nyaŋo na nzarfu gude zangu hinka sambu ka no zam se, nga mo na himandiyaŋ te nd'ey, jabuyaŋ wane da sooguyaŋ wane. I go no mo Mika windo ra. 5 Mika din gonda tooru fu. A na efod*, da fu-kaliyaŋ te. A na nga izey ra afo kambey toonandi zama a ma ciya nga se toorey alfaga. 6 Jirbey din ra bonkooni kulu si no Israyla ra. Boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga bumbo diyaŋ gaa. 7 Arwasu fo binde go Baytlahami, Yahudiya laabu wano ra, Yahuda dumo ra, nga mo Lawiti no. A go noodin yawtaray. 8 Bora din binde fatta birno ra, kaŋ ga ti Baytlahami Yahudiya. A koy naaruyaŋ ka di hala nga ga du nangu fo kaŋ ga goro. A dirawo ra

binde, kal a kaa Ifraymu tondey laabo ra, ka kaa hala Mika kwaara. 9 Mika ne a se: «Man no ni fun?» Bora ne a se: «Ay wo Lawi boro no, Baytlahami Yahudiya boro mo no. Ay goono ga koy ka yawtaray goray te no, naŋ kaŋ ay ga du nangu.» 10 Mika ne a se: «Ma goro ay banda ka ciya ay se baaba da alfaga. Ay mo ga ni no nzarfu gude way jiiri kulu, da bankaaray da ŋwaari.» Kala Lawito furo. 11 Lawito yadda mo nga nda bora din ma goro care banda. Arwaso binde ciya a se danga a izey ra afo cine. 12 Mika na Lawito kambey toonandi mo, arwaso binde ciya a alfaga. A goro Mika windo ra. 13 Waato din gaa no Mika ne: «Sohõ ay bay kaŋ Rabbi ga gomni te ay se, za kaŋ ay du Lawiti kaŋ ga te ay alfaga.»

18

1 Jirbey din ra bonkooni si no Israyla ra. Jirbey din ra mo Dan kunda na tubu ceeci zama ngey ma goro a ra. Zama hal a kaa ka to saaya din ra, i tubo mana furo i kambe ra Israyla kundey game ra. 2 Kala Dan izey na ngey kunda ra boro gu donton i jama kulu ra, boro yaarukomyaŋ kaŋ fun Zora da Estayol do haray, zama i ma laabo windi k'a fintal mo. I ne i se: «Wa koy ka laabo fintal.» I kaa Ifraymu tondey laabu ka koy Mika windo ra ka zumbu noodin. 3 Waato kaŋ i kaa ka to Mika windo gaa tak-tak, i na arwasu Lawito jinda bay. I kamba ka gana ka kaa a do. I ne a se: «May ka kande nin neewo? Ifo no ni goono ga te mo nango wo ra? Ifo no ka bara ni se ne?» 4 Kala a ne i se: «Yaa da yaa no Mika te ay se. A n'ay sufuray, ay ciya a alfaga mo.» 5 I ne a se: «Iri ga ni ŋwaaray no, ma saaware ceeci Irikoy do zama iri ma bay hala fondo wo kaŋ iri go ga gana ga te albarka.» 6 Alfaga ne i se: «Wa koy baani samay. Fonda kaŋ araŋ ga gana, Rabbi jine no a go.» 7 Waato din gaa no boro guwa din tun ka kaa Layis. I di borey kaŋ yaŋ goono ga goro a ra, i go ga goro nda baani, Zidonancey alaada boŋ, laakal kanay ra, fitina kulu si. Zama laabo ra mayraykoy si no kaŋ ga haawa i gaa hay kulu ra. I ga mooru Zidonancey, i si muraadu fo kulu te da boro kulu. 8 Kaŋ i ye ka kaa ngey nya-izey do Zora da Estayol, kala i nya-izey ne i se: «Man gaa baaru kaŋ araŋ kande?» 9 I ne: «Iri ma tun ka koy ka wongu nd'ey, zama iri di laabo. A go mo, a ga boori gumo. Araŋ binde, araŋ go ne ga goro hinne? Wa si te hawfunoyaŋ. Wa dira ka koy ka laabo ŋwa. 10 Waato kaŋ araŋ koy, araŋ ga borey gar, i go ga goro baani goray. Laabo mo, a ga tafay, zama Irikoy n'araŋ no nd'a araŋ kambe ra. Laabu no kaŋ si jaŋ hay kulu kaŋ go ndunnya ra.» 11 A binde, Dan kunda ra kala boro zangu iddu tun Zora da Estayol, kaŋ yaŋ na wongu jinayyaŋ koto. 12 I tun ka kaa Ciriyat-Yeyarim ka zumbu, Yahuda laabo ra. Woodin se no i na nango maa daŋ Mahane-Dan (kaŋ a feerijo ga ti Dan Gata) hala hunkuna. A go Ciriyat-Yeyarim se wayna kaŋay haray. 13 I bisa noodin ka koy Ifraymu tondey laabo ra ka kaa ka to Mika windi. 14 Gaa no boro guwa din kaŋ yaŋ koy ka Layis laabo windi, i ne ngey nya-izey se: «Araŋ bay kaŋ windo wo ra efod* fo go no, da fu-kaliyaŋ da jabuyaŋ himandi da sooguyaŋ himandi mo? Sohõ binde, araŋ bay haŋ kaŋ araŋ ga te.» 15 I binde kamba ka kaa arwasu Lawito din kwaara, danga Mika windi nooya. I n'a baani hã. 16 Dan kunda boro zangu iddo din kay windo me gaa da ngey wongu jinayey. 17 Ngey boro guwa kaŋ yaŋ koy ka laabo windi din ziji ka furo noodin. I na jabuyaŋ himando da efod da fu-kaley, da sooguyaŋ himando sambu. Alfaga mo go meyo gaa ga kay, da boro zangu iddo wo mo kaŋ yaŋ go ga guddama da wongu jinayyaŋ. 18 Waato kaŋ boro fey din furo Mika windo ra, i n'a jabuyaŋ himando, da efod nda fu-kaley da sooguyaŋ himando sambu. Kala alfaga ne i se: «Ifo no araŋ goono ga te?» 19 I ne a se: «Ma dangay ka ni kambe dake ni me gaa ka kaa iri banda. Ma ciya iri se baaba da alfaga. Woofo no ga bisa ni se, ni ma ciya boro folloŋ windi se alfaga, wala ni ma ciya kunda da dumi se alfaga Israyla ra?» 20 Alfaga bina binde kaan. Kal a na efod nda fu-kaley da jabuyaŋ himando sambu ka furo jama bindo ra. 21 I bare binde ka dira. I na ngey zankey da ngey hawey da arzakey daŋ ngey jine. 22 Waato kaŋ i mooru Mika kwaara, borey kaŋ yaŋ go Mika windo jarga margu. I na Dan izey hamney ka to. 23 I na Dan izey ce. Ngey mo zagu ka ne Mika se: «Ifo no ka du nin kaŋ ni na jama wo margu?» 24 A ne: «Araŋ n'ay toorey kaŋ yaŋ ay te, d'ay alfaga mo kom k'araŋ koyyaŋ te. Ifo ka cindi ay se koyne? Mate se no araŋ ga ne ay se: ‹Ifo ka du nin?› » 25 Dan izey ne a se: «I ma si maa ni jinde iri game ra, hala alborey kaŋ yaŋ biney ga koroŋ, i ma si kaŋ ni boŋ hala ni ma bu, nin da ni almayaaley.» 26 Kala Dan izey soobay ka ngey dirawo te. Waato kaŋ Mika di i bisa nga gaabi, a bare ka ye fu. 27 I na haya kaŋ Mika te din, da alfaga kaŋ a du, sambu ka kaa Layis, borey kaŋ go ga goro nda baani, laakal kanay ra. I n'i kar da takuba. I na kwaara ton da danji. 28 Faabako si no, zama kwaara ga mooru Zidon. I si muraadu kulu te mo da boro kulu. I

goono ga goro Bayt-Rehob jarga, gooro ra. Dan izey na birni cina ka goro a ra. 29 I na birno maa ce Dan, ngey kaayo Dan maa boŋ, nga kaŋ i hay Israyla se, amma sintina gaa birno maa ga ti Layis. 30 Dan izey na jabuyaŋ himando sinji ngey boŋ se. Yonatan, Gerson banda, Musa ize, nga da nga izey no ga ti alfagey Dan kunda se, hal a to hano din kaŋ yawey na laabo din may. 31 I binde na jabuyaŋ himando kaŋ Mika te din sinji i se, jirbey kulu me-a-me ra kaŋ Irikoy windo go Silo ra.
19
1 A ciya no, jirbey din ra kaŋ bonkooni si no Israyla ra, kala Lawiti fo go Ifraymu tondey laabo ra da goray. Nga mo na wahay sambu Baytlahami Yahudiya ra. 2 A wahayo din binde fay d'a ka te kaaruwa, ka koy nga baabo kwaara, Baytlahami Yahudiya ra. A goro noodin handu taaci. 3 Albora mo tun k'a gana zama nga m'a yaamar se, ka ye ka kand'a fu. A bannya fo go a banda da nga farkay hinka. Kala waybora na nga aro daŋ nga baaba windo ra. Waato kaŋ waybora baabo di nga izo aro, a farhã d'a diyaŋ. 4 Anzura, kaŋ ga ti waybora baabo n'a gaay kal a te jirbi hinza noodin anzura windo ra. I binde ŋwa ka haŋ, ka goro noodin. 5 I go no, jirbi taacanta hane i tun za susubay da hinay, nga mo tun diraw se. Waybora baabo ne nga anzura se: «Ma ni bine kaanandi da ŋwaari koyne, gaa no araŋ m'araŋ fonda gana.» 6 Kal i goro ka ŋwa ka haŋ care banda, i boro hinka kulu. Waybora baabo ne bora se: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma yadda ka kani, ni bina ma kaan.» 7 Bora binde tun zama nga ma dira ka koy, amma a anzura hin a, kal a ye ka kani koyne. 8 Zaari guwanta hane mo a tun da hinay ka diraw soola te. Kala waybora baabo ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kay ka alciri kaa. Ma goro ne hala wayna ma yay.» I boro hinka kulu binde ŋwa. 9 Waato kaŋ cine bora tun ka ne nga ga dira, nga nda nga wahay da nga bannya, kal a anzura, kaŋ ga ti waybora baabo ne a se: «Guna, sohõ wayna ga ba ka kaŋ. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa kani, zama zaaro ga ba ka ban. Ma goro ne, zama ni bina ma kaan. Suba susubay araŋ ma tun za da hinay ka koy, ni ma to ni kwaara.» 10 Amma bora wangu ka kani. Kal a tun ka fatta, a koy ka to Yebus kaŋ ga ti Urusalima. A banda mo farkay hinka go no da ngey lafarey. A wahayo mo go a banda. 11 Wayna yay saaya kaŋ cine i maan Yebus. Bannya mo ne nga koyo se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kaa iri ma furo Yebusancey birno wo ra ka kani.» 12 Amma koyo ne a se: «Iri si kamba ka furo mebaraw birni fo ra, kaŋ manti Israyla izey wane no, amma iri ga bisa ka koy Jibeya.» 13 A ne mo nga bannya se: «Ma kaa, iri ma maan nangey wo afo. Iri ma zumbu Jibeya ra, wala Rama.» 14 I binde bisa ka ngey diraw te. Wayna mo kaŋ i gaa waato kaŋ i maan Jibeya, Benyamin wano. 15 I kamba mo, zama ngey ma furo ka zumbu Jibeya. Kaŋ i furo, i goro ganda birno batama ra, zama boro kulu mana i zumandi nga windo ra. 16 Kala alboro zeeno fo go, a kaa ka fun nga fari goy do wiciri kambu. Bora din mo, Ifraymu tondey laabo ra boro no, day a goono ga goro Jibeya. Amma nango din borey Benyamin dumiyaŋ no. 17 Kal a na nga boŋ sambu ka guna. A di naarukwa din birno batama ra. Alboro zeena ne a se: «Man no ni goono ga koy, man no ni fun mo?» 18 A ne albora se: «Iri goono ga naaru no. Iri fun Baytlahami-Yahudiya, ga daŋandi ka koy Ifraymu tondey laabu banda. Noodin no ay go da goray. Ay koy Baytlahami-Yahudiya. Sohõ ay goono ga koy Rabbi windo nango do. Ay mana du mo boro kaŋ g'ay zumandi nga windo ra. 19 A go mo, kwaari go no, d'iri farkayey ŋwaari. Buuru da duvan* mo go no in d'ay wahayo se, da arwaso wo mo kaŋ go iri, ni bannyey banda se. Iri mana jaŋ hay kulu.» 20 Alboro zeena binde ne: «Wa kubayni, kulu nda yaadin. Hay kulu kaŋ ni ga laami, ay jaraw no, amma ma si zumbu neewo batama ra.» 21 A kand'a nga windo ra. A na farkayey no ŋwaari. I na ngey cey nyun ka ŋwa ka haŋ. 22 I goono ga maa ndunnya kaani yaadin, kala birno boro yaamo fooyaŋ go, i kaa. I na windo windi ka daŋ game, i goono ga windi meyo kar. I soobay ka salaŋ da windikoyo, alboro zeena din. I ne: «Ma fatta da bora din kaŋ furo ni windo ra, zama iri ma margu nd'a.» 23 Nga din, bora, windikoyo fatta ka koy i do. A ne i se: «Abada, ay nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray, wa si goy laalo te ya-cine. Za kaŋ boro wo go, a kaa ay windo do, wa si saamotaray goy woodin te. 24 Ay ize wandiyo neeya, da bora wahayo mo, ngey no ay ga kande araŋ se sohõ. Araŋ m'i sara ka te i se hay kulu kaŋ kaan araŋ se. Amma alboro wo kaa ay fuwo ra, araŋ ma si saamotaray zunubo din te.» 25 Amma borey din wangu ka maa a sanno. Bora binde, yawo din na nga wahayo di k'a kaa taray i se. I margu nd'a, i hanna k'a hasara kala mo bo. Waato kaŋ mo ga ba ka bo, i na waybora taŋ. 26 Waato din gaa, susubay da hinay, waybora kaa ka kaŋ bora fu meyo gaa, nango kaŋ a koyo go. A go noodin kala batama hanan. 27 A koyo tun susuba ka fu meyo fiti. A fatta zama nga ma nga dirawo te. Kala waybora go, wahayo din kaŋ ganda fu meyo gaa. A kambey mo

go fu meyo kutijo gaa. 28 Albora binde ne a se: «Tun! iri ma soobay ka dira.» Amma tuyaŋ si no. Kala bora n'a sambu k'a dake nga farka boŋ. Bora binde tun ka koy nga kwaara. 29 Waato kaŋ a to nga kwaara, a na zaama sambu ka nga wahayo dumbu ka fay dabey gaa, kal a to baa way cindi hinka. A n'i donton i ma koy Israyla kunda kulu do. 30 A ciya binde, boro kulu kaŋ di a kal a ma ne: «I mana goy woone dumi te baa ce fo. I mana di a mo, za han kaŋ hane Israyla izey fun Misira laabo ra ka kaa sohõ. Araŋ ma lasaabu ka saaware ka ci haŋ kaŋ go araŋ biney ra.»
20
1 Kala Israyla izey kulu fatta. Jama marga kulu margu danga boro folloŋ no, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba gaa, ngey nda Jileyad laabo borey. I kaa Rabbi do Mizpa. 2 Jama kulu arkusey mo, danga Israyla kundey kulu waney, i na ngey boŋ cabe Irikoy jama marga ra, i soojey zambar zangu taaci no, takubakoyyaŋ. 3 Amma Benyamin izey du Israyla izey jama baaru kaŋ i ziji ka koy Mizpa. Kala Israyla izey ne: «Wa ci iri se, mate no goy laalo wo du ka sintin d'a?» 4 Lawi bora mo, waybora kaŋ i wi din aro tu ka ne: «Ay koy Jibeya, Benyamin wano ra, in d'ay wahayo, zama iri ma zumbu. 5 Jibeya borey binde tun ay se. I na windo kaŋ ra ay go din kulu windi k'a daŋ game cin. Ay mo no i ne ngey ga wi. I n'ay wahayo hasara mo kal a bu. 6 Kal ay mo n'ay wahayo sambu, ay n'a dumbu-dumbu, ay n'a samba laabo kulu me-a-me ra kaŋ Israyla tubu, zama i na goy yaamo yaŋ da saamotaray goy te Israyla ra. 7 Wa guna binde, araŋ Israyla izey, araŋ kulu. Wa kande araŋ dabarey d'araŋ saawarey mo.» 8 Jama kulu tun danga boro folloŋ ka ne: «Boro fo si no iri ra kaŋ ga koy nga fuwo do. Baa afo si no iri ra kaŋ ga ye nga kwaara. 9 Amma sohõ, haŋ kaŋ iri ga te Jibeya se neeya: iri ma koy k'a wongu kurne boŋ. 10 Iri ma suuban boro way zangu ra Israyla kunda kulu ra, zangu mo zambar kulu ra, zambar fo mo koyne zambar way ra, zama i ma du jama se hindoonay. Zama waato kaŋ i to Jibeya, Benyamin wano, i ma te a se a saamotara kulu kaŋ i te Israyla ra boŋ.» 11 Jama kulu binde margu zama ngey ma birno wongu, i biney mo ciya afolloŋ. 12 Kala Israyla kundey na boroyaŋ donton Benyamin kunda kulu gaa ka ne i se: «Laala woofo dumi no woone kaŋ sintin ka te araŋ do? 13 Sohõ binde, araŋ ma boro yaamey din kaŋ go noodin Jibeya nooyandi iri se zama iri m'i wi. Yaadin cine no iri ga laala dagu ka kaa d'a Israyla ra.» Amma Benyamin izey wongu ka yadda nda ngey nya-izey Israyla izey sanno. 14 Kala Benyamin izey margu birney ra. I kaa Jibeya zama ngey ma wongu nda Israyla izey. 15 Han din hane binde i na Benyamin izey kabu birni kulu ra, boro zambar waranka cindi iddu no takubakoyyaŋ, Jibeya gorokoy baa si. Ngey mo boro suubanante zangu iyye no i lasaabo boŋ. 16 Jama din kulu ra boroyaŋ go no, zangu iyye, suubananteyaŋ, kambu wow koyyaŋ, kaŋ afo kulu ga waani ka goy da finga-finga. I ga hin ka boŋ hamni ize folloŋ catu ka zeeri, hartayaŋ si no. 17 Israyla borey mo, Benyamin baa si, i n'i lasaabu boro zambar zangu taaci, takubakoyyaŋ. Woodin yaŋ kulu soojeyaŋ no. 18 Israyla tun ka koy Betel ka saaware ceeci Irikoy gaa. I ne: «May no ga jin ka sintin ka dira iri se, iri ma koy ka Benyamin izey wongu?» Rabbi ne: «Yahuda no ga sintin ka dira.» 19 Israyla izey tun za susubay ka gata sinji Jibeya wonguyaŋ se. 20 Israyla alborey binde fatta ngey ma Benyamin wongu. Israyla alborey na daaga sinji i se Jibeya gaa. 21 Benyamin izey mo fatta Jibeya ra. I na boro zambar waranka cindi hinka leemun parkatak han din hane Israyla izey ra. 22 Israyla izey jama na ngey boŋ gaabandi. I ye ka wongu daaga sinji, nango kaŋ i na bi wano sinji. 23 Israyla izey binde ziji ka koy ka hẽ Rabbi jine kala wiciri kambu. I na saaware ceeci Rabbi gaa ka ne: «Ay ma ye ka koy ka wongu nda ay nya-izo Benyamin izey, wala?» Rabbi ne: «Ma koy ka wongu nd'a.» 24 Kala Israyla izey maan ngey ma Benyamin izey wongu se zaari hinkanta hane. 25 Benyamin mo, Jibeya ra zaari hinkanta hane, i na Israyla wongu. I ye ka boro zambar way cindi ahakku leemun koyne Israyla izey ra, woodin yaŋ kulu mo takubakoyyaŋ no. 26 Gaa no Israyla izey da jama kulu ziji ka koy Betel. I hẽ ka goro noodin Rabbi jine, i mehaw mo zaari woodin kala wiciri kambu. I na sargayyaŋ kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ salle Rabbi jine. 27 Kala Israyla izey na Rabbi hã (zama Irikoy sappa sundurko go noodin jirbey din ra. 28 Fineyas, Eliyezar izo, Haruna banda mo, nga no ga kay a jine jirbey din ra.) I ne: «Ay ma ye ka fatta ka wongu nd'ay nya-izo Benyamin, wala ya naŋ.» Rabbi ne: «Ma ziji, zama suba no ay g'a daŋ ni kambe ra.» 29 Israyla na boroyaŋ daŋ i ma Jibeya windi ka koy te gumandi izeyaŋ. 30 Israyla izey ye ka koy ka wongu nda Benyamin izey zaari hinzanta ra. I na wongu daaga sinji Jibeya se, danga mate kaŋ i doona ka te waato. 31 Benyamin izey binde fatta zama ngey ma jama wongu, amma i n'i candi k'i fay da birno. Hal i sintin ka borey kar, i goono g'i

wi sanda doŋ wano fondey boŋ, kaŋ afo ga koy Betel, afa mo ga koy Jibeya. Israyla boro waranza cine no i wi saajo ra. 32 Kala Benyamin izey ne: «I go ga kaŋ iri jine no sanda waato.» Amma Israyla izey ne: «Naŋ iri ma zuru k'i candi, i ma fay da birno ka koy fondey gaa.» 33 Israyla alborey kulu binde tun nangey kaŋ yaŋ i go waato ka wongu daaga sinji Baal-Tamar. Israyla izey gumandi izey, ngey mo bagu ka tun ngey tuguyaŋ nango ra, danga Maarek-Jibeya nooya. 34 Israyla kulu ra boro suubanante zambar way no ka daŋandi ka kaa ngey ma Jibeya wongu se. Wongo go mo, a koroŋ, amma i mana bay hala taabi ga ba ka du ngey. 35 Rabbi na Benyamin kar mo Israyla jine. Israyla na Benyamin izey mallaka zaari woodin ra, boro zambar waranka cindi gu da zangu fo, kaŋ woodin yaŋ kulu takubakoyyaŋ no. 36 Benyamin izey binde bay kaŋ i na ngey kar ka zeeri, zama Israyla izey na Benyamin izey no batama zama i goono ga de ngey gumandi izey gaa, kaŋ yaŋ i tugu Jibeya se. 37 Kala gumandi izey tun da cahãyaŋ ka daabu Jibeya boŋ. Gumandi izey binde sasare care gaa ka feeri. I na birno kulu kar da takuba. 38 Seeda neeya kaŋ i soola gumandi izey da Israyla izey game ra: i ma dullu boobo tunandi birno ra. 39 Israyla borey mo bare wongo ra. (Amma Benyamin sintin ka Israyla borey kar, sanda boro waranza cine kaŋ i wi. I ne: «Haciika, i taabi iri jine sanda mate kaŋ cine i jin ka te sintinay wongo ra»). 40 Amma saaya kaŋ cine dullo sintin ka ciciri ka tun birno ra, sanda sari salleyaŋ cine, Benyamin dumey zagu, i di birno kulu go, a goobara go ga ziji beene. 41 Israyla borey mo bare, Benyamin borey biney mo pati, zama i faham kaŋ ngey furo kambe. 42 Woodin se no i na banda no Israyla borey se ka saajo fonda gana. Amma wongo n'i haabu ka gaaray. Borey kaŋ yaŋ ga fun birney ra mo n'i daŋ bindi. I n'i mallaka parkatak! 43 I na Benyamin windi nangu kulu, i n'i haabu ka gaaray. I n'i to fulanzamyaŋo do, ka koy hala wayna funay hara, Jibeya jarga. 44 Benyamin wane alboro zambar way cindi ahakku no ka bu, woodin yaŋ kulu mo yaarukomyaŋ no. 45 I bare ka zuru ka koy saajo ra hala Rimmon tondo do haray. I ra Israyla na boro zambar gu kumna-kumna fondey boŋ. I n'i haabu ka gaaray kala Jidom k'i boro zambar hinka wi koyne. 46 Han din hane Benyamin wane kaŋ yaŋ bu, i timmanta boro zambar waranka cindi gu no, takubakoyyaŋ, kaŋ woodin yaŋ kulu yaarukomyaŋ no. 47 Amma boro zangu iddu bare ka zuru ka koy ganjo ra, kala Rimmon tondo ra. I goro Rimmon tondo ra handu taaci. 48 Kala Israyla izey bare ka fay da Benyamin izey. I n'i kar da takuba, birno kulu da hawey da hay kulu kaŋ i gar. Birney kulu kaŋ i gar mo, i na danji daŋ i gaa.

21

1 Israyla borey binde jin ka ze Mizpa ra ka ne: «Iri boro, baa afo si nga ize way hiijandi Benyamin boro se.» 2 Jama binde kaa Betel. I goro noodin Irikoy jine kala wiciri kambu. I na ngey jindey sambu ka hẽ da hẽeni korno. 3 I ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo! Ifo se no hayo wo te Israyla ra, hala mo i jaŋ kunda fo hunkuna Israyla ra?» 4 A ciya mo, jama tun za susuba da hinay ka sargay feema cine noodin. I na sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle. 5 Israyla izey mo ne: «Israyla kundey kulu ra, may no mana kaa Rabbi do jama marga ra?» Zama i na zeyaŋ bambata te, boro kaŋ mana kaa Mizpa Rabbi do ciine ra, ka ne: «Daahir no i g'a wi.» 6 Israyla izey binde ye ka bakar ngey nya-izo Benyamin se ka ne: «I na kunda fo halaci hunkuna Israyla ra. 7 Mate no iri ga te ka du wandeyaŋ borey yaŋ kaŋ cindi se, za kaŋ iri ze da Rabbi ka ne iri si iri ize wayey hiijandi i se?» 8 I ne: «Israyla kundey ra, man bora kaŋ mana kaa Rabbi do Mizpa?» Wiiza, boro kulu mana tun Yabes-Jileyad ka kaa Mizpa jama marga do. 9 Zama saaya kaŋ i na borey lasaabu, a go, i mana Yabes-Jileyad goroko fo kulu gar noodin. 10 Jama binde na boro zambar way cindi hinka donton, kaŋ yaŋ ga yaaru nda cimi. I n'i lordi ka ne i se: «Wa koy ka Yabes-Jileyad kar da takuba parkatak! da wayborey d'i kayney care banda. 11 Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ ga alborey kulu leemun parkatak! da wayboro kulu kaŋ kani da alboro.» 12 I na wandiyo zangu taaci gar Yabes-Jileyad ra, kaŋ yaŋ mana bay ka kani nda alboro ce fo. I kande wandiyey jama do Silo ra, kaŋ go Kanaana laabo ra. 13 Jama kulu donton ka salaŋ da Benyamin izey kaŋ yaŋ go Rimmon tondo ra. I na baani baaru fe i gaa. 14 Alwaato din no Benyamin borey ye ka kaa. Israyla borey na wandiyey no i se, kaŋ yaŋ i naŋ da fundi Yabes-Jileyad wayborey ra. Kulu nda yaadin, i mana wasa Benyamin borey se. 15 Jama binde bakar Benyamin se, zama Rabbi na kunda fo zeeri Israyla ra. 16 Kala jama arkusey ne: «Mate no iri ga te ka du wandeyaŋ woone yaŋ kaŋ cindi se, za kaŋ i na Benyamin wayborey wi?» 17 I ne mo: «Tilas no i ma du tubu borey kaŋ yaŋ du ka yana Benyamin ra se, zama i ma si kunda fo tuusu Israyla ra. 18 Amma iri si hin k'i no wande iri ize wandiyey ra i ma hiiji, zama

Israyla izey jin ka ze ka ne: ‹Laalante no boro kaŋ ga wande no Benyamin se.› » 19 Kal i ne: «Guna, Rabbi batu go no jiiri kulu Silo ra, kaŋ go Betel se azawa kambe, fonda kaŋ ga fun Liban se dandi kambe.» 20 I na Benyamin izey lordi ka ne: «Wa koy ka gum reyzin kaley ra. 21 Araŋ ma guna. Hala day Silo izey wandiyey fatta zama ngey ma gaan se, waato din gaa araŋ mo ma fun reyzin kaley ra. Alboro fo kulu ma di nga boŋ se wande Silo ize wandiyey ra, ka koy Benyamin laabu. 22 A ga ciya mo, saaya kaŋ cine i baabey wala i armey, da i kande kalima iri do, iri ma ne i se: ‹Wa yadda k'i naŋ iri se gomni boŋ, zama iri wo, iri mana wandeyaŋ kom wongu do ka no i se. Zama d'araŋ mo man'i no sohõ cine, doŋ alhakku go araŋ boŋ.› » 23 Kala Benyamin izey te yaadin. I na wandeyaŋ sambu ngey baayaŋo hino me, kaŋ yaŋ koy ka gaan, wo kaŋ yaŋ i di ra. I tun ka ye ngey tubo do ka birniyaŋ cina ka goro i ra. 24 Israyla izey mo fay da nango din jirbey din ra. Boro kulu koy nga kunda da nga almayaaley do. Boro kulu tun noodin ka koy nga tubo do mo. 25 Jirbey din ra bonkooni si no Israyla ra. Boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga bumbo diyaŋ gaa.

RUT

1

1 A go no, jirbey kaŋ ra jine borey goono ga may, kala haray te laabo ra. Yahudiya* laabo ra
Baytlahami boro fo mo koy Mowab laabu ka goro, nga nda nga wando nda nga ize aru hinka. 2
Bora din maa Elimelek, a wando maa Neyomi, i ize hinka mo maa Malon da Cilon. Efrata boroyaŋ
no, Baytlahami kwaara, Yahudiya laabo ra. I kaa Mowab laabo ra ka goro noodin. 3 Neyomi kurnyo
Elimelek wo bu ka wando nda nga ize aru hinka naŋ. 4 Izey din na Mowab ize wayyaŋ hiiji. Afo
maa Orpa, afa mo maa Ruta. I goro danga jiiri way cine. 5 Malon da Cilon mo, i boro hinka kulu
bu, ka cindi waybora hinne, kurnye si, ize aru hinka mo si. 6 Waato din gaa no a tun, nga nda nga
anzuray hinka, zama nga ma fun Mowab laabu ka ye nga kwaara, zama Mowab laabo ra a du baaru
kaŋ i ne Rabbi na nga borey kunfa k'i no ŋwaari. 7 Kal a fun nga nangoray zeena do, nga nda nga
anzuray wayboro hinka nga banda. A na fonda kaŋ ga koy Yahudiya din gana. 8 Neyomi ne nga
anzurayey se: «Wa ye ka koy. Araŋ boro kulu ma koy nga nya kwaara. Rabbi ma gomni goy cabe
araŋ se, danga mate kaŋ cine araŋ cabe in da buukoy se. 9 Rabbi ma yadda araŋ se araŋ ma du
fulanzamyaŋ, araŋ afo kulu nga kurnyo kwaara.» Saaya din no a n'i afo kulu garbe sunsum, amma i
na ngey jindey sambu ka hẽ da gaabi. 10 I ne a se: «Abada, iri ga koy ni banda no, kala ni borey
do.» 11 Neyomi binde ne i se: «Ay izey, wa ye. Ifo se no araŋ ga koy ay banda? Ize aruyaŋ ga cindi
ay gunde ra no koyne kaŋ yaŋ ga te araŋ se kurnyeyaŋ? 12 Ay izey, wa ye. W'araŋ koyyaŋ te, zama
ay zeena bisa naŋ kaŋ ay ga du kurnye. Baa d'ay ne ay mana laakal kaa kurnye gaa, baa d'ay du
kurnye cino wo ra, ka izeyaŋ hay mo -- 13 araŋ ga hin ka goro hala i ma beeri no? Abada, ay izey,
zama ay bine sara bisa araŋ waney, za kaŋ Rabbi kambe goono ga gaaba nd'ay.» 14 Gaa no i ye ka
jinde sambu nda gaabi ka hẽ. Orpa na nga anzura garbe sunsum, amma Ruta wo naagu a gaa. 15
Neyomi ne a se: «Guna, ni waycina kongormo go ga ye nga dumey da nga de-koyey* do, ni mo ma
ye k'a gana.» 16 Amma Ruta ne: «Ma s'ay ŋwaaray ka ne ya fun ni banda, ya si ni gana mo. Zama
nangu kulu kaŋ ni ga koy, noodin no ay mo ga koy. Naŋ kaŋ ni zumbu, ay mo ma zumbu noodin. Ni
dumi ma ciya ay dumi, ni Irikoyo mo ma ciya ay Irikoyo. 17 Naŋ kaŋ ni bu, noodin ay mo ma bu, i
m'ay fiji noodin mo. Rabbi m'ay laali da manti buuyaŋ hinne no k'ay fay da nin.» 18 Waato din gaa
no Neyomi bay kaŋ Ruta na bine sinji nga banda koyyaŋ se, gaa no a mana salaŋ a se koyne. 19 I
boro hinka binde soobay ka dira kala i kaa Baytlahami. I kaayaŋo baaru na kwaara kulu kubay.
Wayborey ne: «Neyomi no woone mo, day?» 20 A ne i se: «Wa si ne ay se Neyomi. Wa ne ay se
Mara, zama Hina-Kulu-Koyo na goy dungo te ay se gumo. 21 Toonante no ay fun ne, amma kambe
koonu no Rabbi ye ka kande ay. Ifo se no araŋ ga ne ay se Neyomi? za kaŋ Rabbi na yadda-jaŋay
cabe ay se, Hina-Kulu-Koyo n'ay kaynandi mo?» 22 Neyomi binde ye ka kaa, nga nda nga anzura
Ruta, Mowab ize wayo, kaŋ kaa a banda ka fun Mowab laabu. I to Baytlahami sayir* heemaro
sintina ra.

2

1 Neyomi kurnyo dumi fo go no, arzakante beeri no, Elimelek dumey wane, kaŋ maa ga ti Buwaza.
2 Ruta, Mowab ize wayo ne Neyomi se: «Sohõ kay, naŋ ya koy fari ka koobu jeeney ra, boro kaŋ
do ay du gaakuri a jine.» Neyomi ne a se: «To, koy, ay izo.» 3 A binde koy, a go ga koobu faro ra, a
goono ga wiikoy banda gana. A darza no ka zumbu Buwaza faro baa ra, nga mo Elimelek dumi no.
4 Buwaza mo go ga kaa ka fun Baytlahami. A ne wiikoy se: «Rabbi ma goro araŋ banda.» I tu ka ne
a se: «Rabbi ma ni albarkandi.» 5 Kala Buwaza ne nga bannya kaŋ ga wiikoy dabari se: «May ize
way no woone?» 6 Bannya kaŋ ga wiikoy dabari tu ka ne a se: «Mowabancey ize way no, nga kaŋ
kaa Neyomi banda ka fun Mowab laabu. 7 A ne ay se: ‹Ay g'araŋ ŋwaaray, wa naŋ ay ma wiikoy
banda gana, ka koobu izey kumna-kumna bokwey game ra.› A kaa binde, a goono ga koobu za
susubo ka kaa sohõ, kala fulanzamyaŋ kayna kaŋ a te windo ra.» 8 Buwaza bare ka ne Ruta se: «Ay
izo, ma maa. Koobu se ni ma si koy fari fo do, ni ma si gana ne wo mo, amma ni ma lamba ay
koŋŋey gaa. 9 Ma fari kaŋ i goono ga wi guna k'i gana. Ma bay kaŋ ay na arwasey lordi ka ne i ma
si ni ham. Da ni maa jaw, ma koy ay foobo do ka kaa haro kaŋ i guru ka kande din ra ka haŋ.» 10
Waato din gaa Ruta sombu nga moyduma boŋ ka sumbal hala ganda. A ne Buwaza se: «Ifo se no ay
du gaakuri ni jine, hala ni ma saal ay, ay kaŋ yaw no?» 11 Buwaza tu ka ne a se: «I n'ay fahamandi
nda hay kulu kaŋ ni te ni anzura se za ni kurnye buuyaŋ. A go, ni na ni baabo da ni nyaŋo naŋ, da

laabo kaŋ ra i na ni hay, hala ni kaa boroyaŋ do kaŋ ni mana jin k'i bay. 12 Rabbi ma ni goyo bana ni se, ni ma alhakku toonante ta Rabbi Irikoy, Israyla* wano do, kaŋ ni kaa ka tuguyaŋ do ceeci a fatey cire.» 13 Gaa no Ruta ne: «Ya ay jine bora, naŋ ya du gaakuri ni do, zama ni n'ay bine gaabandi. Ni na gomni sanney wo te ay, ni koŋŋa se, baa kaŋ ay manti ni windi koŋŋey ra afo.» 14 } waaro waate Buwaza ne a se: «Kaa ne ka buuru ŋwa. Ma ni looma sufu hari mooro ra.» A binde, Ruta goro wiikoy do. I na kukure salle a se, a ŋwa ka kungu ka fay da cindo. 15 Waato kaŋ a tun ka ne nga ma koobu, kala Buwaza na nga arwasey lordi ka ne: «Wa naŋ a ma koobu hala bokwey game ra, araŋ ma s'a kayna mo. 16 Araŋ ma fay ka kaa a se mo bokwey ra, araŋ ma naŋ mo a ma koobu, araŋ ma s'a ganji.» 17 Yaadin cine no a koobu nd'a faro ra, za susuba kala wiciri kambo to. A na wo kaŋ nga du din safa hal a te sanda hawgara jare, sayir* masangu. 18 A n'a sambu ka furo birno ra. A anzura di haŋ kaŋ a du koobo do. Ruta na kunji cindo mo cab'a se, curkusa wane kaŋ cindi. 19 A anzura ne a se: «Man no ni koobu hunkuna? Man no ni goy? Albarka ma goro bora kaŋ na ni saal din boŋ!» Ruta na bora kaŋ do nga goy din cabe anzura se ka ne: «Bora kaŋ do ay goy hunkuna, a maa ga ti Buwaza.» 20 Neyomi binde ne nga anzura se: «Rabbi, kaŋ mana fay da nga gomno cabeyaŋ buukoy da fundikooney se, a ma bora din albarkandi!» Neyomi ne a se koyne: «Bora din iri dumi no, imaano. A go borey kaŋ ga hin ka fansa sambu iri se ra.» 21 Ruta, Mowab ize wayo binde ne: «Oho, a ne ay se ay ma lamba nga goy-izey gaa hal i m'a farey wiyaŋey kulu ban.» 22 Neyomi ne nga anzura Ruta se: «A boori, ay izo! Ma soobay ka koy a koŋŋey banda, i ma si ni gar fari waani fo ra.» 23 Yaadin no a lamba Buwaza koŋŋey gaa zama nga ma koobu, hala waati kaŋ i na sayir da alkama wiyaŋo ban. A go mo nga anzura do ga goro.

3

1 Kala a anzura Neyomi ne a se: «Ay izo, manti sohõ kala ay ma fulanzamay ceeci ni se, zama ni ma du laakal kanay goray. 2 Guna Buwaza neeya kaŋ ni go a koŋŋey banda, manti iri dumi no? A go, hunkuna cin a ga sayir* faaru karayaŋo do. 3 Ni ma nyumay ka ji tuusu, ka ni boŋ daabu ka koy karayaŋo do, amma ma si ni boŋ bangandi a se, kala waati kaŋ a ŋwa ka haŋ ka ban. 4 A ga ciya mo, waati kaŋ a ga kani, ma laakal da nango kaŋ a ga kani. Waato din gaa ma furo ka daabiro kaa a cey gaa ka kani noodin. Nga mo ga ci ni se haŋ kaŋ no ni ga te.» 5 Ruta ne a se: «Hay kulu kaŋ ni ci, ay g'a te.» 6 A koy karayaŋo do ka te mate kulu kaŋ cine anzura ci a se. 7 Waato kaŋ Buwaza ŋwa ka haŋ, a bina ga kaan mo, kal a koy ntasso gusamo banda zama nga ma kani. Ruta mo kaa moso-moso, ka daabiro kaa a ce taamey gaa, ka kani noodin. 8 A ciya mo, hala cin bindi, albora humburu. A bare ya-cine day, kala wayboro fo go ga kani nga cey do haray. 9 A ne a se: «Nin no may?» Ruta mo tu ka ne: «Ay no ni koŋŋa Ruta. Ma ni daabiro feeri ni koŋŋa boŋ, zama ni ya dumi no kaŋ ga maan.» 10 Buwaza ne: «Ya ay izo, Rabbi ma ni albarkandi. Gomni woone kaŋ ni kokor ka cabe, a bisa ijina, za kaŋ ni mana arwasey suuban, hala noorukooni no wala talka no. 11 Sohõ, ay izo, ma si humburu. Hay kulu kaŋ ni ci, ay g'a te ni se, zama kwaaro wo gorokoy kulu bay kaŋ ni gonda boro-hannotaray. 12 Cimi no ay ya ni dumi kaŋ ga maan no, amma kulu nda yaadin, dumi fo go no kaŋ maan ka bisa ay. 13 Ma kani hunkuna. A ga ciya, waati kaŋ mo bo, da bora din te ni se haŋ kaŋ ga hima kay, to, a boori, a ma dumitaray goy te. Da mo a mana te ni se mate kaŋ ga hagu dumi ma te mo, ay ga te wo kaŋ ga hagu dumi gaa a ma te, ay ze da Rabbi. Ma ni kaniyaŋ te noodin hala mo ma bo.» 14 Kal a kani Buwaza cey do haray kala mo bo. A tun za waati kaŋ boro si hin ka boro bay, zama Buwaza ne: «I ma si bay hala wayboro kaa karayaŋo do.» 15 Buwaza ne a se mo: «Kande daabiro kaŋ go ni boŋo gaa k'a gaay.» A binde n'a gaay. Buwaza na sayir muudu iddu neesi ka no a se. Gaa no Buwaza furo birno ra. 16 Waato kaŋ Ruta kaa nga anzura do a ne: «Ya ay izo, nin no may?» Kala Ruta ci nga anzura se mate kulu kaŋ albora te nga se. 17 A ye ka ne: «Sayir muudu iddu neeya kaŋ a n'ay no. Zama a ne: ‹Ma si koy kambe koonu ni anzura do.› » 18 Kala Neyomi mo ne: «Ya ay izo, ma goro ne ka hangan haŋ kaŋ ga te, zama bora din si fulanzam bo, kala nd'a na sanno ban hunkuna.»

4

1 A go mo, Buwaza koy birno me gaa ka goro. Kala dumo kaŋ ga maan a, nga kaŋ Buwaza ci din go, a kaa ka bisa. Buwaza ne a se: «He, waane filaana! Gana ka kaa neewo ka goro.» A binde gana ka kaa ka goro. 2 Buwaza kande kwaara arkusu beeri way ka ne: «Wa goro ne.» I goro. 3 A ye ka ne dumi maananta se: «Neyomi neeya kaŋ kaa ka fun Mowab laabu. A go mo, a ga laabo jare fo neera,

kaŋ ga ti iri nya-izo Elimelek wane. 4 Ay mo saaware ka ne ay g'a cabe ni se. Ni m'a day borey kaŋ goono ga goro yaŋ jine, ay borey arkusey jine nooya. Da ni g'a fansa*, m'a fansa. Amma da ni s'a fansa, kulu ma ci ay se, ay ma du ka bay, zama fansako* fo si no kala nin, ni banda mo, kala ay.» Bora din ne: «Ay g'a fansa.» 5 Gaa no Buwaza ne: «To, han kaŋ hane ni ga faro day Neyomi gaa, kala ni m'a day Ruta, Mowabancey ize wayo kambe ra, buukwa wane, zama i ma buukwa maa tunandi a tubo boŋ.» 6 Dumo kaŋ ga maan din binde ne: «Ay si hin k'a fansa* ay boŋ se, zama ya s'ay tubo sara. Ay diyaŋ gaa a ga hagu ni m'a sambu ni boŋ se k'a fansa, zama ay wo si hin k'a fansa.» 7 Woone alaada no za doŋ Israyla ra, fansayaŋ sanni da barmayyaŋ boŋ, zama i ma hay kulu tabbatandi: kala boro ma nga taamu foobu k'a no boro fa din se. Woodin no ga ti mate kaŋ i ga fansa seeda nd'a Israyla ra doŋ. 8 Kala dumo kaŋ ga maan din ne Buwaza se: «A day ni boŋ se.» A na nga taamu foobu ka kaa mo. 9 Buwaza ne arkusey da jama kulu se: «Araŋ ga ti seedayaŋ hunkuna. Hay kulu kaŋ ga ti Elimelek wane da Cilon wane da Malon wane, ay n'i day Neyomi kambe ra. 10 Ay du Malon wande mo, Ruta, Mowabancey ize wayo, a ma ciya ay wande, zama i ma buukwa maa tunandi a tubo banda, zama buukwa maa ma si daray a nya-izey ra, d'a kwaara meyo gaa mo. Araŋ ya seedayaŋ no hunkuna.» 11 Borey kulu kaŋ yaŋ go kwaara meyo do, da arkusey mo ne: «Iri ya seedayaŋ no. Waybora, d'a kaa ni kwaara, Rabbi m'a te danga Rahila da Laya cine, i boro hinka, kaŋ yaŋ na Israyla dumo cina. Ni mo ma du arzaka Efrata ra. Ni ma te maa mo Baytlahami ra. 12 Ni windo mo ma te danga Farisa dumo cine, nga kaŋ Tamar hay Yahuda se, kunda ra kaŋ Rabbi ga ni no wayboro wo do.» 13 Buwaza binde na Ruta sambu ka te nga wande, a margu nd'a mo. Rabbi naŋ mo a ma te gunde, a hay ize aru. 14 Wayborey ne Neyomi se: «Sifayaŋ ma te Rabbi se, nga kaŋ mana ni naŋ hunkuna dumi kaŋ ga maan nin si. Israyla kulu ra i m'a maa bay. 15 A ga te ni se fundi yeeko, ni zeena kuruko mo, zama ni anzura kaŋ ga ba nin din, kaŋ bisa ize iyye ni se, a hay.» 16 Neyomi na koociya sambu k'a ganday nga ganda ra ka te a se saajawko. 17 Neyomi gorokasin wayborey na maa daŋ koociya ga ka ne: «I na ize aru hay Neyomi se.» I ne a se Obida, nga ga ti Yasse baaba, Dawda kaay. 18 Farisa banda neeya: Farisa na Hezron hay, 19 Hezron na Ram hay, Ram na Aminadab hay, 20 Aminadab na Naason hay, Naason na Salmon hay, 21 Salmon na Buwaza hay, Buwaza na Obida hay, 22 Obida na Yasse hay, Yasse na Dawda hay.

1SA
1
1 Waato boro fo go no, Ramatim-Zofim boro no, Ifraymu tondey laabu haray wane. A maa ga ti
Elkana, Yeroham ize, Elihu ize, Tohu ize, Zuf ize, Ifraymu dumi no. 2 A gonda wande hinka. Afa
maa Hannatu, afa mo maa Penina. Penina gonda izeyaŋ, amma Hannatu wo sinda ize. 3 Bora din
binde, jiiri kulu a ga tun nga kwaara ka koy Silo, zama nga ma sududu Rabbi Kundeykoyo se, nga
ma sargay te mo. Eli ize hinka din mo, Hofni nda Fineyas, Rabbi alfagayaŋ no, i go noodin. 4 Waato
kaŋ Elkana zaaro bare ka kaa kaŋ a ga sargay te, a na nga wando Penina nda nga ize arey da ize
wayey kulu no baayaŋ. 5 Amma a na Hannatu no baa hinka, zama a ga ba Hannatu. Amma Rabbi
n'a gunda daabu. 6 A wayco mo ga dond'a gumo, a go g'a dukurandi zama Rabbi n'a hay-tuwo
daabu. 7 Kaŋ albora goono ga woodin te jiiri ka kaa jiiri, saaya kulu kaŋ Hannatu ga koy Rabbi
windo do, wayco ga soobay ka dond'a k'a dukurandi. Woodin se no Hannatu soobay ka hẽ, hal a
wangu ka ŋwa. 8 A kurnyo Elkana mo ne a se: «Hay, nin Hannatu, ifo se no ni goono ga hẽ? Ifo se
no ni ga wangu ka ŋwa mo? Wala ifo se no ni bina sara? Manti ay bisa ni se baa ize alboro way?» 9
Waato kaŋ i ŋwa, i haŋ ka ban Silo ra, kala Hannatu tun. Saaya din binde Eli go noodin kaŋ ga ti
alfaga* beero. A goono ga goro nga goray haro boŋ Rabbi windi bundu sintina gaa haray. 10
Hannatu gonda bine saray, a na adduwa te Rabbi gaa, a hẽ mo da hẽeni konno. 11 A binde na sarti
sambu ka ne: «Ya Rabbi, Kundeykoyo, da ni yadda ka ay, ni koŋŋa kankamo wo guna, ma fongu ay
gaa, ma si dinya ay, ni koŋŋa gaa mo, amma ma ni koŋŋa no ize aru. Ay mo kala ay m'a no Rabbi se,
izo fundo me muudu. A si cabu mo hal abada.» 12 A ciya binde, waato kaŋ a go noodin, a go ga
adduwa Rabbi jine, kala Eli na laakal ye a meyo gaa. 13 Hannatu mo, nga bina ra haray no a goono
ga salaŋ, kal a meyo kaŋ ga nyooti kayna, amma boro si maa a jinda. Woodin se no Eli tammahã
kaŋ a bugu no. 14 Eli ne a se mo: «Waati fo no ni ga ni buguyaŋo naŋ? Ma ni duvaŋo* hibandi ka
kaa ni gaa.» 15 Hannatu tu ka ne: «Manti yaadin no, ay jine bora. Ay ya wayboro no kaŋ gonda
bine saray biya. Ay mana duvan wala baji dumi kulu haŋ, amma ay goono g'ay fundo soogu no
Rabbi jine. 16 Ma si ni koŋŋa himandi wayboro laalo, zama ay bine sara nd'ay fantayaŋo ra no ay
goono ga salaŋ hala ka kaa sohõ.» 17 Gaa no Eli tu ka ne: «To, koy day sohõ kay, baani ra. Israyla*
Irikoyo mo ma ni no ni ŋwaara kaŋ ni ŋwaaray a gaa din.» 18 Hannatu ne: «Naŋ ay, ni koŋŋa ma du
gaakuri ni jine.» Waybora binde na nga fonda gana ka koy. A ŋwa, a moyduma mana ye ka bine
saray alhaali cabe koyne. 19 I tun za susubay ka sududu Rabbi jine, gaa no i bare ka kaa ngey
kwaara Rama. Elkana nda nga wande Hannatu binde margu, Rabbi mo fongu a gaa. 20 I go no mo
yaadin, saaya kaŋ jirbey to, kala Hannatu te gunde. A na ize alboro hay k'a maa daŋ Samuwila, ka
ne: «Zama ay n'a ŋwaaray Rabbi gaa no.» 21 Bora din, Elkana fatta, nga nda nga windo kulu a
banda, zama ngey ma koy ka jiiri kulu sarga te k'a sarto toonandi mo Rabbi se. 22 Amma Hannatu
mana koy zama a ne nga kurnyo se: «Da arwaso fun wa, gaa no ay ga kond'a zama a ma bangay
Rabbi jine, a ma goro noodin mo hal abada.» 23 A kurnyo Elkana ne a se: «Te haŋ kaŋ ni ga ba ni
bina ra. Ma goro hala ni m'a kaa wa. Kala day Rabbi ma nga sanno daahirandi.» Nga din, waybora
binde goro ka nga izo naanandi, kal a n'a kaa wa. 24 Waato kaŋ a n'a kaa wa binde, a n'a sambu nga
banda, da haw hinza, da hamni muudu fo, da duvan humbur fo. A kande Samuwila kala Rabbi
windo do Silo ra. Arwaso mo go zanka kayna. 25 I na haw fo wi, i kande arwaso Eli do mo. 26
Waybora ne: «Ya ay jine bora, ay ze da ni fundo, ya ay jine bora, ay no ga ti waybora kaŋ kay ni do
ne, ay go ga adduwa Rabbi gaa. 27 Arwaso wo se no ay na adduwa din te. Rabbi n'ay no ay ŋwaara
kaŋ ay ŋwaaray a gaa. 28 Woodin se no ay mo n'a no Rabbi se. I n'a no Rabbi se a fundo me
muudu.» Noodin mo i sududu Rabbi se.
2
1 Hannatu na adduwa te ka ne: «Ay bina goono ga zamuuyaŋ te Rabbi ra. Ay gaabo ga beeri ka
bisa hay kulu Rabbi ra. Ay meyo mo go feerante ay ibarey boŋ, Zama ay ga farhã ni faaba ra. 2 Koy
Hanno fo si no sanda Rabbi cine, Zama ni cine fo si no. Tondi fo mo si no sanda iri Irikoyo cine. 3
Wa si ye ka salaŋ da boŋbeeray gumo, Fooma sanni ma si fun araŋ me ra mo, Zama Rabbi Irikoy ya
Bayraykoy no. Nga mo no ga goyey kulu neesi. 4 Soojey birawey ceeri-ceeri. Borey kaŋ yaŋ kati
mo, a g'i no gaabi. 5 Borey kaŋ yaŋ kungu mo na ngey boŋ daŋ sufuray zama ngey ma du ŋwaari.
Harayzey mo fulanzam. Oho, wayguno hay ize iyye, Amma waybora kaŋ na ize booba hay, nga wo

jaŋ. 6 Rabbi ga wi, a ga funandi mo. A ga zumandi hala Alaahara, A ga tunandi mo. 7 Rabbi ga talkandi, a ga arzakandi mo. A ga kaynandi, a ga beerandi. 8 A ga talkey beerandi k'i kaa laabu bulungu ra. A ga alfukaarey mo tunandi i ma fun begunu ra, Zama nga m'i gorandi koyey banda, I ma beeray karga tubu. Zama ndunnya bonjarey ya Rabbi wane yaŋ no, A na ndunnya batama sinji i boŋ mo. 9 A ga nga hanantey cey haggoy, Amma a ga boro laaley naŋ kuba ra ngey hinne, Zama gaabi boŋ boro si no kaŋ ga te zaama. 10 Borey kaŋ yaŋ ga gaaba nda Rabbi, a g'i bagu-bagu. I boŋ do no a ga kaati, jinda ga fun beena ra. Rabbi ga ciiti ndunnya me-a-me boŋ. A ga gaabi no nga bonkoono se, Ka nga suubananta gaabo beerandi.» 11 Elkana binde ye Rama ka koy nga kwaara. Arwaso mo goro ka goy Rabbi se Alfa Eli jine. 12 Amma Eli izey wo ize laalo yaŋ no, i si Rabbi bay. 13 I alaada neeya borey do: saaya kaŋ cine boro fo kulu ga sargay no, alfaga din bannya ga kaa, za hamo go kuso ra ga hina, a ga kande kawra kaŋ gonda kambe ize hinza, 14 a ma kawra daŋ kuso, wala cambo, wala gulla, wala sintilo ra. Hay kulu mo kaŋ kawra dagu ka sambu, alfaga ga woodin sambu sahãadin. Yaadin no i goono ga te Israyla izey kulu se kaŋ yaŋ goono ga kaa Silo do. 15 Oho, za i mana maano ton, alfaga bannya ga kaa, a ma ne sargay nookwa se, «Kande ham kaŋ i ga ton alfaga se. A si ba ni ham hinanta, kala igano.» 16 Hala mo bora ne a se: «Daahir, kala nda i jin ka maano ton jina, gaa no ni ga kaa haŋ kaŋ ni ga ba me,» kala nga mo ma ne bora se: «Abada! Sohõ day no ni g'ay no nd'a. Da manti yaadin mo no ay g'a kom.» 17 Arwasey din zunubo ga beeri gumo Rabbi jine, zama borey go ga Rabbi sarga fanta. 18 Amma Samuwila goono ga goy Rabbi jine. A go zanka, a go ga guddu nda lin* efod* kwaay. 19 A nyaŋo mo ga kwaay kayna te a se ka kande jiiri ka kaa jiiri, saaya kaŋ a ga kaa nga kurnyo banda ka jiiro sarga te. 20 Eli mo na Elkana nda nga wando albarkandi ka ne: «Rabbi ma ni no banda wayboro wo do, nooyaŋo wo banandi kaŋ i na Rabbi no.» I koy ngey kwaara. 21 Rabbi mo na Hannatu kunfa. A ye ka ize aru hinza da ize way hinka hay. Arwaso Samuwila beeri Rabbi jine. 22 Amma Eli zeen gumo, a go ga maa mo hay kulu kaŋ nga izey goono ga te Israyla kulu se, da mate kaŋ i ga kani nda wayborey kaŋ yaŋ goono ga goy te kubayyaŋ hukumo me gaa. 23 Baabo mo ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga hayey wo te? Zama ay goono ga maa araŋ goy laaley kulu baaru jama wo kulu do. 24 Abada, ay izey, manti baaru hanno no ay goono ga maa. Araŋ na Rabbi jama daŋ i ma harta. 25 Da boro na zunubi te boro fo se, Irikoy g'a ciiti, amma da boro na zunubi te Rabbi se, may no ga adduwa te bora se?» Kulu nda yaadin i mana laakal daŋ ngey baabo sanno gaa, zama Rabbi miila nga m'i halaci. 26 Arwaso Samuwila binde soobay ka beeri, a gonda gaakuri Irikoy da borey mo do. 27 Kala Irikoy boro fo kaa Eli do ka ne a se: «Yaa no Rabbi ci: Manti ay n'ay boŋ bangandi ni baabo dumo se, za i go Misira ra ga tamtaray te Firawna* windo se? 28 Manti mo ay n'a suuban Israyla kundey kulu ra a ma ciya ay se alfaga, a ma kaaru mo ay sargay feema do, a ma dugu ton, a ma efod kwaay daŋ ay jine, hala mo ay na ni baaba dumo no sargayey kulu kaŋ Israyla izey ga te da danji? 29 Day, ifo se no araŋ goono g'ay sargayey d'ay nooyaŋey taamu-taamu, kaŋ yaŋ ay lordi ay nangora ra? Hala ni na ni izey beerandi zaati ka bisa ay, araŋ ga ne araŋ ga harram ŋwa ka naasu d'ay jama Israyla nooyaŋey kaŋ ga bisa ikulu. 30 Woodin se binde, Rabbi Irikoy, Israyla wano ne: Daahir doŋ ay ne ni dumo da ni baaba dumo ga soobay ka dira ay banda hal abada. Amma sohõ Rabbi ne: Woodin ma mooru ay, zama borey kaŋ yaŋ g'ay beerandi, ay mo g'i beerandi. Borey kaŋ yaŋ ga donda ay, ngey mo ay g'i kaynandi. 31 Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa, kaŋ ay ga ni jasa da ni baaba dumo jasa mo pati, hal a ma to naŋ kaŋ i si du dottijo zeeno ni dumo ra. 32 Ni ga di ibareyaŋ mo ay nangora ra, da yulwa kulu ra kaŋ Irikoy ga Israyla no mo ra. Dottijo zeeno kulu mo si cindi ni dumo ra. 33 Ni borey ra bora kaŋ ay si waasu ka kaa ay sargay feema gaa ga funa zama a ma ni mo ŋwa ka ni bine sara mo. Ni banda-banda kulu ga bu ngey gaabo bindi ra. 34 Woone mo ga ciya alaama ni se: haŋ kaŋ ga kaŋ ni ize hinka boŋ, Hofni nda Fineyas, zaari folloŋ no i kulu ga bu. 35 Ay mo ga alfaga naanaykoy fo tunandi, boro kaŋ ga goy goyey boŋ kaŋ go ay bina d'ay fundo miila ra. Ay ga almayaali daahirante sinji a se mo. A ga soobay ka dira ay wane suubananta jine hal abada. 36 A ga ciya mo, boro kaŋ cindi ni dumo ra ga kaa ka sombu a jine zama nga ma du nzarfu jare da buuru kunkuni, a ma ne mo: ‹Ay ga ni ŋwaaray no, m'ay daŋ alfagataray saajaw goy fo ra zama ay ma du ŋwaari kayna kaŋ ay ga ŋwa.› »

3

1 Arwaso Samuwila goono ga goy Rabbi se Eli jine. Rabbi sanno mo ga sandi jirbey din ra,

bangandi kulu si no taray kwaaray. 2 A ciya mo jirbey din, waato kaŋ Eli jin ka kani nga nango ra, a moy jin ka sintin ka te kubay-kubay hal a si hin ka di, 3 Irikoy fitilla mo mana bu jina, kala Samuwila kani ka jirbi Rabbi windo ra, nango kaŋ Irikoy sundurko go. 4 Kala Rabbi na Samuwila ce. Nga mo ne: «Ay neeya!» 5 Kal a zuru ka koy Eli do ka ne: «Ay neeya, zama ni n'ay ce.» Eli ne: «Yana ni ce. Ye ka koy kani.» A ye ka kani koyne. 6 Rabbi ye k'a ce koyne: «Samuwila!» Samuwila tun ka koy Eli do. A ne a se: «Ay neeya, zama ni n'ay ce.» A tu ka ne: «Ya ay izo, yana ni ce. Ye ka koy kani.» 7 Samuwila wo mana Rabbi bay jina, Rabbi mana nga sanno mo cabe a se jina. 8 Rabbi ye ka Samuwila ce koyne, ceeyaŋ hinzanta. Kal a tun ka koy Eli do ka ne: «Ay neeya, zama daahir no ni n'ay ce.» Gaa no Eli faham kaŋ Rabbi no goono ga arwaso ce. 9 Eli binde ne Samuwila se: «Ma koy ka kani. A ga ciya mo, d'a na ni ce, ni ma ne: ‹Ya Rabbi, salaŋ, zama ni tamo goono ga maa.› » Samuwila binde koy ka kani nga nango ra. 10 Rabbi kaa mo ka kay k'a ce sanda doŋ wano cine: «Ya Samuwila, Samuwila!» Waato din gaa no Samuwila mo ne: «Salaŋ, zama ni tamo goono ga maa.» 11 Rabbi ne Samuwila se: «A go, ay ga ba ka hari te Israyla ra, a maayanta mo maakoy kulu hangey ga hẽ. 12 Han din hane ay ga hay kulu kaŋ ay ci a dumo sanni boŋ din toonandi Eli boŋ, za sintina ka kaa hala bananta. 13 Zama ay ci a se ka ne ay ga ciiti a dumo se hal abada, laala kaŋ gaa a bay sabbay se. Zama a izey na laaliyaŋ candi ka kande ngey boŋ. Nga mo mana kaseeti i gaa. 14 Woodin se no ay ze Eli dumo boŋ ka ne: Eli windi taalo, i s'a tuusu nda sargay wala nda nooyaŋ hal abada.» 15 Samuwila binde kani kala susubay. A na Rabbi windo meyey fiti. Samuwila binde humburu nga ma bangando ci Eli se. 16 Gaa no Eli na Samuwila ce ka ne: «Ya ay izo, Samuwila.» Nga mo ne: «Ay neeya.» 17 Eli ne: «Ifo no Rabbi ci ni se? Ay ga ni ŋwaaray, ma s'a tugu ay se. Irikoy ma ni laali da ni tugu ay se hay kulu kaŋ a ci ni se ra.» 18 Samuwila binde na haya kulu ci a se. A mana hay kulu tugu a se. Eli ne: «Rabbi no. A ma te haŋ kaŋ a di ga boori.» 19 Samuwila binde beeri, Rabbi go a banda mo. A mana naŋ mo a sanney ma kaŋ ganda, baa afolloŋ. 20 Israyla kulu mo, za Dan kal a ma koy Beyer-Seba bay kaŋ tabbat no Samuwila ya Rabbi annabi* no. 21 Rabbi ye ka bangay a se Silo ra, zama Silo ra no Rabbi na nga boŋ bangandi Samuwila se Rabbi sanno do.

4

1 Samuwila sanney binde koy Israyla kulu do. I go no, Israyla borey konda wongu Filistancey gaa ka ngey gata sinji Eben-Ezer haray. Filistancey mo na gata sinji Afek ra. 2 Filistancey binde na daaga sinji Israyla se. Saaya kaŋ yanja sintin, Israyla borey na goobu haŋ Filistancey kambe ra. I wongu kunda ra binde i na boro zambar taaci cine wi batama ra. 3 Saaya kaŋ jama kaa gata ra, Israyla arkusey ne: «Ifo se no Rabbi n'iri kar ya-cine hunkuna Filistancey jine? Wa kaa iri ma koy ka Rabbi sappa sundurko sambu Silo ra, iri ma kand'a iri do, zama a ma furo iri game ra k'iri faaba iri ibarey kambe ra.» 4 Jama binde donton ka koy Silo, ka Rabbi Kundeykoyo sappa sundurko kaŋ goono ga jisi ciiti malaykey* game ra din sambu. Eli ize hinka din mo, Hofni nda Fineyas go noodin Irikoy sappa sundurko banda. 5 Waato kaŋ cine Rabbi sappa sundurko to jama ra, Israyla borey kulu na kosongu bambata te gumo, kala tondey tu. 6 Waato kaŋ Filistancey maa kosongo jinde, i ne: «Ifo no kosongu beero wo kaŋ go Ibraniyancey marga ra binde?» I du ka bay kaŋ Rabbi sundurko kaa marga ra. 7 Filistancey mo humburu, zama i ne: «Irikoy kaa marga ra.» I ne: «Kaari iri! zama i mana hayo wo dumi te baa ce fo. 8 Kaari iri! May no g'iri faaba irikoy hinkoyey wo kambe ra? Woone yaŋ no ga ti irikoyey kaŋ na Misirancey kulu kar da balaaw kulu dumi ganjo ra. 9 Ya araŋ Filistancey, wa te gaabi, wa te alboro-teera, zama araŋ ma si ciya Ibraniyancey tamyaŋ sanda mate kaŋ cine i ciya araŋ wane yaŋ. Wa te alboro goy, araŋ ma wongu te.» 10 Filistancey binde kande wongu. Israyla borey na goobu haŋ i kambe ra mo. Afo kulu zuru ka koy nga windo do. I n'i wi gumo, zama Israyla borey do haray ce-koyey zambar waranza no ka bu. 11 Filistancey na Irikoy sundurko mo di. Eli ize hinka, Hofni nda Fineyas mo, i n'i wi. 12 Kala wongu daaga ra Benyamin boro fo zuru ka kaa Silo zaaro din ra, da nga bankaaray toorante yaŋ, da kusa mo nga boŋo ra. 13 Waato kaŋ cine a kaa, a saba nda Eli goono ga goro nga nangora boŋ, fonda me gaa. A goono ga hangan, zama a bina goono ga jijiri Irikoy sundurko sabbay se. Saaya kaŋ bora furo kwaara ra, hal a na baaro dede mo, kala kwaara kulu na jinde sambu nda hẽeni. 14 Waato kaŋ Eli maa hẽeno kosongo, a ne: «Ifo ga ti kaatiyaŋ yooje beero wo sabaabu?» Kala bora kaa da cahãyaŋ ka ci Eli se. 15 Saaya din mo Eli gonda jiiri wayga cindi ahakku, a moy mo go ga daabu-daabu hal a

si hin ka di. 16 Bora mo ne Eli se: «Ay no ka fun wongu daaga do. Hunkuna wongo do no ay zuru ka fun.» Eli ne: «Ay izo, ifo no ka te?» 17 Baaru kandekwa tu ka ne: «Israyla zuru Filistancey jine, hasaraw bambata te mo jama ra. Ni ize hinka mo, Hofni nda Fineyas bu. Ibarey na Irikoy sundurko mo sambu.» 18 A ciya binde, waato kaŋ day a na Irikoy sundurko maa ce, kala Eli kaŋ banda-banda nga goray haro boŋ, kwaara me daabirjo do haray. A jinda ceeri, a bu mo, zama boro zeeno no, a ga tiŋ mo. Za jiiri waytaaci no a goono ga Israyla may. 19 A anzura, Fineyas wande gonda gunde. A go mo, a maan hayyaŋ. A binde, waato kaŋ a maa i na Irikoy sundurko sambu, a maa nga anzura nda nga kurnyo buuyaŋo mo, noodin no a sombu ka hay, zama hay-zaŋay gurzuga kaa a gaa. 20 Waato kaŋ a ga ba ka bu mo, kala wayborey kaŋ goono ga kay a do ne a se: «Ma si humburu, zama ni na ize alboro hay.» Amma a mana tu i se, a mana saal mo. 21 A na koociya maa daŋ Ikabod, a goono ga ne: «Darza fay da Israyla,» zama i na Irikoy sundurko sambu, da mo zama nga kurnyo nda nga anzura kaŋ yaŋ bu se. 22 A ne: «Darza fay da Israyla zama i na Irikoy sundurko sambu.»

5

1 Filistancey binde na Irikoy sundurko sambu Eben-Ezer kwaara ka kond'a Asdod. 2 Filistancey konda Irikoy sundurko k'a daŋ Dagon windo ra, k'a sinji i tooro Dagon jarga. 3 A suba hala Asdod borey ga tun za da hinay, kal i di Dagon go ganda birante nga moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. I ye ka Dagon sambu ka kayandi nga nango ra. 4 A wane suba koyne kaŋ i tun da hinay, kala Dagon go koyne, a kaŋ nga moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. Dagon boŋo d'a kambe faatey go ga gusam fuwo me gaa haray, gaaham suntulo hinne ka cindi Dagon se. 5 Woodin se no Dagon alfagey da borey kaŋ yaŋ ga kaa Dagon diina fuwo do kulu si fuwo me kutijo taamu hala ka kaa sohõ Asdod ra. 6 Amma Rabbi kamba ga tin Asdod borey boŋ. A n'i halaci mo, a n'i kar da jaŋyaŋ, za Asdod ka koy a hirro me. 7 Waato kaŋ cine Asdod borey di yaadin cine no a bara, i ne: «Israyla Irikoyo sundurko si goro iri do, zama a kamba go ga tin iri nda iri tooro Dagon boŋ.» 8 I binde donton ka Filistancey mayraykoyey kulu ce ngey do ka ne: «Mate no iri ga te nda Israyla Irikoyo sundurko?» I tu ka ne: «Kal i ma Israyla Irikoyo sundurko sambu ka kond'a Gat.» I binde na Israyla Irikoyo sundurko sambu ka kond'a noodin. 9 A ciya mo, waato kaŋ i kand'a, kala Rabbi kamba gaaba nda kwaara din da kankami gaabikooni. A na kwaara borey mo kar, ikayna nda ibeeri. Ngey mo, jaŋyaŋ soobay ka te i gaa. 10 I binde na Irikoy sundurko samba a ma koy Ekron. Sundurko noodin tooyanta, kala Ekron borey na jinde tunandi ka ne: «I na Israyla Irikoyo sundurko bare a ma kaa iri do, zama a m'iri nd'iri jama wi!» 11 I binde na Filistancey mayraykoyey kulu margu ka ne: «Wa Israyla Irikoyo sundurko samba nangu fo. Wa naŋ a ma ye nga nango ra koyne, a ma si iri nd'iri jama wi.» Zama kankami kaŋ wasa buuyaŋ na kwaara kulu kubay. Irikoy kamba mo tin gumo noodin. 12 Borey kaŋ yaŋ mana bu mo jaŋ n'i di. Kwaara hẽeno mo ziji hala beene.

6

1 Rabbi sundurko, handu iyye no a go Filistancey laabo ra. 2 Kala Filistancey na alfagey da gunakoy ce ka ne: «Ifo no iri ga te da Rabbi sundurko? Wa iri cabe nda mate kulu kaŋ cine no iri g'a samba d'a, a ma ye nga nango ra.» 3 I ne: «Hala day araŋ ga Israyla Irikoyo sundurko sallama, araŋ ma s'a sallama kambe koonu. Amma mate kulu kaŋ cine no, araŋ ma sargay no a se, taali banayaŋ wane. Waato din gaa no araŋ ga te baani, araŋ ma du ka bay mo sabaabo kaŋ se a kamba mana hibi ka fun araŋ gaa.» 4 Gaa no i ne: «Ifo ga ti taali se sargay kaŋ iri ga no a se?» I ne: «Wura jaŋ gu da wura caŋ gu, Filistancey koyey baayaŋ me. Zama balaaw folloŋ no go araŋ nda araŋ koyey kulu boŋ. 5 Araŋ ma te araŋ jaŋey d'araŋ caŋey kaŋ yaŋ goono ga laabo sara himandi. Araŋ ma Israyla Irikoyo beerandi mo. Hambara a ga nga kamba dogonandi araŋ se, araŋ d'araŋ de-koyey d'araŋ laabo mo. 6 Ifo se no araŋ g'araŋ biney sandandi binde, sanda mate kaŋ Misirancey da Firawna te, kaŋ yaŋ na ngey biney sandandi? Waato kaŋ a na goyey kaŋ ga dambarandi te i jine, manti i kokor ka borey taŋ, ngey mo tun ka dira? 7 Sohõ binde, kal araŋ ma torko taji fo sambu. Araŋ m'a soola nda haw waari hinka kaŋ yaŋ i mana calu* haw i gaa baa ce fo, i ma torka din haw haw waari hinka din gaa. Day, i m'i handayzey gaay ka kaa i gaa k'i ye fu. 8 I ma Rabbi sundurko sambu ka dake torka boŋ. I ma wura taalam jinay kaŋ yaŋ araŋ ga no a se daŋ a banda danga taali se sarga, sundurku kayna fo ra a carawey gaa. Day, araŋ m'a taŋ a ma koy. 9 Amma araŋ ma guna bo. D'a na nga hirro me fonda gana ka koy Bayt-Semes, to, kulu nga no ka ilaalo beero wo te iri se. Amma da manti yaadin no, kulu iri ga bay kaŋ manti a kamba no k'iri kar, amma kasaara fo no kaŋ du iri.» 10

Borey binde te yaadin. I na haw waari hinka di ka torka haw i gaa, k'i handayzey gaay fu. 11 I na Rabbi sundurko dake torka boŋ, da sundurku kayna kaŋ gonda caŋey da jaŋ himandey a ra. 12 Hawey mo na Bayt-Semes fonda di, tururu, ka gana day fonda boŋ sap-sap. I ga dira, i ga borro! I mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow haray. Filistancey koyey mo n'i gana kala Bayt-Semes hirro gaa. 13 Bayt-Semes borey binde goono ga ngey alkama wi heemar waate ngey goorey ra. I na ngey boŋey sambu. I na sundurko fonnay, i farhã nd'a diyaŋo mo. 14 Torka binde furo Yasuwa, Bayt-Semes bora faro ra ka kay noodin, naŋ kaŋ tondi beeri fo go. Noodin no i na torka tuurey faara, i na hawey te sargay kaŋ i ga ton Rabbi se. 15 Lawitey na Rabbi sundurko zumandi, nga nda sundurku kayna kaŋ go a banda din, nango kaŋ wura jinayey bara. I n'i dake tondi beero boŋ. Bayt-Semes borey mo na sargay kaŋ i ga ton salle. I na sargay fooyaŋ no mo han din Rabbi se. 16 Waato kaŋ Filistancey koy guwa din di woodin, han din i ye ka koy Ekron. 17 Woone yaŋ no ga ti jaŋ himandey kaŋ yaŋ Filistancey no Rabbi se, taali banayaŋ sargay se: afo Asdod se, afo Gaza se, afo Askelon se, afo Gat se, afo mo Ekron se. 18 Wura caŋey go mo kwaarey kulu lasaabo boŋ kaŋ yaŋ go Filistancey mayraykoy guwa din kambe ra, za kwaarey kaŋ yaŋ gonda cinari kulu ka koy kawyey, kal a ma kaa ka to tondi beero do kaŋ boŋ i na Rabbi sundurko dake. Tondo din binde go no hala ka kaa sohõ Yasuwa Bayt-Semes bora faro ra. 19 Bayt-Semes borey ra mo Rabbi na boro zambar waygu nda boro wayye kar, zama i na Rabbi sundurko ra haray niigaw. Jama binde soobay ka baray zama Rabbi na jama kar da halaciyaŋ bambata. 20 Bayt-Semes borey mo ne: «May ka bara nda hina a ma kay Rabbi jine, Irikoy woone kaŋ ga hanan? May do no a ga koy ka fay da iri?» 21 I na diyayaŋ donton i ma koy Ciriyat-Yeyarim gorokoy do. I ne: «Filistancey na Rabbi sundurko yeti koyne. Wa kaa k'a sambu ka kond'a araŋ do.»

7

1 Ciriyat-Yeyarim jama binde kaa ka Rabbi sundurko sambu ka kond'a ka daŋ Abinadab windo ra noodin tondo ra. I n'a izo Eliyezar hanandi zama a ma Rabbi sundurko batu. 2 A ciya binde, za han kaŋ hane Rabbi sundurko go Ciriyat-Yeyarim ra ga goro, a te alwaati kuuku, zama jiiri waranka no. Israyla dumo kulu mo goono ga hẽ, i ga ba ngey ma Rabbi ceeci. 3 Samuwila mo salaŋ Israyla dumo kulu se ka ne: «D'araŋ bare ka ye ka kaa Rabbi do d'araŋ biney kulu, kal araŋ ma fay da mebarawey de-koyey din, araŋ ma fay da Astarot k'araŋ miila daŋ araŋ biney ma ye Rabbi do, araŋ ma may a se, nga hinne. Nga mo g'araŋ kaa Filistancey kambe ra.» 4 Waato din gaa no Israyla izey fay da Baaley* da Astarot ka may Rabbi se, nga hinne. 5 Samuwila ye ka ne koyne: «I ma Israyla kulu margu Mizpa, ay mo ya te araŋ se adduwa Rabbi gaa.» 6 Kala ngey mo margu Mizpa. I na hari kaa ka soogu Rabbi jine, i na mehaw te han din. Noodin binde i ne: «Iri na zunubi te Rabbi se.» Samuwila goono ga Israyla izey may noodin Mizpa ra. 7 Waato din no Filistancey maa baaru kaŋ Israyla go margante Mizpa. Filistancey koyey tun ka gaaba nda Israyla. Waato kaŋ Israyla borey du baaru, i humburu Filistancey. 8 Israyla izey mo ne Samuwila se: «Ma si fay da jinde sambuyaŋ Rabbi iri Irikoyo gaa iri se, zama a m'iri faaba Filistancey kambe ra.» 9 Samuwila binde na feej'ize naanandi sambu k'a salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. Samuwila na jinde sambu Rabbi gaa Israyla se. Rabbi mo tu a se. 10 Samuwila go sargay summaara kaŋ i ga ton salleyaŋ gaa, kala Filistancey maan ka kaa zama ngey ma Israyla wongu. Amma Rabbi kaati nda kaatiyaŋ bambata Filistancey gaa han din hane, sanda beene kaatiyaŋ cine. A n'i tuti ka ye banda. I n'i makati han din Israyla jine. 11 Israyla jama binde fun Mizpa. I na Filistancey gana k'i kar kal i kond'ey Bayt-Kar cire. 12 Gaa no Samuwila na tondi sambu k'a sinji Mizpa nda Sen game ra. A na tondo din maa daŋ Eben-Ezer, ka ne: «Za doŋ hala ka kaa sohõ Rabbi goono g'iri gaa.» 13 Filistancey binde di kayna, i mana ye ka koy Israyla hirro me koyne. Rabbi kamba goono ga gaaba nda Filistancey Samuwila jirbey me-a-me ra. 14 Kwaarey kaŋ yaŋ Filistancey kom Israyla gaa ye ka kaa Israyla kambe ra, za Ekron kal a ma koy Gat. Israyla borey binde na ngey hirro faaba Filistancey kambe ra. I na sabayaŋ daŋ mo Amorancey da Israyla game ra. 15 Samuwila binde na Israyla may a fundo jirbey kulu ra. 16 Jiiri ka kaa jiiri a ga laabo windi ka koy Betel da Jilgal da Mizpa yaŋ. A goono ga ciiti Israyla se nangey din kulu. 17 A ga ye ka kaa Rama mo, zama noodin no a windo go, noodin mo no a ciiti Israyla se. A na sargay feema cina noodin mo Rabbi se.

8

1 Waato kaŋ Samuwila zeen binde, a na nga izey daŋ i ma ciya ciitikoyaŋ Israyla boŋ. 2 A hay-jina

maa Yowel, ihinkanta maa Abiya. I goono ga ciitikoy goy te Beyer-Seba ra. 3 Day a izey man'a fonda gana, amma i siiri nooru ceeciyaŋ do haray. I goono ga me-daabu ta, i goono ga ciiti siirandi. 4 Gaa no Israyla arkusey kulu na care margu ka kaa Samuwila do Rama. 5 I ne a se: «A go sohõ ni jin ka zeen. Ni izey mo siino ga ni fonda gana. A binde sohõ ni ma bonkooni daŋ iri se kaŋ g'iri candi, sanda mate kaŋ cine dumi cindey kulu gonda.» 6 Amma woodin mana kaan Samuwila se kaŋ i ne: «M'iri no bonkooni kaŋ g'iri candi.» Samuwila binde na adduwa te Rabbi gaa. 7 Rabbi ne Samuwila se: «Kala ni ma hangan jama sanno se hay kulu kaŋ i ne ni se, zama manti nin no i wangu bo; ay no i wangu ya ciya bonkooni ngey boŋ. 8 Muraadu kulu kaŋ i te boŋ za han kaŋ hane ay n'i kaa Misira laabu ka kaa sohõ, ay furuyaŋ kaŋ i te, i goono ga may de-koy* waani fooyaŋ se. Yaadin no i te ni mo se. 9 Sohõ binde, kala ni ma hangan i sanney se. Kulu nda yaadin ni ga daahirandi i se da seedayaŋ kaŋ ga dungandi. Ma cabe i se bonkooni kaŋ dumi ga ba k'i may.» 10 Samuwila mo na Rabbi sanney kulu ci jama kaŋ yaŋ na bonkooni ceeci nga gaa din se. 11 A ne: «Bonkoono kaŋ ga koytaray ŋwa araŋ boŋ din, a dumi neeya: a g'araŋ ize alborey ta k'i daŋ nga boŋ nafa ra nga torkey se, i ma ciya a kaarukoy, i ga zuru mo a torkey jine. 12 A g'i daŋ i ma ciya nga se jine boroyaŋ, zambar-zambar da waygu-waygu wane yaŋ. A ga afooyaŋ daŋ i m'a farey far, i m'a albarka mo wi, i m'a wongu jinayyaŋ d'a torkey wane yaŋ mo te. 13 A g'araŋ ize wayey mo sambu i ma ciya waddi teekoyaŋ a se, i ma ciya ŋwaari hinakoyaŋ da haagu-haagu teekoyaŋ. 14 A g'araŋ kaley ta, reyzin* wane da zeytun* ji wane, hala ngey kaŋ bisa i kulu boori yaŋ, a m'i no nga tamey se. 15 A g'araŋ dum'izey zakka ta, d'araŋ reyzin kaley wane, ka no nga windi mantawey da nga tamey se. 16 A g'araŋ bannyey d'araŋ koŋŋey sambu, d'araŋ arwasey ra ngey kaŋ yaŋ ga sogo nd'i kulu, d'araŋ farkayey, a m'i daŋ nga goy ra. 17 A g'araŋ almaney zakka ta mo. Araŋ mo ga ciya a bannyayaŋ. 18 Han din hane binde araŋ ga hẽ araŋ bonkoono kaŋ araŋ suuban din sabbay se. Amma Rabbi si tu araŋ se han din hane.» 19 Amma jama wangu ka yadda ngey ma Samuwila sanney hangan. I ne «Abada, kala day iri ma du bonkooni kaŋ g'iri may. 20 Zama iri ma ciya sanda dumi cindey kulu cine, iri bonkoono ma ciiti dumbu iri se, a ma bisa iri jine, a m'iri candi tangamey ra mo.» 21 Samuwila mo maa jama sanney kulu, a n'i ci Rabbi hangey ra. 22 Kala Rabbi ne Samuwila se: «Ma hangan i sanney se, ma bonkooni daŋ i se.» Kala Samuwila ne Israyla jama se: «Wa koy araŋ koyyaŋ, boro kulu ma koy nga kwaara.»

9

1 Boro fo go no Benyamin dumi, kaŋ maa Cis Abiyel ize, Seror ize, Bekorata ize, Afiya ize, Benyamin boro fo ize, kaŋ wongaari no. 2 A gonda mo ize alboro kaŋ maa Sawulu, arwasu no kaŋ ga sogo. Israyla ra boro si no kaŋ ga bis'a sogotaray. A jase boŋey me ka koy beene a bisa borey kulu kuuyaŋ. 3 Han fo Sawulu baabo Cis farkayyaŋ daray. Cis mo ne nga izo Sawulu se: «Ma sambu bannya fo. Araŋ ma tun ka koy care banda ka farkayey ceeci.» 4 Kala Sawulu gana Ifraymu tondey laabo ra, a ye ka kaa koyne Salisa laabu, amma i mana di farkayey. Gaa no i gana Salim laabu, i gar noodin mo i si no. A ye ka Benyamin laabo gana, noodin mo i mana di ey. 5 Waato kaŋ i to Zuf laabu, Sawulu ne bannya kaŋ go nga banda din se: «Kaa, iri ma ye fu. Ay baaba ma si koy fun farkayey ciine ra ka soobay ka karhã iri se.» 6 Bannya mo ne a se: «Guna, sohõ, kwaaro wo ra Irikoy boro fo go no kaŋ boro kulu g'a beerandi. Hay kulu kaŋ a ci no ga tabbat. Kaa iri ma koy noodin. Hambara a g'iri no iri dirawo kaŋ ra iri go wo baaru.» 7 Kala Sawulu ne nga bannya se: «Amma a go, d'iri koy, ifo no iri ga konda bora din se? Zama buuro ban iri saana ra, hay fo kulu mo si no nooyaŋ wane kaŋ iri ga no Irikoy boro wo se. Ifo ka bara iri se?» 8 Kala bannya ye ka tu Sawulu se ka ne: «Ay gonda sekel* jare taacante, nzarfu wane. Nga no ay ga no Irikoy bora din se, zama a m'iri fonda ci iri se.» 9 (Waato Israyla ra da boro koy zama nga ma hã Irikoy gaa, yaa no a ga ne: «Kaa iri ma koy bora kaŋ ga fonnay do.» Zama boro kaŋ se sohõ i ga ne annabi, waato boro kaŋ ga fonnay no i ga ne a se.) 10 Waato din gaa no Sawulu ne nga bannya se: «Haŋ kaŋ ni ci din ga boori. Kaa, iri ma koy.» I binde koy kwaara kaŋ Irikoy bora go. 11 Waato kaŋ i goono ga fando kaaru ka koy kwaara do, i na wandiyoyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga fatta ka koy hari guruyaŋ. I ne wandiyey se: «D'a ta day, bora kaŋ ga fonnay din go no?» 12 Wandiyey tu i se ka ne: «A go no. Nga neeya ni jine. Sohõ binde wa waasu, zama hunkuna no a furo kwaara ra zama jama gonda sargayyaŋ sududuyaŋ nango do. 13 Araŋ kwaara ra furanta sahãadin araŋ g'a gar, za a mana ziji ka koy sududuyaŋ nango do zama nga ma ŋwa. Zama jama si hin ka ŋwa kala nd'a kaa jina, zama nga

no ga albarka gaara sarga gaa. Woodin banda no borey kaŋ yaŋ i ce, ngey mo ga ŋwa. Wa ziji fa, zama alwaati woone ra araŋ g'a gar.» 14 I binde ziji ka koy kwaara ra. I tooyanta kwaara ra, kala Samuwila kuband'ey, kaŋ a goono ga ziji ka koy sududuyaŋ nango do. 15 Amma danga suba cine kaŋ Sawulu ga kaa, hunkuna Rabbi salaŋ Samuwila hanga ra ka ne: 16 «Suba ya-cine ay ga boro fo donton ni gaa kaŋ ga fun Benyamin laabo ra. Ni g'a tuusu nda ji. A ga ciya ay jama Israyla bonkooni, k'ay borey faaba Filistancey kambe, zama ay na jama guna, zama i hẽeno to hala ay do.» 17 A binde, waato kaŋ Samuwila di Sawulu, kala Rabbi ne a se: «Bora kaŋ ay ci ni se din, nga neeya. Boro wo no g'ay jama may.» 18 Gaa no Sawulu maan Samuwila do kwaara meyo gaa ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se man no bora kaŋ ga fonnay din windo go?» 19 Samuwila tu Sawulu se ka ne: «Ay no ga ti bora kaŋ ga fonnay din. Kala araŋ ma bisa ay jine ka ziji ka koy sududuyaŋ nango do, zama hunkuna araŋ ga ŋwa ay banda. Susuba ay ma ni sallama, ya ci ni se hay kulu kaŋ go ni bina ra. 20 Zama ni farkayey kaŋ yaŋ daray sanni mo, hunkuna i jirbi hinza, ma si ni laakal ye i do haray, zama i du ey. Israyla muraadu kulu mo, may se no i bara? Manti ni se no i go, nin da ni baaba windo kulu mo?» 21 Sawulu tu ka ne: «Ay wo, manti Benyamin ra no ay fun, dumi no kaŋ kayna ka bisa i kulu Israyla kundey ra. Ay windo mo, manti a kayna ka bisa i kulu Benyamin kunda windey ra? Day ifo se kaŋ ni ga sanni woone dumi te ay se?» 22 Samuwila binde na Sawulu nda nga bannya sambu ka kond'ey yaw fuwo ra. A n'i daŋ i ma goro nangoray boŋ kaŋ bisa borey kaŋ yaŋ i ce kulu waney boŋ, danga boro waranza cine no. 23 Samuwila ne hinakwa se: «Ma sambu baa kaŋ ay no ni se, hayey kaŋ ay ci ni se ka ne ni ma jisi ni jarga.» 24 Hinakwa na jasa nda haŋ kaŋ goono ga lamba a gaa sambu k'i jisi Sawulu jine. Samuwila ne: «Haŋ kaŋ i fay waani neeya! M'a daŋ ni jine k'a ŋwa, zama ni se no i n'a jisi alwaati kaŋ i kosu boŋ. Zama ay ne: ‹Ay na borey wo ce.› » Sawulu binde ŋwa Samuwila banda han din. 25 Kaŋ i zumbu ka fun sududuyaŋ nango do, i furo kwaara ra. Samuwila nda Sawulu fakaaray jidan bisa boŋ. 26 I tun susubay nda hinay, i go no sanda mo boyaŋ waate cine, kala Samuwila na Sawulu ce jidan bisa boŋ ka ne: «Tun, ya ni sallama.» Sawulu binde tun. I boro hinka kulu mo, nga nda Samuwila fatta taray. 27 Waato kaŋ i goono ga zumbu ka koy kwaara me gaa, kala Samuwila ne Sawulu se: «Ne ni bannya se a ma waasu iri se.» Nga mo sosoro i se kayna. «Amma nin wo, Sawulu, ma kay hala ay ma ni kabarandi nda Irikoy sanno.»

10

1 Gaa no Samuwila na ji sintili sambu, a n'a soogu Sawulu boŋo ra, a n'a garba sunsum ka ne: «Manti yaadin no, Rabbi na ni soogu nd'a ni ma ciya nga wane jama mayko? 2 Hunkuna, in da nin fayyaŋ banda, ni ga boro hinka gar Rahila saara do haray, Zelza do haray, Benyamin hirro boŋ. I ga ne ni se: ‹Farkayey din kaŋ yaŋ ni koy ka ceeci, i du ey. A go mo, ni baaba ya fun farkayey din sanni ra, a goono ga karhã d'araŋ ka ne: Ifo n'ay ga te ay izo wo ciine ra?› 3 Waati din gaa ni ga bisa noodin, ni ga koy ka to Tabor shen* tuuri nyaŋo do. Noodin mo boro hinza ga kubay da nin, kaŋ yaŋ goono ga koy Irikoy do Betel. Afa gonda hincin ize hinza, afa gonda buuru kunkuni hinza, afa mo go ga duvan* humbur fo jare. 4 I ga ni fo, i ga buuru kunkuni hinka no ni se, ni mo g'a ta i kambey ra. 5 Woodin banda ni ga kaa Irikoy fando gaa, nango kaŋ Filistancey gata go. Ni tooyanta kwaara ra, ni ga kubay da annabiyaŋ, i goono ga zulli ka fun sududuyaŋ nango do, da moolo da can-caŋ da seese da gurumi yaŋ ngey jine. Ni g'i gar i goono ga annabitaray te. 6 Rabbi Biya mo ga zumbu ni boŋ da hin beeri. Ni ga annabitaray te i banda, ni ga bare ka te boro waani fo mo. 7 Waato kaŋ alaamey din du nin, kala ni ma te haŋ kaŋ alhaali cabe, zama Irikoy go ni banda. 8 Ay jine mo ni ga zumbu ka koy Jilgal. Guna mo, ay goono ga kaa ni do zama ay ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ ton, ay ma saabuyaŋ sargayyaŋ mo dumbu. Jirbi iyye no ni ga batu hala ay ga kaa ni do ka ni cabe haŋ kaŋ ni ga te.» 9 Waato kaŋ a na banda bare Samuwila gaa ka dira mo, zama nga ma koy nangu fo haray, kala Irikoy n'a bina barme k'a no itaji. Alaamey din kulu binde te han din. 10 Waato kaŋ i koy ka to yongo fando do, kala annabi jama go, i kubay d'a. Irikoy Biya mo zumbu a boŋ da hin beeri. A na annabitaray te mo i banda. 11 A binde, borey kulu kaŋ yaŋ g'a bay waato, kaŋ i di a goono ga annabitaray te annabey banda, i ne ngey nda care se: «Ifo no woone kaŋ du Cis izo? Sawulu mo go annabey ra, wala?» 12 Noodin boro fo binde ne: «May no ga ti i baaba mo?» Woodin binde ciya yaasay sanni i se kaŋ i ga ne: «Sawulu mo go annabey ra, wala?» 13 Waato kaŋ a na annabitaray te ka ban, a kaa sududuyaŋ nango do. 14 Sawulu baaba kayne fo ne Sawulu nda nga bannya se: «Man

no araŋ koy?» A ne: «Farkayey ceeciyaŋ no iri koy. Kaŋ iri di kaŋ iri mana du ey mo, iri koy Samuwila do.» 15 Sawulu baaba kayno binde ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma ci ay se haŋ kaŋ no Samuwila ci araŋ se.» 16 Sawulu ne nga baaba kayno se: «A ne iri se kaŋ daahir i du farkayey.» Amma mayra kaŋ sanni Samuwila te a se din, a mana woodin baaru dede a se. 17 Kala Samuwila na jama ce i ma margu Rabbi do Mizpa. 18 A ne Israyla izey se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ne: Ay na Israyla kaa Misira ra, ay n'araŋ soolam ka kaa Misirancey kambe ra da mayray kulu kambe ra mo kaŋ yaŋ n'araŋ kankam. 19 Amma hunkuna araŋ wangu araŋ Irikoyo, nga kaŋ nga bumbo no g'araŋ faaba araŋ masiibey d'araŋ kankamey gaa. Araŋ ne a se mo: Abada. Kala day i ma bonkooni daŋ iri se. Sohõ binde, kal araŋ m'araŋ boŋ cabe Rabbi jine, kunda-kunda nda zambar-zambar.» 20 Yaadin cine no Samuwila na Israyla kundey kulu maanandi, i na Benyamin kunda sambu. 21 A na Benyamin kunda mo maanandi, dumi-dumi, i na Matri almayaaley sambu. I na Sawulu, Cis ize mo suuban, amma waato kaŋ i n'a ceeci, i mana di a. 22 Woodin se no i ye ka hã Rabbi gaa koyne hala boro fo go no kaŋ ga kaa ne jine? Rabbi tu ka ne: «Guna a goono ga tugu jinayey ra.» 23 I zuru ka koy k'a di noodin. Waato kaŋ a kay jama ra, kal a go, a ku da borey kulu za jase boŋo gaa ka koy beene. 24 Samuwila mo ne jama kulu se: «Araŋ di bora kaŋ Rabbi suuban, kaŋ a himandi si no jama kulu ra?» Jama kulu na jinde sambu ka ne: «Bonkoono aloomaro ma gay!» 25 Gaa no Samuwila na jama bayrandi da mayra fonda. A n'a fonda hantum mo tira fo ra ka jisi Rabbi jine. Samuwila mo na jama kulu sallama, boro kulu ma koy nga kwaara. 26 Sawulu mo koy nga kwaara Jibeya. Jama marga mo, ngey kaŋ yaŋ Irikoy n'i biney ham, i koy Sawulu banda. 27 Amma boro laalo fooyaŋ ne: «Mate no boro wo ga te k'iri faaba nd'a?» I binde dond'a. I mana kande a se fooyaŋ hari fo. Amma nga wo dangay.

11

1 Waato din cine no Nahas, Amon bora tun ka wongu nda Yabes-Jileyad. A na gata sinji i se. Yabes alborey kulu ne Nahas se: «Iri ma sappe, iri ga may ni se.» 2 Amma Nahas, Amon bora ne i se: «Woone boŋ no ay g'a ta araŋ se: ay m'araŋ kamba ŋwaari moy kulu looti, ay mo ya naŋ woodin ma ciya wowi hari Israyla kulu se.» 3 Kala Yabes arkusey ne a se: «M'iri no jirbi iyye, zama iri ma diyayaŋ donton Israyla hirro kulu me. D'iri mana du faabako kulu, waato din gaa no iri ga fatta ka koy ni do.» 4 Waato din gaa no diyey din kaa Jibeya, Sawulu wano. I na sanney wo dede borey hangey ra. Jama kulu binde na ngey jindey sambu ka hẽ. 5 Sawulu binde go hawyaŋ banda ga kaa ka fun saajo ra. Sawulu ne: «Ifo no ka du borey kaŋ i goono ga hẽ?» I na sanno kaŋ Yabes borey kande dede Sawulu se. 6 Kaŋ Sawulu maa sanney din, kala Irikoy Biya kaa a boŋ da hin, a bine tunyaŋo koroŋ gumo mo. 7 A na haw hinka sambu _k'i wi|_ k'i dumbu-dumbu, ka diyayaŋ donton i ma koy Israyla hirrey kulu me. A ne: «Boro kulu kaŋ mana fatta ka Sawulu nda Samuwila gana, ya-cine no i ga te a hawey se.» Kala Rabbi humburkumay kaa jama kulu gaa hal i fatta danga day boro folloŋ no. 8 I n'i kabu Bezek ra. Israyla izey binde te boro zambar zangu hinza, Yahuda borey mo boro zambar waranza. 9 I ne diyey kaŋ yaŋ kaa se: «Ya-cine no ni ga ci Yabes-Jileyad borey se: ‹Suba hala wayna ga koroŋ, araŋ ga du faaba.› » Diyey mo ye ka kaa ka ci Yabes borey se, ngey mo farhã. 10 Yabes borey binde ne Nahas borey se: «Suba iri ga fatta ka kaa araŋ do, araŋ ma te iri se haŋ kaŋ araŋ ga ba kulu.» 11 Suba binde, kala Sawulu na borey fay jama hinza. I kaa gata bindi ra za nda hinay, mo boyaŋ jina. I na Amonancey kar kal a koy ka to wayna dungay. A ciya binde, borey kaŋ yaŋ cindi kar ka say-say, kal i si di baa boro hinka nangu folloŋ ra. 12 Kala jama ne Samuwila se: «Man bora kaŋ ne: ‹Sawulu no g'iri may?› I ma kande alborey din zama iri m'i wi.» 13 Amma a ne: «I si boro kulu wi zaari woone ra, zama hunkuna Rabbi no ka kande faaba Israyla se.» 14 Gaa no Samuwila ne jama se: «Wa kaa, iri ma koy Jilgal. Iri ma koytara tajandi noodin.» 15 Jama kulu binde koy Jilgal. Noodin no i na Sawulu didiji bonkooni Rabbi jine Jilgal ra. Noodin mo no i na saabuyaŋ sargayyaŋ no Rabbi jine. Sawulu nda Israyla alborey kulu farhã noodin mo gumo.

12

1 Samuwila ne Israyla jama kulu se «Wa guna, ay n'araŋ sanney hangan ka maa hay kulu kaŋ araŋ ci ay se, hal ay na bonkooni daŋ araŋ se. 2 A go no mo sohõ, bonkoono ga dira araŋ jine. Ay mo za kaŋ ay go sohõ ay zeen, ay te hamni kwaaray. Ay izey mo neeya, i go araŋ banda. Ay mo, za ay go arwasu ay goono ga dira araŋ banda hala ka kaa sohõ. 3 Ay neeya, wa seeda ay boŋ Rabbi d'a wane suubananta mo jine, may haw no ay kom? May farka no ay kom? May no ay zamba? May no ay

kankam baa ce fo? May kambe ra no ay na me-daabu ta hal ay m'ay moy daabu nda woodin? Ay, kal ay m'a yeti araŋ se.» 4 I ne: «Ni mana iri zamba, ni mana iri kankam, ni mana hay fo kulu ta boro fo kambe ra.» 5 A ne i se: «Rabbi no ga ti seeda araŋ boŋ, a suubananta mo seeda no hunkuna: araŋ mana hay kulu gar ay kamba ra.» I ne: «Nga no ga ti seeda.» 6 Samuwila ne jama se: «Rabbi no ka Musa nda Haruna sinji, a n'araŋ kaayey kaa Misira laabo ra mo. 7 Sohõ binde wa kay siw! hala ay ma kande araŋ se sanni Rabbi jine, goy adilantey* kulu boŋ kaŋ yaŋ a goy araŋ d'araŋ kaayey se. 8 Waato kaŋ cine Yakuba kaa Misira ra, kaŋ araŋ kaayey hẽ Rabbi gaa mo, saaya din no Rabbi na Musa nda Haruna donton. I n'araŋ kaayey kaa Misira ra k'i daŋ i ma goro nango wo ra. 9 Amma i dinya Rabbi ngey Irikoyo. Nga mo n'i neera Sisera, Hazor marga jine bora kambe ra, da Filistancey kambe ra, da Mowab bonkoono kambe ra mo hal i wongu nd'ey. 10 Kala i hẽ Rabbi gaa ka ne: ‹Iri na zunubi te, za kaŋ iri dinya Rabbi, hal iri may mo Baaley da Astarot se. Amma sohõ ni m'iri faaba iri ibarey kambe. Iri mo, iri ga may ni se.› 11 Rabbi mo na Yerub-Baal donton, da Bedan, da Yefta, da Samuwila. A n'araŋ faaba araŋ ibarey gaa kuray kulu. Araŋ n'araŋ goray te baani samay mo. 12 Waato kaŋ araŋ di Nahas, Amon izey bonkoono, nga mo fatta araŋ gaa, kal araŋ ne ay se: ‹Abada! Kala day i ma bonkooni daŋ, a m'iri may.› A go mo, Rabbi araŋ Irikoyo no ga ti araŋ bonkoono! 13 Sohõ binde, bonkoono kaŋ araŋ suuban kaŋ araŋ ceeci mo, nga neeya! Nga nooya, Rabbi na bonkooni daŋ araŋ se. 14 D'araŋ ga humburu Rabbi, araŋ ma may a se, araŋ m'a sanney hangan, araŋ mana murte Rabbi lordey gaa, araŋ da bonkoono kaŋ goono ga koytaray ŋwa araŋ boŋ, yaadin gaa araŋ ciya Rabbi ganakoyaŋ. 15 Amma d'araŋ wangu ka Rabbi sanney hangan, hala araŋ murte Rabbi lordey gaa, waato din gaa no Rabbi kamba ga gaaba nd'araŋ, sanda mate kaŋ cine a te araŋ kaayey se. 16 Sohõ binde, kal araŋ ma kay siw, ka di hari bambatey wo kaŋ Rabbi ga te araŋ jine. 17 Manti hunkuna ya alkama wiyaŋ hane no? Ay ga Rabbi ce a ma hari nda beene kaatiyaŋ samba. Araŋ ga di, araŋ ga bay mo kaŋ araŋ laala ga beeri kaŋ araŋ goy Rabbi jine, za kaŋ araŋ na bonkooni ceeci araŋ boŋ se.» 18 Samuwila binde na Rabbi ce. Rabbi mo na hari nda beene kaatiyaŋ samba han din hane. Jama kulu humburu Rabbi nda Samuwila mo gumo. 19 Jama kulu ne Samuwila se: «Ma te iri, ni bannyey se adduwa Rabbi ni Irikoyo gaa zama iri ma si bu, zama iri na laala woone kulu tonton iri zunubey gaa, kaŋ iri na bonkooni ceeci iri boŋ se.» 20 Samuwila ne jama se: «Wa si humburu. Daahir no araŋ na laala woodin kulu te. Kulu nda yaadin, araŋ ma si kamba ka fay da Rabbi ganayaŋ. Amma wa may Rabbi se nda araŋ biney kulu. 21 Wa si kamba, zama yaadin gaa araŋ ga muraadu yaamoyaŋ gana kaŋ yaŋ sinda hina k'araŋ nafa, wala i ma araŋ faaba, zama yaamoyaŋ no. 22 Zama Rabbi si nga jama furu bo, nga maa beero sabbay se, za kaŋ Rabbi miila nga m'araŋ ciya nga jama. 23 Woodin banda ay boŋ do haray, Irikoy m'ay hallasi ay ma si zunubi te Rabbi se, ya fay da adduwa teeyaŋ araŋ se, amma ay ga soobay ka araŋ dondonandi fondo hanno boŋ, cimi wane. 24 Kala day araŋ ma humburu Rabbi, araŋ ma may a se cimi ra d'araŋ biney kulu. Zama wa guna hari bambatey kaŋ yaŋ a te araŋ sabbay se. 25 Amma hala hõ d'araŋ na goy laalo te, i g'araŋ halaci, araŋ d'araŋ bonkoono kulu.»

13

1 Sawulu gonda jiiri waytaaci waato kaŋ a sintin ka may. A koytaray ŋwaayaŋ jiiri hinkanta mo, 2 Sawulu na boro zambar hinza suuban Israyla izey ra. I ra mo boro zambar hinka go a banda Mikmas da Betel tudey ra, zambar fa mo go Yonata banda Jibeya, Benyamin wano ra. Jama cindo mo, a n'i sallama, boro kulu ma koy fu. 3 Yonata binde na Filistancey marga kaŋ go Geba kar, Filistancey maa baaru. Sawulu na kaakaaci kar laabo kulu ra ka ne: «Ibraniyancey ma maa!» 4 Israyla kulu maa mo ka ne: «Sawulu na Filistancey marga kar, hala mo Israyla ciya fanta hari Filistancey do.» Jama binde margu ka Sawulu gana ka koy Jilgal. 5 Filistancey mo margu zama ngey ma Israyla wongu se, torko zambar waranza nda bari-kari zambar iddu, da boro jama kaŋ ga hima teeku me gaa taasi cine, baayaŋ se. I kaaru mo ka gata sinji Mikmas, Bayt-Aben wayna funay haray. 6 Saaya kaŋ cine Israyla alborey di ngey kankam (zama jama sakulla) kal i soobay ka tugu tondi guusey da gumbey ra, da tondey ra mo, da guusuyaŋ ra, da dayyaŋ ra. 7 Amma Ibraniyance fooyaŋ jin ka Urdun danandi. I kaa Gad da Jileyad laabo ra. Amma Sawulu go Jilgal jina, jama kulu mo n'a gana nda jijiriyaŋ. 8 A te jirbi iyye a goono ga batu, danga jirbey kaŋ yaŋ Samuwila ci, amma Samuwila mana kaa Jilgal. Sawulu windanta jama go ga say. 9 A binde ne: «I ma kande ay se sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargay mo.» Kal a na sarga kaŋ i ga ton salle. 10 Kaŋ a na sarga kaŋ i ga ton salle

ka ban parkatak, kala Samuwila kaa. Sawulu mo koy zama nga ma Samuwila kubay se, nga m'a fo mo. 11 Samuwila ne a se: «Ifo no ni te wo?» Sawulu mo ne: «Zama ay di jama go ga say, i go ga fay da ay. Ni mo, ni mana kaa jirbey kaŋ i kosu yaŋ ra. Filistancey mo go, i margu Mikmas. 12 Woodin se no ay ne Filistancey ga kaŋ ay boŋ Jilgal, ay mana gomni ceeci Rabbi gaa mo. Kal ay n'ay fundo tilasandi ka sargay kaŋ i ga ton salle.» 13 Samuwila ne Sawulu se: «Ni na saamotaray goy te. Ni mana Rabbi ni Irikoyo lordo gana kaŋ a na ni lordi nd'a, zama doŋ Rabbi na ni mayra tabbatandi Israyla boŋ hal abada. 14 Amma sohõ ni mayra si tondo. Rabbi jin ka boro ceeci nga boŋ se kaŋ ga saba nd'a bina. Rabbi n'a daŋ mo a ma ciya jine boro nga jama se, za kaŋ ni mana haggoy da haŋ kaŋ Rabbi na ni lordi nd'a.» 15 Samuwila tun Jilgal ka ziji ka koy Jibeya, Benyamin wano. Sawulu mo na borey kaŋ yaŋ go nga banda kabu, boro zangu iddu cine no. 16 Sawulu mo, nga nda nga ize Yonata da jama kaŋ go i banda goro Geba, Benyamin wano ra. Amma Filistancey na gata sinji Mikmas ra. 17 Soojey kaŋ yaŋ go ce gaa mo fun Filistancey gata ra, ka te sata hinza. Jama fa koy fonda kaŋ ga koy Ofra din gaa, ka koy Suwal laabo ra. 18 Sata fa mo zaa ka koy Bayt-Horon haray. Jama fa mo na hirro boŋ fonda gana, kaŋ ga Zeboyim gooro guna ka koy saajo gaa haray. 19 Israyla kulu ra sinda zam, zama Filistancey ne: «Ibraniyancey ma si yaaji wala takuba te ngey boŋ se.» 20 Amma Israyla borey kulu doona ka zulli ka koy Filistancey do ka ngey kumbey da ngey koomey da ngey deesey da ngey kalmey kaanandi. 21 I ga sekel jara bana addey, da koomey, da guuru kor-ganjey, da deesey, da jabuyaŋ hay fo kulu se. 22 Kal a ciya daaga sinjiyaŋo hane, i mana takuba wala yaaji gar boro fo kulu se kaŋ yaŋ go Sawulu nda Yonata banda. Amma Sawulu nda nga izo Yonata, ngey wo gonda. 23 Filistancey soojey mo fatta Mikmas furanta.

14

1 Han fo binde Sawulu ize Yonata ne arwaso kaŋ goono ga nga wongu jinayey jare din se: «Kaa iri ma daŋandi ka koy Filistancey gata do, kaŋ go ya-haray daŋanta.» Amma a mana ci nga baabo se. 2 Sawulu binde goono ga goro Jibeya meyo gaa garenad* tuuri nya cire kaŋ go Migron ra. Borey kaŋ go a banda mo ga to boro zangu iddu cine. 3 Ahiya, Ahitub ize, Ikabod nya-ize, Fineyas ize, Eli ize, kaŋ ga ti Rabbi alfaga Silo ra goono ga daabu nda efod* kwaay noodin. Jama mana bay hala Yonata koy bo. 4 Furoyaŋ nangey kaŋ do Yonata ga ba nga ma furo ka daŋandi ka to Filistancey gata do, kambu woodin gaa gonda tondi deenekoy fo, kambu woone mo gaa gonda tondi deenekoy fo mo koyne. Afa maa Bozez, afa mo maa Sene. 5 Tondi fa salle azawa kambe haray Mikmas jine, afa mo go dandi kambe haray, Geba jine. 6 Yonata ne arwaso kaŋ goono ga nga jinayey jare se: «Kaa, iri ma daŋandi ka koy borey kaŋ si dambangu din gata do. Hambara Rabbi ga goy iri se, zama hay kulu si ganji Rabbi ma faaba goy te da boro boobo wala jama kayna kambe ra.» 7 A jinay jarekwa ne a se: «Haŋ kaŋ go ni bina ra kulu me-a-me, ni m'a te. Iri ma koy, ay go ni banda ni bina miila boŋ.» 8 Gaa no Yonata ne: «Guna, iri go ga daŋandi ka koy alborey wo do haray k'iri boŋ bangandi i se. 9 D'i ne iri se, ‹Wa kay hala iri ma kaa araŋ do.› kal iri ma kay iri nango ra, iri si koy i do. 10 Amma d'i ne: ‹Wa ziji ka kaa iri do,› kal iri ma koy, zama Rabbi n'i daŋ iri kambe ra no. Woone wo, nga no ga te alaama iri se.» 11 Kal i boro hinka kulu na ngey boŋ bangandi Filistancey gata se. Filistancey mo ne: «Guna, Ibraniyancey neeya ga fun ngey guusey ra, nangey kaŋ i tugu.» 12 Gata borey binde ne Yonata nda nga jinay jarekwa se: «Wa ziji ka kaa iri do, iri mo m'araŋ cabe hay fo.» Yonata ne nga jinay jarekwa se: «Kaa k'ay banda gana, zama Rabbi n'i daŋ Israyla kambe ra.» 13 Yonata mo, fananyaŋ no a ziji nd'a, a jinay jarekwa go a banda. Filistancey kaŋ mo Yonata jine, a jinay jarekwa mo go g'i wi a banda. 14 Wiyaŋ sintina kaŋ Yonata nda nga jinay jarekwa te, danga alboro waranka cine no. Nango mo si bisa fari fo batama jare cine beeray. 15 I jijiri mo gata ra da batama ra da borey kulu ra mo. Gata batukoy, da ce gaa wongaarey mo gaahamey jijiri. Laabo mo zinji. Jijiriyaŋ no kaŋ fun Irikoy do. 16 Sawulu batukoy kaŋ go Jibeya, Benyamin wano ra guna kal i ibarey marga go, i manne. I kar ka say ka te afo-fo. 17 Saaya din Sawulu ne borey kaŋ yaŋ go nga banda din se: «Wa kabu sohõ ka di boro kaŋ fatta iri do.» Waato kaŋ i na kabo te, kal i di Yonata nda nga jinay jarekwa si noodin. 18 Sawulu mo ne Ahiya se: «I ma kande Irikoy sundurko neewo» (zama jirbey din Irikoy sundurko go Israyla izey do.) 19 A ciya binde, za Sawulu goono ga salaŋ nda alfaga yaadin, kala gartyaŋo kaŋ go Filistancey gata ra go ga tonton ka ziji. Sawulu binde ne alfaga din se: «Ni kambe kaa.» 20 Sawulu nda jama kulu kaŋ go a banda margu ka kaa wongo do. Kala _Filistancey ra|_ boro fo kulu takuba go ga gaaba nda nga cala wane, i na hasaraw boobo te da cimi.

21 Ibraniyancey kaŋ yaŋ go Filistancey banda mo za doŋ, kaŋ yaŋ tun i banda ka koy gata do, kaŋ yaŋ ga fun laabo kulu ra i windanta, kala ngey mo bare ka ye Israyla borey do haray kaŋ yaŋ go Sawulu nda Yonata banda. 22 Baa Israyla borey kulu kaŋ yaŋ tugu Ifraymu tondey laabo ra, waato kaŋ i maa baaru Filistancey goono ga zuru, kala ngey mo na Filistancey haabu ka gaaray wongo ra. 23 Rabbi na Israyla faaba mo han din hane. Wongo bisa mo ka gana Bayt-Aben. 24 Israyla alborey kankam han din hane, zama Sawulu ze no jama se ka ne: «Laalante no boro kulu kaŋ na ŋwaari dumi kulu ŋwa kala wiciri kambo ma to, hala ay ma fansa bana ay ibarey boŋ.» Jama ra binde sinda boro kulu kaŋ na ŋwaari taba. 25 Jama kulu mo furo saajo ra, saajo wo mo gonda yu boobo ganda. 26 Waato kaŋ cine borey furo saajo ra binde, kala yu go ga tolli, amma boro kulu si no kaŋ na kambe daŋ nga me gaa, zama jama ga humburu ngey zeyaŋo. 27 Amma Yonata mana maa waato kaŋ nga baabo kaseeti borey gaa da zeyaŋo. Woodin se no a na goobo kaŋ go nga kamba ra din salle ka yu fanta zuku nd'a, ka nga kamba daŋ nga me gaa. A moy binde te fas! 28 Gaa no jama ra boro fo ne a se: «Ni baaba kaseeti borey gaa da gaabi hala nda zeyaŋ ka ne: ‹Laalante no boro kaŋ na ŋwaari ŋwa hunkuna!› Jama mo taabi.» 29 Yonata ne: «Ay baaba na laabo taabandi. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa guna mate kaŋ ay moy te fas za day ay na yuwo din taba kayna. 30 Sanku fa binde i ma ne jama na ngey ibarey arzaka ŋwa wongo ra taŋante, naŋ kaŋ i n'a gar. Zama doŋ i na wiyaŋ ce-kayante fo te Filistancey ra.» 31 Han din binde i na Filistancey kar za Mikmas kal a ma kaa Ayyalon. Jama binde taabi gumo. 32 Jama mo kaŋ wongu arzaka boŋ. I na feeji da haw da handayze yaŋ sambu k'i wi ganda. Borey n'i kulu ŋwa hala nda i kuro mo. 33 Kal i ci Sawulu se ka ne: «Guna jama goono ga zunubi te Rabbi se, za kaŋ i goono ga ham ŋwa hala nda kuro.» A ne: «Araŋ na amaana ŋwa. Day, wa tondi bambata fo gunguray ka kand'a ay se neewo sohõ.» 34 Sawulu ne koyne: «Wa say jama ra ka ne i se: ‹Boro fo kulu ma kande ay se nga yeejo neewo, boro fo kulu mo ma kande ay se nga feejo, i m'i _wi ka|_ dumbu-dumbu neewo ka ŋwa. Araŋ ma si zunubi te Rabbi se ka ham ŋwa nda kuri.› » Jama kulu binde, i boro fo kulu kande nga yeejo nga banda han din cino din ra k'i dumbu-dumbu noodin. 35 Sawulu mo na sargay feema cina Rabbi se noodin. Woodin no ga ti feema sintina kaŋ a cina Rabbi se. 36 Sawulu mo ne: «Iri ma zulli ka Filistancey buti cin, iri m'i ku hala mo ga bo. Iri ma si baa boro folloŋ cindi i se.» I ne: «Kala ni ma te haŋ kaŋ ni ga ba.» Waato din gaa no alfaga ne: «Iri ma maan Irikoy.» 37 Sawulu binde na saaware ceeci Irikoy gaa. A ne: «Ay ma zulli ka Filistancey gana no? Ni g'i daŋ Israyla kambe ra no?» Amma a mana tu a se han din hane. 38 Sawulu ne: «Wa maan neewo sohõ, araŋ jama jine borey kulu. Araŋ ma bay, araŋ ma guna mo naŋ kaŋ cine no zunubo wo go hunkuna. 39 Zama ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga, Rabbi kaŋ ga Israyla faaba. Baa day a go ay izo Yonata do no, daahir a ga bu.» Amma jama mana tu a se, baa boro folloŋ. 40 Gaa no a ne Israyla kulu se: «Wa ye kambu fo. Ay mo, in d'ay izo Yonata, iri ga ye ya-haray kambo ka goro.» Jama ne Sawulu se: «Kala ni ma te haŋ kaŋ ni di ga hagu.» 41 Sawulu binde ne Rabbi Irikoy, Israyla wano se: «Ma cimi bangandi.» Kala goŋ na Sawulu nda Yonata di, amma jama fatta. 42 Sawulu ne mo: «I ma goŋ te in d'ay izo Yonata mo game ra.» Goŋo na Yonata di. 43 Sawulu ne Yonata se: «Ma ci ay se haŋ kaŋ no ni te.» Yonata ci a se ka ne: «Cimi no, ay na yu kayna ham, ikayniyo, d'ay goobo kaŋ go ay kambe ra. Ay n'a taba mo. A go mo sohõ, tilas kal ay ma bu.» 44 Sawulu ne: «Hala day ni mana bu, Yonata, Irikoy m'ay laali.» 45 Jama ne Sawulu se: «Yonata ma bu zaati, nga kaŋ na faaba bambata wo dumi candi ka kande Israyla ra? Irikoy ma boriyandi! Iri ze da Rabbi fundikoono! Baa Yonata boŋ-hamni folloŋ si kaŋ ganda, zama hunkuna a goy Irikoy banda.» Jama binde na Yonata faaba, a mana bu mo. 46 Gaa no Sawulu tun ka fay da Filistancey ganayaŋ. Filistancey mo koy ngey nangey do. 47 Waato kaŋ cine Sawulu te bonkooni Israyla boŋ, a wongu nda nga ibarey kuray kulu. A gaaba nda Mowab, da Amon izey, da Edom, da Zoba bonkooney, da Filistancey. Naŋ kaŋ a bare kulu, zaama no a ga te. 48 A na yaarutaray te mo, ka Amalekancey kar, a na Israyla faaba ka kaa borey kaŋ yaŋ n'i ku kambe ra. 49 Sawulu izey ga ti Yonata nda Isbi nda Malci-Suwa. A ize wayboro hinka mo maayey neeya: ize way beero maa ga ti Merab, ikayna mo maa Mikal. 50 Sawulu wando maa Ahinowam, Ahimaz ize way no. A wongu bonkoono maa Abner, Ner izo, Sawulu baaba kayno. 51 Cis mo, nga no ga ti Sawulu baaba. Ner mo Abner baaba no, Abiyel ize. 52 Sawulu jirbey kulu ra i na wongu korno te da Filistancey. Waati kaŋ Sawulu di boro kaŋ wongaari no, wala yaarukom no, kal a ma bora sambu ka kande nga do.

15
1 Samuwila ne Sawulu se: «Rabbi n'ay donton zama ya ni tuusu nda ji, ni ma ciya bonkooni a jama
Israyla boŋ. Sohõ binde kala ni ma hangan ka maa Rabbi sanney se. 2 Rabbi Kundeykoyo ne nga na
laakal ye haŋ kaŋ Amalek te Israyla se gaa, kaŋ a kay a se da gaaba fonda boŋ, waato kaŋ a fun
Misira ra. 3 Sohõ binde, kala ni ma koy ka Amalek kar, ni ma hay kulu kaŋ go i se halaci. Ma si
bakar i se, amma alboro nda wayboro, attaciriya nda naanandi, haw da feeji, yo da farka, ni m'i wi.»
4 Kala Sawulu na jama ce k'i kabu Telim ra: ce-koyey boro zambar zangu hinka no, da Yahuda boro
zambar way. 5 Sawulu binde kaa Amalek kwaara do, a gum noodin gooro ra. 6 Sawulu ne Keniya
borey se: «Wa tun ka dira. Araŋ ma zulli ka fay da Amalek borey, ay ma si araŋ halaci i banda, zama
araŋ na gomni kulu cabe Israyla izey se waato kaŋ i fun Misira.» Keniya borey binde tun ka fun
Amalek borey ra. 7 Sawulu mo na Amalekancey kar, za Habila gaa kal a ma koy Sur kaŋ go Misira
fonda gaa. 8 A na Amalek bonkoono Agag di da fundi, amma a na boro cindey kulu wi da takuba,
parkatak! 9 Amma Sawulu da jama na Agag fay waani, nga nda haŋ kaŋ yaŋ ga boori feejey da
hawey ra, da wo kaŋ yaŋ i kuru, da feej'izey, da hari hanno kulu. I mana yadda k'i halaci parkatak
bo. Amma hari ziibo kulu, da fanta harey, i n'i halaci parkatak! 10 A binde, Rabbi sanno kaa
Samuwila do ka ne: 11 «A dooru ay gaa kaŋ ay na Sawulu daŋ a ma ciya bonkooni, zama a bare ka
fay da ay ganayaŋo, a mana ay lordo toonandi.» Samuwila mo futu, a hanna ka jinde tunandi Rabbi
gaa. 12 Samuwila tun susuba za da hinay zama nga ma kubay da Sawulu. I ci mo Samuwila se ka
ne: «Sawulu kaa Karmel. A go, a na cinari sinji nga boŋ se, a ye ka tun koyne ka bisa, ka zulli ka
koy Jilgal.» 13 Kala Samuwila kaa Sawulu do. Sawulu mo ne a se: «Albarka go ni gaa, Rabbi do
wane! Ay na Rabbi lordo toonandi!» 14 Samuwila ne: «Feeji hẽeni kaŋ ay goono ga maa ay hanga
ra binde, da haw kosongu mo kaŋ ay goono ga maa, ifo ga ti i sabaabu?» 15 Sawulu ne:
«Amalekancey do no i fun d'ey, zama jama na ihanno yaŋ naŋ feejey da hawey ra zama i ma sargay
te Rabbi ni Irikoyo se. Amma iri na cindey kulu halaci parkatak.» 16 Waato din gaa Samuwila ne
Sawulu se: «Kay noodin, ay ma ci ni se haŋ kaŋ Rabbi ci ay se hunkuna cino wo.» Sawulu ne a se:
«Ci.» 17 Samuwila ne: «Waato kaŋ ni goono ga di ni boŋ ni ya boro kayna no, manti i na ni ciya
jine boro Israyla kundey se? Manti Rabbi na ni tuusu nda ji mo ni ma ciya bonkooni Israyla boŋ? 18
Rabbi na ni donton mo ka ne: Ni ma koy ka Amalek zunubikooney din halaci parkatak. M'i wongu
kal i ma ban. 19 Ifo se no ni mana Rabbi sanno hangan, amma ni koy ka kaŋ arzaka boŋ? Ni na hari
laalo te Rabbi diyaŋ gaa.» 20 Sawulu ne Samuwila se: «Haciika, ay na Rabbi sanno gana. Ay koy
nango kaŋ Rabbi n'ay donton, hal ay kande Amalek bonkoono Agag. Ay na Amalek borey halaci
mo parkatak! 21 Amma jama kaa arzaka ra, haw da feeji beerey, haya kaŋ i ga halaci din ra, zama i
ma sargayyaŋ te Rabbi ni Irikoyo se Jilgal ra.» 22 Samuwila ne: «Mate no? Rabbi ga farhã gumo
sargay kaŋ i ga ton yaŋ da nooyaŋey mo se, sanda mate kaŋ a ga farhã da Rabbi sanno ganayaŋ? Ma
faham woone: ganayaŋ ga bisa sargay. Sanni maayaŋ mo bisa feeji maani. 23 Zama murteyaŋ ga
hima ziimataray zunubi. Boŋ sanday mo ga hima birga nda tooru ganayaŋ. Za kaŋ ni wangu ka maa
Rabbi sanno, nga mo wangu ni ma ciya bonkooni.» 24 Sawulu ne Samuwila se: «Ay na zunubi te,
zama ay na Rabbi lordo da ni sanney daaru. Zama ay humburu jama, hala ay n'i sanney gana. 25
Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, m'ay yaafa nd'ay zunubey, ma bare ka koy ay banda, zama ay ma
sombu Rabbi se.» 26 Samuwila ne Sawulu se: «Ay si ye ka koy ni banda. Za kaŋ ni wangu Rabbi
sanno, Rabbi mo wangu nin, ni ma ciya Israyla se bonkooni koyne.» 27 Waato kaŋ Samuwila na
banda bare, ga ba nga ma nga diraw te, Sawulu n'a alkuba di, alkuba mo tooru. 28 Samuwila mo ne
a se: «Hunkuna Rabbi na Israyla koytara tooru ka kaa ni se, k'a no ni gorokasin se kaŋ bisa nin
ihanno teeyaŋ. 29 Israyla Darza si taari, a si tuubi mo, zama nga wo manti boro no, sanku fa a ma
tuubi.» 30 Waato din gaa Sawulu ne: «Ay na zunubi te. Kulu nda yaadin, ni m'ay beerandi sohõ, ay
ga ni ŋwaaray, ay borey arkusey jine, da Israyla jine mo. Ma bare ka koy ay banda zama ay ma
sombu Rabbi ni Irikoyo se.» 31 Samuwila binde bare ka Sawulu gana. Sawulu mo sombu Rabbi se.
32 Samuwila binde ne: «Wa kande Amalek bonkoono Agag neewo ay do.» Agag binde kaa a do da
farhã. Agag ne: «Daahir bu gurzuga bisa.» 33 Samuwila ne: «Mate kaŋ ni takuba na wayborey
mursandi hal i jaŋ ize, yaadin cine no ni nya mo ga mursu ka jaŋ ize wayborey ra.» Kala Samuwila
na Agag pati-pati Rabbi jine Jilgal ra. 34 Samuwila fun noodin ka koy Rama. Sawulu mo koy nga
kwaara Jibeya, Sawulu wano. 35 Amma Samuwila mana ye ka koy nga ma Sawulu kunfa se koyne

kal a bu, zama Samuwila gonda bine saray Sawulu sabbay se. A dooru Rabbi gaa mo da mate kaŋ a na Sawulu daŋ a ma ciya bonkooni Israyla boŋ.
16
1 Rabbi ne Samuwila se: «Kala waati fo no ni ga bine saray te Sawulu se, za kaŋ ay wangu a ma ciya bonkooni Israyla boŋ? Ma ni hillo toonandi nda ji ka koy. Ay ga ni donton Yasse Baytlahami bora do, zama a izey ra no ay na bonkooni suuban.» 2 Samuwila ne: «Mate no ay ga te ka dirawo te d'a? Da Sawulu maa a baaru, a g'ay wi.» Rabbi ne: «Ma sambu haw zan ni banda ka ne: ‹Ay kaa zama ay ma sargay te Rabbi se no.› 3 Ma Yasse ce sarga teeyaŋo do mo. Ay mo ga cabe ni se haŋ kaŋ ni ga te. Bora kaŋ ay ci ni se din, nga no ni ga ji tuusu a gaa ay se.» 4 Kala Samuwila te haŋ kaŋ Rabbi ci a se ka koy Baytlahami. Kwaara arkusey n'a kubay. I go ga jijiri ka ne: «Baani mo no, ni kaayaŋo wo?» 5 A ne: «Baani samay! Ay kaa ka sargay te no Rabbi se. Wa araŋ boŋ hanandi ka kaa ay banda sargay teeyaŋo do.» A na Yasse nda nga izey mo hanandi k'i ce sargay teeyaŋo do. 6 A ciya binde, waato kaŋ i kaa, kal a na Eliyab guna ka ne: «Daahir, Rabbi suubananta go a jine!» 7 Amma Rabbi ne Samuwila se: «Ma si a moyduma guna, wala a gaahamo kuuyaŋ, zama ay wang'a. Zama Rabbi gunayaŋ manti boro wane cine no, zama boro si guna kala takayaŋ, amma Rabbi wo, bine no a ga guna.» 8 Gaa no Yasse na Abinadab ce a ma bisa Samuwila jine. A ne: «Woone mo, Rabbi man'a suuban.» 9 Waato din Yasse na Samma daŋ a ma bisa. Samuwila ne: «Woone mo, Rabbi man'a suuban.» 10 Yasse na nga ize iyya kulu daŋ i ma bisa Samuwila jine. Samuwila ne Yasse se mo: «Rabbi mana woodin yaŋ kulu suuban.» 11 Samuwila ne Yasse se: «Ni ize arey kulu nooya?» Yasse ne: «Koda hinne no ka cindi, nga mo goono ga feejiyaŋ kuru.» Samuwila ne Yasse se: «Ma donton i ma koy kand'a, zama iri sinda goray bo, kala nd'a kaa ne jina.» 12 Kala Yasse donton ka ne a ma kaa. Day nga wo boro daara no, moyduma hannokoy, kaŋ ga sogo mo. Rabbi ne Samuwila se: «Tun k'a tuusu nda jiyo, zama boro wo ga ti nga.» 13 Waato din gaa no Samuwila na ji hillo sambu ka Dawda tuusu a nya-izey game ra. Rabbi Biya mo zumbu Dawda boŋ da hin beeri, za han din ka koy jina. Samuwila binde tun ka koy Rama. 14 Amma Rabbi Biya jin ka fay da Sawulu. Biya laalo fo mo kaŋ fun Rabbi do goono g'a humburandi. 15 Sawulu tamey mo ne a se: «Guna, sohõ Irikoy do biya laalo fo no goono ga ni taabandi. 16 Iri jine bora, ma ni bannyey lordi, iri kaŋ go ni jine, iri ma boro kaŋ ga waani moolo karyaŋ ceeci. A ga ciya mo, waati kaŋ cine Irikoy do biya laalo wo ga zumbu ni boŋ, kala moolo-karo ma soobay ka moola kar, ni ga du baani mo.» 17 Kala Sawulu ne nga tamey se: «Wa du ay se boro kaŋ ga waani moolo karyaŋ gumo sohõ. Araŋ ma kand'a ay do neewo.» 18 Kala gaabikooney ra afo tu ka ne: «Yasse, Baytlahami bora izey ra ay di afo kaŋ ga waani doonu jinay karyaŋ gumo. Yaarukom mo no, wongu boro no. A ga faham da sanni, boro no kaŋ ga sogo, Rabbi go a banda mo.» 19 Sawulu binde na boroyaŋ donton Yasse gaa ka ne: «Ma ni izo Dawda donton ay do, nga kaŋ go feejey banda.» 20 Yasse binde kande farka nda buuru nda jeejay, da duvan* humbur da hincin zan. A n'i samba Sawulu se nga izo Dawda kambe ra. 21 Dawda binde kaa Sawulu do ka kay Sawulu jine. Sawulu ba r'a mo gumo, a ciya Sawulu se wongu jinay jareko. 22 Sawulu donton Yasse gaa ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ Dawda ma kay ay jine, zama a du gaakuri ay do.» 23 A ciya binde, waati kaŋ Irikoy do biya laala din ga kaa Sawulu gaa, kala Dawda ma moolo sambu k'a kar da nga kamba. Woodin gaa no biya laala ga fay da Sawulu, a ma te daama mo.
17
1 Filistancey na ngey kunda margu zama ngey ma tangam. I margu Soko, Yahudiya* wano ra, ka gata sinji Soko nda Azeka game ra, Efes-Dammim no. 2 Sawulu mo, nga nda Israyla borey margu ka gata sinji Ela gooro ra. I na wongu daaga sinji Filistancey se. 3 Filistancey kay tondo boŋ ya-haray daaranta, Israyla borey mo kay tondo boŋ ne-haray daaranta. Gooro mo go i bindo ra. 4 Boro bambata gaabikooni fo binde fun Filistancey gata ra. A maa Goliyat, Gat boro no, kaŋ a kayanta kambe kar iddu da gaaba fo no. 5 A gonda guuru-say wongu fuula nga boŋo gaa, da guuru kwaay. Kwaayo tiŋay ga to kilo waygu cindi gu da jare, guuru-say wane. 6 A gonda kurufayaŋ nga cey gaa, guuru-say wane, da lolo nga jasey boŋ. 7 A yaajo goobo ga hima kaymi bundu, a yaaji izo mo ga to kilo iyye cine tiŋay, guuru-bi wane. A koray jarekwa mo go a jine ga dira. 8 Kal a kay ka jinde daŋ Israyla wongu marga gaa ka ne i se: «Ifo se no araŋ fatta k'araŋ wongu daaga sinji? Ay wo, manti Filistance no, araŋ mo Sawulu tamyaŋ no, wala? Wa suuban araŋ do haray boro fo, a ma zulli ka kaa

ay do. 9 D'a hin ka yanje da ay, k'ay wi, kal iri ma ciya araŋ bannyayaŋ. Amma da ay no ka hin a k'a wi, araŋ wo ga ciya iri bannyayaŋ, araŋ ma may iri se.» 10 Filistanca din binde ne: «Ay na Israyla kunda candi hunkuna. W'ay no boro zama iri ma yanje nda care!» 11 Waato kaŋ Sawulu nda Israyla kulu maa Filistanca sanni woodin yaŋ, i biney pati, i humburu gumo. 12 Amma Dawda baaba, Efrat kwaara boro ize, Baytlahami, Yahudiya wano boro no, kaŋ se i ga ne Yasse, a gonda ize alboro ahakku. Bora din binde ga zeen no Sawulu zamana waate, gayante mo no borey ra. 13 Yasse ize beeri hinza jin ka Sawulu gana ka koy wongo do. A ize hinza kaŋ yaŋ ga koy wongu, hay-jina maa Eliyab, a banda-ka-zumbu maa Abinadab, ihinzanta maa Samma. 14 Dawda mo no ga ti koda. Ibeeri hinza din go Sawulu banda. 15 Dawda mo go, a ga cin ka koy Sawulu do, a ga ye fu ka nga baabo feejey kuru Baytlahami. 16 Filistanca din mo go, a ga maan ka kaa susubay nda wiciri. Jirbi waytaaci no a goono ga nga boŋ cabe. 17 Yasse binde ne nga izo Dawda se: «Kaa sohõ ka sambu muudu fo jirmayo wo gaa, da buuru kunkuni wayo wo. Ma kond'ey da waasi wongu gata do ni nya izey se. 18 Cukku wayo wo mo, ni ma kond'ey i zambar jine bora se. Ma ni nya izey baani guna mo, k'i seeda ta.» 19 Ngey nda Sawulu yaŋ binde da Israyla alborey kulu go Ela gooro ra. I goono ga wongu nda Filistancey. 20 Kala Dawda tun za da hinay, a na feejey naŋ hawji fo kambe ra, ka jinayey sambu ka koy, sanda mate kaŋ Yasse n'a lordi nd'a. A ga to dunkayo do ya-cine day, kala wongu marga fatta ka koy daaga meyo gaa, i goono ga kuuwa yanja se. 21 Filistancey da Israyla na wongu daaga soola, margey na mo ye care gaa. 22 Dawda na nga jinayey naŋ jinay batukwa kambe ra ka zuru ka koy daaga meyo gaa. A kaa ka nga nya izey fo. 23 A goono ga salaŋ d'ey, kala Gat wane Filistance beero din go, kaŋ se i ga ne Goliyat. A fatta Filistancey daaga ra ka doŋ sanney dumi ci koyne. Dawda mo maa r'ey. 24 Israyla alborey kulu binde, waato kaŋ i di bora, i zuru a se. I goono ga humburu gumo. 25 Israyla borey binde ne: «Araŋ di boro wo kaŋ fatta ka kay? Daahir nga ma Israyla wow se no a fatta. A ga ciya mo boro kaŋ n'a wi, bonkoono g'a koy yulwandi nda arzaka boobo, a g'a no mo nga ize wayo. A ga bora windo mo kaa jangal Israyla ra.» 26 Kala Dawda salaŋ da borey kaŋ yaŋ goono ga kay nga jarga k'i hã ka ne: «Ifo no i ga te bora kaŋ na Filistanco wo wi se, a na wowi hari hibandi ka kaa Israyla gaa mo? May ga ti nga binde, Filistanco wo, kaŋ sinda dambanguyaŋ, hal a ma kaa ka Irikoy fundikoono wongu marga wow?» 27 Jama mo tu a se da sanni woodin ka ne: «Yaadin no i ga te bora kaŋ n'a wi din se.» 28 Eliyab, a beere beero maa waato kaŋ a goono ga salaŋ da borey. Kala Eliyab bine tun Dawda boŋ da konni. A ne: «Ifo ka kande nin neewo? May kambe ra no ni na feeji gure-gurey naŋ saajo ra? Ay na ni boŋbeera da ni bina laalayaŋo bay, zama ni kaa no ni ma wongu gomdo se.» 29 Dawda ne: «Sohõ ifo no ay te? Manti ay salaŋ hinne day no?» 30 A bare ka fay d'a, ka ye ka koy boro fo do. A salaŋ d'a sanda waato wano dumi. Borey mo ye ka tu a se sanda sanni zeena cine. 31 Waato kaŋ i maa sanno kaŋ Dawda ci, i n'i dede Sawulu se. Nga mo donton a ma kaa. 32 Dawda binde ne Sawulu se: «Boro kulu bine ma si pati boro wo sabbay se. Ay, ni bannya ga koy ka yanje nda Filistanco wo.» 33 Sawulu ne Dawda se: «Ni si hin ka tun Filistanco wo gaa, ka ne ni ga yanje nd'a, zama ni ya arwasu no jina, nga mo wongu boro no za a go arwasu.» 34 Dawda ne Sawulu se: «Doŋ ay, ni bannya goono ga nga baabo feejiyaŋ kuru. Da muusu beeri wala urs* kaa ka feej'ize fo di kuro ra, 35 kal ay m'a gana k'a kar ka almano faaba a meyo ra. Waato kaŋ a naan ka tun ay gaa mo, ay n'a di a kaaba gaa k'a kar ka wi. 36 Ay, ni bannya na muusu beeri kar, nga nda urs kulu. Filistanco wo mo kaŋ si dambangu ga ciya i ra afo cine, za kaŋ a na Irikoy fundikoono wongu marga wow.» 37 Dawda ne mo: «Rabbi kaŋ n'ay faaba muusu beeri nda urs kambe ra, a g'ay faaba Filistanco wo mo kambe ra.» Sawulu mo ne Dawda se: «Ma koy. Rabbi ma goro ni banda.» 38 Sawulu mo na nga bankaara daŋ Dawda gaa, ka guuru-say wongu fuula daŋ a se a boŋo gaa, ka guuru kwaay mo daŋ Dawda gaa. 39 Dawda mo na Sawulu takuba koto nga bankaarayey boŋ. A soola nga ma tun (zama a mana si jina bo). Kala Dawda ne Sawulu se: «Ay si hin ka dira nda woone yaŋ wo zama ay man'i si ka di jine.» Dawda binde n'i kaa. 40 Kal a na nga kuray goobo sambu nga kambe ra, a na tondi ize yutto gu suuban gooro ra, k'i daŋ nga kuray zika ra kaŋ go a se, danga nga foola nooya. Finga-finga mo go a kambe ra. Kal a sosoro ka maan Filistanca do haray. 41 Filistanca mo soobay ka kaa, a go ga maan Dawda. Bora kaŋ go g'a korayo jare mo go a jine. 42 Amma waato kaŋ Filistanca guna-guna ka di Dawda, kal a dond'a, zama a go, arwasu hinne no, idaara no, kaŋ moyduma ga boori. 43 Filistanca mo ne Dawda se: «Ay ya hansi no, kaŋ ni ga kaa ay do da goobu?» Filistanca mo na Dawda wow nda nga

toorey maa. 44 Filistanca ne Dawda se koyne: «To ne ay do, ay mo ya ni hamo no beene curey da ganji hamey se.» 45 Dawda binde ne Filistanca se: «Nin wo, ni goono ga kaa ay do da takuba da yaaji da lolo, amma ay wo, ay kaa ni do Rabbi Kundeykoyo maa ra, Irikoy, Israyla wongu kunda Koyo, nga kaŋ ni kayna. 46 Hunkuna Rabbi ga ni daŋ ay kambe ra. Ay mo, ay ga ni kar, ya ni boŋo dagu ka kaa ni gaa. Hunkuna mo ay ga Filistancey wongu marga buukoy nooyandi beene curey da ganji hamey se. Zama ndunnya kulu ma bay kaŋ Irikoy go no Israyla do haray. 47 Jama wo kulu ma bay mo kaŋ Rabbi no ga faaba, kaŋ manti nda takuba wala nda yaaji bo, zama wongo ya Rabbi wane no. Nga mo g'araŋ daŋ iri kambe ra.» 48 A ciya binde, waato kaŋ Filistanca tun ka kaa, a maan zama nga ma kubay da Dawda. Kala Dawda waasu da cahãyaŋ. A zuru ka koy daaga me gaa, nga ma kubay da Filistanca. 49 Dawda na kambe daŋ nga zika ra ka tond'ize kaa a ra. A n'a feeni ka taŋ ka Filistanca kar d'a sukuto gaa. Tondo mo fiji a sukuto ra, Filistanca kaŋ ganda birante moyduma boŋ. 50 Yaadin no Dawda te zaama nd'a Filistanca boŋ. A na Filistanca kar k'a wi da finga-finga nda tond'ize, amma takuba si Dawda kambe ra. 51 Waato din gaa no Dawda zuru ka koy kay Filistanca boŋ k'a takuba za. A n'a foobu ka kaa nyaŋo ra, k'a wi. A n'a boŋo pati nda takuba. Saaya kaŋ cine Filistancey di ngey gorzo beero bu, i zuru. 52 Israyla jama nda Yahuda jama binde tun da kuuwayaŋ ka Filistancey gana kal i koy gooro do, kala Ekron meyey gaa. Filistancey kaŋ yaŋ maray mo kaŋ fonda boŋ ka koy Saarayim, kal a ma koy hala Gat da Ekron me. 53 Israyla izey ye ka kaa ka fun Filistancey banda. I n'i gata jinayey ku. 54 Dawda mo na Filistanca boŋo sambu ka kand'a Urusalima*, amma a n'a wongu jinayey jisi nga fuwo ra. 55 Amma waato kaŋ Sawulu di Dawda fatta ka kay ka karba nda Filistanca, kal a ne Abner kaŋ ci wonkoyo se: «Abner, arwaso wo binde, may ize no?» Abner ne: «Ay ze da ni fundo, ya bonkoono, ay si bay.» 56 Bonkoono ne: «Kala ni ma hã boro kaŋ ize no, arwaso wo.» 57 Waato kaŋ Dawda kaa ka fun Filistanca wiyaŋo do, Abner n'a sambu ka kand'a Sawulu jine. Filistanca boŋo go Dawda se a kamba ra. 58 Sawulu ne a se: «Ya nin arwaso, ni ya may ize no?» Dawda tu ka ne: «Ay ya ni tamo Yasse, Baytlahami bora ize no.»

18

1 Waato kaŋ a salaŋ Sawulu se ka ban, kala Yonata da Dawda biney ye care gaa. Yonata ba r'a mo sanda nga fundo cine. 2 Sawulu mo n'a sambu han din hane. A mana naŋ Dawda ma ye nga baabo kwaara koyne. 3 Saaya din Yonata nda Dawda na sappa te, zama Yonata ga ba r'a sanda nga fundo cine. 4 Yonata mo na kwaayo kaŋ go nga jinda gaa din foobu ka no Dawda se, da nga bankaarayey hala nda baa nga takuba nda nga birawo da nga guddama. 5 Dawda ga koy mo nangu kulu kaŋ Sawulu g'a donton. A muraadey mo laakal wane yaŋ no. Sawulu n'a daŋ wongu boro fo yaŋ boŋ. Haya boori mo jama kulu diyaŋ gaa, hala nda Sawulu goy-teerey mo do. 6 A ciya binde, waato kaŋ i goono ga kaa, kaŋ Dawda ye ka fun Filistancey halaciyaŋo do, kala wayborey fatta Israyla kwaarey kulu ra. I goono ga doon ka gaan, ngey ma bonkoono Sawulu kubay se da can-caŋ da farhã da moolo hamni-hinza-koy yaŋ. 7 Can-caŋ karyaŋo ra mo, wayborey soobay ka doon care se ka ne: «Sawulu na nga wane zambarey wi, Dawda mo nga zambar-zambarey.» 8 Sawulu binde futu gumo. Sanno din n'a bina sara. A ne: «I na Dawda no zambar zambaryaŋ, amma ay wo zambaryaŋ hinne no i n'ay no. Ifo ka cindi a se koyne sohõ kala koytaray?» 9 Han din hane ka koy jina binde, Sawulu na Dawda gullu. 10 A suba kala biya laalo fo fun Irikoy do ka zumbu Sawulu boŋ da gaabi gumo, hal a follo nga windo bindi ra. Amma Dawda soobay ka moolo kar da nga kambe mate kaŋ a doona ka te. Sawulu mo go nda nga yaajo ga gaay nga kambe ra. 11 Kala Sawulu na Dawda hay ka hatta nda yaajo, zama a ne: «Ay ga Dawda hay no k'a korab k'a ta cinaro gaa.» Dawda mo mulay a jine sorro hinka. 12 Sawulu go ga humburu Dawda zama Rabbi go a banda, a fay da Sawulu mo. 13 Woodin sabbay se no Sawulu n'a kaa nga do k'a daŋ a ma ciya sooje zambar jine boro. A goono ga koy-da-ye te jama jine. 14 Dawda mo na laakal cabe nga muraadey kulu ra. Rabbi mo go a banda. 15 Waato kaŋ Sawulu faham kaŋ Dawda goono ga laakal cabe gumo, kal a humbur'a. 16 Amma Israyla nda Yahuda kulu ga ba Dawda gumo, zama a goono ga koy-da-ye te i jine. 17 Kala Sawulu ne Dawda se: «Guna, ay ize way beero neeya, Merab. Ay ga ni no nd'a a ma ciya ni wande. Kala ni ma ciya ize yaarukom ay se, ma Rabbi tangamey te.» Zama Sawulu goono ga ne: «Ay wo bumbo, ay s'ay kambe dake a gaa, kala day Filistancey kambe ma te d'a.» 18 Dawda ne Sawulu se: «May ci ay? Ifo no ka bara ay se mo, ifo no ay baaba windo mo Israyla ra, hala ay ma ciya bonkoono

anzuray?» 19 Amma a ciya, saaya kaŋ cine i ga hima ka Merab, Sawulu ize no Dawda se, kal a go, i n'a hiijandi Adriyel, Meholati bora se. 20 Amma Sawulu ize wayo kaŋ se i ga ne Mikal ga ba Dawda. I ci Sawulu se, haya kaan a se mo. 21 Sawulu mo ne: «Ay g'a no nd'a, a ma ciya a se hirrimi, Filistancey kambe mo ga gaaba nd'a.» Woodin se no Sawulu ne Dawda se: «Hunkuna sorro hinkante neeya kaŋ ni ga ciya ay anzuray.» 22 Sawulu na nga goy-teerey lordi mo ka ne: «Wa salaŋ nda Dawda tuguyaŋ ra, ka ne: ‹Guna, bonkoono ga farhã nda nin, a goy-teerey kulu mo ga ba nin. A binde sohõ ni ma ciya bonkoono anzuray.› » 23 Sanney din binde bonkoono tamey n'i ci Dawda hangey ra. Amma Dawda ne: «Araŋ wo do haray, hari doogono no boro ma ciya bonkoono anzuray? A go, ay ya talka no, kaŋ sinda beeray mo.» 24 Kala Sawulu goy-teerey ne a se: «Sanney wo no Dawda ci.» 25 Sawulu mo ne: «Ya-cine no araŋ ga ci Dawda se: ‹Bonkoono si ba hiijay nooru, kala day Filistance zangu fo jofolo kuurey, zama i ma fansa sambu bonkoono ibarey boŋ.› » Amma Sawulu miila no a ma naŋ Dawda ma kaŋ Filistancey kambe ra. 26 Waato kaŋ goy-teerey na sanni woodin yaŋ ci Dawda se, a kaan Dawda se gumo nga ma ciya bonkoono anzuray. Jirbey binde mana to, 27 kala Dawda tun, nga nda nga borey, ka koy ka boro zangu hinka wi Filistancey ra. Dawda kande i jofolo kuurey mo, k'i toonanta kulu no bonkoono se, zama Dawda ma ciya bonkoono anzuray. Sawulu mo na nga ize wayo Mikal no Dawda se zama a ma ciya Dawda wande. 28 Sawulu faham mo kaŋ Rabbi go Dawda banda. Mikal, Sawulu ize wayo mo ga ba r'a. 29 Sawulu binde go day ga humburu Dawda ka tonton. Sawulu go ga ibaretaray gaay nga nda Dawda game ra waati kulu. 30 Saaya din binde Filistancey jine borey fatta. A ciya mo waati kaŋ i ga fatta kulu, kala Dawda ma soobay ka laakal cabe ka bisa Sawulu goy-teerey kulu, kal a maa ciya darza hari gumo.
19
1 Sawulu salaŋ da nga ize aro Yonata da nga tamey kulu ka ne i ma Dawda wi. 2 Amma Sawulu ize Yonata ga maa Dawda kaani gumo. Yonata binde ci Dawda se ka ne: «Ay baaba Sawulu goono ga ceeci nga ma ni wi. Sohõ binde ay ga ni ŋwaaray, ma laakal da ni boŋ suba susubay. Ma goro tuguyaŋ do ka tugu. 3 Ay mo ga koy ka kay ay baaba jarga batama ra, naŋ kaŋ ni go, ay ma salaŋ d'ay baaba ni boŋ. D'ay di alhaali fo no ay ga ci ni se.» 4 Kala Yonata na gomni sanni te nga baabo Sawulu se Dawda boŋ ka ne a se: «Bonkoono ma si zunubi te nga tamo Dawda se, zama nga din mana zunubi te ni se. A goyey mo goy hanno yaŋ no ni se. 5 Zama a na nga fundo no ka Filistanca din wi. Rabbi mo na zaama bambata te Israyla kulu se. Ni di, ni farhã mo. Ifo se binde kaŋ ni ga boro kaŋ sinda taali kuri alhakku sambu, ni ma Dawda wi sabaabu kulu si?» 6 Sawulu binde hangan Yonata sanno se. Sawulu ze da Rabbi fundikoono ka ne i s'a wi. 7 Yonata binde na Dawda ce ka hayey wo kulu cabe a se. Yonata kande Dawda Sawulu do, nga mo goro a do sanda waato. 8 Wongu ye ka tun koyne. Dawda mo fatta ka wongu nda Filistancey. A n'i wi nda wiyaŋ bambata, i zuru a jine mo. 9 Biya laalo mo kaŋ fun Rabbi do go Sawulu gaa kaŋ a goono ga goro nga windo ra nda nga yaajo nga kambe ra. Dawda mo goono ga moolo kar da nga kamba. 10 Sawulu ceeci nga ma Dawda hay hala nga m'a korab ka ta cinaro gaa. Amma a mulay ka fun Sawulu jine, yaajo koy ka du cinaro. Cino din ra mo Dawda zuru ka yana. 11 Sawulu binde na diyayaŋ donton i ma koy Dawda kwaara k'a kosaray, i m'a wi susubay ra. Dawda wande Mikal mo ci Dawda se ka ne: «Da ni mana yana nda ni fundo hunkuna cino wo ra, suba i ga ni wi.» 12 Mikal binde na Dawda zure fu fune gaa k'a zumandi, nga mo zuru ka yana. 13 Mikal na tooru fo sambu ka jisi daari boŋ. A na hincin hamni boŋ-dake daŋ boŋo do haray, k'a daabu nda bankaaray. 14 Waato kaŋ Sawulu na diyey donton zama i ma Dawda di, kala wando ne: «A goono ga jante no.» 15 Sawulu binde na diyayaŋ donton i ma Dawda guna. A ne: «Wa kand'a nga daarijo boŋ neewo ay do zama ay m'a wi.» 16 Kaŋ diyey furo, wiiza tooro no dima boŋ, da hincin hamni boŋ-dake boŋo do haray! 17 Sawulu ne Mikal se: «Ifo se no ni n'ay fafagu ya-cine? Ni naŋ ay ibaro wo ma koy hal a ma yana.» Mikal tu Sawulu se ka ne: «A ne ay se: ‹Naŋ ay ma koy. Ifo se no ay ga ni wi?› » 18 Amma Dawda zuru ka yana. A kaa Samuwila do Rama ka ci a se hay kulu kaŋ Sawulu te nga se. Nga nda Samuwila mo koy ka goro Nayot ra. 19 I ci Sawulu se ka ne: «Dawda neeya Nayot, Rama wano ra.» 20 Sawulu binde na diyayaŋ donton i ma Dawda di. Ngey mo, waato kaŋ i di annabey marga goono ga annabitaray te, Samuwila mo go g'i dabari, kala Irikoy Biya zumbu Sawulu diyey boŋ. Ngey mo na annabitaray te. 21 Waato kaŋ i ci Sawulu se, kal a na diya fooyaŋ mo donton. Ngey mo na annabitaray te. Sawulu na diyayaŋ donton hala sorro hinzanta. Ngey mo na annabitaray te. 22 Gaa no nga bumbo koy Rama. A kaa day beero

me gaa kaŋ go Seku. A hã mo ka ne: «Man Samuwila nda Dawda go?» Boro fo ne: «Ngey nooya Nayot, Rama wano ra.» 23 Kal a bisa ka koy noodin Nayot, Rama wano do. Nga mo, Irikoy Biya zumbu a boŋ. A bisa jina, a goono ga annabitaray te, kal a kaa ka to Nayot, Rama wano. 24 A na nga bankaara kaa mo ka annabitaray te Samuwila jine ka kani gaa-koonu zaaro me-a-me, da cino kulu mo. Woodin se no i ne: «Sawulu mo go annabey ra no?»

20

1 Dawda zuru ka fun Nayot, Rama wano ra, ka kaa Yonata jine ka ne: «Ifo no ay te? Ifo ga ti ay laala? Ifo ga ti ay zunubo mo ni baaba jine, kaŋ naŋ a goono g'ay fundo ceeci?» 2 Yonata ne a se: «Irikoy ma boriyandi, ni si bu! Guna, ay baaba si hay kulu te, ibeeri wala ikayna, kala nda a n'a bangandi ay se. Ifo se binde no ay baaba ga woone tugu ay se? Manti yaadin no.» 3 Amma Dawda ze ka ne: «Ni baaba ga bay kaŋ ay du gaakuri ni jine. A ga ne mo Yonata ma si bay hayo wo gaa, zama a bina ma si sara. Amma haciika ay ze da Rabbi fundikoono da ni fundo boŋ mo: ce daara folloŋ no ka cindi in da buuyaŋ game ra.» 4 Gaa no Yonata ne Dawda se: «Hay kulu kaŋ ni fundo ga ba, kala ay ma woodin te ni se.» 5 Dawda ne Yonata se: «Guna, suba hando ga kay. Tilas kal ay ma goro bonkoono banda ŋwaaro do. Naŋ ay ma koy ka tugu saajo ra hala zaari hinzanta wiciri kambo. 6 Da ni baaba faham kaŋ ay si no, kala ni ma ne: ‹Dawda n'ay ŋwaaray da anniya ay ma yadda nga se nga ma zuru ka koy hala Baytlahami kaŋ ci nga kwaara, zama noodin no i ga jiiri kulu sargay te a almayaaley kulu se.› 7 D'a ne: ‹A boori!› to, ay, ni tamo du baani nooya. Amma d'a futu, ni ma bay kaŋ a na laala kunsum no. 8 Ni binde ma gomni cabe ay, ni tamo se, zama ni jin ka ay, ni tamo daŋ ay ma sappe da nin Rabbi jine. Amma da laala go ay do, ni bumbo m'ay wi. Zama ifo se no ni ga konda ay ni baaba do?» 9 Yonata ne: «Irikoy ma boriyandi, hal i ma ne ay gonda baaru ay baaba goono ga laala kunsum ni se! Doŋ manti kala ay ma ci ni se?» 10 Noodin binde Dawda ne Yonata se: «May no ga ci ay se d'a ciya ni baaba tu ni se da futay?» 11 Yonata ne Dawda se: «Kaa iri ma koy saajo ra.» I boro hinka kulu binde koy saajo ra. 12 Yonata ne Dawda se: «Rabbi, Israyla Irikoyo ma ciya seeda. Waato kaŋ ay n'ay baaba hã suba ya-cine, wala mo ka koy subasi, guna, hala day gomni go Dawda se, manti ay ga donton sahãadin-sahãadin k'a bangandi ni se bo? 13 Rabbi ma Yonata laali nd'ay baaba gonda miila nga ma ni zamba, ay mo man'a bangandi ni se, ay ma ni sallama, ni ma koy baani mo. Rabbi ma goro ni banda mo, sanda mate kaŋ cine a goro ay baabo banda. 14 Ni mo manti waati kaŋ ay ga funa hinne no ni ga Rabbi gomni cabe ay se bo, zama ay ma si bu, 15 amma ni ma si ni gomno naŋ ay banda se hal abada. Oho, baa waati kaŋ Rabbi na Dawda ibare fo kulu tuusu ndunnya fando boŋ, ni ma si woodin te.» 16 Yonata binde na sarti sambu nga nda Dawda windo game ra ka ne: «Rabbi g'a ceeci Dawda ibarey kambe ra.» 17 Yonata binde ye ka Dawda daŋ zeyaŋ koyne baakasina boŋ kaŋ go nga nd'a game ra, zama a ga ba r'a sanda nga fundo cine. 18 Waato din gaa no Yonata ne a se: «Suba hando ga kay. I binde ga bay ni si noodin, zama ni gora do sinda boro kulu. 19 Waati kaŋ ni te jirbi hinza ni goono ga batu, kala ni ma zumbu nda waasi ka kaa nango kaŋ ni tugu za waato kaŋ i go muraado ra, ma kay Ezel tondo jarga. 20 Ay mo, ay ga hangaw hinza hay tondo kambo gaa ka te danga ay goono ga hay fo goo no. 21 Guna mo, ay ga zanka donton, ya ne: ‹Koy ka hangawey ceeci.› D'ay ne zanka se: ‹Ma guna, hangawey go no ni se banda, i sambu.› Kala ni ma kaa, zama ni gonda baani, doori kulu si no, ay ze nda Rabbi fundikoono. 22 Amma d'ay ne zanka se: ‹Guna, hangawey no ni jine ya!› kala ni ma koy, zama Rabbi na ni sallama. 23 Sanno kaŋ in da nin te din boŋ, guna, Rabbi go in da nin game ra hal abada.» 24 Dawda binde tugu saajo ra. Waato kaŋ handu tajo kay, bonkoono goro zama nga ma ŋwa. 25 Bonkoono goro nga goray haro boŋ sanda han kulu cine, danga goray haro kaŋ ga maan cinaro. Yonata mo tun ka kay, Abner mo goro Sawulu jarga, amma Dawda nangora, boro kulu si a ra. 26 Kulu nda yaadin Sawulu mana ne hay kulu han din, zama a ga tammahã hala hay fo no ka du a. A ne: «A mana hanan, daahir a mana hanan.» 27 A ciya binde a suba, danga hando jirbi hinkanta nooya, kala Dawda nangora go koyne, boro kulu si a ra. Sawulu mo ne nga izo Yonata se: «Ifo no kaŋ Yasse izo mana kaa ŋwaaro do bi da hunkuna?» 28 Yonata tu Sawulu se ka ne: «Dawda na yadda ŋwaaray ay gaa da anniya, nga ma koy Baytlahami. 29 A ne ay se: ‹Naŋ ay ma koy, ay ga ni ŋwaaray, zama iri almayaaley gonda sargay teeyaŋ kwaara ra. Ay nya izey mo n'ay lordi ay ma sargay te noodin. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, d'ay du gaakuri ni diyaŋ gaa, naŋ ay ma koy ka di ay nya izey.› Haŋ kaŋ se a mana kaa bonkoono taablo do nooya.» 30 Kala Sawulu futa koroŋ Yonata

boŋ. A ne a se: «Ya nin, wayboro kaŋ ga hatta da murtante mo ize, manti ay jin ka bay kaŋ ni na Yasse izo suuban ni boŋ haawi sabbay se, da ni nya koonu funyaŋ sabbay se? 31 Zama duumi da Yasse izo gonda fundi ndunnya ra, abada nin wo kay, ni si sinji, za nin, za ni mayra. A binde sohõ ni ma donton ka kand'a ne ay do, zama daahir a ga bu no!» 32 Yonata binde tu nga baabo Sawulu se ka ne a se: «Ifo se no i g'a wi? Ifo no a te?» 33 Kala Sawulu na nga yaajo daŋ k'a hay. Woodin gaa no Yonata bay kaŋ nga baabo na Dawda wiyaŋ sijiri. 34 Yonata binde futu gumo ka dira taablo do. A mana ŋwaari kulu ŋwa hando zaari hinkanta din hane, zama a bine sara Dawda sabbay se, zama a baabo na haawi goy te a se. 35 Waato kaŋ mo bo, Yonata koy saajo ra, alwaato boŋ kaŋ nga nda Dawda wafaku care se. Zanka kayna fo mo go a banda. 36 A ne nga zanka se: «Zuru sohõ ka hangawey kaŋ yaŋ ay ga hay din ceeci.» Zanka goono ga zuru, kala Yonata na hangaw fo taŋ, hangawo bisa zanka gaa mo. 37 Waato kaŋ zanka to nango kaŋ hangawo go kaŋ Yonata hay, kala Yonata na zanka ce ka ne: «Manti ni jine no hangawo go?» 38 Yonata na arwaso ce mo ka ne: «Waasu ka cahã. Ma si kay!» Yonata zanka mo na hangawey margu-margu ka ye ka kaa nga koyo do. 39 Amma zanka mana faham da hay kulu, kala Yonata nda Dawda hinne no ka bay sanno gaa. 40 Yonata binde na nga jinayey no zanka se ka ne a se: «Koy. Ma kond'ey kwaara.» 41 Zanka tunanta, kala Dawda tun nangu fo haray dandi kamba, ka ye ganda nga moyduma boŋ ka gurfa sorro hinza. I na care sunsum ka hẽ care banda, hala Dawda hẽ gumo ka bisa Yonata. 42 Yonata ne Dawda se: «Ma koy baani, za kaŋ iri ze care se nda Rabbi maa ka ne: ‹Rabbi ma goro in da nin game ra, ni izey d'ay izey game ra mo, hal abada.› » 43 A tun ka nga diraw te. Yonata mo koy kwaara ra.

21

1 Waato din gaa no Dawda kaa Nob, Alfa Ahimelek do. Ahimelek mo kaa zama nga ma Dawda kubay se, a go ga jijiri. A ne a se: «Ifo ka te, kaŋ ni go ni hinne, boro kulu si ni banda?» 2 Kala Dawda ne Alfa Ahimelek se: «Bonkoono no k'ay lordi nda samba fo ka ne ay se mo: ‹Boro fo kulu ma si hay fo bay muraado wo ra kaŋ ay na ni donton d'a, da haŋ kaŋ ay na ni lordi.› Ay mo na arwasey donton nangu ya-cine nda ya-cine. 3 Sohõ binde, ifo no ka bara ni kambe ra? Kala ni m'ay no buuru kunkuni gu ay kambe ra, wala haŋ kaŋ go no kulu day.» 4 Alfaga mo tu Dawda se ka ne: «}waari fo kulu si no ay kambe ra, kala buuru hananta hinne kaŋ go no, hala day arwasey na ngey boŋ haggoy da wayboro.» 5 Dawda mo tu alfaga se ka ne a se: «Daahir iri n'iri boŋ gaay wayboro gaa jirbi hinza wo ra, za kaŋ ay fatta ka kaa. Arwasey jinayey ya hananteyaŋ no, ba day kaŋ dirawo wo manti itiŋo fo no. Sanku fa hunkuna i ga jaŋ hananyaŋ?» 6 Alfaga binde n'a no buuru hananta, zama buuru fo si noodin kala jisiyaŋ buuro kaŋ i sambu Rabbi jine zama i ma buuro barmay da idungo, sanda a sambuyaŋo hane cine. 7 Amma Sawulu borey ra afo go noodin han din hane. I n'a gaay Rabbi jine. A maa Doweg, Edom boro no, Sawulu hawjiyey jine boro no. 8 Dawda mo ne Ahimelek se: «Ni sinda yaaji wala takuba neewo ni kambe ra? Zama ay mana kande ay takuba wala ay yaajo ay banda, zama bonkoono samba ya cahãyaŋ wane no.» 9 Kala alfaga ne: «Goliyat, Filistanca kaŋ ni wi Ela gooro ra din, guna a takuba go ne. A go no didijante zaara fo ra efod* kwaayo banda. Da ni ga ba, kala ni m'a sambu, zama afo si no ne kala nga hinne.» Dawda ne: «A cine si no. Kala ni m'ay no nd'a.» 10 Dawda tun noodin koyne Sawulu humburkumay se ka zuru han din ka koy Acis, Gat koyo do. 11 Acis bannyey binde ne a se: «Woone manti Dawda no, laabo bonkoono? Manti a se no i na doono din te i gaano do, i go ga ne: ‹Sawulu na nga zambarey wi, Dawda mo nga wane zambar-zambarey.› » 12 Dawda binde soobay ka joote nda sanney din. A binde humburu Acis, Gat koyo, gumo. 13 Kal a bare ka nga alhaalo barmay i jine, ka nga boŋ ciya sanda follokom i kambe ra. A soobay ka jeeri-jeeri yaŋ te windi me daabirjey gaa ka yollo taŋ nga kaaba gaa. 14 Kala Acis ne nga bannyey se: «Guna, araŋ di boro wo follokom no. Ifo se no araŋ kand'a ay do binde? 15 Ay wo jaŋ follokom no, hala araŋ ma kande ay se boro woone wo a ma nga folla te ay jine? Boro wo no ga hin ka furo ay windo ra?»

22

1 Dawda tun noodin. A yana ka koy Adullam guuso ra. Waato kaŋ a nya-izey d'a baabo windo kulu maa baaru, i koy a do. 2 Borey kulu mo kaŋ yaŋ di kayna, da borey kulu kaŋ yaŋ na garaw sambu, da borey kulu kaŋ yaŋ biney sara, i margu a do. A binde ciya i jine boro. A gonda boro zangu taaci cine nga banda. 3 Dawda binde tun noodin ka koy Mizpa, Mowab wano, ka ne Mowab bonkoono

se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay baabo d'ay nyaŋo ma fatta ka goro araŋ banda hala ay ma bay haŋ kaŋ no Irikoy ga te ay se jina.» 4 A kand'ey Mowab bonkoono jine. Ngey mo goro noodin a
banda duumi saaya kaŋ cine Dawda go da goray tondi boŋ wongu fuwo ra. 5 Annabi Gad mo ne
Dawda se: «Ma si goro wongu fuwo ra. Kala ni ma tun ka koy Yahudiya laabu.» Dawda binde tun
ka kaa Haret saaji beero ra. 6 Sawulu maa Dawda baaru kaŋ a fatta laabo ra, nga nda alborey kulu
kaŋ yaŋ go a banda. Jirbey din binde Sawulu goono ga goro Jibeya tondo boŋ, boosay nya cire
Rama ra, a yaajo mo go a kamba ra. A goy-teerey kulu mo go a do ga kay. 7 Sawulu binde ne nga
goy-teerey se kaŋ yaŋ goono ga kay noodin a do: «Wa maa sohõ, araŋ Benyamin borey. Yasse izo
wo g'araŋ no fariyaŋ da reyzin* kaliyaŋ no? Wala a g'araŋ kulu ciya jine boroyaŋ zambar-zambar
wane, da zangu-zangu wane? 8 hala araŋ kulu, araŋ ga me haw ay boŋ. Boro kulu si no kaŋ ci ay se
waato kaŋ ay izo na amaana sarti te da Yasse izo. Boro kulu si no kaŋ maa ay bakaraw. Boro kulu si
no mo kaŋ ci ay se ka ne ay izo n'ay tamo daŋ a ma gaaba nda ay, hal a ma gumandi te ay se sanda
hunkuna?» 9 Kala Doweg, Edom bora kaŋ goono ga kay Sawulu goy-teerey jarga tu ka ne: «Ay di
Yasse izo. A koy Nob, Ahimelek, Ahitub izo do. 10 Nga mo na adduwa te a se Rabbi gaa, a n'a no
hindoonay mo. A n'a no mo Filistanca Goliyat takuba.» 11 Waato din gaa no bonkoono donton ka
Alfa Ahimelek, Ahitub izo da nga baabo windo kulu ce. Ngey no ga ti alfagey kaŋ go Nob ra. I kulu
binde kaa bonkoono do. 12 Sawulu mo ne: «Ni ma maa, nin Ahitub ize.» A tu ka ne: «Ay neeya, ya
ay koyo.» 13 Sawulu ne a se: «Ifo se no araŋ na me haw ay boŋ, nin da Yasse izo, za kaŋ ni n'a no
buuru nda takuba, ni na adduwa te a se mo Irikoy gaa, zama a ma murte ay gaa, a ma gumandi te
mo ay se danga hunkuna?» 14 Kala Ahimelek tu bonkoono se ka ne: «May no ni goy-teerey kulu ra
ga ti naanaykoy sanda Dawda cine, kaŋ go bonkoono anzuray, hala ni n'a ta ni faada ra, a gonda
beeray mo ni windo ra? 15 Hunkuna no ay sintin ka adduwa te a se Irikoy gaa? Irikoy ma
boriyandi! Bonkoono ma si taali dake ay, ni tamo boŋ, wala baa ay baabo windo boŋ, zama ay, ni
tamo mana hay kulu bay sanno wo ra, hala iboobo wala ikayna no.» 16 Bonkoono mo ne: «Ya nin
Ahimelek, daahir ni ga bu day no, nin da ni baaba windo kulu.» 17 Bonkoono ne batukoy kaŋ
goono ga kay nga do yaŋ se: «Wa bare ka Rabbi alfagey wi, zama ngey mo kambe go Dawda banda.
I bay a zuru, amma i man'a bangandi ay se.» Amma bonkoono goy-teerey wangu ngey ma ngey
kambe salle ka kaŋ Rabbi alfagey boŋ. 18 Kala bonkoono ne Doweg se: «Nin wo, ma bare ka kaŋ
alfagey boŋ.» Kala Edomanca Doweg bare ka kaŋ alfagey boŋ. Han din mo a na boro wahakku
cindi gu wi kaŋ yaŋ go ga daabu nda lin efod* kwaay. 19 A na alfagey kwaara Nob mo kar da
takuba, alboro nda wayboro, zanka nda naanandi, da haw da farkay da feeji. I n'i kulu wi da takuba.
20 Amma Ahimelek, Ahitub izey ra, boro fo kaŋ se i ga ne Abiyatar, nga wo yana. A zuru ka koy
Dawda do. 21 A binde ci Dawda se ka ne: «Sawulu na Rabbi alfagey kulu wi.» 22 Dawda ne
Abiyatar se: «Han din kaŋ Edomanca Doweg go noodin, ay bay kaŋ a ga ci Sawulu se. Ay mo, ay
ciya ni baaba windo borey kulu buuyaŋ sabaabu no. 23 Ma goro ay banda. Ma si humburu, zama
bora kaŋ na ni fundo ceeci goono g'ay wano mo ceeci. Zama ay do no ni ga goro ka hallasi.»
23
1 I go no yaadin, kal i ci Dawda se ka ne: «Guna, Filistancey neeya, i goono ga Keyla wongu. I
goono g'i kom alkama karayaŋ do.» 2 Dawda binde na Rabbi hã ka ne: «Ya koy ka Filistancey wo
kar no?» Rabbi ne Dawda se: «Ma koy ka Filistancey kar ka Keyla faaba.» 3 Dawda alborey binde
ne a se: «Guna, baa ne Yahuda ra iri goono ga humburu, sanku fa binde d'iri koy Keyla ka gaaba
nda Filistancey wongu marga?» 4 Kala Dawda ye ka Rabbi hã koyne. Rabbi mo na sanno yeti a se
ka ne: «Tun ka zulli ka koy Keyla, zama ay ga Filistancey daŋ ni kambe ra.» 5 Dawda nda nga
alborey binde koy Keyla. I na Filistancey wongu k'i hawey ku. I n'i kar mo da halaciyaŋ bambata.
Yaadin no Dawda na Keyla gorokoy faaba nd'a. 6 A go mo waato kaŋ Abiyatar, Ahimelek izo zuru
ka kaa Dawda do Keyla, a kande efod* kwaay nga kambe ra. 7 Koyne i ye ka ci Sawulu se ka ne
Dawda kaa Keyla. Sawulu mo ne: «Irikoy n'a daŋ ay kambe ra, zama daabante no a go, za kaŋ a
furo kwaara ra kaŋ gonda me daabirji nda karangaleyaŋ.» 8 Kala Sawulu na jama kulu ce i ma kaa
wongo do, i ma koy Keyla, zama i ma Dawda nda nga alborey kulu daŋ game k'i windi. 9 Amma
Dawda bay kaŋ Sawulu goono ga hasaraw dabari soola nga se. A binde ne Alfa Abiyatar se: «Ma
kande efod* kwaayo neewo.» 10 Waato din gaa no Dawda ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni tamo
maa baaru, haciika Sawulu goono ga ceeci nga ma kaa ne Keyla ka kwaara halaci ay sabbay se. 11

Keyla borey g'ay daŋ a kambe ra no? Wala cimi no Sawulu ga zulli ka kaa sanda mate kaŋ ay, ni tamo maa baaru? Ya Rabbi Irikoy, Israyla wano, ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay, ni tamo se.» Rabbi ne a se: «A ga zulli ka kaa.» 12 Waato din gaa no Dawda ne: «Keyla borey binde ga in d'ay alborey daŋ Sawulu kambe ra no?» Rabbi ne: «I ga ni nooyandi.» 13 Dawda nda nga alborey binde, boro zangu iddu cine no, i tun ka fun Keyla ra ka koy naŋ kaŋ ngey du a koyyaŋ daama. I ci Sawulu se ka ne Dawda kooma ka fun Keyla, kala nga mo fay da nga dirawo. 14 Dawda na nga goray te saajo ra wongu fuwey ra. A goro mo Safela* ra, Zif saajo ra. Sawulu soobay k'a ceeci zaari kulu, amma Irikoy man'a daŋ Sawulu kambe ra. 15 Dawda faham mo kaŋ Sawulu fatta nga fundo ceeciyaŋ se. Kala Dawda mo goro Zif saaji fimbo ra. 16 Yonata, Sawulu izo mo tun ka koy Dawda do saaji fimbo ra. A n'a kamba gaabandi Irikoy ra. 17 A ne: «Ma si humburu, zama ay baaba Sawulu kamba si du nin bo. Ni ga ciya bonkooni Israyla boŋ, ay mo ga ciya ni se ihinkanta. Ay baaba Sawulu mo bay kaŋ yaadin no.» 18 I boro hinka binde na sarti sambu Rabbi jine. Dawda goro saaji fimbo ra, Yonata ye ka koy nga kwaara. 19 Waato din gaa Zif borey, ngey mo kaa Sawulu do Jibeya ka ne: «E! Manti iri do no Dawda bara ga tugu, saajo wongu fuwey ra Hacila tudo boŋ, kaŋ go saajo se dandi kambe? 20 Sohõ binde, ya nin bonkoono, ma zumbu ka koy mate kaŋ ni fundo ga ba koyyaŋo. Iri mo, iri wane ga ti iri m'a daŋ bonkoono kambe ra.» 21 Sawulu ne: «Albarkanteyaŋ no araŋ wo, Rabbi waney, zama araŋ ga bakar ay se. 22 Wa koy, ay g'araŋ ŋwaaray. Araŋ ma tabbatandi ka tonton, araŋ ma bay. Araŋ m'a tuguyaŋo do bay mo, da bora kaŋ di a noodin, zama i ci ay se ka ne a ga caram gumo. 23 Araŋ binde ma faham da lokotey kulu kaŋ yaŋ ra a ga tugu, gaa araŋ ma ye ka kaa ay do da tabbat, ay mo ma koy araŋ banda. A ga ciya mo, d'a go laabo ra, kala ay m'a ce gana, y'a kaa taray Yahudiya dumey kulu ra.» 24 Kala i tun ka Sawulu jin ka koy Zif. Amma Dawda nda nga borey go Mawon saajo ra, Gooru Beero ra, taasi beero se dandi kamba. 25 Sawulu nda nga alborey koy ka Dawda ceeci. I ci Dawda se, woodin se binde a zulli ka koy tondey do. A goro mo Mawon saajo ra. Saaya kaŋ cine Sawulu maa baaru, kala a na Dawda gana Mawon saajo ra. 26 Kala Sawulu koy tudo caraw kambu fa gaa. Dawda nda nga borey mo go tudo ya-haray kambo gaa. Dawda waasu mo ka fun nga nango ra Sawulu humburkumay sabbay se, Zama Sawulu nda nga borey na Dawda nda nga borey windi k'i daŋ game, zama ngey m'i di. 27 Kala diya fo mo kaa Sawulu do ka ne: «Ma waasu ka kaa, zama Filistancey kande wurrandi laabo ra.» 28 Sawulu binde bare ka fay da Dawda ganayaŋ. A koy zama nga ma wongu nda Filistancey. Woodin se no i ga ne nango din se Sela-Hammalekot.

24

1 Dawda mo tun noodin ka goro En-Gedi wongu fuwey ra. 2 Saaya din ra, waato kaŋ Sawulu kaa ka fun Filistancey banda, i ne a se: «Dawda neeya En-Gedi saajo ra.» 3 Waato din Sawulu na boro zambar hinza sambu, suubananteyaŋ Israyla kulu ra, ka koy ka Dawda ceeci, nga nda nga borey, ganji hinciney tudey boŋ. 4 A kaa feeji kalo do kaŋ go fonda boŋ, naŋ kaŋ tondi guusu fo go. Sawulu furo a ra zama nga ma kwaara banda. Dawda mo, nga nda nga alborey go guuso ra jina haray ga goro. 5 Dawda borey ne a se: «Guna, zaaro neeya kaŋ Rabbi ci ni se: ‹Guna, ay ga ni ibara daŋ ni kambe ra, zama ni ma te a se haŋ kaŋ ga kaan ni se.› » Saaya din Dawda tun ka Sawulu kwaayo saafo dumbu tuguyaŋ ra. 6 A ciya binde kokor banda, Dawda bina sara, zama a na Sawulu kwaayo saafo dumbu se. 7 A binde ne nga borey se: «Rabbi m'ay hallasi ay ma si woone te ay koyo se, zama Rabbi wane suubananta no, hala nda ay ma kambe salle a boŋ, za kaŋ nga ya Rabbi wane suubananta no.» 8 Sanni woodin yaŋ no Dawda te ka nga borey gaay d'a. A mana fay d'ey i ma tun ka Sawulu kar. Sawulu binde tun ka fun tondi guuso ra, ka nga fonda gana. 9 A banda Dawda mo fun guuso ra ka Sawulu gana nda ceeyaŋ ka ne: «Ya ay koyo, bonkoono!» Waato kaŋ Sawulu zagu, kala Dawda gurfa. A konda nga moyduma hala ganda ka sombu. 10 Dawda ne Sawulu se koyne: «Ifo se no ni ga maa borey sanni kaŋ yaŋ ga ne: ‹A go, Dawda goono ga ceeci nga ma hasaraw te ni se?› 11 To, ma guna ka di. Hunkuna Rabbi na ni daŋ ay kambe ra tondi guuso ra. Boro fooyaŋ ne mo ay ma ni wi, amma ay bakar ni se. Ay ne mo: Ay s'ay kambe salle ay koyo boŋ, za kaŋ Rabbi wane suubananta no. 12 Ma guna mo, ya ay baaba, oho, guna ni kwaayo saafo neeya ay kambe ra, zama za ay na ni kwaayo saafo dumbu, ay mana ni wi mo, ma faham ka bay mo kaŋ laala wala taali si ay do. Ay mana zunubi te ni se bo, baa kaŋ ni goono g'ay fundo koli ka ceeci ni m'a di. 13 Rabbi ma ciiti in da nin game ra. Rabbi ma bana ay se mo ni gaa, amma ay kambe ya kay si ni ham bo. 14

Sanda waato borey yaasayo kaŋ i ne: ‹Boro laaley do haray no goy laalo ga fun.› Amma ay kambe ya kay si lamba ni gaa bo. 15 May ganayaŋ se no Israyla bonkoono fatta? May ce kondo no ni goono ga ŋwa? Hansi buuko no, wala kuma? 16 Rabbi binde ma ciya ciitiko, a ma ciiti dumbu in da nin game ra. A ma guna ka faasa ay se, k'ay faaba ni kambe ra.» 17 Waato kaŋ Dawda na sanney din kulu ci Sawulu se ka ban, kala Sawulu ne: «Ya ay izo Dawda, ni jinde no woone?» Sawulu mo na nga jinda sambu ka soobay ka hẽ. 18 A ne Dawda se: «Ni bisa ay adilitaray, zama ni n'ay bana nda gomni. Ay wo, goy laalo no ay na ni bana nd'a. 19 Hunkuna mo ni kaa taray kwaaray ay se, mate kaŋ ni na gomni te ay se, zama waato kaŋ Rabbi n'ay daŋ ni kambe ra, ni man'ay wi. 20 Zama da boro du nga ibare, a g'a taŋ a ma koy baani no? Rabbi mo ma gomno bana ni se mate kaŋ cine ni te ay se hunkuna. 21 Sohõ binde, a go, ay bay kaŋ haciika ni ga ciya bonkooni. Israyla mayra mo ga sinji ni kambe ra. 22 Ma ze ay se sohõ nda Rabbi maa, hala ni si ay banda halaci, wala mo ni s'ay maa darandi ay baaba dumo ra.» 23 Dawda mo ze Sawulu se. Sawulu mo koy fu, amma Dawda nda nga borey ziji ka koy tondi boŋ wongu fuwo do.

25

1 Samuwila bu. Israyla kulu binde margu k'a baray k'a fiji nga windo ra Rama. Dawda mo tun ka zulli ka koy Paran saajo ra. 2 Boro fo go no Mawon ra, kaŋ a arzaka go Karmel ra. Bora din mo boro beeri no gumo. A gonda feeji zambar hinza, da hincin zambar fo. A ga nga feejey hamney hõse Karmel ra. 3 Bora binde maa ga ti Nabal. A wando maa Abigayil. Nga din, waybora binde, fahamante no, kaŋ ga sogo, amma albora wo kosongukoy no, kaŋ ga goy laalo te. Nga mo Kaleb dumo boro no. 4 Kala Dawda go saajo ra. A maa baaru kaŋ i ne Nabal goono ga nga feejey hõse. 5 Dawda binde na gaabikooni way kaa nga borey ra ka donton. Dawda ne mo gaabikooney din se: «Wa koy Karmel haray. Araŋ ma koy Nabal do k'a fo ay se. 6 Yaa no araŋ ga ne a se: ‹Wa fofo. Baani ma bara ni gaa, baani ma bara ni windo gaa, baani ma bara mo hay kulu kaŋ ni gonda gaa. 7 Kala sohõ kaŋ ay maa ni gonda feeji hamni hõsekoyaŋ. Ni hawjiyey gay iri do, iri mana hay kulu te i se, hay kulu mana daray i se mo, alwaatey kulu kaŋ i go Karmel ra. 8 Ma ni arwasey hã, i ga ci ni se. Woodin se ni ma naŋ gaabikooney wo ma du gaakuri ni jine, zama iri kaa da saaya. Ay ga ŋwaaray, hay kulu kaŋ cine no kaŋ ni kambe gar, kala ni m'a no ni bannyey se, hala nda ni izo Dawda mo se.› » 9 Waato kaŋ Dawda wane gaabikooney din kaa ka to Nabal do, i salaŋ d'a sanney wo kulu boŋ Dawda maa ra ka ye ka dangay. 10 Nabal tu Dawda bannyey se ka ne: «May ga ti Dawda? May ga ti Yasse ize? Bannya boobo go no alwaato wo ra kaŋ yaŋ goono ga zuru ngey koyey se. 11 Ay m'ay ŋwaaro da ay haŋyaŋ haro sambu, da hamo kaŋ ay dumbu feeji hamni hõsekoy se, ay m'i no boroyaŋ se kaŋ ay mana bay naŋ kaŋ no i fun?» 12 Dawda gaabikooney din binde na banda bare ka ngey fondo gana ka ye. I kaa ka sanney wo kulu ci Dawda se. 13 Dawda ne nga borey se: «Boro fo kulu ma nga takuba koto.» Kala i boro fo kulu na nga takuba koto. Dawda mo na nga takuba koto. Alboro zangu taaci cine na Dawda gana, zangu hinka cine mo goro dunkayo do. 14 Amma arwasey ra afo ci Nabal wande Abigayil se ka ne: «A go, Dawda na diyayaŋ donton. I fun saajo ra ka kaa k'iri jine bora fo. A binde salaŋ i se da futay. 15 Amma borey din na gomni boobo te iri se. Iri mana kayna haŋ, hay kulu mo mana daray iri se, alwaatey kulu kaŋ iri nd'ey gonda sabayaŋ, waato kaŋ iri go saajo ra. 16 Ngey no ka ciya iri se kosaray cin nda zaari, alwaatey kulu kaŋ iri go i banda ga feeji kuru. 17 Day sohõ ni ma bay, ma faham mo ka boori nda haŋ kaŋ ni ga te. Kaŋ se i na hasaraw soola iri koyo se, hala nda a windo kulu mo se. Zama Nabal wo boro yaamo no, hal a si du ka te boro ma salaŋ d'a.» 18 Abigayil to ka maa woodin, a waasu ka buuru kunkuni zangu hinka sambu, da duvan* humbur hinka, da feeji gu kaŋ yaŋ i soola, da jirmay gumbutu gu, da reyzin* fafa zangu, da jeejay takula zangu hinka. A n'i jeje farkayyaŋ gaa. 19 A ne nga bannyey se: «Wa furo jine, ay mo go araŋ banda.» Amma a mana ci nga kurnyo Nabal se bo. 20 A ciya binde kaŋ a goono ga dira nga farka boŋ, a kaa susubay nda hinay tondo fondo tuganta gaa, kala Dawda nda nga borey go ga zulli a do haray ka kubay d'a. I kubay da care. 21 A go mo, Dawda jin ka ne: «Wiiza! Yaamo no haggoyyaŋo kulu kaŋ ay na hay kulu kaŋ go boro wo se haggoy d'a saajo ra, hala hay kulu si no kaŋ daray a se a jinayey ra. A na gomni bana ay se mo da laala. 22 Irikoy ma ay, Dawda, laali da day ay na baa zanka alboro ize folloŋ cindi a se da fundi ne ka guna mo boyaŋ, hay kulu kaŋ ga ti a wane ra.» 23 Waato kaŋ Abigayil di Dawda, a cahã ka zumbu ka fun nga farka boŋ ka ye ganda nga moyduma boŋ Dawda jine. A sumbal hala ganda. 24 A ye ganda

Dawda cey do haray ka ne: «Ya ay jina bora, taalo din, ay boŋ no a bara, ay boŋ no! Ay ga ni ŋwaaray mo, ma naŋ ni koŋŋa ma salaŋ ni hangey ra. Ma maa ni koŋŋa sanney mo. 25 Ya ay jine bora, ay ga ni ŋwaaray no, ma si saal boro yaama din, danga Nabal nooya. Zama sanda mate kaŋ a maa bara din, yaadin no a bara nga mo. Nabal ga ti a maa, saamotaray no ka bara a gaa. Amma ay wo, ni koŋŋa, ay mana di arwasey kaŋ yaŋ ni donton bo, ya ay jine bora. 26 Sohõ binde, ya ay jine bora, ay ze da Rabbi fundikoono da ni fundo mo, za kaŋ Rabbi na ni ganji ni ma koy ka kuri mun, ka bana mo da ni kamba, naŋ borey kaŋ yaŋ goono ga ay jine bora fundo ceeci nda laala ma ciya sanda Nabal. 27 Guna me, albarka hari woone kaŋ ay, ni koŋŋa kande nin, ay jine bora se, i m'a no arwasey se kaŋ yaŋ go nin, ay jina bora banda. 28 Ay ga ni ŋwaaray, ma ni koŋŋa taaley yaafa, zama haciika Rabbi g'ay jine bora dumo tabbatandi, zama ay jina bora goono ga Rabbi wongo tangami te no. I si hari laalo gar ni do mo ni jirbey kulu ra. 29 Koyne, baa boro tun nga ma ni gana ka gaaray no, a goono ga ni fundo ceeci, kulu nda yaadin i g'ay jine bora fundo daabu kunsumi fo ra Rabbi ni Irikoyo banda. Ni ibarey fundey mo, a g'i catu, sanda finga-finga tafayyaŋo ra. 30 A ga ciya mo, waato kaŋ Rabbi jin ka gomney kulu te nin, ay jine bora se kaŋ yaŋ a ci ni boŋ, hal a na ni ciya Israyla bonkooni, 31 woone ma si ciya ay jine bora se bine saray wala ye-ka-tuubi yaŋ hari, a ma kuri mun yaamo, a ma bana nga boŋ se mo. Hala hõ koyne, waato kaŋ Rabbi na gomni te ay jine bora se, saaya din kala ni ma fongu ay, ni koŋŋa gaa.» 32 Dawda ne Abigayil se: «I ma Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ na ni donton hunkuna ni m'ay kubay se. 33 Albarkante no ni laakalo, albarkante no ni mo kaŋ ni n'ay ganji ay ma kuri mun, ay ma bana ay boŋ se d'ay kambe. 34 Zama haciika ay ze da Rabbi, Israyla Irikoyo fundo, nga kaŋ n'ay ganji ay ma hasaraw te ni se, da manti kaŋ ni cahã ka kaa k'ay kubay, haciika doŋ ay si zanka alboro baa afolloŋ cindi Nabal se hala mo ga bo.» 35 Dawda binde na hayey kaŋ waybora kande a se yaŋ din ta a kambe ra. A ne a se: «Ma to ni kwaara baani samay. A go, ay hangan ni sanno se, ay na ni beera guna mo.» 36 Kala Abigayil ye ka kaa Nabal do. A go mo ga batu te nga windo ra, danga day bonkooni batu. Nabal bina mo goono ga maa kaani a ra, zama a go ga bugu gumo. Woodin se wando mana hay kulu ci a se, hala iboobo wala ikayna, kala mo boyaŋ. 37 I go no, kaŋ susuba to, waato kaŋ duvaŋo na Nabal taŋ, kal a wando na hayey din ci a se. A bina binde bu a ra. Gaahamo sandi danga tondi cine. 38 Kaŋ i te sanda jirbi way cine, kala Rabbi na Nabal kar kal a bu. 39 Waato kaŋ Dawda maa baaru kaŋ i ne Nabal bu, a ne: «I ma Rabbi sifa, nga kaŋ na donda-caray kaa ay se Nabal gaa. A na ay, nga bannya ganji goy laalo teeyaŋ, zama Rabbi na Nabal laala yeti a boŋ.» Dawda binde donton ka Abigayil sanni te, zama nga m'a hiiji. 40 Waato kaŋ Dawda tamey kaa Abigayil do Karmel, i salaŋ d'a ka ne: «Dawda no k'iri donton ni gaa, iri ma ni sambu ka kande a se, ni ma ciya a wande.» 41 Kal a tun ka gurfa ka konda nga moyduma hala ganda ka ne: «Ni koŋŋa go, koŋŋa kayna no kaŋ g'ay jina bora bannyey ce nyun.» 42 Abigayil binde cahã ka tun ka kaaru farka boŋ, nga nda koŋŋa kayna gu kaŋ yaŋ n'a gana. A na Dawda diyey gana ka ciya Dawda wande. 43 Dawda na Ahinowam, Yezreyel waybora mo hiiji. I boro hinka kulu ciya a wandeyaŋ. 44 Amma Sawulu jin ka nga ize way, Mikal, Dawda wando, no Palti Layis, Gallim bora izo se.

26

1 Kala Zif borey kaa Sawulu do Jibeya ra. I goono ga ne: «Manti Hacila tudo kaŋ ga taasi beero do haray guna, a boŋ no Dawda bara ga tugu?» 2 Sawulu binde tun ka zulli saajo kaŋ go Zif haray ra. Israyla boro suubanante sanda boro zambar hinza cine go a banda Dawda ceeciyaŋ se Zif saajo ra. 3 Sawulu binde na nga gata sinji Hacila tudo ra kaŋ goono ga taasi beero do haray guna fonda boŋ. Amma Dawda goono ga goro saajo ra. A di mo Sawulu goono ga nga ce gana saajo ra. 4 Dawda binde na ma-cararayaŋ daŋ. A du ka bay mo kaŋ daahir Sawulu kaa. 5 Dawda tun ka kaa nango kaŋ Sawulu na nga gata sinji din. Dawda di nango kaŋ Sawulu bara ga kani da Abner, Ner izo, Sawulu wonkoyo. Sawulu goono ga kani dunkayo do. A borey go ga zumbu a windanta. 6 Kala Dawda tu ka ne Ahimelek, Hittance, da Abisay Zeruwiya ize Yowab kayne se: «May no ga koy gata ra ay banda Sawulu do?» Abisay ne: «Ay wo ga koy ni banda.» 7 Dawda da Abisay binde kaa borey do cin. A go mo Sawulu go ga kani ka jirbi dunkayo bindo ra. A yaajo mo go ga sinji ganda a boŋo do haray. Abner mo, da borey kulu go ga kani k'a windi. 8 Waato din binde Abisay ne Dawda se: «Irikoy na ni ibara daŋ ni kambe ra hunkuna. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, kala ma naŋ ay m'a hay da yaajo, karyaŋ folloŋ. Y'a korab k'a ta laabo gaa. Ay si ye k'a kar sorro hinkanta koyne.» 9 Dawda

ne Abisay se: «Ma s'a halaci, zama may no ka gonda hina a ma kambe salle Rabbi wane suubananta boŋ, a ma jaŋ taali?» 10 Dawda ye ka ne koyne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, Rabbi g'a kar, wala a buuyaŋ zaaro ma kaa, wala a ma koy wongu do ka halaci. 11 Rabbi ma boriyandi hal ay m'ay kambe salle Rabbi wane suubananta boŋ! Amma sohõ ay ga ni ŋwaaray, ma yaajo da hari zolla kaŋ go a boŋo do haray sambu, iri ma koy.» 12 Dawda binde na yaajo da hari zolla kaŋ go Sawulu boŋo do haray din sambu, i na ngey diraw te. Boro kulu mana di, boro kulu mana bay, afo kulu mo mana hay, zama i kulu goono ga jirbi, zama jirbi kaŋ ga kom no fun Rabbi do k'i di. 13 Waato din gaa Dawda daaru ka koy ya-haray kambo gaa. A kay tondo yolla gaa nangu mooro, i game ra mo gonda jandi kuuku. 14 Dawda na borey da Abner, Ner izo ce ka ne: «Ya nin Abner, ni si tu?» Gaa no Abner tu ka ne: «May no, nin kaŋ ga bonkoono ce?» 15 Dawda mo ne Abner se: «Ni wo, manti yaarukom no? May no ga hima ni cine Israyla kulu ra? Day, ifo se no ni si koyo ni bonkoono batu? Zama borey ra boro fo furo zama nga ma koyo ni bonkoono halaci se. 16 Hayo wo kaŋ ni te, a si boori. Ay ze da Rabbi fundikoono, araŋ to buuyaŋ za kaŋ araŋ mana araŋ koyo batu, Rabbi wane suubananta. Sohõ binde, ma guna ka di naŋ kaŋ bonkoono yaajo, da hari zolla kaŋ go a boŋo do haray go.» 17 Sawulu binde na Dawda jinda bay ka ne: «Ya ay izo Dawda, woone ya ni jinde no?» Dawda ne: «Ya bonkoono ay koyo, ay jinde no.» 18 A ye ka ne koyne: «Ifo se no ay koyo goono ga nga bannya ce konda ŋwa? Zama ifo no ay te? Wala taali woofo no ka bara ay do? 19 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, naŋ bonkoono ay koyo ma maa ay, nga bannya sanney. Hala day Rabbi no ka ni daŋ ma gaaba nd'ay, a ma sargay ta. Amma da day Adam-izey no, kulu laalanteyaŋ no Rabbi jine, zama hunkuna i n'ay gaaray ya si du ka lamba Rabbi tubo gaa. I goono ga ne ay se: ‹Koy ka may tooru fooyaŋ se.› 20 Sohõ binde, ma si naŋ ay kuro ma mun ka mooru Rabbi moyduma, zama Israyla bonkoono fatta nga ma kuma ceeci se, sanda mate kaŋ cine i ga darfanda koli tondey ra.» 21 Kala Sawulu ne: «Ay na zunubi te. Ya ay izo Dawda, ni ma ye ka kaa, zama ay si ye ka hasaraw fo te ni se, za kaŋ ay fundo gonda darza ni jine hunkuna. A go, ay na saamotaray te, ay harta mo gumo.» 22 Dawda tu ka ne: «Bonkoono yaajo neeya. Naŋ arwasey ra afo ma daaru ka kaa ne k'a ta. 23 Rabbi mo ga bana boro kulu se a adilitara d'a naanayo boŋ. Zama Rabbi na ni daŋ ay kambe ra hunkuna, amma ay mana ta k'ay kambe salle ka gaaba nda Rabbi wane suubananta. 24 A go mo, sanda mate kaŋ cine ni fundo ya kuray hari no ay se hunkuna gumo, yaadin mo no ay fundo ma ciya kuray hari Rabbi diyaŋ gaa. A m'ay faaba mo masiiba kulu gaa.» 25 Waato din gaa no Sawulu ne Dawda se: «Ya ay izo Dawda, ni ya albarkante no. Ni ga muraadu bambata yaŋ te. Haciika mo ni ga hin ka te zaama.» Dawda binde na nga fondo gana. Sawulu mo ye nga nango do.

27

1 Amma Dawda ne nga bina ra: «Han fo kulu ay ga bu Sawulu kambe ra. Hay kulu mana bisa ay se ya zuru ka yana ka koy Filistancey laabo ra. Sawulu mo ga nga laakalo kaa ay gaa. A si ye k'ay ceeci koyne Israyla me-a-me ra. Yaadin gaa no ay ga faaba a kambe ra d'a.» 2 Dawda binde tun ka daŋandi, nga nda boro zangu iddo kaŋ yaŋ go a banda, ka koy Acis Mayok ize do, kaŋ ga ti Gat koyo. 3 Dawda goro mo Acis do Gat ra, nga nda nga jama, boro kulu nda nga almayaali, Dawda mo da nga wande hinka Ahinowam, Yezreyel waybora, da Abigayil, Karmel waybora, Nabal wande zeena. 4 I ci Sawulu se ka ne: «Dawda zuru ka koy Gat.» A mana ye k'a ceeci koyne mo. 5 Dawda ne Acis se: «Hala day sohõ ay du gaakuri ni jine, ma yadda k'ay no nangoray saajo ra haray kwaara fo ra, zama ay ma goro noodin. Ifo no ga naŋ ay, ni bannya ma goro koytaray kwaara ra ni banda?» 6 Acis binde n'a no Ziklag han din hane, woodin se no Ziklag ciya Yahuda bonkooney wane hala hunkuna. 7 Gora kaŋ Dawda te Filistancey laabo ra, jiiri fo da handu taaci no. 8 Dawda nda nga alborey binde ga tun ka konda wurrandi Gesurancey da Jirzancey da Amalekancey do haray, zama za doŋ woodin yaŋ no ga ti laabo gorokoy, da ni ga gana Sur kala ma kaa hala Misira laabu. 9 Dawda na laabo kar mo. A mana alboro wala wayboro naŋ da fundi. A na feejey da hawey da farkayey da yoy da bankaarayey mo ku. A bare koyne ka ye Acis do. 10 Acis ne: «Man gaa no araŋ na wurrandi te hunkuna?» Dawda ne: «Yahuda se Negeb* haray, da Yera-Melancey se Negeb haray, da Kenancey se Negeb haray.» 11 Dawda mana alboro wala wayboro naŋ da fundi kaŋ ga kande baaru Gat ra. A ne: «I ma si konda iri baaru ka ne: ‹Ya-cine no Dawda te.› » Yaadin cine mo no a bara a jirbey kulu, waati kaŋ a goro Filistancey laabu. 12 Acis mo na Dawda cimandi ka ne: «A na nga borey Israyla daŋ i m'a fanta gumo. Woodin se no a ga ciya ay tamo hal abada.»

28
1 Jirbey din ra, Filistancey na ngey wongu kunda margu wongu se, zama ngey ma karba nda
Israyla. Acis mo ne Dawda se: «Ma bay sikka si kaŋ ni ga koy ay banda wongu marga ra, nin da ni
jama.» 2 Dawda mo ne Acis se: «Ni bay mo haŋ kaŋ ay, ni bannya ga te.» Acis ne Dawda se: «Ay
ga ni ciya ay doogaro hal abada.» 3 Samuwila jin ka bu. Israyla kulu mo na bu baray te a se k'a fiji
Rama ra, a kwaara ra nooya. Sawulu jin ka borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ da ziimey kulu gaaray
ka kaa laabo ra. 4 Filistancey mo margu. I kaa ka gata sinji Sunem ra. Sawulu mo na Israyla kulu
margu. I na gata sinji Jilbowa tondo boŋ. 5 Waati kaŋ Sawulu di Filistancey wongu marga, a
humburu gumo, a bina mo pati nda cimi. 6 Amma waato kaŋ Sawulu hã Rabbi gaa, Rabbi mana tu a
se, baa hindiri ra, wala Urim* do, wala annabey do. 7 Gaa no Sawulu ne nga bannyey se: «Wa ceeci
ay se wayboro fo kaŋ gonda ganakoyaŋ zama ay ma koy a do ka ceeci a gaa.» A bannyey binde ne a
se: «Guna, wayboro fo go no En-Dor ra kaŋ gonda ganakoyaŋ.» 8 Sawulu binde na nga boŋ barmay
ka bankaaray fooyaŋ daŋ ka koy, nga nda boro hinka fooyaŋ nga banda. I kaa waybora do cin.
Sawulu ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma guna ay se ganakoy biya gaakasinay do, ma tunandi ay se boro
fo kaŋ ay ga ci ni se.» 9 Waybora ne a se: «Guna, ni bay haŋ kaŋ Sawulu te, kaŋ a na borey kaŋ
gonda ganakoyaŋ da ziimey alandaaba laabo ra. Ifo se no ni ga hirrimi te ay se i m'ay fundo ŋwa, i
m'ay to buuyaŋ gaa?» 10 Sawulu ze waybora se da Rabbi ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, ciiti
kulu si du nin woone sabbay se.» 11 Saaya din waybora ne: «May no ni ga ba ya tunandi ni se?»
Sawulu ne: «Ma Samuwila tunandi ay se.» 12 Waato kaŋ waybora di Samuwila, waybora kuuwa
nda jinde beeri. Nga din, waybora binde salaŋ Sawulu se ka ne: «Ifo se no ni n'ay fafagu? zama nin
no Sawulu.» 13 Bonkoono ne a se: «Ma si humburu. Amma ifo no ni go ga di?» Waybora ne
Sawulu se: «Ay di hin fo kaŋ goono ga ziji ka fun laabo ra.» 14 Sawulu ne a se: «Himandi fo dumi
no ka bara a gaa?» Waybora ne: «Alboro zeeno fo goono ga tun beene. A go mo ga bangum ka
daabu nda alkuba.» Sawulu binde faham kaŋ Samuwila no. A binde gurfa ka konda nga moyduma
hala ganda ka sombu. 15 Samuwila mo ne Sawulu se: «Ifo se no ni g'ay tunandi, kaŋ ni g'ay
zijandi?» Sawulu tu ka ne: «Ay wo, ay di kayna day no gumo, zama Filistancey kand'ay gaa wongu.
Irikoy mo fay da ay. A mana ye ka tu ay se koyne annabey do wala hindirey ra. Woodin se no ay na
ni ce, zama ni m'ay bayrandi nda haŋ kaŋ no ay ga te.» 16 Samuwila ne: «Ifo se binde kaŋ ni g'ay
hã, za kaŋ Rabbi fay da nin, a ciya ni yanjekaari mo? 17 Rabbi goy mo ni se sanda mate kaŋ cine a
ci din ay me ra: Rabbi na mayra kortu ka kaa ni kambe ra, k'a no ni gorokasino se, kaŋ ga ti Dawda.
18 Zama ni mana Rabbi sanno haggoy, ni man'a futay goyo kaŋ ga koroŋ te mo Amalek boŋ.
Woodin se no Rabbi na woone te ni se hunkuna. 19 Woodin baa si mo, Rabbi ga nin da Israyla daŋ
Filistancey kambe ra care banda. Suba nin da ni izey kulu ga bara ay banda. Rabbi ga Israyla kunda
daŋ Filistancey kambe ra.» 20 Sawulu to ka maa woodin, kal a kaŋ ganda sahãadin, ganda birante.
A go ga humburu gumo Samuwila sanno se. Gaabi kulu mana cindi a gaahamo ra, zama a mana
ŋwaari ŋwa zaaro me-a-me hala nda cino kulu mo. 21 Kala waybora kaa Sawulu do. A faham ka
bay mo kaŋ a kankam gumo, ka ne Sawulu se: «Guna ay, ni koŋŋa maa ni sanney. Ay n'ay fundo
daŋ kataru ra, ay na hanga jeeri ni sanno kaŋ ni ci ay se gaa mo. 22 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ni
mo ma maa ay, ni koŋŋa sanney. Naŋ ya kande ni se ŋwaari kayna, ni ma ŋwa, zama ni ma du gaabi
hala ni ga koy.» 23 Amma a wangu. A ne: «Ay si ŋwa.» Amma a bannyey da waybora soobay k'a
faali ka hin a. Nga mo maa i sanno. A binde tun ganda laabo ra, ka goro dima boŋ. 24 Nga din,
waybora gonda handayze kaŋ i goono ga kuru a kwaara. Kal a waasu k'a wi. A na hamni mo sambu
k'a diibi ka te buuru kaŋ sinda dalbu da hamno. 25 A kande ŋwaaro ka daŋ Sawulu nda nga bannyey
jine. I ŋwa, woodin banda i tun cino din ra ka ngey diraw te.
29
1 Filistancey na ngey wongu marga margu ka kaa Afek. Israyla mo na gata sinji hari zurey mwa
gaa kaŋ go Yezreyel ra. 2 Filistancey soojey arkusey soobay ka bisa zangu-zangu nda zambar-
zambar. Dawda mo, nga nda nga borey margu. Acis mo go i ra jama banda. 3 Kala Filistancey
soojey arkusey ne: «Ibraniyance woone yaŋ binde, ifo no i goono ga te neewo?» Acis ne Filistancey
soojey arkusey se: «Woone manti Dawda no, Sawulu Israyla bonkoono tamo kaŋ go ay banda jirbey
wo? Oho, jiirey wo ay mana di taali kulu a gaa mo, za han kaŋ hane a ye ay do ka kaa hunkuna.» 4
Amma Filistance wongu nyaŋey te a se bine. Filistancey koyey binde ne a se: «Bora din ma bare ka

koy nga nango do, nango kaŋ ni n'a no din. A ma si zulli ka koy iri banda wongo do. A ma si koy ka ciya iri gaabakasina yanja ra. Zama ifo no boro wo ga du kaŋ ga nga da nga jine bora sasabandi nd'a, da manti borey wo boŋey? 5 Woone manti Dawda no kaŋ se i na doono din te i gaano do, i goono ga ne: ‹Sawulu na nga zambarey wi, Dawda mo nga zambar-zambarey?› » 6 Waato din gaa Acis na Dawda ce ka ne a se: «Ay ze da Rabbi fundikoono, ni na naanay alhaali cabe. Koy-da-ye kulu kaŋ ni te wongu marga ra ay banda, ihanno no ay wo do. Zama ay mana di laala kulu ni gaa za han kaŋ hane ni kaa ay do ka kaa hala sohõ. Kulu nda yaadin, soojey arkusey mana yadda nda nin. 7 Sohõ binde, kala ni ma bare, ma koy baani. Ni ma si Filistancey soojey arkusey biney sara.» 8 Dawda ne Acis se: «Day ifo no ay te? Wala ifo no ni gar ay, ni bannya do duumi kaŋ ay go ni banda ka kaa hala sohõ, kaŋ ga naŋ ay ma si koy bonkoono ay koyo banda wongu ra ka wongu nda bonkooni ay koyo yanjekaarey?» 9 Acis tu ka ne Dawda se: «Ay bay kaŋ ni ya boro hanno no ay wo do, danga Irikoy malayka cine. Kulu nda yaadin, Filistance soojey arkusey ne: ‹A si koy iri banda wongo do.› 10 Kala ni ma biya nda ni jine bora bannyey kaŋ yaŋ kaa ni banda. Araŋ tunanta susubay, waato kaŋ hananyaŋo wasa araŋ se, kala araŋ ma araŋ diraw te.» 11 Dawda binde biya ka tun, nga nda nga borey, zama ngey ma tun da hinay, ngey ma ye Filistancey laabo ra. Filistancey binde kaaru ka koy Yezreyel.

30

1 Waato kaŋ Dawda nda nga borey kaa ka to Ziklag, i zaari hinzanta hane, kala Amalekancey go, i jin ka kande wurrandi Negeb* da Ziklag gaa. I na Ziklag kar k'a ton da danji. 2 I na wayborey kaŋ go a ra ku, ikayney da ibeerey. I mana boro kulu wi, amma i kond'ey ka ngey fonda gana. 3 Waato kaŋ Dawda nda nga borey to kwaara do, kal a go, danji jin k'a ŋwa. I ize arey da ize wayey mo, d'i wandey, Amalekancey n'i ku. 4 Waato din gaa Dawda nda nga borey kulu kaŋ yaŋ go a banda na jinde sambu ka hẽ hal a to naŋ kaŋ i sinda baa hẽeno gaabi koyne. 5 Dawda wande hinka mo, i konda ikulu, Ahinowam, Yezreyel bora, da Abigayil, Nabal Karmel bora wande zeena. 6 Dawda go ga maa doori nga bina ra gumo, zama i goono ga salaŋ ka ne i g'a catu-catu nda tondiyaŋ. Zama jama kulu bine sara, boro fo kulu nga ize arey da ize wayay se. Amma Dawda na nga bina gaabandi Rabbi nga Irikoyo ra. 7 Dawda ne Alfa Abiyatar, Ahimelek izo se: «Kand'ay se efod* kwaayo neewo.» Abiyatar mo na efod kwaayo sambu ka kand'a Dawda se. 8 Dawda binde saaware Rabbi gaa ka ne: «D'ay na wurrandi izey wo gana, ay ga to r'ey, wala?» Rabbi tu a se ka ne: «I ce gana, zama haciika ni g'i to. Hay kulu si ganji mo, ni ma ye k'i kulu ta.» 9 Dawda binde koy, nga nda boro zangu iddo kaŋ go a banda din. I kaa Bezor gooro me gaa, naŋ kaŋ i na boro fooyaŋ naŋ kaŋ ga goro banda. 10 Amma Dawda n'i gana, nga nda boro zangu taaci, zama boro zangu hinka kay banda, ngey kaŋ yaŋ gaze hal i si hin ka Bezor gooro daŋandi. 11 I di Misira boro fo batamey din ra, ka kand'a Dawda do. I n'a no ŋwaari, a ŋwa. I n'a no hari mo, a haŋ. 12 I n'a no jeejay takula zanjarmi, da reyzin* fafa hinka. Waato kaŋ a ŋwa, a fundo ye ka kaa a gaa, zama zaari hinza nda cin hinza no a mana ŋwaari ŋwa, a mana hari haŋ. 13 Dawda ne a se: «May do no ni go? Man no ni fun mo?» Bora ne: «Ay ya Misira arwasu no, Amalekance fo bannya. Ay koyo mo n'ay furu, zama hunkuna ay jirbi hinza kaŋ doori fo n'ay di. 14 Iri konda wurrandi no Keritancey gaa Negeb ra, da Yahuda laabo gaa, da Kaleb banda laabo gaa Negeb ra mo. Iri na Ziklag mo ton da danji.» 15 Dawda ne a se: «Ni ga konda ay hala wurrandi izey din do, wala?» Nga mo ne a se: «Ze ay se da Irikoy ka ne ni s'ay wi, ni s'ay daŋ ay koyo kambe ra mo. Ay mo kala ay ma konda nin wurrandi izey din do.» 16 Waato kaŋ a kond'ey, wiiza, i go kar-kasante yaŋ batama ra. I goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i go batu teeyaŋ gaa, arzaka booba kaŋ i ku Filistancey laabo da Yahudiya laabo ra din sabbay se. 17 Dawda mo n'i kar za cino din ra kal a suba wiciri kambo. I ra sinda boro kaŋ yana, kala day i ra gaabikooni fooyaŋ, sanda boro zangu taaci cine kaŋ na yoyaŋ kaaru ka yana. 18 Dawda ye ka hay kulu kaŋ Amalekancey kom din ta. Dawda na nga wande hinka mo faaba. 19 Hay kulu mo mana maray i ra, ikayna gaa, ibeeri gaa, ize aru wala ize way, wala arzaka, wala day hay kulu kaŋ i du ngey boŋ se. I kulu Dawda ye ka kand'ey. 20 Dawda na haw kurey da feeji kurey kulu mo ta, kaŋ yaŋ i gaaray i hawey jine. I ne: «Wongu albarka woone, Dawda wane no.» 21 Dawda ye ka kaa boro zangu hinka kaŋ yaŋ gaze din do. I mana hin ka Dawda gana, day i n'i daŋ i ma goro Bezor gooro me gaa. I koy ngey ma Dawda kubay se, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda. Waato kaŋ Dawda maan borey din, kal a n'i fo. 22 Waato din no boro laaley da ize yaamey kulu kaŋ go Dawda banda na me daŋ ka ne:

«Za kaŋ i mana koy iri banda, iri mo s'i no hay kulu wongu albarka kaŋ iri ta din ra, kala day i ma afo kulu no nga wando nda nga izey, zama i m'i sambu ka kond'ey.» 23 Kala Dawda ne: «Ay nya-izey, araŋ ma si te yaadin da haŋ kaŋ Rabbi n'iri no, nga kaŋ n'iri haggoy. I wongu marga kaŋ kaa iri gaa mo, a n'a daŋ iri kambe ra. 24 May no ga maa araŋ sanno se hayo wo ra? Zama sanda mate kaŋ cine boro kaŋ koy wongo do baa ga bara, yaadin mo no boro kaŋ goro jinayey do wane ga bara. I ga fay ka saba no.» 25 A ciya binde za han din hane ka koy jina, woodin ciya lordi nda alaada Israyla ra hala hunkuna. 26 Waato kaŋ Dawda kaa Ziklag, a kaa wongu albarka ra ka samba Yahudiya arkusey se, danga a corey nooya, ka ne: «Araŋ nooyaŋo neeya, kaŋ fun Rabbi ibarey arzakey ra.» 27 A samba borey kaŋ yaŋ go Betel ra se, da borey kaŋ yaŋ go Ramot Negeb ra wane se, da borey kaŋ yaŋ go Yattir ra, 28 da borey kaŋ yaŋ go Arower ra, da borey kaŋ yaŋ go Sifmot ra da Estemowa ra, 29 da borey kaŋ yaŋ go Rakal ra, da borey kaŋ yaŋ go Yera-Melancey kwaarey ra, da borey kaŋ yaŋ go Kenancey kwaarey ra, 30 da borey kaŋ yaŋ go Horma ra, da borey kaŋ yaŋ go Korasan, da borey kaŋ yaŋ go Atak ra, 31 da borey kaŋ yaŋ go Hebron ra se, da nangu cindey kulu kaŋ yaŋ ra Dawda nda nga borey doona ka koy.

31

1 Kala Filistancey goono ga Israyla wongu. Israyla borey binde zuru Filistancey jine. I maray wongu ra hal i kaŋ ka bu Jilbowa tondo boŋ. 2 Filistancey na Sawulu da nga izey ce kondey ŋwa. Filistancey binde na Sawulu izey Yonata da Abinadab da Malci-Suwa wi. 3 Wongo binde sara Sawulu do haray. Tongo farmey mo n'a to hal tongo farmey n'a maray gumo. 4 Saaya din no Sawulu ne nga wongu jinay jarekwa se: «Ni takuba foobu k'ay zorme nd'a. M'ay fun, zama borey kaŋ si dambangu wo ma s'ay fun, k'ay wow d'a.» Amma a jinay jarekwa wangu, zama a humburu gumo. Sawulu binde na nga bumbo takuba foobu ka kaŋ a boŋ. 5 Waato kaŋ a jinay jarekwa di kaŋ Sawulu bu, nga mo kaŋ nga takuba boŋ ka bu a banda. 6 Yaadin cine no Sawulu bu d'a, nga nda nga ize hinza kulu, d'a jinay jarekwa da nga borey kulu me folloŋ han din hane. 7 Waato kaŋ Israyla borey kaŋ yaŋ go gooro jabo gaa ya-haray, da Urdun ya-haray kambo gaa waney di kaŋ Israyla borey zuru, Sawulu da nga izey mo bu, kal i na ngey kwaarey naŋ ka zuru. Filistancey kaa ka goro i ra. 8 A suba mo waato kaŋ Filistancey kaa zama ngey ma borey kaŋ yaŋ bu jinayey ku, kal i na Sawulu nda nga ize hinza gar ga furu Jilbowa tondo boŋ. 9 I na Sawulu boŋo pati, k'a wongu jinayey foobu ka kaa a gaa, k'i samba nangu kulu Filistancey laabo ra noodin windanta, zama i ma konda baaro ngey tooru windey ra da laab'izey do. 10 I n'a wongu jinayey daŋ Astarot tooru windo ra. I na Sawulu gaahamo naagu Bayt-San cinaro gaa. 11 Waato kaŋ Yabes-Jileyad gorokoy maa haŋ kaŋ Filistancey te Sawulu se, 12 kala wongaarey kulu tun, i hanna ka dira. I na Sawulu gaahamo d'a izey mo gaahamey sambu Bayt-San cinaro gaa. I kand'ey Yabes. I binde n'i ton noodin. 13 I n'i biriyey sambu k'i fiji boosay nyaŋo cire Yabes ra, ka mehaw jirbi iyye.

2SA
1
1 Sawulu buuyaŋo banda, waato kaŋ Dawda ye ka kaa ka fun Amalekancey wiyaŋo do, Dawda te
jirbi hinka Ziklag. 2 Jirbi hinzanta hane binde, kala boro fo go ga fun Sawulu do wongu marga ra da
bankaaray tooranteyaŋ, da laabu mo koyne nga boŋo ra. A ciya binde, waato kaŋ a to nango kaŋ
Dawda bara, kala bora ye ganda ka sombu. 3 Dawda ne a se: «Man no ni fun?» A ne a se: «Ay du
ka yana no Israyla* wongu marga ra.» 4 Dawda ne a se: «Ifo no ka te? Ay ga ni hã, ma ci ay se.» A
tu ka ne: «Borey zuru wongo do. Jama ra boro boobo kaŋ ka bu. Sawulu nda nga ize Yonata mo, i
bu.» 5 Dawda ne arwaso kaŋ ci nga se din se: «Mate no ni te ka bay Sawulu nda nga ize Yonata
kulu bu?» 6 Arwaso kaŋ na sanno ci a se ye ka ne: «A saba nda ay go Jilbowa tondo boŋ, kal ay di
Sawulu go ga jeeri nga yaajo gaa. A go mo, wongu torkey da ngey kaarukoy go g'a ce konda ŋwa. 7
Waato kaŋ a zagu, a n'ay fonnay, a n'ay ce mo. Ay mo tu ka ne: ‹Ay neeya!› 8 A ne ay se: ‹Nin no
may?› Ay tu ka ne: ‹Ay ya Amalekance no.› 9 A ne ay se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma kay ay boŋ k'ay wi,
zama mo-binni n'ay di, amma ay fundo go ay gaa jina.› 10 Ay binde kay a boŋ k'a wi, zama ay
daahirandi kaŋ a si hin ka funa koyne, za kaŋ i ban k'a zeeri. Ay na koytaray fuula kaŋ go a boŋo
gaa da kondi kaŋ go a jasa gaa mo kaa. Ay kand'ey neewo, ay jine bora do.» 11 Waato din binde
Dawda na nga bankaarayey di ka tooru-tooru*. Yaadin mo no borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. 12 I
na bu baray te, i hẽ, i mehaw kala wiciri kambu Sawulu nda nga izo Yonata da Rabbi borey, da
Israyla dumo mo se, za kaŋ takuba n'i wi. 13 Dawda ne arwaso kaŋ na baaro ci nga se din se: «Ni ya
mana gaa boro no?» A tu ka ne: «Ay ya yaw fo ize no, Amalek boro.» 14 Dawda ne a se: «Mate cine
se no ni mana humburu ni ma kambe salle ka Rabbi wane suubananta halaci?» 15 Kala Dawda na
arwasey ra afo ce ka ne: «Ma maan ka kaŋ a boŋ.» Nga mo n'a kar kal a bu. 16 Dawda ne a se: «Ni
kuri alhakko ma ye ni boŋo boŋ, zama ni meyo no ka ni seeda, za kaŋ ni ne: ‹Ay na Rabbi wane
suubananta wi.› » 17 Dawda na bu kunfa te da sanni woone yaŋ, Sawulu nda nga izo Yonata se. 18
A lordi mo ka ne i ma Yahuda izey dondonandi dooni woone, Biraw Dooni no. A go, i n'a hantum
Yasar tira ra: 19 «Ya Israyla, i na ni darza wi ni beene nangey boŋ! Hinkoyey din, mana gaa i
kaŋyaŋo misa! 20 I ma si baaru dede Gat ra, I ma s'a fe mo Askelon fondey gaa. Zama Filistancey
ize wandiyey ma si farhã. Borey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ, I ize wandiyey ma si zaama teeyaŋ
zamuuyaŋ te. 21 Araŋ Jilbowa tondey, hari wala harandaŋ ma si zumbu araŋ boŋ, wala sargay
fariyaŋ boŋ. Zama noodin i na hinkoyo korayo ziibandi, Sawulu korayo nooya, Danga day manti
tuusante nda ji wane no. 22 Borey kaŋ yaŋ i wi kurey do, Hinkoyey maani do, Yonata biraw mana
candi banda, Sawulu takuba mana ye yaamo bo. 23 Sawulu nda Yonata ya baakasinay hariyaŋ da
taalam hariyaŋ no waato kaŋ i gonda fundi, I buuyaŋey ra mo i mana fay. I waasu nda zeeban, I
gaabu nda muusu beeri. 24 Ya araŋ Israyla ize wayey, Wa hẽ Sawulu boŋ, Nga kaŋ na mulfi daabu
araŋ gaa k'araŋ taalam, Nga kaŋ na wura taalamey daŋ araŋ bankaarayey gaa. 25 Hinkoyey din,
Mana gaa i kaŋyaŋo misa wongu ra! Ya Yonata, i na ni wi beene nangey boŋ. 26 Ay nya-izo Yonata,
Ay fundo kayna ni sabbay se. Ni ga kaan ay se gumo. Ni baakasina, ya dambara hari no ay do, A
bisa wande baakasinay. 27 Hinkoyey din kaŋyaŋo, Da wongu jinay halaciyaŋo, Man gaa i misa!»
2
1 Woodin banda Dawda na Rabbi hã ka ne: «Ya kaaru ka koy birni fo do Yahuda ra?» Rabbi mo ne
a se: «Ma kaaru.» Dawda ne: «Woofo do no ay ga koy?» Rabbi ne: «Ma koy Hebron.» 2 Dawda
binde kaaru ka koy noodin, nga nda nga wande hinka, Ahinowam, Yezreyel waybora, da Abigayil,
kaŋ goro ka te Nabal Karmel bora se wande waato. 3 A kaa mo, nga nda borey kaŋ yaŋ go a do,
boro fo kulu nda nga almayaaley. I goro Hebron Kawyey ra. 4 Yahuda borey mo kaa noodin ka ji
soogu Dawda boŋ, zama a ma ciya bonkooni Yahuda kunda se. I kande Dawda se baaru ka ne:
«Yabes-Jileyad borey no ka Sawulu fiji.» 5 Dawda binde na boroyaŋ donton i ma koy Yabes-
Jileyad gorokoy do ka ne i se: «Rabbi no g'araŋ albarkandi, za kaŋ araŋ na gomni woodin cabe araŋ
koyo se, danga Sawulu nooya, araŋ n'a fiji mo. 6 Sohõ binde Rabbi ma gomni cabe araŋ se nda
cimi. Ay mo ga gomni woodin bana araŋ se, za kaŋ araŋ na woodin te. 7 Sohõ binde araŋ kambey
ma gaabu. Wa te alboro-teera, zama araŋ koyo Sawulu bu. Yahuda kunda mo na ji soogu ay boŋ ya
ciya bonkooni ngey se.» 8 Amma Sawulu wonkoyo Abner, Ner izo, nga no ka Is-boset, Sawulu ize
sambu ka daŋandi nd'a ka koy Mahanayim. 9 A n'a daŋ bonkooni Jileyad da Aser izey, da Yezreyel,

da Ifraymu, da Benyamin da Israyla kulu boŋ. 10 Is-boset, Sawulu ize, gonda jiiri waytaaci waato kaŋ a sintin ka may Israyla boŋ. A may mo jiiri hinka. Amma Yahuda kunda na Dawda gana. 11 Jirbey kaŋ Dawda goro ka te bonkooni Yahuda boŋ Hebron ra, jiiri iyye nda handu iddu no. 12 Abner, Ner ize, da Is-boset, Sawulu ize banda borey, i fatta Mahanayim ka koy Jibeyon. 13 Yowab, Zeruwiya ize mo, da Dawda banda borey fatta ka kuband'ey Jibeyon bango me gaa. I goro, woone yaŋ go bango me woone gaa, yongo waney mo go bango ya-haray meyo gaa. 14 Abner ne Yowab se: «Ay ga ni ŋwaaray, arwasey ma tun ka fooru iri jine.» Yowab ne: «I ma tun me!» 15 Waato din binde i tun ka daŋandi. I lasaabey boŋ, Benyamin da Is-boset, Sawulu ize se, i boro way cindi hinka. Dawda banda borey mo ra iway cindi hinka. 16 I afo kulu mo na nga hangasino di boŋo gaa, ka nga yanjekaaro gooru nda takuba caraw ra. Yaadin cine no i kulu kaŋ d'a me folloŋ. I binde na nango maa daŋ Helkat-Hazzurim. A go noodin Jibeyon ra. 17 Yanja binde koroŋ han din gumo. I na Abner da Israyla borey ŋwa Dawda banda borey jine. 18 Zeruwiya ize hinza mo go noodin: Yowab da Abisay da Asahel. Asahel mo ce daguyaŋ ga waasu sanda jeeri cine. 19 Asahel binde na Abner gana. A dirawo ra mo a mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow Abner ganayaŋo gaa. 20 Gaa no Abner zagu ka ne: «Nin no Asahel?» A tu ka ne: «Ay no.» 21 Abner ne a se: «Ma bare kambe ŋwaari wala kambe wow haray, ka afo di arwasey din ra, k'a guuru kwaayo ta.» Amma Asahel wangu ka fay d'a ganayaŋ. 22 Abner ye ka ne Asahel se: «Ma bare ka fay d'ay ganayaŋ. Ifo se no ay ga ni kar ka ni zeeri hala ganda? Yaadin gaa, mate no ay g'ay boŋo tunandi nd'a ni beero Yowab do?» 23 Kulu nda yaadin Asahel wangu ka yadda ka fay d'a ganayaŋ. Woodin se no Abner n'a kar d'a yaajo azulo. A na Asahel fun k'a korab hala yaajo fatta banda. A kaŋ ka bu noodin. A ciya binde borey me-a-me kaŋ yaŋ kaa ka to nango kaŋ Asahel kaŋ ka bu din, i ye ka kay tak! 24 Amma Yowab da Abisay na Abner gana. Wayna mo kaŋ waato kaŋ i to Amma tudo gaa haray kaŋ go Jiya jine Jibeyon saajo fonda gaa. 25 Benyamin izey mo margu Abner banda ka ciya jama folloŋ. I kay tudo boŋ. 26 Waato din gaa, Abner na Yowab ce ka ne: «Takuba ga ŋwa hal abada no? Ni mana bay kaŋ kokor banda a ga ciya bine forti no? Waati fo no ni ga ni borey lordi ka ne i ma bare ka fay da ngey nya-izey ganayaŋ?» 27 Yowab ne: «Ay ze da Irikoy fundikoono, da manti kaŋ ni salaŋ, doŋ haciika borey kulu ga tun susubay za da hinay, ka soobay ka ngey nya-izey cey gana.» 28 Yowab binde na hilli kar, borey kulu kay mo. I mana ye ka Israyla gana, i mana ye ka yanje mo. 29 Abner da nga borey hanna ka dira, i goono ga Gooru Beero gana. I na Urdun daŋandi, ka Bitron kulu gana, ka kaa Mahanayim. 30 Yowab ye mo, ka fay da Abner ganayaŋ. Waato kaŋ a na borey kulu margu, kal i jaŋ boro waranka afo si Dawda banda borey ra, ngey da Asahel. 31 Amma Dawda banda borey na Benyamin waney da Abner borey kar hala boro zangu hinza da waydu bu. 32 I na Asahel sambu ka fiji nga baabo saara ra, kaŋ go Baytlahami ra. Yowab da nga borey hanna ka dira. Wayna fun i se Hebron.

3

1 Wongu gay Dawda dumo da Sawulu dumo game ra. Dawda mo soobay ka te gaabi ka tonton ka koy da jina, amma Sawulu dumo soobay ka zabu ka ye da banda. 2 I na izeyaŋ hay Dawda se Hebron ra. A hay-jina ga ti Amnon, kaŋ a du Ahinowam, Yezreyel waybora gaa. 3 Ihinkanta, Ciliyab, nga mo a du a Abigayil gaa, bora kaŋ goro ka te wande Nabal Karmel bora se. Ihinzanta, Absalom, a du a Maaka, Gesur koyo Talmay ize wayo gaa. 4 Itaacanta, Adoniya, a du a Haggit gaa. Iguwanta, Sefatiya, Abital ize no. 5 Iddanta, Itreyam, Dawda wande Egla ize no. Woodin yaŋ no i hay Dawda se Hebron ra. 6 Waati kaŋ i goono ga wongu te Dawda dumo da Sawulu dumo game ra, Abner na nga boŋ gaabandi Sawulu dumo ra. 7 Amma Sawulu wahay fo go no kaŋ se i ga ne Rizpa, Aya ize way no. Is-boset ne Abner se: «Ifo se no ni kani nd'ay baaba wahayo wo?» 8 Sanno binde kaŋ Is-boset ci din se, kala Abner futu gumo. A ne: «Ay ya hansi _buuko|_ boŋ no, Yahuda wane? Hunkuna gomni no ay go ga cabe ni baaba Sawulu dumo d'a nya-izey kulu, d'a corey mo se, kaŋ ay mana ni no Dawda se. Kulu nda yaadin hunkuna ni n'ay beeri nda taali wayboro wo sanni ra. 9 Irikoy ma ay, Abner laali d'ay mana te Dawda se mate kaŋ Rabbi ze d'a a se, 10 ay ma koytara ta Sawulu dumo gaa, ka Dawda karga sinji Israyla da Yahuda boŋ, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba.» 11 Is-boset mo mana hin ka sanni fo kulu yeti Abner se, zama a ga humbur'a. 12 Abner binde na diyayaŋ donton Dawda do nga sanno boŋ ka ne: «Laabo wo, may wane no?» A ne mo: «Ma amaana daŋ in da nin game ra. Ay kambe mo ga te ni wano banda, ay ma Israyla kulu bare ka ye ni

do haray.» 13 Dawda ne: «To, ay na amaana te da nin, amma in da nin game ra hari folloŋ go no: nga ga ti, ni si di ay moyduma, kala nda ni kand'ay se Mikal, Sawulu ize wayo, da ni kaa ka di ay.» 14 Dawda binde na diyayaŋ donton Is-boset, Sawulu izo do ka ne: «M'ay no ay wando Mikal, kaŋ ay n'a suuji bana nda Filistancey jofolo kuuru zangu.» 15 Is-boset binde donton ka waybora ta kurnyo gaa, kaŋ ga ti Paltiyel Layis izo. 16 A kurnyo n'a dum da hẽeni. A n'a gana mo kal a to Ba-Hurim. Gaa no Abner ne a se: «Ma bare ka ye.» A binde ye. 17 Abner binde saaware nda Israyla arkusey ka ne: «Waato jirbey ra araŋ na Dawda ceeci a ma ciya bonkooni araŋ boŋ. 18 Sohõ binde kal araŋ ma woodin te mo, zama Rabbi na Dawda ciine te ka ne: ‹Ay tamo Dawda kambe ra no ay g'ay borey Israyla faaba Filistancey d'i ibarey kulu kambe ra.› » 19 Abner salaŋ mo Benyamin borey hangey ra. Abner koy Hebron mo zama nga ma ci Dawda se hay kulu kaŋ kaan Israyla borey da Benyamin kunda kulu se. 20 Abner binde kaa Dawda do Hebron ra, boro waranka mo go a banda. Dawda mo na batu te Abner da nga banda borey se. 21 Kala Abner ne Dawda se: «Ay ga tun ka koy ka Israyla kulu margu ka ye ay bonkoono do haray, zama i ma sappe nda nin hala ni ma may hay kulu boŋ kaŋ ni bina ga baa.» Dawda mo na Abner sallama. A dira baani samay. 22 Guna mo, Dawda borey da Yowab waney to ka kaa ka fun wurrandi do. I go ga kande wongu arzaka boobo. Amma Abner wo si Dawda banda Hebron, zama Dawda jin k'a sallama, a binde koy baani samay. 23 Waato kaŋ Yowab da wongu marga kulu kaŋ go a banda kaa, i ci Yowab se ka ne: «Abner, Ner izo kaa bonkoono do, hala mo a n'a sallama a ma koy baani samay.» 24 Kala Yowab kaa bonkoono do ka ne: «Ifo no ni te wo? A go, Abner kaa ni do. Ifo se no ni n'a sallama, hal a koy baani samay? 25 Ni ga Abner Ner izo bay. A kaa ka ni fafagu no, da mo nga ma ni furoyaŋ do da ni funyaŋ do bay se, nga ma bay hay kulu kaŋ ni go ga te.» 26 Waato kaŋ Yowab fun Dawda do a na diyayaŋ donton i ma Abner hamnay. Sira dayo do no i n'a to. I binde n'a bare ka ye ka kand'a, amma Dawda mana bay. 27 Waato kaŋ Abner kaa Hebron, Yowab kamba nd'a ka kond'a kwaara meyo bindo ra zama nga ma salaŋ d'a laakal gaa. Noodin mo no a n'a kar bine izo gaa haray kal a bu, Yowab kayne Asahel kuro sabbay se. 28 Kokor banda kaŋ Dawda maa baaro a ne: «In d'ay mayra ya sinda taali Rabbi jine hal abada Abner, Ner ize kuro alhakko gaa. 29 Alhakko ma kaŋ Yowab boŋo boŋ, d'a baabo windo kulu boŋ mo. I ma si jaŋ Yowab windo ra boro kaŋ gonda bi kaŋ ga hinni dooru, wala jiraykooni, wala boro kaŋ ga goobu naan, wala boro kaŋ takuba ga zeeri, wala boro kaŋ ga jaŋ ŋwaari.» 30 Yaadin cine no Yowab da nga nya ize Abisay na Abner wi d'a, zama a na ngey kayno Asahel wi wongu ra Jibeyon. 31 Dawda binde ne Yowab da borey kaŋ go a banda yaŋ se: «Wa araŋ bankaarayey tooru-tooru. Araŋ ma bufu zaarayaŋ haw ka bu kunfa te Abner jine.» Bonkoono Dawda binde na buukwa daaro banda gana. 32 I na Abner fiji Hebron ra. Bonkoono mo na jinde sambu ka hẽ Abner saara do, borey kulu mo hẽ. 33 Bonkoono na bu kunfa te Abner se ka ne: «Abner ga bu sanda mate kaŋ saamo ga bu no? 34 Ni kambey si hawante, i mana ni cey mo daŋ sisiriyaŋ ra. Sanda mate kaŋ boro ga kaŋ zambantey jine, yaadin cine no ni kaŋ.» Jama kulu mo ye ka hẽ Abner boŋ. 35 Borey kulu mo kaa zama ngey ma Dawda faali a ma ŋwaari ŋwa za wayna go beene jina. Amma a ze ka ne: «Irikoy m'ay laali d'ay na ŋwaari taba, wala hay fo kulu kaŋ dumi no hala wayna ga kaŋ.» 36 Borey kulu mo na laakal ye woodin gaa. A kaan i biney se mo, sanda hay kulu kaŋ bonkoono te ga kaan jama kulu se. 37 Borey kulu nda Israyla kulu bay mo kaŋ manti bonkoono baay ra no i na Abner, Ner ize wi. 38 Bonkoono ne nga tamey se: «Araŋ mana bay kaŋ hunkuna wo jine boro no, boro beeri mo no ka bu Israyla ra? 39 Ay mo, hunkuna ay na gaabi-jaŋay te, baa kaŋ ay ya bonkooni no, ay ya suubanante mo no. Borey wo mo, kaŋ ti Zeruwiya izey bisa ay gaabi. Rabbi ma bana goy-teeri laalo se a laala boŋ.»

4

1 Waato kaŋ Is-boset, Sawulu ize maa baaru kaŋ i ne Abner bu Hebron ra, kal a gaa yay, Israyla kulu mo kankam. 2 Is-boset, Sawulu ize gonda marga jine boro hinka. Afo maa Baana, afa mo maa Rekab, Rimmon Beyerot borey izeyaŋ, Benyamin kunda ra. Zama i ga lasaabu kaŋ Beyerot wo Benyamin do haray wane no. 3 Beyerot borey binde zuru ka koy Jittayim. I goono ga yawtaray goray te noodin hala hõ. 4 (Amma Yonata, Sawulu ize gonda ize fo kaŋ cey fanaka. A jiiri gu waato kaŋ Sawulu nda Yonata buuyaŋ baaru kaa ka fun Yezreyel. A saajawkwa mo n'a sambu ka zuru nd'a. A ciya binde, cahãyaŋ zura gaa se, kala izo fun ka kaŋ ka te fanaka. A maa ga ti Mefiboset.) 5 Rimmon, Beyerot bora izey mo kaŋ ga ti Rekab da Baana, i koy Is-boset kwaara wayna koroŋyaŋ

alwaate cine. A goono ga fulanzam zaari bindi. 6 I kaa noodin, hala windo bindi ra, danga day alkama no i ga ba ka sambu. I na Is-boset kar a bina do haray. Rekab da nga nya izo Baana binde zuru ka yana. 7 Waato kaŋ i furo windo ra, a go noodin ga kani nga dima boŋ, kaniyaŋ fuwo ra. I n'a kar ka wi. I n'a boŋo dagu ka kaa a gaa. I dira da boŋo ka Gooru Beero fonda gana ka hanna ka dira. 8 I kande Is-boset boŋo Dawda do Hebron. I ne bonkoono se: «Ni ibara Sawulu kaŋ na ni fundo ceeci, a izo Is-boset boŋo neeya. Rabbi mo na fansa sambu koyo ay bonkoono se, Sawulu nda nga banda borey boŋ hunkuna.» 9 Amma Dawda tu Rekab da nga nya izo Baana, Rimmon Beyerot bora izey se ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay fundo fansa ay kankami kulu ra. 10 Saaya kaŋ boro fo ci ay se ka ne: ‹Guna, Sawulu bu,› a tammahã hala baaru hanno no nga goono ga kande ay se, kal ay n'a di k'a wi Ziklag ra. A banando kaŋ ay n'a no nooya a baaro sabbay se. 11 Sanku fa sohõ, kaŋ boro laaley na adilante wi nga windo ra nga dima boŋ, manti kal ay m'a kuro alhakku ceeci araŋ kambey ra sohõ, ay m'araŋ kaa ndunnya ra?» 12 Dawda binde na nga arwasey lordi. I na borey din mo wi k'i cey d'i kambey dumbu ka kaa i gaa. I n'i sarku bango me gaa Hebron ra. Amma i na Is-boset boŋo sambu ka fiji Abner saara ra, noodin Hebron ra.

5

1 Israyla kundey kulu kaa Dawda do Hebron ra. I salaŋ a se ka ne: «Guna, iri ya ni biri nda ni basi no. 2 Waato jirbey kaŋ ra Sawulu goro ka koytaray ŋwa iri boŋ, nin no ka Israyla candi ka kond'a, ka ye ka kand'a mo. Rabbi ne ni se mo, ‹Nin no g'ay jama Israyla kuru. Nin no ga ciya Israyla jine boro mo.› » 3 Israyla arkusey kulu binde margu bonkoono do Hebron ra. Bonkoono Dawda mo sappe nd'ey Rabbi jine, noodin Hebron ra. I na ji soogu Dawda boŋ k'a didiji bonkooni Israyla boŋ. 4 Dawda gonda jiiri waranza waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri waytaaci. 5 Hebron ra a may Yahuda kunda boŋ jiiri iyye nda handu iddu. Urusalima* ra mo a may jiiri waranza cindi hinza. A goono ga Israyla nda Yahuda kulu may. 6 Bonkoono da nga borey koy Urusalima zama ngey ma Yebusancey kaŋ yaŋ goono ga goro laabo ra wongu. Yebusancey binde ne Dawda se: «Ni si furo neewo! Zama baa danawey da fanakey ga ni bare ka ye.» I ga tammahã hala Dawda si hin ka furo noodin no. 7 Kulu nda yaadin Dawda na Sihiyona wongu fu beero ŋwa, kaŋ ga ti Dawda kwaara. 8 Han din hane binde Dawda ne: «Boro kulu kaŋ ga Yebusancey kar ma ziji ka koy hari zurey do haray ka danawey da fanakey din kar, ngey kaŋ yaŋ ay, Dawda ga konn'ey.» Woodin se no i ga ne: «Danawey da fanakey si furo windo ra.» 9 Dawda goro wongu fuwo ra, a na maa daŋ a gaa ka ne a se Dawda kwaara. Dawda mo na nango windi nda cinari-cinari yaŋ za Millo gaa kal a ma kaa hala kwaara ra. 10 Dawda je. A beera go day ga tonton ka koy jina, zama Rabbi Irikoy Kundeykoyo go a banda. 11 Tir bonkoono Hiram mo na diyayaŋ donton Dawda gaa da sedre* bunduyaŋ da saceyaŋ da cinakoyaŋ, i ma windi cina Dawda se. 12 Dawda binde faham ka bay kaŋ Rabbi na nga tabbatandi nga ma ciya bonkooni Israyla boŋ. A n'a mayra beerandi mo nga jama Israyla sabbay se. 13 Dawda ye ka wahayyaŋ da wandeyaŋ sambu nga boŋ se Urusalima ra, a Hebron tunyaŋo banda. I na ize aru da ize way yaŋ hay Dawda se mo. 14 Izey kaŋ yaŋ i hay a se Urusalima ra maayey neeya: Sammuwa, da Sobab, da Natan, da Suleymanu, 15 da Ibhar, da Elisuwa, da Nefeg, da Yafiya, 16 da Elisama, da Eliyada, da Elifelet. 17 Waato kaŋ Filistancey maa baaru kaŋ i na ji soogu Dawda boŋ a ma ciya bonkooni Israyla kulu boŋ, kala Filistancey kulu ziji zama ngey ma Dawda ceeci. Dawda maa woodin baaru ka zulli mo ka koy wongu fuwo do. 18 Filistancey binde jin ka daaru Refayim* gooro ra. 19 Dawda na Rabbi hã ka ne: «Ya ziji ka koy ka yanje nda Filistancey, wala? Ni g'i nooyandi ay se no?» Rabbi binde ne Dawda se: «Ma ziji, zama haciika ay ga Filistancey daŋ ni kambe ra.» 20 Kala Dawda kaa Baal-Perazim. Noodin no a n'i kar. A ne: «Rabbi no k'ay yanjekaarey bagu ay jine, danga hari kosaray baguyaŋ.» Woodin se no a na nango maa daŋ Baal-Perazim. 21 Filistancey binde na ngey toorey furu noodin. Dawda nda nga borey n'i ku. 22 Filistancey ye ka ziji koyne ka daaru Refayim gooro ra. 23 Waato kaŋ Dawda na Rabbi hã, Rabbi tu ka ne: «Ni ma si ziji. Kala ni ma windi i se da banda. Ma kaŋ i boŋ boosay tuuri nyaŋey do haray. 24 A ga ciya mo, waato kaŋ ni maa wongu taamuyaŋ yooje boosay nyaŋey boŋ bindi ra, waati din gaa ni ma tun ka kay, zama alwaato din ra Rabbi ga fatta ni jine zama nga ma Filistancey wongu marga kar.» 25 Dawda binde te yaadin, sanda mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi nd'a. A na Filistancey kar za Jibeyon kal a kaa ka to hala Gezer.

6

1 Dawda ye ka Israyla suubanantey kulu margu, ngey boro zambar waranza. 2 Dawda ye ka tun koyne, ka borey kulu kaŋ yaŋ go nga banda Baal-Yahuda ra sambu. A koy zama nga ma Irikoy sundurko sambu noodin, sundurko kaŋ i g'a ce d'a maa, kaŋ ga ti Rabbi Kundeykoyo maa, nga kaŋ go ga goro ciiti malaykey* game ra. 3 I na Irikoy sundurko dake torko taji fo boŋ. I n'a kaa Abinadab windo ra kaŋ go Jibeya. Uzza nda Ahiyo mo, kaŋ yaŋ ga ti Abinadab izey goono ga torko tajo boy. 4 I n'a kaa Abinadab windo ra, kaŋ go Jibeya ra, nga nda Irikoy sundurko. Ahiyo mo bisa ka furo Irikoy sundurko jine. 5 Dawda nda Israyla dumo kulu mo fooru Rabbi jine da dooni jinay dumi kulu kaŋ i ga te da sipres* bundu, da gurumi, da moolo, da haray, da gooje, da can-caŋ yaŋ. 6 Saaya kaŋ cine i to Nakon karayaŋ gangano do, kala Uzza na nga kambe salle Irikoy sundurko do haray k'a di, zama hawey ga ba k'a zeeri. 7 Kala Rabbi futa koroŋ Uzza boŋ k'a kar noodin a kawla sabbay se. A bu no noodin Irikoy sundurko jarga. 8 Dawda bina tun zama Rabbi futa zumbu Uzziya boŋ. Kal a ne nango din se Perez-Uzza hala ka kaa sohõ. 9 Dawda binde humburu Rabbi han din hane ka ne: «Mate no i ga te d'a hala Irikoy sundurko ma kaa ay do?» 10 Dawda binde mana yadda i ma Rabbi sundurko sambu ka kande nga do birno ra. Amma Dawda kamba nd'a ka kond'a Obed-Edom, Jitti bora windo ra. 11 Rabbi sundurko mo goro Obed-Edom, Jitti bora windo ra handu hinza. Rabbi na Obed-Edom da nga windo kulu albarkandi mo. 12 I na woodin baaro dede bonkoono Dawda se ka ne: «Rabbi na Obed-Edom windo da hay kulu kaŋ ga ti a wane albarkandi Irikoy sundurko sabbay se». Dawda binde koy ka Irikoy sundurko sambu Obed-Edom windo ra ka kand'a nga birno ra da farhã. 13 A ciya binde, waato kaŋ Rabbi sundurko sambukoy jin ka ce me daara iddu te diraw ra, Dawda na yeeji nda handayze kaŋ ga naasu dumbu, k'i te sargay. 14 Dawda binde gaan Rabbi jine nda nga gaabo kulu. Dawda go ga daabu nda lin* kwaay kwaaray. 15 Yaadin no Dawda nda Israyla dumo kulu kande Rabbi sundurko nd'a, i go ga kuuwa ka hilliyaŋ kar. 16 A ciya binde, waato kaŋ Rabbi sundurko furo Dawda birno ra, kala Sawulu ize wayo Mikal niigaw fuwo funa gaa ka di Bonkoono Dawda go ga sar ka gaan Rabbi jine. A binde donda Dawda nga bina ra. 17 I furo nda Rabbi sundurko k'a jisi nga nango ra, kuuru-fuwo kaŋ Dawda sinji a se din bindo ra. Dawda na sargay kaŋ i ga ton yaŋ, da saabuyaŋ sargayyaŋ mo te Rabbi jine. 18 Saaya kaŋ Dawda na sargay kaŋ i ga ton nda saabuyaŋ sargayey te ka ban, a na albarka gaara jama se Rabbi Kundeykoyo maa ra. 19 Jama kulu ra mo, danga Israyla jama kulu nooya, alborey da wayborey kulu, a na buuru tafay nda ham dumbari nda reyzin* takula no i afo kulu se. Borey kulu mo tun ka koy ngey kwaara. 20 Waato din gaa Dawda mo ye fu zama nga ma albarka gaara nga almayaaley se. Sawulu ize wayo, Mikal binde fatta zama nga ma Dawda kubay. A ne a se: «Man Israyla bonkoono darza himandi hunkuna, kaŋ a na nga tugari feeri hunkuna nga bannyey da koŋŋey jine? Sanda mate kaŋ cine boro yaamey ga ngey tugarey feeri nd'a, haawi s'i di mo!» 21 Dawda ne Mikal se: «Ay n'a te Rabbi jine no, nga kaŋ n'ay suuban k'ay daŋ jina ni baaba nda nga windo kulu boŋ, zama nga m'ay ciya jine boro Rabbi jama boŋ, kaŋ ga ti Israyla. Woodin se no ay gaan Rabbi jine. 22 Kal ay ma ye k'ay boŋ kaynandi ka bisa yaadin cine koyne, ay ma kayna mo ay boŋ diyaŋ gaa. Amma koŋŋey kaŋ yaŋ ni ci din do haray, ay ga du darza.» 23 Sawulu ize wayo Mikal mo mana du ize kal a bu.

7

1 A ciya binde, waato kaŋ bonkoono goono ga goro nga windo ra, waato kaŋ Rabbi jin k'a no fulanzamay nga ibarey kulu kaŋ goono g'a windi yaŋ din gaa, 2 kala bonkoono ne annabi* Natan se: «Guna, sohõ ay goono ga goro sedre* bundu fu ra, amma Irikoy sundurko goono ga goro daabuleyaŋ ra.» 3 Natan mo ne bonkoono se: «Ma koy ka te hay kulu kaŋ go ni bina ra, zama Rabbi go ni banda.» 4 A ciya binde, cino din ra Rabbi sanno kaa Natan do ka ne: 5 «Ma koy ay tamo Dawda do ka ci a se kaŋ Rabbi ne: Nin no ga fu cina ay se kaŋ ra ay ga goro, wala? 6 Za han kaŋ hane ay na Israyla izey sambu Misira laabo ra ka kaa sohõ, ay mana goro fu kulu ra, amma ay dirawey ra kuuru-fu ciya ay nangora. 7 Nangey kulu kaŋ ay doona ka dira Israyla izey kulu banda, mate no, ay bay ka salaŋ Israyla izey kunda fo kulu se, kaŋ se ay ga lordi ka ne i m'ay borey Israyla kuru ka ne: Ifo se no araŋ mana sedre bundu fu cina ay se? 8 Sohõ binde, ya-cine no ni ga ci ay tamo Dawda se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Ay na ni sambu za feejey kuruyaŋo do, feejey boyyaŋ ra, zama ni ma ciya ay jama Israyla jine boro. 9 Ay goro ni banda mo, nangey kulu kaŋ ni koy. Ay na ni ibarey kulu pati mo ni jine. Ay na ni ciya maa beerikoy mo, danga boro beerey kaŋ

yaŋ go no ndunnya ra maa cine. 10 Ay ga nangu daŋ mo ay borey Israyla se. Ay m'i tilam mo, zama i ma goro ngey bumbo nangu ra, i ma si ye k'i sosorandi koyne. Laala izey si ye k'i taabandi koyne sanda mate kaŋ cine i te doŋ. 11 Sanda za saaya kaŋ ay na jine boroyaŋ daŋ i ma goro k'ay borey Israyla may, ni mo ay ga naŋ ni ma fulanzam ni ibarey kulu gaa. Woodin baa si mo Rabbi goono ga ci ni se: Rabbi ga dumi te ni se. 12 Alwaato kaŋ ni jirbey kubay, ni ga kani mo ni kaayey banda, ay ga ni hayyaŋo mo gorandi ni banda, boro kaŋ ga ti ni gunde ize. Ay g'a mayra mo tabbatandi. 13 Nga no ga fu cina ay maa se, ay mo g'a koytaray karga daahirandi hal abada. 14 Ay ga ciya a se baaba, nga mo ga ciya ay se ize. D'a na goy laalo te, ay g'a gooji nda Adam-izey goobu, da borey izey karyaŋo mo. 15 Amma ay suujo si fay d'a, danga mate kaŋ cine ay n'a ta Sawulu gaa, nga kaŋ ay hibandi ka kaa ni jine. 16 Ni dumo da ni mayra mo ga tabbat ay jine hal abada. Ni karga ga kay hal abada.» 17 Sanney din kulu boŋ, bangando din kulu boŋ mo, yaadin no Natan salaŋ d'a Dawda se. 18 Waato din gaa bonkoono Dawda furo ka goro Rabbi jine. A ne mo: «Ya Rabbi, Koy Beero, may ga ti ay? Ay dumo mo ifo no, kaŋ ni to d'ay hala neewo? 19 Hala mo woodin hay fo kayna no ni diyaŋ gaa, ya Rabbi, Koy Beero, amma ni na ay, ni tamo dumo ciine te jirbi boobo se ne ka koy jina. Ya nin Rabbi, Koy Beero, woodin ya borey alaada no? 20 Ya Rabbi, Koy Beero, man haŋ kaŋ Dawda ga ye ka ci ni se binde, zama ni ga ay, ni tamo bay. 21 Ni sanno sabbay se, ni bina boŋ mo, ni na beeray woone kulu goy, zama ni na ay, ni tamo bayrandi nd'a. 22 Ya Rabbi Irikoy, ni ya beeraykoy no, ni cine mo si no. Irikoy fo mo si no kala nin, hay kulu kaŋ iri maa d'iri hangey boŋ. 23 Dumi woofo no ga bara ndunnya kulu ra mo kaŋ ga hima ni jama Israyla, dumi follonka kaŋ Irikoy koy ka fansa a ma ciya nga wane jama, a ma maa te nga boŋ se mo, a ma hari beeri yaŋ te mo i se. Ni na hayey kaŋ yaŋ ga humburandi mo te ni laabo se, ni jama jine kaŋ ni fansa ni boŋ se ka kaa Misira ra, i ma fun dumi cindey da ngey toorey game ra. 24 Ni na ni borey Israyla tabbatandi mo, i ma ciya ni wane jama hal abada. Ni mo, ya Rabbi, ni ciya i Irikoyo. 25 Sohõ binde, ya Rabbi Irikoy, sanno kaŋ ni ci, ni go ga ay, ni tamo d'a dumo ciine te, ni m'a tabbatandi hal abada. Ni ma goy mo mate kaŋ cine ni ci din. 26 Ni maa ma beeri hal abada, kaŋ borey ga ne: ‹Rabbi Kundeykoyo ya Irikoy no Israyla boŋ!› Ni tamo Dawda dumo mo ma tabbat ni jine. 27 Zama nin, ya Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo, ni bangandi ay, ni tamo se ka ne ni ga dumi te ay se. Woodin se no ay, ni tamo te bine-gaabi ay ma adduwa woone te ni gaa. 28 Sohõ binde, ya Rabbi, Koy Beero, nin no ga ti Irikoy. Ni sanney mo no ga ti cimi, ni na hari hanno wo alkawli sambu ay, ni tamo se. 29 Sohõ binde, ma yadda ka ay, ni tamo dumo albarkandi zama a ma duumi hal abada ni jine. Zama nin, ya Rabbi, Koy Beero, ni jin ka ci. Ni albarka boŋ, naŋ ay, ni tamo dumo ma du albarka hal abada.»

8

1 Woodin banda Dawda ye ka Filistancey kar k'i kaynandi mo. Dawda n'i kwaara beero dabari ta Filistancey kambe ra. 2 A na Mowab mo kar, a n'i kanandi sorro-sorro ka naŋ i ma kani ganda. A na sorro hinka candi kaŋ yaŋ i ga wi, sorro fo kubante mo kaŋ i ga naŋ da fundi. Mowab borey binde ciya Dawda tamyaŋ, i goono ga kand'a se jangal. 3 Hadad-Ezer, Rehob izo, Zoba bonkoono, Dawda n'i kar, waato kaŋ a go diraw ra ga koy ka nga waato mayra ta gooro me gaa. 4 Dawda na bari-kari zambar fo da zangu iyye ta a gaa, da ce-koy zambar waranka. Dawda na torkey bariyey kulu tanjay kaajey beeri-beeri, amma a fay da haŋ kaŋ yaŋ ga wasa torko zangu se. 5 Waato kaŋ Suriya borey kaŋ yaŋ go Damaskos kaa zama ngey ma kande Zoba bonkoono Hadad-Ezer se gaakasinay, Dawda na boro zambar waranka cindi hinka kar Suriya borey ra mo. 6 Waato din gaa Dawda na wongu batukoyaŋ daŋ Damaskos kwaara, Suriya laabo ra. Suriyancey ciya Dawda tamyaŋ, i kande jangal mo. Rabbi na Dawda gaa nangu kulu kaŋ a ga koy. 7 Wura korayey kaŋ yaŋ go Hadad-Ezer tamey se ga jare doŋ, Dawda n'i ku ka kand'ey Urusalima. 8 Hadad-Ezer birney ra, kaŋ ga ti Beta nda Berotay, Bonkoono Dawda na guuru-say boobo sambu. 9 Waato kaŋ Hamat bonkoono Toy maa baaru kaŋ Dawda na Hadad-Ezer wongu marga kulu kar, 10 kala Toy na nga ize Yoram donton bonkoono Dawda do zama nga m'a baani hã, nga m'a saabu mo, za kaŋ a na Hadad-Ezer wongu k'a kar. Zama Hadad-Ezer wo doona ka kande wongu Toy gaa. Yoram binde kande wura nda nzarfu jinay da guuru-say jinay nga banda. 11 Bonkoono Dawda na woodin yaŋ fay waani Rabbi se, wura nda nzarfu kaŋ yaŋ a jin ka fay waani baa si, dumey kulu kaŋ a n'i mayra ta wane: 12 Suriya wane, da Mowab, da Amon, da Filistancey, da Amalekancey, da Hadad-Ezer wongo arzaka, da Zoba

bonkoono Rehob izo wano. 13 Dawda binde te maa waato kaŋ a ye ka kaa ka fun Suriya borey kaŋ yaŋ go Ciiri Gooro ra wiyaŋo do, boro zambar way cindi ahakku no. 14 A na batukoyaŋ daŋ Edom ra, Edom laabo kulu ra no a na batukoyaŋ daŋ. Edomancey kulu binde ciya Dawda tamyaŋ. Rabbi na Dawda gaa mo nangu kulu kaŋ a ga koy. 15 Dawda may Israyla kulu boŋ. A na cimi ciiti te mo adilitaray boŋ nga jama kulu se. 16 Zeruwiya izo Yowab ga ti wongu marga jine bora. Ahilud izo Yehosafat, nga mo ga ti laabo baaru hantumkwa. 17 Ahitub izo Zadok da Abiyatar izo Ahimelek, ngey no ga ti alfagey*. Seraya no ga ti bonkoono hantumkwa. 18 Yehoyda izo Benaya mo go bonkoono doogarey boŋ. Dawda izey mo gonda dabari.

9

1 Dawda ye ka ne: «Hala sohõ boro kaŋ ga cindi Sawulu dumo ra go no, wala? Zama ay ga ba ay ma gomni cabe a se Yonata sabbay se.» 2 Sawulu windo do haray binde bannya fo go no kaŋ se i ga ne Ziba. I n'a ce a ma kaa Dawda do. Bonkoono ne a se: «Nin no ga ti Ziba, wala?» A ne: «Ni bannya day neeya.» 3 Bonkoono ne: «D'a ta day, boro fo cindi Sawulu dumo ra, zama ay ma Irikoy gomno cabe a se?» Ziba ne bonkoono se: «Yonata do haray ize alboro fo cindi amma boro kaŋ laru no, ce hinka kulu gaa.» 4 Bonkoono ne a se: «Man no a go?» Ziba ne bonkoono se: «Nga neeya Lo-Debar kwaara, Amiyel ize Macir windo ra.» 5 Bonkoono Dawda binde donton ka ne i m'a sambu Amiyel ize Macir windo ra kaŋ go Lo-Debar. 6 Mefiboset, Yonata izo binde, Sawulu ize kaa Dawda do. A ye ganda nga moyduma boŋ ka sombu. Dawda ne: «Mefiboset no, wala?» Nga mo tu ka ne: «Ni bannya day no!» 7 Dawda ne a se: «Ma si humburu, zama haciika ay ga gomni cabe ni se ni baaba Yonata sabbay se. Ay ga ni kaayo Sawulu farey kulu yeti ni se. Ni ga ŋwa mo ay taablo do duumi.» 8 Kala Mefiboset sumbal ka ne: «Ifo no ay, ni bannya, hala nda ni m'ay guna, ay kaŋ hansi buuko no?» 9 Saaya din binde bonkoono na Ziba kaŋ ga ti Sawulu bannya ce ka ne a se: «Hay kulu kaŋ ga ti Sawulu wane za doŋ, hala nd'a windo kulu, ay n'a no ni koyo izo se. 10 Ni ga laabo far a se, nin da ni izey da ni bannyey mo. Ni ga soobay ka kande nafa haro mo, zama ni windi koyo izo ma du haŋ kaŋ ga ŋwa. Amma Mefiboset, ni windi koyo ize ga soobay ka ŋwa ay taablo boŋ han kulu.» Ziba binde gonda ize alboro way cindi gu, da bannya waranka. 11 Saaya din binde Ziba ne bonkoono se: «Hay kulu boŋ kaŋ koyo ay bonkoono na ay, nga bannya lordi nd'a, yaadin no ni bannya ga te. Mefiboset ciine ra, mate kaŋ bonkoono ne, nga mo ga soobay ka ŋwa a taablo boŋ ka saba nda bonkoono izey.» 12 Mefiboset gonda ize alboro kayna kaŋ se i ga ne Mika. Borey kulu kaŋ go Ziba windo ra mo goono ga may Mefiboset se. 13 Mefiboset binde goro Urusalima ra zama han kulu a ga ŋwa Dawda taablo boŋ. A ce hinka kulu larante yaŋ no.

10

1 Woodin banda Amon izey bonkoono bu. A izo Hanun te bonkooni nga baabo nango ra. 2 Dawda mo ne: «Ay ga gomni cabe Nahas ize Hanun se, sanda mate kaŋ a baabo na gomni cabe ay se.» Dawda binde na nga tam fooyaŋ donton i m'a fonda tilas baabo se. Dawda tamey binde furo Amonancey laabo ra. 3 Amma Amonancey koyey ne ngey koyo Hanun se: «Ni ga tammahã hala Dawda ga ni baabo beerandi no, kaŋ se ni di a na kunfakoyaŋ donton ni do? Manti Dawda na diyey din donton no zama i ma birno tugari guna, i m'a windi k'a ŋwa mo?» 4 Hanun binde na Dawda tamey din di k'i kaabe jarey cabu. A n'i bankaarayey mo pati bindi hal i cantey do haray cine, k'i sallama. 5 Waato kaŋ i ci Dawda se, a donton zama nga m'i kubay. Alborey, haawi go g'i di gumo. Bonkoono binde ne: «Wa goro Yeriko hal araŋ kaabey ma zay jina, gaa no araŋ ma ye ka kaa.» 6 Waato kaŋ Amonancey di ngey ciya fanta hariyaŋ Dawda se, kal i donton ka zinga nda Bayt-Rehob Suriyancey da Zoba waney, ka du ce-koy zambar waranka. A donton mo Maaka gaa ka du bonkoono da boro zambar fo, da Tob boro zambar way cindi hinka. 7 Waato kaŋ Dawda maa baaro binde, a na Yowab da yaarukomey marga kulu donton. 8 Amonancey binde fatta ka wongu daaga sinji kwaara birni meyo jarga. Suriyancey mo, Zoba waney, da Rehob waney da Tob alborey da Maaka waney, i go daaga ra kambu fo. 9 Saaya kaŋ Yowab di i na daaga sinji nga se jine nda banda, kal a na Israyla soojey hanney kulu suuban i ma daaga sinji ka kubay da Suriyancey. 10 A na alboro cindey daŋ nga kayno Abisay kambe ra. A n'i kayandi i ma Amonancey do haray wongu. 11 A ne mo: «Hala day Suriyancey bisa ay gaabi, waato din gaa ni ma te ay se gaako. Da mo Amonancey no ka gaabu nda nin, ay mo ga kaa ka ni gaa. 12 Ma te bine-gaabi, iri ma te alboro-teera iri dumo sabbay se d'iri Irikoyo birney se. Rabbi mo ma te haŋ kaŋ nga ga ba.» 13 Yowab da borey kaŋ go a

banda binde koy ka maan zama ngey ma Suriyancey wongu, hal i zuru a jine. 14 Amonancey mo, waato kaŋ i di Suriyancey zuru, ngey mo zuru Abisay se ka furo birno ra. Yowab binde bare noodin ka fay da Amonancey ganayaŋ, ka ye ka kaa Urusalima. 15 Waato kaŋ Suriyancey di ngey na goobu haŋ Israyla borey kambe ra, kal i margu. 16 Hadad-Ezer mo donton ka kande Isa Beero banda Suriyancey. Ngey mo kaa Helam Sobak, Hadad-Ezer wongu marga wonkoyo go i boŋ. 17 I ci Dawda se. Nga mo na Israyla kulu margu ka Urdun daŋandi, ka kaa Helam. Suriyancey mo na daaga sinji Dawda se k'a wongu. 18 Amma Suriyancey zuru Israyla se. Dawda na Suriyancey wi mo, torkey ra boro zangu iyye, bari-kari mo zambar waytaaci. A n'i wonkoyo Sobak mo kar kal a bu noodin. 19 Waato kaŋ koyey kulu kaŋ yaŋ ga may Hadad-Ezer se di kaŋ ngey na goobu haŋ Israyla izey kambe ra, i na amaana sambu nda Israyla ka may a se. Yaadin no Suriyancey humburu nd'a ngey ma ye ka Amonancey gaa koyne.

11

1 Waato kaŋ jiiro bare, alwaato kaŋ ra bonkooney doona ka koy wongu, kala Dawda na Yowab da nga tamey donton, Israyla wongu marga kulu mo go a banda. I na Amonancey halaci parkatak, ka Rabba kwaara windi nda wongu. Amma Dawda wo goono ga goro Urusalima. 2 Kaŋ wiciri kambo to, Dawda tun nga daarijo boŋ ka bar-bare bonkoono windi cinari kuuko boŋ. Noodin no a go cinaro boŋ, a na wayboro fo kaŋ go ga nyumay fonnay, waybora mo ga sogo gumo. 3 Dawda binde donton ka waybora baaru hã. I ne: «Manti wayboro wo Bat-Seba no, Eliyam ize wayo, Uriya Hitti bora wande no?» 4 Dawda binde na diyayaŋ donton i ma kand'a. Waybora mo furo a do. Nga mo kani nd'a (zama waybora hanan nga ziibi diyaŋo gaa.) A binde ye nga kwaara. 5 Waybora te gunde. A donton ka ci Dawda se ka ne: «Ay te gaa-hinka.» 6 Kala Dawda donton Yowab do ka ne: «Ma Uriya Hitti bora donton a ma kaa ay do.» Yowab mo na Uriya donton Dawda do. 7 Waato kaŋ Uriya kaa a do, Dawda n'a hã Yowab baani, da jama wane, da wongo baaru. 8 Dawda ne Uriya se: «Koy ni kwaara ka ni cey nyun.» Uriya binde fatta bonkoono windo ra. Dawda n'a banda gana nda ŋwaari, danga kubayniyaŋ kaŋ bonkoono samba nooya. 9 Amma Uriya kani noodin bonkoono windo me gaa, nga nda nga bonkoono tamey kulu, a mana koy fu mo. 10 Amma waato kaŋ i ci Dawda se ka ne: «Uriya mana koy fu,» Dawda ne Uriya se: «Manti diraw no ni fun? Ifo se no ni mana koy ni kwaara?» 11 Uriya ne Dawda se: «Sundurko da Israyla nda Yahuda goono ga goro kuuru-fu yaŋ ra. Ay jine bora Yowab mo d'ay jine bora tamey go wongu marga ra batama kwaaray gaa. Ay wo binde, ya koy ay kwaara ka ŋwa ka haŋ ka kani nd'ay wande? Ay ze da ni fundo, ay si woodin te.» 12 Dawda ne Uriya se: «Ma ye ka kani neewo koyne. Suba ay ma ni sallama.» Han din binde Uriya kani Urusalima ra kala suba. 13 Waato kaŋ Dawda n'a ce, kal a ŋwa ka haŋ a jine. A binde na Uriya bugandi. Wiciri kambo binde a fatta zama nga ma kani nga koyo tamey banda nga daarijo boŋ, amma a mana koy nga windo do haray. 14 Susuba ra Dawda na tira hantum Yowab se ka tira samba Uriya kambe ra. 15 Tira ra mo a hantum ka ne: «Kala ni ma Uriya daŋ jina, nango kaŋ yanja ga koroŋ gumo. Waato din gaa araŋ ma gaa candi ka fay d'a, zama i m'a kar hal a ma bu.» 16 A ciya binde, saaya kaŋ cine Yowab goono ga batu birno do haray, kal a na Uriya daŋ nango kaŋ a bay wongaarey go. 17 Birno borey binde fatta ka wongu nda Yowab, afooyaŋ mo kaŋ ka bu, danga Dawda tamey do haray wane yaŋ nooya. Uriya Hittanca mo bu. 18 Waato din gaa no Yowab donton ka wongo baaru kulu ci Dawda se. 19 A na diya lordi ka ne: «Waato kaŋ ni na bonkoono no wongo baaru kulu ka ban, 20 a ga ciya, hala day bonkoono futa tun, hal a ma ne ni se: ‹Ifo se no araŋ maan birno yaadin cine wongu teeyaŋ se? Araŋ mana bay kaŋ birno cinaro boŋ borey ga hay bo? 21 May no ka Abimelek, Yerub-Baal ize hay? Manti wayboro fo kaŋ go birno cinaro boŋ no k'a catu nda fufuyaŋ tondi, hal a bu noodin Tebez? Ifo se no araŋ maan birno cinaro yaadin cine?› Waato din gaa ni ma ne: ‹Ni tamo Uriya Hittanca, nga mo bu.› » 22 Diya binde koy ka sanney kulu kaŋ yaŋ Yowab n'a donton d'a din ci Dawda se. 23 Diya binde ne Dawda se: «Alborey din hin iri no. I fatta iri se hala saajo ra, amma iri n'i kankam kala birno meyo ra, furoyaŋo do. 24 Tongokoyey mo na ni tamey hay, hangawey fun birno cinaro boŋ, bonkoono tamey ra mo afooyaŋ bu. Ni tamo Uriya Hittanca mo bu.» 25 Saaya din binde Dawda ne diya se: «Yaa no ni ga ci Yowab se: ‹Haya din ma si ni bina sara, zama takuba ga ŋwa kaŋ sinda suubanyaŋ. Kala ni ma ni wongo gaabandi birno boŋ, hala ni m'a ŋwa.› Ma Yowab bine gaabandi mo.» 26 Waato kaŋ Uriya wando maa baaru kaŋ nga kurnyo bu, a na nga kurnyo seew. 27 Waato kaŋ seew jirbey kubay, Dawda donton ka waybora sambu ka kande

nga windo ra. A ciya Dawda wande mo, a na ize alboro hay a se. Amma haya kaŋ Dawda te din ga laala Rabbi diyaŋ gaa.
12
1 Kala Rabbi na Natan donton Dawda gaa. Nga mo kaa Dawda do ka ne a se: «Waato no boro hinka fooyaŋ go birni fo ra. Boro fa arzakante no, afa mo alfukaaru no. 2 Arzakanta din gonda haw kuru nda feeji kuru boobo 3 amma alfukaaro wo sinda hay kulu kala feeji way folloŋ kaŋ a day ka kuru. Feejo beeri bora din d'a izey mo banda. Feejo ga ŋwa bora baa ŋwaaro ra, a ma haŋ mo bora gullayzo ra, a ma kani bora ganda ra. A ciya mo bora se danga day a ize way fo cine. 4 Kala naaruko fo kaa arzakanta do. Nga mo bakar nga feeji kuro da haw kuro se, sanda nga ma di i ra haŋ kaŋ nga ga soola yawo kaŋ kaa nga do din se. Kal a na alfukaaro din feeji wayo din di, k'a hanse bora kaŋ kaa nga do din se.» 5 Kala Dawda bina tun da korni bora din se gumo. A ne Natan se: «Ay ze da Rabbi fundikoono, bora kaŋ na woodin te, a to i m'a wi! 6 A ga feejo bana mo hala labu care taaci, za kaŋ a na woodin te, bakaraw man'a di mo.» 7 Natan ne Dawda se: «Nin no ga ti bora din! Rabbi, Israyla Irikoyo sanno neeya: Ay na ji soogu ni boŋ, ni ma ciya bonkooni Israyla boŋ. Ay na ni kaa mo Sawulu kambe ra. 8 Ay na ni arkuso windo da ni arkuso wandey mo no ni se ni gande ra. Ay na ni no mo Israyla nda Yahuda dumo mayra. Hala mo baa day woodin kayna no, doŋ ay ga hay fo ya-cine nda ya-cine yaŋ tonton ni se. 9 Ifo se no ni donda Rabbi sanno hala ni ma laala woodin te a diyaŋ gaa kaŋ ni na Uriya Hittanca kar nda takuba, ni n'a wando sambu zama a ma ciya ni wande, ni na Uriya wi mo da Amonancey takuba. 10 Sohõ binde takuba si fay da ni windo hal abada, zama ni donda ay. Ni na Uriya Hittanca wando sambu zama a ma ciya ni wande. 11 Yaa no Rabbi ci: Guna, ay ga laala tunandi ni se ni windo ra. Ay ga ni wandey sambu ni jine, ay m'i no ni gorokasin se. A ga kani da ni wandey zaari kwaaray. 12 Daahir, nin wo, tuguyaŋ ra no ni na woodin te, amma ay wo, ay ga woone te Israyla kulu jine zaari kwaaray.» 13 Dawda ne Natan se: «Ay na zunubi te Rabbi se.» Natan mo ne Dawda se: «Rabbi na ni zunubey ganandi, ni si bu bo. 14 Kulu nda yaadin, za kaŋ goy woodin teeyaŋ do ni na Irikoy kaynandiyaŋ sabaabu boobo nooyandi Rabbi ibarey se, izo kaŋ i hay ni se din, sikka si a ga bu.» 15 Natan tun ka koy nga kwaara. Rabbi mo na izo kaŋ Uriya wando hay Dawda se din kar hal a jante gumo. 16 Dawda binde na Irikoy ŋwaaray zanka kayna se. A mehaw mo, a koy ka kani ganda cino me muudu. 17 A windi arkusey binde tun ka kay a boŋ zama ngey m'a tunandi ganda. Amma a wangu, a mana ŋwa mo i banda. 18 Zaari iyyanta hane binde zanka kayna bu. Dawda tamey binde humburu ngey ma ci a se ka ne koociya bu, zama i ne: «A go, za koociya gonda fundi, iri salaŋ a se, a mana hangan iri sanney se. Sanku fa binde sohõ a bine ga sara d'iri ne a se koociya bu?» 19 Amma waato kaŋ Dawda faham da nga tamey, i goono ga ciinay care se, Dawda faham kaŋ koociya bu no. Dawda mo ne nga tamey se: «Koociya si no, wala?» I ne a se: «A si no.» 20 Saaya din binde Dawda tun ganda ka nyumay, ka nga gaahamo tuusu nda ji, ka nga bankaarayey barmay. A kaa mo Rabbi windo ra ka sududu, gaa no a kaa nga kwaara. Waato kaŋ a na ŋwaari ceeci, i kand'a se ŋwaari, a ŋwa mo. 21 Gaa no a tamey ne a se: «Ifo no woone kaŋ ni te wo? Ni na mehaw da hẽeni te koociya se za a gonda fundi, amma kaŋ koociya bu, ni tun ka ŋwaari ŋwa.» 22 A ne: «Kaŋ koociya gonda fundi jina ay mehaw, ay hẽ mo, zama ay ne: May no ga bay hala Rabbi ga gomni te ay se, hala koociya din ma funa? 23 Amma sohõ kaŋ a jin ka bu, ifo se no ay ga mehaw? Ay gonda hina ka ye ka kand'a no, wala? Ay ga koy a do, amma nga wo si ye ka kaa ay do koyne.» 24 Kala Dawda na nga wande Bat-Seba kunfa nda tilas. A furo a do ka kani nd'a. Kal a na ize alboro hay a se k'a maa daŋ Suleymanu. Rabbi ga baa r'a mo. 25 A donton mo annabi Natan kambe ra, nga mo n'a maa daŋ Yedidiya, (danga boro kaŋ Rabbi ga baa) Rabbi sabbay se. 26 Yowab binde na Rabba, Amonancey kwaara wongu, a n'i bonkoono birno ŋwa. 27 Yowab binde na diyayaŋ donton Dawda gaa ka ne: «Ay na Rabba wongu, oho, hal ay na birni harikoyo ŋwa. 28 Sohõ binde kala ni ma boro cindey kulu margu ka birno windi ka wongu marga kayandi a se. Ni ma kwaara ŋwa, zama ay wo, ay ma si birno ŋwa, i m'ay maa daŋ a gaa mo.» 29 Dawda binde na borey kulu margu ka koy Rabba k'a wongu, a n'a ŋwa mo. 30 A n'i bonkoono koytaray fuula sambu ka kaa a boŋo gaa. A tiŋay mo kilo waytaaci cindi gu cine no, wura wane. A ra mo gonda tondiyaŋ kaŋ gonda nooru boobo. I n'a dake Dawda boŋo boŋ. A fatta nda birno arzaka mo kaŋ ga baa gumo nda cimi. 31 A na borey kaŋ yaŋ go a ra mo ku, k'i daŋ garze goy ra, da fansiji, da guuru deesi yaŋ. A n'i daŋ mo fareeje tonyaŋ. Yaadin no a te da Amonancey birney kulu. Dawda

nda nga borey kulu mo ye Urusalima.
13
1 Woodin banda a go, Dawda ize Absalom gonda wayme hanno fo, kaŋ se i ga ne Tamar. Amnon,
Dawda ize aru fo binde, a ga boona Tamar. 2 Amnon sakulla mo nga waymo Tamar sabbay se hala
arwaso sinda baani, zama se wandiyo no. Haya wo kaa ka sandi Amnon se da mate kaŋ nga ga du
ka hay fo kulu te a se. 3 Amma Amnon gonda coro fo kaŋ maa Yonadab, Dawda beero Simeya ize
no. Yonadab wo mo, boro no kaŋ ga caram gumo. 4 A ne Amnon se:« Ya nin bonkoono izo, ifo se
no ni go ga faabu han kulu? Ni si ba ni ma ci ay se, wala?» Amnon ne a se: «Ay ga boona Tamar no,
ay baabo izo Absalom waymo.» 5 Yonadab ne a se: «Kani ni dima boŋ ka te danga ni jante no.
Waati kaŋ ni baaba kaa nga ma di nin se, kala ni ma ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay waymo
Tamar ma kaa k'ay no ŋwaari kayna, ya ŋwa. A ma ŋwaari hanse ay jine zama ay ma di a, ay ma
ŋwa a kambe ra mo.› » 6 Amnon binde kani ka te sanda nga jante no. Waato kaŋ bonkoono kaa
zama nga m'a guna se, Amnon ne bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay waymo Tamar
ma kaa ka maasa hinka te ay se ay jine, zama ay ma ŋwa a kambe ra.» 7 Kala Dawda donton fu
Tamar do ka ne: «Koy sohõ ni armo Amnon kwaara ka ŋwaari hanse a se.» 8 Tamar binde koy nga
armo Amnon kwaara. Nga mo goono ga kani noodin. Tamar na hamni diibi k'a musay, ka te maasa
armo jine, a binde na maasa ton. 9 A na cambu sambu mo k'i bare a jine, amma armo wangu ka
ŋwa. Kala Amnon ne: «Alborey kulu m'ay no nango.» Alborey mo, afo kulu fatta k'a no nango. 10
Amnon ne Tamar se: «Ma kande ŋwaaro kaniyaŋ fu-izo ra, ay ma ŋwa ni kambe ra.» Tamar na
maasey kaŋ a ton din sambu, ka kand'ey kaniyaŋ fu-izo ra nga armo Amnon do. 11 Waato kaŋ a
kand'ey a jarga zama a ma ŋwa, kala Amnon na nga waymo di ka ne a se: «Ay waymo, kaa ka kani
nda ay.» 12 Tamar tu a se ka ne: «Abada, ay armo, ma s'ay kaynandi, zama a si hima i ma woone
dumi te Israyla ra. Ma si saamotaray woone te. 13 Ay wo binde, man no ay ga konda ay haawo? Ni
bumbo sanni mo, ni ga ciya sanda boro yaamo cine Israyla ra. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma
salaŋ bonkoono se, zama a si ni ganji ay.» 14 Kulu nda yaadin armo mana yadda nd'a sanno, amma
za kaŋ a bisa waymo gaabi, a hin a k'a kom. 15 Waato din gaa Amnon ye ka konn'a nda konnari
laalo gumo, hala konnaro kaŋ a konn'a nd'a din, a jaase baakasina kaŋ a jin ka ba r'a d'a za sintina.
Amnon binde ne a se: «Tun ka fatta.» 16 Amma waymo ne a se: «Abada, manti yaadin no! Zama
taali beeri woone kaŋ ni goono ga te k'ay tuti, a bisa goy laala din kaŋ ni jin ka te ay se.» Amma
Amnon wangu ka maa waymo sanno. 17 Gaa no a na nga bannya fo kaŋ ga saajaw a se ce ka ne a
se: «Ma waybora din kaa taray ay se, ka fu meyo saafi.» 18 Tamar gonda kwaay kuuku nga
gaahamo gaa, zama kwaay woodin yaŋ dumi no bonkoono ize wandiyey ga bankaaray d'a. Saaya
din Amnon bannya na waybora kaa taray ka fu meyo saafi. 19 Tamar binde na boosu gusam ka say
nga boŋo boŋ ka nga kwaay kuuko kaŋ go a jinda gaa din kortu, ka nga kambe dake nga boŋ ra ka
nga diraw te. A ga dira, a ga hẽ da jinde beeri. 20 A armo Absalom ne a se: «Ni arme Amnon go ni
banda, wala? Amma sohõ kala ni ma dangay, ya ay waymo, nga wo ni arme no. Ma si woodin gaay
ni bina ra.» Tamar binde goro nga armo Absalom windo ra ka nga boŋ seew. 21 Amma waato kaŋ
bonkoono Dawda maa hayey wo kulu kaŋ te baaru, a futu gumo. 22 Amma Absalom mana salaŋ
Amnon se, hala gomni wala hasaraw wane, zama Absalom goono ga konna Amnon zama a n'a
waymo Tamar hasara. 23 A ciya binde, waato kaŋ jiiri hinka timme, Absalom gonda feeji hamni
hõsekoyaŋ Baal-Hazor ra, kaŋ go Ifraymu jarga. Absalom mo na bonkoono izey kulu ce i ma kaa
bato do. 24 Absalom binde kaa bonkoono do ka ne: «Guna ay, ni tamo gonda feeji hamni
hõsekoyaŋ. Ay ga ni ŋwaaray, da bonkoono yadda, nga nda nga tamey kulu ma kaa ay, ni tamo
banda.» 25 Bonkoono ne Absalom se: «Abada, ay izo, iri kulu si koy, zama iri ma si ni tiŋandi.»
Kala Absalom n'a faali. Kulu nda yaadin bonkoono mana yadda, amma a na albarka gaara a se. 26
Waato din gaa no Absalom ne: «Da manti yaadin no, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay beere Amnon ma
koy iri banda.» Bonkoono ne a se: «Ifo se no a ga koy ni banda?» 27 Amma Absalom n'a kankam
hal a naŋ Amnon da bonkoono izey kulu ma koy Absalom banda. 28 Absalom na nga tamey lordi
mo ka ne:« Araŋ ma laakal bo, waati kaŋ Amnon bina kaan duvan* haŋyaŋo do. D'ay ga ne araŋ se:
‹Wa Amnon kar!› saaya din araŋ m'a wi, araŋ ma si humburu bo. Manti ay n'araŋ lordi? Araŋ ma te
bine-gaabi, wa te alboro-teera.» 29 Absalom tamey binde te Amnon se sanda mate kaŋ Absalom n'i
lordi nd'a. Waato din bonkoono izey kulu tun. Boro kulu na nga alambaana kaaru ka zuru. 30 A ciya

binde, waato kaŋ i go fonda boŋ ga koy, kala baaro koy ka to Dawda do ka ne: «Absalom na bonkoono izey kulu wi, baa afolloŋ mana cindi!» 31 Bonkoono binde tun ka nga bankaarayey tooru-tooru ka kani ganda. A tamey kulu mo kay a jarga, i bankaarayey go tooranteyaŋ. 32 Kala Yonadab, Dawda beero Simeya ize tu ka ne: «Ay koyo ma si tammahã hal i na bonkoono ize arwasey kulu wi no bo. Amnon hinne no ka bu, zama Absalom miila boŋ no i na woodin te za hano kaŋ hane a n'a waymo Tamar hasara. 33 Sohõ binde koyo ay bonkoono ma si woodin gaay ni bina ra, hala ni ma tammahã hala bonkoono ize arey kulu bu, zama Amnon hinne no ka bu.» 34 Amma Absalom zuru. Arwaso kaŋ goono ga batama batu binde na nga moy feeri ka guna, kal a di nga banda boro boobo go ga kaa. I goono ga tondo caso fonda gana. 35 Yonadab mo ne bonkoono se: «Bonkoono izey neeya, i kaa. Sanda mate kaŋ ay, ni tamo ci, yaadin mo no ka te.» 36 Waato kaŋ a na sanno ci ka ban, bonkoono izey kaa. I na ngey jindey sambu ka soobay ka hẽ. Bonkoono nda nga tamey kulu mo hẽ da hẽeni korno. 37 Amma Absalom zuru ka koy Gesur koyo, Talmay Amihud ize do. Dawda mo na bu kunfa hẽeni te han kulu. 38 Yaadin cine no Absalom zuru nd'a. A koy Gesur ka goro noodin jiiri hinza. 39 Bonkoono Dawda binde faaji nda Absalom, zama za kaŋ Amnon jin ka bu, a hin suuru nda woodin.

14

1 Amma Zeruwiya ize Yowab wo faham ka bay kaŋ Dawda bina go Absalom do haray. 2 Yowab binde donton hala Tekowa. Noodin a na wayboro fo kaŋ gonda carmay ce. A ne waybora se: «Ma ni boŋ himandi boro kaŋ go ga baray. Ma si ji tuusu ni gaahamo gaa, amma ni ma hima sanda wayboro kaŋ gay a goono ga bine sunnu te buuko fo se. 3 Ni ma koy bonkoono jine ka salaŋ a se ya-cine.» Yowab binde na sanniyaŋ daŋ a meyo ra. 4 Waato kaŋ Tekowa waybora to bonkoono do, kal a ye hala ganda ka sombu ka ne: «Ya nin bonkoono, m'ay gaakasinay!» 5 Bonkoono mo ne a se: «Ifo no ka du nin?» A tu ka ne: «Haciika ay ya goboro no zama ay kurnyo bu. 6 Ay, ni koŋŋa mo gonda ize aru hinka. I boro hinka din binde gurjay fari do, fayko kulu mo si no, kal afa na afa kar ka wi. 7 A go mo, iri dumey tun ay, ni koŋŋa gaa ka ne kala ni ma bora kaŋ na nga nya izo kar ka wi din mo nooyandi, iri m'a wi a nya izo fundo kaŋ a kaa din sabbay se. Yaadin gaa mo i ga tubuko wi nooya. Woodin teeyaŋ gaa mo i g'ay danjo kaŋ cindi ay se wi. Maa wala dumi si cindi ay kurnyo se ndunnya ra.» 8 Bonkoono ne waybora se: «Koy ni kwaara. Ay ga lordi te ni sanno boŋ.» 9 Tekowa waybora din binde ne bonkoono se: «Ya koyo ay bonkoono, laala ma ye ka kaŋ ay boŋ nd'ay baaba windo boŋ mo, bonkoono nda nga karga ma goro fansante.» 10 Bonkoono ne a se: «Boro kulu kaŋ na sanni fo kulu dumi te ni se, ma kande bora din ay do. A si ye ka ni ham koyne.» 11 Kala waybora ne: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ bonkoono ma fongu Rabbi ni Irikoyo, zama daw banako ma si ye ka halaciyaŋ te koyne. I ma si ay izo halaci.» Bonkoono ne koyne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, ni izo boŋ hamni folloŋ si kaŋ ganda.» 12 Waato din gaa waybora ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni koŋŋa ma salaŋ koyo ay bonkoono se.» A ne waybora se: «Ma ci.» 13 Waybora ne: «Ifo se no ni na hasaraw dabaro wo kaa taray Irikoy jama se? Zama mate kaŋ cine nin, bonkoono, ni goono ga sanney wo ci, a ciya sanda taalikoy nooya, za kaŋ bonkoono mana donton nga wano kaŋ zuru din do, a ma ye ka kaa fu. 14 Zama tilas iri ga bu, iri ga hima danga hari kaŋ mun ganda, kaŋ si ku koyne. Irikoy mo si fundi kom, amma a ga dabari te kaŋ ga naŋ zuranta ma si ciya furante nga se. 15 Sohõ binde, za kaŋ ay kaa zama ay ma sanno wo ci koyo ay bonkoono se, zama borey n'ay humburandi, ay, ni koŋŋa mo ne: Sohõ kal ay ma salaŋ bonkoono se. Hambara a ga nga koŋŋa muraado feeri a se. 16 Zama bonkoono ga maa, hal a ma nga koŋŋa faaba bora kambe ra kaŋ ceeci nga ma in d'ay izo kulu halaci, k'iri fay da tubo kaŋ Irikoy n'iri no. 17 Saaya din no ay, ni koŋŋa ne: Ay ga ni ŋwaaray, naŋ koyo ay bonkoono sanno ma ciya bakaraw wane. Zama sanda mate kaŋ Irikoy malayka bara, yaadin cine no koyo ay bonkoono bara, nga ma ilaalo nda ihanno fay se. Rabbi ni Irikoyo mo ma goro ni banda.» 18 Waato din gaa no bonkoono tu ka ne waybora se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ni ma si hay kulu tugu ay se kaŋ ay ga ni hã.» Waybora ne: «Koyo ay bonkoono ma salaŋ.» 19 Kala bonkoono ne: «D'a ta day, Yowab kambe si ni banda hayo wo kulu ra?» Waybora mo tu ka ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay ga ze da ni fundo, boro si no kaŋ ga bare kambe ŋwaari wala kambe wow haray ka fay da haŋ kaŋ koyo ay bonkoono ci, baa afolloŋ. Zama ni tamo Yowab no k'ay lordi, nga mo no ka sanney wo kulu daŋ ay, ni koŋŋa me ra. 20 Ni tamo Yowab na woodin te zama i ma muraado wo hanse. Ay koyo mo gonda laakal gumo, laakal sanda Irikoy malayka fo cine,

hal a ga bay hay kulu kaŋ yaŋ go no laabo ra.» 21 Bonkoono mo ne Yowab se: «Guna, ni jin ka haya din te. Ma koy binde ka ye ka kande arwaso Absalom.» 22 Kala Yowab ye ganda nga moyduma boŋ ka sombu ka bonkoono sifa. Yowab ye ka ne: «Hunkuna ay, ni tamo bay kaŋ ay du gaakuri ni jine, ya koyo ay bonkoono, za kaŋ bonkoono goy nga tamo ŋwaara boŋ.» 23 Yowab binde tun ka koy Gesur ka kande Absalom Urusalima ra. 24 Amma bonkoono ne: «A ma koy nga bumbo windo ra, amma a ma si di ay moyduma.» Absalom binde koy nga bumbo windo ra amma a mana di bonkoono moyduma. 25 Amma Israyla kulu ra sinda bora kaŋ saabuyaŋ wasa ka to Absalom, gaaham booriyaŋ do haray. Za a ce taamey gaa kal a boŋo gaa, kulu sinda leebu baa afo a gaa. 26 Jiiri kulu, jiiro bananta no a ga cabu, zama hamno ga tin a se, woodin se no a g'a cabu. Saaya kaŋ cine a na nga boŋ hamno cabu kal a ma nga boŋ hamno neesi. A ga to sanda kilo hinka nda jare me, bonkoono neesijo boŋ. 27 I na ize alboro hinza hay Absalom se, da ize way fo kaŋ maa ga ti Tamar. Waybora binde isogo no gumo. 28 Absalom goro Urusalima ra jiiri hinka timmante, a mana di bonkoono moyduma. 29 Gaa no Absalom donton i ma Yowab ce, zama nga m'a donton bonkoono do, amma Yowab wangu ka koy a do. A ye ka donton sorro hinkanta, amma a wangu ka koy. 30 Woodin se no a ne nga tamey se: «Wa guna, Yowab faro go ay wano jarga, a gonda sayir* mo a ra. Wa koy ka danji daŋ faro gaa.» Absalom tamey binde na danji daŋ faro gaa. 31 Kala Yowab tun ka koy Absalom do a kwaara ka ne a se: «Ifo se no ni tamey na danji daŋ ay faro gaa?» 32 Absalom tu Yowab se ka ne: «Guna, ay donton ni gaa. Ay go ga ne: Ma kaa neewo zama ay ma ni donton bonkoono do ka ne: ‹Ifo se no ay kaa ka fun Gesur? A bisa ay se ay ma goro noodin hala hõ.› Sohõ binde, ma naŋ ay ma di bonkoono moyduma. Da laala fo go no ay do mo, a m'ay wi.» 33 Yowab binde kaa bonkoono do ka ci a se. Waato kaŋ a na Absalom ce, kal a kaa bonkoono do. A na nga moyduma sumbal hala ganda bonkoono jine. Bonkoono mo na Absalom garbey sunsum.

15

1 Woodin banda Absalom na torkoyaŋ da bariyaŋ soola nga boŋ se, nda boro waygu kaŋ yaŋ ga zuru a jine. 2 Absalom mo ga tun za da hinay ka kay birni meyo fonda jarga. A ciya mo, da boro fo gonda nga kalima sanni kaŋ a ga konda bonkoono do zama nga ma ciiti a se, kala Absalom ma bora ce ka ne: «Ni ya kwaara woofo boro no?» Kala nga mo ma ne: «Ay, ni bannya ya Israyla kunda ya-cine boro no.» 3 Absalom mo ma ne bora se: «Guna, ni sanno ga boori, a gonda cimi mo, amma i mana boro kulu daŋ bonkoono do kaŋ ga maa ni se.» 4 Absalom ma ne koyne: «Ay! D'a ciya ay no i daŋ alkaali laabo ra, doŋ hala boro fo gonda kalima sanni wala ciiti, a ma kand'a ay do. Ay mo, doŋ ay ga cimi ciiti te a se!» 5 A ciya mo, waato kaŋ boro fo maan zama nga ma sombu a se, kala Absalom ma nga kambe salle ka bora di k'a garba sunsum. 6 Yaadin no Absalom soobay ka te Israyla ra, boro kulu kaŋ ga ba ka koy bonkoono do ciiti ceeciyaŋ se. Yaadin mo no Absalom na Israyla alborey biney bare nd'a. 7 Jiiri taaci timmante banda, kala Absalom ne bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma koy Hebron k'ay sarti kaŋ ay sambu Rabbi se toonandi. 8 Zama ay, ni bannya na sarti sambu za ay go Gesur, Suriya laabo ra, ka ne: hala day daahir Rabbi ye ka kande ay Urusalima, waato din gaa ay ga sududu Rabbi se.» 9 Bonkoono ne a se: «Ma koy baani.» A binde tun ka koy Hebron. 10 Amma Absalom na ma-cararayaŋ daŋ Israyla kundey kulu ra ka ne: «Saaya kaŋ cine araŋ maa hilli karyaŋ, kal araŋ ma ne: ‹Absalom no ga ti bonkooni Hebron ra!.› » 11 Alboro zangu hinka mo fatta Urusalima birno ra Absalom banda kaŋ yaŋ i n'i ce no, amma jaŋ-ka-bay ra no i koy. I mana bay hay kulu gaa. 12 Absalom donton mo i ma Dawda saawarekasina Ahitofel, Jiloni bora ce nga kwaara ra, danga Jilo nooya, za a go sargay salleyaŋ gaa. Murteyaŋo mo go, a te gaabi, zama waati kulu borey kaŋ yaŋ ga kaa Absalom do go ga tonton day no. 13 Diya fo mo kaa Dawda do ka ne: «Israyla borey biney bare ka ye Absalom gaa.» 14 Dawda binde ne nga tamey kulu kaŋ go nga do Urusalima yaŋ se: «Wa tun, iri ma zuru, zama da manti yaadin no boro si no iri ra kaŋ ga yana ka fun Absalom kambe ra. Wa te diraw ciine, a ma si iri gar da waasi, a ma kaŋ iri boŋ da laala ka birno kar da takuba.» 15 Bonkoono tamey mo ne: «Guna, iri ni tamey go soolante. Iri ga te mo haŋ kaŋ bonkoono ga suuban.» 16 Bonkoono binde fatta, a almayaaley kulu mo n'a gana. Bonkoono na wayboro fooyaŋ naŋ, ngey boro way kaŋ wahayyaŋ no, zama i ma windo batu se. 17 Bonkoono fatta mo nga nda borey kulu a banda -- i simba kwaara windi kokoranta do haray. 18 A tamey kulu mo bisa a banda. Bonkoono doogarey kulu, Kerat sata da Pelet sata, da Jittancey kulu mo, i boro zangu iddu kaŋ yaŋ n'a gana za Gat, i go bonkoono jine. 19 Gaa no

bonkoono ne Ittay Jitti bora se: «Ifo se no ni mo goono ga kaa iri banda? Ma ye ka koy ka goro bonkoono banda, zama ni ya yaw no kaŋ zuru ka kaa iri do. Ma ye ka koy ni nango ra. 20 Za kaŋ bi maaniyo no ni kaa, hunkuna a boori ay ma ni daŋ ni ma koy-da-ye te iri banda, za kaŋ ay go ga koy naŋ kaŋ ay ga koy? Kala ni ma bare ka ye nin da ni nya-izey. Suuji nda cimi ma goro ni banda.» 21 Ittay mo tu bonkoono se ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono da koyo ay bonkoono fundo mo, haciika naŋ kaŋ koyo ay bonkoono bara, hala buuyaŋ se no wala fundi se no, ay, ni bannya mo ga bara noodin.» 22 Dawda ne Ittay se: «Ma koy ka daŋandi.» Kala Ittay Jittanca daŋandi, nga nda nga borey kulu da boro kayney kulu kaŋ yaŋ go a banda. 23 Laabo me-a-me mo hẽ da jinde beeri, borey kulu mo daŋandi. Bonkoono bumbo na Kidron gooro daŋandi. Jama kulu mo daŋandi ka koy saaji fonda gaa. 24 Zadok mo go, a kaa, nga nda Lawitey kulu nga banda. Irikoy sappa sundurko mo go i se ga jare. I na Irikoy sundurko jisi. Abiyatar mo ziji, kala jama kulu fatta birno ra ka ban. 25 Bonkoono ne Zadok se: «Ma ye nda Irikoy sundurko birno ra. D'ay du gaakuri Rabbi diyaŋ gaa, a ga ye ka kande ay, a m'a cabe ay se, nga nd'a nangora kulu. 26 Amma d'a ne: ‹Ay si maa ni kaani,› -- guna, ay neeya neewo. A ma te ay se haŋ kaŋ ga kaan nga se.» 27 Bonkoono ne Alfa Zadok se: «Ni go ga di, wala? Kala ni ma ye birno ra baani. Araŋ ize hinka neeya ni banda, sanda ni ize Ahimaz, da ni ize Yonata, Abiyatar ize. 28 Guna, saajo furoyaŋo do no ay goono ga goro kayna hala sanni ma fun araŋ do ka kaa ka seeda ay se.» 29 Zadok da Abiyatar binde na Irikoy sundurko sambu ka kond'a Urusalima ka goro noodin. 30 Dawda mo kaaru Zeytun Tondi fonda boŋ haray. A ga kaaru, a ga hẽ, a boŋo go daabante, a go ga dira taamu si. Borey kulu kaŋ go a banda, i boŋey go daabanteyaŋ. I ga ziji ka koy, i ga hẽ. 31 Boro fo mo ci Dawda se ka ne: «Ahitofel mo go Absalom banda zamba saawara din ra.» Dawda mo ne: «Ya Rabbi, ma Ahitofel saawara bare a ma ciya saamotaray.» 32 Waato kaŋ Dawda na tudo kaaru, nango kaŋ i ga sududu Irikoy se, kala Husay, Arcita bora kaa ka Dawda kubay. A kwaayo go toorante, kusa mo go a boŋo boŋ. 33 Dawda mo ne a se: «Da ni bisa ay banda, ni ga ciya ay se jaraw, 34 amma da ni bare ka ye birno ra ka ne Absalom se: ‹Ya bonkoono, ay ga ciya ni bannya. Danga mate kaŋ cine ay goro ni baaba bannya jirbey kaŋ bisa ra, yaadin cine no sohõ mo ay ga ciya ni bannya.› Waato din gaa ni ga hin ka Ahitofel saawarey zeeri ay se. 35 Manti Zadok da Abiyatar go ni se noodin, ngey kaŋ alfagayaŋ no? A ga ciya binde hay kulu kaŋ ni ga maa bonkoono windo ra, kala ni ma ci alfagey se, Zadok nda Abiyatar. 36 A go, noodin i banda, i gonda ngey ize alboro hinka, Ahimaz, Zadok ize, da Yonata, Abiyatar ize. I do no araŋ ga baaru kulu kaŋ araŋ ga maa samba ay se.» 37 Husay, Dawda cora binde kaa ka furo kwaara ra. Absalom mo furo Urusalima ra.

16

1 Waato kaŋ cine Dawda kaaru hal a bisa tudo boŋ kayna, kala Ziba, Mefiboset bannya go, a kubay da Dawda. A kande farka hinka nda ngey jejey, buuru kunkuni zangu hinka go farkayey boŋ, da reyzin* fafa zangu fo, da kaydiya ŋwaari ize yaŋ mo zangu, da duvan* humbur fo. 2 Bonkoono mo ne Ziba se: «Ifo no ga ti ni miila nda jarawey wo?» Ziba mo ne: «Farkayey zama bonkoono almayaaley ma kaaru, buuro da kaydiya ŋwaari izey mo arwasey se, i ma ŋwa, duvan mo borey kaŋ yaŋ lakaw saajo ra se, i ma haŋ.» 3 Bonkoono ne: «Man ni koyo ize aro binde?» Ziba ne bonkoono se: «A go Urusalima ga goro, zama a goono ga ne hunkuna Israyla dumo g'a baabo koytara yeti a se.» 4 Waato din gaa bonkoono ne Ziba se: «Guna, hay kulu kaŋ go Mefiboset kambe ra, kulu ni wane no.» Ziba mo ne: «Ay ga sombu ni jine. Ya koyo ay bonkoono, naŋ ay ma du gaakuri ni jine.» 5 Waato din gaa bonkoono Dawda kaa ka to Ba-Hurim. Kala Sawulu dumey ra boro fo go no kaŋ maa Simey, Gera ize fatta. A fattanta mo a ga kaa, a ga wow. 6 Kal a to hal a na Dawda nda Dawda tamey kulu catu nda tondiyaŋ, jama kulu nda wongu borey kaŋ yaŋ go ce gaa, bonkoono kambe ŋwaaro da kambe wow gaa. 7 Haŋ kaŋ Simey ci waati kaŋ a go ga wowo te, nga neeya: «Fun noodin, fun noodin, nin kuri bora, boro yaamo wo! 8 Rabbi na Sawulu dumo kuri alhakko kulu bare ka ye ni boŋ, nga kaŋ ni goono ga may a nango ra. Rabbi mo na mayra kulu daŋ ni izo Absalom kambe ra. A go mo, ni zamba ra i na ni ŋwa, zama ni ya kuri boro no.» 9 Noodin binde Zeruwiya ize Abisay ne bonkoono se: «Ifo se no hansi buuko wo ga koyo ay bonkoono wow? Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma daŋandi k'a boŋo dagu a se.» 10 Bonkoono ne: «Ya araŋ Zeruwiya izey, ifo k'ay zaa da araŋ? Za kaŋ a goono ga wow, Rabbi mo ne a se a ma Dawda wow no. To, may no ga ne: ‹Ifo se no ni goono ga woodin te?› » 11 Dawda ne Abisay nda nga tamey kulu mo se: «Ay izo

kaŋ ay hay, a go g'ay fundo ceeci, sanku fa Benyamin boro wo binde? Wa fay d'a. Naŋ a ma wow, zama Rabbi no ka salaŋ a se. 12 Hambara Irikoy ga guna ka di taali kaŋ i goono ga te ay se. Rabbi mo ma bana ay se da gomni, wowo kaŋ a te ay se hunkuna sabbay se.» 13 Yaadin no Dawda nda nga alborey kulu na fonda gana nd'a. Simey mo casu tudo zumbanta kambo gaa, a ga dira, a ga wow. A goono g'a catu nda tondiyaŋ, ka laabu say-say. 14 Bonkoono da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda mo kaa da farga. A binde fulanzam noodin. 15 Kala Absalom da Israyla jama alborey kulu furo Urusalima ra. Ahitofel mo go a banda. 16 A ciya mo waato kaŋ Husay Arcita bora, kaŋ ga ti Dawda cora kaa Absalom do, kala Husay ne Absalom se: «Irikoy ma bonkoono no aloomar! Irikoy ma bonkoono no aloomar!» 17 Absalom mo ne Husay se: «Ni gomno nooya ni cora _Dawda|_ se? Ifo se no ni mana koy ni cora banda?» 18 Husay ne Absalom se: «Manti yaadin no, amma boro kaŋ Rabbi da jama wo da Israyla jama alborey kulu suuban, ay mo, ay ga ciya a wane. A banda mo no ay ga goro.» 19 A ne koyne: «May se no a ga hima ay ma may? Manti a izo do haray no bo? Danga mate kaŋ ay may d'a ni baaba jine, yaadin no ay ga goro nd'a ni jine mo.» 20 Gaa no Absalom ne Ahitofel se: «Kala ni ma ni saawara no, haŋ kaŋ ga hima iri ma te.» 21 Ahitofel mo ne Absalom se: «Kala ni ma margu nda ni baabo wahayey kaŋ yaŋ a naŋ windi batuyaŋ se. Israyla kulu ga maa baaru kaŋ ni ciya fanta hari ni baaba se. Waato din gaa no borey kaŋ yaŋ go ni banda kulu kambey ga te gaabi.» 22 I na tanda fo te Absalom se fu cinaro boŋ, jidan bisa boŋ. Absalom mo margu nda nga baabo wahayey, Israyla kulu jine. 23 Ahitofel saawara binde kaŋ a saaware jirbey din ra, danga day boro kaŋ na Irikoy sanno hã. Yaadin no Ahitofel saaware kulu bara Dawda nda Absalom kulu se.

17

1 Ahitofel ye ka ne Absalom se koyne: «Naŋ ay ma alboro zambar way cindi hinka suuban sohõ, ay ma tun mo ka Dawda banda gana hunkuna cino wo ra. 2 Ay ga kaŋ a boŋ za a go fargante, a kambey mo go ga sooli, y'a humburandi. Borey kulu kaŋ yaŋ go a banda mo ga zuru, ay ma bonkoono hinne kar. 3 Ay ma ye ka kande jama kulu ni se, borey kaŋ yaŋ ni goono ga ceeci. D'i du bonkoono, nga hinne, danga i kulu ga ye ka kaa nooya. Yaadin gaa no jama kulu ga goro baani samay.» 4 Sanno din binde kaan Absalom se ka boori, hala nda Israyla arkusey kulu mo. 5 Waato din gaa Absalom ne: «Wa Husay Arcita bora mo ce sohõ. Iri ma maa haŋ kaŋ no nga mo ga ne.» 6 Waato kaŋ Husay kaa Absalom do, Absalom salaŋ d'a ka ne: «Ahitofel salaŋ ka ne ya da ya. To, hal iri ma goy a ciyaŋo boŋ no? Da manti yaadin no, ma ci.» 7 Husay mo ne Absalom se: «Saawara kaŋ Ahitofel kande, hino wo a si boori.» 8 Husay ne koyne: «Ni ga ni baaba bay, nga nda alborey kaŋ yaŋ go a banda, kaŋ wongaariyaŋ no, boro beeri yaŋ mo no. I goono ga maa konni mo ngey fundey ra sohõ, danga urs* kaŋ i fay da nga izey saajo ra. Ni baaba mo wongaari no, a si kani borey banda. 9 A go, hunkuna day a go guusu fo ra ga tugu, wala mo nangu fo. A ga ciya mo d'a kaŋ i boŋ, afooyaŋ mo kaŋ ka bu za sintina, boro kulu kaŋ maa r'a ga ne: ‹I na halaciyaŋ bambata te Absalom ganakoy ra.› 10 Hala mo baa bora kaŋ ci alboro cimi-cimi, kaŋ a bina ga hima muusu beeri wane ga yay latak! Zama Israyla kulu ga bay kaŋ ni baaba ya wongaari no. Borey kaŋ yaŋ go a banda mo alboro cimanteyaŋ no. 11 Amma ay saawara neeya: I ma Israyla kulu margu ni do, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine. Ni bumbo mo ma koy wongo do. 12 Iri binde ga kaŋ a boŋ nango kaŋ i g'a gar. Iri m'a to sanda mate kaŋ harandaŋ ga kaŋ laabu boŋ. A ra binde, da alborey kulu kaŋ yaŋ go a banda, iri si baa afolloŋ naŋ. 13 Da mo a jin ka mulay ka ye kwaara fo ra, waati din gaa Israyla ga korfoyaŋ sambu ka kond'ey kwaara din gaa. Iri m'a candi kala gooro ra hal i si baa tond'ize folloŋ gar nango din ra.» 14 Absalom da Israyla alborey kulu ne Husay Arcita bora saawara bisa Ahitofel wano. Zama Rabbi no ka waadu i ma hin Ahitofel saawara kaŋ gonda nafa hala Rabbi masiiba ma kaa Absalom gaa. 15 Saaya din binde Husay ne alfagey Zadok da Abiyatar se: «Yaawo da yaawo no Ahitofel saaware nd'a Absalom da Israyla arkusey se. Ya da ya no ay mo saaware nd'a. 16 Araŋ mo, kal araŋ ma donton da waasi ka seeda Dawda se. I ma ne a se: ‹Hunkuna ni ma si kani saajo furoyaŋo do haray, amma mate kulu kaŋ no ni ma du ka daŋandi, zama i ma si bonkoono da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda halaci.› » 17 Yonata binde, nga nda Ahimaz goro En-Rogel waato din. Wayboro fo kaŋ koŋŋa no, nga no ga koy ka baaru dede i se. Ngey mo, i ma koy ka ci bonkoono Dawda se, zama a si du ka te i ma di i furo kwaara ra. 18 Amma arwasu fo di ey ka ci Absalom se. I boro hinka binde fatta da cahãyaŋ ka koy boro fo kwaara Ba-

Hurim, kaŋ gonda day nga windo bindi ra. I furo dayo ra. 19 Waybora mo na day daabirjo sambu ka dayo me daabu nd'a. A na hayni masangu gusam a boŋ, i mana bay i gaa mo. 20 Absalom tamey binde kaa waybora do windo ra ka ne: «Man Ahimaz nda Yonata?» Waybora ne i se: «I na hari gooro daŋandi.» Waato kaŋ i ceeci, i mana di ey, gaa no i ye Urusalima. 21 A ciya binde i dirawo banda, kala borey din mo fatta ka fun dayo ra. I koy ka ci bonkoono Dawda se. I ne Dawda se: «Wa tun ka haro daŋandi nda waasi, zama saawara kaŋ dumi Ahitofel no araŋ boŋ nooya.» 22 Dawda binde tun, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go nga banda. I na Urdun daŋandi hala mo boyaŋ hananyaŋo ga to. I mana baa afo naŋ i ra kaŋ mana Urdun daŋandi. 23 Saaya kaŋ cine Ahitofel di i mana nga saawara gana, kal a na kaari-ka daŋ nga farka gaa. A dira ka ye fu, nga kwaara ra. A na nga windo muraadey kulu margu ka ban, gaa no a na nga boŋ sarku. A binde bu, i n'a fiji mo nga baabo saara ra. 24 Waato din gaa Dawda kaa Mahanayim. Absalom mo na Urdun daŋandi, nga nda Israyla alborey kulu nga banda. 25 Absalom binde na Amasa daŋ a ma ciya wongu marga jine boro Yowab nango ra. Amasa wo mo Israyla boro fo kaŋ se i ga ne Itra ize no. Nga no ka kani nda Abigayil Nahas ize wayo, Zeruwiya Yowab nya dumi no. 26 Absalom da Israyla zumbu Jileyad ra. 27 Waato kaŋ Dawda to Mahanayim, kala Sobi, Nahas ize, Rabba kwaara Amon izey boro, nga nda Macir Amiyel ize, Lo-Debar kwaara bora, da Barzillay Rogelim kwaara boro Jileyad laabu, 28 i kaa ka kande daarijiyaŋ, da gumbutuyaŋ, da kusuyaŋ, da alkama, da sayir, da hamni, da hayni safante, da dunguri, da damsi, da kobto kogoyaŋ, 29 da yu, da ji, da feejiyaŋ, da haw wa cukku, ka no Dawda nda nga banda borey se, i ma ŋwa. Zama i ne: «Borey wo, haray da jaw da farga go i gaa saajo ra.»
18
1 Dawda na borey kaŋ go nga banda kabu ka zambarey jine borey da zangey jine borey daŋ. 2 Dawda na boroyaŋ donton mo, farsimi hinzante fo Yowab banda, farsimi hinzante fo mo Zeruwiya ize Abisay Yowab kayne banda, farsimi hinzante fo mo Ittay Jitti bora banda. Bonkoono ne jama se: «Ay mo, daahir kal ay bumbo ma koy araŋ banda.» 3 Amma jama ne: «Ni si fatta, zama d'iri zuru, kulu i si iri saal. Baa iri jara bu, i si iri saal. Amma ni darza iri boro zambar way wane cine no. Woodin se binde kala ni ma goro nda soola k'iri no gaayaŋ kwaara ra.» 4 Bonkoono ne i se: «Haŋ kaŋ araŋ di ga boori ka bisa, kal ay m'a te.» Bonkoono binde kay noodin kwaara meyo gaa. Jama kulu soobay ka fatta mo zangu-zangu nda zambar-zambar. 5 Bonkoono na Yowab da Abisay da Ittay lordi ka ne: «Araŋ ma dogonandi arwaso din se, danga Absalom nooya, ay sabbay se.» Jama kulu goono ga maa mo waato kaŋ cine bonkoono na jine borey lordi Absalom boŋ. 6 Jama binde fatta ka koy saajo ra zama ngey ma Israyla wongu. I di ka yanje mo Ifraymu ganji fimbo ra. 7 Israyla borey binde na goobu haŋ Dawda borey kambe ra noodin. Han din hane binde i na halaciyaŋ beeri te noodin, boro zambar waranka no bu. 8 Zama wongo bambari no kal a na laabo batama kulu kubay. Borey kaŋ yaŋ saajo ŋwa mo ga baa da borey kaŋ yaŋ takuba ŋwa han din hane. 9 Absalom binde kaa ka kubay da Dawda borey jirsi boŋ. Absalom go alambaana boŋ. Alambaana binde dira ka furo shen* tuuri kambe beeri fooyaŋ cire, tuuro mo na Absalom boŋo di. A go ga sooli beene nda ganda game ra. Alambaana kaŋ go a cire, nga wo bisa. 10 Boro fo di a. A kaa mo ka ci Yowab se ka ne: «Guna, ay di Absalom go ga sooli shen nya fo gaa.» 11 Yowab ne bora kaŋ ci nga se din se: «Ni binde, kaŋ ni di a! Ifo se no ni man'a kar kal a ma kaŋ ganda? Doŋ ay ga ni no nzarfu gude way, da galaŋ.» 12 Amma bora din ne Yowab se: «Baa ay ga du nzarfu zambar ay kambe ra, kulu nda yaadin a si naŋ ay m'ay kambe salle ka bonkoono izo ham. Zama iri hangey ra no bonkoono na nin da Abisay da Ittay lordi ka ne: ‹Wa te laakal boro kulu ma si arwaso Absalom ham.› 13 D'ay na zamba goy te a fundo se, (hay kulu si no mo kaŋ ga tugu bonkoono se), doŋ ni bumbo ga mulay ka fun k'ay naŋ.» 14 Yowab binde ne: «Ay sinda daama kaŋ ga kay ni do!» A na yaaji hinza sambu nga kambe ra, ka Absalom bina korab nda yaaji hinza din za a fundo ga cindi jina kaŋ a go shen nyaŋo bindi ra. 15 Baaliji furo-taji way kaŋ yaŋ goono ga Yowab wongu jinayey jare, ngey mo n'a daŋ game. I na Absalom kar ka wi. 16 Yowab na hilli kar. Jama ye ka fun Israyla izey banda, zama Yowab na borey gaay. 17 I na Absalom sambu ka catu guusu beeri fo ra kaŋ go noodin saaji fimbo ra, ka tondi gusam bambata dodongo a boŋ. Israyla kulu mo zuru, boro kulu koy nga kwaara. 18 Absalom wo mo, waato kaŋ a ga funa, a na tondi kuuku fo sinji Bonkoono Gooro ra nga boŋ se, zama a ne: «Ay sinda ize kaŋ g'ay maa kuru hal i ma fongu ay gaa.» A na tondo maa ce nga boŋ maa gaa. I ga ne a se Absalom fonguyaŋ tondo, hala sohõ. 19 Zadok ize Ahimaz ne: «Naŋ ya zuru sohõ ka konda

bonkoono se baaru, mate kaŋ cine Rabbi na fansa sambu a se nga ibarey boŋ.» 20 Yowab ne a se: «Manti nin no ga ciya baaru kondako bo hunkuna. Han fo ni ga konda baaru, amma hunkuna ni si konda baaru kulu, zama bonkoono izo bu.» 21 Kala Yowab ne Etiyopi bora se: «Ni ma koy ka ci bonkoono se haŋ kaŋ ni di.» Kala Etiyopi bora na nga boŋ sumbal Yowab jine, ka tun da zuray za noodin. 22 Gaa no Zadok ize Ahimaz ye ka ne Yowab se koyne: «Amma hay kulu kaŋ te, ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay ma zuru ka Etiyopi bora gana.» Yowab ne: «Ay izo, ifo se no ni ga ba ni ma zuru, za kaŋ ni si du baaro nooyaŋ alhakku?» 23 A ne: «Amma kulu nda yaadin, ay ga zuru.» Yowab ne a se: «Zuru.» Waato din gaa Ahimaz na Gooru Beero fonda gana ka zuru, kal a na Etiyopi bora yana. 24 Dawda go ga goro kwaara me hinka game ra. Batukwa binde kaaru meyo cinaro boŋ kal a koy kwaara cinaro boŋ. A na nga moy feeri ka guna. Kal a di boro fo go ga zuru ka kaa, nga hinne. 25 Batukwa na jinde daŋ ka ci bonkoono se. Bonkoono mo ne: «Da nga hinne no, baaru go no a meyo ra.» A kaa mo da zuray ka maan. 26 Batukwa ye ka di boro fa mo koyne kaŋ goono ga zuru. Batukwa binde na jinde daŋ windi me batuko fo gaa ka ne: «Boro fo neeya ga zuru nga hinne koyne.» Bonkoono ne: «Nga mo goono ga kande baaru.» 27 Batukwa ne: «Ay diyaŋ gaa, jine bora zura ga hima Zadok izo Ahimaz zuray.» Bonkoono ne: «Boro hanno no nga wo. A goono ga kande baaru hanno mo.» 28 Kala Ahimaz ce ka ne bonkoono se: «Baani no!» A na nga boŋo sumbal bonkoono jine, hal a ganda biri. A ne: «I ma Rabbi ni Irikoyo sifa, nga kaŋ na borey kaŋ yaŋ murte koyo ay bonkoono gaa din nooyandi!» 29 Bonkoono ne: «Hala baani mo no go arwaso din Absalom gaa?» Ahimaz tu ka ne: «Waato kaŋ Yowab na bonkoono tamo donton, danga ay nooya, ni tamo, ay di jitiyaŋ bambata, amma ay mana bay haŋ kaŋ no.» 30 Bonkoono ne: «To, ye ne-haray.» Kal a ye kuray fo ka kay siw! 31 Etiyopi bora mo go, a kaa. Nga mo ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay kande baaru! Zama Rabbi na fansa sambu ni se hunkuna borey kulu kaŋ yaŋ murte ni gaa boŋ.» 32 Bonkoono ne Etiyopi bora se: «Hala baani go no mo arwaso din Absalom gaa?» Etiyopi bora tu ka ne: «Koyo ay bonkoono wangey da borey kulu kaŋ yaŋ murte ni gaa zama ngey ma ni hasara se, i ma ciya sanda arwaso din cine!» 33 Kala bakaraw na bonkoono di gumo. A kaaru cinaro boŋ kaŋ go kwaara meyo boŋ din, a soobay ka hẽ. A ga kaaru, a ga ne: «Ya ay izo Absalom, ya ay izo! Ya ay izo Absalom! Da Irikoy ga yadda, doŋ ay ma bu ni se. Ya Absalom, ya ay izo, ay izo!»
19
1 I ci Yowab se ka ne: «Guna, bonkoono goono ga hẽ, a goono ga baray Absalom sabbay se.» 2 Han din zaama teeyaŋo ye ka bare ka ciya bu baray koyne jama kulu se, zama han din jama maa baaru kaŋ i ne bonkoono goono ga bine saray te nga izo se. 3 Borey binde furo kwaara ra han din hane tugante, sanda boroyaŋ kaŋ haawi n'i di waato kaŋ i zuru wongu do, kaŋ i na goobu haŋ. 4 Bonkoono mo na nga moyduma daabu. A ce mo da jinde beeri, ka ne, «Ya ay izo, Absalom, ya Absalom! Ya ay izo, ay izo!» 5 Yowab binde furo windo ra bonkoono do ka ne: «Hunkuna ni na ni tamey kulu haawandi, ngey kaŋ yaŋ na ni fundo, da ni ize arey, da ni ize wayey, da ni wandey da ni wahayey fundey mo faaba. 6 Zama borey kaŋ ga konna nin no ni ga baa, ka konna ni baakoy. Zama ni bangandi hunkuna kaŋ koyey da bannyey wo yaamoyaŋ no ni se. Hunkuna ay faham da woone: da day Absalom ga funa, iri kulu mo bu, doŋ a ga kaan ni se gumo. 7 A binde, sohõ ni ma tun ka fatta ka sanni kaano te ni tamey se. Zama ay ze da Rabbi, da ni mana fatta hunkuna, boro kulu si no kaŋ ga goro ni banda. Laala din binde ga jaase hay kulu kaŋ du nin za ni go arwasu ka to hala hunkuna.» 8 Waato din gaa no bonkoono tun ka goro kwaara meyo gaa. I ci jama kulu se ka ne: «Guna, bonkoono goono ga goro kwaara meyo gaa.» Borey kulu binde kaa bonkoono jine. Amma Israyla kulu jin ka zuru, boro kulu koy nga kwaara. 9 Borey kulu binde soobay ka care kusuuma Israyla kundey kulu ra. I goono ga ne: «Bonkoono n'iri faaba iri yanjekaarey kambey ra. A n'iri faaba mo Filistancey kambey ra, amma sohõ a zuru Absalom sabbay se. 10 Absalom mo kaŋ iri daŋ bonkooni iri boŋ, a bu wongo ra. Sohõ binde, ifo se no araŋ si salaŋ ka ne i ma ye ka kande bonkoono?» 11 Bonkoono Dawda binde donton alfagey Zadok nda Abiyatar do ka ne: «Wa salaŋ da Yahuda arkusey ka ne: ‹Ifo se no araŋ ciya kokor banda wane yaŋ bonkoono ye-ka-kande fu yaŋ ciine ra, za kaŋ Israyla kulu sanney to bonkoono do nga kwaara ra? 12 Araŋ no ga ti ay nya-izey, d'ay biriyo d'ay baso mo. Ifo se binde kaŋ araŋ no ga ti kokor banda waney bonkoono ye-ka-kande yaŋo ciine ra?› 13 Araŋ ma ne Amasa mo se: ‹Nin wo, manti ay biri nd'ay basi no? Irikoy m'ay laali da ni mana ciya wongu marga wonkoyo ay jine Yowab nango ra duumi.› » 14 A binde na Yahuda

alborey kulu biney naan, sanda boro folloŋ bine cine, hal a donton bonkoono gaa ka ne: «Ma ye ka kaa, nin da ni tamey kulu.» 15 Bonkoono binde ye ka kaa, hal a to Urdun isa. Yahuda mo kaa Jilgal, zama ngey ma bonkoono kubay se, ka Urdun daŋandi a banda. 16 Simey, Gera ize mo, Benyamin boro, Ba-Hurim kwaara bora waasu-waasu ka zumbu Yahuda borey banda Bonkoono Dawda kubayyaŋ se. 17 Benyamin alborey mo, ngey boro zambar fo go no a banda, hala nda Ziba, Sawulu windi bannya, da nga ize way cindi guwa, da nga bannya waranka a banda. I na Urdun daŋandi ka koy bonkoono do. 18 Kal i na bonkoono almayaaley daŋandi yawyaŋo do haray ka te mo haŋ kaŋ ga kaan bonkoono se. Gera ize Simey mo, waato kaŋ a daŋandi, a ye ganda bonkoono jine. 19 A ne a se: «Bonkoono ma si taali dake ay boŋ, ma si fongu mo haŋ kaŋ ay, ni tamo te hartayaŋ ra waato kaŋ koyo ay bonkoono fun Urusalima ra, hala bonkoono ma woodin jisi nga bina ra. 20 Zama ay, ni tamo bay kaŋ ay na taali te. Sohõ binde, guna ay kaa hunkuna. Ay no ga ti ijina Yusufu kunda kulu ra ay ma kaa koyo ay bonkoono kubayyaŋ se.» 21 Amma Zeruwiya ize Abisay tu ka ne: «I si Simey wi no, za kaŋ a na Rabbi wane suubananta wow?» 22 Dawda mo ne: «Ya araŋ Zeruwiya izey, ifo k'ay zaa da araŋ, kaŋ araŋ ga ciya ay ibareyaŋ hunkuna? I ga boro kulu wi Israyla ra hunkuna, wala? Manti ay bay hunkuna kaŋ ay ya bonkooni no Israyla boŋ?» 23 Bonkoono mo ne Simey se: «Ni si bu.» Bonkoono ze a se mo. 24 Sawulu haama Mefiboset mo kaa zama nga ma bonkoono kubay se. A mana nga ce camsey dumbu, wala nga kaabe hanseyaŋ, wala baa nga bankaaray nyunayaŋ za hano kaŋ hane bonkoono dira kala hano kaŋ a ye ka kaa baani. 25 A ciya binde, waato kaŋ a kaa Urusalima bonkoono kubayyaŋ se, kala bonkoono ne a se: «Mefiboset, ifo se no ni mana koy ay banda?» 26 Nga mo tu ka ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay tamo no k'ay fafagu. Zama ay ni bannya ne: ‹Naŋ ay ma kaari-ka daŋ ay farka gaa, zama ay ma kaaru a boŋ ka koy bonkoono banda, zama ay, ni tamo ya fanaka no.› 27 Amma a na ay, ni tamo maa sara koyo ay bonkoono do. Amma koyo ay bonkoono ga hima sanda Irikoy malayka. Kala ni ma te mo haŋ kaŋ ga kaan ni se. 28 Zama ay baaba windo almayaaley kulu ciya sanda buukoyaŋ koyo ay bonkoono jine. Kulu nda yaadin, ni na ay, ni tamo daŋ borey kaŋ ga ŋwa ni taablo boŋ yaŋ ra. Ay gonda hina ka hẽ bonkoono gaa koyne, wala?» 29 Bonkoono ne a se: «Ifo se no ni na ni sanno tonton? Ay sanno neeya: Doŋ day, nin da Ziba, kal araŋ ma farey fay.» 30 Mefiboset binde ne bonkoono se: «Oho, naŋ a ma hay kulu sambu, za kaŋ koyo ay bonkoono ye ka kaa fu baani samay.» 31 Jileyad bora Barzillay fun Rogelim. A na Urdun daŋandi bonkoono banda, zama nga m'a dum ka koy hala Urdun daaranta. 32 Barzillay wo mo dottijo zeeno no gumo, zama a jiiri wahakku. A na kwaara goray hari haggoy bonkoono se mo za a go Mahanayim da goray, zama nga wo boro beeri no gumo. 33 Bonkoono ne Barzillay se: «Kala ni ma daŋandi ay banda. Ay mo ya ni jare ay banda Urusalima ra.» 34 Amma Barzillay ne bonkoono se: «Ay fundo jirbi marge no ka cindi kaŋ ay ga kaaru bonkoono banda ka koy Urusalima? 35 Hunkuna ay jiirey to wahakku. Ay ga hin ka fayanka ihanno nda ilaalo game ra no? Ay, ni tamo ga hin k'ay ŋwaari dumi taba, wala haŋ kaŋ ay ga haŋ no? Wala ay ga hin ka maa alboro nda wayboro kaŋ goono ga doon jinde? Ifo se binde ay, ni tamo ga ciya jaraw koyo ay bonkoono se ne jine? 36 Ay, ni tamo ga ba ay ma Urdun wo daŋandi hinne no ay bonkoono banda. Ifo se no bonkoono ga alhakku bana ay se ya-cine? 37 Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni tamo ma bare ka ye, zama ay ma bu ay bumbo kwaara ra, ay baabo d'ay nyaŋo saarayey do. Amma ma ni bannya Kimham guna. Nga din ma daŋandi koyo ay bonkoono banda. Ni ma te a se mo haŋ kaŋ ga kaan ni se.» 38 Bonkoono tu ka ne: «Kimham ga daŋandi ay banda, ay ga te a se mo haŋ kaŋ ni ga ba. Hay kulu mo kaŋ ni ga hã ay gaa, kal ay m'a te ni se.» 39 Borey kulu binde na Urdun daŋandi, bonkoono mo daŋandi. Bonkoono na Barzillay garbe sunsum, ka albarka gaara a se. Nga mo ye nga nango do. 40 Bonkoono binde daŋandi ka kaa Jilgal, Kimham mo daŋandi a banda. Yahuda jama kulu na bonkoono dum, nga nda Israyla jama jara mo. 41 Guna mo, Israyla alborey kulu kaa bonkoono do. I ne a se: «Ifo se no iri nya-izey Yahuda alborey na ni zay? I na Urdun daŋandi nda bonkoono, da nga almayaaley, da Dawda alborey kulu a banda.» 42 Kala Yahuda alborey kulu tu Israyla alborey se ka ne: «Zama bonkoono ya iri dumi no kaŋ ga maan. Ifo se binde araŋ ga binya sanno din se? Iri na hay fo ŋwa bonkoono albarka ra no? Wala a n'iri no hay fo no?» 43 Kala Israyla borey tu Yahuda borey se ka ne: «Iri gonda baa way bonkoono do. Iri wano baa da araŋ wano mo Dawda ra. Ifo se binde kaŋ araŋ ga donda iri? Manti iri no ga ti sintina iri bonkoono ye-ka-kande yaŋ ciine ra?» Yahuda borey sanno koroŋ ka bisa Israyla borey wano.

20
1 A saba nd'a, boro yaamo fo go noodin kaŋ maa Seba Biciri ize, Benyamin kunda boro no. Kal a
na hilli kar ka ne: «Iri sinda baa Dawda do, iri sinda tubu mo Yasse izo do. Ya Israyla, boro kulu ma
ye nga kwaara do!» 2 Israyla alborey kulu binde tun ka fay da Dawda ganayaŋ. I na Seba Biciri ize
gana. Amma Yahuda alborey naagu ngey bonkoono gaa, za Urdun kala Urusalima. 3 Dawda kaa mo
nga windo do Urusalima. Bonkoono mo na wayboro wayo din sambu, sanda a wahayey nooya,
ngey kaŋ yaŋ a dira ka naŋ i m'a windo batu. A n'i kulle fu fo ra, i m'i batu. A n'i goray hari jisi i se,
amma a mana margu nd'ey. I go noodin daabanteyaŋ kal i buuyaŋ, goborotaray ra. 4 Waato din gaa
bonkoono ne Amasa se: «Ne ka koy jirbi hinza ni ma Yahuda alborey ce ay se, i ma margu, ni mo
ma kaa i banda.» 5 A binde koy zama nga ma Yahuda alborey margu se, amma a gay hal a bisa
jirbey kaŋ yaŋ i kosu a se. 6 Dawda binde ne Abisay se: «Sohõ Biciri ize Seba ga hasaraw te iri se
hal a ga bisa Absalom wano. Ma ni koyo tamey sambu k'a ce gana. A ma si du kwaarayaŋ kaŋ yaŋ
gonda cinari beerey, ka yana ka daray iri se.» 7 Yowab borey binde tun k'a ce gana, ngey nda
bonkoono doogarey da yaarukomey kulu. I fatta Urusalima zama ngey ma Biciri ize Seba ce gana. 8
Saaya kaŋ cine i to tondi beero do kaŋ go Jibeyon, Amasa kaa zama nga m'i kubay se. Yowab binde
gonda nga wongu bankaarayey kaŋ a daŋ, i boŋ gonda guddama, a gonda takuba ga koto mo nga
gaa. Kaŋ a go dirawo ra, kala takuba fun ka kaŋ. 9 Yowab binde ne Amasa se: «Ni go baani, ay nya-
izo?» Kala Yowab na Amasa di kaaba gaa da nga kambe ŋwaaro, zama nga m'a garbe sunsum se. 10
Amma Amasa mana faham nda takuba kaŋ go Yowab kamba ra. Woodin se no a n'a kar gunda gaa
haray kal a teeley zorti ka kaŋ ganda. A mana ye k'a kar koyne, Amasa binde bu. Yowab da nga nya
izo Abisay na Biciri ize Seba ce gana. 11 Yowab arwasu fo goono ga kay a boŋ. Nga mo ne: «Boro
kaŋ ga ba Yowab da boro kaŋ go Dawda do haray, a ma Yowab gana.» 12 Amma Amasa goono ga
bimbilko nga kuro ra fonda bindi ra. Waato kaŋ cine bora din di kaŋ borey kulu kay, kal a na Amasa
sambu k'a ganandi fonda gaa ka kond'a subo ra. Saaya kaŋ cine a faham nda boro kulu kaŋ goono
ga kaa nga do ga kay, kal a na bankaaray fo daabu a gaa. 13 Waato kaŋ i n'a ganandi fonda boŋ,
borey kulu na Yowab banda gana zama i ma Biciri izo Seba ce gana. 14 Nga mo jin ka Israyla
kundey kulu gana kal a kaa hala Abel, da Bayt-Maaka, da Beri dumi kulu. I margu binde k'a gana.
15 I kaa mo ka wongu marga kayandi a se Abel Bayt-Maaka wano ra. I na laabu gusam citila zama i
ma kwaara wongu se, a go ga kay kwaara gaa haray. Jama kulu kaŋ go Yowab do haray soobay ka
kwaara birni cinaro doole zama ngey m'a zeeri. 16 Waato din gaa no wayboro fo kaŋ gonda laakal
kwaara ra n'i ce ka ne: «He, wa maa, wa maa, ay ga araŋ ŋwaaray! Wa ci Yowab se ka ne a ma kaa
neewo, ay ma salaŋ a se.» 17 Kal a maan waybora do. Waybora mo ne a se: «Nin no ga ti Yowab,
wala?» A tu ka ne: «Ay no.» Gaa no waybora ne a se: «Ma maa ni koŋŋa sanney.» A tu ka ne: «Ay
go ga hangan.» 18 Waato din gaa waybora salaŋ ka ne: «Waato jirbey ra i doona ka ne: ‹Kal i ma
saaware ceeci Abel do, yaadin gaa no sanno ga ban.› 19 Ay no ka bare baani nda boori yaŋ ceecikoy
ra Israyla ra. Ni mo, ni go ga ceeci ni ma nya fo halaci Israyla ra, danga kwaara wo nooya. Ifo se no
ni go ga ceeci ni ma Rabbi tubo gon?» 20 Yowab tu ka ne: «Jam, jam! May ci ay hal ay m'a gon,
wala ay m'a halaci? 21 Manti yaadin no sanno bara nd'a. Amma boro fo kaŋ Ifraymu tondey do
haray boro no, Biciri izo Seba ga ti a maa, nga no ka tun ka murte Bonkoono Dawda gaa. I m'a
nooyandi taray kwaaray, nga hinne. Ay mo, kal ay ma fay da kwaara.» Waybora ne Yowab se:
«Guna, i g'a boŋo jindaw ni se a ma cinaro daarandi.» 22 Gaa no waybora din koy jama do da nga
laakalo. I na Biciri ize Seba boŋo dumbu mo, k'a jindaw Yowab do. Nga mo na hilli kar. I say ka fay
da kwaara, boro kulu koy nga kwaara do. Yowab mo ye Urusalima, bonkoono do. 23 Yowab ga ti
Israyla wongu marga kulu wonkoyo. Yehoyda ize Benaya mo go bonkoono doogarey boŋ. 24
Adoram go doole goy boŋ. Alihud ize Yehosafat, nga mo tirey haggoyko no. 25 Seba mo bonkoono
hantumkwa no. Zadok da Abiyatar no ga ti alfagey. 26 Ira, Yayir kwaara boro, nga mo te alfaga
Dawda se.
21
1 Dawda zamana ra mo haray fo te, jiiri hinza cap-cap. Dawda binde na Rabbi ceeci. Rabbi ne a se:
«Sawulu nda nga windo kaŋ na kuri mun sabbay se no, zama a na Jibeyon borey wi.» 2 Bonkoono
mo na Jibeyon borey ce ka salaŋ i se: (Jibeyon borey wo, manti Israyla borey do haray wane yaŋ no,
amma Amorancey do haray wane yaŋ no kaŋ yaŋ cindi. Israyla izey mo na sarti sambu i se, amma

Yahuda nda Israyla izey cansa se Sawulu ceeci nga m'i wi.) 3 Dawda binde ne Jibeyon borey se: «Ifo no ay ga te araŋ se? Mate cine no ay ga sabayaŋ te d'a mo, zama araŋ ma albarka gaara Rabbi wane jama se?» 4 Jibeyon borey ne a se: «Manti nzarfu wala wura sanni no iri nda Sawulu da nga dumo game ra. Iri sabbay se mo i si boro kulu wi Israyla ra.» Kala Dawda ne: «Haŋ kaŋ araŋ ci, nga no ay ga te araŋ se.» 5 I ne bonkoono se: «Bora kaŋ n'iri ŋwa ka ban, kaŋ na hasaraw dabarey te iri se mo zama nga m'iri halaci se, iri ma si goro Israyla hirri kulu ra mo, 6 i m'iri no a izey ra boro iyye. Iri mo, iri g'i sarku Rabbi jine noodin Jibeya, Sawulu kaŋ Rabbi suuban din kwaara.» Bonkoono ne: «Ay g'i nooyandi.» 7 Bonkoono na Mefiboset kaa waani, Yonata izo, Sawulu ize, Rabbi zeyaŋo kaŋ go i game ra din sabbay se, zeyaŋo kaŋ go Dawda nda Sawulu ize Yonata game ra nooya. 8 Amma bonkoono na Rizpa, Ayya ize wayo ize aru hinka din di, ngey kaŋ yaŋ a hay Sawulu se, Armoni nda Mefiboset nooya. A na ize guwa mo di kaŋ Sawulu ize way Merab hay Adriyel se, Barzillay ize, Meholati bora, izey kaŋ yaŋ Mikal biiri a se. 9 Bonkoono n'i no Jibeyon borey se. Ngey mo n'i sarku tondo ra Rabbi jine, i boro iyya din kulu mo bu care banda. Heemar jirbey ra no i n'i wi, jirbey sintina ra, sayir heemar sintina. 10 Rizpa, Ayya ize way na zaara-zaarayaŋ sambu ka te nga boŋ se daabiri tondo boŋ, za heemar sintina kala waati kaŋ beene hari kaa ka kaŋ buukoy boŋ. A mana ta beene curey ma zumbu i boŋ zaari, wala ganji ham ma kaa i gaa cin ra. 11 I ci Dawda se haŋ kaŋ Sawulu wahayo Ayya ize wayo Rizpa te. 12 Dawda binde koy ka Sawulu nda nga izo Yonata biriyey ta Yabes-Jileyad borey do, kaŋ yaŋ i zay Bayt-San batama ra, nango kaŋ Filistancey n'i sarku, hano kaŋ hane Filistancey na Sawulu wi Jilbowa ra. 13 Noodin binde i kande Sawulu da nga ize Yonata biriyey da borey kaŋ yaŋ i sarku mo, k'i biriyey margu-margu. 14 I na Sawulu nda nga izey biriyey fiji Benyamin laabu, Zela ra a baabo Cis saara ra. I goy hay kulu boŋ kaŋ bonkoono lordi. Woodin banda no Irikoy maa ŋwaarayyaŋ laabo se. 15 Filistancey ye ka sintin ka wongu nda Israyla borey koyne. Dawda mo zumbu, nga nda nga tamey a banda. I na Filistancey wongu, amma Dawda farga hal a yay. 16 Isbi-Benob mo, Refayim izey do haray boro no, boro kaŋ a yaajo tiŋay ga to kilo hinza nda jare cine, guuru-say wane, a gonda takuba taji mo. A ne nga ga Dawda wi. 17 Amma Zeruwiya izo Abisay kande Dawda se gaakasinay, ka Filistanca kar ka wi. Waato gaa no Dawda alborey ze a se ka ne: «Ni si ye ka fatta ka koy wongu iri banda koyne, zama ni ma si Israyla fitilla wi.» 18 Woodin banda i ye ka wongu nda Filistancey Gob haray. Saaya din Sibbekay, Husat boro na Refayim bora ize Saf wi. 19 I ye ka wongu te koyne Gob, ka margu nda Filistancey. El-Hanan, Yare-Oregim ize mo, Baytlahami boro na Goliyat Gat bora kayne wi, boro kaŋ yaaji bundo ga hima danga kaymi bundu. 20 I ye ka wongu te koyne Gat ra, naŋ kaŋ boro fo go no kaŋ ga ku gumo nda cimi. A kambey kulu gaa gonda kambayzey iddu-iddu, ce-izey mo yaadin no, i kulu margante waranka cindi taaci no i n'i lasaabu. Nga mo Refayim boro fo no. 21 Waato kaŋ a na Israyla wow, Dawda beero Simeya izo Yonata n'a wi. 22 Ngey boro taaco wo, Refayim boro fo izeyaŋ no, kaŋ yaŋ i hay Gat ra. I kaŋ Dawda nda nga tamey kambe ra.

22

1 Dawda na baytu woone sanney ci Rabbi se, zaaro kaŋ ra Rabbi n'a kaa nga ibarey kulu da Sawulu mo kambe ra. 2 A ne: «Rabbi ya ay tondi no, d'ay wongu fuwo, D'ay faabakwa, oho, ay wane no! 3 Ay Irikoyo no, ay tondi gaabikoono. A ra no ay ga tugu. Ay korayo d'ay faaba hillo mo, Ay cinari kuuko, d'ay lambayaŋ do mo no. Ya faabakwa, ni g'ay faaba toonye gaabo gaa. 4 Ay ga ce Rabbi gaa, nga kaŋ to sifayaŋ. Woodin ga naŋ i m'ay faaba ay ibarey kambey ra. 5 Zama buuyaŋ hari bonday n'ay windi. Irikoy jaŋ-ka-ganayaŋ baayaŋ n'ay humburandi. 6 Alaahara korfey n'ay koli ka windi, Buuyaŋ hirrimey n'ay di. 7 Ay kankamo ra ay hẽ Rabbi gaa, Oho, ay n'ay Irikoyo ce. A fuwo ra a maa ay jinda mo, Ay hẽeno mo to a hangey ra. 8 Saaya din no laabo gaan, a zinji, Beena kaajey mo nyooti. I zinji-zinji, zama Rabbi futu. 9 Dullu fun a niina ra ka ciciri, Danji mo kaŋ ga ŋwa ka ban pat! fun a meyo ra. A na danji-bi yaŋ diyandi. 10 A na beeney gungumandi ka zumbu ganda. Kubay bi tik go a ce taamey cire. 11 A kaaru ciiti malayka boŋ ka tun beene, Oho, haw fatayaŋ boŋ no i di a. 12 A na kubay ciya nga tuguyaŋ do a windanta. Harey margu-margu yaŋey, Beene batama hirriyaŋ beerey mo no. 13 A jine kaari nyalawyaŋ se danji-biyey di. 14 Rabbi kaati beene. Beeray-Beeri-Koyo na nga jinda tunandi ka salaŋ. 15 A na nga hangawey samba k'i say-say. Nga nyalawyaŋ mo n'i kankam. 16 Rabbi kaatiyaŋo gaa, d'a niine funsuyaŋo yooja mo gaa, Teeku fondey bangay, Ndunnya tiksey mo fun taray. 17 A go beene, a donton k'ay sambu, A n'ay candi ka kaa hari boobo

ra. 18 A n'ay hamay ka kaa ay ibare gaabikoono kambe ra, Da borey kaŋ yaŋ konna ay kambe ra, Zama i bisa ay gaabi. 19 I kaŋ ay boŋ ay masiiba zaaro ra, Amma Rabbi ciya ay se deyaŋ hari. 20 A kande ay nangu yulwante ra mo. A n'ay kaa kambe zama a ga farhã d'ay. 21 Rabbi n'ay bana ay adilitara hino me, Ay kambey hananyaŋo me no a n'ay bana. 22 Zama ay na Rabbi fondey haggoy, Ay mana laala ka fay d'ay Irikoyo mo. 23 Zama a farilley kulu go ay jine, A hin sanney mo, ay mana fay d'ey. 24 Ay ya toonante no a do haray, Ay n'ay fundo gaay mo ay zunubo ciine ra. 25 Woodin se no Rabbi bana ay se ay adilitara hino me, D'ay hananyaŋo hino me a jine. 26 Suujikoy se ni ga ni boŋ cabe Suujikoy. Boro toonante se mo ni ga ni boŋ cabe toonante. 27 Boro kaŋ bina ga hanan se ni ga ni boŋ cabe bine-hanno-koy. Siirante mo, ni ga ni boŋ cabe a se carmaykom. 28 Ni ga taabantey mo faaba, Amma ni moy go boŋbeeraykoyey boŋ, Zama ni m'i kaynandi. 29 Zama nin no ga ti ay fitilla, ya Rabbi. Rabbi g'ay kuba hanandi mo. 30 Zama ni gaakasina do no ay gaaba nda wongu sata. Ay Irikoyo hino no ay ga cinari sar k'a daaru nd'a. 31 Irikoy wo, a fonda ya toonante no. Rabbi sanno ya neesante mo no. Koray mo no boro kulu kaŋ ga tugu a ra se. 32 Zama may no ga ti Irikoy, kala Rabbi? May no ga ti tondi, kal iri Irikoyo? 33 Irikoy no ga ti ay wongu fu beero. A ga furo toonantey jine fondey ra. 34 A g'ay cey ciya sanda jeeri wane yaŋ cine. A g'ay daŋ ay nangu beerey boŋ. 35 A g'ay kambayzey dondonandi wongu, Hal ay kambey ga guuru-say biraw haw daŋ. 36 Ni n'ay no ni faaba korayo mo, Ni baano mo n'ay beerandi. 37 A n'ay ce daarey feeri ay cire, Ay ce jindey mo mana mulay. 38 Ay n'ay yanjekaarey ce kondo ŋwa, Ay n'i halaci mo. Ay mana bare ka ye mo kala kaŋ i n'i ŋwa ka ban. 39 Ay binde n'i ŋwa, ay n'i gooru k'i fun, Hal i mongo ka hin ka tun. Oho, i kaŋ ay ce taamey cire. 40 Zama ni n'ay guddu da gaabi wongo sabbay se. Borey kaŋ yaŋ tun ay gaa mo, ni naŋ i ma sumbal ay cire. 41 Ni naŋ mo ay yanjekaarey ma jinde banda no ay se, Zama ay m'ay konnakoy tuusu. 42 I guna, amma faabako si no. I guna hala Rabbi do, amma a mana tu i se. 43 Saaya din ay n'i kar, Ay n'i te sanda laabu bulungu cine, Ay n'i taamu-taamu sanda fondo gaa potor-potor cine, Ay n'i mumuru mo. 44 Ni n'ay faaba ay borey canda-canda gaa. Ni n'ay hallasi mo hal ay ma ciya dumi cindey se jine boro. Dumi kaŋ doŋ ay s'a bay, a go ga may ay se. 45 Yawey ga sombu ay jine. Za i maa ay baaro, i g'ay gana. 46 Yawey ga yangala, Jijiriyaŋ ra mo i ga fatta ngey wongu fuwey ra. 47 Rabbi ya fundikooni no! W'ay tondo sifa! Wa Irikoy beerandi, ay faaba tondo nooya! 48 Irikoy wo no ga banayaŋ goy te ay se, A ga dumi waani-waani kaynandi ay cire. 49 Nga no g'ay kaa ay ibarey cire. Oho, ni g'ay beerandi borey kaŋ yaŋ tun ay se din boŋ. Ni g'ay soolam ka kaa toonyantey kambe ra. 50 Ya Rabbi, woodin se no ay ga saabu ni se dumi cindey game ra. Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa. 51 Faaba fu beeri no a ga ciya bonkoono kaŋ nga daŋ din se, A ga baakasinay suuji cabe mo nga wane suubananta se, Kaŋ ga ti Dawda nda nga banda se, hal abada.»

23

1 Woone yaŋ Dawda sanni banantey no. Dawda, Yasse izo, kaŋ i beerandi din no ka ciya Yakuba Irikoyo wane suubananta, Israyla bora no kaŋ na dooni kaano yaŋ te. Haŋ kaŋ a ci neeya: 2 «Rabbi Biya salaŋ ay do, A sanno mo go ay deena boŋ. 3 Israyla Irikoyo no ka ci, Israyla tondo salaŋ ay se, Nga kaŋ ga borey may adilitaray ra, Nga kaŋ goono ga mayray te Irikoy humburkumay ra. 4 A ga ciya sanda susubay annura waato kaŋ cine wayna ga fatta, Susubay kaŋ burey si no. Waato kaŋ cine subu tayo ga zay ka fun laabo ra, Kaŋ wayna ga kaari beene hari kaŋyaŋ banda. 5 Haciika, manti yaadin no ay dumo bara Irikoy do bo. Kulu nda yaadin a na alkawli kaŋ ga duumi sambu ay se. A na hay kulu sasabandi, Ka hay kulu tabbatandi mo. Zama ay faaba me, D'ay muraadey kulu me mo, Manti a ga daŋ a ma beeri? 6 Amma boro yaamey kulu ga ciya sanda karjiyaŋ kaŋ i ga tuti, Zama i s'i di kambe ra. 7 Amma boro kaŋ g'i ham, kala nd'a gonda guuru goy jinay, Wala nd'a gonda yaaji bundu nga kambe ra. A g'i ton nda danji mo parkatak! ngey nangey ra.» 8 Wongaarey kaŋ Dawda gonda nga do, i maayey neeya: Yosebayam, Takemon boro, wongu jine borey ra boro beeri no, kaŋ se i ga ne Adino, Ezni boro. A na yaaji sambu boro zangu ahakku boŋ zaari folloŋ k'i wi. 9 A banda mo kala Eliyezar, Dodo ize, Ahohi boro fo ize, afo sooje hinza din ra kaŋ yaŋ go Dawda banda waato kaŋ i na donda-caray te Filistancey gaa kaŋ yaŋ goono ga margu wongo do, amma Israyla borey jin ka dira. 10 Boro wo tun ka kay, ka Filistancey kar kal a kamba farga. A kamba naagu mo nga takuba gaa. Rabbi na faaba bambata te zaaro din ra. Jama mo ye ka kaa a do zama ngey ma wongu arzaka ku hinne. 11 A banda mo kala Samma, Agee, Haror bora ize. Filistancey mo margu

ka te sata, nangu kaŋ laabu toorimi fo go no kaŋ to nda damsi, borey zuru mo Filistancey jine. 12 Amma nga wo koy faro din bindi ra, k'a batu. A na Filistancey wi mo, hala Rabbi na zaama bambata te. 13 Boro beeri waranza ra mo ihinza zulli ka kaa Dawda do heemar waate, naŋ kaŋ a go Adullam tondi guuso ra. Filistancey kunda mo goono ga Refayim gooro batu nda wongu marga. 14 Dawda mo, waato din a go wongu fuwo ra, Filistancey kosaraykoy mo go Baytlahami ra. 15 Dawda mo te laami ka ne: «Ya du boro fo day kaŋ g'ay no Baytlahami kwaara meyo jarga dayo hari ay ma haŋ!» 16 Wongaari hinza din binde na Filistancey wongu daaga barsi ka hari kaa Baytlahami dayo kaŋ go kwaara meyo jarga din gaa. I kond'a Dawda se, amma a wangu ka haro haŋ. A n'a dooru Rabbi se. 17 A ne mo: «Ya Rabbi, a ma mooru ay ay ma woodin te. Ay ga borey kaŋ na ngey fundey daŋ kataru ra kuri haŋ, wala?» Woodin se no a mana yadda ka haro haŋ. Haŋ kaŋ wongaari hinza din te nooya. 18 Abisay, Yowab kayno, Zeruwiya ize, nga no ga ti boro hinza din jine boro. A na nga yaajo sambu mo boro zangu hinza boŋ k'i wi. A te maa mo i boro hinza din ra. 19 Manti nga no ga ti bora kaŋ darza bisa cindey i boro hinza din ra bo? Woodin se a ciya i jine boro baa kaŋ a mana to ihinza fa din beeray. 20 Benaya, Yehoyda izo mo, Kabseyel wongaari fo ize no, kaŋ na hin goy fooyaŋ te, nga no ka Ariyel Mowab bora ize hinka wi. A zumbu mo ka furo guusu fo ra han fo kaŋ neezu* go ga kaŋ. A na muusu beeri fo wi noodin. 21 A na Misirance fo wi, boro no kaŋ gonda darza. Misiranca mo gonda yaaji nga kambe ra, amma Benaya koy a do da kuray goobu, ka yaajo yafa ka kaa Misiranca kambe ra. A na Misiranca wi da nga bumbo yaajo. 22 Goy kaŋ Benaya, Yehoyda izo te nooya, a te maa mo wongaari hinza din ra. 23 A bisa waranza din darza, amma a mana to ihinza din maa. Dawda mo n'a daŋ nga doogarey boŋ. 24 Asahel, Yowab nya-ize mo boro waranza din ra boro fo no, El-Hanan, Dodo ize, Baytlahami kwaara boro, 25 Samma, Harod boro, Elika, Harod boro, 26 Helez, Palti boro, Ira, Ikkes ize, Tekowa boro, 27 Abiyezer, Anatot boro, Sibbekay, Husati boro, 28 Zalmon, Ahohi boro, Maharay, Netofa boro, 29 Heleb, Baana ize, Netofa boro, Ittay, Ribay ize, Jibeya Benyamin kunda boro, 30 Benaya, Piraton boro, Hidday, Gaas goorey do haray wane, 31 Abi-Albon, Urdun gooro ra boro, Azmabet, Ba-Hurmi boro, 32 Eliyaba, Saalbon boro, Yasen izey ra Yonata, 33 Samma, Harar boro, Ahiyam, Sarar ize, Harar boro, 34 Elifelet, Ahasbay ize, Maaka boro, Eliyam, Ahitofel ize, Jiloni boro, 35 Hezro, Karmel boro, Paray, Arbi boro, 36 Igal, Natan ize, Zoba boro, Bani, Gad bora izey dumi, 37 Zelek, Amonance, Naharay, Beyerot boro, (Boro hinka din no ga wongu jinay jare Yowab Zeruwiya ize se.) 38 Ira, Itri boro, Gareb, Itri boro, 39 Uriya, Hittance. I kulu lasaabuyaŋ, boro waranza cindi iyye no.

24

1 Rabbi bina ye ka tun Israyla izey se koyne. A na Dawda tuti i gaa a ma ne: « Wa koy ka Israyla nda Yahuda kulu kabu.» 2 Bonkoono mo ne Yowab kaŋ ga ti wongu marga wonkoyo kaŋ go nga banda se: «Ma koy sohõ ka bar-bare ka Israyla kundey kulu gana za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba gaa, ka borey kabu, zama ay ma borey lasaabo timmanta bay.» 3 Yowab mo ne bonkoono se: «Rabbi ni Irikoyo ma borey baayaŋ tonton koyne sorro zangu, mate kaŋ cine i baa d'a kulu, hala koyo ay bonkoono moy ma di woodin. Amma ifo se no koyo ay bonkoono ga maa kaani nga ma woodin te?» 4 Kulu nda yaadin, bonkoono sanno hin Yowab da wongu marga jine borey kulu wane. Yowab da wongu marga jine borey binde fatta bonkoono jine zama ngey ma koy ka Israyla borey kabu. 5 I na Urdun daŋandi, i zumbu Arower ra, Gad gooro bindi ra kwaara se kambe ŋwaari haray, ka koy hala Yazer gaa. 6 Waato din gaa i kaa Jileyad da Tatim-Hodsi. I kaa Dan-Yaan mo da nangu woodin windanta kulu kal a ma kaa Zidon. 7 I kaa Tir wongu fuwo do da Hibancey kwaarey kulu da Kanaanancey waney. I dumbandi ka bisa Yahuda kura kaŋ go Negeb* ra ka koy hala Beyer-Seba. 8 Waato kaŋ i na bar-bareyaŋey kulu ban laabo ra, i kaa Urusalima handu yagga nda jirbi waranka bananta. 9 Yowab na borey lasaabuyaŋ timmanta daŋ bonkoono kambe ra. Israyla ra gonda boro zambar zangu ahakku sooje yaarukom yaŋ, kaŋ yaŋ ga takuba foobu. Yahuda alborey ra mo gonda boro zambar zangu gu. 10 Dawda bina binde n'a gooru, waato kaŋ a na jama kabuyaŋo te kal a ne Rabbi se: «Ay na zunubi te gumo hayo wo kaŋ ay te do. Amma sohõ, ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray no, ma ay, ni tamo zunubo tuusu ka kaa, zama ay na saamotaray te gumo.» 11 Waato kaŋ Dawda tun susuba ra, Rabbi sanno kaa annabi Gad do, nga kaŋ ga fonnay Dawda se. A ne: 12 «Koy ka salaŋ Dawda se ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ay goono ga hari hinza salle ni se. Kala ni ma afo suuban i ra kaŋ ay ga te ni se.» 13 Gad binde kande baaro Dawda do k'a kulu dede a se. A ne Dawda se:

«Jiiri iyye haray ma te ni laabo ra, wala ni ma zuru ni yanjekaari jine handu hinza kaŋ i goono ga ni ce kondo ŋwa, wala balaaw ma te jirbi hinza ni laabo ra? Sohõ, kala ni ma koy ka ni boŋ guna. Ma fongu haŋ kaŋ ay ga yeti nga kaŋ n'ay donton din se.» 14 Gaa no Dawda ne Gad se: «Ay furo kambe nda cimi! To, naŋ iri ma kaŋ Rabbi kambe ra, zama a suujo ga beeri. Amma ay ma si kaŋ Adam-izey kambe ra.» 15 Rabbi binde na balaaw samba Israyla boŋ za susubay kal a to saaya kaŋ a waadu din. Za Dan gaa kal a koy Beyer-Seba gaa, borey ra boro zambar wayye no ka bu. 16 Saaya kaŋ cine malayka na nga kambe salle Urusalima kwaara boŋ zama nga m'a halaci se, kala Rabbi na ba ye koyne ka fay da masiiba teeyaŋ. A ne malayka kaŋ goono ga borey halaci din se: «A wasa, kala ma ni kamba gaay sohõ.» Rabbi* malayka go mo ga kay Arawna, Yebusi bora karayaŋ gangano do. 17 Waato kaŋ Dawda di malayka kaŋ go ga borey kar, kal a salaŋ Rabbi se ka ne: «Guna ay no ka zunubi te. Oho, ay no ka siiriyaŋ goy te, amma feejey wo, ifo no i te? Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni kambe ma in d'ay baaba windo kar.» 18 Han din binde Gad kaa Dawda kwaara ka ne a se: «Ma ziji ka koy ka sargay feema cina Rabbi se Arawna, Yebusanca karayaŋ gangano ra.» 19 Dawda binde ziji Gad sanno boŋ sanda mate kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a. 20 Arawna mo guna-guna ka di bonkoono nda nga tamey, i goono ga daŋandi ka kaa nga do. Arawna binde fatta ka nga boŋo sumbal bonkoono jine, hala ganda. 21 Arawna ne: «Ifo se no koyo ay bonkoono kaa ay, nga tamo do?» Dawda mo ne: «Zama ay ma karayaŋ nango wo day ni gaa, ay ma sargay feema cina Rabbi se, zama i ma balaawo wo gaay a ma fay da jama.» 22 Arawna ne Dawda se: «Koyo ay bonkoono ma sambu haŋ kaŋ nga ga ba, a ma sargay te d'a. Hawyaŋ neeya sargay kaŋ i ga ton se. Karayaŋ torkey da hawey calu* bundey, ngey mo neeya tuuri se. 23 Ya Bonkoono, woone yaŋ kulu, ay Arawna no g'i no bonkoono se.» Arawna ne bonkoono se mo: «Rabbi ni Irikoyo ma ni ŋwaara ta.» 24 Amma bonkoono ne Arawna se: «Abada, zama daahir kal ay m'a day ni gaa da nooru. Zama ay si sargay kaŋ i ga ton yaŋ salle Rabbi ay Irikoyo se da hay fo kaŋ ay du yaamo.» Dawda binde na karayaŋ gangano day, nga nda hawey kulu, ka bana nzarfu sekel* waygu. 25 Kala Dawda na feema cina Rabbi se noodin. A na sargay kaŋ i ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayyaŋ kulu te. Yaadin cine no Rabbi n'a ŋwaarayyaŋey ta d'a laabo sabbay se. I na balaawo mo gaay ka fay da Israyla.

1KI
1
1 Dawda zeen, a jiirey gooru mo. I n'a daabu nda bankaaray, amma a mana maa dungay. 2 A tamey
binde ne a se: «Naŋ iri ma wandiyo kayna fo ceeci koyo iri bonkoono se, a ma kay mo bonkoono
jine. A ma ni saajaw, a ma kani mo ni gande ra, zama koyo iri bonkoono ma du dungay.» 3 I binde
na wandiyo hanno ceeci Israyla laabo kulu me-a-me ra. I du Sunami wandiyo fo. A maa Abisag. I
kande wandiya bonkoono do. 4 Wandiya binde ga sogo gumo. A na koyo saajaw mo, ka may a se,
amma bonkoono mana margu nd'a. 5 Alwaato din Haggit ize Adoniya na nga boŋ beerandi ka ne:
«Ay ga ciya bonkooni.» A na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ da zajey mo soola, ngey boro waygu. 6 Za
doŋ mo a baabo mana doona k'a dukurandi baa ce fo, danga a mana ne izo se: «Ifo se no ni na
woone te?» Bora mo alboro sogo no nda cimi. Absalom banda no i n'a hay. 7 Kal a saaware nda
Zeruwiya izo Yowab, da Alfa Abiyatar mo. Ngey mo na Adoniya gana k'a gaa. 8 Amma Alfa Zadok
da Yehoyda izo Benaya nda annabi* Natan, da Simey, da Rey, da soojey kaŋ yaŋ go Dawda se, ngey
wo mana Adoniya gana. 9 Adoniya binde na feeji da haw yaŋ wi, ngey da alman izeyaŋ kaŋ i kuru
hal i naasu. I na woodin te Zohelet tondo jarga kaŋ go En-Rogel jarga tak-tak. A na nga nya-izey
kulu ce, bonkoono izey kulu, da bonkoono goy-teerey Yahudancey kulu. 10 Amma a mana annabi
Natan ce, wala Benaya, wala soojey, wala nga kayne Suleymanu mo. 11 Gaa no Natan salaŋ
Suleymanu nya Bat-Seba se ka ne: «Ni mana maa no kaŋ Haggit izo Adoniya ciya bonkooni, amma
iri bonkoono Dawda mana bay woodin gaa? 12 Ni binde ma kaa, ay ga ni ŋwaaray no. Ay ma ni no
saaware, ni ma du ka yana nda ni fundo da ni izo Suleymanu fundo mo. 13 Ma kaa ka koy ka furo
bonkoono Dawda do ka ne a se: ‹Ya koyo ay bonkoono, manti ni ze ay, ni koŋŋa se ka ne kaŋ sikka
si ay izo Suleymanu no ga ciya bonkooni ni banda ka goro ni karga boŋ? To, mate se no Adoniya ga
ciya bonkooni?› 14 A go mo, za ni goono ga salaŋ bonkoono se, ay mo, ay ga furo ka kaa ni banda.
Ay mo ga ni sanno kulu gana ka gaabandi.» 15 Bat-Seba binde furo bonkoono do a kaniyaŋ fuwo
ra. Bonkoono zeen gumo. Sunami waybora, Abisag mo goono ga bonkoono saajaw. 16 Kala Bat-
Seba kaa ka sombu ka sumbal bonkoono jine. Bonkoono ne: «Ifo no ni ga ba?» 17 A ne bonkoono
se: «Ay koyo, ni ze ay, ni koŋŋa se Rabbi ni Irikoyo maa ra ka ne kaŋ sikka si ay izo Suleymanu no
ga koytaray ŋwa ni banda, a ga goro mo ni karga boŋ. 18 Sohõ mo a go, Adoniya no go ga may. Ni
mo, koyo ay bonkoono, ni mana bay a gaa. 19 A na haw da alman kaŋ i kuru hal i naasu da feeji yaŋ
wi ka gusam. A na ni izey kulu da Alfa Abiyatar da wonkoyo Yowab ce mo, amma i mana ni tamo
Suleymanu ce. 20 Ni mo, koyo ay bonkoono, Israyla kulu moy go ni gaa. I goono ga hangan ka maa
boro kaŋ no ni ga ne ga goro koyo ay bonkoono karga boŋ a banda. 21 Da manti yaadin, waati kaŋ
koyo ay bonkoono ga kani nga kaayey banda, i ga in d'ay izo Suleymanu himandi taali-teeriyaŋ.»
22 Amma za waybora goono ga salaŋ bonkoono se ya-cine day, kala annabi Natan mo go, a kaa ka
furo. 23 I ci bonkoono se ka ne: «Annabi Natan neeya.» Waato kaŋ a furo bonkoono jine, a sombu
bonkoono jine hala ganda. 24 Natan mo ne: «Ya koyo ay bonkoono, Adoniya no ni ne ga ciya
bonkooni ni banda, ka goro ni karga boŋ, wala? 25 Zama hunkuna a zumbu ka haw da almaney kaŋ
i kuru hal i naasu da feeji yaŋ wi ka gusam. A na ni izey kulu nda wongu jine borey ce mo, da Alfa
Abiyatar. Guna mo, i goono ga ŋwa ka haŋ a jine ka ne: ‹Bonkoono Adoniya aloomaro ma gay!› 26
Amma ay wo, ni tamo, da Alfa Zadok da Yehoyda izo Benaya, da ni tamo Suleymanu, a mana iri ce.
27 Wala koyo ay bonkoono no ka muraadu woodin te, ni man'a bangandi mo iri, ni bannyey se, ka
ne boro kaŋ ga goro koyo ay bonkoono karga boŋ a banda?» 28 Gaa no Dawda tu ka ne: «Wa Bat-
Seba ce ay se.» Waybora binde kaa bonkoono do ka kay bonkoono jine. 29 Bonkoono mo ze ka ne:
«Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay fundo fansa masiibey kulu ra. 30 Haciika, sanda mate
kaŋ ay jin ka ze d'a ni se Rabbi, Israyla Irikoyo boŋ, kaŋ ay ne: ‹Haciika ni izo Suleymanu no ga te
bonkooni ay banda, nga mo no ga goro ay karga boŋ ay nango ra.› Yaadin cine no ay ga te hunkuna,
kaŋ sinda sikka.» 31 Alwaato din binde Bat-Seba na nga moyduma ye ganda ka sumbal bonkoono
jine ka ne: «Koyo ay bonkoono Dawda aloomaro ma gay hal abada.» 32 Bonkoono Dawda ne: «Wa
Alfa Zadok da annabi Natan, da Yehoyda izo Benaya ce ay se.» I kaa bonkoono jine. 33 Bonkoono
ne i se: «Wa araŋ koyo goy-teerey sambu ka kond'ey araŋ banda. Wa ay izo Suleymanu daŋ a ma
kaaru ay alambaana boŋ, araŋ ma kond'a Jihon. 34 Alfa Zadok da annabi Natan mo ma ji soogu a
boŋ noodin, a ma ciya bonkooni Israyla boŋ. Araŋ ma hilli kar ka ne: ‹Bonkoono Suleymanu

aloomaro ma gay!› 35 Za noodin araŋ ma kaaru k'a gana, nga mo ma kaa ka goro ay karga boŋ, zama a ga ciya bonkooni ay nango ra. Ay n'a daŋ mo a ma ciya Israyla nda Yahuda mo se jine boro.» 36 Kala Yehoyda izo Benaya tu bonkoono se ka ne: «Amin! Rabbi Irikoy, koyo ay bonkoono wano, a ma yadda nda woodin mo! 37 Sanda mate kaŋ cine Rabbi goro nin, koyo ay bonkoono banda, a ma goro yaadin cine mo Suleymanu banda. A ma naŋ mo a karga ma bisa koyo ay bonkoono Dawda wano beeray.» 38 Alfa Zadok binde, da annabi Natan, da Yehoyda izo Benaya, da bonkoono doogarey, i koy ka Suleymanu daŋ a ma kaaru bonkoono Dawda alambaana boŋ. I kand'a Jihon. 39 Alfa Zadok mo na jiyo hillo sambu hukumo ra, k'a soogu Suleymanu boŋ. I na hilli kar. Jama kulu mo ne: «Bonkoono Suleymanu aloomaro ma gay!» 40 Jama kulu mo ziji a banda k'a gana, i goono ga seeseyaŋ kar ka te farhã nda bine kaani gumo, kala baa laabo kortu i kosongo sabbay se. 41 Adoniya mo, nga nda yawey kulu kaŋ yaŋ go a banda, waato kaŋ i ŋwa ka ban, i maa kosongo. Waato kaŋ Yowab mo maa hillo karyaŋo, a ne: «Ifo ga ti kosongu woone sabaabu, kaŋ kwaara laakalo tun?» 42 Za a go sanno ciyaŋ gaa, kala Alfa Abiyatar izo Yonata kaa. Adoniya mo ne: «Ma furo, zama ni ya boro hanno no. Ni ga kaa mo da baaru hanno.» 43 Yonata mo tu ka ne Adoniya se: «Haciika iri bonkoono Dawda na Suleymanu daŋ koytaray. 44 Bonkoono na Alfa Zadok da annabi Natan da Yehoyda izo Benaya, da koyo doogarey donton a banda. I na Suleymanu kaarandi bonkoono alambaana boŋ. 45 Alfa Zadok da annabi Natan mo na ji soogu a boŋ a ma ciya bonkooni Jihon ra. Za noodin no i kaaru. I go ga farhã hala kwaara kulu mo yooje. Nga no ga ti kosongo kaŋ araŋ goono ga maa din. 46 Suleymanu goono mo ga goro koytaray karga boŋ. 47 Hala mo faadancey kaa zama ngey ma bonkoono Dawda albarkandi, ka ne: ‹Ni Irikoyo ma bonkoono Suleymanu maa beerandi ni maa boŋ. A ma naŋ mo a karga ma bisa ni wano.› Bonkoono mo sududu nga dima boŋ. 48 Bonkoono na woone mo ci ka ne: ‹Wa Rabbi Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ na _iri|_ no boro fo kaŋ ga goro ay karga boŋ hunkuna, ay moy mo go ga di a.› » 49 Kala Adoniya yawey kulu humburu. I tun ka dira, boro kulu te nga boŋ ciine. 50 Humburkumay na Adoniya di Suleymanu sabbay se. A binde tun ka koy ka sargay feema hilley di. 51 I ci Suleymanu se ka ne: «Guna, Adoniya neeya, a go ga humburu Bonkoono Suleymanu. Zama guna, a na sargay feema hilley di. A goono ga ne: ‹Bonkoono Suleymanu ma ze ay se hunkuna, hala nga si ay, nga bannya beeri nda takuba.› » 52 Kala Suleymanu ne: «Hala day a na nga boŋ cabe boro hanno, a hamni folloŋ si kaŋ ganda. Amma d'i na laala gar a do, a ga bu.» 53 Bonkoono Suleymanu binde donton k'a zumandi k'a kaa feema boŋ. A kaa binde ka sombu ka sumbal Bonkoono Suleymanu se. Suleymanu mo ne a se: «Koy ni kwaara.»

2

1 Waati kaŋ jirbey kaa ka maan kaŋ Dawda ga bu, a binde na nga izo Suleymanu lordi ka ne: 2 «Ndunnya kulu fonda no ay ga gana. Ni binde ma te gaabi ka ni boŋ te alboro. 3 Ma Rabbi ni Irikoyo lordey haggoy, zama ni m'a fondey gana, ni m'a hin sanney d'a lordey, d'a farilley, d'a seedey haggoy mo, mate kaŋ i hantum Musa asariya tira boŋ, zama ni ma te albarka ni goy kulu ra nda naŋ kaŋ ni bare kulu. 4 Zama mo Rabbi ma nga sanno kaŋ a ci ay boŋ din tabbatandi, kaŋ a ne: ‹Da ni izey ga laakal da ngey fondey, d'i soobay ka dira ay jine cimi ra, da ngey biney kulu, da ngey fundey kulu mo, gaa no ni si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla karga boŋ.› 5 Woodin banda mo, ni bay haŋ kaŋ Zeruwiya izo Yowab te ay se, danga haŋ kaŋ a te Israyla kunda jine boro hinka se, Ner izo Abner da Yeter izo Amasa, kaŋ yaŋ a wi. A na wongu kuri mun baani jirbey ra, hal a na wongu kuri tuusu nga guddama gaa kaŋ goono ga haw a canta gaa, d'a taamey kaŋ yaŋ go a cey gaa din gaa. 6 Ni binde, kala ni ma goy ni fahamay boŋ hal a boŋo kaŋ gonda hamni kwaaray ma si zumbu Alaahara nda baani. 7 Amma ma gomni cabe Jileyad bora Barzillay izey se, hal i ma goro borey kaŋ yaŋ ga ŋwa ni banda ra, zama yaadin no i te ay se waato kaŋ ay zuru ni beero Absalom se. 8 Guna, Gera ize Simey mo, Benyamin boro, Ba-Hurim kwaara boro, a go noodin. Nga no k'ay wow da wowi laalo, hano kaŋ hane ay koy Mahanayim. Amma a kaa k'ay kubay Urdun* jarga. Ay mo ze a se da Rabbi maa ka ne: ‹Ay si ni wi da takuba.› 9 Sohõ binde, ma s'a himandi boro kaŋ sinda taali, zama ni ya fahamaykoy no. Ni ga bay mo haŋ kaŋ ga hima ni ma te a se. Ni g'a boŋ hamni kwaara din candi ka konda Alaahara nda kuri.» 10 Kala Dawda kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda kwaara ra mo. 11 Jirbey kaŋ Dawda na Israyla may din jiiri waytaaci no. Jiiri iyye no a na mayray te Hebron, jiiri waranza cindi hinza mo a na mayray te Urusalima*. 12 Suleymanu goro nga baabo

Dawda karga boŋ. A koytara sinji ka tabbat mo. 13 Waato din Haggit ize Adoniya kaa Suleymanu nya Bat-Seba do. Waybora mo ne a se: «Ni kaa baani?» A ne: «Baani samay.» 14 Gaa no a ne: «Ay gonda ni se sanni.» Waybora ne: «Salaŋ.» 15 A ne: «Ni bay kaŋ doŋ koytara ay wane no. Israyla kulu binde goono ga hangan ay se ay ma ciya bonkooni. Amma zamana bare. Mayra ciya ay kayno wane, zama Rabbi do a wane no. 16 Sohõ mo ŋwaarayyaŋ folloŋ no ay ga te ni se. Ma si banda bare ay gaa.» Waybora ne: «Salaŋ.» 17 A ne: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma salaŋ ay se bonkoono Suleymanu se (zama a si wangu ni se bo), a m'ay no Sunami waybora Abisag, ay m'a hiiji.» 18 Bat-Seba ne: «A boori. Ay ga ni sanni te bonkoono se.» 19 Bat-Seba binde koy bonkoono Suleymanu do, zama nga ma salaŋ nd'a Adoniya se. Bonkoono binde tun ka nga nyaŋo kubayni. A sumbal nyaŋo jine, gaa no a ye ka goro nga karga boŋ. A ne mo i ma kande karga fo bonkoono nya se. Waybora binde goro bonkoono kambe ŋwaaro gaa. 20 Gaa no waybora ne: «Ay ga arzaka kayna fo ŋwaaray ni gaa, ni ma s'ay ganj'a.» Bonkoono ne a se: «Ma ŋwaaray, ay nya, zama ay si ni ganj'a.» 21 Waybora ne: «Ma yadda i ma Sunami waybora Abisag hiijandi ni beero Adoniya se, a ma ciya a wande.» 22 Bonkoono Suleymanu tu ka ne nga nyaŋo se: «Ifo se no ni ga Sunami waybora Abisag ceeci Adoniya se? Kala ni ma koytara mo ceeci a se, zama ay beere no. I m'a ceeci Alfa Abiyatar se, da Zeruwiya ize Yowab mo se.» 23 Saaya din binde bonkoono Suleymanu ze da Rabbi ka ne: «Irikoy m'ay laali da Adoniya mana sanni wo ci ka wangu nga bumbo fundo no. 24 Sohõ binde, ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay sinji k'ay daŋ ay baaba Dawda karga boŋ, a n'ay no dumi da almayaali mo, nga alkawlo boŋ, haciika hunkuna ay ga Adoniya wi.» 25 Kala bonkoono Suleymanu na Yehoyda ize Benaya donton, nga mo kaŋ Adoniya boŋ k'a wi. 26 Bonkoono ye ka ne Alfa Abiyatar se: «Ma koy Anatot, ni farey do haray, zama ni hima da wiyaŋ, amma ay si ni wi alwaati woone ra. Zama ni na Rabbi, Koy Beero sundurko jare ay baaba Dawda jine, zama mo ni na taabi haŋ nangu kulu kaŋ ay baaba na taabi haŋ.» 27 Suleymanu binde na Abiyatar tuti k'a kaa Rabbi alfagatara gora ra, zama a ma Rabbi sanno kaŋ a ci Eli windo boŋ Silo ra toonandi. 28 Kala baaro kaa Yowab do, zama Yowab ye Adoniya do haray, baa kaŋ a mana koy Absalom banda waato. Yowab zuru ka koy Rabbi windo ra, ka sargay feema hilley di. 29 I ci bonkoono Suleymanu se ka ne: «Yowab zuru ka koy Rabbi windo ra. Guna mo, a go sargay feema do.» Saaya din binde Suleymanu na Yehoyda ize Benaya donton ka ne: «Ma koy ka kaŋ a boŋ.» 30 Kala Benaya kaa Rabbi windo ra ka ne a se: «Haŋ kaŋ bonkoono ne, kala ni ma fatta.» Amma Yowab ne: «Abada! Kala day ya bu neewo.» Benaya mo ye da sanno bonkoono do ka ne: «Ya-cine no Yowab ci. Ya-cine mo no a tu d'a ay se.» 31 Bonkoono ne a se: «Ma te mate kaŋ a ci din k'a wi noodin, k'a fiji, zama ni ma kuro kaŋ Yowab mun sabaabu kulu si din alhakku hibandi. M'a alhakku hibandi ka kaa ay gaa d'ay baaba dumo gaa mo. 32 Rabbi mo g'a kuro alhakku ye a boŋ, zama a na boro hinka kaŋ yaŋ bis'a cimi nda boori yaŋ wi. A n'i wi da takuba no. Ay baaba Dawda mana bay a gaa mo. Abner Ner izo, Israyla kunda jine bora sanni no da Yeter izo Amasa, Yahuda kunda jine boro wane. 33 Yaadin no i kurey alhakko ga ye ka kaa Yowab da nga banda boŋ hal abada. Amma Dawda nda nga banda d'a dumo d'a karga boŋ, laakal kanay ga te hal abada, kaŋ ga fun Rabbi do.» 34 Saaya din binde Yehoyda ize Benaya kaaru ka kaŋ Yowab boŋ k'a wi. A n'a fiji nga bumbo windo ra noodin saajo ra. 35 Kala bonkoono na Yehoyda ize Benaya daŋ a ma goro wongu kunda boŋ Yowab nango ra. Alfa Zadok mo, bonkoono n'a daŋ Alfa Abiyatar nango ra. 36 Woodin banda a donton ka Simey ce ka ne a se: «Kala ni ma windi cina ni boŋ se Urusalima ra, ka goro noodin. Ma si fun a ra ka koy naŋ kulu. 37 Zama han kulu kaŋ hane ni fatta ka Cidron gooro daŋandi, ma bay kaŋ han din ni ga bu, kaŋ sinda sikka. Ni kuro alhakko mo ga goro ni boŋ.» 38 Simey mo ne bonkoono se: «Sanno ga boori. Mate kaŋ koyo ay bonkoono ci, yaadin no ay, ni bannya ga te.» Simey goro mo Urusalima ra jirbi boobo. 39 Amma kaŋ jiiri hinza kubay, Simey bannyey ra ihinka zuru ka koy Acis Maaka izo do, kaŋ ga ti Gat bonkoono. I ci Simey se ka ne: «Guna ni bannyayaŋ neeya Gat ra.» 40 Simey binde tun ka kaari-ka daŋ nga farka gaa ka koy Gat, Acis do, nga bannyey ceeciyaŋ se. Simey binde ye ka kande nga bannyey ka fun d'ey Gat. 41 I ci Suleymanu se ka ne: «Simey fatta Urusalima ra ka koy Gat, hal a ye ka kaa koyne.» 42 Bonkoono mo donton ka ne i ma Simey ce. A ne a se: «Manti ay na ni daŋ ni ma ze Rabbi maa boŋ, hal ay ci ni se mo ka ne: ‹Ma bay kaŋ han kaŋ hane ni fatta ka bar-bare nangu kulu kaŋ no, ni ga bu daahir?› Hala mo ni ne ay se: ‹Sanno kaŋ ay maa ga boori.› 43 Day, ifo se no ni mana Rabbi zeyaŋo haggoy, da mo lordo kaŋ ay na ni lordi nd'a?» 44 Bonkoono ye

ka ne Simey se: «Ni ga bay laala kulu kaŋ ni bina go ga gaay, haŋ kaŋ ni te ay baaba Dawda se. Rabbi binde ga ni bumbo laala bana ni se. 45 Amma bonkoono Suleymanu ga du albarka hal abada. Dawda karga mo ga sinji ka tabbat Rabbi jine hal abada.» 46 Bonkoono binde na Yehoyda izo Benaya no lordi, nga mo koy ka kaŋ Simey boŋ k'a wi. Mayra sinji ka tabbat Suleymanu kambe ra.
3
1 Kala Suleymanu na amaana te nda Misira bonkoono Firawna*. A na Firawna ize way hiiji ka kand'a Dawda kwaara ra, hal a ga nga bumbo windo cina ka ban, da Rabbi windo da birni cinaro kaŋ ga Urusalima windi. 2 Amma laab'izey goono ga sargayyaŋ wi tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra, zama i mana windi cina Rabbi maa se kal a kaa ka to alwaati woodin ra. 3 Suleymanu wo ga ba Rabbi, a ga dira nga baaba Dawda hin sanney ra. Kulu nda yaadin a ga sargay wi ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. 4 Bonkoono mo koy Jibeyon, zama nga ma sargayyaŋ te noodin, zama sududuyaŋ nangu beero si kala noodin. Sargay kaŋ i ga ton zambar fo no Suleymanu te feema din ra. 5 Jibeyon ra binde Rabbi bangay Suleymanu se cin hindiri ra. Irikoy ne a se mo: «Ma ŋwaaray haŋ kaŋ ay ga ni no.» 6 Suleymanu ne: «Ni na gomni beeri cabe ni tamo ay baaba Dawda se, mate kaŋ cine a dira cimi nda adilitaray da bine hanno ra mo ni jine. Ni na gomni beeri woone mo jisi a se, mate kaŋ cine ni n'a no ize kaŋ ga goro a karga boŋ ya-cine hunkuna. 7 Sohõ binde, ya Rabbi ay Irikoyo, ni na ay, ni tamo daŋ ay ma may ay baaba Dawda nango ra. Amma ay ya zanka no. Ay si waani mayray jina. 8 Ay, ni tamo go mo ni jama kaŋ ni suuban game ra, jama kaŋ ga beeri, kaŋ si kabu ka ban, baayaŋ se. 9 Kala ni ma ay, ni tamo no bine kaŋ gonda fahamay, kaŋ a ga du ka ciiti ni jama se d'a, zama ay ma fayanka ilaalo nda ihanno game ra. Zama may no ga hin ka ciiti ni jama beero wo se?» 10 Suleymanu sanney kaŋ a te, kaŋ a na woodin ŋwaaray, i kaan Koy Beero se. 11 Irikoy binde ne a se: «Za kaŋ ni na woodin ŋwaaray, ni mana fundi kuuku ceeci ni boŋ se, ni mana arzaka ŋwaaray ni boŋ se, wala ni mana ni ibarey fundey mo ŋwaaray, amma ni na fahamay ŋwaaray kaŋ ga naŋ ni ma hin ka cimi ciiti fay d'a, 12 guna, ay te ni sanno boŋ. A go, ay na ni no bine kaŋ gonda laakal, kaŋ ga faham mo, hal i mana ni cine te ce fo. Ni cine fo si ye ka tun mo koyne kaŋ ga hima nin. 13 Ay na ni no mo haŋ kaŋ ni mana ŋwaaray: arzaka nda beeray hal i si du ni baafuna kulu ra boro fo bonkooney game ra kaŋ ga te ni cine. 14 Hala day ni dira ay fondey ra mo, zama ni m'ay hin sanney d'ay lordey haggoy sanda mate kaŋ cine ni baaba Dawda dira nd'a, kala ay ma ni jirbey kuukandi mo.» 15 Suleymanu mo hay. Wiiza, hindiri no! A kaa Urusalima ka kay Rabbi sappa sundurko jine. A na sargay kaŋ i ga ton yaŋ salle. A na saabuyaŋ sargayyaŋ salle. A na batu te mo nga goy-teerey kulu se. 16 Saaya din ra wayboro kaaruwa hinka kaa bonkoono do ka kay a jine. 17 Wayboro fa ne: «Ya ay koyo, in da wayboro wo, fu folloŋ no iri bara ga goro. Ay na ize aru hay, nga mo go noodin fuwo ra. 18 Ay hayyaŋo jirbi hinza banda, wayboro wo mo hay. Iri go care banda, yaw fo kulu si no mo iri do fuwo ra, kala day iri boro hinka hinne fuwo ra. 19 Kala wayboro wo izo bu cin, zama a kani a boŋ no. 20 Kal a tun cin bindi k'ay izo sambu ay ganda ra, waato kaŋ ay, ni koŋŋa goono ga jirbi, k'a daŋ nga ganda ra. A na nga ize buukwa jisi ay gande ra. 21 Waato kaŋ ay tun susuba ga ba ay m'ay izo naanandi, kal a go, wiiza buuko no. Amma waato kaŋ ay na laakal ye ka guna, ay faham susuba ra kaŋ manti ay izo no kaŋ ay hay.» 22 Wayboro fa mo ne: «Abada, amma fundikoono ga ti ay izo. Buukwa ga ti ni izo.» Woone mo ne: «Abada! Hay, ni izo no ga ti buukwa, fundikoono wo ay ize no.» Yaadin cine no i salaŋ d'a bonkoono jine. 23 Waato din gaa no bonkoono ne: «Afa ga ne: ‹Woone kaŋ gonda fundi ay izo no, ni izo no ga ti buukwa.› Afa mo ga ne: ‹Abada! Ni izo no ga ti buukwa, ay izo ya fundikooni no.› » 24 Bonkoono mo ne: «Wa kand'ay se takuba.» I kande takuba bonkoono jine. 25 Kala bonkoono ne: «Wa zanka fundikoono fay ihinka. I ma jare fa no wayboro fa se, jare fa mo i ma no afa se.» 26 Wayboro fa binde, kaŋ nga no ga ti koociya kaŋ ga funa din nya, a salaŋ bonkoono se, zama a go ga bakar nga izo se. A ne: «Ya ay koyo, i ma koociya no a se nda nga fundo, day i ma s'a wi!» Amma wayboro fa ne: «A ma si ciya ay wane wala ni wane, kala day i m'a fay.» 27 Gaa no bonkoono tu ka ne: «I ma ize fundikoono no wo kaŋ ne i ma s'a wi din se zama nga no ga ti koociya nyaŋo.» 28 Israyla kulu binde maa ciito kaŋ bonkoono dumbu din. I humburu bonkoono mo, zama i bay laakal kaŋ ga ti Irikoy wane go bonkoono do ciiti teeyaŋ se.
4
1 Bonkoono Suleymanu goono ga te bonkooni Israyla kulu boŋ. 2 A goy-teeri beerey neeya: Zadok

izo Azariya ga ti alfaga*. 3 Sisa izey Elihoref da Ahiya, sanni hantumkoy no. Ahilud izo Yehosafat no ga baaru hantum. 4 Yehoyda ize Benaya, nga mo go wongu marga boŋ. Zadok da Abiyatar, ngey wo alfagayaŋ no. 5 Natan izo Azariya, nga mo go laabu koy kayney boŋ. Natan izo Zabud, alfaga no da bonkoono coro. 6 Ahisar mo go bonkoono almayaaley boŋ. Abda izo Adoniram mo go doole izey sanni boŋ. 7 Suleymanu gonda laabukoy kayna way cindi hinka Israyla kulu boŋ, kaŋ yaŋ ga bonkoono d'a windo ŋwaaro soola. I ra afo kulu goy neeya a ma soolayaŋ te handu fo jiiro ra. 8 I maayey neeya: Ben Hur, Ifraymu tondey laabo ra wane. 9 Ben-Deker go Makaz, da Saalabbin da Bayt-Semes, da Elon-Bayt-Hanan ra. 10 Ben-Hesed go Arubot ra. (Nga no ka bara nda Soko nda Hefer laabo kulu.) 11 Ben-Abinadab go Dor tudey kulu ra, (a wande ga ti Suleymanu ize way Tafat.) 12 Baana, Alihud izo go Taanak da Mejiddo ra, da Bayt-Seyan kulu kaŋ go Zaretan tanjay, Yezreyel cire, za Bayt-Seyan gaa kal a ma koy Abel-Mehola, ka koy hala Yokmeyam jine. 13 Ben-Geber mo go Ramot-Jileyad ra. (Nga no ka bara nda Manasse ize Yayir kwaarey, kaŋ yaŋ go Jileyad ra, hala nda Argob laabo mo kaŋ go Basan ra, a wane no. Kwaara beeriyaŋ nooya, ngey boro waydu kaŋ yaŋ i kulu gonda cinari nda guuru-say karangaleyaŋ.) 14 Iddo izo Ahinadab go Mahanayim ra. 15 Ahimaz go Naftali kunda ra. (Nga mo na Suleymanu ize way Basematu sambu ka te nga wande.) 16 Baana Husay izo go Aser kunda nda Beyalot ra. 17 Faruwa izo Yehosafat go Isakar kunda ra. 18 Ela izo Simey go Benyamin kunda ra. 19 Uri izo Geber go Jileyad laabo ra. Amorancey bonkoono Sihon laabu no waato, da Basan bonkoono Og wano mo. Nga hinne no ga ti laabukoy kayna laabo din ra. 20 Yahuda nda Israyla ga baa sanda teeku me gaa taasi cine, baayaŋ se. I go ga ŋwa ka haŋ ka maa kaani. 21 Suleymanu go ga may za isa beero gaa kal a ma koy hala Filistancey laabo gaa, ka koy koyne Misira hirro gaa. Laabey din borey kande jangal, i goono ga may Suleymanu se mo a fundo jirbey me-a-me ra. 22 Suleymanu windo zaari fo ŋwaari alkama hamni gumbutu waranza no, da sayir* hamni gumbutu waydu. 23 Haw kaŋ i kuru farro ra mo, iway. Haw kaŋ i kuru saajo ra mo waranka, da feeji zangu, kaŋ waana ganji hamey: jeeriyaŋ da ŋweyaŋ da curoyaŋ. 24 Zama a ga may nangu kulu isa beero se ne-haray, za Tifsa kal a ma koy Gaza, da isa beero se ne-haray bonkooney kulu boŋ. A na laakal kanay goray te nga nda nangey kulu kaŋ yaŋ g'a windi. 25 Yahuda nda Israyla goro baani samay. Boro fo kulu goro nga reyzin* nya do, da nga jeejay* nya cire, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba, Suleymanu jirbey kulu ra. 26 Suleymanu gonda bari kangay zambar waytaaci nga torkey bariyey se. A gonda mo bari-kari zambar way cindi hinka. 27 Laabukoy kayney din binde na ŋwaari margu Bonkoono Suleymanu se, da borey kulu kaŋ yaŋ ga kaa Bonkoono Suleymanu do ngey ma ŋwa se, boro fo kulu mo nga hando ra. I mana naŋ i ma jaŋ hay fo kulu. 28 Sayir mo da bari subu bariyey se, da bari kaŋ yaŋ ga zuru nda waasi, i kand'ey nangey kaŋ laabukoy kayney go, boro kulu haŋ kaŋ i n'i lordi din boŋ. 29 Irikoy na Suleymanu no bayray da fahamay kaŋ ga baa, da laakal feerante, sanda taasi kaŋ go teeku me gaa cine. 30 Suleymanu bayra binde bisa wayna funay haray borey kulu waney, da Misira bayray kulu. 31 Zama a bisa borey kulu bayray, a bisa Ezra bora, Etan, da Mahol izey Heman, da Kalkol, da Darda. A maa beera mo go dumi kulu ra kaŋ yaŋ goono g'a windi. 32 A na yaasay sanni ize zambar hinza te, a dooney mo zambar fo nda igu no. 33 A na tuuri-nyaŋey sanni te, za Liban ra sedre* gaa kal a to hissop* gaa kaŋ ga zay cinari gaa. A na almaney da curey mo sanni te, da harey kaŋ gundey ga tuku laabu gaa d'i ga dira, da hamisey. 34 Boroyaŋ kaa mo ka fun dumey kulu ra zama ngey ma maa Suleymanu laakalo. Ndunnya bonkooney kulu kaŋ maa a laakalo baaro no k'i donton.

5

1 Kala Tir bonkoono Hiram na nga tamyaŋ donton Suleymanu do, zama nga maa i n'a didiji bonkooni a baabo nango ra, zama Hiram wo Dawda baako no duumi. 2 Suleymanu binde donton Hiram do ka ne: 3 «Ni bay kaŋ ay baaba Dawda mana du ka windi cina Rabbi nga Irikoyo maa se, wongey kaŋ yaŋ n'a windi kuray kulu sabbay se, hala Rabbi n'i kulu daŋ a mayra cire. 4 Amma sohõ Rabbi ay Irikoyo n'ay no fulanzamay nangey kulu. Ay sinda ibare, balaaw mo si no kaŋ zumbu. 5 A go mo, ay go ga ne ay ga windi cina Rabbi ay Irikoyo maa sabbay se, sanda mate kaŋ cine Rabbi na sanni te ay baaba Dawda se ka ne: ‹Ni izo kaŋ ay ga daŋ karga boŋ ni nango ra, nga no ga windo cina ay maa sabbay se.› 6 Sohõ binde, kala ni ma lordi ka ne i ma sedre tuuri nyayaŋ beeri Liban ra ka kande ay se. Ay tamey mo ga goro ni tamey banda. Ay ga ni tamey sufuray nooro no mate kaŋ ni ci kulu. Zama ni bay kaŋ iri do sinda boro kaŋ ga waani tuuri beeriyaŋ sanda Zidonancey cine.» 7 A

ciya binde, waato kaŋ Hiram maa Suleymanu sanney, a farhã gumo ka ne: «Hunkuna i ma Rabbi sifa, nga kaŋ na Dawda no ize laakalkooni dumi bambata wo boŋ.» 8 Hiram ye ka donton Suleymanu gaa koyne ka ne: «Ay maa sanney kaŋ ni donton ay gaa. Ay mo ga ni muraadu kulu feeri ni se sedre bundu nda sipres* bundu do haray. 9 Ay tamey ga zulli nd'ey ka fun Liban boŋ ka koy teeko do. Ay ma ne i ma te doyandi, i ma teeku haro gana kal a ma to nango kaŋ ni ga ci ay se, ya naŋ i m'i feeri noodin. Ni mo m'i ta. Ni g'ay muraadu feeri mo, k'ay almayaaley no ŋwaari.» 10 Hiram binde na Suleymanu no sedre da sipres bundu mate kulu kaŋ a ga ba me. 11 Suleymanu mo na Hiram no alkama tono zambar waranka, da ji kaŋ i gabu tono waytaaci, a almayaalo ŋwaari. Yaadin no Suleymanu soobay ka Hiram no jiiri ka kaa jiiri. 12 Rabbi mo na Suleymanu no laakal sanda mate kaŋ cine a na alkawlo sambu d'a a se. Laakal kanay mo go Hiram nda Suleymanu game ra. I boro hinka binde gonda amaana care se. 13 Bonkoono Suleymanu binde na borey ce doole Israyla kulu ra, boro zambar waranza. 14 A n'i donton Liban, boro zambar way handu kulu sata. Handu fo i go Liban, handu hinka i go fu. Adoniram mo no ga ti doole goy-izey jine funa. 15 Suleymanu gonda boro zambar wayye kaŋ ga jaraw sambu, da boro zambar wahakku kaŋ ga tondi hanse tondi kuukey ra, 16 kaŋ yaŋ waana laabukoy beeri cindey kaŋ go goyey boŋ, i boro zambar hinza nda zangu hinza, kaŋ goono ga goy-teerey may. 17 Bonkoono na lordi te koyne, i na tondi beeriyaŋ fansi kaŋ yaŋ gonda nooru gumo, zama i ma windo ganda daba sintin da tondi jabanteyaŋ. 18 Suleymanu cinakoy, da Hiram waney, da Gebalancey mo, ngey no ka tondey hanse. I na bundey da tondey soola-soola zama windo cinayaŋ se.

6

1 Israyla izey Misira laabu funyaŋo banda, jiiri zangu taaci nda wahakkanta ra, Suleymanu Israyla boŋ mayra jiiri taacanta, Zib hando kaŋ ga ti handu hinkanta, gaa no a sintin ka Rabbi windo cina. 2 Fuwo kaŋ bonkoono Suleymanu cina Rabbi se, a salleyaŋo kambe kar waydu no, a tafayyaŋo kambe kar waranka no, a beene kuuyaŋo mo kambe kar waranza no. 3 Fuwo me gaa batama kaŋ go fuwo jine mo, a salleyaŋ kambe kar waranka no, ka saba nda fuwo tafayyaŋ. A tafayyaŋo mo kambe kar way no fuwo jine. 4 A na finetaryaŋ te mo fuwo se kaŋ yaŋ a fuwo ra haray ga tafay, amma taray haray ikaynayaŋ no. 5 Zama fuwo cinaro gaa no a na jidan bisayaŋ te ka windi, ka margu da fuwo cinarey a windanta, fuwo cinaro nda nangu hanna kulu. A na fu-ize yaŋ mo te a kambey kulu k'a windi. 6 Ganda cinaro tafayyaŋo kambe kar gu no, bindo ra wano kambe kar iddu no, ihinzanta kambe kar iyye no, zama taray haray a na gaayyaŋ hariyaŋ te fuwo windanta zama i ma si hay kulu sinji fu beero cinarey ra. 7 Fuwo binde, waati kaŋ i goono g'a cina, tondiyaŋ no i n'a cina nd'a, soolanteyaŋ za tondi kaayaŋo do. I mana maa ndarka wala deesi wala guuru goy jinay kulu jinde fuwo ra waato kaŋ i go windo cinayaŋo gaa. 8 Fu-ize kayney kaŋ yaŋ go no fu beero carawey gaa, i furoyaŋ meyey go windo kambe ŋwaari haray. Boro ga kaaru mo zijiyaŋ haray boŋ ka casu ka koy bindo ra cinaro do. Bindo ra wano do mo i ma gana ka to ihinzanta ra. 9 Yaadin cine no a na fuwo cina ka kubandi d'a. A na fuwo daabu mo da bunduyaŋ da sedre bunduyaŋ ka sasare. 10 A na jidan bisey mo cina, i afo kulu, ka margu nda fuwo kulu. Afo kulu kayyaŋ kambe kar gu no. I go ga lamba fuwo gaa da sedre bunduyaŋ. 11 Rabbi sanno kaa Suleymanu do ka ne: 12 «Fuwo wo kaŋ ni goono ga cina sanni, da ni dira ay hin sanney ra, k'ay farilley mo toonandi, ka haggoy nd'ay lordey kulu kaŋ ni go ga diraw te i ra, ay mo, kal ay m'ay sanno kaŋ ay ci ni baaba Dawda se din toonandi ni do. 13 Ay ga goro mo Israyla izey game ra, ay s'ay jama Israyla furu mo.» 14 Yaadin no Suleymanu na fuwo cina ka kubandi d'a. 15 A na fuwo ra haray cinarey mo te da sedre kataakuyaŋ, za fuwo ganda ka koy fuwo beena. I kulu a n'i daabu a ra haray da kataakuyaŋ. Fuwo ganda laabo mo, a n'a daabu nda sipres* bundu kataakuyaŋ. 16 Hala fuwo jina haray kambe kar waranka mo, a na nangu fo cina nda sedre kataakuyaŋ za ganda ka koy hala beene. A cina jina haray mo, seeda jisiyaŋ se, nango kaŋ ga hanan gumo nooya. 17 Fuwo, sanda nangu hanna, seeda jisiyaŋ nango jine, a kuuyaŋ kambe kar waytaaci no. 18 Sedre bunduyaŋ go no a ra haray kaŋ i jabu da gaasu himandiyaŋ, da tuuri boosi feeranteyaŋ, ikulu sedre wane no. Boro si di tondey bo. 19 Nangu kaŋ ga hanan gumo (kaŋ ga ti nango kaŋ Irikoy ga salaŋ,) a n'a soola mo fuwo ra haray bindo ra, zama i ma Rabbi sappa sundurko jisi a ra. 20 Nangu kaŋ ga hanan gumo wo mo, a salleyaŋ kambe kar waranka no, a kuuyaŋo mo yaadin no, a tafayyaŋo mo waranka no. A n'a daabu nda wura hanno. A na feema mo daabu da sedre bundu. 21 Yaadin cine no Suleymanu na fuwo ra haray daabu da wura hanno. A

na sisiriyaŋ mo salle nango kaŋ ga hanan gumo din jine. A na noodin mo daabu da wura. 22 A na fuwo kulu daabu da wura, kal i na fuwo kulu kubay. Feema mo kaŋ go nango kaŋ ga hanan gumo jarga, a n'a kulu daabu da wura. 23 Nango kaŋ ga hanan gumo ra mo a na ciiti malayka himandi hinka te, zeytun* bundu wane yaŋ, i afo kulu kuuyaŋ kambe kar way no. 24 Ciiti malaykey fata fo kambe kar gu no, kambe kar gu koyne malayka fata fa se. Fata fa me ka koy fata fa me mo, kambe kar way no. 25 Malayka fa mo kambe kar way no. Malayka hinka kulu neesiji folloŋ, i himandey mo afolloŋ no. 26 Malayka fo kuuyaŋ beene kambe kar way no, yaadin mo no afa wane. 27 A na malaykey sinji fu hinkanta bindo ra haray. I fatey go ga salle, hala afa fata ga tuku cinaro gaa, afa mo fata ga tuku cinaro gaa kambu fa ya-haray. I fatey ye ka care kubay mo fuwo bindo ra. 28 A na malaykey mo daabu da wura. 29 Fuwo carawey kulu gaa mo a na ciiti malayka himandiyaŋ jabu i se, da teenay nya wane, da tuuri boosi kaŋ go feerante, nangu hanna ra da nango kaŋ ga hanan gumo din ra. 30 A na fuwo ganda mo daabu nda wura, a ra da taray fu-izey ra. 31 A na me daabirjiyaŋ te nango kaŋ ga hanan gumo se da zeytun bunduyaŋ, beene bundo nda carawey gaa waney mo kambu gu koyyaŋ no. 32 Zeytun bundu me daabirji hinka, yaadin cine no. A n'i jabu ka te i se ciiti malayka himandiyaŋ da teenay nyayaŋ da boosi kaŋ go feerante, k'i daabu da wura. A na ciiti malaykey mo daabu da wura, nga nda teenay nyaŋey kulu. 33 Yaadin cine mo no a na nangu hanna furoyaŋo do mo te. Meyo kambey zeytun bunduyaŋ no, kambu taaci koyyaŋ no. 34 Me daabirji hinka sipres* bundu wane no. Daabirjo mo, afo kulu ga taabu care gaa no ka te ihinka, i ga bare ka windi ganda sinjiyaŋ gaa. 35 I boŋ mo a na ciiti malayka da teenay nya, da boosi himandi yaŋ jabu ka te feerante. A n'i daabu da wura kaŋ i deedandi jabuyaŋ goyo gaa ka daŋ. 36 A na windo ra haray batama mo cina nda tondiyaŋ kaŋ i jabu, sasare hinza, da sedre tikseyaŋ sasare fo. 37 Jiiri taacanta ra i na Rabbi windo ganda daba sinji Zib hando ra. 38 Jiiri way cindi fa ra mo, Bul hando ra, handu ahakkanta nooya, i na cinaro kubandi, windo kurey kulu, deedando kulu boŋ. Yaadin no a te jiiri iyye a go a cinayaŋo gaa.

7

1 Suleymanu te jiiri way cindi hinza a goono ga nga bumbo windo cina, a n'a cina ka ban mo. 2 A na fu cina kaŋ se i ga ne Liban tuuri zugay wane. A salleyaŋo kambe kar zangu no, a tafayyaŋo kambe kar waygu no, a kayyaŋo mo kambe kar waranza. A go sinjante ganjiyaŋ boŋ, sasare taaci, sedre bundu wane, sedre dubiyaŋ mo goono ga daaru ganjey boŋ. 3 A goono ga daabu mo da sedre kataakuyaŋ beene, i fu-fu-izey se beene, kaŋ yaŋ goono ga dake ganji waytaaci cindi gu boŋ. Sasare fo kulu gonda ganji way cindi gu. 4 Finetaryaŋ mo go no, sasare hinza, i goono ga care guna. 5 Me daabirjey kulu mo d'i ganjey, i n'i te da ngey me bariyey da kataaku kayanteyaŋ hal a ma boori. Finetarey mo goono ga care guna, ngey sasare hinza. 6 A na fu beeri fo mo te da ganjiyaŋ, faada wane. A kuuyaŋ kambe kar waygu no, a tafayyaŋ mo kambe kar waranza no. A gonda zawre fo koyne a meyo gaa, da ganjiyaŋ da kaarimi hari fo kaŋ i ga taamu ka furo mo i jine. 7 A na faada beeri mo te karga se, nangu kaŋ i ga ciiti te, sanda ciiti faada nooya. A n'a daabu da sedre kataakuyaŋ za ganda kal a ma koy beene daabuyaŋo gaa. 8 Nga bumbo mo fuwo kaŋ ra a ga goro, yongo faada banda batama wano, nga nda faada wano kulu, i goy folloŋ. A na fu fo mo te Firawna ize wayo se (nga kaŋ Suleymanu hiiji din), danga batama fa din cine. 9 Cinari-cinari woodin yaŋ kulu tondi caadanteyaŋ no i n'i te d'a, tondiyaŋ kaŋ i jabu no neesiyaŋ misa boŋ. Candi no i n'i dumbu d'a, i ra d'i taray, za ganda tiksa gaa kal a ma koy boŋo gaa. Yaadin mo no tara go kal a koy batama bambata gaa. 10 A daba tondi caadanteyaŋ no, tondi bambata yaŋ binde bo, kaŋ afooyaŋ ga to kambe kar way kuuyaŋ, afooyaŋ mo kambe kar ahakku wane yaŋ. 11 Beene mo gonda tondi caadanteyaŋ, ngey mo jabanteyaŋ no, neesiyaŋ boŋ. A gonda sedre bundu mo. 12 Batama bambata mo kaŋ go g'a windi, nga mo gonda tondi jabante sasare hinza, da sedre dubi wane fo, danga Rabbi windo ra haray batama cine, da fuwo zawra. 13 Suleymanu donton ka Tir kwaara boro fo ce kaŋ se i ga ne Hiram. 14 Nga wo Naftali kunda ra wayboro fo kaŋ kurnye bu ize no, a baabo mo Tir boro no. Guuru-say zam no, kaŋ go toonante nda laakal da fahamay da gonitaray kaŋ ga guuru-say goy kulu dumi te. A kaa bonkoono Suleymanu do k'a goyey kulu te. 15 Zama a na muulo hinka te da guuru-say, i afo kulu kayyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, i afo kulu wargayaŋ mo kambe kar way cindi hinka no i windanta. 16 A na guuru-say tuk'ize hinka te, sooganteyaŋ, zama i m'i daŋ muuley yolley gaa. Tuk'ize fo kayyaŋ kambe kar gu no, afa mo kayyaŋ kambe kar gu. 17 Fafara korfo

kaymi himandiyaŋ go no, kaŋ i te nda sisiri tuk'izey se, kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa. Iyye go no tuk'ize fa se, iyye koyne tuk'ize fa mo se. 18 Yaadin cine no a na muuley te d'a, sasare hinka goono ga windi fafara korfo boŋ, zama i ma tuk'izey kaŋ yaŋ go muuley boŋ daabu. Yaadin cine mo no a te tuk'ize fa mo se. 19 Tuk'izey kaŋ yaŋ go muuley yolley boŋ, i beeney waaliya boko boosi himandi wane yaŋ no, kambe kar taaci. 20 Tuk'ize yaŋ go muulo hinka din boŋ mo, yolla nango do jarga, kaŋ ga maan fafara korfo kaymi himando gaa tak-tak. Mufa ize himandi zangu hinka mo goono ga tuk'izey windi, i go ga sasare care gaa. 21 A na muuley sinji Irikoy fuwo zawra gaa k'i kayandi. A na kambe ŋwaari muulo sinji, k'a maa daŋ Yacin, _kaŋ a feerijo ga ti: a ga tabbat|_. A na kambe wow muulo mo sinji, k'a maa daŋ Buwaza, _kaŋ a feerijo ga ti: a gonda gaabi|_. 22 Muuley yolley gaa mo gonda waaliya boko boosi himandiyaŋ. Yaadin no i na muuley goyey ban d'a. 23 A na bangu mo te, sooguyaŋ wane, kaŋ gonda kambe kar way me woone ka koy ya-haray meyo gaa. Kurkutu n'a go, a kayyaŋ kambe kar gu mo no. Kambe kar waranza ga ti a me beene windanta. 24 A meyo cire kulbayaŋ goono g'a windi, i boro way kambe kar kulu gaa, ka bango windi. Kulbey sasare hinka ra no, i n'i soogu ngey nda bango care banda. 25 A goono ga kay haw himandi way cindi hinka boŋ. Ihinza ga azawa kambe guna, ihinza ga wayna kaŋay haray guna, ihinza ga dandi kambe guna, ihinza mo ga wayna funay haray guna. I na bango dake hawey boŋ, i kulu sunfayey go ga care guna. 26 Bango wargayaŋ kambe faata cine no. A meyo mo, i n'a te sanda gaasiya me cine, sanda waaliya boko boosi cine. A ga sambu sanda tono zangu hinza nda waygu cine hari. 27 Woodin banda a na nyumayyaŋ taasa jisiyaŋ do te, ngey boro way kaŋ i te da guuru-say. Jisiyaŋ do fo kulu, a salleyaŋo kambe kar taaci no, a tafayyaŋo kambe kar taaci no, a beene kuuyaŋo mo kambe kar hinza no. 28 Jisiyaŋ nangey goyey mo ya-cine no i ga bara nd'a: i gonda jezayaŋ. Jezayaŋ go no koyne jisiyaŋ nangey din game ra. 29 Jezey din gaa mo muusu beeri himandiyaŋ, nda hawyaŋ nda ciiti malaykayaŋ go no. Jezey boŋ yaadin no beena mo. Muusey da hawey cire mo korfoyaŋ go no sarkante, deejiyaŋ goy wane yaŋ. 30 Jisiyaŋ nangu fo kulu gonda kanje taaci, guuru-say wane. Guuru-say moyoyaŋ mo go no. A lokoto taaca gaa i gonda jase boŋ yaŋ, nyumayyaŋ taasa kulu cire haray. Jase boŋ yaŋ go sooganteyaŋ da korfoyaŋ kaŋ gonda taalamyaŋ i kurey kulu gaa. 31 A meyo mo go tuk'izo ra beene kambe kar fo. A meyo mo go windante no sanda jeza goyo cine, kambe kar fo nda jare. A meyo boŋ mo gonda jabuyaŋ, amma a jezey lokoto-taaci-koy yaŋ no, manti kurkutu yaŋ no bo. 32 Kanje taaca din binde go jezey cire, kanje moyoyaŋ mo go jisiyaŋ nango ra. Kanje fo kayyaŋ kambe kar fo nda jare no. 33 Kanjey goyey binde, sanda torko kanje goy cine yaŋ no. I moyo, d'i meyey, d'i reyon, d'i bindey, i kulu sooguyaŋ goy no. 34 Jase boŋ taaci go no koyne lokoto taaca gaa jisiyaŋ nangu kulu se, a jase boŋo ga margu nda jisiyaŋ nango. 35 Jisiyaŋ nango boŋ mo gonda tudu himandi kaŋ go g'a windi, a kayyaŋ sanda kambe kar jare no. Jisiyaŋ nango boŋ mo a gaayyaŋ hari go no, kaŋ nga nd'a jezey margu care ra, nga nd'ey. 36 A gaayyaŋ harey walhẽy boŋ, a jezey boŋ mo, a na ciiti malayka himandiyaŋ da muusu beeriyaŋ, da teenay nyayaŋ jabu, i afo kulu batama boŋ, da taalam a banda ka windi. 37 Yaadin no a na jisiyaŋ nangu way din te d'a. I kulu sooguyaŋ folloŋ, neesiji folloŋ, himandi folloŋ. 38 A na nyunayaŋ taasa way te da guuru-say. Nyunayaŋ taasa fo kulu mo ga sambu danga tono ahakku cine hari. Nyunayaŋ taasa fo kulu kambe kar taaci no. Jisiyaŋ nangu wayo din kulu boŋ mo gonda nyunayaŋ taasa fo. 39 A na jisiyaŋ nangu gu daŋ fuwo kambe ŋwaari gaa, igu fa mo koyne fu beero kambe wow gaa haray. A na bango mo daŋ kambe ŋwaaro gaa haray wayna funay haray ka dandi kambe guna. 40 Hiram na nyunayaŋ taasey din, da peeluyaŋ, da taasayaŋ te. Yaadin cine no Hiram te ka goyey kulu ban d'a bonkoono Suleymanu se Rabbi windo ra: 41 Muula hinka, da cambu hinka tuk'izey se kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa, da taaru himandi hinka kaŋ yaŋ ga tuk'izey kaŋ go gaasiyey yolley gaa daabu, 42 garenad* himandi zangu taaci mo taaru hinka din se, sasare hinka taaru fo kulu se, zama i ma tuk'ize hinka kaŋ go muuley yolley din gaa daabu nd'ey. 43 A na taabalyaŋ te mo da nyunayaŋ taasa way kaŋ yaŋ go taabaley din boŋ, 44 da nyumayyaŋ bangu fo da haw way cindi hinka a cire, 45 da kusey, da peeley, da taasey. Jinayey din kulu kaŋ yaŋ Hiram te Bonkoono Suleymanu se Rabbi windo sabbay se, guuru-say ziirante no a n'i te d'a. 46 Urdun batama ra no bonkoono n'i soogu, laabu kaŋ gonda botogo ra no, kaŋ go Sukkot da Zaretan game ra. 47 Jinayey din kulu Suleymanu n'i naŋ, a man'i neesi zama i baa gumo. Guuru-sayo din, tiŋay kaŋ si neesi no. 48 Suleymanu na jinayey kulu te kaŋ yaŋ go Rabbi fuwo ra: wura feema, da wura taablo kaŋ boŋ i ga jisiyaŋ buuro

dake, 49 da wura fitilla gaayyaŋ harey igu kambe ŋwaari gaa haray, igu fo mo kambe wow gaa haray, nango kaŋ ga hanan gumo se jina, i kulu wura hanno no i n'i te d'a. Boosiyaŋ mo go no da fitillayaŋ, da kambuyaŋ, wura wane yaŋ, 50 da gaasiyey, da fitilley hanseyaŋ harey, da taasayaŋ, da kawra kambayze koyyaŋ, da danji kwaano, wura hanno wane, da fu me gaayyaŋ hariyaŋ fuwo ra haray waney, danga nango kaŋ bisa ikulu hananyaŋ nooya, da fu me gaayyaŋ hari nangu hanna se, wura wane no. 51 Yaadin cine no i na goyo kulu ban d'a kaŋ Bonkoono Suleymanu te Rabbi windo ra. Suleymanu ye ka jinayey kaŋ a baabo Dawda fay waani sambu k'i daŋ, danga nzarfu da wura da kusuyaŋ. A n'i daŋ Rabbi fuwo arzaka jisiro ra.

8

1 Waato di gaa Suleymanu na Israyla arkusey da kundey kulu boro beerey, da Israyla izey kaayey windi jine borey margu. I kaa ka margu Bonkoono Suleymanu do Urusalima ra, zama ngey ma kande Rabbi sappa sundurko ka fun d'a Dawda birno ra, kaŋ ga ti Sihiyona. 2 Borey kulu margu Bonkoono Suleymanu do bato se Etanin hando ra, kaŋ ga ti handu iyyanta. 3 Israyla arkusey kulu kaa, alfagey mo na sundurko sambu. 4 I na Rabbi sundurko sambu, i na kubayyaŋ hukumo mo sambu, da jinay hanantey kulu kaŋ go hukumo ra. Woodin yaŋ alfagey da Lawitey kand'ey. 5 Bonkoono Suleymanu da Israyla jama kulu kaŋ yaŋ margu a do go a banda sundurko jine, i goono ga feejiyaŋ nda hawyaŋ wi. I baayaŋ bisa haŋ kaŋ me ga ci, wala i m'i lasaabu. 6 Alfagey furo nda Rabbi sappa sundurko ka koy a nango do, jina haray fu-izo ra, nango kaŋ ga hanan gumo, noodin ciiti malaykey fatey cire. 7 Zama ciiti malaykey na ngey fatey salle sundurko nango boŋ, ka sundurko da nga goobey daabu beene. 8 Goobey din ga ku, kal i g'i deeney fonnay za nangu hanna ra, kaŋ go nango kaŋ ga hanan gumo din jine. Amma fuwo taray hara, i si di ey. Noodin binde no i bara hala hunkuna. 9 Hay kulu si sundurko ra kala tondi walhã hinka kaŋ yaŋ Musa daŋ a ra yongo Horeb, waato kaŋ Rabbi sappe nda Israyla izey, i Misira laabu funyaŋo waate. 10 A ciya mo, waato kaŋ cine alfagey fatta nangu hanna ra, kala buru fo na Rabbi fuwo toonandi. 11 Hala alfagey si baa hin ka kay ka goyo te buro sabbay se, zama Rabbi darza na Rabbi fuwo toonandi. 12 Kala Bonkoono Suleymanu ne: «Rabbi ne nga ga goro kubay bi tik ra. 13 Ay mo, haciika ay na goray fuwo cina ni se, nangu kaŋ ni ga goro hal abada.» 14 Kala bonkoono zagu ka Israyla jama kulu albarkandi. Israyla jama kulu mo go ga kay. 15 A ne: «I ma Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ salaŋ da nga me ay baaba Dawda se, a n'a toonandi mo nda nga kambe. 16 A ne: ‹Za han kaŋ hane ay fun nd'ay jama Israyla Misira laabo ra ay mana gallu kulu suuban Israyla kundey kulu ra kaŋ ay ga fu cina, zama ay maa ma goro noodin. Amma ay na Dawda suuban a ma ciya ay jama Israyla jine boro.› 17 Za doŋ mo ay baaba Dawda gonda miila nga ma windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se. 18 Amma Rabbi ne ay baaba Dawda se: ‹Za kaŋ a go ni bina ra ni ma windi cina ay maa sabbay se, ni booriyandi, za kaŋ woodin go ni bina ra. 19 Kulu nda yaadin manti nin no ga windo cina bo, kala ni izo kaŋ ga fun ni baso gaa, nga no ga windi cina ay maa sabbay se.› 20 Rabbi na nga sanno kaŋ a ci din kayandi mo, zama ay wo, ay tun ay baaba Dawda kayyaŋ nango ra. Ay go ga goro Israyla karga boŋ, sanda mate kaŋ cine Rabbi na alkawli sambu nd'a. Ay na windo wo cina mo Rabbi, Israyla Irikoyo maa sabbay se. 21 Nango din ra binde ay na sundurko nangu te, kaŋ ra Rabbi sappa bara, kaŋ a te da iri kaayey waato kaŋ a n'i kaa Misira laabo ra.» 22 Suleymanu binde kay Rabbi sargay feema jine, nga nda Israyla jama kulu go ga care guna. A na nga kambey salle beene, 23 ka ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni wadde Irikoy fo kulu si no beene beena ra, wala ne ganda ndunnya ra, kaŋ gonda alkawli nda baakasinay suuji ga gaay ni tamey se, ngey kaŋ yaŋ goono ga dira ni jine da ngey biney kulu. 24 Nin no ka alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo, ay baaba Dawda se din toonandi. Haciika ni salaŋ da ni me, ni n'a toonandi mo da ni kamba, sanda mate kaŋ a go hunkuna. 25 Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni ma haya kaŋ ni n'a alkawli sambu ni tamo ay baaba Dawda se toonandi, kaŋ ni ne: ‹I si jaŋ ay jine ni wane boro fo kaŋ ga goro Israyla karga boŋ, da day ni izey te laakal da ngey fondey kaŋ i ga gana ka dira ay jine, sanda mate kaŋ cine ni dira ay jine.› 26 Sohõ binde, ya Israyla Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda i ma ni sanney kaŋ ni ci ni tamo ay baaba Dawda se din tabbatandi. 27 Amma daahir no kaŋ Irikoy ga goro ndunnya ra? A go, beeney da beena beeney ni si ban i ra, sanku fa binde fu woone kaŋ ay cina! 28 Kulu nda yaadin, kala ni ma laakal da ay, ni tamo adduwa d'ay ŋwaarayyaŋey, ya Rabbi ay Irikoyo, zama ni ma hanga jeeri ay hẽeno d'ay adduwa se kaŋ ay, ni tamo goono ga te ni jine hunkuna. 29 Ni moy ma bara feerante fu woone wo do haray cin

nda zaari, naŋ kaŋ ni ci ka ne: ‹Ay maa ga goro nango din ra.› Zama ni ma hangan ka maa adduwey kaŋ ay, ni tamo ga te ka guna nangu woone do haray. 30 Ma hangan mo ay, ni tamo ŋwaarayyaŋey se, da ni jama Israyla waney mo se, waati kaŋ i ga adduwa te ka nango wo do haray guna. Oho, ma maa beena ra ni nangora do. Waati kaŋ ni maa mo, kala ni ma yaafa. 31 Da boro fo na zunubi te nga gorokasin se, hal i na zeyaŋ dake a boŋ ka ze, d'a kaa mo ka ze ni sargay feema jine windo wo ra, 32 kala ni ma maa beena ra. Ma goy ka ciiti ni tamey se. Ni ma boro laalo zeeri, k'a goyo candi ka kande a boŋ. Ni ma adilante* mo hanandi, ka bana a se mo nga adilitara boŋ. 33 Waati kaŋ ni jama Israyla na goobu haŋ ngey ibarey kambey ra, zunubo kaŋ i te ni se din sabbay se, nga no, d'i bare ka ye ni do haray, ka ni maa seeda, ka adduwa te, ka ŋwaaray ni gaa fuwo wo ra, 34 kala ni ma maa i se beena ra. Ma ni jama Israyla zunubey yaafa i se, ma ye ka kand'ey laabo kaŋ ni n'i kaayey no din ra. 35 Da beena daabu, hala hari si kaŋ i zunubey kaŋ i te ni se din sabbay se, d'i na adduwa te ka nango wo guna, ka ni maa seeda, ka bare ka fay da ngey zunubey waati kaŋ ni n'i kaynandi, 36 kala ni ma maa beena ra. Ma ni tamey zunubey yaafa, da ni jama Israyla waney, hala ni m'i dondonandi fondo hanna kaŋ ra i ga hima ka dira. Ma ye ka hari samba ni laabo boŋ, wo kaŋ ni na ni jama no a ma ciya tubu hari. 37 Da haray go laabo ra, wala da buuyaŋ balaaw furo, wala yeeni kaŋ ga ntaaso di, wala bunkusyaŋ, wala do, wala nooni, d'i yanjekaarey n'i daŋ game i kwaarey windante batamey ra, wiyaŋ doori kulu kaŋ dumi no, wala doori kulu kaŋ dumi no ya day, 38 adduwa nda ŋwaarayyaŋ kulu dumi kaŋ i te, boro fo kulu Israyla jama ra, ngey kaŋ ga ti ni jama, boro kulu goono ga bay nga bina dooro gaa, a na kambe salle ka fu wo guna, 39 kala ni ma maa beena ra kaŋ ga ti ni nangoray. Ma yaafa i se, ma goy ka boro kulu bana nga goyo kulu hina me, nin wo kaŋ g'a bina bay (zama ni hinne no ga Adam-izey kulu biney bay.) 40 Zama i ma humburu nin jirbey kulu kaŋ i go laabo kaŋ ni na iri kaayey no din ra ga goro. 41 Yaw sanni mo, kaŋ manti ni jama Israyla wane no, d'a fun laabu mooro fo ka kaa ni maa sabbay se, 42 (zama i ga maa ni maa beero baaru da ni kamba kaŋ gonda hina, da ni kambe sallanta.) Waati kaŋ a kaa ka te adduwa, a goono ga fu wo do haray guna, 43 kala ni ma maa beene ni nangora ra. Ma goy hay kulu boŋ kaŋ yawo din goono ga ni ce ka ni ŋwaaray, zama ndunnya dumi cindey kulu ma ni maa bay, i ma humburu nin mo, sanda mate kaŋ cine ni jama Israyla goono ga humburu nin. I ma bay mo kaŋ fu wo kaŋ ay cina, ni maa no i g'a ce d'a. 44 Da ni jama koy ka wongu da ngey ibarey, fondo kulu kaŋ dumi ra no ni g'i donton, d'i ŋwaaray mo Rabbi gaa, i goono ga kwaara wo kaŋ ni suuban da fuwo wo kaŋ ay cina ni maa se do haray guna, 45 kala ni ma maa i adduwa nd'i ŋwaarayyaŋey beena ra k'i cimo gaakasinay mo. 46 I ga zunubi te ni se (zama boro kulu si no kaŋ si zunubi te). Ni mo ga futu i se, ni g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, hal i ma kond'ey ngey laabey ra k'i daŋ tamtaray, laabu kaŋ ga mooru wala kaŋ ga maan. 47 I ga fongu noodin ngey tamtara laabo ra naŋ kaŋ i kond'ey din, i ga bare ka tuubi ka ŋwaaray ni gaa noodin, borey kaŋ kond'ey tamtaray din laabo ra. I ga ne: ‹Iri na zunubi te, iri na hartayaŋ goy te, iri na goy laalo te.› 48 I ga ye ka kaa ni do da ngey biney kulu da ngey fundey kulu ngey yanjekaarey laabo ra, kaŋ yaŋ kond'ey tamtaray, i ga adduwa te ni gaa ka moyduma ye ngey laabo kaŋ ni n'i kaayey no do haray, kwaara kaŋ ni suuban, da fu wo kaŋ ay cina ni maa se mo. 49 D'i na woodin kulu te, kala ni ma maa i adduwey d'i ŋwaarayyaŋey beene ni nangora ra. Ni m'i cimo mo gaa. 50 Ma ni jama yaafa, ngey kaŋ na zunubi te ni se, d'i taaley kulu kaŋ do i na taali te ni se. Ma naŋ i ma ciya bakaraw hari borey kaŋ kond'ey tamtaray yaŋ din kambe ra, zama i ma suuji cabe i se. 51 Zama ngey ya ni jama no, ni suubanante yaŋ mo no kaŋ ni soolam ka kaa Misira ra, guuru dudal danji beeri bindo ra. 52 Ni moy ma bara feerante ay, ni tamo ŋwaarayey, da ni jama Israyla ŋwaarayey gaa mo, zama ni ma hanga jeeri ka maa waati kaŋ i ga hẽ ni gaa. 53 Zama ni n'i fayanka ndunnya dumey kulu ra, i ma ciya ni wane jama, sanda mate kaŋ cine ni ci ni tamo Musa me ra, waato kaŋ ni n'iri kaayey fattandi Misira ra, ya Rabbi, Koy Beero.» 54 Suleymanu go ga sombu, a kambey goono ga salle beene haray. Waato kaŋ cine a na ŋwaarayey da adduwey kulu te Rabbi gaa ka ban, kal a tun Rabbi feema jine. 55 A tun ka kay ka Israyla jama kulu albarkandi da jinde beeri. A ne: 56 «I ma Rabbi sifa, nga kaŋ na nga jama Israyla no fulanzamay, hayey kulu kaŋ yaŋ a na alkawli sambu boŋ. Sanni fo kulu mana gaze a alkawli hanna kulu ra, naŋ kaŋ a na alkawli sambu nga tamo Musa me ra. 57 Rabbi iri Irikoyo ma goro iri banda sanda mate kaŋ nga nda iri kaayey goro. A ma si fay da iri, a ma si iri furu. 58 Zama a ma soobay ka iri biney bare ka ye nga do haray, iri m'a fondey d'a hin sanney, d'a farilley kulu gana, kaŋ yaŋ a na iri kaayey lordi nd'a. 59 Ay sanney

wo mo kaŋ ay na ŋwaarayyaŋ te d'a Rabbi jine, i ma maan Rabbi iri Irikoyo gaa cin nda zaari, zama a ma ay, nga tamo cimo tabbatandi, d'a jama Israyla cimo mo, mate kaŋ zaari kulu ga laami nd'a. 60 Zama ndunnya dumi cindey kulu ma bay kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy. A cine fo si no mo. 61 Araŋ biney ma ciya kayanteyaŋ Rabbi iri Irikoyo jine, kaŋ ga naŋ araŋ m'a hin sanney gana. Araŋ m'a lordey haggoy mo, sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga te hunkuna.» 62 Kala bonkoono da Israyla kulu a banda na sargayyaŋ te Rabbi jine. 63 Suleymanu na saabuyaŋ sargayyaŋ te Rabbi se. Wo kaŋ yaŋ a te lasaabo neeya: haw zambar waranka cindi hinka, da feeji zambar zangu nda waranka. Yaadin cine no bonkoono da Israyla kulu na Rabbi windo feeri nd'a. 64 Han din hane binde bonkoono

na Rabbi windo bindo ra batama kaŋ go fuwo jine din hanandi, zama noodin no a na sargay kaŋ i ga ton yaŋ te, da ŋwaari sargay, da saabuyaŋ sargay maaney. Zama guuru-say feema kaŋ go Rabbi jine kayna. Sargayey kaŋ i ga ton nda ŋwaari sargay nda saabuyaŋ sargay maaney din si du ka ban a ra. 65 Yaadin cine no Suleymanu na bato te alwaato din, nga nda Israyla kulu nga banda, jama bambata kaŋ kaa ka fun za Hamat furanta kal a ma koy Misira gooro gaa. I te jirbi iyye hinka batu Rabbi iri Irikoyo jine, sanda jirbi way cindi taaci nooya. 66 Jirbi way cindi guwanta hane a na jama sallama, ngey mo na albarka gaara bonkoono se, ka koy fu da farhã da bine kaani, gomney kulu kaŋ Rabbi cabe nga tamo Dawda nda nga jama Israyla se din sabbay se.

9

1 Waato kaŋ Suleymanu na Rabbi windo da bonkoono windo cina ka ban, da muraadu kulu kaŋ kaan nga, Suleymanu se kaŋ a ga ba nga ma du ka te, 2 kala Rabbi ye ka bangay Suleymanu se koyne sorro hinkanta, sanda mate kaŋ cine a bangay a se waato Jibeyon ra. 3 Rabbi ne a se: «Ay maa ni adduwa da ni ŋwaarayyaŋey kaŋ ni te ay jine. Ay na fu woone kaŋ ni cina hanandi, zama ay m'ay maa sinji a ra hal abada. Ay moy d'ay bina mo ga bara noodin duumi. 4 Ni ciine binde, hala day ni dira ay jine, mate kaŋ cine ni baaba Dawda te, bine hananyaŋ da adilitaray ra, hala mo ni ga te hay kulu boŋ kaŋ ay na ni lordi d'a, m'ay hin sanney d'ay farilley haggoy, 5 ay mo, kal ay ma ni mayray karga sinji Israyla boŋ hal abada. Ay g'a te alkawlo kaŋ ay sambu ni baaba Dawda se din boŋ, kaŋ ay ne a si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla karga boŋ. 6 Amma d'araŋ bare ka fay d'ay ganayaŋ, da nin no wala ni izey no, araŋ mana ay lordey d'ay hin sanney haggoy, kaŋ yaŋ ay daŋ araŋ jine, amma araŋ koy ka may tooru fooyaŋ se, ka sumbal i jine, 7 ay mo ga Israyla gaaray ka kaa laabo kaŋ ay n'i no din ra. Fu woone mo kaŋ ay hanandi ay maa sabbay se, ay m'a furu ay banda. Israyla ga ciya yaasay da hahaarayaŋ hari dumey kulu game ra. 8 Fu wo mo kaŋ gonda beeray ya-cine, boro kulu kaŋ bisa ga te dambara ka cuusu ka ne: ‹Ifo se no Rabbi na woodin te laabo nda fu wo se?› 9 I ga tu ka ne: ‹Zama i fay da Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i kaayey kaa Misira laabo ra. I na de-koy* fooyaŋ sambu ka sumbal i se, ka may i se mo. Woodin se no Rabbi na masiiba woone kulu candi ka kande i boŋ.› » 10 Jiiri waranka bananta, kaŋ Suleymanu na windi hinka din cina, danga Rabbi windo da bonkoono windo nooya, 11 waato din gaa no, bonkoono Suleymanu na Tir bonkoono Hiram no kwaara waranka Galili laabo ra. Zama Hiram na sedre da sipres* bundu samba ka no Suleymanu se, da wura mo haŋ kaŋ cine a ga ba kulu. 12 Hiram mo fun Tir ka kaa zama nga ma di kwaarey kaŋ yaŋ Suleymanu na nga no, i binde mana kaan a se. 13 Kal a ne: «Ya ay nya-izo, kwaara woofo dumiyaŋ no ni n'ay no wo?» A ne i se Kabul laabu, maa kaŋ i gonda hala ka kaa sohõ. 14 Hiram na wura danga ton gu nda jare cine samba bonkooni se. 15 Woone no ga ti doole goy kaŋ bonkoono Suleymanu te din sabaabu, zama i ma Rabbi windo da bonkoono windo, da Millo, da Urusalima windanta cinaro, da Hazor, da Mejiddo, da Gezer mo cina. 16 Misira bonkoono Firawna jin ka kaaru ka Gezer ŋwa, k'a ton da danji. A na Kanaanancey kaŋ goono ga goro noodin kwaara ra wi, k'a no nga ize wayo Suleymanu wande se a ma ciya a hiijay-daŋ-banda. 17 Suleymanu na Gezer da Bayt-Horon ganda ce, 18 da Baalat, da Tadmor kaŋ go saajo ra, Yahuda laabo ra, 19 da Suleymanu arzaka jisiyaŋ kwaarey kulu cina, sanda kwaarey kaŋ i cina a wongu torkey se, da wo kaŋ yaŋ i cina a bari-karey se, da hay kulu kaŋ Suleymanu ga ba nga ma cina ndunnya kaani maayaŋ se Urusalima ra nda Liban ra, d'a mayray laabey kulu ra. 20 Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey do haray borey kulu kaŋ cindi ciine ra, kaŋ yaŋ manti Israyla izeyaŋ no, 21 i izey kaŋ cindi i banda laabo ra, kaŋ yaŋ Israyla izey mana hin ka halaci ka ban parkatak, i boŋ no Suleymanu na doole goy dake hala hunkuna. 22 Amma Israyla izey

ra Suleymanu mana tam kaa, amma ngey no ga ti soojey kaŋ ga goy a se, d'a laabukoy kayney d'a yaarukomey, da torkey maykoy, da bari-karey. 23 Woodin yaŋ no ga ti jine borey kaŋ go Suleymanu goyo boŋ, i boro zangu gu nda waygu no kaŋ yaŋ ga borey kaŋ goono ga taabi goyo te may. 24 Amma Firawna ize wayo ziji ka fun Dawda birno ra ka kaa nga windo kaŋ Suleymanu cina a se din ra. Alwaato din no Suleymanu na Millo cina. 25 Sorro hinza jiiro ra Suleymanu ga sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ te feema kaŋ a cina Rabbi se din boŋ. A ga dugu ton mo i banda feema kaŋ go Rabbi jine din ra. Yaadin no a na windo cina ka ban d'a. 26 Bonkoono Suleymanu na hari hiyaŋ te mo Eziyon-Geber ra, kaŋ go Elat jarga, Teeku Cira me gaa, Edom laabo ra. 27 Hiram na nga tamyaŋ donton hiyey marga din ra, hi goy-teerey kaŋ ga waani teeku goy, i go Suleymanu goy-teerey banda. 28 I kaa Ofir. Noodin i na wura ku, danga ton waranka afo si cine no, ka kand'a bonkoono Suleymanu do.

10

1 Waato kaŋ Seba wayboro bonkoono maa Suleymanu maa beera kaŋ a te Rabbi maa sabbay se, kal a kaa zama nga m'a si da hãayaŋ kaŋ ga sandi. 2 A kaa Urusalima nda jama beeri bambata, da yoyaŋ kaŋ go ga yaazi jinayyaŋ jare, da wura boobo, da taalam tondiyaŋ kaŋ nooru ga baa. Waato kaŋ a kaa Suleymanu do kal a na hay kulu kaŋ go nga bina ra kaa taray a se. 3 Suleymanu mo tu a se a hãayaŋey kulu boŋ. Hay fo kulu si tugante bonkoono se kaŋ a mana ci wayboro bonkoono se. 4 Waato kaŋ Seba wayboro bonkoono di Suleymanu laakalo kulu, da windo kaŋ a cina, 5 d'a taablo ŋwaaro, d'a tamey gora dumi, d'a windi goy-izey kayyaŋo dumi, d'i bankaarayey, da ngey kaŋ yaŋ g'a no haŋyaŋ hari, da mate kaŋ i ga sargay salle Rabbi windo ra, kala waybora gaa yay. 6 A ne bonkoono se: «Cimi baaruyaŋ no ay maa ay laabo ra ni muraadey ciine ra, da ni laakalo wane. 7 Kulu nda yaadin, ay mana sanney cimandi bo, kala waato kaŋ ay kaa ka di a d'ay moy. A go mo, wiiza, i mana baa jara ci ay se. Ni laakalo da ni albarka bisa ni maa beero kaŋ ay maa din. 8 Bine-kaani-koyyaŋ no ni borey, bine-kaani-koyyaŋ mo no ni tamey, kaŋ yaŋ goono ga kay ni jine han kulu, ka maa ni laakalo. 9 I ma Rabbi ni Irikoyo sifa mo, nga kaŋ maa ni kaani hal a na ni daŋ Israyla karga boŋ, zama Rabbi ga ba Israyla hal abada. Woodin se no a na ni daŋ koytaray, zama ni ma cimi ciiti da adilitaray te se.» 10 Kala wayboro bonkoono na bonkoono no wura danga ton gu nda jare cine, da yaazi jinay boobo mo, hala nda taalam tondi caadanteyaŋ. Boro kulu mana ye ka kande yaazi jinay sanda wo kaŋ Seba wayboro bonkoono kande ka bonkoono Suleymanu no baayaŋ cine. 11 Hiram hiyey mo, kaŋ yaŋ ga kande wura ka fun Ofir, i kande almug* dubi boobo, da taalam tondi caadante boobo ka fun Ofir. 12 Bonkoono mo na bonjareyaŋ te da almug bundu Rabbi windo da bonkoono windo se. A na moolo kayna nda moolo beeri yaŋ te d'a mo doonkoy se. Boro kulu mana ye ka kande almug dubiyaŋ, boro kulu mana ye ka di i cine yaŋ mo hala hunkuna. 13 Bonkoono Suleymanu na Seba wayboro bonkoono no hay kulu kaŋ a ga ba kaŋ a ŋwaaray mo, kaŋ waana haŋ kaŋ Suleymanu n'a no nga koytara yulwa ra. Waybora binde bare ka ye nga laabu, nga nda nga tamey. 14 Wura kaŋ ga kaa Suleymanu do jiiri fo ra, a neesiyaŋ ga ti ton waranza cine, wura wane koonu, 15 kaŋ baa si haŋ kaŋ i ga du dillaŋey jangalo do haray, da fatawc'izey, da kunda dumi-dumey, da laabu-laabukoy kayney do haray. 16 Bonkoono Suleymanu na koray beeri zangu hinka te da wura danante. Koray fo kulu tiŋay ga to wura kilo iddu cine. 17 A na koray dumi fo mo te da wura danante, i boro zangu hinza. I kulu gonda kilo hinza da jare cine koray fo ra. Bonkoono n'i daŋ faada kaŋ se i ga ne Liban tuuri zugay faada ra. 18 Bonkoono na karga bambata fo te da cebeeri hinjeyaŋ. A n'a daabu mo da wura hanno. 19 Kaarimi hari iddu go no hal i ga to karga do. Karga boŋo mo koomakoy no banda, nangora do mo gonda kambe yaŋ kuray hinka kulu. Muusu beeri hinka mo go ga kay, afo go kambu kulu haray. 20 Muusu beeri way cindi hinka mo goono ga kay, kambu woone da ya-haray kambo mo gaa, kaarimi hari iddo boŋ. I mana karga din cine te mayray kulu ra. 21 Suleymanu haŋyaŋ gaasiyey mo, i kulu wurayaŋ no. Liban tuuri zugay faada taasey mo, i kulu wura hanno wane yaŋ no, nzarfu wane baa afo si i ra. Nzarfu manti hay fo kaŋ i ga saal no Suleymanu jirbey ra. 22 Zama bonkoono gonda Tarsis hi boobo teeko boŋ, ngey da Hiram hiyey mo care banda. Jiiri hinza kulu ra Tarsis hiyey ga kaa sorro folloŋ, i ga kande wura da nzarfu da cebeeri hinjeyaŋ da foonoyaŋ, da makka curoyaŋ. 23 Bonkoono Suleymanu binde bisa ndunnya koyey kulu arzaka da laakal. 24 Ndunnya kulu mo soobay ka Suleymanu ceeci zama ngey ma maa laakalo kaŋ Irikoy daŋ a bina ra. 25 I afo kulu mo ga kande nga nooyaŋo: nzarfu taasayaŋ, da wura

taasayaŋ, da bankaaray, da wongu kwaayyaŋ, da yaazi jinay yaŋ, da bariyaŋ, da alambaanayaŋ, yaadin cine no jiiri kulu. 26 Suleymanu mo na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ margu. A gonda torko zambar fo da zangu taaci. A gonda bari-kari zambar way cindi hinka mo kaŋ yaŋ a fay-fay ka jisi torkey kwaarey ra, da bonkoono do mo Urusalima. 27 Bonkoono na nzarfu ciya sanda tondiyaŋ Urusalima ra. A na sedre* bundu mo ciya sanda durmi kaŋ go gooru batama ra cine, baayaŋ se. 28 Bariyey kaŋ yaŋ go Suleymanu se, Misira no i ga fun d'ey kuru-kuru. Bonkoono dillaŋey no ga kand'ey, kuru fo kulu nda nga hayo. 29 Torko fo ga fun Misira nzarfu kilo iyye cine boŋ, bari fo mo kilo hinka cine boŋ. Yaadin mo no i te Hittancey da Suriya bonkooney kulu se. I kaa dillaŋey din kambe ra.

11

1 Amma Bonkoono Suleymanu ga ba wayboro yaw boobo kaŋ waana Firawna izo, danga Mowab wayborey, da Amonancey, da Edomancey, da Zidonancey, da Hittancey, 2 dumey kaŋ yaŋ ra Rabbi ne Israyla izey se doŋ: «Araŋ ma si furo i ra, ngey mo ma si furo araŋ game ra, zama daahir i ga araŋ biney bare ka ye ngey toorey ganayaŋ do haray.» Suleymanu naagu mo wayborey din gaa, zama a ga ba r'ey. 3 A gonda wande zangu iyye kaŋ i kulu bonkooni izeyaŋ no, da wahay zangu hinza. A wandey mo n'a bina bare. 4 Zama a ciya, waato kaŋ Suleymanu zeen, a wandey n'a bina bare k'a ye tooru fooyaŋ ganayaŋ banda. A bina mana goro toonante koyne Rabbi a Irikoyo ganayaŋ ra, sanda a baabo Dawda bine cine. 5 Zama Suleymanu na Astoret, Zidonancey wayboro tooro gana, da Milkom, Amonancey fanta haro mo. 6 Suleymanu binde na hari te kaŋ ga laala Rabbi diyaŋ gaa. A mana Rabbi gana nda bine folloŋ sanda mate kaŋ a baabo Dawda te. 7 Gaa no Suleymanu na sududuyaŋ do cina Kemos se, Mowabancey fanta haro, tondo kaŋ ga Urusalima guna din boŋ. A na afo mo cina Molek se, Amonancey fanta haro. 8 Yaadin mo no a te nga mebaraw wandey kulu se, ngey kaŋ yaŋ ga dugu ton, i ga sargayyaŋ wi mo ngey toorey se. 9 Rabbi mo te Suleymanu se bine, zama a bina bare ka fay da Rabbi, Israyla Irikoyo ganayaŋ, nga kaŋ bangay a se sorro hinka, 10 hala a n'a lordi mo harey din boŋ ka ne a ma si tooruyaŋ gana. Amma Suleymanu mana haya kaŋ Rabbi na nga lordi nd'a din haggoy. 11 Woodin se no Rabbi ne Suleymanu se: «Za kaŋ ni na woone wo te, ni mana ay sappa nd'ay hin sanney haggoy mo, kaŋ yaŋ ay na ni lordi nd'a, haciika ay ga mayra kom ni gaa k'a no ni tamo se. 12 Amma ay si woodin te ni jirbey ra bo, ni baaba Dawda sabbay se. Amma ay g'a kom ni izo kambe ra. 13 Kulu nda yaadin, ay si mayra kulu kom bo, amma ay ga kunda folloŋ no ni izo se ay tamo Dawda sabbay se, da Urusalima kaŋ ay suuban mo se.» 14 Rabbi mo na ibare fo tunandi Suleymanu se, kaŋ maa Hadad, Edomance fo kaŋ Edom bonkoono dumey ra no a go. 15 Zama waato kaŋ Dawda go Edom, Yowab, a wongu marga jine bora jin ka kaaru zama nga ma buukoy fiji se, kal a na Edom ra alborey kulu wi. 16 (Zama Yowab da Israyla kulu goro noodin handu iddu, kal a na Edom ra alborey kulu halaci.) 17 Amma Hadad wo zuru, nga nda nga baabo tam fooyaŋ. I koy Misira. Hadad go zanka kayniyo jina. 18 I tun Midiyan ka kaa Paran. I na noodin boro fooyaŋ sambu ngey banda Paran ra, ka kaa Misira ka di Misira bonkoono Firawna. Nga mo n'a no windi nda ŋwaari, da laabu mo. 19 Hadad binde du gaakuri gumo Firawna do, hal a n'a no nga bumbo wando kayne, Hadad m'a hiiji, danga bonkoono wande Tafanes kayne nooya. 20 Tafanes kayno binde na ize alboro hay a se kaŋ maa Genuba, kaŋ Tafanes n'a kosu nyaŋo gaa Firawna windo ra. Genuba go no mo noodin Firawna windo ra, Firawna izey game ra. 21 Waato kaŋ Hadad go Misira laabu, kal a maa Dawda bu ka kani nga kaayey banda. Yowab kaŋ ga ti wongu marga bonkoono, nga mo bu. Kala Hadad ne Firawna se: «Kala ni ma yadda ay se ya koy ay laabu.» 22 Waato din gaa Firawna ne a se: «Day, ifo no ni jaŋ ay do, hala ni ga ba ni ma ye ni laabu?» Nga mo ne: «Manti hay fo no, amma kulu nda yaadin, mate kulu kaŋ no, naŋ day ay ma tun ka koy.» 23 Irikoy na yanjekaari fo mo tunandi Suleymanu se, Rezon Eliyada ize no, nga kaŋ zuru nga koyo Hadad-Ezer se, kaŋ ga ti Zoba bonkoono. 24 Nga mo na boro fooyaŋ margu nga do ka ciya wurrandi izeyaŋ jine boro. Waato kaŋ Dawda na Zoba borey wi, woodin banda hal i koy Damaskos ka goro noodin, i may Damaskos ra. 25 A ciya Israyla gaabakasina Suleymanu zamano kulu ra, ka waana hasaraw kaŋ Hadad te, a na Israyla fanta mo. A goono ga Suriya laabo may. 26 Yerobowam, Nebat ize, Ifraymu boro fo, Zereda kwaara boro no, Suleymanu tam, kaŋ a nya maa Zeruwa, wayboro kaŋ kurnye bu no, boro woodin mo murte bonkoono gaa. 27 Haŋ kaŋ naŋ a murte bonkoono gaa neeya: Suleymanu na Millo cina, ka nga baabo Dawda kwaara

windante cinaro guuso fansi ka hanse. 28 Yerobowam wo mo, sooje beeri no. Suleymanu na laakal daŋ ka faham da arwaso din, a gonda kookari, kal a na Yusufu kunda kulu doole goyo daŋ a kambe ra. 29 A ciya mo alwaato din, saaya kaŋ cine Yerobowam fatta Urusalima ra, annabi Ahiya Silo bora n'a gar fonda gaa. Ahiya binde gonda kwaay taji nga gaa. I boro hinka mo go fari fo ra ngey hinne. 30 Ahiya binde na kwaay tajo kaŋ go nga jinda gaa din di k'a tooru. A n'a fay iway cindi hinka. 31 A ne Yerobowam se: «Ni ma sambu ni boŋ se kanandi way, zama haŋ kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ci neeya: ‹Guna, ay ga koytara tooru ka kaa Suleymanu kambe ra, ay ma kunda way no ni se. 32 Amma nga din ga kunda fa gaay, ay tamo Dawda sabbay se da Urusalima mo se, kwaara kaŋ ay suuban Israyla kundey kulu ra. 33 Za kaŋ i n'ay furu, i sombu ka sududu Astoret se, Zidonancey wayboro tooro, da Mowab tooro Kemos se, da Amon izey tooro Milkom se. I mana dira ay fondey ra mo zama ngey ma goyey kaŋ ga saba ay diyaŋ gaa te, i man'ay hin sanney d'ay farilley haggoy mo, sanda mate kaŋ a baabo Dawda te. 34 Amma ay si mayra kulu ta a kambe ra bo, day ay g'a koytara tabbatandi a jirbey kulu ra, ay tamo Dawda sabbay se, nga kaŋ ay suuban, zama a n'ay lordey d'ay hin sanney gana. 35 Amma ay ga mayra ta Suleymanu izo kambe ra, k'a no ni se, sanda kunda way nooya. 36 A izo mo, ay g'a no kunda fo zama ay tamo Dawda ma goro nda fitilla duumi ay jine Urusalima ra, kwaara kaŋ ay suuban ay boŋ se, y'ay maa daŋ a ra. 37 Ay ga ni daŋ mo ni ma mayray te hay kulu boŋ kaŋ ni bina ga muraadu, ka ciya bonkooni Israyla boŋ. 38 A ga ciya mo, da ni ga hanga jeeri hari kulu gaa kaŋ ay na ni lordi nd'a, k'ay fondey gana, ni ma haŋ kaŋ yaŋ ga saba te ay diyaŋ gaa, ni m'ay hin sanney nd'ay lordey haggoy mo, sanda mate kaŋ cine ay tamo Dawda te, kal ay mo ay ma goro ni banda. Ay ma kunda tabbatante sinji ni se, sanda mate kaŋ cine ay sinji Dawda se, ay ma Israyla mo no ni se. 39 Woodin se binde ay ga Dawda banda kaynandi, amma manti hal abada bo.› » 40 Woodin se no Suleymanu ceeci nga ma Yerobowam wi, amma Yerobowam tun ka zuru ka koy Misira hala Misira bonkoono Sisak do. A goro noodin mo kala Suleymanu buuyaŋ. 41 Suleymanu goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, d'a laakalo, manti i n'i hantum Suleymanu goyey tira ra bo? 42 Jirbey kaŋ yaŋ Suleymanu na mayray te Israyla kulu boŋ Urusalima ra, jiiri waytaaci no. 43 Suleymanu kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga baabo Dawda kwaara ra. A izo Rehobowam te bonkooni a nango ra.

12

1 Rehobowam koy Sekem zama Israyla kulu koy Sekem zama ngey m'a didiji bonkooni. 2 A ciya binde, Nebat ize Yerobowam maa baaro din, (zama waato a go Misira, naŋ kaŋ a zuru Suleymanu se ka koy. Waato kaŋ a go Misira da goray, 3 kal a corey donton k'a ce.) Kala Yerobowam da Israyla jama kulu tun ka kaa ka salaŋ Rehobowam se ka ne: 4 «Ni baaba n'iri taabandi da calu* kaŋ ga tin. Sohõ binde kala ni ma rongome te iri se da tamtaray konna kaŋ ni baaba n'iri daŋ, d'a calu tiŋa kaŋ a dake iri boŋ, iri mo ga may ni se.» 5 Bonkoono ne i se: «Wa tun ka koy hala ne ka guna jirbi hinza, gaa no araŋ ma ye ka kaa ay do.» Borey binde tun ka dira. 6 Bonkoono Rehobowam binde saaware nda arkusey kaŋ ga kay nga baabo Suleymanu jine za a ga funa. A ne: «Saaware woofo dumi no araŋ g'ay no, zama ay ma tu borey wo se?» 7 Kal i salaŋ a se ka ne: «Da ni yadda ka ciya tam jama wo se hunkuna, ka may i se, ka tu i se, ka gomni sanni te i se mo, kala ngey mo ma ciya ni tamyaŋ hal abada.» 8 Amma Rehobowam na arkusey saawara kaŋ i n'a no din furu. A na nga waddey kaŋ yaŋ beeri nga banda saaware ceeci, ngey kaŋ yaŋ go ga kay a jine. 9 A ne i se: «Man araŋ saawara, zama iri ma tu jama wo se, kaŋ yaŋ ne ay se: ‹Ma jarawo kaŋ ni baaba dake iri boŋ din dogonandi?› » 10 Kala a waddey kaŋ yaŋ beeri a banda salaŋ a se ka ne: «Ya-cine no ni ga ne borey din se kaŋ yaŋ salaŋ ni se ka ne: ‹Ni baaba na jaraw tiŋandi iri boŋ, amma nin wo, ni m'a dogonandi iri se.› Ya-cine no ni ga ne i se: ‹Ay kambe koda bisa ay baaba canta wargayaŋ. 11 A binde, mate kaŋ cine ay baaba na jaraw tiŋo dake araŋ boŋ, ay mo g'a tonton. Ay baaba na araŋ gooji da barzuyaŋ, amma ay wo, daŋyaŋ no ay g'araŋ gooji nd'a.› » 12 Yerobowam binde, nga nda borey kulu kaa Rehobowam do zaari hinzanta hane, sanda mate kaŋ bonkoono n'i lordi ka ne: «Wa kaa ay do zaari hinzanta hane.» 13 Bonkoono mo tu jama se da futay. A wangu arkusey saawara kaŋ i te a se. 14 A salaŋ i se nga waddey saawara boŋ ka ne: «Ay baaba na jaraw tiŋandi araŋ boŋ, amma ay wo g'a tonton. Ay baaba na araŋ gooji nda barzuyaŋ, amma ay wo g'araŋ gooji nda daŋyaŋ.» 15 Yaadin no bonkoono mana hangan jama se, zama waadu hari no kaŋ fun Rabbi do, zama nga ma nga sanno kaŋ Rabbi ci Nebat ize Yerobowam se Ahiya Silo bora me ra din tabbatandi. 16 Waato

kaŋ Israyla jama kulu di kaŋ bonkoono baa si nda ngey, jama tu bonkoono se ka ne: «Baa woofo no iri se binde Dawda do? Iri sinda tubu fo mo Yasse izo do. Ya Israyla, wa koy araŋ kwaarey do. Ya Dawda, kala ni ma laakal da ni boŋ kunda.» Israyla binde dira ka koy fu. 17 Amma Israyla ize cindey kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda laabo ra, i sanni, Rehobowam n'i may. 18 Waato din gaa bonkoono Rehobowam na Adoram donton, nga kaŋ go doole goyo boŋ. Israyla kulu binde n'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. Bonkoono Rehobowam binde tun da cahãyaŋ ka kaaru torko boŋ zama nga ma zuru ka koy Urusalima. 19 Israyla binde murte Dawda dumey gaa hala ka kaa sohõ. 20 A ciya binde, waato kaŋ Israyla kulu maa baaru kaŋ Yerobowam ye ka kaa, i donton k'a ce jama marga do, k'a didiji bonkooni Israyla kulu boŋ. Boro kulu mana Dawda kunda gana, kala Yahuda kunda hinne. 21 Waato kaŋ Rehobowam kaa Urusalima, a na Yahuda kunda nda Benyamin kunda kulu margu, boro suubananteyaŋ zambar zangu nda wahakku kaŋ soojeyaŋ no, zama i ma Israyla dumo wongu ka ye ka kande mayra Suleymanu ize Rehobowam kambe ra. 22 Amma Irikoy sanno kaa Irikoy bora Semaya do ka ne: 23 «Ma salaŋ Yahuda bonkoono Suleymanu izo Rehobowam se, nga nda Yahuda da Benyamin kulu da jama cindo mo se ka ne: 24 ‹Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Araŋ ma si ziji fa! Araŋ ma si araŋ nya-izey Israyla izey wongu mo. Boro kulu ma ye ka koy nga kwaara, zama woone wo, ay do no a fun.› » I binde maa Rabbi sanno ka ngey fondo di ka ye, Rabbi sanno boŋ. 25 Waato din gaa no Yerobowam na Sekem cina Ifraymu tondey laabo ra, ka goro a ra. A tun noodin ka koy ka Penuwel cina. 26 Yerobowam ne nga bina ra: «Sohõ da jama wo ziji zama ngey ma sargay te Urusalima, Rabbi windo ra, mayra ga ye ka kaa Dawda dumo do haray. 27 Saaya din jama wo biney ga ye ka bare ka guna ngey bonkoono gaa haray, kaŋ ga ti Yahuda bonkoono Rehobowam. I g'ay wi mo ka ye Yahuda bonkoono Rehobowam do.» 28 Woodin se no bonkoono na saaware te ka ne i ma handayze hinka te, wura wane yaŋ. A ne jama se: «Araŋ dira ka koy Urusalima yaŋ wo, a wasa. Guna, ya Israyla, ni irikoyey neeya, ngey kaŋ yaŋ kande nin ka fun Misira laabo ra.» 29 Yerobowam na afo daŋ Betel ra, a na afa mo daŋ Dan ra. 30 Haya din binde ciya zunubi, zama jama koy zama ngey ma sombu ka sududu wo kaŋ go hala Dan ra din jine. 31 A ye ka sududuyaŋ nangu fooyaŋ te tudey boŋ, ka alfagayaŋ mo daŋ kaŋ yaŋ ga ti ikayney jama kulu ra, kaŋ manti Lawi izey wane yaŋ no. 32 Yerobowam binde lordi ka ne i ma batu te handu ahakkanta ra, hando jirbi way cindi guwanta, batu kaŋ i ga te Yahuda ra misa boŋ. Nga mo koy sargay feema din do. Yaadin mo no a te Betel ra, ka sargayyaŋ te handayzey kaŋ nga te se. Betel ra mo a na alfagayaŋ daŋ tudey boŋ nangey kaŋ a te yaŋ se. 33 A ziji mo feema kaŋ a te Betel ra din do, handu ahakkanta jirbi way cindi guwa, hando kaŋ a suuban nga bina ra din nooya. A na batu sinji mo Israyla izey se, ka ziji mo feema do zama nga ma dugu ton.

13

1 Irikoy boro fo mo go no kaŋ fun Yahuda laabu Rabbi sanno boŋ ka kaa Betel. Yerobowam mo go ga kay feema jarga zama nga ma dugu ton se. 2 Bora mo na jinde tunandi ka feema ciine te Rabbi sanno boŋ ka ne: «Ya feema, ya feema! Haŋ kaŋ Rabbi ne ga ti: ‹Guna, i ga ize alboro hay Dawda dumo ra kaŋ maa ga ciya Yosiya. Ni boŋ mo no a ga tudey boŋ sududuyaŋ nangey alfagey sarga, ngey kaŋ yaŋ ga dugu ton ni boŋ. I ga boro biriyaŋ mo ton ni boŋ.› » 3 Irikoy bora na alaamayaŋ mo cabe han din hane ka ne: «Alaama kaŋ Rabbi ci neeya: Guna, feema wo ga kortu. Booso kaŋ go a ra mo ga mun.» 4 A ciya binde, waato kaŋ bonkoono maa Irikoy bora sanno kaŋ a na jinde tunandi ka feema kaŋ go Betel ciine te, kala Yerobowam mo na nga kambe salle feema do ka ne: «W'a di!» A kamba binde kaŋ a salle bora boŋ din suugu, hal a si baa hin k'a ye nga gaa. 5 Feema mo kortu, booso mo mun feema ra, Irikoy bora alaama kaŋ a cabe din boŋ, Rabbi sanno boŋ. 6 Bonkoono mo salaŋ Irikoy bora se ka ne: «Kala ni ma Rabbi ni Irikoyo gomno ŋwaaray ay se sohõ, ma te ay se adduwa mo, zama a m'ay kamba baano ye ay gaa.» Irikoy bora mo na Rabbi ŋwaaray. Kala bonkoono kamba mo yay ka ciya sanda mate kaŋ a go doŋ. 7 Bonkoono mo ne Irikoy bora se: «Ma kaa ay banda fu, ka ni fundo yeenandi, ay mo ga ni no alhakku.» 8 Amma Irikoy bora ne bonkoono se: «Baa ni g'ay no ni windo jara, ay si koy ni banda, ay si ŋwaari ŋwa, ay si hari haŋ mo neewo. 9 Zama yaadin no i n'ay lordi Rabbi sanno boŋ ka ne: Ni ma si ŋwaari ŋwa, ni ma si hari haŋ mo. Ni ma si ye ka kaa mo fonda kaŋ ni gana ka koy din gaa.» 10 Kal a na fondo fo gana ka ye. A mana fonda kaŋ a gana ka kaa Betel din gana ka ye. 11 Amma annabi zeeno fo go no Betel da goray. A ize fo mo kaa ka ci a se hay kulu kaŋ Irikoy bora te Betel ra han din hane. Sanney kaŋ a ci bonkoono

se, izey n'i ci ngey baabo se. 12 I baabo ne i se: «Fondo woofo no a gana ka ye?» A izey binde laakal da fonda kaŋ Irikoy bora kaŋ fun Yahuda din gana. 13 A ne nga izey se: «Wa kaari-ka daŋ ay se farka gaa.» I binde na kaari-ka daŋ farka gaa, nga mo n'a kaaru, 14 ka Irikoy bora ce gana. A n'a gar ga goro shen* tuuri nya fo cire. A ne a se: «Nin no ga ti Irikoy bora kaŋ fun Yahuda?» Bora tu ka ne: «Ay no.» 15 Kal a ne Irikoy bora se: «Ma ye ka kaa fu ay banda ka ŋwaari ŋwa.» 16 Irikoy bora ne a se: «Ay si hin ka ye ni banda, wala ay ma furo ni do. Ay si ŋwaari ŋwa, ay si hari haŋ mo neewo ni banda. 17 Zama Rabbi sanno do i ne ay se ‹Ni ma si ŋwaari ŋwa, ni ma si hari haŋ mo noodin. Ni ma si bare ka ye mo fonda kaŋ ni gana ka koy din gaa koyne.› » 18 Kala annabo ne a se: «Ay mo annabi no, sanda ni cine. Malayka fo no ka salaŋ ay se Rabbi sanno do ka ne: ‹Ma ye ka kand'a ni windo ra, zama a ma ŋwaari ŋwa, a ma hari haŋ mo.› » Amma wiiza a taari no Irikoy bora se! 19 Irikoy bora binde n'a gana ka ye. A na ŋwaari ŋwa, a na hari haŋ mo, annabi zeena din windo ra. 20 A ciya binde, i go no ŋwaaro do ya-cine day, kala Rabbi sanno kaa annabo din do kaŋ ye ka kande Irikoy bora. 21 A na jinde sambu Irikoy bora kaŋ fun Yahuda ra din gaa ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: za kaŋ ni wangu ka maa Rabbi sanney, lordo mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a, ni man'a haggoy, 22 amma ni ye ka kaa ka ŋwaari ŋwa, ni na hari haŋ mo nango kaŋ a ne ni se: ni ma si ŋwaari ŋwa wala mo ni ma si hari haŋ noodin -- to, ni buukwa si to ni kaayey saarayey do.» 23 A ciya binde, waato kaŋ a na ŋwaari ŋwa ka hari haŋ ka ban banda, kala annabi zeena na kaari-ka daŋ farka gaa annabo kaŋ a ye ka kande din se. 24 Waato kaŋ a fatta, kala muusu beeri kubay d'a fonda boŋ k'a wi. A buukwa go fonda gaa ga furu. Farka go ga kay noodin a jarga, muuso mo go buukwa boŋ ga kay. 25 Borey kaŋ go ga bisa di buukwa kaŋ i furu fonda boŋ, muuso mo go ga kay buukwa do haray. I kaa ka baaro dede kwaara ra naŋ kaŋ annabi zeena din bara nda goray. 26 Waato kaŋ annabo kaŋ n'a bare ka ye ka kand'a nga fondo zeena gaa din maa baaro, a ne: «Irikoy bora nooya, nga kaŋ wangu ka maa Rabbi sanney. Woodin se no Rabbi n'a nooyandi muuso se, hal a m'a tooru-tooru k'a wi, Rabbi sanno kaŋ a ci a se din boŋ.» 27 Kal a salaŋ nda nga izey ka ne: «Wa haw ay se kaari-ka farka gaa.» I na kaari-ka haw. 28 Kal a koy ka buukwa gar, a go ga furu fonda gaa. Farka nda muuso go ga kay a do. Muuso mana buukwa ŋwa, a mana farka tooru-tooru mo. 29 Kala annabo din na Irikoy bora buukwa sambu ka dake farka boŋ ka ye ka kand'a annabi zeena din kwaara ra, zama nga ma bu baray te, k'a fiji mo. 30 A na buukwa jisi nga bumbo saara ra, ka bu baray te a se ka ne: «Kaari, ya ay nya-izo!» 31 A ciya binde, waato kaŋ a n'a fiji din banda, a salaŋ nga izey se ka ne: «D'ay bu, i m'ay fiji saara kaŋ i na Irikoy bora fiji din ra. I m'ay biriyey jisi a waney banda. 32 Zama sanno kaŋ a na jinde tunandi ka fe feema boŋ Betel ra, Rabbi ciyaŋo boŋ, da sanno kaŋ a ci tudey boŋ sududuyaŋ nangey kulu kaŋ go Samariya kwaarey ra boŋ, sikka si sanney din ga to.» 33 Hayey din banda Yerobowam mana bare ka nga fondo laala naŋ, amma a ye ka talkey kulu ra alfagayaŋ daŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey se. Boro kulu kaŋ ga ba, bonkoono m'a fay ka hanandi, zama i ma ciya alfagayaŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey se. 34 Haya din binde ciya zunubi Yerobowam windo se hala mate kaŋ cine i g'a tuusu k'a halaci ndunnya fando boŋ.

14

1 Alwaati woodin ra Abiya, Yerobowam ize fo zaŋey. 2 Yerobowam ne nga wande se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma tun ka ni boŋ bare mate kaŋ i si ni bay hala nin no Yerobowam wande, ka koy Silo. Guna, noodin no annabi Ahiya go, nga kaŋ n'ay ciine te ka ne ay ga ciya bonkooni dumo wo boŋ. 3 Ma buuru kunkuni way sambu mo, da maasa fooyaŋ da yu kulba, ka koy a do. A ga ci ni se haŋ kaŋ ga du arwaso.» 4 Yerobowam wande binde te yaadin. A tun ka koy Silo ka to Ahiya kwaara. Day, Ahiya si di, zama a moy te kubay a zeena se. 5 Rabbi ne Ahiya se: «Guna, Yerobowam wande goono ga kaa ni do, zama nga ma ni hã nga ize sanni, zama a goono ga zaŋay. Ya nda ya no ni ga ci a se, zama a ga ciya, waato kaŋ waybora furo, a ga nga boŋ te sanda wayboro fo no.» 6 A ciya binde, waato kaŋ Ahiya maa waybora cey yooje kaŋ a ga ba ka furo fu meyo gaa, kala Ahiya ne: «Ma furo, nin Yerobowam wande. Ifo se no ni ga alhaali barmay sanda wayboro fo no kaŋ i si bay? Zama Rabbi n'ay donton ni gaa nda baaru kaŋ ga tin. 7 Ma koy ka ci Yerobowam se: Haŋ kaŋ Rabbi Israyla Irikoyo ci neeya: Baa kaŋ ay na ni beerandi jama ra, ay na ni ciya ay jama Israyla jine boro, 8 ay na mayra kom mo Dawda dumo gaa, k'a no ni se, kulu nda yaadin ni mana te sanda ay tamo Dawda cine. Nga wo n'ay lordey haggoy k'ay gana nda nga bina kulu, zama nga ma te hay kulu kaŋ ga saba ay diyaŋ gaa hinne. 9 Amma ni na laala goy te ka bisa borey kulu kaŋ yaŋ na ni jin, hala ni

koy ka tooruyaŋ te ni boŋ se, himandi-himandi, sooguyaŋ wane yaŋ. Ni n'ay bina zuku, hal ay ma te bine, ni n'ay furu mo ni banda. 10 A go binde, ay ga masiiba candi ka kande Yerobowam dumo boŋ. Ay ga ize alboro kulu alandaaba mo Yerobowam se, nga kaŋ go daabante, da nga kaŋ go taŋante Israyla ra. Ay ma Yerobowam dumi kulu haabu ka darandi parkatak, sanda mate kaŋ cine boro ga wuri haabu hal a kulu ma ban. 11 Boro kaŋ bu Yerobowam do haray kwaara ra, hansiyaŋ g'a ŋwa. Boro kaŋ bu saaji ra mo, beene curey g'a ŋwa, zama Rabbi no ka woodin ci. 12 Ni binde waybora, ni ma tun ka koy ni kwaara. Waato kaŋ ni ce taamo furo kwaara ra, arwaso ga bu. 13 Israyla kulu mo ga bu baray te a se, k'a fiji, zama nga hinne no Yerobowam dumo ra ga furo saaray ra, zama Rabbi Israyla Irikoyo na miila hanno gar a do, Yerobowam dumo ra. 14 Rabbi mo ga bonkooni fo tunandi Israyla boŋ kaŋ ga Yerobowam dumo tuusu han din hane. Baa sohõ binde, ifo nooya? 15 Zama Rabbi ga Israyla kar, sanda mate kaŋ cine kwaari ga zinji hari ra. A ga Israyla dagu laabu hanno wo kaŋ a no i kaayey se din ra. A g'i kar ka say-say hala ka koy Isa Beero daranta, zama i na wayboro himandi bundu tooruyaŋ te ngey boŋ se, hal i ma Rabbi zokoti a ma te bine. 16 A ga Israyla furu Yerobowam zunubey kaŋ yaŋ a te sabbay se, da mo nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.» 17 Yerobowam wando binde tun ka dira ka kaa Tirza. Kaŋ a to fuwo kutijo gaa, kala arwaso bu. 18 Israyla kulu binde n'a fiji ka bu baray te a se, Rabbi sanno kaŋ a te nga tamo annabi Ahiya me ra din boŋ. 19 Yerobowam goy cindey binde, da mate kaŋ a na wongu te d'a, da mate kaŋ a na mayray te d'a, guna i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 20 Jiirey kaŋ Yerobowam na mayray te, jiiri waranka cindi hinka no. A kani nga kaayey banda. A ize Nadab mo te bonkooni a nango ra. 21 Suleymanu ize Rehobowam may Yahuda ra. Rehobowam gonda jiiri waytaaci cindi fo kaŋ a na nga mayra sintin. A may mo jiiri way cindi iyye Urusalima ra. Birno nooya kaŋ Rabbi suuban Israyla kundey kulu ra, naŋ kaŋ a ga nga maa sinji. Bonkoono nyaŋo ti Naama, Amon wayboro no. 22 Yahuda mo na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, k'a bine zuku hal a ma canse ka bisa hay kulu kaŋ i kaayey te i zunubey kaŋ i te sabbay se. 23 Zama i na tudey boŋ sududuyaŋ nangey cina ngey boŋ se. I na tondiyaŋ jabu ka te tooru himandi ka wayboro himandi bundu tooruyaŋ te tudu kulu kaŋ ga ku boŋ da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi cire. 24 Arkuuruyaŋ mo go no laabo ra. Dumey mo kaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine waato, i te i fanta hari teerey kulu boŋ. 25 A ciya binde, Rehobowam koytara jiiri guwanta ra, kala Misira bonkoono Sisak kande wongu Urusalima gaa. 26 Rabbi windo jinayyaŋ kaŋ gonda darza, da bonkoono windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza, da wura korayey kaŋ Suleymanu te, a n'i ku ka dira nda ikulu. 27 I nango ra Bonkoono Rehobowam na korayyaŋ te da guuru-say k'i daŋ batukoy jine borey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ goono ga bonkoono windo me batu. 28 A ciya binde, waati kaŋ bonkoono ga furo Rabbi windo ra, batukoy g'i sambu ka kond'ey. D'a ye ka kaa, i ga ye ka kand'ey batukoy fuwo ra. 29 Rehobowam goy cindo, da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tirey ra bo? 30 Wongu go no mo Rehobowam nda Yerobowam game ra, kaŋ mana ye da banda. 31 Kala Rehobowam kani nga kaayey banda. I n'a fiji mo nga kaayey banda Dawda birno ra. A nya maa Naama, Amon wayboro no. A ize Abiyam te bonkooni a nango ra.

15

1 Bonkoono Yerobowam Nebat izo koytara jiiri way cindi ahakkanta ra no, Abiyam mo sintin ka may Yahuda ra. 2 A may Urusalima ra jiiri hinza. A nya maa Maaka, Abisalom ize way no. 3 A na nga baabo kaŋ n'a jin zunubi fondey kulu gana mo. A bina mana kay ka saba Rabbi a Irikoyo jine sanda nga kaayo Dawda bina cine. 4 Kulu nda yaadin, Dawda sabbay se Rabbi a Irikoyo n'a no fitilla Urusalima ra, zama nga m'a izo sinji a banda ka Urusalima tabbatandi a se mo. 5 Zama Dawda na haŋ kaŋ ga saba goy te Rabbi jine. A mana kamba ka fay da hay kulu ganayaŋ kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a Dawda fundo jirbey kulu ra, kala day Uriya Hitti bora sanni hinne. 6 Wongu go no Rehobowam da Yerobowam game ra a fundo jirbey kulu ra. 7 Abiyam goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? Wongu go no Abiyam da Yerobowam game ra. 8 Abiyam mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda birno ra. A izo Asa te bonkooni a nango ra. 9 Israyla bonkoono Yerobowam jiiri warankanta ra no Asa mo sintin ka may Yahuda boŋ. 10 A may Urusalima ra jiiri waytaaci cindi fo. A kaay waybora maa ga ti Maaka, Abisalom ize way no. 11 Asa binde na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, danga nga kaayo Dawda wano cine. 12 A na arkuurey ganandi k'i kaa laabo ra. Toorey kaŋ a kaayey te, a na ngey mo kaa. 13

A na nga kaay waybora Maaka kaa koytara kaŋ i n'a daŋ din ra mo, zama waybora na kazaamataray wayboro himandi te, bundu tooro wane. Asa na nga kaayo wane tooro din pati-pati k'a ton Kidron gooro ra. 14 Amma i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey ganandi, kulu nda yaadin, Asa bina go timmante Rabbi jine a fundo jirbey kulu ra. 15 Jinayey kaŋ a baabo fay waani, da jinay kaŋ nga bumbo fay waani, wura nda nzarfu taasayaŋ, a kand'ey Rabbi windo ra. 16 Wongu go no Asa nda Israyla bonkoono Baasa game ra i jirbey me-a-me. 17 Israyla bonkoono Baasa na wongu tunandi Yahuda gaa. A na Rama cina mo, zama boro kulu ma si furo wala boro kulu ma si fatta Yahuda bonkoono Asa do. 18 Saaya din binde Asa na wura nda nzarfu kulu kaŋ cindi sambu Rabbi windo jinay jisiri nango ra, da bonkoono windo mo ra, k'i daŋ nga tamey kambe ra. Bonkoono Asa binde n'i donton Ben-Hadad, Tabrimon ize, Heziyon Suriya bonkoono ize do, kaŋ goono ga goro Damaskos. A ne: 19 «Amaana ma goro in da nin game ra, mate kaŋ a goro ay baaba nda ni baaba game ra. Guna, ay na fooyaŋ samba ni se, wura nda nzarfu. Ma koy ka nin da Israyla bonkoono Baasa game ra amaana feeri, zama a ma fay d'ay.» 20 Ben-Hadad binde maa bonkoono Asa sanno, ka nga marga wongu nyaŋey mo donton i ma Israyla kwaarey wongu. A na Iyon, da Dan, da Abel-Bayt-Maaka, da Cinnerot kulu da Naftali laabo kulu mo kar. 21 A ciya binde, waato kaŋ Baasa maa baaro, kal a fay da Rama cinayaŋ ka goro Tirza ra. 22 Saaya din binde Asa mo ne i ma fe Yahuda kulu ra -- i mana casu boro kulu gaa -- ka ne i ma Rama tondey da kataakey kulu kaŋ yaŋ Baasa na cinaro te d'a ganandi. Bonkoono Asa n'i daŋ ka Geba da Mizpa cina Benyamin laabo ra. 23 Asa goy cindey kulu binde d'a hino kulu, da hay kulu kaŋ a te, da kwaarey kulu kaŋ yaŋ a cina, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? Amma a zeenay jirbey ra a te ce doori. 24 Asa mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga kaayo Dawda birno ra, nga kaayey banda. A izo Yehosafat te bonkooni a nango ra. 25 Yerobowam izo Nadab mo sintin ka may Israyla ra Asa mayra Yahuda boŋ jiiri hinkanta. A na Israyla may jiiri hinka. 26 A na goy laalo te Rabbi jine ka nga baabo fonda nd'a zunubey gana, nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 27 Baasa, Ahiya izo mo, Isakar do haray wane na murteyaŋ zamba soola bonkoono se. Baasa mo n'a kar ka wi Jibbeton ra, kaŋ ga ti Filistancey wano. Zama Nadab da Israyla kulu na wongu gata sinji Jibbeton se, i goono g'a wongu. 28 Yahuda bonkoono Asa jiiri hinzanta ra no Baasa na Nadab wi, ka te bonkooni a nango ra. 29 A ciya mo, waato kaŋ a te bonkooni, kal a na Yerobowam dumo kulu kar. A mana fulanzamyankoy naŋ Yerobowam se, baa afolloŋ, amma a n'a halaci Rabbi ciyaŋo kaŋ a salaŋ nga tamo Ahiya, Silo bora me ra din boŋ. 30 Woodin te Yerobowam zunubey kaŋ a goy din se, da nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, da bine zukuyaŋ se kaŋ a na Rabbi Israyla Irikoyo bina zokoti nd'a. 31 Nadab goy cindey kulu da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 32 Wongu go no Asa nda Israyla bonkoono Baasa game ra i jirbey kulu ra. 33 Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri hinzanta ra no Ahiya ize Baasa mo sintin ka may Israyla kulu boŋ Tirza ra. A n'i may jiiri waranka cindi taaci. 34 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A na Yerobowam fonda d'a zunubey gana, kaŋ do a na Israyla daŋ i ma zunubi te.

16

1 Kala Rabbi sanno kaa Yehu, Hanani izo do Baasa boŋ ka ne: 2 «Za kaŋ ay na ni beerandi ka ni kaa bulungu ra, ay na ni daŋ ay jama Israyla jine boro, ni na Yerobowam fonda gana mo, ni n'ay jama Israyla daŋ i ma zunubi te, k'ay bine zuku hal ay ma dukur i zunubey sabbay se, 3 guna, ay ga Baasa nda nga dumo tuusu parkatak, ay ma ni dumo ciya sanda Yerobowam Nebat izo wano cine. 4 Baasa dumo kaŋ ga bu kwaara ra, hansiyaŋ g'a ŋwa, a wane kaŋ bu saajo ra mo, beene curey g'a ŋwa.» 5 Baasa goy cindey da haŋ kaŋ a te, d'a hino, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 6 Baasa mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Tirza kwaara ra. A ize Ela te bonkooni a nango ra. 7 Hala hõ koyne Rabbi sanno ye ka kaa Yehu, Hanani ize me ra Baasa boŋ d'a dumo boŋ mo, laala kulu boŋ kaŋ a te Rabbi jine, kaŋ a n'a bine zuku hal a dukur. Zama a kambe goyey se kaŋ a te sanda Yerobowam windo cine, woodin se no Rabbi n'a kar. 8 Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iddanta ra no Bassa izo Ela sintin ka may Israyla boŋ Tirza ra. A may mo jiiri hinka. 9 Kala a tam fo Zimri, a torkey jara jine boro na zamba soola te a se, murteyaŋ wane. Ela mo go Tirza, a goono ga haŋ ka bugu Arza windo ra (kaŋ ga ti Tirza din bonkooni windo.) 10 Zimri mo furo k'a kar ka wi, Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra no. Zimri may a nango ra. 11 A ciya mo, waato kaŋ a furo koytaray, a karga boŋ goranta ra, kal a na Baasa dumo

kulu kar. A mana ize alboro naŋ a se, baa afolloŋ, wala baa a dumey do haray wane, wala a corey do haray wane. 12 Yaadin cine no Zimri na Baasa dumo kulu halaci nd'a, Rabbi sanno kaŋ a ci Baasa boŋ annabi Yehu me ra. 13 I bu Baasa zunubey kulu sabbay se, d'a ize Ela waney se mo, kaŋ i te, da mate kaŋ i na Israyla daŋ i ma zunubi te, zama i ma Rabbi Irikoy, Israyla wano, bine zuku se, a ma dukur i goy yaamey sabbay se. 14 Ela goy cindey binde da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 15 Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra, Zimri te jirbi iyye a goono ga may Tirza ra. Jama mo go margante wongu se Jibbeton windante kaŋ go Filistancey mayray ra. 16 Jama kaŋ go wongu marga do maa kaŋ i goono ga ne Zimri na zamba soola, hal a na bonkoono wi. Israyla kulu binde na wongu marga wonkoyo Omri sambu. I n'a didiji bonkooni Israyla boŋ han din hane wongu marga ra. 17 Omri mo ziji noodin ka fun Jibbeton, nga nda Israyla kulu nga banda. I na Tirza windi nda wongu. 18 A ciya mo, waato kaŋ Zimri di i na kwaara ŋwa, a furo bonkoono windo faada ra ka danji daŋ bonkoono windo gaa nga boŋ ka bu 19 nga zunubey kaŋ a te se, kaŋ a goono ga goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, ka Yerobowam fonda gana, da zunubo kaŋ a te ka Israyla daŋ i ma zunubi te. 20 Zimri goy cindey binde, nda murteyaŋ kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 21 Saaya din no Israyla jama fay ihinka. Boro jarey na Tibni Jinat izo gana zama i n'a didiji bonkooni, boro jarey mo na Omri gana. 22 Amma borey kaŋ yaŋ na Omri gana hin ngey kaŋ yaŋ na Tibni Jinat izo gana. Tibni binde bu, Omri te bonkooni. 23 Asa mayra jiiri waranza cindi fo Yahuda, gaa no Omri sintin ka Israyla may. A te jiiri way cindi hinka a goono ga may. I ra a goono ga may Tirza ra jiiri iddu. 24 A na Samariya tondo mo day Semer gaa k'a bana nzarfu danga kilo wayga cine. A na kwaara mo cina tondo boŋ. A na kwaara kaŋ a cina maa daŋ Samariya, Semer maa boŋ, kaŋ ga ti noodin tondo koyo doŋ. 25 Omri mo na goy laalo te Rabbi jine ka hari laalo yaŋ te ka bisa boro kulu kaŋ n'a jin. 26 Zama a na Yerobowam Nebat ize fondey kulu gana, d'a zunubey kulu, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, i ma Rabbi Israyla Irikoyo bina zuku a ma dukur i goy yaamey se. 27 Omri goy cindey kaŋ a te binde, da hino kaŋ a cabe, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 28 Omri mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya ra. A izo Ahab te bonkooni a nango ra. 29 Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranza cindi ahakkanta ra no Ahab, Omri izo sintin ka Israyla may. Omri ize Ahab mo na Israyla may Samariya ra jiiri waranka cindi hinka. 30 Omri izo Ahab na goy laalo te Rabbi jine ka bisa boro kulu kaŋ n'a jin. 31 A ciya binde, danga day hay fo doogono no a ma dira Nebat izo Yerobowam zunubey ra, hala mo a na Zidonancey bonkooni Et-Baal ize wayo Yezabel hiiji. A koy mo ka may Baal* se ka sududu a se. 32 A na sargay feema cina mo Baal se, Baal windo ra kaŋ a cina Samariya ra. 33 Ahab na wayboro himandi bundu tooru mo te. A na Rabbi Israyla Irikoyo bine zukuyaŋ goy tonton, hal a jaase Israyla bonkooney kulu kaŋ yaŋ n'a jin. 34 A zamana ra mo Hiyel, Betel bora na Yeriko kwaara cina. A ize hay jine Abiram mursay ra no a n'a daba sinji. A n'a meyey mo daŋ da nga ize koda Segub mursay, Rabbi sanno kaŋ a ci Yasuwa Nun ize me ra din boŋ.

17

1 Kala Iliya, Tisbi bora kaŋ goono ga goro Jileyad ra ne Ahab se: «Rabbi Israyla Irikoyo, nga kaŋ jine ay go ga kay, ay ze d'a fundo ka ne: harandaŋ wala beene hari si te jiirey wo ra, kala nd'ay ci.» 2 Rabbi sanno kaa a do mo ka ne a se: 3 «Tun ka koy wayna funay haray, ka tugu Kerit gooro ra kaŋ go Urdun tanjay haray. 4 A ga ciya mo, ni ga haŋ gooro haro gaa. Ay na gaaruyaŋ lordi mo ka ne i ma ni kuru noodin.» 5 A binde koy ka goy Rabbi ciyaŋo boŋ. Zama a koy ka goro Kerit gooro kaŋ go Urdun tanjay me gaa. 6 Gaaruyaŋ mo go ga kande a se buuru nda ham susubay nda wiciri kambo mo, a haŋ mo gooro haro gaa. 7 A ciya mo, kaŋ a gay kayna gooro mo koogu, zama beene hari siino ga te laabo ra. 8 Rabbi sanno kaa a do koyne ka ne: 9 «Ma tun ka koy Zarefat, Zidon laabo ra, ka goro noodin. Guna, ay na wayboro fo kaŋ kurnyo bu lordi noodin ka ne a ma ni kuru.» 10 Iliya binde tun ka koy Zarefat. Waato kaŋ a kaa birno meyo gaa, kala wayboro fo kaŋ kurnyo bu go noodin ga tuuri ku. Kala Iliya n'a ce ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ay se hari kayna zollo ra zama ay ma haŋ.» 11 Waybora goono ga koy ka kande haro kala Iliya n'a ce ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ay se maasa zanjari kayna ni kamba ra.» 12 Waybora ne: «Ay ze da Rabbi ni Irikoyo kaŋ gonda fundi, ay sinda baa zanjarmi kayna, kala hamni kambe zora nda ji kayna kulba ra. Guna mo, ay go ga tuuri ize hinka kumna zama ay ma koy k'a hanse in d'ay izo se, iri m'a ŋwa ka bu.» 13 Iliya ne a se: «Ma si humburu. Koy ka te haya kaŋ ni ci din, amma ma jin ka te ay se maasa

kayna za sintina ka kand'a ay se. Kokor banda ma te nin da ni izo se. 14 Zama yaa no Rabbi Irikoy, Israyla wano ci ka ne: Hamni kuso si koosu, ji kulba mo si koosu, kala han kaŋ hane Rabbi na hari zumandi laabo boŋ.» 15 Kala waybora koy ka te Iliya sanno boŋ. Nga din da Iliya d'a windo, i kulu ŋwa jirbi boobo. 16 Hamni kuso mana koosu, ji kulba mo mana koosu Rabbi sanno boŋ kaŋ a ci Iliya me ra. 17 Woodin banda, kala waybora, kaŋ ga ti fu-koyo, a ize arwaso jante. A dooro mo kankam hala fulanzamyaŋ mana cindi a ra. 18 Waybora ne Iliya se: «Ya nin Irikoy bora, ifo k'ay zaa da nin? Wala ni kaa ay do no zama ni m'ay zunubey kaa taray, k'ay izo wi mo?» 19 Iliya ne a se: «Ay no ni izo.» Kal a n'a ta waybora gande ra, k'a sambu ka kond'a beene kaniyaŋ fuwo ra, naŋ kaŋ nga din bara nda goray. A na arwaso dake nga bumbo daaro boŋ. 20 Day, a hẽ Rabbi gaa ka ne: «Ya Rabbi ay Irikoyo, wayboro wo kaŋ ay goono ga goro a do mo, ni na masiiba candi ka kande nga mo boŋ no, k'a izo wi?» 21 Kala Iliya na nga gaahamo salle zanka gaahamo boŋ hala sorro hinza. A na Rabbi ce ka ne: «Ya Rabbi ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ arwaso wo fundo ma ye ka kaa a gaa.» 22 Kala Rabbi maa Iliya jinda. Arwaso fundo mo ye ka kaa a gaa hal a funa. 23 Iliya binde na arwaso sambu ka zumbu nd'a ka fun nga kaniyaŋ fuwo ra. A kond'a ganda fuwo ra ka no nyaŋo se. Iliya ne mo: «Ni izo neeya, a gonda fundi.» 24 Waybora ne Iliya se: «Sohõ no ay bay kaŋ ni ya Irikoy boro no, Rabbi sanno mo kaŋ go ni me ra ya cimi no.»

18

1 Jirbi boobo banda, jiiri hinzanta ra, kala Rabbi sanno kaa Iliya do ka ne: «Ma koy ka ni boŋ cabe Ahab se, ay mo ga hari zumandi laabo boŋ.» 2 Iliya mo koy zama nga ma nga boŋ cabe Ahab se. Hara mo kankamandi Samariya ra. 3 Ahab na Obadiya kaŋ g'a windo dabari ce. Obadiya wo mo ga humburu Rabbi gumo. 4 Zama a ciya, alwaato kaŋ Yezabel na Rabbi annabey halaci, kala Obadiya na annabi zangu sambu ka tugu, waygu-waygu, tondi guusu fo ra, k'i kuru nda ŋwaari nda hari. 5 Ahab binde ne Obadiya se: «Kala ni ma laabo kulu gana ka koy hari-moy kulu nda goorey kulu do. Hambara iri ga du subu iri ma bariyey da alambaaney fundey faaba, iri ma si mursu almaney kulu.» 6 Yaadin cine no i na laabo fay ngey game ra d'a zama ngey ma gana a ra. Ahab na fondo fo gana nga hinne, Obadiya mo na fondo fo gana nga hinne. 7 Kaŋ Obadiya go fonda boŋ, kala a go, Iliya kubay d'a. A n'a bay mo ka ye ganda nga moyduma boŋ ka ne: «Nin no, ya ay jine bora Iliya?» 8 A tu a se ka ne: «Ay no. Ma koy ka ci ni koyo se ka ne: Iliya neeya.» 9 Kala Obadiya ne: «Taali woofo no ay te, kaŋ ni ga ay, ni tamo daŋ Ahab kambe ra, a m'ay wi? 10 Ay ze da Rabbi ni Irikoyo fundo, laabu wala mayray si no kaŋ ay koyo mana donton i ma ni ceeci. D'i ga ne: ‹A si neewo,› kal a ma mayra din da dumo din daŋ zeyaŋ hal i mana di nin. 11 Sohõ mo ni ne ay se: ‹Ma koy ka ci ni jina bora se ka ne: Iliya neeya.› 12 A ga ciya mo, d'ay dira ni do, Rabbi Biya ga ni sambu ka konda nin naŋ kaŋ ay si bay. Waati kaŋ ay koy ka ci Ahab se, a mana hin ka du nin mo, a g'ay wi. Amma ay, ni tamo, ay ga humburu Rabbi za ay go arwasu. 13 Wala i mana ci ay jine bora se no, haŋ kaŋ ay te waato kaŋ Yezabel na Rabbi annabey wi? Kaŋ ay na Rabbi annabi zangu tugu tondi guusu ra, waygu-waygu. Ay n'i kuru mo da ŋwaari nda hari. 14 Sohõ mo ni ne ya koy ka ci ay jine bora se ka ne: ‹Iliya neeya!› nga mo g'ay wi.» 15 Iliya ne: «Ay ze nda Rabbi Kundeykoyo fundikoono, nga kaŋ jine ay goono ga kay, haciika ay ga bangay bonkoono se hunkuna.» 16 Obadiya binde tun zama nga ma Ahab kubay se, ka ci a se mo. Ahab mo koy zama nga ma Iliya kubay. 17 A ciya binde, waato kaŋ Ahab na Iliya fonnay, Ahab ne a se: «E! Nin no, nin Israyla taabandikwa?» 18 Iliya tu ka ne: «Manti ay no ka Israyla taabandi bo, amma nin da ni baaba windo no, mate kaŋ cine araŋ fay da Rabbi lordey, ni na Baalyaŋ gana mo. 19 Sohõ binde, kala ni ma donton ka Israyla kulu margu ay se i ma koy Karmel tondo boŋ, ngey da Baal annabey, i boro zangu taaci nda waygu, da Asera annabey, ngey mo zangu taaci, ngey kaŋ yaŋ go ga ŋwa Yezabel taablo do.» 20 Ahab binde donton ka ne i ma Israyla izey kulu ce, ka annabey mo margu i ma koy Karmel tondo boŋ. 21 Iliya mo maan ka kaa borey kulu do ka ne: «Waati fo no araŋ ga fay da laakal hinka? Hala day Rabbi no ga ti Irikoy, araŋ m'a gana. Amma da Baal no, kulu araŋ ma soobay k'a gana.» Jama mana tu a se da baa sanni fo. 22 Gaa no Iliya ne jama se: «Ay wo, ay hinne no ka cindi Rabbi wane annabi, amma Baal wane annabey zangu taaci nda waygu no. 23 I binde, i m'iri no yeeji hinka. Ngey din ma yeeji fo suuban ngey boŋ se, i m'a dumbu-dumbu ka dake tuuri boŋ, i ma si danji daŋ a cire. Ay mo ga yeeji fa soola k'a dake tuuri boŋ, amma ay si danji daŋ a cire bo. 24 Araŋ ma ce araŋ de-koyo maa gaa, ay mo ya Rabbi maa ce. Irikoyo kaŋ ga tu da danji, nga no ga ti Irikoy.» Jama kulu tu ka ne: «Sanno

boori.» 25 Iliya ne Baal annabey se: «Wa yeeji fo suuban araŋ boŋ se. Araŋ ma jin ka sintin soolayaŋ, zama araŋ ga baa gumo. Araŋ ma ce araŋ de-koyo maa gaa, amma araŋ ma si danji daŋ sarga cire bo.» 26 Kal i na yeejo kaŋ i n'i no din sambu k'a soola. I na Baal ce za susubay kala zaari bindi, i go ga ne: «Ya Baal, ma tu iri se!» Amma jinde si no, boro kulu mana tu mo. Kal i goono ga sar-sar feema kaŋ i te din windanta. 27 Hala zaari bindi Iliya n'i hahaara ka ne: «Wa kuuwa, zama nga wo irikoy fo no! Hambara a goono ga fongu-fongu no, wala a kamba no, wala a go diraw bindi ra, wala mo hambara a goono ga jirbi no, kal i m'a tunandi!» 28 I kuuwa ka ngey gaahamey tooru-tooru da zaama nda yaaji yaŋ, i alaada boŋ, kala kuri goono ga dooru ka fun i gaahamey ra. 29 A ciya mo, waato kaŋ wayna siiri, i soobay ka annabitaray te kala wiciri kambu sargay teeyaŋ waate cine. Amma jinde si, boro kulu mo si no kaŋ tu wala kaŋ saal. 30 Kala Iliya ne jama kulu se: «Wa maan ay do.» Jama kulu binde maan ka kaa a do. A na Rabbi sargay feema kaŋ i zeeri din hanse. 31 Iliya na tondi way cindi hinka sambu, Yakuba izey kundey baayaŋ hina me, nga kaŋ Rabbi sanno kaa a do ka ne: «Ni maa ga ciya Israyla.» 32 Tondey din mo no a na feema cina nd'a Rabbi maa ra. A na guusu fansi ka feema windi nda goota kaŋ a tafayyaŋ ga tuku fo hayni sambu. 33 A na tuuri sasare ka yeejo dumbu-dumbu k'a dake tuuro boŋ. A ne: «Wa gulla taaci toonandi nda hari, k'a gusam sarga kaŋ i ga ton da tuuro mo boŋ.» 34 A ne i m'a te sorro hinkanta, i n'a te mo sorro hinkanta. A ne i ma te sorro hinzanta, i n'a te mo sorro hinzanta. 35 Haro mo na feema kulu windi ka goota toonandi nda hari. 36 Wiciri kambu sargay teeyaŋo waate cine, kala annabi Iliya maan ka kaa ka ne: «Ya Rabbi, Ibrahim da Isaka nda Israyla Irikoyo, naŋ i ma bay hunkuna kaŋ nin no ga ti Irikoy Israyla ra, ay mo ni bannya no. Ay na woone wo kulu te no ni ciyaŋo boŋ. 37 Ya Rabbi, ma maa ay se! Ma maa ay se, zama jama wo ma bay kaŋ nin, Rabbi, nin no ga ti Irikoy, ni m'i biney bare mo.» 38 Kala Rabbi danjo kaa ka kaŋ ka sarga kaŋ i ga ton din ŋwa, da tuuro, da tondey, da kusa. A na goota ra haro mo haŋ. 39 Saaya kaŋ jama kulu di woodin, i ye ganda ngey moydumey boŋ ka ne: «Rabbi no ga ti Irikoy! Rabbi no ga ti Irikoy!» 40 Iliya ne i se: «Wa Baal annabey di. Baa afolloŋ ma si yana.» Kal i n'i di. Iliya mo zumbu nd'ey Cison gooro me gaa. Noodin no a na ikulu wi. 41 Iliya ne Ahab se: «Ma ziji ka ŋwa ka haŋ mo, zama beene hari boobo yooje goono ga te.» 42 Ahab binde kaaru zama nga ma ŋwa ka haŋ se. Amma Iliya koy Karmel tondo yolla gaa, ka nga boŋ sumbal ganda ka nga moyduma daŋ nga kangey game ra. 43 A ne nga zanka se: «Ma ziji sohõ ka guna teeko do haray.» A kaaru ka guna. A ne: «Hay kulu si no.» Iliya ne: «Ma ye ka kaaru koyne hala sorro iyye.» 44 A ciya binde sorro iyyanta gaa, kala zanka ne: «Guna, beene buru fo neeya ga tun ka fun teeko ra, ikayna sanda boro kambe faata cine.» Iliya ne: «Tun ka ne Ahab se: ‹Ma ni torkey soola ka zumbu, beene haro ma si ni kosaray.› » 45 A ciya binde hal a ga te kayna, kala beene batama bi tik! da hirriyaŋ da haw. Hari bambata te mo. Ahab kaaru ka koy Yezreyel. 46 Rabbi kamba mo go Iliya boŋ. A na nga canta haw ka zuru Ahab jine kala Yezreyel meyo gaa.

19

1 Ahab ci Yezabel se hay kulu kaŋ Iliya te, da mate kaŋ cine no a na annabey kulu wi da takuba. 2 Saaya din binde Yezabel na diya donton Iliya gaa ka ne: «Iri de-koyey m'ay laali d'ay mana ni fundo ciya sanda i ra afo wane cine hala suba mãsancine.» 3 Kala Iliya humburu ka tun ka zuru nga fundo se. A kaa Beyer-Seba, Yahuda laabo ra, ka nga zanka naŋ noodin. 4 Amma nga bumbo din bisa ka zaari fo diraw te saajo ra. A kaa ka goro yunifer tuuri-nya fo cire. A ŋwaaray nga boŋ se nga ma bu ka ne: «A wasa. Sohõ, ya Rabbi, m'ay fundo ta, zama ay mana bisa ay kaayey booriyaŋ bo.» 5 A kani ka jirbi yunifer tuuri-nyaŋo cire. Malayka fo mo n'a ham ka ne a se: «Tun ka ŋwa.» 6 Kala a guna ka di maasa kaŋ i ton tondi dungo yaŋ boŋ da hari zollo go nga boŋo do haray. A ŋwa ka haŋ, a ye ka kani. 7 Rabbi malayka ye ka kaa sorro hinkante k'a ham. A ne: «Tun ka ŋwa, zama dirawo bisa ni gaabo.» 8 A tun ka ŋwa ka haŋ. }waaro din gaabi no a dira nd'a zaari waytaaci da cin waytaaci, kal a kaa Horeb, Irikoy tondo do. 9 A zumbu noodin tondi guusu fo ra. Kala Rabbi sanno kaa a do ka ne a se: «Ya nin Iliya, ifo no ni goono ga te ne?» 10 A ne: «Ay na canse te gumo Rabbi Irikoy Kundeykoyo se, zama Israyla izey na ni sappa furu, i na ni sargay feemey zeeri, i na ni annabey mo wi da takuba. Ay mo, ay hinne no ka cindi. I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.» 11 Rabbi ne a se: «Fatta ka kay tondo boŋ Rabbi jine.» Kala Rabbi go, a bisa! Haw gaabikooni beeri fo mo na tondey kortu-kortu ka tondi daarey bagu-bagu Rabbi jine, amma Rabbi si hawo ra. Hawo banda koyne, kala laabu zinjiyaŋ te, amma Rabbi si laabu zinjiyaŋo ra. 12 Laabu

zinjiyaŋo banda koyne, kala danji, amma Rabbi si danjo ra. Danjo banda kala jinde baana-baano kaŋ sinda gaabi. 13 Waato kaŋ Iliya maa woodin binde, kal a na nga moyduma daabu da nga daabiro. A fatta ka kay guuso meyo gaa. Kala jinde fo mo go kaŋ kaa a do ka ne a se: «Iliya, ifo no ni goono ga te neewo?» 14 A ne: «Ay na canse te gumo Rabbi Irikoy Kundeykoyo se, zama Israyla izey na ni sappa furu, i na ni sargay feemey zeeri, i na ni annabey mo wi da takuba. Ay mo, ay hinne no ka cindi. I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.» 15 Kala Rabbi ne a se: «Ma ye ka ye ni ce banda ka koy hala Damaskos saajo ra. Da ni to noodin, ni ma ji soogu Hazayel boŋ a ma ciya Suriya bonkooni. 16 Nimsi izo Yehu mo, ni ga ji soogu a boŋo gaa a ma ciya Israyla bonkooni. Safat izo Iliyasu mo, Abel-Mehola kwaara boro, nga mo ni ga ji soogu a boŋ a ma ciya annabi ni nango ra. 17 A ga ciya mo boro kulu kaŋ na Hazayel takuba yana, Yehu g'a wi. Nga kaŋ na Yehu takuba yana mo, Iliyasu g'a wi. 18 Kulu nda yaadin, ay na alboro zambar iyye cindi ay boŋ se Israyla ra, kangey kulu kaŋ yaŋ mana sombu ka sududu Baal se, da meyey kulu kaŋ yaŋ man'a sunsum mo.» 19 A binde tun noodin ka koy ka Safat izo Iliyasu gar, A goono ga far da haw hinka-hinka hala iway cindi hinka nga jine. A go mo iway cindi hinkanta banda. Iliya mo bisa ka koy kal a do haray, ka nga daabiro catu a boŋ. 20 Iliyasu mo na hawey naŋ ka zuru ka Iliya gana. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay m'ay baabo d'ay nyaŋo garbey sunsum jina, gaa no ay ma kaa ka ni gana.» Iliya ne a se: «Kala ni ma bare ka ye, zama ifo no ay te ni se?» 21 Kal a bare ka fay d'a ganayaŋ. A na haw hinka sambu k'i dumbu-dumbu. A n'i hina da hawey jinayey bundey ka no jama se hal i ŋwa. Gaa no a tun ka Iliya gana ka te a se zanka.

20

1 Kala Suriya bonkoono Ben-Hadad na nga wongu marga kulu margu. Koy waranza cindi hinka go a banda da bariyaŋ da torkoyaŋ. A binde kaaru ka wongu daaga sinji Samariya se k'a wongu. 2 A na diyayaŋ donton Israyla bonkoono Ahab gaa, hala kwaara ra. I ne a se: «Haŋ kaŋ Ben-Hadad ci, a ne way: 3 Ni nzarfo da ni wura ay wane yaŋ no. Ni wandey kaŋ ga boori nda ikulu da ni izey mo, ay wane yaŋ no.» 4 Israyla bonkoono tu ka ne: «Ni ciyaŋo boŋ yaadin no, ay koyo, ya bonkoono. Ay ya ni wane no, da hay kulu kaŋ go ay se.» 5 Kala diyey ye ka kaa koyne ka ne: «Haŋ kaŋ Ben-Hadad ci neeya: Sikka si ay na sanni donton ni gaa ka ne ni g'ay no ni nzarfo da ni wura da ni wandey da ni izey. 6 Amma ay g'ay tamey donton ni do suba mãsancine. I ga ni windo da ni tamey windey fisi. A ga ciya mo, ni hari kaana kulu, i g'a sambu ngey kambey ra ka dira nd'a.» 7 Waato din gaa no Israyla bonkoono na laabo arkusey kulu margu ka ne i se: «Ay ga araŋ ŋwaaray no, wa guna mate kaŋ cine boro wo goono ga hasaraw ceeci nd'a, zama a donton ay gaa ka ne ya nga no ay wandey d'ay izey d'ay nzarfo d'ay wura. Ay mana ganj'a mo.» 8 Kala arkusey kulu da jama mo ne a se: «Ma si maa, ma si yadda mo.» 9 Woodin se binde a donton Ben-Hadad diyey gaa ka ne: «Kala araŋ ma ci koyo ay bonkoono se ka ne: ‹Hay kulu kaŋ ni jin ka donton ay, ni bannya se a ma te, kal ay m'a te, amma ay si hin ka woone wo te.› » Diyey binde tun ka dira. I ye ka kaa ka kand'a se sanni. 10 Ben-Hadad donton a gaa ka ne: «Iri de-koyey m'ay laali, hala day Samariya laabo to ka wasa jama se kaŋ go ay banda i ma ngey kambey toonandi.» 11 Israyla bonkoono tu ka ne: «Wa ci a se: Boro kaŋ goono ga nga wongu kwaayo haw, a ma si fooma sanda boro kaŋ goono g'a feeri cine.» 12 A ciya binde, waati kaŋ Ben-Hadad maa sanni woodin a go baji haŋyaŋ gaa, nga nda koyey, bukkey ra. Kal a ne nga tamey se: «Wa soola!» Kal i na daaga sinji zama i ma birno wongu. 13 Kala annabi fo maan Israyla bonkoono Ahab do ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ni di wongu marga bambata wo kulu? Guna, hunkuna ay g'a daŋ ni kambe ra. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.» 14 Ahab ne: «May do no?» A ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Laabo jine borey arwasey kambey ra no.» Gaa no bonkoono ne: «May no ga jin ka sintin ka wongu haw?» Annabo tu ka ne: «Nin.» 15 Saaya din a na laabukoyey wane arwasey margu. I to boro zangu hinka nda waranza cindi hinka. I banda a na jama kulu margu, sanda Israyla izey kulu, boro zambar iyye no. 16 Wayna go zaari bindi kaŋ i fatta. Amma Ben-Hadad goono ga haŋ hal a bugu bukkey ra, nga nda koyey, koy waranza cindi hinka din kaŋ yaŋ goono g'a gaa. 17 Laabukoyey arwasey sintin ka fatta. Ben-Hadad mo donton ka hã. Kal i ne a se: «Boro fooyaŋ go no kaŋ yaŋ fun Samariya.» 18 A ne: «D'i kaa baani se, w'i di da fundi. Wala mo d'i kaa wongu se no, w'i di da fundi.» 19 Yaadin no afooyaŋ fun kwaara ra, sanda laabukoyey arwasey da wongu marga kaŋ go i banda. 20 I boro kulu na nga bora wi, Suriyancey binde zuru. Israyla borey go g'i gana. Suriya bonkoono Ben-Hadad mo zuru ka

yana bari boŋ, nga nda bari-kari fooyaŋ. 21 Israyla bonkoono mo fatta ka bariyey da wongu torkey kar, ka Suriyancey wi da wiyaŋ bambata. 22 Gaa no annabo din maan Israyla bonkoono gaa ka ne a se: «Ma koy ka ni laabo gaabandi. Ma te laakal mo ka di haŋ kaŋ ni ga te, zama jiiro bareyaŋ Suriya bonkoono ga kande ni gaa wongu.» 23 Suriya bonkoono tamey ne a se: «I Irikoyo ya tondey ra irikoy no. Woodin se no i bisa iri gaabi. Amma naŋ iri ma wongu nd'ey gooro batama ra. Yaadin gaa sikka si iri ga bis'ey gaabi. 24 Kala binde ni ma woone te: Ma laabukoyey ganandi i afo kulu nga nango ra. Ma wongu marga jine boroyaŋ daŋ i nangey ra. 25 Ma ye ka wongu marga fo margu koyne, sanda wo kaŋ daray ni se din cine. Ma bariyey kabu, bari banandi, torko mo, torko banandi. Iri ma wongu nd'ey gooro batama ra. Sikka si iri ga bis'ey gaabi.» Kala bonkoono na laakal ye i sanno gaa ka woodin te mo. 26 A ciya binde, jiiro baranta, kala Ben-Hadad na Suriyancey margu ka ziji ka koy Afek, zama nga ma Israyla wongu se. 27 I na Israyla izey margu ka hindoonayyaŋ te i se, i koy mo ka wongu nd'ey. Israyla izey binde na ngey gata sinji i jine, danga hincin kali kayna hinka, amma Suriyancey na batama toonandi. 28 Kala Irikoy bora maan ka salaŋ Israyla bonkoono se ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Za kaŋ Suriyancey ne Rabbi ya tondey ra irikoy no, amma manti gooro batama irikoy no, woodin se no ay ga jama marga bambata wo kulu daŋ ni kambe ra. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.» 29 I go margante ka care do haray guna hala jirbi iyye. I jirbi iyyanta hane day, i na wongo sintin. Israyla izey na Suriyancey sooje zambar zangu wi zaari folloŋ ra. 30 Amma cindey zuru ka koy Afek ka furo kwaara ra. Kwaara cinaro mo kaŋ boro zambar waranka cindi iyye kaŋ yaŋ cindi boŋ. Ben-Hadad mo zuru ka furo kwaara ra ka tugu lokoto fo ra. 31 Kal a tamey ne a se: «Guna sohõ iri goono ga maa baaru, i ne Israyla bonkooney ya suujikoyyaŋ no. Iri ga ni ŋwaaray binde, ma naŋ iri ma bufuyaŋ daŋ iri cantey gaa, iri ma korfoyaŋ daŋ iri boŋey gaa, iri ma fatta ka koy Israyla bonkoono do. Hambara a ga ni fundo faaba.» 32 I binde na bufuyaŋ haw ngey cantey gaa, ka korfoyaŋ daŋ ngey boŋey gaa, ka kaa Israyla bonkoono do ka ne: «Ni tamo Ben-Hadad ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, m'ay naŋ ya funa.› » Bonkoono ne: «A gonda fundi hala hõ no? Ay nya-ize no.» 33 Borey din binde na sanno himandi sanda alaama. I ye ka waasu zama ngey ma maa hala yaadin no a bina ra. I ne: «Ni nya-izo Ben-Hadad no.» Gaa no Ahab ne: «Wa koy ka kand'a.» Kala Ben-Hadad fatta ka koy a do. Bonkoono mo n'a daŋ a ma kaaru torko boŋ. 34 Ben-Hadad mo ne a se: «Kwaarey kaŋ ay baaba ta ni baaba gaa, ay wo g'i yeti. Ni ga fondoyaŋ te ni boŋ se Damaskos ra, sanda mate kaŋ cine ay baaba te Samariya ra.» Ahab ne: «Ay mo ga ni naŋ ni ma koy, alkawli woodin boŋ.» A binde sappe nd'a k'a taŋ. 35 Kala annabey izey boro fo ne nga cala se, «Rabbi ciyaŋ boŋ, ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay kar.» Bora binde wangu k'a kar. 36 A ne a se: «Za kaŋ ni mana maa Rabbi sanno se, guna, ni ne tunanta ka fun ay do, muusu beeri ga ni kar ka wi.» A do tunanta, kala muusu n'a gar k'a wi. 37 Annabo ye ka boro fo gar koyne ka ne bora se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay kar.» Bora binde n'a kar. A karyaŋo ra binde bora n'a maray. 38 Annabo din binde tun ka koy ka bonkoono batu fonda gaa. A na nga boŋ barmay zama a na nga boŋtobay didiji nga moy gaa. 39 Kaŋ bonkoono goono ga bisa, annabo na jinde sambu bonkoono gaa ka ne: «Ay, ni tamo, furo wongu bindi ra no. Boro fo go no kaŋ kamba ka kand'ay se boro fo ka ne: ‹Ma haggoy da boro wo. Mate kulu kaŋ no d'a daray, ni fundo ga ciya a fundo banandi, wala mo ni ma nzarfu kilo waytaaci cindi gu cine bana.› 40 Waati kaŋ ay, ni bannya, ay goono ga muraaduyaŋ te nangu-nangu, kala bora din daray.» Kala Israyla bonkoono ne a se: «Ya-cine no ni ciito bara nd'a. Ni na ciito dumbu ni boŋ se.» 41 Kala annabo cahã ka boŋtoba kaa nga moy gaa, Israyla bonkoono mo n'a bay, kaŋ annabey ra no a go. 42 Annabo ne a se: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Za kaŋ ni naŋ boro kaŋ ay na halaciyaŋ waadu a boŋ a ma koma ka fun ni kambe ra, woodin se binde ni fundo ga ciya a fundo banandi, ni jama mo a jama banandi.» 43 Israyla bonkoono binde koy nga kwaara da bine tiŋay kaŋ kaani si no. Samariya no a kaa.

21

1 Hayey din banda Nabot Yezreyel bora gonda reyzin* kali Yezreyel ra, Samariya bonkoono Ahab faada jarga. 2 Kala Ahab salaŋ Nabot se ka ne: «Ay no ni reyzin kalo a ma ciya ay wane foy jiney kali, zama a ga maan ay windo. Ay mo ya ni no kaliyaŋ kaŋ boori ka bisa ni wano wo, wala mo da ni ga ba, ay m'a darza bana ni se da nooru.» 3 Nabot ne Ahab se: «Rabbi m'ay waa d'ay m'ay kaayey tubo no ni se.» 4 Ahab furo nga fuwo ra da bine tiŋay kaŋ kaani si no, Yezreyel bora Nabot sanno se kaŋ a ci a se, zama a ne: «Ay s'ay baaba tubu kalo no ni se.» Kal a kani nga daaro boŋ ka nga

moyduma bare ka wangu ka ŋwa. 5 Amma a wande Yezabel kaa a do ka ne a se: «Ifo se no ni bine
sara ya-cine, hala ni si ŋwa?» 6 A ne wando se: «Zama ay salaŋ Yezreyel bora Nabot se ka ne a se:
‹Ma ni reyzin kalo neera ay se. Da manti yaadin mo no, da ni ga ba, ay ga ni no kalo wo banandi.›
Amma a tu ka ne ay se: ‹Ay s'ay kalo no ni se!› » 7 Kala a wando Yezabel ne a se: «Sohõ manti nin
no goono ga Israyla may bo? Tun ka ŋwa, ni bina ma farhã mo. Ay ga ni no Yezreyel bora Nabot
reyzin kalo.» 8 Waybora mo na tirayaŋ hantum Ahab maa boŋ, ka bonkoono kawaatimo kar i gaa ka
tirey samba i ma koy arkusey da koy kayney do kaŋ yaŋ ngey da Nabot go care banda kwaara ra. 9
Tirey ra a hantum ka ne: «Wa mehaw fe ka Nabot daŋ jama jine. 10 I ma boro hinka suuban boro
yaamey ra, i ma furo a jine ka seeda a boŋ ka ne: ‹Ni na Irikoy da bonkoono mo kayna.› Gaa no i
ma kond'a taray k'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a ma bu.» 11 Ngey din, a kwaara borey binde, danga
arkusey da jine borey kaŋ goono ga goro a kwaara ra, i te sanda mate kaŋ Yezabel donton i se, mate
kaŋ cine i hantum tirey ra din boŋ, kaŋ a samba i se. 12 I na mehaw fe ka Nabot daŋ borey jine. 13
Kala boro hinka din, boro yaamey kaa ka goro a jine. Boro yaamey din binde na seeda no a boŋ,
sanda Nabot boŋ nooya, jama jine. I ne: «Ni na Irikoy da bonkoono kulu kayna.» Woodin banda i
konda Nabot birno banda taray k'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. 14 Waato din gaa i donton ka ci
Yezabel se ka ne: «I na Nabot catu-catu nda tondiyaŋ, a bu mo.» 15 A ciya binde, waato kaŋ
Yezabel maa baaru kaŋ i na Nabot catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu, kala Yezabel ne Ahab se: «Tun
ka Yezreyel bora Nabot reyzin* kalo kaŋ a wangu ka neera ni se da nooru din tubu, zama Nabot
sinda fundi, amma buuko no.» 16 A ciya binde, waati kaŋ Ahab maa Nabot buuyaŋo baaru, kala
Ahab tun zama nga ma zulli ka koy Yezreyel bora Nabot reyzin kalo do, nga m'a ta se. 17 Kala
Rabbi sanno kaa Iliya Tisbi bora do ka ne: 18 «Tun ka zumbu ka Israyla bonkoono Ahab kubay, nga
kaŋ go Samariya da goray. Guna, a go Nabot reyzin kalo ra, naŋ kaŋ a koy zama nga m'a tubo ta. 19
Ni ma salaŋ a se ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ni wi ka tubu ŋwa no, wala? Ni ma salaŋ a se
koyne ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: To, nango kaŋ hansey na Nabot kuro loogu din, hansey ga ni
mo kuro loogu noodin, oho, ni bumbo wano.» 20 Ahab ne Iliya se: «Ni n'ay kaa taray nooya, ya nin
ay ibara?» Iliya tu ka ne: «Ay na ni kaa taray no, zama ni na ni boŋ neera goy laalo teeyaŋ se Rabbi
jine. 21 Guna, ay go ga laaliyaŋ candi ka kande ni boŋ. Ay ga ni haabu-haabu parkatak, ay ma ize
alboro kulu alandaaba Ahab se, ngey kaŋ yaŋ goono ga daabu da ngey kaŋ yaŋ go taŋante Israyla ra.
22 Ay ga ni windo ciya mo sanda Yerobowam Nebat izo windo cine, da Ahiya izo Baasa windo
cine, zukuyaŋo kaŋ ni n'ay bina zuku nd'a se. Ni na Israyla daŋ i ma zunubi te mo.» 23 Yezabel
ciine ra mo, Rabbi ne: «Hansiyaŋ ga Yezabel ŋwa Yezreyel laabo me gaa. 24 Boro kaŋ bu Ahab do
haray kwaara ra, hansey g'a ŋwa. Boro kaŋ bu saajo ra mo, beene curey g'a ŋwa.» 25 Amma Ahab
cine si no kaŋ na nga boŋ neera nga ma goy laalo te Rabbi jine, mate kaŋ a wande Yezabel n'a tuti.
26 A na fanta goy te mo gumo tooru ganayaŋ ra, hay kulu kaŋ Amorancey ga te boŋ, ngey kaŋ yaŋ
Rabbi tuti ka hibandi ka kaa Israyla izey jine. 27 A ciya binde, waato kaŋ Ahab maa sanney din, kal
a na nga bankaaray tooru-tooru, ka bufu daŋ nga gaahamo gaa, ka fay da ŋwaari, ka kani bufo ra. A
soobay ka dira kayna-kayna. 28 Kala Rabbi sanno kaa Tisbi bora Iliya do ka ne: 29 «Ni di mate kaŋ
cine Ahab goono ga nga boŋ kaynandi nd'a ya-cine ay jine? Za kaŋ a na nga boŋ kaynandi ay jine,
ay si kande masiiba nga din jihaado ra. Kal a izo jihaadi ra no ay ga kande masiiba din a dumo
boŋ.»

22

1 I te jiiri hinza kaŋ wongu mana te Suriya nda Israyla game ra. 2 A ciya binde, jiiri hinzanta ra
Yahuda bonkoono Yehosafat kaa Israyla bonkoono do. 3 Kala Israyla bonkoono ne nga tamey se:
«Araŋ mana bay kaŋ Ramot-Jileyad wo iri wane no? Iri go mo ga dangay, iri man'a ta Suriya
bonkoono gaa?» 4 A ne mo Yehosafat se: «Ni ga koy ay banda Ramot-Jileyad wongo do, wala?»
Yehosafat ne Israyla bonkoono se: «Ay ya ni cine no, ay borey danga ni waney no, ay bariyey mo
sanda ni waney cine yaŋ no.» 5 Yehosafat binde ne Israyla bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma
Rabbi sanno ceeci hunkuna.» 6 Gaa no Israyla bonkoono na annabey margu, boro sanda zangu taaci
cine, ka ne i se: «Ay ma koy ka Ramot-Jileyad wongu, wala ya hin suuru?» I ne: «Kala ni ma koy,
zama Koy Beero g'a daŋ bonkoono kambe ra.» 7 Amma Yehosafat ne: «Rabbi annabi fo si no
neewo kaŋ waana woone yaŋ, kaŋ iri ga hã a do koyne?» 8 Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «A
cindi boro folloŋ jina kaŋ iri ga Rabbi sanni ceeci a do, Mikaya no, Imla izo. Amma ay ga konn'a,

zama a si annabitaray hanno te ay boŋ, kala ilaalo.» Yehosafat mo ne bonkoono se: «Ma si ci yaadin!» 9 Israyla bonkoono binde na doogari ce ka ne: «Koy ka kande Mikaya Imla izo da waasi.» 10 Israyla bonkoono da Yehosafat binde, i goono ga goro afo kulu nga karga boŋ, i koytaray bankaarayey go i gaa ga daabu. I go Samariya birno furanta batama fo ra. Annabey kulu mo goono ga annabitaray te i jine. 11 Zedeciya Kenana izo na guuru hilliyaŋ te ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: ‹Woone yaŋ no ni ga Suriyancey tuti nd'a kal i m'a halaci.› » 12 Annabey kulu mo, yaadin no i soobay ka annabitaray te d'a ka ne: «Kala ni ma koy Ramot-Jileyad. Ma te zaama zama Rabbi g'a daŋ bonkoono kambe ra.» 13 Diya kaŋ koy ka Mikaya ce din binde salaŋ a se ka ne: «Guna, sohõ annabey kulu sanney, me folloŋ no i goono ga gomni salaŋ bonkoono se. Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni sanno ma saba nd'i waney, i ma ciya afo. Kala ni ma gomni sanni te.» 14 Mikaya ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, haŋ kaŋ Rabbi ci ay se, nga no ay ga ci.» 15 Waato kaŋ a kaa bonkoono do, bonkoono ne a se: «Mikaya, mate no? Hala iri ma koy Ramot-Jileyad wongu teeyaŋ se, wala mo iri ma hin suuru?» Mikaya tu bonkoono se ka ne: «Ma ziji ka te zaama. Rabbi g'a daŋ bonkoono kambe ra!» 16 Kala bonkoono ne a se: «Sorro marge no ay ga ni daŋ zeyaŋ ni ma si hay kulu ci ay se Rabbi maa ra kala cimi?» 17 Mikaya ne: «Ay di Israyla kulu say-sayante tondey boŋ, danga feejiyaŋ kaŋ sinda hawji. Rabbi mo ne: ‹Woone yaŋ wo sinda koy, naŋ i afo kulu ma ye nga kwaara baani samay.› » 18 Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «Wala ay mana ci ni se ka ne a si gomni annabitaray te ay boŋ, kala ilaalo?» 19 Kala Mikaya ne koyne: «Ma maa Rabbi sanni: Ay di Rabbi go ga goro nga karga boŋ, beena ra kundey kulu mo go a do ga kay, a kambe ŋwaari nd'a kambe wow gaa. 20 Rabbi ne: ‹May no ga Ahab halli, hala a ma koy ka kaŋ Ramot-Jileyad?› Afo ma hay fo ci, afo mo hay fo waani. 21 Kala biya fo fun ka kay Rabbi jine ka ne: ‹Ay wo g'a halli.› 22 Rabbi ne a se: ‹Danga mate?› Biya din ne: ‹Ay ma fatta ka koy ka ciya tangari biya a annabey kulu me ra.› Rabbi ne: ‹Nin no g'a halli, ni ga te zaama mo. Ma koy, nin, ka te yaadin.› 23 Sohõ binde, guna Rabbi na tangari biya daŋ ni annabey wo kulu me ra. Rabbi binde na hasaraw sanni te ni boŋ.» 24 Waato din gaa no Zedeciya Kenana izo maan ka Mikaya saŋ garba gaa ka ne: «Fondo woofo no Rabbi Biya sambu ay do hala a ma salaŋ ni se?» 25 Mikaya ne: «Guna, han din hane ni ga di, waati kaŋ ni ga koy tongo-tongo ra ka tuguyaŋ do ceeci.» 26 Israyla bonkoono ne: «Wa Mikaya sambu ka ye nd'a kwaara koyo Amon da bonkoono izo Yowas do. 27 Araŋ ma ne: ‹Haŋ kaŋ bonkoono ci neeya: Wa boro wo daabu kasu ra, k'a kuru da taabi ŋwaari da taabi hari, hala ay ma ye ka kaa baani samay.› » 28 Mikaya ne: «Hala day ni ye ka kaa baani samay baa kayna, kulu Rabbi mana salaŋ ay me ra.» A ne koyne: «Ya jama kulu, wa hangan ka maa!» 29 Israyla bonkoono da Yahuda bonkoono Yehosafat ziji ka koy Ramot-Jileyad. 30 Israyla bonkoono binde ne Yehosafat se: «Ay wo, ay g'ay boŋ bare no hal i ma s'ay bay, ay ma furo wongo ra, amma nin wo ma koytaray bankaaray daŋ.» Israyla bonkoono binde na nga boŋ bare ka furo wongo ra. 31 Amma Suriya bonkoono na nga torko jine boro waranza cindi hinka lordi ka ne: «Araŋ ma si wongu nda ikayna wala nda ibeeri, kala Israyla bonkoono hinne.» 32 A ciya binde, waato kaŋ torkey jine borey di Yehosafat, i ne: «Woone, haciika Israyla bonkoono no.» I n'a daŋ game da wongu. Yehosafat binde na jinde sambu. 33 A ciya mo kaŋ i faham ka bay kaŋ manti Israyla bonkoono no, i bare ka fay d'a ganayaŋ. 34 Amma boro fo na nga biraw candi ka hangaw taŋ yaamo-yaamo ka Israyla bonkoono hay wongu kwaayo dabey game ra. Woodin se no a ne nga torko gaaraykwa se: «Ni ma kamba ka bare ka konda ay wongu marga banda, zama i n'ay guuru gumo.» 35 Wongo koroŋ mo han din. I na bonkoono gaay nga torka ra, a goono ga Suriya borey do haray guna. Wiciri kambo ra a bu, kuri fun guuruyaŋo do mo ka mun torka daba gaa. 36 Wayna kaŋanta waate, kal i maa yooje bambata kaŋ na wongu marga kulu kubay ka ne: «Boro kulu ma ye nga kwaara do. Boro kulu ma ye nga laabu!» 37 Bonkoono binde bu. I kand'a mo Samariya ka bonkoono fiji Samariya ra. 38 I n'a torka nyun Samariya bango me gaa haray, naŋ kaŋ kaaruwey ga nyumay. Hansey mo n'a kuro loogu Rabbi sanno kaŋ a ci din boŋ. 39 Ahab goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, da windo kaŋ a taalam da cebeeri hinjey, da kwaarey kulu kaŋ a cina, manti i n'a hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 40 Ahab binde kani nga kaayey banda. A ize Ahaziya te bonkooni Ahab nango ra. 41 Yehosafat Asa izo na mayray sintin Yahuda ra, Israyla bonkoono Ahab koytara jiiri taacanta ra. 42 Yehosafat gonda jiiri waranza cindi gu kaŋ a sintin ka may. A may Urusalima ra jiiri waranka cindi gu. A nya maa ga ti Azuba, Silhi ize way no. 43 A na nga baabo Asa fonda gana gumo. A mana kamba ka fay d'a zama nga ma te haŋ

kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. 44 Kulu nda yaadin, i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaa. Hala hõ borey goono ga sargayyaŋ salle ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. 45 Yehosafat na sabayaŋ daŋ nga nda Israyla bonkoono game ra. 46 Yehosafat goy cindey binde, d'a hino kaŋ a cabe, da wongu-wongey kaŋ yaŋ a te, manti n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 47 Arkuuru cindo mo kaŋ yaŋ cindi za a baabo Asa waate, a n'i hibandi ka kaa laabo ra. 48 Edom laabo ra mo bonkooni si no. Yarima no goono ga may. 49 Yehosafat na Tarsis hiyaŋ te zama i ma koy Ofir wura kuyaŋ se, amma i mana koy, zama i bagu Eziyon-Geber tanjay. 50 Alwaato din Ahaziya, Ahab izo ne Yehosafat se: «Naŋ ay tamey ma koy ni tamey banda hiyey ra.» Amma Yehosafat mana yadda. 51 Yehosafat binde kani nga kaayey banda. I n'a fiji mo nga kaayey banda a kaayo Dawda birno ra. A ize Yehoram te bonkooni a nango ra. 52 Ahab ize Ahaziya sintin ka Israyla may Samariya ra, Yahuda bonkoono Yehosafat mayra jiiri way cindi iyyanta ra. A may Israyla boŋ mo jiiri hinka. 53 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, ka nga baabo da nga nyaŋo fonda gana. A na Yerobowam Nebat izo fonda mo gana, nga kaŋ na Israyla daŋ i ma zunubi te. 54 A may Baal se ka sududu a se mo, ka Rabbi Israyla Irikoyo zuku a bine ma tun, hay kulu kaŋ a baabo te boŋ.

2KI
1
1 Ahab buuyaŋo banda Mowab murte Israyla gaa. 2 Ahaziya mo fun ka kaŋ finetaro gaa, nga jidan
bisa ra kaŋ go Samariya; a maa doori. Kal a na diyayaŋ donton ka ne i se: «Wa koy ka hã ay se
Ekron tooro Baalzabula* gaa, hal ay ga du baani dooro wo gaa.» 3 Amma Rabbi malayka ne Tisbi
bora Iliya se: «Tun ka kaaru ka Samariya bonkoono diyey kosaray. Ma ne i se: ‹Zama Irikoy kulu si
no Israyla ra se no araŋ ga koy ka hãayaŋ te Ekron tooro Baalzabula gaa, wala?› 4 Sohõ binde
Rabbi ne ni si zumbu ni dima kaŋ ni kaaru din boŋ, amma sikka si ni ga bu.» Iliya binde dira. 5
Diyey mo ye ka kaa Ahaziya do. A ne i se: «Ifo se no araŋ ye ka kaa?» 6 I ne a se: «Boro fo no k'iri
kosaray ka ne iri se: ‹Wa bare ka ye bonkoono kaŋ n'araŋ donton din do. Araŋ ma ne a se: Rabbi ne:
Zama Irikoy kulu si no Israyla ra se no ni donton i ma hã ni se Ekron tooro Baalzabula gaa, wala?
Woodin sabbay se no ni si zumbu ni dima kaŋ ni kaaru din boŋ, amma sikka si ni ga bu no.› » 7
Ahaziya ne i se: «Boro mate cine no, bora kaŋ kaa k'araŋ kosaray, ka sanno wo ci araŋ se?» 8 I tu ka
ne a se: «Boro gaa-hamnikoy no; a na nga canta guddu nda kuuru guddama.» Bonkoono ne i se:
«Tisbi bora Iliya no.» 9 Gaa no bonkoono na sooje waygu jine funa da nga sooje waygo donton a
gaa. Kal a kaaru Iliya do. Nga mo go ga goro tudu kuuku fo boŋ. Sooje jine funa ne a se: «Ya Irikoy
bora, bonkoono ne ma zumbu!» 10 Iliya tu ka ne sooje waygo jine funa se: «D'ay ya Irikoy boro no,
danji ma fun beena ra, a ma ni ŋwa, nin da ni sooje waygo din kulu.» Danji mo fun beena ra k'a
ŋwa, nga nda nga sooje waygo din kulu. 11 Ahaziya ye ka sooje waygu jine funa fo nda nga sooje
waygo donton a gaa. Nga mo koy ka ne Iliya se: «Ya Irikoy bora, bonkoono ne kala ni ma zumbu
nda waasi!» 12 Iliya tu ka ne i se: «To, d'ay ya Irikoy boro no, danji ma fun beena ra, a ma ni ŋwa,
nin da ni sooje waygo din kulu.» Irikoy danjo mo fun beena ra k'a ŋwa, nga nda nga sooje waygo
din kulu. 13 Ahaziya ye koyne ka sooje waygu jine funa hinzanta nda nga sooje waygo donton.
Sooje waygu jine funa hinzanta kaaru ka koy ka gurfa Iliya jine k'a ŋwaaray ka ne a se: «Ya Irikoy
bora, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay fundo nda ni bannya waygo wo fundey ma du gaakuri ni jine. 14
Zama danji fun beena ra kaŋ na sooje waygu jine funa hinka din ŋwa, da ngey sooje waygey i
banda. Amma sohõ ni ma naŋ ay fundo ma ciya gaakuri hari ni jine.» 15 Kala Rabbi malayka ne
Iliya se: «Ni ma zumbu, nin d'a care banda. Ni ma si humbur'a.» Kal a tun ka zumbu a banda ka koy
kala bonkoono do. 16 Iliya ne bonkoono se: «Rabbi ne: Za kaŋ ni na diyayaŋ donton i ma hã ni se
Ekron tooro Baalzabula gaa, ifo no, Irikoy kulu si no Israyla ra, kaŋ gaa i ga hã no? Sohõ ni si
zumbu ni dima kaŋ ni kaaru boŋ, zama sikka si ni ga bu.» 17 Kal a bu mo Rabbi sanno kaŋ Iliya ci
din boŋ. Za kaŋ a sinda ize, a se no Yehoram te bonkooni a nango ra, Yehoram, Yahuda bonkoono
Yehosafat izo mayra jiiri hinkanta ra. 18 Ahaziya goy cindey kaŋ yaŋ a te mo, manti i n'i hantum
Israyla bonkooney baaru tira ra bo?
2
1 A ciya mo, alwaato kaŋ Rabbi ga Iliya sambu ka kond'a beene alma haw ra, kala Iliya tun Jilgal ra
ka koy, nga nda Iliyasu nga banda Jilgal ra. 2 Iliya ci Iliyasu se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma
hangan ay se neewo, zama Rabbi n'ay donton hala Betel.» Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono,
da ni fundo mo, ay si fay da nin.» I koy Betel mo. 3 Kala annabey izey kaŋ yaŋ go Betel ra fatta
zama ngey ma Iliyasu kubay. I ne a se: «Ni mana bay kaŋ Rabbi ga ba ka ni windi koyo sambu ni
jine hunkuna, wala?» A ne: «Oho, ay bay. Wa dangay.» 4 Iliya mo ne a se: «Iliyasu, ay ga ni
ŋwaaray, ni ma hangan neewo, zama Rabbi n'ay donton ya koy Yeriko.» Nga mo ne: «Ay ze da
Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si fay da nin.» I kaa Yeriko. 5 Kala annabey izey kaŋ yaŋ go
Yeriko maan ka kaa Iliyasu do. I ne a se: «Ni mana bay kaŋ Rabbi ga ba ka ni windi koyo sambu ni
jine hunkuna, wala?» A ne: «Oho, ay bay. Wa dangay.» 6 Kala Iliya ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ni
ma hangan ay se neewo, zama Rabbi n'ay donton ya koy Urdun* isa me.» A ne a se: «Ay ze da
Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si fay da nin.» Ngey boro hinka binde koy jina. 7 Kala
annabey izey ra boro waygu go, i koy ka kay ka mo ye i do haray, amma i kay nangu mooro. Ngey
boro hinka mo koy ka kay Urdun meyo gaa. 8 Iliya na nga daabiro sambu, a n'a didiji, a na haro kar
d'a. Haro fay ihinka ne nda yongo hala ngey boro hinka na laabu kogo taamu ka bisa. 9 A ciya mo,
alwaato kaŋ i bisa, kala Iliya ne Iliyasu se: «Ni ma ŋwaaray haŋ kaŋ ni ga ba ya te ni se, hal ay ga
fay da nin.» Iliyasu ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ni biya ma goro ay banda hala labu-care

hinka.» 10 Iliya ne a se: «Ni na hari gaabo ŋwaaray. Amma kulu nda yaadin, da ni di ay alwaato kaŋ i n'ay sambu ni do, a ga ciya ni se yaadin, amma da manti yaadin no, a si te ni se.» 11 A ciya mo, alwaato kaŋ i go dirawo ra, i go ga salaŋ, kala danji torko go, da danji bariyaŋ, kaŋ yaŋ n'i fay care. Iliya mo ziji alma haw ra ka koy beene. 12 Iliyasu di a. A soobay ka ce ka ne: «Ay baaba, ay baaba! Israyla torko nda nga kaarukoy mo!» A mana ye ka di Iliya koyne. Kal a na nga bankaara di k'a tooru ka te toorimi hinka. 13 A na Iliya daabiro kaŋ fun a do ka kaŋ din sambu ka ye ka kay Urdun meyo gaa. 14 A na Iliya daabiro kaŋ fun a do ka kaŋ din sambu, a na haro kar. A ne: «Man Rabbi Irikoy, Iliya wano?» Alwaato kaŋ a na haro kar, kala haro fay ne da yongo. Iliyasu mo bisa. 15 Sahãadin annabey izey kaŋ yaŋ go Yeriko jine di a. I ne: «Iliya biya goro Iliyasu boŋ.» I kaa k'a kubay; i sombu a jine kala ganda. 16 I ne a se: «Sohõ ni di boro gaabikooni waygu neeya ni bannyey banda. Iri ga ni ŋwaaray, ni ma naŋ i ma koy ka ni windikoyo ceeci. A ma si ciya hambara Rabbi Biya ma kond'a beene, a m'a catu tondi fo boŋ wala gooru fo ra.» Iliyasu ne: «Araŋ ma si donton.» 17 Alwaato kaŋ i hin a, hala haawi n'a di, a ne: «To, wa donton!» I na boro waygo donton mo, i soobay ka ceeci kala jirbi hinza. I mana di a mo. 18 Kal i ye ka kaa a do, naŋ kaŋ a go g'i batu Yeriko ra. A ne i se: «Yana ci araŋ se ka ne araŋ ma si koy?» 19 Kwaara borey ne Iliyasu se: «Guna, iri ga ni ŋwaaray, kwaaro wo, a gora ga kaan, mate kaŋ cine iri jine bora go ga di a, amma haro si boori, laabo mo ga nga izey zama.» 20 Iliyasu ne: «Wa kand'ay se sintili taji. Wa ciiri daŋ a ra.» I kand'a se. 21 Kal a fatta ka koy noodin gooru hari-mwa do. A na ciiro dooru a ra ka ne: «Rabbi ne: Ay na harey wo yayandi. Ne jine i si filla ka bu koyne, tuurey mo si ngey izey zama.» 22 Yaadin mo no harey ciya baani d'a hala ka kaa hunkuna, Iliyasu sanno kaŋ a ci boŋ. 23 Noodin a ziji ka koy Betel. A go tudo boŋ ga ziji kala arwasuyaŋ fatta ka fun kwaara ra k'a hahaara. I ne a se: «Koy ka ziji, nin, boŋ-buulalkoyo! Koy ka ziji, buulalkoyo!» 24 Kal a zagu k'i guna. A n'i laali Rabbi maa ra. Kala urs* hinka fatta saaji kurmu ra ka i ra arwasu waytaaci cindi hinka tooru-tooru. 25 Iliyasu gana noodin ka koy Karmel tondo do, a fun noodin mo ka ye Samariya.

3

1 Ahab haama Yehoram te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra Yahuda bonkoono Yehosafat jiiri way cindi ahakkanta ra. A te bonkooni jiiri way cindi hinka. 2 A na teera laalo yaŋ te Rabbi jine, amma manti sanda a baabo wano cine, wala a nyaŋo wano cine bo, zama a na Baal* cinaro kaŋ Ahab cina din ganandi. 3 Amma a naagu Yerobowam Nebat izo zunubey gaa, naŋ kaŋ a Israyla daŋ i ma zunubi te; a mana fay d'a mo. 4 Mowab bonkoono Mesa wo feeji koy no. A ga Israyla bonkoono no jangal feej'ize zambar zangu hamni, da feeji gaaru zambar zangu wane mo. 5 Amma a ciya, waati kaŋ Ahab bu, Mowab bonkoono murte Israyla bonkoono gaa. 6 Bonkoono Yehoram fatta Samariya alwaato din ka Israyla kulu margu. 7 A koy ka donton Yahuda bonkoono Yehosafat gaa mo, ka ne: «Mowab bonkoono murte ay gaa. Wala ni ga yadda ka koy ay banda no, iri ma Mowab bonkoono wongu?» Nga mo ne: «Kal ay ma kaaru. Ay ya ni cine no; ay borey mo ni borey cine yaŋ no, ay bariyey mo ni bariyey cine yaŋ no.» 8 Yehoram ne: «Fondo woofo no iri ga gana?» Yehosafat tu ka ne: «Edom saaji fonda no.» 9 Israyla bonkoono mo koy, Yahuda bonkoono nda Edom bonkoono mo koy. I kamba ka windi jirbi iyye. I goono ga windi, i jaŋ hari ngey wongu marga kaŋ goono g'i gana se, d'i almaney mo se. 10 Israyla bonkoono ne: «Kaari! Zama Rabbi na bonkooni hinzo wo ce, a n'i margu zama a m'i daŋ Mowab kambe ra.» 11 Amma Yehosafat ne: «Rabbi annabi* fo si neewo kaŋ do iri ga hã?» Kala boro fo Israyla bonkoono bannyey ra tu ka ne a se: «Iliyasu, Safat izo kaŋ doŋ a goro ka hari dooru Iliya kambe gaa, a go no.» 12 Yehosafat ne: «Rabbi sanno go a banda.» Israyla bonkoono nda Yehosafat da Edom bonkoono mo koy a do. 13 Kala Iliyasu ne Israyla bonkoono se: «Ay baa fo nda nin? Soobay ka koy ni baaba nda ni nya annabey do!» Israyla bonkoono ne a se: «Manti yaadin no bo. Zama Rabbi na bonkooni hinzo wo ce, a n'i margu zama a m'i daŋ Mowab kambe ra.» 14 Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi Kundeykoyo fundo, nga kaŋ jine ay goono ga kay, da manti kaŋ ay laakal da Yahuda bonkoono Yehosafat wo, doŋ ay si baa ni guna mo, sanku fa ay ma ni saal. 15 Amma sohõ kal i ma kand'ay se moolo kari.» A ciya mo, waato kaŋ moolo koyo kaa ka kar, kala Rabbi kamba zumbu ka kaa Iliyasu boŋ. 16 A ne mo: «Rabbi ne araŋ ma gooru batama wo toonandi nda gootayaŋ. 17 Zama Rabbi ne: Araŋ si di haw ma faaru, araŋ si di beene hari mo. Kulu nda yaadin batama wo ga to da hari. Araŋ ma haŋ, araŋ d'araŋ almaney, ikayney da ibeerey. 18 Woodin wo, manti hay fo no Rabbi diyaŋ gaa. A ga Mowabancey mo daŋ araŋ kambe ra. 19 Araŋ ga

kwaara gaabikooney, da kwaara suubanantey kulu kar, araŋ ma tuuri-nya hanney kulu beeri mo. Araŋ ma hari-moy nda gooru hari zurukoy kulu daabu, araŋ ma fari hanney kulu sara nda tondiyaŋ mo.» 20 A ciya mo, susubay sargay salleyaŋ alwaate, kala hari go, a na Edom fonda gana ka kaa, laabo mo to nda hari. 21 Alwaato kaŋ Mowabancey kulu maa baaru kaŋ koyey kaa zama ngey ma wongu se, day i margu, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka takuba koto ka koy beene. I kay laabo hirro me gaa. 22 I tun za susubay da hinay, wayna mo go ga kaari haro boŋ. Mowabancey mo di haro kaŋ go ngey jine ga ciray, caw! sanda kuri. 23 I ne: «Woone kuri no, bonkooney halaci. Sikka si boro kulu na nga cala kar. Sohõ, ya Mowab, kal iri ma wongu arzaka ku.» 24 Kaŋ i kaa Israyla marga do, Israyla tun ka kay ka Mowabancey kar kal i zuru i jine. I koy jina ka furo laabo ra, i soobay ka Mowabancey kar. 25 I na kwaarey ŋwa. Fari hanney kulu boŋ i na tondi jindaw, boro kulu na nga wane jindaw, i n'a toonandi mo. I na hari-mwa kulu daabu ka tuuri-nya hanney kulu beeri hala Cir-Hareset. I n'a tondey hinne naŋ. Kulu nda yaadin finga-finga koyey n'a windi k'a kar. 26 Alwaato kaŋ Mowab bonkoono di kaŋ wongo bisa nga gaabi, a sambu boro zangu iyye, alboro yaŋ, takubakoyey, nga ma fonda kosaraykoy daaru ka koy hala Edom bonkoono do, amma i mana hin. 27 Waato din gaa no a na nga ize hay-jina, kaŋ ga hima ka te bonkooni nga nangu ra sambu k'a salle sargay kaŋ i ga ton, kwaara birno boŋ. Woodin mo kande Israyla se futay dungo, hal i tun a do ka ye ka kaa ngey laabu.

4

1 I go no, wayboro fo annabi izey wandey ra kaa Iliyasu do da hẽeni. A ne: «Ni tamo, ay kurnyo bu. Ni ga bay mo kaŋ ni tamo ga humburu Rabbi. Boro fo kaŋ g'a gana garaw mo kaa zama nga ma ay ize hinka di zama i ma ciya bannyayaŋ.» 2 Iliyasu mo ne: «Gaakasinay woofo dumi no ay ga te ni se? Ma ci ay se: ifo no ni se ni fuwo ra?» A ne: «Ay, ni koociya, ay sinda hay kulu ay fuwo ra kala ji kulba fo.» 3 Iliyasu ne: «Ni ma koy ka kulbayaŋ hi ni gorokasiney kulu gaa, kulbey kaŋ yaŋ sinda hay kulu i ra. Ma hi ka kande iboobo yaŋ. 4 Ni ma furo ka meyo daabu nin da ni izey boŋ. Ma dooru kulbey din kulu ra. Ma wo kaŋ to jisi kuray fo.» 5 A fatta a do mo ka meyo daabu nga nda nga izey boŋ. I kande a se kulbey, a dooru. 6 A ciya mo, alwaato kaŋ kulbey to, a ne nga ize se: «Kand'ay se kulba fo koyne.» A ne a se: «Kulba baa afo si no.» Kala jiyo mo kay. 7 Alwaato din a koy ka ci Irikoy bora se. Nga mo ne a se: «Ni ma koy ka jiyo neera ka ni garaw bana. Wo kaŋ cindi mo, ma ni goray te d'a, nin da ni izey.» 8 Han fo koyne Iliyasu bisa ka koy Sunem kwaara, naŋ kaŋ wayboro fo go no kaŋ gonda daa hanno. Waybora n'a ŋwaaray a ma ŋwa nga kwaara. A ciya, saaya kaŋ a ga bisa kulu, a ga kamba ka ŋwa noodin. 9 Waybora ne nga kurnyo se mo: «Ay faham sohõ kaŋ boro wo kaŋ ga bisa waati kulu, Irikoy wane hanante fo no. 10 Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma te fu-ize fo garo boŋ, iri ma dima jisi a se noodin, da taabal da tita nda fitilla. A ga ciya mo, alwaati kaŋ a kaa iri do, kal a ma gana ka furo.» 11 A binde, han fo kaŋ a kaa noodin, a gana ka furo fuwo ra ka kani. 12 A ne nga zanka Gehazi se mo: «Ma Sunem waybora din ce ay se.» Kaŋ a n'a ce, a kaa ka kay a jine. 13 Iliyasu ne nga zanka se: «Ma ne waybora se: ‹Sohõ kaŋ ni n'ay cabe beeray wo kulu, ifo no i ga te ni se? Ni ga ba ya ni sanni te laabu koyo wala sooje koyo se no?› » Kala waybora tu ka ne: «Ay go ga goro ay borey do.» 14 A ne: «Ifo no i ga te a se?» Kala Gehazi tu ka ne: «Sikka si a sinda ize. A kurnyo mo zeen.» 15 Iliyasu ne: «A ce a ma kaa.» Alwaato kaŋ a n'a ce ka kaa, waybora kay fu meyo gaa. 16 Iliyasu ne: «Alwaati woone cine, da jiiro bare ka kaa, ni ga ize ganday.» Waybora ne: «Abada, ay jine bora, nin wo Irikoy boro no. Ni ma si taari ni koociya se.» 17 Kala waybora te gunde alwaato din ka izo hay mo, ize alboro, alwaato kaŋ jiiro bare ka kaa, hano kaŋ boŋ Iliyasu ci a se din. 18 Kaŋ zanka beeri, kala han fo a fatta ka koy baabo do haray fari wiikoy do. 19 Kal a ne nga baabo se: «Ay boŋo! Ay boŋo!» Baabo ne nga zanka fo se: «M'a sambu ka kond'a nga nyaŋo do.» 20 Alwaato kaŋ a n'a sambu ka konda nyaŋo do, koociya goro nyaŋo cey boŋ kala wayna to zaari, gaa no a bu. 21 Waybora kaaru mo k'a dake Irikoy bora dima boŋ. A na fu meyo daabu a boŋ ka fatta. 22 A na nga kurnyo ce ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma donton ay se afo ni bannyey ra nda farka fo mo, zama ay ma zuru ka koy Irikoy bora do, ka ye ka kaa.» 23 Kurnyo ne: «Ifo se no ni ga koy a do hunkuna? Hunkuna manti handu kayyaŋ hane no, wala asibti* zaari.» Waybora ne: «Naŋ day.» 24 Sahãadin a na kaari-ka daŋ farka fo gaa. Waybora ne nga bannya se: «Gaaray! I ma koy jina. I ma si yay ay se gaarayyaŋo gaa kala nd'ay ci ni se.» 25 A soobay ka dira kal a kaa hala Karmel tondo, Irikoy bora do. A ciya mo, alwaato kaŋ Irikoy bora n'a

fonnay za nangu mooro, a ne nga zanka Gehazi se: «Guna, Sunem waybora neeya yongo. 26 Ay ga ni ŋwaaray, ma zuru nda waasi k'a kubay, ka ne a se: ‹Baani mo no? Ni kurnyo go baani? Koociya din go baani?› » Waybora tu ka ne: «Baani.» 27 Alwaato kaŋ a to Irikoy bora do noodin tondo do, waybora gurfa k'a cey di. Gehazi maan ka kaa zama nga m'a tuti, amma Irikoy bora ne: «Ma fay d'a, zama a bine sara. Rabbi mo na sanno tugu ay se, a mana ci ay se mo.» 28 Saaya din no waybora ne: «Ay na ize ceeci ay jine bora gaa no? Wala ay mana ne ni ma s'ay fafagu bo?» 29 Sahãadin Iliyasu ne Gehazi se: «Ni ma te guddama k'ay goobo sambu ni kambe ra ka koy. Boro kulu kaŋ ni kubay d'a, ma s'a fo. Da boro fo na ni fo mo, ma si tu a se. M'ay goobo dake zanka moyduma boŋ.» 30 Kala zanka nyaŋo ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si ni naŋ.» Iliyasu tun mo k'a gana. 31 Gehazi wo jin ka furo jina. A na goobo dake zanka moyduma boŋ, amma jinde si no, a si maa mo. Woodin sabbay se a ye zama nga ma Iliyasu kubay, a ma ci a se. A ne: «Zanka mana tun bo.» 32 Saaya kaŋ Iliyasu furo fuwo ra, zanka go, a bu. I n'a dake a dima boŋ. 33 A furo mo ka fu meyo daabu ngey boro hinka boŋ. A te adduwa Rabbi gaa. 34 A kaaru mo ka kani zanka boŋ. A na nga meyo dake a meyo boŋ, nga moy mo a moy boŋ. A na nga kambey dake a kambey boŋ, a na nga gaahamo salle zanka boŋ. Kala zanka gaahamo sintin ka dungu. 35 Saaya din Iliyasu ye ka tun ka bar-bare fuwo ra, a koy, a ye ka kaa ce fo. A kaaru koyne ka nga gaahamo salle zanka gaahamo boŋ. Zanka mo tisso hala sorro iyye ka nga moy feeri. 36 Iliyasu na Gehazi ce ka ne: «Ma Sunem waybora din ce.» A n'a ce mo ka kaa. Saaya kaŋ a furo a do, Iliyasu ne: «Ni izo sambu.» 37 Kal a furo ka ye ganda Iliyasu cey do. A sombu a se hala ganda, a na nga izo sambu ka fatta. 38 Iliyasu ye ka koy Jilgal koyne. Haray mo go no laabo ra, annabey izey go ga goro a jine. A ne nga zanka se: «Ni ma kusu beeri dake ka ŋwaari hina annabey izey se.» 39 Kala boro fo koy saajo ra zama nga ma kobto kosu se. Kal a na saaji tuuri yandante fo gar. A n'a izey kosu-kosu, saaji kanay no. A na nga ganda foola toonandi ka kaa k'a dooru ŋwaari kuso din ra, zama i s'a bay. 40 I n'a taasu mo zama borey ma ŋwa se. I go ŋwaaro gaa, kal i soobay ka wurru ka ne: «Ya Irikoy bora, buuyaŋ go kuso din ra! Iri si hin k'a ŋwa.» 41 Amma a ne i ma kande hamni. A n'a dooru kuso ra ka ne: «W'a taasu borey se i ma ŋwa.» Hasaraw hari mo si kuso ra. 42 Boro fo mo kaa ka fun Baal-Salisa. A kande Irikoy bora se buuru, fari boŋ-jina wane, da sayir* kunkuni waranka nda hayni jeeniyaŋ nga foola ra. Irikoy bora ne: «I ma no borey se i ma ŋwa.» 43 A zanka ne: «Mate no? Ya woone daŋ boro zangu jine?» Amma a ne: «I m'a no borey se i ma ŋwa. Zama yaadin no Rabbi ne: i ga ŋwa kal a ma cindi.» 44 Zanka n'a daŋ mo i jine. I ŋwa kal a cindi, Rabbi sanno boŋ.

5

1 Amma Naaman, Suriya bonkoono wonkoyo, boro bambata no a windi koyo jine, darzakoy mo no, kaŋ a do mo no Rabbi na Suriyancey no zaama, nga ya wongu wongaari mo no -- amma jiraykooni no. 2 Suriyancey mo jin ka konda zurandi jama-da-jama. I na wandiyo kayna fo di ka fun d'a Israyla laabo ra. I kand'a, a go ga Naaman wande gaakasinay mo. 3 A ne nga fu-nyaŋo se: «D'ay jine bora go annabo kaŋ go Samariya do, doŋ a ga jiraytara ban a gaa.» 4 Kala boro fo furo ka ci nga jine bora se ka ne: «Ni maa, ni maa! haŋ kaŋ wandiya kaŋ fun Israyla laabu go ga ci?» 5 Kala Suriyancey bonkoono ne: «Koy day. Ay mo ga tira samba Israyla bonkoono do.» A tun mo ka sambu nzarfu ton jare cine, nda nzarfu sekel* zambar iddu, da kwaay way. 6 A kande tira mo Israyla bonkoono do kaŋ ne: «Waati kaŋ tira woone to ni kambe ra, ay n'ay bannya Naaman donton zama ni m'a jiraytara yayandi.» 7 A ciya, alwaato kaŋ Israyla bonkoono na tira caw, a na nga kwaayo tooru. A ne: « Ay ga ti Irikoy no, kaŋ ga wi ka funandi, hala nda boro wo ma donton ka ci ay se ya boro wo yayandi nga jiraytara gaa? Amma wa faham, ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma di mate kaŋ cine a ga yanje ceeci nd'a ay gaa.» 8 A ciya mo, alwaato kaŋ Irikoy bora Iliyasu maa baaru kaŋ Israyla bonkoono na nga kwaayo tooru, kal a donton bonkoono do ka ne: «Ifo no kaŋ ni na ni kwaayo tooru? A ma kaa ay do sohõ, a ga bay kaŋ annabi go no Israyla ra.» 9 Naaman mo kaa, nga nda nga bariyey da nga torkey, ka kay Iliyasu windo me gaa. 10 Iliyasu mo na diya donton a gaa ka ne: «Ni ma koy ka nyumay Urdun isa ra sorro iyye. Ni hamo ga ye ka kaa ni gaa, ni ga hanan mo.» 11 Amma Naaman futu, a dira mo. A goono ga ne: «Ay ya ne haciika no a ga fatta ka kaa ay do. A ma kay, a ma Rabbi nga Irikoyo maa ce, a ma nga kambe feeni ay jiraytaray dooro boŋ k'a yayandi. 12 Abana nda Farpar, Damaskos kwaara goorey, manti i bisa Israyla harey kulu booriyaŋ? Ay si nyumay i ra ka hanan no?» A bare mo ka koy; a go ga futu. 13 Kal a zankey maan ka salaŋ a se. I

ne a se: «Iri baaba, da annabo wo na ni lordi ka ne ni ma hari bambata fo te, manti ni g'a te no? Sanku fa binde sohõ kaŋ a ne ni se: ‹Ma nyumay ka hanan!› » 14 Kal a zumbu. A miri sorro iyye Urdun ra, Irikoy bora ciyaŋo boŋ. A hamo ye ka kaa sanda hay-taji ham cine, kal a hanan. 15 A ye ka kaa Irikoy bora do, nga nda nga jama kulu. A kaa ka kay a jine ka ne: «Guna, sohõ ay bay kaŋ Irikoy fo si no ndunnya kulu ra kala Israyla ra. Sohõ mo, ay ga ni ŋwaaray, ni ma albarka wo ta ay, ni bannya do.» 16 Amma Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ jine ay go ga kay, ay si hay kulu ta.» Naaman n'a faali a ma ta, amma a wangu. 17 Naaman ne: «Da manti yaadin no, ay ga ni ŋwaaray, ni ma yadda i ma ay, ni bannya no laabu, alambaana hinka jaraw wane. Zama ne jine ay, ni bannya, ay si filla ka sargay kaŋ i ga ton wala sargay kulu te de-koy* fooyaŋ se koyne, kala Rabbi se. 18 Hari woone wo hinne ra day, Rabbi ma ay, ni bannya yaafa, alwaati kaŋ ay jine bora ga furo Rimmon fuwo ra zama nga ma sombu a se nango din ra, a ga jeeri mo ay kamba gaa, ay mo y'ay boŋ sumbal Rimmon diina fuwo ra. Alwaati kaŋ ay n'ay boŋ sumbal Rimmon fuwo ra, Rabbi ma ay, ni bannya, yaafa haya din kulu ra.» 19 Iliyasu ne a se: «Koy baani.» Kal a fay d'a, a mana baa mooru. 20 Amma Irikoy bora Iliyasu zanka Gehazi ne: «Guna, ay jine bora dogonandi Naaman Suriyanca wo se. A mana ta hayey kaŋ a kande a do. Ay ze da Rabbi fundikoono, ay g'a gana nda zuray, ya hay fo ta a gaa.» 21 Gehazi binde na Naaman gana. Alwaato kaŋ Naaman di boro fo go ga nga gana nda zuray, a zumbu nga torka boŋ zama nga m'a kubay. A ne: «D'a ta day, baani no?» 22 Gehazi ne: «Baani samay. Ay windikoyo no k'ay donton. Zama sohõ-sohõ no Ifraymu tondey laabu alborayze hinka kaa ay do, annabi izeyaŋ no. Ay ga ni ŋwaaray, m'i no nzarfu kilo waytaaci cindi gu cine, da kwaay hinka.» 23 Naaman ne: «Haba? Ma sambu kilo wayga.» A n'a faali. A na nzarfu kilo wayga haw foolo hinka ra, da kwaay hinka, ka dake nga bannya hinka se. I n'i sambu ka furo jina nd'ey. 24 Alwaato kaŋ i to tudo boŋ, Gehazi n'i ta i kambey ra. A n'i jisi fu ra ka borey sallama, i dira. 25 Amma nga din furo ka kay nga windikoyo jine. Iliyasu ne a se: «Gehazi, man no ni fun?» A ne a se: «Ni zanka mana koy naŋ kulu.» 26 Iliyasu ne a se: «Ay bina, manti ni banda no a go alwaato kaŋ bora bare nga torka ra zama nga ma ni kubay? Mate no, nooru tayaŋ alwaati no, wala bankaaray, wala zeytun* kali, wala reyzin* wane, wala feejiyaŋ wala hawyaŋ wala bannyayaŋ, wala koŋŋayaŋ? 27 To. Naaman jiraytara wo ga naagu ni gaa kal a ma koy ni banda gaa hal abada.» Gehazi fun taray a jine mo da jiraytaray, a ga kwaaray wak, sanda neezu* cine.

6

1 Annabey izey ne Iliyasu se: «A go sohõ, naŋ kaŋ iri go ga goro ni jine wo, nango kankam iri se. 2 Iri ga ni ŋwaaray mo, naŋ iri ma koy Urdun. Iri afo kulu mo ma sambu dubi, iri ma te iri boŋ se goray nangu noodin.» A tu ka ne: «Wa koy.» 3 Kal afo ne a se: «Ni ma suuru, ay ga ni ŋwaaray. Ni ma kaa, ni ma yadda ka koy iri, ni bannyey banda.» A tu ka ne: «Ay ga koy.» 4 A koy mo i banda. Kaŋ i to Urdun, kal i soobay ka tuuriyaŋ beeri. 5 Amma alwaato kaŋ boro fo go ga dubi beeri, a dees'izo kaŋ hari ra. A ce ka ne: «Kaari, ay jine bora! zama a ciya hiyaŋ hari no.» 6 Irikoy bora ne: «Man no a kaŋ?» A n'a cabe nango. A na sar'ize beeri k'a jindaw nango do ka naŋ guuro ma tun ka doy. 7 A ne a se: «Di.» A n'a kambe salle k'a ta. 8 Kala Suriya bonkoono go ga wongu nda Israyla. A saaware mo nda nga bannyey. A ne: «Nangu filaana no iri ga gata sinji.» 9 Kala Irikoy bora donton Israyla bonkoono gaa ka ne: «Ma faham ka bay. Ma si bisa nangu filaana, zama Suriyancey go ga zumbu noodin.» 10 Kala Israyla bonkoono mo donton nango kaŋ Irikoy bora ciinay a se, a kaseeti a gaa mo. A yana mo, manti ce fo wala ce hinka bo. 11 Kala Suriya bonkoono bine sara gumo. Woodin sabbay se no a na nga bannyey ce ka ne i se: «W'ay cabe boro kulu kaŋ no iri game ra kaŋ go Israyla bonkoono do haray.» 12 A bannyey ra afo mo ne: «Abada, ya ay Koyo, bonkoono. Iliyasu no, annabo din kaŋ go Israyla ra. Nga no ga sanney kaŋ ni ga ci ni kaniyaŋ fuwo ra ci Israyla bonkoono se.» 13 Bonkoono ne a se: «Ni ma koy ka guna naŋ kaŋ a go, zama ya donton k'a di ka kand'a.» A ci a se ka ne: «Nga nooya Dotan ra.» 14 Woodin sabbay se no a na bariyaŋ, da torkoyaŋ, da sata bambata donton noodin. I to noodin cin. I na kwaara windi. 15 Alwaato kaŋ Irikoy bora zanka tun za susubay da hinay, a fatta. Kala sata nda torkey da bariyey go, i na kwaara windi. Kala zanka ne: «Kaari, ay windikoyo! Mate no iri ga te?» 16 Irikoy bora tu ka ne a se: «Ma si humburu, zama ngey kaŋ yaŋ go iri banda bisa ngey kaŋ yaŋ go i do haray baayaŋ.» 17 Iliyasu te adduwa ka ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma arwaso wo moy fiti zama a ma di.» Rabbi mo na arwaso moy fiti hal a di. Guna mo, tudo ga to nda bari nda torko yaŋ, danji wane yaŋ, Iliyasu windanta. 18

Alwaato kaŋ Suriyancey zumbu a do, Iliyasu na Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma jama wo kar da danawtaray.» A n'i kar mo nda danawtaray Iliyasu sanno boŋ. 19 Iliyasu mo ne i se: «Neewo, manti nga no ga ti fonda bo! Neewo, manti nga no ga ti kwaara mo. W'ay gana, ay mo ya konda araŋ bora kaŋ araŋ go ga ceeci do.» Kal a kond'ey Samariya. 20 I go no, alwaato kaŋ i furo Samariya ra, Iliyasu ne: «Ya Rabbi, ma borey wo moy fiti i ma du ka di.» Rabbi mo n'i moy fiti hal i di. A go mo, i go Samariya bindo ra. 21 Alwaato kaŋ Israyla bonkoono di ey a ne Iliyasu se: «Ay baaba, ay m'i kar no? Y'i kar no?» 22 Iliyasu tu ka ne a se: «Ni ma s'i kar bo. E! Ni ga borey kaŋ yaŋ ni di da takuba nda ni biraw kar no? Kala ni ma buuru nda hari daŋ i jine, i ma ŋwa ka haŋ, i ma ngey diraw te ka koy ngey koyo do.» 23 Kal a na ŋwaari boobo soola i se. Alwaato kaŋ i ŋwa ka haŋ, a n'i sallama. I koy ngey koyo do. Suriya soojey mo mana ye ka ye Israyla laabo ra koyne. 24 A ciya mo, woodin banda, Suriya bonkoono Ben-Hadad na nga jama kulu margu ka kaaru ka Samariya kwaara batandi. 25 Haray bambata te Samariya ra mo. A go, i n'a windi nda wongu hal i na farka boŋ malku fo neera nzarfu wahakku me, muudu fo farsi taacante koloŋay birji mo nzarfu gu me. 26 Israyla bonkoono binde go ga bisa birni cinaro boŋ, kala wayboro fo n'a ce ka ne a se: «Ya Koyo, ay bonkoono, kaa k'ay gaa!» 27 Kal a tu ka ne: «Da Rabbi mana ni gaakasinay, mate no ay ga te ka ni gaakasinay d'a? Safayaŋ nango ra, wala mo reyzin* kankamyaŋ nango ra?» 28 Bonkoono ne a se mo: «Ifo ka du nin?» A ne: «Wayboro wo no ka ne ay se: ‹Ma ni izo no iri m'a ŋwa hunkuna, suba mo iri m'ay izo ŋwa.› 29 Iri n'ay izo hina ka ŋwa. A wane suba ay ne a se: ‹Ma ni izo no, iri m'a ŋwa.› Amma a na nga izo tugu.» 30 A ciya mo, waato kaŋ bonkoono maa waybora din sanno, a na nga kwaayo tooru (a goono ga bisa birni cinaro boŋ) kala borey di, wiiza, a gonda bufu nga kuuro gaa haray. 31 Alwaato din a ne: «Irikoy m'ay laali d'ay na Iliyasu, Safat izo boŋo naŋ a jinda gaa hunkuna!» 32 Amma Iliyasu goono ga goro nga windo ra, arkusey mo goono ga goro a banda. Bonkoono mo na boro fo donton nga jine. Amma hala diya ga to ka kaa, Iliyasu ne arkusey se: «Araŋ di mate kaŋ boro-wi izo wo donton i m'ay boŋo dagu? Guna, da diya kaa, kal araŋ ma windi meyo daabu, araŋ m'a gaay nda gaabi yooje si. Manti a jine bora ce yoojeyaŋ no ay go ga maa a banda wo?» 33 Za a go sanno ra i se, kala diya zumbu ka kaa a do. Bonkoono ne: «Guna, masiiba wo, Rabbi do no a fun. Ifo no ga naŋ ya ye ka Rabbi batu.»

7

1 Iliyasu mo ne: «Wa maa Rabbi sanno: Suba mãsancine i ga hamni baano muudu fo neera sekel fo me, sayir muudu hinka mo sekel fo me, Samariya kwaara meyo gaa.» 2 Amma sooja kaŋ bonkoono ga jeeri a kamba gaa tu Irikoy bora se ka ne: «Haba? Baa day Rabbi ga funeyaŋ te beena ra, hayey din ga te no?» Iliyasu ne: «Ni ga di a da ni mo, amma ni si ŋwa a gaa.» 3 Boro taaci mo go no, jirayyaŋ, Samariya kwaara meyo gaa. I ne ngey da cara se: «Ifo se no iri go ga goro ne hal iri ma bu? 4 D'iri ne iri ga furo kwaara ra, haray go kwaara ra, iri ga bu noodin. Da mo iri n'iri goray te neewo iri ga bu hala hõ. Yaadin gaa iri ma koy ka furo Suriyancey wongu jama ra. D'i n'iri naŋ da fundi, iri funa nooya. D'i na iri wi mo, buuyaŋ hinne day no.» 5 I tun mo za kuba mana furo zama ngey ma koy Suriyancey gata ra. Alwaato kaŋ i kaa Suriyancey gata bananta ra, a go, boro kulu si noodin. 6 Zama Koy Beero naŋ Suriyancey ma maa torko jama da bariyaŋ, danga wongu marga bambata yoojeyaŋ. I ne ngey da cara se: «Guna, Israyla bonkoono na zinga te nda Hittancey bonkooney da Misira bonkooney, i ma kaa ka kaŋ iri boŋ da wongu.» 7 Woodin sabbay se no i tun za kuba mana furo, ka ngey kuuru-fuwey, da ngey bariyey, da ngey farkayey, da zumbuyaŋo do kulu naŋ yaadin. I zuru zama ngey ma yana nda ngey fundey. 8 Alwaato kaŋ jirayey din mo to hala gata me, i furo wongu kuuru-fu fo ra, i ŋwa ka haŋ. I na nzarfu nda wura nda bankaarayyaŋ sambu a ra ka kond'ey ka tugu. I ye ka kaa ka furo wongu kuuru-fu fo ra. I sambu a ra ka koy tugu. 9 Saaya din gaa i ne ngey da cara se: «Iri mana booriyandi. Hunkuna wo baaru hanno hane no. Iri mo n'iri me daabu. D'iri gay hala mo ma bo, alhakku g'iri ŋwa. Sohõ binde, iri ma koy ka ci bonkoono nda kwaara borey se.» 10 I kaa mo ka kwaara me batukoy ce. I ci i se ka ne: «Iri koy Suriyancey gata do. Iri gar boro kulu si noodin mo, wala boro jinde, kala bariyey ngey kangayey gaa da farkayey tafarante yaŋ, da kuuru-fuwey mo yaadin.» 11 Kala batukoy kuuwa ka ci bonkoono windi borey se. 12 Bonkoono mo tun cino ra ka ne nga bannyey se: «Ay g'araŋ cabe sohõ haŋ kaŋ no Suriyancey te iri se. I bay kaŋ iri goono ga maa haray. Woodin sabbay se no i fun gata banda zama ngey ma tugu ganjo ra. I goono ga ne: ‹Alwaato kaŋ i fun kwaara ra, iri m'i di da fundi, iri ma furo kwaara ra.› »

13 Kal a bannya fo tu ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ boro fooyaŋ ma sambu igu bariyey kaŋ cindi ra, wo kaŋ yaŋ go kwaara ra jina, (d'i funa, ngey nda Israyla jama care banda, d'i halaci mo, ngey nda Israyla jama kulu care banda). Iri ma donton ka di.» 14 I sambu torko hinka mo ngey banda, da bariyey. Bonkoono binde donton i ma Suriyancey marga gana. A ne: «Wa koy ka guna.» 15 I n'i gana kala Urdun me. A go mo, nangu kulu fonda ra a to da bankaaray da taasa yaŋ, kaŋ yaŋ Suriyancey furu i gartyaŋo se. Diyey mo bare ka koy ci bonkoono se. 16 Jama mo fatta ka Suriyancey gata hamay-hamay. Yaadin mo no a ciya i na muudu fo hamni baano neera sekel fo me, da sayir muudu hinka sekel fo me, Rabbi sanno boŋ. 17 Bonkoono mo na sooja kaŋ kambe gaa a ga jeeri daŋ a ma kwaara meyo batu. Jama mo n'a taamu-taamu kwaara meyo gaa. A bu, mate kaŋ Irikoy bora ci, nga kaŋ na sanno te alwaato kaŋ bonkoono zumbu ka kaa a do. 18 Sanda mate kaŋ cine Irikoy bora ci bonkoono se, kaŋ a ne: «Muudu hinka sayir, sekel fo me; muudu fo hamni baano mo, sekel fo me. Yaadin no a ga ciya suba mãsancine Samariya meyo gaa.» Haya te mo. 19 Sooja din mo tu Irikoy bora se ka ne: «Sohõ guna, baa day i ne Rabbi ga funeyaŋ te beena ra, hari woodin dumi ga te no?» Irikoy bora ne: «Guna, ni ga di a da ni moy, amma ni s'a ŋwa.» 20 Yaadin mo no ka te a gaa, zama borey n'a taamu-taamu kwaara meyo gaa kal a bu.

8

1 Amma Iliyasu jin ka salaŋ da waybora kaŋ a n'a izo fundo yeti. A ne: «Ni ma tun ka koy, nin da ni almayaaley, ka koy naŋ kaŋ ni ga zumbu kulu. Zama Rabbi ce ka ne haray ma te. Jiiri iyye mo no a ga te laabo ra.» 2 Kala waybora tun ka te Irikoy bora ciyaŋo boŋ. A koy, nga nda nga almayaaley care banda ka goro Filistancey laabo ra jiiri iyye. 3 A ciya, jiiri iyya din bananta ra, kala waybora din tun Filistancey laabo ra. A ye ka kaa nga kwaara. A fatta mo zama nga ma hẽ bonkoono gaa a windo nd'a farey sabbay se. 4 A kaa ka saba nda bonkoono go ga salaŋ da Gehazi, Irikoy bora zanka. A go ga ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ded'ay se hari bambata kulu kaŋ Iliyasu te.» 5 Nga mo go baaru ciyaŋ gaa bonkoono se, mate kaŋ cine a ye ka buukwa no fundi, kala waybora kaŋ Iliyasu n'a izo fundo ye a gaa din go, a kande nga hẽeno bonkoono do, nga windo nda nga farey se. Gehazi mo ne: «Ya Koyo ay bonkoono, woone no ga ti waybora kaŋ izo Iliyasu ye ka kand'a fundo a gaa.» 6 Alwaato kaŋ bonkoono na waybora hã, nga mo na baaro dede a se. Bonkoono mo na doogari fo daŋ ka ne: «I ma yeti a se hay kulu kaŋ ga ti a wane, da nga fari albarka kulu za han kaŋ hane a na laabo naŋ hala hunkuna.» 7 Kala Iliyasu kaa Damaskos kwaara. Suriya bonkoono Ben-Hadad mo jante. I ci a se ka ne: «Irikoy bora kaa ne.» 8 Bonkoono ne Hazayel se: «Ma nooyaŋ sambu ni kamba ra ka koy ka Irikoy bora kubay. Ma Rabbi hã a do ka ne: ay ga du baani ay dooro wo gaa, _wala ay si|_?» 9 Hazayel mo koy k'a kubay da nooyaŋo nga kamba ra, sanda Damaskos hari darzakoy kulu, yo jeje waytaaci. A kaa mo ka kay Iliyasu jine ka ne: «Ni izo, Suriya bonkoono Ben-Hadad k'ay donton ni gaa. A ga hã hala nga ga du baani dooro wo gaa?» 10 Iliyasu ne a se: «Koy ka ci a se: ‹Daahir ni ga du baani.› Kulu nda yaadin, Rabbi cabe ay se kaŋ daahir a ga bu.» 11 Kal a na mo sinji Hazayel gaa gumo, hala haawi n'a di, Irikoy bora mo hẽ. 12 Hazayel mo ne: «Ifo se no ay jine bora ga hẽ?» A tu ka ne: «Zama ay bay laala kaŋ ni ga ba ka te Israyla izey se. Ni ga danji daŋ i wongu fuwey gaa, ni g'i arwasey wi nda takuba, ni ga ize kayney kar-kar mo, k'i wayboro gundekoyey fooru.» 13 Hazayel ne: «Ay, ni bannya ya may no, kaŋ hansi hinne no, hal ay ma hari bambatey din te?» Iliyasu mo tu ka ne: «Rabbi n'ay cabe kaŋ ni ga ciya Suriya bonkooni.» 14 Noodin mo no a fay da Iliyasu. A kaa nga jine bora do. Nga mo ne a se: «Ifo no Iliyasu ne ni se?» A tu ka ne: «A ci ay se ka ne: ‹Daahir ni ga du baani.› » 15 A ciya, a wane suba, kala Hazayel na kunta sambu k'a sufu hari ra. A n'a daabu bonkoono moyduma gaa hal a bu. Hazayel mo te bonkooni a nango ra. 16 Israyla bonkoono Yoram, Ahab haama, a koytara jiiri guwanta ra no Yahuda bonkoono Yehoram Yehosafat izo te bonkooni. 17 A gonda jiiri waranza cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may, a may mo jiiri ahakku Urusalima* ra. 18 A na Israyla bonkooney fonda gana sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama a na Ahab ize hiiji, a na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa. 19 Amma Rabbi mana yadda ka Yahuda halaci bo, nga tamo Dawda sabbay se, za kaŋ a na alkawli sambu a se ka ne nga g'a no fitilla ka koy a izey gaa hal abada. 20 A zamana ra no Edom murte Yahuda koytara gaa. I na bonkooni daŋ ngey boŋ se. 21 Alwaato din mo Yehoram daaru ka koy Zayir nga nda torkey kulu nga banda. Edomancey da torko jine borey n'a windi. A tun mo cino ra k'i kar. Yahuda soojey mo zuru ka ye fu. 22 Yaadin no Edomancey murte nd'a ka fun Yahuda kambe ra hala ka kaa sohõ.

Saaya din Libna mo murte alwaati follonka ra. 23 Yehoram goy cindey da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 24 Yehoram mo kani nga kaayey banda, i n'a fiji a kaayey banda Dawda birno ra. A izo Ahaziya te bonkooni a nango ra. 25 Israyla bonkoono Ahab haama Yoram mayra jiiri way cindi hinkanta ra no Yahuda bonkoono Yehoram izo Ahaziya te bonkooni. 26 Ahaziya gonda jiiri waranka cindi hinka waato kaŋ a te bonkooni, a may mo jiiri fo Urusalima ra. A nya maa Ataliya, Israyla bonkoono Omri ize wayo. 27 A na Ahab dumo fonda gana ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama Ahab kwaara borey anzuray no. 28 A koy mo Ahab haama Yoram banda zama ngey ma wongu nda Suriya bonkoono Hazayel noodin Ramot-Jileyad. Suriyancey mo na Yoram guuru. 29 Bonkoono Yoram mo ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani nga marayyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se Rama ra, waato kaŋ a go ga wongu nda Suriya bonkoono Hazayel. Yahuda bonkoono Ahaziya, Yehoram izo koy hala nga ma Ahab haama Yoram kunfa Yezreyel ra, zama a sinda baani.

9

1 Annabi Iliyasu na boro fo ce annabey izey ra ka ne a se: «Ma te guddama ka sambu ji kolba wo ni kambe ra. Ma koy Ramot-Jileyad. 2 Alwaati kaŋ ni ga to noodin mo, ni ma Yehu, Yehosafat izo, Nimsi ize ceeci. Ma furo ka naŋ a ma tun nga nya-izey ra, ka kond'a fu fo ra jina haray. 3 Sahãadin, ma ji kolba woone sambu ni kambe ra k'a dooru a boŋo boŋ. Ma ne a se: ‹Rabbi ne: Ay na ji dooru ni boŋ, ni ma ciya Israyla bonkooni.› Sahãadin kala ni ma fu meyo fiti ka zuru gumo, ma si kay bo.» 4 Arwaso mo, kaŋ ga ti annabo zanka din koy Ramot-Jileyad. 5 Saaya kaŋ a to noodin, kal i wongu jama jine borey go ga goro. A ne: «Ya ay jine bora, ay gonda samba ni se.» Yehu ne: «May no iri kulu ra.» A ne: «Ni se, ya jine bora.» 6 Kal a tun ka furo fuwo ra. Arwaso na jiyo dooru a se mo a boŋo boŋ. A ne a se: «Rabbi, Israyla Irikoyo ne: ‹Ay na ni tuusu bonkooni Rabbi jama boŋ, kaŋ ga ti Israyla. 7 Ni ga ni windi koyo Ahab dumo kar, zama ay ma fansa sambu ay tam annabey kuro se, da Rabbi tamey kulu kuro mo se, ngey kaŋ Yezabel wi. 8 Zama Ahab dumo kulu ga halaci. Ay ga Ahab ize alborey kulu beeri mo, nga kaŋ go daabante nda nga kaŋ go taŋante Israyla ra. 9 Ay ga Ahab dumo yeti sanda Yerobowam Nebat izo dumo cine, da Baasa Ahiya izo dumo cine. 10 Hansiyaŋ ga Yezabel ŋwa Yezreyel laabu kambu fa ra, boro kulu si no mo kaŋ g'a fiji.› » Kal a na fu meyo fiti ka zuru ka koy. 11 Alwaato kaŋ Yehu fatta ka kaa nga jine bora bannyey do, boro fo koyne ne a se: «Baani mo? Ifo se no follokomo din kaa ni do?» Yehu ne a se: «Araŋ ga bora din dumi bay, araŋ g'a sanni dumi bay mo.» 12 I ne: «Tangari no. Kala ma ci iri se sohõ.» Yehu ne: «Ya-cine nda ya-cine sanni no a te ay se, ka ne: ‹Rabbi ne: Ay na ni tuusu Israyla bonkooni.› » 13 Sanno din boŋ mo i waasu-waasu. Boro fo kulu na nga kwaay sambu k'a daaru Yehu cire kaarimi harey boŋ. I na hilli kar ka ne: «Yehu ga ti bonkooni!» 14 Yehu Yehosafat ize, Nimsi izo mo murte Yoram gaa, zama Yoram go ga Ramot-Jileyad batu, nga nda Israyla kulu, Suriya bonkoono Hazayel sabbay se. 15 Amma bonkoono Yoram ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani nga guuruyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se waato kaŋ a go ga wongu nda Suriyancey bonkoono Hazayel. Yehu mo ne: «Da woodin araŋ miila no, boro kulu ma si yana ka fatta kwaara ra ka koy ka baaru no Yezreyel ra.» 16 Yehu mo dira torko ra ka koy Yezreyel, zama Yoram go noodin ga kani. Yahuda bonkoono Ahaziya mo kaa zama nga m'a kunfa. 17 Batukwa mo go ga kay gar'izo boŋ Yezreyel ra. A na Yehu sata fonnay, i go ga kaa. A ne «Ay di sata fo!» Yoram ne: «Du kaari-ka k'a donton a m'a kubay. A ma ne a se: ‹Baani no?› » 18 Boro fo mo koy bari boŋ zama nga m'a kubay. A ne: «Baani samay no?» Yehu ne: «Ni baa fo da baani? Ye ay banda!» Kala kwaara me batukwa ne: «Diya to hala i do, amma a si ga ye ka kaa.» 19 Saaya din a na ihinkante mo donton bari boŋ. Woodin mo to a do ka ne: «Bonkoono ne, Baani mo no?» Yehu tu ka ne: «Ni baa fo da baani? Ma ye ay banda!» 20 Kala batukwa na baaru no ka ne: «A to hala i do, amma a siino ga ye ka kaa. Zurandiyaŋo mo ga hima nda Yehu Nimsi izo zurandiyaŋ, zama a ga zurandi da follay.» 21 Yoram ne: «I ma soola!» I n'a wongu torka soola. Israyla bonkoono Yoram mo da Yahuda bonkoono Ahaziya fatta, boro kulu go nga torka ra, zama i ma Yehu kubay. I n'a gar Nabot, Yezreyel bora faro ra. 22 A ciya mo, saaya kaŋ Yoram di Yehu, a ne: «D'a ta day, baani no?» Nga mo tu ka ne: «Mana baani hala day ni nya Yezabel waykuurutara d'a ziimatara ga baa ya-cine?» 23 Yoram na nga kambe bare ka zuru ka ne Ahaziya se: «Amaana ŋwaayaŋ go no, ya Ahaziya!» 24 Yehu mo na nga biraw candi nda nga gaabo me. A du ka Yoram hay walhẽy bindi ra, hangawo mo fatta bina do haray. Yoram kaŋ mo nga torka

ra. 25 Kala Yehu ne nga sooja Bidkar se: «A sambu k'a furu Nabot Yezreyel bora faro ra. Zama ni ga fongu alwaato kaŋ in da nin kaaru k'a kaayo Ahab banda gana, Rabbi na alhakko din dake a boŋ, ka ne: 26 ‹Sikka si bi ay di Nabot d'a izey kuri.› Yaadin Rabbi ne. ‹Ay mo na banandi te ni se faro ra,› Rabbi ne. Sohõ kala ni m'a sambu k'a furu faro ra, Rabbi sanno boŋ.» 27 Amma alwaato kaŋ Yahuda bonkoono Ahaziya di woodin, a na Bayt-Hagan fonda gana ka zuru. Yehu mo n'a ce gana. A ne: «Wa nga mo kar torka ra.» I n'a kar mo, Gur zijanta ra, kaŋ go Ibleyam jarga. A zuru ka koy hala Mejiddo. Noodin no a bu. 28 A bannyey n'a sambu torko ra ka kond'a Urusalima. I n'a fiji nga saara ra a kaayey banda Dawda birno ra. 29 Ahab haama Yoram mayra jiiri way cindi fa ra no Ahaziya te bonkooni Yahuda boŋ. 30 Saaya kaŋ Yehu kaa Yezreyel, Yezabel maa baaru. Kal a na nga moy taalam, a na nga boŋ haw ka niigaw finetaro gaa. 31 Kaŋ Yehu furo windi meyo gaa, waybora ne: «Ya nin Zimri, ni windi koyo wiikwa, baani mo no?» 32 Kala Yehu na nga moyduma sambu finetaro do haray ka ne: «May no ay do haray? May no?» Kala mantaw hinka wala ihinza n'a niigaw. 33 Yehu ne: «W'a jindaw ganda!» Kal i n'a jindaw ganda. A kuro dooru cinaro da bariyey boŋ. Kal i n'a taamu-taamu ngey ce taamey cire. 34 Saaya kaŋ Yehu furo, a ŋwa ka haŋ. Kal a ne: «Wa laakal da wayboro laala din, i m'a fiji mo, zama bonkooni ize no.» 35 I koy mo zama ngey m'a fiji se, amma i mana gar kal a boŋ kurbo d'a cey d'a kambe faata hinne. 36 I ye ka kaa ka ci Yehu se. A ne: «Rabbi sanno neeya, kaŋ a ci nga annabo Iliya Tisbi bora me ra, ka ne: ‹Yezreyel faro ra no hansey ga Yezabel hamo ŋwa. 37 Yezabel buukwa mo ga ciya sanda birji faro moyduma boŋ, Yezreyel faro ra, hal i si hin ka ne Yezabel no woone.› »

10

1 Day Ahab gonda ize alboro wayye Samariya ra. Kala Yehu na tirayaŋ hantum ka samba i ma koy Samariya, Yezreyel mayraykoyey do, sanda arkusey da borey kaŋ yaŋ go ga Ahab izey biiri mo ka ne: 2 «Sohõ da tirey wo kaa ka to araŋ do, za kaŋ araŋ jine bora izey go araŋ banda, araŋ gonda wongu torkoyaŋ da bariyaŋ, da wongu jinayey mo, kwaara mo, birni cinari no g'a windi -- 3 kal araŋ ma suuban bora kaŋ gonda gaakuri da daa hanno ka bisa cindey araŋ jine bora izey ra. Araŋ m'a dake nga baaba karga boŋ ka wongu araŋ jine bora kwaara se.» 4 Amma i humburu gumo ka ne: «Guna, bonkooni hinka din mana hin ka kay a jine, sanku fa iri mo?» 5 Kala nga kaŋ go windo boŋ da nga kaŋ go kwaara muraadu kulu boŋ da arkusey mo, da ngey kaŋ na bonkoono izey biiri, i donton Yehu gaa ka ne: «Iri ya ni bannyayaŋ no. Hay kulu kaŋ ni n'iri lordi nd'a iri ga te, iri si boro kulu daŋ koytaray ra. Kala ni ma te haŋ kaŋ kaan ni se.» 6 Alwaato din gaa Yehu na tira hantum sorro hinkanta ka koy i do ka ne: «D'araŋ go ay banda, d'araŋ ga hangan ay sanno se mo, kal araŋ ma borey din, araŋ jine bora izey, boŋey kaa. Araŋ ma kaa ay do suba mãsancine Yezreyel ra.» Bonkoono izey mo, ngey boro wayye no, i go kwaara boro beerey banda, ngey kaŋ yaŋ n'i biiri. 7 A ciya mo, alwaato kaŋ tira to i do, kal i na bonkoono izey di k'i wi, i boro wayya din. I n'i boŋey daŋ cillayaŋ ra, k'i samba Yezreyel. 8 Kala diya fo go, a kaa ka ci Yehu se ka ne: «I kande bonkoono izey boŋey.» A ne: «W'i margu gu hinka kwaara meyo gaa, hala susubay.» 9 A ciya mo, susuba ra a fatta ka kay ka ne borey kulu se: «Araŋ wo adilante yaŋ no. Guna, ay murte ay jine bora gaa k'a wi, amma may no ka woone yaŋ kulu wi? 10 Araŋ ma bay mo sohõ kaŋ Rabbi sanno neeya, hari si no mo kaŋ ga kaŋ ganda sanno kaŋ a ci Ahab dumo boŋ din ra. Zama Rabbi goy ka te haya kaŋ a ci nga tamo Iliya do.» 11 Yehu mo na Ahab windi borey kulu kaŋ yaŋ cindi Yezreyel ra wi, d'a wane boro beerey, d'a baakoy, d'a alfagey kulu, hala Yehu mana boro kulu cindi a se. 12 Kal a tun ka fatta ka koy Samariya. A go kurukoy banda feeji hamni hõseyaŋ windo do haray fonda boŋ. 13 Kala Yehu kubay nda Ahaziya, Yahuda bonkoono nya-ka-fo-siney. A ne: «Araŋ wo may yaŋ no?» I tu ka ne: «Iri ya Ahaziya nya-ka-fo-sina yaŋ no. Iri kaa no zama iri ma bonkoono izey, da wayboro-koy izey mo fo.» 14 Kala Yehu ne: «Wa i sambu nda fundi.» I n'i di nda fundi mo k'i wi feeji hamni hõseyaŋ windi guuso me gaa, i boro waytaaci cindi hinka. A mana baa afolloŋ naŋ i ra. 15 Alwaato kaŋ a tun noodin, kal a na Yonadab Rekab izo gar, a go ga kaa zama nga m'a kubay se. A n'a fo ka ne a se: «Ni bina ga saba no? A go sanda mate kaŋ cine ay bina go ni wano banda mo?» Yonadab tu ka ne: «A ga saba, ya!» Yehu ne: «Da yaadin no, m'ay no ni kamba.» Kal a n'a no nga kamba. A n'a candi ka kande nga do hala torka ra. 16 A ne: «Kaa ay banda ka di anniya kaŋ ay gonda Rabbi se.» I n'a kaarandi mo a torka ra. 17 Alwaato kaŋ a kaa Samariya, a na borey kaŋ yaŋ cindi Ahab wane Samariya ra kulu wi, kal a na Ahab dumo tuusu, Rabbi sanno kaŋ a ci Iliya se din boŋ. 18 Yehu mo

na borey kulu margu ka ne i se: «Ahab may Baal* se kayna, amma Yehu ga may a se gumo. 19 Sohõ mo, kal i ma Baal annabey kulu ce ay se, borey kaŋ yaŋ ga sududu a se, d'a alfagey kulu. I ra baa afo ma si jaŋ _ka kaa|_. Zama sargay bambata go ay se kaŋ ay ga te Baal se. Boro kaŋ i mana di noodin mo, i s'a naŋ da fundi.» Amma hiila no Yehu na woodin te d'a, ga miila nga ma borey kaŋ yaŋ ga sombu Baal jine din halaci. 20 Yehu ne i ma fe ka ne i ga bine saray marga te Baal sabbay se. I n'a fe mo. 21 Yehu mo donton nangu kulu Israyla ra, borey kaŋ ga sombu Baal se mo i kulu kaa. Boro fo si no kaŋ mana kaa. Koyne i furo Baal windo ra. Baal fuwo mo to za me woone gaa kala ya-haray meyo gaa. 22 A ne mo bora kaŋ ga fuwo dabari se: «Ma Baal wane sombuyaŋ bankaarayey kulu kaa taray i se.» A fatta nda bankaarayey i se. 23 Yehu mo kaa, nga nda Yonadab Rekab izo, ka koy Baal windo ra. A ne mo borey kaŋ yaŋ ga sombu Baal se: «Wa guna, wa ceeci. I ma si gar boro kaŋ ga may Rabbi se, baa afo, kala ngey kaŋ yaŋ ga sombu Baal se hinne.» 24 I furo sargay salleyaŋ se, da sargay kaŋ i ga ton mo, amma Yehu jin ka boro wahakku daŋ taray. A ne i se: «Da borey kaŋ ay daŋ araŋ kambey ra yana, baa afo, bora kaŋ n'a naŋ din fundo ga ciya boro fa din fundo banandi.» 25 I go no, saaya kaŋ i na sargay kaŋ i ga ton no ka ban, a banda kala Yehu ne nga doogarey da nga soojey se: «Wa furo k'i kulu wi, baa afolloŋ ma si fatta.» I n'i kar mo nda takuba. Doogarey da soojey n'i furu taray. I furo hala Baal fu-izo ra. 26 I fatta nda toorey kaŋ go Baal fu-izo ra k'i ton mo. 27 I na Baal cinaro bagu, i na Baal windo mo bagu k'a ciya salanga hala ka kaa sohõ. 28 Yaadin cine no Yehu na Baal dagu Israyla ra k'a halaci nd'a. 29 Amma Yehu mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ a ma zunubi te, danga wura handayzey kaŋ go Betel ra da wo kaŋ go Dan ra. 30 Rabbi ne Yehu se mo: «Za kaŋ ni na ciiti hanno kaŋ ay miila te, mate kaŋ cine ni te haŋ kaŋ saba ay diyaŋ gaa, ni te mo Ahab dumo se hay kulu kaŋ go ay bina ra, yaadin gaa ni banda hal a ma to zamana taaci ga goro Israyla karga boŋ.» 31 Amma Yehu mana saal nga ma dira Rabbi, Israyla Irikoyo asariya boŋ da nga bina kulu bo. A mana fay da Yerobowam zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 32 Jirbey din ra Rabbi sintin ka Israyla zabu. Hazayel n'i kar Israyla hirrey kulu me gaa, 33 Urdun hala ma koy wayna funay haray, da Jileyad laabo kulu ka koy Gad da Ruben da Manasse kundey, za Arower kaŋ go Arnon gooro meyo ra, kaŋ ga ti Jileyad da Basan. 34 Yehu goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a yaarutaray, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 35 Yehu mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya. A izo Yehowahaz te bonkooni a nango ra. 36 Jirbey kaŋ Yehu na Israyla may Samariya ra ga ti jiiri waranka cindi ahakku.

11

1 A ciya mo, alwaato kaŋ Ahaziya nya Ataliya di kaŋ nga izo bu, kal a tun ka fuula bandey kulu wi. 2 Amma Yehosaba, bonkoono Yoram izo, Ahaziya wayme na Ahaziya izo Yowasa sambu. A n'a zay ka kaa bonkoono izey kaŋ i wi yaŋ ra, nga nd'a hampakwa. A n'i daŋ mo kaniyaŋ fu fo ra. I n'a tugu Ataliya se mo hal i mana du k'a wi. 3 Nga nd'a go care banda tugante Rabbi windo ra kala jiiri iddu. Ataliya na laabo may. 4 Jiiri iyyanta ra Yehoyda donton i ma zangu-zangu jine borey ce, da doogarey waney, da batukoy waney, i ma kand'ey nga do Rabbi windo ra. Nga nd'ey na sappa te, a n'i daŋ zeyaŋ Rabbi windo ra. A n'i cabe bonkoono izo mo. 5 A n'i lordi ka ne: «Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ jare hinzanta kaŋ ga furo asibti hane ga ciya bonkoono windi batukoyaŋ. 6 Jare fo ga kay Furoyaŋ Meyo do haray, jare fo mo windi meyo kaŋ go batukoy banda haray. Yaadin no araŋ ga haggoy da Rabbi windo batuyaŋ ka furu care gaa. 7 Araŋ sata hinkanta mo koyne, sanda borey kaŋ yaŋ ga fatta ka zumbu asibti zaaro hane, i ga haggoy da Rabbi windo batuyaŋ ka bonkoono windi. 8 Araŋ ma bonkoono windi, boro fo kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra. Boro kaŋ furo araŋ sasareyaŋo ra kulu, i m'a wi. Wa goro mo bonkoono banda alwaati kaŋ a ga fatta da alwaati kaŋ a ga furo.» 9 Zangu-zangu jine borey goy hay kulu kaŋ Alfa Yehoyda n'i lordi boŋ. Afo kulu na nga borey sambu, ngey kaŋ yaŋ ga furo asibti zaaro ra da ngey kaŋ yaŋ ga zumbu asibti zaaro hane; i kaa Alfa Yehoyda do. 10 Alfaga mo na zangu-zangu jine borey no yaajiyaŋ da korayyaŋ kaŋ Dawda wane yaŋ no za doŋ, kaŋ go Rabbi windo ra mo. 11 Batukoy mo kay, boro kulu nda nga wongu jinay nga kamba ra, za windo kambe ŋwaaro jarga, ka sargay feema kambo gana ka windi, ka koy ne-haray kambe wow jare fa gaa. I windi naŋ kaŋ haray bonkoono go. 12 Saaya din Yehoyda fatta ka kande bonkoono izo. A na koytaray fuula daŋ a gaa k'a no seeda. I n'a didiji bonkooni, ka ji soogu a boŋ. I kobi ka ne: «Bonkoono aloomaro ma candi!» 13 Alwaato kaŋ Ataliya maa batukoy

da jama kosongo, a kaa borey do Rabbi windo ra. 14 A guna, kal a di bonkoono go ga kay bonjara do borey alaada boŋ, da hilli karkoyaŋ mo bonkoono do haray. I goono ga hilliyaŋ kar, laabo borey kulu go ga farhã. Saaya din Ataliya na nga bankaarayey tooru-tooru ka jinde sambu ka ne: «Amaana ŋwaari! Amaana ŋwaari!» 15 Amma Alfa Yehoyda na jine borey lordi, zangu-zangu waney kaŋ yaŋ go wongu marga boŋ, ka ne i se: «W'a kaa taray soojey sasara ra. Boro kulu kaŋ n'a gana, i ma bora wi nda takuba.» (Zama alfaga* ci ka ne: «I ma s'a wi Rabbi windo ra.») 16 I n'a no fondo. Nga mo na fonda kaŋ bariyey ga furo nd'a bonkoono windo ra di, noodin no i n'a wi. 17 Yehoyda na sappa te Rabbi da bonkoono da borey game ra hal i ma ciya Irikoy boroyaŋ. A na afa te mo bonkoono nda jama game ra. 18 Laabo borey kulu koy Baal diina windo do k'a zeeri ka sargay feemey da toorey kulu bagu-bagu. I na Baal alfaga Mattan wi sargay feemey jine. Alfaga mo na batukoyaŋ daŋ kaŋ ga Rabbi windo batu. 19 Zangu-zangu jine borey, da doogarey, da zajey, da laabo borey kulu, a n'i sambu i ma ma bonkoono zumandi a ma fun Rabbi windo ra. I kaa batukoy fonda meyo gaa hala ka koy bonkoono kwaara. Bonkoono mo goro koytaray karga boŋ. 20 Laabo borey kulu mo soobay ka farhã, birno mo to nda laakal kanay. I na Ataliya wi da takuba bonkoono windo ra. 21 Yehowasa te bonkooni, a gonda jiiri iyye.

12

1 Yehu mayra jiiri iyyanta ra no Yehowasa te bonkooni. A may mo jiiri waytaaci Urusalima ra. A nyaŋo maa Zibiyan Beyer-Seba boro no. 2 A fundo jirbey kulu kaŋ ra Alfa Yehoyda n'a dondonandi, Yehowasa na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa. 3 Amma tudey boŋ sududuyaŋ nangey go no, i man'i ganandi. Hala ka kaa sohõ borey ga sargay salleyaŋ te ka duguyaŋ ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. 4 Yehowasa mo ne alfagey se: «Nooru kulu kaŋ hanante no, wo kaŋ i kande Rabbi windo ra, haŋ kaŋ i dake boro kulu boŋ a ma bana, da nooro kaŋ boro kulu ga kande bine baakasinay sabbay se Rabbi windo ra, 5 kala alfagey m'a ta, boro kulu nga cora gaa. I ma nangu kaŋ fuwo kortu hanse, sanda naŋ kaŋ i gar a kortu kulu.» 6 Amma a ciya, bonkoono Yehowasa jiiri waranka cindi hinzanta ra, alfagey mana fuwo kortimey hanse ka ban. 7 Kala Bonkoono Yehowasa na Alfa Yehoyda da alfaga cindey ce ka ne i se: «Ifo se no araŋ mana fuwo kortimey hanse me? Sohõ mo, araŋ ma si filla ka nooru ta araŋ corey gaa amma araŋ m'a no fuwo hanseyaŋ se.» 8 Alfagey yadda kaŋ ngey si filla ka nooru ta jama gaa, i ne ngey si fuwo kortimey hanse mo. 9 Amma Alfa Yehoyda na sundurku sambu ka fune te a me daabirjo gaa. A n'a jisi sargay feema jarga, kambe ŋwaari haray, naŋ kaŋ borey ga furo Rabbi windo ra. Alfagey mo kaŋ yaŋ ga meyo batu na noorey kulu kaŋ borey kande Rabbi windo ra daŋ a ra. 10 A ciya mo, alwaato kaŋ i di sundurko gonda nooru boobo a ra, kala bonkoono hantumkwa da alfaga beero ga kaaru k'a margu-margu zalifontoyaŋ ra. I na nooru kaŋ i gar Rabbi windo ra lasaabu. 11 Nooro kaŋ i neesi mo, i n'a daŋ borey kaŋ ga goy te kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo haggoy. I na sacey da cinakoy bana kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo te, 12 da cinakoy da tondi jabukoy, da zama i ma kataakuyaŋ day mo, da tondi jabante yaŋ, kaŋ i ga Rabbi windo kortimey hanse nd'a. Zama hay kulu kaŋ i gond'a muraadu, i m'a nooro bana, 13 Amma nooro kaŋ jama kande Rabbi windo ra, i mana nzarfu gaas'izey te d'a, wala fitilla hanseyaŋ hari, wala taasayaŋ wala hilliyaŋ, wala wura jinayyaŋ, wala nzarfu wane Rabbi windo ra. 14 Zama i na woodin no borey kaŋ yaŋ ga goy se, i ma Rabbi windo hanse d'a. 15 Amma nooro kaŋ i no borey se zama ngey ma goy-teerey bana nd'a, boro kulu man'a lasaabo hã, zama i go ga ngey goyo te da naanay. 16 Taali se sargayey nooru nda zunubi se sargayey nooru, i mana kand'ey Rabbi windo ra mo, zama alfagey wane no. 17 Alwaati din Suriya bonkoono Hazayel kaaru ka wongu nda Gat kwaara, a n'a ŋwa mo. Koyne, Hazayel na mo ye ka ne nga ga koy Urusalima. 18 Kala Yahuda bonkoono Yehowasa na jinay hanantey kulu sambu, wo kaŋ yaŋ a kaayey Yehosafat da Yehoram da Ahaziya, Yahuda bonkooney jisi nangu waani, hala nda nga din wane jinay hanantey da wura kulu kaŋ i gar Rabbi windo jisiyaŋ nango ra, da bonkoono waney ra. A n'i samba Suriya bonkoono Hazayel se, nga mo tun ka fay da Urusalima. 19 Yowasa goy cindey da haŋ kaŋ a te kulu mo, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 20 Kal a tamey murte a gaa. I na munaficitaray te ka Yowasa kar Millo kwaara, fonda kaŋ ga koy Silla boŋ. 21 Zama Yezakur Simeyat izo nda Yehozabad Somer izo n'a kar kal a bu. I n'a fiji nga kaayey banda Dawda birno ra. A izo Amaziya te bonkooni a nango ra.

13

1 Yahuda bonkoono Yowasa, Ahaziya izo, a mayra jiiri waranka cindi hinzanta ra no Yehowahaz, Yehu izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra. A may mo jiiri way cindi iyye. 2 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A na Yerobowam Nebat ize zunubey gana, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ a ma zunubi te; a mana fay d'ey mo. 3 Kala Rabbi bine koroŋ Israyla boŋ. A n'i daŋ Suriya bonkoono Hazayel, da Ben-Hadad, Hazayel izo kambe ra waati kulu. 4 Yehowahaz na Rabbi ŋwaaray. Rabbi mo maa a se, zama a di kankami kaŋ go ga te Israyla se Suriya bonkoono kambe ra no. 5 Rabbi mo na Israyla no faabako hal i yana ka fun Suriyancey kambe ra. Israyla izey mo goro ngey windey ra sanda doŋ wano cine. 6 Kulu nda yaadin, i mana fay da Yerobowam kwaara zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, amma i soobay ka dira i ra. Wayboro himandi bundu tooruyaŋ mo cindi Samariya ra. 7 Zama a na kaaruko waygu da wongu torko way, da ce-koy zambar way hinne naŋ Yehowahaz se. Zama Suriya bonkoono n'i halaci, a n'i ciya sanda du kaŋ boro ga taamu cine. 8 Yehowahaz goy cindey, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a soojetaray manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 9 Yehowahaz binde kani nga kaayey banda; i n'a fiji Samariya ra. A izo Yehowasa te bonkooni a nango ra. 10 Yahuda bonkoono Yehowasa mayra jiiri waranza cindi iyyanta ra no Yehowasa, Yehowahaz izo te bonkooni Samariya ra Israyla boŋ. A may mo jiiri way cindi iddu. 11 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, amma i ra no a soobay ka dira. 12 Yehowasa goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, da gaabi kaŋ a na wongu te d'a Yahuda bonkoono Amaziya gaa, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 13 Yehowasa kani nga kaayey banda, Yerobowam mo goro a karga boŋ. I na Yehowasa fiji Samariya ra, naŋ kaŋ i ga Israyla bonkooney fiji. 14 A go no, kala dooro kaŋ ga Iliyasu wi din n'a di hal a kani. Israyla bonkoono Yehowasa mo kaa a do. A soobay ka hẽ a boŋ, ka ne: «Ay baaba! Ay baaba! Israyla torko nd'a kaarukoy no.» 15 Iliyasu ne a se: «Ni ma hangaw da biraw sambu.» A na hangawo da birawo sambu mo. 16 A ne Israyla bonkoono se: «Ni kamba daŋ birawo gaa.» A na nga kamba daŋ mo. Iliyasu na nga kambey dake bonkoono kambey boŋ. 17 A ne: «Ma wayna funay haray finetaro fiti.» A n'a fiti. Iliyasu ne a se: «Hay!» A hay. A ne: «Rabbi hangawo Suriyancey boŋ, zaamayaŋ hangaw no. Zama ni ga Suriyancey kar Afek ra, hala ni m'i ŋwa.» 18 Iliyasu ne mo: «Ma sambu hangawey.» A sambu koyne. A ne: «Israyla bonkoono ma laabo kar.» A n'a kar hala sorro hinza ka naŋ. 19 Irikoy bora mo futu a se ka ne: «A hima ni ma kar sorro gu wala iddu. Yaadin cine no ni ga Suriya kar ka ŋwa mo. Amma sohõ sorro hinza hinne no ni ga Suriya kar.» 20 Iliyasu bu, a n'a fiji mo. Jiiri tajo sintina Mowab soojey kande wongu laabo ra. 21 A ciya mo, i go boro fo fijiyaŋ gaa, kal i na soojeyaŋ fonnay. I na bora jindaw Iliyasu saara ra. Kaŋ bora lamba Iliyasu biriyey gaa, kal a ye ka tun ka kay nga cey boŋ. 22 Suriya bonkoono Hazayel mo na Israyla kaynandi Yehowahaz jirbey kulu ra. 23 Amma Rabbi na gomni te i se, a di i bakaraw, a fongu i gaa nga alkawlo kaŋ a sambu Ibrahim da Isaka nda Yakuba se din sabbay se. A mana yadda i m'i halaci mo, a si ba nga m'i ban jina. 24 Suriya bonkoono Hazayel bu. A izo Ben-Hadad mo te bonkooni a nango ra. 25 Yehowasa, Yehowahaz ize mo ye ka kwaarey ta Ben-Hadad, Hazayel izo kamba ra, wo kaŋ yaŋ Hazayel ta a baabo Yehowahaz kamba ra. Wongu do ce hinza no Yehowasa n'a kar, a ye ka Israyla kwaarey ta mo.

14

1 Israyla bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo mayra jiiri hinkanta ra no Yahuda bonkoono Amaziya Yowasa izo te bonkooni. 2 A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo mo maa Yehowaddan, Urusalima boro no. 3 Amaziya na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, amma manti sanda mate kaŋ a kaayo Dawda te bo. Amma a goy da mate kaŋ cine a baabo Yowasa te. 4 Kulu nda yaadin i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu. Hala hõ jama ga sargayyaŋ te, i ga dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. 5 A ciya mo alwaato kaŋ koytara sinji a kambe ra, kal a na nga tamey kaŋ na bonkoono nga baabo wi din wi. 6 Amma a mana wiikoy izey wi, sanda mate kaŋ i hantum Musa asariya tira ra, mate kaŋ Rabbi lordi ka ne: «I ma si baabey wi izey sabbay se, i ma si izey mo wi baabey sabbay se, amma i ma boro kulu wi nga bumbo zunubo sabbay se.» 7 Edom haray mo, a na boro zambar way wi Ciiri Gooro ra. A na Sela tondo ŋwa da wongu ka maa daŋ a se Yokteyel hala ka kaa sohõ. 8 Alwaato din gaa Amaziya na diyayaŋ donton Israyla bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo, Yehu ize gaa. A ne: «Kaa, iri ma care guna.» 9 Israyla bonkoono Yehowasa mo donton Yahuda bonkoono

Amaziya gaa ka ne: «Yo-karji kaŋ go Liban ra donton sedre* nya gaa kaŋ go Liban ra ka ne: ‹Ma ni ize way no ay ize aru se a ma hiiji.› Ganji ham fo mo neeya kaŋ go Liban ra, a kaa ka bisa. A na yo-karjo taamu. 10 Cimi no, ni na Edom kar, ni bina mo beeri. Woodin sabbay se kala ni ga ni boŋ sifa! Kala ni ma goro fu jina. Ifo se no ni ga masiiba fisi ka kaa taray ni boŋ se, hala ni ma kaŋ, nin da Yahuda care banda?» 11 Amma Amaziya wangu ka maa. Israyla bonkoono Yehowasa mo kaaru, nga nda Yahuda bonkoono Amaziya. I na care moyduma guna Bayt-Semes, Yahuda laabo ra. 12 Yahuda mo na goobu haŋ Israyla kambe ra, kala boro fo kulu zuru ka ye fu. 13 Israyla bonkoono Yehowasa mo na Yahuda bonkoono Amaziya, Yowasa izo, Ahaziya ize, di Bayt-Semes haray. A kaa Urusalima ka Urusalima birni cinaro kulu bagu za Ifraymu birni meyo gaa kal a ma koy Lokoto birni meyo gaa, kambe kar zangu taaci no. 14 A na wura nda nzarfu mo sambu hala nda jinay kulu kaŋ a gar Rabbi windo ra nda bonkoono windo ra jisiyaŋ nangey ra, da tamtaray izeyaŋ mo. A ye ka kaa Samariya. 15 Yehowasa goy cindey mo kaŋ a goy, d'a soojetaray, da wongu kaŋ a te da Yahuda bonkoono Amaziya, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 16 Yehowasa mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya ra Israyla bonkooney banda. A izo Yerobowam te bonkooni a nango ra. 17 Yahuda bonkoono Amaziya mo, Yowasa izo, te jiiri way cindi gu Israyla bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo buuyaŋo banda. 18 Amaziya goy cindey mo, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 19 I na me haw a boŋ Urusalima ra kal a zuru ka koy Lacis, amma i n'a ce gana hala Lacis k'a wi noodin. 20 I n'a za ka kand'a da bariyaŋ _torko boŋ|_ k'a fiji nga kaayey banda Urusalima ra, Dawda birno ra. 21 Yahuda borey kulu na Azariya sambu, a gonda jiiri way cindi iddu, kaŋ i n'a didiji bonkooni nga baabo Amaziya nango ra. 22 Waato kaŋ Bonkoono Amaziya kani nga kaayey banda, woodin banda Azariya na Elat cina k'a yeti Yahuda se. 23 Yahuda bonkoono Amaziya Yowasa izo mayra jiiri way cindi guwanta ra no Israyla bonkoono Yerobowam Yehowasa ize te bonkooni Samariya ra. A may jiiri waytaaci cindi fo. 24 A na goy laaloyaŋ te mo Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey kulu mo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 25 A na Israyla hirrey yeti za Hamat furoyaŋo do ka koy hala Gooru Beero teeko gaa, Rabbi Israyla Irikoyo sanno boŋ, sanno kaŋ a ci nga tam annabi Yonana, Amittay izo, Gat-Hefer bora me ra. 26 Zama Rabbi faham da Israyla kankamo, kaŋ ga koroŋ boro kulu gaa gumo, boro daabantey wala boro taŋantey. Boro fo mo si no kaŋ ga Israyla gaakasinay. 27 Rabbi mana ne nga ga Israyla maa tuusu beena cire, amma a n'i faaba Yerobowam Yehowasa izo kambe ra. 28 Yerobowam goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a yaarutara, da wongu kaŋ a te, da Damaskos da Hamat komyaŋ kaŋ a te, wo kaŋ ciya Yahuda wane doŋ, a n'i yeti Israyla se, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 29 Yerobowam mo kani nga kaayey banda, kaŋ yaŋ ga ti Israyla bonkooney. A izo Zakariya mo te bonkooni a nango ra.

15

1 Israyla bonkoono Yerobowam mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra no Yahuda bonkoono Azariya Amaziya izo te bonkooni. 2 A gonda jiiri way cindi iddu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waygu cindi hinka Urusalima ra. A nyaŋo maa Yekoliya, Urusalima boro no. 3 A na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, mate kulu kaŋ cine nga baabo Amaziya te. 4 Amma i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaa bo. Hala ka kaa sohõ jama ga sargayey wi ka dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. 5 Rabbi mo na bonkoono ham k'a ciya jiray kal a buuyaŋ. A goro fu fo ra waani. Bonkoono izo Yotam mo goro bonkoono windo ra ka ciiti dumbu laabo jama se. 6 Azariya goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 7 Azariya mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga kaayey banda Dawda birno ra. A izo Yotam mo te bonkooni a nango ra. 8 Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waranza cindi ahakkanta ra no Zakariya Yerobowam izo na Israyla may Samariya ra handu iddu. 9 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa sanda mate kaŋ a kaayey te. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 10 Kala Sallum, Yabez izo murte a gaa. A n'a kar jama jine k'a wi, ka te bonkooni a nango ra. 11 Zakariya goy cindey mo, ngey neeya, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 12 Rabbi sanno no, kaŋ a ci Yehu se ka ne: «Ni izey ga goro Israyla karga boŋ hala ni hangasi-ham.» A ciya mo yaadin. 13 Sallum Yabez izo te bonkooni Yahuda bonkoono Uzziya mayra jiiri waranza cindi yagganta ra. A may mo handu folloŋ Samariya ra. 14 Kala Menahem Gadi ize tun ka fun Tirza ra. Gaa no a kaa Samariya ka Sallum Yabez izo kar Samariya ra k'a wi. A te

bonkooni a nango ra. 15 Sallum goy cindey mo, da murteyaŋ kaŋ a te, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 16 Saaya din Menahem na Tifsa da borey kaŋ yaŋ go a ra kulu, d'a kawyey kulu kar za Tirza, zama i mana fiti a se. Woodin sabbay se no a n'a kar. Wayboro gundekoyey kulu mo, a n'i fooru. 17 Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waranza cindi yagganta ra no Menahem Gadi izo te bonkooni Israyla boŋ. A te jiiri way Samariya koytaray ra. 18 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A fundi jirbey kulu ra a mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 19 Assiriya bonkoono Pul mo kande wongu laabo gaa; Menahem mo na Pul no nzarfu ton waytaaci cindi gu cine, a ma kamba daŋ nga se, a ma koytara tabbatandi nga kambe ra. 20 Menahem mo na nooru ta Israyla gaa, danga Israyla arzakante beerey kulu gaa. Boro fo kulu na nzarfu sekel* waygu bana zama i m'a no Assiriya bonkoono se. Assiriya bonkoono mo na banda bare; a mana goro laabo ra koyne. 21 Menahem goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 22 Menahem mo kani nga kaayey banda. Pekahiya Menahem izo te bonkooni Israyla boŋ a nango ra. 23 Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waygo ra no Pekahiya Menahem izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra. A te jiiri hinka koytara ra. 24 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 25 A sooja Peka Remaliya izo mo murte a gaa k'a kar Samariya ra, bonkoono faada ra, nga nda Argob da Ariye care banda, da boro waygu koyne, Jileyad boroyaŋ. A n'a wi ka te bonkooni a nango ra. 26 Pekahiya goy cindey, da haŋ kaŋ a te kulu, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 27 Yahuda bonkoono Azariya jiiri waygu cindi hinkanta ra no Peka Remaliya izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra. A may mo jiiri waranka. 28 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat ize zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 29 Israyla bonkoono Peka jirbey ra, Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kaa ka Iyon, da Abel-Bayt-Maaka, da Yanowa, da Kedes, da Hazor ŋwa, danga Jileyad da Galili da Naftali laabey kulu no. A kond'ey tamtaray Assiriya laabo ra. 30 Hoseya Ela izo mo murte Peka Remaliya izo gaa k'a kar ka wi. A te bonkooni a nango ra, Yotam Uzziya izo jiiri warankanta ra. 31 Peka goy cindey mo da haŋ kaŋ a te kulu, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 32 Israyla bonkoono Peka Remaliya izo mayra jiiri hinkanta ra no Yahuda bonkoono Yotam Uzziya izo te bonkooni. 33 A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A nyaŋo maa Yerusa Zadok ize way mo. 34 Yotam te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. A na hay kulu te mate kaŋ cine nga baabo Uzziya te. 35 Amma i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu. Hala ka kaa sohõ borey ga sargayyaŋ wi ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. A na Rabbi windo beene meyo cina. 36 Yotam goy cindey mo da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 37 Jirbey din ra Rabbi sintin ka Suriya bonkoono Rezin donton a ma wongu nda Yahuda, da Peka Remaliya izo mo. 38 Yotam kani nga kaayey banda. I n'a fiji mo nga kaayey banda a kaayo Dawda birno ra. A izo Ahaz te bonkooni a nango ra.

16

1 Peka Remaliya izo mayra jiiri way cindi iyyanta ra no Yahuda bonkoono Ahaz Yotam izo te bonkooni. 2 Ahaz gonda jiiri waranka alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A mana te haŋ kaŋ ga saba Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa danga mate kaŋ cine a kaayo Dawda te. 3 Amma a na Israyla bonkooney muraadey gana, hala mo a na nga izo daŋ danji ra, mebarawey fanta hari boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 4 A ga sargay dumbu ka dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra da tudey boŋ da tuuri kobtokoyey cire mo. 5 Alwaato din Suriya bonkoono Rezin da Israyla bonkoono Peka Remaliya izo kande wongu Urusalima gaa. I na Ahaz nda nga marga windi, amma i mongo k'a ŋwa. 6 Alwaato din mo no Suriya bonkoono Rezin ye ka Elat di Suriya mayra se ka Yahuda borey gaaray Elat ra. Suriyancey mo kaa Elat ka goro a ra hala ka kaa sohõ. 7 Ahaz na diyayaŋ donton Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser gaa ka ne: «Ay ya ni bannya no, ay ya ni ize mo no. Ma kaa k'ay faaba Suriya bonkoono da Israyla bonkoono kambe ra, kaŋ yaŋ margu ay gaa.» 8 Ahaz mo na nzarfu nda wura kaŋ i gar Rabbi windo ra, da bonkoono windo ra arzaka sambu. A n'i samba mo i ma ciya me-daabu Assiriya bonkoono se. 9 Assiriya bonkoono mo maa a sanno. Assiriya bonkoono kaaru ka koy zama nga ma wongu nda Damaskos. A n'a ŋwa mo, k'a borey ku ka konda Cir ka daŋ tamtaray. A na Rezin wi mo. 10 Bonkoono Ahaz koy Damaskos zama nga ma Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kubay. A di sargay

feema mo kaŋ go Damaskos kwaara ra. Bonkoono Ahaz na sargay feema din jeero d'a hima-cara samba Alfa Uriya se sargay feema goyo kulu boŋ. 11 Alfa Uriya mo na sargay feema cina. Sanda mate kaŋ cine bonkoono Ahaz na hima-cara samba a ma fun Damaskos, yaadin cine no Uriya n'a te hala bonkoono Ahaz ga kaa ka fun Damaskos. 12 Saaya kaŋ bonkoono ye ka kaa ka fun Damaskos, kal a di sargay feema. Bonkoono mo maan sargay feema do ka sargay te a boŋ. 13 Kal a na nga sargayey kaŋ i ga ton yaŋ ton, hala nda hamni wane kulu, ka haŋyaŋ sarga mo soogu. A na saabuyaŋ sarga kuro say-say nga sargay feema boŋ. 14 Guuru-say sargay feema kaŋ go Rabbi jine mo, a n'a sambu k'a kaa fuwo jine haray nga sargay feema nda Rabbi fuwo game ra. A n'a yeti nga sargay feema se azawa kambe. 15 Kala Bonkoono Ahaz na Alfa Uriya lordi ka ne a se: «Susubay sargay kaŋ i ga ton, ni m'a ton sargay feema beero boŋ, da wiciri kambu sarga kulu, hamni wane, hala nda tonyaŋ wane, da bonkoono wane, d'a hamni sarga, da laabo jama sargayey kaŋ i ga ton kulu care banda, d'i hamni sarga, d'i haŋyaŋ sarga. A boŋ koyne i ma sargay kaŋ i ga ton kuro kulu, da sargay kaŋ i ga no Irikoy se kuro kulu say-say. Amma guuru-say sargay feema ga ciya ay se hãayaŋ nangu do.» 16 Yaadin no Alfa Uriya te haŋ kaŋ Bonkoono Ahaz n'a lordi nd'a kulu boŋ. 17 Bonkoono Ahaz mo na jezey dumbu ganda jisiyaŋey gaa ka nyunayaŋ taasey ganandi i boŋ. A na bango mo zumandi guuru-say haw himandey boŋ kaŋ go noodin a cire. I na bango dake tondi cinari yaŋ boŋ. 18 Fonda mo kaŋ goono ga daabu asibti zaarey sabbay se, wo kaŋ i cina windo ra, da meyo kaŋ ga furo ka koy bonkoono windo do haray, a n'i kaa Rabbi windo ra, woodin kulu Assiriya bonkoono sabbay se. 19 Ahaz goy cindey mo kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 20 Ahaz kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga kaayey banda Dawda birno ra no. A izo Hezeciya te bonkooni a nango ra.

17

1 Yahuda bonkoono Ahaz mayra jiiri way cindi hinkanta ra no Ela izo Hoseya te bonkooni Samariya ra Israyla boŋ. Jiiri yagga mo no a go ga may. 2 A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa, amma manti sanda Israyla bonkooney kaŋ yaŋ n'a jin cine. 3 Assiriya bonkoono Salmaneser kaa ka wongu nd'a, Hoseya mo ciya a bannya ka kande a se jangal. 4 Assiriya bonkoono na murteyaŋ munaficitaray gar Hoseya do. Zama a jin ka diyayaŋ donton Misira bonkoono So do. A mana jangal samba Assiriya bonkoono do mo, mate kaŋ a doona ka te jiiri kulu. Woodin sabbay se no Assiriya bonkoono n'a haw k'a gaay kasu ra. 5 Assiriya bonkoono ziji mo ka gana ka bisa laabo kulu ra. A ziji ka koy Samariya k'a windi nda wongu jiiri hinza. 6 Hoseya jiiri yagganta ra no Assiriya bonkoono na Samariya ŋwa ka Israyla ku. A kond'ey Assiriya k'i gorandi Hala, Habor isa me gaa, Gozan laabu da Mediyancey kwaarey ra mo. 7 A ciya mo, Israyla izey na zunubi te Rabbi ngey Irikoyo se, nga kaŋ kand'ey i ma fun Misira laabo ra nda Misira bonkoono Firawna* kambe ra. I humburu de-koy fooyaŋ, 8 i dira mebarawey alaadey boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi gaaray Israyla jine. I na Israyla bonkooney alaadey kaŋ i te mo gana. 9 Tuguray ra mo Israyla izey te hariyaŋ kaŋ mana hagu Rabbi ngey Irikoyo diyaŋ gaa. Koyne, i na tudey boŋ sududuyaŋ nangey cina ngey kwaarey kulu ra, za batukoy cinari kuuko gaa kal a ma koy kwaara kaŋ gonda birni cinari gaa. 10 I na cinariyaŋ da wayboro himandi bundu tooruyaŋ sinji ngey boŋ se tudu kuuku kulu boŋ, da tuuri kobtokoy kulu cire. 11 Nangey din mo no i ga dugu ton sududuyaŋ nangey kulu ra, sanda mate kaŋ cine mebarawey kaŋ Rabbi gaaray i jine din ga te. I na teera laaloyaŋ te zama i ma Rabbi zokoti se. 12 I may toorey se kaŋ yaŋ Rabbi n'i sanni te ka ne: «Araŋ ma si hayey din te me!» 13 Kulu nda yaadin, annabi fo kulu, da borey kaŋ yaŋ ga jina fonnay kulu me ra Rabbi ci Israyla nda Yahuda se ka ne: «Wa bare ka fun araŋ fondo laaley ra. Araŋ m'ay lordey nd'ay hin sanney haggoy, ay asariya kulu boŋ kaŋ ay n'araŋ kaayey lordi nd'a mo, kaŋ ay n'ay tam annabey donton d'a.» 14 Amma i wangu ka maa, i na hanga sanday te, sanda i kaayey hanga sanda cine, kaŋ yaŋ mana Rabbi ngey Irikoyo cimandi. 15 I wangu a hin sanney d'a sappa kaŋ a te d'i kaayey d'a seedey kaŋ yaŋ a ci i se. I na hari yaamoyaŋ gana hal i ciya yaamoyaŋ. I na dumi cindey kaŋ yaŋ go g'i windi gana, ngey kaŋ yaŋ boŋ Rabbi lordi i se ka ne i ma si goy d'i goyey dumi. 16 Koyne, i fay da Rabbi ngey Irikoyo lordey kulu. I na sooguyaŋ himandi handayze hinka te ngey boŋ se. I na bundu tooruyaŋ te. I gurfa beena ra marga kulu se, i may Baal se mo. 17 I na ngey ize arey da ngey ize wayey daŋ danji ra. I na gunayaŋ da dobo te. I na ngey boŋ neera zama ngey ma laala te Rabbi diyaŋ gaa k'a zokoti. 18 To, woodin yaŋ kulu sabbay se no Rabbi te bine Israyla se gumo. A n'i ganandi ka kaa nga jine. Afo

kulu mana cindi, kala Yahuda kunda hinne. 19 Baa Yahuda mo, i mana Rabbi ngey Irikoyo lordey haggoy bo, amma i dira Israyla farilley ra kaŋ yaŋ i daŋ. 20 Rabbi mo wangu Israyla izey kulu. A n'i kaynandi k'i daŋ komkoy kambe ra, hal a n'i furu ka kaa nga jine. 21 Zama a na Israyla fay ka kaa Dawda dumo gaa. Israyla na Yerobowam Nebat izo didiji bonkooni. Yerobowam mo na Israyla ganji Rabbi ganayaŋ, a n'i daŋ zunubi bambata teeyaŋ. 22 Israyla izey mo na Yerobowam zunubey kulu kaŋ yaŋ a te gana, i mana fay d'ey. 23 Hal a to naŋ kaŋ Rabbi na Israyla ganandi ka kaa nga jine, sanda mate kaŋ cine a ci nga tam annabey kulu me ra. Yaadin no i na Israyla ganandi nd'a nga laabo ra ka kond'a Assiriya laabu hala ka kaa hunkuna. 24 Kala Assiriya bonkoono na boroyaŋ kaa Kuta kwaara, da Babila, da Abba, da Hamat, da Sefarbayim, k'i gorandi Samariya kwaarey ra Israyla izey nango ra. Ngey mo na Samariya mayra ta ka goro a kwaarey ra. 25 A ciya mo nango din i goray sintina, i mana Rabbi beerandi. Woodin sabbay se no Rabbi mo na muusu beeri yaŋ donton i ra, i na afooyaŋ wi i ra. 26 Woodin sabbay se no i salaŋ Assiriya bonkoono se ka ne: «Mebarawey kaŋ ni ku ka jisi Samariya kwaarey ra, i si laabo din Irikoyo asariya bay. Woodin sabbay se no a na muusu beeri yaŋ donton i ra. Ngey mo neeya g'i wi, zama i si laabo Irikoyo asariya bay.» 27 Alwaato din Assiriya bonkoono lordi ka ne: «Kal i ma sambu tamtaray alfagey ra afo kaŋ i kande ka fun noodin. I ma naŋ a ma ye ka koy ka goro noodin laabo ra, ka borey dondonandi laabo din Irikoyo asariya.» 28 Alfagey kaŋ i ku Samariya ra binde, afo kaa ka goro Betel. A n'i dondonandi mate kaŋ boro ga humburu Rabbi nd'a. 29 Kulu nda yaadin mebaraw fo kulu te nga boŋ tooruyaŋ k'i daŋ tudey boŋ fuwey ra, kaŋ yaŋ Samariyancey te, mebaraw kulu ngey kwaara ra kaŋ ra i ga goro. 30 Babila borey te Sukkot-Benet. Kuta borey mo te Nergal. Hamat borey te Asima. 31 Abbi borey te Nibhaz da Tartak. Sefarbancey mo na ngey izeyaŋ daŋ danji ra Adrammelek da Anammelek se, kaŋ ga ti Sefarbayim toorey. 32 Yaadin no i humburu Rabbi. I ra koyne i na alfagayaŋ suuban boro yaamey ra tudey boŋ sududuyaŋ nangey se, borey kaŋ yaŋ ga sargay te i se i tudey boŋ sududuyaŋ fuwey ra. 33 I humburu Rabbi ka may ngey toorey se mo, mebarawey kaŋ yaŋ ra i n'i sambu alaadey boŋ. 34 Hala hõ i ga goy ngey doŋ alaadey boŋ. I mana Rabbi beerandi bo. I mana goy ngey hin sanney boŋ mo, wala ngey alaadey, wala asariya boŋ, wala Rabbi lordey kaŋ yaŋ a na Yakuba izey lordi nd'a din boŋ, dumo kaŋ a n'a no maa Israyla, 35 ngey kaŋ yaŋ Rabbi na alkawli sambu i se. A na sanno gaabandi i se ka ne: «Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ bo. Araŋ ma si sombu i se, araŋ ma si may i se, araŋ ma si sargay te i se mo. 36 Amma Rabbi, nga kaŋ fun d'araŋ Misira laabo ra da dabari bambata da kambe sallanta, nga no araŋ ga humburu. Nga mo no araŋ ga sombu a se; a se mo no araŋ ga sargay te. 37 A hin sanney d'a farilley d'a asariya d'a lordey, kaŋ yaŋ a hantum araŋ se, araŋ g'i haggoy hal abada, zama araŋ m'i te. Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ bo. 38 Sappa kaŋ ay te d'araŋ mo, araŋ ma si diny'a bo. Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ. 39 Amma Rabbi araŋ Irikoyo no araŋ ga humburu. A g'araŋ faaba mo araŋ ibarey kulu kambe ra.» 40 Amma i mana hangan. I goy ngey doŋ alaadey boŋ. 41 Dumi woodin yaŋ mo, i humburu Rabbi ka may sooguyaŋ hima-careyaŋ se. Yaadin mo no i izey d'i haamey. Sanda mate kaŋ i kaayey te, yaadin no ngey mo goono ga te hala ka kaa sohõ.

18

1 A ciya mo, Israyla bonkoono Hoseya Ela izo mayra jiiri hinzanta ra, kala Yahuda bonkoono Hezeciya Ahaz izo mo te bonkooni. 2 A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo maa Abi, Zakariya ize way. 3 A na teera hanno te Rabbi diyaŋ gaa, sanda hay kulu kaŋ a kaayo Dawda te cine. 4 A na tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu, ka cinarey ceeri-ceeri, ka wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri. A na guuru-say gondo bagu-bagu, wo kaŋ Musa dan. Zama kala alwaato din Israyla izey ga dugu ton a se, i ga ne a se mo Nehustan, _kaŋ a feerijo ga ti gondo kaŋ i te da guuru-say|_. 5 A de Rabbi Israyla Irikoyo gaa, a banda mo a cine mana te Yahuda bonkooney kulu ra, baa ngey kaŋ yaŋ n'a jin ra. 6 Zama a naagu Rabbi gaa. A mana fay d'a ganayaŋ mo, amma a n'a lordey haggoy, kaŋ yaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 7 Rabbi mo go a banda. Naŋ kaŋ a gana kulu, a du albarka. A murte mo Assiriya bonkoono gaa, a mana may a se. 8 A na Filistancey kar ka koy hala Gaza nd'a kawyey, za batukoy gar'ize gaa ka koy hala kwaara kaŋ gonda birni cinari gaa. 9 A ciya mo, Bonkoono Hezeciya mayra jiiri taacanta ra, kaŋ ga ti Israyla bonkoono Hoseya Ela izo jiiri iyyanta, kala Assiriya bonkoono Salmaneser ziji ka koy Samariya k'a windi nda wongu. 10 Jiiri hinzanta bananta i n'a ŋwa, sanda

Hezeciya mayra jiiri iddanta ra, kaŋ ga ti Israyla bonkoono Hoseya mayra jiiri yagganta, i na Samariya ŋwa. 11 Assiriya mo na Israyla ku ka kond'ey Assiriya k'i gorandi Hala, Habor isa me gaa, Gozan laabu, da Midiyancey kwaarey ra mo. 12 Zama i mana Rabbi ngey Irikoyo sanno gana bo, amma i n'a sappa tunandi, kaŋ ga ti hayey kulu kaŋ Rabbi tamo Musa n'i lordi nd'a. I wangu ka maa a se mo, sanku fa i m'a te. 13 Kala bonkoono Hezeciya mayra jiiri way cindi taacanta ra, Assiriya bonkoono Sennakerib ziji ka kaa ka Yahuda gallu kulu kaŋ gonda cinari beeri wongu, a n'i ŋwa mo. 14 Yahuda bonkoono Hezeciya mo donton Assiriya bonkoono do Lacis kwaara ra ka ne: «Ay na taali te. Ni ma tun k'ay naŋ. Haŋ kaŋ ni dake ay boŋ kulu, ay g'a sambu.» Assiriya bonkoono mo dake Yahuda bonkoono Hezeciya boŋ nzarfu ton way cindi hinza nda jare cine, da wura ton fo nda jare cine. 15 Hezeciya mo n'a no nzarfu kulu kaŋ i gar Rabbi windo ra, da bonkoono kwaara jisiyaŋ nango ra. 16 Alwaato din no Hezeciya na wura kaŋ go Rabbi windo meyey gaa da meyey ganjey gaa dagu, wo kaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya n'i daabu nd'a. A n'i no Assiriya bonkoono se. 17 Assiriya bonkoono na Tartan, da mantawey jine funa, da Rabsake donton i ma fun Lacis ka koy Bonkoono Hezeciya do Urusalima. I koy mo nda wongu marga bambata. Saaya kaŋ i to noodin, i binde kay bango hari fonda jarga, nga kaŋ go beene kaarukoy fari fonda gaa haray. 18 Saaya kaŋ i na bonkoono ce, kala Eliyacim Hilciya ize kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yowa Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i fatta ka koy i do. 19 Rabsake ne i se: «Kal araŋ ma ci Hezeciya se sohõ: Mate kaŋ bonkooni beero, Assiriya bonkoono ci neeya: Deyaŋ hari woofo dumi gaa no ni goono ga jeeri? 20 Ni goono ga ne (amma woodin kulu ruubu no): iri gonda dabari nda wongu gaabi. May no bora binde kaŋ gaa ni goono ga jeeri, kaŋ se ni murte ay gaa? 21 A go, ni goono ga jeeri goobo wo gaa, kaŋ kwaari ceero no, kaŋ ga ti Misira. Baa boro jeeri haya din dumi gaa, kal a ma furo bora kambe ra k'a gooru. Yaadin cine no Misira bonkoono Firawna bara nd'a boro kulu kaŋ ga jeeri a gaa se! 22 Amma d'araŋ ne ay se araŋ go ga de Rabbi araŋ Irikoyo gaa -- manti nga no Hezeciya n'a sududuyaŋ nangey d'a sargay feemey hibandi? A ne mo Yahuda nda Urusalima se: ‹Feema woone jine no araŋ ga sududu Urusalima ra.› 23 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma caaca nd'ay koyo Assiriya bonkoono. Ay ga ni no bari zambar hinka, hala day nin wo, ni wano do haray ni ga hin ka kaarukoyaŋ dake i boŋ. 24 Mate binde no ni ga te ka yaarukom folloŋ bare ka ye banda ay koyo bannyey ra, baa i kulu ikayna? Ni goono ga jeeri Misira gaa. To, ni ga du wongu torkoyaŋ da bari-kariyaŋ noodin? 25 Ay mo sohõ, kaŋ ay kaa ay ma nango wo halaci se, manti Rabbi yaddayaŋ boŋ no? Rabbi no ka ne ay se ay ma koy ka laabo wo wongu k'a halaci.» 26 Kala Hilciya izo Eliyacim da Sebna nda Yoha ne Rabsake se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma salaŋ iri, ni bannyey se da Suriyance sanni, zama iri ga maa woodin. Ma si salaŋ iri se da Yahudancey sanni borey kaŋ go birni cinaro boŋ hangey ra.» 27 Amma Rabsake ne i se: «E! Ay koyo n'ay donton nin da ni koyo do no, sanku fa ay ma sanni woone yaŋ ci? Manti alborey kaŋ go ga goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa no a n'ay donton, i ma ngey wuri ŋwa, i ma ngey hari-mun haŋ mo araŋ banda?» 28 Kala Rabsake kay noodin ka ce da jinde beeri Yahudance sanni ra. A salaŋ i se ka ne: «Wa maa bonkooni beero Assiriya bonkoono sanno. 29 Yaa no bonkoono ci: ‹Wa si ta Hezeciya m'araŋ halli, zama a si hin k'araŋ faaba Assiriya bonkoono kambe ra. 30 Hezeciya ma si naŋ mo araŋ ma de Rabbi gaa ka ne: Daahir Rabbi g'iri faaba, hala gallo wo ma si furo Assiriya bonkoono kambe ra.› 31 Wa si hangan Hezeciya se, zama yaa no Assiriya bonkoono ci: ‹Wa amaana te da ay, wa fatta mo ka kaa ay do. Boro kulu ga nga reyzin* nyaŋo nafa ŋwa, boro kulu ga ŋwa nga jeejay* nyaŋo gaa, araŋ boro fo kulu ga haŋ nga bumbo dayo gaa, 32 hal a ga to alwaati kaŋ ay ga kaa k'araŋ sambu, ka konda araŋ laabu fo ra kaŋ ga hima araŋ laabu. A gonda ntaaso da reyzin hari, laabu no kaŋ gonda hari nda reyzin kaliyaŋ, zeytun* nya da yu laabu mo no zama araŋ ma funa, araŋ ma si bu se.› Araŋ ma si hangan Hezeciya se pat! waati kaŋ a g'araŋ fafagu ka ne: ‹Rabbi g'iri faaba.› 33 Ndunnya de-koyey ra gonda afo kaŋ na nga laabo faaba Assiriya bonkoono kambe ra no? 34 Man Hamatyaŋ da Arpad de-koyey? Man gaa Sefarbayim da Hena nda Abba de-koyey? I na Samariya faaba ay kamba ra no? 35 Laabey kulu de-koyey ra, woofo no ka nga laabo faaba ay kambe ra, hala Rabbi mo ma Urusalima faaba ay kamba ra?» 36 Amma jama dangay siw! I mana tu a se da baa sann'ize folloŋ, zama bonkoono lordi ka ne i ma si tu a se. 37 Waato din gaa Eliyacim Hilciya ize kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yowa Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i ye ka kaa Hezeciya do nda ngey bankaarayey toorante yaŋ ka Rabsake sanney ci a se.

19
1 Waato kaŋ Bonkoono Hezeciya maa woodin binde, a na nga bankaarayey tooru-tooru, a na bufu
zaara haw nga gaa, a koy ka furo Rabbi windo ra. 2 A na Eliyacim kaŋ ga faada almayaaley dabari
donton mo, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum, da alfaga ra dottijo zeeney, i go ga daabu nda bufu
zaarayaŋ. I koy annabi Isaya, Amoz ize do. 3 I ne a se: «Hezeciya ne: ‹Zaari woone ya taabi nda
wowi, da donda-caray zaari no, zama izey to hayyaŋ, gaabi mo si no kaŋ g'i hay. 4 Hambara Rabbi
ni Irikoyo ga maa Rabsake sanney kulu, nga kaŋ a koyo Assiriya bonkoono donton a ma Irikoy
Fundikoono kayna, hala Rabbi ni Irikoyo ma kaseeti a gaa sanno kaŋ nga maa din sabbay se. Ni
binde, ma ni jinde sambu ka te adduwa jare woone kaŋ cindi se.› » 5 Bonkoono Hezeciya tamey mo
kaa Isaya do. 6 Isaya mo ne i se: «Ya-cine no araŋ ga ci araŋ koyo se: Rabbi ne: Ni ma si humburu
sanney kaŋ ni maa din, kaŋ yaŋ Assiriya bonkoono tamey n'ay kayna d'a. 7 A go, ay ga biya fo daŋ a
ra, a ga maa ruubu fo, a ga ye mo nga laabo ra. Ay mo ga naŋ takuba m'a zeeri noodin a laabo ra.» 8
Rabsake mo ye ka koy Assiriya bonkoono do. A n'a gar a goono ga wongu nda Libna kwaara, zama
a maa baaru kaŋ a tun Lacis. 9 A maa Etiyopi bonkoono Tirhaka baaru kaŋ ne: «Guna, a fatta zama
nga ma wongu nda nin.» Kala Assiriya bonkoono ye ka diyayaŋ donton Hezeciya gaa ka ne: 10
«Ya-cine no araŋ ga salaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya se d'a, araŋ ma ne a se: ‹Ni Irikoyo kaŋ gaa
ni ga de din, a ma si ni halli ka ne Urusalima si furo Assiriya bonkoono kambe ra bo. 11 A go, ni
maa mate kaŋ Assiriya bonkooney te laabu kulu se k'i halaci parkatak. Ni binde, ni ga yana no? 12
Ndunnya dumey din kaŋ yaŋ ay kaayey halaci sanda Gozan, da Haran, da Resef, da Eden izey kaŋ
yaŋ go Telassar ra, i de-koyey n'i faaba no? 13 Man Hamat bonkoono, da Arpad bonkoono, da
Sefarbayim gallo wano, da Hena nda Abba wano?› » 14 Hezeciya mo na tira ta diyey kambey ra k'a
caw. Hezeciya ziji mo ka koy Rabbi windo ra ka tira feeri Rabbi jine. 15 Hezeciya na adduwa te
Rabbi gaa mo ka ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ciiti malaykey boŋ gorokwa, ni hinne no ga ti
Irikoy ndunnya mayrayey kulu ra. Nin no ka beene nda ganda te. 16 Ya Rabbi, ma ni hanga jeeri ka
maa, ma ni moy fiti ka guna. Ma maa Sennakerib sanney kaŋ a na Rabsake donton d'a zama nga ma
Irikoy Fundikoono kayna se. 17 Daahir, ya Rabbi, Assiriya bonkooney na laabey da ngey batamey
halaci. 18 I n'i toorey mo catu danji ra, zama manti irikoyyaŋ no, amma borey kambe goyyaŋ no,
tuuri nda tondi yaŋ no. Woodin se no i hin k'i halaci. 19 Sohõ mo, ya Rabbi iri Irikoyo, ay ga ni
ŋwaaray, m'iri faaba Sennakerib kambe ra, hala ndunnya mayrayey kulu ma bay kaŋ nin, ya Rabbi,
ni hinne no ga ti Irikoy.» 20 Isaya Amoz izo mo donton Hezeciya gaa ka ne a se: «Yaa no Rabbi,
Israyla Irikoyo ci: Za kaŋ ni na adduwa te ay gaa Assiriya bonkoono Sennakerib ciine ra, ay maa ni
se. 21 Sanni kaŋ Rabbi ci a boŋ neeya: Sihiyona ize wandiya donda nin ka donda-caray haari te ni
se. Urusalima ize wayo na boŋ saku-saku ni banda! 22 May no ni kayna? May no ni donda din?
May gaa no ni na jinde sambu, Ni na ni boŋ sambu ka beene guna ka gaaba nd'a Israyla wane Koy
Hanna? 23 Ni na ni tamey daŋ i ma Rabbi kayna. Ay torkey kunda no ay kaaru nd'a, Hala tondi
kuukey boŋ, Hala yongo Liban carawey gaa. Ay ga sedre* beerey da sipres* suubanantey mo beeri
ka zeeri. Ay ga furo saaji tuuri zugu booba ra, Hala lunku-lunkey ra. 24 Ay fansi ka yawtaray hari
haŋ, Ay ce taamu no ay na Misira isey kulu koogandi nd'a. 25 Haba? Ni mana maa baaru za
gaayaŋ? Ay no ka woodin te k'a waadu mo za waato zamaney ra. Sohõ mo ay n'a toonandi kaŋ ga ti
ni ma gallu kaŋ gonda cinari beeri halaci, K'i ciya laabu gusam. 26 I gorokoy ciya hina kayna
koyyaŋ, I humburu, i haaw, I go sanda saaji subu cine, sanda kobto tayo, Sanda subu tayo kaŋ go
garu boŋ cine kaŋ ga kukure za a mana beeri. 27 Amma ay wo ga ni gora bay, Da ni fattayaŋo, da ni
furoyaŋo, Da ni futay beero ay gaa. 28 Ay gaa futa kaŋ ni te ay sabbay se binde, Zama ni boŋbeera
baaru kaaru hal a furo ay hangey ra, Kal ay m'ay darb'izo daŋ ni niina ra, D'ay alzamo mo ni meyo
ra, Ya ni bare ka ye da nin fonda kaŋ ni gana ka kaa din ra. 29 Ya nin Hezeciya, woone no ga ciya ni
se alaama: Haran araŋ ga jaraw ŋwa, Yeesi mo kala woodin jarawo, Jiiri hinzanta mo araŋ ma duma
ka wi, Araŋ ma reyzin* kaliyaŋ tilam, araŋ m'i nafa ŋwa mo. 30 Yahuda duma jara kaŋ cindi kaŋ du
ka yana mo, A ga ye ka te kaaji ganda, a ma izey te beene. 31 Zama Urusalima ra no jare fo kaŋ
cindi din ga fatta, Ngey kaŋ yaŋ yana ga fatta Sihiyona tondo ra. Rabbi Kundeykoyo anniya no ga
woodin te. 32 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci Assiriya bonkoono boŋ: A si kaa gallu woone ra.
A si hangaw hay a ra, a si kaa a jine da koray, A si laabu tulluwa te a se mo. 33 Fonda kaŋ a gana ka
kaa d'a din, Nga no a ga gana ka ye koyne. A si kaa mo kwaaro wo do, Yaadin no Rabbi ci. 34 Zama

ay no ga te gallu woone se kosaray y'a faaba ay boŋ se no, Ay boŋ se d'ay tamo Dawda mo sabbay se.» 35 Kala cino din ra Rabbi malayka fatta ka koy ka Assiriyancey wongu marga ra boro zambar zangu nda wahakku cindi gu wi. Waato kaŋ borey tun susuba, a go, i kulu buukoyaŋ no. 36 Assiriya bonkoono Sennakerib mo tun ka ye nga ce banda ka goro Ninawiya kwaara. 37 A ciya mo, waato kaŋ a goono ga sududu nga de-koyo Nisrok se tooro windo ra, kal a izey Adrammelek da Sarezar n'a wi nda takuba. I zuru ka yana mo ka koy Ararat laabo ra. Sennakerib ize Esar-Haddon no te bonkooni a nango ra.

20

1 Jirbey din ra no Hezeciya zaŋay da bu doori. Annabi Isaya mo, Amoz izo kaa a do ka ne a se: «Rabbi ne: Ma ni windo soola zama ni ga bu, ni si funa bo.» 2 Kal a na nga moyduma bare cinaro gaa haray, ka te adduwa Rabbi gaa. 3 A ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu sohõ kaŋ ay dira ni jine da bine folloŋ cimi ra, ay na booriyaŋ te ni jine.» Kala Hezeciya hẽ da hẽeni konno. 4 A go, Isaya mana to bindo ra batama gaa jina, kala Rabbi sanno kaa a do ka ne: 5 «Ma bare ka koy ka ne Hezeciya ay jama jine bora se: Yaa no Rabbi, ni kaayo Dawda Irikoyo ci: Ay maa ni adduwa, ay di ni mundey mo. A go, ay ga ni no baani. Zaari hinzanta ni ga ziji ka koy Rabbi windo ra. 6 Ay ga tonton ni jirbey gaa jiiri way cindi gu. Ay ga nin da gallo wo mo faaba Assiriya bonkoono kambe. Ay ma ciya kosaray kwaara wo se ay bumbo sabbay se, d'ay tamo Dawda mo sabbay se.» 7 Isaya ne: «Ma jeejay izey takula sambu.» I sambu k'a daŋ jomba gaa, Hezeciya ye ka funa. 8 Kala Hezeciya ne Isaya se: «Ifo ga ti alaama kaŋ Rabbi g'ay no baani, hal ay ma ziji ka koy Rabbi windo ra zaari hinzanta hane?» 9 Isaya ne: «Woone ga ciya ni se alaama kaŋ fun Rabbi do, kaŋ Rabbi ga haya kaŋ nga ci din toonandi. To, ni ga ba biyo ma koy jina da kaarimi hari jabu way no, wala a ma ye banda da kaarimi hari jabu way?» 10 Hezeciya tu ka ne: «A ga faala biyo ma koy jina da kaarimi hari jabu way. Abada, amma ma naŋ biyo ma ye banda da kaarimi hari jabu way.» 11 Annabi Isaya na Rabbi ŋwaaray, nga mo ye ka kande biyo da kaarimi hari jabu way, kaŋ yaŋ jin ka zumbu Ahaz kaarimi haro boŋ. 12 Alwaato din Berodak-Baladan, Baladan ize, Babila bonkoono na diyayaŋ donton i ma kande tirayaŋ da nooyaŋ Hezeciya se, zama a maa baaru kaŋ Hezeciya zaŋay. 13 Hezeciya mo n'i no fondo i ma salaŋ. A n'i cabe nga jinay darzante fuwo kulu kaŋ ra gonda: nzarfu, da wura, da yaazi jinay, da ji caadante, da wongu jinay fuwo, da hay kulu kaŋ i gar a jisirey ra. Hay kulu si no kaŋ go a windo ra, wala a mayra ra, kaŋ Hezeciya mana cabe i se. 14 Saaya din annabi Isaya kaa bonkoono Hezeciya do ka ne a se: «Ifo no borey din ne? Man mo no i fun ka kaa ni do?» Hezeciya mo ne: «I fun laabu fo kaŋ ga mooro ka kaa ay do, kaŋ ga ti Babila.» 15 Isaya ne: «Ifo no i di ni windo ra?» Hezeciya tu ka ne: «Hay kulu kaŋ go ay windo ra, i di a. Hay kulu si no ay jisirey nangey ra kaŋ ay mana cabe i se.» 16 Isaya ne Hezeciya se: «Ni ma maa Rabbi sanno. 17 Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ hay kulu kaŋ go ni windo ra nda hay kulu kaŋ ni kaayey jisi hala ka kaa hunkuna, i g'i sambu ka kond'ey Babila. Hay kulu si cindi. Yaadin no Rabbi ci. 18 Ni izey mo kaŋ yaŋ ga fun ni gaa-baso ra, kaŋ yaŋ ni ga hay, i ga konda i ra afooyaŋ, i ma ciya mantawyaŋ Babila bonkoono faada ra.» 19 Kala Hezeciya ne Isaya se: «Rabbi sanno kaŋ ni ci ga boori.» A ye ka ne koyne, «Zama ay jirbey ra baani nda cimi ga bara, manti yaadin no?» 20 Hezeciya goy cindey, d'a yaarutara, da bango kaŋ a te baaru, da hari zuro fondo kaŋ a kande hari kwaara ra d'a, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney tira ra bo? 21 Hezeciya mo kani nga kaayey banda. A izo Manasse te bonkooni a nango ra.

21

1 Manasse gonda jiiri way cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waygu cindi gu Urusalima ra, nyaŋo mo maa Hefziba. 2 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, dumi cindey fanta harey boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 3 Zama a ye ka sududuyaŋ nangey kaŋ yaŋ a baaba Hezeciya halaci cina koyne. A ye ka sargay feema cina Baal sabbay se. A na wayboro himandi bundu tooru te mo, sanda mate kaŋ Israyla bonkoono Ahab te. A sombu beena ra marga kulu se ka may i se. 4 A na sargay feemayaŋ cina mo Rabbi windo ra, windo kaŋ ciine ra Rabbi ne: «Urusalima ra no ay g'ay maa daŋ.» 5 A na sargay feemayaŋ cina beena ra marga kulu se Rabbi windo batama hinka ra. 6 A na nga izo daŋ danji ra, a ga guna, a ga goy da safarey, a ga goy da borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ da ziimey mo. A na goy laalo boobo te Rabbi diyaŋ gaa zama nga m'a zokoti se. 7 Wayboro himandi bundu tooro hima-care jabante kaŋ a te mo, a n'a sinji windo ra

kaŋ Rabbi n'a sanni te Dawda nda nga izo Suleymanu se ka ne: «Windo wo ra nda Urusalima kaŋ ay suuban Israyla kundey kulu ra, noodin no ay g'ay maa daŋ hal abada. 8 Ay si ye ka naŋ Israyla cey ma fatta koyne laabo kaŋ ay no i kaayey se din ra ka bar-bare, hala day i na haŋ kaŋ ay n'i lordi kulu haggoy, da asariya kulu kaŋ ay tamo Musa n'i lordi nd'a.» 9 Amma i mana hangan. Manasse mo n'i darandi k'i daŋ goy laalo teeyaŋ ra kaŋ jaase dumi cindey wane, ngey kaŋ yaŋ Rabbi halaci Israyla izey jine. 10 Rabbi salaŋ nga tam annabey me ra ka ne: 11 «Za kaŋ Yahuda bonkoono Manasse na teera woone yaŋ wo te, fanta hari waney, a na teera laaley te ka jaase haŋ kaŋ Amorancey te kulu, ngey kaŋ yaŋ n'a jin, a na Yahuda daŋ i ma zunubi te nda nga toorey, 12 woodin sabbay se no Rabbi Israyla Irikoyo ci ka ne: Guna, ay ga kande masiiba Urusalima nda Yahuda boŋ, kaŋ boro kulu kaŋ maa r'a, a hangey kulu ga hẽ. 13 Koyne, ay ga Urusalima neesi nda halaciyaŋ neesiji, Samariya wano, da Ahab kwaara neesijo mo. Ay ga Urusalima tuusu, sanda mate kaŋ alboro ga taasa tuusu, a m'a tuusu k'a gum. 14 Ay g'ay wane jama cindo furu mo, ya i daŋ ngey ibarey kambe ra. I ga ciya wongu arzaka, kuyaŋ jinay ngey ibarey kulu kambe ra. 15 Zama i na goy laaloyaŋ te ay jine, i n'ay zokoti za han kaŋ hane i kaayey kaa ka fun Misira hala ka kaa sohõ.» 16 Koyne, Manasse na kuri kaŋ sinda taali boobo mun, hala a na Urusalima toonandi, za a me fa kal a me fa, a zunubey baa si, naŋ kaŋ a na Yahuda daŋ i ma zunubi te, a na goy laaley te Rabbi diyaŋ gaa. 17 Manasse goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu nda nga zunubo kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 18 Manasse mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji kalo ra kaŋ go nga bumbo windo ra, kaŋ ga ti Uzza kalo. A izo Amon mo te bonkooni a nango ra. 19 Amon gonda jiiri waranka cindi hinka alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri hinka Urusalima ra. A nyaŋo maa Mesullemet, Haruz ize wayo, Yotba kwaara boro no. 20 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa sanda mate kaŋ cine a baabo Manasse te. 21 A na nga baabo fondey kulu gana ka may toorey se kaŋ yaŋ se a baabo may, a sombu i se mo. 22 A fay da Rabbi nga kaayey Irikoyo, a mana Rabbi fonda gana mo. 23 Kala Bonkoono Amon bannyey na me haw a boŋ k'a wi nga bumbo windo ra. 24 Amma laabo borey na borey kaŋ na me haw Bonkoono Amon boŋ din kulu wi. Laabo borey n'a izo Yosiya didiji bonkooni a nango ra. 25 Amon goy cindey kaŋ a te mo, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 26 I n'a fiji nga saara ra Uzza kalo ra. A izo Yosiya mo te bonkooni a nango ra.

22

1 Yosiya gonda jiiri ahakku alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranza cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo mo maa Yedida, Adaya ize wayo, Bozkat boro no. 2 Yosiya te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa ka nga kaayo Dawda fonda kulu gana. A mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow gaa haray. 3 A ciya, Bonkoono Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta, kala bonkoono na hantumkwa Safan, Azaliya ize, Mesullam ize donton a ma koy Rabbi windo ra. A ne: 4 «Ma koy alfaga beero Hilciya do, zama a ma nooro kaŋ i kande Rabbi windo ra lasaabu, wo kaŋ yaŋ me batukoy margu-margu ka ta jama gaa. 5 I m'a daŋ goy-teerey kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo haggoy kambe ra. Ngey mo m'a no goy-izey kaŋ go Rabbi windo ra se, zama i ma naŋ kaŋ windo kottu din hanse. 6 I m'a no mo sacey da cinakoy da tondi jabukoy se, hal i ma tuuri da tondi jabante day windo hanseyaŋ se.» 7 Amma i si ga nooro kaŋ i ga daŋ i kambe ra lasaabu, zama i ga ngey goyo te da naanay. 8 Alfaga beero Hilciya mo ne hantumkwa Safan se: «Ay na asariya tira gar Rabbi windo ra.» Kala Hilciya na tira no Safan se, nga mo n'a caw. 9 Hantumkwa Safan mo kaa bonkoono do ka kande baaro bonkoono se. A ne: «Ni tamey na nooro kaŋ i gar windo ra gusam. I n'i daŋ goy-teerey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ga haggoy da Rabbi windo ra goy-izey.» 10 Hantumkwa Safan mo ye ka ci bonkoono se ka ne: «Alfa Hilciya n'ay no tira fo.» Safan mo na tira caw bonkoono jine. 11 A ciya mo, alwaato kaŋ bonkoono maa sanney kaŋ go asariya tira ra, kal a na nga bankaarayey tooru-tooru. 12 Kala Bonkoono na Alfa Hilciya, da Ahikam Safan ize, da Akbor Mikaya ize, da hantumkwa Safan, da Asaya bonkoono bannya lordi ka ne: 13 «Wa koy ka Rabbi hã in da jama da Yahuda kulu mo se, tiro wo kaŋ i gar ciine ra. Zama Rabbi futa ya ibeeri no kaŋ ga koroŋ iri gaa, zama iri kaayey mana hangan tira wo sanney se, i mana goy mo da hay kulu kaŋ i hantum iri se.» 14 Alfa Hilciya mo, da Ahikam, da Akbor, da Safan, da Asaya koy wayboro annabo Hulda do, kaŋ ga ti Sallum wande. Baabo maa Tikba, kaayo maa Haras. (Sallum no ga ti bankaarayey fuwo batukwa.) Waybora din go Urusalima ra da goray, Misne kura. Kala Hilciyayaŋ salaŋ a se. 15 Waybora mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa ci bora kaŋ n'araŋ donton ay gaa din se: 16 Rabbi ne: Guna, ay ga

masiiba candi ka kande nango wo d'a ra gorokoy gaa, sanda tira sanney kulu kaŋ Yahuda bonkoono caw. 17 Zama i n'ay furu ka dugu ton de-koy fooyaŋ se, zama i m'ay zokoti nda ngey kambe goyey kulu. Woodin sabbay se no ay futa ga koroŋ nango din boŋ, hay kulu s'a ban mo. 18 Amma Yahuda bonkoono kaŋ n'araŋ donton araŋ ma hã Rabbi gaa din, haŋ kaŋ araŋ ga ci a se neeya: Rabbi, Israyla Irikoyo ne: Sanno kaŋ ni maa ciine ra, 19 za kaŋ ni wo, ni bina ga baan, ni na ni boŋ kaynandi mo Rabbi jine waato kaŋ ni maa sanno kaŋ ay ci nango wo d'a ra gorokoy boŋ, ka ne a ga ciya kurmu nda laaliyaŋ hari, hala ni na ni bankaaray tooru ka hẽ ay jine mo, ay mo maa ni se. Yaadin no Rabbi ci. 20 Woodin sabbay se no, guna, ay ga ni margu ni kaayey banda. Ni ga to ni saara do laakal kanay ra. Ni moy si di masiiba kulu kaŋ ay ga candi ka kande nango wo ra bo.» Diyey ye ka kaa bonkoono do da sanno din.

23

1 Bonkoono donton i ma Yahuda da Urusalima arkusey kulu margu. 2 Bonkoono koy mo Rabbi windo do, nga nda Yahuda boro fo kulu, da Urusalima gorokoy, da alfagey, da annabey, da jama kulu, ibeeri gaa, ikayna gaa. A na sappa tira kaŋ i gar Rabbi windo ra din sanney kulu caw i hangey ra. 3 Bonkoono mo kay bonjara do ka alkawli sambu Rabbi jine, ka ne nga ga Rabbi gana, nga m'a lordey d'a seedey, d'a hin sanney haggoy, da nga bina kulu da nga fundo kulu mo, zama nga ma sappa sanney kaŋ go hantumante tira ra din toonandi. Jama kulu mo na alkawlo tabbatandi. 4 Bonkoono mo na alfaga beero Hilciya nda alfagey kanandi hinkanta, da me-batukoy lordi ka ne i ma jinayey kulu kaŋ go Rabbi fuwo ra kaa taray, kaŋ yaŋ i te Baal da wayboro himandi bundu tooro da beena ra marga kulu sabbay se mo. A n'i ton Urusalima banda Kidron gooro ra. A n'i booso sambu ka kond'a hala Betel. 5 A na tooru alfagey mo kaa, ngey kaŋ yaŋ Yahuda bonkooney daŋ zama i ma dugu ton sududuyaŋ nangey ra Yahuda kwaarey ra, da Urusalima windanta ra nda woodin yaŋ mo kaŋ yaŋ na dugu ton Baal da handu nda beene handariyayzey, da beena ra kunda kulu se. 6 Koyne, a na wayboro himandi bundu tooro kaa taray a ma fun Rabbi windo ra. A kond'a Urusalima kwaara banda ka koy Kidron gooro ra. A n'a ton Kidron gooro ra; a n'a taamu-taamu, ka ciya hamni. A na hamno mun talkey saarayey boŋ. 7 A na arkuurey fuwey mo kaŋ yaŋ go Rabbi windo ra bagu-bagu, da naŋ kaŋ wayborey ga bundu tooro din kosandey kay. 8 A na alfagey kulu kaa taray Yahuda kwaarey ra, ka tudey boŋ sududuyaŋ nangey ciya harram, naŋ kaŋ alfagey ga dugu ton din, za Geba kal a ma koy Beyer-Seba. A na meyo sombuyaŋey do bagu-bagu, ngey kaŋ go Yasuwa windi meyo gaa, bora kaŋ ga kwaara dabari, i go kwaara meyo kambe wow gaa haray. 9 Amma tudey boŋ sududuyaŋ nangey alfagey, i mana kaaru ka koy Rabbi sargay feema do Urusalima ra, amma i ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa ngey nya-ka-fo-siney banda. 10 A na Tofet* kaŋ go Hinnom izey gooro ra ciya harram, zama boro kulu ma si ye ka nga ize aru wala nga ize way daŋ danji ra Molek se koyne. 11 A na bariyey kaŋ Yahuda bonkooney no wayna se ganandi ka kaa Rabbi windo me gaa, mo-ka-biro kaŋ se i ga ne Natan-Melek fuwo jarga, kaŋ go ga lamba Irikoy windo gaa. A na wayna bari torkey ton. 12 Sargay feemey kaŋ yaŋ go Ahaz gar'izo boŋ mo, wo kaŋ Yahuda bonkooney te, da sargay feemey kaŋ yaŋ Manasse te Rabbi windo batama hinka ra, bonkoono n'i kulu bagu-bagu k'i tutubu i nangey ra, k'i hamno mun Kidron gooro ra. 13 Bonkoono na tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaŋ yaŋ go Urusalima jine mo ciya harram, wo kaŋ yaŋ go halaciyaŋ tondo kambe ŋwaari gaa haray, ngey kaŋ yaŋ Suleymanu Israyla bonkoono cina Astoret sabbay se, kaŋ ga ti Zidonancey fanta haro, da Kemos, Mowabancey fanta haro, da Milkom, Amon izey fanta haro. 14 Bonkoono na cinaro mo bagu-bagu, ka wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri, k'i nangey toonandi nda boro biriyaŋ. 15 Woodin banda, sargay feema kaŋ go Betel, da sududuyaŋ nangey kaŋ Yerobowam Nebat izo te, nga kaŋ na Israyla daŋ i ma zunubi te. Sargay feema din da sududuyaŋ nangey, bonkoono n'i bagu-bagu, ka sududuyaŋ nangey ton, k'i tutubu, hala i ciya hamni. A na wayboro himandi bundu tooro mo ton. 16 Yosiya zagu mo. Kal a di saarayey kaŋ go tondo ra. A donton i ma biriyey kaŋ yaŋ go saarayey ra ku k'i kaa. I na i ton sargay feema boŋ. I n'a ciya harram hari, Rabbi sanno boŋ, kaŋ Irikoy bora fe, nga kaŋ ga ti hayey din feko. 17 Kala bonkoono ne: «Cinari woofo no ay goono ga di wo?» Kwaara ra borey ne a se: «Irikoy bora saara nooya, nga kaŋ kaa ka fun Yahuda. A na hayey wo kaŋ ni goono ga te Betel sargay feema se din annabitaray te.» 18 Kala bonkoono ne: «A naŋ yaadin. Boro kulu ma si a biriyey nyooti.» I fay d'a biriyey da annabo kaŋ kaa ka fun Samariya ra biriyey care banda. 19 Sududuyaŋ fuwey kulu kaŋ

yaŋ go Samariya kwaarey ra, wo kaŋ yaŋ Israyla bonkoono te zama i ma Rabbi zokoti se, i kulu Yosiya n'i kaa. A te i se sanda mate kaŋ cine a te Betel ra. 20 A na tudey boŋ sududuyaŋ nangey alfagey kulu wi, ngey kaŋ yaŋ go noodin sargay feemey do. A na boro biriyaŋ ton feemey boŋ. Gaa no a ye ka kaa Urusalima. 21 Bonkoono na jama kulu lordi mo ka ne: «Wa Paska* bato haggoy Rabbi araŋ Irikoyo se, sanda mate kaŋ cine i hantum sappa tira wo ra.» 22 Haciika mo i mana doona ka Paska bato din dumi haggoy za fondo kaakoy zamana ra kaŋ na fondo kaa Israyla se, sanda Israyla bonkooney jirbey kulu ra, wala Yahuda bonkooney wane. 23 Amma bonkoono Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta ra no i na Paska bato din haggoy Rabbi se Urusalima ra. 24 Woodin banda borey kaŋ yaŋ gonda follayyaŋ da ziimayaŋ da fu-kaliyaŋ da tooruyaŋ, da kazaamataray-kazaamataray kulu kaŋ go Yahuda laabo ra, da Urusalima ra, Yosiya n'i ton, zama a ma asariya sanney kaŋ yaŋ i hantum tira ra kaŋ Alfa Hilciya gar Rabbi windo ra tabbatandi. 25 I mana bonkooni te a jine sanda Yosiya cine, kaŋ bare Rabbi do haray da nga bine kulu, da nga fundi kulu, da nga gaabi kulu, Musa asariya kulu boŋ. A banda mo boro fo kulu mana te a cine. 26 Kulu nda yaadin, Rabbi mana bare ka nga bine korna naŋ, naŋ kaŋ a futa koroŋ Yahuda boŋ, zokotiyaŋ kulu kaŋ Manasse n'a zokoti nd'a sabbay se. 27 Kala Rabbi ne: «Ay ga Yahuda ganandi ka kaa ay do, sanda mate kaŋ ay na Israyla ganandi nd'a. Koyne, kwaara wo kaŋ ay suuban din, kaŋ ci Urusalima, da windo kaŋ ay ci ka ne ay maa ga goro noodin, ay g'i furu.» 28 Yosiya goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 29 A zamana ra kala Misira bonkoono Firawna-Neko kande wongu Assiriya bonkoono gaa Ufratis isa meyo gaa. Bonkoono Yosiya mo fatta ka kond'a gaa wongu. Firawna n'a wi mo Mejiddo waato kaŋ a n'a kubay. 30 Kal a tamey n'a sambu buuko torka ra Mejiddo ka kand'a Urusalima. I n'a fiji nga bumbo saara ra. Laabo borey na Yehowahaz Yosiya izo sambu ka ji dooru a boŋ k'a didiji bonkooni a baabo nango ra. 31 Yehowahaz gonda jiiri waranka cindi hinza waato kaŋ a sintin ka may. A may handu hinza Urusalima ra. A nyaŋo maa Hamutal, Irimiya ize wayo, Libna boro no. 32 A na goy laaloyaŋ te Rabbi jine, haŋ kaŋ a kaayey te kulu boŋ. 33 Firawna-Neko mo n'a haw Ribla Hamat laabo ra, zama a ma si may Urusalima ra. A na laabo mo jukke nzarfu ton taaci nda jare cine, da wura kilo waytaaci cindi gu cine. 34 Firawna-Neko mo na Bonkoono Yosiya izo Eliyacim didiji bonkooni a baabo Yosiya nango ra. A n'a maa barmay ka daŋ Yehoyacim, amma a na Yehowahaz sambu ka kond'a. Yehowahaz kaa Misira ka bu noodin. 35 Amma Yehoyacim na nzarfu nda wura no Firawna se, amma a na jangal dake laabo borey boŋ, zama i ma nooro no Firawna lordo boŋ. A na nzarfu nda wura kom laabo borey gaa, boro kulu a jangalo me, zama i m'a no Firawna-Neko se. 36 Yehoyacim gonda jiiri waranka cindi gu alwaato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo maa Zebida, Pedaya ize wayo, Ruma boro no. 37 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ a kaayey te kulu.

24

1 A jirbey ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa. Yehoyacim mo ciya a se tam hala jiiri hinza. Kokor banda a bare ka murte a gaa. 2 Rabbi mo na Kaldancey soojeyaŋ da Mowabancey da Amonancey da Suriyancey wane yaŋ donton i ma wongu nda Yahuda, i m'a halaci Rabbi sanno kaŋ a ci nga tam annabey me ra din boŋ. 3 Haciika, Rabbi lordi boŋ no woodin kulu kaŋ Yahuda boŋ, zama a m'i ganandi nga jine, Manasse zunubey kulu kaŋ a te sabbay se, 4 kuri kaŋ sinda taali kaŋ a mun sabbay se mo. Za kaŋ a na Urusalima toonandi nda kuri kaŋ sinda taali, a se no Rabbi mo wangu k'a yaafa. 5 Yehoyacim goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 6 Yehoyacim kani nga kaayey banda. A izo Yehoyacin mo te bonkooni a nango ra. 7 Misira bonkoono mana ye ka fatta nga laabo ra mo, zama Babila bonkoono na haŋ kaŋ ga ti Misira bonkoono wane kulu ŋwa, za Misira gooro gaa ka koy hala Ufratis isa gaa. 8 Yehoyacin gonda jiiri way cindi ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may mo handu hinza Urusalima ra. A nyaŋo maa Nehusata, El-Natan ize wayo, Urusalima boro no. 9 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa a baaba teera kulu kaŋ a te boŋ. 10 Alwaato din ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar soojey kaa Urusalima ka kwaara windi nda wongu. 11 Babila bonkoono Nebukadnezzar mo kaa kwaara do waato kaŋ a soojey go a windanta. 12 Yahuda bonkoono Yehoyacin mo fatta ka koy Babila bonkoono do, nga nda nga nyaŋo da nga tamey da nga kwaara koy kayney, da nga mantawey. Babila bonkoono mo n'a di, a koytara jiiri ahakkanta ra. 13 A na jinay darzantey kulu ku mo, Rabbi

windo waney, da bonkoono windo waney, k'i kaa noodin ka kond'ey. A na wura jinay kulu beeri-beeri, nga kaŋ Israyla bonkoono Suleymanu te Rabbi fuwo ra, sanda mate kaŋ Rabbi ci. 14 A na Urusalima nda kwaara koy kayney da soojey kulu di, boro zambar way no, kaŋ yaŋ a di, da kambe goy-teerey, da zamey kulu. A dira nd'ey. Baa afo mana cindi laabo ra, kala day alfukaarey hinne. 15 A na Yehoyacin mo sambu ka kond'a Babila, da bonkoono nyaŋo, da bonkoono wandey d'a mantawey da laabo boro beerey. A fun d'ey Urusalima ra ka kond'ey Babila ka daŋ tamtaray. 16 Boro gaabikooney kulu mo, boro zambar iyye no, da kambe goy-teerey kaŋ gonda gonitaray, da zamey -- boro zambar fo, da gaabikooney kulu kaŋ ga waani wongu, ngey mo Babila bonkoono kond'ey tamtaray ka koy Babila. 17 Babila bonkoono mo na Mattaniya, bonkoono baaba kayne, sambu k'a didiji bonkooni a nango ra. A n'a maa barmay ka daŋ Zedeciya. 18 Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo maa Hamutal, Irimiya ize wayo, Libna boro no. 19 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda hay kulu kaŋ Yehoyacim te. 20 Zama Rabbi futa do no haya din te Urusalima nda Yahuda ra, hal a n'i furu ka ganandi nga jine. Zedeciya mo murte Babila bonkoono gaa.

25

1 I go no, a koytaray jiiri yagganta ra, handu way, hando jirbi wayanta hane, kala Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa, nga nda nga wongu jama, zama i ma wongu nda Urusalima. A n'a windi nda wongu. I na fu beeri gaabikooni yaŋ cina mo k'a windi. 2 Hala Bonkoono Zedeciya jiiri way cindi fa i na kwaara windi nda wongu. 3 Handu taaca, jirbi yagganta hane hara kankam kwaara ra hal i jaŋ ŋwaari laabo borey se. 4 Alwaato din gaa i na fune te kwaara cinaro gaa. Yahuda soojey kulu mo zuru cino ra ka gana fonda kaŋ go meyo kaŋ go garu hinka game ra din gaa ka fatta, meyo kaŋ go bonkoono kalo jarga nooya. (Amma Kaldancey wongu jama goono ga kwaara windi; i goono ga wongu nd'a.) Bonkoono mo gana Gooru Beero fonda gaa haray. 5 Amma Kaldancey soojey na bonkoono ce banda gana k'a to Yeriko batama ra. Zedeciya soojey kulu say k'a naŋ. 6 Kal i na bonkoono di ka kond'a Babila bonkoono do Ribla ra, nga mo n'a ciiti. 7 I na Zedeciya izey wi a jine ka Zedeciya moy looti. I n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ ka kond'a Babila. 8 Bonkoono Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi yagganta, handu guwanta, hando zaari iyyanta hane, kala Nebuzaradan, batukoy jine bora, Babila bonkoono tamo kaa Urusalima. 9 A na Rabbi windo nda bonkoono windo da Urusalima windey kulu ton. A na danji daŋ windi beerey kulu gaa. 10 Kaldancey soojey kulu mo kaŋ go batukoy jine bora banda na Urusalima birni cinarey bagu-bagu nangu kulu. 11 Borey mo kaŋ cindi kwaara ra, da ngey kaŋ yaŋ fay ka ye Babila bonkoono banda, da boro buuno cindo kulu, batukoy jine bora Nebuzaradan n'i ku ka kond'ey tamtaray. 12 Amma batukoy jina bora fay da alfukaarey laabo ra, i ma ciya reyzin* nya hansekoyaŋ da farkoyaŋ mo. 13 Kaldancey mo na guuru-say muuley kaŋ go Rabbi windo ra, da ganda jisiyaŋey, da guuru-say bango kaŋ go Rabbi windo ra bagu-bagu. I na guuru sayo sambu ka kond'a Babila. 14 Kusey mo, da cambey, da fitilla korfo hanseyaŋ harey, da kawrey, da guuru-say jinay kulu kaŋ i ga goy te d'a, i n'i kulu ku. 15 Danji kuyaŋ taasey da wura da nzarfu gaasey mo, batukoy jine bora n'i kulu ku. 16 Muulu hinka mo, da hari jisiyaŋ haro, da ganda sinjiyaŋ hayey, kaŋ yaŋ Suleymanu te Rabbi windo se, da guuru-say jinay, woodin yaŋ kulu tiŋay, i baa da neesiyaŋ. 17 Muulu fo kuuyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, guuru-say tuk'ize mo go a boŋ. Tuk'izo kuuyaŋo mo, kambe kar hinza no, da taaru da garenad* tuuri ize himandiyaŋ a boŋ nangu kulu, guuru-say wane no. Muule hinkanta mo, yaadin no a bara, nga nda guuru-say taaru care banda. 18 Batukoy jine bora na alfaga beero Seraya sambu, da Alfa Zafaniya kaŋ ga dake a gaa, da me batuko hinza mo. 19 Birno ra mo a sambu mantaw fo kaŋ i daŋ soojey boŋ, boro gu kaŋ yaŋ ga ti bonkoono saawarekasiney, wo kaŋ yaŋ i gar kwaara ra, da bora kaŋ ga hantum batukoy jine bora se, da wongu jama arkuso, nga kaŋ ga laabo jama margu, da boro waydu laabo jama ra, kaŋ yaŋ i n'i gar kwaara ra. 20 Batukoy jine bora Nebuzaradan n'i sambu ka kond'ey Babila bonkoono do Ribla ra. 21 Kala Babila bonkoono n'i kar k'i wi Ribla ra, Hamat laabo ra. Yaadin no a konda Yahuda ka daŋ tamtaray ra d'a k'i fay da ngey laabo. 22 Amma borey kaŋ cindi Yahuda laabo ra sanni, ngey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar naŋ, i boŋ a na Gedaliya Ahikam izo, Safan ize daŋ a m'i may. 23 I go no, alwaato kaŋ wongu margey jine borey kulu, ngey nda ngey borey maa baaru kaŋ Babila bonkoono na Gedaliya daŋ a ma dabari, kal i kaa Gedaliya do Mizpa ra. Ngey neeya: Isumeyla Netaniya izo, da

Yohanan Kareya izo, da Seraya Tamhumet izo, Netofa boro no, da Yaazaniya Maaka boro izo, ngey nda ngey borey. 24 Gedaliya mo ze ngey nda ngey borey se ka ne: «Wa si humburu Kaldancey bannyey. W'araŋ gora te laabo ra, ka Babila bonkoono gana, araŋ ga goro baani mo.» 25 Amma a ciya, handu iyyanta ra, kala Isumeyla Netaniya izo, Elisama ize kaŋ ga ti fuula banda fo kaa, nga nda boro way nga banda. I na Gedaliya kar kal a bu, nga nda Yahudancey da Kaldancey kulu kaŋ yaŋ go a banda Mizpa ra. 26 Jama kulu mo, za zankey gaa ka koy albeerey gaa, da wongu margey jine borey tun ka koy Misira, zama i ga humburu Kaldancey. 27 I go no, Yahuda bonkoono Yehoyacin tamtara jiiri waranza cindi iyyanta ra, a handu way cindi hinkanta, zaari waranka cindi iyyanta hando ra, kala Babila bonkoono Ebil-Merodak jiiri sintina ra, a na Yahuda bonkoono Yehoyacin kaa kasu fuwo ra k'a beerandi. 28 A na gomni sanni ci a se, a n'a koytaray karga beerandi bonkooney kulu kargey kaŋ go a banda Babila ra boŋ. 29 A n'a kasu bankaarayey kaa ka barmay a se afooyaŋ. A ga ŋwa Babila bonkoono jine waati kulu kal a fundo me. 30 Haŋ kaŋ a ga laami kulu ga fun bonkoono do, zama bonkoono g'a no nga baa waati kulu, zaari kulu kal a jirbey me.

1CH
1
1 Adamu, Sita, Enosu, 2 Kenan, Mahalalel, Yaredu, 3 Annuhu, Metusala, Lameku, 4 Nuhu: Sem, Ham, da Zafetu. 5 Zafetu izey neeya: Gomer, Magog, Maday, Yaban, Tubal, Mesek da Tiras. 6 Gomer izey neeya: Askenazu, Rifat da Togarma. 7 Yaban izey neeya: Elisa, Tarsis, Cittancey da Dodanancey. 8 Ham izey neeya: Kus, Mizrayim, Put, da Kanaana. 9 Kus izey neeya: Seba, Habila, Sabta, Ra-Amma, da Sabteka. Ra-Amma izey neeya: Seba da Dedan. 10 Kus mo na Nimrudu hay; nga no ka sintin ka te bonkooni ndunnya ra. 11 Mizrayim mo na Ludancey hay, da Anamancey, da Lehabancey, da Naftuhancey, 12 da Patrusancey, da Kasluhancey (i gaa no Filistancey fun), da Kaftorancey. 13 Kanaana mo na Zidon hay, a hay-jine nooya, da Hetu, 14 da Yebusancey, da Amorancey, da Jirgasancey, 15 da Hibancey, da Arkancey, da Sinancey, 16 da Arbadancey, da Zemarancey, da Hamatancey. 17 Sem izey neeya: Elam, Assur, Arpaksadu, Ludu, Aram, Uz, Hul, Geter, Mesek. 18 Arpaksadu na Sela hay, Sela mo na Heber hay. 19 Heber mo, i na ize aru hinka hay a se. Afo maa ga ti Peleg, zama a jirbey ra no i na ndunnya fay-fay, a kayno mo maa Yoktan. 20 Yoktan mo na Almodadu hay, da Selef, Hazar-Mabet, Yera, 21 Hadoram, Uzal, Dikla, 22 Obal, Abimayel, Seba, 23 Ofir, Habila, da Yobab. Woodin yaŋ kulu Yoktan izeyaŋ no. 24 Sem, Arpaksadu, Sela, 25 Heber, Peleg, Rehu, 26 Serug, Nahor, Tera, 27 Abram (kaŋ ga ti Ibrahim.) 28 Ibrahim izey neeya: Isaka da Isumeyla. 29 I hay-hayyaŋey mo neeya: Isumeyla hay-jina maa Nebayot; gaa no Kedar, Adbeyel, Mibson, 30 Misma, Duma, Massa, Hadad, Tema, 31 Yetur, Nafis, Kedma; Isumeyla izey nooya. 32 Ibrahim wahayo Ketura izey neeya: A na Zimran hay, da Yoksan, Medan, Midiyan, Isbak, da Suwa. Yoksan izey mo neeya: Seba da Dedan. 33 Midiyan izey mo neeya: Efa, Efer, Hanoku, Abida, da Elda. Woodin yaŋ kulu Ketura izeyaŋ no. 34 Ibrahim na Isaka hay. Isaka izey neeya: Isuwa da Israyla*. 35 Isuwa izey mo neeya: Elifaz, Reyul, Yeyus, Yalam, da Kora. 36 Elifaz izey neeya: Teman, Omar, Zafi, Gatam, Kenaz, Timna, da Amalek. 37 Reyul izey neeya: Nahat, Zera, Samma, da Miza. 38 Seyir izey neeya: Lotan, Zobal, Zibeyon, Ana, Dison, Ezer, da Disan. 39 Lotan izey mo neeya: Hori da Homam; Timna mo Lotan wayme no. 40 Zobal izey neeya: Alban, Menahat, Ebal, Sefo, da Onam. Zibeyon izey neeya: Aya da Ana. 41 Ana ize neeya: Dison. Dison izey mo neeya: Hamran, Esban, Itran, da Keran. 42 Ezer izey neeya: Bilhan, Zaaban, da Yaakan. Disan izey neeya: Uz da Aran. 43 Bonkooney kaŋ yaŋ na mayray ŋwa Edom laabo ra, za bonkooni kulu mana Israyla izey may neeya: Bila Beyor ize. A kwaara maa ga ti Dinaba. 44 Waato kaŋ Bela bu, Yobab Zera ize Bozra bora may a nango ra. 45 Waato kaŋ Yobab bu, Husam Teman laabu bora may a nango ra. 46 Waato kaŋ Husam bu, Hadad, Bedad ize, nga kaŋ na Madiyancey kar Mowab saajo ra may a nango ra. A kwaara maa ga ti Abita. 47 Waato kaŋ Hadad bu, Samla Masreka bora may a nango ra. 48 Waato kaŋ Samla bu, Sawul Rehobot kaŋ go isa jarga bora may a nango ra. 49 Waato kaŋ Sawul bu, Baal-Hanan Akbor ize may a nango ra. 50 Waato kaŋ Baal-Hanan bu, Hadad may a nango ra. A kwaara maa ga ti Paw, a wando maa Mehetabel, Matared ize way no, nga mo Mezahab ize way no. 51 Gaa no Hadad mo bu. Edom jine borey mo neeya: Amiru Timna, Amiru Alba, Amiru Yetet, 52 Amiru Oholibama, Amiru Ela, Amiru Pinon, 53 Amiru Kenaz, Amiru Teman, Amiru Mibazar, 54 Amiru Magadeyel, da Amiru Iram. Edom laabo amirey nooya.
2
1 Israyla ize arey neeya: Ruben, Simeyon, Lawi, Yahuda, Isakar, Zabluna, 2 Dan, Yusufu, Benyamin, Naftali, Gad, da Aser. 3 Yahuda ize arey neeya: Er, Onan, da Sela. Kanaananca Suwa ize way no ka ihinza din hay a se. Yahuda izey hay-jina Er wo, boro laalo no Rabbi jine, hala Rabbi n'a wi. 4 Yahuda izo wande Tamar mo na Farisa da Zera hay Yahuda se. A ize arey kulu igu no. 5 Farisa ize arey neeya: Hezron da Hamul. 6 Zera ize arey mo neeya: Zimri, Etan, Heman, Kalkol, Dara -- i boro gu no. 7 Karmi ize aro mo neeya: Akar. Israyla taabandikwa nooya, nga kaŋ na Irikoy sanno daaru jinay kaŋ i ciya laalante din gaa. 8 Etan ize aro mo, Azariya no. 9 Hezron ize arey mo kaŋ i hay a se neeya: Yerameyel, Ram, da Selubay. 10 Ram mo na Aminadab hay, Aminadab na Nason Yahuda kunda jine bora hay. 11 Nason na Salma hay, Salma na Buwaza hay, 12 Buwaza na Obida hay, Obida na Yasse hay. 13 Yasse na nga hay-jina Eliyab hay, da nga ize hinkanta Abinadab, ihinzanta Simeya, 14 itaacanta Netanel, iguwanta Radday, 15 iddanta Ozem, iyyanta Dawda. 16 I

waymey mo maa Zeruwiya da Abigayil. Zeruwiya ize arey mo neeya: Abisay, Yowab, da Asahel, i boro hinza. 17 Abigayil mo na Amasa hay, Amasa din baabo ga ti Yeter, Isumeylance. 18 Hezron ize Kaleb na izeyaŋ hay nga wando Azuba gaa, da Yeriyot gaa mo. A ize arey neeya: Yeser, Sobab, da Ardon. 19 Waato kaŋ Azuba bu, Kaleb ye ka Efrata hiiji, nga kaŋ na Hur hay a se. 20 Hur mo na Uri hay, Uri mo na Bezaleyel hay. 21 Woodin banda, waato kaŋ Hezron gonda jiiri waydu a na Macir Jileyad baaba ize way fo hiiji. Hezron margu nd'a, a na Segub mo hay a se. 22 Segub mo na Yayir hay, boro kaŋ gonda kwaara waranka cindi hinza Jileyad laabo ra. 23 Amma Gesur da Aram na Yayir kwaarey ta i gaa, ngey nda Kena kwaara nd'i kawyey mo, kwaara waydu nooya. Woodin yaŋ kulu Macir Jileyad baaba izey no. 24 Hezron mo bu Kaleb Efrata ra. A buuyaŋo banda mo a wando Abiya na Assur Tekowa baaba hay a se. 25 Hezron hay-jina Yerameyel izey mo neeya: a hay-jina Ram, Buna, Oran, Ozem, da Ahiya. 26 Yerameyel mo gonda wande fo kaŋ se i ga ne Atara, nga no ka Onam hay. 27 Yerameyel hay-jina Ram izey mo neeya: Maaz, Yamin, da Eker. 28 Onam izey mo neeya: Sammay da Yada. Sammay izey mo neeya: Nadab da Abisur. 29 Abisur wande maa ga ti Abihayel. A na Aban da Molid hay a se. 30 Nadab izey neeya: Seled da Appayim, amma Seled bu ize aru si. 31 Appayim ize mo neeya: Isi. Isi ize: Sesan. Sesan ize mo: Alay. 32 Sammay nya-ize Yada izey mo neeya: Yeter da Yonata, amma Yeter bu ize aru si. 33 Yonata izey neeya: Pelet da Zaza. Woodin yaŋ Yerameyel banda nooya. 34 Sesan binde sinda ize aruyaŋ, kala ize wayyaŋ. Sesan gonda Misirance bannya fo kaŋ se i ga ne Yara. 35 A na nga ize way fo no nga bannya Yara se, kaŋ na Attay hay a se. 36 Attay wo na Natan hay, Natan na Zabad hay, 37 Zabad na Eflal hay, Eflal na Obed hay, 38 Obed na Yehu hay, Yehu na Azariya hay, 39 Azariya na Helez hay, Helez na Eleyasa hay, 40 Eleyasa na Sismay hay, Sismay na Sallum hay, 41 Sallum na Yekamiya hay, Yekamiya na Elisama hay. 42 Yerameyel nya-ize Kaleb, a izey mo neeya: a hay-jina Mesa, Zif baaba. A ize mo Maresa no, Hebron baaba no. 43 Hebron izey mo neeya: Kora, Tappuwa, Rekam, da Sema. 44 Sema na Raham Yorkeyam baaba hay, Rekam mo na Sammay hay. 45 Sammay ize mo, Mawon. Mawon na Bayt-Zur hay. 46 Kaleb wahay Efa na Haran hay, da Moza da Gazez. Haran no ga ti Gazez baaba. 47 Yaday izey neeya: Regam, Yotam, Gesan, Pelet, Efa, da Saafa. 48 Kaleb wahay fo Maaka na Seber hay, da Tirhana. 49 A na Saafa Madmanna baaba mo hay, da Seba Makbena baaba, da Jibeya mo. Kaleb ize wayo maa ga ti Aksa. 50 Kaleb banda neeya: Efrata hay-jina Hur, a izey neeya: Zobal Ciriyat-Yeyarim baaba, 51 da Salma Baytlahami baaba, da Haref Bayt-Gader baaba. 52 Zobal Ciriyat-Yeyarim baaba mo du izeyaŋ: Harowe, da Menahat jara, 53 da Ciriyat-Yeyarim almayaaley, sanda Itri gorokoy, da Put waney, da Sumat waney, da Misra waney nooya. Borey din gaa no Zorat gorokoy fun, da Estayol waney. 54 Salma banda neeya: Baytlahami borey, da Netofa waney, da Atrot-Bayt-Yowab waney, da Menahat jara waney, da Zor waney. 55 Tira hantumkoy almayaaley mo kaŋ yaŋ goro Yabez, danga Tira borey da Simeyat waney, da Suka waney, ngey mo Keni boroyaŋ no kaŋ yaŋ fun Hammat Rekab dumo baabo gaa.

3

1 Dawda ize arey kaŋ yaŋ i hay a se Hebron kwaara neeya: a hay-jina Amnon, kaŋ Yezreyel waybora Ahinowam hay a se; ihinkanta, Daniyel kaŋ Karmel waybora Abigayil hay; 2 ihinzanta Absalom, kaŋ Gesur koyo Talmay ize wayo Maaka hay; itaacanta Adoniya, Haggit ize; 3 iguwanta Sefatiya, kaŋ a hay Abital gaa; iddanta Itreyam, kaŋ a hay a wande Egla gaa. 4 Ize iddo din no i hay a se Hebron kwaara, noodin mo a may jiiri iyye da handu iddu. A may Urusalima* ra mo jiiri waranza cindi hinza. 5 Noodin, Urusalima no i na woone yaŋ hay a se: Simeya, Sobab, Natan, Suleymanu, i boro taaci kaŋ Bat-Seba Ammiyel ize wayo hay a se. 6 A du Ibhar mo, da Elisama, da Elifelet, 7 da Noga, da Nefeg, da Yafiya, 8 da Elisama, da Eliyada, da Elifelet, i boro yagga. 9 Woodin yaŋ kulu Dawda ize aruyaŋ no, kaŋ waana a wahayey ize arey. I waymo mo ga ti Tamar. 10 Suleymanu ize Rehobowam Rehobowam ize Abiya, Abiya ize Asa, Asa ize Yehosafat, 11 Yehosafat ize Yoram, Yoram ize Ahaziya, Ahaziya ize Yowas, 12 Yowas ize Amaziya, Amaziya ize Azariya, Azariya ize Yotam, 13 Yotam ize Ahaz, Ahaz ize Hezeciya, Hezeciya ize Manasse, 14 Manasse ize Amon, Amon ize Yosiya. 15 Yosiya izey mo neeya: a hay-jina Yohanan, ihinkanta Yehoyacim, ihinzanta Zedeciya, itaacanta Sallum. 16 Yehoyacim izey mo neeya: a ize fo Yekoniya, nga mo ize Zedeciya. 17 Yekoniya izey kaŋ a du tamtaray laabo ra neeya: A ize fo Seyaltiyel, 18 da Malciram, Pedaya, Senazar, Yekamiya, Hosama, Nedabiya. 19 Pedaya izey mo, ngey neeya: Zerubabel da

Simeyi. Zerubabel mo du Mesullam da Hananiya; Selomit no ga ti i wayme. 20 A du ize gu fooyaŋ mo: Hasuba, Ohel, Bereciya, Hasadiya, Yesab-Hesed. 21 Hananiya izey mo, ngey neeya: Petlatiya da Yesaya. Refaya izey go no, da Arnan izey, da Obadiya ize, da Sakaniya izey. 22 Sakaniya ize neeya: Semaniya. Semaniya izey mo neeya: Hattus, Igal, Bariya, Neyariya, da Safat, i boro iddu. 23 Neyariya izey neeya: Eliyowenay, Hezeciya, da Azrikam, i boro hinza. 24 Eliyowenay izey mo neeya: Hodiya, Eliyasib, Pelaya, Akkub, Yohanan, Dalaya, da Anani, i boro iyye.
4
1 Yahuda izey neeya: Farisa, Hezron, Karmi, Hur, da Zobal. 2 Zobal ize Reyaya na Yahat hay. Yahat mo na Ahumay da Lahad hay. Woodin yaŋ Zora almayaaley no. 3 Etam baaba izey mo neeya: Yezreyel, Isma, da Idbas; i wayme maa mo ga ti Hazzalel-Poni. 4 Penuwel na Gedor hay. Ezer na Husa hay. Woodin yaŋ ga ti Efrata hay-jina Hur kaŋ na Baytlahami cina izey. 5 Tekowa baaba Assur te wande hinka, Hela da Naarat nooya. 6 Naarat na Ahuzzam, Hefer, Temeni da Haasatari hay a se; Naarat izey no. 7 Hela izey mo ga ti Zeret, Zohar, Etnan, 8 da Hakkoz mo kaŋ na Anub hay, da Zobeba, da Arahel Harum ize almayaaley mo. 9 Yabez mo gonda beeray ka bisa nga nya-izey. A nyaŋo n'a maa daŋ Yabez ka ne: «Zama ay n'a hay taabi boobo ra.» 10 Yabez na Israyla Irikoyo ŋwaaray ka ne: «Doŋ day ni m'ay albarkandi nda cimi, ni m'ay hirro feeri. Ni kambe ma goro ay banda, ni m'ay wa da laala teeyaŋ mo, zama woodin g'ay bina sara.» Irikoy na ŋwaaray kaŋ a te din ta k'a goy mo. 11 Selub, Suwa nya-ize mo na Mehir hay, Eston baaba no. 12 Eston mo na Bayt-Rafa hay, da Paseya, da Tehinna, Nahas kwaara baaba; Rekab alborey nooya. 13 Kenaz izey mo neeya: Otniyel da Seraya. Otniyel izey mo Hatata no. 14 Mayonotay na Ofra hay, Seraya mo na Yowab hay, Ge-Harasim kwaara baabo nooya, zama kambe goy-teeriyaŋ no. 15 Yefunna ize Kaleb mo, a izey neeya: Iru, Ela, Naam. Ela ize mo Kenaz. 16 Yehallelel izey mo neeya: Zif, Zifa, Tiriya, da Azarel. 17-18 Ezra izey mo neeya: Yeter, Mered, Efer, da Yalon. (Firawna* ize way fo kaŋ maa Bitiya, wo kaŋ Mered hiiji, a izey neeya:) a te gunde ka Miriyam hay a se, da Sammay, da Isba, Estemowa kwaara baaba. A Yahudance wande fo mo na Yered Gedor kwaara baabo hay Mered se, da Heber Soko kwaara baabo, da Yekutiyel Zanowa kwaara baabo. 19 Naham wayme, Hodiya wande mo, a izey ga ti Keyla Garmi kwaara baabo, da Estemowa Maaka kwaara baabo. 20 Simon izey mo neeya: Amnon, Rinna, Ben-Hanan, da Tilon. Isi izey mo neeya: Zohat da Ben-Zehet. 21 Yahuda izo Sela izey ga ti Er, kaŋ na Leka kwaara sinji, da Laada kaŋ na Maresa kwaara sinji, da mo almayaaley kaŋ yaŋ go Bayt-Asbeya kaŋ yaŋ ga lin* taafe goy te. 22 Yokam mo fun a gaa, da Kozeba borey, da Yowas da Saraf, kaŋ gonda mayray Mowab da Yasubi-Lehem laabey ra. Baarey din tirey mo zeen gumo. 23 Woodin yaŋ ga ti kusu cinakoy da Netayim da Gedara gorokoy. I goro noodin bonkoono banda zama ngey ma goy a se. 24 Simeyon izey mo neeya: Nemuwel, Yamin, Yarib, Zera, da Sawul, 25 nga mo ize Sallum, Sallum ize Mibsam, Mibsam ize Misma. 26 Misma ize mo Hammuwel, Hammuwel ize Zakkur, Zakkur ize Simey. 27 Simey mo na ize aru way cindi iddu da ize way iddu hay. Amma a nya-izey mana du ize boobo. I almayaaley mo mana baa danga Yahuda kunda cine. 28 I goray nangey mo neeya: Beyer-Seba, Molada, Hazur-Suwal, 29 Bilha, Ezem, Tolad, 30 Baytuwel, Horma, Ziklag, 31 Bayt-Markabot, Hazar-Susim, Bayt-Biri, Saarayim. Woodin yaŋ ga ti i kwaarey ka koy to hala Dawda zamana ra. 32 I kawyey mo ga ti Etam, Ayin, Rimmon, Tokan, da Asan, kawye gu nooya, 33 ka margu nd'i kawyey kulu kaŋ yaŋ g'i kwaarey windi ka koy to hala Baalat. Woodin yaŋ i goray nangey no. I gonda ngey asuli lasaabuyaŋ tirey mo: 34 Misobab, Yamlek, Yosa Amaziya ize, 35 Yowel, Yehu Yosibaya ize, Seraya ize, Asiyel ize. 36 Eliyowenay, Yaakoba, Yesohaya, Asaya, Adiyel, Yesimiyel, da Benaya, 37 Ziza Sifi ize, Allon ize, Yedaya ize, Simri ize, Semaya ize. 38 Woodin yaŋ kulu kaŋ i n'i maayey hantum, i goro ka te jine boroyaŋ no i almayaaley game ra. I kaayey windey mo tonton nda yulwa. 39 I koy hala naŋ kaŋ boro ga furo Gedor, hal a gooro wayna funay haray kambo gaa, zama ngey ma kuray do ceeci ngey almaney se. 40 I du subu hanno boobo mo noodin, laabo mo itafay no. Hala mo baani goray ra no i go da laakal kanay, zama borey kaŋ goro noodin waato Ham dumiyaŋ no. 41 Alborey din mo, kaŋ yaŋ i maayey go hantumante, i konda Hamancey gaa wongu Yahuda bonkoono Hezeciya zamana ra, ka konda wongu i fuwey gaa, ngey nda Menuwancey mo kaŋ yaŋ go noodin. I n'i halaci parkatak, hala ka kaa sohõ. I goro mo i nangey ra, zama noodin gonda kuray do i almaney se. 42 Boro zangu gu fun i do, sanda Simeyon kunda boroyaŋ no, ka koy Seyir tondo do. I jine borey

neeya: Pelatiya, Neyariya, Refaya, da Uzziyel, Isi izey no. 43 Noodin mo i na Amalekance cindey kaŋ yana din kar ka halaci. I goro noodin mo ka kaa hala sohõ.
5
1 Israyla hay-jina Ruben izey neeya: (amma baa kaŋ hay-jine no, kulu nda yaadin, zama a na nga baabo daaro ziibandi, i n'a hay-jine beera no Israyla izo Yusufu izey se. Woodin sabbay se no i mana Ruben hantum asuli lasaabuyaŋ tira ra a hayyaŋ darza boŋ. 2 Baa kaŋ Yahuda te zaama nga nya-izey boŋ hala bonkooni fun a gaa, kulu nda yaadin hay-jine darza ya Yusufu wane no.) 3 Israyla hay-jina Ruben izey din neeya: Hanoku, Pallu, Hezron, da Karmi. 4 Yowel mo banda neeya: a ize Semaya, Semaya ize Gog, Gog ize Simey, 5 Simey ize Mika, Mika ize Reyaya, Reyaya ize Baal, 6 Baal ize Beyera, bora kaŋ Assiriya koyo Tiglat-Pileser konda tamtaray ra. Nga no ga ti Ruben kunda jine bora. 7 A dumey mo, ngey kaŋ yaŋ i hantum asuli lasaabuyaŋ tira ra i almayaaley boŋ d'i zamaney boŋ, ngey neeya: i jine bora Yeyel, boro kaŋ ga dak'a gaa Zakariya, 8 da Bela Azaz ize, Sema ize, Yowel ize, kaŋ goro Arower gooro ra ka to hala Nebo nda Baal-Meyon tondi kuuko gaa. 9 I soobay ka kawyeyaŋ cina wayna funay haray ka to hala Ufratis isa saajo me gaa, zama i almaney yulwa ka tonton Jileyad laabo ra. 10 Sawulu zamana ra mo Ruben kunda konda wongu Hagarancey gaa k'i zeeri, hal i goro i windey ra Jileyad laabo se wayna funay haray. 11 Gad kunda izey binde goro Basan laabo ra ka tanji nda Ruben kunda ka to hala Saleka. 12 Yowel ga ti i jine bora. Safam mo ga dak'a ga, gaa no Yanay da Safat Basan ra. 13 I nya-izey mo i kaayey almayaaley boŋ neeya: Munkayla, Mesullam, Seba, Yoray, Yakan, Ziya, da Heber -- i boro iyye. 14 Woodin yaŋ Abihayel izeyaŋ no, Huri ize, Yarowa ize, Jileyad ize, Munkayla ize, Yesisay ize, Yado ize, Buzu ize. 15 Ahi Abdiyel ize, Guni ize, nga no ga ti i kaayey almayaaley jine bora. 16 I nangorayey ga ti Jileyad da Basan da nga kawyey, da Saruna kuray nangey kulu ka koy hal i birney meyey gaa. 17 Woodin yaŋ kulu, i n'i gar hantumante asuli lasaabuyaŋ tirey ra, Yahuda bonkoono Yotam da Israyla bonkoono Yerobowam zamana ra. 18 Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara izey yaarukomyaŋ no. I ga koray da takuba koto, i ga hay da hangaw mo. I ga waani wongu gumo. I soojey mo zambar waytaaci cindi taaci da zangu iyye da waydu no. 19 I konda wongu Hagarancey gaa, Yetur, da Nafisu, da Nodab. 20 I na Irikoy ce k'a ŋwaaray wongo ra, nga mo maa ka ta i se, zama i de a gaa. A n'i gaakasinay mo ngey ibarey gaa, hal i na Hagarancey nda borey kaŋ yaŋ go i banda daŋ i kambey ra. 21 Israyla mo n'i almaney ku ka kond'ey: yo zambar waygu, da feeji zambar zangu hinka nda waygu, da farkay zambar hinka. I na boro zambar zangu mo di. 22 Zama boro boobo kaŋ buukoyaŋ, zama wongo din, Irikoy no k'a miila. Israyla borey binde goro i nango ra hala zamana kaŋ mebarawey kond'ey tamtaray. 23 Manasse kunda jara binde goro laabo ra. I ciya iboobo za Basan ka koy Baal-Hermon ka koy Senir ka koy Hermon tondi kuuko gaa. 24 I kaayey almayaaley jine borey mo neeya: Efer, Izi, Eliyel, Azriyel, Irimiya, Hodabiya, nda Yadiyel. I kulu soojeyaŋ no, boroyaŋ kaŋ te maa, i kaayey almayaaley jine borey no. 25 Amma i na amaana ŋwaari te ngey kaayey Irikoyo jine. I ciya zina-teeriyaŋ* ka laabo din borey toorey gana, dumey kaŋ yaŋ Irikoy halaci i jine. 26 Woodin sabbay se no Israyla Irikoyo mo na Assiriya bonkoono Pul bina zuku, sanda Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser no. Nga mo n'i ku ka kond'ey tamtaray, sanda Ruben kunda, da Gad wano, da Manasse kunda jara. A kond'ey hala Haala kwaara, da Habor, da Hala, da hala Gozan isa me gaa mo. I go noodin ka kaa hala hunkuna.
6
1 Lawi izey neeya: Gerson, Kohat, da Merari. 2 Kohat izey neeya: Amram, Izhar, Hebron, da Uzziyel. 3 Amram izey mo neeya: Haruna, Musa, da Maryama. Haruna izey mo neeya: Nadab, Abihu, Eliyezar, da Itamar. 4 Eliyezar na Fineyas hay, Fineyas na Abisuwa hay, 5 Abisuwa na Bukki hay, Bukki na Uzzi hay, 6 Uzzi na Zeraya hay, Zeraya na Merayot hay, 7 Merayot na Amariya hay, Amariya na Ahitub hay, 8 Ahitub na Zadok hay, Zadok na Ahimaz hay, 9 Ahimaz na Azariya hay, Azariya na Yohanan hay, 10 Yohanan na Azariya hay (nga no ka alfagataray goy te windo kaŋ Suleymanu cina Urusalima kwaara din ra.) 11 Azariya na Amariya hay, Amariya na Ahitub hay, 12 Ahitub na Zadok hay, Zadok na Sallum hay, 13 Sallum na Hilciya hay, Hilciya na Azariya hay, 14 Azariya na Seraya hay, Seraya na Yehozadak hay. 15 Yehozadak wo no ka koy i banda waato kaŋ Rabbi konda Yahuda laabo da Urusalima kwaara borey tamtaray Nebukadnezzar kamba ra. 16 Lawi izey neeya: Gerson, Kohat, da Merari. 17 Gerson izey maayey neeya: Libni da Simey. 18 Kohat

izey mo neeya: Amram, Izhar, Hebron, da Uzziyel. 19 Merari izey mo neeya: Mali da Musi.
Lawitey almayaaley mo, i kaayey windey boŋ neeya: 20 Gerson waney neeya: a ize Libni, Libni ize
Yahat, Yahat ize Zimma, 21 Zimma ize Yowa, Yowa ize Iddo, Iddo ize Zera, Zera ize Yeyateray. 22
Kohat waney neeya: a ize Aminadab, Aminadab ize Kora, Kora ize Assir, 23 Assir ize Elkana,
Elkana ize Ebiyasaf, Ebiyasaf ize Assir, 24 Assir ize Tahat, Tahat ize Uriyel, Uriyel ize Uzziya,
Uzziya ize Sawulu. 25 Elkana izey mo neeya: Amasay da Ahimot. 26 Elkana sanni binde, a ize ga ti
Zofay da Nahat. 27 Nahat ize Eliyab, Eliyab ize Yeroham, Yeroham ize Elkana. 28 Samuwila izey
mo neeya: a hay-jina Yowel, ihinkanta Abiya. 29 Merari izey neeya: Mahli, Mahli ize Libni, Libni
ize Simey, Simey ize Uzza, 30 Uzza ize Simeya, Simeya ize Haggaya, Haggaya ize Asaya. 31
Borey kaŋ yaŋ Dawda daŋ i ma baytu candi Rabbi windo ra binde, waato kaŋ i jin ka konda Rabbi
sundurko k'a jisi noodin, ngey neeya: 32 I goyo ga ti i ma baytuyaŋ te Irikoy nangora kaŋ go
kubayyaŋ hukumo ra jine. I na woodin te mo hala waato kaŋ Suleymanu na Rabbi windo cina
Urusalima ra. I kay noodin mo ngey sasareyaŋey ra ka ngey goyo toonandi. 33 Borey kaŋ yaŋ furo
goy woodin dumi ra, ngey nda ngey izey neeya: Kohat izey ra: doonko Heman, Yowel ize,
Samuwila ize, 34 Elkana ize, Yeroham ize, Eliyel ize, Towa ize, 35 Zuf ize, Elkana ize, Mahat ize,
Amasay ize, 36 Elkana ize, Yowel ize, Azariya ize, Zafaniya ize, 37 Tahat ize, Assir ize, Ebiyasaf
ize, Kora ize, 38 Izhar ize, Kohat ize, Lawi ize, Israyla ize. 39 Heman nya-ize Asaf mo kay a kambe
ŋwaari haray, sanda Asaf, Bereciya ize, Simeya ize, 40 Munkayla ize, Baasaya ize, Malciya ize, 41
Etni ize, Zera ize, Adaya ize, 42 Etan ize, Zimma ize, Simey ize, 43 Yahat ize, Gerson ize, Lawi ize.
44 Heman kambe wow gaa haray mo i nya-ize Merari do haray wane no: Etan Cisi ize, Abdi ize,
Malluk ize, 45 Hasabiya ize, Amaziya ize, Hilciya ize, 46 Amzi ize, Bani ize, Semer ize, 47 Mali
ize, Musi ize, Merari ize, Lawi ize. 48 I nya-izey Lawitey mo, i n'i daŋ i ma goy kulu dumi te Irikoy
nangora se, Irikoy windo ra. 49 Amma Haruna nda nga izey, ngey no ga sargay* goy te feema kaŋ
boŋ i ga sargay ton se, da dugu tonyaŋ feema mo se. Goy kulu kaŋ i ga te Nangoray Hanna ra mo,
ngey no g'a te, zama i ma sasabandiyaŋ te Israyla se, sanni kulu kaŋ Irikoy tamo Musa n'i lordi nd'a.
50 Haruna asulo neeya: A ize Eliyezar, Eliyezar ize Fineyas, Fineyas ize Abisuwa, 51 Abisuwa ize
Bukki, Bukki ize Uzzi, Uzzi ize Zeraya, 52 Zeraya ize Merayot, Merayot ize Amariya, Amariya ize
Ahitub, 53 Ahitub ize Zadok, Zadok ize Ahimaz. 54 I kwaarey neeya i zumbuyaŋey boŋ Israyla
laabo ra: i na baa sintina no Haruna banda kaŋ yaŋ go Kohat sata almayaaley do haray se. 55 I du
Hebron kwaara Yahuda laabo ra, d'a kuray batamey, kwaara windanta. 56 Amma birno farey d'a
kawyey, i n'i no Kaleb Yefunna ize se. 57 Haruna banda se mo i na kwaarayaŋ no kaŋ ga te tuguyaŋ
birni yaŋ. Ngey neeya: Hebron da Libna nda nga kuray nangey, da Yattir da Estemowa nda nga
kuray nangey, 58 da Hilen da nga kuray nangey, da Debir da nga kuray nangey, 59 da Ayin da nga
kuray nangey, da Bayt-Semes da nga kuray nangey. 60 Benyamin kunda ra mo i du: Geba nda nga
kuray nangey, da Alemet da nga kuray nangey, da Anatot da nga kuray nangey. Kwaarey kaŋ i du i
almayaaley kulu se, i to kwaara way cindi hinza. 61 Kohat ize cindey mo, i n'i no ngey baa kurne
boŋ. I n'a kaa kunda jara ra, Manasse almayaaley wano ra nooya, k'i no kwaara way. 62 Gerson
banda borey se mo, i almayaaley boŋ, i n'i no kwaara way cindi hinza, k'i kaa Isakar da Aser da
Naftali da Manasse kundey ra. Basan haray no i go. 63 Merari banda borey se mo i almayaaley boŋ,
i n'i no kwaara way cindi hinka kurne boŋ, k'i kaa Ruben da Gad da Zabluna kundey ra. 64 Yaadin
no Israyla na kwaarey da ngey kuray nangey no Lawitey se d'a. 65 Kwaarey din binde kaŋ yaŋ i n'i
maayey ci, i n'i kaa Yahuda izey kunda ra, da Simeyon izey kunda ra, da Benyamin izey kunda ra,
k'i no kurne boŋ. 66 Kohat izey almayaali fooyaŋ mo du ngey goray kwaarey Ifraymu kunda ra. 67 I
n'i no kwaarey wo tuguyaŋ se: Sekem kaŋ go Ifraymu tondey laabo ra, da nga kuray nangey, da
Gezer mo da nga kuray nangey. 68 I du Yokmeyam da nga kuray nangey da Bayt-Horon da nga
kuray nangey, 69 da Ayyalon da nga kuray nangey, da Gat-Rimmon da nga kuray nangey. 70
Manasse kunda jare fa ra mo i du Aner da nga kuray nangey, da Bileyam da nga kuray nangey
Kohat ize cindey da ngey almayaaley se. 71 Gerson izey du ngey baa Manasse jare fa ra: Golan kaŋ
go Basan laabo ra nda nga kuray nangey, da Astarot da nga kuray nangey. 72 Isakar kunda ra i du:
Kedes da nga kuray nangey, da Daberat da nga kuray nangey, 73 da Yarmut da nga kuray nangey, da
En-Ganem da nga kuray nangey. 74 Aser kunda ra mo i du: Misal da nga kuray nangey, da Abdon
da nga kuray nangey, 75 da Hukkok da nga kuray nangey, da Rehob da nga kuray nangey. 76

Naftali kunda ra mo i du: Kedes Galili laabo ra da nga kuray nangey, da Hammon da nga kuray nangey, da Kartom da nga kuray nangey. 77 Lawiti cindey se, danga Merari izey se, i du Zabluna kunda ra Rimmon da nga kuray nangey, da Tabor da nga kuray nangey. 78 Urdun* isa se ya-haray, naŋ kaŋ go Yeriko jine, danga Urdun wayna funay jabo gaa, i du Ruben kunda ra: Bezer da nga kuray nangey, kaŋ go hala saaji fimbo ra, da Yahaz da nga kuray nangey, 79 da Kedemot da nga kuray nangey da Mefaat da nga kuray nangey. 80 Gad kunda ra mo i du: Ramot da nga kuray nangey kaŋ go Jileyad, da Mahanayim da nga kuray nangey, 81 da Hesbon da nga kuray nangey, da Yazer da nga kuray nangey.

7

1 Isakar du ize aru taaci, ngey neeya: Tola, Puwa, Ayuba nda Simron. 2 Tola izey neeya: Uzzi, Refaya, Yeriyel, Yamay, Ibsam, da Samuwila, kaay almayaali koyey no. Tola izey mo sooje beeri yaŋ no ngey zamaney ra. Dawda jirbey ra i boro zambar waranka cindi hinka nda zangu iddu no. 3 Uzzi izo mo maa Izrahaya. Izrahaya izey mo neeya: Munkayla, Obadiya, Yowel, da Issaya. I boro gu wo kulu jine boroyaŋ no. 4 I do haray gonda sooje zambar waranza cindi iddu, sata-sata, kaŋ yaŋ soola wongu se, i zamaney ra d'i kaayey almayaaley boŋ, zama i te wande boobo ka du ize aru boobo. 5 I dumey mo Isakar kunda almayaaley wo, soojeyaŋ no, kaŋ yaŋ i hantum asuli lasaabuyaŋ tira ra. I borey kulu margante, zambar wahakku cindi iyye no. 6 Benyamin gonda ize aru hinza, ngey neeya: Bela, Beker, Yedayel. 7 Bela gonda ize aru gu, ngey neeya: Ezbon, Uzzi, Uzziyel, Yeremot, Irii. I ciya kaayey windey jine boroyaŋ, soojeyaŋ kaŋ ga yaaru no. I boro zambar waranka cindi hinka nda waranza cindi taaci no kaŋ go hantumante asuli tira ra. 8 Beker izey mo, ngey neeya: Zemira Yowas, Eliyezar, Eliyowenay, Omri, Yeremot, Abiya, Anatot, Alemet. Woodin yaŋ kulu Beker izeyaŋ no. 9 I n'i hantum asuli tira ra mo i zamaney boŋ, i kaayey windey jine borey banda. I boro zambar waranka da zangu hinka, soojey kaŋ yaŋ ga yaaru no. 10 Yedayel ize aro mo maa Bilhan. Nga mo izey neeya: Yeyus, Benyamin, Ehud, Kenaana, Zetan, Tarsis, da Ahisahar. 11 Woodin yaŋ kulu Yedayel dumey no i kaayey windey jine borey boŋ. I boro zambar way cindi iyye da zangu hinka no, i kulu soojeyaŋ no kaŋ ga yaaru, soolanteyaŋ no i ma koy wongu do se. 12 Suppim da Huppim ga ti Iri izeyaŋ, Husim mo Aher ize no. 13 Naftali kunda borey neeya: Bila izey: Yazeyel, Guni, Yezer, da Sallum. 14 Manasse izey neeya: Asriyel kaŋ a Aramance wahayo hay a se. A na Macir Jileyad baaba mo hay. 15 Macir na wande ceeci Huppim da Suppim do, i wayme maa ga ti Maaka. Ize hinkanta mo maa Zelofehad, nga mo gonda ize wayboroyaŋ. 16 Macir wande Maaka na ize aru hay kaŋ se i ga ne Peres. A kayno mo maa Seres, kaŋ a ize arey ga ti Ulam da Rekam. 17 Ulam mo, a ize ga ti Bedan. Woodin yaŋ no ga ti Jileyad dumey, Macir ize, Manasse ize. 18 A wayme Hammoleket mo na Isihod hay, da Abiyezer da Maala. 19 Semida ize arey mo, ngey ga ti Ahiyan da Sekem, da Likki da Aniyam. 20 Ifraymu banda mo neeya: Sutela, nga mo a ize Bered, Bered ize Tahat, Tahat ize Eliyada, Eliyada ize Tahat, 21 Tahat ize Zabad, Zabad ize Sutela, da Ezer, da Eliyad. Woodin yaŋ Gat borey kaŋ ti laabo din izey, i n'i wi, zama i zumbu i do k'i almaney kom. 22 I baabo Ifraymu n'i hẽ jirbi boobo, hal a almayaaley kaa k'a yaamar. 23 Gaa no a margu nda nga wando. Nga mo te gunde ka ize aru hay a se kaŋ a n'a maa daŋ Beriya, zama hasaraw te a dumo se. 24 A ize wayo mo maa Seera, kaŋ na Bayt-Horon cina, kwaara beene nd'a ganda ce kulu. A na Uzzen-Seera mo cina. 25 A ize fo mo maa Refa, da Resef, da nga ize Tela, Tela ize Tahan, 26 Tahan ize Ladan, Ladan ize Amihud, Amihud ize Elisama, 27 Elisama ize Nun, Nun ize Yasuwa. 28 I mayray harey d'i goray do ga ti Betel da nga kawyey, da Naaran kaŋ go wayna funay haray, da Gezer da nga kawyey kaŋ go wayna kaŋay haray, da Sekem da nga kawyey ka to hala Ayya nda nga kawyey. 29 Manasse izey hirro gaa mo i du Bayt-Seyan da nga kawyey, da Taanak da nga kawyey, da Mejiddo da nga kawyey, da Dor da nga kawyey. Woodin yaŋ ra no Yusufu Israyla ize kunda go da goray. 30 Aser izey mo neeya: Imna, Isuwa, Isuwi, Beriya, d'i wayme Sera. 31 Beriya izey mo maayey Heber da Malciyel, Birzayt baaba. 32 Heber mo na Yaflet hay, da Somer, da Hotam, da ngey wayme Suwa. 33 Yaflet izey mo maayey Pasak, Bimhal, da Asbat; Yaflet izey nooya. 34 Samer izey mo, ngey ga ti: Ahi, Roga, Yehubba, da Aram. 35 A kayne Helem izey mo, ngey ga ti: Zofa, Imni, Seles, da Amal. 36 Zofa izey mo, ngey ga ti: Suwa, Harnefer, Suwal, Beri, Imra, 37 Bezer, Hod, Samma, Silsa, Itran, da Beera. 38 Yeter izey mo, ngey neeya: Yefunna, Pispa, da Ara. 39 Ulla izey mo, ngey neeya: Ara, Hanniyel, da Riziya. 40 Woodin yaŋ kulu Aser kunda boroyaŋ

no, kaayey almayaaley jine boroyaŋ, suubananteyaŋ da soojeyaŋ kaŋ ga yaaru; laabu koyey jine boroyaŋ no. I boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu mo, kaŋ yaŋ i hantum asuli tira ra, boro zambar waranka cindi iddu no.
8
1 Benyamin mo na nga hay-jine Bela hay. Ize kaŋ dake a gaa ga ti Asbela, ihinzanta Ahara, 2 itaacanta Noha, iguwanta Rafa. 3 Bela mo du izeyaŋ: Addar, Gera, Abihud, 4 Abisuwa, Naaman, Ahowa, 5 Gera, Sefufan, da Hiram. 6 Ehud izey mo, sanda ngey kaŋ yaŋ te kaayey almayaaley jine boroyaŋ Geba gorokoy se, hala mo i kond'ey yawtaray ka koy Menahat, 7 ngey neeya: Naaman, Ahiya, da Gera kaŋ kond'ey yawtaray ka goro. A na Uzza da Alihud hay mo. 8 Saharayim mo du ize fooyaŋ Mowab laabo ra, waato kaŋ a na nga wandey Husim da Baara fay. 9 A wande Hodes mo na Yobab hay a se, da Zibiya, Meesa, Milkom, 10 Yeyuz, Saciya, da Mirma. Woodin yaŋ no ga ti a izey kaŋ yaŋ te windikoyyaŋ. 11 Husim mo na Abitub da Elpaal hay a se. 12 Elpaal izey mo neeya: Eber, Misam, da Semer kaŋ na Ono da Lod da nga kawyey cina. 13 A na Beriya da Sema mo hay, kaŋ yaŋ ciya windikoyyaŋ Ayyalon gorokoy se, kaŋ yaŋ na Gat gorokoy gaaray hal i zuru. 14 Ahiyo mo go no, da Sasak, Yeremot, 15 Zebadiya, Arad, Ader, 16 Munkayla, Ispa, da Yoha; Beriya banda nooya. 17 Zebadiya, Mesullam, Hizci, Heber, 18 Ismeray, Izlaya, da Yobab. Woodin yaŋ Elpaal banda no. 19 Yacim, Zikri, Zabdi, 20 Elenay, Zilletay, Eliyel, 21 Adaya, Beraya, da Simrat. Woodin yaŋ Sema izey no. 22 Ispan, Eber, Eliyel, 23 Abdon, Zikri, Hanan, 24 Hananiya, Elam, Antotiya, 25 Ifdiyaya, da Penuwel. Woodin yaŋ Sasak izey no. 26 Samseray, Seharaya, Ataliya, 27 Yaaresaya, Iliya, da Zikri. Woodin yaŋ Yeroham izey no. 28 Woodin yaŋ kulu no ka te windikoyyaŋ ngey zamaney ra, boro beeri yaŋ no. I goro Urusalima ra. 29 Yeyel Jibeyon baaba binde goro Jibeyon kwaara, a wando maa Maaka. 30 A ize aru hay-jina ga ti Abdon, gaa no Zur, Cis, Baal, Nadab, 31 Gedor, Ahiyo, da Zeker. 32 Miklot mo na Simeya hay. I goro ngey nya-izey banda Urusalima ra, i dumi fooyaŋ jarga. 33 Ner na Cis hay, Cis mo na Sawulu hay, Sawulu mo na Yonata hay, da Malci-Suwa, Abinadab, da Es-Baal. 34 Yonata ize aro maa Merib-Baal. Merib-Baal mo na Mika hay. 35 Mika izey mo maayey neeya: Piton, Melek, Tareya, da Ahaz. 36 Ahaz mo na Yehowada hay, Yehowada na Alemet hay, da Azmabet, da Zimri. Zimri mo na Moza hay. 37 Moza mo na Bineya hay. A izo ga ti Rafa, Rafa ize Eleyasa, Eleyasa ize Azel. 38 Azel mo gonda ize aru iddu. I maayey neeya: Azrikam, Bokeru, Isumeyla, Seyaraya, Obadiya, da Hanan. Woodin yaŋ kulu Azel izeyaŋ no. 39 A kayno Esek izey mo neeya: a hay-jina Ulam, ihinkanta Yeyus, ihinzanta Elifelet. 40 Ulam izey mo soojeyaŋ no kaŋ ga yaaru, tongokoyyaŋ no. A du ize da haama boobo, i boro zangu nda waygu. Woodin yaŋ kulu Benyamin kunda izeyaŋ no.
9
1 Yaadin cine no i na Israyla kulu hantum d'a ngey asuley boŋ. Guna i kulu go hantumante Israyla Bonkooney Tira ra. I na Yahuda mo ku ka kond'ey hala Babila ka daŋ tamtaray ra, i naanay feeriyaŋo sabbay se. 2 Waato kaŋ i ye ka kaa mo, i borey kaŋ yaŋ jin ka kaa ka goro ngey mayray harey ra i kwaarey ra, ngey ga ti: Israyla borey, da alfagey*, da Lawitey da Netiney (kaŋ yaŋ ga ti Rabbi windo bannyey). 3 Yahuda boro fooyaŋ, da Benyamin wane fooyaŋ, da Ifraymu wane fooyaŋ, da Manasse wane fooyaŋ mo, i goro Urusalima ra. 4 Utay Amihud ize, Omri ize, Imri ize, Bani ize, Farisa izey do haray, Yahuda ize. 5 Silo kwaara borey do haray, a hay-jina Asaya nda nga izey go no. 6 Zera do haray i gonda Yuwel nda nga dumey, i boro zangu iddu nda wayga. 7 Benyamin kunda ra i gonda Sallu Mesullam ize, Hodabiya ize, Hassenuwa ize. 8 I gonda mo Ibnaya Yeroham ize, da Ela Uzzi ize, Mikri ize, da Mesullam Sefatiya ize, Reyul ize, Ibniya ize, 9 d'i dumey mo ngey zamaney boŋ. I boro zangu yagga nda waygu cindi iddu no. Woodin yaŋ kulu no ka te windikoyyaŋ ngey kaayey almayaaley boŋ. 10 Alfagey do haray i gonda Yedaya, da Yehoyarib, da Yacin. 11 da Azariya Hilciya ize, Mesullam ize, Zadok ize, Merayot ize, Ahitub ize, nga kaŋ goro ka te jine boro Rabbi windo ra. 12 I gonda mo Adaya Yeroham ize, Pasur ize, Malciya ize. I gonda Maasay Adiyel ize, Yazera ize, Mesullam ize, Mesillemit ize, Immer ize. 13 I dumey go no mo, i boro zambar fo da zangu iyye da waydu, borey no kaŋ yaŋ ga waani Irikoy windo ra goy gumo. 14 Lawitey ra mo i gonda Semaya Hassub ize, Azrikam ize, Hasabiya ize, Merari izey do haray. 15 I gonda mo Bakbakar, Heres, Galal, da Mattaniya Mika ize, Zikri ize, Asa ize, 16 da Obadiya Semaya ize, Galal ize, Yedutun ize, nda Bereciya Asa ize mo, Elkana ize, kaŋ yaŋ goro Netofa sata kawyey

ra. 17 Windi me batukoy mo, Sallum, Akkub, Talmon, da Ahiman da ngey dumey. (I jine bora ga ti Sallum, 18 kaŋ doŋ a goro ka goy koyo windi meyo gaa, wayna funay haray.) Woodin yaŋ ga ti windi me batukoy Lawitey kunda ra. 19 Sallum Kore ize, Ebiyasaf ize, Kora ize, da nga dumey, sanda a baaba almayaaley nooya, Kora dumo no ga haggoy da saajaw goyo. I ga windi meyey batu mo sanda mate kaŋ cine i kaayey goro ka te Rabbi hukumo se, ka windi meyo batu. 20 Eliyezar Fineyas ize mo goro ka te i jine boro doŋ, Rabbi go a banda mo. 21 Zakariya Meselemiya ize no ga ti kubayyaŋ hukumo meyo batukwa. 22 Woodin yaŋ kulu kaŋ i suuban mo, i ma te windi me batukoyaŋ, i boro zangu hinka da iway cindi hinka no. I na woodin yaŋ hantum asuli tira ra i kawyey ra, ngey kaŋ yaŋ Dawda nda Samuwila kaŋ ga fonnay daŋ i naanay goyo ra. 23 Ngey nda ngey izey mo ga Rabbi windo meyey dabari, danga Irikoy nangora nooya, sata-sata, batukoyaŋ no. 24 Kambu taaca kulu gaa no batukoy din ga zumbu: wayna funay haray, da wayna kaŋay haray, da azawa kambe, da dandi kambe. 25 I dumey mo kaŋ yaŋ go ngey kawyey ra ga goro, i doona ka kaa jirbi iyye kulu ka zumbu i banda alwaati ka kaa alwaati. 26 Zama me batuko taaca din kaŋ yaŋ ga cindey may, Lawitiyaŋ no, i na naanay goy talfi i gaa. I ga haggoy da fu-izey da arzaka jisiyaŋey do kaŋ yaŋ go Irikoy windo ra. 27 I ga hanna Irikoy windo windanta cin kulu, zama i n'a batuyaŋ talfi i gaa. I ga laakal da windi meyey fitiyaŋ mo susubay kulu. 28 I boro fooyaŋ mo ga haggoy da windo ra goy jinayey, zama waati kaŋ i ga furo nd'ey da waati kaŋ i ga fatta nd'ey, ngey no g'i kabu. 29 I boro fooyaŋ mo ga haggoy da nangu hananta ra jinayey, d'a goy jinay kulu. I ga haggoy da hamni baano, da duvan*, da ji, da dugu, da yaaziyaŋ mo. 30 Alfagey ize fooyaŋ mo ga haggoy da yaazey diibiyaŋ. 31 Mattitiya mo, Lawiti boro fo no, Sallum Kora dumo ra hay-jine no, nga no ga haggoy da buuru kaŋ i ga ton guuru tafoyaŋ boŋ. 32 I dumi fooyaŋ mo Kohat kunda ra wane yaŋ, i gonda jisiyaŋ buuro muraadu, i m'a soola asibti* kulu hane. 33 Sohõ woone yaŋ baytu teekoy no: windikoyyaŋ no Lawitey ra. Rabbi windo fu-izey ra no i ga goro. I sinda goy fo kulu kala baytu teeyaŋ, zama i go woodin gaa cin da zaari. 34 Woodin yaŋ ga ti Lawitey windikoyey ngey zamaney ra, boro beeriyaŋ no, kaŋ yaŋ goro Urusalima. 35 Jibeyon baaba Yeyel goro Jibeyon ra, a wando mo maa Maaka. 36 A hay-jina ga ti Abdon, gaa no Zur, Cis, Baal, Ner, Nadab, 37 Gedor, Ahiyo, Zakariya, da Miklot. 38 Miklot mo no ka Simeyam hay. I goro mo Urusalima ra, ngey nda ngey dumey, i nya-izey jarga. 39 Ner mo na Cis hay, Cis na Sawulu hay, Sawulu na Yonata hay, da Malci-Suwa, da Abinadab, da Es-Baal. 40 Yonata ize no ga ti Merib-Baal, Merib-Baal mo na Mika hay. 41 Mika ize arey mo: Piton, Melek, Tareya, da Ahaz. 42 Ahaz mo na Yara hay, Yara na Alemet hay, da Azmabet, da Zimri. Zimri mo na Moza hay. 43 Moza mo na Bineya hay, Bineya ize Refaya, Refaya ize Eleyasa, Eleyasa ize Azel. 44 Azel mo gonda ize aru iddu. I maayey neeya: Azrikam, Bokeru, Isumeyla, Seyaraya, Obadiya, da Hanan. Azel izey nooya, woodin yaŋ.

10

1 Filistancey kande wongu Israyla gaa, Israyla borey mo zuru Filistancey jine. I maray wongo ra hal i kaŋ ka bu Jilbowa tondo boŋ. 2 Filistancey na Sawulu nda nga izey ce kondo ŋwa hal i na Yonata kar ka wi, da Abinadab, da Malci-Suwa, Sawulu izey nooya. 3 Tangamo sara Sawulu gaa, tongokoyey mo n'a hamnay k'a maray. 4 Gaa no Sawulu ne nga jinay jarekwa se: «Ma ni takuba foobu k'ay zorme nd'a, zama borey kaŋ si dambangu* wo ma si kaa k'ay taabandi.» Amma a jinay jarekwa wangu ka woodin te, zama a ga humburu gumo. Woodin sabbay se no Sawulu na nga takuba sambu ka kaŋ a boŋ. 5 Waato kaŋ jinay jarekwa di kaŋ Sawulu bu, kala nga bumbo kaŋ nga takuba boŋ ka bu. 6 Yaadin cine no Sawulu nda nga ize hinza nda nga windi borey kulu bu d'a care banda. 7 Waato kaŋ Israyla borey kulu kaŋ go gooro jabo gaa di woodin, i zuru. I di mo kaŋ Sawulu nda nga izey bu, kal i na ngey kwaarey naŋ ka zuru. Filistancey mo kaa ka goro i ra. 8 A ciya mo, a wane suba, waato kaŋ Filistancey kaa zama ngey ma borey kaŋ yaŋ i wi din jinayey ku, kal i na Sawulu nda nga izey gar buukoyaŋ Jilbowa tondo boŋ. 9 I n'a kaa koonu mo, k'a boŋo d'a wongu guuru bankaarayey ku, ka diyayaŋ donton i ma windi Filistancey laabo ra, i ma konda baaro i toorey d'i laab'izey se. 10 I n'a wongu jinayey mo jisi ngey toorey windo ra, k'a boŋo kanji tooro Dagon windo ra. 11 Waato kaŋ Yabes-Jileyad kulu maa hay kulu kaŋ Filistancey te Sawulu se, 12 kal i soojey kulu tun ka koy ka Sawulu nda nga izey gaahamey sambu ka kand'ey Yabes. I n'i biriyey fiji noodin Yabes, shen* nya fo cire. I mehaw mo kala jirbi iyye. 13 Sawulu bu mo nga taalo kaŋ a te Rabbi se din sabbay se, zama a mana Rabbi sanno gana, zama mo a koy ka guna wayboro ziima do,

ka ceeci. 14 Amma a mana ceeci Rabbi gaa. Woodin sabbay se no Rabbi n'a wi ka koytara ye Dawda Yasse izo kambe ra.

11

1 Kala Israyla kulu margu Dawda do Hebron ra ka ne: «Guna, iri ya ni biri nda ni basi no. 2 Baa waato jirbey kaŋ ra Sawulu go bonkooni, nin no ka Israyla candi ka kond'a ka ye ka kand'a mo. Rabbi ni Irikoyo mo ne ni se: ‹Nin no g'ay jama Israyla kuru. Nin no ga ciya jine boro ay jama Israyla boŋ.› » 3 Israyla arkusey kulu mo kaa bonkoono do Hebron ra. Dawda mo sappe nd'ey Rabbi jine, noodin Hebron ra. I na ji soogu Dawda boŋ k'a didiji bonkooni Israyla boŋ, sanda mate kaŋ Rabbi ci Samuwila me ra. 4 Gaa no Dawda nda Israyla kulu koy Urusalima (danga Yebus nooya). Yebusancey, kaŋ ga ti laabo din izey mo go noodin waato. 5 Kala Yebusancey ne Dawda se: «Ni si furo ne!» Kulu nda yaadin Dawda na Sihiyona wongu fuwo di (kaŋ ga ti Dawda kwaara). 6 Dawda jin ka ne: «Boro kulu kaŋ ga jin ka Yebusance fo kar ka zeeri, nga no ga ciya jine boro nda wongu marga mayko mo.» Yowab Zeruwiya izo binde jin ka ziji, nga mo ciya wongu marga jine bora. 7 Gaa no Dawda furo wongu fuwo ra ka goro noodin, woodin se no i ga ne a se Dawda kwaara. 8 A na kwaara cina mo a windanta kulu, za Millo ka koy batama kaŋ g'a windi. Yowab mo ye ka kwaara cindo cina. 9 Dawda soobay ka du gaabi ka tonton ka koy jina, zama Rabbi Kundeykoyo go a banda. 10 Sohõ woone yaŋ no ga ti soojey jine borey kaŋ yaŋ go Dawda banda. I n'a kambey gaabandi mo a koytara ra, ngey nda Israyla kulu care banda, zama i m'a didiji bonkooni, Rabbi sanno kulu boŋ kaŋ a ci Israyla boŋ. 11 Woone yaŋ binde ga ti soojey maayey lasaabo, wo kaŋ yaŋ go Dawda banda: Yasobeyam, Hasmon dumi boro, ga ti waranza din jine bora. Han fo a na nga yaajo sambu boro zangu hinza boŋ k'i kulu wi zaari folloŋ. 12 Bora kaŋ dak'a gaa mo ga ti Eliyezar Dodo ize, Ahohi dumi boro. A te afo sooje hinza ra kaŋ yaŋ ga cindey jin. 13 A go Dawda banda Pasdammin haray waato kaŋ Filistancey margu noodin wongu se, naŋ kaŋ sayir* fari fo go no. Jama mo zuru Filistancey se. 14 Amma ngey wo kay faro bindo ra k'a batu, ka Filistancey kar ka zeeri. Rabbi mo n'i faaba da faaba bambata mo. 15 Wongaari waranza din ra mo i boro hinza zumbu ka koy Dawda do tondo ra, Adullam guuso ra, saaya fo kaŋ Filistancey na ngey gata sinji Refayim* gooro ra. 16 Dawda go wongu fu gaabikooni ra waato din. Filistancey sata fo mo go Baytlahami kwaara ra ga zumbu. 17 Kala Dawda te laami ka ne: «Doŋ day boro fo ma kand'ey se Baytlahami dayo ra hari ay ma haŋ, dayo din kaŋ go kwaara meyo jarga!» 18 I boro hinza binde na Filistancey batukoy barsi ka hari kaa dayo gaa kaŋ go Baytlahami meyo jarga, ka kand'a Dawda do. Kulu nda yaadin, Dawda wangu k'a haŋ, amma a n'a dooru sargay Rabbi jine 19 ka ne: «Woodin ma mooru ay, ay Irikoyo jine, ay ma woodin te. Ay ma borey wo kuro haŋ, wala? Ngey kaŋ yaŋ koy ka ngey fundey daŋ kataru ra. Zama i kand'a nda ngey fundey kataru.» A sabbay se no Dawda wangu k'a haŋ. Haŋ kaŋ sooje hinza din te nooya. 20 Abisay Yowab kayno mo ciya waranza din se jine boro. A na nga yaajo sambu boro zangu hinza gaa k'i kulu wi. A te maa mo ihinza din banda. 21 Sata hinkanta boro hinza din ra, Abisay du beeray ka bis'ey, hal a ciya i wongu nya, amma a mana to ijina wane hinza din gaa. 22 Benaya Yehoyda izo, Kabseyel kwaara sooje fo ize, nga mo na hin goy fooyaŋ te. A na Mowabanca Ariyel ize hinka wi. Han fo mo kaŋ neezu* go ga kaŋ, a furo guusu fo ra ka muusu beeri wi. 23 A na Misirance doogo fo mo wi, kaŋ a kuuyaŋo to kambe kar gu. Misiranca din mo gonda yaaji fo nga kambe ra kaŋ kasuyaŋo ga to kaymi bundu. Amma Benaya zumbu a do nda goobu fo ka Misiranca yaajo hamay ka kaa a gaa, k'a wi nda nga bumbo yaajo. 24 Hayey kaŋ Benaya Yehoyda izo te nooya, a te maa mo sooje hinza din game ra. 25 A gonda beeray mo waranza din game ra, amma a mana to ihinza din maa. Dawda mo n'a daŋ nga doogarey jine boro. 26 Wongu margey soojey neeya: Asahel Yowab kayne, El-Hanan Dodo ize, Baytlahami kwaara boro no, 27 Samma Haror kwaara boro, Helez Pelon boro, 28 Ira Ikkes ize, Tekowa boro, Abiyezer Anatot boro, 29 Sibbekay Husad boro, Ilay Ahohi boro, 30 Maharay Netofa boro, Heleb Baana ize, Netofa boro, 31 Ittay Ribay ize, Jibeya boro, Benyamin kunda ra, Benaya Firaton boro, 32 Huray kaŋ fun Gaas goorey gaa haray, Abi-Albon Urdun gooro boro, 33 Azmabet Ba-Hurim boro, Eliyaba Saalbon boro, 34 Hasem Jizon bora izey, Yonata Sagee ize, Hara boro, 35 Ahiyam Sarar ize, Hara boro, Elifal Ur ize, 36 Hefer Mekerar boro, Ahiya Palon boro, 37 Hezro Karmel boro, Naari Ezbay ize, 38 Yowel Natan kayne, Mibhar Hagarance, 39 Zelek Amonance, Naharay Berot boro, kaŋ ga Yowab Zeruwiya ize wongu jinayey jare, 40 Ira Itri boro, Gareb, Itri boro, 41

Uriya Hittance, Zabad Alay ize 42 Adina Size ize, Ruben kunda boro, Ruben borey jine boro fo no; a gonda boro waranza nga banda, 43 Hanan Maaka ize, Yehosafat Mitna boro, 44 Uzziya Asterot boro, Sama da Yeyel Hotam izeyaŋ, Arower boro, 45 Yedayel Simri ize, da nga kayne Yoha, Tizi boroyaŋ, 46 Eliyel Mahabi boro, Yeribay da Yosabiya, Elnaam izeyaŋ, Itma Mowabance, 47 Eliyel, Obed, Yaasiyel, Mezoba dumi boro.

12

1 Sohõ borey kaŋ yaŋ kaa Dawda do Ziklag waato kaŋ a go kankami ra jina, Sawulu Cis izo sabbay se, ngey neeya: Woone yaŋ mo go soojey ra kaŋ yaŋ n'a gaa wongu ra. 2 I gonda biraw, i ga waani tondi catuyaŋ da finga-finga, kambe ŋwaari da kambe wow kulu, yaadin mo no hangaw gaa. Sawulu dumiyaŋ no, Benyamin kunda do haray. 3 I jine bora ga ti Ahiyezer. Boro kaŋ ga dak'a gaa mo Yowas Semaa ize, Jibeya boro. Yeziyel mo go no, da Pelet Asmabet izeyaŋ, da Beraka, da Yehu Anatot boro, 4 da Ismaya Jibeyon boro kaŋ sooje beeri no waranza din ra, hala mo a ciya i jine boro. Woodin banda Yeremiya, da Yahaziyel, da Yohanan, da Yozabad Gedara boro, 5 da Eluzay, da Yeremot, da Beyaliya, da Semariya, da Sefatiya Harif boro, 6 da Elkana, da Issaya, da Azarel, da Yowezer da Yasobeyam kaŋ Kora dumo boroyaŋ no, 7 da Yowela da Zebadiya kaŋ Yeroham izeyaŋ no, Gedor kwaara boro. 8 Gad kunda borey kaŋ yaŋ ye Dawda do haray ka koy wongu fuwo do ganjo ra, soojeyaŋ kaŋ ga yaaru, kaŋ na wongu dondon, i ga waani koray da yaaji goy, kaŋ yaŋ ga boŋzaaray te mo danga muusu beeri yaŋ, i ga zuru nda waasi mo danga tondi kuukey boŋ jeeriyaŋ, ngey neeya: 9 Ezer ga ti i jine bora, ihinkanta Obadiya, ihinzanta Eliyab, 10 itaacanta Mismanna, iguwanta Irimiya, 11 iddanta Attay, iyyanta Eliyel, 12 ahakkanta Yohanan, yagganta Elzabad, 13 iwayanta Irimiya, iway cindi fa Makbannay. 14 Gad kunda izey din ciya wongu nyayaŋ marga ra. I ra boro kayna ga te boro zangu jine boro. I boro kaŋ ga beeri nd'i kulu ga te boro zambar jine boro. 15 Woodin yaŋ no ka Urdun isa daŋandi handu sintina ra, alwaati kaŋ isa ga to k'a jabey kulu daabu. I na goorey ra gorokoy kulu gaaray hal i zuru, wayna funay haray nda wayna kaŋay haray waney kulu. 16 Waato din gaa Benyamin kunda nda Yahuda kunda ize fooyaŋ kaa Dawda do wongu fuwo ra. 17 Dawda mo fatta zama nga m'i kubay se. A ne i se: «Da baani se no araŋ kaa k'ay gaakasinay, kulu ay bina ga dabu araŋ waney gaa. Amma da day zama araŋ m'ay zamba k'ay nooyandi ay yanjekaarey se no, baa kaŋ toonye kulu si ay kambe ra, kulu iri kaayey Irikoyo ma woodin guna ka ciiti dumbu.» 18 Gaa no Irikoy Biya zumbu Amasay boŋ, (waranza din jine bora nooya), hal a ne: «Ya Dawda, iri ya ni wane yaŋ no! Ya Yasse izo, iri go ni banda! Baani ma bara ni gaa, baani no! Baani ma bara boro kaŋ ga ni gaakasinay gaa mo! Daahir, ni Irikoyo no ga ni gaakasinay!» Gaa no Dawda n'i kubayni k'i daŋ wongu nyaŋey jama ra. 19 Manasse kunda ize fooyaŋ mo kaa ka ye Dawda do haray, waato kaŋ a ga ba ka koy Filistancey banda ka Sawulu wongu. Amma i mana du ka Filistancey gaa, zama i laabukoyey na saaware te Dawda yaŋ boŋ k'i sallama ka ne: «Hambara a ga konda iri boŋey ka ye Sawulu do haray.» 20 Waato kaŋ Dawda go ga koy Ziklag, Manasse kunda ize fooyaŋ na Sawulu naŋ ka ye a banda. Ngey neeya: Adna, Yozabad, Yedayel, Munkayla, Yozabad, Elihu, da Zilletay, zambarey jine boroyaŋ no Manasse ra. 21 I na Dawda gaakasinay mo waato kaŋ a koy zurandi izey banda, zama i kulu soojeyaŋ kaŋ ga yaaru no, wongu nyayaŋ no marga ra. 22 Zaari ka koy zaari mo borey soobay ka ye Dawda do haray zama ngey m'a gaakasinay, hal i to wongu marga bambata, danga Irikoy kunda no. 23 Woone yaŋ no ga ti wongu marga sata-satey kaŋ go soolante yaŋ wongu se. I kaa Dawda do Hebron da miila ngey ma Sawulu koytara bare ka ye Dawda do, Rabbi sanno boŋ: 24 Yahuda izey kaŋ yaŋ ga koray da yaaji jare, soolante yaŋ wongu se, i boro zambar iddu nda zangu ahakku no. 25 Simeyon izey, soojey kaŋ ga yaaru wongu ra, i boro zambar iyye da zangu fo no. 26 Lawi izey, i boro zambar taaci nda zangu iddu no. 27 Yehoyda mo, nga ga ti Haruna windo jine boro. A gonda boro zambar hinza da zangu iyye. 28 Zadok mo, arwasu fo no kaŋ sooje no. A kande wongu nya waranka cindi hinka, a baaba windo waneyaŋ. 29 Benyamin izey, Sawulu dumey, i boro zambar hinza kaa, amma hala hõ i baa yaŋ go ga lamba Sawulu windo gaa jina. 30 Ifraymu izey ra boro zambar waranka da zangu ahakku kaa, soojeyaŋ kaŋ ga yaaru, kaŋ yaŋ te maa ngey kaayey almayaaley ra. 31 Manasse kunda jara ra mo, boro zambar way cindi ahakku kaa, suubananteyaŋ kaŋ i donton ka Dawda didiji bonkooni. 32 Isakar izey ra, i jine boro zangu hinka kaa, boroyaŋ kaŋ ga faham da zamaney, kaŋ yaŋ gonda bayray mo mate kaŋ Israyla ga hima ka te. i nya-izey kulu mo g'i sanney gana. 33 Zabluna ra, i

gonda boro zambar waygu kaŋ yaŋ fatta wongu marga ra, soolanteyaŋ i ma daaga sinji nda wongu jinay kulu dumi. I na Dawda gaa mo da bine folloŋ. 34 Naftali ra, i du wongu nya zambar fo. I banda mo gonda boro zambar waranza cindi iyye kaŋ yaŋ ga koray da yaaji jare. 35 Dan kunda ra mo i gonda boro zambar waranka cindi ahakku da zangu iddu kaŋ yaŋ ga waani ka daaga sinji. 36 Aser ra mo i gonda boro zambar waytaaci kaŋ yaŋ ga fatta wongu marga banda, ka daaga sinji. 37 Urdun se ya-haray mo, Ruben kunda da Gad kunda da Manasse kunda jara ra, i boro zambar zangu da zambar waranka kaa, kaŋ i kulu gonda wongu jinay kulu dumi wongu se. 38 Woodin yaŋ kulu soojeyaŋ no, kaŋ yaŋ ga waani daaga sinjiyaŋ. I kaa Hebron da bine folloŋ zama ngey ma Dawda didiji bonkooni Israyla kulu boŋ. Israyla cindo kulu mo, nga nd'ey laakal folloŋ no, zama ngey ma Dawda ciya bonkooni. 39 I go noodin a banda jirbi hinza ga ŋwa ka haŋ mo, zama i nya-izey soola i se. 40 Borey kaŋ yaŋ ga maan i do mo, ka koy hala Isakar da Zabluna da Naftali, i kande ŋwaari farkay da yo da alambaana nda yeeji yaŋ boŋ. I kande buuru kunkuni boobo, da jeejay* takulayaŋ, da reyzin* fafayaŋ, da duvan*, da ji, da hawyaŋ, da feejiyaŋ, iboobo. Farhã go no mo gumo nda cimi Israyla ra.

13

1 Gaa no Dawda saaware nda zambarey da zangey jine borey, sanda jine borey kulu nooya. 2 Dawda ne Israyla marga kulu se mo: «Da hayo boori araŋ diyaŋ gaa, d'araŋ di sanno fun Rabbi iri Irikoyo do mo, naŋ iri ma donton nangu kulu iri nya-izey gaa kaŋ yaŋ cindi Israyla laabo kulu ra. Iri ma donton mo alfagey da Lawitey gaa kaŋ yaŋ go ngey birney nda ngey kuray nangey ra, hal i ma margu iri do. 3 Iri mo, iri ma ye ka kande iri Irikoyo sundurko iri do koyne, zama iri man'a ceeci Sawulu zamana ra.» 4 Kala borey kulu ne ngey ga te yaadin, zama sanno saba jama kulu diyaŋ gaa. 5 Dawda binde na Israyla kulu margu care banda, za Sihor kaŋ go Misira tanjay ka koy hala Hamat furoyaŋo me, zama i ma kande Irikoy sundurko ka fun d'a Ciriyat-Yeyarim. 6 Dawda mo, da Israyla kulu ziji ka koy Baala, kaŋ ga ti Ciriyat-Yeyarim, kaŋ Yahuda kunda kwaara no. I ga ba ngey ma kande Rabbi Irikoy sundurko, nga kaŋ go nga karga boŋ ciiti malaykey se beene, naŋ kaŋ i g'a maa ce. 7 I go ga Irikoy sundurko jare torko taji fo boŋ ka fun Abinadab windo ra. Uzza da Ahiyo no ga ti torkokoyey. 8 Dawda nda Israyla kulu go ga farhã cabe Irikoy jine da ngey hina me. I go ga doon, i go ga moolo kayney da moolo beerey kar, da can-caŋey, da guurey kaŋ i ga kar, da hilliyaŋ mo. 9 Waato kaŋ i kaa ka to Cidon karayaŋ gangano do, gaa no Uzza na nga kambe salle ka sundurko di, zama hawey kati. 10 Amma Rabbi futa koroŋ Uzza gaa, kal a n'a kar ka zeeri, zama a na nga kambe salle ka sundurko ham. A bu mo noodin Irikoy jine. 11 Kala Dawda mo te bine zama Rabbi bangay ka Uzza kortu. Dawda na noodin maa daŋ Perez-Uzza, mate kaŋ a maa go hala ka kaa sohõ. 12 Dawda mo humburu Irikoy han din hane ka ne: «Mate no ay ga te hal ay ma kande Irikoy sundurko ay do fu?» 13 Woodin se no Dawda mana konda sundurko nga banda ka furo Dawda kwaara ra, amma a kamba nd'a k'a daŋ Gat kwaara bora Obed-Edom windo ra. 14 Yaadin mo no Irikoy sundurko goro nd'a Obed-Edom dumey banda a windo ra hala handu hinza kubay. Rabbi na albarka daŋ Obed-Edom dumo gaa, da hay kulu kaŋ go a se mo gaa.

14

1 Tir bonkoono Hiram na diyayaŋ donton Dawda do. I kande sedre bunduyaŋ, da garu cinakoyaŋ, da saceyaŋ, zama ngey ma windi cina a se. 2 Dawda faham mo ka bay kaŋ Rabbi na nga tabbatandi bonkooni Israyla boŋ. A koytara mo du beeray gumo da cimi Rabbi jama Israyla sabbay se. 3 Dawda ye ka wande fooyaŋ hiiji koyne Urusalima ra. Dawda ye ka ize aru da ize wayyaŋ hay koyne. 4 A ize arey kaŋ a hay Urusalima ra, i maayey neeya: Sammuwa, Sobab, Natan, Suleymanu, 5 Ibhar, Elisuwa, Elpelet, 6 Noga, Nefeg, Yafiya, 7 Elisama, Beeliyada, da Elifelet. 8 Waato kaŋ Filistancey maa baaru kaŋ i na ji soogu Dawda boŋ k'a ciya bonkooni Israyla kulu boŋ, kala Filistancey kulu ziji ka kaa zama ngey ma Dawda ceeci. Dawda mo maa woodin baaru ka fatta i gaa. 9 Filistancey binde jin ka kaa ka wongu arzaka ku Refayim gooro ra. 10 Dawda na Irikoy hã ka ne: «Ay ma ziji Filistancey gaa, wala? Ni g'i daŋ ay kambe ra no?» Rabbi ne: «Ma ziji ka koy, zama ay g'i daŋ ni kambe ra.» 11 Kal i ziji ka kaa Baal-Perazim haray. Dawda n'i zeeri mo noodin. Dawda ne mo: «Irikoy na kortimi te ay ibarey boŋ ay kamba ra, danga saaya kaŋ hari kosaray baguyaŋ ga te!» Woodin sabbay se no i na noodin maa daŋ Baal-Perazim. 12 Filistancey mo na ngey toorey furu noodin. Dawda lordi ka ne i m'i ton danji ra. 13 Filistancey ye ka kande wurrandi zama ngey

ma arzaka ku gooro ra se. 14 Dawda mo ye ka Irikoy hã koyne. Amma Irikoy ne a se: «Ni ma si ziji k'i ceeci. Ni ma windi ka kaa i gaa balsam nyaŋey jine. 15 A ga ciya mo, waati kaŋ ni ga maa danga diraw yooje go balsam* nyaŋey boŋ bindey ra, kala ni ma fatta ka koy tangamo do, zama Irikoy fatta ni jine. Zama nga ma Filistancey wongu marga kar.» 16 Dawda binde te danga mate kaŋ cine Irikoy n'a lordi nd'a. A na Filistancey marga kar ka zeeri mo za Jibeyon kal a koy ka to hala Gezer. 17 Gaa no Dawda maa darza koy laabey kulu ra. Rabbi n'a humburkuma daŋ mo dumey kulu gaa.

15

1 Dawda na garuyaŋ cina nga boŋ se nga kwaara ra. A na nangu soola mo Irikoy sundurko se, ka hukum sinji a se noodin. 2 Gaa no Dawda ne: «Boro kulu mana hima ka Irikoy sundurko jare kala Lawitey, zama Rabbi n'i suuban i ma Irikoy sundurko jare, i ma goy nga se mo hal abada.» 3 Dawda na Israyla kulu margu Urusalima ra, zama ngey ma Rabbi sundurko zijandi k'a jisi a nango kaŋ a soola a se din ra. 4 Dawda na Haruna izey da Lawitey mo margu. 5 Kohat dumo ra Uriyel ga ti jine bora, a dumi zangu nda waranka mo go a banda. 6 Merari dumo ra Asaya ga ti jine bora, a dumi zangu hinka nda waranka go a banda. 7 Gerson dumo ra Yowel ga ti jine bora, a dumi zangu nda waranza go a banda. 8 Elizafan dumo ra Semaya ga ti jine bora, a dumi zangu hinka go a banda. 9 Hebron dumo ra Eliyel ga ti jine bora, a dumi wahakku go a banda. 10 Uzziyel dumo ra Aminadab ga ti jine bora, a dumi zangu nda iway cindi hinka go a banda. 11 Gaa no Dawda na alfagey ce, Zadok da Abiyatar, ngey da Lawitey jine borey Uriyel, da Asaya, da Yowel, da Semaya, da Eliyel, da Aminadab. 12 A ne i se: «Araŋ no ga ti kaayey almayaaley jine borey Lawitey se. Kal araŋ ma araŋ boŋ hanandi, araŋ d'araŋ almayaaley, zama araŋ ma kande Rabbi, Israyla Irikoyo sundurko ka kond'a hala nango kaŋ ay soola a se din ra. 13 Zama doŋ jina araŋ man'a jare. A se no Rabbi na kortimi te iri gaa, zama iri mana Rabbi ceeci farilla boŋ.» 14 Kala alfagey da Lawitey izey na ngey boŋ hanandi zama ngey ma du ka kande Rabbi, Israyla Irikoyo sundurko. 15 Lawitey izey binde na Irikoy sundurko jare ngey jasey gaa da bundey, mate kaŋ Musa n'i lordi nd'a Rabbi sanno boŋ. 16 Woodin banda Dawda salaŋ Lawitey jine borey se ka ne i ma ngey dumi baytukoy daŋ i ma doon, i ma farhã kosongu te mo da dooni teeyaŋ jinayyaŋ, sanda moolo beeriyaŋ da moolo kaynayaŋ da guuru kaŋ i ga kar care gaa. 17 Lawitey mo na Heman Yowel ize daŋ, nga nda nga nya-ize Asaf Bereciya izo. I suuban mo Merari dumo ra i nya-ize Etan Kusaya izo. 18 I banda mo i nya-ize sasare hinkanta ra Zakariya, Ben, Yaaziyel, Semiramot, Yehiyel, Unni, Eliyab, Benaya, Maaseya, Mattitiya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, da Yeyel; woodin yaŋ kulu windi me batukoyaŋ no. 19 Kala baytukoy Heman, da Asaf, da Etan, i n'i daŋ i ma guuru-say jinay kar ka te kosongu. 20 Zakariya, Aziyel, Semiramot, Yehiyel, Unni, Eliyab, Maaseya, da Benaya mo gonda moolo beeriyaŋ kaŋ i kosongo ga hima wandiyoyaŋ jinde. 21 Mattitiya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, Yeyel, da Azaziya mo ga jinde candi nda mooloyaŋ kaŋ i kosongo go ganda haray. 22 Kenaniya mo, Lawitey jine boro fo gonda baytukoy sanni. A ga baytu teeyaŋ dondonandi mo, zama a ga waani. 23 Bereciya nda Elkana mo, windi me batukoyaŋ no sundurko se. 24 Alfagey mo, Sabaniya, Yosafat, Netanel, Amasay, Zakariya, Benaya, da Eliyezar ga kaakaacey kar Irikoy sundurko jine. Obed-Edom da Yehaya, ngey no ga ti fu me batukoy sundurko se. 25 Yaadin cine no Dawda nda Israyla arkusey, da zambarey jine borey koy d'a zama ngey ma ziji nda Rabbi sappa sundurko, ka kand'a a ma fun Obed-Edom windo ra da farhã. 26 A ciya mo, zama Irikoy go ga Lawitey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare gaakasinay, kal i na yeeji iyye da feeji gaaru iyye sarga. 27 Dawda bumbo go ga daabu nda lin* baano kwaay, danga Lawitey kulu kaŋ yaŋ goono ga sundurko jare cine, ngey nda baytu teekoy kaŋ gonda Kenaniya i jine boro kaŋ go ga baytu te baytukoy banda. Dawda go ga daabu mo nda lin kwaay. 28 Yaadin cine no Israyla ziji nda Rabbi sappa sundurko. I go ga kuuwa, i go ga hilliyaŋ kar, da kaakaaciyaŋ, da guuruyaŋ kaŋ i ga kar care gaa ka te kosongu, da moolo beeriyaŋ da ikaynayaŋ. 29 A te ka ciya mo, waato kaŋ Rabbi sappa sundurko to ka furo Dawda kwaara ra, kala Sawulu ize wayo Mikal niigaw finetaro gaa ka di Bonkoono Dawda, a go ga sar ka zimbi ka farhã cabe. Mikal dond'a mo nga bina ra.

16

1 I kande Irikoy sundurko mo k'a jisi hukumo kaŋ Dawda sinji a se din ra. A na sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle Irikoy jine. 2 Waato kaŋ Dawda na sargayey kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayey mo salle ka ban, kal a na albarka gaara jama se Rabbi maa ra. 3 Israyla boro fo

kulu mo, alboro nda wayboro, a na buuru kunkuni fo da ham dumbari fo da reyzin* takula fo zaban i se. 4 Lawiti fooyaŋ mo, a n'i daŋ i ma goy te Rabbi sundurko jine, sanda i ma Rabbi, Israyla Irikoyo beerandi, k'a saabu, k'a sifa mo. 5 Ngey neeya: Asaf ga ti i jine bora, bora kaŋ ga dak'a gaa mo Zakariya, gaa no Yeyel, Semiramot, Yehiyel, Mattitiya, Eliyab, Benaya, Obed-Edom, da Yeyel. A g'a te da dooni jinay, moolo beeriyaŋ da ikaynayaŋ. Asaf mo ga guuru say kar ka te kosongu beeri. 6 Alfagey mo, Benaya nda Yahaziyel ga kaakaaciyaŋ kar duumi Irikoy sappa sundurko jine. 7 Han din hane no Dawda sintin ka Kasaf nda nga nya-izey daŋ i ma saabuyaŋ te Rabbi se, ka ne: 8 Wa Rabbi saabu k'a maa ce! W'a te-goyey bayrandi dumey game ra! 9 Wa doon a se! wa sifayaŋ baytu te a se! W'a dambara goyey kulu deda te. 10 Wa araŋ fooma te a maa hanna sabbay se. Borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci, biney ma kaan. 11 Wa Rabbi nda nga hino ceeci, W'a ceeci duumi. 12 Ya araŋ, a tamo Israyla dumo, Ya Yakuba izey, a wane suubanantey! 13 Wa fongu nda dambara goyey kaŋ a te. Wa fongu a dabari goyey d'a meyo ciiti sanney mo. 14 Nga no ga ti Rabbi iri Irikoyo. A ciitey go ndunnya kulu ra. 15 Wa fongu a alkawlo gaa hal abada, Kaŋ ga ti sanno kaŋ a lordi zamana zambar se, 16 Wa fongu alkawlo kaŋ a sambu Ibrahim se, Da zeyaŋo kaŋ a ze d'a Isaka se. 17 A n'a tabbatandi Yakuba se a ma ciya hin sanni, Sanda Israyla se nooya a ma ciya alkawli kaŋ ga duumi. 18 A goono ga ne: «Ni se no ay ga Kanaana laabo no, Ni tubo baa nooya..» 19 Waato kaŋ i go boro ciraariyaŋ, Oho, ikayna fooyaŋ no, yawyaŋ mo no laabo ra, 20 I di ka bar-bare kunda ka koy kunda, Koytaray fo ka koy jama fo do mo, 21 A mana naŋ boro fo kulu m'i kankam. A deeni bonkooniyaŋ gaa i sabbay se ka ne: 22 «Araŋ ma s'ay wane suubanantey ham, Wa si hasaraw te ay annabey* se mo.» 23 Ya araŋ ndunnya kulu, wa baytu te Rabbi se. W'a faaba baaru hanna fe zaari ka koy zaari. 24 W'a darza dede dumi cindey game ra, A dambara goyey mo dumey kulu game ra. 25 Zama Rabbi ya Beeraykoy no, A to sifayaŋ beeri gumo, A to i ma humbur'a mo ka bisa koyey kulu. 26 Zama dumi cindey toorey kulu ya hari yaamoyaŋ day no, Amma Rabbi no ka beeney te. 27 Beeray da koytaray darza go a jine, Gaabi nda farhã mo go a do. 28 Ya araŋ dumey kulu almayaaley, wa Rabbi seeda! Wa Rabbi darza nd'a gaabo seeda! 29 Wa Rabbi darza kaŋ ga saba nd'a maa seeda. Wa kande ŋwaari sargay ka bangay a jine. Wa sududu Rabbi se zama a gonda darza hanno. 30 Ya araŋ ndunnya kulu, wa jijiri a jine. Daahir no ndunnya sinji hala mate kaŋ a si zinji. 31 Beeney ma maa kaani, ganda mo ma farhã. Dumi cindey ra i ma ne: «Rabbi no ga may!» 32 Teeko ma dundu, nga nda nga tooyaŋo. Saajo mo ma zamu, nga nda hay kulu kaŋ go a ra. 33 Gaa no saaji tuuri-nyaŋey mo ga doon Rabbi jine farhã sabbay se, Zama a goono ga kaa ka ndunnya ciiti. 34 Wa saabu Rabbi se, zama nga ya booriyaŋ koy no, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 35 Araŋ ma ne: «Ya iri Irikoyo kaŋ ga faaba, m'iri faaba. M'iri margu, m'iri kaa mo dumi cindey kambe ra. Zama iri ma saabu ni maa hanna se, Iri ma fooma te mo ni sifawo ra.» 36 Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin. Gaa no jama kulu mo tu ka ne «Amin!!» I na Rabbi kuuku mo. 37 Kal a na Asaf da nga nya-izey naŋ noodin Rabbi sappa sundurko jine, zama i ma goy sundurko jine alwaati kulu, mate kaŋ cine han kulu goyo ga ba. 38 Obed-Edom da nga nya-ize waydu cindi ahakko mo go noodin. Obed-Edom wo, Yedutun ize no, nga nda Hosa mo, windi me batukoyaŋ no. 39 Alfa Zadok da nga nya-izey mo go noodin Rabbi nangora jine, nga kaŋ go Jibeyon tudo boŋ. 40 I goyo ga ti i ma sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se tonyaŋ sargay feema ra waati kulu, susubay nda wiciri kambu. I m'a te sanno kulu kaŋ i hantum Rabbi asariya ra din boŋ, haya kaŋ a na Israyla lordi nd'a. 41 Heman da Yedutun mo go i banda, ngey nda cindey kulu kaŋ yaŋ i suuban, k'i ce da ngey maayey. I goyo ga ti i ma saabu Rabbi se, «zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.» 42 Heman da Yedutun mo go i banda, kaŋ yaŋ gonda kaakaaciyaŋ da guuru kaŋ i ga kar care gaa, borey kaŋ yaŋ g'i kar se. I gonda dooni jinayyaŋ mo Irikoy baytey se. Yedutun izey mo go windo me gaa. 43 Gaa no borey kulu dira, boro kulu koy fu. Dawda mo ye fu ka albarka gaara nga almayaaley se.

17

1 A ciya mo, waato kaŋ Dawda go nga windo ra ga goro, kala Dawda ne annabi Natan se: «Guna, ay go sedre fu ra da goray, amma Rabbi sappa sundurko go daabuleyaŋ ra.» 2 Natan mo ne Dawda se: «Hay kulu kaŋ go ni bina ra, ni m'a te, zama Irikoy go ni banda.» 3 A ciya mo, hano din cino ra, Irikoy sanno kaa Natan do ka ne: 4 «Ma koy ka salaŋ ay tamo Dawda se ka ne: Yaa no Rabbi go ga ci: Ni si fu cina hal ay ma goro a ra, 5 zama za hano kaŋ hane ay kande Israyla ka kaa hala hunkuna,

ay mana goro fu kulu ra. Amma hukum ka koy hukum ra, da nangoray ka koy nangoray ra no ay go. 6 Nangey kulu kaŋ ay dira Israyla kulu banda mo, mate no, ay na sanni fo salaŋ Israyla jine borey kulu se, kaŋ yaŋ se ay lordi ka ne i m'ay borey kuru, k'i hã haŋ kaŋ se i mana sedre bundu fu cina ay se?» 7 Sohõ haŋ kaŋ ni ga ci ay tamo Dawda se neeya: Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: «Ay na ni kaa kuruyaŋo do, feeji ganayaŋ ra, zama ni ma ciya jine boro ay jama Israyla boŋ. 8 Ay goro ni banda mo nangu kulu kaŋ ni gana. Ay na ni ibarey kulu halaci ni jine. Ay ga maa te ni se, danga boro beerey kaŋ yaŋ go ndunnya ra maa cine. 9 Ay ga nangu daŋ mo ay jama Israyla sabbay se, ay m'i tilam zama i ma goro ngey bumbo nango ra, boro kulu ma si ye k'i sosorandi koyne. Boro laaley mo si ye k'i halaci koyne, danga mate kaŋ i doona ka te waato, 10 za han din kaŋ ay na jine boroyaŋ lordi ka ne i m'ay jama Israyla may. Ay ga ni ibarey kulu ye ni mayra ra mo. Woodin banda, ay go ga woone ci ni se: Rabbi ga dumi te ni se. 11 A ga ciya mo, waato kaŋ ni na ni aloomaro toonandi, kaŋ ni ga kani ni kaayey banda, gaa no ay ga ni dumi fo sinji ni banda, danga ni ize aru fo nooya, ay g'a koytara tabbatandi mo. 12 Nga no ga windi cina ay se, ay g'a karga mo tabbatandi hal abada. 13 Ay ga ciya a se baaba, nga mo ga ciya ay ize. Ay baakasinay suujo mo, ay s'a ta a gaa, danga mate kaŋ ay n'a ta bora kaŋ na ni jin din gaa. 14 Amma ay g'a gorandi ay windo nd'ay koytara ra hal abada, a karga mo ga tabbat hal abada.» 15 Sanney din kulu, da bangando kulu boŋ mo, yaadin no Natan salaŋ d'a Dawda se. 16 Kala Bonkoono Dawda furo ka koy ka goro Rabbi jine ka ne: «May ci ay, ya Rabbi Irikoy? May ci ay dumo mo, kaŋ ni to da ay hala neewo? 17 Ya Irikoy, danga haya din mo hari kayna no ni diyaŋ gaa, amma ni ye ka salaŋ ni tamo dumo boŋ alwaati kuuku kaŋ ga kaa ra, ya Rabbi Irikoy. Ni n'ay himandi danga boro kaŋ a dumo gonda beeray. 18 Ifo no ay, Dawda, ay ga du ka ci ni se koyne, darza beero kaŋ ni na ni tamo no boŋ? Zama ni ga ay, ni tamo bay. 19 Ya Rabbi, ay, ni tamo sabbay se no, ni bumbo bine ibaay boŋ mo no, ni na hari beeriyaŋ wo kulu te, zama ni ma muraadu bambatey din bayrandi. 20 Ya Rabbi, ni cine fo si no. Irikoy fo mo si no, kala nin, hay kulu kaŋ iri maa da iri hangey boŋ. 21 Dumi woofo no ka go no mo ndunnya ra, danga ni jama Israyla cine kaŋ Irikoy koy ka fansa hal i ma ciya nga bumbo jama, zama ni ma du ni boŋ se maa beeri, kaŋ ga humburandi? Ni na dumiyaŋ gaaray ka kaa ni jama jine, ngey kaŋ ni fansa ka kaa Misira ra. 22 Zama ni na ni jama Israyla ciya ni bumbo jama hal abada. Ni mo, ya Rabbi, ni ciya i Irikoyo. 23 Sohõ mo, ya Rabbi, naŋ sanno kaŋ ni ci ay, ni tamo nda nga dumo boŋ ma tabbat hal abada. Ma te mo mate kaŋ ni salaŋ ka ci din. 24 Naŋ ni maa mo ma tabbat, a ma du darza hal abada. I ma ne: ‹Rabbi Kundeykoyo ya Israyla Irikoy no; Irikoy no Israyla se.› Ay, ni tamo Dawda dumo mo ma tabbat ni jine. 25 Zama nin, ya ay Irikoyo, ni na woodin bangandi ay, ni tamo se ka cabe kaŋ ni ga dumi te ay se. Woodin sabbay se no ay, ni tamo du bine-gaabi ay ma adduwa te ni jine. 26 Sohõ mo, ya Rabbi, ni ga ti Irikoy. Ni na alkawli hanno wo sambu ay, ni tamo se. 27 Sohõ mo a kaan ni se ni ma ay, ni tamo dumo albarkandi hal a ma goro ni jine duumi, zama nin, ya Rabbi, nin no ka albarka daŋ. Oho, a go mo albarkante hal abada.»

18

1 A go mo, woodin banda Dawda na Filistancey kar ka zeeri k'i kaynandi. A na Gat kwaara nda nga kawyey ta Filistancey kambe ra. 2 A na Mowab mo zeeri. Mowabancey ciya Dawda bannyayaŋ, ka kande _a se|_ jangal. 3 Dawda na Zoba bonkoono Hadad-Ezer mo zeeri ka to hala Hamat gaa. A mayra to mo hala Ufratis isa me gaa. 4 Dawda na wongu torko zambar fo ta a gaa, da bari-kari zambar iyye, da ce-koy zambar waranka. Dawda na torko bariyey kulu tanje kaajey beeri ka pati, amma a fay da wo kaŋ yaŋ ga wasa torko zangu se. 5 Waato kaŋ Damaskos Suriyancey kaa ka kande Zoba bonkoono Hadad-Ezer se gaakasinay, Dawda na boro zambar waranka cindi hinka wi Suriyancey do haray. 6 Gaa no Dawda na wongu batandikoyaŋ daŋ Damaskos kwaara, Suriya laabo ra. Suriyancey mo ciya Dawda tamyaŋ, ka kande _a se|_ jangal. Rabbi na Dawda gaa nangu kulu kaŋ a ga koy. 7 Wura korayey mo kaŋ yaŋ Hadad-Ezer tamey ga jare doŋ, Dawda n'i ku ka kand'ey Urusalima. 8 Hadad-Ezer kwaarey Tibnat da Kun ra mo, Dawda na guuru-say boobo sambu. Suleymanu goy d'a ka guuru-say bango, da muuley da guuru-say goy jinayey te d'a. 9 Waato kaŋ Hamat bonkoono Toy maa baaru kaŋ Dawda na Zoba bonkoono Hadad-Ezer wongu marga kulu kar, 10 kal a na nga ize Hadoram donton Bonkoono Dawda do. A kaa k'a baani hã, k'a saabu mo, zama a wongu nda Hadad-Ezer k'a kar mo. Zama Hadad-Ezer doona ka kande wongu Toy gaa. Hadoram mo kande wura nda nzarfu nda guuru-say jinay kulu dumi. 11 Bonkoono Dawda na

woodin yaŋ mo fay waani Rabbi se, ka margu nda nzarfu nda wura kaŋ a ku ka fun d'ey Edom, da Mowab, da Amon izey, da Filistancey, da Amalek laabey kulu ra. 12 Zeruwiya ize Abisay mo na Edomance zambar way cindi ahakku kar Ciiri Gooro ra. 13 A na wongu batandikoyaŋ daŋ Edom laabo ra mo hala Edomancey kulu ciya Dawda se tamyaŋ. Rabbi na Dawda gaa mo nangu kulu kaŋ a ga koy. 14 Yaadin no Dawda na Israyla kulu may d'a. A go ga cimi ciiti nda adilitaray te nga jama kulu se. 15 Zeruwiya izo Yowab ga ti wongu marga jine bora. Yehosafat Ahilud izo ga ti laabo baaru hantumkwa. 16 Ahitub izo Zadok da Abiyatar izo Abimelek mo ga ti alfagey. Sabsa ga ti bonkoono se hantumkwa. 17 Yehoyda izo Benaya go bonkoono doogarey boŋ, kaŋ ga ti Keretey da Peletey. Dawda izey mo ga ti koy kayna yaŋ ka bonkoono gaakasinay.
19
1 A ciya mo, hayey din banda, Amon izey bonkoono Nahas bu, a izo mo ciya bonkooni a nango ra. 2 Gaa no Dawda ne: «Ay ga gomni cabe Nahas izo Hanun se, zama a baabo na gomni cabe ay se.» Kala Dawda na diyayaŋ donton i m'a fonda tilas a baabo se. Dawda tamey binde kaa Hanun do Amon izey laabo ra, zama ngey m'a fonda tilas. 3 Amma Amonancey koyey ne Hanun se: «Ni ga tammahã Dawda go ga ni baaba beerandi no, za kaŋ a na kunfakoyaŋ donton ni do? Manti a tamey kaa no zama ngey ma laabo tugari, i m'a windi ka ŋwa mo?» 4 Woodin se no Hanun na Dawda tamey di k'i cabu, k'i bankaarayey dumbu bindo ra hal i cantey gaa, k'i sallama. 5 Boro fooyaŋ koy mo ka borey din baaru ci Dawda se. Nga mo donton k'i kubay, zama haawi n'i di gumo. Bonkoono mo ne: «Wa goro Yeriko kwaara hala waati kaŋ araŋ kaabey zay jina, gaa no araŋ ga kaa.» 6 Waato kaŋ Amon izey di kaŋ ngey na ngey boŋ ciya fanta hariyaŋ Dawda se, kala Hanun da Amon izey na nzarfu ton waytaaci cindi gu cine samba Mesopotamiya, da Aram-Maaka, da Zoba do, 7 zama ngey ma wongu torkoyaŋ da bari kaariyaŋ sufuray ngey boŋ se. I na torko zambar waranza cindi hinka da Maaka bonkoono da nga jama sufuray ngey boŋ se. Ngey mo kaa ka gata sinji Medeba jine. Amon izey mo margu ka fun ngey kwaarey ra ka kaa wongu se. 8 Waato kaŋ Dawda maa woodin baaru, kal a na Yowab da wongu marga da soojey kulu donton. 9 Amon izey mo fatta ka kaa ka daaga sinji kwaara furoyaŋ fonda gaa. Bonkooney kaŋ yaŋ kaa i banda mo go ngey hinne nangu fo waani batama ra. 10 Yowab binde, waato kaŋ a di i na daaga sinji nga se jina nda banda, kal a na Israyla sooje hanney kulu suuban i ma soola ka kubay da Suriyancey. 11 Amma jama cindo, a n'i daŋ nga kayne Abisay kambe ra. Ngey mo na daaga sinji ka guna Amon izey do haray. 12 Yowab mo ne: «Da Suriyancey bisa ay gaabi, kala ni ma te ay se gaako. Da mo Amon izey bisa ni gaabi, kal ay ma kaa ka ni faaba. 13 Wa te gaabi, iri m'iri boŋ cabe bine-gaabi-koyyaŋ mo, iri borey da iri Irikoyo kwaarey sabbay se. Rabbi mo ma goy ka te mate kaŋ ga boori nga diyaŋ gaa.» 14 Yaadin cine no Yowab da borey kaŋ yaŋ go a banda maan Suriyancey wongu se. Ngey mo zuru Yowabyaŋ jine. 15 Saaya kaŋ Amon izey di kaŋ Suriyancey go ga zuru, kala ngey mo zuru Yowab kayno Abisay jine, ka koy ka furo birno ra. Gaa no Yowab ye Urusalima. 16 Waato kaŋ Suriyancey di kaŋ ngey na goobu haŋ Israyla kambe ra, kal i na diyayaŋ donton ka Suriyancey kaŋ yaŋ go isa beero banda ceeci. Hadad-Ezer wonkoyo Sofak no k'i candi. 17 Waato kaŋ i na baaro din ci Dawda se, kal a na Israyla kulu margu ka Urdun* daŋandi. A kaa ka daaga sinji i se. Waato kaŋ Dawda na daaga sinji Suriyancey se, ngey mo n'a wongu. 18 Suriyancey mo zuru Israyla jine. Dawda na Suriyancey wongu torkey gaarayko zambar iyye wi, da sooje ce-koy zambar waytaaci. A n'i wonkoyo Sofak mo wi. 19 Hadad-Ezer tamey binde, waato kaŋ i di ngey na goobu haŋ Israyla kambe ra, kal i na Dawda te coro, ka ye a mayra cire. Suriyancey mana yadda ngey ma ye ka Amon izey faaba koyne.
20
1 Waato kaŋ jiiro bare, alwaato kaŋ bonkooney doona ka fatta ka koy wongu, kaŋ Yowab na wongu marga candi i ma konda wurrandiyaŋ Amon izey laabo ra, kal i kaa ka Rabba kwaara windi nda wongu. Amma Dawda wo goro Urusalima. Yowab na Rabba kar ka zeeri. 2 Dawda n'i bonkoono koytaray fuula kaa a boŋo gaa. I gar a tiŋa to danga kilo waytaaci cindi gu cine, wura no. A gonda taalam tondiyaŋ a gaa mo. I na fuula daŋ Dawda boŋo gaa. A fatta birno ra da wongu arzaka boobo mo, gumo-gumo. 3 A na borey kaŋ yaŋ go kwaara ra fattandi k'i daŋ i ma goy da garzeyaŋ, da guuru-bi zaamayaŋ, da deesiyaŋ mo. Yaadin cine no Dawda te Amon izey kwaarey kulu se. Gaa no Dawda nda jama kulu ye Urusalima. 4 A ciya, woodin banda, tangami fo te ngey nda Filistancey game ra Gezer kwaara haray. Waato din no Sibbekay Husat boro na Sippay, Refayim boro fo kar ka

wi. I na Filistancey kaynandi mo. 5 Tangami fo ye ka te ngey nda Filistancey game ra koyne. El-Hanan Yayir ize na Lakmi, Goliyat kayne, Gat boro, kar ka wi. Bora din yaaji bundo ga hima danga kaymi bundu. 6 Tangami fo ye ka te koyne Gat haray. Noodin mo boro kuuku fo go no kaŋ gonda kambayze da ce-ize margante waranka cindi taaci, danga iddu kambe kulu nda ce kulu gaa nooya. Bora din mo Refayim dumi no. 7 Waato kaŋ a na donda-caray sanni salaŋ Israyla se, kala Dawda beere Simeya izo Yonata n'a kar ka wi. 8 Woodin yaŋ kulu Gat kwaara Refayim dumiyaŋ no. I bu mo Dawda nda nga tamey kambe ra.

21

1 Gaa no Saytan* tun ka kay ka gaaba nda Israyla ka Dawda zuku a ma Israyla kabu. 2 Kala Dawda ne Yowab da jama jine borey se: «Wa koy ka Israyla kabu za Beyer-Seba gaa ka koy hala Dan gaa, ka kand'ay se baaru hal ay m'i lasaabo bay.» 3 Yowab mo ne: «Rabbi ma nga jama tonton hala sorro zangu ka bisa sohõ waney cine! Amma, ya koyo ay bonkoono, manti i kulu ay koyo tamyaŋ no? Ifo se no ay koyo ga woodin ceeci? Ifo se no a ga ciya taali beeri sabaabu Israyla se?» 4 Kulu nda yaadin, bonkoono sanno hin Yowab wano. Woodin sabbay se no Yowab dira ka Israyla kulu gana ka ye ka kaa Urusalima. 5 Yowab mo na borey kulu kabuyaŋ lasaabo no Dawda se. Israyla kulu ra i gar alboro zambar hala zambar fo da zambar zangu, kaŋ yaŋ ga waani takuba. Yahuda mo gonda zambar zangu taaci nda wayye kaŋ yaŋ ga waani takuba. 6 Amma a mana Lawitey da Benyamin kundey kabu i ra, zama Yowab go ga koyo lordo fanta. 7 Haya din mo ga laala no Irikoy diyaŋ gaa, hal a na Israyla kar. 8 Dawda mo ne Irikoy se: «Ay na zunubi te gumo, za kaŋ ay na hayo wo te. Amma sohõ, ay ga ni ŋwaaray, ma ay, ni tamo laala tuusu ka kaa, zama ay na saamotaray te gumo.» 9 Rabbi mo salaŋ Dawda wane annabo Gad se ka ne: 10 «Ma koy ka salaŋ Dawda se ka ne yaa no Rabbi ci: Ay ga hari hinza salle ni se: kala ni ma afo suuban i ra ni boŋ se, kaŋ ay ga te ni se.» 11 Kala Gad kaa Dawda do ka ne a se: «Rabbi ne ni ma suuban ni boŋ se: 12 hala jiiri hinza haray, wala handu hinza kaŋ ni ibarey ga ni gaaray, i takuba mo ma ni to, wala mo Rabbi takuba hala jirbi hinza, sanda balaaw ma laabo ŋwa, Rabbi malayka go ga halaciyaŋ te Israyla laabo me-a-me ra. Sohõ kay, ma fongu ka lasaabu tuyaŋ kaŋ dumi no ay ga ye d'a nga kaŋ n'ay donton din do.» 13 Kala Dawda ne Gad se: «Ay furo kambe da cimi! Ay ga ni ŋwaaray, naŋ ya furo Rabbi kambe ra, zama a suujo ga beeri gumo. Amma ay ma si furo boro kambe ra.» 14 Kala Rabbi na balaaw samba Israyla gaa, Israyla alboro zambar wayye bu mo. 15 Irikoy na malayka donton Urusalima mo gaa zama a m'a halaci se. Waato kaŋ a ga ba k'a halaci, kala Rabbi di Urusalima masiiba. A bakaraw n'a bina di mo, hal a ne halaciyaŋ malayka se: «A wasa. Ma ni kamba ye sohõ.» Alwaato din mo Rabbi malayka go ga kay Arawna Yebusanca karayaŋ gangano jarga. 16 Dawda mo na nga boŋ sambu ka guna. Rabbi malayka go ga kay beene nda ganda game ra, takuba foobante go a kambe ra ga salle Urusalima boŋ do. Gaa no Dawda nda arkusey, kaŋ go daabante nda bufu zaarayaŋ, i kaŋ ganda birante. 17 Kala Dawda ne Irikoy se: «Manti ay no ka ne i ma jama kabu, wala? Oho, cimi no, ay no ka zunubi te, ay na laala te mo gumo. Amma feejey wo, ifo no i te? Ya Rabbi ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray no, naŋ ni kamba ma in d'ay baaba windo kar, day manti ni jama wo, hala balaawo m'i ŋwa!» 18 Gaa no Rabbi malayka ne Gad se a ma ci Dawda se ka ne Dawda ma ziji ka koy ka sargay feema cina Rabbi se Arawna Yebusanca karayaŋ gangano ra. 19 Kala Dawda ziji nd'a Gad sanno boŋ kaŋ a salaŋ Rabbi maa ra din boŋ. 20 Arawna binde zagu ka di malayka. A ize aru taaca kaŋ go a banda mo na ngey boŋ tugu. Arawna go alkama safayaŋ gaa. 21 Kaŋ Dawda go ga kaa Arawna do, Arawna guna kal a di Dawda. A fun mo karayaŋ gangano ra ka koy ka sombu Dawda jine, a moyduma to hala ganda laabo gaa. 22 Dawda mo ne Arawna se: «M'ay no karayaŋ gangano wo zama ay ma sargay feema cina Rabbi se a ra. A nooro timmanta me no ni g'a no ay se, zama i ma balaawo gaay k'a bare a ma fun jama banda.» 23 Kala Arawna ne Dawda se: «Soobay k'a sambu ni boŋ se. Koyo ay bonkoono ma te haŋ kaŋ ga boori ni diyaŋ gaa. Guna, ay ga hawey no i m'i te sargay kaŋ i ga ton, karayaŋ bundey mo ma te tuuri, alkama ma te ŋwaari sarga. Ay g'i kulu no yaamo.» 24 Amma Bonkoono Dawda ne Arawna se: «Abada. Zama daahir ay g'a day a nooro timmanta me, zama ay si ni haya sarga Rabbi se, ay si sargay kaŋ i ga ton salle da hay fo kaŋ ay du yaamo.» 25 Dawda binde na wura sekel* zangu iddu (danga kilo iyye cine) neesi ka no Arawna se ka du nango. 26 Dawda mo na sargay feema cina noodin Rabbi se ka sargay kaŋ i ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayyaŋ salle a ra. A hẽ Rabbi gaa. Nga mo tu a se da danji

kaŋ fun beene ka kaŋ ganda feema ra ka sargay kaŋ i ga ton ŋwa. 27 Rabbi mo salaŋ malayka se, nga mo na nga takuba yeti nyaŋo ra. 28 Saaya din ra, kaŋ Dawda di kaŋ Rabbi tu nga se Arawna Yebusanca karayaŋ gangano ra, kal a soobay ka sargayyaŋ salle noodin. 29 Zama waato din Rabbi hukumo kaŋ Musa te saajo ra, nga nda sargay kaŋ i ga ton feema, i go Jibeyon tudo boŋ sududuyaŋ nango ra. 30 Amma Dawda mana du ka koy noodin ka hã Irikoy gaa, zama Rabbi malayka takuba n'a humburandi gumo.

22

1 Gaa no Dawda ne: «Woone wo Rabbi Irikoy windi no. Neewo mo no Israyla sargay kaŋ i ga ton yaŋ feema go.» 2 Kala Dawda donton ka ne i ma mebarawey kulu kaŋ yaŋ go Israyla laabo ra margu. A na tondi jabukoyaŋ daŋ i ma tondiyaŋ jabu zama i ma Irikoy windo cina nd'ey. 3 Dawda na guuru-bi boobo soola mo kaŋ ga kuusayaŋ te fu me da windi me daabirjey se, d'i hawyaŋ harey mo se. A na guuru-say soola kaŋ baa da neesiyaŋ. 4 A na sedre* dubiyaŋ mo soola kaŋ baa da kabuyaŋ zama Zidon da Tir borey kande sedre bundu boobo Dawda do. 5 Dawda ne mo: «Ay izo Suleymanu ya zanka no, a si waani muraadey jina. Windo mo kaŋ i ga cina Rabbi se ga ciya darzakoy gumo nda cimi. A ga te maa ka du beeray laabey kulu me-a-me ra. Woodin sabbay se no ay mo ga soolayaŋ te a se.» Dawda binde na soola boobo te hal a ga bu. 6 Gaa no a na nga izo Suleymanu ce k'a lordi ka ne a ma windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se. 7 Dawda ne Suleymanu se: «Ay izo, ay wo kay, a go ay bina ra ay ma windi cina Rabbi ay Irikoyo maa se. 8 Amma Rabbi sanno kaa ay do ka ne: ‹Ni na kuri boobo mun, ni na wongu beeriyaŋ te mo. Ni si windi cina ay maa se, za kaŋ ni na kuri boobo mun laabo ra ay jine. 9 Guna, i ga ize aru fo hay ni se, kaŋ ga ciya laakal kanay boro. A se no ay ga fulanzamay no nga ibarey gaa kuray kulu, zama i g'a maa daŋ Suleymanu. Ay ga baani nda laakal kanay no Israyla se mo a zamana ra. 10 Nga no ga windi cina ay maa se. A ga ciya ay se ize, ay mo ga ciya a se baaba. Ay g'a koytaray karga tabbatandi mo Israyla boŋ hal abada.› 11 Yaadin gaa, sohõ, ay izo, Rabbi ma goro ni banda hala ni ma te albarka, ni ma windi cina mo Rabbi ni Irikoyo se, danga mate kaŋ cine a salaŋ ka ci ni boŋ. 12 Kala day, Rabbi ma ni no laakal nda fahamay. A ma ni no Israyla boŋ mayray mo, zama ni ma Rabbi ni Irikoyo asariya haggoy k'a te. 13 Mate kaŋ ni ga te albarka nd'a, nga neeya: ni ma haggoy ka hin sanney da farilley kaŋ yaŋ Rabbi na Musa lordi nd'ey Israyla boŋ din te. Ma te gaabi nda bine-gaabi, ma si humburu, ma si joote mo. 14 Guna, taabi boobo no ay na wura ton zambar taaci nda zangu gu, da nzarfu ton zambar waytaaci cindi gu soola nd'a Rabbi windo cinayaŋ se. Guuru-say nda guuru-bi mo go no kaŋ baa da neesiyaŋ, zama iboobo no. Ay na bundu nda tondiyaŋ mo soola. Ni mo ga du ka tonton i gaa. 15 Woodin banda, ni gonda goy-ize boobo, danga tondi jabukoyaŋ da tondi fu cinakoyaŋ, da saceyaŋ, da borey kulu kaŋ gonda gonitaray, goy kulu dumi ra. 16 Wura, da nzarfu, da guuru-say, da guuru-bi -- i sinda me. Kala ni ma tun ka goy! Rabbi mo ga goro ni banda.» 17 Dawda na Israyla jine borey kulu lordi mo ka ne i ma nga izo Suleymanu gaakasinay. A ne: 18 «Manti Rabbi araŋ Irikoyo go araŋ banda? Manti a n'araŋ no fulanzamay kuray kulu gaa? Zama a na laabo ra gorokoy daŋ ay kambe ra. Laabo go Rabbi mayray ra nd'a jama mayray ra mo. 19 Sohõ, kal araŋ m'araŋ biney d'araŋ fundey daŋ i ma Rabbi araŋ Irikoyo ceeci. Wa tun fa, ka Rabbi Irikoy sududuyaŋ nango cina, zama araŋ ma kande Rabbi sappa sundurko, nga nda Irikoy jinay hanantey, i ma furo fuwo kaŋ i ga ba ka cina Rabbi maa se din ra.»

23

1 Waato kaŋ Dawda zeen, a kungu nda ndunnya mo, a na nga izo Suleymanu daŋ a ma ciya bonkooni Israyla boŋ. 2 A na Israyla jine borey kulu, da alfagey, da Lawitey margu. 3 I na Lawitey kabu, za jiiri waranza izey ka koy beene. I lasaabo mo, alboro kulu nda nga maa, i boro zambar waranza cindi ahakku no. 4 I ra boro zambar waranka cindi taaci no ga haggoy da Rabbi windo ra goyo, boro zambar iddu ga ti jine boro nda ciitiko yaŋ. 5 I boro zambar taaci ga ti windi me batukoyaŋ, i boro zambar taaci mo ga Rabbi saabuyaŋ te nda dooni jinay kaŋ yaŋ ay wo, Dawda te zama i ma saabu nd'ey. 6 Dawda n'i fay mo sata-sata Lawi izey maayey boŋ, danga Gerson da Kohat da Merari nooya. 7 Gerson izey: Ladan da Simey. 8 Ladan izey neeya: a hay-jina Yehiyel, da Zetam da Yowel, i boro hinza. 9 Simey izey neeya: Selomot, Haziyel, da Haran, i boro hinza. Woodin yaŋ ga ti Ladan kaayey almayaaley windikoyey. 10 Simey izey mo ga ti: Yahat, Ziza, Yeyus da Beriya, i boro taaci Simey izey nooya. 11 Yahat ga ti hay-jina, Ziza ihinkanta. Yeyus da Beriya

mo mana du ize aru boobo, woodin se no i ciya kaayey almayaaley sata folloŋ. 12 Kohat mo gonda ize aru taaci: Amram, Izhar, Hebron, da Uzziyel. 13 Amram izey Haruna nda Musa no. I na Haruna mo fay waani k'a hanandi a ma ciya hanante gumo, nga nda nga izey hal abada. I ma dugu ton Rabbi jine, i ma goy a se k'a maa beera sifa hal abada. 14 Amma Musa Irikoy bora ciina ra, i n'a izey maayey ce Lawi kunda ra. 15 Musa izey neeya: Gersom da Eliyezar. 16 Gersom izey mo, Sebuwel ga ti ibeero. 17 Eliyezar izo mo koyo Rehabiya no. Eliyezar sinda ize aru fo woodin banda, amma Rehabiya du ize aru boobo nda cimi. 18 Izhar izey mo, Selomit ga ti i jine bora. 19 Hebron izey neeya: a hay jina Yeraya, ihinkanta Amariya, ihinzanta Yahaziyel, itaacanta Yekameyam. 20 Uzziyel izey neeya: a hay jina Mika, ihinkanta Issaya. 21 Merari izey ga ti Mali da Musi. Mali izey, Eliyezar da Cis no. 22 Eliyezar bu, a sinda ize aruyaŋ, kala day ize wayyaŋ. Ngey mo, i nya-ka-fo-siney n'i hiiji, Cis ize arey nooya. 23 Musi izey ihinza no: Mali, Eder, da Yeremot. 24 Woodin yaŋ ga ti Lawi dumey i kaayey almayaaley boŋ, sanda i kaayey windikoyey nooya. Borey kaŋ yaŋ i kabu din ra, i maayey lasaabuyaŋ boŋ, i boro fo kulu gonda nga goy kaŋ a ga te Rabbi windo goyo ra, za jiiri waranka izey ka koy beene. 25 Zama Dawda ne: «Rabbi, Israyla Irikoyo na nga jama no fulanzamay. Rabbi go Urusalima ra da goray mo hal abada. 26 Woodin banda, a sinda laami koyne Lawitey ma Irikoy nangora nda nga goy jinayey kulu jare.» 27 Zama Dawda sanni kokorantey boŋ i na Lawi kunda borey kabu za jiiri waranka izey ka koy beene. 28 I n'i daŋ i ma Haruna izey gaa Rabbi windo ra goy kulu ra, windi batamey ra da fu-ize-fu-izey ra, da hay kulu kaŋ i ga fay waani hanandiyaŋ, danga Irikoy windo ra saajaw goy kulu nooya. 29 I m'i gaa mo da buuru jisante, da hamni baano ŋwaari sargay se, da maasa kaŋ sinda dalbu* wala buuru kaŋ i ga ton, da mooto diibiyaŋ, da muudu wala kuuyaŋ neesiyaŋ sanni kulu. 30 I ma kay mo susubay kulu ka Rabbi saabu k'a sifa mo. Yaadin cine mo no wiciri kambu, 31 waato kaŋ i go ga sargay kaŋ i ga ton kulu salle Rabbi se, da fulanzamay haney, da handu taji kayyaŋ, da batey* kaŋ yaŋ i sijiri i lasaabo boŋ, i farilla sanno boŋ. I ma goy woodin te mo duumi Rabbi jine. 32 Yaadin cine no i ga kubayyaŋ hukumo talfo haggoy d'a, da Nangu Hanna talfo, da Haruna izey d'i dumey wano, Rabbi windo goyo ra.

24

1 Haruna izey sata-satey neeya: Haruna izey ga ti Nadab, da Abihu, da Eliyezar, da Itamar. 2 Amma Nadab da Abihu jin ka bu ngey baabo se, i sinda ize mo. Gaa no Eliyezar da Itamar na alfagataray goy te. 3 Dawda mo, da Zadok (Eliyezar banda boro no) da Ahimelek (Itamar kunda boro no), i na Haruna dumo fay-fay ka boro kulu no nga goy kaŋ a ga te. 4 Za kaŋ i gar boro beeriyaŋ baa Eliyezar dumo ra ka bisa Itamar dumo ra, a se no i n'i fay-fay ya-cine: Kaayey almayaaley windikoy way cindi iddu go no Eliyezar dumo ra, Itamar dumo ra mo ahakku, i kaayey windey boŋ. 5 Yaadin no i n'i fay-fay d'a kurne boŋ, woone yaŋ nda yongo waney, zama i ciya jine boroyaŋ Nangu Hananta nda Irikoy se, Eliyezar dumo nda Itamar dumo kulu ra. 6 Semaya mo, hantumkwa Netanel izo, Lawi kunda boro n'i maayey hantum ka jisi bonkoono jine, da koy-izey, da Alfa Zadok da Ahimelek Abiyatar izo, da alfagey da Lawitey kaayey windikoyey mo. I ga baa fo suuban ka sambu Eliyezar se, waato din gaa no Itamar mo se afo. 7 Kurne na baa sintina no Yehoyarib se, ihinkanta Yedaya se, 8 ihinzanta Harim se, itaacanta Seyorim se, 9 iguwanta Malciya se, iddanta Miyamin se, 10 iyyanta Hakkoz se, ahakkanta Abiya se, 11 yagganta Yasuwa se, iwayanta Sekaniya se. 12 iway cindi fa Eliyasib se, iway cindi hinkanta Yacim se. 13 iway cindi hinzanta Huppa se, iway cindi taacanta Yesebeya se, 14 iway cindi guwanta Bilga se, iway cindi iddanta Immer se, 15 iway cindi iyyanta Hezir se, iway cindi ahakkanta Happizez se, 16 iway cindi yagganta Petahiya se, warankanta Yehezkel se, 17 waranka cindi fa Yacin se, waranka cindi hinkanta Gamul se, 18 waranka cindi hinzanta Delaya se, waranka cindi taacanta Maaziya se. 19 Yaadin cine no i n'i goyo daŋ i kambe ra d'a, waato kaŋ i ga furo Rabbi fuwo ra farilla kaŋ i du ngey kaayo Haruna do din boŋ, danga mate kaŋ cine Rabbi, Israyla Irikoyo n'a lordi nd'a. 20 Lawi ize cindey sanni mo: Amram izey ra Subayel, Subayel izey ra Yedaya. 21 Rehabiya dumo ra, danga Rehabiya izey nooya, sintina ga ti Issaya. 22 Izhar izey ra, Selomot; Selomot izey ra mo Yahat. 23 Hebron izey ra mo Yeraya ga ti ijina, ihinkanta Amariya, ihinzanta Yahaziyel, itaacanta Yekameyam. 24 Uzziyel izey ra Mika; Mika izey ra Samir. 25 Mika kayne ga ti Issaya; Issaya izey ra Zakariya. 26 Merari izey ga ti Mali da Musi; Yaaziya ize Beno. 27 Merari dumi Yaaziya do haray

ga ti Beno da Soham da Zakkur da Ibri. 28 Mali do haray: Eliyezar kaŋ sinda ize aru. 29 Cis do haray: Cis ize Yerameyel. 30 Musi izey mo neeya: Mali, Eder, Yeremot. Woodin yaŋ kulu ga ti Lawi kunda izey i kaayey almayaaley windey boŋ. 31 Woodin yaŋ mo na kurne te danga mate kaŋ i nya-izey Haruna dumo te bonkoono Dawda jine, da Zadok, da Ahimelek, da alfagey da Lawitey kaayey almayaaley windikoyey, windikoy kulu nda nga kayne.

25

1 Dawda nda wongu nyaŋey mo na Asaf da Heman da Yedutun ize fooyaŋ fay waani goy fo se: i ma annabitaray te nda moolo kayna da moolo beeri yaŋ da can-caŋ kaŋ i ga kar mo. Borey kaŋ yaŋ na goy wo dumi te mo, i lasaabo neeya: 2 Asaf izey ra: Zakkur, Yusufu, Netaniya, Asarela. Asaf izey go Asaf kambe ra, nga mo ga annabitaray te bonkoono sanno boŋ. 3 Yedutun do haray: Yedutun izey Gedaliya, Zeri, Yesaya, Simey, Hasabiya, da Mattitiya, i boro iddu no. I go ngey baabo Yedutun ganayaŋ ra ka goy nda moolo beeri, i ma annabitaray te ka Rabbi saabu k'a kuuku mo. 4 Heman do haray: Heman izey: Bukkaya, Mattaniya, Uzziyel, Sebuwel, Yeremot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Jiddalti, Romamti-Ezer, Yosbekasa, Malloti, Hotir, da Mahaziyot. 5 Woodin yaŋ kulu bonkoono bora Heman kaŋ ga fonnay Irikoy sanno boŋ, a izeyaŋ no. Zama Irikoy na Heman beerandi kaŋ a n'a no ize aru way cindi taaci da ize way hinza. 6 Woodin yaŋ kulu go ngey baabo ganayaŋ ra, zama i ma baytu te Rabbi windo ra, i ma can-caŋ da moolo beeri da moolo kayna yaŋ kar Irikoy windo goyo sabbay se. Asaf da Yedutun da Heman mo ga bonkoono sanno gana. 7 Borey kaŋ yaŋ i dondonandi baytu teeyaŋ Rabbi se, d'i nya-izey, i kulu kaŋ ga waani, i lasaabo ga ti boro zangu hinka da wahakku cindi ahakku. 8 I na kurne te mo i goyo se, i kulu ga saba, ikayna nda ibeeri, borey kaŋ ga dondonandi nda ngey kaŋ go ga dondon kulu. 9 Baa sintina mo fatta Asaf se ka Yusufu di. Baa hinkanta Gedaliya se, nga da nga nya-izey da nga izey, i boro way cindi hinka no. 10 Baa hinzanta na Zakkur di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 11 Itaacanta na Izri di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 12 Iguwanta na Netaniya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 13 Iddanta na Bukkaya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 14 Iyyanta na Yesarela di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 15 Ahakkanta na Yesaya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 16 Yagganta na Mattaniya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 17 Iwayanta na Simey di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 18 Iway cindi fa na Azarel di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 19 Iway cindi hinkanta na Hasabiya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 20 Iway cindi hinzanta na Subayel di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 21 Iway cindi taacanta na Mattitiya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 22 Iway cindi guwanta na Yeremot di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 23 Iway cindi iddanta na Hananiya di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 24 Iway cindi iyyanta na Yosbekasa di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 25 Iway cindi ahakkanta na Hanani di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 26 Iway cindi yagganta na Malloti di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 27 Warankanta na Eliyata di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 28 Waranka cindi fa na Hotir di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 29 Waranka cindi hinkanta na Jiddalti di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 30 Waranka cindi hinzanta na Mahaziyot di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no. 31 Waranka cindi taacanta na Romamti-Ezer di, da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.

26

1 Windi me batukoy satey neeya: Kora izey do haray: Meselemiya, Kore ize, Asaf ize fo. 2 Meselemiya mo gonda ize aruyaŋ. A hay-jina ga ti Zakariya, ihinkanta Yedayel, ihinzanta Zebadiya, itaacanta Yatniyel, 3 iguwanta Elam, iddanta Yohanan, iyyanta Eliyowenay. 4 Obed-Edom mo gonda ize aruyaŋ. A hay-jina ga ti Semaya, ihinkanta Yehozabad, ihinzanta Yowa, itaacanta Sakar, iguwanta Netanel, 5 iddanta Amiyel, iyyanta Isakar, ahakkanta Payulletay. Irikoy n'a albarkandi nda cimi. 6 A ize Samaya mo na ize aruyaŋ hay kaŋ yaŋ na ngey baabo windo may, zama i ciya sooje beeri yaŋ. 7 Semaya ize arey ga ti: Otni, Refayel, Obed, da Elzabad. I nya-izey Elihu da Samaciya mo soojeyaŋ no. 8 Woodin yaŋ kulu Obed-Edom banda no, ngey nda ngey izey da ngey nya-izey,

borey kaŋ yaŋ gonda laakal, i gonda gaabi mo goyo se. I boro waydu cindi hinka no, Obed-Edom wane yaŋ. 9 Meselemiya mo gonda izeyaŋ da nya-izeyaŋ, sooje way cindi ahakku. 10 Hosa mo, Merari ize fo gonda ize aruyaŋ: sintina Simri (baa kaŋ manti hay-jine no, a baabo n'a ciya ibeeri), 11 ihinkanta Hilciya, ihinzanta Tebaliya, itaacanta Zakariya. Hosa izey d'a nya-izey kulu margante, i boro way cindi hinza no. 12 Woodin yaŋ ra no i na windi me batukoy satey jine borey suuban. I gonda muraadu danga ngey nya-izey cine, i ma goy Rabbi windo ra. 13 I na kurne te mo windi me kulu se, ikayna gaa, ibeeri gaa, ikulu afo, i baabey almayaaley boŋ. 14 Wayna funay haray se kurna na Selemiya di. Gaa no i na kurne te a izo Zakariya se, saawarekoy kaŋ gonda laakal. A du azawa kambe haray kurne boŋ. 15 Obed-Edom mo du dandi kamba. A izey mo du jisiyaŋ fu-izey. 16 Suppim da Hosa mo du wayna kaŋay haray, Salleka meyo do, fonda kaŋ ga ziji boŋ. Batukoy ga care guna. 17 Wayna funay haray i gonda Lawiti iddu, azawa kambe haray boro taaci no han kulu, dandi kamba mo itaaci han kulu, jisiro do haray ihinka-hinka. 18 Parbar meyo jarga wayna kaŋay haray boro taaci go fonda boŋ, ihinka mo Parbar gaa haray. 19 Woodin yaŋ ga ti batukoy satey, Kora nda Merari izey ra borey. 20 I nya-ize Lawitey mo, Ahiya gonda Irikoy fuwo arzakey haggoyyaŋ, da sarti boŋ nooyaŋey arzakey wane mo. 21 Ladan izey, sanda Gerson kunda ra kaŋ yaŋ fun Ladan do haray nooya, Yehiyeli izey nooya, kaayey almayaaley windikoyyaŋ no. I fun Gerson kunda Ladan gaa. 22 Yehiyeli izey, Zetam da nga kayne Yowel no ga haggoy nda Rabbi fuwo arzakey. 23 Amram izey, da Izra izey, da Hebron izey, da Uzziyel izey sanni mo, 24 Gersom kunda boro Sebuwel, Musa ize, nga no ga ti jine boro arzaka jisantey boŋ. 25 A nya-izey Eliyezar do haray mo ga ti a ize Rebaya, Rebaya ize Yesaya, Yesaya ize Yoram, Yoram ize Zikri, Zikri ize Selomot. 26 Selomot wo nda nga nya-izey no ga haggoy da sarti nooyaŋ arzakey kulu, wo kaŋ yaŋ bonkoono Dawda, da kaayey windey jine borey, da zambaryaŋ jine borey, da zanguyaŋ jine borey, da wongu nyaŋey fay waani Rabbi se. 27 Wongu arzakey kaŋ i du tangamey ra, i na baa kaa i ra ka fay waani zama i ma Rabbi windo hanse nd'a. 28 Hay kulu kaŋ Samuwila kaŋ ga fonnay fay waani, da Sawulu Cis ize, da Abner Ner ize, da Yowab Zeruwiya ize waney -- boro kulu kaŋ na hay fo fay waani, a kulu go Selomot da nga nya-izey kambey ra. 29 Izhar izey sanni mo, i na Kenaniya nda nga izey daŋ i ma taray haray goy te Israyla se, danga jine borey nda ciitikoy nooya. 30 Hebron izey sanni mo, Hasabiya nda nga nya-izey, i boro zambar fo da zangu iyye kaŋ yaŋ ga waani muraadey, i ga haggoy nda Israyla muraadey Urdun se wayna kaŋay haray, zama i ma goy Rabbi nda bonkoono se. 31 Hebron izey din, Yeraya no ga ti i jine bora. (Hebron kunda wo, Dawda koytara jiiri waytaacanta ra i na fintalyaŋ te i asulo nd'i kaayey almayaaley boŋ. I na boroyaŋ gar i game ra Yazer kwaara, Jileyad laabu, kaŋ yaŋ sooje beeriyaŋ no.) 32 Yeraya wo nda nga nya-izey, alboro timmanteyaŋ no. I to boro zambar hinza nda zangu iyye, kaayey almayaaley jine boroyaŋ no. Bonkoono Dawda mo n'i daŋ Ruben kunda, da Gad kunda, da Manasse kunda jara mo boŋ, Irikoy da bonkoono muraadey kulu ra.

27

1 Israyla izey lasaabo neeya: i kaayey almayaaley windikoyey, da zambaryaŋ da zanguyaŋ koyey, d'i jine borey kaŋ ga goy bonkoono sata-satey muraadey kulu ra, ngey kaŋ yaŋ ga furo da ngey kaŋ yaŋ ga zumbu goy handu ka kaa handu, jiiro handey kulu se. Sata kulu gonda boro zambar waranka cindi taaci. 2 Zabdiyel ize Yasobeyam ga sata sintina may handu sintina ra. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 3 Bora din Farisa izey ra boro no, wongu marga jine borey kulu koyo nooya jiiri handu sintinay kulu. 4 Ahohi kunda boro Doday no ga handu hinkanta sata dabari. Miklot go a banda jine boro. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 5 Handu hinzanta ra wongu marga jine boro hinzanta mo, Benaya, Alfa Yehoyda ize no, jine boro mo no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 6 Benaya wo ga ti waranza din boro beero, a ga waranza dabari mo. A izo Amizabad ga dak'a gaa. 7 Handu taacanta ra boro taacanta mo, Asahel Yowab kayne no. A izo Zebadiya ga dak'a gaa. A sata gonda boro zambar waranka cindi taaci. 8 Handu guwanta ra boro guwante mo, wongu nya Samhut Izra boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 9 Handu iddanta ra boro iddanta mo, Ikkes izo Ira, Tekowa boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 10 Handu iyyanta ra boro iyyanta mo, Helez Pelon boro, Ifraymu kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 11 Handu ahakkanta ra boro ahakkanta mo, Sibbekay Husati boro, Zera almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro

zambar waranka cindi taaci. 12 Handu yagganta ra boro yagganta mo, Abiyezer Anatot boro, Benyamin kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 13 Handu wayanta ra boro wayanta mo, Maharay Netofa boro, Zera almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 14 Handu way cindi fa ra boro way cindi fa mo, Benaya Piraton boro, Ifraymu kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 15 Handu way cindi hinkanta ra boro way cindi hinkanta mo, Helday Netofa boro, Otniyel almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. 16 Israyla kundey jine borey mo neeya: Ruben kunda jine bora, Zikri izo Eliyezar no. Simeyon wane, Maaka izo Sefatiya no. 17 Lawi wane, Kemuwel izo Hasabiya no. Haruna se mo, Zadok no. 18 Yahuda wane, Elihu, Dawda beere fo no. Isakar wane, Omri Munkayla ize no. 19 Zabluna wane, Obadiya izo Ismaya no. Naftali wane, Azriyel izo Yeremot no. 20 Ifraymu izey wane, Azaziya izo Hoseya no. Manasse kunda jare wane, Pedaya izo Yowel no. 21 Manasse kunda jare fa kaŋ go Jileyad wane, Zakariya izo Iddo no. Benyamin wane, Abner izo Yaasiyel no. 22 Dan wane, Yeroham izo Azarel no. Woodin yaŋ no ga ti Israyla kundey jine borey. 23 Amma Dawda mana jiiri waranka koyey d'i zankey kabu, zama Rabbi ne nga ga Israyla tonton hal i ma baa danga beena ra handariyayzey cine. 24 Zeruwiya izo Yowab no ka sintin k'i kabu, amma a man'a ban. Woodin se no dukuri kaa Israyla gaa, i man'i lasaabo hantum mo bonkoono Dawda baaru tira ra. 25 Adiyel izo Azmabet no ga haggoy da bonkoono jisirey. Uzziya izo Yonatan mo ga haggoy da jisirey kaŋ yaŋ go laabo ra, danga kwaarey ra da kawyey ra da wongu fuwey ra waney nooya. 26 Kelub izo Ezri mo ga haggoy da alfarey kaŋ yaŋ ga laabo far sanni. 27 Simey Rama kwaara bora no ga haggoy da reyzin* kaley. Zabdi Sifmi bora mo ga haggoy da reyzin kaley nafa jisirey. 28 Baal-Hanan Geder bora ga haggoy da zeytun* nyaŋey da durmi nyaŋey kaŋ yaŋ go Safela* ra. Yowas mo ga haggoy da ji jisirey. 29 Sitray Saruna bora ga haggoy da hawey kaŋ i ga kuru Saruna batamey ra. Adlay izo Safat mo ga haggoy da hawey kaŋ go goorey ra. 30 Obil Isumeylance ga haggoy da yoy. Yedaya Merona bora ga haggoy da farkayey. 31 Yaziz Hagarance mo ga haggoy da feeji nda hincin kurey. Woodin yaŋ kulu gonda bonkoono Dawda arzakey haggoyyaŋ goy. 32 Dawda baaba nya-ize Yonatan mo, saawarekoy no, boro no kaŋ gonda fahamay, tira hantumko mo no. Hasmon izo Yehiyel bonkoono izey saawarekasin. 33 Ahitofel no ga ti bonkoono saawarekasina. Husay Arcita bora mo ga ti bonkoono cora. 34 Benaya izey Yehoyda da Abiyatar na Ahitofel gana. Yowab ga ti wonkoyo se bonkoono.
28
1 Kala Dawda na Israyla koy kayney kulu margu, danga kundey jine borey, da wongu marga satey koyey kaŋ yaŋ ga goy bonkoono se, da zambarey da zangey koyey, da borey kulu kaŋ yaŋ ga haggoy da bonkoono arzakey d'a almaney, d'a izey waney, da goy jine borey, da soojey -- danga alboro timmantey kulu nooya. A ne i ma kaa Urusalima. 2 Gaa no bonkoono Dawda tun ka kay ka ne: «Ya ay nya-izey d'ay jama, wa maa ay se: A go ay bina ra ay ma fulanzamyaŋ do cina Rabbi sappa sundurko se, d'iri Irikoyo ce dakeyaŋ tita mo se, kal ay na soola te ay m'a cina. 3 Amma Irikoy ne ay se: ‹Nin wo, ni si windi cina ay maa sabbay se, zama ni ciya wongu boro, ni na kuri mun mo.› 4 Kulu nda yaadin, Rabbi, Israyla Irikoyo n'ay suuban ay baaba windo kulu ra ay ma ciya bonkooni Israyla kulu boŋ hal abada. Zama a na Yahuda suuban a ma ciya jine boro. Yahuda kunda ra mo a n'ay baaba windo suuban. Ay baaba izey ra mo, a maa ay kaani hal a n'ay ciya bonkooni Israyla kulu boŋ. 5 Ay ize arey kulu ra mo, (zama Rabbi n'ay no ize aru boobo) a n'ay izo Suleymanu suuban a ma goro karga boŋ ka may da Rabbi koytara Israyla boŋ mayra. 6 A ne ay se mo: ‹Ni izo Suleymanu no g'ay fuwo d'ay windo cina, zama ay n'a suuban no a ma ciya ay se ize, ay mo ma ciya a se baaba. 7 Ay g'a koytara tabbatandi mo hal abada, da day a ga haggoy k'ay lordey d'ay farilley te, mate kaŋ i go ga te hunkuna.› 8 Woodin sabbay se no sohõ, Israyla kulu jine, sanda Rabbi jama nooya, da mo Irikoy hanga ra, ay g'araŋ yaamar araŋ ma haggoy. Araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo lordey ceeci, zama araŋ ma du laabu hanno wo mayra, araŋ m'a no a ma ciya tubu araŋ izey se araŋ banda hal abada. 9 Nin mo, ay izo Suleymanu, ni ma ni baaba Irikoyo bay. Ni ma may a se da bine folloŋ da laakal kaŋ ga yadda mo, zama Rabbi ga biney kulu neesi, a ga faham da fonguyaŋ kulu miila mo. Da ni n'a ceeci, a ga naŋ ni ma du nga, amma da ni n'a furu ka kamba, nga mo ga ni furu hal abada. 10 Ma te laakal sohõ, zama Rabbi na ni suuban ni ma fu cina, a nangoray hananta nooya. Ma te bine-gaabi ka goy.» 11 Gaa no Dawda na nga izo Suleymanu no fu beero meyo gaa

batama deedando jeeriyaŋ, d'a cinarey wane, d'a jisiri fuwey wane, d'a soorey wane, d'a ra fuwo wane, da fuwo kaŋ ra i ga sasabandiyaŋo do daŋ wane. 12 Danga a na hay kulu kaŋ _Irikoy|_ Biya daŋ a bina ra deedando cabe -- Rabbi windo batamey, da fu-izey kaŋ yaŋ g'i windi kulu, da Irikoy windo jisirey, da sarti boŋ nooyaŋ jisirey. 13 A na alfagey da Lawitey sata-satey, da Rabbi windo muraadu goyey kulu mo cabe. A n'a no mo Rabbi windo ra goy jinay kulu deedando, 14 wura jinay se wura tiŋay kaŋ i ga jinayey kulu te d'a, goy dumi kulu ra, da nzarfu jinay se, nzarfu tiŋay kaŋ i ga jinayey kulu te d'a, goy dumi kulu ra; 15 da wura tiŋay kaŋ i ga wura fitilla suntuley da ngey deeney te d'a, kaŋ ga cabe fitilla suntulo kulu tiŋay da nga deeney; da mo nzarfu tiŋay nzarfu fitilla suntuley se, kaŋ ga cabe fitilla suntulu kulu tiŋay da ngey deeney, mate kaŋ i ga goy d'a ka fitilla kulu te. 16 A n'a cabe mo wura tiŋay jisiyaŋ buuru taabaley se, taabal fo kulu se, da nzarfu mo nzarfu taabaley se. 17 A n'a cabe mo ham gotey, da taasey, da sintiley, wura hanno waney; da wura taasa guusey, i afo kulu tiŋay boŋ, da nzarfu taasa guusey, i afo kulu tiŋay boŋ. 18 A n'a cabe mo wura hanno tiŋay kaŋ i ga dugu tonyaŋ feema te d'a, da mo wura kaŋ i ga torko te d'a, d'a deedandi, danga ciiti malaykey nooya kaŋ yaŋ ga ngey fatey salle ka Rabbi sappa sundurko daabu nd'ey. 19 Dawda ne: «Woodin yaŋ kulu Rabbi naŋ ay ma faham d'ey k'i hantum, zama a kambe go ay gaa, danga deedando jeeriyaŋ goyey kulu nooya.» 20 Gaa no Dawda ne nga izo Suleymanu se: «Ma te gaabi da bine-gaabi ka goy. Ma si humburu, ni bina ma si pati mo, zama Rabbi Irikoy, kaŋ ga ti ay Irikoyo, a go ni banda. A si ni naŋ, a si ni furu mo kala ni ma Rabbi windo ra muraadey goy kulu te ka ban. 21 Guna mo, sohõ alfagey da Lawitey sata-satey go no Irikoy windo goy kulu sabbay se. Boro kulu mo kaŋ a bina ga yadda, kaŋ gonda gonitaray dumi-dumi, i ga goy ni banda goyo kulu ra, muraadey kulu se. Jine borey da jama kulu ni wane yaŋ no, i ga ni lordey gana hay kulu ra.»
29
1 Gaa no bonkoono Dawda salaŋ jama kulu se ka ne: «Ay izo Suleymanu, kaŋ nga fo no Irikoy suuban, nga wo zanka no jina. A mana doona mayray, goyo mo ga beeri gumo, zama windo wo, manti boro se no i g'a te, amma Rabbi Irikoy se no. 2 A go, ay na soola te d'ay hina kulu ay Irikoyo windo se. Wura go no wura jinay sabbay se. Nzarfu go no nzarfu waney sabbay se. Guuru-say go no guuru-say waney sabbay se. Guuru-bi go no guuru-bi waney sabbay se. Bundu go no bundu waney sabbay se. Tondi biyaŋ, da tondi taalamanteyaŋ da tondiyaŋ kaŋ ga nyalaw, da tondi dumi-dumi yaŋ, da tondi kaŋ ga caada yaŋ, da tondi kwaaray yaŋ go no, iboobo. 3 Woodin banda, zama ay bina ga ba ay Irikoyo windo gumo, ay g'ay arzakey no, wura nda nzarfu, ay Irikoyo windo se, ka tonton haŋ kaŋ ay jin ka soola fu hananta se gaa. 4 Haŋ kaŋ ay ga tonton neeya: Wura danga ton zangu nda waranza cindi gu cine, Ofir wura no woodin; da mo nzarfu hanno danga ton zangu hinza da iway cindi gu cine, zama i ma fu-izey kulu daabu nd'a i ra haray. 5 Wura go no nangu kaŋ i ga hima ka wura daŋ se. Nzarfu mo go no nangu kaŋ i ga hima ka nzarfu daŋ se, danga kambe goy-teerey muraadey kulu nooya. To, may ka bara ne kaŋ gonda bine yadda nga ma hay fo no Rabbi se hunkuna?» 6 Kala kaayey almayaaley windi koyey da Israyla kundey jine borey, da zambaryaŋ da zanguyaŋ jine borey, da borey kaŋ yaŋ ga haggoy da koyo goyey, i na nooyaŋ no da bine yadda. 7 Irikoy windo goyo se i na wura ton zangu hinka da waranka cindi gu cine no. I na nzarfu ton zangu taaci nda waygu da guuru-say ton zambar fo da zangu hinza da waydu mo no, da guuru-bi ton zambar taaci da zangu gu. 8 Boro kulu mo kaŋ gonda tondi caadante yaŋ n'i no Rabbi windo arzakey jisiro ra, Yehiyel Gerson kunda boro kambe ra. 9 Gaa no borey farhã zama i na nooyaŋ salle nda bine yadda, zama i na ngey nooyaŋey no Rabbi se da bine folloŋ. Bonkoono Dawda mo farhã gumo-gumo. 10 Dawda na Rabbi beera sifa mo jama kulu jine ka ne: «Albarkakoy no nin, ya Rabbi, Iri kaayo Israyla Irikoyo, hal abada abadin! 11 Ya Rabbi, ni wane no beeray da dabari da darza da zaama teeyaŋ da koytaray, Oho, hala nda hay kulu kaŋ go beeney ra da ndunnya ra. Ya Rabbi, ni wane no mayray. Ni gonda darza mo ka bisa hay kulu. 12 Arzaka da darza kulu, ni do no i ga fun. Ni go ga hay kulu may, gaabi da dabari go ni kambe ra. A go ni kambe ra mo ni ma boro beerandi, Wala ni ma boro kulu gaabandi. 13 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, iri ga ni saabu, Iri ga ni maa darzakoyo sifa. 14 Amma may ci ay? Wala may ci ay jama wo, hal iri ma du gaabi ka nooyaŋ no ya-cine gumo-gumo? Zama haya din kulu, ni do n'a fun. Ni kambe ra no iri du haŋ kaŋ iri ga ye ka no ni se. 15 Zama iri go ni jine danga ce-yawyaŋ da sufurayzeyaŋ, mate kaŋ cine iri kaayey kulu goro. Iri jirbey ndunnya ra si hima kala bi, beeje kulu si no. 16 Ya Rabbi iri Irikoyo, yulwa wo kulu

kaŋ iri soola zama i ma windi cina ni maa hanna se. Ni kambe ra no a fun, a kulu ni wane mo no. 17 Ya ay Irikoyo, za kaŋ ay bay ni ga boro bine neesi, ni ga farhã mo nda adilitaray, woodin se no ay mo, ay kay ka ni gana nda bine folloŋ, ay na ni no hayey din kulu bine yadda boŋ mo. Sohõ mo ay go ga farhã ka di ni jama, kaŋ go neewo ni jine. Ngey mo go ga nooyaŋ salle ni se da bine yadda. 18 Ya Rabbi, iri kaayey Ibrahim da Isaka da Israyla Irikoyo, ma ni jama biney hallasi da miila wo dumi hal abada. M'i biney tabbatandi mo ni do haray. 19 M'ay izo wo Suleymanu mo no bine timmante, zama a ma ni lordey, da ni seedey, da ni hin sanney gana, k'i kulu gaay mo. A ma ni windo cina mo, kaŋ se ay na soola te.» 20 Gaa no Dawda ne marga kulu se: «Sohõ wa Rabbi araŋ Irikoyo kuku!» Jama mo na Rabbi i kaayey Irikoyo kuku. I sombu ka sududu Rabbi da bonkoono mo se. 21 A wane suba mo i na sargayyaŋ te Rabbi se, ka sargayyaŋ ton mo Rabbi jine: yeeji zambar fo, da feeji gaaru zambar fo, da feej'ize zambar fo, ka margu nda ngey haŋyaŋ sargayey, da sargay fooyaŋ mo, iboobo, Israyla kulu se. 22 Kala han din hane i ŋwa ka haŋ Rabbi jine da farhã gumo-gumo. I ye ka Suleymanu Dawda ize didiji bonkooni sorro hinkanta nooya. I n'a tuusu nda ji mo a ma ciya mayko Rabbi se, i na Zadok mo tuusu nda ji a ma ciya alfaga. 23 Suleymanu goro Rabbi karga boŋ mo ka may nga baaba Dawda nango ra, a te albarka mo. Israyla kulu go g'a gana. 24 Koy kayney kulu mo, da soojey, da bonkoono Dawda izey kulu, i na kambe sambu ka sappa da bonkoono Suleymanu. 25 Rabbi na Suleymanu beerandi gumo, Israyla kulu go ga di woodin. A n'a no koytaray da darza kaŋ dumi koy kulu kaŋ n'a jin Israyla ra mana du a cine. 26 Yasse ize Dawda na Israyla kulu may. 27 Jirbey kaŋ a na Israyla may jiiri waytaaci no. Hebron ra a may jiiri iyye, Urusalima ra mo a may jiiri waranza cindi hinza. 28 Gaa no a bu zeenay hanno ra. A kungu nda ndunnya da arzaka da beeray mo. A izo Suleymanu mo may a nango ra. 29 Bonkoono Dawda teerey binde, za sintina ka koy kokor banda, guna, i n'i hantum bora kaŋ ga fonnay Samuwila baaru tirey ra, da annabi Natan baaru tirey ra, da bora kaŋ ga fonnay Gad baaru tirey ra -- 30 a koytara kulu baaru d'a dabaro wane, da hay kulu kaŋ du a, da Israyla, d'i windanta koytaray kulu laabey mo go tirey din ra.

2CH
1
1 Suleymanu Dawda izo sinji nga mayra ra, Rabbi a Irikoyo go a banda, a n'a beerandi mo gumo. 2 Suleymanu salaŋ da Israyla* kulu, da zambar-zambarey da zangu-zangey jine borey, da ciitikoy mo, ngey da Israyla mayraykoy kulu, sanda kaayey windi arkusey nooya. 3 Suleymanu binde, nga nda jama kulu a banda ziji ka koy sududuyaŋ nango do kaŋ go Jibeyon, zama noodin no Irikoy kubayyaŋ hukumo go, wo kaŋ Irikoy tamo Musa te saajo ra. 4 Amma Dawda jin ka Irikoy sundurko sambu ka fun d'a Ciriyat-Yeyarim ka kond'a nango kaŋ nga din, Dawda, soola a se, zama a na hukum sinji a se Urusalima* ra. 5 Hala sohõ mo, guuru-say sargay* feema kaŋ Bezaleyel Uri izo, Hur ize te go noodin Jibeyon, Rabbi nangora jine. Suleymanu mo, nga nda jama kulu koy noodin a do. 6 Noodin binde Suleymanu ziji ka koy guuru-say feema do, Rabbi jine, feema kaŋ go kubayyaŋ hukumo do haray. A na sargay kaŋ i ga ton zambar fo salle a boŋ. 7 Cin woodin ra binde Irikoy bangay Suleymanu se ka ne a se: «Ma ŋwaaray haŋ kaŋ ay ga ni no.» 8 Suleymanu ne Irikoy se: «Ni na baakasinay suuji boobo cabe ay baaba Dawda se. Ay mo, ni n'ay ciya bonkooni a nango ra. 9 Sohõ binde, ya Rabbi Irikoy, nin d'ay baaba Dawda game ra alkawlo, a tabbat, zama ni n'ay ciya bonkooni borey boŋ, jama kaŋ ga baa gumo sanda laabo gurey cine. 10 Sohõ binde, ni m'ay no laakal da bayray, zama ay ma jama wo may. Zama may no ga hin ka ciiti te ni jama bambata wo se?» 11 Kala Irikoy ne Suleymanu se: «Za kaŋ woodin go ni bina ra, ni mana duure wala arzaka ŋwaaray, wala beeray, wala ni ibarey fundi. Ni mana baa aloomar kuuku ŋwaaray mo ni boŋ se, amma ni na laakal da bayray ŋwaaray ni boŋ se, kaŋ ga naŋ ni ma hin ka ciiti dumbu ay jama se, ngey kaŋ yaŋ ay na ni ciya i bonkoono. 12 To, laakal da bayray, ay na ni no d'ey. Ay ga ni no mo arzaka nda duure da beeray kaŋ dumi bonkooni fo mana du a cine baa ce fo ni jine, a sinda mo boro kaŋ ga ye ka du a cine ni banda.» 13 Suleymanu binde ye ka kaa ka fun sududuyaŋ nango do kaŋ go Jibeyon, kubayyaŋ hukumo jine. A kaa Urusalima, a na Israyla may mo. 14 Suleymanu na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ margu. A gonda torko zambar fo da zangu taaci, kaarukoyaŋ mo zambar way cindi hinka, kaŋ yaŋ a jisi torkey galley ra. I go bonkoono banda mo Urusalima ra. 15 Bonkoono na wura da nzarfu ciya sanda tond'izeyaŋ Urusalima ra. Sedre* bundu mo a n'a ciya sanda durmi bundu kaŋ go Safela* ra, i baayaŋo sabbay se. 16 Suleymanu bariyey mo, Misira no i ga fun d'ey. Bonkoono dillaŋey g'i ta kuru-kuru, kuru fo kulu da nga hayo. 17 I ga kande torkoyaŋ ka fun d'ey Misira. I ga kande afo kulu nzarfu kilo iyye cine boŋ, bari fo mo sekel zangu nda waygu boŋ. Yaadin cine mo no dillaŋey ga kand'ey Hittancey da Suriya bonkooney se.
2
1 Suleymanu binde ne nga ga windi cina Rabbi maa se, da windi fo mo nga bumbo mayra se. 2 Suleymanu na boro zambar wayye daŋ, kaŋ yaŋ ga jinay sambu, da boro zambar wahakku tondi jabuyaŋ se tondi kuukey ra, da boro zambar hinza nda zangu iddu kaŋ yaŋ g'i goyandi. 3 Suleymanu donton mo Hiram Tir bonkoono gaa ka ne: «Sanda mate kaŋ cine ni te ay baaba Dawda se, kaŋ ni na sedre* bunduyaŋ samba a se zama a ma windi cina kaŋ ra a ga goro, kala ni ma te ay mo se yaadin cine. 4 A go mo, ay goono ga soola ya windi cina Rabbi ay Irikoyo se, zama ay m'a fay waani a se, i ma dugu haw-kaano-koy ton a jine, i ma buuru jisi zaari kulu, da sargayey kaŋ i ga ton susubay da wiciri kambu, da asibti* haney, da handu kayyaŋ hane, da Rabbi iri Irikoyo wane sududuyaŋ batu jisantey. Farilla nooya Israyla se hal abada. 5 Windo kaŋ ay ga cina wo, ibambata no, zama iri Irikoyo wo ga beeri ka bisa koyey kulu. 6 Amma may no gonda hina a ma windi cina a se, za kaŋ a si ban beena nda beeney kulu ra? Ay mo, may ci ay hala ya windi cina a se, kala day zama i ma dugu ton a jine se? 7 Sohõ binde, kala ni ma donton ay se boro fo kaŋ ga goni wura da nzarfu goy gaa, da guuru-say, da guuru-bi, da suniya, da mulfi*, da suudi. Ay ga ba boro kaŋ gonda gonitaray jabuyaŋ kulu dumi gaa, a ma goro gonitaray koyey kaŋ go ay do yaŋ banda ne Yahuda nda Urusalima ra, ngey kaŋ yaŋ ay baaba Dawda margu. 8 Ma samb'ay se mo sedre bunduyaŋ, da sipres* da almug wane yaŋ, Liban wane yaŋ, zama ay bay kaŋ ni bannyey ga waani Liban ra tuuri beeriyaŋ. A go mo, ni bannyey d'ay bannyey ga goro care banda, 9 zama i ma bundu boobo soola ay se. Zama windo kaŋ ay goono ga soola ka cina din, a ga ciya ibambata, a ga dambarandi mo. 10 Guna mo haŋ kaŋ ay ga ni bannyey kaŋ ga bundo beeri yaŋo te din no neeya: alkama masangu ton zambar waranka, da sayir ton zambar waranka, da duvan* sanda tono zambar hinza nda zangu gu

cine, da ji sanda tono zambar hinza nda zangu gu cine mo.» 11 Kala Tir bonkoono Hiram hantum ka tu Suleymanu se ka ne: «Zama Rabbi ga ba nga borey, woodin se no a na ni daŋ ni ma ciya i se bonkooni.» 12 Hiram ne mo: «Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ na beene nda ganda te, nga kaŋ na Bonkoono Dawda no ize laakalkooni, kaŋ gonda fayanka da fahamay, kaŋ ga windi cina Rabbi se, da faada mo nga bumbo mayra se. 13 Sohõ binde, ay na boro fo donton kaŋ gonda gonitaray, kaŋ fahamante no, Hiram-Abi nooya. 14 Dan izey do haray wayboro fo ize aru no, a baabo mo Tir boro no. Goni no wura da nzarfu da guuru-say, da guuru-bi, da tondi da bundu da suniya da suudi, da lin* baano da mulfi goyey ra. Goni mo no jabuyaŋ kulu dumi gaa. A ga waani ka goy dumi kulu kaa taray. I ma nangu hanse a se ni wane borey kaŋ ga goni yaŋ banda, d'ay jine bora, ni baaba Dawda wane borey kaŋ yaŋ ga goni. 15 Sohõ binde, alkama gaa, sayir gaa, duvan gaa, wala ji, hayey kaŋ yaŋ ay bonkoono n'i sanni te, naŋ a m'i samba nga tamey se. 16 Iri mo ga bundey beeri Liban ra, haŋ kaŋ cine me ni ga ba. Iri ga teeko gana nd'ey ka kand'ey ni se hawante haro boŋ hala Yaffa. Ni m'i sambu ka kond'ey Urusalima.» 17 Kala Suleymanu na yawey kulu kaŋ yaŋ go Israyla laabo ra kabu, i lasaabo kaŋ a baabo Dawda te boŋ. I n'i gar boro zambar zangu da zambar waygu cindi hinza da zangu iddu. 18 A binde na boro zambar wayye daŋ i ra i ma jaraw sambu, boro zambar wahakku mo goono ga tondiyaŋ jabu tondi kuukey ra, da boro zambar hinza da zangu iddu kaŋ yaŋ ga haggoy d'ey, jine funeyaŋ no kaŋ yaŋ ga borey goyandi.

3

1 Kala Suleymanu sintin ka Rabbi windo cina Urusalima ra, Moriya tondo boŋ, nango kaŋ Rabbi bangay a baabo Dawda se, nango kaŋ Dawda soola Ornan Yebusi bora karayaŋ gangano ra. 2 A na cinaro sintin mo nga mayra jiiri taacanta ra, a handu hinkanta jirbi hinkanta hane. 3 Woone yaŋ no ga ti cinaro kaŋ Suleymanu te din daba neesijey, mate kaŋ cine a na Irikoy fuwo soola nd'a. A salleyaŋo kamba kar waydu no, neesiji zeena boŋ, a hayyaŋo mo kambe kar waranka no. 4 Fuwo me gaa batama kaŋ go fuwo jine, a salleyaŋo ga saba nda fuwo tafayyaŋo, kambe kar waranka, a kayyaŋo mo kambe kar zangu nda waranka no. A n'a daabu a ra haray da wura hanno. 5 A na fu-ize bambata daabu nda sipres bundu, a na woodin mo daabu da wura hanno. A na teenay bundu himandiyaŋ da wura sisiriyaŋ te wura gaa. 6 A na fuwo hanse mo da tondi caadante yaŋ, zama a ma te haŋ kaŋ gunayaŋ ga kaan. Wura mo Parbayim wane no. 7 A na fuwo daabu mo da wura -- a kataakey, d'a meyey gaa bundey, d'a cinarey, d'a me daabirjey. A na ciiti malayka* himandiyaŋ te cinarey gaa mo. 8 A na fu-izo kaŋ ga hanan d'i kulu mo te, a salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo yaadin cine no, tafayyaŋo mo kambe kar waranka no. A n'a daabu nda wura suubanante kaŋ tiŋa ga to danga ton waranka cindi iyye cine. 9 Kuusayze tiŋay mo, wura kilo jare cine no. A ye ka beene fuwey mo daabu nda wura. 10 Fu-izo kaŋ hanan d'i kulu din ra mo a na jabuyaŋ ciiti malayka himandi hinka te kaŋ i daabu nda wura. 11 Ciiti malaykey fatey kuuyaŋo, kambe kar waranka no. Ciiti malayka fata fo kulu kuuyaŋ kambe kar gu no, a koy ka to mo hala fuwo cinaro gaa. Fata fa mo kuuyaŋo kambe kar gu no hal a ma koy ka to ciiti malayka fa din fata gaa. 12 Ciiti malayka hinkanta mo, a fata fo kambe kar gu no, a koy ka to mo hala fuwo cinaro gaa. Fata hinkanta mo kambe kar gu no, a go ga tuku ciiti malayka sintina wano gaa. 13 Ciiti malaykey fatey salleyaŋey ga to kambe kar waranka kuuyaŋ, i goono ga kay mo ngey cey gaa. I moydumey mo ga guna fu beero gaa haray. 14 A na kosaray taafa mo te da lin baano k'a taalam da moni da ciray, a na ciiti malayka himandiyaŋ ta a boŋ mo. 15 Sududuyaŋ fuwo jine mo a na muulu hinka te, kaŋ i kuuyaŋo kambe kar waranza cindi gu no. Tuk'ize mo go no i afo kulu boŋo gaa beene, kaŋ ga to kambe kar gu. 16 A na sisiriyaŋ te mo jina fu hananta ra, k'i sarku tuk'izey kaŋ go muuley gaa din boŋ. A na garenad* himandiyaŋ mo jabu, ngey boro zangu, a na ngey mo sarku sisirey gaa. 17 A na muuley din mo kayandi sududuyaŋ fuwo jine, afo go kambe ŋwaari, afa mo kambe wow gaa haray. A na wo kaŋ go kambe ŋwaaro gaa maa daŋ Yacin, _kaŋ a feerijo ga ti: a ga tabbatandi|_. Kambe wow wano mo maa Bowaz, _kaŋ a feerijo ga ti: a gonda gaabi|_.

4

1 A na guuru-say sargay feema mo te, kaŋ a salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo kambe kar waranka no, a kayyaŋo mo kambe kar way no. 2 A na nyumayyaŋ bangu mo te, soogu yaŋ wane. Me woone gaa ka koy ya-haray meyo gaa, kambe kar way no, kurkutu mo no, a kayyaŋo kambe kar gu no, a windanta mo kambe kar waranza no. 3 A cire mo gonda haw himandiyaŋ, wo

kaŋ yaŋ go g'a windi hala kambe kar way, i go nyumayyaŋ bango windanta. Hawey mo sasare hinka no. I soogu yaŋo da nyumayyaŋ bango care banda no i n'i te me folloŋ. 4 Haw way cindi hinka boŋ no bango goono ga dake. Ihinza ga azawa kambe guna, ihinza ga wayna kaŋay haray guna, ihinza ga dandi kambe guna, ihinza ga wayna funay haray guna. I na nyumayyaŋ bango dake i boŋ, i bandey kulu go ga miila a ra haray. 5 Bango kasuyaŋo ga to sanda kambe faata fo cine. A meyo mo, i n'a goyo te sanda taasa me cine, sanda waaliya boko boosi mo. A ga sambu hari sanda tono zangu gu cine. 6 A na nyunayaŋ taasayaŋ mo te, ngey boro way. A na iguwa daŋ kambe ŋwaari haray, a na igu fo mo daŋ kambe wow haray, zama i ma nyun i ra. I ga sargay kaŋ i ga ton jinayey nyun i ra, amma nyumayyaŋ bango alfagey* wane no, kaŋ i ga nyumay a ra. 7 A na fitilla suntuluyaŋ mo te, ngey boro way, wura wane yaŋ no, i farilley boŋ k'i jisi sududuyaŋ fuwo ra. Igu go kambe ŋwaari haray, igu fo mo go kambe wow haray. 8 A na taabalyaŋ mo te, ngey boro way k'i jisi sududuyaŋ fuwo ra. Igu go kambe ŋwaari haray, igu fo mo go kambe wow haray. A na wura taasayaŋ mo te, ngey boro zangu. 9 A na alfagey windi ganda mo te, da windo banda bambata mo, da me daabirjiyaŋ windi meyey se. A na me daabirjey daabu mo da guuru-say. 10 A na nyumayyaŋ bango jisi windo kambe ŋwaari haray wayna funay haray ka dandi kambe haray guna. 11 Hiram na soyaŋ te mo, da peeluyaŋ, da taasayaŋ. Yaadin cine no Hiram na goyo kubandi nd'a bonkoono Suleymanu se Irikoy windo ra: 12 Ngey neeya: muulu hinka da taasey da tuk'ize hinka kaŋ go muulu hinka yolley gaa, da taaru himandi hinka kaŋ ga tuk'ize gaasiya hinka din daabu kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa. 13 da garenad* himandi zangu taaci mo taaru hinka din se; sasare yaŋ hinka taaru fo kulu gaa, zama i ma tuk'ize gaasiya hinka kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa daabu nd'ey. 14 A na taabalyaŋ te mo, da nyunyaŋ taasayaŋ taabaley din boŋ, 15 da nyumayyaŋ bangu fo da haw way cindi hinka a cire, 16 da kusu fooyaŋ mo, da peeluyaŋ, da gotiyaŋ ham se, d'i jinayey kulu. Hiram-Abi n'i te da guuru-say ziirante bonkoono Suleymanu se, Rabbi windo se. 17 Urdun* batama ra no bonkoono n'i sooguyaŋo te, laabo kaŋ gonda botogo ra, Sukkot da Zaretan game ra. 18 Yaadin cine no Suleymanu na jinay booba din te da yulwa, zama guuru-sayo tiŋa bisa haŋ kaŋ boro ga lasaabu. 19 Suleymanu na jinayey kulu te mo kaŋ go Irikoy windo ra, wura feema, da taabaley kaŋ yaŋ gonda jisiyaŋ buurey ngey boŋ, 20 da fitilla suntulo d'i fitilley, wura hanno waney, zama i ma soobay ka di farilla boŋ jina fu hananta jine, 21 da tuuri boosey, da fitilley, da wura cambey, wura kaŋ ga hanan no, 22 da fitilley hanseyaŋ harey da taasayaŋ kaŋ i ga hari say-say d'a, da kawrayaŋ, da danji cambuyaŋ, wura hanno wane. Fuwo furoyaŋo do sanni mo, yongo a ra haray me daabirjey, nango kaŋ ga hanan gumo din se, da fuwo me daabirjey mo, sanda sududuyaŋ fuwo nooya, i kulu wura wane yaŋ no.

5

1 Yaadin cine no goyey kulu kaŋ Suleymanu te Rabbi windo se ban d'a. Suleymanu na jinayey kaŋ nga baaba Dawda fay waani yaŋ daŋ windo ra. Ngey neeya: nzarfu nda wura nda taasey kulu. A n'i jisi jisiyaŋ fuwey ra noodin Irikoy windo ra. 2 Waato din gaa Suleymanu na Israyla arkusey margu, da kundey arkusey kulu, Israyla izey kaayey windi jine borey nooya, i ma kaa Urusalima, zama ngey ma kande Rabbi sappa sundurko ka fun d'a Dawda birno ra, kaŋ ga ti Sihiyona. 3 Israyla alborey kulu margu bonkoono do bato kaŋ i te din do, handu iyyanta ra. 4 Israyla arkusey kulu kaa, Lawi borey mo na sundurko sambu. 5 I kande sundurko, da kubayyaŋ hukumo, da jinay hanantey kulu kaŋ yaŋ go hukumo ra. Ngey din no, Lawi borey alfagey kande. 6 Bonkoono Suleymanu da Israyla jama kulu kaŋ yaŋ margu a do go noodin sundurko jine. I goono ga sargay feejiyaŋ da hawyaŋ wi, haŋ kaŋ baa da me da lasaabuyaŋ mo. 7 Alfagey mo kande Rabbi sappa sundurko. I n'a daŋ nga nango ra jina haray fuwo ra, ka koy nangu kaŋ ga hanan gumo din ra, ciiti malaykey fatey cire. 8 Zama ciiti malaykey na ngey fatey salle beene sundurko do. Ciiti malaykey na sundurko da nga goobey kulu daabu. 9 Goobey din ga ku hal i ga di deeney hala fu hanna ra jina, amma boro si di ey taray haray. Noodin mo no i go hala ka kaa sohõ. 10 Hay kulu si no sundurko ra kala walhã hinka hinne kaŋ yaŋ Musa daŋ a ra yongo Horeb, waato kaŋ Rabbi sappe nda Israyla izey, i Misira funyaŋo banda. 11 A ciya binde, alfagey fatta nangu hananta ra, (zama alfagey kulu kaŋ yaŋ go noodin na ngey boŋ hanandi, i mana ngey sasareyaŋo guna). 12 Lawi borey mo kaŋ yaŋ ga doon, i kulu, sanda Asaf, da Heman, da Yedutun, d'i izey d'i nya-izey care banda, i gonda lin baano bankaaray hanno yaŋ ngey gaa. I gonda guuruyaŋ kaŋ ga hẽ care gaa, da moolo kayna, da moolo beeri yaŋ. I kay feema jarga wayna funay haray. Alfaga zangu nda waranka mo go i banda ga

hilliyaŋ kar. 13 A ciya mo, doonkoy da hilli karey saba kaŋ ga naŋ i ma maa i jindey me folloŋ, sifa nda saabuyaŋ wane Rabbi gaa. I na ngey jindey da hilley tunandi, da guurey kaŋ ga hẽ care gaa, da dooni jinayey, i goono ga Rabbi maa sifa ka ne: «Zama nga wo booriyankoy no, zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada» Saaya woodin ra binde fuwo to da buru, sanda Rabbi fuwo nooya. 14 Hala alfagey si hin ka kay ka goy buro din sabbay se, zama Rabbi darza na Irikoy fuwo to.
6
1 Kala Suleymanu ne: «Rabbi ne nga ga goro kubay bi tik ra. 2 Ay mo haciika, ay na goray fu cina ni se, nangu kaŋ ni ga goro hal abada.» 3 Kala bonkoono na nga moyduma bare ka Israyla jama kulu albarkandi, Israyla jama kulu mo go ga kay. 4 A ne: «Wa Rabbi Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ salaŋ da nga me ay baaba Dawda se. A n'a toonandi mo da nga kambo. A ne: 5 ‹Za hano kaŋ hane ay fun d'ay borey Misira laabo ra, yana gallu kulu suuban Israyla kundey kulu ra kaŋ ga windi cina a ra, zama ay maa ma goro noodin. Yana boro fo kulu suuban mo a ma ciya ay borey Israyla jine boro. 6 Amma sohõ ay na Urusalima suuban zama ay maa ma goro noodin, ay na Dawda mo suuban a m'ay jama Israyla may.› 7 Haya wo binde go ay baabo Dawda bina ra, nga ma windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo maa se. 8 Amma Rabbi ne ay baaba Dawda se: ‹Za kaŋ woodin go ni bina ra, ni ma windi cina ay maa sabbay se, ni boriyandi, za kaŋ woodin go ni bina ra. 9 Kulu nda yaadin, manti nin no ga windo cina bo, amma ni izo kaŋ ga fun ni gaa baso ra, nga no ga windi cina ay maa sabbay se.› 10 Rabbi na nga sanno kaŋ a ci din toonandi mo, zama ay no ka tun ay baabo Dawda kayyaŋ nango ra. Ay goono ga goro Israyla karga boŋ, sanda mate kaŋ cine Rabbi ci din. Ay na windi cina mo Rabbi, Israyla Irikoyo maa sabbay se. 11 Noodin mo ay na sundurko jisi, kaŋ ra Rabbi sappa kaŋ a te da Israyla izey din ga bara.» 12 Kal a kay Rabbi sargay feema jine, Israyla jama kulu jine. A na nga kambey salle. 13 Zama Suleymanu jin ka guuru-say tanda te, kaŋ a salleyaŋo ga to kambe kar gu, a tafayyaŋo mo kambe kar gu, a kayyaŋo mo kambe kar hinza. A n'a sinji windo batama bindo ra. A boŋ no nga din kay ka sombu nga kangey boŋ Israyla jama kulu jine, ka nga kambey salle beene haray. 14 A ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, Irikoy fo si no beena ra ni cine, wala ndunnya ra, kaŋ gonda alkawli nda baakasinay suuji ga gaay ni tamey se kaŋ goono ga dira ni jine da ngey biney kulu. 15 Nin kaŋ na alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo ay baaba Dawda se din toonandi. Haciika ni salaŋ da ni me, ni n'a toonandi mo da ni kamba, sanda mate kaŋ a go hunkuna. 16 Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, kala ni ma haya kaŋ ni n'a alkawli sambu ni tamo ay baaba Dawda se din toonandi, kaŋ ni ne: ‹I si jaŋ ni se boro ay jine kaŋ ga goro Israyla karga boŋ, hala day ni izey haggoy nda ngey gora, kaŋ ga naŋ i m'ay asariya gana sanda mate kaŋ cine ni gana ay jine.› 17 Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ma sanno kaŋ ni ci ni tamo Dawda se din tabbatandi. 18 Amma daahir no Irikoy ga goro borey banda ndunnya ra? A go, beeney da beeney beena, ni si ban i ra, sanku fa binde windo wo kaŋ ay cina. 19 Amma kulu nda yaadin, ya Rabbi ay Irikoyo, ni ma saal ay, ni tamo adduwa d'ay ŋwaara, zama ni ma hanga jeeri ay, ni tamo hẽeno d'ay adduwa kaŋ ay goono ga te ni jine se. 20 Zama ni moy ma bara feerante ka guna windo wo do haray cin da zaari, nango kaŋ ni ne ni ga ni maa daŋ. Zama ni ma hanga jeeri ka maa adduwa kaŋ ay, ni tamo ga te ka guna nango wo do haray. 21 Ma hanga jeeri mo ay, ni tamo hẽeno se, da ni jama Israyla wano mo se, waati kaŋ i ga adduwa te ka guna nango wo do haray. Oho, ma maa beene ni nangora ra. Waati kaŋ ni maa mo, kala ni ma yaafa. 22 Da boro fo na zunubi te nga gorokasin se, hal i na bora daŋ zeyaŋ a ma ze, d'a kaa mo ka ze ni sargay feema jine windo wo ra, 23 kala ni ma maa beene. Ma goy ka ciiti ni tamey se. Ni ma boro laalo koy bana k'a goyo candi ka kande a boŋ, ni ma adilante* hanandi ka bana a se mo a adilitara boŋ. 24 Waati kaŋ ni jama Israyla na goobu haŋ ngey ibarey kambe ra, zunubo kaŋ i te ni se din sabbay se, nga no, i ye ka bare ka ni maa seeda, i na adduwa da hẽeni te ni jine ne windo wo ra, 25 kala ni ma maa beene. Ma ni jama Israyla zunubey yaafa, ka ye ka kand'ey laabo kaŋ ni na ngey da ngey kaayey no din ra. 26 Da beena daabu hala beene hari si kaa zama i na zunubi te ni se, hala day i ga adduwa te ka nango wo guna, ka ni maa seeda, i bare mo ka fay da ngey zunubo zama ni n'i taabandi se -- 27 kala ni ma maa beene. Ma ni tamey zunubo yaafa, da ni jama Israyla wano, hala ni m'i dondonandi fondo hanno kaŋ ra i ga hima ka dira. Ma ye ka hari samba ni laabo wo kaŋ ni na ni jama no tubu din boŋ. 28 Da haray go laabo ra, wala balaaw, wala hayni jiray, wala bunkusyaŋ, wala do, wala nooni, wala nd'i ibarey n'i daŋ game i laabo galley ra; balaaw kulu kaŋ dumi no, wala doori kaŋ goono ga te, 29 adduwa da

ŋwaaray kulu dumi kaŋ i ga te boro fo kulu se, wala mo d'a te ni jama Israyla kulu se, boro kulu ga nga balaaw da nga bine sara bay, d'a na nga kambe salle mo ka nga moyduma ye fuwo wo do haray -- 30 kala ni ma maa beene kaŋ ga ti ni nangora. Ma yaafa, ma bana boro kulu se nga goyo hina me, zama nin no g'a bina bay. (Zama nin, oho, ni hinne no ga Adam-izey biney bay). 31 Zama i ma humburu nin, i ma dira ni fonda ra i fundey me-a-me, laabo kaŋ ni n'i kaayey no din ra. 32 Yaw sanni mo, nga kaŋ manti ni jama Israyla wane no: d'a fun laabu mooro ka kaa ni maa beera sabbay se, da ni kambe hinkoyo, da ni kambe gaabi sallanta baaru maayaŋ sabbay se, waati kaŋ i kaa ka adduwa te, i goono ga fuwo wo do haray guna, 33 kala ni ma maa beene, ni nangora ra, mate kulu kaŋ yawo din ceeci ni gaa boŋ. Zama ndunnya dumey kulu ma ni maa bay, i ma humburu nin, sanda mate kaŋ cine ni jama Israyla goono ga humburu nin. I ma bay mo kaŋ windo wo kaŋ ay cina, ni maa no i g'a ce d'a. 34 Da ni jama koy ka wongu nda ngey ibarey, fondo kulu kaŋ dumi no ni g'i donton d'a, d'i na adduwa te ni gaa mo, i goono ga moyduma ye gallo wo kaŋ ni suuban do haray, da windo wo kaŋ ay cina ni maa sabbay se, 35 kala ni ma maa i adduwa da i ŋwaarayyaŋo mo beene, m'i sanni gaabandi mo. 36 I ga zunubi te ni se mo, (zama boro kulu si no kaŋ si zunubi te). Ni mo ga futu i se, ni g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, hala ibarey din ma kond'ey ngey laabey ra k'i daŋ tamtaray laabu kaŋ ga mooru, wala kaŋ ga maan. 37 Noodin laabo kaŋ i kond'ey ka daŋ tamtaray din ra, i ga ye ka fongu, i ga ye ka tuubi mo, ka ŋwaaray ni gaa noodin i tamtaray laabo ra. I ga ne: ‹Iri na zunubi te, iri na boŋ sanday te, iri na goy laalo te.› 38 I ga bare ka ye ka kaa ni do da ngey biney kulu, da ngey fundey kulu, noodin i tamtaray laabo ra, nango kaŋ ni kond'ey ka daŋ tamtaray din. I ga adduwa te ni gaa ka ngey laabo kaŋ ni n'i kaayey no do haray guna, da gallo kaŋ ni suuban, da windo kaŋ ay cina ni maa sabbay se. 39 D'i na woodin kulu te, kala ni ma maa i adduwa d'i ŋwaarayyaŋo beene ni nangora ra. M'i cimo mo no gaabi, ma ni borey kaŋ na zunubi te ni se din yaafa. 40 Sohõ binde, ya nin ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni moy ma bara feerante adduwa gaa kaŋ i ga te nango wo ra, ni hangey mo ma laakal d'a. 41 Sohõ binde, ya Rabbi Irikoy, ma tun ka kaa ni fulanzamyaŋ nango do, nin da ni gaabo sundurko. Ya Rabbi Irikoy, ma naŋ ni alfagey ma bankaaray da faaba, ni wane hanantey mo ma farhã da gomni. 42 Ya Rabbi Irikoy, ma si ni moyduma kaa ni wane kaŋ i suuban da ji tuusuyaŋ gaa. Ni ma fongu mo ni baakasinay suujo gaa ni tamo Dawda se.»

7

1 Waato kaŋ Suleymanu na adduwa te ka ban, kala danji zumbu ka fun beene ka sarga kaŋ i ga ton, da sargay cindey ŋwa. Rabbi darza mo na fuwo to. 2 Alfagey mo mana hin ka furo Rabbi fuwo ra, zama Rabbi darza na fuwo toonandi se. 3 Israyla izey kulu binde go ga guna waato kaŋ danjo zumbu, Rabbi darza mo go fuwo boŋ. I na ngey boŋey sumbal, i moydumey go ganda daba boŋ. I sududu ka saabu Rabbi se. I ne: «Zama nga wo booriyankoy no, zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.» 4 Waato din gaa bonkoono da jama kulu na sargayyaŋ te Rabbi jine. 5 Bonkoono Suleymanu na sargay te da haw zambar waranka cindi hinka, da feeji zambar zangu nda waranka. Yaadin cine no bonkoono da jama kulu na Irikoy windo feeri nd'a. 6 Alfagey mo go ga kay ngey goyo boŋ. Lawi borey mo gonda Rabbi se dooni jinayey, wo kaŋ yaŋ bonkoono Dawda te zama i ma Rabbi saabu d'ey se (zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada) -- waati kulu kaŋ Dawda goono ga sifa te i goyey do. Alfagey na hilliyaŋ kar i jine, Israyla kulu mo goono ga kay. 7 Suleymanu mo na windi ganda kaŋ go Rabbi fuwo jine bindo ra hanandi, zama noodin no a na sargayey kaŋ i ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayey maano mo ton, zama guuru-say feema kaŋ Suleymanu te mana wasa sargayey kaŋ i ga ton, da hamni sargayey, da maano ma ban a ra. 8 Suleymanu binde te jirbi iyye a goono ga sududuyaŋ batu te alwaato din ra, nga nda Israyla kulu nga banda. Jama bambata no gumo kaŋ yaŋ fun za Hamat furoyaŋo do kal a ma koy Misira gooro gaa. 9 Zaari ahakkanta hane binde i na sududuyaŋ batu te, zama i te jirbi iyye i goono ga sargay feema feeri, jirbi iyye mo i goono ga sududuyaŋ batu te. 10 Handu iyyanta jirbi waranka cindi hinzanta hane no a na jama sallama i ma koy fu. I goono ga farhã ka bine kaani te gomno kaŋ Rabbi cabe Dawda se din sabbay se, da Suleymanu, d'a jama Israyla mo se. 11 Kala Suleymanu na Rabbi windo da bonkoono windo mo ban. Hay kulu kaŋ furo Suleymanu bina ra nga ma te Rabbi windo ra, da nga bumbo windo ra, a n'i kulu te ka ban da albarka. 12 Rabbi ye ka bangay koyne Suleymanu se cin ra. A ne a se: «Ay maa ni adduwa. Ay na nango wo mo suuban ay boŋ se, a ma

ciya sargay teeyaŋ nangu. 13 D'ay na beena daabu kaŋ hari si kaa, wala mo d'ay na do lordi i ma laabo nafa ŋwa, wala mo d'ay na balaaw samba ay jama game ra, 14 hala day ay borey kaŋ i ga ce da ay maa na ngey boŋ kaynandi ka te adduwa, k'ay moyduma ceeci, i bare mo ka fay da ngey goy laaley -- waati din gaa no ay ga maa i se beena ra, ay g'i zunubey yaafa i se mo, ya i laabo mo no baani. 15 Sohõ binde ay moy ga bara feeranteyaŋ, ay hangey mo ga bara feeranteyaŋ ka maa adduwa kaŋ i ga te nango wo ra se. 16 Zama sohõ ay na windi woone suuban, ay n'a hanandi mo, zama ay maa ma goro noodin hal abada. Oho, ay moy d'ay bina ga bara noodin duumi. 17 Ni bumbo, hala day ni dira ay jine sanda mate kaŋ cine ni baaba Dawda na nga dirawo te, ni goy mo hay kulu boŋ kaŋ ay na ni lordi nd'a, ni n'ay hin sanney d'ay farilley kulu haggoy -- to, 18 waati din gaa no ay ga ni mayray karga sinji, alkawlo kaŋ ay sambu ni baaba Dawda se din boŋ, kaŋ ay ne: A si jaŋ boro kaŋ ga mayray te Israyla boŋ. 19 Amma hala day araŋ n'ay hin sanney d'ay lordey kaŋ ay daŋ araŋ jine furu ka fay d'ey, hal araŋ koy ka may de-koy* fooyaŋ se ka sududu i se mo, 20 kal ay m'i dagu hal i kaajey gaa ka kaa ay laabo kaŋ ay n'i no din ra. Fuwo wo mo kaŋ ay hanandi ay maa sabbay se, ay g'a furu ka kaa naŋ kaŋ ay si di a. Ay g'a ciya yaasay da hahaarayaŋ hari ndunnya dumey kulu game ra. 21 Fuwo wo mo kaŋ gonda beeray ya-cine, boro kulu kaŋ bisa a gaa ga jijiri ka ne: ‹Ifo se no Rabbi na woone te laabo da fuwo wo se?› 22 I ga tu mo ka ne: ‹Zama i na Rabbi ngey kaayey Irikoyo furu, nga kaŋ n'i kaa Misira laabo ra. I na de-koy fooyaŋ sambu ka sududu i se ka may i se mo. Woodin se no Rabbi na masiiba woone wo kulu candi ka kande i gaa.› »

8

1 A ciya binde, jiiri waranka bananta, Suleymanu na Rabbi windo da nga bumbo windo cina ka ban. 2 A banda, kala Suleymanu na galley kaŋ yaŋ Hiram n'a no cina, ka Israyla izey daŋ i ma goro i ra. 3 Gaa no Suleymanu koy ka Hamat-Zoba wongu k'a ŋwa. 4 A na Tadmor kaŋ go saajo ra cina, da jisiri galley kulu, wo kaŋ yaŋ a cina Hamat ra. 5 A na Bayt-Horon mo cina, kuray kaŋ go beene da wo kaŋ go ganda, galley kaŋ yaŋ gonda wongu fu beeri yaŋ no, da birni cinarey, da kwaara meyey daabirjey, da karangaley. 6 A na Baalat mo cina, da jisiri galley kulu kaŋ yaŋ Suleymanu gonda, d'a torkey galley kulu, d'a bari-karey galley, da ndunnya kaani maayaŋ cinari kulu kaŋ Suleymanu ga ba Urusalima ra, da Liban ra, d'a mayray laabo kulu ra. 7 Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey do haray borey kulu kaŋ cindi sanni, wo kaŋ yaŋ manti Israyla izeyaŋ no, 8 i izey kaŋ cindi i banda kaŋ yaŋ Israyla izey mana hin k'i halaci parkatak -- i ra no Suleymanu na doole goy-izeyaŋ sambu, tamtaray wane hala ka kaa hunkuna. 9 Amma Suleymanu mana sambu Israyla izey ra zama nga m'i ciya tam nga goyo se, amma i ciya soojeyaŋ da boro beeri yaŋ a wongu jine borey ra, d'a torkey maykoy, d'a bari-karey. 10 Woodin yaŋ ga ti Bonkoono Suleymanu wane jine borey boro zangu hinka nda waygu, kaŋ yaŋ ga jama may. 11 Suleymanu kande Firawna* ize wayo ka fun d'a Dawda birno ra, ka kand'a windo kaŋ nga cina a se din ra. Zama a ne: «Ay wando si goro Dawda Israyla bonkoono windo ra, zama nangu hanante yaŋ no, nangey kaŋ Irikoy sundurko furo.» 12 Waato din gaa Suleymanu na sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se Rabbi sargay feema ra, wo kaŋ nga din cina fu me batama jine. 13 Zaari kulu laami boŋ i goono ga sargay salle Musa lordo boŋ: asibti hane, da handu kayyaŋ hane, da sududuyaŋ batey kaŋ i daŋ yaŋ, sorro hinza jiiri ra, danga buuru kaŋ sinda dalbu sududuyaŋ bato nooya, da habu iyye bato, da bukkey sududuyaŋ bato. 14 A baabo Dawda lordo boŋ a na alfaga satey daŋ ngey goyey ra, da Lawi borey mo ngey waney gaa. I ma sifayaŋ te, i ma saajaw goy te mo alfagey jine, zaari kulu goy mate kaŋ i ga laami nd'a boŋ. Windi me batukoy mo go me kulu gaa ngey satey boŋ, zama yaadin no Irikoy bora Dawda lordi. 15 I mana bonkoono lordo daaru, wo kaŋ a na alfagey da Lawi borey lordi nd'a, misa kulu dumi boŋ, wala baa jisiri fuwey sanni boŋ. 16 Suleymanu goyey kulu binde soola ka boori za Rabbi windo daba sinjiyaŋ hane ka to hala hano kaŋ hane i n'a ban. Yaadin cine no i na Rabbi windo kubandi nd'a. 17 Waato din gaa Suleymanu koy Eziyon-Geber, ka koy Elat mo kaŋ go teeko me gaa Edom laabo ra. 18 Hiram na hiyaŋ samb'a se nga tamey kambe ra, da tamyaŋ kaŋ ga teeku ciine bay. I kaa Suleymanu tamey banda ka koy Ofir. Noodin no i na wura ton waytaaci cindi ahakku cine sambu ka kand'a Bonkoono Suleymanu do.

9

1 Waato kaŋ cine Seba wayboro bonkoono maa Suleymanu maa beera, a kaa Urusalima zama nga ma Suleymanu si da hãayaŋ kaŋ ga sandi. A kande dumko boobo, da yoyaŋ kaŋ go ga maafe

jinayyaŋ jare, da wura boobo, da hiiri caadante yaŋ. Waato kaŋ a kaa Suleymanu do, a na hay kulu kaŋ go nga bina ra kaa taray a se. 2 Suleymanu tu a se a hãayaŋey kulu boŋ. Hay kulu mana tugu Suleymanu se kaŋ a si hin ka ci wayboro bonkoono se. 3 A binde, waato kaŋ Seba wayboro bonkoono di Suleymanu bayra, da windo kaŋ a cina, 4 d'a taablo boŋ ŋwaaro, d'a faadancey gora, d'a tamey bayra, d'i bankaarayey, da borey kaŋ yaŋ g'a no haŋyaŋ hari, da ngey mo bankaarayey, da fonda kaŋ a ga ziji ka koy Rabbi windo do -- wayboro wo gaa yay. 5 Kal a ne bonkoono se: «Baaro kaŋ ay maa za ay laabo ra din, cimi no, ni sanney da ni bayra wane. 6 Amma kulu nda yaadin ay mana i sanney cimandi, kala waato kaŋ ay kaa, ay di nin d'ay mo. A go mo, ni bayra jara beera, i man'a ci ay se. Ni gaabu ka bisa baaro kaŋ ay maa din. 7 Bine-kaani-koy yaŋ no ni borey, bine-kaani-koy yaŋ mo no ni tamey wo kaŋ yaŋ go ga kay ni jine han kulu, i go ga maa ni bayra. 8 Wa Rabbi ni Irikoyo sifa, nga kaŋ maa ni kaani hal a na ni sinji nga karga boŋ, ni ma ciya bonkooni Rabbi ni Irikoyo sabbay se. Za kaŋ ni Irikoyo ga ba Israyla, kaŋ a g'i sinji hal abada, woodin se no a na ni ciya i se bonkooni, ni ma cimi ciiti nda adilitaray goy te.» 9 Wayboro bonkoono mo na koyo no wura ton gu nda jare cine, da maafe jinay yulwante gumo, da tondi caadante yaŋ. Maafe jinayey kaŋ Seba wayboro bonkoono na bonkoono Suleymanu no, i cine si no. 10 Hiram tamey banda mo Suleymanu tamey kaŋ kande wura ka fun Ofir, i kande almug bunduyaŋ da tondi caadante yaŋ mo. 11 Almug bundey din, bonkoono na fu kaarimi hari yaŋ te d'a Rabbi fuwo se da bonkoono windo mo se. A na moolo beeri da moolo kayna yaŋ mo te doonkoy se, kaŋ i mana di i dumiyaŋ baa ce fo Yahuda laabo ra. 12 Bonkoono Suleymanu mo na Seba wayboro bonkoono no hay kulu kaŋ dumi a ga ba, haŋ kaŋ a ŋwaaray me, kaŋ bisa haŋ kaŋ a kande bonkoono se deedandiyaŋ. A binde bare ka ye ka koy nga kwaara, nga nda nga tamey. 13 Wura kaŋ ga kaa Suleymanu do jiiri folloŋ ra, a neesiyaŋ tiŋay ton waranza cine no, 14 kaŋ baa si wo kaŋ fatawc'izey da dillaŋey ga kande. Laarabey bonkooney kulu da laabu maykoy mo soobay ka kande wura nda nzarfu Suleymanu do. 15 Bonkoono Suleymanu binde na koray beeri zangu hinka te da wura danante. Wura danante kilo iyye cine go koray fo kulu ra. 16 A te mo koray zangu hinza nda wura danante. Koray fo kulu mo, wura kilo hinza nda jare go a ra. Bonkoono n'i daŋ mo Liban tuuri zugay faada ra. 17 Bonkoono na cebeeri hinje karga bambata fo mo te k'a daabu nda wura hanno. 18 Kaarimi hari iddu no ka bara hal i ga to karga do, da wura wane ce dake yaŋ, kaŋ ga margu nda karga, da kambeyaŋ kuray kulu nangora gaa. Muusu beeri hinka mo goono ga kay kambey din gaa. 19 Kaarimi hari iddo din boŋ mo gonda muusu beeri way cindi hinka, i goono ga kay kambu hinka kulu gaa. I mana karga din cine te mo mayray kulu ra. 20 Bonkoono Suleymanu hangaasiyey kulu, wura wane yaŋ no. Liban tuuri zugay faada ra mo, a taasey kulu wura zalla wane yaŋ no. I mana nzarfu ciya hay kulu Suleymanu jirbey ra. 21 Zama bonkoono gonda hiyaŋ kaŋ ga koy Tarsis Hiram tamey banda. Jiiri hinza kulu ra Tarsis hiyey ga kaa sorro fo. I ga kande wura da nzarfu nda cebeeri hinjeyaŋ da foono beeriyaŋ da makka curoyaŋ. 22 Yaadin mo no Bonkoono Suleymanu bisa ndunnya koyey kulu arzaka nda laakal. 23 Ndunnya koyey kulu goono ga ceeci ngey ma di Suleymanu, i ma maa a laakalo mo kaŋ Irikoy daŋ a bina ra. 24 I boro fo kulu ga kande nga nooyaŋo: wura nda nzarfu jinayyaŋ, da bankaarayyaŋ, da wongu jinayyaŋ, da yaaziyaŋ, da bariyaŋ, da alambaanayaŋ -- yaadin cine no jiiri kulu. 25 Suleymanu gonda kangay zambar taaci, bari nda torko jisiyaŋ se. A gonda bari-kari zambar way cindi hinka, kaŋ yaŋ a fay-fay ka jisi torkey galley ra, da bonkoono banda Urusalima ra. 26 A na koyey kulu may za Ufratis isa gaa kal a ma koy hala Filistancey laabu, ka koy mo Misira hirro gaa. 27 Bonkoono mo na nzarfu ciya sanda day tond'izeyaŋ Urusalima ra. Sedre* bundu mo, a n'a ciya sanda durmi bundu kaŋ go Safela batama ra, baayaŋ se. 28 I kande Suleymanu se bariyaŋ ka fun Misira da laabey kulu ra. 29 Suleymanu goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano, manti i n'i hantum annabi* Natan sanney ra, da Ahiya Silon bora annabitara ra, da Iddo kaŋ ga fonnay bangandey ra, kaŋ a di Yerebowam Nebat izo boŋ? 30 Suleymanu na mayray te Urusalima ra Israyla kulu boŋ jiiri waytaaci. 31 Suleymanu kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo a baabo Dawda birno ra. A izo Rehobowam te bonkooni a nango ra.

10

1 Rehobowam koy Sekem zama Israyla kulu margu Sekem zama ngey m'a didiji bonkooni. 2 Yerebowam Nebat izo maa baaro din (zama waato a go Misira, nango kaŋ a zuru Suleymanu se ka koy). Amma Yerebowam ye ka kaa ka fun Misira zama a corey 3 donton k'a ce. Yerebowam da

Israyla kulu kaa ka salaŋ da Rehobowam, ka ne: 4 «Ni baaba n'iri taabandi nda calu* kaŋ ga tin. Sohõ binde ni ma rongome te iri se da tamtaray konna kaŋ ni baaba n'iri daŋ d'a calu tiŋa kaŋ a dake iri boŋ, iri mo ga may ni se.» 5 A ne i se: «Ne ka guna jirbi hinza, araŋ ma ye ka kaa ay do.» Kala jama tun ka dira. 6 Bonkoono Rehobowam binde na saaware ceeci arkusey do, ngey kaŋ yaŋ kay a baabo Suleymanu jine za a ga funa. A ne i se; «Saaware woofo dumi no araŋ g'ay no kaŋ ay ga tu d'a jama wo se?» 7 I salaŋ a se ka ne: «Da ni na gomni cabe jama wo se, ka naŋ i ma maa kaani, ma baani sanni te i se mo, yaadin gaa kulu i ga ciya ni tamyaŋ hal abada.» 8 Amma a wangu arkusey saawara kaŋ i te a se. A saaware nda arwasey kaŋ yaŋ nga nd'ey beeri care banda, kaŋ yaŋ goono ga kay a jine. 9 A ne i se: «Saaware woofo dumi no araŋ ga no, zama iri ma du ka tu jama wo se kaŋ yaŋ salaŋ da ay ka ne ay se: ‹Ma rongome iri se da calo kaŋ ni baaba dake iri boŋ din gaa.› » 10 Arwasey kaŋ nga nd'ey beeri care banda ne a se: «Haŋ kaŋ ni ga tu d'a jama wo se, kaŋ salaŋ ni se ka ne: ‹Ni baaba na calu tiŋandi iri se, amma nin wo, kala ni m'a dogonandi iri se› -- yaa no ni ga tu d'a i se: ‹Ay kambayze koda bisa ay baaba canta warga yaŋ. 11 Ay baaba na calo tiŋandi araŋ boŋ, amma ay wo, ay ga tonton a gaa. Ay baaba na araŋ gooji nda barzu, amma ay wo, daŋyaŋ no ay g'araŋ gooji nd'a.› » 12 Yerebowam binde, nga nda jama kulu kaa Rehobowam do zaari hinzanta hane, sanda mate kaŋ cine bonkoono lordi, kaŋ a ne: «Zaari hinzanta hane araŋ ma ye ka kaa ay do.» 13 Bonkoono tu i se da futay. Bonkoono Rehobowam binde na arkusey saawara furu, 14 amma a salaŋ i se arwasey saawara boŋ ka ne: «Ay baaba na calu tiŋandi araŋ gaa, amma ay wo ga tonton a gaa. Ay baaba na araŋ gooji nda barzu, amma ay wo, daŋyaŋ no ay ga araŋ gooji nd'a.» 15 Bonkoono binde mana maa jama se, zama yaadin no Irikoy waadu, Rabbi ma nga sanno kaŋ a ci Yerebowam Nebat izo se Ahiya Silon bora me ra din tabbatandi. 16 Waato kaŋ Israyla kulu di kaŋ bonkoono mana maa ngey se, jama tu bonkoono se ka ne: «Baa woofo no iri se binde Dawda do? Iri sinda tubu fo mo Yasse izo do. Ya Israyla, boro fo kulu ma ye nga kwaara do! Ya Dawda, kala ni ma laakal da ni boŋ kunda!» Israyla kulu binde dira ka koy fu. 17 Amma Israyla izey kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda galley ra ciine ra, Rehobowam n'i may. 18 Waato din gaa Bonkoono Rehobowam na Hadoram donton, nga kaŋ ga ti doole goyo jine funa. Israyla izey binde n'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. Bonkoono Rehobowam mo cahã ka kaaru nga torka boŋ ka zuru ka koy Urusalima. 19 Yaadin cine no Israyla murte nd'a Dawda dumo gaa ka kaa hala hunkuna.

11

1 Waato kaŋ Rehobowam kaa Urusalima, a na Yahuda nda Benyamin kundey margu, boro zambar zangu nda wahakku, soojeyaŋ kaŋ suubanante yaŋ no, zama ngey ma wongu nda Israyla ka ye ka kande mayra mo Rehobowam kambe ra. 2 Amma Rabbi sanno kaa Irikoy bora Semaya do ka ne: 3 «Ma salaŋ Yahuda bonkoono Rehobowam Suleymanu izo da Israyla kulu kaŋ go Yahuda da Benyamin ra mo se ka ne: 4 Yaa no Rabbi ci: Araŋ ma si ziji fa! Araŋ ma si wongu mo d'araŋ nya-izey. Boro fo kulu ma ye nga kwaara, zama woone wo, ay do no a fun.» I binde maa Rabbi sanno se. I ye, i mana wongu nda Yerebowam koyne. 5 Rehobowam binde goro noodin Urusalima ra. A na birniyaŋ cina Yahuda ra laabo kosarayyaŋ se. 6 A na Baytlahami cina, da Etam, da Tekowa, 7 da Bayt-Zur, da Soko, da Adullam, 8 da Gat, da Maresa, da Zif, 9 da Adorayim, da Lacis, da Azeka, 10 da Zora, da Ayyalon, da Hebron, kaŋ yaŋ go Yahuda nda Benyamin ra, galley kaŋ yaŋ gonda wongu cinariyaŋ no. 11 A na wongu fu beerey mo gaabandi. A na jine boroyaŋ daŋ i ra, da hindoonay jinay, sanda ji da duvan* no. 12 Galley kulu ra a na koray da yaaji yaŋ jisi, a n'i ciya gaabikooniyaŋ da cimi. Yahuda nda Benyamin no ka cindi a se. 13 Alfagey da Lawi borey kulu binde kaŋ go Israyla kulu ra, i kaa a do ka fun ngey kurayey kulu ra. 14 Zama Lawi borey na ngey nangey da ngey mayray harey naŋ ka kaa Yahuda da Urusalima, zama Yerebowam da nga izey n'i kaa, zama i ma si alfagataray goy te Rabbi se. 15 A na alfagayaŋ suuban nga boŋ se mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey se, hincin jindey da handayzey kaŋ yaŋ a te tooru se. 16 Amma Israyla kundey kulu ra, borey kaŋ yaŋ na ngey biney daŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ceeciyaŋ gaa, i kaa Urusalima zama ngey ma sargay salle Rabbi ngey kaayey Irikoyo se. 17 I binde na Yahuda mayra gaabandi. I na Rehobowam Suleymanu izo gaabandi mo, hala jiiri hinza, zama i to jiiri hinza kaŋ i goono ga Dawda da Suleymanu fondey gana. 18 Rehobowam na wande hiiji kaŋ maa Mahalata, Yeremot ize way no (Yerimot wo Dawda ize fo no), da Abihayel Eliyab ize way (Eliyab wo Yasse ize no). 19 Wando na izeyaŋ hay a se: Yeyus, da Semariya, da Zaham. 20 Wande woodin banda a ye ka Maaka hiiji,

Absalom ize way no. A na Abiya hay a se, da Attay, da Ziza, da Selomit. 21 Rehobowam binde ga ba Maaka Absalom ize wayo ka bisa nga wande cindey da wahayey kulu. (Zama a na wande way cindi ahakku hiiji, da wahay waydu. A hay ize alboro waranka cindi ahakku, da ize wayboro waydu.) 22 Rehobowam na Abiya Maaka izo daŋ a ma ciya ibeeri, sanda nga no ga ti jine boro nga nya-izey se, kaŋ ga naŋ a ma may. 23 Rehobowam na laakal goy te, a na nga izey kulu fay-fay Yahuda laabo da Benyamin laabo kulu ra. A n'i daŋ gallu kaŋ gonda wongu cinari kulu ra. A n'i no i kwaara goray hari boobo. A na hiijay wandeyaŋ ceeci i se mo, iboobo.

12

1 A ciya binde, waato kaŋ Rehobowam mayra sinji, a gonda gaabi mo, kal a fay da Rabbi asariya, nga nda Israyla kulu nga banda. 2 Bonkoono Rehobowam mayra jiiri guwanta ra binde, za kaŋ Yahuda murte Rabbi gaa, kala Misira bonkoono Sisak kande Urusalima gaa wongu. 3 A kande torko zambar fo da zangu hinka, da bari-kari zambar waydu. Borey kaŋ yaŋ kaa a banda ka fun Misira mo sinda me, ngey da Libi laabu borey, da Sukkim laabu borey, da Etiyopi borey. 4 A na Yahuda galley kaŋ gonda wongu cinarey ŋwa, ka kaa Urusalima mo. 5 Kala annabi Semaya kaa Rehobowam da Yahuda mayraykoyey do kaŋ yaŋ margu Urusalima Sisak sabbay se. A ne i se: «Yaa no Rabbi ci: Araŋ n'ay naŋ. Woodin se no ay na araŋ naŋ Sisak kambe ra.» 6 Waato din gaa no Israyla mayraykoyey na ngey boŋ kaynandi ka ne: «Rabbi ya adilitaraykoy no.» 7 Saaya kaŋ Rabbi di i na ngey boŋ kaynandi, Rabbi sanno ye ka kaa koyne Semaya do ka ne: «I na ngey boŋ kaynandi. Ay mo ay s'i halaci, amma ay ga yadda k'i faaba d'a te alwaati kayna. Ay futa si gusam Urusalima boŋ Sisak kambe ra. 8 Kulu nda yaadin, i ga goro ka ciya a tamyaŋ, zama i ma ay se tamtaray da ndunnya koytaray se tamtaray bay ka fayanka.» 9 Misira bonkoono Sisak binde kaa ka Urusalima wongu. Rabbi windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza da bonkoono windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza, a n'i kulu ku hala nda wura korayey kaŋ Suleymanu te. 10 Rehobowam binde na guuru-say korayyaŋ te ka daŋ yongo waney din gurbey ra. A n'i daŋ bonkoono windi me batukoy jine borey kambe ra. 11 A ciya mo, waati kaŋ bonkoono ga furo Rabbi windo ra, kala batukoy ma koy k'i sambu ka kande, gaa no i ma ye ka kond'ey koyne ka jisi batukoy fuwo ra. 12 Waato kaŋ Rehobowam na nga boŋ kaynandi, kala Rabbi futa mo hibi ka fun a boŋ, kaŋ ga naŋ a s'a halaci parkatak. Hala ka kaa sohõ mo, i na muraadu fooyaŋ gar Yahuda ra kaŋ yaŋ ga boori. 13 Bonkoono Rehobowam binde na nga boŋ gaabandi Urusalima ra ka mayray te. Rehobowam gonda jiiri waytaaci cindi fo waato kaŋ a na nga mayra sintin. A may jiiri way cindi iyye Urusalima ra, gallo kaŋ Rabbi suuban Israyla kundey kulu ra zama nga ma nga maa daŋ a ra. Rehobowam nyaŋo maa ga ti Naama, Amon boro no. 14 A na goy laalo te, zama a mana nga bina daŋ ka Rabbi ceeci. 15 Rehobowam goyey binde, sintinay wano ka koy kokor banda wano, manti i n'i hantum annabi Semaya tira ra, da Iddo kaŋ ga fonnay wano mo ra bo, asuley lasaabuyaŋ alaada boŋ? Rehobowam da Yerebowam care wonguyaŋey di i fundey me. 16 Rehobowam kani nga kaayey banda, i n'a fiji Dawda birno ra mo. A izo Abiya te bonkooni a nango ra.

13

1 Bonkoono Yerebowam mayra jiiri way cindi ahakkanta ra no Abiya sintin ka may Yahuda ra. 2 A may jiiri hinza Urusalima ra. A nya maa ga ti Maaka, Uriyel Jibeya bora ize way no. Wongu goro Abiya nda Yerebowam game ra. 3 Abiya binde furo wongo ra, nga nda soojey kunda boro zambar zangu taaci kaŋ suubanante yaŋ no. Yerebowam no na boro zambar zangu ahakku soola, boro suubanante yaŋ, kaŋ ga wongu nd'a, yaarukom gaabikooni yaŋ no. 4 Abiya kay Zemarayim tondo boŋ kaŋ go Ifraymu tondey ra. A ne: «Ya Yerebowam, wa maa ay se, nin da Israyla kulu. 5 Manti a ga hima araŋ ma bay kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo na Israyla mayra no Dawda se hal abada, sanda Dawda nda nga izey nooya, ciiri alkawli _kaŋ si tun|_ boŋ? 6 Kulu nda yaadin, Yerebowam Nebat ize, Dawda ize Suleymanu tamo murte nga koyo gaa. 7 Ize yaamoyaŋ mo margu a banda, ize furkuyaŋ, kaŋ na ngey boŋ gaabandi ngey ma yanje nda Rehobowam Suleymanu izo, waato kaŋ Rehobowam gonda zankataray, a sinda bine-gaabi, a si hin ka kay i se. 8 Sohõ binde araŋ ga tammahã hala araŋ ga hin ka kay ka gaaba nda Rabbi koytara kaŋ go Dawda izey kambe ra? Araŋ wo jama bambata no, araŋ banda mo araŋ gonda wura handayzey kaŋ Yerebowam te zama i ma ciya araŋ de-koyey. 9 Manti araŋ na Rabbi alfagey gaaray, Haruna banda da Lawi borey, araŋ na alfagayaŋ te araŋ boŋ se mo, sanda mate kaŋ cine laabu cindey borey ga te? Hala boro kulu kaŋ

kande haw ize da feeji gaaru iyye, zama nga ma nga boŋ hanandi se, kal a ma ciya alfaga haŋ kaŋ yaŋ manti irikoyyaŋ no se. 10 Amma iri wo, Rabbi no ga ti iri Irikoyo, iri mana fay d'a mo. Iri gonda alfagey mo kaŋ yaŋ ga goy Rabbi se, Haruna banda da Lawi borey mo ngey goyo ra. 11 Zaari kulu, susubay nda wiciri kambu i ga sargay kaŋ i ga ton yaŋ ton, da dugu kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Jisiyaŋ buuro mo, i g'a soola taabal hananta din boŋ, da wura fitilla suntulo, nga da nga fitilley ga soobay ka di wiciri kambu. Zama iri go ga Rabbi iri Irikoyo lordey haggoy, amma araŋ wo na banda bare a gaa. 12 A go mo, Irikoy go iri do iri jine candiko, d'a alfagey da baaru nooyaŋ hilley, zama i m'i kar soolayaŋ se ka wongu nd'araŋ. Ya araŋ Israyla izey, araŋ ma si wongu nda Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo, zama araŋ si te zaama bo.» 13 Amma Yerebowam na gumandi ize fooyaŋ daŋ i ma koy i banda hala ngey wo, Israyla go Yahuda jine, gumandi izey mo go Yahuda banda. 14 Saaya kaŋ cine i zagu ka di kaŋ wongu go ngey se jina nda banda, kala i hẽ Rabbi gaa, alfagey mo na hilley kar. 15 Yahuda borey mo kuuwa. Waato din gaa no Irikoy na Yerebowam kar, nga nda Israyla kulu, Abiya da Yahuda jine. 16 Israyla izey zuru Yahuda jine. Irikoy n'i daŋ mo Yahuda kambe ra. 17 Abiya nda nga borey n'i wi da wiyaŋ bambata. Israyla boro zambar zangu gu kaŋ suubanante yaŋ no, i n'i wi. 18 Yaadin cine no Israyla izey na goobu haŋ d'a alwaato din ra. Yahuda izey te zaama zama i de Rabbi ngey kaayey Irikoyo gaa. 19 Abiya binde na Yerebowam gaaray ka gallu fooyaŋ kom a gaa: Betel da nga kawyey, Yesana da nga kawyey, da Efron da nga kawyey. 20 Yerebowam mana ye ka du gaabi koyne Abiya zamana ra. Rabbi mo n'a kar kal a bu. 21 Amma Abiya te gaabi. A na wande way cindi taaci hiiji. A na ize aru waranka cindi hinka hay, da ize wayboro way cindi iddu. 22 Abiya goy cindey binde, d'a muraadey, da haŋ kaŋ a ci, i n'i hantum annabi Iddo tira ra. 23 Abiya binde kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo Dawda birno ra. A izo Asa te bonkooni a nango ra. A zamana ra laabo goono ga goro baani samay jiiri way.

14

1 Asa binde na booriyaŋ da haŋ kaŋ ga saba te Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa. 2 Zama a na sargay feema waaney hibandi, ngey nda tudey boŋ sududuyaŋ nangey, a na wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri mo, ngey da Aserim.. 3 A na Yahuda lordi ka ne i ma Rabbi ngey kaayey Irikoyo ceeci, i ma asariya nda lordey haggoy. 4 A na tudey boŋ sududuyaŋ harey da wayno himandey kulu kaa Yahuda galley kulu ra, a mayray laabo mo goro baani samay a jine. 5 A na gallu kaŋ gonda wongu cinariyaŋ cina Yahuda ra, zama laabo go ga goro baani samay. A sinda wongu jiiri woodin yaŋ ra, zama Rabbi n'a no fulanzamay. 6 Zama bonkoono ne Yahuda se: «Naŋ iri ma gallu woone yaŋ cina, iri m'i windi nda birni cinari da cinari kuuku yaŋ mo, da me-daabirjiyaŋ, da karangaleyaŋ, zama hala sohõ laabo go iri jine, zama iri na Rabbi iri Irikoyo ceeci. Iri n'a ceeci, a n'iri no mo fulanzamay nangu kulu.» I cina, haya te albarka mo. 7 Asa binde gonda wongu marga, boro kaŋ yaŋ gonda koray da yaaji, boro zambar zangu hinza Yahuda ra. Benyamin ra mo, borey kaŋ yaŋ gonda koray da tongo, boro zambar zangu hinka da wahakku no. Woodin yaŋ kulu yaarukomyaŋ no. 8 Kala Zera, Etiyopi bora kande i gaa wongu marga ka kaa Maresa, boro zambar dubu, da torko zangu hinza. 9 Waato din gaa Asa fatta zama nga nd'a ma karba. I na wongu daaga sinji Zefata gooro ra noodin Maresa. 10 Asa binde na jinde sambu Rabbi nga Irikoyo gaa ka ne: «Ya Rabbi, ni baa da banda gaako fo si no, a ma furo hinkoy da boro kaŋ sinda gaabi game ra. Ya Rabbi iri Irikoyo, iri gaa, zama iri goono ga de ni gaa. Ni maa gaa mo no iri kaa ka wongu nda marga bambata wo. Ya Rabbi, nin no ga ti iri Irikoyo! Ma si naŋ boro ma te zaama ni boŋ!» 11 Rabbi binde na Etiyopi borey kar Asa da Yahuda jine, hala Etiyopi borey zuru. 12 Asa nda borey kaŋ yaŋ go a banda n'i gaaray kal i kond'ey hala Gerar. I na Etiyopi borey wi mo gumo, hala baa afo mana cindi nda fundi, zama i n'i halaci Rabbi jine, nga nd'a wongu marga kulu. Yahuda na wongu arzaka ku mo, iboobo. 13 I binde na Gerar windanta galley kulu halaci, zama Rabbi humburkumay no ka kaŋ i boŋ. I na galley kulu jinayey ku, zama wongu arzaka boobo go no i ra. 14 I na gaa-koyey mo halaci. I na feeji da hincin da yo boobo ku ka ye ka kaa Urusalima.

15

1 Irikoy Biya* binde kaa Azariya Oded izo boŋ. 2 A koy mo zama nga ma Asa kubay ka ne a se: «Ya Asa, wa maa ay se, nin da Yahuda da Benyamin kulu. Rabbi go araŋ banda duumi d'araŋ go a banda. D'araŋ n'a ceeci, a ga naŋ araŋ ma du nga, amma d'araŋ n'a furu, nga mo g'araŋ furu. 3 A go binde, Israyla gay kaŋ i sinda Irikoy cimi-cimo wala alfaga kaŋ ga dondonandi, wala asariya. 4

Amma d'i go kankami ra, nga no, i ga bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do, i g'a ceeci mo, a ga naŋ i ma du nga. 5 Jirbey din ra binde baani si no boro kaŋ ga fatta, wala boro kaŋ ga furo se, amma masiiba boobo go laabey gorokoy kulu boŋ. 6 I halaci mo: laabey da care, galley mo da care, zama Irikoy n'i taabandi da masiiba kulu dumi. 7 Amma kal araŋ ma te gaabi, araŋ kambey ma si yay, zama araŋ ga du araŋ goyo alhakku.» 8 Waato kaŋ cine Asa maa Oded annabitaray sanney, kal a te bine-gaabi ka fantayaŋ harey kulu kaa Yahuda da Benyamin laabey kulu ra, da galley kaŋ yaŋ a ŋwa mo koyne Ifraymu tondey ra. A na Rabbi sargay feema kaŋ go Rabbi windi me batama ra goyo tunandi mo. 9 A ye ka Yahuda nda Benyamin kulu margu, da borey kaŋ yaŋ goono ga yawtaray goray te i ra, Ifraymu nda Manasse da Simeyon waney no, zama boro boobo ceeri ka ye a do Israyla ra, waato kaŋ cine i di Rabbi a Irikoyo go a banda. 10 Woodin se no i margu Urusalima handu hinzanta ra, Asa mayra jiiri way cindi guwanta ra. 11 I na sargay te Rabbi se han din hane, wongu arzaka kaŋ i kande din ra, haw zangu iyye da feeji zambar iyye. 12 I na alkawli sambu ka ne ngey ga Rabbi ngey kaayey Irikoyo ceeci da ngey biney kulu da ngey fundey kulu. 13 Koyne, boro kulu kaŋ wangu ka Rabbi, Israyla Irikoyo ceeci, i g'a wi, da boro kayna no, wala boro beeri; da alboro no, wala wayboro. 14 I ze Rabbi se da jinde beeri, da kuuwayaŋ mo, da hilliyaŋ, da haŋ kaŋ i ga kar kulu. 15 Yahuda kulu binde farhã zeyaŋo sabbay se, zama i ze da ngey biney kulu, i na Rabbi ceeci mo da anniya kulu me. A naŋ i ma du nga mo. Rabbi mo n'i windi nda fulanzamay nangu kulu. 16 Bonkoono Asa kaay waybora Maaka cine ra mo, Asa n'a kaa koytaray, zama a na kazaamataray waybora himandi te, bundu tooru wane. Asa binde n'a himando din beeri ka pati-pati k'a te hamni k'a ton Cidron gooro ra. 17 Amma i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey ganandi Israyla ra. Kulu nda yaadin Asa bina go timmante nga fundo jirbey kulu ra. 18 Jinayey kaŋ a baabo fay waani, da jinayey kaŋ nga bumbo fay waani: wura nda nzarfu taasayaŋ, a kand'ey Irikoy windo ra. 19 I mana ye ka wongu fo te koyne kal a to Asa mayra ra jiiri waranza cindi gu.

16

1 Asa mayra jiiri waranza cindi iddanta ra Israyla bonkoono Baasa, nga mo kaaru nga ma wongu nda Yahuda se. A na wongu cinari te Rama se zama nga ma si naŋ boro kulu ma fatta wala a ma furo ka koy Yahuda bonkoono Asa do. 2 Waato din gaa Asa na wura nda nzarfu sambu Rabbi windo jisiri jinayey ra, da bonkoono windi waney ra mo, a n'i samba Suriya bonkoono Ben-Hadad do, kaŋ go Damaskos da goray, ka ne a se: 3 «Sappe ma furo in da nin game ra, sanda mate kaŋ cine a goro ay baaba da ni baaba game ra. A go, ay na wura nda nzarfu samba ni se. Ni ma koy ka nin da Israyla bonkoono Baasa game ra sappa feeri, hal a ma fay da ay.» 4 Ben-Hadad binde maa Bonkoono Asa sanno. A binde na nga wongu marga jine boroyaŋ donton i ma koy ka wongu nda Israyla galley. I na Iyon, da Dan, da Abel-Mayim, da Naftali ra jisiri galley kulu kar. 5 I go no yaadin, waato kaŋ Baasa maa baaro din, a fay da Rama wongu cinaro cinayaŋo ka nga goyo naŋ. 6 Kala Bonkoono Asa konda Yahuda borey kulu. I na Rama tondey d'a kataakey kaŋ yaŋ Baasa na cinaro te d'a ku. Nga mo koy ka Geba nda Mizpa gaabandi nd'ey. 7 Alwaato din ra no Hanani kaŋ ga fonnay kaa Yahuda bonkoono Asa do ka ne a se: «Za kaŋ ni de Suriya bonkoono gaa, ni mana de Rabbi ni Irikoyo gaa, woodin sabbay se no Suriya bonkoono wongu marga ga yana ka fun ni kambe ra. 8 Etiyopi borey da Libi borey, manti kunda marga boobo no gumo, da torkoyaŋ da bari-kari boobo nda cimi? Kulu nda yaadin, zama ni de Rabbi gaa, a se no a n'i daŋ ni kambe ra. 9 Zama Rabbi moy goono ga koy-da-ye te ndunnya kulu ra, zama nga ma nga boŋ cabe gaabikooni ngey kulu se kaŋ yaŋ i biney ya timmanteyaŋ no a do. Noodin ni na saamotaray goy te, zama ne ka koy jina ni ga di wongu.» 10 Saaya din binde Asa futu bora kaŋ ga fonnay se. A n'a daŋ kasu, zama haya din sabbay se no a dukur a se. Koyne, Asa na boro fooyaŋ mo kankam alwaati woodin ra. 11 A go mo, Asa goyey, za sintinay wano ka koy a kokor banda wano, i n'i hantum Yahuda da Israyla bonkooney tira ra. 12 A mayra jiiri waranza cindi yagganta ra no, Asa te ce doori. A dooro mo laala. Kulu nda yaadin a dooro ra a mana Rabbi ceeci, amma a na safarkoyaŋ ceeci. 13 Asa kani nga kaayey banda. A bu nga mayra jiiri waytaaci cindi fa ra. 14 I n'a fiji nga bumbo saara kaŋ a jabu nga boŋ se din ra Dawda birno ra. I n'a jisi dima boŋ kaŋ i toonandi nda mani haw kaano da yaazi jinay dumi-dumi kaŋ yaŋ i soola waddi teekoy kambe ra. I na dugu tonyaŋ bambata te a se.

17

1 A izo Yehosafat mo te bonkooni a nango ra. A na nga boŋ gaabandi mo zama nga ma wongu nda

Israyla. 2 A na sooje jamayaŋ daŋ Yahuda galley kulu kaŋ gonda wongu cinarey ra. A na batukoyaŋ mo daŋ Yahuda laabo kulu ra, da Ifraymu galley ra, ngey kaŋ yaŋ a baabo Asa ŋwa din. 3 Rabbi go mo Yehosafat banda zama a na fonda gana kaŋ kaayo Dawda jin ka gana. A mana Baaley ceeci, 4 amma a na nga baabo Irikoyo ceeci. A dira mo a lordey ra, kaŋ manti Israyla goyey boŋ mo. 5 Woodin se no Rabbi n'a mayra tabbatandi a se a kamba ra. Yahuda kulu mo kande Yehosafat se fooyaŋ hari. A du arzaka da beeray boobo. 6 Rabbi fonda ganayaŋ gonda beeray a do, hala mo a na tudey boŋ sududuyaŋ harey, da wayboro himandi bundu toorey kaa Yahuda ra. 7 A mayra jiiri hinzanta ra mo a na nga mayraykoy fooyaŋ donton, ngey neeya: Ben-Hayel, da Obadiya, da Zakariya, da Netanel, da Mikaya, zama i ma dondonandiyaŋ te Yahuda galley ra. 8 I banda mo Lawi boro fooyaŋ go no, ngey neeya: Semaya, da Netaniya, da Zebadiya, da Asahel, da Semiramot, da Yonatan, da Adoniya, da Tobiya, da Tobadoniya, Lawi boroyaŋ no. I banda mo Elisama da Yehoram go no kaŋ ga ti alfagey. 9 I binde na borey dondonandi Yahuda ra. I gonda Rabbi asariya tira i banda. I bar-bare Yahuda galley kulu ra ka borey dondonandi. 10 Rabbi humburkumay mo kaŋ mayrayey kulu kaŋ goono ga Yahuda windi din boŋ, hala i mana wongu fo te da Yehosafat koyne. 11 Filistance fooyaŋ mo kande Yehosafat se tarbace da nzarfu fooyaŋ hari. Laarabey mo kande a se alman kuruyaŋ, feeji gaaru zambar iyye da zangu iyye, da hincin jindi mo zambar iyye da zangu iyye. 12 Yehosafat beeri gumo da cimi. A na wongu fuyaŋ da jinay jisiyaŋ kwaara yaŋ cina Yahuda ra. 13 A gonda goy-goy boobo Yahuda galley ra. Soojeyaŋ kaŋ ga yaaru go no mo Urusalima ra. 14 Woone no ga ti i lasaabuyaŋo i kaayey windey boŋ: Yahuda do haray waney zambarey jine borey, i jine bora Adna; a gonda yaarukom zambar zangu hinza nga banda. 15 Bora kaŋ ga dake a gaa mo, jine boro Yehohanan; nga mo gonda yaarukom zambar zangu hinka da wahakku nga banda. 16 Bora kaŋ ga dake a gaa mo, Amasiya Zikri izo, kaŋ na nga boŋ nooyandi Rabbi se da bine yadda; nga mo gonda yaarukom zambar zangu hinka nga banda. 17 Benyamin do haray waney mo: yaarukomo Eliyada; nga mo gonda boro zambar zangu hinka biraw da koraykoy yaŋ nga banda. 18 Bora kaŋ ga dake a gaa mo Yehozabad; nga mo gonda boro zambar zangu nda wahakku kaŋ go soolante yaŋ wongu se nga banda. 19 Woodin yaŋ wo no ga bonkoono batu, kaŋ ga waana borey kaŋ yaŋ bonkoono daŋ Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ gonda wongu cinarey ra.

18

1 Yehosafat binde gonda arzaka nda darza boobo. A na amaana te da Ahab hiijay do. 2 Jiiri fooyaŋ banda a koy Ahab do Samariya. Ahab mo na haw da feeji boobo wi a se, da borey kaŋ go a banda yaŋ mo se. A n'a candi a ma koy ka wongu nda Ramot-Jileyad nga banda. 3 Kala Israyla bonkoono Ahab ne Yahuda bonkoono Yehosafat se: «D'a-ta day, ni ga koy ay banda iri ma koy Ramot-Jileyad?» Nga mo tu a se ka ne: «In da nin, kulu afo. Ay jama mo sanda ni jama cine no. In da nin no care banda wongo din ra.» 4 Yehosafat ye ka ne Israyla bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray, hunkuna iri ma fondo hã Rabbi gaa.» 5 Kala Israyla bonkoono na annabey margu, i boro zangu taaci. A ne i se: «Iri ma koy Ramot-Jileyad ka wongu, wala iri ma naŋ?» I ne a se: «Kaaru, zama Irikoy g'a daŋ bonkoono kambe ra.» 6 Amma Yehosafat ye ka ne: «Borey wo banda, Rabbi annabi fo si no neewo, kaŋ gaa iri ga hã, wala?» 7 Kala Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «A cindi boro folloŋ kaŋ do iri ga Rabbi hã, amma ay konn'a, zama duumi a si annabitaray hanno te ay se, kala day laala han kulu. Mikaya Imla izo no.» Yehosafat binde ne: «Bonkoono ma si ci yaadin!» 8 Waato din gaa no Israyla bonkoono na mantaw fo ce ka ne a ma koy ka kande Mikaya Imla izo da waasi. 9 Kala Israyla bonkoono da Yahuda bonkoono Yehosafat goro, i afo kulu nga karga boŋ, da koytaray bankaaray. I go batama bambata fo ra Samariya birno meyo gaa. Annabey kulu mo go ga annabitaray te i jine. 10 Zedeciya Kenana ize na guuru hilliyaŋ te ka ne: «Yaa no Rabbi ci, woone yaŋ no ni ga Suriya borey tuti nd'a, kal i ma halaci.» 11 Annabey kulu mo go ga annabitaray te yaadin cine ka ne: «Ma kaaru ka koy Ramot-Jileyad. Ma te zaama, zama Rabbi g'a daŋ bonkoono kambe ra.» 12 Diya kaŋ koy ka Mikaya ce din ne a se: «Guna, annabey goono ga sanni hanno ci koyo se me folloŋ. A binde, ay ga ni ŋwaaray, ni ma naŋ nin d'ey sanney ma saba. Ni ma gomni sanni te.» 13 Mikaya ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, haŋ kaŋ ay Irikoyo ci, nga no ay mo ga ci.» 14 Waato kaŋ a kaa bonkoono do, bonkoono ne a se: «Mikaya, iri ma koy Ramot-Jileyad ka wongu, wala ya naŋ?» A ne a se: «Kaaru, araŋ ma te zaama. I g'i daŋ araŋ kambe ra.» 15 Bonkoono ne a se: «Sorro marge no ay ga ni daŋ zeyaŋ ni ma si hay kulu ci ay se Rabbi maa ra kala cimi?» 16 Mikaya

ne: «To. Ay di Israyla kulu go say-sayante yaŋ tondi kuukey boŋ, sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. Kala Rabbi ne: ‹Woone yaŋ wo sinda bonkooni. Naŋ i afo kulu ma ye nga kwaara baani samay.› »
17 Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «Ay mana ne ni se a si annabitaray hanno te ay se, kal ilaalo?»
18 Mikaya ye ka ne koyne: «Woodin sabbay se, wa maa Rabbi sanno: Ay di Rabbi go ga goro nga karga boŋ, beene kundey kulu mo go ga kay a kambe ŋwaari d'a kambe wow haray. 19 Rabbi ne: ‹May no ga Israyla bonkoono Ahab halli zama a ma koy Ramot-Jileyad ka kaŋ?› Kal i ra afo ma hay fo ci, afo mo ma hay fo waani ci. 20 Kala biya* fo go, a fatta ka kay Rabbi jine ka ne: ‹Ay no g'a halli.› Rabbi ne a se: ‹Mate cine no ni g'a halli nd'a?› 21 A ne: ‹Ay wo ga fatta no ka ciya tangari biya a annabey kulu meyey ra.› Rabbi ne: ‹Ni ga hin k'a fafagu, ka hin a mo. Ma koy ka te yaadin.›
22 Sohõ binde, a go, Rabbi na tangari biya daŋ ni annabey wo meyey ra. Rabbi na hasaraw ci ni boŋ mo.» 23 Waato din gaa no Zedeciya Kenana izo maan ka Mikaya saŋ garba gaa ka ne: «Fondo woofo no Rabbi Biya gana kaŋ a fun ay do ka koy ka salaŋ ni se?» 24 Mikaya ne: «A go, han din hane ni ga di, waati kaŋ ni ga furo fu tongo-tongo ra ni ma tugu se.» 25 Israyla bonkoono ne: «Wa Mikaya sambu ka ye nd'a Amon kaŋ ga birno batu do, da bonkoono izo Yowasa. 26 Araŋ ma ne: ‹Yaa no bonkoono ci: Wa boro wo daŋ kasu, k'a ŋwaayandi nda taabi buuru, da taabi hari hala ay ma ye ka kaa baani.› » 27 Mikaya ne: «Hala day haciika ni ye ka kaa baani samay to, kulu Rabbi mana salaŋ ay me ra no.» A ne «Ya araŋ jama kulu, wa hangan ka maa.» 28 Israyla bonkoono binde, nga nda Yahuda bonkoono Yehosafat ziji ka koy Ramot-Jileyad. 29 Israyla bonkoono mo ne Yehosafat se: «Ay wo, ay g'ay himando bare no ka furo wongo ra. Amma nin wo, ma ni bankaaray daŋ.» Israyla bonkoono binde na nga himando bare, i furo wongo ra mo. 30 Suriya bonkoono binde jin ka nga yaarukomey kaŋ yaŋ go torkey boŋ lordi ka ne i se: «Araŋ ma si wongu nda boro kulu, da ibeeri no wala ikayna no, kala day Israyla bonkoono hinne.» 31 A ciya binde, waati kaŋ torkey boŋ yaarukomey di Yehosafat, i ho hala Israyla bonkoono no. I binde bare zama ngey m'a wongu. Amma Yehosafat na nga jinde sambu, Rabbi mo n'a gaa. Irikoy naŋ i ma fay d'a. 32 A ciya mo, waati kaŋ torkey boŋ yaarukomey di kaŋ manti Israyla bonkoono no, kal i bare ka fay d'a ganayaŋ. 33 Kala boro fo na nga hangaw taŋ yaamo-yaamo. A na Israyla bonkoono hay wongu guuru kwaayo da gunde daabirjo game ra. Woodin se no a ne torka gaaraykwa se: «Ni kamba bare k'ay sambu ka kaa marga ra, zama i n'ay guuru gumo.» 34 Wongo binde koroŋ han din hane. Israyla bonkoono na nga bine gaabandi ka jeeri nga torka ra. A goono ga wongu nda Suriya bonkoono kala wiciri kambu. Wayna kaŋ yaŋ waate no a bu.

19

1 Yahuda bonkoono Yehosafat binde ye nga kwaara baani samay Urusalima ra. 2 Yehu Hanani izo kaŋ ga fonnay, nga mo fatta zama nga ma bonkoono kubay se. Kal a ne bonkoono Yehosafat se: «A ga hima ni se ni ma boro laaley gaa, wala? Ni ma ba borey kaŋ yaŋ ga konna Rabbi? Woodin se binde Rabbi futay korna go ni boŋ. 3 Kulu nda yaadin a na hari hanno fooyaŋ gar ni do, za kaŋ ni na wayboro himandi bundu toorey kaa laabo ra, ni na ni bina daŋ mo ni ma Irikoy ceeci.» 4 Yehosafat binde goro Urusalima ra. A ye ka fatta koyne ka furo borey ra za Beyer-Seba kal a koy Ifraymu tondey gaa. A ye ka kand'ey Rabbi i kaayey Irikoyo do. 5 A na ciitikoyaŋ mo daŋ laabo ra, Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ gonda wongu cinarey ra, gallu ka koy gallu. 6 A ne ciitikoy se: «Araŋ ma laakal da haŋ kaŋ araŋ ga te, zama ciito kaŋ araŋ ga te, manti boro goy no, amma Rabbi goy no. Nga mo go araŋ banda ciiti ra. 7 Woodin sabbay se, Rabbi humburkumay ma goro araŋ do. Araŋ ma laakal nda haŋ kaŋ araŋ ga te, zama laala si no Rabbi iri Irikoyo do, baar'a-baar'a si no, me-daabu taayaŋ mo si no.» 8 Urusalima ra mo Yehosafat na alfaga fooyaŋ da Lawi boro fooyaŋ, da Israyla kaayey windi jine boro fooyaŋ daŋ i ma Rabbi ciito te, i ma kakaw fay mo Urusalima borey game ra. 9 A n'i lordi mo ka ne: «Ya-cine no araŋ ga te Rabbi humburkumay ra, da naanay, da bine folloŋ. 10 Da kakaw fo kulu dumi kaa ka tun araŋ nya-izey kaŋ yaŋ goono ga goro ngey galley game ra, kuri nda kuri sanni, asariya nda lordi sanni, hin sanni nda farilla, araŋ g'i kabarandi i ma si ciya taali-teeriyaŋ Rabbi jine, zama futay ma si kaŋ araŋ d'araŋ nya-izey boŋ. Araŋ ma woodin te, araŋ si ciya taali-alhakku-koyyaŋ mo. 11 A go mo, alfaga beero Amariya go araŋ jine Rabbi muraadey kulu ra. Isumeyla izo Zebadiya kaŋ ga Yahuda dumo may, nga mo go araŋ jine bonkoono muraadey din kulu ra. Lawi borey mo ga ciya goy-teeriyaŋ araŋ jine. Wa te gaabi ka soobay ka goy da himma. Rabbi ma goro boro hanney banda.»

20
1 A ciya mo woodin banda, kala Mowab izey da Amon izey, da Amonance fooyaŋ ngey banda, i
kaa zama ngey ma wongu nda Yehosafat. 2 Boro fooyaŋ mo kaa ka ci Yehosafat se ka ne: «Wongu
marga kunda bambata fo goono ga kaa ka fun Suriya yongo haro banda. I goono ga kande ni gaa
wongu. Guna mo, i go Hazazon-Tamar ra» (sanda En-Gedi nooya). 3 Kala Yehosafat humburu. A na
nga bina daŋ Rabbi ceeciyaŋ gaa. A binde fe Yahuda kulu ra ka ne i ma mehaw. 4 Yahuda binde
margu zama ngey ma gaakasinay ceeci Rabbi do. I fun Yahuda galley kulu ra ka kaa mo zama ngey
ma Rabbi ceeci se. 5 Yehosafat kay mo Yahuda nda Urusalima jama game ra Rabbi windo ra, windo
batama tajo jine. 6 A ne: «Ya Rabbi, iri kaayey Irikoyo, manti nin no ga ti Irikoy kaŋ go beena ra,
wala? Manti nin no ga dumi cindey mayrayey kulu may? Ni kambe ra mo no hina da gaabi go, hala
boro kulu si gaaba nda nin ka te zaama. 7 Ya iri Irikoyo, manti nin no ka laabo wo borey gaaray ni
jama Israyla jine bo? Manti ni na laabo nooyandi mo ni cora Ibrahim banda se tubu hal abada? 8 I
binde goro a ra hala i na nangu hanante cina ni se a ra, ni maa sabbay se. Ni mo ne: 9 Hala day hay
fo laalo kaŋ iri boŋ, da takuba no, wala ciiti, wala balaaw, wala haray, iri mo, d'iri kay fuwo wo
jine, da ni jine mo (zama ni maa go fuwo wo ra), d'iri n'iri jinde tunandi ni gaa iri taabo ra, ni mo ga
maa ka faaba te. 10 Sohõ binde, a go, Amon da Mowab izey, da Seyir tondo waney, borey kaŋ yaŋ
ni mana naŋ Israyla izey ma wurrandi te i laabey ra waato kaŋ i fun Misira laabo ra, amma i kamba
ka fay d'ey, i man'i halaci -- 11 guna, sohõ haŋ kaŋ i go g'iri bana nd'a! I kaa zama ngey m'iri kaa ni
mayray haro ra, kaŋ ni n'iri no tubu. 12 Ya iri Irikoyo, ni si ciiti nd'ey no? Zama iri wo, iri sinda hina
fo jama bambata wo gaa kaŋ goono ga kaa k'iri wongu. Iri si bay mo hay kulu kaŋ iri ga te. Amma
iri moy go ni gaa.» 13 Yahuda kulu mo go ga kay Rabbi jine, ngey nda ngey attaciriyey nda ngey
wandey, da ngey zankey. 14 Saaya din ra Rabbi Biya kaa Lawi bora Yahaziyel Zakariya izo, Benaya
ize, Yeyel ize, Mattaniya ize boŋ; Asaf izey boro no. A go jama bindo ra. 15 A ne: «Wa hanga jeeri,
ya araŋ Yahuda kulu, d'araŋ mo Urusalima gorokoy, da ni bumbo mo Bonkoono Yehosafat: Yaa no
Rabbi ci araŋ se: Wa si humburu, araŋ biney ma si pati mo marga bambata woone se, zama wongo
manti araŋ wane no, amma Irikoy wane no. 16 Suba araŋ ma koy ka wongu nd'ey. Wa guna, i goono
ga kaaru Ziz zijiyaŋo do, araŋ g'i gar gooro bananta, Yeruwel saajo jine. 17 Araŋ sinda wongu
teeyaŋ laami. Araŋ ma soola ka kay ka dangay siw! Ya Yahuda da Urusalima, araŋ ga di Rabbi faaba
araŋ sabbay se. Wa si humburu, araŋ ma si joote mo. Suba araŋ ma fatta k'i kubay, zama Rabbi go
araŋ banda.» 18 Kala Yehosafat na nga boŋo sumbal, a moyduma go ganda. Yahuda kulu da
Urusalima gorokoy kulu ye ganda Rabbi jine, i goono ga sududu Rabbi se. 19 Lawi borey da Kohat
borey izey da Kora izey mo tun ka kay zama ngey ma Rabbi Israyla Irikoyo sifa da jinde gaabikooni
nda cimi. 20 I tun susubay za da hinay ka furo Tekowa saajo ra. Waato kaŋ cine i goono ga fatta,
Yehosafat tun ka kay ka ne: «Yahuda, d'araŋ mo Urusalima gorokoy, wa maa ay se: wa Rabbi araŋ
Irikoyo cimandi, yaadin gaa no araŋ ga sinji. Araŋ m'a annabey mo cimandi, yaadin gaa no araŋ ga
te zaama.» 21 Waato kaŋ a saaware jama gaa, a ne borey kaŋ yaŋ ga baytu Rabbi se m'a sifa, zama a
gonda darza hanno. Saaya kaŋ i goono ga fun taray wongu marga jine, i ma ne: «Wa saabu Rabbi
se, zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada!» 22 Amon da Mowab da Seyir tondo izey goono
ga kaa ngey ma Yahuda wongu se. Waato kaŋ Yahuda sintin ka baytu nda sifayaŋ te, kala Rabbi na
gumandi ize yaŋ daŋ i ma ibarey batandi k'i ŋwa. 23 Zama Amon da Mowab izey, ngey no ka tun ka
wongu nda Seyir tondo gorokoy, zama ngey m'i wi, ngey m'i halaci parkatak. Waato kaŋ i na Seyir
gorokoy ban, gaa no i ye care gaa, afo kulu gurjay nga ma afo halaci. 24 Waato kaŋ Yahuda borey
kaa ka to batuyaŋ cinari kuuko kaŋ ga saajo guna do, i na jama guna. I go buukoyaŋ ga furu ganda.
A sinda boro kaŋ yana, baa afo. 25 Waato kaŋ cine Yehosafat da nga jama kaa zama ngey m'i ku, i
na arzaka nda bankaaray, da jinay caadante yaŋ boobo gar, kaŋ yaŋ i sambu ngey boŋ se, hal a bisa
haŋ kaŋ i ga hin ka sambu. I te jirbi hinza i goono ga wongu arzaka ku, a baayaŋo sabbay se. 26
Waati din gaa, jirbi taacanta hane no i margu Beraka gooro ra, zama noodin no i na Rabbi albarka
sifa. Woodin se no i na nango din maa daŋ Albarka gooru hala hunkuna. 27 Waato din gaa no
Yahuda borey da Urusalima waney kulu ye fu. Yehosafat mo go i se jina, zama i ma ye ka koy
Urusalima nda farhã, zama Rabbi n'i biney kaanandi i se i ibarey boŋ. 28 I kaa Urusalima da moolo
kayna da moola beeri yaŋ da hilliyaŋ ka koy Rabbi windo do. 29 Irikoy humburkumay go laabey
mayrayey kulu boŋ, saaya kaŋ i maa baaru kaŋ Rabbi wongu nda Israyla ibarey. 30 Yehosafat mayra

binde du laakal kanay zama a Irikoyo n'a no fulanzamay kuray kulu. 31 Yehosafat na Yahuda may. A gonda jiiri waranza cindi gu waato kaŋ cine a sintin ka may, a may jiiri waranka cindi gu mo Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Azuba, Silhi ize way no. 32 A na nga baabo Asa fonda gana. A mana kamba ka fay d'a, a ga ba nga ma te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. 33 Amma kulu nda yaadin i mana tudey boŋ sududuyaŋ harey kaa. Borey mo mana ngey biney sinji ngey kaayey Irikoyo gaa jina. 34 Yehosafat goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano, a go, i n'i hantum Yehu Hanani izo tira ra kaŋ i daŋ Israyla bonkooney tira ra. 35 Woodin banda Yahuda bonkoono Yehosafat ye ka te me fo da Israyla bonkoono Ahaziya. Woodin mo laala no gumo. 36 A na nga boŋ margu nd'a mo ngey ma hiyaŋ te kaŋ yaŋ ga koy Tarsis. I na hiyey te Eziyon-Geber ra. 37 Alwaato din ra no Eliyezer Dodabahu, Maresa wano ize na annabitaray te Yehosafat boŋ ka ne: «Za kaŋ ni na ni boŋ margu nda Ahaziya, Rabbi na ni goyey halaci.» Hiyey binde bagu, hal i si hin ka koy Tarsis koyne.

21

1 Yehosafat binde kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda birno ra nga kaayey banda. A ize Yehoram mo te bonkooni a nango ra. 2 A gonda kayneyaŋ, Yehosafat ize yaŋ, ngey: Azariya, da Yehiyel, da Zakariya, da Munkayla, da Azariya, da Sefatiya; woone yaŋ kulu Israyla bonkoono Yehosafat ize yaŋ no. 3 I baabo mo n'i no nooyaŋ boobo, nzarfu nda wura, da jinay caadante yaŋ, da wongu gallu cinarikoy yaŋ Yahuda ra. Amma a na mayra no Yehoram se, zama nga no ga ti a hay-jina. 4 Amma waato kaŋ Yehoram kaaru nga baaba mayra boŋ, a na nga boŋ gaabandi mo, kal a na nga kayney kulu wi da takuba, hala nda Israyla ra mayraykoy fooyaŋ mo. 5 Yehoram gonda jiiri waranza cindi hinka waato kaŋ cine a sintin ka may. A may mo Urusalima ra jiiri ahakku. 6 A na Israyla bonkooney fonda gana mo, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama a na Ahab ize way fo hiiji. A na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa. 7 Kulu nda yaadin Rabbi mana yadda nga ma Dawda dumo halaci, alkawlo kaŋ a te Dawda se din sabbay se, zama a ne mo nga ga fitilla no a se d'a izey mo se duumi. 8 A zamana ra no Edom murte Yahuda gaa. I na bonkooni daŋ ngey boŋ se. 9 Alwaato din Yehoram daaru, nga nda nga soojey, d'a torkey kulu nga banda. Edomancey goono g'a daŋ game, nga nd'a torkey jine borey. A tun cino ra mo k'i kar. 10 Yaadin cine no Edom murte nd'a ka fun Yahuda kambe hala ka kaa sohõ. Saaya din no Libna mo murte a gaa, alwaati follonka din ra, zama Yehoram fay da Rabbi nga kaayey Irikoyo. 11 A na tudey boŋ sududuyaŋ nanguyaŋ te mo koyne Yahuda tondi kuukey ra. A na Urusalima borey daŋ i ma kaaruwataray* te, a na Yahuda mo darandi nga fonda gaa. 12 Kala annabi Iliya tira kaa ka furo a kambe ra kaŋ ne: «Yaa no Rabbi, ni kaayo Dawda Irikoyo ne: Ni mana dira ni baaba Yehosafat fonda ra, wala mo Yahuda bonkoono Asa fonda ra, 13 amma ni na Israyla bonkooney fonda gana. Ni daŋ mo Yahuda gorokoy da Urusalima waney kulu ma kaaruwataray te, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te. Ni na ni kayney mo wi, ni baabo windo waney, wo kaŋ yaŋ bisa nin booriyaŋ. 14 Woodin sabbay se no a go, Rabbi ga ni borey da ni izey, da ni wandey, da hay kulu kaŋ go ni se kar da masiiba beeri. 15 Ni ga azaaba da doori boobo haŋ ni teeley ra, hala baa ni teeley ga mun ni dooro kaŋ go no zaari ka koy zaari se.» 16 Rabbi mo na Filistancey biney tunandi Yehoram gaa, da Laarabey waney, wo kaŋ yaŋ ga maan Etiyopi borey, 17 hala i kande wongu Yahuda gaa. I n'a hirro daaru ka furo. I na arzaka kulu kaŋ i gar bonkoono windo ra ku, d'a izey, d'a wandey, hala i mana ize alboro cindi a se baa afolloŋ, kal a koda Yehowahaz hinne. 18 Woodin kulu banda no Rabbi ye k'a kar teelo ra nda doori kaŋ si yay. 19 A ciya mo woodin, a jiiri hinkanta bananta, kal a teeley kaa ka gusam, a dooro sabbay se. A bu da doori nda azaaba. A borey mana danji funsu a se sanda mate kaŋ i te a kaayey se. 20 A gonda jiiri waranza cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may Urusalima ra mo jiiri ahakku. A dira, a buwo mana dooru boro kulu gaa. I n'a fiji Dawda birno ra, amma manti bonkooney saarayey ra bo.

22

1 Urusalima gorokoy n'a koda Ahaziya daŋ koytaray a nango ra, zama wurrandi izey kaŋ yaŋ kaa wongu marga Laarabey banda n'a ize beerey kulu wi. Woodin se no Yahuda bonkoono Yehoram ize Ahaziya na mayra sambu. 2 Ahaziya gonda jiiri waranka cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri folloŋ Urusalima ra. A nya maa Ataliya, Omri ize way no. 3 Nga mo na Ahab dumo fonda gana, zama a nyaŋo no ga ti a saaware nookwa laala teeyaŋ se. 4 A na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama ngey no ga ti a saawarekasiney a baabo buuyaŋo

banda ka koy a halaciyaŋo. 5 A dira mo i saawarey boŋ, nga nda Israyla bonkoono Ahab ize Yoram care banda. A koy zama ngey ma wongu nda Haziyel Suriya bonkoono Ramot-Jileyad ra. Suriya borey mo na Yoram guuru. 6 A ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani guuruyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se Ramot ra waato kaŋ a go ga wongu nda Suriyancey bonkoono Haziyel. Yahuda bonkoono Yehoram ize Ahaziya mo koy nga ma Yoram Ahab ize kunfa noodin Yezreyel, zama a sinda baani. 7 Diraw woodin kaŋ Ahaziya te ka koy Yoram do no ga ti a halaciyaŋo fonda, Irikoy waado boŋ. Zama waato kaŋ cine a kaa, a koy Yoram banda zama ngey ma wongu nda Nimsi ize Yehu, nga kaŋ Rabbi na ji soogu a boŋ, zama a ma Ahab dumo halaci. 8 I go no, waato kaŋ Yehu goono ga ciiti toonandi Ahab dumo boŋ, kal a gar Yahuda mayraykoyey da Ahaziya nya-izey izey goono ga goy Ahaziya se. Kal a n'i wi. 9 A na Ahaziya mo ceeci, i n'a di mo, (a goono ga tugu Samariya ra). I kand'a Yehu do k'a wi. I n'a fiji mo, zama i ne nga wo Yehosafat ize no, nga kaŋ na Rabbi ceeci da nga bina kulu. I jaŋ boro kulu Ahaziya dumo ra kaŋ ga hin ka mayra gaay. 10 Waato kaŋ Ataliya, Ahaziya nya, di kaŋ nga ize aro bu, a tun ka ne i ma Yahuda dumo fuula bandey kulu wi. 11 Amma bonkoono ize way Yehosaba na Ahaziya izo Yowas zay ka fun d'a bonkooni izey kaŋ i wi yaŋ ra. A na nga nda nga hampakwa tugu kaniyaŋ fuwo fu-ize fo ra. Yehosaba binde, bonkoono Yehoram ize way, Alfa Yehoyda wande, (zama nga wo Ahaziya wayme no), a n'a tugu Ataliya se hal a mana du k'a wi. 12 Kala jiiri iddu a go tugante i banda Irikoy windo ra. Ataliya mo, nga no go ga laabo may.

23

1 Jiiri iyyanta ra Yehoyda na nga boŋ gaabandi ka sappe te da zangu-zangu jine borey. Ngey neeya: Azariya Yeroham izo, da Isumeyla Yehohanan izo, da Azariya Obed izo, da Maaseya Adaya izo, da Elisafat Zikri izo. 2 I soobay ka gana Yahuda laabo kulu ra ka Lawi borey margu Yahuda galley kulu ra, da Israyla kaayey windi arkusey. I kaa Urusalima. 3 Jama kulu binde na sappe te da bonkoono noodin Irikoy windo ra. Yehoyda ne i se: «Wa guna, bonkoono ize neeya. A ga mayray te sanda mate kaŋ cine Rabbi ci Dawda izey boŋ. 4 Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ boro jare hinzanta kaŋ yaŋ ga furo asibti hane, alfagey da Lawi borey ra, i ma ciya windi me batukoyaŋ. 5 Jare fo ma kay bonkoono windo do haray, jare fo mo Ganda Tiksa meyo do haray. Jama kulu mo ma kay Rabbi windo batama ra. 6 Amma araŋ ma si naŋ boro kulu ma furo Rabbi fuwo ra, kala alfagey hinne, da Lawi borey mo kaŋ yaŋ ga goy. Ngey no ga furo, zama ngey wo hananteyaŋ no. Amma borey kulu kaŋ cindi ga batu no Rabbi sanno boŋ. 7 Lawi borey mo ga bonkoono windi, boro kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra. Boro kulu kaŋ furo fuwo ra, kala i m'a wi. Amma araŋ wo araŋ ma goro bonkoono banda waati kaŋ a ga furo nda waati kaŋ a ga fatta.» 8 Lawi borey da Yahuda borey kulu binde goy da mate kaŋ cine Alfa Yehoyda lordi kulu. Boro kulu na nga borey margu, sanda borey kaŋ yaŋ ga furo asibti hane, da borey kaŋ yaŋ ga zumbu asibti hane, zama Yehoyda mana satey sallama jina. 9 Bonkoono Dawda yaajey da koray kayney da koray beerey kulu kaŋ yaŋ go Irikoy windo ra, Alfa Yehoyda n'i no zangu-zangu jine borey se. 10 A naŋ jama kulu ma bonkoono windi k'a daŋ game, boro kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra, za windo kambe ŋwaaro gaa kal a ma koy windo kambe wow gaa, da sargay feema da windo meyo gaa. 11 Waato din gaa no i fatta nda bonkoono izo. I na koytaray fuula daŋ a gaa k'a no seeda, _kaŋ ga ti Tawretu tira,|_ k'a ciya bonkooni. Yehoyda nda ngey izey na ji soogu a boŋo boŋ ka ne: «Bonkoono aloomaro ma candi!» 12 Waato kaŋ Ataliya maa jama kosongo, i goono ga zuru ga bonkoono zamu, kal a kaa borey do Rabbi windo ra. 13 A guna, kal a di bonkoono go ga kay nga cinari kuuko do haray, furoyaŋo do. Jine borey da hilli karkoy go bonkoono jarga, laabo borey kulu mo go ga farhã. I go ga hilley kar, doonkoy mo go ga kar da ngey jinayey, i goono ga sifa dooni te. Saaya din Ataliya na nga bankaarayey tooru-tooru ka ne: «Amaana ŋwaari! Amaana ŋwaari!» 14 Yehoyda binde na zangu-zangu jine borey fattandi, ngey kaŋ yaŋ i daŋ wongu boŋ ka ne i se: «Wa waybora kaa taray soojey sasara ra. Boro kulu kaŋ n'a gana mo, i m'a koy wi da takuba!» (Zama alfaga ne i ma s'a wi Rabbi windo ra.) 15 Woodin se no i n'a di. Waato kaŋ a to Bariyey Furoyaŋo Meyo do, kaŋ go bonkoono kwaara haray, noodin no i n'a wi. 16 Yehoyda binde na sappa te nga bumbo da jama kulu nda bonkoono game ra, hal i ma ciya Rabbi wane jama. 17 Jama kulu binde koy Baal* diina windo do k'a zeeri. I n'a feemey d'a toorey bagu-bagu. I na Baal alfaga Mattan wi mo feemey jine. 18 Yehoyda na Rabbi windo goyey kulu dumi-dumi daŋ alfagey kaŋ ti Lawi borey kambe ra, ngey kaŋ

yaŋ Dawda fay-fay Rabbi windo ra. I goyo ga ti i ma Rabbi wane sargayey kaŋ i ga ton salle, sanda mate kaŋ cine i hantum Musa asariya tira ra. I m'a te da farhã da baytu teeyaŋ care banda, Dawda lordo boŋ. 19 A na batukoyaŋ daŋ Rabbi windo meyey gaa, zama borey kaŋ yaŋ sinda hananyaŋ hay kulu gaa, i ma si furo windo ra. 20 Zangu-zangu jine borey, da boro beerey, da jama maykoy, da laabo jama kulu, a n'i sambu ka bonkoono zumandi a ma fun Rabbi windo ra. I gana meyo kaŋ go beene din gaa kala bonkoono kwaara. I na bonkoono dake koytaray karga boŋ. 21 Laabo jama kulu binde farhã, gallo mo du laakal kanay zama i na Ataliya wi da takuba.

24

1 Yowasa gonda jiiri iyye waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waytaaci Urusalima ra. A nyaŋo maa Zibiya, Beyer-Seba boro no. 2 Yowasa te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa Alfa Yehoyda funayaŋ jirbey kulu ra. 3 Yehoyda na wande hinka hiiji ka kande a se. A hay mo izeyaŋ, alboro nda wayboro. 4 A ciya mo, woodin banda Yowasa miila nga ma Rabbi windo hanse. 5 Kal a na alfagey da Lawi borey margu. A ne i se: «Wa koy ka Yahuda galley gana, ka nooru margu-margu Israyla kulu ra, kaŋ i g'araŋ Irikoyo windo hanse nd'a jiiri kulu. Wa laakal ye araŋ ma muraado te da cahãyaŋ.» Kulu nda yaadin Lawi borey mana goyo te da cahãyaŋ. 6 Bonkoono mo na alfaga beero Yehoyda ce ka ne a se: «Ifo se no i mana Lawi borey lordi ka ne i ma koy Yahuda nda Urusalima ra ka jangal margu, Rabbi tamo Musa jangalo, da Israyla jama wano, hukumo kaŋ gonda seeda se?» 7 Zama wayboro laala din, Ataliya, a izey jin ka Irikoy windo ku, Rabbi windo jinay kaŋ i fay waani kulu nooya, ka goy d'ey Baaley se. 8 Bonkoono binde na lordi te. I na sundurku fo te mo k'a jisi taray, Rabbi windo meyo gaa. 9 I fe Yahuda nda Urusalima ra ka ne i ma kande Rabbi se jangal kaŋ Musa, Irikoy tamo, daŋ Israyla boŋ saajo ra. 10 Koyey kulu nda jama kulu te bine kaani ka kand'a. I n'a daŋ sundurko ra, kal a to. 11 A ga ciya mo, waati kulu kaŋ Lawi borey ga kande sundurko bonkoono goy-teerey do, i ga di nzarfu boobo go a ra, gaa bonkoono hantumkwa, da alfaga beero goy-teero ma kaa ka sundurko feeri ka haŋ kaŋ go a ra ku ka koy. I ga sundurko ye nga nango ra koyne. Yaadin no i soobay ka te zaari ka koy zaari, i na nzarfu boobo margu-margu mo. 12 Bonkoono Yehoyda mo n'a no Rabbi windo goy-teerey se. Koyne, i zinga nda cinakoyaŋ, da saceyaŋ, i ma Rabbi windo hanse se. 13 Goy-teerey binde goy, goyo mo kubay i kambey ra. I na Rabbi windo ye ka te mate kaŋ a go za doŋ, i n'a gaabandi mo. 14 Waato kaŋ cine i na goyo ban, kulu i kande nzarfu kaŋ cindi din bonkoono da Yehoyda do. Ngey mo no, i na jinay te d'a Rabbi windo se, danga saajaw jinayey da sargay kaŋ i ga ton jinayey, da taasayaŋ da jinay fooyaŋ, wura nda nzarfu wane yaŋ. I na sargay kaŋ i ga ton no mo Rabbi windo ra kaŋ sinda fappeyaŋ Yehoyda jirbey kulu ra. 15 Amma Yehoyda kaa ka zeen, a kungu nda ndunnya kal a bu mo. A jiirey jiiri zangu nda waranza no waato kaŋ a bu. 16 I n'a fiji Dawda birno ra bonkooney banda, zama a na booriyaŋ goy te Israyla ra, da Irikoy da nga windo mo se. 17 I go no, Yehoyda buuyaŋo banda, kala Yahuda mayraykoyey kaa ka sombu bonkoono se. Bonkoono mo hangan i se. 18 Kal i fay da Rabbi, ngey kaayey Irikoyo windo. I ye ka may wayboro himandi bundu toorey se, da tooru fooyaŋ. Futay mo kaŋ Yahuda nda Urusalima boŋ i taalo din sabbay se. 19 Kulu nda yaadin Rabbi na annabiyaŋ donton i gaa, hala i ma ye ka kand'ey Rabbi do. I n'i bayrandi, amma i mana hanga jeeri. 20 Rabbi Biya mo kaa Zakariya Alfa Yehoyda ize boŋ. A kay jama se beene ka ne i se: «Yaa no Irikoy ci: Ifo se no araŋ goono ga Rabbi lordey daaru, hal araŋ ma jaŋ ka du albarka? Za kaŋ araŋ na Rabbi furu, nga mo na araŋ furu.» 21 I na me-hawyaŋ soola Zakariya boŋ k'a catu nda tondiyaŋ kal a bu bonkoono lordo boŋ, noodin Rabbi windo batama ra. 22 Yaadin cine no bonkoono Yowasa mana fongu nda gomno kaŋ a baabo Yehoyda te nga se, amma a n'a izo wi. Saaya kaŋ cine a goono ga ba ka bu, Zakariya ne: «Rabbi ma guna, ka bana.» 23 A ciya binde, jiiro bananta, kala Suriya borey kande Yowasa gaa wongu. I kaa Yahuda nda Urusalima ka jama mayraykoyey kulu halaci borey ra. I n'i wongu arzakey kulu sambu ka kond'ey Damaskos bonkoono se. 24 Zama Suriya wongu marga boro ciraariyaŋ no i kande. Kulu nda yaadin, Rabbi na wongu marga bambata daŋ i kambe ra, zama i na Rabbi, ngey kaayey Irikoyo furu. Yaadin cine binde no i na ciiti te d'a Yowas se. 25 Waato kaŋ i fay d'a mo, (zama i fay d'a da doori korno), kal a tamey na me haw a boŋ Alfa Yehoyda izo kuro sabbay se. I na bonkoono wi nga daaro boŋ. A bu, i n'a fiji mo Dawda birno ra, amma i man'a fiji bonkooney saarayey ra. 26 Wo kaŋ yaŋ na me-hawyaŋo te a se, ngey neeya: Zabad, kaŋ nyaŋo maa Simeyat Amon boro no, da Yehozabad, kaŋ nyaŋo maa Simrit Mowab boro no. 27 A izey sanni ciine

ra da muraadu tiŋo beerey kaŋ yaŋ i dake a boŋ, da Irikoy windo hanseyaŋo, ngey neeya, i n'i hantum bonkooney baaru tira ra. A izo Amaziya na mayray te a nango ra.
25
1 Amaziya gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo maa Yehowaddan Urusalima boro no. 2 A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa, amma manti nda bine folloŋ bo. 3 A ciya mo, waato kaŋ a koytara sinji, kal a na tamey kaŋ yaŋ na bonkoono a baabo wi din wi. 4 Kulu nda yaadin a mana i izey wi, amma a te haya kaŋ i hantum Musa asariya tira ra din boŋ, sanda mate kaŋ Rabbi lordi din, ka ne: «I ma si baabey wi izey sabbay se, i ma si izey mo wi baabey sabbay se, amma i ma boro kulu wi nga bumbo zunubo sabbay se.» 5 Amaziya na Yahuda margu koyne. A n'i soola i kaayey windey boŋ, zambar-zambar da zangu-zangey i jine borey cire, Yahuda nda Benyamin kulu nooya. A n'i lasaabu mo za jiiri waranka izey ka koy beene. A n'i gar boro zambar zangu hinza suubanante yaŋ no, wo kaŋ yaŋ ga wasa i ma koy wongu, kaŋ yaŋ ga waani koray da yaaji. 6 A na yaarukomyaŋ sufuray Israyla ra mo, boro zambar zangu, k'i bana nda nzarfu ton taaci nda jare cine. 7 Amma Irikoy boro fo kaa a do ka ne: «Ya Bonkoono, ma si naŋ Israyla wongu marga ma koy ni banda, zama Rabbi si Israyla banda, sanda Ifraymu kulu banda nooya. 8 Amma da ni ga kond'ey, baa ni te alboro teera, ni te gaabi wongu teeyaŋ se, kulu Irikoy ga ni soote ganda ni ibarey jine, zama Irikoy gonda gaakasinay hina, a gonda zeerimi hina mo.» 9 Amma Amaziya ne Irikoy bora se: «Day mate no iri ga te da nzarfu ton taaci nda jara din sanno kaŋ ay jin ka no Israyla wongu marga se?» Irikoy bora tu ka ne: «Rabbi ga hin ka ni no haŋ kaŋ ga bisa woodin cine baayaŋ gumo.» 10 Waato din gaa Amaziya n'i fay-fay, sanda jama kaŋ yaŋ fun Ifraymu ka kaa a do, i ma ye fu. I futa binde koroŋ Yahuda boŋ. I ye fu futay korno ra. 11 Amaziya na nga boŋ gaabandi ka nga borey candi. A koy Ciiri Gooro ra ka Seyir boro zambar way kar. 12 Zambar way fo mo waani, Yahuda izey konda woodin yaŋ da fundi hal i to tondo yollo gaa. I n'i jindaw ganda i ma fun tondo boŋ, hala i kulu bagu-bagu. 13 Amma soojey kaŋ yaŋ Amaziya sallama din, ka ne i ma si koy wongo do nga banda, i kaŋ Yahuda galley boŋ, za Samariya kal a ma koy Bayt-Horon. I na boro zambar hinza kar i ra ka wongu arzaka boobo ku. 14 I go no, waato kaŋ Amaziya ye ka kaa ka fun Edomancey wiyaŋo do, kal a kande Seyir izey toorey. A n'i sinji zama i ma ciya nga de-koyyaŋ. A sududu i se mo ka dugu ton i se. 15 Woodin sabbay se no Rabbi futa koroŋ Amaziya boŋ. A na annabi fo donton a gaa ka ne a se: «Ifo se no ni na borey din toorey ceeci, ngey kaŋ yaŋ i mana ngey borey faaba ni kambe ra?» 16 I go no, annabo goono ga salaŋ d'a yaadin cine, kala bonkoono ne a se: «Iri na ni ciya bonkoono saawarekasin no? Ni binde, ma naŋ! Ifo se no i ga ni wi?» Kala annabo naŋ ka ne: «Ay bay kaŋ Irikoy waadu no nga ma ni halaci, zama ni na woodin te, ni mana hanga jeeri mo ay saawara gaa.» 17 Kala Amaziya Yahuda bonkoono na nga saaware te. A donton Yowasa Yehowahaz ize gaa, Yehu Israyla bonkoono ize, ka ne: «Ma kaa, iri ma care guna!» 18 Kal Israyla bonkoono Yowasa, nga mo donton Yahuda bonkoono Amaziya gaa ka ne: «Yo-karji kaŋ go Liban ra, nga no ka donton sedre* nya kaŋ go Liban ra gaa ka ne a se: ‹Ma ni ize way no ay ize aru se a ma hiiji.› Kala Liban ra ganji ham fo kaa, a go ga bisa, a na yo-karjo taamu-taamu. 19 Ni ne, a go ni na Edom kar. Ni bina beeri hala ni na ni boŋ sifa. Ma goro fu hinne! Ifo se no ni ga masiiba fisi ka kaa taray ni boŋ se, hala ni ma kaŋ, nin da Yahuda ni banda?» 20 Amma Amaziya wangu ka maa, zama Irikoy do no a fun i ma furo ngey ibarey kambe ra, zama i na Edomancey toorey gana. 21 Israyla bonkoono Yowasa binde kaaru, nga nda Yahuda bonkoono Amaziya. I karba care gaa Bayt-Semes gooro ra, noodin Yahuda ra. 22 Yahuda binde na goobu haŋ Israyla kambe ra. Kala boro fo kulu zuru ka koy nga kwaara. 23 Israyla bonkoono Yowasa mo na Yahuda bonkoono Amaziya, Yowas izo, Yowasa ize di Bayt-Semes ra ka kand'a Urusalima. A na Urusalima birni cinaro zeeri, za Ifraymu Meyo gaa kala ma koy Lokota Meyo gaa, kambe kar zangu taaci no. 24 A na wura nda nzarfu kulu ku, da jinay kulu kaŋ i gar Irikoy fuwo ra Obed-Edom kambe ra, da bonkoono windo jinay jisante kulu, da tamtaray izeyaŋ. Gaa no a ye nd'ey Samariya. 25 Kala Yahuda bonkoono Amaziya Yowas ize te jiiri way cindi gu Israyla bonkoono Yehowas Yehowahaz izo buuyaŋo banda. 26 Amaziya goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano, manti i n'i hantum Yahuda nda Israyla bonkooney tira ra bo? 27 Za han kaŋ hane Amaziya bare ka fay da Rabbi ganayaŋ, laab'izey na me haw a boŋ Urusalima ra. Nga mo zuru ka koy Lacis. Amma i na a ce gana ka koy hala Lacis k'a wi noodin. 28 I

n'a za ka kande bariyaŋ boŋ k'a fiji a kaayey banda Yahuda birno ra.
26
1 Yahuda borey kulu na Uzziya sambu, a gonda jiiri way cindi iddu kaŋ i n'a didiji bonkooni a
baabo Amaziya nango ra. 2 Waato kaŋ bonkoono Amaziya kani nga kaayey banda, woodin banda
Uzziya na Elat cina k'a yeti Yahuda se. 3 Uzziya gonda jiiri way cindi iddu waato kaŋ a sintin ka
may. A may mo jiiri waygu cindi hinka Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Yekoliya, Urusalima boro
no. 4 Uzziya na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, mate kulu kaŋ cine a baabo Amaziya te. 5 A na
Irikoy ceeci Zakariya zamana ra kaŋ gonda bayray Irikoy bangandey ra. Waati kulu kaŋ Uzziya ga
Rabbi ceeci, Irikoy g'a albarkandi. 6 A fatta ka wongu nda Filistancey. A na Gat birni cinaro, da
Yabne birni cinaro, da Asdod wano mo zeeri. A na galluyaŋ cina Asdod laabo ra, da Filistancey
game ra. 7 Irikoy n'a gaa a ma wongu nda Filistancey, da Laarabey kaŋ yaŋ go Gur-Baal, da
Meyunim izey mo. 8 Kala Amon borey na fooyaŋ no Uzziya se. A maa beera mo koy hala Misira
hirro meyo gaa, zama a te gaabi gumo. 9 Uzziya na cinari kuuku yaŋ te Urusalima ra Lokota Meyo
do haray, da Gooro Meyo, da cinari gungumanta do haray mo, a n'i gaabandi mo. 10 A na cinari
kuuku yaŋ te mo saajo ra. A na hari jisiyaŋ nangu boobo fansi, zama a gonda haw boobo, gooro ra
da Safela ra mo. A gonda alfariyaŋ da borey kaŋ yaŋ ga haggoy da reyzin* kaley mo tondey ra da
Karmel ra mo, zama nga wo farmi baako no. 11 Uzziya gonda wongu margayaŋ mo kaŋ yaŋ ga koy
wongu sata-sata, lasaabuyaŋo boŋ kaŋ hantumkwa Yeyel da Maaseya kaŋ ga goy, i te bonkooni
wane sooje yaarukom fo cire, Hananiya no. 12 Woone yaŋ kulu kaayey windi arkusey no, sanda
yaarukomey, ngey boro zambar hinka nda zangu iddu no. 13 I kambe ra mo gonda boro zambar
zangu hinza nda zambar iyye da zangu gu, soojeyaŋ kaŋ ga wongu nda gaabi gumo, zama ngey ma
bonkoono gaa a ibarey gaa. 14 Uzziya soola i se mo, sanda wongu kunda kulu, koray, da yaaji, da
wongu fuula, da wongu guuru kwaay, da biraw, da finga-finga tondiyaŋ. 15 Urusalima ra mo a na
mãsinyaŋ te, kaŋ yaŋ gonitaray koyey daŋ, i ma goro cinari kuukey boŋ, da birni cinarey boŋ mo,
zama i ma du ka hay da hangaw da tondi bambata yaŋ. A maa mo koy hala nangu mooro, zama a du
gaakasinay kaŋ ga dambarandi hal a te gaabi. 16 Amma waato kaŋ a te gaabi, a bina beeri. A na nga
halaciyaŋo candi ka kande. A na naanay feeriyaŋ goy te Rabbi nga Irikoyo se, kal a to naŋ kaŋ a
furo Rabbi fuwo ra zama nga ma dugu ton se, dugu tonyaŋ feema boŋ. 17 Alfa Azariya mo furo a
banda. Nga mo, Rabbi wane alfaga wahakku go a banda kaŋ yaŋ gonda bine-gaabi. 18 I gaaba nda
Bonkoono Uzziya ka ne a se: «Ya Uzziya, a mana hagu ni se bo, ni ma dugu ton Rabbi se, kala
alfagey hinne, ngey Haruna izey, wo kaŋ yaŋ i n'i hanandi dugu tonyaŋ se. Fatta Nangu Hananta ra,
zama ni na naanay feeriyaŋ goy te! Haya si beeray candi ka kande ni se mo ka fun Rabbi Irikoy
do.» 19 Alwaato din binde Uzziya futu. Gombo go kamba ra kaŋ ra a ga dugu ton. Waato kaŋ cine a
goono ga futu alfagey se, kala jiraytaray bagu ka fatta a se sukuto gaa noodin alfagey jine, Rabbi
fuwo ra, dugu feema jarga tak-tak. 20 Saaya din alfaga beero Azariya da alfagey kulu n'a guna, a
go, kala jiraytaray fatta a sukuto gaa. I n'a tuti da cahãyaŋ. Oho, nga bumbo te waasi ka fatta, zama
Rabbi n'a ham. 21 Bonkoono Uzziya binde ciya jiray kala hano kaŋ hane a bu. A goro fu fo ra
waani, zama jiray no, zama i n'a waasu ka kaa Rabbi windo ra. A izo Yotam go ga bonkoono windo
may, a goono ga ciiti dumbu laabo jama se. 22 Uzziya goy cindey binde, za sintinay wano ka koy
kokor banda wano, annabi Isaya Amoz izo n'i hantum. 23 Uzziya binde kani nga kaayey banda. I n'a
fiji bonkooney saarayey saajo ra, zama i ne jiray no. A izo Yotam te bonkooni a nango ra.
27
1 Yotam gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi iddu
Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Yerusa, Zadok ize way no. 2 A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ
gaa, a na hay kulu te mate kaŋ cine a baabo Uzziya te, amma a mana furo Rabbi wane sududuyaŋ
fuwo ra. Amma hala ka kaa sohõ laabo borey goono ga kazaamataray goy te. 3 A na Rabbi windo
Beene Meyo cina, Ofel garo boŋ mo a na cinayaŋ boobo te. 4 A na galluyaŋ cina mo Yahuda tudey
laabo ra. Saaji beerey ra mo a na wongu fu beeri yaŋ da cinari kuuku yaŋ cina. 5 A wongu nda
Amon izey bonkoono mo ka te zaama i boŋ. Jiiri woodin ra mo Amon izey n'a no nzarfu ton taaci
nda jare cine, da alkama tono zambar way, da sayir* tono zambar way. Yaadin cine no Amon izey
no a se. Jiiri hinkanta ra mo koyne yaadin, ka koy hala jiiri hinzanta ra. 6 Yotam binde ciya
gaabikooni, zama a na nga muraadey sasabandi Rabbi nga Irikoyo jine. 7 Yotam goy cindey binde,

d'a wongey kulu, d'a muraadey, a go, i n'i hantum Yahuda nda Israyla bonkooney tira ra. 8 A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. 9 Yotam kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo Dawda birno ra. A izo Ahaz te bonkooni a nango ra.
28
1 Ahaz gonda jiiri waranka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A mana haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ a kaayo Dawda te cine. 2 Amma a dira Israyla bonkooney muraadey ra. A na sooguyaŋ himandiyaŋ te mo Baaley se. 3 A na dugu ton mo Hinnom izo gooro ra. A na nga izey ton mo danji ra, dumi cindey fanta hari goyey boŋ, dumey kaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 4 A ga sargayyaŋ dumbu ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey boŋ, da tudey boŋ, da tuuri kobto koyey kulu cire mo. 5 Woodin sabbay se no Rabbi a Irikoyo n'a daŋ Suriya bonkoono kambe ra. I n'a kar, i n'a borey ku ka kond'ey tamtaray, ngey marga boobo. I kond'ey Damaskos. Rabbi n'a daŋ koyne Israyla bonkoono kambe ra, nga mo n'a kar da karyaŋ bambata. 6 Zama Peka Remaliya izo na boro zambar zangu nda waranka wi Yahuda ra zaari folloŋ, i kulu mo soojeyaŋ no, zama i na Rabbi ngey kaayey Irikoyo furu. 7 Zikri mo, yaarukom, Ifraymu boro no, a na bonkoono izo Maaseya wi, da Azrikam kaŋ ga bonkoono windo dabari, da yarima Elkana. 8 Kala Israyla izey na boro zambar zangu hinka di ngey nya-izey ra, wayborey da ize arey da ize wayey ka kond'ey tamtaray. I na wongu arzaka boobo ku i do ka kond'a Samariya. 9 Amma Rabbi annabi fo go noodin kaŋ a maa ga ti Oded. A fatta zama nga ma kubay da wongu marga kaŋ kaa Samariya. A ne i se: «Wa guna, Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo, zama a futu Yahuda se, a sabbay se no a n'i daŋ araŋ kambey ra. Araŋ mo n'i wi da futay kaŋ koy ka to hala beene. 10 Sohõ mo araŋ na anniya haw araŋ ma Yahuda da Urusalima izey kulu naan ganda i ma ciya tamyaŋ araŋ se, alboro nda wayboro. Wala araŋ bumbey wo, araŋ sinda araŋ taaley Rabbi araŋ Irikoyo do no? 11 Araŋ binde, wa maa ay se. Borey kaŋ yaŋ araŋ di araŋ nya-izey ra, w'i taŋ, zama Rabbi futay korna goono ga dake araŋ boŋ.» 12 Waato din gaa Ifraymu ra boro beeri fooyaŋ, danga ngey: Azariya Yohanan izo, da Bereciya Mesillemot izo, da Yehiziciya Sallum izo, da Amasa Hadlay izo, i kakaw da borey kaŋ yaŋ fun wongo do. 13 I ne: «Araŋ si furo nda tamey din neewo, zama araŋ gonda miila araŋ ma hari te kaŋ ga alhakku candi ka dake iri boŋ Rabbi jine i m'iri taaley d'iri zunubey tonton da baayaŋ. Zama baa sohõ iri alhakko ga beeri, futay korno mo go no Israyla boŋ.» 14 Soojey binde na tamey da wongu arzaka kulu naŋ mayraykoyey da jama kulu kambe ra. 15 Borey binde kaŋ yaŋ i n'i maa ce din tun ka tamey din sambu, da wongu arzaka. I n'i ra banjikomey kulu bankaaray, k'i haawi daabu, i na taamuyaŋ daŋ i cey gaa mo. I n'i no ŋwa da haŋ, i n'i tuusu da ji, i n'i ra gazantey kulu dake farkayyaŋ boŋ mo. I kand'ey Yeriko, gallo kaŋ se i ga ne Teenay Nya kwaara, ka koy i nya-izey do. Waato din gaa no i ye Samariya. 16 Alwaati woodin ra no bonkoono Ahaz donton Assiriya bonkoono gaa ka gaakasinay ceeci. 17 Zama Edomancey ye ka kaa ka Yahuda kar, i na tamyaŋ ku ka kond'ey. 18 Filistancey mo kande wurrandiyaŋ Safela galley ra, da Negeb Yahuda wano ra. I na Bayt-Semes ŋwa, da Ayyalon da Gederot, da Soko da nga kawyey, da Timna da nga kawyey a banda, da Jimzo mo da nga kawyey. I goro nango ra. 19 Zama Rabbi na Yahuda kaynandi Israyla bonkoono Ahaz sabbay se, zama a na borey daŋ i ma goy yaamo yaŋ te Yahuda ra, a na Rabbi amaana ŋwa mo gumo. 20 Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kaa ka gaaba d'a. A n'a taabandi mo, a mana gaabandiyaŋ fo kulu te a se. 21 Baa kaŋ Ahaz na arzaka boobo kaa Rabbi windo da bonkoono windo, da mayraykoyey windey ra ka no Assiriya bonkoono se, kulu nda yaadin woodin man'a gaakasinay. 22 A kankamo alwaato ra mo a ye ka amaana ŋwaari te Rabbi se ka tonton, nga din, Bonkoono Ahaz. 23 Zama a na sargay te Damaskos toorey se kaŋ yaŋ n'a kar. A ne: «Za kaŋ Suriya toorey g'i gaa, woodin se no ay mo ga sargay no i se, zama i m'ay mo gaa.» Amma i ciya a se halaciyaŋ sabaabu, nga nda Israyla kulu. 24 Ahaz binde na Rabbi Irikoy windo jinayyaŋ margu-margu, a na Irikoy windo jinayey dumbu-dumbu, a na Rabbi windo meyey daabu. A na sargay feema te nga boŋ se Urusalima lokotey kulu ra. 25 Yahuda kulu ra mo a na fandey boŋ sududuyaŋ nanguyaŋ te zama nga ma dugu ton de-koy fooyaŋ se ka Rabbi ngey kaayey Irikoyo yanje ceeci. 26 A goy cindey d'a muraadey kulu mo, za sintina wano ka koy kokor banda wano, ngey neeya, i n'i hantum Yahuda nda Israyla bonkooney tira ra. 27 Ahaz kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo noodin birno ra, sanda Urusalima nooya, zama i mana kand'a Israyla bonkooney saarayey ra. A izo Hezeciya mo te bonkooni a nango ra.

29
1 Hezeciya gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri waranka cindi yagga
Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Abiya Zakariya ize way no. 2 A na teera hanno te Rabbi diyaŋ gaa,
sanda hay kulu kaŋ a kaayo Dawda te cine. 3 A mayra jiiri sintina, handu sintina ra no, a na Rabbi
windo meyey fiti, a n'i hanse mo. 4 A kande alfagey da Lawi borey k'i margu batama fo ra wayna
funay haray. 5 A ne i se: «Ya araŋ Lawi borey, wa maa ay se: sohõ kala araŋ ma araŋ boŋ hanandi.
Araŋ ma Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo windo mo hanandi. Araŋ ma ziibo kaŋ go Nangu Hananta ra
ku. 6 Zama iri kaayey na amaana ŋwaari te, i na goy laaloyaŋ te Rabbi iri Irikoyo jine. I n'a furu ka
ngey moydumey hibandi ka kaa Rabbi nangora gaa, i na ngey banda bare mo. 7 I na windo batamey
meyey mo daabu, i na fitilley wi, i siino ga dugu ton wala sargay kaŋ i ga ton Israyla Irikoyo se
Nangu Hananta ra. 8 Woodin se no Rabbi futa go Yahuda nda Urusalima boŋ hal a n'i nooyandi i
ma ciya humburkumay hari nangu kulu, da dambara hari, da cuusuyaŋ hari mo, sanda mate kaŋ cine
araŋ go ga di d'araŋ moy. 9 A go, woodin se mo no takuba na iri kaayey wi. Iri izey, alborey da
wayborey, da iri wandey mo go tamtaray ra. 10 Sohõ binde ay gonda miila ya sappe nda Rabbi,
Israyla Irikoyo, zama a ma nga futay korna bare ka kaa iri gaa. 11 Ay izey, wa si woone muray,
zama Rabbi n'araŋ suuban no zama araŋ ma kay nga jine, araŋ ma goy nga se mo, zama araŋ ma
ciya a goy-teeriyaŋ ka dugu ton mo.» 12 Waato din gaa no Lawi borey tun. Mahat Amasay izo, da
Yowel Azariya izo, Kohat izey do haray. Merari izo do haray mo, Cis Abdi izo, da Azariya Yehalelel
izo. Gerson borey do haray mo, Yowa Zimma izo, da Eden Yowa izo. 13 Elizafan izey do haray mo,
Simri da Yeyel. Asaf izey do haray mo, Zakariya da Mattaniya. 14 Heman izey do haray mo,
Yehiyel da Simey. Yedutun izey do haray mo, Semaya da Uzziyel. 15 I na ngey nya-izey margu ka
ngey boŋ hanandi. I furo windo ra bonkoono lordo boŋ, da Rabbi sanno boŋ mo, zama i ma Rabbi
fuwo hanandi. 16 Alfagey binde furo kala jina haray Rabbi fuwo ra, zama ngey m'a hanandi se. I na
ziibi kulu kaŋ i gar Rabbi sududuyaŋ fuwo ra ku. I kand'ey Rabbi windo batama ra. Lawi borey mo
n'i sambu zama i ma kond'ey yongo Kidron gooro ra. 17 Handu sintina zaari sintina ra no i sintin
hanandiyaŋo. Zaari ahakkanta hane i to hala Rabbi fuwo jine batama gaa. Jirbi ahakku i goono ga
Rabbi fuwo hanandiyaŋ goyo te. Handu sintina jirbi way cindi iddanta hane no i ban. 18 Waato din
gaa no i koy bonkoono Hezeciya do ka ne: «Iri na Rabbi windo kulu hanandi, da sargay feema kaŋ
boŋ i ga sargay ton mo, nga nd'a jinayey kulu, da buuru jisiyaŋ taablo, d'a jinayey kulu. 19 Jinay
kulu mo kaŋ bonkoono Ahaz furu nga zamana ra, waato kaŋ cine a na amaana ŋwa, iri n'i soola ka i
fay waani. A go mo, i go noodin Rabbi feema jine.» 20 Waato din gaa bonkoono Hezeciya tun za
susubay nda hinay. A na gallo boro beeray margu ka ziji ka koy Rabbi windo do. 21 I kande yeeji
iyye, da feeji gaaru iyye, da feej'ize iyye, da hincin jindi iyye zunubi se sargay, a mayray, da nangu
hananta, da Yahuda mo se. A na alfagey lordi mo, kaŋ ga ti Haruna banda ka ne i ma almaney salle
Rabbi feema ra. 22 I binde na yeejey wi. Alfagey mo na kurey taa k'a say-say feema gaa. I na feeji
gaarey wi ka kuro say-say feema gaa, i na feej'izey mo wi, k'i kurey say-say feema gaa. 23 I na
zunubi se sargay hincin jindey maanandi bonkoono da jama jine ka ngey kambeyaŋ dake i boŋ. 24
Alfagey binde n'i wi ka zunubi se sargay te da i kurey feema gaa, zama i ma sasabandiyaŋ te Israyla
kulu se. Zama bonkoono lordi ka ne i ma sargayey kaŋ i ga ton, da zunubi se sargayey kulu te
Israyla kulu se. 25 A na Lawi borey daŋ Rabbi windo ra da guuru kaŋ ga hẽ, da moolo kayna, da
moolo beeri yaŋ, Dawda da Gad kaŋ ga fonnay bonkoono se, da annabi Natan mo lordo boŋ (zama
lordo fun Rabbi do a annabey meyey ra). 26 Lawi borey kay da Dawda dooni jinayey, alfagey mo
gonda hilley. 27 Hezeciya lordi mo ka ne i ma sargay kaŋ i ga ton salle feema ra. Saaya kaŋ cine i
sintin ka sargay kaŋ i ga ton goyo sintin, waato din no i sintin ka Rabbi baytey te, da hilley, da
Israyla bonkoono Dawda dooni jinayey karyaŋ. 28 Alwaato kaŋ jama kulu go ga sududu, doonkoy
soobay ka baytu, hillikoyey mo soobay ka kar. I goono ga woodin te mo hal a to saaya kaŋ cine i na
sargayey kaŋ i ga ton te ka ban. 29 Waato kaŋ i na salleyaŋ goyo ban, bonkoono da borey kaŋ yaŋ
go a banda, i kulu na boŋ sumbal ka sududu. 30 Bonkoono Hezeciya nda mayraykoyey mo na Lawi
borey lordi ka ne i ma soobay ka Rabbi sifayaŋ baytey te. I goono ga Dawda sanno ci, da Asaf kaŋ
ga fonnay waney mo. I na sifayaŋ baytey te da farhã ka ngey boŋey sumbal ka sududu. 31 Waato
din gaa Hezeciya tu ka ne: «Sohõ, araŋ na araŋ boŋ hanandi Rabbi se. Kal araŋ ma maan ka kande
sargay almanyaŋ da saabuyaŋ sargayey Rabbi windo ra.» Jama mo kande sargay almanyaŋ da

saabuyaŋ sargayey. Wo kulu kaŋ gonda bine yadda kulu, i kande sargay kaŋ i ga ton yaŋ. 32 Sargayey kaŋ i ga ton kaŋ jama kande, i lasaabuyaŋo yeeji wayye no, feeji gaaru zangu, feej'ize zangu hinka, woone yaŋ kulu sargay kaŋ i ga ton no Rabbi se. 33 Haŋ kaŋ i fay waani mo, haw zangu iddu no, da feeji zambar hinza. 34 Amma alfagey sasabay, i mana wasa, hala i si hin ka sargayey kaŋ i ga ton kulu fooru. Woodin se no i nya-izey Lawi borey n'i gaa, kala waati kaŋ goyo ban, hal a to waati kaŋ alfaga cindey na ngey boŋ hanandi mo. Zama Lawi borey kaŋ bine ga saba, i bisa alfagey, ngey boŋ hanandiyaŋo sanni ra. 35 Sargayey kaŋ i ga ton yaŋ mo, i ga baa, ngey nda saabuyaŋ sargayey maano, da sargay kaŋ i ga ton kulu wane haŋyaŋ sarga mo. Yaadin cine no i na Rabbi windo goyo kayandi nd'a. 36 Hezeciya farhã mo, nga nda jama kulu, haŋ kaŋ Rabbi soola jama se din sabbay se, zama i na haya te baaru si.

30

1 Kala Hezeciya donton Israyla nda Yahuda kulu gaa. A na tirayaŋ hantum mo ka samba Ifraymu nda Manasse kulu se, ka ne i ma kaa Rabbi windo kaŋ go Urusalima do, zama i ma Paska* bato te Rabbi, Israyla Irikoyo se. 2 Zama bonkoono na saaware te no, nga nda nga mayraykoyey da jama kulu kaŋ go Urusalima ra, i ma Paska bato haggoy handu hinkanta ra. 3 Zama i mana du k'a haggoy alwaati kaŋ ga hagu ra, zama alfagey kaŋ na ngey boŋ hanandi mana wasa. Borey mo mana margu Urusalima ra jina. 4 Haya din binde boori bonkoono da jama kulu diyaŋ gaa. 5 I binde na hin sanni te ka ne i ma fe Israyla ra nangu kulu, za Beyer-Seba gaa kal a ma koy Dan gaa, i ma kaa ka Paska haggoy Rabbi, Israyla Irikoyo se Urusalima ra. Zama i mana bato haggoy da jama beeri sanda mate kaŋ cine a go hantumante. 6 Kala diyayaŋ fun bonkoono da nga mayraykoyey do ka konda tirey Israyla da Yahuda kulu ra, bonkoono lordo boŋ. I ne: «Ya araŋ Israyla izey, wa bare ka ye ka kaa Rabbi, Ibrahim da Isaka da Israyla Irikoyo do, zama a ma ye ka kaa araŋ kaŋ cindi yaŋ do, kaŋ yaŋ du ka yana Assiriya bonkooney kambe ra. 7 Wa si ciya sanda araŋ kaayey cine yaŋ, wala araŋ nya-izey, kaŋ yaŋ na amaana ŋwaari te Rabbi, i kaayey Irikoyo se. Nga mo n'i nooyandi i ma ciya humburandiyaŋ hari, sanda mate kaŋ cine araŋ go ga di. 8 Sohõ binde, araŋ ma si te hanga sanday, sanda mate kaŋ cine araŋ kaayey te, amma wa araŋ boŋ salle Rabbi se. Wa furo a wane nangu hananta ra, kaŋ a hanandi hal abada din. Araŋ ma may Rabbi araŋ Irikoyo se, zama a futay korna ma bare ka fun araŋ gaa. 9 Zama d'araŋ bare ka ye ka kaa Rabbi do, kulu araŋ nya-izey d'araŋ izey ga du bakaraw borey kaŋ kond'ey ka daŋ tamtaray yaŋ do. I ga ye ka kaa mo laabo wo ra. Zama Rabbi araŋ Irikoyo ya gomnikoy no kaŋ gonda bakaraw. A si banda bare araŋ gaa mo, hala day araŋ ye ka kaa a do.» 10 Kala diyey koy ka galley gana Ifraymu da Manasse kulu ra, ka koy hala Zabluna ra, amma i dond'ey k'i hahaara, hala i na sanno ciya foori hari. 11 Amma Aser da Manasse da Zabluna ra boro fooyaŋ na ngey boŋ kaynandi ka kaa Urusalima. 12 Rabbi kamba goy Yahuda ra mo k'i no bine folloŋ, i ma bonkoono nda nga mayraykoyey lordo kaŋ i te Rabbi sanno do din gana. 13 Boro boobo mo no ka margu Urusalima ra zama ngey ma buuru kaŋ sinda dalbu bato* haggoy handu hinkanta ra, jama bambata no nda cimi. 14 I binde tun ka sargay feemey kaŋ go Urusalima ra yaŋ ku. Dugu tonyaŋ feemey kulu mo, i n'i ku k'i gusam Kidron gooro ra. 15 Waato din gaa no i na Paska feej'izey wi handu hinkanta jirbi way cindi taaca hane. Lawi borey da alfagey mo, haawi n'i di. I na ngey boŋ hanandi ka kande sargayey kaŋ i ga ton Rabbi windo ra. 16 I kay mo ngey nangey ra ngey sasara ra, Irikoy bora Musa asariya boŋ. Alfagey na kurey kaŋ i ta Lawi borey kambe ra say-say. 17 Zama boro boobo go jama ra kaŋ yaŋ mana ngey boŋ hanandi. Woodin sabbay se no Lawi borey, ngey no ka bara nda Paska feej'ize wiyaŋo goyo borey kaŋ yaŋ sinda hananyaŋ kulu se, i m'i hanandi Rabbi se. 18 Zama boro jama, sanda Ifraymu nda Manasse da Isakar da Zabluna ra, i boobo mana ngey boŋ hanandi. Kulu nda yaadin i na Paska ŋwa, day manti sanda mate kaŋ cine i hantum din boŋ. Zama Hezeciya na adduwa te i se ka ne: «Rabbi gomnikoy ma yaafa 19 boro kulu se kaŋ na anniya haw nga ma Irikoy ceeci, Rabbi a kaayey Irikoyo, baa day kaŋ a mana hanan nangu hananta wano boŋ.» 20 Rabbi maa Hezeciya adduwa kaŋ a te mo, ka jama no baani. 21 Israyla izey binde kaŋ yaŋ go Urusalima ra te jirbi iyye i goono ga buuru kaŋ sinda dalbu bato haggoy da farhã gumo. Lawi borey da alfagey mo goono ga Rabbi sifa zaari ka koy zaari. Baytu jinayey kaŋ yaŋ gonda jinde beeri, i goono ga baytu Rabbi se d'ey. 22 Hezeciya binde na Lawi borey kaŋ yaŋ ga goni Rabbi goyo gaa biney gaabandi. Jirbi iyya din kulu i go bato ra, i goono ga saabuyaŋ sargayey no, i goono ga saabu Rabbi ngey kaayey Irikoyo se. 23 Jama kulu binde na

anniya sambu ngey ma ye ka jirbi iyye fo haggoy koyne. I na jirbi iyya din mo toonandi nda farhã.
24 Zama Yahuda bonkoono Hezeciya na jama no yeeji zambar fo da feeji zambar iyye sargayey se.
Mayraykoyey mo na jama no yeeji zambar fo da feeji zambar way. Alfaga boobo mo na ngey boŋ
hanandi. 25 Yahuda jama kulu da alfagey da Lawi borey care banda, da jama kulu kaŋ yaŋ kaa ka
fun Israyla ra, da yawey kaŋ kaa ka fun Israyla laabo ra, da borey kaŋ yaŋ goono ga ngey goray te
Yahuda ra, i soobay ka farhã. 26 I binde farhã gumo Urusalima ra, zama za Israyla bonkoono
Dawda izo Suleymanu zamana ra i mana woodin dumi te Urusalima ra. 27 Waato din gaa alfagey da
Lawi borey tun ka albarka gaara jama se. Rabbi maa i jindey mo. I adduwey mo ziji ka to Irikoy
nangoray hananta do, kaŋ go beena ra.
31
1 I go no, waato kaŋ i na woodin yaŋ kulu ban, kala Israyla kulu kaŋ go noodin fatta ka koy Yahuda
galley ra. I na cinari kuukey bagu-bagu, i na wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri, i na tudey
boŋ sududuyaŋ nangey da feemey zeeri, Yahuda nda Benyamin kulu ra, da Ifraymu da Manasse ra
mo, hala i n'i kulu halaci. Waato din gaa no Israyla izey ye ka koy ngey galley ra, boro fo kulu koy
nga kwaara. 2 Hezeciya mo na alfagey da Lawi borey soola, i boobo, sata-sata yaŋ, alfagey da Lawi
borey wane, boro fo kulu nga goyo boŋ, sargay kaŋ i ga ton se, da saabuyaŋ sargayey se mo, zama i
ma goy, i ma saabu, i ma sifayaŋ te mo Rabbi marga windi meyey ra. 3 A daŋ mo jara kaŋ
bonkoono ga no nga arzaka ra, sargay kaŋ i ga ton sabbay se, susubay da wiciri kambu waney
nooya, da asibti sargayey mo, da handu kayyaŋ wane, da sududu batey kaŋ i daŋ yaŋ waney, sanda
mate kaŋ cine i n'a hantum Rabbi asariya tira ra. 4 A na borey kaŋ goono ga goro Urusalima ra yaŋ
lordi ka ne i ma alfagey da Lawi borey baa no, zama i ma ngey boŋ sinji Rabbi asariya ganayaŋ ra.
5 Waato kaŋ cine lordo say-say, Israyla izey na ntaaso, da reyzin* hari taji, da ji, da yu, da fari nafa
kulu boŋ-jina no da yulwa. I kande hari kulu mo zakka yulwante. 6 Israyla nda Yahuda izey mo, wo
kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda galley ra, ngey mo, i kande haw zakka, da feeji wane, da harey kaŋ
yaŋ i n'i fay waani ka i hanandi Rabbi ngey Irikoyo se, i zakka. I n'i margu-margu ka te gusam-
gusamyaŋ. 7 Handu hinzanta ra no i sintin k'i citila, handu iyyanta ra no i ban. 8 Waato kaŋ cine
Hezeciya da mayraykoyey kaa, i di citiley. I na Rabbi maa da nga borey Israyla mo sifa. 9 Waato
din gaa Hezeciya na alfagey da Lawi borey hã citiley sanni boŋ. 10 Kala alfaga beero Azariya,
Zadok windi boro, a tu bonkoono se ka ne: «Za kaŋ jama sintin ka kande ngey nooyaŋey Rabbi
windo ra, iri ŋwaaro wasa iri se, hala iri na iboobo cindi, zama Rabbi na nga borey albarkandi.
Ibooba kaŋ cindi jisante neeya.» 11 Saaya din Hezeciya lordi ka ne i ma fuyaŋ hanse Rabbi windo
ra, i n'i soola mo. 12 I na nooyaŋ jinayey daŋ noodin mo, da zakka, da jinay kaŋ i fay waani yadda
boŋ. I n'a te da naanay mo. Konaniya Lawi boro ciya i albeeri, d'a nya izo Simey kaŋ ga dake a gaa.
13 Yehiyel, da Azaziya, da Nahat, da Asahel, da Yeremot, da Yozabad, da Eliyel, da Ismaciya, da
Mahat, da Benaya, ngey no ga ti jine borey Konaniya da nga nya izo Simey cire, bonkoono
Hezeciya da Azariya kaŋ ga Irikoy windo may lordo boŋ. 14 Kore Imna ize, Lawi boro, nga kaŋ ga
wayna funay meyo batu, nga no ka bara sargayey boŋ kaŋ i ga te Irikoy se bine yadda boŋ, zama a
ma Rabbi wane nooyaŋey, da jinayey kaŋ ga hanan gumo zaban. 15 Nga mo, a cire gonda Eden, da
Minyamin, da Yesuwa, da Semaya, da Amariya, da Sekaniya alfagey galley ra. I amaana goyo ga ti i
ma zaban ngey nya-izey se, boro kulu nga sasara ra, ikayna nda ibeeri. 16 Kaŋ waana borey kaŋ yaŋ
i n'i lasaabu ngey asulo boŋ, alboro kulu za jiiri hinza izey ka koy beene, sanda borey kulu kaŋ yaŋ
furo Rabbi windo ra, zaari fo kulu nda nga muraado boŋ, i goyey teeyaŋey se, i sasareyaŋey boŋ,
mate kaŋ i n'i daŋ. 17 Hala nda ngey din mo, wo kaŋ yaŋ i n'i lasaabu alfagataray asulo boŋ, i
kaayey windey boŋ, da Lawi borey mo, za jiiri waranka izey ka koy beene, i goyo ra i sasara boŋ.
18 I ga ba mo i m'i kayney kulu asuli lasaabu, d'i wandey, d'i ize arey d'i ize wayey jama kulu ra.
Zama i na ngey boŋ fay waani hananyaŋ ra ka goy da naanay. 19 Alfagey mo kaŋ ga ti Haruna
banda kaŋ yaŋ go i galley kawyey batamey ra, gallu kulu ra boroyaŋ go no kaŋ i n'i maayaŋ hantum
i ma ŋwaari baa zaban alfaga alborey kulu se, boro kulu kaŋ i n'i lasaabuyaŋ te asulo boŋ Lawi do
haray. 20 Yaadin no Hezeciya te Yahuda kulu ra. A na booriyaŋ, da cimi, da naanay goy te Rabbi a
Irikoyo jine. 21 A goyey kulu kaŋ a sintin ra Irikoy windo saajawo wane, da asariya ra, da lordi ra,
zama nga ma nga Irikoyo ceeci, kal a n'a te da nga bina kulu. A du albarka mo.
32

1 Naanay goy woodin banda, Assiriya bonkoono Sennakerib kaa ka furo Yahuda ra. A na galley kaŋ yaŋ gonda wongu cinarey kulu windi nda wongu margayaŋ. A ga tammahã hala nga ga du ey nga boŋ se. 2 Waato kaŋ Hezeciya di Sennakerib kaa, a gonda anniya mo nga ma Urusalima wongu, 3 a binde saaware nda nga mayraykoyey da soojey i ma birno banda hari-moy lutu. I n'a gaa mo. 4 Borey binde margu, iboobo. I na hari-moy, da hari zuro kaŋ ga gana laabo bindo ra lutu, zama i ne: «Ifo se no Assiriya bonkooney ga kaa ka hari boobo gar?» 5 A te bine-gaabi. Nangey kulu kaŋ birni cinaro kaŋ a n'i cina, a na jidan bisa yaŋ cina ka tonton. A na birni fo mo cina koyne taray haray. A na Millo mo gaabandi Dawda birno ra. A na wongu jinayyaŋ da koray boobo te. 6 A na wongu jine boroyaŋ daŋ jama jine. A n'i margu nga jine noodin birni meyo batama ra. A n'i gaabandi nda himma daŋyaŋ sanni ka ne: 7 «Wa gaabu, araŋ ma te alboro teera. Araŋ ma si humburu, araŋ biney ma si pati mo Assiriya bonkoono se, wala wongu marga bambata kaŋ go a banda se mo, zama iri gonda wo kaŋ ga bisa a wano iri banda. 8 Gaaham hin go a banda, amma iri do iri gonda Rabbi iri Irikoyo kaŋ g'iri gaa, nga kaŋ ga wongu iri se.» Jama mo de Yahuda bonkoono Hezeciya sanno gaa. 9 Woodin banda no Assiriya bonkoono Sennakerib na nga tamey donton i ma koy Urusalima (zama a go Lacis jine nda nga wongu gaabo kulu nga banda.) A donton Yahuda bonkoono Hezeciya da Yahuda kulu gaa kaŋ go Urusalima ra ka ne: 10 «Yaa no Assiriya bonkoono Sennakerib ci: Ifo gaa no araŋ goono ga jeeri, kaŋ araŋ goono ga hangan Urusalima gallo ra hala wongu windiyaŋ ma kaa? 11 Manti Hezeciya goono g'araŋ darandi no, zama nga m'araŋ nooyandi araŋ ma bu da haray da hari jaw? Zama a goono ga ne: ‹Rabbi iri Irikoyo g'iri faaba Assiriya bonkoono kambe ra!› 12 Manti Hezeciya bumbo no ka Rabbi sududuyaŋ harey d'a feemey sambu, ka Yahuda da Urusalima lordi ka ne: Wa sududu feema folloŋ jine, a boŋ mo no araŋ ga dugu ton. 13 Araŋ si bay haŋ kaŋ in d'ay kaayey te ndunnya dumey laabey kulu se bo? Ndunnya dumey de-koyey hin ka ngey laabey kaa ay kamba ra no? 14 May no ndunnya dumey kulu ra kaŋ yaŋ ay kaayey halaci parkatak, wo kaŋ a de-koyo hin ka nga borey faaba ay kambe ra, sanku fa araŋ Irikoyo ma hin k'araŋ faaba ay kambe ra? 15 Sohõ binde, wa si naŋ Hezeciya m'araŋ fafagu, wala a m'araŋ darandi ya-cine! Wa s'a cimandi bo, zama de-koy fo mana te ndunnya dumey da mayrayey kulu ra kaŋ hin ka nga borey faaba ay kambe ra, wala ay kaayey kambe ra. Haciika mo araŋ Irikoyo si araŋ faaba ay kambe ra!» 16 Hala nd'a tamey ngey mo i soobay ka Rabbi Irikoy d'a tamo Hezeciya wow. 17 A na tirayaŋ hantum mo ka Rabbi, Israyla Irikoyo wow. A goono ga salaŋ ka gaaba nd'a ka ne: «Sanda mate kaŋ cine ndunnya dumey laabey de-koyey mana ngey borey faaba ay kambe ra, yaadin cine no Hezeciya de-koyo mo si nga borey faaba ay kambe ra.» 18 I ce da jinde beeri mo Urusalima borey gaa Yahudance ciine ra, borey kaŋ go goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa, zama ngey m'i humburandi, ngey ma du ka gallo ŋwa mo. 19 I salaŋ Urusalima Irikoyo boŋ danga ndunnya dumey toorey kaŋ borey kambey te cine. 20 Bonkoono Hezeciya binde, nga nda annabi Isaya Amoz izo na adduwa te woodin sabbay se. I na jinde sambu beene Irikoyo gaa. 21 Rabbi mo na malayka fo donton kaŋ na yaarukomey, da boro beerey, da jine borey kulu leemun Assiriya bonkoono wongu marga ra. A binde ye nga laabo da haawi. Waato kaŋ a furo nga tooro windo ra mo, a izey kaŋ yaŋ a hay mo n'a wi da takuba noodin. 22 Yaadin cine no Rabbi na Hezeciya nda Urusalima jama kulu faaba nd'a, Assiriya bonkoono Sennakerib kambe ra, da ibare cindey kulu kambe ra mo. A n'i gaakasinay kuray kulu haray. 23 Boro boobo mo kande Rabbi se fooyaŋ Urusalima ra, da jinay darzante yaŋ mo koyne Yahuda bonkoono Hezeciya se. Yaadin cine binde no a beeri nd'a dumi cindey kulu diyaŋ gaa za alwaati woodin. 24 Jirbi woodin yaŋ ra binde Hezeciya zaŋay da bu doori. A na adduwa te Rabbi gaa mo. Rabbi mo salaŋ a se k'a no alaama mo. 25 Amma Hezeciya mana bana a se gomno kaŋ cine a te a se din boŋ, zama a te boŋbeeray. Woodin se no dukuri kaa a gaa, nga da Yahuda da Urusalima gaa. 26 Amma Hezeciya na nga boŋ kaynandi boŋbeera kaŋ a te din se, nga nda Urusalima gorokoy, hala Rabbi dukuro mana kaŋ i boŋ Hezeciya zamana ra. 27 Hezeciya wo binde gonda arzaka nda darza gumo. A na jisiri nanguyaŋ soola nga boŋ se mo, wura nda nzarfu wane, da hiiri caadantey, da yaazi jinay, da korayyaŋ, da yaajiyaŋ, 28 da jisiri nanguyaŋ mo koyne ntaasu da duvan* da ji se. A gonda kangayyaŋ mo koyne alman kulu dumi se, da kaliyaŋ feejey se. 29 A du mo galluyaŋ, da feeji da haw yulwante yaŋ, zama Irikoy n'a no jinay boobo. 30 Nga, Hezeciya wo, a na hari-mwa kaŋ go beene din lutu, wo kaŋ ga kande hari Jihon do. A n'i candi fondo kayante ra Dawda birno se wayna kaŋay haray. Hezeciya te albarka mo nga goyey kulu ra. 31 Amma Babila diyey sanno ra, ngey kaŋ

yaŋ i donton a gaa zama ngey ma maa dambara hari kaŋ te laabo ra din baaru, Irikoy na Hezeciya naŋ, zama nga m'a si, nga ma bay hay kulu kaŋ go a bina ra mo. 32 Hezeciya goy cindey mo, d'a Irikoy ganayaŋ goyey, ngey neeya, i n'i hantum annabi Isaya Amoz ize bangando ra, da Yahuda da Israyla bonkooney tira ra. 33 Hezeciya kani mo nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda izey saarayey tudo gaa. Yahuda kulu da Urusalima gorokoy mo n'a darzandi a buuyaŋo waate. A izo Manasse mo te bonkooni a nango ra.

33

1 Manasse gonda jiiri way cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri waygu cindi gu Urusalima ra. 2 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A goono ga dumi cindey fanta harey gana, dumey kaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 3 Zama a ye ka tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaŋ a baabo Hezeciya zeeri yaŋ cina koyne. A na feemayaŋ cina Baaley se, a na wayboro himandi bundu tooruyaŋ te. A sombu mo beene kundey kulu se ka may i se. 4 A na feemayaŋ cina mo Rabbi windo ra, windo kaŋ ciine ra Rabbi ne: «Urusalima ra no ay maa ga goro hal abada.» 5 A na sargay feemayaŋ cina beene kundey kulu se Rabbi windo batama hinka ra. 6 A na nga izey mo daŋ danji ra Hinnom izo gooro ra. A na gunayaŋ, da safariyaŋ, da ziimataray goy te. A gonda muraadu da borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ, da ziimey. A na goy laalo boobo te Rabbi diyaŋ gaa zama nga m'a zokoti se. 7 A na jabuyaŋ himandi tooro kaŋ a te sinji Irikoy windo ra, windo kaŋ ciine ra Irikoy ne Dawda nda nga izo Suleymanu se: «Windo wo ra da Urusalima kaŋ ay suuban Israyla kundey kulu ra, noodin no ay g'ay maa daŋ hal abada. 8 Ay si ye ka Israyla ce hibandi ka kaa laabo kaŋ ay suuban araŋ kaayey se din ra, hala day i goono ga haggoy ka te hay kulu kaŋ ay n'i lordi, danga asariya, da hin sanney, da farilley kulu kaŋ yaŋ ay daŋ Musa kambe ra.» 9 Manasse na Yahuda da Urusalima borey darandi k'i daŋ goy laalo teeyaŋ ra kaŋ jaase mebarawey wane, ngey kaŋ yaŋ Rabbi halaci Israyla izey jine. 10 Rabbi salaŋ Manasse da nga jama se mo, amma i mana hangan. 11 Woodin se no Rabbi kande i se jine boroyaŋ, Assiriya bonkoono wongu marga wane yaŋ. I na Manasse di mo ka korbay daŋ a se niina gaa. I n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ ka kond'a Babila. 12 Waato kaŋ cine a go kankamo ra, a na Rabbi nga Irikoyo ŋwaaray. A na nga boŋ kaynandi mo da cimi Rabbi nga kaayey Irikoyo jine. 13 Waato kaŋ a na adduwa te a gaa mo, nga mo n'a ŋwaara saal ka tu a adduwa se. A ye ka kand'a Urusalima nga mayray nango ra. Saaya din gaa no Manasse bay kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy. 14 Woodin banda a na birni cinari fo cina taray haray ka Dawda birno windi nd'a, Jihon wayna kaŋay gooro ra, hal a koy ka to Hari Ham Meyo gaa. A na Ofel mo windi nd'a k'a kuuyaŋo tonton da cimi. A na soojeyaŋ daŋ Yahuda galley kulu ra kaŋ yaŋ gonda wongu jidan bisa. 15 A na de-koy yawey kaa, ngey da tooro kaŋ go Rabbi windo ra, da feemey kulu kaŋ a cina Rabbi windo tudo boŋ, da Urusalima ra. A n'i gusam birno banda. 16 A ye ka Rabbi feema sinji. A boŋ mo no a na laakal kanay da saabuyaŋ sargay ton. A na Yahuda lordi mo ka ne i ma may Rabbi, Israyla Irikoyo se. 17 Kulu nda yaadin borey mana fay da sargayey teeyaŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra, amma kala Rabbi ngey Irikoyo hinne se. 18 Manasse goy cindey mo, d'a adduwa kaŋ a te nga Irikoyo gaa, da borey kaŋ yaŋ ga fonnay sanney kaŋ yaŋ i salaŋ a se Rabbi, Israyla Irikoyo maa gaa, ngey neeya, i go Israyla bonkooney baaru tira ra. 19 A adduwa kaŋ a te din, da mate kaŋ Rabbi tu a se d'a, d'a zunubo d'a amaana ŋwaaray kulu, da tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaŋ a cina, da bundu tooro kaŋ a sinji, da jabuyaŋ himandey kaŋ jine a na nga boŋ kaynandi, a go, i n'i hantum Fonnaykoy tira ra. 20 Manasse mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga bumbo windo ra. A ize Amon te bonkooni a nango ra. 21 Amon gonda jiiri waranka cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri hinka Urusalima ra. 22 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ cine a baabo Manasse te. Amon na sargayyaŋ salle himandi jabantey kulu kaŋ nga baabo Manasse te yaŋ din se, a may i se mo. 23 Amma a mana nga boŋ kaynandi Rabbi jine, sanda mate kaŋ cine a baabo Manasse na nga boŋ kaynandi. Amma Amon wo soobay ka taali te ka tonton. 24 A bannyey mo na me haw a boŋ k'a wi nga windo ra. 25 Amma laabo borey na borey kaŋ na me-hawyaŋo te Bonkoono Amon boŋ din kulu wi. Laabo borey n'a izo Yosiya didiji bonkooni mo a nango ra.

34

1 Yosiya gonda jiiri ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri waranza cindi fo Urusalima ra. 2 A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa ka nga kaayo Dawda fondey gana. A mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow gaa haray. 3 Zama a mayra jiiri ahakkanta ra, za zankataray ga cindi a gaa

no, a sintin ka nga kaayo Dawda Irikoyo ceeci. Jiiri way cindi hinkanta ra mo a sintin ka tudey boŋ sududuyaŋ harey, da wayboro himandi bundu toorey, jabuyaŋ wane, da sooguyaŋ toorey kaa Yahuda nda Urusalima ra. A n'i hanandi yaadin cine. 4 I na Baaley feemey mo bagu-bagu a jine, i na wayno himandey kaŋ go i se beene beeri-beeri mo. A na bundu toorey bagu, himandi jabante yaŋ waney. Sooguyaŋ himandey mo, a n'i ciya hamni, k'a say-say borey kaŋ na sargay te i se yaŋ din saarayey boŋ. 5 A na alfagey biriyey mo ton i feemey boŋ. A na Yahuda da Urusalima hanandi mo. 6 Yaadin cine mo no a te Manasse da Ifraymu da Simeyon ra, hala nda Naftali laabey ra, nangu kulu kaŋ i go. 7 A na feemey mo zeeri, ka wayboro himandi bundu toorey da jabuyaŋ himandey kulu bagu kal i ciya hamni. A na wayno himandey kulu beeri Israyla laabo kulu ra, ka ye Urusalima. 8 A ciya, a mayra jiiri way cindi ahakkanta ra, waato kaŋ a jin ka laabo da windo hanandi, kal a na Safan Azaliya izo, da Maaseya kaŋ ga gallo may, da Yowa Yohaz izo kaŋ ga hantum yaŋ donton i ma Rabbi nga Irikoyo fuwo hanse. 9 I kaa alfaga beero Hilciya do. I na nooro no a se kaŋ borey kande Irikoy windo ra, haŋ kaŋ Lawi borey kaŋ yaŋ ga meyey batu margu-margu Manasse da Ifraymu borey, da Israyla kulu kaŋ cindi, da Yahuda da Benyamin, da Urusalima gorokoy mo kambey ra. 10 I na nooro daŋ goy-teerey kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo haggoy kambe ra. Ngey mo n'a no goy izey kaŋ goono ga goy Rabbi windo ra se, zama i ma windo hanse k'a gaabandi. 11 Ngey mo n'a no sacey da cinakoy se, hal i ma tondi jabante yaŋ da kataakuyaŋ kaŋ ga saba day. I ga goy d'ey ka fuwey kaŋ yaŋ Yahuda bonkooney halaci din beeney daabu. 12 Borey mo na goyo te da naanay. I jine funey ga ti Yahat da Obadiya, Merari do haray Lawi boro yaŋ, da Zakariya da Mesullam, Kohat izey do haray boroyaŋ. Lawi borey ra mo, borey kulu kaŋ yaŋ ga goni dooni goy jinay gaa, 13 ngey mo ga haggoy da jinay jarekoy. I ga haggoy mo da boro kulu a goyo ra. Lawi borey ra mo hantumkoyaŋ, da doogariyaŋ, da windi me batukoyaŋ go no. 14 Waato kaŋ i goono ga nooro kaŋ i kande Rabbi windo ra kaa taray, Alfa Hilciya na Rabbi asariya tira kaŋ Musa hantum din gar. 15 Hilciya mo salaŋ ka ne hantumkwa Safan se ka ne: «Ay na Tawretu tira gar Rabbi windo ra.» Hilciya na tira no Safan se mo. 16 Kala Safan na tira sambu ka kond'a bonkoono do. A ne a se mo: «Goy kulu kaŋ i daŋ ni tamey kambe ra, i goono g'a te. 17 Iri na nooro kaŋ i gar Rabbi windo ra din gusam k'a daŋ jine borey da goy-izey kambe ra.» 18 Hantumkwa Safan mo ye ka salaŋ bonkoono se ka ne: «Alfa Hilciya n'ay no tira fo.» Safan mo na tira caw bonkoono jine. 19 A ciya mo, alwaato kaŋ bonkoono maa sanney kaŋ go asariya ra, kal a na nga bankaarayey tooru-tooru. 20 Kala bonkoono na Hilciya, nda Ahikam Safan izo, da Abdon Mikaya izo, da hantumkwa Safan, da Asaya bonkoono bannya lordi ka ne: 21 «Wa koy ka Rabbi hã ay se, da borey kaŋ cindi Israyla nda Yahuda ra yaŋ mo se, tiro wo kaŋ i gar ciine ra. Zama Rabbi futa kaŋ a ga gusam iri boŋ ga beeri, zama iri kaayey mana Rabbi sanno haggoy, i mana goy mo da hay kulu kaŋ i hantum tira wo ra.» 22 Hilciya mo da borey kaŋ yaŋ bonkoono lordi koy wayboro annabo Hulda do, kaŋ ga ti Sallum wande. Sallum no ga ti bankaarayey fuwo batukwa. Baabo maa Tikba, kaayo maa Haras. Waybora din go Urusalima Misne kura ra da goray. Kala Hilciya salaŋ a se sanno din boŋ. 23 Waybora mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa ci bora kaŋ n'araŋ donton ay gaa din se: 24 Rabbi ne: Guna, ay ga masiiba candi ka kande nango wo d'a ra gorokoy gaa, danga laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum tira kaŋ i caw Yahuda bonkoono jine din ra. 25 Zama i n'ay furu ka dugu ton de-koy fooyaŋ se, zama i m'ay zokoti nda ngey kambe goyey kulu, woodin sabbay se no ay g'ay dukuro gusam nango wo boŋ, hay kulu s'a ban mo. 26 Amma Yahuda bonkoono kaŋ n'araŋ donton araŋ ma hã Rabbi gaa din, haŋ kaŋ araŋ ga ci a se neeya: Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci, nga kaŋ me sanno ni maa din: 27 Za kaŋ ni wo, ni bine ga baan, ni na ni boŋ kaynandi mo Irikoy jine alwaato kaŋ ni maa a sanno nango wo d'a ra gorokoy boŋ, ni na ni boŋ kaynandi mo ay jine hala ni na ni bankaarayey tooru ka hẽ ay jine, ay mo maa ni se. Yaadin no Rabbi ci. 28 A go, ay ga ni margu ni kaayey banda. Ni ga to ni saara do laakal kanay ra. Ni moy si di masiiba kulu kaŋ ay ga candi ka kande nango wo ra, d'a a ra gorokoy gaa.» Diyey mo ye ka kaa bonkoono do da sanno. 29 Bonkoono donton i ma Yahuda da Urusalima arkusey kulu margu. 30 Bonkoono ziji ka koy Rabbi windo do, nga nda Yahuda boro fo kulu, da Urusalima gorokoy, da alfagey, da Lawi borey, da jama kulu, ibeeri gaa, ikayna gaa. A na sappa tira kaŋ i gar Rabbi windo ra din sanney kulu caw i hangey ra. 31 Bonkoono binde kay nga kayyaŋ nango ra ka alkawli sambu Rabbi jine, ka ne nga ga Rabbi gana, nga m'a lordey, d'a seedey, d'a hin sanney haggoy da nga bina kulu da nga fundo kulu mo, zama nga ma sappa sanney kaŋ go

hantumante tira ra din toonandi. 32 Borey kulu kaŋ yaŋ i gar Urusalima da Benyamin ra, a na ngey mo daŋ i ma kay alkawlo gaa. Urusalima borey mo goy Irikoy sappa boŋ, ngey kaayey Irikoyo nooya. 33 Yosiya binde na fanta hari jinayey kulu kaa Israyla izey laabey kulu ra. Borey kulu kaŋ i gar Israyla ra, a n'i tilasandi i ma may Rabbi ngey Irikoyo se. A fundi jirbey kulu ra i mana fay da Rabbi, ngey kaayey Irikoyo.

35

1 Yosiya binde na Paska* bato haggoy Rabbi se Urusalima ra. Borey na Paska feejey wi handu sintina jirbi way cindi taacanta hane. 2 A na alfagey daŋ ngey goyey ra, a n'i biney gaabandi mo Rabbi windo goyo ra. 3 Lawi borey kaŋ yaŋ ga Israyla kulu dondonandi, kaŋ hananteyaŋ no Rabbi se, a ne i se: «Kal araŋ ma Sundurku Hanna daŋ fuwo kaŋ Suleymanu, Dawda Israyla bonkoono izo cina din ra. Araŋ si ye ka maa tiŋa araŋ jasey gaa. Kal araŋ ma goy Rabbi araŋ Irikoyo se, d'a jama Israyla mo se. 4 Wa araŋ boŋ soola araŋ kaayey windey boŋ, araŋ sasarey boŋ, mate kaŋ cine Israyla bonkoono Dawda hantum din boŋ, da mate kaŋ a izo Suleymanu mo hantum. 5 Wa kay Nangu Hananta ra, araŋ kaayey windey fay-fay yaŋo boŋ, araŋ nya-izey wane jama izey. I ma daŋ boro kulu se nga baa Lawi windo, kaayey wane. 6 Sohõ wa Paska feejey wi. Wa araŋ boŋ hanandi. Araŋ ma soola araŋ nya-izey se mo. Wa goy Rabbi sanno kaŋ Musa ci din boŋ.» 7 Yosiya binde na jama no feej'izeyaŋ da hincin izeyaŋ alman kurey ra. I baayaŋo to zambar waranza, i kulu Paska sargay se. A n'i no mo borey kulu kaŋ go noodin yaŋ se, da handayze zambar hinza i banda. Woodin yaŋ kulu mo, bonkoono arzaka ra no i fun. 8 Yaadin cine no i no jama se da bine yadda. Alfagey go, Lawi borey mo go, Hilciya da Zakariya, da Yehiyel, ngey kaŋ ga Irikoy windo may. I na alfagey no handayze zambar hinza da zangu iddu, da yeeji zangu hinza mo, Paska sargayey se. 9 Konaniya mo, nga nda Semaya nda Netanel a nya izey, da Hasabiya, da Yeyel, da Yozabad, Lawi kunda boro beerey, i na Lawi borey no handayze zambar gu, da yeeji zangu gu, Paska sargayey se. 10 Yaawo cine no i na saajawo soola nd'a: alfagey kay ngey nangey ra, Lawi borey mo ngey sasarey boŋ bonkoono lordo boŋ. 11 I na Paska almaney wi, alfagey mo na kuro kaŋ i ta i kambe ra say-say, Lawi borey mo goono g'i fooru. 12 I na sargayey kaŋ i ga ton sambu, zama ngey m'i nooyandi kaayey windey fay-fay yaŋo boŋ, jama izey wane. I m'a salle Rabbi se sanda mate kaŋ cine i hantum Musa tira ra. Yaadin no i te yeejey mo se. 13 I na Paska almaney ton da danji, farilla boŋ. Sargayey kaŋ ga hanan ka bisa cindey, ngey mo i n'i zargandi kusuyaŋ ra, da cambuyaŋ ra, da taasayaŋ ra. I n'i sambu mo da cahãyaŋ ka kond'ey jama izey kulu se. 14 Kokor banda i soola ngey boŋ se, da alfagey mo se. Zama Haruna banda alfagey go toonanteyaŋ da muraadu sargay kaŋ i ga ton da maani salleyaŋ se, hal a to cin. Woodin se no Lawi borey soola ngey boŋ se da Haruna banda alfagey se. 15 Doonkoy mo, Asaf izey go ngey nango ra Dawda lordo boŋ: Asaf da Heman, da Yedutun, bonkoono se fonnaykwa. Windi me batukoy mo go windi me kulu gaa. I mana fay da ngey goyo, zama i nya-izey Lawitey na soola te i se. 16 Ya-cine no i na Rabbi saajawo kulu soola nd'a, zaari follonka din ra, i ma Paska bato haggoy. I ma sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi feema ra Bonkoono Yosiya lordo boŋ. 17 Israyla izey kaŋ go no noodin na Paska nda buuru kaŋ sinda dalbu bato mo haggoy alwaati woodin ra, hala jirbi iyye. 18 I mana Paska woodin cine te Israyla ra za annabi Samuwila zamana ra. Israyla bonkooni fo mo mana te kaŋ na Paska haggoy sanda mate kaŋ cine Yosiya te, nga nda alfagey, da Lawitey, da Yahuda da Israyla kulu kaŋ go noodin, da Urusalima borey. 19 I na Paska bato din haggoy Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta ra. 20 Woodin kulu banda, waato kaŋ Yosiya na sududuyaŋ fuwo hanse ka ban, nga no, Misira bonkoono Neko tun ka koy zama nga ma wongu nda Karkemis Ufratis isa meyo gaa. Yosiya mo fatta ka kond'a gaa wongu. 21 Amma Neko na diyayaŋ donton a gaa ka ne: «Ifo k'ay za da nin, ya nin Yahuda bonkoono? Manti nin no ay kaa ka wongu hunkuna bo, amma windo kaŋ ay goono ga gaaba nd'a iri game ra. Irikoy mo n'ay lordi ka ne ay ma himma daŋ. Ma si kawla nda Irikoy sanno kaŋ go ay banda, zama ni ma si halaci.» 22 Day Yosiya wangu ka bare ka fay d'a, amma a na alhaali barmay zama nga ma wongu nd'a. A mana laakal da Neko sanno mo, kaŋ fun Irikoy me ra. A binde koy wongo do Mejiddo gooro ra. 23 Hangawkoyey binde na bonkoono Yosiya hay, bonkoono mo ne nga tamey se: «W'ay hibandi, kaŋ se i n'ay guuru nda cimi.» 24 A tamey binde n'a kaa nga torka ra. I n'a daŋ torko hinkanta kaŋ go a se din ra ka kand'a Urusalima ra. A bu, i n'a fiji mo a kaayey saarayey ra. Yahuda da Urusalima kulu na bu baray te Yosiya se. 25 Irimiya mo na bu baray doon Yosiya se. Alborey kaŋ ga doon, da

wayborey kaŋ ga doon mo, i kulu no ga Yosiya maa ce ngey hẽeney ra, hala ka kaa sohõ. I na woodin ciya mo alaada Israyla ra. A go mo, i n'i hantum bu baray tira ra. 26 Yosiya goy cindey d'a Irikoy ganayaŋ goyey kaŋ a te, haŋ kaŋ go hantumante Rabbi asariya tira ra, 27 za a sintinay goyo kal a kokor banda wano, i go hantumante Israyla da Yahuda bonkooney tira ra.
36
1 Laabo borey na Yosiya izo Yehowahaz sambu k'a didiji bonkooni a baabo nango ra Urusalima. 2 Yehowahaz gonda jiiri waranka cindi hinza waato kaŋ a sintin ka may. A may handu hinza Urusalima ra. 3 Misira bonkoono mo n'a kaa koytara ra noodin Urusalima ra. A na laabu jukke nzarfu ton taaci nda jare cine da wura kilo waytaaci cindi gu cine. 4 Misira bonkoono mo na Yehowahaz nya izo Eliyacim didiji bonkooni Yahuda nda Urusalima boŋ. A n'a maa barmay ka daŋ Yehoyacim. Neko n'a nya izo Yehowahaz sambu ka kond'a Misira. 5 Yehoyacim gonda jiiri waranka cindi gu alwaato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi fo Urusalima ra. A na goy laalo goy te Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa. 6 Babila bonkoono Nebukadnezzar mo kande Yehoyacim gaa wongu. A n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ zama nga ma kond'a Babila. 7 Nebukadnezzar na Rabbi windo ra jinay fooyaŋ ku mo ka kond'ey Babila. A n'i daŋ nga tooro windo ra noodin Babila. 8 Yehoyacim goy cindey mo, d'a fanta harey kaŋ a te, da taalo kaŋ i gar a do, ngey neeya, i n'i hantum Israyla da Yahuda bonkooney tira ra. A izo Yehoyacin te bonkooni a nango ra. 9 Yehoyacin gonda jiiri ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may handu hinza nda jirbi way Urusalima ra. A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. 10 Waato kaŋ jiiro bare, bonkoono Nebukadnezzar donton i ma kond'a Babila, nga nda Rabbi windo jinay hanney. I n'a dumi fo Zedeciya daŋ koytaray Yahuda nda Urusalima boŋ. 11 Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi fo Urusalima ra. 12 A na goy laalo te Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa. A mana nga boŋ kaynandi annabi Irimiya jine, nga kaŋ na Rabbi me sanno salaŋ. 13 A murte mo Bonkoono Nebukadnezzar gaa, nga kaŋ n'a daŋ zeyaŋ Irikoy maa boŋ, amma a na nga hanga sandandi. A na nga bina sandandi mo nga ma si bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do. 14 Alfaga beerey kulu mo, da jama na asariya daaru gumo, dumi cindey fanta harey kulu boŋ. I na Rabbi windo kaŋ a hanandi Urusalima ra din ziibandi. 15 Rabbi mo, i kaayey Irikoyo donton i gaa nga diyey do. A ga soobay k'i donton, zama a ga bakar nga borey se, da nga nangora mo se. 16 Amma i na Irikoy diyey hahaara, i donda a sanno. I na me nyatte a annabey gaa, hala Rabbi futa tun ka gaaba nda nga jama, hal a sinda safari. 17 Woodin se no a kande Kaldancey bonkoono i gaa. Nga mo n'i arwasey wi da takuba i nangu hananta ra. Arwasu gaa, wandiyo gaa, albeeri gaa, hamni kwaaray gaa, a mana bakar baa afo se. Rabbi n'i kulu daŋ a kambe ra. 18 Irikoy windo jinay kulu, ikayna nda ibeeri, da Rabbi fuwo ra jinay darzantey, da koyo wane jinay darzantey, d'a mayraykoyey waney, woodin yaŋ kulu a kond'ey Babila. 19 I na Irikoy windo ton ka Urusalima birni cinaro bagu-bagu. I n'a faadey kulu ton da danji, i n'a jinay hanney kulu halaci. 20 Borey kaŋ yaŋ na takuba yana mo, a kond'ey Babila. I ciya a tamyaŋ d'a izey mo waney hal a to Persiya mayra zamana gaa, 21 zama i ma Rabbi sanno kaŋ a ci Irimiya me ra toonandi, hala waati kaŋ cine laabo ga maa nga asibtey kaani. Zama duumi kaŋ a goono ga goro kurmu, a n'a asibtey haggoy, hala jiiri wayye timmante. 22 I go no binde, Persiya bonkoono Sirus koytara jiiri sintina ra, zama Rabbi sanno kaŋ a ci annabi Irimiya me ra ma to, kala Rabbi n'a daŋ Persiya bonkoono Sirus biya ra hal i ma fe nga mayra kulu ra. A naŋ i ma hantum mo ka ne: 23 «Yaa no Persiya bonkoono Sirus ne: ‹Rabbi Irikoy kaŋ go beene, a na ndunnya mayrayey kulu no ay se. A gaabandi ay se mo ya windi cina nga se Urusalima ra, kwaara kaŋ go Yahuda laabo ra. Boro kulu kaŋ no araŋ a borey ra, Rabbi a Irikoyo ma goro a banda. Bora ma tun ka koy noodin.› »

EZR
1
1 Persiya bonkoono Sirus koytara jiiri sintina, Rabbi na Persiya bonkoono Sirus biya feeri zama
Rabbi sanno kaŋ a ci Irimiya do ma to se. Kala bonkoono ne i ma fe nga mayra laabo kulu ra, i ma
hantum mo ka ne: 2 «Haŋ kaŋ Persiya bonkoono Sirus ci neeya: Rabbi Irikoy kaŋ go beene na
ndunnya koytarayey kulu no ay se. A n'ay lordi* mo ka ne ay ma windi cina nga se Urusalima* kaŋ
go Yahuda laabo ra. 3 Boro kulu kaŋ a borey kuray haray wane no araŋ game ra, a Irikoyo ma goro
a banda. Bora ma koy Urusalima, kaŋ go Yahuda ra, ka Rabbi, Israyla* Irikoyo fuwo cina (nga no
ga ti Irikoy), wo kaŋ go Urusalima. 4 Boro kulu kaŋ cindi, nangu kulu kaŋ ra no bora bara ga goro,
kal a nango borey m'a gaa nda nzarfu nda wura, da jinayyaŋ, da almanyaŋ, hala nda bine yadda
sargay* Irikoy windo kaŋ go Urusalima se.» 5 Alwaato din Yahuda nda Benyamin kaayey windi
arkusey, nda alfagey*, da Lawi borey tun, sanda borey kulu kaŋ Irikoy n'i biyey feeri i ma koy ka
Rabbi windo kaŋ kaŋ din cina se, kaŋ go Urusalima ra. 6 I gorokasiney kulu kaŋ go g'i windi n'i gaa
da nzarfu taasayaŋ, da wura wane yaŋ, da jinayyaŋ, da almanyaŋ, da jinay caadanteyaŋ, hala nda
bine yadda nooyaŋey kulu. 7 Bonkoono Sirus mo na Rabbi fuwo jinayey kaa taray, wo kaŋ yaŋ
Nebukadnezzar kande ka fun Urusalima ka daŋ nga toorey windo ra. 8 Ngey mo Persiya bonkoono
Sirus n'i kaa taray jinay jisikwa kaŋ se i ga ne Mitredat kambe ra, k'i lasaabu Sesbazzar se, kaŋ
Yahuda jine boro no. 9 Woone no ga ti i lasaabuyaŋ: wura taasa waranza, da nzarfu taasa zambar fo,
da zaama waranka cindi yagga, 10 da wura tu waranza, da nzarfu tu dumi fo, ngey mo zangu taaci
nda iway no, ngey nda jinay dumi waani fooyaŋ mo i banda, zambar fo no. 11 Wura nda nzarfu
jinayey kulu margante, zambar gu da zangu taaci no. Woodin yaŋ kulu no Sesbazzar kande waato
kaŋ borey ye ka kaa Urusalima ka fun Babila tamtara ra.
2
1 Woone yaŋ no ga ti laab'izey kaŋ yaŋ du ka tun ka fun tamtaray ra, ngey kaŋ yaŋ Babila
bonkoono Nebukadnezzar ku ka konda Babila. I du ka ye Urusalima* nda Yahudiya*, boro kulu ye
nga birno ra. 2 I kaa Zerubabel banda, da Yesuwa, da Nehemiya, da Seraya, da Releya, da
Mordekay, da Bilsan, da Mispar, da Bigbay, da Rehum, da Baana. Israyla alborey lasaabuyaŋ neeya:
3 Paros izey, zambar hinka nda zangu fo nda wayye cindi hinka no. 4 Sefatiya izey, zangu hinza nda
wayye cindi hinka no. 5 Ara izey, zangu iyye nda wayye cindi gu no. 6 Pahat-Mowab izey, Yesuwa
nda Yowab izey do haray waney, zambar hinka nda zangu ahakku nda iway cindi hinka no. 7 Elam
izey do haray mo, zambar fo da zangu hinka nda waygu cindi taaci no. 8 Zattu izey, zangu yagga
nda waytaaci cindi gu no. 9 Zakkay izey mo, zangu iyye nda waydu no. 10 Bani izey, zangu iddu
nda waytaaci cindi hinka no. 11 Bebay izey, zangu iddu nda waranka cindi hinza no. 12 Azgad izey,
zambar fo nda zangu hinka nda waranka cindi hinka no. 13 Adonikam izey, zangu iddu nda waydu
cindi iddu no. 14 Bigbay izey, zambar hinka nda waygu cindi iddu no. 15 Adin izey, zangu taaci nda
waygu cindi taaci no. 16 Ater izey, Hezeciya do haray waney, waygu cindi ahakku no. 17 Bezay
izey, zangu hinza nda waranka cindi hinza no. 18 Yora izey, zangu nda iway cindi hinka no. 19
Hasum izey, zangu hinka nda waranka cindi hinza no. 20 Jibbar izey, waygu cindi gu no. 21
Baytlahami alborey, zangu nda waranka cindi hinza no. 22 Netofa alborey, waygu cindi iddu no. 23
Anatot alborey, zangu nda waranka cindi ahakku no. 24 Azmabet izey, waytaaci cindi hinka no. 25
Ciriyat-Yeyarim izey, da Kefira waney, da Beyerot, zangu iyye nda waytaaci cindi hinza no. 26
Rama nda Geba izey, zangu iddu nda waranka cindi fo no. 27 Mikmas alborey, zangu nda waranka
cindi hinka no. 28 Betel nda Ayi alborey, zangu hinka nda waranka cindi hinza no. 29 Nebo izey,
waygu cindi hinka no. 30 Magbis izey, zangu nda waygu cindi iddu no. 31 Elam fa din izey, zambar
fo nda zangu hinka nda waygu cindi taaci no. 32 Harim izey, zangu hinza nda waranka no. 33 Lod,
da Hadid, da Ono izey, zangu iyye nda waranka cindi gu no. 34 Yeriko alborey, zangu hinza nda
waytaaci cindi gu no. 35 Senaa izey, zambar hinza nda zangu iddu nda waranza no. 36 Alfagey mo
neeya: Yedaya, Yesuwa windo do haray waney, zangu yagga nda wayye cindi hinza no. 37 Immer
izey, zambar fo da waygu cindi hinka no. 38 Pasur izey, zambar fo da zangu hinka nda waytaaci
cindi iyye no. 39 Harim izey, zambar fo da iway cindi iyye no. 40 Lawi borey mo neeya: Yesuwa,
da Kadmiyel izey, Hodabiya izey do haray waney, wayye cindi taaci no. 41 Doonkoy mo neeya:
Asaf izey, zangu nda waranka cindi ahakku no. 42 Me-batukoy mo neeya: Sallum, da Ater, da

Talmon, da Akkub, da Hatita, da Sobay izey, i kulu margante zangu nda waranza cindi yagga no. 43 Windi goy-izey mo neeya: Ziha izey, da Hasufa izey, da Tabbayot izey, 44 da Keros izey, da Siyaha izey, da Padon izey, 45 da Lebana izey, da Hagaba izey, da Akkub izey, 46 da Hagab izey, da Salmay izey, da Hanan izey, 47 da Jiddel izey, da Gahar izey, da Reyaya izey, 48 da Rezin izey, da Nekoda izey, da Gazzam izey, 49 da Uzza izey, da Paseya izey, da Besay izey, 50 da Asna izey, da Meyunim izey, da Nefusim izey, 51 da Bakbuk izey, da Hakufa izey, da Harhur izey, 52 da Bazlit izey, da Mehida izey, da Harsa izey, 53 da Barkos izey, da Sisera izey, da Tema izey, 54 da Neziya izey, da Hatifa izey. 55 Suleymanu bannyey izey mo neeya: Sotay izey, da Soferet izey, da Peruda izey, 56 da Yaala izey, da Darkon izey, da Jiddel izey, 57 da Sefatiya izey, da Hattil izey, da Pokeret-Hazzebayim izey, da Ami izey, 58 Windi goy-izey kulu, da Suleymanu bannyey izey, i boro zangu hinza nda wayga cindi hinka no. 59 Woone yaŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ fun Tel-Mela, da Tel-Harsa, da Kerub, da Addan, da Immer. Amma i si hin ka ngey kaayey windo, wala ngey kundey seeda cabe, hala ngey ya Israyla wane yaŋ no: 60 Delaya izey, da Tobiya izey, da Nekoda izey, i boro zangu iddu nda waygu cindi hinka no. 61 Alfagey izey do haray mo: Hobaya izey, da Hakkoz izey, da Barzillay izey (wo kaŋ na wande hiiji Barzillay Jileyad bora ize wayey ra, hal i n'a ce d'i maa.) 62 Woodin yaŋ no ga ngey baaru ceeci borey kaŋ i goono g'i asuli lasaabuyaŋ din ra, amma i mana du a. Woodin se no i n'i lasaabu harram hariyaŋ k'i kaa alfagataray goyo ra. 63 Kala mayraykoyo ne i se i ma si ŋwa ŋwaari hananta gaa kala waati kaŋ alfaga fo ga kay da Urim* da Tummin. 64 Jama kulu marganta si kala boro zambar waytaaci cindi hinka, nda zangu hinza nda waydu, 65 i bannyey d'i koŋŋey baa si, ngey mo to boro zambar iyye nda zangu hinza nda waranza cindi iyye. I gonda mo doonko zangu hinka, alboro nda wayboro. 66 I bariyey zangu iyye nda waranza cindi iddu no, i alambaaney zangu hinka nda waytaaci cindi gu no. 67 I yoy zangu taaci nda waranza cindi gu no, i farkayey mo zambar iddu nda zangu iyye nda waranka no. 68 Kaayey windi arkusu fooyaŋ mo, waato kaŋ i kaa Rabbi sududuyaŋ windo kaŋ go Urusalima ra din do, i na gomniyaŋ no da bine yadda Irikoy windo se, zama i m'a sinji nga daba zeena boŋ. 69 Ngey arzakey ra i na wura no ngey hina boŋ, kilo wayye, nzarfu mo kilo zambar hinka nda zangu hinka nda wayye cindi hinza, da alfaga bankaaray zangu. I n'i daŋ jisiyaŋ nango ra. 70 Kala alfagey da Lawi borey da jama boro fooyaŋ da doonkoy da batukoy da Irikoy windo goy-izey, i goro ngey kwaarey ra. Israyla kulu mo goro ngey kwaarey ra.

3

1 Waati kaŋ handu iyyanta kay, Israyla izey mo go birney ra, kala jama margu care banda Urusalima ra. 2 Kala Yesuwa Yozadak izo tun ka kay, nga nda nga nya-ize alfagey, da Zerubabel, Seyaltiyel izo, nda nga nya-izey. I na Israyla Irikoyo sargay feema cina, zama i ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ salle sanda mate kaŋ i hantum Irikoy bora Musa asariya* ra. 3 I na feema sinji nga daba boŋ. Noodin mo no i na sargay kaŋ i ga ton yaŋ no Rabbi se, susubay da wiciri waney zama i humburu laabo borey. 4 I na tandey bato mo haggoy, sanda mate kaŋ i hantum. I na sargay kaŋ i ga ton yaŋ no zaari kulu lasaabuyaŋo boŋ, danga mate kaŋ i kayandi i se, zaari kulu muraadey hina me. 5 Kokor banda koyne, kala sargay kaŋ si fappe kaŋ i ga ton, nda handu kayyaŋ sargay, da Rabbi bato kulu kaŋ i daŋ, borey kaŋ yaŋ i hanandi, da boro kulu kaŋ na sargay no Rabbi se bine yadda boŋ. 6 Za handu iyya jirbi sintina hane no i sintin ka tonyaŋ sargay salle Rabbi se, amma i mana jin ka Rabbi windo daba sintin jina. 7 I na nooru no mo cinakoy da sacey se. I na ŋwaari da haŋyaŋ hari da ji mo no Zidonancey da Tir borey se, zama i ma kande sedre* bundu ka fun Liban ka koy teeko gaa d'a ka to hala Yaffa kwaara, yadda kaŋ i du Persiya bonkoono Sirus do din boŋ. 8 I Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra din do kaayaŋ banda jiiri hinkanta, handu hinkanta ra, kala Zerubabel, Seyaltiyel izo, da Yesuwa, Yozadak izo, da ngey nya-ize alfaga cindey, da Lawi borey, da borey kulu kaŋ yaŋ fun tamtaray ka kaa Urusalima, i na Lawi borey daŋ, za jiiri waranka izey ka koy beene, i ma ciya jine fune yaŋ Irikoy windo cinayaŋ se. 9 Alwaato din Yesuwa tun ka kay nga nda nga izey, d'a nya-izo Kadmiyel da nga izey, da Yahuda izey, da Henadad izey da ngey izey, d'i nya-izey Lawi borey. Care banda no i ga haggoy da cinakoy kaŋ ga goy te Irikoy windo ra. 10 Waato kaŋ cinakoy na Rabbi windo daba sinji, i na alfagey daŋ i ma kay ngey bankaarayey ra nda hilliyaŋ, ngey nda Lawi borey Asaf izey. I gonda guuruyaŋ kaŋ i ga kar care gaa zama i ma Rabbi sifa, Israyla bonkoono Dawda lordey boŋ. 11 Kal i soobay ka baytu ka tu care se, i goono ga Rabbi sifa

k'a saabu ka ne: «Zama nga wo booriyankoy no, zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada Israyla se.» Jama kulu mo kuuwa nda jinde gaabikooni waato kaŋ i na Rabbi sifa, zama i na Rabbi windo daba sinji. 12 Amma boro boobo alfagey ra da Lawi borey ra, da kaayey windi arkusey da dottijo zeeney, ngey kaŋ yaŋ ga windi zeena bay, i hẽ da jinde beeri waato kaŋ i di i na Rabbi windo daba sinji. Amma boro boobo cilili nda gaabi farhã sabbay se, 13 hala boro si hin ka bine kaani kuuwa nda jama hẽeno kosongo fayanka, zama jama kuuwa nda gaabi. I maa kosongo mo hala nangu mooro.

4

1 Amma waato kaŋ Yahudancey da Benyamin borey ibarey maa baaru kaŋ tamtaray izey goono ga windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, 2 alwaati din i maan ka to Zerubabel do ka koy kaayey windi arkusey mo do, ka ne i se: «Wa naŋ iri mo, iri ma cina araŋ banda, zama iri goono g'araŋ Irikoyo ceeci, sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga te. Iri goono ga sarga a se za Assiriya bonkoono Ezar-Haddon zamana ra, nga kaŋ kande iri neewo.» 3 Amma Zerubabel da Yesuwa nda kaayey windi arkusey Israyla ra ne woodin yaŋ se: «Araŋ sinda baa iri Irikoyo se windi cinayaŋ ciina ra, amma iri bumbey ga windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, sanda mate kaŋ cine Persiya bonkoono Sirus n'iri no lordi.» 4 I go no mo, laabo borey na Yahuda borey kambey gaabo wi, i n'i humburandi cinayaŋo ra. 5 I zinga nda saawareko fooyaŋ kaŋ yaŋ ga koy k'i hiila, i m'i ganji ngey miila Persiya bonkoono Sirus jirbey kulu ra, hal a koy Persiya bonkoono Dariyus mayra waate. 6 Ahasuwerus mayra ra mo, a mayra sintina gaa, i na Yahuda nda Urusalima gorokoy kalima hantum. 7 Artasersiz jirbey ra, kala Bislam, da Mitredat, da Tabeyel, da nga gorokasin cindey, i hantum Persiya bonkoono Artasersiz se. I na tira hantum da Aramancey kambe da Aramancey sanni mo. 8 Rehum kaŋ ga ti yaarima, nga nda Simsay, tira hantumkwa, ngey no ka hantum. I na tira hantum bonkoono Artasersiz se ya-cine Urusalima boŋ ka gaaba nd'a. 9 (Alwaato din yaarima Rehum, da hantumkwa Simsay hantum, ngey nda ngey gorokasin cindey, danga ngey: Dinaya borey, da Aparsati waney, da Tarpeli, da Afarsi, da Arkabi, da Babila, da Susan, da Deha, da Elam, 10 da dumi fooyaŋ mo kaŋ yaŋ Onapper beeri darzakoyo kande k'i daŋ Samariya birno ra da laabu cindo kaŋ go isa se ya-haray,) da ya-cine da ya-cine: 11 Woone mo, nga neeya tira cale fa kaŋ i samba bonkoono Artasersiz se, ka ne: «Ni bannyey kaŋ yaŋ go isa banda, ya-cine nda ya-cine: 12 I ma bonkoono bayrandi kaŋ Yahudancey kaŋ yaŋ fun ni do, i to ne iri do Urusalima. I goono ga murteyaŋ da laala birno cina. I ga ba ka windey cinayaŋo ban, i n'i dabey kulu hanse. 13 I ma bonkoono bayrandi mo kaŋ sohõ d'i na birno din cina, i n'a windanta mo cina k'a hanse, i si ye ka jangal, wala marga-marga, wala dwan nooru bana koyne. A bananta mo, a ga kande koyey gaa mursay. 14 Sohõ binde, za kaŋ iri wo ga faada kaani ŋwa, a si hagu iri wo se iri ma di i goono ga bonkoono zamba. Woodin se no iri mo, iri donton ka ci ni se. 15 Naŋ i ma fintalyaŋ te ni kaayey baaru tirey ra. Woodin gaa no ni ga du ka gar baaru tira ra ka bay kaŋ birno din ya murteyaŋ wane no, hasaraw teeyaŋ hari mo no koyey da laabey se. I na murteyaŋ tunandi mo a ra doŋ alwaatey ra. Woodin sabbay se no i na birno din ciya kurmu. 16 Iri ya day go ga ci bonkoono se, ka ne hala day i na birno din cina ka ban, i n'a windanta mo cina ka kubandi, woodin boŋ ni si ye ka du baa fo koyne isa daranta.» 17 Kala bonkoono na sanno ye yaarima Rehum, nga nda tira hantumkwa Simsay se, d'i gorokasiney kaŋ yaŋ go Samariya ra, da laabu cindey kaŋ go isa daŋanta. Tira ne: «Baani, da ya-cine da ya-cine. 18 Tira kaŋ araŋ samba ay se, i n'a barmay ka caw ay se. Ay na lordi te mo hal i na fintalyaŋ te. 19 I gar mo kaŋ birno wo murte bonkooney gaa za doŋ zamaney ra, hala nda murteyaŋ da me-hawyaŋ a ra. 20 Waato mo bonkooni gaabikooniyaŋ go Urusalima ra kaŋ yaŋ na isa daŋanta laabey kulu may. I na jangal da marga-marga da dwan nooru mo bana i se. 21 Kal araŋ ma hin sanni fo te sohõ, ka naŋ borey din ma cinayaŋo naŋ, i ma si birno din cina koyne, kala waati kaŋ ay na fondo no. 22 Wa te laakal mo araŋ ma si naŋ woodin teeyaŋ ma gay. Ifo se no i ga fay da hasaraw hari hal a ma baa ka to bonkooney zambayaŋ?» 23 Sahãadin kaŋ i na bonkoono Artasersiz tira caw Rehum da tira hantumkwa Simsay se, d'i gorokasin cindey, kal i koy da cahãyaŋ hala Urusalima, Yahudancey do. I n'i tilasandi i ma naŋ gaabi-nda-gaabi. 24 Yaadin cine no i na Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra cinayaŋo naŋ d'a. I gay d'a kala Persiya bonkoono Dariyus mayray jiiri hinkanta.

5

1 Annabey* binde, kaŋ yaŋ ga ti annabi Haggay da Zakariya Iddo izo na annabitaray te

Yahudancey se kaŋ yaŋ go Yahuda nda Urusalima ra da goray. Israyla Irikoyo maa ra no i na annabitara te i se. 2 Kala Zerubabel, Seyaltiyel izo, da Yesuwa Yozadak izo tun ka kay ka sintin Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra cinayaŋ. Irikoy annabey mo go i banda k'i gaa. 3 Alwaato din ra mo Tattenay, kaŋ ga isa daŋanta may, da Setar-Bozenay, da ngey gorokasiney kaa i do ka ne i se: «May no k'araŋ lordi ka ne araŋ ma windo wo cina, araŋ ma cinaro wo kubandi mo?» 4 Kal iri na borey kaŋ yaŋ goono ga cinaro wo te maayey ci i se. 5 Amma i Irikoyo moy go Yahudancey arkusey gaa. I man'i ganji mo, hala sanno ga kaa ka to Dariyus do. Waato gaa no i ga tuyaŋo te tira ra muraado wo boŋ. 6 Tattenay kaŋ ga isa daŋanta may, da Setar-Bozenay, da ngey gorokasiney, Afarsaci borey, kaŋ yaŋ go isa daŋanta, i tira cala neeya, wo kaŋ i samba bonkoono Dariyus do. 7 I na tira samba kaŋ ra i hantum ka ne: Baani kulu ma goro bonkoono Dariyus gaa. 8 I ma bonkoono bayrandi kaŋ iri wo koy Yahuda laabo ra, ka koy Irikoy Beeray-Beeri-Koyo windo ra, kaŋ i go ga cina nda tondi bambata yaŋ. I goono ga kataakuyaŋ daŋ mo windo meyey gaa. Goyo din goono ga koy da jina da anniya, a goono ga te albarka i kambey ra mo. 9 Kal iri na arkusey din hã ka ne i se: «May no k'araŋ lordi ka ne araŋ ma windo wo cina, araŋ ma cinaro wo cina ka kubandi mo?» 10 Iri na cinakoy maayey hã mo, zama iri ma du ka seeda ni se, zama iri m'i jine borey maayey hantum. 11 Tuyaŋo kaŋ i ye iri se neeya, i ne: «Iri wo, Irikoy, beene nda ganda Koyo tamyaŋ no, Iri goono ga windo wo cina kaŋ i jin ka cina za jiiri boobo kaŋ bisa, kaŋ Israyla bonkooni bambata fo cina ka kubandi mo. 12 Amma waato kaŋ iri kaayey na Irikoy kaŋ go beene zokoti, hal a te i se bine, kal a n'i daŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar, Kaldanca kambe ra. Nga mo na fuwo wo halaci, k'a borey ku ka kond'ey Babila. 13 Amma Babila bonkoono Sirus jiiri sintina ra, bonkoono Sirus na lordi te ka ne i ma Irikoy windo wo cina. 14 Wura nda nzarfu jinayey mo, Irikoy fuwo wane yaŋ, Nebukadnezzar n'i ku sududuyaŋ fuwo ra kaŋ go Urusalima ka kond'ey Babila tooru fuwo ra. Bonkoono Sirus mo n'i sambu k'i kaa noodin ka no boro fo se kaŋ se i ga ne Sesbazzar, bora kaŋ a ciya mayraykoy. 15 A ne a se: ‹Ma jinayey wo sambu ka koy k'i daŋ sududuyaŋ fuwo ra kaŋ go Urusalima. I ma Irikoy windo cina nga nango ra mo.› 16 Waato din gaa no Sesbazzar wo kaa ka Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra daba sinji. Za han din binde ka kaa ka to hunkuna i goono ga windo cina, i mana a ban mo hala ka kaa sohõ.» 17 Woodin se binde, hala day bonkoono di kaŋ a ga boori, i ma fintalyaŋ te bonkoono jisiri fuwo kaŋ go noodin Babila ra. I ma di hala yaadin no, da cimi bonkoono Sirus no ka lordi te ka ne i ma Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra din cina. Bonkoono mo ma donton ka seeda iri se haŋ kaŋ ga ciya nga miila sanno wo boŋ.

6

1 Gaa no bonkoono Dariyus na lordi te. I na tirey jisiyaŋ fuwo fintal mo, nango kaŋ i ga jisiyaŋ jinay jisi Babila ra. 2 I binde na tira fo gar Akemata faada ra kaŋ go Mediya laabo hirro me gaa. I na woodin hantum mo no fonguyaŋ se. Tira ne: 3 «Bonkoono Sirus jiiri sintina ra, bonkoono Sirus na lordi te Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra ciine ra ka ne: Naŋ i ma windo din cina, nango kaŋ i ga sargayyaŋ no nooya. Naŋ mo i m'a daba sinji nda gaabi, kaŋ a kayyaŋ kambe kar waydu, a tafayyaŋ kambe kar waydu mo no. 4 I m'a te mo nda tondi beeri sasare hinza nda kataaku taji sasare fo. Nooru kaŋ i ga wi mo, i m'a bana bonkoono wano ra. 5 Irikoy fuwo jinayey mo, wura nda nzarfu waney kaŋ yaŋ Nebukadnezzar sambu sududuyaŋ fuwo ra kaŋ go Urusalima ra, ka kand'ey Babila, naŋ i m'i yeti. I m'i samba i ma koy sududuyaŋ fuwo kaŋ go Urusalima ra din do, i afo kulu nga nango ra. I m'i daŋ mo Irikoy fuwo ra. 6 Woodin se binde, nin Tattenay kaŋ ga isa daŋanta may, nin da Setar-Bozenay, d'araŋ gorokasiney, Afarsaciyancey nooya, kaŋ yaŋ go isa daŋanta, araŋ ma fay da nango din ka ye nangu mooro. 7 Wa kambe kaa ka fun Irikoy windo goyo din ciina ra. Wa fay da Yahudancey mayraykoyo d'i arkusey, i ma Irikoy windo din cina nga nango ra. 8 Ay go ga lordi mo koyne, mate kaŋ araŋ ga te Yahudancey arkusey din se Irikoy windo din cinayaŋ se, ka ne: bonkoono arzaka ra, sanda isa daŋanta jangalo ra nooya, i ma nooru kaŋ i ga wi kaa da anniya kulu, k'a no borey din se da waasi, zama i ma si i ganji. 9 Hay fo mo kaŋ i ga laami, sanda yeej'izeyaŋ, wala feeji gaaru yaŋ, wala feej'ize yaŋ sargay kaŋ i ga ton wane, Irikoy kaŋ go beene se, da alkama, da ciiri, da duvan*, da ji alfagey kaŋ yaŋ go Urusalima ra sanney boŋ, kal i m'i no zaari kulu, a ma si fappe. 10 Zama i ma du ka sargayyaŋ salle kaŋ i haw ga kaan Irikoy kaŋ go beene se, i ma adduwa te mo bonkoono nda nga izey fundey se. 11 Ay go ga lordi mo ka ne boro kulu kaŋ na sanno wo barmay, kal i ma dubi fo kaa a koy fuwo gaa, i m'a sinji ka bora sarku a gaa beene. Naŋ mo a

fuwo ma ciya salanga woodin sabbay se. 12 Irikoy mo, kaŋ naŋ nga maa ma goro noodin, a ma bonkooney da dumi* cindey kulu mo halaci, borey kulu kaŋ yaŋ ga ngey kambe salle ngey ma woone barmay se, hala ngey ma Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra halaci. Ay wo Dariyus, ay na lordi te. I m'a goy da anniya kulu.» 13 Alwaato din gaa Tattenay, kaŋ ga isa daŋanta may, nga nda Setar-Bozenay nda ngey gorokasiney care banda, ngey mo goy yaadin da anniya kulu, sanno kaŋ bonkoono Dariyus samba sabbay se. 14 Yahudancey arkusey binde, i cina ka te albarka a ra mo, annabi Haggay da Zakariya Iddo izo annabitara boŋ. I n'a cina ka kubandi Israyla Irikoyo lordo boŋ, da Sirus lordo boŋ mo, da Dariyus, da Persiya bonkoono Artasersiz. 15 I binde na windo din cinayaŋo ban Adar hando ra, a jirbi hinzanta hane, sanda Bonkoono Dariyus mayra jiiri iddanta nooya. 16 Kala Israyla izey da alfagey da Lawi borey, ngey nda tamtaray ize cindey i banda na Irikoy windo feeriyaŋ bato haggoy da farhã. 17 Irikoy windo feeriyaŋo do binde, i na yeeji zangu fo, da feeji gaaru zangu hinka, da feej'ize zangu taaci salle sargay. I na hincin jindi way cindi hinka salle mo, zunubi se sargay Israyla kulu se, Israyla izey kundey baayaŋ boŋ. 18 I na alfagayaŋ daŋ ngey sata-satey ra, da Lawi borey mo ngey margey ra Irikoy goyo se kaŋ go Urusalima, mate kaŋ i hantum Musa tira ra din. 19 Tamtaray izey na Paska* bato haggoy zaari way cindi taacanta hane, handu sintina ra. 20 Zama alfagey da Lawi borey jin ka ngey boŋ hanandi care banda, i kulu mo hananteyaŋ no. I na Paska bato sarga wi mo tamtaray izey kulu se, da ngey nya-izey alfagey se, da ngey boŋ se mo. 21 Israyla izey kaŋ ye ka kaa ka fun tamtaray ra, da ngey kaŋ yaŋ na ngey boŋ margu nd'ey kulu me, ka ngey boŋ fay da cindey kazaamatara zama i ma Rabbi Israyla Irikoyo gande ceeci se, i kulu ŋwa. 22 I na buuru kaŋ sinda dalbu bato mo haggoy kala jirbi iyye da farhã, zama Rabbi n'i biney kaanandi. A na Assiriya bonkoono bina bare ka ye i gaa, zama a m'i kambey gaabandi Irikoy windo goyo se, nga kaŋ ga ti Israyla Irikoyo.

7

1 Hayey din banda Persiya bonkoono Artasersiz mayra ra, kala Ezra Seraya izo, kaŋ ga ti Azariya ize, Hilciya ize, 2 Sallum ize, Zadok ize, Ahitub ize, 3 Amariya ize, Azariya ize, Merayot ize, 4 Zeraya ize, Uzzi ize, Bukki ize, 5 Abisuwa ize, Fineyas ize, Eliyezar ize, alfaga beero Haruna ize -- 6 Ezra wo no ka tun Babila. Hantumko no kaŋ ga waani gumo Musa asariya ra, kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo, n'i no. Bonkoono mo yadda a se d'a ŋwaarayey kulu, Rabbi a Irikoyo kambe gomni boŋ. 7 Israyla izey ra mo afooyaŋ tun ka koy, da alfaga fooyaŋ i banda, da Lawi borey, da doonkoyaŋ, da windi me batukoy, da windi goy-izey. I koy Urusalima Bonkoono Artasersiz jiiri iyyanta ra. 8 Ezra mo, a kaa Urusalima handu guwanta ra, sanda bonkoono jiiri iyyanta ra nooya. 9 Zama handu sintina, a zaari sintina ra no, nga din mo sintin ka dira Babila ra. Handu guwanta zaari sintina hane no a to Urusalima, a Irikoyo kamba kaŋ go a boŋ din gomno ra. 10 Zama Ezra jin ka nga bina sinji Rabbi asariya ceeciyaŋ gaa, nga m'a goy te, a ma hin sanney da farilley mo dondonandi Israyla borey game ra. 11 Woone wo ga ti bonkoono Artasersiz tira cale kaŋ a no Alfa Ezra se, nga kaŋ ga ti hantumko, sanda Rabbi lordey da farilley kaŋ a no Israyla se bayraykooni nooya. 12 A ne: «Bonkooney bonkoono Artasersiz go ga Alfa Ezra fo, nga kaŋ ga ti Irikoy kaŋ go beena ra asariya hantumkwa. A ma bara nda laakal kanay toonante, da ya-cine da ya-cine: 13 Ay lordi ka ne boro kulu kaŋ ga ti Israyla jama wane, da alfagey, da Lawi borey, kaŋ yaŋ go ay mayra ra, borey kaŋ yaŋ miila ngey ma koy Urusalima nda ngey biney yaddayaŋ, kal i ma koy ni banda. 14 Zama ni ya diya no kaŋ fun bonkoono nda nga faadance iyya do, zama ni ma Yahuda nda Urusalima sanney fintal, ni Irikoyo asariya kaŋ go ni kamba ra din boŋ. 15 Ni ma konda wura nda nzarfu mo, wo kaŋ bonkoono nda nga faadancey no ngey bine yadda boŋ, ka no Israyla Irikoyo se, nga kaŋ a nangora go Urusalima. 16 Ni ma konda wura nda nzarfu kulu mo kaŋ ni ga margu Babila laabo kulu ra, nga nda jama bine yadda nooyaŋo a banda, da alfagey wane kaŋ i ga no bine yadda boŋ, ngey Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra sabbay se. 17 Woodin sabbay se binde, ni ma anniya kulu daŋ ka yeejiyaŋ day da nooro wo, da feeji gaaruyaŋ, da feej'izeyaŋ, ngey d'i ŋwaari sargayey, d'i haŋyaŋ sargayey i banda. Ni m'i salle araŋ Irikoyo windo sargay feema kaŋ go Urusalima ra din boŋ. 18 Hay kulu mo kaŋ nin da ni nya-izey di a ga boori araŋ ma te da wura nda nzarfu cindo, kal araŋ ma woodin te araŋ Irikoyo miila boŋ. 19 Jinayey mo kaŋ i no ni se ni Irikoyo windo se, ni m'i nooyandi Urusalima Irikoyo jine. 20 Woodin banda, hay kulu kaŋ ni ga laami ni Irikoyo windo se, kaŋ yaŋ ni du i nooyaŋ daama, kala ni m'a ta bonkoono jisiri fuwo ra. 21 Ay mo, bonkoono Artasersiz, ay na lordi te

jisikoy kulu se kaŋ yaŋ go isa daŋanta ka ne: ‹Hay kulu kaŋ Alfa Ezra, Irikoy kaŋ go beene asariya hantumkwa ga ba araŋ gaa, i m'a te da anniya kulu ka kaa bonkoono arzaka ra. 22 Naŋ i ma du hal a ma to baa kilo neesiji zangu iddu nda waranza cindi iddu nzarfu me, da alkama saaku waranza, da duvan tono way, da ji tono way, da ciiri kaŋ cine i ga ba. 23 Hay kulu kaŋ Irikoy kaŋ go beene lordi, i ma woodin te a ma saba Irikoy kaŋ go beene windo se. Zama ifo se no i ga bine tunay candi ka kande bonkoono nda nga izey boŋ? 24 Ay g'araŋ kabarandi mo kaŋ alfagey da Lawi borey kulu, da doonkoy, da windi me batukoy da windi goy-izey, wala Irikoy windo goy-teerey, asariya mana yadda i ma jangal wala dwan nooru, wala marga-marga nooro dake i boŋ.› 25 Nin mo, Ezra, ni Irikoyo laakalo kaŋ go ni se din boŋ, ni ma ciitikoyaŋ da dabarikoyyaŋ daŋ, kaŋ yaŋ ga hin ka ciiti te borey se kaŋ yaŋ go isa daŋanta, sanda boro kulu kaŋ ga ni Irikoyo asariya bay nooya. Boro kaŋ s'a bay mo, kal araŋ m'a dondonandi. 26 Boro kulu kaŋ wangu ka ni Irikoyo asariya gana, da bonkoono wano mo, i m'a ciiti fap! folloŋ, baa a ga ciya buuyaŋ wane no, wala i m'a gaaray, wala mo jukke wane no, wala kasu.» 27 Wa Rabbi sifa, iri kaayey Irikoyo nooya, nga kaŋ na haya din daŋ bonkoono bina ra, hal a ma Rabbi windo kaŋ go Urusalima ra taalam. 28 Ay mo, a na suuji cabe ay se bonkoono da nga faadancey da bonkoono laabukoyey kulu jine. Ay du gaabi zama Rabbi ay Irikoyo kamba go ay boŋ. Ay na arkusey mo margu kaŋ yaŋ ga ti Israyla waney, i ma ziji ay banda.
8
1 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti kaayey windey boro beerey kaŋ yaŋ kaa ay banda ka fun Babila, bonkoono Artasersiz mayra ra. I asulo lasaabuyaŋ neeya: 2 Fineyas izey do haray: Gersom. Itamar izey do haray: Daniyel. Dawda izey do haray: Hattus, 3 Sekaniya banda ra, Paros izey do haray: Zakariya, a banda no i na alboro zangu nda waygu lasaabu, i asulo boŋ. 4 Pahat-Mowab izey do haray: Eliyowenay, Zeraya ize no. A banda mo, alboro zangu hinka. 5 Yahasiyel izey do haray: Sekaniya; a banda mo, alboro zangu hinza. 6 Adin izey do haray: Ebed, Yonata ize; a banda mo alboro waygu. 7 Elam izey do haray: Yesaya, Ataliya ize; a banda mo alboro wayye. 8 Sefatiya izey do haray: Zebadiya, Mikayel ize; a banda mo alboro wahakku. 9 Yowab izey do haray: Obadiya, Yehiyel ize; a banda mo alboro zangu hinka nda iway cindi ahakku. 10 Selomit izey do haray: Yosifiya ize; a banda mo alboro zangu nda waydu. 11 Bebay izey do haray: Zakariya, Bebay ize; a banda mo alboro waranka cindi ahakku. 12 Azgad izey do haray: Yohanan, Hakkatam ize; a banda mo alboro zangu nda iway. 13 Adonikam izey do haray, kokor banda waney nooya: i maayey Elifelet, da Yeyel, da Semaya; i banda mo alboro waydu. 14 Bigbay izey do haray mo: Utay da Zakkur; i banda mo alboro wayye. 15 Ay n'i margu ka kond'ey isa kaŋ ga zulli ka koy Ahaba do. Noodin no iri zumbu jirbi hinza. Ay na jama da alfagey guna mo. Kal ay gar Lawi borey do haray baa afo si no. 16 Gaa no ay donton i ma Eliyezar ce, nga nda Ariyel, da Semaya, da El-Natan, da Yarib, da El-Natan, da Natan, da Zakariya, da Mesullam, kaŋ arkusuyaŋ no. Ay na Yoyarib da El-Natan mo ce, boroyaŋ no kaŋ gonda fahamay. 17 Ay n'i donton i ma koy jine bora Iddo do, nga kaŋ go Kasifiya. Ay ci i se mo haŋ kaŋ i ga ci Iddo nda nga nya-izey se, ngey: Irikoyo windo goy-izey kaŋ yaŋ go Kasifiya ra. Ay ne i ma kande iri se saajaw teekoyaŋ iri Irikoyo windo se. 18 Iri Irikoyo gomno se kaŋ go iri boŋ mo, i kande iri se boro laakalkooni fo Mali izey do haray wane, Lawi ize, Israyla ize. I kande mo Serebiya nda nga izey, d'a nya-izey, boro way cindi ahakku. 19 I kande Hasabiya mo, nga nda Yesaya, Merari izey do haray wane, da mo nga nya-izey d'i izey, boro waranka. 20 Windo goy-izey do haray, ngey kaŋ Dawda nda koyey nooyandi Lawi borey gaayaŋ se, goy-ize zangu hinka nda waranka go no. I n'i kulu maa ce mo. 21 Waato din gaa ay na mehaw fe, noodin Ahaba isa me gaa, zama iri m'iri boŋ kaynandi iri Irikoyo jine, iri ma fondo ceeci a do mo kaŋ ga saba iri boŋ se d'iri zankey se, da hay kulu kaŋ iri gonda mo se. 22 Zama haawi n'ay di ay ma bonkoono ŋwaaray a m'iri gaa da sooje marga nda bari-kariyaŋ i m'iri yanjekaarey kosaray iri se fonda boŋ. Zama iri jin ka ne bonkoono se kaŋ iri Irikoyo kambe go borey kulu kaŋ yaŋ g'a ceeci boŋ, zama nga ma gomni te i se, amma a hino d'a dukuro go borey kaŋ yaŋ fay d'a kulu boŋ. 23 Kal iri mehaw, iri n'iri Irikoyo ŋwaaray woodin boŋ. A maa iri ŋwaara se mo. 24 Waato din gaa ay na boro way cindi hinka fay waani alfagey arkusey ra, sanda Serebiya nda Hasabiya, d'i nya-izey ra boro way i banda. 25 Ay na nzarfo neesi i se, da wura, da taasa jinayey. Woodin yaŋ ga ti nooyaŋ iri Irikoyo windo se, haŋ kaŋ bonkoono da nga faadancey d'a laabukoyey da Israyla kulu kaŋ go noodin mo no. 26 Ay neesi ka daŋ i kambe ra nzarfu ton waranza cindi hinka, da nzarfu jinay ton

gu. Wura mo, ton gu go no. 27 Wura taasa waranka go no mo, i kulu kilo taaci tiŋay, da guuru-say taasa hinka kaŋ yaŋ ga haaga, i ga boori, i caadayaŋo mo danga wura no. 28 Ay ne i se mo: «Araŋ wo hananteyaŋ no Rabbi se, jinayey wo mo hananteyaŋ no. Wura nda nzarfey mo bine yadda nooyaŋ no Rabbi araŋ kaayey Irikoyo se. 29 Wa te laakal ka haggoy d'ey kala hano kaŋ araŋ g'i neesi alfagey arkusey nda Lawi borey, da Israyla kaayey windi arkusey mo jine, Urusalima ra, Rabbi windo fu-izey ra.» 30 Kala alfagey nda Lawi borey na wura nda nzarfu neesanta nda jinayey din mo ta, zama ngey ma kand'ey iri Irikoyo windo do Urusalima. 31 Gaa no iri tun Ahaba isa boŋ, handu sintina, zaari way cindi hinkanta hane, zama iri ma koy Urusalima. Iri Irikoyo kamba mo go iri boŋ. A n'iri faaba iri yanjekaarey gaa da gumandi izey kambey ra mo fonda boŋ. 32 Iri kaa Urusalima mo ka te jirbi hinza noodin. 33 Jirbi taacanta hane mo i na wura nda nzarfu nda jinayey neesi iri Irikoyo fuwo ra. I n'a daŋ Meremot, Alfa Uriya izo kambe ra. (Eliyezar, Fineyas izo mo go a banda, nga nda Yozabad Yesuwa ize, da Nowadiya Binnuwi izo, kaŋ ga ti Lawi boroyaŋ.) 34 I kulu baayaŋo d'i tiŋa boŋ, i n'i kulu tiŋa neesi mo alwaato din, k'a hantum. 35 Tamtaray izey mo kaŋ yaŋ tun ka fun yawtaray laabey ra kande sargayyaŋ kaŋ i ga ton Israyla Irikoyo se: yeeji way cindi hinka Israyla kulu se, da feeji gaaru wayga cindi iddu, da feej'ize wayye cindi iyye, da hincin jindi way cindi hinka kaŋ ga te zunubi se sargay. Woodin yaŋ kulu sargay kaŋ i ga ton yaŋ no Rabbi se. 36 Bonkoono lordo mo, i n'a daŋ laabu koyey kambey ra, da mayraykoyey kaŋ yaŋ go isa banda se mo. Ngey mo na jama nda Irikoy windo gaakasinay.

9

1 Waato kaŋ i na hayey din ban, laabukoyey maan ka kaa ay do. I ne: «Israyla jama nda alfagey da Lawi borey mana ngey boŋ fay waani nda laabo borey, amma i goono ga goy i kazaamatarayey dumey boŋ, sanda Kanaanancey, da Hittancey, da Perizancey, da Yebusancey, da Amonancey, da Mowabancey, da Misirancey, da Amorancey waney nooya. 2 Zama i na dumey din ize wayey sambu ngey boŋ se, da ngey izey mo se. Yaadin gaa kunda hananta diibi nda laabu waani kundey dumey nooya. Oho, hala mo laabukoyey da yaarimey taalo baa ka bisa cindey kulu wane muraado wo ra.» 3 Waato kaŋ ay maa woodin, ay n'ay kwaayo nd'ay alkuba tooru-tooru*. Ay n'ay gaahamo d'ay kaabe hamney mo dagu-dagu, ay goro ganda nda boŋ haway. 4 Alwaato din no borey kulu kaŋ yaŋ humburu Israyla Irikoyo sanno tamtaray izey taalo sabbay se margu ay do. Ay go ga goro nda boŋ haway kala wiciri kambu sargay teeyaŋ waate cine. 5 Wiciri kambu sargay teeyaŋo waate, kal ay tun ay boŋ kaynandiyaŋ ra, ay kwaayo d'ay alkuba go tooranteyaŋ. Ay binde sombu ay kangey boŋ k'ay kambey salle Rabbi ay Irikoyo gaa. 6 Ay ne: «Ya ay Irikoyo! Haawi go g'ay di, ay moyduma mo go sarante, hal ay si hin ka baa ay moyduma sambu beene ni do haray, ya ay Irikoyo. Zama iri taaley tonton iri boŋ, iri alhakkey mo beeri ka koy hala beeney gaa. 7 Za iri kaayey gaa ka kaa iri gaa, iri gonda taali gumo-gumo. Iri taaley sabbay se mo no i n'iri nda iri bonkooney d'iri alfagey sambu k'iri daŋ laabu cindey bonkooney kambey ra, da takuba, da tamtaray, da kuyaŋ, da moyduma sarayaŋ gaa mo, danga mate kaŋ a go sohõ. 8 Sohõ mo, alwaati kayna fo no i na gomni cabe iri se kaŋ fun Rabbi iri Irikoyo do, ka naŋ i ma banda cindi iri se kaŋ yaŋ ga du ka faaba, i m'iri no sarkuyaŋ do a nangu hananta ra, zama iri Irikoyo m'iri moy no kaari, a m'iri funandi kayna iri tamtara wo ra. 9 Zama iri ya bannyayaŋ no. Kulu nda yaadin, iri Irikoyo day mana iri furu iri tamtara ra, amma a na suuji cabe iri se Persiya bonkooney jine, kaŋ ga naŋ i m'iri funandi, iri m'iri Irikoyo windo sinji, i m'a kurmutara hanse, i m'iri no mo kosaray Yahuda nda Urusalima ra. 10 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, ifo no iri ga ne koyne? Zama iri na ni lordey taŋ, 11 ngey kaŋ ni n'iri lordi nd'ey ni tam annabey meyey ra, kaŋ yaŋ ne: ‹Laabo kaŋ ra araŋ ga koy zama araŋ m'a ŋwa se, laabu no kaŋ si hanan, laabo borey ziibo sabbay se, d'i fanta hayey kaŋ i na laabo toonandi nd'a se, hal a ga ziibi za laabo hirri woone me kal a ma koy ya-haray hirro me gaa. 12 Araŋ binde, araŋ ma si araŋ ize wayey hiijandi i ize arey se. Araŋ mo ma si i ize wayey sambu araŋ ize arey se. Araŋ ma si i baani wala i albarka ceeci, hal abada, zama araŋ ma te gaabi, araŋ ma laabo albarka ŋwa, araŋ m'a naŋ tubu araŋ izey se hal abada.› 13 Hay kulu kaŋ du iri, iri goy laaley d'iri taali beero sabbay se no, kaŋ a ciya nin, iri Irikoyo, ciito kaŋ iri taaley ga hima nd'a ni n'a sambu ka dogonandi iri se, hala ni na banda cindi iri se yawo cine. 14 Hal iri ma ye ka ni asariya taamu koyne, wala? Iri ma hiiji care gaa, iri nda dumey kaŋ yaŋ ga fanta goyey te sanda woone cine? Manti ni ga futu iri se, hala ni m'iri halaci, hala ni si banda wala boro kaŋ ga du faaba cindi? 15 Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni ya

adilitaraykoy no, zama ni n'iri naŋ banda kaŋ du faaba, sanda mate kaŋ a go hunkuna. A go, iri taaley ra no iri go sohõ ni jine, zama boro kulu si hin ka kay ni jine woodin sabbay se.»
10
1 Za Ezra goono ga adduwa te ka taaley ci, a goono ga hẽ ka gande biri Irikoy Fuwo me gaa, kala jama margu, alboro nda wayboro, zanka nda arkusu, Israyla izey waney. I margu gumo nda cimi a do, zama jama goono ga hẽ da hẽeni konno gumo. 2 Sekaniya, Yehiyel izo mo, Elam izey ra afo, a tu ka ne Ezra se: «Iri na taali te iri Irikoyo se ka mebarawey wayboroyaŋ hiiji, kaŋ ga ti laabo wo borey dumiyaŋ, amma kulu nda yaadin Israyla gonda beeje muraadu woone ra. 3 Sohõ kal iri ma alkawli sambu iri Irikoyo do, ka ne iri ga fay da wandey din kulu, ngey nda izey kaŋ yaŋ iri hay i gaa, iri jine bora da borey kaŋ yaŋ goono ga jijiri nd'iri Irikoyo lordo saawara boŋ. I ma goy mo asariya boŋ. 4 Tun ka kay, zama sanno wo ni wane no, iri mo go ni banda. Ma te bine-gaabi gumo ka woodin te mo.» 5 Kala Ezra tun ka kay. A na alfaga beerey da Lawi borey da Israyla kulu daŋ zeyaŋ ka ne i ga goy sanni woodin boŋ. I binde ze. 6 Waato din gaa no Ezra tun ka kay ka fun Irikoy Fuwo jine, ka koy ka furo Yehohanan Eliyasib izo fuwo ra. Kaŋ a kaa noodin mo, a mana ŋwaari ŋwa, a mana hari haŋ, zama a gonda bine saray tamtaray izey taalo sabbay se. 7 I fe Yahuda nda Urusalima kulu ra, da tamtaray izey kulu se, ka ne i ma margu Urusalima ra. 8 Boro kulu mo kaŋ mana kaa, hala jirbi hinzanta, laabukoyey da arkusey saaware ka ne i g'a mayray haro ta, i ga bora bumbo mo waasu ka kaa tamtaray izey jama ra. 9 Kala Yahuda nda Benyamin alborey kulu margu Urusalima ra hala jirbi hinza din ga to; handu yagganta nooya, hando jirbi warankanta hane. Jama binde goro batama bambata fo ra Irikoy windo jine. I goono ga jijiri sanno din sabbay se, da beene hari boobo kaŋ goono ga te mo se. 10 Kala Alfa Ezra tun ka kay ka ne i se: «Araŋ na taali te. Araŋ na mebarawey wayboroyaŋ hiiji. Yaadin gaa araŋ na Israyla taalo tonton nooya. 11 Sohõ binde, kal araŋ m'araŋ taalo ci Rabbi araŋ kaayey Irikoyo se. Araŋ m'a miila gana: araŋ m'araŋ boŋ fay da laabo borey din, da mebarawey wayborey mo.» 12 Jama kulu tu nda jinde beeri ka ne: «Haŋ kaŋ ni ci iri boŋ, daahir kal iri ma te yaadin. 13 Amma jama ga baa gumo, beene hari boobo waate mo no. Iri si hin ka kay taray. Woone mo manti jirbi fo wala ihinka goy no, zama iri na taali bambata te muraadu wo ra. 14 Sohõ, wa naŋ i m'iri laabukoyey daŋ i ma kay jama kulu se. Boro kulu kaŋ go iri birney ra mo, kaŋ na mebarawey wayboro hiiji, i ma kaa alwaati kaŋ i ga kosu ra, ngey nda birney kulu arkusey, da ciitikoy mo, kal a ma to alwaati kaŋ Irikoy futay konno wo ga bare ka fay d'iri, muraadu wo sabbay se.» 15 Yonata Asahel izo da Yahaziya Tikba izo, ngey hinne no ka kakaw sanno din boŋ. Mesullam da Sabbetal, Lawi boroyaŋ, ngey mo na borey din gaa. 16 Tamtaray izey mo na woodin te. Alfa Ezra na kaayey windi arkusu fooyaŋ suuban, i afo kulu nga baabo windo boŋ, i kulu mo ngey maayey boŋ. I binde goro handu wayanta ra, hando zaari sintina, zama ngey ma muraado din fintalyaŋ te. 17 Hala handu sintina zaari sintina hando ra, kulu i na alborey kulu sanni ban, kaŋ yaŋ na mebarawey wayborey hiiji. 18 Alfagey izey ra mo i na boro fooyaŋ gar kaŋ yaŋ na mebarawey wayboroyaŋ hiiji, ngey neeya: Yozadak izo Yesuwa izey d'a nya-izey ra: Maaseya, da Eliyezar, da Yarib, da Gedaliya. 19 I na zeyaŋ te ka ne ngey ga ngey wandey fay, zama i gonda taali ngey boŋ gaa. I na feeji fo no sargay feeji kuru ra ngey taalo sabbay se. 20 Immer izey ra, Hanani nda Zebadiya. 21 Harim izey ra, Maaseya, da Iliya, da Semaya, da Yehiyel, da Uzziya. 22 Pasur izey ra mo: Eliyowenay, da Maaseya, da Isumeyla, da Netanel, da Yozabad, da Eleyasa. 23 Lawi borey do haray: Yozabad, da Simey, da Kelaya (danga Kelita nooya), da Petahiya, da Yahuda, da Eliyezar. 24 Doonkoy wane: Eliyasib. Batukoy waney: Sallum, da Telem, da Uri. 25 Israyla izey waney: Paros izey do haray: Ramiya, da Izziya, da Malciya, da Miyamin, da Eliyezar, da Malciya, da Benaya. 26 Elam izey do haray mo: Mattaniya, da Zakariya, da Yehiyel da Abdi, da Yeremot, da Iliya. 27 Zattu izey do haray mo: Eliyowenay, da Eliyasib, da Mattaniya, da Yeremot, da Zabad, da Aziza. 28 Bebay izey do haray mo: Yehohanan, da Hananiya, da Zakkay, da Atlay. 29 Bani izey do haray mo: Mesullam, da Malluk, da Adaya, da Yasub, da Seyal, da Yeremot. 30 Pahat-Mowab izey waney: Adna, da Celal, da Banaya, da Maaseya, da Mattaniya, da Bezaleyel, da Binnuwi, da Manasse. 31 Harim izey waney: Eliyezar, da Issiya, da Malciya, da Semaya, da Simeyon, 32 da Benyamin, da Malluk, da Semariya. 33 Hasum izey waney: Mattenay, da Mattata, da Zabad, da Elifelet, da Yeremay, da Manasse, da Simey. 34 Bani izey waney: Maaday, da Amram, da Yuwel, 35 da Banaya, da Bedaya, da Celuhi, 36 da Baniya, da Meremot, da Eliyasib, 37 da Mattaniya, da

Mattenay, da Yaasu, 38 da Bani, da Binnuwi, da Simey, 39 da Selemiya, da Natan, da Adaya, 40 da Maknadebay, da Sasay, da Saray, 41 da Azarel, da Selemiya, da Semariya, 42 da Sallum, da Amariya, da Yusufu. 43 Nebo izey waney: Yeyel, da Mattatiya, da Zabad, da Zebina, da Iddo, da Yowel, da Benaya. 44 Borey din kulu no ka mebarawey wayboroyaŋ hiiji, afooyaŋ mo gonda wandeyaŋ kaŋ na izeyaŋ hay i se.

NEH
1
1 Nehemiya Hakaliya izo baaro neeya: A ciya, Sisleb hando ra, jiiri warankanta ra, ay go Susan
faada ra. 2 Kala Hanani, ay nya ize fo kaa, nga nda Yahuda boro fooyaŋ. Ay mo n'i hã Yahudancey
baaru, borey kaŋ yaŋ jin ka du ka ye fu, kaŋ yaŋ cindi tamtaray izey ra. Ay na Urusalima* baaru mo
hã. 3 I ne ay se: «Borey kaŋ yaŋ cindi nda fundi tamtara waney ra noodin laabo ra goono ga taabi
boobo nda wowi haŋ. Urusalima birni cinaro mo kaŋ, a meyey daabirjey mo, danji n'i ŋwa.» 4
Waato kaŋ ay maa sanney din binde, kal ay goro ganda ka soobay ka hẽ. Ay te jirbiyaŋ ay gonda
bine saray. Ay na mehaw da adduwa te mo Irikoy kaŋ go beene jine. 5 Ay ne: «Ya Rabbi, beene
Irikoyo, Irikoyo Beeraykoyo, kaŋ ga humburandi, nin kaŋ ga haggoy da alkawli nda suuji borey kaŋ
ga ba nin yaŋ se, ngey kaŋ yaŋ ga haggoy da ni lordey, ay ga ni ŋwaaray no! 6 Ma naŋ ni hangey
ma hangan, ni moy mo ma goro feeranteyaŋ, zama ni ma hanga jeeri ni tamo adduwa se, kaŋ ay
goono ga te ni gaa sohõ cin da zaari ni tamey Israyla* izey se. Ay goono mo ga Israyla izey
zunubey ci, wo kaŋ yaŋ iri te ni se. Oho, in d'ay kaayey dumo, iri na zunubi te. 7 Iri na
kazaamataray goy boobo te ni se. Iri mana ni lordey, wala ni hin sanney, wala ni farilley mo haggoy,
wo kaŋ yaŋ ni na ni tamo Musa lordi* nd'ey. 8 Ay ga ni ŋwaaray no, ni ma fongu nda sanno kaŋ ni
na ni tamo Musa lordi nd'a, ka ne: ‹D'araŋ na amaana ŋwa, kal ay m'araŋ say-say ndunnya dumey
ra. 9 Amma d'araŋ ye ka kaa ay do, k'ay lordey haggoy mo zama araŋ m'i goy se, baa day ni wane
furantey go beene batama me, kulu nda yaadin hala noodin kala ay ma ye k'i margu, ya kand'ey
nango kaŋ ay suuban din k'ay maa daŋ a ma goro a ra.› 10 A binde, sohõ woone yaŋ wo, ni tamyaŋ
da ni jama no, ngey kaŋ yaŋ ni fansa da ni hin beero, da ni kambe gaabikoono mo. 11 Ya ay Koyo,
ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni hanga ma ay, ni tamo ŋwaarayyaŋo hangan sohõ, da ni tamey adduwey
mo, borey kaŋ yaŋ ga maa kaani ngey ma humburu ni maa. Ay ga ni ŋwaaray mo ni ma ni tamo
albarkandi hunkuna. Ma yadda mo k'ay no suuji boro wo do.» (Ay ya bonkoono haŋyaŋ gaasiya
tabako no.)
2
1 Nisan hando ra, Bonkoono Artasersiz mayra jiiri warankanta ra, waato kaŋ duvan* go bonkoono
jine, kala ay na duvaŋo din sambu k'a no bonkoono se. Amma za doŋ ay mana doona ka mo-kuuru
haw a jine baa ce fo. 2 Bonkoono binde ne ay se: «Ifo se no ni moyduma hasara, za kaŋ ni siino ga
maa doori fo? Woone manti hay fo kulu no kala bine saray.» Alwaato din ay humburu gumo. 3 Ay
ne bonkoono se: «Bonkoono fundo ma gay hal abada! Ifo no ga ganji ay moyduma ma hasara za
kaŋ ay kaayey saarayey do gallo go, a ciya kurmu. A meyey daabirjey mo, danji n'i ŋwa.» 4 Kala
bonkoono ne ay se: «Ifo no ni goono ga ceeci?» Ay binde na adduwa te Irikoy kaŋ go beene gaa, 5
ka ne bonkoono se: «Da bonkoono yadda, da day ay, ni bannya du gaakuri mo ni jine, kala ni ma
yadda k'ay donton ya koy Yahuda, ka koy ay kaayey saarayey gallo do, zama ay m'a cina se.» 6
Bonkoono wando mo go a jarga ga goro, kala bonkoono ne ay se: «Ni dirawo ga to sanda alwaati
mate cine? Waatifo no ni ga ye ka kaa koyne?» A binde kaan bonkoono se nga m'ay donton. Ay mo
na alwaati kosu a se. 7 Ay ne bonkoono se koyne: «Hala day koyo yadda, kala i m'ay no tirayaŋ kaŋ
ay ga konda isa daŋanta mayraykoyey do, zama i ma naŋ ay ma du ka bisa hal ay ma to Yahuda. 8 I
m'ay no tira mo koyne kaŋ ga koy Asaf do, nga kaŋ ga bonkoono tuuri zugay batu din, zama i m'ay
no bunduyaŋ kaŋ ga te ganjiyaŋ wongu fu beero meyey se kaŋ go windo do haray, da birno cinaro
se, d'ay windo kaŋ ra ay ga goro se mo.» Bonkoono yadda ay se mo, ay Irikoyo kamba gomno kaŋ
go ay boŋ din se. 9 Kaŋ ay fun noodin binde, ay kaa isa daŋanta mayraykoyey do ka bonkoono tirey
no i se. Bonkoono jin ka wongu marga jine boroyaŋ da bari-kariyaŋ daŋ ay banda. 10 Waato kaŋ
Sanballat Horoni bora, da nga zanka Tobiya Amonance boro maa baaro, a n'i biney sara gumo, way,
zama boro fo kaa kaŋ goono ga Israyla izey baani ceeci. 11 Ay binde kaa Urusalima ka kani cin
hinza noodin. 12 Kal ay tun cin, in da boro sasabante fooyaŋ ay banda. Ay mana ci mo boro kulu se
haŋ kaŋ ay Irikoyo daŋ ay bina ra ya te Urusalima se. Alman fo kulu mo si no ay banda, kala
almano kaŋ ay ga kaaru hinne. 13 Ay binde fatta cin, Gooro Meyo fonda gaa haray, sanda ay ma koy
Zoŋo Dayo do haray nooya. Ay koy Birji Meyo gaa haray mo. Ay na Urusalima birni cinarey kaŋ
yaŋ kaŋ din fonnay, d'a me daabirjey kaŋ yaŋ danji ŋwa. 14 Gaa no ay bisa ka koy Hari-mo Meyo
do, ka koy hala Bonkoono Bango do. Amma fondo si no almano kaŋ boŋ ay go din se a ma du ka

bisa. 15 Waato din gaa, cin haray ay kaaru gooro do ka birno cinaro guna. Ay ye ka bare koyne ka ye ka furo Gooro Meyo gaa. Waato din gaa no ay ye ka kaa fu. 16 Mayraykoyey binde mana bay haŋ kaŋ no ay te, wala naŋ kaŋ no ay koy. Ay mana ci mo Yahudancey se jina, wala baa alfagey, wala kwaara boro beerey, wala ciitikoy, wala boro cindey kaŋ yaŋ ga goyo te. 17 Waato din gaa no ay ne i se: «Araŋ di masiiba kaŋ ra iri go: Urusalima ciya kurmu, a me daabirjey mo, danji n'i ŋwa. Wa kaa, iri ma Urusalima windi cinaro cina, zama iri ma si ye ka ciya wowi hari koyne.» 18 Ay n'i no ay Irikoyo kambe kaŋ go ay boŋ da gomni din baaru, hala nda bonkoono sanney kaŋ yaŋ a ci ay se mo. I ne: «Iri ma tun ka soobay ka cina.» I binde na ngey kambey gaabandi goy hanna din se. 19 Amma waato kaŋ Sanballat Horoni bora, da nga zanka Tobiya Amonance, da Gesem Laarabu mo maa baaru, i n'iri hahaara nda donda-caray. I ne: «Ifo no araŋ ga te wo? Araŋ ga murte bonkoono gaa, wala?» 20 Kala ay tu i se ka ne: «Irikoy kaŋ go beene, nga no g'iri albarkandi. Woodin se no iri, kaŋ ga ti a tamey, iri ga tun ka cina. Amma araŋ wo, araŋ sinda baa wala fondo wala fonguyaŋ hari Urusalima ra.»

3

1 Gaa no Eliyasib, kaŋ ti alfaga* beero tun, nga nda nga nya-ize alfagey. I na Feeji Meyo cina k'a feeri, k'a me daabirjey daŋ. I cina ka to hala cinari kuuko kaŋ se i ga ne Zangu Cinari Kuuko do, ka woodin feeri, kala ma kaa ka to Hananeyel Cinari Kuuko do. 2 Borey kaŋ dake i gaa, Yeriko borey no, ngey mo cina. I jarga Zakkur Imri ize, nga mo cina. 3 Hassenaa izey no ka Hamisa Meyo cina. I n'a kataakey sinji, i n'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. 4 Ngey mo, Meremot Uriya izo, Hakkoz ize no ka dake i gaa. Nga mo na hanseyaŋ goy te. I jarga Mesullam Bereciya izo, Mesezabel ize, a goy. Boro kaŋ dake nga mo gaa ga ti Zadok Baana ize, a na hanseyaŋ goy te. 5 A banda koyne, Tekowa borey na hanseyaŋ goy te, amma i laabukoyey mana gaabi daŋ ngey Rabbo goyo gaa. 6 Me Zeena mo, Yoyada Paseya izo, nga nda Mesullam Besodeya izo, ngey mo na hanseyaŋ te, k'a kataakey sinji ka me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. 7 I jarga koyne Melatiya Jibeyon bora go no, da Yadon Merona bora nda Jibeyon borey, nda Mizpa borey, kaŋ yaŋ ga ti isa daŋante laabukoyey mayray waney. I na hanseyaŋ te. 8 A jarga koyne, kala Uzziyel Harhiya izo, kaŋ ga ti wura zam na hanseyaŋ te. Nga mo, a jarga koyne, Hananiya turaarekoyey ra afo na hanseyaŋ te ka Urusalima gaabandi hal a to Cinari Tafa gaa. 9 I jarga mo Refaya Hur izo na hanseyaŋ te, nga kaŋ ga Urusalima jara may. 10 A jarga mo, Yedaya Harumafa izo na hanseyaŋ te nga windo jine haray. A jarga mo, kala Hattus, Hasabneya izo na hanseyaŋ te. 11 Malciya Harim izo, da Hassub Pahat-Mowab bora na hanseyaŋ te nangu fo haray, da Feema Cinari Kuuko mo. 12 A jarga Sallum Hallohes izo, kaŋ ga Urusalima jare fa may, nga mo na hanseyaŋ te, nga nda nga ize wayey. 13 Hanun nda Zanowa gorokoy, ngey no ka Gooru Meyo do haray hanse. I n'a cina k'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. I na kambe kar zambar fo cinari cina mo, kal a koy hala Birji Meyo do. 14 Malciya Rekab izo, kaŋ ga Bayt-Hakerem laabo may, nga no ka Birji Meyo hanse. A n'a cina k'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. 15 Hari-mo Meyo mo, Sallum Kol-Hoze bora, kaŋ ga Mizpa laabo may n'a cina k'a beene daabirjo daŋ. A n'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ, nga nda Silowam Bango caso cinaro, kaŋ go bonkoono kalo jarga, hala nda kaarimi harey kaŋ ga zumbu ka fun Dawda birno do. 16 A jarga mo Nehemiya Azbuk izo, kaŋ ga Bayt-Zur laabo jara may, nga mo na hanseyaŋ te, ka koy hala nango kaŋ boro ga Dawda saara fonnay ka koy hala bango kaŋ i te do, ka to Yaarukomey Windo gaa mo. 17 A jarga koyne, Lawi borey na hanseyaŋ te, ngey nda Rehum Bani izo. A jarga mo Hasabiya kaŋ ga Keyla laabo jara may na hanseyaŋ te nga kuray haray. 18 A jarga mo i nya-izey, Babbay Henadad izo go no, nga kaŋ ga Keyla laabo jare fa may. 19 A jarga koyne, Ezer Yesuwa izo kaŋ ga Mizpa may, nga mo na nangu dumbari fo hanse kaŋ ga guna wongu jinay fuwo zijanta do haray, nango kaŋ cinaro ga bare. 20 A jarga mo, kala Baruk Zabbay izo, nga mo na himma daŋ ka dumbari fo hanse za cinaro bareyaŋo do kal a ma koy alfaga beero Eliyasib windo me gaa. 21 Woodin banda Meremot Uriya izo, Hakkoz ize na nangu fo hanse za alfaga beero Eliyasib windo me gaa kala Eliyasib windo bananta. 22 A banda Batama do haray alfagey na hanseyaŋ te. 23 I jarga Benyamin da Hassub, ngey mo na hanseyaŋ te, kura kaŋ nga nda i windi ga care guna. I jarga koyne, Azariya Maaseya izo, Ananiya ize, nga mo na hanseyaŋ te nga windo do haray. 24 Nga mo jarga Binnuwi Henadad izo na nangu fo hanse kaŋ ga sintin za Azariya windo gaa

kal a ma koy birni cinaro bareyaŋo do haray, kal a to zaati hala lokota gaa. 25 Palal Uzay izo na hanseyaŋ te birni cinaro bareyaŋo do haray, nga nda cinari kuuko kaŋ go ga salle bonkoono windi beene fuwo gaa, kaso batama jarga. A jarga koyne, Pedaya Paros izo na hanseyaŋ te, 26 nga nda Irikoy windo goy-izey, kaŋ yaŋ go Ofel ra da goray. I na goy te kal a kaa ka to Hari Meyo do haray, kaŋ ga guna wayna funay haray, da cinaro kaŋ ga salle mo. 27 I jarga mo Tekowa borey na nangu fo hanse cinari kuuko kaŋ ga salle do haray kal a koy ka to Ofel cinaro gaa. 28 Bari Meyo boŋ alfagey na hanseyaŋ te, boro kulu goy nga bumbo windo do haray. 29 I jarga koyne, Zadok Immer izo na hanseyaŋ te nga windo do haray. A jarga Semaya Sekaniya izo, nga kaŋ ga Wayna Funay Meyo batu na hanseyaŋ goy te. 30 A jarga Hananiya Selemiya izo nda Hanun Zalaf izo iddanta na nangu fo hanse. I jarga Mesullam Bereciya izo na hanseyaŋ te nga bumbo fuwo do haray. 31 Nga mo, a jarga Malciya wura zam fo hanse kal a koy Irikoy windo goy-izey windo gaa, da fatawc'izey windey gaa, da Fataw Meyo do haray, da hala ka koy lokota zijanta gaa mo. 32 Lokota zijanta nda Feejey Meyo game ra mo, woodin mo wura zamey nda fatawc'izey n'a hanse.

4

1 Amma a ciya, waato kaŋ Sanballat maa iri goono ga birno windanta cina, kal a futu, a dukur gumo. A na Yahudancey hahaara mo. 2 A salaŋ nga nya-izey da Samariya wongu marga jine mo ka ne: «Yahudance londibuuney wo binde, ifo no i goono ga te? I ga ngey boŋ gaabandi no? I ga sargayyaŋ te no? I ga ban parkatak zaari folloŋ no? I ga ye ka tondey funandi laabu gusamo wo ra kaŋ go, a te begunu, wo kaŋ yaŋ i n'i ton, wala?» 3 Tobiya Amonance binde go a jarga. Nga mo ne: «Haya kaŋ i goono ga cina binde, baa da zoŋo kaaru a boŋ, kal a m'i tondi cinaro bagu ka zeeri!» 4 Ya iri Irikoyo, ma maa, zama i goono ga donda iri! M'i wowo bare k'a ye i boŋ! M'i nooyandi i ma ciya laabu fo wongu arzaka. 5 Ma si i laalayaŋo daabu. Ma si i zunubey tuusu mo ni jine, za kaŋ i na cinakoy futandi. 6 Yaadin cine no iri na birno cinaro te d'a. Cinaro kulu binde margu ka kubay hala nd'a beene kuuyaŋo jara, zama jama gonda goyo anniya. 7 Amma a ciya, waato kaŋ Sanballat da Tobiya da Laarabey da Amonancey da Asdod borey du baaru kaŋ Urusalima birni cinaro goono ga koy jina, hala mo i sintin ka kortimey kulu lutu, kal i futu. 8 I kulu binde na me haw care banda ka ne ngey ga kaa ka Urusalima wongu, ka kusuuma tunandi noodin. 9 Amma iri wo n'iri adduwa te iri Irikoyo gaa. I sabbay se mo no iri na batukoyaŋ daŋ cin da zaari cinakoy se. 10 Yahuda kunda borey mo ne: «Jaraw sambukoy gaabo gaze. Fisi go mo ga gusam parkatay, hala iri si hin ka birni cinaro cina.» 11 Iri ibarey mo ne: «I si bay, i si di mo, kal iri ma kaa i bindo ra k'i wi, ka naŋ goyo ma ban.» 12 A ciya binde, Yahudancey kaŋ yaŋ go i jarga da goray, i kaa ka soobay ka ci iri se hala sorro way, ka ne: «Nangu kulu kaŋ araŋ bare, i day ga kaa iri gaa.» 13 Woodin sabbay se no, nangey kaŋ yaŋ ga guusu ka bisa cinaro banda, batamey ra, ay na boroyaŋ daŋ i windi borey banda kaŋ yaŋ gonda takubayaŋ da yaajiyaŋ d'i birawey. 14 Ay guna, ay tun mo, ka ne laabukoyey da mayraykoyey da jama cindo se: «Wa si humbur'ey. Wa fongu Koy Beero, nga kaŋ ga ti Beeray-Beeri-Koyo, kaŋ ga humburandi! Wa wongu araŋ nya-izey d'araŋ ize alborey da wayborey, d'araŋ wandey, d'araŋ windey se.» 15 I go no mo, waato kaŋ iri ibarey maa kaŋ iri du ngey me-hawyaŋo baaru, hala mo Irikoy n'i saawara ciya yaamo, kal iri kulu bare ka ye birni cinaro do haray. Boro kulu ye nga goyo do. 16 A ciya binde, alwaati woodin ka koy jina, ay zanka jarey na saajaw te goyo ra. I boro jarey mo gonda yaaji, da koray, da biraw, da guuru kwaay ga gaay. Mayraykoyey mo go Yahuda dumo kulu banda _k'i batu|_, 17 ngey kaŋ yaŋ goono ga birni cinaro cina. Jinay jarekoy mo, saaya kaŋ i go ga jinayey jare, i boro fo kulu ga goy nda nga kambe fo goyo ra, a kambe fa mo ga wongu jinayey gaay. 18 Cinakoy mo, i afo kulu gonda nga takuba ga koto nga gaa, yaadin cine no i cina nd'a. Hilli karkwa mo go ay do. 19 Ay ne laabukoyey da mayraykoyey da jama cindo se: «Goyo wo, ibambata no, ibeeri mo no. Iri go mo fay-fayante yaŋ no cinaro boŋ, borey ga mooru care se. 20 To, nangu kulu kaŋ araŋ maa hilli jinde, wa margu ka kaa noodin iri do. Iri Irikoyo mo ga wongu iri se.» 21 Yaadin cine binde no iri na goyo te d'a: i boro jare gonda yaaji ga gaay za wayna funyaŋ kal a koy to handariyayzey bangayyaŋ waate cine. 22 Alwaati woodin ra binde ay ne borey se: «Naŋ boro kulu nda nga zanka ma zumbuyaŋ do te Urusalima ra, zama i ma ciya batukoyaŋ iri se cin haray. Zaari mo i ma goy te.» 23 Ay bumbo nd'ay nya-izey, d'ay zankey, da borey kaŋ goono ga batu kaŋ yaŋ go g'ay gana, iri ra baa boro folloŋ mana nga bankaarayey kaa. Boro kulu mo gonda nga yaajo da nga haro.

5
1 Hẽeni konno binde naan ka tun jama d'i wandey ra, i nya-izey Yahudancey sabbay se. 2 Zama
afooyaŋ go no kaŋ ga ne: «Iri nda iri ize alborey nda wayborey, iri ga baa. Naŋ iri ma du ntaaso ka
ŋwa zama iri ma funa.» 3 Noodin afooyaŋ mo ne: «Iri goono ga garaw sambu iri farey nda iri
reyzin* kaley nda iri windey boŋ mo, zama iri ma du ntaaso hara wo sabbay se.» 4 Afooyaŋ mo ne:
«Iri na nooru garaw sambu zama iri ma koy ka bonkoono jangalo bana iri farey d'iri reyzin* kaley
boŋ. 5 Amma sohõ iri hamey ga hima iri nya-izey hamey, iri izey mo sanda i waney cine. A go mo
iri go g'iri izey daŋ tamtaray ra. Iri ize wayey ma ciya koŋŋoyaŋ, iri ize way fooyaŋ mo, i jin k'i daŋ
tamtaray. Iri sinda hina mo kaŋ ga gaakasinay te, zama boro fooyaŋ n'iri farey d'iri reyzin kaley ta.»
6 Ay mo, waato kaŋ ay maa i hẽeno d'i sanney din, ay futu gumo. 7 Waato din gaa ay ye ka saaware
ay bina ra. Ay deeni laabukoyey da mayraykoyey gaa ka ne i se: «Araŋ goono ga hari kom araŋ nya-
izey gaa, araŋ kulu!» Kal ay na faada bambata margu i boŋ. 8 Ay ne i se: «Iri ya day, iri hino me ga
ti iri m'iri nya-ize Yahudancey fansa, ngey kaŋ yaŋ i neera ndunnya dumi cindey se. Araŋ binde, a to
araŋ se naŋ kaŋ araŋ g'araŋ nya-izey neera. Hala i m'i neera iri mo se?» Waato din gaa i dangay siw!
I jaŋ sanni kaŋ i ga ci. 9 Koyne, ay ye ka ne: «Hayo wo kaŋ araŋ goono ga te, a si boori! Manti haŋ
kaŋ ga hima nd'a araŋ se no ga ti araŋ ma taamu iri Irikoyo humburkumay ra, ndunnya dumi cindey
kaŋ ga ti iri ibarey wowo sabbay se bo? 10 Hala nd'ay bumbo, d'ay nya-izey, d'ay zankey, iri go ga
nooru da ntaaso garaw daŋ i gaa. Ay g'araŋ ŋwaaray, iri ma fay nda nooru nda hari wo sanni! 11 Ay
g'araŋ ŋwaaray, hunkuna araŋ m'i farey yeti i se, d'i reyzin d'i zeytun* kaley, d'i windey, d'i noorey
zangu ra kanandi fo, da ntaaso wane, da reyzin hari da ji waney, kaŋ araŋ goono g'i zamba nd'a.» 12
Gaa no i ne: «Iri g'i ye i se, iri si hay kulu ceeci i gaa mo. Danga mate kaŋ cine ni ci din, yaadin no
iri mo ga te.» Noodin binde ay na alfagey ce k'i daŋ zeyaŋ, i ma goy alkawli woodin boŋ. 13 Ay n'ay
kwaayo mo kokobe ka ne: «Irikoy ma boro fo kulu kokobe ka kaa nga windo nda nga goyo ra mo,
boro kaŋ wangu ka alkawlo wo toonandi; i m'a koy kokobe ka dooru ya-cine!» Jama kulu ne:
«Amin!» I na Rabbi sifayaŋ te mo. Borey goy mo alkawli woodin boŋ. 14 A go mo, jirbey kaŋ ra i
n'ay daŋ ya ciya ngey mayko noodin Yahuda laabo ra, za bonkoono Artasersiz jiiri warankanta ka
koy hala jiiri waranza cindi hinkanta, sanda jiiri way cindi hinka nooya, in d'ay nya-izey, iri mana
hini ŋwaari kulu ŋwa. 15 Amma mayraykoyey kaŋ yaŋ n'ay jin, ngey wo kay, i na talkey tiŋandi. I
na buuru nda duvan ta, nzarfu sekel* waytaaci me, hal i zankey mo ga hin cabe talkey se. Amma ay
wo, manti yaadin no ay te, Irikoy humburkumay sabbay se. 16 Oho mo, hala ay kookari birni cinaro
din goyo ra. Iri mana fari day mo, baa kayna fo. Ay zankey kulu mo ga margu goyo do. 17 Woodin
banda, ay taablo do gonda boro zangu nda waygu Yahudancey nda mayraykoyey do haray wane
yaŋ, kaŋ waana borey kaŋ yaŋ kaa ay do ka fun dumi cindey ra kaŋ yaŋ goono g'iri windi. 18 Ham
kaŋ i ga soola zaari fo ra, yeeji fo no, da feeji iddu kaŋ i kuru hal i naasu. Ay mo curoyaŋ no i ga
hanse ay se. Jirbi way nda care game kulu mo, sorro folloŋ no i ga kande duvan kulu dumi kaŋ ga
yulwa. Amma kulu nda yaadin, ay mana ŋwaaray i m'ay no hini ŋwaari kulu, zama tamtara go ga
borey din taabandi. 19 Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa ka boriyandi ay se da hay kulu kaŋ ay te
dumo wo sabbay se.
6
1 Waato kaŋ i konda baaru Sanballat da Tobiya nda Laarabo Gesem, d'iri ibare cindey kulu se, ka
ne ay na birni cinaro te hala kortimi kulu mana cindi (amma hala hõ ay mana jin ka me daabuyaŋ
bundey sinji meyey gaa jina,) 2 kala Sanballat da Gesem donton ay gaa ka ne: «Kaa, iri ma care
kubay Ono gooro kawyey fo ra.» (Amma ngey wo, i ga ne hala ngey ga hasaraw fo te ay se no.) 3
Ay mo na diyayaŋ donton i gaa ka ne: «Ay goono ga goy fo te kaŋ ga beeri, kaŋ ga naŋ ay si du ka
kaa. Ifo se no i ga goyo naŋ hal ay ma fay d'a ka zulli ka kaa araŋ do?» 4 I donton ay gaa hala sorro
taaci da ceeyaŋ wo dumi. Ay mo, yaadin no ay ga tu d'a i se, sanda waato wano cine. 5 Saaya din
Sanballat ye ka donton ay gaa hala sorro guwanta, kaŋ a ga nga zanka donton nda tira feerante nga
kambe ra. 6 A ra binde i hantum ya-cine ka ne: «I goono ga ci dumi cindey ra, Gesem mo no goono
ga ci ka ne, way, kaŋ nin da Yahudancey, araŋ gonda murteyaŋ miila. Woodin se no ni goono ga
birni windanta cinaro cina. Ni ga ba ni ma ciya i bonkooni, sanney din boŋ. 7 Woodin banda, ni na
annabiyaŋ daŋ Urusalima ra, ka ne i ma annabitaray te ka ne: ‹Bonkooni go no Yahuda ra.› Sohõ
binde, i ga seeda bonkoono se sanni woodin yaŋ boŋ. Ni binde, ni ma kaa sohõ, iri ma saaware.» 8

Gaa no ay donton i gaa ka ne: «Hay kulu kaŋ ni ci, i mana a dumi te, amma ni bina ra no ni n'i dagu ka kaa taray.» 9 Zama i kulu miila ga ti ngey m'iri humburandi. I si ne kal iri kambey ga yay goyo ra, hala iri ma si hin k'a te. Amma sohõ, ya Irikoy, m'ay kambey gaabandi! 10 Koyne, ay koy Semaya Delaya izo Mehetabel ize kwaara, boro fo kaŋ go daabante. Nga mo ne: «Naŋ iri ma care kubay Irikoy windo ra, sududuyaŋ fuwo ra. Iri ma fuwo meyey daabu, zama i ga kaa ka ni wi. Oho, cin no i ga kaa ka ni wi!» 11 Amma ay ne a se: «Boro sanda ay cine no ga zuru, wala? May no koyne, ay wo dumi, kaŋ ga hin ka furo sududuyaŋ fuwo ra, a ma funa mo? Ay wo si furo bo!» 12 Ay du ka faham mo kaŋ a go, manti Irikoy no k'a donton, amma a na annabitaray woodin ci no ka gaaba nd'ay. Tobiyayaŋ da Sanballat mo, ngey no k'a sufuray. 13 I n'a sufuray no zama a m'ay humburandi se, ay ma woodin te ka zunubi te se, ngey mo ma du fondo kaŋ g'ay wow, zama ngey ma janceyaŋ candi ka kande iri gaa mo. 14 Ya ay Irikoyo, ma fongu Tobiya nda Sanballat gaa i goyey wo boŋ, da wayboro annabo* mo, Nowadiya, da annabi cindey kaŋ yaŋ ga ba ngey m'ay humburandi. 15 Yaadin no i na birno windanta cinaro ban d'a Elul hando ra, a jirbi waranka cindi guwanta ra, sanda jirbi waygu cindi hinka nooya. 16 A ciya mo, waato kaŋ iri ibarey kulu maa baaro, kala dumi cindey kulu kaŋ yaŋ goono g'iri windi humburu, i biney pati mo ka donda ngey boŋ zama i bay kaŋ goy woodin, iri Irikoyo dabari no. 17 Jirbey din ra mo Yahuda laabukoyey soobay ka tira boobo hantum Tobiya se. Tobiya mo tirey goono ga koy i do. 18 Zama boro boobo go Yahuda ra kaŋ yaŋ gonda zeyaŋ nga nd'ey game ra, zama Sekaniya Ara izo anzuray no. A ize Yehohanan no ka Mesullam Bereciya izo ize way hiiji. 19 Hala mo i g'a goy hanney ci ay jine, i g'ay sanney mo ci a se. Tobiya mo ga tirayaŋ samba zama i m'ay humburandi se.

7

1 Waato kaŋ i na birni windanta cinaro ban, ay na meyey daabirjey daŋ ka me batukoy da Lawi borey, da doonkoy mo daŋ. 2 Gaa no ay kayne Hanani, da Hananiya kaŋ ga wongu fuwo batandi mo, ay n'i no Urusalima gaayyaŋ. Zama Hananiya wo boro no kaŋ gonda amaana, a bisa boro boobo Irikoy humburkumay. 3 Ay ne i se: «I ma si Urusalima meyey fiti kala nda wayna dungu gumo jina. Waato kaŋ i goono ga kay ka batu, waato din gaa i ma meyey daabu. Araŋ ma karangaleyaŋ daŋ k'i daabu. I ma batukoyaŋ mo daŋ Urusalima gorokoy ra, afo kulu nga saaya ra, boro fo kulu mo ma batu nga windo do haray.» 4 Gallo mo itafo no, a ga hay mo, amma a borey ciraariyaŋ no, i mana windiyaŋ cina mo jina. 5 Ay Irikoyo daŋ ay bina ra ay ma laabukoyey da mayraykoyey da jama margu zama i m'i lasaabu ngey asuley boŋ. Kal ay na borey kaŋ jin ka kaa asulo tira gar. Haŋ kaŋ ay gar a ra hantumante mo neeya: 6 Woone yaŋ no ga ti laab'izey, ngey kaŋ yaŋ tun tamtaray izey kaŋ yaŋ i ku din ra, sanda borey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku nooya. I ye ka kaa Urusalima nda Yahuda laabu koyne, i afo kulu koy nga kwaara do. 7 Borey kaŋ yaŋ kaa Zerubabel banda neeya: Yesuwa, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordekay, Bilsan, Misperet, Bigbay, Nehum, da Baana. Israyla borey timmante lasaabo neeya: 8 Paros izey, zambar hinka nda zangu nda wayye cindi hinka. 9 Sefatiya izey, zangu hinza nda wayye cindi hinka. 10 Ara izey, zangu iddu nda waygu cindi hinka. 11 Pahat-Mowab izey, Yesuwa nda Yowab izey do haray, zambar hinka nda zangu ahakku nda iway cindi ahakku. 12 Elam izey, zambar fo nda zangu hinka nda waygu cindi taaci. 13 Zattu izey, zangu ahakku nda waytaaci cindi gu. 14 Zakkay izey, zangu iyye nda waydu. 15 Binnuwi izey, zangu iddu nda way taaci cindi ahakku. 16 Bebay izey, zangu iddu nda waranka cindi ahakku. 17 Azgad izey, zambar hinka, nda zangu hinza nda waranka cindi hinka. 18 Adonikam izey, zangu iddu nda waydu cindi iyye. 19 Bigbay izey, zambar hinka nda waydu cindi iyye. 20 Adin izey, zangu iddu nda waygu cindi gu. 21 Ater izey, Hezeciya do haray waney, wayga cindi ahakku. 22 Hasum izey, zangu hinza nda waranka cindi ahakku. 23 Bezay izey, zangu hinza nda waranka cindi taaci. 24 Harif izey, zangu nda iway cindi hinka. 25 Jibeyon izey, wayga cindi gu. 26 Baytlahami nda Netofa alborey, zangu nda wahakku cindi ahakku. 27 Anatot alborey, zangu nda waranka cindi ahakku. 28 Bayt-Azmabet alborey, way taaci cindi hinka. 29 Ciriyat-Yeyarim da Kefira da Beyerot waney: zangu iyye nda waytaaci cindi hinza. 30 Rama nda Geba alborey, zangu iddu nda waranka cindi fo. 31 Mikmas alborey, zangu nda waranka cindi hinka. 32 Betel nda Ayi alborey, zangu nda waranka cindi hinza. 33 Nebo fa alborey, waygu cindi hinka. 34 Elam fa izey, zambar fo da zangu hinka nda waygu cindi taaci. 35 Harim izey, zangu hinza nda waranka. 36 Yeriko izey, zangu hinza nda waytaaci cindi gu. 37 Lod da Hadid da Ono

izey, zangu iyye nda waranka cindi fo. 38 Senaa izey, zambar hinza, nda zangu yagga nda waranza. 39 Alfagey neeya: Yedaya izey, Yesuwa windo do haray, zangu yagga nda wayye cindi hinza. 40 Immer izey, zambar fo da waygu cindi hinka. 41 Pasur izey, zambar fo da zangu hinka nda waytaaci cindi iyye. 42 Harim izey, zambar fo da way cindi iyye. 43 Lawi borey neeya: Yesuwa izey, Kadmiyel waney, Hodabiya izey do, wayye cindi taaci. 44 Doonkoy neeya: Asaf izey, zangu nda waytaaci cindi ahakku. 45 Me batukoy neeya: Sallum izey, da Ater izey, da Talmon izey da Akkub izey, da Hatita izey, da Sobay izey, zangu nda waranza cindi ahakku. 46 Irikoy windo goy-izey neeya: Ziha izey, da Hasufa izey, da Tabbayot izey, 47 da Keros izey, da Siyaha izey, da Padon izey, 48 da Lebana izey, da Hagaba izey, da Salmay izey, 49 da Hanan izey, da Jiddel izey, da Gahar izey, 50 da Reyaya izey, da Rezin izey, da Nekoda izey, 51 da Gazzam izey, da Uzza izey, da Paseya izey, 52 da Besay izey, da Meyunim izey, da Nefusesim izey, 53 da Bakbuk izey, da Hakufa izey, da Harhur izey, 54 da Bazlit izey, da Mehida izey, da Harsa izey, 55 da Barkos izey, da Sisera izey, da Tema izey, 56 da Neziya izey, da Hatifa izey. 57 Suleymanu bannyey izey neeya: Sotay izey, da Soferet izey, da Peruda izey, 58 da Yaala izey, da Darkon izey, da Jiddel izey, 59 da Sefatiya izey, da Hattil izey, da Pokeret-Hazzebayim izey, da Amon izey, 60 sanda Irikoy windo goy-izey kulu nda Suleymanu bannyey izey, i to boro zangu hinza nda wayga cindi hinka. 61 Wo kaŋ yaŋ fun Tel-Mela, da Tel-Harsa, da Kerub, da Addon, da Immer neeya: (day i si hin ka ngey kaayey windi cabe, wala ngey asuli, hala Israyla ra no ngey go.) 62 Delaya izey, da Tobiya izey, da Nekoda izey, zangu iddu nda waytaaci cindi hinka. 63 Alfagey bumbey do haray: Hobaya izey, da Hakkoz izey, da Barzillay izey (nga kaŋ na wande sambu Barzillay Jileyad bora izey ra, hala i n'a maa daŋ a gaa.) 64 Woodin yaŋ, i na ngey maa ceeci asuley hantum yaŋ tira ra, amma i man'i gar. Woodin se no i n'i lasaabu harram no, k'i kaa alfagataray goyo ra. 65 Dabarikwa mo ne i se i ma si hayey kaŋ ga hanan ka bisa i kulu ŋwa, kal a ma to waati kaŋ alfaga fo ga tun kaŋ gonda Urim* da Tummin. 66 Jama kulu marganta ga ti boro zambar waytaaci cindi hinka nda zangu hinza nda waydu, 67 kaŋ waana i bannyey d'i koŋŋey, kaŋ ga to boro zambar iyye nda zangu hinza nda waranza cindi iyye. Koyne, i gonda boro zangu hinka nda waytaaci cindi gu kaŋ yaŋ ga dooni te, alboro nda wayboro. 68 I bariyey, zangu iyye nda waranza cindi iddu no, i alambaaney mo, zangu hinka nda way taaci cindi gu no. 69 I yoy, zangu taaci nda waranza cindi gu no. I farkayey, zambar iddu nda zangu iyye nda waranka no. 70 Afooyaŋ mo kaayey windi arkusey ra na nooyaŋ te goyo se. Dabarikwa na wura kilo taaci no, da taasa waygu nda alfaga bankaaray zangu gu da waranza k'i daŋ jisiri nango se. 71 Kaayey windi arkusey ra mo koyne, afooyaŋ na wura kilo wahakku da nzarfu wane kilo zambar fo no goyo jisiri nango ra. 72 Boro cindey mo, haŋ kaŋ i no neeya: wura kilo wahakku da nzarfu kilo zangu yagga nda waranka, da alfaga bankaaray waydu cindi iyye. 73 Yaadin no alfagey nda Lawi borey, da me batukoy, da doonkoy, da jama ra afooyaŋ, da windo goy-izey, da Israyla kulu, i goro ngey birney ra d'a. Waato kaŋ handu iyyanta to mo, Israyla izey go ngey birney ra,

8

1 kala jama kulu margu batama tafa din ra kaŋ go Hari Meyo jine. I ne tira hantumkwa Ezra se a ma kande Musa asariya* tira, asariya kaŋ Rabbi lordi Israyla izey se din. 2 Alfa Ezra binde kande asariya tira boro jama jine, alborey da wayborey da borey kulu kaŋ yaŋ ga hin ka faham, handu iyyanta jirbi sintina. 3 A caw a ra mo, batama bambata kaŋ go Hari Meyo jine din ra, za susubay kala zaari bindi. Noodin alborey da wayborey da ngey kaŋ yaŋ ga hin ka faham, i borey kulu na hanga jeeri ka maa asariya tira se. 4 Hantumkwa Ezra binde kay kataaku jabu kuuku fo boŋ, kaŋ i te muraado din se. A jarga mo Mattatiya goono ga kay, da Sema, da Anaya, da Uriya, da Hilciya, da Maaseya, a kambe ŋwaaro gaa haray. A kambe wow gaa haray mo, Pedaya go no, da Misayel, da Malciya, da Hassum, da Hasbaddana, da Zakariya, da Mesullam. 5 Ezra mo na tira feeri jama kulu jine (zama a go sambante beene jama kulu boŋ do). Waato kaŋ a n'a feeri binde, jama kulu tun ka kay. 6 Ezra mo na Rabbi, Irikoy Beeraykoyo beerandi. Jama kulu mo tu ka ne: «Amin! Amin!» ka ngey kambey sambu beene. I na ngey boŋey sumbal ka sududu Rabbi se, i moydumey go ganda. 7 Yesuwa mo, nga nda Bani, da Serebiya, da Yamin, da Akkub, da Sabbetay, da Hodiya, da Maaseya, da Kelita, da Azariya, da Yozabad, da Hanan, da Pelaya, da Lawi borey, i na jama fahamandi nda asariya. Jama mo kay ngey nangey ra. 8 Kal i caw Irikoy asariya tira ra, far-far. I n'a feerijo te mo hala mate kaŋ borey faham d'a cawyaŋo. 9 Nehemiya mo, kaŋ ga ti dabariko, da Alfa Ezra, kaŋ ga

hantum, da Lawi borey kaŋ yaŋ ga jama kulu dondonandi, i ne jama kulu se: «Hunkuna wo zaari hanante no Rabbi araŋ Irikoyo se. Araŋ ma si te bine saray, araŋ ma si hẽ mo.» Zama borey kulu goono ga hẽ waato kaŋ i maa asariya sanney. 10 Waato din gaa a ne i se: «W'araŋ koyyaŋ te, ka maafey ŋwa, ka yu haŋ. Boro kaŋ i mana hay kulu soola a se mo, araŋ ma baa samba a se, zama hunkuna wo zaari hanno no iri Rabbo se. Araŋ ma si te bine saray mo, zama Rabbi farhã, nga no ga ti araŋ gaabo.» 11 Yaadin cine no Lawi borey te ka jama kulu dangandi nd'a. I goono ga ne: «Wa dangay, zama zaari hanante no. Wa si te bine saray bo.» 12 Jama kulu binde na ngey koyyaŋ te zama ngey ma ŋwa ka haŋ ka gomni samba. I na farhã batu bambata te mo zama i faham da sanney kaŋ yaŋ i feeri i se. 13 Zaari hinkanta hane binde, jama kulu ra kaayey windi arkusey margu, ngey nda alfagey da Lawi borey, ka koy hantumkwa Ezra do, zama ngey ma faham da asariya sanney. 14 Asariya ra i kaa ka gar nangu kaŋ i na baaru hantum, ka ne Rabbi na Musa lordi ka ne Israyla izey ma goro tandayaŋ ra handu iyyanta batu jirbey ra. 15 I na baaro say-say, ka fe mo ngey kwaarey kulu ra da Urusalima ra mo, ka ne: «Wa fatta ka koy tondo do, ka zeytun* kambeyaŋ sambu, da saajo ra zeytun kambeyaŋ, da mirtal da sabb'ize da tuurey kaŋ kobtey ga tafay wane yaŋ, zama i ma tandayaŋ te sanda mate kaŋ i hantum din.» 16 Jama binde fatta ka tuuri kambeyaŋ sambu. Boro kulu na tanda te nga boŋ se, afo kulu nga fu beene daabuyaŋo boŋ, da windi batamey ra, da Irikoy sududuyaŋ windo ra, da Hari Meyo batama ra, da Ifraymu Meyo batama ra mo. 17 Jama marga kulu binde kaŋ yaŋ ye ka kaa ka fun tamtaray ra na tandayaŋ te ka goro tandey ra. Zama za Yasuwa Nun ize jirbey banda, Israyla izey mana woodin cine te, hal a kaa ka to zaaro wo gaa. I binde te bine kaani gumo. 18 Zaari ka kaa zaari, za zaari sintina hane hal a koy bananta wano, i goono ga caw Irikoy asariya tira ra. I te jirbi iyye i goono ga bato haggoy. Zaari ahakkanta hane mo, marga bambata zaari no farilla boŋ.

9

1 A ciya mo, handu woodin jirbi waranka cindi taacanta hane, Israyla izey kaa ka margu ka mehaw ka bufu zaara haw ngey gaa, ka laabu daŋ ngey boŋey ra. 2 Israyla kunda na ngey boŋ fay waani ka fun yawey kulu game ra. I kay ka ngey taaley da ngey kaayey laalayaŋey mo ci. 3 I kay ngey nangey ra ka caw Rabbi ngey Irikoyo asariya* tira ra, danga zaari farsimi taacanta i goono ga kay. Sanda yaadin cine gayyaŋ koyne, i goono ga ngey taali ci ka sududu Rabbi ngey Irikoyo se. 4 Yesuwa, da Bani, da Kadmiyel, da Sabaniya, da Bunni, da Serebiya, da Bani, da Kanani, i kay Lawi borey kaarimi harey boŋ, ka jinde tunandi nda gaabi Rabbi ngey Irikoyo gaa. 5 Gaa no Lawi borey wo: Yesuwa, da Kadmiyel, da Bani, da Hasabneya, da Serebiya, da Hodiya, da Sabaniya, da Petahiya ne: «Wa tun ka kay ka Rabbi araŋ Irikoyo beerandi, nga kaŋ go no za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin. Ni maa darzakoyo, i m'a sifa, ni maa kaŋ ga ti beeraykoy ka bisa albarka nda saabuyaŋ kulu. 6 Nin no ga ti Rabbi, ni hinne. Nin no ka beene te, da beeney beena, d'i margey kulu, da ganda mo nda harey kulu kaŋ go a ra, da teekoy da harey kulu kaŋ go i ra; nin no mo g'i kulu hallasi. Beena ra marga mo goono ga sududu ni se. 7 Nin no ga ti Rabbi Irikoy kaŋ na Abram suuban. Ni kand'a ka fun Ur, Kaldancey laabo ra, k'a no nga maa Ibrahim. 8 Ni n'a bina gar mo naanaykoy ni jine. Ni na alkawli te a se mo ka ne ni g'a no Kanaanancey laabo, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Yebusancey, da Jirgasancey waney, a m'i laabo nooyandi nga banda se, hala mo ni na ni sanno toonandi, zama ni ya adilitaraykoy no. 9 Koyne, ni di iri kaayey kankamo Misira laabo ra, ni maa i hẽeno mo Teeku Cira me gaa. 10 Ni na alaamey da dambara hari yaŋ cabe Firawna* nda nga bannyey kulu boŋ, d'a laabo borey kulu boŋ mo, zama ni bay kaŋ i na boŋbeeray goy cabe ni se. Ni na ni maa beerandi mo, sanda mate kaŋ cine a bara hunkuna. 11 Ni na teeko fay mo Israyla jine, hal a te mate kaŋ i ga hin ka bisa laabu kogo boŋ teeko bindi ra. I ce banda ganakoy mo, ni n'i furu guusuyaŋey ra, danga day tondi kaŋ i taŋ hari bambata ra. 12 Woodin banda mo ni furo i jine zaari buru sari himandi ra, cin mo danji sari himandi ra, zama ni m'i no kaari fonda kaŋ i ga gana din ra. 13 Ni zumbu Sinayi tondo boŋ mo. Ni salaŋ d'ey mo, ni jinda fun beena ra. Ni n'i no adilitaray farilley da asariya cimikoyyaŋ, da hin sanney da lordi hanno yaŋ. 14 Ni n'i bayrandi da ni asibti* hananta mo, k'i no lordiyaŋ da hin sanniyaŋ, da asariya mo ni tamo Musa kambe ra. 15 Ni n'i no ŋwaaro mo kaŋ fun beene kaŋ g'i hara safar, i jawo se mo ni na hari kaa taray a ma fun tondo ra. Ni n'i lordi mo ka ne i ma furo ka laabo ŋwa, wo kaŋ ni jin ka ze d'a i se ka ne ni g'i no nd'a din. 16 Amma ngey, iri kaayey nooya, i na boŋbeeray goy te, i na ngey hangey sandandi, i mana hangan ni

lordey se mo. 17 I wangu ka gana, i mana fongu mo ni dambara goyey gaa, kaŋ ni goy i game ra din, amma i na ngey hangey sandandi. I murteyaŋo ra mo i na jine boro fo daŋ zama ngey ma ye tamtara ra. Amma ni ya Irikoy kaŋ soola yaafayaŋ se no, gomni nda suuji Koy mo no, kaŋ ga munye bine tunyaŋ gaa, kaŋ gonda baakasinay suuji yulwante, ni mana i furu mo. 18 Oho, baa waato kaŋ i na sooguyaŋ handayze te ngey boŋ se ka ne: ‹Woone ni Irikoyo no kaŋ na ni kaa Misira laabo ra!› i na ni zokoti mo sorro boobo nda ngey goyey. 19 Kulu nda yaadin ni suuji booba sabbay se ni mana i furu saajo ra. Buru sari himandi mana tun i boŋ do ka fay d'ey zaari ra, amma a furo i jine fonda ra. Cin mo danji sari himandi ga kaari cabe i se, da fondo mo kaŋ i ga gana. 20 Ni n'i no ni Biya Hanna mo a m'i dondonandi. Ni mana ni Manna* ganji mo i meyey se, ni n'i no hari i jaw maayaŋo se mo. 21 Oho, hala jiiri waytaaci no ni n'i laamey bana saajo ra, kaŋ i mana jaŋ hay kulu. I bankaarayey mana zeen, i cey mo mana fuusu. 22 Ni n'i no mo mayray ndunnya dumi cindey boŋ. Ni fay-fay i se mo i ibaay boŋ. Yaadin no i na Sihon mayra ta d'a, danga Hesbon bonkoono laabo nooya, nga nda Basan bonkoono Og laabo. 23 Ni n'i izey baayaŋ labu-care mo sanda beene handariyayzey cine. Ni kand'ey laabu wo ra kaŋ ni ci i kaayey se ka ne i ga furo k'a ŋwa. 24 Yaadin cine no izey din furo nd'a ka laabo koytara ŋwa. Ni na laabo din borey daŋ i mayray cire mo, sanda Kanaanancey nooya. Ni n'i daŋ i kambe ra, ngey nda ngey koyey kulu, da laabo din dumey, zama i ma te i se hay kulu kaŋ i ga ba. 25 I na gallu birnikoyyaŋ da laabu kaŋ gonda albarka mo ŋwa. I na windi mayray ta kaŋ yaŋ gonda jinay hanno yaŋ dumi kulu, da dayyaŋ kaŋ i hanse hal i ma boori, da reyzin kaliyaŋ, da zeytun* fariyaŋ, da tuuri kaŋ gonda ize boobo yaŋ. I binde ŋwa ka kungu ka naasu. I na ndunnya kaani maayaŋ waate ŋwa ni gomni beero ra. 26 Kulu nda yaadin i wangu ka ni gana, i murte ni gaa, i na ni asariya furu ngey banda mo. Ni annabey kaŋ yaŋ na seeda te i boŋ ka miila ngey ma ye ka kand'ey ni do, i n'i wi. I na ni zokotiyaŋ goy boobo te. 27 Woodin se no ni n'i daŋ i ibarey kambe ra, ngey mo n'i taabandi. I kankamo ra mo, waato kaŋ i hẽ ni gaa, ni maa i se beene. Ni suuji booba boŋ mo ni n'i no faabakoyaŋ kaŋ g'i faaba i ibarey kambey ra. 28 Amma waato kaŋ i fulanzam din banda, kal i ye ka goy laalo te ni jine. Woodin se no ni n'i naŋ i ibarey kambey ra, hal i du i mayray k'i dabari. Kulu nda yaadin, waato kaŋ i ye ka kaa ka hẽ ni gaa, ni go beene, ni maa i se, sorro boobo mo no ni n'i faaba ni suujo boŋ. 29 Ni na seeda te mo i boŋ, zama ni ma ye ka kand'ey ni asariya do. Kulu nda yaadin, i na boŋbeeray goy te. I mana hangan ni lordey se, amma i na zunubi te ka ni farilley furu, (farilley kaŋ yaŋ da boro n'i goy, i ga naŋ bora ma funa). I na jase saku ka ngey hangey sandandi ka wangu ka maa. 30 Amma jiiri boobo ni go ga suuru i se, ni na seeda te i boŋ mo nda ni Biya ni annabey meyey ra. Hala hõ mo i wangu ka hanga jeeri. Woodin se no ni n'i daŋ laabu cindey dumey kambe ra. 31 Kulu nda yaadin ni mana i halaci ni suuji booba ra, ni mana i furu mo, zama nin, ya Irikoy, ni ya suuji nda gomnikoy no. 32 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, Beeraykoy, Hinkoy, Irikoy kaŋ ga humburandi, kaŋ ga haggoy da alkawli nda baakasinay suuji, taabo wo kulu, ni ma s'a himandi hay fo kayna ni jine. Taabo wo kaa iri nd'iri bonkooney, d'iri laabukoyey, d'iri alfagey, d'iri annabey, d'iri kaayey, da ni jama kulu gaa, za Assiriya bonkooney zamana ra hala ka kaa hunkuna. 33 Amma ni wo ga hanan hari kulu kaŋ du iri ra, zama nin no ka cimi goy te, amma iri wo, ilaalo no iri goy. 34 Zama iri bonkooney, d'iri laabukoyey, d'iri alfagey, d'iri kaayey mana ni asariya haggoy. I mana hanga jeeri ni lordey da ni kaseetey gaa mo, nango kaŋ ni kaseeti i gaa. 35 Zama i mana may ni se ngey mayray laabo ra, da ni gomni beero mo kaŋ ni no i se din ra da laabu beero kaŋ ni n'i no ra mo, laabu kaŋ gonda albarka. I mana bare mo ka fay da ngey goy laaley. 36 Guna, hunkuna iri ya bannyayaŋ no. Laabo kaŋ ni n'iri kaayey no nd'a zama i m'a albarka nd'a nafa ŋwa se mo, a ciine ra iri ya bannyayaŋ no a ra. 37 A goono ga nafa boobo hay mo bonkooney se kaŋ ni dake iri boŋ iri zunubey sabbay se. I gonda hina mo iri d'iri almaney boŋ. I go ga te haŋ kaŋ kaan ngey se, iri mo, iri kayna gumo. 38 Kulu nda yaadin iri ga naanay alkawli sambu, iri g'a hantum mo. Iri laabukoyey da Lawi borey d'iri alfagey ga kawaatimi kar a gaa.»
10
1 Borey kaŋ yaŋ na kawaatimo kar, ngey neeya: Dabarikwa Nehemiya, Hakaliya ize, da Zedeciya, 2 Seraya, da Azariya, da Irimiya, 3 Pasur, da Amariya, da Malciya, 4 Hattus, da Sabaniya, da Malluk, 5 Harim, da Meremot, da Obadiya, 6 Daniyel, da Jinneton, da Baruk, 7 Mesullam, da Abiya, da Miyamin, 8 Maaziya, da Bilgay, da Semaya, alfagayaŋ nooya. 9 Lawi borey mo neeya: Yesuwa, Azaniya ize, da Binnuwi Henadad wane do haray, da Kadmiyel, 10 d'i nya-izey Sabaniya,

da Hodiya, da Kelita, da Pelaya, da Hanan. 11 Mika, da Rehob, da Hasabiya, 12 Zakkur, da Serebiya, da Sabaniya, 13 Hodiya, da Bani, da Beninu. 14 Jama jine borey neeya: Paros, da Pahat-Mowab, da Elam, da Zattu, da Baani, 15 Bunni, da Azgad, da Bebay, 16 Adoniya, da Bigbay, da Adin, 17 Ater, da Hezeciya, da Azzur, 18 Hodiya, da Hasum, da Bezay, 19 Harif, da Anatot, da Nebay, 20 Magpiyas, da Mesullam, da Hezir, 21 Mesezabel, da Zadok, da Yadduwa, 22 Pelatiya, da Hanan, da Anaya, 23 Hoseya, da Hananiya, da Hassub, 24 Hallohes, da Pilha, da Sobak, 25 Rehum, da Hasabna, da Maaseya, 26 Ahiya, da Hanan, da Anan, 27 Malluk, da Harim, da Baana. 28 Jama cindo mo, da alfagey, da Lawi borey, da windo me batukoy, da doonkoy, da Irikoy windo goy-izey, da borey kulu kaŋ na ngey boŋ fay waani laabey dumi cindey gaa ngey ma Irikoy asariya haggoy sabbay se, i wandey, d'i ize arey da ize wayey, borey kulu kaŋ yaŋ gonda bayray da fahamay, 29 i naagu ngey nya-izey da ngey laabukoyey gaa. I na laaliyaŋ gaara ngey boŋ gaa da zeyaŋ ka ne ngey ga Irikoy asariya gana kaŋ i no Irikoy tamo Musa kambe ra. I ne mo ngey ga Rabbi iri Irikoyo lordey d'a farilley, d'a hin sanney kulu gana, ka goy d'ey. 30 «Iri si ye k'iri ize wayey hiijandi laabo dumi woodin yaŋ ize arey se koyne. Iri si ye k'i ize wayey hiiji mo koyne, ka kande iri ize arey se. 31 Woodin banda mo, da laabo dumey din kande jinay wala ŋwaari kulu kaŋ dumi no, i kande asibti hane zama ngey m'a neera se, iri s'a day i gaa asibti hane, wala zaari fo kaŋ ga hanan ra. Iri ga yadda nda jiiri iyyante alaada ka garaw kulu taŋ mo. 32 Iri na farilla te iri boŋ se koyne ka ne iri g'iri boŋ daŋ banandi kaŋ jiiri kulu iri ga nzarfu sekel* farsimi hinzante bana iri Irikoyo windo saajawo se, 33 zama i ma day jisiyaŋ buuru, da sarga* kaŋ si fappe, ŋwaari wane da tonyaŋ wane, da asibtey se waney, da handu kayyaŋey wane, da batey kaŋ i sinji wane, da hayey kaŋ yaŋ ga hanan wane, da zunubi se sargay kaŋ i ga sasabandiyaŋ te d'a Israyla se wane, d'iri Irikoyo windo goy kulu se. 34 Iri binde, alfagey da Lawi borey da jama borey na kurne te tuuri sargay boŋ, i ma kand'a iri Irikoyo windo ra, iri kaayey windey boŋ, alwaatey kaŋ i daŋ yaŋ ra, jiiri ka koy jiiri, zama i m'a ton Rabbi iri Irikoyo feema boŋ, danga mate kaŋ i hantum asariya tira ra. 35 Iri ne mo iri ga kande iri laabo dumari boŋ-jina, da tuuri kulu izey boŋ-jina, jiiri ka kaa jiiri, ka kond'a Rabbi windo ra. 36 Iri ize aru hay-jiney mo, d'iri almaney waney, sanda iri alman kurey ra haw da feeji hay-jiney, iri ga kand'ey zama i ma kond'ey iri Irikoyo windo ra, ka koy alfagey kaŋ yaŋ ga saajaw te iri Irikoy windo ra din do, sanda mate kaŋ i hantum asariya tira ra. 37 Iri ne iri ga kande iri dumari boŋ-jina hamni, d'iri sargay kaŋ i ga sambu beene, da tuuri kulu dumi izeyaŋ, da reyzin hari, da ji wane, ka kaa alfagey do, ka koy iri Irikoyo windo ra. Iri laabo zakka mo iri ga kand'a Lawi borey do, zama ngey, Lawi borey no ga zakka ta laabo birney kulu ra, nangey kaŋ iri ga far. 38 Haruna banda ra alfaga fo mo ga goro Lawi borey banda, waato kaŋ Lawi borey ga zakka ta. Lawi borey mo ga kande afo iway ra ka kond'a iri Irikoyo windo do, i ma furo fuwey ra, jisiri nangey ra. 39 Zama Israyla izey da Lawi izey, i ga kande beene sambuyaŋ sargay, ntaaso wane da reyzin hari wane da ji wane, ka kond'a fuwey ra, nango kaŋ nangu hananta jinayey bara, da alfagey kaŋ yaŋ ga saajawo te, da windi me batukoy, da doonkoy. Iri ne iri si iri Irikoyo windo muray mo.»

11

1 Jama wane laabukoyey mo goro Urusalima ra. Borey kaŋ cindi mo na kurne te zama ngey ma kande ngey boro way ra afo kaŋ ga goro birni hananta ra, kaŋ ga ti Urusalima. Kanandi yagga mo ma goro birni cindey ra. 2 Jama mo na albarka gaara borey kulu se kaŋ yaŋ na ngey boŋ nooyandi bine yadda boŋ ngey ma goro Urusalima ra. 3 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti jine borey, laabo kulu ra waney kaŋ yaŋ goro Urusalima ra. Amma Yahuda birney ra boro kulu goro nga mayray haro ra ngey kwaarey ra, danga Israyla, da alfagey, da Lawi borey, da Irikoy windo goy-izey, da Suleymanu bannyey izey. 4 Urusalima ra mo Yahuda ize fooyaŋ da Benyamin ize fooyaŋ goono ga goro. Yahuda izey waney neeya: Ataya Uzziya ize, Zakariya ize, Amariya ize, Sefatiya ize, Mahalalel ize, Farisa izey waney do haray. 5 Maaseya Baruk ize mo, Kol-Hoze ize, Hasaya ize, Adaya ize, Yoyarib ize, Zakariya ize, Ba-Silo ize. 6 Farisa banda kulu kaŋ goono ga goro Urusalima ra, i boro zangu taaci nda waydu cindi ahakku no, alboro timmanteyaŋ mo no. 7 Woone yaŋ mo, ngey no ga ti Benyamin izey: Sallu, Mesullam ize, Yowed ize, Pedaya ize, Kolaya ize, Maaseya ize, Itiyel ize, Yesaya ize. 8 A banda koyne Gabbay go, da Sallay, da boro zangu yagga nda waranka cindi ahakku. 9 Yowel Zikri ize mo, nga no ga ti i jine bora. Yahuda Hassenuwa ize mo, nga no ga ti ihinkante birno boŋ. 10 Alfagey do haray waney neeya: Yedaya Yoyarib ize, da Yacin, 11 Seraya Hilciya ize,

Mesullam ize, Zadok ize, Merayot ize, Ahitub ize, Irikoy windo jine bora, 12 d'i nya-izey kaŋ ga fuwo saajaw te, i boro zangu ahakku da waranka cindi hinka no. Adaya go no mo, Yeroham ize, Pelaliya ize, Amzi ize, Zakariya ize, Pasur ize, Malciya ize, 13 da nga nya-izey, kaayey windey jine borey, i boro zangu hinka nda waytaaci cindi hinka no. Amassay go no mo, Azarel ize, Asay ize, Mesillemot ize, Immer ize, 14 d'i nya-izey, yaarukomey, i boro zangu da waranka cindi ahakku no. I jine bora mo ga ti Zabdiyel, Haggedolim ize. 15 Lawi borey do haray i gonda: Semaya, Hassub ize, Azrikam ize, Hasabiya ize, Bunni ize, 16 da Sabbetay da Yozabad, Lawi borey jine borey do haray waney, kaŋ yaŋ gonda Irikoy windo taray haray goyo dabari. 17 Mattaniya Mika izo mo go no, Zabdi ize, Asaf ize, kaŋ ga ti jine boro saabuyaŋ adduwa teeyaŋ se za sintina. Bakbuciya mo go no, ihinkante nooya a nya-izey ra, da Abda Sammuwa ize, Galal ize, Yedutun ize. 18 Lawitey kulu timmante lasaabuyaŋ kaŋ go birni hanna ra, i boro zangu hinka nda wahakku cindi taaci no. 19 Me batukoy mo: Akkub, da Talmon d'i nya-izey, kaŋ yaŋ goono ga batu windo meyey gaa, i boro zangu nda wayye cindi hinka no. 20 Amma Israyla boro cindey, da alfagey, da Lawitey go Yahuda kwaarey kulu ra, afo kulu nga tubu haro ra. 21 Kala Irikoy windo goy-izey wo ye ka goro Ofel ra. Ziha mo, nga nda Jispa, ngey no ga windi goy-izey dabari. 22 Lawitey jine borey Urusalima ra ga ti Uzzi, Bani izo, Hasabiya ize, Mattaniya ize, Mika ize, Asaf izey do haray, kaŋ yaŋ ga doon, kaŋ yaŋ go Irikoy windo muraadey boŋ. 23 Zama bonkoono na lordi te i boŋ, sanda saalyaŋ kaŋ i ga te doonkoy se, i ma du ngey zaari kulu laami. 24 Petahiya mo Mesezabel izo, Zera Yahuda izo izey do haray boro go bonkoono do jama kulu muraadey sabbay se. 25 Kawyey d'i farey se mo, Yahuda izey ra afooyaŋ goro Ciriyat-Arba d'a kawyey ra, da Dibon d'a kawyey, da Yekab-Zeyel d'a kawyey, 26 da Yesuwa, da Molada, da Bayt-Pelet, 27 da Hazar-Suwal, da Beyer-Seba d'i kawyey, 28 da Ziklag, da Mekona d'i kawyey, 29 da En-Rimmon, da Zora, da Yarmut, 30 da Zanowa, da Adullam d'i kawyey, da Lacis da nga farey, da Azeka da nga kawyey. I binde na windiyaŋ cina Beyer-Seba gaa kala Hinnom gooro ra. 31 Benyamin izey mo goro za Geba gaa ka koy jina Mikmas haray, da Ayya, da Betel, d'i kawyey, 32 da Anatot do haray, da Nob, da Ananiya, 33 da Hazor, da Rama, da Jittayim, 34 da Hadid, da Zeboyim, da Neballat, 35 da Lod, da Ono, da kambe goy-teerey gooro ra. 36 Lawitey jama fooyaŋ kaŋ waato Yahuda wane yaŋ no, i ye ka goro Benyamin ra.

12

1 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti alfagey da Lawitey kaŋ yaŋ kaaru Zerubabel Seyaltiyel izo banda, da Yesuwa banda mo: Seraya, da Irimiya, da Ezra, 2 da Amariya, da Malluk, da Hattus, 3 da Sekaniya, da Rehum, da Meremot, 4 da Iddo, da Jinneton, da Abiya, 5 da Miyamin, da Maadiya, da Bilga, 6 da Semaliya, da Yoyarib, da Yedaya, 7 da Sallu, da Amok, da Hilciya, da Yedaya. Woodin yaŋ no ga ti alfagey ra ibeerey, d'i nya-izey ra waney Yesuwa jirbey ra. 8 Lawitey mo neeya: Yesuwa, da Binnuwi, da Kadmiyel, da Serebiya, da Yahuda, da Mattaniya, nga kaŋ go saabuyaŋ dooney sanni boŋ, nga nda nga nya-izey. 9 Bakbuciya mo, nga nda Unni, i nya-izey ga kay i se ya-haray i goyey nangey ra. 10 Yesuwa mo, nga no ka Yoyacim hay, Yoyacim na Eliyasib hay, Eliyasib mo na Yoyada hay, 11 Yoyada mo na Yonata hay, Yonata mo na Yadduwa hay. 12 Yoyacim jirbey ra mo alfagayaŋ go no, kaayey windi arkusuyaŋ: Seraya wane, Meraya no. Irimiya wane, Hananiya no. 13 Ezra wane, Mesullam no. Amariya wane, Yehohanan no. 14 Malluk wane, Yonata no. Sabaniya wane, Yusufu no. 15 Harim wane, Adna no. Merayot wane, Helkay no. 16 Iddo wane, Zakariya no. Jinneton wane, Mesullam no. 17 Abiya wane, Zikri no. Minyamin da Mowadiya wane, Peltay no. 18 Bilga wane, Sammuwa no. Semaya wane, Yonatan no. 19 Yoyarib wane, Mattenay no. Yedaya wane, Uzzi no. 20 Sallay wane, Kallay no. Amok wane, Eber no. 21 Hilciya wane, Hasabiya no. Yedaya wane, Netanel no. 22 Lawitey binde, Eliyasib jirbey ra i na Yoyada da Yohanan da Yadduwa lasaabu kaayey windi arkusuyaŋ, ngey nda alfagey mo, Persanca Dariyus koytara zamana ra. 23 Lawitey kaayey windi arkusey mo, i n'i hantum Baaru Tira ra hal a koy ka to Yohanan Eliyasib izo jirbey ra. 24 Lawitey do haray arkusey mo neeya: Hasabiya, da Serebiya, da Yesuwa Kadmiyel izo, da ngey nya-izey kaŋ yaŋ g'i gaa, zama i ma saabuyaŋ te mo Irikoy bora Dawda lordo boŋ, jama-da-jama. 25 Mattaniya, da Bakbuciya, da Obadiya, da Mesullam, da Talmon, da Akkub -- ngey no ga ti Irikoy windo me batukoy. I ga meyey jarga jisiri nangey batu mo. 26 Woone yaŋ, Yoyacim Yesuwa izo jirbey ra wane yaŋ no: Yozadak izo, da mayraykoyo Nehemiya jirbey ra mo, da hantumkwa Alfa Ezra. 27 Alwaato kaŋ i na Urusalima birni cinaro fay

waani mo, i na Lawitiyaŋ ceeci i nangey kulu ra, zama i ma kand'ey Urusalima, zama i ma fay waaniyaŋ bato haggoy da bine kaani, da saabuyaŋ, da baytuyaŋ, i ma can-caŋ da moolo kayna da moolo beeri yaŋ kar. 28 Doonkoy izey mo margu ka fun Urusalima windanta batama ra, da Netofa kawyey ra, 29 da Bayt-Jilgal mo, da Geba nangey, da Azmabet waney, zama ngey din, doonkoy jin ka kawyeyaŋ cina ngey boŋ se Urusalima windanta. 30 Alfagey da Lawitey mo na ngey boŋ hanandi. I na jama mo hanandi, da birno meyey, da birni windanta cinaro. 31 Waato din gaa no ay kaaru birni cinaro boŋ, in da Yahuda laabukoyey. Ay na doonkoy jama hinka suuban kaŋ yaŋ ga saabuyaŋ te, i ma sasare ka dira care banda. I ra jama fa ma gana kambe ŋwaari gaa haray birni cinaro boŋ ka koy Birji Meyo do haray. 32 I banda mo Hoseya dake i gaa, da Yahuda laabukoy jarey, 33 da Azariya, da Ezra, da Mesullam, 34 da Yahuda, da Benyamin, da Semaya, da Irimiya, 35 da alfaga ize fooyaŋ kaŋ yaŋ gonda hilliyaŋ i banda. Zakariya Yonata izo, Semaya ize, Mattaniya ize, Mikaya ize, Zakkur ize, Asaf ize go no, 36 da nga nya-izey Semaya, da Azarel, da Milalay, da Jilalay, da Maay, da Netanel, da Yahuda, da Hanani. Ngey no ka bara nda Irikoy bora Dawda dooni jinayey, hantumkwa Ezra mo go i jine. 37 I kaaru Hari-mo Meyo do haray, ka koy jina sururu. I kaaru Dawda birno kaarimi harey boŋ, birni cinaro zijanta, hala Dawda windo boŋ beene, kal a ma kaa ka to Hari Meyo gaa kaŋ ga wayna funay haray guna. 38 I jama fa mo kaŋ yaŋ ga saabuyaŋo te koy k'i kubay. Ay mo go g'i gana, in da jama jare fa ay banda birni cinaro boŋ, Feema Cinari Kuuko boŋ, ka kaa hala Cinari Tafa din do. 39 Ifraymu Meyo boŋ mo, da Me Zeena do koyne, da Hamisa Meyo do mo, da Hananeyel Cinari Kuuko do, da Zangu Cinari Kuuko do, hal a ma kaa Feeji Meyo do, i kay noodin surum! Batukoy Meyo do. 40 Yaadin no jama hinka din kaŋ yaŋ ga saabuyaŋ te Irikoy windo ra kay d'a, in da dabarikooney jara kaŋ yaŋ go ay bande. 41 Alfagey mo, ngey: Eliyacim, da Maaseya, da Minyamin, da Mikaya, da Eliyowenay, da Zakariya, da Hananiya gonda hilliyaŋ i banda. 42 Maaseya mo go no, da Semaya, da Eliyezar, da Uzzi, da Yehohanan, da Malciya, da Elam, da Ezer. Doonkoy mo na jinde sambu gumo, ngey d'i jine bora Yezrahiya. 43 I na sargay beeriyaŋ salle han din hane. I go ga farhã, zama Irikoy naŋ han din hane i ma farhã gumo da bine kaani. Wayborey da zankey, ngey mo farhã, hala baa nangu mooro i ga maa Urusalima farhãyaŋo yooja. 44 Han din hane no i na boroyaŋ daŋ jinay jisiyaŋ fuwey sanni boŋ, beene sambuyaŋ sargayey sabbay se, da boŋ-jina wane, da zakka wane mo, zama i m'i margu i ra ka fun birney windanta farey ra, mate kaŋ i daŋ asariya* ra alfagey da Lawitey sabbay se. Zama Yahuda kunda maa kaani alfagey da Lawitey sabbay se kaŋ yaŋ goono ga kay Irikoy windo goyo ra k'a te. 45 I na ngey Irikoyo goyo haggoy, da hanandiyaŋ goyo mo. Yaadin mo no doonkoy da windi me batukoy te Dawda nda nga izo Suleymanu lordo boŋ. 46 Zama Dawda jirbey ra, da waato Asaf waney, doonkoy jine boro go no. Dooniyaŋ go no mo, saabuyaŋ da sifayaŋ wane yaŋ, Irikoy se. 47 Israyla kulu binde, Zerubabel jirbey, da Nehemiya jirbey ra, i na doonkoy baa da batukoy wano mo no zaari kulu muraadey boŋ. I na baa fay waani mo Lawitey sabbay se. Lawitey mo na Haruna izey wano fay waani.

13

1 Han din hane i caw Musa tira ra jama hangey ra. A ra mo no i gar naŋ kaŋ i hantum ka ne kaŋ Amonance wala Mowabance ma si furo Irikoy jama marga ra hal abada, 2 zama i mana Israyla izey kubay da hari nda ŋwaari, amma i zinga nda Balaam* i boŋ, a m'i laali se. Amma iri Irikoyo na laaliyaŋo din bare ka te albarka. 3 A ciya mo, waato kaŋ jama maa asariya* sanno, kal i na yawey kulu waasu ka kaa Israyla ra. 4 Amma za i mana woodin te, Alfa Eliyasib, kaŋ i daŋ iri Irikoyo windo fuwey boŋ, kaŋ a ciya nga nda Tobiya game ra gonda amaana, 5 a jin ka fu bambata fo soola Tobiya se. Fuwo din ra i doona ka sargay hamni, da lubban, da taasey, da ntaaso zakkayaŋ, da reyzin hari, da ji jisi waato. Sargayey din, i g'i no Lawitey da doonkoy da windi me batukoy se asariya boŋ, ngey da beene sambuyaŋ sargayey alfagey sabbay se. 6 Amma alwaati woodin yaŋ kulu ay si noodin Urusalima ra, zama Babila bonkoono Artasersiz mayra jiiri waranza cindi hinzanta no ay ye a do. Jirbi fooyaŋ banda koyne ay na daama ŋwaaray bonkoono gaa. 7 Ay kaa Urusalima koyne, kal ay du ka faham da hari laala kaŋ Eliyasib te Tobiya sabbay se, mate kaŋ a na fu hanse a se Irikoy windo ra. 8 Woodin mana kaan ay se baa kayna. A sabbay se no ay na Tobiya fu jinayey kulu jindaw ka kaa taray fu-izo ra. 9 Waato din gaa ay n'i lordi ka ne i ma fu-izey hanandi koyne. Noodin mo ay ye ka kande Irikoy fuwo taasey da sargay hamno da lubban ka jisi. 10 Ay du

ka bay mo kaŋ i siino ga Lawitey no ngey baa, hal a ciya Lawitey da doonkoy, kaŋ yaŋ ga goyo te, i kulu zuru, boro kulu koy nga fari do. 11 Gaa no ay deeni dabarikoy gaa ka ne: «Ifo se no i na Irikoy windo furu?» Kal ay n'i margu, k'i ye ngey nangey ra. 12 Gaa no Yahuda kulu soobay ka kande ntaaso da reyzin hari da ji zakkey, ka kond'ey jisiyaŋ fuwey ra. 13 Ay na jisikoyaŋ mo daŋ jisiri nangey boŋ. Ngey neeya: Alfa Selemiya, da Zadok kaŋ ga hantum, da Lawiti* woone yaŋ: Pedaya; boro kaŋ ga dake i gaa, Hanan Zakkur izo, Mattaniya ize, zama i n'i bay naanaykoyyaŋ no. I goyo no ga ti i ma fay ka zaban ngey nya-izey se. 14 Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa woone wo boŋ. Ma si naanay goy kaŋ ay te ay Irikoyo windo sabbay se, d'a haggoyyaŋ mo se tuusu. 15 Jirbey din ra binde, kal ay di Yahudance fooyaŋ kaŋ yaŋ go ga reyzin kankamyaŋ do taamu asibti hane. I goono ga furo nda jeeniyaŋ mo, i goono ga jaraw dake farkayyaŋ boŋ. Yaadin mo no duvan* da reyzin izey, da jeejayyaŋ*, da jaraw kulu dumi, kaŋ i goono ga kande Urusalima ra asibti zaari hane. Ay kaseeti i gaa mo da zaari kaŋ i ga ŋwaari neera. 16 Tir boro fooyaŋ mo, kaŋ go Urusalima ra da goray doona ka kande hamisa da jinay neerante kulu dumi, ka neera Yahuda izey se asibti zaari ra Urusalima ra. 17 Gaa no ay deeni Yahuda mayraykoyey gaa, ka ne i se: «Hari laalo woofo dumi no araŋ goono ga te wo, kaŋ araŋ go ga asibti zaaro ziibandi? 18 Manti yaadin no araŋ kaayey te, hala iri Irikoyo mo na masiiba woone kulu candi ka kande iri boŋ, hala nda birno wo boŋ mo? Kulu nda yaadin, araŋ goono ga dukuri candi ka kande Israyla boŋ, mate kaŋ cine araŋ goono ga asibti zaaro ziibandi nd'a!» 19 A ciya mo, waato kaŋ cine Urusalima birni meyey sintin ka te kubay hala asibti zaaro ga furo, kal ay lordi ka ne i ma meyey daabu, i ma si i fiti mo kala nda asibti zaaro bisa. Ay bannyey ra mo ay na afooyaŋ daŋ i ma birni meyey batu, zama yawey ma si ye ka kande jinay koyne asibti zaaro hane. 20 Fatawc'izey mo, da jinay kulu dumi neerakoy zumbu ce fo wala ce hinka Urusalima banda. 21 Alwaato din ay kaseeti i gaa, ka ne i se: «Ifo se no araŋ go ga zumbu birni cinaro wo do haray? D'araŋ ye ka woodin filla koyne, ay g'araŋ di!» Za hano din banda i mana ye ka kaa koyne asibti zaari ra. 22 Ay na Lawitey lordi mo ka ne i ma ngey boŋ hanandi, i ma kaa ka birni meyey batu, zama i ma asibti zaaro beerandi. Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa woone wo boŋ koyne. Ni suuji beero boŋ mo ma bakar ay se. 23 Jirbey din ra ay di Yahudanceyaŋ kaŋ na Asdod wayboroyaŋ da Amon wane yaŋ, da Mowab wane yaŋ hiiji. 24 I izey mo go ga salaŋ da Asdod ciine jara. I si waani mo Yahudancey sanni, kala day dumi cindey kulu waney. 25 Ay binde deeni i gaa, ay n'i laali, ay n'i ra afooyaŋ kar, k'i boŋ hamney yabu ka kosu. Ay n'i daŋ mo i ma ze da Irikoy ka ne: «Araŋ ma si araŋ ize wayey hiijandi i ize arey se. Araŋ ma si i ize wayey ta araŋ ize arey se, wala baa araŋ boŋ se. 26 Manti woodin do no Israyla bonkoono Suleymanu na zunubi te bo? Kulu nda yaadin dumi cindi boobo ra bonkooni kulu si no sanda Suleymanu cine, a go mo, Irikoy ga ba r'a. Irikoy n'a daŋ mo a ma te bonkooni Israyla kulu boŋ, amma baa nga bumbo din, mebarawey wayborey n'a daŋ a ma zunubi te. 27 To, iri mo, kal iri ma maa kaŋ araŋ na zunubi bambatey din kulu te, wala? Araŋ na naanay feeri iri Irikoyo gaa kaŋ araŋ na mebarawey wayborey wo hiiji.» 28 Yoyada izey ra afo go no, alfaga beero Eliyasib ize. Nga wo, Sanballat Horiyance anzuray no, woodin se no ay n'a gaaray k'a hibandi ay do. 29 Ya ay Irikoyo, ma fongu i gaa, zama i na alfagataray kayyaŋ nango da alfagataray alkawlo, da Lawitey wano ciya fanta hari. 30 Yaadin no ay n'i hanandi nda mebarawey kulu. Ay na alfagataray wazibo soola mo Lawitey se, i afo kulu nga goyo ra, 31 da tonyaŋ tuuri sarga ciina ra mo, alwaatey kaŋ i kosu din boŋ, da boŋ-jina wane mo. Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa ka gomni te ay se!

EST
1
1 Zerses ga ti boro kaŋ may za Indiya kal a ma koy Etiyopi, laabu zangu nda waranka cindi iyye
boŋ. Haŋ kaŋ te Zerses din jirbey ra, nga neeya: 2 Bonkoono Zerses jirbey ra a goono ga goro nga
koytaray karga boŋ, kaŋ go Susan faada ra. 3 A mayra jiiri hinzanta ra no a na batu te nga
laabukoyey kulu se, da nga bannyey mo se. Persiya nda Maday dabarikooney da koyey kaŋ ga beeri
a laabey ra, da koy-izey kulu go a jine. 4 Kal a na nga mayra arzaka darzakoyo cabe i se, da nga
gaakuri beeray beero kaŋ bisa i kulu mo, hal a to jirbi boobo, hala jirbi zangu nda wahakku cine. 5
Waati kaŋ jirbi woodin yaŋ to, kala bonkoono na jirbi iyye batu te koyne borey kulu kaŋ yaŋ go
Susan faada ra se, ikayney da ibeerey. A na bato din te windo batama ra, tuuri boosikoyey game ra
kaŋ go bonkoono faada ra. 6 Nzarfu korbayyaŋ gaa no i na zaara fooyaŋ dumi sarku marbre tondi
bonjare yaŋ gaa, zaara kwaaray da suudi wane yaŋ. I n'i haw da lin* baano korfoyaŋ, ikwaaray da
suniya wane. Wura nda nzarfu goray daariyaŋ go no mo marbre daba boŋ, kaŋ gonda iciray da
ikwaaray da isay da ibi. 7 I g'i no haŋyaŋ hari wura haŋ-gaasiya yaŋ ra, (i kulu dumi-dumi no) da
koytaray duvan* mo iboobo, bonkoono gomno boŋ. 8 I ga haŋ mo laabo hin sanni boŋ. I mana
yadda boro fo kulu ma afo tilasandi, zama yaadin no bonkoono na nga windi tamey kulu lordi* nd'a,
i ma te boro kulu se nga boŋ miila ganayaŋ. 9 Bonkoono wando Basti, nga mo na batu te wayborey
se bonkoono Zerses koytaray windo ra. 10 Jirbi iyyanta hane, waato kaŋ bonkoono bina goono ga
farhã duvaŋo sabbay se, a na Mehuman lordi, nga nda Bizta, da Harbona, da Bigta, da Abagata, da
Zetar, da Karkas, mantaw iyye nooya kaŋ yaŋ ga saajaw bonkoono Zerses se. 11 A ne i ma kande
bonkoono wande Basti bonkoono jine. A ne wando ma koytaray fuula daŋ, zama i m'a booriyaŋo
cabe laabukoyey da borey kulu se, zama a ga sogo no. 12 Amma bonkoono wande Basti wangu
bonkoono lordo mantawey din me ra. Woodin se no bonkoono bine tun, a futa mo dungu a ra. 13
Alwaato din binde bonkoono salaŋ laakalkooney se, sanda borey kaŋ yaŋ ga alaadey bay. (Zama
yaadin no bonkoono doona ka te asariya nda alaada baykoy kulu se. 14 Borey kaŋ yaŋ go a do
neeya: Karsena, da Setar, da Admata, da Tarsis, da Meres, da Marsena, da Memukan -- Persiya da
Maday koy iyye nooya, kaŋ yaŋ ga di bonkoono moyduma, jine boroyaŋ mo no a mayra ra.) 15
Bonkoono ne: «Ifo no iri ga te bonkoono wande Basti se hin sanni boŋ, za kaŋ a wangu ka
bonkoono Zerses sanno kaŋ mantawey ci a se din gana?» 16 Memukan tu bonkoono nd'a jine borey
se ka ne: «Bonkoono wando, manti bonkoono hinne se no a na taali te bo, amma hala nda koyey
kulu, da alborey kulu kaŋ go bonkoono Zerses laabey kulu ra mo. 17 Za kaŋ bonkoono wando na
goy woodin te, a ga to wayborey kulu hangey ra, hal i kurnyey ma ciya donda-caray hari i jine,
waato kaŋ i ga kond'a baaro, way, bonkoono Zerses lordi ka ne i ma kande bonkoono wande Basti
nga jine, amma nga wo wangu ka kaa. 18 Hunkuna zaari woone ra, Persiya nda Maday wayborey
kulu kaŋ yaŋ ga maa baaru, haŋ kaŋ bonkoono wande te, i ga salaŋ da sanno din dumi bonkoono
boro beerey kulu se. Yaadin gaa donda-caray da dukuri boobo ga tun nooya. 19 Hala day bonkoono
di a ga boori, naŋ lordi fo ma fun bonkoono do. I m'a hantum mo Maday nda Persiya hin sanni tira
ra, zama a ma si tun. I ma ne: ‹Basti ma si ye ka kaa bonkoono Zerses do hal abada. Bonkoono mo
m'a koytaray kayyaŋ nango no boro fo kaŋ ga sogo nda Basti se.› 20 Waato kaŋ i ga bonkoono lordo
kaŋ a ga te din fe a mayra kulu ra (zama laabu boobo yaŋ no), wayborey kulu ga ngey kurnyey
beerandi, ikayney da ibeerey.» 21 Sanno din binde kaan bonkoono nda nga laabukoyey se.
Bonkoono goy ka te mo Memukan sanno boŋ. 22 A binde na tirey samba i ma koy bonkoono laabey
kulu ra, ka koy laabu kulu da nga hantumo dumo, ka koy dumi kulu gaa mo koyne nga ciina ra. I
ma lordo fe mo dumi kulu se nga borey sanno boŋ ka ne alboro kulu ma goro nga boŋ windo
mayko.
2
1 Woodin banda, waato kaŋ bonkoono Zerses futa zumbu, kal a fongu Basti gaa, da haŋ kaŋ a te, da
hin sanni kaŋ i te a boŋ. 2 Saaya din binde bonkoono bannyey kaŋ ga saajaw bonkoono se ne: «Naŋ
i ma ceeci bonkoono se wandiyo yaŋ kaŋ ga sogo. 3 Naŋ bonkoono ma goy-teeriyaŋ daŋ mo nga
mayray laabey kulu ra, zama i ma wandiyo sogey kulu margu. I ma kand'ey ka gorandi Susan faada
ra, wayborey windo ra. I m'i daŋ bonkoono mantawo Hegay kambe ra, nga kaŋ ga wayborey batu. A
m'i no hanandiyaŋ jinay mo. 4 Naŋ mo, wandiya kaŋ bonkoono ga ba din ma ciya bonkoono wande

Basti nango ra.» Ciina binde kaan bonkoono se, a te yaadin mo. 5 Yahudance fo mo go no Susan faada ra kaŋ maa Mordekay, Yayir izo, Simay ize, Cis ize, Benyamin boro no. 6 Waato a go Urusalima* ra da goray. A go borey ra kaŋ yaŋ i di Yahuda bonkoono Yekoniya banda, kaŋ i n'i ku ka kond'ey, sanda borey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku nooya. 7 Mordekay mo na Hadasa biiri, kaŋ ga ti Esta, nga hasayze way no, zama koociya sinda nya wala baaba. Wandiya mo ga sogo no, kaŋ gunayaŋ ga kaan. Waato kaŋ a baabo da nyaŋo bu, Mordekay mo n'a sambu k'a ciya nga ize way. 8 A ciya mo, waato kaŋ i maa bonkoono lordo d'a feyaŋo, i na wandiyo boobo margu mo Susan faada ra Hegay kambe ra, kal i kande Esta mo bonkoono windo ra, Hegay kambe ra, nga kaŋ ga wayborey batu. 9 Wandiya binde kaan a se, a du gaakuri mo Hegay do. Sahãadin-sahãadin mo a n'a no nga hanandiyaŋ jinayey, da nga baa _ŋwaari|_, da wandiyo iyye mo kaŋ ga hima ka goro a banda bonkoono windo ra. A na nga nda nga wandiyey sambu ka kond'ey nangu hanno fo do wayborey windo ra kaŋ boori nda nangu cindey. 10 Esta mo mana nga dumo wala nga asulo kaa taray jina, zama Mordekay n'a lordi ka ne a ma si i bangandi. 11 Zaari kulu Mordekay ga goro noodin wayborey windo me batama ra zama nga ma du ka bay mate kaŋ no Esta bara nd'a, wala mo haŋ kaŋ ga du a. 12 Waati kaŋ wandiyo kulu muraado to kaŋ a ga furo bonkoono Zerses do, handu way cindi hinka banda kaŋ i ga te a se wayborey alaada boŋ (zama mate kaŋ i hanandiyaŋ jirbey bara nd'a, nga neeya: handu iddu i g'i tuusu nda lubban ji, handu iddu koyne nda waddi ji, nga nda wayboro hanandiyaŋ jinayey.) 13 Yaadin no wandiyey ga kaa d'a bonkoono do, hay kulu kaŋ a ga ba, Hegay g'a no nd'a. A ma fatta wayborey windo ra ka kaa bonkoono windo ra. 14 A ga koy wiciri kambu, susubay a ma ye ka koy wayborey windo ra, fu hinkanta ra, ka furo bonkoono mantawo Sa-Asgaz kambe ra, nga kaŋ ga haggoy da wahayey. Wandiya din si ye ka kaa bonkoono do koyne, kala day da bonkoono ga maa a kaani, i m'a ce mo da nga maa. 15 Esta, Abihayel kaŋ ga ti Mordekay hasayze wayo, nga kaŋ Mordekay sambu k'a ciya nga ize way, waato kaŋ a muraado to nga ma furo bonkoono do, a mana hay kulu ceeci kala day haŋ kaŋ bonkoono mantawo Hegay, nga kaŋ ga wayborey batu soola. Esta binde du gaakuri borey kulu kaŋ di a do. 16 I binde furo nda Esta bonkoono Zerses do a koytara windo ra, handu wayanta ra no, sanda Tebet hando nooya, bonkoono mayra jiiri iyyanta ra. 17 Bonkoono binde ba Esta ka bisa wayborey kulu. A du gaakuri nda gomni mo a do ka bisa wandiyey kulu, hal a na koytaray wura fuula dake a boŋo boŋ. A n'a daŋ bonkoono wande Basti nango ra. 18 Alwaati woodin ra binde bonkoono na batu bambata te nga laabukoyey da nga tamey kulu se, danga bato din Esta wane nooya. A na nga laabey no fulanzamay, a na nooyaŋey no mo koytaray alhaali boŋ. 19 Waato kaŋ i na wandiyey margu, sanda marguyaŋ hinkanta nooya, Mordekay goro bonkoono windo me gaa. 20 Esta mo mana nga asulo wala nga dumo cabe jina bo, sanda mate kaŋ Mordekay n'a lordi nd'a, zama Esta ga Mordekay gana, danga day waato kaŋ a goono g'a biiri din cine. 21 Jirbi woodin yaŋ ra, waati kaŋ Mordekay goono ga goro bonkoono windo me gaa, bonkoono mantawey ra boro hinka, windi me batukoy ra, Bigtan da Teres nooya, i futu. I ceeci ngey ma bonkoono Zerses wi. 22 Mordekay du ka bay i me-hawyaŋo gaa. A n'a ci bonkoono wando Esta se, nga mo n'a seeda bonkoono se Mordekay maa ra. 23 Waato kaŋ i na sanno fintal, i gar yaadin no a bara, kal i n'i boro hinka kulu sarku bundu gaa. I na woodin baaru hantum mo bonkooney baaru tira ra bonkoono jine.

3

1 Woodin banda bonkoono Zerses na Haman Hammedata izo, Agagi bora beerandi k'a daŋ jine. A n'a nangora daŋ mo laabukoyey kaŋ go nga banda kulu waney boŋ. 2 Koyey tamey kulu kaŋ yaŋ go bonkoono windo me gaa ga sumbal ka Haman beerandi, zama yaadin no bonkoono lordi ka ne i ma te Haman se. Amma Mordekay mana sumbal, a man'a beerandi mo. 3 Waato gaa no bonkoono tamey kaŋ yaŋ go bonkoono windo me gaa din ne Mordekay se: «Ifo se no ni na bonkoono lordo daaru?» 4 A ciya mo, waati kaŋ i go ga salaŋ a se zaari ka koy zaari, nga mo a baa si, kal i ci Haman se, zama ngey ma di hala Mordekay sanni wo, haŋ kaŋ ga kay no. Zama a jin ka ci i se ka ne nga ya Yahudance no. 5 Waato kaŋ Haman di kaŋ Mordekay mana sumbal, a mana nga beerandi mo, kala Haman to da futay. 6 Amma a donda nga ma Mordekay di nga hinne, zama i na Mordekay asulo bangandi a se. Woodin sabbay se no Haman ceeci nga ma Yahudancey kulu halaci, kaŋ ga ti Mordekay dumo, kaŋ yaŋ go Zerses mayra kulu ra. 7 Handu sintina ra, sanda Nisan hando nooya, bonkoono Zerses mayra jiiri way cindi hinkanta, i na Pur, sanda goŋ no, catu Haman jine. I na zaari

ka koy zaari, da handu ka koy handu ceeci, hal i du handu way cindi hinkanta, sanda Adar hando nooya. 8 Kala Haman ne bonkoono Zerses se: «Dumi fo go no ni mayra dumey laabey kulu ra say-sayante, kaŋ yaŋ go fayante waani. I asariya mo, waani no ka waana borey kulu waney, i si bonkoono asariya haggoy mo. Woodin sabbay se no a mana hima bonkoono ma suuru nda woodin yaŋ. 9 Da bonkoono yadda, naŋ i ma hantum k'i halaci. Ay mo ga nzarfu sanda ton zangu taaci nda jare cine bana borey kaŋ goono ga bonkoono muraadey gaay yaŋ din se, i ma kande bonkoono jisiri nango ra.» 10 Bonkoono mo na nga korba foobu nga kambe gaa k'a no Haman Hammedata, Agagi bora se, Yahudancey ibara nooya. 11 Alwaato din bonkoono ne Haman se: «I ma nzarfu nooyandi ni se, hala nda borey mo. Ma te i se mate kaŋ ni ga ba.» 12 Kal i na bonkoono tira hantumkoy ce handu sintina ra, hando jirbi way cindi hinzanta hane. Hay kulu kaŋ Haman lordi i hantum bonkoono laabukoyey, da mayraykoyey kulu kaŋ yaŋ go no laabey kulu boŋ, da dumey kulu koyey se -- laabu kulu nga hantumo boŋ, dumi kulu mo nga sanno boŋ. Bonkoono Zerses maa ra no i hantum, bonkoono korba mo no a na kawaatimo kar d'a. 13 I na tirey daŋ diyayaŋ kambe ra k'i donton. Tirey ne i ma Yahudancey kulu halaci, i m'i wi k'i alandaaba, arwasey da arkusey, zankey da wayborey. I ma woodin te mo zaari folloŋ ra, handu way cindi hinkanta, a jirbi way cindi hinzanta hane, sanda Adar hando nooya. I m'i arzakey ku mo, wongu arzaka. 14 I ye k'a hantum, zama i m'a fe laabey kulu ra, zama i ma dumi kulu bayrandi nd'a, zama i ma goro nda soola hala zaaro din ga to. 15 Diyey binde konda tirey da cahãyaŋ bonkoono lordo boŋ, i n'a fe mo Susan faada ra. Bonkoono da Haman goro zama ngey ma baji haŋ, amma Susan kwaara borey boŋ haw.

4

1 Waato kaŋ Mordekay bay hay kulu kaŋ i te, a na nga bankaaray tooru-tooru, a na bufu zaara haw, ka boosu daŋ nga boŋo ra. A koy kwaara bindo ra ka jinde sambu nda hẽeni konno. 2 A kaa hala bonkoono windo meyo jine, amma i si yadda boro kulu ma furo bonkoono windo ra kaŋ go ga daabu nda bufu zaara. 3 Laabey kulu ra, naŋ kaŋ bonkoono lordo d'a feyaŋo to, i na bu hẽeni bambata te Yahudancey game ra, hala nda mehaw da hẽeni da kosongu boobo. Boro boobo mo go ga kani bufu zaara nda boosu ra. 4 Esta wandiyey d'a mantawey kaa ka ci a se. Bonkoono wande biti mo gumo. A na bankaaray samba ka ne i m'a daŋ Mordekay gaa, i ma bufu zaarey kaa a gaahamo gaa, amma a wongu k'a ta. 5 Waato din gaa Esta na bonkoono mantawey ra afo kaŋ se i ga ne Hatak ce, nga kaŋ i daŋ a ma haggoy nda Esta. A na mantawo lordi ka ne a ma koy Mordekay do, hal i ma bay haŋ kaŋ no, da haŋ kaŋ no ga ti a sabaabo. 6 Hatak binde fatta ka koy Mordekay do, kwaara batama bambata fo ra, kaŋ go bonkoono windo meyo jine. 7 Mordekay mo na haŋ kaŋ du nga baaru kulu ci a se, da nooro kaŋ cine mo Haman na alkawli sambu kaŋ nga ga bana bonkoono jisiri nango ra, zama i ma Yahudancey halaci se. 8 A na tira himando no Hatak se, wo kaŋ i te Susan ra, kaŋ ne i m'i halaci. A ne a m'a cabe Esta se, a m'a fahamandi nd'a mo. A na Esta lordi mo ka ne a ma furo bonkoono do ka hẽ a gaa, k'a ŋwaaray nga dumo sabbay se. 9 Hatak binde koy ka Mordekay sanno ci Esta se. 10 Kala Esta na Hatak donton nda sanni koyne Mordekay do ka ne: 11 «Bonkoono tamey da bonkoono laabey borey kulu bay kaŋ boro kulu kaŋ no, alboro wala wayboro, kaŋ ga furo bonkoono do windo ra haray batama ra, da manti i n'a ce no, ciiti folloŋ ka bara a koy boŋ: i m'a wi. Kala day boro kaŋ bonkoono na koytaray wura sarjilla salle a se, boro woodin hinne no ga funa. Amma ay jirbi waranza ne sohõ kaŋ i man'ay ce ay ma kaa bonkoono do.» I na Esta sanno ci Mordekay se. 12 Kaŋ i na Esta sanney ci Mordekay se, kala 13 Mordekay mo n'i lordi i ma ye nda sanno Esta do ka ne: «Ni ma si tammahã hala ni ga du ka faaba ka bisa Yahudance cindey bo zama se, way, ni go bonkoono windo ra. 14 Zama da ni dangay hinne alwaati woone ra, ma bay kaŋ faaba ga kaa Yahudancey se ka fun nangu fo, amma nin da ni baaba windo mo, araŋ ga halaci. May ka bay hala alwaati woone dumi sabbay se no ni du koytaray?» 15 Gaa no Esta n'i lordi i ma ye nda sanno Mordekay do, ka ne: 16 «Koy ka Yahudancey kaŋ yaŋ goono ga goro Susan ra margu. Araŋ ma mehaw ay sabbay se, araŋ ma si ŋwa, araŋ ma si haŋ mo, cin da zaari, kala jirbi hinza. Yaadin no ay mo, in d'ay koŋŋey, iri ga mehaw. Yaadin gaa no ay ga du ka koy bonkoono do, baa day kaŋ a manti asariya boŋ no. Da mo a ciya ay halaci, ay halaci nooya.» 17 Mordekay binde na nga diraw te. A koy ka goy mate kaŋ Esta na nga lordi nd'a kulu boŋ.

5

1 I go no, zaari hinzanta hane, kala Esta na nga koytaray bankaaray daŋ. A kay bonkoono windo ra

haray batama ra, bonkoono faada jine. Bonkoono goono ga goro nga koytaray karga boŋ koytaray windo ra, moyduma go ga guna windo me haray. 2 A ciya binde, waato kaŋ bonkoono di nga wande Esta goono ga kay batama ra, kal a du gaakuri bonkoono do. Bonkoono mo na wura koytaray sarjilla kaŋ go nga kambe ra din salle Esta se. Esta mo maan ka koytaray sarjilla boŋo ham. 3 Gaa no bonkoono ne a se: «Ya nin ay wande Esta, ifo no ni ga ba? Ifo mo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo? I ga ni no nd'a, baa mayra jara no.» 4 Esta mo ne: «Hala day bonkoono di a ga boori, naŋ bonkoono nda Haman ma kaa hunkuna bato kaŋ ay soola a se din do.» 5 Alwaato din no bonkoono ne: «I ma daŋ Haman ma waasu, zama i ma te Esta ciyaŋo boŋ.» Bonkoono da Haman binde kaa bato kaŋ Esta soola i se din do. 6 Kaŋ duvan haŋyaŋ waate kaa ka to bato ra, kala bonkoono ne Esta se: «Ifo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo? I g'a te ni se. Ifo no ni ga ba? Baa mayra jara no, i ga ni no nd'a.» 7 Gaa no Esta tu ka ne: «Ay ŋwaarayyaŋo d'ay ceeciyaŋo neeya: 8 Hala day ay du gaakuri bonkoono jine, d'a kaan bonkoono se mo koyne, a m'ay ŋwaarayyaŋo ta, a m'ay muraado feeri mo ay se, naŋ bonkoono da Haman ma kaa bato kaŋ ay ga soola i se din do. Ay mo, suba ya te haŋ kaŋ bonkoono ci.» 9 Haman binde fatta nda farhã da bine kaani han din hane. Amma waato kaŋ Haman di Mordekay bonkoono windo me gaa, a mana tun ka kay, a mana jijiri mo nga jine, kal a to da futay korno Mordekay se. 10 Amma kulu nda yaadin Haman hin nga bina ka koy fu. A naŋ mo i ma nga corey da nga wande Zeres ce. 11 Haman na nga arzaka baayaŋo dede i se, da nga izey baayaŋ kulu, da nangey kulu kaŋ bonkoono n'a beerandi k'a daŋ jina laabukoyey da bonkoono tamey boŋ. 12 Haman ye ka tonton ka ne: «Oho, hala bonkoono wande Esta bumbo mo mana yadda boro kulu ma furo bonkoono banda bato kaŋ a soola din do, kal ay hinne. Suba mo a ye k'ay ce batu fo do bonkoono banda. 13 Amma woodin yaŋ man'ay nafa nda hay kulu baa kayna d'ay goono ga di Yahudanca din Mordekay goono ga goro bonkoono windo me gaa.» 14 Alwaato din binde a wando Zeres da nga corey kulu ne a se: «Ma naŋ i ma bundu sinji kaŋ a kayyaŋ ga to kambe kar waygu. Suba susubay mo ni ma salaŋ bonkoono se ka ne i ma Mordekay sarku a gaa. Woodin banda ni ma koy bonkoono banda da bina kaani, ka koy bato do.» Woodin binde kaan Haman se, a naŋ mo i ma bundo sinji.

6

1 Cin woodin ra bonkoono mongo ka jirbi. A lordi ka ne i ma kande tira kaŋ ra i na bonkooney baarey hantum. I n'i caw mo bonkoono jine. 2 I gar i hantum ka ne kaŋ Mordekay na Bigtan da Teres bangandi, bonkoono mantaw hinka kaŋ yaŋ ga windi me batu, borey kaŋ yaŋ na me haw ngey ga bonkoono Zerses wi. 3 Bonkoono ne: «Beeray da darza woofo no i na Mordekay no woodin sabbay se?» Gaa no bonkoono tamey kaŋ yaŋ goono ga saajaw a se ne: «I mana hay kulu te a se.» 4 Kala bonkoono ne: «May no ka bara windo me batama ra?» Haman wo binde jin ka furo bonkoono zawra ra zama nga ma salaŋ da bonkoono, ka ne i ma Mordekay sarku bundo kaŋ nga jin ka soola a se din gaa. 5 Kala bonkoono tamey ne a se: «Haman neeya ga kay zawra ra.» Bonkoono mo ne: «A ma furo ka kaa.» 6 Haman binde furo. Bonkoono ne a se: «Ifo no i ga te bora se kaŋ bonkoono go ga farhã nd'a, nga m'a beerandi?» Kala Haman fongu nga bina ra ka ne: «May no boro wo kaŋ bonkoono ga farhã nd'a, nga m'a beerandi, da manti ay no?» 7 Haman binde ne bonkoono se: «Bora kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi din se, 8 naŋ i ma kande koytaray alkuba kaŋ bonkoono doona ka daŋ, da bariyo kaŋ bonkoono ga kaaru mo, kaŋ boŋ i ga koytaray wura fuula dake. 9 I ma alkuba nda bariyo no bonkoono laabukoyey ra ibeeri fo kambe ra, zama i m'a daŋ bora gaa, nga kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi din se. I ma daŋ bora din ma kaaru bariyo boŋ mo ka gana kwaara bindo ra fonda. I ma fe a jine ka ne: ‹Yaawo no i ga te boro kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi se!› » 10 Bonkoono binde ne Haman se: «Ma te waasi ka alkuba nda bariyo sambu, danga mate kaŋ ni ci din. Ni ga te yaadin Mordekay Yahudanca se, nga kaŋ goono ga goro bonkoono windo me gaa. I ma si hay kulu zabu hayey kulu kaŋ ni ci din ra.» 11 Sahãadin binde Haman na alkuba sambu k'a daŋ Mordekay gaa. A kande bariyo mo hala Mordekay ma kaaru. Haman n'a candi ka gana kwaara bindi ra ka fe mo a jine ka ne: «Yaa no i ga te boro se kaŋ bonkoono farhã d'a, nga m'a beerandi se!» 12 Mordekay binde ye bonkoono windo me gaa, amma Haman ye fu da cahãyaŋ. A gonda bine saray alhaali, sanda a na nga boŋo bangum nooya. 13 Haman binde dede nga wando Zeres da nga corey kulu se hay kulu kaŋ du nga. Kal a borey kaŋ gonda laakal, d'a wando Zeres ne a se: «Hala day Mordekay wo Yahudance no, za kaŋ ni sintin ka kaŋ a jine wo, ni si te a boŋ zaama bo baa kayna, day sikka si ni ga kaŋ a jine day no.» 14 I goono

ga salaŋ a se yaadin, kala bonkoono mantawey go, i kaa ka konda Haman bato kaŋ Esta soola din do.
7
1 Kala bonkoono da Haman koy bato do bonkoono wando Esta do. 2 Zaari hinkanta, waato kaŋ i to duvan haŋyaŋo waate, bonkoono ye ka ne Esta se: «Ya ay wande Esta, ifo no ni ŋwaarayyaŋo? I ga yadda nd'a ni se. Ifo no ga ti ni ceeciyaŋo mo? I g'a te ni se, baa mayra jare no.» 3 Gaa no bonkoono wande Esta tu ka ne: «D'ay du gaakuri ni jine, ya ay bonkoono, d'a kaan bonkoono se mo, ni m'ay no ay fundo ay ŋwaara boŋ, ay dumo fundo mo ay ceeciyaŋo boŋ. 4 Zama i n'iri neera no, in d'ay dumo, zama i m'iri halaci, i m'iri wi, iri ma ban mo. Amma d'a ga ciya i ma ne i n'iri neera iri ma ciya bannyayaŋ da koŋŋoyaŋ, doŋ ay ga dangay. Amma day ibara si hin ka bonkoono mursay bana.» 5 Bonkoono Zerses binde salaŋ nga wando Esta se ka ne: «May no bora? Man n'a go mo, bora kaŋ ga ta ka woodin teeyaŋ miila, baa nga bina ra?» 6 Esta mo ne: «Ibare no, da wanga mo, nga ga ti boro laalo wo Haman!» Waato din no Haman humburu bonkoono da nga wando jine. 7 Kala bonkoono tun da futay duvan haŋyaŋo do ka koy faada tuuri boosi kalo do. Haman mo tun ka kay zama nga ma nga fundo ŋwaarayyaŋ te bonkoono wande Esta gaa, zama a di kaŋ bonkoono goono ga ilaalo soola nga bina ra. 8 Waato din gaa bonkoono kaa ka fun faada tuuri boosi kalo do ka furo fuwo ra. Kala Haman go, a kaŋ daaro meyo gaa, nangu kaŋ bonkoono wande Esta go. Kala bonkoono ne: «A ga ba k'ay wande kaynandi ay jine fuwo ra nooya?» Sanno to ka fatta bonkoono meyo ra ya-cine day, kal i na Haman moyduma bangum. 9 Alwaato din no Harbona, mantawey ra afo, kaŋ go bonkoono jine ne: «Bundu fo neeya, kambe kar waygu kuuyaŋ wane, kaŋ Haman soola Mordekay se, nga kaŋ na gomni te bonkoono se. Bundo go Haman kwaara.» Bonkoono ne i ma Haman sarku bundo din gaa. 10 Yaadin cine no i na Haman sarku nd'a bundo kaŋ a soola Mordekay se din gaa. Woodin banda no bonkoono futa zumbu.
8
1 Han din hane no bonkoono Zerses na Haman, Yahudancey ibara, windo no bonkoono wande Esta se. Mordekay mo kaa bonkoono jine, zama Esta cabe mate kaŋ no Mordekay bara nga se. 2 Bonkoono na nga korba kaŋ a ta Haman gaa din foobu. A n'a no Mordekay se. Esta mo na Mordekay daŋ Haman windo boŋ. 3 Esta ye ka salaŋ bonkoono se koyne. A kaŋ bonkoono jine mo k'a ŋwaaray da mundi, a ma Haman Agagi bora taalo da me-hawyaŋo kaŋ a daŋ din hibandi, kaŋ i ne i ma te Yahudancey se. 4 Kala bonkoono na wura koytaray sarjilla salle Esta se, Esta mo tun ka kay bonkoono jine. 5 A ne: «D'a kaan bonkoono se, wala mo d'ay du gaakuri bonkoono do, d'a saba mo bonkoono do, da mo ay ya kaani maayaŋ hari no a se, kal i ma hantum ka ne i ga Haman Hammedata, Agagi bora tirey kaŋ a hantum yaŋ din sanney wi, kaŋ a daŋ hal i ma Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go bonkoono laabey kulu ra din halaci. 6 Zama mate n'ay ga hin ka suuru d'a, waati kaŋ ay go ga di masiiba kaŋ goono ga ba ka kaŋ ay dumo boŋ? Wala mate n'ay ga te ka munye kaŋ ay go ga di ay nya-ka-fo-siney goono ga ba ka halaci?» 7 Amma bonkoono Zerses ne nga wande Esta da Mordekay Yahudanca se: «Wa guna, ay jin ka Haman windo no Esta se, i na nga bumbo mo sarku bundu gaa zama a na kambe daŋ Yahudancey gaa se. 8 Kal araŋ ma hantum Yahudancey se hay kulu kaŋ araŋ di ga hagu bonkoono maa ra, i m'a kawaatimandi mo da bonkoono kawaatimo. Zama haŋ kaŋ i hantum bonkoono maa ra, i n'a kawaatimandi mo nda bonkoono korba, boro kulu s'a barmay.» 9 Alwaato din ra binde i na bonkoono hantumkoy ce, handu hinzanta ra no, kaŋ ga ti Siban hando, a zaari waranka cindi hinzanta hane. I na hantumo te hay kulu boŋ kaŋ Mordekay lordi Yahudancey da laabukoyey da mayraykoyey da laabey kulu koyey se, za Indiya kal a ma koy Etiyopi, laabu zangu nda waranka cindi iyye no. I hantum laabu kulu se nga hantumo dumo boŋ, dumi kulu mo nga ciine boŋ, Yahudancey mo ngey hantumo da ngey ciine boŋ mo. 10 A hantum bonkoono Zerses maa ra, k'a kawaatimandi mo da bonkoono korba. A na tirey daŋ diyayaŋ kambe ra k'i donton bariyaŋ boŋ, bari-kariyaŋ kaŋ gonda bariyaŋ kaŋ i hay bonkoono kalo ra. 11 Tirey ne: «Bonkoono yadda Yahudancey kulu se kaŋ yaŋ go kwaara kulu ra, i ma margu, i ma faasa ngey fundey se. I ma halaci, i ma wi, i ma dumi cindey kulu dabarey halaci, laabu me kulu waney kaŋ yaŋ ga ba ka kaŋ ngey d'i zankey d'i wandey boŋ k'i arzaka ku mo. 12 I ma woodin te mo zaari folloŋ, bonkoono Zerses laabey kulu ra, sanda handu way cindi hinkanta, a zaari way cindi hinzanta hane, kaŋ ga ti Adar hando.» 13 I ye ka tira hantum zama i m'a fe laabey kulu ra. I m'a ci dumi kulu se, ka ne

Yahudancey ma goro nda soola hala hando din ga to. I ma fansa sambu ngey boŋ se ngey ibarey boŋ. 14 Yaadin binde no diyey din kaŋ kaaru bariyey kaŋ ga zuru nda waasi boŋ fatta nda bonkoono lordo, kaŋ ga dirawo kankamandi i se, k'i sakulla. I na lordo fe Susan faada ra mo. 15 Mordekay binde fatta bonkoono do. A go ga daabu nda koytaray bankaaray, suudi nda kwaaray. A gonda wura koytaray fuula bambata nga boŋo gaa, da lin baano alkuba, suniya dumi. Susan kwaara mo go ga cilili ka farhã. 16 Yahudancey du kaari da farhã da bine kaani da darza. 17 Laabey kulu nda kwaarey kulu ra, naŋ kaŋ bonkoono lordo d'a feyaŋo koy, Yahudancey du farhã da bine kaani. I na batu nda farhã te. Boro boobo mo laabey borey ra, dumi-dumi ciya Yahudanceyaŋ, zama i humburu Yahudancey.

9

1 A ciya handu way cindi hinkanta ra, kaŋ ga ti Adar hando, a zaari way cindi hinzanta ra, saaya kaŋ cine bonkoono lordo maan kaŋ i ga goy d'a, hano din kaŋ Yahudancey ibarey na laakal dake ngey ga du mayray i boŋ. (Haya binde bare ka ye i boŋ, hala Yahudancey du hin ngey ibarey boŋ.) 2 Yahudancey binde margu ngey kwaarey ra nangu kulu bonkoono Zerses laabey ra, zama ngey ma borey kaŋ goono ga ceeci ka ngey zamba yaŋ din di. Boro si no mo kaŋ hin ka kay i jine, zama dumey kulu ga humbur'ey no. 3 Laabey kulu koyey da ngey laabukoyey da mayraykoyey da bonkoono muraadu goy-teerey na Yahudancey gaa, zama i humburu Mordekay. 4 Zama Mordekay gonda beeray bonkoono windo ra, a maa baaro say-say mo laabey kulu ra. Nga din, Mordekay, a beera koy jina. 5 Yahudancey binde na ngey ibarey kulu kar da takuba k'i wi, i n'i halaci mo. I te mate kaŋ ga kaan ngey se ngey ibarey boŋ. 6 Susan faada ra mo Yahudancey na boro zangu gu wi k'i halaci. 7 Parsandata, da Dalfon, da Asfata, 8 da Porata, da Adaliya, da Aridata, 9 da Parmasta, da Arisay, da Ariday, da Bayizata, 10 i boro way no ize alboroyaŋ Haman Hammedata izo se (nga kaŋ ga ti Yahudancey ibara) -- i n'i kulu wi, amma i mana kambe dake arzaka baa afolloŋ gaa ka ku. 11 Zaaro din ra i kande bonkoono se borey kaŋ yaŋ i wi Susan faada ra lasaabo. 12 Bonkoono mo ne nga wande Esta se: «Yahudancey na boro zangu gu wi ka halaci Susan faada ra, da Haman ize arey mo, ngey boro way, sanku fa binde bonkoono laabu cindey ra waney. To, sohõ ifo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo koyne? I ga ni no nd'a. Ifo no ni ga ceeci hala ka kaa sohõ koyne? I g'a te.» 13 Kala Esta ne: «D'a kaan bonkoono se, naŋ i ma yadda Yahudancey se kaŋ yaŋ go Susan ra, hala suba mo i ma te sanda hunkuna feyaŋo boŋ. I ma Haman ize aru wayo din gaaham buukoy mo sarku bunduyaŋ gaa.» 14 Bonkoono binde lordi ka ne i ma te yaadin. I na fe te Susan ra. I na Haman ize arey gaaham buukoy sarku bunduyaŋ gaa, ngey boro way. 15 Yahudancey kaŋ yaŋ go Susan ra margu Adar hando zaari way cindi taacanta hane. I na boro zangu hinza wi Susan ra, amma i mana lamba arzaka kulu gaa ka ku. 16 Yahudance cindey mo, kaŋ yaŋ go bonkoono laabey ra, ngey mo margu ka kay ngey fundey se. I fulanzam ngey ibarey gaa mo. I na ngey ibarey ra boro zambar wayye cindi gu wi, amma i mana lamba arzaka kulu gaa ka ku bo. 17 I na woodin te Adar hando ra a jirbi way cindi hinzanta hane, a jirbi way cindi taacanta hane binde i fulanzam. I n'a ciya batu nda bine kaani han. 18 Amma Yahudancey kaŋ yaŋ go Susan ra margu jirbi way cindi hinzanta d'a cindi taacanta mo. Jirbi way cindi guwanta hane ngey mo fulanzam. I n'a ciya batu nda bine kaani han. 19 Woodin se no Yahudancey kaŋ go kawyey ra, kaŋ yaŋ goono ga goro kwaarey ra kaŋ sinda birni cinari, i ga Adar hando jirbi way cindi taacanta ciya batu nda bine kaani han, farhã zaari kaŋ i ga nooyaŋ samba ngey nda care se hane no. 20 Mordekay na hayey din hantum ka tirey samba Yahudancey kulu se kaŋ yaŋ go bonkoono Zerses laabey kulu ra, ngey kaŋ ga maan da ngey kaŋ ga mooru. 21 A n'i lordi ka ne i ma Adar hando jirbi way cindi taacanta da iway cindi guwanta mo beerandi jiiri kulu. 22 Zama i ra no Yahudancey du fulanzamay ngey ibarey boŋ. Nga mo no ga ti hando kaŋ i na bine saray bare i se ka ciya bine kaani, kunfa zaari mo bare ka ciya albarka zaari. A ne i m'i ciya batu nda bine kaani, da nooyaŋ samba care se, da talkey se nooyaŋ han yaŋ. 23 Yahudancey binde soobay ka te sanda mate kaŋ cine ngey sintin d'a, sanda mate kaŋ Mordekay hantum i se mo. 24 Zama Haman Hammedata izo, Agagi bora, kaŋ ga ti Yahudancey kulu ibara, kaŋ na hiila te Yahudancey se nga ma du k'i halaci, a na Pur catu no, kaŋ a feeriyaŋ ga ti goŋ, zama nga m'i gon, nga m'i halaci mo. 25 Amma waato kaŋ ciina din bangay bonkoono se, kala bonkoono lordi tirayaŋ ra ka ne hiila laalo wo kaŋ a saaware Yahudancey boŋ ma ye ka kaŋ a boŋ. Nga nda nga izey mo, i n'i sarku bunduyaŋ gaa. 26 Woodin se no i na jirbey din maa daŋ Purim, Pur maa boŋ. Sanni

kulu binde kaŋ go tira din ra boŋ, da haŋ kaŋ i di sanno din boŋ, da mo haŋ kaŋ du ngey, 27 kala Yahudancey na farilla te. I na sarti sambu ngey boŋ da ngey banda nda boro kulu kaŋ ga nga boŋ margu nd'ey se mo, zama ciina ma si fappe se. I ne i ga jirbi hinka din beerandi jiiri kulu hantumo boŋ, da alwaato kaŋ i jisi din boŋ mo. 28 I ma haggoy mo da jirbey din, i ma fongu i gaa mo, kaay da haama, i zamaney kulu ra, da almayaali kulu, da laabu kulu, da kwaara kulu. Zama i ma si fappe da Purim jirbey din Yahudancey do, i fonguyaŋ mo ma si ban i banda-bandey kulu ra. 29 Gaa no bonkoono wande Esta, Abihayel izo way da Yahudanca Mordekay hantum da hin sanni kulu zama i ma Purim tira hinkanta tabbatandi. 30 Mordekay na tirey samba mo ka koy Yahudancey kulu do, ka koy Zerses laabu zangu nda waranka cindi iyya kulu ra, ka margu nda laakal kanay da cimi sanniyaŋ. 31 A ne i ma Purim jirbey kaŋ i kosu din tabbatandi ngey alwaatey ra, mate kaŋ Yahudanca Mordekay da bonkoono wande Esta n'i lordi boŋ, da mate kaŋ i na hin sanni te ngey boŋ se da ngey banda-bandey kulu se mo, mehaw da hẽeni ciina ra. 32 Esta hin sanno mo na Purim bato din tabbatandi hal i n'a hantum tira ra.

10

1 Bonkoono Zerses na jangal dake laabo da teeko me gaa laabey mo boŋ. 2 A hino goyey kulu, d'a gaabo, da Mordekay beera baaru kulu mo, nango kaŋ bonkoono n'a daŋ a ma koy jina nd'a, manti i n'i baaro hantum Maday nda Persiya bonkooney baaru tira ra bo? 3 Zama Yahudanca Mordekay no ga dake bonkoono Zerses gaa. A gonda beeray Yahudancey game ra, a nya-izey jama yadda nd'a, a goono ga gomni goy te nga dumo se, a na laakal kanay sanni te mo nga banda-bandey kulu se.

JOB
1
1 Waato boro fo go no Uz laabo ra kaŋ maa ga ti Ayuba. Bora din binde toonante no, adilitaraykoy
no, a ga humburu Irikoy ka banda bare ilaalo gaa mo. 2 A gonda ize alboro iyye da wayboro hinza.
3 Alman do haray mo a gonda feeji zambar iyye, da yo zambar hinza, da haw zambar fo, da farka
nya zangu gu, da almayaali boobo gumo, hala mo zaati bora din bisa wayna funay izey kulu beeray.
4 A ize arey mo ga gana ka batu te ngey afo-fo kulu kwaara, afo kulu nda nga zaaro. I ga donton mo
ka ngey wayme hinza ce ngey mo ma kaa ka ŋwa ka haŋ ngey banda. 5 Waati kaŋ i bato jirbey
windi ka kaa ka to binde, Ayuba ga samba i m'i hanandi. A ga tun za susubay da hinay ka sargay kaŋ
ga ton yaŋ te i afo kulu se. Zama Ayuba ne: «Hambara ay izey na zunubi te ka Irikoy wow ngey
biney ra.» Ayuba doona ka woodin te, a mana fappe. 6 Han fo Irikoy izey, _malaykayaŋ* no|_ kaa
zama ngey ma bangay Rabbi jine. Saytan* mo kaa i banda. 7 Kala Rabbi ne Saytan se: «Man gaa no
ni fun?» Saytan tu Rabbi se ka ne: «Ay fun bar-bareyaŋ ndunnya ra, d'a ra koy-da-ye mo.» 8 Kala
Rabbi ne Saytan se: «D'a-ta day, ni ga faham d'ay tamo din Ayuba? A himandi kulu si no ndunnya
ra. Toonante no, adilitaraykoy no, kaŋ ga humburu Irikoy ka banda bare ilaalo gaa mo.» 9 Saytan
binde tu Rabbi se ka ne: «E day! Yaamo no kaŋ Ayuba ga humburu Irikoy, wala? 10 Manti ni n'a
kali nda sinkita, nga nda nga windo kulu, hala nda hay kulu kaŋ go a se kuray kulu? Ni n'a kambe
goyey mo albarkandi, a almaney mo tonton laabo ra. 11 Sohõ day kala ni ma ni kambe salle ka hay
fo kulu kaŋ ga ti a wane ham, ni ga di a ga ni wow ni jine!» 12 Rabbi ne Saytan se: «Guna, hay kulu
kaŋ go a se, i go ni kambe ra. Amma nga bumbo wo, ma si kambe dake a boŋ.» Saytan binde fatta
ka fun Rabbi jine. 13 Han fo binde Ayuba ize alborey da wayborey kulu goono ga ŋwa ka duvan*
haŋ ngey beere beero kwaara, 14 kala diya fo kaa Ayuba do ka ne: «Hawey goono ga far, farkayey
mo goono ga kuru i jarga, 15 kala Sabeyancey kaa ka kaŋ i boŋ k'i di ka kond'ey. Oho, hala i na
goy-izey wi nda takuba, ay hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se sohõ.» 16 A go sanno ra
yaadin kal afo mo kaa ka ne: «Irikoy danjo fun beene ka kaŋ feejey boŋ k'i ŋwa. A na goy-izey mo
ŋwa ka ban. Ay hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se sohõ.» 17 Woodin mo go sanno ra, kal
afo mo kaa ka ne: «Kaldancey te sata kanandi hinza ka zurandi ka kaa ka yoy di ka kond'ey. Oho,
hal i na goy-izey mo wi nda takuba. Ay hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se sohõ.» 18
Woodin go sanno ra, kal afo mo kaa. Nga mo ne: «Ni ize alborey da wayborey goono ga ŋwa ka
duvan haŋ ngey beere beero windo ra. 19 Kala alma haw beeri fo fun taasi beero boŋ haray ka kaa
ka fuwo lokoto taaca kulu kar. Fuwo binde kaŋ ni izey boŋ hal i bu. Ay hinne mo no ka du ka yana
ka kaa ka ci ni se.» 20 Ayuba binde tun ka nga kwaayo tooru-tooru. A na nga boŋo mo cabu ka ye
ganda ka sududu. 21 A ne: «Koonu no ay fun ay nyaŋo gunda ra, koonu mo no ay ga dira. Rabbi no
ka no, Rabbi no ka ta, i ma Rabbi maa sifa!» 22 Woodin kulu ra Ayuba mana zunubi te, a mana
harta mo ka Irikoy wow.
2
1 Han fo koyne Irikoy izey ye ka koy zama ngey ma bangay Rabbi jine. Saytan mo furo i ra zama
nga mo ma bangay Rabbi jine. 2 Rabbi ne Saytan se: «Man gaa no ni fun?» Saytan mo tu Rabbi se
ka ne: «Ay goono ga bar-bare no ndunnya ra, ka koy-da-ye te mo koyne a ra.» 3 Rabbi ne Saytan
se: «D'a-ta day, ni ga faham d'ay tamo din Ayuba? A cine si no ndunnya ra kaŋ toonante no,
adilante* mo no, kaŋ ga humburu Irikoy ka banda bare ilaalo gaa mo. Hala sohõ mo a goono ga nga
cimo gaay, baa kaŋ day ni n'ay zukku hal ay ma gaaba nd'a k'a halaci sabaabu kulu si.» 4 Saytan
binde tu Rabbi se ka ne: «Kuuru no ga kuuru bana! Daahir, hay kulu kaŋ go boro se a g'a no ka nga
fundo fansa. 5 To, ma ni kambe salle sohõ k'a biri nd'a baso ham. Sohõ a ga ni wow ni jine.» 6
Rabbi mo ne Saytan se: «Guna, a go ni kambe ra, kal a fundo hinne kaŋ ni ga naŋ.» 7 Saytan binde
fun Rabbi do ka koy ka Ayuba kar da jombo laalo yaŋ kaŋ ga dooru, za a ce taamey gaa kal a boŋo
ra. 8 Kala Ayuba na car-cambu sambu ka soobay ka nga boŋ jirti nd'a. A koy ka goro mo boosu ra.
9 A wando binde ne a se: «Hala sohõ ni goono ga ni cimo gaay, wala? Ma Irikoy wow ka bu!» 10
Amma Ayuba ne nga wando se: «Wayborey kaŋ sinda laakal, i sanney dumi no ni goono ga te ya! E,
mate nooya? iri ma gomni ta Rabbi kambe ra, iri ma si masiiba ta, wala?» Woodin yaŋ kulu ra
Ayuba mana zunubi te da nga meyo. 11 Waato kaŋ Ayuba coro hinza maa masiibey din kulu kaŋ yaŋ
du a baaru, i kulu tun ngey windey ra ka kaa a do. Ngey neeya: Elifaz Timna bora, da Bildad Suhi

bora, da Zofar Naamat bora. I soola care banda hala ngey ma kaa k'a kunfa, k'a yaamar mo. 12 Waato kaŋ i n'a fonnay nangu mooro, i man'a bay mo, kal i na ngey jindey sambu ka soobay ka hẽ. I afo kulu mo na nga kwaay tooru-tooru ka kusa daŋ nga boŋo gaa. 13 I goro ganda a banda kala jirbi iyye, cin da zaari. Boro kulu mana salaŋ a se zama i bay kaŋ a gurzuga baa gumo.
3
1 Woodin banda no Ayuba na nga me fiti ka nga hayyaŋ zaaro laali. 2 A sintin ka ne: 3 «Naŋ zaaro kaŋ i n'ay hay din ma halaci. Cino din kaŋ i ne: ‹I du ize alboro,› Nga mo ma halaci. 4 Zaari woodin ma ciya kubay. Irikoy kaŋ go beena ma s'a baaru ceeci, Kaari mo ma si kaari a boŋ. 5 Kubay da buuyaŋ biya ma ne a se ngey wane. Beene hirriyaŋ ma soobay ka goro a boŋ. Hay kulu kaŋ ga wayna ciya kubay ma zaaro din humburandi. 6 Kubay bi ma cino din di, I ma s'a kabu jiiro jirbi cindey banda, A ma si furo mo handey jirbey lasaabuyaŋ ra. 7 Oho, naŋ cino din ma ciya waygunu. Farhã jinde kulu ma si te a ra. 8 Laaliyankoyey ma zaaro din laali, Ngey kaŋ yaŋ ga waani ka Lebiyatan* tunandi. 9 A almaari handariyayzey ma te kubay. A ma kaari ceeci, amma a ma si du a. A ma si di mo boyaŋ. 10 Zama a mana ay nyaŋo gunda daabu, A mana taabi tugu mo ay moy se. 11 Ifo se no ay mana bu za gunde ra? Ifo se no yan'ay fundo taŋ za waati kaŋ ay fun gunde ra? 12 Ifo se no kangey n'ay ta? Ifo se no fafa go no binde, Hal ay ma du k'a sunsum? 13 Zama doŋ ay kani ka dangay, Doŋ ay jirbi ka fulanzam, 14 In da ndunnya koyey da ngey faadancey care banda, Wo kaŋ yaŋ na kurmu zeeney cina koyne ngey boŋ se. 15 Wala in da koyey kaŋ yaŋ gonda wura care banda, Wo kaŋ yaŋ na ngey windey toonandi nda nzarfu. 16 Ifo se no i man'ay nuusu sanda gunde hasaraw cine, Sanda attaciriya kaŋ mana di annura baa ce fo? 17 Noodin no laalakoyey ga taabandiyaŋ naŋ, Noodin mo no fargantey ga fulanzam. 18 Noodin mo no borey kaŋ yaŋ go hawante ga fulanzam care banda, I si ye ka maa barzukoy jinde koyne. 19 Ikayney da ibeerey kulu go noodin. Bannya mo fun nga koyo kambe ra. 20 Ifo se no i ga kaari no boro kaŋ go ga di bone se? Wala fundi mo borey kaŋ bine saray baa se? 21 Borey kaŋ yaŋ goono ga beeje ngey ma bu se amma buuyaŋ si kaa. I goono ga fansi k'a ceeci ka bisa baa arzaka tugante. 22 I ga farhã nda cimi, I ga maa kaani d'i hin ka du saaray. 23 Ifo se no i ga kaari no boro kaŋ fonda ga tugu se, Bora kaŋ Irikoy windi nda sinkita? 24 Zama bine jisiyaŋ go ga kaa ay gaa waati kaŋ ay di ay ŋwaaro. Ay duray-duray yaŋey mo go ga gusam sanda hari cine, 25 Zama haya kaŋ ay joote din, Nga no ka kaŋ ay boŋ! Haŋ kaŋ n'ay humburandi mo no du ay. 26 Ay fundo siino ga maa kaani, Ay sinda daama fo kulu, Ay sinda fulanzamay mo, kala day taabi.»
4
1 Kala Elifaz Teman bora tu ka ne: 2 «D'i ceeci i ma salaŋ da nin, ni si dukur, wala? Day may no ga hin ka dangay? 3 A go, nin wo, ni na boro boobo yaamar, Ni na kambe londi-buunay-koyey gaabandi. 4 Ni sanney doona ka borey kaŋ ga ba ka kaŋ kayandi, Borey kaŋ yaŋ kangey londi bu, ni n'i gaabandi. 5 Amma sohõ kaŋ a kaa ni gaa, ni gaze, wala? Kaŋ a lamba ni gaa, ni laakalo tun, wala? 6 Ni Irikoy cimandiyaŋo mana wasa ni se deyaŋ, bo? Ni fundo adilitara mo mana wasa ni se beeje hari, bo? 7 Ma fongu day, ay ga ni hã, Boro kaŋ sinda taali doona ka halaci, wala? Wala man no i na adilante pati ce fo? 8 Ay diyaŋ gaa, borey kaŋ yaŋ ga laala fansi ka fari soola, Da borey kaŋ yaŋ ga taabi duma, I ga haŋ kaŋ i duma din wi heemar. 9 Irikoy funsaro no g'i halaci, A futay dunga no g'i ŋwa. 10 Muusu beeri ga dundu, Muusu izey mo ga follay jinde tunandi, Amma muusu daŋ kaso hinjey no ga ceeri. 11 Muusu beeri futo ga bu ham jaŋay se, Muusu way izey mo ga say-say. 12 Han fo i na sanni fo ciinay te ay se. Ay hanga maa ciina din. 13 Cin hindiri fonguyaŋ ra no, Saaya kaŋ cine jirbi tiŋo ga boro di. 14 Kala humburkumay da gaaham jijiriyaŋ n'ay di, A n'ay gaa biriyey kulu jijirandi mo. 15 Kala biya fo gaaru ka bisa ay jine. Ay gaa-haabiya kulu kay. 16 Haya din binde ye ka kay, Amma ay mana hin k'a himando fayanka. Himandi fo go ga kay ay jine. Sum! Kal ay maa jinde kaŋ ne: 17 ‹Boro kaŋ ga bu, A adilitara ga bisa Irikoy wane no? Boro beeri ga ciya hanante ka bisa nga Takakwa, wala? 18 Guna, a mana nga tamey te deyaŋ hari, A malaykey mo, a na taali dake i boŋ, 19 Sanku fa binde woone yaŋ kaŋ goono ga goro laabu fuyaŋ ra, Borey kaŋ yaŋ i ganda sinjiyaŋ si kala laabu bulungu ra, Ngey kaŋ yaŋ i g'i mutukuru danga naana-baano cine. 20 Susuba nda wiciri kambu game ra no i g'i bagu-bagu, I ga halaci hal abada, boro kulu si saal. 21 I n'i fundi korfa pati, I ga bu laakal-jaŋay ra mo.›
5

1 Kala ni ma ce sohõ. Boro kaŋ ga tu ni se go no, wala? Hanantey ra haray binde, May do no ni ga koy? 2 Zama dukuri no ga saamo wi, Bine tunay mo ga boro kaŋ si caram wi. 3 Ay di saamo go ga te kaaji, Amma sahãadin ay n'a nangora laali. 4 A izey ga mooru baani goray. Faada meyo gaa i n'i kankam, I sinda faabako mo. 5 Harayzey no g'i fari nafa ŋwa ka ban, I g'a koba-koba baa karjey bindo ra, Jaw maakoy mo g'i duura gon. 6 Zama masiiba wo, Manti ganda laabo ra no a ga fatta bo. Taabi mo, Manti ganda no a ga zay ka deene kaa taray bo. 7 Amma i na boro hay taabi haŋyaŋ se, Danga nune-hansi cine no kaŋ ga tun beene. 8 Amma d'ay wo no, Irikoy no ay ga ceeci, Irikoy gaa mo no ay g'ay muraado talfi. 9 Nga no ga misa beerey goy te, Kaŋ yaŋ baa da fintalyaŋ, Harey kaŋ yaŋ ga dambarandi, Kaŋ yaŋ sinda me baayaŋ se. 10 A ga hari no ndunnya boŋ, A ga hari samba farey ra, 11 Hal a ga kayna ra borey beerandi, A ga borey kaŋ yaŋ ga bine saray hẽeni te beerandi i ma goro baani samay. 12 Nga no ga hiilantey me-hawyaŋo ganji, Hal i kambey si du k'i dabarey toonandi. 13 A ga laakalkooney di ngey boŋ hiila ra, A ga diibi-diiba-koyey saawarey gunguray ganda farap! folloŋ! 14 Zaari sance no ngey nda kubay ga karba; Wayna go zaari bindi no i ga dira ka dadab sanda cin. 15 A ga alfukaarey faaba takuba gaa da hiilantey meyey gaa, A g'i kaa hinkoyey kambe ra mo. 16 Woodin gaa no alfukaarey gonda beeje, Adilitaray-jaŋay na nga me daabu. 17 Guna, farhante no boro kaŋ Irikoy ga gooji, Ni binde ma si donda Hina-Kulu-Koyo goojiyaŋey. 18 Zama a ga bi kaa, A ma safari haw a gaa mo, A ga marayyaŋ te, a kambey mo m'a yayandi. 19 Taabi iddu ra a ga ni faaba, Oho, hala baa iyye ra masiiba fo si no kaŋ ga tuku ni gaa. 20 Haray waate ra a ga ni fundo fansa buuyaŋ gaa, Wongu ra mo a ga ni kaa takuba hin gaa. 21 A ga ni tugu ka ni wa da deene laaliyaŋ, Ni si humburu halaciyaŋ mo d'a kaa. 22 Halaciyaŋ da gazeyaŋ wo, ni g'i haaru no, Ni si humburu ganji hamey mo. 23 Zama saajo tondey ga amaana no ni se, Ganji hamey mo ga baani goray te ni se. 24 Ni ga tabbatandi kaŋ ni windo go baani samay, Ni ga ni alman kurey kunfa, Ni si gar mo hay fo kulu kaŋ daray. 25 Ni ga bay mo kaŋ ni banda ga ciya iboobo, Ni haamey mo ga baa sanda ganda subu. 26 Jiiri toonante ra no ni ga koy ni saara do, Danga heemar hayni boko cine. 27 Guna, iri na woodin fintal, yaadin mo no a bara. Kala ni ma maa, ma bay mo ni boŋ se.»
6
1 Ayuba tu ka ne: 2 «Hala day i g'ay fundo korno neesi, I ma nga nd'ay balaawo margu ka daŋ neesiyaŋ hari boŋ, 3 A ga tin da teeku taasi. Woodin se no ay te me waasay. 4 Zama Hina-Kulu-Koyo hangawey go ay ra, I naajey mo no ay biya goono ga haŋ. Irikoy humburkumay mo na daaga kayandi ay se. 5 Ganji farka ga hẽ waati kaŋ a gonda subu, wala? Haw binde, a ga hẽ waati kaŋ a ŋwaaro go a jine, wala? 6 Haŋ kaŋ ga tar, a ga ŋwa ciiri si, wala? Gunguri kwaaray gonda tabayaŋ fo a ra no? 7 Ay fundo wangu k'i taba, I ga hima ay se sanda ŋwaari kaŋ ga bine tayandi. 8 Doŋ ay muraado ma feeri! Irikoy mo ma yadda ay se da haŋ kaŋ ay ga ba gumo! 9 Da Irikoy ga yadda, doŋ a m'ay bagu-bagu! A ma nga kamba salle k'ay fundo pati! 10 Yaadin gaa doŋ ay ga du yaamaryaŋ kayna baa sohõ. Oho, hal ay ma cilili dooro kaŋ si bakar din ra, Zama ay mana Koy Hanna sanney kakaw. 11 Man ay gaabo hal ay ma munye? Wala ifo ga ti ay kokora hal ay ma suuru? 12 Ay gaabo ya tondi gaabi no, wala? Ay hamo mo guuru-say wane no? 13 Wala manti yaadin no kaŋ ay sinda ay boŋ gaakasinay hina, Fahamay mo, i n'a gaaray ka moorandi ay gaa no? 14 Boro kaŋ na laakal kaa, Kal a cora ma gomni cabe a se, Hal a ma si fay da Hina-Kulu-Koyo humburkuma. 15 Ay nya-izey n'ay fafagu sanda hari zuru gooruyaŋ cine, Sanda gooruyaŋ kaŋ harey goono ga bambari ka daray. 16 I ga butugu gari sabbay se, Da neezu* kaŋ manne i ra. 17 Waati kaŋ i dungu kayna, Kal i ma manne ka daray, Konni waate mo, i si no koyne. 18 Dirakoy marga kaŋ n'i fondey gana mo ga kamba ka fay d'ey, I ma zaa ka gana taasi beerey boŋ ka daray. 19 Tema dirakoy marga na hari ceeci, Seba fatawc'izey na beeje sinji i gaa. 20 Haawi n'i di beeje sinjiyaŋo kaŋ i te i se sabbay se. I kaa ka to nango do, kal i boŋ haw. 21 Yaadin no araŋ mo, Araŋ na humburkumay hari fonnay, araŋ humburu mo. 22 Ay wo ne araŋ se: ‹Araŋ m'ay no,› no? Wala ‹Araŋ ma me-daabu no ay sabbay se araŋ arzakey ra›? 23 Wala ay ne: ‹Araŋ m'ay faaba yanjekaari kambe ra no?› Wala: ‹Araŋ m'ay fansa toonyantey kambe ra?› 24 W'ay dondonandi, hal ay mo ma dangay, W'ay fahamandi nda nango kaŋ ay daray din. 25 Cimi sanney wo, i gonda gaabi! Amma araŋ kaseeto wo, ifo no a ga kaa taray? 26 Sanni-sanni yaŋ no araŋ ga ho ka kaseeti nd'a, wala? Za kaŋ boro kaŋ na laakal kaa wo, A sanney si hima kala haw kaŋ ga faaru. 27 Oho, araŋ wo, araŋ ga kurne catu alatuumey boŋ, Araŋ ga coro himandi sanda neerandi. 28 Kala day araŋ ma yadda k'ay guna, Ka di hal ay go ga taari araŋ

jine. 29 Wa ye ka kaa, ay ga araŋ ŋwaaray no, Araŋ ma si adilitaray-jaŋay te. Oho, wa ye ka kaa koyne! Kalima kaŋ ay ga kande gonda cimi. 30 Ay meyo gonda cimi-jaŋay, wala? Wala ay deena si hin ka hasaraw taba no, Hal ay m'a fayanka?
7
1 Boro sinda tamtaray alwaati no ndunnya? A jirbey mo, Manti i ga hima sufuray goy-izey jirbey cine bo? 2 Sanda bannya kaŋ ga yalla-yalla nda tuuri bi, Wala mo goy-ize kaŋ goono ga laakal dake nga banando gaa. 3 Yaadin cine no ay mo, I naŋ ay ma handu yaamoyaŋ ŋwa, Jirbiyaŋ kaŋ sinda fulanzamay no i waadu ay se. 4 D'ay kani, ay ga ne: ‹Waati fo no ay ga tun, Waati fo no cino ga bisa?› Hala mo ma bo ay goono ga tangam nda bimbilkoyaŋey. 5 Nooney da laabu gudey n'ay gaahamo daabu. Ay kuuro bagu-bagu, ka hari fumbo kaa taray, 6 Ay jirbey waasu nda baa cakay gombo candiyaŋ, I go ga ban, beeje si no. 7 Ma fongu kaŋ ay fundo wo funsar no, Ay moy si ye ka di gomni koyne. 8 Boro kaŋ goono ga di ay, A mwa si ye k'ay guna koyne. Ni goono g'ay guna no, ay ga daray, 9 Sanda mate kaŋ cine beene hirriyaŋ ga say ka daray. Yaadin cine mo no boro kaŋ ga zumbu ka koy Alaahara, A koy si ye ka kaa koyne. 10 A si ye ka kaa nga windi koyne, A nangoray zeena mo si ye k'a bay koyne. 11 Woodin sabbay se no ay si ye k'ay meyo gaay, Ay ga salaŋ no nda fundi doori. Ay biya forto ra no ay ga soobay ka salaŋ. 12 Ay wo teeku no, wala? Wala ay ya teeku ham beeri no, Kaŋ ni na batuko daŋ ay se? 13 D'ay ne: ‹Ay dima g'ay kunfa, Ay daarijo mo g'ay dooro dogonandi ay se,› 14 Kala ni m'ay gartandi nda hindiriyaŋ, Ni g'ay humburandi nda bangayyaŋ. 15 Hal ay fundo ga ne dambe day i m'ay koote, Dambe ya bu, a ga bisa ay go biriyey wo ra. 16 Ay g'ay fundo fanta. Ay si funa hal abada. Kala ni ma fay d'ay, Zama ay jirbey ga hima funsar candiyaŋ folloŋ. 17 Ifo ga ti boro, sanku fa ni m'a beerandi, Wala ni ma ni laakal dake a gaa mo? 18 Ifo se no ni g'a kunfa susubay kulu? Ni g'a neesi alwaati kulu? 19 Ni si fay d'ay gunayaŋ hal abada bo? Ni s'ay muray mo hal ay ma du k'ay yolla gon? 20 Ya nin, borey haggoykwa, Baa ay na zunubi te, ifo no ay sara ni gaa? Ifo se no ni n'ay ciya gooyaŋ hari ni do, Hal ay ciya jaraw ay boŋ se? 21 Ifo se no ni man'ay taaley yaafa, Ni man'ay laala mo ganandi? Zama doŋ sohõ ay ga kani bulungo ra. Ni g'ay ceeci nda himma, amma ay si bara.»
8
1 Kala Bildad Suhi bora tu ka ne: 2 «Waati fo no ni ga sanni woone yaŋ dumi teeyaŋ naŋ? Waati fo mo no ni ga fay da me sanney kaŋ ciya sanda haw bambata kaŋ ga faaru cine? 3 Irikoy no ga cimi ciiti siirandi, wala? Wala Hina-Kulu-Koyo no ga adilitaray siirandi? 4 Da ni izey na zunubi te a se, Nga mo n'i nooyandi i alhakko gaa. 5 Da ni na Irikoy gande ceeci nda himma, Ka kande ni ŋwaarayyaŋo Hina-Kulu-Koyo do, 6 Da ni gonda hananyaŋ da cimi, Doŋ daahir no a ga tun ka mo hay ka haggoy da nin sohõ. A ga albarka daŋ ni adilitaray nangora gaa. 7 Koyne, baa kaŋ ni sintina ya ikayna no, Ni kokora wo ga yulwa gumo. 8 Ni ya day, ay ga ni ŋwaaray, Ma waato zamaney fintal, Ma laakal ye haŋ kaŋ i baabey fisi ka kaa taray gaa. 9 Zama iri ya bi wane yaŋ no, Iri si hay kulu bay, Zama iri ndunnya jirbey si hima kala bi cine. 10 Manti doŋ borey ga ni dondonandi, Ka ci ni se bo? I ma sanniyaŋ kaa taray ka fun ngey biney ra? 11 Gooru kwaari ga hin ka fun ka zay mansaara si no, wala? Wala kundu ga hin ka beeri, hari si no? 12 Za a gonda nga tayyaŋo, I man'a beeri mo, A ga waasu ka lakaw da kobto kulu. 13 To, yaadin cine no borey kulu kaŋ yaŋ dinya Irikoy, i fondey go. Wo kaŋ siino ga may Irikoy se mo, A beeje kulu ga halaci. 14 A beeja ga ceeri, A deyaŋo mo sanda dadaara taaru cine no. 15 Bora ga jeeri nga fuwo gaa, Amma a si kay, A g'a di da gaabi no, amma a si duumi. 16 Bora wo sanda tuuri boogu no, Kaŋ ga tun wayna ra, A kambey ga salle kalo boŋ. 17 A kaajey go didijante tondey gaa, A ga furo hala tondi fu ra. 18 D'i n'a dagu ka kaa nga nango ra, Kala nango m'a ze ka ne: ‹Ay mana di nin baa ce fo.› 19 Guna, Irikoy fonda farhã neeya: Ganda laabo ra no afooyaŋ ga zay ka fatta. 20 Guna, Irikoy si naanay boro furu bo, hal abada. Goy laalo teekoy mo, a si i kayandi. 21 A ga ye ka ni meyo toonandi nda haari, Ni me kuurey mo da farhã dooni. 22 Borey kaŋ yaŋ konna nin, Haawi no g'i daabu. Laalakoyey bukkey mo ga daray.»
9
1 Ayuba tu ka ne: 2 «Oho, ay bay kaŋ daahir yaadin no, Amma mate no boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine? 3 Baa boro ga yadda nga ma kakaw d'a, Boro si hin ka tu a se baa ce fo hãayaŋ zambar ra. 4 A gonda bine ra laakal, Hina da gaabi koy mo no. May no ka hanga sanday te a se ce fo ka

goro baani? 5 Nga no ga tondi kuukey sosorandi, I si baa bay a gaa mo, Saaya kaŋ a n'i bare ka gum nga futa ra. 6 A ga ndunnya zinji-zinji k'a tuti ka zeeri, Hal a bonjarey kulu ma gasi. 7 A ga wayna no lordi, a si fatta mo, A ga kawaatimi daŋ handariyayzey gaa mo. 8 Nga hinne no ga ti beeney daarukwa, A ga taamu-taamu teeku bondayey boŋ. 9 Yo nda Aliyu nda Dubi handariyayzey Takakwa no, Da mo handariyayzey marga kaŋ go dandi kambe haray. 10 A goono ga muraadu bambata yaŋ te kaŋ yaŋ mongo fintalyaŋ. Oho, dambara muraaduyaŋ kaŋ sinda me no. 11 Guna, a ga bisa ay gaa, Ay si di a mo, A ga koy jina, ay si faham d'a. 12 D'a hamay, may no ga hin k'a ganji? May no ga ne a se: ‹Ifo no ni goono ga te?› 13 Irikoy si nga bine tuna gaay. Borey kaŋ yaŋ ga boŋbeeray gaakasinay ga ngey boŋey sumbal ganda a jine. 14 Sanku fa binde ay, hal ay ma tu a se! Mate ay ga te ka sanni suuban hal in d'a ma kakaw? 15 Baa d'ay gonda cimi, Kulu nda yaadin ay si salaŋ ka tu a se, Kala y'ay Ciitikwa ŋwaaray a ma bakar ay se. 16 Baa d'ay ce, hal a tu ay se mo, Kulu ay si cimandi kaŋ a n'ay jinda hangan. 17 Zama a g'ay ceeri da beene hirriyaŋ, A ga naŋ ay marayyaŋey ma baa sabaabu kulu si. 18 Baa funsar candiyaŋ, A siino ga yadda nd'a ay se, Amma a g'ay toonandi nda fotti. 19 Da gaabi no, a go, nga wo Hinkoy no. Da cimi ciiti no, A ne: ‹May no g'ay kalima?› 20 Baa ay gonda cimi, ay bumbo meyo g'ay zeeri. Baa ay sinda taali fo, Nga wo, kal a ma kande ay taalo seeda. 21 Ay sinda taali! Ay s'ay boŋ saal! Ay fundo ya dondayaŋ hari no ay se. 22 Ikulu afo no! Woodin sabbay se no ay ne: Boro kaŋ sinda taali, da taali-teeri, A g'ikulu halaci. 23 Da balaaw ga wi da waasi, Kal a ma boro kaŋ sinda taali laakal kaayaŋo guna sanda foori hari. 24 I na ndunnya salle laalakoy kambe ra. A g'a ciitikoy moydumey daabu. Da manti nga no, may no binde? 25 Ay jirbey bisayaŋ ga bisa diya bisayaŋ waasi, I goono ga zuru no, Manti gomni fo no i goono ga di bo. 26 Sanda hi kaŋ yaŋ diraw ga waasu cine no i goono ga dira ngey ma bisa se, Sanda zeeban cine kaŋ na haw sambu ga hay fo kar. 27 D'ay ne: ‹Ay ga dinya ay dooro, Ay ga fay da mo-kuura hawyaŋ, ay ma farhã› -- 28 Hala hõ ay ga humburu ay masiibey kulu, Ay bay ni s'ay ciya adilante bo. 29 Daahir no i g'ay zeeri. Ifo se binde no ay ga taabi yaamo? 30 Baa ay nyumay da neezo* kaŋ manne hari, Y'ay kambey hanandi da soso, 31 Kulu nda yaadin ni g'ay soote botogo guusu ra, Hal ay bankaarayey bumbey g'ay fanta. 32 Zama Irikoy wo manti boro no sanda ay cine, Kaŋ ay ga tu a se ka ne, ‹Kaa, iri ma koy ciito do care banda.› 33 Sasabandiko fo kulu si no iri game ra kaŋ ga nga kambe dake iri boro hinka kulu boŋ. 34 A ma nga goobo hibandi ka kaa ay gaa, A ma s'ay bina pati mo nda nga humburandiyaŋ hari. 35 Da yaadin no, doŋ ay ga salaŋ, ay si humbur'a, Amma manti yaadin no ay go d'a bo.

10

1 Ay farga, ay farga nd'ay fundo kulu. Ay g'ay kalima kaa taray kwaaray, Ya salaŋ ay bine sara ra mo. 2 Ay ga ne Irikoy se: Ni ma s'ay zeeri! Amma ma cabe ay se haŋ kaŋ se no ni goono ga canda-canda nd'ay. 3 A boori ni se ni ma ni kambe goyo taabandi ka dond'a mo, wala? Hala ni ma kaari no boro laaley saawarey gaa? 4 Wala ni moy ya gaaham wane dumi yaŋ no? Ni gunayaŋ mo, Adam-ize wane dumi no, wala? 5 Ni jirbey mo, Adam-ize wane cine no, wala? Wala ni jiirey mo sanda boro fundi wane cine no? 6 Hala ni m'ay taalo ce gana, K'ay zunubey fintal? 7 Baa kaŋ ni ga bay kaŋ ay wo manti boro laalo no, Boro fo mo si no kaŋ ga hin ka boro kaa ni kambe ra. 8 Ni kambey no k'ay te, I n'ay daŋ care gaa ka kubandi. Kulu nda yaadin ni g'ay halaci no? 9 Ay ga ni ŋwaaray, Ma fongu kaŋ ni n'ay cina sanda botogo cine, Ni ga ye k'ay ciya bulungu no koyne? 10 Manti ni n'ay soogu sanda wa, Ni n'ay sandandi koyne sanda cukku cine? 11 Manti ni n'ay sutura nda basi nda kuuru, K'ay margu-margu ka haw da biri da kaaji yaŋ? 12 Manti ni n'ay no fundi nda baakasinay suuji? Manti haggoyyaŋo kaŋ ni te ay se no k'ay fundo hallasi? 13 Kulu nda yaadin ni na harey wo tugu ni bina ra, Ay bay kaŋ woodin kulu go ni do. 14 D'ay harta, ni g'a seeda, Ni s'ay ciya adilante mo ay taaley boŋ. 15 D'ay ya boro laalo no, kaari ay! Baa ay sinda taali, ay day s'ay boŋ tunandi. Kayna wasa ay se, masiiba day no ay goono ga di. 16 Zama baa ay n'ay boŋ sambu, Ni day g'ay koli sanda muusu beeri cine. Ni ga ni gonitara cabe ay boŋ mo. 17 Ni ga seedayaŋ tonton ay boŋ mo, Ni futa kaŋ ni gonda ay boŋ go ga tonton waati kulu, Marga ga marga boŋ no kaŋ yaŋ ga kand'ay gaa yanje. 18 Yaadin gaa, ifo se no ni n'ay fattandi ka kaa gunde ra? Doŋ ay ma bu day, mo kulu ma si di ay. 19 Doŋ ay ciya sanda hay fo kaŋ i mana te. Doŋ i ma kond'ay za gunde hayyaŋo ka koy saaray. 20 Ay jirbey, manti ikayna fooyaŋ no? Yaadin gaa binde, ni ma naŋ ka fay d'ay, Ya farhã kayna 21 za ay mana gana ka koy naŋ kaŋ ay si ye ka kaa koyne, Sanda ay ma koy kubay nda buuyaŋ biya laabo

ra. 22 Kubay bi tik! laabo ra, kubay no gumo, Buuyaŋ biya laabo ra, Hay kulu go parkatak kaŋ sinda lordi, Naŋ kaŋ kaari ga hima kubay.»
11
1 Kala Zofar Naama bora mo tu ka ne: 2 «Sanni boobo wo cine, i si tu i se da hay kulu bo? Boro kaŋ sanni ga baa ga jaŋ taali, wala? 3 Ni boŋ sifayaŋo ga naŋ borey ma dangay, wala? Boro kulu si ni haawandi ni hahaaray sanney wo se? 4 Zama ni go ga ne Irikoy se: ‹Haya kaŋ ay ga ci din ya cimi no, Ni diyaŋ gaa mo ay ga hanan.› 5 Doŋ day Irikoy ma salaŋ, A ma nga meyo fiti ka gaaba nda nin. 6 A ma laakal gundu cabe ni se, Zama laakal hanno wo, dumi-dumi no. Ma bay fa, kaŋ Irikoy ga dinya ni goy laalo jara gaa. 7 Ni ga hin ka fintal hala ni ma Irikoy muraadu guusey fisi ka kaa taray no? Wala ni ga hin ka Hina-Kulu-Koyo fintal ka ban no? 8 Zama beene mooray cine no, mate no ni ga te? A guusu nda Alaahara mo, ifo no ni ga bay? 9 A kuuyaŋo bisa ndunnya, A bisa teeko tafayyaŋo mo. 10 D'a gana ka bisa, d'a daabu, D'a na borey margu ciiti do, May no ga hin k'a ganji? 11 Zama a ga bay kaŋ borey ya yaamo no. A ga di goy laalo, baa a mana laakal ye a gaa. 12 Amma saamo ga caram han kaŋ hane i na ganji farkayze hay Adam-ize gaa. 13 Da ni miila ni bina ma saba, Ka ni kambe salle Irikoy gaa, 14 Da zunubi go ni do, Ni m'a hibandi ka ye nangu mooro. Ni ma si naŋ mo adilitaray-jaŋay ma goro ni windo ra. 15 Saaya din daahir no ni ga ni moyduma tunandi Irikoy gaa laru si. Oho, ni ga kay a ma boori, humburkumay si ni di, 16 Zama ni ga dinya ni masiiba. Sanda beene hirriyaŋ kaŋ bisa, Yaadin cine no ni ga fongu a gaa. 17 Ni fundo mo ga kaari hal a ma bisa sanda wayno go zaari bindi cine. Baa kubay go no, kal a ma hima mo boyaŋ wane cine. 18 Baani samay no ni ga goro, zama ni gonda beeje. Oho, ni ga guna-guna nangey kulu, ka kani baani samay. 19 Ni ga kani nooya, kaŋ boro kulu si ni humburandi, Oho, hala boro boobo ga ni gomni ŋwaaray. 20 Amma boro laaley moy ga gaze, I si du zuru-ka-yana yaŋ fondo mo. I jina fonnayyaŋ kaŋ ga cindi i se, Kala buuyaŋ hinne no.»
12
1 Gaa no Ayuba tu ka ne: 2 «Sikka si araŋ no ga ti bayraykooney, Laakal mo ga bu araŋ banda! 3 Amma ay mo gonda fahamay, manti araŋ hinne no bo. Yana gaze araŋ gaa. Day, man boro kaŋ si harey din dumi bay? 4 I n'ay ciya danga boro kaŋ te haari hari nga coro se. Ay, boro kaŋ na adduwa te Irikoy gaa, A tu ay se mo. Adilante no ay, cimi toonante koy, I n'ay ciya haari hari mo. 5 Boro kaŋ goono ga maa ndunnya kaani, A bina ra a ga donda masiiba ka ne a go soolante boro kaŋ ca ga ba ka tansi din se. 6 Fondo kosaraykoy nangorayey ga te albarka, Borey kaŋ yaŋ ga Irikoy zokoti mo ga goro baani samay, I gonda ngey tooro mo ga gaay ngey kambey ra. 7 Amma sohõ ni ma ganji hamey hã, I ga ni dondonandi mo. Beene batama curayzey mo ga ci ni se. 8 Wala ma salaŋ ganda laabo se, a ga ni dondonandi. Teeku hamey mo ga dede ni se. 9 Woodin yaŋ kulu ra, Man wo kaŋ mana bay kaŋ Rabbi kamba no ka woodin goy? 10 A kambe ra no fundikooni kulu fundi bara, Hala nda Adam-izey kulu fulanzam funsuyaŋey. 11 Hanga, manti a ga sanni neesi no, Sanda mate kaŋ cine deene ga nga ŋwaaro taba? 12 Laakal go arkusu zeeney do, Aloomar kuuku ra mo no fahamay bara. 13 Irikoy se no laakal da hina bara, A do mo no saaware da fahamay go. 14 A go, a ga zeeri, daama si no borey ma ye ka cina. A ga boro daabu, fitiyaŋ daama si no mo. 15 A ga beene hari ganji, hala nango ma koogu, Koyne, a ga ye k'a taŋ mo, Hal a ma laabu ŋwa. 16 Hina nda laakal si kal a se. Halliko da boro kaŋ a ga halli, ikulu a wane yaŋ no. 17 A ga saawarekoy ku ka kond'ey, A ga alkaaley ciya saamoyaŋ. 18 A ga bonkooney hawyaŋ sisirey feeri, K'i cantey haw da guddama. 19 A ga alfagey ku ka kond'ey, A ga hinkoyey mo zeeri. 20 A ga sanni gonitaraykoyey dangandi, A ga dottijey fayanka ta i gaa mo. 21 A ga donda-caray gusam koy-izey boŋ, A ga gaabikooney guddamey feeri. 22 A ga kubay ra gundu fisi ka kaa taray, A ga buuyaŋ biya bangandi taray kwaaray. 23 A ga ndunnya dumey ciya iboobo, a ma ye k'i halaci. A m'i yulwandi, ka kond'ey tamtaray mo. 24 A ga ndunnya boro beerey fahamay ta i gaa, A ga naŋ i ma te boŋdaray saaji ra naŋ kaŋ fondo si no. 25 I goono ga dadab kubay ra, kaari si no. A ga naŋ i ma dira ka teeni sanda boro kaŋ bugu cine.
13
1 Guna, woodin yaŋ kulu no ay moy di, Ay hanga maa ka faham mo. 2 Haŋ kaŋ araŋ bay, ay mo n'a bay, Yana gaze araŋ gaa bo. 3 Kala day ya to d'ay sanno Hina-Kulu-Koyo do, Irikoy jine no ay ga ba ay m'ay sabaabo cabe. 4 Amma araŋ wo tangari teekoyaŋ no, Safarikoy yaamo yaŋ no araŋ kulu.

5 D'araŋ yadda, doŋ araŋ ma dangay day, sum! I ga woodin mo ye araŋ do laakal no. 6 Sohõ wa maa ay sabaabo, Wa hanga jeeri ay me ŋwaarayyaŋo wo se. 7 Araŋ ga Irikoy gaakasinay da cimi-jaŋay sanni, wala? Araŋ m'a gaakasinay no koyne nda diibi-diiba sanni, wala? 8 Araŋ ga baar'a-baar'a te a se no? Araŋ ga faasa Irikoy se no? 9 A boori nooya d'a na araŋ fisi ka kaa taray? Wala araŋ ga hin k'a fafagu sanda mate kaŋ cine i ga boro fafagu? 10 Daahir no a ga kaseeti araŋ gaa, D'araŋ goono ga baar'a-baar'a te tuguyaŋ ra. 11 A beera si araŋ humburandi no? Wala a humburkuma joota si araŋ di? 12 Araŋ sanney ciya sanda boosu cine, Araŋ sabaabey botogo wane yaŋ no. 13 Wa dangay, wa fay d'ay hinne, ay ma salaŋ. Hay kulu kaŋ ga du ay, a ma soobay ka kaa. 14 Ifo se no ay g'ay baso nama? Y'ay fundo daŋ kambey mo? 15 Baa a g'ay wi, kulu nda yaadin ay ga de a gaa. Amma kulu nda yaadin ay ga kay ay cimo se a jine. 16 Woodin mo ga ciya ay se faaba. Boro kaŋ siino ga may a se si koy a do. 17 W'ay sanno wo hangan. Haŋ kaŋ ay ga ci mo, a ma furo araŋ hangey ra. 18 Guna, ay n'ay kalima soola, Ay bay mo kaŋ ay ga ciya boro kaŋ sinda taali. 19 Man bora kaŋ ga hin k'ay kakaw? D'a go no mo, kala ya dangay, y'ay fundo taŋ. 20 Hari hinka hinne no ni ma si te ay se: Woodin gaa no ay si tugu ni se. 21 Ma ni kamba sambu ay boŋ sap-sap! Ma s'ay humburandi mo nda ni humburandiyaŋ harey. 22 Gaa no ni ma ce, ay mo ga tu. Wala ma naŋ ay ma ce, ni mo ma tu ay se. 23 Ay zunubey d'ay goy laaley, ngey boro marge no? Ni m'ay bayrandi nd'ay hartayaŋ d'ay zunubo mo. 24 Ifo se no ni go ga ni moyduma tugu ay se, Ni go ga ay himandi ni ibare no? 25 Kobto kaŋ haw ga gaaray no ni ga taabandi, wala? Ni ga subu patarmi kogo kankam, wala? 26 Zama sanni kaŋ yaŋ ga fortu no ni goono ga hantum ay boŋ. Ni goono mo g'ay tilasandi y'ay zankataray waate taaley alhakko tubu. 27 Ni goono mo g'ay cey daŋ bundu baka* ra. Naŋ kaŋ ay taamu kulu ni go g'ay batu. Ni goono ga hirri daŋ ay ce taamey se. 28 Ay ga hima hay fo fumbo kaŋ go ga halaci, Sanda kwaay kaŋ naana-baana ŋwa.

14

1 Boro kaŋ wayboro ga hay, a jirbey ya ikaynayaŋ no, Toonante mo no nda taabi. 2 Tuuri boosi cine no a ga bangay, A ga ye ka lakaw koyne. Sanda mate kaŋ cine bi go no, A ga bisa, a si duumi bo. 3 To, woone dumi boŋ no ni ga ni mo sinji, wala? Ni ga konda ay, iri ma ciiti nda care no? 4 May no ga hin ka hari hanno kaa haŋ kaŋ si hanan ra? A koy si no! 5 Za kaŋ ni na boro jirbey waadu a se, A handey lasaabuyaŋo mo go ni do, Ni na hirri daŋ a se mo kaŋ a si hin ka bisa a gaa. 6 Kala ni ma ni boŋ bare a se, a ma fulanzam, Hal a ma nga zaaro kubandi, Sanda boro kaŋ goono ga sufuray goy te. 7 Tuuri kaŋ i pati, I ga du ka laakal dake a gaa hal a ga te kobto koyne, Daahir kay, i si jaŋ a gaa kobto kaynayaŋ. 8 Baa day kaŋ a kaajey zeen ganda, A tiksa mo bu noodin laabo ra, 9 Kulu nda yaadin hari kaani maayaŋ do no a ga te kobto, Ka kambayaŋ salle sanda tuuri cindey. 10 Amma Adam-ize wo, a ga bu no, ka kani ganda. Oho, a ga nga fulanzama taŋ, man no a go koyne? 11 Sanda mate kaŋ cine hari ga ziji ka daray teeko ra, Wala sanda gooru kaŋ koogu cine, A haro ga sundu ka ban, 12 Yaadin cine no boro mo ga kani, Kaŋ a si ye ka tun koyne. A si ye ka mo hay koyne, kala beeney ma ban. I s'a tunandi nga jirbo gaa mo. 13 Hala day ni yadda, doŋ m'ay tugu Alaahara ra, M'ay tugu hala waati kaŋ ni futa bisa. Ma zaari kosu ay se mo, gaa i ma ye ka fongu ay gaa. 14 Da boro bu, a ga ye ka funa koyne, wala? Ay tangami jirbey kulu kala ya batu, Hala waati kaŋ ni n'ay barmay. 15 Ni ga ce, ay mo ga tu ni se. Ni ga yalla-yalla nda ni kambe goyey. 16 Amma sohõ ni go g'ay gana, ce daara fo-fo. Manti ni goono g'ay guna no, Zama ni m'ay zunubo fonnay? 17 Ni n'ay taalo daabu zika ra, Ni g'ay laala daabu-daabu mo. 18 Amma tondi kuuku kaŋ kaŋ, kal a ma halaci. I ga tondi daari hibandi ka kaa nga nango ra. 19 Hari zuru do haray tond'ize yaŋ ga barmay, Hari yaa mo ga ganda laabo nyun ka kusa ku, Yaadin cine no ni mo, ni ga boro beeje wi. 20 Ni bis'a gaabi duumi, kal a ma ban. Ni g'a moyduma barmay k'a sallama. 21 A izey ga du beeray, amma nga ya s'a bay. I ga di kayna mo, a si bay a gaa. 22 Nga boŋ se no a ga maa doori nga gaahamo ra, Nga boŋ se mo no a bine ga sara.»

15

1 Gaa no Elifaz Teman boro tu ka ne: 2 «Boro kaŋ gonda laakal ga sanni yeti da bayray yaamo, Wala a ga nga gundo toonandi nda wayna funay hawo no? 3 A ma kakaw te da sanni kaŋ sinda nafa mo, Wala nda sanniyaŋ kaŋ si hay kulu hanse? 4 Oho, yaadin no ni goono ga Irikoy humburkumay zeeri, Ni go ga Irikoy se sududuyaŋ mo ganji. 5 Zama ni taalo ga daŋ ni meyo ma salaŋ, Ni na hiilantey deene suuban mo. 6 Ni bumbo meyo go ga ni zeeri, manti ay bo. Ni bumbo sanno goono

ga seeda ni boŋ. 7 To, nin no ga ti bora kaŋ i sintin ka hay, wala? Wala i na ni kaa taray za i mana tudey te no? 8 Irikoy saaware marge ra no ni goono ga goro ka maa? Ni goono ga ne ni hinne do no laakal bara, wala? 9 Ifo no ni ga bay kaŋ iri wo si bay? Wala ifo no ni faham d'a kaŋ si iri wo banda? 10 Iri do haray gonda hamni kwaaray koy yaŋ da arkusu zeeno boobo, Boroyaŋ kaŋ ga zeen ni baabo gumo. 11 Irikoy yaamaryaŋey kayna ni se no? Wala baa sanni baana kaŋ i te ni se? 12 Ifo se no ni ta ni bina ma ni halli? Ifo se mo no ni moy goono ga ciray? 13 Hala nda ni bare ka fay da Irikoy ni biya ra, Kaŋ ni goono ga naŋ sanney wo dumi ma fun ni me ra. 14 Adam-ize wo, ifo no? sanku fa a ma ciya hanante? Wayboro hayyaŋ mo, ifo no, hal a ma ciya adilante? 15 Guna, baa a wane hanantey, Irikoy mana naanay i gaa bo. Oho, hala beeney bumbo sinda hananyaŋ a do. 16 Sanku fa binde boro kaŋ go, Fanta hari no, ifumbo mo no! Adam-ize kaŋ ga laala haŋ sanda hari cine! 17 Ma maa ay se ay ma woone cabe ni se mo. Haŋ kaŋ ay jin ka di, nga no ay ga ci. 18 Haŋ kaŋ laakalkooney ci, Ngey kaayey do no i maa r'a, Ngey mo man'a tugu. 19 Ngey hinne se no i na laabo no, Yaw fo kulu mana furo a ra. 20 Boro laalo ga azaaba haŋ nga jirbey kulu ra, I na jiiri timmanteyaŋ jisi kankamandiko se. 21 Humburkumay yooje maayaŋ go a hanga ra, A baani jirbey ra mo halaciko no ga kaŋ a boŋ. 22 A ga laakal kaa hala nga ga ye ka kaa ka fun kubay ra, Takuba mo goono g'a batu. 23 A ga windi-windi ka ŋwaari ceeci, Ka ne: ‹Man no a go?› A bay kaŋ kubay zaaro maan nga gaa. 24 Kankami nda foyrayyaŋ goono g'a humburandi. I goono ga te a boŋ zaama mo, Sanda bonkooni kaŋ go soolante wongu se. 25 Zama a na nga kambe salle ka gaaba nda Irikoy. A goono ga boŋbeeray te ka gaaba nda Hina-Kulu-Koyo. 26 Boŋ sanday no a ga zuru ka koy d'a Irikoy gaa, A korayo banda gaa gonda wargayaŋ. 27 Zama a na nga moyduma daabu nda maani, A na maani margu mo nga tanja boŋ. 28 A goro mo gallu kurmuyaŋ ra, Windey kaŋ ra boro kulu si da goray, Wo kaŋ yaŋ zeen hala i ga ba ka kaŋ. 29 A si te arzakante, a duura si duumi, A fari nafa mo si sumbal kala ganda. 30 A si du ka fun kubay ra, Danji beela g'a tuuri kambey koogandi mo. Irikoy meyo ra funsaro no g'a ganandi. 31 A ma si de yaamo gaa, ka nga boŋ halli mo, Zama yaadin gaa yaamo ga ciya a wane alhakku. 32 A g'a kulu bana a se za da hinay. A tuuri kambe mo si zaada. 33 A ga nga izey kaŋ mana nin yaŋ zama, Danga reyzin* nya cine. Danga zeytun* tuuri-nya mo, a ga nga booso dooru. 34 Zama borey kaŋ yaŋ ga wangu Irikoy ganayaŋ, I jama si du banda, Danji mo ga ngey kaŋ yaŋ ga me-daabu ta windey ŋwa. 35 I ga kun da hasaraw ka laala hay, I biney mo go ga halliyaŋ soola.»

16

1 Ayuba tu ka ne: 2 «Ay jin ka maa sanni woodin yaŋ dumi boobo. Araŋ kulu yaamarkoyaŋ no kaŋ ga taabandi. 3 Haw sanni wo gonda kokor no? Wala ifo no ka ni zukku kaŋ naŋ ni goono ga tu? 4 Ay mo gonda hina kaŋ ga salaŋ sanda araŋ cine. Amma d'a ma ciya araŋ fundey go sanda nango kaŋ ay wano go, Doŋ ay ga hin ka sanniyaŋ margu-margu araŋ boŋ, K'ay boŋ zinji araŋ gaa. 5 Amma ay wo, kala day ya araŋ gaabandi nd'ay meyo. Yaamaryaŋo kaŋ ay meyo ga te araŋ se din g'araŋ gurzugayey dogonandi. 6 Baa ay salaŋ, ay bine sara day si te daama, Wala baa ay naŋ mo, daama woofo no ay ga maa? 7 Amma sohõ Irikoy n'ay fargandi. _Ya Irikoy_, ni n'ay jama kulu ciya yaamo. 8 Ni n'ay daŋ ya koogu parkatak, ay taalo seeda nooya! Faabiri go ga tun ka gaaba nd'ay, Taray kwaaray ra a goono ga seeda ay boŋ. 9 A futa ra a n'ay tooru-tooru, ka wangu ay fundo. A na nga hinjey kaama ay se, Ay yanjekaaro goono g'ay gullu nda nga moy. 10 I na ngey meyey nyatte ay gaa k'ay wow, I go g'ay saŋ-saŋ da kayna, i go ga margu ay boŋ. 11 Irikoy n'ay daŋ boro yaamo yaŋ kambe ra, A n'ay jindaw laalakoyey kambe ra. 12 Doŋ ay goono ga goro baani goray ra, Kal a n'ay ceeri-ceeri. Oho, jinde gaa no a n'ay di k'ay bagu-bagu. A n'ay sinji, k'ay ciya nga se goo hari. 13 A hangawey n'ay daŋ game. A n'ay teelo gooru-gooru, bakaraw si, A n'ay tay haro mun ganda. 14 A go g'ay bagu, korti go korti boŋ. A ga kaŋ ay boŋ sanda wongaari fo cine. 15 Ay na zaara-zaarayaŋ ta ka daŋ ay kuuro gaa, Ay n'ay hillo sara laabo ra. 16 Ay moyduma sara nda hẽeni, Ay mo-kuurey gaa mo gonda buuyaŋ biya, 17 Baa kaŋ toonye si no ay kambe ra, Ay adduwa mo ga hanan. 18 Ya laabo, ma s'ay kuro fiji, Ay hẽeno mo ma si du kayyaŋ nangu. 19 Baa sohõ, guna, ay gonda ay seeda beena ra, Yongo beene mo, boro go no kaŋ ga yadda ka kay ay se. 20 Ay corey goono g'ay hahaara, Amma ay moy goono ga mundi dooru Irikoy gaa, 21 Hala boro fo ma kalima gaakasinay te Irikoy do, Sanda mate kaŋ cine boro ga te nga gorokasin se. 22 Zama hal a ga to jiiri kayna fooyaŋ, Ay ga fondo gana kaŋ ay si ye ka kaa koyne.

17
1 Ay biya halaci, ay jirbey ban, Saaray hinne no ka cindi ay se. 2 Daahir hahaaraykoyey go ay do,
Ay g'ay moy basu i zokotiyaŋo gaa. 3 Ya Irikoy, ma tolme jisi ni do ay se, Da manti nin, may no ga
kay ay se binde? 4 Zama ni na fahamay tugu i biney se, Woodin sabbay se no ni s'i beerandi. 5 Boro
kaŋ na nga corey amaana ŋwa zama nga ma du alhakku, Baa a izey moy ga te kubay-kubay. 6 Irikoy
n'ay ciya donda-caray hari borey se, I go no mo ga yollo tuf'ay se ay moyduma gaa. 7 Ay mwa diyaŋ
zabu ay bine sara sabbay se, Ay dabey kulu mo ciya sanda tuuri-nya bi cine. 8 Boro adilantey ga te
dambara nda woodin. Borey kaŋ yaŋ sinda taali ga tun ka gaaba nda ngey kaŋ yaŋ siino ga may
Irikoy se. 9 Amma adilanta ga koy nga koyyaŋ, Kambe hanantekoy mo ga soobay ka gaabu ka koy
jine. 10 Amma day wa ye ka kaa, araŋ kulu. Wa kaa day, Zama ay mana laakalkooni gar araŋ game
ra. 11 Ay jirbey bisa, ay miila-miiley mo halaci, Hala nd'ay bina fongu-fongu yaŋey. 12 Cin ga
barmay ka ciya sanda zaari cine. I ga ne: ‹Kaari ga maan, baa kaŋ i go kubay ra.› 13 D'ay na laakal
ye Alaahara gaa, a ma ciya ay windi, Da mo ay n'ay daaro daaru kubay ra, 14 D'ay ne saaray se: ‹Ni
ya ay baaba no,› Wala d'ay ne nooni se: ‹Ni ya ay nya d'ay wayme no.› 15 Man gaa binde haŋ kaŋ
gaa ay ga laakal dake? Ay beeja mo binde, may no ga di a? 16 Yongo ganda Alaahara no a ga koy,
D'iri koy care banda ka fulanzam laabo ra.»
18
1 Gaa no Bildad Suhi bora tu ka ne: 2 «Waati fo no araŋ ga sanney wo dumi naŋ? Wa lasaabu day,
a banda iri mo ga salaŋ. 3 Ifo se no ni go ga iri himandi danga almanyaŋ, Ni do no iri go danga
harramyaŋ cine? 4 Nin wo, kaŋ na ni boŋ tooru-tooru ni futa ra, I ga ndunnya naŋ koonu ni sabbay
se no, Wala i ga tondi hibandi ka kaa nga nango ra? 5 Daahir i ga boro laalo annura wi, A danji
beela kaaro mo ga gaze. 6 Kaari kaŋ go a nangora ra din ga ciya kubay, Fitilla kaŋ go a boŋ beene
din mo ga bu. 7 A ce taamuyaŋo gaabo ga kankam, Nga bumbo saawara mo g'a soote ganda. 8
Zama a cey ga kond'a wufa ra, A go no mo ga taamu kumsay boŋ. 9 Hirrimi g'a di ce kondo gaa,
Asuuta mo g'a gaay. 10 I na korfo hirrimi tugu a se ganda, Guusu hirrimi mo go fondo boŋ. 11
Humburkumay beeri g'a humburandi kuray kulu. I g'a ce kondo ŋwa k'a gaaray. 12 Haray g'a gaabo
ŋwa, Masiiba go soolante a jarga. 13 A g'a kuuro ŋwa, Oho, bu doori g'a dabey ŋwa. 14 A nangora
kaŋ gaa a ga de, a ra no i g'a hamay ka kond'a humburkumay bonkoono do. 15 Haŋ kaŋ manti a
wane no ga goro a windo ra, I ga sufar* say-say a nangora boŋ. 16 A kaajey ga koogu ganda laabo
ra, A kambey mo ga lakaw beene. 17 Baa a gaa fonguyaŋ ga daray ndunnya ra, A si maa naŋ kwaara
ra. 18 I g'a gaaray ka kaa kaari ra ka kond'a kubay ra, I g'a gaaray hal a ma fun ndunnya ra. 19 A ga
jaŋ ize wala haama nga dumey ra, A sinda mo boro kulu kaŋ ga cindi a nangora ra. 20 Wayna kaŋay
borey dambara nd'a alwaato, Sanda mate kaŋ cine wayna funay borey mo zici dumbu a sabbay se.
21 Haciika, yaadin cine no borey kaŋ yaŋ sinda adilitaray nangora ga bara. Ngey kaŋ si Irikoy bay
mo, I kayyaŋo do yaadin no a ga bara.»
19
1 Ayuba tu ka ne: 2 «Waati fo no araŋ g'ay fundo taabandiyaŋo naŋ? Araŋ m'ay bagu-bagu nda
sanniyaŋ mo naŋ. 3 Sorro way wo kulu araŋ goono g'ay foy no, Haawi mana araŋ di nda mate kaŋ
cine araŋ goono g'ay zamba? 4 Baa da cimi no ay na taali te, Ay taalo day si bisa ay boŋo boŋ. 5
Hala day daahir boŋbeeray no araŋ goono ga cabe ay se, Ka cabe kaŋ ay masiiba no ga ti ay taali
dakeyaŋo sabaabu, 6 Kulu araŋ ma woodin bay: Irikoy no k'ay zeeri, Nga no ka nga wufa daaru k'ay
windi. 7 Ay goono ga wurru! Ay goono ga yoy-yoy! toonye sabbay se, Yoy-yoy! amma boro kulu
siino ga maa. Ay na gaakasinay ce, amma ay mana du cimi ciiti. 8 A n'ay fonda kosaray hal ay si du
ka bisa, A na kubay sinji ay se fonda gaa. 9 A n'ay darza kulu kaa ay gaa, Ka boŋtoba kaa ay boŋo
gaa. 10 A n'ay bagu-bagu kuray kulu, ay ban mo. A n'ay beeja dagu mo sanda tuuri-nya. 11 A na nga
futa danjo diyandi ay boŋ, A n'ay ye nga yanjekaarey ra. 12 A marga satey ga kaa care banda, Ka
ngey fonda hanse zama ngey ma wongu nd'ay, I goono ga gata sinji k'ay nangora windi. 13 A n'ay
nya-izey moorandi ay gumo, Ay mo-ka-bayrayey mo n'ay fay waani. 14 Ay dumey gaze, Ay goray
corey mo dinya ay gaa. 15 Borey kaŋ yaŋ ga zumbu ay kwaara, baa ay koŋŋey mo n'ay himandi
sanda yaw cine. Ay ciya i se sanda mebaraw. 16 Ay g'ay bannya ce, Amma a si tu ay se, Baa ay n'a
ŋwaaray da sanni. 17 Ay funsaro ciya hay fo yaw ay wando se, Ay ciya fanta hari ay nya ize gundey
mo se. 18 Baa zanka kayney go ga donda ay. D'ay tun ka kay, kal i m'ay wow. 19 Ay saaware corey

kulu no k'ay fanta, Ay baakoy mo bare ka wangu ay. 20 Ay biriyey go ga naagu ay baso nd'ay kuuro gaa. Da cat no ay du ka faaba. 21 Hay! wa bakar ay se, wa bakar ay se, ya araŋ ay corey, Zama Irikoy kambe n'ay ham. 22 Ifo se no araŋ goono g'ay fundo gurzugandi sanda mate kaŋ cine Irikoy goono ga te? Ay gaa-baso mana wasa araŋ se bo? 23 Doŋ d'i g'ay sanney hantum! Doŋ day i m'i hantum tira fo ra! 24 Doŋ i m'i jabu tondi hantumyaŋ ra hal abada da guuru kalam, K'i kawaatimandi nda bidile. 25 Zama ay bay kaŋ ay Fansakwa gonda fundi, Kokor banda mo a ga kay ndunnya boŋ. 26 Ay gaaham woone halaciyaŋ banda, Kulu nda yaadin ay gaaham ra, ay ga di Irikoy. 27 Ay ga di a mo, ay bumbo, Ay moy no ga di a, manti mo sanda boro fo wane bo. Ay bina go ga yalla-yalla ay ra. 28 D'araŋ ne: ‹Mate kaŋ iri g'a fundo gurzugandi nd'a neeya!› Kulu sanno kaajo go ay do. 29 Kal araŋ ma humburu takuba araŋ boŋ se, Zama dukuri ga takuba ciito candi ka kande, Zama araŋ ma bay kaŋ ciiti hane go no.»

20

1 Zofar Naama bora tu ka ne: 2 «Woodin se no ay fongu-fongu yaŋey ga naŋ ay ma tu, Laakal tunay kaŋ go ay gaa sabbay se. 3 Ay maa taali dakeyaŋo kaŋ n'ay haawandi, Amma ay fahama ra no ay biya go ga naŋ ay ma tu. 4 Ni mana bay kaŋ za doŋ, Za waati kaŋ i na boro daŋ ndunnya ra, 5 Boro laalo zamuuyaŋ wo, idunguriyo no? Borey kaŋ yaŋ si may Irikoy se mo, i farhã ya mo-ka-mi yaŋ no. 6 Baa a beera to kala beene, A boŋo mo ma to beene burey gaa, 7 Kulu nda yaadin a ga halaci no, Sanda nga bumbo wuro cine hal abada, Hala borey kaŋ yaŋ di a doŋ ga ne: ‹Day, man no a go?› 8 A ga tun ka deesi ka daray sanda hindiri cine, I si ye ka di a koyne. Oho, i g'a gaaray sanda cin hindiri cine. 9 Mwa kaŋ di a waato si ye ka di a koyne. A nangora mo si ye ka di a koyne. 10 A kambey mo ga ngey duura yeti, A izey ga gomni ceeci talkey gaa. 11 A zankataray biriyey to nda gaabi, Amma nga nd'a no ga kani ganda laabo ra. 12 Baa laala ga kaan a meyo ra, Wala baa a n'a tugu nga deena cire, 13 Baa a n'a haggoy, a mana yadda nga m'a taŋ, Amma a n'a gaay nga me ra hala ka kaa sohõ, 14 Kulu nda yaadin a ŋwaaro ga bare a gunda ra ka ciya gondi naaji a ra. 15 A na arzaka gon, a ga ye k'a yeeri koyne. Irikoy no ga naŋ a m'a mun ka kaa nga gunda ra. 16 A ga firsa naaji sunsum, Gondi deene no g'a zeeri. 17 A si hari zuray goorey guna, Danga yu nda ji isey kaŋ yaŋ ga zuru nooya. 18 Haŋ kaŋ a taabi ka du, Kal a ma ye k'a no, a s'a gon bo. A si farhã mo nda nga duura yulwayaŋ. 19 Za kaŋ a na talkey kankam k'i furu mo, A windo, manti nga no k'a cina, A n'a kom no da gaabi kwaaray. 20 Zama a biniya ra a si laakal kanay bay, Haŋ kaŋ a ga ba gumo kulu no a si du ka baa afo faaba. 21 Hay kulu si no kaŋ n'a biniya yana, Woodin se no a arzaka si duumi. 22 A arzaka yulwanta ra no a ga di kankami. Taabi hankoy kulu kambey ga kaŋ a boŋo boŋ. 23 A goono ga soola ka nga gunda toonandi nooya, Kala Irikoy ma nga futay korna gusam a boŋ. A g'a dooru a boŋ sanda hari cine, Woodin mo no ga ciya a ŋwaari. 24 A go zuray ra guuru wongu jinay se, Kala guuru-say biraw hayyaŋ g'a fun, 25 I goono g'a dagu, kal a ma fatta banda haray, Oho, hangaw deena kaŋ ga nyaale din ga fatta a tayo ra. Humburkumay kaa a gaa nooya. 26 I na kubay hinne jisi a arzaka se. Danji kaŋ boro kulu mana funsu no ga bora din ŋwa. Danjo ga haŋ kaŋ cindi a nangora ra ŋwa. 27 Beeney g'a laala fisi ka kaa taray, Ganda mo ga tun nga ma kond'a kalima. 28 A windo nafa ga say ka bambari Irikoy futa zaaro ra. 29 Woodin yaŋ kulu laalakoy baa no Irikoy kambe ra, A tubo nooya kaŋ Irikoy waadu a se.»

21

1 Ayuba tu ka ne: 2 «Wa hanga jeeri nda himma ka maa ay sanno, Woone mo ma ciya araŋ suurandiyaŋ hari. 3 Wa naŋ, ay mo ma salaŋ. D'ay salaŋ ka ban, Gaa araŋ mo ma soobay ka araŋ hahaaray sanney te. 4 Ay wo, ay kalima ga margu nda boro no? Ifo no g'ay ganji ya suuru-jaŋay te binde? 5 W'ay guna ka soobay ka dambara! Wa araŋ kambey daŋ mo ka araŋ meyey daabu. 6 Baa waati kaŋ ay ga fongu, kala ya kankam, Ay gaahamo kulu ma gasi. 7 Ifo se no boro laaley ga gay da fundi, I ma zeen, oho, i ma beeri mo da hin? 8 I ga di ngey banda go ga sinji ngey nangey ra. I moy ga di ngey gunda izey. 9 I nangorayey go baani samay, Humburkumay kulu si no, Irikoy goobo mo s'i kar. 10 I yeejey ga gunde daŋ, i si fappe, I haw wayey ga hay, i si te gunde hasaraw, 11 I ga ngey ize kayney donton, sanda kuru no, I izey go ga sar ka zimbi. 12 I goono ga doon ka goojey da moolo beeri yaŋ kar, I ga farhã waati kaŋ i ga maa seese jinde, 13 I goono ga ngey goray te nda arzaka. Amma sahãadin-sahãadin i ga gunguray ka koy Alaahara. 14 Ngey binde no ga ne Irikoy se: ‹Fay da iri, Zama iri si ba iri ma ni muraadey bay. 15 May no ga ti Hina-Kulu-Koyo hala iri ma may

a se? Nafa woofo no iri ga du d'iri na adduwa te a gaa?› 16 Guna, i arzakey, manti i kambey ra no a go bo! Borey laaley saawara din ga mooru ay. 17 Sorro marge no boro laaley fitilley bu? Sorro marge no masiiba ga kaŋ i boŋ? Sorro marge mo no Irikoy ga bine saray zaban i se nga futa ra? 18 Sorro marge mo no i ga ciya sanda bari subu kaŋ go haw jine? Wala danga du kaŋ hari haw bambata goono ga hamay ka kond'a? 19 Araŋ wo go ga ne: ‹Irikoy ga boro laala alhakko jisi a izey se.› Dambe day a ma bana boro laalo bumbo gaa, Zama a ma du ka bay! 20 Naŋ nga bumbo moy ma di nga halaciyaŋo, Nga bumbo din mo ma Hina-Kulu-Koyo futa haŋ. 21 Zama a saalay go nga windo gaa a buuyaŋo banda, wala, Waati kaŋ a handey lasaabuyaŋo gaze? 22 Boro kaŋ ga Irikoy dondonandi bayray, a go no, wala? Za kaŋ Irikoy ga beena ra waney ciiti. 23 Boro fo ga bu nga gaabo bindi ra, A fundo go fulanzamay ra, fitina si, 24 A gaasey ga to da wa, A biriyey londi mo igani no. 25 Afo mo ga bu nga fundo gurzuga ra, A mana kaani taba baa ce fo. 26 I kulu afolloŋ no, ganda laabo ra no i ga kani, Nooni no g'i daabu. 27 Guna, ay na araŋ fonguyaŋey bay, Da me-hawyaŋey kaŋ araŋ goono ga te ay boŋ, Miila laalo waney. 28 Zama araŋ go ga ne: ‹Man mayraykoyo windo? Man windo din kaŋ ra boro laaley goro waato?› 29 Araŋ mana dirakoy hã bo? Araŋ mana i seedey bay no, 30 Kaŋ i ga boro laalo fay waani masiiba zaari ra? I g'i kaa kambe mo futay zaari ra no? 31 May no g'a daa cabe a se taray kwaaray? Wala may no g'a goyo alhakko bana a se? 32 Kulu nda yaadin, borey g'a sambu ka kond'a saaray do. I ga haggoy d'a saara mo hal a ma boori. 33 Gooru gu-guwey ga kaan a se, Borey kulu mo ga gana a banda, Sanda ngey kaŋ yaŋ jin, i bisa haŋ kaŋ ga lasaabu. 34 Ifo se no binde araŋ goono g'araŋ kunfayaŋ yaamo wo te ay se, Za kaŋ sanney kaŋ araŋ goono ga kande yaŋ, I ra hay kulu mana cindi kala tangari?»

22

1 Kala Elifaz Teman bora tu ka ne: 2 «A ga hin ka te boro ma nafa fo te Irikoy se mate kaŋ laakalkooni ga nafa nga boŋ se? 3 Ni adilitara ya hay kaano fo no Hina-Kulu-Koyo se? Wala ni cimi toonanta gonda nafa fo no a se? 4 Zama a ga humburu nin se no a ga kaseeti ni gaa? Wala nin d'a ga koy ciiti do no? 5 Ni laala, manti ibambata no? Ni zunubey mo, i sinda me. 6 Ni na tolme ta ni nya-izo gaa yaamo-yaamo, Ni na dirakooney bankaarayey kaa i gaa. 7 Ni mana fargantey no hari i ma haŋ, Ni na harayzey ganji ŋwaari mo. 8 Amma gaabikooni ka bara nda ndunnya, Gaakurantey mo ga goro a ra. 9 Ni na wayboro kaŋ kurnye bu yaŋ sallama kambe koonu, Ni na alatuumey kambey ceeri mo. 10 Woodin sabbay se no kumsayyaŋ goono ga ni windi, Haŋ kaŋ ga kaŋ farap! folloŋ mo, A humburkuma goono ga ni taabandi. 11 Kubay go no hala ni si hin ka di, Beene hirriyaŋ mo ga ni daabu. 12 Irikoy si yongo beene no? Guna handariyayzey moora! Man i moora salleyaŋo misa? 13 Ni ne mo: ‹Ifo no Irikoy ga bay? A ga hin ka haŋ kaŋ go kubay ra ciiti no? 14 Beene hirriyaŋ beeray n'a daabu hal a si di, A goono mo ga taamu beene batamey boŋ.› 15 Ni ga fondo zeeno gana, Wo kaŋ boro laaley taamu, wala? 16 Borey kaŋ i n'i hamay ka kaa za i alwaato mana to, I n'i deyaŋ haro bagu-bagu danga hari zuru gooru. 17 Ngey no ka ne Irikoy se: ‹Fay d'iri.› Wala i ne: ‹Ifo no Hina-Kulu-Koyo ga hin ka te iri se?› 18 Amma nga no k'i windey toonandi nda albarka. Amma boro laaley saawarey ga mooru ay. 19 Adilantey ga di woodin ka farhã, Borey kaŋ yaŋ sinda taali mo ga donda-caray haari te i se. 20 I go ga ne: ‹Daahir, i duura halaci, Haŋ kaŋ cindi i se mo, danji g'a ŋwa.› 21 Ni ma Irikoy bay gumo sohõ, ka goro baani, Woodin gaa no ni ga di gomni. 22 Ay ga ni ŋwaaray, ma dondonandiyaŋ ta a meyo ra, K'a sanney jisi ni bina ra. 23 Da ni ye ka kaa Hina-Kulu-Koyo do, ni ga tonton, Hala day ni na adilitaray-jaŋay hibandi ka moorandi ni nangora gaa, 24 Ka ni arzaka jisi ganda kusa ra, Ofir wura mo, m'a jisi goorey tond'izey ra, 25 Gaa no Hina-Kulu-Koyo ga ciya ni arzaka, A ga ciya nzarfu darzante mo ni se. 26 Zama waato din gaa no ni ga farhã Hina-Kulu-Koyo do, Ni ga ni moyduma sambu ka Irikoy guna. 27 Ni ga ni adduwa te a gaa, A ga maa ni se mo. Ni ga ni sarto mo toonandi a se. 28 Haŋ kaŋ ni soola ni bina ra ga tabbat ni se, Annura mo ga ni fondey kaarandi. 29 Saaya kaŋ i na ni soote ganda, Ni ga ne: ‹Tunyaŋ go no koyne.› A ga lalabuko faaba mo. 30 Boro kaŋ si jaŋ taali mo, a g'a kaa kambe, Oho, a g'a faaba ni kambey hananyaŋo sabbay se.»

23

1 Gaa no Ayuba tu ka ne: 2 «Baa hunkuna bumbo, hẽeno kaŋ ay goono ga te wo ciya murteyaŋ. Ay kamba ga tin ay durayyaŋo se. 3 Doŋ day ay ma bay naŋ kaŋ ay ga du a, Hal ay ma to a karga do! 4 Kala y'ay hẽeno ŋwaarayyaŋ soola a jine, Ay m'ay meyo toonandi nda sabaabuyaŋ. 5 Kal ay ma bay

sanney kaŋ yaŋ a ga tu ay se d'a, Ya faham da haŋ kaŋ a ga ci ay se. 6 A ga canda-canda nd'ay, Nga nda nga beera hino, wala? Abada! A ga hangan ay se no. 7 Noodin no adilantey ga hin ka sabaabu cabe a se, Yaadin gaa no, I g'ay faaba ay ciitikwa kambe ra hal abada. 8 Guna, ay n'a ceeci jina haray, Amma a si noodin. Banda mo, amma ay mana du k'a fayanka. 9 Kambe wow haray, nango kaŋ a ga goy, Amma yan'a fonnay, A ga nga boŋ tugu kambe ŋwaari haray, Hal ay si hin ka di a. 10 Amma a ga fonda kaŋ ay ga gana din bay, Saaya kaŋ a jin k'ay gosi, ay ga fatta sanda wura. 11 Ay ca mana fay d'a fonda ganayaŋ, Ay soobay k'a cey gana, yana kamba bo. 12 Ay mana ye da banda ka fay d'a me lordey, Ay haggoy d'a me sanney ka bisa ay ŋwaaro. 13 Amma nga wo afolloŋ no, May no ga hin k'a bare binde? Haŋ kaŋ a bina ga ba, nga no a ga te. 14 Zama haŋ kaŋ a waadu ay gaa, Nga no a ga goy ay gaa, Woodin yaŋ dumi hari boobo mo go no a do. 15 Woodin se no ay laakal ga tun a jine, D'ay fongu mo, ay ga humbur'a. 16 Zama Irikoy naŋ ay bina ma yangala, Hina-Kulu-Koyo n'ay laakal tunandi mo. 17 Zama manti kubay no k'ay halaci bo, Manti mo kubay bi tik! no k'ay moyduma daabu.

24

1 Ifo se no Hina-Kulu-Koyo mana alwaatiyaŋ kosu? Borey kaŋ yaŋ g'a bay mo, Ifo se no i mana di a jirbey? 2 Boroyaŋ go no kaŋ yaŋ ga laabu hirri seeda hibandi, I ga alman kuruyaŋ kom, k'i kuru ngey boŋ se. 3 I ga alatuumi farka gaaray, I ga wayboro kaŋ kurnye bu haw ta tolme. 4 I ga alfukaaruyaŋ naŋ i ma kamba ka fondo taŋ, ndunnya talkey ga margu ka tugu. 5 Guna, i go sanda ganji farkayyaŋ, Yaadin cine no borey din ga koy ngey goyo do ka ŋwaari ceeci da anniya, Saajo g'i no ŋwaari i izey sabbay se. 6 I ga kurey subu dumbu fari ra, I ma laalakoyey reyzin* kaley nafa koobu. 7 I ga kani gaa-koonu bankaaray si, I sinda hargu safari kaŋ i ga daabu nd'a. 8 Beene hari g'i tayandi tondi kuukey ra, I ga tondi daari ganday fu-jaŋay se. 9 Boro fooyaŋ go no kaŋ yaŋ ga attaciriya alatuumi hamay ka kaa fafa gaa, I ga tolme ta mo alfukaarey gaa, 10 Hala alfukaarey go ga bar-bare gaa-koonu, Bankaaray si, i ga hayni dundumyaŋ goy te da haray. 11 I ga ji duru boro woodin yaŋ windey ra, I ga reyzin hari kankamyaŋo taamu, Amma jaw go i gaa. 12 Gallo ra borey goono ga duray, Marantey fundey mo goono ga hẽ ka gaakasinay ceeci, Amma Irikoy mana ne kaŋ saamotaray no. 13 Woodin yaŋ go borey kaŋ ga murte kaari gaa yaŋ din ra, I si ba ngey m'a fondey bay, I s'a fondayzey gana mo. 14 Boro-wi ga tun za mo boyaŋ, A ga alfukaarey da laamikoyey wi, Cin mo a go sanda zay cine. 15 Zina-teeri mo goono ga wiciri kambu batu, A ga nga moyduma daabu ka ne: ‹Mo kulu si no kaŋ ga di ay.› 16 Kubay ra no i ga windey fun, I ga tugu zaari, i si annura bay mo. 17 Zama i kulu se susubay si hima kala kubay bi tik! Zama i ga bay mate kaŋ no buuyaŋ biya ga humburandi nd'a. 18 Da waasi no i ga bisa hari boŋ, I baa wo laalante no ndunnya ra, I si ye ka reyzin kaley fonda gana. 19 Kwaari da hayni waate wayno ga neezu* haro haŋ, Yaadin cine no Alaahara ga te zunubi teekoy se. 20 Gunda kaŋ n'a hay din ga dinya a gaa, Nooni ga maa a baso kaani, Borey si ye ka fongu a gaa koyne. Boro kaŋ sinda adilitaray mo ga ceeri sanda tuuri-nya cine. 21 A ga waygunu kaŋ mana hay ce fo ŋwa, Wayboro kaŋ kurnye bu mo, a si gomni te a se. 22 Kulu nda yaadin Irikoy ga gaabikooney no aloomar nga hino ra. Saaya kaŋ cine i mana tammahã ngey ga funa, Kal i tun. 23 Irikoy g'i naŋ i ma goro baani, I goono ga fulanzam yaadin cine mo, Amma a moy goono ga laakal d'i fondey. 24 I du beeray, sum! kayna i daray. Oho, i ye ka kayna, I gana sanda cindey kulu cine. I n'i pati sanda ntaaso jeeni cine. 25 Da manti yaadin no, may no g'ay seeda tangarandi, K'ay sanno ciya yaamo?»

25

1 Kala Bildad Suhi bora tu ka ne: 2 «Mayray da humburkumay ya Rabbi wane yaŋ no, Kaŋ ga laakal kanay kayandi nga do yongo beene. 3 A wongu margey baayaŋ gonda me no, wala? May gaa mo no a annura mana kaari? 4 Mate binde no boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine? Haŋ kaŋ wayboro hay, Mate n'a ga te ka ciya hanante? 5 Guna, baa handu kwaara sinda kaari, Handariyayzey mo sinda hananyaŋ a diyaŋ ra, 6 Sanku fa boro kaŋ go, nooni no! Wala boro ize mo kaŋ go, Sanda nooni ize cine.»

26

1 Kala Ayuba tu ka ne: 2 «Guna day mate kaŋ ni na hina-buuno gaa d'a! Guna ka di mate kaŋ ni na kambe kaŋ sinda gaabi faaba nd'a. 3 Guna mate kaŋ ni na saaware no boro kaŋ sinda laakal se d'a! Ni na bayray hanno ci mo kaŋ yulwa! 4 May se no ni na ni sanney ci? May biya mo no ka fun ni

do? 5 Refayimey goono ga jijiri haro da nga ra gorokoy cire. 6 Koonu no Alaahara bara Rabbi jine, Halaciyaŋ do mo sinda daabuyaŋ hari. 7 A ga azawa kamba daaru batama kwaaray koono boŋ, A na ndunnya mo sarku, hay kulu si a cire. 8 A ga harey kunsum nga beene hirriyaŋ kuba ra, Kulu nda yaadin hirriyaŋo mana kortu i cire. 9 A ga nga karga alhaalo daabu, Ka nga buro daaru a boŋ. 10 A na haro batama me kurkutu ka windi hal a koy ka kubay da kaari fay-fayyaŋ. 11 Beene gaayyaŋ harey goono ga jijiri, Alyanga n'i di a deeniyaŋo se. 12 A goono ga teeku kanandi nda nga hino, A n'a boŋbeera gooru nda nga fahama mo. 13 A Biya no i ga beene batama taalam d'a, A kamba mo no ga gondi kaŋ ga zuru gooru. 14 Guna, woodin yaŋ wo a hina muraadey caso hinne no, A baaro ciinay kayniyo no iri goono ga maa! Amma a hino kaatiyaŋo, May no hin ka faham d'a?»

27

1 Ayuba ye ka nga misa feeri ka tonton ka ne: 2 «Ay ze da Irikoy fundikoono kaŋ n'ay cimo ta ay gaa, Ay ze da Hina-Kulu-Koyo kaŋ n'ay fundo daŋ a ma koroŋ. 3 Duumi d'ay fundo go ay gaa, Kaŋ Irikoy fulanzama mo go ay niine funey ra, 4 Daahir ay meyo si adilitaray-jaŋay sanni te, Ay deena mo si gulinci ci. 5 Irikoy ma boriyandi, way, Ay ma yadda kaŋ araŋ gonda cimi! Kala ya bu, ay si fay d'ay cimo. 6 Ay goono g'ay adilitara gaay, Ay s'a taŋ mo. Ay fundo me muudu ay bina si taali dake ay boŋ. 7 Ay ibara ma ciya sanda boro laalo cine, Boro kaŋ tun ay se mo ma ciya sanda boro kaŋ sinda adilitaray. 8 Zama boro kaŋ si Irikoy gana, baa a du riiba, Ifo no a ga beeje da Irikoy n'a fundo ta a gaa? 9 Irikoy ga maa a hẽeno no, Waati kaŋ taabi kaa a gaa? 10 Wala a ga soobay ka farhã Hina-Kulu-Koyo do, Ka ce Irikoy maa gaa alwaati kulu? 11 Ay ga araŋ dondonandi Irikoy kambe goy baaru, Ay si tugu araŋ se haŋ kaŋ go Hina-Kulu-Koyo banda. 12 Guna, araŋ bumbey, araŋ kulu di woodin. Ifo se binde no araŋ ciya yaamo parkatak? 13 Woone no ga ti boro laalo baa Irikoy do, Gurzugandikoy tubo neeya, Haŋ kaŋ Hina-Kulu-Koyo ga bana i se: 14 Baa a izey baa gumo, i ga ciya takuba me ŋwaari, A banda mo si kungu nda ŋwaari. 15 A dumey kaŋ cindi mo, i g'i fiji balaaw ra. A wayborey kaŋ kurnyey bu mo si bu baray te. 16 Baa a na nzarfu margu sanda kusa cine, A ma bankaaray gusam sanda botogo cine, 17 A ya day ma soola te, amma adilantey no g'i daŋ, Borey kaŋ yaŋ sinda taali mo no ga nzarfo fay. 18 A ga nga windo cina sanda gangam ize, Sanda fari tanda kaŋ fari batuko ga te. 19 A ga kani arzakante, amma nga mo nooya. D'a na mo hay, a go, arzaka si no! 20 Humburkumay ga kaa a gaa sanda beene hirriyaŋ hari cine, Hari haw bambata ga kaa k'a hamay cin. 21 Wayna funay hawo mo g'a ku ka kond'a, Kal a ma daray. A g'a haabu ka kaa nga nangora ra. 22 Zama Irikoy g'a catu no, a s'a windi bo! Baa a ga ba nga ma zuru a kamba se. 23 Borey ga ngey kambey kobi a gaa ka ne: ‹Koy! Koy!› I m'a gaaray nga nango ra nda cuusuyaŋ.

28

1 Daahir, nzarfu guusu go no, Wura kaŋ i ga hanse mo, a nango go no. 2 Ganda laabo ra no i ga guuru fansi, Tondi ra mo no i ga guuru-say mannandi. 3 Boro ga hirri daŋ kubay se, A ga koy tondi ceeciyaŋ hala kubay da kubay bi tik ra, Hala hirro me gaa. 4 A ga guusu fansi mo kaŋ ga mooru naŋ kaŋ borey ga goro. Nango dinya boro ce taamey gaa, Borey se nangu mooro i ga taŋ ka sooli. 5 Zama laabo wo, a ra no ŋwaari ga fun, A cira mo i g'a bare, danga mate kaŋ danji ga te. 6 Laabo tondey ra no i ga safir* gudey kaa, I ga du wura a gudey ra. 7 Curo kaŋ ga ham ŋwa si fonda din bay, Gabu moy mana di a ce fo. 8 Ganji hamey kaŋ ga zankam mana noodin taamu, Muusu beeri futo mana bisa noodin. 9 A ga nga kambe salle captu tondi boŋ, A ga tondi kuukey sambu mo hala i tiksey gaa, K'i ganandi. 10 A na hari zuray fondo fansi tondey ra, A moy goono ga di hay kulu kaŋ gonda darza. 11 A ga goorey lutu hal i ma si zuru, Haŋ kaŋ go tugante mo, a g'a kaa taray kaari ra. 12 Amma man gaa no i ga laakal gar? Fahamay mo, man no a go? 13 Boro s'a hay bay, I s'a gar mo fundikooney laabo ra. 14 Guusuyaŋ ne: ‹A si ay ra.› Teeku ne: ‹Manti ay banda no a go.› 15 Wura si naŋ boro ma hin ka du a, I si nzarfu mo neesi ka ne i g'a hay bana. 16 I s'a nooru kosu nda Ofir wura, Wala nda oniks* kaŋ nooro ga baa, wala safir tondi. 17 Wura wala diji sinda hina ka ciya a wadde, I s'a barmay te mo da wura hanno jinay. 18 I si koral* wala kristal* ciine te, Oho, laakal nooru bisa tondi hiir'ize caadante. 19 Etiyopi laabo topaz*, i s'a kar a gaa, I si nga nda wura zalla deedandi care gaa ka neesi mo. 20 To, mana gaa binde no laakal wo ga fun? Mana gaa no fahamay nango go? 21 Za kaŋ tugante no a go fundikooni kulu se, Daabante mo no a go beene curey se. 22 Halaciyaŋ nda buuyaŋ ne: ‹Iri maa a baaru nda hanga maayaŋ.› 23 Irikoy hinne no ga faham d'a

fonda, Nga mo no g'a nango bay. 24 Zama a ga guna hala ndunnya me, A ga di hay kulu kaŋ go beena cire. 25 Saaya kaŋ a na tiŋay daŋ haw se, Oho, hal a na harey neesi nda deedandiyaŋ hari, 26 Saaya kaŋ a na lordi te beene hari se, Da fondo mo koyne maliyaŋ kaatiyaŋey se, 27 Waato din no a di laakal, a n'a baaru dede mo. A n'a sinji, oho, a n'a gundu kaa taray. 28 Boro mo se a ne: ‹Guna, boro ma humburu Koy Beero, nga no ga ti laakal. Boro ma fay da goy laaley mo, nga no ga ti fahamay.› »

29

1 Ayuba ye ka nga misa sambu ka ne: 2 «Doŋ d'ay go mate kaŋ ay go waato, handu bandey ra! Sanda jirbey kaŋ ra Irikoy go ga haggoy d'ay, 3 Saaya kaŋ cine a fitilla ga kaari ay boŋ, A kaaro ra mo no ay ga dira kubay ra. 4 Doŋ day ya ye ka te mate kaŋ cine ay go waato kaŋ ay ya sahãkooni no, Waato kaŋ Irikoy corotara g'ay nangora batu! 5 Saaya din ra Hina-Kulu-Koyo go ay banda jina, Ay izey mo go g'ay windi. 6 Saaya din cine i g'ay ce taamey nyun nda haw ji, Tondi mo go ga ji dooru ay se danga gooru cine. 7 Saaya din cine, kaŋ ay ga fatta ka koy gallu meyo gaa, Ay g'ay nangora soola batama windanta ra, 8 Arwasey ga di ay, i ga tugu, Dottijey mo ga tun ka kay. 9 Mayraykoyey na sanney naŋ, I na kambe dake ngey meyey gaa ka dangay siw! 10 Boro beerey jindey dangay, I deeney naagu i daaney gaa. 11 Waato, hanga kaŋ maa ay se g'ay sifa, Saaya kaŋ mo di ay mo, a g'ay seeda. 12 Zama ay na alfukaaru kaŋ hẽ faaba, Nga nda alatuumi mo kaŋ sinda gaako. 13 Boro kaŋ go buuyaŋ me gaa albarka zumbu ay gaa. Ay na wayboro kaŋ kurnye bu bine daŋ a ma doon farhã sabbay se. 14 Ay na adilitaray daŋ, a ciya ay se bankaaray. Ay cimo go sanda kwaay, boŋtobay mo no. 15 Ay ciya danaw se mo, Ay ya ce no simbarko se. 16 Ay ya baaba no alfukaaru se. Boro kaŋ ay s'a kalima bay mo, ay n'a fintal. 17 Ay na boro laaley hinjey ceeri-ceeri, K'a duure hamay ka kaa a hinjey game ra. 18 Gaa mo ay ne: ‹Ay ga bu ay fito ra, Ay ga naŋ ay jirbey ma baa sanda taasi cine.› 19 Ay kaajo mo salle ka guna naŋ kaŋ hari go, Harandaŋ mo go ay kambey boŋ cino kulu. 20 Darza taji no ay se waati kulu, Ay birawo mo go ga tajandi ay kambe ra. 21 Ay se no borey doona ka hanga jeeri, I goono g'ay batu. I dangay siw, k'ay saawara hangan. 22 Ay salaŋ ka ban yaŋ banda boro cindey kulu si ye ka salaŋ, Ay sanney ga dooru i boŋ. 23 I n'ay batu sanda mate kaŋ boro ga beene hari batu, I na ngey me fiti danga heemar hari sabbay se. 24 Ay na mumusu taŋ i se saaya kaŋ cine i go sikka ra, I mana ay moyduma kaaro ye hay fo kayna bo. 25 Ay na fondo suuban i se, ay go jine boro goray ra. Wongu marga ra ay goro sanda bonkooni, Sanda boro kaŋ ga bine saraykoyey yaamar cine.

30

1 Amma sohõ, borey kaŋ yaŋ ay zeen ey goono g'ay hahaara, Borey kaŋ yaŋ ay donda i baabey hal ay wongu k'i daŋ ay alman kuray hansey banda. 2 Oho, i kambey gaabo, ifo no a hanse ay se waato din? Boro yaŋ nooya kaŋ halaci jiiri toonante ra. 3 I faabu mo jaŋay da gazeyaŋ sabbay se. I ga laabu ŋwa naŋ kaŋ kurmu nda saaji fimbi go. 4 I ga hanam dagu ka kaa karji gaa, Mufa kaaji ya i ŋwaari no. 5 I n'i gaaray ka kaa borey ra, I g'i gana nda kuuwa sanda zay cine. 6 Hala tilas i ma goro gooru kaŋ ga humburandi ra, Wala laabu nda tondi guusey ra. 7 Tuurey game ra no i ga hẽ sanda farkay cine, Karji nyaŋey cire no i ga margu. 8 Ngey wo saamoyaŋ no, Oho, boro yaamey izeyaŋ no, Goobu no i n'i gaaray d'a laabo ra. 9 Sohõ mo ay ciya dooni hari i se. Oho, ay ciya hari yaamo i se! 10 I goono g'ay fanta, I go ga kay ay se kuray fo waani. I ga soobay ka yollo tuf'ay moyduma gaa no, 11 Zama Irikoy n'ay biraw korfa feeri ay se, k'ay taabandi, I goono ga kasiji furu ay jine. 12 Ay kambe ŋwaari haray no, i jama tun ka kay, I goono g'ay cey tuti _ka kaa ay cire|_, I goono ga ngey halaciyaŋ fondey hanse ay jine. 13 I g'ay fonda sara ay se, I ga du riiba ay masiiba do. Boro kulu s'i gaa. 14 Danga day kortimi kaŋ ga tafay ra no i goono ga kaa ay gaa. Windi bagarmey bindi ra no i goono ga zulli ka kaa ay boŋ. 15 Humburkumay kaa ay gaa, I g'ay beera gaaray mo sanda haw cine. Ay albarka mo say-say sanda beene buru cine. 16 Sohõ binde ay fundo go ga soogu ay ra, Kankami jirbey n'ay di. 17 Cin ay biriyey ga fara ay ra, Ay kaajey sinda fulanzamay. 18 Ay bankaara sara ay kankamo sabbay se, A n'ay haw-haw sanda ay kwaay jinda cine. 19 Irikoy n'ay catu botogo ziibo ra, Ay ciya sanda kusa nda boosu cine. 20 Ay go ga hẽ ni gaa, amma ni mana tu ay se. Ay ga tun ka kay, amma ni si baa saal ay. 21 Ni bare ka ciya ay se boro kaŋ si bakar, Ni kambe gaabo no ni goono g'ay gurzugandi nd'a. 22 Ni g'ay sambu k'ay kaarandi haw boŋ, Ni ga naŋ ay ma yangala hari haw beeri ra. 23 Zama ay bay kaŋ ni ga kond'ay buuyaŋ do, Kaŋ ga ti marga

windo kaŋ ni te fundikooni kulu se. 24 Amma boro kaŋ goono ga kaŋ kurmu citila ra, A ma si nga kambe salle no? Wala a masiibey ra, A ma si gaakasinay hẽeni te no? 25 Manti ay doona ka hẽ taabi hanko se? Manti ay bine sara alfukaarey se? 26 Waato kaŋ ay na laakal dake gomni gaa, Kala ilaalo go, a kaa. Saaya kaŋ ay na mo daaru ka ne ay ga di annura, Kala kubay go no. 27 Ay bina go ga sakulla, a sinda fulanzamay. Kankami jirbiyaŋ kaa ay gaa. 28 Ay te ibi, amma manti wayno sabbay se no, Ay ga tun ka kay jama marga ra ka gaakasinay ceeyaŋ te. 29 Ay ciya zoŋoyaŋ nya-ize, taatagayyaŋ hangasin mo. 30 Ay kuuro ibi no, a go ga hasara ay gaahamo gaa. Ay biriyey ton gaaham konni sabbay se. 31 Woodin sabbay se no ay moola bare ka ye ka bu hẽeni te. Ay seesa mo bare ka ciya hẽekoyaŋ jinde.

31

1 Za kaŋ ay na sarti sambu d'ay moy, Mate binde no ay ga laakal ye wandiyo gaa d'a? 2 Zama baa woofo no ay ga du Irikoy do, beene wane? Tubu woofo mo no koyne kaŋ ga fun Hina-Kulu-Koyo do beene? 3 Manti masiiba no boro laaley se? Manti halaciyaŋ mo no goy yaamo teekoy se? 4 Irikoy si di ay fondey no? Ay ce daarey binde, manti a n'i kulu kabu? 5 D'ay dira tangari ra, Wala d'ay ca cahã diibi-diiba teeyaŋ se, 6 Kal a m'ay neesi cimi neesiji boŋ hal Irikoy m'ay cimo bay. 7 D'ay kamba fonda gaa, D'ay bina n'ay moy miila gana, Wala mo da taali fo naagu ay kambey gaa, 8 Kal a ma naŋ ay ma duma, boro fo ma ŋwa. Oho, a m'ay fari nafa dagu. 9 Da wayboro cansay n'ay bina beejandi, Wala d'ay gum ay gorokasin fu me gaa, 10 Kal a ma naŋ ay wando ma duru boro fo se, Boro fooyaŋ mo m'a ciya ngey way. 11 Zama zina wo taali laalo no, Oho, goy laalo no kaŋ to i m'a ciiti alkaali kambe ra. 12 Zama danji no kaŋ ga ŋwa hal a ma to halaciyaŋ do, Hay fo no kaŋ ga wasa k'ay nafa kulu dagu. 13 D'ay donda ay bannya hẽeni, wala ay koŋŋa wane, Waati kaŋ i kande kalima ay boŋ, 14 Ifo n'ay ga te binde waati kaŋ Irikoy ga tun ka kay? D'a ce ka ne ay ma kand'ay te-goyey, Ifo no ay ga tu a se d'a? 15 Nga kaŋ n'ay te gunde ra, Manti nga no ka boro fa din mo te? Manti nga follonka no k'iri boro hinka kulu taka gunde ra bo? 16 D'ay na alfukaarey ganji ngey muraadey, Wala d'ay na wayboro kaŋ kurnye bu moy fargandi nda batuyaŋ, 17 Wala d'ay n'ay looma ŋwa ay hinne, Kaŋ alatuumi mana du baa kulu a ra -- 18 (Amma ay wo, za ay go arwasu no ay n'a biiri ay do, Danga a baabo do cine no, Waybora din mo, ay ciya a se fondo candiko, Za _ay fun|_ ay nyaŋo gunda ra.) 19 D'ay di boro kaŋ bu bankaaray jaŋay sabbay se, Wala mo alfukaarey sinda haŋ kaŋ i ga daabu nd'a, 20 D'a tanja mana ay saabu, d'a mana maa dungay d'ay feejey hamno, 21 D'ay na kambe sambu zama ay ma hasaraw te alatuumi se, Zama se ay di faada meyo gaa borey g'ay gaakasinay, 22 Kal i ma naŋ ay jase boŋo ma mulay ay walahã gaa banda, Ay kamba mo ma pati kambe golla do. 23 Zama masiiba kaŋ ga fun Irikoy do, Humburkumay hari no ay se, A beera sabbay se mo no ay si hin ka hay kulu te. 24 D'ay naanay wura gaa, D'ay ne wura hanante se: ‹Nin no ga ti ay deyaŋ haro!› 25 D'ay fooma zama ay arzaka baa se, Zama ay kamba te duure boobo se mo, 26 D'ay na wayna guna waati kaŋ a goono ga nyaale, Wala handu kwaara mo waati kaŋ a goono ga nga diraw te da darza, 27 Hal ay bina ma furo i canse ra tugante, Ay meyo mo m'ay kamba sunsum _k'i beerandi|_ -- 28 Woodin mo ga ciya taali kaŋ to alkaaley m'a ciiti, Zama woodin teeyaŋ ga Irikoy kaŋ go beene ze. 29 D'ay mana farhã d'ay ibara halaciyaŋ, Ay mana sar ka zimbi mo waato kaŋ masiiba fo kaŋ a boŋ, 30 Daahir, ay mana yadda ay meyo ma zunubi te, Ay mana a fundo ceeci nda laaliyaŋ. 31 Manti ay tanda ra borey ga ne: ‹May no ga du boro kaŋ mana kungu nd'a hamo?› 32 Yaw mana kani taray baa ce fo, Amma ay g'ay windi meyey fiti dirakoy se. 33 Ay n'ay taalo tugu k'ay laala daabu ay ganda ra no, Sanda mate kaŋ Adamu te, wala? 34 Zama ay humburu jama marga se, Wala dumi donda-caray mo n'ay humburandi no, Hal ay dangay siw! ka jaŋ ka fatta windi me gaa? 35 Doŋ day d'ay gonda boro kaŋ ga maa ay se no! (Ay kambe seeda neeya: Naŋ Hina-Kulu-Koyo ma tu ay se.) Doŋ day ay ma du ka maa kalima kaŋ ay ibare hantum ay boŋ! 36 Daahir, kal ay m'a sambu ay jase gaa, Ay m'a haw sanda koytaray fuula cine ay boŋo gaa. 37 Gaa no ay g'ay ce taamey lasaabo no a se, Ay ma kaa a jine sanda koy-ize cine. 38 D'ay farey hẽ d'ay, D'i batey margu ka hẽ, 39 D'ay n'i nafa ŋwa, amma yana bana, Wala mo d'ay daŋ farikoyey ma bu, 40 Naŋ karji ma beeri alkama nango ra, Subey kaŋ i haw ga tin mo ma beeri sayir* nango ra.» Ayuba sanney ban.

32

1 Boro hinza din binde fay da Ayuba se tuyaŋo, zama a diyaŋ gaa nga ya adilante no. 2 Amma

Elihu Barakel izo, Buza boro no, Ram windo boro no, a futa koroŋ gumo. Ayuba boŋ no a futa koroŋ, zama Ayuba na nga boŋ himandi sanda nga adilitara bisa Irikoy wano. 3 A futa koroŋ mo a hangasin hinza boŋ, zama i mana du haŋ kaŋ i ga tu d'a a se. Kulu nda yaadin, i na taali dake Ayuba boŋ. 4 Za doŋ mo Elihu wo goono ga batu no, nga ma du ka salaŋ Ayuba se, zama cindey zeen a. 5 Amma Elihu, waato kaŋ a di tuyaŋ si no boro hinza din me ra, kal a futa koroŋ. 6 Elihu Barakel izo, Buza bora tu ka ne: «Ay wo zanka no, araŋ wo, dottijo zeeno yaŋ no, Woodin se no ay suuru, Ay humburu ay m'ay diyaŋ cabe araŋ se. 7 Ay ne a ga hima jirbi boobey ma salaŋ, Jiiri boobey mo ma laakal dondonandi. 8 Amma biya go no boro ra, Kaŋ ga ti Hina-Kulu-Koyo fulanzama kaŋ g'a no fahamay. 9 Manti han kulu no albeerey ga ciya laakalkooniyaŋ bo, Manti mo han kulu no arkusu zeeney ga faham da cimi ciiti bo. 10 Woodin sabbay se no ay ne: ‹Araŋ ma hanga jeeri ay se, Ay mo m'ay diyaŋo cabe araŋ se.› 11 Guna, ay hangan hal ay ma maa araŋ sanney. Ay na hanga jeeri ka maa araŋ lasaabey, Saaya kaŋ cine araŋ goono ga fintal, Ka di haŋ kaŋ araŋ ga ci. 12 Oho, ay hangan araŋ se. Guna mo, boro kaŋ hin Ayuba si no, Araŋ ra sinda boro kaŋ na Ayuba sanney zeeri. 13 Araŋ ma si ne: ‹Iri du laakal.› Irikoy no ga te a boŋ zaama, day manti boro. 14 Zama manti ay no a te d'a bo, Ay si tu a se mo d'araŋ sanney. 15 I takooko, i mana ye ka sanni fo yeti koyne, I jaŋ sanni kaŋ i ga tu d'a. 16 Ay wo, ay ga batu zama se ngey wo si ga salaŋ, wala? Zama se i goono ga kay ka dangay siw, I mana tu da hay kulu ka tonton? 17 Ay maa, kal ay ma tu. Ay mo y'ay laakalo diyaŋo cabe. 18 Zama ay go toonante nda sanni, Biya kaŋ go ay do din goono g'ay kankam gumo. 19 Guna, ay bina ga hima duvan* kaŋ sinda munyaŋ fondo, Sanda humbur tajiyaŋ kaŋ gonda reyzin* hari ngey me fo hala i ga ba ka bagu. 20 Kal ay ma salaŋ zama ya du dogonay, Ay m'ay meyo fiti ka tu. 21 Sohõ ay ma si baar'a-baar'a te, Wala ay ma s'ay boŋ zamu boro kulu se da me-kaanay. 22 Zama ay si waani mate kaŋ boro ga me-kaanay sifaw te d'a. Da yaadin mo no, Kal ay Takakwa m'ay hibandi sahãadin-sahãadin.

33

1 Kulu nda yaadin, ya nin Ayuba, Ay ga ni ŋwaaray ma maa ay sanney sohõ, Ma hanga jeeri ay sanney kulu se. 2 Guna, sohõ ay n'ay meyo feeri, Ay deena ga salaŋ ay daana ra. 3 Ay sanno g'ay bine cimo bangandi. Ay meyo ga bayray toonante salaŋ. 4 Irikoy Biya no k'ay te, Hina-Kulu-Koyo fulanzama no k'ay no fundi. 5 Da ni ga hin, kala ma tu ay se. Ma tun ka kay ka ni sanno soola ay jine. 6 Guna, Irikoy do ay ya ni cine no. Ay mo, laabo ra no i n'ay sambu, k'ay cina. 7 Guna, ay manti boro kaŋ ga humburandi, Sanku fa ya ni humburandi. Ay si ni naan da tiŋay mo. 8 Daahir ni ci, ay maa mo. Ay maa ni sanno jinda mo, kaŋ ni ne 9 ni ya hanante no kaŋ sinda hartayaŋ, Kaŋ sinda taali no, Laala fo mo si ni gaa. 10 Irikoy goono ga kobay ceeci ni gaa, A na ni ciya nga ibare. 11 A ga ni cey daŋ bundu baka* ra, A ga ni fondey kulu batandi mo. 12 Woodin ra binde ni sinda cimi. Guna, ay ga tu ni se, Zama Irikoy bisa boro beeray. 13 Ifo se no ni ga kakaw d'a? Zama se a si nga muraadey lasaabuyaŋ no, wala? 14 Zama Irikoy ga salaŋ sorro folloŋ, Oho, hala sorro hinka zaati, Amma boro kulu si ga saal a. 15 Hindiri ra, wala cin bangandi ra, Waati kaŋ jirbi tiŋo ga borey di, Waati kaŋ i ga hahaabiya ngey daarey boŋ, 16 Alwaato din no a ga borey hangey fiti, A ga nga seeda daŋ goojiyaŋ kaŋ a te i se din gaa, 17 Zama nga ma boro candi a ma fay da nga miila, A ma boro ganji boŋbeeray mo. 18 A m'a fundo ganji guusu ra kaŋyaŋ, Yaaji mo s'a fundo halaci. 19 A ga boro gooji da doori mo nga daaro boŋ, Da foyrayyaŋ waati kulu nga biriyey ra, 20 Hal a fundo ga ŋwaari fanta, A bina mo ma wangu ŋwaari kaano. 21 A hamo ma soobay ka halaci hal a ma ye ka komso, A biriyey mo kaŋ i si di waato ma fatta. 22 A fundo goono ga maan guuso me gaa, A fundo goono ga maan halacikoy do mo. 23 Da malayka go a banda, Sasabandiko mo, afolloŋ zambar game ra, Zama a ma boro cabe haŋ kaŋ ga saba nd'a a se, 24 Kal a ma gomni te a se ka ne: ‹M'a faaba a ma si gunguray ka koy guuso ra, zama ay du fansa hari!› 25 A hamo ma ye ka taji ka bisa zanka wane tajitaray, A ma ye ka kaa nga zankatara gaabo ra. 26 Gaa no a ga adduwa te Irikoy gaa, Nga mo g'a ta da gomni, Hal a ga di Irikoy moyduma da farhã. Nga mo ga ye ka nga adilitara no bora se. 27 Bora ga baytu borey jine mo ka ne: ‹Ay na zunubi te, ay na cimi fonda siirandi, A mana ay nafa mo. 28 Irikoy n'ay fundo fansa hal a ma si gunguray ka koy guuso ra, Ay fundo ga di annura mo.› 29 Guna, hayey wo kulu no Irikoy ga goy sorro hinka, Oho, hala sorro hinza zaati boro se, 30 Zama a ma ye ka kand'a fundo ka fun d'a guuso ra, Zama a m'a kaarandi mo da fundi kaari. 31 Ya Ayuba, ma laakal ye ka hanga jeeri ay se. Ma dangay, ay mo, ay ma salaŋ. 32 Gaa no da ni gonda

hay fo kaŋ ni ga ba ni ma ci, Ma tu ay se. Ni ma salaŋ, zama ay ga ba ay ma ni adilandi*. 33 Da manti yaadin no, ma maa ay sanno. Ma dangay, ay mo ga ni dondonandi laakal.»
34
1 Elihu soobay ka salaŋ ka ne: 2 «Ya araŋ alborey kaŋ yaŋ gonda laakal, Wa maa ay sanney. Ya araŋ kaŋ yaŋ gonda bayray, Wa hanga jeeri ay se, 3 Zama hanga ga sanni neesi sanda mate kaŋ cine me ga ŋwaari taba. 4 Iri ma suuban iri boŋ se haŋ kaŋ ga saba, Iri game ra mo iri ma bay haŋ kaŋ ga boori. 5 Zama Ayuba ne: ‹Ay ya adilante no, Amma Irikoy n'ay cimo kom. 6 Ay ma taari no ay cimo boŋ, wala? Baa kaŋ ay sinda taali, ay biyo si ga yay.› 7 Man boro kaŋ ga hima Ayuba, Kaŋ ga hahaaray haŋ sanda hari cine, 8 Kaŋ ga dira laala teekoy banda, Kaŋ ga bar-bare boro laaley banda? 9 Zama a ne: ‹A si hay kulu hanse boro se Irikoy ma maa a kaani.› 10 Woodin sabbay se no, ya araŋ fahamantey, Araŋ ma hanga jeeri ay se. A ga mooru Irikoy gaa a ma ilaalo te, Wala Hina-Kulu-Koyo ma taali te mo! 11 Zama a ga boro bana no a goyey boŋ, A ga naŋ mo boro kulu ma gar haŋ kaŋ ga saba nda nga daa alhaalo boŋ. 12 Oho, daahir Irikoy si taali kulu te, Hina-Kulu-Koyo ya si ciiti siirandi. 13 May no ka ndunnya talfi a gaa? May mo no ka ndunnya kulu tiŋay dake a boŋ? 14 D'a miila nga bina ra nga ma nga Biya da nga fulanzama margu nga bumbo do, 15 Kala fundikooni kulu ma halaci. Boro kulu mo, kal a ma ye ka ciya laabu. 16 Amma da ni gonda fahamay, ma maa woone, Ma hanga jeeri ay sanney jinda se: 17 Boro kaŋ wongu cimi ciiti teeyaŋ ga hin ka mayray te, wala? Ni ga hinkoy adilante zeeri no? 18 May no ga ne bonkooni se: ‹Ni ya furku no›? Wala i ma ne mayraykoyey se: ‹Araŋ ya boro laalo yaŋ no›? 19 A si baar'a-baar'a te koy-izey se, A si arzakantey darza guna mo ka ne i bisa alfukaarey, Zama ikulu Irikoy kambe goyyaŋ no. 20 Mo-ka-mi yaŋ folloŋ no i ga bu. Baa cin bindo ra i ga borey zinji-zinji, i ga ban mo. Hinkoyey ga gana mo, kaŋ manti nda kambe. 21 Zama a moy goono ga boro fondey guna, A goono ga di a ce daguyaŋ kulu mo. 22 Kubay fo si no, wala biya, Kaŋ ra laala goy-teekoy ga du ka tugu. 23 Zama a si laami nga ma tonton ka laakal ye boro gaa, Hala nd'a ma koy Irikoy jine ciiti se. 24 A ga borey kaŋ yaŋ gonda hin bagu-bagu, fintalyaŋ si, Ka boro fooyaŋ daŋ i kayyaŋ nangey ra. 25 Woodin se mo a na laakal ye i goyey gaa. A g'i zeeri cin k'i tutubu. 26 A g'i kar danga boro laaley cine gomdokoy jine. 27 Zama i kamba ka fay d'a ganayaŋ, I wangu ka saal a muraadey kulu, 28 Hal i naŋ talkey hẽeno ma koy ka to a do, A ma maa kayna ra waney hẽeno. 29 Da nga din ga laakal kanay no, May no ga hin ka ciiti ka zeeri koyne? Wala mo d'a na nga moyduma tugu, May no ga hin ka di a? Danga, d'a n'a te kunda se, Wala boro folloŋ se -- ikulu afolloŋ no. 30 Boro kaŋ sinda Irikoy ganayaŋ mana hima ka mayray te, Zama a ma si ciya hirrimi hari talkey se. 31 D'a-ta day, boro fo go no kaŋ doona ka ne Irikoy se: ‹Ay na goojiyaŋ haŋ, day ay si ye ka taali te? 32 Haŋ kaŋ ay mana di, ni m'ay dondonandi nd'a. D'ay jin ka goy laalo te, Ay si ye ka filla koyne.› 33 A ga bana ni se ni miila boŋ, Za kaŋ ni wangu no, wala? Zama daahir, nin no ga suuban, manti ay no. Woodin se no, kala ni ma ci haŋ kaŋ ni bay. 34 Fahamantey ga ne ay se, Oho, laakalkooni kulu kaŋ maa ay sanno ga ne: 35 ‹Ayuba goono ga salaŋ, kaŋ manti nda bayray, A sanno mo, haŋ kaŋ sinda laakal no.› 36 Doŋ day i ma Ayuba neesi hala bananta, Za kaŋ a go ga sanni yeti sanda boro laaley cine! 37 Zama a zunubey boŋ no a goono ga murteyaŋ tonton, A goono ga kooma kaa mo iri game ra. A go ga sanni boobo te ka gaaba nda Irikoy.»
35
1 Elihu ye ka salaŋ koyne ka ne: 2 «Woone ga saba ni diyaŋ gaa no, kaŋ ni ga ne: ‹Ay adilitara ga bisa Irikoy wane?› 3 Zama ni goono ga ne, Nafa woofo no a ga te ni se? Wala: ‹Ifo no a ga hanse ay se, Kaŋ ay mana zunubi te?› 4 Kal ay ma tu ni se, nin da ni corey kulu care banda: 5 Guna beene haray ka di, Guna beene burey gaa haray, Wo kaŋ yaŋ go ni se beene. 6 Baa ni na zunubi te, Zamba woofo dumi no ni te Irikoy se? Baa ni zunubey te labu-care, ifo no woodin ga te a se? 7 Baa ni ya adilante no, ni n'a no hay fo, wala? Ifo mo no a ta ni kambe ra? 8 A ga hin ka te ni laala ma boro sanda ni cine zamba, Ni adilitara mo ma Adam-ize fo nafa. 9 Kankami boobo se no i go ga hẽ. I ga gaakasinay hẽeni te hinkoyey kambe gaabo sabbay se. 10 Amma boro kulu si ne: ‹Man no Irikoy ay Takakwa go, Nga kaŋ ga borey no dooniyaŋ cin haray? 11 A g'iri dondonandi bayray ka bisa ganji hamey wane, Ka naŋ iri ma bisa beene curey laakal.› 12 Noodin no i ga hẽ, amma a si tu, Boro laaley boŋbeera sabbay se. 13 Daahir, Irikoy si maa ceeyaŋ yaamo, Hina-Kulu-Koyo si woodin saal, 14 Sanku fa binde kaŋ ni ga ne ni mana di a! Ciiti sanno go a jine, kala ni m'a batu. 15 Sohõ mo,

zama a mana bana nga futa ra, Wala a mana borey saamotara saal, baa kayna, 16 Woodin se no Ayuba goono ga nga meyo fiti da sanni kaŋ sinda nafa. A goono ga sanni kaŋ yaŋ sinda bayray tonton.»
36
1 Elihu ye ka ne: 2 «Suuru ay se kayna, hal ay ma ni cabe, Zama hala ka kaa sohõ haŋ kaŋ boro ga ci Irikoy se go no. 3 Nangu mooro no ay g'ay bayra candi ka kande, Ay g'ay Takakwa adilandi mo. 4 Zama daahir ay sanney manti tangari wane yaŋ no, Boro fo kaŋ gonda bayray toonante go ni banda. 5 Guna, Irikoy ya Hinkoy no, Amma a si donda boro kulu, Hinkoy mo no fahamay gaabi ra. 6 A si boro laaley fundey haggoy, Amma a ga taabantey no haŋ kaŋ ga saba i se. 7 A si nga moy kaa adilantey gaa mo, Amma a g'i daŋ bonkooney banda karga boŋ hal abada, i m'i beerandi mo. 8 D'i n'i haw da sisiriyaŋ, I n'i di mo da taabi korfoyaŋ, 9 Saaya din kal a m'i goyey d'i taaley bangandi i se, Mate kaŋ i na boŋbeeray cabe nd'a. 10 A g'i hangey fiti i ma maa dondonandiyaŋ, A g'i lordi mo ka ne i ma bare ka fay da goy laalo. 11 D'i saal, hal i may a se, I ga ngey jirbey kubandi albarka ra, I ma ngey jiirey te kaani maayaŋ ra. 12 Amma d'i mana saal, Takuba no g'i halaci, I ma bu mo bayray si. 13 Amma borey kaŋ yaŋ sinda Irikoy ganayaŋ ngey biney ra ga futay jisi no ngey boŋ se, I si gaakasinay hẽeni te d'a n'i haw. 14 Arwasutaray ra no i ga bu. I fundey ga ban tooru maa gaa aru-ci-wayey banda. 15 A ga taabantey faaba ngey taabi haŋyaŋo ra. A g'i hangey fiti kankami do. 16 Oho, doŋ a goono ga ba nga ma ni candi ni ma fun taabi bi wo ra, A ma kande nin ka daŋ nangu tafo ra, Naŋ kaŋ sinda kankami. Naŋ kaŋ a dake ni taablo boŋ doŋ mo, woodin to da ji. 17 Amma sohõ ni to da boro laaley boŋ ciiti, Hala ciiti nda cimi ciiti na ni di. 18 Ma laakal hala biniyay ma si ni candi ni ma dond'a, Fansa beera mo ma naŋ ni ma kamba. 19 Ni arzakey, wala mo ni gaabo hina kulu me, I ga wasa i ma ni wa da kankami no, wala? 20 Ma si yalla-yalla nda cin, Naŋ kaŋ i ga borey daŋ i ma daray ngey nangora ra. 21 Ma haggoy, ma si laakal bare ka ye goy laalo gaa, Zama woodin no ni suuban ka bisa taabi haŋyaŋ. 22 Guna, Irikoy gonda koytaray nga hino ra, May no ga te dondonandiko sanda a cine? 23 May no ka fondo daŋ a se? May no ga ne a se mo: ‹Ni na goy laalo te?› 24 Ma fongu day, k'a goyo beerandi kaŋ borey doon. 25 Borey kulu di a, Boro g'a fonnay za nangu mooro. 26 Guna, Irikoy ya beeraykoy no, Iri s'a bay mo. A jiirey baayaŋ bisa haŋ kaŋ boro ga fintal. 27 Zama a ga hari tolliyaŋ candi i ma ziji beene, I ga ciya buuda, i ma sarre. 28 Beene burey g'i gusam ganda mo, I goono ga tolli boro boŋ da yulwa. 29 Boro fo go no kaŋ g'a hirriyaŋey daaruyaŋ bay no? Sanda a nangoray tanda kaatiyaŋ nooya? 30 Guna, a ga nga boŋ windi nda kaari, A ga teeko ganda daabu. 31 Zama woodin yaŋ do no a ga dumey ciiti, A ga ŋwaari no mo nda yulwa. 32 A ga nga kambey daabu nda maliyaŋ, A n'a no lordi mo a ma goo hay tak! 33 A kaatiyaŋo g'a baaro no, Hawey mo ga maa hirriyaŋ kaŋ ga ba ka kaa baaru.
37
1 Woodin boŋ mo ay bina goono ga jijiri. A ga fittaw ka sosoro nga nango ra. 2 Wa hanga jeeri Irikoy kaatiyaŋo jinda se, Da dunduyaŋ mo kaŋ go ga fun a meyo ra! 3 A g'a taŋ a ma koy hala beena me, A maliyaŋo mo go ga koy hala ndunnya jabo me. 4 A banda mo kala jinde fo mo ma dundu, A ga kaati nda nga koytara jinda. A mana maliyaŋey ganji mo waati kaŋ borey maa a jinda. 5 Irikoy ga kaati nda nga jinda kaŋ ga dambarandi. Goy bambata yaŋ no a ga te, Kaŋ ga bisa iri fahama. 6 Zama a ga ne neezo* se: ‹Ma kaŋ ganda!› Yaadin mo no a ga ci buru harey da hirriyaŋ bambatey se, Ka ne: ‹Wa te gaabi!› 7 A na kawaatimi daŋ boro kulu kambe gaa, Zama boro kulu kaŋ a taka, i m'a goyo bay. 8 Waato din no ganji hamey ga tuguyaŋ do ceeci, I ga goro ngey guusey ra. 9 Dandi kambe haray no hari haw bambata ga fun, Azawa kambe mo kala hargu. 10 Irikoy fulanzama ra no gari ga kaa, Harey kaŋ yaŋ ga tafay mo ga sandi ka ciya glas*. 11 Oho, a ga leema jaraw beeri dake hirriyaŋ kaso boŋ, A ga nga maliyaŋ buro daaru. 12 Buro mo ga bare ka ye nango kaŋ Irikoy n'a miila zama a ma du ka hay kulu kaŋ a lordi te ndunnya fando me-a-me boŋ, Nango kaŋ borey bara da goray. 13 Hala goojiyaŋ sabbay se no, Wala a laabo nafa sabbay se no, Wala mo suuji sabbay se no, A ga naŋ i ma te. 14 Ya nin Ayuba, ni ma hangan ka maa woone. Ma kay hinne ka laakal ye Irikoy goyey kaŋ ga dambarandi yaŋ gaa. 15 Ni ga bay waati kaŋ no Irikoy ga woodin yaŋ tabbatandi, wala? Ni ga bay mate kaŋ a ga naŋ nga hirriyaŋo maliyaŋ ga kaari nd'a, wala? 16 Wala ni ga bay mate kaŋ cine no a ga burey sarku nd'a? Nga kaŋ bayray toonantekoy no dambara goyey ra. 17 Nin kaŋ ni bankaaray gonda dungay, Waati kaŋ batama go siw, dandi kambe hawo

sabbay se, 18 Ni ga hin ka beene batama daabu sanda Irikoy cine no? Ni ga naŋ a ma sandi danga diji kaŋ i soogu cine no? 19 To. M'iri dondonandi haŋ kaŋ iri ga ci a se, Zama iri wo si waani ka iri sanney soola kuba sabbay se. 20 Boro ga ne a se: ‹Ay ga ba ya salaŋ›, wala? Wala baa boro salaŋ, daahir i g'a gon no. 21 Sohõ binde borey si hin ka kaaro kaŋ goono ga kaari beene din guna. Da haw faaru ka bisa, a n'a haabu mo. 22 Azawa ra no darza kaŋ ga hima wura goono ga fun. Irikoy goono ga daabu nda koytaray darza kaŋ ga humburandi. 23 Hina-Kulu-Koyo! -- A bisa iri hal iri si du k'a bay. A beeri nda hay kulu hin ra. A si adilitaray kaŋ yulwa nda cimi ciiti sara mo. 24 Woodin se no borey ga humbur'a, A si baar'a-baar'a te boro kulu kaŋ gonda laakal bine ra se.»
38
1 Waato din gaa no Rabbi tu Ayuba se, Jinda fun hari haw bindi ra, ka ne: 2 «May no woone binde kaŋ goono ga saaware te kubay da sanniyaŋ kaŋ ra sinda bayray? 3 Ma guddu sohõ sanda alboro, Zama ay ga ni hã, kala ni ma dede ay se. 4 Man no ni go waato kaŋ ay na ganda dabey sinji? Dede hinne day, da ni gonda fahamay! 5 May no k'a hirro daŋ, za kaŋ ni ga bay? May no ka neesiyaŋ korfo salle a boŋ? 6 Ifo boŋ no i n'a dabey cina? Wala may no k'a lokoto tondey sinji 7 waato kaŋ susubay handariyayzey doon care banda, Irikoy izey kulu mo kuuwa farhã sabbay se? 8 May mo no ka teeko daabu-daabu nda daabirjiyaŋ waati kaŋ a bagu, ka fun taray, Danga day gunde ra no a fun? 9 Waati kaŋ ay n'a daabu nda beene hirriyaŋ sanda kwaay cine, Kubay bi tik! mo ciya a se sanda hayyaŋ zaara-zaara. 10 Ay n'ay hirro daŋ a se mo, Ay na karangaleyaŋ nda kanjarey daŋ a gaa. 11 Ay ne mo: ‹Naŋ kaŋ ni ga kaa neeya, Amma ni si bisa a gaa. Noodin binde no ni hari bonday boŋbeeraykoyey ga kay.› 12 Za ni teeyaŋ, ni doona ka susubay no lordi, wala? Ni naŋ mo boyaŋ ma nga nango bay no? 13 Zama a ma ndunnya hirro me di, ka boro laaley kokobe ka kaa a ra mo? 14 Ndunnya ga bare sanda botogo kaŋ gaa i na kawaatimi kar, A ga fun taray kwaaray, danga kwaay taalamante cine. 15 I ga boro laaley ganji ngey kaaro, Kambe sambante mo no ga ceeri. 16 Nin wo, ni doona ka furo naŋ kaŋ teeku ga fatta no? Wala ni doona ka bar-bare a guusuyaŋey lokotey ra? 17 I na buuyaŋ windi me dabirjey cabe ni se ce fo no? Wala ni jin ka di buuyaŋ biya windi me daabirjey? 18 Ni ga ndunnya tafayyaŋo bay, wala? To. Ma ci, hala day ni ga woodin yaŋ kulu bay! 19 Man fonda kaŋ ga koy kaari nangora do? Kubay binde, man no a nango go? 20 Hala nda ni ma kond'a noodin a nango ra, Ni ma fondey mo bay kaŋ ga koy a kwaara! 21 Sikka si ni ga bay, Zama alwaato din i na ni hay, Ni jirbey kuuyaŋo ga baa mo! 22 Ni furo neezo* buwayaŋ ra ce fo no? Wala ni bay ka di gari buwayaŋ no? 23 Wo kaŋ yaŋ ay jisi kankami jirbey sabbay se, Danga wongu nda tangami jirbey sabbay se no. 24 Fondo woofo ra no i ga kaari fay-fay? Mate no i ga wayna funay hawo say-say d'a ndunnya boŋ? 25 May no ka goota kortu hari-yaa se? Wala may no ka fondo kortu kaatiyaŋ maliyaŋ se? 26 Zama beene hari ma kaŋ laabu kaŋ boro si no boŋ, Taasi beerey boŋ, naŋ kaŋ boro si no, 27 Zama a ma laabu kogo nda gangani kungandi, A ma naŋ mo subu tayo ma zay ka fatta. 28 Beene hari gonda baaba, wala? Wala may no ka harandaŋ tolliyaŋ hay? 29 May gunda ra no gari fun? Beene gar'ize kwaarayey mo, may no k'i hay? 30 Hari bare ka sandi sanda tondi cine, Guusuyaŋey batama ciya glas. 31 Ni ga hin ka Dibi handariyayzey marga haw, wala? Wala ni ga hin ka Aliyu hawyaŋ korfey feeri? 32 Handariya margey alaamey binde, Ni ga hin k'i daŋ fondo? Ni ga hin ka Ywa nda nga izey candi? 33 Ni ga beeney farilley bay? Wala ni ga hin k'i mayray sinji ndunnya boŋ? 34 Ni ga hin ka ni jinde sambu a ma to burey gaa, Zama hari kaŋ ga yulwa ma gusam ka ni daabu, wala? 35 Ni ga hin ka maliyaŋ donton no? A ga koy ni se no ka ne ni se: ‹Iri neeya?› 36 May no ka laakal daŋ hala boro bina ra? Wala may no ka fahamay no boro bina se? 37 May no ga hin ka burey lasaabu nga laakalo do? Wala may no bora kaŋ ga hin ka beene foobey bare, 38 Waati kaŋ ganda laabo margu nangu folloŋ ka sandi, Laabu guwey mo go ga naagu care gaa?
39
1 Ni ga hin ka ham koli ka kande muusu beeri way se no? Wala ni ga muusu izey kungandi, i hara ma ban, 2 Waato kaŋ i goono ga gum ngey guusu ra, I ga kani ka batandi ngey gumbo ra? 3 May no ga gaaru ŋwaaro soola a se, Waato kaŋ cine a izey goono ga hẽ Irikoy gaa, Ka bar-bare ŋwaari-jaŋay sabbay se? 4 Wala ni ga bay waati kaŋ cine no tondey ra hinciney ga hay? Wala ni ga hin ka ŋwe jirbey seeda? 5 Ni ga hin k'i gunde handey lasaabu no? Wala ni ga bay alwaati kaŋ cine no i ga hay? 6 I ga sombu ka ngey izey kaa taray, I ga ngey hay-zaŋay jarawo kaa. 7 I izey ga te gaabi, saajo ra mo no i ga beeri. I ga dira, i si ye ka kaa koyne. 8 May no ka ganji farka taŋ ka fay d'a?

May no ka ganji farka tafar feeri? 9 Ay n'a no saajo a ma ciya a windi, Ciiri laabo mo a nangoray no. 10 A ga donda gallu kosongu, A si maa gaarayko kuuwa. 11 A ga tondi kuuku yaŋ windi ka du kuray do, A ga kobto tayo kulu dumi ceeci. 12 Haw-bi ga yadda ka may ni se, wala? A ga hanna ni alman gaa do, wala? 13 Ni ga hin ka haw-bi haw nda korfo a ma ni bata far no? A ga ni gana ka gooro batamey far, wala? 14 Ni ga naanay a gaa zama se a gaabo ga beeri no? Ni ga ni goyo talfi a gaa, wala? 15 Ni ga de a gaa a ma ye ka kande ni se ni hayno fu, wala? A m'a margu-margu dubango do? 16 Taatagay fatey goono ga kobi da farhã, Amma a fatey d'a hamney, i gonda gomni baakasinay, wala? 17 Zama a ga nga gunguray jisi k'i naŋ ganda, A m'i dungandi kusa ra. 18 A ga dinya mo hala hambara ce g'i taamu k'i tutubu, Wala ganji ham fo m'i taamu-taamu. 19 A ga futu nga izey gaa, Danga day manti a wane yaŋ no, A si humburu hala nga goyo wo ma si ciya yaamo. 20 Zama Irikoy n'a ganji laakal, A mana a no fahamay mo. 21 Waati kaŋ a tun zuray se, Kal a ma donda bari nda nga kaarukwa. 22 Nin no ka bari no nga gaabo? Nin no k'a jinda no jeza kaŋ ga feeni? 23 Nin no ka naŋ a ma sar sanda do cine, wala? A funsuyaŋ gaakuranta ya humburkumay hari no. 24 A ga zankam gooru batama ra, A ga maa nga gaabo kaani. A ga fatta ka koy kubay da wongu jinay. 25 Humburkumay wo, a g'a hahaara no, a si sukurutu, A si banda bare mo takuba se. 26 Tongo ga kosongu mo a boŋ, Hala nda yaaji da lolo kaŋ ga nyaale mo. 27 A ga laabu fisi nda fundi korni nda futay, A si kay hilli hẽeni jinde sabbay se. 28 Waati kaŋ cine i ga hilli kar, Kal a ma ne: ‹Ahãa!› Za nangu mooro no a ga wongu, Da wongaaray kaatiyaŋey, nda wongu kuuwa mani ka maa. 29 Ni fahama do no gabu ga kaaru beene, A ma nga fatey salle ka koy dandi kambe? 30 Wala ni lordi boŋ no zeeban ga tun ka ziji, Ka nga fito te beene? 31 A nangora go tondi kuuku boŋ, Noodin no a gonda nga nangora, Tondi deene boŋ no, nangu gaabikooni ra. 32 Noodin no a ga ŋwaari ceeci, Nangu mooro no a moy g'a fonnay. 33 A izey mo ga kuri haŋ. Naŋ kaŋ borey kaŋ yaŋ i fun go, Noodin no ni g'a gar.» 34 Saaya din Rabbi ne Ayuba se: 35 «Janceko ga kakaw nda Hina-Kulu-Koyo no, wala? Boro kaŋ ga kakaw nda Irikoy, a ma tu woodin se!» 36 Kala Ayuba tu Rabbi se ka ne: 37 «Guna, ay wo manti hay fo no, Ifo no ay ga tu d'a ni se? Ay n'ay kambe daabu ay meyo gaa. 38 Sorro folloŋ no ay salaŋ, Ay si ye ka tu koyne. Oho, hala sorro hinka, Amma baa sanni folloŋ ay si tonton.»

40

1 Gaa no Rabbi tu Ayuba se, Jinda fun hirriyaŋ haw ra ka ne: 2 «Ma guddu sohõ ka te alboro teera, Zama ay ga ni hã, ni ma dede ay se mo. 3 Daahir, ni g'ay ciito ganandi no? Ni g'ay zeeri zama se nin wo ma ciya adilante no? 4 Ni gonda kambe sanda Irikoy cine no? Wala ni ga hin ka kaati nda jinde sanda Irikoy cine no? 5 To. Ma taalam sohõ da darza beeri nda gaakuri. Ma beeray da koytaray darza daŋ ka daabu ni gaa. 6 Ma ni futay booba mun, Ma boŋbeeraykoy kulu guna k'a kaynandi. 7 Ma boŋbeeraykoy kulu guna k'a ye ganda, Ma boro laaley taamu-taamu nangey kaŋ i bara ga kay. 8 M'i tugu care banda kusa ra, M'i haw tuguyaŋ do. 9 Waato din gaa kal ay ma ni seeda, Ka ne ni kambe ŋwaari hino no ga hin ka ni faaba. 10 Guna Behemot kaŋ ay te ni banda, A ga subu ŋwa sanda haw cine. 11 Guna, a gaabo go a kungurso ra. A hino mo go a gunde baso ra. 12 A ga nga sunfa salle danga sedre* nya no, A tanje kaajey go no. 13 A biriyey sanda guuru-say garu gomboyaŋ no, A cey mo sanda guuru-bi tafayyaŋ no. 14 Nga no ga ti Irikoy danayey ra ijina wane, Nga kaŋ n'a te n'a no takuba. 15 Daahir, tondi kuukey ga ŋwaari kaa taray a se, Noodin no ganji hamey kulu ga fooru. 16 Lotus* tuuri cire no a ga kani, Kuubu zugu beeri nda farro ra no. 17 Lotus tuurey ga te a se bi, Gooru ra windi bundu no g'a windi. 18 Guna, baa isa na bonday tunandi, nga wo si jijiri. A laakalo ga kani, Baa Urdun* isa haro furo hal a meyo gaa. 19 Boro fo go no kaŋ g'a di waati kaŋ a go ga batu? Wala man boro kaŋ g'a niina fun nda guuru darb'ize? 20 Ni ga hin ka Lebiyatan* candi nda darb'ize no? Wala m'a deena naan da korfo? 21 Ni ga hin ka korfo daŋ a niina ra no? Wala m'a garbey fun ka goti daŋ i gaa? 22 A ga ni ŋwaaray gumo no? A ga sanni baano te ni se, wala? 23 A ga alkawli sambu ni se no? Wala ni g'a di a ma ciya ni bannya no hal abada? 24 Ni ga fooru nd'a sanda curayze cine no? Wala mo ni g'a haw zama a ma ciya ni wandiyey se foori hari no? 25 Hari ham neerako jama g'a hayci yaŋ te, wala? Wala i g'a fay fatawc'izey game ra? 26 Ni ga hin k'a kuuro hay nda harji no? Wala ni g'a boŋo toonandi nda hari-ham diire loloyaŋ? 27 Da ni na kambe dake a gaa ce folloŋ, Ni ga fongu nda tangamo, ni si ye k'a filla bo! 28 Guna, ni tammahãyaŋo wo yaamo no, Baa a diyaŋo, manti a ga naŋ boro gaa ma yay?

41
1 Fundi kornokoy si no kaŋ g'a zokoti. Mana binde boro kaŋ ga hin ka kay ay jine? 2 May no jin
k'ay no, hal ay m'a yeti a se? Hay kulu me kaŋ go beene batama cire, kulu ay wane no. 3 Ay si dinya
a cey sanni mo, Wala a gaabi beero, wala a gaaham himandi hanna. 4 May no ga hin k'a fooru? May
no ga furo a kobtey game ra? 5 May no ga hin k'a garbey feeri? A hinjey sasarey kulu ga
humburandi. 6 A banda kobto tiŋa mo ga ti a zamuuyaŋ haro, I goono ga lamba care gaa danga i n'i
naagu care gaa no. 7 I ga maan care gaa mo, Hala haw si hin ka furo i game ra. 8 Kubanteyaŋ no
care gaa, I go ga naagu care gaa, hala i si fay. 9 A tissoyaŋo ga kaari kaa taray, A moy ga hima mo
boyaŋ kaari. 10 Danji yulba kaŋ ga di goono ga fatta a meyo ra, Nune hansey mo goono ga sar ka
fittaw. 11 A niina ra mo dullu go ga fatta, Sanda kusu kaŋ goono ga walay ra cine. 12 A fulanzama
ga danji bi diyandi, Danji beele goono ga fun a meyo ra. 13 A jinda gaa no gaabi ga goro,
Humburkumay go ga sar a jine. 14 A basi gudey go ga kubay care gaa, I go ga kay da gaabi, i si
yooje. 15 A bina ga sandi sanda tondi cine. Oho a ga sandi sanda ganda fufuyaŋ tondi cine. 16
Saaya kaŋ a ga nga boŋ sambu, hinkoyey ga humburu, I ga gartu dirim kala i ma fun ngey laakaley
ra. 17 Baa boro kaŋ a boŋ da takuba, A si hay kulu hanse, Wala yaaji, wala hangaw, wala lolo. 18 A
do guuru-bi wo, sanda subu no, Guuru-say mo sanda tuuri fumbo no. 19 Hangaw si hin ka naŋ a ma
zuru, Finga-finga tondiyaŋ ga hima a se subu tikse. 20 Goobu kaso mo ga hima a se bari subu, Yaaji
kungayaŋ g'a haarandi no. 21 A gunda, sanda car-cambu kaano yaŋ no, Danga day i na safayaŋ
guuru candi no botogo ra. 22 A ga naŋ gooru guusuyaŋo ma walay sanda kusu cine, A ma teeku
himandi sanda ji kolbo. 23 A banda fonda go ga nyaale, Danga day hari guusuyaŋey gonda hamni
kwaaray no. 24 Ndunnya ra a wadde si no, Takahari kaŋ si humburkumay bay no. 25 Takahari fo
kulu nda nga darza, A g'a guna nda donda-caray, Bonkooni no boŋbeeray izey kulu boŋ.»
42
1 Waato din gaa no Ayuba tu Rabbi se ka ne: 2 «Ay bay kaŋ ni ga hin ka hay kulu te, Ni miila fo
mo si no kaŋ i ga ganji. 3 Ni ne: ‹May no woone kaŋ goono ga saaware ciya kubay da bayray-
jaŋay?› Ay binde na hariyaŋ ci kaŋ ay mana faham d'a, Muraaduyaŋ kaŋ bisa ay gaabo, kaŋ yaŋ ay
si bay. 4 Ni ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma maa, ay ma salaŋ, Ay ga ni hã, kala ni m'ay dondonandi.› 5
Ay maa ni baaro hanga maayaŋ do, Amma sohõ ay mo go ga di nin. 6 Woodin se no ay n'ay boŋ
fanta, Ay tun ay sanni zeena boŋ kusa nda boosu ra.» 7 A ciya binde, waato kaŋ Rabbi na sanney
din te Ayuba se, kala Rabbi ne Elifaz Teman bora se: «Ay futa koroŋ ni boŋ, da ni coro hinka mo
boŋ, zama araŋ mana ay ciine te da cimi, sanda mate kaŋ cine ay tamo Ayuba te. 8 Sohõ binde, kal
araŋ ma yeeji iyye nda feeji gaaru iyye sambu. Araŋ ma koy ay tamo Ayuba do ka sargay kaŋ i ga
ton te araŋ bumbey se. Ay tamo Ayuba mo ga gaara araŋ se, zama ay g'a adduwa ta, ay ma si bana
araŋ gaa araŋ saamotara boŋ. Zama araŋ mana ay ciine te nda cimi, mate kaŋ cine ay tamo Ayuba
te.» 9 Elifaz Teman bora mo, da Bildad Suhi bora, nda Zofar Naamat bora koy ka goy Rabbi lordo
boŋ. Rabbi mo yadda Ayuba se. 10 Rabbi mo na Ayuba kaa taabi ra, waato kaŋ a gaara nga corey se.
Rabbi na Ayuba no koyne hayey kaŋ yaŋ go a se waato hala labu-care hinka. 11 Waato din gaa no a
nya-izey kulu kaa a do, d'a waymey kulu, d'a za doŋ mo-ka-bayrayey kulu, ka ŋwa a banda a windo
ra. I n'a suurandi, ka kunfa nda yaamar yaŋ te a se, masiibey kulu kaŋ Rabbi kande a gaa sabbay se.
I boro fo kulu mo n'a no nzarfu gude fo nda wura korbay fo. 12 Yaadin cine no Rabbi na Ayuba
kokora albarkandi nd'a, hal a bisa a sintina. A du feeji zambar way cindi taaci, da yo zambar iddu,
da haw zambar hinka, nda farka nya zambar fo koyne. 13 A gonda mo ize alboro iyye, nda wayboro
hinza. 14 Ize way beero, a n'a maa daŋ Yemima, ihinkanta mo, a n'a maa daŋ Keziya, ihinzanta mo,
Keren-Happuk. 15 Laabo kulu ra mo, i si wayboro hanno gar sanda Ayuba ize wayey cine. I baabo
mo n'i no tubu ngey armey banda. 16 Woodin banda Ayuba ye ka tonton jiiri zangu nda waytaaci. A
di nga izey, da nga hamey, da hala ka koy mo-si-di nyilu koyne. 17 Ayuba binde bu da zeenay, a
kungu nda ndunnya.

PSA
1
1 Albarkante no boro kaŋ si boro laaley saawara gana, A si kay zunubikooney fondey ra, A si goro
mo hahaaraykoy nangora ra. 2 Amma a kaani maayaŋ kulu si kala Rabbi asariya* ra, A asariya ra
mo no a ga soobay ka miila cin da zaari. 3 Nga wo ga ciya sanda tuuri-nya kaŋ i tilam hari zuray me
gaa, Kaŋ ga nga izey hay nga alwaato ra. A kobta mo si lakaw, Haŋ kaŋ a ga te me-a-me mo ga te
albarka. 4 Manti yaadin cine no boro laaley bara nd'a bo, Amma i ga hima sanda du kaŋ haw ga
faaru. 5 Woodin sabbay se no boro laaley si du ka kay ciiti zaaro ra, Zunubikooney mo si kay
adilantey jama ra. 6 Zama Rabbi ga adilantey fonda bay, Amma boro laaley fonda ga halaci.
2
1 Ifo se no ndunnya dumey follo, Jamayaŋ mo ga hari yaamo yaŋ miila? 2 Ndunnya bonkooney tun
ka kay, Mayraykoyey mo goono ga me haw ka gaaba nda Rabbi nda nga Almasihu. 3 I goono ga ne:
«Iri m'i sisirey pati-pati, Iri m'i korfey feeri ka furu ka kaa iri gaa.» 4 Beeney ra gorokwa ga haaru;
Koy Beero ga dond'ey. 5 Waato din gaa no a ga salaŋ i se nga futa ra, K'i taabandi nga dukuri konna
ra, ka ne: 6 «Kulu nda yaadin ay g'ay bonkoono sinji ay tondi hananta Sihiyona boŋ. 7 Daahir ay ga
Rabbi waado baaru fe. A ne ay se: ‹Ni ya ay izo no. Hunkuna no ay na ni hay. 8 Ni m'ay hã, ay mo,
Kala ay ma ni no ndunnya dumey ni tubu hari, Ndunnya nangu moorey me mo ma ciya ni mayray
hari. 9 Ni g'i ceeri-ceeri nda guuru-bi goobu. Ni g'i bagu-bagu sanda kusu cinako cambu cine.› » 10
Yaadin gaa binde, ya araŋ, koyey, wa te laakal fa. Ya araŋ, ndunnya ciitikoy, wa gooji nda bayray.
11 Wa may Rabbi se da humburkumay, Wa farhã da jijiriyaŋ. 12 Wa izo garba sunsum, zama a ma
si futu hala mo araŋ ma halaci fonda boŋ, Zama a futay korna ga tara ka tun. Albarkante no borey
kulu kaŋ yaŋ ga koru a do.
3
1 Dawda wane no kaŋ a te waato kaŋ a zuru nga izo Absalom se. 2 Ya Rabbi, ay ibarey tonton hal i
si lasaabu, Borey kaŋ yaŋ goono ga tun ay gaa ga baa gumo. 3 Boro boobo no goono ga ne ay fundo
boŋ: «Gaakasinay kulu s'a se Irikoy do.» (Wa dangay) 4 Amma, ya Rabbi, ni ya koray no ay se, Ni
ya ay darza d'ay bina gaabandikwa mo no. 5 Ay jinda no ay hẽ d'a Rabbi gaa, A tu ay se mo nga
tondi hananta ra. (Wa dangay) 6 Ay kani, ay jirbi, Ay mo hay, zama Rabbi goono g'ay kuru. 7 Boro
zambarey baayaŋ kaŋ n'ay windi nda gaaba, I humburkumay s'ay di. 8 Ya Rabbi, tun! Ya ay Irikoyo,
m'ay faaba! Zama ni n'ay ibarey kulu kar garbe gaa. Ni na laalakoyey hinjey bagu-bagu. 9 Faaba wo
Rabbi kambe ra n'a go. Ni albarka ma goro ni borey boŋ. (Wa dangay)
4
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya ay Irikoyo, ay
adilitara, Ma tu ay se waati kaŋ ay ga ni ce, Zama waato kaŋ ay go kankami ra ni na dogonay te ay
se. M'ay suuji, ma maa ay adduwa se. 3 Ya araŋ Adam-izey, waati fo no i g'ay darza bare ka ciya
kayna yaŋo wo naŋ? Araŋ ga ba yaamo, araŋ ga tangari ceeci, Waati fo no araŋ g'i naŋ? (Wa
dangay) 4 Amma araŋ ma bay kaŋ Rabbi na nga se mayko fay waani nga boŋ se. Rabbi ga maa
waati kaŋ ay g'a ce. 5 Wa humburu, araŋ ma si zunubi te mo. Wa saaware da araŋ biney araŋ
daarijey boŋ, ka dangay. (Wa dangay) 6 Wa adilitaray sargayyaŋ no, Wa de Rabbi gaa mo. 7 Boro
boobo go ga ne: «May no ga booriyaŋ cabe iri se?» Ya Rabbi, ma ni moyduma annura bare iri do
haray. 8 Ni na farhã daŋ ay bina ra kaŋ ga bisa i waney waati kaŋ cine i ntaaso d'i reyzin* harey ga
baa gumo. 9 Ay ga kani ka jirbi nda laakal kanay, Zama nin, ya Rabbi, ni hinne no g'ay gorandi
fitina si yaŋ ra.
5
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi, ma hanga jeeri
ay sanno se, Ma laakal d'ay miila-miiley. 3 Ya ay Koyo, ay Irikoyo, m'ay hẽeno jinde hangan, Zama
ni gaa no ay ga adduwa te. 4 Ya Rabbi, susubay ni ga maa ay jinde. Susubay ay g'ay miila ye ni do
haray d'ay adduwa, Ay ga batu mo. 5 Zama nin wo manti Irikoy kaŋ ga maa laala kaani no, Laala si
goro ni banda. 6 Foomakoy mo si du ka kay ni jine. Goy laalo teekoy kulu, ni wang'ey. 7 Ni ga
tangari ciikoy halaci. Boro kaŋ ga kuri mun, a ga gulinci mo, Rabbi g'a fanta. 8 Amma day ay wo,
ni baakasinay suuji yulwanta ra no ay ga furo ni windo ra. Ni humburkuma ra mo no ay ga sududu,
Ay moyduma ga guna ni fu hananta do haray. 9 Ya Rabbi, ma jina candi ay se ni adilitaray ra ay

ibarey sabbay se. Ma ni fonda kayandi ay jine zar! 10 Zama cimi si i meyey ra, halaciyaŋ no i biney ra. I karrey ya saaray feeranteyaŋ no, I deenayzey no i ga me-kaanay te d'a. 11 Ya Irikoy, m'i taaley dake i boŋ. I bumbey saawarey m'i zeeri. M'i furu i taali boobey ra, zama i murte ni gaa. 12 Amma borey kaŋ yaŋ ga de ni gaa kulu ma te bine kaani. I ma jinde tunandi farhã sabbay se duumi, Zama se ni ga te i se kosaray. Borey kaŋ yaŋ ga ba ni maa mo ma farhã gumo ni do. 13 Zama ni wo, ya Rabbi, ni ga adilante* albarkandi. Ni g'a windi nda gomni mo sanda koray cine.

6

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi, ma si deeni ay ga ni futa ra, Ma s'ay gooji mo ni futay korna ra. 3 Ya Rabbi, m'ay suuji, zama ay lakaw parkatak. Ya Rabbi, m'ay no baani, zama ay biriyey goono ga kaama, 4 Ay fundo mo maa doori gumo. Ni mo, ya Rabbi, kala waati fo? 5 Ya Rabbi, ma ye ka kaa k'ay fundo faaba. M'ay faaba ni baakasinay suujo se. 6 Zama buuyaŋ ra sinda ni fonguyaŋ, Alaahara ra mo may no ga saabu ni se? 7 Ay farga ay hẽeni booba sabbay se. Cin kulu ay go g'ay daarijo tayandi, Ay dima mo tay d'ay mundey. 8 Ay moy kayna bine saray sabbay se, I zeen ay yanjekaarey kulu sabbay se. 9 Ya araŋ goy laalo teekoy kulu, wa fay nd'ay, Zama Rabbi maa ay hẽeno jinda. 10 Rabbi maa ay ŋwaara. Rabbi g'ay adduwa ta. 11 Ay ibarey kulu, haawi nda humburkumay m'i di gumo. I ma bare, haawi m'i di sahãadin-sahãadin.

7

1 Dawda hẽeno kaŋ a te baytu Rabbi se, Benyamin bora Kus boŋ. 2 Ya Rabbi ay Irikoyo, ni do no ay ga tuguyaŋ do ceeci. M'ay faaba, M'ay soolam ka kaa ay gaaraykoy kulu kambe. 3 Zama i ma s'ay kortu-kortu sanda muusu beeri cine kaŋ ga tooru-tooru, faabako mo si. 4 Ya Rabbi, ay Irikoyo, hala day ay na woone yaŋ te no: Da day laala go ay kambe ra, 5 Wala ay bana ay naanay bora gaa da goy laalo, Wala ay n'ay yanjekaaro zamba sabaabu kulu si -- 6 Naŋ ay ibara m'ay fundo kankam da gaarayyaŋ kal a m'a di. Naŋ a m'ay fundo taamu ganda, A m'ay darza mutukuru bulungu ra. (Wa dangay) 7 Ya Rabbi, ma tun ni futa ra, Ma tun ka kay ka gaaba nda ay yanjekaarey futa. Ma mo hay ay sabbay se, ma cimi ciiti te. 8 Dumey marga ma ni windi, Ni ma ye beene ka kaaru i boŋ. 9 Rabbi ga ciiti te ndunnya dumey se. Ya Rabbi, ma ciiti te ay se ay adilitara hino me, Da hananyaŋo kaŋ go ay se me mo. 10 Naŋ laalakoyey laala ma ban, Amma ni ma adilantey tabbatandi. Zama Irikoy ya adilitaraykoy no, A ga bine da nga gundu neesi. 11 Ay korayo go Irikoy do, Nga kaŋ ga bine ra adilantey faaba. 12 Irikoy ya adilitaray ciitiko no. Oho, Irikoy ga dukur han kulu. 13 Da boro mana bare ka tuubi, kala Irikoy ma nga takuba kaanandi. A ma haw daŋ nga birawo ra mo. 14 A na buuyaŋ wongu jinayyaŋ soola a se. A na nga hangawey ciya danjikoyyaŋ. 15 Guna, boro ga hay-zaŋay da laala. Oho, a ga zamba gunde sambu ka tangari hay. 16 A na guusu soola, a n'a fansi. A kaŋ guusu hirrimo kaŋ a te din ra. 17 A zamba ga ye a bumbo boŋ. A toonya mo ga zumbu a boŋ bindo ra. 18 Ay ga saabu Rabbi se a adilitara boŋ. Ay ga sifayaŋ baytu te Rabbi kaŋ bisa ikulu maa gaa.

8

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi Irikoy, Man gaa ni maa darza misa ndunnya kulu ra? Nin no ka ni beera daŋ beeney boŋ. 3 Ni na gaabi sinji attaciriyey da naanandey me ra ni yanjekaarey sabbay se, Zama ni ma ibara da fansa banakwa ganji sanni. 4 Waati kaŋ ay goono ga laakal da beeney kaŋ ni te, Kaŋ ga ti ni kambe goyey, Hando da handariyayzey mo kaŋ yaŋ ni daŋ, 5 Adam-ize ya ifo no binde kaŋ ni ga fongu a gaa, Wala ifo no boro izo kaŋ ni g'a kunfa? 6 Ni n'a gazandi malaykey gaa kayna, Ni n'a didiji nda darza nda beeray mo. 7 Ni n'a daŋ a ma mayray te ni kambe goyey boŋ. Ni na hay kulu daŋ a cey cire: 8 Feejey da hawey kulu, Oho, hala nda ganji hamey, 9 Da beene curayzey da teeku hamey, Da hay kulu kaŋ ga gana teeku fondey ra. 10 Ya Rabbi Irikoy, Man gaa ni maa darza misa ndunnya kulu ra?

9

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Ma bu ize aro se». Dawda wane no. 2 Ay ga saabu Rabbi se d'ay bina kulu. Ay ga ni dambara goyey kulu dede. 3 Ya nin kaŋ ga bisa ikulu, Ay ga farhã da farhã beeri ni do, Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa. 4 D'ay ibarey na banda bare, I ga kati no ka halaci ni jine. 5 Zama ni n'ay cimo d'ay sabaabo tabbatandi. Ni goro karga boŋ ka cimi ciiti te. 6 Ni deeni dumi cindey gaa, ni na boro laaley halaci. Ni n'i maa tuusu hal abada abadin. 7 Ibarey ban parkatak, i ciya batama koonu hal abada, Gallu beerey mo kaŋ ni zeeri, boro si baa fongu

i gaa. 8 Amma Rabbi goono ga goro hal abada. A na nga karga sinji ciiti sabbay se. 9 A ga ciiti ndunnya se adilitaray ra. Mate kaŋ ga saba boŋ no a ga ciiti te ndunnya dumey se. 10 Rabbi ga ciya wongu fu kuuku borey kaŋ yaŋ i goono ga kankam din se, Wongu fu kuuku no taabi alwaati ra. 11 Borey kaŋ yaŋ na ni maa bay mo ga de ni gaa, Zama nin, ya Rabbi, ni si ni ceecikoy furu. 12 Wa sifayaŋ baytu te Rabbi se, Nga kaŋ goono ga goro Sihiyona ra. W'a goyey baaru fe ndunnya dumey se. 13 Zama nga kaŋ ga kuri munyaŋ faasa goono ga fongu taabantey gaa, A si dinya i hẽeno mo. 14 Ya Rabbi, nin kaŋ g'ay sambu ay ma fun buuyaŋ windi meyey gaa, M'ay suuji, ma guna taabi kaŋ ay goono ga haŋ ay ibarey kambe ra, 15 Zama ay ma du ka ni saabuyaŋey kulu dede Sihiyona* ize wayo windi meyey ra, Zama ay ma farhã ni faaba ra mo. 16 Dumi cindey kaŋ guusey kaŋ i fansi din ra. I cey sarku asuuta kaŋ i hirri din gaa mo. 17 Rabbi na nga boŋ bangandi nga cimi ciito do. I ga ilaalo zorti k'a di da nga bumbo kambe goyey. Wa fongu woodin gaa ka dangay. 18 I ga boro laaley ye Alaahara, Sanda ndunnya dumey kulu kaŋ dinya Irikoy nooya. 19 Zama manti waati kulu no Irikoy ga dinya laamikoy gaa bo, Taabante beeje mo si halaci hal abada. 20 Ya Rabbi, ma tun! Boro ma si du ka te zaama. I ma dumi cindey ciiti ni jine. 21 Ya Rabbi, m'i humburandi. Dumi cindey ma bay kaŋ ngey ya boroyaŋ hinne day no. (Wa dangay)

10

1 Ya Rabbi, ifo se no ni go ga kay nangu mooro? Ifo se mo no ni go ga tugu taabi alwaati ra? 2 Laalakoyey boŋbeera ra i ga taabante ce kondo ŋwa da waasi. Naŋ i m'i di i me-hawyaŋo kaŋ i saaware din ra. 3 Zama laalakoy ga niine jare no nga bina ra bina biniya boŋ, Boro kaŋ ga canse sifa no, kaŋ ga donda Rabbi mo. 4 Boro laalo, nga niine jareyaŋo ra, A ga ne nga si Irikoy ceeci. A fonguyaŋ kulu si kala noodin, a ma ne way: «Irikoy si no.» 5 A muraadey go ga feeri waati kulu. Ni ciitey mooru a se beene hal a si du k'i fonnay. A yanjekaarey kulu, a ga me nyatte i gaa no. 6 A ga ne nga bina ra: «I si hin k'ay zinji me! Kal a ma koy hala zamaney kulu gaa, taabi si du ay.» 7 A meyo to da laaliyaŋ da gulinci da kankami. Zamba nda laala go a deena boŋ. 8 Kwaara kambey ra gumyaŋ nangey ra no a ga nga goray te, Tuguyaŋ nangu ra a ga borey kaŋ yaŋ sinda taali wi, A goono ga mo cale daŋ ka gazantey guna. 9 A go ga lamba tuguyaŋ do sanda muusu beeri go nga guuso ra, A goono ga gum zama nga ma taabante di se, A ga taabante di waati kaŋ a n'a zorti nga asuuta ra. 10 A gungum, a taŋ ka gum, a ce camsey ga gazantey zeeri. 11 Nga bine ra a ga ne: «Irikoy dinya, A na nga moyduma tugu, a si di hal abada.» 12 Ya Rabbi, ma tun. Ya Irikoy, ma ni kamba sambu. Ma si dinya taabantey gaa. 13 Ifo se no laalakoy ga donda Irikoy, Hala nga bina ra a ga ne: «Ni s'ay hã d'a.»? 14 _Ya Rabbi|_, ni di, Zama ni go ga laakal da zamba nda taabi, Zama ni m'i bana da ni kamba. Ni do no gazante ga nga boŋ talfi. Nin no ga ti alatuumey gaako. 15 Ni ma laalakoyey kambey ceeri. Boro laalo mo, ni m'a laala fisi ka kaa taray hala hay kulu ma si cindi. 16 Rabbi wo Koy no hal abada abadin. Dumi cindey halaci a laabo ra. 17 Ya Rabbi, ni maa taabantey muraadey se. Ni g'i biney gaabandi, Ni ga ni hanga jeeri mo hala ni ma maa. 18 Ni ma du ka alatuumey da borey kaŋ yaŋ di kankami mo alhakko kaa taray i se. Zama boro kaŋ ga ti ndunnya wo wane, A ma si ye ka humburandi.

11

1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. Rabbi do no ay ga tugu. Mate se no araŋ ga ne ay fundo se: «Zuru ka koy ni tondi beero do sanda curayze cine»? 2 Zama guna, laalakoyey na biraw naan, I na ngey hangawey daŋ biraw korfey gaa, Zama ngey ma bine ra adilante hay kubay ra. 3 Hala day dabey bagu, Ifo no adilante ga te? 4 Rabbi go nga fu hanna ra. Rabbi wo, a karga go beena ra. A moy goono ga Adam-izey guna, A mo-ka-mi yaŋey goono g'i neesi. 5 Rabbi ga adilante gosi, Amma a bina ga konna laalakoy da toonye baako. 6 A ga hirrimiyaŋ gusam laalakoyey boŋ. Danji da sufar* da haw kaŋ ga koroŋ, Woodin yaŋ no ga ti i haŋ-gaaso baa. 7 Zama Rabbi ya adilitaraykoy no, A ga ba adilitaray goy mo. Bine daahirantekoy ga di a moyduma.

12

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi, ma gaakasinay te, Zama hanante si no koyne, Naanaykoy si no mo Adam-izey ra. 3 I afo kulu, tangari no a ga hawa nga gorokasin gaa da tangari sifaw me-kuuruyaŋ, Bine hinka mo no a ga salaŋ d'a. 4 Tangari sifaw me-kuurey kulu da deeney kaŋ ga sanni yaamo beeriyaŋ te, Rabbi m'i dangandi. 5 Ngey no ka ne: «Iri deeney no iri ga te zaama nd'a. Iri me-kuurey iri bumbey wane yaŋ

no. May ga ti jine boro iri boŋ?» 6 Yaa no Rabbi ci: «Ay ga tun sohõ, Taabantey kankamo da laamikoyey durayyaŋey sabbay se, Ay m'i daŋ baani kaŋ i go ga ceeci ra.» 7 Rabbi me sanney ya sanni hananteyaŋ no, Sanda nzarfu kaŋ i gosi guuru hinayaŋ sintilo ra cine, Wo kaŋ i hanandi hala sorro iyye. 8 Ya Rabbi, nin no g'i batu, Ni g'i haggoy k'i wa da zamana wo dumi borey hal abada. 9 D'i na kazaamataray beerandi Adam-izey ra, Boro laaley ga zankam no nangu kulu.

13

1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. 2 Hala waatifo, ya Rabbi? Ni ga dinya ay gaa pat no? Waatifo no ni ga fay da ni moyduma tuguyaŋ ay se? 3 Ay go ga saaware ay bina ra, Ay bina goono ga hasara zaari me-a-me. Waatifo n'a ga ban? Ay ibara du beeray ay boŋ. Waatifo n'a ga ban? 4 Ya Rabbi ay Irikoyo, ma laakal ye, ma tu ay se. M'ay moy no kaari, zama ay ma si buuyaŋ jirbi te. 5 Zama ay ibara ma si ne: «Ay te a boŋ zaama!» Ay yanjekaarey mo ma si farhã waati kaŋ ay zinji. 6 Amma ay de ni baakasinay suujo gaa. Ay bina ga farhã ni faaba sabbay se. Ay ga baytu te Rabbi se zama a boriyandi ay se.

14

1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. Saamo ga ne nga bina ra: «Irikoy si no.» I fumbu, i na fanta goyyaŋ te. Goy hanno teeko si no, baa afo. 2 Rabbi go hala beene, a na Adam-izey guna ganda, Nga ma di hala fahamante go no kaŋ ga Irikoy ceeci. 3 I kulu kamba, i fumbu care banda. Goy hanno teeko si no; baa afolloŋ si no. 4 Laala goy-teekoy wo sinda bayray no? Ngey kaŋ yaŋ g'ay borey ŋwa sanda mate kaŋ cine i ga buuru ŋwa, I si Rabbi ce mo. 5 Noodin no humburkumay boobo n'i di, Zama Irikoy go adilantey dumey banda. 6 Araŋ na taabante saaware haawandi, Day Rabbi no ga ciya a se tuguyaŋ do. 7 Doŋ day Israyla* faaba ma fun Sihiyona ra! Alwaati kaŋ Rabbi ga ye ka kande nga borey i ma fun tamtaray, Yakuba ga farhã, Israyla ga te bine kaani.

15

1 Dawda wane no. Ya Rabbi, may no ga zumbu ni hukumo ra? May no ga goro ni tondi hananta boŋ? 2 Kala nga kaŋ goono ga dira zar-zar, A goono ga adilitaray goy te, A ga cimi ci mo nga bina ra. 3 Kala boro kaŋ si nga deena daŋ kormoto ra, A si goy laalo te nga hangasin se, A si nga gorokasin wow mo. 4 Kaŋ nga wo diyaŋ gaa furkante ya donda-caray hari no, Day a ga borey kaŋ ga humburu Rabbi beerandi. A ga baa ze hala nda nga boŋ hasaraw hari go a ra, A si barmay mo. 5 A si nga nooru garaw nooru nda hari boŋ, A si me-daabu ta zama nga ma boro kaŋ sinda taali zeeri se. Boro kaŋ ga woodin yaŋ te si zinji hal abada.

16

1 Dawda baytu fo no. Ya Irikoy, m'ay hallasi, zama ni do no ay ga tugu. 2 Ay ne Rabbi se: «Nin no ga ti ay Koyo. Ay sinda booriyaŋ fo kala nin.» 3 Hanantey kaŋ go laabo ra ciine ra mo, Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ bisa i kulu beeray, Borey kaŋ yaŋ ay kaani maayaŋ kulu go i do. 4 Ngey kaŋ yaŋ ga Rabbi barmay da de-koy* fo, Bine saray ga baa i se gumo. Ay s'i kuri sargayey salle. Baa i maayey, ay s'i ce d'ay meyo. 5 Rabbi no ga ti ay tubo baa d'ay haŋ-gaasiya mo. Nin no k'ay baa tabbatandi. 6 Ay baa go baani nangey ra. Oho, ay gonda tubu hanno. 7 Ay ga Rabbi sifa, nga kaŋ ga saaware ay gaa. Oho, cin ay bina g'ay yaamar. 8 Ay na Rabbi daŋ ay jine waati kulu. Za kaŋ a go ay kambe ŋwaaro gaa, ay si zinji. 9 Woodin sabbay se no ay bina ga farhã, Ay darza mo ga beeri, Ay gaahamo mo ga fulanzam fitina si. 10 Zama ni s'ay fundo naŋ Alaahara, Ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu. 11 Ni naŋ ay ma fundi fonda bay, Ni jine gonda farhã kunji, Ni kambe ŋwaaro gaa gonda kaani maayaŋ hal abada.

17

1 Dawda adduwa fo no. Ya Rabbi, ma maa cimi sanni, m'ay hẽeno hangan. Ma hanga jeeri ay adduwa se, Kaŋ si fun me gulincikoy ra. 2 Ay ciito ma fun ni do, Ni moy mo ma guna nda sabayaŋ. 3 Ni jin k'ay bina neesi, ni n'ay kunfa cin. Ni n'ay gosi, ni mana taali kulu gar. Ay sijiri mo ay meyo ma si harta. 4 Borey goyey ciine ra binde, Ni me sanno boŋ no ay n'ay boŋ batu ka fay da toonyantey fondey. 5 Ay cey na ni fondey gana, Ay ce taamey mana tansi baa ce fo. 6 Ya Irikoy, ay na ni ce zama ni ga tu ay se. Ma ni hanga jeeri ay se, ma maa ay sanno. 7 Ya nin kaŋ ga borey kaŋ ga de ni gaa faaba nda ni kambe ŋwaaro, K'i kaa borey kaŋ yaŋ tun ka gaaba nd'ey kambe ra, Ma ni baakasinay suujo kaŋ ga dambarandi cabe. 8 Ni m'ay haggoy sanda ni mo gura cine, Ni m'ay tugu mo ni fatey biyo ra, 9 Laalakoyey kaŋ g'ay arzaka ku sabbay se, D'ay ibarey kaŋ goono g'ay fundo

ceeci, Kaŋ yaŋ goono g'ay windi mo sabbay se. 10 I si bakar, i goono ga boŋbeeray sanni te. 11 Sohõ i na iri daŋ game iri dirawo ra. I na mo sinji iri gaa zama ngey m'iri soote ganda se. 12 A ga hima sanda muusu beeri kaŋ ga bini nga ma kortu, Sanda muusu beeri ize kaŋ goono ga batandi tuguyaŋ ra. 13 Ya Rabbi, ma tun ka kay, m'a gandu k'a zeeri. M'ay faaba boro laalo kambe ra da ni takuba. 14 Ya Rabbi, m'ay faaba borey gaa da ni kamba, Ndunnya borey gaa kaŋ ngey wo baa, Fundi woone hinne ra no a go, Ngey kaŋ ni n'i gundey toonandi nda ni jisiro. I izey kungu, I ga haŋ kaŋ cindi mo naŋ ngey attaciriyey se. 15 Amma ay wo, ay ga ni moyduma guna adilitaray ra. Ay ga ne a wasa waati kaŋ ay ga mo hay ni himando ra.

18

1 Doonkoy jine bora se. Rabbi tamo Dawda wane no. A na baytu woone sanney ci Rabbi se hano kaŋ hane Rabbi n'a kaa nga ibarey kulu da Sawulu mo kambe ra. A ne: 2 Ya Rabbi ay gaabo, ay ga ba nin. 3 Rabbi ya ay tondo no, d'ay wongu fuwo, d'ay faabakwa mo, D'ay Irikoyo, ay tondi gaabikoono. A ra no ay ga tugu. Ay korayo d'ay faaba hillo, D'ay cinari kuuko mo no koyne. 4 Ay ga ce Rabbi gaa, nga kaŋ to sifayaŋ. Woodin ga naŋ ay ma du faaba ka fun ay ibarey kambe ra. 5 Buuyaŋ korfey didiji ay gaa, Irikoy jaŋ-ka-ganayaŋ baayaŋo n'ay humburandi. 6 Alaahara korfey n'ay koli ka windi, Buuyaŋ hirrimey n'ay di. 7 Ay kankamo ra ay na Rabbi ce, Ay na jinde tunandi ay Irikoyo gaa. A maa ay jinda nga fuwo ra, Ay hẽeno kaŋ ay te a jine din mo furo a hangey ra. 8 Saaya din no laabo gaan, a zinji. Tondi kuukey tiksey nyooti, I zinji-zinji, zama Rabbi futu. 9 Dullu fun a niina ra ka ciciri, Danji mo kaŋ ga ŋwa ka ban fun a meyo ra. A na danji-bi yaŋ diyandi. 10 A na beena gungumandi ka zumbu ganda. Kubay bi tik go a ce taamey cire. 11 A kaaru ciiti malayka* boŋ ka tun beene. Oho, a tun da waasi haw fatey boŋ ka deesi. 12 A na kuba ciya nga tuguyaŋ do. A bukka no kaŋ go g'a windi, hari kubay, beene hirriyaŋ beerey no. 13 A beene hirriyaŋ beerey bisa, zama kaari go a jine, Da gari da danj'ize. 14 Rabbi kaati beeney ra, Beeray-Beeri-Koyo na nga jinda beerandi, gari da danji ize. 15 A na nga hangawey donton k'i say-say. Oho, a maliyaŋ booba no, ka n'i kar ka say mo. 16 Ya Rabbi, ni kaatiyaŋo da ni niina funsuyaŋo yooja mo gaa, Goorayze kuukey bangay, ndunnya tiksey mo fun taray. 17 A go beene, a donton k'ay sambu, A n'ay candi ka kaa hari-yaa* bambatey ra. 18 A n'ay hamay ka kaa ay ibare gaabikoono kambe ra, Da borey kaŋ yaŋ konna ay kambe ra mo, Zama i bisa ay gaabi. 19 I kaŋ ay boŋ ay masiiba zaaro ra, Amma Rabbi ciya ay se deyaŋ hari. 20 A kande ay nangu yulwanta ra. A n'ay kaa kambe, zama a ga farhã d'ay. 21 Rabbi n'ay bana ay adilitara hino me, Ay kambey hananyaŋo me no a yeti ay se. 22 Zama ay na Rabbi fondey haggoy, Ay mana laala mo ka fay d'ay Irikoyo. 23 Zama a farilley kulu go ay jine, Ay man'a hin sanney mo ganandi. 24 Ay ya toonante no a do haray. Ay n'ay fundo gaay mo ay laalayaŋ ciine ra. 25 Woodin se no Rabbi bana ay se ay adilitara hino me, D'ay kambey hananyaŋ hino me nga jine. 26 Suujikoy se ni ga ni boŋ cabe Suujikoy. Boro toonante se mo ni ga ni boŋ cabe toonante. 27 Boro kaŋ bina ga hanan se ni ga ni boŋ cabe bine-hanno-koy. Siirante mo, ni ga ni boŋ cabe a se carmaykom. 28 Zama ni ga taabantey faaba, Amma ni ga boŋ-jarekoy kaynandi. 29 Zama ni g'ay fitilla diyandi, Rabbi ay Irikoyo g'ay kuba hanandi. 30 Zama ni hino no ay na wongu sata gaaba nd'a, Ay Irikoyo hino no ay ga cinari sar ka daaru nd'a. 31 Irikoy wo, a fonda ya toonante no. Rabbi sanno ya neesante mo no, Koray mo no boro kulu kaŋ ga tugu a ra se. 32 Zama may no ga ti Irikoy, kala Rabbi? May no ga ti tondi, kala iri Irikoyo? 33 Irikoy kaŋ n'ay guddama da gaabi, A n'ay fonda ciya toonante. 34 A n'ay cey ciya sanda jeeri wane yaŋ cine, A g'ay daŋ ay nangu beerey boŋ. 35 A g'ay kambayzey dondonandi wongu, Hala ay kambey ga haw daŋ guuru-say birawo ra. 36 Ni n'ay no ni faaba korayo mo, Ni kambe ŋwaaro n'ay gaay, Ni baano mo n'ay beerandi. 37 Ni n'ay taamu-taamu yaŋ feeri ay cire, Ay ce jindey mo mana mulay. 38 Ay n'ay ibarey ce banda gana, ay n'i to mo, Ay mana bare ka ye mo kala kaŋ ay n'i ŋwa ka ban. 39 Ay n'i gooru k'i fun hala i mongo ka hin ka tun, I kaŋ ay ce taamey cire. 40 Zama ni n'ay guddu nda gaabi wongu sabbay se. Borey kaŋ yaŋ tun ay gaa mo, ni naŋ i ma sumbal ay cire. 41 Ni naŋ mo ay ibarey ma jinde banda no ay se, Zama ay m'ay konnakoy tuusu. 42 I kuuwa, amma faabako si no. I hẽ baa Rabbi gaa, amma a mana tu i se. 43 Waato din gaa no ay n'i kar hala i ciya sanda kusa kaŋ haw goono ga gaaray. Ay n'i mun sanda kwaara ra fondo gaa potor-potor cine. 44 Ni n'ay faaba borey canda-canda gaa. Ni n'ay ciya dumi cindey mayko. Dumi kaŋ doŋ ay s'a bay, a go ga may ay se. 45 Ay baaru maayaŋ gaa i g'ay gana, Yawey ga boŋ ye ay se ganda. 46 Yawey ga lakaw, I ga fatta ngey wongu fuwey ra, i gaahamey go

ga jijiri. 47 Rabbi ya fundikooni no! W'ay tondo sifa! Ay faaba Irikoyo, w'a beerandi gumo! 48 Irikoy no ga bana ay se, A ga dumi waani-waani daŋ ay mayra cire. 49 A g'ay hamay ka kaa ay ibarey kambe ra. Daahir, ni g'ay beerandi borey kaŋ tun ay se yaŋ boŋ. Ni g'ay soolam ka kaa toonyantey kambe ra. 50 Ya Rabbi, woodin se no ay ga saabu ni se dumi cindey game ra. Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa. 51 A ga faaba beeriyaŋ no bonkoono kaŋ a daŋ din se, A ga baakasinay suuji cabe mo nga wane suubananta se, Kaŋ ga ti Dawda nda nga banda se hal abada.
19
1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. 2 Beeney go ga Irikoy darza bangandi, Beene batama mo go g'a kambe goyey cabe. 3 Zaari ka kaa zaari no i go ga salaŋ, Cin ka kaa cin mo i go ga bayray cabe. 4 I sinda ciinay wala sanni, boro si maa i jinde mo. 5 I yooja koy hala laabey kulu ra, I sanney mo to hala ndunnya me. I ra no a na bukka te wayna se, 6 A ga hima sanda arhiiji kaŋ goono ga fun nga fu ra. A ga farhã sanda boro gaabikooni kaŋ goono ga yonay te. 7 Wayna funyaŋ, beena me fa gaa no, A gana ka bisa yaŋ mo ga koy beena me fa gaa. Hay kulu si no kaŋ ga tugu wayna korno se. 8 Rabbi asariya ya toonante no, a ga fundi ye. Rabbi seeda ya tabbatante no, A ga naŋ boro kaŋ sinda bayray ma ciya laakalkooni. 9 Rabbi hin sanney ya kayanteyaŋ no, I ga bine kaanandi. Rabbi lordo ya hanante no, a ga mo no kaari. 10 Rabbi humburkumay gonda hananyaŋ, A ga duumi mo no hal abada. Rabbi ciitey ya cimikoyyaŋ no, Adilitaraykoyyaŋ mo no, i kulu. 11 I ga beejandi ka bisa wura, Oho, ka bisa wura hanno boobo. I bisa yu da yu fanta kaani. 12 I do no i ga ni tamo kaa baaru, I haggoyyaŋ ra mo no gonda alhakku beeri. 13 May no ga hin ka nga darayyaŋey bay? Ni m'ay taali tugantey yaafa. 14 Ma ay, ni tamo haggoy k'ay wa da haw-ka-te zunubey. Ma si naŋ i ma du hin ay boŋ. Waato din gaa no ay ga ciya toonante. Ay ga ciya taali si mo zunubi beeri gaa. 15 Ya Rabbi, ay tondo d'ay fansakwa, Naŋ ay me sanney d'ay bina miiley ma ciya taayaŋ hari ni jine.
20
1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. 2 Rabbi ma tu ni se kankami alwaati ra, Yakuba Irikoyo maa ma ni dake beene, 3 A ma gaakasinay samba ni se kaŋ ga fun Nangu Hananta ra, A ma ni gaa da gaakasinay kaŋ ga fun Sihiyona ra, 4 A ma fongu ni ŋwaari sargayey kulu gaa, A ma ni sargay kaŋ i ga ton ta ni se. (Wa dangay) 5 A ma ni bina muraado feeri ni se, A ma ni saawara kulu toonandi mo. 6 Iri ga ni zaamayaŋo zamu. Iri Irikoyo maa ra no iri ga iri liiliwaley sinji. Rabbi ma ni ŋwaarayey kulu toonandi ni se. 7 Sohõ kay, Ay bay kaŋ Rabbi ga nga wane suubananta faaba. A ga tu nga suubananta se, Tuyaŋo ga fun a beene hananta ra haray, D'a kambe ŋwaaro gaabo kaŋ ga faaba te. 8 Boro fooyaŋ, torkey no i ga fooma nd'a, Afooyaŋ mo bariyey, Amma iri wo, Rabbi iri Irikoyo maa no iri ga fooma nd'a. 9 Ngey wo gungum, i kaŋ. Amma iri wo tun, iri goono ga kay. 10 Ya Rabbi, ma faaba te. Koyo ma tu iri se waati kaŋ iri ga ce.
21
1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi, bonkoono ga farhã ni gaabo ra. Farhã kaŋ a ga te ni faaba ra binde, man a misa cine? 3 Ni n'a bine muraadey feeri a se, Ni man'a ganji a meyo ŋwaarayey. (Wa dangay) 4 Zama ni n'a kubay da gomni albarka, Ni na koytaray fuula daŋ a boŋo gaa, Wura suubanante wane. 5 A na fundi ceeci ni gaa, ni n'a no nd'a mo, Jirbi boobo hal abada abadin nooya. 6 A darza gonda beeray ni faaba sabbay se. Darza nda beeray kaŋ ga bisa i kulu no ni g'a didiji nd'a. 7 Zama ni n'a daŋ a ma goro albarkante gumo hal abada. Ni n'a bina kaanandi nda farhã ni jine. 8 Zama bonkoono ga de Rabbi gaa, Beeray-Beeri-Koyo baakasinay suujo do mo hay kulu s'a zinjandi. 9 Ni kamba ga ni ibarey kulu fisi ka kaa taray, Ni kambe ŋwaaro ga ni wangey fisi ka kaa taray. 10 Ni futay alwaato ra no ni g'i ciya sanda feema bambata kaŋ goono ga di. Rabbi g'i gon nga futa ra, danji g'i ŋwa. 11 Ni g'i izey tuusu ndunnya ra, I bandey mo Adam-izey ra. 12 Zama i na laala miila ni gaa. I na hasaraw dabari soola, amma i si hin k'a toonandi. 13 Zama ni ga naŋ i ma banda bare, Ni ga ni hangawey daŋ biraw korfey gaa k'i deedandi. 14 Ya Rabbi, ma beeri ka bisa i kulu ni gaabo ra, Iri mo, iri ga baytu ka ni hino saabu.
22
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ se i ga ne: «Susubay jeeri no». Dawda wane no. 2 Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo, ifo se no ni n'ay furu? Ifo se no ay go ga duray, Day ni mooru ay gaakasinay se? 3 Ya ay Irikoyo, zaari ay go ga hẽ, ni mana tu, Cin mo yana fulanzam. 4 Amma ni ya hananyankoy no, Israyla saabuyaŋey ya ni nangoray no. 5 Iri kaayey de ni gaa, I na deyaŋ te, ni

n'i kaa kambe mo. 6 I na jinde tunandi ni gaa, i du faaba. I de ni gaa, i mana haaw. 7 Amma ay wo noon'ize no, manti boro bo, Taali dakeyaŋ hari no borey se, Dondayaŋ hari no jama se. 8 Boro kulu kaŋ ga di ay, Donda-caray haari no a ga te ay se. I ga me nyatte ay gaa ka ngey boŋey zinji. I goono ga ne: 9 «A de Rabbi gaa, naŋ Rabbi m'a kaa kambe me. Naŋ a m'a faaba, za kaŋ Rabbi ga maa a kaani.» 10 Amma nin no k'ay zumandi ay ma fun gunde ra. Ni naŋ ay ma deyaŋ te za ay go ay nyaŋo fafa gaa. 11 I n'ay sarku ni gaa za i n'ay hay. Za ay nyaŋo gunda ra nin no ga ti ay Irikoyo. 12 Ma si mooru ay, zama taabi ga maan, gaako si no mo. 13 Yeeji boobo n'ay windi, Basan yaaru gaabikooney tun ay gaa k'ay daŋ game. 14 I goono g'ay gomdo ka me kombandi ay gaa. Sanda muusu beeri kaŋ ga koli ham tooru-tooru, A ga dundu mo. 15 I n'ay soogu sanda hari, ay biriyey kulu na care taŋ. Ay bina mo yu fanta cine no, a manne ay bindo ra. 16 Ay gaabo koogu sanda car-cambu cine. Ay deena go ga naagu ay daana gaa. Ni kande ay buuyaŋ kusa ra. 17 Zama hansey n'ay windi, laalakoyey jama n'ay daŋ game. I n'ay kambey d'ay cey fun, 18 Hala a to naŋ kaŋ ay g'ay biriyey kulu kabu. I go g'ay guna ka mo sinji ay gaa. 19 I goono g'ay bankaarayey fay-fay ngey nda care game ra, Ay kwaayo boŋ mo, i goono ga kurne te. 20 Amma ni, ya Rabbi, ma si mooru ay. Ya nin ay gaakwa, ma te waasi ay gaayaŋ sabbay se. 21 M'ay fundo faaba takuba kaani gaa, K'ay fundi follonka mo faaba hansi hina gaa. 22 M'ay faaba muusu beeri me ra, Da haw-bi hilli gaa mo. Za kaŋ ni tu ay se, 23 Ay ga ni maa fe ay nya-izey se, Jama bindo ra no ay ga ni sifa. 24 Araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, w'a sifa. Araŋ kulu Yakuba banda, w'a beerandi ka bisa i kulu. Araŋ Israyla banda kulu, wa humbur'a. 25 Zama a mana donda kayna ra wane kankamo bo, A man'a fanta mo. A mana nga moyduma tugu a se mo, Amma waato kaŋ a na jinde tunandi a gaa, kulu a maa. 26 Ni do no ay sifayaŋ ga fatta jama bambata ra. Ay g'ay sartey bana borey kaŋ yaŋ ga humbur'a jine. 27 Alfukaarey ga ŋwa ka kungu. Borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci mo g'a sifa. Araŋ biney ma funa hal abada. 28 Ndunnya kulu me-a-me ga fongu, I ma ye ka bare Rabbi do. Ndunnya dumey kundey kulu mo ga sududu ni jine. 29 Zama mayray ya Rabbi wane no, Nga mo no ga ti ndunnya dumey mayko. 30 Ndunnya arzakantey kulu ga ŋwa ka sududu. Borey kaŋ yaŋ ga ye ka ciya bulungu kulu ga sududu a jine, Sanda boro kaŋ sinda hina ka nga fundo gaay. 31 Banda fo ga may a se. I ga Koy Beero baaro dede zamana fo kaŋ ga kaa se. I ga kaa k'a adilitara dede mo ndunnya dumi kaŋ i ga hay se, Ka ne: «Nga no ka woodin te.»

23

1 Dawda dooni fo no. Rabbi ya ay hawji no, ay si jaŋ hay kulu. 2 A g'ay naŋ ya kani kuray nangu tayey ra, A g'ay jine candi mo fulanzamyaŋ hari zurey me gaa, 3 A g'ay fundo yeenandi, A g'ay candi mo adilitaray fondey ra nga maa sabbay se. 4 Daahir, baa ay goono ga dira bu biya gooru bindi ra, Ay si humburu masiiba kulu zama ni go ay banda. Ni goobo da ni kuray saro goono g'ay yaamar. 5 Ni ga taabal hanse ay jine, ay ibarey moy go ga di. Ni g'ay boŋo tuusu nda ji, Ay gaasiya mo to kal a go ga mun. 6 Booriyaŋ da suuji hinne no g'ay gana ay fundo jirbey kulu, Ay ga goro Rabbi windo ra mo hal abada.

24

1 Dawda baytu fo no. Ganda laabo ya Rabbi wane no, Nga nda hay kulu kaŋ go a ra, Ndunnya da nga gorokoy mo kaŋ go a ra. 2 Zama a n'a sinji teekoy boŋ, A n'a gaabandi mo isey boŋ. 3 May no ka kaaru ka koy Rabbi tondo boŋ? May mo no ga kay a nangu hananta ra? 4 Kala boro kaŋ gonda kambeyaŋ kaŋ ga hanan, Da bine hanante. Kala boro kaŋ mana nga fundo sambu ka daŋ tangari hari ra, A si ze da gulinci mo. 5 Nga no ga du albarka Rabbi do, Da adilitaray mo koyne Irikoy a faabakwa do. 6 A ceecikoy zamana nooya, Boro kaŋ ga ni moyduma ceeci, Kaŋ ga ti Yakuba. (Wa dangay) 7 Ya araŋ windi me daabirjey, wa araŋ boŋ tunandi. Oho, w'i tunandi beene, Ya araŋ windi meyey kaŋ ga duumi, Zama darzakoyo ma furo. 8 May no ga ti darzakoyo? Rabbi no, gaabikoy, hinkoy, Rabbi no, hinkoy wongu ra. 9 Ya araŋ windi me daabirjey, wa araŋ boŋ tunandi. Oho, w'i tunandi beene, Ya araŋ windi meyey kaŋ ga duumi, Zama darzakoyo ma furo. 10 May no ga ti darzakoyo din? Rabbi Kundeykoyo no, nga no ga ti darzakoy. (Wa dangay)

25

1 Dawda wane no. Ya Rabbi, ni gaa no ay g'ay bina ye! 2 Ya ay Irikoyo, ni gaa no ay ga de, Ma s'ay naŋ ya haaw. Ma si naŋ ay ibarey ma zaama te ay boŋ. 3 Oho, boro kaŋ ga hangan ni se, a si haaw. Borey kaŋ yaŋ ga amaana ŋwa sabaabu kulu si, Ngey no ga haaw. 4 Ya Rabbi, ma ni fondey cabe ay

se, M'ay dondonandi nda ni fondey. 5 M'ay candi ni cimo ra, m'ay dondonandi. Zama nin no ga ti Irikoy, ay faaba wano. Ni se no ay ga hangan zaari muudu. 6 Ya Rabbi, ma fongu ni bakarawo da ni baakasinay suujey, Zama za doŋ-doŋ kaŋ sinda me i go no. 7 Ma si fongu ay zankataray zunubey, wala ay taaley. Ya Rabbi, ma fongu ay gaa ni baakasinay suujo boŋ, Ni booriyaŋo sabbay se. 8 Rabbi ya booriyankoy da adilitaraykoy no, Woodin se no a ga zunubikooney dondonandi fonda ra. 9 A ga borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray candi cimi ciiti ra. A ga ngey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray dondonandi nga fonda. 10 Rabbi fondey kulu ya baakasinay suuji nda cimi no borey kaŋ yaŋ ga haggoy d'a alkawlo d'a seedey se. 11 Ya Rabbi, ni maa sabbay se m'ay zunubo yaafa, zama a ga beeri no. 12 Boro woofo no ga humburu Rabbi? Rabbi no g'a koy dondonandi fondo kaŋ a ga hima ka suuban. 13 A koy ga goro nda albarka, a banda mo ga laabo tubu. 14 Rabbi gundo go borey kaŋ yaŋ ga humbur'a banda, A ga nga sappa cabe i se mo. 15 Ay moy, waati kulu Rabbi do haray no i ga guna, Zama a g'ay cey soolam ka kaa hirrimi ra. 16 Ma bare ay do, ma gomni goy te ay se mo, Zama ay go faaji nda taabi ra. 17 Ay bina taabo tonton, ni m'ay kaa ay masiibey ra. 18 Ma laakal ye ay kankamo d'ay taabey gaa, M'ay zunubey kulu yaafa mo. 19 Ma laakal d'ay ibarey, zama i ga baa, I ga konna ay mo da konnari laalo. 20 M'ay fundo haggoy k'ay faaba, Hala ay ma si haaw, zama ni do no ay ga tugu. 21 Naŋ cimi toonante da sabayaŋ m'ay hallasi, Zama ni se no ay ga hangan. 22 Ya Irikoy, ni ma Israyla fansa ka kaa nga taabey kulu ra.

26

1 Dawda wane no. Ya Rabbi, m'ay no cimi, Zama ay hananyaŋo ra no ay dira. Ay de Rabbi gaa mo, fappeyaŋ si. 2 Ya Rabbi, m'ay gosi, m'ay deedandi. M'ay gunda d'ay bina neesi. 3 Zama ni baakasinay suujo go ay jine, Ni cimo ra no ay dira. 4 In da boro yaamey mana margu ka goro care banda, In da munaficey mo mana dira care banda. 5 Ay ga konna laala teekoy jama. Ay si yadda in da boro laaley ma goro care banda. 6 Ya Rabbi, ay g'ay kambey nyun taali-jaŋay ra ka ni sargay feema windi, 7 Zama ay ma saabuyaŋ jinde beeri tunandi, Ay ma ni dambara goyey kulu baaru fe. 8 Ya Rabbi, ay ga ba ni windo ra goray, Da ni darza nangora mo. 9 Ni ma s'ay biya sambu ka marga nda zunubikooney, Wala ay fundo mo boro-wiyey banda, 10 Borey kaŋ yaŋ zamba muraadu go i kambey ra, I kambe ŋwaarey ga to no da me-daabu taayaŋ. 11 Amma ay wo, ay hananyaŋo ra no ay ga dira. M'ay fansa, ka gomni goy te ay se mo. 12 Ay cey ga kay naŋ kaŋ go banda fo ra. Ay ga Rabbi kuku jama marga ra.

27

1 Dawda wane no. Rabbi no ga ti ay kaari d'ay faaba mo. May n'ay ga humburu? Rabbi no ga ti ay fundo gaabo. Day may no g'ay humburandi? 2 Waati kaŋ goy laalo teekoy kaŋ ay boŋ zama ngey m'ay hamo ŋwa se, Ngey, ay yanjekaarey d'ay ibarey kati ka kaŋ. 3 Baa wongu marga ga gata sinji ay se, ay bina si humburu. Baa wongu ga tun ay se, Kulu nda yaadin ay gonda bine-gaabi. 4 Hari folloŋ no ay ŋwaaray Rabbi gaa, Nga no ay ga ceeci, ga ti: Ya goro day Rabbi windo ra ay fundo jirbey kulu me, Zama ay ma Rabbi booriyaŋo guna, Ay ma soobay ka miila a marga windo ra. 5 Zama masiiba zaari ra a g'ay tugu nga bukka ra, A hukumo tuguyaŋ nango ra no a g'ay daabu, A g'ay sambu ka dake tondi daari boŋ. 6 Sohõ mo a g'ay beerandi ay ibarey kaŋ yaŋ goono g'ay windi boŋ. Ay mo ga farhã sargay no a hukumo ra da cililiyaŋ. Ay ga baytu, oho, ay ga sifayaŋ baytu te Rabbi se. 7 Ya Rabbi, ma maa ay se waati kaŋ ay goono ga ce d'ay jinda. Ma gomni goy te ay se ka tu ay se. 8 Saaya kaŋ cine ni ne: «M'ay moyduma ceeci,» Kal ay bina ne ni se: «Ya Rabbi, ni moyduma no ay ga ceeci.» 9 Ma si ni moyduma tugu ay se, Ma si ni tamo gaaray futay ra, Za kaŋ nin no ga ti ay gaako. Ya Irikoy, ay faaba wano, Ma si dira k'ay naŋ! Ma s'ay furu! 10 Baa ay baabo d'ay nyaŋo n'ay furu, Kulu nda yaadin, Rabbi g'ay sambu. 11 Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni fonda, M'ay candi mo fonda kaŋ go banda fo ra ay ibarey sabbay se. 12 Ma s'ay daŋ ay yanjekaarey kambe ra hal i ma ngey miila te ay boŋ, Zama tangari seedayaŋ tun zama ngey ma gaaba nd'ay, Ngey da wo kaŋ yaŋ ga toonye funsu. 13 Da manti ay cimandi kaŋ ay ga di Rabbi gomno fundikooney laabo ra, doŋ ay kasam. 14 Ma hangan Rabbi se. Ma gaabu, A ga ni bina gaabandi mo. Oho, ma hangan Rabbi se.

28

1 Dawda wane no. Ya Rabbi, ni gaa no ay ga ce. Ya ay tondi daaro, ma si te ay se suntaŋ. Zama ay ma si ciya sanda borey kaŋ yaŋ goono ga gunguray ka do guusu ra, Da ni dangay ay se. 2 Ma maa

ay ŋwaara jinda, Waati kaŋ ay goono ga hẽ ni gaa. Saaya kaŋ cine ay g'ay kambey sambu ka guna ni Nangu Hananta gaa haray. 3 Ma s'ay kurru boro laaley da goy yaamo teekoy banda, Ngey kaŋ yaŋ ga baani sanni te ngey gorokasin se, Amma laala go i biney ra. 4 Ma bana i se i goyey boŋ, D'i goyey laala hina me mo. Ma bana i se i kambe goyey boŋ, M'i alhakko yeti i se. 5 Za kaŋ i mana laakal da Rabbi goyey, Wala mo a kambey goyey, A ga i bagu no, a si i cina bo. 6 I ma Rabbi sifa, zama a maa ay ŋwaara jinda. 7 Rabbi ya ay gaabo no, d'ay korayo mo. Ay bina de a gaa, ay du gaakasinay mo. Woodin se no ay bina ga farhã gumo, Ay bayto mo no ay g'a saabu nd'a. 8 Rabbi ga ti i gaabo, Nga no ga ti faaba wongu fu nga suubananta se. 9 Ma ni jama faaba, ma albarka daŋ ni wane borey gaa. Ma ciya i kurukwa, ma soobay k'i tambe hal abada.

29

1 Dawda baytu fo no. Ya araŋ Irikoy malaykey, wa no Rabbi se -- Wa darza nda gaabi no Rabbi se. 2 Wa Rabbi no darza kaŋ ga hima nd'a maa. Wa sududu Rabbi se zama a gonda darza hanno. 3 Rabbi jinda go harey boŋ, Irikoy darzakoyo goono ga kaati, Rabbi go hari bambatey boŋ. 4 Rabbi jinda ya hinkoy no, Rabbi jinda go toonante nda beeray beeri. 5 Rabbi jinda ga sedre nyayaŋ zeeri. Oho, Rabbi ga Liban sedre* nyaŋey ceeri-ceeri. 6 A ga naŋ i ma sar-sar sanda handayze cine. Liban da Siriyon mo sanda haw-bi ize. 7 Rabbi jinda ga danji deeneyaŋ zortandi, 8 Rabbi jinda ga saaji jijirandi, Rabbi ga Kades saajo jijirandi. 9 Rabbi jinda ga naŋ jeerey ma hay, A ga tuuri zugey jallandi. A marga fuwo ra hay kulu ga ne: «Darza!» 10 Rabbi goro tunfaana boŋ. Oho, Rabbi goro, Koy no hal abada. 11 Rabbi ga gaabi no nga borey se, Rabbi ga nga borey albarkandi nda laakal kanay.

30

1 Baytu. I m'a doon Rabbi fuwo hanandiyaŋo hane. Dawda wane no. 2 Ya Rabbi, ay ga ni zamu, zama ni n'ay sambu beene, Ni mana naŋ ay ibarey ma farhã ay boŋ. 3 Ya Rabbi ay Irikoyo, ay hẽ ni gaa, Ni n'ay no baani mo. 4 Ya Rabbi, ni n'ay fundo kaa taray a ma fun Alaahara, Ni n'ay fundo yeti waato kaŋ ay gunguray ka koy guuso ra. 5 Ya araŋ a ganakoy, wa baytu te Rabbi se, W'a saabu a hananyaŋo se. 6 Zama a futa, sanda mo-ka-miyaŋ misa cine no, A gomno mo ga to fundi muudu. Hẽeni ga hanna cin folloŋ, Amma mo boyaŋ ga kande farhã zamuuyaŋ. 7 Ay wo kay, ay laakal kanay gora ra ay ne: «I s'ay zinjandi hal abada.» 8 Ya Rabbi, ni gomno boŋ ni naŋ ay tondi kuuko ma sinji nda gaabi. Ni na ni moyduma tugu, ay binde boŋ haw. 9 Ya Rabbi, ay hẽ ni gaa, Ay Koyo gaa no ay ŋwaaray. 10 Nafa fo ka bara ay kuro gaa d'ay gunguray ka do guuso ra? Laabu bulungo ga ni sifa no? Wala a ga ni cimo baaru fe no? 11 Ya Rabbi, ma maa, ma gomni goy te ay se! Ya Rabbi, ma ciya ay gaako! 12 Ni n'ay bine sara bare ka ciya gaani, Ni n'ay seew bankaarayey feeri, Ni n'ay guddama da bine kaani. 13 Zama ay bina ma sifayaŋ baytu te ni se, A ma si dangay mo. Ya Rabbi, ay Irikoyo, ay ga saabuyaŋ te ni se hal abada.

31

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. 2 Ya Rabbi, ni do no ay ga tuguyaŋ do ceeci, Ma si naŋ ya haaw hal abada. M'ay faaba mo ni adilitara ra. 3 Ma ni hanga jeeri ay se, m'ay faaba nda cahãyaŋ. Ma ciya tondi gaabikooni ay se, wongu fu mo ay faaba se. 4 Za kaŋ nin no ga ti ay tondo d'ay wongu fuwo, Kala ni m'ay candi k'ay daŋ fondo ni maa sabbay se. 5 Ni g'ay candi ka kaa taaru beero ra, Kaŋ i hirr'ay se tuguyaŋ ra, Zama ni ga ti ay gaabo. 6 Ni kamba ra no ay g'ay biya talfi. Ya Rabbi, ya Irikoy cimikoyo, ni n'ay fansa. 7 Ay konna borey kaŋ yaŋ ga gaabu tooru yaamey gaa, Amma ay ga de Rabbi gaa. 8 Ay ga farhã ka te bine kaani ni baakasinay suujo ra, Zama ni di ay kankamo, ni g'ay fundo masiibey bay mo. 9 Ni mana ay daŋ ay ibara kambe ra, Amma ni n'ay cey sinji nangu tafo ra. 10 Ya Rabbi, ma gomni goy te ay se, Zama kankami ra no ay go. Ay moy diyaŋo goono ga zabu bine saray sabbay se, Oho, d'ay fundo d'ay gaahamo kulu mo. 11 Zama ay fundo jirbey go ga kokor da bine saray, Ay jiirey mo da bine jisiyaŋ. Ay gaabo go ga gaze ay laala sabbay se, Ay biriyey mo ban ka te ikaynayaŋ. 12 Ay ciya taali dakeyaŋ hari ay yanjekaarey kulu se, Oho, sanku fa binde ay gorokasiney se. Ay ya humburandi no ay mo-ka-bayrayey se. Borey kaŋ yaŋ ga di ay taray ga zur'ay se. 13 I dinya ay gaa sanda buuko kaŋ i si fong'a. Ay ciya sanda gaasu camse cine. 14 Zama ay maa boro boobo alaasiray sanni. Humburkumay go kuray kulu. I na saawareyaŋ te ay boŋ, I na dabari te mate kaŋ cine no ngey ga te k'ay fundo sambu nd'a. 15 Amma, ya Rabbi, ay wo, ay de ni gaa, Ay ne: «Nin no ga ti ay Irikoyo.» 16 Ay jirbey, ni kambe ra no i go, M'ay faaba ay

ibarey kambe ra, D'ay gaaraykoy mo gaa. 17 Ma naŋ ni moyduma ma kaari ni tamo do haray, M'ay faaba mo ni baakasinay suujo ra. 18 Ya Rabbi, ma si naŋ ya haaw, zama ay na ni ce. Ma naŋ laalakoyey ma haaw, i ma te siw Alaahara. 19 Meyey kaŋ ga tangari ma dangay, Ngey kaŋ yaŋ ga salaŋ adilantey boŋ da mo-koogay, Da boŋbeeray, da donda-caray mo. 20 Man ni gomno beera misa kaŋ ni jisi ngey kaŋ ga humburu nin yaŋ se? Kaŋ ni goy mo ni gaa de-koy se Adam-izey jine! 21 Ni g'i tugu ni do tuguyaŋ nango ra hal i ma wa da borey me-hawyaŋey. Ni g'i jisi tugante bukka ra, Hal ni m'i wa da deeney masiiba. 22 I ma Rabbi sifa, zama a na nga baakasinay suujo kaŋ ga dambarandi cabe ay se gallu birnikoyo ra. 23 Ay wo kay, ay cahãyaŋo ra no ay ne: «I n'ay pati ka kaa ni jine.» Kulu nda yaadin ni maa ay adduwey jinde, Waato kaŋ ay na ni ce. 24 Ya Rabbi wane hanantey kulu, wa ba r'a. Rabbi ga naanaykoyey haggoy. A ga banandi toonante te mo boŋbeeray goy teeko se. 25 Araŋ kulu kaŋ ga Rabbi hangan, wa gaabu. Araŋ biney ma te gaabi.

32

1 Dawda baytu fo no. Albarkante no boro kaŋ Irikoy n'a taalo yaafa a se, A n'a zunubey daabu mo. 2 Albarkante no alboro kaŋ Rabbi si laala lasaabu a se, Kaŋ sinda gulinci nga biya ra mo. 3 Waati kaŋ cine ay dangay, Ay biriyey zeenu ay wurro kaŋ ay foy ka te sabbay se. 4 Zama cin da zaari ni kamba ga tin ay boŋ. I n'ay darza bare ka ciya sanda hayni waate koogay cine. (Wa dangay) 5 Ay n'ay zunubo seedandi ni jine, Ay man'ay laala mo tugu. Ay ne: «Ay g'ay laala ci no Rabbi se.» Ni mo n'ay zunubey taalo yaafa. (Wa dangay) 6 Woodin sabbay se no boro kulu kaŋ ga ni gana ma te adduwa ni gaa alwaati kaŋ a ga du nin ra. Daahir, waati kaŋ harey kaŋ ga guusu ga tun ka yooje, I si to a do. 7 Nin no ga ti ay tuguyaŋ nango, Ni g'ay hallasi k'ay wa taabi, Ni g'ay kali mo da faaba baytuyaŋ. (Wa dangay) 8 Ay ga ni bayrandi, ay ga ni dondonandi fonda kaŋ ni ga gana din ra, Ay ma ni no saaware, ay moy go ni boŋ. 9 Wa si ciya sanda bari wala alambaana kaŋ yaŋ sinda carmay fo. I taalamey ga ti alzam da kasiji kaŋ i g'i gooji nd'a. Da manti yaadin no, i si maan ni do bo. 10 Bine saray bambata no ga ciya laalakoy baa, Amma boro kaŋ de Rabbi gaa, Baakasinay suuji ga te a se kali. 11 Ya araŋ adilantey, wa te bine kaani ka farhã Rabbi do. Araŋ kulu kaŋ yaŋ biney ga saba, Wa kuuwa farhã sabbay se.

33

1 Ya araŋ adilantey, wa cilili Rabbi se! Sifayaŋ ga hagu cimikoyey se. 2 Wa Rabbi sifa nda moolo beeri, Wa sifayaŋ baytu te a se da moolo hamni-way-koy. 3 Wa baytu taji te a se; Araŋ ma subo boriyandi da yooje beeri. 4 Zama Rabbi sanno ya cimikoy no, A goyey kulu mo, naanay ra no a g'i te. 5 A ga ba adilitaray da cimi ciiti. Ndunnya go toonante da Rabbi baakasinay suujo. 6 Rabbi sanno no a na beeney te d'a. Beene kundey mo, a n'i te da nga meyo fulanzama. 7 A ga teeku harey margu-margu ka gusam, A ga guusuyaŋey mo jisi nga jisiri nangey ra. 8 Ndunnya kulu ma humburu Rabbi, Ndunnya gorokoy kulu ma di a gaakuro. 9 Zama a salaŋ, haya kubay mo. A na lordi* te, sanno tabbat mo. 10 Rabbi ga dumi cindey saawarey ciya yaamo, A ga borey dabarey ganji mo. 11 Rabbi saawara tabbat hal abada, A bina miiley mo hala zamaney kulu me. 12 Albarkante no dumo kaŋ Rabbi no ga ti a Irikoyo, Borey kaŋ a suuban i ma ciya nga wane jama. 13 Rabbi go beene, a goono ga guna. A ga di Adam-izey kulu. 14 A nangora ra a ga ndunnya gorokoy kulu fonnay. 15 Nga kaŋ na i biney kulu taka goono ga laakal daŋ i goyey kulu gaa. 16 Bonkooni si no kaŋ ga faaba nga wongu marga baayaŋo sabbay se, Wongaari mo si yana nga gaabi beero sabbay se. 17 Yana-ka-faaba ciina ra, bari ya hay fo yaamo no, A si boro kulu faaba mo nga gaabi beero sabbay se. 18 A go, Rabbi moy go borey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa, Ngey kaŋ yaŋ ga beeje sinji a baakasina ra din gaa, 19 Zama a m'i fundey faaba buuyaŋ gaa, A m'i haggoy mo haray jirbey ra. 20 Iri fundey goono ga hangan Rabbi se. Nga no ga ti iri gaakasina da iri korayo. 21 Oho, iri biney ga farhã a do, Zama iri de a maa hanna gaa. 22 Ya Rabbi, ni baakasinay suujo ma goro iri boŋ, Hanganyaŋo kaŋ iri te ni se din boŋ.

34

1 Dawda wane no waato kaŋ a na nga boŋ himandi follokom Abimelek jine, nga mo n'a gaaray, hal a dira. 2 Ay ga Rabbi sifa alwaati kulu, A saabuyaŋo mo ga goro ay me ra duumi. 3 Ay fundo ga fooma nda Rabbi. Boro kaŋ sinda boŋbeeray ga maa, a ga farhã mo. 4 Wa Rabbi beerandi ay banda, Iri m'a maa beerandi gumo mo care banda. 5 Ay na Rabbi ŋwaaray, a tu ay se mo. A n'ay soolam mo ka kaa ay humburkuma kulu ra. 6 I guna a do haray, i kaari, I moydumey mo, haawi s'i di abada.

7 Taabante woone hẽ, Rabbi maa a se mo, A n'a faaba k'a kaa nga taabey kulu ra. 8 Rabbi malayka ga gata sinji borey kaŋ yaŋ ga humbur'a windanta, a g'i faaba mo. 9 Wa taba ka maa kaŋ Rabbi ya gomnikoy no. Albarkante no boro kaŋ ga de a gaa. 10 Ya araŋ a hanantey, wa humburu Rabbi. Zama jaŋay si no borey kaŋ yaŋ ga humbur'a se. 11 Muusu beeri izey ga jaŋ, i ga maa haray mo, Amma borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci si jaŋ hari hanno kulu. 12 Ya araŋ zankey, wa kaa, wa hanga jeeri ay se, Ay g'araŋ dondonandi Rabbi humburkumay. 13 May no boro kaŋ ga ba fundi, Kaŋ ga ba nga ma di jirbi hanney? 14 To! Kal ni ma ni deena gaay laala ciyaŋ gaa, Ni meyo mo ma si gulinci salaŋ. 15 Ma fay da goy laalo ka ihanno te, Ma laakal kanay ceeci k'a gana mo. 16 Rabbi moy go adilantey gaa, A hangey mo go feerante i hẽeney se. 17 Rabbi moyduma ga bare ka gaaba da goy laalo teekoy, Zama nga m'i fonguyaŋ tuusu ndunnya boŋ. 18 Adilantey ga hẽ, Rabbi ga maa, A g'i soolam ka kaa i taabey kulu ra mo. 19 Rabbi ga maan bine-saray-koyey, A ga borey kaŋ yaŋ gonda bine suugay faaba. 20 Adilante masiibey wo iboobo no, Day Rabbi g'a soolam ka kaa i kulu ra. 21 A ga haggoy d'a biriyey kulu, I ra baa afolloŋ si ceeri. 22 Laala ga boro laaley wi, Borey kaŋ yaŋ ga konna adilantey mo, ciiti g'i zeeri. 23 Rabbi ga nga tamey fundey fansa. Borey kaŋ yaŋ ga de a gaa mo, Ciiti si baa afolloŋ zeeri i ra.

35

1 Dawda wane no. Ya Rabbi, ma gurjay da borey kaŋ yaŋ ga gurjay da ay. Ma wongu nda ngey kaŋ yaŋ ga wongu ay. 2 Ma sambu koray kayna nda koray beeri, Ma te garbas ay gaakasinay sabbay se, 3 Ma yaaji da allag sambu beene, K'ay fundo kankamkoy fonda kosaray. Ma ne ay fundo se: «Ay no ga ti ni faaba.» 4 Ngey kaŋ goono g'ay fundo ceeci ma kayna haŋ, I ma haaw mo. Borey kaŋ yaŋ g'ay ceeci hasaraw se mo ma bare, I boŋ ma haw. 5 I ma ciya sanda du kaŋ go haw jine, Rabbi malayka goono g'i gaaray. 6 I fonda ma te kubay, a ma te tansi mo, Rabbi malayka goono g'i gaarayyaŋo kankamandi. 7 Zama i na ngey asuuta tugu guusu ra ay se sabaabu kulu si, I na guusu fansi ay fundo se sabaabu kulu si. 8 Halaciyaŋ ma kaŋ i boŋ jirsiyaŋ ra. Asuuta kaŋ i tugu din m'i cey di. Halaciyaŋo kaŋ i soola din, i ma kaŋ a ra. 9 Ay fundo mo ga farhã Rabbi ra, A ga farhã gumo a faaba ra. 10 Ay biriyey kulu ga ne: «Ya Rabbi, may no ga hima nin kaŋ ga taabante faaba boro kaŋ bis'a gaabi kambe ra?» Oho, taabante da laamikoy, A g'i faaba ngey komkoy kambe ra. 11 Ay zaari sambukoy tun ka tangari seeda te. I goono g'ay hã da haŋ kaŋ ay si bay. 12 I goono ga laala bana ay se booriyaŋ nangu ra, K'ay fundo hasara. 13 Amma ay wo, waati kaŋ i goono ga zaŋay, Ay bankaarayey ya zaara-zaarayaŋ no. Ay n'ay fundo kaynandi nda mehaw, Ay soobay ka adduwa te mo ay bina ra. 14 Alhaalo kaŋ ay cabe, sanda day ay coro no, Wala mo ay nya-ize. Ay sooli, ay goono ga bu hẽeni te, Sanda boro kaŋ goono ga nga nya bu baray te. 15 Amma ngey wo, waati kaŋ ay simbar, Kal i soobay ka farhã, i margu mo. Karkoy kulu margu ay gaa, ay sinda baaru mo. I soobay k'ay tooru-tooru, i mana naŋ. 16 Sanda borey kaŋ yaŋ si Irikoy gana, Kaŋ ga hahaaray ngey batey ra, Yaadin cine no i na ngey hinjey kaama ay gaa. 17 Ya ay Koyo, waatifo no ni ga gunayaŋ hinne naŋ? M'ay fundo faaba ka kaa i halacandiyaŋo ra! M'ay fundi follonka mo faaba muusu beerey gaa! 18 Ay ga ni saabu marga bambata ra, Ay ga ni sifa mo jama gaabikooni ra. 19 Borey kaŋ yaŋ ga wangu ay yaamo-yaamo ma si farhã ay boŋ. Borey kaŋ yaŋ ga konna ay sabaabu kulu si ma si du ka baa mo kar. 20 Zama i mana baani sanni te bo, Amma i goono ga zamba sanniyaŋ soola ka dake bine-baani-koyey boŋ laabo ra. 21 Daahir i na ngey meyey feeri gumo. I ne: «Ahãa, ahãa, iri moy di a!» 22 Ya Rabbi, ni di woodin. Ma si dangay. Ya ay Koyo, ma si mooru ay. 23 Ya ay Irikoyo, ay Koy Beero, ma tun ka kay, Ma mo hay ay cimo d'ay sanno gaa. 24 Ya Rabbi ay Irikoyo, Ma ciiti ay se ni adilitara boŋ. I ma si du ka farhã ay boŋ. 25 I ma si ne ngey biney ra: «Ahãa, yaawo no iri ga ba!» I ma si ne: «Iri n'a gon sukutum.» 26 Ngey kaŋ yaŋ ga farhã d'ay hasarawo ma haaw, I ma butugu care banda. Borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ beerandi ay boŋ, Haawi nda kayna m'i daabu. 27 Amma borey kaŋ yaŋ ga maa ay cimo kaani ma cilili bine kaani sabbay se, i ma farhã mo. Duumi i ma soobay ka ne: «Rabbi ma beeri, Nga kaŋ ga maa nga tamo albarka kaani.» 28 Ay deena mo ga ni adilitara sanni te. Zaari me-a-me a ga ni sifa mo.

36

1 Doonkoy jine bora se. Rabbi tamo Dawda wane no. 2 Murteyaŋ go ga salaŋ boro laalo se a bina ra. Irikoy humburkumay si a jine. 3 Zama a ga nga boŋ fafagu no nga boŋ diyaŋ ra, Ga miila nga laala si bangay ka ciya haŋ kaŋ i ga konna. 4 A me sanno, laala da gulinci koonu no. A fay da laakal,

a na ihanno teeyaŋ mo naŋ. 5 A ga laala miila nga daarijo boŋ, A ga kay fondo kaŋ si boori boŋ, a si laala fanta mo. 6 Ya Rabbi, ni baakasinay suujo go beeney ra, Ni naanayo mo to hala beeney gaa. 7 Ni adilitara ga hima Irikoy tondi beerey, Ni ciitey guusuyaŋ, ibambata no. Ya Rabbi, nin no ga haggoy da boro nda alman kulu. 8 Ya Irikoy, man ni baakasinay suujo darza misa? Adam-izey mo ga du koruyaŋ do ni fatey biyo ra. 9 I ga haŋ ka yeesi mo da ni windo yulwa, Ni g'i haŋandi mo ni do fundi kaani maayaŋ isa gaa. 10 Zama ni do no fundi hari zuro go. Ni kaaro ra no iri ga di hananyaŋ. 11 Ma naŋ ni baakasinay suujo ma soobay ka te borey kaŋ yaŋ ga ni bay se. Ni adilitara mo ngey kaŋ yaŋ gonda cimi ngey biney ra se. 12 Ma si naŋ boŋbeeraykoy m'ay taamu, Ma si naŋ boro laaley kambe m'ay gaaray. 13 Noodin no goy laalo teekoy kaŋ. I n'i naan, kal i si hin ka tun koyne.

37

1 Dawda wane no. Ma si ni boŋ taabandi laalakoyey sabbay se. Ma si canse mo da borey kaŋ ga adilitaray-jaŋay te. 2 Zama i g'i dumbu da waasi sanda subu cine. I ma lakaw mo sanda kobto tayo. 3 Ma de Rabbi gaa, ma booriyaŋ goy te, Ma goro laabo ra, ma munye da naanay mo. 4 Ni bina ma kaan Rabbi ra, Nga mo ga ni bina muraado feeri ni se. 5 Ma ni fundo daŋ Rabbi kambe ra, Ma de a gaa, nga mo ga goy. 6 A ga naŋ ni adilitara ma bangay sanda annura cine, Ni cimo mo sanda zaari bindi cine. 7 Ma fulanzam hinne Rabbi ra, Ma hin suuru ka hangan a se. Ma si ni boŋ taabandi boro kaŋ goono ga te albarka nga fonda ra sabbay se, Nga kaŋ ga dabari laaloyaŋ kaa taray, I ga ŋwa mo. 8 Ma fay da bine fortay, ma futay naŋ mo. Ma si ni boŋ taabandi, Woodin si kande hay kulu kala laala teeyaŋ. 9 Zama Irikoy ga laala goykoyey halaci, Amma borey kaŋ yaŋ ga hangan Rabbi se, Ngey no ga laabo tubu. 10 Zama d'a gay kayna, kulu laalakoy si no. Daahir, anniya no ni g'a nangora guna nd'a, A si ye ka bara noodin mo. 11 Amma borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray ga laabo tubu, I ga ngey biney kaanandi mo baani yulwanta ra. 12 Boro laalo ga me-hawyaŋ te adilante boŋ, A ga hinje kaama a se mo. 13 Amma Koy Beero g'a haaru, Zama a di kaŋ a alwaato goono ga kaa. 14 Laalakoyey na takuba foobu, i na haw daŋ biraw ra zama ngey ma taabante da laamikoy zeeri, Ngey ma fonda ra cimikoyey halaci. 15 I takubey ga furo ngey bumbey biney ra, I birawey mo ga ceeri-ceeri. 16 Dambe hari kayna kaŋ go adilante se, A ga bisa arzaka gusam kaŋ go laalakoy boobo se. 17 Zama laalakoyey kambey ga ceeri-ceeri, Amma Rabbi ga adilante gaabandi. 18 Rabbi ga cimi-toonante-koyey jirbey bay, I tubo mo tabbatante no hal abada. 19 I si haaw masiiba jirbey ra bo, Haray jirbey ra mo i ga kungu. 20 Amma laalakoyey ga halaci, Rabbi ibarey mo ga ciya sanda kuray do darza. I ga say ka daray, i ga say sanda dullu cine. 21 Laalakoy ga garaw sambu, a si bana mo, Amma adilante ya gomnikoy no, a ga nooyaŋ no. 22 Zama borey kaŋ yaŋ du albarka Irikoy do, Ngey no ga laabo tubu, Amma borey kaŋ yaŋ a laali, a g'i tuusu. 23 Rabbi ga boro ce taamuyaŋey tabbatandi, A ga farhã d'a fonda mo. 24 Baa a kaŋ, a si gay ganda bo, Zama Rabbi goono g'a gaay nga kambe ra. 25 Doŋ ay ya zanka no, sohõ mo ay zeen, Amma ay mana di i ma adilante furu baa ce fo, Wala mo a banda ma nga ŋwaaro ŋwaaray. 26 Zaari me-a-me a goono ga gomni goy te, A goono ga garaw daŋ, A bandey mo albarkanteyaŋ no. 27 Ma fay da laala, ma booriyaŋ te. Woodin gaa no ni ga goro hal abada. 28 Zama Rabbi ga ba cimi ciiti, A si nga hanantey furu mo. I g'i haggoy no hal abada, Amma a ga boro laalo ganji banda. 29 Adilantey ga laabo tubu, i ma goro a ra hal abada. 30 Adilante me ga laakal sanni salaŋ, A deena mo ga cimi ciiti sanni te. 31 A Irikoyo asariya go a bina ra, A taamuyaŋey kulu si te tansi. 32 Boro laalo ga gum ka adilante batandi, A goono ga ceeci nga m'a wi. 33 Rabbi si adilanta naŋ a kambe ra. A s'a zeeri mo waati kaŋ i goono g'a ciiti. 34 Ma hangan Rabbi se, m'a fondey haggoy, Nga mo ga ni beerandi ni ma laabo tubu. Waati kaŋ a ga boro laaley tuusu, ni ga di a. 35 Ay doona ka di boro laalo kaŋ toonyante no. A go ga daaru ka yandi sanda tuuri tayo kaŋ go nga batama ra. 36 Amma a bisa, a si no mo. Oho, hala ay n'a ceeci zaati, Amma boro si ye ka di a koyne. 37 Ma laakal daŋ cimi-toonante-koy gaa, Ma adilante guna mo, Zama baani boro gonda kokora hanno. 38 Day zunubikooney ga halaci no care banda, Boro laaley kokora ga ti i m'i tuusu. 39 Amma adilantey faaba wo, Rabbi do no a ga fun. Nga no ga ti i gaabi do taabi alwaati ra. 40 Rabbi g'i gaakasinay, a g'i kaa kambe. Boro laaley kambe ra n'a g'i kaa, A g'i faaba mo zama i tugu a do.

38

1 Dawda baytu fo kaŋ a te fongandiyaŋ se. 2 Ya Rabbi, ma si deen'ay gaa ni futa ra, Ma s'ay gooji

mo ni dukuri korna ra. 3 Zama ni hangawey furo ay ra, Ni kamba mo goono g'ay naan da gaabi. 4 Ay sinda baani ay hamo ra ni dukuro sabbay se, Gaabi mo si no ay biriyey ra ay zunubey sabbay se. 5 Zama ay hartayaŋey ku d'ay boŋo, Sanda jaraw tiŋo cine, i bis'ay gaabi. 6 Ay biyey te haw, i fumbu ay saamotara sabbay se. 7 Ay gungum; ay sooli gumo, Zaaro me muudu ay goono ga dira nda bina sunnay. 8 Zama ay gunde calbey to da tonyaŋ, Ay hamo kulu ra mo sinda baani. 9 Ay dusu, ay tutubu-tutubu, Ay wurru bine ra laakal-kanay-jaŋay sabbay se. 10 Ya Koy Beero, haŋ kaŋ ay ga laami kulu go ni jine, Ay durayyaŋo mo si tugante ni se. 11 Ay bina go ga fittaw, ay gaabo fay d'ay, Baa ay moy annura mo daray ay se. 12 Ay baakoy d'ay corey kay nangu mooro, I goono ga di ay masiiba, Ay dumey mo go ga kay nangu mooro. 13 Ay fundo ceecikoy mo na hirrimiyaŋ sinji ay se. Ngey mo kaŋ yaŋ ga ba ngey m'ay zamba goono ga halaciyaŋ ci, Zaari me-a-me i goono ga gulinci soola. 14 Amma ay wo hima sanda lutu, yana maa. Ay ga hima beebe kaŋ si nga me fiti. 15 Oho, ay ga hima sanda boro kaŋ si maa, Kaŋ kobay si no a me ra. 16 Ya Rabbi, za kaŋ ni gaa no ay ga beeje sinji, Ya Koy Beero, ay Irikoyo, ni ga tu. 17 Zama ay ne: «Waati kaŋ ay cey ga tansi, Kaŋ i ga boŋ jare ay se ka gaaba nd'ay, I ma si farhã ay boŋ.» 18 Zama ay wo ga ba ka kaŋ, Ay bine sara mo go ay jine waati kulu. 19 Zama ay g'ay taalo bangandi, Ay to da humburkumay ay zunubo sabbay se. 20 Amma ay ibarey ya iboobo no, i gonda hina mo. Borey kaŋ yaŋ wongu ay sabaabu kulu si, Ngey wo tonton gumo. 21 Borey mo kaŋ ga laala bana ihanno se ya yanjekaariyaŋ no ay se, Zama haŋ kaŋ ga boori no ay goono ga gana. 22 Ya Rabbi, ma s'ay furu; ya ay Irikoyo, ma si mooru ay. 23 Ya ay Koyo, ya ay faaba, ma waasu k'ay gaa.

39

1 Doonkoy jine bora Yedutun se. Dawda baytu fo no. 2 Ay ne: «Ay ga haggoy d'ay muraadey, Zama ay ma si zunubi te d'ay deena. Duumi da laalakoy go ay jine, Ay g'ay me daabu danga nda takunkum.» 3 Ay goro siw, ay dangay baa ihanno ciyaŋ gaa, Ay bine sara mo tonton. 4 Ay bina ton ay ganda ra, Ay go fonguyaŋ gaa, kala danji di. Gaa no ay salaŋ d'ay deena ka ne: 5 «Ya Rabbi, ma naŋ ay m'ay bananta bay, Ay jirbey baayaŋo lasaabo mo, Ya bay mate kaŋ cine no a go. Naŋ ay m'ay jaŋ-ka-gayyaŋo bay. 6 A go, ni n'ay jirbey te sanda kambe gaaba cine. Ay jiirey baayaŋo mo manti hay fo no ni jine. Daahir, boro fo kulu ya funsar no, Mate kulu kaŋ cine a goono yaŋ ga bara nd'a. (Wa dangay) 7 Daahir, boro kulu ga nga bar-bareyaŋ te no sanda yuumay cine. Daahir, i ga kosongu yaamo day no. A ga arzaka margu-margu, a s'a ŋwakwa bay mo. 8 Sohõ binde, ya ay Koyo, ifo no ay goono ga hangan? Ay beeja, ni do no a go. 9 M'ay faaba ay hartayaŋey kulu gaa. Ma si naŋ ya ciya wowi hari borey kaŋ yaŋ sinda laakal se. 10 Ay te siw! Ay man'ay me fiti mo, Zama nin no ka woodin te. 11 Ma ni karyaŋo hibandi ka kaa ay gaa, Ay halaci ni kamba sabbay se. 12 Waati kaŋ ni ga boro gooji nda kaseetiyaŋ zunubi sabbay se, Ni ga naŋ a darza ma halaci sanda naana-baano. Daahir boro kulu ya funsar no. (Wa dangay) 13 Ya Rabbi, ma maa ay adduwa, Ma hanga jeeri ay hẽeno mo se. Ma s'ay hẽeno dangay, zama ay ya yaw no ni do, Boro kaŋ kaa ka zumbu no, Sanda ay kaayey kulu cine za doŋ. 14 Ma fay d'ay gunayaŋ zama ay ma du ka moyduma feeri, Za ay mana gana ne, za ay mana te ka si.»

40

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. 2 Suuru no ay ga hangan d'a Rabbi se, A na hanga jeeri ka maa ay se, a maa ay hẽeno mo. 3 A n'ay soolam ka kaa halacandiyaŋ guuso ra, Tibi botogo laalo ra. A n'ay cey sinji tondi daari boŋ, A n'ay taamuyaŋey mo kayandi. 4 A na baytu taji daŋ ay meyo ra mo, Saabuyaŋ nooya iri Irikoyo se. Boro boobo ga di, i ma humburu, i ma de Rabbi gaa mo. 5 Albarkante no boro kaŋ na Rabbi te nga deyaŋ hari. A si nga jine ye boŋbeeraykoyey do haray, wala borey kaŋ yaŋ ga kamba tangari do haray. 6 Ya Rabbi ay Irikoyo, dambara goyey kaŋ ni te, Da ni fongu-fonguyaŋey mo kaŋ ni gonda iri do haray ga baa gumo. Afo kulu si no kaŋ i ga kar ni gaa. Baa d'ay ga ba ay m'i bangandi, ay m'i baaru dede, I bisa lasaabuyaŋ. 7 Ni si ba sargay da nooyaŋ, Ni n'ay hanga fun. Sargay summaare kaŋ i ga ton, Da zunubi se sargay, ni s'i hã. 8 Gaa no ay ne: «Ay neeya, ay kaa. I hantum ay boŋ tira kunkunanta ra. 9 Ya ay Irikoyo, ay farhã ga ti ni miila teeyaŋo, Daahir, ni asariya go ay bina ra.» 10 Ay na adilitaray baaru hanna fe jama marga bambata ra, A go, ay s'ay meyo ganj'a. Ya Rabbi, ni ga bay. 11 Ay mana ni adilitara tugu ay bina ra bo, Ay na ni naanayo da ni faaba ci no. Ay mana ni baakasinay suujo da ni cimo daabu jama marga bambata se mo. 12 Ya Rabbi, ni s'ay ganji ni bakarawo. Ni baakasinay suujo da ni cimo g'ay haggoy

duumi. 13 Zama masiibey kaŋ ga baa da lasaabuyaŋ n'ay windi, Ay taaley mo n'ay to hala ay si hin k'ay boŋ sambu ka beena guna. I baa da ay boŋ hamno, ay bina-gaabo mo gaze. 14 Ya Rabbi, ma yadda k'ay kaa kambe. Ya Rabbi, ma cahã k'ay gaakasinay. 15 Borey kaŋ yaŋ g'ay fundo ceeci zama ngey m'a halaci se, Naŋ i ma haaw, i boŋ ma haw me folloŋ. Ngey kaŋ yaŋ ga farhã nd'ay hasarawo, Naŋ i ma bare ka ye banda ka kayna haŋ. 16 Ngey kaŋ ga ne ay se: «Ahãa! Ahãa!» Naŋ i ma dangay siw i haawo sabbay se, 17 Borey kaŋ yaŋ ga ni ceeci kulu ma te bine kaani da farhã ni do. Ngey kaŋ yaŋ ga ba ni faaba ma soobay ka ne: «Wa Rabbi beerandi!» 18 Ay wo taabante no kaŋ gonda laami, Kulu nda yaadin Koy Beero ga fongu ay gaa. Ni ga ti ay gaakasina d'ay faabakwa mo. Ya ay Irikoyo, ma si gay!

41

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. 2 Albarkante no boro kaŋ ga taabantey saal, Rabbi g'a faaba taabi zaari ra. 3 Rabbi g'a hallasi k'a funandi, A ga ciya albarkante mo ndunnya ra, Ni s'a no nga ibarey ibaayo se mo. 4 Rabbi g'a gaabandi a baani-jaŋay daarijo boŋ. Ni ga daariji hanse a se a dooro ra. 5 Ay ne: «Ya Rabbi, ma gomni goy te ay se, M'ay fundo yayandi, zama ay na zunubi te ni se.» 6 Ay ibarey goono g'ay wow, i goono ga ne: «Waatifo no a ga bu, a maa ma halaci mo?» 7 D'a kaa k'ay kunfa mo, Kala sanni yaamo kaŋ a ga soobay ka ci. A bina goono ga laala margu-margu nga boŋ se, D'a koy taray mo, kala a m'a ci. 8 Borey kaŋ yaŋ ga konna ay kulu goono g'ay ciinay no. I goono g'ay hiila ngey m'ay zamba se, ka ne: 9 «Doori laalo fo goono ga naagu a gaa. Sohõ mo kaŋ a ban ka kani wo, a si ye ka tun koyne.» 10 Oho, ay cora bumbo, kaŋ ay yadda nd'a, Bora kaŋ n'ay ŋwaaro ŋwa na nga ce konda tunandi ay gaa. 11 Amma nin, ya Rabbi, ma gomni goy te ay se. M'ay tunandi mo, Zama ay ma bana i gaa. 12 Woodin gaa no ay ga bay kaŋ ni ga maa ay kaani, Za kaŋ ay ibara siino ga zamuuyaŋ te ay boŋ. 13 Ay wo, nin no goono g'ay gaay ay hananyaŋo ra. Ni g'ay jisi ni jine hal abada. 14 I ma Rabbi Israyla Irikoyo sifa, Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin. Amin. Amin.

42

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no. 2 Sanda mate kaŋ cine me-kwaaray ga zuka nga ma du hari zurey, Ya Irikoy, yaadin cine no ay fundo goono ga zuka ni se. 3 Ay fundo goono ga maa Irikoy jaw, Irikoy fundikoono. Waatifo no ay ga kaa ka bangay Irikoy jine? 4 Ay mundo ciya ay se ŋwaari cin da zaari, Kaŋ waati kulu borey goono ga ne ay se: «Day man no ni Irikoyo go?» 5 Hayey wo no ay fongu, ay goono g'ay fundo soogu ay ra, Dirawo kaŋ ay goro ka te jama banda, Ay goono g'i candi ka kond'ey Irikoy windo do, Ka farhã da saabuyaŋ jinde sambu, Batu teeyaŋ jama nooya. 6 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum? Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra? Ma beeje sinji Irikoy boŋ, Zama ay ga ye k'a saabu a moyduma gaakasina sabbay se. 7 Ya ay Irikoyo, ay fundo goono ga taagum ay ra, Woodin se no ay ga fongu ni gaa za Urdun* laabu, Da Hermon yolley, da Mizar tudo boŋ mo. 8 Ni hari bondayey kaatiyaŋo maayaŋ gaa no guusuyaŋey ga care ce. Ni hari zurey da bondayey kulu n'ay yoole. 9 Amma Rabbi ga nga baakasinay suujo lordi zaari haray, Cin mo a bayto go ay banda, Sanda ay fundo Irikoyo gaa adduwa nooya. 10 Ay ga ne Irikoy kaŋ ti ay tondi daaro se: «Ifo se no ni dinya ay gaa? Ifo se mo no ay goono ga dira nda bine saray ibare kankamo sabbay se?» 11 Ay yanjekaarey wowo ga hima ay se sanda mate kaŋ cine i g'ay biriyey tutubu, Kaŋ waati kulu no i ga ne ay se: «Man no ni Irikoyo go me?» 12 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum? Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra? Ma beeje sinji Irikoy boŋ, Zama ay ga ye k'a saabu, Nga kaŋ ci ay moyduma gaakwa, ay Irikoyo mo no.

43

1 Ya Irikoy, ma faasa ay se. M'ay sanno hanse ka gaaba nda dumey kaŋ siino ga ni gana. M'ay faaba mo boro kaŋ ga gulinci kambe ra, Kaŋ sinda adilitaray mo. 2 Zama nin no ga ti Irikoy, ay gaabo wane. Ifo se no ni n'ay furu? Ifo se no ay goono ga dira nda bine saray ibare kankamo sabbay se? 3 Ay ga ni ŋwaaray, ma ni annura da ni cimo donton, I ma jina candi ay se. I ma kande ay ni tondi hananta boŋ, ni nangorayey do mo. 4 Waati din gaa no ay ga koy Irikoy feema do, Irikoy kaŋ ti ay farhã beero do nooya. Ya Irikoy, ay Irikoyo, Moolo beeri boŋ no ay ga ni saabu. 5 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum? Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra? Ma beeje sinji Irikoy boŋ, Zama ay ga ye k'a saabu, Nga kaŋ ci ay moyduma gaakwa, ay Irikoyo mo no.

44

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no. 2 Ya Irikoy, iri maa d'iri hangey, Iri kaayey mo ci iri se goy kaŋ ni te i jirbey ra, Za waato zamaney ra. 3 Kaŋ ni na dumi cindey gaaray da ni kambe k'i sinji. Ni na kunda woodin yaŋ taabandi k'i say-say. 4 Zama iri kaayey mana laabo ŋwa da ngey bumbey takuba bo, Manti mo i kambe jase no k'i faaba, Amma ni kambe ŋwaaro da ni jasa, Da ni moyduma annura no, zama ni yadda i gaa. 5 Ya Irikoy, nin no ga ti ay Bonkoono, Ni ma faaba lordi Yakuba se. 6 Ni do no iri ga du k'iri yanjekaarey tuti ka ye banda. Ni maa do mo no iri ga du ka borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'iri taamu-taamu. 7 Zama ay si de ay birawo gaa bo, Ay takuba mo s'ay faaba. 8 Amma nin no k'iri faaba iri yanjekaarey kambe ra, Ni n'iri konnakoy mo haawandi. 9 Irikoy ra no iri ga fooma zaari me-a-me, Iri ga ni maa sifa mo hal abada. (Wa dangay) 10 Amma sohõ ni n'iri furu, ni n'iri kaynandi mo, Ni siino ga fatta iri wongu margey banda. 11 Ni naŋ iri ma banda bare iri yanjekaarey se, Ngey kaŋ konna iri du wongu arzaka ngey boŋ se. 12 Ni n'iri nooyandi sanda wiyaŋ feeji, Ni n'iri say-say dumi cindey ra. 13 Ni goono ga ni borey neera faala, Ni mana du riiba fo mo i hayo gaa. 14 Ni n'iri ciya jomboyaŋ hari iri gorokasiney se, Donda-caray da hahaarayaŋ hari mo iri windante waney se. 15 Ni n'iri ciya deedandiyaŋ laalo hari kundey ra, Me nyatteyaŋ hari mo dumi cindey game ra. 16 Waati kulu ay kaynayaŋo go ay jine, Ay moyduma haawo n'ay daabu, sip! 17 Wowko jinde sabbay se kaŋ goono ga sanni ziibo te, Ibare da daw banako mo sabbay se. 18 Woodin yaŋ kulu kaŋ iri boŋ, Kulu nda yaadin iri mana dinya ni gaa, Iri mana tangari goy te da ni sappa mo. 19 Iri biney mana bare ka ye banda, Iri taamuyaŋey mo mana kamba ka ni fonda taŋ, 20 Baa day kaŋ ni n'iri tutubu zoŋey do, Ni n'iri daabu mo da buuyaŋ biya. 21 D'iri dinya iri Irikoyo maa, Wala mo d'iri na kambe salle de-koy waani fo gaa, 22 Doŋ manti Irikoy ga woodin fisi ka kaa taray no? Zama a ga bine gundu bay. 23 Oho, ni sabbay se no i go g'iri wi zaari me-a-me, I n'iri himandi feejiyaŋ kaŋ i ga koy wi. 24 Ya ay Koyo, ma mo hay! Ifo se no ni ga jirbi? Ma tun, ma si wangu iri hal abada. 25 Ifo se no ni goono ga ni moyduma tugu? Ni goono ga dinya kayna da kankamo kaŋ i goono ga te iri se din no? 26 Zama iri fundey sooli hala ganda, Iri gaahamey go ga naagu laabo gaa. 27 Ma tun ka kay iri gaakasinay se, M'iri fansa mo ni baakasinay suujo sabbay se.

45

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Boosi Hannoyaŋ». Kora izey baytu fo no. Baakasinay dooni mo no. 2 Ay bina goono ga to da muraadu hanno fo. Ay g'ay doono te Bonkoono se. Ay deena ya kalam no, hantumko kaŋ ga goni wane. 3 Ni bisa Adam-izey booriyaŋ. I na gomni gusam kaŋ fun ni me ra. Woodin se no Irikoy na ni albarkandi hal abada. 4 Ya nin wongaaro, Ma ni takuba koto a ma sooli ni tanja gaa, Ni beera da ni koytaray darza ra! 5 Ni koytaray darza ra mo ni ma kaaru ka dira nda albarka, Cimi da boŋ-baanay da adilitaray sabbay se. Ni ga naŋ ni kambe ŋwaaro ma muraadey kaŋ ga humburandi kaa taray. 6 Ni hangawey ya deenekoyyaŋ no. I go no koyo ibarey biney ra. Ndunnya dumey ga soobay ka kaŋ ni cire. 7 Ya Irikoy, ni koytaray karga ya hal abada abadin wane no. Ni koytaray sarjilla ya sarjilla kayante no. 8 Ni ga ba adilitaray, ni konna mo ilaalo. Woodin se no Irikoy, kaŋ ti ni Irikoyo na ni suuban ka farhã jiyo soogu ni boŋ ka bisa ni hangasiney. 9 Ni bankaarayey kulu gonda zawul da alowes* da kaasiya haw kaano. Faadey kaŋ i cina nda cebeeri hinje, I ra mooley kaŋ ga hẽ na ni bina kaanandi ni se. 10 Bonkooni ize wayyaŋ go ni wayboro darzakoyey ra. Ni kambe ŋwaaro gaa haray wayboro bonkoono goono ga kay da Ofir wura ga daabu nga gaa. 11 Ya nin ize wayo, ma hangan ka maa, Ma fongu, ma ni hanga jeeri. Ma dinya ni dumey da ni baabo windo mo. 12 Gaa no bonkoono ga ba ni sogotara gumo, Zama nga wo ni koy no, kala ni ma sumbal a jine. 13 Tir kwaara ize wayo ga kande nooyaŋ, Jama ra arzakantey mo ga ni yadda ŋwaaray. 14 Bonkoono ize wayo gonda darza nga bina ra gumo. Wura no i n'a bankaaray kaymo te d'a. 15 I ga kond'a bonkoono do zaara taalamante ra. A coro wandiyey kaŋ g'a gana, i ga kand'ey ni do. 16 Farhã da bine kaani ra no i ga kand'ey, I ga furo bonkoono faada ra. 17 Ni izey ga furo ni kaayey nango ra. Ngey mo no ni ga daŋ ka te mayraykoyyaŋ ndunnya kulu ra. 18 Ay ga naŋ i ma fongu ni maa gaa zamaney kulu ra, Woodin se no ndunnya dumey ga saabu ni se hal abada abadin.

46

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no, Wayboro no g'a doon. 2 Irikoy ya iri koruyaŋ do no, da iri gaabo mo, Gaakasinay maano-maano mo no taabi ra. 3 Woodin se no iri si humburu, baa da

ndunnya bare, Wala baa tondi beerey kaŋ ka sundu teeko bindo ra, 4 Baa a harey ga kungu beeri te, i goono ga kufu kar, Baa i fuusuyaŋo ga naŋ tondi beerey ma jijiri. (Wa dangay) 5 Isa fo go no, kaŋ haro ga Irikoy gallo bine kaanandi, Beeray-Beeri-Koyo nangoray hanna no. 6 Irikoy go a bindo ra, gallo si zinji bo. Irikoy g'a gaakasinay za da hinay. 7 Dumi cindey follo, mayrayey mo zinji. A na nga jinde sambu, kala ndunnya manne. 8 Rabbi Kundeykoyo go iri banda, Yakuba Irikoyo ya iri wongu fuwo no. (Wa dangay) 9 Wa kaa ka Rabbi goyey guna, Kurmu kaŋ cine no a te ndunnya ra. 10 A ga naŋ wongey ma ban hala ndunnya me. A ga biraw ceeri, a ga yaaji mo pati, A ga torkey ton danji ra. 11 Wa dangay ka bay kaŋ ay no ga ti Irikoy. Ay ga beeri gumo dumi cindey do, Ay ga beeri gumo ndunnya ra mo. 12 Rabbi Kundeykoyo go iri banda, Yakuba Irikoyo ya iri wongu fuwo no. (Wa dangay)

47

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no. 2 Ya araŋ ndunnya dumey kulu, wa kambe kobi. Wa cilili nda farhã jinde Irikoy se. 3 Zama Rabbi ya beeraykoy no kaŋ ga humburandi, Koy beeri no ndunnya kulu boŋ. 4 A ga dumey mayray daŋ iri cire, Ndunnya dumey mo iri ce taamey cire. 5 A ga iri tubo suuban iri se, Darza no Yakuba kaŋ a ga ba se. (Wa dangay) 6 Irikoy kaaru nda kosongu jinde, Rabbi kaaru nda hilli jinde. 7 Wa sifayaŋ baytu te Irikoy se, wa sifayaŋ baytu te. Wa sifayaŋ baytu te iri Koyo se. Wa sifayaŋ baytu te, 8 Zama Irikoy ya dumey kulu Koy no. W'a sifa nda baytu kaŋ ga dondonandi. 9 Irikoy no ga dumi cindey dabari, Irikoy goono ga goro nga koytaray karga hanna boŋ. 10 Dumey mayraykoyey margu zama ngey ma ciya Ibrahim Irikoyo boroyaŋ, Zama ndunnya korayey ya Irikoy wane yaŋ no, Nga wo Beeraykoy no gumo-gumo.

48

1 Dooni. Kora izey baytu fo no. 2 Rabbi wo Beeraykoy no, kaŋ to sifayaŋ gumo, Iri Irikoyo gallo ra, a tondi kuuku hanna ra nooya. 3 Sihiyona tondo ya Koy Beero gallo no kaŋ go azawa kambe, Kayyaŋ-hanno-koy no, farhã hari no ndunnya kulu se. 4 Irikoy na nga boŋ bayrandi, Nga ya wongu fu no gallo faadey ra. 5 Zama a go, bonkooney margu, care banda mo no i bisa. 6 Kaŋ i di, i to da dambara, i laakaley tun hal i zuru. 7 Jijiriyaŋ n'i di noodin, Sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay gurzuga cine. 8 _Ni n'i pati-pati mo, sanda mate kaŋ cine|_ ni na Tarsis hiyey pati-pati nda wayna funay hawo. 9 Sanda mate kaŋ cine iri maa, yaadin cine mo no iri di, Rabbi Kundeykoyo gallo ra, iri Irikoyo gallo ra. Irikoy g'a sinji hal abada. (Wa dangay) 10 Ya Irikoy, iri fongu ni baakasinay suujo gaa ni fuwo bindo ra. 11 Ya Irikoy, mate kaŋ cine ni maa bara, Yaadin cine mo no ni sifayaŋo bara nd'a hala ndunnya me. Ni kambe ŋwaaro to da adilitaray. 12 Sihiyona tondo ma farhã, Yahuda ize wayey ma te bine kaani ni ciitey sabbay se. 13 Wa Sihiyona ra windi, w'a banda mo casu, W'a cinari kuukey kabu. 14 W'a wongu fuwey guna ka boori, w'a faadey gana, Zama araŋ ma du ka ci zamana kaŋ ga dake araŋ gaa se. 15 Zama Irikoyo wo iri Irikoyo no hal abada abadin. A ga ciya iri se jine candiko ka koy hal iri buuyaŋ hane.

49

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no. 2 Ya araŋ ndunnya dumey kulu, wa maa woone wo. Ya araŋ ndunnya gorokoy kulu, -- 3 Boro kayney da boro beerey, Da arzakantey da talkey, wa hanga jeeri care banda: 4 Ay meyo ga laakal _sanniyaŋ|_ ci, Ay bina fintalyaŋ mo ga ciya fahamay wane. 5 Ay g'ay hangey jeeri yaasay se, Ay g'ay misa mo feeri da moolo beeri karyaŋ. 6 Ifo se no humburkumay g'ay di masiiba jirbey ra, Saaya kaŋ ay ibarey laala go g'ay windi? 7 Sanda borey kaŋ yaŋ ga de ngey arzakey gaa, Ngey kaŋ yaŋ ga fooma ngey duure baayaŋ sabbay se. 8 I ra sinda boro kaŋ ga hin ka nga nya-ize fansa nda mate kulu kaŋ cine no, Wala a ma fansayaŋ hari no Irikoy se a se. 9 Zama i fundey fansayaŋ hari ga caada, Kala a m'a naŋ hinne hal abada, 10 Kaŋ ga naŋ a ma funa duumi, hal a ma si fumbu. 11 Zama a go ga di laakalkooney go ga bu, Saamo nda alman alhaalikoy go ga halaci care banda, I ma ngey arzakey naŋ boro fooyaŋ se. 12 I tammahãyaŋ gaa, Ngey windey wo ga tondo no hal abada, Ngey nangorayey mo hala zamaney kulu me. I ga ngey bumbey maayey daŋ ngey laabey gaa. 13 Amma boro nda nga darza kulu si duumi bo, A ga hima day danga almaney kaŋ ga halaci. 14 Saamey fonda nooya, Ngey d'i banda borey kaŋ yaŋ ga maa i sanney kaani. (Wa dangay) 15 I na i waadu Alaahara se sanda feeji kuru cine. Buuyaŋ no g'i boy. Adilantey g'i may susubay. I gaakuro mo ga ciya Alaahara se ŋwaari. I ga daray ngey windey se nangu mooro. 16 Amma Irikoy g'ay fundo fansa ka kaa Alaahara hino ra, Zama a g'ay sambu. (Wa

dangay) 17 Ma si humburu waati kaŋ i na boro fo arzakandi, Alwaati kaŋ a windo darza tonton. 18 Zama d'a bu, a si konda hay kulu, A darza mo s'a gana ka koy ganda. 19 Baa kaŋ ni ga ni boŋ saabu duumi ni baafuna ra, Borey ga ni sifa mo waati kaŋ ni goono ga boriyandi ni boŋ se, 20 Kulu nda yaadin ni ga koy ni kaayey waddey do, kaŋ yaŋ si ye ka di kaari koyne hal abada. 21 Boro kaŋ gonda beeray, a sinda mo fahamay, A ga hima sanda almaney kaŋ ga halaci.
50
1 Asaf baytu fo no. Hinkoyo, Rabbi Irikoy salaŋ, A na ndunnya ce za wayna funyaŋ kal a kaŋyaŋ. 2 Irikoy kaaro fun Sihiyona ra, Darza toonante no. 3 Iri Irikoyo go kaa, a si dangay bo. Danji go ga di a jine, Danjo go ga follo mo a windanta gumo. 4 A ga beeney ce beene, A ga ganda mo ce, zama a ma ciiti nga borey se. 5 «W'ay hanantey margu ay se, Ngey, borey kaŋ yaŋ sappe nda ay sargay boŋ.» 6 Beeney goono g'a adilitara baaro fe, Zama Irikoy bumbo ya ciitiko no. (Wa dangay) 7 «Ya araŋ ay borey, wa maa, ay mo ga salaŋ. Ya Israyla, ay ga seeda ni boŋ mo. Ay no ga ti Irikoy, ni Irikoyo. 8 Ay si kaseeti ni gaa ni sargayey se bo. Ni sargayey kaŋ i ga ton, waati kulu i go ay jine. 9 Ay si yeeji ta ni windo ra, Wala jindiyaŋ ni hincin kurey ra. 10 Manti ganji ham kulu ay wane no, Da tudu zambarey boŋ alman izey? 11 Ay gonda tondey kulu boŋ curayzey bayray, Hay kulu kaŋ ga nyooti farey ra mo, ay wane yaŋ no. 12 Baa ay ga maa haray, ay si ci ni se bo, Zama ndunnya ya ay wane no, nga nda nga tooyaŋo. 13 Ay ga yeeji ham ŋwa, Wala ay ga hincin jindi kuri haŋ no? 14 Ma saabuyaŋ sargay salle Irikoy se, Ma ni sarti kulu bana Beeray-Beeri-Koyo se. 15 Ma ce ay maa boŋ mo masiiba zaari ra. Ay ga ni faaba, ni mo g'ay beerandi.» 16 Amma boro laalo, Irikoy goono ga ne a se: «Ifo ga ti ni kobay kaŋ se ni g'ay hin sanney ci, Hala ni n'ay sappa sambu ni me ra? 17 Zama ni wongu goojiyaŋ, Ni go g'ay sanney mo furu ni banda. 18 Da ni di zay, nin d'a ga te me fo, Ni ga hangasinay da zina-teerey mo. 19 Ni go ga ni meyo nooyandi mo sanni laalo se, Ni deena mo goono ga gulinci ci. 20 Ni ga goro ka ni nya-ize beeri, Izo kaŋ ni nyaŋo hay, ni go g'a alaasiray. 21 Ni na hayey din te, amma ay dangay. Ni go ga tammahã ay ya ni cine no. Day ay ga deeni ni gaa, ay ma ni cabe taray kwaaray. 22 Ya araŋ kaŋ ga dinya Irikoy gaa, Wa te laakal da woodin fa! Zama ay ma si araŋ nyage-nyage, faabako si no. 23 Boro kulu kaŋ na saabuyaŋ sarga no, A goono g'ay beerandi no. Boro kaŋ na nga muraadey sasabandi mo, Ay wo, Irikoy, ay g'ay faaba cabe a koy se.»
51
1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no kaŋ a te 2 waato kaŋ annabi* Natan kaa a do Dawda nda Bat-Seba marguyaŋo banda. 3 Ya Irikoy, ma gomni te ay se, ni baakasinay suujo boŋ. Ni bakaraw booba boŋ, m'ay taaley tuusu. 4 M'ay bina nyun ay taaley kulu gaa, M'ay hanandi ay zunubey gaa. 5 Zama ay g'ay taaley bay, ay zunubo mo go ay jine duumi. 6 Ni se, ni hinne se no ay na zunubi te, Ay na haŋ kaŋ ga laala te ni jine. Zama ni ma bara nda cimi ni sanney ra, Ni ma te zaama mo waati kaŋ ni goono ga ciiti dumbu. 7 A go, laala ra no i n'ay hay, Zunubi ra mo no ay go za ay nyaŋo n'ay gunda sambu. 8 A go, cimi no ni go ga ceeci boro bine ra, Gundu nangu ra mo no ni g'ay bayrandi nda laakal. 9 Ni m'ay hanandi nda hissop*, ay ga hanan mo. M'ay nyun, ay mo ga kwaaray da neezu*. 10 Ma naŋ ya maa bine kaani da farhã, Zama biriyey kaŋ ni ceeri yaŋ din ma farhã. 11 Ma ni moyduma tugu ay zunubey se, M'ay taaley kulu mo tuusu. 12 Ya Irikoy, ma bine kaŋ ga hanan taka ay se. Ma biya kaŋ ga saba tajandi ay ra. 13 Ma s'ay furu ka kaa ni jine, Ma si ni Biya Hanna mo sambu ka kaa ay boŋ. 14 Ma ni faaba farhã yeti ay se. M'ay gaabandi nda bine yaddayaŋ biya. 15 Gaa no ay ga taali-teerey dondonandi ni fondey, Zunubikooney mo ga bare ka ye ni do haray. 16 Ya Irikoy, ay faaba Irikoyo, M'ay faaba kuri alhakku gaa. Ay deena mo ga ni adilitara doon da farhã. 17 Ya ay Koyo, m'ay meyo fiti, Zama ay meyo ma ni sifayaŋo bangandi. 18 Zama ni si maa sargay kaani, Da yaadin no, doŋ ay ga ni no nd'a. Ni si farhã mo da sargay kaŋ i ga ton. 19 Irikoy se sargayey ga ti biya kaynandiyaŋ. Ya Irikoy, bine kaŋ ga sara ka ye ka tuubi, Ni si dond'a. 20 Ni bine yadda boŋ ni ma gomni te Sihiyona se, Ni ma Urusalima* birni cinaro cina mo. 21 Gaa no ni ga maa adilitaray sargayey kaani, Da sargay kaŋ i ga ton, Da sargay summaare kaŋ i ga ton mo. Waato din gaa no i ga yeejiyaŋ salle ni sargay feema ra.
52
1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu kaŋ a te 2 waato kaŋ Edomanca Doweg koy ka ci Sawulu se kaŋ Dawda koy Ahimelek kwaara. 3 Nin boro kaŋ gonda hina, Ifo se no ni ga zankam da laala? Irikoy baakasinay suujo go no zaari me-a-me. 4 Ya nin kaŋ ga gulinci goy, Ni deena goono ga

halaciyaŋ soola, sanda siini kaano. 5 Ni ga ba ilaalo ka bisa ihanno, Da tangari teeyaŋ mo ka bisa i ma adilitaray sanni te. (Wa dangay) 6 Ya nin, deena kaŋ ga gulinci, Ni ga ba sanney kulu kaŋ ga halaciyaŋ te. 7 Woodin se no Irikoy ga ni halaci hal abada, A ma ni dagu ka hamay ka kaa ni bukka ra, A ma ni dagu ka kaa fundikooney laabo ra. (Wa dangay) 8 Adilantey mo ga di woodin, I ma humburu, i m'a haaru ka ne: 9 «Haba, bora kaŋ mana Irikoy ye nga tuguyaŋ do neeya. Amma a de nga arzaka baayaŋo gaa, A na nga boŋ gaabandi nga ibaay laala ra.» 10 Amma ay wo, ay ga hima sanda zeytun* tuuri tayo Irikoy windo ra. Ay ga de Irikoy baakasinay suujo gaa hal abada abadin. 11 Ay ga saabu ni se hal abada, kaŋ ni na woodin te. Ay ga beeje sinji ni maa gaa ni wane hanantey jine, Zama ni maa ga boori no.

53

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ. Dawda baytu fo no. 2 Saamo ga ne nga bina ra: «Irikoy si no.» I fumbu; i na adilitaray-jaŋay te mo, fanta wane. Goy hanno teeko si no, baa afo. 3 Irikoy go hala beene, a na Adam-izey guna ganda, Nga ma di hala fahamante go no kaŋ ga Irikoy ceeci. 4 I afo kulu kamba, banda, i fumbu care banda. Goy hanno teeko si no, baa afolloŋ si no. 5 Laala goy-teerey wo, i sinda bayray no? Ngey kaŋ g'ay borey ŋwa sanda mate kaŋ cine i ga buuru ŋwa, I si Irikoy ce mo. 6 Noodin binde humburkumay boobo n'i di, amma humburandi si no, Zama Irikoy na bora kaŋ na ni windi nda wongu marga din biriyey say-say. Ni n'i haawandi, zama Irikoy wang'ey. 7 Doŋ day Israyla faaba ma fun Sihiyona. Waati kaŋ Irikoy ga nga borey tamtara bare ka ye ka kand'ey, Waati din gaa no Yakuba ga farhã, Israyla ga te bine kaani.

54

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda baytu fo no kaŋ a te 2 waato kaŋ Zif kwaara borey koy ka ci Sawulu se ka ne: «Ni mana bay kaŋ iri game ra no Dawda bara ga tugu?» 3 Ya Irikoy, m'ay faaba nda ni maa. Ma ciiti ay se mo ni hino ra. 4 Ya Irikoy, ma maa ay adduwa, Ma hanga jeeri ay me sanney se. 5 Zama yawyaŋ tun ay gaa, Toonyanteyaŋ mo n'ay fundo ceeci, I mana Irikoy daŋ ngey jine mo. (Wa dangay) 6 A go, Irikoy ya ay gaako no, Ay Koyo wo ay fundo gaayko no. 7 A g'ay ibarey bana nda ngey laala. Ni m'i halaci ni naanayo ra. 8 Ay ga sargay da nooyaŋ te ni se, bine yadda wane yaŋ. Ya Rabbi, ay ga saabu ni maa se, Zama ni ya ihanno no. 9 Zama a n'ay kaa taabi kulu ra, Ay mwa mo di ay muraadey kulu feeri ay ibarey boŋ.

55

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda baytu fo no. 2 Ya Irikoy, ma hanga jeeri ay adduwa se, Ma si tugu ay ŋwaara se. 3 Ma laakal ye ay gaa ka tu ay se mo. Ay bina go ga koy-da-ye te ay dooro ra. Ay go ga duray 4 ibare jinde sabbay se, da boro laaley kankamo sabbay se, Zama i go ga laala taŋ ay boŋ, Futay mo no i go g'ay kuta nd'a. 5 Ay bina go ga maa foyrayyaŋ gumo ay ra, Buuyaŋ humburkumay beerey kaa ay gaa. 6 Humburkumay da gaa-jijiriyaŋ kaa ay gaa jirsi boŋ, Zici dumbay n'ay yoole mo. 7 Hal ay ne: «Hala day ay gonda koloŋay fata cine, Doŋ kala ay ma deesi, ya koy nangu fo ka fulanzam. 8 Doŋ kala ya koy nangu mooro fo ka zumbu saajo ra. (Wa dangay) 9 Ay ma cahã ka koy ay tuguyaŋ nango do, ay ma koru hari nda haw bambata se.» 10 Ya ay Koyo, m'i halaci, m'i deeney fay, Zama ay di toonye nda kusuuma gallo ra. 11 Cin da zaari i goono g'a casu ka bar-bare a birni cinaro boŋ. Taabi nda izefututaray go a bindo ra. 12 Halaciyaŋ go no a bindo ra, Kankami nda gulinci si fay d'a batamey. 13 Zama manti ibare no k'ay wow bo. Da yaadin no, doŋ ay ga hin suuru. Manti mo konnako no ka nga boŋ beerandi ay gaa, Doŋ ay ga tugu a se. 14 Amma nin no, boro ay wadde, Ay coro no, ay naanay bora. 15 Waato iri ga saaware kaano te care se, Irikoy windo ra mo iri ga bar-bare jama banda. 16 Buuyaŋ ma kaa i gaa jirsi boŋ, I ma koy Alaahara nda ngey fundey, Zama laala go i nangorayey ra d'i bindo ra mo. 17 Ay wo, Irikoy gaa no ay ga hẽ, Rabbi g'ay faaba mo. 18 Wiciri kambu nda susuba nda zaari bindi, Ay ga guunu-guunu, ay ma duray. A ga maa ay jinda mo. 19 Laakal kanay no a g'ay fundo fansa nd'a wongu kaŋ tun ay se ra. Zama borey kaŋ yaŋ goono ga gaaba nd'ay ga baa. 20 Irikoy kaŋ za doŋ tondoyaŋ koy no ga maa, (Wa dangay) A g'i taabandi mo, ngey kaŋ si barmay, Kaŋ yaŋ si humburu Irikoy. 21 Boro laalo na nga kamba salle ka gaaba nda borey kaŋ yaŋ gonda amaana nd'a, A na nga sappa tunandi mo. 22 A meyo ga yuttu nda haw ji, amma a bina ra, kala wongu. A sanney bisa ji baanyaŋ, Kulu nda yaadin takuba foobanteyaŋ no. 23 Ma ni tiŋa gusam Rabbi boŋ, nga mo ga ni gaay. Abada, a si yadda adilantey ma zinji. 24 Amma borey kaŋ gonda himma boro wiyaŋ gaa, I ga

gulinci mo, Nin, ya Irikoy, ni g'i zeeri halaciyaŋ guuso ra. I si to ngey jirbey farsi bindo bo. Day ay wo, ay ga de ni gaa.
56
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Yongo tuuri-nyaŋey ra koloŋa». Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ Filistancey n'a di Gat kwaara ra. 2 Ya Irikoy, ma gomni te ay se, Zama boro ga ba nga m'ay ŋwa. Zaari me-a-me a goono g'ay taabandi, a go g'ay yanje. 3 Ay ibarey ga ba ngey m'ay ŋwa zaari me-a-me, Zama borey kaŋ yaŋ goono ga boŋbeeray wongu te ay se ga baa. 4 D'ay ga humburu, kulu ay ga de ni gaa. 5 Irikoy gaa, nga kaŋ ay n'a sanno sifa, Irikoy gaa no ay de, ay si humburu. Ifo no Adam-ize ga te ay se? 6 Zaari me-a-me i goono g'ay sanney siirandi. I fonguyaŋey kulu kaŋ i goono ga te ay boŋ ye laala do haray. 7 I go ga margu ka lamba, I go ga laakal da naŋ kaŋ ay ga taamu, I go g'ay fundo batandi. 8 Mate no, laala ga naŋ i ma koma, wala? Ya Irikoy, ma borey din soote da futay! 9 Ni n'ay bar-bareyaŋey lasaabu, Ni m'ay mundey daŋ ni kolba ra, Manti ni tira ra no i go? 10 Gaa no ay ibarey ga ye banda, zaari kaŋ ra ay ce. Woone ay n'a bay: Irikoy go ay do haray. 11 Irikoy ra no ay g'a sanno sifa, Rabbi ra no ay g'a sanno sifa. 12 Irikoy gaa no ay de, humburkumay s'ay di. Man haŋ kaŋ Adam-ize ga te ay se? 13 Ya Irikoy, ni sartey go ay boŋ, Ay ga saabuyaŋ sargayyaŋ no ni se, 14 Zama ni n'ay fundo faaba buuyaŋ gaa, Ay cey mo katiyaŋ gaa, Zama ay ma dira Irikoy jine fundikooney annura ra.
57
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Ma si halaci». Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ Sawulu goono g'a gaaray, kaŋ a koy ka tugu tondi guuso ra. 2 Ya Irikoy, ma gomni te ay se. Ma gomni te ay se, Zama ay fundo goono ga koru ni do. Oho, ni fatey biyo ra no ay ga koru, Hala masiiba woone yaŋ ma bisa. 3 Ay ga hẽ Irikoy Beeray-Beeri-Koyo gaa, Ay ga hẽ Irikoy gaa no, Nga kaŋ ga muraadey kulu feeri ay se. 4 A go hala beene, a ga donton k'ay faaba. A g'ay ce kondo ŋwaakwa foy. (Wa dangay) Irikoy ga nga baakasinay suujo da nga cimo donton. 5 Ay fundo go muusu beeriyaŋ bindi ra. Ay go ga kani borey kaŋ yaŋ goono ga danji firsi do, Kaŋ yaŋ ga ti Adam-izey, I hinjey ya yaaji nda hangaw yaŋ no. I deeney mo takuba kaano yaŋ no. 6 Ya Irikoy, ni ma beeri beeney boŋ, Ni darza ma beeri ndunnya kulu boŋ. 7 I na kumsay hirri ay ce taamey se, Ay gungum ka ye ganda. I na guusu hirrimi daŋ ay jine, Ngey bumbey no ka kaŋ a ra. (Wa dangay) 8 Ya Irikoy, ay bina sinji. Ay bina sinji. Ay ga baytu, oho, ay ga sifayaŋ baytu te. 9 Ya ay bina, ma mo hay, Ya moolo nda moolo beero, wa mo hay! Ay bumbo ga mo hay za mo mana bo. 10 Ya ay Koyo, ay ga saabu ni se dumey ra, Ay ga sifaw baytu te ni se dumi cindey ra. 11 Zama ni baakasinay suujo ya ibeeri no, hala beene, Ni cimo mo hala beene burey gaa. 12 Ya Irikoy, ni ma beeri beeney boŋ, Ni darza ma beeri ndunnya kulu boŋ.
58
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Ma si halaci». Dawda baytu fo no. 2 Ya ciitikoy, adilitaray no araŋ goono ga salaŋ wo? Araŋ goono ga ciiti kaŋ ga saba te Adam-izey se, wala? 3 Abada! Araŋ biney ra haray araŋ goono ga adilitaray-jaŋay goy te. Araŋ goono g'araŋ kambey toonyeyaŋo neesi ndunnya ra. 4 Boro laaley daray za gunde ra. Za i hayyaŋ gaa no i ga fonda taŋ, I goono ga tangari ci. 5 I naajo, sanda gondi naaji no, I ga hima gazama mo kaŋ ga nga hanga daabu, 6 Nga kaŋ baa si nda gaddey jinde, I gadditaray waaniyaŋ kulu ra. 7 Ya Irikoy, m'i hinjey bagu-bagu i meyey ra. Ya Rabbi, ma muusu izey hinje kuukey ceeri ka dagu! 8 I ma dandi sanda hari kaŋ goono ga zuru nda waasi. D'a na nga hangawey dabu, I ma ciya sanda goso koonu no. 9 I ma ciya sanda lu kaŋ ga mandi ka bisa, Sanda wayboro gunde hasaraw, kaŋ mana di wayna. 10 Hala araŋ kusey ga maa yanga danjo, Itayey da wo kaŋ goono ga di, i kulu care banda, Irikoy g'i ku da alma haw. 11 Adilante ga farhã d'a di banayaŋ, A ga nga cey nyun laalakoyey kuri ra. 12 Hala borey ga ne: «Daahir adilante alhakku go no, Daahir Irikoy go no, nga kaŋ ga ciiti te ndunnya ra.»
59
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Ma si halaci». Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ Sawulu donton i m'a fuwo windi zama i m'a wi se. 2 Ya Irikoy, m'ay faaba ay ibarey kambe, M'ay dagu ka moorandi borey kaŋ ga tun ay gaa da gaaba yaŋ se. 3 M'ay kaa laala goy-teekoy kambe ra, M'ay faaba boro-wiyey kambe ra. 4 Zama a go, i goono ga gumandi te ay fundo se. Ya Rabbi, futaykooney goono ga margu ay gaa, Manti ay hartayaŋ se bo, manti mo ay zunubi

sabbay se. 5 I ga zuru ka ngey boŋ soola k'ay yanje, Manti zama ay na taali te i se. Ma mo hay ay gaakasinay sabbay se, ma guna mo. 6 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, Israyla Irikoyo, Ni ya day, ma tun ka kay dumi cindey kulu banayaŋ se. Ma si gomni te halliko fo kulu kaŋ ga laala te se. (Wa dangay) 7 I ga ye ka kaa wiciri kambu ka ballu sanda hansi cine, I ga casu ka gallo windi. 8 A go, i meyey go ga kufu kaa, Takubayaŋ go i me kuurey ra, Zama i goono ga ne: «May no ga maa?» 9 Amma nin, ya Rabbi, ni go g'i haaru, Ni go ga dumi cindey kulu guna da donda-caray. 10 Ya nin ay gaabo, ni se no ay ga hangan, Zama Irikoy no ga ti ay cinari kuuko. 11 Ay Irikoyo g'ay kubay nga baakasinay suujo ra. Irikoy ga yadda ay se ay ma di ay muraado feeri ay ibarey boŋ. 12 Ma s'i wi, zama ay borey ma si dinya. Ya ay Koyo, iri korayo, m'i say-say da ni hino k'i kaynandi. 13 I meyey zunubo, d'i me-kuurey sanney sabbay se, Naŋ i ma furu kambe ngey boŋbeera ra, Laaliyaŋ da tangari sanney kaŋ i ga te sabbay se. 14 M'i halaci futay ra, ma n'i halaci i ma ban. Naŋ hala ndunnya me mo i ma bay kaŋ Irikoy no ga may Yakuba ra. (Wa dangay) 15 I ga ye ka kaa wiciri kambu, I ga ballu sanda hansi cine, i ga casu ka gallo windi. 16 I ga soobay ka bar-bare ka ŋwaari ceeci. Da i mana kungu, i ga kani haway. 17 Amma ay wo ga ni gaabo baaru baytu te. Oho, susubay ay ga ni baakasinay suujo baaru baytu te da farhã, Zama nin no ga ti ay cinari kuuko, Koruyaŋ do mo no ay kankami zaaro ra. 18 Ya ay gaabo, ni se no ay ga sifayaŋ baytu te, Zama Irikoy no ga ti ay cinari kuuko, Irikoy no ga baakasinay suuji cabe ay se.

60

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Seeda hanno». Dawda baytu no kaŋ a te dondonandiyaŋ se 2 waato kaŋ a koy ka Suriyancey kaŋ go Mesopotamiya da Sooba ra wongu, kaŋ gaa Yowab ye ka kaa ka Edomance zambar way cindi hinka zeeri Ciiri Gooro ra. 3 Irikoy, ni n'iri kokobe, ni n'iri ceeri-ceeri, Ni te bine. Kala ni m'iri ye koyne. 4 Ni naŋ laabo ma zinji, ni n'a kortu mo. Ni m'a kortimo daabu, zama a go ga zinji. 5 Ni na muraadu sandoyaŋ cabe ni borey se, Ni n'iri haŋandi duvan* kaŋ ga bugandi. 6 Ni na liiliwal no borey kaŋ yaŋ ga humburu nin se zama i m'a tunandi beene cimi sabbay se. (Wa dangay) 7 Ni ma faaba te da ni kambe ŋwaari ka tu iri se mo, Zama ni baakoy ma du faaba. 8 Irikoy salaŋ nga hananyaŋo ra ka ne: «Ay wo, ay ga farhã gumo-gumo, Ay ga Sekem fay, ay ma Sukkot gooro neesi. 9 Jileyad ay wane no, Manasse mo ay wane no, Ifraymu ay boŋo wongu fuula no, Yahuda mo ay koytaray sarjilla no. 10 Mowab ay nyumayyaŋ cambu no, Edom boŋ no ay g'ay taamey catu, Ya Filistiya, kala ni ma zaama kaatiyaŋ te ay sabbay se.» 11 May no ga konda ay gallo ra kaŋ i windi nda wongu cinaro? May no ga konda ay Edom ra? 12 Manti nin no, ya Irikoy, nin kaŋ n'iri furu bo? Ya Irikoy, ni siino ga fatta iri wongu marga banda no? 13 M'iri gaakasinay iri yanjekaarey gaa, Zama boro gaakasinay wo yaamo no. 14 Irikoy do no iri ga hin ka yaarutaray te, Zama nga no g'iri yanjekaarey taamu-taamu.

61

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda wane no. 2 Ya Irikoy, ma maa ay hẽeno se, Ma hanga jeeri ay adduwa se mo. 3 Za ndunnya me no ay ga ni ce, Waati kaŋ ay bina gaze. M'ay candi ka kond'ay tondo kaŋ ga ku da ay do. 4 Zama ni ya koruyaŋ do no ay se, Cinari gaabikooni mo no kaŋ ra ay ga tugu ay ibare se. 5 Naŋ ay ma goro ni bukka ra duumi, Naŋ ay ma kosaray ceeci ni fatey biyo cire. (Wa dangay) 6 Zama nin, ya Irikoy, ni maa ay sartey, Borey kaŋ yaŋ ga humburu ni maa, ni n'ay no i tubo gaa. 7 Ni ga bonkoono fundi jirbey kuukandi, A jiirey mo ga baa sanda zamana boobo. 8 A ga goro Irikoy jine hal abada. Ni ma baakasinay suuji nda cimi daŋ kaŋ g'a haggoy. 9 Yaadin gaa no ay ga sifaw baytu te ni maa gaa duumi, Zama ay m'ay sartey toonandi zaari kulu.

62

1 Doonkoy jine bora Yedutun se. Dawda baytu fo no. 2 Irikoy hinne se no ay fundo ga hangan dangayyaŋ ra, A do no ay faaba ga fun. 3 Nga hinne no ga ti ay tondi daaro d'ay faaba. Nga no ga ti ay cinari gaabikoono; ay si zinji gumo. 4 Ya araŋ kulu, alwaati marge no araŋ ga soobay ka tun boro gaa zama araŋ m'a wi se, Sanda cinari kaŋ ga siiri, wala sinkita kaŋ ga zinji? 5 I si hay kulu saaware te kala day ngey m'a tuti k'a zumandi ka kaa nga beera ra. I go ga maa tangari kaani. Me ra kay, i ga albarka daŋ, Amma i biney ra i goono ga laaliyaŋ te. (Wa dangay) 6 Ya ay fundo, ma hangan Irikoy hinne se dangayyaŋ ra, Zama a do no ay beeja ga fun. 7 Nga hinne no ga ti ay tondi daaro d'ay faaba, D'ay cinari gaabikoono mo, ay si zinji bo. 8 Irikoy do no ay faaba d'ay darza go. Ay gaabo

tondi daaro d'ay koruyaŋo, Irikoy do no i go. 9 Ya araŋ ndunnya dumey, wa de a gaa alwaati kulu. Wa araŋ biney gusam a jine. Irikoy ya koruyaŋ do no iri se. (Wa dangay) 10 Daahir, Adam-izey wo yaamoyaŋ no, Jine borey mo ciya tangari hari yaŋ no. D'i g'i neesi tiŋay neesiyaŋ hari boŋ, I kulu care banda, i ga dogon no fakat! ka bisa haw kaŋ i ga fulanzam d'a. 11 Wa si de kankami gaa, wa si zankam da komyaŋ, Da arzaka tonton mo, araŋ ma si laakal sinji a gaa. 12 Irikoy salaŋ sorro folloŋ, Hala sorro hinka zaati ay maa woone: Hini ya Irikoy wane no. 13 Ya ay Koyo, baakasinay suuji ya ni wane mo no, Zama ni ga boro kulu bana nga goyo boŋ.

63

1 Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ a go Yahuda ganjo ra. 2 Ya Irikoy, nin no ga ti ay Irikoyo. Ay ga ni ceeci da anniya. Ay fundo gonda ni jaw, Ay baso yangala ni se laabu kogo kaŋ gonda jaw ra, Naŋ kaŋ hari kulu si no. 3 Yaadin no ay na ni guna nangu hanna ra, Zama ay ma di ni hino da ni darza. 4 Za kaŋ ni baakasinay suujo baa da fundi gande, Ay meyo ga ni sifa. 5 Yaadin no ay ga ni sifa ay fundo me muudu, Ay g'ay kambey sambu ni maa ra. 6 Ay fundo ga kungu danga _boro kaŋ du|_ maani ji da ham kaŋ gonda maani boobo. Ay meyo mo ga ni sifa da me kuurey kaŋ ga farhã. 7 Saaya kaŋ ay goono ga fongu ni gaa ay daarijo boŋ cin alwaatey ra, Kal ay ma ni miila. 8 Zama ni ya ay gaako no. Ni fatey biyo ra mo no ay ga doon farhã sabbay se. 9 Ay fundo goono ga sarku ni ga, Ni kambe ŋwaaro goono g'ay sambu ka gaay. 10 Amma borey kaŋ yaŋ goono g'ay fundo ceeci zama ngey m'a halaci se, 11 Ni g'i nooyandi takuba hin se, i ga ciya zoŋey baa. I ga furo yongo ndunnya guusuyaŋo ra. 12 Amma bonkoono ga te bine kaani Irikoy ra. Boro kulu kaŋ ga ze d'a mo, A koy ga du darza, zama i ga tangarikomey meyey daabu.

64

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. 2 Ya Irikoy, ma maa ay jinde ay guunu-guunuyaŋ ra. M'ay fundo batu k'a wa da ibare humburkumay. 3 M'ay tugu k'ay wa da laala goy-teerey saawarey, Da zamba goy-teekoy kosongo mo. 4 I na ngey deeney kaanandi sanda takuba cine. I na ngey hangawey dabu, Kaŋ ga ti i sanni korney, 5 Zama ngey ma cimi toonantekoy hay tuguyaŋ ra. Jirsi boŋ no i g'a hay, i si humburu mo. 6 I ga ngey biney gaabandi miila laalo ra, I goono ga ciinay ga ne ngey ga hirrimiyaŋ te ka tugu. I ga ne: «May no ga di iri?» 7 I ga adilitaray-jaŋay saaware gurum ka ne: «Iri na gonitaray me-hawyaŋ soola ka ban!» Boro kulu fundi fonguyaŋ d'a bina ya iguuso no. 8 Amma Irikoy g'i hay jirsi boŋ k'i maray da hangaw. 9 Yaadin no a ga naŋ i ma kati nd'a: I bumbey deene no ga gaaba nd'ey. Boro kulu kaŋ di ey ga ngey me nyatte i gaa no. 10 Gaa no borey kulu ga humburu, i ga Irikoy goyey ci, I ga laakal d'a goyo mo. 11 Adilante bine ga kaan Rabbi do, a ga de a gaa mo. Borey kulu kaŋ yaŋ biney ga saba mo g'a beerandi.

65

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no kaŋ a doon. 2 Ya Irikoy, sifaw ga hagu ni se dangayyaŋ ra Sihiyona ra. Ni do mo no borey ga sarti toonandi. 3 Ya nin adduwa maakwa, ni do no fundikooney kulu ga kaa. 4 Taali teeyaŋ muraadey te zaama ay boŋ. Day iri hartayaŋey, ni g'i tuusu. 5 Albarkante no boro kaŋ ni suuban, Nga kaŋ ni daŋ a ma maan ka kaa ni do, Zama a ma goro ni windi batamey ra. Ni windi gomno, kaŋ ga ti ni fu hananta ga wasa iri se. 6 Ya Irikoy, iri faaba wano, Nin kaŋ ci deyaŋ hari ndunnya me-a-me se, da ngey mo kaŋ yaŋ go teeko boŋ nangu mooro se. Muraaduyaŋ kaŋ ga dambarandi no ni ga tu d'a iri se adilitaray ra, 7 Nin no ga tondi beerey sinji nda ni gaabo, I na ni guddu nda hin. 8 Teekoy kosongo d'i hari bondayey, Da ndunnya dumey kosongey, ni ya i kanandiko no, 9 Nangu moorey me gorokoy go ga humburu ni alaamey sabbay se. Ni ga naŋ wayna funay haray da wayna kaŋay haray ma cilili farhã sabbay se. 10 Ni ga laabu kunfa, ni g'a haŋandi hari, Ni g'a yulwandi mo gumo. Irikoy gooro go toonante nda hari. Ni ga ntaaso kaa taray i se, Zama yaadin no ni na laabo soola nd'a. 11 Ni g'a batey no hari boobo, Ni g'a bata guwey bagu ka say, Ni g'a leema nda buru hari, Ni ga albarka daŋ a buzugey gaa mo. 12 Ni na jiiro kunga nda ni gomno, Ni fondey go ga maafe tolli-tolli. 13 Saaji kuray nangey goono ga tolli-tolli. Tudu izey mo, farhã na i windi. 14 I ga kuray nangey daabu nda feeji kuruyaŋ, Goorey batamey mo ga daabu nda ntaasu. I go ga cilili farhã sabbay se, oho, i go ga baytu.

66

1 Doonkoy jine bora se. Dooni no, baytu mo no. Ya araŋ ndunnya kulu, wa farhã jinde sambu Irikoy se. 2 Wa baytu k'a maa darza ci, w'a darza sifa. 3 Araŋ ma ne Irikoy se: «Goyey kaŋ ni ga te

ga dambarandi gumo! Ni hino beera sabbay se no ni ibarey ga tuubi alhaali cabe ni se. 4 Ndunnya kulu ga sududu ni se, A ga sifaw baytuyaŋ te ni se mo. I ga sifaw baytuyaŋ te ni maa gaa.» (Wa dangay) 5 Wa kaa ka di Irikoy goyey. Nga wo, humburkumay hari no a goyey kaŋ a te Adam-izey do ra. 6 A na teeku ciya laabu kogo, Borey bisa isa ra ce gaa mo. Noodin no iri farhã d'a. 7 A hino do a ga may hal abada. A moy goono ga ndunnya dumey fonnay, Murtantey ma si ngey boŋ beerandi bo. (Wa dangay) 8 Ya araŋ dumey, wa iri Irikoyo maa sifa, Wa naŋ i ma maa a sifayaŋ jinde. 9 Nga kaŋ g'iri fundey haggoy, A s'iri cey taŋ i ma cabu mo. 10 Zama nin wo, ya Irikoy, ni na iri deedandi. Ni na iri hanandi sanda mate kaŋ cine i ga nzarfu hanandi. 11 Ni kande iri taaru ra, Ni na jaraw tiŋo dake iri banda daarey boŋ. 12 Ni naŋ borey ma kaaru iri boŋey boŋ. Iri gana ka bisa danji nda hari ra mo, Amma ni n'iri kaa noodin ka kande iri nangu yulwante ra. 13 Ay ga furo ni windo ra da sargay kaŋ i ga ton yaŋ. Ay g'ay sartey bana ni se, 14 Wo kaŋ yaŋ ay me-kuurey ci, Kaŋ ay meyo mo ci waato kaŋ cine ay go kankami ra. 15 Ay ga sargayey kaŋ i ga ton yaŋ salle ni se, Da kurey ra alman naasey, Da feeji gaarey _maano kaŋ ga te|_ dugu a banda. Ay ga yeeji da hincin jindi yaŋ salle care banda. (Wa dangay) 16 Ya araŋ kulu kaŋ ga humburu Irikoy, wa kaa ka maa; Ay mo, ay ga dede haŋ kaŋ a te ay fundo se. 17 Ay n'a ce d'ay meyo, ay deena mo n'a beerandi. 18 D'ay na laala jisi ay bina ra, doŋ Koy Beero si maa. 19 Amma daahir Irikoy maa, A na hanga jeeri ay adduwa jinda se mo. 20 I ma Irikoy sifa, nga kaŋ man'ay adduwa hibandi. A go, a mana nga baakasinay suujo hibandi ka kaa ay gaa.

67

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Baytu no, dooni mo no. 2 Irikoy ma gomni te iri se, a m'iri albarkandi mo. A ma naŋ nga moyduma ma kaari iri do haray. (Wa dangay) 3 Zama i ma ni fonda bay ndunnya ra, Ni faaba mo ndunnya dumey kulu game ra. 4 Ya Irikoy, dumey ma ni saabu, Dumey kulu ma ni sifa. 5 Dumey biney ma kaan. I ma baytu te farhã sabbay se, Zama ni ga ciiti te dumey se da cimi, Ni ga ndunnya dumey daŋ fondo mo. (Wa dangay) 6 Ya Irikoy, naŋ dumey ma ni saabu, Dumey kulu ma ni sifa. 7 Laabo na nga nafa no. Irikoy kaŋ ga ti iri Irikoyo go g'iri albarkandi. 8 Irikoy goono g'iri albarkandi. Ndunnya me-a-me ma humbur'a.

68

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no, dooni mo no. 2 Irikoy ma tun, a ibarey mo ma say. Borey kaŋ yaŋ wang'a ma zuru a jine. 3 Mate kaŋ cine i ga dullu gaaray, I m'i gaaray yaadin cine. Sanda mate kaŋ cine yu fanta ga manne danji gande, Boro laaley ma halaci yaadin cine Irikoy jine. 4 Amma adilantey biney ma kaan. I ma ngey farhãyaŋo beerandi Irikoy jine. Oho, i ma te farhã da bine kaani. 5 Wa baytu te Irikoy se, wa sifaw baytuyaŋ te a maa gaa! Wa fonda haabu kaarukwa kaŋ ga taasi beero gana se. A maa ga ti Rabbi, wa farhã beerandi a jine! 6 Irikoy ya alatuumey baaba no nga nangoray hanna ra, Ciiti teeko mo no wayborey kaŋ kurnyey bu se. 7 Irikoy ga fo-goroko naŋ a ma goro almayaaliyaŋ ra, A ga daabantey kaa taray, k'i arzakandi, Amma turantey wo go ga goro laabu kogo ra. 8 Ya Irikoy, waato kaŋ ni fatta ka koy ni borey jine, Waato kaŋ ni na saajo gana, (Wa dangay) 9 Kala laabo zinji, beeney mo tolli-tolli Irikoy jine. Oho, hala nda baa Sinayi mo, a zinji Irikoy jine, Kaŋ ga ti Israyla Irikoyo. 10 Ya Irikoy, ni na beene hari boobo gusam, Ni na ni jama tabbatandi waato kaŋ a farga. 11 Ni jama goro laabo ra. Ya Irikoy, ni gomno ra ni na talkey laamey bana. 12 Koy Beero no ka sanno no, Wayborey kaŋ ga baaru hanna fe, kunda bambata no. 13 I go ga ne: «Wongu margey bonkooney ga zuru, I ga zuru no. Nga mo, waybora kaŋ ga goro fu ga wongu arzaka fay. 14 Araŋ mo go ga kani feeji kaley ra. Koloŋay fata go ga daabu nda nzarfu, a hamno mo da wura kaŋ ga nyaale.» 15 Waato kaŋ Hina-Kulu-Koyo na bonkooney say noodin, Neezu* goono ga kaŋ Zalmon tondo boŋ. 16 Basan tondo wo, Irikoy tondi kuuku no, Basan tondo, tondi kuuku yollo-boobo-koy no. 17 Ya araŋ tondi kuukey, yollo-boobo-koyey, Ifo se no araŋ go ga tondo kaŋ Irikoy miila nga nangora se gullu nda canse? Daahir mo, Rabbi ga goro a ra hal abada. 18 Irikoy torkey ya zambar-zambarey no. Oho, dubu-dubey boŋ no. Koy Beero go i game ra nangu hananta ra sanda mate kaŋ cine a go Sinayi. 19 Ni ziji beene, ni na tamtaray izey ku ka kond'ey. Ni du nooyaŋey borey se, oho, hala nda turantey se, Zama Rabbi Irikoy ma goro i banda. 20 Wa Koy Beero sifa, Nga kaŋ goono g'iri tiŋayey sambu zaari kulu, Irikoy nooya, kaŋ nga no ga ti iri faaba. (Wa dangay) 21 Irikoy ya faaba-boobo-Koy no iri se. Faaba kaŋ ga boro kaa buuyaŋ gaa ya Rabbi, Koy Beero wane no. 22 Amma Irikoy ga nga ibarey boŋey bagu, Boŋ kuuru kaŋ gonda hamni wo,

Boro kaŋ ga soobay ka nga taaley te wane no. 23 Rabbi ne: «Ay ga ye ka kand'ey i ma fun Basan,
Ay ga ye ka kand'ey i ma fun teeku guusuyaŋey do. 24 Zama ni ma ni ca sufu kuri ra, Ni hansey
deenayzey mo ma du baa ni ibarey ra.» 25 Ya Irikoy, i di ni fondey sata-sata. Ay Irikoyo, ay
Bonkoono satey nooya. I ga furo nangu hananta ra. 26 Baytu teekoy furo jina, moolo karey mo n'i
banda gana, Can-caŋ karkoy mo go wandiyey game ra. 27 Ya araŋ kaŋ fun Israyla banda gaa, Wa
Irikoy sifa margey ra, nga kaŋ ga ti Koy Beero. 28 I kayno Benyamin neeya kaŋ go ga i may, Da
Yahuda mayraykoyey da ngey jama, Da Zabluna mayraykoyey, da Naftali mayraykoyey mo. 29 Ni
Irikoyo na ni gaabo lordi ni se. Ya Irikoy, ma ni gaabo bangandi, nin kaŋ goy iri se. 30 Ni windo kaŋ
go Urusalima* sabbay se no bonkooney ga kande ni se fooyaŋ. 31 Ma kaseeti farru ganji hamey din
gaa, Da yeeji beerey kuro, Da ndunnya dumey handayzey ngey banda, Kaŋ yaŋ ga ngey boŋ
kaynandi ka kande nzarfu gudeyaŋ. A na dumey kaŋ yaŋ goono ga farhã da wongu say-say. 32
Diyayaŋ ga kaa ka fun Misira, Etiyopi ga cahã ka nga kambey salle Irikoy do haray. 33 Ya araŋ
ndunnya mayrayey, wa baytu te Irikoy se, Wa sifaw baytu te Koy Beero se. (Wa dangay) 34 Beene
beeney kaŋ go no za doŋ-doŋ, kaarukwa kaŋ ga kaaru i boŋ, A go, a na nga jinda sambu ka salaŋ,
Jinde gaabikooni mo no. 35 Wa Irikoy hino ci. A koytaray darza go no Israyla boŋ, A hino go no
beene batama ra. 36 Ya Irikoy, ni ya humburkumay hari no ni nangu hananta ra. Israyla Irikoyo,
Nga no ga hin nda gaabi no nga borey se. I ma Irikoy sifa!
69
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Boosi hannoyaŋ». Dawda wane no. 2 Ya
Irikoy, m'ay faaba, zama harey margu ay fundo boŋ. 3 Ay sundu tibi guuso ra, nangu kaŋ kayyaŋ
daama si no. Ay kaŋ harey kaŋ ga guusu ra, Nangu kaŋ hari zuru beerey n'ay yoole. 4 Ay farga
nd'ay hẽeno, ay karra koogu, Ay moy gaze ay Irikoyo batuyaŋo se. 5 Borey kaŋ yaŋ ga konna ay
sabaabu kulu si bisa ay boŋ hamno baayaŋ. Borey kaŋ yaŋ ga ceeci ngey m'ay halaci, kaŋ ay
ibareyaŋ no yaamo-yaamo, hinkoyaŋ mo no. Tilas kal ay ma haŋ kaŋ ay mana kom yeti. 6 Ya Irikoy,
nin no g'ay saamotara bay, Ay taaley mo si ga tugu ni se. 7 Ya Rabbi Kundeykoyo, Ma si naŋ borey
kaŋ ga hangan ni se yaŋ ma haaw ay sabbay se. Ya Israyla Irikoyo, ma si naŋ borey kaŋ ga ni ceeci
yaŋ ma di kayna ay sabbay se. 8 Zama ni sabbay se no ay di wowi, Kayna mo n'ay moyduma daabu.
9 Ay ciya yaw ay nya-izey se, Da ce-yaw mo ay nyaŋo izey se. 10 Zama anniya kaŋ ay gonda ni
fuwo se n'ay kankam, Ni wowkoy wowey mo kaŋ ay boŋ. 11 Waato kaŋ ay hẽ ay bina ra da mehaw,
Woodin kulu ciya ay se wowi hari. 12 Waato kaŋ ay na bufu zaara haw, Ay ciya yaasay hari i se. 13
Faada meyey gaa gorokoy goono g'ay fakaaray te. Ay ciya haŋ-ka-bugukoyey se dooni hari. 14
Amma ay ya day, ya Rabbi, Ay adduwa go ni do, taayaŋ alwaati ra. Ya Irikoy, ni baakasinay suuji
booba boŋ, Ma tu ay se da faaba naanaykoy. 15 M'ay kaa botogo ra, ma si fay da ay ya sundu. Naŋ
ay ma faaba ka fun borey kaŋ yaŋ wangu ay kambe ra, Da hari guusuyaŋey ra mo. 16 Hari zuru
beerey ma s'ay yoole, Teeku guusuyaŋ mo ma s'ay gon, Guuso ma si nga me daabu ay boŋ. 17 Ya
Rabbi, ma tu ay se, Zama ni baakasinay suujo gonda gomni. Ni bakaraw booba boŋ, ma bare ay do
haray. 18 Ma si ni moyduma tugu ay, ni tamo se, Zama ay go kankami ra. Ma tu ay se da waasi. 19
Ma maan ay fundo gaa k'a fansa*, M'ay fansa ay ibarey sabbay se. 20 Ni g'ay foyra, d'ay haawo,
d'ay kayna bay. Ay yanjekaarey kulu go ni jine. 21 Foyray n'ay bina doorandi, Ay go toonante nda
tiŋay maayaŋ. Ay ceeci borey kaŋ yaŋ ga bakar, day boro kulu si no, Ay ceeci kunfakoyaŋ mo,
amma ay mana du. 22 I n'ay no tay ay ma ŋwa, Ay jaw maayaŋo ra mo i n'ay no hari mooro ya haŋ.
23 I taablo ma ciya kumsay i jine. Waati kaŋ i goono ga baani goray te mo, A ma ciya hirrimi. 24 I
moy ma te kubay, hal i ma si du ka di. Ma naŋ mo i banda daarey ma soobay ka jijiri waati kulu. 25
Ma ni dukuro gusam i boŋ, Ni futay korna m'i hamnay ka di. 26 I nangorayey ma ciya kurmu, Boro
kulu ma si goro i kuuru fuwey ra. 27 Zama i goono ga bora kaŋ ni kar din gurzugandi, I goono ga
bora kaŋ ni maray din ciinay. 28 Ma laala dake i se i laalayaŋo boŋ, I ma si furo ni adilitara ra. 29
M'i tuusu fundi tira ra, Ma si i hantum adilantey banda. 30 Day ay wo, taabante no, ay go ga maa
doori. Ya Irikoy, ni faaba m'ay sambu ka dake beene. 31 Ay ga Irikoy maa sifa nda baytu, Ay g'a
beerandi nda saabuyaŋ. 32 Woodin ga kaan Rabbi se mo ka bisa yeejiyaŋ, Wala yeeji nda nga hilley
da nga ce camsey. 33 Borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray di woodin, i maa kaani mo. Araŋ kaŋ ga
Irikoy ceeci, araŋ biney ma funa. 34 Zama Rabbi ga maa borey kaŋ go moori ra hẽeney, A si donda
nga wane hawantey mo. 35 Beena da ganda m'a sifa, Da teekoy mo da hay kulu kaŋ ga yooje i ra.

36 Zama Irikoy ga Sihiyona faaba, A ga Yahuda galley mo cina. Borey ga goro noodin, a ga ciya i mayray hari mo. 37 A tamey bandey mo g'a tubu, Ngey mo kaŋ yaŋ ga ba Irikoy maa ga goro a ra.
70
1 Doonkoy jine bora se. Dawda wane no kaŋ a te fongandiyaŋ se. 2 Ya Irikoy, ma waasu ay faabayaŋ se. Ya Rabbi, ma waasu ay gaayaŋ se. 3 Borey kaŋ yaŋ goono g'ay fundo ceeci, Naŋ i ma haaw, i boŋ ma haw mo. Borey kaŋ yaŋ ga farhã d'ay hasaraw, Naŋ i ma ye banda ka di kayna. 4 Borey kaŋ yaŋ ga ne: «Ahãa! Ahãa!», I ma ye banda haawo kaŋ g'i di sabbay se. 5 Borey kaŋ yaŋ ga ni ceeci, I kulu ma farhã ka te bine kaani ni do. Ngey mo kaŋ ga ba ni faaba, i ma soobay ka ne: «Irikoy ma beeri ka bisa i kulu!» 6 Amma ay ya taabante da laamikoy no. Ya Irikoy, ma waasu ka kaa ay do. Nin no ga ti ay gaakwa d'ay Faabakwa mo. Ya Rabbi, ma si gay.
71
1 Ya Rabbi, ni gaa no ay ga de, Ma si naŋ ya haaw hal abada. 2 M'ay faaba ni adilitara ra, m'ay kaa kambe mo. Ma ni hanga jeeri ay do haray, k'ay faaba. 3 Ma ciya ay se goray tondi, Naŋ kaŋ ay ga soobay ka furo duumi. Ni lordi ka ne i m'ay faaba, Zama nin no ga ti ay tondo d'ay gaabi nango. 4 Ya ay Irikoyo, m'ay kaa boro laalo kambe ra. Nga, bine-bi-koyo kaŋ sinda adilitaray kambe ra no. 5 Zama nin no, ya Rabbi Koy Beero, nin no ga ti ay beeja, Nin no ga ti ay deyaŋ haro za ay go zanka. 6 Nin no k'ay gaakasinay za gunde ra; Nin no k'ay kaa ay nyaŋo gunda ra, Nin no ay ga sifa duumi. 7 Ay ya day, ay ciya dambara hari boro boobo se, Amma nin no ga ti ay koruyaŋ do gaabikoono. 8 Ay meyo ga to da ni sifaw, da ni darza mo zaari me-a-me. 9 Ma s'ay furu zeenay jirbey ra, Ma s'ay furu waati kaŋ ay gaabo ban, 10 Zama ay ibarey goono ga salaŋ ka gaaba nda ay. Ngey mo kaŋ yaŋ goono g'ay fundo batandi goono ga saaware gurum. 11 I goono ga ne: «Irikoy n'a furu. W'a gana k'a di, zama Faabako si no.» 12 Ya Irikoy, ma si mooru ay! Ya ay Irikoyo, ma waasu k'ay gaa! 13 Borey kaŋ yaŋ goono ga gaaba nd'ay fundo ma haaw, I ma ban mo. Borey kaŋ yaŋ goono ga taabi haŋyaŋ ceeci ay se, I ma daabu nda foyray da kayna. 14 Amma ay wo, duumi ay gonda beeje, Ay ga ni sifawo te mo ka koy jina ka tonton. 15 Ay meyo ga ni adilitara salaŋ, Da ni faaba mo zaari me-a-me. Zama ay si i baayaŋo me bay. 16 Ay ga kaa ka Rabbi, Koy Beero goy hinkoyey ci, Ay ga ni adilitara ci, ni wano hinne. 17 Ya Irikoy, za ay go zanka ni n'ay dondonandi, Hala ka kaa sohõ mo, ay goono ga ni dambara goyey ci. 18 Oho, ya Irikoy, baa waati kaŋ ay zeen ka te hamni kwaaray, ni ma s'ay furu, Kala nda ay na ni hino cabe zamana woone se jina, Da ni gaabo boro kulu kaŋ ga kaa se. 19 Ya Irikoy, ni adilitara ga beeri ka to hala beena gaa. Nin, ya Irikoy, kaŋ na muraadu bambatey te, May no ga hima nin? 20 Nin kaŋ na iri cabe taabey kaŋ ga baa, i ga koroŋ mo, Ni ga ye ka iri funandi koyne. Ganda guusuyaŋey ra no ni ga ye ka iri fattandi. 21 Ni g'ay beera tonton, ka ye ka bare k'ay kunfa koyne. 22 Ya nin ay Irikoyo, ay ga ni naanayo sifa nda moolo. Ya nin, Israyla wane Hananyankoyo, Ay ga baytu te ni se da moolo beeri. 23 Ay meyo ga farhã gumo waati kaŋ ay goono ga sifaw baytuyaŋ te ni se, Ay fundo kaŋ ni fansa mo ga farhã. 24 Ay deena mo ga ni adilitara ci zaari me-a-me, Zama ngey kaŋ yaŋ ga taabi haŋyaŋ ceeci ay fundo se haaw, i di kayna mo.
72
1 Suleymanu wane no. Ya ay Irikoyo, ma bonkoono no ni ciitey. Ni adilitara mo, ni m'a no bonkoono izo se. 2 A ma ciiti te ni borey se da adilitaray, Ni talkey mo se da cimi ciiti. 3 Tondi kuukey ma kande borey se laakal kanay, Tudey mo ma kand'a adilitaray ra. 4 A ma ciiti te borey ra talkey se; A ma laamikoyey izey faaba, A ma taabandikoy mumuru mo. 5 I ma humburu nin waati kaŋ wayna go no, Da waati kaŋ hando go no, Hal a ma koy zamaney kulu me. 6 A ma zumbu sanda beene hari cine, subu kaŋ i dumbu boŋ, Sanda buru hariyaŋ kaŋ ga laabo tayandi. 7 A jirbey ra adilante ma zaada, Laakal kanay ma baa mo, kala handu sanni ma ban. 8 A ma may teeku fa gaa ka koy teeku fa gaa mo, Da Isa Beero gaa kal a ma koy ndunnya me. 9 Saajo gorokoy ma gurfa a jine, a ibarey ma kusa loogu. 10 Tarsis da gungey bonkooney ma jangal bana, Seba da Saba bonkooney mo ma kande fooyaŋ hari. 11 Oho, bonkooney kulu ma sududu a se, Ndunnya dumey kulu ma may a se. 12 Zama a ga borey kaŋ go moori ra faaba waati kaŋ i hẽ ka gaakasinay ceeci, Da taabante, da boro kaŋ sinda gaako mo. 13 A ga bakaraw cabe talkey da laamikoyey se, A ga laamikoyey fundey faaba mo. 14 A m'i fundey fansa* zamba nda toonye gaa, A diyaŋo gaa mo i kuro gonda darza. 15 A ma funa, i ma Seba wura no a se mo. Borey ma adduwa te a se han kulu, I m'a sifa zaari me-a-me.

16 Ntaaso ma te ka yulwa laabo tondi kuukey yolley gaa, Jeeney ma soobay ka teeni sanda Liban cine, Galley ra gorokoy mo ma zaada danga ganda subey cine. 17 A maa ma tabbat hal abada, A maa ma yandi duumi nda wayna go no. I ma borey albarkandi a maa gaa, Ndunnya dumey kulu ma ne a se albarkante. 18 I ma Rabbi Irikoy, Israyla Irikoyo, sifa, Nga kaŋ ga dambara goyey te, nga hinne. 19 I m'a maa darzakoyo sifa hal abada. Ndunnya kulu ma to d'a darza. Amin! Amin! Yasse ize Dawda adduwey nooya, i ban.

73

1 Asaf baytu fo no. Daahir, Irikoy ya gomnikoy no Israyla se, Ngey kaŋ gonda bine hanante se no. 2 Amma ay wo, ay cey ga ba ka kati, Kayna ka cindi ay taamuyaŋey ma tansi. 3 Zama ay bina canse foomantey se, Waato kaŋ ay di laalakoyey arzaka. 4 Zama i buuyaŋ ra sinda doori maayaŋ durayyaŋ, I gaabey go toonante. 5 I si taabi ra sanda boro cindey cine, I mana masiiba te i se sanda boro cindey cine. 6 Woodin se no boŋbeeray goono ga sarku i jindey gaa sanda jinde gaa taalam hari cine, I gonda toonye ga daŋ sanda bankaaray cine. 7 I moy go ga dor-doru maani sabbay se, I biney fonguyaŋey baa gumo. 8 I goono ga hahaaray te, laala ra mo i ga kankami ci. I goono ga niine jare ka salaŋ, 9 I na ngey meyey ye beene ka gaaba nda beeney, I deeney mo goono ga bar-bare ganda. 10 Woodin se no a borey ga ye ka kaa neewo, I goono ga hari haŋ gumo. 11 Foomantey din goono ga ne: «Mate no Irikoy ga te ka bay? Bayray woofo no go Beeray-Beeri-Koyo do?» 12 A go, woone yaŋ, ngey no ga ti laalakoyey: I goono ga goro baani samay duumi, I goono ga tonton da arzaka. 13 Daahir, yaamo no ay n'ay bina hanandi, Ay n'ay kambey nyun da taali-jaŋay. 14 Zama zaari me-a-me masiiba no ay goono ga haŋ, Da goojiyaŋ mo susubay kulu. 15 D'ay ne: «Yaadin cine no ay ga salaŋ,» A go, doŋ ay na ni izey zamana amaana ŋwa. 16 Waato kaŋ ay ceeci ay ma woodin bay, kala a ciya haŋ kaŋ gaabu ay se. 17 Day waato kaŋ ay furo Irikoy nangu hananta ra, Gaa no ay laakal d'i bananta. 18 Daahir, ni n'i daŋ tansi nangey ra, Ni n'i furu halaci zulliyaŋey do. 19 Guna mate kaŋ cine i kaŋ farap! folloŋ, I n'i haabu ka ban parkatak da humburkumay beeriyaŋ. 20 Sanda hindiri cine waati kaŋ boro mo hay, Yaadin cine no, ya ay Koyo, da ni mo hay, Ni ga donda i alhaalo. 21 Waati kaŋ a dooru ay gaa, A n'ay gooru mo ay bina ra, 22 Ay na alman alhaali te, ay jaŋ bayray mo, Hal ay hima sanda ganji ham ni jine. 23 Kulu nda yaadin, waati kulu ay go ni banda, Ni n'ay kambe ŋwaaro di ka gaay. 24 Ni g'ay candi nda ni saawara, Woodin banda ni g'ay ta ay ma koy darza ra. 25 May no ay se beene da manti nin no? Ndunnya ra mo sinda boro fo kaŋ g'ay beejandi kala nin. 26 Ay bina d'ay hamo gaze, Amma Irikoy ga ti ay bina tondi daaro, D'ay baa mo hal abada. 27 Zama a go, borey kaŋ yaŋ ga mooru nin ga halaci. Ngey kaŋ yaŋ fay da nin ka amaana ŋwaari gana, I kulu ni g'i halaci. 28 Amma a boori ay se ya maan Irikoy, Ay na Rabbi, Koy Beero te ay koruyaŋ do, Zama ay ma ni goyey kulu baaru dede.

74

1 Asaf baytu fo no. Ya Irikoy, ifo se no ni n'iri furu hal abada? Ifo se mo no ni futa goono ga te dullu ni kuray nango feejey se? 2 Ma fongu ni jama kaŋ ni day za doŋ, Wo kaŋ ni fansa* zama a ma ciya ni wane dumo. Ma fongu Sihiyona tondo mo, kaŋ ra ni goro. 3 Ma ni ce dagu, Ma miila ka koy kurmey kaŋ yaŋ ga duumi do haray. Ibare na hay kulu sara Nangu Hananta ra. 4 Ni gaabakasiney na yooje beeri te ni marga nango bindo ra, I na ngey liiliwaley sinji i ma ciya alaama. 5 I ga hima boro kaŋ ga deesi sambu saaji ra tuuri-nyayaŋ gaa. 6 Sohõ mo a jabuyaŋ goyey kulu, I go g'i bagu-bagu nda deesi nda ndarka. 7 I na danji daŋ ni Nangu Hananta gaa k'a kulu ton, I na ni maa goray nango ziibandi. 8 I biney ra no i ne: «Iri m'i may da kankami care banda!» Laabo ra nangu kulu kaŋ borey ga kubay da Irikoy, I n'i ton. 9 Iri si ga di iri alaamey, annabi mo si no koyne, Iri game ra mo sinda boro kaŋ ga bay hala waati fo no. 10 Ya Irikoy, waati fo no yanjekaarey ga ni kaynayaŋ naŋ? Ibare ga soobay ka donda ni maa hal abada no? 11 Ifo se no ni goono ga ni kambe kaa, Kaŋ ga ti ni kambe ŋwaaro? Ma ni kamba kaa ni ganda gaa k'i ŋwa. 12 Kulu nda yaadin, Irikoy ya ay Bonkoono no za doŋ, Faaba goy teeko mo no laabo bindo ra. 13 Nin no, ni gaabo no ni na teeko fay-fay d'a. Nin no ka teeku ham beerey boŋey bagu-bagu. 14 Nin no ka Lebiyatan* boŋey bagu-bagu, Nin no k'a nooyandi a ma ciya ŋwaari saaji ra gorokoy se. 15 Nin no ka hari-mo da hari zurey zortandi, Nin no ka naŋ isayaŋ ma koogu. 16 Zaari ni wane no, cin mo ni wane no, Nin no ka annura nda wayna soola. 17 Nin no ka ndunnya me hirrey kulu sinji, Nin no ka kaydiya nda jaw mo te. 18 Ya Rabbi, ma fongu woone gaa: ibara na ni maa sara, Dumo kaŋ sinda carmay donda ni maa. 19 Ma si ni

koloŋa fundo no ganji ham se, Ma si dinya ni taabi hankwa fundo hal abada. 20 Ma sappa guna, zama ndunnya kubay nangey ga to no da toonye nangorayyaŋ. 21 Ma si naŋ borey kaŋ yaŋ i kankam ma ye ka kaa haawi ra. Ma naŋ alfukaaru nda moori ra gorokoy ma ni maa sifa. 22 Ya Irikoy, ma tun ka ni sanno hanse. Ma fongu mate kaŋ cine boro kaŋ sinda carmay goono ga ni wow zaari me-a-me. 23 Ma si dinya ni yanjekaarey jinda, Borey kaŋ yaŋ tun ka gaaba nda nin, I kosongo go ga ziji ka tonton duumi.

75

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Ma si halaci». Asaf baytu fo no, dooni mo no. 2 Ya Irikoy, iri ga saabu ni se, iri ga saabu, Zama ni maa ga maan. Borey goono ga ni dambara harey baaru dede. 3 Ni ne: «Saaya kaŋ alwaato kaŋ ay jisi din to, Ay no ga ciiti da mate kaŋ ga saba. 4 Waati kaŋ ndunnya da nga ra gorokoy kulu ga jijiri, Ay no g'a bonjarey sinji. (Wa dangay) 5 Ay ne foomantey se: ‹Wa si fooma.› Laalakoyey mo, ay ne i se: ‹Wa si boŋ jare. 6 Wa si araŋ hilley tunandi beene, Araŋ ma si salaŋ da gande-gaabay.› » 7 Zama manti wayna funay, manti wayna kaŋay, Manti mo dandi kambe haray no beeray ga fun bo, 8 Amma Irikoy no ga ti Ciitikwa. A ga boro fo kaynandi, a ma afo mo beerandi. 9 Zama Rabbi kambe ra gonda gaasiya, Duvaŋo* kaŋ go a ra mo ga te kufu, A ga to da marga-marga, Irikoy ga soogu ka kaa a ra mo. A zambo mo, daahir boro laaley kulu kaŋ go ndunnya g'a zinji-zinji ka zu. 10 Amma ay wo, hal abada ay g'a baaro fe, Ay ma sifayaŋ baytu te Yakuba Irikoyo se. 11 A ga boro laaley hilley kulu pati, Amma adilantey hilley ga du darza.

76

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Asaf baytu fo no, dooni mo no. 2 I ga Irikoy bay Yahuda ra, a maa beeri Israyla ra. 3 Salem ra no a nangora go, a gora do mo go Sihiyona ra. 4 Noodin no a na hangawey kaŋ gonda danji ceeri-ceeri, Da koray, da takuba, da wongu jinayey mo. (Wa dangay) 5 Ni gonda darza beeri da gaakuri mo ka bisa wongu arzaka citila, 6 I na bine gaabikooney jinayey ku wongu ra, I kani ka jirbi kaŋ sinda tunyaŋ, Wongaarey din kulu ra sinda boro kaŋ ga hin ka nga kambe sambu. 7 Ya Yakuba Irikoyo, ni deeno se torkey da bariyey kulu kaŋ jirbi tiŋo ra. 8 Nin no ga humburandi gumo, nin no. May no ga kay ni jine da ni futu? 9 Ciiti kaŋ fun beene, ni naŋ i ma maa ra, Ndunnya mo humburu, a te siw 10 waato kaŋ Irikoy tun ciiti teeyaŋ sabbay se, Zama nga ma ndunnya ra lalabukoyey faaba. (Wa dangay) 11 Zama daahir boro futay ga ni sifawo te. Futay cindo mo, ni g'a te guddama. 12 Wa sartiyaŋ sambu k'i toonandi Rabbi araŋ Irikoyo se. Borey kulu kaŋ goono g'a windi ma kande fooyaŋ hari nga kaŋ to i ma humbur'a se. 13 A ga mayraykoyey bonjareyaŋo ban. Irikoy ya humburkumay hari no ndunnya bonkooney se.

77

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da Yedutun subo. Asaf baytu no. 2 Ay jinde no ay go ga hẽ d'a Irikoy gaa, Oho, ay jinde no ay go ga tunandi Irikoy gaa, Nga mo ga hanga jeeri ay se. 3 Ay taabo zaaro ra ay na Koy Beero ceeci, Cin mo ay kambe go ga salle, a mana dusu. Ay fundo wangu ka yaamaryaŋ ta. 4 D'ay fongu Irikoy gaa, ay laakalo no ga tun. D'ay ga miila mo, ay fundo no ga kasam. (Wa dangay) 5 Ni go g'ay mo-kuurey di i ma goro feerante. Ay boŋo mo haw kala ay si du ka salaŋ. 6 Ay fongu waato jirbey, za doŋ-doŋ jiirey nooya. 7 Cin ra ay ga fongu nda ay doono, Ay ga saaware d'ay bina, Ay biya mo go ga fintalyaŋ te. 8 Ay Koyo ga boro furu no hal abada? A si ye ka yadda no koyne? 9 A baakasinay suujo ban hal abada no? A alkawlo mo tun hal abada abadin no? 10 Wala Irikoy dinya gomni teeyaŋ no? A futa ra a na bakaraw daabu no, wala? (Wa dangay) 11 Ay ne: «Woone ga ti ay bine sara: Kaŋ Beeray-Beeri-Koyo kambe ŋwaari si no danga waato wano cine.» 12 Ay ga fongu Rabbi goyey, Daahir ay ga fongu ni waato dambara goyey. 13 Ay ga soobay ka ni goyey kulu guna nda laakal, Ay ga miila mo ni te-goyey boŋ. 14 Ya Irikoy, ni fonda ya hananyankoy no. Irikoy woofo no ka bara nda beeray sanda iri Irikoyo cine? 15 Nin no ga ti Irikoy kaŋ ga dambara goyyaŋ te, Ni na ni gaabo cabe dumey game ra. 16 Ni kambe no ni na ni borey fansa* nd'a, Kaŋ ga ti Yakuba nda Yusufu izey. (Wa dangay) 17 Ya Irikoy, harey di nin, harey di nin, I bibiri, guusuyaŋey jijiri. 18 Burey na hari taŋ ka dooru, beene batamey kaati. Ni hangawey mo ga koy, i ga ye. 19 Ni kaatiyaŋ jinda go alma haw beero ra, Maliyaŋey na ndunnya kaarandi, Laabo jijiri ka zinji-zinji. 20 Ni fonda go teeku ra, Ni fondayzey mo go hari bambatey ra, Ni ce gurbey mo, borey s'i bay. 21 Ni na ni borey candi Musa nda Haruna kambe ra, Sanda feeji kuru cine.

78
1 Asaf dooni fo no. Ya ay borey, wa hangan ay asariya se, W'araŋ hanga jeeri k'ay me sanney hangan. 2 Ay g'ay meyo feeri nda yaasay, Ay ma waato sanney kaŋ ga sandi yaŋ ci, 3 Wo kaŋ yaŋ iri maa, iri g'i bay, Iri kaayey mo ci iri se. 4 Iri s'i tugu i izey se, Amma iri ga Rabbi sifawey, da Rabbi gaabo, D'a dambara goyey kulu kaŋ a te baaru dede zamana kaŋ ga kaa borey se. 5 Zama a na seeda kayandi Yakuba ra, A na asariya daŋ Israyla ra, Wo kaŋ a lordi iri kaayey se, Zama i ma ngey izey bayrandi nd'a. 6 Hala zamana kaŋ ga kaa din m'i bay, Danga izey kaŋ yaŋ i ga hay nooya, Ngey mo ma tun ka ci ngey izey se, 7 Zama i ma ngey deyaŋ sinji Irikoy gaa, I ma si dinya Irikoy goyey gaa, Amma i ma haggoy d'a lordey. 8 I ma si goro ka ciya sanda ngey kaayey cine, Zamana kaŋ boŋ ga sandi, kaŋ ga ture mo, Zamana kaŋ mana nga bina soola, Kaŋ a biya mana kay da naanay Irikoy gaa. 9 Ifraymu izey, soojeyaŋ no kaŋ gonda birawyaŋ ga jare, Amma i na banda bare wongo hane. 10 I mana ngey da Irikoy game ra sappa haggoy, I wangu ka dira a asariya ra. 11 I dinya a goyey d'a dambara harey kaŋ a cab'i se, 12 Goyyaŋ kaŋ ga boro di takooko no a te i kaayey jine, Misira laabo ra, da Zowan faro ra mo. 13 A na teeku fay, a na haro gaay, A n'a te citila, a naŋ i ma gana ka bisa a ra mo. 14 Zaari a n'i candi nda beene buru, cin mo da danji kaari. 15 A na tondey kortu saajey ra k'i haŋandi, Danga day teeku guusey gaa no. 16 Tondi ra a na gooruyaŋ candi ka kaa taray, A naŋ harey ma zuru ka dandi sanda isayaŋ cine. 17 Kulu nda yaadin i soobay ka zunubi te a se, I go ga murte Beeray-Beeri-Koyo gaa laabu kogo ra. 18 I na Irikoy si ngey biney ra waato kaŋ i na ham ceeci ngey biniya ra. 19 Oho, i salaŋ ka gaaba nda Irikoy, I ne: "Day Irikoy gonda hina a ma taabal soola saajo wo ra no? 20 A go, a na tondo kar hala hari bagu ka fatta, Goorey te yaa ka mun. A gonda hina kaŋ ga buuru mo no, wala? A ga hin ka ham soola ka jisi nga borey se no?" 21 Woodin se no Rabbi maa, a futu mo gumo. Danji di ka gaaba nda Yakuba, Futay mo tun ka gaaba nda Israyla, 22 Zama i mana Irikoy cimandi, i mana de a faaba gaa mo. 23 Kulu nda yaadin a na burey lordi beene, A na beene meyey fiti, 24 A na Manna* gusam i se, Sanda beene hari cine, i ma ŋwa. A n'i no beene ntaaso. 25 Adam-izey na malaykey ŋwaaro ŋwa. A na ŋwaari samba i se kal i kungu. 26 A daŋ wayna funay haw ma faaru beena ra. Nga hino no a na hawo gaaray d'a dandi kamba haray. 27 A na ham gusam i se sanda kusa cine, Curayze fatakoy sanda teeku taasi baayaŋ cine no. 28 A naŋ i ma soobay ka kaŋ jama gata bindo ra, I nangorayey windanta. 29 Borey binde ŋwa kal i kungu gumo, Rabbi na i madde kaa i gaa. 30 I laamo mana fun -- hamey go i meyey ra jina -- 31 Kala Irikoy futu i gaa. A na i ra borey kaŋ yaŋ naasu nd'i kulu wi, A na Israyla sahãkooney kar. 32 Kulu nda yaadin, i soobay ka zunubi te ka tonton, I mana a dambara goyey mo cimandi. 33 Woodin se no a n'i jirbey halaci yaamo, I jiirey mo halaci jirsi boŋ. 34 Kaŋ a n'i wi, gaa no i n'a ceeci, I bare ka Irikoy ceeci da anniya. 35 I fongu kaŋ Irikoy no ga ti ngey tondo, Irikoy Beeray-Beeri-Koyo mo i Fansakwa no. 36 Kulu nda yaadin i na me-kaanay te a se, I taari a se mo da ngey deeney. 37 Zama i biney mana sinji a do haray, I mana goro ka ciya naanaykoyyaŋ a sappa ra mo. 38 Amma nga din, zama a go toonante da bakaraw, A se no a n'i taaley yaafa i se, A man'i halaci. Oho, sorro boobo a futa ga bare, A si nga dukuro kulu funsu. 39 A fongu kaŋ ngey wo gaahamyaŋ hinne day no, Haw kaŋ ga bisa, kaŋ si ye ka kaa koyne. 40 Sorro marge no i murte a gaa saajo ra, I n'a bine sara taasi beero ra. 41 Sorro boobo mo i bare, i na Irikoy si, I na yanje ceeci Israyla wane Hananyankoyo gaa. 42 I mana fongu a kambe gaabo, Wala mo zaaro kaŋ a n'i fansa ka kaa i yanjekaarey kambe ra. 43 Mate kaŋ cine a na nga alaamey te Misira ra, Da nga dambara goyey kaŋ a te Zowan faro ra. 44 A na Misira isey bare ka te kuri, I goorey mo, kala i si hin ka haŋ i gaa. 45 A na hamni zugulayaŋ donton i gaa, kaŋ yaŋ n'i ŋwa, Balancawyaŋ* mo n'i halaci. 46 A na i fari albarka nooyandi do izey se, I taabi goyey mo, a n'i nooyandi doy se. 47 A na i reyzin* tiksey halaci nda gari, I durmi nyaŋey mo, leema n'i hasara. 48 A na i almaney nooyandi gari se, I alman kurey mo, beene maliyaŋ n'i ton ka wi. 49 A na nga futay korna gusam i boŋ, Dukuri nda futay da taabi, Hasaraw malaykey kunda nooya. 50 A na fondo hanse nga futa se, A man'i fundey suuban ka faaba buuyaŋ gaa, Amma a n'i fundey nooyandi balaaw se. 51 A na hay-jiney kulu kar Misira ra, Kaŋ ga ti i gaabi sintina Ham banda kuuru fuwey ra. 52 Amma a na nga borey kaa taray sanda feejiyaŋ cine, A na jina candi i se saajo ra sanda alman kuru. 53 A na fondo candi i se baani samay, hal i mana humburu, Amma teeko n'i ibarey gon. 54 A kand'ey nga laabu hananta hirro me gaa, Ka koy tondo kaŋ a kambe ŋwaaro day za doŋ din do. 55 A na dumi cindey gaaray i jine. Neesiyaŋ boŋ no a na laabo fay-fay i se tubu, A naŋ

Israyla kundey ma goro i windey ra. 56 Kulu nda yaadin i na Beeray-Beeri-Koyo Irikoy si, I murte a gaa, i man'a seedey haggoy mo. 57 Amma i bare ka amaana ŋwaari te sanda mate kaŋ cine i kaayey te, I siiri ka kamba sanda biraw laalo. 58 Zama i n'a zokoti nda ngey tudey boŋ sududuyaŋ nangey, I naŋ canse m'a di da ngey jabuyaŋ toorey. 59 Waato kaŋ Irikoy maa, a futu, a na Israyla fanta gumo, 60 Hal a na nangora kaŋ go Silo furu, Kaŋ ga ti hukumo kaŋ a sinji borey game ra. 61 A na jama gaabo nooyandi tamtaray se, A darza mo yanjekaaro kambe ra. 62 A na nga borey nooyandi mo takuba se, A futu mo nga wane jama se. 63 Danji n'i sahãkooney ŋwa, I wandiyey mo mana du hiijay doono. 64 Takuba n'i alfagey* zeeri, I wayborey kaŋ kurnyey bu mo mana bu seew te. 65 Gaa no Koy Beero mo hay sanda boro kaŋ tun jirbi gaa, Sanda gaabikooni kaŋ goono ga kuuwa duvan* haŋyaŋ se. 66 A na nga yanjekaarey kar i ma ye banda, A naŋ i ma di foyray hal abada. 67 A wangu Yusufu kuuru fuwo mo, A mana Ifraymu kunda suuban, 68 Amma a na Yahuda kunda suuban, Kaŋ ga ti Sihiyona tondo kaŋ a ga ba. 69 A na nga Nangu Hananta cina mo sanda tondi kuukuyaŋ, Sanda ndunnya cine kaŋ a sinji hal abada. 70 A na nga tamo Dawda suuban, A n'a sambu feeji kaliyaŋ ra, 71 Feejey kaŋ ga naanandi ganayaŋ do no a n'a sambu ka kande, Zama a ma Rabbi jama Yakuba kuru, Kaŋ ga ti nga wane dumo Israyla. 72 Dawda n'i kuru mo nga bine cimi toonante boŋ, A n'i candi nda nga kamba gonitara.

79

1 Asaf baytu fo no. Ya Irikoy, dumi cindey furo ni laabo ra, I na ni fu hananta ziibandi, I na Urusalima zeeri ka te kurmu. 2 I na ni tam buukoy nooyandi beene curey se i ma ŋwa, Ni hanantey hamey mo, i n'i no ndunnya ganji hamey se. 3 I n'i kurey mun sanda hari cine Urusalima windanta, Fijiko si no mo. 4 Iri ciya haawi hari iri gorokasiney se, Donda-caray da hahaarayaŋ hari mo borey kaŋ yaŋ goono g'iri windi se. 5 Ya Rabbi, waati fo no a ga ban? Ni ga soobay ka futu hal abada no? Ni cansa ga soobay ka ŋwa no sanda danji cine? 6 Ma ni futay korna gusam dumi cindey kaŋ si ni bay boŋ. Mayrayey boŋ mo koyne kaŋ siino ga ni maa ce. 7 Zama i na Yakuba ŋwa ka ban, I n'a nangora ciya kurmu mo. 8 Ma si fongu iri kaayey taaley gaa k'i dake iri boŋ mo. Ma naŋ ni bakarawo ma waasu ka kaa k'iri kubay, Zama iri di kayna gumo. 9 Ya iri faaba Irikoyo, m'iri gaa ni maa darza sabbay se. M'iri kaa kambe, m'iri zunubey yaafa mo, Ni maa wo sabbay se. 10 Ifo se no dumi cindey ga ne: «Man no i Irikoyo go me?» Ni tamey kurey kaŋ i mun din, I ma bay a fansa banayaŋo gaa ndunnya dumi cindey ra iri jine. 11 Hawantey durayyaŋo ma to ni do. Ni hino beera boŋ ni ma borey kaŋ yaŋ i suuban buuyaŋ se din hallasi. 12 Ya ay Koyo, wowo kaŋ iri gorokasiney na ni wow d'a din, M'a yeti i se i gandey ra hala labu-care iyye. 13 Yaadin gaa no iri, ni borey, Kaŋ ga ti ni kuray nango feejey, Iri ga saabu ni se hal abada. Iri ga ni sifayaŋo cabe zamaney kulu se.

80

1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne: «Seeda hanno.» Asaf baytu fo no. 2 Ya Israyla hawjiyo, ma hanga jeeri, Nin kaŋ goono ga Yusufu candi sanda alman kuru, Nin kaŋ go koytaray karga boŋ ciiti malaykey* se beene, Ma ni kaaro kaa taray. 3 Ma ni gaabo tunandi Ifraymu da Benyamin da Manasse jine, Ma kaa ka iri faaba. 4 Ya Irikoy, m'iri bare ka ye. Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba. 5 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, Waatifo no ni ga futay naŋ ni borey adduwa se? 6 Ni n'i ŋwaayandi nda buuru kaŋ ra mundi go, Ni n'i haŋandi mo da mundi boobo. 7 Ni naŋ iri ciya canda-canda hari iri gorokasiney se, Iri ibarey mo goono ga haaru ngey nda care game ra. 8 Ya Irikoy Kundeykoyo, m'iri bare ka ye, Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba. 9 Ni na reyzin* tikse fo dagu ka kaa Misira ra. Ni na dumi cindey gaaray ka tiksa din sinji. 10 Ni na nangu soola ka jisi a se, A na nga kaajey sinji nda guusuyaŋ, A na laabo toonandi mo. 11 Tondi kuukey go ga daabu nd'a biyo, A kambey ga hima Irikoy sedreyaŋ. 12 A go ga nga kambey salle ka koy hala teeko me gaa, A kobtey mo go hala Isa Beero me gaa. 13 Ifo se no ni n'a sinkitey kalo zeeri hala fondo ganakoy kulu goono g'a izey kosu-kosu? 14 Ganji birnyey go g'a halaci, Ganji hamey go g'a kuru. 15 Ya Irikoy Kundeykoyo, iri ga ni ŋwaaray, ma bare sohõ! Ni go beene. Ma fonnay, ma guna, ma tiksa din kunfa. 16 Tilamo kaŋ ni kambe ŋwaaro te no, Da tuuri kamba kaŋ ni gaabandi ni boŋ se. 17 I n'a beeri, i n'a ton da danji, I goono g'a halaci ni moyduma kaseetiyaŋo sabbay se. 18 Ni kamba ma goro ni kambe ŋwaari bora boŋ, Kaŋ ga ti Boro Izo kaŋ ni gaabandi ni boŋ se din. 19 Waato din gaa no iri si bare ka fay da nin. M'iri funandi, iri mo ga ni maa ce. 20 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, m'iri bare ka ye. Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba.

81
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakku koy karyaŋ. Asaf wane no. 2 Wa farhã baytu te Irikoy iri gaabo se, Wa farhã kuuwa te Yakuba Irikoyo se. 3 Wa baytu tunandi, Wa kande bitti nda moolo beeri kaŋ jinde ga kaan, da moolo. 4 Wa hilli kar handu kayyaŋ hane, Da handu farsiyaŋ hane, iri bato hane nooya. 5 Zama woodin ya hin sanni no Israyla se, Yakuba Irikoyo farilla mo no. 6 A n'a daŋ seeda Yusufu ra, Waato kaŋ a koy Misira laabo windiyaŋ, Nango kaŋ ay maa deene kaŋ ay si bay, kaŋ ne: 7 «Ay n'a jase dogonandi k'a fay da jaraw sambuyaŋ, Ay n'a kambey fulanzam da cilla. 8 Taabi ra ni ce, ay na ni faaba mo. Ay tu ni se, tuyaŋo fun beene hirriyaŋ lunkey ra, Ay na ni si mo Meriba harey me gaa. (Wa dangay) 9 Ya ay borey, ya Israyla, wa maa, Ay mo ga kaseeti ni gaa da ni ga yadda ka hangan ay se! 10 De-koy yaw fo ma si goro ni do, Ni ma si sududu mo de-koy yaw waani fo se. 11 Ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabo ra. Ma ni meyo feeri gumo, ay mo g'a toonandi. 12 Amma ay borey mana hangan ay sanno se, Israyla mana ay gana. 13 Woodin se no ay fay d'ey i ma ngey hanga sanda gana kaŋ ga naŋ i ma dira ngey bumbey dabarey boŋ. 14 Doŋ day ay borey ma hangan ay se, Doŋ day Israyla ma dira ay fondey ra! 15 Doŋ ay g'i ibarey kar ka ye ganda nda waasi, Ay m'ay kamba bare i yanjekaarey boŋ. 16 Rabbi konnakoy mo, doŋ kal i ma boŋ ye a se ganda, I banayaŋ jirbey mo ga duumi hal abada. 17 Amma ay ga ni ŋwaayandi nda alkama hamni baano, Ya ni kungandi mo da tondey ra yu.»
82
1 Asaf baytu fo no. Irikoy goono ga kay nga jama marga ra, A goono ga ciiti koyey game ra. 2 Waati fo no araŋ ga cimi-jaŋay ciito naŋ? Araŋ goono ga baar'a-baar'a te boro laaley se mo? (Wa dangay) 3 Wa londibuuney da alatuumey no cimi, Wa cimi ciiti te kankami ra waney da alfukaarey se. 4 Wa londibuuney da moori ra waney faaba, W'i kaa boro laalo kambe ra. 5 I si bay, i si faham mo, I goono ga koy-da-ye te kubay ra, Ndunnya tiksey kulu mo zinji. 6 Ay ne: «Araŋ ya irikoyyaŋ no, Araŋ kulu mo Beeray-Beeri-Koyo izeyaŋ no. 7 Kulu nda yaadin araŋ ga bu sanda borey kulu cine, Araŋ ga kaŋ sanda mayraykoyey ra afo cine.» 8 Ya Irikoy, ma tun ka ciiti ndunnya se, Zama nin no ka bara nda ndunnya dumey kulu mayra.
83
1 Dooni. Asaf baytu fo no. 2 Ya Irikoy, ma si te siw! Ya Irikoy, ma si jaŋ sanni, ma si te sulum! 3 Zama a go, ni ibarey go ga kosongu hanya-hanya, Ni konnakoy na ngey boŋ tunandi. 4 I goono ga munaficitaray dabariyaŋ te ni jama se, I goono ga saawareyaŋ gurum ni wane tugantey boŋ. 5 I ne: «Kaa, iri m'i tuusu, I kundatara goono yaŋo ma ban, Zama boro kulu ma si ye ka fongu Israyla maa gaa koyne.» 6 Zama care banda no i go ga saaware te da bine folloŋ, I goono ga sappe kayandi ka gaaba nda nin. 7 Edom kuuru fuwey, da Isumeylancey, Da Mowab, da Hagarancey, 8 Da Gebal, da Amon, da Amalek, Da Filistiya, da Tir gorokoy, 9 Assiriya mo na nga boŋ margu nd'ey, I na Lotu izey no gaakasinay. (Wa dangay) 10 Ma te i se sanda mate kaŋ cine ni te Midiyan se, Da Sisera da Yabin se mo Cison gooro ra, 11 I halaci En-Dor ra, I ciya sanda birji laabo se. 12 Ni ma naŋ i jine borey ma ciya sanda Oreb da Zeyeb cine, Oho, i mayraykoyey kulu ma ciya sanda Zeeba da Zalmunna, 13 Ngey kaŋ ne: «Iri ma Irikoy kurey nangey ta i ma ciya iri bumbey mayray hari.» 14 Ya ay Irikoyo, m'i ciya sanda alma haw kusa, Sanda du kaŋ go haw jine, 15 Sanda danji kaŋ goono ga saaji ŋwa, Sanda danji beele kaŋ goono ga tondi kuukuyaŋ diyandi. 16 M'i gana k'i kankamandi nda ni haw gaabikoono yaadin cine, M'i humburandi gumo mo da ni haw gaabikoono. 17 Ya Rabbi, m'i moydumey toonandi nda haawi, Zama i ma ni maa ceeci. 18 I ma haaw, i ma humburu ka sukurutu hal abada, Oho, naŋ i ma di kayna ka halaci. 19 Zama i ma bay kaŋ nin, ni maa no ga ti Rabbi, Ni hinne no ga ti Beeray-Beeri-Koyo ndunnya kulu boŋ.
84
1 Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakku koy karyaŋ. Kora izey baytu fo no. 2 Ya Rabbi Kundeykoyo, man ni nangorayey kaaniyo misa! 3 Ay bina goono ga yalla-yalla hal a yangala zaati, Rabbi windey muraadu sabbay se. Ay bina d'ay baso goono ga farhã dooni te Irikoy fundikoono se. 4 Oho, sasa du nga boŋ se fu, Kumbu-hanga mo na fiti te naŋ kaŋ a ga nga izey jisi, Kaŋ ga ti ni sargay feema, ya Rabbi Kundeykoyo, Ya ay Bonkoono, ya ay Irikoyo. 5 Albarkanteyaŋ no, ni windo ra gorokoy, Duumi i ga soobay ka ni sifa no. (Wa dangay) 6 Albarkante no boro kaŋ gaabo go ni do, Nga kaŋ fondo beerey _ganayaŋ|_ go a bina ra. 7 I ga bisa Mundi Gooro ra k'a ciya

hari-mo nangu, Burjina haro mo g'a daabu nda albarka. 8 Gaabi ka kaa gaabi no i go ga dira nd'a, I afo kulu goono ga bangay Irikoy jine Sihiyona ra. 9 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, ma maa ay adduwa se, Ya Yakuba Irikoyo, ma hanga jeeri. (Wa dangay) 10 Ya Irikoy, m'iri korayo guna, Ma ni hananta moyduma guna mo. 11 Zama ni windi batamey ra zaari folloŋ ga bisa nangu fo wane zambar. Dambe day ya goro windi me batuko ay Irikoyo windo ra, A ga bis'ay se ya goro laala kwaara ra. 12 Zama Rabbi Irikoy ya wayna da koray no, Rabbi ga gomni nda darza no. Hari hanno kulu si no kaŋ a ga ganji borey kaŋ yaŋ dirawey ga kay se. 13 Ya Rabbi Kundeykoyo, albarkante no boro kaŋ ga de ni gaa.

85

1 Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no. 2 Ya Rabbi, ni boori ni laabo se. Ni ye ka kande Yakuba, a ma fun tamtaray. 3 Ni na ni borey zunubo yaafa, Ni n'i zunubey kulu daabu. (Wa dangay) 4 Ni na ni futa kulu candi ka kaa, Ni bare ka fay da ni futay korna. 5 Ya iri faaba Irikoyo, m'iri bare ka ye. Ma naŋ ni dukuro kaŋ ni gonda iri se ma ban. 6 Ni ga futu iri se no hal abada? Ni ga ni futa kuukandi ka koy hala zamaney kulu me no? 7 Wala ni si ye k'iri funandi koyne, Zama ni borey ma farhã ni do? 8 Ya Rabbi, ma ni baakasinay suujo cabe iri se, M'iri no ni faaba mo. 9 Ay ga hangan ka maa haŋ kaŋ Rabbi Irikoy ga ci, Zama a ga laakal kanay sanni te nga borey se, Kaŋ ga ti a wane hanantey. Day i ma si ye ka bare saamotaray do haray koyne. 10 Daahir, a faaba ga maan borey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa, Zama darza ma goro iri laabo ra. 11 Baakasinay suuji nda cimi kubay, Adilitaray da laakal kanay na care garbe sunsum. 12 Cimi go ga zay ka fun ganda laabo ra, Adilitaray mo go beene ga fonnay. 13 Oho, Rabbi ga gomni no, iri laabo mo ga nga nafa hay. 14 Adilitaray ga koy Rabbi jine, A ga nga ce gurbey ciya ganayaŋ fondo.

86

1 Dawda adduwa fo no. Ya Rabbi, ma ni hanga jeeri ka tu ay se, Zama ay ya taabante no, da moorikoy mo. 2 M'ay fundo hallasi, zama ay ya ni ganako no. Ya ay Irikoyo, ma ni tamo kaŋ goono ga de ni gaa faaba. 3 Ya ay Koyo, ma te ay se gomni goy, Zama zaari me-a-me ni gaa no ay ga hẽ. 4 Ya ay Koyo, ma ni tamo bina kaanandi, Zama ni gaa no ay g'ay bina ye. 5 Zama nin, ya ay Koyo, ni ya booriyankoy no kaŋ go soolante yaafa teeyaŋ se. Ni ya baakasinay suuji boobokoy mo no, Borey kulu kaŋ yaŋ ga ni ce se. 6 Ya Rabbi, ma hanga jeeri ay adduwa se, Ma hangan mo ay ŋwaaray-ŋwaarayyaŋey jinda se. 7 Ay taabi zaaro ra ay ga ni ce, zama ni ga tu ay se. 8 Ya ay Koyo, ni cine si no de-koyey game ra, Ni goyey cine mo si no. 9 Ya Irikoy, dumey kulu kaŋ ni te ga kaa ka sududu ni jine, I ma ni maa no darza mo. 10 Zama ni ya Beeraykoy no, Dambara goy teeko, ni hinne no ga ti Irikoy. 11 Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni fonda, Ay mo, ay ma dira ni cimo ra. M'ay bina sasabandi a ma humburu ni maa. 12 Ya ay Koyo, ay Irikoyo, Ay bina kulu no ay ga ni saabu nd'a, Ay ma ni maa darzandi mo hal abada. 13 Zama ni baakasinay suujo ya ibambata no ay do haray, Ni n'ay fundo faaba ka kaa Alaahara ganda ra. 14 Ya Irikoy, boŋbeeraykoyey tun ay se, Toonyante sata mo n'ay fundo ceeci, I mana ni daŋ ngey jine. 15 Amma nin wo, ya ay Koyo, Ni ya Irikoy suuji nda gomnikoy no, Kaŋ ga suuru hala ni ga futu, Ni ya baakasinay suuji nda cimi yulwante Koy no. 16 Ma bare ay do haray ka gomni te ay se. Ma ni gaabo no ay, ni tamo se ka ni koŋŋa izo faaba. 17 Ma booriyaŋ alaama cab'ay se mo, Zama borey kaŋ yaŋ wangu ay ma di a. I ma haaw mo, zama nin, ya Rabbi, Ni n'ay gaa, ni n'ay kunfa mo.

87

1 Kora izey baytu fo no, dooni mo no. Rabbi daba go tondi hanantey ra. 2 A ga ba Sihiyona kwaara meyey ka bisa Yakuba ra nangorayey kulu. 3 Ya nin Irikoy gallo, Muraadu darzante beeri yaŋ no i ga ni sanni te d'a. (Wa dangay) 4 A ne: «Ay ga Rahab da Babila sanni te borey kaŋ yaŋ g'ay bay game ra. Guna Filistiya da Tir da Etiyopi. I ne: ‹I na bora din hay Sihiyona ra.› » 5 Oho, i ga ne: «Filaana nda filaana wo, Sihiyona ra no i n'i hay.» Beeray-Beeri-Koyo bumbo mo no ga gallo tabbatandi. 6 Rabbi ga kabu-kabu waati kaŋ a ga dumey lasaabuyaŋo hantum, Ka ne: «Woone, noodin no i n'a hay.» (Wa dangay) 7 Doonkoy da gaankoy kulu ga ne: «Hay kulu kaŋ g'ay bina yeenandi si kala ni do.»

88

1 Kora izey baytu fo no. Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ. Heman Ezra bora baytu fo no. 2 Ya Rabbi, ay faaba Irikoyo, Cin da zaari ay hẽ ni jine. 3 Naŋ ay adduwa ma furo ni do. Ma

ni hanga jeeri ka maa ay hẽeno se. 4 Zama ay fundo go ga to da masiiba maayaŋ, Ay fundo go ga maan Alaahara gaa mo. 5 I g'ay lasaabu borey kaŋ yaŋ ga gunguray ka koy guuso ra banda, Ay ga hima boro kaŋ sinda gaabi. 6 Furante no ay go buukoy ra, danga borey kaŋ yaŋ i wi, Kaŋ yaŋ ga kani saaray ra, Borey kaŋ yaŋ ni si ye ka fongu i gaa koyne, Dumbanteyaŋ no, i fun ni kamba ra. 7 Ni n'ay jisi guuso ra hala ganda, Kubay nangey ra, guusuyaŋey ra. 8 Ni futa go g'ay naan. Ni n'ay taabandi nda ni bondayey kulu. (Wa dangay) 9 Ni n'ay corey moorandi ay, Ni n'ay ciya fanta hari i do. Ay go daabante, ay si hin ka fatta. 10 Ay mwa suugu taabi sabbay se. Ya Rabbi, han kulu ay na ni ce, Ay n'ay kambey salle ni do haray. 11 Ni ga dambara goyyaŋ te buukoy se no? Buuko biyey ga tun ka ni sifa, wala? (Wa dangay) 12 I ga ni baakasinay suujo baaru dede saaray ra no? Wala ni naanayo mo halaciyaŋ ra? 13 I ga ni dambara goyey bayrandi kubay ra no? I ga ni adilitara mo bayrandi dinyayaŋ laabu ra, wala? 14 Amma nin, ya Rabbi, ni gaa no ay hẽ gaakasinay se, Susubay mo ay adduwey ga koy ni jine. 15 Ya Rabbi, ifo se no ni n'ay fundo hibandi? Ifo se no ni na ni moyduma tugu ay se? 16 Za ay go zanka ay na taabi haŋ, A go, ay ga ba ka bu mo. Ay go ni humburkumay beerey haŋyaŋ bindo ra, Ay boŋ haw. 17 Ni futay korna gana ay boŋ, Ni humburkumay beerey n'ay halaci. 18 I n'ay windi sanda hari boobo zaari me-a-me, I n'ay koli ka windi ce folloŋ. 19 Ni _n'ay|_ baako da hangasin kulu moorandi ay, Ay mo-ka-bayray borey mo go kubay ra.

89

1 Ezra bora Etan baytu fo no. 2 Ay ga Rabbi baakasinay suujey baytu hal abada. Ay meyo no ay ga ni naanayo baaru seeda nd'a zamaney kulu se. 3 Zama ay ne: «Baakasinay suuji ga tonton hal abada, Ni ga ni naanayo sinji hala beeney ra.» 4 Ni ne: «Ay na alkawli sambu ay suubananta se, Ay ze ay tamo Dawda se 5 ka ne: ‹Ay ga ni dumo sinji hal abada, Ay ma ni karga mo tabbatandi hala ka koy zamaney kulu gaa.› » (Wa dangay) 6 Ya Rabbi, beeney ga ni dambara goyey sifa, I ga ni naanayo mo sifa hanantey marga jama ra. 7 Zama may no ka bara beene kaŋ i ga deedandi Rabbi gaa? Hinkoyey izey ra, may no ga hima Rabbi? 8 Irikoy ya humburkumay hari no hanantey faada ra, Dambarandiyankoy mo no ka bisa borey kulu kaŋ goono g'a windi. 9 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, May no ga ti gaabikoy sanda ni cine, ya Rabbi Hinkoyo? Ni naanayo mo go ni windanta. 10 Ni ga teeko boŋbeera dabari, Waati kaŋ bonday beerey ga tun ka ciciri, Ni ga i kanandi no. 11 Ni bumbo no ka Rahab ceeri-ceeri, Sanda nga kaŋ i wi cine. Ni na ni ibarey say-say da ni kambe gaabikoono. 12 Beeney ya ni wane no, ganda laabo mo ni wane no. Ndunnya da nga tooyaŋo, nin no k'i sinji. 13 Azawa da dandi kamba, nin no k'i taka, Tabor da Hermon goono ga farhã kuuwa te ni maa ra. 14 Ni gonda kambe gaabikooni, Ni kambe jasa ya gaabikooni no, Ni kambe ŋwaaro mo beeraykoy no. 15 Adilitaray da cimi ciiti, ngey no ga ti ni karga tiksa. Baakasinay suuji nda cimi no go ga dira ni jine. 16 Albarkante no dumo din kaŋ ga waani ni sifayaŋ, Ya Rabbi, i goono ga dira ni moyduma kaaro ra. 17 I ga farhã ni maa ra zaari me-a-me, Ni adilitara ra mo no i du beeray. 18 Zama nin no ga ti i gaabo darza, ni yaddayaŋo ra no ni g'iri hillo tunandi. 19 Zama iri korayo ya Rabbi wane no, Sanda iri Bonkoono, Israyla wane Hananyankoyo nooya. 20 Waato no ni salaŋ ni ganakoy se bangandi ra ka ne: «Ay na gaakasinay dake bora kaŋ gonda hina din boŋ. Ay na boro fo kaŋ i suuban borey ra beerandi. 21 Ay du ay tamo Dawda, ay n'ay ji hananta tuusu a gaa. 22 A do no ay kamba ga tabbat, ay kamba g'a gaabandi. 23 Ibare s'a tilasandi a ma nooru nda hari bana, Laala izey mo s'a taabandi. 24 Ay g'a yanjekaarey kar ka zeeri a jine, Ay ma borey kaŋ yaŋ ga konn'a mo kar. 25 Amma ay naanayo d'ay baakasinay suujo ga goro a banda, Ay maa ra mo no a hillo ga beeri. 26 Ay g'a kambe dake teeko boŋ, A kambe ŋwaaro mo isey boŋ. 27 A g'ay ce ka ne: ‹Nin no ga ti ay Baaba, D'ay Irikoyo, d'ay faaba tondi daaro mo.› 28 Ay mo g'a ciya ay hay-jina, Kaŋ gonda beeray ka bisa i kulu ndunnya bonkooney ra. 29 Ay ga haggoy d'ay baakasinay suujo a do haray hal abada, Ay g'ay alkawlo mo tabbatandi a se. 30 Ay ga naŋ a banda ma duumi hal abada, A karga mo sanda beene jirbey cine. 31 D'a izey fay d'ay asariya, i mana ay ciitey gana mo, 32 D'i n'ay hin sanney daaru, I mana ay lordey haggoy mo, 33 Waati din gaa no ay ga kaa i lordi daaruyaŋo gaa da goobu, Ya kaa i taaley gaa mo da barzu. 34 Amma ay s'ay baakasinay suujo hibandi ka kaa a gaa parkatak bo, Ay si fafagay goy te mo ay naanayo ra. 35 Ay s'ay alkawlo feeri, Haŋ kaŋ fun ay me ra mo, ay s'a barmay. 36 Sorro fo no ay ze ay hananyaŋo boŋ, Ay si tangari Dawda se bo, 37 Nga ga ti: a banda ga tabbat hal abada, A karga mo sanda wayna cine no ay jine. 38 A ga sinji sanda hando cine hal abada, Sanda

seeda naanaykoy kaŋ go beene batama ra no.» (Wa dangay) 39 Amma ni wane suubananta, ni n'a furu no, Ni futu a se gumo mo. 40 Ni na alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo se fanta, Ni n'a koytara fuula zeeri k'a ziibandi. 41 Ni n'a birni cinarey kulu bagu-bagu, Ni n'a gallo ciya kurmu. 42 Fonda ganakoy kulu go g'a ku, A ciya wowi hari nga gorokasiney se. 43 Ni n'a yanjekaarey kambe ŋwaaro tunandi, Ni naŋ a ibarey kulu ma farhã. 44 Oho, ni n'a takuba me kaana bare, Ni man'a gaabandi wongu ra. 45 Ni n'a darza wi, ni n'a koytaray karga catu ganda. 46 Ni n'a zankataray jirbey dunguriyandi, Ni n'a daabu nda haawi. (Wa dangay) 47 Ya Rabbi, kala waatifo? Ni ga soobay ka tugu no hal abada? Waatifo no ni futa kaŋ ga ŋwa sanda danji cine wo ga ban? 48 Ma fongu kaŋ ay aloomaro si ku, Ma fongu mate kaŋ ni na Adam-izey kulu taka i ga ciya yaamo. 49 Man bora kaŋ ga funa, a ma jaŋ ka di buuyaŋ? Boro kaŋ ga nga fundo faaba Alaahara kambe, A go no, wala? (Wa dangay) 50 Ya ay Koyo, man ni waato baakasinay suujey, Wo kaŋ yaŋ ni ze d'a Dawda se ni naanayo ra? 51 Ya ay Koyo, ma fongu wowey kaŋ ni tamey go ga haŋ, Mate kaŋ cine ay go ga dumi cindey kulu wowey jare ay ganda ra, 52 Nangey kaŋ ni ibarey na wowey te, ya Rabbi, Nangey kaŋ i na ni wane suubananta ce gurbey wow. 53 I ma Rabbi sifa hal abada! Amin! Amin!

90

1 Irikoy bora Musa adduwa fo no. Ya ay Koyo, nin no ga ti iri nangora za zamaney kulu ra. 2 Za i mana tondi kuukey fattandi, Za ni mana laabo da ndunnya taka, Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin, Nin no ga ti Irikoy. 3 Ni ga boro bare k'a ciya kusa. Ni ga ne mo: «Ya Adam-izey, wa ye ka ye.» 4 Zama jiiri zambar fo ga hima ni se sanda bi kaŋ bisa, Danga cin ra batuyaŋ alwaati folloŋ. 5 Ni g'i hibandi danga hari-yaa* no, i ga jirbi, Susubay mo i ga hima subu kaŋ go ga fun: 6 Susubay a ga zaada, a ga beeri, Wiciri kambu mo i g'a wi, a ga koogu. 7 Zama ni futa ra no ni na iri ŋwa, Ni futay korna ra mo, ni n'iri laakal tunandi. 8 Ni n'iri laala daŋ ni jine, Iri zunubi tugantey mo, Ni n'i daŋ ni moyduma kaaro ra. 9 Zama iri jirbey kulu bisa ni futa ra, Iri na iri jiirey ban sanda ciinay jinde cine. 10 Iri fundey jirbey kulu, jiiri wayye no. Da boro gaaham gonda gaabi no, a ga to jiiri wahakku, I fooma ya taabi nda bine saray day no. Zama a ga bisa da waasi, iri ga tun ka deesi mo. 11 May no ga faham da ni futa hina? Ni futay korna da ni humburando ga saba nda care. 12 M'iri dondonandi iri m'iri jirbey kabu, Kaŋ ga naŋ iri ma du bine kaŋ gonda laakal. 13 Ya Rabbi, kala waatifo no ni ga ye ka kaa? Ma bakar mo ni tamey se. 14 M'iri kungandi susubay da ni baakasinay suujo, Zama iri ma doon farhã sabbay se, Iri ma te bine kaani mo iri jirbey kulu ra. 15 M'iri biney kaanandi jirbey kaŋ ni na iri taabandi baayaŋo me, Da jiirey kaŋ ra iri di laala mo hina me. 16 Ma naŋ ni goyo ma bangay ni tamey se, Ni darza mo i izey se. 17 Rabbi, iri Irikoyo booriyaŋo ma goro iri boŋ. M'iri kambe goyey tabbatandi iri se. Oho, iri kambe goyey, m'i tabbatandi.

91

1 Beeray-Beeri-Koyo bukka ra gorokwa ga tondo Hina-Kulu-Koyo biyo cire. 2 Ay ga ne Rabbi se kaŋ nga ya ay koruyaŋ do no, d'ay gaabi nangu, D'ay Irikoyo mo. A gaa no ay ga de. 3 Zama nga no ga ni kaa ni koliko hirrimi ra, Da balaaw kaŋ ga kande buuyaŋ mo ra. 4 A ga ni daabu nda nga hamno, Ni ga du kosaray a fatey cire. A cimo ya koray da guuru kwaay no. 5 Cin humburkumay si ni di, Wala mo hangaw kaŋ ga tun zaari, 6 Wala balaaw kaŋ ga lamba kubay ra, Wala halaciyaŋ kaŋ ga leemun zaari bindi. 7 Boro zambar ga kaŋ ni tanjay, Zambar way mo koyne ni kambe ŋwaari gaa, Amma a si maan ni gaa. 8 Ni moy hinne no ni ga guna nd'a ka di boro laaley banando. 9 Zama nin, ya Rabbi, nin no ga ti ay koruyaŋ do! Beeray-Beeri-Koyo ciya ni gora do. 10 Laala si no kaŋ ga du nin, Balaaw fo mo si no kaŋ ga maan ni bukka gaa. 11 Zama a ga lordi no nga malaykey se ni boŋ, I ma ni hallasi ni fondey kulu ra. 12 I ga ni tambe ngey kambey ra, Zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa. 13 Ni ga muusu beeri nda firsa taamu, Muusu beeri ize da gondi beeri mo, Ni g'i taamu-taamu ni ce taamey cire. 14 «Za kaŋ a na nga baakasina sinji ay gaa, Woodin sabbay se no ay mo g'a kaa kambe. Ay g'a hallasi zama a g'ay maa bay. 15 A g'ay ce, ay mo ga tu a se. Kankami ra ay ga bara a banda. Ay g'a faaba, ay g'a beerandi mo. 16 Ay g'a no aloomar kuuku hal a ma ne a wasa, Ay g'ay faaba mo bangandi a se.»

92

1 Asibti* hane baytu. 2 Rabbi se saabuyaŋ ga boori. Ya Beeray-Beeri-Koyo, i ma sifaw baytu te ni maa gaa, Nga mo ga boori. 3 I ma ni baakasinay suujo ci susubay, Ni naanayo mo cin kulu, 4 Da

moolo beeri hamni way koy, da moolo kayna mo, Da moolo beeri kaŋ ga tu jinde. 5 Zama ni goyo do, ya Rabbi, ni n'ay bina kaanandi. Ay ga farhã baytu te ni kambe goyey sabbay se. 6 Ya Rabbi, man ni te-goyey beera misa! Ni fonguyaŋey ga guusu gumo. 7 Boro alman alhaalikoy si bay, Saamo mo si faham da woone: 8 Waati kaŋ cine laalakoyey ga zay ka fun sanda subu cine, Saaya kaŋ cine laala goy teekoy kulu ga zaada, I ma halaci hal abada sabbay se no. 9 Amma nin, ya Rabbi, ni ya Beeraykoy no hal abada. 10 Zama a go, ni ibarey, ya Rabbi, Zama a go, ni ibarey ga halaci, Laala goy teekoy kulu ga say-say. 11 Amma ni n'ay hillo tunandi sanda haw-bi wane cine, I n'ay tuusu nda ji taji. 12 Ay moy n'ay batandikoy guna nda farhã, Ay hangey maa laala goy teekoy kaŋ yaŋ ga tun ay se baaru. 13 Adilante ga zaada sanda sabb'ize cine, A ga beeri sanda Liban ra sedre* nya cine. 14 Ngey kaŋ yaŋ i tilam Rabbi windo ra ga zaada iri Irikoyo windi batama ra. 15 I ga soobay ka hay baa ngey zeena ra, I ga goro nda maani nda tayyaŋ, 16 Zama i ma cabe kaŋ Rabbi ya haŋ kaŋ ga saba teeko no. Ay tondi daaro no, a ra sinda adilitaray-jaŋay mo.

93

1 Rabbi no ga may, a go ga daabu nda koytaray darza. Rabbi goono ga daabu nda hin, Nga mo no a na nga boŋ guddu nd'a. Daahir, ndunnya sinji, mate kaŋ a si gana mo. 2 Ni karga, sinjante no a go za doŋ. Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me mo, ni go no. 3 Ya Rabbi, isa na jinde sambu. Isey na ngey jindey sambu, Isey na ngey bondayey tunandi. 4 Rabbi ya Hinkoy no beene ka bisa hari boobo jinde, Ka bisa teeku bonday gaabikooney. 5 Ni seedey ya tabbatanteyaŋ no gumo. Ya Rabbi, hananyaŋ ga hagu ni windo se hal abada.

94

1 Ya Rabbi, banayaŋ Irikoyo, Nin, Irikoy banayankoy, ma kaari zortandi! 2 Ya ndunnya Ciitikwa, ma tun ka kay! Ma bana boŋbeeraykoyey gaa. 3 Ya Rabbi, hala waati fo? Waati fo no laalakoyey ga fay da ngey boŋ zamuuyaŋ? 4 I goono ga sanni yaamo dooru, I goono ga boŋbeeray sanniyaŋ te. Laala goy teekoy kulu goono ga fooma. 5 Ya Rabbi, i goono ga ni borey bagu-bagu, I na ni wane borey taabandi. 6 I goono ga wayboro kaŋ kurnye bu, Da yaw, da alatuumi mo wi. 7 I ga ne mo: «Rabbi si di. Yakuba Irikoyo si laakal ye bo.» 8 Ya araŋ, borey ra alman laakalkoyey, wa haggoy fa! Araŋ mo saamey, waati fo no araŋ ga te laakal? 9 Nga kaŋ na hanga sinji, nga wo si maa, wala? Wala mo nga kaŋ na mo te, a si di no? 10 Nga kaŋ ga dumi cindey gooji si kaseeti bo? Nga kaŋ ga boro dondonandi bayray. 11 Rabbi ga boro miiley bay, kaŋ yaamoyaŋ no. 12 Ya Rabbi, albarkante no boro kaŋ ni ga gooji, Ni g'a dondonandi mo da ni asariya. 13 Zama ni m'a no fulanzamay k'a waa taabi jirbey, Hal i ga guusu hirrimi fansi laalakoyey se. 14 Zama Rabbi si fay da nga jama, A si nga waney furu mo. 15 Zama ciiti ga ye ka ciya adilitaray wane, Borey kulu kaŋ bine ga saba mo g'a gana. 16 May no ga furo ay se ka gaaba nda laala goy teekoy? May no ga kay ka gaaba nda taali-teerey ay se? 17 Da manti kaŋ Rabbi no ga ti ay Gaakwa, Doŋ a si gay kaŋ ay fundo ga goro siw nango ra. 18 Ya Rabbi, saaya kaŋ cine ay ne ay ce ga tansi, Ni baakasinay suujo n'ay gaay. 19 Karhã boobo kaŋ go ay gaa waate ni kunfayaŋey goono g'ay bine kaanandi. 20 Laala karga kaŋ ga zamba dabari te hin sanni boŋ, A ga gorokasinay da nin no? 21 Wuup, folloŋ! i tun adilante fundo se, I goono ga boro kaŋ sinda taali zeeri nda buuyaŋ ciiti. 22 Amma Rabbi ya ay cinari kuuko no, Ay Irikoyo mo, ay koruyaŋ tondo mo no. 23 A n'i taaley ye i boŋ, A g'i tuusu i laalayaŋo ra, Rabbi iri Irikoyo g'i tuusu.

95

1 Wa kaa, iri ma farhã baytu te Rabbi se, Iri ma cilili iri faaba tondo se. 2 Iri ma kaa a jine da saabuyaŋ, Iri ma farhã kuuwa te a se da baytuyaŋ. 3 Zama Rabbi ya Irikoy beeri no, Bonkooni bambata no de-koyey kulu boŋ. 4 A kambe ra no ndunnya guusuyaŋey go, Tondi kuukey yolley mo, a wane yaŋ no. 5 Teeko ya a wane no, nga mo no k'a te, A kambey mo no ka laabu koga te. 6 Wa kaa, iri ma sududu, iri ma gungum, Iri ma sombu Rabbi iri Takakwa jine 7 zama nga ya iri Irikoyo no, Iri mo a kuray nangey boroyaŋ no, A kambe feejiyaŋ mo no. Hunkuna, d'araŋ maa a jinda, 8 Wa s'araŋ biney sandandi, sanda Meriba ra wano cine, Sanda Massa zaaro cine saajo ra, 9 Naŋ kaŋ araŋ kaayey n'ay gosi k'ay si. I di ay goyo, 10 Jiiri waytaaci no ay na zamana din izey fanta. Ay ne: «Jama no kaŋ go ga daray ngey biney ra, I man'ay fondey bay mo. 11 Woodin se no ay ze ay futa ra ka ne: ‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.› »

96

1 Wa baytu taji te Rabbi se! Ya araŋ ndunnya kulu, wa baytu Rabbi se. 2 Wa baytu Rabbi se, w'a
maa albarka sifa. W'a faaba baaru hanna fe hunkuna nda suba. 3 W'a darza dede dumi cindey game
ra, A dambara goyey mo dumey kulu game ra. 4 Zama Rabbi ya Beeraykoy no, A to sifayaŋ beeri
gumo. A to i ma humbur'a mo ka bisa de-koyey kulu. 5 Zama dumi cindey de-koyey kulu tooruyaŋ
day no, Amma Rabbi no ka beeney te. 6 Beeray da koytaray darza go a jine, Gaabi nda gaakuri go
no a Nangu Hananta ra. 7 Ya araŋ dumey kulu almayaaley, wa Rabbi seeda! Wa Rabbi darza d'a
gaabo seeda. 8 Wa Rabbi darza kaŋ ga saba nd'a maa seeda. Wa kande ŋwaari sargay ka furo a
windo batamey ra. 9 Wa sududu Rabbi se, zama a gonda darza hanno. Ya araŋ ndunnya kulu, wa
jijiri a jine. 10 Dumi cindey ra i ma ne: «Rabbi no ga may! Daahir no ndunnya sinji hala mate kaŋ a
si zinji. Rabbi ga ndunnya dumey ciiti da haŋ kaŋ ga saba.» 11 Beeney ma maa kaani, ganda mo ma
farhã, Teeko ma dundu, nga nda nga tooyaŋo. 12 Saajo mo ma zamu, nga nda hay kulu kaŋ go a ra,
Waato din gaa no, saajo tuuri-nyaŋey kulu mo ga doon Rabbi jine farhã sabbay se, 13 Zama a
goono ga kaa, A goono ga kaa ndunnya ciito sabbay se. A ga ciiti ndunnya se da adilitaray, Ndunnya
dumey mo se da nga naanayo.
97
1 Rabbi no ga may, ndunnya ma farhã. Gungey margey ma te bine kaani. 2 Beene hirriyaŋey da
kubay go g'a windi, Adilitaray da cimi ciiti no ga ti a karga daba. 3 Danji go ga koy a jine, A g'a
ibarey kaŋ go g'a windi ton. 4 A maliyaŋey go ga ndunnya kaarandi, Ndunnya go ga di, a go ga jijiri
mo. 5 Tondi kuukey go ga manne Rabbi jine sanda yu fanta cine, Ndunnya kulu Koyo jine nooya. 6
Beeney go g'a adilitara fe, dumey kulu mo di a darza. 7 Danay tooru ganakoy kulu haaw, Kaŋ ga ti
borey kaŋ yaŋ ga fooma nda tooru. Ya araŋ malaykey kulu kaŋ gaa borey ga de, Wa sududu Rabbi
se. 8 Sihiyona go ga maa woodin, a bine go ga kaan mo. Ya Rabbi, Yahuda ize wayey go ga farhã
ni ciitey sabbay se. 9 Zama ni ya Rabbi Beeray-Beeri-Koy no ndunnya kulu boŋ. Ni beera go beene
ka bisa de-koyey kulu. 10 Ya araŋ kaŋ yaŋ ga ba Rabbi, kal araŋ ma konna ilaalo, Nga wo a wane
hanantey fundey hallasikwa no, A g'i kaa laalakoyey kambe ra mo. 11 I ga annura duma adilante se,
Da bine kaani mo borey kaŋ yaŋ biney ga kay se. 12 Ya araŋ adilantey, wa te bine kaani Rabbi ra,
Wa saabu a maa hanna se.
98
1 Baytu no. Wa baytu taji te Rabbi se, Zama a na dambara goyyaŋ te. A kambe ŋwaaro d'a jasa
hanna na faaba goy te a se. 2 Rabbi na nga faaba bayrandi, A na nga adilitara mo cabe taray
kwaaray dumi cindey jine. 3 A fongu nga baakasinay suujo da nga naanayo gaa Israyla dumo se.
Ndunnya me-a-me di iri Irikoyo faaba. 4 Ya ndunnya kulu, wa farhã kuuwa te Rabbi se. Wa bagu
nda baytuyaŋ farhã sabbay se, Oho, wa sifayaŋ baytu te. 5 Wa sifayaŋ baytu te Rabbi se moolo
beeri boŋ, I m'a te da moolo beeri nda subu kaŋ maayaŋ ga kaan, 6 Da hilli kosongu, da seese jinde
care banda. Wa farhã kuuwa te Bonkoono jine, kaŋ ga ti Rabbi. 7 Teeko ma dundu, nga nda nga
tooyaŋo, Ndunnya mo da nga ra gorokoy, 8 Isey ma kobi care banda, tondi kuukey ma doon Rabbi
jine farhã sabbay se, 9 Zama a goono ga kaa hala nga ma ndunnya ciiti. A ga ndunnya ciiti da
adilitaray, Dumey mo da haŋ kaŋ ga saba.
99
1 Rabbi no ga may, dumey ma jijiri! A goono ga goro ciiti malaykey* boŋ, ndunnya ma zinji. 2
Rabbi ya beeraykoy no Sihiyona ra, Beeray-Beeri-Koy no dumey kulu boŋ. 3 I ma ni maa beero kaŋ
ga humburandi sifa, Zama nga wo ihanno no. 4 Ni ya Koy Beeri no, ni ga ba cimi ciiti. Ni ga haŋ
kaŋ ga saba sinji, Ni ga cimi ciiti nda adilitaray te Yakuba ra. 5 Wa Rabbi iri Irikoyo beerandi, Wa
sududu a ce furkanga do, Zama nga wo Hananyankoy no. 6 Musa nda Haruna go no a alfagey ra
waato, Samuwila mo go borey kaŋ yaŋ g'a maa ce ra. I na Rabbi maa ce, a tu i se mo. 7 A salaŋ i se
buru sari himando ra, I n'a seedey da hin sanno kaŋ a no i se din haggoy. 8 Ya Rabbi iri Irikoyo, ni
tu i se. Ni ciya i se Irikoy kaŋ na yaafa, Amma ni n'i bana nda ngey goy laaley. 9 Wa Rabbi iri
Irikoyo beerandi, Wa sududu a tondi hananta boŋ, Zama Rabbi iri Irikoyo ya Hananyankoy no.
100
1 Saabuyaŋ baytu. Ya ndunnya kulu, wa farhã kuuwa te Rabbi se, 2 Wa may Rabbi se da bine
kaani, Wa kaa a jine da farhã baytuyaŋ. 3 Wa bay kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy, Nga no k'iri te, iri ya a
wane yaŋ mo no. Iri ya a boroyaŋ no, a kuray nango feejiyaŋ mo. 4 Wa furo a windi meyey ra da

saabuyaŋ, A windi batamey ra mo da sifaw. Wa saabu a se, w'a maa sifa. 5 Zama Rabbi ya booriyankoy no, A baakasinay suujo go no hal abada. A naanayo mo hala ka koy zamaney kulu me no.
101
1 Dawda baytu fo no. Ay ga baakasinay suuji nda cimi ciiti baytey te. Ya Rabbi, ay ga sifayaŋ baytu te ni se. 2 Ay ga laakal d'ay muraadey fonda kaŋ go cimi toonante ra. Waati fo no ni ga kaa ay do? Bine sabayaŋ no ay ga dira nd'a ay windo ra. 3 Ay si hay fo yaamo daŋ ay moy jine, Kambayankoyey goyo, ay konn'a. A s'ay di mo. 4 Bine kaŋ ga siiri ga mooru ay, Ay si yadda ya goy laalo bay mo. 5 Boro kaŋ ga tugu ka nga gorokasin maa sara, Ay g'a koy halaci. Boro kaŋ gonda boŋbeeray da fundi beeray, Ay si suuru nd'a. 6 Ay moy go no laabo naanaykoyey gaa, Zama i ma goro ay banda. Boro kaŋ ga dira fondo cimi toonantekoy ra, Nga no ga goy ay se. 7 Gulinci goykoy si goro ay windo ra, Tangarikom mo si kay ay jine. 8 Susubay kulu ay ga soobay ka laabo ra boro laaley kulu halaci, zama i ma taali-teerey kulu halaci Rabbi gallo ra.
102
1 Taabi hanko baytu no, waati kaŋ a gaabo gaze, A go ga nga hẽeno gusam Rabbi jine mo. 2 Ya Rabbi, ma maa ay adduwa, Naŋ ay hẽeno ma furo ni do. 3 Ma si ni moyduma tugu ay se ay taabi zaaro ra, Ma ni hanga jeeri ay se. Zaaro kaŋ ay ce mo, ma tu ay se da waasi. 4 Zama ay jirbey go ga ban sanda dullu cine, Ay biriyey mo go ga di sanda danji ra tuuri cine. 5 Ay bina lakaw sanda subu kaŋ i kar, kaŋ suugu mo, Hal ay dinya k'ay ŋwaaro ŋwa. 6 Ay durayyaŋ jinda sabbay se, Kala baa ay biriyey naagu ay baso gaa. 7 Ay ga hima sanda saajo ra bangu farka, Ay ciya sanda fu kurmu ra kuku. 8 Ay ga te mo-fasiya, Ay ciya mo sanda sasa kaŋ go fu boŋ nga hinne. 9 Zaari me-a-me ay ibarey goono g'ay foy. Ngey kaŋ yaŋ goono ga donda ay goono ga laaliyaŋ zeyaŋ te d'ay maa. 10 Zama boosu no ay soobay ka ŋwa sanda buuru cine, Ay haŋyaŋ haro mo, ay n'a margu nda mundi. 11 Woodin mo, ni dukuro da ni futa sabbay se no. Zama ni n'ay sambu beene, ni ye k'ay furu koyne. 12 Ay jirbey ga hima sanda tuuri bi kaŋ ga sosoro, Ay lakaw sanda subu cine. 13 Amma nin wo, ya Rabbi, ni go no hal abada. Ni gaa fonguyaŋo mo ga goro hala zamaney kulu gaa. 14 Ni ga tun, ni ga bakar mo Sihiyona se, Zama a se gomni teeyaŋ waate to, Oho, alwaati jisanta to. 15 Daahir ni tamey goono ga farhã d'a tondey, I ga bakar a laabo se. 16 Woodin se no dumi cindey ga humburu Rabbi maa, Ndunnya bonkooney kulu mo ga humburu ni darza. 17 Zama Rabbi no ka Sihiyona cina, A bangay mo nga darza ra. 18 A maa moori ra gorokoy adduwa se, A mana donda i adduwa mo. 19 I ga woone hantum zamana kaŋ ga kaa se, Hala zamana din borey kaŋ i ga taka mo ma Rabbi sifa. 20 Zama a go nga nangu hanna ra ga ganda fonnay, Beene no Rabbi go, a na ndunnya guna, 21 Zama nga ma maa hawantey durayyaŋ, A ma borey kaŋ yaŋ i na buuyaŋ ciiti dumbu i boŋ taŋ. 22 Zama Adam-izey ma Rabbi maa baaru dede Sihiyona ra, A sifawo mo Urusalima* ra, 23 Dumey da mayrayey mo ga margu nangu folloŋ zama ngey ma may Rabbi se. 24 A n'ay gaabo londo wi fonda boŋ, A n'ay jirbey mo dunguriyandi. 25 Ay ne: «Ya ay Irikoyo, ma s'ay sambu saaya kaŋ ay go ay jirbey bindo ra. Ni jiirey go no hala zamaney kulu me. 26 Za doŋ ni na ganda sinji, Beeney mo ni kambe goyo no. 27 I ga halaci, amma ni wo, ni go no duumi. I kulu ga zeen mo danga kwaay cine, Ni g'i barmay mo danga bankaaray cine, I alhaali ga bare mo. 28 Amma nin wo, ni si bare, ni jiirey mo sinda me. 29 Ni tamey izey mo ga du duumi nangoray, I banda mo ga sinji ni jine.»
103
1 Dawda wane no. Ya ay fundo, ma Rabbi sifa. Haŋ kaŋ go ay ra kulu mo m'a maa hanna sifa. 2 Ya ay fundo, ma Rabbi sifa, Ma si dinya a gomney kulu gaa, baa afo. 3 Nga kaŋ ga ni taaley kulu yaafa, Nga no ga ni doorey kulu mo yayandi, 4 A ga ni fundo fansa k'a wa da saaray, A ga baakasinay suuji nda bakaraw te ni se koytaray fuula. 5 A ga ni fundo toonandi nda hari hannoyaŋ, Hal i ma ni zankatara tajandi koyne sanda zeeban cine. 6 Rabbi ga adilitaray goyyaŋ da cimi ciiti mo te, Borey kaŋ yaŋ i goono ga kankam kulu sabbay se. 7 A na Musa bayrandi nda nga fonda, A na Israyla izey mo bayrandi nda nga goyey. 8 Rabbi go toonante nda bakaraw, booriyankoy mo no, A ga suuru hal a bina ga tun, suuji yulwantekoy mo no. 9 A si kaseeti waati kulu bo, A si futay gaay mo hal abada. 10 A mana goy iri gaa d'iri zunubey hina me, A mana bana iri gaa mo d'iri taaley hina me. 11 Zama sanda mate kaŋ cine beena mooru ganda, Yaadin cine mo no a baakasinay suujo ga beeri borey kaŋ yaŋ ga humbur'a se. 12 Sanda mate kaŋ cine wayna funay ga mooru wayna kaŋay,

Yaadin cine no a na iri taaley hibandi k'i moorandi iri. 13 Sanda mate kaŋ cine baaba ga bakar nga izey se, Yaadin cine mo no Rabbi ga bakar borey kaŋ ga humbur'a yaŋ se. 14 Zama a ga iri naamey bay, A ga fongu mo kaŋ iri ya laabuyaŋ no. 15 Boro mo, a jirbey si hima kala subu tayo, Sanda saajo ra tuuri boosi, Yaadin cine no a zaadayaŋo ga hima nd'a. 16 Zama haw ga faaru ka gana a boŋ, hal a ma si no, A nango si ye ka fongu nd'a koyne. 17 Amma Rabbi baakasinay suujo, Ya za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin no, A go mo borey kaŋ yaŋ ga humbur'a boŋ. A adilitara mo ga koy hala haamey gaa, 18 A sappa haggoykoyaŋ da borey kaŋ yaŋ ga fongu nd'a dondonandiyaŋey zama ngey m'i goyey te se. 19 Rabbi na nga karga sinji beeney ra, A mayra mo go hay kulu boŋ. 20 Ya araŋ, Rabbi malaykey, w'a sifa, Araŋ gaabikooney kaŋ gonda hina, Kaŋ g'a lordey toonandi, Araŋ goono ga hanga jeeri a sanno jinda se. 21 Ya araŋ, Rabbi kundey kulu, w'a sifa, Araŋ kaŋ goono ga goy a se k'a miila te. 22 Ya araŋ, Rabbi goyey kulu, w'a sifa, A mayray nangey kulu ra. Ya ay fundo, ma Rabbi sifa!

104

1 Ya ay fundo, ma Rabbi sifa! Ya Rabbi ay Irikoyo, ni ya beeraykoy no gumo. Ni goono ga daabu nda beeray beeri, Da koytaray darza mo. 2 Nin kaŋ goono ga ni boŋ daabu nda hananyaŋ sanda bankaaray cine, Ni goono ga beeney daaru sanda kosandi taafe cine. 3 A na nga jidan bisey ganjey sinji harey ra, A na burey ciya nga torka, A ga dira haw fatayaŋ boŋ. 4 A ga nga malaykey te haw faaruyaŋ. A ga nga goy-teerey mo te danji beele. 5 A na ndunnya tiksa sinji, Zama a ma si zinji hal abada abadin. 6 Ni n'a daabu nda teeku guusuyaŋ sanda taafe cine, Harey kay tondi kuukey boŋ. 7 Kaŋ i maa ni deeniyaŋo i zuru, Kaŋ i maa ni kaatiyaŋ jinda i te nyagas! da zuray. 8 Tondi kuukey tun, Goorey mo ye ganda ka koy hala nango kaŋ ni daŋ i se. 9 Ni na hirri daŋ teeku harey se kaŋ ga naŋ i ma si daaru ka bisa, Zama i ma si ye ka kaa ka laabo daabu. 10 A na hari-moy donton i ma koy gooro ra, I ga zuru tondi nda tondi game ra, 11 I ga ganji ham kulu haŋandi, Ganji farkayey goono ga haŋ ka ngey jaw kaa. 12 I jarga mo beene curey ga goro, I goono ga hẽ tuuri kambey boŋ. 13 Rabbi ga hari kaa nga jidan bisey kaŋ go beene ra ka gusam tondey boŋ. Ndunnya kungu nd'a goyey nafa. 14 A ga naŋ subu ma te almaney se, Da kobtoyaŋ mo kaŋ borey ga far, Zama a ma ŋwaari kaa taray, a ma fun laabo ra, 15 Da duvan* kaŋ ga naŋ boro bine ma kaan, Da ji kaŋ ga naŋ a moyduma ma nyaale, Da ŋwaari kaŋ ga boro bine gaabandi. 16 Rabbi tuuri-nyaŋey ga haŋ ka yeesi, Liban ra sedrey* nooya, kaŋ yaŋ a tilam, 17 Nangey kaŋ curayzey ga ngey fitey te. Waaliya mo, sipres* tuurey no ga ti a kwaara. 18 Tondi kuukey mo, tondi boŋ hinciney wane no, Tondey zullanta mo, tondi boŋ hansey tuguyaŋ do no. 19 A na hando daŋ alwaatey se, Wayna mo ga nga kaŋyaŋo do bay. 20 Ni ga kubay te a ma ciya mo cin, Alwaati kaŋ cine ganji hamey kulu ga fun taray moso-moso. 21 Muusu beeri izey goono ga korro ngey hamey banda, I goono ga ngey ŋwaaro ceeci Irikoy gaa. 22 Wayna fattanta ngey mo ga koy lamba, Ka kani ngey tuguyaŋ guusey ra. 23 Adam-ize mo ga fatta ka koy nga goyo da nga taabey do hala wiciri kambu. 24 Ya Rabbi, man ni goyey baayaŋ misa! Laakal no ni n'i kulu te d'a. Ndunnya go toonante da ni takaharey. 25 Yongo teeko nooya, kaŋ ga beeri, a ga tafay mo, Naŋ kaŋ baafuney kaŋ si kabu bara, Hari hamey, ikayney da ibeerey. 26 Noodin no hiyey ga dira, Noodin mo no Lebiyatan* go, Nga kaŋ ni taka zama a ma fooru haro ra. 27 Woodin yaŋ kulu goono ga ni hangan, Ni m'i no ngey ŋwaarey i alwaatey ra. 28 I ga haŋ kaŋ ni g'i no margu-margu, Ni ga ni kambe fiti, ngey mo ga kungu nda gomni. 29 Ni ga ni moyduma tugu, i boŋ ga haw. Ni ga i biyey kaa, I ga bu ka ye ka te ngey laabu zeena koyne. 30 Ni ga ni Biya donton, ngey mo ga taka, Ni ga laabo alhaalo tajandi. 31 Rabbi darza ma goro hal abada. Rabbi ma farhã nga goyey ra. 32 A ga ndunnya guna, nga mo ma zinji, D'a na tondi kuukey ham, kala i ma dullu kaa. 33 Ay ga baytu Rabbi se ay fundo me-a-me, Ay g'ay Irikoyo sifa ay goonoyaŋ kulu ra. 34 Ay fonguyaŋey ma ciya haŋ kaŋ ga kaan a se, Ay mo, ay ga farhã Rabbi ra. 35 Zunubi teekoy ma ban ndunnya ra. Laalakoyey mo ma si ye ka bara. Ya ay fundo, ma Rabbi sifa! Alleluya!

105

1 Wa saabu Rabbi se, w'a maa ce. W'a goyey bayrandi dumey game ra. 2 Wa baytu te a se, wa sifayaŋ baytu te a se, Wa soobay k'a dambara goyey kulu dede. 3 Wa fooma nd'a maa hanna. Rabbi ceecikoy biney ma kaan. 4 Wa Rabbi nda nga hino ceeci, w'a ceeci duumi, 5-6 Ya araŋ, a tamo Ibrahim banda, Ya araŋ Yakuba izey, a wane suubanantey, Wa fongu nd'a dambara goyey kaŋ a te, D'a alaamey, d'a meyo ciiti sanney mo. 7 Nga no ga ti Rabbi iri Irikoyo, A ciitey go ndunnya kulu

ra. 8 A fongu nga alkawlo gaa hal abada, Sanno din kaŋ a lordi zamana zambar se. 9 Alkawlo kaŋ a sambu Ibrahim se, Da zeyaŋo kaŋ a ze d'a Isaka se, 10 A n'a tabbatandi Yakuba se a ma ciya hin sanni, Sanda Israyla se nooya a ma ciya alkawli kaŋ ga duumi, 11 A goono ga ne: «Ni se no ay ga Kanaana laabo no, Ni baa tubo no.» 12 Waato kaŋ i go boro ciraariyaŋ, Oho, ikayna fooyaŋ no, yawyaŋ mo no laabo ra, 13 I di ka bar-bare kunda ka koy kunda, Koytaray fo ka koy jama fo do koyne. 14 A mana naŋ boro fo kulu m'i kankam. A deeni bonkooniyaŋ gaa i sabbay se. 15 A ne: «Araŋ ma s'ay wane suubanantey ham, Wa si hasaraw te ay annabey se mo.» 16 A na haray candi ka kande laabo gaa, A na ŋwaari kaŋ gaa i ga de kulu ceeri. 17 A na boro fo donton i jine, Kaŋ ga ti Yusufu, bora kaŋ i neera a ma ciya tam. 18 I n'a cey maray da baka*, i n'a daŋ guuru-bi ra. 19 Hala waati kaŋ a sanno to, Rabbi sanno n'a neesi mo. 20 Bonkoono donton ka ne i m'a feeri. Sanda dumey dabarikwa nooya, a n'a kaa ka taŋ. 21 A n'a daŋ a ma ciya nga windo jine boro, Kaŋ g'a mayray harey kulu dabari. 22 Zama a ma bonkoono mayraykoyey haw mate kaŋ nga ga ba, A m'a arkusey dondonandi laakal muraadu. 23 Israyla mo koy Misira ra, Yakuba binde na yawtaray te Ham laabo ra. 24 Rabbi naŋ nga borey ma baa gumo, A naŋ i ma bisa ngey yanjekaarey gaabi. 25 Rabbi na Misirancey biney bare i ma konna nga borey, I ma hiila te nga tamey se. 26 Amma a na nga tamo Musa donton, Da Haruna mo kaŋ a suuban. 27 I n'a alaamey cabe Misirancey game ra, A dambara goyey mo Ham laabo ra. 28 A na kubay samba; a naŋ nango ma ciya kubay, A borey mana ture a sanno gaa bo. 29 A n'i harey ciya kuri, a n'i hari hamey halaci. 30 I laabo te balancaw marga zugulayaŋ, Hala baa a bonkooney fu lokotey ra. 31 A salaŋ, kala hamni bi marga zugulayaŋ go, i kaa, Ganiyaŋ mo go kal i laabo hirrey kulu gaa. 32 A n'i kar da gari, sanda hari himandi, Da danji kaŋ ga di mo i laabo ra. 33 A n'i reyzin* nyaŋey da jeejay* nyaŋey kar ka zeeri, A n'i hirrey boŋ tuurey ceeri-ceeri. 34 A salaŋ, kal a go, do kaa, Da sar-ganda mo kaŋ sinda me, 35 I n'i laabo ra kobtey kulu ŋwa, I n'i laabo nafa kulu mo ŋwa. 36 Rabbi n'i laabo ra hay-jiney kulu kar mo, Kaŋ ga ti i kulu gaabi sintina. 37 Gaa no a na Israyla kaa taray, I gonda wura nda nzarfu ngey banda. Londibuuno si no i kunda ra mo, baa afolloŋ. 38 Misira farhã waato kaŋ i tun, Zama i humburkumay n'i di. 39 Rabbi na beene hirriyaŋ daaru ka te daabiri, Danji mo, zama a ma hananyaŋ no cin haray. 40 I binde, kaŋ i ŋwaaray, a kande i se darfanda, A na i kungandi nda beene ŋwaari mo. 41 A na tondi daari kortu, kala hari bagu ka fatta, A soobay ka te hari zuru mo laabu koga ra sanda isa ra cine. 42 Zama a fongu nga sanni hanna gaa wo kaŋ a ci nga tamo Ibrahim se. 43 A na nga borey kaa taray da farhã, A wane suubanantey mo da farhã kuuwayaŋ. 44 A na dumi cindey laabey no i se, Hal i na dumey din taabi albarka ta. 45 Zama i m'a hin sanney haggoy, i m'a asariyey gaay mo. Alleluya!

106

1 Alleluya! Wa saabu Rabbi se, zama nga ya booriyankoy no. Zama a baakasinay suujo go no hal abada. 2 May no ka bara nda hina a ma Rabbi goy bambatey ci, Wala mo a m'a sifawey kulu bangandi? 3 Albarkanteyaŋ no gumo borey kaŋ yaŋ ga cimi ciiti haggoy, Da borey kaŋ yaŋ ga adilitaray te waati kulu mo. 4 Ya Rabbi, ma fongu ay gaa. Waati kaŋ ni ga gomni te ni borey se, M'ay kunfa nda ni faaba. 5 Zama ay ma di ni wane suubanantey arzaka, Zama ay ma farhã mo da ni jama wane bine kaani, Ay ma zankam ni wane borey banda. 6 Iri na zunubi te sanda iri kaayey cine, Iri na taali te, iri na laala goy te. 7 Iri kaayey mana faham da ni dambara goyey Misira laabo ra, I mana fongu ni baakasinay suuji booba gaa mo. Amma i murte teeko me gaa, kaŋ ga ti Teeku Cira. 8 Kulu nda yaadin a n'i faaba nga maa sabbay se, Zama a ma nga hin beero bangandi. 9 A kaseeti Teeku Cira gaa mo, hal a haro sundu. A n'i candi i ma gana hari guusey ra danga day saaji fimbi ra cine. 10 A n'i faaba mo k'i kaa borey kaŋ yaŋ wang'ey kambe ra, A n'i fansa* k'i kaa ngey ibarey kambe ra. 11 Haro n'i yanjekaarey daabu, Kaŋ yaŋ ra sinda boro kaŋ cindi. 12 Waato din gaa no i n'a sanney cimandi, I n'a sifaw baytu te mo. 13 A mana baa gay kaŋ i dinya a goyey gaa, I si g'a saawarey hangan koyne. 14 I bini gumo saajo ra, i na Irikoy si saajo ra mo. 15 A na i no haya kaŋ i ŋwaaray, Amma a na faabiri samba i se i fundey ra. 16 Waato kaŋ i canse da Musa gata ra, Hala nda Haruna, Rabbi wane hananta, 17 Kala laabo feeri ka Datan gon, A na Abiram jama mo daabu. 18 Danji mo di i jama ra, danji beela na laalakoyey ŋwa. 19 I na handayze te Horeb ra, I sududu tooru soogante se. 20 Yaadin cine no i na ngey darza barmay d'a k'a himandi yeeji kaŋ ga subu ŋwa. 21 I dinya Irikoy, kaŋ ti i Faabakwa, Nga kaŋ na dambara goyey te Misira laabo ra, 22 Da goy kaŋ ga

dambarandi Ham laabo ra, Da muraadu yaŋ kaŋ ga humburandi Teeku Cira me gaa. 23 Woodin se no a ne nga g'i halaci, Da manti kaŋ a wane suubananta Musa kay a jine ka te i se kosaray, Zama nga ma Rabbi futa bare, hal a ma s'i halaci. 24 Oho, i donda laabu kaana, I mana Rabbi sanno cimandi, 25 Amma i soobay ka guunu-guunu ngey bukkey ra, I mana hangan Rabbi sanno se. 26 Woodin se no a ze i se ka ne nga g'i zeeri saajo ra, 27 Nga m'i banda mo jindaw dumi cindey game ra, Nga m'i say-say laabey ra. 28 I te me fo mo koyne da Baal-Peyor ka buukoy se sargayey ŋwa. 29 Yaadin cine no i soobay ka Rabbi yanje ceeci nd'a ngey goyey do, Balaaw binde kaa ka furo i game ra. 30 Waato din gaa no Fineyas tun ka kay, A na kosaray te, hala balaawo kay. 31 I na woodin lasaabu a se adilitaray, Hala ka koy zamaney kulu me hal abada. 32 Meriba haro do haray mo i na Rabbi bine tunandi koyne, Hala Musa taabi gumo i sabbay se. 33 Zama i murte Rabbi Biya gaa, Musa binde na nga me fiti nda sanni kaŋ si hagu. 34 I mana dumey din halaci, Sanda mate kaŋ cine Rabbi ci i se din, 35 Amma ngey da dumi woodin yaŋ diibi care ra, Hal i na dumey din goyey dondon. 36 I may mo i toorey se. Haya binde ciya i se hirrimi. 37 Oho, hal i na ngey ize arey da ize wayey salle sargay ganjiyaŋ se. 38 I na borey kaŋ yaŋ sinda taali kuri mun, Kaŋ ga ti i ize arey d'i ize wayey. I n'i te sargay Kanaana toorey se, Hala laabo ziibi nda kuro. 39 Yaadin cine no i ziibi nd'a ngey goyey do, I ciya zina-teeriyaŋ ngey goyey ra. 40 Woodin se no Rabbi futa koroŋ nga borey gaa, Hal a na nga jama fanta. 41 A n'i nooyandi mo dumi cindey se, I konnakoy mo n'i may. 42 I ibarey n'i kankam, i n'i kayna mo ngey kambey cire. 43 Sorro boobo no a g'i faaba, Amma i saawarey ra i go ga murte. I tibi mo ngey laalayaŋo ra. 44 Kulu nda yaadin a goono g'i taabey saal waati kaŋ a maa i hẽeno. 45 A fongu nga alkawlo kaŋ nga te i se din gaa, A baakasinay suuji beero boŋ mo a jalla i gaa. 46 A naŋ mo i ma du bakaraw borey kulu kaŋ yaŋ kond'ey tamtaray do. 47 Ya Rabbi iri Irikoyo, m'iri faaba. M'iri margu, iri ma fun dumi cindey ra, Zama iri ma saabu ni maa hanna se, Iri ma fooma mo ni sifayaŋ ra. 48 Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin. Jama kulu mo ma ne: "Amin!" Alleluya!

107

1 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no, Zama a baakasinay suujo go no hal abada. 2 Rabbi fansantey* ma ci yaadin, Ngey kaŋ a fansa k'i kaa yanjekaari kambe ra. 3 A n'i margu, i ma fun laabey kulu ra -- wayna funay da wayna kaŋay, azawa nda dandi kambe. 4 I te boŋdaray saajo laawaley ra, Naŋ kaŋ boro kulu si no, I mana du kwaara kaŋ ga goro. 5 I fundey yangala i ra da haray da jaw. 6 Waato din gaa no i na jinde sambu Rabbi gaa ngey taabey ra, A na i faaba mo k'i kaa i masiibey ra. 7 A na i jine candi mo fondo kayante ra, Zama i ma koy gallu kaŋ ga goro do. 8 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se, D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se. 9 Zama a ga fundi kaŋ gonda jaw yeesandi, A ga haraykom mo kungandi nda gomni. 10 Boro fooyaŋ go no kaŋ goro kubay da bu biya ra, I go hawante da sisiri da kayna, 11 Zama i murte Irikoy sanney gaa, I donda Beeray-Beeri-Koyo saawarey mo. 12 Woodin se no a na i biney kaynandi nda taabi goy. I kati ka kaŋ, gaako mo si no. 13 Waato din gaa no i na jinde sambu Rabbi gaa ngey taabey ra, A na i faaba mo k'i kaa i masiibey ra. 14 A n'i kaa kubay da bu biya ra, A n'i bakey* ceeri-ceeri. 15 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se, D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se, 16 Zama a na guuru-ciray me daabirjey ceeri, A na guuru-bi karangaley dumbu ka pati-pati. 17 Saamey hartayaŋey d'i taaley mo sabbay se no i g'i kankam. 18 I biney na ŋwaari dumi kulu fanta, I maan buuyaŋ meyey gaa. 19 Waato din gaa no i na jinde sambu Rabbi gaa ngey taabey ra, A n'i faaba mo k'i kaa i masiibey ra. 20 A na nga sanno samba k'i yayandi, A n'i soolam ka kaa i halaciyaŋey ra. 21 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se, D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se. 22 Wa saabuyaŋ sargayyaŋ mo no, W'a goyey fe da farhã baytuyaŋ. 23 Borey kaŋ yaŋ ga zulli ka koy teeko do hiyey ra, Kaŋ yaŋ ga muraadey te hari beerey ra, 24 Ngey no ga di Rabbi goy, D'a dambara goyey teeku guusuyaŋey ra. 25 Zama a ga lordi ka ne haw kaŋ ga hamay ma tun, Wo kaŋ g'a hari bonday beerey tunandi. 26 I ga ziji hala beene, I ga ye ka zumbu guusuyaŋey ra, Borey biney ga jijiri masiiba sabbay se. 27 I goono ga teeni, i goono ga langam sanda baji hanko, I ga fay da ngey laakaley parkatak! 28 Waato din gaa no i na jinde sambu Rabbi gaa ngey taabey ra, A n'i faaba mo k'i kaa i masiibey ra. 29 A na beene hirriyaŋ dangandi, Hala hari bondayey ma kani. 30 Saaya din i maa kaani zama nango kani. Yaadin no a kand'ey d'a do-meyo kaŋ i ga ba din ra. 31 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se, D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se. 32 W'a beerandi mo

jama marga ra, W'a sifa arkusey faada ra. 33 A ga isey bare ka ciya taasi beeri, Hari-moy mo ma koogu ka ciya jaw laabu. 34 Laabu albarkanta ga bare ka ciya ciiri batama, A ra gorokoy laala sabbay se. 35 A ga taasey boŋ ciya bangu, Laabu kogo mo ma ciya hari-moyaŋ. 36 Noodin binde no a ga naŋ harayzey ma goro, Zama i ma gallu cina k'a te nangoray. 37 I ma fariyaŋ duma, i ma reyzin* kaliyaŋ tilam, I ma du heemaro din nafa. 38 A ga albarka daŋ i se mo hal i ma tonton gumo, A si naŋ mo i almaney ma zabu. 39 Koyne i ga kayna ka sumbal kankami nda taabi nda bine saray sabbay se, 40 A ga donda-caray gusam bonkooney boŋ. A ma naŋ i ma te boŋdaray saajo taasi beerey boŋ, Naŋ kaŋ fondo si no. 41 Amma a ga moori ra goroko sambu nga kayna din ra k'a dake beene, k'a ciya almayaali boobo hal a ma ciya kuru cine. 42 Adilantey ga di woodin, i ga farhã mo. Laala kulu mo ga nga me daabu. 43 May no gonda laakal? A ma haggoy da muraadu woodin yaŋ, A ma laakal mo da Rabbi baakasinay suujey.

108

1 Dooni. Dawda baytu fo no. 2 Ya Irikoy, ay bina sinji. Ay ga baytu, oho, ay ga sifawey baytu te, In d'ay bina kulu. 3 Ya moolo kayna nda moolo beeri, wa mo hay, Ay bumbo mo, ay ga mo boyaŋ tunandi jirbi. 4 Ya Rabbi, ay ga saabu ni se dumi cindey ra. Ay ga sifayaŋ baytu te ni se mo koyne dumey game ra. 5 Zama ni baakasinay suujo ga beeri hal a bisa beeney gaa, Ni cimo mo koy ka to hala beene batama gaa. 6 Ya Irikoy, ni ma beeri ka bisa beeney gaa, Ni darza mo ma bara ndunnya kulu boŋ. 7 Ni ma faaba te da ni kambe ŋwaaro, ka tu ay se, Zama ni baakoy ma du faaba. 8 Irikoy salaŋ nga hananyaŋo ra ka ne: «Ay ga farhã, Ay ga Sekem fay-fay, ay ma Sukkot gooro mo neesi. 9 Jileyad ya ay wane no, Manasse mo ay wane no, Ifraymu ya ay wongu fuula no, Yahuda mo ay koytaray sarjilla no. 10 Mowab ya ay nyumayyaŋ taasa no, Edom boŋ no ay n'ay taamo catu, Ay ga kuuwa Filistiya boŋ.» 11 May no g'ay daŋ gallu cinarikoy ra? May no ga konda ay hala Edom? 12 Ya Irikoy, manti ni n'iri furu no? Ya Irikoy, ni si fatta ka koy iri wongu marga banda no? 13 Ma gaakasinay te iri se iri yanjekaaro gaa, Zama boro gaakasinay wo yaamo no. 14 Irikoy gaakasinay do no iri ga alboro teera te, Zama nga no g'iri yanjekaarey taamu-taamu.

109

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. Ya ay sifawo Irikoyo, ma si dangay! 2 Zama i na me laalo kaŋ gonda gulinci fiti ay gaa, I salaŋ ka gaaba nda ay da deene tangarikom. 3 I n'ay windi mo da konnari sanni, I goono ga yanje da ay sabaabu kulu si. 4 Baakasina kaŋ ay te nango ra no i ciya ay se kalimakoyaŋ, Amma ay wo go adduwa gaa. 5 I n'ay booriyaŋo bana ay se da laala, I n'ay baakasina mo bana nda konnari. 6 Ma boro laalo sinji a boŋ, Naŋ ibare ma kay a kambe ŋwaaro gaa. 7 Waati kaŋ i ga ciiti a se, i ma taali dake a boŋ, A adduwa mo ma bare ka ciya zunubi. 8 Naŋ a jirbey ma dunguriya, Boro fo mo m'a goyo sambu. 9 Naŋ a izey ma ciya alatuumiyaŋ, A wando mo ma ciya boro kaŋ kurnyo bu. 10 Naŋ a izey ma bar-bare ka bar kar, I ma ngey ŋwaaro ceeci ngey doŋ windi kurmey se nangu mooro. 11 Naŋ gar-hãako ma hay kulu kaŋ go a se sambu, Yawyaŋ mo ma hay kulu kaŋ a du nga taabo ra ku wongu arzaka. 12 I ma si du boro kulu kaŋ ga suuji cabe a se, I ma si du boro kaŋ ga bakar a alatuumey se. 13 Naŋ a banda ma alandaaba, Zamana kaŋ ga tun ka kaa ra mo, a maa ma tuusu. 14 Naŋ a kaayey laala ma goro Rabbi jine fonguyaŋ hari, I ma si a nyaŋo zunubey mo tuusu. 15 Naŋ i ma goro Rabbi jine duumi, Zama a ma baa i fonguyaŋo tuusu ndunnya ra. 16 Zama a mana fongu nga ma baakasinay suuji cabe, Amma a na talka nda alfukaaru nda bine-saray-koy gurzugandi, nga m'i wi se. 17 Oho, a ga ba laaliyaŋ, kal a ma ye ka kaa a gaa. A si maa albarka daŋyaŋ kaani, kal a ma moor'a. 18 A na laaliyaŋ daŋ ka nga boŋ daabu sanda nga bankaarayey cine, A binde ma furo a gunda teelo ra sanda hari cine, Da sanda ji cine mo a biriyey ra. 19 Naŋ woodin ma ciya a se daabiri kaŋ a ga nga boŋ daabu nd'a, Da guddama mo kaŋ a ga nga canta haw d'a duumi. 20 Ay kalimakoy da wo kaŋ yaŋ goono g'ay fundo laali mo, I banandi kaŋ ga fun Rabbi do nooya. 21 Amma nin, ya Rabbi, Koy Beero, Ni ma gomni te ay se, ni maa sabbay se. M'ay faaba mo, Zama ni baakasinay suujo ga boori. 22 Zama ay ya taabante no, kaŋ go moori ra, I n'ay bina mo maray ay ra. 23 Ay ban sanda biya kaŋ salle, I n'ay kokobe sanda do cine. 24 Ay kangey jijiri ka kar care gaa mehaw sabbay se, Ay gaahamo kulu faabu, maani si. 25 Ay ciya wowi hari i do. Waati kaŋ i ga di ay, i ga ngey boŋey zinji. 26 Ya Rabbi Irikoy, m'ay gaa. m'ay faaba ni baakasinay suujo boŋ. 27 Zama borey ma du ka bay kaŋ woodin ni kambe no, Ya Rabbi, nin no k'a te. 28 I ma soobay ka laali, amma nin wo ma albarka daŋ. Waati kaŋ i tun, i ga haaw, Amma ay, ni

tamo ga maa kaani. 29 Naŋ i m'ay ibarey daabu nda kayna danga bankaaray cine, I ma ngey boŋ daabu nda ngey haawo sanda alkuba cine. 30 Ay ga saabuyaŋ boobo te Rabbi se d'ay meyo, Oho, ay g'a sifaw te jama ra. 31 Zama a ga kay moori ra goroko kambe ŋwaari gaa, Zama a m'a faaba boro kaŋ goono g'a fundo ciiti kambe ra.
110
1 Dawda baytu fo no. Rabbi ne ay Koyo se: «Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa, Hal ay ma ni ibarey te ni ce taamey se furkange.» 2 Rabbi ga ni sarjilla gaabikoono salle Sihiyona ra ka ne: «Ni ma koytaray ŋwa ni ibarey game ra.» 3 Ni jama ga ngey boŋ nooyandi sargayyaŋ da bine yadda ni hino zaaro ra. Nin kaŋ gonda darza hanno mo boyaŋ gunda ra, Ni zankey ga kaa ni do danga harandaŋ cine. 4 Rabbi ze, a zeyaŋo si tun mo. A ne: «Ni ya alfaga no hal abada, Malcizadaka wano cine.» 5 Koy Beero go ni kambe ŋwaaro gaa, A ga bonkooniyaŋ bagu-bagu nga futa zaaro ra. 6 A ga ciiti te dumi cindey ra, A ma nango toonandi nda buukoyaŋ. A ga jine boroyaŋ bagu-bagu laabu boobo ra. 7 A ga gooru hari haŋ fonda boŋ, Woodin se no a ga ye ka boŋo sambu.
111
1 Alleluya! Ay ga saabu Rabbi se d'ay bina kulu adilantey faada ra, da jama marga ra mo. 2 Rabbi goyey ya ibeeriyaŋ no, Ceeciyaŋ hari mo no boro kulu kaŋ ga maa i kaani se. 3 A goyo gonda beeray da koytaray darza, A adilitara mo tabbatante no hal abada. 4 A naŋ i ma fongu nda nga dambara goyey. Rabbi ya gomnikoy no, kaŋ ga to da bakaraw. 5 A na ŋwaari no borey kaŋ ga humbur'a se, A ga soobay ka fongu nga alkawlo gaa mo hal abada. 6 A na nga goyo hino cabe nga jama se, Za kaŋ a na dumi cindey tubey no i se. 7 A kambe goyey ya naanay da cimi ciiti no, A dondonandiyaŋ kulu mo tabbatanteyaŋ no. 8 I sinji hal abada abadin, A n'i te cimi nda adilitaray ra. 9 A kande nga jama se fansa, A na nga alkawlo kayandi hal abada. A maa ga hanan, a ga dambarandi mo. 10 Rabbi humburkumay ga ti laakal sintinay. Boro kulu kaŋ g'a lordey goy te, A koy gonda fahamay hanno. Rabbi sifayaŋo go no hal abada.
112
1 Alleluya! Albarkante no boro kaŋ ga humburu Rabbi, Kaŋ ga nga bine kaanandi gumo a lordey ra. 2 Bora din banda ga ciya hinkoyaŋ ndunnya ra. Adilantey zamana borey ga ciya albarkanteyaŋ. 3 Duure nda arzaka go a windo ra, A adilitara mo go no hal abada. 4 Kaari ga fun kubay ra cimikoyey se, Rabbi ya gomni nda bakaraw da adilitaray koy no. 5 Baani ga bara boro woone wo se: Nga kaŋ ga gomni goy te ka garaw daŋ. A ga nga muraadey te da cimi ciiti mo. 6 Daahir a si zinji abada. Adilante ga ciya fonguyaŋ hari hal abada. 7 A bina goono ga sinji no, A goono ga de Rabbi gaa, Baaru laalo s'a humburandi. 8 A bina sinji, a si humburu hay kulu, Hal a ma di nga muraado feeri nga yanjekaarey boŋ. 9 A zaban ka no alfukaarey se. A adilitara ga duumi hal abada, A hillo ga beeri mo ka tun beene. 10 Boro laalo ga di woodin, a ma dukur, A ma nga hinje kaama, a ma komso mo. Boro laalo ibaayo ga halaci no.
113
1 Alleluya! Ya araŋ Rabbi tamey, wa sifa, Wa Rabbi maa sifa! 2 Wa Rabbi maa sifa, za sohõ ka koy hal abada. 3 Za wayna funyaŋo ka koy hal a kaŋyaŋo, Rabbi maa ya sifayaŋ hari no. 4 Rabbi ya beeraykoy no dumey kulu boŋ, A darza mo ku da beeney. 5 May no ga hima Rabbi iri Irikoyo, Nga kaŋ gonda nga karga hala beene? 6 Nga kaŋ ga nga boŋ kaynandi zama nga ma harey kaŋ go beena ra, Da wo kaŋ yaŋ go no ndunnya ra mo guna! 7 A ga talka tunandi ka kaa kusa ra. A ga moori ra borey mo beerandi k'i kaa begunu ra, 8 Zama nga m'i gorandi mayraykoyey banda, Kaŋ ga ti nga jama mayraykoyey. 9 A ga naŋ waygunu ma ciya fu-nya, A ma goro mo ka ciya izeyaŋ nya kaŋ bine ga kaan. Alleluya!
114
1 Waato kaŋ Israyla fun Misira laabo ra, Yakuba dumo fun mebarawey ra, 2 Yahuda ciya Rabbi se nangoray hanante, Israyla ciya a mayray hari. 3 Teeko n'a guna ka zuru, Urdun* mo bare ka ye banda, 4 Tondi kuukey soobay ka sar sanda feeji gaaruyaŋ cine, Tudu izey mo sanda feeji izeyaŋ cine. 5 Ya teeko, ifo ka du nin kaŋ se ni zuru? Da ni mo, ya Urdun, kaŋ ni ye da banda? 6 Araŋ mo, ya tondi kuukey, Kaŋ araŋ go ga sar sanda feeji gaaruyaŋ cine? Araŋ mo, ya tudu izey, sanda feeji izeyaŋ cine? 7 Ya nin ndunnya, ma jijiri Irikoy jine, Ma jijiri Yakuba Irikoyo jine, 8 Nga kaŋ na tondi daari bare ka ciya bangu hari, Captu tondi mo ciya hari zuru.

115
1 Ya Rabbi, manti iri wo bo, manti iri wo bo, Amma i ma ni maa beerandi, Ni baakasinay suujo da
ni cimo sabbay se. 2 Ifo se no dumi cindey ga ne: «Man no i Irikoyo go binde?» 3 To, iri Irikoyo go
beene, A te hay kulu kaŋ ga kaan nga se. 4 I toorey, wura da nzarfu yaŋ no, boro kambe goyyaŋ no.
5 I gonda meyaŋ, amma i si salaŋ; I gonda moyaŋ, amma i si di; 6 I gonda hangayaŋ, amma i si
maa; I gonda niineyaŋ, amma i si mani; 7 I gonda kambeyaŋ, amma i si ham; I gonda ceyaŋ, amma
i si dira, I si salaŋ mo ngey karrey ra. 8 I teekoy ga ciya i cine yaŋ, Oho, hala nda boro kulu kaŋ ga
de i gaa. 9 Ya Israyla, ma de Rabbi gaa. Nga no ga ti i gaakasina da i korayo. 10 Ya Haruna kunda,
wa de Rabbi gaa. Nga no ga ti i gaakasina da i korayo. 11 Ya araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, wa de
Rabbi gaa. Nga no ga ti i gaakasina da i korayo. 12 Rabbi fongu iri gaa, a ga iri albarkandi mo. A ga
Israyla dumo albarkandi, A ga Haruna kunda mo albarkandi. 13 Borey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi,
A g'i albarkandi, ikayney da ibeerey kulu. 14 Rabbi ma naŋ araŋ ma baa ka tonton, Araŋ d'araŋ izey.
15 Rabbi m'araŋ albarkandi, Nga kaŋ na beene nda ganda te. 16 Beeney ya Rabbi beeney no, Amma
a na ganda no Adam-izey se. 17 Buukoy da borey kaŋ yaŋ ga do siw nango ra, I kulu si Rabbi sifa.
18 Amma iri wo, iri ga Rabbi sifa, Za sohõ ka koy hal abada. Alleluya!
116
1 Ay ga ba Rabbi, Zama a maa ay jinda d'ay ŋwaarayyaŋey. 2 A na nga hanga jeeri ay se, Woodin se
no ay mo g'a ce ay fundo me muudu. 3 Buuyaŋ korfey n'ay didiji-didiji, Alaahara gurzugay du ay,
Ay na taabi nda bine saray gar. 4 Saaya din ra no ay na Rabbi ce ka ne: «Ya Rabbi, ay ga ni
ŋwaaray, m'ay fundo faaba.» 5 Rabbi ya gomnikoy no, adilitaraykoy mo no. Oho, iri Irikoyo ya
bakarawkoy no. 6 Rabbi ga haggoy da boŋ-baanay-koyey, Ay wo kayna, a n'ay faaba mo. 7 Ya ay
fundo, ma ye ka kaa ni fulanzama do, Zama Rabbi boriyandi ni se. 8 Zama ni n'ay fundo faaba
buuyaŋ gaa, Ay moy mundi gaa, Ay cey mo tansi gaa. 9 Ay ga dira Rabbi jine fundikooney laabo
ra. 10 Ay cimandi, woodin se no ay salaŋ. Ay ne: «Ay kankam gumo.» 11 Ay cahã ka ne: «Borey
kulu tangarikomyaŋ no.» 12 Ifo no ay ga bana Rabbi se a gomney kulu kaŋ a te ay se sabbay se? 13
To, ay ga faaba haŋ-gaasiya sambu, Ka ce Rabbi maa boŋ, 14 Ay m'ay sartey toonandi Rabbi se.
Oho, a jama kulu jine n'ay g'a te. 15 Rabbi diyaŋo gaa a wane hanantey buuyaŋ wo darza hari no. 16
Ya Rabbi, daahir ay ya ni tam no, Ay ya ni tam no, da ni koŋŋa izo mo, Ni n'ay bakey* feeri. 17 Ay
ga saabuyaŋ sargay salle ni se, Ay ma ce Rabbi maa boŋ, 18 Ay m'ay sartey toonandi Rabbi se. Oho,
a jama kulu jine n'ay g'a te 19 Rabbi windo batamey ra, Ni bindo ra no, ya Urusalima*. Alleluya!
117
1 Ya dumi cindey kulu, wa Rabbi sifa. Ya dumey kulu, w'a beerandi. 2 Zama baakasinay suujo ga
beeri iri se. Rabbi cimo mo ga tondo duumi, hal abada. Alleluya!
118
1 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no. Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
2 Israyla ma ne: «A baakasinay suujo ga tondo hal abada.» 3 Haruna kunda ma ne: «A baakasinay
suujo ga tondo hal abada.» 4 Borey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi ma ne: «A baakasinay suujo ga
tondo hal abada.» 5 Ay taabo ra ay na Rabbi ce. Rabbi tu ay se k'ay jisi nangu yulwante ra. 6 Rabbi
go ay do haray, ay si humburu. Ifo no Adam-ize ga hin ka te ay se? 7 Rabbi go ay do haray, A go
borey kaŋ yaŋ g'ay gaakasinay ra. Woodin se no ay ga di ay muraadey feeri ay konnakoy boŋ. 8 Ni
ma koru Rabbi do bisa ni ma naanay boro gaa. 9 Ni ma koru Rabbi do bisa ni ma naanay
bonkooney gaa. 10 Ndunnya dumey kulu n'ay windi. Daahir no Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati. 11
I n'ay windi, oho, i n'ay windi. Daahir no Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati. 12 I n'ay windi sanda yu
beeri hamni cine, I danjo ga tara ka bu sanda karji gaa danji. Daahir Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati.
13 Araŋ n'ay kar da gaabi hal ay ma kaŋ, Amma Rabbi n'ay gaa. 14 Rabbi no ga ti ay gaabo d'ay
bayto. Nga mo no ka ciya ay faaba. 15 Farhã da faaba jinde go adilantey bukkey ra. Rabbi kambe
ŋwaari ga yaarutaray te. 16 Rabbi kambe ŋwaari ga beeri. Rabbi kambe ŋwaaro ga yaarutaray te. 17
Ay si bu bo. Fundi n'ay ga te ka Rabbi goyey dede. 18 Rabbi n'ay gooji nda dungay, Amma a
man'ay nooyandi buuyaŋ se. 19 Ma adilitaray windi meyey fiti ay se. Ay ga furo i do, ay ga saabu
Rabbi se mo. 20 Woone no ga ti Rabbi windi meyo, Adilantey no ga furo a gaa. 21 Ay ga saabu ni
se, zama ni tu ay se, Ni ciya ay faaba mo. 22 Tondo kaŋ cinakoy wangu, Nga no ciya cinaro boŋo.
23 Woodin ya Rabbi te-goy no, Dambara hari mo no iri diyaŋ gaa. 24 Zaaro neeya kaŋ Rabbi te. Iri

ma farhã, iri ma te bine kaani a ra. 25 Ya Rabbi, ay goono ga ni ŋwaaray no, ma faaba! Ya Rabbi, ay goono ga ni ŋwaaray no, Ma albarka daŋ! 26 Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra, Rabbi fuwo ra no iri na albarka gaara araŋ se. 27 Rabbi no ga ti Irikoy, a na iri no annura mo. Wa sarga haw feema hilley gaa da korfoyaŋ. 28 Nin no ga ti ay Irikoyo, ay ga saabu ni se mo. Nin no ga ti ay Irikoyo, ay ga ni beerandi. 29 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

119

1 Albarkanteyaŋ no borey kaŋ yaŋ ga gaabu cimi fonda gaa, Kaŋ yaŋ goono ga dira Rabbi asariya ra. 2 Albarkanteyaŋ no borey din kaŋ g'a seedey haggoy, I goono g'a ceeci mo da ngey bine kulu. 3 Oho, borey din si adilitaray-jaŋay goy te, I goono ga dira a fondey ra. 4 Nin no k'iri lordi nda ni dondonandiyaŋey, Zama iri m'i haggoy da anniya. 5 Doŋ day ay muraadey ma sinji mate kaŋ cine ay ga ni hin sanney haggoy d'a! 6 Saaya din haawi s'ay di alwaati kaŋ cine ay na laakal ye ni lordey kulu gaa. 7 Waati kaŋ cine ay na ni ciiti adilantey dondon, Ay ga saabu ni se da bine kaŋ ga saba. 8 Ay ga ni hin sanney haggoy. Ma s'ay furu baa kayna! 9 Ifo no arwasu ga nga muraadey hanandi nd'a? To, kal a m'i haggoy ni sanno boŋ. 10 Ay bina kulu no ay na ni ceeci nd'a. Ma si naŋ ya daray ni lordey gaa. 11 Ay na ni sanno tugu ay bina ra, Zama ay ma si zunubi te ni se. 12 Ya Rabbi, ni ya albarkakoy no. M'ay dondonandi ni hin sanney. 13 Ni me farilley kulu, ay n'i ci d'ay meyo. 14 Ni seedey ganayaŋ g'ay farhandi, Sanda arzaka farhã himandi cine. 15 Ay ga soobay ka ni dondonandiyaŋey miila, Ay ma laakal da ni fondey. 16 Ay ga bine kaani te ni hin sanney ra, Ay si dinya ni sanno mo. 17 Ma yulwandi ay, ni tamo se zama ay ma funa, Ay ma ni sanno haggoy mo. 18 M'ay moy fiti zama ya guna ka di ni asariya ra dambara harey. 19 Ay ya yaw no ndunnya ra, ma si ni lordey tugu ay se. 20 Ay bina ga yalla-yalla da ni farilley duumi. 21 Ni kaseeti boŋbeeraykoyey gaa kaŋ laali hariyaŋ no, Ngey kaŋ yaŋ ga daray ka mooru ni lordey gaa. 22 Ma wowi nda donda-caray hibandi ka kaa ay gaa, Zama ay na ni seedey haggoy. 23 Baa kaŋ mayraykoyey goro ka fakaaray ka gaaba nda ay, Kulu nda yaadin ay, ni tamo ga soobay ka ni hin sanney miila. 24 Ni seedey, ngey no ga ti ay kaani maayaŋ, Ngey mo no ga ti ay saawarekasiney. 25 Ay fundo go ga laabo naan, M'ay funandi ni sanno boŋ. 26 Ay n'ay fondey bangandi, ni tu ay se mo. M'ay dondonandi ni hin sanney. 27 M'ay fahamandi nda ni dondonandiyaŋ fondey, Yaadin gaa no ay ga ni dambara goyey miila. 28 Ay bina hẽ tiŋay sabbay se, M'ay gaabandi ni sanno boŋ. 29 M'ay wa da tangari fondo, M'ay no ni asariya mo ni gomno boŋ. 30 Ay na naanay fondo suuban, Ay na ni farilley daŋ ay jine. 31 Ay goono ga sandandi ni seedey gaa. Ya Rabbi, ma s'ay haawandi! 32 Zuray no ay ga ni lordey fonda gana nd'a, Zama ni g'ay bina hayandi. 33 Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni hin sanney fonda, Ay mo g'a haggoy hala bananta. 34 M'ay no fahamay zama ay ma laakal ye ni asariya gaa k'a te, Daahir, ay g'a gana nd'ay bina kulu. 35 M'ay daŋ ay ma ni lordey fonda gana, Zama a ra no ay ga maa kaani. 36 M'ay bina bare ni seedey do haray, Manti zamba arzaka do haray bo. 37 M'ay moy hibandi ka kaa hari yaamo gunayaŋ gaa, M'ay funandi mo ni fondey ra. 38 Ma ni sanno tabbatandi ay, ni tamo se, Kaŋ ga naŋ boro ma humburu nin. 39 Ma wowo kaŋ ay ga humburu din bare, Zama ni farilley ya ihannoyaŋ no. 40 A go, ay go ga yalla-yalla nda ni dondonandiyaŋey, M'ay funandi ni adilitara ra. 41 Ya Rabbi, ni baakasinay suujey ma kaa ka to ay do, Ni faaba do, ni sanno boŋ. 42 Yaadin gaa no ay ga du haŋ kaŋ ay ga tu d'a ay wowkwa se, Zama ay go ga de ni sanno gaa. 43 Ma si cimi sanno ta ka ban ay meyo ra pat, Zama ay n'ay beeja daŋ ni farilley gaa. 44 Yaadin gaa no ay ga ni asariya haggoy duumi, Hal abada abadin. 45 Ay ga dira laakal kanay ra mo, Zama ay na ni dondonandiyaŋey ceeci. 46 Ay ga ni seedey ci bonkooniyaŋ jine, Haawi s'ay di mo. 47 Ni lordey mo no ay ga te bine kaani d'a, Ay ga ba r'ey mo. 48 Ay g'ay kambey salle mo ni lordey do haray, Ay ga ba r'ey mo. Ay ga ni hin sanney mo miila. 49 Ma fongu sanno kaŋ ni te ay, ni tamo se gaa, Wo kaŋ ni n'ay daŋ ay ma beeje sinji a gaa. 50 Woodin no ga ti ay kunfa ay kankamo ra, Zama ni sanno n'ay funandi. 51 Boŋbeeraykoyey donda ay gumo, Kulu nda yaadin ay mana mulay ka fun ni asariya ra. 52 Ya Rabbi, ay fongu ni waato farilley, Ay du yaamaryaŋ mo. 53 Ay dukur gumo laalakoyey kaŋ yaŋ ga fay da ni asariya sabbay se. 54 Ni hin sanney ciya ay se baytuyaŋ ay yawtaray nangorayey ra. 55 Ya Rabbi, ay fongu ni maa gaa cin, Ay na ni asariya haggoy mo. 56 Woodin ay doona k'a te, Zama ay na ni dondonandiyaŋey haggoy. 57 Rabbi no ga ti ay baa. Ay jin ka ci kaŋ ay ga ni sanney haggoy k'i te mo. 58 Ay bina kulu no ay na ni ceeci nd'a,

Ma bakar ay se ni alkawlo boŋ. 59 Ay fongu ay muraadey gaa, Ay n'ay cey bare mo ka ye ni seedey do haray. 60 Ay cahã, yana dirgay, zama ay ma ni lordey haggoy. 61 Laalakoyey korfey n'ay didiji-didiji, Amma ay mana dinya ni asariya gaa. 62 Cin bindi no ay ga tun zama ay ma saabu ni se, Ni farilla adilitaraykoyey sabbay se. 63 Ay ya gorokasin no borey kulu kaŋ ga humburu nin se, Da borey kaŋ yaŋ ga haggoy da ni dondonandiyaŋey mo se. 64 Ya Rabbi, ndunnya go toonante da ni baakasinay suujo. M'ay dondonandi ni hin sanney. 65 Ya Rabbi, ma gomni te ay, ni tamo se ni sanno boŋ. 66 M'ay dondonandi fayanka hanno nda bayray mo, Zama ay na ni lordey cimandi. 67 Za ay mana di kayna ay na fondo taŋ, Amma sohõ ay ga haggoy da ni sanno. 68 Ni ya booriyankoy no, ni ga booriyaŋ goy te mo. M'ay dondonandi ni hin sanney. 69 Boŋbeeraykoyey na tangari haawa ay gaa, Amma ay wo, ay ga ni dondonandiyaŋey haggoy d'ay bina kulu. 70 I biney naasu gumo, Amma ay wo goono ga farhã ni asariya ra. 71 A boori ay se kaŋ ay di kayna, Kaŋ ga naŋ ay ma ni hin sanney dondon. 72 Ay wo do ni meyo ra asariya bisa wura da nzarfu zambarey. 73 Ni kambey no k'ay te, k'ay cina mo. M'ay no fahamay hal ay ma ni lordey dondon. 74 Borey kaŋ yaŋ ga humburu nin ma di ay ka farhã, Zama ay na beeje daŋ ni sanno gaa. 75 Ya Rabbi, ay bay kaŋ ni ciitey ya adilitaray wane yaŋ no, Naanay ra mo no ni n'ay kankam. 76 Ay ga ni ŋwaaray, Ma naŋ ni baakasinay suujo ma ciya yaamaryaŋ hari ay se, Ni alkawlo boŋ ay, ni tamo se. 77 Ni bakarawo ma kaa ka to ay do hal ay ma funa, Zama ni asariya no ga ti ay kaani maayaŋ. 78 Haawi ma boŋbeeraykoyey di zama i n'ay zamba nda tangari, Amma ay wo, kala ay ma ni dondonandiyaŋey miila. 79 Borey kaŋ yaŋ ga humburu nin, Da borey kaŋ yaŋ ga ni seedey bay mo ma bare ka ye ay do haray. 80 Ay bina ma ciya cimi-toonante-koy ni hin sanney ra, zama ay ma si haaw. 81 Ay fundo go ga yangala ni faaba batuyaŋ se, Amma ay g'ay beeje sinji ni sanno gaa. 82 Ay moy gaze, kaŋ ay goono ga ni alkawlo hangan. Ay goono ga ne: «Waati fo no ni g'ay yaamar?» 83 Baa kaŋ ay ciya sanda humbur _kaŋ suugu|_ dullu ra, Kulu nda yaadin ay mana dinya ni hin sanney gaa. 84 Ay, ni tamo jirbey, jirbi marge no? Waati fo no ni ga ciiti toonandi borey kaŋ goono g'ay gurzugandi yaŋ boŋ? 85 Boŋbeeraykoyey na guusu hirrimi te ay se, Ngey kaŋ si ni asariya gana. 86 Ni lordey kulu ya naanaykoyyaŋ no. Borey goono g'ay gurzugandi nda tangari. M'ay gaa! 87 Kayna ka cindi i m'ay ŋwa ka ban laabo ra, Amma ay mana ni dondonandiyaŋey furu. 88 M'ay funandi ni baakasinay suujo boŋ, Ay mo ga ni meyo seedey haggoy. 89 Ya Rabbi, ni sanno sinji beene hal abada. 90 Ni naanayo go no zamana kulu se, Ni na ndunnya sinji, nga mo go, a kay. 91 I kulu goro hunkuna ni farilley boŋ, Zama hay kulu ya ni tam no. 92 Da manti kaŋ ni asariya no ga ti ay kaani maayaŋo, Doŋ ay halaci ay kankamo ra. 93 Ay si dinya ni dondonandiyaŋey abada, Zama ngey no ni n'ay funandi nd'a. 94 Ay ya ni wane no. M'ay faaba, zama ay na ni dondonandiyaŋey ceeci. 95 Laalakoyey n'ay batandi zama ngey m'ay halaci se, Amma ay ga laakal ye ni seedey gaa. 96 Ay di kaŋ haŋ kaŋ kubay kulu gonda me, Amma ni lordo wo ga tafay gumo. 97 Ay ga ba ni asariya hala mate kaŋ sinda misa. Fonguyaŋ hari no ay se zaari me-a-me. 98 Ni lordey n'ay no laakal hala ay bisa ay ibarey laakal, Zama ni lordey go ay jine duumi. 99 Ay gonda fahamay ka bisa borey kaŋ yaŋ n'ay dondonandi kulu, Zama ni seedey no ga ti fonguyaŋ hari ay se. 100 Ay gonda fahamay ka bisa dottijo zeeney, Zama ay na ni dondonandiyaŋey haggoy. 101 Ay n'ay cey hibandi ka kaa laala fondey kulu ra, Zama ay ma laakal da ni sanno, k'a gana. 102 Ay mana kamba ka fay da ni farilley, Zama nin no k'ay dondonandi. 103 Ni sanney ga kaan ay meyo se kaŋ sinda misa. Oho, i kaan da yu ay meyo ra. 104 Ni dondonandiyaŋey do no ay ga du fahamay, Woodin se no ay konna tangari fondo kulu. 105 Ni sanno ya fitilla no ay cey se, Kaari mo no ay fonda ra. 106 Ay ze, ay g'a tabbatandi mo: Ay ga laakal da ni farilley kaŋ adilitaraykoyyaŋ no. 107 Ay di kayna gumo. Ya Rabbi, m'ay funandi ni sanno boŋ. 108 Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, Bine yadda sargayey kaŋ ga fun ay meyo ra ni m'i ta, M'ay dondonandi ni farilley mo. 109 Ay fundo go ay kamba ra duumi, Kulu nda yaadin ay si dinya ni asariya. 110 Laalakoyey na kumsay hirri ay se, Amma ay mana kamba ka ni dondonandiyaŋey naŋ. 111 Ni seedey ciya ay se tubu kaŋ ga duumi, Zama ngey no ga ti ay bina kaani maayaŋo. 112 Ay n'ay bina ye ni hin sanney goy-teeyaŋ gaa hal abada, hala bananta. 113 Ay ga konna bine-hinka-koyey, Amma ay ga ba ni asariya. 114 Nin no ga ti ay tuguyaŋ do d'ay korayo mo, Ay go ga beeje sinji ni sanno gaa. 115 Ya araŋ laala goy-teekoy, wa fay da ay, Zama ay m'ay Irikoyo lordey haggoy. 116 M'ay gaay ni sanno boŋ hala ay ma funa, Ma si naŋ ya haaw mo ay beeja sabbay se. 117 M'ay gaabandi, ay mo ga goro baani samay, Ay ga laakal ye ni hin sanney gaa

mo duumi. 118 Borey kulu kaŋ yaŋ ga kambe ka fay da ni hin sanney, Ni g'i furu, zama i halliyaŋey wo yaamo no. 119 Ni ga ndunnya boro laaley kulu kaa sanda guuru ziibi cine, Woodin se no ay ga ba ni seedey. 120 Ay gaahamo goono ga jijiri ni humburkumay sabbay se, Ay ga humburu ni ciitey mo. 121 Ay na cimi ciiti nda adilitaray te. Ma s'ay naŋ ay kankamkoy kambe ra. 122 Ma ciya yadda sambuko ay, ni tamo se booriyaŋ fonda ra, Ma si naŋ boŋbeeraykoyey m'ay kankam. 123 Ay moy gaze ni faaba hanganyaŋ ciine ra, Da ni sanni adilanta* sabbay se mo. 124 Ma goy ay, ni tamo se ni gomno boŋ, M'ay dondonandi ni hin sanney. 125 Ay ya ni tam no. M'ay no fahamay, zama ay ma ni seedey bay. 126 Alwaati to Rabbi se a ma goy, Zama i
na ni asariya furu. 127 Day ay wo, ay ga ba ni lordey ka bisa wura, Oho, ka bisa wura hanno. 128 Woodin sabbay se no ay ga di kaŋ ni dondonandiyaŋey kulu ga saba no. Ay ga konna tangari fondo kulu mo. 129 Ni seedey ya dambara hari yaŋ no, Woodin se no ay fundo g'i haggoy k'i gana. 130 Ni sanney feeriyaŋo ga kaari no, A ga fahamay no borey kaŋ si bay yaŋ kulu se. 131 Ay n'ay meyo feeri ka fulanzam da gaabi, Zama ay goono ga yalla-yalla nda ni lordey. 132 Ma bare ka ye ay do haray, ma gomni te ay se mo, Sanda mate kaŋ cine ni doona ka te ni maa baakoy se. 133 M'ay cey kayandi ni sanno ra, Laala kulu dumi ma si du mayray ay boŋ. 134 M'ay fansa ka kaa boro kankami ra, Ay mo ga laakal da ni dondonandiyaŋey k'i gana. 135 Ma naŋ ni moyduma ma hanan ay, ni tamo gaa, M'ay dondonandi ni hin sanney. 136 Ay moy goono ga mundi dooru sanda gooru cine, Zama i mana laakal da ni asariya k'a te. 137 Ya Rabbi, ni ya adilitaraykoy no, Ni ciitey mo ga kay no. 138 Ni na ni seedey lordi adilitaray da naanay koonu ra. 139 Ay anniya n'ay ŋwa, Zama ay ibarey dinya ni sanney gaa. 140 Ni sanno ga hanan gumo, A se no ay, ni tamo ga ba r'a. 141 Ay ya zanka no kaŋ i ga donda, Amma ay si dinya ni dondonandiyaŋey gaa. 142 Ni adilitara ya hal abada adilitaray no, Ni asariya mo cimi no. 143 Azaaba nda taabi du ay, Amma ni lordey no ga ti ay kaani maayaŋo. 144 Ni seedey ya adilitaraykoyyaŋ no hal abada, M'ay no fahamay zama ay ma funa. 145 Ay bina kulu no ay ce d'a. Ya Rabbi, ma tu ay se. Ay ga ni hin sanney haggoy k'i gana. 146 Ay na ni ce, m'ay faaba! Ay mo, ay ga goy da ni seedey. 147 Ay na mo boyaŋ jin ay goono ga jinde daŋ ka gaakasinay ŋwaaray. Ay na bine sinji ni sanno gaa. 148 Hala cin alwaatey ga furo, kulu ay moy ga hay, Zama ay ma ni sanno miila. 149 Ya Rabbi, ma maa ay jinda ni baakasinay suujo boŋ, M'ay funandi mo ni farilley boŋ. 150 Laala ganakoy goono ga maan ka kaa, Day i ga mooru ni asariya. 151 Ya Rabbi, ni ga maan. Ni lordey kulu mo cimiyaŋ no. 152 Za doŋ ay bay ni seedey gaa, Ni n'i sinji no hal abada. 153 Ma laakal ye ay kankamo gaa. M'ay faaba mo, zama ay si dinya ni asariya gaa. 154 M'ay gaa ay kalima ra, k'ay fansa*. M'ay funandi ni sanno boŋ. 155 Faaba ga mooru laalakoyey, Zama i siino ga ni hin sanney ceeci. 156 Ya Rabbi, ni bakarawo ga beeri, M'ay funandi ni farilley boŋ. 157 Borey kaŋ yaŋ g'ay gurzugandi d'ay yanjekaarey ga baa. Kulu nda yaadin ay mana kamba ka ni seedey naŋ. 158 Ay na laakal ye ka di naanay feerikoy, Ay n'i fanta mo, zama i mana ni sanno gana. 159 Guna ka di mate kaŋ ay ga ba ni dondonandiyaŋey! Ya Rabbi, m'ay funandi ni baakasinay suujo boŋ. 160 Ni sanni timmanta wo cimi no. Ni ciiti adilitaraykoyey mo, I afo kulu ga tondo hal abada. 161 Bonkooney n'ay gurzugandi sabaabu kulu si, Amma ni sanney dambara no g'ay bina di. 162 Ay ga farhã ni sanno sabbay se, Sanda boro kaŋ du wongu arzaka boobo farhã cine. 163 Ay ga konna tangari, ay n'a fanta mo, Amma ay ga ba ni asariya. 164 Sorro iyye no ay ga ni sifa zaari folloŋ ra, Ni farilla adilitaraykoyey sabbay se. 165 Laakal kanay boobo go no ni asariya baakoy se, Hay kulu s'i naŋ i ma harta. 166 Ya Rabbi, ay na bine sinji ni faaba gaa, Ay na ni lordey goyey te mo. 167 Ay bina na laakal daŋ ni seedey gaa, Oho, ay ga ba r'ey gumo. 168 Ay laakal da ni dondonandiyaŋey da ni seedey, Zama ay muraadey kulu go ni jine. 169 Ya Rabbi, naŋ ay hẽeno ma maan ka to ni jine. M'ay no fahamay ni sanno boŋ. 170 Ay ŋwaara ma kaa ni jine, M'ay faaba mo ni sanno boŋ. 171 Ay meyo ma sifaw ci, Zama ni g'ay dondonandi ni hin sanney. 172 Ay deena ma ni sanno baytu te, Zama ni lordey kulu ya adilitaraykoyyaŋ no. 173 Ni kamba ma goro nda ay gaayaŋ soola, Zama ay na ni dondonandiyaŋey suuban. 174 Ya Rabbi, ay goono ga yalla-yalla nda ni faaba, Ni asariya mo ay kaani maayaŋ no. 175 Ay fundo ma funa, a ga ni sifa mo, Ni farilley mo m'ay gaa. 176 Ay daray sanda feeji kaŋ daray cine. Ma ay, ni tamo ceeci, zama ay si dinya ni lordey gaa.

120

1 Zijiyaŋ dooni no. Ay kankamo ra ay hẽ Rabbi gaa, a tu ay se mo. 2 Ya Rabbi, m'ay fundo faaba meyey kaŋ ga tangari te yaŋ gaa, Da deene kaŋ ga halli mo gaa. 3 Ya nin, deene kaŋ ga halli, ifo no i

ga ni no, Ifo mo no i ga tonton ni se? 4 To, wongaari hangawey kaŋ gonda deene, Ngey da zam tuuri danj'izeyaŋ no. 5 Kaari ay, za kaŋ ay goono ga yawtaray te Mesek ra, Za kaŋ ay goono ga goro Kedar bukka ra. 6 Ay fundo gay gumo a goono ga goro borey kaŋ yaŋ konna laakal kanay banda. 7 Ay wo, laakal kanay no ay ga ba, Amma d'ay salaŋ, wongu no i ga ba.
121
1 Zijiyaŋ dooni no. Ay ga boŋ sambu ka tondi kuukey guna. Man gaa no ay gaakasina ga fun? 2 To, Rabbi do no ay gaakasina ga fun, Nga kaŋ na beena nda ganda te. 3 A si naŋ ni cey ma tansi, Nga kaŋ goono ga ni batu, a si dusungu bo. 4 Guna, nga kaŋ goono ga Israyla batu, A si dusungu, a si jirbi mo. 5 Rabbi no ga ti ni batukwa. Rabbi no ga ti ni se bi ni kambe ŋwaari gaa. 6 Zaari, wayna si ni kar, wala cin, handu kwaaray. 7 Rabbi ga ni hallasi ka ni wa da goy laalo kulu, A ga ni fundo haggoy. 8 Rabbi ga ni fattayaŋ da ni furoyaŋ kulu haggoy, Za sohõ ka koy hal abada.
122
1 Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no. Ay farhã waato kaŋ cine i ne ay se: «Kaa, iri ma koy Rabbi windo do.» 2 Ya Urusalima*, iri cey ga kay ni birni meyey ra. 3 Urusalima, nin kaŋ i na ni cina, Gallu nooya kaŋ goono ga margu care gaa. 4 Naŋ kaŋ kundey ga kaaru, Kaŋ ga ti Rabbi kundey, farilla no Israyla se, Ngey ma du ka saabu Rabbi maa se. 5 Zama noodin no i na kargayaŋ sinji ciiti teeyaŋ se, Kaŋ ga ti Dawda dumo kargey. 6 Wa te adduwa Urusalima laakal kana se ka ne: «Ni baakoy ma te arzaka. 7 Laakal kanay ma goro ni birni cinarey ra, Albarka mo ma goro ni faadey ra.» 8 Ay nya-izey d'ay baakoy sabbay se no ay ga ne: «Laakal kanay ma goro ni ra.» 9 Rabbi iri Irikoyo windo sabbay se no ay goono ga ni albarka ceeci.
123
1 Zijiyaŋ dooni no. Ya beeney ra gorokwa, nin no ay go ga guna. 2 A go, sanda mate kaŋ cine bannyayaŋ moy go ngey koyo kambe do haray, Wala sanda koŋŋa kaŋ a moy go nga fu-nya kambe do haray, Yaadin cine no iri moy go Rabbi iri Irikoyo do haray, Hal a ma gomni te iri se. 3 Ya Rabbi, ma gomni goy te iri se. Ma gomni goy te iri se zama iri kungu nda donda-caray gumo. 4 Iri laami bu gumo da arzakantey hahaarayaŋey, Da boŋbeeraykoyey donda-cara mo.
124
1 Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no. Israyla ma ne: «Da manti kaŋ Rabbi go iri do haray, 2 Da manti kaŋ Rabbi go iri do haray waato kaŋ cine borey tun iri gaa, 3 Doŋ i n'iri gon da fundi, Waato kaŋ cine i futa koroŋ iri gaa. 4 Doŋ haro n'iri yoole, Gooru ma gana iri fundey boŋ mo. 5 Doŋ harey kaŋ ga futu ga gana iri fundey boŋ.» 6 Iri ma Rabbi sifa, Nga kaŋ mana iri nooyandi i hinjey se i m'iri ŋwa. 7 Iri fundey koma sanda curo kaŋ du ka fun kol'izeyaŋ hirrimi ra. Hirrimo pati, iri mo du ka koma. 8 Iri gaakasinay go Rabbi maa do haray, Nga kaŋ na beene nda ganda te.
125
1 Zijiyaŋ dooni no. Borey kaŋ yaŋ ga de Rabbi gaa ga hima Sihiyona tondo, kaŋ si zinji. A goono ga goro hal abada. 2 Sanda mate kaŋ cine tondi kuukey go Urusalima windanta, Yaadin cine no Rabbi go nga jama windanta, Ne jine ka koy hal abada. 3 Zama laalakoy si adilantey laabo may, Hala adilantey ma si ngey kambe salle ka goy laalo te. 4 Ya Rabbi, ma boriyandi booriyankoyey se, Da borey kaŋ yaŋ biney ga kay mo se. 5 Amma ngey kaŋ yaŋ ga kamba ka koy ngey fondo siirey do haray, Rabbi ga kond'ey, ngey da laala goy-teekoy care banda. Laakal kanay ma bara Israyla gaa!
126
1 Zijiyaŋ dooni no. Saaya kaŋ Rabbi ye ka kande Sihiyona izey kaŋ koy tamtaray, Iri ciya sanda boro kaŋ goono ga hindiri. 2 Alwaato din no iri meyey ga to da haari, Iri deeney mo gonda farhã baytuyaŋ. Kala dumi cindey game ra i ne: «Rabbi na muraadu beeriyaŋ te i se.» 3 Lalle, muraaduyaŋ kaŋ ga beeri no Rabbi te iri se, Iri mo, iri goono ga maa kaani. 4 Ya Rabbi, ma ye ka kande iri, iri ma fun tamtaray, Sanda Negeb* goorey hari zurey cine. 5 Borey kaŋ ga duma nda mundi ga wi da farhã. 6 Bora kaŋ goono ga dira, a ga hẽ, A dumayaŋ gaaso go a se ga jare, A ga ye ka kaa da farhã kuuwayaŋ, A go ga kande nga bokey.
127
1 Zijiyaŋ dooni no. Suleymanu wane no. Da manti Rabbi no ka windo cina, Kulu cinakoy goono ga taabi no yaamo. Da manti Rabbi no ka gallo batu, Batuko jirbi jaŋa mo yaamo no. 2 Yaamo no araŋ se, araŋ ma tun za da hinay, Araŋ ma te cin mo hala araŋ ma fulanzam, Araŋ ma taabi ŋwaari ŋwa.

Zama Rabbi ga nga baakoy no jirbi. 3 A go, izeyaŋ ya tubu no kaŋ ga fun Rabbi do, Gunde izey mo a alhakku no. 4 Sanda hangawyaŋ kaŋ go boro gaabikooni kambe ra, Yaadin cine no zankataray izey bara nd'a. 5 Albarkante no bora kaŋ a tonga ga to d'ey. Haawi s'i di waati kaŋ i ga kakaw da ibarey faada meyey ra.
128
1 Zijiyaŋ dooni no. Albarkante no boro kulu kaŋ ga humburu Rabbi, Boro kaŋ ga dira a fondey ra. 2 Ni ga ni kambe goyey nafa ŋwa, Ni ga ciya albarkante, ni ga ciya arzakante mo. 3 Ni wando ga ciya reyzin* nya kaŋ ga hay ni windo ra jina haray, Ni izey mo sanda zeytun* tilamanteyaŋ no ni taablo windanta. 4 Guna, boro kaŋ ga humburu Rabbi, Yaadin cine no a ga du albarka nd'a. 5 Rabbi ga ni albarkandi nda albarka kaŋ ga fun Sihiyona ra, Ni ma di Urusalima albarka mo ni fundi jirbey kulu ra. 6 Oho, ni ma di ni haamey. Laakal kanay ma bara Israyla gaa!
129
1 Zijiyaŋ dooni no. «Sorro marge no i n'ay taabandi za ay zankatara waate!» Israyla ma ci ka ne: 2 «Sorro marge no i n'ay taabandi za ay zankatara waate. Kulu nda yaadin i mana te ay boŋ zaama. 3 Alfarey na ngey farmi guwey te ay banda daaro ra, I na ngey bata guwey kuukandi mo.» 4 Rabbi ya adilitaraykoy no, A na laalakoyey korfey pati. 5 Borey kulu kaŋ yaŋ si ba Sihiyona ma haaw, I ma bare ka ye banda. 6 I ma ciya sanda fu boŋ subu kaŋ ga lakaw za a mana beeri. 7 Subu wiiko si du ka nga kambe toonandi nd'a, Sanku fa boko hawko m'a ganday. 8 Bisako mo si ne: «Rabbi albarka ma goro araŋ boŋ, Iri ga albarka gaara araŋ se Rabbi maa ra.»
130
1 Zijiyaŋ dooni no. Ay go guusuyaŋey ra. Ya Rabbi, ay hẽ ni gaa! 2 Ya ay Koyo, ma maa ay jinda, Ni hangey ma hangan ay ŋwaarayyaŋey jinda se. 3 Ya Rabbi, hala day ni ga taaley kabu, Yaadin gaa may no ga kay, ya ay Koyo? 4 Amma yaafa go no ni do, zama borey ma humburu nin. 5 Ay go ga Rabbi hangan, ay fundo goono ga hangan. A sanno ra mo no ay ga beeje sinji. 6 Ay fundo goono ga Koy Beero hangan ka bisa borey kaŋ yaŋ ga susubay hangan. Kal a bisa susubay hangankoy gaa. 7 Ya Israyla, ma beeje sinji Rabbi gaa, Zama baakasinay suuji go no Rabbi do. A do gonda fansa yulwante mo. 8 Nga mo no ga Israyla fansa a taaley kulu gaa.
131
1 Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no. Ya Rabbi, ay mana te boŋbeeray, Ay mana mo daabay te mo. Ay mana furo muraadu bambata yaŋ ra, Wala hayey kaŋ ga dambarandi gumo ay se. 2 Daahir ay n'ay laakalo kanandi k'a dangandi, Sanda zanka kaŋ i kaa wa, a go nga nyaŋo do mo. Ay do haray ay laakalo ga hima zanka kaŋ i kaa wa. 3 Israyla ma beeje sinji Rabbi gaa za sohõ ka koy hal abada.
132
1 Zijiyaŋ dooni no. Ya Rabbi, ma fongu Dawda gaa a kankamey kulu sabbay se. 2 Zeyaŋo kaŋ a te Rabbi se, Da sarto kaŋ a sambu Yakuba wane Hinkoyo se, ka ne: 3 «Daahir, ay si furo ay windo ra, Ay si kaaru mo ay daarijo boŋ, 4 Ay s'ay moy no jirbi, ay si dusungu mo, 5 Kala day d'ay du Rabbi se nangu jina, Kaŋ ga ti Yakuba wane Hinkoyo se nangoray.» 6 A go, iri maa a baaru Efrata ra, Iri n'a gar Yaar farey ra. 7 Iri ma furo a nangora ra, Iri ma sududuyaŋ te a ce taamey furkanga do. 8 Ya Rabbi, ma tun ka koy ni fulanzamyaŋ nango do, Nin da ni hino sundurko. 9 Ni alfagey ma daabu nda adilitaray, Ni wane hanantey mo ma doon farhã sabbay se. 10 Ma si ni moyduma bare ka kaa ni wane suubananta gaa ni tamo Dawda sabbay se. 11 Rabbi ze Dawda se da cimi, A si bare ka fay d'a mo. A ne: «Ni ize gundey ra no ay ga afo dake ni karga boŋ. 12 Da ni izey n'ay sappa d'ay seeda kaŋ ay g'i dondonandi nd'a haggoy, Kal i banda mo ma goro ni karga boŋ hal abada.» 13 Zama Rabbi na Sihiyona suuban, A yalla-yalla nd'a ma ciya nga se nangoray. 14 A ne: «Woone ya ay fulanzamyaŋ do no hal abada. Noodin no ay ga goro, zama ay yalla-yalla nd'a.» 15 Ay g'a ŋwaaro albarkandi nda yulwa, Ay g'a laamikoyey kungandi nda ŋwaari. 16 A alfagey mo, ay g'i daabu nda faaba, A wane hanantey mo ga doon farhã sabbay se. 17 Noodin no ay ga naŋ Dawda hillo ma zay, Ay jin ka fitilla soola ay suubananta se. 18 Ay g'a ibarey daabu nda haawi, Amma a koytaray fuula ga nyaale ay suubananta boŋ.
133
1 Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no. Guna, ifo no ka boori nda woone, Ifo no ga kaan d'a mo, Sanda nya-izey ma goro nda maa-care se yaŋ? 2 A ga hima nda boŋ gaa ji, haw kaanokoy, Wo kaŋ

sarre ka koy kaabe gaa, Sanda Haruna kaaba gaa no. Wo kaŋ sarre a bankaarayey gaa ka koy hala ganda meyo gaa. 3 A ga hima Hermon tondo harandaŋ, Wo kaŋ ga zumbu Sihiyona tondi kuukey boŋ. Zama noodin no Rabbi na albarka lordi, Fundi hal abada nooya.
134
1 Zijiyaŋ dooni no. Ya araŋ, Rabbi tamey kulu, wa Rabbi sifa, Araŋ kaŋ goono ga kay Rabbi windo ra cin! 2 Wa araŋ kambey salle beene Nangu Hananta gaa haray, Wa Rabbi sifa mo. 3 Rabbi kaŋ na beene nda ganda te, A albarka ma fun ni se Sihiyona ra.
135
1 Alleluya! Ya araŋ, Rabbi tamey, wa Rabbi maa sifa, W'a sifawo te! 2 Araŋ kaŋ ga kay Rabbi fuwo ra, Iri Irikoyo fuwo windo ra, 3 Wa Rabbi sifa, zama Rabbi ya booriyankoy no. Wa sifayaŋ baytu te a maa se, zama woodin ga kaan. 4 Zama Rabbi na Yakuba suuban nga boŋ se, Israyla ya a mayray hari no. 5 Zama ay bay kaŋ Rabbi ya beeraykoy no, Iri Irikoyo go de-koyey kulu boŋ. 6 Hay kulu kaŋ ga kaan Rabbi se, woodin no a ga te, Beene nda ganda ra, teekoy da guusuyaŋey ra. 7 A ga naŋ burey ma tun za ndunnya me, A ga nyalawyaŋey daŋ beene hari sabbay se, A ga haw kaa taray a ma fun nga arzaka jisiri nangey ra. 8 Nga no ka Misira laabo hay-jiney kar, Boro gaa, alman gaa. 9 Ya Misira, a na alaama nda dambara goy yaŋ te ni bindo ra, Firawna* nda nga bannyey kulu boŋ. 10 A na ndunnya dumi boobo kar, A na bonkooni hinkoyey mo wi: 11 Amorancey bonkoono Sihon, da Basan bonkoono Og, Da Kanaana mayrayey kulu. 12 A na i laabo nooyandi tubu hari, Tubu hari no nga borey Israyla se. 13 Ya Rabbi, ni maa ga tondo. Ya Rabbi, ni fonguyaŋo mo go no zamana ka koy zamana. 14 Zama Rabbi ga nga jama ciiti, A ga bakar mo nga tamey se. 15 Dumi cindey toorey ya wura nda nzarfu yaŋ no, Borey kambe goyyaŋ no. 16 I gonda me, amma i si salaŋ; I gonda mo, amma i si di; 17 I gonda hanga, amma i si maa, Fulanzamay mo si no i meyey ra. 18 Borey kaŋ g'i te ga ciya i cine yaŋ, Oho, hala nda boro kulu kaŋ ga de i gaa. 19 Ya Israyla dumo, wa Rabbi sifa! Ya Haruna kunda, wa Rabbi sifa! 20 Ya Lawi kunda, wa Rabbi sifa! Araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, wa Rabbi sifa! 21 Rabbi kaŋ goono ga goro Urusalima ra, A sifayaŋo ma fun Sihiyona ra. Alleluya!
136
1 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 2 Wa saabu koyey Irikoyo se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 3 Wa saabu koyey Koyo se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 4 Nga kaŋ ga dambara goy beerey te, Wa saabu nga hinne se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 5 Wa saabu nga kaŋ na beeney te fahamay boŋ se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 6 Wa saabu nga kaŋ na laabo daaru harey boŋ se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 7 Wa saabu nga kaŋ na kaari beerey te se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 8 Wayna zama a ma zaari may, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 9 Hando da handariya izey, ngey mo i ma cin may, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 10 Nga kaŋ na Misira kar da hay-jine wiyaŋ, Wa saabu a se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 11 A na Israyla mo kaa i ra, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 12 Da gaabi kwaaray da kambe sallanta mo, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 13 Nga kaŋ na Teeku Cira kortu, wa saabu a se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 14 A naŋ Israyla ma gana mo teeko bindi ra, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 15 Amma a na Teeku Cira gum Firawna nda nga wongu marga kulu boŋ, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 16 Nga kaŋ na nga borey candi saajo ra, wa saabu a se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 17 Nga kaŋ na bonkooni beeriyaŋ kar, wa saabu a se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 18 A na bonkooni hinkoyey wi mo, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 19 Amorancey bonkoono Sihon, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 20 Da Basan bonkoono Og mo, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 21 A n'i laabey nooyandi tubu hari, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 22 Tubu hari nooya a tamo Israyla se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 23 Nga kaŋ fongu iri gaa iri kayna ra, wa saabu a se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 24 A n'iri faaba iri yanjekaarey kambe, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 25 A go ga ŋwaari no fundikooni kulu se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada. 26 Wa saabu beene Irikoyo se, Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
137
1 Noodin Babila isey me gaa no iri goro, Iri ga soobay ka hẽ mo, Waati kaŋ cine iri fongu Sihiyona

gaa. 2 Iri na iri moolo beerey sarku kuubey gaa no-haray, 3 Zama noodin no borey kaŋ yaŋ na iri may ceeci ngey ma maa iri dooney. Ngey kaŋ yaŋ na iri gurzugandi, I na farhã dooni ceeci iri gaa. I ne: «Wa doon iri se Sihiyona dooney ra afolloŋ.» 4 Mate no iri ga te ka Rabbi bayto te laabu waani fo ra? 5 Ya Urusalima, d'ay dinya ni gaa, Yaadin gaa naŋ ay kambe ŋwaaro ma dinya nga gonitara gaa. 6 D'ay mana fongu ni gaa, D'ay si ba Urusalima ka bisa ay farhã hari beeri kulu. To, naŋ ay deena mo ma naagu ay daana gaa, 7 Ya Rabbi, ma fongu haŋ kaŋ Edom izey te Urusalima _halaciyaŋ|_ zaaro ra, Ngey kaŋ yaŋ ne: «W'a zeeri! W'a zeeri kala daba gaa!» 8 Ya nin, Babila ize wayo, nin kaŋ i ga halaci, Bine kaanikoy no nga kaŋ ga bana ni se misa kaŋ ni te iri se din cine. 9 Bine kaanikoy no nga kaŋ ga ni zankey di k'i soote tondi daari boŋ.

138

1 Dawda wane no. Ay ga saabu ni se d'ay bina kulu, Ay ga sifayaŋ baytu te ni se koyey jine. 2 Ay ga sududu ka guna ni fu hananta do haray, Ay ma saabu ni maa se ni baakasinay suujo da ni cimo sabbay se, Zama ni na ni sanno beerandi ni maa kulu boŋ. 3 Zaaro kaŋ ra ay ce, ni tu ay se, Ni n'ay bine gaabandi nda gaabi. 4 Ya Rabbi, ndunnya bonkooney kulu ga saabu ni se waati kaŋ i ga maa ni me sanney. 5 Oho, i ga Rabbi fondey baaru baytu te, Zama Rabbi darza ya ibeeri no. 6 Zama baa kaŋ Rabbi ya beeraykoy no, A goono ga laakal da borey kaŋ sinda boŋbeeray, Amma a na boŋbeeraykoyey bay za nangu mooro. 7 Baa kaŋ ay goono ga dira taabi bindo ra, Kulu nda yaadin ni g'ay funandi. Ni ga kambe salle ka gaaba nda ay ibarey bine tuna, Ni kambe ŋwaaro mo g'ay faaba. 8 Rabbi ga haŋ kaŋ ga ti ay do haray wane toonandi. Ya Rabbi, ni baakasinay suujo ga tondo. Ma si ni kambe goyey furu.

139

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. Ya Rabbi, ni n'ay fintal, ni n'ay bay mo. 2 Ay goray d'ay tunyaŋ kulu, ni g'i bay. Ni n'ay fonguyaŋey bay za nangu mooro. 3 Ni n'ay fonda d'ay kaniyaŋo kulu fintal, Ni n'ay muraadey kulu bay. 4 Zama za sanni kulu si no ay deena boŋ, Nin, ya Rabbi, ni n'a kulu bay. 5 Ni n'ay kali jina nda banda, Ni na ni kambe dake ay boŋ. 6 Bayray woodin, a dambara bisa ay gaabi. A ga ku, ay si hin ka to a gaa. 7 Man no ay ga koy ka fay da ni Biya, Wala man no ay ga zuru ni se ka koy? 8 D'ay kaaru ka koy hala beena ra, ni go noodin. D'ay n'ay daarijo daaru Alaahara, noodin mo ni go no. 9 D'ay na mo boyaŋ fata sambu hala ay ma koy ka goro teeko ya-haray meyo gaa, 10 Hala noodin bumbo ni kambe g'ay candi, Ni kambe ŋwaari g'ay gaay. 11 D'ay ne: «Daahir kubay no g'ay daabu, Hananyaŋo kaŋ go ay windanta mo ga ciya cin.» 12 Kubay bumbo manti kubay no ni se, Cin mo ga kaari sanda zaari cine. Kubay da kaari, i kulu afolloŋ no ni se. 13 Zama ay taka kulu, nin no k'a te. Ni n'ay dabu-dabu za ay nyaŋo gunde ra. 14 Ay ga saabu ni se, Zama ay teeyaŋo ya humburkumay hari no, Haŋ kaŋ ga dambarandi mo no. Ni goyey ga dambarandi, Woodin mo ay bina n'a bay gumo. 15 Ay biriyey manti tugante no ni se, Waato kaŋ i n'ay te tuguyaŋ ra, Waato kaŋ i n'ay cina nda gonitaray ndunnya guusuyaŋey ra. 16 Ni moy go ga di ay za ay go kuri gude. Jirbey kaŋ ni waadu ay se mo, ni n'i kabu, I n'i kulu hantum ni tira ra, Za waati kaŋ baa afo mana te jina. 17 Ya Irikoy, man ni miiley darza misa ay se! Man i kabuyaŋo baayaŋ misa! 18 D'ay g'i kabu, i baa da laabu gurey. Waati kaŋ ay mo hay, hala hõ day ay go ni banda. 19 Ya Irikoy, doŋ day ni ma boro laaley wi! Ya araŋ borey kaŋ goono ga kuri mun, Wa gana ka fun ay gaa. 20 Zama i goono ga ni ciine te da laala, Ni ibarey mo goono ga ni maa ce yaamo. 21 Ya Rabbi, manti ay konna ni konnakoy? Manti ay ga dukur da borey kaŋ yaŋ murte ni gaa? 22 Ay ga konn'ey da konnari toonante, I ciya ay ibareyaŋ. 23 Ya Irikoy, ni m'ay fintal k'ay bina bay. M'ay neesi, k'ay fonguyaŋey bay. 24 Ma guna ka di hala laala fondo fo go no ay do, Ma jine candi ay se mo hal abada fonda ra.

140

1 Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no. 2 Ya Rabbi, m'ay faaba k'ay kaa laalakoyey kambe. M'ay hallasi k'ay wa da toonyantey. 3 Ngey kaŋ yaŋ ga dabari laaley miila ngey biney ra. Duumi i goono ga wongu tunandiyaŋ soola. 4 I na ngey deenayzey fasu ka te sanda gondi wane cine, Gazama naaji no go i me-kuurey ra. (Wa dangay) 5 Ya Rabbi, m'ay haggoy, k'ay kaa laalakoyey kambe. M'ay hallasi k'ay wa da toonyantey, Ngey kaŋ yaŋ na anniya haw ngey m'ay cey kaa ay cire. 6 Boŋbeeraykoyey na kumsay hirri ka korfoyaŋ tugu zama ngey m'ay di se. I na wufa hirri laawalo gaa, I na sawyaŋ hirri. (Wa dangay) 7 Ay ne Rabbi se: «Nin no ga ti ay Irikoyo. Ya Rabbi, ma

hanga jeeri ay ŋwaarayyaŋey hẽeno jinda se. 8 Ya Rabbi, Koy Beero, ay faaba gaabo, Ni na kosaray te ay boŋo se wongu zaari ra. 9 Ya Rabbi, ma si boro laalo muraadey feeri. Ma si a dabari laala mo albarkandi, Zama i ma si ngey boŋ beerandi.» (Wa dangay) 10 «Borey kaŋ yaŋ n'ay daŋ game din, Ma naŋ i me-kuurey zamba ma kaŋ i boŋ. 11 Naŋ danj'izeyaŋ ma kaŋ i boŋ, I m'i catu danji nda day guusoyaŋ ra, Naŋ kaŋ i si ye ka tun koyne. 12 Zambantey ma si tabbat ndunnya ra. Bone-teerey mo, laala m'i koli k'i leemun nda waasi.» 13 Ay bay kaŋ Rabbi ga kankami ra waney sanney kayandi ciiti ra, A ga cimi ciiti te alfukaarey se mo. 14 Daahir, adilantey ga saabu ni maa se, Wo kaŋ yaŋ ga saba mo ga goro ni jine duumi.

141

1 Dawda baytu fo no. Ya Rabbi, ay goono ga ni ce, ma cahã ka kaa ay do. Ma hanga jeeri ay jinda se waati kaŋ ay na ni ce. 2 Ma naŋ ay adduwey ma salle ni jine sanda dugu cine, Ay kambe salleyaŋo ma hima sanda wiciri kambu sarga. 3 Ya Rabbi, ma haggoyko daŋ ay meyo se. Ma batuko daŋ ay me-kuurey se. 4 Ma s'ay bina miila siirandi a ma koy hari laalo kulu do, Kaŋ ga naŋ ay ma furo laala goy muraadu ra, Taali-teerey banda. Ma si naŋ ay m'i laam'izey ŋwa. 5 Naŋ day adilante m'ay kar baakasinay ra, A ma kaseeti ay gaa mo. Amma boro laaley ma si baa ji tuusu ay boŋo gaa, Zama ay adduwa ga tonton nda jina koyyaŋ ka gaaba nda i goy laaley. 6 Da i n'i maykoy catu ganda i ma fun tondi jabu gaa, Gaa no jama ga maa ay sanney, zama i ga kaan. 7 Sanda mate kaŋ cine i ga laabu beeri farmi waate, Yaadin cine no i biriyey go ga say-say saarayey me gaa. 8 Zama ay moy, ya Rabbi, Koy Beero, i go ni gaa, Ni do no ay ga koru. Ma s'ay fundo naŋ kosaray si. 9 M'ay batu k'ay waa da kumsa kaŋ i deeniya ay se, Kaŋ ga ti taali-teerey hirrimey. 10 Naŋ boro laaley ma kaŋ ngey taaru hirrimey ra. Day ay wo, ay ma bisa baani samay.

142

1 Dawda baytu fo kaŋ a te waato kaŋ a go tondi guuso ra. Adduwa mo no. 2 Ay ga hẽ Rabbi gaa d'ay jinda. Ay jinde no ay g'ay ŋwaarayyaŋ hẽeney te d'a Rabbi gaa. 3 Ay g'ay hẽeno gusam a jine, Ay g'ay taabo cabe a se mo. 4 Waati kaŋ ay biya kasam ay ra, Ni jin k'ay fonda bay. Ay fonda kaŋ ay ga gana din, I na kumsay tugu ay se a ra. 5 Ay guna ka di ay kambe ŋwaaro gaa haray, Boro si no kaŋ ga saal ay. Tuguyaŋ do si no ay se, Boro si no kaŋ g'ay fundo saal. 6 Ya Rabbi, ay na ni ce. Ay ne: «Nin no ga ti ay koruyaŋ do, Nin no ga ti ay baa mo fundikooney laabo ra. 7 Ma hanga jeeri ay hẽeno se, zama ay kayna gumo. M'ay faaba ay gurzugandikoyey kambe ra, Zama i bisa ay gaabi. 8 M'ay fundo fattandi ka kaa kasu ra, Zama ay ma saabu ni maa se. Adilantey g'ay windi, Zama ni ga gomni te ay se.»

143

1 Dawda baytu fo no. Ya Rabbi, ma maa ay adduwa. Ma hanga jeeri ay ŋwaarayyaŋey se. Ma tu ay se ni naanayo da ni adilitara ra. 2 Ma si kond'ay, ni tamo, ciiti do, Zama ni jine fundikooni si no kaŋ gonda adilitaray. 3 Zama ibara n'ay fundo gurzugandi, A n'ay fundo musay kala ganda. A n'ay gorandi kubay nangey ra, Sanda borey kaŋ yaŋ gay ka bu. 4 Woodin sabbay se no ay biya kasam ay ra, Ay bina mo goono ga dusu ay ganda ra. 5 Ay go ga fongu waato jirbey, Ay goono ga fongu-fongu nda ni te-goyey kulu, Ay goono ga laakal da ni kambe goyey. 6 Ay g'ay kambey salle ni do haray, Ay fundo mo gonda ni jaw, sanda laabu kogo cine. (Wa dangay) 7 Ya Rabbi, ma cahã ka tu ay se. Ay biya londi kulu bu. Ma si ni moyduma tugu ay se, Zama ay ma si ciya sanda borey kaŋ yaŋ ga zumbu ka do guusu ra. 8 Ma naŋ ay ma maa ni baakasinay suujo baaru susubay, Zama ni gaa no ay ga de. Ma naŋ ya bay fondo kaŋ no ay ga hima ka gana, Zama ni do no ay bina goono ga ye. 9 Ya Irikoy, m'ay faaba k'ay kaa ay ibarey kambe ra. Ay go ga koru ni do. 10 M'ay dondonandi ya ni miila te, Zama nin no ga ti ay Irikoyo. Ni Biya booriyankoyo m'ay candi fondo kayante ra. 11 Ya Rabbi, m'ay funandi ni maa sabbay se, M'ay fundo kaa taabi ra ni adilitara ra. 12 M'ay ibarey pati ka kaa ni baakasinay suujo ra, Borey kulu kaŋ yaŋ g'ay fundo kankam, ni m'i halaci, Zama ay ya ni tam no.

144

1 Dawda wane no. Wa Rabbi ay tondi daaro sifa, Nga kaŋ g'ay kambey dondonandi wongu, Ay kambayzey mo tangami. 2 Ay baakasinay suujo nd'ay wongu fu gaabikoono mo no koyne, Ay cinari kuuko nd'ay Faabakwa mo no, Ay korayo no, ay deyaŋ haro mo no, Nga kaŋ g'ay borey daŋ ay dabaro cire no. 3 Ya Rabbi, ifo no Adam-ize kaŋ ni ga laakal d'a binde? Boro ize mo, ifo no hala ni

ma fongu a gaa? 4 Adam-ize ga hima sanda fulanzamay funsuyaŋ hinne, A jirbey mo ga hima sanda bi kaŋ goono ga bisa. 5 Ya Rabbi, ma ni beeney gungumandi ka zumbu, Ma tondi kuukey ham, kal i ma te dullu. 6 Ma nyalawyaŋ catu ka borey say-say, Ma ni hangawey taŋ hal i boŋ ma haw. 7 Ma ni kambe salle a ma fun beene, M'ay faaba, m'ay soolam ka kaa hari bambatey ra. M'ay faaba yawey kambe ra, 8 Ngey kaŋ yaŋ meyey ga sanni yaamo yaŋ te, I kambe ŋwaarey ya tangari kambe ŋwaari yaŋ no. 9 Ya Irikoy, ay ga baytu taji te ni se. Moolo hamni waykoy boŋ no ay ga sifaw baytuyaŋ te ni se. 10 Nin no ga bonkooney no faaba. Ni ga ni tamo Dawda faaba k'a kaa takuba laala me ra. 11 M'ay faaba k'ay soolam ka kaa yawey kambe ra, Kaŋ yaŋ meyey ga sanni yaamo te. I kambe ŋwaarey ya tangari kambe ŋwaari yaŋ no. 12 Iri ize arey ma ciya sanda tilamyaŋ kaŋ beeri za i zankatara ra, Iri ize wayey mo ma hima faada cinari lokota gaa tondi jabante yaŋ. 13 Iri barmey ma to da nafa kulu dumi, Iri feejey mo ma hay-ka-hay zambarey da dubal-dubal iri kuray nangey ra. 14 Iri hawey ma hay-ka-hay, Gunde hasaraw si, mursay si, Bine saray kosongu mo ma si te iri kwaara fondey ra. 15 Bine kaani koy yaŋ no borey kaŋ gonda goray woodin dumi. Oho, bine kaani koy yaŋ no borey kaŋ Rabbi no ga ti i Irikoyo.

145

1 Irikoy sifaw kaŋ Dawda te no. Ya ay Irikoyo, ay Koy Beero, ay ga ni beerandi! Ay ga ni maa sifa mo hal abada abadin. 2 Zaari kulu no ay ga ni sifa, Ay ga ni maa sifa mo hal abada abadin. 3 Rabbi wo beeraykoy no, a to i m'a sifa gumo. A beera bisa fintalyaŋ mo. 4 Zamana fo boroyaŋ ga ni goyey sifa zamana fo boroyaŋ se, I ma ni goy hinkoyey dede. 5 Ni darza beeray beero din, Da ni goyey kulu kaŋ ga dambarandi, Ay ga soobay k'i miila. 6 Borey ga ni goy hinkoyey kaŋ ga humburandi sanni te, Ay mo, ya ni beera sifa. 7 I ga ni gomno beera sanni ci, I ma farhã kuuwayaŋ te ni adilitara sabbay se. 8 Rabbi ya gomni nda suuji koy no. A ga suuru hal a bine ga tun, A gonda baakasinay suuji boobo mo. 9 Rabbi ya gomnikoy no boro kulu se, A suujey go a goyey kulu se. 10 Ya Rabbi, ni goyey kulu ga ni kuuku, Ni wane hanantey mo ga ni sifa. 11 I ga ni mayray darza sanni te, I ma soobay ka ni hino sanni salaŋ, 12 Zama i ma ni goy hinkoyey bayrandi Adam-izey se, Ngey da ni mayray beero darza. 13 Ni mayra wo, mayray kaŋ ga duumi no, Ni koytara mo tabbatante no zamaney kulu ra. 14 Rabbi ga ngey kaŋ yaŋ ga ba ka kaŋ kulu gaay, A ga gungumante kulu tunandi mo. 15 Fundikooney kulu goono ga mo sinji ni gaa, Ni g'i no ngey ŋwaarey mo alwaati kaŋ ga hagu ra. 16 Ni ga ni kambe feeri ka fundikooni kulu ibaayo toonandi a se. 17 Rabbi ya adilitaraykoy no nga fondey kulu ra, Gomnikoy mo no a goyey kulu ra. 18 Rabbi ga maan borey kulu kaŋ yaŋ ga nga ce gaa. Sanda borey kulu kaŋ yaŋ g'a ce da cimi. 19 A ga borey kaŋ ga humbur'a muraadey feeri, A ga maa i hẽeno se mo k'i faaba. 20 Rabbi ga haggoy da nga baakoy kulu, Amma a ga boro laaley kulu halaci. 21 Ay meyo ga Rabbi sifaw ci, Fundikooni kulu mo g'a maa hanna sifa hal abada abadin.

146

1 Alleluya! Ya ay fundo, ma Rabbi sifa! 2 Ay ga Rabbi sifa ay fundo me muudu, Ay ma sifayaŋ baytu te ay Irikoyo se kal ay fundo me. 3 Wa si de mayraykoyey gaa, Adam-izey yaŋ no kaŋ sinda faaba hina. 4 A fundo ga dira, nga mo ma ye ka ciya nga laabu zeena, Zaari woodin ra no a saawarey ga halaci. 5 Bine kaanikoy no bora kaŋ gonda Yakuba Irikoyo a ma ciya a se Gaako, Bora din beeja go Rabbi nga Irikoyo gaa. 6 Nga no ka beene nda ganda, Da teeku nda haŋ kaŋ go i ra kulu te. Nga wo naanaykoy no hal abada. 7 Nga kaŋ ga cimi ciiti kayandi borey kaŋ yaŋ go kankami ra din se, Nga no ga ŋwaari no harayzey mo se. Rabbi ga hawantey feeri ka taŋ. 8 Rabbi ga danawey moy fiti, Rabbi ga borey kaŋ yaŋ gungum kayandi, Rabbi ga ba adilantey. 9 Rabbi ga haggoy da yawey, A ga alatuumey da wayborey kaŋ kurnye bu yaŋ gaakasinay, Amma a ga boro laaley fondey siirandi. 10 Rabbi ga may hal abada. Ya Sihiyona, ni Irikoyo ga may hala ka koy zamaney kulu. Alleluya!

147

1 Alleluya! Zama a boori i ma sifaw baytu te iri Irikoyo se, Zama haŋ kaŋ ga kaan no. Sifayaŋ mo, haŋ kaŋ ga hagu no. 2 Rabbi ga Urusalima cina, A ga Israyla say-sayantey margu mo. 3 A ga bine-saray-koyey yayandi, a g'i biyey haw. 4 A ga handariyayzey baayaŋo kabu, A ga maa daŋ i kulu gaa. 5 Iri Irikoyo ya Beeraykoy no, Gaabikooni mo no hin do. A fahama sinda me. 6 Rabbi ga boŋ baanaykoyey gaay ka boro laaley zeeri hala ganda. 7 Wa baytu Rabbi se da saabuyaŋ. Wa sifayaŋ

baytu te iri Irikoyo se da moolo beeri. 8 Nga no ga beene batama daabu nda buruyaŋ, A ma beene hari soola ndunnya se, A ma naŋ subu tayo ma fatta tondi kuukey boŋ. 9 Nga no ga almaney no ngey ŋwaaro, Ngey da gaaru izey mo waati kaŋ i goono ga hẽ. 10 A mana bari gaabo guna hala hay fo beeri no, A si maa boro cey kaani mo. 11 Rabbi ga maa kaani nda borey kaŋ yaŋ ga humburu nga, Kaŋ ga ti ngey kaŋ yaŋ ga beeje sinji a baakasinay suujo gaa. 12 Ya Urusalima, ma Rabbi sifa! Ya Sihiyona, ma ni Irikoyo sifa! 13 Zama a na ni birni meyey karangaley gaabandi, A na ni izey mo albarkandi ni ra. 14 A ga laakal kanay daŋ hala ni hirrey me, A ga ni kungandi mo da alkama hamni baano. 15 A ga nga lordo samba ndunnya boŋ, A sanno mo ga zuru nda waasi gumo. 16 A ga neezu* no sanda feeji hamni kwaaray, A ga harandaŋ kaŋ ga ye sanda gari say-say sanda boosu cine. 17 A ga nga gariyo catu zanjarmi-zanjarmi. May no ga hin ka kay a yeeno jine? 18 A ga nga sanno samba k'i mannandi, A ga nga hawo daŋ a ma faaru, harey mo ga zuru. 19 A ga nga sanno fe Yakuba se, A hin sanney d'a farilley mo Israyla se. 20 A mana yaadin cine te kunda fo se, A farilley mo, i si i bay. Alleluya!

148

1 Alleluya! Wa Rabbi sifa za beena ra. W'a sifawo te nangu beerey ra. 2 Ya araŋ, a malaykey kulu, w'a sifa! Ya araŋ, a kundey kulu, w'a sifaw te. 3 Ya araŋ, wayna nda hando, w'a sifa! Ya araŋ, handariyayzey kulu kaŋ ga kaari, w'a sifa! 4 Ya araŋ, beeney beeney, da araŋ mo, Harey kaŋ go beeney se beene, w'a sifa! 5 I ma Rabbi maa sifa, zama nga no ka lordi te, Ngey mo taka. 6 A n'i sinji mo hal abada abadin, A na hin sanni te mo kaŋ si gana. 7 Ya araŋ, teeku ham beerey, da guusuyaŋey kulu mo, Wa Rabbi sifa za ne ndunnya ra. 8 Danji nda gari, neezu* nda buuda, Da hirriyaŋ kaŋ gonda haw, i g'a sanno toonandi. 9 Tondi kuukey, da tudey kulu, Da tuurey kaŋ izey ga ŋwa, da sedre* nyaŋey kulu, 10 Da ganji hamey, da kwaara almaney kulu, Da wo kaŋ yaŋ ga fanag, da curo fatakoyey kulu, 11 Da ndunnya bonkooney, da dumey kulu, Da koy izey, da ndunnya alkaaley kulu, 12 Da arwasey da wandiyey, da arkusu zeeney da zankey -- 13 I ma Rabbi maa sifa! Zama a maa hinne no ga ti beeraykoy, A darza mo go ndunnya da beena boŋ. 14 A na nga borey hino beerandi mo, Nga hanantey kulu sifayaŋ nooya, Kaŋ ga ti Israyla izey, dumo kaŋ ga maan a. Alleluya!

149

1 Alleluya! Wa baytu taji te Rabbi se, W'a sifayaŋo doon mo a hanantey jama ra. 2 Israyla ma farhã nga kaŋ n'a te din ra. Sihiyona izey ma farhã ngey Koy Beero ra. 3 I m'a maa sifa nda gaani, I ma sifayaŋ baytu te a se da gaasu kaŋ i fay haray da moolo beeri. 4 Zama Rabbi ga maa nga borey kaani. A ga borey kaŋ yaŋ go taabi ra taalam da faaba. 5 Hanantey ma zamu darza ra, I ma soobay ka baytu mo farhã sabbay se ngey daarijey boŋ. 6 Irikoy sifayaŋ beera ma goro i meyey ra, Takuba kaŋ ga kaan mo ma bara i kambey ra. 7 Zama i ma banandi ciito toonandi dumi cindey boŋ, Goojiyaŋ mo jama boŋ. 8 I m'i bonkooney haw da sisiriyaŋ, I mayraykoyey mo da guuru bakayaŋ*. 9 I ma ciiti i se da ciito kaŋ ni hantum din. Darza woodin, a hanantey kulu no ka bara nd'a. Alleluya!

150

1 Alleluya! Wa Irikoy sifa nga Nangu Hananta ra! W'a sifa a beene batama beero ra. 2 W'a sifa a goy hinkoyey sabbay se. W'a sifa a beera kaŋ bisa i kulu din boŋ. 3 W'a sifa nda hilli hẽeni beeri, W'a sifa nda moolo kayna nda moolo beeri. 4 W'a sifa nda gaasu kaŋ i fay haray da gaani, W'a sifa nda moolo hamni boobokoy da seese. 5 W'a sifa nda guurey kaŋ i ga kar kaŋ hẽeni ga beeri, W'a sifa nda can-caŋey. 6 Hay kulu kaŋ ga fulanzam ma Rabbi sifa. Alleluya!

PRO
1
1 Israyla* bonkoono Suleymanu, Dawda ize yaasayey neeya: 2 Zama i ma bay laakal nda
dondonandiyaŋ gaa; I ma fahamay sanney fayanka mo. 3 Zama i ma dondonandiyaŋ ta laakal goy
da adilitaray da cimi ciiti da sasabandiyaŋ ra. 4 Zama i ma borey kaŋ si caram yaŋ no azanci, I ma
bayray da fayanka mo no arwasu se. 5 Zama laakalkooni ma maa ka tonton da bayray. Fahamante
mo ma to saaware hanney gaa. 6 Zama i ma yaasay da nga feerijo bay, I ma laakalkooney sanney da
ngey misey mo bay. 7 Rabbi humburkumay ya bayray sintinay no, Amma borey kaŋ yaŋ si caram
ga donda laakal da dondonandiyaŋ. 8 Ay izo, ma ni baaba cabe ta, Ni nya lordo mo, ni ma s'a furu. 9
Zama i ga te ni se gomni taalam ni boŋo gaa, Da hiiri mo ni jinda gaa. 10 Ay izo, da zunubikooney
na ni hiila-hiila, Ma si yadda. 11 D'i ne: «Ma kaa, iri ma koy care banda ka batandi ka wi. Iri ma
gum mo borey kaŋ yaŋ sinda taali se sabaabu kulu si. 12 Iri m'i gon da fundi, danga Alaahara cine, I
afo kulu sukutum, Danga borey kaŋ yaŋ ga gunguray hala guusu ra. 13 Iri ga arzaka darzakoy yaŋ
gar, dumi-dumi, Iri g'iri windey toonandi nda nooru. 14 Kala ni ma margu nda iri, Iri kulu, iri ga te
nooru foolo folloŋ.» 15 Ay izo, ma si margu nd'ey fondo. Ma ni ce hibandi ka kaa i laawalo gaa. 16
Zama i cey ga zuru no i ma goy laalo te se, I goono ga cahã boro wiyaŋ se. 17 Zama yaamo no i ma
asuuta hirri naŋ kaŋ curo ga di a. 18 Woodin yaŋ binde, ngey boŋ wiyaŋ se no i goono ga batandi,
Ngey fundey halaciyaŋ se mo no i goono ga gumandi te. 19 Yaadin no riiba binikom kulu muraadey
bara nd'a, A ga nga koy fundo kom a gaa no. 20 Laakal goono ga ce fondey ra, A goono ga nga jinde
tunandi batamey ra. 21 A goono ga ce marga nangu beerey ra, Naŋ kaŋ borey ga furo kwaara meyey
ra; Kwaara ra a goono ga nga sanney salaŋ ka ne: 22 «Araŋ kaŋ sinda carmay, Alwaati marge no
araŋ ga ba carmay-jaŋay, Dondayankoyey ma maa ngey dondayaŋ kaani, Saamey mo ma wangu
bayray? 23 Wa bare ay kaseetiyaŋo boŋ! A go, ay g'ay biya zumandi araŋ boŋ, Ay m'araŋ bayrandi
nd'ay sanno. 24 Za kaŋ ay ce, araŋ wangu mo, Ay n'ay kamba salle, amma afo si no kaŋ saal a. 25
Amma araŋ n'ay saawarey kulu furu, Araŋ mana yadda nd'ay kaseetey baa kayna; 26 Kal ay mo ma
haaru araŋ masiibey zaaro hane, Ay ga hahaarayaŋ te waato kaŋ humburkumay kaa araŋ gaa. 27
Waato kaŋ humburkumay kaa araŋ gaa danga alma haw beeri cine, Araŋ masiibey m'araŋ to danga
hari haw bambata, Saaya kaŋ azaaba nda kankami du araŋ. 28 Saaya din i g'ay ce, amma ay si tu. I
g'ay ceeci nda himma, i si du ay mo. 29 Zama i wangu bayray, I mana Rabbi humburkumay suuban.
30 I mana yadda nd'ay saawarey baa kayna, I donda ay kaseetey kulu. 31 I binde ga ngey fundey
alhakku ŋwa, I ma kungu nda ngey dabarey. 32 Zama borey kaŋ yaŋ sinda carmay banda yeyaŋo g'i
wi, Saamey goray mo g'i halaci. 33 Amma boro kulu kaŋ hangan ay se ga goro baani, A ga goro nda
fundi kaani, A si humburu masiiba kulu.»
2
1 Ay izo, da ni n'ay sanney ta, Ni n'ay lordey gaay ni do, 2 Hala mo ni na ni hanga jeeri laakal gaa,
Ka ni bina ye fahamay gaa, 3 Oho, da ni na fayanka ce, Ka ni jinda tunandi fahamay se, 4 Da ni n'a
ceeci danga nzarfu cine, K'a gana danga mate kaŋ i ga arzaka tugante ceeci: 5 Saaya din no ni ga
faham da Rabbi humburkumay, Ka Irikoy bayray gar. 6 Zama Rabbi ga laakal no, A meyo ra no
bayray da fahamay goono ga fun. 7 A ga laakal hanno jisi adilantey se, Nga ya koray no ngey kaŋ
yaŋ ga dira cimi ganayaŋ ra se. 8 A ga woodin te zama nga ma cimi ciiti fondayzey haggoy, A ma
hanantey fondey hallasi. 9 Saaya din mo ni ga faham nda adilitaray da cimi ciiti, da sasabandiyaŋ
mo, Oho, da fondo kaŋ ga boori kulu no. 10 Zama laakal ga furo ni bina ra, Bayray mo ga kaan ni
fundo se. 11 Laakal ga soobay ka ni batu, Fahamay mo ga ni haggoy. 12 Zama i ma ni faaba boro
laalo fonda gaa. Borey kaŋ i sanney ga siiri, I ga ni faaba i gaa. 13 Ngey kaŋ ga adilitaray fonda taŋ
zama ngey ma dira kubay fondey ra se. 14 Ngey din ga farhã da laala goy, I ma maa laala hattayaŋ
kaani, 15 Borey kaŋ yaŋ ga siiri ngey fondey ra, Kaŋ yaŋ ga hatta ngey laawaley ra no. 16 Laakal ga
ni faaba waykuuru kambe gaa, Danga wayboro yaw me-kaani-koy, 17 Kaŋ ga nga zankataray
gorokasino furu, A ga dinya nda nga Irikoyo alkawlo mo. 18 Zama a kwaara fonda ga siiri ka koy
buuyaŋ do, A laawaley mo ga koy buukoy do haray. 19 Borey kaŋ yaŋ ga koy a do, I ra sinda boro
kaŋ ga ye ka kaa koyne, I si to mo fundi laawaley gaa. 20 Ma laakal ceeci mo zama ni ma soobay ka
dira boro hanney fondey ra, Ni ma adilitaray laawaley gana. 21 Zama adilantey ga goro laabo ra,
Toonantey mo no ga cindi a ra. 22 Amma i ga boro laaley waasu ka kaa laabo ra, I ga amaana

ŋwaakoy dagu ka kaa a ra mo.
3
1 Ay izo, ma si dinya ay dondonandiyaŋey, Amma ma naŋ ni bina m'ay lordey gana. 2 Zama i ga jirbiyaŋ da jiiriyaŋ da bine baani tonton ni fundo gaa. 3 Suuji nda cimi ma si ni furu, Ni m'i sarku ni jinda gaa k'i hantum ni bina walhã boŋ. 4 Yaadin gaa no ni ga du gaakuri da fahamay hanno Irikoy da borey mo jine. 5 Ma de Rabbi gaa nda ni bina kulu, Ma si jeeri ni boŋ fahamay gaa. 6 Ni muraadey kulu ra ni m'a seeda, Nga mo ga ni fondey sasabandi. 7 Ma si ni boŋ guna sanda ni ya laakalkooni no, Ma humburu Rabbi ka fay da laala. 8 Woodin ga ciya baani ni fuuma gaa, Ni biriyey ra mo, londi taji no. 9 Ma Rabbi beerandi nda ni arzaka, Da ni boŋ-jina kulu. 10 Yaadin gaa no ni barmey ga to da albarka. Ni kankamyaŋ nangey mo ga to da reyzin* hari taji hal a ma mun. 11 Ay izo, ma si donda Rabbi goojiyaŋo, Ma si wangu mo nd'a kaseetiyaŋo. 12 Zama boro kaŋ Rabbi ga ba no a ga kaseeti, Danga mate kaŋ baaba ga te nga izo kaŋ a ga maa a kaani se. 13 Bine-kaani-koy no, boro kaŋ ga du laakal, Da boro kaŋ ga to fahamay gaa mo. 14 Zama a duure bisa nzarfu duure booriyaŋ, A riiba mo bisa wura hanno. 15 A nafa ga bisa tondi hiir'ize caadante yaŋ. Hay kulu kaŋ ni ga bini sinda haŋ kaŋ i ga kar a gaa. 16 Aloomar kuuku go a kambe ŋwaari gaa, A kamba wow gaa mo arzaka nda beeray. 17 A fondey ya kaani fondoyaŋ no, A laawaley kulu mo baani no. 18 A ga hima fundi tuuri borey kaŋ yaŋ n'a di se, Boro kaŋ go g'a gaay mo ya bine-kaani-koy no. 19 Laakal boŋ no Rabbi na ndunnya sinji, Fahamay boŋ mo no a na beene tabbatandi. 20 A bayray boŋ mo no guusuyaŋey ceeri-ceeri, Beene mo na harandaŋ zumandi. 21 Ay izo, ma laakal kaŋ ga boori nda fayanka mo haggoy, Ma si naŋ i ma fun ni jine. 22 Yaadin gaa no i ga goro fundi ni biya se, Taalam no koyne ni jinda gaa. 23 Waato din gaa no ni jina-koyyaŋ ga gana baani samay, Ni ca si kati mo. 24 Waati kaŋ ni ga kani, ni si humburu, Haciika ni ga ni kaniyaŋ te, Ni jirbo mo ga kaan. 25 Ma si humburu gumo nda humburkumay hari kaŋ ga ni jirsi, Wala nda boro laaley hasaraw kaŋ ga kaa ni gaa. 26 Zama Rabbi ga ciya ni se deyaŋ hari, A ga ni ca haggoy hala i ma s'a di. 27 Ma si gomni ganji borey kaŋ yaŋ ga hima nd'a se, D'a go ni kamba dabari ra. 28 Ma si ne ni gorokasin se: «Koy ka kaa suba, ay g'a no ni se,» A go mo, haro go ni kambe ra. 29 Ma si dabari laalo miila ni gorokasin boŋ, Za kaŋ a goono ga goro baani samay ni jarga. 30 Ma si yanje da boro fo daliili kulu si, D'a mana hasaraw te ni se. 31 Ma si canse nda toonyante, Ma si baa afo suuban a muraadey ra. 32 Zama siiriyankoy ya fanta hari no Rabbi se, Amma a gundo go adilante* banda. 33 Rabbi laaliyaŋo go boro laaley windey ra, Amma a ga adilantey nangorayey albarkandi. 34 Haciika a ga donda donda-caray-koy, Amma a ga gomni no lalabukoy se. 35 Laakalkoy ga darza tubu, Amma saamey ga haawi beerandi.
4
1 Ay izey, wa maa baaba lordi*. Wa hangan zama araŋ ma fahamay bay. 2 Zama dondonandiyaŋ hanno no ay g'araŋ no. Araŋ ma si fay d'ay lordey. 3 Zama waato ay ya ize no kaŋ ga maa ay baaba se, Ize kwaaso mo ay nya se. 4 Ay baaba n'ay dondonandi mo. A ne ay se: «Ni bina m'ay sanney wo gaay. Ni m'ay lordey gana, ka funa.» 5 Ma du laakal. Ma du fahamay. Ma si diny'a. Ma si fay d'ay me sanney ganayaŋ. 6 Ma s'a furu, nga mo ga ni hallasi. Ni ma ba r'a, nga mo ga ni haggoy. 7 Laakal, nga no ga bisa hay kulu, Ma du laakal binde. Oho me, A banda da ni jin ka du a, ma du fahamay. 8 M'a beerandi, a ga ni daŋ jina. A ga ni no darza waato kaŋ ni n'a ganday. 9 A ga te ni se gomni taalam ni boŋo gaa. A ga ni no koytaray fuula darzakoy. 10 Ya ay izo, ma maa k'ay sanney ta, Ni fundo mo ga te aloomar. 11 Ay na ni dondonandi laakal fondo ra. Ay na ni daŋ sasabandiyaŋ laawaley ra. 12 Da ni ga dira, ni ce daara si kankam, Da ni ga zuru mo, ni si kati. 13 Ma gaabandi dondonandiyaŋ gaa hala a ma boori, Ma s'a taŋ, m'a haggoy, zama ni fundi nooya. 14 Ma si furo boro yaamey laawalo ra, Ma si dira boro laaley fonda ra. 15 Ma hibi ka fun a gaa, ma si gana noodin. Ni ma boŋ bare a gaa ka bisa. 16 Zama i si jirbi kala nd'i na hasaraw te jina. I ga te mo fasiya mo, Kala nd'i naŋ boro fo ma kati jina. 17 Zama laala ŋwaari no i ga ŋwa. I goono ga toonye baji haŋ. 18 Amma adilante fonda ga hima mo boyaŋ cine, Kaŋ ga kaari kayna-kayna kala zaaro ma to. 19 Boro laaley fonda ga hima kubay, I si bay haŋ kaŋ gaa no i ga kati. 20 Ay izo, ma hangan ay sanney se, Ma ni hanga jeeri ay deda se. 21 I ma si gana ni jine, Ma haggoy d'ey ni bina bindo ra. 22 Zama fundi no borey kaŋ ga du ey se, Baani no mo i gaahamey kulu se. 23 Ma ni bina haggoy ka bisa hay kulu kaŋ ni ga haggoy, Zama a ra no fundi fondoyaŋ ga fun. 24 Ma me-ka-say ganandi ka

kaa ni gaa. Meyey kaŋ yaŋ ga sanni yaamo ci ma moor'ey. 25 Ni moy ma guna jina, Ni mo-kuurey mo ma jina guna. 26 Ma ni cey laawalo sasabandi, Ni fondey kulu mo ga tabbat. 27 Ma si kamba kambe ŋwaari wala kambe wow haray, Ma ni ce ganandi ka fun laala do.

5

1 Ay izo, ma hangan ay laakalo se. Ma ni hanga jeeri ay fahama gaa. 2 Zama ni ma fayankayaŋ gaay, Ni meyo mo ma bayray haggoy. 3 Zama waykuuru deena ga yu tolli-tolli, A meyo mo ga yuttu nda ji. 4 Amma a bananta ga fottu no danga farre, A ga dumbu danga takuba me cine. 5 A cey ga zulli ka koy buuyaŋ do, A ce taamey ga Alaahara fonda di. 6 A si fundi fondo lasaabu. A teerey mo si kay. A mana bay mo hala yaadin no bo. 7 Sohõ binde ay izey, wa hangan ay se. Araŋ ma si fay d'ay me sanney. 8 Ma ni fonda moorandi waykuuru, Ma si maan a windo me. 9 Zama ni ma si ni beera no boro fooyaŋ se, Wala ni jiirey mo futaykooni se. 10 Zama yawyaŋ ma si kungu nda ni gaabo, Ni goy taabi ma si ye yaw kwaara. 11 Ni kokora binde, ni ma soobay ka duray, Saaya kaŋ ni baso da ni gaahamo go ga zabu. 12 Kala ni ma ne: «Kaari ay! Ay kaŋ wangu dondonandiyaŋ, ay bina donda kaseetiyaŋ. 13 Ay mana baa hangan mo ay dondonandikoy sanno se. Ay mana hanga jeeri bora kaŋ n'ay dondonandi se. 14 A cindi kayna ay halaci parkatak, Jama bindo ra nda borey marga ra.» 15 Ma hari kaa ni bumbo gulla ra ka haŋ, Ma hari kaano kaa mo ni bumbo dayo ra. 16 A ga saba no, ni hari mwa ma zuru ka koy taray, Wala a ma te hari zuru fondey boŋ? 17 I ma bara ni hinne wane, Manti nin da yaw margante wane. 18 Ni hari mwa ma goro albarkante, Ma te farhã nda ni zankataray wando. 19 A ma te danga jeeri baakasinaykoy, Danga meena kaŋ ga boori. A fafey ma wasa ni se waati kulu, A baakasina ma ni bina kaanandi han kulu. 20 Zama ifo se no, ay izo, ni bina ga daray waykuuru banda, Hala ni ma wayboro yaw ganday? 21 Zama boro te-goyey, Rabbi jine no i go. A ga boro laawaley kulu sasabandi mo. 22 Boro laalo laalayaŋo ga ye k'a di, I g'a gaay mo da nga zunubi korfey. 23 A ga bu dondonandiyaŋ-jaŋey sabbay se. A saamotaray beero ra no a ga te boŋdaray.

6

1 Ay izo, da ni na ni gorokasin yadda sambu, Da ni jin ka kamba kar yaw se, 2 Ni me sanno na ni zorti, Ni me sanno na ni di nooya. 3 Sohõ ay izo, kala ni ma woone te ka ni boŋ kaa kambe, Za kaŋ a ciya ni jin ka furo ni gorokasin kambe ra: Koy ka ni boŋ kaynandi ka ŋwaaray ni gorokasino gaa. 4 Ma si ni moy no jirbi, Ni mo-kuurey mo, i ma si dusungu. 5 Hala ni ma yana nda ni boŋ jina, Danga jeeri kaŋ fun kolikoy kambe ra, Danga curo kaŋ fun nga hirriko kambe ra. 6 Ma koy nkondo do, nin hawfuno. Ma laakal d'a teerey ka te laakal. 7 Nga wo, a sinda jine boro wala jine funa wala bonkooni. 8 Kulu nda yaadin, a ga nga ŋwaaro soola kaydiya ra, A ga nga ŋwaaro margu-margu heemar waate. 9 Kala waati fo no ni go ga jirbi, nin hawfuno? Waati fo no ni ga tun ni jirbo gaa? 10 A cindi jirbi kayna, a cindi dusungu kayna, Da kambe koli kayna ka kani jina -- 11 Yaadin gaa no ni talkatara ga kaa ni gaa danga zay cine, Ni jaŋa mo danga sooje cine. 12 Boro yaamo, ilaalo no, A ga dira nda me-ka-say. 13 A ga nga moy kar, a ga salaŋ nda nga cey, A ga cabeyaŋ te nda nga kambayzey. 14 Garkasay go a bina ra. A ga laala ceeci han kulu, a ga kormoto say-say. 15 Woodin se a masiibey ga kaŋ a boŋ baaru si, I g'a ceeri nda waasi -- woodin mo safari si. 16 Hari iddu go no kaŋ Rabbi ga konna, Oho, hala iyye zaati kaŋ a bina g'i fanta: 17 Mo boŋbeeraykoy, da deene tangarikom, Da kambey kaŋ yaŋ ga boro kaŋ sinda taali wi, 18 Da bine kaŋ ga hari laalo miila, Da cey kaŋ ga zuru nda waasi ka koy hasaraw teeyaŋ do, 19 Da tangari seeda kaŋ ga tangari ci, Da boro kaŋ ga fitina daŋ nya-izey nda care game ra. 20 Ay izo, ma ni baaba lordi gaay, Ni nya lordey mo, ma s'i furu. 21 Ni m'i haw ni bina ra duumi, Ni m'i sarku ni jinda gaa. 22 Saaya kaŋ ni goono ga dira, i ga furo ni jine. Saaya kaŋ ni goono ka kani, i ga ni hallasi. Saaya kaŋ ni mo hay mo, i ga fakaaray ni se. 23 Zama i lordey ya fitilla no, I dondonandiyaŋey mo kaari no. Dondonandiyaŋ kaseetiyaŋ ya fundi fondo no. 24 I ga ni hallasi wayboro laalo gaa, Ka ni hallasi wayboro yaw me-kaano gaa. 25 Ma s'a booriyaŋo bini ni bina ra, A ma si ni di da nga mo karyaŋo. 26 Waykuuru sabbay se ŋwaari kayna ga bisa boro gaabi, Wayboro zina-teeri mo ga fundi darzakoy koli. 27 E! Boro ga danji daŋ ni gande ra ni bankaaray ma jaŋ ka ton, wala? 28 Wala ni ga danj'ize taamu ce taamey ma jaŋ ka kukure? 29 Yaadin no boro kaŋ ga margu nda nga gorokasin wande go. Boro kaŋ lamb'a gaa kulu si taali alhakku yana bo. 30 I si donda zay, d'a zay zama a ma nga fundo kungandi waati kaŋ a maa haray. 31 Amma d'i n'a di, a g'a yeti sorro iyye. A windi arzaka kulu no a g'a bana

nd'a. 32 Boro kaŋ na zina te da wayboro sinda fahamay no. Boro kaŋ na goy woodin te, Nga bumbo fundo no a goono ga ceeci nga ma halaci. 33 Marayyaŋ nda kaynandiyaŋ no a ga di. I s'a haawi tuusu mo. 34 Zama canse wo boro futay no, A si fay d'a bo, banayaŋ zaaro ra. 35 A baa si nda fansa kulu. A futa si kani, baa ni n'a no nooyaŋ boobo.
7
1 Ay izo, m'ay sanney haggoy, M'ay lordey jisi ni bina ra. 2 M'ay lordey haggoy ka funa, Ay dondonandiyaŋey mo danga ni mo gure cine. 3 Ni m'i haw ni kambayzey gaa. Ni m'i hantum ni bina walhã boŋ. 4 Ma ne laakal se: «Ni ya ay wayme no.» Ma fahamay mo te ni dumi. 5 Zama i ma ni hallasi ka ni wa da waykuuru, Nga, wayboro yaw sanni kaanokoy. 6 Ay windo finetarey gaa ay niigaw, daabirjo ra haray. 7 Kala borey kaŋ yaŋ sinda carmay game ra ay di arwasu fo. Ay n'a fayanka arwasey kaŋ sinda fahamay ra. 8 A goono ga waybora fuwo batama casu. A na fonda di ka koy a kwaara haray, 9 Wiciri kambu, almaari haray, cin kubay biyo ra. 10 A binde, a go, a kubay da wayboro fo kaŋ gonda waykuuru bankaaray da bina kaŋ ga bar-bare. 11 Kaŋ kusuumante no, wayboro boŋ-ibaay-koy, A cey si kay nga windo ra. 12 Han fooyaŋ a go fondey gaa, Han fooyaŋ a go batamey ra, Fondo gaarey kulu boŋ a goono ga lamba. 13 Waybora din binde na arwaso di k'a garbe sunsum. A n'a guna da mo-koogay ka ne a se: 14 «Saabuyaŋ sargayyaŋ go ay do hunkuna, Ay n'ay sarto bana. 15 Woodin se no ay fatta ka ni kubay. Ay na ni moyduma ceeci da anniya, Ay di nin mo. 16 Ay n'ay dima daaru nda kunta baano yaŋ, Misira kaymi suubanante no. 17 Ay na waddi nda zawul da alowes* da cirinfi say-say ay daarijo gaa. 18 Iri ma koy ka baakasinay haŋ ka kungu ka kani hala susubay, Iri ma maa kaani iri boŋ se da baakasinay. 19 Zama windikoyo si no, A koy naaruyaŋ hala nangu mooro. 20 A konda nooru foola nga kamba ra, Hando farso no a ga ye ka kaa.» 21 Waybora hin a da nga me kaana, A n'a halli da nga deena kaana. 22 Arwaso n'a gana fap! folloŋ, Danga haw kaŋ ga koy faawa do, Wala mo danga hawante kaŋ ga koy saamo goojiyaŋ do. 23 Hala hangaw n'a hay haama ra, Danga curo kaŋ ga cahã ka koy hirrimi do, A mana bay mo kaŋ nga fundo se no i n'a te. 24 Sohõ binde, ay izey, wa hanga jeeri ay se. Araŋ ma haggoy d'ay me sanney. 25 Ma si naŋ ni bina ma miila ka koy waybora din teerey do haray, Ma si kamba ka koy a fondey ra. 26 Zama a na boro boobo maray ka zeeri. Oho, borey kaŋ yaŋ a wi kulu ya kunda bambata no. 27 A windo ya Alaahara fondo no, A ga zulli no ka koy buuyaŋ fuwey do.
8
1 Laakal mana ce no? Fahamay mana nga jinda tunandi bo? 2 Batamey ra da fondey bindo ra da fondey kubayyaŋ do a go ga kay. 3 Da meyey gaa, nangey kaŋ borey ga furo kwaara ra, Da furoyaŋ meyey do, a go ga jinde sambu ka ne: 4 «Ya araŋ alborey, araŋ no ay go ga ce. Ay jinda mo go ga koy Adam-izey do haray. 5 Araŋ kaŋ sinda carmay, wa faham da laakal. Araŋ mo, saamey, wa goro nda bine kaŋ ga faham. 6 Wa hanga jeeri ay se, Zama ay ga muraaduyaŋ kaŋ gonda beeray salaŋ. Ay meyo feeriyaŋ ya hari kaŋ ga saba no. 7 Zama ay meyo ga cimi ci, Laala mo fanta hari no ay deena se. 8 Ay me sanney kulu, adilitaray ra no i go, Haŋ kaŋ ga siiri si no i ra, wala haŋ kaŋ si saba. 9 Taray kwaaray no i go boro kaŋ ga faham se, I ga saba mo borey kaŋ ga du bayray se. 10 M'ay dondonandiyaŋey ta, manti nzarfu. Ma bayray ta ka bisa wura suubanante. 11 Zama laakal boori nda tondi hiir'ize caadante yaŋ. Hay kulu kaŋ boro ga ba si kar a gaa. 12 Ay, Laakal, ay na haggoyyaŋ ciya ay nangoray. Ay du bayray da laakal kaŋ ga haggoy. 13 Rabbi humburkumay ga ti boro ma konna ilaalo. Boŋbeeray da fooma nda fondo laalo da me-ka-say, ay ga konn'ey. 14 Saaware ya ay wane no, da laakal hanno. Ay ya fahamay no, ay gonda hina. 15 Ay do no bonkooney ga may, Mayraykoyey mo ga ciiti dumbu. 16 Ay do no jine borey ga may, Ngey nda laabukoy kayney mo, Kaŋ yaŋ ga ti laabo cimi-ciiti-teekoy kulu. 17 Ay ga ba ay baakoy, Borey kaŋ yaŋ g'ay ceeci nda himma mo ga du ay. 18 Duure nda beeray go ay banda, Oho, da arzaka kaŋ ga duumi da adilitaray mo. 19 Ay nafa ga bisa wura, Oho, a bisa wura hansante. Ay riiba mo bisa nzarfu suubanante. 20 Ay ga dira adilitaray fondey ra da cimi ciiti laawaley bindo ra. 21 Zama borey kaŋ yaŋ ga ba ay, Ay ma naŋ i ma duure tubu, Ay m'i jisiri nangey toonandi. 22 Ay ya Rabbi wane no za a muraadey mana sintin, Za a goy sintinayey jine, doŋ waney. 23 Za zamana kaŋ ga duumi jine, za sintina, Za ndunnya mana baa te no i n'ay sinji. 24 Za guusuyaŋey si no i n'ay fattandi, Za hari-moy kaŋ yaŋ harey ga baa si no. 25 Za tondey mana sinji, Za tudey jine no i n'ay fattandi. 26 Za a mana laabo da saajey te jina, Za a mana laabu baano sintina te ndunnya ra. 27 Alwaato kaŋ a na beeney

soola, ay go no. Saaya kaŋ a na teeko moyduma windi sanda korbay cine. 28 Saaya kaŋ a na beene batama gaabandi, Saaya kaŋ guusuyaŋey hari-moy te gaabi. 29 Saaya kaŋ a na teeko hirro daŋ a se, Zama haro ma si a lordo daaru, Alwaato kaŋ a na ndunnya sinjiyaŋ jeero te. 30 Saaya din ay go a do, goni no goy ra. Zaari kulu ay ya a farhã hari no, Han kulu mo ay ga farhã a jine. 31 Ay ga farhã ndunnya ra kaŋ ga ti a wane, Ay kaani maayaŋo go Adam-izey do mo. 32 Sohõ binde, ay izey, wa hanga jeeri ay se, Zama albarkante no borey kaŋ yaŋ ga haggoy d'ay fondey. 33 Wa maa dondonandiyaŋ. Araŋ ma te laakal, araŋ ma s'a muray mo. 34 Albarkante no boro kaŋ ga maa ay se, Kaŋ zaari kulu a ga batu ay windi meyey bundey gaa. 35 Zama nga kaŋ ga du ay, fundi no a ga du, A ga du gaakuri Rabbi do mo. 36 Amma boro kaŋ ga zunubi te ay se, A goono ga nga fundo toonye. Boro kulu kaŋ ga konna ay, buuyaŋ no a ga ba.»

9

1 Laakal na nga fuwo cina, A na bonjare iyye jabu a se. 2 A na nga almaney wi, a na nga duvaŋo* hanse, A na nga taablo daaru mo. 3 A na nga koŋŋey donton, Kwaara tudey boŋ a goono ga jinde sambu ka ne: 4 «Boro kulu kaŋ sinda carmay ma gana ka kaa ne.» Boro kaŋ jaŋ fahamay mo, a ga ne a se: 5 «Kaa k'ay ŋwaaro ŋwa, Ka duvaŋo kaŋ ay hanse din haŋ. 6 Wa fay da carmay-jaŋay ka funa. Wa gana fahamay fonda ra.» 7 Boro kaŋ na dondako gooji, Haawi no a goono ga candi ka kande nga boŋ gaa. Boro kaŋ kaseeti boro laalo gaa mo ga wowi candi ka kande nga boŋ gaa. 8 Ma si kaseeti dondako gaa, a ma si konna nin. Ma kaseeti laakalkooni gaa, a ga ba nin. 9 Ma laakalkooni dondonandi, nga mo ga tonton da laakal. Ma adilante dondonandi, a ga tonton da bayray. 10 Rabbi humburkumay ya laakal sintinay no, I ma Hananyankoyo bay, nga mo fahamay no. 11 Zama ay do no ni jirbey ga te iboobo, Ni jiirey mo ga tonton. 12 Da ni gonda laakal, ni boŋ se no ni gonda laakal. Da ni ga dondayaŋ te mo, ni hinne no g'a jare. 13 Wayboro kaŋ sinda laakal, kosongu boobo no a ga te, Saamo no si hay kulu bay. 14 A ga goro nga windo me gaa kwaara ra. A go tudo boŋ da nga tita ka goro. 15 Zama a ma borey kaŋ ga bisa yaŋ ce, Borey kaŋ yaŋ ga ngey fondey di sap-sap. 16 Boro kaŋ si caram ma gana noodin. Nga mo kaŋ sinda fahamay, waybora ma ne a se: 17 «Zaytaray harey ya yuyaŋ no, }waari mo kaŋ i ŋwa tugante ga kaan no.» 18 Day a mana bay kaŋ buukoyaŋ go noodin, Waybora din yawey go Alaahara guusey ra mo.

10

1 Suleymanu yaasay fooyaŋ neeya: Ize laakalkooni ga nga baabo bine kaanandi, Amma ize kaŋ ga saamo, a ga nga nya bine tiŋandi. 2 Laala arzaka sinda nafa kulu, Amma adilitaray ga boro faaba buuyaŋ gaa. 3 Rabbi si naŋ adilante fundo ma maa haray bo, Amma a ga boro laalo beeja hibandi. 4 Boro kaŋ ga goy da hawfunay ga talka, Amma himmante kambe ga arzaka margu. 5 Bora kaŋ margu-margu kaydiya waate no ga ti ize laakalkooni. Amma boro kaŋ ga jirbi heemar waate, Ize no kaŋ ga haawi candi. 6 Albarka go adilante boŋ, Amma toonye ga boro laalo me daabu. 7 I ma fongu adilante gaa, woodin ya albarka no, Amma boro laalo maa ga fumbu. 8 Bine ra laakalkooni ga lordiyaŋ ta, Amma boro kaŋ meyo gonda saamotaray ga kaŋ. 9 Boro kaŋ ga dira nda adilitaray, Baani samay no a ga dira. Amma boro kaŋ ga nga fondey siirandi, I ga bay a gaa. 10 Mo-karko ga kande bina saray, Amma boro kaŋ meyo gonda saamotaray ga kaŋ. 11 Adilante me ga ti fundi hari-mo, Amma toonye ga boro laalo me daabu. 12 Konnari ga yanje fisi ka kaa taray, Amma baakasinay ga taali kulu daabu. 13 Fayankakoy me ra i ga laakal gar, Amma boro kaŋ jaŋ fahamay, Barzu go no a banda daaro se. 14 Laakalkooney ga bayray margu, Amma saamey me ga maan halaciyaŋ gaa. 15 Arzakante duure ga te a se kwaara gaabikooni. Alfukaarey halaciyaŋ ga ti talkatara. 16 Adilante goyo go fundi do haray. Boro laalo arzaka mo ga koy zunubi gaa. 17 Boro kaŋ laakal da yaamaryaŋ, Fundi fonda ra no a go, Amma boro kaŋ na kaseetiyaŋ furu, a daray. 18 Boro kaŋ na konnari tugu gonda tangari, Boro kaŋ ga kormoto ci ya saamo no. 19 Sanni boobo ra i si jaŋ hattayaŋ, Amma boro kaŋ hin nga me, laakal goy no a goono ga te. 20 Adilante deene wo danga nzarfu suubanante no, Boro laalo bine gonda nafa kayna. 21 Adilante me ga boro boobo kuru, Amma borey kaŋ yaŋ sinda carmay ga bu fahamay-jaŋey se. 22 Rabbi albarka ga kande arzaka, A s'a margu nda bine saray mo. 23 Saamo do, laala teeyaŋ wo danga foori hari no. Yaadin no laakal go boro kaŋ gonda fahamay se. 24 Haya kaŋ boro laalo ga humburu, Nga no ga kaa a gaa. Amma adilante muraadu ga feeri. 25 Waati kaŋ hari haw bambata ga bisa, Boro laalo ga te ka si, Amma adilante tiksa ga duumi. 26 Danga hari mooro hinjey gaa, Danga dullu moy ra, Yaadin no hawfuno go boro kaŋ n'a donton

se. 27 Rabbi humburkumay ga aloomar kuukandi, Amma boro laaley jiirey ga dunguriya. 28 Adilante beeje ga ciya bine farhã, Amma boro laaley jine fonnayyaŋ ga halaci. 29 Rabbi fonda ya wongu fu gaabikooni no adilante se, Amma halaciyaŋ no goy laalo teeko se. 30 I si adilante ganandi hal abada, Amma boro laaley si goro laabo ra. 31 Adilante me go ga laakal kaa taray, Amma i ga sanni-siiro-koy deene dumbu. 32 Adilante me ga bay haŋ kaŋ gonda maayaŋ kaano, Amma boro laalo me ga sanni siiro yaŋ salaŋ.

11

1 Gulinci neesiji ya fanta hari no Rabbi se, Amma cimi neesiji wo, a farhã hari no. 2 Da boŋbeeray kaa, haawi mo ga gana ka kaa, Amma boŋ-baanay-koyey do laakal go no. 3 Adilantey booriyaŋo g'i boy, Amma amaana ŋwaakoy hattayaŋo ga i halaci. 4 Arzaka si hay kulu hinfa futay zaari hane, Amma adilitaray ga boro faaba buuyaŋ gaa. 5 Boro kaŋ sinda taali adilitara g'a fonda hanse, Amma boro laalo ga kaŋ nga bumbo laalayaŋo do. 6 Adilantey adilitara g'i faaba, Amma i ga amaana ŋwaakoy di ngey biniya ra. 7 Da boro laalo bu, a beeja ga halaci. Haŋ kaŋ boro yaamey beeje mo ga halaci. 8 I ga adilante soolam k'a kaa taabi ra, Ka boro laalo yeti a gurbo ra. 9 Me no Irikoy wanga ga nga gorokasin halaci nd'a, Amma bayray do no adilante ga du faaba. 10 Waati kaŋ adilante ga te albarka, kwaara ga farhã. Waati kaŋ boro laaley ga halaci no, borey ga cilili. 11 Adilante albarka ga kwaara beerandi, Amma boro laalo meyo g'a zeeri. 12 Boro kaŋ donda nga gorokasin, a sinda laakal, Amma boro kaŋ gonda fahamay ga nga dangayyaŋ te. 13 Boro kaŋ ga bar-bare nda mimanda, Gundu no a ga kaa taray, Amma boro kaŋ gonda naanay nga biya ra ga hari tugu. 14 Naŋ kaŋ laakal saaware si no, talkey ga kaŋ, Amma saawarekoy jama ra, zaama teeyaŋ go no. 15 Boro kaŋ na yaw yadda sambu ga maa a doori gumo, Amma boro kaŋ wongu k'a yadda sambu fulanzam. 16 Wayboro gomnikoy ga du beeray. Toonyekoyey mo ga du arzaka. 17 Suujikoy goono ga gomni te nga fundo se, Amma bine-bi-koy, nga gaahamo no a ga taabandi. 18 Boro laalo ga gulinci alhakku ŋwa, Amma bora kaŋ na adilitaray duma wo, A banando ga tabbat. 19 Boro kaŋ suuru adilitaray ra ga to fundi gaa. Laala ganako mo, nga boŋ buuyaŋ no a goono ga gana. 20 Bine ra hattayankoyey ya fanta hariyaŋ no Rabbi se, Amma borey kaŋ yaŋ ga ti cimi teekoy ngey fondey ra, A kaani maayaŋ hariyaŋ no. 21 Baa i ga kambe daŋ care kambe ra, Boro laalo si jaŋ ka du nga alhakko, Amma adilante dumo ga du faaba. 22 Danga wura korbay gursuna* niine gaa, Yaadin no wayboro sogo kaŋ sinda fayanka. 23 Adilante beeja ga ti booriyaŋ hinne no, Amma boro laalo beeja ya futay no. 24 Boro kaŋ ga say-say go no, a ga tonton mo ka koy jina. Boro kaŋ ga wangu nda haŋ kaŋ ga hagu go no mo, Amma a si kande hay kulu kala talkataray. 25 Boro kaŋ ga gomni te ga te maani. Hari nooko mo, nga bumbo i g'a no hari. 26 Boro kaŋ na ntaasu ganji, talkey g'a laali, Amma albarka ga goro boro kaŋ n'a neera boŋ. 27 Nga kaŋ na booriyaŋ ceeci nda kookari, Gaakuri no a goono ga ceeci, Amma boro kaŋ ga hasaraw ceeci, Hasaraw no ga kaa a gaa. 28 Boro kaŋ jeeri nga duura gaa ga kaŋ, Amma adilante ga zaada danga kobto tayo. 29 Boro kaŋ ga nga bumbo windo taabandi, Haw faaruyaŋ no a ga tubu. Saamo mo ga ciya bannya bine-laakalkooni-koy se. 30 Adilante albarka ya fundi tuuri no. Boro kaŋ ga borey fundey daŋ faaba fonda ra ya laakalkooni no. 31 A go, i ga adilante bana za ndunnya ra, Sanku fa binde boro laaley da zunubikooney!

12

1 Boro kaŋ ga ba goojiyaŋ ya bayray baako no, Amma boro kaŋ wangu kaseetiyaŋ, alman daa no a se. 2 Boro hanno ga du gaakuri Rabbi do, Amma a ga dabari-laalo-koy zeeri. 3 I si boro sinji laala boŋ bo, Amma i si adilante tiksa hibandi. 4 Wayboro bine-hanante-koy ya darza fuula no nga kurnye se, Amma haawi teeko wo ga hima biri ra fumbi. 5 Adilantey fonguyaŋey ya cimikoyyaŋ no, Amma boro laaley saawarey ga ti gulinci. 6 Boro laaley sanney ya gumandi no boro wiyaŋ se, Amma adilantey me g'i faaba. 7 I ga boro laaley bare ka gum hala i ma si no, Amma adilantey dumo ga sinji. 8 Boro ga du sifayaŋ nga laakal goyo boŋ, Amma i ga donda boro kaŋ laakal ga siiri. 9 Boro kaŋ i man'a ye hay fo hanno no, Day a gonda bannya, A bisa boro kaŋ ga nga boŋ beerandi, A sinda baa ŋwaari mo. 10 Adilante ga laakal nda nga almano fundi, Amma boro laalo suujo ya bine-biibay no. 11 Boro kaŋ na nga fari far ga kungu nda ŋwaari, Amma boro kaŋ na boro yaamey gana, a koy sinda boŋ. 12 Boro laalo ga yalla nda laala hirrimi ham, Amma adilante tiksa ga nafa no. 13 Me sanni yaamo ra hirrimi go no boro laalo se, Amma adilante ga taabi yana. 14 Boro ga kungu nda gomni nga me nafayaŋo do, I ga boro bana mo nda nga kambe goyey. 15 Saamo diyaŋo gaa, nga

fonda ga saba no, Amma laakalkooni ga hangan saaware se. 16 Saamo futa ga bangay sahãadin, Amma laakalkooni ga haawi daabu. 17 Boro kaŋ na cimi ci, adilitaray no a ga bangandi, Amma tangari seedakoy, kala gulinci. 18 Boro go no kaŋ ga salaŋ nda cahãyaŋ danga takuba gooruyaŋ cine, Amma laakalkooni deene ya baani no. 19 Me kaŋ ga cimi ci ga tabbat hal abada, Amma deena kaŋ ga tangari te ga ban fap! folloŋ. 20 Gulinci go no borey kaŋ yaŋ ga ilaalo sijiri biney ra se, Amma bina farhã go no baani saawarekoy se. 21 Masiiba si no kaŋ ga du adilantey, Amma boro laalo ga to da doori. 22 Me kaŋ ga taari ya fanta hari no Rabbi se, Amma bora kaŋ ga goy da cimi ya a farhã hari no. 23 Laakalkooni ga nga bayra tugu, Amma saamey biney ga saamotaray fe. 24 Kookarantey kambey ga te mayray, Amma i ga tilas goy dake hawfuney boŋ. 25 Boro bine ra fitina ga naŋ a ma sumbal, Amma gomni sanni ga bina kaanandi. 26 Adilante ga ti jina candiko nga gorokasin se, Amma boro laaley fondey g'i darandi. 27 Hawfuno si nga koli ham fooru bo, Amma himmante duure ya darza hari no. 28 Adilitaray fonda ra fundi go no, A fondayzey ra mo buuyaŋ si no.

13

1 Ize laakalkooni ga nga baaba dondonandiyaŋ ta, Amma dondako si maa kaseetiyaŋ. 2 Boro ga albarka ŋwa nga me nafa do, Amma amaana ŋwaako fundo ga toonye ŋwa. 3 Boro kaŋ ga haggoy nda nga me ga nga boŋ hallasi, Amma boro kaŋ na nga me taŋ, Halaciyaŋ ga ti a baa. 4 Hawfuno go ga bini, amma a si du hay kulu, Day kookarante fundo ga zaada. 5 Adilante ga konna taari, Amma boro laalo ya fanta hari no, A ga haawi hari te mo. 6 Adilitaray ga boro kaŋ fondo ga kay batu, Amma laala ga zunubikooni bare ka gum. 7 Boro go no kaŋ ga nga boŋ himandi arzakante, A go mo, a sinda hay kulu. Boro go no mo kaŋ ga nga boŋ himandi talka, A gonda duure boobo mo. 8 Boro fundo fansa ya a duura no, Amma alfukaaru si maa kaseetiyaŋ. 9 Adilante kaaro ga farhandi, Amma boro laalo fitilla ga bu. 10 Boŋbeeray fonda ra hay kulu si no kala yanje, Amma laakal go no borey kaŋ yaŋ ga saaware hanno ta do. 11 Arzaka kaŋ i du goy yaamo do ga ye ka ciya ikayna, Amma boro kaŋ ga margu-margu nga kambe goyo do ga du tontoni. 12 Muraadu kaŋ mongo ka feeri ga naŋ bine ma dooru, Amma d'i du ngey bine ibaay hari, fundi tuuri no. 13 Boro kaŋ donda Sanno ga halaciyaŋ candi ka kande nga boŋ gaa, Amma boro kaŋ humburu lordo ga du nga alhakku. 14 Laakalkooni dondonandiyaŋ ya fundi hari-mo no, Kaŋ ga boro fay da buuyaŋ kumsay. 15 Fahamay hanno ga gaakuri candi, Amma naanay feeriko fonda ga sandi. 16 Laakalkooni kulu ga nga goyo te bayray boŋ, Amma saamo ga nga saamotara bangandi. 17 Diya laalo ga kaŋ bone ra, Amma diya naanaykoy ya baani no. 18 Talkataray da haawi go boro kaŋ wangu goojiyaŋ se, Amma boro kaŋ haggoy da kaseetiyaŋ ga du beeray. 19 Muraadu kaŋ feeri ga kaan fundi se, Amma fanta hari no saamey se i ma fay da laala teeyaŋ. 20 Ma dira laakalkooney banda, ni ga te laakal mo, Amma saamey hangasin ga di bone. 21 Bone ga zunubikooni ce kondo ŋwa, Amma i ga gomni bana adilante se. 22 Boro hanno ga tubu naŋ hala nga haamey se, Amma i ga zunubikooni duure jisi adilantey se. 23 Talkey farey ra, ŋwaari boobo go no, Amma cimi ciiti jaŋay g'a haabu ka ku. 24 Boro kaŋ mana nga izo barzu goono ga wangu nga izo no, Amma boro kaŋ ga ba r'a g'a gooji nda anniya. 25 Adilante ga ŋwa hal a fundo ma kungu, Amma boro laalo gunda ga jaŋ.

14

1 Wayboro laakalkooni ga nga fuwo cina, Amma wayboro saamo ga nga wano zeeri nda nga kambey. 2 Boro kaŋ ga dira nga adilitaray toonante ra ga humburu Rabbi, Amma boro kaŋ ga nga fonda siirandi ga dond'a no. 3 Saamo me ra gonda sar'ize a boŋbeera sabbay se, Amma laakalkooney deeney g'i hallasi. 4 Nangu kaŋ sinda haw, i ŋwaari garba ga hanan, Amma yeeji gaabi do i ga te tontoni boobo. 5 Seeda daahirante si tangari, Amma tangari seedakoy, kala tangari kaŋ a ga ci. 6 Dondayankoy ga laakal ceeci, a si du a, Amma bayray wo, hari doogono no fahamante se. 7 Ma fun boro kaŋ si caram do, Zama ni si bayray meyo gar a do. 8 Haggoyyankoy laakalo ga ti a ma faham da nga fonda, Amma saamey saamotara ya gulinci no. 9 Saamey ga taali himandi hahaarayaŋ hari, Amma boro toonante do gomni miila go no. 10 Boro bine ga nga boŋ azaaba bay, A farhã mo, boro fo si maa r'a. 11 I ga boro laaley windey bare ka gum, Amma adilantey bukkey ga te albarka. 12 Fondo go no kaŋ go kayante boro diyaŋo gaa, Amma a bananta ya buuyaŋ fondo no. 13 Baa haari teeyaŋ si ganji bine gonda hasaraw. Haari wo, a ga hin ka kokor da bine tiŋay. 14 Boro kaŋ ye da banda nga bina ra ga kungu nda nga fonda, Boro hanno mo nda haŋ kaŋ go a wano ra. 15 Boro

kaŋ sinda carmay ga sanni kulu cimandi, Amma laakalkooni ga haggoy nda nga te-goyey hala a ma boori. 16 Laakalkooni ga humburu, a ga fay da laala teeyaŋ mo, Amma saamo ga boŋ jare ka ne nga na hay kulu tabbatandi. 17 Bine-waaso-koy ga saamotaray goy te. Boro kaŋ ga dabari laalo kaa taray mo, i ga konn'a. 18 Boro kaŋ sinda carmay ga saamotaray tubu, Amma bayray ga te laakalkooni se boŋ gaa taalam. 19 Boro laaley ga aniya ka sumbal boro hanney jine, Zambantey mo yaadin cine no adilantey fu meyey gaa. 20 Talka ya wangay hari no baa nga gorokasin se, Amma arzakante gonda baako boobo. 21 Boro kaŋ donda nga gorokasin, Zunubi no a goono ga te, Amma boro kaŋ ga bakar talkey se ya bine kaani koy no. 22 Goy laalo soolakoyey, manti i goono ga fondo taŋ no? Amma suuji nda cimi ga ciya gomni te-koy baa. 23 Goy kulu ra gonda riiba, Amma me sanni hinne si kande kala talkataray. 24 Laakalkooney boŋ taalam ga ti i arzaka, Amma saamey saamotara ya saamotaray hinne no. 25 Cimi seeda ciiko ga fundiyaŋ faaba, Amma tangari ciiko ga hiila candi. 26 Rabbi humburkumay ra naanay gaabikooni go no. Bora din izey mo ga du tuguyaŋ do. 27 Rabbi humburkumay ya fundi hari zuru mo yaŋ no, Kaŋ ga boro fay da buuyaŋ hirrimey. 28 Bonkooni darza ga ti a jama baayaŋo, Amma boro jaŋay ga ti koy kayney halaciyaŋ. 29 Boro kaŋ ga suuru nda bine tunyaŋ gonda fahamay hanno, Amma boro bine-waaso-koy ga saamotaray beerandi. 30 Laakal kaanay ya fundi no gaaham se, Amma canse ya biri fumbi no. 31 Boro kaŋ na alfukaaru toonye na nga Takakwa foy, Amma boro kaŋ na suuji cabe laamikoyey se goono g'a beerandi no. 32 I ga boro laalo zeeri nga goy laala ra, Amma adilante gonda tuguyaŋ do nga buuyaŋ hane. 33 Laakal go ga nga goray te fahamante bina ra, Amma saamey game ra, a ga bangay. 34 Adilitaray ga kunda beerandi, Amma zunubi ya haawi hari no dumi kulu se. 35 Bonkooni gaakuri ga koy goy-ize kaŋ ga goy da laakal do haray, Amma a bine tunyaŋ ga zumbu boro kaŋ ga haawi goy te boŋ.

15

1 Sanni yeyaŋ baano ga futay bare, Amma sanni waaso ga futay tunandi. 2 Laakalkooni deena ga bayray hanno ci, Amma saamey me ga saamotaray gusam. 3 Rabbi moy go nangu kulu, I ga ihanney nda ilaaley kulu guna. 4 Deene baanikom ya fundi tuuri no, Amma wo kaŋ siiri ya bine funyaŋ hari no. 5 Saamo ga donda nga baabo goojiyaŋ, Amma boro kaŋ na mo ye kaseetiyaŋ gaa ga du laakal. 6 Adilante windi ra, arzaka boobo go no, Amma boro laalo duure ra, kala laakal tunay. 7 Laakalkooney meyey ga bayray say-say, Amma saamey biney wo manti yaadin no. 8 Boro laalo sargay ya fanta hari no Rabbi se, Amma toonante adduwa ya a farhã hari no. 9 Boro laalo fondo wo, fanta hari no Rabbi se, Amma boro kaŋ ga adilitaray gana, a ga ba r'a. 10 Boro kaŋ na fondo taŋ, goojiyaŋ dungo ga kaa a gaa, Boro kaŋ wangu kaseetiyaŋ mo ga bu. 11 Alaahara nda Halaciyaŋ go Rabbi jine, Sanku fa binde Adam-izey biney. 12 Dondako si ba boro kaŋ ga deeni nga gaa. A si koy laakalkooney do mo. 13 Bine kaŋ ga maa kaani ga moyduma farhandi, Amma bine saray do no, a bina ga fun. 14 Boro kaŋ gonda laakal bina ga bayray ceeci, Amma saamey me ŋwaaro ya saamotaray no. 15 Borey kaŋ yaŋ go taabi ra, i jirbey kulu gonda doori, Amma bine kaanikoy gonda batu duumi. 16 Dambe kayna, nga nda Rabbi humburkumay, A ga bisa arzaka boobo kaŋ taabi go a banda. 17 Dambe i ma kassi ŋwa naŋ kaŋ baakasinay go, D'i ma haw kaŋ i kuru ŋwa nda konnari a banda. 18 Boro kaŋ bine tunyaŋ ga baa ga kusuuma tunandi. Amma boro kaŋ ga suuru bine tunyaŋ se ga yanje kanandi. 19 Hawfuno fonda ga hima nda karji kosaray. Amma adilante fonda ga te dabe fondo. 20 Ize laakalkooni ga nga baaba bine kaanandi, Amma saamo ga donda nga nya. 21 Saamotaray ya farhã hari no boro kaŋ jaŋ laakal se. Amma boro fahamante ga nga dirawey sasabandi no. 22 Naŋ kaŋ sinda saaware, miile-miiley ga feeri, Amma saawarekoy jama ra i ga tabbat no. 23 Boro gonda farhã nga tuyaŋey ra, Sanni kaŋ ga hagu nga alwaati ra mo, Man a booriyaŋ misa! 24 Laakalkooni se fundi fonda ga gana beene haray, Zama a ma fay da Alaahara ganda. 25 Rabbi ga boŋbeeraykoy windi dagu, Amma a ga wayboro kaŋ kurnye bu hirro tabbatandi. 26 Boro laaley dabarey ya fanta hari no Rabbi se, Amma sanni kaaney ga hanan. 27 Riiba binikom koy ga nga windo taabandi, Amma boro kaŋ wangu ka me-daabu ta ga funa. 28 Adilante bine ga lasaabu nda haŋ kaŋ nga ga tu, Amma boro laalo me ga hari laaley bambari. 29 Rabbi ga mooru boro laaley, Amma a ga maa adilante adduwa. 30 Moyduma farhante ga naŋ bine ma maa kaani, Baaru hanno mo ga naŋ biri ma te londi. 31 Hanga kaŋ ga hangan fundi kaseetiyaŋ se ga goro laakalkooney do. 32 Boro kaŋ wangu dondonandiyaŋ, Nga bumbo fundo no a ga donda, Amma boro kaŋ hangan kaseetiyaŋ se ga du fahamay. 33 Rabbi humburkumay ya laakal dondonandiyaŋ

no, Beeray mo ga lalabay gana.
16
1 Bine saawarey ya boro wane yaŋ no, Amma me tuyaŋo, Rabbi do no a ga fun. 2 Boro fondey
kulu gonda hananyaŋ nga bumbo diyaŋ ra, Amma Rabbi ga biyey neesi. 3 Ma ni goyey talfi Rabbi
gaa, Ni miile-miiley mo ga tabbat. 4 Rabbi na hay kulu taka nga bumbo miila se, Oho, baa boro
laaley masiiba zaaro se. 5 Bine ra boŋ beeraykoy kulu ya fanta hari no Rabbi se. Baa i na kambe
daŋ care kambe ra, a si ciiti yana bo. 6 Suuji nda cimi do no i ga zunubi sasabandiyaŋ te. Rabbi
humburkumay do mo borey ga fay da laala. 7 Da boro fonda ga kaan Rabbi se, A ga naŋ baa a
ibarey ma baani goray te d'a. 8 Arzaka kayna nda adilitaray a banda bisa duure boobo nda cimi-
jaŋay a banda. 9 Boro bine g'a fonda sijiri, Amma Rabbi no g'a cabe taamuyaŋ nangu. 10 Irikoy
ganayaŋ ciiti dumbuyaŋ go bonkooni me ra, A meyo si hatta mo ciiti gaa. 11 Zaka nda neesiyaŋ hari
cimikoyey ya Rabbi wane yaŋ no. Foola ra tiŋay tondey kulu mo a goy no. 12 Fanta hari no koyey
se i ma goy laalo te, Zama karga wo, adilitaray boŋ no a ga sinji. 13 Me cimikoy ya farhã hari no
bonkooney se, I ga ba boro kaŋ ga cimi ci. 14 Bonkooni bine tunyaŋ ga hima buuyaŋ diya, Amma
boro kaŋ gonda laakal g'a futa kanandi. 15 Bonkooni moyduma hananyaŋ ra, fundi go no, A gomno
mo, danga kokor banda buru kaŋ gonda hari no. 16 Laakal duure bisa wura gumo-gumo. Oho,
fahamay duure, boro m'a suuban ka bisa nzarfu. 17 Adilante fondo ga ti i ma fay da laala no. Boro
kaŋ na nga fonda haggoy goono ga nga fundo hallasi. 18 Boŋbeeray banda, kala halaciyaŋ, Kaŋyaŋ
mo goono ga boŋ jareyaŋ gana. 19 Boro ma goro nda lalabu biya talkey banda ga bisa ni ma toonye
arzaka fay da boŋbeeraykoy. 20 Boro kaŋ na laakal ye sanni gaa ga du booriyaŋ. Boro kaŋ ga de
Rabbi gaa mo ga du a albarka. 21 Bine ra laakalkooni, i ga ne a te boŋ, Sanni kaano mo ga bayray
tonton. 22 Fahamay ya fundi hari-mo no boro kaŋ gond'a se, Amma saamey goojiyaŋ ga ti
saamotaray. 23 Laakalkooni bine g'a meyo dondonandi, A ga bayray tonton a me sanney se mo. 24
Sanney kaŋ ga kaan ga hima yu fanta, I ga kaani no fundi se, baani mo biriyey se. 25 Fondo go no
kaŋ go kayante boro diyaŋ gaa, Amma a bananta buuyaŋ fondo no. 26 Goy-teeri hara se no a ga
goy, Zama a gunda no g'a tuti. 27 Boro yaamo ga zamba miila, A meyo ra mo danga danji kaŋ ga
ton no. 28 Boro kaŋ me ga kasu ga kusuuma say-say. Kormotante mo ga coroyaŋ kaa care. 29
Toonyante ga nga gorokasin fafagu, A ma naŋ a ma fondo kaŋ si boori gana. 30 Boro kaŋ ga nga
moy daabu, A g'a te no zama a ma fongu hattayaŋ muraadu. Boro kaŋ ga nga meyo kunsum mo ya
laala candiko no. 31 Hamni kwaaray ya darza boŋtobay no, D'i n'a gar adilitaray fonda ra. 32 Boro
kaŋ ga suuru nda bine tunay ga bisa hinkoy. Boro kaŋ ga nga biya may ga bisa boro kaŋ na kwaara
ŋwa. 33 I ga kurne catu ce boŋ, Amma a ciito kulu Rabbi do no a go.
17
1 Gaata looma fo da laakal kanay a banda bisa windi kaŋ to da batu ka margu nda care kusuuma. 2
Bannya kaŋ ga goy da laakal ga du mayray ize kaŋ ga haawi goy te boŋ. A ga du nga baa tubo ra
nya-izey game ra mo. 3 Haaguyaŋ kusu go nzarfu se, dudal mo wura se, Amma Rabbi no ga biney
neesi. 4 Goy laalo teeko ga laakal ye me laalo gaa. Tangarikom mo ga hanga jeeri hasaraw deena
se. 5 Boro kaŋ na alfukaaru hahaara, Nga Takakwa no a goono ga foy. Boro kaŋ farhã da masiiba
mo si ciiti yana. 6 Haama no ga ti dottijo zeeno darza fuula, Ize fooma hari mo a baaba no. 7 Boŋ
sifayaŋ sanni mana hagu saamo me ra, Sanku fa binde deene kaŋ ga tangari te dabarikooni se. 8 Me-
daabu nooyaŋ ga hima tondi darzakoy bora kaŋ ga du a diyaŋ gaa. Naŋ kaŋ a bare kulu mo a ga te a
se riiba. 9 Boro kaŋ na taali daabu, baakasinay no a ga ceeci, Amma boro kaŋ ga foyray te ga
coroyaŋ kaa care. 10 Deeniyaŋ ga furo fahamante do ka bisa barzu zangu saamo do. 11 Boro laalo,
kala murteyaŋ hinne kaŋ a ga ceeci. Woodin sabbay se no i ga diya bine-bi-koy donton a gaa. 12
Boro ma kubay nda ganji urs* kaŋ i n'a izey sambu bisa boro ma kubay nda saamo nga saamotara
ra. 13 Boro kaŋ ga gomni bana nda laala, Laala si fay d'a windo hal abada. 14 Kusuuma sintina go
danga waati kaŋ i na hari taŋ, Woodin se ma fay da kakaw za a mana ciya yanje. 15 Boro kaŋ ga
taali-teeri hanandi, Da boro kaŋ ga adilante zeeri, I boro hinka kulu fanta hariyaŋ no Rabbi se. 16
Ifo se no saamo ga goro nda arzaka nga kambe ra laakal dayyaŋ se, Za kaŋ a sinda fahamay? 17
Coro hanno wo, baakasinay no a ga te waati kulu, I na nya-izey hay mo taabi haŋyaŋ jirbey se. 18
Boro kaŋ sinda fahamay ga kamba karyaŋ te no ka ciya yadda sambuko nga gorokasin jine. 19 Boro
kaŋ ga ba kusuuma ga ba taali. Boro kaŋ na nga windi me daabirji kuukandi mo, Halaciyaŋ no a

goono ga ceeci. 20 Boro kaŋ gonda bine kaŋ ga siiri si du hari hanno. Nga mo kaŋ gonda deene kaŋ ga mulay ga kaŋ masiiba ra. 21 Boro kaŋ na saamo hay, Bine saray hari no a du nga boŋ se. Saamo baaba sinda bine kaani. 22 Bine kaŋ ga maa kaani, safari hanno no, Amma bine kaŋ sara ga biriyaŋ koogandi. 23 Boro laalo ga me-daabu ta ganda ra, Zama nga ma ciiti fondo siirandi se. 24 Laakal go fahamante moyduma jine, Amma saamey moy go ya-haray ndunnya me. 25 Ize kaŋ si caram ya bine saray hari no nga baabo se, Forti mo no nyaŋo kaŋ n'a hay se. 26 A si boori i ma adilante jukke, Wala i ma dabarikooni kar a daa hanna sabbay se. 27 Boro kaŋ na nga sanni dunguriyandi, bayray no a se. Nga mo kaŋ gonda biya yeeno ya fahamante no. 28 Baa saamo, d'a na nga me di, I g'a lasaabu sanda laakalkooni no. D'a na nga me-kuurey daabu mo, I ga di a sanda a waani.

18

1 Boro kaŋ na nga boŋ fay waani, Nga boŋ muraadu no a goono ga ceeci. A ga laakal hanante kulu kakaw. 2 Saamo sinda farhã kulu fahamay ra, Kala day a bina ma nga boŋ kaa taray. 3 Saaya kaŋ boro laalo kaa, Kala donda-caray mo ma kaa, Kayna banda mo kala foyray. 4 Boro me sanney go danga hari kaŋ ga guusu, Koyne, laakal hari-mo go danga gooru kaŋ ga zuru. 5 A si boori i ma boro laalo beerandi, Hal i ma adilante ganji cimi ciiti. 6 Saamo deene ga furo kakaw ra, A meyo mo ga karyaŋ ce a ma kaa. 7 Saamo meyo ya a halaciko no, A deena mo ga ti a fundo se kumsay. 8 Boro kaŋ ga ciinay, a sanno ga hima laam'izey no, I ga furo hala bine lokotey ra. 9 Boro kaŋ ga hawfun nga goy ra ga te halaciko se nya-ize. 10 Rabbi maa ya wongu fu gaabikooni no, Adilante ga zuru ka furo a ra ka goro baani. 11 Arzakante arzaka a kwaara gaabikooni no, Danga cinari kuuku mo no a diyaŋo gaa. 12 Za halaciyaŋ mana kaa boro ga te boŋbeeray, Beeray mo goono ga lalabu ce gana. 13 Boro kaŋ na sanni ye za a mana maa, Saamotaray da haawi no a gaa. 14 Boro biya ga suuru nda nga dooro, Amma bine sunnay, may no ga hin a suuru? 15 Fayankakoy bine ga du bayray, Laakalkooni hanga mo ga bayray ceeci. 16 Boro nooyaŋo ga nangoray soola a se, A ga kond'a mo boro beerey jine. 17 Boro kaŋ jin ka kande nga sanno, A cimo no i ga di. Amma a gorokasin ga kaa k'a gosi. 18 Goŋ ga kakaw feeri, A ga fay hinkoy hinka game ra mo. 19 Nya-izetaray kaŋ sara ga bisa kwaara gaabikooni sasabandiyaŋ sanday. Kakaw sanni mo ga hima sanda cinari me daabirji karangaley. 20 Boro gunde ga kungu nd'a me sanney, A ga kungu nd'a me-kuurey nafa. 21 Buuyaŋ nda fundi go deene hina ra, Boro kaŋ ga ba hina din mo ga kungu nd'a nafa. 22 Boro kaŋ du wande, hari hanno no a du. A du gomni Rabbi do mo. 23 Alfukaaru ga ŋwaarayyaŋ te, Amma arzakante ga tu da sanni kaso. 24 Coro boobo ga kande hasaraw boobo, Amma baako go no kaŋ ga ba ni ganda ka bisa nya-ize.

19

1 Talka kaŋ goono ga dira nga cimi toonanta ra ga bisa me laalokoy kaŋ a go mo, saamo no. 2 Koyne, a mana boori fundi se a ma goro bayray si. Woodin banda, boro kaŋ ga cahã nda nga ce, Hartayaŋ no a ga te. 3 Adam-ize saamotara no g'a fundo halaci a se, A bina mo goono ga guutu Rabbi gaa. 4 Arzaka ga kande hangasin boobo, Amma talka wo, fayante no a go baa nga gorokasin se. 5 Tangari seedakoy si ciiti yana, Tangari ciiko mo si du faaba. 6 Boro boobo ga gomni ŋwaaray nooyaŋ-boobo-koyo gaa, Boro kulu mo nooko coro no. 7 Talka nya-izey kulu ga wang'a, Sanku fa binde a corey ga mooru a gaa. A g'i gana nda sanniyaŋ, amma i ban ka dira. 8 Boro kaŋ du laakal ga ba nga fundo, Boro kaŋ na fahamay haggoy mo ga gomni gar. 9 Tangari seedakoy si ciiti yana bo, Tangari ciiko mo ga halaci no. 10 Kaani goray mana hagu saamo se, Sanku fa binde bannya ma du koytaray dabarikooniyaŋ boŋ. 11 Boro laakalo ga naŋ a ma suuru nda bine tunay, Darza mo no a se a ma taali muray. 12 Bonkooni futay ga hima muusu beeri daŋ futo dunduyaŋ, Amma a gomno ga hima subu tayo boŋ harandaŋ. 13 Ize kaŋ ga saamu wo masiiba no a baabo se, Wande sanni-boobo-koy mo ga hima danga mimisi duumi. 14 Windi nda arzaka ya tubu hari no za baabey do, Amma wande laakalkooni, Rabbi do no a ga fun. 15 Hawfunay ga konda boro hala jirbi tiŋo ra, Dirgaykom mo ga maa haray. 16 Boro kaŋ ga haggoy da lordi, Nga fundo no a goono ga haggoy, Amma boro kaŋ na saalay kaa nga fonda gaa ga bu. 17 Boro kaŋ ga bakar alfukaarey se goono ga garaw daŋ Rabbi gaa, A g'a bana a se mo da nga gomno. 18 Ma ni izo gooji, za kaŋ beeje go no, Ma si ni bine sinji a halaciyaŋo gaa. 19 Boro kaŋ bine tunyaŋ ga baa ga du a alhakko, Zama baa ni n'a kaa kambe tilas kala ni ma ye k'a te koyne. 20 Ma maa saaware, ma dondonandiyaŋ ta, Zama ni ma te laakal hala ni jirbey bananta ra. 21 Dabari boobo no boro bina ra, Amma Rabbi saawara, nga no ga tabbat.

22 Boro gomni hina me no i ga ba r'a, Talka mo bisa tangarikom. 23 Rabbi humburkumay wo, Fundi do haray no a ga koy. Boro kaŋ gond'a ga jirbi wasa yaŋ ra, Masiiba mo si kaa a gaa. 24 Hawfuno ga nga kambe sufu hawru ra, Amma a si kond'a nga meyo do. 25 Ma dondako kar, Boro kaŋ jaŋ fahamay mo ga laakal dondon. Ma deeni fahamante gaa, Nga mo ga faham da bayray. 26 Boro kaŋ na nga baabo toonye ka nga nya gaaray wo ize kaŋ ga kande haawi no, Kayna candiko mo no. 27 Ay izo, da ni fay da dondonandiyaŋ hanganyaŋ, Ni ga kamba ka fay da bayray sanney. 28 Seeda yaamo ga fooru nda cimi ciiti, Boro laaley me mo ga kungu nda laala. 29 I ga ciitiyaŋ soola dondako se, Barzuyaŋ mo go no saamey banda daarey se.

20

1 Duvan* ya hahaarayko no, Baji mo kosongukoy no. Boro kulu kaŋ bugu nd'ey sinda laakal. 2 Bonkooni humburandiyaŋ wo, Danga muusu beeri daŋ futo dunduyaŋ no, Boro kaŋ n'a futa zukku na nga fundo daŋ kambe. 3 Beeray no boro se a ma mooru kuta gaa, Amma saamo kulu ga ba yanje. 4 Hawfuno wangu ka far kaydiya ra, Woodin se no a ga ŋwaaray heemar, a si du hay kulu mo. 5 Boro bine ra saaware ga hima hari guuso, Amma boro kaŋ gonda fahamay g'a candi. 6 Boro boobo ga ngey gomney fe, Amma cimi boro, may no ga hin ka du a? 7 Boro adilante kaŋ ga dira nga cimi tooyaŋo ra, A banda a izey mo ga ciya albarkanteyaŋ. 8 Bonkooni kaŋ goono ga goro ciiti karga boŋ ga laala kulu say nda nga moy. 9 May no ka bara nda hina a ma ne: «Ay n'ay bina hanandi, Ay ya hanante no ay zunubey gaa?» 10 Neesiji waani-waani, da zaka waani-waani, I boro hinka kulu fanta hari yaŋ no Rabbi se. 11 Baa zanka, i g'a bay nga te-goyo do, Hal a goyo hanante no, wala haŋ kaŋ ga saba no. 12 Hanga kaŋ ga maa, da mo kaŋ ga di, Rabbi no k'i boro hinka kulu te. 13 Ma si ba jirbi, zama ni ma si talka. Ma ni moy hay, ni ga kungu nda ŋwaari mo. 14 Dayko ga ne: «Manti hari hanno no, Manti hari hanno no,» Amma d'a koy, kala fooma kaŋ a ga te. 15 Wura nda tondi hiir'ize caadante yaŋ go no, Amma meyo kaŋ ga waani, Danga jinay hanno cine no. 16 Boro kaŋ na yaw yadda sambu, m'a kwaayo ta, Boro kaŋ na yawey yaddandi mo, ma tolme ta a gaa. 17 Tangari ŋwaari ga kaan boro se, Amma kokor banda a meyo ga to da tond'izeyaŋ. 18 Bine sijiriyaŋ kulu, saaware boŋ no a ga tabbat. Ni ma wongu te da laakal saaware mo. 19 Mimandakom ga gundey bangandi, Woodin se ma si hangasinay da me-boobo-koy. 20 Boro kaŋ na nga baaba wala nga nya laali, I g'a fitilla wi kubay bi tik ra. 21 A ga te boro ma du tubu nda cahãyaŋ sintina gaa, Amma a bananta, a si goro nda albarka. 22 Ma si ne: «Ay ga laala bana.» Ma hangan Rabbi se, nga mo ga ni faaba. 23 Neesiji waani-waani ya fanta hari no Rabbi se, Gulinci kilo mo si boori. 24 Boro ce daarey, Rabbi do no i go, Mate binde no boro ga te ka nga fonda fayanka? 25 Hirrimi no boro se a ma salaŋ da cahãyaŋ ka ne: «Ay n'a fay waani.» Sarti sambuyaŋo banda, gaa a ma sanno neesi. 26 Bonkooni kaŋ gonda laakal ga boro laaley teeni, A ma kande safayaŋ humburu i boŋ. 27 Boro biya ya Rabbi fitilla no, A ga a ra haray lokotey kulu bangandi. 28 Suuji nda naanay ga bonkoono hallasi, A karga mo ga sinji suuji boŋ. 29 Arwasey fooma hari wo, i gaabo no, Dottijey darza mo, i hamni kwaara no. 30 Barzu meyey ga laala hanse, Karyaŋ mo ga to hala gunde ra.

21

1 Bonkoono bine go Rabbi kambe ra Danga hari zuray cine, A g'a bare nangu kulu kaŋ a miila. 2 Boro fondo ga saba no a diyaŋ gaa, Amma Rabbi no ga biney neesi. 3 Rabbi do, adilitaray da cimi ciiti bisa sargay teeyaŋ. 4 Boŋ jareyaŋ da bina ra boŋbeeray, Kaŋ ga ti boro laalo fitilla, ya zunubi no. 5 Himmante miila, yulwa hinne gaa no a ga koy, Amma cahãkom kulu, jaŋay do haray no a ga koy. 6 Arzaka duure deene tangari do, Dullu no kaŋ i ga tuti nda waasi, I ceecikoy kulu mo, buuyaŋ no i goono ga ceeci. 7 Boro laaley toonye goy g'i ŋwa, Zama i wangu ka cimi ciiti te. 8 Boro kaŋ gonda taali ga jare, A fonda ga siiri no gumo, Amma hanante ciine ra, a goyo ga kay hal a ma boori. 9 Boro ma goro lokoto ra jidan bisa boŋ ga bisa boro ma goro windi tafo ra wayboro sanni-boobo-koy banda. 10 Boro laalo fundo ga yalla-yalla nda laala, A diyaŋ gaa a gorokasin si du gaakuri. 11 D'i na dondako gooji, I ga ye ka kande boro kaŋ sinda carmay laakal do. D'i na laakalkooni mo dondonandi, A ga bayray ta. 12 Adilante ga laakal da boro laaley windi, A ga di kaŋ Rabbi go ga boro laaley bare ka gum hal i ma halaci. 13 Boro kaŋ na nga hanga daabu talka hẽeni se, Nga mo ga aniya ka hẽ, i si maa r'a mo. 14 Nooyaŋ tugante ga futay kanandi, Me-daabu ganda ra mo ga dukuri kanandi. 15 Farhã hari no adilante se a ma cimi ciiti te, Amma halaciyaŋ no goy laalo te-koy se. 16 Boro kaŋ kamba fahamay fondo gaa ga du nangu buukoy jama ra. 17 Watay baako ga talka, Duvan*

da ji baako mo si ciya arzakante. 18 Laalakoy ya fansa hari no adilante se, Amaana ŋwaako mo banandi no boro hanney se. 19 Boro ma goro saaji fimbi ra ga bisa boro ma goro nda wayboro kakawko, Kaŋ ga guutu mo. 20 Arzaka darzante da ji go no laakalkoyey nangoray ra, Amma boro kaŋ si caram ga arzaka gon. 21 Boro kaŋ na adilitaray da suuji gana, Fundi nda adilitaray da beeray no a ga du. 22 Boro kaŋ gonda laakal ga hinkoyey kwaara cinaro kaaru, K'i gaabi deyaŋ haro zeeri. 23 Boro kaŋ na nga meyo da nga deena haggoy ga nga fundo hallasi taabi gaa. 24 Boro kaŋ gonda boŋbeeray da fundi beeray, A maa ga ti dondako. Niine jareyaŋ futo no a ga goy d'a. 25 Hawfuno ibaayo no g'a wi, Zama a kambey wangu goy. 26 A ga bini, a goono ga canse zaari me-a-me, Amma adilante wo ga no, a si boro ganji. 27 Boro laalo sargayey ya fanta hariyaŋ no, Sanku fa saaya kaŋ a kand'ey da miila laalo. 28 Tangari seedakoy ga halaci, Amma boro kaŋ ga maa ka gana, A ga hin ka salaŋ waati kulu. 29 Boro laalo ga mo-koogay cabe, Amma adilante ga nga fonda tabbatandi. 30 Laakal, wala fahamay, wala saaware si no kaŋ ga gaaba nda Rabbi. 31 I ga bari soola wongu hane se, Amma zaama teeyaŋo, Rabbi do no a ga fun.

22

1 Maa hanno ya suubanyaŋ hari no ka bisa duure boobo, Gomni mo bisa wura nda nzarfu. 2 Arzakante nda talka ga care kubay, Rabbi no k'i kulu te. 3 Boro kaŋ gonda laakal ga masiiba fonnay, a ma tugu, Amma saamo ga bisa ka koy ka taabi haŋ. 4 Lalabu nda Rabbi humburkumay, I alhakko ya arzaka nda beeray da fundi no. 5 Karji nda hirrimi go no siirante fondo boŋ, Boro kaŋ na nga fundo haggoy ga mooru a gaa. 6 Ma zanka biiri fondo kaŋ a ga gana ra, Baa waati kaŋ a zeen a s'a taŋ mo. 7 Duurekoy ga koytaray ŋwa talka boŋ, Garaw ŋwaako mo bannya no garaw danko se. 8 Boro kaŋ na laala duma ga mursay wi, A futa goobo mo ga gaze. 9 Boro kaŋ gonda gomni miila ga du albarka, Zama nga ŋwaaro ra no a ga kaa ka no alfukaarey se. 10 Ma dondako gaaray, kuta mo ga fun, Oho, yanje nda kayna mo ga ban. 11 Boro kaŋ ga ba bine hananyaŋ, A me sanni gaakuro sabbay se bonkooni ga te a se coro. 12 Rabbi moy ga bayraykoy haggoy, Amma a ga boro kaŋ ga amaana ŋwa sanni zeeri. 13 Hawfuno ga ne: «Muusu beeri go no taray, I g'ay wi fondey ra.» 14 Waykuuru me ya guusu no kaŋ ga ku, Boro kaŋ Rabbi ga fanta no ga kaŋ a ra. 15 Saamotaray goono ga kunsum zanka bine ra, Amma goojiyaŋ goobu no g'a gaaray a se nangu mooro. 16 Boro kaŋ na alfukaaru toonye zama nga ma riiba ŋwa se, Da boro kaŋ na arzakante no, Jaŋay ra no i ga kokor. 17 Ma ni hanga jeeri ka maa sanney kaŋ gonda laakal, Ma ni laakal ye mo ay bayra gaa. 18 Zama hari kaano no da ni n'i haggoy ni bina ra, D'i kulu goro ni meyo ra care banda. 19 Zama ni deyaŋo ma goro Rabbi do, Woodin se no ay na ni bayrandi nd'ey hunkuna, Oho, hala nin bumbo. 20 Manti ay hantum ni se harey kaŋ ga boori ka bisa, Saawarey waney nda bayray waney, 21 Zama ay ma ni bayrandi nda cimi sanni tabbatantey, Hala ni ma du ka cimi sanney ye borey kaŋ na ni donton se? 22 Ma si alfukaaru kom zama nga ya talka no, Ma si taabante mo kankam faada meyo gaa. 23 Zama Rabbi ga faasa i se, A ga borey kaŋ g'i kom yaŋ din mo fundey kom. 24 Ma si corotaray te da boro kaŋ bine ga waasu, Ma si hangasinay mo da futaykooni. 25 Zama ni ma si a te-goyey dondon, Ka du ni fundo se hirrimi. 26 Ma si goro yadda sambuyaŋ nookoy ra, Wala mo borey kaŋ yaŋ ga garaw sambuyaŋ yadda sambu. 27 Da ni sinda banayaŋ hari, Ifo se no a ga ni daarijo kaa ni se ni cire? 28 Fari hirri seeda zeeno kaŋ ni kaayey sinji, Ma s'a ganandi. 29 Ni go ga di boro kaŋ gonda himma nga muraadey ra, wala? Bora din ga kay koyey jine, A si kay talkey jine bo.

23

1 Saaya kaŋ ni goono ga goro dabarikooni banda ŋwaari do, Ma laakal hal a ma boori nda haŋ kaŋ go ni jine. 2 Da ni ya laakal zaaro no ŋwaari gaa, Ma zaama daŋ ni karra gaa. 3 Ma s'a laam'izey bini, Za kaŋ fafagay ŋwaari no. 4 Ma si ni boŋ fargandi duure ceeciyaŋ ra, Ma si ni laakal sinji a gaa. 5 Waati kaŋ ni na ni moy sinji a gaa, Kala fap! a daray! Zama haciika arzaka ga te fata nga boŋ se, Danga zeeban cine kaŋ ga tun ka deesi ka koy kala beene. 6 Ni ma si gunuwante ŋwaari ŋwa, Ma s'a laam'izey bini mo. 7 Zama danga mate kaŋ a goono ga miila nga bina ra, Yaadin mo no a go. A ga ne ni se: «Ma ŋwa, ma haŋ,» Amma a bina si ni gaa bo. 8 Looma kaŋ ni ŋwa, ni g'a yeeri, Ni sanni kaana mo ma daray ni se. 9 Ma si salaŋ saamo hanga ra, Zama a ga donda ni sanney laakalo. 10 Ma si fari hirri seeda zeeno ganandi, Ma si furo alatuumey farey ra mo. 11 Zama i Fansakwa ya gaabikooni no, A ga faasa i se ni gaa. 12 Ma ni bina ye dondonandiyaŋ ceeciyaŋ gaa, Ma ni hangey mo ye bayray sanni maayaŋ gaa. 13 Ma si ni kambe candi ka fay da zanka goojiyaŋ, Zama baa ni

n'a kar da goobu, a si bu bo. 14 M'a kar da goobu, k'a fundo faaba Alaahara gaa. 15 Ay izo, da ni bina te laakal, Kulu ay bumbo bina mo ga maa kaani. 16 Oho, ay bina ga to da farhã, Saaya kaŋ ni meyo ga hayey kaŋ ga saba ci. 17 Ni bina ma si canse zunubikooney gaa, Amma ni ma goro Rabbi humburkumay ra zaari me-a-me. 18 Zama haciika a gonda alhakku, Ni beeja si fun mo. 19 Ya ay izo, ma maa, ma te laakal mo, Ma ni bina daŋ fonda gaa. 20 Ma si goro baji hankoy game ra, Wala borey kaŋ laakal ga zaaru ham ŋwaari gaa, 21 Zama borey kaŋ ga bugu nda ngey kaŋ laakal ga zaaru ŋwaari gaa wo, I ga aniya ka talka, Dusungu mo ga boro daabu nda zaara-zaara. 22 Ma hanga jeeri ni baaba kaŋ na ni hay se, Ma si donda ni nya waati kaŋ a zeen. 23 Ma cimi day, ma s'a neera, Oho, nga nda laakal, da dondonandiyaŋ, da fahamay. 24 Adilante baaba ga farhã gumo, Bora mo kaŋ na zanka laakalkooni hay ga du farhã a do. 25 Naŋ ni nya da ni baaba ma maa kaani, Waybora kaŋ na ni hay, ma naŋ a ma farhã. 26 Ay izo, m'ay no ni bina, Naŋ mo ni bina ma maa ay fondey kaani. 27 Zama waykuuru ya goota no kaŋ ga guusu, Kaaruwa mo day kankamante no. 28 Oho, a ga lamba danga kosarayko, A ga amaana ŋwaakoy baabandi Adam-izey game ra. 29 May no goono ga te: «Way! Way!» May no ga ne: «Kaari!» May no ka gonda yanje? May no goono ga guutu? May no bora kaŋ gonda maray-marayyaŋ kaŋ sinda sabaabu? May no ka bara nda mo ciray-ciray yaŋ? 30 Kala ngey, borey kaŋ ga gay duvan* haŋyaŋ do, Ngey kaŋ ga duvan margante ceeci. 31 Ma si duvaŋo guna saaya kaŋ a te iciray, Saaya kaŋ a ga boosu gaasiya ra, Saaya kaŋ a ga zulli nda kaani. 32 A bananta a ga nama danga gondi, A ga hay danga gazama. 33 Ni moy ga hari yawyaŋ guna, Ni bina mo ga hari siiroyaŋ ci. 34 Oho, ni ga ciya danga boro kaŋ goono ga kani teeku bindi ra, Wala boro kaŋ kani hi daabuley yollo boŋ beene. 35 Ni ga ne, «I n'ay kar, amma ay mana maa doori. I n'ay soote-soota, ay mana maray mo. Waati fo no ay mo ga hay? Ay ma ye k'a ceeci koyne hala hõ.»

24

1 Ma si canse boro laaley gaa, Ma si anniya ka goro i banda. 2 Zama i biney goono ga toonye dabariyaŋ te no, I meyey mo goono ga hasaraw hariyaŋ fakaaray. 3 Laakal do no boro ga windi cina, Fahamay do mo no i g'a sinji. 4 Bayray do mo no i ga fu-izey toonandi nda arzaka kulu kaŋ gonda darza, Kaŋ yaŋ ga kaan mo. 5 Laakalkooni gonda gaabi, Oho, boro kaŋ gonda bayray ga tonton da gaabi. 6 Zama laakal saaware do no ni ga ni wongo te, Saawarekoy jama ra zaama go no. 7 Laakal go beene, a bisa saamo hina, A si nga me fiti faada meyey ra mo. 8 Boro kaŋ ga laala dabari te, borey ga ne a se zambante. 9 Laakal-jaŋay dabarey teeyaŋ ya zunubi no, Dondako mo ya fanta hari no borey se. 10 Da ni gaa ga yay kankami zaari ra, Ni gaabo ya ikayna fo no. 11 Ma borey kaŋ yaŋ i go ga konda buuyaŋ do faaba, Ngey kaŋ yaŋ ga tatanji ka koy wiyaŋ do mo, Kala ni m'i gaay. 12 Da ni ne: «A go, iri mana woodin bay.» Manti biney neesiyaŋ Koyo go ga laakal? Ni fundo kurukwa mo, a mana bay no? A si bana boro kulu se nga goyo alhakku no? 13 Ay izo, ma yu ŋwa, zama a ga boori. Yu fanta haro mo ga kaan ni meyo ra. 14 Yaadin cine no ni ma bay kaŋ laakal ga bara ni fundo se. Da ni n'a gar, suba hanno go no, Hay kulu si ni beeja kaa ni se mo. 15 Ya nin, boro laalo, Ma si gum ka lamba adilante nangora se, Ni ma si a fulanzamyaŋo do halaci mo. 16 Zama adilante ga kaŋ sorro iyye, A ga ye ka tun koyne, Amma masiiba ga boro laalo zeeri. 17 Ma si farhã da ni ibara kaŋ, Ni bina mo ma si maa kaani d'a kati. 18 Zama Rabbi ma si di, a ma dukur mo, A ma bare ka fay da nga bine tuna a boŋ. 19 Ma si ni bina taabandi goy laalo teekoy sabbay se, Ma si canse boro laaley gaa mo. 20 Zama boro laalo sinda suba hanno, I ga boro laalo fitilla wi mo. 21 Ay izo, ma humburu Rabbi, da bonkooni mo, Ma si hangasinay da ngey kaŋ ga bara-ne-bara-ne. 22 Zama i masiiba ga kaa korab! folloŋ. May no ga bay halaciyaŋ kaŋ ihinka kulu ga kande? 23 Sanni woone yaŋ mo laakalkooney wane yaŋ no. Baar'a-baar'a si boori ciiti do. 24 Boro kaŋ ne boro laalo se: «Nin wo adilante no,» Dumey g'a laali, kundey g'a fanta. 25 Amma ngey kaŋ ga deeni a gaa, Woodin ga boori. Albarka hanno mo ga zumbu i gaa. 26 Nga kaŋ ga tu da mate kaŋ ga saba ga hima baakasinay sunsumyaŋ da me-kuurey. 27 Ma ni goyo soola taray, Ma soola ni boŋ se mo fari ra, Kokor banda mo ma ni windo cina. 28 Ma si goro seeda ni gorokasino boŋ daliili kulu si, Ni ga ba ni ma fafagay te da ni meyo, wala? 29 Ma si ne: «Kal ay ma te a se mate kaŋ cine a te ay se, Ay ga bora bana nga goyo boŋ.» 30 Ay na hawfuno fari fonda gana, Boro kaŋ sinda laakal reyzin* kalo no ay casu. 31 A go, a kulu goono ga daabu nda karji, A batama go ga daabu nda ganda karji, A tondi windo mo kaŋ. 32 Saaya din ay guna, ay laakal mo hal a boori, Ay di, woodin n'ay gooji mo. 33 A

cindi jirbi kayna jina, A cindi dusungu kayna, A cindi kambe koliyaŋ kayna hala ni ma jirbi, 34 Yaadin cine gaa no talkataray ga kaa ni gaa danga kosarayko, Ni jaŋa mo ga kaa danga wongaari.
25
1 Woone yaŋ mo Suleymanu yaasayyaŋ no, kaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya borey hantum: 2 Irikoy darza no i ma hariyaŋ tugu, Amma bonkooney beeray ga ti i ma sanni fintal. 3 Beeney kuuyaŋo, da ganda guusuyaŋo, Da bonkooney biney, i kulu si fintal. 4 I ma ziibi kaa nzarfu ra, Sintili mo ga fatta, zam goy teeyaŋ hari no. 5 I ma boro laaley ganandi ka kaa bonkooney jine, A karga mo ga sinji adilitaray ra. 6 Ma si ni boŋ zamu bonkooni jine, Ma si kay mo aru beerey kayyaŋ nangu ra. 7 Zama i ma ne ni se: «Hay! Kaaru ka kaa neewo» ga bisa i ma ni kaynandi boro beeri jine, Nga kaŋ ni moy di. 8 Ma si fatta nda cahãyaŋ yanje teeyaŋ se, Zama a ma si ciya kokor banda ni ma jaŋ haŋ kaŋ ni ga te waati kaŋ ni gorokasin na ni haawandi. 9 Ma ni sanni fintalyaŋ te, Nin da ni gorokasin hinne game ra, Ma si boro fo gundu bangandi. 10 A ma si ciya nga, bora kaŋ maa din ma ni foy, ni goy yaamey baaro mo si ban. 11 Sanni kaŋ hagu nga alwaati ra, A ga hima wura gudeyaŋ nzarfu cillayaŋ ra. 12 Danga wura hanga korbay da taalam wura kaŋ i ziiri, Yaadin no boro kaŋ go ga kaseeti nda laakal ga hima hanga kaŋ ga sanni gana se. 13 Danga neezu* yeeno cine heemar waate, Yaadin mo no diya cimikoy ga hima borey kaŋ n'a donton yaŋ se, Zama a ga nga koyey biney yeenandi. 14 Danga beene hirriyaŋ da haw kaŋ sinda hari, Yaadin mo no boro kaŋ ga fooma te da nga nooyaŋey tangari boŋ. 15 Suuru kuuku no i ga ciitiko candi nd'a, Deene kaŋ ga baan mo ga biri ceeri. 16 Ni du yu, wala? To. Ma ŋwa haŋ kaŋ ga wasa ni se, Zama ni ma si bini nd'a ka kungu, Hala ni m'a yeeri. 17 Ni ce ma si taamu ni gorokasin kwaara kala alwaati-alwaati, Zama a ma si farga nda nin, Hal a ma konna nin. 18 Boro kaŋ ga tangari seeda te nga gorokasin boŋ wo goobu, da takuba, Da hangaw kaŋ meyo gonda deene no. 19 D'i de naanay ŋwaako gaa taabi jirbey ra, Danga hinje kaŋ ceeri no, wala ce kaŋ goori. 20 Danga boro kaŋ ga kwaay kaa hargu waate, Danga boosay hari soso ra, Yaadin mo no boro kaŋ ga doon bine-saray-koy se ga hima. 21 Da ni ibara haray, M'a no ŋwaari a ma ŋwa. D'a jaw, m'a no hari a ma haŋ. 22 Zama woodin teeyaŋ gaa no ni ga danj'ize gusam a boŋo boŋ. Rabbi ga ni no alhakku mo. 23 Azawa kambe haw ga kande hari. Yaadin mo no deene mimandakom ga moyduma sarayaŋ candi ka kande. 24 Boro ma goro lokoto ra fu boŋ ga bisa boro ma goro fu beeri ra wayboro kosongukoy banda. 25 Danga hari yeeno boro kaŋ farga se, Yaadin mo no baaru hanno kaŋ fun laabu mooro ga hima. 26 Danga bangu kaŋ butugu, wala day kaŋ ziibi, Yaadin mo no adilante ga hima kaŋ bare ka teeni boro laaley jine. 27 Yu ŋwaari boobo si boori. Yaadin mo no a mana hagu borey ma darza ceeci ngey boŋ se. 28 Bora kaŋ mana hin nga boŋ ga hima kwaara kaŋ bagu, Kaŋ birni cinari mana cindi a se.
26
1 Danga hayni waate neezu*, Danga heemar waate hari, Yaadin no beeray si hagu saamo se. 2 Danga sasa kaŋ go nga bar-bare yaŋo gaa, Danga kumbu-hanga nga deesiyaŋo ra, Yaadin no laaliyaŋ kaŋ sinda daliili si di. 3 Barzu go bari sabbay se, Alkaabe mo farka se, goobu mo saamey banda sabbay se. 4 Ma si saamo sanni ye a se a saamotara hina me, Zama ni ma si ciya a cine. 5 Ma tu saamo se a saamotara boŋ, Zama a ma si te laakalkoy nga boŋ diyaŋ gaa. 6 Boro kaŋ na samba daŋ saamo kambe ra, Nga bumbo ce no a goono ga dumbu, a ga toonye ŋwa mo. 7 Danga mate kaŋ simbarko cey sinda gaabi, Yaadin no misa ga hima saamo me ra. 8 Danga boro kaŋ ga tondi haw finga-finga ra, Yaadin cine no boro kaŋ na saamo beerandi ga hima. 9 Danga karji kaŋ ga furo nangu mooro baji hanko kambe ra, Yaadin cine no yaasay ga hima saamey me ra. 10 Danga gaw kaŋ ga hay kulu hay ka maray, Yaadin no boro kaŋ na saamo sufuray, Da boro kaŋ na bisakoyaŋ sufuray ga hima. 11 Danga hansi kaŋ ye nga yeero do, Yaadin mo no saamo kaŋ ye ka nga saamotara goyo te ga hima. 12 Ni ga di boro kaŋ gonda laakal nga boŋ diyaŋo gaa? Saamo gonda beeje ka bisa bora din. 13 Hawfuno ne: «Muusu beeri futo go no fonda boŋ, Muusu go no batama ra!» 14 Danga mate kaŋ fu me daabirji ga bare nga guurey boŋ, Yaadin cine no hawfuno mo ga bare nga daarijo boŋ. 15 Hawfuno ga nga kambe daŋ hawru ra, Amma a ga maa a tiŋay nga m'a kaa ka kond'a nga meyo do. 16 Hawfuno gonda laakal nga boŋ diyaŋ gaa, Hal a ga bisa boro iyye wane kaŋ yaŋ ga waani ka sanni ye da fayanka. 17 Boro kaŋ goono ga bisa, A na nga boŋ kankam da yanje kaŋ manti a wane no, A ga hima boro kaŋ na hansi di a hangey gaa. 18 Danga boŋ-komay-koy kaŋ ga yulbe da hangaw da buuyaŋ catu, 19 Yaadin no boro kaŋ na nga gorokasin halli ga hima. A

ma ne mo: «Manti ay goono ga fooru no?» 20 Tuuri-jaŋay se no danji ga bu. Naŋ kaŋ kormotante si no mo, yanje ga ban. 21 Danga mate kaŋ danji-bi go danj'izey se, Tuuri mo go danji se, Yaadin no boro kaŋ ga kakaw ga hima yanje tunandiyaŋ se. 22 Kormotante sanney ga hima biniyay loomayaŋ, I ga furo no jina haray gunde lokotey ra. 23 Me kaŋ ga waasu nda bine laalo, I g'i himandi nda car-cambu kaŋ i taalam da nzarfu ziibo. 24 Boro kaŋ gonda konnari ga munaficitaray te nda nga meyo, Amma halliyaŋ no a goono ga jisi nga bina ra. 25 Saaya kaŋ a ga sanni kaaney te, Ma s'a no cimi, Zama fanta hari iyye no ka bara a bina ra. 26 Baa kaŋ a konnaro goono ga daabu nda gulinci, A laalayaŋo ga fun taray marga jine. 27 Boro kulu kaŋ na guusu fansi, Nga bumbo no ga kaŋ a ra. Koyne, boro kulu kaŋ na tondi gunguray, Tondo ga ye ka kaŋ a boŋ. 28 Deene kaŋ na tangari te ga konna borey kaŋ yaŋ a maray. Me-kaanay meyo mo, zeeriyaŋ goy n'a ga te.

27

1 Ma si suba alwaasi sambu ni boŋ se, Zama ni si bay haŋ kaŋ no jirbi folloŋ ga kande. 2 Naŋ boro fo ma ni sifa, manti ni meyo bo, Naŋ yaw m'a te, manti ni bumbo meyo. 3 Tondi ya hari kaŋ ga tin no, Taasi mo gonda tiŋay, Amma saamo bine tunay bisa i kulu tiŋay. 4 Dukuri gonda bine-biibay daa, Bine tunay mo ga bambari no, Amma may no gonda hina ka kay canse se? 5 Kaseetiyaŋ kaŋ go taray bisa baakasinay tugante. 6 Marayyaŋ kaŋ baako ga te ya naanay wane no, Amma ibare sunsumyaŋey ya halliyaŋ no. 7 Fundi kungante, baa yu fanta no a day g'a fanta, Amma haraykooni se hari forto kulu ga kaan no. 8 Danga curayze kaŋ na nga fito naŋ ka soobay ka bar-bare, Yaadin no boro mo kaŋ fay da nga nangora. 9 Tuusuyaŋ ji da turaare ga naŋ bine ma kaan, Yaadin cine no boro coro kaani go d'a, Kaŋ fun saaware hanno do. 10 Ni bumbo coro da ni baaba coro, Ma si i furu. Ma si furo mo ni nya-ize windi ra zaari kaŋ masiiba kaa ni gaa. Gorokasin kaŋ ga maan ga bisa nya-ize kaŋ ga mooru. 11 Ay izo, ma te laakal, m'ay bina kaanandi, Zama ay ma sanni yeti boro kaŋ n'ay wow se. 12 Boro kaŋ ga goy laakal boŋ ga hasaraw fonnay ka tugu, Amma borey kaŋ yaŋ sinda carmay ga bisa ka koy ka taali alhakku bana. 13 Boro kaŋ na yaw yadda sambu, m'a kwaayo ta. Boro kaŋ na waykuuru yadda sambu mo, Ma tolme ta a gaa. 14 Boro kaŋ ga tun susubay za nda hinay, Ka nga coro sifa nda jinde beeri, I ga woodin lasaabu a se laaliyaŋ. 15 Beene hari tolli-tolli yaŋ zaari fo summaare, Nga nda wayboro kosongukoy, i kulu afo no. 16 Boro kaŋ ga ba nga m'a gaay, Haw no a goono ga ne nga ga gaay, A kambe ŋwaaro mo ga ji di. 17 Guuru no ga guuru kaanandi, Yaadin no boro nda nga coro ga care hanse. 18 Boro kaŋ ga jeejay* nya haggoy g'a izey ŋwa, Boro kaŋ ga may nga jine bora se mo ga du beeray. 19 Danga mate kaŋ hari ga ni moyduma cabe ni se, Yaadin no boro fo bine ga ni wano cabe ni se. 20 Alaahara nda halaciyaŋ si kungu, Koyne, boro moy si kungu hal abada. 21 Haaguyaŋ kusu go nzarfu sabbay se, Feema mo wura sabbay se, Sifayaŋ mo go no boro sabbay se. 22 Baa ni na saamo daŋ humburu ra k'a duru nda hinji ntaasu surfa bindi ra, Kulu nda yaadin a saamotara si fay d'a. 23 Ma te anniya ka ni feeji kurey goray bay, Ma ni haw kurey guna a ma boori mo, 24 Zama arzaka ya si duumi bo. Koytaray fuula mo ga to hala zamaney kulu me no? 25 D'i na subu dumbu, kala kobto taji ma bagu koyne, Tondey gaa subu mo, i g'i wi ka dundum. 26 Feej'izey go ni bankaaray kaymi sabbay se, Hincin izey mo fari daymi nooru no. 27 Hincin wa ga wasa ni se me ŋwaari, Ni almayaaley ŋwaari no, Hala nda kwaara goray hari ni koŋŋey se.

28

1 Boro laaley ga zuru baa boro kulu si g'i gaaray, Amma adilante gonda bine-gaabi danga muusu beeri daŋ futo. 2 Laabu taali sabbay se no bonkooney ga baa a ra, Amma boro kaŋ gonda fahamay nda bayray do a ga te aloomar. 3 Boro kaŋ gonda jaŋay kaŋ ga alfukaarey toonye, A ga hima beene hari kaŋ ga kaa nda haw nga banda, kaŋ si ŋwaari naŋ. 4 Borey kaŋ yaŋ fay da asariya* haggoyyaŋ ga boro laaley saabu, Amma asariya haggoykoy ga gaaba nd'ey. 5 Boro laaley mana faham nda cimi ciiti bo, Amma Rabbi ceecikoy ga faham da hay kulu. 6 Talka kaŋ goono ga dira nga cimo ra ga bisa siirante, baa a ciya arzakante. 7 Boro kulu kaŋ ga asariya haggoy te ize kaŋ gonda fayanka, Amma boro kaŋ ga hangasinay da laakal-zaaray ŋwaarikoyey ga nga baaba haawandi. 8 Boro kaŋ na nga arzaka yulwandi riiba nda hari do goono g'a margu alfukaarey bakarawkoy se. 9 Boro kaŋ na nga hanga kaa asariya maayaŋ gaa, Baa a adduwa ya fanta hari no. 10 Boro kaŋ na adilante daŋ a ma fondo laalo gana, Nga bumbo ga kaŋ nga guuso ra, Amma boro timmante ga gomni tubu. 11 Arzakante gonda laakal nga boŋ diyaŋ gaa, Amma talka kaŋ gonda fahamay g'a gundey kaa taray.

12 Waati kaŋ adilantey ga du zaama, Darza boobo go no. Amma waati kaŋ boro laaley kaaru, borey ga tugu. 13 Boro kaŋ na nga taaley tugu si te albarka, Amma boro kulu kaŋ n'i ci ka fay d'ey mo ga du suuji. 14 Farhãkoy no boro kaŋ ga humburu _Irikoy|_ waati kulu, Amma boro kaŋ na nga bina sandandi ga kaŋ masiiba ra. 15 Danga muusu beeri kaŋ ga dundu, Danga ganji urs* kaŋ goono ga koli, Yaadin cine no mayraykoy laalo ga hima talkey kaŋ sinda gaabi boŋ. 16 Laabukoy kayna kaŋ sinda fahamay, Nga wo toonyante beeri no, Amma boro kaŋ wangu zamba riiba ga nga jirbey kuukandi. 17 Boro kaŋ ga to da boro fo kuri alhakku, A ga zuru kala nga fundi me, Day boro kulu ma s'a konzo. 18 Boro kaŋ ga dira nda adilitaray, i g'a faaba, Amma boro kaŋ ga hanga sanday te siiriyaŋ fonda ra ga kaŋ me folloŋ. 19 Boro kaŋ ga nga laabo far ga du ŋwaari da yulwa, Amma boro kaŋ na boro yaamey gana, Talkataray ga wasa a se. 20 Boro naanaykoy ga to da albarka, Amma boro kaŋ cahã arzaka duure se si jaŋ ciiti. 21 A si boori i ma baar'a-baar'a te. A si boori mo boro ma asariya daaru zama nga ma du ŋwaari kayna se. 22 Boro kaŋ gonda miila laalo ga cahã ka arzaka gana, A mana bay mo kaŋ jaŋay ga kaa nga gaa. 23 Boro kaŋ deeni boro gaa, Kokor banda a ga du gaakuri ka bisa boro kaŋ na me-kaanay te da nga deene. 24 Boro kaŋ na nga baabo wala nga nya kom, A ma ne mo, «Woodin manti taali no» -- Bora din ya halacikoy hangasin no. 25 Boŋ jareko ga yanje tunandi, Amma boro kaŋ ga nga deyaŋo sinji Rabbi gaa ga te maani. 26 Boro kaŋ jeeri nga bina gaa ya saamo no, Amma boro kaŋ ga taamu laakal gaa, i g'a faaba. 27 Boro kaŋ ga no alfukaaru se, a si jaŋ bo, Amma boro kaŋ ga nga moy ganandi ga di laaliyaŋ boobo. 28 Waati kaŋ boro laaley ga kaaru, jama ga tugu, Amma waati kaŋ i ga halaci, adilantey ga tonton.

29

1 Boro kaŋ gaa i ga kaseeti alwaati kulu, Day a ga nga hanga sandandi, Sikka si i g'a halaci fap! folloŋ! kaŋ sinda safari. 2 Waati kaŋ adilantey ga tonton, talkey ga farhã, Amma waati kaŋ boro laalo ga may, Talkey ga bine jisi. 3 Boro kaŋ ga ba laakal ga nga baaba bine kaanandi, Amma boro kaŋ ga hangasinay da waykuurey ga nga arzaka halaci. 4 Cimi ciiti do no bonkooni ga laabu tabbatandi, Amma me-daabu tako wo g'a bare ka gum no. 5 Boro kaŋ na me-kaanay te nga gorokasin se, Hirrimi no a goono ga hirri a ce taamey se. 6 Boro laalo taalo se saw go no, Amma adilante ga doon ka farhã. 7 Adilante ga laakal da talkey kalima, Day boro laalo sinda fahamay kaŋ g'a bay. 8 Dondayankoyey ga danji daŋ kwaara gaa, Amma laakalkooney ga futay kosaray. 9 Da laakalkooni gonda kakaw sanni nga nda boro kaŋ sinda laakal game ra, D'a te bine, wala d'a haaru, Kulu nda yaadin fulanzamay si no. 10 Bine-biyey ga wangu cimikoy, Day adilante wo g'a baafuna ceeci. 11 Saamo ga nga bina kulu ci, Amma laakalkooni wo g'a naan ka gaay. 12 Da mayraykoy na hanga jeeri tangari maayaŋ se, A ganakoy kulu mo ga ciya boro laalo yaŋ. 13 Talka nda kankamko ga margu, Rabbi no g'i boro hinka kulu moy no kaari. 14 Bonkooni kaŋ ga cimi ciiti te alfukaaru se, A karga ga sinji hala abada. 15 Goobu nda kaseetiyaŋ ga laakal daŋ, Amma zanka kaŋ i muray ga haawi candi ka kande nga nya se. 16 Waati kaŋ boro laaley ga tonton, Asariya taamuyaŋ mo ga tonton, Amma adilantey g'i kaŋyaŋo gomdo. 17 Ma ni izo gooji, nga mo ga ni fundo no fulanzamay. Oho, a ga farhã daŋ ni bina ra. 18 Nangu kaŋ sinda Irikoy bangandi, Borey ga boŋ hinyaŋ kulu furu, Amma boro kaŋ ga asariya haggoy ya bine-kaani-koy no. 19 Sanni si bannya kaseeti, Zama baa a faham, a si ta bo. 20 Ni di boro kaŋ ga cahã sanni gaa? I ma bine daŋ saamo gaa, ka bisa bora din. 21 Boro kaŋ na nga bannya biiri nda dakeyaŋ za a go zanka, A ga aniya ka ciya a se ize. 22 Boro kaŋ doona ka te bine ga yanje tunandi. Futaykooni mo, a taaley ga baa. 23 Boro boŋbeera g'a kaynandi, Amma boŋ-baanay-koy ga du beeray. 24 Boro kaŋ ga hangasinay da zay, Nga bumbo fundo no a goono ga konna. Baa i n'a daŋ zeyaŋ, a si ne hay kulu. 25 D'i humburu boro, a ga kande hirrimi, Amma boro kaŋ ga nga deyaŋo daŋ Rabbi gaa ga goro baani. 26 Boro boobo ga gaakuri ceeci mayraykoy do, Amma cimi ciiti ya, Rabbi do no a ga fun. 27 Toonyante ya fanta hari no adilantey se. Boro cimikoy mo, fanta hari no boro laaley se.

30

1 Agur, Yake izo sanney, jawaabi no: Bora ne: «Ay n'ay boŋ fargandi, ya Irikoy. Ay n'ay boŋ fargandi, ay ban mo. 2 Zama ay bisa boro kulu alman alhaali, Ay sinda boro dumi fahamay. 3 Ay mana laakal dondon, Ay sinda hananyaŋ bayray mo. 4 May no ka kaaru beena ra yongo ka ye ka zumbu koyne? May no ka haw kaŋ ga faaru margu-margu nga kambe faata ra? May no ka hari haw nga kwaayo ra? May no ka ndunnya kulu meyey tabbatandi? Mate a maa, mate a izo mo maa, da ni

ga bay? 5 Irikoy sanni kulu neesante no, Nga wo koray no borey kaŋ ga de a gaa se. 6 Ma si tonton a sanney gaa, Zama a ma si deeni ni gaa, I ma ni gar mo tangarikom no. 7 Hari hinka no ay ceeci ni gaa, Ma si wangu nd'ey ay se, hala ay ga bu. 8 Ma me sanni yaamo nda tangari sanni moorandi ay. Ma s'ay no talkataray wala arzaka duure. M'ay ŋwaayandi nda ŋwaari kaŋ ga saba nd'ay laamo. 9 Ay ma si kungu ka ni kakaw ka ne: ‹May no ga ti Rabbi?› Ay ma si talka mo, hala ay ma zay k'ay Irikoyo maa sara. 10 Ma si bannya mimanda a windikoyo se, Zama a ma si ni laali, I ma ni lasaabu taali-teeri mo. 11 Izeyaŋ go no kaŋ i zamana ra i ga ngey baabo laali, I si ngey nyaŋo sifa mo. 12 Izeyaŋ go no kaŋ ga hanan ngey boŋ diyaŋ gaa, Kulu nda yaadin i mana nyumay ngey kazaamatara gaa. 13 Izeyaŋ go no kaŋ i mo gaa boŋbeera sinda misa! I moy mo, beene no i go. 14 Izeyaŋ go no kaŋ hinjey ga hima takubayaŋ. I workondey mo danga zaamayaŋ cine no, Zama i ga talkey ŋwa i ma ban ndunnya ra, Laamikoyey mo ma ban borey ra. 15 Ndollim gonda nga ize way hinka, I maayey ga ti: ‹W'ay no!› da ‹W'ay no!› Hari hinza go no kaŋ yaŋ si kungu abada, Oho, hala mo itaaci kaŋ yaŋ si ne: ‹A wasa.› 16 Alaahara da waygunu gunde, Da laabu kaŋ si kungu nda hari, Da danji. I si ne: ‹A wasa.› 17 Mo kaŋ na nga baaba hahaara, A donda nga nyaŋo ganayaŋ mo, Gooro ra gaarey g'a dagu-dagu, Zeeban izey mo g'a ŋwa. 18 Hari hinza go no kaŋ n'ay dambarandi, Hala i bisa ay gaabi, Oho, hala mo itaaci kaŋ ay mana i bay. Ngey neeya: 19 Zeeban deesiyaŋ beene batama ra, Da gondi diraw tondi boŋ, Da hi diraw teeku bindi ra, Da arwasu teerey wandiyo do. 20 Wayboro kaŋ ga zina, a teerey neeya: A ga ŋwa, a ma nga me tuusu, a ma ne: ‹Ay mana goy laalo kulu te!› 21 Hari hinza sabbay se no ndunnya ga jijiri, Hala itaaci se zaati, kaŋ yaŋ a si hin ka suuru nd'ey: 22 Da bannya te bonkooni, Da saamo kungu nda ŋwaari, 23 Da wayboro kaŋ i dond'a hiiji, Da koŋŋa na nga fu-koyo tubu. 24 Hari taaci go no kaŋ yaŋ ga kayna ndunnya boŋ, Amma i gonda laakal gumo: 25 Nkondo izey manti gaabikooniyaŋ no, Kulu nda yaadin i ga ngey ŋwaaro soola kaydiya ra. 26 Tondi-boŋ-hansey ya jama no kaŋ sinda gaabi, Amma i ga ngey windey te tondey ra. 27 Do-izey sinda bonkooni, Amma i ga dira sata-sata. 28 Citta ga di nda nga kambe izey, A go mo koyey faadey ra. 29 Hari hinza go no kaŋ yaŋ ga zankam ngey dirawey ra, Oho, hala itaaci zaati, Kaŋ yaŋ ga zankam ngey dirawey ra: 30 Muusu beeri kaŋ gonda gaabi ka bisa ganji hamey kulu, A si kamba boro kulu se. 31 Da wongu bari gu mo, da hincin jindi, Da bonkooni da nga wongu marga mo. 32 Da ni na saamotaray te ka ni boŋ beerandi, Wala da ni na hari laalo fongu, Kala ma ni kambe dake ni meyo gaa. 33 Zama wa karyaŋ ga kande ji, Niine musayyaŋ mo ga kande kuri, Yaadin mo no futay kankamandiyaŋ ga kande yanje.»

31

1 Irikoy wane bonkoono sanney, jawaabo kaŋ a nyaŋo n'a dondonandi nd'a neeya: 2 Ifo no, ya ay izo? Ifo no, ya ay ize gunda? Ifo nooya koyne, ya ay sarti izo? 3 Ma si ni gaabi no wayboro se, ni fondey mo, Ma s'i no boro kaŋ ga koyey halaci se. 4 Manti bonkooney muraadu no, ya Irikoy bora, Manti bonkooney muraadu no i ma duvan* haŋ, Wala mo manti koy kayney wane no i ma ba baji! 5 A ma si ciya i ma haŋ ka dinya asariya, I ma kankamante fo kulu ciiti sara. 6 I ma baji no boro kaŋ go buuyaŋ me gaa se. Duvan* mo, i m'a no boro kaŋ ga maa taabi nga fundo ra se. 7 A m'a haŋ ka dinya nda nga talkatara, A ma si tonton ka fongu nda nga masiiba. 8 Ma ni meyo feeri zama ni ma beebey gaa, Da borey kaŋ ga ti faaji izey kulu sabbay se mo. 9 Ma ni meyo feeri ka adilitaray ciiti te, Ni ma cimi ciiti te alfukaarey da jaŋaykoyey se. 10 May no ga du wayboro kaŋ bine ga hanan? Zama a daymi hay ga bisa tondi hiir'ize caadante yaŋ. 11 A kurnyo bina ga de a gaa, a si jaŋ riiba mo. 12 Wando fundo jirbey kulu, A ga gomni te a se, manti laala bo. 13 A ga feeji hamni nda haabu mo ceeci. A gonda himma nga kambe goyey ra. 14 A ga hima danga hiyaŋ kaŋ ga dira ka koy fatawci, Nangu mooro no a ga nga ŋwaaro ceeci ka kande. 15 Za cino ga cindi no a ga tun, A ma nga almayaaley no ŋwaari, A ma goy fay-fay nga ize wayey se. 16 A ga laakal nda fari hal a ma boori, Gaa a m'a day. Nga kambey riiba no a ga reyzin* kali tilam d'a. 17 A ga guddu nda gaabi ka nga jasey gaabandi. 18 A ga faham da nga dillaŋtaray jinayey, Kaŋ riiba ŋwaari hariyaŋ no. A fitilla mo si bu cin. 19 A ga nga kambe daŋ bindaari gaa, A kambe izey mo goono ga hanjal gaay. 20 A ga nga kambe salle alfukaarey se, Oho, a ga nga kambey salle jaŋaykoyey se. 21 A si karhã da hargu alwaati nga almayaaley se, Zama a windo kulu goono ga hargu kwaay taalamanteyaŋ daŋ. 22 A ga tangara baanoyaŋ te nga boŋ se, A bankaaray lin* kaymi hanno nda suniya no. 23 A kurnyo mo, i g'a bay faada meyo gaa, Waati kaŋ a ga goro kwaara arkusey game ra. 24 Waybora ga lin

bankaarayyaŋ te ka neera. A ga guddamayaŋ no nga dillaŋey kambey ra. 25 A daabiro ya gaabi nda beeray no, A laakal si tun alwaatey kaŋ ga kaa se. 26 A ga nga meyo feeri nda laakal, Gomni dondonandiyaŋ go no a deena boŋ. 27 A ga laakal nda nga windo muraadey hal a ma boori. A si hawfunay ŋwaari ŋwa. 28 A izey ga tun ka ne a se albarkante, Hala nd'a kurnyo mo, a g'a sifa ka ne: 29 «Wayboro ize boobo na hari hanno yaŋ te, Amma ni alhaalo bisa i kulu waney.» 30 Gaakuri gonda hiila, sogoyaŋ mo hari yaamo no, Amma wayboro kaŋ ga humburu Rabbi, i g'a sifa. 31 W'a no a kambe nafa haro ra. A goyey mo m'a saabu faada meyey ra.

ECC
1
1 Dawda ize, bonkoono kaŋ go Urusalima*, Waazukwa sanno neeya: 2 Waazukwa ne: «Yaamo no, yaamo no, hari kulu yaamo day no.» 3 Riiba woofo dumi no boro ga du nga goyey kulu kaŋ a te ra beena cire? 4 Zamana fo ga bisa, afo mo ga kaa, Amma ndunnya wo go no duumi. 5 Koyne, wayna ga fun, a ga koy ka kaŋ, A ga waasu mo ka ye nango kaŋ a ga fun koyne. 6 Haw kar ka ne dandi kamba nda zuray, A ye ka bare ka koy azawa kambe. A ga bare ka windi no-haray waati kulu nga fonda ra, Ka ye ka kaa naŋ kaŋ a fun din. 7 Isey kulu goono ga zuru ka koy teeko ra, Kulu nda yaadin teeko mana to. Nangu kaŋ isey fun, Noodin no i ga ye koyne. 8 Hay kulu ga to da farga ka bisa haŋ kaŋ i ga ci. Mo si kungu nda diyaŋ, Hanga mo si to da maayaŋ. 9 Haŋ kaŋ jin ka go no, nga no ga ye ka bara. Haŋ kaŋ i jin ka te, nga mo no i ga ye ka te koyne. Yaadin gaa, hari taji fo si no beena cire. 10 Wala hay fo go no kaŋ boro ga du ka salaŋ a boŋ ka ne: «Guna, haya din hari taji no.»? A go no za doŋ me, waato zamaney kaŋ na iri jin ra. 11 I si fongu nda waato harey, Wala nda wo kaŋ yaŋ g'i banda gana. Borey kaŋ ga kaa kokor banda, ngey mo si fongu i gaa. 12 Ay, Waazukwa, ay ya Israyla bonkooni no Urusalima ra. 13 Ay n'ay boŋ daŋ ay ma ceeci laakal do ay ma hay kulu kaŋ i ga te beena cire fintal. Taabi korno hari no, goyo kaŋ Irikoy no Adam-izey se zama a m'i gooji nd'a. 14 Ay di goy kulu kaŋ i te beena cire. Guna, i kulu yaamo day no, da haw kaŋ ga faaru gaarayyaŋ. 15 A si du ka te i ma haŋ kaŋ jin ka siiri kayandi. Haŋ kaŋ si no mo si lasaabu. 16 Ay na saaware te d'ay bina ka ne: «Guna, ay je laakal ra ka bisa borey kulu kaŋ yaŋ n'ay jin ka Urusalima may. Ay bina du laakal da bayray boobo.» 17 Ay n'ay laakal daŋ ay ma laakal bay, ay ma follokomtaray nda saamotaray mo bay. Ay di woodin mo haw gaarayyaŋ day no. 18 Zama laakal boobo ga kande laakal tunay boobo, Boro kaŋ tonton da bayray mo, a tonton da bine saray.
2
1 Ay ne ay bina se: «Naŋ day ay ma ni si da kaani maayaŋ, kala ni ma ndunnya kaani ŋwa.» Amma woodin mo yaamo no. 2 Ay ne haaruyaŋ se follay no. Ay ne kaani maayaŋ mo se, ifo no a ga hanse? 3 Ay fintal ay bina ra, mate kaŋ ay g'ay gaahamo si da duvan*. Alwaato din ay bina go g'ay laakalo cabe laakal fondo. Ay ceeci mate kaŋ ay ga te ka saamotaray di, hal ay ma di haŋ kaŋ ga boori Adam-izey se i m'a te beena cire i fundey jirbi kayney ra. 4 Ay na goy beeriyaŋ te ay boŋ se. Ay na fuyaŋ cina ay boŋ se, ay na reyzin* kaliyaŋ tilam ay boŋ se mo. 5 Ay na kaliyaŋ da haw faaruyaŋ batamayaŋ te ay boŋ se. Ay n'i tilam da tuuri-nya dumi-dumi kulu kaŋ ga ize kaanoyaŋ hay. 6 Ay na banguyaŋ te ay boŋ se, zama ay ma tuuri zugay haŋandi nd'ey hal i ma beeri. 7 Ay na bannyayaŋ da koŋŋayaŋ day, i na tamyaŋ hay ay se mo. Koyne, ay gonda haw da feeji da hincin kuruyaŋ kaŋ ga beeri ka bisa boro kulu kaŋ n'ay jin Urusalima ra waney. 8 Ay na nzarfu nda wura margu, da koyey arzaka nda laabey wane. Ay du ay boŋ se doonkoyaŋ, alboro nda wayboro, da Adam-izey farhã hariyaŋ, kaŋ ga ti koŋŋayaŋ kaŋ sinda me. 9 Ay du beeray, ay tonton gumo ka bisa borey kulu kaŋ yaŋ n'ay jin Urusalima ra. Ay laakalo mo man'ay taŋ. 10 Hay kulu kaŋ ay moy di kaŋ ay ga ba, Ay mana wangu nd'a i se. Ay mana ay bina ganji farhã hari kulu kaŋ no, Zama ay bina maa kaani ay goyey kulu sabbay se. Woodin mo ga ti ay baa ay goyey kulu ra. 11 Waato gaa ay n'ay goyey kulu guna, Kaŋ ay kambey taabi ka te, Da mo goyey kaŋ ay te ka tonton. Guna, ay kookaro kulu yaamo no, Haw gaarayyaŋ day no. A sinda nafa fo kulu beena cire. 12 Kal ay bare zama ay ma laakal da follokomtaray da saamotaray guna. Zama boro kaŋ ga kaa bonkoono banda, Ifo no a ga te kala day haŋ kaŋ i jin ka te? 13 Waato gaa ay di kaŋ laakal bisa saamotaray danga mate kaŋ cine kaari bisa kubay. 14 Laakalkooni moy go a boŋo ra, Day saamo ga dira kubay ra. Amma ay di kaŋ hay folloŋ no ga kaa i kulu gaa. 15 Gaa no ay ne ay boŋ se: «Saamo koddoro ga ti ay koddoro. Yaadin gaa, mate gaa no ay bis'a laakal?» Ay ne ay bina ra: «Woodin mo yaamo no.» 16 I sinda laakalkooni se fonguyaŋ ka bisa saamo. I kulu afo no, Za kaŋ zamana kaŋ ga kaa ra i ga dinya i kulu gaa. Kaari! laakalkooni buuyaŋ da saamo wane, I kulu afo no. 17 Woodin sabbay se no ay konna fundi, zama goyo kaŋ i go ga goy beena cire din, doori hari no ay se, zama hay kulu yaamo no, da haw gaarayyaŋ mo. 18 Ay mo, ay konna hay kulu kaŋ ay taabi ka te beena cire nafa, zama tilas ay m'a naŋ boro kaŋ ga kaa ay banda din se. 19 May no ga bay mo hala hambara a ga ciya laakalkooni no wala saamo? Kulu nda yaadin, a ga hay kulu kaŋ ay taabi ka du may, haŋ kaŋ ay na laakal cabe ka taabi a ra beena cire. Woodin mo yaamo no. 20 Woodin se no koyne ay na bine kaa ay goy kulu kaŋ

ay taabi ka te beena cire gaa. 21 Amma da boro go no kaŋ goy da laakal da bayray da gonitaray, gaa no a ga dira k'a naŋ boro kaŋ mana goy a ra se, woodin mo yaamo no da hasaraw beeri. 22 Zama ifo no boro ga du nga goyo kulu nda nga kookaro kulu ra, kaŋ a maa taabi a ra beena cire? 23 Za kaŋ a jirbey kulu ra a sinda hari kulu kala day taabi, a taabo mo bine saray hari no. Oho, baa cin a laakal si kani bo. Woodin mo yaamo no. 24 Hay kulu si no kaŋ ga bisa boro se a ma ŋwa, a ma haŋ, a ma maa kaani nga goyo ra. Woone mo ay di, Irikoy kambe ra no a ga fun. 25 Zama may no ga hin ka ŋwa, ka maa bine kaani, Irikoy baa si? 26 Zama boro kaŋ Irikoy ga maa a kaani, a se no a ga laakal, da bayray, da farhã no. Amma a na zunubikooni no a ma taabi ka margu-margu, ka gu citila mo, zama Irikoy m'a no boro kaŋ ga kaan nga se din se. Woodin mo yaamo da haw gaarayyaŋ no.

3

1 Guna, hay kulu gonda nga alwaato, Alwaati go no mo hay kulu kaŋ go beena cire se. 2 Hayyaŋ alwaati go no, Buuyaŋ alwaati mo go no, Tilamyaŋ alwaati go no, Alwaati go no mo i ma hari kaŋ i tilam dagu. 3 Wiyaŋ alwaati go no, Yayyaŋ alwaati mo go no. Bagu ka say-say alwaati go no, Cinayaŋ alwaati mo go no. 4 Hẽeni alwaati go no, Haari alwaati mo go no. Barayyaŋ alwaati go no, Gaani alwaati mo go no. 5 Tondi catuyaŋ alwaati go no, Tondi marguyaŋ alwaati mo go no. Gandayyaŋ alwaati go no, Fay da gandayyaŋ alwaati mo go no. 6 Ceeciyaŋ alwaati go no, Darayyaŋ alwaati mo go no. Gaayyaŋ alwaati go no, Furuyaŋ alwaati mo go no. 7 Kortuyaŋ alwaati go no, Taayaŋ alwaati mo go no. Dangayyaŋ alwaati go no, Sanni alwaati mo go no. 8 Baakasinay alwaati go no, Konnari alwaati mo go no. Wongu alwaati go no, Baani alwaati mo go no. 9 Man no riiba go kaŋ goy-teeri ga du nga goyo kaŋ ra a taabi se? 10 Ay di taabi kaŋ Irikoy no Adam-izey se i ma goy a ra. 11 A naŋ hay kulu ma sogo ngey alwaatey ra. A na hal abada jisi i biney ra mo. Amma a n'a te mate kaŋ boro si du ka Irikoy muraadey kaŋ a te din ceeci ka bay za sintina wane hala bananta wane. 12 Ay bay mo kaŋ hay kulu si bisa borey se i ma farhã ka ihanno te i fundey jirbey kulu ra. 13 Woodin banda, boro ma ŋwa, a ma haŋ ka maa kaani nga goyo kulu ra -- woodin mo Irikoy nooyaŋ no. 14 Ay bay kaŋ hay kulu kaŋ Irikoy ga te ga goro hal abada. I si hay fo tonton a gaa, i si hay fo zabu a gaa mo. Irikoy na hay kulu te mo zama borey ma humburu nga se. 15 Hay kulu kaŋ go no sohõ, a go no mo za doŋ. Koyne, haŋ kaŋ ga aniya ka te jin ka te za doŋ. Haŋ kaŋ jin ka bisa din mo, Irikoy ga boro hã d'a. 16 Woodin banda, ay di woone ndunnya ra: Cimi ciiti gurbo ra, guna, laala go no. Adilitaray gurbo ra mo, guna, laala go no. 17 Ay ne ay bina ra: «Irikoy ga ciiti adilantey da boro laaley kulu se. Zama alwaati go noodin miila kulu da goy kulu se.» 18 Adam-izey ciine ra mo, ay ne ay bina ra: «Daahir, Irikoy n'i deedandi, zama i ma di kaŋ ngey wo almanyaŋ no.» 19 Zama haŋ kaŋ ga du boro izey, nga no ga du ganji hamey, hay folloŋ no ga du i kulu. Danga mate kaŋ yongo wane ga bu, yaadin no woone mo. Oho, fulanzamyaŋ dumi folloŋ no i kulu se. Boro sinda bisayaŋ fo ka bisa alman, zama hay kulu yaamo no. 20 I kulu, nangu folloŋ no i ga koy. I kulu fun laabo ra, i ga ye mo ka furo laabo ra. 21 May no ga bay binde hala boro biya ga ziji beene no, almaney biya mo ga do ganda laabo ra? 22 Ay di mo kaŋ hay kulu si boori Adam-ize se ka bisa woone: a ma farhã nga goyo ra, zama woodin ga ti a baa. Zama may no ga ye ka kand'a hal a ma di haŋ kaŋ ga te nga banda?

4

1 Koyne, ay guna ka di kankami goy kulu kaŋ dumi i go ga te beena cire. Guna mo, borey kaŋ i goono ga kankam yaŋ din, Ay di i mundey, Ay di mo i sinda kunfako. I toonyekoy do haray mo dabari go no, Amma ngey wo sinda kunfako. 2 Ay na buukoy kaŋ yaŋ jin ka bu sifa ka ne i bisa fundikooney kaŋ yaŋ gonda fundi sohõ bonkaanay. 3 Oho, ay di kaŋ nga kaŋ bisa ihinka kulu bonkaanay ga ti boro kaŋ mana te, Zama a mana di goy laalo kulu kaŋ go ga te beena cire. 4 Woodin banda, ay di kaŋ goy kulu da gonitaray kulu kaŋ i go ga te, i kulu si te kala gaaziga kaŋ go boro nda nga gorokasin game ra din se. Woodin mo yaamo no da haw gaarayyaŋ. 5 Saamo ga nga kambe koli ka nga bumbo gaahamo ŋwa. 6 Kambe fo kaŋ to da fulanzamay bisa kambe me hinka kaŋ to da taabi da haw gaarayyaŋ. 7 Gaa no ay bare ka ye ka guna ka di hari yaamo kaŋ go beena cire. 8 Boro fo go no nga hinne, a sinda boro kulu, A sinda ize wala nya-ize, Kulu nda yaadin a taabo sinda me. Daahir, a moy mana kungu nda arzaka. A mana hã mo ka ne: «May se binde no ay go ga taabi k'ay boŋ ganji ndunnya kaani?» Woodin mo yaamo nda goy kaŋ ga taabandi no. 9 Dambe ihinka, a bisa afo, Zama i ga du arzaka ngey goyo ra. 10 Zama d'afo kaŋ, afa ga nga

hangasino tunandi. Amma kaari boro kaŋ go nga hinne waati kaŋ a kaŋ, A sinda boro kaŋ g'a tunandi. 11 Koyne, da boro hinka ga kani nangu fo, I ga maa dungay, Amma mate boro folloŋ ga te ka maa dungay? 12 Koyne, da boro folloŋ ga hin boro kaŋ go nga hinne ka zeeri, Kulu boro hinka wo ga du ka kay a se. Korfo kar-care hinza mo si tara ka pati. 13 Dambe arwasu talka amma laakalkooni no, a ga bisa bonkooni zeeno kaŋ saamo no, kaŋ ga wangu ka saaware ta mo. 14 Zama arwaso ga hin ka fun kasu ra ka ciya bonkooni, baa kaŋ i n'a hay talka nga laabo ra. 15 Ay di kaŋ fundikooney kulu kaŋ goono ga dira beena cire ga margu arwasu hinkanta din banda, nga kaŋ ga boro jina nango sambu. 16 Borey kaŋ yaŋ se a te jine boro sinda me. Kulu nda yaadin borey kaŋ yaŋ ga kaa banda si maa a kaani. Haciika, woodin mo yaamo no da haw gaarayyaŋ. 17 Haggoy da ni ca waati kaŋ ni ga koy Irikoy windo do, zama ni ma koy noodin ka maa a bisa ni ma saamey sargay salle. Zama goy laalo no i go ga te, amma i si bay a gaa.

5

1 Ma si waasu ka salaŋ, Ni laakalo mo ma si waasu ka hay kulu ci Irikoy jine. Zama Irikoy go beene, ni mo go ganda, Woodin sabbay se naŋ ni sanno ma ciya ikayniyo. 2 Zama hindiri ga kaa muraadu boobo sabbay se, Saamo jinde mo, i g'a bay sanni boobo do. 3 Waati kaŋ ni ga sarti sambu Irikoy jine, ma si alwaato harta, zama a si maa saamey kaani. Kala ni ma haya kaŋ ni n'a sarti sambu nd'a din bana. 4 Dambe day ni ma si sarti sambu, da ni m'a sambu, ni ma s'a bana. 5 Ni ma si yadda ni meyo ma ni gaahamo daŋ zunubi ra. Ma si ne mo Irikoy dontonanta se: «Ay daray no.» Ifo se no Irikoy ga futu ni jinda se, a ma ni kambe goyo mo halaci? 6 Zama hindiri boobo da sanni boobo ra gonda yaamo. Day ni ma humburu Irikoy. 7 Da ni di i ga talka kankam, i ga cimi ciiti nda adilitaray siirandi mo kawyey ra, ni ma si dambara nda woodin. Zama boro beeri ga boro kaŋ gaze nga gaa laakal, borey kaŋ yaŋ bis'ey mo go no. 8 Farey albarka ga boro kulu nafa, bonkoono bumbo ga nafa a gaa. 9 Boro kaŋ ga ba nzarfu si kungu nda nzarfu. Koyne, boro kaŋ ga ba yulwa si kungu nda tontoni. Woodin mo yaamo no. 10 Da arzaka tonton, a ŋwaakoy mo ga tonton. Ifo ga ti a koyo albarka, Kal a ma guna nda nga moy hinne? 11 Goy-teeri jirbo ga kaan, Baa a ŋwa ikayna wala iboobo no. Amma arzakante kunguyaŋ si naŋ a ma jirbi. 12 Hasaraw bambata go no kaŋ ay di beena cire: Duureyaŋ kaŋ i koyo go g'i batu, i ma ciya a se hasaraw hari. 13 Duura din mo ma halaci saaya jaŋay se. D'a na ize aru hay mo, A sinda hay kulu nga kambe ra. 14 Danga mate kaŋ a fatta nga nyaŋo gunda ra gaa-koonu, A ga ye ka dira yaadin koyne, mate kaŋ a kaa din. A si konda hay kulu mo a goyo riiba ra, Danga a si konda hay kulu nga kambe ra no. 15 Woone mo hasaraw bambata no: Danga mate kaŋ cine boro kaa, yaadin no a ga ye. Ifo no ga ti a riiba kaŋ a ga ŋwa, Za kaŋ haw faaruyaŋ se no a goy? 16 A jirbey kulu ra a go kubay ra ka margu nda hẽeni korno da doori nda dukuri. 17 Guna haŋ kaŋ ay di ga boori, a ga saba mo: boro ma ŋwa, a ma haŋ, a ma farhã mo nga goyo kulu ra kaŋ a ga taabi nd'a beena cire, a fundo jirbi kayney kaŋ Irikoy n'a no, zama woodin ga ti a baa. 18 Boro kulu kaŋ no koyne, kaŋ Irikoy n'a no arzaka nda duure, a n'a no mo dabari a ma ŋwa i gaa, a ma du nga baa ka farhã nga goyo ra. Woodin mo Irikoy nooyaŋ no. 19 Zama a si fongu sorro boobo nga fundi jirbey gaa, zama Irikoy n'a bine toonandi nda nga farhã harey.

6

1 Laala fo go no kaŋ ay di beena cire, a ga baa mo Adam-izey do. 2 Nga neeya: boro kaŋ Irikoy no arzaka nda duure da gaakuri hal a bina mana jaŋ hay kulu kaŋ a ga ba, amma kulu nda yaadin Irikoy man'a no hina a m'i ŋwa, amma yaw no g'i ŋwa. Woodin mo koyne, yaamo no da doori laalo. 3 Baa boro na ize zangu hay, a to jiiri boobo mo, hal a jiirey jirbey baa, amma a bina mana kungu nda hari hanno, woodin banda a si baa du fijiyaŋ hanno -- haciika gunde hasaraw bisa bora din. 4 Zama se a kaa yaamo, a ye kubay ra mo. A maa mo go ga tugu kubay ra. 5 Woodin banda, a mana di wayna, a man'a bay mo, woone bisa afa din. 6 Zama baa afa din te jiiri zambar hala sorro hinka, amma a si maa albarka kaani, manti i kulu nangu folloŋ no i ga koy? 7 Boro taabi kulu mo, a meyo se no a g'a te. Kulu nda yaadin, bine si kungu nda duure. 8 Ifo no ga ti laakalkooni nafa binde kaŋ a gonda ka bisa saamo? Wala nafa woofo no talka se, Kaŋ a ga bay mate kaŋ nga ga hima ka dira nd'a fundikooney jine? 9 Haŋ kaŋ mo ga di ga bisa haŋ kaŋ bine ga ba. Woodin mo yaamo no nda haw gaarayyaŋ. 10 Hay kulu kaŋ go no, I na maa daŋ a gaa za doŋ, I bay mo haŋ kaŋ ga ti boro. A sinda hin ka kakaw da boro kaŋ bisa nga hina. 11 Za kaŋ sanni boobo go no kaŋ ga yaamo tonton, Yaadin gaa ifo no ga ti i nafa boro se? 12 Amma may no ga bay haŋ kaŋ ga boori boro se a zamana ra, a

fundo jirbi kayna yaama ra? I go ga bisa danga tuuri bi cine. Zama may no ga ci boro se haŋ kaŋ no ga te a banda beena cire?
7
1 Maa hanno bisa waddi ji hanno, Boro buuyaŋ zaaro mo bisa a hayyaŋ zaaro. 2 Dambe day boro ma koy hẽeni kunfayaŋ do, Da boro ma koy buci do. Zama yongo ga ti boro kulu kokora, Fundikooney mo ga woodin daŋ ngey boŋ cire. 3 Bine saray bisa haaruyaŋ, Zama moyduma sarayaŋ do no bine ga te daama. 4 Laakalkooni bine ga miila hẽeni kunfa do, Amma saamo bine ga miila haari do. 5 Boro ma hangan laakalkooni deeni se, A bisa boro ma hangan saamo dooni se. 6 Zama danga karji kaŋ go ga di kusu cire kosongu, Yaadin cine no saamo haaray go, Woodin mo yaamo no. 7 Daahir, kankami ga laakalkooni follandi, Me-daabu mo ga bine siirandi. 8 Sanni kokora bisa a sintina, Bine ra suuru mo bisa foomayaŋ bine. 9 Ni ma si cahã ni bina ra ka futu, Zama futay go saamo ganda ra da goray. 10 Ma si hã ka ne: «Ifo se no doŋ jirbey bisa sohõ waney booriyaŋ?» Zama manti laakal ra no ni go ga woodin hã. 11 Laakal gonda riiba danga tubu cine, Hala mo a gonda darza Adam-izey do. 12 Zama laakal wo, danga arzaka no, A ga boro hallasi. Amma bayray nafa ga ti: Laakal ga fundi haggoy a koyo se. 13 Ma laakal da Irikoy goyo: Zama haŋ kaŋ nga din jin ka siirandi, May no ga hin k'a kayandi koyne? 14 Arzaka zaari ra ma te bine kaani. Masiiba zaari ra mo ma fongu nda woone: Afa Irikoy goy no danga afa cine, Zama boro ma si du ka bay hay kulu kaŋ ga te nga banda. 15 Ay di woone kulu ay jirbi yaamey ra: Boro adilante* ga koy halaci nga adilitara ra, Boro laalo mo go no kaŋ ga gay nga goy laalo teeyaŋo ra. 16 Ni ma si to da adilitaray teeyaŋ, Ma si to mo da laakal teeyaŋ, Zama ifo se no ni ga ni boŋ halaci? 17 Ni ma si to da laala teeyaŋ, Ma si ciya saamo mo, Zama ifo se no ni ga bu za ni alwaato mana to? 18 A ga boori ni ma afo di ka sandandi a gaa. Oho, ni kamba ma si afa din mo taŋ. Zama boro kaŋ ga humburu Irikoy ga fatta nd'i kulu. 19 Laakal ga laakalkooni no gaabi ka bisa koy way kaŋ go birni ra. 20 Haciika, adilitaraykoy si no, baa afo ndunnya ra, Kaŋ ga goy hanno te duumi, Kaŋ si zunubi te mo abada. 21 Koyne, ma si saal sanni kulu kaŋ i ga salaŋ gumo, A ma si te ni ma maa ni bannya go ga ni wow. 22 Woodin banda ni ga bay ni bine ra kaŋ sorro boobo ni bumbo na boro fooyaŋ wow. 23 Woodin kulu, ay n'i neesi da laakal, ay ne mo: «Ay ga te laakal,» day a mooru ay. 24 Haŋ kaŋ ga mooru, a gundu ga guusu mo, May no gonda dabari nga m'a kaa taray? 25 Ay bare k'ay bina daŋ ay ma bay, Ay ma fintal, ay ma laakal da hay kulu sabaabo ceeci. Ay ma bay kaŋ laala wo saamotaray no, Saamotaray mo follokomtaray no. 26 Ay na hay fo gar mo kaŋ fottu nda buuyaŋ. Nga neeya: wayboro kaŋ bina ya saw da taaru no, A kambey mo sisiriyaŋ no. Amma boro kaŋ ga kaan Irikoy se g'a yana, Day zunubikooni, waybora g'a di. 27 Waazukwa ne: «Guna, ay na woone gar: Ay na hay fo tonton afo gaa, Ay n'i gosi mo, zama ay m'i sabaabo kulu bay. 28 Haŋ kaŋ ay fundo go ga ceeci hala sohõ nooya, Amma ay mana du a. Alboro _cimante|_ folloŋ no ay du zambar fo ra, Day wayboro, baa afolloŋ no ay mana du woodin yaŋ kulu ra. 29 Guna, woone hinne no ay gar: Irikoy na boro taka mate kaŋ ga saba, Amma i na dabari fondo boobo ceeci.»
8
1 May no ga hima laakalkooni, May no ga waani sanni feeriyaŋ mo? Boro laakal ga naŋ a moyduma ma farhã cabe, A g'a mo-kuuru hawyaŋ feeri mo. 2 Ay ga saaware ni gaa: ma bonkooni lordo haggoy, zeyaŋo kaŋ ni ze da Irikoy sabbay se. 3 Ma si cahã ka fatta a do. Ma si sandandi goy laalo gaa, zama bonkoono ga te hay kulu kaŋ ga kaan nga se. 4 Za kaŋ bonkoono sanni gonda dabari, may no ga hin ka ne a se: «Ifo no ni goono ga te?» 5 Boro kaŋ haggoy da lordi, a si di taabi kulu. Laakalkooni bine mo ga di alwaati nda fondo. 6 Zama muraadu kulu gonda nga alwaati nda nga fondo, Waati kaŋ boro masiiba gonda tiŋay a boŋ. 7 Da boro si bay haŋ kaŋ ga te, May no ga hin ka ci a se mo waati kaŋ no a ga te? 8 Boro kulu si no kaŋ gonda dabari haw boŋ kaŋ g'a gaay. A si no mo boro kaŋ gonda dabari buuyaŋ zaari boŋ, Wongo din ra mo i si boro sallama. Laala mo si nga teekoy faaba. 9 Harey din kulu no ay di. Ay laakal mo da hay kulu kaŋ i go ga te beena cire: Da boro fo ga du dabari boro fo boŋ, a ga goy da dabaro din ka boro fa din hasara. 10 Boro laaley doona ka furo ka fatta nangu hanna ra. Amma ay di i n'i fiji, hala mo kwaara ra borey dinya kaŋ i na woodin te. Woodin mo yaamo no. 11 Zama se i si ciiti kaŋ i dumbu boro laalo boŋ toonandi ilaalo se da waasi, woodin ga naŋ Adam-izey biney ma te gaabi goy laaley ra. 12 Baa zunubikooni na goy laalo te sorro zangu, hala mo a gay ndunnya ra, kulu nda yaadin ay bay kaŋ borey kaŋ yaŋ ga

humburu Irikoy ga goro baani, zama i ga humburu a moy. 13 Amma baani si no boro laalo se. A si nga aloomar kuukandi mo, danga tuuri bi cine, zama a si humburu Irikoy. 14 Goy yaamo fo go no kaŋ i go ga te beena cire, nga neeya: haŋ kaŋ ga du adilantey, danga boro laaley wane cine no. Koyne, haŋ kaŋ ga du ilaaley, danga adilantey wane cine no. Ay ne woodin mo yaamo no. 15 Waato din gaa ay na foori nda haari saabu, zama hay kulu si no kaŋ ga bisa boro se beena cire, kal a ma ŋwa, a ma haŋ, a ma maa kaani. A ma soobay ka te yaadin nga goyo ra a fundo jirbey kulu ra kaŋ Irikoy n'a no beena cire. 16 Waato kaŋ ay n'ay bina daŋ ay ma laakal bay, ay ma di muraadu kaŋ i te ndunnya ra (baa day boro na nga moy ganji jirbi cin da zaari), 17 waato din gaa ay di Irikoy goyo kulu. Ay faham mo kaŋ boro si hin ka di goy kulu kaŋ Irikoy te beena cire. Zama hari boobo kulu kaŋ boro ga te ka fintal, a si di i kulu. Oho, baa laakalkooni ga tammahã nga g'a bay, a si di a.

9

1 Woodin kulu, ay n'a daŋ ay bina ra, hal ay m'a fintal, sanda adilantey, da laakalkooney, da ngey goyey kulu, i go Irikoy kambe ra. Da baakasinay no wala konnari no, boro si bay hay kulu kaŋ go ni jine. 2 Guna, borey kulu koddoru folloŋ no i se. Adilantey da boro laaley, i mana fay -- boro hanno, da hanante, da ziibante, da boro kaŋ ga sargay te, da boro kaŋ s'a te. Boro hanno da zunubikooni, i mana fay. Boro kaŋ ga ze ga hima boro kaŋ ga humburu zeyaŋ. 3 Hari laalo kaŋ ga furo hay kulu kaŋ i ga te beena cire ra, nga neeya: borey kulu koddoru folloŋ no i se. Woodin banda, Adam-izey biney to da laala, follokomtaray mo go i boŋey ra i fundey me muudu kulu. Kokor banda mo, i ga koy buukoy do. 4 Boro kaŋ nga nda fundikooney go care banda, beeje go a jine, zama hansi fundikooni bisa muusu beeri buuko. 5 Zama fundikooney ga bay kaŋ ngey ga bu, Amma buukoy si hay kulu bay. I sinda alhakku mo kaŋ cindi, Zama borey si ye ka fongu i gaa koyne. 6 Daahir, i baakasinay, d'i konnari, D'i anniya, sohõ i ban. I si ye ka du baa mo hay kulu ra Kaŋ i go ga te beena cire. 7 Ma ni diraw te ka ni ŋwaaro ŋwa da farhã. Ma ni duvaŋo* haŋ da bine kaani, Zama Irikoy yadda ka ni goyo ta. 8 Ni bankaaray ma kwaaray waati kulu, Ni boŋo mo ma si jaŋ ji. 9 Ma goro nda bine kaani, nin da ni wando kaŋ ni ga ba, ni fundi jirbi yaamey kulu ra, kaŋ yaŋ i na ni no beena cire, zama ni baa no ni goray yaamo kulu ra, da ni goyo kaŋ ni ga te beena cire ra mo. 10 Goy kulu kaŋ ni kambe gar, kala ni m'a te da ni anniya kulu, zama goy fo kulu, wala dabari, wala bayray, wala laakal si no noodin Alaahara, naŋ kaŋ ni go ga koy. 11 Ay ye ka guna koyne, Ay di kaŋ beena cire yonay wo, Manti boro kaŋ ga waasu no g'a ŋwa. Wongu mo, manti gaabikooni wane no. }waari mo, manti laakalkooni wane no, Arzaka mo, manti bayraykooni wane no, Gaakuri mo, manti goney hinne wane no, Zama alwaati nda bonkaanay ga kaa i kulu gaa. 12 Zama boro si nga alwaato bay. Danga hamisa kaŋ i ga di taaru laalo ra, Wala curoyaŋ kaŋ i ga di hirrimi ra, Yaadin no i ga Adam-izey di alwaati laalo kaŋ ga gum i boŋ din ra. 13 Ay di laakal fo mo beena cire ya-cine, hari bambata mo no ay do. 14 Kwaara kayna fo go no kaŋ boro ciraariyaŋ no a ra. Kala bonkooni fo kande soojeyaŋ k'a windi, a na cinari beeriyaŋ mo sinji a se. 15 Amma a ra i na talka laakalkooni fo gar. Nga mo, a laakalo do a na kwaara faaba. Kulu nda yaadin, a sinda boro kulu kaŋ ga fongu talka din gaa. 16 Gaa no ay ne: «Laakal wo, a bisa gaabi nafa.» Kulu nda yaadin, i ga donda talka laakal, i si maa a sanney se mo. 17 Laakalkooney sanney kaŋ i ga maa dangayyaŋ ra bisa jine boro kaatiyaŋ saamey game ra. 18 Laakal ga bisa wongu jinay albarka, Amma zunubikooni folloŋ ga hari hanno boobo halaci.

10

1 Hamni bi buuko yaŋ ga waddi teeko jiyo fumbandi. Yaadin mo no saamotaray kayna ga hin ka laakal da beeray sara. 2 Laakalkooni bine go a kambe ŋwaari do haray, Amma saamo bine go a kambe wowo do haray. 3 Oho, baa saamo go fondo boŋ ga koy, A fahama ga gaze a se. A ga ne boro kulu se kaŋ nga ya saamo no. 4 Da bonkoono futu ni se, Ma si fay da ni kayyaŋo do, Zama lalabu ga taali beeri yaŋ sasabandi. 5 Hasaraw fo go no kaŋ ay di beena cire, Danga zunubi laalo no kaŋ dabarikoy ga te: 6 Nga ga ti i ma saamo daŋ nangu beerey ra, Arzakantey mo nangu kayney ra. 7 Ay di bannyayaŋ bariyaŋ boŋ, Bonkooni izeyaŋ mo goono ga dira ce gaa danga bannyayaŋ. 8 Boro kaŋ na guusu fansi, Hambara nga no ga kaŋ a ra. Boro kaŋ na cinari fun mo, hambara nga no gondi ga nama. 9 Boro kaŋ ga tondiyaŋ jabu, Hambara i g'a maray. Boro kaŋ ga tuuri fara, Nga mo ga furo i kataru ra. 10 Da deesi meyo bu, boro man'a kaanandi mo, Kala ni ma gaabi daŋ ka tonton. Amma laakal gonda nafa ka goyo gasandi. 11 Da gondi na boro nama za i mana safari te a se, Yaamo no

safarikoyo safaro. 12 Laakalkooni me sanney gonda sabbu, Amma saamo meyo ga saamo gon no. 13 A me sanni sintinayey kala saamotaray, A sanni banantey mo follokomtaray laalo no. 14 Koyne, saamo ga ni hanga bagu da sanni boobo. Amma boro si bay haŋ kaŋ no ga te. May no ga ci a se han kaŋ ga te a banda mo? 15 Saamo goyo g'a fargandi gumo, Hal a si baa waani mate kaŋ nga te ka koy kwaara do. 16 Kaari nin, ya laabo, Da ni bonkoono ya zanka kayna no, Ni koy kayney mo ga ŋwa za susubay da hinay! 17 Bine kaanikoy no, ya nin laabo, Da ni bonkoono ya boro beeri ize no, Ni koy kayney mo ga ŋwa alwaati kaŋ ga hagu ra, Zama i ma te gaabi, Manti i ma haŋ ka bugu se. 18 Hawfunay sabbay se no, fu sabb'ize ga nokko. Dirgay sabbay se mo no, fu ga furgu. 19 I na buci te haaray sabbay se, Duvan* mo bine ma kaan sabbay se, Nooru mo, nga no ga ti hay kulu safari. 20 Ma si ni bonkoono wow, baa ni bina ra. Ma si arzakante mo wow ni kaniyaŋ fuwo ra, Zama beene curayze ga kande ni jinda, Fatakoy mo ga baaro no.

11

1 Ma ni ŋwaari say hari boŋ, Zama ni ga ye ka du a jirbi boobo banda. 2 Ma ni baa fay ka zaban nangu iyye, wala baa ahakku, Zama ni si bay masiiba kaŋ ga te beena cire. 3 Da burey to da hari, Kal i ma hari gusam ndunnya boŋ. Tuuri-nya mo, d'a kaŋ dandi kambe haray, Wala mo azawa kambe haray, Naŋ kaŋ haray tuuri-nyaŋo kaŋ din, noodin no a ga goro. 4 Boro kaŋ ga laakal da haw si dum'ize say. Boro kaŋ ga burey lasaabu mo si fari wi. 5 Mate kaŋ cine ni si haw fondo bay, Wala mo ni si bay mate kaŋ biriyey go ga beeri nd'a gaa-hinka-koy gunde ra, Yaadin mo no ni si Irikoy, hay kulu Takakwa, goyo bay. 6 Susubay, ni ma ni dum'izey say, Wiciri mo ni kambey ma si yay. Zama ni si bay wo kaŋ no ga te albarka, Hala woone wala yongo wane, Wala i kulu no ga te ihanno care banda. 7 Haciika kaari ga kaan, Hay kaano mo no moy se i ma di wayna. 8 Oho, baa boro ga te jiiri boobo, A ma maa i kulu kaani, Amma a ma fongu nda kubay jirbey, zama i ga baa. Hay kulu kaŋ ga kaa mo, yaamo no.

12

1 Nin, arwaso, ni ma farhã ni zankatara ra, Ni bina mo ma maa kaani ni zankataray jirbey ra. Ma ni bine ibaay da ni moy saaware gana. Amma ma woone bay: Hayey din kulu boŋ, Irikoy ga kande nin ciito do. 2 Woodin se ni ma bine saray ganandi ka kaa ni bina ra, Doori mo ni gaahamo ra, Zama ni zankatara da ni sahãtara, i kulu yaamo no. 3 Ma fongu da ni Takakwa mo ni zankataray jirbey ra, Za zaari laaley mana kaa, Jiirey mo mana maan kaŋ ra ni ga ne: «Ay si maa i kaani.» 4 Za wayna, da kaari, da hando, da handariyayzey, I mana ye ka te kubay, Burey mo ma ye ka margu hari kaŋyaŋ banda. 5 Zaari no kaŋ ra fuwo batukoy ga jijiri, Alboro gaabikooney mo ga gungum, Fufukoy mo ma naŋ zama i si baa se, Wo kaŋ yaŋ ga niigaw funey ra mo te kubay. 6 I na meyey daabu mo fonda ra, Fufuyaŋ yooje zabu, Boro ga tun mo d'a maa curayze hẽeni, Dooni jinde gaabi kulu mo zabu. 7 Oho, i ga humburu beene kaarimi, Fonda mo ga boro daŋ a ma joote, Amand* nya ga boosi kaa, do-ize ga ciya jaraw, Bine ibaay mo halaci. Zama boro go ga koy nga duumi gora do, Baraykoy mo go ga windi kwaara fondey ra. 8 Ma fongu ni Takakwa gaa mo za nzarfu korfo mana pati, Wura taasa mo ma bagu, Za hari foobo mana bagu dayo me gaa, Kanga mo mana bagu hari guruyaŋ do. 9 Laabo mo ga ye ka ye laabo ra danga waato cine, Biya mo ma ye Irikoy kaŋ n'a no din do. 10 Yaamo no, yaamo no, Waazukwa ne hay kulu yaamo no. 11 Hala hõ mo, zama Waazukwa gonda laakal, kal a soobay ka borey dondonandi bayray. A na yaasay boobo fongu k'i ceeci k'i soola mo. 12 Waazukwa ceeci nga ma du sanni kaŋ maayaŋ ga kaan, nga ma cimi sanney hantum mo da mate kaŋ ga saba. 13 Laakalkooney sanney ga hima mimi. D'i go margante i ga hima kuusayaŋ kaŋ i sinji, kuruko folloŋ meyo ra no i ga fatta. 14 Woodin banda mo, ay izo, ma kaseeti ta. Zama tira teeyaŋ sinda me, cawyaŋ boobo mo boŋ fargandiyaŋ no. 15 Woone no ga ti sanno kulu bananta, Iri ma maa ka ta: Ni ma humburu Irikoy k'a lordey gana, Zama woodin hinne no ga wazibi boro se. 16 Zama Irikoy ga kande goy kulu ciiti do, Da hay kulu kaŋ go tugante mo, Da ihanno no wala ilaalo no.

SNG
1
1 Baytey bayto, nga no ga ti Suleymanu bayto. Wayhiijo ne: 2 A m'ay sunsum nda nga meyo
sunsumyaŋey, Zama ni baakasina bisa duvan*. 3 Ni jiyo haw ga kaan, Ni maa mo sanda ji kaŋ
gonda haw kaano, Kaŋ i goono ga soogu. Woodin sabbay se no wandiyey ga ba nin. 4 Ay candi ni
do, iri ma waasu. Bonkoono kande ay nga fuwo ra. Doonko marga ne: Iri ga farhã, iri ma bine kaani
te da nin, Iri ga ni baakasina sifa ka bisa duvan. A ga saba no kaŋ i ga ba nin. Wayhiijo ne: 5 Ya araŋ
Urusalima* wandiyey, Ay ya ibi no, amma ay ga sogo. Wayboro bi no sanda Kedar kuuru fuwey,
Kaŋ ga boori sanda Suleymanu daabuley. 6 Wa s'ay guna zama se ay ga bi, Wayna no k'ay kukure.
Ay nya-izey te ay se bine, I n'ay daŋ ya haggoy da reyzin* kaley. Amma ay bumbo kalo, yan'a
haggoy. 7 Ya nin ay fundo baakwa, Ma ci ay se naŋ kaŋ ni ga ni almaney kuru, Nango kaŋ ni g'i
foyandi da wayna to zaari bindi. Zama ifo se no ay ga ciya bar-barko, Ay ma ni hangasiney alman
kurey gana? Arhiijo ne: 8 Wandiya, da ni si bay, Nin kaŋ ga boori nd'i kulu wandiyey game ra, Kala
ni ma tun ka almaney ce gana. Ma ni feej'izey kuru hawjiyey bukkey do. 9 Ya nin ay baakwa, ay na
ni deedandi sanda bari tafa wandiyo Firawna torkey ra. 10 Ni garbey ga boori hamni handami ra, Ni
jinda gaa mo gonda tondi caadante hiiriyaŋ. Doonko marga ne: 11 Iri ma wura bi ni se, Nga nda
nzarfu gudeyaŋ care banda. Wayhiijo ne: 12 Waati kaŋ bonkoono goono ga goro nga taablo do, Ay
nardi* jiyo ga nga haw kaana kaa taray. 13 Ay baakwa ga hima ay se zawul* kunsumi kaŋ go ga
kani ay fafey game ra cin me-a-me. 14 Ay baakwa ga hima ay se alhinna boosi kunsumi En-Gedi
kaley ra. Arhiijo ne: 15 Ni ga boori, ya ay baakwa, Oho, ni ga boori. Ni moy ga hima koloŋay wane.
Wayhiijo ne: 16 Oho, ni ga boori, ya ay baakwa. Oho, ni ga kaan ay se. Iri kaniyaŋo do subu tayo
no. 17 Iri fu beene bundey sedre* kambeyaŋ no, Iri fu me bundey mo, sipres* wane no.
2
1 Ay ya roz* boosi no, Saruna batama wane, Ay ya gooro ra waaliya boko mo no. Arhiijo ne: 2
Sanda karjiyaŋ ra waaliya boko, Yaadin cine no ay baakwa ga hima wandiyey ra. Wayhiijo ne: 3
Sanda saajo tuurey ra pom* nya, Yaadin cine no ay baakwa ga hima arwasey game ra. A biyo ra
goray ga kaan ay se gumo. A tuuri izey mo haŋ kaŋ ga kaan ay meyo ra no. 4 A kande ay buci fuwo
ra, Liiliwalo kaŋ a daŋ ay boŋ do mo, baakasinay no. 5 M'ay fundo yayandi da reyzin* takulayaŋ,
M'ay bina yeenandi da pom izeyaŋ, Zama ay jante baakasinay sabbay se. 6 A kambe wow ma bara
ay boŋo cire, A kambe ŋwaaro mo m'ay ganday. Arhiijo ne: 7 Ya araŋ Urusalima wandiyey, Ay
goono ga kaseeti araŋ gaa, Saajo jeerey da ŋweyey boŋ: Wa si ay baakwa tunandi, Araŋ ma s'a mo
hayandi mo kala nd'a yadda jina. Wayhiijo ne: 8 Ay baakwa jinde nooya, guna a goono ga kaa. A ga
sar no tondey boŋ, a ga gaan fandey boŋ. 9 Ay baakwa ga hima jeeri wala ŋwe ize cine. Guna, nga
ne ga kay iri cinaro banda, A goono ga niigaw funey gaa, A go g'ay fonnay finetar gaa. 10 Ay
baakwa salaŋ ka ne ay se: «Ya ay baakwa, nin kaŋ ga sogo, Ma tun ka fatta. 11 Zama a go, kaydiya
bisa, haro ban parkatak, 12 Tuuri boosey goono ga bangay ndunnya ra, Waaliya kaayaŋ waate to. I
go ga maa koloŋay jinde iri laabo ra. 13 Jeejay* nya goono ga nga ize gani ninandi ka kubandi,
Reyzin tiksey mo goono ga boosu, I goono ga ngey haw kaana te. Ya ay baakwa, nin kaŋ ga sogo,
Ma tun ka kaa ay banda.» Arhiijo ne: 14 Ya ay koloŋa kaŋ go tondi guusu ra ga tugu tondi zullante
gaa, Naŋ ay ma di ni moyduma, ay ma maa ni jinda mo, Zama ni jinda ga kaan, ni takaro mo ga
sogo. 15 Wa di iri se zoŋoyaŋ, zoŋo kayney din kaŋ yaŋ goono ga reyzin* kaley sara, Zama iri
reyzin kaley goono ga boosu. Wayhiijo ne: 16 Ay baakwa ya ay wane no, ay mo a wane no. A go ga
kuru naŋ kaŋ gonda waaliya bokoyaŋ, 17 Hala mo ma bo, kuba ma ban. Ni ma bare, ya ay baakwa.
Ma ciya sanda jeeri wala ŋwe ize Beter tondey boŋ.
3
1 Cin ay daarijo boŋ ay n'a ceeci, Nga kaŋ ay bina ga ba, Ay n'a ceeci, amma ay mana du a. 2 Kal
ay ne: «Naŋ ya tun sohõ, Ka bar-bare kwaara fondey da batamey ra, Ay ga nga kaŋ ay bina ga ba
din ceeci.» Ay n'a ceeci, amma ay mana di a. 3 Batukoy kaŋ ga bar-bare kwaara ra n'ay gar. Ay ne i
se mo: «Araŋ mana di ay se nga kaŋ ay bina ga ba din, wala?» 4 In d'ey mana gay da fayyaŋ, Kal ay
na nga kaŋ ay bina ga ba din gar. Ay n'a gaay, ay mana yadda k'a taŋ koyne, Kala kaŋ ay kand'a ay
nyaŋo kwaara jina, Nga kaŋ n'ay hay din fuwo ra nooya. Arhiijo ne: 5 Ya araŋ Urusalima wandiyey,
Ay goono ga kaseeti araŋ gaa, Saajo jeerey nda ŋweyey boŋ, Wa si ay baakwa tunandi, Wa s'a mo

hay mo, kala nd'a yadda jina. Doonko marga ne: 6 May no woone kaŋ goono ga tun saajo wo ra sanda dullu cinari, Kaŋ ga to zawul da lubban haw, Ngey nda haw kaano hamni kulu kaŋ i ga neera? 7 Wiiza! Suleymanu karga kaŋ i ga jare no, Kaŋ boro gaabikooni waydu goono g'a windi, Israyla* ra gaabikooniyaŋ no. 8 I kulu borey kaŋ yaŋ ga waani takuba mo, Kaŋ yaŋ ga goni wongu gaa. I afo kulu gonda nga takuba ga koto nga gaa, I ga batu cin humburkumay sabbay se. 9 Bonkoono Suleymanu na koytaray karga te nga boŋ se, Liban tuuri bundu wane. 10 A n'a kambey bundey te da nzarfu, A banda mo wura wane no, A gora do mo suudi no. A bindo ra kulu Urusalima wandiyey n'a taalam da baakasinay. 11 Wa fatta, ya araŋ Sihiyona wandiyey ka bonkoono Suleymanu guna, Nga nd'a koytaray fuula kaŋ nyaŋo didiji a se a hiija hane, A bine kaani zaaro ra.

4

1 Haay! Ni ya wayboro hanno no, ya ay baakwa! Haay! Ni ga boori! Ni gonda mo sanda koloŋay wane cine ni bangumo ra. Ni boŋ hamno ga hima hincin kuru kaŋ goono ga zumbu ka fun Jileyad tondo boŋ. 2 Ni hinjey mo ga hima sanda feeji kuru, hõseyaŋ taji, Kaŋ yaŋ go ga fun nyumayyaŋ do. I ga sasare ihinka-hinka, ihinka-hinka, Baa afolloŋ mana gaze i ra. 3 Ni me kuurey ga hima sanda silli ciray, Ni meyo mo ihanno no. Ni gawaley ga hima garenad* dumbari ni bangumo ra. 4 Ni jinda ga hima sanda Dawda cinari kuuko, Kaŋ i cina wongu jinay jisiyaŋ se, Nango kaŋ i na guuru koray zambar fo sarku, Wongaarey kulu korayey. 5 Ni fafa hinka sanda day jeer'ize taway hinka no jeeri nya do, Kaŋ yaŋ ga kuru waaliya bokey game ra. 6 Ay g'ay koyyaŋ te zawul tondo do, Da lubban fando mo, Hala mo ma bo, kubay ma ban. 7 Ya nin ay baakwa, Ni ya ihanno no soosay, Laru kulu si ni gaa. 8 Ya ay wayhiijo, ma tun ka fun Liban ka kaa ay banda, Ma tun Liban ka kaa ay banda, Ma koy Amaana tondi boŋ ka fonnay. Senir da Hermon yolla gaa mo, Muusu beerey tondi guuso do, Mari tondi beerey do haray. 9 Ya ay wayme, ay wayhiijo, Ni baakasina n'ay bina di. Ni gunayaŋ folloŋ n'ay bina di, Da ni jinda hiiri folloŋ mo. 10 Ya ay waymo, ay wayhiijo, Man ni baakasina kaani misa, Ni baakasina bisa duvan* kaani sanda ifo cine! Ni jiyo hawo mo bisa maafe jinay kulu dumi haw kaani! 11 Ya ay wayhiijo, ni me kuurey ga yu dooru, Yu da wa go ni deena cire. Ni bankaarayey hawo mo ga hima sanda Liban haw. 12 Ya ay waymo, ay wayhiijo, Ni ya fari kaŋ i kali ka windi no, Hari-mo kaŋ i lutu, da day kaŋ go daabante mo. 13 Ni kambey ya garenad kali hanno no kaŋ gonda tuuri ize kaano yaŋ, Danga alhinna da nardi* tilam, 14 Nardi, da safran, da kalamos da cirfa, Nga nda lubban tuurey kulu a banda, Da zawul da alowes*, Da yaazi jinay beerey kulu nooya care banda. 15 Ni ya hari-mo no, kali ra wane, Day hari fundikooni mo no, Da gooruyaŋ kaŋ ga zuru ka fun Liban. Wayhiijo ne: 16 Ya azawa kambe hawo, ma mo hay. Ya dandi kambe hawo, ni mo ma kaa. Araŋ ma faaru ay kalo ra, Zama a yaazi jinayey hawo ma du ka fatta taray. Ay baakwa ma furo nga kalo ra, A ma nga tuuri izey ŋwa, kaani izey nooya.

5

1 A go, ya ay waymo, ay wayhiijo, Ay kaa ay kalo ra. Ay n'ay zawul d'ay jinayey margu-margu. Ay n'ay yuwo ŋwa nga fanta ra, Ay n'ay duvaŋo d'ay wa gano mo haŋ. Doonko marga ne: Ya ay corey, wa ŋwa, wa haŋ. Oho, ya baakoy, wa haŋ iboobo. Wayhiijo ne: 2 Ay goono ga jirbi, amma ay bina mana kani. Ay baakwa jinda neeya! A goono ga fu meyo kar, a goono ga ne: «Ma meyo fiti ay se, ya ay wayme, ya ay baakwa, Ay koloŋa, ay wane ihanna kaŋ sinda laru. Zama ay boŋo tay da harandaŋ, Ay boŋ hamney mo gonda cin hari tolli-tolliyaŋ.» 3 Ay n'ay kwaayo kaa, Mate n'ay ga te ka ye k'a daŋ koyne? Ay n'ay ce taamey nyun, Mate n'ay ga te ka ye k'i ziibandi koyne? 4 Ay baakwa na nga kambe daŋ fu meyo funa gaa, Ay bina mo hẽ a se. 5 Ay tun zama ya fu meyo fiti ay baakwa se, Ay kambey mo go ga zawul tolli-tolli, Ay kambayzey gonda zawul hari fu meyo feeriyaŋ harey gaa. 6 Ay na fu meyo fiti ay baakwa se, Amma ay baakwa jin ka dira ka koy. Ay bina tu a se waati kaŋ a salaŋ. Ay n'a ceeci, amma ay mana du a. Ay n'a ce, amma a mana tu ay se. 7 Batukoy kaŋ ga kwaara windi n'ay gar. I n'ay kar k'ay maray. Meyey batukoy n'ay bangumo yabu ka ta ay gaa. 8 Ya araŋ Urusalima wandiyey, ay n'araŋ lordi: D'araŋ di ay baakwa, Kal araŋ ma ci a se ka ne ay jante baakasinay sabbay se. Doonko marga ne: 9 Day, man no ni baakwa bisa baako fo, Ya nin kaŋ boori ka bisa wayborey kulu? Man no ni baakwa bisa baako fo kaŋ ni n'iri lordi ya-cine? Wayhiijo ne: 10 Ay baakwa ya idaara no, ihanno mo no. A beera bisa boro zambar way wane. 11 A boŋo sanda wura kaŋ bisa hay kulu booriyaŋ no, A boŋ hamno kunkunante no, Kaŋ ga bi sanda gaaru cine. 12 A moy ga hima koloŋayyaŋ kaŋ go gooru me gaa waney, Nyunanteyaŋ no nda wa

gani, I n'i sinji hal a ma boori mo. 13 A garbey ga hima sanda kobto kaŋ gonda haw kaano, Danga waddi kaŋ haw ga kaan gusamo cine. A me kuurey ga hima waaliya bokoyaŋ, I ga zawul hari tolli-tolli. 14 A kambey ga hima wura korbayyaŋ kaŋ gaa i na topaz* tondiyaŋ daŋ. A gunda sanda cebeeri hinje no kaŋ ga nyaale, Kaŋ i taalam da safir tondiyaŋ. 15 A cey ga hima sanda tondi kwaaray cinariyaŋ, Kaŋ goono ga sinji wura hanno kanjeyaŋ ra. A diyaŋ ga hima Liban, Nga wo beeray-beerikoy no sanda sedreyaŋ cine. 16 A meyo ga kaan gumo. Oho, nga bumbo ya baakasinay hari no gumo. Ay baakwa nooya -- ay cora nooya, Ya araŋ Urusalima wandiyey.

6

1 Ya nin kaŋ boori nd'i kulu wayborey game ra, Man no ni baakwa koy, Man no ni baakwa gana, Hal iri m'a ceeci ni banda? Wayhiijo ne: 2 Ay baakwa zulli ka koy nga kalo do, A koy yaazi ize kosuyaŋ. A koy nga ma kuru kaley ra, nga ma waaliya boko kosu. 3 Ay ya ay baakwa wane no, nga mo ay wane no. A ga kuru waaliya bokoyaŋ game ra. Arhiijo ne: 4 Ya ay baakwa, ni ya ihanno no, sanda Tirza kwaara cine. Ni ya isogo no, sanda Urusalima cine. Ni gonda gaakuri mo sanda wongu marga nda nga liiliwaley. 5 Ma ni moy hibandi ka kaa ay gaa, Zama i n'ay bina di. Ni boŋ hamno ga hima hincin kuru, Kaŋ yaŋ goono ga zumbu ka fun Jileyad boŋ. 6 Ni hinjey ga hima feeji kuru kaŋ go ga fun nyumayyaŋ do, Kaŋ yaŋ ga sasare ihinka-hinka, ihinka-hinka, Baa afolloŋ mana gaze i ra. 7 Ni gawaley ga hima garenad dumbari ni bangumo ra. 8 Wayboro bonkooni waydu no ka bara, da wahay wahakku, Wandiyey mo si kabu ka ban. 9 Amma ay koloŋa wo kaŋ sinda laru, Nga hinne no, Nga hinne no za nyaŋo do, Ize kwaaso no nyaŋo kaŋ n'a hay din do. Wandiyey di a ka ne a se albarkante no. Oho, wayboro bonkooney da wahayey di a, i n'a sifa mo. 10 May no woone kaŋ goono ga bangay sanda mo boyaŋ, Ihanno no sanda hando, fasaw sanda wayna, Kaŋ gonda gaakuri sanda wongu marga nda nga liiliwaley? 11 Ay zulli ka koy tuuri izey kalo do, Ay ma di gooro ra tilam-tilamey, Ay ma di hala reyzin* tiksa goono ga te kobto, Wala hala garenadey goono ga boosu. 12 Za ay mana soola, Ay bina konda ay ay boro naanaykoyey torkey ra.

7

1 Ya Sulam ize wayo, ma ye ka kaa, ma ye ka kaa! Ma ye ka kaa, ma ye ka kaa, iri ma ni guna. Arhiijo ne: Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma Sulam ize wayo guna, Danga day sata hinka gaani cine? 2 Ya bonkoono ize wayo, Ni cey gunayaŋ ga boori ni taamey ra! Ni ankorey, sanda taalam tondiyaŋ no, goni kambe goy. 3 Ni fuuma ga hima gaasiya, Naŋ kaŋ i si jaŋ duvan* salwate. Ni gunda ga hima alkama gu, Kaŋ waaliya boko go g'a windi. 4 Ni fafa hinka ga hima sanda jeeri ize taway hinka jeeri nya do. 5 Ni jinda ga boori sanda cinari kuuku kaŋ i te da cebeeri hinje. Ni moy mo ga hima sanda Hesbon ra banguyaŋ kaŋ yaŋ go Bayt-Rabbim kwaara meyey gaa. Ni niina ga hima sanda Liban cinari kuuko kaŋ ga Damaskos do haray guna. 6 Ni boŋo ni jinda gaa, sanda Karmel cine no. Ni boŋ hamno mo ga hima suudi. A turanta ga bonkoono di ka daŋ tamtaray. 7 Ya ay baakwa, baakasinay korno hari! Ni ga sogo no, ni ga kaan mo sanda ifo cine! 8 Ni kuuyaŋo sanda sabb'ize cine no, Ni fafey sanda a fafey cine yaŋ no. 9 Ay ne: «Ay ga sabb'ize nya wo kaaru, Ay m'a zuguley di.» Naŋ ni fafey ma ciya sanda reyzin* nya fafayaŋ, Ni fulanzamyaŋo haw ma hima pom* hawo. 10 Ni meyo mo ma hima duvan kaŋ kaan nd'i kulu. Wayhiijo ne: A ga zulli ay baakwa se. A ga gana borey kaŋ goono ga jirbi me-kuurey ra. 11 Ay ya ay baakwa wane no, A laakalo mo go ay gaa. 12 Ya ay baakwa, kaa, Iri ma koy ka bar-bare farey ra, Iri ma kani kawyey ra. 13 Iri ma tun da hinay ka koy reyzin kaley ra, Iri ma di hala reyzin* tiksey te kobto, Hal i booso mo feeri, Hala garenadey mo boosu. Noodin no ay g'ay baakasina cabe ni se. 14 Kori gabu goono ga haw kaano te. Iri fu meyo gaa mo tuuri ize kaano dumi kulu go no, Itaji nda izeeno kaŋ yaŋ ay jisi ni se, ya ay baakwa.

8

1 Doŋ day ni ma ciya sanda ay arme kaŋ n'ay nya fafa naan! Naŋ kulu kaŋ ay di nin taray, Kal ay ma ni garba sunsum, Boro kulu s'ay hahaara mo. 2 Doŋ kal ay ma ni candi, Ya konda nin ay nya kwaara, Ni mo m'ay dondonandi. Kala ya ni no duvan* salwata kaŋ gonda yaazi, Kaŋ i te d'ay garenadey, ni ma haŋ mo. 3 A kambe wow ma bara ay boŋo cire, A kambe ŋwaaro mo m'ay ganday. Arhiijo ne: 4 Ya araŋ Urusalima wandiyey, Ay goono g'araŋ kaseeti, Wa si ay baakwa tunandi. Araŋ ma s'a mo hay mo, Kala nd'a yadda jina. Doonko marga ne: 5 May no wayboro wo kaŋ ga fun saajo ra, Kaŋ go ga jeeri nga baakwa gaa? Arhiijo ne: Pom* nya cire no ay na ni tunandi jirbi, Nango kaŋ

ni nya na ni hay, Nango kaŋ ni nya taabi ka ni hay nooya. 6 M'ay daŋ ka te sanda kawaatimi ni bina ra, Sanda kawaatimi ni kamba gaa mo. Zama baakasinay gonda gaabi sanda buuyaŋ cine. Canse mo gonda laala sanda Alaahara cine, A deena ya danji beele no, Rabbi danji beela kaŋ ga futu cine. 7 Hari zuru boobo si hin ka baakasinay wi, Hari-yaa mo si hin k'a daabu. Baa day boro na nga windi arzaka kulu no ka baakasinay day, A si ganji i g'a cabe donda-caray gumo. Doonko marga ne: 8 Iri gonda kayne wayboro fo kaŋ sinda fafa. Mate no iri ga te iri kayne wayboro wo se han kaŋ hane i tun a hiijay ceeciyaŋ se? 9 D'a ciya cinari, kay, Iri ga nzarfu cinari cina a boŋ. D'a ciya windi me mo, Kal iri m'a windi nda sedre kataakuyaŋ. Wayhiijo ne: 10 Ay wo, waato ay ya cinari no, Ay fafey mo ga hima cinari kuuku yaŋ. Waato din gaa no ay du a do gaakuri. 11 Waato Suleymanu gonda reyzin* kali kaŋ go Baal-Hamon. A na nga kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se, I afo kulu ma kande nzarfu gude zambar fo-fo fari albarka banandi. 12 Ay kalo kaŋ ay wane no go ay kambe ra. Nin mo, Suleymanu, zambaro ni wane no, Ngey kaŋ goono g'a albarka gaay mo ga du zangu hinka. Arhiijo ne: 13 Ya nin kaŋ goono ga goro kaley ra, Ay hangasiney goono ga hanga jeeri ni jinda se. Naŋ ay mo ma maa. Wayhiijo ne: 14 Ya ay baakwa, ma te da cahãyaŋ. Ma fooru sanda jeer'ize wala ŋwe ize tondey kaŋ yaŋ gonda yaazi haw kaano boŋ.

ISA
1
1 Bangando kaŋ Isaya Amoz izo di Yahuda nda Urusalima* boŋ, Yahuda bonkooney Uzziya nda
Yotam da Ahaz da Hezeciya zamaney ra neeya: 2 Ya beeney, wa maa! Ya ganda, ma hanga jeeri!
Zama Rabbi salaŋ ka ne: «Ay na izeyaŋ jare, ay mo no k'i biiri, Amma i murte ay gaa. 3 Haw ga nga
koyo bay, Farkay mo ga bay naŋ kaŋ nga koyo ga ŋwaari jisi a se. Amma Israyla* s'ay bay, ay jama
mana faham.» 4 Kaari kunda zunubikoono! Jama kaŋ gonda taaliyaŋ ga jare, Dumi kaŋ ga goy
laaloyaŋ te, Izeyaŋ kaŋ ga fumbi goy te! I fay da Rabbi, i donda Israyla wane Hananyankoyo, I na
banda bare a gaa mo. 5 Man gaa no araŋ ga ba ay m'araŋ kar koyne, Kaŋ araŋ goono ga murte ka
tonton? Boŋo kulu go ga dooru, bina kulu mo taabi. 6 Za ce taamo gaa kal a ma koy boŋo gaa kulu
sinda baani. Kala marayyaŋ, da burbunduyaŋ, Da jomboyaŋ kaŋ ga hinni dooru. Boro kulu mana i
kankam, i man'i haw, I man'i tuusu nda ji mo. 7 Araŋ laabo, boro kulu si no a ra. I n'araŋ galley ton
da danji, Araŋ farey mo, mebarawyaŋ goono g'i ŋwa araŋ jine, A ciya kurmu danga mate kaŋ
mebarawey g'a zeeri. 8 I na Sihiyona ize wayo naŋ danga day reyzin* kali ra tanda cine, Sanda
batuko bukka kaŋ go gaasu fari ra, Wala binde kwaara kaŋ wongu n'a daŋ game. 9 Da manti kaŋ
Rabbi Kundeykoyo na dumi kayniyaw wo cindi iri se, Doŋ iri ciya sanda Saduma* cine, Doŋ iri ga
hima Gomorata* cine. 10 Ya araŋ Saduma ciitikoy, wa maa Rabbi sanno! Ya araŋ Gomorata borey,
Wa hanga jeeri iri Irikoyo asariya* se. 11 Yaa no Rabbi ci: «Sargay boobo wo kaŋ araŋ goono ga te
ay se, Ifo n'a ga hanse ay se? Ay farga nda feeji kaŋ i ton sargayey, Da biiriyaŋ almaney maano.
Haw kuri si kaan ay se, Wala feej'ize kuri, wala hincin jindi kuri. 12 D'araŋ kaa ka bangay ay jine,
May no ka araŋ hã ka ne araŋ ma kaa k'ay windi batama taamu-taamu? 13 Wa si ye ka kande sargay
yaamey din, Dugu ya fanta hari no ay se, Asibti* da handu kayyaŋ hane da jama marga ceyaŋ --
Oho, hala nda jama kaŋ ga dangay -- ay si hin ka suuru nda woodin yaŋ kulu laala. 14 Araŋ handu
kayyaŋey da alwaati kosante batey, Ay fundo ga konn'ey. I ciya jaraw ay se, ay farga nd'i jaraw. 15
D'araŋ g'araŋ kambey feeri ka te adduwa, Ay si araŋ guna. Oho, d'araŋ ga adduwa boobo te, ay si
hangan, Za kaŋ araŋ kambey ga to da boro kuri. 16 Wa nyumay ka hanan! Wa fay d'araŋ goyey
laalayaŋo ay jine, Wa naŋ laala teeyaŋ. 17 Wa booriyaŋ goy dondon, wa cimi ciiti ceeci, Wa deeni
kankamandikoy gaa. Wa alatuumi sanni ciiti te a ma boori, Wa wayboro kaŋ kurnye bu kalima
gaakasinay.» 18 Yaa no Rabbi ci: «Wa kaa sohõ, iri ma fintal care banda, Baa day araŋ zunubey ga
ciray sanda cemo, I ga ye ka kwaaray sanda neezu* cine. Baa kaŋ i ga ciray coy sanda garuure
ciray, I ga ye ka ciya sanda feeji hamni kwaaray cine. 19 Da day araŋ yadda ka gana mo, Araŋ ga
laabo maafa ŋwa. 20 Amma hala day araŋ wangu, araŋ murte mo koyne, Takuba g'araŋ ŋwa.» Zama
Rabbi meyo no ka woodin ci. 21 Guna mate kaŋ cine gallu bambata naanaykoyo din go, A ciya
kaaruwa*. Nga kaŋ waato a go toonante nda cimi ciiti, Adilitaray go a ra da goray mo, Amma sohõ
boro wiyey go a ra. 22 Ni nzarfo ciya ni se ziibi laalo, Ni duvaŋo* mo, i n'a margu nda hari bi. 23
Ni maykoy ya turanteyaŋ no, zay coroyaŋ mo no, I afo kulu, me-daabu n'a ga ba. I goono ga nooyaŋ
ceeci, I siino ga ciiti hanno te alatuumi se. Wayboro kaŋ kurnye bu mo, I siino g'a kalima
gaakasinay. 24 Woodin sabbay se no Rabbi Irikoy Kundeykoyo, Israyla Hinkoyo ne: «Ay ga
dogonandi ay boŋ se no d'ay yanjekaarey. Ay ga bana ay boŋ se mo ay ibarey gaa. 25 Ay g'ay kamba
bare ni boŋ, Ay ma ni ziibo kulu nyun mo parkatak, Ay ma ni diibi-diiba kulu kaa mo. 26 Ay ma ni
ciitikoy ye ka ciya sanda za sintina waney cine, Ni saawarekasiney mo sanda za sintina waney cine.
Woodin banda i ga ne ni se Adilitaray Kwaara da Gallu Naanaykoy.» 27 Ay ga Sihiyona fansa nda
cimi ciiti, A borey kaŋ yaŋ ga tuubi mo, ay m'i fansa nda adilitaray. 28 Amma taali-teerey da
zunubikooney, Ay g'i halaci care banda. Borey kaŋ yaŋ fay da Rabbi ganayaŋ mo ga leemun. 29
Zama shen* tuurey kaŋ araŋ goono ga yalla nd'ey ga ciya fanta hari. Farro ra kaley mo kaŋ araŋ
suuban, Araŋ ga haaw i sabbay se. 30 Zama araŋ ga ciya sanda shen tuuri-nya kaŋ kobtey goono ga
lakaw, Wala sanda farro ra kali kaŋ sinda hari. 31 Boro gaabikooni ga ciya sanda subu baano, A
goyo mo sanda nune hansi cine. Ihinka kulu ga ton care banda, Danjo wiiko mo si no.
2
1 Sanno kaŋ Isaya Amoz izo maa Yahuda nda Urusalima boŋ neeya: 2 A ga ciya, jirbi banantey ra,
Rabbi windo tondo ga sinji tondey yolla gaa, A ma du beeray tudey boŋ, Ndunnya dumey kulu mo
ga buti ka koy noodin. 3 Dumi boobo mo ga koy ka ne: «Wa kaa, iri ma kaaru ka koy Rabbi tondo

do, Iri ma koy Yakuba Irikoyo windo do, Zama a m'iri dondonandi nga fondey. Iri mo, iri ga soobay k'a fondey gana.» Zama Sihiyona ra no asariya ga fatta, Rabbi sanno mo ga fun Urusalima ra. 4 Rabbi ga ciiti dumbu dumi cindey game ra, A ma kaseeti mo dumi boobo gaa. Borey ga ngey takubey dan ka te farmi goy jinay, I yaajey mo, i g'i bare ka te candiyaŋ. Dumi fo si takuba foobu dumi fo gaa koyne, I si ye ka wongu dondon mo koyne han din ka koy jina. 5 Ya Yakuba dumo, Wa kaa iri ma dira Rabbi kaaro ra. 6 Zama ni na ni borey kaŋ ga ti Yakuba dumo furu, Za kaŋ i to da wayna funay haray borey muraadey. I ciya gunakoyaŋ sanda Filistancey cine, I go ga kambe daŋ care kambe ra mo, Ngey da mebarawey izey. 7 I laabo to da wura nda nzarfu, I arzaka mo sinda me. I laabo to da bariyaŋ, i wongu torkey mo sinda me. 8 I laabo to da tooru, I go ga sududu ngey kambe goyey se, Haŋ kaŋ i kambayzey te nooya. 9 Adam-ize ye ganda, Boro beeri mo na nga boŋ kaynandi toorey se. Ni binde, ma si yaafa i se. 10 Ma furo tondi ra, ma tugu laabo ra Rabbi humburkumay d'a beera darza sabbay se. 11 A ga boro boŋ jareyaŋo zumandi, A ga boro boŋbeera mo ye ganda, Amma Rabbi beera hinne ga bangay zaaro din ra. 12 Zama Rabbi Kundeykoyo ga zaari fo kosu kaŋ ga gaaba nda boŋbeeraykoy, da boŋ jareko, Da hay fo beeri kulu mo, k'i ye ganda. 13 Zaaro din ga gaaba nda Liban sedrey* kulu kaŋ yaŋ ga ku, I koy beene mo, Da Basan shen nya kulu, 14 Da tondi kuukey kulu, da tudu beeri kulu, 15 Da cinari kuuku kulu, da kwaara birni kulu, 16 Da Tarsis hiyey kulu, da hi hanney kulu mo. 17 A ga Adam-izey boŋbeera kaynandi, Borey boŋ jareyaŋo mo, a g'a zumandi. Rabbi beera hinne ga bangay zaaro din ra. 18 Toorey mo ga daray parkatak! 19 Waati kaŋ Rabbi ga tun zama nga ma ndunnya zinjandi, Borey ga furo tondi guusey da laabu guusey ra, Rabbi humburkuma d'a beera darza sabbay se. 20 Zaaro din nzarfu toorey da wura toorey kaŋ borey te zama ngey ma sududu i se, I g'i furu caŋey da jaamaajey se. 21 D'a tun zama nga ma ndunnya zinjandi, Borey ga koy ka furo tondi guusey da tondi kortimey ra Rabbi humburkuma d'a beera darza sabbay se. 22 Wa fay da boro kaŋ fulanzama funsuyaŋo go a niina ra, Zama man no a to hal i m'a saal?

3

1 Zama guna, Rabbi Irikoy Kundeykoyo ga deyaŋ hari nda haŋ kaŋ gaa boro ga jeeri ta Urusalima nda Yahuda gaa, Danga ŋwaari gaa deyaŋ hari, Da hari kaŋ ga haŋ gaa deyaŋ hari, 2 Wongaari, da wongu nya, da ciitiko, da annabi*, da gunako, da dottijo zeeno, 3 da boro waygu jine boro, da boro kaŋ gonda darza, Da saawareko, da kambe goy gonitaraykoy, Da dobo ra gonitaraykoy -- a g'i kulu kaa nooya. 4 Koyne, ay g'i no arwasuyaŋ i ma ciya i mayraykoyyaŋ, Zankey mo g'i may. 5 Talkey ga care kankam, Afo kulu ga nga gorokasin kankam. Zanka kayna ga mo-koogay cabe albeeri se, Yaadin mo no kayna boro ga cabe darzakoy se. 6 Waati kaŋ boro ga nga nya-izo di ngey baabo windo ra ka ne a se: «Za kaŋ ni gonda kwaay, ni ma ciya iri mayko. Kurmu wo mo, a ma ye ni mayra cire.» 7 Kal han din hane a ma nga jinda sambu ka ne: «Ay si ciya nango cinako, Zama ay windo ra sinda ŋwaari wala taafe. Araŋ ma s'ay ciya iri dumo se mayko.» 8 Zama Urusalima kati, Yahuda mo kaŋ, Zama i sanney d'i te-goyey goono ga gaaba nda Rabbi ka yanje ceeci a darza jine. 9 Borey moydumey alhaalo goono ga seeda ka gaaba nda ngey boŋ. I go ga ngey zunubey cabe sanda Saduma cine, I siino g'a tugu. Kaari ngey! zama i na hasaraw te ngey boŋ se. 10 Wa ne adilante* se kaŋ kaani no a ga maa, Zama a ga nga goyo nafa ŋwa. 11 Kaari laalakoy! A ga taabi haŋ, Zama a kambe goyo no i ga bana a se. 12 Zankayaŋ no go g'ay jama kankam, Wayboroyaŋ mo no goono g'i may. Ya ay jama, ni jine candikoy goono ga ni darandi no, I goono mo ga ni fondey wi ni jine. 13 Rabbi tun ka kay, a go ga kande nga sanni, A go ga kay zama nga ma jamayaŋ ciiti. 14 Rabbi ga konda nga jama arkusey d'i mayraykoyey ciito do. A ga ne: Araŋ no ka reyzin kalo ŋwa ka ban, Talkey arzakey go araŋ windey ra. 15 Man gaa sabaabo kaŋ se araŋ goono g'ay borey kankam, Araŋ goono ga talkey moydumey ziiri ganda nda gaabi mo? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 16 Rabbi ye ka ne koyne: Za kaŋ Sihiyona ize wayey goono ga boŋ jare, I goono ga dira ka ngey jindey salle, i goono ga mo kar, I goono ga dira ka zankam ngey dirawey ra, I goono ga londiyaŋ yooje da ngey cey -- 17 Woodin sabbay se no Koy Beero ga Sihiyona ize wayey boŋ bindey kar da kor-kor, Rabbi g'i boŋey tali. 18 A binde, han din hane Koy Beero g'i ce guuru taalamey hibandi, da wayna himandey, da handu himandey, 19 da hanga korbayey, da kambe guurey, da mosorey, 20 da adiikoy, da ce jinde taalamey, da taalam guddamey, da waddi kolbey, da gurumey, 21 da kambe korbayey, da niine ra batey, 22 da taalam bankaaray, da kwaayey, da daabirey, da albayey, 23 da dijey, da mukuru

baaney, da boŋtobayey, da bangumey. 24 A ga ciya mo, waddi haw kaana din nango ra ga ciya fumbi, Taalam guddama nango ra ga ciya korfo, Turuyaŋ nango ra kala boŋ tali, Zaara kaŋ ga haw gande gaa nango ra mo, Kala bufu zaara hawyaŋ. Booro nango ra mo, kala danji jeeriyaŋ. 25 Ni alborey, takuba g'i zeeri, Ni yaarukomey mo ga bu wongu ra. 26 Kwaara birni meyey mo ga hẽ da bu baray hẽeni. Urusalima ga goro ganda laabo ra, hay kulu si a se.

4

1 Han din hane wayboro iyye ga alboro folloŋ di ka ne a se: «Iri g'iri boŋ ŋwaayandi, iri g'iri boŋ bankaaray mo. Kala ni ma naŋ day i m'iri ce da ni maa. M'iri wowo hibandi ka kaa iri gaa yaadin cine.» 2 Zaaro din ra no Rabbi Tuuri Kamba ga ciya diyaŋ hanno da darza hari borey kaŋ yaŋ ga fun kambe Israyla ra se. Laabu albarka mo ga ciya darza hari da taalam jinay borey kaŋ yaŋ ga fun kambe Israyla ra se. 3-4 Saaya kaŋ cine Koy Beero na Sihiyona ize wayey kazaamatara nyun ka ban, a na Urusalima kuro mo lele a bindo ra ciitiyaŋ biya* da tonyaŋ biya do, kal a ma ciya boro kaŋ cindi Sihiyona ra, da boro kaŋ cindi Urusalima ra, i ga ne i se hananteyaŋ, sanda i afo kulu kaŋ Irikoy hantum Urusalima fundikooney ra. 5 Gaa no Sihiyona tondo kulu boŋ, d'a margey nango boŋ, Rabbi ga dullu buru taka zaari sance. Cin mo danji beela kaŋ ga kaari ga bangay, zama darza kulu boŋ no a ga daabiri fo daaru. 6 A ga te tanda zaari zama boro ma du bi wayna konno se; a ga te tuguyaŋ do, da koruyaŋ do mo, haw bambata da beene hari se.

5

1 Naŋ ay ma baytu te sohõ boro kaŋ ay ga ba boŋ. Bayto neeya bora kaŋ ay ga ba boŋ a reyzin kalo ciine ra. Bora kaŋ ay ga ba gonda kali tudu fo kaŋ gonda albarka boŋ. 2 A n'a far k'a tondey ku, A n'a tilam da reyzin nya suubanante. A na cinari kuuku te kalo bindo ra, A na reyzin kankamyaŋ do jabu a ra, A na laakal dake hal a ga reyzin ize hanno yaŋ hay, Amma a na reyzin ize fumbo yaŋ hay. 3 Sohõ binde, ya araŋ Urusalima gorokoy da Yahuda borey, Ay g'araŋ ŋwaaray, wa ciiti in d'ay kalo game ra. 4 Ifo ka cindi kaŋ i ga te ay kalo se kaŋ ay mana te a ra? Zama waati kaŋ ay na laakal dake a ma reyzin ize hanno yaŋ hay, Ifo se no a na ifumbo yaŋ hay? 5 Sohõ binde, naŋ ay ma ci araŋ se haŋ kaŋ ay ga te d'ay kalo: Ay g'a kali tondey dagu no, almaney g'a ŋwa mo. Ay m'a kosarayey zeeri, I g'a taamu-taamu mo. 6 Ay g'a halaci parkatak! I s'a kambey co-co, i s'a far mo, Amma tuuri izeyaŋ da karjiyaŋ ga fun a ra. Ay ga burey lordi mo ka ne i ma si hari te a boŋ. 7 Zama Rabbi Kundeykoyo reyzin kalo ga ti Israyla dumo, Yahuda borey no ga ti a tilamo kaŋ a ga taala-taala mo. A na laakal dake cimi ciiti gaa, A go mo, kala boro wiyaŋ! A na laakal dake adilitaray gaa, a go mo, Kala bone hẽeni! 8 Kaari borey kaŋ ga windi nda windi naagu care gaa! I ga fari nda fari mo naagu care gaa hala nangu si no kaŋ ga cindi. Ngey no ga goro ngey hinne laabo bindi ra! 9 Ay hangey ra no Rabbi Kundeykoyo ze ka ne: «Daahir, windi beerey, da windey kaŋ ga boori, Iboobo ga ciya kurmu, Boro kulu si goro i ra. 10 Zama reyzin kali kaŋ ga beeri danga boro fo fari dumbari, A gaa i ga du duvan* litar waranka cindi hinka. Dumi izey mo, gumbutu me way wane, Kulu gumbutu folloŋ no a ga hay.» 11 Kaari borey kaŋ ga tun za da hinay zama ngey ma baji ceeci, Kaŋ ga cin zabu mo hala duvan m'i bugandi! 12 I go ngey batey ra da moolo beeri da moolo kayna da ganga da seese yaŋ da duvan mo koyne, Amma i baa si nda Rabbi goy. I siino ga laakal mo d'a kambey te-goyey. 13 Woodin se no ay borey ga furo tamtaray ra bayray-jaŋay sabbay se. I boro beerey ga bu da haray, I baayaŋo kulu mo ga koogu nda jaw. 14 Woodin se no Alaahara na nga karra tafandi, A na nga meyo feeri kaŋ sinda misa, Hala Urusalima darza d'a jama, d'a kosongo, Da boro kaŋ goono ga fooma a ra ma gunguray ka do a ra. 15 Boro kayna, i g'a ye ganda. Boro beeri, i g'a kaynandi. Boŋbeeraykoyey moy mo, i g'i zumandi. 16 Amma Rabbi Kundeykoyo ga beeri ciiti ra, Koy Hanna ga nga boŋ cabe kaŋ nga hanan adilitaray ra. 17 Waato din gaa feej'ize ga kuru noodin danga ngey kuray nango ra, Mebarawey mo ga arzakantey windi kooney ŋwa. 18 Kaari ngey kaŋ yaŋ ga laala candi da tangari korfoyaŋ, I ma zunubi mo candi da torko korfoyaŋ! 19 Ngey kaŋ ga ne koyne: «Irikoy ma te waasi, A ma nga goyo cahandi zama iri ma di a. Naŋ Israyla wane Hananyankoyo saawara ma kankamandi ka kaa, zama iri m'a bay!» 20 Kaari ngey kaŋ ga ne laala se booriyaŋ, Booriyaŋ mo i ma ne a se laala! Ngey kaŋ ga kubay daŋ kaari gurbi ra, Kaari mo i m'a daŋ kubay gurbi ra. I ma kaani daŋ forti gurbi ra, I ma forti mo ye ka daŋ kaani gurbi ra! 21 Kaari ngey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ himandi laakalkooniyaŋ, I ga ngey boŋ guna fayankakoyaŋ! 22 Kaari ngey kaŋ yaŋ gonda gaabi duvan haŋyaŋ do, Yaarukomyaŋ mo no baji diibiyaŋ do! 23 Ngey kaŋ yaŋ ga me-daabu

ta ka boro laaley fansa ka taŋ, Amma i ga adilante cimo dumbu ka ta a gaa! 24 Woodin sabbay se no, Sanda mate kaŋ cine danji beele ga subu baano ŋwa, Wala subu kogo ga kaŋ danji ra, Yaadin cine no i tiksa ga ciya sanda fumbi cine. I booso mo ga tun danga kusa cine. Za kaŋ i wangu Rabbi Kundeykoyo asariya, I donda Israyla wane Hananyankoyo sanno mo. 25 Woodin sabbay se no Rabbi futa koroŋ nga jama boŋ, A na nga kamba sambu i boŋ mo k'i kar. Tondey kuukey jijiri, Buukoy mo ciya sanda birji cine kwaara fondey ra. Kulu nda yaadin Rabbi futa mana ban, Amma a kamba go sambante hala hõ. 26 Rabbi ga liiliwal tunandi mo ndunnya dumey kaŋ go nangu mooro se. I go hala ndunnya me no, a ga falle i se i ma kaa. A go mo, i ga zuru ka kaa da waasi. 27 I ra sinda boro kaŋ ga farga, Boro kaŋ ga kati mo si no. Boro kaŋ ga dusungu si no, wala boro kaŋ ga jirbi. I cantey guddamey si feeri, I taamu korfey mo si pati. 28 I hangawey gonda deene, Haw go i birawey kulu ra. I bariyey ce camsey sanda day captuyaŋ no, I torkey cey mo sanda day alma haw beeri. 29 I dunduyaŋo ga hima muusu beeri way, I ga dundu sanda muusu beeri izeyaŋ, Oho, i ga dundu ka duure ham tibi, I m'a ku mo baani samay, faabako si no. 30 Han din hane binde kosongu ga te Urusalima boŋ sanda teeku kosongu cine. Da boro na laabo fonnay, Kala kubay da taabi kaŋ go no, burey na kaaro daabu.

6

1 Jiiro kaŋ ra bonkoono Uzziya bu din no ay di Koy Beero go ga goro karga boŋ kaŋ go hala beene, a bankaaray meyo mo na fuwo kulu kubay. 2 A boŋ do sifayaŋ malaykayaŋ goono ga kay, i afo kulu gonda fata iddu. Fata hinka no afo kulu ga nga moyduma daabu nd'a, fata hinka no a ga nga cey daabu nd'a, fata hinka mo no a ga deesi nd'a. 3 Afo mo g'afo ce ka ne: «Hananyankoy, Hananyankoy, Hananyankoy no Rabbi Kundeykoyo! Ndunnya kulu go toonante nd'a darza.» 4 Fu meyey bundey tiksey zinji-zinji waati kaŋ i maa ceekwa jinda, fuwo mo to da dullu. 5 Waato din gaa no ay ne: «Kaari ay! ay halaci, za kaŋ ay ya boro no kaŋ me-kuurey si hanan. Ay goono ga goro mo boroyaŋ game ra kaŋ me-kuurey si hanan. A go mo ay moy di Koy Beero, Rabbi Kundeykoyo.» 6 Gaa no sifayaŋ malaykey din ra afo tun ka kaa ay do. A gonda danj'ize ga gaay nga kambe ra kaŋ a sambu nda kambu feema ra. 7 A n'ay meyo ham d'a ka ne: «Guna, woone lamba ni me-kuurey gaa. I na ni taalo tuusu, i na ni zunubey yaafa mo.» 8 Kal ay maa Koy Beero jinde kaŋ goono ga ne: «May no ay ga donton, may mo no ga koy iri se?» Waato din gaa ay ne: «Ay neeya, ni m'ay donton.» 9 Nga mo ne: «Ma koy ka ci dumo wo se ka ne: Maayaŋ ra, araŋ ga maa, amma araŋ si faham. Gunayaŋ ra mo, araŋ ga di, amma araŋ si fayanka. 10 Ni ma naŋ dumo wo biney ma te tijina, M'i hangey sandandi, M'i moy daabu zama i ma si di da ngey moy, I ma si maa da ngey hangey, I ma si faham da ngey biney, I ma si ye ka bare ay do hal i ma du baani mo.» 11 Waato din gaa ay ne: «Ya ay Koyo, hala waatifo no?» Kal a tu ka ne: «Hala kwaara beerey ma ciya kurmuyaŋ kaŋ goroko si i ra, Hala boro ma si bara windey ra, Hala farey ma bare ka te saaji parkatak. 12 Hala mo Rabbi ma borey moorandi, Kurmey mo ma baa laabo bindo ra. 13 Amma hala hõ laabo boro way kulu ra boro fo ga cindi. Cindo bumbo, danji ga ye k'a ŋwa, A ga hima sanda boosay nya, Wala shen tuuri nya cine, Kaŋ tiksa ga cindi d'i n'a beeri. Yaadin cine no, dumi hananta ga ti cindo tiksa.»

7

1 Yahuda bonkoono Ahaz, kaŋ baaba maa Yotam, kaŋ kaayo maa Uzziya, a zamana ra no Suriya bonkoono Rezin da Israyla bonkoono Peka, kaŋ ti Remaliya ize, i kaaru ka koy Urusalima zama ngey m'a wongu, amma i mana hin ka te a boŋ zaama. 2 A binde, i ci Dawda banda se ka ne Suriya kaa ka zumbu Ifraymu gaa. Ahaz bina pati, nga nda nga jama biney kulu, sanda mate kaŋ cine saaji ra tuurey ga zinji haw ra. 3 Gaa no Rabbi ne Isaya se: « Ni ma fatta sohõ ka Ahaz kubay, nin da ni izo Seyar-Yasub. Ni g'a gar beene bango hari zuru meyo gaa haray, Kaaru-daŋ-koy batama fonda gaa haray. 4 Ma ne a se: Ma haggoy, ma naŋ ni laakal ma kani, ma si humburu, ni bine-gaabo mo ma si gaze yulbe sunfay hinka wo se kaŋ goono ga dullu, kaŋ yaŋ ga ti Rezin da Suriyancey da Remaliya izo futay korna. 5 Zama Suriya na saaware laalo te ni boŋ, nga nda Ifraymu kulu, da Remaliya izo mo. I goono ga ne: 6 ‹Iri ma kaaru ka koy ka wongu nda Yahuda. Iri m'a humburandi, iri ma daarandi ka furo a ra, iri ma bonkooni fo sinji a bindo ra, kaŋ ga ti Tabeyal izo.› 7 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ciina din si kay bo, a si ciya mo. 8 Zama Suriya laabo boŋo ga ti Damaskos kwaara, Damaskos mo, a boŋo ga ti Rezin. Hala jiiri waydu cindi gu, Kulu Ifraymu ga ceeri-ceeri hal a ma ciya manti jama no koyne. 9 Ifraymu laabo boŋ mo Samariya kwaara no, Samariya mo, a

boŋo ga ti Remaliya izo. D'araŋ mana cimandi, daahir araŋ si sinji. » 10 Rabbi ye ka salaŋ Ahaz se ka ne: 11 «Ma alaama ŋwaaray ni boŋ se Rabbi ni Irikoyo do. A ma guusu danga Alaahara, wala a ma ziji sanda beene batama cine.» 12 Amma Ahaz ne: «Ay si ŋwaaray, ay si Rabbi si mo.» 13 Gaa no Isaya ne koyne: «Ya araŋ Dawda banda, wa maa! E! Hay fo kayna no araŋ ma borey fargandi, hala nda araŋ m'ay Irikoyo mo fargandi? 14 To, Koy Beero bumbo g'araŋ no alaama: Guna, wandiya ga te gunde. A ga ize aru hay k'a maa daŋ Immanuwel. 15 Waati kaŋ a ga waani nga ma wangu ilaalo ka ihanno suuban, wa da yu no a ga haŋ. 16 Amma hala zanka din ga waani nga ma wangu ilaalo ka ihanno suuban, to, kulu laabo kaŋ ni goono g'a bonkooni hinka din fanta, i g'a naŋ koonu. 17 Nin da ni jama da ni baabo dumo gaa, Rabbi ga kande jirbiyaŋ kaŋ i dumi mana bay ka te za han kaŋ hane Ifraymu fay da Yahuda. Assiriya bonkoono no ga kaa. 18 Zaaro din ra binde a ga ciya, Rabbi ga falle a ma hamni biyo kaŋ go Misira isa me moorey gaa ce, nga da yu hamno mo kaŋ go Assiriya ra. 19 I ga kaa, i kulu mo ga zumbu goorey kaŋ guusu ra, da tondi kortimey ra, da karji nya kulu boŋ, da kuray nangu kulu ra mo. 20 Zaaro din ra binde Koy Beero ga cabu da sufuray siini kaŋ i kande ka fun Ufratis isa ya-haray jabo gaa, kaŋ ga ti Assiriya bonkoono. A ma boŋ hamni da ce hamni da kaabe mo cabu ka kaa. 21 A ga ciya mo han din, boro ga haw zan folloŋ da feeji hinka kuru. 22 Waa baayaŋo kaŋ a ga du se a ga waa mooru haŋ, zama borey kulu kaŋ ga cindi laabo bindi ra, waa da yu no i ga haŋ. 23 A ga ciya mo han din hane, nangu kulu kaŋ waato gonda reyzin tikse zambar fo-fo, kaŋ nya fo kulu nzarfu tamma fo-fo i go, nango din ga te karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ. 24 Kala biraw da hangaw gaa no borey ga du ka koy i do, zama laabo kulu ga ciya karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ. 25 Gangarey kulu kaŋ doŋ i n'i far, ni si du ka maan ey karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ humburkumay se, amma i ga ciya haw kuray do, da alman kayna taamuyaŋ do.»

8

1 Rabbi ne ay se koyne: «Kala ni ma walhã bambata sambu ka woone hantum a boŋ da biir'izeyaŋ kaŋ boro kulu ga faham: Wa waasu ka kom! Wa cahã wongu arzaka gaa!» 2 Ay na seeda naanaykoyyaŋ sambu mo ay boŋ se, kaŋ yaŋ ga ti Alfa Uriya da Zakariya Bereciya ize. 3 Ay binde margu da wayboro annabo. Nga mo te gaa-hinka, hal a na ize alboro hay. Kala Rabbi ne ay se: «M'a maa daŋ: Wa waasu ka kom! Wa cahã wongu arzaka gaa! 4 Zama hala arwaso ga caram ka waani nga ma ne: ‹Ay baaba,› wala ‹Ay nya,› -- kulu i ga Damaskos arzaka nda Samariya wongu arzaka ku. I ma kond'ey Assiriya bonkoono jine.» 5 Rabbi ye ka salaŋ ay se koyne ka ne: 6 «Za kaŋ borey wo wangu Silowe haro kaŋ ga zuru moso-moso, I goono mo ga farhã da Rezin da Remaliya izo, 7 Sohõ binde Koy Beero ga kande i boŋ Ufratis isa haro kaŋ gonda gaabi, Kaŋ ga baa mo, Kaŋ ga ti Assiriya bonkoono da nga beera kulu. A ga furo nga gurbo kulu ra, A ma nga jabey kulu me daabu. 8 A ga koy jina kal a ma to hala Yahuda. A ga te yaa ka gana kal a ma bisa, A ga to hala boro jinde gaa. A fatey sallanta kuuyaŋo ga ni laabo tafayyaŋ hirro me kubay, Ya nin Immanuwel.» 9 Ya araŋ jamayaŋ, wa soobay ka kosongu, I g'araŋ ceeri-ceeri mo. Ya araŋ laabu moorey borey kulu, wa hanga jeeri. Wa araŋ wongu jinayey koto, i g'araŋ ceeri-ceeri mo. Wa araŋ wongu jinayey koto, i g'araŋ ceeri-ceeri mo. 10 Wa saaware da care, amma a ga ciya yaamo. Araŋ ma sanni ci, amma a si ŋwa zama Irikoy go iri banda. 11 Zama yaa no Rabbi ci ay se ka gaabandi ay gaa, nga neeya: A kaseeti ay gaa ka ne ay ma si furo jama wo muraadey ra. A ne: 12 «Hay kulu kaŋ boŋ borey wo ga ne a se me-hawyaŋ no, Araŋ ma si ne me-hawyaŋ no, Araŋ ma si humburu i humburandiyaŋ harey, Araŋ ma si joote mo. 13 Rabbi Kundeykoyo, nga no araŋ ga lasaabu Koy Hanno. Nga din ma ciya bora kaŋ araŋ ga humburu, A ma ciya araŋ se joote hari mo. 14 Nga din ga ciya sududuyaŋ nangu, Amma a ga ciya katiyaŋ tondi nda hartayaŋ daliili tondi daaru mo Israyla dumi hinka kulu se, A ga ciya korfo nda hirrimi mo Urusalima gorokoy se. 15 I boro boobo mo ga kati a gaa ka kaŋ ka ceeri. I ma kaŋ korfa ra, a m'i di mo.» 16 Ma seeda haw, ma asariya kawaatimandi ay talibey game ra. 17 Ay mo, ay ga hangan Rabbi se, Nga kaŋ goono ga nga moyduma tugu Yakuba dumo se. Ay ga naanay a gaa. 18 Guna, in da zankey kaŋ Rabbi n'ay no neeya. I ciya alaama nda dambara hariyaŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo no Israyla ra, nga kaŋ go Sihiyona tondo boŋ da goray. 19 Waati kaŋ cine i ga ne araŋ se: «Wa ceeci borey kaŋ gonda gunakoyaŋ da ziimey gaa mo kaŋ yaŋ ga salaŋ nda jinde kayna sanda curo wane cine» -- E! Manti a ga hima borey ma ceeci ngey Irikoyo gaa bo? Boro ga ceeci buuko gaa fundikooney se, wala? 20 Wa ye ka kaa asariya nda seeda do! D'i mana salaŋ sanno

din boŋ, daahir mo boyaŋ si no i se. 21 I ga gana laabo ra nda cat da haray mo. A ga ciya mo, d'i maa haray, i ga futu, i ma ngey moydumey ye beene ka ngey bonkoono da ngey Irikoyo kayna. 22 Gaa no i ga ganda guna ka di taabi da kubay da azaaba kubay bi tik. Taabo g'i gaaray mo ka kond'ey kuba ra. 23 Amma kubay si bara laabo kaŋ na azaaba haŋ waato din se. Danga waato jirbey ra Zabluna nda Naftali laabey ciya dondayaŋ hari, yaadin cine no woodin banda Rabbi ga Galili laabo kaŋ go teeko fonda gaa, Urdun* daŋante, kaŋ ra dumi cindey ga may no beeray.
9
1 Borey kaŋ dira kubay ra di kaari bambata. Borey kaŋ yaŋ go buuyaŋ biya laabo ra da goray, I boŋ no kaari bangay. 2 Ni na dumo din albarkandi, Ni na bine kaani tonton i se. I go ga farhã ni jine sanda heemar farhã cine, Sanda mate kaŋ cine borey ga farhã d'i go ga wongu arzaka fay. 3 Zama ni g'a calu* bundo d'a tagale goobo ceeri, Danga kaynandikwa sarjilla nooya, sanda mate kaŋ ni te Midiyan zaaro ra cine. 4 Zama tangami ra wongaari jinay kulu, Da bankaaray kaŋ i biilam kuri ra ga ciya tonyaŋ hari kaŋ danji ga ŋwa. 5 Zama _wandiya|_ ga ize hay iri se, Irikoy g'iri no ize alboro. Mayra ga goro a jase gaa mo. I g'a maa ce Saawareko kaŋ ga dambarandi, Irikoy Hina-Kulu-Koyo, Zamaney kulu Baaba, Laakal Kanay Mayraykoy. 6 A mayra tontonyaŋo da laakal kana mo sinda me. A ga may Dawda karga nd'a mayra boŋ, Zama a ma tabbat, A ma tonton mo cimi da adilitaray ra, Za sohõ ka koy hal abada. Rabbi Kundeykoyo himma no ga goyo din te. 7 Koy Beero na sanni samba Yakuba do, Sanno zumbu mo Israyla boŋ. 8 Jama kulu ga bay, Danga Ifraymu da Samariya gorokoy nooya, Kaŋ yaŋ ga salaŋ boŋbeeray da bonjareyaŋ boŋ. I goono ga ne: 9 «Fareej'izey kaŋ, Amma iri ga cina nda tondi jabante yaŋ. I na durmi nyaŋey beeri, Amma iri ga ye ka goy da sedreyaŋ*.» 10 Amma Rabbi ga yanjekaariyaŋ tunandi Rezin se ka kande Ifraymu da Samariya gaa, A m'i ibarey tuti i gaa mo. 11 Suriyancey go wayna funay haray, Filistancey go wayna kaŋay harey. I ga me feeri no ka Israyla ŋwa. Kulu nda yaadin, Rabbi futa mana bare, Amma a kamba go sambante hala hõ. 12 Kulu nda yaadin, jama mana bare ka ye bora kaŋ na ngey kar din do haray, I mana Rabbi Kundeykoyo ceeci. 13 Woodin sabbay se no Rabbi ga boŋo da sunfa pati Israyla gaa, Teenay kamba nd'a fun-tajo, zaari folloŋ ra no a g'i pati. 14 Arkusu beeri nda boro beeri, Ngey no ga ti boŋo. Annabi* kaŋ go ga borey dondonandi da tangari mo, Nga no ga ti sunfa. 15 Zama jama wo jine borey goono g'i daŋ i ma siiri, I ganakoy mo ga halaci. 16 Woodin se no Koy Beero si farhã d'i sahãkooney, A si bakar mo i alatuumey d'i wayborey kaŋ kurnyey bu se, Zama i afo kulu Irikoy wangayaŋ no, Laala goy teekoyaŋ mo no. I meyey kulu goono ga saamotaray salaŋ. Kulu nda yaadin, a futa mana bare, Amma a kamba go sambante hala hõ. 17 Zama laala ga ton sanda danji cine kaŋ goono ga subu karjikoy da karji nyayaŋ ŋwa. Daahir a ga ŋwa saajo tuuri zugey ra, Hala dullo ga ciciri ka ziji. 18 Rabbi Kundeykoyo futa no ka laabo ton, Borey mo ciya danji ŋwaari. Boro si no mo kaŋ ga jalla nga nya-izo gaa. 19 I ga hamay dandi kambe haray, amma i ga maa haray hala hõ. I ga ŋwa azawa kambe haray, amma i si kungu. Boro fo kulu ga nga bumbo kambe baso ŋwa. 20 Manasse ga Ifraymu ŋwa, Ifraymu mo ga Manasse ŋwa. I ga gaaba nda Yahuda mo care banda. Kulu nda yaadin Rabbi futa mana bare, Amma a kamba go sambante hala hõ.
10
1 Kaari ngey kaŋ yaŋ ga hin sanni laaloyaŋ te! Kaari hantumkoy kaŋ yaŋ ga taabandiyaŋ sanney hantum! 2 Zama i ma cimi ciiti ganji talkey se, I m'ay jama alfukaarey cimo kom. Zama i ma wayborey kaŋ kurnyey bu ciya wongu arzaka, I ma alatuumey mo kom! 3 Ifo no araŋ ga te banando hane, Halaciyaŋo kaŋ ga fun nangu mooro do? May do no araŋ ga zuru ka koy ka gaakasinay ceeci? Man no araŋ g'araŋ darza jisi mo? 4 Kal borey ma kunkuni hinne no sisiri izey game ra. I ma fun ka kaŋ borey kaŋ i wi yaŋ din game ra. Kulu nda yaadin, Rabbi futa mana bare, Amma a kamba go sambante hala hõ. 5 Kaari Assiriya maykwa, ni ya ay futay korna goobu no! Ni kamba ra sarjilla wo mo, ay dukuro no. 6 Ay ga maykwa donton a ma koy ka gaaba nda dumi yaamo, Ay g'a lordi mo borey kaŋ se ay ga futu yaŋ boŋ. A ma arzaka ku, a ma wongu arzaka ta, A m'i taamu-taamu sanda kwaara ra fondo gaa potor-potor cine. 7 Amma manti yaadin no a ga miila bo, Manti mo yaadin no a bina ga miila, Amma a bina go no nda halaciyaŋ miila, Nga ma dumi boobo alandaaba, manti sasabanteyaŋ bo. 8 Zama a si ne kala: «Ay wongu nyaŋey kulu, manti bonkooniyaŋ no? 9 Kalno kwaara, manti Karkemis cine no? Hamat mo, manti Arpad cine no? Wala Samariya binde, manti Damaskos cine no? 10 Ay kamba na toorey mayrayey di, Wo kaŋ yaŋ i danay toorey bisa Urusalima

nda Samariya waney baayaŋ. 11 To, mate kaŋ ay te Samariya nda nga toorey se, Manti yaadin cine no ay ga te Urusalima nda nga toorey mo se?» 12 Woodin sabbay se binde a ga ciya, d'ay, Koy Beero, n'ay goyey kulu kubandi Sihiyona tondo boŋ, da Urusalima ra, gaa no ay ga Assiriya bine naasa din goyey d'a boŋbeera fooma mo gooji. 13 Zama a ne: «Ay kambe gaabo d'ay laakalo no ay na woodin te d'a, Zama ay gonda fahamay. Ay na dumey laabu hirrey hibandi, Ay n'i arzakey kulu di, Ay na kargey boŋ gorokoy kulu zeeri sanda mate kaŋ yaarukom ga te. 14 Ay kamba na dumey arzakey di sanda fiti ra waney. Sanda mate kaŋ cine boro ga gunguri kaŋ i muray margu-margu, Yaadin cine no ay na ndunnya kulu margu. Afo kulu mana nga fata yooje, Afo kulu mana me fiti, sanku fa a ma hẽ.» 15 Mate no, deesi ga nga boŋ sifa nga baa boro kaŋ goono ga beeri nda nga, wala? Candi ga nga boŋ beerandi nga baa bora kaŋ go ga dumbu nda nga, wala? Hey! Woodin ga hima danga goobu ma nga sambuko zinji-zinji, Wala mo sarjilla ma nga boŋ sambu danga nga manti tuuri no. 16 Woodin sabbay se no Rabbi Kundeykoyo ga faabiri taŋ Assiriya wongaari naasey ra. A darza cire mo Rabbi, Koy Beero tonyaŋ fo ga te danga danji beele cine. 17 Israyla kaaro ga ciya danji, A wane Hananyankoyo mo ga ciya danji beele. A ga Israyla karji nyaŋey da subu karjikoyey ton k'i ŋwa ka ban zaari folloŋ. 18 A g'a saaji tuuri lunku-lunkey darza ŋwa, D'a fari albarkanta wano, fundi nda gaaham kulu. A ma ciya sanda waati kaŋ doorikom komso. 19 A saajo tuuri zugey ga ciya kayna fooyaŋ hala baa zanka kayna ga hin k'i kabu ka hantum. 20 A ga ciya mo han din hane, Israyla jara kaŋ cindi din, Da Yakuba dumo waney kaŋ yana si ye ka de bora kaŋ na ngey kar din gaa koyne, Amma i ga de Rabbi, Israyla wane Hananyankoyo gaa da cimi. 21 Jare fa ga ye ka kaa, Sanda Yakuba wane cindo nooya, ka koy Irikoy Hinkoyo do. 22 Ya nin Israyla, baa kaŋ ni borey te iboobo danga teeku me gaa taasi cine, I ra jare kayna hinne no ga ye ka kaa. Rabbi na halaciyaŋ waadu, Kaŋ ga naŋ adilitaray ma bambari. 23 Zama Rabbi Kundeykoyo no ga halaciyaŋo kaŋ nga waadu din toonandi laabo kulu ra. 24 Woodin sabbay se binde, Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: «Ya ay jama kaŋ goono ga goro Sihiyona, Ma si humburu Assiriyanca waati kaŋ a ga ni kar da goobu, Ka nga sarjilla sambu beene ni boŋ, danga mate kaŋ Misira te. 25 Zama a cindi alwaati kayna fo, gaa no ay dukuro ga ban. Ay futa mo ga bare a boŋ k'a halaci.» 26 Rabbi Kundeykoyo mo ga tun a se da barzu, Mate kaŋ cine a na Midiyan kar Oreb tondo do. Mate kaŋ cine a na nga goobo salle teeko boŋ, K'a sambu beene mo Misira boŋ. 27 A ga ciya mo, han din hane, A jarawo ga zumbu ni jasa boŋ. A calo mo ga fun ni jinda gaa, Calo din ga halaci maani sabbay se. 28 A kaa hala Ayi, a gana Migron, A na nga jinayey jisi Mikmas. 29 I bisa nango kaŋ i ga gana din Ka zumbu Geba. Rama goono ga jijiri, Sawulu kwaara Jibeya mo zuru. 30 Nin Gallim ize wayo, ma kuuwa nda gaabi! Nin Layis, ma hangan! Kaari nin, Anatot, bakaraw hari! 31 Madmena zuru, Jebim gorokoy mo go ga tuguyaŋ do ceeci, 32 Hunkuna-hunkuna no a ga zumbu Nob. A ga nga kamba zinji-zinji Sihiyona ize wayo tondo do haray, Kaŋ ga ti Urusalima tondo. 33 A go, Rabbi Irikoy Kundeykoyo ga tuuri kambey beeri da yooje bambata. A ga ikuukey beeri, Yolla kambey mo, a g'i zumandi. 34 A ga saajo tuuri lunku-lunkey beeri da guuru deesi. Liban mo ga kaŋ Hinkoyo kambe ra.

11

1 Gaa no deene taji fo ga zay ka fun Yasse tiksa gaa, Kambe fo mo ga fun a kaajey gaa kaŋ ga ize hay. 2 Rabbi Biya ga goro a boŋ: Laakal da fahamay Biya, saaware da hina Biya, Bayray da Rabbi humburkumay Biya no. 3 Rabbi humburkuma, nga no ga ciya a kaani maayaŋo. A si ciiti haŋ kaŋ ga bangay nga moy se boŋ. A si sanni dumbu mo haŋ kaŋ nga hanga ga maa boŋ. 4 Amma adilitaray no a ga ciiti nd'a talkey se. Haŋ kaŋ ga saba mo no a ga sanni dumbu nd'a borey kaŋ sinda boŋbeeray ndunnya ra yaŋ se. A ga ndunnya kar da nga meyo goobo. A meyo fulanzama mo no a ga boro laaley wi d'a. 5 Adilitaray no ga ciya a canta gaa guddama, Naanay mo ga ciya a gudduyaŋ haro. 6 Sakali da feej'ize ga goro nangu folloŋ care banda, Mari nda hincin ize ga kani care banda, Handayze da muusu beeri ize da yeej'ize kaŋ i goono ga biiri ga goro nangu folloŋ, Zanka kayna mo no g'i boy. 7 Haw nya da urs* ga kuru care banda, Izey mo ga kani nangu folloŋ. Muusu beeri mo ga subu ŋwa danga yeeji cine. 8 Attaciriya naanandi ga fooru firsa guusu me gaa, Zanka kaŋ i kaa wa mo ga kambe daŋ gazama guusu ra. 9 I si hasaraw wala halaciyaŋ te mo nangu kulu ay tondi hananta ra, Zama ndunnya ga to da Rabbi bayray sanda mate kaŋ cine teeko ga to da hari. 10 A ga ciya mo han din hane, Yasse kaajo ga kay zama nga ma te dumey se liiliwal, a do mo no dumi

cindey ga margu. A fulanzamyaŋo do mo ga ciya nangu darzante. 11 A ga ciya mo, han din hane Koy Beero ga ye ka nga kambe salle, sorro hinkanta nooya, nga ma nga borey kaŋ cindi yaŋ fansa se, ngey kaŋ yaŋ cindi i ma fun Assiriya, da Misira, da Patros, da Etiyopi, da Elam, da Sinar, da Hamat, da teeko me gaa laabey mo ra. 12 A ga liiliwal sinji mo ndunnya dumey se, A ma Israyla waney kaŋ i gaaray yaŋ margu. Yahuda wane say-sayantey mo, A g'i margu ka fun d'ey ndunnya lokoto taaca ra. 13 Ifraymu cansa ga bisa, I ga Yahuda ibarey mo halaci. Ifraymu si ye ka canse Yahuda gaa koyne, Yahuda mo si ye ka Ifraymu taabandi koyne. 14 Amma i ga waasu ka do Filistancey tudey boŋ ka koy wayna kaŋay haray. Care banda mo no i ga wayna funay izey ku. I ga ngey kambey dake Edom da Mowab boŋ, Amon izey mo g'i gana. 15 Rabbi ga Misira teeko deena halaci parkatak! A ga nga kamba sambu ka feeni isa beero boŋ da haw kaŋ ga dungu. A m'a kar k'a fay gooru iyye. A ma naŋ borey ma daŋandi ka bisa, Baa taamu go i ce gaa. 16 Fondo beeri mo ga te a jama kaŋ cindi yaŋ se, ngey kaŋ ga cindi ka fun Assiriya. A ga hima sanda mate kaŋ cine i te Israyla se hano kaŋ hane a fun Misira laabo ra.

12

1 Han din hane ni ga ne: «Ya Rabbi, ay ga saabu ni se, Zama baa kaŋ ni te ay se bine, Ni futa ye ka bare, ni g'ay bina yeenandi mo. 2 A go, Irikoy no ga ti ay faaba. Ay ga de a gaa, ay si humburu mo, Zama Rabbi Irikoy ya ay gaabo d'ay bayto no. A ciya ay faaba mo.» 3 Farhã no araŋ ga hari kaa d'a faaba dayey ra. 4 Zaari woodin ra no araŋ ga ne: «Wa saabu Rabbi se, w'a maa ce. W'a goyey bangandi dumi cindey game ra. Wa i fongandi kaŋ a maa ga beeri. 5 Wa baytu Rabbi se, Zama a na muraaduyaŋ te da koytaray darza. Ndunnya kulu ma bay woodin gaa.» 6 Ya nin Sihiyona gorokwa, Ma jinde sambu ka kuuwa ka cilili farhã sabbay se, Zama Israyla wane Hananyankoyo kaŋ go ni bindo ra din, nga ya beeraykoy no.

13

1 Babila boŋ sanno, bangando kaŋ Isaya Amoz ize di neeya: 2 Wa liiliwal tunandi tondi kuuku kogo boŋ, Wa jinde sambu wongu marga gaa, wa kambe cabe i se, I ma furo mayraykoyey windi meyey ra. 3 Ay n'ay hanantey lordi, Oho, ay n'ay wane soojey mo ce, Danga ngey kaŋ yaŋ ga fooma nd'ay maa nooya; Ay ne i se i m'ay futa goyo te. 4 Jama marga kosongo go no tondey ra, Danga day dumi bambata fo no! Ndunnya dumey mayrayey kaŋ yaŋ margu go ga kosongu. Rabbi Kundeykoyo ga kunda fo margu wongu se. 5 Za nangu mooro, za beena me gaa no i ga fun ka kaa zama ngey ma laabo kulu halaci se. Rabbi nda nga futa wongu jinayey no ga kaa. 6 Wa kaati! zama Rabbi zaaro maan! A ga kande halaciyaŋ kaŋ ga fun Hina-Kulu-Koyo do. 7 Woodin sabbay se binde kambey kulu ga yay, Alboro fo kulu bina mo ga pati. 8 I ga gartu, kuubiyaŋ da foyrayyaŋ no g'i di. I ga kunkuni danga wayboro kaŋ go hay-zaŋey ra. I ga care di dambara, I moydumey mo ga hima danji beela. 9 Guna, Rabbi zaaro kaŋ sinda bakaraw neeya ga kaa, A ga kaa da futay da futay korno, Zama nga ma laabo ciya kurmu. A ma zunubikooney kaŋ go a ra mo halaci. 10 Zama beene handariyayzey d'i marga beerey si kaari koyne. Wayna ga te kubay za a fattanta. Hando kaaro mo si te koyne. 11 Ay ga ndunnya gurzugandi a laala sabbay se. Ay ga boro laaley mo gurzugandi i taaley sabbay se. Ay ga boŋbeeraykoyey boŋbeera ban. Ay ma jama taabandikoy mo boŋ jareyaŋo zumandi. 12 Ay ga naŋ borey ma ciya afolloŋ-folloŋ hal a duura ma sandi nda wura hanno wane. Oho, boro duura ma sandi nda Ofir wura kaŋ i hanse gumo wane. 13 Woodin se no ay ga naŋ beeney ma gasi, Ndunnya mo ga zinji-zinji ka sosoro nga nango ra Rabbi Kundeykoyo futa sabbay se, A futay korna zaaro ra. 14 A ga ciya mo, sanda jeeri kaŋ i goono ga koli, Sanda feejiyaŋ kaŋ sinda marguko, Yaadin cine no boro fo kulu ga koy nga dumo do haray, A ga zuru ka koy nga laabo ra. 15 Boro kulu kaŋ i gar, Noodin no i g'a gunda fun. Boro kaŋ i di mo kulu, i g'a wi nda takuba. 16 Ibarey g'i zankey sambu ka kar ganda, Hayrey moy go ga di. I m'i windey jinayey ku, i m'i wandey mo sara. 17 A go, ay ga Medancey tunandi Babila gaa, Dumi no kaŋ si nzarfu saal, Wura mo, i si di a darza. 18 I birawey ga arwasey zeeri ganda, I si bakar mo hay-taji se, I moy si jalla zankey gaa. 19 Babila ya mayrayey darza no, Kaldancey fooma taalam hari no, Amma Babila ga ye ka ciya sanda mate kaŋ cine Saduma nda Gomorata bara waato kaŋ Irikoy n'i zeeri. 20 A si goro nda boroyaŋ nga ra koyne hal abada, I si ye ka goro a ra koyne zamana ka koy zamana. Laarabu si nga kuuru tanda sinji noodin, Hawjiyey mo si ngey kurey kanandi noodin. 21 Amma saaji beeri ganji hamey no ga kani noodin. I windey ga to da kukuyaŋ, Taatagayyaŋ ga goro a ra, Saaji hinciney ga gaan a ra. 22

Koorey ga hẽ i wongu fu beerey ra, Zoŋey mo ga hẽ i faada kaaney ra. A alwaato kaa ka maan, i s'a jirbey kuukandi mo.
14
1 Zama Rabbi ga bakar Yakuba banda se, A ga ye ka Israyla suuban, A g'i yeti ngey laabo ra koyne. Yawey mo ga ngey boŋ margu nd'ey, I ga dabu Yakuba dumo gaa no. 2 Dumey cindey mo ga Yakuba banda sambu ka ye nd'ey ngey nango ra. Israyla dumo mo ga ngey kwaarey tubu Rabbi laabo ra, Yawey ga ciya i se bannya nda koŋŋa yaŋ. Borey kaŋ goro ka Israyla may waato, Israyla ga ye k'i may. Borey kaŋ yaŋ n'i kankam waato mo, I ga ye k'i may. 3 A ga ciya mo Rabbi ga ni no fulanzamay ni bine sara da ni taabo, da ni tamtara gaa, wo kaŋ Babila dake ni boŋ. 4 Han din hane mo ni ga yaasay woone dake Babila bonkoono gaa ka ne: Guna mate kaŋ kankamandikwa kokor d'a! Mate kaŋ a futa ban d'a. 5 Rabbi na boro laaley goobo ceeri, Kaŋ ga ti mayraykoyey sarjilla. 6 A soobay ka dumey kar nga futa ra, A na ndunnya dumey may mo da futay da kankami kaŋ sinda boro kaŋ g'a ganji. 7 Ndunnya kulu goono ga goro kaŋ sinda fitina, kala laakal kanay. I ga tun da farhã dooni mo. 8 Oho, sipres* tuurey ga farhã nin, Babila bonkoono boŋ, Liban ra sedre* nyaŋey goono ga ne: «Za kaŋ i na ni zeeri, Beeriko fo mana cindi kaŋ ga tun iri gaa.» 9 Alaahara nyooti ganda ni sabbay se, A ma ni kubay waati kaŋ ni to noodin. A ga Refayimey* biyey tunandi ni sabbay se, Ngey da ndunnya boro beerey kulu. Ndunnya dumey bonkooney kulu, Alaahara g'i tunandi i ma zumbu ngey kargey boŋ. 10 I kulu ga tu ni se ka ne: «Ni mo, ni ciya londibuuno sanda iri cine, wala? Ni ciya iri himandi nooya, wala?» 11 Ni koytaray darza zumbu hala Alaahara, Hala nda ni tubaley* hẽeney kulu. Nooniyaŋ go ni cire ga daaru, Nooniyaŋ mo ga ni daabu. 12 Ya nin, handariya darzakoy, mo boyaŋ ize aro, Nin neeya ka fun beene ka kaŋ. Nin, ndunnya dumey kaynandikwa, I ga ni zeeri hala ganda. 13 Zama ni bina ra no ni ne: «Hala beene no ay ga kaaru, Ay g'ay karga beerandi no Irikoy handariyayzey boŋ, Ay ga goro jama marga tondo boŋ, Hala yongo azawa kamba me. 14 Ay ma kaaru noodin beene hirriyaŋ beerey boŋ, Ay m'ay boŋ ciya Beeray-Beeri-Koyo cine.» 15 Amma hala Alaahara no i ga zulli nda nin, Ka konda nin hala guuso citi. 16 Borey kaŋ di nin ga mo daaru ni gaa, I ma laakal kulu ye ni gaa ka ne: «E! Manti nga no, bora kaŋ doona ka laabo jijirandi ka mayrayey zinji-zinji? 17 Manti nga no ka ndunnya himandi sanda saaji cine ka gallu beerey zeeri, Kaŋ mana nga tamtaray izey taŋ i ma ye ngey kwaara, wala?» 18 Ndunnya dumey bonkooney kulu, oho, i kulu, Darza ra no i ga kani, boro kulu nga saara ra. 19 Amma nin wo, i na ni furu zaati no ya-haray ni saara banda, Sanda tuuri kambe kaŋ i ga dond'a cine. I na ni daabu nda buukoyaŋ kaŋ wongu n'i gundey fun da takuba, Kaŋ yaŋ goono ga zulli ka koy guuso ra tondey do, Sanda buuko kaŋ ce ga taamu-taamu cine. 20 Nin d'ey si margu ka goro saaray ra, Zama ni na ni laabo halaci, Ni na ni talkey wi mo. Laala goy-teekoy banda, i ma si i maa ce hal abada. 21 W'i izey soola wiyaŋ se, i baabey laala sabbay se. I ma si tun ka laabo ŋwa, I ma si ndunnya fando toonandi nda gallu beeri yaŋ mo. 22 Ay bumbo mo, ay ga tun ka gaaba nd'ey. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay ma Babila maa nd'a cindo tuusu, Ize aru da haama kulu. Yaadin no Rabbi ci. 23 Ay ga Babila ciya kuunu nangoray, Da hari bangu-bangu yaŋ. Ay m'a haabu mo nda halaciyaŋ haabirji, Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 24 Rabbi Kundeykoyo ze ka ne: Daahir, mate kaŋ ay soola, woodin no ga te. Mate kaŋ cine ay waadu mo, yaadin no a ga kay. 25 Ay ga Assiriya ceeri ay laabo ra. Ay tondi kuukey boŋ mo no ay g'a taamu-taamu. Gaa no a calo ga fun ay jama jinde bandey gaa, A tiŋa mo ga zumbu ka fun i jasey boŋ. 26 Waadu nooya kaŋ ay waadu ndunnya kulu se, Kambe mo nooya kaŋ go sambante ndunnya dumey kulu boŋ. 27 Zama Rabbi Kundeykoyo no k'a waadu, May binde no g'a ganji? A kambe go sambante mo, may binde no g'a bare? 28 Jiiro kaŋ ra bonkoono Ahaz bu no annabitaray sanni woone wo kaa: 29 Ya Filistiya, araŋ kulu, Ma si farhã ka ne, way, «Goobo kaŋ n'iri kar din ceeri.» Zama gondi kaajo gaa no gazama ga fatta, Gazama hayyaŋ mo ga hima gondi futo kaŋ ga zuru danga mali cine. 30 Talka ize hay-jina ga du ŋwaari, Jaŋaykoy mo ga kani baani samay. Amma a ga ni kaajo wi da haray, Ni waney kaŋ cindi mo, hara g'i wi. 31 Ya nin faada meyo, ma wurru! Ya gallo, ma kaati nda jinde beeri! Ya Filistiya, araŋ kulu, araŋ kar ka say. Zama azawa kambe haray no dullu goono ga fun, Boro fo mo si no kaŋ ga fatta sasara ra. 32 Tuyaŋ fo dumi no i ga yeti dumo din diyey se? To. Rabbi no ka Sihiyona sinji. A jama ra borey kaŋ yaŋ di kankami mo ga du koruyaŋ do a ra.
15

1 Mowab boŋ sanni neeya: Daahir, cin folloŋ ra no Mowab kwaara Ar ciya kurmu, A halaci
parkatak! Daahir, cin folloŋ ra no Mowab kwaara Cir ciya kurmu, A halaci parkatak! 2
Mowabancey kaaru ka koy diina windo do kaŋ go Dibon. I koy tudey boŋ sududuyaŋ nangey do,
Zama ngey ma hẽ se. Mowab goono ga Nebo nda Medeba hẽeni te, Boŋ-tali go i kulu boŋ ra, I na
kaabey kulu mo cabu. 3 Kwaarey fondey ra i ga bufu zaara haw, Garey boŋ da kwaara batamey ra
mo, Boro kulu go ga hẽ ka mundi dooru. 4 Hesbon go ga jinde sambu, nga nda Eleyale, Boro ga
maa i jindey hala Yahaz. Woodin sabbay se no Mowab wongaarey goono ga kuuwa, Afo kulu bina
goono ga jijiri a ra. 5 Ay bina goono ga hẽ Mowab se. Zama a laab'izey kaŋ zuru koy Zowar, I koy
Eglat Selisiya, I ga ziji Luhit gangara gaa da hẽeni. Fonda kaŋ ga koy Horonayim gaa no i goono ga
halaciyaŋ hẽeni te. 6 Ay goono ga hẽ zama Nimrim harey koogu, Subey suugu, itayo gaze, Hay fo
tayo kulu si no mo. 7 Woodin se no fari albarka kaŋ cindi, Da haŋ kaŋ i daŋ barma, I g'i sambu ka
Abarim gooro daŋandi nd'ey. 8 Zama barayyaŋ ga windi ka gana Mowab hirro me, A kuuwa ga koy
hala Eglayim, hala baa Beyer-Elim. 9 Zama Dimon harey to da boro kuri, Daahir, ay ga kande
masiiba ka tonton Dimon boŋ. Ay ga kande muusu beeri borey kaŋ yaŋ yana Mowab ra din gaa,
Ngey nda laabo boro cindey gaa.

16

1 Wa feej'izeyaŋ samba laabo maykwa se, _gomni wane yaŋ|_ I ma tun d'ey Sela kaŋ go saajo ra ka
koy Sihiyona ize wayo tondo boŋ. 2 Zama sanda curoyaŋ kaŋ goono ga te boŋdaray, Sanda fiti kaŋ i
say-say, Yaadin cine no Mowab ize wayey ga hima Arnon gooro yawyaŋo do. 3 I ma ne: «Ma te iri
se saaware, ma ciiti dumbu, Ma daŋ ni biyo ma ciya iri se cin himandi zaari bindo ra! Borey kaŋ
yaŋ i gaaray, m'i tugu, Boro kaŋ goono ga zuru, ma s'a amaana ŋwa! 4 Naŋ Mowab zurantey ma
goro ni banda, Ni ma ciya i se tuguyaŋ do hal i ma faaba ka fun halacikwa kamba ra.» Zama
toonyante ban, halaciyaŋ gaze, Taamu-taamukwa daray laabo ra. 5 Baakasinay suuji boŋ no karga
ga sinji, Ciitiko mo ga goro a boŋ naanay ra Dawda bukka ra. A ga cimi ciiti ceeci, A ga cahã mo
nga ma adilitaray goy te. 6 Iri maa Mowab boŋbeera baaru, Boŋbeeraykoy no gumo hala nd'a
boŋbeera d'a fundi beera d'a futa mo. Amma a sanney kulu yaamo no. 7 Woodin sabbay se no
Mowab ga kaati nga boŋ se, Borey kulu ga kaati no. Araŋ ga bu baray te Cir-Hareset reyzin takula
se, Zama daahir ibare n'i kar ka zeeri. 8 Zama Hesbon farey lakaw, Ngey nda Sibma reyzin tiksey.
Reyzin fun-taji hanney na dumi cindey koyey zeeri. Kambey kaa ka to hala Yazer, I yandi kal i koy
saaji fimbo ra, I salle mo hal i na teeko daaru. 9 Woodin sabbay se no ay ga hẽ Yazer se, Danga
Sibma reyzin tiksey nooya. Ya Hesbon da Eleyale, ay g'araŋ tayandi d'ay mundey, Zama cilili kaŋ
ni ga te kaydiya nafa nda ni heemar waate wano kulu boŋ, a ban. 10 Ay na bine kaani da farhã kaa
fari albarkanta ra. Dooni da farhã kosongu mo si no reyzin kaley ra, Taamuko si no kaŋ ga reyzin
taamu-taamu kankamyaŋo do, Ay naŋ reyzin wiyaŋ kosongo ma ban mo. 11 Woodin se no ay bina
goono ga hẽ sanda moolo beeri cine Mowab se, Ay bina ga hẽ gumo Cir-Hareset se. 12 A ga ciya
mo, waati kaŋ i di kaŋ Mowab na nga boŋ fargandi nga tudey boŋ sududuyaŋ nangey do, Kal a ga
kaa nga nangu hananta do ka te adduwa, Amma yaamo no. 13 Sanney kaŋ Rabbi ci Mowab boŋ
waato jirbey ra din nooya. 14 Amma sohõ Rabbi salaŋ ka ne: «Ne ka guna jiiri hinza, danga mate
kaŋ goy-ize ga goy lasaabu, Mowab darza ga ye ka ciya donda-caray hari, nga nda nga kunda beero
kulu. Borey kaŋ yaŋ ga cindi si baa gumo, hina mo si.»

17

1 Damaskos boŋ sanni neeya: «A go, Damaskos ga ba ka fay da nga gallutara ka ciya kurmu
gusamyaŋ. 2 Arower kawyey ga ciya kurmu. I ga ciya alman kuru kuray do. Kurey ga kani noodin,
Boro kulu mo si i humburandi. 3 Ifraymu wongu fuwey ga ban, Mayray mo ga ban Damaskos da
Suriya cindo ra. I ga ye ka ciya sanda Israyla izey darza cine.» Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 4
«A ga ciya mo han din hane Yakuba darza ga zabu. A naasuyaŋo mo ga faabu. 5 A ga ciya mo,
sanda mate kaŋ cine ntaasu wiiko ga fari albarka margu, A kambey mo ga ntaasu jeeney dumbu,
Oho, a ga ciya sanda mate kaŋ cine boro ga ntaasu jeeniyaŋ koobu Refayim* gooro ra. 6 Kulu nda
yaadin koobuyaŋ hari ga cindi Damaskos ra, Sanda zeytun* tuuri-nya kokobeyaŋ cine. Ize hinka
wala ihinza ga cindi hala beene kamba gaa, Tuuro kaŋ hay gumo mo, Ize taaci wala igu ga cindi a
kambey casey gaa.» Yaadin no Rabbi Israyla Irikoyo ci. 7 Han din hane binde boro ga nga Takakwa
guna, A moy mo ga Israyla wane Hananyankoyo do haray guna. 8 A si sargay feemey kaŋ ci a

kambe goyey guna, Haya kaŋ a kambayzey te mo, a si ye k'a guna koyne, Baa wayboro himandi bundu toorey, Wala wayno himandi waney. 9 Zaaro din ra Israyla gallu birnikoyey ga ciya sanda hay fo kaŋ i furu tuuri zugay ra, da tuuri kambe kaŋ Israyla izey dira ka naŋ. Laabo mo ga ciya kurmu. 10 Zama ni dinya Irikoy kaŋ ti ni faaba, Ni na saalay kaa mo ni gaabi tondo gaa. Woodin se no ni goono ga tilamyaŋ te ni ibaay boŋ, Ni goono ga tikse waani yaŋ sinji. 11 Zaaro din kaŋ ra ni n'a tilam mo, ni g'a kali, Susubay ni ga daŋ ni dumi izo ma te boosi. Amma han kaŋ hane ni ga kalo wi, a ga te gusam, Bine saray da doori kaŋ sinda safari wane no. 12 Wass! Ndunnya dumi boobo kosongo neeya! I goono ga kosongu sanda teekoy dunduyaŋ. Wayyo! Ndunnya dumey dunduyaŋ neeya! I goono ga dundu sanda hari beerey wane cine. 13 Ndunnya dumey ga dundu sanda hari boobo dunduyaŋ cine, Amma Rabbi ga deeni i gaa. I ga zuru ka mooru mo, Sanda mate kaŋ cine tondi beeri ra haw ga du gaaray d'a, Wala mo sanda tuuri kunkunante kaŋ go hari haw bambata jine. 14 Wiciri kambu haray humburkumay beeri go no, Hala mo ga bo, boro kulu si no. Borey kaŋ yaŋ goono g'iri kom baa nooya, Borey kaŋ yaŋ goono g'iri ku mo baa nooya.

18

1 Kaari, ya laabo kaŋ gonda fatayaŋ kaŋ ga yooje, Nin kaŋ go Etiyopi isey banda! 2 Ni ga ni diyey donton teeku fondey ra, I ga koy karra hiyey ra harey boŋ, ka ne: «Ya araŋ, diyey kaŋ ga waasu diraw gaa, Wa koy ndunnya dumi fo do kaŋ borey ga ku, Kaŋ kuurey ga yuttu mo. Wa koy dumi waani fo do kaŋ ga humburandi, Za nangu maaney hala nangu moorey, Ndunnya dumi gaabikooni no kaŋ ga taamu-taamu, Kaŋ isey ga gana ka bisa a laabo ra.» 3 Ya araŋ, ndunnya gorokoy kulu, Sanda araŋ kaŋ yaŋ goono ga goro laabey ra: D'i na liiliwalo tunandi beene tondi kuukey boŋ, Kulu araŋ ga di a. D'i na hilli kar mo, kulu araŋ ga maa r'a. 4 Zama yaa no Rabbi ci ay se: «Ay ga goro ay laakal gaa, Ay ga guna mo za nango kaŋ ay go, Sanda korni kaŋ ra sinda buuda wayno kaari ra, Wala mo sanda harandaŋ buuda cine heemar waate korni ra.» 5 Zama za heemar waate mana kaa, Waati kaŋ tuuri boosi baan, Booso mo ga ciya reyzin kaŋ ga sintin ka nin, Kala Rabbi ma kambe kayney pati-pati nda koomayaŋ. Kambey kaŋ yaŋ go ga feeri mo, A m'i pati ka kaa. 6 Borey kulu, i g'i naŋ care banda saajo curayzey kaŋ yaŋ ga ham ŋwa se, da laabo ganji hamey mo se. Curayzey kaŋ yaŋ ga ham ŋwa ga kaydiya te i gaa, Laabo ganji hamey kulu mo ga jaw waate te i gaa. 7 Alwaati woodin ra no i ga kande Rabbi se nooyaŋ ka fun ndunnya dumi fo do kaŋ borey ga ku, Kaŋ kuurey ga yuttu mo. Dumi waani fo no kaŋ ga humburandi za nangu maaney hala nangu moorey, Ndunnya dumi gaabikooni no kaŋ ga taamu-taamu, Kaŋ isey ga gana ka bisa a laabo ra. I ga konda nooyaŋo din naŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo maa go, kaŋ ga ti Sihiyona tondo.

19

1 Misira boŋ sanni neeya: A go, Rabbi go ga kaaru beene buru waso boŋ, A ga ba ka kaa Misira no. Misira toorey ga jijiri a jine, Misirancey biney mo ga pati i gandey ra. 2 Ay ga Misirancey daŋ mo i ma gaaba nda care. I ga wongu te mo nya-ize kulu nga cala gaa, Gorokasin da gorokasin, gallu nda gallu, Mayray da mayray, ngey nda care koonu. 3 Gaa no Misira bine-gaabo ga fatta a ra. Ay g'i saawara mo ciya yaamo hal i ma ceeci toorey, da ziimey, Da borey kaŋ yaŋ gonda ganako biyayaŋ, da gunakoy gaa. 4 Ay ga Misirancey daŋ mayra kaŋ ga sandi kambe ra, Bonkooni futaykooni fo mo no g'i may. Yaadin no Rabbi Irikoy Kundeykoyo ci. 5 Teeku harey ga sundu, Isa mo ga halaci ka koogu. 6 Goorey mo ga fumbu. Misira gatamey kaŋ i ga fansi hari se, I ga soobay ka zabu kal i ma koosu, Karra nda diiri mo ga lakaw. 7 Nil isa farrey kaŋ go Nil jabo gaa, Da Nil fari kulu ga koogu, I ma say-say, i ma ban. 8 Borey kaŋ yaŋ ga koy tam ga hẽ, Borey kaŋ yaŋ ga maamari hirri Nil isa ra mo ga baray. Borey kulu kaŋ yaŋ ga taaru daaru haro boŋ mo, I gaa londey ga bu. 9 Woodin banda, lin* karkoy da fatala kwaaray cakay, haawi g'i di. 10 I ga Misira borey kaŋ yaŋ ga ti bonjare tutubu, Goy-izey kulu biney ga sara mo. 11 Daahir Zowan mayraykoyey ya saamoyaŋ no. Firawna saawarekoy kaŋ yaŋ gonda laakal, I saawara si hima kala alman wane. Mate no araŋ ga te ka ne Firawna se: «Ay ya laakalkooney ize no, Za doŋ bonkooney ize mo no?» 12 Man gaa no ni laakalkooney go binde? Naŋ i ma ci ni se sohõ hala ni ma bay haŋ kaŋ no Rabbi Kundeykoyo waadu Misira boŋ. 13 Zowan mayraykoyey ciya saamoyaŋ, Nof mayraykoyey mo go halliyaŋ ra, Ngey kaŋ ga ti a kunda lokoto tondo na Misira laabo borey darandi. 14 Rabbi na siiriyaŋ laakal daŋ mayraykoyey ra, I ma du ka Misira darandi nga goyey kulu ra. A ga hima boro kaŋ bugu, Kaŋ goono ga tatanji nga yeero ra. 15 I si goy kulu te Misira ra kaŋ gonda nafa, Baa boŋo wala sunfa,

Wala kambe wala deene taji, i si hin k'a te. 16 Han din hane Misira ga ciya sanda wayboroyaŋ. I ga humburu ka jijiri, Rabbi Kundeykoyo kamba zinjiyaŋo kaŋ a goono ga zinji laabo boŋ sabbay se. 17 Yahuda laabo ga ciya humburkumay hari Misira laabo se. Boro kulu kaŋ n'a baaro ci a se ga humburu Rabbi Kundeykoyo waado kaŋ a goono ga miila Misira boŋ. 18 Hano din hane gallu gu ga bara Misira ra kaŋ yaŋ ga salaŋ da Kanaana deene, kaŋ yaŋ ga ze da Rabbi Kundeykoyo. I kwaara fo maa ga ciya Halaciyaŋ Gallu. 19 Han din hane, sargay feema fo ga bara Rabbi se Misira laabo bindi ra, cinari kuuku fo mo ga bara Rabbi se laabo hirro me gaa. 20 A ga ciya alaama nda seeda mo Rabbi Kundeykoyo se Misira laabo ra, zama Misirancey ga hẽ Rabbi gaa kankamandikoy sabbay se. Nga mo ga Faabako donton i se kaŋ wongaari no, a g'i faaba mo. 21 Rabbi ga naŋ Misirancey ma nga bay. Misirancey mo ga Rabbi bay zaari woodin ra. Oho, i ga sududuyaŋ te da alman sargay da ŋwaari sargay care banda. I ga sarti sambu Rabbi se, i g'a toonandi mo. 22 Rabbi ga Misira kar. D'a n'a kar, a g'a yayandi mo. I ga tuubi ka kaa Rabbi do, nga mo ga maa i se k'i no baani. 23 Zaari woodin ra binde, fondo beeri fo ga te za Misira gaa kal a ma koy Assiriya gaa. Assiriyancey ga furo Misira ra, Misirancey mo ga furo Assiriya ra. Misirancey ga sududuyaŋ te, ngey nda Assiriyancey care banda. 24 Hano din hane Israyla ga ciya ihinzanta Misirancey da Assiriyancey banda, albarka hari nooya ndunnya bindo ra. 25 Zama Rabbi Kundeykoyo n'i albarkandi ka ne: «Albarka ma bara ay borey Misira gaa, d'ay kambe goyo Assiriya gaa, d'ay mayray haro Israyla mo gaa.»

20

1 Jiiro kaŋ Assiriya wonkoyo kaa Asdod, saaya kaŋ Assiriya bonkoono Sargon n'a donton, a na Asdod wongu k'a ŋwa. 2 Alwaati woodin ra no Rabbi salaŋ Isaya Amoz ize me ra ka ne: «Ma koy ka bufu zaara feeri ka kaa ni canta gaa, ma ni taamey mo foobu ka kaa ni cey gaa.» Nga mo te yaadin. A go ga dira kwaay si, taamu mo si. 3 Rabbi ye ka ne: «Sanda mate kaŋ cine ay tamo Isaya te, jiiri hinza a go ga bar-bare kwaay si, taamu mo si cey gaa, zama nga ma ciya alaama nda dambara hari Misira nda Etiyopi boŋ, 4 yaadin cine no Assiriya bonkoono ga dira nda borey kaŋ yaŋ a di Misira ra, ngey nda Etiyopi waney kaŋ zuru. Arwasey da dottijo zeeney ga dira kwaay si, taamu si, hala nda i banda furay go taray, Misira haawi nooya. 5 I ga sukurutu, haawi m'i di mo ngey deyaŋ haro Etiyopi d'i darza haro Misira sabbay se. 6 Zaari woodin ra binde laabo din caso gorokoy ga ne: ‹Guna mate kaŋ cine iri deyaŋ haro bara nd'a, nango din kaŋ iri zuru ka koy ka gaakasinay ceeci, iri ma du ka faaba Assiriya bonkoono kambe ra se. To, iri binde, mate iri ga te ka yana?› »

21

1 Saajo kaŋ go teeko do haray boŋ sanni neeya: Danga day dandi kambe haray hari haw bambata kaŋ ga bisa, Kaŋ ga funsu nda gaabi, Yaadin cine no wongu ga fun saajo ra d'a, A ma fun laabo kaŋ ga humburandi ra. 2 Bangandi kaŋ ga sandi no i cabe ay se, Amaana ŋwaako goono ga amaana ŋwaari goy te. Halaciko go halaciyaŋo gaa ga te. Ya nin, Elam, ziji ka koy! Ya Mediya, ma wongu marga kayandi ka windi! Ay naŋ i bine jisiyaŋo kulu ma ban. 3 Woodin sabbay se no ay ankorey to da doori, Foyray n'ay di sanda wayboro kaŋ go ga hay-zaŋay cine. Ay go ga kuubi da doori, kala ay si hin ka maa sanni, Ay taabi mo kala ay si hin ka di. 4 Ay bina goono ga fittaw, Humburkumay n'ay zeeri. Kubay-kuba kaŋ ay ga beeje nd'a, Rabbi ye k'a ciya ay se jijiriyaŋ. 5 Babila ra i goono ga ŋwaari do soola, I goono ga tangarayaŋ daaru, I goono ga ŋwa, i goono ga haŋ. Ya araŋ wongu nyaŋey, wa tun! Wa ji tuusu korayey gaa! 6 Zama yaa no Koy Beero ci ay se: «Ma koy ka batuko daŋ, A ma ci haŋ kaŋ nga ga di. 7 D'a di wongu torkoyaŋ, da bari-kariyaŋ kaŋ ga dira ihinka-hinka, Da farkayyaŋ kaŋ yaŋ go ga sasare, Da yoyaŋ kaŋ yaŋ go ga sasare. Kal a ma hanga jeeri ka laakal daŋ hal a ma boori.» 8 Gaa no batukwa kuuwa sanda muusu beeri cine ka ne: «Ya ay Koyo, zaari ay goono ga kay batuyaŋ cinaro boŋ duumi ka batandi. Cin me-a-me ay go ne ga sinji ay batuyaŋo do. 9 Guna, boro fo go kaa wongu torko ra, Da bari-kari hinka-hinka.» Bora din ne: «Babila kaŋ! A kaŋ! A tooru jabantey kulu mo, Rabbi n'i bagu-bagu kala ganda.» 10 Ya araŋ kaŋ ay safa ay dubango ra, Haŋ kaŋ ay maa Rabbi Kundeykoyo Israyla Irikoyo do, Ay n'a bangandi araŋ se. 11 Edom boŋ sanni neeya: Ceyaŋ fo kaa ay do kaŋ fun Seyir ka ne: «Batukwa, man gaa cine no cino to? Batukwa, man gaa cine no cino to?» 12 Batukwa mo ne: «Mo boyaŋ go kaa, Cin mo goono ga kaa. D'araŋ ga hã, wa hã, Wa bare mo ka ye ka kaa.» 13 Laarabey laabo boŋ sanni neeya: Ya araŋ

Dedancey, sata kaŋ goono ga dira, Laarabey laabu saajo tuurey ra no araŋ ga zumbu. 14 Ya araŋ Tema laabo gorokoy, boro kaŋ maa jaw, W'a kubay da hari, wa zurantey mo kubay da ŋwaari. 15 Zama takuba se no i zuru, takuba kaŋ go foobante, Da biraw kaŋ i na haw daŋ a ra, da wongu kankami mo. 16 Zama yaa no Koy Beero ci ay se: «Ne ka guna jiiri fo, mate kaŋ goy-ize ga goy lasaabu, Kedar darza kulu ga ban. 17 Biraw ize cindey, Kedar ize wongaarey ga zabu ka ciya borey kaŋ si baa, zama Rabbi Israyla Irikoyo no ka woodin ci.»
22
1 Bangandiyaŋ gooro boŋ sanni neeya: Ifo ka du nin sohõ kaŋ araŋ jama kulu kaaru cinarey boŋ? 2 Ya nin, gallu kusuumakoy kaŋ to da kosongu, Nin, faada kaŋ ga farhã, Ni borey kaŋ i wi kulu, manti takuba no k'i wi, Manti mo wongu ra no i bu bo. 3 Ni mayraykoyey kulu, care banda no i zuru, Tongo koyey no k'i haw. Ni borey kulu kaŋ i di, i n'i haw care gaa, Baa kaŋ i zuru ka koy nangu mooro. 4 Woodin sabbay se no ay ne: «Ma ni mo kaa ay do haray. Naŋ ay ma hẽeni korno te. Ma si kookari ka ne ni g'ay suurandi ay jama ize wayo halaciyaŋo sabbay se.» 5 Zama kosongu da taamu-taamuyaŋ da boŋ haway hane no kaŋ fun Rabbi do, A fun Rabbi Kundeykoyo do bangandiyaŋ gooro ra. Wongu ga birni cinarey bagu-bagu, Borey kuuwa ga koy tondi kuukey do. 6 Elam go ga tonga jare, A gonda wongu torkoyaŋ da boroyaŋ da bari-kariyaŋ. Cir mo na koray feeri. 7 A ciya mo ni gooru suubanantey to da wongu torkoyaŋ, Bari-karey mo na daaga sinji birni meyo gaa. 8 Rabbi na Yahuda kosara kaa a gaa. Ni mo, han din hane ni naanay wongu jinay gaa, Kaŋ yaŋ go tuuri zugay faada ra. 9 Araŋ di kaŋ Dawda gallo kortimey ga baa gumo. Araŋ na ganda bango haro margu-margu nangu folloŋ. 10 Araŋ na Urusalima windey kabu, Araŋ na windi fooyaŋ zeeri ka birni cinaro gaabandi nd'ey. 11 Araŋ na guusu fansi mo birni cinari hinka nda care game ra, Zama araŋ ma waato bango haro jisi a ra. Amma Bora kaŋ na goy woodin te, araŋ mana naanay a gaa. Nga kaŋ n'a soola za gayyaŋ mo, araŋ mana laakal d'a. 12 Woodin sabbay se no, Han din Rabbi Kundeykoyo ga ce ka ne araŋ ma hẽ ka bu baray te, k'araŋ boŋey cabu, Ka bufu zaara haw cante gaa. 13 A binde araŋ go ga farhã da bine kaani gumo, Da haw da feeji wiyaŋ, da ham ŋwaari da duvan* haŋyaŋ. Araŋ go ga ne: «Iri ma ŋwa, iri ma haŋ, Zama suba no iri ga bu.» 14 Amma Rabbi Kundeykoyo na woone bangandi ay se ay hangey ra. A ne: Daahir ay si taalo din yaafa araŋ se kala araŋ ma bu. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 15 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Ma koy bora kaŋ ga bonkoono arzaka jisiyaŋ windo dabari do, Kaŋ ga ti Sebna. Ma ne a se: 16 «Ifo no ni se neewo? May no ni se mo nango, Kaŋ se ni na saaray jabu ni boŋ se nango wo ra?» (A go ga fijiyaŋ do jabu nga boŋ se tondo boŋ, A goono ga nangoray jabu nga boŋ se tondi ra.) 17 A go, Rabbi ga ba ka ni jindaw da gaabi, Nin boro gaabikoono. Oho, a ga ni di diyaŋ hanno. 18 A ga ni windi-windi sanda taawa cine ka ni catu kala ni ma koy laabu fo kaŋ ga tafay ra. Noodin no ni ga bu, Noodin mo no ni torko darzantey go, Ya nin, ni jine bora windo haawi haro! 19 Ay ga ni gaaray ka ni kaa ni goyo ra, Ay ga ni dagu ka kaa ni nango ra mo. 20 A ga ciya mo, han din hane ay g'ay tamo Eliyacim Hilciya ize ce. 21 Ay ga ni kwaayo daŋ Eliyacim gaa ka ni guddama korfa haw a gaa. A kambe ra mo no ay ga ni mayra daŋ. A ga ciya baaba Urusalima gorokoy da Yahuda dumo mo se. 22 Dawda windo daabuyaŋ haro mo, ay g'a daŋ a kambe ra. D'a n'a feeri, boro kulu s'a daabu. D'a n'a daabu mo, boro kulu s'a feeri. 23 Ay g'a sinji sanda sarfa cine nangu tabbatante ra, a ga ciya karga darzante mo nga baabo dumo se. 24 A baabo dumo darza kulu ga sarku a gaa, izey nda ngey banda. Hari jinay kulu, za haŋ gaasiyey gaa kal a ma koy gullayzey kulu gaa, ngey mo ga sarku a gaa. 25 Rabbi Kundeykoyo ne: Han din hane sarfa kaŋ i sinji nangu tabbatanta ra din, a ga sooli. A ga pati ka kaŋ, jinayey kaŋ goono ga sarku a gaa din mo ga halaci, zama Rabbi no ka woodin ci.
23
1 Tir boŋ sanni neeya: Ya araŋ Tarsis hiyey, wa kaati! Zama i na Tir kwaara zeeri kala windi kulu mana cindi, Do-me mo si no. I fun da baaro din Kubrus laabu ka kand'a Tir se. 2 Wa dangay, ya araŋ teeko me gaa gorokoy. Zidon fatawc'izey kaŋ yaŋ na teeko daŋandi. I na araŋ toonandi waato. 3 I ga teeku meyey gaa casu ka kande Sihor farey da Nil isa albarka a ma ciya Sidon riiba. Nga mo ciya dumi boobo se habu. 4 Ya Zidon, haawi ma ni di, Zama teeko go ga salaŋ, danga teeko ra wongu nangu nooya. A goono ga ne: «Ay wo, yana gunde jaraw taabi te, Yana hay, yana arwasuyaŋ biiri, Yana wandiyoyaŋ jare mo.» 5 Saaya kaŋ cine baaro ga kaa Misira, I ga jijiri Tir baaro sabbay se. 6 Wa bisa ka koy Tarsis. Araŋ kaŋ goono ga goro teeko me gaa, Araŋ ma wurru. 7 Araŋ gallo kaŋ

gonda bine kaani, nga nooya, wala? Wo kaŋ a kaajo sintin za doŋ zamaney ra no. Nga no kaŋ a cey kond'a nangu mooro hal a ma ciya ce-yaw noodin, wala? 8 May no ka Tir waadu nda woodin? Nga kaŋ ga koytarayyaŋ zaban, Nga kaŋ a fatawc'izey ya bonkooniyaŋ no. A day da neera teekoy mo ndunnya boro beeriyaŋ no. 9 Rabbi Kundeykoyo no k'a waadu, Zama nga ma boŋbeeray darza kulu ziibandi, A ma donda-caray candi ka kande ndunnya beeraykoyey kulu boŋ. 10 Ya Tarsis ize wayo, Ma gana ka bisa ni laabo ra sanda Nil isa cine. Kosaray hari kulu mana cindi ni se sohõ. 11 Rabbi na nga kamba salle teeko boŋ, A na koytarayyaŋ zinji. Rabbi na lordi te Kanaana boŋ ka ne a wongu fuwey ma halaci. 12 A ne koyne: «Ya nin wandiya kaŋ di kankami gumo, Zidon ize wayo. Ni si ye ka farhã koyne. Ma tun ka daŋandi ka koy Kubrus. Baa noodin mo ni si du fulanzamay.» 13 Guna, Kaldancey laabo neeya, Waato ndunnya dumo din si no. Assiriyancey na Tir sinji a ma te do-me. Kaldancey mo na ngey wongu cinari kuukey sinji, I na Tir faadey kaa koonu k'a ciya kurmu. 14 Ya araŋ Tarsis hiyey, wa kaati! Zama araŋ wongu fuwo halaci! 15 A ga ciya mo, han din hane borey ga dinya Tir gaa kal a ma to jiiri wayye, kaŋ ga saba nda bonkooni folloŋ aloomar. Jiiri wayya din banda a ga ciya Tir se sanda mate kaŋ cine i ci kaaruwa doono ra, ka ne: 16 «Ya nin, kaaruwa kaŋ gaa borey dinya, Ma moolo sambu ka gallo bar-bare. Ma moola hamney kar da gonitaray, Ma dooni kaano boobo te zama i ma fongu ni gaa.» 17 A ga ciya mo jiiri wayya din banda Rabbi ga Tir kunfa. Kwaara ga ye mo nga waykuuray sufuray goyo teeyaŋ ra. A ga kaaruwataray* te mo nda ndunnya mayrayey kulu kaŋ go ndunnya fando boŋ. 18 Amma a day da neera, d'a sufuray goyo, boro fo g'i fay waani Rabbi se. Arzaka si jisi, borey s'a daŋ barma mo, zama a day da neera ga ciya borey kaŋ goono ga goro Rabbi jine yaŋ din wane. I ma ŋwa ka kungu, ka bankaaray gaakurante yaŋ te mo.
24
1 Guna, Rabbi ga laabo ciya koonu, A g'a te kurmu, a g'a bare ka gum, A g'a gorokoy mo say-say. 2 A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine jama bara, Yaadin cine no alfaga* mo ga bara. Sanda mate kaŋ cine bannya go, Yaadin cine no a koyo mo ga bara. Sanda mate kaŋ cine koŋŋa go, Yaadin cine no fu-nya mo ga bara. Sanda mate kaŋ cine dayko go, Yaadin cine no neerako mo ga bara. Sanda mate kaŋ cine garaw danko go, Yaadin cine no garaw sambuko mo ga bara. Sanda mate kaŋ cine nooru nda hari nooko go, Yaadin cine no nooru nda hari taako mo ga bara. 3 Laabo kulu ga ciya koonu parkatak, Ibarey g'a kulu ku parkatak, Zama Rabbi no ka sanno din ci. 4 Laabo ga bu baray te, a ga lakaw. Ndunnya ga yangala ka lakaw, Ndunnya ra boŋbeeraykoyey ga yangala. 5 Ndunnya ziibi mo nga gorokoy sabbay se, Zama i go ga lordiyaŋ daaru, I go ga hin sanni kakaw, I go ga sappa kaŋ ga duumi tunandi mo. 6 Woodin sabbay se no laaliyaŋ go ga laabo ŋwa. A ra gorokoy mo, i n'i gar taali-teeriyaŋ. Woodin sabbay se no laabo gorokoy ton, Manti boro boobo no ka cindi a ra. 7 Reyzin hari ga ba ka ban, Reyzin tikse go ga yangala, Bine kaani koyey kulu go ga bine jisi. 8 Haray kar ka fooru yaŋ kulu ban, Farhã teekoy kosongo ban, moolo beeri farhã mo ban. 9 Borey si duvan haŋ ka doon koyne, Baji mo ga fortu nga hankoy se. 10 Gallo kurmo bagu ka kaŋ. Windi kulu go daabante, Hala boro kulu si du ka furo. 11 Borey goono ga kaati fondey ra duvan sabbay se, Farhã kulu te kubay, Laabo ra foori nda haari kulu dira. 12 Gallo ra, kala kurmu kaŋ cindi, I na birni meyo kar ka bagu-bagu. 13 Zama mate kaŋ cine a ga ciya laabo bindi ra da jama fooyaŋ game ra, nga neeya: I ga hima zeytun* nya kokobeyaŋ, Wala reyzin ize koobuyaŋ kali wiyaŋ banda. 14 Borey ga jinde sambu ka farhã dooni te, Rabbi koytaray darza sabbay se no i ga jinde sambu ka kuuwa za wayna kaŋay haray. 15 Ya wayna funay haray borey, wa Rabbi beerandi fa! Ya teeko meyey kulu gaa borey, Wa Rabbi Israyla Irikoyo maa beerandi. 16 Iri maa dooniyaŋ kaŋ yaŋ fun za ndunnya me, ka ne: «Adilitaraykoyo beeri!» Amma ay wo ne: «Ay halaci! Ay halaci! Kaari ay! Amaana ŋwaakoy goono ga amaana ŋwaari te. Oho, amaana ŋwaakoy goono ga amaana ŋwaari te gumo.» 17 Ya nin ndunnya ra goroko, joote da guusu hirrimi da korfo hirrimi ga ba ka ni di. 18 A ga ciya mo, boro kaŋ zuru humburkumay yooja se ga kaŋ guusu hirrimo ra. Bora kaŋ fun guusu hirrimo bindi ra mo, Korfo hirrimo g'a di. Zama beene daabirjey fiti, Ndunnya tiksey mo goono ga jijiri. 19 Ndunnya go ga ceeri parkatak, Ndunnya go ga kortu parkatak, Ndunnya go ga teeni gumo nda cimi! 20 Ndunnya go ga tatanji sanda boro kaŋ bugu cine, A go ga zinji-zinji sanda tanda cine. A zunubi alhakko ga tin a boŋ. A ga kaŋ, a si ye ka tun mo koyne. 21 A ga ciya mo, han din hane, Rabbi ga ciiti beene kunda se beena ra, Ndunnya bonkooney mo, a g'i ciiti ganda. 22 A g'i margu nangu folloŋ, Sanda mate kaŋ cine i ga kas'ize yaŋ margu kasu guusu folloŋ ra. A g'i daabu kasu fu ra, Jirbi boobo banda mo a g'i

ciiti. 23 Waato din gaa no hando alhaalo ga bare, Wayna mo, haawi g'a di. Zama Rabbi Kundeykoyo ga may Sihiyona tondo boŋ da Urusalima ra. A darza ga bangay arkusey kaŋ a daŋ yaŋ jine.
25
1 Ya Rabbi, nin no ga ti ay Irikoyo. Ay ga ni beerandi, ay ga ni maa saabu, Zama ni na dambara hariyaŋ te, Za doŋ saaware-saawarey nooya naanay toonante ra. 2 Zama ni na gallu bare ka ciya laabu gusam. Ni na gallu kaŋ gonda birni bambata ciya kurmu, A ciya yawey faada, manti gallu no koyne, A si cina mo koyne hal abada. 3 Woodin sabbay se no dumi gaabikooni ga ni beerandi. Ndunnya dumey kaŋ sinda bakaraw gallo ga humburu nin. 4 Zama ni ciya tuguyaŋ do talkey se, Tuguyaŋ do alfukaaru se a kankamo ra. Koruyaŋ do beene hari beeri se, Bi kaŋ ga boro wa korni mo. Zama borey kaŋ yaŋ sinda bakaraw funsuyaŋ korna ga hima beene hari kaŋ ga cinari kar, 5 Da sanda nangu kogo ra korni. Ni ga mebarawey kosongo zabu, Mate kaŋ cine buru yuumay ga korni zabu. Yaadin cine no ni ga borey kaŋ sinda bakaraw yaŋ din doono dangandi nd'a. 6 Tondi kuuku woone boŋ no Rabbi Kundeykoyo ga batu te, }waari batu, ŋwaari kaŋ gonda ji da londi, da duvan jisanta kaŋ i hanse hal a boori, batu wane. 7 Daabiro kaŋ go ga jama kulu daabu, Rabbi g'a halaci tondi kuuku woone boŋ, Kaŋ ga ti bangumo kaŋ daaru ndunnya dumey kulu boŋ. 8 A ga buuyaŋ gon hal abada. Rabbi, Koy Beero ga mundi tuusu moydumey kulu gaa. A ga wowi hibandi ka kaa nga jama gaa mo ndunnya kulu ra, Zama Rabbi no ka woodin ci. 9 Han din hane binde boro ga ne: «Guna, woone wo iri Irikoyo no. Iri n'a batu, a g'iri faaba mo. Woone wo Rabbi no kaŋ iri batu. Iri ma farhã ka bine kaani te a faaba ra.» 10 Zama tondi kuuku woone boŋ no Rabbi ga nga kamba dake. A ga Mowab taamu-taamu nga cey cire mo, Sanda mate kaŋ cine i ga subu nda birji taamu-taamu care ra. 11 Mowab ga nga kambey salle a bindo ra, Sanda mate kaŋ cine ziiko ga nga kambey salle ka zi. Rabbi g'a boŋbeera zeeri, Baa kaŋ a kambe gonda gonitaray. 12 Ni wongu fu cinari gaabikooney mo, Rabbi g'i zeeri, A m'i kanandi, a m'i ye ganda kala laabo ra.
26
1 Han din hane no i ga dooni woone te Yahuda laabo ra ka ne: Iri gonda gallu gaabikooni. Rabbi ga cinari beeri da wongu fu ciya iri se faaba. 2 Wa birni meyey fiti zama dumi adilante kaŋ ga cimi haggoy ma furo. 3 Bora kaŋ laakalo goono ga sinji ni gaa, Ni g'a gaay laakal kanay toonante ra, Zama se a goono ga de ni gaa. 4 Wa de Rabbi gaa hal abada, Zama Rabbi Irikoy ya Tondi daaru kaŋ ga duumi no. 5 Zama a na beena ra gorokoy zeeri. Gallo din kaŋ gonda boŋbeeray mo, a n'a ye ganda. Oho, a n'a ye ganda kala laabo gaa. 6 Ce ga gallo taamu-taamu, Sanda alfukaarey cey da londibuuney taamuyaŋey nooya. 7 Adilante fondo ya kayyaŋ no. Ya nin Adilitaraykoyo, Ni ga adilante fondo te banda folloŋ. 8 Oho, ni ciiti fondey ra no iri hangan ni se da beeje. Ya Rabbi, ni maa da ni fonguyaŋey no iri fundey ga laami nd'a. 9 Ay fundo ga laami nda nin cin haray. Oho, ay biya kaŋ go ay ra go ga ni ceeci da anniya. Zama waati kaŋ cine ni ciitey go ndunnya ra, Ndunnya gorokoy ga adilitaray dondon. 10 Baa boro na gomni cabe boro laalo se, A day si adilitaray dondon. Laabu cimikoy ra no a ga laala goy te, A si di Rabbi koytaray darza mo. 11 Ya Rabbi, ni kamba go beene, amma boro laaley mana di a. Amma i ga di ni anniya ni jama se, Haawi m'i di mo. Oho, danji ga ni yanjekaarey ŋwa. 12 Ya Rabbi, ni ga lordi te ka ne iri ma du laakal kanay, Zama nin no ka iri goyey kulu goy iri se. 13 Ya Rabbi iri Irikoyo, koy fooyaŋ kaŋ manti nin n'iri may. Amma ni maa hinne no iri ga seeda. 14 Buukoy din si ye ka funa. Refayimey* kaŋ dira si ye ka kaa mo. Zama ni n'i taabandi k'i halaci. Ni naŋ mo baa i fonguyaŋo ma daray. 15 Ya Rabbi, ni na laabo borey tonton, ni du beeray. Ni na laabo borey tonton, Ni na laabo hirrey kulu tafandi. 16 Ya Rabbi, taabi ra ni jama na ni ceeci. Waato kaŋ cine ni goojiyaŋo go i boŋ, I na adduwa te ciinay ra. 17 Sanda wayboro gundekoy kaŋ maan nga hayyaŋo alwaati, A go azaaba ra, a go ga kaati nga hay-zaŋa ra. Ya Rabbi, yaadin cine no iri mo bara ni jine. 18 Iri te gunde, iri goono ga hay-zaŋay, Amma danga haw no iri hay. Iri mana faaba goy fo te laabo ra, Ndunnya gorokoy mo mana kaŋ _wongu ra|_. 19 Ni wane buukoy ga ye ka funa, Ay buukoy gaahamey ga ye ka tun koyne. Ya araŋ kaŋ go laabo ra ga kani, Wa mo hay, wa doon farhã sabbay se, Zama ni harandaŋo ya kaari harandaŋ no, Laabo mo ga Refayimey kaa taray. 20 Ya ay jama, wa kaa ka furo araŋ fuwey ra. Araŋ ma fu meyey daabu araŋ boŋ, Araŋ ma tugu alwaati kayna fo, Hala dukuro ma bisa. 21 Zama guna, Rabbi ga fatta nga nango ra zama nga ma ndunnya gorokoy ciiti i goy laaley sabbay se. Laabo mo ga kuro kaŋ borey mun nga boŋ bangandi, A si ye ka borey kaŋ boro laaley wi din tugu koyne.

27
1 Han din binde Rabbi ga nga takuba kaana, kaŋ ga warga, kaŋ ga beeri mo sambu. A ga
Lebiyatan* ciiti, gondo kaŋ ga zuru, Kaŋ ga ti Lebiyatan din kaŋ ga diraw siiro te. A ga teeku ham
bambata din wi. 2 Zaaro din ra Wa doon reyzin nya kali hanna se. 3 Ay, Rabbi no g'a kuru. Ay g'a
haŋandi waati kulu Ay g'a haggoy cin da zaari zama boro fo ma si hasaraw te a se. 4 Futay fo si no
ay do. Da day tuuri karjikoy da karji nyaŋey goono ga gaaba nda ay wongu ra, Kulu ay g'i taamu-
taamu, ay m'i ton sahãadin. 5 Kala Yakuba ma de ay gaabo gaa, Zama nga ma sabayaŋ ceeci ay gaa.
Oho, kal a ma sabayaŋ ceeci ay gaa. 6 Jirbey kaŋ ga kaa ra Yakuba ma tilam. Israyla ga boosu ka te
zaymi taji ka ndunnya kulu toonandi da tuur'izeyaŋ. 7 Rabbi na Israyla kar sanda mate kaŋ cine a
n'a karkoy kar no? Wala mo, a n'a wi wiyaŋo kaŋ dumi a na afooyaŋ wi no? 8 Day, waati kaŋ ni n'a
gaaray k'a sallama, Ni go ga yanje nd'a no. Rabbi funsuyaŋ korna no a n'i gaaray d'a wayna funay
hawo zaaro ra. 9 Woodin binde, goojiyaŋo no a ga laala yaafa ka kaa Yakuba gaa d'a. Woone mo ga
ti a zunubey tuusuyaŋo nafa kulu: D'a na sargay feema tondey kulu ciya sanda naaneeri tondi bagu-
bagante yaŋ, Wayboro himandi bundu toorey da wayno himandi waney mo si ye ka goro kayante
koyne. 10 Zama gallu birnikoyo go ga goro nda faaji. Nangoray no kaŋ i naŋ, I n'a furu mo, sanda
saaji cine. Noodin no handayze ga kuru, noodin mo no a ga kani, A ma tuuri kambey ŋwa ka ban. 11
Da tuuri kambey koogu, Borey g'i ceeri ka kaa. Wayborey ga kaa ka danji funsu nd'ey. Zama jama
no kaŋ sinda fahamay. Woodin se no i Teekwa si bakar i se, I Takakwa si gomni kulu cabe i se. 12 A
ga ciya mo, han din hane Rabbi ga nga karayaŋo sintin za Ufratis isa gaa, kal a ma koy Misira gooro
gaa. Ya araŋ Israyla izey, a g'araŋ margu afo-fo. 13 A ga ciya mo han din hane, Rabbi ga hilli beeri
kar. Darantey kaŋ go Assiriya laabo ra, da furantey kaŋ go Misira laabo ra ga fatta ka kaa ka
sududuyaŋ te Rabbi se tondi hananta boŋ Urusalima ra.
28
1 Ifraymu bugantey, kaari i boŋbeeray koytaray fuula, D'a darza hanna kaŋ ga hima tuuri boosi kaŋ
go ga lakaw, kaŋ go gooru albarkanta ra. Borey kaŋ yaŋ bugu nda duvan gooro nooya! 2 A go, Koy
Beero gonda hin da gaabi, Danga day hari bambata kaŋ ga kaa da gari, Haw bambata kaŋ ga
halacandi, sanda hari bambata kaŋ ga ciya hari-yaa ka bambari, A ga Ifraymu soote-soote kala
ganda nda nga kambe. 3 Ifraymu bugantey boŋbeeray koytaray fuula, Ce g'a taamu-taamu. 4 A
darza hanna ga hima tuuri boosi kaŋ go ga lakaw, Kaŋ go gooru kaŋ gonda albarka ra. A ga hima
jeejay hayyaŋ sintina za kaydiya mana to. Jeeja din, za a gunakwa di a, a go a kambe ra mo, Kal a
m'a ŋwa ka ban. 5 Han din hane, Rabbi Kundeykoyo ga ciya koytaray fuula darzante da boŋtobay
hanno nga jama kaŋ cindi yaŋ se. 6 A ga ciya mo cimi ciiti biya boro kaŋ goono ga goro ciiti karga
boŋ din se. Borey kaŋ goono ga wongu tuti ka ye banda hala birni meyey gaa, a ga ciya i se gaabi. 7
Baa woone yaŋ mo harta duvan se. Baji se mo i tatanji. Za alfagey ka koy annabey, i kulu harta baji
sabbay se. Duvan n'i gon, i tatanji baji sabbay se, Kaŋ i goono ga annabitaray te, i goono ga harta. I
goono ga diibi-diiba te ciiti dumbuyaŋ ra. 8 Zama yeeri nda kazaamataray go taabaley kulu boŋ ga
daaru, Nangu kulu si hanan. 9 May binde no a ga dondonandi bayray? May se no a ga sanni feeri,
boro ma du ka bay? Zankey kaŋ yaŋ i kaa wa, i n'i kaa fafa gaa no? 10 Zama lordi fo lordi fo boŋ,
lordi fo lordi fo boŋ. Farilla fo farilla fo boŋ, farilla fo farilla fo boŋ, Ne kayna, yongo mo kayna. 11
Yaadin gaa mo, Rabbi ga salaŋ dumo wo se da ciine waani, da mebarawey meyey, 12 Ngey kaŋ yaŋ
se a ne: «Fulanzamay neeya, Wa fulanzamay no boro kaŋ farga se.» Woone mo, nga no ga ti fundi
baani. Amma kulu nda yaadin, i wangu ka maa. 13 Woodin sabbay se no Rabbi sanno ga ciya i se:
Lordi fo lordi fo boŋ, lordi fo lordi fo boŋ. Farilla fo farilla fo boŋ, farilla fo farilla fo boŋ, Ne
kayna, yongo mo kayna -- Zama i ma koy ka kaŋ banda-banda ka ceeri, Kumsay m'i di, i ma furo
kambe mo. 14 Woodin sabbay se binde, ya araŋ donda-caray koyey, Araŋ kaŋ goono ga jama kaŋ go
Urusalima ra may. Wa maa Rabbi sanno se. 15 Zama araŋ ne: «Iri sappe nda buuyaŋ. Iri nda
Alaahara gonda amaana. Da barzu kaŋ ga faara ga bisa, A si kaa iri gaa me! Zama iri na tangari te
iri koruyaŋ do, Iri tugu mo halliyaŋ cire.» 16 Woodin sabbay se binde, Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:
«Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra, Tondi suubanante no, tondi darzakoy da daba tabbatante
no fuwo se, Boro kaŋ g'a cimandi mo si zinji. 17 Ay ga cimi ciiti ciya neesiyaŋ korfo, Adilitaray mo
y'a te deedandiyaŋ hari. Gari ga tangari koruyaŋ nango haabu ka kaa, Hari-yaa mo ga tuguyaŋ
nango yoole. 18 Araŋ sappa kaŋ araŋ te da buuyaŋ din ga feeri. Araŋ da Alaahara game ra amaana

mo ga fun. Waati kaŋ barzo kaŋ ga faara din ga bisa mo, Araŋ ga ciya taamu-taamuyaŋ hari. 19 Waati kaŋ a ga bisa kulu, a g'araŋ di, Zama susubay ka koy susubay no a ga bisa, Cin gaa, zaari gaa, Baaro fahamay sinda hay kulu kala humburkumay.» 20 Zama daaro dunguriya hala boro si hin ka salle a boŋ. Daabiro mo kayna hala boro si hin ka didiji a ra. 21 Zama Rabbi ga tun sanda mate kaŋ cine a tun Perazim tondo ra. A ga futu ka jijiri sanda mate kaŋ cine a te Jibeyon gooro ra, Zama nga ma nga goyo te se, A goyo kaŋ ga dambarandi. A ma nga muraadey kaŋ ga dambarandi yaŋ tabbatandi. 22 Sohõ binde, araŋ ma si ciya borey kaŋ ga donda sanno zama araŋ sisirey ma si kankam ka tonton. Zama Rabbi Kundeykoyo do no ay maa kaŋ a na halaciyaŋ kubante waadu ndunnya kulu boŋ. 23 Wa hangan ka maa ay jinda. Wa laakal ye ka maa ay sanno. 24 Mate no, waati kulu no alfari ga soobay ka nangu hanse, A ma nga faro guwey feeri ka bagu-bagu dumayaŋ se? 25 Abada! D'a na faro batama sasabandi, A ga algaru dumi izo say-say, A ma nga lamto duma, A ma alkama say-say ka sasare, da sayir* nga nango ra, Da haamo mo faro casey gaa. 26 Zama a Irikoyo goono g'a dondonandi k'a cabe haŋ kaŋ ga saba. 27 Zama boro si algaru kara nda safayaŋ hari kaŋ ga tin, a si dubi mo bare lamti boŋ. Amma a ga algaru kara nda goobu mariyo, Lamti mo da sari. 28 Boro ga alkama bagu-bagu no? Abada, manti waati kulu no a ga soobay k'a kara. A farmi torko kanga d'a bariyey cey ga gana alkama boŋ, Amma i s'a fufu. 29 Woodin mo Rabbi Kundeykoyo do no a ga fun, Nga kaŋ saawara ga dambarandi. Nga kaŋ beeraykoy mo no laakal ra.
29
1 Kaari nin, ya Ariyel, Ariyel! Nin, gallo kaŋ ra Dawda na wongu marga zumandi. Jiiri ma jiiri gana, Batey ma soobay ka bare ka kaa. 2 Waato din gaa no ay ga Ariyel kankam. Kwaara ra borey ga bu baray da hẽeni te, A ga ciya ay se danga Irikoy sargay feema cine mo. 3 Ay ga ni windi nda wongu marga, Ay ma wongu daaga da wongu cinari sinji ni se, Ay ma tun ni se da wongu fu kuuku yaŋ. 4 Ay ga ni ye ganda mo. Ganda laabo ra no ni jinda ga fun, Ni sanno ga fun laabu bulungo ra. Ni jinda ga fun ganda, Danga boro kaŋ gonda ganako wane cine. Ni sanney ga fun ganda laabo ra mo, Sanda ciinay wane cine. 5 Amma ni ibarey kunda baayaŋ ga bara sanda kusa baano cine. Kunda din kaŋ si bakar ga hima sanda du kaŋ ga tun cine. Fap! folloŋ! no i ga kaa, jirsi boŋ. 6 Rabbi Kundeykoyo ga ni taabandi da beene kaatiyaŋ, da laabu zinjiyaŋ, Da kosongu bambata, da hari haw bambata, Da alma haw beeri da danji beele kaŋ go ga ŋwa. 7 Ndunnya dumey kunda kulu mo kaŋ yaŋ go ga wongu nda Ariyel, Sanda wo kulu kaŋ yaŋ goono ga nga nda nga wongu cinarey wongu k'a taabandi mo, I kulu ga ciya sanda hindiri nda cin ra bangandi. 8 A ga ciya sanda boro kaŋ haray, A ma hindiri ka di nga go ga ŋwa, Amma d'a mo hay, a gunda go koonu. Wala mo boro kaŋ maa jaw, day a ma hindiri, A ma di kaŋ nga goono ga hari haŋ, amma d'a mo hay, Kal a ma di nga go ga yangala, nga jawo mana fun. Yaadin cine no ndunnya dumey kunda kulu ga ciya, Ngey kaŋ yaŋ ga Sihiyona tondo wongu. 9 Wa hangan, wa dambara, Wa araŋ moy daabu ka te danawyaŋ. Borey bugu, kaŋ manti nda duvan. I goono ga teeni-teeni amma manti baji haŋyaŋ se no. 10 Zama Rabbi na jirbi futo taŋ araŋ gaa. A n'araŋ moy daabu, kaŋ ga ti annabey. A n'araŋ boŋey bangum, kaŋ ga ti jina fonnaykoy. 11 Bangando kulu mo hima araŋ se sanda tira kaŋ i daabu ka kawaatimi kar a gaa. I m'a no tira bayko se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma woone caw.» Nga mo ma ne: «Ay si hin, zama i n'a daabu ka kawaatimi kar a gaa.» 12 I ma tira no mo boro kaŋ si waani cawyaŋ se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma woone caw.» Nga mo ma ne: «Ay si tira bay.» 13 Koy Beero binde ne: «Jama wo goono ga maan ay do da ngey meyey, Ngey me-kuurey mo no i goono g'ay beerandi nd'a, Amma i biney ga mooru ay. Humburkuma kaŋ i gonda ay se, Borey alaada no kaŋ i dondon. 14 Woodin sabbay se binde, a go, Ay ga ye ka dambara hari fo te koyne jama wo do, Dambara hari kaŋ ga dambarandi mo. Zama i laakalkooney laakaley ga halaci, I fahamantey fahama mo ga daray.» 15 Kaari borey kaŋ yaŋ ga ceeci ngey ma mollo ka ngey saawarey tugu Rabbi se! I goyey mo, i g'i te kubay ra. I goono ga ne mo: «May no ga di iri? May mo no ga bay iri gaa?» 16 Araŋ na hay kulu barmay! To! Kusu cinako wo, Boro g'a lasaabu danga nga nda botogo kulu afo no? D'a ta day, haŋ kaŋ i te, A ma ne bora kaŋ na nga te din se: «Ni man'ay te no.»? Haŋ kaŋ i cina mo, a ma ne bora kaŋ na nga cina din se: «Ni sinda fahamay.»? 17 D'a tonton kayna Liban ga bare ka ciya fari kaŋ ga nafa hay. Fari kaŋ doona ka nafa hay mo ga bare ka ciya sanda saaji tuuri zugu. Wala manti yaadin no? 18 Han din hane lutey ga maa tira sanney, Danawey ga fun almaari kambe da kubay ra hal i moy ma di. 19 Taabantey ga ye ka farhã koyne Rabbi ra. Adam-izey ra alfukaarey mo ga te bine

kaani Israyla wane Hananyankoyo ra. 20 Zama boro kaŋ si bakar ga jaŋ, Donda-caraykoy mo ga
ban. Rabbi ga laala hangankoy kulu tuusu mo, 21 Borey kaŋ yaŋ ga boro kalima sann'ize folloŋ se. I
ga korfo hirri boro kaŋ goono ga kaseeti faada meyo gaa din se. I ga cimikoy zamba nda kobay
yaamo. 22 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi kaŋ na Ibrahim fansa ci Yakuba dumo boŋ:
«Yakuba si haaw sohõ, a alhaalo mo si bare. 23 Zama alwaati kaŋ a ga di nga izey, Kaŋ yaŋ ga ti ay
kambey goyo nga game ra, Kal i m'ay maa fay waani. Oho, i ga Yakuba wane Hananyankoyo fay
waani ka humburu Israyla Irikoyo. 24 Borey mo kaŋ yaŋ goono ga kamba ngey laakaley ra ga du
fahamay. Jancekoy mo ga dondonandiyaŋ ta.»
30
1 Yaa no Rabbi ci: «Kaari izey din kaŋ yaŋ ga murte, I go ga saaware amma i s'ay daŋ a ra, I go ga
amaana te, amma manti ay Biya wane no, Zama ngey ma zunubi tonton zunubi boŋ. 2 I ga dira ka
zulli ka koy Misira, Amma i man'ay me sanno hã, I ga koy zama ngey ma ngey boŋ gaabandi
Firawna gaabo ra, I ma de Misira biyo ra. 3 Woodin sabbay se binde Firawna gaabo ga ciya araŋ se
haawi. Misira biyo gaa deyaŋo mo ga ciya araŋ se kaynandiyaŋ. 4 Zama Israyla mayraykoyey koy
Zowan, I diyey mo kaa hala Hanes. 5 I kulu, haawi g'i di borey kaŋ yaŋ si hay kulu hanse i se
sabbay se. I si kande gaakasinay wala nafa kulu, Kala haawi nda foyray.» 6 Negeb* ganji hamey
boŋ sanni neeya: Laabo kaŋ ga taabandi nda azaaba nango ra, Naŋ kaŋ muusu beeri way da muusu
aru, Da gazama nda gondi futo kaŋ ga zuru danga mali go, Borey goono ga gana noodin, I duura go
i se ga jare farkayzeyaŋ boŋ. I arzakey mo go yo zunkuyaŋ boŋ, I go ga koy ndunnya dumi fo do
kaŋ si hay kulu hanse i se. 7 Kaŋ ga ti Misira, Kaŋ gaakasinay yaamo hinne no a goono ga te.
Woodin sabbay se no ay ne a se boŋbeeraykoyo kaŋ si yooje. 8 Sohõ binde ma koy ka hantum
walhã gaa jama jine. M'a hantum mo tira ra, Zama a ma goro jirbey kaŋ go jine yaŋ se, Hal abada
abadin. 9 Haŋ kaŋ ni ga hantum neeya: Jama woone wo murtanteyaŋ no, Izeyaŋ no kaŋ ga tangari,
Izeyaŋ mo no kaŋ mana yadda ngey ma Rabbi asariya ta. 10 I ga ne jina fonnaykoy se: «Araŋ ma si
di.» I ma ne annabey se: «Wa si cimi annabitaray te iri se. Wa salaŋ iri se sanni kaano, wa te
halliyaŋ annabitaray. 11 Wa kamba ka fonda taŋ. Wa te mate kaŋ ga naŋ iri ma si ye ka maa Israyla
wane Hananyankoyo baaru koyne.» 12 Woodin sabbay se binde, Yaa no Israyla wane
Hananyankoyo ci: «Za kaŋ araŋ donda sanno din, Araŋ de toonye da diibi-diiba gaa ka jeeri i gaa
mo, 13 Woodin sabbay se binde, Laala din ga ciya araŋ se sanda kortimi kaŋ goono ga ganda ceeci,
Kaŋ ga fuuru mo cinari kuuku ra. A worbuyaŋo binde goono ga kaa fap! folloŋ! jirsi boŋ. 14 A ga
bagu-bagu sanda mate kaŋ cine kusu cinako kusu ga bagu-bagu, Kaŋ koyo si bakar a se. Hala baa a
cambey ra boro si du haŋ kaŋ ga danji kaa feema ra, Wala a ma hari kaa d'a gulla ra.» 15 Zama yaa
no Rabbi, Koy Beero, Israyla wane Hananyankoyo ci: «Tuubi da fulanzamay ra no araŋ ga du
faaba. Laakal kanay da deyaŋ ra no araŋ gaabo ga tabbat.» Day araŋ mana yadda. 16 Amma araŋ ne:
«Abada, zama iri ga kaaru bariyaŋ ka zurandi.» Woodin sabbay se binde araŋ ga zuru no da cimi.
Araŋ ne: «Iri ga kaaru wo kaŋ yaŋ ga waasu.» Woodin sabbay se no araŋ gaaraykoy ga kankamandi
araŋ gaa. 17 Boro folloŋ kaatiyaŋ ga naŋ araŋ boro zambar fo ma zuru. Boro gu kaatiyaŋ g'araŋ
zurandi. Hal i m'araŋ naŋ sanda seeda kaŋ go tondi kuuku yollo gaa, Wala binde liiliwal kaŋ go tudu
boŋ. 18 Woodin se no Rabbi goono ga hangan zama nga ma gomni te araŋ se. A go beene mo ga
hangan zama nga ma suuji te araŋ se, Zama Rabbi Irikoy ya cimi ciitiko no. Albarkante yaŋ no
borey kulu kaŋ yaŋ goono ga beeje sinji a gaa. 19 Ya jama kaŋ go Sihiyona ra, gorokoy kaŋ go
Urusalima ra, araŋ si ye ka hẽ koyne. Haciika Rabbi ga gomni te ni se d'a maa ni hẽeno jinda. D'a
maa mo, a ga tu ni se. 20 Baa kaŋ Koy Beero n'araŋ no kayna ŋwaari nda taabi hari, kulu nda yaadin
ni dondonandikoy si ye ka tugu koyne, amma ni moy ga di ni dondonandikoy. 21 D'araŋ ga koy
kambe ŋwaari haray, wala kambe wow haray, ni hangey ga maa sanni ni banda kaŋ ga ne: «Woone
no ga ti fonda, m'a gana.» 22 Araŋ danay himandey kaŋ go daabante nda nzarfu, d'araŋ sooguyaŋ
himandey kaŋ go daabante nda wura, araŋ ga di kaŋ i harram. Ni g'i furu sanda ziibi zaara-zaara ka
ne i se: «Fatta!» 23 Waato din gaa no Rabbi ga dumayaŋ hari no zama ni ma ni dumayaŋo te, a ga
ganda ŋwaari mo no, laabo nafa wane. Laabu ga ciya katami nangu, albarkante. Han din hane binde
ni almaney ga kuru kuray nangu beeriyaŋ ra. 24 Hawey da farkayzey kaŋ yaŋ goono ga far ga
ŋwaari kaŋ gonda ciiri ŋwa, wo kaŋ i daaru nda peelu nda kor-ganji. 25 A ga ciya mo, tondi
bambata kulu boŋ, da tudu kuuku kulu boŋ, da gooru kayna da hari zuru gooruyaŋ mo, noodin i ga

te wiyaŋ beero hane, saaya kaŋ cine cinari kuukey ga kaŋ. 26 Woodin banda no hando kaaro ga ciya sanda wayna wano cine. Wayna kaaro mo ga labu-care hala sorro iyye, sanda wayno iyye kaari cine, zaaro kaŋ ra Rabbi ga nga jama biriyo kaŋ ceeri din haw, a ma biyo kaŋ nga kaa i gaa din yayandi mo. 27 A go, nangu mooro no Rabbi maa ga fun ka kaa, Danji nda dullu no g'a futa cabe. A meyo to da dukuri, A deena mo ga hima sanda danji kaŋ go ga di. 28 A fulanzama ga hima gooru hari zuru kaŋ ga to ka bambari kala jinde gaa. A ga ndunnya dumey hagay da hagayyaŋ hari, halaciyaŋ wane. A ga alzam kaŋ ga darandi daŋ dumey garbey gaa. 29 Amma araŋ wo ga doon, Sanda cino kaŋ ra borey ga bato marga te. Farhã mo go bine ra sanda waati kaŋ cine i ga dira ka seese kar Rabbi tondo do koyyaŋ se, Kaŋ ga ti Israyla Tondo. 30 Rabbi ga naŋ mo Assiriyancey ma maa nga jinde hinkoyo. A ma nga kamba zumbuyaŋo cabe, Da nga futay korna, Da danji beela kaŋ goono ga ŋwa, Da kaatiyaŋ, da hari haw bambata, Da gari tondiyaŋ mo a banda. 31 Zama Rabbi jinda se no Assiriya ga mumuru d'a n'a kar nda nga goobo. 32 Banayaŋ goobo din karyaŋ fo kulu kaŋ Rabbi ga daŋ Assiriya gaa, Borey ga gaasu haray da moolo beeri kar. Wongu ra no Rabbi ga tangam nd'ey, A ga soobay ka nga takuba faara beene. 33 Zama a na Tofet* waadu za doŋ. Oho, bonkoono se no a n'a soola. A n'a te iguuso kaŋ ga tafay, A dodongoyaŋo mo danji nda tuuri no kaŋ ga baa. Rabbi fulanzama funsuyaŋ ga hima sanda sufar* gooru kaŋ g'a diyandi.

31

1 Kaari borey din kaŋ yaŋ ga dira ka koy Misira gaakasinay ceeciyaŋ se! I goono ga jeeri bariyaŋ gaa. I goono ga naanay wongu torkoyaŋ gaa i baayaŋo sabbay se, Da bari-karey mo gaa zama i gonda gaabi gumo. Amma i mana mo sinji Israyla wane Hananyankoyo gaa, I mana Rabbi ceeci mo. 2 Nga ya laakalkooni no, A ga masiiba candi ka kande mo. A si nga sanno tunandi bo, Amma a ga tun ka gaaba nda laala goy-teerey nda ngey dumo. A ga gaaba mo nda taali goy-teerey gaakasina. 3 Misirancey wo boroyaŋ no, i manti Irikoy bo. I bariyey mo hamyaŋ no, manti biyayaŋ no. A binde, saaya kaŋ cine Rabbi ga nga kambe salle, Gaakasinaykoyo ga kati, Gaakasinay taakwa mo ga kaŋ. I kulu ga halaci no care banda. 4 Zama yaa no Rabbi ci ay se: «Sanda mate kaŋ cine muusu beeri wala muusu ize ga dundu nga duura boŋ d'i na kuruko marga ce a gaa, I jinda s'a humburandi, a si gartu mo i kosongo se. Yaadin cine no Rabbi Kundeykoyo ga zumbu nd'a Sihiyona tondo boŋ, d'a tudo boŋ mo, Zama nga ma wongu te. 5 Sanda curayzeyaŋ kaŋ ga deesi, Yaadin cine no Rabbi Kundeykoyo ga te kosaray Urusalima se d'a, A ga te a se kosaray, a m'a kaa kambe mo, A boŋ do no a ga gana k'a faaba.» 6 Ya araŋ Israyla izey, wa bare ka ye Rabbi do haray, nga kaŋ gaa araŋ murte gumo. 7 Zama zaaro din ra boro fo kulu ga nga nzarfu tooro da nga wura tooro furu, wo kaŋ yaŋ araŋ kambey te, kaŋ i teeyaŋ ya zunubi no. 8 «Saaya din takuba ga Assiriya zeeri, Kaŋ manti boro wane no. Takuba din mo kaŋ manti Adam-ize wane no ga ibare ŋwa ka ban. A ga zuru takuba se, A wane sahãkooney mo ga ciya taabi goy-teeriyaŋ. 9 A tondi daaro ga daray humburkumay sabbay se, A mayraykoyey mo ga gartu d'i di liiliwalo.» Yaadin no Rabbi ci, Nga kaŋ danjo go Sihiyona ra, A dudal beero mo go Urusalima.

32

1 Guna, han fo koy fo ga mayray te adilitaray ra, Mayraykoyyaŋ mo ga may da cimi ciiti. 2 Boro fo ga ciya sanda tuguyaŋ do haw kaŋ ga faaru sabbay se, Da kosaray hari mo beene hari bambata sabbay se, A ga ciya sanda laabu kogo ra hari zuruyaŋ, Wala tondi bambata bi laabu kaŋ gonda farga ra. 3 Borey kaŋ ga di moy si te kubay-kubay, Borey kaŋ yaŋ hangey ga maa ga laakal ye. 4 Cahante bine ga faham da bayray, Jijey mo deeney ga bare ka salaŋ hal a ma boori. 5 Boro si ye ka ne saamo ya boro hanno no koyne. Baciilu mo, i si ye ka ne a se gomnikoy. 6 Zama saamo ga soobay ka saamotaray sanni te, A bina mo ga laala goy te zama nga ma soobay ka ganayaŋ-jaŋay goy te se, Ka taali ci mo Rabbi boŋ. A ma harayze ganji ŋwaari, A ma jaw maako ganji hari mo. 7 Baciilu wongu jinayey ya laala wane yaŋ no, A ga dabari laalo yaŋ te zama taabante ma halaci da tangari sanniyaŋ, Baa alfukaaru na cimi ci. 8 Amma boro hanno ga muraadu hanno yaŋ soola, Muraadu hanney gaa mo no a ga sandandi. 9 Ya araŋ wayborey kaŋ yaŋ go bine kaani goray ra. Wa tun ka kay ka maa ay jinda. Ya araŋ wandiyey kaŋ si saal, Wa hanga jeeri ay sanney se. 10 Ya araŋ wayborey kaŋ si saal, Ne ka guna jiiri fo nda jirbiyaŋ no araŋ ga taabi haŋ, Zama reyzin wiyaŋ ga gaze, borey si dundum mo. 11 Ya araŋ wayborey kaŋ yaŋ go bine kaani goray ra, Araŋ gaahamey ma jijiri. Ya araŋ kaŋ yaŋ si saal, Wa soobay ka taabi haŋ. Wa bankaaray kaa, wa bara koonu, Wa bufu zaara haw araŋ cantey

gaa. 12 W'araŋ gandey di fari hanney sabbay se, Da reyzin nya kaŋ ga hay sabbay se, 13 D'ay borey laabo mo se kaŋ karji nyayaŋ da tuuri karjikoyyaŋ ga zay a ra. Oho, wa hẽ mo gallu farhanta ra windey kulu se kaŋ yaŋ gonda bine kaani. 14 Zama borey ga fay da bonkoono faada. Gallu kaŋ gonda boro boobo, i ga fay d'a kurmu. Ofel da batandiyaŋ jidan bisey ga ciya tondi guusu yaŋ hal abada, Da ganji farka wayey farhã hari, Da alman kurey kuruyaŋ do. 15 A ga ciya kurmu hal alwaati kaŋ cine Rabbi ga nga Biya dooru a ma fun beene ka kaa iri boŋ. Saajo mo ga ciya fari kaŋ ga te nafa, Faro kaŋ ga te nafa mo, I g'a lasaabu sanda saaji tuuri zugu cine. 16 Waato din gaa no cimi ciiti ga goro saajo ra, Adilitaray mo ga goro faro kaŋ gonda nafa din ra. 17 Adilitaray nafa ga ciya laakal kanay. Adilitaray alhakko mo ga ciya bine ra baani da deyaŋ timmante kaŋ sinda sikka hal abada. 18 Gaa no ay borey ga goro laakal kanay nangoray ra, Nangoray tabbatante yaŋ ra, Da fulanzamyaŋ nanguyaŋ kaŋ sinda laakal tunay ra. 19 Baa kaŋ gari ga te kaŋ ga saajo tuuri zugey zeeri, A ga gallu mo zeeri parkatak, 20 Kulu nda yaadin araŋ ya albarkanteyaŋ no, Araŋ kaŋ yaŋ goono ga duma hari meyey gaa nangu kulu, Araŋ goono ga yeeji nda farkay boy mo i ma koy ka kuru.

33

1 Kaari nin kaŋ ga halaciyaŋ te, Boro kulu mana halaciyaŋ te ni se mo baa ce fo! Kaari nin amaana ŋwaakwa, Boro kulu mana ni amaana ŋwa mo! Da ni na halaciyaŋ te ka ban, Gaa no ni mo ga halaci. Da ni na amaana ŋwa ka ban, Gaa no ni mo, i ga ni amaana ŋwa. 2 Ya Rabbi, ma gomni te iri se, iri goono ga ni batu. Ma ciya iri gaabo susubay kulu, M'iri faaba taabi alwaati ra. 3 Kosongo maayanta, kala dumey ga zuru, Ni beerandiyaŋo waate ndunnya dumey ga say-say. 4 Borey g'araŋ wongu arzaka haabu ka ku sanda mate kaŋ cine do-bi ga haabu ka bisa. Sanda mate kaŋ cine do ga sar, Yaadin cine no i go ga sar wongu arzaka boŋ. 5 Rabbi ga beeri zama beene no a go da goray. A ga Sihiyona toonandi nda cimi ciiti da adilitaray. 6 Ni zamana ra no a ga ciya tabbatandiyaŋ hari, Da faaba nda laakal da bayray yulwante, Rabbi humburkumay mo ga ciya jama arzaka. 7 Guna, Assiriya wongaari beerey go kwaara fondey ra ga hẽ. Diyey kaŋ yaŋ goono ga amaana ceeci go ga hẽeni korno te. 8 Fondo beerey goono ga goro koonu, dirakoy ban, Ibare na sappa feeri, A donda gallu beerey, a mana boro saal. 9 Laabo goono ga te bine saray, A goono ga lakaw. Liban mo, haawi n'a di, a go ga yangala. Saruna te sanda taasi beero batama cine. Basan da Karmel na ngey kobtey kokobe. 10 Yaa no Rabbi ci: «Sohõ binde ay ga tun ka kay, Sohõ ay g'ay boŋ beerandi, ay ga beeri mo sohõ. 11 Araŋ ga kun da du, araŋ ga buunu hay. Araŋ fulanzama ya danji no kaŋ g'araŋ ŋwa. 12 Ndunnya dumey mo ga hima sanda kaaru kaŋ i ton, Sanda karjiyaŋ kaŋ borey beeri, Kaŋ yaŋ i ga ton da danji.» 13 Ya araŋ kaŋ yaŋ ga mooru, Wa maa haŋ kaŋ ay te. Ya araŋ mo kaŋ yaŋ ga maan, w'ay hino seeda. 14 Sihiyona ra zunubikooney goono ga humburu. Borey kaŋ wangu Irikoy goono ga jijiri, ka ne: «Iri ra may no ga hin ka goro danji kaŋ ga ŋwa banda? Iri ra may no ga hin ka goro tonyaŋo kaŋ ga duumi banda?» 15 To, boro kaŋ goono ga dira adilitaray ra, Kaŋ ga cimi salaŋ mo. Boro kaŋ ga donda zamba riiba, Boro kaŋ ga nga kambey kokobe zama i ma si ciiti bareyaŋ nooru ta se, Boro kaŋ ga nga hangey lutu kaŋ ga naŋ nga ma si maa boro wiyaŋ saaware, A ga nga moy daabu mo kaŋ ga naŋ nga ma si laala guna. 16 Nga no ga goro beeray nangu bambatey ra. A tuguyaŋo do mo tondey ra nangu gaabikooney no. A ga soobay ka du nga ŋwaaro, A haŋyaŋ haro mo tabbatante no. 17 Ni moy ga Koyo guna nga booro ra, I ga laabo kaŋ ga mooru gumo fonnay mo. 18 Ni bina ga soobay ka humburkumay harey fintal ka ne: «Man n'a go, nga kaŋ ga lasaabu? Man gaa neesikwa? Man bora kaŋ na cinari kuukey kabu-kabu?» 19 Ni si di dumo din kaŋ bine ga waasu, Ndunnya dumo kaŋ sanni ga gaabu, Kaŋ ga mebaraw ciine te kaŋ boro kulu si hin ka faham nd'a. 20 Ma Sihiyona guna, iri jama batey gallo. Ni moy ga di Urusalima, laakal kanay kwaara, Kuuru-fu no kaŋ si gana. A kangayey si dagu hal abada, A korfey ra mo baa afolloŋ si pati. 21 Amma Rabbi ga goro iri banda noodin koytaray darza ra. A ga ciya iri se nangu kaŋ gonda isayaŋ da gooruyaŋ kaŋ ga tafay. Noodin hiyey kaŋ gonda kayyaŋ wala wongu hiyaŋ si bisa. 22 Zama Rabbi no ga ti iri ciitikwa, Rabbi no ga asariya no. Rabbi no ga ti iri Koyo, Nga no g'iri faaba. 23 Ni korfey yogol, Hal i si hin ka hiyo tuuri tiksa gaay a ma boori, I si hin ka hi zaarey feeri mo. Saaya din no borey ga wongu arzaka boobo fay, Baa fanakey ga wongu arzaka ku. 24 Kwaara ra goroko kulu si ne nga sinda baani. Borey kaŋ yaŋ goono ga goro noodin mo, I zunubey ga du yaafayaŋ.

34

1 Ya araŋ, dumi cindey, Wa maan zama araŋ ma maa. Ya dumey, wa hanga jeeri. Laabey nda haŋ kaŋ go i ra kulu ma maa, Ndunnya da hay kulu kaŋ ga fun a gaa mo ma maa. 2 Zama Rabbi dukur ndunnya dumey kulu se, A futu mo i kundey kulu se. A g'i halaci parkatak, a g'i nooyandi wiyaŋ se. 3 Borey g'i buukoy furu taray, i buukoy fumbo ga tun, Tondi kuukey mo ga tay d'i kurey. 4 Beene kundey kulu ga manne. Beene batama mo ga kunkuni sanda tira cine, I kundey kulu mo ga suugu sanda mate kaŋ cine reyzin kobto ga lakaw d'a fun nya gaa ka kaŋ, Sanda mate kaŋ cine jeejay kobto kogo ga kokobe ka fun jeejay nya gaa. 5 Zama ay, Rabbi, ay takuba haŋ beena ra kal a kungu. A go mo, a ga kaŋ Edom boŋ, Ay jama kaŋ ay laali din boŋ. 6 Rabbi gonda takuba kaŋ kungu nda kuri, A naasu mo nda maani kaŋ a ŋwa. Feej'izey nda hincin izey kurey, Feeji gaarey dumayzey maano no a kungu nd'a, Zama Rabbi gonda sargay Bozra ra, Da wiyaŋ boobo mo Edom laabo ra. 7 Haw-biyey ga zulli ka zumbu Edomancey banda, Ngey nda yeejey da daasey. Yaadin cine no i laabo ga kungu nda kuri, i bulungo mo ga maani koonu yeeri. 8 Zama Rabbi gonda banayaŋ zaari, Banandi jiiri no Sihiyona sanno sabbay se. 9 Edom goorey ga bare ka ciya sanda deeli cine, A kusa ga ciya sufar*, A laabo mo ga ciya deeli kaŋ go ga di da danji. 10 Danjo si bu mo cin da zaari, A dullo ga soobay ka ciciri duumi. Zamana ka koy zamana a ga ciya koonu, Boro kulu si gana a ra hal abada abadin. 11 Amma bangu farka nda kuunu ga nango ŋwa, Kuku nda gaaruyaŋ mo ga goro a ra. Rabbi ga halaciyaŋ korfo nda yaamo deedandiyaŋ tondi salle a boŋ. 12 I g'a boro beerey ce ka kond'ey mayra do, Amma baa afolloŋ si noodin. A wane mayraykoyey kulu mo ga ciya yaamo. 13 Karji nyayaŋ ga fatta a faadey ra, Yo karji nda ngarfu ga te a gallu birnikoyey ra. A ga ciya zoŋoyaŋ nangoray, taatagayyaŋ windi mo no. 14 Ganji hamey ga kubay da sakali noodin, Saaji hinciney mo ga ngey caley ce noodin. Oho, kuku beeri ga goro noodin ka du nga boŋ se fulanzamyaŋ do. 15 Noodin no gondi mo ga nga fiti cina ka gunguri dam, A ma fambu, a ma nga izey margu nga biyo ra. Oho, noodin no gabu wayey ga margu, Afo kulu nda nga cale. 16 Wa ceeci Rabbi tira ra ka caw: Hayey din, baa afo si gaze i ra. I afo kulu mo si jaŋ nga cale, Zama Rabbi meyo no ka lordi te, A Biya mo no k'i margu. 17 A na kurne te ganji hamey din se, A kamba mo no ka laabo fay-fay i se da deedandiyaŋ korfo. I g'a mayra ŋwa hal abada, Zamana ka koy zamana no i ga goro a ra.

35

1 Saaji nda laabu kogo ga te bine kaani, Taasi beero mo ga farhã ka te tuuri boosi boobo. 2 Haciika noodin ga te tuuri boosi, A ga farhã hala nda bine kaani da dooni. Irikoy ga Liban darza da Karmel da Saruna darza beero no a se. I kulu ga di Rabbi darza, Iri Irikoyo darza beero nooya. 3 Wa kambey kaŋ yaŋ go ga sooli gaabandi, Wa kangey kaŋ yaŋ londi bu gaabandi. 4 Wa ne borey kaŋ yaŋ gonda bine kaŋ ga humburu se: «Wa te bine-gaabi, wa si humburu bo! A go, araŋ Irikoyo goono ga kaa nda banayaŋ goy. Irikoy ga kande nga alhakko toonanta, A ga kaa k'araŋ faaba.» 5 Waati din danawey moy ga fiti, Lutey hangey mo ga fiti. 6 Saaya din simbarko ga sar ka zimbi sanda jeeri cine, Beebe mo deena ga doon farhã sabbay se. Zama hariyaŋ ga zorti ka fatta saajo ra, Gooruyaŋ mo ga te taasi beeri boŋ. 7 Laabu kaŋ ga koogu gumo ga te bangu, Jaw laabo mo ga ciya hari zuru moyaŋ. Zoŋey nangora ra, naŋ kaŋ i doona ka kani, Noodin no i ga kaa ka hari ra subu nda karra nda tuuri kobto yaŋ gar. 8 Noodin no i ga daba fondo fo gar, Fondayze no kaŋ se i ga ne Hananyaŋ Fondo. Boro kaŋ si hanan si du k'a gana, Amma i n'a te borey kaŋ goono ga fonda gana se. Oho, baa borey kaŋ yaŋ si caram si daray noodin. 9 Boro si muusu beeri gar noodin, Ganji ham bine kornokoy kulu si no kaŋ ga fonda din gana. Boro s'i gar mo nango din ra, Amma fansantey no ga dira noodin. 10 Rabbi wane fansantey ga ye ka kaa, I ga kaa ka to Sihiyona, I goono ga doon farhã sabbay se. Bine kaani kaŋ ga duumi ga goro i boŋ. I ga du bine kaani da farhã. Bine saray da durayyaŋ mo ga zuru.

36

1 A ciya mo, Bonkoono Hezeciya jiiri way cindi taacanta ra Assiriya bonkoono Sennakerib ziji ka kaa ka Yahuda gallu cinari gaabikooney kulu wongu, a n'i ŋwa mo. 2 Assiriya bonkoono binde na Rabsake donton a ma fun Lacis ka koy Bonkoono Hezeciya do Urusalima. A koy mo nga nda wongu marga kunda boobo. A binde kay bango hari fonda jarga, wo kaŋ go beene kaarukoy fari fonda gaa haray. 3 Kala Eliyacim Hilciya izo, kaŋ ga faada almayaaley dabari fatta ka koy a do, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yoha, Asaf izo kaŋ ga tirey gaay. 4 Rabsake mo ne i se: «Sohõ araŋ ma ci Hezeciya se: Yaa no bonkooni beero, Assiriya bonkoono ci: ‹Deyaŋ hari woofo dumi gaa

no ni goono ga jeeri? 5 Ay ga ci ni se kaŋ ni saawara da ni wongu gaabo kulu sanni yaamoyaŋ no. May no bora binde, kaŋ gaa ni goono ga jeeri kaŋ se ni murte ay gaa? 6 A go, ni goono ga jeeri goobo wo gaa kaŋ kwaari ceero no, kaŋ ga ti Misira. Da boro jeeri haya din dumi gaa, kal a ma furo bora kamba ra k'a gooru. Yaadin cine no Misira bonkoono Firawna bara nd'a boro kulu kaŋ ga jeeri a gaa se. 7 Amma da ni ne ay se araŋ ga de Rabbi araŋ Irikoyo gaa -- manti nga no Hezeciya n'a sududuyaŋ nangey d'a sargay feemey hibandi? A ne mo Yahuda nda Urusalima se: Feema woone jine no araŋ ga sududu.› 8 Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma caaca nd'ay koyo Assiriya bonkoono: ay ga ni no bari zambar hinka, da nin wo, ni do haray ni ga hin ka kaarukoyaŋ dake i boŋ. 9 Mate binde no ni ga te ka yaarukom folloŋ bare ka ye banda ay koyo bannyey ra, baa i kulu ikayna? Ni goono ga jeeri Misira gaa. To, ni ga du wongu torko nda bari-kariyaŋ noodin? 10 Ay mo sohõ, ay tun ay ma laabo wo halaci se, kaŋ nda manti Rabbi yaddayaŋ boŋ no? Rabbi no ka ne ay se ay ma koy ka laabo wo wongu k'a halaci.» 11 Waato din gaa Eliyacim da Sebna nda Yoha ne Rabsake se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma salaŋ iri, ni bannyey se da Suriyance sanni, zama iri ga maa woodin. Ma si salaŋ iri se da Yahudancey sanni borey kaŋ go birni cinaro boŋ hangey ra.» 12 Amma Rabsake ne: «E! Ay koyo n'ay donton nin da ni koyo hinne do no, hal ay ma sanni woone yaŋ ci? Manti borey kaŋ go ga goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa mo no a n'ay donton, i ma ngey wuri ŋwa, i ma ngey hari-mun haŋ mo araŋ banda?» 13 Kala Rabsake kay noodin ka ce da jinde beeri Yahudancey sanni ra ka ne: «Wa maa koy bambata, Assiriya bonkoono sanney! 14 Yaa no bonkoono ci: Wa si ta Hezeciya m'araŋ halli, zama a si hin ka araŋ faaba bo. 15 Hezeciya ma si naŋ mo araŋ ma de Rabbi gaa ka ne: Daahir Rabbi g'iri faaba hala gallo wo ma si furo Assiriya bonkoono kambe ra. 16 Wa si hangan Hezeciya sanney se fa, zama yaa no Assiriya bonkoono ci: Wa amaana te da ay, wa fatta mo ka kaa ay do. Boro kulu ma nga reyzin nyaŋo nafa ŋwa, boro kulu ma ŋwa nga jeejay nyaŋo gaa, araŋ boro fo kulu ma haŋ nga bumbo dayo gaa, 17 hal a ga to alwaati kaŋ ay ga kaa k'araŋ sambu ka konda araŋ laabu fo ra kaŋ ga hima araŋ laabo. A gonda ntaasu nda reyzin hari, laabu no kaŋ gonda ŋwaari nda reyzin kaliyaŋ. 18 Wa haggoy Hezeciya ma si koy ka araŋ candi nda sanniyaŋ ka ne: ‹Rabbi g'iri faaba.› Ndunnya dumey de-koyey ra gonda wo kaŋ na nga laabo boro folloŋ faaba Assiriya bonkoono kambe ra no? 19 Man Hamat da Arpad de-koyey? Man gaa Sefarbayim de-koyey? Waatifo no i na Samariya faaba ay kambe ra? 20 Laabey din kulu de-koyey ra, woofo no ka nga laabo faaba ay kambe ra, hala Rabbi mo ma Urusalima faaba ay kambe ra?» 21 Amma jama dangay siw! I mana tu a se da baa sann'ize folloŋ, zama bonkoono lordi ka ne i ma si tu a se. 22 Waato din gaa Eliyacim Hilciya izo kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yoha, Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i ye ka kaa Hezeciya do da ngey bankaarayey toorante* yaŋ ka Rabsake sanney ci a se.

37

1 Waato kaŋ bonkoono Hezeciya maa woodin binde, a na nga bankaarayey tooru-tooru, a na bufu zaarayaŋ haw nga gaa, a koy ka furo Rabbi windo ra. 2 A na Eliyacim kaŋ ga faada almayaaley dabari mo donton, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum da alfagey ra dottijo zeeney, i go ga daabu nda bufu zaarayaŋ. I koy annabi Isaya Amoz izo do. 3 I ne a se: «Hezeciya ne: Zaari woone ya taabi nda wowi nda donda-caray zaari no, zama izey to hayyaŋ, gaabi mo si no kaŋ g'i hay. 4 Hambara Rabbi ni Irikoyo ga maa Rabsake sanney, nga kaŋ a koyo Assiriya bonkoono donton a ma Irikoy fundikoono kayna, hala Rabbi ma kaseeti a gaa sanno kaŋ nga, Rabbi ni Irikoyo maa din sabbay se. Ni binde, ma ni jinde sambu ka te adduwa jare woone kaŋ cindi se.» 5 Bonkoono Hezeciya tamey binde kaa Isaya do. 6 Isaya mo ne i se: «Ya-cine no araŋ ga ci araŋ koyo se: Rabbi ne: Ni ma si humburu sanney kaŋ ni maa din kaŋ yaŋ Assiriya bonkoono zankey n'ay kayna d'a. 7 A go, ay ga biya fo daŋ a ra, a ga maa baaru fo, a ma ye mo nga laabo ra. Ay mo ga naŋ takuba m'a zeeri noodin a laabo ra.» 8 Rabsake mo ye ka koy Assiriya bonkoono do. A n'a gar a goono ga wongu nda Libna kwaara, zama a maa baaru kaŋ a tun Lacis. 9 A maa Etiyopi bonkoono Tirhaka baaru kaŋ ne: «A fatta nga ma wongu nda nin.» Kaŋ Assiriya bonkoono maa mo, a na diyayaŋ donton Hezeciya gaa ka ne: 10 «Ya-cine no araŋ ga salaŋ Yahudiya bonkoono Hezeciya se d'a, araŋ ma ne a se: ‹Ni Irikoyo kaŋ gaa ni ga de din ma si ni halli ka ne Urusalima si furo Assiriya bonkoono kambe ra bo.› 11 A go, ni maa mate kaŋ Assiriya koyey te laabey kulu se k'i halaci parkatak. Ni binde, ni ga yana no? 12 Ndunnya dumey din kaŋ yaŋ ay kaayey halaci, sanda Gozan, da Haran, da Resef da Eden

izey kaŋ yaŋ go Telassar ra, i de-koyey n'i faaba no? 13 Man Hamat bonkoono, da Arpad bonkoono, da Sefarbayim gallo wano, da Hena nda Abba wano?» 14 Hezeciya binde na tira ta diyey kambe ra k'a caw. Hezeciya ziji mo ka koy Rabbi windo ra ka tira feeri Rabbi jine. 15 Hezeciya na adduwa te Rabbi gaa mo ka ne: 16 «Ya Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo, ciiti malaykey boŋ ra gorokwa, ni hinne no ga ti ndunnya mayrayey kulu Irikoyo. Nin no ka beene nda ganda te. 17 Ya Rabbi, ma ni hanga jeeri ka maa. Ya Rabbi, ma ni moy fiti ka guna. Ma maa Sennakerib sanney kulu kaŋ yaŋ a samba zama nga ma Irikoy fundikoono kayna se. 18 Daahir, ya Rabbi, Assiriya bonkooney na laabey nda ngey batamey kulu halaci. 19 I n'i toorey mo catu danji ra, zama manti irikoyyaŋ no, amma borey kambe goy yaŋ hinne no, tuuri nda tondi yaŋ no. Woodin se no i hin k'i halaci. 20 Sohõ mo ya Rabbi iri Irikoyo, m'iri faaba Sennakerib kambe ra hala ndunnya mayrayey kulu ma du ka bay kaŋ ni hinne no ga ti Rabbi.» 21 Isaya Amoz izo mo donton Hezeciya gaa ka ne a se: Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: «Za kaŋ ni na adduwa te ay gaa Assiriya bonkoono Sennakerib ciine ra, 22 sanno kaŋ Rabbi ci a boŋ neeya: Sihiyona ize wandiya donda nin ka donda-caray haari te ni se. Urusalima ize wayo na boŋ saku-saku ni banda. 23 May no ni kayna, May no ni donda din? May gaa no ni na ni jinde sambu hala ni na ni boŋ sambu ka beene guna? To, Israyla wane Hananyankoyo no. 24 Ni na ni tamey daŋ i ma Koy Beero wow. Ni ne: ‹Ay torkey kunda no ay kaaru nd'a hala tondi kuukey boŋ, Hala yongo Liban carawey gaa. Ay ga sedre* beerey da sipres* suubanantey mo beeri ka zeeri. Ay ga furo saaji tuuri zugu booba ra, Hala lunku-lunkey ra. 25 Ay fansi ka hari haŋ mo. Ay ce taamey no ay na Misira isey kulu koogandi nd'a.› 26 Haba? Ni mana maa baaru za gayyaŋ? Ay no ka woodin waadu za waato zamaney ra, Ay n'a te mo. Sohõ mo ay n'a toonandi kaŋ ga ti ni ma gallu cinari-beeri-koyey halaci k'i ciya laabu gusam. 27 Woodin sabbay se no i gorokoy ciya hina kayna koyyaŋ, I biney pati, i haaw, I go sanda saaji subu cine, sanda kobto tayo, Sanda subu tayo kaŋ go garu boŋ cine kaŋ ga kukure za a mana beeri. 28 Amma ay wo ga ni gora bay, Da ni fattayaŋ, da ni furoyaŋo, Da ni futay beero ay gaa mo. 29 Ay gaa futa kaŋ ni te sabbay se binde, Zama ni boŋbeera baaru kaaru hal a furo ay hangey ra, Kal ay m'ay darb'izo daŋ ni niina ra, D'ay alzamo mo ni meyo ra, Ya ni bare ka ye nda nin fonda kaŋ ni gana ka kaa din ra. 30 Ya nin Hezeciya, woone no ga ciya ni se alaama: Haran araŋ ga jaraw ŋwa, Yeesi mo kala woodin jarawo, Jiiri hinzanta mo kal araŋ ma duma ka wi. Araŋ ma reyzin kaliyaŋ tilam, Araŋ m'i nafa ŋwa mo. 31 Yahuda dumo jara kaŋ cindi kaŋ du ka yana mo ga ye ka te kaaji ganda, a ma ize te beene. 32 Zama Urusalima ra no jara kaŋ cindi din ga fatta, Borey kaŋ yana ga fatta Sihiyona tondo ra. Rabbi Kundeykoyo anniya no ga woodin te. 33 Woodin sabbay se, Yaa no Rabbi ci Assiriya bonkoono boŋ: A si kaa gallu woone ra, A si hangaw hay a ra, A si kaa a jine nda koray, A si laabu tulluwa te a se mo. 34 Fonda kaŋ a gana ka kaa d'a din, Nga no a ga gana ka ye koyne. A si kaa gallu woone do. Yaadin no Rabbi ci. 35 Zama ay no ga te gallu woone se kosaray, Y'a faaba ay boŋ se d'ay tamo Dawda mo sabbay se.» 36 Kala Rabbi malayka fatta ka koy Assiriyancey wongu marga ra ka boro zambar zangu nda wahakku cindi gu wi. Waato kaŋ borey tun susubay za da hinay, kala soojey din kulu go buukoyaŋ. 37 Assiriya bonkoono Sennakerib binde tun ka ye nga ce banda ka goro Ninawiya kwaara. 38 A ciya mo, waato kaŋ a goono ga sududu nga de-koyo* Misrok se tooro windo ra, kal a izey Adrammelek da Sarezar n'a beeri nda takuba. I zuru ka yana ka koy Ararat laabo ra. Sennakerib ize Esar-Haddon no ka koytara ŋwa a nango ra.

38

1 Jirbey din ra binde Hezeciya zaŋay da bu doori. Kala annabi Isaya Amoz izo kaa a do ka ne a se: «Yaa no Rabbi ci: Ni ma ni windo muraadey kulu soola, zama ni ga bu no, ni si funa koyne.» 2 Hezeciya binde na nga moyduma bare cinaro gaa haray ka te adduwa Rabbi gaa. 3 A ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu sohõ kaŋ ay dira ni jine da bine folloŋ cimi ra, ay na booriyaŋ te ni jine mo.» Kala Hezeciya hẽ da hẽeni korno. 4 Waato din gaa no Rabbi sanno ye ka kaa Isaya do koyne ka ne: 5 «Ma koy ka ne Hezeciya se: Yaa no Rabbi ni kaayo Dawda Irikoyo ci: ‹Ay maa ni adduwa, ay di ni mundey mo. A go, ay ga tonton ni jirbey gaa jiiri way cindi gu. 6 Ay ga nin da gallo wo mo faaba Assiriya bonkoono kambe. Ay ma ciya kosaray kwaara wo se. 7 Woone ga ciya ni se alaama kaŋ fun Rabbi do, seeda neeya kaŋ Rabbi ga haya kaŋ nga ci din toonandi: 8 A go, ay ga naŋ biyo kaŋ go fu kaarimi harey jabey boŋ, wo kaŋ jin ka zumbu nda wayna Ahaz kaarimi harey jabey boŋ, a ma ye banda kaarimi hari jabu way.› » Noodin binde, wayna ye banda da kaarimi hari

jabu way, kaarimi haro boŋ, nango kaŋ a jin ka zumbu. 9 Yaa no Hezeciya Yahudancey bonkoono hantum waato kaŋ a jante ka ye ka du baani: 10 Ay ne ay jirbey bindi ra no ay ga furo Alaahara meyey ra. Rabbi n'ay ganji ay jiiri cindey. 11 Ay ne ay si di Rabbi fundikooney laabo ra. Ay si di Rabbi, ay si ye ka boro guna koyne ndunnya gorokoy banda. 12 A n'ay nangora hibandi, A n'a sambu ay se sanda hawji kuuru fu. A n'ay fundo kunkuni sanda mate kaŋ caakay ga te, Rabbi go g'ay pati ka kaa fatala taaro gaa. Za zaari kala cin, ni ga ban d'ay. 13 Ay dangay hala susubay. Sanda muusu beeri cine, Yaadin cine no a g'ay biriyey kulu ceeri-ceeri. Za zaari kala cin, ni ga ban d'ay. 14 Sanda kumbu-hanga wala koysa, Yaadin cine no ay soobay ka hẽ. Ay guutu sanda koloŋay cine, Ay diyaŋo zabu beene gunayaŋ se. Ya Rabbi, ay kankam. Ma ciya ay se tolme. 15 Ifo no ay ga ne? Rabbi salaŋ ay se, nga bumbo mo no ka goyo te. Ay ga soobay ka dira moso-moso ay jirbey kulu, Ay fundi azaaba sabbay se. 16 Ya ay Koyo, ni gomno boŋ no borey goono ga funa, A ra mo no ay fundo biya goono ga kay. Woodin se binde, ni n'ay no baani ka naŋ ay ma funa! 17 Laakal kanay nango ra no ay na azaaba boobo haŋ, Amma ay fundo baakasina sabbay se ni n'ay fundo faaba ka kaa halaciyaŋ guuso ra, Waato kaŋ ni n'ay zunubey kulu furu ni banda. 18 Zama Alaahara si hin ka ni seeda, Buuyaŋ mo si hin ka ni sifa. Borey kaŋ ga gunguray ka koy guuso ra si ni naanayo beeje te. 19 Fundikooni, fundikooni no ga ni sifa, Sanda mate kaŋ ay goono ga te hunkuna. Baaba ga nga izey bayrandi da ni naanayo. 20 Rabbi go soolante ay faabayaŋ se. Woodin sabbay se no iri g'ay dooney te da moolo iri jirbey kulu ra Rabbi windo ra. 21 Isaya binde ne: «Ma jeejay izey takula sambu ka daŋ jomba gaa, hala Hezeciya ma funa.» 22 Zama Hezeciya jin ka ne: «Man alaama kaŋ ay ga kaaru ka koy Rabbi windo do?»

39

1 Jirbey din ra Merodak-Baladan, Baladan ize, Babila bonkoono na diyayaŋ donton i ma kande tirayaŋ da nooyaŋ Hezeciya se. Zama a maa baaru kaŋ Hezeciya zaŋay, hal a te baani. 2 Hezeciya mo farhã d'ey. A naŋ i di nga jinay darzantey fuwo kaŋ ra gonda nzarfu, da wura, da yaazi jinay, da ji caadante, da nga wongu jinay fuwo kulu, da hay kulu kaŋ go jisiri nango ra. Hay kulu si no kaŋ go a windo ra wala a mayra ra kaŋ Hezeciya mana cabe i se. 3 Gaa no annabi* Isaya kaa Bonkoono Hezeciya do ka ne a se: «Ifo no borey din ne? Man mo no i fun ka kaa ni do?» Hezeciya mo ne: «I fun laabu fo kaŋ ga mooru ka kaa ay do, kaŋ ga ti Babila.» 4 Isaya ye ka ne a se: «Ifo no i di ni windo ra?» Hezeciya mo tu ka ne: «Hay kulu kaŋ go ay windo ra, i di a. Hay kulu si no ay jisiri nangey ra kaŋ ay mana cabe i se.» 5 Waato din gaa Isaya ne Hezeciya se: «To, ma maa Rabbi Kundeykoyo sanno: 6 Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ hay kulu kaŋ go ni windo ra, da hay kulu kaŋ ni kaayey jisi hala ka kaa hunkuna, i g'i sambu ka kond'ey Babila. Hay kulu si cindi. Yaadin no Rabbi ci. 7 Ni izey mo kaŋ yaŋ ga fun ni gunda ra, kaŋ yaŋ ni ga hay, i ga konda i ra afooyaŋ i ma ciya mantawyaŋ Babila bonkoono faada ra.» 8 Waato din gaa Hezeciya ne Isaya se: «Rabbi sanno kaŋ ni ci ga boori.» A ye ka ne koyne: «Zama ay wo, ay jirbey ra laakal kanay da cimi ga bara.»

40

1 Yaa no araŋ Irikoyo ci: W'ay jama bine yeenandi, wa i bine yeenandi. 2 Wa laakal kanay sanni te Urusalima se. W'a ce ka ne a se kaŋ a wongo ban, A taalo du yaafayaŋ. Zama a du nga zunubey kulu alhakko labu-care hinka Rabbi kambe ra. 3 Boro fo kaŋ goono ga kuuwa jinda ne: «Wa Rabbi fonda soola ganjo ra! Wa daba fondo sasabandi taasi beerey boŋ iri Irikoyo se! 4 Gooru kulu ga tun, Tondi kuukey da tudu kulu mo ga ye ganda. Isiirey ga ye ka kay sap! Zulli-zulley mo ga ye ka te banda folloŋ. 5 Rabbi darza ga bangay, Borey kulu mo ga di a care banda, Zama Rabbi meyo no ka woodin ci.» 6 Jinde fo ne: «Ma fe!» A tu mo ka ne: «Ifo no ay ga fe ka ne? Adam-ize kulu ya subu no. A booro kulu mo danga saaji tuuri boosi cine no.» 7 Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ waati kaŋ Rabbi funsuyaŋo gana ka funsu a boŋ. Daahir borey ya subuyaŋ no. 8 Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ, Amma Irikoy sann'ize fo kulu ga duumi hal abada. 9 Ya nin, Sihiyona, kaŋ goono ga kande baaru hanna, Ma kaaru yongo tondi kuuko boŋ. Ya nin, Urusalima, kaŋ goono ga kande baaru hanna, Ma ni jinda sambu da gaabi. M'a sambu, ma si humburu, ma ci Yahuda galley se ka ne: «Guna, araŋ Irikoyo neeya!» 10 Guna, Rabbi, Koy Beero ga kaa da hin, A kamba ga may nga boŋ se. A go, a alhakko go a banda, a banando mo g'a jin. 11 A ga nga kuro kuru sanda hawji. A ga feej'izey margu-margu nda nga kamba, A g'i sambu mo nga ganda ra. Laakal gaa mo no a ga wo kaŋ yaŋ goono ga naanandi boy. 12 May no ka harey neesi nga kambe faata ra ka beena mo deedandi

nda kambe gaaba? May no ka laabo margu zaka ra, ka tondi kuukey mo neesi tiŋay neesiyaŋ hari boŋ, ka tudey mo dake neesiyaŋ hari boŋ? 13 May no ka faham da Rabbi Biya, Wala may no ka ciya a saawarekasina hala bora m'a dondonandi? 14 May gaa no a saaware, may mo no k'a bayrandi, K'a dondonandi cimi ciitey fonda ra, May no k'a dondonandi bayray, May mo no ka fahamay fonda cabe a se? 15 A go, ndunnya dumey ga hima logo ra hari tolliyaŋ folloŋ, A g'i himandi mo sanda tiŋay neesiji boŋ kusa baano. A go, a ga gungey sambu danga hay fo kayna fo no. 16 Abada Liban bumbo si wasa tonyaŋ, A almaney mo si wasa sargay kaŋ i ga ton se. 17 Ndunnya dumey kulu ga hima yaamo a jine, I si to hay kulu, furku mo no. 18 May gaa no araŋ ga Irikoy kar? Man himandi kaŋ gaa araŋ g'a deedandi? 19 Tooru jabante wo, goy-teeri no k'a jabu. Wura zam g'a daabu nda wura, Nzarfu zam mo ga nzarfu sisiri soogu a se. 20 Boro mo kaŋ talka no hala a si hin ka sargay woodin dumi te, A ga tuuri kaŋ si fumbu suuban. A ga boro ceeci kaŋ ga goni goy gaa kaŋ ga tooru jabante kaŋ si zinji soola a se. 21 Araŋ mana bay bo? Araŋ mana maa mo? Wala boro kulu mana ci araŋ se za sintina no? Araŋ mana faham da ndunnya sinjiyaŋo? 22 Rabbi no goono ga goro ndunnya hirro boŋ, Ndunnya gorokoy mo ga hima do-ize yaŋ. Nga no ka beeney salle sanda daabuley, A g'i daaru sanda kuuru-fu cine k'i ciya goray nangu. 23 Nga no ga koy beerey ciya yaamo, A ga ndunnya alkaaley mo ciya sanda i manti hay kulu. 24 Za i tilam, oho, za i duma, Oho, za i tikse mana te kaaji laabo ra, Kal a m'i funsu hal i ma lakaw. Alma haw mo m'i sambu sanda buunu cine. 25 May gaa no araŋ g'ay deedandi, kaŋ in d'a ga saba? Yaadin no Hananyankoyo ci. 26 W'araŋ moy sambu beene ka guna. May no ka woodin yaŋ taka? Bora kaŋ ga beene kundey kaa taray i lasaabo boŋ no. A g'i kulu ce mo da ngey maa, nga hino beera boŋ, Zama nga wo hin da gaabikoy no. Afo kulu si jaŋ, baa afolloŋ. 27 Ya nin Yakuba, ifo se no ni ga ne: «Ay fonda go tugante Rabbi se. Ay Irikoyo n'ay cimi ciito muray mo»? Ya Israyla, ifo se no ni go ga salaŋ ya-cine? 28 Manti ni jin ka bay? Manti ni maa mo? Irikoyo kaŋ ga duumi, Rabbi kaŋ na ndunnya meyey taka, Nga wo si yangala, a si farga mo, A fahama baa da fintalyaŋ. 29 A ga gaabi no borey kaŋ londi bu yaŋ se. Boro kaŋ sinda hina mo, a ga gaabi tonton a se. 30 Baa arwasey ga farga, i ma yangala, Gaabikooney mo ga kati ka kaŋ. 31 Amma borey kaŋ yaŋ ga hangan Rabbi se gaabey ga ye ka taji. I ga tun da fatayaŋ ka deesi beene sanda zeeban cine, I ga zuru, i si farga mo, I ga soobay ka dira, i si yangala mo.

41

1 Ya araŋ teeku me gaa laabey, wa dangay ay jine. Ndunnya dumey mo ma ngey gaabey tajandi. I ma maan ay gaa, i ma salaŋ. Iri ma maan care gaa sanni dumbuyaŋ se. 2 May no ga boro fo tunandi a ma fun wayna funay haray, A m'a ce adilitaray ra mo a ma kaa nga cey cire. Rabbi ga ndunnya dumey nooyandi a se gomni, A ga naŋ a ma koyey may, A g'i ciya sanda kusa cine da nga takuba, A m'i gaaray mo sanda du cine da nga birawo. 3 A g'i gana ka gaaray, A ga bisa baani mo ka koy hala fondo fo ra kaŋ a mana gana baa ce fo da nga ce. 4 May no k'a waadu k'a te mo? May no ga zamaney ce za sintina? To, ay no, Rabbi, kaŋ ga ti Sintina da Bananta mo, ay ga ti NGA. 5 Teeku me gaa laabey ga di, i ga humburu mo. Ndunnya meyey ga jijiri, i ga maan, i ga to kwaara. 6 I afo kulu ga nga gorokasin gaa. Afo kulu ga ne nga nya-ize se: «Ma te gaabi!» 7 Sace binde ga zam bine gaabandi a ma haw daŋ. Boro kaŋ goono ga tooro sasabandi nda ndarka mo ga zam bine gaabandi, A goono ga sinadar goy te ka ne: «A ga boori!» A g'a kanji mo da kuusayzeyaŋ, a ma si zinji se. 8 Amma nin, ya Israyla ay tamo, Yakuba kaŋ ay suuban, Ni ya ay cora Ibrahim banda no. 9 Nin kaŋ ay di ka gaabandi za ndunnya me gaa, Za lokota ra no, ay na ni ce ka ne ni se: «Ni ya ay tam no, Ay na ni suuban, ay mana ni furu bo. 10 Ni ma si humburu, zama ay go ni banda. Ni bina ma si pati mo, zama ay no ga ti ni Irikoyo. Ay ga ni gaabandi, ay ga ni gaa, Oho, ay ga ni gaay d'ay kambe ŋwaaro, Kaŋ ga ti ay adilitara wano. 11 A go, borey kaŋ yaŋ ga dukur da nin kulu ga haaw, i ga di kayna mo. Borey kaŋ yaŋ goono ga kusuuma nda ni mo ga ciya yaamo ka halaci. 12 Ni g'i ceeci, ni si di ey. Ngey kaŋ ga kusuuma nda nin. Borey kaŋ yaŋ ga ni wongu mo ga ciya yaamo danga i mana bara. 13 Zama ay no, Rabbi ni Irikoyo, Ay ga ni kambe ŋwaaro gaabandi. Ay ma ne ni se: Ma si humburu, ay ga ni gaa. 14 Ma si humburu, nin, noon'izo Yakuba. Nin, ya Israyla, ay ga ni gaa,» Yaadin no ni Fansakwa* Rabbi ci, Israyla wane Hananyankoyo nooya. 15 A go mo, ay ga ni ciya safayaŋ hari taji kaano kaŋ gonda hinjeyaŋ. Ni ga tondi kuukey soote-soote k'i bagu-bagu i ma ciya ikayna yaŋ, Ni ga tudey mo ciya sanda du cine. 16 Ni g'i faaru, haw mo g'i sambu, Alma haw g'i say-say. Amma nin wo, ni ga farhã Rabbi do, Ma du darza Israyla wane Hananyankoyo ra. 17

Alfukaarey da gazantey goono ga hari ceeci, Amma a si no. I deeney mo koogu jaw sabbay se. Ay, Rabbi, ay ga tu i se. Ay, Israyla Irikoyo, ay s'i furu bo. 18 Ay ga isayaŋ feeri tondi daarey boŋ, Ya hari-moyaŋ feeri gooro batamey bindi ra. Ay ga saajo ciya hari bangu, Laabu koga mo ma ciya hari-mo. 19 Ay ga sedre* tilam saajo ra, da jitti nya, Da mirtal* nya, da zeytun* nya. Saaji fimbo ra mo ay ma sipres* nya sinji, Nga nda durmi da farre nya care banda. 20 Zama borey ma di, i ma bay, i ma lasaabu, I ma faham mo, i kulu care banda kaŋ Rabbi kamba no ka woodin te, Israyla wane Hananyankoyo no k'a taka. 21 Yaa no Rabbi ci:«Ya toorey, w'araŋ sanno maanandi, Wa kande araŋ sabaabey kaŋ yaŋ ga beeri.» Yaadin no Yakuba wane Koyo ne. 22 «Wa maan ka ci iri se haŋ kaŋ ga ba ka te. Araŋ ma waato muraadey mo ci, Mate kaŋ cine i bara nd'a, zama iri ma laakal ye i gaa, Iri m'i kokora mo bay. Wala mo i ma cabe iri se muraadey kaŋ yaŋ ga ba ka te. 23 Wa bangandi iri se muraadey kaŋ ga haw ka kaa, Zama iri ma bay kaŋ araŋ ya irikoyyaŋ no! Oho, kala araŋ ma ihanno wala ilaalo te, Hala iri ma gomdo ka di a care banda! 24 Guna me, araŋ wo manti hay kulu no. Araŋ goyo mo yaamo no. Boro kaŋ na araŋ suuban mo fanta hari no.» 25 Azawa kambe haray ay na boro fo tunandi, a ga kaa mo ka fun wayna funay haray. A g'ay maa ce mo. A ga kaŋ mayraykoyey boŋ sanda botogo diibante boŋ, Sanda mate kaŋ cine kusu cinako ga botogo diibi. 26 May no ka woodin bangandi za sintina, Zama iri ma du ka bay? May no k'a ci za doŋ mo hal iri ma ne: «A gonda cimi»? Haciika bangandiko si no, haciika cabeko si no, Haciika araŋ sanney maako fo mo si no. 27 Za doŋ ay no ka ne Sihiyona se: «Ngey neeya! Ngey neeya!» Ay ga Urusalima no Baaru Hanno kandeko. 28 Amma waati kaŋ ay guna, ay di kaŋ boro kulu si no, Hala mo i ra saawareko fo si no kaŋ gonda hina kaŋ ga tu da sann'ize folloŋ waati kaŋ ay n'i hã. 29 A go, i kulu boro yaamo yaŋ no, i goyey sinda nafa. I sooguyaŋ toorey ya haw kaŋ ga faaru da yaamo no.

42

1 Wa guna, ay tamo kaŋ ay ga gaabandi neeya, Ay wane suubananta kaŋ ay fundo ga maa a kaani. Ay n'ay Biya zumandi a boŋ. A ga kande cimi ciiti dumi cindey se. 2 A si kaati, a si nga jinda sambu mo, A si naŋ borey ma maa nga jinda fondey gaa. 3 A si kwaar'ize ceera pati ka kaa. Fitilla kaŋ maan buuyaŋ mo, a s'a wi. A ga cimi ciiti kaa taray naanay ra. 4 A si gaze, a londi si bu mo, Kala nd'a na cimi ciiti sinji ndunnya ra. Teeku me gaa laabey mo g'a asariya batu. 5 Yaa no Rabbi Irikoy ci: Nga kaŋ na beene taka k'a salle, Nga kaŋ na laabu nda haŋ kaŋ ga fun a ra daaru, Nga kaŋ ga fulanzamay funsuyaŋ no borey se kaŋ yaŋ goono ga goro laabo boŋ, A ga biya mo no borey kaŋ yaŋ ga dira a ra se. 6 A ne: «Ay no, Rabbi, ay na ni ce adilitaray ra, Ay ga ni kamba di ka gaay, ya ni haggoy mo, Ay ma ni daŋ ni ma ciya alkawli jama se ka ciya kaari mo dumi cindey se. 7 Zama ni ma danawey moy fiti, Ma kas'izey kaa kasu. Kubay ra gorokoy mo, ni m'i kaa fu kankamante ra. 8 Ay no Rabbi, woodin no ga ti ay maa. Ay s'ay darza no boro fo se bo. Ay s'ay sifawo mo no himandi jabanteyaŋ se. 9 Guna, waato muraadey tabbat. Muraadu taji yaŋ mo no ay goono ga bangandi. Za i mana fatta, ya araŋ no i baaru.» 10 Ya araŋ kaŋ goono ga naaru teeko boŋ, Da hay kulu kaŋ go a ra, da gungey da ngey ra gorokoy, Wa baytu taji te Rabbi se, w'a sifa mo za ndunnya me! 11 Saajo da galley ma ngey jinde sambu, Da kawyey kaŋ ra Kedarancey goono ga goro mo. Sela gorokoy ma doon ka kuuwa farhã sabbay se tondi kuukey yolley boŋ. 12 I ma Rabbi no darza k'a sifawo bangandi mo teeku me gaa laabey ra. 13 Rabbi ga fatta sanda wongaari beeri, A ga himma daŋ sanda tangami boro, a ga kuuwa mo. Oho, a ga dundu nga ibarey gaa ka hin goy te. 14 Ay gay ay go ga dangay, ay dangay ka hin suuru. Sohõ binde ay ga duray sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay, ay ma kaati, Ay ma funsar mo da gaabi. 15 Ay ma tondi kuukey da tudey bare ka ciya taasi beerey cine. Ay m'i kobtey kulu koogandi, Ay ma isey mo ciya sanda teeku me gaa laabu yaŋ, Ay ma naŋ bangey ma sundu ka koogu. 16 Ay ga danawey mo candi fondo kaŋ i si bay boŋ, Ay m'i boy fondayzey kaŋ i si bay yaŋ gaa, Ya kubay ciya kaari i jine. Nangu kaŋ gonda gure-gure mo y'a sasabandi. Ay ga hayey din te i se, ay si i furu mo. 17 Borey kaŋ ga de tooru gaa, kaŋ ga ne danay himandey se: «Araŋ no ga ti iri irikoyey.» I ga ye banda, i ga haaw mo gumo. 18 Ya araŋ lutey, wa maa! Ya araŋ danawey, wa guna ka di! 19 May no ga ti danaw, kal ay tamo? Wala lutu, sanda ay diya? May no ga ti danaw sanda ay wane naanay bora, Danaw mo koyne sanda Rabbi tamo? 20 Ni di muraadu boobo, amma ni mana laakal ye i gaa. Ni hangey go feerante amma ni mana maa. 21 A adilitara sabbay se no Rabbi maa kaani nga ma asariya beerandi, a m'a ciya darza hari mo. 22 Amma dumi woone ya boroyaŋ no kaŋ di kosarayyaŋ da komyaŋ, I kulu guusuyaŋ ra no borey na

hirrimi te i se, I go tugante kasu yaŋ ra, I ciya wongu arzaka hari yaŋ, amma faabako kulu si no. Wongu n'i ku, Amma afo kulu si no kaŋ ga ne: «M'i yeti.» 23 Araŋ ra may no ga hanga jeeri woodin se? May mo no ga hangan ka maa jirbey kaŋ goono ga kaa ra sanni? 24 May no ka Yakuba nooyandi a ma ciya wongu kuyaŋ hari, Israyla ma ciya fondo kosaraykoy wane? Manti Rabbi no, nga kaŋ se iri na zunubi te? Nga kaŋ iri wangu ka dira a fondey ra, Iri mana a asariya gana mo. 25 Woodin se no Rabbi na nga futay korna gusam Yakuba boŋ da wongu gaabi. A na danji daŋ a gaa mo a windanta kulu, Kulu nda yaadin a mana faham. A n'a ton, amma a mana woodin gaay nga bina gaa.

43

1 Amma sohõ, nin Yakuba, nin Israyla, Yaa no Rabbi ci, nga kaŋ na ni taka, Nga kaŋ na ni te, A ne: Ma si humburu, zama ay na ni fansa*. Ay na ni ce mo da ni maa, ni ya ay wane no. 2 Waati kaŋ ni ga harey daŋandi, ay go ni banda. Waati kaŋ ni ga isey daŋandi mo, i si ni gon. Waati kaŋ ni ga gana danji bindi ra, a si ni kukure, Danji beela mo si di ni gaa. 3 Zama ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo, Israyla wane Hananyankoyo, ni Faabakwa. Ay na Misira no a ma ciya ni fansayaŋ hari, Etiyopi da Seba mo ga ti ni banandi. 4 Zama ni gonda darza ay do, Ni ya beerandiyaŋ hari no, ay ga ba nin mo. Woodin se no ay ga Adam-ize yaŋ nooyandi ni se, Jamayaŋ mo, ay g'i no ni fundo sabbay se. 5 Ma si humburu, zama ay go ni do. Ay ga kande ni banda i ma fun wayna funay haray, Ay m'i margu ka fun d'ey wayna kaŋay haray. 6 Ya ne azawa kamba se: «Yeti!» Dandi kambe mo, ya ne a se: «Ma si gaay! Kande ay ize arey ka fun d'ey nangu mooro, Ay ize wayey mo ma kaa ka fun hala ndunnya me.» 7 I afo kulu ay maa go a gaa, Ay n'a taka mo ay darza se, Ay n'a cina, oho, ay n'a te. 8 Wa danawey kaa taray, zama i ga du mo. Da lutey mo, zama i ga ye ka maa. 9 Ndunnya dumey kulu margu care banda, Jamayaŋ mo margu care do. I ra may no du ka woodin bangandi ka muraadey kaŋ yaŋ jin ka bisa din cabe iri se? I ma kande ngey seedey ka du ka ngey boŋ hanandi. Wala mo i ma maa ka ne: «Cimi no.» 10 Yaa no Rabbi ci: Araŋ no ga ti ay seedey, d'ay tamo mo kaŋ ay suuban, Zama araŋ ma bay, araŋ m'ay cimandi mo. Araŋ ma faham mo kaŋ ay no ga ti NGA. Irikoy fo mana jin ka te ay se, Ay banda mo afo si bara. 11 Ay ya day, ay no Rabbi, Ay baa da banda Faabako si no. 12 Ay no ka ci, ay no ka faaba, ay mo no ka fe. Irikoy yaw fo mo si no araŋ game ra. Woodin sabbay se binde araŋ no ga ti ay seedey. Yaadin no Rabbi ci. Ay mo no ga ti Irikoy. 13 Oho, za sintina ka kaa sohõ, ay no. Afo mo si no kaŋ ga kaa ay kambe ra. Ay no ga goy, may mo no g'a bare? 14 Yaa no Rabbi ni Fansakwa, Israyla wane Hananyankoyo ci: «Araŋ sabbay se no ay donton Babila gaa. Ay na Kaldancey kulu zumandi i ma kaa da zuray hiyaŋ ra, Kaŋ ga ti i ndunnya kaani ŋwaayaŋ waney. 15 Ay no ga ti Rabbi, araŋ wane Hananyankoyo, Israyla Takakwa, araŋ Bonkoono.» 16 Yaa no Rabbi ci, nga kaŋ na fondo feeri teeko ra, A na fondayze mo feeri hari beerey ra. 17 Nga kaŋ ga wongu torko nda bari kaa taray, Da wongu jama nda hin. I ga kani care banda, I si ye ka tun mo koyne. I fundey fun pat! Wongu n'i wi mo sanda mate kaŋ boro ga fitilla wi. 18 Rabbi ne: Wa si fongu nda waato jirbey, Araŋ ma si laakal mo da haŋ kaŋ te za doŋ. 19 A go, ay ga muraadu taji fo te kaŋ ga zorti sohõ. D'a te mo araŋ si jaŋ ka bay. Baa saaji ra ay ga fondo te, Isayaŋ mo ga te taasi beerey ra. 20 Ganji hamey g'ay beerandi, Zoŋey da taatagayey g'ay beerandi, Zama ay na hari no saajo ra. Ay na isayaŋ mo no taasi beerey ra. Zama ay ma haŋyaŋ hari no ay jama se, Ay wane suubanantey nooya. 21 Jama wo kaŋ ay te ay boŋ se, Ngey no g'ay sifaw dede. 22 Kulu nda yaadin, ya Yakuba, ni mana ay ce. Amma nin, ya Israyla, ni farga nda ay. 23 Ni mana kande ay se feejiyaŋ, Ay sargayey kaŋ i ga ton se. Ni mana ay beerandi mo da ni sargayey. Ay wo, yana ŋwaari sargay dake ni boŋ, Yana ni fargandi mo ka ne ni ma kande dugu. 24 Ni mana kaana day ay se da nooru, Ni man'ay kungandi mo da ni sargayey maano, Amma ni na ni zunubi jarawo dake ay boŋ, Ni n'ay fargandi mo da ni goy laaley. 25 Ay no, oho ay no ga ni taaley tuusu ay bumbo sabbay se. Ay si ye ka fongu ni zunubey gaa koyne. 26 M'ay fongandi, iri ma kande iri sabaabey, Ma kande ni koba, hala ni ma du ka hanan. 27 Ni kaay sintina na zunubi te. Ni annabey mo na taali te ay se. 28 Woodin sabbay se, Kal ay ma Nangu Hananta jine borey ziibandi. Ay ma Yakuba ciya laaliyaŋ hari, Israyla mo ma ciya wowi hari.

44

1 Amma sohõ, ya ay tamo Yakuba, Ya Israyla kaŋ ay suuban, ma maa. 2 Yaa no Rabbi kaŋ na ni te, A na ni taka za gunda ra, nga kaŋ ga ni gaa mo, A ci ka ne: Ya ay tamo Yakuba, Nin, Yesurun kaŋ

ay suuban, Ma si humburu, 3 Zama ay ga hari dooru nangey kaŋ jaw boŋ da hari zuru gooru yaŋ mo nangu koogey boŋ. Ay g'ay Biya zumandi ni banda boŋ d'ay albarka mo ni dumo boŋ. 4 I ga zay subey ra, Sanda kuubu kaŋ go hari zuru fondo gaa. 5 Boro fo ga ne: «Ay ya Rabbi wane no.» Afo mo ga Yakuba maa sambu. Afo mo ga woone hantum nga kambe gaa: «Rabbi wane no.» A ga maa gaaru daŋ nga boŋ se da Israyla maa. 6 Rabbi sanno neeya: Israyla Koyo kaŋ g'a fansa ga ti Rabbi Kundeykoyo. A ne: Ay no sintina, Ay no bananta mo. Ay baa da banda Irikoy kulu si no. 7 May no ga ti ay cine? To, a ma seeda te ka ci me! A m'a sasare ay se za waati kaŋ ay na doŋ zamaney borey sinji. A ma muraadey kaŋ goono ga kaa seeda. Wo kaŋ yaŋ ga aniya ka te, a m'i ci. 8 Wa si jijiri, wa si humburu mo. Manti ay jin ka ni kabarandi nd'a za doŋ bo, Hal ay n'a ci ni se? Araŋ no ga ti ay seedey. Irikoy fo go no kaŋ waana ay? Abada, afo si no. Ay mana Tondi fo bay. 9 Borey kaŋ yaŋ ga tooru jabante te, i kulu yaamoyaŋ no. I jinay caadantey mo sinda nafa kulu. Toorey ga seeda ngey boŋ se kaŋ ngey si di, Ngey si bay mo, kal i teekoy ma haaw. 10 May no ka de-koy fo cina, Wala a na sooguyaŋ tooru fo te kaŋ si hay kulu hanse? 11 Guna a goy hangasiney kulu ga haaw, Zama goy-teerey din ya boroyaŋ no. I kulu ma margu nangu folloŋ, i ma tun ka kay. Humburkumay m'i di, I ma haaw mo care banda. 12 Zam ga deesi kaanandi, a ga goy danji bi ra, A ma tooro te da ndarka, A kambe gaabikoono mo no a ga nga goyo te d'a. Oho, a ga maa haray, a gaabo ga gaze, A mana hari haŋ, a ga farga. 13 Sace ga korfayze daŋ ka candi, A ma nga jeeriyaŋey te da kalam, A m'a jabu nda nga zaama, A m'a alhaalo te da kambu, A goono g'a cina Adam-ize booro himandi boŋ, Zama a ma goro fu ra. 14 A ma sedreyaŋ beeri, A ma sipres* da shen* bundu sambu, A ma afo suuban nga boŋ se saajo tuurey ra, A ma sipres* tuuri tilam, Beene hari ga naŋ a ma beeri. 15 A ga ciya tuuri kaŋ boro ga ton. A ga kaa a gaa mo ka danji funsu ka caan. Oho, a g'a diyandi ka buuru ton d'a. Oho, a g'a te de-koy ka sududu a se. A g'a ciya jabuyaŋ tooru ka ye ganda a jine. 16 A ga jara ton danji ra, Jara mo a ga ham ŋwa d'a, A ga ham ton d'a no ka ŋwa ka kungu. Oho, a ma caan ka ne: «Haay, ay hargo fun, ay di danjo!» 17 Wo kaŋ cindi din mo, a m'a te de-koy, Nga jabuyaŋ tooro nooya! A ga ye ganda a jine ka sududu. A ma adduwa te a gaa ka ne: «M'ay faaba, zama nin no ga ti ay irikoyo.» 18 Borey din mana bay, i mana laakal ye mo, Zama i moy go daabante hal i si hin ka di, I biney mo daabu hal i si hin ka faham. 19 Afo mo si no kaŋ lasaabu nga bina ra. A sinda bayray, wala fahamay fo hal a ma ne: «Hay! Ay jin k'a jara fa ton danji ra, Oho, hala mo ay na buuru ton a danj'izo boŋ, Ay na ham ton ka ŋwa. 20 Ay binde ga jare fa sambu ka te fanta hari fo? Ya ye ganda ka sududu tuuri tikse jine?» Boosu no bora din goono ga ŋwa, Bine fafaganta n'a kambandi ka kaa fonda ra, Hal a si hin ka nga fundo faaba, wala a ma ne: «Hayo wo kaŋ go ay kambe ŋwaaro ra, manti tangari no?» 21 «Ya Yakuba, ya nin Israyla, Ma fongu muraadu woone yaŋ, Zama ni ya ay tam no, ay no ka ni taka. Ya Israyla, ni ya ay tam no, ay si dinya ni gaa bo. 22 Ay na ni taaley tuusu sanda beene hirriyaŋ buru ka ni zunubey mo tuusu sanda beene buru cine. Ma ye ka kaa ay do, zama ay no ka ni fansa*. 23 Ya beeney, wa doon ka farhã, Zama Rabbi no ka te-goyo din te. Ya ndunnya guusuyaŋey, wa kuuwa, Ya araŋ tondi kuukey, Ya saaji tuuri zugu beerey, Da tuuri kulu dumi kaŋ go a ra mo, Wa kuuwa ka doon! Zama Rabbi na Yakuba fansa*, Hala nga darza ma bangay Israyla ra. 24 Yaa no Rabbi ci, Rabbi ni Fansakwa, Nga kaŋ na ni te za waato kaŋ ni go gunde ra. A ne: Ay no Rabbi, hay kulu Teeko, Ay hinne no ka beena daaru, Ay na ndunnya daaru k'a salle. May no go ay banda? 25 Rabbi ga tangarikomey aleesey ganji. A ga gunakoy follandi, A ga laakalkooney bare ka ye banda, A g'i bayrayey ciya saamotaray. 26 A ga nga tamo sanni tabbatandi, A ga nga diyey saawarey mo kubandi. Ay, Rabbi, no ga ne Urusalima se a ga du gorokoyaŋ. Ya ne Yahuda galley mo se i ga ye ka cina. Ay g'a kurmey mo cina. 27 Ay ga ne teekoy guusuyaŋey se: ‹Wa sundu ka koogu.› Ay ga ni isey mo koogandi. 28 Ay ga ne Sirus se: ‹Ni ya ay kuruko no›. A g'ay miila kulu goy te, Hal a ma ne Urusalima se: ‹Ni ma cina›, A ma ne Irikoy windo mo se: ‹Ni daba ma sinji.›

45

1 Yaa no Rabbi go ga ci nga wane suubananta Sirus se, Kaŋ ay go g'a kambe ŋwaaro di ka ndunnya dumey mayra daŋ a kamba ra. Daahir, ay ga bonkooney guddamey yogolandi, Zama ay ma birni meyey fiti a jine, I si ye ka daabu mo. 2 Ay ga furo ni jine ka zulli-ka-tuney kanandi, Ay ma guuru-say windi me daabirjey bagu-bagu, Ay ma guuru-bi sarey kaŋ ga me daabirjey margu pati-pati. 3 Ay ma ni no arzaka tugantey kaŋ go kubay ra da gundu jinayey kaŋ go lokotey ra, Zama ni ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Israyla Irikoyo, Kaŋ ga ni ce da ni maa. 4 Ay tamo Yakuba, kaŋ ga ti Israyla, Ay

wane suubananta sabbay se no ay na ni ce da ni maa. Ay na ni no maa za ni man'ay bay. 5 Ay no Rabbi, afo si no koyne, Ay baa da banda Irikoy kulu si no. Ay ga ni guddu mo, baa kaŋ ni s'ay bay. 6 Zama za wayna funyaŋ kal a ma koy kaŋ, Borey ma bay kaŋ afo si no kala ay. Ay no ga ti Rabbi, afo si no koyne. 7 Ay no ga kaari te, ay no ga kubay mo taka. Ay ya baani kandeko no, Ay ya masiiba takako mo no. Ay no, Rabbi kaŋ ga hayey din kulu te. 8 Ya beeney, wa adilitaray tolli a ma fun beene. Beene burey mo ma adilitaray gusam. Ganda mo ma bagu zama faaba ma zay ka fatta. Adilitaray mo ma zay a banda. Ay, Rabbi no k'a taka. 9 Kaari boro kaŋ ga kakaw da nga Teekwa -- Bora din ya cambu no ndunnya cambey ra. Mate no? Botogo ga ne bora kaŋ na nga diibi se: ‹Ifo no ni goono ga te?›. Wala mo ni goyo ma ne ni sinda kambe? 10 Kaari bora kaŋ ne baaba se: ‹Ifo no ni goono ga hay?› Wala a ma ne waybora se: ‹Ifo hay zaŋay no ni goono ga te?› 11 Yaa no Rabbi, Israyla wane Hananyankoyo, Kaŋ ga ti a Teekwa mo ci: Muraadey kaŋ goono ga kaa, Ni g'ay hã woodin yaŋ boŋ no? Ay izey d'ay kambe goyey ciine ra mo, Ni g'ay lordi no? 12 Ay no ka ndunnya te, Ay na boro taka a boŋ mo. Ay kambey no ka beeney salle, I kundey kulu mo, ay no k'i sasare. 13 Ay no ka Sirus suuban adilitaray ra, Ay g'a fondey kulu sasabandi mo. A g'ay gallo cina, A g'ay waney kaŋ i konda tamtaray mo taŋ, Kaŋ manti sufuray se, Manti mo banandi se. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 14 Yaa no Rabbi ci: Misira taabi goy duure, Da Etiyopi day da neera jinayey, Da Sabanancey kaŋ ti boro kuukey mo, I kulu ga bisa ka kaa ni do. I ma ciya ni wane yaŋ, i ga ni banda gana mo. I ga bisa ka kaa ka tamtaray ka ye ganda ni jine, I ga ŋwaaray ni gaa ka ne: ‹Daahir, Irikoy go ni banda, A cine si no mo, Irikoy fo si no.› » 15 Ya nin Israyla Irikoyo kaŋ ti Faabako, Daahir, ni ya Irikoy kaŋ ga tugu no. 16 Borey kaŋ yaŋ ga tooru te ga haaw, Oho, i ga di kayna, I kulu ga furo boŋ haway ra care banda. 17 Amma Rabbi ga Israyla faaba, Faaba kaŋ ga duumi mo no. Araŋ si haaw bo, Boro kulu si araŋ kaynandi mo hal abada abadin. 18 Zama ya-cine no Rabbi ci, nga kaŋ na beena taka, (nga no ga ti Irikoy, ndunnya cinako, a Teeko mo. Nga no k'a sinji, a n'a taka kaŋ manti yaamo, A n'a cina a ma ciya goray nangu.) A ne: «Ay no Rabbi, afo kulu si no. 19 Ay mana salaŋ gundu ra, Nangu fo ganda kaŋ gonda kubay. Ay mana ne Yakuba banda m'ay ceeci yaamo mo. Ay wo, Rabbi, adilitaray sanni no ay ga ci, Haŋ kaŋ ga saba mo no ay ga ci. 20 Ya araŋ dumi cindey borey kaŋ yaŋ du ka yana, Wa margu ka kaa, wa maan care banda. Borey kaŋ gonda tuuri ga jare kaŋ ga ti i tooru jabantey, Da borey kaŋ yaŋ ga adduwa te de-koy kaŋ sinda faaba hina gaa, I kulu sinda bayray. 21 Wa ci, oho, wa kande sanni, Oho, wa saaware care gaa. May no ka woodin bangandi za doŋ zamaney ra? May no k'a ci za doŋ? May no da manti ay, Rabbi? Irikoy fo mo si no kala ay, Ay ya Irikoy adilitaraykoy da faabako mo no, Afo si no kala ay. 22 Ya araŋ ndunnya me-a-me, Wa bare ay do haray ka du faaba, Zama ay no ga ti Irikoy, afo si no mo kala ay. 23 Ay ze d'ay boŋ, sanno ban ka fun ay meyo ra, Adilitaray ra no ay salaŋ, Sanno si ye ka tun koyne. Ay ne: Ay se no kange kulu ga gurfa, Deene kulu mo ga ze. 24 Borey ga salaŋ ay boŋ ka ne: ‹Rabbi do hinne no adilitaray da gaabi go, A do mo no Adam-izey ga kaa. Borey kulu kaŋ futu a se mo ga haaw. 25 Rabbi no ga Israyla banda kulu adilandi*, Nga mo no g'i no darza.›

46

1 Bel sombu, Nebo mo gungum. Babila borey toorey go alman beerey da alman kayney boŋ. Hayey din kaŋ araŋ bar-bare nd'ey waato ciya sambuyaŋ jaraw da taabi jaraw alman fargantey se. 2 I gungum ka sombu mo care banda. De-koyey mongu ka hin ka toorey faaba, Amma ngey bumbey din koy tamtaray ra. 3 Ya Yakuba dumo kaŋ ti Israyla dumo jara kaŋ cindi, Araŋ kaŋ yaŋ ay gaay za gunde ra ka jare mo za araŋ hayyaŋ hane, Wa hanga jeeri ay se. 4 Hala ka koy araŋ zeenay ay no ga ti NGA, Hala ka koy araŋ hamni kwaarey gaa mo ay no g'araŋ jare. Ay no k'araŋ te, ay mo no ga jare, Ay g'araŋ gaay, oho, ay g'araŋ faaba mo. 5 May no araŋ g'ay himandi nd'a ka ne in d'a ga saba? May gaa no araŋ g'ay kar ka ne in d'a ga hima care? 6 Borey kaŋ yaŋ ga wura dooru ka kaa ziika ra ka nzarfu mo neesi tiŋay neesiji ra, I ga zinga nda wura zam, A m'a bare ka te tooru. I ga gungum, oho, i ga sududu a se. 7 I ga tooro sambu jase gaa ka kond'a k'a jisi nga nango ra. A go ga kay, a si tun nga nango ra. Oho, baa boro hẽ a gaa, A si hin ka tu ka bora faaba nga taabey ra. 8 Ya araŋ, taali-teerey, Wa fongu woone gaa ka ciya alboroyaŋ, Araŋ m'a lasaabu araŋ biney ra. 9 Wa fongu waato muraadey, za doŋ-doŋ waney, Zama ay ga ti Irikoy, afo kulu si no. Ay ya Irikoy no, afo si no mo danga ay. 10 Ay no ga bananta bangandi za sintina, Za doŋ zamaney ra hariyaŋ mo, Ya i bangandi za i mana te jina. Ay ga ne: Ay waado ga tabbat. Hay kulu kaŋ ay miila mo, ay g'a te. 11

Ay ga curo kaŋ ga ham ŋwa ce a ma kaa ka fun wayna funay haray. Bora kaŋ ay waadu mo ga fun laabu mooro ra. Daahir no ay ci, daahir ay g'a toonandi mo. Ay n'a miila, daahir ay g'a goy mo. 12 Ya araŋ bine sando koyey, Araŋ kaŋ ga mooru adilitaray, wa hanga jeeri ay se. 13 Ay g'ay adilitara maanandi, a si mooru bo, Ay faaba mo si gay. Ay ga faaba no Sihiyona ra, Y'ay darza mo no Israyla se.

47

1 Ya wandiya, Babila ize wayo, Ma zumbu ka goro laabu bulungo ra. Ya nin Kaldancey ize wayo, Ma goro ganda koytaray karga jaŋay ra. Zama i si ye ka ne ni se daamante wala arzakante ize way koyne. 2 Ma fufuyaŋ tondi sambu ka hamni fufu. Ma ni bangumo kaa, Ma ni zaara willi ka kaa ni gaa. Ma ni mukuru sawar ka isey yaw ka bisa. 3 Ni gaa-koono ga fun taray, Oho, ni haawo ga bangay. Ay ga taaley bana, ay si jalla boro kulu gaa mo.» 4 Iri Fansakwa maa no ga ti Rabbi Kundeykoyo, Israyla wane Hananyankoyo. 5 «Ya nin Kaldancey ize wayo, Ma goro siw, ma koy ka furo kubay ra, Zama i si ye ka ne ni se mayrayey wayboro bonkooni koyne. 6 Ay futu ay borey se, ay n'ay wane jama ziibandi k'i daŋ ni kambe ra mo. Ni mana suuji cabe i se mo baa kayna. Ni na ni calo dake dottijo zeeney boŋ nda tiŋay laalo. 7 Ni ne mo: ‹Ay ga ciya wayboro bonkooni hal abada!› Hala ni mana muraadey wo daŋ ni bina ra, Ni mana fongu mo mate kaŋ i ga kokor d'a. 8 Sohõ binde, ma maa woone, Nin kaŋ ndunnya kaani no ni goono ga zal-zal d'a. Ni goono ga goro nda laakal kanay, Ni ga ne ni bina ra: ‹Ay neeya! Wayboro fo si no mo kal ay hinne. Ay si goborotaray goray te, Ay si ize mursay bay mo.› 9 Amma hari hinko wo ga ni jirsi zaari folloŋ ra: Ize mursay da goborotaray. Ce folloŋ no i ga kaŋ ni boŋ, Nin da ni moodabal booba da ni safari citila. 10 Ni de mo ni laala gaa. Ni ne: ‹Boro kulu si ga di ay.› Ni laakalo da ni bayra, ngey no ka ni halli. Ni ne mo ni bina ra: ‹Ay neeya! Afo kulu mo si no.› 11 Amma laala ga kaŋ ni boŋ kaŋ ni si bay naŋ kaŋ a fun. Hasaraw ga du nin kaŋ ni si hin ka gaay, Halaciyaŋ kaŋ gaa ni mana bay mo ga ni jirsi. 12 Sohõ binde, ma kay ni safaro da ni moodabal booba game ra, Wo kaŋ yaŋ ni na ni boŋ taabandi nd'a za ni zankatara waate, Ka di hala ni ga hin ka nafa d'ey, Hala ni ga hin ka borey jijirandi! 13 Ni farga nda ni wane saaware-saawarey. Sohõ kala borey kaŋ ga beena guna, Kaŋ ga annabitaray te da handariyayzey, Kaŋ yaŋ ga handu baaru no handu kulu, I ma tun ka kay ka ni faaba haya kaŋ ga ba ka du nin din gaa. 14 A go, i ga ciya sanda buunu cine, Danji g'i ŋwa, I si ngey fundey faaba danji beela hino gaa. Danjo din si ciya sanda danj'ize kaŋ gaa i ga caan bo, Wala mo danji kaŋ gande i ga goro. 15 Borey kaŋ yaŋ ni taabi i banda. Borey kulu kaŋ yaŋ na day da neera te da nin za ni zankatara waate, Yaadin cine no i ga ciya ni se. I boro fo kulu ga daray nga boŋ fonda ra. Boro kulu si ni faaba.

48

1 Ya Yakuba dumo, araŋ kaŋ i goono g'araŋ maa ce nda Israyla maa, Yahuda hayyaŋo mo, kaŋ yaŋ ga ze da Rabbi maa, I ga Israyla Irikoyo maa ci ngey meyey ra, Amma manti cimi wala adilitaray ra bo. 2 Zama i ga ne ngey boŋ se gallu hanna boroyaŋ. I ga ne ngey ga de Israyla Irikoyo gaa, Kaŋ Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. Araŋ ma maa woone: 3 Ay na za doŋ muraadey bangandi za gayyaŋ. I fatta ay meyo ra, ay n'i ci mo. Mo-milla folloŋ no ay goy, a te mo. 4 Zama ay bay kaŋ ni ya boŋ sando no. Ni hanga ga sandi danga guuru-bi, Ni boŋo mo ga sandi danga guuru-say. 5 Woodin se no ay n'i bangandi ni se za doŋ. Za i mana te no ay naŋ ni maa r'ey. Zama ni ma si ne: ‹Ay tooro no k'i te. Ay danay tooro nd'ay sooguyaŋ tooro no k'i lordi.› 6 Ni maa woodin, m'i kulu guna. Araŋ mo, manti araŋ g'i fe bo? Za sohõ no ay ga ni cabe muraadu tajiyaŋ, Gundu wane yaŋ kaŋ ni mana bay jina. 7 Sohõ no ay n'i taka, manti za doŋ bo, Amma ni mana maa i baaru baa ce fo, kala hunkuna. Zama ni ma si ne: ‹A go, ay jin ka bay i gaa.› 8 Oho, ni mana maa! Oho, ni mana bay! Oho, za doŋ ni hanga mana fiti! Zama ay bay kaŋ daahir ni gonda amaana ŋwaari alhaali. Za gunde ra no i ne ni se turante. 9 Ay maa sabbay se no ay g'ay futa gaay. Ay ma du sifaw sabbay se mo no ay ga hin suuru nda nin, Zama ay ma si ni halaci. 10 A go, ay na ni hanandi, Amma manti sanda mate kaŋ cine i ga te nzarfu se bo. Ay na ni si no taabi danji bambata bindo ra. 11 Ay bumbo sabbay se, Ay bumbo sabbay se no ay ga woodin te, Zama mate n'ay ga te ka yadda i m'ay maa ziibandi? Ay darza mo, ay s'a no boro fo se. 12 Ya Yakuba, kaŋ ga ti Israyla kaŋ ay ce, Wa hanga jeeri ay se: Ay no ga ti NGA. Ay no ga ti Sintina, ay mo no ga ti Bananta. 13 Daahir ay kamba no ka ndunnya tiksa sinji. Ay kambe ŋwaaro mo no ka beeney daaru. Ay n'i ce, i tun care banda. 14 Ya

araŋ kulu, wa margu, wa maa. Toorey ra may no ka muraadey din bangandi? Bora kaŋ Rabbi ga ba no g'a miila toonandi Babila boŋ, A kamba mo ga tin Kaldancey boŋ. 15 Ay no, oho, ay no ka salaŋ. Oho, ay n'a ce, ay no ka kand'a. A ga nga fonda albarkandi mo. 16 Wa maan ay do ka maa woone: Za sintina yana salaŋ tuguray ra bo. Za waati kaŋ a go no, ay mo go noodin. Sohõ mo Rabbi, Koy Beero na in da nga Biya donton. 17 Ya-cine no Rabbi ni Fansakwa, Israyla wane Hananyankoyo ci, a ne: Ay no, Rabbi ni Irikoyo kaŋ ga ni dondonandi ni nafa se, Kaŋ ga ni candi fonda kaŋ ni ga hima ka gana din ra. 18 Da ni hangan ka maa ay lordey se, Doŋ yaadin gaa ni laakal kana ga hima sanda isa beeri, Ni adilitara mo ga hima teeku bonday beeri yaŋ. 19 Ni banda mo ga baa sanda taasi cine, Ni haamey mo ga baa sanda laabu gurayzeyaŋ cine. I maa si daray hal abada, A si halaci mo ay jine.» 20 Wa fatta Babila ra, wa zuru Kaldancey se! Araŋ ma woone ci ka fe da farhã dooni. W'a baaru dede hala ndunnya me, ka ne: «Rabbi na nga tamo Yakuba fansa*.» 21 I mana maa jaw waato kaŋ a n'i candi ka gana nd'ey taasi beerey ra. A naŋ hari fatta i se ka fun tondi ra, A na tondi daaro kortu mo hala hari-moy zuru. 22 Rabbi ne: «Laakal kanay si no laalakoyey se.»

49

1 Ya araŋ gungey borey, wa hanga jeeri ay se! Ya araŋ ndunnya dumey kaŋ yaŋ ga mooru, Wa hangan ka maa! Rabbi n'ay ce za ay go gunde ra, Ay nyaŋo gunda ra no ay go kaŋ a n'ay maa ci. 2 A n'ay meyo ciya sanda takuba kaano, A n'ay tugu nga kamba biyo cire. A n'ay ciya hangaw ziirante, A n'ay tugu nga tonga ra. 3 A ne ay se mo: «Ya Israyla, ni ya ay tamo no kaŋ g'ay darza bangandi.» 4 Amma ay wo ne: «Ay na taabi yaamo te, Ay n'ay gaabo darandi hinne day no yaamo. Kulu nda yaadin ay cimi ciito go Rabbi do, Ay alhakko mo go ay Irikoyo do.» 5 Sohõ binde, Rabbi go ga salaŋ, Nga kaŋ n'ay te za gunde ra zama ay ma ciya nga tam, Zama mo ay ma ye ka kande Yakuba nga do, Baa kaŋ Israyla mana margu. (Kulu nda yaadin ay ya darzante no Rabbi jine, Ay Irikoyo mo no ga ti ay gaabo). 6 Yaa no a ci: «Hay fo kayna no ni se ni ma ciya ay tam zama ni ma Yakuba kundey tunandi, Ma ye ka kande Israyla wane cindey kaŋ ay hallasi. Ay ga ni daŋ ni ma ciya annura dumi cindey mo se, Zama ni ma konda ay faaba hala ndunnya kulu me.» 7 Ya no Rabbi ci, Nga kaŋ ti Israyla Fansakwa d'a wane Hananyankoyo mo. A go ga salaŋ boro kaŋ i ga donda din se, Nga kaŋ laab'izey ga konna din se, Nga kaŋ ga ti mayraykoyey tam. A ne: «Bonkooney ga di nin, i ga tun mo, Mayraykoyey mo ga sumbal Rabbi sabbay se, Nga kaŋ ti naanaykoy, Israyla wane Hananyankoyo, A na ni suuban mo.» 8 Yaa no Rabbi ci: «Alwaati kaŋ ga hagu ra no ay tu ni se, Faaba zaari ra mo no ay na ni gaa. Ay ga ni haggoy mo ka ni ciya alkawli jama se, Zama laabo ma ye ka tun, Ni m'i tubey kaŋ halaci yeti i se koyne. 9 Ni ma ne kas'izey se: ‹Wa fatta.› Borey kaŋ yaŋ go kubay ra mo, Ni ma ne i se: ‹Wa bangay!› Fondo gaa no i ga kuru, I ga du kuray do mo tondi kuukey kulu boŋ. 10 I si maa haray wala jaw, Fufule wala wayno mo s'i kar. Zama bora kaŋ ga bakar i se din no g'i candi, A ga furo i jine mo k'i candi ka kond'ey hari zurey me gaa. 11 Ay tondi kuukey kulu mo, kal ay m'i ciya fondo, Ay fondey mo ga bara beene. 12 A go, afooyaŋ nangu mooro no i ga fun, Afooyaŋ ga fun azawa kambe nda wayna kaŋay haray, Afooyaŋ mo, Sinim laabu no i ga fun.» 13 Ya araŋ beeney, wa doon farhã sabbay se. Ya nin ganda, ma te bine kaani! Ya araŋ tondi kuukey, wa doon ka farhã! Zama Rabbi na yaamaryaŋ te nga borey se, A ga bakar mo nga borey kaŋ go kankami ra se. 14 Amma Sihiyona ne: «Rabbi n'ay furu, Ay Koyo diny'ay gaa mo.» 15 A ga hin ka te no wayboro ma dinya nga ize naanandi gaa hal a ma jaŋ ka bakar nga ize gunda se? Oho, a ga hin ka te i ma dinya, Amma ay wo, ay si dinya ni gaa bo. 16 A go, ay na ni jeeri ay kambe faata gaa, Ni birni cinarey mo go ay jine waati kulu. 17 Ni izey ga cahã. Borey kaŋ yaŋ na ni halaci ka ni ciya kurmu kulu ga fatta ni do. 18 Ma ni boŋ sambu ka guna ni windanta kulu. Ni izey kulu goono ga margu ka kaa ni do. Rabbi ne: «Ay ze d'ay fundo, Daahir ni g'i daŋ ni gaahamo gaa danga taalam cine. Ni ga guddu nd'ey danga mate kaŋ cine wayhiiji ga te. 19 Zama ni batama kooney, Da ni laabo kaŋ i halaci din ciine ra, Sohõ ni ga kankam a ra gorokoy baayaŋ sabbay se. Borey kaŋ yaŋ na ni gon waato mo ga mooru. 20 Han fo ni faajo waate izey ga salaŋ ni hanga ra ka ne: ‹Nango wo kankam iri se. M'iri no batama hal iri ma du naŋ kaŋ ga goro.› 21 Saaya din ni bina ra ni ga ne: ‹May no ka woone yaŋ hay ay se? Zama ay mursu ay izey, ay ciya waygunu da yaw, Ay goono ga koy-da-ye te. Day, woone yaŋ binde, may no k'i biiri? A go, i n'ay naŋ ay hinne. Woone yaŋ binde, man no i fun?› » 22 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay g'ay kamba sambu dumi cindey boŋ, Ay ma liiliwal sinji jamayaŋ se. I ga kande ni ize arey ngey gandey ra, I ga ni ize wayey

mo sambu ngey jasey gaa. 23 Bonkooney ga ciya ni biirikoyaŋ, I wayboro bonkooney mo ga ni hampa. I ga sumbal ni jine, i moydumey go ganda, I ma kusa kaŋ go ni cey gaa loogu. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. Borey kaŋ yaŋ ga hangan ay se beeje ra mo si haaw. 24 I ga hin ka arzaka kom wongaari gaa no? Tam ga hin ka fun mayraykoy laalo kambe ra no? 25 Zama yaa no Rabbi ci: Baa wongaari waney kaŋ i di, Ay g'i ta i gaa. Mayraykoy laaley wongu arzaka mo ga du ka koma. Zama ay no ga gurjay da bora kaŋ ga gurjay da nin. Ay ga ni ize arey faaba mo. 26 Borey kaŋ ga ni kankam mo, Ay g'i no ngey bumbey gaaham basey i ma ŋwa. I ga bugu nda ngey bumbey kuri danga duvan kaano cine. Adam-izey kulu ga bay kaŋ ay, Rabbi, Ay ya ni Faabakwa no, ni Fansakwa mo no, Yakuba wane Hinkoyo.

50

1 Yaa no Rabbi ci: Man hiijay fayyaŋ tira kaŋ ay na ni nya fay d'a? Wala ay gar-hãakoy ra woofo se no ay n'araŋ neera? Wa guna, araŋ goy laaley sabbay se no i n'araŋ neera, Araŋ taaley sabbay se mo no i n'araŋ nyaŋo fay. 2 Waato kaŋ ay kaa binde, ifo se no ay mana boro kulu gar? Waato kaŋ ay ce mo, ifo se no tuuko kulu si no? Ay kamba dunguriya gumo no kaŋ ga naŋ ay si hin ka fansa te? Wala mo ay si hin ka boro kaa kambe no? Guna, ay kaatiyaŋo no ay ga teeko koogandi nd'a. Ay ga isey bare ka te saaji, Hal i hari hamey ma fumbu zama hari si no, I ga bu mo hari jaw sabbay se. 3 Ay ga beeney daabu nda kubay bi, Danga haŋ kaŋ i daabu nda bufu zaara. 4 Rabbi, Koy Beero n'ay no talibiyaŋ deene, Zama ay ma bay mate kaŋ cine no ay ga fargante gaabandi nda sanni. Susubay kulu no a g'ay tunandi jirbi, A g'ay hangey feeri mo zama ay ma maa sanda talibi cine. 5 Rabbi, Koy Beero n'ay hangey feeri. Ay mana murteyaŋ te, ay mana banda bare mo. 6 Ay n'ay banda no karkoy se. Ay n'ay garbey mo no hamni dagukoy se. Yan'ay moyduma tugu haawi nda yollo tufayaŋ se mo. 7 Zama Rabbi, Koy Beero no g'ay gaa, Woodin se no yana di kayna. Woodin sabbay se no ay n'ay moyduma sinji sanda captu tondi, Ay bay mo kaŋ ay si haaw. 8 Bora kaŋ g'ay hanandi ga maan, May no ga kand'ay kalima? Iri ma tun ka kay care banda. May no g'ay zeeri ciiti gaa? A ma maan ay. 9 A go, Rabbi, Koy Beero no g'ay gaa. May no bora kaŋ g'ay ciiti ka zeeri? A go, i kulu ga zeen sanda kwaay, Naana-baano g'i ŋwa. 10 May no araŋ ra, bora kaŋ ga humburu Rabbi, Kaŋ goono ga a tamo sanno gana, Kaŋ goono ga dira kubay ra, kaŋ a koy sinda kaari? Kal a ma de Rabbi maa gaa, A ma jeeri nga Irikoyo gaa. 11 Guna, araŋ kulu kaŋ goono ga danji diyandi ka yulbe haw, Kal araŋ ma dira araŋ danjey kaaro ra d'araŋ yulbey kaŋ araŋ diyandi din game ra. Woodin araŋ g'a ta ay kambe ra, Bone ra no araŋ ga kani.

51

1 Ya araŋ kaŋ ga adilitaray gana, Ya araŋ, Rabbi ceecikoy, wa hanga jeeri ay se. Wa tondo guna, naŋ kaŋ a n'araŋ jabu ka kaa, Laabo guusuyaŋo mo kaŋ ra a n'araŋ fansi ka kaa. 2 Wa guna araŋ kaayo Ibrahim da Saharatu kaŋ n'araŋ hay. Zama saaya kaŋ Ibrahim go nga hinne ay n'a ce, Ay n'a albarkandi ka naŋ a ma baa mo. 3 Haciika Rabbi ga Sihiyona bina yeenandi, A g'a kurmey kulu kunfa. A g'a saajo ciya sanda Eden cine, A g'a taasi beerey mo ciya sanda Rabbi kalo cine. Farhã da bine kaani no i ga gar a ra, Da saabuyaŋ da sifaw dooni jinde. 4 Ya ay jama, wa hangan ka maa ay se. Ya nin ay kunda, ma hanga jeeri ay se, Zama asariya ga fun ay do, Ay g'ay cimi ciito sinji a ma ciya kaari dumey se. 5 Ay adilitara ga maan, ay faaba fatta, Ay kambey mo ga ciiti jamayaŋ se. Teeku me gaa laabey g'ay batu, Ay kamba gaa no i ga beeje sinji. 6 W'araŋ boŋ sambu ka beena guna, Araŋ ma ndunnya mo guna ganda. Zama beeney ga say ka daray sanda dullu cine, Ganda mo ga zeen sanda kwaay cine, A ra gorokoy mo ga bu yaadin cine. Amma ay faaba ga tabbat hal abada, Ay adilitara mo si barmay. 7 Ya araŋ adilitaray baykoy, Araŋ kaŋ biney ra ay asariya go, Wa hanga jeeri ay se. Wa si humburu borey wowo, Wa si naŋ mo i alaasiray booba ma hin araŋ. 8 Zama naana-baano g'i ŋwa sanda kwaay cine, Nooni g'i ŋwa mo sanda feeji hamni silli. Amma ay adilitara ga duumi hal abada, Ay faaba mo ga duumi hala zamaney kulu me. 9 Ya Rabbi kamba, ma mo hay, ma mo hay, Ma gaabi daŋ sanda bankaaray cine. Ma mo hay sanda doŋ jirbey ra cine, Doŋ borey zamaney wano. Wala manti nin no ka Rahab beeri-beeri ka teeku ham beero gooru-gooru mo? 10 Wala manti nin no ka teeko koogandi, Kaŋ ga ti guusuyaŋ bambata harey, Ni na teeku guusuyaŋey ciya fondo mo hala fansantey ma daŋandi? 11 Rabbi wane fansantey mo ga ye ka kaa. Dooni no i ga kaa d'a Sihiyona, Bine kaani kaŋ ga duumi ga goro i boŋ. I ga du bine kaani da farhã, Bine jisiyaŋ da durayyaŋ mo ga zuru. 12 Ay no, ay bumbo no g'araŋ bine yeenandi. Nin no may kaŋ ga humburu

Adam-ize kaŋ ga bu? Ni ga humburu boro ize kaŋ ga ciya sanda subu cine no? 13 Hala ni ma dinya Rabbi ni Takakwa, Nga kaŋ na beeney salle ka ndunnya tiksey mo sinji. Zaari me-a-me ni goono ga humburu kankamandikwa futa duumi, Waati kaŋ a ga soola nga ma halaciyaŋ te. Man gaa binde no kankamandikwa futa go? 14 Boro kaŋ go tamtaray ra ga fun kambe nda waasi. A si bu kasu ra, a si jaŋ ŋwaari mo. 15 Zama ay no, Rabbi ni Irikoyo, Kaŋ ga teeku tunandi hal a bonday beerey ma kosongu, Rabbi Kundeykoyo no ga ti ay maa. 16 Ay n'ay sanney daŋ ni meyo ra, Ay na ni tugu mo ay kambe faata biyo ra, Zama ay ma beeney tabbatandi, Ay ma ndunnya tiksey mo sinji. Ay ma ne Sihiyona mo se: «Nin no ga ti ay jama.» 17 Ma mo hay, ma mo hay! Ya nin Urusalima, ma tun ka kay. Nin kaŋ na Rabbi futay gaasiya haŋ a kambe ra, Ni na teeniyaŋ gaasiya haŋ ka to hala zambo gaa. 18 Urusalima sinda candiko ize arey kulu kaŋ yaŋ a hay ra. Ize arey kulu kaŋ yaŋ a biiri ra mo, A jaŋ boro kaŋ g'a kambe candi. 19 Hari hinka woone yaŋ wo du nin, May no ga baray ni se? Alandaaba nda halaciyaŋ da haray da takuba no du nin. May mo no ga ni kunfa da manti ay? 20 Ni ize arey yangala, I go ga kani kwaara fondey kulu ra sanda jeeri kaŋ gata di. I kungu nda Rabbi dukuro kaŋ ga ti ni Irikoyo kaseetiyaŋo. 21 Woodin sabbay se, ya nin waybora kaŋ taabi, Nin kaŋ bugu manti da duvan, ma maa woone. 22 Yaa no Rabbi ni Koyo ci, Ni Irikoyo nooya, nga kaŋ ga nga jama fansa sambu. A ne: «A go, ay na ni teeniyaŋ gaasiya ta ni kamba ra, Kaŋ ga ti ay futay gaaso. Ni si ye k'a haŋ koyne. 23 Amma ay g'a daŋ borey kaŋ goono ga ni taabandi yaŋ din kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ne ni fundo se: ‹Ma kani ganda zama iri ma taamu ka bisa.› Hala ni na ni banda daaro ciya sanda laabu, Ni n'a ciya sanda fondo mo borey kaŋ g'a daaru se.»

52

1 Ya Sihiyona, ma mo hay, ma mo hay! Ya Urusalima, gallu hananta, Ma ni gaabo daŋ sanda bankaaray, Ma ni bankaaray hanney daŋ. Zama za sohõ boro kaŋ sinda dambanguyaŋ da boro kaŋ sinda hananyaŋ si ye ka furo ni ra koyne. 2 Ya nin Urusalima, Ma ni boŋ kokobe ka tun ka fun kusa ra. Ma tun ka goro. Ya nin Sihiyona ize wayo kaŋ go tamtaray ra, Ma ni jinda gaa sisirey feeri. 3 Zama yaa no Rabbi ci: I n'araŋ neera yaamo, I g'araŋ fansa* mo manti nda nooru. 4 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Sintina gaa ay borey koy Misira zama ngey ma yawtaray goray te noodin. Woodin banda Assiriya n'i kayna sabaabu kulu si. 5 Sohõ binde, ifo no ay ga te? Yaadin no Rabbi ci. Zama i n'ay borey ku yaamo, Borey kaŋ yaŋ du i mayra goono ga kuuwa. Yaadin no Rabbi ci. Zaari me-a-me mo i goono g'ay maa kayna duumi. 6 Woodin sabbay se no ay borey g'ay maa bay. Zaari woodin ra i ga bay kaŋ ay no goono ga salaŋ ka ne: «Ay neeya.» 7 Man a cey booro himando tondi kuukey boŋ, Nga kaŋ ga kande Baaru Hanna? Laakal kanay feko no kaŋ goono ga kande gomni baaru, Faaba feko mo no kaŋ goono ga ne Sihiyona se: «Ni Irikoyo goono ga may!» 8 Ni batukoy jinde neeya, i na jinde sambu, I goono ga doon care banda zama i ga di a mo-da-mo han kaŋ hane Rabbi ga ye ka Sihiyona tajandi. 9 Ya araŋ, Urusalima nangu kooney, Wa farhã ka doon care banda, Zama Rabbi na nga jama bine yeenandi za kaŋ a na Urusalima fansa*. 10 Rabbi na nga kambe hanna kaa taray. Ndunnya dumey kulu go ga di a. Ndunnya me-a-me mo ga di iri Irikoyo faaba. 11 Wa tun! Wa tun! Wa fatta noodin! Wa si lamba hay kulu kaŋ ga ziibi gaa. Araŋ kaŋ ga Rabbi windo jinayey sambu, Wa araŋ boŋ hanandi ka fatta Babila ra. 12 Zama araŋ si fatta nda cahãyaŋ, Araŋ si fatta nda zuray mo, Zama Rabbi ga koy araŋ jine. Israyla Irikoyo mo ga ciya kosaray araŋ se banda. 13 A go, ay tamo ga te albarka, A ga du beeray da beeray beeri, A ga ciya beeraykoy gumo. 14 Sanda mate kaŋ boro boobo te dambara nda nin (a moyduma alhaalo bare kal a si hima boro wane, A gaahamo himando mo hasara kal a si hima boro izey wane.) 15 Yaadin cine no a ga dumi boobo gartandi. Bonkooney ga ngey meyey di a sabbay se, Zama haŋ kaŋ boro kulu mana ci i se no i ga di. Koyne, i ga faham da haŋ kaŋ i mana maa baa ce fo.

53

1 May no k'iri baaro cimandi? May se mo no Rabbi kamba bangay? 2 Zama Rabbi tamo ga beeri a jine sanda zaymi taji, Sanda kaaji kaŋ ga fun laabu kogo ra. A sinda himandi hanno fo, a gunayaŋ mo si kaan. Waati kaŋ iri n'a guna a sinda boori fo nga gaa kaŋ ga naŋ iri ma ba r'a. 3 A ciya donda-caray hari, furuyaŋ hari no borey se. Bine saraykoy no kaŋ doona doori, I dond'a sanda boro kaŋ gaa borey na mo kaa, Iri mo man'a himandi hay kulu. 4 Daahir iri doorey ciya a se jaraw, A n'iri bine sarayey sambu mo. Amma iri n'a lasaabu sanda karante, Irikoy goobo baa, taabi hanko no. 5 Amma iri murteyaŋey sabbay se no a maray, A mortu iri zunubey sabbay se, Goojiyaŋo kaŋ ga kande iri se

laakal kanay go a boŋ, A goobu haŋyaŋo mo na iri no baani. 6 Iri go sanda feejiyaŋ kaŋ daray, Iri boro kulu kamba ka nga boŋ fonda gana. Rabbi mo n'iri zunubey kulu dake a boŋ. 7 I n'a gurzugandi k'a taabandi, Kulu nda yaadin a mana nga meyo fiti. Sanda feej'ize kaŋ i ga konda ka wi, Wala sanda feeji nya kaŋ go ga dangay nga hamni hõsekoy jine, Yaadin cine no a mana nga meyo fiti. 8 Kankami da cimi ciiti jaŋay no i daŋ k'a hibandi. A zamana borey ra binde, May no ka lasaabu ka bay kaŋ i n'a waasu ka kaa fundikooney laabo ra? May no ka lasaabu kaŋ ay jama murteyaŋey sabbay se no i n'a kar. 9 A na nga saara suuban boro laaley banda, nga nda arzakante mo ka margu nga buuyaŋo ra, Baa kaŋ a mana toonye te, Gulinci mo si no a meyo ra. 10 Amma a kaan Rabbi se nga m'a maray, A na azaaba dake a boŋ. Waati kaŋ a g'a fundo ciya sargay zunubi se, A ga di nga bandey, a ga nga jirbey kuukandi, Rabbi miila mo ga te albarka a kambe ra. 11 A ga di nga fundo taabo nafa ka ne a wasa, Ay tam adilanta ga boro boobo adilandi zama i n'a bay se, A g'i zunubey sambu mo. 12 Woodin sabbay se no ay g'a no nga baa boro beerey banda. A ga arzaka fay mo gaabikooney banda. Zama a na nga fundo nooyandi hal a to buuyaŋ gaa. I n'a lasaabu taali-teerey banda, Kulu nda yaadin a na boro boobo zunubi jare, A gaara mo taali-teerey se.

54

1 Ya nin wayguno kaŋ mana hay, ma farhã! Nin kaŋ mana hay-zaŋay, Ma jinde sambu ka bine kaani baytu te, Zama waybora kaŋ go goboro, A izey ga baa da waybora kaŋ gonda kurnye wane. Yaadin no Rabbi ci. 2 Ma ni hukumo batama tafandi, Ma ni nangora kosando salle, a ma si te ikayna. Ma ni korfey te ikuuku yaŋ, ma ni bundey mo gaabandi. 3 Zama ni ga salle dandi kambe da azawa kambe haray. Ni banda mo ga du mayray dumi cindey boŋ, I ga ciya mo gallu beerey kaŋ te kurmu gorokoyaŋ. 4 Ma si humburu, zama ni si haaw, Ni laakal ma si tun mo, zama boro kulu si ni haawandi. Zama ni ga dinya ni zankataray waate haawo gaa, Ni goborotaray gora wowo mo, Ni si ye ka fongu a gaa. 5 Zama ni Takakwa no ga ti ni kurnye, Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. Israyla wane Hananyankoyo no ga ti ni Fansakwa, I ga ne a se ndunnya kulu Irikoyo. 6 Zama Rabbi na ni ce, sanda wayboro kaŋ i furu, Kaŋ goono ga maa doori nga bina ra, Sanda zankataray wande cine kaŋ kurnye wang'a. Yaadin no ni Irikoyo ci. 7 Zama alwaati kayniyaw fo no ay na ni furu, Amma suuji beeri no ay ga ye ka ni margu nd'a. 8 Futay korno ra ay n'ay moyduma tugu ni se alwaati kayniyaw fo, amma suuji kaŋ ga duumi no ay ga bakar ni se d'a. Yaadin no Rabbi ni Fansakwa ci. 9 Zama woone ga hima ay se Nuhu jirbey tunfaana, Zama sanda mate kaŋ cine ay ze ka ne Nuhu tunfaano si ye ka ndunnya daabu koyne, Yaadin cine no ay ze ka ne ay si ye ka te ni se bine, Ay si deeni ni gaa mo koyne. 10 Zama tondi beerey ga tun ngey nangey ra, Tudey mo ga hibi, amma ay suujo ya si tun ni do, Ay laakal kanay alkawlo mo si tun. Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga bakar ni se. 11 Ya nin, waybora kaŋ taabi, Nin kaŋ hari haw kar, nin kaŋ sinda yaamarko, A go, ay ga ni tondey jisi ciraw ra, Ay ma ni dabey sinji nda safiryaŋ*. 12 Ay ga ni cinari kuukey jezey te da rubiyaŋ*, Ka ni me daabirjey kulu te da tondi caadante yaŋ kaŋ ga nyalaw, da ni birno kulu mo nda tondi hanno yaŋ. 13 Ni izey kulu mo ga ciya borey kaŋ yaŋ ga du dondonandiyaŋ Rabbi do, Ni izey laakal kana mo ga ciya ibambata. 14 Adilitaray ra no ni ga sinji. Ma mooru kankami, zama ni si humburu. Ma mooru humburkumay hari beeri mo, Zama a si kaa ni gaa. 15 A go, daahir i ga margu ka kande ni gaa wongu, Amma manti ay do no a ga fun. May yaŋ no ga margu ka kaa ni gaa? I me-a-me ga kaŋ ni sabbay se. 16 Guna, zam kaŋ ga danji-bi danji funsu nda gumji ka jinay dan nga goyo se, ay no k'a taka. Ay mo no ka sarako taka, zama a ma hasaraw te. 17 Wongu jinay kulu kaŋ i ga te ni halaciyaŋ se si ni di. Deene kulu mo kaŋ ga tun ka ne nga ma gaaba nda nin ciiti do, ni g'a zeeri. Rabbi tamey tubo nooya, I adilitara mo ga fun ay do. Yaadin no Rabbi ci.

55

1 He! Araŋ boro kulu kaŋ gaa jaw go, wa kaa haro do. Araŋ kaŋ sinda nooru, Wa kaa ka day ka ŋwa, Oho, wa kaa ka day duvan* da wa, Manti da nooru bo, manti mo da banayaŋ hari. 2 Ifo se no araŋ goono ga nooru bana haŋ kaŋ manti ŋwaari se? Araŋ goono ga goy mo haŋ kaŋ si kungandi se? Wa hangan ay se hal a ma boori, wa ŋwa ŋwaari kaano, Kaŋ g'araŋ biney kaanandi gumo-gumo mo. 3 Wa hanga jeeri ka kaa ay do me. Wa maa, araŋ biyey mo ga funa. Ay mo ya alkawli kaŋ ga duumi sambu araŋ se kaŋ ga ti Dawda wane suuji tabbatanta. 4 A go, ay n'ay tamo daŋ jamayaŋ se seeda, Jine boro nda mayko mo no ndunnya dumey se. 5 A go, ni ga dumi fo kaŋ ni si bay ce. Dumi fo kaŋ si ni bay no ga zuru ka kaa ni do Rabbi ni Irikoyo sabbay se. A ga kaa Israyla wane Hananyankoyo

sabbay se, Zama a na ni no darza. 6 Wa Rabbi ceeci za boro ga du a. W'a ce za a ga maan. 7 Laalakoy ma nga fonda taŋ, Boro yaamo mo ma fay da nga fonguyaŋo. A ma ye ka kaa Rabbi do, nga mo g'a suuji. A ma kaa iri Irikoyo do, Zama a ga yaafa nda yulwa. 8 Zama ay miiley manti araŋ miiley no, Araŋ fondey mo manti ay fondey no. Yaadin no Rabbi ci. 9 Zama sanda mate kaŋ cine beena ga mooru ganda, Yaadin cine mo no ay fondey bisa araŋ waney mooray, Ay miiley mo bisa araŋ waney. 10 Zama sanda mate kaŋ cine hari nda neezu* ga fun beene ka kaŋ, I si ye noodin koyne kala nd'i na laabo haŋandi, Hal a ga naŋ dumar'izey ma fun ka te kobtoyaŋ, A ma dumi no dumakoy se da ŋwaari mo ŋwaakoy se -- 11 Yaadin cine no ay sanno kaŋ ga fun ay meyo ra mo ga ciya. A si ye ay do yaamo, Amma a ga haŋ kaŋ ay miila toonandi, A ga te albarka mo haya kaŋ se ay n'a samba ra. 12 Zama farhã no araŋ ga fatta nd'a, Laakal kanay ra no i g'araŋ candi. Tondi kuukey da tudey ga doon ka farhã araŋ jine, Saajo tuurey kulu mo ga kobi. 13 Karji nango ra sipres* tuuri no ga fatta. Yo karji nango ra mo mirtal* no ga fatta. A ga ciya Rabbi maa fonguyaŋ hari, alaama kaŋ ga duumi, Kaŋ si gana mo.

56

1 Yaa no Rabbi ci: Wa cimi ciiti haggoy, wa adilitaray goy te, Zama ay faaba maan kaayaŋ, Ay adilitara mo maan bangayyaŋ. 2 Albarkante no boro kaŋ ga woone te, Albarkante mo no Adam-ize kaŋ ga gaabu a gaa: Boro kaŋ ga asibti* haggoy a ma s'a ziibandi, A ma haggoy mo nda nga kambey hal i ma si goy laalo kulu te. 3 Yaw mo kaŋ na nga boŋ margu nda Rabbi ma si ne: «Daahir no Rabbi n'ay fay da nga jama.» Mantaw mo ma si ne: «Ay neeya, ay ya tuuri kogo no.» 4 Zama yaa no Rabbi ci: Mantawey kaŋ yaŋ haggoy d'ay asibtey, I na muraadey kaŋ yaŋ ga kaan ay se suuban mo, I n'ay sappa di da gaabi -- 5 Ay windo ra d'ay cinari beerey ra no ay g'i no nangu, Da maa hanno kaŋ ga bisa burcini ize arey da wayey wane. Ay g'i no maa kaŋ ga duumi, kaŋ si fun i gaa. 6 Yawey mo kaŋ na ngey boŋ margu nda Rabbi zama ngey ma goy a se, Ngey ma ba Rabbi maa mo ka ciya a tamyaŋ, Afo kulu kaŋ ga haggoy da asibti, a man'a ziibandi mo, A go no mo d'ay sappa ga gaay -- 7 Ngey mo, kal ay ma kand'ey ay tondi hananta do, Ya i biney kaanandi mo ay adduwa windo ra. I sargayey kaŋ i ga ton d'i nooyaŋey, Ay ga yadda nd'ey ay sargay feema boŋ, Zama i ga ne ay windo se adduwa windi ndunnya dumey kulu se. 8 Rabbi, Koy Beero kaŋ ga Israyla wane say-sayantey margu no ka ne: Hala hõ ay ga ye ka boro fooyaŋ margu i do, Kaŋ ga waana a waney kaŋ jin ka margu din. 9 Ya araŋ, ganji hamey kulu, wa kaa ka ŋwa. Oho, araŋ kulu, saajo tuuri zugay ra hamey. 10 Kwaara batukoy gonda danawtaray, i kulu sinda bayray. I kulu hansiyaŋ no kaŋ gonda beebetaray, I si waani ŋwafuyaŋ. Hindirikoyaŋ, kanikoyaŋ, dusungu baakoyaŋ no. 11 Oho, hansey din ga bini gumo, i si kungu hal abada. Hawjiyaŋ mo no kaŋ yaŋ si waani ka fayanka. I afo kulu bare ka ye nga boŋ fondo ganayaŋ ra, Afo kulu koy nga boŋ riiba do haray, I kulu na ngey boŋ nafa ceeci. 12 I go ga ne: «Wa kaa iri ma kande duvan, Iri ma baji gudug-gudug. Suba mo ga ciya sanda hunkuna, Hala mo a ma bis'a zaati.»

57

1 Adilante ga bu, boro kulu baa si nd'a. Borey kaŋ gonda anniya Irikoy ganayaŋ ra mo ga te ka si, Amma boro si no kaŋ ga laakal ka bay kaŋ adilante ga dira no zama nga ma si di laala kaŋ ga kaa. 2 A ga furo laakal kanay ra. I afo kulu kaŋ ga dira nga adilitara ra ga fulanzam nga naŋ-kaniya ra. 3 Amma araŋ, wayboro ziima izey, Da wayboro zina-teero da kaaruwa banda, wa maan ne. 4 May no araŋ goono ga fooru nd'a? May gaa no araŋ goono ga me nyatte ka deene malaw? E! Manti araŋ wo zunubi ize da tangari banda yaŋ no bo? 5 Araŋ kaŋ g'araŋ bine ibaay laaley tunandi nda tooruyaŋ tuuri bi-koy kulu cire, Araŋ ga zankey wi goorey da tondi kortimey ra. 6 Gooru ra tondi yuttey cire no ni baa bara. Oho, woodin yaŋ ga ti ni baa. Toorey se no ni na haŋyaŋ sargayey soogu ka ŋwaari nooyaŋey salle. Ya suuru nda woodin yaŋ, wala? 7 Tondi beeri kuuku fo boŋ no ni na ni daaro sinji, Noodin mo no ni kaaru ka ni sarga salle. 8 Fu meyey daabirjo da nga bareyaŋ haro banda no ni na ni fonguyaŋ harey sinji, zama ni fay d'ay. Ni na ni jallo feeri, Ni kaaru mo ka ni daarijo tafandi, Ni sappe nda toorey mo. Ni kani nd'ey yaŋo kaan ni se, ni n'i jalley guna. 9 Ni koy bonkoono do mo da tuusuyaŋ ji, Ni na ni waddi jinayey mo labu-care a se. Ni na ni diyey donton nangu mooro, Ni zumbu mo ka koy hala Alaahara. 10 Ni farga ni fonda moora sabbay se, Kulu nda yaadin ni mana ne: «Ay g'ay bina kaa.» Ni kambe gaabo taji, Woodin sabbay se no ni mana zaŋay. 11 Man bora kaŋ ni humburu nda humburkumay beeri? Zama ni tangari, ni mana fongu ay gaa, Ni mana woodin jisi

ni bina ra mo. Manti ay dangay za gayyaŋ kaŋ ga naŋ ni si humburu ay? 12 Ay ga ni adilitara da ni goyey bangandi, Amma i si ni nafa bo. 13 Da ni ce, Kala ni toorey kaŋ ni margu-margu ma ni faaba. Amma haw kaŋ ga faaru g'i sambu, Funsuyaŋ folloŋ g'i kulu say. Amma boro kaŋ de ay gaa ga laabo tubu, A ga du ay tondi hananta mo. 14 Boro fo ga ne mo: «Wa te laabu gusam, wa te laabu gusam, Wa fondo hanse, wa katiyaŋ sabaabey hibandi ka kaa ay jama fonda gaa!» 15 Zama ya no beeray da darza Koyo ci, Nga kaŋ goono ga goro hal abada zamaney kaŋ ga duumi ra, Nga kaŋ maa ga hanan, A ne: Ay goono ga goro beeray nangu hananta ra, Da mo boro kaŋ a wane taaley dooru a gaa, Kaŋ gonda lalabu mo banda, zama ay ma borey kaŋ gonda lalabu biyey funandi, Ya boro kaŋ a wane taaley dooru a gaa mo fundo tajandi. 16 Zama ay si canda-canda duumi bo. Ay si futu mo waati kulu. Zama d'ay te yaadin, kala boro biya da fundey kaŋ ay te din ma yangala ay jine. 17 Israyla riiba laala se no ay futu. Ay n'a kar, ay n'ay moyduma tugu, ay futu mo. Kulu nda yaadin a soobay ka bare ka nga boŋ fonda gana. 18 Ay di a bina fonda, amma ay g'a yayandi, Ay g'a candi mo. Ay ma yaamaryaŋ te a se koyne, Nga nda borey kaŋ yaŋ goono ga bu baray te a banda. 19 Ay no ka sifaw kaŋ me ga ci taka. Laakal kanay toonante go no boro kaŋ ga mooru nda boro kaŋ ga maan mo se. Yaadin no Rabbi ci. Ay g'a no baani mo. 20 Amma laalakoyey ga hima teeku kaŋ ga follo, Kaŋ si hin ka kani, A harey mo goono ga zuru nda biti da ziibi-ziiba. 21 Ay Irikoyo ne: Laakal kanay si no laalakoyey se.

58

1 Ni jinda sambu, ma s'a zabu! Ni jinda tunandi, sanda hilli karyaŋ cine k'ay jama taalo ci i se, Ma Yakuba dumo zunubey ci i se mo. 2 Daahir, i goono g'ay ceeci zaari kulu, Ka ne ngey ga ba ngey m'ay fondey bay, Danga dumi kaŋ goono ga adilitaray te, Kaŋ siino ga fay da ngey Irikoyo farilla. I goono ga cimi ciiti dumbuyaŋ ŋwaaray ay gaa ka ne ngey ga ba ngey ma maan Irikoy do. 3 I go ga ne: «Ifo se no iri mehaw, ni mo, ni mana di a? Ifo se no iri n'iri boŋ kaynandi, ni mana saal mo?» A go, araŋ mehaw zaaro ra araŋ goono ga araŋ ndunnya kaaniyey ŋwa, Araŋ goono g'araŋ goy-teerey kulu kankam mo. 4 A go, araŋ goono ga mehaw da kusuuma nda yanje, Araŋ ga kar mo da kambe kunkunante laalo. Sohõ binde, araŋ mana mehaw mate kaŋ ga naŋ i ma maa araŋ jindey beene. 5 Mate no, woone no ga ti mehawo kaŋ dumi ay suuban -- Zaari no kaŋ boro ga nga fundo taabandi? A ma boŋ sumbal sanda karra, A ma bufu zaara nda boosu daaru ngey cire no? Woodin se no ni ga ne mehaw? Zaari no kaŋ Rabbi ga yadda nd'a? Abada! 6 Wala manti woone ga ti mehawo kaŋ dumi ay suuban? Araŋ ma laala sisirey ceeri, Wa calu hawyaŋ korfey feeri, Wa borey kaŋ yaŋ i kankam taŋ, wa calu kulu feeri. 7 Wala manti nga mo no: Ma ni ŋwaaro zaban harayzey se, Alfukaarey kaŋ sinda naŋ-kaniya, ma kand'ey ni windo ra, Da ni di boro kaŋ gonda banji, m'a bankaaray, Ni ma si tugu ni nya-izey se mo? 8 Saaya din no ni annura ga zorti sanda mo boyaŋ, Ni baani duure mo ga cahã ka kaa da waasi. Ni adilitara ga koy ni jine, Rabbi darza mo ga te ni se kosaray banda haray. 9 Waato din gaa no ni ga ce, Rabbi mo ga tu. Ni ga jinde tunandi, nga mo ga ne: «Ay neeya!» Da ni na calu, da kambayze cabeyaŋ, Da laala sanni ciyaŋ hibandi ka kaa araŋ game ra. 10 Da ni na ni bine feeri harayzey se, Ma boro kaŋ fundo taabi kungandi -- waato din gaa no ni annura ga fun kubay ra. Ni kuba mo ga ciya sanda wayno go zaari bindi. 11 Rabbi mo ga jine candi ni se duumi, A ma ni fundo kungandi mo nangu kogey ra, A ma ni biriyey gaabandi. Ni ga ciya sanda kali kaŋ i haŋandi, Sanda hari zuru mo kaŋ haro si koosu. 12 Ni banda mo ga waato kurmu zeeney cina. Ni ga ye ka waato zamaney daba boobo cina, I ga ne ni se kortimi hanseko, Da fondey kaŋ ra borey ga goro hanseko. 13 Hala day ni na ce kaa ni boŋ ibaay ganayaŋ ra asibti hane, Kaŋ ga ti ay zaari hananta, Da ni na asibti ciya ni kaani maayaŋ hari, Da haŋ kaŋ Rabbi darza hanandi, Da ni na asibti beerandi mo, Ni mana ni boŋ muraadu goy te, Ni mana ni boŋ kaani ceeci, Ni mana ni boŋ ibaay sanni ci mo -- 14 Waato din gaa no ni bina ga kaan Rabbi ra. Ay mo ga ni kaarandi ndunnya nangu beerey boŋ, Ay ga ni kuru mo da ni kaayo Yakuba tubo, Zama Rabbi meyo no ka woodin ci.

59

1 Guna, Rabbi kamba mana dunguriya bo, Kaŋ ga naŋ a ma jaŋ ka hin ka faaba te. A hangey mo mana lutu, Kaŋ ga naŋ a ma jaŋ ka hin ka maa. 2 Amma araŋ taaley no goono ga araŋ d'araŋ Irikoyo fay. Araŋ zunubey mo n'a moyduma tugu araŋ se, Kaŋ ga naŋ a si hangan. 3 Zama araŋ kambey ziibi nda bora kaŋ araŋ wi kuro, Araŋ kambayzey mo ziibi nda taali. Araŋ meyey goono ga tangari te, Araŋ deeney goono ga laala ciinay. 4 Afo si no kaŋ goono ga kande kalima adilitaray ra, Afo mo

si no kaŋ ga sanni te da cimi. I goono ga de yaamo gaa, I goono ga tangari ci, I ga gunde sambu hasaraw gaa ka laala hay. 5 I ga gazama gunguri fambu, ka dadaara taaru kay mo. Boro kaŋ n'i gungurey ŋwa, kal a koy ma bu, Haŋ kaŋ i mumuru mo, kal a ma gazama hay. 6 Dadaara taaro kaŋ i kay si te bankaaray, I si bankaara mo nda ngey goyey. I goyey ya laala goyyaŋ no, Toonye goy mo go i kambey ra. 7 I cey ga waasu laala teeyaŋ gaa, I ga cahã boro kaŋ sinda taali wiyaŋ gaa. I miiley ya laala miilayaŋ no, Alandaaba nda halaciyaŋ no go i fondey boŋ. 8 I si laakal kanay fondo bay, I sinda cimi ciiti mo ngey fondey ra. I na fondo siiro yaŋ te ngey boŋ se, Boro kulu kaŋ ga dira i ra mo, A koy si laakal kanay bay. 9 Woodin se no cimi ciiti mooru iri, Adilitaray mo mana iri to. Iri goono ga kaari batu, amma kubay go no. Haagayaŋ no iri goono ga batu, Amma iri go ga dira kubay-kubay ra. 10 Iri go ga cinari dadabe sanda danawyaŋ cine, Oho, iri go ga dadabe sanda boroyaŋ kaŋ sinda mo cine, Zaari bindi no iri go ga kati, Danga alaasar baano ra. Gaaham baani ra iri ga hima buukoyaŋ. 11 Iri kulu goono ga dundu sanda urs* yaŋ cine. Iri goono ga guutu sanda koloŋayyaŋ cine. Cimi ciiti no iri goono ga batu, amma a si no, Iri goono ga faaba mo batu, amma a mooru iri. 12 Zama iri murteyaŋey baa gumo ni jine, Iri zunubey mo goono ga seeda iri boŋ. Zama iri murteyaŋey go iri banda, Iri g'iri laalayaŋey mo bay. 13 Iri goono ga murte ka Rabbi kakaw. Iri goono ga bare ka fay da iri Irikoyo ganayaŋ, Iri goono ga toonye da murteyaŋ sanni ci. Iri biney ra mo iri goono ga tangari sanniyaŋ te g'i ci mo. 14 Cimi ciiti bare ka ye banda, Adilitaray go ga kay nangu mooro, Zama cimi kati ka kaŋ marga nango ra, Adilitaray mo si du ka furo. 15 Oho, cimi jaŋ noodin. Boro kaŋ fay da laala teeyaŋ mo na nga boŋ ciya wongu arzaka borey se. Rabbi di woodin, A binde dukur kaŋ cimi ciiti si no. 16 A di mo kaŋ boro si no, Kal a dambara kaŋ a mana du gaarako kulu. Woodin se no nga bumbo kambe no ka faaba te, A adilitara mo n'a kayandi. 17 A na adilitaray daŋ sanda wongu kwaay, A na faaba te wongu fuula, A na taali banayaŋ bankaaray daŋ sanda haawi daabi nooya, A na himma mo daŋ ka te alkuba. 18 Borey goyey boŋ no a ga bana i se: Futay no a ga bana nga ibarey boŋ da banandi mo nga yanjekaarey boŋ. A ga teeku me gaa laabey bana nda ngey alhakko mo. 19 Woodin no ga naŋ i ma humburu Rabbi maa za wayna kaŋyaŋ, I ma humburu a darza mo za wayna funyaŋ. Waati kaŋ ibare ga furo sanda beene hirriyaŋ hari bambata, Kala Rabbi Biya m'a gaaray. 20 Fansakwa ga kaa mo Sihiyona do, A ga kaa Yakuba ra waney do, Kaŋ yaŋ ga bare ka fay da ngey taaley. Yaadin no Rabbi ci. 21 Yaa no Rabbi ci: Ay wo do, woone no ga ti ay alkawlo kaŋ go in d'ey game ra: ay Biya kaŋ go ni boŋ, d'ay sanney kaŋ ay daŋ ni meyo ra, i si fay da ni meyo, i si fay da ni bandey meyey, i si fay da ni banda bandey meyey mo, za sohõ ka koy hal abada. Yaadin no Rabbi ci.

60

1 Ya nin waybora, tun ka kaari, zama ni kaariyaŋo kaa. Rabbi darza mo ziji ni boŋ. 2 Zama guna, kubay ga ndunnya daabu, Kubay bi mo ga jamayaŋ daabu, Amma Rabbi ga tun ka kay ni boŋ, Borey ga di a darza mo ni boŋ. 3 Ndunnya dumey ga kaa ni kaaro do, Bonkooney mo ga kaa ni tunyaŋo kaaro do. 4 Ma ni boŋ sambu ka guna ni windanta: Ni ize arey ga fun nangu mooro ka kaa. Ni ize wayey mo ga kaa hampanteyaŋ. I kulu ga margu ka kaa ni do. 5 Saaya din ni ga di, ni ga nyaale, Ni bina ga yooje, a ga fas-fas mo. Zama teeko albarka ga bare ka ye ni do haray, Dumi cindey duura mo ga kaa ni do. 6 Yoy baayaŋo ga ni daabu, Kaŋ yaŋ ga ti Midiyan da Efa yo-izey, Seba waney kulu mo ga kaa I ga kande wura da lubban*, I ga Rabbi sifaw fe mo. 7 Kedar kurey kulu ga margu-margu ka kaa ni do. Nebayot feeji gaarey mo ga goy ni se, I ga kaa ka ciya yaddayaŋ hari ay sargay feema boŋ. Ay mo g'ay windi darzanta taalam. 8 May yaŋ no woone yaŋ kaŋ goono ga deesi sanda zugula, I ga deesi sanda tantabalyaŋ mo kaŋ goono ga fatta ngey fuwey ra? 9 Zama teeku me laabey ga hangan ay se, Tarsis hiyey mo ga jin ka kaa, I ga kande ni izey ka fun d'ey nangu mooro. I wura d'i nzarfey mo go i banda. I ga kand'ey Rabbi ni Irikoyo maa sabbay se, Israyla wane Hananyankoyo sabbay se, Zama a na ni taalam. 10 Yaw izeyaŋ mo ga ni birni cinaro cina, I bonkooney mo ga goy ni se, Zama ay futa ra no ay na ni kar, Amma ay gomno ra ay bakar ni se. 11 Ni kwaara meyey ga goro feerante yaŋ duumi. Cin gaa, zaari gaa, i s'i daabu, Zama borey ma kande ni se dumi cindey arzakey ka kande ngey bonkooney mo. 12 Zama ndunnya dumo wala koytaray mayra kaŋ ga wangu ka may ni se ga halaci. Oho, ni ga ndunnya dumo din alandaaba parkatak. 13 Liban darza ga kaa ni do care banda, Kaŋ ga ti sipres*, da durmi, da farre bundu, Zama borey m'ay nangu hanna taalam d'ey, Ay cey taamuyaŋo do mo ay g'a darzandi. 14 Borey kaŋ yaŋ na

ni kaynandi din izey ga kaa ka sombu ni jine. Borey kulu kaŋ yaŋ donda nin mo ga kaa ka sombu ni ce taamey do. I ga ne ni se Rabbi gallo, Kaŋ ga ti Sihiyona, Israyla wane Hananyankoyo kwaara. 15 Waato i na ni furu, i konna nin, Hala mo boro si no kaŋ ga gana ni do, Amma hino ay ga ye ka ni ciya darza hari hal abada, Da farhã hari mo zamana ka koy zamana. 16 Ni ga naan dumi cindey gaa, Ka bonkooney fafey naan mo. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, ni Faabakwa da ni Fansakwa, Yakuba wane Hinkoyo. 17 Guuru-say nangu ra no ay ga kande wura. Guuru-bi nangu ra ya kande nzarfu, Tuuri nangu ra ya kande guuru-say, Tondi nangu ra mo ya kande guuru-bi. Ay ga naŋ laakal kanay ma ciya ni mayraykoy, Adilitaray mo ma ciya ni hinkoy. 18 Boro kulu si ye ka maa toonye baaru ni laabo ra, Wala zamba hasaraw wala halaciyaŋ ni hirro meyey ra koyne. Amma ni ga ne Faaba ya ni birni cinari no, Ni birni meyey mo ni ga ne i se Sifaw. 19 Wayno si ye ka ciya ni se kaari zaari waate, Hando annura mo si ye ka kaari ni boŋ. Amma Rabbi no ga ciya ni se kaari duumikoy, Ni Irikoyo ga ciya ni darza mo. 20 Ni wayna si ye ka kaŋ koyne, ni hando mo si ban, Zama Rabbi no ga ciya ni kaaro kaŋ ga duumi, Ni bu baray jirbey mo ga ban. 21 Ni borey kulu mo ga ciya adilanteyaŋ ga laabo tubu hal abada, Tuuri kamba kaŋ ay tilam no ga ti ay kambey goyo, Zama a m'ay darzandi. 22 Boro kayna ga ciya boro zambar, Ikayna din ga ciya dumi gaabikooni. Ay, Rabbi, ay ga naŋ woodin ma cahã nga alwaato ra.

61

1 Rabbi, Koy Beero Biya go ay boŋ, zama Rabbi n'ay daŋ ay ma baaru hanna waazu talkey se. A n'ay donton ay ma borey kaŋ biney sara yayandi, Ay ma taŋyaŋ fe tamey se, Ay ma kaa kambeyaŋ fe hawantey se. 2 Ay ma Rabbi gomno jiiro d'iri Irikoyo banandi zaaro fe. Ay ma bu baray teekoy kulu kunfa, 3 Ay ma naŋ borey kaŋ yaŋ goono ga bu baray te Sihiyona ra kulu ma du boŋ gaa taalam boosu nangu ra. Bu baray nango ra i ma du ji kaŋ ga farhã cabe, Da sifaw daabiri mo tiŋay biya nangu ra. Zama borey ma ne i se adilitaray tuuriyaŋ, Da Rabbi tilamyaŋ, kaŋ yaŋ g'a darzandi. 4 Ay borey ga waato kurmey cina, I ma za waato jirbey batama kooney tunandi. I ma galley nangu kooney hanse, Kaŋ yaŋ ga ti za zamana boobey kurmey. 5 Yawey mo ga kay k'araŋ alman kurey kuru, Ce-yawey mo g'araŋ farey far araŋ se, Ka ciya araŋ reyzin kaley hansekoyaŋ. 6 Amma araŋ wo, i ga ne araŋ se Rabbi alfagayaŋ. Borey ga ne araŋ se iri Irikoyo goy-teeriyaŋ. Araŋ ga dumi cindey arzakey ŋwa, I darza mo ga ciya araŋ fooma hari. 7 Haawo kaŋ kaa araŋ gaa din nango ra Rabbi ga bana araŋ se labu-care. Kayna nangu ra mo, i ga farhã da ngey baa. Woodin sabbay se binde i ga ngey laabo tubu koyne, Farhã kaŋ ga duumi ga ciya i wane. 8 Zama ay wo, Rabbi, ay ga ba cimi ciiti, Ay ga konna komyaŋ hari kaŋ borey ga kande ka salle sargay kaŋ i ga ton. Ay g'i no ngey banando mo mate kaŋ ga saba, Ay ma alkawli kaŋ ga duumi sambu i se. 9 I bandey ga ciya maa-funante yaŋ dumi cindey ra, I banda-bandey mo yaadin jamayaŋ game ra. Borey kaŋ yaŋ di ey kulu g'i seeda ka ne dumi nooya kaŋ Rabbi albarkandi. 10 Ay ga farhã gumo Rabbi ra, Ay fundo mo ga farhã ay Irikoyo ra. Zama a na faaba bankaaray daŋ ay gaa, A n'ay daabu nda adilitaray kwaay sanda mate kaŋ cine arhiiji ga nga boŋ taalam da nga fuula, Wayhiiji mo ga taalam da nga taalam jinayey. 11 Zama sanda mate kaŋ cine laabo ga nga kobto zayyaŋo te, Wala mate kaŋ cine fari ga nga dumar'izey fattandi, Yaadin cine no Rabbi, Koy Beero ga adilitaray da sifaw fattandi ndunnya dumey kulu jine.

62

1 Sihiyona sabbay se no ay si dangay, Urusalima sabbay se no ay si fulanzam, Kala nd'a adilitara ma fun taray sanda annura bangayyaŋ cine, A faaba mo ma ciya sanda fitilla kaŋ ga di. 2 Dumi cindey ga di ni adilitara, Bonkooney kulu mo ga di ni darza. Maa taji no i ga ni ce d'a, Maa kaŋ Rabbi meyo ga ci. 3 Ni ga ciya koytaray fuula kaŋ gonda darza Rabbi kambe ra, Ni ga ciya koytaray boŋ taalam mo ni Irikoyo kambe ra. 4 I si ye ka ne ni se furante koyne. I si ye ka ne ni laabo mo se kurmu koyne. Amma i ga ne ni se ay farhã hari. Ni laabo mo, i ga ne a se Wayboro kaŋ go hiijay ra. Zama Rabbi ga maa ni kaani gumo, Ni laabo mo ga du hiijay. 5 Zama sanda mate kaŋ cine arwasu ga wandiyo hiiji, Yaadin cine no ni izey ga ni hiiji, Sanda mate kaŋ cine arhiiji ga farhã da wayhiiji mo, Yaadin cine no ni Irikoyo ga farhã da nin. 6 Ya nin Urusalima, Ay na batukoyaŋ daŋ ni cinari beero boŋ. Zaari me-a-me da cin me-a-me i si dangay duumi. Araŋ kaŋ goono ga Rabbi fongandi, wa si fulanzam. 7 Wa s'a naŋ mo a ma fulanzam, Kala nd'a na Urusalima sinji k'a ciya sifaw hari ndunnya ra. 8 Rabbi ze da nga kambe ŋwaaro, Nga kambe gaabikoono boŋ no a ze

ka ne: «Daahir ay si ye ka ni ntaaso nooyandi a ma ciya ni ibarey se ŋwaari koyne. Yawey mo si ni reyzin haro kaŋ ni taabi ka du din haŋ, 9 Amma borey kaŋ yaŋ kond'a barma do, Ngey no g'a ŋwa ka Rabbi maa sifa. Borey mo kaŋ yaŋ na reyziney kosu, Ngey no ga haro haŋ ay windi hanna batamey ra.» 10 Wa furo ka bisa, Wa furo ka bisa birni meyey gaa! Wa hanse, wa fondo hanse, wa fonda soola jama se! Wa tondey kaa fonda boŋ. Wa liiliwal tunandi beene ndunnya dumey boŋ do. 11 Guna, Rabbi go ga feyaŋ te kaŋ ga to hala ndunnya me. Wa ci Sihiyona ize wayo se ka ne: Guna, ni faabakwa goono ga kaa! Guna, Rabbi alhakko go a banda, A banando mo g'a jin. 12 I ga ne i se jama hanante da Rabbi wane fansantey. I ga ne ni mo se: «Bora kaŋ Rabbi ceeci, gallo kaŋ a mana furu.»

63

1 May no woone kaŋ goono ga fun Bozra kwaara, Edom laabu da bankaaray cirayyaŋ? May no woone kaŋ gonda bankaaray darzante yaŋ, Kaŋ goono ga dira nga hin beero ra? «Ay kaŋ goono ga salaŋ adilitaray ra, Ay ya hinkoy no faaba teeyaŋ se.» 2 Ifo se no ciray go ni bankaarayey gaa, Ni kwaayey mo ga hima reyzin ize taamuko wane? 3 «Ay na reyzin ize taamuyaŋ nangu taamu, ay hinne. Dumey ra mo boro kulu si ay banda. Oho, ay n'i taamu-taamu ay futa ra, Ay n'i kankam ay futay beero ra, Hal i fundey kuro firsi ay bankaarayey gaa, Ay n'ay bankaarayey kulu ziibandi mo. 4 Zama taali banayaŋ zaari go ay bina ra, Ay wane fansantey jiiro kaa. 5 Ay guna, amma gaako fo si no. Ay dambara mo kaŋ i jaŋ boro kaŋ ga kambe daŋ. Woodin se no ay bumbo kamba na faaba goy te ay boŋ se, Ay dukuro mo no k'ay gaa. 6 Ay futa ra no ay na ndunnya dumey taamu-taamu, Ay futay beero ra mo no ay n'i bugandi, K'i kurey mun ganda.» 7 Rabbi baakasinay suujo, Da Rabbi goyey kaŋ to sifayaŋ, Da hay kulu kaŋ Rabbi no iri se, Da gomni beero kaŋ a cabe Israyla dumo se, Kaŋ a no i se nga bakarawo da nga baakasinay suuji booba boŋ mo, ay g'i kulu ci. 8 Zama a ne: «Daahir, woodin yaŋ ya ay jama no, Izeyaŋ no kaŋ si taari.» A binde ciya i se Faabako. 9 I kankami kulu ra nga mo kankam, Nga bumbo malayka n'i faaba mo. A baakasina d'a suujo ra no a n'i fansa*, A n'i sambu k'i jare waato jirbey kulu ra. 10 Amma i murte a gaa k'a Biya Hanna bine sara. Woodin se no a bare ka ciya i se ibare, Nga bumbo mo no ka yanje nd'ey. 11 Waato din gaa no a jama fongu doŋ jirbey da Musa alwaato ka ne: Man bora kaŋ fun d'ey teeko ra, Da Rabbi jama kurukwa i banda? Man gaa a go, nga kaŋ na Biya Hanna daŋ Musa bina ra? 12 A go g'i candi da Musa kambe ŋwaaro, Kaŋ ga ti Rabbi kambe darzakoyo. A na haro fay i jine, Zama nga ma maa kaŋ ga duumi te nga boŋ se. 13 A n'i bisandi guusuyaŋey bindo ra, Danga bari kaŋ go saaji ra, i mana baa kati mo. 14 Sanda hawyaŋ kaŋ ga zulli ka koy gooro batama ra, Yaadin cine no Rabbi Biya n'i no fulanzamay. Yaadin cine mo no ni na doŋ borey candi nd'a, Zama ni ma maa kaŋ gonda darza te ni boŋ se. 15 Ni go beene ni beera da ni hananyaŋo nangora ra, Ma guna ganda ka di. Man ni himma da ni hino go? Ni bakarawo da ni suujey, Ni n'i gaay i ma si kaa ay do haray. 16 Zama ni ya iri baaba no, Baa kaŋ Ibrahim mana iri bay, Israyla mo mana iri seeda. Nin no ga ti Rabbi iri baabo d'iri Fansakwa za doŋ-doŋ kaŋ sinda me, ni maa nooya. 17 Ya Rabbi, ifo se no ni ga naŋ iri ma kamba ka ni fondey taŋ? Ifo se no ni na iri biney sandandi mo hal iri ma si humburu nin? Ni tamey se, ni wane jama kundey sabbay se, Ma ye ka kaa. 18 Ni jama hananta na ni nangu hananta tubu jirbi kayna fooyaŋ, Amma iri ibarey na ni nangu hananta taamu-taamu. 19 Iri ciya sanda jama kaŋ yaŋ ni mana may baa ce fo, Danga jama kaŋ yaŋ i mana ce da ni maa. Danga day ni ma beeney kortu ka zumbu! Tondey ma manne ka bambari ni jine!

64

1 Sanda mate kaŋ cine danji ga tuuri ize baanoyaŋ ŋwa, Wala mate kaŋ cine danji ga naŋ hari ma zarga, Yaadin cine no ni ga ni maa bayrandi ni ibarey se, Dumi cindey mo ga jijiri ni jine. 2 Saaya kaŋ ni na goyey kaŋ ga humburandi te, Kaŋ yaŋ iri mana tammahã, Waato din no ni zumbu, Kala tondi kuukey manne ka bambari ni jine. 3 Za doŋ borey mana bay ka maa ni baaru, I mana hanga jeeri, Mo kulu mo mana di Irikoy fo kaŋ waana nin, Ni kaŋ ga goy te boro se kaŋ ga hangan ni se. 4 Ni koy ka boro kulu kaŋ goono ga farhã da adilitaray teeyaŋ kubay, I ga fongu nin ni muraadey ra. A go, ni futu zama iri na zunubi te, I ra no iri go za gayyaŋ, Iri ga du faaba mo, wala? 5 Zama iri kulu ciya sanda haŋ kaŋ si hanan, Iri adilitaray goyey kulu mo ga hima sanda wayboro nyunandi zaara-zaara, Iri kulu goono ga koogu sanda kobto, Iri zunubey mo goono g'iri sambu ka konda iri sanda mate kaŋ cine haw faaru ga te kobto se. 6 Ni maa ceeko kulu si no, Boro si no kaŋ gonda

anniya nga ma ni di da gaabi. Zama ni na ni moyduma tugu iri se, Ni n'iri mannandi d'iri laalayaŋey. 7 Amma sohõ, ya Rabbi, ni ya iri baaba no, Iri wo botogo no, nin no ga ti iri Cinakwa. Iri kulu mo ni kambe goyo no. 8 Ya Rabbi, ma si futu gumo, Ma si fongu iri laala gaa mo hal abada. Iri ga ni ŋwaaray, ma guna ka di, Iri kulu ni jama no. 9 Ni gallu hanantey ciya saaji. Sihiyona ciya saaji, Urusalima ciya kurmu. 10 Iri windi hananta kaŋ diyaŋ ga boori, Naŋ kaŋ iri kaayey na ni sifa, danji n'a ŋwa. Hayey kulu kaŋ iri ga ba halaci mo. 11 Ya Rabbi, ni ga suuru nda hayey din no? Ni ga dangay, ni g'iri taabandi mo kal iri hino me no?

65

1 Borey kaŋ yaŋ mana ay hã du ay. Borey kaŋ yaŋ mana ay ceeci no du ay. Dumi fo kaŋ mana ay maa ce se no ay ne: «Ay neeya, ay neeya!» 2 Ay foy k'ay kambey salle jama turanto wo se, Ngey kaŋ yaŋ goono ga dira fondo kaŋ si boori ra, Ngey bumbey miiley boŋ. 3 Jama din goono ga yanje ceeci ay gaa han kulu taray kwaaray, I goono ga sargay te fariyaŋ ra, I goono ga dugu ton sargay feema yaŋ ra, 4 I goono ga goro saarayyaŋ game ra, I goono ga kani nangu tugante yaŋ ra, Gursuna* ham ŋwaakoyaŋ no, Kaŋ yaŋ gonda fanta hari maafe ngey kusey ra. 5 Ngey no ga ne: «Kay noodin, ni hinne! Ma si maan ay, zama ay hanan da nin!» Borey din ya dullu no ay niina ra, Danji mo no kaŋ foy ka di. 6 A go, ay jine no a go hantumante, Ay si dangay bo, kala nd'ay bana. Oho, ay ga bana i se i gandey ra. 7 Ay g'araŋ taaley d'araŋ kaayey waney mo bana care banda, Ngey kaŋ yaŋ na dugu ton tondi kuukey boŋ, I n'ay maa sara mo tudey boŋ -- Woodin se no ay g'i doŋ te-goyey neesi ka bana i se i gandey ra. Yaadin no Rabbi ci. 8 Yaa no Rabbi ci: Sanda mate kaŋ cine i ga du reyzin hari reyzin fafa gaa, i ga ne mo: «Ma s'a halaci, zama a gonda albarka,» Yaadin cine no ay ga te ay tamey se, Zama i kulu ma si halaci. 9 Ay ga haama fattandi Yakuba gaa. Yahuda ra no ay tondi kuuko tubukwa ga fun. Ay suubanantey g'a tubu, ay tamey mo ga goro noodin. 10 Saruna ga ciya feejey kuray do, Akor gooro mo ga te naŋ kaŋ haw kurey ga kani, Ay jama kaŋ n'ay ceeci se. 11 Amma araŋ kaŋ ga Rabbi furu, Araŋ ga dinya ay tondi hananta. Araŋ kaŋ ga taabal soola Bonkaanay se, Ka gaasiyayaŋ toonandi nda duvan* diibante Waadu se, 12 Ay g'araŋ waadu takuba se. Araŋ kulu mo, araŋ ga sumbal hal i m'araŋ wi. Zama waato kaŋ ay ce, araŋ mana tu. Waato kaŋ ay salaŋ mo, araŋ mana hangan. Amma araŋ na haŋ kaŋ ga laala te ay jine, Araŋ suuban haŋ kaŋ mana kaan ay se mo. 13 Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay tamey ga ŋwa, amma araŋ wo ga maa haray. A go, ay tamey ga haŋ, amma araŋ wo ga maa jaw. A go, ay tamey ga farhã, amma araŋ wo ga haaw. 14 A go, ay tamey ga doon bine kaani sabbay se, Amma araŋ wo ga hẽ bine saray sabbay se, Araŋ ga wurru mo biya kaŋ di bone sabbay se. 15 Araŋ g'araŋ maa naŋ ay suubanantey se a ma ciya haŋ kaŋ i ga boro laali nd'a. Rabbi, Koy Beero mo ga ni wi. Amma a ga nga tamey ce da maa taji. 16 Bora kaŋ na nga boŋ albarkandi ndunnya ra, Irikoy cimi-cimo ra no a ga nga boŋ albarkandi. Koyne, boro kaŋ ze ndunnya ra, Irikoy cimi-cimo no a ga ze d'a. Zama borey ga dinya waato masiibey gaa, Zama ay n'i tugu. 17 Zama a go, beene tajey da ganda tajo no ay ga taka. Borey si fongu waato muraadey gaa koyne, I si baa furo i biney ra mo. 18 Amma kala araŋ ma te bine kaani ka farhã hal abada haŋ kaŋ ay ga taka sabbay se. Zama a go, ay ga Urusalima taka farhã hari, A borey mo bine kaani hari. 19 Ay ga farhã mo Urusalima sabbay se, Ya te bine kaani mo ay jama sabbay se. I si ye ka maa hẽeni jinde wala kaatiyaŋ jinde a ra koyne. 20 Za sohõ boro si ye ka di a ra attaciriya kaŋ jirbey ga kayna, Wala dottijo kaŋ mana nga jirbey toonandi. Zama zanka ga bu a gonda jiiri zangu, Amma zunubikooni kaŋ to jiiri zangu ga ciya laalante. 21 Borey ga windiyaŋ cina ka goro i ra mo. I ga reyzin kaliyaŋ tilam mo k'i nafa ŋwa. 22 I si cinari te, boro fo ma goro a ra, I si tilam te, boro fo ma ŋwa a gaa mo. Zama sanda mate kaŋ cine tuuri-nya jirbey ga bara, Yaadin cine no ay jama jirbey ga bara. Ay suubanantey mo ga gay i goono ga maa ngey kambe goyey kaani. 23 I si goy te yaamo bo, i si ize hay masiiba se. Zama ngey wo, Rabbi wane dumi albarkanteyaŋ no, Ngey nda ngey izey i banda. 24 A ga ciya mo, za i mana ce ay ga tu. Waati kaŋ i goono ga salaŋ mo, ay ga maa. 25 Sakali nda feej'ize ga kuru care banda, Muusu beeri ga subu ŋwa sanda haw cine, Kusa mo ga ciya gondi se ŋwaari. Boro kulu si marayyaŋ te, i si halaciyaŋ te mo ay tondi hananta kulu ra. Yaadin no Rabbi ci.

66

1 Yaa no Rabbi ci: Beene ya ay karga no, Ganda mo ay ce furkange no. Fu woofo dumi no araŋ ga cina ay se? Nangu woofo mo no ga ciya ay fulanzamyaŋ do? 2 Hayey wo kulu, ay kamba no k'i te,

Hayey din kulu mo, ay kamba no naŋ i bara. Yaadin no Rabbi ci. Amma boro woone no ay baa go d'a, Bora kaŋ sinda boŋbeeray, kaŋ ga nga biya ye ganda, Kaŋ ga jijiri d'a maa ay sanno mo. 3 Boro kaŋ na yeeji wi _ka sarga|_ ga hima ay se boro kaŋ na boro wi. Boro kaŋ ga feej'ize salle sargay mo ga hima boro kaŋ na hansi jinde ceeri. Boro kaŋ ga kande hamni sargay ga hima boro kaŋ kande gursuna* kuri. Boro kaŋ ga lubban dugu ton mo ga hima boro kaŋ goono ga tooru sifa. Oho, i na ngey boŋ fondoyaŋ suuban, I biney mo goono ga farhã d'i fanta harey. 4 Ay mo g'i kankamo suuban, Ay ga naŋ haŋ kaŋ i ga humburu ma kaa i gaa. Zama waato kaŋ ay ce, boro kulu mana tu. Waato kaŋ ay salaŋ mo, i mana hangan, Amma i te haŋ kaŋ ga laala ay diyaŋ gaa, I suuban mo haŋ kaŋ si kaan ay se. 5 Araŋ kaŋ ga jijiri Rabbi sanno maayaŋ se, Wa maa Rabbi sanno. A ne: Araŋ nya-izey kaŋ yaŋ wangu araŋ, kaŋ yaŋ na araŋ furu ay maa sabbay se ga ne: «Rabbi beeri! Wa naŋ iri ma di araŋ farhã,» Amma ngey wo ga haaw. 6 Kosongu jinde kaŋ go gallo ra, Yooja kaŋ ga fun Irikoy fuwo ra ga ti Rabbi jinda kaŋ go ga bana a ibarey gaa. 7 Za hay-zaŋay taabi mana kaa wayboro gaa no a hay, Za a mana hay-zaŋay no a na ize alboro hay -- 8 May no ka maa woodin dumi ce fo? May no ka di a dumi ce fo? Zaari folloŋ hayyaŋ taabi gaa no i ga laabu jama hay? Fap folloŋ no i ga kunda hay? Zama Sihiyona hay-zaŋay sintina gaa no a na izeyaŋ hay. 9 Ay ga hay-tu feeri, Ay ma jaŋ ka naŋ ize ma fatta, wala? Yaadin no Rabbi ci. Haciika ay kaŋ ga hayyaŋ daŋ s'a ganji. Yaadin no ni Irikoyo ci. 10 Ya araŋ kulu kaŋ ga ba r'a, Wa farhã Urusalima banda, Ya araŋ kulu kaŋ goono ga bu baray te a se, Wa te bine kaani ka farhã a banda, 11 Zama araŋ ma du ka naan ka kungu a bine yeenandiyaŋ fafa gaa. Zama araŋ ma waay ka maa kaani araŋ fundey ra d'a darza toonanta. 12 Zama yaa no Rabbi ci: A go, ay ga laakal kanay salle a se sanda isa cine, Dumi cindey darza mo y'a salle sanda hari yaa cine. Araŋ ga naan, i g'araŋ hampa banda daari ra, I ga fooru nda araŋ mo kange boŋ. 13 Sanda mate kaŋ ni nya ga boro bine yeenandi, Yaadin cine no ay g'araŋ biney yeenandi. Ay g'araŋ biney yeenandi mo Urusalima ra. 14 Araŋ ga di woodin, araŋ biney mo ga kaan, Araŋ biriyey mo ga zay sanda subu tayo cine. Rabbi kamba dabaro ga bangay a tamey se, A ga dukur mo nga ibarey se. 15 Zama a go, Rabbi ga kaa danji ra, A wongu torkey ga ciya hari haw bambata cine yaŋ, A futa d'a futay korno cabeyaŋ se, A kaseetey mo ga bangay danji beeleyaŋ ra. 16 Zama Rabbi ga Adam-izey kulu ciiti da nga takuba da danji ra mo. Borey kaŋ yaŋ Rabbi ga wi mo ga baa gumo. 17 Borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ fay waani, i ga ngey boŋ soola gumo zama ngey ma koy tooru kaley do, i afo kulu ga boro fo kaŋ go i bindo ra gana. I ga gursuna ham, da fanta hariyaŋ, da caŋ ŋwa. I kulu ga halaci care banda. Yaadin no Rabbi ci. 18 Zama ay g'i goyey d'i fonguyaŋey kulu bay. Jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ndunnya dumey da deene kulu ga margu ka kaa ka di ay darza. 19 Ay ga alaama kayandi i game ra. I ra borey kaŋ yaŋ du ka yana mo, ay g'i donton ndunnya dumey do. I ga koy Tarsis, da Pul, da Ludu, kaŋ yaŋ ga ti tongokoyey, da Tubal da Yaban do. I ga koy teeku me gaa laabey kaŋ yaŋ ga mooru mo do, borey kaŋ yaŋ mana bay ka maa ay maa beera, i mana di ay darza mo. Borey din kaŋ ay donton g'ay darza seeda dumi cindey game ra. 20 Ndunnya dumey kulu ra no i ga fun d'araŋ nya-izey kulu, nooyaŋ hari no Rabbi se. I ga kaa bariyaŋ, da torkoyaŋ, da balankaryaŋ, da alambaanayaŋ, da yoyaŋ boŋ. I ga zaa ka koy ay tondi hananta Urusalima do, sanda mate kaŋ cine Israyla izey ga kande hamni sargay taasa hanante ra ka koy Rabbi windo ra. Yaadin no Rabbi ci. 21 I ra koyne, ay ga boro fooyaŋ kaa i ma ciya alfagayaŋ da Lawi boroyaŋ. Yaadin no Rabbi ci. 22 Zama mate kaŋ cine beene tajey da ganda tajo kaŋ yaŋ ay ga te ga duumi ay jine, yaa no Rabbi ci, yaadin cine no araŋ banda d'araŋ maa ga duumi. 23 A ga ciya mo, handu taji fo ka koy afo gaa, asibti fo ka koy asibti fo mo gaa, Adam-izey kulu ga kaa ka sududu ay jine. Yaadin no Rabbi ci. 24 I ga fatta ka borey kaŋ na taali te ay se yaŋ din buukoy guna. Zama i nooney si bu, i danjo mo hay kulu s'a wi. I ga ciya fanta hari yaŋ mo Adam-izey kulu se.

JER
1
1 Irimiya Hilciya izo ya alfaga* fo no kaŋ go Anatot kwaara alfagey ra Benyamin laabo ra. 2 A me
ra no Rabbi Sanno kaa Yahuda koyo Yosiya Amon izo jirbey ra, ka sintin a mayra jiiri way cindi
hinzanta ra. 3 Sanno ye ka kaa mo koyne Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo jirbey ra, kal a
koy ka to Yahuda bonkoono Zedeciya Yosiya izo jiiri way cindi fa bananta ra, ka koy alwaato kaŋ
Urusalima* koy tamtaray, handu guwanta ra. A sanney neeya: 4 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 5 Za
ay mana ni taka gunde ra no ay ga ni bay. Za ni mana fun gunde ra mo no ay na ni fay waani. Ay na
ni daŋ annabi* ndunnya dumey se. 6 Alwaato din ay ne: «Hay! Rabbi Koy Beero! Ay go, ay si
waani sanni, zama ay ya zanka no.» 7 Amma Rabbi ne ay se: Ma si ne ni ya zanka no. Zama ni ga
koy nangu kulu kaŋ ay na ni donton. Haŋ kaŋ me ay na ni lordi mo, ni g'a ci. 8 Ma si humbur'ey,
zama ay go ni banda ay ma ni kaa kambe se. Yaadin no Rabbi ci. 9 Kala Rabbi na nga kamba salle
k'ay meyo ham. Rabbi ne ay se mo: A go, ay n'ay sanney daŋ ni meyo ra. 10 Guna, hunkuna ay na
ni daŋ ndunnya dumey nda mayrayey boŋ, zama ni m'i zeeri, m'i bagu-bagu, m'i halaci, m'i hibandi,
m'i cina, m'i tilam mo. 11 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: Irimiya, ifo no ni go ga di? Ay
ne: «Ay goono ga di amand* tuuri goobu.» 12 Kala Rabbi ne ay se: A ga saba, haŋ kaŋ ni di din,
zama ay g'ay sanno haggoy zama y'a toonandi. 13 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne sorro
hinkanta, ka ne: Ifo no ni go ga di? Ay ne: «Ay go ga di kusu kaŋ goono ga zarga. A meyo mo go ga
dandi kambe haray guna.» 14 Waato din gaa no Rabbi ne ay se: Azawa kambe haray no masiiba ga
fun ka kaŋ laabo gorokoy kulu boŋ. 15 Zama a go, ay ga azawa kambe mayrayey dumey kulu ce.
Yaadin no Rabbi ci. I ga kaa mo, i afo kulu ma nga karga sinji Urusalima meyey gaa, I ma gaaba
nd'a cinari beerey kulu, Da Yahuda galley kulu mo. 16 Ay g'ay ciitey ci i se i goy laaley kulu boŋ,
Za kaŋ i n'ay furu. I na dugu ton de-koy* waani fooyaŋ se, I sududu mo ngey kambe goyey se. 17
Sohõ binde, ni ma tun ka guddu. Ma ci i se hay kulu kaŋ ay na ni lordi nd'a. Ma si humburu i jine,
zama ay ma si ni humburandi i jine. 18 Zama a go, hunkuna ay na ni ciya gallu cinari beerikoy,
guuru-bi cinari kuuku, da guuru-say cinari, kaŋ ga naŋ ni ma kay ka gaaba nda laabo kulu, da
Yahuda bonkooney, d'a mayraykoyey, d'a alfagey da laabo jama. 19 I ga yanje da nin, amma i si te
ni boŋ zaama, zama ay go ni banda, hal ay ma ni kaa kambe. Yaadin no Rabbi ci.
2
1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Ma koy ka fe Urusalima hangey ra ka ne: Yaa no Rabbi ci:
Ay fongu ni zankataray naanayo, Da ni hiija jirbi iyya baakasina, Mate kaŋ cine ni n'ay gana ka koy
hala saajo ra, Nangu kaŋ i mana duma ce fo. 3 Doŋ Israyla* wo hanante no Rabbi se, A nafa boŋ-
jina no. Borey kulu kaŋ n'a ŋwa, woodin ciya a se taali, Masiiba kaŋ i boŋ. Yaadin no Rabbi ci. 4 Ya
Yakuba dumo kaŋ ga ti Israyla dumo almayaaley kulu, Wa maa Rabbi sanno, 5 Yaa no Rabbi ci:
Adilitaray-jaŋay woofo dumi no araŋ kaayey gar ay do, Kaŋ ga naŋ i ma mooru ay, ka goy yaamo
gana, Hala ngey bumbey mo ciya yaamo? 6 I mana ne mo: «Man Rabbi kaŋ n'iri kaa Misira laabo
ra. Nga kaŋ n'iri candi saajo ra, laabo kaŋ gonda taasi beerey ra, Kaŋ gonda laabu guusey, koogay
laabu, Kaŋ gonda kubay bi tik! Kaŋ ra boro kulu si gana, Boro kulu siino ga goro a ra mo?» 7 Ay
kande araŋ laabu albarkante fo ra, Zama araŋ m'a nafa nd'a izey ŋwa. Amma waato kaŋ cine araŋ
furo, araŋ n'ay laabo ziibandi, Araŋ n'ay wane laabo ciya fanta hari. 8 Alfagey mana ne: «Man no
Rabbi go?» Asariya goy teekoy man'ay bay, Mayraykoyey n'ay asariya taamu, Annabey* mo na
annabitaray te Baal* maa gaa, I na muraaduyaŋ kaŋ sinda nafa gana. 9 A binde, hala sohõ ay ga
kakaw d'araŋ. Yaadin no Rabbi ci. Ay ga kakaw d'araŋ haamey mo. 10 Wa daaru ka koy Cittim
gungo do, Araŋ ma guna ka di ka donton Kedar gaa. Araŋ ma fintal hal a ma boori ka di hal i na
hayo wo dumi te ce fo. 11 Mate no? Ndunnya dumi fo go no kaŋ bay ka nga de-koyey barmay? Baa
kaŋ manti irikoyyaŋ no! Amma ay borey na ngey darza barmay ka ta haŋ kaŋ si hay kulu hanse. 12
Ya beeney, wa dambara nda woodin, Araŋ ma humburu gumo, araŋ ma jijiri gumo. Yaadin no Rabbi
ci. 13 Zama ay borey na goy laalo hinka te: I n'ay furu, ay kaŋ ci hari-mo fundikooni. I na gullayaŋ
cina ngey boŋ se, Gulla funo yaŋ kaŋ yaŋ si hari gaay. 14 Israyla ya bannya no, Wala tam kaŋ i hay
windi ra no? Ifo se no a ciya diire hari? 15 Muusu izey dundu a gaa, i na jinde sambu. I n'a laabo
ciya saaji, I n'a galley ton hal i sinda goroko mo. 16 Nof da Tafanes izey na ni boŋ bindo cabu. 17
Manti nin no ka woodin candi ka kande ni boŋ gaa, Za kaŋ ni fay nda Rabbi ni Irikoyo, Waati kaŋ a

go ga ni candi fonda ra? 18 Ifo binde ka nin da Misira fonda margu, Hala ni ma Nil haro haŋ? Ifo ka nin da Assiriya fonda margu, Hala ni ma Ufratis haro haŋ? 19 Ni bumbo laalayaŋo ga ni gooji. Ni banda yeyaŋo ga kaseeti ni gaa. Sohõ binde, ni ma bay, Ni ma di kaŋ hari laalo kaŋ ga fottu no za kaŋ ni fay da Rabbi ni Irikoyo. Ay humburkuma si no ni do mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 20 Ni na ni calo* ceeri za gayyaŋ, Ni na ni sisirey pati-pati. Ni ne mo: «Ay si may ni se.» Zama tudu kuuku kulu boŋ, Da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi, a cire no ni goono ga kani ka kaaruwataray* goy te. 21 Amma ay na ni tilam sanda reyzin* nya tikse suubanante, Dumi kaŋ ga boori gumo. Mate binde no kaŋ ni bare ka te ay se sanda tikse laalo, Saaji ra wane? 22 Baa ni na ni boŋ nyumay nda soso hari, Ma sambu safun boobo, Kulu nda yaadin ni laalayaŋo taray kwaaray no a go ay jine. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 23 Mate no ni ga te ka ne: «Ay mana ziibi me, ay mana Baaley gana?» Guna, ni fonda neeya gooro ra, Ni bay haŋ kaŋ ni te, Ni ya yo no kaŋ ga waasu, a ga mulay mo. 24 Ganji farka way doona saajo ra goray, Nga kaŋ ga haw ta nda nga bine anniya, D'a tun, may no ga hin k'a bare? Aru kulu kaŋ g'a ceeci si farga nd'a ceeciyaŋ, A kubayyaŋ handu no i ga du a. 25 Ma si ta ni ce ma jaŋ taamu, Ma si ta mo ni karra ma koogu nda jaw. Amma ni ne: «Daama si no. Abada! Ay wo kay, yawey day no ay ga ba, Ay g'i gana mo.» 26 Sanda mate kaŋ cine zay ga haaw d'i du a ka di, Yaadin cine no Israyla dumo ga haaw, Ngey nda ngey bonkooney, d'i mayraykoyey, D'i alfagey, d'i annabey mo. 27 Ngey no go ga ne bundu se: «Ni ya ay baaba no.» I ma ne tondi mo se: «Nin no ga ti nyaŋo kaŋ n'ay hay.» I na banda bare ay gaa, manti i moydumey. Amma i masiiba jirbey ra i ga ne ay se: «Ma tun k'iri faaba!» 28 Amma man gaa no ni toorey kaŋ ni te go? I ma tun me, d'i ga hin, Ka ni faaba masiiba alwaati ra. Zama ni galley baayaŋo me cine no ga ti ni toorey mo baayaŋ me, ya nin Yahuda. 29 Ifo se no araŋ go g'ay kakaw? Araŋ kulu murte ay gaa. Yaadin no Rabbi ci. 30 Yaamo boŋ no ay n'araŋ izey kar, I mana goojiyaŋ ta. Araŋ bumbo takuba n'araŋ annabey ŋwa, Sanda muusu beeri kaŋ ga halaci. 31 Ya araŋ zamana wo borey, wa maa Rabbi sanno. Ay ciya saaji nooya Israyla se? Wala laabu kaŋ gonda kubay bi tik? Ifo se binde no kaŋ ay jama goono ga ne: «Taŋante no iri go, iri si ye ka koy ni do koyne?» 32 A ga hin ka te wandiyo ma dinya nga taalam jinay, Wayhiiji mo ma dinya nga zaarey? Kulu nda yaadin, Ay borey dinya ay gaa jirbiyaŋ kaŋ sinda me. 33 Mate kaŋ ni na ni fonda hanse nd'a neeya Baakasinay ceeciyaŋ se! Haciika baa kaaruwey, ni n'i dondonandi nda ni daa. 34 Ni bankaarayey gaa gonda kuri, Boro kaŋ sinda taali yaŋ wane, kaŋ yaŋ ga talka. Baa kaŋ ni man'i gar i go ga fuwo fun. Amma woodin yaŋ baa si, 35 Kulu nda yaadin ni go ga ne: «Ay wo sinda taali, Daahir Rabbi futa ga bare ka fay da ay.» A go, ay ga konda nin ciiti do, Zama ni ne ni mana zunubi te. 36 Ifo se no ni goono ga bar-bare yaawo cine ka ni fonda barmay? Ni ga haaw Misira sabbay se, Sanda mate kaŋ cine ni haaw Assiriya sabbay se. 37 Baa neewo mo no ni ga fatta, Ni kambey ga bara ni boŋo ra, Zama Rabbi wangu ngey kaŋ yaŋ gaa ni goono ga de, I si hay kulu hanse ni se.

3

1 A ne: Da boro na nga wande fay, Hal a fun kurnyo do ka ye ka ciya boro fo wande, To, kurnye zeena ga ye ka koy a do koyne, wala? Manti laabo din ga ziibi gumo? Amma nin wo, ni na kaaruwataray te da baako boobo, Kulu nda yaadin ma ye ka kaa ay do koyne. Yaadin no Rabbi ci. 2 Ma ni moy fiti ka tudey guna. Man nangu kaŋ ni baakoy mana kani nda nin? Fondey ra no ni n'i batu, Sanda Laarabu kaŋ go taasi beerey ra. Ni na laabo ziibandi da ni kaaruwatara da ni laala mo. 3 Woodin se no ay na burjina hari ganji, Za-za haro mo siino ga te koyne. Kulu nda yaadin ni gonda kaaruwa boŋ sanday, Ni wangu nda haawi ma ni di. 4 A mana gay sohõ ni hẽ ay gaa ka ne: «Ya ay Baaba, nin no ga ti ay zankatara cora. 5 A ga soobay ka futu hal abada no? A ga soobay ka futu kala bananta no?» A go, ni na hari laaloyaŋ ci, Ni n'i goy mo, ni te ni ibaay. 6 Bonkoono Yosiya zamana ra Rabbi ne ay se: Ni di haŋ kaŋ Israyla te, nga kaŋ sinda naanay? A kaaru tondi kuuku fo kulu boŋ, a furo tuuri biikoy fo kulu cire ka kaaruway* goy te noodin yaŋ. 7 Ay mo ne: D'a na hayey din kulu goy te ka ban, a ga ye ka kaa ay do, amma a mana kaa. A nya izo Yahuda kaŋ ga amaana ŋwa mo di woodin. 8 Ay laakal ka faham mo kaŋ Israyla kaŋ sinda naanay na zina te, a se mo ay n'a fay, ay n'a no hiijay wiyaŋ tira. Kulu nda yaadin a nya izo Yahuda kaŋ ga amaana ŋwa mana humburu, amma nga mo koy ka kaaruwataray goy te. 9 A ciya mo, a kaaruwatara saamotaray sabbay se, kala laabo ziibi, a na zina te mo hala nda tondi da tuuri-nya yaŋ. 10 Kulu nda yaadin a nya izo kaŋ ga amaana ŋwa, kaŋ ga ti Yahuda mana ye ka kaa ay do da bine folloŋ, amma da munaficitaray. Yaadin no

Rabbi ci. 11 Rabbi ne ay se koyne: Israyla kaŋ sinda naanay wo, a na adilitaray cab'ay se ka bisa amaana ŋwaaro din Yahuda. 12 Ma koy ka sanno wo fe, ni go ga azawa kambe guna. Ni ma ne: Ya Israyla kaŋ sinda naanay, ma bare ka ye. Yaadin no Rabbi ci. Ay si ni guna nda futay, zama ay ya Suujikoy no. Yaadin no Rabbi ci. Ay si futay gaay hal abada bo. 13 Kala day ni ma ni laala kaŋ ni te Rabbi ni Irikoyo se din ci, Kaŋ ga ti asariya taamuyaŋ goyo kaŋ ni te. Ni na ni baakasina say-say yawey se tuuri kaŋ gonda bi kulu cire. Ni man'ay sanno gana mo. Yaadin no Rabbi ci. 14 Ya araŋ ize murtantey, wa ye ka kaa. Yaadin no Rabbi ci, zama ay ya kurnye no araŋ se. Ay mo ya araŋ sambu, afolloŋ gallu fo ra, ihinka windi fo ra, ya kande araŋ Sihiyona. 15 Ay m'araŋ no hawjiyaŋ kaŋ ga kaan ay bina se, kaŋ yaŋ g'araŋ boy da bayray da fahamay. 16 A ga ciya mo, saaya kaŋ cine araŋ ga baa ka labu-care, araŋ te iboobo laabo ra, -- jirbi woodin yaŋ ra, yaa no Rabbi ci, i si ye ka ne: «Rabbi sappa sundurko.» A si furo laakal ra, i si fongu a gaa mo. A faaji s'i di, i si ye k'a te mo koyne. 17 Alwaati woodin ra no i ga ne Urusalima se Rabbi Koytaray Karga. Ndunnya dumey kulu mo ga margu ka koy a do Rabbi maa gaa, i ma koy Urusalima. I si ye ka ngey bine sanday laala din gana koyne. 18 Jirbi woodin yaŋ ra Yahuda kunda ga dira nga nda Israyla kunda care banda. Care banda mo no i ga fun azawa kambe laabo ra, i ma furo laabo kaŋ ay n'i kaayey no i m'a tubu din ra. 19 Amma ay ne: Danga day ay ma du ka ni daŋ ay izey ra, Ay ma ni no laabu kaano, Tubu kaŋ bisa ikulu albarka ndunnya dumey game ra! Ay ne mo: Araŋ ma ne ay se: «Ay baaba.» Araŋ ma si bare ka fay d'ay ganayaŋ mo. 20 Daahir, mate kaŋ cine wayboro kaŋ ga amaana ŋwa ga nga kurnyo naŋ, Yaadin cine no araŋ n'ay amaana ŋwa, ya Israyla dumo. Yaadin no Rabbi ci. 21 I ga maa jindeyaŋ tondi kuukey boŋ, Israyla izey hẽeni nda ŋwaarayyaŋ wane, Zama i cacar ka daray, haw-ka-teeyaŋ boŋ. I dinya Rabbi ngey Irikoyo gaa. 22 Wa bare, ya araŋ izey kaŋ ga amaana ŋwa. Ay mo, ya araŋ naanay-jaŋa yayandi. Guna, iri go ga kaa ni do, Zama nin no ga ti Rabbi iri Irikoyo. 23 Daahir, halliyaŋ no ga fun tudey do, Kosongu mo ga fun tondi kuukey boŋ. Daahir mo Rabbi iri Irikoyo do no Israyla faaba go. 24 Amma haawi tooro din n'iri baabey tubey ŋwa za iri zankatara gaa, Hala nd'i haw da feeji kurey kulu, D'i ize arey da ize wayey. 25 Naŋ iri ma kani iri haawo ra, Iri kayna mo m'iri daabu, Zama iri na zunubi te Rabbi iri Irikoyo se, Iri nd'iri kaayey, Za iri zankatara gaa kal a kaa ka to sohõ. Iri mana maa Rabbi iri Irikoyo jinda se mo.

4

1 Yaa no Rabbi ci: Ya Israyla, hala day ni ga ni ce banda gana, Da ni ye ka kaa ay do, Da ni na ni toorey kazaamatara hibandi ka kaa ay jine, Da ni si te bine hinka, 2 Da ni ga ze ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono!» k'a te cimi ra, Da cimi ciiti ra, da adilitaray ra -- Gaa no ndunnya dumey ga ngey boŋ albarkandi a do, A do mo no i ga du darza. 3-4 Zama yaa no Rabbi goono ga ci Yahuda nda Urusalima borey se: Ya araŋ Yahuda alborey, D'araŋ mo Urusalima ra gorokoy, W'araŋ sakarey far ka tunandi, Wa si duma karjiyaŋ ra. W'araŋ boŋ dambangu* Rabbi se, W'araŋ biney jofoley hibandi ka kaa, Zama ay futa ma si bagu ka tun sanda danji cine, A ma ton mo hal a sinda wiiko, Araŋ goyey laalayaŋo sabbay se. 5 Wa ci Yahuda ra, Wa fe Urusalima ra, ka ne: «I ma hilli kar laabo ra.» Wa jinde tunandi ka ne: «Wa margu, iri ma furo gallu cinari-beeri-koyey ra.» 6 Wa liiliwal sinji kaŋ ga guna Sihiyona gaa haray!! Araŋ ma zuru, wa si kay bo! Zama ay ga kande masiiba da halaciyaŋ beeri kaŋ ga fun azawa kambe haray. 7 Muusu beero kaŋ ga dumi cindey halaci tun nga gumbo ra, a go fonda boŋ. A fatta nga nango do zama nga ma ni laabo halaci. Ni galley ga ciya kurmu yaŋ mo, Boro kulu si goro i ra. 8 Woodin sabbay se kal araŋ ma bufu zaara yaŋ haw, Araŋ ma hẽ, araŋ ma kuuwa, Zama Rabbi futay korna mana bare ka fay da iri. 9 Yaa no Rabbi ci: A ga ciya mo han din hane, Bonkoono bina da mayraykoyey biney mo ga bu, Alyanga ga alfagey di, Annabey mo ga takooko koyne. 10 Waato din gaa ay ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! Ni na jama wo da Urusalima fafagu gumo, kaŋ ni ne i ga du laakal kanay. A go mo, takuba to hala jinda gaa.» 11 Alwaato din ra no i ga ne jama wo da Urusalima se: «Haw korno kaŋ ga fun saajo tondey ra ka koy ay jama izey do haray, manti ntaasu faaruyaŋ sabbay se no, manti mo hanandiyaŋ se no. 12 Haw fo kaŋ ga gaabu nd'a ga fun ay lordo boŋ. Sohõ mo ay ga ciiti dumbu i se.» 13 A go, sanda hari haw bambata cine no a ga kaa d'a, A wongu torkey mo ga ciya sanda alma haw beeri cine. A bariyey waasu nda zeebanyaŋ. Kaari iri, zama iri halaci! 14 Ya Urusalima, ni bina nyun ka ilaalo kaa zama ni ma du ka faaba. Waati fo no ni fonguyaŋ yaamey ga gana ka fun ni bina ra? 15 Zama Dan ra no jinde fo goono ga masiiba seeda, Jinda din goono ga fe Ifraymu tondo boŋ. 16 Wa

baaru fe ndunnya dumey se. Guna, wa fe Urusalima boŋ. Soojey kaŋ yaŋ ga kwaara daŋ game goono ga fun laabu fo kaŋ ga mooru ra, I ga ngey jindey sambu ka gaaba nda Yahuda galley. 17 Sanda fari batukoyaŋ, yaadin cine no i n'a windi, I goono ga gaaba nd'a zama a na tureyaŋ goy te ay se. Yaadin no Rabbi ci. 18 Ni daa da ni muraadey, Ngey no ka kande ni se hayey din, Ni laala nooya. Haciika mo a ga fottu no. Daahir a to hala ni bina do. 19 Way, ay bina! Way, ay bina! Doori no ay goono ga maa hal ay bina ra! Ay bina goono ga fittaw ay ra. Ay si hin ka dangay zama ay maa hilli hẽeno da wongu laakal tunay, ya nin ay fundo. 20 I na halaciyaŋ ce a ma halaciyaŋ gana, Zama i na laabo kulu halaci. Baaru si i n'ay kuuru fuwey kulu halaci, Ay daabuley mo halaci sahãadin. 21 Waati fo no ay ga di liiliwalo, Ay ma maa hilli karyaŋo mo? 22 Zama ay borey ga saamu, i man'ay bay, Izeyaŋ no kaŋ gonda alman daa, i sinda fahamay, Carmaykomyaŋ no laala teeyaŋ gaa, Amma i sinda bayray kaŋ ga ihanno te. 23 Ay na ndunnya guna, kurmu no kaŋ go koonu. Ay na beeney guna, ngey mo sinda kaari i ra. 24 Ay na tondi kuukey guna. A go, ngey mo kala gasiyaŋ. tudey kulu mo go ga jijiri. 25 Ay guna, a go boro kulu si no. Beene curayzey kulu tun ka deesi. 26 Ay guna koyne, laabu albarkanta ciya saaji. A galley kulu bagu-bagu Rabbi jine, a futay korna ra. 27 Zama yaa no Rabbi ci: Laabo kulu ga ciya koonu, Kulu nda yaadin ay s'a ban pat. 28 Woodin sabbay se no ndunnya ga te bine saray, Beeney mo ga te ibi, Zama ay n'a ci, ay n'a waadu, Ay s'ay miila barmay bo, Ay si bare mo ka fay d'a. 29 Galley kulu goono ga zuru bari-karey da tongo farmey yooje maayaŋ sabbay se. Borey goono ga furo saajo ra, I goono ga kaaru tondey boŋ. I zuru ka galley kulu naŋ, Boro si no kaŋ ga goro i ra. 30 Ni binde, ya nin kaŋ i na ni ku, Ifo no ni ga te? Baa kaŋ ni goono ga bankaaray cirayyaŋ daŋ, Baa kaŋ ni goono ga taalam da wura jinayyaŋ, Baa kaŋ ni goono ga ciraw tuusu ni moy gaa -- Yaamo no ni goono ga ni boŋ hanse. Ni baakoy donda nin, I goono ga ni fundo ceeci no. 31 Ay maa hẽeni, Danga day wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay cine, Kaŋ goono ga nga hay-jina hay da azaaba cine, Sihiyona ize wayo jinde no. A goono ga duray ka fulanzam da cat. A go ga nga kambey salle ka ne: «Kaari ay sohõ! Zama ay fundo kasam wiikoy sabbay se.»

5

1 Ma zuru ka bar-bare nangu kulu Urusalima fondey gaa. Ma guna, ma bay, ma ceeci a batamey ra, Ka di hal araŋ ga du boro folloŋ kaŋ ga cimi ciiti goy te, kaŋ ga cimi ceeci mo, Hal ay mo, ya Urusalima yaafa. 2 I ga ne: «Iri ze da Rabbi fundikoono,» Amma sikka si tangari boŋ no i goono ga zeyaŋo din te. 3 Ya Rabbi, manti cimi no ni moy goono ga ceeci bo? Ni n'i kar, amma i mana maa doori. Ni n'i halaci, amma i wangu goojiyaŋo. I goono ga ngey hangey sandandi hal i bisa tondi sanday. I wangu ka tuubi. 4 Saaya din gaa ay ne: Daahir borey wo boro buunoyaŋ no kaŋ sinda laakal. I si Rabbi fonda bay, kaŋ ga ti ngey Irikoyo farilla. 5 Kala ya koy i albeerey do haray, Ay ma salaŋ d'ey, Zama ngey wo ga Rabbi fonda bay, Kaŋ ga ti i Irikoyo farilla. Amma woodin yaŋ mo, care banda no i na calu* ceeri, I na hawyaŋ harey pati-pati. 6 Woodin se no muusu beeri ga fun gumbi ra k'i kar ka zeeri. Taasi beero sakaley* mo g'i halaci. Mari g'i galley windi, Boro kulu kaŋ fun i ra, a g'i tooru-tooru, Zama i taaley ya iboobo no, I banda yeyaŋo mo go, a baa. 7 Mate no ay ga te ka ni yaafa? Ni izey n'ay furu, I ze da hay fo kaŋ manti irikoy no. Waato kaŋ ay n'i kuru hal i kungu, i na zina goy te. I margu ka te jama kaaruwa fu me gaa. 8 Sanda bari guyaŋ kaŋ ga kungu, I afo kulu goono ga bubuci ka nga gorokasin wande ceeci. 9 Ay si bana hayey din se no? Yaadin no Rabbi ci. Wala ay si fansa sambu ay boŋ se dumo din dumi boŋ no? 10 Wa kaaru a reyzin* kalo gaa ka halaciyaŋ te. Amma wa si halaciyaŋ toonante te bo. W'a kambey pati-pati, Zama manti Rabbi wane no. 11 Zama Yahuda dumo da Israyla dumo na amaana ŋwaari goy te ay se gumo. Yaadin no Rabbi ci. 12 I na tangari ci Rabbi boŋ. I goono ga ne: «A si no. Bone mo si du iri. Iri si di takuba wala haray.» 13 Annabey si hima kala haw kaŋ ga faaru. Sanno si i do koyne. Yaadin mo no i ga te i se. 14 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Za kaŋ araŋ na sanno din dumi te, A go, ay g'ay sanney ciya danji ni me ra, Jama wo mo ma ciya tuuriyaŋ. A g'i ŋwa ka ban mo. 15 Yaa no Rabbi ci: Ya Israyla dumo, a go, Ay ga kande araŋ gaa dumi fo kaŋ ga fun nangu mooro, Dumi no kaŋ gay, dumi no kaŋ go no za doŋ, Dumi kaŋ ni s'a ciine bay, Ni si faham da sanni kaŋ i ga salaŋ mo. 16 I tongey ya saaray feerante yaŋ no, I kulu wongaariyaŋ mo no. 17 I ga ni heemaro nafa da ni ŋwaaro ŋwa. I ga ni ize arey da ni ize wayey ŋwa, I ga ni feejey da ni hawey ŋwa. I ga ni reyzin tiksey da ni jeejay* nyaŋey ŋwa. Ni gallu cinari-beeri-koyey kaŋ gaa ni de din, i g'i bagu-bagu nda

takuba. 18 Amma baa jirbi woodin yaŋ ra ay s'araŋ ban bo. Yaadin no Rabbi ci. 19 A ga ciya mo, d'araŋ ga ne: «Ifo se no Rabbi iri Irikoyo go ga hayey wo kulu te iri se?» kala ni ma ne i se: «Sanda mate kaŋ cine araŋ n'ay furu, araŋ may mebarawey de-koyey se mo araŋ laabo ra, yaadin cine no araŋ ga may yawey se d'a laabu fo kaŋ manti araŋ wano ra.» 20 Ma woone ci Yakuba dumo ra, Ma feyaŋ te Yahuda ra, ka ne: 21 Ya araŋ borey kaŋ yaŋ si caram, Kaŋ sinda laakal mo, wa maa woone sohõ, Araŋ kaŋ gonda moyaŋ, amma araŋ si di. Araŋ kaŋ gonda hangayaŋ, amma araŋ si maa. 22 Araŋ si humburu ay no? Yaadin no Rabbi ci. Araŋ gaahamey si jijiri ay jine no, Ay kaŋ ga naŋ taasi ma ciya teeko se hirri lordi kaŋ ga duumi boŋ, hal a si hin k'a daaru? Baa a bondayey ga follo, I day si hin ka te zaama, Baa i ga kosongu te, Kulu nda yaadin i si hin ka bisa hirro gaa. 23 Amma dumi woone wo, a gonda hanga sanday bine, Da tureyaŋ bine. I kamba ka bare ka ngey koyyaŋ te. 24 I mana ne ngey bina ra mo: «Naŋ day iri ma humburu Rabbi iri Irikoyo, Nga kaŋ ga beena haro no nga alwaato ra, Sintinay wano da kokor banda wano, Nga kaŋ ga heemar alwaati soola ka jisi iri se tabbatante mo.» 25 Araŋ goy laaley na hayey din bare. Araŋ zunubey mo n'araŋ ganji gomni. 26 Zama ay na boro laaloyaŋ gar ay jama ra. I goono ga batandi, Sanda mate kaŋ cine curayze diiko ga gum. I goono ga hirrimi dake deene, i goono ga borey di. 27 Sanda mate kaŋ cine curayze fito ga to da curayzeyaŋ, Yaadin cine no i windey ga to da amaana ŋwaari. Woodin se no i je, i te arzaka. 28 I te burceriyaŋ, i ga nyaale mo. Oho, i ga koy da jina no laala goy ra. I si alatuumey sanni gaakasinay hal a ma te albarka. I si faasa alfukaarey se da mate kaŋ ga hagu nd'a. 29 Ay si hayey wo banayaŋ te no? Yaadin no Rabbi ci. Ay fundo si fansa bana dumo din dumi boŋ no, wala? 30 Haŋ kaŋ ga dambarandi nda fanta hari mo go, A te laabo wo ra: 31 Annabey goono ga tangari annabitaray te. Alfagey goono ga may da ngey boŋ ibaay. Ay jama mo ga ba a ma ciya yaadin cine. Day, ifo no araŋ ga te a bananta?

6

1 Ya araŋ Benyamin izey, Wa zuru ka fun ka yana Urusalima bindo ra. Wa hilli kar Tekowa ra. Wa liiliwal tunandi Bayt-Hakerem boŋ, Zama laala goono ga niigaw ka fun azawa kambe haray, Kaŋ ga ti halaciyaŋ bambata. 2 Ize kwaaso hanna din kaŋ ga ti Sihiyona* ize wayo, Ay g'a halaci. 3 Hawjiyey da ngey alman kurey ga kaa a do. I ga ngey bukkey sinji ka gaaba nd'a k'a windi. I afo kulu mo ga kuru nga nango ra. 4 I ga ne: «Wa wangu soola a se. Wa tun, iri ma kaaru nda wayna to zaari bindi. Kaari iri, zama wayna go ga siiri, Zama wiciri kambu biyo ga ku! 5 Wa tun, iri ma kaaru cin haray ka Urusalima faadey halaci.» 6 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: W'a tuuri-nyaŋey beeri-beeri ka te guyaŋ kaŋ i ga Urusalima wongu nd'a. Gallu nooya kaŋ i ga ba ka gooji. kankami go a ra nangu kulu. 7 Sanda mate kaŋ cine day ga nga haro zaba, Yaadin cine no gallo wo ga nga laala zaba. Boro go ga maa toonye nda halaciyaŋ a ra. Waati kulu ay jine doori nda marayyaŋ go no. 8 Ya Urusalima, ma yadda nda kaseetiyaŋ zama ay bina ma si wangu nin, Ay ma si ni ciya kurmu, Laabu kaŋ sinda goroko. 9 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Ibarey ga Israyla jara kaŋ cindi din mo koobu, Sanda reyzin* tikse cine. Ni kamba ma ye k'a koobu sanda mate kaŋ cine reyzin kosuko ga te da kambey kulu. 10 May yaŋ se no ay ga salaŋ, ay ma kaseeti hal i ma maa? A go, i hangey sinda dambanguyaŋ no hal i si hin ka hangan. A go mo Rabbi sanno ciya foyko i se, I si maa a kaani baa kayna. 11 Woodin sabbay se no ay to da Rabbi futa. Ay farga nd'ay m'a gaay. Ma futay gusam zankey boŋ kwaara fondey gaa da gaabikooney jama boŋ mo fap! folloŋ. Zama baa kurnye nda wande, I g'i sambu care banda, Da arkusey da dottijey care banda. 12 I windey ga bare ka ciya boro fooyaŋ wane, D'i farey d'i wandey mo care banda, Zama ay g'ay kamba salle ka gaaba nda laabo gorokoy. Yaadin no Rabbi ci. 13 Zama za i boro kayney ka koy i boro beerey, I kulu gonda anniya riiba ganayaŋ se. Za i annabey ka koy i alfagey gaa mo, I afo kulu goono ga tangari goy te. 14 I n'ay borey biyo safar beene-beene hinne. I goono ga ne: «Baani samay, baani samay!» Kaŋ mo baani kulu si no. 15 I haaw no i fanta hari goyey kaŋ i te se? Abada, baa kayna, i mana haaw. I moydumey mo mana baa alhaali barmay. Woodin sabbay se binde, Borey kaŋ yaŋ ga kaŋ din ra no i ga kaŋ. Waati kaŋ ay g'i taabandi no ay g'i zeeri ganda. Yaadin no Rabbi ci. 16 Yaa no Rabbi ci: Wa kay fonda boŋ ka guna ka doŋ fondey hã, naŋ kaŋ no fondo hanno go, Araŋ m'a gana mo. Araŋ ga du fulanzamay araŋ fundey se mo. Amma i ne: «Abada! Iri wo s'a gana bo.» 17 Ay na batukoyaŋ daŋ araŋ se mo ka ne: Wa hilli karyaŋ jinde hangan. Amma i ne ngey wo si hangan. 18 Ya ndunnya dumey, wa maa, Ya jama marga, wa bay haŋ kaŋ ga kaa i gaa. 19 Ya nin ndunnya, ma maa, A go, ay

ga masiiba candi ka kande jama wo boŋ, I fonguyaŋey nafa nooya, Za kaŋ i mana hanga jeeri ka maa ay sanno se. Ay asariya mo, i n'a furu. 20 Miila woofo boŋ no i goono ga kande lubban ka fun d'a ay se Seba, da arce kaano mo ka fun d'a laabu mooro? Araŋ sargayey kaŋ i ga ton, Manti haŋ kaŋ ay ga ta no. Araŋ sargayey mana kaan ay se mo. 21 Woodin sabbay se mo, yaa no Rabbi ci: A go, ay ga katiyaŋ hari daŋ jama wo jine, Za baabey za zankey, i kulu no ga kati a gaa care banda, Gorokasin nda nga cora ga halaci mo. 22 Yaa no Rabbi ci: A go, ndunnya dumi fo ga kaa ka fun azawa kambe laabo ra. Ay ga ndunnya dumi bambata fo tunandi a ma fun ndunnya nangu moorey ra. 23 I ga biraw da yaaji gaay. Bine-bi-koyyaŋ no, i si bakar. I jinde ga te kosongu sanda teeku cine. I goono ga bariyaŋ kaaru, Afo kulu go soolante wongu daaga se, Sanda boro kaŋ goono ga ba ka furo wongu ra, A ma wongu nda nin, ya nin Sihiyona ize wayo. 24 Iri maa i baaru, iri kambey yay. Azaaba n'iri di, da taabi mo sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay. 25 Wa si fatta ka koy fari ra. Araŋ ma si taray haray fondo gana mo ibare takuba da humburkumay kaŋ go nangu kulu sabbay se. 26 Ya ay jama ize wayo, Ma ni canta guddu nda bufu zaara. Ni ma bimbilko boosu ra, ni ma bu baray te ni boŋ se sanda mate kaŋ cine i ga ize folloŋ kaŋ go nga hayrey se bu baray te, Bu baray kaŋ ga koroŋ gumo mo, Zama hasarawkoy ga kaŋ iri boŋ da jirsiyaŋ. 27 Nin, Irimiya, ay na ni ciya siiko da neesiko ay jama ra, Zama ni m'i muraadey bay k'i neesi mo. 28 I kulu hanga sando yaŋ da turante yaŋ no gumo. I goono ga bar-bare ka mimanda te, I kulu fumbi goy teekoyaŋ no. I ga hima guuru-say da guuru-bi. 29 Hansekoy goono ga funsu nda korni. Bidila goono ga manne danjo ra. Yaamo no i goono ga hanse, Amma ziibo mana fay waani. 30 I ga ne i se nzarfu yaamo kaŋ boro kulu si ba, Zama Rabbi wang'ey.

7

1 Sanni neeya kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do. A ne: 2 Ma kay Rabbi windo meyo gaa. Noodin binde ni ma sanni woone fe ka ne: Ya araŋ Yahuda borey kulu kaŋ yaŋ ga furo neewo meyey wo ra ka sududu Rabbi se, wa maa Rabbi sanno. 3 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Wa araŋ fondey d'araŋ te-goyey hanse, ay mo g'araŋ naŋ araŋ ma goro nango wo ra. 4 Wa si de tangari sanni gaa kaŋ i ga ne: «Rabbi windo, Rabbi windo, Rabbi windo neeya.» 5 Zama d'araŋ n'araŋ fondey d'araŋ goyey hanse da cimi, d'araŋ na cimi ciito te boro nda nga gorokasin game ra, 6 d'araŋ mana yaw, wala alatuumi, wala wayboro kaŋ kurnye bu kankam, d'araŋ mana boro kaŋ sinda taali wi mo nango wo ra, araŋ mana de-koy fooyaŋ gana mo araŋ boŋ hasaraw teeyaŋ se -- 7 ay mo, kal ay ma naŋ araŋ ma goro nango wo ra, laabo kaŋ ay n'araŋ kaayey no din ra, za doŋ ka koy hal abada abadin. 8 Amma a go, araŋ goono ga de tangari sanniyaŋ gaa, kaŋ yaŋ sinda nafa. 9 Araŋ ga zaytaray da boro wiyaŋ te, araŋ ga zina, araŋ ga ze da tangari, araŋ ga dugu ton Baal se, araŋ ga de-koy fooyaŋ gana, kaŋ araŋ s'i bay. 10 Araŋ ma ye ka kaa koyne ka kay ay jine, windo wo ra, kaŋ i ga ce d'ay maa, araŋ ma ne: «Iri du iri boŋ!» -- Mate no? Zama araŋ ma fanta hari woone yaŋ kulu goy te no? 11 Windi woone, kaŋ i goono ga ce d'ay maa, araŋ n'a ciya zayyaŋ guusu no araŋ diyaŋ gaa, wala? A go, ay bumbo di woodin. Yaadin no Rabbi ci. 12 Amma sohõ wa koy Silo hal ay waato nango do, nango kaŋ ay n'ay maa daŋ a ma goro za sintina. Araŋ ma guna ka di haŋ kaŋ ay te a se, ay borey Israyla laala sabbay se. 13 Sohõ binde, zama araŋ na hayey wo kulu te, yaa no Rabbi ci, baa kaŋ ay salaŋ araŋ se, ay ga soobay ka ci ka yaara, amma araŋ mana maa, ay ce, amma araŋ mana tu, 14 woodin sabbay se no, windo wo, kaŋ i ga ce d'ay maa, nango kaŋ gaa araŋ goono ga de, da nango kaŋ ay no araŋ se, araŋ d'araŋ kaayey -- ay ga te a se sanda mate kaŋ cine ay te Silo se. 15 Ay g'araŋ gaaray mo, ya araŋ fay d'ay diyaŋ, sanda mate kaŋ ay n'araŋ nya-izey kulu gaaray, Ifraymu jama kulu nooya. 16 Nin mo, Irimiya, ni ma si adduwa te dumi woone wo se. Ma si jinde tunandi, ma si gaara i se mo. Ma si sasabandiyaŋ ceeci ay gaa mo i se, zama ay si maa ni se. 17 Ni siino ga di haŋ kaŋ i goono ga te Yahuda galley ra nda Urusalima fondey gaa no? 18 Zankey goono ga tuuri margu, baabey goono ga danji funsu, wayborey mo goono ga hamni diibi ka te takula, zama ngey ma maasa ton _hando se, kaŋ se i ga ne|_ wayboro bonkoono kaŋ go beene, ngey ma haŋyaŋ sargay soogu mo de-koy fooyaŋ se, zama ngey m'ay yanje ceeci se. 19 Yanje no i goono ga ceeci ay gaa? Day manti ngey boŋ no i goono ga fisi ka kaa taray, hal i ma haaw? Yaadin no Rabbi ci. 20 Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay g'ay dukuro d'ay futa gusam nango wo boŋ, boro nda alman, da saajo tuurey, da laabo nafa boŋ. A kulu ga ton, i si danjo wi mo. 21 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: W'araŋ sargayey kaŋ i ga ton gusam araŋ sargayey boŋ, araŋ

ma soobay k'i hamo ŋwa. 22 Zama yana salaŋ d'araŋ kaayey, ay man'i lordi mo hano kaŋ hane ay n'i fattandi Misira laabo ra, sargay kaŋ i ton wala sargay waani yaŋ boŋ. 23 Amma hayo wo ay n'i lordi nd'a, ay ne i se: Wa hanga jeeri ka maa ay jinda. Ay mo, ay ga ciya araŋ Irikoyo, araŋ mo ma ciya ay jama. Araŋ ma dira mo fondey kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a ra, zama araŋ ma goro baani. 24 Amma i mana saal, i mana hanga jeeri mo, amma i na ngey boŋ saaware nda ngey bine sanday laalakoyo gana. I ye da banda, i mana koy jina bo. 25 Za hano kaŋ hane araŋ kaayey fun Misira laabo ra ka kaa sohõ, ay goono g'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Han kulu ay ga soobay k'i donton. 26 Kulu nda yaadin i baa si nd'ay. I mana hanga jeeri mo, amma i na ngey jindey sandandi. I goyey bisa i kaayey waney laala yaŋ. 27 Ni ga sanni woodin yaŋ kulu ci i se, amma i si hanga jeeri ni se bo. Ni g'i ce, amma i si tu ni se. 28 Ni ga ne i se: «Dumo wo ga ti dumi kaŋ si hanga jeeri Rabbi ngey Irikoyo se, i mana yadda nda goojiyaŋ mo. Cimi bu, baa i meyey ra a daray.» 29 Ya Urusalima, ma ni boŋ hamno cabu k'a furu, ma bu baray te tondey boŋ, zama Rabbi wangu zamana wo borey kaŋ se a futu, a n'i furu mo. 30 Yahuda izey na laala goy te ay diyaŋ gaa. Yaadin no Rabbi ci. I na ngey fanta harey sinji windo kaŋ i ga ce d'ay maa din ra, zama ngey m'a ziibandi se. 31 I na sududuyaŋ nangu yaŋ cina koyne, Tofet* wane, kaŋ go Hinnom izo gooro ra, zama ngey ma ngey ize arey da ize wayey ton danji ra. Haŋ kaŋ ay mana lordi, a mana baa furo ay bina ra mo. 32 Yaa no Rabbi ci: a go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa, kaŋ i si ye ka ne a se Tofet koyne, manti Hinnom izo gooro mo, amma boro wiyaŋ gooru, zama i ga fijiyaŋ te Tofet ra hala nangu si cindi. 33 Borey wo buukoy ga ciya beene curey da ham farre ŋwaari. Boro si no mo kaŋ g'i gaaray. 34 Waato din gaa no ay ga fooru ka haaru jinde, da bine kaani jinde, da arhiiji jinde, da wayhiiji jinde mo naŋ i ma ban Yahuda galley ra, da Urusalima fondey ra mo, zama laabo ga ciya kurmu.

8

1 Yaa no Rabbi ci: alwaati woodin ra, i ga Yahuda bonkooney, d'i mayraykoyey, da alfagey, da annabey, da Urusalima ra gorokoy biriyey sambu k'i kaa ngey saarayey ra. 2 I g'i daaru wayna, da handu kwaaray, da beene kundey kulu gaa, kaŋ yaŋ se i na baakasinay cabe, i may i se, i n'i gana, i n'i ceeci, i sududu i se mo. I si biriyey din margu-margu, i s'i fiji mo koyne. I ga ciya birji laabo boŋ. 3 Borey kaŋ yaŋ ga cindi, dumi laalo wo waney, sanda ngey kaŋ yaŋ ga cindi nangu kulu ra kaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey, i ga buuyaŋ suuban ka fay da fundi. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 4 Ni ma ne i se koyne, yaa no Rabbi ci: D'i kaŋ, i si ye ka tun koyne no? Wala i ga banda bare ka jaŋ ka ye ka kaa no? 5 Ifo se no Urusalima borey wo na banda bare, Banda bareyaŋ kaŋ ga duumi no? I goono ga halliyaŋ di ka gaay. I wangu ye ka kaa yaŋ. 6 Ay na hanga jeeri ka hangan, Amma i mana salaŋ da haŋ kaŋ ga saba. Boro si no kaŋ goono ga tuubi nda nga zunubo ka ne: «Ifo no ay te?» Kala day boro kulu goono ga nga koyyaŋ te no, Sanda bari kaŋ te garbat ga koy wongu do. 7 Oho, baa waaliya kaŋ go beene ga nga alwaatey bay. Koloŋayey da kumbu-hangey, da kaagey ga laakal nda ngey kaayaŋo alwaato. Amma ay borey si Rabbi farilla bay. 8 Mate no araŋ goono ga ne: «Iri ya laakalkooniyaŋ no. Rabbi asariya mo go iri banda?» Amma, wa te laakal, hantumkoy tangari kalamo na tangari hantum. 9 Laakalkooney haaw, i humburu, i n'i di mo. A go, i wangu Rabbi sanno. Laakal woofo dumi no i se binde? 10 Woodin sabbay se ay g'i wandey no boro fooyaŋ se, I farey mo borey kaŋ g'i ŋwa yaŋ din se. Zama boro fo kulu, ikayna gaa, ibeeri gaa, I kulu na ngey boŋ nooyandi riiba biniyay se. Afo kulu goono ga tangari goy te, Za annabey gaa kal a ma koy alfagey gaa. 11 I n'ay jama ize wayo dooro yayandi beene-beene. I goono ga ne: «Baani samay! Baani samay!» -- Amma baani kulu si no. 12 I haaw no waato kaŋ i na fanta hari goyey te? Abada, i mana haaw baa kayna. I moydumey mo mana baa alhaali barme. Woodin sabbay se binde borey kaŋ yaŋ ga kati ka kaŋ ra no ngey mo ga kaŋ. I ciiti zaaro ra ay g'i zeeri ganda. Yaadin no Rabbi ci. 13 Ay g'i hamay ka kaa parkatak! Yaadin no Rabbi ci. I si reyzin* ize gar a tiksa gaa, Wala jeejay ize a nyaŋo gaa. Kobtey mo ga suugu. Haŋ kaŋ ay n'i no mo ga daray i se. 14 Ifo se no iri goono ga goro hinne? Wa margu, iri ma furo gallu cinari-beeri-koyey ra, Iri ma bu i ra, Zama Rabbi iri Irikoyo n'iri halaciyaŋo waadu. A n'iri no damari hari iri ma haŋ, Zama iri na zunubi te Rabbi se. 15 Iri na laakal kanay ceeci, Amma gomni kulu si no kaŋ kaa. Iri na fundi baani jirbiyaŋ ceeci, Amma kala humburkumay kaŋ kaa. 16 Za Dan ra no i ga maa ibare bariyey niine karyaŋey. A cey kosongo maayanta laabo kulu ga jijiri. Zama i ga kaa ka laabo da hay kulu kaŋ go laabo ra, Da gallo da nga ra gorokoy kulu ŋwa. 17 Zama a go, ay ga gondiyaŋ da firsayaŋ samba araŋ game ra kaŋ yaŋ gardey

si hin ey, I g'araŋ nama mo. Yaadin no Rabbi ci. 18 Ay bine sara sinda safari! Ay bina dooru. 19 Ma maa ay jama ize wayo hẽeni jinda, A go ga fun laabu kaŋ ga mooru gumo ra ka ne: «Rabbi si no Sihiyona ra no, wala? A bonkoono si no a ra no?» To! Ifo se no i n'ay yanje ceeci nda ngey himandi jabontey, da mebarawey toorey mo? 20 Heemar waate bisa, i na fari wiyaŋ ban, Iri mana du faaba mo. 21 Ay maa doori ay jama ize wayo dooro se gumo. Ay go ga bu baray te. Boŋ haway n'ay di. 22 Ji si no Jileyad ra no? Yayandiko mo si no noodin no? Day, ifo se no ay jama ize wayo mana ye ka te baani?

9

1 Da day ay boŋo ya hari no! Doŋ ay moy ma mundi dooru danga hari-mo cine! Zama ay ma hẽ cin da zaari ay jama ize wayo buukoy se. 2 Doŋ day ay ma bara nda naarukoy zumbuyaŋ nangu saajo ra. Zama ya fay d'ay borey k'i naŋ. Zama i kulu zina-teeriyaŋ no, amaana ŋwaari jama no. 3 I ga ngey deeney siirandi sanda biraw cine, Zama ngey ma tangari taŋ. I ga ngey boŋ gaabandi laabo ra, amma manti cimi se. Zama laala ka koy laala no i goono ga koy jina nd'a. I s'ay bay mo. Yaadin no Rabbi ci. 4 Boro fo kulu ma te laakal da nga gorokasin, A ma si naanay nga nya-ize kulu gaa, Zama nya-ize kulu ga tubu kom no, Gorokasin fo kulu mo ga konda-yanda te. 5 I ra boro fo kulu ga nga gorokasin fafagu, I si cimi ci mo. I na ngey deeney dondonandi i ma tangari te. I na ngey boŋ fargandi laala teeyaŋ ra. 6 Ni nangora go diibi-diiba game ra. I diibi-diiba sabbay se no i wangu ka yadda ngey m'ay bay. Yaadin no Rabbi ci. 7 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A go, ay g'i mannandi k'i si ka di. Da manti yaadin no, Mate no ay ga te ay jama ize wayo se? 8 I deeney ya hangawyaŋ no kaŋ ga kande buuyaŋ, I goono ga hiila sanni ci. Boro ga baani sanni te nga gorokasin se da nga meyo, Amma a bina ra a goono ga gumandi. 9 Ay s'i gooji hayey din sabbay se no? Ay fundo si bana dumo din cine gaa no, wala? Yaadin no Rabbi ci. 10 Ay ga hẽeni nda wurru yaŋ te tondi kuukey se, Ay ma bu baray te saajo do haray kurey nangey se, Zama koogandi n'i halaci hala boro kaŋ ga furo ka bisa si no, Boro si maa haw hẽeni mo noodin. Za beene curey ka koy ganji hamey, I kulu zuru ka daray. 11 Ay ga Urusalima mo ciya laabu gusam yaŋ, da zoŋey nangoray. Ay ma Yahuda galley ciya kurmu yaŋ, Boro kulu si no i ra da goray. 12 May no ga ti laakalkoono kaŋ ga faham da woodin? Man gaa bora kaŋ se Rabbi bumbo salaŋ? Kal a ma fahamandi haŋ kaŋ se no laabo halaci ka ton sanda saaji, hala boro kulu si bisa a ra. 13 Kala Rabbi ne: To. Zama i n'ay asariya kaŋ ay daŋ i jine din furu, i mana ay sanno gana mo, i mana dira a ra mo, 14 amma i bine sanda boŋ no i na Baaley gana, kaŋ yaŋ i kaayey n'i dondonandi nd'a. 15 Woodin sabbay se no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ne: A go, ay ga borey wo kuru nda kobto fotto, ay m'i no tay hari i ma haŋ mo. 16 Ay g'i say-say mo dumi cindey kaŋ yaŋ i kaayey mana bay din game ra, ngey bumbey mo s'i bay. Ay ga takuba mo samba a m'i banda gana hal ay m'i ŋwa ka ban. 17 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Wa lasaabu, wa wayborey kaŋ yaŋ ga bu baray te ce, I ma kaa. Wa donton ka wayboro goney ce. 18 I ma waasu ka kaa ka hẽ iri se hal iri moy ma mundi dooru, Iri mo-kuurey ma hari bambari. 19 Zama i maa hẽeni jinde Sihiyona ra kaŋ ne: «Kaari iri, zama i n'iri ku! Iri haaw gumo, zama iri go ga laabo naŋ. Zama ibarey n'iri nangorayey zeeri.» 20 Amma ya araŋ wayborey, wa maa Rabbi sanno, Araŋ hangey mo m'a me sanney ta. W'araŋ ize wayey dondonandi hẽeni, I afo kulu ma nga gorokasin dondonandi bu baray. 21 Zama buuyaŋ kaaru ka furo iri finetarey gaa, A furo iri faadey ra, Zama nga ma zankey kulu tuusu ka kaa fondey ra, Arwasey mo ma ban kwaara batamey ra. 22 Ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi ci: Boro buukoy ga kaŋ sanda birji kaŋ go fari batamey ra cine, Wala sanda koobu cine waati kaŋ wiiko bisa, Margu-marguko mo si no. 23 Yaa no Rabbi ci: Laakalkooni ma si fooma nda nga laakalo, Hinkoy ma si fooma nda nga hino, Arzakante mo ma si fooma nda nga arzaka. 24 Amma boro kaŋ goono ga fooma ma fooma nda woone: Kaŋ a gonda fahamay, a g'ay bay mo, Ay no Rabbi kaŋ ga baakasinay suuji nda cimi ciiti nda adilitaray te ndunnya ra. Zama hayey din ra no ay ga maa kaani. Yaadin no Rabbi ci. 25 Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa, kaŋ ay ga dambangukoyey kulu gooji i dambanguyaŋ-jaŋay sabbay se: 26 Misira, da Yahuda, da Edom, da Amon izey, da Mowab da borey kulu kaŋ yaŋ ga ngey kaabe casey cabu ka windi, saaji ra borey, zama ndunnya dumey kulu sinda dambanguyaŋ. Israyla dumo kulu mo sinda dambanguyaŋ ngey biney ra.

10

1 Ya Israyla dumo, wa maa sanno kaŋ Rabbi ci araŋ se. 2 Yaa no Rabbi ci: Wa si dumi cindey

fondey dondon, Araŋ ma si humburu beene alaamey mo, Baa kaŋ dumi cindey ga humbur'ey. 3 Zama ndunnya dumey alaadey ya yaamo wane yaŋ no. Zama boro fo ga tuuri beeri saajo tuuri zugu beerey ra, Woodin deesikoy kambe goy no. 4 A g'a taalam da wura nda nzarfu, A g'a sinji nda kuusayaŋ da ndarka zama a ma si zinji se. 5 Toorey din ga hima fari ra humburandi, I si salaŋ. Kala boro fo m'i jare, Zama i si hin ka dira ngey boŋ se. Wa si humbur'ey, Zama i si hin ka hasaraw kulu te, Gomni teeyaŋ hina mo si i se. 6 Ya Rabbi, boro kulu si no kaŋ ga hima nin, Ni ya beeraykoy no, ni maa mo gonda hin beeri. 7 Ya ndunnya dumey Bonkoono, may no si humburu nin? Zama borey ma humburu nin wo wazibi no, Za kaŋ ndunnya dumey laakalkooney kulu ra, D'i koytarayey kulu ra, Boro kaŋ ga hima nin si no. 8 Amma i kulu sinda laakal, saamoyaŋ no. Haŋ kaŋ i dondon ya yaamo no, i tooro ya tuuri day no! 9 Nzarfu kaŋ i dan ka te kobto tafayyaŋ, I ga fun d'ey Tarsis. I ga kande wura mo ka fun d'a Ofir. Gonitaray goyyaŋ no, wura zam kambe goy. Suudi nda suniya no ga ti i bankaarayey. I kulu gonitaray kambe goyyaŋ no. 10 Amma Rabbi no ga ti Irikoy cimi-cimo. Irikoy fundikooni no, nga wo Koy no kaŋ go no duumi. A futa sabbay se ndunnya ga jijiri, Ndunnya dumey si hin ka munye d'a dukuro. 11 Mate kaŋ araŋ ga ci i se neeya: «De-koyey kaŋ mana beeney da ganda taka, woodin yaŋ ga halaci ka ban ndunnya ra da beena cire mo.» 12 Rabbi na ndunnya te da nga hino, A laakalo do no a na ndunnya sinji, A fahamay do mo no a na beeney daaru. 13 D'a na jinde sambu, Kala hariyaŋ kosongu go beene. A ga naŋ buuda ma fun ndunnya me ka ziji beene. A ga kande beene mali da hari care banda. A ga haw kaa taray nga jisiri nango ra. 14 Boro kulu ga hima sanda alman cine bayray-jaŋay sabbay se. Wura zam fo kulu, haawi n'a di nga himandi jabonta sabbay se, Zama a sooguyaŋ himando wo yaamo no, Funsari si no a ra. 15 Yaamoyaŋ no, fafagay goyyaŋ no, I alhakko hane i ga halaci. 16 Amma Yakuba baa, manti yaadin cine no a bara. Zama nga wo ga ti hay kulu Teeko, Israyla mo, a wane kunda no. Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. 17 Ya nin kaŋ i windi nda wongu, Ma gungum ka ni jinayyaŋ sambu! 18 Zama yaa no Rabbi ci: Sohõ ay ga laabo gorokoy sambu k'i catu taray, Ay m'i taabandi, hal i ma maa korni. 19 Kaari ay! Ay marayyaŋo sabbay se, Ay biyo mo si yay. Amma ay ne: «Bone no kay bo, Tilas ay ma hin a suuru. 20 Ay kuuru-fuwo halaci, ay korfey kulu pati, Ay izey fatta ay do, i si no koyne. Boro si no kaŋ ga ye k'ay kuuru-fuwo sinji koyne, A m'a daabuley sarku.» 21 Zama kurukoy kulu ciya saamoyaŋ, I mana Rabbi ceeci mo. Woodin se no i si te albarka, I alman kuro kulu say-say mo. 22 Wa maa baaru, a goono ga kaa! Kosongu bambata goono ga fun azawa kambe laabu kaŋ ga Yahuda galley ciya kurmuyaŋ, zoŋey nangoray. 23 Ya Rabbi, ay ga tabbatandi kaŋ boro fondo, Manti a kambe ra no a go. Boro kaŋ ga dira sinda hina mo a ma nga ce me-daarey soola. 24 Ya Rabbi, m'ay gooji cimi ciiti hinne boŋ, Manti ni futa ra bo, zama ni ma s'ay tuusu. 25 Ma ni futa gusam dumi cindey kaŋ yaŋ si ni bay boŋ, Da kundey kaŋ yaŋ siino ga ni maa ce boŋ. Zama i na Yakuba ŋwa parkatak, Oho, i n'a ŋwa, i n'a ban, I n'a nangora halaci.

11

1 Sanni kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya: 2 Wa maa sappa woone sanno ka salaŋ nda Yahuda borey, da Urusalima gorokoy mo se. 3 Ma ne i se: Yaa no Rabbi Israyla Irikoyo ci: Laalante no boro kaŋ mana haggoy da sappa wo sanney 4 kaŋ ay n'araŋ kaayey lordi nd'a waato kaŋ ay n'i fattandi Misira laabo ra, guuru dudal beero ra. Ay ne: Wa hangan ka maa ay sanno se, araŋ ma goy mo hay kulu kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a boŋ! Yaadin gaa no araŋ ga ciya ay jama, ay mo ya ciya araŋ Irikoyo. 5 Zama ay ma zeyaŋo kayandi kaŋ ay ze d'a araŋ kaayey se ka ne ay g'i no laabu kaŋ ga wa da yu bambari, sanda mate kaŋ cine a go d'a hala hunkuna. Ay tu mo ka ne: «Amin, ya Rabbi!» 6 Rabbi mo ne ay se: Ma sanney wo kulu fe Yahuda galley ra, da Urusalima fondey gaa. Ma ne: Wa maa sappa sanni woone, araŋ m'a te mo. 7 Zama kaseeti beeri no ay salaŋ d'a araŋ kaayey se, hano kaŋ hane ay n'i kaa Misira laabo ra ka kaa hala sohõ. Ay ga soobay ka ci ka yaara i se: Wa hangan ka maa ay sanno se. 8 Amma borey mana maa, i mana hanga jeeri mo, amma i afo kulu soobay ka dira ngey hanga sanday laalayaŋo ra. Woodin se no ay ga sappa woone sanney kulu zumandi i boŋ, sanney kaŋ ay dake i boŋ i ma te, amma i man'i te. 9 Rabbi ne ay se koyne: Ay na murteyaŋ me-hawyaŋ gar Yahuda borey ra, da Urusalima gorokoy ra. 10 Kaayey kaŋ yaŋ wangu ka maa ay sanney, i haamey bare ka ye i zunubey gaa haray, ka de-koy fooyaŋ gana mo zama ngey ma may i se. Israyla dumo da Yahuda dumo na sappa kaŋ ay te in d'i kaayey game ra din tunandi. 11 Woodin se yaa no Rabbi ci: A go, ay goono ga masiiba candi ka kande i boŋ kaŋ i si du ka yana. I ga hẽ ay

gaa, amma ay si hangan i se. 12 Waato din gaa Yahuda galley da Urusalima gorokoy ga koy ka hẽ de-koyey gaa kaŋ yaŋ se i na dugu ton, amma ngey mo s'i faaba baa kayna fo i taabi alwaato ra. 13 Zama ni galley baayaŋo me no ga ti ni de-koyey mo baayaŋey me, nin Yahuda. Urusalima kwaara fondey baayaŋo me mo no araŋ na feema sinji haawi haro wo se, feemey nooya kaŋ i ga dugu ton i ra Baal se. 14 Ni binde ma si adduwa te dumo wo se, ma si hẽeni wala gaara tunandi i se, zama ay si maa i se waati kaŋ i ga hẽ ay gaa i masiiba alwaato ra. 15 Ifo no kande ay baakwa ay windo ra, Za kaŋ a na goy laalo boobo te. Sargay hamo kaŋ ga hanan ga du ka ni masiiba kaa ni gaa no? Mate binde gaa no ni ga du ka farhã? 16 Rabbi na ni maa ce ka ne ni se zeytun* nya kaŋ gonda bi, Nyaŋo ga boori, izo mo ga boori. Amma a ga danji tusu a gaa da kosongu bambata, Tuuro kambey mo ceeri-ceeri. 17 Zama Rabbi Kundeykoyo, nga kaŋ na ni tilam, a na masiiba ci ni boŋ Israyla kunda da Yahuda kunda laala sabbay se, laala kaŋ i te ngey boŋ se, zama ngey m'ay yanje ceeci, za kaŋ i na dugu ton Baal se. 18 Rabbi n'ay kabarandi nda woodin, ay n'a bay mo. Waato din gaa, ya Rabbi, ni n'i goyey cab'ay se. 19 Amma ay ga hima sanda feej'ize kaŋ si yanje, kaŋ i go ga kond'a wiyaŋ do. Ay mana bay mo kaŋ wiiza day i na me-hawyaŋ soola te ay boŋ. I ne: «Iri ma tuuro da nga izey kulu halaci. Iri m'a pati ka kaa fundikooney laabo ra, Zama boro kulu ma si ye ka fongu a maa gaa koyne.» 20 Amma nin, ya Rabbi Kundeykoyo, Nin kaŋ ga cimi ciiti te, Borey biney d'i fonguyaŋey neesikwa mo no, Naŋ ya di ni banayaŋo i boŋ, Zama ni do no ay kande ay sabaabo. 21 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci Anatot alborey boŋ, ngey kaŋ yaŋ goono ga ni fundo ceeci ka ne: «Ni ma si annabitaray te Rabbi maa gaa, zama iri ma si ni wi.» 22 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A go, ay ga ba k'i gooji. I sahãkooney, takuba g'i wi. I ize arey da ize wayey mo, haray g'i wi. 23 Ay si baa boro folloŋ cindi i ra, zama ay ga masiiba candi ka kande Anatot alborey boŋ, i alhakko jiiro nooya.

12

1 Ya Rabbi, ni ya adilitaraykoy no. Woodin sabbay se no ay ga kande ay kalima ni do. Daahir ay ga ba ya ni hã ni ciitey sanni boŋ: Ifo se no boro laaley fondey ga te albarka? Ifo se no boro kulu kaŋ ga amaana ŋwaari goy te go yulwa goray ra? 2 Ni n'i tilam hal i sinji mo. I te kaajiyaŋ, i goono ga beeri, I na baa nafa kaa taray. Maanay-maanay no ni go i meyey ra, Amma i biney ra ni ga mooru. 3 Amma nin, ya Rabbi, ni g'ay bay, ni di ay, Ni n'ay bina neesi mate kaŋ a go ni do haray. M'i fay waani sanda feejiyaŋ kaŋ i ga konda ka wi. M'i waadu mo wiyaŋ zaaro se. 4 Waati fo no laabo ga fay da bu baray, Fari fo kulu subey mo ma lakaw a ra gorokoy laala sabbay se? Baa almaney da beene curayzey halaci, Zama borey ne: «Irikoy si di iri kokoray bananta.» 5 Da ni zuru ce-koyey banda, hal i na ni fargandi, To, mate no ni ga te bariyey yona ra? Wala mo, da ni kati ka kaŋ baani samay laabo ra, Mate no ni ga te Urdun* tuuri lunku-lunkey ra? 6 Zama ni nya izey da ni baaba windo, Baa ngey na ni amaana ŋwa, Baa ngey mo na ni gana nda kaatiyaŋ. Ma s'i cimandi, Baa i na sanni hanno yaŋ te ni se. 7 Ay ga wangu ay kunda, ay g'ay wane jama furu, Ay g'ay bine baakwa daŋ nga ibarey kambe ra. 8 Ay wane jama ciya ay se sanda muusu beeri kaŋ go saaji tuuri zugey ra. A na nga jinde tunandi ka gaaba nd'ay, Woodin se no ay konn'a. 9 Ay wane jama go ay se sanda curo kaŋ gonda cangare-cangare, kaŋ curo cindey n'a daŋ game ka gaaba nd'a. Araŋ ma koy ka ganji ham kulu margu ka kand'ey zama i ma ham ŋwa. 10 Hawji boobo g'ay reyzin* kalo halaci, I g'ay faro taamu-taamu ngey ce taamey cire, I g'ay faro kaŋ ga kaan ay se ciya saaji kurmukoy mo. 11 Boro fo n'a ciya kurmu, A goono ga bu baray te ay se, Zama laabo kulu ciya kurmu, Amma boro kulu ba si nda woodin. 12 Halacikoyaŋ kaaru tondey kulu boŋ saajey ra, Zama Rabbi takuba goono ga ŋwa za laabo me ne-hara kal a ma koy a me ya-hara gaa. Laakal kanay si no mo fundikooni kulu se. 13 I na alkama duma, amma karji no i wi. I na ngey boŋ taabandi yaamo, Araŋ heemaro n'araŋ haawandi Rabbi futay korna sabbay se. 14 Ay gorokasin laaley kulu kaŋ ga tubo kaŋ ay daŋ ay borey Israyla ma tubu din ham, yaa no Rabbi ci i boŋ: A go, ay g'i dagu ka kaa ngey laabo ra, ay ma Yahuda kunda mo dagu ka kaa i game ra. 15 A ga ciya mo, waati kaŋ ay n'i dagu ka ban, ay ga ye ka bakar i se koyne. Ay ga ye ka kand'ey, i boro fo kulu nga tubo do, i boro fo kulu nga laabo ra mo. 16 A ga ciya mo, da gorokasin laaley din n'ay borey muraadey dondon da anniya, d'i ze d'ay maa mo ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono,» sanda mate kaŋ cine i n'ay borey dondonandi i ma ze da Baal -- yaadin gaa kulu i ga du nangu ay borey game ra. 17 Amma d'i wangu ka maa, waati din gaa daahir ay ga ndunnya dumo din dagu k'a halaci. Yaadin no Rabbi ci.

13
1 Yaa no Rabbi ci ay se: Koy ka lin* fatala guddama day. M'a haw ni canta gaa, day ma s'a daŋ hari
ra. 2 Ay binde na guddama day Rabbi sanno boŋ k'ay canta haw d'a. 3 Kala Rabbi sanno ye ka kaa
ay do, sorro hinkanta nooya, ka ne: 4 Ma guddama kaŋ ni day din sambu, kaŋ go ni canta gaa. Ma
tun ka koy Ufratis isa ka guddama tugu noodin tondi guusu fo ra. 5 Ay binde koy k'a tugu Ufratis
meyo gaa, sanda mate kaŋ cine Rabbi n'ay lordi nd'a. 6 A go no yaadin, jirbi boobo bisayaŋ banda,
kala Rabbi ne ay se: Ma tun ka koy Ufratis. Noodin ni ma guddama kaŋ ay na ni lordi nd'a ka ne ni
m'a tugu din sambu ka kande. 7 Ay binde koy Ufratis. Ay na guddama fansi k'a sambu nango kaŋ ay
n'a tugu din ra. A go mo, guddama hasara, a sinda nafa kulu koyne. 8 Waato din gaa no Rabbi sanno
ye ka kaa ay do koyne ka ne: 9 Yaa no Rabbi ci: Misa woone no ay ga Yahuda boŋbeera da
Urusalima boŋbeeray bambata halaci nd'a. 10 Dumi laalo wo kaŋ wangu ka maa ay sanney se, ngey
kaŋ yaŋ goono ga dira ngey hanga sanda ra, i na de-koy fooyaŋ gana zama ngey ma may i se, ngey
ma sududu i se. To, i ga ciya sanda guddama wo cine, kaŋ si hay kulu hanse koyne. 11 Zama sanda
mate kaŋ cine guddama ga naagu boro canta gaa, yaadin cine mo no ay naŋ Israyla kunda kulu, da
Yahuda kunda mo ma naagu ay gaa. Zama i ma ciya ay se jama, i ma ciya maa hanno nda sifayaŋ
da darza. Amma i wangu ka maa. Yaadin no Rabbi ci. 12 Woodin se no ni ga sanni woone ci i se: A
go, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: I ga humbur kulu toonandi nda duvan*. Waati kaŋ i ga ne ni se:
«Iri wo, iri mana bay no, ahãa, i ga humbur kulu toonandi nda duvan?» 13 Waato din gaa ni ma ne i
se: Yaa no Rabbi ci: Laabo gorokoy kulu, danga bonkooney kaŋ yaŋ goono ga goro Dawda nango ra
a karga boŋ, da alfagey, da annabey, da Urusalima gorokoy kulu, ay g'i toonandi nda buguyaŋ. 14
Ay ga boro nda nga nya-ize soote ngey da care gaa, baabey da izey care banda. Yaadin no Rabbi ci.
Ay si suuji i se, ay si jalla i gaa, ay si bakar mo, sanku fa ya fay d'i halaciyaŋo. 15 Wa maa, wa
hanga jeeri, Wa si te boŋbeeray, zama Rabbi no ka salaŋ. 16 Wa darza no Rabbi araŋ Irikoyo se, Za
a mana kubay candi ka kande, Hal araŋ ce taamey ma kati tondi kuuku kubaykoyey gaa. Waati kaŋ
araŋ goono ga kaari batu, A ga ye k'a ciya bu biya*, da kubay bi tik. 17 Amma d'araŋ wangu ka
maa, Ay bina ga hẽ tuguyaŋ ra araŋ boŋbeera sabbay se. Ay moy mo ga hẽeni korno te, I ma mundi
dooru, Zama i ga Rabbi kuro di k'a daŋ tamtaray. 18 Ma salaŋ bonkoono nda nga nyaŋo se ka ne i
se: Wa zumbu ganda ka kayna goray te, Zama araŋ darza koytaray fuula ga fun araŋ boŋey boŋ ka
kaŋ. 19 I ga dandi kambe galley daabu nda saafi, Hal i feeriko si no. I ga konda Yahuda tamtaray, I
ga kond'a kulu tamtaray ra murkutuk. 20 W'araŋ boŋ sambu ka guna ka di borey kaŋ goono ga fun
azawa kambe haray. Man gaa no kuro kaŋ i na ni no din go, Ni alman kuru hanna din? 21 Ifo no ni
ga ne, Waati kaŋ Rabbi ga ni zuure? Za kaŋ nin no ka ni coro zeeney dondonandi i ma ciya ni jine
boroyaŋ. Manti gurzugay ga ni di, Sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay cine? 22 Da binde ni ne
ni bina ra: «Ifo se no hayey din du ay?» To, ni zunubi beero se no i na ni jalli kaa taray, Toonye na
ni ce kondey gana. 23 Etiyopi boro ga hin ka nga gaaham kuuro himando barme no? Wala mari ga
hin ka nga cangara barme no? Da woodin ga te, kulu araŋ mo ga hin ka ihanno te, Araŋ kaŋ doona
goy laalo teeyaŋ. 24 Yaadin cine no ay ga jama wo say-say d'a, Sanda du kaŋ saaji haw goono ga
faaru. 25 Ni baa nooya, baa kaŋ ay neesi ni se. Yaadin no Rabbi ci. Zama ni dinya ay gaa, ni de
tangari gaa mo, 26 Ay wo binde, kala ya ni bankaaray buti hala ni moyduma jine, zama ni haawo
ma bangay. 27 Ay di ni fanta goyey, Kaŋ ga ti ni zina, da ni bubuciyaŋo, Da ni amaana ŋwaari me-
hawyaŋo, Kaŋ ni go ga te tudey boŋ da farey ra. Kaari nin, Urusalima! Ni si ba ni ma hanan. Hala
waatifo no ni ga yadda?
14
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Irimiya do koogay boŋ neeya: 2 Yahuda goono ga bu baray te, A birni me
daabirjey goono ga sooli. Borey go ganda ga goro nda bankaaray bi yaŋ. Urusalima hẽeno ziji. 3 I
boro beerey n'i talkey donton i ma hari guru ka kande. I kaa dayey do, i mana du hari. I ye da ngey
foobu kooney. Haawi n'i di, i kankam, i na ngey boŋey bangum. 4 Zama laabo waaru, kaŋ beene
hari mana kaŋ laabo din ra. Alfarey mo, haawi n'i di, I na ngey boŋey bangum. 5 Oho, jeeri kaŋ go
fari ra hay, A na nga izo furu, zama subu si no. 6 Ganji farkay goono ga kay tondey boŋ ka haw ta
sanda zoŋo cine. I moy ga kayna, zama subu kulu si no. 7 Ya Rabbi, baa kaŋ iri laala goono ga
seeda iri boŋ, Kulu nda yaadin kala ni ma goy ni maa sabbay se! Zama daahir iri banda yeyaŋo ga
baa gumo. Iri na zunubi te ni se. 8 Ya nin, Israyla beeja, Kaŋ g'a faaba taabi alwaato ra, Ifo se no ni

ga ciya sanda yaw laabo ra, Sanda naaruko kaŋ ga nga bukka sinji cin folloŋ se? 9 Ifo se no ni ga ciya sanda boro kaŋ alyanga n'a di, Sanda boro gaabikooni kaŋ si hin ka faaba? Amma ni go iri game ra. I g'iri ce mo nda ni maa, Ya Rabbi, ma si iri furu! 10 Yaa no Rabbi ci dumi woone wo se: Yaadin cine no i ga ba ngey ma kamba. I mana ngey cey gaay. Woodin se no Rabbi si yadda i se. Sohõ binde a ga fongu i taaley gaa, A m'i zunubey banandi te i se. 11 Rabbi ne ay se: Ma si gomni adduwa te dumo wo se. 12 D'i mehaw, ay si maa i hẽeno. D'i kande sargay kaŋ i ga ton, da ŋwaari sargayey, ay s'i ta. Amma ay g'i halaci nda takuba, da haray, da balaaw. 13 Kal ay ne: «Ay, ya Rabbi, Koy Beero! Guna, annabey go ga ne i se: ‹Araŋ si di takuba, araŋ si haray mo, amma ay g'araŋ no laakal kanay tabbatante nango wo ra.› » 14 Kala Rabbi ne ay se: Annabey din goono ga tangari annabitaray te no d'ay maa. Ay man'i donton, ay man'i lordi mo, ay mana baa salaŋ i se. I goono ga annabitaray te araŋ se da tangari bangandi, da gunayaŋ yaamo, da ngey bine halliyaŋ mo. 15 Woodin se no Rabbi salaŋ annabey boŋ kaŋ yaŋ goono ga annabitaray te da nga maa, a mana i donton mo -- kulu nda yaadin i goono ga ne kaŋ borey si di takuba wala haray laabo woone ra -- amma takuba nda haray no i ga annabey din halaci nd'a. 16 Borey kaŋ yaŋ se i goono ga annabitaray te mo, i g'i furu Urusalima fondey gaa, borey kaŋ takuba nda haray ga wi. I si du fijiko, ngey nda ngey wandey d'i ize arey da ize wayey, zama ngey bumbey laala no ay ga gusam i boŋ. 17 Ni binde ma sanni woone ci i se: Ay moy ma mundi dooru cin da zaari, i ma si naŋ. Zama ay wane jama ize wandiya ceeri nda kortimi bambata, Da bi kaŋ ga dooru gumo-gumo. 18 D'ay fatta ka koy fari, Borey kaŋ takuba wi yaŋ din go noodin! D'ay furo kwaara ra mo, A go, wiiza haray taabi go no! Zama annabey da alfagey kulu dira ka koy laabu fo kaŋ i s'a bay do. 19 Ni wangu Yahuda no parkatak? Ni fundo ga Sihiyona fanta no? Ifo se no ni n'iri kar, Iri yayandiyaŋ mo si no? Iri na laakal kanay ceeci, amma gomni fo kulu mana kaa. Iri na yayandiyaŋ alwaati ceeci, Amma kala bine patiyaŋ kaŋ go no! 20 Ya Rabbi, iri g'iri laala bay, D'iri baabey taaley mo, Zama iri na zunubi te ni se. 21 Ma si donda iri, ni maa sabbay se, Ma si ni darza karga kaynandi. Ma fongu, Ma si ni sappa kaŋ go in da nin game ra tunandi. 22 Dumi cindey toorey ra, i gonda wo kaŋ ga hin ka naŋ beene hari ma kaŋ no, wala? Beena binde ga hin ka buru hari sarre nga boŋ se no? Wala manti nin no, ya Rabbi iri Irikoyo? Woodin sabbay se binde no iri ga hangan ni se, Zama nin no ka hayey din kulu te.

15

1 Kala Rabbi ne ay se: Baa Musa nda Samuwila no ga kay ay jine, i day si du ka te ay bina ma bare ka ye dumi woone wo do haray. M'i moorandi hala naŋ kaŋ ay si di ey, i ma ngey koyyaŋ te! 2 A ga ciya mo, d'i ne ni se: «Man gaa no iri ga koy?» kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi ci: Borey kaŋ yaŋ ay waadu buuyaŋ gaa, Buuyaŋ gaa no i ga koy. Borey kaŋ yaŋ ay waadu takuba gaa, Takuba gaa no i ga koy. Borey kaŋ yaŋ ay waadu haray gaa, Haray gaa no i ga koy. Borey kaŋ yaŋ ay waadu tamtaray gaa mo, Tamtaray ra no i ga koy. 3 Yaa no Rabbi ci: Ay ga waadu taaci sinji i boŋ, takuba ma beeri, hansiyaŋ ma kurru, beene curey da ganji hamey ma ŋwa, i ma halaci mo. 4 Ay ga naŋ i ma ciya humburandiyaŋ hari ndunnya mayrayey kulu se Yahuda bonkoono Manasse, Hezeciya ize sabbay se, haya kaŋ a te Urusalima ra din sabbay se. 5 Zama nin Urusalima, may no ga bakar ni se? May no ga bu baray te ni se mo? Wala may no ga kamba ka ni baani hã? 6 Nin kaŋ n'ay furu, yaa no Rabbi ci, Ni ye da banda. Woodin se no ay g'ay kamba salle ni boŋ ka ni halaci, Ay farga nd'ay ma cindi ni se. 7 Ay ga borey faaru nda gaasu laabo birni meyey gaa. Ay ga naŋ i ma jaŋ ngey izey, ay g'ay borey halaci, Za kaŋ i mana bare ka fay da ngey muraadey. 8 I wayborey kaŋ kurnyey bu ga tonton ay windanta hal i ma bisa teeku taasi baayaŋ cine. Ay ga wongu zurandi izeyaŋ candi ka kande i gaa zaari sance, I ga gaaba nda nya nda arwasu. Ay ga naŋ foyrayyaŋ nda humburkumay beeri ma nyaŋo jirsi. 9 Waybora kaŋ na ize aru iyye hay yangala ka nga fundo taŋ. A wayna kaŋ za zaaro ga cindi, Haawi n'a di, a di kayna mo. Ay g'i cindo mo nooyandi takuba se i ibarey jine. Yaadin no Rabbi ci. 10 Ya ay nya, kaari ay kaŋ ni n'ay hay! Ay ya kusuuma boro no, canda-canda boro laabo kulu se. Ay mana garaw daŋ, i mana nooru garaw ay gaa mo. Kulu nda yaadin i boro fo kulu goono g'ay laali. 11 Rabbi ne: Daahir, ay ga ni kaa kambe ni albarka se. Daahir, ay ga naŋ ni yanjekaaro ma kaa ka ŋwaaray ni gaa masiiba alwaati, Da taabi alwaati ra mo. 12 A ga hin ka te no i ma azawa kambe haray guuru-bi wala guuru-say ceeri? 13 Ni arzaka da ni duura kaŋ gonda darza, Ay g'i ciya wongu arzaka, Kaŋ manti nda nooru. Amma ni zunubey kulu sabbay se, ni laabo me-a-

me ra, 14 Ay ga naŋ ni ibarey ma konda nin laabu fo ra kaŋ ni si bay. Zama i na danji diyandi ay futa ra, Danji no kaŋ g'araŋ ton. 15 Ya Rabbi, ni kaŋ ga bay. Ma fongu ay gaa, m'ay kunfa, Ma bana ay se borey kaŋ goono g'ay gurzugandi yaŋ boŋ. Ma s'ay hibandi ni suuro ra. Ni bay kaŋ ni sabbay se no ay di wowi. 16 Ay du ni sanney, ay n'i ŋwa mo. Ni sanney ciya ay se farhã da bine kaani ay bina se, Zama i n'ay ce da ni maa, Ya Rabbi Kundeykoyo. 17 Ay mana goro ndunnya kaani baakoy marga ra, Ay mana farhã mo. Ay goro ay hinne no ni kamba sabbay se, Zama ni n'ay toonandi nda dukuri. 18 Ifo se no ay ga maa doori korno waati kulu, Ay biyo mo go, a sinda safari, a wangu ka yay? Daahir, ni ga ciya ay se sanda tangari gooru kaŋ haro sinda naanay. 19 Woodin sabbay se yaa no Rabbi ci: Da ni ye ka kaa, kal ay ma ni yayandi, Ni mo ga kay ay jine. A binde, da ni na sanni darzante ci ka fay da sanni yaamo, Ni ga ciya sanda ay meyo cine. Jama ga bare ka ye ni do, Amma ni si bare ka ye i do. 20 Ay ga ni ciya mo sanda guuru-say cinari gaabikooni jama wo se. Baa i ga wongu nin, i si te ni boŋ zaama, Zama ay go ni banda, ay ma ni faaba se, Ay ma ni kaa kambe mo. Yaadin no Rabbi ci. 21 Ay ga ni kaa boro laaley kambe ra, Ay ma ni fansa mo ka kaa toonyantey kambe ra.

16

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Ni si hiiji, ni si du ize aru wala ize way mo nangu woone wo ra. 3 Zama yaa no Rabbi ci ize arey da ize wayey kaŋ i ga hay neewo boŋ, d'i nyaŋey kaŋ yaŋ g'i hay, d'i baabey kaŋ yaŋ g'i hay boŋ mo laabu woone ra: 4 I ga bu da balaaw buuyaŋ. Boro kulu si bu baray te i se, i s'i fiji mo. I ga hima sanda birji laabo boŋ. Takuba nda haray g'i ŋwa ka ban. I buukoy ga ciya beene curey da ganji hamey se ŋwaari. 5 Zama yaa no Rabbi ci: Ma si furo bu baray windi ra, ma si koy mo zama ni ma hẽ se, wala ni m'i kunfa se. Zama ay n'ay laakal kana ta dumo wo gaa, nga nd'ay baakasinay suujo d'ay bakaraw mo. Yaadin no Rabbi ci. 6 Boro beerey da ikayney kulu ga bu laabo wo ra. Boro kulu s'i fiji, i si bu baray wala gaaham kottu-kottu yaŋ, wala koosu ka windi yaŋ te i se mo. 7 Borey si bu baray ŋwaari ŋwa i sabbay se, sanda i ma buukoy se yaamaryaŋ te nooya. I si i no yaamaryaŋ haŋ-gaasiya i ma haŋ mo, baa boro baaba wala boro nya sabbay se. 8 Ma si furo batu windi ra zama nin d'ey ma goro care banda, ni ma ŋwa ka haŋ sabbay se. 9 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, nango wo ra, araŋ moy jine, d'araŋ jirbey ra mo, ay ga naŋ ndunnya kaani maayaŋ jinde, da farhã jinde, da arhiiji nda wayhiiji jinde ma ban. 10 A ga ciya mo, saaya kaŋ cine ni na sanney wo kulu cabe borey wo se, ngey mo ga ni hã ka ne: «Ifo se no Rabbi na masiiba bambatey wo kulu ci iri boŋ?» wala i ma ne: «Ifo ga ti taalo kaŋ iri te? Ifo mo no ga ti iri zunubey kaŋ iri te Rabbi iri Irikoyo se?» 11 Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi ci: Zama araŋ kaayey n'ay furu, i na de-koy fooyaŋ ceeci, i may i se, i sududu i se mo. Amma ay wo, i n'ay furu, i man'ay asariya haggoy mo. 12 Araŋ mo, araŋ jaase araŋ kaayey laala goy teeyaŋ, zama a go, araŋ boro fo kulu, araŋ goono ga dira no araŋ hanga sanday laalakoyo banda, hal araŋ si hangan ka maa ay se. 13 Woodin se no ay g'araŋ kaa laabo wo ra k'araŋ catu laabu fo kaŋ araŋ wala araŋ kaayey mana bay ra. Noodin no araŋ ga may de-koy fooyaŋ se cin da zaari, noodin mo ay si gomni cabe araŋ se bo, baa kayna. 14 Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde a go, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ boro si ye ka ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ na Israyla izey fattandi Misira laabo ra.» 15 Amma a ga ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ fun da Israyla izey azawa kambe laabo, da laabey kulu ra mo, nangey kaŋ a n'i gaaray ka kond'ey.» Zama ay ga ye ka kand'ey ngey laabo ra, wo kaŋ ay no i kaayey se. 16 Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga donton i ma tamko boobo ce kaŋ ga borey di sanda mate kaŋ boro ga hari ham di cine. Woodin banda mo ay ga naŋ i ma kol'ize boobo ce. I g'i koli ka kaa tondi kuuku fo-fo kulu boŋ, da tudu kulu boŋ, da tondi guusey ra mo. 17 Zama ay moy goono ga laakal d'i muraadey kulu. Manti tugante no i go ay se bo, i goy laaley mo si daabante ay moy se. 18 Sintina day ay ga bana i gaa labu-care i goy laaley d'i zunubey se, za kaŋ i n'ay laabo ziibandi. I n'ay wane baa mo toonandi nda ngey tooru himandey da ngey fanta harey mo. 19 «Ya Rabbi, ay gaabo, d'ay wongu fu beero, D'ay tuguyaŋo do mo taabi zaari ra! Za ndunnya hirro me gaa no dumi cindey ga fun ka kaa ni do ka ne: ‹Iri kaayey mana hay kulu tubu kala tangari, Da hari yaamo yaŋ, da haŋ kaŋ ra nafa si. 20 Boro ga de-koyyaŋ te nga boŋ se no? A binde, i manti irikoyyaŋ no!› » 21 Woodin se binde, hiino wo ay g'i bayrandi nd'ay kambe gaabo d'ay hino mo. I ga bay mo kaŋ ay maa ga ti Rabbi.

17

1 I na Yahuda zunubo hantum da guuru-bi kalam, Da daminti deene mo. I n'a jeeri a bina walhã
boŋ, D'araŋ sargay feema hilley boŋ mo, 2 Waati kaŋ i izey ga fongu i sargay feemey d'i wayboro
himandi bundu toorey gaa, Tuuri biikoy kulu cire, da tudu kuukey boŋ. 3 Ya ay tondi kuuko kaŋ go
batama ra, Ay ga ni duura da ni arzaka kulu nooyandi i ma ciya wongu arzaka, Ni zunubo kaŋ ni te
tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra banando nooya, Ni laabo me-a-me ra. 4 Ni mo, ni boŋ se ni ga ni
tubo kaŋ ay na ni no taŋ. Ay ga naŋ mo ni ma may ni ibarey se laabu fo kaŋ ni si bay ra, Zama araŋ
na danji diyandi ay futa ra kaŋ ga di hal abada. 5 Yaa no Rabbi ci: Laalante no boro kaŋ ga de boro
gaa, Kaŋ ga nga laakalo sinji gaaham gaa, Kaŋ bina ga bare ka fay da Rabbi. 6 Zama a ga ciya
sanda saaji ra subu, A si fonnay waati kaŋ cine albarka ga kaa bo, Amma a ga goro saaji nangu
koogey ra, Laabu kaŋ gonda ciiri, Kaŋ boro kulu si a ra. 7 Albarkante no boro kaŋ ga de Rabbi gaa,
Boro kaŋ Rabbi no ga ti a deyaŋ hari. 8 Zama a ga ciya sanda tuuri kaŋ i tilam hari me gaa kaŋ ga
nga kaajey salle gooro do haray. A si humburu waati kaŋ wayna korno ga kaa, Zama a kobtey ga
boogu. Hay kulu si no kaŋ g'a fitina koogay jiiri, A si fay da hayyaŋ mo. 9 Bine bisa hay kulu diibi-
diiba, Laala kaŋ sinda safari ka bara a gaa, may no g'a bay? 10 Ay, Rabbi, ay ya bine fintalko no, Ay
ga laakal mo gosi, Zama ay ma bana boro kulu se nga muraadey boŋ, D'a te-goyey nafa mo boŋ. 11
Sanda darfanda kaŋ gum gunguri kaŋ a mana dam boŋ, Yaadin cine no boro kaŋ na arzaka margu-
margu kaŋ manti cimi do ga bara. A jirbey bindo ra no a ga fay d'a, A bananta mo a ga ciya saamo.
12 Darza karga kaŋ gonda beeray za sintina, Nga no ga ti iri nangu hananta. 13 Ya Rabbi, Israyla
beeja, Borey kaŋ na ni furu kulu ga haaw. Borey kaŋ yaŋ na banda bare ni gaa, I g'i maa hantum
laabu gaa, Zama i na Rabbi furu, Nga kaŋ ga ti hari zuru fundikoono. 14 Ya Rabbi, m'ay yayandi,
ay ga yay mo. M'ay faaba, ay ga du faaba mo, Zama nin no ga ti ay sifawo. 15 A go mo, borey go
ga ne ay se: «Man no Rabbi sanno go? A ma kaa me sohõ!» 16 Ay wo mana cahã ay ma fay da
kuruko goray ni banda, Ay mana yalla-yalla nda masiiba zaaro mo. Ni ga bay haŋ kaŋ fun ay meyo
ra, Ni jine no a go. 17 Ma si ciya humburkumay hari ay se, Zama nin no ga ti ay koruyaŋ do
masiiba hane. 18 Borey kaŋ yaŋ goono g'ay gurzugandi, naŋ i ma haaw, Amma ma si naŋ ay wo ma
haaw. Naŋ i biney ma pati, amma ay wo bina ma si pati. Ni ma masiiba zaaro candi ka kande i gaa
k'i halaci labu-care. 19 Yaa no Rabbi ci ay se: Ma koy ka kay Talkey Birni Meyo gaa, nango kaŋ
Yahuda bonkooney ga furo ka fatta. Ma kay mo koyne Urusalima birni meyey kulu gaa. 20 Ma ne i
se: Wa maa Rabbi sanno, ya araŋ Yahuda bonkoono, da Yahuda kulu, da Urusalima gorokoy kulu,
araŋ kaŋ yaŋ goono ga furo kwaara meyey wo gaa! 21 Yaa no Rabbi ci: Wa laakal d'araŋ fundey,
araŋ ma si jaraw kulu dumi jare asibti hane, araŋ ma si furo nd'a mo Urusalima meyey gaa. 22 Araŋ
ma si jinay kulu dumi sambu mo ka fattandi araŋ windey ra asibti hane. Araŋ ma si goy kulu te mo,
amma araŋ ma asibti hano fay waani, sanda mate kaŋ cine ay n'araŋ kaayey lordi nd'a. 23 Amma
ngey wo, i mana maa, i mana hanga jeeri mo. I na ngey boŋ sandandi, zama ngey ma si maa, ngey
ma si goojiyaŋ ta mo. 24 Yaa no Rabbi ci: A ga ciya mo, d'araŋ maa ay se da anniya, hal araŋ siino
ga furo nda jinay dumi kulu gallo wo meyey gaa asibti hane, amma d'araŋ ga asibti hane fay waani,
araŋ siino ga goy kulu te a ra, 25 waati din gaa bonkooney da ngey mayraykoyey ga furo gallo wo
meyey gaa, ka goro Dawda karga boŋ mo. I ga wongu torkoyaŋ da bariyaŋ kaaru, ngey da ngey
mayraykoyey, ngey kaŋ ga ti Yahuda alborey da Urusalima gorokoy. Gallo wo mo ga bara nda
gorokoyaŋ hal abada. 26 Yahuda galley ra, da nangey kaŋ ga Urusalima windi mo ra, da Benyamin
laabo, da Safela*, da tondi kuukey, da Negeb* mo, boroyaŋ ga fatta ka kande sargay kaŋ i ga ton, da
sargay waani, da ŋwaari sargay, da lubban. I ga kande saabuyaŋ sargay mo Rabbi windo do. 27
Amma d'araŋ wangu ka maa ay se kaŋ ay ne araŋ ma asibti hano fay waani, hala mo araŋ goono ga
jinay sambu ka furo nd'ey Urusalima meyey gaa asibti hane -- kal ay mo, ay ma danji daŋ a meyey
gaa, kaŋ ga Urusalima faadey ŋwa, danjo si bu mo.
18
1 Sanno kaŋ fun Rabbi do ka koy Irimiya do neeya: 2 Ma tun ka koy kusu cinakwa do. Noodin no
ay ga naŋ ni ma maa ay sanney. 3 Ay binde koy kusu cinakwa kwaara. A go mo, a goono ga nga
goyo te da mãsin. 4 Kuso kaŋ a goono ga te da botogo, d'a hasara kusu cinakwa kambe ra, kal a m'a
barmay ka kusu fo te koyne, haŋ kaŋ kusu cinakwa di ga kaan nga se no a ga te da botoga. 5 Kala
Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 6 Ya Israyla dumo, ifo no ga ganji ay ma te d'araŋ sanda mate kaŋ
kusu cinakwa wo te cine? Yaa no Rabbi ci: Guna, sanda botogo kaŋ go kusu cinakwa kambe ra,

yaadin cine no araŋ go ay kambe ra, ya Israyla dumo. 7 D'ay na saaware te ndunnya dumi fo boŋ, wala mayray fo boŋ ka ne i m'a bagu, i m'a zeeri, i m'a halaci, 8 amma da alwaati woodin ra dumo kaŋ ay n'a ciine te din ma bare ka fay da nga laalayaŋo, ay mo kal ay ma bare ka fay da masiiba kaŋ ay anniya ay ma goy i boŋ. 9 Da mo ay saaware ndunnya dumi fo boŋ, wala mayray fo boŋ ka ne i m'a cina, i m'a tilam, 10 amma da alwaati woodin ra a na goy laalo te ay diyaŋ gaa, a mana ay sanno gana, ay mo, kal ay ma bare ka fay da gomno kaŋ ay miila ay ma te i se din. 11 Sohõ binde, ma salaŋ Yahuda borey da Urusalima gorokoy se, ka ne: Yaa no Rabbi ci: Wa guna, ay ga masiiba sijiri k'a bangandi araŋ boŋ. Ay ga dabari te araŋ se. Wa bare fa! Araŋ boro fo kulu ma nga fondo laala naŋ, w'araŋ muraadey d'araŋ goyey tajandi. 12 Amma i go ga ne: «Daama si no, zama iri g'iri boŋ dabarey gana, iri afo kulu mo ma goy nga bine laalakoyo hanga sanda boŋ.» 13 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci: Wa soobay ka hã dumi cindey ra, May no ka maa hayo wo dumi baa ce fo? Israyla wandiya na fanta hari beeri te. 14 Liban neezo* ban tondi batama boŋ no? Wala hari yeeney kaŋ ga zumbu ka fun tudey boŋ koosu no? 15 Amma ay borey diny'ay gaa. I na dugu ton tooru yaamoyaŋ se. I daŋ ngey boŋ se ngey ma kati ngey fondey gaa, Ka za doŋ fondo zeeney taŋ, Hal i ma fondayze siiro fooyaŋ gana, Manti dabe boŋ bo. 16 Haya n'i laabo ciya fanta hari da kayna hari hal abada. Boro kaŋ ga bisa kulu no ga dambara ka nga boŋ saku. 17 Ay g'i say-say ngey ibarey jine danga mate kaŋ cine wayna funay haw ga te. Ay ga banda bare i se, kaŋ manti nda moyduma, I masiiba zaaro ra. 18 Waato din gaa no i ne: « Wa kaa, iri ma me haw dabariyaŋ te Irimiya boŋ, zama sikka si asariya si daray alfaga se, saaware si daray laakalkooney se, sanni mo si daray annabey se. Wa kaa, iri m'a kar da deene, iri ma si ye ka laakal ye a sanni baa afolloŋ gaa koyne.» 19 Ya Rabbi, m'ay guna, Ma maa ay yanjekaarey jinda. 20 I ga gomni bana nda laala no, wala? Zama i na guusu hirrimi fansi ay fundo se. Ma fongu mate kaŋ cine ay kay ni jine nd'a, Zama ay ma gomni sanni salaŋ ni se i sabbay se, Ay ma ni futa hibandi ka kaa i boŋ mo. 21 Woodin sabbay se, Kala ni m'i izey daŋ haray kambe ra, Ma ngey bumbey mo no takuba hin se, I wandey ma mursu ngey izey ka ciya goboroyaŋ mo. Buuyaŋ m'i alborey to. Takuba m'i arwasey kar tangami ra mo. 22 I ma maa kaatiyaŋ i windey ra waati kaŋ ni ga wurrandi izeyaŋ candi ka kande i se jirsi boŋ. Zama i na guusu hirrimi fansi ay se zama ngey m'ay di, I na kumsayyaŋ dake deene zama ngey m'ay cey di. 23 Amma, ya Rabbi, ni ga bay me-hawyaŋ kulu kaŋ i goono ga gurum ay boŋ zama ngey m'ay wi se. Ma si i laalayaŋo yaafa i se, Ma si i zunubey mo tuusu ka kaa ni jine. Amma ma naŋ i ma kati ni jine, Ma te d'ey waati kulu kaŋ ni ga futu.

19

1 Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka kusu cinako foobu day. Ma borey ra arkusu fooyaŋ, da alfagey ra dottijey suuban. 2 Ma fatta ka koy Hinnom izo gooro do, kaŋ go Cambu Meyo jarga. Noodin ni ma sanno kaŋ ay ga ci ni se din fe. 3 Ma ne: Ya araŋ Yahuda bonkooney, da Urusalima ra gorokoy, wa maa Rabbi sanno. Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay ga masiiba candi ka kande nango wo boŋ, kaŋ ga naŋ a maako kulu hangey ga kungu. 4 Za kaŋ borey wo n'ay furu, i na nango wo ziibandi ay se, i na dugu ton a ra de-koy fooyaŋ se, kaŋ yaŋ ngey bumbey wala i kaayey, wala Yahuda bonkooney si i bay. I na nango wo toonandi nda boro kaŋ sinda taali kuri. 5 I na Baal sududuyaŋ nangey cina, zama ngey ma ngey ize arey ton danji ra, sargay kaŋ i ga ton Baal se nooya, haŋ kaŋ ay man'a lordi te, yana a ci, a mana baa kaa ay bina ra mo. 6 Woodin sabbay se, guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ i si ye ka ne nango wo se Tofet koyne, wala Hinnom izo gooro, kala day Boro Wiyaŋ gooru. Yaadin no Rabbi ci. 7 Ay ga Yahuda nda Urusalima saawara ciya yaamo nango wo ra. Ay ga naŋ takuba m'i zeeri ngey ibarey jine, da borey kaŋ yaŋ goono g'i fundey ceeci kambe ra mo. Ay g'i buukoy no i ma ciya beene curey da laabo ganji hamey se ŋwaari. 8 Ay ga gallo wo ciya kurmu nda donda-caray hari mo. Boro kaŋ ga bisa kulu ga dambara, a ma cuusu gallo balaawey baayaŋ se. 9 Ay ga naŋ i ma ngey ize arey da ize wayey ham ŋwa. I boro fo kulu mo ga nga cora ham ŋwa, wongu windiyaŋ gurzugay da kankami ra, kaŋ i ibarey d'i fundey ceecikoy g'i kankam d'a. 10 Waato din gaa no ni ma foobo kaŋ go ni se din bagu borey kaŋ goono ga ni dum kulu jine. 11 Ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Yaadin cine no ay ga dumo wo da gallo wo bagu nd'a, sanda mate kaŋ i ga kusu cinako kusu bagu cine, hal a si ye ka hanse koyne. I ga fijiyaŋ te mo Tofet ra, zama fijiyaŋ nangu fo si cindi. 12 Yaa no Rabbi ci: Yaadin mo no ay ga te nango wo se, d'a ra gorokoy mo se, ay ma gallo wo ciya sanda Tofet cine. 13 Urusalima windey da Yahuda

bonkooney waney mo ga ciya harram hari sanda Tofet cine. Zama i na dugu ton windey daabirjey boŋ beene kundey se, i na haŋyaŋ sargayey soogu mo de-koy fooyaŋ se. 14 Waato din gaa Irimiya kaa ka fun Tofet, nango kaŋ Rabbi n'a donton a ma koy ka annabitaray te. A kay Rabbi windo batama ra, ka ne jama kulu se: 15 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay ga masiibey kulu kaŋ yaŋ ay ci candi ka kande gallo wo da nga kawyey kulu boŋ, za kaŋ i na ngey boŋ sandandi, zama ngey ma si maa ay sanney se.

20

1 Waato kaŋ Alfa Pasur, Immer izo, kaŋ ga ti Irikoy windo se jina fune maa kaŋ Irimiya goono ga hayey din annabitaray te, 2 kala Pasur na annabi Irimiya kar k'a daŋ baka* ra kaŋ go Benyamin meyo do, azawa kambe haray wano, meyo kaŋ go Rabbi fuwo jarga. 3 A wane suba mo Pasur na Irimiya kaa baka ra. Kala Irimiya ne a se: «Rabbi mana ni maa daŋ Pasur bo, amma Joote go Kuray Kulu.» 4 Zama yaa no Rabbi ci: A go, ay ga ni ciya humburkumay hari ni boŋ se, hala nda ni corey kulu mo se. I ibarey takubey g'i zeeri, ni moy ga di a mo. Ay ga Yahuda kulu daŋ Babila bonkoono kambe ra. A ga kond'ey ka daŋ tamtaray Babila ra, a g'i wi da takuba mo. 5 Gallo wo mo, a arzaka kulu nd'a nafa kulu nd'a jinay caadantey kulu, oho, hala nda Yahuda bonkooney jisiri nangey ra waney, ay g'i daŋ i ibarey kambe ra. Ngey mo g'i ku, i m'i sambu ka kond'ey Babila. 6 Nin wo mo, Pasur, da borey kulu kaŋ goono ga goro ni windo ra, araŋ ga koy tamtaray ra. Ni ga kaa Babila, noodin no ni ga bu, noodin mo no i ga ni fiji, nin da ni corey kulu, kaŋ yaŋ se ni na tangari annabitaray te. 7 Ya Rabbi, ni n'ay fafagu, ni du ay mo. Ni bisa ay gaabi, ni te zaama mo. Ay ciya hahaarayaŋ hari zaari me-a-me, Borey kulu goono g'ay hahaara. 8 Zama saaya kaŋ cine ay ne ay ga salaŋ kulu, Ay ga soobay ka kaati ka ne: «Toonye nda halaciyaŋ go kaa!» Zama Rabbi sanno hima ay se sanda wowi hari da donda-caray hari zaaro me-a-me. 9 Kal ay ne: «Ay s'a maa ci, Ay si ye ka sanni fo ci a maa ra koyne.» Amma ay maa ay bina ra sanda danji kaŋ ga ton no goono ga daabu ay biriyey ra. Ay farga da suuru hinyaŋo, A mong'ay se mo. 10 Zama ay maa boro boobo ruubu, i go ga ne: «Joote go kuray kulu gaa. M'a kalima, oho, iri ga kond'a kalima!» Ay naanay borey kulu goono ga batandi hala ya kaŋ. I go ga ne: «Hambara boro ga hin k'a halli, Iri mo ma te a boŋ zaama, Iri ma bana a gaa.» 11 Amma Rabbi go ay banda, Gaabikooni no kaŋ ga humburandi. Woodin se no ay gurzugandikoy ga kati. I si te zaama bo, amma i ga haaw gumo, Zama i mana goy da laakal, Ngey nda kayna no hal abada kaŋ borey si diny'a gaa. 12 Amma, ya nin Rabbi Kundeykoyo, adilantey* Neesikwa, Nin kaŋ ga di gunde nda bine ra, Naŋ ay ma di ni banando i boŋ, Zama ni do no ay konda ay sabaabo. 13 Wa baytu te Rabbi se, wa Rabbi sifa, Zama a na alfukaaru fundi faaba laala goy-teekoy kambe ra. 14 Laalante no zaaro kaŋ ra i n'ay hay. I ma si hano kaŋ hane ay nya n'ay hay din albarkandi. 15 Laalante no bora kaŋ kande ay baabo se baaru hanno k'a bine kaanandi gumo ka ne: «I na ize aru hay ni se,» 16 Naŋ bora din ma ciya sanda galley kaŋ yaŋ Rabbi zeeri, A mana jalla i gaa mo. A ma maa kuuwayaŋ susubay, Da wongu ceyaŋ mo wayna go zaari sance, 17 Za kaŋ Rabbi man'ay wi za ay go gunde ra, Hal ay nyaŋo ma ciya ay se saaray, A gunda ma beeri waati kulu. 18 Ifo se no ay fatta ka fun gunde ra hal ay ma di taabi nda bone, Ay m'ay jirbey ban haawi ra mo?

21

1 Sanno wo fun Rabbi do ka kaa Irimiya do, waato kaŋ bonkoono Zedeciya na Pasur Malciya izo, da Alfa Zafaniya Maaseya izo donton a gaa ka ne: 2 «Ay ga ni ŋwaaray, ma saaware ceeci ay se Rabbi gaa, zama Babila bonkoono Nebukadnezzar kande iri gaa wongu. Hambara Rabbi ga te iri se nga dambara goyey dumo boŋ, zama bora din ma tun ka fay da iri.» 3 Kala Irimiya ne i se: Haŋ kaŋ araŋ ga ci Zedeciya se neeya: 4 Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa guna, wongu jinayey kaŋ go araŋ kambey ra, kaŋ yaŋ araŋ ga Babila bonkoono wongu nd'a, ngey nda Kaldancey kaŋ yaŋ n'araŋ daŋ game gallo banda, wongu jinay din, kal ay m'i bare, m'i margu-margu ka kand'ey hala gallo wo bindo ra. 5 Ay bumbo mo no ga wongu nd'araŋ, ay kambe go sallante nda jase gaabikooni, da dukuri, da futay. Oho, futay korno no ay g'a te d'a. 6 Ay ga gallo wo gorokoy kar, boro nda alman, i ga bu da balaaw bambata. 7 Yaa no Rabbi ci: Woodin banda mo koyne, ay ga Yahuda bonkoono Zedeciya daŋ, nga nda nga tamey, d'a jama, da borey kaŋ yaŋ du ka balaawo da takuba da hara yana gallo ra. Ay g'i daŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, kaŋ ga ti i ibarey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ goono g'i fundey ceeci. A g'i kar da takuba. A si jalla i gaa, a si bakar i se, a si suuji te i se

mo. 8 Ni ga ne borey wo se koyne: Yaa no Rabbi goono ga ci: A go, ay na fundi fondo da buuyaŋ fondo daŋ araŋ jine. 9 Boro kaŋ goro gallo wo ra, takuba, da haray, da balaaw no g'a wi. Amma boro kaŋ fatta ka koy ka kaŋ Kaldancey kambe ra, kaŋ yaŋ n'araŋ koli ka windi nda wongu, bora din ga funa, a ga yana nda nga fundo. 10 Yaa no Rabbi ci: Zama ay n'ay moyduma sinji gallo wo boŋ da masiiba miila, kaŋ manti gomni wane no. Ay g'a daŋ Babila bonkoono kambe ra, nga mo g'a ton da danji. 11 Ni ma ne Yahuda bonkoono banda se mo: Wa maa Rabbi sanno. 12 Ya Dawda dumo, yaa no Rabbi ci: Wa cimi ciiti te susubay kulu. Wa borey kaŋ yaŋ i goono ga kom faaba ngey komkoy kambe ra, Zama ay futa ma si fatta sanda danji cine ka ton hala boro si no kaŋ ga hin k'a wi, Araŋ goyey laalayaŋo sabbay se. 13 Ya nin gooro ra gorokwa, da tondi batama wano mo, Ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi ci. Araŋ kaŋ goono ga ne: «May no ga hin ka zumbu ka kaa iri gaa? May no ga hin ka furo iri nangorayey ra?» 14 Amma ay ga ciiti araŋ se araŋ goyey boŋ. Yaadin no Rabbi ci. Ya danji tusu araŋ saajo gaa, Kaŋ ga hay kulu kaŋ go a windanta ŋwa ka ban.

22

1 Yaa no Rabbi ci: Ma koy Yahuda bonkoono windo do ka sanno wo ci noodin: 2 Ma ne: Ya Yahuda bonkoono kaŋ goono ga goro Dawda karga boŋ, nin da ni bannyey da ni talkey kaŋ yaŋ ga furo windi meyey wo gaa, wa maa Rabbi sanno. 3 Yaa no Rabbi ci: Wa cimi ciiti te, wa adilitaray mo te. Araŋ ma boro kaŋ i kom faaba ka kaa toonyante kambe ra. Araŋ ma si toonye te yaw wala alatuumi wala wayboro kaŋ kurnye bu se. Araŋ ma si boro kaŋ sinda taali wi mo nango wo ra. 4 Zama hala day araŋ na woodin yaŋ te, bonkooney kaŋ yaŋ ga goro Dawda karga boŋ, ngey kaŋ yaŋ ga torkey da bariyey kaaru, i ga soobay ka furo windo wo meyey gaa, bonkoono da nga tamey da nga talkey kulu. 5 Amma d'araŋ wangu ka sanney din gana, ay ze d'ay boŋ, windo wo ga ciya kurmu. Yaadin no Rabbi ci. 6 Zama yaa no Rabbi na Yahuda bonkoono dumo ciine te d'a: Ni ya danga Jileyad no ay se. Ni ya danga Liban boŋo mo no. Kulu nda yaadin saaji fimbi no ay ga ni ciya, Danga galluyaŋ kaŋ sinda goroko cine. 7 Ay ga borey kaŋ yaŋ ga ni halaci suuban, Boro fo kulu nda nga wongu jinayey. I ma ni sedre* darzakoyey beeri k'i catu danji ra. 8 Ndunnya dumi boobo ga kaa ka bisa gallu woone gaa, I afo kulu ga ne nga gorokasino se: «Ifo se no Rabbi na woone te gallu bambata wo se?» 9 I ga tu mo ka ne: «To, zama i na Rabbi ngey Irikoyo sappa tunandi se no. I sududu de-koy fooyaŋ se ka may i se mo.» 10 Wa si hẽ buuko se, wa si bu baray te a se mo. Amma wa hẽeni korno te bora kaŋ koy din se, Zama a se ye ka kaa koyne. A si ye ka di laabo kaŋ ra i n'a hay din koyne. 11 Zama yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono Sallum Yosiya izo boŋ, kaŋ na koytaray ŋwa nga baabo Yosiya nango ra, Sallum din kaŋ jin ka fun nango wo ra. A ne: A si ye ka kaa hal abada. 12 Amma nango kaŋ i kond'a tamtaray din, noodin no a ga bu. A si ye ka di laabu woone koyne. 13 Kaari bora kaŋ na nga windo cina adilitaray-jaŋay boŋ! Da nga fu-izey mo cimi-ciiti-jaŋay boŋ! Kaŋ na nga gorokasin goyandi, a man'a bana, A man'a no nga alhakko mo! 14 Bora ga ne: «Ay ga windi bambata cina ay boŋ se, Da jidan bisa kaŋ fu-izey ga hay. Ay m'a finetarey kaa, ay m'a daabu nda sedre bundu, K'a tuusu nda pantir ciray.» 15 Nin wo, ni ga mayray te zama se ni goono g'a gaaziga nda sedre bundu no, wala? Ni baaba, manti a ŋwa, a haŋ, A na cimi ciiti nda adilitaray te? A na nga ndunnya gora te baani samay waato din. 16 A ciiti borey kaŋ go laami ra da alfukaarey se, I goono ga baani goray te mo waato din. Manti woodin ga cabe kaŋ a g'ay bay? Yaadin no Rabbi ci. 17 Amma nin wo, ni moy da ni bina si hay kulu gaa kala ni zamba riiba, Ni ma wo kaŋ sinda taali wi, ni ma toonye te, Ni ma komyaŋ mo te. 18 Yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo boŋ: Borey si bu hẽeni te a sabbay se ka ne: «Kaari, ya ay nya-izo!» Wala: «Kaari, ay waymo!» I si bu hẽeni te a sabbay se mo ka ne: «Kaari, ya jine bora!» wala «Kaari, a darza!» 19 I g'a fiji farkay fijiyaŋ, kaŋ ga ti i m'a kurru ka furu Urusalima kwaara banda. 20 Ma koy ka kaaru Liban boŋ, ka soobay ka kuuwa, Ma ni jinda sambu gumo mo Basan ra, Ma kaaru Abarim boŋ mo ka kuuwa, Zama i na ni baakoy kulu tutubu. 21 Ni bonkaana ra ay salaŋ ni se, amma ni ne: «Ay si hangan ni se!» Ni daa nooya za ni zankatara gaa, Ni ma wangu k'ay sanno gana. 22 Haw faaru ga ni kurukoy kulu kuru, Ni baakoy mo ga koy tamtaray ra. Waato din gaa daahir haawi nda kayna ga ni di ni laalayaŋo kulu sabbay se. 23 Ya nin kaŋ ga goro Liban ra, Kaŋ ga ni fito te sedrey ra, Man gaa ni durayyaŋo kaŋ ni ga te misa, Waati kaŋ zaŋay ga ni di, Sanda wayboro kaŋ ga hay-zaŋay wane cine! 24 Yaa no Rabbi ci: Ay ze d'ay fundo, baa day i ma ne Yahuda bonkoono Koniya, Yehoyacim izo ya korbay no ay kambe ŋwaaro gaa, kulu nda yaadin kala ya ni dagu ka kaa

noodin. 25 Ay ga ni daŋ borey kaŋ yaŋ goono ga ni fundo ceeci kambe ra, da borey kaŋ yaŋ ni ga humburu kambe ra mo, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, da Kaldancey kambe ra mo. 26 Nin da ni nyaŋo kaŋ na ni hay, ay g'araŋ jindaw araŋ ma koy laabu fo ra, naŋ kaŋ i mana ni hay, noodin mo no araŋ ga bu. 27 Amma laabo wo kaŋ i biney ga yalla-yalla nd'a ngey ma ye ka kaa a ra, i si ye ka kaa a ra koyne. 28 Koniya wo kusu bago kaŋ i ga dond'a no? Nga wo kusu no kaŋ boro kulu si ba r'a, wala? Ifo se no i n'a jindaw, nga nda nga banda. I n'i catu laabu kaŋ i si bay ra? 29 Ya laabo, ya laabo, ya laabo, ma maa Rabbi sanno. 30 Yaa no Rabbi ci: Ma hantum ka ne boro wo sinda banda, Boro wo si te albarka nga zamana ra, Zama a banda ra sinda baa afo kaŋ ga du ka goro Dawda karga boŋ, Ka mayray te Yahuda boŋ koyne hal abada.

23

1 Kaari hawjiyey kaŋ yaŋ goono g'ay kuray nangey feejey halaci k'i say-say! Yaadin no Rabbi ci. 2 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci hawjiyey boŋ kaŋ yaŋ goono g'ay jama kuru: Araŋ n'ay alman kuro say, araŋ n'i gaaray, araŋ man'i kunfa mo. A go, ay g'araŋ goyey laalayaŋo candi ka kande araŋ boŋ. Yaadin no Rabbi ci. 3 Gaa no ay bumbo, ay ga ye k'ay alman kuro kaŋ cindi din margu-margu ka fun d'ey laabey kulu ra, nangey kaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey. Ay ga ye ka kand'ey ngey kalo ra. I ga ize boobo hay, i ga zaada mo. 4 Ay ga hawjiyaŋ daŋ i se mo kaŋ yaŋ g'i kuru. Kuro si ye ka humburu koyne, i si joote, baa afo si jaŋ i ra mo. Yaadin no Rabbi ci. 5 Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa, Kaŋ ay ga Tuuri Kambe fo tunandi Dawda se kaŋ gonda adilitaray. A ga may, a ga ciya bonkooni, A ga goy da laakal, A ga cimi ciiti nda adilitaray te laabo ra. 6 A jirbey ra Yahuda ga du faaba, Israyla mo ga baani goray te. Maa kaŋ i g'a ce d'a neeya: Rabbi iri Adilitara. 7 Woodin sabbay se guna, jirbiyaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ boro si ye ka ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ fun da Israyla izey Misira laabo ra.» 8 Amma boro ga ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ fun da Israyla banda azawa kambe nda laabey kulu ra,» nangey kaŋ yaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey. I ga goro mo ngey laabo ra. 9 Annabey boŋ sanni no, Ay bina dooru. Ay biriyey kulu go ga jijiri, Ay ciya sanda boro kaŋ bugu, Sanda boro kaŋ duvan* hin a, Rabbi nda nga sanni hanantey sabbay se. 10 Zama laabo to da zina-teeriyaŋ. Laaliyaŋ sabbay se no laabo goono ga te bine saray. Saajo ra kurey nangey koogu, Borey daa ga laala no, i hino mo, cimi si no a ra. 11 Zama annabey da alfagey, I sata hinka kulu sinda Irikoy ganayaŋ. Oho, baa ay windo ra ay n'i laalayaŋo gar. Yaadin no Rabbi ci. 12 Woodin sabbay se no i fonda ga ciya i se tansi nanguyaŋ kubay ra, Ay g'i gaaray hal i ma kaŋ a ra. Zama ay ga masiiba candi ka kande i boŋ, Jiiro kaŋ ay ga bana i gaa din ra. Yaadin no Rabbi ci. 13 Ay di saamotaray Samariya annabey mo ra. I na annabitaray te da Baal maa k'ay jama Israyla darandi. 14 Urusalima annabey ra mo ay di fanta hari: I goono ga zina goy te, i ma tangari fondoyaŋ gana, I goono ga laala goy-teekoy kambey gaabandi, Hala boro fo si no kaŋ goono ga bare ka fun nga fondo laala ra. I kulu ciya ay se sanda Saduma* cine, A ra gorokoy mo ga hima Gomorata* cine. 15 Woodin se binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci annabey boŋ: A go, ay g'i ŋwaayandi nda kobto forto, Ay m'i tilasandi i ma tay hari haŋ, Zama Urusalima annabey do no Irikoy wangay fun ka koy laabo hirrey kulu me. 16 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Wa si hanga jeeri annabey din sanney se kaŋ goono ga annabitaray te araŋ se, Zama sanni yaamoyaŋ no i goono g'araŋ dondonandi nd'a. I goono ga bangayyaŋ ci kaŋ i biney ra no a fun, Manti Rabbi me ra wane no bo. 17 Duumi i goono ga ne borey kaŋ yaŋ donda ay se: Rabbi ne: «Araŋ ga du laakal kanay!» Boro kulu mo kaŋ ga nga hanga sanda gana, I ga ne a se: «Masiiba kulu si du araŋ.» 18 Amma may no ka kay Rabbi saaware marga ra ce fo, Hal a koy ma du ka bay, a ma maa a sanney mo? May no ka hangan a sanno se hal a maa r'a mo? 19 A go, Rabbi hari haw bambata, kaŋ ga ti a futa, a fatta. Oho, alma haw beeri no. A ga kaŋ boro laaley boŋ. 20 Rabbi futa si bare bo, kala nd'a goy ka ban, A ma nga bine miila kulu toonandi. Jirbey bananta ra araŋ ga faham parkatak. 21 Ay mana annabey din donton bo, Kulu nda yaadin i zuru. Ay mana salaŋ i se bo, Kulu nda yaadin i na annabitaray te. 22 Amma d'a ciya i kay ay saaware marga ra, Doŋ i g'ay borey daŋ i ma maa ay sanney, Doŋ i g'i bare k'i kaa ngey fondo laalo ra d'i goyey laalayaŋo mo gaa. 23 Ay wo Irikoy kaŋ ga maan no. Ay ya Irikoy kaŋ ga mooru mo no. Yaadin no Rabbi ci. 24 Boro fo ga hin ka tugu lokotoyaŋ ra kaŋ ay si di a no? Yaadin no Rabbi ci. Manti ay no ga beena nda ganda toonandi? Yaadin no Rabbi ci. 25 Ay maa haŋ kaŋ annabey ne, kaŋ yaŋ goono ga tangari annabitaray te d'ay maa. I goono ga ne: «Ay hindiri, ay hindiri!» 26 Waatifo no woodin ga ban annabey kaŋ ga tangari

annabitaray te biney ra, da annabey mo kaŋ yaŋ ga ngey biney ra halliyaŋ ci? 27 I go ga tammahã ngey ga hin ka naŋ ay borey ma dinya ay maa gaa ngey hindirey kaŋ i goono ga ci care se din sabbay se, sanda mate kaŋ cine i kaayey dinya ay maa gaa Baal sabbay se. 28 Annabo kaŋ gonda hindiri, a ma nga hindiro dede. Amma boro kaŋ gonda ay sanno, a m'ay sanno ci da mate kaŋ ga saba. I ga subu baano kar alkama gaa no, wala? Yaa no Rabbi ci. 29 Ay sanno, manti sanda danji cine no, wala mo ndarka kaŋ ga tondiyaŋ bagu no? Yaadin no Rabbi ci. 30 Yaa no Rabbi ci: Ay binde ga gaaba nda annabey din kaŋ goono g'ay sanno zay ngey nda care gaa. 31 Ay ga gaaba nda annabey, ngey kaŋ goono ga ngey meyey fiti ka ne: «Yaa no Rabbi ci...» Yaadin no Rabbi ci. 32 A go mo, ay ga gaaba nda ngey kaŋ ga annabitaray te da tangari hindiriyaŋ k'i dede mo. Yaadin no Rabbi ci. I goono g'ay jama kambandi ka kaa fonda gaa da ngey tangarey, da ngey boŋ sifayaŋ yaamo. Amma ay wo, ay man'i donton, ay man'i lordi, i si nafa kulu te mo jama wo se. Yaadin no Rabbi ci. 33 Koyne, da jama wo, wala annabi, wala alfaga na ni hã ka ne: «Ifo no ga ti Rabbi jaraw?» kala ni ma ne i se: Araŋ no ga ti jaraw, ay g'araŋ furu mo. Yaadin no Rabbi ci. 34 Zama annabo din, wala alfaga din, wala bora din, kaŋ ga ne: «Rabbi jarawo neeya» -- kal ay ma bora din da nga windo kulu gooji. 35 Yaadin no araŋ boro fo kulu ga ci nga gorokasin se, da nga nya-izo se mo, a ga ne: «Ifo no Rabbi tu d'a?» Wala a ma ne: «Ifo no Rabbi ci?» 36 Araŋ si ye ka fongu Rabbi jarawo gaa koyne, zama boro fo kulu sanni ga ciya nga boŋ se jaraw. Zama Irikoy fundikoono, Rabbi Kundeykoyo, iri Irikoyo nooya, araŋ n'a sanney barmay. 37 Yaa no ni ga ci annabo se: «Ifo no Rabbi tu d'a ni se? Ifo mo no Rabbi ci ni se?» 38 Amma d'araŋ ne: «Rabbi jaraw» -- yaa no Rabbi ci: Za kaŋ araŋ na sanno din ci -- «Rabbi jaraw» -- kaŋ ay wo jin ka donton araŋ gaa ka ne: Araŋ ma si ne Rabbi jaraw -- 39 woodin sabbay se, a go, haciika ay ga dinya araŋ gaa! Ya araŋ da gallo kaŋ ay n'araŋ d'araŋ kaayey no furu ka kaa ay jine. 40 Koyne, ay ga wowi hari kaŋ ga duumi candi ka kande araŋ boŋ, haawi kaŋ sinda me, kaŋ borey si dinya a gaa.

24

1 Rabbi n'ay cabe, a go mo, ay di cilla hinka go ga sinji Rabbi fu meyo jine, kaŋ yaŋ ga to da jeejay izeyaŋ. Waato kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar na Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo di ka kond'a tamtaray, nga nda Yahuda ra mayraykooney kulu, da kambe goy-teerey, da Urusalima ra zamey, a kond'ey Babila, gaa no ay di woodin. 2 Cilla fa gonda jeejay ize hanno yaŋ kaŋ ga boori gumo, sanda jeejay ninyaŋ jina wane cine. Cilla fa mo gonda jeejay izeyaŋ kaŋ ga laala gumo, kaŋ yaŋ si ŋwa i fumbuyaŋo sabbay se. 3 Kala Rabbi ne ay se: «Irimiya, ifo no ni di?» Ay mo ne: «Jeejay izeyaŋ no. Wo kaŋ yaŋ ga boori, i ga boori gumo. Ilaaley mo ga laala hal i si ŋwa, zama i fumbu.» 4 Kala Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 5 Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Sanda jeejay izey din kaŋ ga boori, yaadin cine no ay ga Yahuda wongu kuyaŋo izey guna, ngey kaŋ yaŋ ay kaa nango wo ra ka kond'ey Kaldancey laabu. 6 Zama gomni no ay g'i guna nd'a, ay ma ye ka kand'ey laabo wo ra koyne. Ay g'i cina, ay si i bagu mo. Ay m'i tilam, ay si i dagu koyne. 7 Ay m'i no bine kaŋ g'ay bay, kaŋ ay ya Rabbi no. I ga ciya ay se jama, ay mo ga ciya i se Irikoy, zama i ga bare ka ye ay do da bine folloŋ. 8 Koyne, sanda jeejay ize laaley din mo, kaŋ yaŋ si ŋwa i fumbo sabbay se, daahir, Yahuda bonkoono Zedeciya, d'a mayraykoyey, da Urusalima jara kaŋ cindi laabo wo ra, da borey kaŋ yaŋ go Misira laabo ra da goray, yaadin cine no ay g'i guna. Yaadin no Rabbi ci. 9 Ay g'i nooyandi i ma ciya humburandiyaŋ hari ndunnya mayrayey kulu ra, i laala sabbay se. I ma ciya wowi hari, da yaasay hari, da donda-caray hari, da laaliyaŋ hari mo nangey kulu kaŋ ra ay g'i gaaray ka kond'ey. 10 Ay ga takuba nda haray da balaaw samba i gaa, kal i ma ban laabo kaŋ ay na ngey da ngey kaayey no din ra.

25

1 Sanno kaŋ kaa Irimiya do Yahuda borey kulu boŋ neeya, Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra jiiri taacanta ra, Babila bonkoono Nebukadnezzar mo, a mayra jiiri sintina nooya. 2 Sanno kaŋ annabi* Irimiya ci Yahuda borey da Urusalima gorokoy kulu se neeya: 3 Za Yahuda bonkoono Yosiya Amon izo mayra jiiri way cindi hinzanta ka kaa sohõ, jiiri waranka cindi hinzo wo, Rabbi sanno go ga kaa ay do. Ay mo, ay goono g'a salaŋ araŋ se, ay ga soobay ka ci ka yaara araŋ se, amma araŋ mana hanga jeeri ka maa. 4 Rabbi na nga tam annabey kulu donton araŋ gaa mo, a ga soobay k'i donton. Amma araŋ mana saal, araŋ mana hanga jeeri ka maa mo. 5 A go ga ne: Wa bare, araŋ kulu, ka fay d'araŋ fondo laalo, d'araŋ goyey laalayaŋo mo. Laabo kaŋ Rabbi n'araŋ

d'araŋ kaayey no za waato zamaney ka koy hal abada mo, araŋ ma goro a ra. 6 Araŋ ma si de-koy fooyaŋ gana mo hal araŋ ma may i se ka sududu i se. Araŋ ma si yanje ceeci ay gaa hal ay ma te bine araŋ kambe goyey se. Ay mo si hasaraw te araŋ se. 7 Kulu nda yaadin, kaŋ araŋ mana hangan ay se, araŋ na yanje ceeci ay gaa d'araŋ kambe goyey, hal araŋ na hasaraw candi ka kande araŋ boŋ gaa. Yaadin no Rabbi ci. 8 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Woodin sabbay se binde, za kaŋ araŋ man'ay sanney gana, 9 a go, kal ay ma donton ka azawa kambe haray kundey kulu sambu, d'ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar mo. Ay ga kand'ey i ma wongu nda laabo wo d'a ra gorokoy, da ndunnya dumey kulu kaŋ yaŋ go ne-haray. Ay g'i halaci parkatak, ay m'i ciya alyanga hari, da donda-caray hari, da kurmu mo hal abada. Yaadin no Rabbi ci. 10 Ay ga naŋ mo bine kaani jinde ma bu i ra, da farhã jinde, da arhiiji jinde, nda wayhiiji jinde, da fufuyaŋ tondi kosongu, da fitilla kaariyaŋ mo. 11 Laabo wo kulu mo ga ciya kurmu nda alyanga hari. Dumey wo mo ga may Babila bonkoono se kala jiiri wayye. 12 A ga ciya mo, waati kaŋ jiiri wayya din kubay, ay ga Babila bonkoono da nga dumo da Kaldancey laabo mo ciiti ngey zunubey sabbay se, ay m'a ciya kurmu hal abada. Yaadin no Rabbi ci. 13 Ay sanney kulu kaŋ ay ci laabo din boŋ mo, ay g'i candi ka kand'ey a boŋ, sanda haŋ kaŋ i hantum tira wo ra nooya, kaŋ Irimiya na annabitaray te dumey wo kulu boŋ. 14 Zama ndunnya dumi boobo da bonkooni beeri yaŋ mo g'i daŋ tamtaray. Ay mo ga bana i gaa i te-goyey d'i kambe goyey boŋ. 15 Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci ay se: Ma futay duvan* haŋ-gaasiya wo ta ay kambe ra. Dumi kulu kaŋ gaa ay ga ni donton, m'i haŋandi nd'a. 16 I ga haŋ mo, ka teeni, hal i ma follo, takuba kaŋ ay ga samba i game ra din sabbay se. 17 Kal ay na haŋ-gaasiya ta Rabbi kambe ra. Ay na ndunnya dumey kulu haŋandi, sanda ngey kaŋ yaŋ Rabbi n'ay donton i gaa. 18 Ngey neeya: Urusalima, da Yahuda galley, d'a bonkooney, d'a mayraykoyey, zama i ma ciya kurmu da humburandiyaŋ hari, da donda-caray hari, da laaliyaŋ hari mo, sanda mate kaŋ cine a go d'a hunkuna. 19 Ngey mo neeya: Misira bonkoono Firawna, da nga tamey, d'a mayraykoyey, d'a talkey kulu, 20 da dumi waani-waaney kulu kaŋ furo care ra, kaŋ ga ti Uz laabo bonkooney kulu, da Filistancey laabey koyey kulu, (sanda Askelon, da Gaza, da Ekron, da Asdod jara kaŋ cindi,) 21 da Edom, da Mowab, da Amon izey, 22 da Tir koyey kulu, da Zidon koyey kulu, da koyey kaŋ go teeko daranta laabey ra, 23 da Dedan, da Tema, da Buzu, da dumi kulu kaŋ yaŋ ga ngey kar-kambey cabu, 24 da Laarabey laabu koyey kulu, kaŋ ga ti dumi waani-waaney kulu kaŋ furo care ra, kaŋ yaŋ go saajo ra, 25 da Zimri koyey kulu, da Elam koyey kulu, da Medancey koyey kulu, 26 da azawa kambe koyey kulu kaŋ ga mooru wala kaŋ ga maan care gaa, da ndunnya mayrayey kulu kaŋ go ndunnya ra. I kulu bananta mo, gaa no Babila bonkoono ga haŋ. 27 Ni ga ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Wa haŋ ka bugu. Araŋ ma yeeri, araŋ ma kaŋ, araŋ ma si ye ka tun mo, takuba kaŋ ay ga samba araŋ game ra sabbay se. 28 D'i wangu ka gaasiya ta ni kamba ra ka haŋ mo, kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Daahir, araŋ g'a haŋ! 29 Zama a go, gallo kaŋ i n'a ce d'ay maa, noodin no ay ga sintin ka kande masiiba. Araŋ binde, araŋ ga ciiti yana no? Araŋ si du ka ciito yana bo, zama ay go ga ce i ma kande takuba ndunnya gorokoy kulu boŋ. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 30 Kala ni ma annabitaray wo kulu te i gaa da sanney wo kulu ka ne i se: Rabbi ga dunduyaŋ te beene, A ma nga jinda sambu nga nangoray hananta ra. A ga kaati gumo ka gaaba nda nga alman kalo. A ga kuuwa ndunnya gorokoy kulu gaa, Sanda mate kaŋ cine reyzin* taamukoyaŋ ga kuuwa. 31 Kuuwa din mo ga koy hala ndunnya citi, Zama Rabbi gonda kakaw nga nda ndunnya dumey game ra. A ga konda Adam-izey kulu ciiti do, Boro laaley mo, a g'i nooyandi takuba hin se. Yaadin no Rabbi ci. 32 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Wa guna, masiiba ga fun dumi fo do ka koy dumi fo do. Hirriyaŋ bambata mo ga tun za ndunnya me. 33 Han din hane binde i ga di borey kaŋ yaŋ Rabbi ga wi za ndunnya me woone gaa kal a ma koy ya-haray meyo gaa. Boro kulu si bu baray te i se, i si i margu, i si i fiji mo. I ga ciya sanda birji laabo boŋ. 34 Ya araŋ hawjiyey, wa kuuwa, wa soobay ka hẽ. Ya araŋ alman kuray jine borey, Araŋ ma bimbilko, zama araŋ wiyaŋ d'araŋ kar-ka-sayyaŋ waate kubay cap! Araŋ ga kaŋ ka bagu sanda diji taasa darzante. 35 Hawjiyey jaŋ nangu kaŋ ga tugu, Kuro jine borey mo jaŋ yanayaŋ fondo. 36 Hawjiyey hẽeni jinda da kuro jine borey kaatiyaŋo neeya! Zama Rabbi goono g'i kurey nangey halaci. 37 Alman kaley kaŋ goro nda laakal kanay, waato, I dangay Rabbi futay korna sabbay se. 38 A fatta sanda mate kaŋ muusu beeri ga fatta nga guuso ra, Zama i laabo ciya kurmu kankamandikwa futa da Rabbi futay korna sabbay se.

26
1 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra sintinyaŋo waate, sanni woone kaa ka fun Rabbi
do ka ne: 2 Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka kay Rabbi windo batama ra, ka salaŋ Yahuda galley kulu
borey kaŋ yaŋ ga kaa ka sududu Rabbi windo ra se. Ma ci i se sanney kulu kaŋ yaŋ ay ga ni lordi
nd'a. Ni ma ci i se, ma si baa sanni ize folloŋ zabu. 3 Hambara i ga maa, i afo kulu mo ma bare ka
fay da nga fondo laalo. Zama ay mo ma bare ka fay da masiiba kaŋ ay miila ay ma te i se din i
goyey laalayaŋo sabbay se. 4 Ni ga ne i se: Yaa no Rabbi ci: D'araŋ wangu ka hangan ay se k'ay
asariya kaŋ ay daŋ araŋ jine din gana, 5 d'araŋ wangu ka hangan ay tam annabey sanney se, ngey
kaŋ ay donton araŋ gaa, ay ga soobay k'i donton, amma araŋ mana hangan -- 6 To, yaadin gaa kal ay
mo, ay ma windo wo ciya sanda Silo cine, ay ma gallo wo mo ciya laaliyaŋ sabaabu ndunnya
dumey kulu se. 7 Alfagey da annabey da jama kulu binde maa Irimiya goono ga sanney din salaŋ
Rabbi windo ra. 8 A ciya binde, waato kaŋ Irimiya na sanney kulu kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a nga ma
ci jama se ci ka ban, kala alfagey da annabey da jama kulu n'a di. I ne: «Daahir, ni ga bu no!» 9 I ne
mo koyne: «Ifo se no ni na annabitaray te Rabbi maa ra, hala ni ne: ‹Windo wo ga ciya sanda Silo
cine, gallo wo mo ga ciya kurmu, kaŋ sinda goroko?› » Jama kulu binde margu Irimiya boŋ Rabbi
windo ra. 10 Waato kaŋ Yahuda mayraykoyey maa woodin baaru, i tun ka fun bonkoono windo ra
ka kaa noodin Rabbi windo ra. I goro Rabbi windo Me Tajo gaa. 11 Waato din gaa no alfagey da
annabey salaŋ mayraykoyey da jama kulu se ka ne: «Boro woone wo, i ma buuyaŋ ciiti dumbu a
boŋ, zama a na annabitaray te ka gaaba nda gallo wo, mate kaŋ araŋ maa d'araŋ hangey.» 12 Gaa no
Irimiya mo salaŋ mayraykoyey da jama kulu se ka ne: «Rabbi n'ay donton no ay ma annabitaray te
da sanney wo kulu kaŋ yaŋ araŋ maa, kaseetiyaŋ kaŋ ga gaaba nda windo wo da gallo wo. 13 Sohõ
binde, kal araŋ m'araŋ fondey d'araŋ goyey barmay ka Rabbi araŋ Irikoyo sanno gana. Rabbi mo ga
ye ka bare, a ma masiiba kaŋ a ci araŋ boŋ din naŋ. 14 Ay wo kay, ay neeya araŋ kambe ra. Kal araŋ
ma te ay se haŋ kaŋ ga boori da haŋ kaŋ ga saba araŋ diyaŋ gaa. 15 Kala day araŋ ma bay kaŋ
woone wo cimi no: d'araŋ n'ay wi, araŋ ga boro kaŋ sinda taali kuri alhakku candi ka kande araŋ
bumbey, da gallo wo, d'a ra gorokoy kulu boŋ. Zama daahir Rabbi n'ay donton araŋ do no, ay ma
sanney wo kulu ci araŋ hangey ra.» 16 Waato din gaa no mayraykoyey da jama kulu salaŋ alfagey
da annabey se ka ne: «Boro wo, i mana hima ka buuyaŋ ciiti dumbu a boŋ, zama Rabbi iri Irikoyo
maa ra no a salaŋ iri se.» 17 Gaa no laabo arkusey ra afooyaŋ tun ka kay ka salaŋ jama marga kulu
se ka ne: 18 «Mika, Morsati bora na annabitaray te Yahuda bonkoono Hezeciya zamana ra. A salaŋ
Yahuda jama kulu se ka ne: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: I ga Sihiyona far sanda fari cine,
Urusalima ga ciya kurmu guyaŋ, Windo tudo mo ga hima tuuri zugu ra tudey boŋ sududuyaŋ nangu
cine. 19 Yahuda bonkoono Hezeciya da Yahuda kulu na bora din wi no, wala? Manti Rabbi
humburkuma na bonkoono di no, hal a na gomni ŋwaaray Rabbi gaa? Manti Rabbi bare mo ka fay
da masiiba kaŋ a jin ka ci i boŋ din? Amma iri goono ga laala bambata te iri bumbey fundey se. 20
Woodin banda mo koyne, boro fo go no kaŋ na annabitaray te Rabbi maa ra. Bora din Uriya no,
Semaya izo, Ciriyat-Yeyarim boro no. A na annabitaray te mo ka gaaba nda gallo wo da laabo wo,
kaŋ nga nda Irimiya sanney wo kulu ga saba no, cap! 21 Waato kaŋ bonkoono Yehoyacim da nga
wongaarey kulu, d'a mayraykoyey kulu maa a sanno, kala bonkoono ceeci nga m'a wi. Amma saaya
kaŋ Uriya maa baaro, a humburu ka zuru ka koy Misira. 22 Bonkoono Yehoyacim mo na boroyaŋ
donton i ma koy Misira. Ngey neeya: El-Natan Akbor izo, da boro fooyaŋ kaŋ go a banda koy
Misira. 23 I fatta nda Uriya Misira ra ka kand'a Bonkoono Yehoyacim do. Nga mo n'a wi da takuba
k'a buukwa furu talkey saarayey boŋ.» 24 Amma Ahikam Safan izo kambe go Irimiya banda, i ma
s'a daŋ jama kambe ra hal i m'a wi.
27
1 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara sintina ra no, sanni woone fun Rabbi do ka kaa
Irimiya do kaŋ ne: 2 Yaa no Rabbi ci ay se: Ma sisiri da calu yaŋ te ni boŋ se k'i sarku ni jinda gaa.
3 M'i samba mo i ma koy Edom bonkoono do, da Mowab bonkoono do, da Amon izey bonkoono
do, da Tir koyo do, da Zidon koyo mo do. Diyey kaŋ yaŋ kaa Urusalima Yahuda bonkoono
Zedeciya do no ga kond'ey. 4 M'i lordi mo ka ne i ma koy ngey koyey do, i ma ne: Yaa no Rabbi
Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Mate kaŋ araŋ ga ci araŋ koyey se neeya: 5 «Ay no ka ndunnya, da
boro, da almaney kaŋ yaŋ go ndunnya ra te d'ay hin beero d'ay kambe sallanta mo. Ay g'a no mo

bora kaŋ ay di ga hagu a se. 6 Sohõ mo ay na laabey wo kulu daŋ ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra. Ay n'a no ganji hamey mo zama i ma may a se. 7 Ndunnya dumey kulu mo ga may a se, nga nd'a izo, d'a haama mo se, hala Babila laabo alwaato ma kubay. Waato din gaa no ndunnya dumi boobo da bonkooni beeri yaŋ ga nga mo daŋ tamtaray.» 8 A ga ciya mo, laabo wala dumo kaŋ ga wangu ka may Babila bonkoono Nebukadnezzar se din, a mana yadda mo ka nga jinda daŋ Babila bonkoono calo ra, ay ga dumo din gooji nda takuba, da haray, da balaaw, kal ay m'i kulu halaci a kambe ra. Yaadin no Rabbi ci. 9 Araŋ binde ma si saal araŋ annabey din, d'araŋ gunakoy, d'araŋ hindirikoy, d'araŋ moodabal-teekoy, d'araŋ ziimey, kaŋ yaŋ ga salaŋ araŋ se ka ne: «Abada, araŋ si may Babila bonkoono se bo!» 10 Zama tangari annabitaray no i goono ga te araŋ se, kaŋ g'araŋ hibandi ka moorandi araŋ laabo. Ay mo g'araŋ gaaray, araŋ ga halaci mo. 11 Amma dumo kaŋ ga nga jinda daŋ Babila bonkoono calo cire, a ga may a se mo, dumo din kal ay ma fay d'ey i ma goro ngey laabo ra. I ga ngey laabo far ka goro a ra mo. Yaadin no Rabbi ci. 12 Ay na sanni te Yahuda bonkoono Zedeciya se mo, kaŋ ga saba nda woodin yaŋ. Ay ne: W'araŋ jindey daŋ Babila bonkoono calo cire. Araŋ ma may a se d'a borey mo se, zama araŋ ma funa! 13 Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma bu, nin da ni borey, takuba nda haray da balaaw se, haŋ kaŋ Rabbi n'a kaseetiyaŋ te dumi kaŋ wangu ka may Babila bonkoono se boŋ? 14 Wa si saal annabey sanney kaŋ i goono ga ci araŋ se ka ne: «Abada, araŋ si may Babila bonkoono se bo!» -- zama tangari annabitaray no i goono ga te araŋ se. 15 Zama ay wo man'i donton, yaa no Rabbi ci, amma i goono ga tangari annabitaray te ay maa ra. Woodin sabbay se no ay g'araŋ gaaray araŋ ma halaci, araŋ da annabey kaŋ yaŋ goono ga annabitaray sanney din te araŋ se. 16 Ay salaŋ alfagey da jama kulu mo se ka ne: Yaa no Rabbi ci: Wa si hangan araŋ annabey sanney se, kaŋ yaŋ goono ga annabitaray te araŋ se ka ne: «A go, d'a tonton kayna, i ga ye ka kande Rabbi windo jinayey ka fun d'ey Babila.» Zama tangari no i goono ga annabitaray te d'a araŋ se. 17 Wa si hangan i se bo! Wa soobay ka may Babila bonkoono se ka funa. Ifo se no gallo wo ga ciya kurmu? 18 To, da ngey wo annabiyaŋ no, hala mo Rabbi sanno go i banda, i ma ŋwaaray Rabbi Kundeykoyo gaa sohõ jinayey kaŋ cindi Rabbi windo ra boŋ, da Yahuda bonkoono windo ra, da Urusalima ra, hala ngey mo ma si koy Babila. 19 Zama Rabbi Kundeykoyo sanno neeya muuley*, da nyumayyaŋ bango, da taasa kanjekoyey, da jinayey kaŋ cindi gallo wo ra boŋ. 20 Woodin yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar man'i ku, waato kaŋ a na Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo di ka fun d'a Urusalima. A kond'a Babila k'a daŋ tamtaray ra, nga nda Yahuda mayraykoyey kulu da Urusalima waney mo. 21 Oho, jinayey kaŋ cindi Rabbi windo ra, da Yahuda bonkoono windo ra, da Urusalima mo ra, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci i boŋ: 22 Ngey mo, i ga kond'ey Babila. I ga goro noodin mo, hala waati kaŋ ay g'i kunfa. Waato din gaa no ay ga ye ka kand'ey k'i yeti neewo. Yaadin no Rabbi ci.

28

1 A go no, jiiro din ra, Yahuda bonkoono Zedeciya mayra jiiri taacanta handu guwanta ra, kala annabi Hananiya Azzur izo, Jibeyon boro salaŋ ay se Rabbi windo ra alfagey da jama kulu jine. 2 A ne: «Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ay ga Babila bonkoono calo ceeri. 3 Ne ka koy jiiri hinka ay ga ye ka kande Rabbi windo jinayey kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku ka konda Babila, i ma kaa neewo. 4 Ay ga ye ka kande Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo neewo, da Yahuda tamtaray izey kulu kaŋ yaŋ koy Babila, zama ay ga Babila bonkoono calo ceeri.» Yaadin no Rabbi ci. 5 Kala annabi Irimiya salaŋ annabi Hananiya se alfagey da jama kulu jine, kaŋ yaŋ goono ga kay noodin Rabbi windo ra. 6 Annabi Irimiya ne: «Amin! Rabbi ma te yaadin! Rabbi ma ni annabitaray sanney kulu toonandi. A ma ye ka kande Rabbi fuwo jinayey da borey kulu kaŋ yaŋ i konda tamtaray, i ma fun Babila ka ye ka kaa neewo mo! 7 Kulu nda yaadin, sohõ ni ma maa sanno wo kaŋ ay go ga ci ni se da jama kulu mo se: 8 Waato annabey kaŋ yaŋ n'ay jin, i na ni mo jin, i na annabitaray te ka gaaba nda laabu boobo da mayray beeri yaŋ. I ga kaseeti wongu nda masiiba nda balaaw boŋ. 9 Annabi kaŋ ga laakal kanay annabitaray te, da annabo din sanno tabbat, i ga bay annabo din gaa kaŋ Rabbi no k'a donton, a sinda sikka.» 10 Kala annabi Hananiya na calo sambu annabi Irimiya jinda gaa k'a ceeri. 11 Hananiya salaŋ mo jama kulu jine ka ne: «Yaa no Rabbi ci: Yaawo cine no ay ga Babila bonkoono Nebukadnezzar calo ceeri nd'a k'a kaa dumo wo jinda gaa, hala jiiri hinka ga kubay.» Gaa no annabi Irimiya na nga diraw te. 12 Waato kaŋ annabi Hananiya na calo ceeri annabi Irimiya jinda gaa, woodin banda Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne:

13 Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka ne Hananiya se: Ni na bundu caluyaŋ ceeri, amma i nangu ra ni na
guuru-bi wane yaŋ te. 14 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ay ga guuru-bi calu
dake dumey wo kulu jindey gaa, zama i ma may Babila bonkoono Nebukadnezzar se. I ga may a se
mo. Ay g'a no ganji hamey mo. 15 Gaa no annabi Irimiya ne annabi Hananiya se: «Ma maa sohõ,
nin Hananiya. Rabbi mana ni donton bo, amma ni goono ga borey daŋ i ma de tangari gaa. 16 Yaa
no Rabbi goono ga ci: Woodin sabbay se, a go, ay ga ni kaa ndunnya boŋ. Jiiri woone ra no ni ga
bu, za kaŋ ni na murteyaŋ sanni te ka gaaba nda Rabbi.» 17 Annabi Hananiya binde bu jiiro din
handu iyyanta ra.
29
1 Irimiya na tira hantum k'a samba a ma fun Urusalima ka koy tamtaray izey arkusu cindey do, da
alfagey, da annabey, da jama kulu kaŋ Nebukadnezzar sambu Urusalima ka kond'ey Babila. 2 A na
tira din samba waato kaŋ bonkoono Yekoniya, da nga nyaŋo, da faadancey kaŋ i manta, da Yahuda
nda Urusalima mayraykoyey, da kambe goy-teerey, da zamey dira ka fun Urusalima. 3 A na tira
samba Eleyasa Safan izo da Gemariya Hilciya izo kambe ra, borey kaŋ yaŋ Yahuda bonkoono
Zedeciya donton Babila bonkoono Nebukadnezzar se, i ma koy Babila. Tira ne: 4 Yaa no Rabbi
Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci tamtaray izey jama kulu se kaŋ yaŋ ay naŋ i ma fun d'ey Urusalima
ka kond'ey tamtaray Babila, sanno neeya: 5 Wa fuyaŋ cina araŋ boŋ se ka goro i ra. Araŋ ma kaliyaŋ
tilam k'i nafa ŋwa. 6 Araŋ ma wandeyaŋ hiiji, ka ize aru nda ize way yaŋ hay. Araŋ ma hiijay
wandeyaŋ ceeci ka kande araŋ ize arey se, wa araŋ ize wayey mo no hiijay kurnyeyaŋ se, zama i ma
ize aru nda ize way yaŋ hay. Araŋ ma baa ka labu-care noodin, araŋ ma si zabu ka ciya kunda
kayna. 7 Araŋ ma gallo kaŋ ra ay konda araŋ ka daŋ tamtaray din baani ceeci, araŋ ma adduwa te
Rabbi gaa a se, zama a baano ra no araŋ ga du araŋ wano. 8 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo,
Israyla Irikoyo ci: Wa si ta araŋ annabey da gunakoy kaŋ yaŋ go araŋ game ra m'araŋ halli. Wa si
hangan araŋ hindirey se kaŋ araŋ goono ga te mo. 9 Zama i goono ga annabitaray te araŋ se da
tangari ay maa ra. Amma ay wo, Rabbi, ay ne ay man'i donton. 10 Zama, yaa no Rabbi ci: Waati
kaŋ jiiri wayya kaŋ ay ci Babila boŋ kubay, ay g'araŋ kunfa, ay m'ay gomni sanno toonandi araŋ se.
Ay ga ye ka kande araŋ nango wo ra. 11 Yaa no Rabbi ci: Zama ay ga bay miiley kaŋ ay goono ga
miila araŋ boŋ. Baani miilayaŋ no, manti masiiba wane bo, zama ay m'araŋ no kokoro hanno nda
beeje. 12 Waato din gaa araŋ g'ay ce, araŋ ma koy ka adduwa te ay gaa, ay mo ga maa araŋ se. 13
Araŋ g'ay ceeci mo ka du ay, waati kaŋ araŋ g'ay ceeci nda bine kulu. 14 Yaa no Rabbi ci: Ay ga naŋ
araŋ ma du ay, ya ye ka kande araŋ ka fun d'araŋ tamtara do, ya araŋ margu k'araŋ kaa ndunnya
dumey kulu ra, nangey kulu mo kaŋ ay n'araŋ gaaray ka konda araŋ. Ay ga ye ka kande araŋ nango
wo ra, naŋ kaŋ ay naŋ i m'araŋ sambu ka konda tamtaray. Yaadin no Rabbi ci. 15 Zama araŋ ne:
«Rabbi na annabiyaŋ tunandi iri se Babila ra» -- 16 Guna, sanno neeya kaŋ Rabbi goono ga ci
bonkoono boŋ kaŋ goono ga goro Dawda karga boŋ, da jama kulu boŋ kaŋ goono ga goro gallu
woone ra, araŋ nya-izey nooya kaŋ yaŋ mana fatta ka koy tamtaray araŋ banda. -- 17 Yaa no Rabbi
Kundeykoyo ci: A go, ay go ga takuba nda haray da balaaw samba i gaa, ay m'i ciya sanda jeejay
laalo, kaŋ si ŋwa a fumbo se. 18 Ay g'i gaaray da takuba, da haray, da balaaw, ay m'i ciya haŋ kaŋ ga
laakal tunandi ndunnya mayray kulu ra. I ga ciya laaliyaŋ hari, da dambara hari, da donda-caray
hari, da wowi hari ndunnya dumey kulu ra, nangey kaŋ yaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey. 19 Zama i
mana hanga jeeri ay sanney se, yaa no Rabbi ci, sanney kaŋ ay doona ka samba i gaa ay tam
annabey meyey ra, ay ga soobay k'i samba. Amma araŋ wangu ka hangan. Yaadin no Rabbi ci. 20
Wa maa Rabbi sanno fa, araŋ tamtaray izey kulu, araŋ kaŋ ay sallama Urusalima ra araŋ ma koy
tamtaray Babila. 21 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci Ahab Kolaya izo, da Zedeciya
Maaseya izo boŋ, ngey kaŋ goono ga tangari annabitaray te araŋ se ay maa ra: A go, ay g'i daŋ
Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, a g'i wi araŋ jine mo. 22 I maayey mo no Yahuda
tamtaray borey kulu kaŋ go Babila ra ga laaliyaŋ te d'a, i ma ne: «Rabbi ma ni ciya sanda Zedeciya
nda Ahab cine, ngey kaŋ Babila bonkoono n'i tandara danji ra.» 23 Zama i na saamotaray goy te
Israyla ra za kaŋ i zina da ngey gorokasiney wandey. I salaŋ mo ay maa ra da tangari sanni kaŋ ay
man'i lordi nd'a. Ay no ka bay i gaa, ay mo no ga ti seeda. Yaadin no Rabbi ci. 24 Ni ga salaŋ
Semaya Nehelami bora se ka ne: 25 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ni na tirayaŋ
samba jama kulu kaŋ go Urusalima ra se ni bumbo din maa ra, i koy mo Alfa Zafaniya Maaseya izo

da alfagey kulu do. I ra ni ne: 26 «Rabbi na ni ciya alfaga Alfa Yehoyda nango ra hala ni ma ciya jine boro Rabbi windo ra. Follokom kulu kaŋ goono ga annabitaray te, kala ni m'a daŋ baka* nda calu* ra. 27 Sohõ binde, sabaabu woofo se no ni mana kaseeti Irimiya Anatot bora gaa, nga kaŋ goono ga annabitaray te araŋ se? 28 Zama a donton iri gaa neewo Babila ra ka ne, way: ‹Tamtara wo ga gay. Wa fuyaŋ cina ka goro i ra. Wa kaliyaŋ tilam k'i nafa ŋwa.› » 29 Alfa Zafaniya mo na tira caw annabi Irimiya hangey ra. 30 Waato din binde Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 31 Kala ni ma donton tamtaray borey kulu gaa ka ne: Yaa no Rabbi ci Semaya Nehelami bora boŋ: Za kaŋ Semaya na annabitaray te araŋ se, ay man'a donton mo, hal a naŋ araŋ ma tangari cimandi, 32 woodin sabbay se yaa no Rabbi ci: A go, ay ga Semaya Nehelami bora gooji, nga nda nga banda kulu. Baa alboro fo si cindi a se da fundi dumo din ra. A si di gomno kaŋ ay ga te ay borey se din mo, zama a na murteyaŋ sanni te Rabbi gaa. Yaadin no Rabbi ci.

30

1 Sanno kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya: 2 Sanney kulu kaŋ ay ci ni se, ni m'i hantum tira fo ra, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci. 3 Zama a go, jirbiyaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ ay ga ye ka kande ay borey Israyla, da Yahuda, ka fun d'ey tamtaray. Ay ga ye ka kand'ey laabo kaŋ ay n'i kaayey no din ra koyne, i ga du a mayra mo. Yaadin no Rabbi ci. 4 Woone yaŋ mo, ngey ga ti sanney kaŋ Rabbi ci Israyla nda Yahuda boŋ: 5 Zama yaa no Rabbi ci: Iri maa gaaham gasiyaŋ yooje, Joote wane, manti baani wane bo. 6 Wa hã sohõ, ka maa hala alboro ga hayyaŋ taabi te? Ifo se no binde kaŋ ay ga di alborey kulu kambey go i cantey gaa, danga day wayboro kaŋ goono ga hayyaŋ taabi te. Ifo se no moydumey kulu go, i yalu bare? 7 Kaari! Zama hano din ya zaari bambata no hal a cine si no. Yakuba taabi alwaato nooya, Amma Rabbi g'a faaba ka kaa woodin ra. 8 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A ga ciya, han din hane, Ay g'a calo ceeri ka kaa ni jinda gaa, Ay ma ni sisirey pati-pati. Yawey si ye k'i daŋ tamtaray koyne, 9 Amma i ga may Rabbi ngey Irikoyo se, Da ngey bonkoono Dawda mo se, kaŋ ay ga tunandi i se. 10 Ya ay tamo Yakuba, ni binde ma si humburu. Yaadin no Rabbi ci. Ya Israyla, ma si joote baa kayna, zama za nangu mooro, Nango kaŋ ni go din no ay ga nin da ni banda faaba, Ay m'i kaa ngey tamtaray laabo ra. Yakuba ga ye ka kaa, a ma goro nda laakal kanay, Fitina si, boro kulu s'a humburandi mo. 11 Zama ay go ni banda ay ma ni faaba se, yaa no Rabbi ci. Zama ay ga halaciyaŋ te dumi cindey kulu game ra, Nangey kaŋ yaŋ ay na ni say-say ka konda nin. Day ay si ni halaci ka ban, Amma ay ga ni gooji nda cimi ciiti. Ay si fay da nin goojiyaŋ si. 12 Yaa no Rabbi ci: Zama ni dooro si yay, Ni marayyaŋo mo ga laala gumo. 13 Boro kulu si no kaŋ ga ni fansa sambu, Safari si no ni biyo se, Yayandiyaŋ mo si no ni se. 14 Ni baakoy kulu dinya ni gaa, i siino ga ni ceeci. Zama ay na ni maray da ibare marayyaŋ, Da boro kaŋ bine ga koroŋ ciiti dumi, Ni laala beera sabbay se, Zama ni zunubey baa gumo. 15 Ifo se no ni goono ga hẽ ni mumuruyaŋo se? Dooro kaŋ ni goono ga maa din si yay ni laala beera sabbay se, Zama ni zunubey baa gumo. Woodin se no ay na hayey din te ni se. 16 Woodin sabbay se, borey kulu kaŋ yaŋ ga ni ŋwa ka ban, I ga ngey mo ŋwa ka ban. Ni ibarey kulu ga koy tamtaray ra. Borey kaŋ yaŋ na ni ku wongu ra, i ga ngey mo ku. Borey kulu kaŋ yaŋ na ni ciya wongu arzaka, Ay ga naŋ ngey mo ma ciya wongu arzaka. 17 Zama ay ga gaaham baani yeti ni se, Ay ga ni marayyaŋo yayandi. Yaadin no Rabbi ci. Za kaŋ i ne ni se furku, i ma ne: «Sihiyona neeya, kaŋ boro kulu baa si nd'a.» 18 Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga Yakuba bukka tamtara bare, Ay g'a nangorayey suuji. I ga birno cina nga tudo boŋ, Faada mo ma goro nga nango ra. 19 I ra mo boro ga maa saabuyaŋ jinde, Da kaani maakoy jinde. Ay g'i labu-care, i si ciya jama kayna mo. Ay g'i beerandi, i si di kayna mo. 20 I izey mo ga ciya sanda waato cine, I jama ga tabbat ay jine, Ay g'i kankamandikoy kulu ciiti mo. 21 I jine bora ga ciya i dumo ra boro fo, I maykwa mo ga fatta i game ra. Ay g'a candi ay do, a ga maan ay do mo. Zama man boro kaŋ doona ka te bine-gaabi nga ma maan ay? Yaadin no Rabbi ci. 22 Araŋ ga ciya ay jama, Ay mo ga ciya araŋ Irikoyo. 23 Guna Rabbi haw beero kaŋ ga kanda hari! Futa go ga fatta! Hirriyaŋ haw no kaŋ ga faaru gumo. A ga gusam laalakoyey boŋ. 24 Rabbi futa kaŋ ga koroŋ si bare bo, Kala nd'a na haŋ kaŋ Rabbi miila kubandi, A ma nga bina miila tabbatandi mo. Jirbey bananta ra no araŋ ga faham da woodin.

31

1 Yaa no Rabbi ci: Alwaati woodin ra, ay ga ciya Israyla kundey kulu se Irikoy, ngey mo ga ciya ay jama. 2 Yaa no Rabbi ci: Jama kaŋ na takuba yana, kaŋ ga ti Israyla, A ga du gomni saajo ra, Waati

kaŋ ay ga koy zama ay m'a no fulanzamay. 3 Rabbi bangay ay se za doŋ zamaney ra ka ne: Daahir ay ba nin da baakasinay kaŋ ga duumi, Woodin se no ay na ni candi ka kande nin da baakasinay suuji. 4 Ya wandiya Israyla, ay ga ye ka ni cina, Ni ga cina mo, Ni ga ye ka taalam da ni can-caŋey, Ni ma fatta ka gaan borey kaŋ goono ga fooru yaŋ din banda. 5 Ni ga ye ka reyzin* kaliyaŋ tilam koyne Samariya tondey boŋ. Tilamkoy ga tilam, I ma nafa mo da haya kaŋ i tilam din. 6 Zama han fo ga kaa kaŋ batukoy ga jinde sambu Ifraymu tondey boŋ ka ne: «Wa tun, iri ma kaaru ka koy Sihiyona, Rabbi iri Irikoyo do.» 7 Zama yaa no Rabbi ci: Wa doon da farhã Yakuba se. Wa jinde tunandi nda gaabi dumi beerey game ra. Wa fe, wa sifayaŋ te ka ne: «Ya Rabbi, ma ni jama faaba, Kaŋ ga ti Israyla kaŋ cindi.» 8 Guna, azawa kambe laabo ra no ay ga fun d'ey, Za ndunnya me no ay g'i margu i ma kaa. I banda mo danawey da fanakey, Da wayborey kaŋ gonda gunde, Da ngey kaŋ yaŋ goono ga hay-zaŋay ga kaa care banda. Jama bambata no ga ye ka kaa nango wo ra. 9 Hẽeni no i ga kaa d'a, }waarayyaŋ no ay g'i candi nd'a. Ay ga kand'ey hari zuray meyey gaa, Da fondo kayante gaa, naŋ kaŋ i si kati. Zama ay ya baaba no Israyla se, Ifraymu ya ay hay-jina no. 10 Ya araŋ ndunnya dumey, wa maa Rabbi sanno. W'a fe gungu moorey ra. Araŋ ma ne: «Nga kaŋ na Israyla say-say, Nga no g'a margu. A g'a kuru sanda mate kaŋ cine hawji ga nga alman kuro kuru.» 11 Zama Rabbi na Yakuba fansa*. A n'a faaba boro kaŋ bis'a gaabi kambe ra. 12 I ga kaa ka doon farhã sabbay se Sihiyona tudo boŋ. I moydumey ma go fas-fas Rabbi gomno sabbay se, Zama a n'i no ntaasu nda reyzin hari, da ji, Da alman kayney da alman beerey izey. I fundey ga hima sanda kali kaŋ i goono ga haŋandi. I si ye ka lakaw mo koyne. 13 Alwaati woodin ra wandiyey ga farhã gaani te, Ngey da arwasey da dottijo zeeney mo care banda. Zama ay g'i bu bara bare a ma ciya farhã, Ay g'i kunfa mo. Ay m'i no farhã i taabo nango ra. 14 Ay ma alfagey kungandi nda yulwa, Ay jama mo ma ne ay gomno wasa ngey se. Yaadin no Rabbi ci. 15 Yaa no Rabbi ci: I maa jinde fo Rama ra, Baray da hẽeni korno no. Rahila goono ga hẽ nga izey se, A wangu nda yaamaryaŋ nga izey sabbay se, Zama i si no. 16 Yaa no Rabbi ci: Ma ni jinda ganji hẽeni. Ni moy mo ma si te mundi, Zama ni goyo ga du nga alhakko. Jama ga ye ka kaa ka fun ngey ibarey laabu. Yaadin no Rabbi ci. 17 Ni suba gonda beeje kaŋ ni izey ga ye ka kaa ngey laabo ra koyne. Yaadin no Rabbi ci. 18 Daahir, ay maa Ifraymu goono ga hẽ nga boŋ se, A goono ga ne: «Ni n'ay gooji sanda handayze kaŋ mana doona calu, ay gooji mo. M'ay bare, ay mo ga bare ka ye ka kaa, Zama nin no ga ti Rabbi ay Irikoyo. 19 Ay kambayaŋo banda, ay tuubi. Ay goojiyaŋo banda ay n'ay tanja kar. Haawi n'ay di, hal ay di kayna mo, Zama ay zankataray wowo go ay se ga jare.» 20 Ifraymu ya ay izo kaŋ ay ga ba gumo no, wala? Ize kwaaso mo no, wala? Zama baa kaŋ ay ga salaŋ ka gaaba nd'a, Kal ay ma soobay ka fong'a gaa, Woodin se no ay bina goono ga hẽ a se. Daahir ay ga bakar a se. Yaadin no Rabbi ci. 21 Ma fondo cabeyaŋ hariyaŋ sinji. Ma haŋ kaŋ yaŋ ga fondo cabe te. Ma ni laakal daŋ ka guna fonda gaa haray, Fonda kaŋ ni gana ka koy waato din. Ya Israyla wandiya, ma ye ka kaa. Ma ye ka kaa ni galley wo do. 22 Ya nin, ize wayo kaŋ na banda bare, Waati fo no ni ga fay da bar-bareyaŋ? Zama Rabbi ga hari taji fo taka ndunnya ra, A ga hima sanda wayboro ma alboro koli ka windi. 23 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: I ga ye ka sanno wo dumi ci Yahuda laabo ra, d'a galley ra, waati kaŋ ay ye ka kand'ey ka fun d'ey tamtaray. I ma ne: «Ya adilitaray nangora, ya tondi hananta, Rabbi ma ni albarkandi!» 24 Yahuda nda nga galley kulu mo ga goro a ra care banda, da alfarey da gana-gana izey kaŋ gonda alman kuru. 25 Zama ay ga fundi fargante no fulanzamay, boro kulu kaŋ bine sara ay ma bina toonandi nda farhã. 26 Woodin boŋ no ay mo hay, ay guna, ay jirbo mo kaan ay se. 27 A go, yaa no Rabbi ci, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ay ga Israyla laabo da Yahuda laabo duma da Adam-ize da alman dumiyaŋ. 28 A ga ciya mo, danga mate kaŋ cine ay na laakal ye i daguyaŋ, d'i zeerimi, d'i baguyaŋ, d'i hibandiyaŋ, d'i masiiba gaa -- yaadin cine mo no ay ga anniya ay m'i cina k'i tilam. Yaadin no Rabbi ci. 29 Jirbi woodin yaŋ ra boro si ye ka ne: «Baabey na reyzin ize kaŋ ga mooru ŋwa, Izey hinjey mo bu.» 30 Amma boro kulu ga bu nga boŋ zunubo sabbay se. Boro kulu kaŋ na reyzin ize moora ŋwa, a koy hinjey no ga bu. 31 Yaa no Rabbi ci: Guna, jirbiyaŋ ga kaa, Kaŋ yaŋ ra ay ga alkawli taji sambu Israyla kunda da Yahuda kunda se. 32 Manti sappa kaŋ dumo ay te d'i kaayey, Hano kaŋ hane ay n'i kambe di k'i kaa Misira laabo ra. Sappa kaŋ i feeri, baa kaŋ ay ya i kurnye no. Yaadin no Rabbi ci. 33 Amma woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu Israyla kunda se jirbey din banda, yaa no Rabbi ci: Ay g'ay asariya daŋ i laakaley ra, Ay g'a hantum mo i biney ra. Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama. 34 Boro kulu si nga

gorokasino wala nga nya-izo dondonandi koyne ka ne: «Ma Rabbi bay.» Zama i kulu g'ay bay gumo, ikayna gaa ibeeri gaa. Yaadin no Rabbi ci, Zama ay g'i goy laaley yaafa. Ay si ye ka fongu i zunubey gaa mo koyne. 35 Rabbi sanno neeya: Nga kaŋ na wayna no zama a ma ciya kaari zaari haray, Hando nda handariyayzey mo, A n'i waadu i ma kaari cin, Nga kaŋ ga teeko butugu hal a bondayey ma follo, A maa no ga ti Rabbi Kundeykoyo. A ne: 36 Da farilley din ga hin ka tun ay jine, Yaadin gaa Israyla banda mo si ciya dumi koyne ay jine hal abada. Yaadin no Rabbi ci. 37 Rabbi sanno neeya: D'a ga hin ka te i ma beeney neesi beene, Ganda dabey mo ma fisi ka fun taray, Kal ay mo, ay ma Israyla banda kulu furu haya kulu kaŋ i te sabbay se. Yaadin no Rabbi ci. 38 Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ i ga ye ka gallo cina Rabbi se za Hananeyel Cinari Kuuko gaa kal a ma koy Lokoto Meyo gaa. 39 Neesiyaŋ korfa mo ga salle ka to Gareb tudo gaa haray, hirro ga siiri ka koy Gowa. 40 Buukoy gooro kulu binde, da boosu wano, da saajo kulu kala ma koy Cidron gooro gaa ka koy to Bariyey Meyo looka gaa wayna funay haray, nangey din ga ciya hananteyaŋ Rabbi se. I si ye k'a dagu koyne, i si ye k'a zeeri mo koyne hal abada.
32
1 Yahuda bonkoono Zedeciya mayra jiiri wayanta ra, kaŋ ga ti Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi ahakkanta, sanni fo fun Rabbi do ka kaa Irimiya do. 2 Alwaato din no Babila bonkoono wongu marga na Urusalima windi. Annabi Irimiya mo go daabante kas'izey batukwa windo ra kaŋ go Yahuda bonkoono faada ra. 3 Zama Yahuda bonkoono Zedeciya n'a daabu ka ne: «Ifo se no ni goono ga annabitaray te ka ne: ‹Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gallo wo daŋ Babila bonkoono kambe ra, a g'a ŋwa mo. 4 Yahuda bonkoono Zedeciya mo si du ka yana Kaldancey kambe ra, amma daahir no i g'a daŋ Babila bonkoono kambe ra. A ga salaŋ d'a me-da-me, i ga di care mo-da-mo. 5 A ga Zedeciya sambu ka kond'a Babila, noodin no a ga goro hala waati kaŋ ay g'a zuure _nda buuyaŋ|_. Yaadin no Rabbi ci. Baa araŋ wongu nda Kaldancey, araŋ si te zaama.› » 6 Kala Irimiya ne: «Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 7 Guna, ni baaba beere Sallum izo Hanameyel ga kaa ni do ka ne: ‹M'ay faro kaŋ go Anatot day ni boŋ se, zama nin no ka bara nd'a fansa fondo.› 8 Ay baabo izo Hanameyel binde kaa ay do kas'izey windi ganda ra, Rabbi sanno boŋ. A ne ay se: ‹Ay ga ni ŋwaaray no, m'ay faro day kaŋ go Anatot Benyamin laabo ra, zama fari tubo ya ni wane no. Nin no ka bara nd'a fansa fondo. Kala ni m'a day ni boŋ se.› » Za noodin binde, ay bay kaŋ Rabbi sanni no. 9 Ay binde na faro kaŋ go Anatot day ay baabo izo Hanameyel gaa, ay n'a nooro neesi a se, nzarfu sekel* way cindi iyye tiŋay no. 10 Ay na daymi seeda hantum tira gaa, ka kawaatimi kar a gaa, ka seedayaŋ ce, ka nzarfo mo cabe i se neesiyaŋ haro ra. 11 Ay binde na daymi seeda tirey din sambu, kaŋ yaŋ gonda hayey kulu kaŋ boŋ i wafaku, wo kaŋ i daabu ka kawaatimo kar, da wo kaŋ go feerante mo. 12 Ay na daymi seeda tira no Baruk Neriya izo, Maaseya izo se, ay baabo izo Hanameyel jine, da seedey kaŋ yaŋ na ngey maayey hantum daymi tira gaa din jine, da Yahudancey kulu jine kaŋ yaŋ goono ga goro noodin kas'izey windi ganda ra. 13 A binde, i jine no ay na Baruk lordi ka ne: 14 Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo sanno neeya: Ma tirey wo sambu, daymi seeda tirey nooya, wo kaŋ i daabu nda kawaatimi, da wo kaŋ go feerante. M'i daŋ botogo kusu ra, zama i ma gay hala jirbi boobo ma bisa. 15 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Han fo ga kaa kaŋ borey ga ye ka windiyaŋ da fariyaŋ da reyzin* kaliyaŋ day laabo wo ra. 16 A go mo, waato kaŋ ay na daymi tira no Baruk Neriya izo se, gaa no ay na adduwa te Rabbi gaa ka ne: 17 «Ya Rabbi, Koy Beero, a go, ni na beene nda ganda te da ni hin bambata, da ni kambe sallanta mo. Hay fo kulu si no kaŋ ga mongu ni se. 18 Nin no ga baakasinay suuji cabe boro zambaryaŋ se, ni ga baabey zunubo bana izey gaa mo i gande ra, baabey banda. Ya nin Irikoy beero, Hinkoy, Rabbi Kundeykoyo no ga ti ni maa. 19 Ni ya ibeeri no saaware ra, ni ya Hinkoy no ni goyo ra, ni moy go ga feeri no ka di Adam-izey muraadey kulu, zama ni ma bana boro kulu se nga goyo boŋ, d'a goyo nafa mo boŋ. 20 Misira laabo ra ni na alaama nda dambara hariyaŋ cabe Israyla nda boro cindey jine, ni go a gaa mo hala ka kaa sohõ. Ni te maa ni boŋ se kaŋ i ga fong'a hala sohõ. 21 Ni na ni jama Israyla kaa Misira ra mo da alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ, da kambe gaabikooni, da ni kambe sallanta, da humburkumay hari beeri yaŋ. 22 Ni n'i no laabo wo mo, wo kaŋ ni ze d'a i kaayey se ka ne ni g'i no nd'a, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. 23 I furo k'a ŋwa, amma i mana ni sanno gana, i mana ni asariya mo gana. Hay kulu kaŋ ni n'i lordi i ma te, i mana hay kulu te a ra. Woodin sabbay se no ni naŋ i ma di masiiba wo kulu. 24 Wongu guyaŋ go, i kaa gallo gaa ngey m'a ŋwa se. I ma gallo daŋ mo

Kaldancey kaŋ yaŋ goono g'a wongu kambe ra, takuba nda haray da balaaw sabbay se. Haŋ kaŋ ni ci mo, a tabbat. A go mo, ni goono ga di a. 25 Ni binde, ya Rabbi, Koy Beero, ni ne ay se ay ma fari day ay boŋ se da nzarfu, ay ma seedayaŋ ce. Guna i jin ka gallo wo daŋ Kaldancey kambe ra.» 26 Waato din gaa no Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 27 Guna, ay no ga ti Rabbi, fundikooney kulu Irikoyo. Hay fo go no kaŋ ga mong'ay se no? 28 Yaa no Rabbi ci: Woodin sabbay se, ay ga gallo wo daŋ Kaldancey kambe ra, da Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, a g'a ŋwa mo. 29 Kaldancey binde kaŋ goono ga gallo wo wongu ga kaa ka danji daŋ a gaa, i m'a ton, nga da windey kaŋ yaŋ i na dugu ton Baal se i jidan bisey boŋ, i na haŋyaŋ sargayyaŋ soogu de-koy fooyaŋ se mo zama ngey ma yanje ceeci ay gaa. 30 Daahir Israyla izey da Yahuda izey mana hay kulu te ay diyaŋ gaa kala laala za i zankatara ra. Zama Israyla izey mana hay kulu te kal ay yanje ceeciyaŋ da ngey kambe goyey. Yaadin no Rabbi ci. 31 Daahir gallu woone ciya ay yanje ceeciyaŋ hari, ay ma dukur, ay ma futu mo, za han kaŋ hane i n'a cina ka kaa sohõ, hal ay m'a hibandi ka kaa ay jine. 32 Ay ga woodin te Israyla izey nda Yahuda izey laala kulu sabbay se kaŋ i te ngey m'ay yanje ceeci se, ngey da ngey bonkooney, d'i mayraykoyey, d'i alfagey, d'i annabey, da Yahuda nda Urusalima gorokoy mo. 33 I na banda bare ay gaa, manti nda moyduma bo, baa day kaŋ ay n'i dondonandi nda anniya, ay ga soobay k'i dondonandi. Kulu nda yaadin i mana hanga jeeri ka dondonandiyaŋo ta. 34 Amma i na ngey fanta harey daŋ windo kaŋ i g'a ce d'ay maa ra, zama ngey m'a ziibandi se. 35 I na sududu nanguyaŋ cina Baal se kaŋ yaŋ go Hinnom izo gooro ra, zama i ma ngey ize arey da ize wayey daŋ danji ra Molek se, haŋ kaŋ ay mana i lordi nd'a. A mana furo ay laakalo ra mo hal i ma fanta goyey wo te, kaŋ ga naŋ Yahuda ma zunubi te. 36 Sohõ binde, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci gallo wo boŋ, gallo kaŋ araŋ n'a ciine te ka ne: «I n'a daŋ Babila bonkoono kambe ra takuba nda haray da balaaw sabbay se.» 37 A go, ay g'i margu i ma fun laabey kulu ra naŋ kaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey ay futa, d'ay futay korna, d'ay dukuri beero ra. Ay ga ye ka kand'ey nango wo ra, ay ga naŋ i ma baani goray te. 38 I ga ciya ay jama, ay mo ga ciya i Irikoyo. 39 Bine folloŋ da fondo folloŋ no ay g'i no, zama i ma humburu ay duumi. A ga boori i bumbey se, d'i izey mo se i banda. 40 Ay ga alkawli kaŋ ga duumi sambu in d'ey game ra mo ka ne: Ay si i gomni teeyaŋ naŋ hal abada. Ay ga naŋ i m'ay beerandi ngey biney ra, zama i ma si ye ka fay da ay. 41 Daahir, ay ga farhã d'ey, hal ay ma gomni te i se, ay m'i tilam laabo wo ra kaŋ sinda sikka, ay m'a te d'ay bine kulu nd'ay fundo kulu mo. 42 Zama yaa no Rabbi ci: Sanda mate kaŋ cine ay na masiiba beeri wo kulu candi ka kande jama wo gaa, yaadin cine mo no ay ga gomni kulu kaŋ ay n'a alkawlo sambu i se candi ka kande. 43 Laabo wo ra mo, kaŋ araŋ goono ga ne a se: «Kurmu no, boro wala alman si no, i n'a daŋ Kaldancey kambe ra mo,» -- a ra no i ga ye ka fariyaŋ day. 44 Borey ga fariyaŋ day da nzarfu, i ma seeda maayaŋ hantum tirayaŋ boŋ, i ma kawaatimi kar i gaa, i ma seedayaŋ ce Benyamin laabo ra, da Urusalima windanta nangey ra, da Yahuda galley ra, da tondi kuukey laabo galley ra, da Safela* galley ra, da Negeb* galley ra mo. Zama ay ga naŋ i ma ye ka kaa ka fun tamtaray ra. Yaadin no Rabbi ci.

33

1 Waato kaŋ i goono ga Irimiya gaay kasu batukwa windo ra, Rabbi sanno kaa a do koyne, sorro hinkanta ka ne: 2 Rabbi kaŋ na ndunnya te, Rabbi kaŋ n'a cina zama nga m'a tabbatandi, Rabbi no ga ti a maa. 3 Yaa no a ci: M'ay ce, ay mo ga tu ni se. Ay ma muraadu sando bambata yaŋ cabe ni se, kaŋ yaŋ ni si bay. 4 Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo, na gallo wo windey ciine te d'a, da Yahuda bonkooney windey, kaŋ yaŋ i zeeri zama i ma te kosaray wongu guwey da takuba sabbay se. 5 Yahudancey goono ga kaa zama ngey ma wongu nda Kaldancey, amma i si hay kulu hanse kal i ma windey toonandi nda boro buukoyaŋ, ngey kaŋ yaŋ ay wi ay dukuro d'ay futa ra. Ay n'ay moyduma tugu mo gallo wo se i laala kulu sabbay se. 6 Guna, ay ga kande yayandiyaŋ da baani a do, ay ga borey yayandi mo. Ay ga laakal kanay da cimi yulwante bangandi i se mo. 7 Borey kaŋ i konda tamtaray, Yahuda nda Israyla waney, ay ga ye ka kand'ey, ay g'i cina, sanda mate kaŋ cine ay te za sintina gaa. 8 Ay g'i hanandi k'i zunubey kulu kaa, nangey kaŋ yaŋ i na zunubi te ay se. Ay m'i goy laaley kulu yaafa i se, naŋ kaŋ i na zunubi te ay se, da naŋ kaŋ i murte ay gaa. 9 Gallo wo maa ga ciya ay se farhã hari, da sifayaŋ da darza mo ndunnya dumey kulu jine, kaŋ yaŋ ga maa gomni kulu kaŋ ay ga te i se baaru. Humburkumay m'i di, i gaahamey mo ma jijiri gomni nda laakal kanay kulu sabbay se kaŋ ay ga kande gallo se. 10 Yaa no Rabbi ci: Nango wo kaŋ waato araŋ ne: «Kurmu no,

boro si no, alman si no» -- noodin binde, Yahuda galley ra da Urusalima fondey gaa, kaŋ yaŋ goro kurmu, alboro wala goroko wala alman kulu si no. 11 Noodin binde no i ga ye ka maa farhã da bine kaani jinde. I ga maa arhiiji jinde da wayhiiji jinde, da borey mo kaŋ yaŋ jindey goono ga ne: «Wa Rabbi Kundeykoyo sifa, zama Rabbi ya booriyaŋ Koy no, A baakasinay suujo ga tondo hal abada.» Borey kaŋ ga kande saabuyaŋ sargay Rabbi windo ra, boro ga maa i jindey. Zama ay ga ye ka kande laabo tamtaray izey, laabo ma ciya sanda waato cine. Yaadin no Rabbi ci. 12 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Nango wo kaŋ go kurmu, boro si, baa alman si, neewo i ga ye ka du hawjiyaŋ nangoray a ra d'a galley kulu ra, i alman kurey go ga kani i do. 13 Tondi kuukey laabo galley, da Safela galley ra, da Negeb* galley, da Benyamin laabo ra, da nangey kaŋ yaŋ ga maan Urusalima, da Yahuda galley ra, alman kurey ga ye ka bisa ga sasare bora kaŋ g'i kabu din kambe ra. Yaadin no Rabbi ci. 14 A go, jirbi yaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ ay ga gomni goyo kaŋ ay ci Israyla kunda nda Yahuda kunda se din sanno toonandi. 15 Jirbi woodin yaŋ ra, Da alwaati woodin mo ra, Ay ga Tuuri Kambe fo tunandi, adilitaray wane, A ma zay ka fun Dawda gaa. Nga no ga cimi ciiti nda adilitaray te laabo ra. 16 Jirbi woodin yaŋ ra Yahuda ga du faaba, Urusalima mo ga goro nda baani samay. Maa kaŋ i g'a ce d'a neeya: Rabbi ya iri Adilitara no. 17 Zama yaa no Rabbi ci: Dawda si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla dumo karga boŋ hal abada. 18 Alfagey mo, kaŋ ga ti Lawi borey, ngey mo si jaŋ boro kaŋ ga kay ay jine kaŋ ga sargay kaŋ i ga ton salle, a ma ŋwaari sargayey mo ton, a ma sargayyaŋ te han kulu. 19 Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 20 Yaa no Rabbi ci: D'araŋ ga hin k'ay zaari nda cin alkawley feeri, hala zaari nda cin si bara ngey alwaatey ra, 21 yaadin gaa i ga du k'ay alkawlo kaŋ ay sambu ay tamo Dawda se feeri, hal a ma jaŋ ize aru kaŋ ga koytaray ŋwa a karga boŋ, nga nd'ay alkawlo kaŋ ay sambu Lawi borey alfagey se kaŋ yaŋ ga goy ay se. 22 Sanda mate kaŋ beene kundey si kabu, teeku taasi mo si neesi, yaadin cine no ay tamo Dawda banda da Lawi borey kaŋ yaŋ g'ay goyo te, ay ga naŋ i ma baa ka labu-care. 23 Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do koyne ka ne: 24 Ngo, ni mana laakal da sanno kaŋ borey wo ci ay boŋ, kaŋ i ne: «Kunda hinka din kaŋ Rabbi suuban, a n'i furu»? I goono ga donda ay jama ka ne i si ye ka ciya dumi koyne ngey jine. 25 Mate kaŋ Rabbi ci neeya: Hala day ay cin da zaari alkawlo mana kay, d'ay mana beene nda ganda farilley waadu, 26 yaadin gaa mo kal ay ma Yakuba banda d'ay tamo Dawda banda furu, hal ay ma si sambu a banda ra boro kaŋ ga Ibrahim da Isaka da Yakuba banda may. Zama ay ga ye ka kand'ey ka fun d'ey tamtaray, ay ma bakar i se mo.

34

1 Waato kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar da nga wongu marga kulu, da ndunnya mayrayey kulu kaŋ yaŋ go a koytara cire, da ndunnya dumey kulu na Urusalima d'a galley kulu wongu, sanno wo fun Rabbi do ka kaa Irimiya do. A ne: 2 Mate kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ci neeya: Ma koy ka salaŋ Yahuda bonkoono Zedeciya se. Ma ci a se ka ne: Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gallo wo daŋ Babila bonkoono kambe ra, a g'a ton da danji mo. 3 Ni si du ka yana ka fun a kambe ra mo, amma daahir i ga ni di, i ma ni daŋ a kambe ra. Ni ga di Babila bonkoono mo-da-mo, a ga salaŋ ni se mo me-da-me. Ni ga koy Babila mo. 4 Kulu nda yaadin, ni ma maa Rabbi sanno, ya nin Yahuda bonkoono Zedeciya. Haŋ kaŋ Rabbi ci ni boŋ neeya: Takuba si ni wi, 5 laakal kanay ra no ni ga bu. Sanda mate kaŋ cine i na dugu ton ni kaayey se, bonkooney kaŋ yaŋ na ni jin din, yaadin cine no i ga dugu ton ni mo se. I ga bu baray te ni se mo ka ne: «Kaari, ya jine bora!» zama ay, Rabbi no ka sanno din ci. 6 Kala annabi Irimiya na sanney wo kulu ci Yahuda bonkoono Zedeciya se Urusalima ra. 7 Alwaato din ra Babila bonkoono wongu marga goono ga wongu nda Urusalima, da Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ cindi, kaŋ yaŋ ga ti Lacis da Azeka. Zama ngey hinne no ka cindi Yahuda galley kulu ra galley kaŋ yaŋ gonda cinari beeri yaŋ wongu se. 8 Sanno kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya, waato kaŋ Bonkoono Zedeciya na sanka sambu da borey kulu kaŋ yaŋ go Urusalima ra. A na burcinitaray fe i se ka ne: 9 «Boro kulu ma nga bannya wala nga koŋŋa taŋ, da Ibraniyance no, alboro wala wayboro. Boro fo ma si ye ka boro fo daŋ tamtaray koyne, d'a nya-ize Yahudance no.» 10 Mayraykoyey da jama kulu binde na sanno gana, ngey kaŋ yaŋ na sanka sambu, kaŋ i ne boro kulu ma nga bannya da nga koŋŋa taŋ, boro kulu ma si ye ka boro fo daŋ tamtaray koyne. I na sanno gana, k'i taŋ mo. 11 Amma kokor banda i ye ka bare ka tam alborey da wayborey kaŋ yaŋ i taŋ din di koyne, i ma ye ka kaa. I n'i tilasandi k'i ciya bannya da koŋŋo yaŋ koyne. 12 Woodin se no Rabbi sanno fun a do ka kaa Irimiya do ka ne: 13 Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ay na sappe

te d'araŋ kaayey hano kaŋ hane ay n'i fattandi Misira laabo ra, tamtaray windo ra. Ay ne: 14 Jiiri iyye tooyaŋ banda boro kulu ma nga nya-ize tam kaŋ Ibraniyance no taŋ, nga kaŋ i neera ni se, a may ni se mo jiiri iddu. Ni m'a taŋ a ma fun ni kambe ra. Amma araŋ kaayey mana hangan ay se, i mana hanga jeeri ka maa ay se mo. 15 Amma araŋ wo, araŋ tuubi sohõ, hala mo araŋ na haŋ kaŋ ga saba te ay jine, za kaŋ boro kulu na burcinitaray fe nga gorokasin se. Araŋ na sanka sambu mo ay jine windo kaŋ i g'a ce d'a ay maa din ra. 16 Amma kokor banda araŋ ye ka bare. Araŋ n'ay maa ziibandi, araŋ afo kulu. Araŋ ye ka kande bannyey da koŋŋey kaŋ yaŋ araŋ taŋ i ma du ngey boŋ. Araŋ n'i tilasandi i ma ciya araŋ se bannya da koŋŋa yaŋ. 17 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi ci: Araŋ mana hangan ay se hal araŋ ma burcinitaray fe, boro fo kulu nga nya-izo se, boro fo kulu mo nga gorokasin se. A go mo, ay na burcinitaray fe araŋ se -- ay n'araŋ taŋ takuba nda balaaw nda haray se, yaa no Rabbi ci. Ay g'araŋ ciya humburandiyaŋ hari ndunnya mayrayey kulu ra. 18 Borey binde n'ay sappa tunandi, i siino ga sanka kaŋ i sambu ay jine din sanno toonandi, waato kaŋ i na handayzo farsi bindi ka bisa a dumbari hinka game ra. 19 Ngey, Yahuda mayraykoyey da Urusalima koyey, da faadancey, da alfagey, da laabo borey kulu, i bisa handayzo din farsimey game ra. 20 To, ay g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, da borey kaŋ g'i fundey ceeci yaŋ kambe ra. I buukoy ga ciya beene curey da ganji hamey se ŋwaari. 21 Yahuda bonkoono Zedeciya da nga mayraykoyey ciine mo, ay g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, d'i fundey ceecikoy kambe ra, da Babila bonkoono wongu marga kambe ra mo, wo kaŋ jin ka tun araŋ do. 22 Yaa no Rabbi ci: Guna, ay g'i lordi, ay ma ye ka kand'ey gallo wo do. I ga wongu nd'a, i m'a ŋwa, i m'a ton da danji. Ay ga Yahuda galley ciya kurmuyaŋ, kaŋ sinda goroko.

35

1 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo jirbey ra, sanni fun Rabbi do ka kaa Irimiya do ka ne: 2 Ma koy Rekab borey do ka salaŋ i se. Ma kand'ey mo Rabbi windo ra, fu-ize fo ra, k'i no duvan* i ma haŋ. 3 Ay binde na Yaazaniya Irimiya izo, Habazaniya ize nd'a nya-izey kulu, d'a izey kulu, da Rekab borey kunda kulu sambu ka kand'ey ay banda. 4 Ay kand'ey Rabbi windo ra k'i daŋ Hanan izey fu-izo ra. Hanan din baaba ga ti Irikoy bora Igdaliya. Fu-izo din ga maan windikoyey fu-izo, kaŋ go Maaseya Sallum ize kaŋ ga windi me batu fu-izo boŋ. 5 Kal ay na taasayaŋ nda gaasiyayaŋ toonandi nda duvan ka daŋ Rekab borey kunda jine. Ay ne i se: «Wa haŋ duvan.» 6 Amma i ne: «Iri si duvan haŋ bo! Zama iri kaayo Yonadab Rekab izo no k'iri lordi ka ne: ‹Araŋ ma si duvan haŋ, d'araŋ no wala araŋ izey hal abada. 7 Araŋ ma si windi cina, araŋ ma si dum'izeyaŋ duma, araŋ ma si reyzin* kaliyaŋ tilam, araŋ ma si goro nd'ey mo. Amma araŋ fundey jirbi kulu kuuru-fu ra no araŋ ga goro, zama araŋ ma te aloomar kuuku laabo kaŋ araŋ zumbu din ra.› 8 Iri mo, iri goono g'iri kaayo Yonadab Rekab izo sanno gana, hay kulu kaŋ a n'iri lordi nd'a ra. Iri si duvan haŋ iri jirbey kulu ra, iri nd'iri wandey, d'iri ize arey d'ize wayey mo. 9 Iri si windiyaŋ cina kaŋ ra iri ga goro, iri sinda reyzin kali, wala fari, wala dum'ize mo. 10 Amma iri goro kuuru-fu yaŋ ra, iri n'a sanno gana, iri goy mo mate kulu kaŋ iri kaayo Yonadab n'iri lordi nd'a din boŋ. 11 Amma waato kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa laabo ra, iri ne: To, kaa, iri ma koy Urusalima ka mooru Kaldancey wongu marga da Suriyancey wongu marga. A se no iri goono ga goro Urusalima ra.» 12 Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 13 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ma koy ka ne Yahuda borey da Urusalima ra gorokoy se: Araŋ si ba araŋ ma dondonandiyaŋ ta ka laakal ye ay sanno gaa no? Yaadin no Rabbi ci. 14 Yonadab Rekab izo sanno, kaŋ a na nga izey lordi nd'a ka ne i ma si duvan haŋ, i n'a toonandi. Hala hunkuna mo i siino g'a haŋ, zama i goono ga ngey kaayo sanno gana. Amma ay wo salaŋ araŋ se, ay soobay ka ci ka yaara, amma araŋ mana hangan ay se. 15 Ay n'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Ay ga soobay k'i donton ka ne araŋ se: Wa ye ka kaa sohõ, boro fo kulu ma fay da nga fondo laala, w'araŋ muraadey barmay mo. Araŋ ma si de-koy fooyaŋ gana zama araŋ ma may i se. Yaadin gaa araŋ ga goro laabo ra kaŋ ay n'araŋ d'araŋ kaayey no. Amma araŋ mana hanga jeeri ay se, araŋ mana laakal ye ay gaa mo. 16 Daahir Yonadab Rekab izo izey na ngey kaayo lordo kaŋ a n'i lordi nd'a din gana, amma dumi woone wo mana hangan ay se. 17 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, masiiba kulu kaŋ ay ci Yahuda nda Urusalima gorokoy kulu boŋ, ay g'a candi ka kande i gaa. Zama ay salaŋ i se, amma i mana maa ay se. Ay n'i ce, amma i mana tu. 18 Irimiya mo ne Rekab kunda se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Za kaŋ araŋ n'araŋ kaayo Yonadab lordo gana, araŋ n'a hin sanney

kulu haggoy mo, araŋ goy mo haŋ kaŋ a n'araŋ lordi nd'a kulu boŋ, 19 woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Yonadab Rekab izo si jaŋ boro kaŋ ga kay ay jine hal abada. 36

1 Yahuda bonkoono Yehoyacim, Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra no, sanni woone fun Rabbi do ka kaa Irimiya do ka ne: 2 Ma tira fo sambu ka sanni kulu kaŋ ay ci ni se Israyla nda Yahuda nda ndunnya dumey kulu boŋ hantum a ra. Ma sintin za han kaŋ hane ay salaŋ ni se Yosiya zamana ra ka kaa hunkuna. 3 Hambara Yahuda dumo ga maa masiiba kulu kaŋ ay goono ga miila ay ma te i se, hal i boro fo kulu ma bare ka fay da nga fondo laala, gaa no ay g'i yaafa nd'i laala d'i zunubey mo. 4 Kala Irimiya na Baruk Neriya izo ce. Baruk mo, sanni kulu kaŋ Rabbi ci Irimiya se, a n'i hantum tira ra, Irimiya me sanno boŋ. 5 Irimiya na Baruk lordi mo ka ne: «Ay wo kay, i n'ay gaay, ay si hin ka furo Rabbi windo ra. 6 Day, tira kaŋ ni hantum ay me sanno boŋ, kaŋ ga ti Rabbi sanno, ni ma koy k'a caw borey hangey ra Rabbi windo ra mehaw zaaro hane. Ni ga sanney caw mo Yahuda jama kulu kaŋ yaŋ ga fun ngey galley ra hangey ra. 7 Hambara i ga konda ngey hẽeno Rabbi jine. I boro fo kulu mo ma bare ka fay da nga fondo laala, zama dukuro da futa kaŋ Rabbi ci dumo wo boŋ ga beeri.» 8 Baruk Neriya izo binde goy mate kulu kaŋ annabi Irimiya n'a lordi nd'a boŋ. A go ga Rabbi sanno kaŋ go tira ra din caw Rabbi windo ra. 9 A ciya mo, kala Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra jiiri guwanta ra, jiiro handu yagganta ra, Urusalima borey kulu da borey kulu kaŋ yaŋ fun Yahuda galley ra ka kaa Urusalima na mehaw fe Rabbi jine. 10 Kala Baruk na Irimiya sanney kaŋ go tira ra din caw Rabbi windo ra, hantumkwa Gemariya Safan izo fu-izo ra, beene windi batama ra, Rabbi windo Me Tajo furoyaŋo do. A n'a caw jama kulu hangey ra. 11 Waato kaŋ Mikaya Gemariya izo, Safan ize maa Rabbi sanney kulu kaŋ go tira ra, 12 kal a zulli ka koy bonkoono windo ra, ka koy hantumkoy fu-izo ra. Wiiza, faadancey kulu go noodin ga goro. Ngey neeya: Elisama kaŋ ga hantum, da Delaya Semaya izo, da El-Natan Akbor izo, da Gemariya Safan izo, da Zedeciya Hananiya izo, da faadancey kulu mo. 13 Kala Mikaya ci i se sanney kulu kaŋ nga maa waato kaŋ Baruk na tira caw jama kulu hangey ra. 14 Faadancey kulu binde na Yehudi Netaniya izo, Selemiya ize, Kusi ize donton a ma koy Baruk do ka ne: «Tira kaŋ ni caw jama hangey ra din, m'a sambu ka kand'a ni kamba ra.» Baruk Neriya izo binde na tira sambu nga kamba ra ka koy i do. 15 I ne a se: «Sohõ, ma goro k'a caw iri mo se.» Baruk binde n'a caw i hangey ra. 16 A ciya mo, waato kaŋ i maa sanney kulu, i bare ngey nda care gaa da humburkumay. I ne Baruk se: «Daahir iri ga sanney wo kulu ci bonkoono se.» 17 I na Baruk hã ka ne a se: «Ma ci iri se sohõ, mate no ni te ka sanney wo kulu hantum? Irimiya me sanno gaa no, wala?» 18 Kala Baruk tu i se ka ne: «A na sanney wo kulu ci ay se da nga meyo. Ay mo n'i hantum tira ra da dawa.» 19 Kala faadancey ne Baruk se: «Ma koy ka tugu, nin da Irimiya. Boro kulu ma si bay naŋ kaŋ araŋ go.» 20 Ngey mo koy faada ra bonkoono do, amma i fay da tira hantumkwa Elisama fu-izo ra. I n'a sanney kulu ci bonkoono se a hanga ra. 21 Bonkoono binde na Yehudi donton a ma koy ka tira din sambu ka kande. A binde na tira sambu hantumkwa Elisama fu-izo ra ka kande. Yehudi mo na tira caw bonkoono se a hanga ra, da faadancey kulu kaŋ yaŋ goono ga kay bonkoono jarga hangey ra. 22 Bonkoono goono mo ga goro jaw waate fuwo ra, handu yagganta ra. Danji go cambu ra ga di a jine. 23 A ciya binde, waati kaŋ Yehudi na tira calle hinza wala itaaci caw, kala bonkoono ma tira dumbu nda zaama k'a furu danjo kaŋ goono ga di nga jine cambo ra din ra. Kala tira kulu ton ka ban noodin cambo danjo ra. 24 Humburkumay man'i di, i mana ngey bankaarayey tooru-tooru* mo, za bonkoono da nga tamey, ngey kaŋ yaŋ maa sanney wo kulu. 25 Amma El-Natan, da Delaya, da Gemariya jin ka bonkoono ŋwaaray ka ne a ma si tira ton, amma a wangu ka hangan i se. 26 Bonkoono binde na nga izo Yerameyel da Seraya Azriyel izo, da Selemiya Abdel izo lordi ka ne i ma hantumkwa Baruk da annabi Irimiya di, amma Rabbi n'i tugu. 27 Waato din gaa no Rabbi sanno kaa Irimiya do, waato kaŋ bonkoono na tira da sanney kulu kaŋ hantumkwa Baruk hantum Irimiya me sanney boŋ din ton. Rabbi ne: 28 Kala ni ma ye ka tira fo sambu koyne. Woodin gaa no ni ma sanni zeeney kulu hantum, wo kaŋ yaŋ go tira sintina ra kaŋ Yahuda bonkoono Yehoyacim ton. 29 Yahuda bonkoono Yehoyacim boŋ mo ni ga ne: Yaa no Rabbi ci: Ni na tira din ton. Ni ne: «Ifo se no ni hantum a ra ka ne: Daahir Babila bonkoono ga kaa ka laabo wo halaci, hal a ma naŋ boro nda alman kulu ma ban a ra?» 30 Woodin sabbay se no, yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono Yehoyacim boŋ: A si du boro kulu kaŋ ga goro Dawda karga boŋ, i g'a buukwa furu wayna korna da cin yeeno

ra mo. 31 Ay mo g'a ciiti, nga nda nga banda nd'a tamey i laalayaŋo sabbay se. Urusalima ra gorokoy da Yahuda borey mo, ay ga masiibey kulu kaŋ ay ci candi ka kande i boŋ -- amma i mana hangan _ay se|_. 32 Waato din gaa no Irimiya ye ka tira fo sambu koyne, k'a no hantumkwa Baruk Neriya izo se. Nga mo na Irimiya me sanney hantum, sanney kulu kaŋ yaŋ go tira ra kaŋ Yahuda bonkoono Yehoyacim ton danjo ra. I ye ka sanni woodin yaŋ dumi boobo tonton i gaa.
37
1 Zedeciya Yosiya izo, nga kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar daŋ Yahuda laabo ra koy, a go ga may Koniya Yehoyacim izo nango ra. 2 Amma baa nga, wala a tamey, wala laabo borey, i mana laakal ye Rabbi sanno gaa kaŋ a ci annabi Irimiya me ra. 3 Bonkoono Zedeciya binde na Yehukal Selemiya izo da Zafaniya Alfa Maaseya izo donton annabi Irimiya do ka ne: «Kala ni ma adduwa te iri se Rabbi iri Irikoyo gaa sohõ.» 4 Alwaati woodin ra Irimiya goono ga koy da ye te jama ra, zama i man'a daŋ kasu jina. 5 A go mo, Firawna wongu marga jin ka fun Misira ka kaa. Waato kaŋ Kaldancey kaŋ yaŋ na Urusalima daŋ game din maa i baaru, i tun Urusalima ka dira. 6 Kala Rabbi sanno kaa annabi Irimiya do ka ne: 7 Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Yaa no araŋ ga ci Yahuda bonkoono se, nga kaŋ n'araŋ donton ay do zama araŋ m'ay hã. A go, Firawna wongu marga kaŋ fatta zama ngey ma kande araŋ se gaakasinay ga ye ngey laabu, kaŋ ga ti Misira. 8 Kaldancey ga ye ka kaa koyne ka gallo wo wongu. I g'a ŋwa mo k'a ton da danji. 9 Yaa no Rabbi ci: Wa si araŋ boŋ fafagu ka ne: «Sikka si Kaldancey ga fay da iri,» kaŋ se i si fay d'araŋ bo. 10 Zama baa day araŋ ga Kaldancey wongu kunda kulu kaŋ yaŋ goono ga wongu nd'araŋ kar no, hal a ma ciya boro kulu mana cindi i ra kala marante koonu, kulu nda yaadin i boro fo kulu ga tun nga bukka ra ka gallo wo ton da danji. 11 A ciya mo waato kaŋ Kaldancey wongu marga dira ka fay da Urusalima Firawna wongu marga sabbay se, 12 kala Irimiya fatta Urusalima ra ka ne nga ga koy Benyamin laabu ka nga tubu hari fo ta noodin borey game ra. 13 Waato kaŋ a go gallu meyo kaŋ se i ga ne Benyamin Meyo gaa, me batukoy arkusu fo go noodin, kaŋ maa ga ti Iriya, Selemiya izo, Hananiya ize. A binde na annabi Irimiya di ka ne a se: «Ni goono ga ba ni ma koy Kaldancey do ka ciya i wane.» 14 Annabi Irimiya ne: «Taari no! Ay siino ga ye Kaldancey do.» Amma Iriya mana saal Irimiya. A n'a di ka kond'a faadancey do. 15 Faadancey binde futu Irimiya gaa. I n'a kar k'a daŋ kasu, hantumkwa Yonata windo ra, zama i na noodin ciya kasu windi. 16 Irimiya hawyaŋo banda, i n'a daŋ fuwo kaŋ ganda ga guusu din kaso ra. A te jirbi boobo a ra mo. 17 Kala Bonkoono Zedeciya donton ka ne i m'a fattandi. Bonkoono n'a hã mo tuguyaŋ ra nga windo ra ka ne: «Sanni fo go no kaŋ fun Rabbi do no?» Irimiya ne «A go no, zama a ne i ga ni daŋ Babila bonkoono kambe ra.» 18 Irimiya ye ka ne bonkoono Zedeciya se: «Man taalo kaŋ ay te ni se, za nin ka koy ni tamey, wala jama wo, kaŋ se araŋ n'ay daŋ kasu fuwo ra? 19 Man gaa araŋ annabey binde, ngey kaŋ yaŋ na annabitaray te araŋ se ka ne: ‹Babila bonkoono si kande araŋ gaa wongu, d'araŋ gaa no wala laabo wo gaa no?› 20 Ni binde, ya bonkoono ay jine bora, ay ga ni ŋwaaray ni ma maa sohõ, naŋ mo ay ŋwaarayyaŋo ma ciya tayaŋ hari ni do. Ay ga ni ŋwaaray, ma si naŋ ay ma ye hantumkwa Yonata kwaara koyne, hal ay ma si koy bu noodin.» 21 Kala bonkoono Zedeciya lordi ka ne i ma Irimiya daŋ batukoy windo ra. Ngey mo g'a no buuru ize fo zaari kulu, kaŋ i ga du buuru tonkoy fonda gaa, kala waati kaŋ buuru kulu ban gallo ra. Yaadin cine no Irimiya goro nd'a batukoy windo ra.
38
1 Sefatiya Mattan izo da Gedaliya Pasur izo, da Yukal Selemiya izo, da Pasur Malciya izo maa sanney kaŋ Irimiya ci jama kulu se ka ne: 2 Yaa no Rabbi ci: Boro kaŋ goro gallo wo ra, takuba nda haray da balaaw no g'a koy wi. Amma boro kaŋ fatta ka koy Kaldancey do, a koy ga funa. A fundo ga ciya a se sanda wongu arzaka, a ga funa mo. 3 Yaa no Rabbi ci: Daahir i ga gallo wo daŋ Babila bonkoono wongu marga kambe ra, a g'a ŋwa mo. 4 Kala faadancey ne bonkoono se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma naŋ i ma boro wo wi, za kaŋ a goono ga wongaarey kaŋ yaŋ cindi gallo ra bine-gaabo da jama kulu bine-gaabo zabu, kaŋ a goono ga sanni woone yaŋ dumi ci i se. Zama manti jama wo baani no bora din goono ga ceeci bo, amma i masiiba.» 5 Bonkoono Zedeciya mo ne: «Guna, a go araŋ kambe ra. Zama ay wo sinda dabari ay ma wangu araŋ se da hay kulu.» 6 Kal i na Irimiya di k'a catu bonkoono izo Malciya guuso ra, kaŋ go batukoy windo ra. I na Irimiya zure nda korfoyaŋ. Guuso binde, hari si no a ra, kala botogo hinne. Irimiya binde sundu botoga ra. 7 Amma waato kaŋ Ebed-Melek, Etiyopi boro, mantaw fo no kaŋ go bonkoono windo ra, maa baaru i na Irimiya daŋ

guuso ra, bonkoono binde goono ga goro Benyamin Meyo gaa, 8 kala Ebed-Melek fun bonkoono windo ra. A kaa ka salaŋ bonkoono se ka ne: 9 «Ya nin, bonkoono ay jine bora, hay kulu kaŋ borey wo te annabi Irimiya se ra, i na goy laalo te kaŋ i n'a catu guuso ra. A ga bu mo nango din kaŋ a go, hara kaŋ goono ga te sabbay se, zama buuru mana cindi gallo ra.» 10 Waato din gaa no bonkoono na Ebed-Melek, Etiyopi bora donton. A ne: «Kala ni ma boro waranza sambu ni banda ka koy ka annabi Irimiya candi ka kaa guuso ra, za a mana bu.» 11 Ebed-Melek mo na boro fooyaŋ sambu nga banda ka koy ka furo bonkoono windo ra barma fo cire. A na zaara-zaara fooyaŋ da zaara fumbo-fumbo fooyaŋ sambu noodin k'i zure nda korfoyaŋ Irimiya do. 12 Ebed-Melek Etiyopi bora binde ne Irimiya se: «Kala ni ma zaara-zaarey da zaara fumbo-fumbey din daŋ ni fatey cire korfey gaa.» Irimiya binde te yaadin. 13 I na Irimiya candi da korfey din k'a kaa taray guuso ra. Irimiya binde goro noodin batukoy windo ra. 14 Kala bonkoono Zedeciya donton i ma annabi Irimiya sambu ka kande nga do Rabbi windo me hinzanta ra. Bonkoono binde ne Irimiya se: «Ay ga ba ya ni hã hay fo. Ma si hay kulu tugu ay se.» 15 Irimiya mo ne Zedeciya se: «D'ay ci ni se, da cimi ni s'ay wi, wala? Amma baa ay na ni no saaware, ni s'a ta.» 16 Bonkoono Zedeciya binde ze Irimiya se tuguyaŋ ra ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ na fundi woone taka iri se, ay si ni wi. Ay si ni daŋ mo borey kaŋ goono ga ni fundo ceeci yaŋ kambe ra.» 17 Kala Irimiya ne Zedeciya se: «Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Hala day ni fatta ka koy Babila bonkoono mayraykoyey do, ni ga du ni fundo, i si gallo wo ton da danji mo. Nin da ni dumo, araŋ ga funa mo. 18 Amma da ni wangu ka fatta ka koy Babila bonkoono mayraykoyey do, kulu i ga gallo wo daŋ Kaldancey kambe ra. I g'a ton da danji, ni bumbo mo si du ka yana i kambe ra bo.» 19 Bonkoono Zedeciya binde ne Irimiya se: «Ay ga humburu Yahudancey kaŋ yaŋ bare ka ye Kaldancey do haray, ay ma si furo i kambey ra, i m'ay taabandi mo.» 20 Amma Irimiya ne: «I si ni nooyandi. Ay ga ni ŋwaaray, kala ni ma Rabbi sanno gana haŋ kaŋ ay ci ni se ra. Yaadin gaa no ni ga goro baani, ni ga funa mo. 21 Amma da ni wangu ka fatta, sanno kaŋ Rabbi cab'ay se neeya: 22 Guna, wayborey kulu kaŋ yaŋ cindi Yahuda bonkoono windo ra, i ga fatta nd'ey ka kond'ey Babila bonkoono mayraykoyey do. Wayborey din mo ga ne: ‹Ni amaana borey na ni fafagu hal i hin nin. Sohõ mo kaŋ ni cey tibi potor-potor ra, I na banda bare ni gaa.› 23 I ga ni wandey da ni izey kulu kaa taray ka kond'ey Kaldancey do. Ni mo, ni si du ka yana i kambe ra, amma Babila bonkoono kamba ga ni di. Ni mo no ga ciya gallo wo ton da danji yaŋo sabaabu.» 24 Kala bonkoono Zedeciya ne Irimiya se: «Boro kulu ma si bay sanni woone gaa, ni si bu mo. 25 Amma da faadancey maa baaru kaŋ ay salaŋ da nin, hala mo i kaa ni do ka ne ni se: ‹Ma bangandi iri se sohõ haŋ kaŋ no ni ci bonkoono se. Ma si tugu iri se, iri mo, iri si ni wi. Ma ci iri se mo haŋ kaŋ no bonkoono ci ni se› -- 26 kala ni ma ne i se: ‹Ay kond'ay hẽeno bonkoono do no, k'a ŋwaaray i ma si ye nd'ay Yonatan kwaara koyne hal ay ma si koy bu noodin.› » 27 Kala faadancey kulu kaa Irimiya do k'a hã. Nga mo ci i se sanney kulu boŋ kaŋ bonkoono na nga lordi nd'a. Ngey mo mana ye ka salaŋ d'a, zama boro kulu mana maa haŋ kaŋ i ci care se. 28 Irimiya binde goro batukoy windo ra kal a to hano kaŋ hane wongo na Urusalima ŋwa.
39
1 Mate kaŋ wongo na Urusalima ŋwa d'a neeya: Yahuda bonkoono Zedeciya koytara jiiri yagganta, jiiro handu wayanta ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa, nga nda nga wongu marga kulu ka Urusalima wongu. A n'a koli ka bare nda wongu mo. 2 Zedeciya jiiri way cindi fa, jiiro handu taacanta, hando jirbi yagganta ra no i na birno cinaro fun. 3 Kala Babila bonkoono wonkoyey kulu furo ka goro kwaara Bindo Meyo gaa. Ngey neeya: Nergal-Sarezar, da Samgar-Nebo, da Sarsecim kaŋ ga ti mantawey jine funa, da Nergal-Sarezar kaŋ ga ti safarko beero, da Babila wonkoy cindey kulu i banda. 4 Waato kaŋ Yahuda bonkoono Zedeciya da wongaarey kulu di ey, kal i zuru ka fatta birno ra cin. Bonkoono kalo fonda gaa no i gana ka fatta, meyo kaŋ go cinari hinka game ra din gaa. A binde bonkoono na Gooru Beero fonda gana. 5 Amma Kaldancey soojey n'i gana ka Zedeciya to Yeriko gooro batamey ra. Waato kaŋ i n'a di, i kand'a Babila bonkoono Nebukadnezzar do Ribla, Hamat laabo ra. Noodin mo no a na ciiti dumbu a se. 6 Kala Babila bonkoono na Zedeciya izey wi a jine Ribla ra, Babila bonkoono na Yahuda boro beerey kulu wi mo. 7 A na Zedeciya moy looti, gaa no a n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ zama i ma kond'a Babila. 8 Kaldancey mo na bonkoono faada da borey windey ton, ka Urusalima birni cinarey bagu-bagu mo. 9 Waato din gaa no batukoy koyo Nebuzaradan na boro jaray kaŋ cindi birno ra sambu. A kond'ey ka daŋ tamtaray Babila ra, ngey nda

borey kaŋ bare ka ye a do haray, da laabo boro jaray kaŋ cindi. 10 Amma batukoy koyo Nebuzaradan na jama ra alfukaaru fooyaŋ naŋ noodin Yahuda laabo ra. A n'i no reyzin* kaliyaŋ da fari fooyaŋ mo han din hane. 11 Babila bonkoono Nebukadnezzar na lordi no batukoy koyo Nebuzaradan se Irimiya boŋ ka ne a se: 12 «M'a sambu ka haggoy d'a hal a ma boori. Ma si taali kulu te a se, kala day haŋ kaŋ nga bumbo ga ci ni se.» 13 Batukoy koyo Nebuzaradan binde, nga nda Nebusazban kaŋ ga ti mantawey jine funa, da Nergal-Sarezar kaŋ ga ti safarko beero, da Babila bonkoono wonkoy beerey kulu, 14 i na boro fo donton a ma Irimiya kaa batukoy windo ra. I n'a daŋ Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kambe ra, zama a ma kond'a fu. A binde goro jama game ra. 15 Rabbi sanno jin ka kaa Irimiya do waato kaŋ a go daabante batukoy windo ra ka ne: 16 Ma koy ka salaŋ Ebed-Melek, Etiyopi bora se ka ne: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Guna, masiiba sanno kaŋ ay ci gallo wo boŋ kaŋ manti gomni wane no, ay g'a toonandi. A ga kubay ni jine han din hane. 17 Amma nin wo, ay ga ni faaba han din hane, yaa no Rabbi ci. I si ni daŋ mo borey kaŋ ni ga humburu yaŋ kambe ra. 18 Zama ay ga ni faaba, kaŋ sinda sikka. Takuba si ni zeeri, amma ni ga du ka yana nda ni fundo, za kaŋ ni n'ay cimandi. Yaadin no Rabbi ci.

40

1 Sanni fun Rabbi do ka kaa Irimiya do koyne. Batukoy koyo Nebuzaradan na Irimiya gar hawante nda sisiri, borey kaŋ yaŋ i di Urusalima da Yahuda kulu ra banda, kaŋ yaŋ i goono ga kond'ey Babila k'i daŋ tamtaray. Waato kaŋ Nebuzaradan di a, a n'a taŋ a ma fun Rama. 2 Batukoy koyo na Irimiya sambu ka ne a se: «Rabbi ni Irikoyo no ka masiiba woone ci nango wo boŋ. 3 Rabbi kand'a mo, a goy ka te danga mate kaŋ cine nga ci din, zama araŋ na zunubi te Rabbi se. Araŋ wangu ka maa a sanno mo, woodin se no hayo wo kaŋ araŋ boŋ. 4 Sohõ binde a go, hunkuna ay go ga sisirey kaŋ go ni kambey gaa din feeri ni se. Da ni di daama ni ma kaa ay banda ka koy Babila, to, ni ma kaa. Ay mo, ay ga haggoy da nin hal a ma boori. Amma da ni mana di daama ni ma kaa ay banda ka koy Babila, kala ni ma goro ne. Laabo kulu neeya ni jine. Nangu kulu kaŋ a koyyaŋ ga kaan, a ga saba ni se mo, kala ni ma koy noodin.» 5 Za kaŋ Irimiya mana tu a se, Nebuzaradan ye ka ne koyne: «Wala da ni ga ba, kaa day ka ye Gedaliya Ahikam izo, Safan ize do, nga kaŋ Babila bonkoono daŋ a ma Yahuda galley may. Ni ma goro a banda jama ra. Wala mo ni ma koy nangu kulu kaŋ koyyaŋ ga saba ni diyaŋ gaa.» Batukoy koyo na Irimiya no hindoonay da gomni fo, gaa no a n'a sallama. 6 Irimiya mo koy Gedaliya Ahikam izo do, kaŋ go Mizpa. A goro a banda, nga nda borey kaŋ yaŋ cindi laabo ra. 7 Wonkoyey da ngey soojey kaŋ yaŋ go saajo ra maa baaru kaŋ Babila bonkoono na Gedaliya Ahikam izo daŋ a ma ciya Yahuda laabo mayko. I maa baaru mo kaŋ a na laabo alfukaaru, alborey da wayborey da zankey, kaŋ yaŋ i mana konda Babila ka daŋ tamtaray, daŋ Gedaliya kambe ra. 8 Waato kaŋ soojey maa woodin, i kaa Gedaliya do Mizpa. Ngey neeya: Isumeyla Netaniya izo, da Yohanan da Yonatan kaŋ ga ti Kareya boroyaŋ, da Seraya Tanhumet izo, da Efay izey Netofa boroyaŋ, da Yezaniya Maaka bora izo, ngey nda ngey borey. 9 Gedaliya Ahikam izo, Safan ize mo ze ngey nda ngey borey se ka ne: «Wa si humburu ka may Kaldancey se. Araŋ ma goro laabo ra, araŋ ma may Babila bonkoono se, araŋ ga goro baani mo. 10 Ay bumbo sanni mo, wa guna, ay ga goro Mizpa ra. Ay ma kay ka ciya araŋ se sabbu Kaldancey do, kaŋ yaŋ ga kaa iri do. Araŋ bumbey, kal araŋ ma duvan*, da heemar nafa, da ji margu-margu mo. Araŋ m'i jisi araŋ foobey ra ka goro araŋ galley kaŋ yaŋ araŋ ŋwa din ra.» 11 Yaadin cine no, waato kaŋ Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go Mowab ra, da Amon izey kwaarey ra, da Edom ra, da laabey kulu ra maa baaru kaŋ Babila bonkoono na Yahudance fooyaŋ cindi, hala mo a na Gedaliya Ahikam izo, Safan ize daŋ i se mayko, 12 kala Yahudancey kulu ye ka kaa ka fun nangey kulu kaŋ yaŋ i n'i gaaray ka kond'ey. I kaa Gedaliya do Yahuda laabo ra Mizpa ra. I na duvan da heemar nafa boobo margu-margu. 13 Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go saajo ra kaa Gedaliya do Mizpa ra. 14 I ne a se: «D'a ta day, ni du ka bay kaŋ Amon izey bonkoono Baalis na Isumeyla Netaniya izo donton zama a ma ni wi, wala?» Amma Gedaliya Ahikam izo man'i cimandi. 15 Yonatan Kareya izo binde salaŋ da Gedaliya tuguyaŋ ra Mizpa ra ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, kala ni ma naŋ ya koy ka Isumeyla Netaniya izo wi, boro kulu si bay a gaa mo. Ifo se no _iri ga naŋ|_ a ma ni wi, hala Yahudancey kulu kaŋ yaŋ margu ni do ma say koyne, Yahudancey kaŋ cindi yaŋ din mo ma halaci?» 16 Amma Gedaliya Ahikam izo ne Yohanan Kareya izo se: «Ma si haya din te, zama ni goono ga Isumeyla beeri no da tangari.»

41
1 A ciya mo, handu iyyanta ra Isumeyla Netaniya izo, Elisama ize, kaŋ fuula banda no, bonkoono
mayraykoy beerey ra boro fo no, a kande boro way nga banda. I kaa Gedaliya Ahikam izo do
Mizpa. I ŋwa care banda Mizpa ra. 2 Kala Isumeyla Nataniya izo, da boro waya kaŋ go a banda tun
ka Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kar da takuba. I n'a wi mo, nga kaŋ Babila bonkoono daŋ a ma
ciya laabo mayko. 3 Koyne, Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go Gedaliya banda Mizpa ra, da Kaldancey
wongaarey kaŋ yaŋ i gar noodin, Isumeyla n'i wi. 4 A ciya binde, Gedaliya wiyaŋo wane suba, boro
kulu mana bay a gaa mo, 5 kala boro fooyaŋ, ngey boro wahakku fun Sekem da Silo da Samariya
ka kaa. I kaabey go cabante yaŋ, i bankaarayey mo toorante yaŋ, i na ngey gaahamey mo toorutooru. I kande ŋwaari sargayyaŋ da lubban ngey kambey ra zama ngey ma kaa Rabbi windo do. 6
Isumeyla Netaniya izo binde fatta Mizpa ra nga m'i kubay se. A go ga dira, a ga hẽ. Waato kaŋ a
kubay d'ey binde, a ne i se: «Wa kaa Gedaliya Ahikam izo do.» 7 A ciya binde, waato kaŋ cine i to
gallo bindo ra, kala Isumeyla Netaniya izo da borey kaŋ yaŋ go a banda n'i wi. A n'i furu guuso
bindo ra. 8 Amma i ra a na boro way gar kaŋ yaŋ ne Isumeyla se: «Ma si iri wi, zama iri gonda jisiri
tugante saajo ra, ngey neeya: alkama da sayir*, da ji, da yu.» A binde fay d'ey, a man'i wi ngey caley
banda. 9 Guuso kaŋ ra Isumeyla na borey kaŋ a wi yaŋ din buukoy kulu daŋ Gedaliya sabbay se,
guuso kaŋ Bonkoono Asa fansi no, Israyla Bonkoono Baasa humburkumay se. Isumeyla Netaniya
izo na guuso toonandi nda borey kaŋ yaŋ a wi. 10 Waato din gaa no Isumeyla na boro jaray kaŋ
cindi yaŋ din ku Mizpa ra, da bonkoono ize wayborey, da borey kulu kaŋ yaŋ cindi Mizpa ra, ngey
kaŋ yaŋ batukoy koyo Nebuzaradan daŋ Gedaliya Ahikam izo kambe ra. Isumeyla Netaniya izo mo
n'i sambu ka kond'ey ka daŋ tamtaray. A tun zama nga ma danandi ka koy Amon izey do. 11 Amma
waato kaŋ Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ go a banda maa baaru, goy laalo kulu kaŋ
Isumeyla Netaniya izo te, 12 kal i na alborey kulu margu ka koy zama ngey ma Isumeyla Netaniya
izo wongu. I n'a gar day beero kaŋ go Jibeyon me gaa haray. 13 A ciya binde, waato kaŋ cine jama
kulu kaŋ go Isumeyla banda di Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, kal i
soobay ka farhã. 14 Jama kulu binde kaŋ yaŋ Isumeyla ku Mizpa ra ka kond'ey tamtaray, i bare ka
ye Yohanan Kareya izo do haray. 15 Amma Isumeyla Netaniya izo du ka Yohanan yana, nga nda
boro ahakku nga banda. A zaa ka guna Amon izey do haray. 16 Kala Yohanan Kareya izo, da
wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, i na jama kaŋ cindi kulu sambu, borey kaŋ yaŋ a du ka faaba
Isumeyla Netaniya izo kambe Mizpa ra, Gedaliya Ahikam izo wiyaŋo banda. Ngey neeya:
wongaarey, da wayborey, da zankey, da mantawey kaŋ yaŋ a ye ka kand'ey ka fun d'ey Jibeyon. 17 I
dira noodin ka koy goro Kimham naŋ-zumba do, kaŋ ga maan Baytlahami. I goono ga miila ngey
ma koy jina ka furo Misira laabo ra 18 ka mooru Kaldancey. Zama i ga humbur'ey, za kaŋ Isumeyla
Netaniya izo na Gedaliya Ahikam izo wi, bora kaŋ Babila bonkoono daŋ a ma laabo may.
42
1 Gaa no wonkoyey kulu, sanda Yohanan Kareya izo, da Yezaniya Hosaya izo, da jama kulu, ibeeri
gaa, ikayna gaa, i maan 2 ka ne annabi Irimiya se: «Iri goono ga ni ŋwaaray, ma yadda mo iri
ŋwaarayyaŋo se. Ma adduwa te iri se Rabbi ni Irikoyo gaa, boro jara kaŋ cindi kulu sabbay se, zama
iri ya jama kayna no kaŋ cindi iboobo ra, sanda mate kaŋ ni moy goono ga di. 3 Rabbi ni Irikoyo
ma cabe iri se fondo kaŋ ga hima iri ma gana, da goy kaŋ ga hima iri ma te.» 4 Kala annabi Irimiya
ne i se: «Ay maa. Wa guna mo, ay ga Rabbi araŋ Irikoyo ŋwaaray araŋ sanno boŋ. A ga ciya mo,
hay kulu kaŋ Rabbi ga tu d'a araŋ se, ay mo ga woodin cabe araŋ se. Ay si hay kulu tugu araŋ se.» 5
Kal i tu Irimiya se ka ne: «Rabbi ma ciya seeda naanaykoy kaŋ gonda cimi iri game ra, d'iri mana
hay kulu te a ma saba nda sanni kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni donton d'a iri do. 6 Da ihanno no,
da ilaalo no, iri ga maa Rabbi iri Irikoyo sanno se, nga kaŋ iri na ni donton a gaa, zama iri ma goro
baani, d'iri na Rabbi iri Irikoyo sanno gana.» 7 A ciya mo, sanno din jirbi way banda Rabbi sanno
kaa Irimiya do. 8 Nga mo na Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, da jama
kulu ce, ibeeri gaa, ikayna gaa. 9 A ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci, nga kaŋ araŋ n'ay
donton a gaa zama ya kond'a se araŋ ŋwaarayyaŋo: 10 D'araŋ ga goro laabu woone ra, ay mo, kal ay
m'araŋ cina, ay si araŋ zeeri. Ay g'araŋ tilam, ay si araŋ dagu mo, zama ay ga bare ka fay da masiiba
kaŋ ay te araŋ se. 11 Wa si humburu Babila bonkoono, baa kaŋ sohõ araŋ goono ga humbur'a. Wa si
humbur'a, yaa no Rabbi ci. Zama ay wo, ay go araŋ banda zama ay m'araŋ faaba sabbay se, ay

m'araŋ kaa a kambe ra mo. 12 Ay ga bakaraw cabe araŋ se hal nga mo ma bakar araŋ se, a m'araŋ yeti araŋ laabo ra. 13 Amma d'araŋ ne araŋ si goro laabo wo ra, d'araŋ wangu ka maa Rabbi araŋ Irikoyo sanno 14 ka ne: ‹Abada! Iri wo, Misira laabu day no iri ga koy, naŋ kaŋ iri si di wongu, iri si maa hilli kaatiyaŋ jinde, iri si maa haray, noodin mo no iri ga goro.› 15 Sohõ binde, ya araŋ Yahuda jara kaŋ cindi, wa maa Rabbi sanno. Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: D'araŋ na moyduma sinji ka ne kal araŋ ma koy Misira, d'araŋ koy mo ka goro noodin, 16 kal a ma ciya takuba kaŋ araŋ goono ga humburu din m'araŋ to noodin, Misira laabo ra. Hara kaŋ araŋ ga humburu mo g'araŋ to, a ga naagu araŋ gaa noodin Misira laabo ra. Noodin mo no araŋ ga bu. 17 A ga ciya mo, alborey kulu kaŋ yaŋ ga ngey moydumey sinji Misira koyyaŋ se, ngey ma koy ka goro noodin, i ga bu noodin da takuba, da haray, da balaaw mo. I ra mo boro kulu si cindi, boro kulu si du ka masiiba kaŋ ay ga candi ka kande i boŋ din yana. 18 Zama sanda mate kaŋ cine ay n'ay dukuro d'ay futa gusam Urusalima gorokoy boŋ, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci, yaadin cine no ay g'ay futa gusam araŋ mo boŋ, d'araŋ ga koy ka furo Misira ra. Araŋ ga ciya laaliyaŋ hari, da dambara hari, da wowi hari, da taali dakeyaŋ hari. Araŋ si ye ka di nango wo mo koyne. 19 Ya araŋ Yahuda jara kayna kaŋ cindi, Rabbi jin ka sanno ci araŋ boŋ ka ne: Wa si koy Misira ra! Araŋ ma bay kaŋ daahir ay na woodin seeda araŋ se hunkuna. 20 Araŋ n'araŋ boŋ halli no, zama araŋ no k'ay donton Rabbi araŋ Irikoyo do ka ne: ‹Ma adduwa te iri se Rabbi iri Irikoyo gaa. Hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ci, ni m'a bangandi yaadin cine iri se, iri mo g'a goyo te.› 21 Hunkuna binde a go, ay ci araŋ se, amma araŋ mana maa Rabbi araŋ Irikoyo sanno se, hay kulu ra kaŋ a n'ay donton d'a araŋ do. 22 Sohõ binde, araŋ ma bay kaŋ daahir takuba nda haray da balaaw no g'araŋ wi, nango kaŋ araŋ goono ga miila araŋ ma koy ka goro a ra din.»

43

1 A ciya mo, waato kaŋ Irimiya salaŋ jama kulu se ka ban, a na Rabbi i Irikoyo sanney kulu ci i se, kaŋ Rabbi i Irikoyo n'a donton d'a i do, sanda sanney din kulu nooya, 2 kala Azariya Hosaya izo, da Yohanan Kareya izo, da borey kulu kaŋ yaŋ gonda boŋbeeray salaŋ Irimiya se ka ne: «Ni ga taari no! Rabbi iri Irikoyo mana ni donton iri gaa ka ne iri ma si koy Misira ka goro. 3 Amma Baruk Neriya izo no ka ni daŋ ni ma gaaba nda iri, zama iri ma furo Kaldancey kambe ra. Ngey mo g'iri wi wala i ma konda iri ka daŋ tamtaray ra Babila.» 4 Yaadin cine no Yohanan Kareya izo nda wonkoyey kulu, da jama kulu mana Rabbi sanno gana, kaŋ ne i ma goro Yahuda laabo ra. 5 Amma Yohanan Kareya izo, da wonkoyey kulu na Yahuda jara kaŋ cindi din kulu sambu. Yahuda jara din ga ti borey kaŋ yaŋ ye ka kaa ka fun ndunnya dumey kulu ra, nangey kaŋ i go say-sayante yaŋ din, zama ngey ma goro Yahuda laabo ra -- 6 alborey, da wayborey, da zankey, da bonkoono ize wayborey, da boro kulu kaŋ batukoy koyo Nebuzaradan naŋ Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kambe ra, da annabi Irimiya, da Baruk Neriya izo. 7 I koy Misira laabo ra ka kaa hala Tafanes, zama i mana Rabbi sanno gana. 8 Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do Tafanes ra ka ne: 9 «Ma tondi bambata fooyaŋ sambu ni kambe ra k'i tugu cinayaŋ botogo ra kaŋ go Firawna windo kaŋ go Tafanes ra me gaa haray. M'a te mo naŋ kaŋ Yahuda borey moy go ga di. 10 Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay g'ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar donton. Ay g'a koytaray karga sinji mo tondey wo kaŋ ay tugu din boŋ, a ga nga koytaray tanda daaru i boŋ mo. 11 D'a kaa mo a ga Misira laabo kar. Borey kaŋ i waadu buuyaŋ se, buuyaŋ do no i ga koy. Borey kaŋ i waadu tamtaray se, tamtaray ra no i ga koy. Borey kaŋ i waadu takuba se mo, takuba do no i ga koy. 12 Ay ga danji tusu Misira de-koyey windey gaa, Nebukadnezzar g'i ton mo. A ma toorey ku ka kond'ey ka daŋ tamtaray. A ga nga boŋ faka da Misira laabo sanda mate kaŋ cine alman hawji ga nga boŋ faka da nga daabiro, a ga fatta nango ra mo baani-nda-baani. 13 A ga wayna ganakoy diina windo muulu kuukey kaŋ go Misira laabo ra bagu-bagu, a ga Misira de-koyey windey ton da danji mo.»

44

1 Sanno neeya kaŋ kaa Irimiya do Yahudancey kulu boŋ kaŋ goono ga goro Misira laabo ra, Migdol, da Tafanes, da Nof, da Patros laabo ra gorokoy mo. A ne i se: 2 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Araŋ di masiiba kulu kaŋ ay candi ka kande Urusalima da Yahuda galley kulu boŋ. A go mo, sohõ i ciya kurmuyaŋ. Boro siino ga goro i ra, 3 i laala kaŋ i te din sabbay se, zama ngey ma yanje ceeci ay gaa se. Zama i soobay ka dugu ton, i may mo de-koy

fooyaŋ se, kaŋ yaŋ i si bay -- za ngey, wala araŋ, wala baa araŋ kaayey mo. 4 Kulu nda yaadin, ay n'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Ay ga soobay k'i donton araŋ gaa. Ay go ga ne araŋ se: Wa si fanta goy wo te, kaŋ ay bina ga konn'a. 5 Amma i mana saal, i mana hanga jeeri mo, kaŋ ga naŋ i ma bare ka fay da ngey goy laaley, i ma fay da dugu tonyaŋ de-koy fooyaŋ se mo. 6 Woodin sabbay se no ay futa d'ay futay korna kaa ka kaŋ i boŋ ka Yahuda galley da Urusalima kwaara fondey diyandi, kal i kaŋ ka ciya kurmuyaŋ hala ka kaa hunkuna. 7 Sohõ binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ifo se no araŋ ga laala bambata woone te, araŋ goono g'araŋ boŋ fundey hasara, hala nda mate kaŋ araŋ g'araŋ boŋ tuusu ka kaa Yahuda gaa, alboro nda wayboro, zanka nda naanandi. Araŋ jare kaŋ cindi si ye ka cindi koyne. 8 Zama araŋ na yanje ceeci ay gaa d'araŋ kambe goyey, araŋ go ga dugu ton de-koy fooyaŋ se Misira laabo ra hal ay m'araŋ kosu ka kaa noodin, naŋ kaŋ araŋ koy zama araŋ ma goro. Araŋ ga ciya laaliyaŋ hari, da taali dakeyaŋ hari ndunnya dumey kulu ra. 9 Mate no, araŋ dinya araŋ kaayey laalayaŋey, da Yahuda bonkooney laalayaŋey, d'i wandey laalayaŋey, d'araŋ bumbey laalayaŋey, d'araŋ wandey laalayaŋey kaŋ i te Yahuda laabo ra, da Urusalima kwaara fondey ra? 10 Wiiza, i mana ngey boŋ kaynandi hala hõ, i mana humburu, i man'ay asariya wala ay hin sanney gana mo, wo kaŋ ay daŋ araŋ d'araŋ kaayey jine. 11 Woodin se no, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay g'ay moyduma sinji araŋ gaa da masiiba miila, ay ga Yahuda kulu halaci mo. 12 Ay ga Yahuda jara kaŋ cindi din sambu, nga kaŋ na ngey moyduma sinji ngey ma koy ka goro Misira laabo ra, i kulu ga halaci mo. I kulu ga kaŋ Misira laabo ra: takuba nda haray no g'i ban. I ma bu, za ibeerey ka koy i kayney gaa, haray da takuba no g'i wi. I ma ciya laaliyaŋ hari, da humburandiyaŋ hari, da wowi hari, da taali dakeyaŋ hari. 13 Zama sanda mate kaŋ cine ay na Urusalima ciiti da takuba nda haray da balaaw, yaadin cine no ay ga te borey kaŋ goono ga goro Misira laabo ra se. 14 Hala Yahuda jara ra baa boro folloŋ si cindi, sanda borey kaŋ yaŋ koy Misira laabo ra ka goro noodin nooya. Boro kaŋ ga yana si no, sanku fa a ma du ka ye Yahuda laabo ra, nango kaŋ i goono ga beeje ngey ma du ka ye. Zama boro kulu si no kaŋ ga ye bo, kala day boro fooyaŋ kaŋ ga du ka yana. 15 Waato din gaa alborey kulu kaŋ du ka bay kaŋ ngey wandey goono ga dugu ton de-koy fooyaŋ se, da wayborey kulu kaŋ goono ga kay noodin, jama bambata no, sanda borey kulu kaŋ goono ga goro Misira laabo Patros ra, i tu Irimiya se ka ne: 16 «Sanni woone kaŋ ni ci iri se Rabbi maa ra, iri si ni saal. 17 Amma sikka si iri wo, kal iri ma sanney kulu kaŋ fun iri me ra toonandi, _kaŋ iri ne|_ iri ga dugu ton _hando se, kaŋ se i ga ne|_ wayboro bonkoono kaŋ go beene, iri ma haŋyaŋ sargayey soogu a se, sanda mate kaŋ cine iri jin ka te, iri nd'iri kaayey d'iri bonkooney, d'iri mayraykoyey, Yahuda galley da Urusalima kwaara fondey ra. Zama alwaati woodin ra iri gonda ŋwaari kunji, iri gonda baani, iri mana di masiiba kulu mo. 18 Amma za hano kaŋ hane iri fay da dugu tonyaŋ wayboro bonkoono kaŋ go beene din se, iri ma haŋyaŋ sargay soogu a se mo, sohõ kay, iri jaŋ hay kulu, takuba nda haray n'iri halaci mo.» 19 Wayborey mo ne: «Waati kaŋ iri na dugu ton beene wayboro bonkoono se, iri na haŋyaŋ sargayyaŋ mo soogu a se, E! manti iri kurnyey yaddayaŋ boŋ no iri na maasa ton a se a himando ra, hal iri na haŋyaŋ sargayey mo soogu a se?» 20 Kala Irimiya salaŋ marga borey kulu se, alborey da wayborey, sanda borey kulu kaŋ na tuyaŋ woodin dumi te a se, ka ne: 21 «Dugey kaŋ araŋ doona ga ton Yahuda galley ra, da Urusalima kwaara fondey ra, araŋ d'araŋ kaayey, d'araŋ bonkooney, d'araŋ mayraykoyey, da laabo jama mo, manti Rabbi fongu i gaa? Haya mana furo a se bine ra bo? 22 Hal a to naŋ kaŋ Rabbi si hin ka tonton ka suuru koyne, araŋ goyey laalayaŋo da fanta goyey kaŋ araŋ te din sabbay se. Woodin se no araŋ laabo ciya kurmu, da dambara hari, da laaliyaŋ hari. A sinda goroko mo mate kaŋ a go hunkuna. 23 Masiiba woone du araŋ, sanda mate kaŋ a go hunkuna, zama araŋ na dugu ton, araŋ na zunubi te Rabbi se, araŋ mana Rabbi sanno gana, araŋ mana a asariya wala a hin sanney wala a seedey mo gana.» 24 Irimiya ye ka ne jama da wayborey kulu se: Wa maa Rabbi sanno, ya araŋ Yahuda kulu kaŋ yaŋ go Misira laabo ra: 25 Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Araŋ d'araŋ wayborey, araŋ salaŋ d'araŋ meyey, araŋ toonandi mo d'araŋ kambey, araŋ goono ga ne: «Daahir, iri ga sartey kaŋ iri sambu yaŋ din toonandi, iri ma dugu ton beene wayboro bonkoono se, iri ma haŋyaŋ sargayey soogu a se.» Daahir araŋ go g'araŋ sartey tabbatandi, daahir araŋ go g'i toonandi mo! 26 To, ya araŋ Yahuda kulu kaŋ goono ga goro Misira laabo ra, araŋ ma maa Rabbi sanno: Guna, ay ze d'ay maa darzakoyo, yaa no Rabbi ci, Yahuda boro kulu me si ye k'ay maa ce koyne Misira laabo kulu ra ka ne: «Ay ze da Rabbi Irikoy fundikoono.» 27 A go, ay g'i

batu nda masiiba miila, kaŋ manti gomni wane bo. Yahuda alborey kulu kaŋ yaŋ go Misira laabo ra, takuba nda haray no g'i ban, kal i banyaŋo ma to. 28 Boro kaŋ ga du ka takuba yana ka fatta Misira laabo ra ka ye Yahuda laabo ra mo, manti boro boobo no. Yahuda jara cindo mo kaŋ koy Misira laabu zama ngey ma goro noodin, i ga bay boro kaŋ sanni no ga kay, hal ay wano, wala ngey wano. 29 Woone mo ga ciya alaama araŋ se, yaa no Rabbi ci: ay g'araŋ gooji nango wo ra, zama araŋ ma du ka bay kaŋ ay sanno ga kay araŋ boŋ da masiiba miila. 30 Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga Misira bonkoono Firawna Hofra daŋ a ibarey kambe ra, da ngey kaŋ goono g'a fundo ceeci yaŋ kambe ra, sanda mate kaŋ cine ay na Yahuda bonkoono Zedeciya daŋ nga ibara Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, nga kaŋ n'a fundo ceeci.

45

1 Sanno kaŋ annabi Irimiya ci Baruk Neriya izo se neeya, waato kaŋ a na Irimiya me sanney din hantum tira ra Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra. A ne: 2 Ya nin Baruk, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci ni se: 3 Ni ne: «Kaari ay sohõ kay! Zama Rabbi na bine saray tonton ay dooro gaa. Ay farga d'ay durayyaŋo, ay si ga du fulanzamay fo mo.» 4 Yaawo no ni ga ne a se: Yaa no Rabbi ci: Guna, haŋ kaŋ ay cina, ay goono g'a zeeri. Haŋ kaŋ ay tilam mo, ay goono g'a dagu, baa ay laabo kulu. 5 Ni binde, ni goono ga hari beeriyaŋ ceeci ni boŋ se, wala? Ma si ceeci, zama a go, ay ga laala candi ka kande fundikooney kulu boŋ. Yaadin no Rabbi ci. Amma ay ga ni no ni fundo a ma ciya ni se arzaka nangey kulu kaŋ ni ga koy.

46

1 Rabbi sanno kaŋ kaa annabi Irimiya do dumi cindey boŋ neeya: 2 Misira sanni: Misira bonkoono Firawna Neko wongu marga kaŋ go Ufratis isa meyo gaa Karkemis ra, wo kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kar, Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra, a sanni neeya: 3 Wa koray kayna nda ibeeri soola te. Wa maan ka kaa tangamo do. 4 I ma bariyey jinayey daŋ i gaa, Wa soola, araŋ kaŋ yaŋ ga bari kaaru. Wa fatta taray batama ra d'araŋ wongu fuuley. Wa yaajey koosu, wa wongu kwaayey daŋ! 5 Ifo se no ay di kaŋ Misirancey humburu hal i na banda bare? Nebukadnezzar n'i gaabikooney kar ka zeeri, I zuru ka tuguyaŋ do ceeci, I siino ga baa zagu mo. Humburkumay go kuray kulu gaa. Yaadin no Rabbi ci. 6 Boro kaŋ ga waasu zuray gaa, wa si ta a ma zuru. Boro gaabikooni mo, wa si ta a ma yana. Yongo azawa kambe Ufratis isa me gaa i kati ka kaŋ. 7 May no woone kaŋ ga hima Nil isa? A go ga furo, A haro ga koy-da-ye te sanda isa boobo yaŋ cine. 8 To, Misira no goono ga furo sanda Nil isa cine, A haro ciya isa boobo yaŋ kaŋ ga koy-da-ye te. A goono ga ne mo: «Ay ga furo ka laabo kulu daabu, Ay ga gallu nda nga ra gorokoy kulu halaci, Ay kay a me mo.» 9 Ya araŋ bariyey, wa taakama! Ya araŋ wongu torkey, wa soobay ka follo! Wongaarey ma fatta taray! Etiyopi da Libi borey kaŋ yaŋ ga waani koray kayniyaw, Da Lud izey mo, kaŋ yaŋ ga goni biraw candiyaŋ gaa. 10 Zama zaaro din ya Rabbi zaari no, Kaŋ ga ti Rabbi Kundeykoyo banayaŋ zaaro, A ma bana nga ibarey boŋ. Takuba ga haŋ hal a ma kungu ka yeeri, A m'i kurey haŋ ka bugu. Zama Rabbi Kundeykoyo gonda sargay azawa kambe haray laabo ra Ufratis isa me gaa. 11 Ya nin Misira wandiya, ma koy Jileyad ka du safari! Yaamo no ni goono ga safari dumi boobo tuusu. Yayyaŋ si no ni se. 12 Ndunnya dumey maa ni haawo baaru, Laabo kulu to da ni kaatiyaŋ jinde. Zama wongaarey karba care gaa, I kulu no ka kaŋ care banda. 13 Sanno kaŋ Rabbi ci annabi Irimiya se neeya kaŋ a ne Babila bonkoono Nebukadnezzar ga kaa ka Misira laabo kar. 14 Ma baaru fe Misira ra, i ma maa r'a Migdol ra, I ma maa r'a Nof da Tafanes ra mo. Araŋ ma ne: Kay da gaabi ka soola ni boŋ se, Zama takuba ga nangu kulu kaŋ go ni windanta ŋwa ka ban. 15 Ifo se no i na ni gaabikoono haabu ka kaa? To, a si kay zama Rabbi no g'a naan ganda. 16 A ga naŋ boro boobo ma kati, Oho, boro fo kulu ga fun ka kaŋ nga cala boŋ. I ne: «Iri ma tun ka ye iri bumbey dumo do, Iri ma koy laabo kaŋ ra i n'iri hay. Iri ma kankami takuba wo yana.» 17 Noodin no i ga jinde sambu ka ne: «Misira bonkoono Firawna ya kosongu day no, A naŋ mo kala alwaati suubananta bisa.» 18 Ay fundo no ay ze d'a, yaa no Koy Beero ci, Nga kaŋ maa ga ti Rabbi Kundeykoyo: Da Tabor go tondi kuukey ra, Da Karmel go teeko me gaa, Kulu Babila bonkoono mo si jaŋ ka kaa. 19 A ne: Ya ize wayo kaŋ goono ga goro Misira ra, Ma ni jinayey soola tamtaray koyyaŋ se, Zama Nof ga ciya kurmu, A kulu ga ton hala goroko kulu si cindi a ra. 20 Misira ya haw zan hanno no, Amma nyafa fo go ga kaa ka fun azawa kambe haray. 21 Soojey kaŋ Firawna sufuray yaŋ go a bindo ra sanda silla gaa handayzeyaŋ cine, Amma ngey mo ga banda bare ka zuru care

banda, i si kay. Zama i masiiba zaaro ga kaa i gaa, Banayaŋ alwaato nooya. 22 A yooja ga hima gondi wane, Zama wongu marga ga kaa da gaabi. I ga kaa a gaa da deesiyaŋ sanda tuuri beerikoyaŋ cine. 23 I g'a tuuri zugey beeri, Baa kaŋ tuuri lunku-lunku no, Zama i bisa do kaŋ si kabu baayaŋ. Yaadin no Rabbi ci. 24 Misira ize wayo ga haaw, Zama i g'a daŋ azawa kambe haray borey kambe ra. 25 Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ne: A go, ay ga ciiti nda No jama, da Firawna, da Misira, da Misira de-koyey, d'a bonkooney, sanda Firawna nda borey kulu kaŋ yaŋ ga de a gaa nooya. 26 Ngey mo, ay g'i daŋ i fundey ceecikoy kambe ra, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, d'a tamey kambe ra. Amma kokor banda, boroyaŋ ga goro Misira laabo ra, sanda za doŋ jirbey ra cine. Yaadin no Rabbi ci. 27 Amma, ya nin Yakuba ay tamo, ma si humburu. Ya Israyla, ni ma si jijiri, Zama a go, za nangu mooro no ay ga ni faaba, Ay ma ni banda mo faaba, K'i kaa i tamtaray laabo ra. Yakuba ga ye ka kaa, A ga goro baani ka fulanzam, a laakal ga kani mo, Boro kulu si no mo kaŋ g'a humburandi. 28 Ya nin, ay tamo Yakuba, ma si humburu, Yaa no Rabbi ci, zama ay go ni banda. Zama ndunnya dumey kulu naŋ kaŋ ay na ni gaaray ka konda nin, Ay g'i ban parkatak! Amma nin wo, ay si ni ban bo! Day ay ga ni gooji da mate kaŋ ga saba. Ay si ni naŋ goojiyaŋ si bo.
47
1 Rabbi sanno kaa annabi Irimiya do Filistancey boŋ, za Firawna mana Gaza kar jina. 2 Yaa no Rabbi ci: A go, hari boobo no ga tun azawa kambe haray, Kaŋ ga ciya gooru kaŋ gonda hari-yaa*. A ga bambari laabo da hay kulu kaŋ go a ra boŋ, Da gallo nda ngey kaŋ goono ga goro a ra boŋ. Alborey ga jinde tunandi, Laabo ra gorokoy kulu ga baray mo. 3 A gaabikooney haabayaŋo ce camsey yooja maayaŋ, D'a wongu torkey zura, D'a kangey kosongo sabbay se, Baabey si baa zagu ngey ma du ka ngey izey faaba se, Zama i kambey londey bu. 4 _Hayo ga te|_ zaaro kaŋ goono ga kaa sabbay se, Kaŋ ra i ga Filistancey kulu halaci. Ay ga Tir da Sidon gaako kulu kaŋ cindi kosu ka kaa i gaa, Zama Rabbi ga Filistancey halaci, Sanda jara cindo kaŋ go teeko me gaa, Kaftor wane nooya. 5 Boŋ kosu ka windi du Gaza, Askelon mo ciya kurmu. Ya gooro ra jara kaŋ cindi, Waati fo no ni ga fay da ni boŋo kortu-kortu yaŋo? 6 Ya nin, Rabbi takuba, Waati fo no ni ga dangay? Ma ye ka furo ni nyaŋo ra ka fulanzam, ka dangay siw! 7 Mate no ni ga dangay d'a binde, Za kaŋ Rabbi no ka ni lordi? A na takuba daŋ noodin zama a ma ciiti nda Askelon da teeku me gaa laabey mo.
48
1 Mowab sanno neeya: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Kaari Nebo! zama a ga halaci. Ciriyat-Ayim ga haaw, i g'a ŋwa mo, Haawi ga wongu fu gaabikoono din di, I g'a bagu-bagu kala ganda. 2 Borey si ye ka Mowab sifa koyne. Hesbon ra no i na laala me-hawyaŋ te a boŋ. I ne: «Wa kaa iri m'a dumitara tuusu ka kaa.» Ni mo, ya Madmena, i ga ni dangandi muk! Takuba ga ni ce kondo ŋwa! 3 Kaatiyaŋ jinde fo ga fun Horonayim, Wongu kuyaŋ da halaciyaŋ bambata no. 4 I ga Mowab ceeri, i g'a zankey daŋ i ma baray. 5 Zama i ga kaaru Luhit zijanta, I ga soobay ka hẽeni korno te, Zama Horonayim zullanta ibarey ga maa halaciyaŋ hẽeni. 6 Wa zuru k'araŋ fundey faaba, Wa ciya sanda saajo ra dudube. 7 Zama za kaŋ ni de ni goyey da ni arzaka gaa, Ni mo, i ga ni di. Kemos ga koy tamtaray ra, Nga nda nga alfagey d'a mayraykoyey. 8 Halaciko ga kaa gallu kulu gaa, Gallu si no kaŋ ga du ka yana. Gooro ga halaci, tudey boŋ batamey mo ga halaci. Yaadin no Rabbi ci. 9 I ma Mowab no fatayaŋ zama a ma tun ka deesi ka yana, Zama a galley ga ciya saaji fimbi kaŋ sinda goroko. 10 Laalante no boro kulu kaŋ na Rabbi goyo din te da forgay. Laalante no nga mo kaŋ na nga takuba ganji kuro din. 11 Mowab goro da laakal kanay za nga zankatara gaa. Sanda duvan* kaŋ go ga kani, Yaadin cine no a goro nd'a. A mana di i m'a bare ka kaa foobu fo ra ka ye foobu fo ra, A mana dira ka koy tamtaray baa ce fo. Woodin se no a kaaniyo mana fay d'a, A haw kaana mo mana barmay. 12 Yaa no Rabbi ci: A go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa, Kaŋ ay ga soogukoyaŋ donton a gaa. I g'a siirandi mo, a ma mun, I m'a foobey kaa koonu k'i bagu-bagu mo. 13 Mowab ga haaw Kemos sabbay se, Sanda mate kaŋ cine Israyla dumo Haaw i deyaŋ haro Betel sabbay se. 14 Mate araŋ ga te ka ne: «Iri ya wongaariyaŋ no, Gaabikooniyaŋ, wongu boroyaŋ?» 15 I na Mowab ku! Ibarey kaaru ka furo a galley ra. A wane arwasu suubanantey mo zulli ka koy wiyaŋ do, Yaa no Koy Beero ci, Nga kaŋ Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. 16 Mowab taabi kaayaŋo maan, A masiiba mo goono ga waasu ka kaa. 17 Araŋ kulu kaŋ yaŋ goono g'a windi, Kaŋ yaŋ g'a maa bay mo, Kal araŋ ma soobay ka bu baray te a se, Araŋ ma ne: «Wa guna mate kaŋ cine koytaray sarjilla gaabikoono wo ceeri nd'a, goobu hanna din!» 18 Ya nin, ize wayo kaŋ goono ga goro Dibon ra, Ma zumbu ka

fun ni darza ra. Ma goro jaw maayaŋ laabu ra, Zama nga kaŋ na Mowab ku din go kaa ni gaa. A na ni wongu fuwey halaci. 19 Ya nin Arower gorokwa, Ma kay fondo me gaa, ma mo daaru ka guna. Ma zuruko da waybora kaŋ go ga yana mo hã ka ne: «Ifo no ka te?» 20 I na Mowab haawandi, zama i n'a bagu-bagu kala ganda. Wa kuuwa ka baray! Wa baaro dede Arnon me gaa ka ne i na Mowab leemun. 21 Ciiti kaŋ batama laabo boŋ, Holon da Yahaz da Mefaat boŋ, 22 Da Dibon da Nebo da Bayt-Diblatayim boŋ, 23 Da Ciriyat-Ayim da Bayt-Gamul da Bayt-Meyon boŋ, 24 Da Kariyoti da Bozra da Mowab laabo galley kulu boŋ, Wo kaŋ ga mooru nda wo kaŋ ga maan nooya. 25 I na Mowab hillo pati ka kaa, a kamba mo ceeri. Yaadin no Rabbi ci. 26 W'a haŋandi baji hal a ma bugu, Zama a fooma Rabbi gaa. Woodin se no Mowab ga bimbilko nga yeero ra, A ga ciya donda-caray hari. 27 Day waato, manti Israyla wo donda-caray hari no ni se bo? I n'a gar zayey ra ce fo no, wala? Kaŋ se waati kaŋ ni g'a ciine te kulu, Ni ga sar ka zimbi farhã sabbay se. 28 Ya araŋ Mowab ra gorokoy, Kal araŋ ma fay da galley ka goro tondi guusu yaŋ ra. Wa ciya sanda koloŋay kaŋ goono ga nga fito te guusu me jabu gaa. 29 Iri maa Mowab boŋbeera baaru, Boŋbeeraykoy no gumo. A niine jarawo, d'a boŋbeera, D'a fundi beera, d'a bina ra donda-cara, 30 Ay n'i kulu bay. Yaadin no Rabbi ci: Amma a futa ya hari yaamo no, A fooma mo, taari wane no. 31 Woodin se no ay ga baray Mowab se, Oho, ay ga hẽeni korno te Mowab kulu se, I ga duray Cir-Heres borey se. 32 Ya Sibma reyzin* tiksa, ay ga hẽ ni se da hẽeni kaŋ ga bisa Yazer wano korni. Ni kambe mariyey to hala teeko daaranta, Hala Yazer teeko gaa. Sohõ hasarawkwa kaa ka kaŋ ni fari nafa da ni reyzin kalo nafa boŋ. 33 I na farhã da bine kaani hibandi ka kaa faro kaŋ gonda nafa ra da Mowab laabo ra mo. Ay naŋ reyzin hari mo ma ban nga kankamyaŋo do. Borey kaŋ g'a taamu nda kosongu mana cindi koyne, Kosongo kaŋ ga bara, manti farhã wane no. 34 Za Hesbon gaa ka koy Eleyale kal a ma koy to Yahaz, Za Zowar gaa ka koy Horonayim ka koy to Eglat-Selisiya gaa mo, I goono ga hẽ, i na ngey jinde sambu mo. Zama baa Nimrim haro ga sundu. 35 Koyne, ay ga naŋ sududuyaŋ nangey ra sargay nooko ma ban Mowab ra, Hala nd'a de-koyey se dugu tonko. Yaadin no Rabbi ci. 36 Woodin se no ay bina goono ga hẽ Mowab se danga seese cine, Ay bina goono ga hẽ danga seese cine Cir-Heres borey mo se, Zama arzaka kaŋ i margu kulu halaci. 37 Boro kulu boŋo go tali, i na kaabe kulu hõse, Boro kulu kambe kortu-kortu, Bufu zaara go boro kulu cante gaa mo. 38 I goono ga bu baray te Mowab jidan bisey kulu boŋ, D'a kwaara fondey kulu ra, Zama ay na Mowab bagu sanda kusu kaŋ boro kulu si maa a kaani cine. Yaadin no Rabbi ci. 39 Guna mate kaŋ cine a bagu-bagu nd'a! Wa kaati ka ne: «Kaari!» Mowab na banda bare, haawi n'a di! Yaadin cine no Mowab ga goro ka ciya donda-caray hari da humburkumay hari a windanta waney kulu se. 40 Zama yaa no Rabbi ci: A go, sanda zeeban cine no ibara ga tun ka deesi ka nga fatey daaru Mowab boŋ. 41 I ga galley ŋwa, i ga wongu fuwey di, Han din hane Mowab gaabikooney biney ga ciya sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay bine cine. 42 I ga Mowab halaci hal a ma to naŋ kaŋ a si ye ka ciya ndunnya dumi koyne, Zama a na nga boŋ beerandi ka gaaba nda Rabbi. 43 Ya nin kaŋ goono ga goro Mowab ra, Joote nda guusu nda korfo hirrimi go kaa ni gaa. Yaadin no Rabbi ci. 44 Boro kaŋ ga zuru joote se, A koy ga kaŋ guuso ra. Boro kaŋ du ka nga boŋ kaa guuso ra, I g'a koy di da korfo hirrimo. Zama ay ga Mowab banayaŋ jiiro candi ka kande a gaa. Yaadin no Rabbi ci. 45 Borey kaŋ zuru din, I go ga kay Hesbon biyo cire, gaabi si. Zama danji ga fun Hesbon ra, Danji beele mo ga fatta Sihon bindo ra ka Mowab hanga dundo da kusuumantey boŋ bindey ŋwa. 46 Kaari nin, ya Mowab! Kemos jama halaci parkatak! Zama i na ni ize arey da ni ize wayey di ka kond'ey ka daŋ tamtaray. 47 Kulu nda yaadin, jirbey bananta ra ay ga ye ka kande Mowab koyne ka fun d'a nga tamtara ra. Yaadin no Rabbi ci. Mowab ciito me nooya.

49

1 Amon izey sanno neeya: Yaa no Rabbi ci: Mate no? Israyla sinda ize aruyaŋ no? Wala a sinda tubuko no? Man gaa sabaabo kaŋ naŋ Malkam na Gad tubu, Hal a borey goono ga goro Gad galley ra? 2 Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde, A go, jirbiyaŋ goono ga kaa, Kaŋ ay ga naŋ i ma maa wongu kaatiyaŋ Rabba, Amon izey kwaara boŋ. A ga ciya kurmu gusam, i g'a kawyey mo ton da danji. Waato din gaa no Israyla ga borey kaŋ n'a gaaray ka kaa nga tubo ra din gaaray. Yaadin no Rabbi ci. 3 Ya nin Hesbon, ma kuuwa, Zama Ayi halaci wongu ra! Ya araŋ Rabba kawyey, Wa hẽ ka guddama nda bufu zaara! Wa bu baray te! Wa zuru ka koy-da-ye te birney ra. Zama Malkam ga koy tamtaray, nga nda nga alfagey d'a mayraykoyey mo care banda. 4 Ya nin ize wayo kaŋ ye

banda, Ifo se no ni goono ga fooma nda gooro batamey, Ni gooro kaŋ gonda hari zuru? Ni de ni arzaka gaa ka ne: «May no ga kaa ay gaa?» 5 A go, ay ga joote candi ka kande ni gaa, Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci, Kaŋ ga fun ni windanta waney kulu do. I g'araŋ gaaray, boro fo kulu nga jine. Boro kulu si no mo kaŋ ga zurantey margu. 6 Amma kokor banda ay ga ye ka kande Amon izey ka fun d'ey ngey tamtara do. Yaadin no Rabbi ci. 7 Edom sanno neeya: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Laakal mana cindi Teman ra no? Saaware hanno halaci carmaykomey do no, wala? Wala i laakalo daray no? 8 Ya araŋ Dedan ra gorokoy, Wa zuru! Wa zuru! W'araŋ goray te yongo guusey ra, Zama ay ga Isuwa masiiba candi ka kande a boŋ waati kaŋ ay g'a bana. 9 Da reyzin* kosukoy kaa ni gaa, Manti i ga koobuyaŋ wane cindi ni se? Da zayyaŋ kaa cin, I ga sambu haŋ kaŋ wasa i se day no. 10 Amma ay wo, ay ga Isuwa kaa koonu. Ay g'a tuguyaŋ nangey feeri-feeri. A si du ka nga boŋ tugu mo. A banda, d'a nya-izey, D'a gorokasiney, ay g'i halaci. Ngey bumbey si ye ka bara. 11 Ma ni alatuumey naŋ ni banda, Ay mo g'i fundey haggoy. Ni wayborey kaŋ yaŋ kurnyey bu mo ma de ay gaa. 12 Zama yaa no Rabbi ci: A go, ngey kaŋ mana hima ka gaasiya haŋ, ngey day no g'a haŋ. E! Ni binde, i ga ni hanandi no, wala? I si ni hanandi bo, amma sikka si ciiti ga ni di! 13 Yaa no Rabbi ci: Zama ay ze d'ay boŋ, Bozra ga ciya humburandiyaŋ hari, da taali dakeyaŋ hari, da kurmu, da laaliyaŋ hari mo. A galley kulu mo ga ciya kurmuyaŋ hal abada. 14 Ay maa baaru kaŋ fun Rabbi do, A na diya donton a ma koy dumi cindey ra ka ne: «Wa margu! Wa tun Edom gaa da wongu! Wa tun ka wongu marga soola!» 15 Zama a go, ay ga ni zabu dumi cindey ra, Ay ga ni ciya donda-caray hari Adam-izey game ra mo. 16 Ya nin kaŋ goono ga goro tondi kortimey ra, Nin kaŋ go tudu boŋ da goray, Ni humburandiyaŋo sanni, Da ni bina ra boŋbeera no ka ni fafagu. Baa kaŋ ni na ni fito te beene-beene sanda zeeban cine, Ay ga ni zumandi ka kaa noodin. Yaadin no Rabbi ci. 17 Hala Edom bumbo ciya humburandiyaŋ hari, Boro kaŋ bisa a gaa kulu ga dambara, I ma cuusu, i go ga di a balaawey kulu. 18 Sanda Saduma da Gomorata da galley kaŋ go i windanta alandaaba cine, Boro si no kaŋ ga goro noodin, Adam-ize kulu si no kaŋ ga te a ra jirbiyaŋ. Yaadin no Rabbi ci. 19 A go, boro fo ga kaaru sanda muusu beeri kaŋ tun Urdun* tuuri zugey ra cine. A ga wongu nda gaabikoono nangora. Amma ay g'a gartandi a ma zuru k'a naŋ, porot folloŋ! May no suubananta kaŋ ay ga kayandi a boŋ? Zama man boro kaŋ in d'a ga saba, May mo no ga han kosu ay se? Wala man gaa alman hawjiyo kaŋ ga hin ka kay ay jine? 20 Kal araŋ ma maa Rabbi saawara fa, Kaŋ a waadu Edom boŋ, Da miila kaŋ a anniya Teman gorokoy boŋ, ngey neeya: Daahir i ga kurey ra alman ize kayna-kayney kurru ka kond'ey. Daahir mo Rabbi g'i nangoray ciya kurmu i sabbay se. 21 Laabo ga zinji waati kaŋ a ga maa i kaŋyaŋo yooja. I ga kaatiyaŋ beeri te, A yooja ga koy hala Teeku Cira gaa. 22 A go, ibara ga kaaru ka deesi sanda zeeban cine, A ma nga fatey daaru Bozra boŋ. Han din hane binde Edom wongaarey kulu biney ga ciya sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay bine cine. 23 Damaskos sanno neeya: I na Hamat da Arpad haawandi, zama i maa baaru laalo, I bine-gaabo yay mo. Laakal tunay go teeko me gaa, a si du ka fulanzam. 24 Damaskos ciya londibuuno, a bare nga ma zuru se. Gaaham jijiriyaŋ n'a di, Taabi nda zaŋay no kaŋ ga hima wayboro hay-zaŋay dooro cine. 25 Guna mate kaŋ gallo kaŋ i ga sifa, kaŋ ga ti ay farhã haro say d'a! 26 Woodin se no a arwasey ga halaci a kwaara fondey ra. A wongaarey kulu mo ga dangay han din hane. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 27 Ay ga danji daŋ Damaskos birni cinaro gaa kaŋ ga Ben-Hadad faadey ŋwa. 28 Kedar da Hazor mayrayey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ŋwa, i sanney neeya: Yaa no Rabbi ci: Wa tun ka ziji ka koy Kedar! Araŋ ma wayna funay haray izey ku wongu ra. 29 Babila wongu marga g'i kuuru fuwey d'i alman kurey kom. I bankaaray d'i jinayey d'i yoy, I g'i kulu sambu ngey boŋ se. I ga kaati i gaa ka ne: «Humburkumay go kuray kulu gaa!» 30 Ya araŋ Hazor gorokoy, wa zuru ka yana k'araŋ gora te nangu guusey ra! Yaadin no Rabbi ci. Zama Babila bonkoono Nebukadnezzar na saaware te araŋ boŋ. A na me-hawyaŋ dabari te araŋ boŋ mo. 31 A ne: «Wa tun ka ziji ka kond'i gaa wongu, Ndunnya dumi nooya kaŋ goono ga goro laakal kanay ra, fitina si.» Yaadin no Rabbi ci. A birney sinda me daabirji, Karangale si no, i go ngey hinne nda goray. 32 I yoy ga ciya araŋ se wongu arzaka, I haw kurey kulu wongu kuyaŋ hariyaŋ no. Ay g'i say-say mo haw faaru kulu ra, Ngey kaŋ ga ngey kar-kambey hõse. Ay g'i masiiba candi ka kande i boŋ, A ma fun kuray kulu gaa. Yaadin no Rabbi ci. 33 Hazor ga ciya zoŋo nangoray, kurmu no hal abada, Boro kulu si goro a ra, Adam-ize kulu si no mo kaŋ ga te jirbiyaŋ a ra. 34 Rabbi sanno neeya kaŋ kaa annabi Irimiya do Elam boŋ, Yahuda bonkoono Zedeciya mayra sintinyaŋ waate. A ne: 35

Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Guna, ay ga Elam birawo ceeri, kaŋ ga ti i gaabo fuuma. 36 Ay ga haw kange taaca candi i ma fun looko taaca ra, ka kand'ey Elam boŋ. Ay m'i say-say i ma koy hawey din kulu do haray. Ndunnya dumi si no kaŋ Elam wane say-sayantey si koy i do. 37 Ay ga naŋ Elam jama ma mumuru ngey ibarey jine, Da borey kaŋ goono g'i fundey ceeci yaŋ jine mo. Ay ga masiiba candi ka kande i boŋ, Ay futay korna nooya. Yaadin no Rabbi ci. Ay ga naŋ takuba m'i gana mo hal ay n'i ŋwa ka ban. 38 Ay g'ay koytaray karga sinji mo Elam ra. A ra ay ga bonkooni nda mayraykoyey halaci mo. Yaadin no Rabbi ci. 39 Amma jirbi banantey ra ay ga ye ka kande Elam ka fun d'a tamtaray. Yaadin no Rabbi ci.

50

1 Sanno kaŋ Rabbi ci Babila nda Kaldancey laabo boŋ annabi Irimiya me ra neeya: 2 Wa baaru ci ndunnya dumey ra, Wa fe, wa wongu liiliwal kayandi. Wa fe, wa s'a tugu! Wa ne: I ga Babila ŋwa, i ga Bel kaynandi, I ga Merodak bagu-bagu, I g'a jabuyaŋ himandey haawandi, I g'a toorey bagu-bagu. 3 Zama azawa kambe haray dumi fo no ga kand'a gaa wongu kaŋ g'a laabo ciya humburandiyaŋ hari, boro kulu si goro a ra mo. Boro nda alman kulu ga zuru k'a naŋ. 4 Yaa no Rabbi ci: Waati kaŋ jirbi woodin yaŋ ga kaa, Da alwaati woodin to, Israyla izey da Yahuda izey ga kaa care banda, Ka konda ngey hẽeno ka Rabbi ngey Irikoyo ceeci. 5 I ga Sihiyona fondo hã, i moydumey ga ye a do haray. I ma ne: «Wa kaa, iri m'iri boŋ margu nda Rabbi, Sappa kaŋ ga duumi ra kaŋ i si diny'a gaa.» 6 Ay borey ciya feeji darante yaŋ. I hawjiyey n'i darandi fonda gaa, K'i taŋ tondi kuukey ra. Tondi kuuku woone ka koy yongo tudo gaa, I ga koy-da-ye te, i dinya ngey fulanzamyaŋ do. 7 Borey kaŋ n'i gar kulu n'i ŋwa ka ban. I ibarey ne: «Iri sinda taali, zama ngey wo na zunubi te Rabbi se no, Nga kaŋ ti adilitaray nangora d'i kaayey beeja, Rabbi nooya.» 8 Wa zuru ka fun Babila bindo ra, Wa fun Kaldancey laabo ra, Wa ciya danga hincin jindi yaŋ ngey kuro jine. 9 Zama guna, ay ga ndunnya dumi beerey jama tunandi azawa kambe laabo ra kaŋ ga kande wongu Babila gaa. I ga wongu marga kayandi a se mo hal i m'a ŋwa. I hangawey ga hima sanda wongaari kaŋ ga goni hayyaŋ wane, Afo kulu si ye ka kaa kambe koonu. 10 Kaldiya mo ga ciya wongu arzaka. Borey kaŋ n'a ku wongo ra ga ne a wasa ngey se. Yaadin no Rabbi ci. 11 Ya araŋ kaŋ yaŋ n'ay wane jama ku wongu ra, Za kaŋ araŋ te bine kaani, araŋ farhã. Araŋ soobay ka fooru sanda haw zan kaŋ go kuray do, Araŋ bubuci sanda bari gu cine, 12 Woodin sabbay se no araŋ nyaŋo ga haaw gumo. Waybora kaŋ n'araŋ hay yalu ga bare. Guna, a ga ciya ndunnya dumey kulu bananta, A ga ciya saaji da gangani da batama falulle. 13 Rabbi dukuro sabbay se boro kulu si goro a ra, Amma a ga ciya kurmu. Boro kulu kaŋ ga bisa Babila gaa ga dambara hala manti moso, A ma cuusu a balaawey kulu sabbay se. 14 Araŋ kulu kaŋ ga biraw candi, Wa wongu daaga sinji Babila gaa, W'a windi k'a daŋ game, W'a hay, wa si naŋ hangawey ma gogo, Zama a na zunubi te Rabbi se. 15 W'a windi ka kuuwa a gaa. A na nga boŋ nooyandi, a muuley kaŋ, I n'a birni cinaro zeeri, Zama Rabbi banayaŋo nooya, Wa banayaŋo toonandi a boŋ mo. Sanda mate kaŋ nga bumbo te, Wa te nga mo se yaadin. 16 Wa dum'ize dumakoy kulu pati Babila ra, Da boro kaŋ ga kooma goy te heemar waate. Boro kulu ga bare ka ye nga bumbo dumey do haray. I boro fo kulu ga zuru ka koy nga laabo ra, I ma du ka kankamandikoy takuba yana. 17 Israyla ya feeji say-sayante yaŋ no, Muusu beerey n'a gaaray. Sintina Assiriya bonkoono no k'a ŋwa, Kokor banda Babila bonkoono Nebukadnezzar mo n'a biriyey kaama-kaama. 18 Woodin se binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Guna, ay ga alhakku bana Babila bonkoono da nga laabo kulu gaa, Sanda mate kaŋ ay jin ka te Assiriya bonkoono se cine. 19 Ay ga ye ka kande Israyla nga kuray nango do. A ga kuru Karmel da Basan boŋ, A fundo mo ga kungu Ifraymu da Jileyad tondey ra. 20 Yaa no Rabbi ci: Jirbi woodin yaŋ ra, da alwaati woodin ra mo, I ga Israyla taali ceeci, amma a si bara. I ga Yahuda zunubey ceeci mo, Amma i si di ey, Zama jama cindo kaŋ ay naŋ din, ay g'i yaafa. 21 Ziji ka wongu nda laabo kaŋ na murteyaŋ labu-care, Nga nd'a gorokoy, ka bana i se. M'i gaaray k'i wi k'i leemun parkatak! Yaadin no Rabbi ci. Ma te hay kulu kaŋ ay na ni lordi nd'a boŋ. 22 I ga maa wongu kosongu da halaciyaŋ bambata laabo ra. 23 Ndunnya kulu ndarka neeya! Guna dumbuyaŋ da baguyaŋ kaŋ dumi i te a se! Babila ciya humburandiyaŋ hari ndunnya dumey game ra! 24 Ya Babila, ay na hirrimi te ni se kaŋ ni mana bay a gaa, a na ni di mo. I na ni gar ka ni di, Zama ni na canda-canda te da Rabbi. 25 Rabbi na nga wongu jinayey jisiro feeri, A na nga futa wongu jinayyaŋ fattandi. Zama Rabbi Kundeykoyo gonda muraadu kaŋ a ga te Kaldancey laabo ra. 26 Wa fun nangu mooro ka furo a ra. W'a barmey

fiti, w'a ciya laabu guyaŋ, W'a halaci parkatak. A wane hay fo kulu ma si cindi. 27 W'a yeej'izey kulu no takuba se, i ma koy wiyaŋ do. Kaari ngey! Zama i zaaro kaa, i alhakko alwaato nooya. 28 Wa maa borey kaŋ goono ga zuru ka Babila laabo yana yaŋ din jinde, Zama i ma Rabbi iri Irikoyo banando fe Sihiyona ra, A sududuyaŋ fuwo banando nooya. 29 Wa tongo farmey ce i ma margu Babila wonguyaŋ se, I kulu kaŋ yaŋ ga biraw candi nooya. Wa zumbu a gaa k'a daŋ game, A ra boro kulu ma si fatta ka yana. Wa bana a se a goyo boŋ. Hay kulu kaŋ a te, wa te a se, nga mo, Zama a na boŋbeeray cabe Rabbi Israyla wane Hananyankoyo se. 30 Woodin sabbay se no a arwasey ga halaci a kwaara fondey ra. A wongaarey kulu mo ga dangay han din hane. Yaadin no Rabbi ci. 31 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A go, ya nin boŋbeeraykoyo, ay ga gaaba nda nin, Zama ni zaaro kaa, Alwaato kaŋ ay ga ni alhakko bana nooya. 32 Boŋbeeraykoyo din binde ga kati ka kaŋ. A sinda tunandiko. Ay ga danji daŋ a galley gaa kaŋ ga hay kulu kaŋ go a windanta ŋwa. 33 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: I na Israyla da Yahuda izey kulu kankam care banda. Borey kaŋ n'i di mo goono g'i gaay da gaabi, I wangu k'i taŋ. 34 Amma i Fansakwa gonda gaabi, Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. A ga faasa i se da himma, Zama a ma fulanzamay no laabo se, A ma Babila gorokoy mo jijirandi. 35 Takuba kaa Kaldancey gaa, da Babila ra gorokoy, D'a mayraykoyey d'a laakalkooney mo gaa. Yaadin no Rabbi ci. 36 Takuba goono ga tangarikomey ceeci, I ga ciya saamoyaŋ mo. Takuba goono g'a wane gaabikooni beerey ceeci, K'i sukurutandi mo. 37 A bariyey, d'a torkey, Da yawey kulu dumi-dumey kaŋ yaŋ go a bindo ra, Takuba goono g'i ceeci. I ga ciya sanda wayboroyaŋ mo. Takuba goono g'a arzaka ceeci, a g'a kom mo. 38 Kwaari g'a isa haro di, a ga sundu mo, Zama laabo din ya tooru laabu no. I ga fooma mo da ngey toorey. 39 Woodin se no ganji hamey da zoŋey no ga goro noodin. Taatagayyaŋ mo ga ngey goray te noodin, A ra gorokoy si cindi koyne hal abada. Zamana ka koy zamana boro kulu si goro a ra. 40 A ga ciya sanda alwaato kaŋ Irikoy na Saduma nda Gomorata nd'i gorokasiney zeeri, Yaadin cine no boro si no kaŋ ga goro Babila ra. Adam-ize kulu si no kaŋ ga te jirbiyaŋ a ra mo. Yaadin no Rabbi ci. 41 Guna dumi fo neeya ga fun azawa kambe kaŋ kunda bambata no. Bonkooni boobo ga tun ka fun ndunnya nangu moorey do. 42 I gonda biraw da yaaji ga gaay, Bine-bi-koy yaŋ no, i si bakar. I jindey ga yooje beeri te sanda teeku cine, Bari-kariyaŋ mo no. I boro fo kulu go wongu daaga me gaa soolante. Ya Babila ize wayo, i go kaa ni gaa no. 43 Babila bonkoono maa i baaru, a kambey londey bu mo. Doori gurzugay da zaŋay n'a di, Sanda wayboro kaŋ ga ba ka hay. 44 Guna, dumo din ga tun sanda mate kaŋ muusu beeri ga fun Urdun* tuuri zugey ra, A ga wongu nda gaabikoono nangora, Amma ay g'a gartandi a ma zuru k'a naŋ, porot folloŋ! Man no suubananta kaŋ ay ga kayandi a boŋ? Zama man boro kaŋ in d'a ga saba, May mo no ga han kosu ay se? Wala man gaa hawjiyo kaŋ ga hin ka kay ay jine? 45 Kala binde, araŋ ma maa Rabbi saawara kaŋ a kunsum Babila boŋ, Da miila kaŋ a anniya Kaldancey laabo boŋ, ngey neeya: Daahir i ga kurey ra alman ize kayney kurru ka kond'ey. Daahir mo a g'i nangora ciya kurmu i sabbay se. 46 D'a maa Babila ŋwaayaŋo yooja, laabo ga zinji. I ga maa kaatiyaŋ beeri mo ndunnya dumey ra.

51

1 Yaa no Rabbi ci: Guna, ay ga halaciyaŋ haw tunandi kaŋ ga kaa Babila nda Kaldiya gorokoy gaa. 2 Ay ga mebarawyaŋ donton Babila gaa kaŋ yaŋ g'a faaru mo, ka fay d'a laabo koonu. Zama a masiiba zaaro ra no i g'a koli ka windi nda gaaba kuray kulu gaa. 3 Tongo farma ma si nga birawo candi, A ma si tun ka kay nga wongu kwaayo ra mo. Wa si jalla a sahãkooney gaa. W'a wongu kundey kulu halaci parkatak. 4 Borey kaŋ i wi ga kaŋ Kaldancey laabo ra, Ngey kaŋ i n'i gundey fun ga kaŋ a kwaara fondey ra. 5 Zama baa kaŋ Israyla nda Yahuda laabo go, i to da taali kaŋ i te Israyla wane Hananyankoyo se, Kulu nda yaadin i Irikoyo Rabbi Kundeykoyo mana i furu bo. 6 Wa zuru ka fun Babila bindo ra! Boro fo kulu ma yana nda nga fundo, Hal i ma si araŋ pati a alhakko ra. Zama Rabbi banayaŋ alwaato to, A g'a bana da alhakku kaŋ ga saba. 7 Waato, Babila wo wura haŋ-gaasiya no Rabbi kamba ra, Gaasiya kaŋ a daŋ ndunnya kulu ma haŋ a ra ka bugu. Ndunnya dumey n'a duvaŋo haŋ, i binde follo da futay. 8 Fap, folloŋ! Babila kaŋ ka halaci! Wa baray a se! Wa kond'a se safari a doori laala sabbay se, Hambara a ga hin ka te a ma yay. 9 Doŋ iri ga ba iri ma Babila yayandi, amma a mana yay. Iri ma fay d'a. Iri kulu ma ye iri laabey ra, Zama a ciito koy ka to hala beene, A ziji beene hal a to beene burey gaa. 10 Rabbi n'iri adilitara bangandi taray kwaaray. Wa kaa, iri ma Rabbi iri Irikoyo goyo dede Sihiyona ra. 11 Wa hangaw deeney kaanandi, wa tongey

toonandi! Rabbi naŋ Medancey bonkooney biyey ma tun, Zama a miila goono ga gaaba nda Babila, Nga m'a halaci se. Zama Rabbi banando no, a fuwo banandi nooya. 12 Wa liiliwal sinji, i ma wongu nda Babila birni cinarey. Wa batandiyaŋ gaabandi, wa batukoyaŋ daŋ, Wa gumandi izeyaŋ soola, Zama Rabbi na woodin miila. A ga haya kaŋ a ci Babila gorokoy boŋ din goyo te mo. 13 Ya nin, waybora kaŋ goono ga goro hari boobey jarga, Nin, arzaka boobo koyo, ni bananta kaa, Ni zamba riiba neesijo me nooya. 14 Rabbi Kundeykoyo ze da nga boŋ ka ne: Daahir ay ga ni toonandi nda wongaariyaŋ danga do baayaŋ cine, i ga zaama kuuwayaŋ te ni boŋ. 15 A hino do no Irikoy na ndunnya te, A na ndunnya sinji nga laakalo boŋ, A fahama mo no a na beeney daaru nd'a. 16 D'a ce da nga jinda, Harey ga kosongu te beena ra. A ga naŋ burey ma tun za ndunnya me ka ziji, A ga kande beene mali da hari care banda, A ga haw kaa taray nga jisiri nangey ra mo. 17 Adam-ize kulu ciya sanda alman kaŋ si hay kulu bay. Wura zam kulu mo, haawi n'a di nga tooro kaŋ a dan din sabbay se, Zama a sooguyaŋ himandey kaŋ a te din ya tangari no, Fulanzamyaŋ si no i niiney ra mo. 18 Hari yaamoyaŋ no, halliyaŋ goy no, I alhakko hane mo i ga halaci. 19 Amma Yakuba baa, manti yaadin cine no a go, Zama nga no ga ti hay kulu Teekwa, Israyla mo a wane kunda no. Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa. 20 A ga ne: Nin no ga ti ay deeso d'ay wongu jinay. Nin no ay ga ndunnya dumey ceeri-ceeri nd'a. Nin no ay ga mayrayey halaci nd'a. 21 Nin no ay ga bari nda nga kaaruko ceeri nd'a. Nin no ay ga torko da nga kaarukwa ceeri-ceeri nd'a. 22 Nin no ay ga alborey da wayborey ceeri-ceeri nd'a. Nin no ay ga dottijo zeeney da zankey ceeri-ceeri nd'a. Nin no ay ga arwasey da wandiyey ceeri-ceeri nd'a. 23 Nin no ay ga hawji da nga alman kuro ceeri-ceeri nd'a. Nin no ay ga farikoy da nga farmi hawey ceeri-ceeri nd'a. Nin no ay ga bonkooney da mayraykoyey ceeri-ceeri nd'a mo. 24 Ay ga bana Babila da Kaldiya gorokoy kulu gaa mo, laala kulu kaŋ i te Sihiyona ra araŋ jine din sabbay se. Yaadin no Rabbi ci. 25 A go, ya nin tondi kuuko kaŋ ga halaciyaŋ te, Ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi ci. Nin kaŋ goono ga ndunnya kulu halaci. Ay ga kambe salle ka gaaba nda nin, Ay ma ni gunguray ni ma fun ni tondey boŋ, Ay ma ni ciya tondi kuuku kaŋ i ton. 26 I si tondi ize fo kaa ni gaa, baa cinari looko se, Wala cinaro daba se, Amma ni ga ciya kurmu hal abada. Yaadin no Rabbi ci. 27 Wa seeda liiliwal sinji laabo ra. Wa hilli kar ndunnya dumey kulu ra, Wa ndunnya dumey fay waani hal i ma gaaba nd'a. Wa Ararat da Minni da Askenazu mayrayey ce, I ma margu a gaa. Wa wonkoy daŋ i se, Wa naŋ bariyey ma kaaru sanda do bi cine. 28 Wa ndunnya dumey fay waani zama i ma gaaba nd'a, Ngey: Medancey bonkooney da ngey yaarimey d'i mayraykoyey, D'a mayra laabo kulu. 29 Laabo goono ga zinji, a goono ga kuubi nda doori, Zama Rabbi waadey kaŋ a soola Babila boŋ ga kay a gaa, Sanda i ma Babila laabo ciya saaji fimbi kaŋ sinda goroko. 30 Babila wane gaabikooney na wongu naŋ, I koy ka goro ngey wongu fu gaabikooney ra. I gaabo gaze, i ciya sanda wayboroyaŋ. Babila windey, danji n'i ŋwa. A kwaara meyey gaa karangaley ceeri-ceeri. 31 Zaji fo ga tun da zuray zama nga ma kubay d'afo, Diya fo mo ga koy ka kubay d'afo, Zama i ma ci Babila bonkoono se kaŋ wongu n'a gallo me-d'a-me ŋwa. 32 I na isa yawyaŋ nangey di, I na danji daŋ farrey gaa, Wongaarey mo jijiri nda humburkumay. 33 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Babila ize wayo ga hima sanda karayaŋ gangani waati kaŋ cine i goono g'a kara. D'a gay kayna mo, kala fari wiyaŋ waate no ga kaa a gaa. 34 Babila bonkoono Nebukadnezzar n'ay ŋwa ka ban, A n'ay naan, a n'ay jisi danga kusu koonu cine. A n'ay gon sanda mate kaŋ dodo-beeri ga te cine, A na nga gunda toonandi da ay bine baakasinay harey, Gaa no a n'ay yeeri. 35 Sihiyona gorokwa ga ne: Toonye kaŋ i te ay se d'ay gaa-baso se, a m'a bare ka ye Babila boŋ. Urusalima ga ne: Ay kuro alhakko ma ye Kaldiya gorokoy boŋ. 36 Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde, Guna, ay go ni se, Ay ma faasa ni se ka alhakku toonanta bana ni sabbay se. Ay ma Babila isa beero koogandi, Ay m'a hari-moy sundandi. 37 Babila ga ciya laabu guyaŋ, Zoŋoyaŋ nangoray, da humburandiyaŋ hari, Da donda-caray hari, kaŋ sinda goroko. 38 I ga dundu care banda sanda muusu beeri izeyaŋ, I ga kaati sanda muusu hay-tajiyaŋ cine. 39 Waati kaŋ i maa korni, Ay wo ga foori te i se, Ay g'i bugandi zama i ma farhã. I ma kani mo ka jirbi hal abada. I mo ma si ye ka hay koyne. Yaadin no Rabbi ci. 40 Ay g'i boy sanda feej'izeyaŋ kaŋ i goono ga konda wiyaŋ do, Sanda feeji gaaru nda hincin jindi yaŋ cine. 41 Dambara hari no kaŋ i na Sesak ŋwa! Ndunnya kulu zamuuyaŋo, wongu n'a di! Babila ciya kurmu ndunnya dumey game ra! 42 Teeko furo Babila ra, Hal a yoole teeku bonday beerey ra. 43 A galley ciya kurmu yaŋ da gangani kogo da batama falulle, laabu kaŋ boro kulu si goro a ra, Adam-ize kulu si no kaŋ ga gana

ka bisa a ra. 44 Ay ga bana Bel gaa Babila ra. Haŋ kaŋ a gon mo, ay g'a kaa a meyo ra. Ndunnya dumey si ye ka ceeri ka ye a do koyne. Oho, baa Babila birno cinaro ga kaŋ. 45 Ay jama, ma fatta a bindo ra, Boro fo kulu ma nga boŋ faaba Rabbi futay korna gaa. 46 Araŋ biney ma si yangala, Araŋ ma si humburu mo baaro kaŋ i ga maa laabo ra din sabbay se. Zama baaru fo ga kaa jiiri filaana ra, Yeesi fo mo baaru fo koyne ga kaa. Toonye goy ga bara laabo ra, Mayraykoyey ga yanje nda care. 47 A go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ay ga alhakku bana Babila toorey gaa. Laabo me-a-me mo ga haaw. A borey kulu kaŋ yaŋ i wi ga kaŋ a bindo ra mo. 48 Waato din gaa beene nda ganda nda hay kulu kaŋ go i ra ga kuuwa Babila boŋ farhã sabbay se. Zama borey kaŋ g'a ku wongu ra ga fun azawa kambe ka kaa a gaa. Yaadin no Rabbi ci. 49 Oho, mate kaŋ cine Babila ga kaŋ Israyla waney kaŋ i wi yaŋ sabbay se, Yaadin cine no ndunnya kulu wiyantey mo ga kaŋ Babila sabbay se. 50 Araŋ kaŋ na takuba yana, wa koy! Wa si ye ka kay hinne! Wa fongu Rabbi gaa za araŋ go nangu mooro, Urusalima mo ma kaa araŋ laakalo ra. 51 Iri yaley bare zama iri maa wowyaŋ. Haawi n'iri moydumey daabu, Zama mebarawyaŋ furo Rabbi windo nangu hanantey ra. 52 Yaa no Rabbi ci: Jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ay ga alhakku bana a toorey gaa. A laabo kulu ra mo borey kaŋ yaŋ maray da marayyaŋ laalo ga soobay ka duray. 53 Baa day Babila ga kaaru hala beene, A ma nga wongu cinaro gaabandi noodin beene, Kulu nda yaadin ay ga halaciyankoyey donton a gaa. Yaadin no Rabbi ci. 54 Hẽeni jinde neeya kaŋ ga fun Babila, Da halaciyaŋ bambata mo kaŋ ga fun Kaldancey laabo ra! 55 Zama Rabbi ga ba ka Babila kaa koonu. Kosongu beero din ga ban a ra. I bondayey ga dundu sanda hari boobo yaŋ cine, Boro ga maa i jindey kosongo. 56 Zama halacikwa ga kaa a gaa, Babila gaa nooya. A g'a wongaarey di k'i birawey ceeri-ceeri, Zama Rabbi ya Irikoy no kaŋ ga bana, Daahir a ga banandi toonante te. 57 Ay g'a mayraykoyey d'a laakalkooney d'a dabarikooney d'a yaarimey d'a wongaarey bugandi, I ga jirbi nda jirbi kaŋ ga duumi, kaŋ i mo si hay, Yaadin no Koy Beero kaŋ a maa ga ti Rabbi Kundeykoyo ci. 58 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: I ga Babila birni cinari tafey hibandi parkatak, I g'a me daabirji kuukey ton da danji. Dumey taabo ga ciya yaamo, Dumey na ngey boŋ fargandi day no danji se. 59 Sanno kaŋ annabi Irimiya na Seraya Neriya izo Maaseya ize lordi nd'a neeya, waato kaŋ a koy Babila Yahuda bonkoono Zedeciya banda a koytaray jiiri taacanta ra. (Seraya wo binde, naaruyaŋ muraadu feeriko no.) 60 Irimiya mo hantum tira ra masiiba kulu kaŋ ga kaa ka kaŋ Babila boŋ, sanda sanney kulu kaŋ i hantum Babila boŋ nooya. 61 Irimiya ne Seraya se: «Da ni to Babila, kala ni ma sanney wo kulu caw k'i fe _jama se|_. 62 Gaa no ni ma ne: ‹Ya Rabbi, nin no ka salaŋ kwaaro wo boŋ, ni ne a ga halaci hala goroko kulu si cindi a ra, za boro ka koy alman, amma nango ga ciya kurmu hal abada.› 63 A ga ciya binde, da ni na tira caw ka ban, kala ni ma tondi haw a gaa k'a catu Ufratis isa bindo ra. 64 Ni ma ne koyne: ‹Yaawo no Babila ga miri nd'a, kaŋ a si ye ka tun koyne, masiiba kaŋ ay ga candi ka kande a gaa din sabbay se.› » Irimiya sanney me nooya.

52

1 Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo waato kaŋ a te bonkooni, a may mo jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nya maa ga ti Hamutal, Irimiya Libna boro ize way no. 2 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ Yehoyacim te. 3 Zama Rabbi futa _kaŋ a te|_ Urusalima da Yahuda ra sabbay se no Zedeciya murte Babila bonkoono gaa, hala Rabbi n'i furu k'i ganandi ka kaa nga jine. 4 A ciya binde, a mayra jiiri yagganta, handu wayanta, hando jirbi waya hane, kala Nebukadnezzar Babila bonkoono kaa, nga nda nga wongu marga kulu, zama nga ma Urusalima wongu se. A na wongu sinji a se. A na wongu guyaŋ tulluwa k'a windi nda woodin yaŋ. 5 Yaadin cine no a na gallo windi nda wongu kal a to bonkoono Zedeciya koytara jiiri way cindi fa gaa. 6 Handu taacanta ra, hando jirbi yagganta, hara kankam gallo ra, hal i jaŋ haŋ kaŋ laab'izey ga ŋwa. 7 Waato din gaa wongu na gallo birni cinaro fun. Soojey kulu binde soobay ka zuru ka fatta gallo ra cino ra, meyo kaŋ go cinari hinka game ra fonda gaa, wo kaŋ ga maan bonkoono kalo nooya. (Kaldancey binde go ga gallo windi nda wongu). I gana Gooru Beero fonda gaa haray. 8 Amma Kaldancey wongu marga na bonkoono gana ka Zedeciya to Yeriko batamey ra. A wongu marga jin ka say k'a naŋ. 9 Babila soojey na bonkoono di. I ziji nd'a ka kond'a Babila bonkoono do Ribla ra, Hamat laabo ra. Noodin mo no a na ciiti dumbu a se. 10 Babila bonkoono na Zedeciya izey wi a jine, a na Yahuda mayraykoyey kulu mo wi noodin Ribla. 11 A na Zedeciya moy looti. Babila bonkoono n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ ka kond'a Babila. Noodin a n'a daŋ kasu windo ra kal a

buuyaŋo hane. 12 I go no, handu guwanta, hando jirbi wayanta, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar koytara jiiri way cindi yagganta, kala batukoy jine bora Nebuzaradan, kaŋ ga goy Babila bonkoono se kaa Urusalima. 13 A na Rabbi windo da bonkoono windo ton. Urusalima windey kulu, hala nda boro beerey windey kulu, a n'i ton da danji. 14 Kaldancey soojey kulu kaŋ go batukoy jine bora banda binde na Urusalima birni cinarey kulu kaŋ goono ga Urusalima windi din zeeri. 15 Waato din gaa batukoy jine bora Nebuzaradan na alfukaaru fooyaŋ ku, ka kond'ey ka daŋ tamtaray, ngey da boro jarey kaŋ cindi gallo ra, da borey kaŋ jin ka bare ka ye Babila bonkoono do haray, da kambe goy-teerey kaŋ cindi. 16 Amma batukoy jine bora Nebuzaradan na alfukaaru fooyaŋ cindi noodin laabo ra, i ma ciya reyzin* kali hansekoyaŋ da alfariyaŋ. 17 Guuru-say muuley da guuru-say bango da taasa kanjekoyey kaŋ go Rabbi windo ra din, Kaldancey n'i bagu-bagu. I n'i guuru-sayey kulu sambu ka kond'ey Babila. 18 Kusey, da fisi kuyaŋ harey, da haabuyaŋ harey, da taasey, da kawrey, da guuru-say jinayey kulu kaŋ yaŋ i ga saajaw goy te d'a, ngey mo i n'i kulu ku. 19 Gaasiyey, da kusey kaŋ ra i ga danji daŋ, da taasey, da hinayaŋ kusey, da fitilley, da kawrey, da cambey, hay kulu kaŋ ga ti wura wane da nzarfu wane, batukoy jine bora n'i sambu. 20 Muulu hinka da nyumayyaŋ bangu fo, da haw yaaru himandi way cindi hinka, guuru-say wane yaŋ kaŋ go bango cire, kaŋ yaŋ bonkoono Suleymanu te Rabbi windo se -- jinayey din kulu, boro kulu s'i guuru-sayo tiŋa bay. 21 Muuley sanni mo, i afo kulu kuuyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, a windanta mo kambe kar way cindi hinka no. A wargayaŋo mo kambayze taaci wane cine no, a gonda funay. 22 Guuru-say tuk'ize mo go a boŋ. Tuk'ize fo kulu kuuyaŋ kambe kar gu no, da taaru, da garenad* yaŋ ga sasare ka windi tuk'ize fo kulu gaa, i kulu mo guuru-say yaŋ no. Muulu hinkanta mo gonda i dumi yaŋ, da garenadyaŋ. 23 Garenad wayga cindi iddu go a kambey gaa. Garenadey kulu, ngey boro zangu no ka bara taaro kaŋ goono g'a windi din gaa. 24 Batukoy jine bora binde na alfaga beero Seraya sambu, da alfaga hinkanta Zafaniya, da me batuko hinza. 25 Noodin gallo ra mo, a na faadance fo sambu kaŋ soojey kulu go a kambe ra, da boro iyye kaŋ ga saaware nda bonkoono kaŋ yaŋ a gar gallo ra, da wonkoyo tira hantumkwa, nga kaŋ ga laabo soojey hantum, da boro waydu koyne laabo borey ra, kaŋ yaŋ a gar gallo ra. 26 Batukoy koyo Nebuzaradan binde kand'ey Babila bonkoono do Ribla ra. 27 Babila bonkoono mo n'i kar k'i wi noodin Ribla, Hamat laabo ra. Yaadin cine no i na Yahuda ku d'a nga laabo ra ka kond'a tamtaray. 28 Borey kaŋ Nebukadnezzar konda tamtaray neeya: A mayra jiiri iyyanta ra, Yahuda boro zambar hinza nda waranka cindi hinza no ka dira. 29 Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi ahakkanta ra, a na boro zangu ahakku nda waranza cindi hinka ku Urusalima ka kond'ey ka daŋ tamtaray. 30 Nebukadnezzar mayra jiiri waranka cindi hinzanta ra batukoy jine bora Nebuzaradan na Yahudancey zangu iyye nda waytaaci cindi gu ku. Ngey mo, a kond'ey ka daŋ tamtaray. Borey talaato kulu me, boro zambar taaci nda zangu iddu no. 31 A ciya binde Yahuda bonkoono Yehoyacin jiiri waranza cindi iyyanta kaŋ a go tamtaray ra, handu way cindi hinkanta, hando jirbi waranka cindi guwanta hane, kala Babila bonkoono Ebil-Merodak mayra jiiri sintina ra, a na Yahuda bonkoono Yehoyacin beerandi k'a kaa kasu fuwo ra. 32 A na gomni sanni te a se k'a no karga kaŋ gonda darza ka bisa bonkooni cindey kaŋ go nga banda din waney, noodin Babila ra. 33 A n'a kasu bankaarayey kaa a gaa k'i barmay a se. Yehoyacin soobay ka ŋwa mo Babila bonkoono banda duumi hal a fundo jirbey me. 34 Babila bonkoono soobay k'a no hay kulu kaŋ a ga laami nd'a duumi. Zaari kulu i g'a no nga baa kala han kaŋ hane a bu, a fundo jirbey kulu ra.

LAM
1
1 Gallo neeya kaŋ waato a gonda boro nga me fo, Sohõ nga neeya ga goro faaji ra, boro kulu si.
Nga kaŋ gonda beeray waato ndunnya dumey ra, Wayboro bonkooni no laabey ra, A ciya danga
wayboro kaŋ kurnyo bu. A go ga doole goy te. 2 Hẽeni korno no a ga te cin haray, A mo mundey ga
dooru a garbey gaa. A baakoy kulu ra sinda boro kaŋ ga kaa k'a kunfa. A corey kulu n'a amaana
ŋwa. I ciya a se konnakoyaŋ. 3 Yahuda koy yawtaray laabu fo, A di taabi nda tamtaray laalo. A go
ga goro dumi cindey game ra, fulanzamay si. A kankamo ra a gaaraykoy kulu n'a to. 4 Sihiyona*
koyyaŋ fondey gonda bu baray. Boro kulu siino ga koy batey kaŋ i daŋ din do koyne. Boro kulu si
no mo ga gana a birni meyey kulu ra. A alfagey go ga duray, I n'a wandiyey taabandi. Nga bumbo
din mo gonda bine saray kaŋ ga fottu. 5 A ibarey du a boŋ mayray, A konnakoy mo go ga goro
baani. Zama Rabbi n'a taabandi a taali boobey sabbay se. A zanka kayney mo koy tamtaray ibarey
jine. 6 Sihiyona ize wayo darza kulu daray a se. A boro beerey ciya sanda jeeriyaŋ kaŋ jaŋ kuray
nangu. I go gaaraykwa jine ga zuru, gaabi si. 7 Urusalima* taabey d'a dira-ka-windiyaŋ jirbey ra, A
fongu nga waato kaani maayaŋey kulu gaa. Waato kaŋ cine a borey kaŋ ibara kambe ra, gaako si no.
Ibarey di a k'a hahaara a halaciyaŋo sabbay se. 8 Urusalima na zunubi te gumo, Woodin sabbay se
no a ciya danga fanta hari cine. Borey kaŋ g'a bay waato, ngey no ciya a dondakoy, Zama i di a gaa-
koono. Oho, a go ga duray ka bare ka ye banda. 9 A kazaamatara goono ga naagu a bankaarayey
gaa. A mana fongu nga kokora gaa. A kaŋyaŋo ya dambara hari no, A sinda bine gaabandiko mo. A
ne: «Ya Rabbi, m'ay taabo guna, Zama ay konnakwa na nga boŋ beerandi.» 10 Ibara na nga kamba
salle a kaani maayaŋ jiney kulu boŋ, A di dumi cindey go ga furo nangu hananta ra, Borey kaŋ ni
lordi* ka ne i ma si furo ni marga ra. 11 A jama kulu goono ga duray, }waari no i goono ga ceeci. I
jin ka ngey arzakey wi ka ŋwaari day ngey fundey baano se. Ya Rabbi, guna ka di, Zama ay bare ka
ciya furku. 12 Ya araŋ kulu kaŋ go ga bisa, araŋ baa fo, wala? Wa guna ka di hal ay bine sara wo
kaŋ i te ay se din dumi go no, Wa guna mate kaŋ cine Rabbi n'ay gurzugandi nd'a a futay korna
hane. 13 A na danji taŋ a ma fun beene ka kaa ay biriyey ra, Danjo hin i gaabo mo. A na korfo
hirrimi daaru ay cey diire se, A n'ay bare ka ye banda. A n'ay daŋ faaji ra, Hala zaari me-a-me ay go
ga yangala. 14 A kamba no a n'ay taaley calo* haw d'a. I go ga care kubay ka kaaru ay jinda boŋ. A
naŋ ay gaabo kulu ma gaze. Koy Beero naŋ ay ma furo kambe, Ay si hin ka naan ka tun. 15 Koy
Beero n'ay wane yaarukomey kulu taamu-taamu ay bindo ra. A na wongu margu ka gaaba nd'ay kaŋ
g'ay wane sahãkooney halaci. Koy Beero na Yahuda ize wandiya taamu-taamu danga reyzin* hari
kankamyaŋ nangu ra. 16 Woodin yaŋ kulu se no ay goono ga hẽ. Ay mwa, ay mwa goono ga mundi
dooru! Zama kunfako kaŋ g'ay yaamar k'ay fundo yayandi mooru ay. Ay izey go ngey hinne, zama
konnakwa te zaama. 17 Sihiyona na nga kambey salle, Day kunfako si no a se. Rabbi no ka lordi ka
ne Yakuba ibarey m'a windi. Urusalima ciya kazaamataray hari i game ra. 18 Rabbi ya adilitaraykoy
no, zama ay murte a lordo* gaa. Ya araŋ ndunnya dumey kulu, ay g'araŋ ŋwaaray, Araŋ ma maa,
k'ay bine sara guna. Ay arwasey da wandiyey, i kulu koy tamtaray ra. 19 Ay n'ay baakoy ce, amma i
n'ay halli. Ay alfagey d'ay boro beerey na ngey fundey taŋ ka bu gallo ra, waato kaŋ i goono ga
ŋwaari ceeci i fundey baano se. 20 Guna, ya Rabbi, zama ay go taabi ra. Ay bina goono ga dooru
gumo. Ay bina goono ga manne ay ra. Zama ay na murteyaŋ te saray! Taray haray takuba go ga
mursandi, Windo ra mo si hima kala buuyaŋ. 21 I maa baaru kaŋ ay goono ga bine jisi. Kunfako
kulu si no ay se. Ay konnakoy kulu maa ay masiiba baaru, I farhã mo za kaŋ ni na woodin te ay se.
Zaaro kaŋ ni fe din, ni ga kand'a, Ngey mo ga ciya ay cine. 22 Naŋ i laalayaŋo kulu ma bangay ni
jine. Ma te i se mo sanda mate kaŋ cine ni te ay se ay taaley kulu sabbay se. Zama ay durayyaŋey
baa gumo, Ay bine-gaabo ban.
2
1 Wa guna mate kaŋ Koy Beero na Sihiyona ize wayo daabu nda buru nga futa ra! A na Israyla
darza jindaw a ma fun beene ka kaŋ ganda. A futa zaaro ra a mana fongu nga ce taamey furkanga
gaa. 2 Koy Beero na Yakuba gorokoy kulu gon, Bakaraw man'a di mo. A futa ra a na Yahuda ize
wayo wongu fuwey bagu-bagu k'i zeeri. A na mayra nda nga koyey kulu ziibandi. 3 Futay korno ra
no a na Israyla hillo kulu pati. A na nga kambe ŋwaaro hibandi ka kaa waato kaŋ konnakoy kaa ka
maan. A na Yakuba ton danga danji beele cine, Danjo din ga hay kulu kaŋ go nga windanta ŋwa. 4 A

na nga birawo candi danga konnako. A kay da nga gaabo sanda ibare cine. Sihiyona ize wayo bukka ra a na boro kulu kaŋ ga kaan iri diyaŋ gaa wi. A na nga futa gusam sanda danji cine. 5 Koy Beero ciya danga konnako, a na Israyla gon k'a faadey kulu mo gon. A n'a wongu fuwey kulu bagu-bagu, Yahuda ize wayo se mo a naŋ bu baray da hẽeni ma baa. 6 Gaabi no a na nga bukka bagu nd'a, danga kali wane cine. A na nga marga nango halaci. Rabbi naŋ borey ma dinya alwaati kosante margey da asibtey* gaa Sihiyona ra. A futay korna ra mo a wangu bonkooni nda alfaga*. 7 Koy Beero na nga sargay feema furu, A nangu hananta ciya a se fanta hari mo. A na gallo faadey windi cinarey daŋ a konnakoy kambe ra. I kuuwa Rabbi windo ra danga sududuyaŋ marga zaaro ra cine. 8 Rabbi no ka miila i ma Sihiyona ize wayo birni cinaro bagu-bagu. A na neesiyaŋ korfo candi, A mana nga kamba hibandi mo halaciyaŋ gaa. Wongu cinaro da windi cinarey, A naŋ i kulu ma bu baray te, Zama care banda no i gaabo bu. 9 A birni me daabirjey sundu laabo ra, A n'a karangaley mo ceeri ka halaci. I kond'a bonkoono d'a mayraykoyey dumi cindey laabey ra, asariya si no koyne. Oho, a annabey si du bangandi kaŋ ga fun Rabbi do. 10 Sihiyona ize wayo arkusey go ga goro ganda siw. I na laabu say ngey boŋey boŋ, I na bufu zaarayaŋ haw ngey cantey gaa. Urusalima* wandiyey go ga ngey boŋey sumbal hala ganda. 11 Ay moy zabu ka kayna mundi sabbay se. Ay bina goono ga dooru gumo, Ay bina gusam ganda ay jama ize wayo halaciyaŋo sabbay se, Zanka kayney da naanandey mo go ga kasam gallo fondey ra. 12 I go ga ne ngey nyaŋey se: «Man ntaasu nda duvan*?» Mate kaŋ cine i go ga kasam sanda maranteyaŋ gallo fondey gaa, I go ga ngey fundey taŋ nyaŋey gandey ra. 13 Ya Urusalima ize wayo, Ifo n'ay ga ni kaseeti nd'a koyne? Ifo no ay ga ni misa te d'a? Ya Sihiyona wandiya, ifo gaa no ay ga ni deedandi, Zama ay ma ni bina yayandi se? Zama ni kortimo beeri sanda teeku cine. May no ga hin ka ni no baani? 14 Ni annabey bangando kaŋ i goono ga di ni se din, Tangari nda saamotaray koonu no. I mana ni zunubey fisi ka kaa taray ni se mo, Kaŋ ga naŋ i ma ye ka kande nin ka fun da nin tamtara do. Amma i di tangari nda halliyaŋ bangayyaŋ ni se. 15 Borey kaŋ ga bisa kulu na kambe kobi ni gaa. I go ga cuusu, I ga boŋ zinji Urusalima ize wayo boŋ ka ne: «Gallo neeya kaŋ borey ne a se darza timmantekoy, wala? Bine kaani hari no ndunnya kulu se, wala?» 16 Ni ibarey kulu na ngey meyey feeri ni boŋ. I goono ga cuusu ka ngey hinjey kaama mo ka ne: «Iri n'a gon sukutum! Daahir hano kaŋ iri goono ga laakal dake a gaa neeya. Iri to a gaa, iri di a mo.» 17 Rabbi te haŋ kaŋ nga miila. Nga sanno kaŋ a lordi za doŋ-doŋ jirbey ra din, A n'a toonandi. A na ni soote ganda, bakaraw man'a di. A naŋ konnakoy ma farhã ni boŋ, A na ni ibarey hillo beerandi mo. 18 I biney hẽ Rabbi gaa ka ne: «Ya Sihiyona ize wayo birni cinaro, naŋ mundi ma fun. I ma sululu sanda gooru cine, cin da zaari. Ni bumbo ma si fulanzam, ni mo gurey mo ma si naŋ.» 19 Tun cin haray ka zalba, Za saaya kaŋ batukoy goyo ga tun. Ma ni bina soogu sanda hari cine Rabbi jine. Ma ni kambey sambu a jine ka ni ize kayney fundey ŋwaaray, Kaŋ yaŋ goono ga kasam da haray fondo gaaruyaŋ kulu gaa. 20 Ya Rabbi, guna ka di ka laakal da boro kaŋ se ni na woodin te! Wayborey ga hima ka ngey izey ŋwa no, Ngey izey kaŋ i saajaw? I ga hima ka alfaga nda annabi* wi Koy Beero nangu hananta ra no? 21 Arwasu nda dottijo zeeno go ganda ga furu kwaara batamey ra. Ay wane wandiyey da arwasey kulu, takuba n'i zeeri. Ni futa hane no ni n'i wi, Ni n'i halaci, bakaraw mana ni di. 22 Sanda alwaati kaŋ i kosu marga zaaro ra cine, Yaadin cine no ni na humburkumay hariyaŋ margu ay se kambey kulu gaa. Boro si no kaŋ du ka yana, Boro kaŋ cindi mo si no Rabbi futa hane. Ngey kaŋ ay naanandi, ngey kaŋ ay biiri, Ay ibara n'i halaci.

3

1 Ay no ga ti bora kaŋ di taabi Rabbi futa goobo do. 2 A n'ay candi k'ay daŋ ay ma dira kubay ra, Manti kaari ra bo. 3 Daahir no, a na banda bare ay gaa, A ga nga kamba bare ay se zaaro me-a-me. 4 A naŋ ay hamo d'ay kuuro ma soobay ka zabu, A n'ay biriyey ceeri-ceeri mo. 5 A na cinariyaŋ te k'ay koli ka bare da forti nda taabi. 6 A n'ay gorandi kubay nangey ra, Danga borey kaŋ bu za gayyaŋ. 7 A n'ay windi nda kali kal ay si hin ka fatta. A n'ay guuru-say sisiro tiŋandi ay se. 8 Oho, d'ay hẽ, ay ce, Ay goono ga gaakasinay ceeci, A ga wangu ay adduwa se. 9 A na fonda daabu ay jine da tondi jabante yaŋ, Hal ay fondayzey siiri. 10 Sanda urs* cine no a go ga gum ay se, Da muusu beeri cine kaŋ go nga tuguyaŋ nango do. 11 A n'ay kambandi ka kaa fonda ra, a n'ay tooru-tooru, A fay d'ay faaji ra. 12 A na nga biraw candi, A n'ay ciya goo hari hangaw se. 13 A naŋ nga tonga ra hangawey m'ay fun hal ay ganda ra. 14 Ay ciya hahaarayaŋ hari ay jama kulu se d'i dooni hari mo, zaari me-a-me. 15 A n'ay toonandi nda forti, A n'ay bugandi nda absint* hari mo. 16 A n'ay

hinjey ceeri nda tond'izeyaŋ, A n'ay daabu nda boosu. 17 Ni n'ay fundo furu k'a moorandi laakal kanay, Ay dinya baa haŋ kaŋ ti albarka. 18 Ay ne: «Ay gaabo ban, Hala nda beeje kaŋ ay ga sinji Rabbi gaa.» 19 Ma fongu ay kankamo d'ay yawtaray gora gaa, Kaŋ ga ti absint da hari forto. 20 Daahir hala hõ ay bina goono ga fongu i gaa, Hal ay gungum ka ye ganda. 21 Amma ay goono ga fongu hayey wo hal ay goono ga beeje sinji: 22 Rabbi baakasinay suujo se no iri mana halaci, Zama a bakarawo si ban. 23 A ga taji no susubay kulu. Ni naanayo ya ibeeri no! 24 Ay fundo ne: «Rabbi ya ay baa no, Ay binde ga beeje sinji a gaa.» 25 Rabbi ya gomnikoy no borey kaŋ g'a hangan se, Da fundo kaŋ g'a ceeci din se. 26 A ga boori no boro ma beeje sinji ka dangay ka Rabbi faabayaŋ batu. 27 A ga boori no boro se a ma taabi dondon za nga zankatara waate. 28 A ma goro nga hinne ka dangay, Zama woodin no Rabbi dake a boŋ. 29 A ma nga meyo daŋ laabu ra, Zama hambara a gonda beeje. 30 A ma nga garba no boro kaŋ g'a kar se, A ma to nda wowi haŋyaŋ. 31 Zama Koy Beero si boro furu hal abada. 32 Baa day a na bine saray daŋ, Kulu nda yaadin a ga ye ka bakar nga baakasinay suuji booba boŋ. 33 Zama manti ibaay boŋ no Rabbi ga taabi wala bine saray dake Adam-izey boŋ. 34 I ma ndunnya ra hawantey kulu taamu-taamu, 35 I ma boro ganji haŋ kaŋ ga wazibi a se Beeray-Beeri-Koyo jine, 36 I ma boro cimo siirandi ciito do, Koy Beero mana yadda nda woodin yaŋ. 37 May no ga ci, a ma to mo, Da manti Koy Beero lordi no? 38 Masiiba nda gomni, Manti i kulu ga fun Beeray-Beeri-Koyo me ra no? 39 Yaadin gaa binde, mate no? Boro fundikooni ga guuni-guuni d'i n'a gooji nga zunubey sabbay se no? 40 Iri ma fintalyaŋ te, Iri m'iri muraadey neesi, Iri ma bare ka ye Rabbi do haray. 41 Iri m'iri biney d'iri kambey sambu beene Irikoy gaa beena ra ka ne: 42 «Iri na taali te, iri murte _ni gaa|_, Ni mo, ni mana iri yaafa.» 43 Ni na ni boŋ didiji nda futay k'iri gaaray. Ni wi, ni mana bakar mo. 44 Ni tugu buru ra zama adduwa kulu ma si bisa ka koy ni do. 45 Ni n'iri ciya ziibi nda fisi ndunnya dumey game ra. 46 Iri ibarey kulu na ngey meyey feeri iri gaa. 47 Joote nda guusu hirrimi da halaciyaŋ da lemunyaŋ ga ti iri wane. 48 Ay mundey go ga dooru ka fun ay moy ra sanda gooru hari cine, Ay borey ize wayo halaciyaŋo sabbay se. 49 Ay moy go ga mundi dooru kaŋ sinda kayyaŋ, I mana naŋ, 50 Hala Rabbi kaŋ go beene ma guna ka di. 51 Ay moy g'ay bina daŋ a ma maa doori zama ay go ga di ay gallo wandiyey kulu taabey. 52 Ngey kaŋ yaŋ ciya ay ibarey sabaabu kulu si, I n'ay gaaray da himma danga curayze cine. 53 I n'ay fundo pati guuso ra, I n'ay catu nda tondiyaŋ. 54 Haro din kulu no ka soobay ka gana ay boŋ, Hal ay ne: «I n'ay halaci.» 55 Ya Rabbi, guuso kaŋ ku gumo, Hal a daba gaa no ay na ni maa ce. 56 Ni maa ay jinda. Ma si ni hangey lutu d'ay hẽ ka gaakasinay ceeci. 57 Hano kaŋ hane ay na ni ce, Ni maan, ni ne ay ma si humburu. 58 Ya nin Koy Beero, ni faasa ay se k'ay fundo fansa*. 59 Ya Rabbi, ni di kankamo kaŋ i te ay se, Ni m'ay sabaabo ciiti dumbu. 60 Ni di banayaŋ da me-hawyaŋ kulu kaŋ i goono ga te ay boŋ. 61 Ya Rabbi, ni maa i wowey d'i me-hawyaŋ kulu kaŋ i goono ga te ay boŋ, 62 Da borey kaŋ tun ay se yaŋ din guuni-guuney, Da dabarey kaŋ i goono ga gurum ngey biney ra ay boŋ zaari me-a-me. 63 Kala ni ma guna i gora d'i tunyaŋo. Ay ciya i se dooni hari. 64 Ya Rabbi, ni ga alhakku bana i gaa, I kambe goyey hina me. 65 Ni g'i no bine ra danawtaray, Kaŋ ga ti ni laaliyaŋo i se. 66 Ni m'i gaaray da futay k'i halaci i ma ban Rabbi beeno wo cire.

4

1 Kaari! Wura ciya ibi. Wura kaŋ hanan d'i kulu barmay. I na nangu hananta tondey gusam fondey gaarey kulu ra. 2 Sihiyona ize darzantey kaŋ waato i darza ga saba nda wura hansante, A go, i n'i himandi sanda botogo foobuyaŋ, Kusu cinako kambe goy. 3 Baa zoŋey ga ngey fafa no, I ga ngey izey naanandi, Amma ay jama ize wayo te bine-bi sanda saajo ra taatagayey cine. 4 Attaciriya kaŋ go ga naan, A deena go ga naagu a daana gaa jaw maayaŋ sabbay se. Zankey go ga ŋwaari ŋwaaray, Amma boro kulu si zaban i se. 5 Borey kaŋ waato i ga ndunnya kaani maayaŋ ŋwaari ŋwa, Sohõ i go ga halaci fondey boŋ. Ngey mo kaŋ i biiri sanda bonkooni izeyaŋ, Sohõ i go ga fisi begunu ganday. 6 Zama ay jama ize wayo taalo alhakko bisa Saduma* zunubo alhakko, Kwaara kaŋ i zeeri fap! folloŋ! Baa kaŋ boro kulu mana kambe dake a gaa. 7 A boro beerey bisa neezu* hanan yaŋ, I bisa wa gani kwaaray yaŋ mo. I gaahamey bisa koral* ciray yaŋ caw, I n'i ziiri sanda safir* tondiyaŋ. 8 Amma sohõ i alhaaley bi da kusu banda, Boro si baa i bay fondey gaa. I kuurey sukum ka naagu i biriyey gaa, A koogu sanda bundu cine. 9 Boro ma bu nda takuba baa a ma bu da haray. Hara g'a kombandi, a ga komso mo fari nafa-jaŋay sabbay se. 10 Wayborey kaŋ biney ga baan, I kambey no ka ngey izey hina. I ciya i se ŋwaari ay jama ize wayo halaciyaŋo ra. 11 Rabbi na nga

dukuro toonandi, A na nga futay korna gusam. A na danji daŋ Sihiyona gaa kaŋ n'a ton kal a tiksa gaa. 12 Ndunnya bonkooney da ndunnya gorokoy kulu mo, doŋ i si ta hal a ga hin ka te yanjekaari nda ibare ma furo Urusalima* meyey ra. 13 Amma woodin te a annabey zunubey sabbay se, D'a alfagey goy laaley sabbay se, Ngey kaŋ na adilanteyaŋ kuri mun gallo ra. 14 Sohõ i goono ga dira ka tatanji kwaara fondey ra sanda danawyaŋ. Kuri n'i ziibandi hal a to naŋ kaŋ boro kulu s'i bankaarayey ham. 15 Borey wurru i gaa ka ne i se: «Ya araŋ ziibikoyey, wa tun, wa koy! Wa tun ka koy, wa si lamba iri gaa!» Ngey mo zuru, i soobay ka dira ka tatanji. Dumi cindey ra borey goono ga ne: «I si ye ka goro noodin koyne.» 16 Rabbi futa n'i say-say, A si ye k'i saal koyne. Borey baa si da alfagey beera, I mana gomni te arkusey se mo. 17 Iri wo, iri moy gaze, Zama gaakasinay kaŋ iri hangan ya yaamo no. Iri na mo daaru ka guna hala ndunnya dumi go no -- amma a si hin ka faaba te. 18 I goono ga iri ce daarey gana, Kal iri si hin ka baa furo iri kwaarey fondey ra. Iri bananta maan, iri jirbey kubay, iri kokora kaa. 19 Iri gaaraykoy waasu nda zeeban kaŋ ga deesi beene. I n'iri kankam da gaarayyaŋ tondi kuukey boŋ, I na gumandiyaŋ te iri se mo saajey ra. 20 Iri niiney ra funsuyaŋo, Kaŋ ga ti Rabbi wane suubananta, Nga kaŋ iri ne a biyo cire no iri ga goro dumi cindey ra, I n'a di ngey guusu hirrimo ra. 21 Ya nin, Edom ize wayo, ni ma farhã. Nin kaŋ goono ga goro Uz laabo ra, ma te bine kaani. Amma haŋ-gaasiya din ga bisa kal a ma koy ni do. Ni mo ga haŋ ka bugu, ka ni boŋ kaa koonu. 22 Ya nin, Sihiyona ize wayo, ni laalayaŋo alhakko kubay. Rabbi si ye ka konda nin tamtaray koyne. Ya nin, Edom ize wayo, a ga ni laala alhakko bana ni gaa, A ma ni zunubey gundo fisi ka kaa taray mo.

5

1 Ya Rabbi, ma fongu nda haŋ kaŋ du iri. Ma guna ka di iri haawo. 2 I n'iri tubey ta ka no yawey se, K'iri windey mo no laabu fo boroyaŋ se. 3 Iri ya alatuumiyaŋ no, iri sinda baaba, Iri nyaŋey mo kurnyey bu. 4 Iri go g'iri haŋyaŋ harey day da nzarfu. Iri tuuri, kala hay boŋ no iri ga du a. 5 Borey kaŋ n'iri gaaray n'iri ce kondo ŋwa. Iri farga, i si g'iri no fulanzamay mo. 6 Iri na kambe salle Misirancey da Assiriyancey gaa, Zama iri ma du ŋwaari kaŋ ga wasa iri se. 7 Iri baabey na zunubi te, i si no mo, Kal iri m'i taaley alhakko sambu. 8 Bannyayaŋ go g'iri may, Iri sinda boro kulu kaŋ g'iri faaba i kambe ra. 9 Iri fundey kataru no iri goono ga du ŋwaari nd'a, Saajo ra borey takuba sabbay se. 10 Iri kuurey koroŋ sanda feema cine, Haray dunga korno sabbay se. 11 I na wayborey sara Sihiyona ra, Da wandiyey mo Yahuda kwaarey ra. 12 I na mayraykoyey sarku i kambey gaa, I mana arkusey beerandi mo. 13 Sahãkooney na hinji sambu ka duru, Zankey go ga kati tuuri jaraw cire. 14 Arkusey ban faada meyey ra, Arwasey mo fay da dooni teeyaŋ. 15 Iri biney farhã ban, Iri gaani kulu bare ka ciya bu baray. 16 Koytaray fuula fun iri boŋey gaa ka kaŋ. Kaari iri sohõ! Zama iri na zunubi te. 17 Woodin se no iri biney yangala, Woodin se mo no iri moy te kusa-kusa. 18 Sihiyona tondo ciya kurmu. Zoŋoyaŋ go ga bar-bare noodin. 19 Nin ya Rabbi, ni go no hal abada. Ni karga go no zamana ka koy zamana. 20 Ifo no ka naŋ ni ga dinya iri gaa duumi? Ifo se no ni n'iri furu banda za gayyaŋ? 21 Ya Rabbi, m'iri ye ni do haray. Iri mo, iri ga bare ka ye ka kaa. M'iri jirbey tajandi sanda doŋ waney cine. 22 Da manti ni n'iri furu parkatak no, Ka futu iri gaa gumo mo.

EZK
1
1 Jiiri waranzanta ra, a handu taacanta jirbi guwanta hane, kaŋ ay go tamtaray izey banda Kebar isa me gaa, kal ay di beeney feeri, ay di Irikoy bangandi mo. 2 (Hando jirbi guwanta hane, sanda Bonkoono Yehoyacim tamtara jiiri guwanta ra nooya, 3 kala Rabbi sanno kaa Alfa Ezeciyel Buzi ize hinne do alwaato din ra, Kaldancey laabo ra, Kebar isa me gaa. Rabbi kamba kaa ka goro a boŋ noodin.) 4 Ay guna mo, kal a go, ay di beene hirriyaŋ haw go, a tun, a go ga fun azawa kambe ga kaa. Buru bambata no, da danji kaŋ ga nyalaw a banda, da kaari mo kaŋ go g'a windi. A bindo ra mo danga doniji no, kaŋ go no danjo bindi ra. 5 A bindo ra binde fundikooni taaci himandiyaŋ bangay. I himandey neeya: i gonda boro himandi. 6 I afo kulu gonda moyduma taaci, i afo kulu mo gonda fata taaci. 7 I cey mo kayanteyaŋ no, i ce taamey ga hima sanda handayze wane cine, i ga nyaale sanda guuru-say ziirante cine. 8 I kambey, boro wane yaŋ no i fatey cire i kambu taaca kulu gaa. I boro taaca din binde, mate kaŋ i fatey d'i moydumey bara, nga neeya: 9 i fatey go ga tuku care gaa, i ga dira mo sallante, i dirawo ra mo i si bare. 10 I moydumey sanni mo, i gonda boro moyduma. I boro taaca mo gonda muusu beeri moyduma kambe ŋwaari gaa haray, i boro taaca gonda haw yaaru moyduma kambe wow kambo haray, i boro taaca gonda zeeban moyduma. 11 Yaadin cine no i moydumey. I fatey mo go sallante beene, afo kulu gonda nga fata hinka kaŋ ga tuku afa wano gaa. Ihinka mo i ga ngey gaahamey daabu nd'ey. 12 I afo kulu mo ga koy jine soosay. Nango kaŋ Biya miila, noodin no i ga koy. Mate kaŋ cine i goono ga dira mo, kulu i si bare. 13 Fundikooney din game ra sanni binde, a ga hima sanda danj'ize kaŋ go ga di, sanda yulbe deedandi mo. Danjo ga koy-da-ye te fundikooney din bindo ra. A ga kaari mo, a ra mo maliyaŋ go ga fatta. 14 Fundikooney din mo, i koy-da-yeyaŋo ga hima sanda maliyaŋ kaari. 15 I go no yaadin, ay go fundikooney din gunayaŋ gaa, kala kanjeyaŋ kaŋ ga windi go fundikooni taaca din jarga ganda, afo i boro taaca din kulu se. 16 Kanjey din da ngey danay misey ga hima sanda hiiri kaŋ ga nyaale. I boro taaca kulu deedandi folloŋ no. I misa d'i dana, danga kanje kaŋ go kanja ra. 17 Waati kulu kaŋ i ga koy, i kanjey ga gana kuray fo, i si bare alwaati kaŋ i goono ga dira. 18 I zantey misa mo, ikuukuyaŋ no, i ga boro humburandi mo. I boro taaca din binde gonda ngey zantey kaŋ ga to da moyaŋ g'i windi. 19 Waati kaŋ fundikooney din ga koy, kanjey mo ga koy i banda. Waati kaŋ fundikooney din ga ziji beene, kanjey mo ga ziji beene. 20 Nangu kulu kaŋ Biya ga miila, noodin no i ga koy. Kanjey mo ga koy i banda, zama fundikooney biya go kanjey din ra. 21 Da yongo waney koy, woone yaŋ mo ga koy, wala da yongo waney kay, woone yaŋ mo ga kay no. Da yongo waney ziji beene, kanjey mo ga ziji i banda no, zama fundikooney biya go kanjey din ra. 22 Fundikooney din boŋ do daba himandi go no, danga diji kaŋ a nyalawyaŋo ga dambarandi, kaŋ go ga salle i boŋey boŋ. 23 Batama cire mo i fatey go ga salle no, afo fata ga tuku afo wane gaa. Afo kulu gonda fata hinka kaŋ g'a daabu kambu woone gaa, da ya-haray kambo gaa. 24 Waati kaŋ i ga dira, ay maa i fatey yooje danga hari zuru boobo kosongu, sanda Hina-Kulu-Koyo jinde cine. I yooja ga hima sanda wongu marga yooje cine. Waati kaŋ i ga kay mo i ga ngey fatey kunkuni. 25 Jinde fo mo go no kaŋ fun batama kaŋ go i boŋ do din ra. Waati kaŋ i kay, i na ngey fatey kunkuni. 26 Batama kaŋ go i boŋ do din boŋ koyne, noodin mo koytaray karga himandi go no. A deedando ga hima safir* tondi cine. Karga himando din boŋ mo gonda boro himandi alhaali kaŋ goono ga goro karga boŋ. 27 Ay di mo koyne sanda doniji, danga danji no a ra nangu kulu, za a canta deedandi gaa cine kal a ma koy beene. A canta gaa deedandi ka ye ganda mo, ay di danga danji himandi. A ga nyaale nangu kulu a windanta. 28 Sanda mate kaŋ cine i ga di sajeera kaŋ go buru ra beene hari kaŋyaŋ hane, yaadin cine no i ga di nyaaleyaŋo kaŋ go g'a windi. Woodin, Rabbi darza suura himandi no. Waato kaŋ ay di a, ay sumbal ay moyduma boŋ, ay maa boro fo jinde kaŋ goono ga salaŋ mo.
2
1 A ne ay se: «Boro izo, tun ka kay ni cey gaa, ay mo ga salaŋ ni se.» 2 Kala Biya furo ay ra waato kaŋ a salaŋ ay se din. A n'ay kayandi mo ay cey gaa. Ay maa mo bora kaŋ goono ga salaŋ ay se din. 3 A ne ay se: «Boro izo, ay ga ni donton ma koy Israyla* izey do. Dumi murtanteyaŋ no kaŋ murte ay gaa. Ngey da ngey kaayey, i n'ay asariya* taamu hala hõ. 4 Ize mo-koogayyaŋ no, monganteyaŋ mo no. I do no ay ga ni donton. Ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci. 5 Ngey mo, d'i maa wala i wangu d'a, (zama dumi kaŋ ga murte no,) i ga bay kaŋ annabi* goro ngey game ra. 6 Ni mo,

boro izo, ma si humbur'ey, ma si humburu i sanney mo, baa kaŋ ngarfu nda karjiyaŋ go ni do, ni goono ga goro daŋyaŋ game ra mo. Ma si humburu i sanney, ni bina ma si pati mo i mo basuyaŋ se, baa day kaŋ dumi kaŋ ga murte no. 7 Ni g'ay sanno ci i se, hal i ga hangan ka maa, wala i ga wongu ka maa, zama murtanteyaŋ no. 8 Amma nin wo, boro izo, ma maa haŋ kaŋ ay go ga ci ni se. Ma si murte sanda dumi woone cine kaŋ go ga murte. Feeri ni meyo ka ŋwa haŋ kaŋ ay ga ni no.» 9 Waato kaŋ ay guna binde, a go, i na kambe salle ay se, tira kunkunante fo mo go kamba ra. 10 Kala a n'a feeri ay jine, a gonda hantum a ra d'a banda mo gaa. Haya kaŋ i hantum din, hẽeni sanni, da bu baray, da bone koonu no.

3

1 A ye ka ne ay se koyne: «Boro izo, kala ni ma haŋ kaŋ ni gar din ŋwa, sanda tira wo nooya. Gaa ni ma koy ka salaŋ Israyla dumo se.» 2 Ay binde n'ay meyo fiti, kal a n'ay daŋ ya tira ŋwa. 3 A ne ay se:« Boro izo, kala ma ni gunda ŋwaayandi, ma ni teelo toonandi mo da tiro wo kaŋ ay go ga ni no.» Kala ay ŋwa. Ay meyo ra kay, a ga kaan sanda yu cine. 4 A ne ay se: «Boro izo, ma kaa ka koy Israyla dumo do, m'ay sanney ci i se. 5 Zama i mana ni donton deene waani fo dumi do, wala borey kaŋ yaŋ i sanno maayaŋ ga sandi, amma ni ma koy Israyla dumo do. 6 Manti dumi boobo deene yawkoyey do bo, wala ciine kaŋ maayaŋ ga sandi, kaŋ ni si hin ka faham d'i sanney. Daahir, d'i dumiyaŋ do no ay na ni donton, doŋ i day ga hanga jeeri ka maa ni se. 7 Amma Israyla dumo si hanga jeeri ni se, zama i si ga hanga jeeri ay se. Zama Israyla dumo kulu ya boŋ sandoyaŋ no, hanga sandoyaŋ mo no. 8 A go mo, ay na ni hanga sandandi danga i waney cine. Ay na ni boŋ mo sandandi danga i wane cine. 9 Ay ga ni sukuto sandandi danga daminti cine, hal a ma bisa baa captu tondi gaabi. Ma si humbur'ey, ni bina ma si pati mo i mo basuyaŋo kaŋ i ga te ni gaa se, zama dumi no kaŋ ga murte.» 10 A ne ay se koyne: «Boro izo, sanni kulu kaŋ ay ga ci ni se, m'i ta ni bina ra, ma maa da ni hanga mo. 11 Ma koy mo tamtaray waney do, da ni borey izey do. D'i maa wala i wangu, ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:» 12 Kala Biya n'ay sambu beene. Ay maa yooje bambata jinde mo ay banda kaŋ ne: «I ma Rabbi darza beerandi nga nangora do!!» 13 Ay maa mo fundikooney din fatey tuku care gaa yaŋ kosongu, da kanjey kaŋ go i jarga kosongo, yooje beero din jinde nooya. 14 Biya binde n'ay sambu ka konda ay. Ay koy futay da bine fottay ra, Rabbi kambe mo go g'ay kankam. 15 Ay binde kaa tamtaray izey do yaadin Tel-Abib ra, borey kaŋ yaŋ goono ga goro Kebar isa me gaa, hala ay goro nango kaŋ i bara nda goray. Jirbi iyye ay go i game ra, ay londey bu mo pat! 16 Kala jirbi iyya din banyaŋ banda, Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 17 Boro izo, ay na ni ciya batuko Israyla dumo se. Woodin se binde, waati kulu kaŋ ni maa ay me sanno, ma kaseeti i gaa d'ay sanney. 18 Zama waati kaŋ ay ne boro laalo se: «Daahir, ni ga bu no!» ni mo, da ni mana boro laala din kaseeti, ni mana kaseetiyaŋ sanni te mo kaŋ ga naŋ a ma fay da nga laala fonda ka du ka nga fundo faaba -- kala boro laala din ma bu nga taalo ra, amma ay g'a kuro alhakko ceeci ni gaa. 19 Amma da ni na boro laala din kaseeti, hala nga mo wangu ka bare ka nga laalayaŋo da laala fonda mo naŋ, to, a ga bu nga taalo ra, amma nin wo, ni na ni boŋ kaa kambe. 20 Adilante* mo, d'a bare ka fay da nga adilitara, hal a na zunubi goy te, ay na katiyaŋ hari daŋ mo a jine, a ga bu, zama ni mana kaseeti a gaa. A ga bu nga zunubo ra. Ay si baa fongu a adilitaray goyey kaŋ a te gaa, amma ay g'a kuro alhakko ceeci ni gaa. 21 Amma da ni kaseeti adilanta din gaa ka ne adilanta se a ma si zunubi te, nga mo mana zunubi te, sikka si a ga funa, zama a maa kaseetiyaŋo kaŋ ni te a se din. Ni mo, ni na ni boŋ kaa kambe. 22 Rabbi kamba binde go ay boŋ noodin. A ne ay se mo: «Tun ka fatta ka koy batama ra, noodin no ay ga salaŋ ni se.» 23 Kala ay tun ka fatta ka koy batama ra. Rabbi darza mo go ga kay noodin, sanda darza kaŋ cine ay di Kebar isa me gaa. Kal ay kaŋ gande birante. 24 Waato din gaa no Biya furo ay ra k'ay kayandi ay cey gaa. A salaŋ ay se ka ne: Ma koy ka furo ni fuwo ra k'a meyo daabu. 25 Amma a go, ya nin, boro izo, i ga ni di ka ni haw da korfoyaŋ kaŋ ga naŋ ni si du ka fatta ka koy i do. 26 Ay ga naŋ mo ni deena ma naagu ni daana gaa. Sanni ga mongo ni se, hala ni si du ka kaseeti i gaa, zama dumi kaŋ ga murte no, ngey wo. 27 Amma waati kaŋ ay ga salaŋ ni se, ay ga ni meyo fiti. Ni ma ne i se: «Rabbi, Koy Beero sanno no ay kande!» Boro kaŋ ga maa, a ma maa. Boro kaŋ ga wangu ka maa mo, a ma soobay ka wangu, zama dumi kaŋ ga murte no.

4

1 Ni mo, boro izo, kala ni ma fareeje fo sambu ka jisi ni jine. Ma birni deedandi jeeri a boŋ, sanda

Urusalima* birno nooya. 2 Ma cabe kaŋ i n'a windi nda wongu, i na wongu fuyaŋ cina kaŋ ga gaaba nd'a, i na laabu guyaŋ tulluwa a casanta, i na wongu marga gata sinji a se kuray kulu, i n'a windi mo nda wongu cinari baguyaŋ hari. 3 Ma ye ka sambu guuru taasa kaŋ ga tafay ka boori. M'a jisi a ma ciya sanda guuru cinari nin da birno deedando game ra. Ma ni mo sinji a do haray hala wongu m'a windi, ni g'a windi nda wongu marga mo. Woodin no ga ciya alaama Israyla dumo se. 4 Ni bumbo mo, kala ni ma kani ni kambe wow carawo gaa, naŋ kaŋ ni ga Israyla dumo zunubey dake. Jirbey kaŋ ni goono ga kani yaadin cine, ni goono g'i zunubey jare. 5 Zama ay na jirbiyaŋ daŋ ni se, sanda zangu hinza nda wayga cine kaŋ ga saba nda i zunubey jiirey. Yaadin cine no ni ga Israyla dumo zunubey jare nd'a. 6 Da ni na jirbi woodin yaŋ ban, kala ni ma kani koyne ni kambe ŋwaari carawo gaa. Ni ga Yahuda dumo zunubey mo jare jirbi waytaaci, ay na zaari fo kosu ni se jiiri fo se. 7 Ni ga ni moyduma ye wongu marga kaŋ go ga Urusalima windi do haray, ni ga ni kwaay kamba saku, ni ga annabitaray te mo gallo boŋ. 8 A go mo, ay ga korfoyaŋ daŋ ni gaa. Ni si bare mo ka fun kambu woone gaa ka ye kambu fa gaa, kala waati kaŋ i ga ni windi nda wongu jirbey kubay. 9 Ni ma sambu mo alkama, da sayir*, da dunguri, da fira, da ntaasu ciray, da somno. M'i daŋ kusu folloŋ ra ka buuru te d'ey. Ni jirbey baayaŋ kaŋ ni ga kani kambu fa gaa lasaabuyaŋ me, sanda jirbi zangu hinza nda wayga din nooya, yaadin cine no ni g'a ŋwa. 10 }waaro kaŋ ni ga ŋwa din mo, neesiyaŋ boŋ no a ga te: kilo farsimi taacante tiŋay zaari kulu, alwaati ka kaa alwaati no ni g'a ŋwa. 11 Hari mo, neesiyaŋ boŋ no ni g'a haŋ, litar jare cine, alwaati ka kaa alwaati no ni g'a haŋ. 12 Sayir* maasa himandi cine no ni g'a ŋwa, ni g'a haagu mo i jine nda boro wuri. 13 Rabbi ne mo: Yaadin cine no Israyla izey ga ngey ŋwaarey ŋwa da harram, dumi cindey game ra, nangey kaŋ ay g'i gaaray ka kond'ey. 14 Kala ay ne: «Kaari! ya Rabbi, Koy Beero! Guna, ay mana ay boŋ ziibandi baa ce fo, zama za ay go zanka hala ka kaa sohõ, ay mana hay fo kaŋ jifa ŋwa, wala mo haŋ kaŋ ganji ham tooru-tooru. Ham kaŋ ga harram mo, a mana furo ay me ra baa ce fo.» 15 Kal a ne ay se: A go, ay na ni no haw hangare boro wuri nango ra, a boŋ no ni ga ni ŋwaaro soola. 16 A ye ka ne ay se: Boro izo, ma guna: ay ga fundi gaabandiyaŋ hari pati, sanda ŋwaari nooya, Urusalima ra. I ga ngey ŋwaaro kulu neesi no, k'a ŋwa da karhã. I ga ngey haro mo haŋ no neesiyaŋ boŋ ka margu nda jijiriyaŋ. 17 Hal a ga to naŋ kaŋ i ga jaŋ ŋwaari nda hari zaati. I ma care guna boŋ-haway ra, i ma lakaw ka ban ngey zunubey ra.

5

1 Ni mo, boro izo, ma takuba kaŋ ga kaan sambu, a ma kaan sanda wanzam siini cine. Nga no ni ga sambu ka ni boŋo da ni kaaba cabu nd'a. Waato gaa ni ma tiŋay neesiyaŋ hari sambu, ma ni boŋ hamno fay ihinza. 2 Kanandi fa ni g'a ton danji ra gallo bindi ra, waati kaŋ cine gallo windi ka daŋ wongu bindo ra yaŋ jirbey ban. Kanandi fa mo ni g'a sambu k'a kar da takuba nangu kulu gallo windanta. Kanandi fa mo ni g'a say-say hawo ra, ay mo, ay ga takuba candi ka gallo borey gana. 3 Ni ga ikayniyo fooyaŋ kaa i ra, k'i kunsum ni kwaayo gaa. 4 Hala hõ woodin yaŋ mo, ni ga kaa i ra ka catu danji ra, i ma ton danji ra. Woodin ra mo danji ga fatta ka say Israyla dumo kulu ra. 5 Sanni kaŋ Rabbi, Koy Beero ci neeya: Misa din ya Urusalima no. Ay n'a daŋ ndunnya dumey bindo da ndunnya laabey kaŋ go g'a windi bindo ra. 6 A murte mo ay farilley gaa da laala kaŋ bisa ndunnya dumi cindey kulu wane. A murte ay hin sanney gaa mo ka bisa laabey kulu kaŋ goono g'a windi. Zama i wangu ay farilley, ay hin sanney mo, i mana i gana. 7 Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ araŋ jaase ndunnya dumey kaŋ go araŋ windanta ay gaa murteyaŋ, araŋ mana ay hin sanney gana, araŋ mana haggoy mo d'ay farilley, baa ndunnya dumey kaŋ yaŋ go araŋ windante, araŋ man'i farilley te. 8 Woodin se no Rabbi, Koy Beero ne: Guna, kal ay bumbo, ay ma gaaba nda nin, ay ma ciiti te ni bindo ra kaŋ ndunnya dumey ga di. 9 Ni ra mo no ay ga hay fo te kaŋ yana te baa ce fo, haŋ kaŋ ay si ye k'a dumi te mo koyne, ni fanta harey kulu sabbay se. 10 Woodin sabbay se no baabey kaŋ go ni ra ga ngey izey hamey ŋwa, izey mo ga ngey baabey wano ŋwa. Ay ga ciiti te ni ra, ay ga ni waney kaŋ cindi kulu say-say i ma koy haw kulu ra! 11 Rabbi, Koy Beero ne: Ay ze d'ay fundo, haciika, za kaŋ ni n'ay nangu hanna ziibandi da ni tooru muraadey da ni fanta harey kulu, woodin sabbay se ay mo, kal ay ma zabu ni gaa. Ay si ni guna nda bakaraw, ay si dogonandi ni se mo baa kayna. 12 Ni wane farsimi hinzanta ga bu balaaw ra, wala haray m'i ban ni bindo ra. Farsimi hinzanta fo mo, takuba g'i zeeri nangu kulu ni windanta. Farsimi hinzanta fa mo, ay g'a say-say haw kulu ra, ya takuba foobu mo k'i gana nangu kulu. 13 Yaadin cine no ay g'ay futa goyo

kubandi nd'a, ay futay korna ma yay i se, ya maa daama mo ay bina ra. I ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay salaŋ ay cansa ra, waati kaŋ ay n'ay futa goyo ban i boŋ. 14 Ay ga ni ciya kurmu nda taali dakeyaŋ do mo ndunnya dumey kaŋ go ni windanta game ra. Boro kulu kaŋ bisa ga di woodin. 15 Yaadin cine no a ga ciya wowi hari, da donda-caray hari, da cabeyaŋ hari, da dambara hari mo ndunnya dumey kaŋ go ni windanta se, waati kaŋ ay na ciiti toonandi ni se, bine tunay, da futay korno, da kaseetiyaŋ korno ra. Ay, Rabbi no ka ci. 16 Waati kaŋ cine ay na haray hangaw laaley din samba i se, kaŋ ga kande halaciyaŋ, kaŋ ay ga samba zama ay m'araŋ halaci, kala ya haray tonton araŋ gaa mo, hala mo zaati ay ga ŋwaaro kaŋ gaa i ga de din kaa i cire. 17 Ay ga haray da ganji ham yaŋ kaŋ ga futu samba araŋ gaa, i g'araŋ mursandi nda izeyaŋ mo. Balaaw da kuri munyaŋ ga ni kwaara fondey gana, ay ga takuba candi mo ka kande ni gaa. Ay, Rabbi no ka ci.

6

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma ni moyduma ye Israyla tondi kuukey do haray, ka annabitaray te ka gaaba nda tondey. 3 Ma ne: Ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa Rabbi, Koy Beero sanno! Ya-cine no Rabbi, Koy Beero go ga ci tondi kuukey, da tudey, da tudey game batamey, da goorey se, a ne: Wa guna, ay no, ay bumbo ga takuba candi ka kande araŋ gaa, ay g'araŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci mo. 4 Araŋ sargay* feemey ga ciya kurmuyaŋ, i g'araŋ wayna himandey bagu-bagu, ay m'araŋ borey kaŋ i wi soote ganda araŋ toorey jine. 5 Ay ga Israyla ize buukoy sasare ngey toorey jine, ay g'araŋ biriyey say-say nangu kulu araŋ sargay feemey do haray. 6 Nangu kulu kaŋ araŋ goono ga goro, galley ga ye ka ciya kurmuyaŋ. I ga fay d'i tudey boŋ sududuyaŋ nangey kurmu, zama i m'araŋ feemey ciya kurmuyaŋ, i ma goro koonu. I m'araŋ toorey bagu-bagu kal i ma ban, i m'araŋ wayno himandey beeri-beeri. Goyey kaŋ araŋ te mo, i ma tuusu parkatak. 7 Borey kaŋ yaŋ i wi ga soobay ka kaŋ araŋ bindi ra, araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 8 Kulu nda yaadin, ay ga jare cindo naŋ, za kaŋ araŋ ra afooyaŋ ga du ka takuba yana ka koy dumi cindey ra, waati kaŋ cine ay n'araŋ say-say ndunnya laabey ra. 9 Araŋ ra borey kaŋ yana mo ga ye ka fongu ay gaa nangey kaŋ i kond'ey ka daŋ tamtaray dumi cindey ra. I ga fongu mate kaŋ cine ay bina ceeri ngey gaa, i biney kaŋ ga ba zina sabbay se, mate kaŋ i biney fay d'ay d'a. I moy mo koyne, mate kaŋ i doona ka zina boobo te d'ey, sanda i toorey ganayaŋey nooya. I ga ngey boŋ fanta, waati kaŋ i ga laala kaŋ i te ngey fanta harey kulu ra din guna. 10 Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. Manti haw ra no ay salaŋ kaŋ ay ne ay ga masiiba din kulu te i se bo. 11 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kar ni kamba, ni ca kar ganda ka ne: Kaari Israyla dumo fanta hari laaley kulu sabbay se! Zama takuba da haray da balaaw g'i zeeri. 12 Nangu mooray waney, balaaw g'i wi, nangu maanay waney mo, takuba g'i wi. Ngey kaŋ cindi kaŋ wongo daŋ game mo, haray g'i wi. Yaadin cine no ay g'ay futa goyo ban d'a i boŋ. 13 Araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ cine borey kaŋ yaŋ i wi go ngey toorey game ra ga ngey feemey windi tudu kuuku kulu boŋ, da tondey kulu yollo gaa, da tuuri kaŋ gonda bi kulu cire, da shen* nya beeri kulu cire mo. Sanda, nangey kulu kaŋ ra i na haŋ kaŋ haw ga kaan salle ngey toorey kulu se nooya. 14 Ay ga kambe sambu i gaa, ya laabo ciya koonu nda kurmu, kal a ma bisa Dibla haray saajo gaa, nangu kulu kaŋ i go da goray. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

7

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Ni binde, boro izo, ya-cine no Rabbi, Koy Beero goono ga ci Israyla laabo boŋ: Kokoray! Kokoray no ga kaa laabo lokoto taaca gaa! 3 Ni bananta kaa sohõ! Ay g'ay futa samba ni gaa, ay ma ciiti ni se ni muraadey boŋ, ay ga ni fanta harey kulu alhakko candi ka kande ni gaa mo. 4 Ay moy si dogonandi ni se, ay si bakar ni se mo. Amma ay ga ni muraadey alhakko candi ka kande ni gaa, ni fanta harey ga goro ni ra mo. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 5 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: He, masiiba! Hay kulu si kala masiiba! A go, a goono ga kaa! 6 Bananta goono ga kaa! Bananta kaa! Guna, a mo hay ka gaaba nda nin! A kaa fa! 7 Ya laabo gorokwa, ni waado kaa ni gaa! Alwaato kaa! Zaaro maan, laakal tunay zaari nooya, manti tondi kuukey boŋ farhã kosongu zaari no bo! 8 Sohõ no, manti gayyaŋ kuuku no bo, ay ga ba k'ay futay korna gusam ni boŋ, ay m'ay futa goyo ban ni gaa. Ay ma ni ciiti ni muraadey boŋ, ay ma ni fanta harey kulu alhakko candi ka kande ni gaa. 9 Ay moy si dogonandi bo, ay si bakar ni se mo. Ay ga ni muraadey da ni fanta harey kaŋ go ni bindo ra alhakko candi ka kande ni gaa. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay, Rabbi no, goono g'araŋ gooji. 10 A go, hano neeya! Guna, zaaro kaa! Ni waado fatta!

Goobo kaŋ ni ga haŋ zay, boŋbeeray zaada. 11 Toonya tun ka ciya laala goobu. Hay fo si no kaŋ ga cindi i ra, wala i jama ra, wala i arzakey ra, wala i darza beera ra. 12 Alwaato kaa, zaaro kaayaŋ maan! Dayko ma si farhã, neerako mo bine ma si sara, zama futay korno kaa i marganta kulu gaa. 13 Zama neerako si ye ka du haya kaŋ nga neera koyne, baa day kaŋ a gonda fundi jina. Zama bangando kaŋ salaŋ i jama marga kulu boŋ, boro kulu s'a tuusu. Boro si no kaŋ ga nga fundo hallasi laala kaŋ a te din sabbay se. 14 I na hilli kar! I soola parkatak! Amma boro kaŋ ga koy wongo do si no, zama ay futu i jama kulu se gumo. 15 Takuba go taray, balaaw nda haray mo go kwaara ra. Boro kaŋ go fari, takuba g'a wi. Boro kaŋ go gallo ra mo, haray da balaaw g'a ŋwa. 16 Amma borey kaŋ yaŋ ga yana din, i ga yana ka hima sanda gooru ra koloŋay kaŋ go tondi kuukuyaŋ boŋ. I kulu go ga hẽ, afo kulu nga laala sabbay se. 17 Kambey kulu ga ciya londibuunoyaŋ, kanjey kulu mo sinda kayyaŋ gaabi sanda hari cine. 18 I ga bufu zaara haw ngey gaahamey gaa, jijiriyaŋ g'i daabu, haawi ga goro i moydumey kulu gaa, boŋ hamni koosu ka windi mo go i kulu boŋey gaa. 19 I ga ngey nzarfey catu kwaara fondey gaa, i wura mo ga ciya sanda kazaamataray hari. I nzarfey d'i wurey si hin k'i faaba Rabbi futay korna zaaro ra. I si hin mo ka ngey bumbey fundi laamey bana, i si ngey gundey toonandi mo, zama i arzaka ciya i laala sabaabo. 20 Rabbi taalamo booro sanni mo, i n'a bare ka te boŋbeeray hari. I n'a dan ka te himandiyaŋ, ngey fanta harey da ngey fanta jinayey wane. Woodin se no ay mo n'a ciya fanta hari i se. 21 Ay g'a daŋ yawyaŋ kambe ra, a ma ciya wongu arzaka, a ma ciya ndunnya boro laaley se wongu ra kuyaŋ hari, i g'a ziibandi mo. 22 Ay ga banda bare i gaa. Yawey mo g'ay gundu nango ziibandi, zayyaŋ no ga furo k'a ziibandi. 23 I ma sisiro te, zama laabo to da kuri alhakku, gallo mo to da care toonye. 24 Woodin se no ay mo ga dumi kaŋ ga laala ka bisa ndunnya dumey kulu candi ka kande i gaa, i g'i windey ŋwa mo. Ay ga gaabikooney boŋbeera ban, i g'i nangu hanantey ziibandi mo. 25 Waati kaŋ gurzugay ga kaa, borey ga baani ceeci, i si du a mo. 26 Masiiba ga masiiba banda gana, ruubu ga kaa ruubu boŋ. I ga bangandi ceeci annabi do, amma asariya ga daray alfaga* se, saaware mo ga daray arkusu zeeney se. 27 Bonkoono ga bu baray te, mayraykoy ga laakal kaa gaakasinay duure gaa, laabo borey kambey ga jijiri mo. Ay ga goy i se i muraadey boŋ, i ciito boŋ no ay g'i ciiti. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

8

1 A go, jiiri iddanta ra, a handu iddanta jirbi guwanta hane, ay goono ga goro ay kwaara, Yahuda arkusey mo go ga goro ay jine. Kala Rabbi, Koy Beero kamba kaa ay boŋ noodin, nango ra. 2 Ay guna, kala hay fo go no kaŋ ga hima boro alhaali. Za canta gaa kal a kaa ganda, a gonda danji alhaali. Za canta gaa kal a koy beene, sanda nyaaleyaŋ annura no, danga guuru-say ziirante cine. 3 Kal a na hay fo salle kaŋ ga hima kambe. A n'ay di ka gaay ay boŋ hamno gaa. Biya mo n'ay sambu beena da ganda game ra. A kande ay Irikoy bangandi ra hala Urusalima, ka konda ay windo ra haray meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray do, nango kaŋ canse himando nangora go, nga kaŋ ga kande canse. 4 A go, Israyla Irikoyo darza mo go noodin, kaŋ ga saba nda himando kaŋ ay di Kebar batama ra din. 5 Kal a ne ay se: Ya boro izo, ma ni boŋ sambu sohõ ka azawa kambe haray guna. Ay binde n'ay boŋ sambu ka azawa kambe haray guna. Wiiza day, sargay feema meyo azawa kambe haray canse himando din goono ga kay, noodin windi meyo gaa. 6 Kal a ne ay se: Boro izo, ni di haŋ kaŋ i goono ga te, wala? Fanta goy bambata kaŋ Israyla dumo goono ga te neewo, hal ay ma tun ka fay d'ay nangu hanna ka ye nangu mooro? Amma ma hangan jina, ni ga ye ka di fanta goy koyne kaŋ ga jaase woodin. 7 Kal a konda ay windi batama meyo gaa. Waati kaŋ ay guna, kala ay di fune fo go cinaro gaa. 8 A ne ay se: Boro izo, ma soobay ka fansi cinaro gaa. Waato kaŋ ay fansi cinaro ra, kal ay di me fo. 9 A ye ka ne ay se: Ma furo ka di fanta goy laalo kaŋ i goono ga te noodin. 10 Ay binde furo kal ay di. A go, hay kulu kaŋ ga fanag, da hamey kaŋ i ga fanta, da Israyla dumo tooru kulu, i himandey go cinaro gaa jabante ga windi. 11 I jine mo Israyla dumo arkusu wayye go ga kay, i bindo ra mo Yaazaniya Safan ize go no. Boro wayyo wo mo, i kulu gonda dugu tonyaŋ cambu ngey kambey ra, dugu haw kaana mo te sanda buru, a go ga ziji beene. 12 Kal a ne ay se: Ya nin, boro izo, ngo, sohõ ni di haŋ kaŋ Israyla dumo arkusey goono ga te kubay ra, i afo kulu nga himandey fuwo ra? Zama i goono ga ne: «Rabbi si ga di iri, me! Rabbi na laabo naŋ!» 13 A ne ay se mo: Hala hõ ni ga ye ka di fanta goy bambata yaŋ kaŋ jaase woone yaŋ, kaŋ i goono ga te. 14 Kal a kande ay Rabbi windo meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray gaa. Kal ay di wayboroyaŋ go ga

goro, i goono ga bu baray hẽeni te tooro Tammuz se. 15 Kal a ne ay se: Ya nin boro izo, ni di woodin, wala? Ni ga ye ka di fanta goy kaŋ jaase woone koyne. 16 A kande ay Rabbi windo ra haray batama ra. Kala noodin mo koyne, Rabbi marga fuwo meyo gaa, sargay feema da batama game ra, noodin mo boro waranka cindi gu go no. I go ga banda bare Rabbi marga fuwo gaa ka ngey moydumey ye wayna funay haray, i goono ga sududu wayna se. 17 A ne ay se: Ya boro izo, ni di woodin yaŋ? Hay fo kayna no Yahuda dumo se i ma fanta goy woone yaŋ te, kaŋ i goono ga te neewo? I na laabo toonandi nda care toonye goy, i ye ka bare mo zama ngey m'ay yanje ceeci sorro boobo. A go mo, hal i na tuuri kambe daŋ ngey niiney gaa. 18 Woodin sabbay se ay mo, ay ga goy da futay. Ay si dogonandi, ay si bakar i se mo. Baa i ga jinde sambu ka hẽ ay hangey ra, kulu nda yaadin ay si hangan i se.

9

1 Waato din gaa no ay maa a jinde bambata ay hanga ra kaŋ ne: Ya araŋ, gallo borey wiikoy, wa maan, boro fo kulu nda halaciyaŋ wongu jinay nga kambe ra! 2 Kala boro iddu go, i kaa ka fun beene meyo fonda gaa haray, wo kaŋ ga azawa kambe haray guna. Afo kulu gonda wiyaŋ deesi nga kambe ra. I ra boro fa gonda lin* bankaaray nga gaahamo gaa, da dawa kulba nga canta gaa. I furo ka kay guuru-say sargay feema jarga. 3 Gaa no Israyla Irikoyo darza ziji ka fun ciiti malaykey* boŋ, nango kaŋ a go za doŋ, ka koy hala fuwo kutijo gaa. Kala Rabbi na bora kaŋ gonda lin bankaara din ce, nga kaŋ gonda dawa kulba nga canta gaa. 4 Rabbi ne a se: Ma koy ka gana gallo bindi ra, sanda Urusalima bindo ra nooya. Borey kaŋ goono ga bine jisi, i goono ga hẽ mo fanta goy kulu kaŋ borey goono ga te kwaara ra sabbay se, ni ma seeda daŋ i se i sukutey gaa. 5 Ay maa a ne cindey mo se: Wa koy a banda. Wa gallo gana ka _borey|_ kar. Araŋ ma si dogonandi i gaa, wa si bakar i se mo. 6 Wa mallaka -- dottijo zeeno, da arwasu, da wandiyo, da zanka kayna, da wayboro. Amma araŋ ma si maan boro kulu kaŋ seeda go a gaa. Wa sintin mo za ay nangu hanna ra. I binde sintin da fu meyo gaa arkusey. 7 A ye ka ne i se koyne: Wa fuwo ziibandi, wa batamey toonandi nda borey kaŋ i wi yaŋ, gaa araŋ ma fatta taray. I binde fatta, i goono ga wi gallo ra. 8 A go, za i go wiyaŋo gaa, ay go no, ay hinne. Kal ay kaŋ ganda birante ay moyduma boŋ ka hẽ ka ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! Ni futa kaŋ ni go ga gusam Urusalima boŋ ra, ni ga boro kaŋ cindi Israyla se kulu ban no?» 9 Kala a ne ay se: Israyla nda Yahuda zunubey je gumo. Laabo to da kuri, gallo mo go toonante nda siiriyaŋ. Zama i goono ga ne: «Rabbi na laabo naŋ, Rabbi siino ga di!» 10 Ay mo, ay si dogonandi i se, ay si bakar i se mo, amma ay g'i goyey alhakku candi ka kande i boŋ. 11 Gaa no bora kaŋ gonda lin bankaaray nga gaahamo gaa, da dawa kulba nga canta gaa din, nga ka kande misa baaro. A ne: «Haya kaŋ ni n'ay lordi* nd'a, ay n'a te.»

10

1 Waati din gaa no ay guna. A go, batama kaŋ go ciiti malaykey boŋ do din ra, i na hay fo bangandi i boŋ, danga hiiri kaŋ ga nyaale tondi no, a himando ga hima sanda koytaray karga cine. 2 Kala Rabbi salaŋ bora kaŋ gonda lin bankaara nga gaa din se, ka ne: Ma furo kanjey kaŋ goono ga bar-bare yaŋ din game ra malaykey cire. Ma ni kambe hinka kulu toonandi nda danj'izeyaŋ noodin malaykey game ra k'i say-say gallo boŋ. Ay goono ga guna, kal ay di a furo. 3 Malaykey binde goono ga kay noodin fuwo kambe ŋwaaro gaa haray waato kaŋ cine bora furo, buro mo na windo ra haray batama toonandi. 4 Gaa no Rabbi darza kaaru ka fun malayka boŋ ka kay fuwo me kutijo boŋ. Fuwo to da buro, batama mo to da Rabbi darza nyaaleyaŋo. 5 I maa malaykey fatey yooje hala windo taray batama ra, danga day Irikoy Hina-Kulu-Koyo jinde no, waati kaŋ a goono ga salaŋ. 6 A ciya mo, waato kaŋ a na bora kaŋ gonda lin bankaara din lordi ka ne: Ma danji sambu kanjey din kaŋ ga bar-bare yaŋ game ra, noodin ciiti malaykey game ra, kal a furo ka kay kanje fo jarga. 7 Ciiti malayka fo mo na nga kambe salle malaykey game ra, hala danjo kaŋ go malaykey game ra din ra, a kaa a gaa ka daŋ bora kaŋ gonda lin bankaara din kambe ra. Nga mo n'a sambu ka fatta. 8 Ciiti malaykey go mo da boro kambe himandiyaŋ ngey fatey cire. 9 Ay guna mo, a go, kanje taaca din kaŋ go ciiti malaykey tanjay, sanda kanje fo malayka fo se, kanje fo mo koyne malayka fo se, kanjey himando mo si hima kala hiiri tondi kaŋ ga nyaale. 10 I himandi mo, ngey itaaca din kulu, himandi folloŋ no, danga kanje fo go kanje fo bindi ra. 11 Da malaykey ga koy, i kambu taaca ga koy jina tak-tak, diraw ra mo i si bare, amma nango kaŋ moyduma miila, noodin no i ga gana. I go ga dira, i si bare. 12 I gaahamey kulu binde, i banda daarey, d'i kambey, d'i fatey, ngey da kanjey, i

go toonanteyaŋ da mo ga windi, malayka taaca din kanjey nooya. 13 Kanjey din binde, ay maa i ne i se barkoyaŋ. 14 Malayka fo kulu gonda moyduma taaci. Moyduma sintina, ciiti malayka moyduma no, moyduma hinkanta, boro moyduma no, moyduma hinzanta, muusu beeri moyduma no, moyduma taacanta mo zeeban moyduma no. 15 Ciiti malaykey binde ziji, fundikooney kaŋ ay di Kebar isa me gaa din nooya. 16 Da malaykey ga koy, kanjey mo ga koy i banda care banda. Da malaykey ga ngey fatey sambu zama ngey ma tun ganda, kanjey mo si bare, i go i tanjay care banda. 17 Da woone yaŋ kay, yaadin no yongo waney mo. Da woone yaŋ tun, yongo waney mo ga tun no i banda, zama fundikooney biya no go kanjey ra. 18 Rabbi darza mo fatta fuwo me kutijo boŋ ka kay malaykey boŋ do. 19 Malaykey mo na ngey fatey sambu ka tun ganda ka deesi. Ay go ga di ey waato kaŋ i dira, kanjey mo go i tanjay. I kay Rabbi windo wayna funay meyo gaa, Israyla Irikoyo darza go i boŋ do beene. 20 Fundikooney kaŋ ay di Israyla Irikoyo cire Kebar isa me gaa nooya, ay du ka bay mo kaŋ ciiti malaykayaŋ no. 21 I afo kulu gonda moyduma taaci nda fata taaci, hay fo kaŋ ga hima boro kambe mo go no i fatey cire. 22 I moydumey himandi sanni mo: moydumey kaŋ ay di Kebar isa me gaa, i himandey d'i bumbey mo, ngey nooya. I afo kulu koy jina soosay.

11

1 Kala Biya ye k'ay sambu beene. A kande ay Rabbi windo wayna funay meyo gaa. A go mo, meyo gaa gonda boro waranka cindi gu. I game ra mo ay di Yaazaniya Azzur ize, da Pelatiya Benaya izo, kaŋ yaŋ jama mayraykoyyaŋ no. 2 A ne ay se koyne: Boro izo, borey wo, ngey no ga ti laala dabari teekoy, ngey no goono ga saaware laalo te gallo ra. 3 I goono ga ne: «E! Manti windey cinayaŋ alwaati maan bo? Gallu woone wo, hinayaŋ kusu no, iri mo hamyaŋ no.» 4 Woodin sabbay se, kala ni ma annabitaray te ka gaaba nd'ey. Ya nin boro izo, ma annabitaray te! 5 Kala Rabbi Biya kaa ay boŋ ka ne ay se ay ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi ci: Ya Israyla dumo, haŋ kaŋ araŋ ne nooya, amma ay bay haŋ kaŋ no ga furo araŋ biney ra. 6 Borey kaŋ yaŋ araŋ wi gallo wo ra baa gumo, araŋ n'a fondey toonandi mo da buukoyaŋ. 7 Woodin se no Rabbi, Koy Beero ne: Buukoy kaŋ araŋ wi ka furu gallo bindi ra, ngey no ga ti hamo. Gallo mo, nga no ga ti hinayaŋ kuso. Amma ay g'araŋ fattandi a ra. 8 Araŋ humburu takuba, amma takuba no ay ga candi ka kande araŋ gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 9 Ay g'araŋ fattandi a bindo ra, ya araŋ daŋ yawyaŋ kambe ra, ya ciiti dumbu mo araŋ boŋ. 10 Takuba no g'araŋ zeeri, ya ciiti araŋ se yongo Israyla hirro me. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 11 Gallu woone si ciya araŋ se hinayaŋ kusu, araŋ mo si ciya ham a ra. Ay ga ciiti araŋ se yongo Israyla hirro me, 12 hal araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. Zama araŋ mana ay hin sanney fonda gana, araŋ mana ay farilley ciiti te mo, amma araŋ na dumi cindey kaŋ go araŋ windanta farilley gana. 13 A ciya binde, waato kaŋ ay na annabitaray te, kala Pelatiya Benaya izo bu. Waato din gaa ay kaŋ ganda birante ay moyduma boŋ ka jinde tunandi nda gaabi ka ne: «Ya Rabbi Irikoy! Ni ga Israyla jara kaŋ cindi halaci ka ban parkatak no?» 14 Kala sanni fun Rabbi do ka kaa ay do ka ne: 15 Ya nin, boro izo, ni nya-izey, kaŋ ga ti ni dumo, da Israyla dumo kulu, ikulu margante, Urusalima ra gorokoy go ga ne i se: «Wa tun ka mooru Rabbi. Laabu woone wo, iri se no i n'a no, a ma ciya iri wane.» 16 Woodin se binde, kala ni ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Baa day kaŋ ay n'i sambu ka kond'ey nangu mooro dumi cindey ra, ay n'i say mo ndunnya laabey ra, kulu nda yaadin ay no ga ciya i se sududuyaŋ nangu kayna, laabey kaŋ i koy din ra. 17 Ni binde ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay g'araŋ margu araŋ ma fun dumi cindey ra, ya araŋ dabu-dabu ka kubandi care gaa laabey din ra, nangey kaŋ araŋ say ka koy, ya araŋ no Israyla laabo mo. 18 Waati kaŋ i ga ye ka kaa, i ga fanta jinay kulu hibandi ka kaa laabo ra, ngey nda fanta harey kulu. 19 Ay g'i no bine folloŋ, ya biya taji daŋ i ra, ya tondi bine dagu ka kaa i hamey ra, y'i no basi bine, 20 zama i m'ay hin sanney gana, i m'ay farilley haggoy mo k'i goyey te. I ga ciya ay jama, ay mo ma ciya i Irikoyo. 21 Amma borey kaŋ yaŋ goono ga bine sinji ka ngey fanta muraadey da ngey fanta harey gana, kal ay ma ye ka kande i muraadey alhakko i boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 22 Gaa no ciiti malaykey na ngey fatey sambu, kanjey din go i tanjay, Israyla Irikoyo darza mo go i boŋ do. 23 Rabbi darza tun gallo bindi ra, a koy ka kay tondo kaŋ go gallo se wayna funay haray boŋ. 24 Kala Biya n'ay sambu ka kande ay Kaldiya ra, tamtaray izey do. Haya mana te mo kala Irikoy Biya bangando ra. Bangando kaŋ ay di din binde, a tun ka fay d'ay noodin. 25 Waato din gaa no ay mo ci tamtaray izey kulu se hay kulu kaŋ Rabbi n'ay cabe.

12
1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ni goono ga goro murtantey bindi ra. I
gonda moyaŋ kaŋ ga di, amma i si di. I gonda hangayaŋ kaŋ ga maa, amma i si maa, zama dumi kaŋ
ga murte no. 3 Woodin se binde, ya nin boro izo, kala ni ma tamtaray koyyaŋ jinay soola. Ni ma
gana ka dira zaari sance, i go ga di, sanda tamtaray koyyaŋ diraw. Ni ga gana ni nango ra ka ye
nangu fo waani, i go ga di. Hambara i ga te laakal ka faham, baa kaŋ day dumi kaŋ ga murte no. 4
Ni ga ni jinayey kaa taray zaari, i go ga di, tamtaray koyyaŋ jinayey nooya. Ni bumbo mo ma fatta
wiciri kambu, i go ga di, sanda boroyaŋ kaŋ goono ga dira ka koy tamtaray goray cine. 5 Ma guusu
fansi birni cinaro gaa k'a fun, i go ga di. Ma jinayyaŋ sambu ka furo nd'ey noodin funa ra ka bisa, i
go ga di. 6 Kala ni ma jarawo sambu ni jasa gaa ka fatta nd'a waati kaŋ kuba furo. Ni ma ni
moyduma daabu mo, zama ni ma si di ganda laabo, zama ay na ni ciya alaama Israyla dumo se. 7
Ay binde te mate kaŋ i n'ay lordi nd'a din. Ay n'ay jinayey fattandi zaari, danga tamtaray boro gana-
ka-dira yaŋ jinayey nooya. Wiciri kambo mo ay na guusu fansi birni cinaro gaa k'a fun d'ay kamba.
Ay fatta noodin kuba ra, ay na jinayey sambu jase gaa, i go ga di. 8 Susuba ra Rabbi sanno kaa ay
do ka ne: 9 Boro izo, Israyla dumo kaŋ ga ti murteyaŋ dumo wo, manti i na ni hã ka ne: «Ifo no ni
goono ga te?» 10 Ni binde, kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Misa din, a lamba
Urusalima bonkoono gaa, da Israyla dumo kulu kaŋ go a ra mo gaa. 11 Ma ne i se kaŋ nin no ga ti
alaama i se. Mate kaŋ cine ni te din, yaadin cine no ga te i gaa. I ma fay da ngey kwaara ka koy
tamtaray ra. 12 Bonkoono kaŋ go i game ra din mo ga nga jinayey sambu nga jasa gaa kubay ra ka
fatta. I ga fune kaa cinaro gaa, i ga jinayey ku ka fatta noodin funa gaa. A ga nga moyduma daabu
zama nga ma si di ganda laabo da nga moy. 13 Ay g'ay wufa sillo gusam a boŋ, ay hirrimo ra no i
g'a di. Ay ga kand'a Babila, Kaldancey laabu. Kulu nda yaadin a si di a, baa kaŋ day noodin no a ga
bu. 14 Borey kulu kaŋ go a banda a gaakasinay sabbay se, d'a marga kulu, ay g'i say kuray kulu
hawey gaa, ay ga takuba foobu mo k'i gaaray. 15 Waati kaŋ ay n'i say dumi cindey da ndunnya
laabey ra, waati din no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 16 Amma ay ga jama kayna naŋ i ra, kaŋ
takuba da haray da balaaw si ŋwa, zama i ma du ka ngey fanta harey kulu ci dumi cindey game ra,
naŋ kaŋ i ga koy. I ma bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 17 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne:
18 Boro izo, ma ni buuro ŋwa da jijiriyaŋ, ma ni haro haŋ da gasiyaŋ da karhã. 19 Ma ne laabo
borey se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci Urusalima gorokoy da Israyla laabo boŋ: I ga ngey buurey
ŋwa karhã ra, i ga ngey harey haŋ boŋ-haway ra, zama laabo ga faaji ka fay da hay kulu kaŋ go a ra,
a ra gorokoy care toonya sabbay se. 20 Galley kaŋ gonda boro ga ciya kurmu yaŋ, laabo mo ga ciya
koonu nda kurmu. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 21 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 22
Boro izo, ifo no ga ti yaasay woone kaŋ araŋ goono ga te Israyla laabo ra, kaŋ araŋ goono ga ne:
«Jirbey gay, bangandi kulu mo mana kubay»? 23 Ni binde ma ci i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:
Ay ga naŋ yaasay woodin ma bu, kaŋ i si ye ka goy da yaasay woodin koyne Israyla ra. Amma ma
ne i se: Jirbey maan kaŋ i ga di bangandey kulu kubayyaŋ. 24 Zama i si ye ka di bangandi yaamo,
wala me-kaanay gunayaŋ Israyla ra koyne. 25 Zama ay no ga ti Rabbi. Ay ga salaŋ, sanno kaŋ ay ci
mo ga te, a si ye ka gay koyne mo. Zama araŋ jirbey ra no ay ga salaŋ, ya nin, dumo kaŋ ga murte,
ay g'a toonandi mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 26 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne:
27 Boro izo, a go, Israyla dumo goono ga ne: «Bangando kaŋ a goono ga di din, jiirey kaŋ go jina
gumo sanni no. I si maan, day i ga mooru jina. Zamaney kaŋ yaŋ ga mooru annabitaray no a goono
ga te.» 28 Ni binde ma ne i se: «Yaa no Rabbi ci: I si ye k'ay sanney baa afolloŋ gaay a ma summu,
amma sanni kaŋ ay ci, a ga to no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»
13
1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma annabitaray te ka gaaba nda Israyla annabey
kaŋ goono ga annabitaray te. Borey kaŋ yaŋ goono ga annabitaray te ngey boŋ ibaay ganayaŋ ra, ma
ci i se ka ne: Wa maa Rabbi sanno. 3 Rabbi, Koy Beero ne: Kaari ngey! annabi saamey kaŋ goono
ga ngey boŋ biya hinne gana, i mana di hay kulu mo! 4 Ya Israyla, ni annabey te sanda saaji fimbo
ra zoŋoyaŋ cine. 5 Araŋ mana kaaru cinari kortimey ra, araŋ mana wongu cinaro cina mo Israyla
borey gaakasinay sabbay se, hal i ma du ka kay wongu waate, ay wo, Rabbi zaaro ra. 6 Tangari no i
di, da tangari gunayaŋ, ngey kaŋ yaŋ ga ne: «Yaa no Rabbi ci!» Ay mana i donton mo. I naŋ borey
ma laakal dake mo ka ho hala sanno ga tabbat. 7 Manti bangandi yaamo no araŋ di bo? Manti mo

tangari gunayaŋ no araŋ te, kaŋ araŋ ne: «Rabbi no ka ci»? baa kaŋ ay mana salaŋ. 8 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ araŋ na sanni yaamo te, araŋ di tangari mo, a go, ay ga gaaba nd'araŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 9 Ay ga gaaba nda annabey kaŋ ga di bangandi yaamey, kaŋ goono ga gunayaŋ te da tangari. I si furo ay borey faada ra, ay si i hantum Israyla dumo lasaabu tira ra, i si furo mo Israyla laabo ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero. 10 Sabaabo ga ti zama i n'ay borey halli. I goono ga ne: «Baani samay!» A binde, baani samay si no. Waati kaŋ boro fo na cinari te mo, a go, kal i m'a yonu nda kwaarandiyaŋ hari kaŋ i mana hanse. 11 Ma ne boro kaŋ goono ga yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse yaŋ se: «Cinaro ga kaŋ, beene hari ga kaa kaŋ ga kande hari-yaa*.» Araŋ binde, ya gari bambatey, araŋ ga kaŋ. Beene hirriyaŋ haw no ga cinaro kortu. 12 Wiiza, waati kaŋ cinaro kaŋ, manti i ga ne araŋ se: «Man gaa karmaaro kaŋ araŋ n'a yonu nd'a?» 13 Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay g'a kortu day no da haw gaabikooni ay futay korna ra. Beene hirriyaŋ hari ga te kaŋ gonda hari-yaa, ay futa ra, gari bambata yaŋ mo ga te ay futay korna ra, zama i m'a halaci se. 14 Yaadin cine no ay ga cinaro kaŋ araŋ yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse din zeeri nd'a, y'a bagu kal a ma kaŋ ganda, k'a daba kaa taray. A ga kaŋ, araŋ mo ga halaci a ra. Yaadin cine gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 15 Yaadin cine no ay g'ay futa toonandi nd'a cinaro, da borey kaŋ n'a yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse mo boŋ. Ay ga ne araŋ se mo: Cinari woone si no, nga nda borey kaŋ yaŋ n'a yonu kulu. 16 Annabey kaŋ goono ga annabitaray te Urusalima boŋ nooya. I goono ga di baani bangandi a se, baa kaŋ baani si no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 17 Ni binde, boro izo, ma ni moyduma sinji, a ma gaaba nda ni jama ize wayey, ngey kaŋ yaŋ ga annabitaray te ngey boŋ ibaay ganayaŋ ra. Ma annabitaray te ka gaaba nd'ey, 18 ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kaari wayborey kaŋ ga tirayzeyaŋ te ka haw borey kulu kambe dabey gaa. I goono ga bangumyaŋ te, kuuyaŋ kulu cine wane, zama ngey ma boro kulu boŋ daabu, zama i ma borey hirri ka di mo. Mate no, araŋ g'ay borey hirri ka di, araŋ ma fundiyaŋ faaba araŋ bumbey se, wala? 19 Araŋ n'ay hibandi ka kaa ay borey game ra nooya, zama araŋ kambey ma to da sayir*, da buuru patarmiyaŋ. Araŋ go ga miila araŋ ma borey kaŋ mana hima nda buuyaŋ wi, araŋ ma fundi fooyaŋ kaŋ mana hima i ma funa din faaba mo. Tangari do araŋ goono g'a te ay borey kaŋ ga tangari saal se. 20 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga gaaba nd'araŋ tirayzey, kaŋ araŋ goono ga te zama araŋ m'ay borey hirri danga curayzeyaŋ cine. Ay g'i hamay mo koyne ka kaa araŋ kambey ra. Ay ma fundey taŋ, fundey kaŋ araŋ goono ga hirri danga curayzeyaŋ cine. 21 Araŋ bangumey mo, ay g'i yabu ka kaa, y'ay borey faaba araŋ kambe ra. I si ye ka ciya hirriyaŋ hari araŋ kambe ra koyne. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 22 Araŋ na adilantey biney sara nda tangari, borey kaŋ yaŋ ay wo mana i biney sara. Araŋ na boro laalo kambe gaabandi, hal a si bare ka fay da nga laalayaŋo, a ma nga fundo faaba mo. 23 Woodin sabbay se no araŋ wo, wayborey, araŋ si ye ka di tangari bangandi koyne. Araŋ si ye ka gunayaŋ te koyne. Ay g'ay borey faaba araŋ kambey ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

14

1 Kala Israyla arkusu fooyaŋ kaa ay do ka goro ay jine. 2 Rabbi sanno mo kaa ay do ka ne: 3 Boro izo, borey wo na ngey toorey sinji ngey biney ra. I laalayaŋo kaŋ g'i daŋ i ma kati, i n'a sinji ngey moydumey jine. A ga saba i ma saaware fo ceeci ay gaa, wala? 4 Ni binde ma salaŋ i se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Israyla dumo boro fo kulu kaŋ na nga tooro sinji nga bina ra, a na laala kaŋ ga naŋ nga ma kati sinji nga moyduma jine, gaa no a ga koy annabi do -- ay, Rabbi, ay ga tu a se da mate kaŋ ga saba nd'a toorey baayaŋo, 5 zama ay ma Israyla dumo biney di koyne. Zama i kulu ciya ay se yawyaŋ ngey toorey sabbay se. 6 Ni binde, ma ne Israyla dumo se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Wa tuubi ka bare ka fay d'araŋ toorey. W'araŋ moydumey hibandi ka kaa araŋ fanta harey do. 7 Zama Israyla dumi boro fo kulu, wala yaw kaŋ goono ga goro Israyla ra, kaŋ na nga boŋ fay d'ay, a na nga tooro sinji nga bina ra, a na laala kaŋ ga naŋ nga ma kati sinji nga moyduma jine, a ma koy annabi do mo zama nga ma ceeci ay gaa -- ay wo, Rabbi, ay ga tu a se, ay bumbo. 8 Ay g'ay moyduma sinji bora din koy gaa da gaaba, y'a ciya alaama da yaasay mo, y'a dagu ka kaa ay jama ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 9 Da mo a ciya i hin annabo din, hala mo a salaŋ, ay, Rabbi no ka hin a. Ay g'ay kamba salle a boŋ, y'a pati ka kaa ay jama Israyla ra. 10 I ga ngey zunubey alhakko sambu. Annabo zunubo ga saba nda bora kaŋ n'a ceeci din wano cine. 11

Zama Israyla dumo ma si ye ka kamba ka daray ay se, i ma si ye mo ka ngey boŋ ziibandi da ngey taaley kulu. Amma i ma ciya ay jama, ay mo ya ciya i Irikoyo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 12 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 13 Ya boro izo, da laabu fo na zunubi te ay se, danga naanay feeriyaŋ kaŋ i te ay se boŋ nooya, d'ay mo n'ay kambe salle a boŋ, ay ma ŋwaari daabu a se, kaŋ ga ti fundi gaabandiyaŋ hari, ay ma haray zumandi a boŋ, ay ma boro nda alman tuusu ka kaa a ra, 14 baa day i ne boro hinzo wo, sanda Nuhu nda Daniyel da Ayuba nooya, i go laabo din ra, ngey bumbey fundey hinne no i ga faaba ngey adilitara ra. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Wala mo, d'ay naŋ ganji ham kaŋ ga boro ŋwa ma bar-bare nangu kulu laabo ra, a ma laabo halaci mo, hal a ma ciya boro kulu si no a ra, boro si no mo kaŋ ga hin ka gana a ra ganji hamey din sabbay se -- 16 baa da boro hinza din go no a ra, ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, i si ize aru wala ize way yaŋ faaba. Ngey din hinne no ga du ka yana, amma laabo ga ciya kurmu. 17 Wala mo, d'ay na takuba candi ka kande laabo din gaa, ay ma ne: Takuba, kala ni ma gana laabo ra hal i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra -- 18 baa da boro hinza din go no laabo din ra, ay ze d'ay fundo, ay wo, Rabbi, Koy Beero, i si izey aru wala ize way yaŋ faaba. Ngey din hinne no ga du ka yana. 19 Wala mo, d'ay na balaaw samba laabo din ra, ay n'ay futa gusam a boŋ da wiyaŋ, zama i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra -- 20 baa da Nuhu nda Daniyel da Ayuba go laabo din ra, ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, i si ize aru wala ize way faaba. Ngey fundey hinne no i ga faaba ngey adilitara ra. 21 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Sanku fa binde d'ay n'ay ciiti beeri taaca kaŋ ga koroŋ samba Urusalima boŋ. Itaaca neeya: takuba, da haray, da ganji ham, da balaaw, zama i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra. 22 Amma a go, i ga afooyaŋ cindi a ra kaŋ ga du ka yana, ize aru nda ize way yaŋ. A go, i ga fatta ka kaa araŋ do, araŋ ga d'i muraadey d'i goyey mo. Araŋ ga du bine gaabandiyaŋ yaamaryaŋ, masiiba kaŋ ay ga candi ka kande Urusalima gaa din boŋ, sanda hay kulu kaŋ ay candi ka kande a gaa nooya. 23 I g'araŋ biney gaabandi waati kaŋ araŋ di i muraadey d'i goyey mo. Araŋ ga bay kaŋ manti yaamo hinne boŋ no ay na hay kulu te kaŋ ay te Urusalima se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

15

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, man no reyzin* bundu bisa tuuri cindey wane, reyzin kambe mo, man no a bisa saajo tuuri zugey ra wane? 3 I g'a bundu kaa zama i ma hay fo te d'a, wala? I g'a te sarfa hal i ma jinay fo kulu sarku a gaa, wala? 4 I g'a catu danji ra, danji ŋwaari no? Da danji n'a kambu hinka ŋwa, a bindo mo ma di, a gonda nafa goy kulu se koyne no? 5 A go, za waati kaŋ a go no nga sukutumo, a sinda nafa goy kulu se. Sanku fa sohõ kaŋ danji n'a ŋwa, a bi danji ra mo, a ga wasa goy kulu se no? 6 Rabbi, Koy Beero binde ne: Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ cine reyzin bundu bara saajo tuurey ra, haŋ kaŋ ay nooyandi danji se no, zama a m'a ŋwa, yaadin cine no ay na Urusalima gorokoy nooyandi. 7 Ay ga mo sinji i gaa da gaaba. Baa i fatta danji ra, kulu nda yaadin danji g'i ŋwa. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay ga mo sinji i gaa da gaaba. 8 Ay ga laabo mo ciya kurmu zama i na naanay feeri. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

16

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma naŋ Urusalima ma bay nga fanta harey gaa. 3 Ma ne a se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci Urusalima se: Ni kaajo da ni hayyaŋo, Kanaana laabu no i fun. Ni baaba ya Amorance no, ni nya mo Hittance no. 4 Ni hayyaŋ sanni mo, hano kaŋ hane i na ni hay din, boro kulu mana ni fuuma dumbu. I mana ni nyumay da hari zama i ma ni hanandi, i mana ni ziiri nda ciiri baa kayna, i mana zaara-zaara daŋ ni gaa mo. 5 Boro kulu mana ni guna nda bakaraw mo, ka gomni woodin te ni se ka bakar ni se. Amma i na ni furu saaji ra, zama i na ni fanta, hano kaŋ hane i na ni hay. 6 Ay binde, waato kaŋ ay go ga bisa, ay na ni gar ni go ga kani ka bimbilko ni kuro ra. Oho, baa kaŋ ni go ni kuro ra, ay day ne ni se: «Ma funa!» 7 Ay na ni naŋ ni ma baa sanda haŋ kaŋ i tilam fari ra cine. Ni beeri, ni ku, ni to wayboro kayyaŋ gurbi ra, ni fafey fun, ni boŋ hamney ku, amma bankaaray si ni gaa. Ni go gaa-koonu punti! 8 Ay binde, waato kaŋ ay go ga bisa koyne, ay na ni guna, ay di kaŋ ni to baakasinay alwaati. Ay mo n'ay kwaayo daŋ ka ni daabu ka ni gaa-koono bankaaray. Oho, ay ze ni se, ay na hiijay alkawli te ni se, ni ciya mo ay wane. Yaadin no Rabbi Irikoy ci. 9 Waato din gaa no ay na ni nyumay da hari. Oho, ay na ni kuro nyun ka kaa ni gaa, ay na ni tuusu nda ji mo. 10 Ay na ni bankaara nda bankaaray taalamante. Ay na

taamuyaŋ te ni se da dofin kuuru, ay na ni didiji nda lin* baano, ay na ni daabu nda swa*. 11 Ay na ni taalam da jinay dumi-dumi. Ay na kambe guuru daŋ ni kambey gaa, ni jinda mo, ay na wura sisiri daŋ a gaa. 12 Ay na korbay daŋ ni niina gaa, da hanga korbayyaŋ mo ni hangey gaa, da koytaray fuula hanno mo ni boŋo gaa. 13 Yaadin cine no i na ni taalam da wura nda nzarfu. Ni bankaarayey mo lin baano da swa taalamante no. Ni na hamni baano da yu da ji ŋwa. Ni ciya nyaalaway gumo nda cimi. Ni te arzaka hala ni to koytaray kayyaŋ gurbi ra. 14 Ni maa koy nangu kulu ndunnya dumey ra ni sogoyaŋ hanna se, a kubay mo ay darza kaŋ ay daŋ ni gaa din sabbay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Amma ni de ni sogotaray hanna gaa, hala ni na kaaruwataray* te ni maa beera sabbay se. Ni na ni kaaruwatara gusam boro kaŋ ga bisa kulu boŋ, boro kulu kaŋ ga ba r'a. 16 Ni na ni bankaaray fooyaŋ kaŋ gonda taalam dumi-dumi sambu ka te sududuyaŋ hari nd'ey, ni na kaaruwataray goy te i boŋ. Woodin dumi mana hima ka te, a ma si ciya mo yaadin. 17 Ni na ni taalam jinay hanney mo sambu, ay wura nd'ay nzarfu waney, kaŋ ay na ni no. Ni na alboro himandi-himandiyaŋ te ni boŋ se ka zina nd'ey. 18 Ni na ni taalam bankaaray sambu ka daabu i gaa, ni na ay jiyo d'ay dugo daŋ i jine. 19 Ay ŋwaaro mo kaŋ ay na ni no, hamni baano da ji da yu kaŋ ay na ni kuru nd'ey, ni n'i jisi toorey din jine, i ma te haw kaano. Yaadin no a bara. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 20 Ni na ni izey kaŋ ni hay ay se yaŋ sambu, alboro nda wayboro ka n'i nooyandi sargay toorey se zama i m'i ŋwa ka ban. Ni kaaruwatara wo hay fo kayna no, wala? 21 Ni na ay izey wi, ni n'i nooyandi sargay kaŋ i ga ton toorey se. 22 Fanta harey da zina goy kulu kaŋ ni te ra, ni mana fongu ni zankataray waate jirbey, waato kaŋ ni go gaa-koonu, bankaaray si, ni go ga kani ka bimbilko ni kuro ra. 23 A ciya mo koyne, ni daa laala din kulu banda -- (Kaari, kaari nin! Yaa no Rabbi, Koy Beero ci) -- 24 kala ni ye ka tooru fu yaŋ da cinari kuuku yaŋ cina ni boŋ se batama fo kulu ra. 25 Ni na ni cinari kuuku te fondey lokotey kulu gaa, ni na ni darza ciya fanta hari. Ni na ni boŋ taŋ boro kaŋ ga bisa kulu se, hala ni kaaruwatara* baa gumo. 26 Ni zina mo da Misira borey, danga ni gorokasin binikomey nooya. Ni naŋ ni kaaruwatara ma baa mo zama ni ma yanje ceeci ay gaa. 27 Woodin sabbay se no ay n'ay kamba salle ka gaaba nda nin. Ay na ni laabo zabu. Ay na ni nooyandi ni ibarey se i ma ngey ibaay te, sanda Filistancey ize wayey nooya, borey kaŋ yaŋ haaw ni goy yaamey sabbay se. 28 Ni na kaaruwataray te mo da Assiriyancey, zama ni biniya mana ni wasa. Oho, ni na kaaruwataray te d'ey, kulu nda yaadin ni mana ne a wasa. 29 Hala nda Kaldancey mo, laabo kaŋ ga day da neera te. Noodin no ni konda ni kaaruwatara ka naŋ a ma baa, kulu nda yaadin ni mana ne a wasa. 30 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni daa sinda gaabi! za kaŋ ni ga woodin yaŋ kulu te, nin wayboro kaaruwa donda-caray-koy, 31 za kaŋ ni goono ga ni tooru fuwey cina batama fo kulu ra, ni na cinari kuuku yaŋ cina mo fondo lokotey kulu gaa. Day manti kaaruwa daa no ni goono ga cabe bo, kaŋ ni goono ga donda sufuray nooru. 32 Nin, wayboro kurnyekoy kaŋ go ga zina, kaŋ ga yawyaŋ sambu ni kurnyo gurbi ra! 33 Alborey doona ka nooyaŋ no kaaruwey kulu se, amma nin wo, nin no ga ni nooyaŋey no ni arey kulu se. Ni g'i no suuji, zama i ma kaa ni do ka fun nangu kulu, araŋ ma zina te se. 34 Ni daa ga waana wayboro cindey waney kaaruwataray goy ra, za kaŋ alboro si no kaŋ ga ni ceeci zina se. Ni wo, ni siino ga te wo kaŋ ga saba fonda din boŋ, za kaŋ i siino ga ni no sufuray nooru, day nin no go g'i no. 35 Ni binde, ya nin, kaaruwa, ma maa Rabbi sanno. 36 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni kazaamatara kaŋ ni gusam parkatay sabbay se, da ni gaahamo gundo kaŋ ni feeri borey kaŋ yaŋ go ga ni ceeci zina kaŋ ni ga te d'ey din do, da ni toorey kaŋ ga ti fanta harey kulu, da ni izey kaŋ ni no i se din, d'i kurey alhakku sabbay se: 37 woodin yaŋ sabbay se a go, ay mo, kal ay ma ni baakoy kulu margu, ngey kaŋ yaŋ banda ni na ndunnya kaani ŋwa, da ngey kaŋ yaŋ ni ga ba kulu, da ngey kaŋ yaŋ ni si ba kulu. Ay g'i margu ni gaa. I ma ni windi, ay ga ni gaa-koono feeri i se zama i ma di ni jallo taray kwaaray. 38 Ay ga ni ciiti mo, sanda wo kaŋ dumi i ga te wayborey kaŋ na ngey hiijay amaana halaci yaŋ din se, da wo kaŋ i ga te boro-wi se. Ay ga futay da canse kuri alhakku candi ka kande ni gaa. 39 Ay ga ni daŋ mo ni arey kambe ra. I ga ni tooru fuwey zeeri, i ga ni cinari kuukey bagu-bagu, i ga ni kaa koonu, i ga ni taalam hari hanney kom ni gaa, i ga fay da nin gaa-koonu mo, bankaaray si. 40 Boro jama ga margu ni gaa, i ga ni catu-catu nda tondiyaŋ _kala ni ma bu|_, i ga ni pati-pati nda ngey takubey. 41 I ga ni windey ton da danji, i ga ciiti toonandi ni se, wayboro boobo go ga di. Ay ga naŋ mo ni ma fay da kaaruwataray goy, ni si ye ka sufuray nooru no ni arey se koyne. 42 Woodin gaa no ay ga daŋ ay futa kaŋ ay te ni se din ma zumbu, ay cansa mo ma fay da nin. Ay ga fulanzam, ay si ye ka futu koyne. 43 Za kaŋ ni

mana fongu ni zankataray jirbey gaa, amma ni n'ay futandi harey din kulu ra, woodin sabbay se, a go, ay ga ni goyo alhakko bana ni gaa, zama ni ma si ye ka sara ka tonton ni fanta hari cindey kulu gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 44 A go, yaasaykoy kulu ga yaasay woone te ni boŋ ka ne: «Sanda mate kaŋ cine nyaŋo go, yaadin no ize wayo mo go.» 45 Ni ya ni nyaŋo ize way no, kaŋ na nga kurnyo da nga izey fanta. Ni mo, ni nyaŋo izey nya-ize no, ngey kaŋ yaŋ na ngey kurnyey da ngey izey fanta. Ni nya ya Hittance no, ni baaba mo Amorance no. 46 Ni beere waybora no ga ti Samariya, kaŋ goro ni se azawa kambe haray doŋ, nga nda nga ize wayey. Ni kayne waybora mo, kaŋ goro ni se dandi kambe haray doŋ, Saduma* nda nga ize wayey no. 47 Amma manti i muraadey fondey hinne no ni wo goono ga gana bo, hala ni ma goy i fanta harey dumi boŋ. Danga day woodin hay fo kayna no nda cimi, ni bisa i kulu goy yaamo ni muraadey kulu ra. 48 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze d'ay fundo, ni kayne Saduma da nga ize wayey mana ni teerey wo cine te, nin da ni ize wayey. 49 Guna, ni kayne Saduma laala neeya: boŋbeeray da ŋwa ka kunguyaŋ goray, da ndunnya kaani ŋwaari no ka bara a gaa, nga nda nga ize wayey kulu. A mana nga talkey da nga alfukaarey kambe gaabandi mo. 50 Boŋbeeray da fanta goy no i cabe ay se. Woodin sabbay se no, waato kaŋ ay na laakal ye i gaa, ay n'i tuusu. 51 Baa Samariya mana ni zunubey jara cine te, amma ni naŋ ni fanta harey ma baa gumo ka bisa a waney gaa, hala ni nya-izey kulu hima i ga hanan d'i n'i kar ni gaa, ni fanta goyey kulu kaŋ ni te din sabbay se. 52 Ni mo, kala ni ma ni haawo jare, za kaŋ ni naŋ ni nya-izey ciito ma si to ni wano, mate kaŋ cine ni zunubey kaŋ ni goy bisa i waney fanta hari, ngey mo bisa nin adilitaray. Oho, kala ni ma haaw, ma di kayna, za kaŋ ni nya-izey hima i ga hanan d'i n'i kar ni gaa. 53 Ay ga ye ka kand'ey i ma fun ngey tamtara do, sanda Saduma nda nga ize wayey tamtara, da Samariya nda nga ize wayey tamtara nooya, da ni bumbo din wane tamtara i banda. 54 Zama ni ma di kayna. Hay kulu kaŋ ni te, ni m'a haawo jare, ni yalu mo ma bare, za day kaŋ ni ciya i se bine gaabandiyaŋ hari. 55 Ni nya-izey mo, Saduma nda nga ize wayey ga ye ka kaa ngey waato kayyaŋ nangu zeena ra. Samariya da nga ize wayey mo ga ye ka kaa ngey waato kayyaŋ nangu zeena ra. Ni mo, nin da ni ize wayey ga ye ka kaa araŋ waato kayyaŋ nangu zeena ra. 56 Zama ni boŋbeera jirbey ra ni mana ni kayno Saduma maa ce 57 za waato kaŋ i mana ni laala fisi ka kaa taray. Ni wane wowo waate neeya kaŋ Edom Suriya ize wayey da ngey kaŋ yaŋ g'a windi kulu ga te ni se, sanda Filistancey ize wayey kaŋ donda nin ni windanta kulu nooya. 58 Ni na ni goy yaamey da ni fanta harey alhakko sambu nooya. Yaadin no Rabbi ci. 59 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni goyo boŋ no ay ga te ni se, nin kaŋ donda zeyaŋ, za kaŋ ni na sappa tunandi. 60 Kulu nda yaadin, ay ga fongu ay sappa kaŋ ay te da nin za ni zankatara jirbey ra, ay ga alkawli kaŋ ga duumi tabbatandi mo ni se. 61 Waati din gaa no ni ga fongu ni muraadey gaa, ni ma haaw, waati kaŋ cine ni na ni nya-izey ta, ni beere da ni kayne wayborey. Ay ga ni no nd'ey mo i ma ciya ni izeyaŋ, amma manti ni sappa boŋ bo. 62 Ay g'ay alkawlo tabbatandi in da nin game ra. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, 63 zama ni ma fongu, ni ma haaw mo. Ni ma si ye ka ni me feeri ni kaynayaŋo sabbay se, d'ay ban ka ni yaafa nda hay kulu kaŋ ni te. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

17

1 Kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma yaasay te ka misa sanni ci Israyla dumo se ka ne: 3 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Zeeban bambata fo kaŋ fatey ga beeri, a gonda hamni kuukuyaŋ, a gaahamo kulu ga to mo da hamni dumi kulu, a kaa Liban ka sedre* nyaŋo boŋo dagu. 4 A na kambe kayne fo kaŋ go boŋo gaa mo pati. A n'a sambu ka kond'a laabu fo kaŋ gonda day da neera k'a tilam noodin dillaŋey gallo ra. 5 A n'a dumi ize sambu mo laabo din ra, k'a duma laabu albarkante ra, hari boobo me gaa no a n'a tilam. A n'a sinji sanda kuubu nya. 6 A beeri mo, hal a ciya tikse dunguriyo kaŋ ga daaru, a kambey go ga guna zeebano do haray, a kaajey mo go a cire. Yaadin cine no a ciya reyzin tikse. A na deeneyaŋ kaa, a zay mo ka te kambeyaŋ. 7 Amma zeeban bambata fo mo go no koyne kaŋ gonda fata bambatayaŋ, a hamno mo iboobo no. Kala tuuri tiksa din na nga kaajey salle ka koy zeebano din do. Tuuro na nga kambey mo salle ka koy a do haray noodin laabo ra, nango kaŋ i n'a tilam din, zama zeebano din ma nga haŋandi. 8 A go mo laabu hanno ra, naŋ kaŋ hari boobo go, hala nga ma te kambe boobo se, nga ma hay, nga ma ciya tikse hanno. 9 Ni binde ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A ga te albarka, wala? Manti i g'a dagu no k'a kaajey kaa? Manti i g'a izey pati hal i ma lakaw se, hal a kobtey kulu kaŋ go ga zay ma lakaw? Manti gaabi beeri wala jama boobo no i ga laami k'a dagu za kaajey gaa bo. 10 A go, baa i ye k'a tilam, a ga te albarka,

wala? Manti a ga lakaw no waati kaŋ wayna funay haray haw n'a faaru? A ga lakaw noodin, ganda, nango kaŋ a beeri din. 11 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 12 Sohõ kala ni ma ci dumo wo kaŋ ga murte se ka ne: Araŋ mana muraado wo feerijo bay no? Ma ne i se: A go, Babila bonkoono kaa Urusalima k'a bonkoono d'a mayraykoyey di ka kond'ey nga do, noodin Babila. 13 A na afolloŋ sambu koytaray banda ra, a sappa nd'a, a n'a daŋ zeyaŋ mo. A na laabo boro beerey kaŋ gonda hina yaŋ ganandi mo, 14 zama nga ma mayra kaynandi, a ma si nga boŋ tunandi, amma a sappa haggoyyaŋ do a ma kay. 15 Amma nga, koy-izo din murte Babila bonkoono gaa, zama a na nga diyayaŋ donton Misira no, i ma nga no bariyaŋ da gaakasinay boro boobo. A ga te albarka, wala? Day woodin yaŋ dumi teeko ga yana no? A ma sappa daaru, kulu nda yaadin a ga du ka yana no? 16 Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, nango kaŋ bonkoono kaŋ i daŋ koytara doŋ bara ga goro, nga kaŋ donda nga zeyaŋo din, a n'a sappa daaru mo, daahir a do no a ga bu Babila bindo ra. 17 Zama baa Firawna nda nga wongu marga beerey d'a jama booba kulu si hin ka gaakasinay fo te a se wongu woone ra, waato kaŋ ibare ga laabu gusam, i ma wongu cinari te zama i ma fundi boobo kaa se. 18 Zama a donda zeyaŋo sappe daaruyaŋ do. A go, a na sarti sambu, kulu nda yaadin a na muraadey wo dumiyaŋ te. A si du ka yana bo. 19 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woodin sabbay se, ay ze d'ay fundo, ay zeyaŋo kaŋ a dond'a, d'ay sappa kaŋ a daaru mo, daahir no ay g'a candi ka kande a boŋo boŋ. 20 Ay g'ay wufa daaru a boŋ k'a di ay korfo hirrimo ra, ay ma kand'a Babila. Noodin no ay ga ciiti nd'a, naanay feeriyaŋo kaŋ a te ay se din wane. 21 Borey kaŋ ga zuru a wongu marga ra, takuba g'i zeeri. Borey kaŋ yaŋ ga cindi mo, i g'i say-say kuray kulu. Araŋ ga bay mo kaŋ ay wo, Rabbi no ka salaŋ. 22 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay mo ga tuuri kambe kayna fo sambu sedre yollo gaa, ay m'a tilam. A boŋo gaa kambe kayney ra mo ay ga ibaano fo kaa, y'a tilam tondi darzakoy kuuku fo boŋ. 23 Israyla tondi kuuku fo boŋ no ay g'a tilam. A ga te kambeyaŋ ka izeyaŋ hay, a ma ciya sedre nya hanno. Curo fatakoy dumi kulu ga kaa ka fata kaa a cire, i ga goro a kambey biyo cire. 24 Saajo tuurey kulu mo ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay ga tuuri kuuku kaynandi, ay ga wo kaŋ si ku mo beerandi. Ay ga tuuri tayo koogandi, ay ga naŋ tuuri kogo mo ma te kobto. Ay wo, Rabbi, ay na sanno ci, ay g'a goy mo.

18

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2 Ifo no araŋ goono ga miila, kaŋ araŋ goono ga yaasay woone te Israyla laabo boŋ, araŋ goono ga ne: «Baabey na reyzin ize gani ŋwa, amma izey hinjey no ka bu.» 3 Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, araŋ si ye ka du kobay kaŋ ga woodin ci koyne Israyla ra. 4 Zama guna, fundey kulu ay wane yaŋ no. Mate kaŋ cine baaba fundi ya ay wane no, yaadin cine no ize fundi mo bara. Fundikooni kaŋ na zunubi te mo, nga no ga bu. 5 Amma da boro ya adilante no, A ga haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal goy te mo, 6 A mana ŋwa tudey boŋ, A mana adduwa te Israyla dumo toorey gaa, A mana nga gorokasin wande ceeci, A mana maan wayboro a ziibi diyaŋ waate, 7 A mana boro kulu kankam, Amma a na tolme nda nga seeda yeti koyo se, A mana boro kulu kom, Amma a na harayzey no nga ŋwaaro gaa, A na banjikomey daabu nda bankaaray, 8 A mana nooru nda hari daŋ, A mana tontoni ta mo, A na nga kambe hibandi ka fay da goy laalo teeyaŋ, A ga cimi ciiti te boro nda care game ra, 9 A na ay hin sanney gana, A haggoy d'ay farilley zama nga ma cimi goy te se -- boro woodin no ga ti adilante. Haciika a ga funa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 10 D'a na ize hay kaŋ ciya toonyante, kaŋ ga boro wi, kaŋ ga goyey din kulu dumi te mo nga nya-ize se, 11 baa kaŋ baabo mana woodin yaŋ kulu te, Amma izo ga ŋwa tudey boŋ, A ga nga gorokasin wande ceeci, 12 A ga talkey da alfukaarey kankam, A ga kom, a si tolme seeda yeti, A ga sududu tooru se, A ga fanta goy te, 13 A ga garaw daŋ, nooru nda hari, A ga tontoni ta dake boŋ -- Ize woodin ga funa, wala? Abada, a si funa! A na fanta hari woodin yaŋ kulu te, haciika a ga bu no, a kuro alhakko go a boŋ. 14 Ma guna me. Da nga mo na ize hay kaŋ di zunubi kulu kaŋ nga baabo te, hala mo a humburu, a si goy woodin yaŋ dumey te, 15 A si ŋwa tudey boŋ, A si sududu Israyla dumo toorey se, A si nga gorokasin wande ceeci, 16 A si boro kulu kankam, A si tolme kulu gaay, a si kom, Amma a ga harayzey no nga ŋwaaro gaa, A ga banjikom daabu nda bankaaray, 17 A si alfukaarey kankam, A si nooru nda hari daŋ, wala tontoni, A g'ay farilley te, a g'ay hin sanney gana mo -- bora si bu baabo zunubey sabbay se. Haciika a ga funa no. 18 Amma a baabo sanni, za kaŋ a kom da bine korno, a na nga nya-izey jinay ku, a na goy kaŋ si boori yaŋ te nga jama ra, a go, a ga bu nga taalo sabbay se. 19 Amma araŋ ne: «Ifo se no ize si

baaba alhakku sambu?» To, sabaabo ga ti: hala day ize na haŋ kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ ga halal te, a n'ay hin sanney kulu haggoy, a n'i goy mo, haciika a ga funa. 20 Bora kaŋ na zunubi te din, nga no ga bu. Ize si nga baaba taali alhakku sambu, baaba mo si nga ize wane sambu. Adilante adilitara, nga bumbo boŋ no a go. Laalakoy mo, a laalayaŋo go a boŋ. 21 Amma da boro laalo bare ka fay da nga zunubey kulu kaŋ a goy, a n'ay hin sanney kulu haggoy, a na haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal mo te, haciika a ga funa, a si bu bo. 22 I si a taaley kaŋ a te gaay a boŋ, baa afolloŋ. A ga funa adilitara kaŋ a te din sabbay se. 23 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay wo ga maa boro laalo buuyaŋ kaani no? Manti ay se dambe a ma bare ka fay da nga muraadey hal a ma funa? 24 Amma da adilanta ga bare ka fay da nga adilitara, a ga soobay ka adilitaray-jaŋay te, a goono ga fanta goyey kulu te, kaŋ dumi boro laalo ga te, a ga funa, wala? Abada! I si fongu a adilitaray goyey kaŋ a te gaa, baa afolloŋ. A amaana ŋwaayaŋo kaŋ a te, d'a zunubey kaŋ a te ra no a ga bu. 25 Amma araŋ ne: «Koy Beero fonda mana saba!» Ya Israyla dumo, wa maa: Ay fonda no mana saba, wala araŋ fondey no mana saba? 26 Waati kaŋ boro adilante bare ka fay da nga adilitara, a goono ga adilitaray-jaŋay te, hal a bu a ra mo -- a laala kaŋ a goy din se no a bu. 27 Hala mo a ciya boro laalo bare ka fay da nga laala kaŋ a goy din, a go ga haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal te, a ga yana nda nga fundo. 28 Za kaŋ a goono ga laakal ye, a goono mo ga bare ka fay da taali kulu kaŋ nga te, haciika a ga funa, a si bu bo. 29 Amma kulu nda yaadin Israyla dumo goono ga ne: «Koy Beero fonda si saba!» Ya Israyla dumo, ay fondey no si saba? Wala araŋ waney no si saba? 30 Woodin sabbay se, ya Israyla dumo, ay ga ciiti dumbu araŋ se fa, boro fo kulu nga muraado boŋ. Yaadin no Rabbi Irikoy ci! Wa tuubi ka bare ka fay d'araŋ taaley kulu, yaadin gaa no laala si ciya araŋ halaciyaŋ sabaabu. 31 W'araŋ taaley kulu kaŋ araŋ te furu. Wa te bine taji nda biya taji, zama ifo se no araŋ ga buuyaŋ ceeci, ya Israyla dumo? 32 Zama boro kulu buuyaŋ si kaan ay se. Araŋ ma tuubi fa, ka funa! Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

19

1 Kala ni ma bu baray sanni sambu Israyla mayraykoyey se 2 ka ne: Ifo ga ti ni nya? Muusu way no! Za waato a naŋ-kaniya go muusu arey bindi ra. Muusu izey ra no a ga nga izey kuru. 3 A izey ra no a na afolloŋ biiri, Woodin ciya muusu beeri. A na ham ceeciyaŋ dondon, a go ga borey ŋwa. 4 Kala ndunnya dumey maa a baaru, I n'a di ngey guusu hirrimo ra. Sisiriyaŋ gaa no i kand'a Misira laabu. 5 Muusu wayo mo, kaŋ a di nga gay, Hala mo a na laakal kaa, Kal a ye ka afo sambu nga izey ra k'a ciya muusu beeri. 6 Kala woodin mo bar-bare muusey ra, Hal a ciya muusu beeri. A na ham ceeciyaŋ dondon, a go ga borey ŋwa mo. 7 A n'i faadey bay, a n'i galley ciya kurmu. Laabo nda nga tooyaŋo ciya kurmu a dunduyaŋey jinda sabbay se. 8 Waato din gaa ndunnya dumey tun ka murte a gaa. I fun kuray kulu ka kaa ka wufa daaru a boŋ, I n'a di ngey guusu hirrimo ra. 9 I n'a daŋ guuru sundurku ra da sisiriyaŋ ka kand'a Babila bonkoono do. I kand'a ka daŋ kasu fu gaabikooni ra, Zama borey ma si ye ka maa a jinde Israyla tondi kuukey boŋ koyne. 10 Waato ni nya ga hima sanda kali ra reyzin tikse, Reyzin tikse kaŋ i tilam hariyaŋ jabu gaa nooya. A te albarka, a to da kambeyaŋ hari boobey sabbay se. 11 A gonda kambe gaabikooni yaŋ kaŋ ciya mayraykoyey sarjillayaŋ. A ku kal a koy ka bisa burey gaa, A kuuyaŋo sabbay se mo no i di a, Nga nda nga kambe booba. 12 Amma i na tiksa din dagu nda futay korno k'a soote ganda. Wayna funay haw n'a izey faaru k'i koogandi. A kambe gaabikooney ceeri-ceeri, I lakaw, danji n'i ŋwa mo. 13 Sohõ mo i n'a tilam saajo ra, Laabu kogo kaŋ gonda jaw ra. 14 A kambey goobey ra no danji fatta k'a izey ŋwa, Hal a mana cindi a se kambe gaabikooni baa afolloŋ kaŋ ga te mayray sarjilla. Woodin wo bu baray no, bu baray mo no a ga ciya.

20

1 Jiiri iyyanta ra, a handu guwanta, jirbi wayanta hane, kala Israyla arkusu fooyaŋ kaa zama ngey ma saaware ceeci Rabbi do. I kaa ka goro ay jine. 2 Rabbi sanno mo kaa ay do ka ne: 3 Boro izo, ma salaŋ Israyla arkusey din se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ kaa ka saaware ceeci ay do no, wala? Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, ay si saaware d'araŋ. 4 Ni g'i ciiti no, boro izo, ni g'i ciiti, wala? M'i bayrandi nd'i kaayey fanta goyey! 5 Ni ma ne i se mo: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hano kaŋ hane ay na Israyla suuban, ay ze Yakuba dumo banda se, ay n'ay boŋ bayrandi i se Misira laabo ra, waato kaŋ ay ze i se ka ne: «Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.» 6 Han din hane ay ze i se, ay ne ay g'i kaa Misira laabo ra, ya kand'ey laabo kaŋ ay suuban i se din ra, laabu no kaŋ ga wa

da yu bambari, laabu darzante mo no laabey kulu ra. 7 Ay ne i se mo: Araŋ boro fo kulu ma fanta jinayey kaŋ ga kaan araŋ se din furu. Wa si araŋ boŋ ziibandi nda Misira toorey. Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. 8 Amma i murte ay gaa, i wangu ka hangan ay se mo. I kulu mana fanta harey kaŋ ga kaan ngey se din furu, i mana fay da Misira toorey mo. Kal ay mo ne ay g'ay futa gusam i boŋ, y'ay futa toonandi i boŋ noodin Misira bindo ra. 9 Amma haya kaŋ ay te din, ay maa beera sabbay se no ay n'a te, zama i ma s'a ziibandi dumi cindey jine, kaŋ ra Israyla bara ga goro. Dumi cindey din jine no ay n'ay boŋ cabe Israyla se, waato kaŋ ay n'i kaa Misira laabo ra. 10 Ay binde n'i kaa Misira laabo ra ka kand'ey saajo ra. 11 Ay n'ay hin sanney no i se, ay n'i bayrandi nd'ay farilley, kaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. 12 Ay n'i no ay asibtey* mo, i ma ciya seeda in d'ey game ra, zama i ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ g'i hanandi. 13 Amma Israyla dumo murte ay gaa noodin saajo ra. I mana ay hin sanney gana, i wangu ay farilley mo, kaŋ yaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. I n'ay asibtey mo ziibandi gumo. Alwaati woodin ra ay ne ay g'ay futa gusam i boŋ noodin saajo ra, zama a m'i ŋwa ka ban. 14 Amma haŋ kaŋ ay te din, ay maa beera sabbay se no ay n'a te, i ma s'a ziibandi dumi cindey jine, ngey kaŋ di waati kaŋ cine ay na Israyla kaa taray. 15 Ay ze i se mo saajo ra ka ne ay si kand'ey laabo kaŋ ay n'i no din ra, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari, laabu darzante mo no laabey kulu ra. 16 Zama i wangu ay farilley, i mana ay hin sanney gana mo. I n'ay asibtey ziibandi, zama i biney go i toorey banda duumi. 17 Kulu nda yaadin, ay n'i guna da bakaraw, ay ma s'i halaci ka ban se. Ay mana i kulu ban mo parkatak, noodin saajo ra. 18 Noodin saajo ra mo ay ne i izey se: Wa s'araŋ baabey hin sanney gana, araŋ ma si i farilley haggoy, araŋ ma s'araŋ boŋ ziibandi nd'i toorey mo. 19 Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. W'ay hin sanney gana, k'ay farilley gana, k'i goy mo. 20 Araŋ m'ay asibtey hanandi mo. I ga ciya seeda in d'araŋ game ra, zama araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. 21 Amma izey, ngey mo murte ay gaa. I mana ay hin sanney gana, i mana haggoy d'ay farilley zama ngey m'i goy se, kaŋ yaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. I n'ay asibtey ziibandi. Waato din gaa no ay ne ay g'ay futa gusam i boŋ, y'ay futay korna goyo toonandi i boŋ noodin saajo ra. 22 Kulu nda yaadin ay n'ay kamba candi, k'ay maa beera saal, hal ay maa ma si hasara dumi cindey jine, ngey kaŋ di waato kaŋ ay na Israyla kaa taray. 23 Ay ze i se mo noodin saajo ra, ka ne ay g'i say-say dumi cindey game ra, ay m'i fay-fay laabey ra. 24 Zama i mana ay farilley goy, amma i wangu ay hin sanney, i n'ay asibtey ziibandi, i go ga miila ngey baabey toorey do haray mo. 25 Hal ay n'i no hin sanniyaŋ kaŋ si boori, da farillayaŋ kaŋ i si hin ka funa i do. 26 Ay n'i harram mo i sargayey kaŋ i goono ga kande do haray. Zama i na ngey hay-jiney kulu daŋ danji ra, zama ay m'i mursandi, i ma bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 27 Ni binde, boro izo, kala ni ma salaŋ Israyla dumo se ka ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ kaayey n'ay kayna, mate kaŋ cine i n'ay amaana ŋwaayaŋo te d'a. 28 Zama waato kaŋ ay kand'ey laabo kaŋ ay ze d'a i se ka ne ay g'i no nd'a din ra, kal i na tudu kuuku kulu da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi guna. Noodin yaŋ no i soobay ka konda ngey sargayey. Noodin yaŋ no i n'ay yanje ceeci da ngey sargayey. Noodin yaŋ mo no i na ngey dugu kaŋ haw ga kaan ton, i na ngey haŋyaŋ sargayey mo soogu. 29 Kal ay ne i se: Ifo no ga ti tudu boŋ sududuyaŋ haro wo sabaabu, nango kaŋ araŋ goono ga miila? I binde ga ne a se Bama (sanda Tudu boŋ nooya,) hala hunkuna. 30 Woodin sabbay se no ni ma ne Israyla dumo se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ g'araŋ boŋ ziibandi araŋ kaayey alaadey boŋ, wala? Araŋ g'i fanta harey gana ka kazaamataray te no? 31 D'araŋ ga kande araŋ nooyaŋey, araŋ go g'araŋ ize arey daŋ danji ra mo, araŋ go g'araŋ boŋ ziibandi nda araŋ toorey hala ka kaa sohõ -- araŋ ga hin ka ceeci ay gaa, wala, ya Israyla dumo? Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, ay si ta araŋ ma ceeci ay gaa. 32 Haŋ kaŋ araŋ goono ga tammahã mo, a si te baa kayna. Zama araŋ goono ga ne: «Iri wo, kal iri ma ciya sanda ndunnya dumi cindey cine, sanda laabey ra borey cine yaŋ, iri ma may tuuri nda tondi se.» 33 Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, haciika ay g'araŋ may da kambe hinkoy, d'ay kambe gaabi sallanta, da futay toonante mo, peet! 34 Ay g'araŋ kaa taray ka fun dumi cindey game ra, ya araŋ margu mo ka fun d'araŋ laabey ra, nangey kaŋ araŋ go say-sayante din. Ay g'a te da kambe hinkoy, da kambe gaabi sallante, da futay toonante mo, peet! 35 Ay ga kande araŋ ndunnya dumey saajo ra mo. Noodin no ay ga ciiti araŋ se mo-da-mo. 36 Sanda mate kaŋ cine ay ciiti d'araŋ kaayey Misira laabu saajo ra, yaadin cine no ay ga te araŋ mo se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 37 Ay ga naŋ araŋ ma gana hawji goobu cire, ya araŋ daŋ alkawli sambuyaŋ ra. 38 Ya araŋ hagay ka turantey da borey kaŋ yaŋ n'ay asariya taamu din kaa araŋ game ra. Ay g'i kaa waani, i ma fay da

laabo kaŋ ra i goono ga goro, amma i si furo Israyla laabo ra bo. Yaadin cine gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 39 Araŋ ciine ra mo, ya Israyla dumo, wa maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci. A ne: Wa koy, araŋ kulu! Araŋ ma soobay ka may araŋ toorey se, amma kokor banda haciika araŋ ga ye ka hangan ay se. Amma araŋ si ye k'ay maa hanna ziibandi d'araŋ nooyaŋey, d'araŋ toorey mo! 40 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Zama ay tondi kuuku hananta boŋ, Israyla tondi kuuko nooya, Israyla dumo kulu, i tooyaŋo kulu, noodin no i ga may ay se laabo din ra. Noodin no ay g'i ta. Noodin mo no ay g'araŋ sargayey ceeci, d'araŋ nooyaŋey, boŋ-jina waney, d'araŋ saajaw hananta kulu care banda. 41 Ay g'araŋ ta danga haw kaano, waati kaŋ ay n'araŋ kaa dumi cindey game ra, ay n'araŋ margu ka fun d'araŋ laabey ra, nangey kaŋ ay n'araŋ say-say. Yaadin gaa no ay ga hanan araŋ do dumi cindey jine. 42 Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay kande araŋ Israyla laabo ra, laabo kaŋ ay ze d'a ka ne ay ga araŋ kaayey no nd'a. 43 Noodin no araŋ ga fongu araŋ muraadey d'araŋ goyey kulu gaa, mate kaŋ araŋ n'araŋ boŋ ziibandi. Araŋ g'araŋ boŋ fanta araŋ boŋ se, goy laaley kulu kaŋ araŋ te sabbay se. 44 Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay te d'araŋ ay maa beera sabbay se. Manti araŋ muraadu laaley boŋ bo, manti mo araŋ goy fumbey boŋ, ya Israyla dumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

21

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma ni moyduma ye dandi kambe haray, ka ni sanno salaŋ ka gaaba nda dandi kambe haray. Ma annabitaray te dandi kambe saajo tuuri lunku-lunko boŋ. 3 Ma ne dandi kambe tuuri lunku-lunko se: Ma maa Rabbi sanno. Ya-cine no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ba ka danji tusu ni gaa, danji kaŋ ga ni tuuri taya da ni tuuri koga kulu ŋwa ka ban. Danji beela korna din si bu bo. Laabo batama kulu, za dandi kamba kala a ma koy azawa kambe, i kulu ga kukure danjo ra. 4 Fundikooney kulu ga di kaŋ ay, Rabbi, ay no ka danjo din tusu, a si bu mo. 5 Kal ay ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! I go ga ne ay se, misa sanni day no ay go ga te.» 6 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 7 Boro izo, ni moyduma ye Urusalima haray. Ma salaŋ ka gaaba nda nangu hanantey. Ma annabitaray te ka gaaba nda Israyla laabo, 8 ka ne Israyla laabo se: Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gaaba nda nin. Ay g'ay takuba foobu ka kaa nga nyaŋo ra, ya adilantey da ilaaley kulu pati ka kaa ni ra. 9 A binde, za kaŋ ay ga adilantey da ilaaley kulu pati ka kaa ni ra, ay takuba ga fatta ka gaaba nda fundikooney kulu, za dandi kambe kal a ma koy azawa kambe. 10 Fundikooney kulu ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay n'ay takuba foobu ka kaa nga nyaŋo ra, a si ye ka furo mo koyne. 11 Ni binde, ya nin boro izo, ma duray da bine saray. Bine saray konno no ni ga duray d'a i jine. 12 D'i ga ne ni se: «Ifo se no ni go ga duray?» kala ni ma ne: «Baaro kaŋ goono ga kaa sabbay se no. Boro kulu bine ga jaŋ gaabi, boro kulu kambe londi ga bu, boro kulu biya ga kasam, boro kulu kange londi ga bu mo sanda hari cine. A go, masiiba go kaa, haya tabbat mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.» 13 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 14 Boro izo, ma annabitaray te ka ne: Yaa no Rabbi ci: Ni ma ne: Takuba! He, takuba! I n'a kaanandi, i n'a ziiri mo. 15 I n'a kaanandi zama a ma wi se, I n'a ziiri zama a ma ciya sanda maliyaŋ. Iri mo, iri ma soobay ka haaru, wala? Ay izo goobo ga donda tuuri kulu no, wala? 16 I na takuba nooyandi i m'a ziiri se, Zama i ma goy te d'a! I n'a kaanandi, oho, i n'a ziiri, Zama i m'a daŋ wiiko kambe ra. 17 Ya nin boro izo, ma hẽ, ma baray! Zama i na takuba candi ka gaaba nd'ay borey, Israyla mayraykoyey kulu boŋ no a go. Ngey nd'ay borey, ay n'i nooyandi takuba se, Ni binde ma ni kambey koli. 18 Zama siyaŋ go kaa, kala ifo koyne da ni donda goobo? Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 19 Ni binde, boro izo, kala ni ma annabitaray te. Ma ni kambey koli gande _ka ne|_: I ma beeri nda takuba ce hinka wala ce hinza, Takuba kaŋ ga boro wi nooya. Wiyaŋ boobo takuba no, kaŋ g'i windi kuray kulu. 20 Ay na takuba kaŋ ga kaa i gaa daŋ i kulu birni meyey gaa, Zama i biney ma pati, i boro boobo mo ma kati ka kaŋ. Kaari! Sanda maliyaŋ cine no i na takuba te, I n'a foobu wiyaŋ se. 21 Sohõ kala ni ma soola ka koy kambe ŋwaari haray. Te soola ka koy kambe wow haray, Nangu kulu kaŋ ni meyo miila. 22 Ay mo, y'ay kambey kokobe, Ay futay korna mo ma yay. Ay, Rabbi no ka woodin ci. 23 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 24 Nin mo, boro izo, ma fondo hinka cabe, naŋ kaŋ Babila bonkoono takuba ga gana ka kaa, i boro hinka kulu mo ga fun laabu folloŋ ra. Ma fondo fayyaŋ seeda te, naŋ kaŋ fondey ga fay ka koy gallo do. 25 Kala ni ma takuba cabe fonda kaŋ a ga gana ka kaa Rabba, Amon izey wano do. Ma fondo fo mo cabe kaŋ ga kaa ka furo Yahuda ra. A ma furo Urusalima, kaŋ ga ti kwaara wongu-cinari-koyo. 26 Zama Babila bonkoono ga kay fondo fayey gaa, fonda hinka

din boŋ, zama nga ma gunayaŋ te. A ga hangawey zinji, a ma saaware ceeci toorey do, a ma alman haame guna. 27 A kambe ŋwaari ra mo gunayaŋ haro na Urusalima cabe. I ma wongu cinari baguyaŋ dubiyaŋ sinji. I ma wiyaŋ kuuwa te, i ma jinde sambu da wongu kuuwa, i ma wongu cinari baguyaŋ dubiyaŋ sinji gallo me daabirjey do haray, i ma laabu gusam, i ma wongu fuyaŋ cina mo. 28 Ngey wo se, gunayaŋo din tangari no, ngey kaŋ yaŋ na zeyaŋ beeri te. Amma ay wo se, laala fonguyaŋ no, zama i m'i di. 29 Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ naŋ i ma fongu araŋ laalayaŋey gaa, mate kaŋ cine araŋ taaley fisi ka fun taray d'a. Baa araŋ goyey kulu ra araŋ zunubey bangay taray kwaaray, za kaŋ i kande araŋ fonguyaŋo ya-cine, i g'araŋ di no da kambe. 30 Ni binde, Israyla mayraykoyo, nin boro laalo jaahilo, ni zaaro kaa, ciiti bananta zaaro nooya. 31 I ma boŋtoba kaa, i ma koytaray fuula mo foobu ka kaa. Zama haya si ye ka ciya sanda waato cine koyne. I ma kaynante beerandi, i ma beeraykoy kaynandi. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 32 Ay g'a ciya kurmu, kurmu, kurmu! Haya mo si ye ka ciya sanda waato cine bo, kala waati kaŋ bora kaa, nga kaŋ ga hima nd'a. Ay mo, y'a no a se. 33 Ni mo, boro izo, kala ni ma annabitaray te ka ne: «Wa maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci Amon izey da wowo kaŋ i te din boŋ: Takuba! I na takuba foobu wiyaŋ se. I n'a ziiri a ma ŋwa ka ban se, A ma nyaale sanda maliyaŋ cine. 34 I goono ga di bangandi yaamo yaŋ araŋ se, I goono ga tangari gunayaŋ te araŋ se, Kaŋ ga ne takuba din ga ilaaley jindey beeri, Ngey kaŋ guuru wongu ra. I zaaro kaa, ciiti bananta alwaato wane. 35 Ma takuba ye nga nyaŋo ra. Ni takayaŋo do, laabo kaŋ i na ni hay din ra no, Ay ga ciiti te ni se. 36 Ay g'ay dukuro gusam ni boŋ. Ay g'ay futa danjo funsu ni boŋ. Ay ga ni daŋ boroyaŋ kaŋ biney ga koroŋ kambe ra, Borey kaŋ yaŋ ga goni halaciyaŋ goy gaa. 37 Ni ga ciya danji ŋwaari, Ni kuro go nangu kulu laabo ra. I si ye ka fongu ni gaa koyne, Zama ay, Rabbi no ka salaŋ.»

22

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 «Ni binde, boro izo, ni ga ciiti nda gallo wo kaŋ ga kuri mun, ni ga ciiti nd'a, wala? Kala ni m'a bayrandi nd'a fanta goyey kulu. 3 Ma ne: A go, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Gallu kaŋ ga kuri mun nga bindi ra, a saaya ga kaa. A goono ga tooruyaŋ te nga boŋ se mo, kaŋ ga nga bumbo din ziibandi. 4 Ni ciya taali-teeri kuro kaŋ ni mun din sabbay se, ni ziibi mo ni toorey kaŋ ni te din sabbay se. Ni na ni zaaro candi ka kande ni boŋ gaa, ni jiirey kubay mo. Woodin se no ay mo na ni ciya wowi hari dumi cindey se, da hahaarayaŋ hari mo laabey kulu se. 5 Nangu maano waney, da wo kaŋ yaŋ ga mooru nin ga ni hahaara, nin, haawi haro kaŋ to da kusuuma. 6 Israyla mayraykoyey, ngey neeya ni ra, i go kuri munyaŋ gaa, boro kulu nga hino boŋ. 7 I mana baaba da nya himandi hay fo ni ra. I na yaw kankam ni ra, i na alatuumey da wayborey kaŋ kurnyey bu mo taabandi ni ra. 8 Ni donda ay hari hanantey, ni n'ay asibtey ziibandi mo. 9 Alaasirayyaŋ go ni ra ga goro, i go kuri munyaŋ gaa. I ŋwa tondiyaŋ boŋ ni ra, i na goy yaamo yaŋ te ni ra. 10 I na ngey baaba jalli kaa taray ni ra, i kani nda wayboro a ziibi diyaŋ jirbey ra ni ra. 11 Boro fooyaŋ na fanta hari te da ngey gorokasin wandey ni ra, afooyaŋ mo na ngey anzurayey ziibandi nda goy yaamo. Afooyaŋ na ngey waymey hasara ni ra, afo kulu nga baabo ize wayo nooya. 12 I na me-daabu ta zama i ma kuri mun ni ra, ni na nooru ta da riiba nda hari, ni na ni gorokasin zamba k'a hari ŋwa kankami ra. Ni dinya ay gaa mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 13 A go binde, ay na kambe nama waati kaŋ ay di ni na ni gorokasin zamba, ay di kuro mo kaŋ go ni ra. 14 Ni bina ga hin ka munye, ni kambey ma gaabu mo, hano kaŋ hane ay ga te da nin, wala? Ay, Rabbi no k'a ci, ay g'a goy mo! 15 Ay ga ni say-say dumi cindey game ra, ya ni fay-fay laabey kulu ra, ya ni kazaamatara ŋwa kal a ma ban ni gaa. 16 Ni ga ciya iziibo dumi cindey kulu jine, ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.» 17 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 18 Boro izo, Israyla dumo ciya sanda guuru ziibi ay se. I kulu te guuru-say da guuru-kwaaray da guuru-bi da badila nune hansi kaŋ go danji bindi ra, nzarfu ziibo nooya. 19 Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ne: Za kaŋ araŋ ciya guuru ziibi, araŋ kulu, a go, ay mo, kal ay m'araŋ margu Urusalima bindo ra. 20 Sanda mate kaŋ i ga nzarfu da guuru-say, da guuru-bi, da guuru-kwaaray, da badila margu-margu ka daŋ danji bindi ra, zama i ma danji funsu i boŋ, i m'i mannandi sabbay se, yaadin cine no ay mo g'araŋ margu ay futa d'ay dukuri korna ra. Ya araŋ kanandi noodin ka araŋ mannandi mo. 21 Oho, ay g'araŋ margu, y'ay dukuri korna danjo funsu araŋ boŋ, araŋ ga manne mo a bindo ra. 22 Sanda mate kaŋ cine nzarfu ga manne sintili ra, yaadin cine no araŋ mo ga manne kwaara ra. Araŋ ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay n'ay dukuri korna gusam araŋ boŋ. 23 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 24 Boro izo,

ma ne a se: Ni ya laabu no kaŋ i mana hanandi, i mana beene hari te ni se mo dukuri hane. 25 Annabey kaŋ ga me-hawyaŋ gurum go no a ra. I ga hima sanda muusu beeri kaŋ goono ga dundu, a goono ga nga koli hamey tooru-tooru. I na borey fundey ŋwa ka ban, i na jisiri jinayey da darza waney kom, i naŋ wayboro kaŋ kurnye bu ma baa a ra. 26 A alfagey n'ay asariya taamu, i na haŋ kaŋ ga hanan ay se mo ziibandi. I siino ga fayanka haŋ kaŋ ga hanan da haŋ kaŋ si hanan game ra. I mana borey daŋ mo i ma fayanka haŋ kaŋ ga hanan da haŋ kaŋ si hanan game ra. I na ngey moy daabu ay asibtey gaa, ay mo i n'ay ziibandi ngey nda care game ra. 27 A ra mayraykoyey ga hima sanda sakaliyaŋ* kaŋ goono ga koli ham tooru-tooru cine. I goono ga kuri mun, i goono ga borey fundey halaci, zama ngey ma du zamba riiba se. 28 A annabey mo n'i laafi da karmaari. I goono ga di bangandi yaamo ka tangari gunayaŋ te i se. I goono ga ne: «Yaa no Rabbi, Koy Beero ci» -- a go mo, Rabbi mana salaŋ. 29 Laabo borey na kankami te, i na komyaŋ te. Oho, i na talkey da alfukaarey taabandi, i na yaw zamba cimi ciiti jaŋay ra. 30 Ay na boro folloŋ ceeci mo i game ra kaŋ ga birni cinaro hanse, a ma kay kortuyaŋo do ay jine laabo faabayaŋ se, hal ay ma s'a halaci. Amma ay mana du boro kulu. 31 Ay binde n'ay dukuro gusam i boŋ, ay n'i ŋwa ka ban d'ay futay korna danjo. Ay n'i fonda alhakko candi ka kande i boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

23

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, za doŋ wayboro hinka fo go no, kaŋ nya folloŋ izeyaŋ no. 3 I na kaaruwataray* te Misira laabo ra, i na ngey kaaruwatara te ngey zankatara waate. Noodin alborey n'i fafey kankam-kankam, noodin i n'i wandiyay waate fafa deeney ham-ham. 4 I maayey neeya: ibeero maa ga ti Ohola, a kayno mo maa Oholiba. I ciya ay wane yaŋ. I na izeyaŋ hay mo, alboro nda wayboro. I maayey din sanno gaa, Samariya ga ti Ohola, Urusalima mo ga ti Oholiba. 5 Ohola wo na kaaruwataray te za a go ay hiija ra. A bina kulu ye nga baakoy gaa, kaŋ ga ti a gorokasiney Assiriyancey, 6 suudi bankaaray koyey, mayraykoyey da maykoy no. Ikulu arwasuyaŋ no kaŋ ga beejandi, kaŋ yaŋ ga kaaru bariyaŋ boŋ. 7 A na nga kaaruwatara gomno gusam i se, ngey Assiriya arwasu suubanantey kulu. Hala nda borey kaŋ a bina ga ba r'ey gumo, a na nga boŋ ziibandi i toorey kulu do. 8 Za Misira jirbey waate, a mana nga kaaruwatara naŋ, zama za a go wandiyo no i kani nd'a. I n'a zankataray fafa deeney ham-ham, i na ngey goy yaamey gusam a se mo. 9 Woodin se no ay n'a daŋ nga baakoy kambe ra, kaŋ ga ti Assiriyancey kambe ra, ngey kaŋ a bine ga ba gumo. 10 I n'a kaa koonu, i n'a izey arey da wayey sambu. Nga bumbo mo, i n'a wi da takuba. A maa baaru furo wayborey do, zama i na ciiti toonandi a se. 11 A kayno Oholiba mo di woodin, amma nga din bisa nga beero biniyay goyey ra, a kaaruwatara mo bisa beero wano. 12 A bina ba Assiriyancey kaŋ go ga may, kaŋ mayraykoyyaŋ no, a gorokasinyaŋ mo no. I ga bankaaray hanno yaŋ daŋ, kaarukoyaŋ no bariyaŋ boŋ. I kulu arwasuyaŋ no kaŋ ga beejandi. 13 Ay laakal d'a mo, ay di kaŋ a na nga boŋ ziibandi, i dirawey kulu afolloŋ no. 14 Kal a soobay ka tonton nga kaaruwatara gaa, zama a di alborey kaŋ i n'i himandey te cinarey gaa, kaŋ ga ti Kaldancey himandey, ngey kaŋ yaŋ i deedandi nda pantir ciray. 15 I gonda guddama ngey cantey gaa, da bangum kaŋ ga sooli i boŋey gaa. I kulu gonda bonkoonitaray himandi, Babila borey deedando boŋ, Kaldiya ra, laabo kaŋ i n'i hay din ra. 16 Za a di ey mo, a bina bare ka ye i gaa da baakasinay, a na diyayaŋ donton i gaa mo hala Kaldiya ra. 17 Babila borey binde kaa a do a baakasinay daaro boŋ. I n'a ziibandi nda ngey kaaruwatara, hal a ziibi i do, woodin banda a bina fun i ciine ra. 18 A binde na nga kaaruwatara feeri, a na nga gaa-koono mo kaa taray. Waato din gaa ay bine fun a ciine ra, sanda mate kaŋ cine ay fun a beero ciine ra. 19 Kulu nda yaadin, a na nga kaaruwatara te kal a baa. A goono ga fongu nga zankataray jirbey gaa, alwaato kaŋ a na nga kaaruwatara te Misira laabo ra. 20 A bina mo ba nga baakoy gumo, borey kaŋ yaŋ i mo-jine sanda farkay waney yaŋ no, i balagey mo sanda bari wane cine yaŋ no. 21 Yaadin cine no ni fongu ni zankataray yaamotara gaa. Ni goono ga yalla-yalla nda zankataray fafa deeney ham-hamyaŋo kaŋ Misira borey te, i goono ga ni zankataray fafey kankam-kankam. 22 Woodin sabbay se no, ya nin Oholiba, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ni baakoy din daŋ i ma gaaba da nin, ngey kaŋ ni bina fun i ciine ra. Ay g'i candi ka kande ni gaa ka fun kuray kulu. 23 Babila borey da Kaldancey kulu, Pekod da Sowa da Kowa borey, da Assiriyancey kulu care banda, arwasey kaŋ ga beejandi, mayraykoyey da maykoy, dumey kulu waney, koyey da faadancey kaŋ i ga bay -- i kulu ga kaa bariyaŋ boŋ. 24 I ga kaa ni gaa da wongu jinay, da torkoyaŋ da wongu guuru hariyaŋ, da ndunnya dumey marga jama. I ga wongu daaga sinji

ni se, da koray kayna nda koray beeri, da wongu guuru fuula, kuray kulu gaa. Ay ga ni ciito mo daŋ i kambe ra, i ga ciiti ni se mo ngey ciito boŋ. 25 Ay cansa ga koroŋ ni boŋ, i ga ni cabe futay mo. I ga ni hangey da ni niina dagu ka kaa ni gaa. Ni jara cindo mo, takuba g'a zeeri. I ga ni ize alborey da wayborey sambu. Ngey kaŋ yaŋ cindi mo, danji g'i ŋwa ka ban. 26 I ga ni kaa koonu ka ni taalam jinayey mo kaa ni gaa. 27 Yaadin cine no ay ga naŋ ni goy yaama ma ban d'a, da kaaruwatara kaŋ ni kande ka fun d'a Misira laabo ra. Ay ga te mate kaŋ ni si ni boŋ sambu k'i guna koyne, ni si ye ka fongu Misira koyne hal abada. 28 Zama haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci neeya: A go, ay ga ni daŋ borey kaŋ yaŋ ni bina wangu kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ni bina fun i ciine ra yaŋ kambe ra. 29 I ga ni cabe taabi i ibaretara ra. I ga hay kulu kaŋ ni taabi ka du kom ni gaa, i ma ni naŋ gaa-koonu, bankaaray si. I ga ni kaaruwatara gaa-koono kaa taray, kaŋ ga ti ni goy yaama da ni kaaruwatara kulu. 30 Hayey din no i ga te ni se zama ni na dumi cindey gana, ni goono ga kaaruwataray te. Zama ni ziibi mo i toorey do. 31 Ni na ni beero fonda gana, ay binde g'a haŋ-gaasiya daŋ ni kambe ra. 32 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni beero haŋ-gaasiya kaŋ ga guusu, A ga tafay mo, ni g'a haro haŋ. I ga donda-caray hari te ni se, I ma ni ciya hahaarayaŋ hari. 33 Ni ga to da buguyaŋ da bine saray, Zici dumbay da halaciyaŋ haŋ-gaasiya no, Ni beero Samariya haŋ-gaasiya no. 34 Ni g'a haŋ ka ban, Hala nd'a gugubey kulu ni g'i kaama. Ni ga ni fafey tooru-tooru, zama ay jin ka salaŋ, Rabbi, Koy Beero ci. 35 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ni dinya ay gaa, ni n'ay furu ni banda, kala ni mo, ma ni goy yaama da ni kaaruwatara alhakko sambu. 36 Rabbi ye ka ne ay se koyne: Boro izo, ni ga Ohola da Oholiba ciiti, wala? To, kala ni m'i fanta goyey seeda i se. 37 Zama i na zina te, kuri mo go i kambey gaa. I zina nda ngey toorey, hal i izey mo, kaŋ i hay ay se, i n'i daŋ danjiyaŋ ra tooru se, a m'i ŋwa ka ban. 38 Hala nda woone mo kaŋ i te ay se koyne, kaŋ ti: han din hane i n'ay nangu hananta ziibandi, i n'ay asibtey halaci mo. 39 Zama waati kaŋ cine i na ngey izey wi ka no ngey toorey se, han din hane bumbo no i kaa ay nangu hananta ra zama ngey m'a ziibandi se. A go, yaadin no i te ay fuwo bindo ra. 40 Haŋ kaŋ jaase woodin mo ga ti: araŋ donton no i ma boroyaŋ ce ka ne i ma kaa ka fun nangu mooro. Diya no araŋ donton i gaa, hala mo a go, i kaa. I sabbay se mo ni koy ka nyumay, ni na moyduma hanse ka nyaalandi, ni na taalam jinayyaŋ daŋ ni gaa. 41 Ni goro daari kaŋ gonda darza boŋ, taabal mo go a jine soolante, nangu kaŋ ni n'ay dugo d'ay jiyo daŋ. 42 Boro jama marga jinde kaŋ go a banda baani goray ra, da boro yaamoyaŋ banda mo, i kande buganteyaŋ ka fun saajo ra. Nya izey din kambe hinka-hinkey kulu gaa no i na guuruyaŋ daŋ ka taalam, i boŋey gaa mo koytaray fuula hanno yaŋ go. 43 Waato din gaa no ay na nga kaŋ zeen zina ra din ciine te. Ay ne: Sohõ ni ga kaaruwataray te d'a, mate kaŋ cine a go d'a wo? 44 Kal i furo a do, sanda mate kaŋ cine i ga te kaaruwa se. Yaadin cine no i furo nd'a Ohola nda Oholiba do, wayboro ziibantey din. 45 Alborey kaŋ gonda adilitaray ga ciiti i se, ciiti kaŋ dumi i ga te zina-teerey se, da wo kaŋ dumi i ga te wayborey kaŋ na kuri mun se. Zama ngey wo zina-teeriyaŋ no, kuri mo go i kambey gaa. 46 Zama Rabbi, Koy Beero ne: Ay ga boro jama candi ka kande i gaa, ay g'i nooyandi mo tuulamyaŋ da komyaŋ se. 47 Jama marga din binde g'i catu-catu nda tondiyaŋ _kal i ma bu|_, i m'i beeri-beeri nda takuba. I g'i ize arey da wayey wi, i m'i windey ton da danji mo. 48 Yaadin cine no ay ga naŋ goy yaamo ma ban d'a laabo ra, zama wayborey kulu ma dondon i ma si goy araŋ goy yaamey wo dumi boŋ. 49 I ga banayaŋ te araŋ se, araŋ laala wano me. Araŋ g'araŋ toorey alhakko sambu. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero.

24

1 Jiiri yagganta ra, a handu wayanta, jirbi wayanta hane, Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma zaari woone maa hantum, hunkuna zaaro wo. Hunkuna, zaari woone, Babila bonkoono na Urusalima windi nda wongu. 3 Ma misa ci mo dumo wo kaŋ ga murte se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Wa guuru kusu bambata dake, W'a dake ka hari daŋ a ra! Wa suuban ka sambu feeji kuro ra. 4 Wa ham toorimiyaŋ daŋ kuso ra hala toorimi hanney afo kulu ma furo, Kaŋ ci ham tanjey da kambey. Araŋ m'a toonandi nda biri suubananteyaŋ. 5 Wa tuuri boobo daŋ a cire, Wa naŋ a ma zarga ka boori, Oho, d'a ra biriyey, ngey mo ma hina ka nin. 6 Woodin se Rabbi, Koy Beero ne: Kaari gallo kaŋ gonda kuri, Da kuso kaŋ a guuru hay-hay go a gaa, Kaŋ a hay-hayo mo si fun a gaa! Wa hamo kaa taray toorimi-toorimi, wa si suuban. 7 Zama wiyaŋ kuri go a ra, A n'a gusam tondi daari boŋ. A mana a gusam ganda laabo ra bo, Kaŋ i ga hima k'a daabu nda laabu. 8 Ay

futa ma tun se no ay n'a kuro mun tondi daaro boŋ, Zama i ma s'a daabu, Futa kaŋ ga taali bana nooya. 9 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kaari gallo kaŋ gonda wiyaŋ kuri! Ay mo, ya danji funsuyaŋ tuuri citila, iboobo. 10 Ma tuuri citila, ma danji funsu a ma koroŋ, Ma hamo hina a ma boori. Ma foyo soogu ka kaa ka naŋ biriyey ma di. 11 Waato din gaa i ma kuso dake danjo boŋ koonu hal a ma koroŋ. A guuru-sayo ma ciray, A kazaamatara ma manne a ra, A hay-hayo mo ma ban. 12 A n'ay fargandi nda taabi, Kulu nda yaadin a hay-hayyaŋ booba mana fun a gaa. A hay-hayyaŋo si fatta bo, Kala nda i n'a daŋ danji ra. 13 Ni kazaamatara ra gonda goy yaamo zama ay ba ay ma ni hanandi, amma hala hõ ni mana nyun ka hanan. Ni si ye ka nyumay ka hanan ni kazaamatara gaa koyne, kala waati kaŋ ay n'ay futay korna kubandi ni boŋ. 14 Ay wo, Rabbi no k'a ci, a ga tabbat, ay g'a te mo. Ay si naŋ, ay si bakar, ay si ba ye mo. I ga ciiti ni se ni fondey hina me, ni goyey hina me. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Rabbi sanno kaa ay do mo ka ne: 16 «Boro izo, guna, ay ga ba ka ni bine baakwa ta ni gaa fap, folloŋ! Amma ni ma si bu baray te, ma si hẽ, ni mo mundey mo ma si dooru. 17 Ma bine jisi, amma manti nda gaabi bo. Ni ma si bu baray te buukwa se. Ma ni boŋtoba didiji ni boŋo gaa, ma ni taamey daŋ ni cey gaa, ma si ni me hamney daabu, ma si bu batu ŋwaari ŋwa mo.» 18 Ay binde salaŋ borey se susuba ra, wiciri kambo ra mo, a go, ay wando bu. A suba mo ay te mate kaŋ i n'ay lordi nd'a. 19 Borey ne ay se: «Ni si misa woone feerijo ci iri se bo, mate kaŋ cine no a bara nd'a iri se, za kaŋ ni goono ga hayey wo dumi te?» 20 Kala ay ne i se: Rabbi sanno no ka kaa ay do ka ne: 21 Ma salaŋ Israyla dumo se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay g'ay Nangu Hananta ziibandi, sanda araŋ hino zamuuyaŋo, d'araŋ booro beeje haro, da haya kaŋ araŋ biney ga farhã d'a. Araŋ ize arey da wayey, kaŋ yaŋ araŋ naŋ, takuba g'i zeeri. 22 Araŋ mo ga te sanda mate kaŋ cine ay te wo. Araŋ si araŋ me hamney daabu, wala bu batu ŋwaari ŋwa. 23 Araŋ boŋtobayey ga goro araŋ boŋey gaa, araŋ taamey mo araŋ cey gaa. Araŋ si bu baray wala hẽeni te, amma araŋ ga lakaw ka halaci araŋ zunubey ra, araŋ ga duray araŋ da cara se. 24 Woodin gaa no ay wo, Ezeciyel ga ciya alaama araŋ se. Hay kulu kaŋ ay te me-a-me, a cine no araŋ mo ga te. Waati kaŋ cine woodin ga te, waato din gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero. 25 Ni binde, boro izo, hano kaŋ hane ay n'i wongu cinaro sambu i se, d'i darza bine kaaniyo, d'i booro beeje haro, d'i laakal sinjiyaŋ haro, d'i ize arey da wayey mo -- 26 han din, zaari woodin ra, bora kaŋ du ka yana din ga kaa ni do, a ga ni no baaru ni hanga ra. 27 Han din no ni meyo ga feeri bora kaŋ yana din se, ni ga salaŋ, ni si ye ka dangay koyne. Woodin gaa no ni ga ciya i se alaama. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

25

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma ni moyduma ye Amon izey do haray. Ma annabitaray te ka gaaba nd'ey. 3 Ma ne Amon izey se: Wa maa Rabbi, Koy Beero sanno: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ni ne: «Ahãa!» ay Nangu Hananta boŋ waato kaŋ i n'a ziibandi, da Israyla laabo boŋ waato kaŋ i n'a ciya kurmu, da Yahuda dumo boŋ mo waato kaŋ i koy tamtaray ra -- 4 woodin sabbay se a go, ay mo, ay ga ni nooyandi wayna funay haray izey se, ni ma ciya i wane. I ga ngey wongu gata sinji ni bindo ra, i ga ngey nangorayey te ni ra. I ga ni tuuri izey ŋwa, i ga ni wa mo haŋ. 5 Ay ga Rabba kwaara ciya yo kuray do, Amon kawyey mo feeji kurey naŋ-kaniya do. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 6 Zama yaadin no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ni kobi, ni na ni ce zimma, ni farhã mo da ni fundo donda-caray kulu Israyla laabo boŋ, 7 a go binde, ay n'ay kambe salle ka gaaba nda nin. Ay ga ni nooyandi dumi cindey se wongu arzaka, ay ga ni tuusu ka kaa borey kundey ra, ay ga naŋ ni ma halaci ka ban ndunnya laabey ra, ay ga ni halaci mo. Woodin gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 8 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ Mowab da Seyir ne: «A go, Yahuda dumo, sanda ndunnya dumey kulu cine no,» 9 woodin sabbay se, ay mo ga Mowab hirro candi ka ye banda a galley do haray. A galley kaŋ go a hiiro meyey gaa neeya: Bayt-Yesimot, da Baal-Meyon, da Ciriyat-Ayim, laabo darza haro no. 10 Ngey nda Amon izey, ay g'i no wayna funay haray izey se. Ya i nooyandi i se i ma ciya i mayray hari, zama borey ma si fongu Amon izey gaa koyne ndunnya dumey game ra. 11 Yaadin cine no ay ga ciiti toonandi nd'a Mowab boŋ. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 12 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Edom na gaaba cabe Yahuda dumo se ka banayaŋ goy te, a na taali boobo te mo, za kaŋ a bana i gaa. 13 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kal ay m'ay kamba salle Edom boŋ, ay ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra. Ay m'a ciya koonu za Teman gaa kal a ma koy Dedan gaa. I kulu, takuba g'i zeeri. 14

Israyla borey kambe ra mo no ay g'ay banayaŋo te Edom borey boŋ. Ay futa d'ay dukuri korna no i ga goy d'a Edom boŋ, hala i ma bay ay banayaŋo gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ Filistancey na banayaŋ goy te, i na donda-caray banayaŋ te ka halacandi da ibaretaray kaŋ go i se duumi, 16 woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kal ay m'ay kambe salle ka gaaba nda Filistancey. Ay ma Keratancey tuusu ka ban, ay ma teeko me gaa waney kaŋ cindi mo halaci. 17 Ay ga banayaŋ bambata nda deeniyaŋ korno mo te i boŋ. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay na banayaŋ te i gaa.

26

1 I go no yaadin, jiiri way cindi fa ra, hando zaari sintina hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, za kaŋ Tir na Urusalima sanni te ka ne: «Ahãa! Nga kaŋ ci ndunnya dumey se furoyaŋ meyo, sohõ a ceeri, a feeri ay se. Sohõ ay no ga tonton, za kaŋ a ciya kurmu.» 3 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ya nin Tir, ay ga gaaba nda nin. Ay ga naŋ mo ndunnya dumi boobo ma tun ni gaa da wongu, sanda mate kaŋ cine teeko ga nga bondayey tunandi. 4 Tir birni cinarey ga halaci, i m'a birni cinari kuukey zeeri mo. Ay mo g'a bagarmey koosu ka kaa a se, k'a ciya tondi koonu. 5 A ga ciya hari ham taarey daaruyaŋ do teeko bindi ra, zama ay no ka salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. A ga ciya wongu arzaka mo ndunnya dumey se. 6 A kawyey kaŋ go teeko me gaa mo, wongu g'i wi da takuba. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 7 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Babila bonkoono Nebukadnezzar candi ka kande Tir gaa, koyey bonkoono kaŋ go azawa kambe no. A ga kande bariyaŋ da torkoyaŋ, da bari-kariyaŋ, da wongu kunda boroyaŋ, jama boobo. 8 Takuba no a ga ni teeko me gaa kawyey wi d'a. A ga wongu fuyaŋ sinji ni se, a ma laabu gusam tulluwa ni se, a ma koray bambata tunandi ni se. 9 A ga garu baguyaŋ dubiyaŋ sinji ni se. Nga deesey no a ga ni birni cinari kuukey beeri ka zeeri nd'a. 10 A bariyey baayaŋo se no a ga ni daabu nda kusa. Ni birni cinaro ga zinji bari-karey yooja sabbay se, da wongu guuru bariyey, da torkey wane, waati kaŋ a ga furo ni birni meyey ra. I ga kaa sanda mate kaŋ cine i ga furo gallu ra kaŋ i na kortuyaŋ te birni cinaro ra. 11 A bariyey ce camsey no a ga ni fondey kulu taamu-taamu nd'a, a ga ni borey wi da takuba. Ni seeda tondi gaabikooney mo, a g'i zeeri kala ganda. 12 A ga ni arzaka ku wongu ra. Ni day da neera jinayey mo, a m'i ciya wongu arzaka. A ga ni birni cinaro zeeri, a ma ni windey kaŋ goray ga kaan halaci. Ni tondey da ni kataakey, hala nda ni laabu bulungo, i ga kond'ey ka gusam teeko bindo ra. 13 Ay ga naŋ ni dooney jinde ma ban, boro si ye ka maa moolo dooni mo koyne. 14 Tondi koonu no ay ga ni bare ka ciya, taaru yandiyaŋ nangu no ni ga ciya. Boro kulu si ye ka ni cina koyne, zama ay, Rabbi no k'a salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Yaa no Rabbi, Koy Beero goono ga ci Tir se: I ga maa ni kaŋyaŋo yooja, da borey kaŋ yaŋ maray durayyaŋey, waati kaŋ i ga wiyaŋo te ni ra. Manti teeku me gaa gorokoy ga jijiri humburkumay se, bo? 16 Teeku mayraykoyey kulu ga zumbu ka fun ngey koytaray kargey boŋ, i ma ngey koytaray kwaayey kaa, i ma ngey taalam bankaarayey foobu ka kaa ngey gaa, i ma ngey boŋ daabu nda jijiriyaŋ. I ma goro ganda laabo ra ka soobay ka gasi saaya kulu, boŋ-haway m'i di haya kaŋ du nin din sabbay se. 17 I ga soobay ka bu baray te ni se, i ma ne ni se: «Mate no ni halaci nd'a ya-cine, Nin teeku beerey nangora, Gallu bambata, kaŋ gonda gaabi teeko do haray, Nin da ni ra gorokoy, Araŋ naŋ teeku me gaa gorokoy ma humburu! 18 Sohõ gungey ga jijiri ni kaŋyaŋo hane. Oho, hala nda gungey kaŋ go teeko ra, I biney ga pati ni banyaŋo se!» 19 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Waato kaŋ cine ay na ni ciya kurmu koonu, sanda galley kaŋ sinda goroko ngey ra, waato kaŋ cine ay kande teeku harey ni boŋ, sanda hari bambatey na ni daabu nooya -- 20 waati din gaa no ay ga ni zeeri wo kaŋ ga zulli ka koy Alaahara yaŋ banda, doŋ borey do nooya. Ya naŋ ni ma goro noodin laabo ra, kurmu kooney do yaŋ, za doŋ borey banda, ngey kaŋ yaŋ zulli ka koy guuso ra, zama i ma si goro ni ra koyne. I si ye ka tonton ka ni no nangu koyne fundikooney laabo ra. 21 Ni kokora ga ciya haŋ kaŋ ga humburandi. Ye-ka-goono-yaŋ si cindi ni se. Borey ga ni ceeci, amma i si ye ka di ni koyne. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

27

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2 Ni binde, boro izo, ma bu baray te Tir se. 3 Ma ne Tir se, nga kaŋ a nangora go teeku me gaa, dillaŋey kwaara no ndunnya dumey gungu boobo se, kaŋ yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Nin, Tir, ni ne: «Ay wo, ay booriyaŋo kubay!» 4 Ni hirro, hala teekoy bindi ra no a go. Ni cinakoy na ni booriyaŋo kubandi. 5 Borey na ni kataakey kulu te da sipres* bundu

kaŋ fun Senir. I na sedre* sambu ka fun d'a Liban zama ngey ma te ni se hi bundu. 6 I na ni hi kayey te da Basan shen nya bundu. I na ni daba mo te da bunduyaŋ kaŋ i fun d'ey Cittim gungey ra, K'a taalam da cebeeri hinje zanjarmi-zanjarmiyaŋ. 7 Ni hi zaarey, lin* baanoyaŋ no, Kaŋ gonda Misira taalam kaymi, Hal a ma ciya ni se liiliwal. Suudi nda suniya kaŋ fun Elisa gungey ra no ga ti ni tanda. 8 Zidon da Arbad gorokoy, Ngey no ga ti ni hiyey funkoy. Amma ni wane goney, ya nin Tir, Ni hiyey ra waney, ngey wo fondo cabekoyaŋ no. 9 Gebal arkusey d'a goney, Ngey no goono ga funay daabu ni se. Teeku hiyey kulu da ngey goy-teerey care banda, I go ni do zama ngey ma bar-ka-bare te da ni day da neera jinayey. 10 Persiya da Libi da Ludu go ni wongu marga ra, Wongu boroyaŋ no. Ni ra no i na ngey korayey da ngey wongu fuuley sarku, I na ni darza tonton mo. 11 Arbad borey da ni wongu marga, I go care banda ni birni cinaro boŋ ga windi, Wongaarey mo go ni cinari kuukey ra. I na ngey korayey sarku ni cinaro gaa nangu kulu ka windi, I na ni booriyaŋo kubandi. 12 Tarsis ya ni gaa dayko no, ni arzaka dumi-dumo baayaŋ se. I na ni neerandey day da nzarfu, da guuru-bi, da guuru-kwaaray, da bidile. 13 Yaban da Tubal da Mesek mo ni day da neerakoyaŋ no, i na ni jinayey day da bannyayaŋ da guuru-say kusuyaŋ. 14 Togarma kwaara borey ga kande bariyaŋ, da wongu bariyaŋ da alambaanayaŋ ni neerandey se. 15 Dedan borey mo ga day da neera te da nin, teeku me gaa laabu boobo ciya ni habu. I goono ga kande ni se jinay ka barmay: cebeeri hinje da zam tuuri bundu. 16 Suriya mo ni gaa dayko no ni jinay booba sabbay se, i na day da neera te ni gaa da emerodyaŋ, da suniya, da taalam goy, da lin* baano, da koral*, da rubi tondiyaŋ. 17 Yahuda nda Israyla laabo mo ni day da neerakoyaŋ no. I na ni neerandey day da alkama kaŋ fun Minnit, da takulayaŋ, da yu, da ji, da safari ji. 18 Damaskos mo ni gaa dayko no, ni jinay booba sabbay se, da ni arzaka dumi-dumo kulu sabbay se. Helbon kwaara duvaŋo* da feeji hamni kwaaray, ngey no a kande. 19 Bedan da Yaban mo, Uzal no i fun. I day ni gaa guuru kaŋ ga nyaale, da kassiya, da kaana kaŋ yaŋ go ni neerandey ra. 20 Dedan kande ni se bari kaarimi zaara caadante yaŋ. 21 Laarabey laabu da Kedar koyey kulu ni gaa daykoyaŋ no, feej'ize yaŋ da feeji gaaru yaŋ, da hincinyaŋ no i kande ka day d'a. 22 Seba da Ra-Amma dillaŋey mo, ni day da neera teeko yaŋ no. I kande jinay haw kaanokoy kaŋ bisa i kulu darza, da tondey kulu kaŋ ga caada, da wura mo, ni neerandi jinayey banandi nooya. 23 Haran da Kanne da Eden, da fatawc'izey kaŋ yaŋ fun Seba da Assiriya da Cilmad, ngey mo na day da neera te da nin. 24 Ni dillaŋey nooya, bankaaray darzantey wane, suudi turmi nda taalam goy, tatari daariji caadante dumi boobo koy go ni neerandi jinayey ra. 25 Tarsis hiyey, ngey no ga kande ni neerandi jinayey, Yaadin cine no ni go d'a, Ni ciya darzakoy gumo teeku bindo ra. 26 Ni hi funkoy konda nin hari bambatey ra. Wayna funay haray hawo na ni ceeri teeko bindi ra. 27 Ni arzaka da ni jinayey kaŋ ni ga neera, Da ni day da neera waney, Ni hi goy-teerey, da ngey, ni wane teeku fondo cabekoy, Da borey kaŋ yaŋ goono ga hi fune daabu, Da ni jinay barmaykoy, Da ni soojey kulu kaŋ go ni banda, Da jama kulu kaŋ go ni bindo ra, I kulu ga kaŋ teeku bindo ra hano kaŋ hane ni ga halaci. 28 Ni wane teeku fondo cabekoy yooje beero maayaŋ ga naŋ kwaara cey ma gasi. 29 Ni funkoy kulu, da goy-teerey, da fondo cabekoy kulu, I ga fun ngey hiyey ra ka kay taray 30 ka ngey jindey sambu. I ma baray ni se da bine korno, I ma laabu gusam ngey boŋ, i ma bimbilko boosu ra. 31 I ma ngey boŋ cabu kol-kol ni _bu bara|_ se, I ma bufu zaara haw. I ga hẽ ni se da bine saray da bu baray korno. 32 I hẽeno ra i ga bu baray jinde sambu ka bu baray te ni se, I ma ne: «May no ga hima Tir, Nga kaŋ dangay teeko bindi ra? 33 Waati kaŋ ni day da neera jinayey koy harey boŋ, Ni na ndunnya dumi boobo kungandi. Ni na ndunnya koyey arzakandi gumo da ni arzaka baayaŋo, Da ni day da neera mo. 34 Alwaato kaŋ ni ceeri teeko ra, hari guusuyaŋo ra, Ni day da neera, da ni jama kulu mo kaŋ ni banda. 35 Teeku me gaa gorokoy kulu joote ni sabbay se. I koyey humburu gumo ni se, i moydumey sara. 36 Ndunnya dumey dillaŋey go ga ni hahaara, Ni ciya humburkumay hari, Goray mana cindi ni se koyne, hal abada.»

28

1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma ne Tir mayraykoyo se: Ma maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci. A ne: Za kaŋ ni bina beeri, ni ne mo: «Ay ya irikoy fo no. Irikoyey karga ra no ay bara ga goro, teekoy game ra.» Kulu nda yaadin ni ya boro day no. Ni manti Irikoy bo, Baa kaŋ ni na ni bina sinji danga Irikoy bina cine. 3 A go, ni bisa Daniyel laakal. Gundu fo si no kaŋ ga tugu ni se. 4 Ni laakalo da ni fahama do no ni du yulwa ni boŋ se. Ni du wura da nzarfu ni jisiro ra mo. 5

Ni laakal beero da ni day da neera do no ni naŋ ni duura ma baa, Ni bina mo beeri ni duure booba sabbay se. 6 A binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ni na ni bina ciya sanda Irikoy bina cine, 7 Ay mo, kal ay ma yawyaŋ candi ka kande ni gaa, Dumi fo nooya kaŋ sinda bakaraw ka bisa i kulu. I ga ngey takubey foobu ka wongu nda ni laakal hanna din, Hal i ma ni darza ziibandi. 8 I ga ni zullandi kala ma koy guuso ra. Ni ga bu mo da buuyaŋo kaŋ dumi borey kaŋ yaŋ i wi teeku bindi ra din bu. 9 Hala hõ ni ga ne nga kaŋ ga ni wi din se kaŋ ni ya Irikoy no? Ni ya boro day no! Ni wo manti Irikoy no, bora kaŋ ga ni wi din kambe ra. 10 Buuyaŋ kaŋ dumi boro kaŋ sinda dambanguyaŋ ga bu, A cine no ni ga bu yawey kambe ra, Zama ay no k'a ci. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 11 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne, ka ne: 12 Boro izo, ma bu baray sanni te Tir bonkoono boŋ. Ma ne a se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Waato ni ga kubay kap! ni go toonante da laakal, Da boori hanno mo. 13 Irikoy kalo Eden ra no ni goro waato. Tondi darzante kulu ciya ni daabiri, ngey: Sardiyus* da topaz*, da daminti, da beril*, da oniks*, Da yaspidi*, da safir*, da karbonkal*, da emerod*, yaŋ. Ni gaayyaŋ harey da ni taalam harey mo wura yaŋ no. Hano kaŋ hane i na ni taka din no i na ngey mo soola. 14 Waato, nin no ga ti ciiti malayka* suubananta, kaŋ ga hallasi goy te. Ay na ni sinji Irikoy tondi hananta boŋ, Ni dira tondi danjikoyey game ra mo. 15 Za hano kaŋ hane ay na ni taka, Ni ya toonante no ni muraadey kulu ra, Hal a to hano kaŋ hane ay na adilitaray-jaŋay gar ni bina ra. 16 Ni day da neera booba do no ni bina to da toonye goy, ni na zunubi te mo. Woodin se no ay na ni tuti ka kaa Irikoy tondo boŋ, Ni ya iziibo no. Ya nin, malayka kaŋ ga hallasi goy te, Ay na ni halaci ka ni kaa tondi danjikoyey game ra. 17 Ni bina beeri ni booriyaŋo sabbay se. Ni fundo darza na ni laakalo hasara. Woodin se no ay na ni soote ganda. Ay na ni salle koyey jine, I ma mo daaru ka ni guna. 18 Ni goy laalo booba do, Da ni day da neera adilitaray-jaŋay ra do no ni na ni nangoray hanney ziibandi. Woodin se no ay naŋ danji ma fatta ni ra ka ni ŋwa. Ay na ni ciya boosu ndunnya ra borey kulu kaŋ ga ni gomdo yaŋ se, i ma di nin. 19 Ndunnya dumey ra, Ni baykoy kulu ga humburu ni sabbay se. Ni kokora ga ciya haŋ kaŋ ga humburandi. Goray mana cindi ni se koyne hal abada. 20 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 21 Boro izo, ma ni moyduma ye Sidon haray. Ni ma annabitaray te ka gaaba nd'a 22 ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ya nin Sidon, ay ga gaaba nda nin, Ay ga du beeray ni do. Borey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, Waati kaŋ ay na ciiti toonandi a se, Y'ay hananyaŋo bangandi a ra mo. 23 Zama ay ga balaaw da kuri donton a fondey ra. Borey kaŋ maray ga soobay ka kaŋ a ra, Takuba kaŋ go a ra kuray kulu sabbay se. Waato din gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 24 Tuuri karjikoy kulu si cindi koyne kaŋ ga Israyla dumo gooru. Gurzugay karji fo mo si no koyne kaŋ ga fun i waato dondakoy kulu kaŋ go i windanta ra. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero. 25 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga Israyla dumo margu ka fun d'a dumi cindey ra, nangey kaŋ i say ka koy. Ay ga hanan mo i do ndunnya dumey jine. D'ay na woodin te, waato din gaa no i ga goro ngey laabo kaŋ ay n'ay tamo Yakuba no din ra. 26 I ga goro a ra baani, oho, i ga windiyaŋ cina. I ga reyzin* kaliyaŋ tilam, i ma goro baani a ra, waati kaŋ cine ay na ciiti toonandi i dondakoy kaŋ go i windanta kulu boŋ. Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo.

29

1 Jiiri wayanta ra, a handu wayanta jirbi way cindi hinkanta hane no Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma ni moyduma ye Misira bonkoono Firawna do haray, ka annabitaray te ka gaaba nd'a, nga nda Misira kulu. 3 Ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Guna, ya nin, Misira Bonkoono Firawna, Ay ga gaaba nda nin kaŋ ci hari ham bambata kaŋ ga humburandi, Kaŋ ga kani nga isey ra, nin kaŋ ne: «Ay Nil isa ya ay wane no, Ay no k'a te ay boŋ se!.» 4 Amma ay ga darb'ize beeri daŋ ni garbey ra, Ay ma naŋ ni isey ra hari hamey mo ma naagu ni kobtey gaa, Ay ma ni candi ka kaa taray ni isey ra, Nin da hari ham kulu kaŋ goono ga naagu ni kobtey gaa ni banda. 5 Ay ma ni furu saajo ra mo ka fay da nin noodin, Nin da ni isey hari hamey kulu. Batama koonu ra no ni ga kaŋ, Ni si ye ka margu, i si ni fiji mo. Ay na ni nooyandi ganji hamey da beene curey se, Ni ma ciya i se ŋwaari hari. 6 Gaa no Misira gorokoy kulu ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, za kaŋ i ciya Israyla dumo se kwaari goobu. 7 Waato kaŋ i na ni di da ngey kambey, kala ni ceeri, ni na i jase boŋey kulu tooru-tooru mo. Waato kaŋ i jeeri ni gaa, ni ceeri, ni naŋ mo i cantey kulu ma goori. 8 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Guna, ay ga kande ni gaa takuba, ay ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa ni ra. 9 Misira laabo mo ga ciya kurmu, batama koonu. Gaa no i ga bay kaŋ ay no

ga ti Rabbi. Za kaŋ ni ne: «Nil isa ya ay wane no, ay no k'a te,» 10 ay binde goono ga gaaba nda nin. Ay ga gaaba nda ni isey, ay ga naŋ mo Misira ma ciya kurmu, batama kwaaray koonu soosay, za Migdol gaa kal a ma koy Siyen gaa, kala Etiyopi hirro gaa. 11 Boro ce si gana a ra, alman ce mo si gana a ra, i si goro a ra mo, kala jiiri waytaaci ma kubay. 12 Yaadin cine no ay ga Misira laabo ciya kurmu nd'a, laabu cindey kaŋ go kurmu yaŋ game ra. A galley mo ga ciya kurmuyaŋ, gallu cindey kaŋ i bagu-bagu yaŋ game ra, kal a ma to jiiri waytaaci. Ay ga Misirancey say-say no ndunnya dumey ra, ya i fay-fay ndunnya laabey ra. 13 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Jiiri waytaaca din bananta ay ga Misirancey margu ka fun d'ey ndunnya dumey ra, nangey kaŋ i say ka koy. 14 Ngey kaŋ i konda tamtaray, ay g'i ye Misira. I ma ye Patros laabu, i asuli laabo no. I ma ciya mayray kayniyo noodin. 15 I mayra ga ciya mayray kaŋ ga kayna nda ikulu mayrayey ra. I si ye ka ngey boŋ tunandi mo koyne ndunnya dumey boŋ. Ay g'i zabu hal i ma si ye ka ndunnya dumey may koyne. 16 Israyla dumo mo si ye ka de i gaa koyne, kal i ma fongu ngey waato zunubey gaa, zama se i miila ngey ma koy Misira do haray. Waato din no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero. 17 I go no, jiiri waranka cindi iyyanta ra, a handu sintina, hando jirbi sintina hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 18 Boro izo, Babila bonkoono Nebukadnezzar na nga wongu marga daŋ i ma kookari te gumo Tir boŋ, hala boro kulu boŋ te buulal, jase boŋ kulu mortu mo. Kulu nda yaadin a mana du hay kulu alhakku nga nda nga wongu marga kulu se Tir do haray, taabo kaŋ a te a boŋ din wane. 19 Rabbi, Koy Beero binde ne: A go, ay ga Misira laabo nooyandi Babila bonkoono Nebukadnezzar se. A g'a arzaka booba ku, a ma wongu arzaka ta, a m'a ŋwa wongu arzaka ŋwaari, a wongu marga alhakko nooya. 20 Ay n'a no Misira laabo, a goyo kaŋ a te din alhakku nooya, zama i goy ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 21 Han din hane no ay ga daŋ hilli fo ma fatta Israyla dumo se. Ni mo, ay ga ni meyo feeri i game ra. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

30

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma annabitaray te ka ne: Yaa no Rabbi Irikoy ci: Wa wurru ka ne: «Kaari zaaro din se!» 3 Zama zaaro maan, danga Rabbi zaaro maan nooya. A ga ciya beene hirriyaŋey han, A ga ciya dumi cindey waado alwaati. 4 Takuba ga kaa Misira gaa. Gurzugay ga bara Etiyopi ra, Waati kaŋ borey kaŋ wongu ga wi yaŋ goono ga kaŋ Misira ra, A g'a arzaka ku, a g'a dabey bagu-bagu mo. 5 Etiyopi, da Libi, da Ludu, da Laarabey laabo kulu, da Kub, da amaana laabo izey, takuba g'i zeeri Misira banda. 6 Yaa no Rabbi ci: Ngey din kaŋ goono ga Misira gaabandi, Ngey mo ga kaŋ. A hino boŋbeera ga ye ganda. Za Migdol gaa kal a ma koy Siyen gaa, I kulu ga kaŋ da takuba a ra. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 7 I ga ciya kurmuyaŋ laabey kaŋ sinda gorokoyaŋ game ra. A galley mo go galley kaŋ i bagu-bagu yaŋ game ra. 8 I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, D'ay na danji daŋ Misira gaa. A gaakoy mo, i kulu ga ceeri. 9 Han din hane diyayaŋ ga fun ay do ka koy hiyaŋ ra zama i ma Etiyopi borey kaŋ goro baani samay ra humburandi. Gurzugay ga kaa i gaa sanda Misira zaaro cine wane. Zama nga neeya: a goono ga kaa! 10 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga Misira borey ban Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra. 11 Nga nda nga borey care banda, Ngey kaŋ biney ga bi ka bisa dumey kulu, Ay g'i candi ka kand'ey, Zama ngey ma laabo halaci se. I ga takuba foobu ka Misira wongu, I ma laabo toonandi nda borey kaŋ i wi mo. 12 Ay ga naŋ Nil goorey ma sundu, Ya laabo neera boro laalo fooyaŋ se. Ya laabo nda haŋ kaŋ go a ra kulu ciya kurmu yawyaŋ kambe ra. Ay, Rabbi no k'a ci. 13 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga toorey halaci, Ya naŋ mo himandi-himandey ma ban Nof ra. I si ye ka mayko fo daŋ koyne kaŋ Misira ize no. Ay ga humburkumay daŋ Misira laabo ra mo. 14 Patros mo, ay g'a ciya kurmu, Ya danji daŋ Zowan gaa, Kwaara kaŋ se i ga ne Nof mo, Ya ciiti toonandi a ra. 15 Ay g'ay futa gusam Sin boŋ, Kaŋ ci Misira wongu cinaro, Ya No kwaara jama mo alandaaba. 16 Ya danji daŋ Misira laabo gaa. Sin ga koli foyriyaŋ ra, i ga Nof bagu, Nof mo ga di taabi han kulu. 17 Aben da Pibeset ra sahãkooney, takuba g'i zeeri, I wayborey mo ga koy tamtaray ra. 18 Tafanes ra mo, wayna ga te kubay waati kaŋ cine ay na Misira caley* ceeri noodin. A hino boŋbeera mo ga ban noodin a ra. Nga bumbo din mo, buru g'a daabu, A ize wayey mo ga koy tamtaray ra. 19 Yaadin cine no ay ga ciiti toonandi nd'a Misira gaa, I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 20 Jiiri way cindi fa ra, a handu sintina, jirbi iyyanta hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 21 Boro izo, ay na Misira bonkoono Firawna kambe ceeri. A go mo, i man'a didiji a ma dabu ka te baani se, kaŋ ga naŋ a ma te gaabi kaŋ ga takuba gaay. 22 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga gaaba

nda Misira bonkoono Firawna, ay g'a kambey ceeri-ceeri, wo kaŋ gonda baani da wo kaŋ jin ka ceeri din. Ay ma naŋ takuba ma fun a kambe ra ka kaŋ. 23 Ay ma Misirancey say-say ndunnya dumey ra, ay g'i fay-fay laabu cindey ra. 24 Zama ay ga Babila bonkoono kambey gaabandi k'ay takuba daŋ a kambe ra. Amma ay ga Firawna kambey ceeri-ceeri, zama a ma duray a jine nda durayyaŋ danga boro kaŋ gonda buuyaŋ marayyaŋ wane. 25 Yaadin cine no ay ga Babila bonkoono kambey gaabandi nd'a, amma Firawna waney ga sooli. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, saaya kaŋ cine ay n'ay takuba daŋ Babila bonkoono kambe ra, a n'a salle mo ka gaaba nda Misira laabo. 26 Waato kaŋ ay na Misirancey say-say ndunnya dumey ra, k'i fay-fay ndunnya laabey ra, i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

31

1 I go no, jiiri way cindi fa ra, a handu hinzanta zaari sintina, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma ne Misira bonkoono Firawna nda nga jama marga se: Ni ya may wadde no, ni beera do haray? 3 A go, Assiriya ya sedre* no Liban ra da kambe hannoyaŋ kaŋ gonda bi. A ga ku, kal a boŋo koy ka to hala burey ra. 4 Hari no k'a kuru, laabo cire haro naŋ a ma ku, A goorey n'a tilamyaŋ do kulu windi, A hari laawaley mo koy saajo tuurey kulu do. 5 A se no a ku da saajo tuurey kulu. A kambey baa gumo, I ku, i zay mo hari booba sabbay se. 6 Beene curayzey kulu na ngey fitiyaŋ te a kambey boŋ, Ganji hamey kulu na ngey izey hay a kambey cire, Ndunnya dumi beerey mo goro a biyo ra. 7 Yaadin cine no a ciya ihanno nga beera da nga kambe kuuyaŋo do, Zama a kaajey to hari boobo gaa. 8 Sedrey kaŋ go Irikoy kalo ra si kar a gaa, Sipres tuurey mana to a kambey beera cine, Plantan tuurey mo mana to a kambe kayney beera gaa. Tuuri fo mo si no Irikoy kalo ra kaŋ i ga kar a booriyaŋo gaa. 9 Ay no k'a ciya ihanno, Za kaŋ ay n'a no kambe boobo, Hala tuurey kulu kaŋ go Eden, Irikoy kalo ra, i canse a gaa. 10 Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ a beeri nga kuuyaŋ gaa, a na nga boŋ salle hala beene burey gaa, a bina mo beeri a kuuyaŋo sabbay se, 11 ay mo, kal ay m'a daŋ dumi cindey koy fo kambe ra. Nga mo, daahir a ga goy Assiriya gaa a laala hina me. Ay n'a gaaray no. 12 Ndunnya dumey ra yawyaŋ kaŋ ga humburandi, i n'a beeri ka zeeri ka fay d'a mo. Tondi kuukey boŋ da goorey kulu ra no a kambey kaŋ. A kambe kayney mo, i kulu ceeri-ceeri hari zuray kulu me gaa yaŋ. Ndunnya dumey kulu mo tun ka fun a biyo ra k'a naŋ. 13 A kurmey boŋ no beene curey kulu ga goro, ganji hamey kulu mo ga kani a kambey boŋ. 14 I na woodin te no zama hari me gaa tuurey kulu ma si ngey boŋ beerandi ngey kuuyaŋo sabbay se. I ma si ngey boŋ salle mo ka to beene burey gaa haray. I hinkoyey mo kaŋ ga hari haŋ, i kulu ma si tun ka kay ka ngey kuuyaŋo cabe. Zama i kulu, i n'i nooyandi buuyaŋ se, yongo ndunnya se ganda nangey ra yaŋ, borey izey game ra, ngey da borey kaŋ yaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. 15 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hano din kaŋ hane a zulli ka koy Alaahara din, ay naŋ i ma bu baray te han din. Ay na guusuyaŋey daabu a boŋ, ay kaseeti a isey gaa, hari boobey mo kay. Ay daŋ Liban ma bu baray te a sabbay se, saajo tuurey kulu mo lakaw a sabbay se. 16 Ay naŋ ndunnya dumey ma jijiri a kaŋyaŋo yooja maayaŋ se, waato kaŋ cine ay n'a tuti ka kond'a Alaahara, ngey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra yaŋ banda. Eden tuurey, hari hankoy kulu, da Liban wane suubanantey kaŋ boori nda i kulu, i du kunfayaŋ ndunnya se ganda nangey ra. 17 Ngey mo, i zumbu Alaahara ra a banda, ngey kaŋ yaŋ takuba wi din do. Oho, ngey kaŋ ciya a kambey, sanda a biyo ra gorokoy nooya dumi cindey ra. 18 May no ga ti ni wadde binde darza nda beeray cine ra Eden tuurey ra? Kulu nda yaadin, i ga ni zumandi hala ndunnya se ganda nangey ra, Eden tuurey banda. Ngey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ, i bindo ra no ni ga kani, da ngey kaŋ yaŋ takuba wi din banda mo. Firawna nda nga jama kulu nooya, yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

32

1 Jiiri way cindi hinkanta ra, a handu way cindi hinkanta zaari sintina, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma bu baray te Misira bonkoono Firawna boŋ, ka ne a se: I na ni deedandi nda muusu beeri ize ndunnya dumey ra, Da ham beeri kaŋ go teekoy ra mo. Ni ga bagu ka fatta ni isey ra, Ni ga harey butugu nda ni cey, Ni g'i isey ziibandi mo. 3 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay g'ay taaro salle ka ni daabu nd'a, Ndunnya dumey ra jama boobo care banda, I ga ni candi mo ka kande ay taaro ra. 4 Ay ga fay da nin mo taray. Ya ni furu saajo batama ra, Ya naŋ beene curey kulu ma zumbu ni boŋ, Ya ndunnya hamey kulu kungandi nda nin mo. 5 Ay ma ni hamo daaru tondi kuukey boŋ, Ya goorey toonandi nda ni ham fumba. 6 Ay ga laabo tayandi, Nango kaŋ ni goono ga zi ni

kuro ra, Kal a ma koy tondi kuukey gaa. Hari zuru fondey mo ga to nda nin. 7 Waato kaŋ ay na ni danjo wi, ay ga beena daabu, Ya handariyayzey bare ka ciya kubay, Ya wayna daabu nda buru, Hando mo si nga kaaro no. 8 Ay ga beene annurey kulu kaŋ ga nyaale bare ka ciya kubay ni boŋ, Ya naŋ ni laabo ma te kubay. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 9 Ay ga ndunnya dumi boobo biney kankam, Waati kaŋ cine ay konda ni halaciyaŋo baaru ndunnya dumey game ra, Hala nda laabuyaŋ kaŋ ni mana bay baa ce fo. 10 Haciika, ay ga naŋ ndunnya dumi boobo ma joote ni sabbay se. I bonkooney mo ga humburu gumo ni sabbay se, Waati kaŋ cine i di ay go g'ay takuba feeni ngey jine. I ga soobay ka jijiri saaya kulu, Boro fo kulu gaahamo ga jijiri nga fundo sabbay se, Ni kaŋyaŋo hane. 11 Zama Babila bonkoono takuba ga kaŋ ni boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 12 Hinkoyey takubey no ay ga naŋ i ma ni jama zeeri nd'ey, I kulu ndunnya dumey koyyaŋ no kaŋ ga humburandi. I ga Misira boŋbeera hasara, a jama kulu mo ga halaci. 13 Ay g'a almaney kulu halaci mo, Wo kaŋ yaŋ goono ga goro hari boobey meyey gaa. Boro ce si no, alman ce kobsi mo si no kaŋ g'i butugu. 14 Waato din gaa no ay ga naŋ i harey ma te tisiyu. I isey ma zuru _nda albarka|_ sanda ji cine. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Waato kaŋ ay na Misira laabo ciya kurmu, Laabu kaŋ jaŋ hay kulu kaŋ a goro nd'a waato, Waato kaŋ ay na boro kulu kaŋ go ga goro a ra kar, Waati din no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 16 Bu baray nooya kaŋ i g'a te dooni, yaadin no ndunnya dumey izey wayey ga bu baray te d'a. Misira, hala nd'a jama kulu se mo i ga bu bara din te. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 17 I go no, jiiri way cindi hinkanta ra, hando jirbi way cindi guwanta hane no, Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 18 Boro izo, ma baray Misira jama marga se. M'a zumandi, nga nda ndunnya dumi darzakoyey ize wayey, i ma koy Alaahara, ngey nda borey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. 19 May no ni boori nd'a? Soobay ka zulli! Ni ga kani borey kaŋ sinda dambanguyaŋ banda. 20 Borey kaŋ i ga wi da takuba din ra no i ga kaŋ. I na takuba waadu a se, i m'a ku mo, nga nda nga jama marga. 21 Hinkoyey ra gaabikooney ga Misira nda nga amaana borey sanni te kaŋ ga fun Alaahara bindo ra. I ga ne: «I kaŋ! I kani siw! ngey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ, kaŋ yaŋ takuba wi din.» 22 Assiriya go noodin, nga nda nga jama kulu, a saarayey n'a windi. Borey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri. 23 I saarayey go hala guuso daba bananta. A jama mo go g'a saara windi, ngey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri, ngey kaŋ na borey humburandi fundikooney laabo ra nooya. 24 Elam go noodin, nga nda nga jama kulu, i go g'a saara windi. Borey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri. I koy Alaahara dambanguyaŋ si, ngey kaŋ ga humburandi waato fundikooney laabo ra. I haawo go i gaa ga jare ga koy, ngey nda guuso ra zulliko cindey care banda. 25 I na daari daaru a se borey kaŋ i wi din game ra, nga nda nga jama kulu. I saarayey go a windanta, i kulu sinda dambanguyaŋ, borey kaŋ takuba zeeri nooya, (baa kaŋ i ciya humburkumay hari yaŋ fundikooney laabo ra). I na ngey haawo jare, ngey nda borey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. I n'i daŋ borey kaŋ i wi din game ra. 26 Mesek da Tubal da ngey jama marga kulu go noodin, i saarayey go g'i windi. I toonando kulu kaŋ sinda dambanguyaŋ no. Takuba n'i zeeri, baa kaŋ i ciya humburkumay hariyaŋ fundikooney laabo ra. 27 I si kani doŋ hinkoyey banda, borey kaŋ sinda dambanguyaŋ din do haray, ngey kaŋ zulli ka koy Alaahara nda ngey wongu jinayey care banda. I na ngey takubey jisi ngey boŋ cire, amma i laala alhakko go i biriyey boŋ, baa kaŋ yaarukomey din ciya humburkumay hariyaŋ fundikooney laabo ra. 28 Amma nin wo, Firawna, i ga ni ceeri no borey kaŋ sinda dambanguyaŋ bindi ra. Ni ga kani borey kaŋ takuba zeeri din banda. 29 Edom mo go noodin, a koyey d'a mayraykoyey kulu, da ngey hin kulu. I n'i jisi no borey kaŋ takuba zeeri din banda. I ga kani, ngey nda borey kaŋ sinda dambanguyaŋ care banda, da ngey mo kaŋ ga zulli ka koy guuso ra. 30 Azawa kambe haray koyey kulu mo go noodin, da Zidonancey kulu, kaŋ yaŋ zulli haawi ra borey kaŋ i wi din banda, hala nda ngey humburandiyaŋo kaŋ i cabe ngey hino do. Borey kaŋ sinda dambanguyaŋ no, i go ga kani, ngey da ngey kaŋ takuba zeeri care banda. I haawo go i se ga jare, ngey nda borey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. 31 Firawna ga di ey. A ga du yaamaryaŋ nga jama kulu kaŋ takuba zeeri din sabbay se -- Firawna nda nga marga kulu nooya. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 32 Zama baa kaŋ ay n'a ciya humburkumay hari fundikooney laabo ra, kulu nda yaadin ay g'a kanandi borey kaŋ sinda dambanguyaŋ bindo ra, nga nda ngey kaŋ takuba zeeri din care banda, sanda Firawna nda nga jama kulu nooya. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

33

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma salaŋ ni borey se ka ne: Hala day ay na

takuba candi ka kande laabu fo gaa, laabo din borey mo ga boro fo suuban ngey game ra, i ga bora din daŋ a ma ciya ngey se batuko. 3 Nga mo, d'a di takuba goono ga ba ka kaa laabo din gaa, a ma hilli kar ka borey kaa baaru. 4 To, boro kulu kaŋ maa hillo hẽeno, a na saalay kaa mo, da takuba kaa ka bora din ŋwa, kal a kuri alhakko ma goro nga bumbo din boŋ. 5 Zama a maa hillo hẽeno, a na saalay kaa ka muray. A kuro alhakko go a boŋ, zama nd'a na bayrandiyaŋo saal, doŋ a ga du ka yana nda nga fundo. 6 Amma hala day batukwa di takuba goono ga kaa, a mana hilli kar mo, jama mo mana du baaru, kala takuba kaa ka boro fo ŋwa i ra -- boro woodin, a taalo ra no i n'a wi, amma ay g'a kuro alhakko ceeci batukwa gaa. 7 Yaadin cine no ni go, nin, boro izo: ay na ni daŋ ma ciya batuko Israyla dumo se. Woodin sabbay se no, ni ma maa sanni kaŋ ay meyo ga ci ka kaseeti i gaa ay se. 8 D'ay ne boro laalo se: Ya nin boro laalo, daahir no ni ga bu -- ni mo, ni mana salaŋ zama ni ma boro laala din kaseeti hala a ma nga fonda naŋ, to, boro laala din ga bu nga taalo ra. Amma ay g'a kuro alhakko hã ni gaa. 9 Amma, hala day ni na boro laala kaseeti zama a ma fay da nga fonda, nga mo, a mana bare ka nga fonda naŋ, kulu a ga bu nga taalo ra, amma nin wo, ni na ni fundo kaa kambe. 10 Ni mo, boro izo, ni ma ne Israyla dumo se: Araŋ wo ne: «Iri taaley da iri zunubey go iri boŋ. Iri go ga ban mo i sabbay se. Mate no iri ga te ka faaba nd'a binde?» 11 Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze d'ay fundo, ay sinda kaani maayaŋ fo boro laalo buuyaŋ se. Dambe day ilaala din ma bare ka fay da nga fonda, hal a ma funa. Wa bare, wa bare fa! ka fay d'araŋ fondo laaley! Ya Israyla dumo, ifo se no araŋ ga ba araŋ ma bu? 12 Ni mo, boro izo, ma ne ni borey se: Adilante adilitara s'a faaba han kaŋ hane a na taali te bo. Laalakoy mo, a laala s'a zeeri han kaŋ hane a bare ka fay da nga goy laaley. Adilante mo si hin ka funa nga adilitara sabbay se han kaŋ hane a na zunubi te. 13 D'ay ne adilante se kaŋ daahir a ga funa, da nga mo de nga boŋ adilitara gaa hal a na taali te mo, i si fongu a adilitaray goyey kulu kaŋ a te gaa, amma a taalo kaŋ a te din se no a ga bu. 14 Hala hõ mo koyne, d'ay ne boro laalo se kaŋ daahir a ga bu -- nga mo, d'a bare ka fay da nga zunubo, a na haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal te mo, 15 sanda nga din, ilaala, d'a na tolme yeti nga koyo se, a na haŋ kaŋ nga kom mo yeti koyne, a na hin sanney kaŋ ga kande fundi gana, a mana zunubi fo te -- daahir a ga funa no, a si bu bo. 16 A zunubey kaŋ a te din, i si baa afolloŋ gaay a boŋ koyne, za kaŋ a na haŋ kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ ga halal te. Daahir no a ga funa. 17 Kulu nda yaadin, ni borey goono ga ne: «Koy Beero fonda no si saba,» amma ngey din, i fondey day no si saba. 18 Da adilante bare ka fay da nga adilitara, a na zunubi te mo, a ga bu woodin sabbay se. 19 Wala mo, da boro laalo no ka bare ka fay da nga laalayaŋo, a go mo, a ga haŋ kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ ga halal te, woodin sabbay se no nga mo ga funa. 20 Amma araŋ ne: «Koy Beero fonda no si saba.» Ya araŋ Israyla dumo, araŋ afo kulu, bora fonda boŋ no ay ga ciiti a se. 21 Iri tamtara jiiri way cindi hinkanta, a handu wayanta, jirbi guwanta hane, kala boro fo kaŋ du ka yana Urusalima ra kaa ay do ka ne: «I na gallo ŋwa!» 22 Hala bora kaŋ du ka yana din ga kaa, wiciri kambo, kulu Rabbi kamba go ay boŋ. A n'ay meyo fiti mo, hala waati kaŋ cine bora din kaa susuba ra, ay meyo go feerante, kaŋ ay mana ye ka dangay koyne. 23 Alwaato din ra Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 24 Boro izo, ngey kaŋ goono ga goro nangu kurmey wo ra Israyla laabo ra, i goono ga ne: «Ibrahim ya boro folloŋ no, a na laabo kulu tubu mo. Amma iri wo, iri ga baa gumo. Rabbi na iri no laabo, iri tubu hari no.» 25 Ni binde ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ ga ham ŋwa nda nga kuro, araŋ goono g'araŋ toorey guna ka kuri mun. Yaadin gaa, araŋ ga laabo ŋwa no, wala? 26 Araŋ kaŋ goono ga naanay araŋ takubey gaa, ya araŋ fanta hari teekoy, araŋ kulu kaŋ g'araŋ gorokasin wande sara, araŋ no ga laabo ŋwa, wala? 27 Haŋ kaŋ ni ga ci i se neeya: Rabbi, Koy Beero ne: Ay ze d'ay fundo, haciika baa borey kaŋ go nangu kurmey din ra, ngey mo takuba g'i zeeri. Borey kaŋ go saajo batama ra mo, ay g'i nooyandi ganji hamey se i m'i ŋwa ka ban. Borey kaŋ go wongu fuwey da tondi guusey ra, ngey mo balaaw g'i wi. 28 Ay ga laabo ciya kurmu koonu mo. A hino boŋbeera ga ban. Israyla tondi kuukey mo ga ciya kurmu, boro kulu si gana i ra. 29 Waato din gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waato kaŋ ay na laabo ciya kurmu koonu, fanta harey kulu kaŋ i te din sabbay se. 30 Ni bumbo mo, boro izo, ni sanni: ni borey goono ga ni sanni te birni cinaro do haray da windi meyey gaa mo. I goono ga salaŋ ngey nda care se, boro fo kulu nda nga nya-ize ka ne: «Ay g'araŋ ŋwaaray no, wa kaa ka maa sanni kaŋ fun Rabbi do.» 31 I ga kaa ni do sanda mate kaŋ i doona ka te. I ga goro ni jine danga ngey ciya ay boroyaŋ no. I go ga maa ni sanney, amma i si i goyo te. Zama i meyey ra no i ga baakasinay boobo cabe, amma i biney go i duura do haray. 32 A

go mo, nin wo Ezeciyel, baakasinay doonko no ni ga hima i se, boro kaŋ gonda farhã kaano jinde, kaŋ ga waani foori hari karyaŋ gumo. Zama i go ga maa ni sanney, amma i si i goyo te. 33 Da woodin te -- a go mo, a ga ba ka sintin -- waato din gaa no i ga bay kaŋ annabi goro ngey do waato. 34

1 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 «Boro izo, ma annabitaray te Israyla hawjiyey boŋ, ma annabitaray te. Ma ne hawjiyey din se: Wa maa haŋ kaŋ Rabbi Irikoy ci. A ne: Kaari, Israyla hawjiyey! kaŋ ngey boŋ no i ga kuru. Manti a ga hagu hawjiyey ma feeji kurey kuru bo? 3 Araŋ goono ga inaasey ŋwa, araŋ ga bankaaray te da i hamney, araŋ ga biiriyaŋ waney wi ka ŋwa, amma araŋ si kurey kuru. 4 Araŋ si wo kaŋ yaŋ fam gaabandi, araŋ si doorikomey yayandi, haŋ kaŋ ceeri mo, araŋ s'a dabu. Haŋ kaŋ te boŋdaray mo, araŋ si ye ka kand'a, haŋ kaŋ daray, araŋ s'a ceeci, amma gaabi-nda-gaabi no araŋ n'i may. 5 I kar ka say-say hawji jaŋay sabbay se. I ciya ganji ham kulu se ŋwaari hari, i say-say nooya. 6 Ay feejey te boŋdaray tondi kuukey ra nangu kulu, da tudu beerey boŋ. Oho, ay feejey say-say ndunnya fando kulu boŋ. Ceeciko si no, boro kulu si no kaŋ g'i ceeci. 7 Wa maa fa, ya araŋ hawjiyey, Rabbi sanno neeya: 8 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: ay ze d'ay fundo, za kaŋ ay kuro ciya wongu kuyaŋ hari, ay feejey ciya ŋwaari hari ganji hamey kulu se, zama kuruko si no se, ay hawjiyey mo mana ay feejey ceeci, amma hawjiyey soobay ka ngey boŋ kuru no, i mana ay feejey wo kuru -- 9 wa maa fa, ya araŋ hawjiyey, wa maa Rabbi sanno!! 10 Rabbi, Koy Beero ne: A go, ay ga gaaba nda hawjiyey, i kambe ra mo no ay g'ay feejey ceeci, ay g'i daŋ i ma fay da feejey kuruyaŋ. Hawjiyey din si ye ka ngey boŋ kuru mo koyne. Ay g'ay feejey faaba ka kaa i meyey ra, ay feejey ma si ye ka ciya i ŋwaari hari koyne.» 11 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «A go, Ay bumbo g'ay feejey ceeci, ya i ce gana mo. 12 Sanda mate kaŋ cine hawji ga nga feejey ce gana waati kaŋ a go i banda, d'i kar ka say, yaadin cine no ay mo, ay g'ay feejey ce gana. Ay g'i faaba nangey kulu ra kaŋ i n'i say ka kond'ey kubay da beene hiiriyaŋ hane. 13 Ay g'i margu ka fun d'ey ndunnya dumey ra, da laabu waani-waaney ra, k'i sambu ka kond'ey ngey laabo ra. Ay g'i kuru mo Israyla tondi kuukey boŋ, da hari zurey meyey gaa, da laabo nangey kulu kaŋ ra borey goono ga goro. 14 Ay g'i kuru kuray nangu hanno ra, Israyla tondi kuukey boŋ no i ga kuru. Noodin mo no i ga kani kali hanno ra, nangu albarkante ra mo no i ga kuru Israyla tondey zumbanta boŋ. 15 Ay bumbo no g'ay feejey kuru, ka kond'ey naŋ-kaniya do. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 16 Ay ga wo kaŋ daray ceeci, wo kaŋ i gaaray mo, ay ma ye ka kand'a. Wo kaŋ ceeri mo y'a dabu, wo kaŋ gonda doori y'a gaabandi, amma inaasey da gaabikooney, ay g'i halaci. Ciiti hanno no ay g'i kuru nd'a. 17 Araŋ binde, ya ay kuro, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ciiti dumbu feejey da care game ra, feeji gaarey da hincin jindey kulu game ra mo. 18 Mate no? Hay fo kayna no araŋ se, kaŋ araŋ kuru kuray nangu hanna ra, hala koyne araŋ m'araŋ kuray nangu cindo taamu-taamu nd'araŋ cey? Araŋ na hari kaŋ ga hanan tisiyu haŋ, hala mo koyne wo kaŋ cindi araŋ m'a ye ka butugu nd'araŋ cey? 19 Ay feeji cindey ma wo kaŋ araŋ taamu-taamu nd'araŋ cey din ŋwa, i ma wo kaŋ araŋ n'a butugu nd'araŋ ce din haŋ, wala? 20 Rabbi, Koy Beero binde ne i se: A go, in d'ay boŋ no ga ciiti dumbu, inaasey da ifaabey game ra. 21 Za kaŋ araŋ tuti nd'araŋ gaahamey d'araŋ jase boŋey, araŋ na londibuunay kulu tuti ka zeeri nd'araŋ hilley, hal araŋ n'i kar ka say-say -- 22 woodin sabbay se kala ay m'ay kalo faaba. I si ye ka ciya wongu kuyaŋ hari koyne. Alman da alman game ra no ay ga ciito dumbu. 23 Ay ga hawji folloŋ daŋ i banda, a m'i kuru, sanda ay tamo Dawda nooya. Nga bumbo no g'i kuru, a ga ciya i hawji. 24 Ay, Rabbi mo, ay ga ciya i Irikoyo, ay tamo Dawda mo mayraykoy no i jine. Ay, Rabbi, ay no ka ci. 25 Ay ga laakal kanay alkawli te mo, in d'ey game ra. Ay ga naŋ ganji ham laaley ma ban laabo ra, zama feejey ma goro baani samay saajo ra, i ma jirbi mo saajo tuuri zugey ra. 26 Ngey nda ngey boŋ, d'ay tondo windanta nangey ra mo, ay g'i ciya albarka hari. Ay ga naŋ beene hari ma kaa nga alwaato ra, beena ga te hari, albarka wane. 27 Farey tuurey ga hay, laabo ga nga nafa kaa taray, i ga goro baani samay ngey laabo ra mo. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay n'i tamtaray calo ceeri, ay n'i faaba mo koyne wo kaŋ yaŋ do i go tamtaray kambe ra. 28 I si ye ka ciya wongu kuyaŋ hari dumi cindey din se koyne. Ganji ham mo si ye k'i ŋwa koyne, kal i ma goro baani samay. Boro fo kulu si no kaŋ g'i humburandi. 29 Ay ga du i se tilamyaŋ nangu albarkante. I si ye ka tonton ka halaci da haray koyne laabo ra. Dumi cindey si ye k'i wow koyne. 30 Gaa no i ga bay kaŋ ay, Rabbi ngey Irikoyo, ay go ngey banda. Ngey mo, Israyla dumo, ay boroyaŋ no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 31 Araŋ wo, ay feejey, ay kuray nango feejey, araŋ ya boroyaŋ

no, ay mo no ga ti araŋ Irikoyo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»
35
1 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Ya nin, boro izo, ma ni moyduma ye Seyir tondo do haray da gaaba. Ma annabitaray te ka gaaba nd'a. 3 Ma ne a se: A go, ay ga gaaba nda nin, ya Seyir tondo, ay g'ay kambe salle ni boŋ, ay ma ni ciya kurmu nda batama falulle. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 4 Ay ga ni galley ciya koonu, ni ga ciya kurmu nangu. Gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 5 Zama ni na duumi konnari jisi ni bina ra Israyla se. Ni n'i nooyandi mo takuba se i masiiba zaaro hane, ciiti bananta hane nooya. 6 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woodin se no ay ze d'ay fundo, ay ga ni nooyandi kuri se, kuri ga ni gaaray mo. Za kaŋ ni mana konna kuri munyaŋ, woodin sabbay se no kuri munyaŋ ga ni gaaray. 7 Yaadin cine no ay ga naŋ Seyir tondo ma ciya kurmu nda batama falulle mo. Ay ga naŋ a ma jaŋ boro kaŋ ga furo nda boro kaŋ ga fatta a ra. 8 Ay g'a tondi kuukey toonandi d'a waney kaŋ i wi. Ni tudey boŋ, da ni goorey ra, hala nda ni hari zurey kulu meyey gaa, borey kaŋ takuba guuru ga kaŋ. 9 Ay ga ni ciya kurmu duumi. Borey si goro ni galley ra koyne. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 10 Zama ni ne: «Ndunnya kunda hinka wo, da laabu hinka wo ga ciya ay wane, iri g'i ŋwa mo,» baa day kaŋ Rabbi go noodin waato. 11 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay binde ze d'ay fundo, ka ne ay ga goy ni gaa ni futa boŋ da ni cansa boŋ mo, kaŋ ni cabe i se konnaro kaŋ ni goono ga te i se din ra. Han kaŋ hane ay na ciiti te ni se binde, ay g'ay boŋ bangandi i game ra. 12 Ni ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay maa ni alaasiray sanney kulu kaŋ ni te ka gaaba nda Israyla tondi kuukey. Ni goono ga ne: «I ciya kurmuyaŋ. Iri ga du ey k'i ŋwa ka ban!» 13 Araŋ n'araŋ boŋ beerandi ka gaaba nd'ay d'araŋ meyey. Araŋ na sanni boobo te ay boŋ, ay maa mo. 14 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Waati kaŋ cine ndunnya kulu goono ga bine kaani te, ay ga ni ciya kurmu, kaŋ boro kulu si ni ra. 15 Sanda mate kaŋ cine ni farhã Israyla dumo tubo boŋ, zama se a ciya kurmu, yaadin cine no ay ga te ni mo se. Nin, ni ga ciya kurmu, ya nin Seyir tondo, nin da Edom da nga tooyaŋo kulu. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.
36
1 Ni mo, boro izo, ma annabitaray te Israyla tondi kuukey se ka ne: Ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa Rabbi sanno. 2 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ibare na fafaryaŋ sanni te araŋ se ka ne «Ahãa! waato tudey boŋ sududuyaŋ nangey din ciya iri mayray hari!» 3 Ni binde, kala ni ma annabitaray te ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ i n'araŋ naŋ kurmu, i n'araŋ tutubu parkatak kuray kulu, zama araŋ ma ciya mayray hari ndunnya dumi cindey se, sanni da mimanda hari mo borey se -- 4 woodin se binde, ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero goono ga ci tondi kuukey da tudey, da hari zuru fondey, da goorey, da batama falulley, da galley kaŋ te kurmu din se, wo kaŋ yaŋ ciya wongu arzaka, dondayaŋ hari yaŋ no ndunnya dumi cindey borey se kaŋ go g'i windi -- 5 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Haciika ay canse korna ra ay salaŋ ka gaaba nda dumi cindey, da Edom kulu mo, ngey kaŋ n'ay laabo di k'a ciya ngey mayray hari. I goono ga farhã ngey biney ra gumo, da donda-caray ngey biney ra, zama ngey m'a ciya wongu arzaka. 6 Ni binde ma annabitaray te Israyla laabo sanni boŋ ka ne tondi kuukey, da tudey, da hari zuru fondey, da goorey din se kaŋ yaadin no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay cansa nd'ay futay korna ra no ay salaŋ, zama araŋ di wowi dumi cindey kambe ra. 7 A binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze ka ne: Haciika, dumi cindey kaŋ goono g'araŋ windi ga ngey haawo jare. 8 Amma araŋ, ya Israyla tondi kuukey, araŋ _boŋ tuuri-nyaŋey|_ ga te kambeyaŋ, araŋ ma nafa hay ay borey Israyla izey se, zama i kaayaŋ maan tak! 9 Zama a go, araŋ do haray no ay go. Ay ga bare ka ye araŋ do haray, i g'araŋ hanse ka duma. 10 Ay ga naŋ borey ma baa araŋ boŋ, Israyla dumo kulu nooya, oho, a kulu. Galley ga ye ka goro nda boroyaŋ ngey ra, i ga ye ka kurmu zeeney cina mo. 11 Ay ga ye ka naŋ boro nda alman ma baa araŋ se koyne, i ga izeyaŋ hay ka tonton mo. Ay ga naŋ mo i ma goro araŋ ra sanda waato jirbey misa cine, hala mo ya albarka te araŋ se kaŋ ga bisa sintina wano. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 12 Oho, ay ga naŋ borey kaŋ ga ti ay jama Israyla m'araŋ taamu. Ni ga ciya i mayray hari, ni ga ciya i se tubu, ni si ye k'i mursandi da izeyaŋ mo koyne. 13 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ i goono ga ne ni se: «Ni ya boro ŋwaari no, ni na ni laabo mursandi nda izeyaŋ,» 14 ni binde si ye ka borey ŋwa ka ban koyne. Ni si ye ka ni laabo mursandi nda izeyaŋ mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Ay si yadda ni ma ye ka maa wowi sanney din koyne dumi cindey meyey ra. Ndunnya dumey si ye ka ni wow koyne, ni si ye ka ciya

hartayaŋ daliili ni borey se koyne. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 16 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 17 Boro izo, waato kaŋ Israyla dumo goro ngey laabo ra, i n'a ziibandi nda ngey muraadey da ngey goyey. Ay do i fonda ga hima sanda wayboro kaŋ di ziibi. 18 Woodin se no ay n'ay futay korna gusam i boŋ, kuro kaŋ i mun laabo ra sabbay se, zama mo koyne i n'a ziibandi nda ngey toorey. 19 Ay n'i say-say mo dumi cindey ra k'i duma ndunnya laabey ra. I muraadey d'i goyey boŋ no ay n'i ciiti. 20 Waato kaŋ i to dumi cindey do, nangey kaŋ yaŋ i koy, i n'ay maa hanna ziibandi, za kaŋ borey n'i ciine te ka ne: «Rabbi borey neeya, day i fatta a laabo ra.» 21 Amma ay wo, ay saal ay maa hanna darza, maa kaŋ Israyla dumo ziibandi dumi cindey game ra, nangey kaŋ i koy. 22 Woodin sabbay se, kala ni ma ne Israyla dumo se: Yaawo no Rabbi, Koy Beero ci: Ya Israyla dumo, ay si woodin te araŋ sabbay se bo, amma ay maa hanna sabbay se, nga kaŋ araŋ ziibandi dumi cindey ra, nangey kaŋ araŋ koy. 23 Ay mo, kal ay m'ay maa beero fay waani, nga kaŋ i ziibandi dumi cindey ra, ay maa kaŋ araŋ ziibandi i bindo ra. Dumi cindey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay hanan araŋ do i jine. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 24 Zama ay g'araŋ margu k'araŋ kaa dumi cindey ra, da laabey kulu ra, ya araŋ sambu ka kande araŋ laabo ra. 25 Gaa no ay ga hari kaŋ ga hanan say-say araŋ gaa, araŋ ga hanan mo. Araŋ kazaamatarayey d'araŋ toorey kulu gaa no ay g'araŋ hanandi. 26 Bine taji mo no ay g'araŋ no, ay ga biya taji mo daŋ araŋ ra. Araŋ gaahamey ra mo ay ga tondi bina din sambu, ya araŋ no bine hanno, basi wane. 27 Ay g'ay Biya daŋ araŋ ra, ya araŋ candi ay hin sanney ra, araŋ g'ay farilley haggoy k'i goy te mo. 28 Araŋ ga goro mo laabo kaŋ ay n'araŋ kaayey no din ra. Araŋ ga ciya ay jama, ay mo ga ciya araŋ Irikoyo. 29 Ay g'araŋ faaba mo k'araŋ kaa araŋ kazaamatarayey kulu ra. Ay ga ntaasu ce ka ne a ma baa, ay si haray candi ka kande araŋ gaa bo. 30 Ay ga naŋ tuuri-nya da fari nafa ma baa, araŋ ma si ye ka di kayna koyne dumi cindey ra haray sabbay se. 31 Waato din gaa no araŋ ga fongu araŋ muraadu laaley, d'araŋ goyey kaŋ si boori. Araŋ g'araŋ boŋ fanta araŋ boŋ se, araŋ goy laaley d'araŋ fanta harey sabbay se. 32 Araŋ ma bay kaŋ manti araŋ se no ay ga woodin te bo. Araŋ ma haaw, araŋ boŋ ma haaw mo araŋ muraadey sabbay se, ya Israyla dumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 33 Yaa no Rabbi, Koy Beero goono ga ci: Han kaŋ hane ay n'araŋ hanandi araŋ taaley kulu gaa, ay ga naŋ galley ma goro nda boroyaŋ, i ma kurmey cina mo. 34 Laabo kaŋ goro boro kulu si a ra, i g'a far. Nga kaŋ go kurmu waato, hala borey kaŋ ga bisa kulu go ga di a yaadin, 35 hiino i ga ne: «Laabu woone, kaŋ goro kurmu koonu, sohõ a ye ka ciya sanda Eden kalo cine. Galley mo kaŋ goro kurmu koonu, wo kaŋ yaŋ halaci, i du wongu cinari nda goroko yaŋ.» 36 Woodin gaa no dumi cindey kaŋ cindi araŋ windanta ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay na nangey kaŋ bagu yaŋ din cina. Ay no ka batama koono tilam. Ay, Rabbi no ka ci, ay g'a goy mo. 37 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay yadda Israyla dumo ma woone ceeci ay do, ay mo g'a te i se: ay g'i borey baayaŋo tonton sanda kuru cine. 38 Sanda feeji kuru hanante cine, sargay wane, sanda feeji kuru Urusalima ra a zaari jisante batey ra, yaadin cine no gallu kurmey ga to da boroyaŋ, sanda feeji kuruyaŋ. Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

37

1 Rabbi na nga kamba dake ay boŋ, a n'ay sambu ka konda ay nga Biya ra. A n'ay jisi gooru fo bindi ra, a to da biriyaŋ mo. 2 A n'ay bisandi i game ra, i windanta. A go mo, i ga baa gumo gooro batama ra, guna ikogoyaŋ mo no karaw. 3 A ne ay se: «Boro izo, a ga hin ka te woone yaŋ wo ma funa, wala?» Ay mo tu a se ka ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, nin no ga bay.» 4 A ye ka ne ay se: Ma annabitaray te biriyey wo boŋ ka ne i se: «Ya araŋ biri kogey, wa maa Rabbi sanno!» 5 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci biriyey wo se: A go, ay ga naŋ fulanzamyaŋ ma furo araŋ ra, araŋ ga funa mo. 6 Ay ga kaajiyaŋ daŋ araŋ gaa, ya kande basi ka daabu araŋ gaa, ya araŋ daabu nda kuuru, ya fulanzamyaŋ daŋ araŋ ra, araŋ ga funa mo. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 7 Ay binde na annabitaray te, mate kaŋ cine i n'ay lordi nd'a din. Ay goono ga annabitara te mo, kala dunduyaŋ fo te, laabo jijiri. Biriyey mo margu-margu ka dabu care gaa, biri fo kulu nda nga cala, i dabu care gaa. 8 Ay guna mo, kala ay di kaajiyaŋ go i gaa, basi zay, kuuru mo n'i daabu, amma fulanzamyaŋ si no i ra jina. 9 Waato din gaa no a ne ay se: Ma annabitaray te fulanzamyaŋ se. Ya boro izo, ma annabitaray te! Ma ne fulanzamyaŋ se: Ya fulanzamyaŋ, ma kaa ka fun haw taaca do. Ma funsu borey kaŋ i wi yaŋ wo se, i ma funa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 10 Ay binde na annabitara te mate kaŋ cine a n'ay lordi nd'a. Fulanzamyaŋo mo kaa i ra, hal i funa. I tun ka kay ngey cey gaa, wongu jama bambata no, kaŋ ga beeri gumo. 11 Kal a ne ay se: «Ya boro izo, biriyey din, Israyla

dumo jama no. A go mo, borey goono ga ne: ‹Iri biriyey koogu, iri na laakal kaa, i n'iri pati parkatak.› 12 Ni binde ma annabitaray te ka ne i se: Ya ay borey, a go, ay g'araŋ saarayey fiti, ya araŋ fattandi ka kaa araŋ saarayey ra. Ay ga kande araŋ mo Israyla laabo ra. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 13 Araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ cine ay n'araŋ saarayey fiti, k'araŋ fattandi ka kaa araŋ saarayey ra, ya ay borey. 14 Ay g'ay Biya daŋ araŋ ra hal araŋ ma funa. Ya araŋ gorandi araŋ bumbey laabo ra mo. Waato din gaa no araŋ ga bay kaŋ ay, Rabbi no ka ci, ay n'a toonandi mo. Yaadin no Rabbi ci.» 15 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 16 Ni binde, boro izo, ma goobu fo sambu. Ni ma hantum a gaa: «Yahuda nda Israyla izey kaŋ nga nd'ey ga hangasinay sabbay se.» Ma goobu fo mo sambu koyne. Nga mo ni ga hantum a gaa: «Yusufu sabbay se, danga Ifraymu nda Israyla dumo kulu kaŋ nga nd'ey ga hangasinay goobo no.» 17 M'i margu ka te goobu folloŋ, i ma ciya afolloŋ ni kambe ra. 18 Da ni borey izey ga ni hã ka ne: «Ni si woone yaŋ kaŋ go ni se feerijo kaa taray iri se bo?» 19 kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Yusufu goobo sambu, wo kaŋ go Ifraymu kambe ra, da Israyla kundey kaŋ nga nd'ey ga hangasinay, ya i margu nda Yahuda goobo. Ay g'i ciya goobu folloŋ, i ga ciya afolloŋ mo ay kambe ra. 20 Goobey kaŋ gaa ni ga hantumo te ga goro ni kambe ra, borey ga di ey mo. 21 Ni ma ye ka ne i se koyne: Yaawo no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Israyla izey sambu ka fun d'ey dumi cindey ra, nangey kulu kaŋ i koy. Ay g'i margu ka fun d'ey kuray kulu, ya kand'ey ngey laabo ra. 22 Ay g'i ciya kunda folloŋ laabo ra, Israyla tondi kuukey boŋ. Bonkooni folloŋ no g'i kulu may, i si ye ka te kunda hinka koyne, i si ye ka fay mo koyne ka te mayray hinka, abada. 23 I si ye mo ka ngey boŋ ziibandi koyne ngey toorey, da ngey fanta harey, da ngey hartayaŋey kulu ra. Amma ay g'i faaba i nangorayey kulu ra naŋ kaŋ i na zunubi te, ay g'i hanandi mo. Yaadin gaa no i ga ciya ay jama, ay mo ga ciya i Irikoyo. 24 Ay tamo Dawda mo ga ciya i se bonkooni. I kulu ga bara nda hawji folloŋ, i ga soobay k'ay farilley gana mo, i m'ay hin sanney haggoy, k'i goyo te. 25 I ga goro mo laabo kaŋ ay n'ay tamo Yakuba no din ra, nango kaŋ araŋ kaayey goro. Noodin no ngey mo ga goro, ngey nda ngey izey, da ngey banda, hal abada. Ay tamo Dawda mo no ga ciya i mayraykoyo hal abada. 26 Woodin banda mo ay ga laakal kanay alkawli te in d'ey game ra, a ga ciya alkawli kaŋ ga duumi in d'ey se. Ay g'i gorandi, ay m'i ciya iboobo, ay m'ay nangu hananta sinji i bindo ra hal abada. 27 Ay nangora mo ga goro i do. Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama. 28 Dumi cindey mo ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ ga Israyla hanandi, waati kaŋ ay nangu hananta ga bara i bindo ra hal abada.

38

1 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, kala ni ma ni moyduma ye Gog do haray, Magog laabo ra, nga kaŋ ci Ros da Mesek da Tubal mayraykoyo. Ma annabitaray te ka gaaba nd'a. 3 Ma ne: Ya nin, Ros da Mesek da Tubal mayraykoyo Gog, a go, ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 4 Ay ga ni bare mo, ya darb'ize daŋ ni garbey ra, ya ni kaa taray, nin da ni wongu marga kulu, bari da nga kaarukwa, i kulu ga daabu nda lifidi nda nga wongu jinayey, jama boobo kaŋ gonda koray beeri da koray kayna, i kulu goniyaŋ no takuba foobuyaŋ gaa. 5 Persiya da Etiyopi da Libi mo go i banda, i kulu gonda koray da wongu fuula. 6 Gomer da nga wongu margey kulu, Togarma dumo mo azawa kambe laabo ra, da nga wongu margey kulu margante, dumi waani-waani boobo kaŋ go ni banda. 7 Ma te soola, oho, ma guddu, nin da ni jama kulu kaŋ margu ni do, ni ma ciya i jine bora. 8 Jirbi boobo banda i ga ni ce ni ma kaa. Jiirey bananta mo ni ga kaa laabo kaŋ borey fun takuba ŋwaari kambe, dumo kaŋ i margu i ma fun ndunnya dumi boobo game ra, hal i kand'ey Israyla tondi kuukey boŋ. Waato kurmu no soosay, amma sohõ borey fatta ka fun ndunnya dumey ra, i kulu mo go ga goro baani samay. 9 Ni ga kaaru ka kaa sanda hari haw bambata cine. Ni ga laabo daabu sanda buru cine, nin da ni marga kulu care banda, da dumi boobo ni banda. 10 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A ga ciya han din, saaware yaŋ ga furo ni bina ra. Ni ga dabari laalo soola te. 11 Ni ga ne: «Kal ay ma kaaru ka koy laabo kaŋ go batama kwaara din gaa. Ya koy borey kaŋ yaŋ goono ga goro laakal kanay ra do, baani goray gorokoyaŋ, kaŋ i kulu sinda birni cinari, i sinda karangale, i sinda birni me daabirji. 12 Ay ga kom, ya wongu arzaka ku, ya kambe daŋ kurmey gaa kaŋ sohõ borey ye ka kaa i ra. Ay ma wongu nda borey kaŋ margu ka fun ndunnya dumey ra, ngey kaŋ yaŋ du haw da arzaka yaŋ, kaŋ yaŋ goono ga goro ndunnya bindo ra.» 13 Seba da Dedan da Tarsis fatawc'izey da ngey dillaŋey kulu care banda ga ne ni se: «Ni kaa zama ni ma kom ka du

nooya? Ni na ni jama margu zama ni ma wongu arzaka ta, wala? Zama ni ma nzarfu nda wura sambu ka kond'ey, ni ma hawey da arzaka kom, ni ma wongu jinay boobo ta, wala?» 14 Ya boro izo, ni binde, kala ni ma annabitaray te ka ne Gog se: Han kaŋ hane ay borey Israyla ga goro baani, manti ni g'a bay? Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 15 Ni ga tun ni nango ra, azawa kambe laabo me, nin da dumi boobo ni banda, i kulu bariyaŋ boŋ, jama kaŋ ga baa, wongu marga kaŋ ga beeri gumo mo. 16 Ni ga tun ay borey Israyla gaa da wongu, sanda beene hirriyaŋ cine, i ma laabo daabu se. A ga ciya mo alwaatey bananta ra, ay ga kande nin, ni ma wongu te d'ay laabo, zama dumi cindey ma du k'ay bay waato kaŋ cine ay hanan ni do i jine, ya nin Gog. 17 Yaa no Rabbi, Koy Beero go ga ci: Manti nin no bo, wo kaŋ ay n'a sanni te za waato, ay tamey Israyla annabey meyey ra? Alwaato din ra i na annabitaray te jiiri nda jiirey, i goono ga ne: Ay ga kande nin ni ma wongu nd'ey. 18 A ga ciya mo han din, waati kaŋ Gog kaa ka Israyla laabo wongu, ay futa ga koroŋ hala ay ma funsu gumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 19 Zama ay cansa d'ay futa danjo ra no ay salaŋ ka ne kaŋ daahir no han din hane laabu zinjiyaŋ beeri ga te Israyla laabo ra, 20 hala nda teeku hari hamey, da beene curey, da ganji hamey, da fundikooney kaŋ yaŋ ga fanag ganda kulu, da borey kulu kaŋ yaŋ go ndunnya fando boŋ, i ga jijiri ay jine. Tondi kuukey ga kaŋ, tondi jabey mo ga zimbi, cinari kulu mo ga kaŋ. 21 Ay tondey kulu boŋ mo ay ga ce ka ne i ma kande Gog gaa takuba. Boro fo kulu takuba ga gaaba nda nga nya-izo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 22 Ay ga ciiti a se da balaaw nda kuri. Ay ga beene hari bambata gusam a boŋ, da gari bambata yaŋ, da danji, da sufar*, Gog da nga wongu marga kulu da dumi boobey kaŋ go a banda boŋ. 23 Ay g'ay beerey d'ay hananyaŋo mo cabe. Ay m'ay boŋ bangandi taray kwaaray ndunnya dumi boobo jine, i ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.
39
1 Ni mo, boro izo, ma annabitaray te ka gaaba nda Gog, ka ne: A go, ay ga gaaba nda nin, ya Gog, Ros da Mesek da Tubal mayraykoyo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 2 Ay ga ni bare, ya ni candi ka konda nin jina, ya ni tunandi azawa kambe laabey ra, ya kande nin hala Israyla tondi kuukey boŋ. 3 Ay ga ni birawo kar a ma koma ka fun ni kambe wow ra, ni hangawey mo ma kaŋ ka fun ni kambe ŋwaaro ra. 4 Israyla tondi kuukey boŋ no ni ga kaŋ, nin da ni wongu marga kulu care banda, da dumey kaŋ go ni banda. Ay ga ni nooyandi beene curo dumi kulu da ganji hamey kaŋ ga ham ŋwa se, zama i ma ni ŋwa ka ban. 5 Ni ga kaŋ saaji batama kwaara ra, zama ay no ka salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 6 Ay ga danji samba Magog boŋ mo, da borey kaŋ yaŋ goono ga goro baani samay teeko me gaa. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 7 Ay g'ay maa hanna bayrandi ay borey Israyla bindo ra, ay si naŋ mo i ma ye k'ay maa hanna ziibandi koyne. Dumi cindey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Hanna no Israyla game ra. 8 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Guna, a goono ga kaa, a ga te mo, sanda hano kaŋ ay salaŋ din nooya. 9 Gaa no wo kaŋ yaŋ goono ga goro Israyla galley ra ga fatta ka danji funsu nda wongu jinayey, k'i ton: koray beeri nda koray kayna, birawey da hangawey, goobu nda yaaji, kala a ma to jiiri iyye i goono ga danji funsu nda woodin yaŋ. 10 Hal i si baa tuuri ceeci saajo ra, i si tuuri beeri mo saaji tuuri zugey ra, zama i ga danji funsu nda wongu jinayey. I ga borey kaŋ yaŋ doona k'i ku wongu ra ku. Hala mo i ma ngey kaŋ yaŋ n'i kom waato kom ka bana. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 11 A ga ciya mo han din hane, ay ga Gog no saaray nangu Israyla ra, dira-ka-bisakoy gooro ra kaŋ go teeko se wayna funay haray. Saaray nango mo ga dira-ka-bisakoy kosaray kal i ma kamba. Noodin no i ga Gog da nga jama kulu fiji. I ga ne nango se Gog Jama Gooru. 12 Israyla dumo ga te handu iyye i goono g'i fiji, zama ngey ma laabo hanandi se. 13 Oho, laabo jama kulu g'i fiji, a ga ciya i se mo muraadu kaŋ gonda beeray, hano din kaŋ hane ay g'ay darza bangandi. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 14 Hala mo i ma boroyaŋ daŋ kaŋ ga goy han kulu. I ga laabo windi nangu kulu zama ngey ma buukoy kaŋ ga cindi laabo batama boŋ fiji, i ma laabo hanandi se. Bisakoy mo g'i gaa. Handu iyya din banda no i ga ceeciyaŋ fo te koyne. 15 I ga bar-bare laabo ra. Da boro fo di boro biri, kal a ma seeda sinji nango ra, hala waati kaŋ fijikoy g'a fiji Gog Jama Gooro ra. 16 Jama mo no ga ciya gallo maa. Yaadin cine no i ga laabo hanandi nd'a. 17 Ni binde, boro izo, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni ma salaŋ curey se, i dumi fo kulu, da ganji ham kulu, ka ne i se: «Wa margu ka kaa. Araŋ ma margu ka fun kuray kulu. Araŋ ma kaa ay sarga kaŋ ay ga te araŋ se din do, sargay bambata no Israyla tondi kuukey boŋ, zama araŋ ma ham ŋwa ka kuri haŋ mo. 18 Araŋ ga hinkoyey ham ŋwa, araŋ ma ndunnya koyey kuri haŋ, sanda feeji gaarey, da feej'izey, da hinciney, da haw yaarey wane cine, i kulu Basan

biiriyaŋ no. 19 Araŋ ga maani ŋwa kal araŋ ma kungu ka daaru. Araŋ ma kuri haŋ kal araŋ ma bugu, ay sarga wane kaŋ ay soola araŋ se. 20 Oho, ay taablo do no araŋ ga kungu ka daaru nda bariyey da torko kaarukoy, da hinkoyey, da wongaari kulu gaa-basey. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 21 Ay g'ay darza mo bangandi dumi cindey game ra. Dumi cindey kulu mo ga di ciiti kaŋ ay ga toonandi, d'ay kambe tiŋa kaŋ ay ga dake i boŋ. 22 Yaadin gaa no Israyla dumo ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo, za han din kal a ma koy jina. 23 Dumi cindey ga bay mo kaŋ Israyla dumo koy tamtaray ra i zunubo sabbay se, zama i na amaana ŋwaari te ay se. Ay mo na banda bare i gaa. Ay binde n'i nooyandi i ibarey se, i kulu mo, takuba n'i zeeri. 24 Ay bana i gaa i hananyaŋ-jaŋa d'i taalo me, ay na banda bare i gaa mo.» 25 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Sohõ binde, ay ga Yakuba fattandi ka kaa tamtara ra, ya ye ka kand'a, ay ma suuji cabe Israyla dumo kulu se. Canse g'ay di mo koyne ay maa hanna sabbay se. 26 I ga dinya haawo kaŋ i jare, da ngey amaana ŋwaaro kulu kaŋ i te ay se, waati kaŋ i ga goro baani samay ngey laabo ra, boro si no kaŋ g'i humburandi mo. 27 D'ay n'i sambu ndunnya dumey ra, ay n'i margu ka fun d'ey ngey ibarey laabey ra, ay ye ka kand'ey mo -- gaa no ay ga hanan ndunnya dumi boobo jine i sabbay se. 28 Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo. Zama ay kond'ey tamtaray hala dumi cindey ra, ay ye ka kand'ey mo ngey laabo ra koyne. Ay si ye ka fay da baa afolloŋ noodin yaŋ koyne. 29 Ay si ye ka banda bare i gaa mo koyne, zama ay g'ay Biya zumandi Israyla dumo boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

40

1 Iri tamtara jiiri waranka cindi guwanta ra, a handu sintina jirbi wayanta, birno baguyaŋ banda jiiri way cindi taacanta ra, hano din hane Rabbi kamba go ay boŋ, a konda ay birno din do mo. 2 Irikoy bangandey ra a konda ay hala Israyla laabo ra. A n'ay gorandi tondi fo boŋ kaŋ ga ku gumo, nangu fo kaŋ gonda birni deedandi dandi kamba haray. 3 A konda ay noodin. Kala boro fo go no mo kaŋ himando ga hima guuru-say, kaŋ gonda lin* korfo da deedandiyaŋ kwaari nga kambe ra. A kay mo windi meyo gaa. 4 Bora ne ay se: «Boro izo, guna nda ni moy, ma maa da ni hangey, ma ni laakalo ye mo hay kulu kaŋ ay ga cabe ni se gaa. Zama ay ma cabe ni se no ay kande nin neewo. Hay kulu kaŋ ni di, kala ni m'a seeda Israyla dumo se.» 5 A go mo, cinari fo go Irikoy windo windanta kulu. Bora din kamba ra mo gonda deedandiyaŋ kwaari, kaŋ a kuuyaŋ kambe kar iddu no. Kambe kar fo kulu lasaabuyaŋ ga ti kambe kar fo da kambe faata. Yaadin no a na cinaro wargayaŋo neesi nd'a, deedandiyaŋ kwaari me folloŋ, a kayyaŋ mo deedandiyaŋ kwaari folloŋ no. 6 Waato gaa no a kaa windi meyo kaŋ ga guna wayna funay haray do ka kaaru a kaarimi harey boŋ. A na meyo gaa kutijo neesi, deedandiyaŋ kwaari fo tafayyaŋ, me fa din mo, a tafayyaŋ deedandiyaŋ kwaari fo no. 7 Batukoy fu kulu kuuyaŋ deedandiyaŋ kwaari fo no, a tafayyaŋ mo deedandiyaŋ kwaari fo. Batukoy fuwey game ra mo kambe kar gu-gu no. Windi meyo gaa kutijo batama gaa tak, windo do haray mo, deedandiyaŋ kwaari fo no. 8 A na meyo gaa batama mo neesi windo ra haray, deedandiyaŋ kwaari fo. 9 Waato din gaa no a na windi meyo gaa batama mo neesi, kambe kar ahakku, d'a casanta ganjey mo kambe kar hinka. Meyo gaa batama ga guna windo ra haray. 10 Batukoy fuwey kaŋ go meyo gaa, ihinza no wayna funay kambo gaa haray. Ya-haray kambo mo gaa gonda ihinza. I kulu beeray folloŋ no, i casante ganjey mo kambu woone da ya-haray kambo, i kulu neesiji folloŋ no. 11 A na meyo tafayyaŋo mo deedandi, kambe kar way, meyo salleyaŋo mo, kambe kar way cindi hinza. 12 Kambe kar fo cinari go no batukoy fuwey da care game ra: kambe kar fo kambu woone gaa, ya-haray kambo gaa mo kambe kar fo. Batukoy fuwey mo, kambu woone, kambe kar iddu, ya-haray kambo gaa mo kambe kar iddu. 13 A na meyey neesi mo daabirji fo ka koy daabirji fo gaa, kambe kar waranka cindi gu no tafayyaŋ gaa, meyey go ga care guna. 14 A na me casanta ganjey kuuyaŋ te kambe kar waydu. Windi ganda koy ka to hala meyo casanta gaa meyo windanta. 15 Taray meyo da windo ra haray meyo game ra, kambe kar waygu no. 16 Finetar daabanteyaŋ go no batukoy fuwey gaa, d'i meyo casanta ganjey haray i windanta, yaadin mo no tandey ra. I ra haray no finetarey go kuray kulu. Casantey din afo kulu boŋ gonda sabb'ize nya himandi. 17 Waato din gaa no a konda ay taray windi ganda ra. Fuyaŋ mo go no, da kaaro daba kaŋ go ga batama windi, fu waranza no ka bara kaaro daba batama ra. 18 Batama din ga naagu meyey kambey gaa tak, kaŋ ga saba nda meyey kuuyaŋ cap, sanda ganda kaaro daba nooya. 19 Waato din gaa no a na tafayyaŋo mo neesi za taray meyo gaa ka koy a ra haray meyo gaa, kambe kar zangu no, wayna funay haray da azawa kambe haray mo. 20 Taray batama meyo mo kaŋ ga guna azawa kambe haray, a n'a salleyaŋo d'a tafayyaŋo

neesi. 21 A wane batukoy fuwey ihinza no kambe woone gaa, ihinza mo koyne ya-haray kambo gaa. A casanta ganjey d'a tandey, i kulu afo no me sintina neesijo boŋ, a salleyaŋo kambe kar waygu no, a tafayyaŋ mo kambe kar waranka cindi gu. 22 A finetarey d'a tandey d'a sabb'ize nya himandey, i kulu ga saba no da meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din neesijo boŋ. Boro g'a kaaru mo kaarimi hari iyye boŋ, i tandey mo go i jine. 23 Me gaa batama mo kaŋ go a ra haray, nga mo a gonda me kaŋ ga yongo wano guna, azawa kambe haray, da wayna funay haray mo. A neesi mo me ka koy me, kambe kar zangu-zangu. 24 Kal a kande ay dandi kambe haray. Kala windi me fo mo go kaŋ ga dandi kamba harey guna. A n'a casanta ganjey d'a tandey neesi deedandiyaŋ sintinayey boŋ. 25 Finetaryaŋ mo go no a ra, da tandey ra a windanta, sanda yongo waney din cine. Meyo salleyaŋo kambe kar waygu no, a tafayyaŋo mo waranka cindi gu no, 26 da taamuyaŋ hari iyye mo a kaaruyaŋ se, a tandey mo go i jine. A gonda sabb'ize nya himandi, afo go kambu woone gaa, afo mo go ya-haray kambo gaa, a casanta ganjey boŋ. 27 Me fo go no koyne windo ra haray kaŋ ga guna dandi kamba haray. A neesi mo koyne me ka koy me gaa dandi kamba haray, kambe kar zangu. 28 Waati din gaa no a konda ay a ra haray batama ra, ka gana dandi kambe haray meyo ra. A n'a neesi doŋ deedando boŋ: 29 a batukoy fuwey, d'a casanta ganjey, d'a tandey, waato deedando boŋ no. Finetaryaŋ go no a ra d'a ganjey ra mo a windanta. A to kambe kar waygu salleyaŋ gaa, tafayyaŋo mo kambe kar waranka cindi gu. 30 A windanta mo tandayaŋ go no, kaŋ i salleyaŋo kambe kar waranka cindi gu no, i tafayyaŋo mo igu no. 31 A tandey ga guna taray batama gaa haray. Sabb'ize nya himandi go a casanta ganjey boŋ, a kaarimi haro mo gonda taamuyaŋ do ahakku. 32 A ye ka konda ay koyne a ra haray, meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din batama ra. A na meyo neesi mo waato deedando boŋ: 33 a batukoy fuwey, d'a casanta ganjey, da tandey, waato deedando boŋ. Finetaryaŋ go a gaa, d'a tandey ra mo a windanta. A to kambe kar waygu salleyaŋ, tafayyaŋ mo kambe kar waranka cindi gu no. 34 A tandey ga guna taray batama gaa haray. A gonda sabb'ize nya himandiyaŋ mo ngey casantey ganjey gaa, kambu woone gaa da ya-haray kambo mo gaa. A kaaruyaŋ haro gonda taamuyaŋ do ahakku. 35 A konda ay azawa kambe haray windi meyo do. A n'a neesi waato deedando boŋ: 36 a batukoy fuwey, d'a casanta ganjey, d'a tandey. Finetaryaŋ go a gaa a windanta kulu, a salleyaŋo mo kambe kar waygu no, a tafayyaŋo mo kambe kar waranka cindi gu no. 37 A casanta ganjey ga taray haray batama guna, da sabb'ize nya himandiyaŋ casantey ganjey boŋ, ne-haray da ya-haray. A kaaruyaŋ haro mo gonda taamuyaŋ do ahakku. 38 Fu fo mo go no kaŋ gonda me kaŋ ga lamba meyey casantey ganjey gaa tak. Noodin no i ga sargay kaŋ i ga ton nyun. 39 Meyo gaa tanda ra mo taabal hinka go no kambe woone gaa, ya-haray kambo gaa mo ihinka, zama i ma sargayey kaŋ i ga ton, da zunubi se sargay, da taali se sargay wi i boŋ. 40 Taray haray kambu fo, meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray din taamuyaŋ harey do, kaŋ go meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray din furoyaŋo do, noodin gonda taabal hinka. Ya-haray kambo gaa mo, wo kaŋ ga ti meyo batama wano, nga mo do gonda taabal hinka. 41 Taabal taaci no kambu woone gaa, taabal taaci mo ya-haray kambo gaa, meyo gaa. Taabal ahakku nooya, nangey kaŋ i ga sargayey dumbu i boŋ. 42 Taabal taaci tondi jabante wane yaŋ no, sargay kaŋ i ga ton se. I salleyaŋ kambe kar fo da jare no, i tafayyaŋ kambe kar fo da jare no, i kayyaŋ mo kambe kar fo no. I boŋ no i ga sargayey kaŋ i ga ton jinayey jisi, da sargay cindey waney mo, 43 ngey da gotiyaŋ, kaŋ i kuuyaŋ sanda kambe faata cine no. I n'i sinji cinaro ra nangu kulu. Taabaley boŋ mo sargayey hamey go no. 44 A ra haray batama ra mo, azawa kambe haray meyo gaa, fuyaŋ go no a ra haray meyo do, taray haray, borey kaŋ ga baytu te se. Afo ga dandi kambe haray guna. Afo mo kaŋ go wayna funay meyo gaa ga guna azawa kambe haray. 45 A ne ay se: «Fu woone, kaŋ go ga guna dandi kambe haray, alfagey kaŋ ga Fu Beero batu wane no. 46 Fuwo kaŋ ga guna azawa kambe mo, alfagey kaŋ ga haggoy da sargay feema, i wane no. Woodin yaŋ, ngey no ga ti Zadok banda Lawi izey ra, kaŋ ga maan Rabbi do zama ngey ma goy a se.» 47 A na batama neesi, kambe kar zangu a salleyaŋo gaa, kambe kar zangu koyne a tafayyaŋo gaa, batama lokoto-taaci-koy no, a salleyaŋo da tafayyaŋo. Feema go Rabbi Fuwo meyo jine. 48 Kal a ye ka konda ay Fuwo tanda ra ka batamey afo kulu casanta ganjey neesi: ne-haray kambo, kambe kar gu, ya-haray kambo mo, kambe kar gu. Meyo tafayyaŋo kambe kar hinza no ne-haray kambo, ya-haray mo kambe kar hinza. 49 Tanda salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo mo kambe kar way cindi fo. A gonda taamuyaŋ harey mo nango kaŋ i ga kaaru. Bonjareyaŋ mo go no koyne casey din jarga, afo kambu woone gaa, afo mo koyne ya-haray

kambo gaa.
41
1 A konda ay sududuyaŋ fuwo do. A n'a casey ganjey neesi, ne-haray kambo, kambe kar iddu, ya-haray kambo mo, kambe kar iddu, nangora tafayyaŋ nooya. 2 Furoyaŋo do tafayyaŋo, kambe kar way no. Furoyaŋo do kambey mo, kuray woone igu no, ya-haray mo, igu. A na fu-ize sintina salleyaŋo mo neesi, kambe kar waytaaci, a tafayyaŋo mo kambe kar waranka. 3 Gaa no a furo ka casey ganjey kulu neesi furoyaŋey do, kambe kar hinka-hinka. Furoyaŋo do bumbo kambe kar iddu, furoyaŋo do tafayyaŋ mo kambe kar iyye. 4 A na fu-ize hinkanta salleyaŋo mo neesi, kambe kar waranka, a tafayyaŋo mo kambe kar waranka sududu fuwo jine. A ne ay se: «Nangu woone ga hanan ka bisa i kulu.» 5 A na fuwo cinaro mo neesi, nga mo kambe kar iddu no wargayaŋo. Kambey gaa fu-izey afo kulu tafayyaŋo kambe kar taaci no, fuwo windanta kuray kulu. 6 Jidan bisey kaŋ ra fu-izey go, ngey boro hinza no, afo go afo boŋ. Afo kulu gonda fu-ize waranza ga sasare care gaa. I go margante ngey nda fuwo cinaro a windanta fu-izey sabbay se, zama i mana naagu a gaa, i ma si di Fuwo cinaro gaa se. 7 Fu-izey soobay ka tafay ka tonton mate kaŋ cine i tontono go d'a, afo go afo boŋ. I go, i na fuwo windi ka bare, zama wo kaŋ na fuwo windi, a soobay ka kay ka tonton no beene fuwo windanta. Woodin se no fuwo tafayyaŋo soobay ka tonton, mate kaŋ cine i tonton a gaa beene din se. Boro ga hin ka kaaru za ganda fuwo boŋ ka gana bindo ra wano do, ka to beene wano boŋ. 8 Ay di mo koyne kaŋ Fu Beero gonda dabayaŋ kaŋ ga kay a windanta. Fu-izey dabey mo neesiyaŋ kwaari toonante fo no, sanda kambe kar iddu kuuyaŋ nooya. 9 Cinaro wargayaŋo, fu-izey wano taray haray, a go kambe kar gu no. Foyma kaŋ i cindi kambu gaa cinaro da Fu Beero 10 da fu-izey game ra kambe kar waranka wane no, Fu Beero windanta kuray kulu. 11 Fu-izey meyey ga guna foyma kaŋ cindi din do haray, me fa ga guna azawa kambe haray, afa mo ga guna dandi kambe haray, nango kaŋ cindi mo, a tafayyaŋo kambe kar gu no a windanta. 12 Garo kaŋ go Fu Beero din jine, wayna kaŋay haray, kambe kar wayye no a tafayyaŋo. A cinaro wargayaŋo mo kambe kar gu no a windanta, a salleyaŋo mo kambe kar wayga. 13 Yaadin no a na Fuwo neesi nd'a, a salleyaŋ kambe kar zangu no, nga nd'a foyma, d'a garo, d'a cinarey mo, kambe kar zangu no a salleyaŋo gaa. 14 Fuwo tafayyaŋo mo, nga nd'a foymey kaŋ go wayna funay haray, kambe kar zangu no. 15 A na cinaro kaŋ go foyma din jine salleyaŋo neesi, d'a tandey kambu woodin boŋ, da ya-haray kambo mo boŋ, kambe kar zangu no. Sududuyaŋ fuwo go a ra, da tandey kaŋ ga batama guna. 16 Meyey gaa kutijey, da finetar funekoyey, da tandey a windanta i jidan bisa hinza din boŋ, i go ga guna meyo kutijo gaa haray. Daabanteyaŋ no da bundu nangu kulu, za ganda hal a ma koy finetarey gaa. Finetarey binde funekoyyaŋ no. 17 Za nango kaŋ go beene meyo boŋ ka koy a ra haray Fuwo ra, da taray haray mo, bundu naagu Fuwo cinaro kulu gaa tak, kuray kulu, a ra d'a banda gaa, neesijo boŋ. 18 I na ciiti malaykayaŋ da sabb'ize nya himandi yaŋ jabu i gaa. Sabb'ize nya himandey go no malaykey da care game ra, malayka fo kulu gonda moyduma hinka. 19 Yaadin cine no, boro moyduma go ga sabb'ize nya guna kambe woone gaa, muusu beeri ize moyduma mo go ga sabb'ize nya guna ya-haray kambo mo gaa. Yaadin no i n'i jabu nd'a Fuwo kulu ra kuray kulu. 20 Za ganda kal a ma koy beene meyo boŋ i na ciiti malaykayaŋ da sabb'ize nya himandi yaŋ te., Yaadin no sududuyaŋ fuwo cinaro bara nd'a. 21 Sududuyaŋ fuwo sanni binde, a meyo casey ganjey lokoto-taaci-koy yaŋ no. Jina haray fuwo mo, a meyo ganjey kulu ga saba nd'a. 22 Bundu feema mo go no, a kayyaŋ kambe kar hinza no, a salleyaŋ mo kambe kar hinka. A lokotey d'a kuuyaŋo d'a carawey, bundu wane yaŋ no. Bora ne ay se mo: «Woone wo, taabal no kaŋ go Rabbi jine.». 23 Sududuyaŋ fuwo da nangu hananta kulu meyey gonda me daabirji hinka-hinka. 24 Kuray fo kulu gonda daabirji hinka kaŋ ga taabu care gaa. Daabirji hinka go kuray fo gaa, daabirji hinka go kuray fa mo gaa. 25 I boŋ mo, sanda sududuyaŋ fuwo me daabirjey gaa nooya, i na malayka da sabb'ize nya himandiyaŋ jabu, sanda mate kaŋ cine i te cinarey gaa. Me kutiji go no, bundu wane, tanda jine taray haray. 26 Finetar funekoyyaŋ da sabb'ize himandi yaŋ go no kambu woone gaa da ya-haray kambo mo gaa koyne, da meyo gaa tanda kambey gaa. Yaadin cine no kambey gaa fu-izey da kutijey go d'a.
42
1 Waato din gaa no a kand'ay taray, taray haray batama ra, fonda kaŋ ga koy azawa kamba din gaa. A konda ay fu-izey kaŋ ga foyma din guna, i ra haray, wo kaŋ ga azawa kambe haray cinaro guna. 2 Cinaro din, kaŋ gonda kambe kar zangu, a salleyaŋo jine no azawa kambe meyo go. Kambe kar

waygu no a tafayyaŋo. 3 Kambe kar waranka din jine, me gaa batama wano din kaŋ go a ra haray, kaaro daba kaŋ ga ti taray haray batama din wano, tanda-ga-tanda boŋ go no, jidan bisa hinza ra. 4 Fu-izey jine bar-bareyaŋ nangu go no a ra haray, a tafayyaŋo kambe kar way no, fonda mo kambe kar zangu no, fu-izey meyey ga guna azawa kambe haray. 5 Fu-izey kaŋ go beene, i bisa cindey sasabay yaŋ, zama haŋ kaŋ tandey kaa woodin yaŋ ra, a bisa haŋ kaŋ i kaa ganda waney da bindo ra waney gaa, cinaro ra. 6 Zama jidan bisey, ngey boro hinza no. I sinda mo bonjareyaŋ sanda batama bonjarey cine. Woodin se no beene waney fu-izey kankam ka bisa ganda waney da bindo ra waney. 7 Windi cinaro kaŋ go taray, fu-izey jarga, taray batama do haray fu-izey jine, a salleyaŋo kambe kar waygu no. 8 Zama fu-izey kaŋ go batama ra taray haray, i salleyaŋo kambe kar waygu no. A go mo sududuyaŋ fuwo jine waney, kambe kar zangu no. 9 Fu-izey din cire haray, furoyaŋ do go no wayna funay haray, da ni ga ba ka furo a ra taray batama gaa haray. 10 Wayna funay haray batama cinaro wargayaŋo ra, foyma din jine, da cinaro jine mo, fu-izeyaŋ go no. 11 Fondo fo go i jine mo. I ga saba nda fu-izey kaŋ go azawa kambe haray. I salleyaŋo misa cine no i tafayyaŋo mo bara. I fattayaŋ do d'i meyey kulu mo, ya-haray wane deedandey boŋ no. 12 Fu-izey kaŋ meyey ga guna dandi kambe haray gaa, me fo go fonda bananta, sanda fonda kaŋ go cinaro jine sap-sap nooya, wayna funay haray, naŋ kaŋ boro ga ba ka furo. 13 Waato din gaa bora ne ay se: «Azawa kambe haray fuwey, da dandi kambe haray fuwey, wo kaŋ yaŋ go foyma din jine, fu hananteyaŋ no, naŋ kaŋ alfagey kaŋ ga maan Rabbi gaa ga ŋwaari hanantey ŋwa nooya. Noodin no i ga jinayey kaŋ ga hanan ka bisa cindey, da ŋwaari sargayey, da zunubi se sargay, da taali se sargayey din jisi, zama nangu hanante no. 14 Saaya kaŋ cine alfagey ga furo, i si ye ka fatta nangu hananta ra ka koy taray batama ra koyne kala nda i na ngey bankaarayey kaŋ i ga goyo te d'a jisi fu-izey din ra, zama bankaarayey din hanante yaŋ no. I ga bankaaray fooyaŋ daŋ ka du ka koy jama do.» 15 Saaya woodin ra no a na windo ra haray neesiyaŋo ban, kal a konda ay taray meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din fonda gaa k'a windanta neesi. 16 A na wayna funay haray neesi nda deedandiyaŋ kwaari, deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 17 A na azawa kambe haray neesi, deedandi zangu gu no, deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 18 A na dandi kambe hara neesi, deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 19 A bare ka ye wayna kaŋay haray. A n'a neesi deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 20 A n'a kuray taaca din neesi kaŋ gonda cinari a windanta. Cinaro salleyaŋ go zangu gu, a tafayyaŋ mo zangu gu, zama a ma wo kaŋ ga hanan da wo kaŋ si hanan kaa care gaa k'i fay waani.

43

1 Woodin banda a ye ka konda ay windi meyo gaa, sanda meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din gaa nooya. 2 A go mo, Israyla Irikoyo darza goono ga kaa ka fun wayna funay haray fonda gaa. A jinda ga hima hari boobo yooje, ndunnya mo nyaale a darza sabbay se. 3 Bangandi kaŋ ay di himando, sanda bangando kaŋ ay di waato kaŋ a kaa zama nga ma gallo halaci sabbay se. Bangandey binde, i ga hima nda bangando kaŋ ay di Kebar isa me gaa cine. Ay gande biri mo. 4 Rabbi darza kaa ka furo Fuwo ra, fonda kaŋ ga guna wayna funay din gaa haray. 5 Kala Biya n'ay sambu ka konda ay windo ra haray batama ra. Rabbi darza go mo, a na Fuwo to. 6 Gaa no ay maa boro fo goono ga salaŋ ay se Fuwo ra haray, boro fo mo kay ay jarga. 7 A ne ay se: Boro izo, ay koytaray karga do neeya, ay ce taamey do no, naŋ kaŋ ay ga goro Israyla izey game ra hal abada. Israyla izey da ngey bonkooney si ye k'ay maa hanna ziibandi koyne i kaaruwatara* kaŋ i doona ka te din, d'i bonkooney buukoy kaŋ go i sududuyaŋ nangey ra mo. 8 Nangey din fu me kutijey ga naagu ay Fuwo me kutijo gaa, tak. I meyey casantey mo ga naagu ay meyo casanta gaa no, tak. Cinari hinne no in d'ey game ra. I n'ay maa hanna ziibandi nda ngey fanta harey kaŋ i te din, woodin se no ay n'i ŋwa ay futa ra. 9 Sohõ binde, i ma ngey kaaruwatara da ngey bonkooney buukoy kaa ay jine k'i moorandi ay. Ay mo ya goro i game ra hal abada. 10 Nin, boro izo, kala ni ma windo wo cabe Israyla dumo se, zama i ma haaw i zunubey sabbay se. I m'a deedando mo neesi. 11 Da kay i mana haaw hay kulu kaŋ i te sabbay se, kala ni ma windo himando bayrandi i se, d'a misey, da naŋ kaŋ i ga fatta nd'a, da naŋ kaŋ i ga furo nd'a ra, d'a jeeriyaŋ kulu, d'a hin sanney, d'a asariyey kulu. Ni m'i hantum i jine, zama i m'a jeero nd'a hin sanney kulu haggoy, i m'i goy mo. 12 Woone, nga no ga ti windo asariya: tondi yolla gaa, a hirrey me nangu kulu, a ga ciya wo kaŋ bisa i kulu hananyaŋ. Guna, windo asariya nooya. 13 Woone yaŋ no ga ti sargay feema neesiji kambe kar boŋ: kambe

karo din mo, kambe kar fo da kambe faata me no. A daba guusuyaŋ kambe kar fo, a tafayyaŋ mo kambe kar fo, d'a casanta jabo windanta kambe gaaba fo, woodin yaŋ no ga ti sargay feema daba. 14 A daba ganda ka koy ganda caso gaa, kambe kar hinka no. A tafayyaŋ, kambe kar fo no. Caso jabu kayna ka koy caso jabu beero gaa, kambe kar taaci no, a tafayyaŋ mo, kambe kar fo. 15 Sargay feema boŋo ga ciya kambe kar taaci, feema danjo jisiyaŋ do ka koy beene i na hilli taaci te. 16 Feema danjo jisiyaŋo do mo, a salleyaŋo kambe kar way cindi hinka no, a tafayyaŋo mo kambe kar way cindi hinka no, nga mo lokoto-taaci-koy no. 17 Casanta jabo salleyaŋ kambe kar way cindi taaci no, a tafayyaŋ mo kambe kar way cindi taaci no, lokoto-taaci-koy. Jabo kaŋ go a windanta mo kambe kar jare no, a daba mo ga te kambe kar fo a windanta. Feema kaarimi harey ga wayna funay haray guna. 18 A ne ay se: Boro izo, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woone yaŋ no ga ti feema hin sanney, han kaŋ hane i g'a te, zama i ma sargayey kaŋ i ga ton salle a ra, i ma kuri say-say a gaa mo. 19 Ni ga yeej'ize fo no alfagey se zunubi se sargay, ngey: Lawi borey kaŋ ga ti Zadok banda, wo kaŋ yaŋ ga maan ay gaa zama ngey ma goy te ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 20 Ni ga kaa yeejo kuro gaa ka daŋ feema hilli taaca gaa kaŋ go lokoto taaca gaa, da casanta jabo gaa mo. Yaadin cine no ni g'a hanandi nd'a ka sasabandiyaŋ te a se mo. 21 Ni ga zunubi se sargay yeejo sambu, i m'a ton nango kaŋ i daŋ din ra, nangu hananta se taray. 22 Zaari hinkanta hane mo ni ga hincin jindi kaŋ sinda laru salle zunubi se sargay. I ga feema hanandi, sanda mate kaŋ cine i n'a hanandi nda yeejo kuro. 23 Waati kaŋ ni n'a hanandiyaŋo ban, yeej'ize fo kaŋ sinda laru da feeji fo kaŋ i kaa kuru ra kaŋ sinda laru, ni g'i salle. 24 Ni ga kand'ey Rabbi jine. Alfagey mo ga ciiri say i gaa, i m'i salle sargay kaŋ i ga ton Rabbi se. 25 Zaari kulu kala a ma to jirbi iyye ni ga hincin jindi fo soola zunubi se sargay, i ga yeej'ize fo da feeji gaaru fo mo salle kaŋ yaŋ sinda laru, kurey ra wane yaŋ. 26 Jirbi iyye no i ga sasabandiyaŋ te feema se k'a hanandi. Yaadin cine no i g'a fay waani nd'a. 27 Waati kaŋ jirbey din kubay,a ga ciya, zaari ahakkanta hane ka koy jina, alfagey g'araŋ sargayey kaŋ i ga ton d'araŋ saabuyaŋ sargayey salle feema ra. Ay mo ga yadda nd'araŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
44
1 Waato din gaa a ye ka kande ay koyne nangu hananta meyo do, taray meyo kaŋ ga guna wayna funay haray, a go ga daabu no. 2 Rabbi ne ay se: Me woone wo, daabante no a ga goro, i s'a fiti bo. Boro mo si no kaŋ ga furo a gaa, zama Rabbi, Israyla Irikoyo furo noodin a ra. Woodin sabbay se mo daabante no a ga goro. 3 Mayraykoyo sanni mo, nga no ga goro a ra zama nga wo mayraykoy no, a ma ŋwa Rabbi jine. Amma meyo gaa tanda fonda gaa haray no a ga furo nd'a, yaadin cine mo no a ga fatta nd'a. 4 Waato din gaa no a gana nd'ay azawa kambe haray meyo fonda gaa, hala Fu Beero jine. Kaŋ ay guna mo, kala ay di Rabbi darza na Rabbi Fuwo toonandi. Ay binde ganda biri. 5 Kala Rabbi ne ay se: Boro izo, ni laakalo ye a ma boori. Ma guna da ni moy, ma maa da ni hangey, hay kulu kaŋ ay ga ci ni se hin sanney da asariya kulu boŋ, Rabbi windo waney. Ma laakal ye mo fuwo ra furoyaŋo do gaa hal a ma boori, da fondo kulu kaŋ ga fatta nangu hananta do. 6 Ma ci murtantey din se, sanda Israyla dumo nooya, ka ne: Ya araŋ Israyla dumo, araŋ fanta harey wo kulu, i wasa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 7 Zama yawyaŋ kaŋ biney sinda dambanguyaŋ, i sinda dambanguyaŋ ngey gaahamey gaa mo, araŋ kand'ey ay nangu hananta ra k'a ziibandi, sanda ay windo nooya. Waati kaŋ araŋ ga sargayey salle ay se, danga kuri nda maani wane, araŋ n'ay sappa tunandi nooya araŋ fanta harey kulu do. 8 Araŋ bumbey mana ay jinay hanantey haggoy, kal araŋ na boro fooyaŋ daŋ araŋ nangey ra i ma haggoy d'ay goyo ay nangu hananta ra. 9 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Yaw baa afolloŋ si furo ay nangu hananta ra, sanda yaw fo kulu kaŋ go no Israyla izey game ra nooya, kaŋ sinda bine ra dambanguyaŋ da gaaham gaa wane mo. 10 Amma Lawi borey, kaŋ mooru ay, i kamba ka fay d'ay zama ngey ma ngey toorey gana se, waato kaŋ cine Israyla kamba -- i ga ngey taaley alhakko sambu. 11 Kulu nda yaadin i ga ciya ay nangu hananta ra goy-teeriyaŋ. I ma windi meyey batu, i ma goy windo ra, i ga sargayey kaŋ i ga ton wi, da sargayey kaŋ i ga te jama se, i ga kay borey jine ka goy i se mo. 12 Za kaŋ i goy jama se i toorey jine, i ciya hartayaŋ sabaabu laalo Israyla dumo se, kal ay binde ze ka gaaba nd'ey, mate kaŋ Rabbi, Koy Beero ci, ka ne i ga ngey zunubo alhakko jare. 13 I si ye ka maan ay gaa alfagataray goy teeyaŋ se koyne. I si maan mo ay wane jinay hanantey gaa koyne, baa afolloŋ, wala jinayey kaŋ ga hanan ka bisa i kulu. I ga ngey haawo da ngey fanta goyey kaŋ i te din jare. 14 Kulu nda yaadin ay g'i ciya windo goy haggoykoyaŋ a goyey kulu sabbay se, da hay kulu kaŋ i ga te a ra mo. 15 Amma Lawi borey do

haray alfagey, Zadok banda, wo kaŋ yaŋ haggoy d'ay nangu hananta goyo waato kaŋ cine Israyla izey kamba ka fay d'ay, ngey, Zadok banda din no ga maan ay, ka goy ay se. I ga kay mo ay jine, i ma maani nda kuri salle ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 16 Ngey no ga furo ay nangu hananta ra ka maan ay taablo gaa, zama i ma goy ay se, i g'ay goyo haggoy mo. 17 Saaya kaŋ cine i ga furo windo ra haray batamey meyey gaa, kal i ma daŋ lin* bankaarayyaŋ. I ma si feeji hamni silli daŋ ngey gaa duumi, waati kaŋ cine i goono ga goy windo ra haray batamey meyey ra, wala Fu Beero ra. 18 I ga lin boŋtobayyaŋ didiji ngey boŋey gaa. I ga lin mudunyaŋ daŋ ngey cey gaa mo, i ma si hay kulu daŋ kaŋ ga naŋ i ma sungay. 19 Waati kaŋ i ga fatta ka koy taray batama ra mo, sanda jama do nooya, kal i ma ngey goy bankaarayey kaa ngey gaa k'i jisi fu hanantey ra. Gaa i ma bankaaray fooyaŋ daŋ, zama i ma si borey ciya hananteyaŋ i bankaarayey din hamyaŋo do. 20 I ma si ngey boŋey cabu, i ma si boŋ zoobey taŋ yaadin mo. Kal i ma ngey boŋ hamney hanse hinne. 21 Alfaga fo kulu ma si duvan* haŋ waati kaŋ cine i goono ga furo windo ra haray batama ra. 22 I ma si wayboro kaŋ kurnye bu hiiji, wala wo kaŋ kurnyo n'a fay. Day i ma hiiji wandiyoyaŋ, Israyla dumo ra, wala binde alfaga fo kaŋ bu wande. 23 I g'ay borey dondonandi i ma fayanka hanantey da wo kaŋ si hanan yaŋ game ra. I ma cabe i se mate kaŋ cine i ga te ka faham da wo kaŋ ga ziibi nda wo kaŋ si ziibi mo. 24 Da kakaw tun, ngey no ga kay ka ciiti sanni fay, ay farilley boŋ no i ga ciiti te. Ay sududuyaŋ batey kulu kaŋ i daŋ ra, ngey no ga haggoy d'ay asariyey d'ay hin sanney. I m'ay asibtey hanandi mo. 25 I ma si ngey boŋ ziibandi boro buuko kulu hamyaŋ do, kulu nda yaadin i yadda i se i ma ngey boŋ ziibandi baaba wala nya, wala ize alboro wala waybora, wala nya fo ize alboro wala wayboro kaŋ sinda kurnye, wala baaba fo ize alboro wala wayboro kaŋ sinda kurnye do. 26 D'a na hanandiyaŋ farilla toonandi hal a ga ye ka hanan koyne, kal i ma lasaabu a se jirbi iyye. 27 Han kaŋ hane a ye ka furo nangu hananta ra, sanda windo ra haray batama ra nooya, zama nga ma goy te nangu hananta ra se, kal a ma kande nga zunubi se sarga. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 28 I ga du tubu, ay no ga ti i tubo. Araŋ ma si i no mayray hari fo Israyla ra bo, ay no ga ti i wane mayray haro. 29 I ga ŋwaari sargayey, da zunubi se sargayey, da taali se sargayey ŋwa. Hay kulu kaŋ i fay waani Rabbi se Israyla ra, a ga ciya i wane. 30 Hay kulu boŋ-jina, da sargay kulu kaŋ i ga sambu beene, hay kulu wane, araŋ sargayey kulu ra, kal i ma ciya alfagey wane. Araŋ hamney ra mo, araŋ ga alfagey no wo kaŋ ga boori nd'i kulu, zama albarka ma goro ni windo ra. 31 Alfagey ma si hay kulu kaŋ jifa, wala haŋ kaŋ ganji ham tooru-tooru ŋwa, da curayze no wala alman no.

45

1 Waati kaŋ araŋ ga laabu fay ka zaban tubu se kurne boŋ mo, kal araŋ ma sargay no Rabbi se, laabu toorimi hanante nooya. A salleyaŋ ma to kambe kar zambar waranka cindi gu, a tafayyaŋo mo zambar waranka. Hanante no a hiirey kulu me-a-me ra kuray kulu. 2 Woodin ra mo deedandiyaŋ kwaari zangu gu salleyaŋ, zangu gu tafayyaŋ, batama kaŋ lokoto-taaci-koy no, a ga ciya nangu hananta wane. Kambe kar waygu mo koyne ka windi, windo batama wane no. 3 Toorimi hananta din ra koyne ni ga neesi kambe kar zambar waranka cindi gu, tafayyaŋ boŋ mo, zambar way, nangu hananta ga bara bindo ra. A ga hanan ka bisa i kulu. 4 Laabu toorimo din ya hanante no. Alfagey wane mo no, nangu hananta goy-teerey, ngey kaŋ ga maan zama ngey ma goy te Rabbi se, i windey nangey no, da nangu hananta mo koyne. 5 Kambe kar zambar waranka cindi gu salleyaŋ, zambar way mo tafayyaŋ, woodin ga ciya Lawi borey wane, windo goy-teerey nooya. I mayray hari no, i nangoray se. 6 Gallo se mo araŋ ga daŋ kambe kar zambar gu tafayyaŋ, da zambar waranka cindi gu salleyaŋ, nga nda nangu kaŋ i jisi nangu hananta se no ga care guna. Woodin wo, Israyla dumo kulu wane no. 7 Mayraykoyo mayray haro ga goro kambu woone da ya-haray kambo gaa sargay hanante wane da toorimo kaŋ ga ti gallo mayray haro wane. Sargay hananta jine, da gallo mayray haro jine koyne, wayna kaŋay kambo gaa haray da wayna funay kambo gaa haray, a salleyaŋo do haray, nga nda laabu toorimey kulu ga saba no, cap, za wayna kaŋay hirro gaa kal a ma koy wayna funay hirro gaa. 8 Laabu woodin ga ciya a wane mayray hari Israyla ra. Ay mayraykoyey mo si ye k'ay borey taabandi koyne, amma i ga laabu cindo no Israyla dumo se i kundey boŋ. 9 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A wasa, ya araŋ Israyla mayraykoyey. Araŋ ma fay da toonye da halaciyaŋ. Wa cimi ciiti nda adilitaray te. Wa fay d'ay borey komyaŋo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 10 Kal araŋ ma tiŋay neesiyaŋ hari cimikoy te: kilo cimikoy, da muudu cimikoy. 11 Kilo da muudu ga ciya afolloŋ: muudu ma ŋwa gumbutu zaka, kilo mo ma ŋwa gumbutu zaka. Gumbutu boŋ no i g'a deedandi. 12

Sekel* mo, gera waranka me no a bara. Sekel waranka, da sekel waranka cindi gu, da sekel way cindi gu, nga no ga ti araŋ mane fo me. 13 Sarga kaŋ araŋ ga no din neeya: alkama gumbutu fo ra, kilo farsimi iddanta. Sayir* gumbutu ra mo, yaadin cine. 14 Jiyo kaŋ i kosu mo, ji muudu fo wane ra, kor ra muudu zaka, sanda muudu way ga ti gumbutu folloŋ no. 15 Kuru kulu kaŋ gonda alman zangu hinka Israyla kuray nangey kaŋ gonda albarka ra, i ma kaa a ra feeji fo. Woodin yaŋ kulu no ga ti ŋwaari sargay, da sargay kaŋ i ga ton, da saabuyaŋ sargayey, zama i ma sasabandiyaŋ te jama se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 16 Laabo jama kulu ga kande sargay woodin yaŋ Israyla mayraykoyo do. 17 Nga din, mayraykoyo wano do haray mo, a ga sargay kaŋ i ga ton, da ŋwaari sargay, da haŋyaŋ wane no sududuyaŋ batey se, da handu kayyaŋey, da asibtey, sanda sududuyaŋ batey kulu kaŋ i dake Israyla dumo boŋ se nooya. A goy no a ma zunubi se sargay, da ŋwaari sargay, da sargay kaŋ i ga ton, da saabuyaŋ sargayey mo no, zama i ma sasabandiyaŋ te Israyla dumo se. 18 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Handu sintina ra, hando zaari sintina, ni ma sambu yeej'ize fo kaŋ sinda laru ka nangu hananta hanandi nd'a. 19 Alfaga mo ga kaa zunubi se sarga kuro gaa k'a daŋ Fuwo meyey bundey gaa, da feema casanta lokoto taaca, da windo ra haray batama meyey bundey gaa. 20 Yaadin mo no ni ga te hando zaari iyyanta hane, hartayankoy fo kulu se, da boro kaŋ na taali te jaŋ-ka-bay yaŋ ra. Yaadin cine no araŋ ga sasabandiyaŋo te d'a Fuwo se. 21 Handu sintina ra, hando jirbi way cindi taacanta, araŋ ga Paska* sududuyaŋ bato te. Jirbi iyye sududuyaŋ batu nooya kaŋ i ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa. 22 Han din hane mo mayraykoyo ga yeeji fo no, a ma ciya nga nda laabo jama kulu se zunubi se sargay. 23 Sududuyaŋ marga jirbi iyya ra mo a ga sargay kaŋ i ga ton no Rabbi se, yeeji iyye, da feeji gaaru iyye kaŋ yaŋ sinda laru zaari kulu jirbi iyya din ra, da hincin jindi fo mo zaari kulu, zunubi se sargay. 24 A ma ŋwaari sargay mo no, kilo fo yeeji fo banda, kilo fo feeji gaaru fo banda, da ji butal fo mo koyne kilo fo kulu banda. 25 Handu iyyanta sududuyaŋ bato ra, hando jirbi way cindi guwanta hane, a ga ye ka te jirbi iyye kaŋ a goono ga woodin te. A ga haggoy da sargay kaŋ i ga ton muraadey, da ŋwaari sargay, da ji mo koyne.
46
1 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Windo ra haray batama meyo, wo kaŋ ga guna wayna funay haray, i g'a daabu jirbi iddu kaŋ borey goono ga goy, amma asibti zaaro hane i g'a fiti. Handu kayyaŋ hane mo, i g'a fiti. 2 Mayraykoyo binde ga furo windo meyo tanda kaŋ go taray haray fonda gaa. A ga kaa ka kay windi meyo bundey jarga tak. Alfagey mo g'a sargayey soola a se, wo kaŋ yaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayey mo. Mayraykoyo ga sududu mo noodin windi meyo kutijo boŋ. Waato din gaa a ma fatta, day i si meyo daabu bo kala wiciri kambo ma to. 3 Laabo borey mo ga sududuyaŋ te noodin, me woodin gaa, asibti kulu da handu kayyaŋ kulu, Rabbi jine. 4 Mayraykoyo sarga kaŋ i ga ton, a ga kand'a Rabbi se asibti hane, feej'ize iddu kaŋ sinda laru, da feeji gaaru fo mo kaŋ sinda laru. 5 A ga kande ŋwaari sargay koyne, hamni kilo fo feeji gaaro banda. }waari sargay feej'izey banda mo, haŋ kaŋ a hin ka no day no, da ji butal fo kilo fo kulu banda. 6 Handu kayyaŋ hane mo, kala yeeji kaŋ mana je, kaŋ sinda mo laru, da feej'ize iddu, da feeji gaaru fo, i kulu mo wo kaŋ yaŋ sinda laru. 7 A ga ŋwaari sargay mo no, hamni kilo fo yeejo banda, kilo fo mo koyne feeji gaaro banda. Feej'izey banda mo, haŋ kaŋ me a ga hin ka no da ji butal fo mo kilo fo kulu banda. 8 Waati kaŋ mayraykoyo ga furo, windi meyo gaa tanda fonda haray no a ga furo nd'a. Fondo woodin gaa mo no a ga fatta nd'a. 9 Amma waati kaŋ laabo borey ga kaa Rabbi jine sududuyaŋ batey kaŋ i daŋ do, boro kaŋ ga furo azawa kambe haray meyey gaa zama nga ma sududu se, kal a ma fatta dandi kambe meyo fonda gaa haray. Boro kaŋ ga furo dandi kambe haray fonda meyo gaa mo, kal a ma fatta azawa kambe fonda meyo gaa. A si ye meyo kaŋ a furo nd'a din fonda gaa bo koyne, amma a ga fatta nda ya-haray meyo. 10 Mayraykoyo mo, waati kaŋ i goono ga furo, nga mo ga furo i game ra, waati kaŋ i ga fatta mo, nga nd'ey no ga fatta. 11 Sududuyaŋ batey jirbey ra da margey ra mo, ŋwaari sargay ma ciya hamni kilo fo yeeji fo banda, kilo fo mo koyne feeji gaaru fo banda. Feej'izey se mo haŋ kaŋ me a ga hin ka no day no, da ji butal fo mo kilo fo kulu banda. 12 Waati kaŋ mayraykoyo ga bine yadda sargay kaŋ i ga ton, wala bine yadda saabuyaŋ sargay no Rabbi se, kala boro fo ma meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din fiti a se. A ma nga sarga kaŋ i ga ton din no, d'a saabuyaŋ sargayey, sanda mate kaŋ a doona ka te asibti hane. Waato din gaa a ma fatta, a fattayaŋo banda kala boro fo ma meyo daabu. 13 Ni ga feeji jiiri fo ize kaŋ sinda laru no, a ma ciya sargay kaŋ i ga ton zaari kulu Rabbi se, susubay kulu mo no ni g'a no. 14 }waari sargay mo kaŋ ni

ga no a banda susubay kulu ga ciya: hamni kilo jare iddanta, da ji butal jare hinzanta kaŋ i ga diibi nda hamni baano, hamni sargay nooya Rabbi se farilla kaŋ ga duumi boŋ han kulu. 15 Yaadin cine no i ga feej'ize, da ŋwaari sargay, da ji no susubay kulu, a ma ciya sargay kaŋ i ga ton duumi. 16 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hala day mayraykoyo na nga izey ra afo no nooyaŋ, a ga ciya izo se tubu hari. Woodin ga ciya izo banda mayray hari, i wane no tubu boŋ. 17 Amma hala day a tubo din ra a na nooyaŋ fo te nga tamey ra afo se, a ga ciya bora wane kal a ma to taŋyaŋ jiiro gaa. Waato din gaa no a ga ye ka kaa mayraykoyo do. Amma a tubo sanni, woodin ga ciya a izey hinne wane. 18 Mayraykoyo ma si ta mo talkey tubey ra, zama nga m'i tuti ka kaa ngey mayray harey ra se. Kal a ma nga izey no haŋ kaŋ ga ci nga mayra ra wane, zama i ma s'ay borey kar ka say-say. I ma si boro fo kulu fay da nga mayray haro mo. 19 A gana ka bisa nd'ay noodin ka koy furoyaŋ nangu fo do, wo kaŋ go meyo gaa, ka koy hala alfagey fu hanantey ra, wo kaŋ yaŋ ga guna azawa kamba haray. A go mo, batama fo go no noodin banda wayna kaŋay haray. 20 A ne ay se: Nango kaŋ alfagey ga taali se sargayey da zunubi se sargayey hina, i ma ŋwaari sargayey mo haagu neeya, zama i ma si fatta nd'ey taray batamey ra, hal i ma borey hanandi yaadin cine. 21 Waato din gaa a fatta nd'ay ka kande ay taray batama ra. A gana nd'ay batama lokoto taaca banda. A go mo, batama lokoto kulu ra gonda batama kayna fo koyne. 22 Batama lokoto taaca din ra mo batama daabante fooyaŋ go no. Batama fo kulu salleyaŋ kambe kar waytaaci no, a tafayyaŋ mo kambe kar waranza. Itaaco wo kaŋ go lokotey ra, i kulu beeray folloŋ no. 23 Amma a ra haray i na cinaro caso candi k'i boro taaca kulu windi. Hinayaŋ danji do go no cinarey din afo kulu casey cire. 24 Kal a ne ay se: «Woone yaŋ wo, hinayaŋ do yaŋ no, nangu kaŋ windo goy-teerey ga jama sargayey hina.»
47
1 Kal a ye ka kande ay koyne hala Fu meyo gaa. A go mo, hari go ga fatta Fu Beero kutijo cire, a go ga zulli ka koy wayna funay haray, zama Fu meyo ga guna wayna funay haray. Haro mo go ga gunguray ka fun Fuwo cire haray, Fuwo kambe ŋwaari gaa haray, feema se dandi kambe hara. 2 Waato din gaa a fatta nd'ay taray azawa kambe meyo gaa. A gana nd'ay taray fonda gaa ka koy taray meyo gaa, meyo kaŋ ga guna wayna funay haray fonda gaa. A go mo, haro go ga zuru kambe ŋwaari gaa haray. 3 Waato kaŋ bora fatta wayna funay haray da neesiyaŋ korfa nga kambe ra, a na kambe kar zambar fo neesi. A gana nd'ay haro ra, haro mo ga to kala ce mo gaa. 4 A ye ka neesi zambar fo, a gana nd'ay haro ra, haro to kala kange gaa cine. A ye ka neesi zambar fo. A gana nd'ay haro ra, haro mo ga to kala cante gaa cine. 5 A ye ka neesi zambar fo. Sohõ kay, isa no kaŋ bisa naŋ kaŋ ay ga hin k'a yaw, zama haro guusu gumo, kala ziyaŋ. Isa no kaŋ i si hin k'a yaw. 6 A ne ay se: «Boro izo, ni di woone wo?» Kal a n'ay sambu ka ye nd'ay isa me gaa. 7 Waato kaŋ ay ye ka kaa, ay na tuuri boobo gar isa me gaa, ne-haray kambo da ya-haray kambo kulu. 8 Kal a ne ay se: «Hari woone wo, wayna funay haray no a goono ga koy. A ga zulli ka gana Gooru Beero ra, a ma zaa ka guna teeko gaa haray. Teeko ra no a ga furo. Teeko haro mo ga ciya hari kaano. 9 A ga ciya mo, fundikooni kulu kaŋ dumi ga margu ka te kuru, nangu kulu kaŋ isa hinka din gana, kal i ma funa. I ga te hari ham marga boobo nda cimi. Naŋ kaŋ haro kaa, noodin teeku haro mo ga ciya hari kaano, hay kulu ga funa mo nangu kulu kaŋ isa din ga koy. 10 A ga ciya mo, hari ham diikoy ga kay a me gaa. I ga du mo nangu kaŋ ga taaruyaŋ yandi za En-Gedi hala En-Eglayim. I hari hamey ga ciya iboobo nda cimi, afo kulu nga dumo boŋ, sanda Teeku Beero hari hamey. 11 Amma teeko farrey, d'a bangey do yaŋ, i si ciya ikaano. I n'i naŋ ciiri se nooya. 12 Isa me gaa mo, a jabo boŋ, kambe woone gaa da ya-haray kambo gaa, tuuri kulu dumi kaŋ izo ga ŋwa ga beeri noodin. I kobtey si lakaw, izey mo si zama. Nafa taji no i ga hay handu kulu, zama nangu hananta ra no haro go ga fun. I izey go ŋwaari se, kobtey mo baani nooyaŋ se.» 13 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «Woone wo ga ciya hirri, nangu kaŋ araŋ ga laabu fay. A ma ciya tubu Israyla kunda way cindi hinka game ra. Yusufu mo ga du baa hinka. 14 Araŋ ga laabo fay tubu mo, i kulu baa ma saba, zama ay ze a boŋ no ka ne ay g'a no araŋ kaayey se. Laabu woone ga ciya araŋ se tubu hari. 15 Laabo hirro meyo neeya: Azawa kambe haray, za Teeku Beero gaa n'a ga tun, Hetlon fonda gaa ka koy Zadada furanta, 16 ka koy Hamat, da Berota, da Sibrayim, wo kaŋ go Damaskos hirro da Hamat hirro game ra, da Hazar-Hattikon, wo kaŋ go Hawran hirro boŋ. 17 Hirro ga tun Teeko do haray ka koy Hazor-Enan, Damaskos hirro meyo boŋ. Azawa kambe mo go azawa kambe haray Hamat hirro boŋ. Azawa kambe hirro nooya. 18 Wayna funay haray, Hawran da Damaskos da Jileyad da Israyla laabo game

ra mo, Urdun* isa ga ti hirro. Araŋ ga neesi azawa kambe haray ka koy wayna funay teeko gaa. Wayna funay haray hirro nooya. 19 Dandi kambe haray hirro ma sambu dandi kamba Tamar gaa haray kal a ma koy Meriba-Kades haro gaa, ka koy Misira gooro gaa, kal a ma koy Teeku Beero ra. Dandi kambe hirro nooya dandi kambe haray. 20 Wayna kaŋay haray hirro mo, Teeku Beero no, za dandi kambe hirro gaa kal a ma koy Hamat furoyaŋo do. Wayna kaŋay haray hirro nooya. 21 Yaadin cine no araŋ ga laabu woone fay-fay d'a araŋ boŋ se, Israyla kundey boŋ. 22 A ga ciya mo, araŋ g'a fay no kurne boŋ, a ma ciya araŋ se tubu, araŋ da yawey kaŋ goono ga goro araŋ game ra, ngey kaŋ yaŋ ga izeyaŋ hay araŋ game ra. I ga ciya araŋ se, ngey da ngey kaŋ yaŋ i hay araŋ se Israyla izey windey ra, i kulu ga saba no cap-cap. I ga tubu araŋ banda Israyla kundey ra. 23 A ga ciya mo, kunda kulu kaŋ do yaw ga goro, noodin no araŋ g'a no nga tubo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»
48
1 Woone yaŋ no ga ti kundey maayey za azawa kambe hirro gaa. Hirro ga sintin Hetlon fonda gaa kal a ma koy Hamat furoyaŋo do, ka koy Hazor-Enan Damaskos hirro gaa, azawa kambe Hamat gaa haray. Hirro ga fun wayna funa ka koy wayna kaŋa: Dan baa nooya. 2 Dan hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Aser baa no. 3 Aser hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Naftali baa no. 4 Naftali hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Manasse baa no. 5 Manasse hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Ifraymu baa no. 6 Ifraymu hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Ruben baa no. 7 Ruben hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Yahuda baa no. 8 Yahuda hirro gaa, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo ga ti laabu sarga kaŋ araŋ ga no, kambe kar zambar waranka cindi gu a tafayyaŋo gaa, a salleyaŋo gaa mo laabu toorimi fo deedandi, sanda wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, nangu hananta mo ga bara a bindo ra. 9 Sargay no kaŋ i ga fay waani, araŋ m'a no Rabbi se, kambe kar zambar waranka cindi gu no salleyaŋ, tafayyaŋ mo zambar way. 10 Woodin wo sargay hanante no kaŋ i ga fay waani alfagey se. Azawa kamba, zambar waranka cindi gu no a salleyaŋ, a tafayyaŋ mo zambar way no wayna kaŋay haray. Wayna funay haray mo, zambar way tafayyaŋ, dandi kamba haray mo, zambar waranka cindi gu no salleyaŋ. Rabbi nangu hananta ga bara a bindo ra. 11 I wane no, ngey din, alfagey Zadok banda hanantey, ngey kaŋ yaŋ n'ay lordey haggoy, kaŋ yaŋ mana kamba waato kaŋ cine Israyla izey daray, sanda mate kaŋ cine Lawi boro cindey daray. 12 I se no woodin ga ciya sargay laabu sarga ra. Hari kaŋ ga hanan ka bisa i kulu no, Lawi kunda hirro do haray. 13 Lawi kunda mo ga du, alfagey hirro gaa, zambar waranka cindi gu salleyaŋo gaa, tafayyaŋ mo zambar way. Salleyaŋo kulu lasaabuyaŋ zambar waranka cindi gu no, tafayyaŋ mo zambar way no. 14 I s'a neera, i s'a barmay mo. I si laabu baa suubananta din no yaw se mo, zama a ciya hanante no Rabbi se, mate kaŋ fari ninyaŋ jina ga hanan. 15 Zambar guwa din kaŋ cindi tafayyaŋo do haray, zambar waranka cindi gu salleyaŋ ra, a ga ciya borey kulu nafayaŋ hari, gallo wane, da goray wane, da gallo windanta kuray nangey. Gallo mo ga bara a bindo ra. 16 Gallo neesiyaŋ lasaabo neeya: azawa kambe haray kambe kar zambar taaci nda zangu gu; dandi kamba haray, zambar taaci nda zangu gu; wayna funay haray, zambar taaci nda zangu gu; wayna kaŋay haray, zambar taaci nda zangu gu. 17 Gallo mo ga du nga windanta kuray nangey. I neesiyaŋ lasaabo neeya: azawa kambe haray, zangu hinka nda waygu; dandi kambe haray, zangu hinka nda waygu; wayna funay haray, zangu hinka nda waygu; wayna kaŋay haray, zangu hinka nda waygu. 18 Laabo kaŋ cindi salleyaŋo do haray, kaŋ ga sargay hananta casu ga ciya: wayna funay haray, zambar way, wayna kaŋay mo zambar way. A go ga salle, nga nda sargay hananta care banda. Laabu nafa mo ga ciya ŋwaari borey kaŋ ga goy gallo ra se. 19 Gallo ra goy-teerey kaŋ g'a far, i ga fun Israyla kundey kulu ra. 20 Sarga kulu lasaabuyaŋ nooya, salleyaŋ gaa zambar waranka cindi gu, tafayyaŋ gaa mo waranka cindi gu. Yaawo cine no araŋ ga sargay hananta nooyandi nd'a, sanda lokoto-taaci-koy, kaŋ gallo nda nga farey go a ra. 21 Wo kaŋ cindi din ga ciya mayraykoyo wane, ne-haray kambo gaa da ya-haray kambo gaa, sargay hananta wano da gallo laabo wano gaa mo, zambar waranka cindi guwa din jine ka koy wayna funay hirro gaa. Da wayna kaŋay haray wane mo, zambar waranka cindi guwa din jine ka koy wayna kaŋay hirro gaa, i go ga salle, ngey da kundey waney laabu toorimey, care banda. Woodin kulu mayraykoyo wane no. Sargay hananta da windo wane nangu hananta ga bara a bindo ra. 22 Gallo da Lawi borey mayray harey ga bara mayraykoyo laabo bindo ra. Mayraykoyo wano mo go Yahuda da Benyamin hirrey game ra. 23

Kunda cindey sanni mo, za wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo gaa, Benyamin baa no. 24 Benyamin hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, Simeyon baa no. 25 Simeyon hirro gaa mo, wayna funay haray ka koy wayna kaŋay kambo, Isakar baa no. 26 Isakar hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, Zabluna baa no. 27 Zabluna hirro gaa mo, wayna funay haray ka koy wayna kaŋay kambo, Gad baa no. 28 Gad hirro gaa dandi kambe haray, _laabo|_ dandi kamba hirro ga zumbu za Tamar gaa kal a ma koy Meriba-Kades haro gaa, kal a ma koy Misira gooro gaa, ka furo Teeku Beero ra. 29 Laabo kaŋ araŋ ga fay kurne boŋ Israyla kundey se nooya, a ma ciya i se tubu. Woodin yaŋ mo, ngey no ga ti i baa, kunda ka koy kunda. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 30 Gallo neesiyaŋ neeya: azawa kambe haray kambe kar zambar taaci nda zangu gu no, neesiyaŋ boŋ. 31 I ga Israyla izey kundey maayey daŋ gallo meyey gaa: azawa kambe haray gonda me hinza: Ruben me fo, Yahuda me fo, Lawi me fo. 32 Wayna funay haray kambo, zambar taaci nda zangu gu no, da nga me hinza: Yusufu me fo, Benyamin me fo, Dan me fo. 33 Dandi kambe haray kambo, zambar taaci nda zangu gu no neesiyaŋ boŋ, da nga me hinza: Simeyon me fo, Isakar me fo, Zabluna me fo. 34 Wayna kaŋay haray kambo mo, zambar taaci nda zangu gu no, da nga me hinza: Gad me fo, Aser me fo, Naftali me fo. 35 A windanta kulu, zambar way cindi ahakku no. Za han din hane ka koy jina mo, gallo maa ga ciya RABBI GO NOODIN.

DAN
1
1 Yahuda bonkoono Yehoyacim koytara jiiri hinzanta ra, kala Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa
Urusalima* ka wongu marga sinji a se. 2 Rabbi mo na Yahuda bonkoono Yehoyacim da Irikoy fuwo
jinay jara daŋ a kambe ra. A na jinayey sambu mo ka kond'ey nga tooro windo Sinar laabo ra, k'i jisi
nga tooro arzaka fuwo ra. 3 Bonkoono salaŋ nga mantawey arkuso Aspenaz se ka ne a ma kande
Israyla izey fooyaŋ, danga fuula bandey da koy kayney. 4 Arwasuyaŋ kaŋ sinda leebu, kaŋ ga sogo,
bayraykooniyaŋ laakal kulu dumi ra, kaŋ yaŋ ga waani cawyaŋ, toonanteyaŋ da fahamay, kaŋ yaŋ
gonda alhaali i ma kay bonkoono faada ra, a m'i dondonandi Kaldancey bayra d'i ciine mo. 5
Bonkoono ne mo i ma nga ŋwaaro da duvan* kaŋ nga ga haŋ no i se han kulu. I m'i kuru koyne,
hala jiiri hinza kubante, i ma kay bonkoono jine. 6 Arwasey din ra binde Daniyel go no, da
Hananiya da Misayel da Azariya, Yahuda izeyaŋ no. 7 Mantawey arkuso na maayaŋ daŋ i gaa. A na
Daniyel maa daŋ Beltesazzar, Hananiya mo a n'a maa daŋ Sadrak, Misayel gaa mo a daŋ Mesak,
Azariya gaa mo, Abednego. 8 Amma Daniyel anniya nga bina ra nga ma si nga boŋ ziibandi nda
bonkoono ŋwaaro, wala baa da duvan kaŋ a ga haŋ. Woodin se no a na yadda ceeci mantawey
arkuso do, nga ma si nga boŋ ziibandi. 9 Irikoy binde naŋ Daniyel du gaakuri nda suuji mantawey
arkuso do. 10 Nga din, mantawey arkuso ne Daniyel se: «Ay ga humburu koyo ay bonkoono, nga
kaŋ n'araŋ ŋwaaro d'araŋ haŋyaŋ haro daŋ araŋ se. Zama ifo se no a ga di araŋ moydumey ilaaloyaŋ
no ka bisa araŋ wadde arwasu cindey? Yaadin gaa araŋ g'ay boŋo daŋ bonkoono kataru ra nooya.»
11 Kala Daniyel ne jine funa kaŋ mantawey arkuso daŋ Daniyel da nga hangasiney Hananiya nda
Misayel da Azariya din se: 12 «Ay ga ni ŋwaaray no, kala ni ma iri, ni bannyey, si hala jirbi way. I
ma iri no kobto nda tuuri-nya ize yaŋ iri ma ŋwa, da hari bi mo iri ma haŋ. 13 Saaya din i m'iri
moydumey guna ni jine iri nda arwasey kaŋ ga bonkoono ŋwaaro ŋwa yaŋ moydumey. Hay kaŋ ni
di, a boŋ no ni ga goy ni bannyey gaa.» 14 A binde yadda i se sanni woodin boŋ. A n'i si hala jirbi
way. 15 Jirbi wayanta banda binde, a di kaŋ i moydumey gunayaŋ booriyaŋo da gaahamey
naasuyaŋo ga bisa arwasey kulu kaŋ yaŋ ga bonkoono ŋwaaro ŋwa din waney. 16 Jine funa binde na
ŋwaaro da duvan kaŋ i ga haŋ barmay k'i no kobto nda tuuri-nya ize yaŋ. 17 Arwasu taaca din
binde, Irikoy n'i no bayray da gonitaray da laakal mo cawyaŋ kulu ra. Daniyel mo gonda fahamay
bangandiyaŋ nda hindiri ra. 18 Jirbey bananta binde kaŋ bonkoono kosu i ma kand'ey, kala
mantawey arkuso kand'ey Nebukadnezzar jine. 19 Bonkoono fakaaray d'ey. I kulu ra mo i mana
Daniyel da Hananiya da Misayel da Azariya cine gar. 20 Laakal sanni nda fahamay kulu ra kaŋ
bonkoono n'i hã d'a, a n'i gar i bisa moodabalkoy da handariya ceeciko kulu kaŋ go a mayray laabo
me hala sorro way. 21 Daniyel binde goro kala bonkoono Sirus jiiri sintina.
2
1 Nebukadnezzar mayray jiiri hinkanta ra no Nebukadnezzar na hindiriyaŋ te. A laakalo binde tun,
a jirbo kosu a se. 2 Saaya din bonkoono lordi ka ne i ma moodabal-teekoy da handariya ceecikoy da
ziimey da Kaldancey ce, zama i ma bonkoono hindirey ci a se. i binde furo ka kay bonkoono jine. 3
Kala bonkoono ne i se: «Ay na hindiri fo te. Ay laakalo tun mo hal ay ma du ka hindiro bay.» 4
Kaldancey binde salaŋ bonkoono se da Aramancey ciina ka ne: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma
tonton! Ma hindiro ci iri, ni bannyey se, iri mo g'a feerijo kaa taray ni se.» 5 Bonkoono tu ka ne
Kaldancey se: «Ay sanni tabbatanta neeya: D'araŋ mana ay bayrandi nda hindiro nd'a feerijo mo, i
g'araŋ dumbu-dumbu, i m'araŋ windey ciya begunuyaŋ. 6 Amma d'araŋ na hindiro nd'a feerijo kulu
bangandi ay se, araŋ ga du nooyaŋ da banandi nda darza beeraykoy ay kambe ra. Araŋ binde ma
hindiro d'a feerijo bangandi ay se.» 7 I tu sorro hinkanta ka ne: «Bonkoono ma hindiro wo ci iri, nga
bannyey se. Iri mo g'a feerijo kaa taray.» 8 Bonkoono tu ka ne: «Ay bay daahir kaŋ araŋ goono ga
daama ceeci no, zama araŋ bay kaŋ ay sanno ga tabbat. 9 Amma d'araŋ man'ay bayrandi nda
hindiro, ciiti folloŋ no araŋ boŋ, zama araŋ na tangari sanniyaŋ da ruubu soola ay se kaŋ araŋ ga ci
ay se hala haya da nga alwaato ma barmay. Woodin sabbay se, kal araŋ ma hindiro ci ay se. Yaadin
gaa no ay ga bay kaŋ araŋ ga waani k'a feerijo bangandi ay se.» 10 Kala Kaldancey ci bonkoono se
ka ne: «Boro fo si no ndunnya ra kaŋ gonda hina ka bonkoono misa bangandi, za kaŋ koy wala
bonkooni wala mayraykoy fo si no kaŋ na hayo wo dumi hã moodabal-teeko wala handariya
ceeciko wala Kaldancey kulu dumi gaa. 11 Haŋ kaŋ ga sandi no, haya kaŋ bonkoono goono ga

ceeci. Boro fo si no mo kaŋ ga hin k'a bangandi bonkoono se kala day de-koyey* kaŋ i gora si gaaham banda.» 12 Woodin se binde bonkoono bina tun, a futu mo gumo. A lordi ka ne i ma Babila laakalkooney kulu wi. 13 Feyaŋo binde fatta: i ciiti i ma laakalkooney wi. I binde na Daniyel da nga borey ceeci zama i m'i wi se. 14 Saaya din no Daniyel na sanno ye saaware da laakal boŋ Ariyoku se, kaŋ ga ti bonkoono mantawey jine bora, kaŋ fatta zama nga ma Babila laakalkooney wi se. 15 A tu ka ne bonkoono jine bora Ariyoku se: «Ifo se no bonkoono sanno gonda kankami ya-cine?» Kala Ariyoku na Daniyel bayrandi nda sanno. 16 Daniyel binde furo ka bonkoono ŋwaaray ka ne a ma alwaati kosu nga se, kulu nga ga feerijo bangandi bonkoono se. 17 Kala Daniyel koy nga kwaara ka sanno dede nga corey Hananiya nda Misayel da Azariya se. 18 Zama ngey ma suuji ŋwaaray Irikoy kaŋ go beene gaa, gundo din boŋ, zama Daniyel da nga corey ma si halaci Babila laakalkooni cindey banda. 19 Saaya din no Irikoy na gundo din bangandi Daniyel se cin bangandi ra. Kala Daniyel na Irikoy kaŋ go beene saabu. 20 Daniyel tu ka ne: «I ma Irikoy maa sifa hal abada abadin, Zama laakal da hina, a wane no. 21 A ga alwaatey da jirbey bare. A ga koyey tumbi, a ga koyey daŋ koytaray mo. A ga laakal no laakalkooney se, A ga bayray mo no borey kaŋ yaŋ ga fahamay bay se. 22 A ga gundu hari guusoyaŋ bangandi. A ga bay haŋ kaŋ go kubay ra. Kaari mo goono ga goro a banda. 23 Ya ay kaayey Irikoyo, Ay saabu ni se, ay ga ni kuku mo, Nin kaŋ n'ay no laakal da hina. Sohõ mo ni n'ay bayrandi nda haŋ kaŋ iri goono ga ceeci ni gaa, Zama ni n'iri bayrandi nda bonkoono misa din.» 24 Daniyel binde furo Ariyoku do, bora kaŋ bonkoono daŋ a ma Babila laakalkooney halaci. A koy ka ne a se: «Ma si Babila laakalkooney halaci. Ma kond'ay bonkoono do, ay mo ga feerijo bangandi bonkoono se.» 25 Ariyoku binde konda Daniyel bonkoono jine nda cahãyaŋ. Yaa mo no a ne a se: «Ay du boro fo Yahuda tamtaray izey ra kaŋ ga bonkoono bayrandi nda feerijo.» 26 Bonkoono tu ka ne Daniyel se kaŋ i ga ne a maa se Beltesazzar: «Ni ga hin ka hindiro kaŋ ay di d'a feerijo mo bangandi ay se, wala?» 27 Daniyel tu bonkoono jine ka ne: «Gundo kaŋ bonkoono lordi ka ne i ma bangandi, baa laakalkooney wala handariya ceecikoy wala moodabalkoy wala gunakoy sinda hina k'a bangandi bonkoono se. 28 Amma Irikoy go no, beene wano, kaŋ ga gundey kulu kaa taray. Nga mo no ka bonkoono Nebukadnezzar bayrandi nda haŋ kaŋ ga te jirbi banantey ra. Ni hindiro da ni boŋo ra diyaŋey kaŋ ni di dima boŋ, ngey neeya: 29 Ni do, ya nin Bonkoono, fonguyaŋey furo ni se ni boŋo ra ni dima boŋ da haŋ kaŋ no ga te ne ka koy jina. Nga mo kaŋ ga gundey fisi ka kaa taray na ni bayrandi nda haŋ kaŋ ga te. 30 Amma ay wo, Irikoy mana gundo bangandi ay se, danga day ay gonda laakal ka bisa fundikooni kulu wane, amma a ga ba nga ma bonkoono bayrandi nda feerijo, zama ni ma ni bina fonguyaŋey bay. 31 Bonkoono, ni go ga guna, kala ni di boro himandi bambata fo. Himando go, a ga beeri. A nyaaleyaŋo mo beeri, a go ga kay ni jine. A alhaalo mo ga humburandi. 32 Himando din binde, a boŋo wura hanno no; a ganda d'a kambey nzarfu no; a gunda d'a tanjey guuru-say no; 33 a cey guuru-bi wane yaŋ no; a ce taamey jara botogo no, jara mo guuru-bi no. 34 Ni goono ga mo daaru ka guna, kala tondi fo dagu kaŋ manti nda kambe, kaŋ na himando kar nga ce taamey gaa, kaŋ ga ti guuru-bi margante nda botoga din. A n'a bagu-bagu. 35 Saaya din, guuru-biyo da botoga da guuru-sayo da nzarfo nda wura bagu-bagu care banda. I ciya danga jaw waate dubangu du cine. Haw kond'ey mo hala boro si ye ka di ey koyne. Tondo mo kaŋ na himando kar din, a ciya tondi kuuku bambata ka ndunnya kulu toonandi. 36 Hindiro nooya! Iri g'a feerijo mo ci bonkoono jine. 37 Ya Bonkoono, nin no ga ti koyey bonkoono zama Irikoy, beene wano na ni no mayray da hina da gaabi da beeray. 38 Nangu kulu kaŋ borey izey bara ga goro, a na ganji hamey da beene curey kulu mo daŋ ni kambe ra. A na ni no i kulu mayray. Nin no ga ti wura boŋo din. 39 Ni banda mo mayray fo ga tun kaŋ ga gaze ni beera gaa, waato din gaa mayray hinzanta koyne, guuru-say wane kaŋ ga mayray sambu ndunnya kulu boŋ. 40 Mayray taacanta binde ga te gaabi sanda guuru-bi, danga mate kaŋ guuru-bi ga hay kulu bagu-bagu, nga mo ga hay kulu may. Danga mate kaŋ guuru-bi ga hayey wo kulu naan, yaadin mo no mayray wo ga bagu-bagu ka naan mo. 41 Mate kaŋ binde ni di ce taamey da ce izey, jara kusu teeko botogo no, jara mo guuru-bi wane, woodin mo ga ciya mayray fayante amma a ra i ga gaabi gar, guuru-bi wane, za kaŋ ni di guuru-bi goono ga margu nda kusu botogo a ra. 42 Koyne, danga mate kaŋ ce izey jara guuru-bi wane no, jara mo botogo, yaadin no mayra ga goro, jara gonda gaabi, jara mo sinda gaabi. 43 Koyne, mate kaŋ ni di guuru-biyo go ga margu nda botoga, i ga ngey boŋ margu nda dumi waaniyaŋ, amma i si naagu care gaa bo, danga mate kaŋ guuru-bi si naagu botogo

gaa. 44 Bonkooney din zamaney ra no Irikoy kaŋ go beena ra ga mayray fo sinji, kaŋ i s'a zeeri abada. A koytara mo, a s'a naŋ boro cindey se, amma a ga mayrayey din kulu bagu-bagu, a m'i ŋwa. Nga wo ga kay mo hal abada. 45 Za kaŋ ni di i na tondi beero din kaa tondi kuuku bambata ra, kaŋ manti nda kambe, hala mo a na guuru-bi, da guuru-say, da botogo nda nzarfu nda wura kulu bagu-bagu, kala Irikoy, beeraykoyo, na bonkoono bayrandi nda haŋ kaŋ ga te ne jine. Hindiro mo tabbat no, a feerijo mo si gaze.» 46 Saaya din no bonkoono Nebukadnezzar ye ganda nga moyduma boŋ ka sududu Daniyel se. A lordi mo ka ne i ma kande sargay da dugu, k'a salle Daniyel se. 47 Bonkoono tu Daniyel se ka ne: «Haciika, araŋ Irikoyo, nga no ga ti de-koyey Irikoyo, bonkooney Bonkooni mo no, kaŋ ga gundey bangandi, za kaŋ ni du ka gundo wo bangandi.» 48 Saaya din no bonkoono na Daniyel beerandi. A n'a no nooyaŋ boobo, a n'a no koytaray Babila laabo kulu boŋ a ma ciya mayko beeri Babila laakalkooney kulu boŋ. 49 Daniyel mo ŋwaaray bonkoono gaa nga ma Sadrak da Mesak da Abednego daŋ Babila laabu muraadey boŋ, amma Daniyel go bonkoono faada ra.

3

1 Bonkoono Nebukadnezzar na tooru fo te, wura wane, kaŋ a beene kuuyaŋ ga to kamba kar waydu, a tafayyaŋ mo kamba kar iddu. A n'a sinji Dura gooro batama ra, Babila laabo ra. 2 Kala bonkoono Nebukadnezzar donton ka ne i ma koy kayney kulu da maga-nyaŋey da mayraykoyey da alkaaley da jisirikoyey da faadancey da ciitikoy da laabey kulu dabarikoy mo margu. I ma kaa tooro feeriyaŋo do, kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji. 3 Saaya din ngey din, koy kayney da maga-nyaŋey da mayraykoyey da alkaaley da jisirikoyey da faadancey da ciitikoy da laabey kulu dabarikoy, i margu tooro kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji din feeriyaŋ bato do. I kay mo tooro kaŋ Nebukadnezzar sinji din jine. 4 Saaya din fekwa na jinde sambu ka ne: «I n'araŋ lordi, ya araŋ jamayaŋ, da dumey da deeney: 5 alwaato kaŋ araŋ maa hilli da seese da moolo da jidiga da gooje da algayta da gaani hari kulu karyaŋo, kal araŋ ma ye ganda ka sududu wura tooro kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji din se. 6 Koyne, boro kaŋ mana ye ganda ka sududu a se, kala sahãadin i m'a koy catu danji dudal kaŋ ga futu gumo ra.» 7 Woodin se no alwaato din kaŋ borey kulu maa hillo kaatiyaŋo da seesa da moola da jidiga nda gooja da gaani hari kulu, borey da kundey da deeney kulu ye ganda ka sududu wura tooro kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji din se. 8 Alwaato din binde Kaldance fooyaŋ maan ka kande Yahudancey kalima. 9 I ne Bonkoono Nebukadnezzar se: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! 10 Ya Bonkoono, ni fe ka ne boro kulu kaŋ maa hilli hẽeno da seese da moolo da jidiga nda gooje da algayta da gaani hari kulu, kal a ma ye ganda ka sududu wura tooro se. 11 Boro kulu kaŋ mana ye ganda ka sududu mo, i m'a catu dudal kaŋ ga fortu da danji gumo din bindi ra. 12 To. Yahudance fooyaŋ go no kaŋ ni daŋ Babila laabo muraadey boŋ, kaŋ yaŋ ga ti Sadrak da Mesak da Abednego. Boro woodin yaŋ, ya Bonkoono, i baa si nda nin, i siino ga may ni de-koyey se, i mana sududu mo wura tooro kaŋ ni sinji din se.» 13 Saaya din Nebukadnezzar futa ra da nga bine tunay dunga ra, a lordi ka ne i ma kande Sadrak da Mesak da Abednego. Kal i kande borey din bonkoono jine. 14 Nebukadnezzar tu ka ne i se: «Ya Sadrak da Mesak da Abednego, da gangan no araŋ mana may ay de-koyey se, araŋ mana sududu mo wura tooro kaŋ ay sinji din se? 15 Sohõ binde, d'araŋ soola, alwaato kaŋ araŋ maa hillo hẽeno da seese da moolo da jidiga nda gooje da algayta da gaani hari kulu dumi, araŋ ga ye ganda ka sududu tooro kaŋ ay te se, to! A boori! Amma d'araŋ mana sududu, alwaati din i g'araŋ catu dudal danji kaŋ ga fortu gumo ra. May no binde irikoyo kaŋ g'araŋ faaba ay kambe ra?» 16 Sadrak da Mesak da Abednego tu bonkoono se ka ne: «Ya Nebukadnezzar, manti tilas no iri ma tu ni se sanni woone ra. 17 Da yaadin no, Irikoy, iri wano kaŋ iri goono ga may a se, a gonda hina k'iri faaba dudal danji kaŋ ga fortu gumo din ra. A g'iri faaba ni kambey ra mo, ya nin Bonkoono. 18 Amma da manti yaadin no, ni ma bay, ya Bonkoono, kaŋ iri si may ni de-koyey se bo, iri si sududu mo wura tooro kaŋ ni sinji din se.» 19 Saaya din Nebukadnezzar to da futay, a moyduma alhaalo barmay mo Sadrak da Mesak da Abednego do haray. Woodin se no a salaŋ ka lordi ka ne i ma dudal danjo funsu hala sorro iyye ka bisa wo kaŋ i doona k'a funsu din. 20 A na boro gaabikooni fooyaŋ kaŋ go a wongaarey ra lordi ka ne i ma Sadrak da Mesak da Abednego haw. I m'i catu dudal danjo kaŋ ga fortu gumo din ra. 21 Saaya din i na borey wo haw ngey muduney d'i boŋtobayey d'i alkubey d'i bankaaray cindey ra. I n'i catu dudal danjo kaŋ ga fortu gumo bindo ra. 22 Za kaŋ bonkoono lordo gonda kankami, dudalo mo

ga fortu gumo, danji beela na borey kaŋ na Sadrak da Mesak da Abednego sambu din wi. 23 Boro hinza din binde, Sadrak da Mesak da Abednego, i kaŋ hawante dudal danjo kaŋ ga fortu gumo din bindo ra. 24 Kala bonkoono Nebukadnezzar te dambara. A tun da cahãyaŋ, a salaŋ mo ka ne nga faadancey se: «Manti boro hinza no iri catu hawante danjo bindo ra bo?» I tu ka ne bonkoono se: «Haciika, ya Bonkoono.» 25 A tu ka ne: «Amma ay ya go ga di boro taaci taŋante yaŋ. I go ga barbare danjo bindo ra, i sinda doori mo. Itaacanta si hima kala irikoyey ize.» 26 Saaya din Nebukadnezzar maan dudal danji forta kaŋ ga koroŋ gumo din gaa. A salaŋ ka ne: «Ya Sadrak da Mesak da Abednego, araŋ, Irikoy kaŋ ga beeri nda i kulu bannyey, wa fatta ka kaa neewo.» Saaya din Sadrak da Mesak da Abednego fatta danjo bindo ra. 27 Ngey, koy kayney da maga-nyaŋey da mayraykoyey da koyo faadancey margu, i di borey wo, kaŋ danjo mana du hina i gaahamey boŋ. Baa i boŋ hamni mo mana ton nda danji, i muduney himayaŋ mana barmay, danjo farre mo mana lamba i gaa. 28 Nebukadnezzar salaŋ ka ne: «I ma Irikoy sifa, Sadrak da Mesak da Abednego wano, nga kaŋ na nga malayka donton, a na nga bannyey kaŋ de nga gaa din faaba. I na bonkoono sanno barmay, i na ngey gaahamey salle zama ngey ma si may tooru fo kulu se, wala ngey ma sududu a se, kala ngey Irikoyo hinne. 29 Woodin se ay go ga lordi ka ne boro kulu nda kunda kulu nda deene kulu se: boro kaŋ ga gaaba sanni te Sadrak da Mesak da Abednego Irikoyo se, i ga bora din dumbu-dumbu k'a windo ciya begunu. Zama Irikoy fo si no kaŋ gonda hina ka faaba te deedando wo boŋ.» 30 Waato din gaa no bonkoono na Sadrak nda Mesak nda Abednego tonton jina, Babila laabo ra.

4

1 Bonkoono Nebukadnezzar tira neeya kaŋ ga koy borey da kundey da deeney da ndunnya gorokoy kulu do: «Baani ma yulwa araŋ se! 2 Ay di kaŋ a ga boori ay ma alaamayaŋ da dambara hariyaŋ bangandi kaŋ Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu din te ay se. 3 Man a alaamey beeray misa! Man a hino kaŋ ga dambarandi beeray misa! A mayra, mayray duumikoy no. A koytara mo zamana ka koy zamana no. 4 Ay, Nebukadnezzar, ay go ay kwaara, fulanzamyaŋ waate. Ay go ga zaada ay faada ra. 5 Kal ay na hindiri fo te kaŋ n'ay humburandi. Fonguyaŋey kaŋ ay go ga te ay dima boŋ, da ay boŋ bangandey, i n'ay taabandi. 6 Woodin se no ay lordi ka ne i ma kande Babila laakalkooney kulu ay jine zama i m'ay bayrandi nda hindiro feerijo. 7 Saaya din ngey, moodabalkoyey da handariya ceecikoy da Kaldancey da dobokoyey, i furo. Ay na hindiro dede mo i jine, amma i man'ay bayrandi nd'a feerijo. 8 Kala i kulu banda, Daniyel furo ay jine, nga kaŋ i ga ne a maa se Beltesazzar, ay irikoyo maa boŋ, nga kaŋ koy hanney biya goono ga goro a ra. Nga mo koyne, ay na hindiro ci a jine. Ay ne: 9 Ya Beltesazzar, moodabal-teekoy koyo, zama ay bay kaŋ koy hanney biya go ni ra, gundu mo si no kaŋ bisa nin gaabi, kala ni ma ci ay se hindiro kaŋ ay di bangando d'a feerijo kulu. 10 Mate kaŋ ay miila ra bangandey bara ay dima boŋ, ngey neeya: ay go no, ay go ga guna, kala ay di tuuri-nya fo go ndunnya bindo ra, a kuuyaŋo mo ga beeri. 11 Kala tuuri-nyaŋo beeri, a te gaabi, a kuuyaŋo mo to kala beena gaa, i g'a fonnay mo hala ndunnya me. 12 A kobtey gunayaŋ ga boori, a izey mo iboobo no, a ra mo gonda ŋwaari kaŋ ga wasa boro kulu se. Ganji hamey gonda ngey bi a cire, beene curey mo go ga goro a kambey boŋ. A gaa no fundikooni kulu ga du ŋwaari. 13 Ay miila ra bangando ay dima boŋ, ay go ga guna, kal ay di batuko hanno fo zumbu ka fun beena ra. 14 A na jinde tunandi ka ne i ma tuuri-nyaŋo beeri, i m'a kambey pati-pati, i m'a kobtey kokobe, i m'a izey say-say. Ganji hamey ma fun a cire, curey mo ma fay d'a kambey. 15 Kulu nda yaadin, kal i ma fay d'a tiksa laabo ra. I m'a haw da guuru-bi da guuru-say hawyaŋ hari, k'a windi saajo subu taya ra. A ma soobay ka tay da beena harandaŋ. A ma du nga baa ganji hamey banda, laabo subu taya ra. 16 A laakalo ma barmay, a ma si ciya borey wane dumi no, amma i m'a no alman laakal. Woodin banda mo, alwaati iyye ma bisa a gaa. 17 Ciiti woodin batukoy din sanno boŋ no, misa mo hanantey lordo boŋ, hala fundikooney ma bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu goono ga may da nga koytara borey mayra ra. A g'a no boro kaŋ se a ga ba. Boro kaŋ ga kayna nda ikulu mo, a g'a daŋ koytaray. 18 Hindiro din, ay wo, Bonkoono Nebukadnezzar, ay di a. Ni mo, ya Beltesazzar, kala ni m'a feerijo bangandi, za kaŋ ay mayra laakalkooney kulu sinda hina k'ay bayrandi nd'a feerijo, amma nin wo ga hina, zama koy hanney biya go ni ra.» 19 Saaya din Daniyel, kaŋ se i ga ne Beltesazzar, a goono ga dambara, a fonguyaŋey mo n'a kankam kala guuru fo kubay. Kala bonkoono tu ka ne: «Ya Beltesazzar, ma si naŋ hindiro wala a feerijo ma ni boŋ haw.» Beltesazzar tu ka ne: «Ya ay Bonkoono, hindiro ma ye borey kaŋ yaŋ konna nin boŋ, a feerijo mo ni ibarey gaa. 20 Tuuri-nyaŋo

kaŋ ni di din kaŋ beeri, a te gaabi, a kuuyaŋo to kala beene, i ga di a hala ndunnya kulu me, 21 a kobtey gunayaŋ ga boori, a izey mo iboobo no, a ra mo borey kulu ŋwaari go no, a cire ganji hamey goono ga goro, a kambey boŋ mo beene curey gonda ngey nangora -- 22 nin no, ya Bonkoono. Ni te beeray, ni te gaabi, zama ni beera beeri, a to kala beena gaa, ni mayra mo to hala ndunnya me. 23 Woodin banda kaŋ bonkoono di batuko hanno fa din kaŋ zumbu ka fun beene, a goono ga ne: ‹I ma tuuri-nyaŋo beeri k'a halaci, amma i m'a tiksa naŋ laabo ra hala nda guuru-bi nda guuru-say hawyaŋ hari, saajo subu taya ra. I ma naŋ a ma tay da beena harandaŋ, a ma du nga baa ganji hamey banda hala alwaati iyye ma bisa a gaa.› 24 Ya Bonkoono, a feerijo neeya: Nga kaŋ beeri nda i kulu sanni no go kaa koyo ay bonkoono gaa. 25 I ga ni gaaray borey ra. Ni ga ye ganji hamey banda ka goro. I ga naŋ ni ma subu ŋwa danga haw cine. Ni ga tay da beena harandaŋ. Alwaati iyye mo ga bisa ni gaa kala alwaati kaŋ ni ga bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayra ra, a g'a no mo boro kaŋ a ga ba se. 26 Za kaŋ i lordi ka ne i ma tuuri-nyaŋo tiksa naŋ, ni mayra ga ye ka tabbat ni se, waati kaŋ ni du ka bay kaŋ Beena no ga koytaray te ganda. 27 Kala mo, ya Bonkoono, ma yadda k'ay saawara ta: ni ma ni zunubey barmay da adilitaray, ilaala mo da suuji cabeyaŋ talkey se. Hambara ni laakal kana ga ku ka tonton.» 28 Woodin yaŋ kulu kaa ay, Bonkoono Nebukadnezzar gaa. 29 Handu way cindi hinka banda a goono ga bar-bare Babila koyey faada ra. 30 Bonkoono salaŋ ka ne: «Manti woone no ga ti Babila bambata kaŋ ay cina koytaray goray se bo, d'ay hino gaabo, ay darza beera se mo?» 31 Sanno go bonkoono me ra, kala jinde kaa ka fun beene ka ne: «Ya Bonkoono Nebukadnezzar, ni se no ay go ga salaŋ. Koytara ga fay da nin. 32 I ga ni gaaray ka kaa borey ra. Ni nangora ga ciya ganji hamey banda. I ga naŋ ni ma subu ŋwa danga haw cine. Alwaati iyye mo ga gana ka bisa ni gaa, kala waati kaŋ ni bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayra ra, a g'a no mo boro kaŋ a ga ba se.» 33 Saaya din no haya kaŋ i ci Nebukadnezzar se kubay a boŋ. I n'a gaaray Adam-izey ra, a go ga subu ŋwa danga haw cine, a gaahamo mo tay da beena harandaŋ, hal a hamney ku danga zeeban hamni cine, a kambe camsey mo danga curo ce camse cine no. 34 Kaŋ jirbey kubay ngey me, ay Nebukadnezzar, ay n'ay boŋ sambu ka beena guna. Ay laakal ye ka kaa ay gaa koyne, ay na nga kaŋ ga beeri nda ikulu albarka sifa, ay n'a saabu, ay n'a beerandi, nga kaŋ ga funa hal abada, zama a mayra ya mayray duumikoy no. A koytara mo za izeyaŋ ka koy i izey gaa no. 35 Ndunnya gorokoy kulu mo, A g'i himandi danga i manti hay fo no, A ga goy nga miila boŋ beena kundey kulu ra, Da ndunnya nangorayey ra mo. A kamba gaayko si no mo. Boro kulu si ne a se mo: «Ifo no ni go ga te wo?» 36 Alwaato din mo ay fahama ye ka kaa ay gaa. Ay mayra darza se mo ay beera d'ay booro ye ka kaa ay gaa. Ay faadancey d'ay koy kayney ye k'ay ceeci, ay sinji mo koyne ay mayra ra. Ay du beeray ka bisa waato wano. 37 Sohõ binde ay, Nebukadnezzar, ay ga Koyo kaŋ go beene sifa, ay g'a beerandi, ay g'a beera saabu mo. Zama a goyey kulu cimi no, a fondey mo cimi ciiti no. Boro kaŋ yaŋ ga dira boŋbeeray ra, a ga hin k'i kaynandi.

5

1 Bonkoono Belsazzar na burnye bambata te nga faadancey se, ngey boro zambar fo. A na duvan* haŋ mo zambar fa din jine. 2 Saaya kaŋ Belsazzar na duvaŋo taba, kal a lordi ka ne i ma kande wura nda nzarfu jinayey kaŋ a kaayo Nebukadnezzar kande ka fun Irikoy fuwo kaŋ go Urusalima ra, zama bonkoono da nga koy kayney da bonkoono wandey d'a wahayey, i ma haŋ jinayey din ra. 3 Saaya din i kande wura jinayey kaŋ i ku Irikoy fuwo kaŋ go Urusalima ra. Bonkoono nda nga wandey mo d'a wahayey d'a koy kayney haŋ i ra. 4 I na duvan haŋ. I na wura da nzarfu da guuru-say da guuru-bi da tuuri da tondi toorey mo sifa. 5 Saaya din binde boro kambayze yaŋ fatta ka hantumyaŋ te fitilla tanjay bonkoono faada fuwo botoga gaa. Bonkoono go ga di mo kambe jara kaŋ go ga hantumo te. 6 Saaya din bonkoono moyduma yalo bare a ra, a fonguyaŋey mo n'a taabandi, a canta biriyey mo taŋ, a kangey mo soobay ka kar care gaa ngey boŋ se. 7 Kala bonkoono na jinde sambu ka ne i ma kande handariya ceecikoy da Kaldancey da gunakoy. Bonkoono salaŋ ka ne Babila laakalkooney se: «Boro kaŋ na hantumo wo me-a-me caw, k'a feerijo bangandi ay se mo, i ga suniya faka a gaa, i ma wura sisiri sarku a jinde gaa, a ga te mayko hinzante koytara ra.» 8 Saaya din kala bonkoono laakalkooney kulu furo faada ra, amma i si hin ka hantumo caw, wala k'a feerijo bangandi bonkoono se. 9 Saaya din bonkoono Belsazzar kankam gumo, a moyduma alhaalo mo bare koyne, hal a koy kayney mo boŋ haw. 10 Amma bonkoono nda nga koy kayney sanney sabbay

se, kala koy zeeno fo wande kaa bato fuwo ra. Waybora salaŋ ka ne: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! Ni fonguyaŋey ma si ni kankam wala ni moyduma alhaalo ma si bare. 11 Boro fo go no ni mayray laabo ra, kaŋ koy hanney biya go a ra. Ni kaayo jirbey ra a na kaari nda fahamay da laakal gar a ra danga de-koyey laakalo wane dumi. Bonkoono, ni kaayo Nebukadnezzar no ay goono ga ne. Bonkoono ni kaayo a n'a daŋ moodabalkoyey da handariya ceecikoy da Kaldancey nda gunakoy jine boro, 12 za kaŋ i na biya kaŋ bisa ikulu, da bayray da fahamay da hindiri feeriji waaniyaŋ da misa bangandiyaŋ da sikka ganandiyaŋ gar Daniyel wo ra, kaŋ bonkoono n'a maa daŋ Beltesazzar. Sohõ binde, kal i ma Daniyel ce, nga wo ga feerijo cabe.» 13 Saaya din i kande Daniyel bonkoono jine. Bonkoono salaŋ Daniyel se ka ne: «Nin no ga ti Daniyel din kaŋ go Yahuda tamtaray izey do haray, ngey kaŋ yaŋ ay kaayo kande ka fun Yahuda? 14 Ay jin ka maa ni baaru, way, koyey biya go ni do, i ga kaari da fahamay da bayray kaŋ bisa i kulu gar ni do. 15 Sohõ binde i kande laakalkooney nda handariya ceecikoy ay jine zama i ma hantumo wo caw ay se, i m'ay bayrandi nd'a feerijo, amma i mana hin ka haya din feerijo bangandi ay se. 16 Amma ay maa ni baaru, way, nin no ga waani feeriji nooyaŋ nda sikka ganandiyaŋ. Sohõ binde da ni ga hin ka hantumo wo caw k'ay bayrandi d'a feerijo mo, i ga suniya faka ni gaa, i ga wura sisiri daŋ ni jinda gaa, ni ga ciya mayraykoy hinzante laabo ra.» 17 Saaya din Daniyel tu bonkoono jine ka ne: «Gaay ni nooyaŋey, ma ni alhakko mo no boro fo se. Kulu nda yaadin, ay ga hantumo caw bonkoono se, ay m'a bayrandi nd'a feerijo mo. 18 Ya nin Bonkoono, Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu, a na ni kaayo Nebukadnezzar no koytaray da beeray da darza da dabari. 19 Beera kaŋ a n'a no, a se no borey da dumey da deeney kulu gaahamey jijiri, i humburu a jine. Boro kaŋ a ga ba nga ma wi, kal a m'a wi. Boro kaŋ a ga ba nga ma naŋ da fundi, kal a m'a naŋ da fundi. Boro kaŋ a ga ba nga m'a beerandi, kal a m'a beerandi. Boro kaŋ a ga ba nga m'a kaynandi mo, kal a m'a kaynandi. 20 Amma saaya kaŋ a te boŋbeeri, a hanga sandi mo hal a na nga boŋ jare, saaya din Irikoy n'a tumbi nda nga koytara karga, a n'a darza ta a gaa. 21 A n'a gaaray k'a kaa Adam-izey do, a n'a bina himandi almaney wane cine. A nangora mo go ganji farkayey banda, i n'a ŋwaayandi nda subu danga haw cine, a gaahamo tay da beene harandaŋ hala waato kaŋ a bay kaŋ Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayray ra, a ga boro kaŋ nga ga ba mo sinji a boŋ. 22 Ni mo, a haama, ya Belsazzar, ni mana ni boŋ kaynandi bo, baa kaŋ ni ga woodin kulu bay. 23 Amma ni na ni boŋ beerandi ka gaaba nda Irikoy kaŋ go beene. I kande a windo jinayyaŋ ni jine mo, nin da ni koy kayney da ni wandey da ni wahayey. Araŋ na duvan haŋ i ra, hala ni na nzarfu, da wura da guuru-say da guuru-bi da bundu da tondi toorey sifa, kaŋ yaŋ si di, i si maa, i si bay mo. Amma Irikoy, nga kaŋ ni fulanzama da ni fondey kulu mo go a kamba ra, ni man'a beerandi. 24 Woodin sabbay se no Irikoy na kambe faata donton a ma hantumo wo jeeri. 25 Hantumo kaŋ i hantum neeya: MENE, MENE, TEKEL, UFARSIN. 26 Haya feerijo mo neeya: MENE -- Irikoy na ni mayray jirbey lasaabu, a n'a ban mo. 27 TEKEL -- i na ni neesi neesiji ra, i na ni gar ni gaze. 28 PERES -- i na ni mayra fay bindi k'a no Medancey da Persancey se.» 29 Kala Belsazzar lordi ka ne i ma suniya faka Daniyel gaa. I na wura sisiri sarku a jinda gaa mo, i na fe te a boŋ ka ne a ga ciya mayraykoy hinzante laabo koytara ra. 30 Cino din ra no i na bonkoono Belsazzar Kaldanca wi. 31 Medanca Dariyus mo a n'a koytara ŋwa, a gonda danga jiiri waydu cindi hinka cine.

6

1 Dariyus di kaŋ a ga boori nga ma laabukoy zangu nda waranka daŋ nga mayra boŋ, kaŋ yaŋ ga goro a mayray laabo kulu boŋ. 2 I boŋ mo jine boro hinza go no, Daniyel binde no ga ti afo i ra, zama ngey din, laabukoy kayney ma lasaabu no ihinza din se, hasaraw ma si te bonkoono se. 3 Daniyel din binde, a te beeray jine borey da koy kayney boŋ za kaŋ biya kaŋ ga boori ka bisa ikulu go a ra. Bonkoono mo saaware nga bine ra nga ma Daniyel daŋ nga mayra kulu boŋ. 4 Saaya din jine borey da koy kayney din na kobay ceeci Daniyel gaa laabo mayray sanney ra, amma i mana hin ka du kobay wala taali, zama nga wo boro cimikoy no. I mana taali wala kobay kulu gar a do. 5 Saaya din borey din ne: «Iri si du kobay Daniyel wo gaa bo, baa kayna, kala day da iri na kobay gar a Irikoyo asariya do haray.» 6 Saaya din jine borey da koy kayney din margu bonkoono do. I ne a se: «Ya Bonkoono Dariyus, ni aloomaro ma tonton! 7 Mayra jine borey kulu, koy kayney da maga-nyaŋey da faadancey da mayraykoyey, na ngey saaware margu ka ne: I ma hin sanni fo sinji, koytaray wane, i ma gaabandi mo: i ma ne boro kulu kaŋ na hay fo ŋwaaray de-koy fo wala boro fo

gaa ne ka koy jirbi waranza, da manti ni gaa no, ya Bonkoono, i ma bora koy jindaw muusu beerey guuso ra. 8 Sohõ binde, ya Bonkoono, kala ni ma woodin kayandi. Ma kambe daŋ mo, zama i ma s'a barmay, Medancey da Persancey lordey boŋ, hin sanni kaŋ si tun no.» 9 Bonkoono Dariyus binde na kambe daŋ lordo da hantumo kulu gaa. 10 Saaya kaŋ Daniyel bay kaŋ i na kambe daŋ hantumo gaa, kal a furo nga windo ra, a fuwo finetarey mo goono ga fiti ka guna Urusalima haray. A ga sombu nga kangey boŋ sorro hinza zaari kulu ka te adduwa ka saabu nga Irikoyo jine, danga mate kaŋ a ga te za doŋ. 11 Saaya din boro woodin yaŋ margu, i na Daniyel gar a goono ga adduwa ka ŋwaaray nga Irikoyo gaa. 12 Kal i maan bonkoono do, ka salaŋ a lordo boŋ. I ne: «Manti ni na ni kambe daŋ lordi fo boŋ ka ne: Boro kulu kaŋ konda ŋwaarayyaŋ de-koy fo wala boro fo do kala jirbi waranza, da manti ni gaa no, ya Bonkoono, i ga bora jindaw muusu beerey guuso ra?» Bonkoono tu ka ne: «Woodin cimi no, Medancey da Persancey asariya boŋ, kaŋ si barmay.» 13 Noodin binde i tu bonkoono jine ka ne: «Daniyel, nga kaŋ go Yahuda tamtaray izey do haray, a mana laakal da nin bo, ya Bonkoono, wala baa lordo kaŋ ni na kambe daŋ a gaa, amma a go ga nga ŋwaara te sorro hinza zaari kulu ra.» 14 Saaya din kaŋ bonkoono maa sanno din, a bina sara gumo. A na nga anniya daŋ Daniyel faabayaŋ gaa. A na himma daŋ da anniya nga m'a kaa kambe kala wayna kaŋ. 15 A gaa no, borey din margu bonkoono do ka ne a se: «Ya Bonkoono, ni ma bay kaŋ Medancey da Persancey asariya no. I si lordo wala ciiti kaŋ bonkoono sinji din barmay.» 16 Saaya din no bonkoono na lordi te. I kande Daniyel k'a jindaw muusu beerey guuso ra. Amma bonkoono jin ka salaŋ Daniyel se ka ne: «Ni Irikoyo kaŋ se ni ga may waati kulu din, nga no ga ni faaba.» 17 I kande tondi ka jisi guuso meyo boŋ. Bonkoono mo n'a kawaatimandi nda nga boŋ kawaatimo, da nga koy kayney kawaatimey, zama i ma si hay kulu barmay Daniyel sanno ra. 18 Waato din gaa bonkoono koy nga faada ra. A kani, a mana hay kulu ŋwa, i mana kande gaani hari a jine, jirbo mo zuru ka daray a se. 19 Kala bonkoono tun za susubay nda hinay. A koy muusey guuso do da cahãyaŋ. 20 Waato kaŋ a maan guuso, nango kaŋ Daniyel go, a na jinde tunandi nda hẽeni. Bonkoono salaŋ ka ne Daniyel se: «Ya Daniyel, Irikoy fundikoono tamo! D'a ta day, ni Irikoyo, kaŋ se ni goono ga may han kulu, a hin ka ni faaba muusu beerey me ra?» 21 Waato din gaa Daniyel ne bonkoono se: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! 22 Ay Irikoyo na nga malayka donton, a na muusey me daabu, i man'ay maray nda doori fo, za kaŋ a jine taali kulu si ay gaa. Ni do mo, ya Bonkoono, ay mana taali fo te.» 23 Saaya din no bonkoono farhã gumo. A lordi ka ne i ma Daniyel sambu ka kaa guuso ra. I binde na Daniyel sambu ka kaa guuso ra, i mana doori kulu gar a gaa, zama a de nga Irikoyo gaa. 24 Bonkoono mo lordi ka ne i ma kande borey din kaŋ na Daniyel kalima, i m'i jindaw muusu beerey guuso ra, ngey nda ngey izey d'i wandey. Muusey mo n'i candi k'i biriyey kulu ceeri-ceeri, baa hal i ga to guuso ganda gaa. 25 Waato din gaa bonkoono Dariyus hantum ka ne borey da deeney da dumey kulu se, sanda ndunnya gorokoy kulu nooya: «Baani ma yulwa araŋ se. 26 Ay goono ga salaŋ ay mayray nangey kulu ra, ka ne kaŋ borey gaahamey ma jijiri, i ma humburu Daniyel Irikoyo. Zama nga no ga ti Irikoy fundikoono, Tabbatante mo no hal abada. A mayra mo, dumi kaŋ si halaci no, A koytara hino ga goro hala bananta. 27 A ga kaa kambe, a ga faaba te, A ga alaamayaŋ da dambara hariyaŋ te, Beena ra da ganda ra. Nga no ka Daniyel faaba muusu beerey futa gaa.» 28 Yaadin binde no, Daniyel din te albarka nd'a Dariyus zamana ra, da Sirus Persanca zamana ra.

7

1 Babila bonkoono Belsazzar zamana jiiri sintina ra, Daniyel na hindiri nda bangandiyaŋ te, nga boŋo ra wane, kaŋ a go nga dima boŋ ga kani. Saaya din a na hindiro hantum, a n'a misey mo ci. 2 Daniyel salaŋ ka ne: «Ay cin bangando ra, ay go ga di, kala beene haw taaci naan ka tun teeku beero boŋ. 3 Ganji ham bambata taaci mo tun ka fun teeko ra da himandi waani-waani yaŋ. 4 Sintina ga hima muusu beeri, a gonda zeeban fata. Ay go ga guna kala i n'a fatey kosu, i n'a sambu ndunnya boŋ, i n'a kayandi ce hinka boŋ danga boro cine, i n'a no boro bine. 5 Ganji ham fa mo go, ihinkanta, a ga hima urs*, a kuray fa kaaru afa boŋ, caraw sari ize hinza go a meyo ra, a hinjey game ra. I ne a se: ‹Tun ka ham boobo ŋwa.› 6 Woodin banda ay guna, kal afo mo go kaŋ ga hima mari, a banda boŋ mo gonda fata taaci, curo wane dumi. Ganji hamo din gonda boŋ taaci, i n'a no mayray mo. 7 Woodin banda cin bangando ra ay di ganji ham fo mo go, itaacanta. A ga humburandi, hinkoy no, gaabikooni mo no gumo. A gonda guuru-bi hinje bambata yaŋ. A ŋwa, a

bagu-bagu, a na cindey taamu nda nga ce taamey. A waana mo ganji ham cindey kaŋ n'a jin yaŋ, a gonda hilli way mo. 8 Ay laakal d'a hilley, kala koyne hilli fo mo go, a tun i ra, ikayna no. A jine mo i na hilli hinza dagu hilli sintinayey din ra. A go no, hillo din ra moyaŋ go no kaŋ ga hima boro wane, da me mo koyne kaŋ ga hari beeri yaŋ ci. 9 Ay goono ga guna kal ay di, I na kargayaŋ sinji. Afo mo kaŋ ga ti Waato Zamaneykoy go ga goro. A bankaaray ga kwaaray law! sanda neezu* cine, A boŋ hamno mo ga kwaaray sanda feeji hamni cine. A karga danji beeleyaŋ no; A torkey mo danji kaŋ ga di no. 10 Gooru kaŋ ga hima danji mo bangay ka fun a jine. Zambarey mo go g'a saajaw. Zambar-zambarey mo go ga kay a jine. I na ciiti teeyaŋ do sinji, I na tirayaŋ mo fiti. 11 Ay goono ga guna kala hillo na boŋ sifayaŋ sanni bambatayaŋ ci. Ay soobay ga guna kal i na ganji hamo din wi, i n'a gaahamo halaci, i n'a daŋ danji ra zama a ma ton. 12 Ganji ham cindey sanni mo binde, i n'i mayra ta i gaa, amma i n'i fundi jirbey kuukandi jirbiyaŋ da alwaati fo. 13 Cin bangayyaŋo ra ay di, a go, boro fo kaa, beene burey go a banda, a ga hima Boro Izo. A kaa mo hala Waato Zamaneykoyo do. I n'a maanandi a jine. 14 I n'a no koytaray da darza da mayray, zama borey kulu da dumey kulu da deeney kulu ma may a se. A koytara ya duumikoy no, kaŋ si ban, a mayra mo si halaci. 15 Ay wo Daniyel, ay biya halaci ay gaahamo bindo ra, ay boŋo bangayyaŋ mo n'ay kankam. 16 Kal ay kaa boro fo jarga kaŋ goono ga kay noodin. Ay n'a hã woone yaŋ kulu cimo. A ci ay se, a n'ay bayrandi mo da hayey din feerijey. 17 ‹Ganji ham beeri taaca din, bonkooni taaci no kaŋ yaŋ ga tun ndunnya ra. 18 Amma Beeray-Beeri-Koyo hanantey ga mayra ta, i ga koytaray ŋwa hal abada, danga hal abada abadin nooya.› 19 Noodin binde ay ceeci ay ma ganji ham taacanta din cimo bay, nga kaŋ ga waana ikulu, kaŋ ga humburandi gumo, kaŋ a hinjey guuru-bi wane no, a ce camsey guuru-say wane no, nga kaŋ ŋwa ka ban, a bagu-bagu, a na cindey taamu nda nga cey. 20 Ay ceeci hilli waya din mo sanni kaŋ go a boŋo boŋ da hilli fa din mo kaŋ zay, kaŋ a jine mo hilli hinza fun ka kaŋ. Danga hillo din kaŋ gonda moy da me kaŋ ga ruubu bambata ci, nga kaŋ himayaŋo bisa nga himakasiney kulu wane wargayaŋ. 21 Ay goono ga guna kala hillo din na wongu te da hanantey hal a hin ey. 22 Kala waato kaŋ nga din, Waato Zamaneykoyo kaa ka ciiti no Beeray-Beeri-Koyo hanantey kamba ra. Alwaato to mo kaŋ a hanantey ga mayra tubu ŋwa. 23 Yaa no a ne: ‹Ganji ham taacanta ga ciya mayray taacanta ndunnya boŋ. A ga waana koytaray cindey. A ga ndunnya kulu ŋwa. A g'a taamu-taamu, a g'a bagu-bagu. 24 Ngey, hilli waya din mo ga ti bonkooni way kaŋ ga tun mayra din ra. Afo mo ga tun i banda, nga mo ga goro waani da ijiney. A ga bonkooni hinza ŋwa. 25 A ga ruubu sanni te ka gaaba nda Beeray-Beeri-Koyo. A ga Beeray-Beeri-Koyo wane hanantey fargandi mo. A gonda anniya koyne nga ma zamaney da asariya barmay. Hanantey ga furo a kambe ra, hala alwaati fo, da alwaati hinka, da alwaati jare. 26 Amma i g'a ciiti, i g'a mayra ta a gaa, i m'a halaci hala bananta. 27 Amma koytara nda mayra, da mayrayey kaŋ go beena cire beera, ikulu i g'i no Beeray-Beeri-Koyo hanantey jama se. A mayra mo mayray kaŋ ga duumi no, mayray kulu ga may a se, k'a gana.› 28 Sanno bananta nooya. Ay mo, Daniyel, ay fonguyaŋey n'ay kankam gumo, ay moyduma hananyaŋ bare, amma ay na sanno gaay ay bina ra.»

8

1 Bonkoono Belsazzar zamana jiiri hinzanta ra, bangandi fo bangay ay se, ay Daniyel, afa kaŋ jin ka bangay ay se din banda. 2 Haya kaŋ ay di bangando ra neeya: A go, saaya kaŋ ay di a, ay go Susan faada ra, Elam laabo ra. Bangando ra binde ay di ay go Ulay isa jabo gaa. 3 Ay binde n'ay moy feeri ka guna, kala feeji gaaru fo go no kaŋ gonda hilli hinka. A go ga kay isa jine, hilli hinka din mo ikuukuyaŋ no, amma afa bisa afa. Wo kaŋ bisa afa kuuyaŋ din mo, nga no kokor ka fun. 4 Ay di feejo go ga nukum ka koy wayna kaŋay da azawa nda dandi kambe haray. Ganji ham si no mo kaŋ ga hin ka kay a jine. Boro si no mo kaŋ ga hin ka hay kulu kaa a kambe ra. Haŋ kaŋ a ga ba, nga no a ga te. A te hinkoy mo. 5 Ay go a laakalyaŋ gaa, kal a go, jindi fo fun wayna kaŋay haray, a bisa ndunnya fando kulu boŋ beene, a mana lamba laabo gaa mo. Jindo din mo, a gonda hilli kaŋ ga dambarandi nga moy game ra. 6 Kal a kaa feeji hilli-hinka-koyo do, kaŋ ay di goono ga kay isa jine. Jindo zuru ka kaa a gaa nga hino futa ra. 7 Ay di a, a kaa feejo do, a gaa-hamno mo tun nda futay a se, a na feejo kar, a n'a hilli hinka ceeri. Gaabi fo si no feejo ra koyne kaŋ a ga hin ka kay a se, amma a na feejo zeeri ganda k'a taamu-taamu. Boro si no kaŋ gonda hina ka feejo faaba a kambe ra. 8 Jindo din binde na nga boŋ beerandi gumo. Saaya kaŋ a dawsa mo, hilli beero ceeri. A nango ra mo, hilli taaci kaŋ yaŋ ga dambarandi fun. I na moyduma ye beene haw taaca do haray. 9 I ra afo

mo hilli kayna fo fatta, kaŋ je gumo nda cimi dandi kambe haray nda wayna funay haray da laabu albarkanta do haray. 10 A beeri mo hal a to beene kundey gaa, a na afooyaŋ catu mo kunda nda handariyayzey ra, hala ganda, a n'i taamu-taamu mo. 11 Oho, a na nga boŋ beerandi hal a to Kundeykoyo gaa, hal a na sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe feema boŋ kom a gaa, i na nangu hananta zeeri mo. 12 Asariya taamuyaŋ sabbay se mo, i na beene kunda nda sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe nooyandi a se. A na cimi zeeri ganda ka nga boŋ miila gana kal a zaada. 13 Saaya din mo hanante fo go ga salaŋ, hanante fo mo salaŋ waani, afa din kaŋ goono ga salaŋ se. A ne: «Waati fo no sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe, da asariya taamuyaŋ kaŋ ga hasaraw te, da nangu hananta nooyandiyaŋ, da wongu kunda taamu-taamuyaŋ, i bangando ga kubay?» 14 A ne ay se: «Kala wiciri kambu nda susubay zambar hinka nda zangu hinza, gaa no i ga nangu hananta hanandi.» 15 I go no mo, saaya kaŋ ay jin ka di bangando wo, ay Daniyel, kal ay na fahamay ceeci. Kala boro fo go ga kay ay jine kaŋ ga hima boro izo. 16 Ay maa boro fo jinde mo Ulay jabu hinka game ra, a go ga ce ka ne: «Ya Jibraylu, ma bora din fahamandi nda bangando din.» 17 A binde maan ka kaa nango kaŋ ay go ga kay. Waati kaŋ a kaa ay humburu ka kaŋ ganda birante. Amma a ne ay se: «Ya boro izo, kala ni ma faham, zama bangando ya zaari bananta wane no.» 18 A go ay se sanno ra, kala jirbi tiŋo n'ay sambu, ay moyduma go laabo gaa haray. Amma a n'ay ham, a n'ay tunandi ka kayandi. 19 A ne koyne: «Guna. Ay ga ni bayrandi nda haŋ kaŋ ga kokor ka te, futay wane, zama alwaato baaru nooya kaŋ i waadu, bananta wane. 20 Feejo kaŋ ni di, hilli-hinka-koyo din, Mediya nda Persiya bonkooney no. 21 Jindi jeyanta din wo, Gares bonkooni no. Hilli beero kaŋ go a moy game ra mo, i bonkooni sintina no. 22 Nga kaŋ i ceeri din mo ciine ra, hal a banda itaaci tun, mayray taaci no ga tun a mayra ra, amma manti nd'a dabaro cine. 23 I mayra bananta jirbey ra, saaya kaŋ asariya taamukoy dawsa, bonkooni fo kaŋ moyduma ga koroŋ, kaŋ ga faham da hari tugantey ga tun. 24 A hino ga goro da gaabi, amma manti nda nga boŋ hina bo. A ga halaciyaŋ kaŋ ga dambarandi te. A ga te arzaka, a ga te mate kaŋ ga kaan nga se, a ga hinkoyey da hanantey jama kulu halaci mo. 25 A dabaro mo ga naŋ a hiila ma di a kambe ra. A ga nga boŋ beerandi nga bina ra, a ga boro boobo mo halaci ngey baani gora ra, a ga tun mo ka kay ga gaaba nda koyey Koyo, amma i g'a ceeri, manti nda kambe. 26 Wiciri kambu nda susuba bangando, kaŋ i ci, cimi no. Amma kala ni ma bangando daabu, zama jirbiyaŋ kaŋ ga mooru jina wane no.» 27 Kala ay Daniyel, ay kasam, ay jante mo jirbiyaŋ. Waato din gaa, ay tun, ay soobay ka bonkoono muraadey te. Ay te dambara nda bangando, amma a si faham.

9

1 Ahasuwerus izo Dariyus, kaŋ fun Medancey ra, nga kaŋ i daŋ koytaray ra Kaldancey mayray boŋ, 2 a mayra jiiri sintina ra no, ay Daniyel, tirey do ay faham da jiirey baayaŋ lasaabo, kaŋ Rabbi sanno ci din annabi* Irimiya se ka ne Urusalima zeeriyaŋo ga to jiiri wayye. 3 Ay n'ay moyduma sinji mo Irikoy Koy Beero do haray, zama ay ma ceeci a gaa, da adduwa da ŋwaaray-ŋwaarayyaŋ da mehaw da bufu zaara hawyaŋ da boosu yaŋ a banda. 4 Ay n'ay adduwa te Rabbi ay Irikoyo gaa, ay n'ay taaley ci mo. Ay ne: «Ya Irikoy, Irikoy beero kaŋ ga humburandi mo, nin kaŋ na alkawli sambu ka suuji haggoy borey kaŋ yaŋ na baakasinay cabe ni se, da ni lordey haggoykoy mo se. 5 Iri na zunubi te, iri na taali te, iri na goy laalo te, iri murte mo, iri kamba, lordey haggoyyaŋ da ni farilley gaa. 6 Iri mana hanga jeeri ni tamey se mo, annabey kaŋ salaŋ ni maa ra iri bonkooney d'iri koy kayney d'iri kaayey da laabo talkey kulu se. 7 Ya Irikoy, adilitaray wo ni wane no, amma iri wo kala haawi danga mate kaŋ a go hunkuna, mate kaŋ Yahuda borey da Urusalima gorokoy da Israyla kulu mo go no, ngey kaŋ yaŋ ga maan da ngey kaŋ yaŋ ga mooru laabey kulu ra, nangey kaŋ ra ni n'i gaaray, i taaley kaŋ i te ni se sabbay se. 8 Ya Koyo, haawi go iri nda iri bonkooney da iri koy kayney da iri kaayey gaa, zama iri na zunubi te ni se. 9 Suuji, suuji nda yaafa, Koyo iri Irikoyo se no i go, baa kaŋ iri murte a gaa! 10 Iri mana Rabbi iri Irikoyo sanno gana mo kaŋ ga naŋ iri ma diraw te a lordey ra kaŋ a daŋ iri jine, a tam annabey meyey ra. 11 Haciika Israyla kulu na ni asariya taamu-taamu, zama i fay da ni sanno ganayaŋ. Woodin sabbay se no i na laaliyaŋ gusam iri boŋ, zeyaŋo boŋ kaŋ go hantumante Irikoy tamo Musa asariya tira ra, zama iri na zunubi te a se. 12 A sanney kaŋ a ci iri boŋ d'iri ciitikoy kaŋ yaŋ na ciitiyaŋ te boŋ, a n'i tabbatandi iri se, za kaŋ a kande masiiba beeri wo iri boŋ, zama beena cire i mana haŋ kaŋ i te Urusalima se dumi te ce fo. 13 Danga mate kaŋ i hantum Musa asariya ra, masiiba woodin kulu kaŋ iri boŋ. Kulu nda yaadin iri mana

Rabbi iri Irikoyo gomno ŋwaaray zama iri ma du ka bare ka fay da iri laala bo, iri ma faham da ni cimo. 14 Woodin se no Rabbi na masiiba woodin batu, hal a kand'a iri boŋ, zama Rabbi iri Irikoyo ya adilitaraykoy no a goyey kulu kaŋ a goy ra. Iri mana a sanno gana mo. 15 Sohõ binde, ya Koyo iri Irikoyo, nin kaŋ fun da ni borey Misira laabu nda kambe hinkoyo, ni du ni boŋ se maa danga hunkuna. Iri na zunubi te, iri na goy laalo goy. 16 Ya Koyo, ni adilitara kulu boŋ, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni bine tunyaŋo da ni futa ma bare ka fay da ni kwaara Urusalima, ni tondi hananta. Zama iri zunubey d'iri kaayey laala sabbay se no, Urusalima nda ni borey ciya wowi hari borey kulu kaŋ go g'iri windi se. 17 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, ma hangan ka maa ay, ni taamo adduwa, d'ay ŋwaara se. Koy Beero sabbay se ma naŋ ni moyduma ma kaari ni nangu hananta boŋ, kaŋ ciya kurmu. 18 Ya ay Irikoyo, ni hanga jeeri ka maa, ma ni moy fiti ka guna iri kaŋyaŋo, da kwaara kaŋ i ga ce da ni maa, zama iri mana iri ŋwaarayyaŋey gusam ni jine iri boŋ adilitara sabbay se bo, amma ni suuji beerey sabbay se no. 19 Ya ay Koyo, ma maa, ya ay Koyo, ma yaafa. Ya ay Koyo, ma saalay daŋ ka goy. Ya ay Irikoyo, ma si gay, ni bumbo sabbay se, zama i ga ni kwaara da ni borey ce da ni maa.» 20 Saaya kaŋ ay go sanno ra, ay go ga adduwa, ay g'ay zunubo da ay borey Israyla zunubey ci, ay ga kande ay ŋwaarayyaŋey Rabbi ay Irikoyo jine, ay Irikoyo tondi hananta sabbay se. 21 Oho, za ay goono ga salaŋ adduwa ra, kala bora din, Jibraylu, kaŋ ay di bangandi sintina ra kaŋ i n'a daŋ a ma deesi nda waasi, a n'ay ham wiciri kambu sarga waate. 22 A n'ay fahamandi mo, a salaŋ d'ay ka ne: «Ya Daniyel, sohõ ay kaa zama ay ma ni no bayray da fahamay. 23 Za ni ŋwaarayyaŋ sintina gaa, lordo fatta. Sohõ mo ay kaa zama ay ma ci ni se, zama ni ya boro no kaŋ Irikoy ga ba gumo. Ma laakal binde da misa, ma bangando bay mo. 24 I waadu ni borey da ni kwaara hananta se iyye hala sorro wayye, zama Irikoy ma asariya taamuyaŋ gaay, a ma naŋ zunubey ma ban, a ma sasabandiyaŋ te laala sabbay se, a ma furo nda adilitaray kaŋ ga duumi, a ma bangando nda annabitaray daabu k'i kawaatimandi, a ma nga kaŋ hanan da ikulu mo tuusu da ji. 25 Ma bay binde, ma faham mo kaŋ za lordo fattayaŋ waate kaŋ i ga ne i ma ye ka Urusalima cina, hala Koyo Almasihu waate, iyye-iyye hala sorro iyye ga te, da iyye-iyye hala sorro waydu cindi hinka mo. I ga ye k'a batama nda goota cina amma masiiba jirbey ra. 26 Iyye waydu cindi hinka din banda mo, i ga Almasihu waasu, a si du nga wane. Koyo kaŋ ga kaa mo, a borey ga kwaara nda nangu hananta halaci. A bananta mo ga te da hari-yaa. Hala kokor banda mo i ga wongu te, i na kurmuyaŋ waadu mo. 27 A ga sappe kaŋ ga beeri te nga nda boro boobo game ra iyye fo se. Iyya bindo ra mo a ga naŋ ham sargay da nooyaŋey ma ban. Kazaamataray kaŋ ga yandi boŋ mo no zeerikoy ga kaa. Hala bananta ra halaciyaŋ kaŋ i waadu mo ga kaŋ zeerikwa boŋ.»

10

1 Persiya Bonkoono Sirus jiiri hinzanta ra, i na hay fo bangandi Daniyel se, nga kaŋ se i ga ne Beltesazzar. Haya din binde cimi no, danga wongu bambata no. A na haya bay, a gonda bangando fahama mo. 2 Jirbey din ra ay Daniyel, ay gonda bine saray jirbi iyye hinza toonante. 3 Ay mana ŋwaari kaano fo ŋwa. Baa ham wala reyzin* hari mana furo ay me ra. Ay mana ji tuusu baa kayna, kala kaŋ jirbi iyye hinza kubay cap. 4 Handu sintina, a jirbi waranka cindi taaca ra, ay go isa beero me gaa, danga Hiddekel isa nooya. 5 Kal ay n'ay boŋ sambu ka guna. Boro fo go no kaŋ na lin taafe faka, a canta go ga haw nda wura hanante, Ufaz wane. 6 A gaahamo mo ga hima beril* tondi, a moyduma ga hima beene maliyaŋ, a moy danga yulba danji no, a cey d'a kambey ga hima guuru-say ziirante, a sanno jinda mo ga hima jama jinde. 7 Ay Daniyel, ay hinne no ka di bangando din. Zama borey kaŋ go ay banda mana di bangando, amma gaaham jijiriyaŋ n'i di gumo. I zuru mo zama ngey ma tugu se. 8 Ay wo binde, i n'ay naŋ ay hinne. Ay di bangandi bambata din. Gaabi fo kulu mana cindi ay gaa, zama ay moyduma alhaalo bare ka hasara ay gaa, ay sinda gaabi kaŋ cindi mo. 9 Kulu nda yaadin, ay maa a sanno jinde. Saaya kaŋ ay maa a sanno jinde kala jirbi tiŋo n'ay di, ay go ganda birante, alyanga n'ay di. 10 A go mo, kambe fo n'ay ham. A n'ay tunandi ay kangey d'ay kambe faatey boŋ, ay go ga gasi. 11 A ne ay se: «Ya Daniyel, nin bora kaŋ Irikoy ga ba gumo, kala ni ma faham da sanni kaŋ ay ga ci ni se, ni ma tun ka kay mo zama i n'ay donton ni gaa sohõ.» Saaya kaŋ a na sanni woodin ci ay se mo, ay salle ka kay, ay gaahamo go ga jijiri. 12 Saaya din a ne ay se: «Ya Daniyel, ma si humburu bo, zama za waati kaŋ ni na ni laakal daŋ fahamay gaa, kaŋ ni na ni boŋ kaynandi ni Irikoyo jine mo, a maa ni sanno. Ay mo, ni sanno sabbay se no ay kaa. 13 Amma Persancey mayraykoyo n'ay yanje jirbi waranka cindi fo, amma Munkayla kaŋ ga ti jine

boro beerey ra afo, a kaa ay do da gaakasinay. Ay mo, ay gay noodin Persiya bonkooney banda. 14 Sohõ binde ay kaa zama ay ma ni fahamandi nda haŋ kaŋ ga te ni borey se jirbey kaŋ ga kaa ra, zama bangando din goono ga salaŋ no da alwaatey kaŋ go jina.» 15 Saaya kaŋ a salaŋ ay se sanni woodin yaŋ boŋ, kal ay n'ay moyduma ye ganda ka te sum! 16 Kala boro fo go no kaŋ ga hima borey ize, a n'ay me-kuurey ham. Saaya din ay n'ay me feeri ka salaŋ. Ay ne nga kaŋ goono ga kay ay jine din se: «Ya ay koyo, bangando din se no ay zaŋay, bona kaa ay gaa, ay sinda gaabi kaŋ cindi mo. 17 Zama mate no ay, koyo bannya, ay ga te ka salaŋ da nin, ay koyo wo? Zama gaaham gaabi kulu mana cindi ay se, fulanzamyaŋ fo mo mana cindi ay se.» 18 Noodin koyne, kala boro fo kaŋ ga hima Adam-ize ye ka filla k'ay ham, a n'ay gaabandi mo. 19 A ne: «Ya bora kaŋ Irikoy ga ba gumo, ma si humburu. Baani ma goro ni gaa. Ma te gaabi, oho, ma te gaabi!» Saaya kaŋ a salaŋ ay se din, ay du gaabi, ay ne mo: «Ay koyo ma salaŋ, zama ni n'ay gaabandi.» 20 Saaya din a ne: «Ni ga bay haŋ kaŋ se no ay kaa ni do, wala? Day sohõ wo ay goono ga ye ka koy zama ay ma wongu te da Persancey mayraykoyo. D'ay dira mo, a go, Gares mayraykoyo ga kaa. 21 Amma ay ga ci ni se haŋ kaŋ no i hantum cimi hantumo ra. Boro si no mo kaŋ ga kay ay banda woodin yaŋ boŋ, kal araŋ jine bora Munkayla hinne.

11

1 Medanca Dariyus jiiri sintina ra, ay tun ka kay zama ay m'a sinji se, ay m'a gaabandi mo. 2 Sohõ binde ay ga cimi bangandi ni se. A go, a cindi bonkooni hinza Persiya ra kaŋ ga tun ka kay, itaacanta mo ga bisa i kulu duure. Saaya kaŋ a dawsa nga duura do mo, a ga naŋ borey kulu ma murte Gares mayra gaa. 3 Bonkooni hinkoy fo mo ga tun kaŋ ga mayray da koytaray beeri te, a ma te mate kaŋ ga kaan nga se. 4 D'a du beeray mo, a mayra ga ceeri ka fay beene haw taaca do haray, i s'a fay a banda se bo. Mayra si goro mo nda hina danga waato kaŋ a go a kambe ra cine, zama i g'a mayra dagu, i m'a fay boro fooyaŋ se kaŋ manti a banda. 5 Dandi kambe haray bonkoono mo ga te gaabi, amma a bonkooney ra afo ga bis'a gaabi. A g'a koytara ŋwa, a mayra mo ga ciya mayray beeri. 6 Jiiri fooyaŋ banda mo i ga ye ka margu. Dandi kambe bonkoono ize way mo ga kaa azawa bonkoono do zama ngey ma saba, amma a si du ka nga kambe gaabo gaay. Albora si kay, a gaabo mo si kay. Waybora mo, i g'a nooyandi, nga nda borey kaŋ yaŋ kand'a, da bora kaŋ n'a hay, da bora kaŋ n'a gaabandi jirbi woodin yaŋ ra. 7 Amma waybora kaajey gaa, kambe fo ga fun ka kay a nango ra, nga mo ga kande wongu marga ka furo azawa kambe bonkoono wongu fuwo ra, a ga wongu nd'ey, a ga hin ey mo. 8 A g'i toorey sambu mo ka kond'ey Misira laabu, ngey nd'i sooguyaŋ himandey d'i taasey, nzarfu nda wura hanno waney yaŋ. Woodin banda a ga te jiiri fooyaŋ a ga fay da azawa kambe bonkoono wongo. 9 Azawa kambe bonkoono mo ga kaa dandi kambe bonkoono mayra hirro me, amma a ga ye nga kwaara. 10 A izey mo ga wongu soola ka wongu kunda margu. Ngey mo ga jina ŋwa ka sarre ka gana, i ga ye ka kaa ka margu kala dandi kambe bonkoono wongu fuwo ra. 11 Dandi kambe bonkoono mo ga tun da futay, a ga fatta ka kaa ka wongu nda azawa kambe bonkoono. Nga mo ga kunda bambata margu, amma i g'a kunda nooyandi dandi kambe bonkoono se. 12 I ga kunda din di mo. Dandi kambe bonkoono ga te boŋbeeri, a ga boro zambar boobo zeeri, amma a si te zaama. 13 Azawa kambe bonkoono ga ye ka kaa, a ga kunda margu kaŋ ga beeri nda ijina. Daahir a ga kaa jiiri fooyaŋ banda nda wongu marga bambata nda wongu jinay boobo. 14 Jirbey din ra mo boro boobo ga tun ka gaaba nda dandi kambe bonkoono. Ni borey ra komko fooyaŋ ga tun ka kay i ma bangando tabbatandi se, amma i ga kati ka kaŋ. 15 Azawa kambe bonkoono binde ga laabu gusam margu, a ga kwaara kaŋ gonda cinari beero ŋwa. Dandi kambe wongu marga mo si hin ka kay, baa a wongaari suubanantey mo, kayyaŋ gaabi fo mana cindi i se baa kayna. 16 Amma nga kaŋ kande wongo a gaa ga te haŋ kaŋ nga ga ba. Boro si no mo kaŋ ga hin ka kay a se. Nga mo ga kay laabu darzakoyo din boŋ, a kamba ra mo gonda halaciyaŋ. 17 A ga te anniya ka kaa da nga mayra gaabi kulu ka amaana hanno sasabandi nda dandi kambe bonkoono. A g'a tabbatandi mo. A ga nga ize wayo hiijandi zama i ma mayra halaci se, amma a dabaro si kay, a sinda nafa a se mo. 18 Woodin banda a ga nga moyduma bare teeko me laabey do haray, a g'iboobo ŋwa, amma wongaari fo ga naŋ wowo kaŋ a ne nga ga candi ka kande a boŋ ma ye ka kaŋ a boŋ. 19 Alwaato din a ga nga moyduma bare ka ye nga laabo wongu fuwey do haray, amma a ga kati ka kaŋ ka daray. 20 Gaa no boro fo ga tun ka kaa a kayyaŋ nango ra, nga mo ga jangal taako fo donton koytaray darzanta ra, amma hala jirbi kayna fooyaŋ nga mo ga halaci, manti futay ra, manti mo

wongu ra. 21 A nango ra mo afo ga tun, boro kaŋ i ga dond'a no, kaŋ i s'a no koytaray bo, amma a ga kaa baani waate ra, a ga du koytaray me-kaanay ra. 22 Wongu kundey ga say-say a jine ka ceeri-ceeri danga mate kaŋ hari-yaa ga kwaara ŋwa, ngey nda sappe jine bora mo. 23 Waato kaŋ i na amaana te d'a mo, woodin banda a ga hiila te, zama a ga kaaru ka te gaabi no, da jama kayna gaakasinay. 24 Laakal kanay ra mo a ga kaŋ kwaara fooyaŋ boŋ kaŋ ga bisa cindey albarka laabo ra. A ga goy te kaŋ a kaayey mana te, baa a kaay-kaayey, a ga arzaka nda wongu albarka da nooru say-say i game ra. Oho, jirbi kaynayaŋ se a ga zamba miila ka gaaba nda wongu fuwey. 25 A ga nga hina nda nga bine-gaabi tunandi ka wongu da dandi kambe bonkoono ka kond'a gaa wongu kunda bambata. Dandi kambe bonkoono mo ga daaga sinji ka wongu ka kande kunda kaŋ ga beeri gumo nda cimi, kaŋ gonda hina mo. Amma a si kay bo, zama i ga zamba hirrimi te a se no. 26 Haciika borey kaŋ yaŋ n'a ŋwaaro ŋwa, ngey no g'a halaci. A wongu marga mo ga say, boro boobo ga kaŋ ka bu. 27 Bonkooni hinka din se binde, i biney ga zamba miila, i ga soobay ka tangari ci taabal folloŋ boŋ, amma a si te nafa fo, zama kulu nda yaadin bananta ga sintin alwaati jisanta ra. 28 A ga ye nga laabu nda arzaka boobo, a bina mo ga gaaba nda sappa hananta, a ga te mate kaŋ ga kaan nga se, a ga ye nga laabu mo. 29 Alwaati kaŋ i waadu ra a ga ye ka kaa dandi kambe haray, amma kokor banda si te danga ijina cine bo. 30 Zama Cittim hiyey no ga kande a gaa wongu. Woodin se no a ga te bine saray ka ye banda. Kaŋ a ye, a ga dukur da sappa hananta. A ga te mate kaŋ ga kaan nga se hal a ma ye ka laakal da boro fooyaŋ kaŋ yaŋ bare ka fay da sappa hananta ganayaŋ. 31 A wongu kunda mo ga tun ka nangu hananta kazaamandi, kaŋ ga ti wongu fuwo, i ma sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe din gaay, i ga fanta hari laala sinji kaŋ ga kazaamandi. 32 Boro woodin yaŋ kaŋ ga goy laalo te ka gaaba nda sappa, a g'i halaci me kaanay do. Amma borey kaŋ ga ngey Irikoyo bay, i ga goy da bine-gaabi. 33 Ngey mo kaŋ gonda fahamay borey ra, i ga boro boobo dondonandi. Kulu nda yaadin, i ga kaŋ takuba nda danji balaaw, da tamtaray da wongu ra hala jirbi boobo. 34 Saaya kaŋ i kaŋ mo, i ga du gaakasinay kayniyo, amma boro boobo no ga boŋ margu nd'ey da munaficitaray. 35 Fahamantey ra mo, afooyaŋ ga kaŋ zama i m'i hanse k'i hanandi, i ma ciya ikwaarayyaŋ hala jirbey bananta, amma alwaati jisanta mana to jina. 36 Bonkoono din ga goy nga miila boŋ, a ga nga boŋ sifa, a ga nga boŋ beerandi mo irikoytaray kulu boŋ, a ga ruubu kaŋ ga dambarandi ci ka gaaba nda de-koyey Irikoyo. A ga te zaama mo hala waati kaŋ Irikoy futa ga to, zama haya kaŋ a waadu ga te. 37 A baa si nda nga baabo de-koyey wala wayboro beeja, a baa si mo nda Irikoy wala de-koy kulu, zama a ga nga boŋ beerandi no ikulu boŋ. 38 Amma a koytara ra a ga nangu hanantey kaŋ gonda gaabi de-koyo beerandi, hal a ma de-koy fo beerandi koyne kaŋ a kaayey mana bay. A g'a beerandi nda wura nda nzarfu nda tondi caadanteyaŋ da hari kaano yaŋ. 39 Yaadin no a ga te wongu fuwey kaŋ gonda gaabi ka bisa ra, de-koy yawo din gaakasina do. Boro kaŋ n'a gana mo ga beeray tonton a se, a ga naŋ i ma boro boobo may, a ga laabo fay riiba se. 40 Jirbey bananta ra mo dandi kambe bonkoono ga gurjay d'a. Azawa kambe bonkoono mo ga tun a se da gaabi danga alma haw, da wongu torkoyaŋ a banda nda bari-kariyaŋ da hi boobo. A ga furo laabey ra ka gana ka bisa ka bambari. 41 A ga furo mo laabu darzakoyo din ra. Boro boobo mo ga halaci, amma woone yaŋ ga faaba a kambe ra: Edom da Mowab da Amon izey gaabikooney do haray. 42 A ga nga kambe salle mo laabey boŋ, Misira laabo mo si yana. 43 Amma a ga du hina wura jinay da nzarfu wane boŋ, da Misira laabu jinay caadantey kulu. Libiyaŋcey da Etiyopiyancey mo g'a banda gana. 44 Amma wayna funay da azawa kambe haray baaru g'a laakal tunandi. A ga fatta mo da futay bambata zama nga ma boro boobo halaci, a m'i kar ka say-say. 45 A ga nga faada tanda sinji teeko nda tondi hanante darzakoyo game ra. Kulu nda yaadin a ga ban, boro kulu s'a gaa mo.

12

1 Alwaati woodin binde no Munkayla ga tun ka kay, nga, jine bora bambata din, kaŋ ga kosaray te ni jama izey se. Taabi jirbiyaŋ ga te kaŋ i cine mana te za ndunnya dumey teeyaŋ hala ka kaa alwaati woodin gaa. Alwaati woodin mo no, i ga ni borey faaba, afo kulu kaŋ maa i gar hantumante tira ra. 2 Boro boobo mo kaŋ goono ga kani laabu bulungo ra mo ga hay. Afooyaŋ ga koy fundi hal abada ra, afooyaŋ mo ga koy haawi nda foyra kaŋ sinda me ra. 3 Borey kaŋ yaŋ gonda laakal mo ga kaari danga beena batama nyaaleyaŋ. Boro kaŋ na boro boobo bare adilitaray do haray mo ga kaari danga handariyayzeyaŋ hala abada abadin. 4 Amma nin, ya Daniyel, ma sanno daabu, ma tira daabu

nda kawaatimi hala alwaati bananta. Boro boobo mo ga soobay ka koy-da-ye te da zuray, bayray mo ga tonton.» 5 Saaya din ay Daniyel, ay guna. A go, boro hinka fooyaŋ go ga kay isa me gaa, afa jabu woone gaa, afa mo ya-haray jabo gaa. 6 Afo mo salaŋ da bora kaŋ go ga faka nda lin taafe, nga kaŋ go isa haro boŋ. A ne: «Man gaa jirbey misa hala dambara haro wo bananta ga to?» 7 Kal ay maa bora kaŋ go ga faka nda lin* taafa din, nga kaŋ go isa haro boŋ, waato kaŋ a na nga kambe ŋwaari nda nga kambe wow sambu ka koy beene haray, a ze mo da nga kaŋ ga funa hal abada din. A ne: «I ga te alwaati nda alwaati hinka da alwaati jare jina. D'i na boro hanantey hino bagu-baguyaŋo te ka ban, gaa no hayey wo kulu ga ban.» 8 Ay maa, amma ay mana faham. Saaya din no ay ne: «Ya ay Koyo, man hayey wo kokora do?» 9 A ne: «Ya nin Daniyel, koy ni koyyaŋ, zama i na sanney daabu k'i kawaatimandi hala jirbey bananta. 10 Boro boobo ga ngey boŋ hanandi ka ngey boŋ himandi ikwaarayyaŋ. I ga hanan mo. Amma boro laaley ga goy laaley te. Ilaaley ra mo fahamante si no, amma laakalkooney wo ga faham. 11 Alwaato kaŋ i ga sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe din kaa, i na fanta hari laala kaŋ ga kazaamandi mo sinji, i ga te jirbi zambar fo nda zangu hinka nda wayga. 12 Albarkante mo no boro kaŋ suuru ka to hala jirbi zambar fo nda zangu hinza nda waranza cindi guwa din gaa. 13 Amma ni ma koy ni koyyaŋ hala bananta ga to. Zama ni ga fulanzam, ni ga kay ni baa ra mo jirbey bananta ra.»

HOS
1
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Hoseya Beeri izo do neeya. A kaa Yahuda bonkooney Uzziya nda Yotam da
Ahaz da Hezeciya zamaney ra, da Israyla* bonkoono Yerobowam Yowasa izo zamana ra mo. 2
Waato kaŋ Rabbi sintin ka salaŋ da Hoseya meyo, Rabbi ne Hoseya se: «Koy ka sambu kaaruwa k'a
ciya ni wande, ma kande kaaruwa izey a banda mo, sanda misa cine zama laabo go zina teeyaŋ gaa
gumo, a goono ga fay da ay, kaŋ ga ti Rabbi.» 3 Kal a koy ka Gomer Diblayim ize hiiji. Nga mo te
gunde ka hay a se ize aru. 4 Rabbi ne a se mo: «Ni m'a maa daŋ Irikoy dumari, zama ne ka koy
alwaati kayna ay ga Yezreyel kwaara kuro alhakku bana Yehu dumo gaa. Ay ga naŋ mo Israyla
dumo koytara ma ban. 5 A ga ciya mo han din hane, ay ga Israyla birawo ceeri Yezreyel gooro ra.»
6 Kala Gomer ye ka te gunde, a hay wayboro. Rabbi ne Hoseya se: «Ni m'a maa daŋ I-si-bakar,
zama ay si ye ka bakar Israyla dumo se koyne, hal ay m'i yaafa baa kayna. 7 Amma ay ga bakar
Yahuda dumo se. Ay, Rabbi i Irikoyo, ay kamba no g'i faaba. Ay si i faaba nda biraw, wala nda
takuba, wala nda tangami, wala nda bariyaŋ, wala nda bari-kariyaŋ.» 8 Waato kaŋ Gomer na I-si-
bakar kaa wa, a ye ka te gunde ka hay ize aru koyne. 9 Rabbi ne: «Ma nga wo maa daŋ, Manti-ay-
jama no. Zama araŋ wo manti ay jama no, ay mo manti araŋ Irikoyo no.»
2
1 Kulu nda yaadin Israyla izey ga baa danga teeku me gaa taasi cine, kaŋ ga bisa neesiyaŋ wala
kabuyaŋ. A ga ciya mo, nango din kaŋ i ga ne i se: «Araŋ wo manti ay jama no» -- noodin no i ga ne
i se: «Irikoy fundikoono izeyaŋ.» 2 I ga Yahuda izey da Israyla izey margu koyne. I ga bonkooni
folloŋ suuban ngey boŋ se. I ga tun ka fun laabo ra, zama Yezreyel zaaro ga ciya ibeeri. 3 Araŋ ma
ne araŋ nya-ize alborey se «Ay jama,» wa ne araŋ waymey mo se «Irikoy bakar.» 4 Wa kakaw
d'araŋ nya. W'a kakaw, za kaŋ nga wo manti ay wande no, Ay mo manti a kurnye. A ma nga
kaaruwatara hibandi ka kaa nga moyduma jine, A ma fay da nga zina mo. 5 Zama ay ma s'a
bankaarayey kaa a gaa k'a ciya gaa-koonu, Ay m'a ciya danga mate kaŋ a go hano kaŋ i n'a hay. Ay
m'a ciya danga saaji fimbi cine mo, K'a ciya danga bulungu saaji, k'a wi da jaw. 6 Oho, ay si bakar a
izey se, Zama kaaruwataray izeyaŋ no. 7 Zama i nya na kaaruwataray te, Nga kaŋ n'i gunda sambu
na haawi goy te. Zama a ne: «Ay ga koy ay arey banda, Borey kaŋ yaŋ goono g'ay no ay ŋwaaro
d'ay haro, Ay feeji hamno nd'ay lin* hamno, Ay jiyo d'ay haŋyaŋ haro.» 8 Woodin se no ay ga karji
sinkita daŋ a fonda gaa, Ay ga cinari te a gaa, Hal a ma si du ka nga fonda gana. 9 A ga nga arey
gana, amma a si to r'ey. A g'i ceeci, amma a s'i gar. Waato din gaa no a ga ne: «Ay ga ye ka koy ay
kurnye jina do, Zama ay waato gora bisa sohõ wano.» 10 Zama a mana bay hal ay no ka nga no
ntaasu nda reyzin hari da ji. Ay n'a no nzarfu nda wura boobo, Kaŋ yaŋ borey salle Baal* tooro se.
11 Woodin sabbay se no, Ay ga ye k'ay ntaaso ta nga alwaato ra, D'ay reyzin haro mo nga jirbey ra.
Ay g'ay feeji hamno d'ay lin haabo hamay ka kaa a gaa, Kaŋ yaŋ a na nga gaa-koono daabu nd'a. 12
Gaa no ay g'a haawo kaa taray a arey jine. Boro kulu si no mo kaŋ g'a faaba ay kambe ra. 13 Ay ga
naŋ a farhã kulu ma ban mo, Sanda a batey, d'a handu taji batey, D'a fulanzamyaŋ zaarey, d'a batu
jisantey kulu nooya. 14 A ne nga kali ra tuur'izey, ibeerey da ikayney ciine ra: «Woodin yaŋ banandi
no kaŋ ay arey n'ay no.» Amma ay g'i halaci, ay m'i ciya tuuri zugey do, Ganji hamey m'i ŋwa mo.
15 Ay ga Baaley jirbey alhakko bana a gaa mo, Kaŋ yaŋ ra a na dugu ton i se. Waato kaŋ a ga nga
boŋ taalam da hanga korbayyaŋ da taalam jinayyaŋ, A ga nga arey gana ka dinya ay. Yaa no Rabbi
ci. 16 Woodin sabbay se, guna, ay g'a faali k'a candi, Ka kond'a hala saajo ra. Ay ga sanni kaŋ ga
bine kaanandi te a se. 17 Ay g'a no a reyzin kaley noodin. Taabi gooro mo, a ma te beeje windi me.
A ga beeje ay se mo noodin, Danga a zankataray jirbey ra cine, Danga zaaro kaŋ a tun ka fun Misira
laabo ra din cine. 18 Rabbi ne: «A ga ciya mo, waato din, Ni ga ne ay se ni kurnye. Ni si ye ka ne ay
se ni jine bora koyne. 19 Zama ay ga Baaley maayey sambu ka kaa a meyo ra, Borey si ye k'i
maayey ce mo koyne. 20 Han din hane no ay ga alkawli sambu i se, Ngey da ganji hamey da beene
curayzey, da fanakey mo se. Ay ga biraw da takuba pati. Wongu mo ma ban laabo ra, Ay m'i kanandi
baani samay mo. 21 Ay ga hiijay hawyaŋ alkawli sambu ni se, hal abada wane. Oho, adilitaray da
cimi ciiti, Da gomni, da bakaraw ra no ay ga alkawli sambu ni se. 22 Ay ga hiijay alkawli sambu ni
se naanay boŋ, Waato din gaa no ni ga Rabbi bay. 23 A ga ciya mo han din hane, ay ga tu. Yaa no
Rabbi ci. Ay ga naŋ hari ma fun beene, nga mo ga ganda far, 24 Farey mo ga ntaaso nda reyzin hari

da ji kaa taray, Yaadin cine no i ga tu d'a Irikoy dumaro se. 25 Ay ga Israyla duma ay boŋ se laabo ra. Nga kaŋ mana du bakaraw mo, ay ga bakar a se. Borey kaŋ yaŋ manti ay jama, ay ga ne i se: ‹Araŋ wo ay jama no!› Ngey mo ga ne: ‹Ni ya iri Irikoyo no!› »
3
1 Rabbi ne ay se koyne: «Ma ye ka koy hala hõ, ka ba waybora kaŋ a aro ga ba r'a din, baa kaŋ zina-teeri no. Mate kaŋ Rabbi ga ba Israyla izey, baa kaŋ i bare ka tooru fooyaŋ gana, hal i ga ba ngey ma reyzin takula salle i se.» 2 Kal ay n'a fansa* ay boŋ se, nzarfu kilo jare cine, da sayir* masangu gumbutu fo da jare. 3 Gaa no ay ne a se: «Ni ga goro ay do jirbi boobo. Ni ma si waykuurutaray te, ni si ciya boro fo wande mo. Yaadin no ay mo ga goro ni se.» 4 Zama Israyla izey ga te jirbi boobo kaŋ i sinda bonkooni wala koy, i sinda tooru sargay* wala tooru kayante mo, i sinda gunayaŋ hari wala fu-kali. 5 Woodin banda Israyla izey ga ye ka kaa ka Rabbi ngey Irikoyo ceeci, i ga ngey bonkoono Dawda mo ceeci. I ga kaa Rabbi nda nga gomno do da jijiriyaŋ zamaney bananta ra.
4
1 Ya Israyla izey, wa maa Rabbi sanno: Zama Rabbi gonda kakaw da laabo gorokoy, Za kaŋ cimi wala bakaraw wala Irikoy bayray si no laabo ra. 2 Hay kulu si no kala laaliyaŋ da amaana ŋwaari. I goono ga asariya* kulu daaru, da boro wiyaŋ, Da zaytaray, da zina. I ga care wi ka bana. 3 Woodin sabbay se no laabo go ga taabi, A ra gorokoy me-a-me mo ga te londibuunoyaŋ, Ngey da ganji hamey da beene curey, Oho, hala nda teeku ra hamey kulu mo, i go ga ban. 4 Kulu nda yaadin, boro kulu ma si kakaw, Boro kulu ma si deeni mo boro fo gaa, Amma a ga hima i ma kakaw da alfaga*. 5 Nin wo, _alfaga_, ni ga kati zaari kwaaray, Annabi* mo ga kati ni banda cin. Ay ga ni tiksa halaci mo. 6 Ay borey halaci bayray-jaŋay sabbay se. Za kaŋ ni wangu bayray, Ay mo, ay ga wangu ni ma ciya ay alfaga. Za kaŋ ni na saalay kaa ay, ni Irikoyo asariya gaa, Ay mo, ay ga saalay kaa ni ize arey gaa. 7 Mate kaŋ alfagey tonton, Yaadin cine no zunubi kaŋ i ga te ay se tonton. Ay g'i darza bare ka ciya haawi. 8 I go ga du ngey ŋwaaro ay borey zunubey ra. I go ga ngey bine ibaay sinji i taaley gaa. 9 A ga ciya mo, haŋ kaŋ ga du borey, Nga no ga du alfaga. Ay g'i gooji i muraadey sabbay se, Ay ga bana i se mo i goyey boŋ. 10 I ga ŋwa amma i si kungu, I ga zina amma i si tonton, Zama i na saalay kaa Rabbi gaa. 11 Kaaruwataray, da duvan*, itajo da izeena, Ngey no k'i laakaley ta. 12 Ay borey na saaware ceeci ngey bundu tooro gaa, I gunayaŋ goobo mo g'i kabarandi. Zama kaaruwataray* biya* n'i darandi, I fay da ngey Irikoyo ganayaŋ ka koy kaaruwataray banda. 13 I go ga sargayyaŋ te tondi yolley boŋ, I go ga dugu ton tudey boŋ, Da shen* nya, da saay nya nda boosay nya cire, Zama i biyo ga kaan. Woodin se no araŋ ize wayey goono ga te kaaruwayaŋ noodin, Araŋ ize arey wandey mo goono ga zina. 14 Ay si araŋ ize wayey gooji d'i ga kaaruwataray te, Ay si araŋ ize arey wandey mo gooji d'i ga zina te, Zama alborey bumbey ga kamba ka koy zina-teerey banda. I ga sargayyaŋ te toorey windi kaaruwey banda. Yaadin mo no i ga borey kaŋ sinda fahamay halaci nd'a. 15 Ya nin, Israyla, ba kaŋ day ni go ga kaaruwataray te, Kulu nda yaadin, Yahuda ma si taali te. Araŋ ma si koy Jilgal, Araŋ ma si kaaru ka koy Bayt-Aben ka ze da Rabbi maa! 16 Za kaŋ Israyla te hanga sando danga haw zan hanga sando cine, Sohõ a ga du ka te no Rabbi m'i kuru danga feej'izeyaŋ nangu kaŋ gonda batama ra, wala? 17 Ifraymu margu nda toorey. Wa fay d'a. 18 I baji haŋyaŋo banda no i ga kaaruwataray te waati kulu, I mayraykoyey ga ba haawi gumo. 19 Haw kaŋ ga faaru n'i sambu ka dira nd'ey, I ga haaw mo i sargayey sabbay se.
5
1 Ya araŋ, alfagey, wa maa woone. Ya araŋ, Israyla dumo, wa hangan. Ya bonkoono windo, wa hanga jeeri ka maa, Zama ciiti go kaa araŋ gaa. Zama araŋ ciya hirrimi Mizpa ra, Taaru mo kaŋ i daaru Tabor boŋ, 2 Murtantey jisi boro wiyaŋ ra, Amma ay g'i kulu gooji. 3 Ay na Ifraymu bay, Israyla si ay se tugante bo. Zama sohõ, ya nin Ifraymu, ni na kaaruwataray te, Israyla na harram goy te. 4 I muraadey si i naŋ i ma bare ka ye ngey Irikoyo do, Zama kaaruwataray follay go i gaa, I si Rabbi bay mo. 5 Israyla fooma mo go ga seeda a gaa. Woodin sabbay se no Israyla nda Ifraymu harta ngey taali beero do, Yahuda mo harta i banda. 6 I ga konda ngey feeji kurey da ngey haw kurey ka sarga Rabbi ceeciyaŋ se, amma i s'a gar. A na nga boŋ fay d'ey. 7 I na Rabbi amaana ŋwa, zama i na zina izeyaŋ hay. Sohõ handu folloŋ ra no wongu g'i ŋwa, Hala nda i farey kulu. 8 Wa wongu hilli kar Jibeya ra, da kaakaaci mo Rama ra. Wa jinde sambu Bayt-Aben ra ka ne: «Ya

Benyamin, ni banda no i go!» 9 Ifraymu ga ciya kurmu deeniyaŋ zaaro ra. Israyla kunda se no ay go ga haŋ kaŋ ga tabbat bayrandi. 10 Yahuda koyey ciya danga borey kaŋ yaŋ ga hirri seeda ganandi. Ay g'ay futa gusam i boŋ danga hari cine. 11 Ifraymu maa kankami, i n'a naan ciito do haray mo, Zama a anniya nga ma boro lordi gana. 12 Ay mo, ay ga ciya danga kollo Ifraymu se, Danga jombo mo Yahuda dumo se. 13 Saaya kaŋ Ifraymu di nga dooro, Yahuda mo di nga biyo, Kala Ifraymu koy Assiriya ka donton Bonkoono Yareb do, Amma nga wo si hin k'araŋ no baani, A si hin k'araŋ biyey yayandi mo. 14 Zama ay ga ciya Ifraymu se danga muusu beeri cine, Danga muus'ize mo Yahuda dumo se. Ay no, oho, ay bumbo no, Ay g'i tooru-tooru ka dira. Ay g'i sambu ka kond'ey, Boro kulu si no mo kaŋ g'i kaa kambe. 15 Ay ga dira ka koy ay nango do, Hala waati kaŋ i ga yadda ka ne ngey na taali te, K'ay moyduma ceeci. I taabiyaŋo ra i g'ay ceeci da anniya.

6

1 Borey ga ne: «Wa kaa iri ma ye Rabbi do. Nga no k'iri tooru, a ga ye k'iri yayandi mo. Nga no k'iri maray, a g'iri biyo didiji mo. 2 Jirbi hinka banda a ga bare ka iri yayandi, Hala zaari hinzanta mo a ga iri tunandi. Iri ga goro mo a do. 3 Wa naŋ iri ma bay, iri ma kookari ka gana mo, Hal iri ma Rabbi bay. A fattayaŋ tabbat no danga mo boyaŋ. A ga kaa iri do danga beene hari, Danga za-za hari kaŋ ga ndunnya tayandi.» 4 Ya Ifraymu, ifo no ay ga te da nin? Ya Yahuda, ifo no ay ga te da nin? Zama ay n'araŋ naanayo gar danga susubay buuda cine, Danga harandaŋ kaŋ ga say da waasi cine. 5 Woodin sabbay se no ay n'i gooji nda annabey sanney. Ay n'i londi wi d'ay me sanney, Ay ciito fun sanda mate kaŋ cine kaari ga fun. 6 Zama ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo. Araŋ m'ay bay mo, a ga bisa sargay kaŋ i ga ton. 7 Amma ngey wo, boroyaŋ no kaŋ na sappa daaru, Danga mate kaŋ cine Adamu te. I na amaana ŋwaari goy te ay se noodin. 8 Jileyad ga ti laala goy-teerey kwaara, A gonda kuri ce tankayaŋ. 9 Danga mate kaŋ fondo kosaraykoy ga gumandi te boro se, Yaadin cine no alfaga marga na boro wiyaŋ te fonda kaŋ ga koy Sekem boŋ. Daahir i na goy laalo te. 10 Ay di fanta hari Israyla dumo ra, Ay na kaaruwataray* gar noodin Ifraymu ra, Israyla na nga boŋ ciya harram mo. 11 Ni binde, ya Yahuda, I na ni goyey alhakko waadu ni se waati kaŋ ay ga kande ay jama i ma fun tamtaray ra.

7

1 Waati kaŋ ay miila ay ma Israyla no baani, Kala Ifraymu taali beero, da Samariya goy laaley go, I bangay, zama i ga hiila te. Zay go ga kaa, Fondo kosaraykoy marga mo go ga kom taray. 2 I si lasaabu ngey biney ra kaŋ ay ga laakal da ngey goy laaley. Sohõ i te-goyey margu i gaa k'i windi, i go ay jine mo. 3 I ga naŋ bonkoono bina ma farhã ngey goy laaley do, Koy kayney mo ma farhã ngey hiiley do. 4 I kulu mo zina-teeriyaŋ no, I ga hima feema kaŋ buuru tonko dungandi, A ga danji funsu ka fay d'a hala buuru motta kaŋ a ga diibi ma fuuru. 5 Iri bonkoono zaaro ra, Koy kayney ga ngey laakaley bare da duvan haŋyaŋ konni. Ngey nda dondakoy ga care kambe di. 6 Zama i na ngey biney soola danga feema, i go ga gum. I futa ga hanna ka dullu kaa, Susubay mo a ga ton danga danji beeleyaŋ cine. 7 I kulu ga koroŋ danga feema, I go ga ngey mayraykoyey ŋwa. I bonkooney kulu kaŋ, Amma i ra sinda baa boro fo kaŋ n'ay ce. 8 Ifraymu jama wo diibi dumi cindey ra, Ifraymu jama ciya maasa kaŋ i mana bare. 9 Yawey n'a gaabo ŋwa, nga wo mana bay a gaa. A gonda hamni kwaaray nangu waani-waani nga boŋo gaa, Woodin mo, a mana bay a gaa. 10 Baa kaŋ Israyla fooma go ga seeda a gaa, Kulu nda yaadin i mana ye ka kaa Rabbi ngey Irikoyo do, I man'a ceeci mo woodin kulu ra. 11 Ifraymu jama ciya danga koloŋay kaŋ sinda carmay wala laakal. I na Misira ce, gaa no i ye ka koy Assiriya do. 12 Waati kaŋ i ga koy ay g'ay taaro daaru i boŋ, Ay g'i di danga beene curey cine, Ay g'i gooji mo danga mate kaŋ cine i jama maa baaru. 13 Kaari ngey! Zama i daray ka fay d'ay wo. Halaciyaŋ ga kaa i gaa, zama i murte ay gaa. Baa kaŋ ay ga miila ay m'i fansa, Kulu nda yaadin i taari ay boŋ. 14 I man'ay ce da ngey biney waati kaŋ i ga kuuwa ngey dimey boŋ. I ga margu care banda mo ntaaso nda reyzin* hari se, I ga banda bare ay gaa mo. 15 Baa kaŋ ay n'i dondonandi, k'i kambey gaabandi, Kulu nda yaadin i fonguyaŋey ya laala dabariyaŋ no ay boŋ. 16 I ga ye ka kaa, Day manti Beeray-Beeri-Koyo do haray bo. I ga hima danga biraw kaŋ siiri. Takuba g'i koyey zeeri i deeney futa sabbay se. Woodin ga ciya i se hahaarayaŋ hari Misira laabo ra.

8

1 Ma hilli daŋ ni meyo gaa! Ibara go ga kaa Rabbi windo gaa danga zeeban cine, Zama jama n'ay sappa daaru, i murte mo ay asariya gaa. 2 I g'ay ce ka ne: «Ya ay Irikoyo, iri wo, Israyla, iri na ni

bay!» 3 Israyla na haŋ kaŋ ga boori furu, ibarey g'a gaaray mo. 4 I na bonkooniyaŋ daŋ, amma ay si a ra. I na koy kaynayaŋ daŋ, amma ay mana bay a gaa. I na tooruyaŋ te ngey boŋ se da ngey nzarfey da ngey wurey mo, hal ay m'i halaci. 5 Ya Samariya, ay wangu araŋ handayze ka ne: «Ay futa ga koroŋ borey boŋ!» Waati fo no i ga to bine hananyaŋ gaa? 6 Zama Israyla do no woodin fun, kambe goy-teeri mo no k'a te, Woodin binde manti Irikoy no. Daahir i ga Samariya handayzo bagu-bagu. 7 Za kaŋ i na haw kaŋ ga faaru duma, I ga beene hari haw bambata wi mo. Ntaasu jeeni si no kwaaro gaa, Kwaaro mo si te hamni. Baa a na mo daŋ, yawyaŋ no g'a gon. 8 I na Israyla gon! Sohõ i go dumi cindey game ra, Sanda sintili kaŋ boro kulu si ba r'a cine. 9 Zama i kaaru ka koy Assiriya, Danga ganji farka kaŋ go nga fo, nga hinne. Ifraymu mo na aruyaŋ sufuray. 10 Oho, baa i na afooyaŋ sufuray dumi cindey ra, Kulu nda yaadin sohõ ay g'i margu, I ga sintin ka zabu mo bonkooni beero jarawo sabbay se. 11 Za kaŋ Ifraymu na sargay feema boobo te zunubi se, Ngey mo, i ciya a se zunubi hari. 12 Baa kaŋ ay na asariya hantum a se lordi zambar-zambar yaŋ ra, I n'i himandi danga muraadu yawyaŋ no. 13 Guna, ay nooyaŋ sargayey sanni, i ga ham sarga, I ga ŋwa mo, amma Rabbi si i ta. Sohõ a ga fongu i taalo gaa, K'i gurzugandi i zunubey se. I ga ye ka koy Misira mo. 14 Zama Israyla dinya nga Takakwa, A na bonkooni windiyaŋ cina. Yahuda mo na wongu birni boobo te. Amma ay ga danji daŋ a birney gaa kaŋ g'i jidan bisey ŋwa.

9

1 Ya Israyla, ma si farhã da bine kaani te danga dumi cindey cine, Zama ni na ni Irikoyo naŋ ka kaaruwataray* gana. Ni n'a alhakku bini mo, karayaŋ gangani kulu ra. 2 Karayaŋ gangani da reyzin* kankamyaŋ do s'i kungandi. Reyzin hari mo ga gaze i se. 3 I si goro Rabbi laabo ra, Amma Ifraymu ga ye ka ye Misira koyne, Assiriya ra mo i ga harram ŋwa. 4 I si duvan sargay dooru Rabbi se, I si ciya a se yadda hari. I sargayey ga ciya danga bu-baray-koy ŋwaari. Boro kulu kaŋ g'a ŋwa ga ciya harram, Zama i ŋwaaro ga ciya ngey bumbey ibaay wane. A si furo Irikoy windo ra bo. 5 Ifo no araŋ ga te sududuyaŋ marga zaaro ra, Da Rabbi batu zaaro ra mo? 6 Guna, i ga zuru halaciyaŋ se, Kulu nda yaadin Misira g'i ku. Memfis ra no i g'i fiji. Malli subu no g'i nzarfu arzakey daabu, Karjiyaŋ mo ga te i kuuru fuwey ra. 7 Taabandiyaŋ jirbey kaa, banayaŋ jirbey kaa, Israyla ma woodin bay! Annabi ya saamo no, Boro kaŋ gonda gunayaŋ biya mo follokom no, Ni taali booba da ni murteyaŋo sabbay se. 8 Waato Ifraymu ga ti batuko ay Irikoyo banda, Annabi mo no waato. Amma sohõ gawey asuuta go a fondey kulu ra. Wongay go mo a Irikoyo windo ra. 9 I na ngey boŋ ziibandi gumo, Danga Jibeya jirbey ra cine. A ga fongu i taalo gaa, a g'i zunubey bana. 10 Ay na Israyla gar danga ganjo ra reyzin izeyaŋ cine. Ay di araŋ kaayey danga tuuri ize hayyaŋ sintina jeejay nya gaa, jiiro kaŋ a sintin ka hay. Amma i kaa Baal-Peyor ka ngey boŋ fay waani haawi haro din se, Hal i ziibi danga haya kaŋ i ga ba din cine. 11 Ifraymu binde, a darza ga deesi ka dira danga curo cine. Boro kaŋ ga hay, wala boro kaŋ gonda gunde, Wala baa boro kaŋ ga gunde sambu, i si no. 12 Baa i na ngey izey biiri, Kulu nda yaadin ay g'i wi, Hala baa alboro folloŋ si cindi. Oho mo, kaari ngey! saaya kaŋ ay na banda bare i gaa. 13 Mate kaŋ ay di Ifraymu, I n'a duma albarka nangu ra danga Tir kwaara cine. Amma Ifraymu ga fatta nda nga izey ka kond'ey naŋ kaŋ i g'i wi. 14 Ya Rabbi, m'i no -- ifo no ni ga no i se binde? To, ma n'i no gunde kaŋ ga te gunde hasaraw da fafa kooguyaŋ. 15 I laalayaŋo kulu, Jilgal no a go. Noodin no ay sintin ka konn'ey. Ay g'i gaaray ka kaa ay windo ra i goy laaley sabbay se. Ay si ye ka ba r'ey mo. I koyey kulu murtante yaŋ no. 16 I na Ifraymu kar gumo, hal a kaajey koogu. I si ga izeyaŋ hay. Oho, baa i ga hay, Kal ay m'i ize gundey kaŋ i ga ba din wi. 17 Ay Irikoyo g'i furu zama i mana hanga jeeri a se. I ga ciya dira-ka-windiko-yaŋ ndunnya dumi cindey game ra.

10

1 Israyla ya reyzin* nya no kaŋ ga zaada, Kaŋ ga nga izey hay nga boŋ se. Mate kaŋ a izey ga baa, Yaadin cine mo no a sargay feemey ga baa. A laabo albarka misa boŋ no a na tooru taalamante boobo te. 2 I biney fay ihinka, Sohõ kal i ma ngey taalo jare. Rabbi g'i sargay feemey bagu-bagu, A g'i toorey mo halaci. 3 Sohõ kay i ga ne: «Iri sinda bonkooni, Zama iri si humburu Rabbi. Bonkooni binde, ifo no a ga hanse iri se?» 4 I salaŋ day no, i ga sartiyaŋ sambu da tangari zeyaŋ. Woodin se no ciiti ga fun danga fari bata ra subu yaamo cine. 5 Samariya gorokoy ga humburu Bayt-Aben handayzey sabbay se, Oho, a borey ga baray i boŋ. A alfagey mo ga hẽ darza kaŋ daray din sabbay se. 6 Haya din bumbo, i ga kond'a Assiriya ka te fooyaŋ hari Bonkoono Yareb se. Ifraymu ga haaw,

Israyla mo ga haaw. A saawara kaŋ a te din sabbay se. 7 Samariya binde, nga nda nga bonkoono, i g'i dirandi, Danga mate kaŋ tuuri sari ga doy ka dandi hari boŋ. 8 Laala tudey boŋ sududuyaŋ nangey no ga ti Israyla zunubo, ngey mo i g'i halaci. Ndaaniyaŋ da yo-karjiyaŋ ga zay i sargay feemey boŋ. Borey ga ne tondi kuukey se: «Wa iri daabu!» I ma ne tudey mo se: «Wa kaŋ iri boŋ!» 9 Ya Israyla, ni na zunubi te za Jibeya jirbey ra, ni mana fay d'a mo! Wongu kaŋ i ga te taali-teerey se, Manti a ga to r'ey Jibeya ra? 10 Waati kaŋ ay miila kulu no, ay g'i gooji. Dumi cindey mo ga margu i boŋ waati kaŋ i n'i haw i taali labu-cara sabbay se. 11 Ifraymu ya zan no kaŋ i dondonandi, Kaŋ ntaaso karayaŋ ga kaan a se. Ay ga calu* daŋ a jinde hanna gaa, Ay ma goy jinay daŋ Ifraymu gaa. Yahuda ga far, Yakuba ga farmi gudey bagu-bagu. 12 Wa adilitaray duma araŋ boŋ se, Wa fari wi mo bakaraw boŋ. Wa araŋ fari zeeney tunandi, Zama Rabbi ceeciyaŋ alwaato to. Hala Rabbi ma kaa ka adilitaray dooru araŋ boŋ danga beene hari cine. 13 Araŋ na laala far, ka taali beeri wi. Araŋ na tangari nafa ŋwa mo. Zama ni de ni bumbo fonda ganayaŋ gaa, Ni soojey marga gaa no. 14 Woodin sabbay se no yanje kosongu ga tun ni borey game ra. I ga ni wongu fuwey kulu halaci, Danga mate kaŋ Salmon na Bayt-Arbel halaci wongu zaaro ra, Kaŋ i na nyaŋey da ngey izey mumuru care banda. 15 Yaadin no i ga te araŋ mo se Betel laala beero sabbay se. Mo boyaŋ waate no i ga Israyla bonkoono kaa koytara ra, sap.

11

1 Za waato kaŋ Israyla go zanka no, ay ga ba r'a, Ay n'ay izo ce mo a ma fun Misira laabo ra. 2 Ay ceeyaŋo baayaŋ misa cine no i na banda bare ay gaa. I soobay ka sargayyaŋ te Baaley se, Ka dugu ton mo toorey se. 3 Kulu nda yaadin, ay no ka Ifraymu dondonandi diraw, Ay n'i sambu k'i ganday, Amma i mana bay kaŋ ay no k'i no baani. 4 Ay n'i candi da Adam-izetaray korfoyaŋ, Da baakasinay hawyaŋ hari yaŋ mo. Ay ciya i se danga boro kaŋ ga takunkum kaa i meyey gaa, Ay gungum ka ŋwaari jisi i jine mo. 5 I si ye ka koy Misira laabo ra koyne, Amma Assiriya ga ciya i se bonkooni, Zama i wangu ka ye ka kaa ay do. 6 Takuba ga faara i kwaarey ra, A g'i kwaarey birni meyey bundey ŋwa ka ban mo, Ngey boŋ saawarey sabbay se. 7 Ay borey na ngey biney daŋ ngey ma banda bare ay gaa. Baa i n'i ce i ma ye Koy Beero kaŋ go beene do, I boro fo si no kaŋ g'a beerandi. 8 Ya Ifraymu, mate n'ay ga te ka ni naŋ? Ya Israyla, mate n'ay ga te ka ni taŋ? Mate n'ay ga te ya ni ciya danga Adma kwaara cine? Mate n'ay ga te ka te ni se sanda Zeboyim kwaara wano cine? Ay bina barmay ay ra! Ay bakarawey kulu mo go, i baa. 9 Ay s'ay futay dunga zumandi, Ay si ye ka Ifraymu halaci koyne. Zama ay ya Irikoy no, manti boro bo, Ay ya Hananyankoy no araŋ bindo ra. Ay si kaa da futay beeri mo. 10 I ga dira Rabbi banda, Nga mo ga dundu danga muusu beeri cine. D'a dundu mo, a izey ga kaa ka fun wayna kaŋay haray da cahãyaŋ. 11 I ga kaa ka fun Misira laabu nda cahãyaŋ, Danga curoyaŋ cine. I ga fun Assiriya laabu danga koloŋayyaŋ. Ay g'i zumandi mo i ma goro ngey fuwey ra. Yaadin no Rabbi ne.

12

1 Ifraymu go g'ay windi da tangariyaŋ, Israyla dumo go g'ay windi nda gulinci. Yahuda mo go ga murte Irikoy gaa, Kaŋ ga ti Hananyankoyo kaŋ gonda naanay. 2 Ifraymu ga haw kaŋ ga faaru ŋwa, A go ga wayna funay hawo gaaray waati kulu. A ga tangari nda toonye baabandi mo. A ga sappe da Assiriya, A ga konda ji Misira ra mo. 3 Rabbi gonda kakaw nga nda Yahuda game ra, A ga Yakuba mo gooji a teerey boŋ, A ga Yakuba bana a te-goyey boŋ. 4 Gunde ra no a na nga nya izo di ce kondo gaa, Kaŋ Yakuba beeri mo, a te hin Irikoy do haray. 5 Oho, a hin malayka* ka te a boŋ zaama. A hẽ ka gomni ŋwaaray a gaa. A n'a gar noodin Betel, Noodin mo no Rabbi salaŋ a se, 6 Sanda Rabbi Irikoy, Kundeykoyo nooya. Rabbi no ga ti a maa beero. 7 Woodin sabbay se no ni ma ye ka kaa ni Irikoyo do, Ka bakaraw da cimi ciiti dondon, Ka hangan ni Irikoyo se hal abada. 8 Ifraymu ya neerako no, Gulinci neesiji go a kambe ra, zamba baako no. 9 A ne mo: «Haciika ay ciya arzakante, Ay du duure ay taabi goyey kulu ra, I si goy laalo kulu gar ay do, kaŋ zunubi no.» 10 Amma ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo za waato kaŋ ni go Misira laabo ra. Ay ga ye ka naŋ araŋ ma goro kuuru fuyaŋ ra, Danga mate kaŋ araŋ ga te batey kaŋ i dake araŋ boŋ jirbey ra. 11 Ay salaŋ annabey se mo, k'i no bangandi boobo. Annabey do no ay na misayaŋ te. 12 Goy laalo go Jileyad ra, wala? Oho, daahir goy yaamo no gumo, Kaŋ i ga yeejiyaŋ wi Jilgal ra. I sargay feemey ga hima tondi guyaŋ fari bata ra. 13 Yakuba zuru ka koy Aram laabo ra, Israyla na tamtaray te mo zama nga ma du ka hiiji. Wande sabbay se no a te hawji. 14 Annabi do no Rabbi kande Israyla a ma fun

Misira, Annabi do mo no i n'a hallasi. 15 Ifraymu n'a zokoti a ma futu gumo nda cimi, Woodin se no Rabbi g'a kuri alhakko naŋ a boŋ. A foyra mo, Rabbi g'a candi ka kande a boŋ.
13
1 Waato da Ifraymu ga salaŋ, i ga jijiri no. A na nga boŋ beerandi Israyla ra, Amma waato kaŋ a na taali te Baal sanno ra, kal a bu. 2 Sohõ mo i go ga zunubi te ka tonton ka koy jina, I go ga sooguyaŋ himandi yaŋ te ngey boŋ se da ngey nzarfu i fahamay boŋ, Tooruyaŋ nooya. I kulu, goney goyyaŋ no. Borey ga toorey ciine te ka ne: «Borey kaŋ yaŋ ga sarga, i ma handayzey sunsum.» 3 Woodin se no i ga ciya danga susubay ra buuda cine, Danga harandaŋ kaŋ ga tara ka say, Danga karayaŋ gangani ra du kaŋ haw ga dira nd'a, Danga dullu mo kaŋ ga fun dullu fondo ra. 4 Kulu nda yaadin, ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo, Za waato kaŋ ni go Misira laabo ra. Ni ma si Irikoy fo bay mo, kala ay, Zama faabako kulu si no, kala ay. 5 Ay na ni saajaw saajo ra, koogay laabo ra. 6 Mate kaŋ i kuru, yaadin cine no i kungu. Kaŋ i kungu mo i boŋey beeri, Woodin sabbay se no i dinya ay. 7 Woodin se no ay ga ciya i se danga muusu beeri, Danga mari kaŋ go ga gum fondo me gaa. 8 Danga urs* kaŋ i n'a izey sambu, Yaadin cine no ay g'i kar. Ay g'i gandey kortu kala binayzey gaa, K'i ŋwa mo danga muusu beeri nya cine, Danga mate kaŋ cine ganji hamey g'i tooru-tooru. 9 Ya Israyla, ni halaci! Za kaŋ ni gaaba nda ay, Ay kaŋ ay bumbo no ga ti ni gaakwa. 10 Man gaa ni bonkoono kaŋ ga ni faaba ni kwaarey kulu ra? Man no ni jine borey mo go, Kaŋ yaŋ ni ne i boŋ: «Ay no bonkooni da mayraykoyyaŋ mo»? 11 Ay na ni no bonkooni ay futa ra, Ay n'a kaa mo ay futay beero ra. 12 Ifraymu goy laala go kunsumante, A zunubo mo go jisante. 13 Hay-zaŋay zumbu a boŋ. Nga wo ize aru no kaŋ sinda laakal, Zama alwaato to a ma si tonton ka gay ize fattayaŋo do. 14 Ay g'i faaba Alaahara hino gaa. Ay g'i fansa mo buuyaŋ gaa. Ya buuyaŋ, man ni balaawey go? Ya Alaahara, man ni halaciyaŋo go? Barmayyaŋ si no ay do. 15 Baa day kaŋ a izey baa nga nya-izey game ra, Kulu nda yaadin wayna funay hawo ga kaa. Rabbi funsuyaŋo kaŋ ga fun saajo ra nooya. Ifraymu hari-mwa mo, hawo g'a haro haŋ ka ban, A dayo mo ga koogu. A g'a jisiri nd'a jinay hanno kulu ku. 16 Samariya ga nga alhakko jare. Za kaŋ a murte nga Irikoyo gaa, Takuba g'a borey zeeri. Ibarey g'i attaciriyey mumuru. I g'i wayboro gundekoyey mo kortu.
14
1 Ya Israyla, ma ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do, Zama ni kaŋ ni goy laaley sabbay se. 2 Wa sanniyaŋ sambu araŋ banda ka ye ka kaa Rabbi do. Wa ne a se: «Ni m'iri goy laaley kulu sambu iri se, M'iri ta da gomni mo. Yaadin gaa no iri ga kande iri sanney ka sarga, day manti yeejiyaŋ. 3 Assiriya si iri faaba, iri si kaaru bariyaŋ, Iri si ye ka ne mo iri kambe goyey se: ‹Araŋ ya iri de-koyyaŋ* no.› Zama ni do no alatuumi ga du suuji.» 4 Ay g'i murteyaŋo ciya yaddayaŋ, Ay ga ba r'ey gumo-gumo, Zama ay futa bare ka fay d'ey. 5 Ay ga ciya Israyla se danga harandaŋ cine. A ga te boosi danga waaliya boko, A kaajey mo ga sinji danga Liban tuuri-nyayaŋ. 6 A kambey ga zay, A booriyaŋo ga ciya danga zeytun* nya cine, A hawo mo danga Liban cine. 7 Borey kaŋ yaŋ goono ga goro a biyo ra ga ye ka kaa ka ntaasu far. I ga te boosi danga reyzin* nya, I maa beera mo ga hima Liban duvaŋo. 8 Ifraymu ga ne: «Ifo k'ay zaa da tooru koyne ne jine?» Ay no ga tu ni se, ay ga haggoy da nin. Ay go danga sipres* nya biikoy, Ay do no ni ga du ni nafa. 9 Laakalkooni kulu ma faham da hayey din, Boro kaŋ gonda fayanka mo a ma bay i gaa. Zama Rabbi fondey ga saba, Adilantey mo ga dira i ra. Amma borey kaŋ yaŋ ga lordo harta ga kaŋ i ra.

JOL
1
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Yowel Petuwel izo do neeya: 2 Ya arkusey, wa maa woone, Ya araŋ kulu laabo ra gorokoy, wa hanga jeeri mo: D'a ta day, woone dumi te araŋ jirbey ra, Wala mo araŋ kaayey jirbey ra? 3 Wa baaru wo ci araŋ izey se, Araŋ izey mo m'a ci ngey izey se, I izey mo hala zamana kaŋ ga kaa se: 4 Haŋ kaŋ do bi cindi, do cira n'a ŋwa. Haŋ kaŋ do cira cindi, maram-fanda n'a ŋwa. Haŋ kaŋ maram-fanda cindi, kaanayze n'a ŋwa. 5 Ya araŋ, baji hankoy, wa tun jirbi gaa ka hẽ! Ya araŋ kulu, duvan* hankoy, wa kaati! Duvaŋo kaŋ ga kaan sabbay se, Zama i n'a kosu ka kaa araŋ meyey gaa. 6 Zama dumi fo kaaru ka kaa ay laabo ra, Gaabikooni no, i baayaŋ sinda me, I hinjey mo, muusu beeri hinjeyaŋ no, I workondey mo, muusu way workonduyaŋ no. 7 A n'ay reyzin* tiksa halaci, A n'ay jeejay* nya dumbu ka te dubi, A n'a foobu k'a furu, a kambey kwaaray. 8 Araŋ ma baray danga wandiyo kaŋ bangum da bufu zaara a kurnye sintina buuyaŋo sabbay se. 9 Zama ŋwaari sargay da haŋyaŋ sargay ban Rabbi windo ra, Alfagey, Rabbi goy-teerey goono ga baray mo. 10 Faro hasara, laabo go ga baray, Zama ntaaso halaci, reyzin hari koogu, Jiyo mo go ga gaze. 11 Ya araŋ, alfarey, haawi ma araŋ di, Ya araŋ, reyzin kali goy-izey, wa kaati alkama nda sayir* sabbay se, Zama fari albarka sara. 12 Reyzin nya suugu, jeejay nya mo jaŋ hari, Garenad* nya da dabiina nya da pom* nya, I kulu koogu danga kali ra tuuri nyaŋey kulu cine. Daahir no bine kaani ban Adam-izey biney ra. 13 Ya araŋ, alfagey, wa guddu nda bufu zaara ka hẽ! Ya araŋ, sargay feema goy-teerey, araŋ ma kaati! Ya ay Irikoyo goy-teerey, Araŋ ma kaa ka kani cino me-a-me bufu zaarayaŋ ra! Zama ŋwaari sargay da haŋyaŋ wane, I n'i ganji araŋ Irikoyo windo ra. 14 Araŋ ma mehaw jirbiyaŋ fe, Araŋ ma marga jama margu, sududuyaŋ wane. Wa arkusey da laabo gorokoy kulu margu i ma kaa Rabbi araŋ Irikoyo windo ra, I ma soobay ka hẽ Rabbi gaa. 15 Kaari zaaro! zama Rabbi zaaro tooyaŋ maan. A ga zumbu ka fun Hina-Kulu-Koyo do danga halaciyaŋ cine. 16 Manti i na ŋwaari kosu no ka kaa iri jine? Oho, bine kaani da farhã iri Irikoyo windo ra, Manti i ban bo? 17 Dumar'izey go ga suugu bunga ra, Barmay go koonu, buwey mo, i n'i bagu-bagu, Zama ntaaso si no. 18 Ma maa day almaney durayyaŋo, Haw kurey mo go ga toray-toray zama subu si no. Oho, feeji kurey mo go ga taabi haŋ. 19 Ya Rabbi, ni gaa no ay g'ay jinda sambu, Zama danji na kuray nangey ŋwa saajo ra. Danji beela mo na saajo tuurey kulu ton. 20 Oho, baa ganji hamey go ga zuka ni gaa, Zama hari zurey koogu, Danji mo na saajo ra kuray nangey ŋwa.
2
1 Wa hilli kar Sihiyona ra. Wa kar ka kuuwa ay tondi hananta ra. Laabo gorokoy mo ma jijiri, Zama Rabbi zaaro go kaa, a maan mo zaati. 2 Zaaro kaŋ gonda yuumay da kubay no, Zaaro kaŋ gonda burey da kubay bi tik. Danga mate kaŋ cine mo boyaŋ kaari ga daaru tondi kuukey boŋ, Yaadin cine no dumi gaabikooni bambata go no, Kaŋ boro mana di a dumi baa ce fo. A banda i si ye ka di i cine koyne, Kal a ma koy zamana boobo. 3 Danji go ga di i jine, I banda mo danji beele go ga di. I jine laabo ga ciya danga Eden kalo cine, Amma i banda a ga ciya saaji koonu -- Oho, hala hay kulu mana i yana. 4 I gunayaŋ alhaalo ga hima bariyaŋ, Danga wongu bariyaŋ, yaadin cine no i ga zuru. 5 I ga kosongu danga wongu torkoyaŋ, Tondi kuukey boŋ no i ga sar ka zimbi, Danga danji kunguyaŋ kaŋ go ga subu ŋwa, Danga dumi gaabikooni kaŋ na wongu daaga sinji cine. 6 Borey kulu go azaaba ra i jine, Moydumey kulu yalu bare. 7 I go ga zuru danga alboro gaabikooniyaŋ cine, I ga cinari kaaru danga soojeyaŋ cine. I boro kulu go ga dira care banda, A sinda wo kaŋ kamba fonda ra, 8 Afo si afo tuti mo, Boro kulu ga nga boŋ fondo gana. Waati kaŋ i ga wongu daaga bagu, I si ngey fondey taŋ. 9 I go ga sar birni cinaro gaa, I ma zuru birni cinaro boŋ, I ma kaaru ka furo hala fuwey ra, I ma furo finetarey gaa danga zay cine. 10 Laabo go ga gasi i jine, Beeney go ga jijiri, Wayna nda hando kaaro goono ga zabu ka te kubay, Handariyayzey mo, i kaaro goono ga zabu. 11 Kala Rabbi ma nga jinda sambu nga wongu marga jine. Daahir a zumbuyaŋo gata ga beeri gumo, Zama boro kaŋ g'a sanno toonandi ya gaabikooni no. Zama Rabbi zaaro ya ibeeri no, kaŋ ga humburandi mo. May no ga hin a k'a suuru? 12 Amma baa sohõ, mate kaŋ Rabbi ci, «Araŋ ma ye ka kaa ay do d'araŋ biney kulu, Da mehawyaŋ, da hẽeni da bine saray.» 13 Wa araŋ biney tooru, manti araŋ bankaarayey bo. Day wa ye ka kaa Rabbi araŋ Irikoyo do, Zama nga wo gomnikoy no, toonante no da bakaraw, A ga gay hal a bine ga tun, A gonda baakasinay suuji boobo, A ga nga miila bare ka fay da masiiba. 14 May no ga bay hal a si bare ka nga miila barmay, A ma albarka naŋ nga

bareyaŋo banda, Sanda ŋwaari sargay da haŋyaŋ wane nooya, Rabbi araŋ Irikoyo se? 15 Wa hilli kar Sihiyona ra, Araŋ ma mehaw jirbiyaŋ fe, Araŋ ma sududuyaŋ marga margu. 16 Wa borey margu, wa jama hanandi. Wa arkusey, da zankey, da naanandey margu. Naŋ arhiiji ma fatta nga fuwo ra, Wayhiiji mo ma fun nga tuguyaŋo do. 17 Alfagey, kaŋ ga ti Rabbi goy-teerey ma hẽ tanda da sargay feema game ra. I ma ne: «Ya Rabbi, ma jalla ni jama gaa, Ma si ni wane jama ciya wowi hari, Hala dumi cindey m'i hahaara. Zama ifo se no borey dumey ra i ma ne: ‹Man no i Irikoyo go binde›?» 18 Waato din gaa no Rabbi ga canse nga laabo se, A ga bakar nga jama se. 19 Rabbi ga tu mo ka ne nga jama se: «Guna, a si gay kaŋ ay ga ntaaso nda reyzin* hari nda ji samba araŋ se, Araŋ ga kungu nd'ey mo. Ay si ye k'araŋ nooyandi koyne araŋ ma ciya wowi hari dumi cindey se. 20 Amma ay ga azawa wongu marga ganandi k'a moorandi araŋ gaa. Ay m'a gaaray ka kond'a laabu fo kaŋ gonda jaw, Kaŋ ra sinda nafa. Wongo jina boŋo do haray batukoy, Ay m'i gaaray ka daŋ wayna funay haray teeko ra. Banda haray batukoy mo, Ay m'i gaaray ka daŋ wayna kaŋay haray teeko ra. A farreyaŋo ma tun, a fumbo mo ma tun, Zama a na muraadu beeriyaŋ te.» 21 Ya laabo, ma si humburu, Ma te bine kaani ka farhã mo, Zama Rabbi na muraadu beeriyaŋ te. 22 Ya araŋ ganji hamey, wa si humburu, Zama saajo ra kuray nangey ye ka zay, Zama tuuri-nyaŋey ye ka ngey izey hay, Jeejay nya, da reyzin nya mo, i ye ka hay gumo. 23 Yaadin gaa, ya Sihiyona izey, araŋ ma farhã ka te bine kaani Rabbi araŋ Irikoyo se, Zama a n'araŋ no beene hari sintina araŋ adilitara boŋ. A na hari gusam araŋ boŋ, Sintina wano da bananta wano, danga waato cine. 24 Araŋ karayaŋ ganganey ga to da alkama, Gulley mo ga to da reyzin hari nda ji, hal i ga mun. 25 Koyne, ay ga ye ka jiirey bana araŋ se kaŋ do ciray, Da maram-fanda, da kaanayze, da do bi ŋwa. Ngey kaŋ yaŋ ga ti ay wongu marga bambata, Kaŋ ay donton araŋ game ra. 26 Araŋ ga ŋwa gumo ka kungu, Araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo maa sifa, Nga kaŋ goy araŋ se da dambara hari. Ay borey mo si ye ka haaw hal abada. 27 Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay go Israyla* game ra, Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo, Afo kulu si no kala ay. Ay borey mo si haaw hal abada. 28 Woodin banda a ga ciya ay g'ay Biya zumandi Adam-izey kulu boŋ. Araŋ ize arey d'araŋ ize wayey ga annabitaray te, Araŋ dottijey ga hindiriyaŋ te, Araŋ sahãkooney mo ga di bangayyaŋ. 29 Baa bannyey da koŋŋey boŋ mo ay g'ay Biya zumandi jirbey din ra. 30 Ay ga dambara hariyaŋ cabe beene da ganda: Kuri, da danji, da dullu ciciriyaŋ. 31 Wayna ga bare ka ciya kubay, Hando mo ga bare ka ciya kuri, Hala Rabbi zaari beero kaŋ ga humburandi ga kaa. 32 A ga ciya mo, boro kulu kaŋ ga Rabbi maa ce ga du faaba. Zama Sihiyona tondo boŋ, da Urusalima ra i ga du borey kaŋ yaŋ ga yana, Boro cindo ra kaŋ yaŋ Rabbi ga ce. Yaadin no Rabbi ci.

3

1 Zama guna, jirbey din ra, da alwaato din ra mo, Waati kaŋ ay ga kande Urusalima nda Yahuda i ma fun tamtaray ra, 2 Ay ga dumey kulu margu ka zumbu nd'ey Yehosafat gooro ra. Gaa no ay g'i ciiti noodin, Ay borey Israyla sabbay se, ay wane jama nooya, Kaŋ i n'i say-say i ma koy dumey kulu game ra, I n'ay laabo mo fay-fay. 3 I na kurne te ay jama boŋ, I na zanka barmay ka ta kaaruwa, I na wandiyo neera ka ta duvan zama ngey ma haŋ se. 4 Oho mo, araŋ, Tir da Zidon da Filistiya laabey kulu, ifo k'ay zaa d'araŋ? Araŋ go ga bana ay se no? D'araŋ g'ay bana mo, yaadin gaa kala sahãadin ay m'araŋ banando yeti araŋ boŋ da waasi. 5 Zama araŋ n'ay nzarfo d'ay wura sambu ka konda ay darza jinayey araŋ tooru windey ra. 6 Araŋ na Yahuda nda Urusalima izey neera Garekey se, zama araŋ m'i ganandi ngey laabo se nangu mooro. 7 Guna, woodin se no ay g'i tunandi nango kaŋ araŋ n'i neera din, ay m'araŋ banando yeti araŋ boŋ. 8 Ay g'araŋ ize arey d'araŋ ize wayey neera Yahuda izey kambey ra. Ngey mo g'i neera Sabeya borey se, sanda dumi fo kaŋ ga mooru nooya. Zama Rabbi no ka woodin ci. 9 Araŋ ma woone fe ka ne dumi cindey se: Wa wongu soola, wa wongaarey tunandi. Soojey kulu ma maan, i ma ziji. 10 Wa araŋ farmi jinayey dan ka takuba te d'ey, Araŋ koomey mo, wa yaaji te d'ey. Londibuuno ma ne: «Ay gonda gaabi.» 11 Ya araŋ dumi cindey kulu kaŋ go Israyla windanta, Wa waasu ka kaa, araŋ ma margu. Ya Rabbi, ma ni gaabikooney zumandi, i ma kaa noodin. 12 Dumi cindey ma tun ka kay, I ma kaaru ka kaa Yehosafat gooro ra, Zama noodin no ay ga goro ka dumi cindey kaŋ go Israyla windanta ciiti. 13 Araŋ ma kooma daŋ, zama fari nafa nin. Wa kaa ka taamu, zama reyzin kankamyaŋo do to, Gulley to mo hal i ga mun. Zama dumi cindey laala ga beeri no. 14 Jama da jama go ciiti dumbuyaŋ gooro ra! Zama Rabbi zaaro maan ciiti dumbuyaŋ gooro ra. 15 Wayna da hando ga ciya ibi,

Handariyayzey mo kaaro ga zabu. 16 Rabbi ga dundu, jinda ga fun Sihiyona ra, A ga nga jinda
tunandi a ma fun Urusalima ra. Beene da ganda ga zinji, Amma Rabbi ga ciya tuguyaŋ do nga jama
se, Da gaabi nangu mo Israyla izey se. 17 Yaadin cine gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ
Irikoyo. Ay goono ga goro ay tondi hananta ra, Kaŋ ga ti Sihiyona. Han din hane Urusalima ga ciya
hanante, Yaw fo si no kaŋ ga ye ka bisa a ra koyne. 18 A ga ciya mo, han din hane, Tondi kuukey ga
reyzin hari kaano tolli, Tudey mo ga wa bambari. Yahuda goorey kulu mo ga zuru nda hari. Bulbulu
fo mo ga zorti ka fun Rabbi fuwo do, Zama a ma Sittim gooro haŋandi. 19 Misira ga ciya kurmu,
Edom mo ga ciya saaji kaŋ boro kulu si a ra, Gurzuga kaŋ i te Yahuda izey se sabbay se, Za kaŋ i na
borey kaŋ sinda taali wi ngey laabey ra. 20 Amma Yahuda ga du gorokoyaŋ hal abada, Urusalima
mo ga du boroyaŋ zamana ka koy zamana. 21 Waato din no i kuri alhakko kaŋ ay mana kaa jina, Ay
g'a kaa. Zama Rabbi go Sihiyona ra da goray.

AMO
1
1 Amos kaŋ go Tekowa hawjiyey ra, a sanney neeya, haŋ kaŋ a di Israyla* boŋ a ga cindi jiiri hinka
hala laabu zinjiyaŋo ga te. A na sanney din ci Yahuda bonkoono Uzziya da Israyla bonkoono
Yerobowam Yowasa ize jirbey ra. 2 A ne: «Rabbi ga kaati Sihiyona ra, A ma sanni jinde te mo
Urusalima*. Hawjiyey kuray nangey ga bu baray te, Karmel yolla mo ga lakaw.» 3 Yaa no Rabbi ci:
«Damaskos taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i na
Jileyad kara nda ngey karayaŋ harey, Guuru bi waney. 4 Amma ay ga danji daŋ Hazayel windo ra
kaŋ ga Ben-Hadad faadey ŋwa. 5 Ay ga Damaskos kosara ceeri, Ya gorokoy leemun ka ban Aben
gooro ra. Boro kaŋ goono ga mayray sarjilla gaay din, Ay m'a halaci ka kaa Eden windo ra. Suriya
borey mo ga koy tamtaray ra hala Cir.» Yaadin no Rabbi ci. 6 Yaa no Rabbi ci: «Gaza taali hinza
sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i na laabo borey kulu daŋ
tamtaray, murkutuk! I konda ikulu, zama ngey m'i nooyandi Edom se. 7 Amma ay ga goobara daŋ
Gaza birni cinaro gaa, Danjo g'a faadey ŋwa mo. 8 Ay ga Asdod gorokoy leemun ka ban a ra. Bora
kaŋ goono ga mayray sarjilla gaay din, Ay m'a halaci ka kaa Askelon ra. Ay m'ay kambe bare mo
Ekron boŋ. Filistancey kaŋ cindi mo ga halaci.» Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 9 Yaa no Rabbi ci:
«Tir taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i na laabo
borey kulu nooyandi murkutuk Edom se, I mana haggoy da nya-izetaray alkawlo mo. 10 Amma ay
ga goobara daŋ Tir birni cinaro gaa, Danjo g'a faadey ŋwa mo.» 11 Yaa no Rabbi ci: «Edom taali
hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama a na nga nya-izo
gaaray da takuba, I na bakaraw kulu furu mo. A futa soobay ka follo, A gonda dukuri ga gaay hal
abada. 12 Amma ay ga goobara daŋ Teman gaa, Danjo mo ga Bozra faadey ŋwa.» 13 Yaa no Rabbi
ci: «Amon izey taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i
na Jileyad waykuney gundey kortu, Zama i ma ngey laabo hirro feeri ka tonton sabbay se. 14 Amma
ay ga goobara daŋ Rabba birni cinaro gaa, Danjo g'a faadey ŋwa, Da wongu zaari hane ra
kuuwayaŋ, Da beene hari bambata ka margu nda alma haw beeri. 15 I bonkoono ga furo tamtaray,
Nga nda nga laabukoyey care banda.» Yaadin no Rabbi ci.
2
1 Yaa no Rabbi ci: «Mowab taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno
bare. Zama a na Edom koyo biriyey ton k'i ciya kaaru. 2 Amma ay ga goobara daŋ Mowab gaa,
Danjo mo ga Kariyoti faadey ŋwa. Mowab ga bu kosongu nda kuuwa da hilli kaatiyaŋ ra. 3 Ay ga
alkaali ban a bindo ra, Ay m'a laabukoyey kulu wi a banda.» Yaadin no Rabbi ci. 4 Yaa no Rabbi ci:
«Yahuda taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i wangu
Rabbi asariya*, I mana a farilley haggoy mo. I tangarey kaŋ i kaayey gana naŋ i ma daray. 5 Amma
ay ga goobara daŋ Yahuda gaa, Danjo mo ga Urusalima* faadey ŋwa.» 6 Yaa no Rabbi ci: «Israyla
taali hinza sabbay se, Oho, hala baa itaaci sabbay se, Ay s'a ciiti sanno bare. Zama i na adilante*
neera ka ta nzarfu. Alfukaaru mo, i n'a neera taamu ce fo hay. 7 Ngey kaŋ ga talka taamu sanda
ganda laabu cine, I ga lalabukoy fonda siirandi nga nango ra. Ize nda nga baaba ga margu wandiyo
folloŋ gaa, K'ay maa hanna ziibandi. 8 I ga kani sargay feemey kulu jarga tolme bankaaray yaŋ boŋ,
I toorey windo ra mo i ga duvan* haŋ, Kaŋ i ta jukkeyaŋ gaa. 9 Kulu nda yaadin, ay na Amorancey
gaaray i jine, Borey kaŋ i kuuyaŋ ga hima sedre* tuuri-nya kuuyaŋ, I gonda gaabi mo sanda shen*
nya cine. Kulu nda yaadin, ay n'a izey halaci beene, A kaajey mo ganda. 10 Ay n'araŋ fattandi mo
Misira laabo ra. Ay goono g'araŋ candi saajo ra jiiri waytaaci, Zama araŋ ma Amorancey laabo
mayra ŋwa. 11 Ay n'araŋ ize fooyaŋ tunandi i ma ciya annabiyaŋ*, Araŋ gaabikooni fooyaŋ mo ma
ciya naziri* fonda ganakoyaŋ. Wala manti yaadin no, ya araŋ Israyla izey?» Yaadin no Rabbi ci. 12
«Amma araŋ na naziri fonda ganakoy no duvan i ma haŋ, Araŋ na annabey mo lordi ka ne i ma si
annabitaray te. 13 A go, ay g'araŋ naan, Sanda mate kaŋ cine i ga torko naan, Waati kaŋ i n'a
toonandi nda bokoyaŋ. 14 Zuray ga mongo boro kaŋ ga waasu zuray gaa se, Gaabikooni si hin ka
kay nga gaabo hinne boŋ, Hinkoy mo si du ka nga fundo faaba. 15 Nga mo kaŋ goono ga biraw haw
daŋ, A si ye ka kay. Ce waasaykoy si nga boŋ faaba, Bari-kari mo si nga fundo faaba. 16 Wongaarey
ra bine-gaabi-koy ga zuru gaa-koonu zaari woodin ra.» Yaadin no Rabbi ci.
3

1 Ya araŋ Israyla izey, wa maa sanni woone kaŋ Rabbi te araŋ boŋ, dumo din kulu boŋ kaŋ ay
fattandi Misira laabo ra. Ay ne: 2 «Araŋ hinne no ay bay ndunnya dumey kulu ra. Woodin sabbay se
no ay g'araŋ goy laaley kulu bana araŋ gaa. 3 Boro hinka ga dira care banda da manti i jin ka saba
no? 4 Muusu beeri ga dundu tuuri zugey ra waati kaŋ a sinda ham, wala? Muus'izey ga kaati ngey
tondi guuso ra, D'i mana hay fo di, wala? 5 A ga hin ka te no curayze ma kaŋ hirrimi ra, Naŋ kaŋ i
man'a hirri? Wala asuuta sillo ga hin ka sar, a mana hay kulu di? 6 I ga wongu hilli kar birni ra,
borey ma jaŋ ka humburu? Wala masiiba ga kaa birni gaa, Rabbi mana kand'a no? 7 Daahir mo,
Rabbi, Koy Beero si hay kulu te, Kala nd'a n'a gundo bangandi nga tam annabey se jina. 8 Muusu
beeri dundu, may no si humburu? Rabbi, Koy Beero jin ka salaŋ, may no si annabitaray te? 9 Wa fe
Asdod faadey ra, Da Misira laabo faadey ra mo, ka ne: ‹Wa margu Samariya tondey boŋ ka guna
kusuuma beeri kaŋ i te a ra, Da toonye dumi mo kaŋ go a bindo ra.› 10 Zama borey wo, i si ihanno
teeyaŋ bay.» Yaadin no Rabbi ci. «I goono ga toonye da komyaŋ margu ngey faadey ra.» 11 Woodin
sabbay se no Rabbi, Koy Beero ne: «Yanjekaarey ga laabo kulu windi, I ga ni gaabo zeeri ni se, Ni
faadey mo ga ciya wongu arzaka.» 12 Yaa no Rabbi ci: «Sanda mate kaŋ cine hawji ga alman ce
hinka wala hanga jare faaba ka kaa muusu beeri meyo ra, Yaadin cine no Israyla izey kaŋ yaŋ goono
ga goro daari meyo gaa da swa* daariji boŋ-dake boŋ Samariya ra, I g'i faaba nd'a. 13 Wa maa, wa
seeda te mo Yakuba dumo boŋ,» Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci, Irikoy Kundeykoyo nooya. 14
«Zama han kaŋ hane ay ga Israyla taaley bana a gaa, Ay ga Betel sargay feemey wano mo bana. I ga
feema hilley pati, hal i ma kaŋ ganda. 15 Ay ga kaydiya windo kar, da hargu waate wane mo. Fu-
izey kaŋ i taalam da cebeeri hinje ga halaci. Windi bambatey mo ma ban.» Yaadin no Rabbi ci.
4
1 Wa maa sanni woone, Ya araŋ Basan haw nyaŋey kaŋ go Samariya tondo ra, Kaŋ yaŋ goono ga
talkey kankam, ka alfukaarey tutubu. Araŋ kaŋ yaŋ ga ne araŋ kurnyey se: «Wa kande, iri ma haŋ.»
2 Rabbi, Koy Beero ze nga hananyaŋo boŋ ka ne: «Guna, jirbey go kaa araŋ gaa kaŋ i g'araŋ ku da
gwatiyaŋ, Araŋ banda kaŋ cindi mo, i g'i ku da hari ham darbey. 3 Araŋ ga fatta birni cinarey
kortimey ra, Araŋ boro kulu ga koy nga jine sap-sap. Araŋ ga kaŋ Hermon ra mo.» Yaadin no Rabbi
ci. 4 «Wa kaa Betel ka soobay ka asariya daaru, Wa kaa Jilgal ka taali boobo te. Wa kande araŋ
sargayey* susubay kulu, Araŋ zakka mo jirbi hinza-hinza kulu. 5 Wa kande saabuyaŋ sargayyaŋ kaŋ
ra i na dalbu diibi, Wa bine yadda sargayyaŋ fe, W'i baaro say-say, zama woodin no ga kaan araŋ se,
Ya araŋ Israyla izey.» Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 6 «Ay mo, ay naŋ hinjey ma kwaaray araŋ
kwaarey kulu ra, }waari mo ma jaŋ araŋ nangey kulu ra. Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay
do.» Yaadin no Rabbi ci. 7 «Ay na beene hari ganji araŋ se za heemar ga cindi handu hinza a ma to.
Ay naŋ mo hari ma kaŋ kwaara fo boŋ, Afo mo hari ma si kaŋ a boŋ. Hari kaŋ fari fo ra, Fari fo mo,
kaŋ haro mana to a ra, a ma lakaw. 8 Yaadin mo no a go, kwaara hinka wala ihinza na ngey gaa
candi ka ye kwaara fo do zama ngey ma hari haŋ, i si yesi mo. Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa
ay do.» Yaadin no Rabbi ci. 9 «Ay n'araŋ kar da haw konno da bunkusyaŋ, Araŋ tuur'ize kaley
d'araŋ reyzin* kaley da jeejay* tuurey da zeytun* nyaŋey, do n'i ŋwa. Kulu nda yaadin araŋ mana
ye ka kaa ay do.» Yaadin no Rabbi ci. 10 «Ay na balaaw samba araŋ gaa sanda Misira wano dumi,
Ay n'araŋ ize arey wi da takuba, Ay n'araŋ bariyey ciya wongu arzaka, Ay n'araŋ gatey fumbo
tunandi kal a ma furo hal araŋ niine funey ra. Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.» Yaadin
no Rabbi ci. 11 «Ay n'araŋ kwaara fooyaŋ mallaka araŋ ra, Sanda waato kaŋ cine Irikoy na
Saduma* nda Gomorata* halaci, Araŋ ciya sanda nune-me kaŋ i faaba danji ra. Kulu nda yaadin
araŋ mana ye ka kaa ay do.» Yaadin no Rabbi ci. 12 «Woodin se binde, ya Israyla, Mate kaŋ cine ay
ga te ni se nooya. A binde, za kaŋ ay ga woodin yaŋ te ni se, Kala ni ma soola ka kubay da ni
Irikoyo, ya Israyla. 13 Day guna, nga kaŋ na tondi kuukey te, A na haw mo taka, Nga no ga salaŋ
boro se da haŋ kaŋ a ga miila nga bina ra. Nga kaŋ ga susubay ciya kubay, Nga kaŋ ga ndunnya
nangu kuukey taamu, A maa ga ti Rabbi Irikoy Kundeykoyo.»
5
1 Ya Israyla dumo, wa maa sanni woone kaŋ ay tunandi araŋ gaa bakaraw hẽeni sabbay se. 2
Israyla wandiya kaŋ, a si ye ka tun koyne. A go ganda ga furu nga laabo ra, a sinda mo tunandiko. 3
Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «Birno kaŋ alboro zambar fatta a ra, Boro zangu no ga cindi a
se, Birno kaŋ alboro zangu fatta a ra mo, Iway no ga cindi Israyla dumo se.» 4 Zama haŋ kaŋ Rabbi

ci Israyla dumo se neeya: «Wa ay ceeci, araŋ ga funa mo. 5 Amma araŋ ma si Betel ceeci, Araŋ ma si furo Jilgal ra, Araŋ ma si bisa mo ka koy Beyer-Seba. Zama daahir Jilgal ga koy tamtaray ra, Betel mo ga ciya kurmu. 6 Wa Rabbi ceeci, araŋ ga funa mo, Zama a ma si bagu ka say Yusufu kunda ra sanda danji cine k'a ŋwa. Faabako si a se mo Betel ra.» 7 Araŋ kaŋ ga ciiti bare a ma ciya forti hari, Araŋ go ga adilitaray soote ganda. 8 Handariyayzey kaŋ se i ga ne Dibi, Da handariyayzey kaŋ se i ga ne Aliyo, Wa nga kaŋ n'i te din ceeci, Nga kaŋ ga buuyaŋ biyo bare a ma ciya susubay, A ga zaari mo bare a ma ciya cin kubay, Nga kaŋ ga teeko haro ce k'a gusam laabo batama boŋ, (Rabbi no ga ti a maa). 9 Nga no ga kande halaciyaŋ gaabikooney boŋ da jirsi, Hala halaciyaŋ ma kaŋ wongu fuwo boŋ. 10 I go ga wangu bora kaŋ goono ga kaseetiyaŋ te faada meyey gaa. I go ga cimi ciiko fanta. 11 Za kaŋ araŋ goono ga talka taamu, Araŋ goono g'a alkama ta a gaa da hin, Araŋ na tondi jabante windiyaŋ cina, Amma araŋ si goro i ra bo. Araŋ na reyzin* kaliyaŋ tilam kaŋ ga kaan bine se, Amma araŋ si i duvaŋo* haŋ. 12 Zama ay n'araŋ taaley baayaŋ d'araŋ zunubey beera mo bay. Araŋ kaŋ ga adilante gurzugandi, Kaŋ ga me-daabu ta, Kaŋ ga alfukaarey bare ka ye faada meyo do zama i ma si du cimi ciiti. 13 Woodin se binde, boro kaŋ gonda laakal ga dangay zamana woone dumi ra, Zama zamana laalo no. 14 Wa booriyaŋ ceeci, manti ilaalo bo, Zama araŋ ma funa. Yaadin gaa no Rabbi Irikoy, Kundeykoyo ga goro araŋ banda, Sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga ci. 15 Wa konna goy laalo, wa ba goy hanno, Wa cimi ciiti sinji faada meyey ra, Hala hambara Rabbi Irikoy, Kundeykoyo ga suuji te Yusufu banda kaŋ cindi din se. 16 Woodin se binde, yaa no Rabbi ci, Kundeykoyo, Koy Beero nooya: «Hẽeni go ga te fondo beerey kulu ra, Fondayze kulu gaa mo i go ga ne: ‹Kaari! Kaari!› I go ga alfari ce a ma kaa ka bu baray te, Borey kaŋ yaŋ ga waani hẽeni se mo, I go ga ne i ma kaa hẽeni do. 17 Reyzin kaley kulu ra mo i ga hẽ, Zama ay ga gana ni bindo ra.» Yaadin no Rabbi ci. 18 Kaari araŋ kaŋ ga muraadu nda Rabbi zaaro! Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma di Rabbi zaaro? Kubay no fa, manti kaari no. 19 Sanda boro kaŋ zuru muusu beeri se, A ma koy ka kubay da urs*. Wala mo a ma furo windi ra ka cinaro naan da nga kambe, Hala gondi m'a kar. 20 Rabbi zaaro ga ciya kubay, manti kaari no bo, Wala manti yaadin no? E! Manti kubay bi tik no gumo, Kaŋ sinda kaari baa kayna nga ra, wala? 21 «Araŋ batey, wala? Ay wang'ey, ay dond'ey! Araŋ marga gaakurantey, ay si maa i kaani. 22 Oho, baa kaŋ araŋ g'araŋ sargayey kaŋ i ga ton, Da ŋwaari sargayey mo te, ay si i ta. Ay si baa araŋ saabuyaŋ sargayey saal mo, Kaŋ yaŋ araŋ ga te da almaney kaŋ i biiri. 23 Dooni kosongey, m'i hibandi ay se, Zama ay wangu ya maa ni mooley jindey. 24 Amma araŋ ma naŋ cimi ciiti ma zulli sanda hari cine, Adilitaray mo ma hima sanda isa beeri. 25 Ya Israyla dumo, jiiri waytaaci ganjo ra, Manti ay se no araŋ goono ga kande sargayyaŋ da nooyaŋey bo. 26 Araŋ n'araŋ de-koyo* hukumo sambu, Araŋ himandi-himandey, Sanda araŋ tooro handariya nooya, Kaŋ araŋ te araŋ boŋ se. 27 Woodin se no ay ga naŋ araŋ ma koy tamtaray ra Damaskos jine.» Yaadin no Rabbi ci, Nga kaŋ maa ga ti Irikoy Kundeykoyo.

6

1 Kaari ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Sihiyona ra baani goray ra! Da ngey mo kaŋ goono ga baani goray te humburkumay si Samariya tondo ra, Boro beerey, dumi kaŋ bisa cindey waney, Borey kaŋ yaŋ Israyla dumo ga kaa i do!! 2 Wa bisa ka koy Kalne ka di. Noodin araŋ ma gana ka koy Hamat, kwaara beero do. Waati din gaa araŋ ma zulli ka koy Gat, Filistancey kwaara. Araŋ wo, araŋ bisa mayray woodin yaŋ booriyaŋ, Wala i laabo bisa araŋ laabo tafayyaŋ no? 3 Araŋ kaŋ yaŋ ga jeeri ka ne way, «Masiiba zaaro ga mooru,» Araŋ go ga toonye nangoray maanandi. 4 Borey kaŋ yaŋ go ga kani cebeeri hinje daari boŋ, I go ga ngey boŋ salle ngey daarijey boŋ, I goono ga feej'izey ŋwa kaŋ i kaa feeji kurey ra, Da handayzey mo kaŋ i kaa ngey silley gaa -- 5 Araŋ kaŋ yaŋ ga dooni yaamoyaŋ te gooje hẽeni banda, Kaŋ yaŋ go ga dooni teeyaŋ hari yaŋ dan araŋ boŋ se, ka Dawda dondon. 6 Araŋ kaŋ yaŋ go ga duvan* haŋ gaasu ra, Ka araŋ boŋey tuusu nda ji kaŋ gonda darza, Amma araŋ biney mana sara Yusufu masiibey se! 7 Sohõ binde i ga koy tamtaray ra, Ngey nda borey kaŋ yaŋ ga jin ka koy tamtaray care banda. Ndunnya kaani ganakoy kaŋ na ngey boŋ salle, I buco ga ban. 8 Rabbi, Koy Beero ze da nga boŋ, Yaa no Rabbi Kundeykoyo ne: «Ay ga Yakuba darza fanta, ay wangu a faadey. Woodin sabbay se no ay ga birno nooyandi, Nga nda hay kulu kaŋ go a ra.» 9 A ga ciya mo, da boro way no ka cindi windi fo ra, i ga bu. 10 Boro fo kaŋ bu, a dumo ga kaa k'a sambu, boro ma biriyey fattandi windo ra ka du k'i ton se. Kal a ma ne boro fo kaŋ go hala

windo jina haray din se: «D'a ta day, afo cindi ni banda jina?» Nga mo ga ne: «Abada.» Saaya din a ga ne: «Ma dangay, zama i mana yadda iri se iri ma Rabbi maa ce.» 11 Zama a go, Rabbi na lordi te ka ne i ga windi beero bagu-bagu, I ma windi kayna mo kortu-kortu. 12 Bariyey ga zuru tondi boŋ no? Wala i ga haw daŋ ka fari laabu tunandi noodin? Zama araŋ na cimi ciiti bare ka ciya tay, Adilitaray izey mo, Araŋ n'i bare i ma ciya iforto danga farre cine. 13 Araŋ kaŋ yaŋ ga farhã da hay fo yaamo, ka ne: «Manti iri na hilli sambu iri boŋ se da iri gaabo?» 14 Ya Israyla windo, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Guna, ay ga dumi fo tunandi araŋ gaa, Ngey mo g'araŋ taabandi za Hamat furanta kala ma koy Gooru Beero haro do.

7

1 Haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero cab'ay se neeya: Guna, waato kaŋ i na bonkoono subo wi, a banda Rabbi na do te i ma kaa subu zayyaŋ bananta waate. 2 A ciya mo, waato kaŋ dwa na laabo subo ŋwa ka ban, waato din gaa ay ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma yaafa! Mate no Yakuba ga te ka kay d'a? Zama nga wo jama kayna no.» 3 Kala Rabbi ye ka ba ye, a na woodin naŋ. Rabbi ne: «A si te.» 4 Yaadin no Rabbi, Koy Beero cab'ay se: Guna mo, Rabbi, Koy Beero na ceeyaŋ te ka ne i ma kusuuma nda danji. Danjo na guusu bambata ŋwa mo. A goono ga soola nga ma laabo ŋwa ka ban. 5 Kal ay ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ! Mate no Yakuba ga te ka kay d'a? Zama nga wo jama kayna no.» 6 Rabbi ye ka ba ye, a na woodin mo naŋ. Rabbi, Koy Beero ne: «Woodin mo si te.» 7 Haŋ kaŋ a n'ay cabe neeya: Guna, Koy Beero go ga kay cinari fo jarga kaŋ i te da deedandiyaŋ korfo. Deedandiyaŋ korfo mo go a kamba ra. 8 Rabbi ne ay se mo: «Amos, ifo no ni di?» Ay ne: «Deedandiyaŋ korfo no.» Kala Koy Beero ne: «Guna, ay ga deedandiyaŋ korfo sinji ay borey Israyla izey game ra. Ay si ye k'i yaafa koyne. 9 Isaka tudey boŋ sududuyaŋ nangey ga ciya koonuyaŋ. I ga Israyla nangu hanantey mo ciya kurmu. Ay ga tun da takuba ka gaaba nda Yerobowam banda.» 10 Gaa no Amaziya, kaŋ ga ti Betel alfaga* beero, a donton Israyla bonkoono Yerobowam gaa ka ne: «Amos na me haw ni boŋ Israyla dumo ra. Laabo si hin ka suuru nd'a sanney kulu. 11 Zama mate kaŋ Amos ne, way, ‹I ga Yerobowam wi da takuba. Daahir mo i ga Israyla sambu nga laabo ra ka kond'a tamtaray.› » 12 Kala Amaziya ne Amos se: «Ya nin kaŋ ga fonnay, ma kaa ka zuru ka koy Yahudiya laabu. Ma ŋwaari ŋwa mo noodin ka annabitaray te noodin. 13 Amma ni ma si ye ka annabitaray te Betel, zama neewo nangu hanante no, bonkoono wane, koytaray windo mo go neewo.» 14 Amos binde tu ka ne Amaziya se: «Ay wo mana bay ka te annabi*. Ay manti annabi ize mo no. Amma ay ya hawji no, durmi tuuri-nya hanseko. 15 Rabbi mo no k'ay sambu kuro ganayaŋ do. Rabbi ne ay se: ‹Ma koy ka annabitaray te ay jama Israyla borey se.› 16 Sohõ binde, kala ni ma maa Rabbi sanno: ni go ga ne ay se ay ma si annabitaray te Israyla boŋ, ay ma s'ay sanno gusam mo Isaka kunda boŋ. 17 Woodin sabbay se, haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: ‹Ni wando ga ciya kaaruwa kwaara wo ra. Ni izey arey da ni ize wayey, takuba g'i zeeri. Ni farey mo, i g'i fay-fay da korfo candiyaŋ. Nin bumbo mo, ni ga bu laabu fo kaŋ si hanan ra. Daahir no, i ga Israyla sambu nga laabo ra ka kond'a tamtaray.› »

8

1 Haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero cab'ay se neeya: Guna, cilla fo go kaŋ to da kaydiya nafa. 2 Kal a ne: «Amos, ifo no ni di?» Ay ne: «Cilla kaŋ to da kaydiya nafa no.» Kala Rabbi ne ay se: «Bananta kaa ay borey Israyla gaa. Ay si ye k'i yaafa koyne. 3 Zaari woodin ra sududuyaŋ windo dooney ga ye ka ciya wurru.» Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. «Buukoy baa, i go g'i furu-furu nangu kulu ka ne: ‹Wa dangay!› » 4 Wa maa woone, ya araŋ kaŋ ga ba araŋ ma alfukaarey gon, Araŋ ma naŋ talkey kaŋ go laabo ra ma ban! 5 Araŋ goono ga ne: «Waatifo no handu tajo wo ga ban, Hal iri ma ntaasu neera? Asibti* mo ma ban hal iri ma alkama neesi? Iri ma muudo beera zabu ka nooro tonton, Iri ma goy da tangari nda gulinci neesiji, 6 Hal iri ma du daama iri ma talka day da nzarfu, Iri ma alfukaarey mo day taamu ce fo hay, Iri ma alkama duwo neera.» 7 Rabbi ze da Yakuba darza ka ne: Daahir ay si dinya baa afolloŋ i goyey ra, hal abada. 8 Manti laabo ga jijiri woodin sabbay se? A ra gorokoy kulu mo ma te bine saray? Daahir, a ga tun me folloŋ sanda isa beero cine. A ga butugu ka ye ka kani koyne sanda Misira isa cine. 9 A ga ciya mo han din hane, Yaa no Rabbi, Koy Beero ci, «Ay ga naŋ wayna ma kaŋ za zaari bindi, Ay ma naŋ ndunnya ma te kubay za wayna go batama gaa. 10 Ay m'araŋ diina batey bare i ma te bu hẽeni, Araŋ dooney kulu mo ma ciya hẽeni. Ay ga bufu zaara daŋ ka daabu cante kulu gaa, Boŋ-tali mo ma bara boŋ kulu gaa. Ay ma naŋ a ma hima sanda bu

baray ize folloŋ kaŋ go nga hayra se buuyaŋ sabbay se, Bananta mo ma ciya sanda zaari fotto.» 11 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ay ga haray samba laabo ra, Kaŋ manti ŋwaari haray no, manti mo hari jaw no, Amma Rabbi sanno maayaŋ wane no. 12 I ga dira ka bar-bare za teeko gaa ne kal a ma koy teeku fa gaa, Za azawa kambe kal a ma koy wayna funay haray. I ga zuru ne ka koy yongo Rabbi sanno ceeciyaŋ sabbay se, Amma i si du a. 13 Zaari woodin ra, Wandiyo sogey da arwasu gaabikooney ga yangala jaw sabbay se. 14 Borey kaŋ yaŋ ga ze da Samariya zunubo, Da borey kaŋ yaŋ ga ne: ‹Ya nin Dan, ay ze da ni de-koyo fundo,› Da borey kaŋ yaŋ ga ne: ‹Ay ze da Beyer-Seba fonda _tooro|_,› -- Baa woodin yaŋ mo ga kaŋ. I si ye ka tun koyne, hal abada.»

9

1 Ay di Rabbi go ga kay sargay feema jarga. Kal a ne: «Ma bonjarey boŋey kar, hala kutijey ma jijiri. M'i bagu-bagu i ma kaŋ borey kulu boŋey boŋ. Ay g'i boro jarey kaŋ cindi mo halaci nda takuba. I ra zuruko fo si no kaŋ ga yana, Boro kaŋ ga koma mo si no. 2 Baa i ga fansi ka koy Alaahara, Kulu nda yaadin ay kamba day g'i sambu noodin. Baa i ga kaaru hala Beene, Noodin mo ay ga ye ka kand'ey ganda. 3 Baa day i tugu Karmel tondo yolla gaa, Kulu nda yaadin ay g'i ceeci-ceeci k'i kaa taray a ra. Baa i goono ga tugu ay se teeko daba gaa, Hala noodin mo ay ga gondi lordi ka ne a m'i nama. 4 Baa i ibarey g'i candi ka kond'ey ka daŋ tamtaray ra, Noodin mo ay ga takuba lordi ka ne a m'i wi. Ay ga mo sinji i gaa da hasaraw miila, Kaŋ manti gomni wane bo. 5 Zama Rabbi Kundeykoyo, Nga no ga ti bora kaŋ ga laabo ham hal a ma zinji. A ra gorokoy kulu mo ga hẽ. Laabo kulu ga tun sanda isa beero cine, A ma ye ka kani sanda Misira isa cine. 6 Rabbi no ka nga nangora cina beena ra, A ga beene daabirjo siirandi ndunnya boŋ. Nga no, bora kaŋ ga teeku harey ce k'i gusam laabo batama boŋ: Rabbi no ga ti a maa. 7 Rabbi ne: Ya araŋ, Israyla izey, Manti sanda Etiyopiyancey cine no araŋ ga hima ay se? Manti ay no ka kande Israyla izey, Ka fun d'ey Misira laabu? Ay kande Filistancey mo, i ma fun Kaftor, Da Suriyancey mo, i ma fun Cir? 8 Guna, Rabbi, Koy Beero moy go mayray zunubikoono din boŋ, Ay g'a halaci mo k'a kaa ndunnya fando boŋ. Day, ay si Yakuba kunda halaci murkutuk.» Yaadin no Rabbi ci. 9 «Zama guna, ay ga lordi ka ne i ma Israyla kunda hagay ndunnya dumey kulu game ra, Sanda mate kaŋ cine i ga ntaasu hagay fandu boŋ. Kulu nda yaadin baa gure folloŋ si kaŋ ganda ka daray. 10 Ay borey ra zunubikooney kulu, I g'i wi da takuba, ngey kaŋ yaŋ ga ne: ‹Masiiba si du iri, a si kaa iri gaa mo.› 11 Zaari woodin ra binde ay ga Dawda bukka kaŋ kaŋ din tunandi, ay m'a kortimi-kortimey hanse. Ay m'a kurmey tunandi, ay m'a cina, Sanda waato jirbey ra cine, 12 Zama i ma Edom laabu cindo ŋwa, Da dumi cindey kulu kaŋ i g'i ce d'ay maa,» Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga woodin te. 13 Rabbi ne: «Guna mo, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ bata karkoy ga to wiikoy, Reyzin* taamuko ga to dumi dumakwa, Tondi kuukey ga reyzin hari kaano bambari, Tudey kulu gaa mo a ga dooru. 14 Ay mo ga ye ka kand'ay borey Israyla ka fun d'ey tamtaray ra. I ga kwaarey kaŋ te kurmu cina ka goro i ra. I ga reyzin kaliyaŋ tilam, i m'i izey haro haŋ mo. I ga tuur'ize kaliyaŋ te mo k'i nafa ŋwa. 15 Ay mo g'i tilam ngey laabo ra. I si ye k'i dagu ka kaa koyne i laabo kaŋ ay n'i no din ra.» Yaadin no Rabbi ni Irikoyo ci.

OBA
1
1 Obadiya bangando neeya: Rabbi, Koy Beero sanno neeya Edom boŋ: Iri du baaru Rabbi do, I na diya donton dumi cindey game ra a ma ne: «Kaa, iri ma tun ka koy ka kay a se da wongu.» 2 «Guna, ay ga ni ciya ikayna fo dumi cindey game ra, I ga donda nin gumo. 3 Ni bina boŋbeera no ka ni fafagu, Ya nin kaŋ goono ga goro tondey kortimey ra, Nin kaŋ ni nangora go hala beene tondey boŋ, Nin kaŋ goono ga ne ni bina ra: ‹May no g'ay zumandi?› 4 Baa day ni ga ziji beene sanda zeeban cine, Baa ni fito go handariyayzey game ra ga sinji, Baa noodin kal ay ma ye ka ni zumandi ganda.» Yaadin no Rabbi ci. 5 «Doŋ d'i ne zayyaŋ wala cin ra komkoyaŋ no ka kaa ni do, (kaari nin, ni halaci!) Manti haŋ kaŋ ga wasa i se no i ga zay? Da reyzin* kosukoyaŋ kaa ni do, Manti i ga fay da reyzin izeyaŋ kaŋ borey ga koobu? 6 Guna ka di fintalyaŋ kaŋ cine i ga te Isuwa se! Guna ka di mate kaŋ cine i g'a arzaka tugantey ceeci nd'a! 7 Ni amaana borey kulu ga ni gaaray ka koy hala hirro boŋ. Borey kaŋ yaŋ nin d'ey goono ga baani goray te, I ga ni fafagu, i ga te zaama ni boŋ mo. Ni ŋwaari ŋwaakoy, Ngey no goono ga hirrimiyaŋ daŋ ni cire, Ni mana bay a gaa mo. 8 Manti zaari woodin ra no ay ga laakalkooney halaci Edom ra, Da fahamantey mo Isuwa tondi kuuko ra?» Yaadin no Rabbi ci. 9 «Ya Teman, ni yaarukomey ga gartu, Hal i ma afo kulu tuusu ka kaa Isuwa tondi kuuko ra da wiyaŋ. 10 Ni nya-izo Yakuba toonya kaŋ ni te a se din sabbay se, Haawi ga ni daabu, i ga ni halaci mo hal abada. 11 Zaaro din kaŋ ni kay fayante kuray fo waani, Zaaro din kaŋ yawey n'a arzaka ku, Yawey furo a birni meyey ra mo, I na kurne catu Urusalima boŋ, Ni mo ciya sanda i boro fo cine. 12 Ni si hima ka bina kaani te ni nya-izo boŋ a jirbey ra, Danga a masiibey zaarey ra nooya. Wala ni ma farhã Yahuda izey boŋ i halaciyaŋo zaaro ra, Wala mo ni ma fooma sanni te i kankami zaaro ra. 13 Ma si furo ay borey birni meyey ra i balaaw zaaro hane. Oho, ma si i masiiba gomdo i balaaw zaaro ra, Ma si ni kambe dake mo i arzakey gaa i balaaw zaaro ra. 14 Ma si kay mo fondo fayyaŋ boŋ hala ni m'a wane fooyaŋ kaŋ goono ga yana kosaray. Borey kaŋ yaŋ cindi mo, Ni ma si i nooyandi gurzugay zaari ra. 15 Zama Rabbi zaaro maan, kaŋ ga kaa dumey cindey gaa. Sanda mate kaŋ cine ni te, Yaadin cine no i ga te ni mo se. Ni te-goyey ga ye ka kaŋ ni boŋ. 16 Zama sanda mate kaŋ cine araŋ haŋ ay tondi hananta boŋ, Yaadin cine no dumi cindey kulu ga haŋ, duumi. Oho, i ga haŋ, i ma gon, Edom ma ciya danga day a mana te ce fo. 17 Amma Sihiyona tondo ra i ga boro fooyaŋ gar kaŋ ga yana. A ga ciya hanante, Yakuba kunda mo ga nga mayray haro ŋwa. 18 Saaya din ra Yakuba kunda ga ciya danji, Yusufu kunda mo ga ciya danji beele. Isuwa kunda mo ga hima sanda buunu cine, Kaŋ danji ga ŋwa i game ra, A m'i ŋwa ka ban. Boro kulu si cindi Isuwa kunda ra, Zama Rabbi no ka woodin ci. 19 Negeb* borey binde ga Isuwa tondo mayray ŋwa, Safela* borey mo ma Filistancey ŋwa. I ga Ifraymu laabu toorimo ŋwa, da Samariya wano mo, Benyamin mo ga Jileyad mayra ŋwa. 20 Israyla* izey marga kaŋ koy tamtaray ga Kanaanancey ŋwa hala Zarefat, Urusalima waney mo kaŋ koy tamtaray, Ngey kaŋ yaŋ go Sefarad ra, I ga Negeb birney ŋwa. 21 Faabakoyaŋ ga kaaru Sihiyona tondo boŋ zama ngey ma Isuwa tondo ciiti. Mayra mo ga ye ka ciya Rabbi wane.

JON
1
1 Rabbi sanno kaa Amittay izo Yonana do, ka ne: 2 «Tun ka koy gallu beero do kaŋ se i ga ne
Ninawiya. Ma ni jinda sambu ka kaseeti a gaa, zama a laalayaŋo ziji ka kaa hal ay jine.» 3 Amma
Yonana tun, ga ba nga ma zuru Rabbi se ka koy Tarsis ka tugu. A zulli ka do Yaffa ka hi fo gar kaŋ
ga koy Tarsis. A binde na nga nooro bana ka furo hiyo ra zama nga ma koy i banda Tarsis. A goono
ga zuru Rabbi se. 4 Amma Rabbi na hari haw bambata tunandi teeko ra. Beene hirriyaŋ bambata mo
tun ka kaa teeko boŋ, hala hiyo goono ga ba ka kortu. 5 Waato din binde hi goy-izey humburu, i afo
kulu na nga tooro ce. I na hiyo ra jinayey jindaw teeko ra zama i ma tiŋa zabu. Amma Yonana jin ka
zumbu hiyo ra haray nangu fo ganda ka jirbi noodin da jirbi tiŋo. 6 Kala hiyo dabarikwa kaa a do ka
ne a se: « He! Ifo no woone, nin kaŋ go ga jirbi? Ma tun ka ni Irikoyo ce. Hambara Irikoy ga fongu
iri gaa, iri ma si halaci.» 7 Kal i ra afo kulu ne nga cala se: «Wa kaa iri ma goŋ te, hal iri ma du ka
bay boro kaŋ no ka masiiba wo candi ka kande iri boŋ.» I binde na goŋo te, kala goŋo na Yonana di.
8 Waato din gaa i ne a se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma ci iri se, may sabbay se no i na masiiba wo candi
ka kande iri boŋ. Ifo ga ti ni goy? wala mo man no ni fun? Ni ya laabu fo boro no? Ni ya dumi fo
dumi no?» 9 A ne i se: «Ay ya Ibraniyance no, ay ga humburu Rabbi Irikoy mo, beene wano, nga
kaŋ na teeko da laabo te.» 10 Kaŋ i maa woodin borey din humburu gumo ka ne a se: «Ifo no ni te
wo?» (zama i bay kaŋ a zuru no Rabbi se, zama a jin ka ci i se.) 11 Waato din gaa no i ne a se: «To,
ifo no iri ga te ni se, zama teeko ma kani?» Zama teeko go ga follo ka tonton ka koy jina. 12 Kal a
ne i se: «W'ay sambu ka jindaw teeko ra. Yaadin gaa no teeko ga te araŋ se daama ka kani. Zama ay
bay kaŋ ay sabbay se no hari haw bambata woone wo du araŋ.» 13 Kulu nda yaadin, borey soobay
ka hiyo fun da anniya, zama ngey ma to jabo gaa, amma i gaze. Zama teeko soobay ka tonton ka
koy jina nda follay, a goono ga tangam d'ey. 14 Woodin sabbay se no i hẽ Rabbi gaa ka ne: «Iri ga
ni ŋwaaray no! Ya Rabbi, iri ga ni ŋwaaray! Ma si naŋ iri ma halaci boro wo fundo sabbay se. Ma si
boro wo alhakko candi mo ka kande iri boŋ, iri kaŋ sinda taali, zama nin, ya Rabbi, haŋ kaŋ ga kaan
ni se no ni ga te.» 15 I binde na Yonana sambu ka jindaw teeko ra, teeko mo na nga folla naŋ. 16
Saaya din binde borey din humburu Rabbi gumo. I na sargay fo salle Rabbi se ka ye ka sartiyaŋ
sambu.
2
1 Rabbi mo na teeku ham beeri fo soola kaŋ ga Yonana gon. Yonana goro mo teeku hamo gunda ra
cin hinza da zaari hinza. 2 Gaa no Yonana na adduwa te ka Rabbi nga Irikoyo ŋwaaray, noodin
teeku hamo gunda ra. 3 A ne: «Ay gurzuga sabbay se no ay na Rabbi ce, A tu ay se mo. Alaahara
gunda ra no ay na ceyaŋo te, Ni maa ay jinda mo. 4 Zama ni n'ay catu guusu kuuko ra, Teeko bindo
ra no. Hari boobo go g'ay windi. Ni hari ciciriyaŋ da hari bonday beerey kulu gana ay boŋ. 5 Ay mo
ne: Ni n'ay kamba banda. Kulu nda yaadin ay ga ye ka ni fu hananta do haray guna. 6 Harey n'ay
windi, hal ay fundo gaa. Hari guusuyaŋo go g'ay windi, Subuyaŋ go ga didiji ay boŋo gaa. 7 Ay miri
kal ay koy ka to tondi kuukey tiksey gaa. Ndunnya nda nga kanjarey kulu go ay boŋ hal abada.
Kulu nda yaadin, ya Rabbi ay Irikoyo, Ni n'ay fundo soolam ka kaa guuso ra. 8 Waati kaŋ ay fundo
ga yangala ay ra, Ay ga fongu Rabbi gaa. Ay adduwa mo furo ni do ni fu hananta ra. 9 Ngey kaŋ ga
de tooru yaamey gaa na amaana ŋwaari te no. 10 Amma ay wo, saabuyaŋ jinde no ay ga sargay te
d'a ni se. Haŋ kaŋ ay na sarti sambu ni se d'a mo, ay g'a bana. Faaba ya Rabbi wane no!» 11 Kala
Rabbi salaŋ teeku hamo se. Nga mo na Yonana yeeri jabo gaa.
3
1 Kala Rabbi sanno kaa Yonana do sorro hinkanta ka ne: 2 «Tun ka koy Ninawiya kwaara, gallu
beero din do. Ma waazu a se haŋ kaŋ ay na ni lordi nd'a.» 3 Yonana binde tun ka koy Ninawiya
Rabbi sanno boŋ. Ninawiya wo mo, gallu bambata no gumo, zaari hinza diraw wane. 4 Yonana mo
sintin ka furo gallo ra zaari fo diraw. A na nga jinda tunandi mo ka ne: «Jirbi waytaaci no ka cindi
hal i ga Ninawiya tuusu!» 5 Ninawiya borey mo na Irikoy cimandi, i na mehaw fe ka bufu zaara
haw, za ibeerey ka koy ikayney gaa. 6 Baaro koy hala Ninawiya bonkoono do. Nga mo tun nga
koytaray karga boŋ ka nga alkuba kaa nga gaa, ka bufu zaara daŋ ka daabu nga gaa. A koy ka goro
boosu ra. 7 A ne mo i ma fe Ninawiya ra ka baaro say nangu kulu bonkoono d'a koy izey lordo boŋ,
ka ne: «Boro wala alman, haw kuru, wala feeji kuru, i ma si hay kulu taba. I ma si koy kuru, i ma si

hari haŋ mo, 8 amma i ma daabu nda bufu zaarayaŋ, boro hala nda alman. I ma ngey jindey tunandi Irikoy gaa da anniya. Oho, i afo kulu ma bare ka nga fondo laala da toonye kaŋ go i kambey ra naŋ. 9 Zama may no ga bay hala Irikoy ga bare ka ba ye koyne, a ma fay da nga futay korna, iri ma si halaci mo?» 10 Irikoy di i goyey mo, mate kaŋ cine i bare ka fay da ngey fondo laaley. Irikoy suuru mo ka fay da masiiba kaŋ a ne nga ga te i se. A man'a te mo.

4

1 Amma woodin mana kaan Yonana se baa kayna, hal a te bine. 2 A na adduwa te ka Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, manti haya kaŋ ay ci za ay go yongo ay laabo ra, nga neeya? Woodin se no ay tun da cahãyaŋ ka ne ay ma zuru ka koy Tarsis, zama ay bay kaŋ ni ya Irikoy bine-baani-koy no, toonante nda suuji, kaŋ ga munye bine tunyaŋ gaa, gomni yulwante koy mo no. Ni ga ba ye mo ka fay da masiiba. 3 Sohõ binde, ya Rabbi, kala ni m'ay fundo ta ay gaa, ay ga ni ŋwaaray no, zama ay ma bu bisa ay ma funa.» 4 Rabbi ne: «Ni boori no kaŋ ni goono ga futu wo?» 5 Yonana binde fatta gallo ra ka goro gallo se wayna funay haray. A na bukka cina nga boŋ se noodin ka goro bukka biyo ra, hala nga ma di haŋ kaŋ ga te gallo din gaa. 6 Kala Rabbi Irikoy na tanda nya fo soola, ka naŋ tanda nyaŋo ma yandi kal a na Yonana daabu, zama a ma te a boŋo se bi kaŋ ga Yonana faaba nga taabo ra. Yonana farhã gumo tanda nyaŋo din sabbay se. 7 Amma a suba, kaŋ mo bo, Irikoy na nooni fo soola. Noono mo na tanda ŋwa kal a lakaw. 8 A ciya mo, waato kaŋ wayna fun, kala Rabbi na wayna funay haw fo kaŋ ga koroŋ soola. Wayna mo na Yonana boŋo kar, kal a yangala. A ŋwaaray mo nga boŋ se nga ma bu, ka ne: «Ay ma bu bisa ay ma funa.» 9 Irikoy mo ne Yonana se: «Ni boori nooya kaŋ ni te bine tanda nyaŋo wo sabbay se?» Yonana ne: «A boori kaŋ ay te bine, hala buuyaŋ gaa!» 10 Rabbi ne a se: «Tanda nyaŋo bakaraw na ni di, nga kaŋ ni mana taabi a se, ni mana naŋ mo a ma beeri. Jirbi folloŋ no a fun, jirbi folloŋ mo no a halaci. 11 Day, ay wo binde, Ninawiya bakaraw s'ay di no? Gallu bambata no kaŋ boro kaŋ go a ra ga bisa boro zambar zangu nda waranka kaŋ si hin ka ngey kambe wow da ngey kambe ŋwaari fayanka. Alman boobo mo go no.»

MIC
1
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Mika Morsati bora do, Yahuda bonkooney Yotam da Ahaz da Hezeciya
jirbey ra, haŋ kaŋ a di Samariya da Urusalima* boŋ neeya: 2 Ya araŋ dumey kulu, wa maa. Ya
ndunnya da haŋ kaŋ go a ra kulu, wa hanga jeeri. Rabbi, Koy Beero ma ciya seeda araŋ kulu boŋ,
Nga kaŋ ga ti Koy Beero kaŋ go nga sududuyaŋ fu hananta ra. 3 Zama Rabbi ga fatta nga nango ra,
A ga zumbu ka ndunnya nangu beeraykoyey taamu. 4 Tondi beerey ga manne a cire, Hari zuru
goorey mo ga kortu bindi, Sanda yu fanta kaŋ go danji gande, Sanda hari kaŋ i dooru kaŋ ga
gunguray ka do ganda. 5 Yakuba taalo da Israyla* dumo zunubey sabbay se no i ga woodin kulu te.
Ifo no ga ti Yakuba taalo? manti Samariya no? Yahuda tudey boŋ sududuyaŋ nangey wo binde?
Manti Urusalima no? 6 Woodin sabbay se no ay ga Samariya ciya sanda kwaara zeeno gusam,
Sanda reyzin* tilamyaŋ kali cine. Ay g'a tondey gunguray gooro ra, Ay m'a tiksa mo fisi ka kaa
taray. 7 I g'a jabuyaŋ himandey kulu bagu-bagu, I g'a sufuray kulu ton da danji mo. Ay g'a toorey
kulu ciya kurmuyaŋ, Zama kaaruwataray banandi ra no a na i kulu margu-margu. I ga ye ka ciya
kaaruwataray banandi mo. 8 Woodin se no ay ga hẽ ka baray, Ay ma dira gaa-koonu, bankaaray si.
Ay ma hẽ sanda zoŋo cine, Ay ma duray sanda taatagay cine. 9 Zama a marayyaŋey si yay, Zama a
kaa hala Yahuda. A koy mo kal ay borey kwaara meyo gaa, Sanda Urusalima nooya. 10 I ma s'a
baaru dede Gat ra, I ma si hẽ, baa kayna. Bayt-Lafra ra ni ma bimbilko kusa ra. 11 Ya nin Safir
gorokwa, ma koy ni koyyaŋ gaa-koonu nda haawi ra. Zaanan gorokwa mana fatta bo. Bayt-Ezel
hẽeno ga nga deyaŋ haro hibandi ka kaa araŋ gaa. 12 Marot gorokwa goono ga karhã da ihanno
batuyaŋ, Zama masiiba zumbu ka fun Rabbi do. A koy mo hala Urusalima meyo gaa. 13 Ya nin
Lacis gorokwa, Ma wongu torko haw bari kaŋ ga zuru gaa. Nga no ga ti zunubi sabaabu sintina
Sihiyona se, Zama ni ra no i na Israyla taaley gar. 14 Woodin se no ni ga sallamayaŋ nooyaŋ no
Moreset-Gat se, Akzib windey ga ciya halliyaŋ hari mo Israyla bonkooney se. 15 Ya nin Maresa
gorokwa, Hala hõ ay ga kande ni gaa boro kaŋ ga ni ŋwa. Israyla darza ga kaa kal a ma to hala
Adullam. 16 Ma ni boŋo koosu ka windi, Ma cabu ni ize kwaasey sabbay se. Ma ni boŋo te tali
sanda gaadogo cine, Zama i ga fun ni do ka koy tamtaray ra.
2
1 Kaari ngey kaŋ ga zamba dabarey kunsum, I ga laala soola mo ngey daarey boŋ. Da susuba to
mo, i g'a te, Zama a go i kambey hino ra. 2 I ga fariyaŋ bini, i g'i kom, Da windiyaŋ mo, hal i m'i ta.
I ga boro nda nga windo kom, Oho, hala boro nda nga tubo. 3 Woodin yaŋ sabbay se no, yaa no
Rabbi ci: A go, ay mo, ay ga masiiba soola almayaalo wo boŋ. Araŋ si hin mo k'araŋ boŋ kaa tibi.
Araŋ si du ka dira ka boŋ jare beene koyne, Za kaŋ zamana woone ga ciya ilaalo. 4 Zaari woodin ra
i ga misa te araŋ boŋ. I ma hẽ da hẽeni kaŋ ga bakarandi, i ma ne: «Iri halaci parkatak!» A n'ay
borey baa barmay, Guna mate kaŋ a n'a sambu nd'a ay do. A n'iri farey wo fay ka zaban turantey se.
5 Woodin se no ni ga jaŋ boro kaŋ ga korfo candi nga baa neesiyaŋ sabbay se Rabbi jama ra. 6 I go
ga ne: «Wa fay da annabitaray woodin dumi. Wa si annabitaray sanni woodin yaŋ dumi te, Boro
kulu si iri kaynandi ya-cine.» 7 Ya nin, Yakuba kunda, i go ga woone ci, wala? Rabbi Biya to nga
suuro me no? A goyo nooya, wala? Wala ay sanney mana te nafa fo no boro kaŋ goono ga dira cimi
ra se? 8 Amma jirbey wo ay borey tun sanda day ibareyaŋ. Borey kaŋ go ga bisa baani samay, Ngey
kaŋ go ga fun wongu do. Araŋ ga kwaay beeri kaa i kwaay-ize boŋ. 9 Araŋ n'ay jama wayborey
jindaw ka kaa ngey windi kaaney ra. Araŋ goono g'ay darza kom i ize kayney gaa hal abada. 10 Wa
tun ka dira ne, Zama neewo manti araŋ fulanzamyaŋ do no bo. Hananyaŋ-jaŋay kaŋ ga halacandi
sabbay se no, Halaciyaŋ korno ga te. 11 Hala day tangarikom na nga tangari dumbu ka ne: «Ay ga
duvan* da baji yulwa annabitaray te ni se» -- to, bora din no ga ti dumo wo se annabi*. 12 Daahir,
kal ay m'araŋ kulu margu, Ya nin Yakuba. Daahir ay ga Israyla dumo kaŋ cindi margu. Ay g'i margu
care ra sanda kali ra feejiyaŋ, Sanda kuru kaŋ go nga kuray nango bindo ra. Kosongu beeri ga te
jama marga baayaŋ sabbay se. 13 Kurukwa ga kali meyo bagu ka fatta i jine, Almaney ga kali meyo
bagu ka tonton, i ga fatta a ra mo. I koyo ga bisa ka furo i jine, Rabbi no ga ti i boŋo.
3
1 Kal ay ne: «Ay g'araŋ ŋwaaray no, wa maa, Ya araŋ, Yakuba jine borey, Ya araŋ, Israyla kunda
maykoy. Manti araŋ no ga hima ka cimi ciiti bay bo? 2 Araŋ kaŋ go ga wangu ihanno ka ba ilaalo,

Araŋ kaŋ go g'i gaa-kuuro foobu ka kaa i gaa, K'i hamo mo kaa i biriyey gaa. 3 Araŋ kaŋ g'ay borey ham ŋwa, Araŋ kaŋ go g'i gaa-kuuro fooru ka kaa i gaa, Araŋ kaŋ go g'i biriyey ceeri-ceeri. Oho, araŋ goono g'i dumbu-dumbu, Danga day kusu ra daŋyaŋ se, Sanda ham kaŋ go hinayaŋ kusu ra. 4 Saaya din no jine borey ga jinde tunandi Rabbi gaa, Amma a si tu i se. Oho, alwaati din a ga nga moyduma tugu i se zama i na zunubi te ngey goyey ra.» 5 Annabey kaŋ n'ay borey kambandi, D'i du haŋ kaŋ ga kaama nda ngey hinjey, I ga jinde sambu ka ne: «Baani!» Amma boro kulu kaŋ mana i no ngey me ŋwaaro, Kal i ma wongu soola a se. Yaadin no Rabbi ci i boŋ. 6 Woodin sabbay se no cin ga to araŋ gaa, Araŋ si du bangandiyaŋ koyne. A ga ciya kubay araŋ se, hal araŋ si di gunayaŋ ra. Wayna ga kaŋ annabey gaa, Zaari mo ga ciya ibi tik! i se. 7 Bangandi duukoy, haawi g'i di. Gunakoy mo, i boŋ ga haw. Oho, i kulu ga ngey meyey daabu, Zama tuyaŋ si no kaŋ ga fun Irikoy do. 8 Amma ay wo, Rabbi Biya do ay go toonante da hina, Da ciiti, da gaabi mo, kaŋ ga naŋ ay ma Yakuba murteyaŋo cabe a se, Ya Israyla zunubo mo cab'a se. 9 Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, wa maa woone, Ya araŋ, Yakuba kunda jine borey, Ya araŋ, Israyla kunda maykoy, Araŋ kaŋ ga cimi ciiti fanta, Araŋ kaŋ ga hay kulu kaŋ ga kay siirandi. 10 Araŋ kaŋ goono ga Sihiyona cina nda kuri, Urusalima mo da taali beeri. 11 A arkusey goono ga ciiti te me-daabu tayaŋ sabbay se, A alfagey ga dondonandi sufuray nooru se, A annabey mo ga gunayaŋ te nooru sabbay se. Kulu nda yaadin kal i ma jeeri Rabbi gaa, i ma ne: «Manti Rabbi go iri game ra bo? Masiiba kulu si du iri!» 12 Woodin se no, sanda araŋ goyey sabbay se nooya, I ga Sihiyona far sanda fari bata guyaŋ cine, Urusalima mo ga ciya kurmu sanda laabu guyaŋ cine. Rabbi windo tondo mo ga hima tuuri zugey ra tudey boŋ sududuyaŋ nangu cine.

4

1 Amma jirbey bananta ra Rabbi windo tondo ga sinji tondi yolley gaa. A ga ku da tudey, Ndunnya dumey mo ga ziji ga koy a do. 2 Dumi boobo ga kaa, i ma ne: «Wa kaa, iri ma kaaru ka koy Rabbi tondo do, Iri ma koy Yakuba Irikoyo windo do, Zama a m'iri dondonandi nga fonda, Iri mo ma dira a fondayzey ra.» Zama Sihiyona ra no asariya* ga fatta, Rabbi sanno mo ga fun Urusalima ra. 3 A ga ciiti te kunda boobo game ra, A ga fay mo dumi cindi gaabikooney kaŋ ga mooru game ra. Hal i ma ngey takubey dan ka te farmi jinayyaŋ, I yaajey mo, i m'i te koomayaŋ. Dumi fo si ye ka takuba foobu dumi fo gaa koyne, I si ye ka wongu dondon koyne hal abada. 4 Amma boro kulu ga goro nga reyzin* nya da nga jeejay* nya cire. Boro kulu s'i humburandi koyne, Zama Rabbi Kundeykoyo meyo no ka woodin ci. 5 Baa day kaŋ borey kunda kulu ga ngey toorey maa gana, Kulu nda yaadin iri wo, Iri ga Rabbi iri Irikoyo maa gana hal abada abadin. 6 Rabbi ne: Zaari woodin ra, Ay ga borey kaŋ yaŋ ga simbar margu, Ay ma borey kaŋ yaŋ i gaaray margu, Da borey kaŋ yaŋ ay taabandi mo. 7 Simbarkoy mo, ay g'i ciya borey kaŋ yaŋ ga cindi. Borey kaŋ yaŋ i n'i gaaray nangu mooro mo, Ay m'i ciya dumi gaabikooni. Rabbi mo no g'i may Sihiyona tondo ra ne ka koy jina hal abada. 8 Ya nin, cinari kuuko, kuro wane, Kaŋ ga ti Sihiyona ize wayo tudo, ni do no a ga kaa. Oho, waato zamaney mayra ga kaa, Kaŋ ga ti Urusalima ize wayo mayra. 9 Sohõ binde, ifo se no ni go ga jinde tunandi? Bonkooni si no ni ra no? Wala, ni saawarekwa bu no, hala bimbilkoyaŋ na ni di sanda wayboro kaŋ go hay-zaŋay ra? 10 Ya nin Sihiyona ize wayo, Kala ni ma di azaaba ka hay-zaŋay taabi te, Sanda wayboro kaŋ go ga hay-zaŋay. Zama sohõ no ni ga fatta birno ra, Ni ga goro saajo ra, Ni ga koy hala Babila. Waato din gaa no ay ga ni soolam ka kaa noodin. Noodin no Rabbi ga ni fansa* ka ni kaa ni ibarey kambe ra. 11 Sohõ binde dumi boobo margu ni gaa, Ngey kaŋ ga ne: «A ma ciya ziibante! iri moy ma di iri muraado feeriyaŋ Sihiyona boŋ!» 12 Amma i mana Rabbi miiley bay. I mana faham da haŋ kaŋ ci a miila mo zama a n'i margu sanda karayaŋ gangani bokoyaŋ. 13 Ya nin Sihiyona ize wayo, Ma tun ka koy ka kara. Zama ay ga ni hillo din ciya guuru-bi, Ni ce camsey mo, ya n'i te guuru-say wane yaŋ. Ni ga dumi cindi boobo bagu-bagu. I zamba riiba mo, ni g'a fay waani Rabbi se, I arzaka mo ndunnya kulu Koyo se. 14 Ya nin sata kayna, sohõ ma margu, I na wongu marga sinji iri se k'iri windi. I ga Israyla ciitikwa kar-kar da goobu a garba gaa.

5

1 Amma nin wo, Baytlahami Efrata, Baa kaŋ ni ya ikayna no Yahuda kwaarey game ra, Ni ra no boro fo ga fatta ay se, Kaŋ ga ciya mayraykoy Israyla ra, Kaŋ a kaajo, za doŋ zamaney ra no a go no, Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me. 2 Woodin se no a g'i nooyandi, Hala waato kaŋ waybora kaŋ go hay-zaŋay ra ma ize hay. Waato din gaa no a nya-izey kaŋ cindi ga ye ka kaa Israyla izey do. 3 Nga mo

ga kay ka nga kuro kuru Rabbi hino ra, Rabbi a Irikoyo maa darzanta ra nooya. I ga tondo mo, zama sohõ a ga ciya beeraykoy hala ndunnya kulu me. 4 Bora din mo ga ciya iri laakal kana. Waati kaŋ Assiriya bora ga furo iri laabo ra, Hal a taamu mo iri faadey ra, Waati din gaa no iri mo ga hawji iyye da jine boro ahakku tunandi a gaa. 5 I ga Assiriya laabo halaci nda takuba, Nimrudu laabo mo ga halaci a hirro gaa. A g'iri faaba mo Assiriya bora kambe ra, Waati kaŋ a ga kaa iri laabo gaa, Saaya kaŋ cine a ga taamu iri hirro gaa. 6 Yakuba wane cindo mo ga goro dumi boobo game ra sanda harandaŋ kaŋ fun Rabbi do, Sanda mate kaŋ cine beene hari ga kaŋ subu boŋ, Kaŋ si boro batu, a si Adam-izey hangan mo. 7 Yakuba wane cindo mo ga goro dumi cindey game ra, Kunda boobo game ra nooya, Sanda muusu beeri go ganji hamey game ra, Da muus'ize feeji kuruyaŋ game ra. Nga mo, d'a ga bisa, kal a ma taamu-taamu, Kal a ma tooru-tooru, faabako kulu si no mo. 8 Ni ga ni kamba zinji ni ibarey boŋ, Ni ga borey kaŋ yaŋ wongu nin kulu mo ban. 9 Rabbi ne: Zaaro din ra, Ay ga ni bariyey ban ni bindo ra, Ay ma ni torkey mo halaci. 10 Ay ga ni laabo birney halaci, Ay ma ni wongu fuwey kulu zeeri mo. 11 Ya ziimataray ban ka kaa ni kambe ra, Gunako mo si cindi ni do. 12 Ay ga tooru jabantey ban, Da ni cinari kuukey ni bindo ra, Hala ni ma si ye ka sududu ni kambe goyey se koyne. 13 Ay ga ni wayboro himandi bundu toorey dagu ka kaa ni bindo ra, Ay ga ni kwaarey halaci mo. 14 Dukuri nda futay ra ay ga alhakku bana dumi cindey gaa kaŋ yaŋ mana hanga jeeri ay se.

6

1 Wa maa sohõ haŋ kaŋ Rabbi ci, a ne: «Tun ka kande ni sabaabey tondi kuukey jine, Tudey mo ma maa ni jinde.» 2 Ya araŋ tondi kuukey, d'araŋ mo, Ndunnya dabey kaŋ ga duumi, Wa maa Rabbi sanno kaŋ ga Israyla taaley ci. Zama Rabbi gonda ciiti saani nga nda nga jama game ra, A ga kande ciiti mo Israyla boŋ. 3 Ya araŋ ay borey, ifo no ay te araŋ se? Ifo mo no ay n'araŋ fargandi nd'a? Wa tu ay se. 4 Zama daahir ay no ka araŋ kaa Misira laabo ra. Ay n'araŋ fansa ka kaa tamtaray windo ra, Ay na Musa nda Haruna nda Maryama donton mo araŋ jine. 5 Ya araŋ ay borey, wa fongu sohõ haŋ kaŋ no Mowab bonkoono Balak saaware, Da haŋ kaŋ Balaam* Peyor izo tu d'a a se mo. Wa fongu koyne _nd'araŋ dirawo|_ za Sittim ka koy Jilgal, Zama araŋ ma Rabbi goy adilantey bay. 6 Ifo no ay ga kande Rabbi jine, ka sududu nd'a Irikoy kaŋ go beene jine? Ay ga kaa a do da sargayyaŋ* kaŋ i ga ton, Wala da handayzeyaŋ kaŋ to jiiri fo? 7 Rabbi ga maa feeji zambar-zambarey kaani no? Wala ji gooru hala zambar way? Ay m'ay hay-jina no ay murteyaŋo sabbay se, Wala ay banda mo ay fundo zunubey sabbay se? 8 Amma, ya nin Adam-ize, a na ni cabe haŋ kaŋ ga boori. Ifo no Rabbi ga ceeci ni gaa, Da manti cimi goy teeyaŋ, da baakasinay suuji cabeyaŋ, Da ni ma dira ni Irikoyo banda boŋ kaynandiyaŋ ra? 9 Rabbi jinda goono ga birno ce. Laakal hanno hari mo no boro se a ma humburu ni maa. Wa maa goobo, da nga mo kaŋ n'a daŋ se. 10 Hala hõ laala arzaka ga cindi boro laalo windi ra, Da zamba neesiji kaŋ i g'a fanta, wala? 11 Ay ma tangari tiŋay neesiji hanandi no? Ya halliyaŋ neesiyaŋ tondey mo hanandi, wala? 12 Zama kwaara arzakantey kulu go ga to da toonye, A gorokoy mo ciya tangarikomyaŋ. I deeney mo gonda halliyaŋ i meyey ra. 13 Woodin se no ay mo ga ni gurzugandi. Ay ga ni halaci ni zunubey sabbay se. 14 Ni ga ŋwa, amma ni si kungu, Ni gunda ga ciya koonu, hay kulu si a ra. Ni ga margu, amma a si hallasi, Haŋ kaŋ ni ga jisi mo, Ay g'a nooyandi takuba se. 15 Ni ga duma, amma ni si wi. Ni ga zeytun* taamu, Amma ni si ni boŋo tuusu nda jiyo. Ni ga reyzin* izey taamu mo, Amma ni si duvan* haŋ. 16 I goono ga Omri hin sanney da Ahab dumo goyey kulu haggoy, Araŋ goono g'i saawarey gana mo. Woodin se no ay ga ni nooyandi halaciyaŋ se, Ni gorokoy ma ciya cuusuyaŋ hari, Araŋ g'ay jama wowi jare mo.

7

1 Kaari ay! Zama ay ciya sanda boro kaŋ go ga kaydiya nafa margu-margu, Sanda reyzin* heemar nafa koobuko cine. Reyzin* fafa si no koyne kaŋ i ga haŋ, Jeejay boŋ-jina si no mo kaŋ ay bina ga laami. 2 Irikoy ganako ban laabo ra, Adilante* si no borey game ra. I goono ga lamba zama ngey ma kuri mun, I afo kulu ga nga nya-izo hirri da taaru. 3 I kambey ga kaan laala teeyaŋ gaa. Koy-ize ga me-daabu ceeci, Alkaali mo go soolante nga m'a ta se. Boro beeri goono ga zamba miila salaŋ. Yaadin cine no i goono ga te me fo ngey da care game ra. 4 I ra boro hanna kaŋ bisa i kulu din, Nga da karji no ga saba. Boro kaŋ bisa i kulu adilitara jaase karji kali laalayaŋ. Ni alhakko zaaro, Zaari kaŋ ni batukoy ga kaa, a ga kaa. Sohõ i kankamo to. 5 Wa si naanay gorokasin gaa, Araŋ ma si de araŋ coro gaa mo. Ma ni bumbo meyo haggoy ni ma si ci waybora kaŋ ga kani ni gande ra din se. 6

Zama ize aru ga donda nga baaba, Ize way mo ga ture nga nya gaa, Ize aru wande ga ture nga anzuray waybora gaa. Boro windi borey no ga ciya boro se ibarey. 7 Amma ay ya, Rabbi se no ay ga hangan. Ay ga Irikoy ay Faabakwa batu, Ay Irikoyo ga maa ay se mo. 8 Ya ay ibara, ma si farhã ay boŋ. Baa ay kaŋ, ay ga ye ka tun koyne. Baa ay goro kubay ra, Rabbi ga ciya ay se kaari. 9 Ay ga suuru nda Rabbi dukuro, Zama ay na zunubi te a se, Hal a ma kaa ka faasa ay se, Ka cimi ciiti te ay se mo. A g'ay fattandi kaari do haray, Ay g'a adilitara guna mo. 10 Waato din gaa ay ibara ga di. Waybora kaŋ ne ay se: «Man no Rabbi ni Irikoyo go?» A ga haaw mo. Oho, ay ga mo daaru k'a guna, Sahãadin i g'a taamu-taamu sanda fonda ra potor-potor cine. 11 Ni birni cinaro cinayaŋ zaaro ga kaa! Zaari woodin ra i ga ni hirro sosorandi ka kond'a nangu mooro. 12 Zaari woodin ra i ga kaa ni do ka fun Assiriya do haray da Misira birney do haray, Za Misira gaa kal a ma koy Ufratis isa gaa, Za teeku fo gaa kala teeku fa gaa koyne, Za tondi kuuko gaa kala tondi kuuku fa gaa. 13 Kulu nda yaadin laabo ga ciya kurmu borey kaŋ goono ga goro a ra yaŋ din sabbay se, I goyey banando sabbay se mo. 14 Ma ni borey kuru nda ni kuray goobo. Ni kuro kaŋ ni tubu, Ngey kaŋ yaŋ goono ga goro nda faaji saaji tuuri zugey ra Karmel bindo ra, I ma kuru Basan da Jileyad ra sanda waato jirbey cine. 15 Ay ga dambara hariyaŋ cabe ni se, Sanda jirbey kaŋ ni fun Misira laabo ra din cine. 16 Dumi cindey ga di, Haawi g'i di mo baa kaŋ i gonda hina. I ga kambe daŋ ngey meyey gaa, i hangey mo ga lutu. 17 I ga kusa loogu sanda gondi cine, Sanda ganda fanakey cine, I ga fatta ngey guusey ra nda jijiriyaŋ. I ga kaa Rabbi iri Irikoyo do da humburkumay, I ga humburu nin mo. 18 May no ga ti Irikoy sanda ni cine, Kaŋ ga zunubi yaafa, Nga kaŋ na nga wane jama kaŋ cindi yaŋ din murteyaŋo daabu? A si nga futa gaay hal abada bo, Zama a ga maa suuji kaani. 19 A ga ye ka bare ka bakar iri se. A g'iri taaley taamu nga cey cire, Daahir ni g'i zunubey kulu furu teeku guusuyaŋey ra. 20 Ni ga cimi toonandi Yakuba se, Suuji mo Ibrahim se, Haŋ kaŋ ni ze d'a iri kaayey se din za doŋ zamaney ra.

NAM
1
1 Ninawiya boŋ deda neeya, Nahum Elkosi bora bangando tira: 2 Rabbi ya Irikoy cansekom no, a
ga bana. Rabbi ga bana, toonante no a go da futay. Rabbi ga bana nga ibarey gaa, A ga dukuri jisi
nga ibarey se. 3 Rabbi ga munye hal a bina ga tun. Beeraykoy no hin ra, A si taali-teerey naŋ mo
alhakku si baa kayna. Rabbi gonda nga fonda alma haw beeri da beene hari ra, Burey mo a cey kusa
no. 4 A ga deeni teeko gaa, a ga naŋ mo a ma sundu, A ga hari zuray goorey kulu koogandi mo.
Basan da Karmel kulu ga lakaw, Liban booso mo ga lakaw. 5 Tondi beerey ga jijiri a jine, Tudey ga
manne, laabo ga zinji a jine, Oho, hala nda ndunnya nd'a ra gorokoy kulu. 6 May no ga hin ka kay a
dukuro jine? May no ga hin a futay korna? A ga nga futa gusam sanda danji cine, A ga tondi daarey
bagu-bagu mo. 7 Rabbi ya gomnikoy no, Tuguyaŋ do no taabi zaari ra, A ga haggoy mo da borey
kaŋ yaŋ goono ga de nga gaa. 8 Amma a ga naŋ hari kaŋ ga baa ma kwaara ban parkatak! A ga nga
ibarey ce kondo ŋwa k'i gaaray ka daŋ kubay ra. 9 Me-hawyaŋ kulu kaŋ dumi no araŋ ga te Rabbi
se, A g'a ban parkatak! Taabi si tun sorro hinka bo! 10 I ga bugu waati kulu danga borey kaŋ na baji
haŋ, Sanda mate kaŋ karji kambe ga koli-koli care gaa waati kulu. I g'i ŋwa parkatak, sanda buunu
kogo cine. 11 Ya _Ninawiya|_, boro fo fatta ni do, Kaŋ na laala me-hawyaŋ te Rabbi boŋ. A goono
ga zamba saaware te. 12 Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: «Baa i ga to da gaabi, i ga baa mo, Kulu nda
yaadin ay g'i pati ka kaa, i ga ban mo. _Ya Yahuda|_, baa kaŋ ay jin ka ni taabandi, Ay si ye ka ni
taabandi koyne. 13 Sohõ binde ay g'a calo ceeri ka kaa ni jinda gaa, Ay ma ni sisirey mo pati-pati.»
14 _Ya Ninawiya|_, Rabbi lordi ni boŋ ka ne ni si ye ka du banda kaŋ ga ni maa sambu koyne. Ni
tooru windey ra mo ay ga himandi jabantey da sooguyaŋ waney kulu ban. Ay ga ni saara soola,
zama ni ya fanta hari no.
2
1 Guna, tondi kuukey boŋ baaru hanno kandekwa cey neeya, Kaŋ goono ga laakal kanay fe! Ya nin
Yahuda, ma haggoy da ni batey. Ma ni sartey toonandi, Zama boro laalo si ye ka gana ni do koyne,
A ga ban no parkatak! 2 _Ya Ninawiya|_, halacikwa tun ni se! Ma haggoy da wongu fu, ma fonda
batandi, Ma haw daŋ ni boŋ ra, Ma ni hino gaabandi gumo nda cimi. 3 Zama Rabbi ga ye ka kande
Yakuba darza, Danga Israyla* _waato|_ darza cine, Baa kaŋ wongu-ŋwakoy n'i kaa koonu, I n'i
reyzin* tiksey kambey halaci mo. 4 A wongaarey korayey ciya icirayyaŋ, I gonda bankaaray moni
ngey gaa. Wongu torkey go ga nyaale nda guuru-kwaaray ngey soolayaŋ zaaro ra. Wongaarey go ga
sipres* bundu yaaji zinji gumo. 5 Wongu torkey goono ga follo fondey ra, I goono ga zuru ka windi
batama tafey ra. I diyaŋ ga hima sanda yulbeyaŋ, I ga zuru sanda maliyaŋ mo. 6 A ga nga wongaari
beerey ce, I goono ga kati ngey dirawey ra, I goono ga cahã ka koy a cinaro gaa haray, I na kosaray
mo soola. 7 Isa meyey fiti, faada mo manne. 8 Haya wo kaŋ sinji waato, sohõ i n'a kaa koonu, I n'a
ku ka dira nd'a. A koŋŋey go ga hẽ sanda koloŋayyaŋ, I goono ga ngey gandey di _bine saray
sabbay se.|_ 9 Waato Ninawiya ga hima sanda bangu cine, Amma sohõ i goono ga zuru. I goono ga
ne: «Wa kay! Wa kay!» Amma boro kulu si no kaŋ ga zagu ka guna. 10 Wa nzarfu ku! Wa wura ku!
Zama jinay jisantey kaŋ gonda nooru boobo sinda me. 11 A go koonu no, hay kulu si, kurmu mo no!
Bine kulu goono ga jaŋ gaabi, Kangey goono ga kar care gaa. Foyra go borey kulu gaahamey ra, I
kulu yaley bare. 12 Man muusu beerey tondi guuso, Muus'izey kuray do, Nango kaŋ muusu aro da
nga wayo ga bar-bare, Da muus'izey mo? Boro kulu si no mo kaŋ g'i humburandi. 13 Muuso ga
tooru-tooru haŋ kaŋ ga wasa a izey se, A ga koote mo nga muusu wayey se. A ma nga tondi guusey
toonandi nda duure, A ma tuguyaŋey do mo toonandi da buukoyaŋ. 14 Rabbi Kundeykoyo ne: A go,
ay ga gaaba nda nin, Ay ga ni torkey ton dullu ra, Takuba mo ga ni muus'izey ŋwa. Ay ga ni duura
fondey kulu daabu ndunnya ra, I si ye ka maa ni diyey jinde koyne.
3
1 Kaari birni kurikoyo! Kaŋ go toonante da tangari da toonye kulu, A si fay da komyaŋ mo. 2
Barzu yooje go no, da torko kangey kosongo, Da bariyey kaŋ ga taakama, da torkey kaŋ ga sar! 3
Bari-karey go ga zurandi, takuba go ga nyalaw, Yaaji go ga nyalaw ka te sansariyaŋ mo. Borey kaŋ
yaŋ i wi, jama bambata no. Buukoy te gusam beeri, I sinda me, kala kwaara borey go ga kati
buukoy gaa. 4 Woodin ga te kaaruwa sogo wo kaaruwatara baayaŋ sabbay se, Nga kaŋ ga ti
ziimataray nya, Nga kaŋ ga ndunnya dumey neera nga zina do, Da kundey mo a ziimatara do haray.

5 Guna, ay ga gaaba da nin, Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay ga ni gunde daabiro feeri mo hala
ni moyduma jine. Ay ga ni gaa-koono cabe dumey se, Ni haawi mo, ay g'a bangandi mayrayey se. 6
Ay ga ziibi kaŋ ga ciya fanta hari gusam ni boŋ, Ay ma ni ciya hari laalo, Ay ma ni sinji mo ka te
gomdo hari. 7 Ay ga naŋ mo boro kulu kaŋ na ni guna ma sosoro ka fun ni do, i ma ne: «Ninawiya
ciya kurmu! May no ga hẽ a sabbay se? Kuray woofo haray no ay ga kunfakoyaŋ ceeci ni se?» 8
Mate no, ni bisa No-Amon, Nga kaŋ goro Nil harey do haray? Harey go g'a windi, a wongu fu
beero ga ti teeko, A birni cinarey mo teeku no. 9 Etiyopi da Misira, dumey kaŋ sinda me, Ngey no
ga ti a gaabo. Libi nda Lud, ngey mo a gaakoyaŋ no. 10 Kulu nda yaadin, i n'a kaa nga laabo ra. A
koy ka furo tamtaray ra, I n'a izey kulu soote-soote ganda fondey kulu boŋ. I na kurne catu a jine
borey boŋ, I n'a boro beerey kulu haw da sisiriyaŋ. 11 Ni mo, ni ga bugu, ni ga goro tugante, Ni ga
tuguyaŋ do ceeci mo ibarey sabbay se. 12 Ni wongu fuwey kulu ga ciya sanda jeejay* nya nda nga
hayyaŋ sintina. D'i n'i kokobe, kala izey ma kaŋ ngey ŋwaakoy me ra. 13 Guna, ni borey kaŋ go ni
bindo ra ya wayboroyaŋ no. Ni kwaara meyey feeri gumo ni ibarey se, Danji n'i karangaley ŋwa
mo. 14 Ma hari guru jirbey kaŋ wongu ga ni koli ka windi sabbay se. Ma ni wongu fuwey gaabandi.
Ma furo laabu diibanta ra, Ma botoga taamu, ma fareeje gombo di. 15 Noodin no danji ga ni ŋwa ka
ban, Takuba ga ni beeri ka zeeri, A ma ni ŋwa mo sanda do. Kala ni ma naŋ ni ma baa sanda maram-
fanda cine, Ni ma baa sanda do ciray cine mo. 16 Ni na ni dillaŋey tonton ka bisa beene
handariyayzey baayaŋ cine -- sanda maram-fanda kaŋ ga ŋwa ka ban, A ma deesi ka dira. 17 Ni
batukoy ga hima sanda do cine, Ni wongu jine borey mo ga hima sanda do-ize zugulu, Kaŋ yaŋ ga
naagu-naagu windi casey gaa waati kaŋ cine hargu go no. Amma saaya kaŋ wayna fun ka koy
beene, I ga tun ka deesi, Boro kulu si bay mo nangu kaŋ i koy. 18 Ya Assiriya koyo, ni hawjiyey
goono ga jirbi. Ni boro beerey goono ga kani, Ni jama go say-sayante tondi kuukey boŋ, I sinda
marguko mo. 19 A si du ka te i ma ni dooro safar, Ni marayyaŋo si yay. Boro kulu kaŋ maa ni baaru
ga kobi ni sabbay se, Zama may boŋ no ni laalayaŋo mana gana han kulu?

HAB
1
1 Deda kaŋ annabi* Habaku maa neeya: 2 «Ya Rabbi, za waati fo no ay go ga ni ce, Ni mo, ni si
yadda ka maa? Ay g'ay jinda tunandi ni gaa toonyeyaŋ sabbay se, Amma ni wangu ka faaba. 3 Ifo se
no ni goono ga laala cabe ay se, Ni goono ga goro hinne ka taali guna? Zama hasaraw da toonye go
ay jine, Kusuuma go no, canda-canda mo tun. 4 Woodin se no laab'izey na saalay kaa asariya* gaa.
Cimi ciiti mo siino ga goy, Zama boro laaley na adilantey windi, Woodin se no ciiti sanney ga fatta
da siiriyaŋ. 5 Wa guna dumi cindey ra, wa laakal, Wa takooko ka dambara gumo nda cimi. Zama ay
ga goy fo te araŋ jirbey ra, Kaŋ araŋ s'a cimandi, Baa day boro fo n'a ci araŋ se. 6 Zama guna, ay ga
Kaldancey tunandi, Dumo wo kaŋ ga futu, kaŋ ga cahã mo. Ngey kaŋ yaŋ ga dira ka ndunnya
tafayyaŋo gana, Zama ngey ma nangorayey kaŋ manti i wane yaŋ di. 7 I ga humburandi, i ga biney
pati mo. I ciito d'i beera, Ngey bumbey do no a ga fun. 8 I bariyey waasu nda mari, I bisa cin
sakali* bine korni mo. I bari-karey ga haabandi ka kaa, Oho, i bari-karey nangu mooro no i ga fun. I
ga deesi danga gaadogo kaŋ ga zumbu nga ham boŋ. 9 I kulu ga kaa no da toonye miila, I
moydumey ga koy jina nda anniya, I ga tamyaŋ margu sanda taasi cine mo. 10 Oho, i ga bonkooney
hahaara, Koy-izey mo donda-caray hariyaŋ no i se. Wongu fu kulu, i ga dond'a no, Zama i ga laabu
gusam ka citila _ka kaaru|_ k'a ŋwa. 11 Waato din gaa i ga zumbu ka bisa sanda haw bisayaŋ cine, I
ga ciya taali-teeriyaŋ mo, Ngey kaŋ i hino ga ti i de-koyo*. 12 Ya Rabbi ay Irikoyo, ay
Hananyankoyo, Manti za doŋ-doŋ kaŋ sinda me no ni go no bo? Iri si bu. Ya Rabbi, ni n'i waadu i
ma ciiti goy te. Ni mo, ya Tondo, ni n'i kayandi goojiyaŋ sabbay se. 13 Nin wo, ni moy hananyaŋo
baa d'i ma laala guna, Ni si hin ka goro ka taali guna. Ifo se no ni goono ga mo daaru ka amaana
ŋwaaray guna nda gomni? Ni goono ga dangay waato kaŋ boro laalo ga boro kaŋ bisa nga adilitaray
gon. 14 Ni goono ga borey himandi mo sanda teeku hamyaŋ, Sanda hari hamyaŋ kaŋ sinda jine
boro. 15 Kaldancey ga du i kulu da darb'ize, I m'i di da ngey bililo, I m'i margu mo ngey taaro ra.
Woodin se mo i ga farhã ka te bine kaani. 16 Woodin se no i ga sargay te ngey bililo se, I ma dugu
ton mo ngey taaro se, Zama i gaa no i ga du ham boobo, i ŋwaaro mo ga yulwa. 17 I ga ngey bililo
foobu-foobu no? I ga soobay ka dumey kulu halaci, bakaraw si, wala?
2
1 Ay ga kay ay batuyaŋ nango do, Ay ma kay cinari kuuko boŋ, Ay ma guna ka di haŋ kaŋ no a ga
ci ay se, Da haŋ kaŋ ay ga tu d'a a se ay ŋwaara boŋ.» 2 Rabbi tu ay se ka ne: «Ma bangando
hantum a ma fatta taray walhẽy gaa, Zama cawkwa ma du k'a caw ka zuru _ka konda baaro|_. 3
Zama bangando gonda alwaati jisante. A goono ga cahã mo k'a toonandi, A si tangari mo. Baa a gay
kayna, hangan a se, Zama daahir a ga kaa, a si gay. 4 Guna a gonda boŋbeeray, Manti haŋ kaŋ ga
saba no ka bare a bina ra. Amma boro kaŋ ciya adilante* _Irikoy jine|_, Nga cimbeero ra no a ga
funa. 5 Oho, duvan* wo ga boŋbeeraykoy daŋ kambe hal a si goro nangu fo. A na nga laakal-zaara
tafandi sanda buuyaŋ cine, A ga hima Alaahara mo, kaŋ si kungu. A ga dumey kulu margu nga
bumbo do, A ma borey kundey dumi kulu gusam-gusam nga boŋ se. 6 Woodin yaŋ kulu, i si misa fo
te a boŋ, i si donda-caray yaasay te a boŋ, wala? I ma ne: ‹Kaari bora din kaŋ ga haŋ kaŋ manti a
wane margu-margu! A ga nga boŋ arzakandi da tolmeyaŋ! Waati fo no a ga ban?› 7 Borey kaŋ yaŋ
ga ni gana garaw, Manti i ga tun fap folloŋ? Borey kaŋ yaŋ ga ni ŋwa mo, Manti i ga tun jirbi, Ni
ma ciya mo i se wongu arzaka fo? 8 Za kaŋ ni na dumi boobo ku gumo, Borey dumi cindey mo ga
ni ku borey kuro sabbay se, Da toonya kaŋ ni te laabo, Da birno, d'a ra gorokoy kulu se. 9 Kaari
boro kaŋ ga riiba laalo ŋwa nga windo se, Zama nga ma du ka nga fito daŋ beene, Zama nga ma
faaba masiiba laalo kambe ra! 10 Ni na haawi candi ka kande ni windo se, Za kaŋ ni na dumi boobo
pati, Ni na zunubi te mo ni fundo se. 11 Zama cinaro ra no tondi ga jinde tunandi, Kataaku mo ga tu
a se bundey ra. 12 Kaari nga kaŋ ga kwaara cina nda kuri ka birni sinji nda taali beeri! 13 Guna,
manti Rabbi Kundeykoyo miila no kaŋ dumey goono ga taabi danji se, kaŋ dumey mo goono ga
ngey boŋ fargandi hay fo yaamo sabbay se? 14 Zama ndunnya ga aniya ka to da Rabbi darza
bayray, Sanda mate kaŋ cine harey go ga teeko daabu. 15 Kaari nga kaŋ goono ga nga gorokasin no
baji. Ni goono ga ni humburo dooru a se, a ma haŋ ka bugu zama ni ma du k'a gaa-koono guna se!
16 Manti darza no ni ga to d'a bo, amma haawi. Kala ni mo ma haŋ ka ni gaa-koono cabe. Rabbi
kambe ŋwaari gaasiya ga bare ka ye ni do, Haawi kaŋ ga ziibi mo ga goro ni darza boŋ. 17 Zama

toonya kaŋ ni te Liban se din ga ni daabu. Ganji hamey kaŋ ni halaci mo ga ni humburandi borey kuro sabbay se, da toonya kaŋ ni te laabo, da birno, d'a ra gorokoy kulu se. 18 Man gaa himandi jabante nafa, Waato kaŋ a jabukwa n'a te? Sooguyaŋ tooru mo, tangari dondonandiko no, Man gaa a nafa kaŋ ga naŋ a goy-teero ma de a gaa, Hala nd'a ma tooruyaŋ kaŋ si salaŋ te? 19 Kaari nga kaŋ ga ne bundu se: ‹Ma mo hay!› A ma ne tondi beebe mo se: ‹Tun!› Woodin ga dondonandi no? Guna, i n'a taalam da wura nda nzarfu, Amma fulanzamyaŋ si no a ra, baa kayna. 20 Amma Rabbi go nga fu hananta ra. Ndunnya kulu ma dangay a jine!»

3

1 Annabi Habaku adduwa neeya. I g'a baytu da Sijiyonot subo: 2 Ya Rabbi, ay maa ni baaro, ay humburu mo. Ya Rabbi, ma ni goyey tajandi jiirey bindi ra, Ni m'i bayrandi mo jiirey bindi ra. Futay ra mo ni ma fongu suuji. 3 Irikoy kaa ka fun Teman haray, Hananyankoyo fun Paran tondo do. (Wa dangay) A darza ga beeney daabu, ndunnya mo to nd'a sifayaŋo. 4 A nyaaleyaŋo mo ga bisa wayna kaariyaŋ, Sansariyaŋ ga fun a kambey ra, Noodin mo no a hino go tugante. 5 A jine balaaw goono ga fun ka koy, Balaaw doori mo goono g'a banda gana. 6 A kay ka ndunnya neesi, A guna ka ndunnya dumey jijirandi. Za doŋ tondi kuukey bagu-bagu, A tudey kaŋ ga duumi sumbal. A fondey mo, za zamaney kaŋ sinda me wane yaŋ no. 7 Ay di kaŋ Etiyopi kuuru fuwey go kankami ra, Midiyan waney mo go ga jijiri. 8 Rabbi dukur isey se, wala? Ni futa go isey do haray, Wala mo ni bine tunay go teeko do haray? Ni na ni bariyey kaaru, Kaŋ ga ti ni wongu torkey kaŋ ga kande faaba? 9 Ni na ni birawo kaa taray. Ni zeyaŋey kaŋ ga kundey gooji ya sanni tabbatante no. (Wa dangay) Ni na ndunnya kortu nda isayaŋ. 10 Tondi beerey di nin, i jijiri mo. Beene hirriyaŋ harey bisa, Hari guusuyaŋey mo na jinde tunandi ka salaŋ ka ngey bondayey sambu beene. 11 Wayna da hando kay ngey nangey ra, Ni hangawey kaariyaŋ kaŋ i ga dira nd'a, Da ni yaajo nyaaleyaŋo walayyaŋ mo i jine. 12 Ni na ndunnya windi ni dukuro ra, Ni na dumi cindey kara ni futa ra mo. 13 Ni fatta ni jama faabayaŋ se, Ni wane suubananta faabayaŋ sabbay se no. Ni na fuwo beena bagu boro laalo windo ra, Ni n'a feeri-feeri mo za ganda gaa kala boŋo gaa. (Wa dangay) 14 A yaajey no ni na wongaarey boŋey hay d'a, I kaa sanda alma haw cine zama ngey m'iri say-say. I farhã hari ga hima ngey kaŋ ga alfukaarey ŋwa tuguray ra. 15 Ni na teeko taamu da ni bariyey, Hari bambatey walay. 16 Ay maa, ay bine pati, Ay me-kuurey jijiri mo jinda maayaŋo se, Fumbi furo ay biriyey ra, Ay kangey go ga jijiri. Zama ay ga hima ka dangay ka taabi zaaro batu, Waati kaŋ kankamkwa ga kande iri kunda gaa wongu. 17 Amma baa jeejay* nya si boosi te, Reyzin* nya si ize hay, Zeytun* nya taabo ciya yaamo, Farey si te ŋwaari mo -- Baa feejey daray ka fay da ngey kaley, I ma si hawey gar mo ngey kangayey gaa, 18 Kulu nda yaadin ay ga farhã Rabbi do, Ay ga farhã ay Faabakwa Irikoy do. 19 Rabbi, Koy Beero no ga ti ay gaabo, A g'ay cey ye ka ciya sanda jeeri wane yaŋ cine, A ga naŋ ay ma soobay ka dira ay nangu kuukey boŋ. Doonkoy koyo se: I m'a te ay moola boŋ.

ZEP
1
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Zafaniya do, Kusi ize, Gedaliya ize, Amariya ize, Hezeciya ize. Sanno kaa
Yahuda bonkoono Yosiya, Amon ize jirbey ra, ka ne: 2 «Ay ga hay kulu halaci parkatak! ndunnya
fando boŋ,» Yaadin no Rabbi ci. 3 «Ay ga boro nda alman kulu halaci, Ngey da beene curey da
teeku hamey, Da hartayaŋ sabaabey, Kaŋ ga ti boro laaley, care banda,» Yaadin no Rabbi ci. «Ay ga
borey tuusu ka kaa ndunnya fando boŋ. 4 Ay g'ay kamba salle mo Yahudiya* nda Urusalima*
gorokoy kulu boŋ. Ay ga Baaley kaŋ cindi nango wo tuusu, Da tooru ganakoy maayey, ngey da
alfagey*, 5 Da borey kaŋ yaŋ ga sududu beene kundey se ngey jidan bisey boŋ, Da borey kaŋ yaŋ
ga sududu ka ze da Rabbi, I ga ze da ngey bonkoono Molek mo, 6 Da borey kaŋ yaŋ bare ka fay da
Rabbi ganayaŋ, Kaŋ mana Rabbi ceeci, I mana saaware ceeci a gaa mo. 7 Ma dangay Rabbi, Koy
Beero jine, zama Rabbi zaaro maan, Zama Rabbi na sargay soola, A na borey kaŋ yaŋ nga ce
hanandi. 8 A ga ciya mo, Rabbi sarga* zaaro ra, Ay ga goojiyaŋ te mayraykoyey da koy-izey, Da
boro kulu kaŋ goono ga daabu nda yaw bankaaray se mo. 9 Zaaro din ra mo no koyne ay ga fu me
kutijo sar-ka-daaruko halaci, Borey kaŋ yaŋ ga ngey koyo windo toonandi nda toonye da gulinci. 10
Zaaro din ra, Rabbi ne, i ga maa kuuwayaŋ jinde Hamisa Meyo do haray, Da hẽeni Kuray Tajo do
haray, Da bagu-baguyaŋ kosongu beeri mo tudey do haray. 11 Ya araŋ habo kuray gorokoy, wa hẽ,
Zama Kanaana gorokoy kulu ga halaci. Borey kulu kaŋ yaŋ go ga nzarfu tiŋa neesi, I g'i tuusu ka
kaa mo. 12 A ga ciya mo, alwaati din ra, Ay ga Urusalima fintal da fitillayaŋ. Ay ga borey kaŋ
goono ga goro nda laakal kanay zuure, Ngey kaŋ yaŋ ga ne ngey biney ra: ‹Rabbi si booriyaŋ goy
te, A si goy laalo te mo.› 13 I duurey ga ciya wongu arzaka, I windey mo ga ciya kurmu. Oho, i ga
windiyaŋ cina, amma i si goro i ra. I ga reyzin* kaliyaŋ tilam, amma i si i haro haŋ. 14 Rabbi zaari
beero maan, a maan. A goono ga cahã gumo, Rabbi zaaro ga jinde sambu. Wongaari ga hẽeni korno
te zaaro din ra. 15 Woodin futay zaari no, da masiiba da kankami zaari. Bone da halaciyaŋ zaari,
Kubay da kubay-kubay zaari no, Beene hirriyaŋ no gumo nda buuda zaari. 16 Hilli karyaŋ da
wongu kuuwa zaari no, Ka gaaba nda birni cinarikoyey da cinari kuuku beerey mo. 17 Laakal tunay
no ay ga kande borey gaa, Hal i ma bar-bare sanda danawyaŋ, Zama i na zunubi te Rabbi se. Ay g'i
kuri mun sanda kusa cine, I hamey mo ma hima boro wuri. 18 Baa i nzarfu wala i wura, I day si hin
k'i faaba Rabbi futay zaaro ra, Amma a cansa danjo ga laabo kulu ŋwa, Zama a ga laabo gorokoy
kulu halaci. Oho, a g'i halaci da waasi.
2
1 Ya dumo kaŋ si haawi bay, wa margu, Oho, wa margu, 2 Za alwaato kaŋ i waadu mana kaa, Hala
zaaro ma bisa sanda du kaŋ haw goono ga faaru cine, Za Rabbi futay korna mana kaŋ araŋ boŋ, Za
Rabbi futay zaaro mana kaŋ araŋ boŋ. 3 Ya araŋ laabo lalabukoyey kulu, wa Rabbi ceeci. Araŋ kaŋ
n'a farilley haggoy, Wa adilitaray ceeci, wa lalabu ceeci, Ka di hal i g'araŋ tugu Rabbi futay zaaro
ra. 4 Zama i ga Gaza naŋ kurmu, Askelon mo koonu. I ga Asdod gaaray zaari sance, I ga Ekron mo
dagu. 5 Kaari araŋ, teeko me gaa gorokoy, Keratancey dumi no! Zama Rabbi sanno ga gaaba nda
nin, Ya nin Kanaana, Filistancey laabo. Ay ga ni halaci, baa laab'ize fo si cindi mo. 6 Teeko me gaa
batamey mo ga ciya kuray do, Da hawjiyey da kaliyaŋ nangoray. 7 Teeko me gaa ga ciya Yahuda
kunda kaŋ cindi din baa, Noodin no i ga ngey alman kurey kuru. Askelon windey ga ciya i naŋ-
kaniya cin haray, Zama Rabbi i Irikoyo g'i kunfa, A ga ye ka kand'ey mo i ma fun tamtaray. 8 Ay
maa Mowab toonya, da Amon izey wowey, Mate kaŋ cine i n'ay borey wow d'a, I na ngey boŋ
beerandi mo ka gaaba nda i laabo.» 9 Rabbi Kundeykoyo, Israyla* Irikoyo ne: «Woodin se binde ay
ze d'ay fundo, Haciika Mowab ga ciya sanda Saduma* cine. Amon izey mo sanda Gomorata* cine,
Subu karjikoyey, da ciiri guusuyaŋ nangorayey, Koonu mo no hal abada. Ay borey kaŋ cindi g'i ku,
Ay wane dumo kaŋ cindi no g'i tubu. 10 Woodin ga kaŋ i boŋ i boŋbeera sabbay se, Za kaŋ i na
Rabbi Kundeykoyo jama jance, I na ngey boŋ beerandi mo ka gaaba nd'ey. 11 Rabbi ga ciya i se
humburandiko, Zama a ga ndunnya toorey kulu halaci. Dumi cindey mo ga sududu Rabbi se, Boro
fo kulu nga nango ra, Hala nda teeku me gaa laabey dumi cindey kulu. 12 Araŋ mo, Etiyopi borey,
Araŋ bumbey i g'araŋ wi d'ay takuba. 13 A ga nga kambe salle azawa kamba gaa ka Assiriya halaci.
A ga Ninawiya ciya koonu, ikogo sanda saaji cine. 14 Haw kuruyaŋ ga kani a bindo ra da alman
dumi kulu. Kuku-bi da kuku-kwaaray ga ngey goray te a faadey ganjey boŋey gaa, I jindey ga hẽ

finetarey gaa mo. I ga gar kaŋ faada cinarey fun ka kaŋ a windi meyey gaa, Zama sedre* bundey bangay. 15 Birni nooya kaŋ gonda bine kaani doŋ, Kaŋ gonda laakal kanay goray, nga kaŋ ne nga bina ra: ‹Ay no! Boro fo kulu si no kala ay hinne!› Guna mate kaŋ a ciya kurmu, Naŋ kaŋ ganji hamey ga kani. Bisako kulu ga cuusu ka ngey kambey kobi.
3
1 Kaari nin, murteyaŋ birno, Birni kazaama, birni toonyanta! 2 Ize wayo kaŋ si ta cabeyaŋ, a mana maa goojiyaŋ, A mana de Rabbi gaa, a mana maan nga Irikoyo gaa mo! 3 Kwaara din koyey kaŋ go kwaara bindo ra, Sanda muusu beeriyaŋ no kaŋ goono ga dundu. A ciitikoy mo sanda cin sakaliyaŋ* no, Kaŋ si hay kulu naŋ a ma di mo boyaŋ. 4 A annabey boŋ-jarekoyaŋ no, amaana ŋwaakoyaŋ mo no. A alfagey na nangu hananta bare ka ziibandi, I na asariya* halaci mo da ganda-gaabey. 5 Rabbi ya adilitaraykoy no Urusalima bindo ra, A si adilitaray-jaŋay goy te. Susubay kulu a ga nga cimi ciito kaa taray, a si fappe, Amma boro kaŋ sinda adilitaray si haawi bay. 6 Ay na dumi cindey alandaaba, I wongu cinari kuukey halaci, Ay n'i fondey ciya koonuyaŋ mo hala boro kulu si g'i gana. I birney halaci hala boro kulu mana cindi, Goroko kulu mana cindi. 7 Ay ne: ‹Ize wayo, haciika ni ma humburu ay, Ni ma cabe ta mo. Zama yaadin gaa no ay si ni nangora halaci, Goojiyaŋ hari kulu kaŋ ay anniya si kaŋ ni boŋ.› Amma i na himma daŋ ka ngey muraadey kulu halaci.» 8 Rabbi ne: «Woodin sabbay se, wa hangan kayna ay se, Hala han kaŋ hane ay ga tun wongu arzaka se, Zama waadu no ay ma dumi cindey margu, Ay ma ndunnya mayrayey margu k'ay futa gusam i boŋ, Kaŋ ga ti ay dukuro kaŋ ga koroŋ kulu. Zama ay ga ndunnya kulu ŋwa d'ay cansa danjo. 9 Guna, alwaato din ra no ay ga ciine bare dumey kulu se, a ma ciya ciine kaŋ ga hanan, Zama i kulu ma Rabbi maa ce, I ma may a se mo da bine folloŋ. 10 Za Etiyopi isey jine, borey kaŋ yaŋ g'ay ŋwaaray, Sanda ay wane say-sayanta ize wayey, I ga kande sargayyaŋ ay se. 11 Zaari woodin ra haawi si ni di ni teerey kulu sabbay se, Danga ni taaley kaŋ yaŋ ni te ay se doŋ. Zama saaya woodin ra ay ga borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ beerandi kulu kaa ni game ra. Ni si ye ka ciya boŋbeeraykoy mo ay tondi hananta ra. 12 Amma ni bindo ra ay ga taabanteyaŋ da talkayaŋ naŋ, I ga de Rabbi maa gaa mo. 13 Israyla cindo si goy laaloyaŋ te koyne, I si soobay ka tangari mo. Boro si deene kaŋ gonda diibi-diiba gar i meyey ra mo, Zama i ga kuru ka ye ka kani, Boro kulu s'i humburandi mo. 14 Ya nin Sihiyona ize wayo, ma cilili! Ya nin Israyla, ma jinde sambu! Ya nin Urusalima* ize wayo, ma farhã, Ma te bine kaani da ni bina kulu! 15 Rabbi na ni ciito ganandi, a na ni ibarey moorandi. Israyla Bonkoono, Rabbi nooya, a go ni bindo ra. Ni si ye ka humburu masiiba koyne. 16 Zaaro din ra i ga ne Urusalima se: ‹Ya nin Sihiyona, ma si humburu, ma si yangala mo.› 17 Rabbi ni Irikoyo go ni bindo ra, Hinkoy no kaŋ ga faaba. A ga farhã ni boŋ da bine kaani, A ga fulanzam nga baakasina ra, A ga farhã ni boŋ da baytuyaŋ. 18 Ay g'i margu, ngey kaŋ yaŋ gonda bine saray sududuyaŋ batey do _koyyaŋ-jaŋay|_ sabbay se, Ay ga tiŋo wo sambu ka kaa i boŋ. 19 Guna, alwaato din ra ay ga bana ni se borey kulu kaŋ yaŋ na ni taabandi gaa. Ay ga simbarkwa faaba, Ay ga bora kaŋ i gaaray margu. Ay m'i ciya saabuyaŋ hari, i ma te maa hanno mo, laabey kulu kaŋ ra i maa haawi. 20 Alwaato din ra no ay ga ye ka kande araŋ, Waato din mo ay g'araŋ margu. Zama ay g'araŋ ciya maa hanno da sifayaŋ hari ndunnya dumey kulu game ra, Waati kaŋ ay ga ye ka kande araŋ ka fun d'araŋ tamtaray araŋ moy jine. Yaadin no Rabbi ci.»

HAG
1
1 Bonkoono Dariyus jiiri hinkanta handu iddanta, hando jirbi sintina ra no Rabbi sanno kaa annabi* Haggay do, Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga Yahudiya* may se. A kaa alfaga* beero Yehozadak izo Yesuwa mo se ka ne: 2 Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: Dumi wo go ga ne: «Alwaato mana to kaŋ i ga Rabbi windo cina.» 3 Waato din gaa no Rabbi sanno kaa annabi Haggay do ka ne: 4 A mana hima araŋ ma goro araŋ fu taalamantey ra, windi woone binde go kurmu. 5 Sohõ binde Rabbi Kundeykoyo ne: Wa laakal ye araŋ muraadey gaa. 6 Araŋ na iboobo duma, amma araŋ wi kayna fo. Araŋ ŋwa, amma araŋ mana kungu. Araŋ haŋ, amma araŋ mana yesi. Araŋ na bankaaray daŋ, amma araŋ hargu mana fun. Boro kaŋ goono ga du banandi mo goono g'a daŋ zika kaŋ gonda funeyaŋ ra. 7 Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo goono ga ci neeya: Wa laakal ye araŋ muraadey gaa. 8 Wa kaaru tondi beero boŋ ka bunduyaŋ sambu k'ay windo cina. Ay mo, ya maa kaani nda woodin, ay ma du darza mo. Yaadin no Rabbi ci. 9 Araŋ tammahã araŋ ga du hari boobo, a go mo, a ciya kayna fo. Waato kaŋ araŋ ye ka kand'a fu mo, ay n'a funsu. Ifo se? Rabbi Kundeykoyo ne: Ay windo sabbay se no, zama a goono ga goro kurmu, amma araŋ goono ga zuru, boro kulu ga koy nga windo ra. 10 Araŋ sabbay se no beena wangu ka harandaŋ te, laabo mo goono ga nga nafa ganji. 11 Ay na kwaari mo ce ka ne a ma kaa laabo gaa, da tondi kuukey gaa, da ntaaso, da reyzin* hari taji, da ji, da haŋ kaŋ laabo ga hay kulu, da borey, da almaney, d'araŋ kambe goy taabi kulu mo gaa. 12 Waato din gaa Zerubabel, Seyaltiyel izo, da alfaga beero Yesuwa, Yehozadak izo, da jama kulu kaŋ cindi, i na Rabbi ngey Irikoyo sanno gana. I maa annabi Haggay sanney se mo, za kaŋ Rabbi i Irikoyo no k'a donton, borey mo humburu Rabbi. 13 Alwaato din Rabbi diya Haggay na Rabbi sanno dede jama se ka ne: Rabbi ne: «Ay go araŋ banda.» 14 A binde, Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga Yahudiya may, da alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, da jama kulu kaŋ cindi din, Rabbi n'i biyey bare hal i kaa ka goy Rabbi Kundeykoyo, ngey Irikoyo windo ra. 15 Woodin sintin bonkoono Dariyus jiiri hinkanta handu iddanta, jirbi waranka cindi taacanta hane.
2
1 Handu iyyanta jirbi waranka cindi fa hane, Rabbi sanno kaa annabi Haggay do ka ne: 2 «Sohõ ma salaŋ Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga Yahudiya may se. Ma salaŋ alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, da jama kulu kaŋ cindi mo se ka ne: 3 May no ka cindi araŋ game ra kaŋ di windo wo waato darza? Mate no araŋ goono ga di a sohõ koyne? Manti araŋ diyaŋ gaa a ga hima hay fo yaamo no? 4 Kulu nda yaadin, ya Zerubabel, Rabbi ne, ma te bine-gaabi. Ya nin, alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, ma te bine-gaabi. Araŋ mo laabo borey kulu, wa te bine-gaabi, Rabbi ne. Araŋ ma goy zama ay go araŋ banda. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 5 Wa fongu nda sanno kaŋ ay na alkawli sambu d'a araŋ se waato kaŋ araŋ fun Misira. Ay Biya mo goono ga goro araŋ banda, araŋ ma si humburu bo. 6 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Alwaati kayna fo ra sorro fo koyne, kal ay ma beeney da ganda, da teeko, da laabo zinji. 7 Ay ga dumey kulu mo zinji, dumey kulu beeje harey ga kaa mo. Ay ga windo wo toonandi nda darza. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 8 Nzarfu ya ay wane no, wura mo ay wane no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 9 Windo wo kokor banda darza ga bisa sintina wano. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Nango wo ra mo no ay ga laakal kanay no.» Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 10 Dariyus jiiri hinkanta handu yagganta, jirbi waranka cindi taacanta ra no Rabbi sanno kaa annabi Haggay do ka ne: 11 Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: «Kal araŋ ma alfagey hã sohõ asariya* ciine ra ka ne: 12 Da boro fo gonda ham hanante nga kwaay kambe ra, nga no a na buuru, wala hawru, wala duvan*, wala ji, wala ŋwaari kulu kaŋ dumi no ham da nga kwaay kamba din, haro din ga ciya hanante, wala?» Alfagey mo tu ka ne: «Abada.» 13 Gaa no Haggay ne: «Da boro fo harram jifa sabbay se, a na hayey din ra afo ham mo, haya din ga harram, wala?» Alfagey tu ka ne: «A ga harram, ya.» 14 Alwaato din gaa Haggay tu ka ne: «Yaadin cine no jama wo bara nd'a, yaadin mo no dumo wo go ay jine,» mate kaŋ Rabbi ci. «Yaadin mo no i kambe goyey kulu, haŋ kaŋ i ga ngey sargayey* te d'a nango wo ra mo, a harram. 15 Sohõ binde, ay goono g'araŋ ŋwaaray no, wa te laakal hunkuna ka koy jina. _Wa fongu mate kaŋ a go|_ za i mana tondi fo dake tondi fo boŋ Rabbi sududuyaŋ fuwo ra. 16 Alwaati woodin kulu, d'i kaa muudu waranka gusamo do, kal i ma gar iway hinne no ka bara. D'i kaa duvan jisiro do ga ba ngey ma kaa butal waygu, kal i ma gar waranka hinne no ka bara. 17 Ay n'araŋ kar da suuguyaŋ, da bunkusyaŋ, da gari mo araŋ kambe

goyey kulu ra. Kulu nda yaadin, araŋ mana bare ka ye ka kaa ay do, mate kaŋ Rabbi ci. 18 Ay g'araŋ ŋwaaray, wa te laakal, za hunkuna ka koy jina, handu yagganta, a jirbi waranka cindi taacanta, sanda han kaŋ hane i na Rabbi sududuyaŋ fuwo daba sinji no. Wa te laakal fa. 19 Dum'ize cindi barma ra hal hõ, wala? Haciika, reyzin* nya mo, da jeejay* nya, da garenad* nya, da zeytun* nya -- i mana hay. Amma za hunkuna ka koy jina ay g'araŋ albarkandi.» 20 Rabbi sanno ye ka kaa Haggay do, kaayaŋ hinkanta no, hando jirbi waranka cindi taacanta hane, ka ne: 21 «Ma salaŋ Zerubabel kaŋ ga Yahudiya may se, ka ne a se: Ay ga beeney da ganda zinji. 22 Ay ga mayray koytaray kargey zeeri, ay ma dumi cindey mayray gaabo halaci. Ay ma wongu torkey da ngey kaarukoy zeeri, bariyey da ngey kaarukoy mo ga kaŋ, boro fo kulu nga nya-ize takuba do. 23 Zaari woodin ra, mate kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci, ay ga ni sambu, ya nin ay tamo Zerubabel Seyaltiyel izo. Rabbi ne: Ay ga ni ciya sanda korbay kawaatimikoy cine, zama ay na ni suuban.» Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

ZEC
1
1 Bonkoono Dariyus mayra jiiri hinkanta, handu ahakkanta ra no, Rabbi salaŋ annabi* Zakariya
Bereciya izo, Iddo ize se ka ne: 2 Rabbi futu araŋ kaayey se gumo. 3 Woodin sabbay se binde ni ma
ne sohõ borey se: Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: Wa ye ka kaa ay do. Yaadin no Rabbi
Kundeykoyo ci. Ay mo ga ye ka kaa araŋ do. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 4 Araŋ ma si ciya
sanda araŋ kaayey cine bo, borey kaŋ yaŋ waato annabey fe ka ne i se: Ya-cine no Rabbi
Kundeykoyo ci: Wa bare sohõ ka fay d'araŋ muraadu laaley, d'araŋ goy laaley. Amma i mana maa, i
mana hanga jeeri ay se mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 5 Man no araŋ kaayey go? Annabey
binde, i goono ga funa hal abada no, wala? 6 Amma ay sanney d'ay hin sanney, kaŋ yaŋ ay n'ay tam
annabey lordi nd'a, manti i n'araŋ kaayey gar bo? Ngey mo tuubi ka ne: Sanda mate kaŋ Rabbi
Kundeykoyo miila nga ma te iri se, iri muraadey hina me d'iri goyey boŋ, yaadin cine mo no a te iri
se. 7 Dariyus jiiri hinkanta, handu way cindi fa ra, kaŋ ga ti Sebat hando, a jirbi waranka cindi
taacanta hane Rabbi na bangandi te annabi Zakariya, Bereciya ize, Iddo ize se. 8 Cin ra no ay guna,
kal ay di boro fo go bari ciray fo boŋ, a kay mirtal* tuuri-nyaŋey game ra, saajo tuuri zugey ra. A
banda mo bari ciray yaŋ go no, da guraw yaŋ, da ikwaaray yaŋ mo. 9 Gaa no ay ne: «Ya ay koyo,
ifo no woone yaŋ wo?» Kala malayka* kaŋ goono ga salaŋ ay se din ne ay se: «Haŋ kaŋ yaŋ no
kulu, ay g'i cabe ni se.» 10 Kala bora kaŋ goono ga kay mirtal tuurey game ra din tu ka ne: «Woone
yaŋ no ga ti ngey kaŋ yaŋ Rabbi donton i ma koy-da-ye te ndunnya ra.» 11 I tu Rabbi malayka kaŋ
goono ga kay mirtal tuurey game ra se ka ne: «Iri na koy-da-ye te ndunnya ra. A go, ndunnya kulu
go ga goro baani samay, laakal kanay ra.» 12 Gaa no Rabbi malayka tu ka ne: «Ya Rabbi
Kundeykoyo, waatifo no ni ga Urusalima* da Yahudiya* birney naŋ suuji si, kaŋ jiiri wayya din
kulu ni goono ga futu i gaa?» 13 Rabbi tu malayka kaŋ goono ga salaŋ ay se din se da gomni
sanniyaŋ, kaŋ ga bine gaabandi. 14 Malayka kaŋ goono ga salaŋ ay se din binde ne ay se: «Ma ni
jinde sambu ka fe haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci. A ne: Ay ga canse Urusalima nda Sihiyona gaa da
canse korno. 15 Ay ga futu gumo dumey kaŋ goono ga goro laakal kanay ra se, zama waato kaŋ ay
futu kayna, ngey mo na taabandiyaŋ tonton. 16 Woodin sabbay se no Rabbi ne: Ay ga ye ka kaa
Urusalima do ka kande suuji. I g'ay windo cina a ra, i ga deedandiyaŋ korfo mo candi ka salle
Urusalima kulu ra _cinayaŋ se|_. 17 Kala ni ma ye ka jinde sambu koyne ka fe ka ne: Yaa no Rabbi
Kundeykoyo ci: Ay galley ga ye ka yulwa nda albarka koyne. Rabbi ga ye ka Sihiyona kunfa, a ga
ye ka Urusalima suuban mo.» 18 Kaŋ ay n'ay boŋo sambu, kal ay di hilli taaci. 19 Ay ne malayka
kaŋ in d'a go ga salaŋ din se: «Ifo misa no woone yaŋ?» A tu ka ne ay se: «Ngey no ga ti hilley kaŋ
yaŋ na Yahuda nda Israyla* nda Urusalima say.» 20 Rabbi na zam taaci cabe ay se mo. 21 Kal ay
ne: «Ifo teeyaŋ se no woone yaŋ wo kaa?» Kal a salaŋ ka ne: «Hilley din na Yahuda say, hala boro
kulu si no kaŋ na nga boŋ tunandi. I na hilli tunandi zama ngey ma gaaba nda Yahuda laabo, zama
ngey m'a say-say sabbay se mo. To. Zamey din kaa no zama ngey m'i humburandi se, ngey ma dumi
cindey hilley mo zeeri.»
2
1 Ay ye k'ay boŋo sambu koyne. Ay guna, kal ay di boro fo kaŋ gonda neesiyaŋ korfo nga kamba
ra. 2 Kal ay ne: «Man no ni ga koy?» A ne ay se: «Ay ma Urusalima neesi se, ay ma di mate kaŋ no
a tafayyaŋo, d'a salleyaŋo go d'a.» 3 Malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ din fatta. Malayka fo mo kaa
zama nga m'a kubay. 4 Nga mo ne a se: «Ma zuru ka koy ka salaŋ arwaso din se ka ne: ‹Urusalima
ga ciya sanda kawye kaŋ sinda birni cinari, borey da almaney kaŋ go a ra baayaŋ sabbay se.› 5
Rabbi ne: Zama ay no ga ciya danji cinari k'a windi, ay ga ciya darza mo a bindo ra.» 6 Rabbi ne:
Ay no k'araŋ say-say kuray kulu. Tun, nin wo! ka zuru ka fun azawa kambe haray laabo ra. Yaadin
no Rabbi ci. 7 Tun, nin Sihiyona! ka yana, nin kaŋ goono ga goro Babila ize wayo banda. 8 Zama
boro kaŋ n'araŋ ham, bora n'ay mo gura ham. Yaadin no Rabbi ci. Woodin sabbay se no Rabbi
Kundeykoyo n'ay donton da nga darza dumi cindey kaŋ yaŋ n'araŋ ku wongu ra din do. 9 A ne mo:
Guna, ay g'ay kamba feeni i boŋ. Borey kaŋ se i may din ga ciya i se wongu arzaka. Araŋ ga bay mo
kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton. 10 Rabbi ne: Ya nin Sihiyona ize wayo, ma doon ka farhã
zama guna, ay goono ga kaa ka goro ni bindo ra. 11 Dumi boobo ga ngey boŋ no ay, Rabbi, se han
din hane. I ga ciya ay jamayaŋ, ay ga goro ni bindo ra mo. Malayka ne: «Gaa no ni ga bay kaŋ

Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton ni gaa. 12 Rabbi ga Yahuda sambu mo nga baa laabu hananta ra. A ga ye ka Urusalima suuban koyne. 13 Ya araŋ fundikooney kulu, wa dangay Rabbi jine, zama a tun nga nangoray hananta ra.»
3
1 Rabbi n'ay cabe mo alfaga* beero Yesuwa. A go ga kay Rabbi malayka jine, Saytan mo go ga kay a kambe ŋwaaro gaa zama nga ma Yesuwa kalima. 2 Rabbi malayka ne Saytan se mo: «Ya Saytan, Rabbi ma deeni ni gaa. Oho, Rabbi kaŋ na Urusalima suuban ma deeni ni gaa. Woone, manti tuuri nune-me no kaŋ i kaa danji ra?» 3 Yesuwa binde go ga daabu nda bankaaray ziiboyaŋ, a go ga kay malayka jine. 4 Malayka salaŋ ngey kaŋ goono ga kay a jine yaŋ se ka ne: «W'a bankaaray ziibey din kaa a gaa.» A salaŋ Yesuwa mo se ka ne: «Guna, ay naŋ ni zunubo ma fun ni gaa. Ay ga ni daabu mo nda bankaaray darzante yaŋ.» 5 Ay ne mo: «I ma boŋtobay hanante didiji a boŋo gaa.» I binde na boŋtobay hananta didiji a boŋo gaa, i na bankaaray mo daŋ a gaa. Rabbi malayka goono ga kay noodin. 6 Kala Rabbi malayka kaseeti Yesuwa gaa ka ne: 7 «Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Da ni n'ay fondey gana, k'ay lordey haggoy, waato din gaa no ni ga hin ka may ay windo ra, ni g'ay windi batamey batu. Ay ga ni no fondo mo kaŋ ni ga furo borey kaŋ yaŋ goono ga kay neewo din game ra. 8 Ya nin alfaga beero Yesuwa, ma hanga jeeri, nin da ni caley kaŋ yaŋ goono ga goro ni jine, zama borey din wo misayaŋ no. Zama guna, ay g'ay tamo fattandi, kaŋ ga ti Tuuri Kamba. 9 Zama tondo kaŋ ay daŋ Yesuwa jine neeya, tondi folloŋ kaŋ gonda moyduma iyye. Guna, ay ga hantum fooyaŋ jabu. Ay ga laabo wo zunubo kaa mo zaari folloŋ ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 10 Zaari woodin ra mo, boro fo kulu ga nga gorokasin ce i ma goro reyzin* nya da jeejay* nya yaŋ cire. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.»
4
1 Malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ ye ka kaa koyne. A naŋ ay mo ma hay sanda boro kaŋ i tunandi jirbi gaa. 2 A ne ay se: «Ifo no ni di?» Ay mo ne: «Ay guna, ay di fitilla suntulo kaŋ a kulu wura no. Cambu fo go a boŋ beene da nga fitilla deene iyye beene. Ji dooruyaŋ fondo iyye go no mo, fondo fo deene fo kulu kaŋ go beene se. 3 Zeytun* nya hinka mo go no koyne a do, afa go cambo kambe ŋwaari haray, afa mo a kambe wow haray.» 4 Ay ye ka salaŋ da malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ ka ne: «Ya nin, ay jine bora, ifo misa no woone yaŋ?» 5 Gaa no malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ din tu ka ne ay se: «Ni mana bay haŋ kaŋ misa no woone yaŋ?» Ay ne: «Ya ay jine bora, ay mana bay.» 6 Gaa no a tu ka ne ay se: «Woone no ga ti Rabbi sanno kaŋ ga koy Zerubabel do ka ne: Manti gaabi do bo, manti mo hina do, amma ay Biya do no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 7 Ya tondi kuuko, may ci nin binde? Zerubabel jine ni ga ciya banda fo. A ga tondo fu yolla dake mo. I ga soobay ka kuuwa a se ka ne: ‹Wa saabu, wa saabu a sabbay se!!› » 8 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 9 Zerubabel kambey no ka windo wo daba sinji, a kambey mo no g'a kubandi. Ni ga bay mo kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton araŋ do. 10 Zama may no ka donda hari kayney zaaro? Zama borey ga farhã waato kaŋ i ga di neesiyaŋ tondi Zerubabel kamba ra. Iyya din ya Rabbi moy no, kaŋ yaŋ ga zuru, i ga koy, i ga ye mo ndunnya kulu ra. 11 Gaa no ay tu ka ne a se: «Ifo yaŋ no zeytun* nya hinka din kaŋ go fitilla suntulo kambe ŋwaari d'a kambe wow gaa binde?» 12 Ay ye k'a hã mo koyne sorro hinkanta ka ne a se: «Ifo yaŋ no zeytun kambe hinko wo kaŋ goono ga ji soogu ka kaa ngey boŋ se wura gombo hinko wo ra?» 13 A tu ay se ka ne: «Ni mana bay haŋ kaŋ no woone yaŋ, wala?» Kal ay ne: «Abada, ya ay jine bora.» 14 Gaa no a ne: «Woone yaŋ ga ti boro hinka din kaŋ i suuban ka tuusu nda ji, i goono ga kay mo ndunnya kulu Koyo jarga.»
5
1 Waato din gaa no ay ye k'ay boŋ sambu ka guna. Kal ay di tira kunkunante fo kaŋ go ga deesi. 2 Malayka ne ay se: «Ifo no ni di din?» Ay tu a se ka ne: «Ay di tira kunkunante kaŋ go ga deesi. A salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo mo kambe kar way no.» 3 Gaa no a ne ay se: «Laaliyaŋ no kaŋ ga fatta ka koy laabo kulu boŋ. Zama boro kulu kaŋ ga zay, i g'a gaaray sanno kaŋ go hantumante kambu fa gaa boŋ. Boro kulu kaŋ ga ze da tangari mo, i g'a gaaray kambu fa mo sanno boŋ.» 4 Rabbi Kundeykoyo ne: Ay no ga naŋ laaliyaŋo ma fatta ka furo zay fuwo ra, da boro kaŋ ga ze d'ay maa tangari boŋ mo fuwo ra. A ga goro fuwo din ra mo k'a ŋwa, hala nd'a kataakey d'a tondey kulu. 5 Saaya din no malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din fatta ka ne ay se: «Ma ni boŋ sambu sohõ ka di haŋ kaŋ no goono ga bangay.» 6 Ay mo ne: «Ifo no?» A ne: «Woone ga ti muudu

kaŋ go ga fatta.» A ye ka ne ay se koyne: «Nga no ga ti borey alhaali laala laabo ra nangu kulu.» 7 (Guna mo, i na bidile guda kaŋ go ga muudo daabu fiti kayna. Wayboro fo neeya kaŋ goono ga goro muudo bindo ra.) 8 Malayka ne ay se: «Laala nooya!» Kal a na waybora tuti jina muudo ra. A na bidile daabirjo sambu ka muudo meyo daabu nd'a. 9 Waato din gaa no ay n'ay boŋ sambu ka guna. Ay di wayboro hinka go ga fatta. Haw faaruyaŋ mo go i fatey ra, fatey sanda waaliya wane cine yaŋ no. I na muudo sambu beene da ganda game ra. 10 Gaa no ay ne malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din se: «Man gaa no woone yaŋ ga konda muudo?» 11 A ne ay se: «Sinar _kaŋ ga ti Babila|_ laabu no i ga kond'a, zama ngey ma sududuyaŋ windi cina a se noodin. Waato kaŋ i n'a soola mo, i ga muudo sinji noodin nga bumbo daba boŋ.»

6

1 Ay ye k'ay boŋ sambu koyne, kal ay di torko taaci go no kaŋ fun tondi hinka game ra. Tondey din mo, guuru-say tondiyaŋ no. 2 Torko sintina, bari cirayyaŋ no g'a candi, torko hinkanta, bari biyaŋ no, 3 ihinzanta, bari kwaarayyaŋ no, torko taacanta mo, bari boosayaŋ kaŋ gonda gaabi no. 4 Waato din gaa no ay tu malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din se ka ne: «Ya ay jina bora, ifo no woone yaŋ wo?» 5 Malayka tu ka ne ay se: «Woone yaŋ ga ti beene biya taaca, kaŋ yaŋ ga kay ndunnya kulu Rabbo jine, i ga fatta mo. 6 Bari biyey wano ga fatta ka koy azawa kambe haray laabo ra. Ikwaarayey mo ga fatta k'i gana. Boosey mo ga fatta ka koy dandi kambe laabo ra haray.» 7 Kaŋ icirayey fatta, i gonda anniya ngey ma koy-da-ye te ndunnya ra. Rabbi ne: Wa koy ka bar-bare. Wa koy-da-ye te ndunnya ra. I binde bar-bare, i goono ga koy-da-ye te ndunnya ra. 8 A binde na jinde sambu noodin k'ay ce ka ne ay se: Guna wo kaŋ yaŋ goono ga dira ka koy azawa kambe haray laabo ra. I n'ay bina yeenandi azawa kambe haray laabo ra. 9 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 10 Ma tamtaray izey nooyaŋey ta, sanda Helday windo waney, da Tobiya wane, da Yedaya wane. Han din mo ni bumbo ma koy ka furo Yosiya Zafaniya izo windo ra, nango kaŋ borey bara kaŋ yaŋ kaa ka fun Babila. 11 Ni ma wura da nzarfu ta i gaa ka wura koytaray fuula te, k'a daŋ alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo boŋo gaa. 12 Ma salaŋ a se ka ne: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Boro neeya kaŋ maa ga ti Tuuri Kambe. A ga fun ka zay nga nango ra. Nga mo no ga Rabbi sududuyaŋ windo cina. 13 Nga bumbo no ga Rabbi sududuyaŋ windo cina, a ga koytaray darza cabe mo. A ga goro ka mayray te nga koytaray karga boŋ, a ga ciya alfaga mo a koytaray karga boŋ. Laakal kanay saaware mo ga goro i muraadu hinka game ra. 14 I ga koytaray fuulayaŋ no Helem, da Tobiya, da Yedaya, da gomnikoyo Zafaniya izo se, fonguyaŋ hari no Rabbi sududuyaŋ windo ra. 15 Nangu mooray borey mo ga kaa ka cina Rabbi sududuyaŋ windo ra. Araŋ ga bay mo kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton araŋ gaa. D'araŋ na Rabbi araŋ Irikoyo sanno gana da anniya, woodin kulu ga bara.

7

1 I go no, bonkoono Dariyus jiiri taacanta ra, Rabbi sanno kaa Zakariya do handu yagganta jirbi taaca, sanda Sislef hando ra nooya. 2 Betel borey binde jin ka Sarezar donton, nga nda Regam-Melek da ngey borey, zama i ma gomni ceeci Rabbi gaa. 3 I salaŋ mo Rabbi Kundeykoyo windo alfagey da annabey se ka ne: «Ay ma hẽ handu guwanta ra k'ay boŋ fay waani, sanda mate kaŋ ay te za jiiri boobo din?» 4 Saaya din Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do ka ne: 5 Ma salaŋ laabo borey kulu da alfagey mo se ka ne: Waati kaŋ araŋ na mehaw te handu guwanta da iyyanta ra, jiiri wayya din kulu, ay sabbay se no araŋ na mehaw te, wala? 6 Waati kaŋ araŋ ga ŋwa, araŋ ga haŋ mo, manti araŋ boŋ se no araŋ goono ga ŋwa ka haŋ bo? 7 Manti a ga hima araŋ ma maa Rabbi sanno kaŋ a te araŋ se za doŋ annabey do, waato kaŋ i goono ga goro Urusalima ra? Kwaara gonda arzaka mo waato din, d'a kawyey kaŋ yaŋ goono g'a windi. Negeb* da Safela* mo gonda boroyaŋ ga goro. 8 Kala Rabbi sanno kaa Zakariya do ka ne: 9 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Wa cimi ciiti sanney te, wa gomni nda bakaraw cabe, boro fo kulu nga nya-izo se. 10 Araŋ ma si wayboro kaŋ kurnye bu, wala alatuumey, wala ce-yaw, wala alfukaaru mo kankam. Araŋ afo kulu ma si laala fongu nga bina ra nga nya-izo do haray. 11 Amma i wongu ka maa. I na ngey biney sandandi ka ngey hangey lutu, zama ngey ma si maa se. 12 Oho, i na ngey biney ciya sanda tondi daari zama ngey ma si maa asariya*, wala mo sanney kaŋ Rabbi na nga Biya donton d'ey annabey kaŋ yaŋ go no za doŋ meyey ra. Woodin sabbay se no futay korno da cimi kaa ka fun Rabbi Kundeykoyo do. 13 A ciya mo, sanda mate kaŋ cine a na ceyaŋo te, ngey mo mana yadda ka maa -- yaadin cine no ngey mo, i ce, ay mo ay mana yadda ka maa. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 14 Amma ay g'i say-say da alma

haw ka kond'ey dumey kulu kaŋ i si bay yaŋ din ra. Yaadin gaa no laabo ga ciya koonu nd'a i banda, hala boro si no kaŋ ga gana a ra. Wo kaŋ ga ye ka kaa mo si no, zama i na laabo kaŋ borey ga yalla-yalla nd'a din ciya koonu.
8
1 Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do ka ne: 2 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Ay ga canse Sihiyona gaa da canse korno. Ay g'a canse mo da futay korno gumo. 3 Rabbi ne: Ay ga ye ka kaa Sihiyona do, ay ga goro mo Urusalima bindo ra. I ga ne Urusalima se Cimi Birni. Rabbi Kundeykoyo tondo mo, i ga ne a se Tondi Hananta. 4 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Arkusu zeeney, alborey da wayborey ga ye ka goro koyne Urusalima fondey ra, afo kulu nda nga goobo nga kambe ra i jiirey baayaŋo sabbay se. 5 Birno fondey mo ga to da zankayaŋ, arwasey da wandiyey ga fooru a fondey ra. 6 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Da woodin dambara hari no borey kaŋ cindi sohõ zamana woone ra se, dambara hari nooya ay se, wala? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 7 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Guna, wayna funay da wayna kaŋay haray laabey ra mo, ay g'ay borey faaba i ma kaa. 8 Ay ga ye ka kand'ey Urusalima. I ga goro a bindo ra mo. I ga ciya ay jama, ay mo ga ciya i Irikoyo naaney da adilitaray ra. 9 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Araŋ kaŋ goono ga maa jirbi woone yaŋ ra sanney wo annabey me ra, kaŋ yaŋ i ci alwaato kaŋ ra i na Rabbi Kundeykoyo windo ganda daba sinji, sududuyaŋ windo, araŋ kambey ma te gaabi zama i m'a cina se. 10 Zama hala jirbi woodin yaŋ kaa i mana boro wala alman sufuray. Baani si no mo boro kaŋ ga furo wala boro kaŋ ga fatta se a ibarey sabbay se. Zama ay na borey kulu kubandi care gaa, afo kulu ga gaaba nda nga gorokasin. 11 Amma baa sohõ ay si ciya borey kaŋ cindi din se sanda mate kaŋ ay go doŋ jiirey ra cine. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 12 Zama dumar'ize ga te albarka, reyzin* nya ga nga izey hay, laabo ga nga nafa kaa taray, beena mo ga nga harandaŋo te. Ay ga naŋ mo borey kaŋ yaŋ cindi wo, i ma hayey wo kulu tubu. 13 A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine araŋ bara laaliyaŋ hari dumi cindey game ra, ya araŋ, Yahuda da Israyla dumo, yaadin cine mo no ay g'araŋ faaba hal araŋ ma ciya albarka hari. Wa si humburu bo, amma araŋ kambey ma te gaabi. 14 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo goono ga ci: Sanda mate kaŋ cine ay miila ay ma hasaraw te araŋ se, waato kaŋ araŋ kaayey n'ay zokoti, ay mo, yan'ay miila barmay bo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 15 Yaadin cine mo no sohõ jirbi woone yaŋ ra ay gonda miila ay ma Urusalima da Yahuda dumo boriyandi. Araŋ ma si humburu bo. 16 Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: kala boro fo kulu ma cimi ci nga gorokasino se. Wa ciiti nda cimi hala laakal kanay ma bara araŋ faadey ra. 17 Araŋ afo kulu mo ma si laala saaware nga bina ra nga gorokasin boŋ. Araŋ ma si ba tangari boŋ zeyaŋ mo, zama woodin yaŋ kulu no ay ga konn'ey. Yaadin no Rabbi ci. 18 Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do koyne ka ne: 19 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Handu taacanta mehawo, da handu gu wano, da handu iyya wano, da handu way wano mo, i ga bare ka ciya farhã da bine kaani hari Yahuda dumo se. I ga ciya batu kaano yaŋ. Woodin sabbay se no araŋ ma ba cimi da laakal kanay. 20 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Han fo ne ka koy jina dumi boobo ga kaa, sanda gallu boobo gorokoy no. 21 Kwaara fo borey ga koy afo do ka ne: Iri ma koy da waasi ka gomni ŋwaaray Rabbi gaa. Iri ma Rabbi Kundeykoyo ceeci, iri mo ga koy. 22 Oho, dumi boobo ga kaa ka Rabbi Kundeykoyo ceeci Urusalima ra, i ma Rabbi gomno ceeci. 23 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Jirbey din ra dumi da deeney kulu ra boro way ga Yahudance folloŋ kwaay di, i ma ne: «Iri ga koy araŋ banda, zama iri maa baaru kaŋ Irikoy go araŋ banda.»
9
1 Rabbi sanno neeya kaŋ ga gaaba nda Hadrak laabo, A ga zumbu Damaskos boŋ mo. (Zama borey moy da Israyla kundey kulu waney go Rabbi gaa.) 2 A ga gaaba nda Hamat mo kaŋ go a hirro boŋ, Da Tir da Zidon mo, baa kaŋ i gonda carmay boobo. 3 Tir na wongu fu cina nga boŋ se. A na nzarfu margu-margu ka gusam sanda laabu cine, Wura hanante mo go no danga day fondo gaa potor-potor cine. 4 A go, Koy Beero g'a duura ta a gaa. A g'a hino kar mo ka zeeri teeko ra. A g'a ŋwa da danji. 5 Askelon ga di woodin, a ga humburu mo. Gaza mo ga bimbilko da foyray. Ekron mo ga haaw a beeja sabbay se. Koyo ga bu Gaza ra. Askelon mo ga jaŋ boro kaŋ ga goro a ra. 6 Zina ize dumi fo mo ga goro Asdod ra ka koytaray ŋwa noodin. Yaadin cine no ay ga Filistancey boŋbeera zeeri nd'a. 7 Ay g'a kuro hibandi ka kaa a meyo ra, ka kazaamatara mo kaa a hinjey game ra. Nga mo ga ciya dumi kaŋ cindi iri Irikoyo se. A ga ciya sanda Yahuda jine boro fo cine. Ekron mo ga ciya sanda Yebus boro fo. 8 Ay ga zumbu ay windo windanta wongu marga sabbay se, Da boro kulu kaŋ ga

bisa ka koy, Wala kaŋ ga bisa ka ye mo sabbay se. Taabandikoy si ye ka gana i ra koyne, Zama sohõ ay di d'ay moy. 9 Ya nin Sihiyona ize wayo, ma farhã gumo. Ya nin Urusalima ize wayo, ma jinde sambu ka cilili! Guna, ni Bonkoono go kaa ni do, Nga wo adilitaraykoy no, zaama teeko mo no, Boŋ baanaykoy no. A go ga goro farkay boŋ, Farkay binj'izo boŋ. 10 Ay ga Ifraymu ganji wongu torkoyaŋ, Bariyey mo, ya i fay da Urusalima. I ga wongu biraw mo beeri ka pati. A ga laakal kanay sanni te mo dumi cindey se. A mayra mo ga to za teeko gaa kala teeku fa gaa koyne, Za isa gaa mo kala ndunnya me. 11 Ize wayo, nin mo, ni alkawli kuro sabbay se ay na ni wane hawantey taŋ i ma fun guusey kaŋ sinda hari ra. 12 Ya araŋ hawantey kaŋ yaŋ gonda beeje, Wa bare ka ye wongu fuwo do, Ize wayo, baa hunkuna ay go ga seeda ni se ka ne ay ga bana ni se hala labu-care hinka. 13 Zama ay na Yahuda naan ka siirandi ay boŋ se. Ay na Ifraymu mo daŋ ay birawo gaa. Ya Sihiyona, ay ga naŋ ni izey ma gaaba nda ni izey, ya Gares laabu. Ay ma ni ciya sanda yaarukom takuba. 14 Rabbi mo ga bangay i boŋey se beene, A hangawo mo ga fatta sanda maliyaŋ cine. Rabbi, Koy Beero ga hilli kar, A ga fatta mo, nga nda dandi kambe hari haw beero. 15 Rabbi Kundeykoyo ga faasa i se han din hane. I ga ŋwa mo, i ma finga-fingakoyey tondey taamu-taamu. I ga haŋ mo ka soobay ka kaati danga duvan* hankoyaŋ. I ga to sanda gaasiyayaŋ, sanda feema lokotey. 16 Rabbi i Irikoyo g'i faaba han din hane sanda a borey kuru cine. I ga nyaale a laabo ra sanda koytaray fuula taalamyaŋ tondiyaŋ cine. 17 Zama man i albarka beero misa! Man i darza misa mo! Ntaasu ga naŋ arwasey ma zaada, Reyzin* hari mo ga te yaadin wandiyey se.

10

1 Wa beene hari ŋwaaray Rabbi gaa kaydiya alwaati ra. Wa ŋwaaray Rabbi gaa, nga kaŋ ga maliyaŋ te. A ga ni no beene hari mo, Boro kulu ma du subu nga faro ra. 2 Zama toorey na sanni yaamo te, Gunakoy mo di tangari, I go ga tangari hindiriyaŋ dede. I kunfa kaŋ i goono ga te mo yaamo no. Woodin se no i ga daray sanda feejiyaŋ cine, I go taabi ra hawji jaŋay sabbay se. 3 Ay futa mo di ka ton ay hawjiyey boŋ. Ay ga goojiyaŋ te hincin jindey se, Zama Rabbi Kundeykoyo na nga kuro kunfa, Kaŋ ga ti Yahuda windo. A g'i ciya sanda nga wongu bari hanna cine. 4 A gaa no fu bonjare ga fun. Lolo a do, wongu biraw a do, Mayraykoyey kulu mo a do no, I kulu margante. 5 I ga ciya wongaariyaŋ. I ga ngey ibarey taamu-taamu wongu ra sanda fondo gaa potor-potor cine. I ga wongu te zama Rabbi go i banda, Bari-karey mo ga di kayna. 6 Ay ga Yahuda dumo gaabandi. Ay ma Yusufu dumo mo faaba. Ay ma ye ka kand'ey, zama ay ga suuji te i se. I ga ciya sanda ay mana i furu baa ce fo, Zama ay no ga ti Rabbi i Irikoyo, Ay g'i ŋwaara ta mo. 7 Ifraymu waney ga ciya sanda wongaariyaŋ. I biney ga farhã danga day duvan* sabbay se no. Oho, hal i izey ga di woodin ka farhã, I biney ga kaan mo Rabbi ra. 8 Ay ga falle i se k'i margu, Zama ay n'i fansa. I ga yulwa koyne sanda mate kaŋ cine i yulwa waato. 9 Koyne, baa kaŋ ay n'i duma dumi cindey game ra, Kulu nda yaadin laabey kaŋ ga mooru yaŋ ra i ga fongu ay gaa. I ga funa, ngey nda ngey izey, i ga ye ka kaa mo. 10 Ay ga ye k'i fattandi Misira laabo ra koyne, Ay m'i margu i ma fun Assiriya ra. Ay ga kand'ey Jileyad da Liban laabey ra, Nango si wasa i se mo. 11 A ga taabi teeko daŋandi, a ga teeko bondayey kar. Misira isa guusuyaŋey kulu ga sundu, I ga Assiriya boŋbeera zeeri, Misira koytaray sarjilla mo ga bisa. 12 Ay g'i gaabandi Rabbi ra mo, I ga soobay ka bar-bare a maa ra. Yaadin no Rabbi ci.

11

1 Ya Liban, ma ni laabu meyey fiti, Zama danji ma ni sedre* nyaŋey ŋwa. 2 Ya sipres* nya, ma kaati zama sedre nyaŋo kaŋ, Zama i na ibeerey ku. Ya araŋ Basan shen* nyaŋey, wa kaati, Zama tuuri lunku-lunku gaabikoono kaŋ. 3 Hawjiyey kaatiyaŋ jinde go no! Zama i n'i darza halaci. Muusu daŋ futay dunduyaŋ jinde mo go no! Zama i na Urdun* tuuri zugey halaci. 4 Yaa no Rabbi ay Irikoyo ci: Wa wiyaŋ kalo kuru. 5 I daykoy g'i wi, amma i si ngey boŋ himandi sanda i to alhakku. I neerakoy mo ga ne: «Ay ga Rabbi sifa, zama ay te arzakante!» Baa i hawjiyey si ga bakar i se mo. 6 Zama ay si ye ka bakar laabo wo borey se koyne. Yaadin no Rabbi ci. Amma a go, ay ga boro fo kulu daŋ nga gorokasin kambe ra, d'a bonkoono kambe ra mo. I ga laabo kar, ay s'i faaba mo ngey karkoy kambe ra. 7 Woodin se no ay na wiyaŋ kalo kuru, haciika mo feejiyaŋ kaŋ ga bakarandi no gumo. Kal ay na goobu hinka sambu. Ay n'afa maa daŋ Gomni, afa mo ay ne a se Hawyaŋ Hari. Ay mo na kalo kuru. 8 Ay na hawji hinza din halaci handu folloŋ ra, zama ay fundo farga nd'ey. Ngey mo, i fundey goono g'ay fanta. 9 Gaa no ay ne kuro se: «Ay s'araŋ kuru. Haŋ kaŋ ga bu, a ma bu.

Haŋ kaŋ ga daray, a ma daray. Ngey kaŋ ga cindi mo, i kulu ma care ham ŋwa.» 10 Ay binde na Gomni goobo sambu k'a pati-pati, zama ay m'ay sappa kaŋ ay te dumi cindey kulu se din tunandi. 11 Za han din i n'a tunandi, woodin se no kalo feejey kaŋ ga bakarandi yaŋ din na laakal ye ay gaa, i bay kaŋ Rabbi sanni no. 12 Ay ne i se koyne: «D'araŋ di daama, araŋ m'ay no ay sufuray nooro. D'araŋ mana di daama mo, w'ay ganj'a.» I na nzarfu noor'ize waranza neesi ay se, sufura wane me nooya. 13 Kala Rabbi ne ay se: I jindaw kusu cinakwa se, darza nooru hanno nooya, kaŋ i n'a ciya ay nooro. Ay mo na nzarfu noor'ize waranza din sambu k'i jindaw kusu cinakwa se Rabbi windo ra. 14 Waato din gaa no ay n'ay goobu fa pati-pati, kaŋ ga ti Hawyaŋ Haro wane, zama ay ma nya-izetara kaŋ go Yahuda da Israyla game ra din feeri. 15 Rabbi ne ay se mo: Ma ye ka hawji saamo jinayyaŋ sambu koyne. 16 Zama guna, ay ga hawji fo tunandi laabo ra kaŋ baa si nda darantey, a si wo kaŋ yaŋ say-say mo ceeci. A si ngey kaŋ ceeri saajaw hal i ma yay, a si baanikooney kuru mo, amma a ga inaasey hamey ŋwa. A m'i ce camsey dagu ka kaa. 17 Kaari hawji yaamo wo, kaŋ ga kalo naŋ! Takuba ma du a jase gaa, d'a kambe ŋwaari mwa gaa haray mo. A kamba ma suugu parkatak. A kambe ŋwaari mwa mo ma te kubay lip!

12

1 Rabbi sanni bangando kaŋ kaa Israyla boŋ neeya: Yaa no Rabbi ci, nga kaŋ na beeney salle, a na ganda mo sinji. A goono ga boro biya* te a ra haray. A ne: 2 Wa guna, ay ga naŋ Urusalima ma ciya haŋyaŋ hari kaŋ ga boro bugandi dumi kulu kaŋ goono g'a windi yaŋ din se. Yahuda mo ga nga wane taabo haŋ wongo kaŋ i ga te da Urusalima din ra. 3 A ga ciya mo, zaaro din ra, ay ga naŋ Urusalima ma ciya tondi kaŋ sambuyaŋ ga tin dumi kulu se. Wo kulu kaŋ g'a sambu ga du marayyaŋ laalo. Ndunnya dumey kulu mo ga margu a gaa. 4 Yaa no Rabbi ci: Han din hane, ay ga bari kulu kar da gartyaŋ, i afo kulu kaarukwa mo da follokomtaray. Amma ay ga laakal ye Yahuda dumo do haray, ay ga dumi cindey kulu bariyey kar da danawtaray. Yaadin no Rabbi ci. 5 Yahuda jine borey ga ne ngey biney ra: «Urusalima gorokoy no ga ti ay gaabo Rabbi Kundeykoyo i Irikoyo do.» 6 Zaaro din ra ay ga naŋ Yahuda jine borey ma ciya sanda taasa kaŋ to da danj'izeyaŋ tuuri patarmi yaŋ ra, sanda danji yulbe bokoyaŋ ra. I ga dumi cindey kulu kaŋ goono g'i windi ŋwa, kambu ŋwaaro da kambu wow haray. Urusalima borey mo ga ye ka goro ngey nango ra Urusalima ra. 7 Rabbi ga sintin ka Yahudiya kawyey faaba, zama Dawda kunda darza da Urusalima gorokoy darza ma si beeri ka fooma Yahudiya boŋ. 8 Zaaro din ra Rabbi ga te koray Urusalima gorokoy se, hala baa boro kaŋ sinda gaabi ga hima sanda Dawda cine. Dawda kunda mo ga hima Irikoy i jine, sanda Rabbi malayka cine no. 9 A ga ciya mo, han din hane, ay ga ceeci ay ma dumi kulu kaŋ ga kande Urusalima gaa wongu halaci. 10 Ay ga gomni nda ŋwaarayyaŋ Biya zumandi Dawda kunda boŋ da Urusalima gorokoy mo boŋ. I ga ay kaŋ i gooru din guna, i ma bu baray te a se mo, sanda mate kaŋ cine boro ga bu baray te nga ize follonka se. A ga dooru i gaa mo, sanda mate kaŋ cine boro bine ga sara ize hay-jine buuyaŋ se. 11 Zaaro din ra i ga bu hẽeni beeri te Urusalima ra, sanda Hadad-Rimmon wano cine Mejiddo gooro ra. 12 Laabo ga bu hẽeni te, almayaali kulu waani-waani: Dawda almayaaley kuray fo, i wandey waani; Natan kunda almayaaley kuray fo, i wandey waani; 13 Lawi dumo almayaaley kuray fo, i wandey waani; Simeyon dumo almayaaley kuray fo, i wandey waani; 14 dumey kulu kaŋ cindi, almayaali kulu waani-waani, i wandey mo kuray fo.

13

1 Zaaro din ra no i ga hari-mo feeri Dawda kunda da Urusalima gorokoy se, zunubi da hananyaŋ-jaŋay sabbay se. 2 A ga ciya mo han din, ay ga toorey maayey tuusu ka kaa laabo ra. I si ye ka fongu i gaa koyne. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Annabey da follay laalo kulu mo, ay g'i kaa laabo ra. 3 A ga ciya mo, da hala hõ boro fo ga annabitaray te, saaya din a baabo d'a nyaŋo kaŋ n'a hay ga ne a se: «Ni si tonton ka funa, zama ni goono ga tangariyaŋ ci Rabbi maa ra.» Kal a baabo d'a nyaŋo kaŋ n'a hay din g'a gooru ka teeley fun waati kaŋ a na annabitaray te. 4 A ga ciya mo, zaaro din ra, haawi ga annabey fo kulu di, waato kaŋ a ga nga bangando kaa taray ka nga annabitara te. I si ye ka bankaaray hamnikoy daŋ mo zama ngey ma borey halli. 5 Amma a ga ne: «Ay wo manti annabi no, ay ya alfari no. I n'ay daŋ taabi goy ra za ay go zanka.» 6 Boro fo ga ne a se: «Day, ifo ga ti dolley wo kaŋ go ni kambey gaa sabaabu?» Saaya din nga mo ga tu ka ne: «Woodin yaŋ, i n'ay maray no ay baakoy kwaara.» 7 Ya nin takuba, ma mo hay ka gaaba nd'ay Kurukwa, Bora kaŋ ay cale no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ma Kurukwa kar, feejey mo ga say-say, Ay g'ay kambe

bare mo ka gaaba nda feej'izey. 8 A ga ciya mo, laabo kulu ra kanandi hinka no ga halaci ka ban pat, Amma i ga ihinzanta naŋ a ra. Yaadin no Rabbi ci. 9 Kanandi hinzanta din mo, ay ga naŋ a ma gana danji ra. Ay m'i hanandi sanda mate kaŋ i ga nzarfu hanandi cine. Ay m'i deedandi sanda mate kaŋ i ga wura deedandi cine. I g'ay maa ce, ay mo ga maa i se; Ay ga ne: «Ay jama neeya!» Nga mo ga ne: «Rabbi ya ay Irikoyo no!»

14

1 Guna, Rabbi zaari fo go kaa, waato kaŋ i ga ni wongu arzaka fay-fay ni bindo ra. 2 Zama ay ga dumi cindey kulu margu i ma konda Urusalima gaa wongu. I ga birno ŋwa, i ma windey arzakey ku, i ma wayborey hasara. Gallo jara mo ga fatta ka koy tamtara ra, boro ciraariyaŋ kaŋ cindi mo si fay da gallo bo. 3 Gaa no Rabbi ga fatta ka wongu nda dumi cindey din, sanda mate kaŋ cine a te za waato tangami zaaro ra. 4 Zaaro din ra binde a cey ga kay Zeytun Tondo boŋ, kaŋ go Urusalima se wayna funay haray. Zeytun Tondo mo ga fay ihinka bindo ra za wayna funay ka koy wayna kaŋay haray, gooru beeri mo ga te i bindo ra. Tondo jara ga hibi ka koy azawa kambe haray, jara mo ga koy dandi kambe. 5 Araŋ ga zuru ay tondey gooro ra, zama tondi gooro ga to hala Azel. Daahir, araŋ ga zuru sanda mate kaŋ cine araŋ te laabu zinjiyaŋo se doŋ, Yahuda bonkoono Uzziya zamana ra. Rabbi ay Irikoyo mo ga kaa, nga nda nga hanantey kulu nga banda. 6 A ga ciya mo han din hane, kaari si te gumo, kala hargu da leemayaŋ. 7 Amma a ga ciya zaari folloŋ kaŋ Rabbi ga bay a gaa. Cin si no, zaari si no, amma wiciri kambo ra kaari ga te. 8 A ga ciya mo han din hane hari taji ga fatta Urusalima ra. Jara ga koy wayna funay haray teeko ra, jara mo ga koy wayna kaŋay haray teeko ra. Kaydiya gaa, jaw gaa, yaadin no a ga te. 9 Rabbi mo ga ciya bonkooni ndunnya kulu boŋ. Zaari woodin ra Rabbi folloŋ no ga bara, a maa mo afo no. 10 Laabo kulu mo ga ciya sanda Gooru Beero, za Geba gaa kal a ma koy Rimmon, Urusalima dandi kambe haray. Gallo mo ga tun ka goro nga nango ra, za Benyamin Meyo gaa kal a ma koy Me Cimanta gaa, ka koy Lokota Meyo gaa. Koyne, za Hananeyel Cinari Kuuko gaa kal a ma koy bonkoono reyzin* hari kankamyaŋo do. 11 Borey ga goro a ra. Laaliyaŋ kulu si cindi koyne, amma Urusalima ga goro baani samay. 12 Balaaw neeya kaŋ Rabbi ga dumi cindey kulu kar d'a, ngey kaŋ yaŋ na wongu te da Urusalima: i hamey ga fumbu za i goono ga kay, i moy ga fumbu ngey gurbey ra, i deeney mo ga fumbu i meyey ra. 13 A ga ciya mo zaaro din ra, gartyaŋ bambata ga fun Rabbi do k'i di. I afo kulu mo ga nga gorokasin kambe di, a kambe mo ga tun ka yanje nda nga gorokasino. 14 Yahuda mo ga wongu te Urusalima ra. I ga dumi kulu kaŋ goono g'a windi din arzakey margu-margu: wura da nzarfu da bankaaray boobo. 15 Yaadin cine mo no balaaw kaŋ ga kaŋ bari, da alambaana, da yo, da farkay, da alman beeri kulu boŋ kaŋ go no wongu gata din ra. 16 A ga ciya mo, boro kulu kaŋ cindi dumey kulu kaŋ na Urusalima wongu yaŋ ra, i ga soobay ka ziji jiiri ka koy jiiri zama ngey ma sududu Koy Beero se, Rabbi Kundeykoyo no, ngey ma tandey bato mo haggoy. 17 A ga ciya mo koyne, ndunnya almayaaley kulu ra, i kulu kaŋ si kaaru ka koy Urusalima zama ngey ma sududuyaŋ te Koy Beero se, Rabbi Kundeykoyo nooya, i si beene hari te dumey din boŋ. 18 Da Misira almayaaley mana kaaru ka kaa, hari si kaa i se. Balaaw mo ga bara kaŋ Rabbi ga te dumi kulu se kaŋ yaŋ mana ziji ka koy zama ngey ma tandey bato haggoy. 19 Woodin no i ga ciiti Misira boŋ, da dumi cindey kulu mo kaŋ yaŋ mana ziji ka koy zama ngey ma tandey bato haggoy. 20 Zaari woodin ra i ga hantum bari londiyaŋ gaa ka ne: «HANANTE NO RABBI SE.» Rabbi windo kusey mo ga hanan danga sargay feema jine taasayaŋ. 21 Oho, Urusalima ra da Yahuda ra kusu kulu ga ciya hanante Rabbi Kundeykoyo se. Sargay teekoy kulu mo ga kaa ka sambu i ra ka hina i ra mo. Han din hane mo i si neerako kulu gar Rabbi Kundeykoyo windo ra.

MAL
1
1 Rabbi sanno kaŋ kaa Malaci do Israyla* se, a feerijo neeya: 2 Rabbi ne: «Ay ga ba araŋ.» Amma araŋ ne: «Man no ni ga ba iri, binde?» Rabbi ne: «To, Isuwa manti Yakuba beere no? Kulu nda yaadin ay ba Yakuba, 3 amma ay konna Isuwa. Ay n'a tondi kuukey mo ciya koonu. A tubo mo, ay n'a no saajo zoŋey se.» 4 Baa day kaŋ Edom ne: «Iri na goobu haŋ amma iri ga ye k'iri kurmey cina.» Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: «I ga cina, amma ay g'a zeeri. Borey ga ne i se laala laabu, da boroyaŋ kaŋ Rabbi futu i se hal abada.» 5 Araŋ moy ga di, araŋ ma ne mo: «I ma Rabbi beerandi hal a ma bisa baa Israyla laabo hirro me.» 6 Ize ga nga baaba beerandi, tam mo ga nga koyo beerandi. Da binde ay wo baaba no, man ay beera? Wala d'ay ya tamey koy no, man ay gaakuro? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo go ga ne araŋ se, ya araŋ alfagey, kaŋ yaŋ goono ga donda ay maa! Amma araŋ go ga ne: «Man gaa binde no iri donda ni maa?» 7 To, zama araŋ goono ga ŋwaari ziibo salle ay sargay feema boŋ, araŋ ga ne mo: «Man gaa no iri na ni ziibandi?» To, nga ga ti waati kaŋ cine araŋ ga ne: «Rabbi taablo ya dondayaŋ hari no.» 8 Alwaati kaŋ araŋ ga hay fo danaw salle sargay se, haba! manti hari laalo no bo? Waati kaŋ araŋ ga fanakey da zaŋaykomey salle, haba! woodin manti hay fo laalo no bo? Doŋ, ma konda woodin sohõ ka no ni mayraykoyo se ka di hal a ga maa ni kaani! A ga ni ta mo, wala? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 9 Sohõ binde, ay g'araŋ ŋwaaray, wa Irikoy gomno ceeci, zama a ma bakar iri se. Amma da _sargay|_ woodin dumi go araŋ kambe ra, a ga boro fo ta araŋ ra, wala? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 10 Doŋ day da baa boro folloŋ go no araŋ game ra kaŋ ga Irikoy fuwo windi meyey daabu, hal araŋ ma si ye ka danji diyandi ay sargay feema boŋ yaamo! Ay si maa araŋ kaani, ay si sargay mo ta araŋ kambey ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 11 Zama za wayna funyaŋ ka koy hal a kaŋyaŋ, ay maa ga ciya ibeeri dumi cindey game ra. Nangu kulu mo i ga dugu nda sargay hanante salle ay maa se. Zama ay maa ga ciya ibeeri dumi cindey game ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 12 Amma araŋ n'a ciya fanta hari, mate kaŋ araŋ goono ga ne: «Rabbi taablo ciya ziibi hari. A nafa mo, kaŋ ga ti a ŋwaaro nooya, ciya dondayaŋ hari.» 13 Koyne, araŋ ne: «A go, taabi woofo dumi no woone?» Araŋ na niine ceeri mo a se. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Koyne, araŋ kande hayey kaŋ araŋ kom da gaabi, da alman kaŋ ga simbar, da zaŋaykom. Woodin dumi yaŋ no araŋ goono ga kande sargay. Ay ga woodin yaŋ ta araŋ kambey ra, wala? Yaadin no Rabbi ci. 14 Amma laalante no hiila teeko, bora kaŋ alman aru go a se a kuro ra, amma a sarti banayaŋ se a ma kande hari kaŋ gonda laru k'a sarga* Koy Beero se. Zama ay ya Bonkooni kaŋ ga beeri no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay maa mo humburkumay hari no dumi cindey game ra.
2
1 Sohõ binde, ya araŋ alfagey, lordi woone, araŋ gaa no a go: 2 Hala day araŋ si maa, wala mo d'araŋ s'a daŋ araŋ biney ra k'ay maa beerandi, kala ay ma laaliyaŋ zumandi araŋ boŋ. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay m'araŋ albarkey laali. Oho, hala ay jin k'i laali zaati, zama araŋ man'a daŋ araŋ biney ra. 3 A go, ay ga deeni araŋ izey gaa, ay ma alman motto tuusu araŋ moydumey gaa, danga araŋ batey almaney mottey nooya. Araŋ da alman mottey mo, i g'araŋ ku ka konda care banda. 4 Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ka lordo din zumandi araŋ se, zama ay sappa ma goro Lawi banda. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 5 Ay alkawlo go a banda doŋ, fundi nda baani alkawli no. Ay n'a no a se zama a ma humburu ay. A humburu ay mo waato, a di ay maa ya dambara hari no mo. 6 Cimi dondonandiyaŋ goro a meyo ra doŋ, i mana adilitaray-jaŋay gar mo a meyo ra. A dira ay banda laakal kanay da adilitaray ra, hal a na boro boobo bare i ma fay da goy laalo. 7 Zama a ga hima alfaga* meyo ma bayray haggoy, boro ma asariya* ceeci mo a meyo ra, zama nga wo Rabbi Kundeykoyo diya no. 8 Amma araŋ wo, araŋ kamba ka fonda taŋ. Araŋ naŋ boro boobo ma kati ka asariya ganayaŋ taŋ, araŋ na Lawi sappa ziibandi mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 9 Woodin sabbay se no ay mo n'araŋ ye ka ciya konnari hari nda kaynayaŋ hari jama kulu jine, za kaŋ araŋ mana ay fondey haggoy, amma araŋ na baar'a-baar'a te asariya ciine ra. 10 Manti iri kulu baaba folloŋ bo? Manti Irikoy folloŋ no k'iri taka? Ifo se no binde kaŋ iri goono ga amaana ŋwaayaŋ goy te, boro fo kulu nda nga nya-izo, iri goono g'iri kaayey sappa sara? 11 Yahuda na amaana ŋwaari goy te, i na fanta hari goy te Israyla nda Urusalima* ra mo. Zama Yahuda na haya kaŋ ga hanan kaŋ Rabbi ga ba din ziibandi, a na ize way kaŋ gonda de-koy* fo hiiji. 12 Boro kaŋ na woodin te, boro

kulu kaŋ no, Rabbi ma tuusu ka kaa Yahuda kunda ra. Bora din dumi ma si cindi baa d'a na sargay salle Rabbi Kundeykoyo se. 13 Woone mo koyne araŋ go ga te: araŋ go ga Rabbi feema daabu nda mo mundi, da hẽeni, da bine jisiyaŋ, hal a si ye ka sargayey saal koyne. A s'i ta mo da bine yadda araŋ kambe ra. 14 Amma araŋ go ga ne: «Ifo se no?» To, zama a go, Rabbi ciya seeda nin da ni zankataray wando game ra, nga kaŋ ni n'a amaana ŋwa, baa kaŋ a go, ni gorokasin no, ni alkawli wande. 15 Manti a na alboro nda wayboro ciya afolloŋ gaaham da biya* baafuna ra? Mate nooya? Manti Rabbi goono ga banda ceeci kaŋ ga nga gana bo? Woodin sabbay se, wa haggoy d'araŋ bine, boro kulu ma si nga zankataray wando amaana ŋwa. 16 Zama ay konna hiijay wiyaŋ, Rabbi, Israyla Irikoyo ne, ay konna mo bora kaŋ ciya toonyante. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Woodin sabbay se, wa haggoy d'araŋ bine, araŋ ma si amaana ŋwa. 17 Araŋ na Rabbi fargandi nd'araŋ sanni-sanney. Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri n'a fargandi?» To, zama araŋ ne goy laalo teeko kulu ga boori Rabbi diyaŋ gaa, a ga maa i kaani mo. Wala binde kaŋ araŋ go ga ne: «Man no Irikoyo kaŋ ga cimi ciiti te din go?»

3

1 Guna, ay g'ay diya donton, a ga fonda soola mo ay jine. Rabbi mo, kaŋ araŋ goono ga ceeci, sahãadin a ga kaa nga fuwo kaŋ i ga sududu a se ra. Nga kaŋ ti alkawli diya kaŋ araŋ ga maa a kaani gumo, guna a ga kaa. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 2 Amma may no ga hin a kaayaŋ zaaro? May no ga hin ka kay mo waati kaŋ a ga bangay? Zama a ga hima zam danji cine, da nyunako saafun mo. 3 A ga goro mo ka hanandi sanda mate kaŋ wura zam ga nzarfu hanandi cine. A ga Lawi izey hanandi no. A g'i hanandi sanda wura nda nzarfu cine, hal i ma sargayyaŋ salle Rabbi se adilitaray ra. 4 Waati din gaa no Yahuda sargayey da Urusalima* waney ga ciya hari kaano Rabbi se, sanda waato jirbey ra da za doŋ jiirey cine. 5 Ay ga kaa araŋ gaa ciiti teeyaŋ sabbay se. Ay ga waasu ka ciya seeda ziimey, da zina-teerey, da ngey kaŋ yaŋ ga ze da tangari, da ngey kaŋ yaŋ ga goy-ize zamba i alhakko sanni do haray din boŋ. Ngey nda borey mo kaŋ yaŋ goono ga wayboro kaŋ kurnye bu, da alatuumey kankam, i goono ga ce-yaw ganji haŋ kaŋ a hima ka du, i mana humburu ay mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 6 Zama ay wo, Rabbi, ay si barmay bo. Woodin se no, ya araŋ Yakuba izey, i mana araŋ halaci. 7 Za araŋ kaayey gaa no araŋ kamba k'ay hin sanney taŋ, araŋ man'i haggoy mo. Wa bare ka ye ka kaa ay do, ay mo ga ye araŋ do. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Amma araŋ go ga ne: «Mate no iri ga te ka ye ka kaa d'a?» 8 To, boro ga Irikoy kom, wala? Amma araŋ wo, araŋ goono g'ay kom. Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri na ni kom, binde?» To, zakkey da sargayey do haray no. 9 Araŋ ya laali hariyaŋ no zama araŋ, dumo wo kulu, araŋ goono g'ay kom. 10 Wa kande zakka kulu jisiyaŋ nango ra, zama i ma du ŋwaari ay windo ra. Araŋ m'ay si yaadin cine sohõ, ka di hal ay si beene daabirjey fiti araŋ se, ya albarka gusam araŋ se hal i ma jaŋ nangu kaŋ i g'a ta. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 11 Ay ga deeni mo aŋwaara gaa araŋ sabbay se, a ma s'araŋ laabo nafa halaci. Tuuri-nya mo si nga izey zama za a ninyaŋ waate mana to fari ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 12 Dumi cindey kulu mo ga ne araŋ se bine-kaani-koyyaŋ, zama araŋ ga ciya laabu gaakurante. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 13 Rabbi Kundeykoyo ne: «Araŋ gaaba nd'ay da sanni yaamoyaŋ.» Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri salaŋ ka gaaba nda nin?» 14 To, za kaŋ araŋ ne: «Yaamo no boro ma may Irikoy se. Ifo ga ti a nafa binde iri se iri m'a lordey gana, iri ma dira Rabbi Kundeykoyo jine da bu hẽeni hasaraw? 15 Sohõ binde, iri ga ne boŋbeeraykoyey se bine-kaani-koyyaŋ no. Oho, ngey kaŋ yaŋ goono ga goy laalo te mo, ngey no ka tonton. Oho, i ga Irikoy si, i ga yana mo.» 16 Waato din gaa ngey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi salaŋ care se, Rabbi mo na hanga jeeri ka maa, kal i na fonguyaŋ tira hantum a jine, borey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi, da ngey kaŋ yaŋ g'a maa beerandi din mo se. 17 Rabbi Kundeykoyo ne: I ga ciya ay wane yaŋ, zaaro kaŋ ra ay g'i soola i ma ciya ay jisiri darzante. Ay g'i haggoy mo, sanda mate kaŋ cine boro ga nga ize kaŋ ga may a se haggoy. 18 Waati din gaa araŋ ga ye ka bay fayanka kaŋ go adilante* da boro laalo game ra, danga boro kaŋ ga may Irikoy se da boro kaŋ si may a se game ra nooya.

MAT
1
1 Yesu Almasihu kaajo tira neeya, Dawda izo, Ibrahim ize. 2 Ibrahim na Isaka hay, Isaka mo na
Yakuba hay, Yakuba na Yahuda nda nga nya-izey hay, 3 Yahuda na Farisa nda Zera hay Tamar gaa,
Farisa mo na Hezron hay, Hezron na Arama hay, 4 Arama na Aminadab hay, Aminadab na Nason
hay, Nason na Salmon hay, 5 Salmon na Buwaza hay Rahab gaa, Buwaza na Obida hay Ruta gaa,
Obida na Yasse hay, 6 Yasse mo na Bonkoono Dawda hay. Dawda mo na Suleymanu hay Uriya
wande zeena gaa, 7 Suleymanu mo na Rehobowam hay, Rehobowam na Abiya hay, Abiya na Asa
hay, 8 Asa na Yehosafat hay, Yehosafat mo na Yoram hay, Yoram na Uzziya hay, 9 Uzziya na Yotam
hay, Yotam na Ahaz hay, Ahaz na Hezeciya hay, 10 Hezeciya na Manasse hay, Manasse na Amon
hay, Amon na Yosiya hay, 11 Yosiya na Yekoniya nda nga nya-izey hay dira ka koy Babila* yaŋo
alwaato ra. 12 Dira ka koy Babila banda, Yekoniya na Salitila hay, Salitila na Zerubabel hay, 13
Zerubabel na Abihud hay, Abihud na Eliyacim hay, Eliyacim na Azura hay, 14 Azura na Zadok hay,
Zadok na Ahima hay, Ahima na Aliyuda hay, 15 Aliyuda na Eliyezar hay, Eliyezar na Mattana hay,
Mattana na Yakuba hay, 16 Yakuba na Yusufu, Maryama kurnyo, hay, Maryama kaŋ gaa i na Yesu,
kaŋ se i ga ne Almasihu, hay. 17 Kaayey kulu za Ibrahim gaa ka koy Dawda gaa, iway cindi taaci
no. Dawda gaa ka koy Babila koyyaŋ diraw, nga mo iway cindi taaci no. Babila koyyaŋ diraw
banda mo ka kaa Almasihu gaa, kaay way cindi taaci no. 18 Mate kaŋ Yesu Almasihu hayyaŋo bara
nd'a neeya: alwaato kaŋ i na hiijay alkawlo te a nyaŋo Maryama nda Yusufu game ra, za i mana care
kubay jina, i na Maryama gar da gunde Biya* Hanna do. 19 A kurnyo Yusufu binde, zama nga wo
boro adili no, a si ba nga m'a daŋ batama, a miila nga m'a taŋ tuguyaŋ ra. 20 Amma za a goono ga
woodin fongu nga bina ra, kal Rabbi* malayka bangay a se hindiri ra ka ne a se: «Yusufu, Dawda
izo, ma si humburu Maryama hiija, naŋ a ma ciya ni wande, zama izo kaŋ go a gunda ra din, Biya
Hanno do wane no. 21 A ga ize aru hay, ni g'a maa daŋ Yesu mo, zama nga no ga nga borey faaba i
zunubey gaa.» 22 Woodin kulu mo, a ciya no zama i ma Rabbi sanno kaŋ a ci annabi* do din
toonandi kaŋ ne: 23 «Guna, wandiyo ga te gunde, a ga ize aru hay mo, i g'a maa daŋ Immanuwel,»
(danga, Irikoy go iri game ra nooya.) 24 Yusufu tun nga jirbo gaa ka te sanda mate kaŋ cine Rabbi
malayka na nga lordi* nd'a. A na nga wando sambu. 25 Amma a man'a bay wayboro, kal a na izo
hay. A n'a maa daŋ Yesu.
2
1 I go no kala alwaato kaŋ i na Yesu hay Baytlahami, Yahudiya* laabu wane ra, Hirodus* koytaray
zamana ra, nga no, seeku fooyaŋ fun wayna funay haray ka kaa Urusalima*, ka ne: 2 «Man gaa no
Yahudancey bonkoono kaŋ i hay din go? Zama iri di a handariya wayna funay haray, iri kaa mo
zama iri ma sududu a se.» 3 Waato kaŋ Bonkoono Hirodus maa woodin, a laakal tun, nga nda
Urusalima kulu nga banda. 4 Gaa no, a na alfaga* beerey da asariya* dondonandikoy kulu margu
kaŋ yaŋ go jama ra, k'i hã nango kaŋ i ga Almasihu hay. 5 I ne a se: «Baytlahami no, Yahudiya
laabu ra wano, zama yaadin no annabo hantum ka ne: 6 ‹Ni mo, Baytlahami, Yahudiya laabu, ni
manti koda bo baa kayna Yahudiya laabu koyey ra. Zama ni ra no mayraykoyo ga fatta kaŋ ga ciya
ay jama Israyla* kuruko.› » 7 Alwaato din binde Hirodus na seekoy din ce tuguyaŋ ra, ka baaro
ceeci i do laakal gaa waati kaŋ cine no handariya bangay. 8 A n'i donton mo i ma koy Baytlahami,
ka ne: «Wa koy. Araŋ ma zanka din baaru ceeci nda laakal. Waati kaŋ araŋ du a mo, araŋ ma ye ka
kande ay se baaro, zama ay mo ma koy ka somb'a se.» 9 Ngey mo, kaŋ i maa bonkoono sanno din, i
koy. Handariya mo kaŋ i di wayna funay haray go ga koy i jine, kal a kaa ka kay nango kaŋ koociya
go boŋ do. 10 Waato kaŋ i di handariya, i te farhã da bine kaani gumo. 11 I furo fuwo ra mo, i di
koociya, nga nda nga nya Maryama. I ye ganda ka sududu a se. I na ngey arzakey feeri ka nooyaŋey
salle a se: wura da lubban* da zawul*. 12 Waato kaŋ i du bayrandiyaŋ Irikoy do hindiri ra i ma si ye
Hirodus do, i tun ka fondo fo gana kala ngey laabo ra. 13 Waato kaŋ i dira, kala Irikoy malayka* fo
bangay Yusufu se hindiri ra, ka ne: «Tun ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka zuru nd'ey ka koy
Misira* ra. Ma goro noodin hal ay ma ci ni se. Zama Hirodus ga ba nga ma koociya ceeci zama nga
m'a halaci se.» 14 A tun mo ka koociya da nga nyaŋo sambu cin ra ka koy Misira laabo ra. 15 A
goro noodin kala Hirodus buuyaŋ, zama i ma haŋ kaŋ Rabbi ci annabi do toonandi, kaŋ ne: «Ay n'ay
izo ce a ma fun Misira laabo ra.» 16 Alwaato din za kaŋ Hirodus di kaŋ seekoy din na nga hahaara,

a dukur gumo. A donton ka zanka alborey kulu wi kaŋ go Baytlahami ra, hal a laabo me kulu, za jiiri hinka ize ka kaa ganda, jirbey lasaabuyaŋ boŋ kaŋ a ceeci nda laakal seekoy do. 17 Han din hane no i na haya kaŋ i ci annabi Irimiya do toonandi, kaŋ ne: 18 «I maa jinde fo Rama ra, hẽeni nda baray bambata. Rahila* goono ga hẽ nga izey sabbay se, a wangu nda yaamaryaŋ, zama i si no.» 19 Amma alwaato kaŋ Hirodus bu, kala Rabbi malayka bangay Yusufu se koyne Misira laabo ra ka ne: 20 «Tun ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka koy Israyla laabo ra, zama borey kaŋ yaŋ goono ga koociya fundo ceeci ngey m'a halaci din bu.» 21 A tun mo, ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka kaa Israyla laabo ra. 22 Amma waato kaŋ a maa Arkalawus na nga baabo Hirodus tubu, a goono ga may Yahudiya laabo ra, a humburu noodin koyyaŋ. A binde du bayrandiyaŋ Irikoy do hindiri ra, kal a kamba ka koy Galili* ra. 23 A kaa ka goro kwaara fo ra kaŋ se i ga ne Nazara, zama i ma haŋ kaŋ i ci annabey me ra toonandi, kaŋ i ne: «I ga ne a se Nazara boro.»

3

1 Jirbey din ra no Yohanna baptisma teekwa kaa. A goono ga waazu Yahudiya ganjo ra, 2 ka ne: «Araŋ ma tuubi, zama beene* koytara maan. 3 Zama nga no ga ti boro kaŋ i n'a ciine te annabi Isaya me ra, kaŋ ne: ‹Boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra jinda go ga ne: Wa Rabbi fonda soola, w'a fondayzey sasabandi.› » 4 Yohanna bumbo, a bankaara yo hamni no i n'a kay d'a. A goono ga guddu nda kuuru nga canta gaa. A ŋwaaro mo ga ti do-ize da ganjo ra yu. 5 Alwaato din no Urusalima borey da Yahudiya laabo borey kulu da borey kulu kaŋ go Urdun* windanta fatta ka kaa a do. 6 I goono ga ngey zunubey ci. A te i se baptisma* Urdun isa ra mo. 7 Amma waato kaŋ a di Farisi* fonda borey da Sadusi* fonda borey iboobo goono ga kaa naŋ kaŋ a goono ga baptisma te, kala Yohanna ne i se: «Araŋ wo gazama izey! May no k'araŋ kaseeti ka ne araŋ ma zuru bona kaŋ goono ga kaa se? 8 Araŋ ma te-goy cabe kaŋ ga saba nda tuubiyaŋ. 9 Araŋ ma si tammahã araŋ biney ra, way: Ibrahim ga te iri se baaba. Zama ay ga ne araŋ se: Irikoy gonda hina kaŋ ga izeyaŋ kaa Ibrahim se baa tondey wo gaa. 10 Baa sohõ i na deesi dake tuurey tiksey gaa. Yaadin gaa, tuuri kulu kaŋ siino ga ize hanno hay, i g'a wi k'a catu danji ra. 11 Ay wo, hari no ay goono ga baptisma te d'a araŋ se, tuubiyaŋ sabbay se. Amma bora kaŋ ga kaa ay banda din, a ga bisa ay dabari. Ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra. Nga no ga baptisma te araŋ se da Biya Hanno da danji mo. 12 A fando go a kambe ra. A ga nga karayaŋ nango hanandi hal a ma boori, ka nga alkama margu ka daŋ barma ra, amma a ga duwo ton da danji kaŋ i si hin ka wi.» 13 Alwaato din Yesu tun Galili ka koy Urdun Yohanna do, zama nga ma du baptisma a do. 14 Amma Yohanna ga ba nga ma wangu a se. A ne: «Ay no ga hima ay ma du baptisma ni do, ni mo go ga kaa ay do, wala?» 15 Amma Yesu tu ka ne a se: «Ni m'a ta sohõ. Zama yaadin no a ga hima iri se iri ma adilitaray kulu toonandi nd'a.» Alwaato din gaa no Yohanna yadda. 16 Yesu mo, waato kaŋ i na baptisma te a se, a fatta nda waasi haro ra. Guna mo, beena feeri, a di Irikoy Biya mo go ga zumbu sanda koloŋay cine, a goono ga kaa nga boŋ. 17 Jinde fo mo fun beena ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba, nga kaŋ ay ga maa a kaani gumo.»

4

1 Alwaato din binde kala Biya konda Yesu ganjo ra zama Iblisi ma du k'a si. 2 Waato kaŋ a mehaw* zaari waytaaci da cin waytaaci, gaa no a maa haray. 3 Siikwa kaa a do mo ka ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ci tondey wo se i ma bare ka te buuru.» 4 Amma Yesu tu ka ne: «I n'a hantum ka ne: ‹Manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo, amma da sanni kulu kaŋ ga fun Irikoy meyo ra.› » 5 Alwaato din gaa no Iblisi* kond'a hala birni* hananta ra, k'a kayandi Irikoy* windo gar'izo boŋ beene. 6 A ne a se mo: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ni boŋ taŋ ganda, zama i n'a hantum ka ne: ‹A ga lordi no nga malaykey se ni boŋ, i ga ni tambe ngey kambey ra mo, zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa.› » 7 Yesu ne a se: «I n'a hantum koyne ka ne: ‹Ni ma si Rabbi ni Irikoyo si.› » 8 Iblisi ye ka kond'a tondi kuuku fo boŋ koyne, ka ndunnya kulu koytarayey da ngey darza cab'a se. 9 A ne Yesu se: «Woone yaŋ kulu ay g'i no ni se, da ni ga ye ganda ka sududu ay se.» 10 Alwaato din gaa no Yesu tu ka ne a se: «Koy, gana ay se, ya Saytan*! Zama i n'a hantum ka ne: ‹Ma sududu Rabbi ni Irikoyo se, nga hinne se mo no ni ga may.› » 11 Kala Iblisi fay d'a. Guna mo, malaykey kaa ka Yesu saajaw. 12 Waato kaŋ Yesu maa i na Yohanna daŋ kasu, nga mo kamba ka koy Galili. 13 Kaŋ a fay da Nazara, a kaa ka goro Kafarnahum, kaŋ go teeko me gaa, Zabluna da Naftali laabu me ra, 14 zama haŋ kaŋ annabi Isaya ci ma to kaŋ ne: 15 «Zabluna laabu nda Naftali laabu, Teeko

fonda gaa, Urdun daŋanta, Galili, dumi cindey wano: 16 Borey kaŋ yaŋ goono ga goro kubay ra di kaari bambata! Borey kaŋ yaŋ go buuyaŋ biya laabo ra da goray, i boŋ no kaari bangay.» 17 Za waato din no Yesu sintin ka waazu ka ne: «Araŋ ma tuubi, zama beene koytara maan.» 18 Kaŋ Yesu goono ga windi noodin Galili teeko me gaa, kal a di nya ize hinka, Siman kaŋ se i ga ne Bitros, da Andarawos, kaŋ ga ti a kayne. I goono ga taaru catu teeko ra, zama sorkoyaŋ no. 19 Yesu ne i se: «W'ay gana, ay mo g'araŋ ciya borey sorkoyaŋ.» 20 Sahãadin-sahãadin i na taarey naŋ ka Yesu gana. 21 A to ka bisa noodin mo, kal a di nya ize hinka koyne, Yakuba Zabadi izo, da nga kayno Yohanna. I go hi ra ngey baabo Zabadi banda ka ngey taarey hanse. Yesu n'i ce. 22 Sahãadin-sahãadin i na hiyo da ngey baabo naŋ, k'a gana. 23 Yesu goono ga windi Galili ra. A goono ga dondonandi i diina marga* fuwey ra. A goono ga koytaray Baaru Hanna waazu, ka doorikom dumi kulu da jantekom kulu no baani borey game ra. 24 A baaro koy Suriya laabo kulu ra. I kand'a se doorikomey kulu, da borey kaŋ yaŋ goono ga taabi da doora-doora waani-waani da gurzugay, da follay* tamey da follokomey, da yeenikooney. A n'i kulu no baani. 25 Borey marga bambata n'a gana za Galili da Dikabolis da Urusalima da Yahudiya da Urdun daŋanta mo.

5

1 Alwaato kaŋ Yesu di borey marga, a kaaru tondo boŋ. Kaŋ a goro binde, a talibey kaa a do. 2 A na nga me feeri k'i dondonandi ka ne: 3 «Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ mana ngey boŋ lasaabu hala ngey to hay fo, Zama beene koytara ya i wane no. 4 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ gonda bine saray, Zama i ga bakar i se. 5 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga lalabu, Zama i ga ndunnya tubu. 6 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga ba adilitaray sanda ŋwa da haŋ cine, zama i g'i kungandi. 7 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga suuji cabe, Zama i ga du suuji. 8 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ biney ga hanan, Zama i ga di Irikoy. 9 Albarkanteyaŋ no sasabandikoy, Zama i ga ne i se Irikoy izeyaŋ. 10 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ i g'i gurzugandi adilitaray sabbay se, zama beene koytara i wane no. 11 Albarkanteyaŋ no araŋ, waati kaŋ i g'araŋ wow, i g'araŋ gurzugandi, tangari boŋ mo i g'araŋ maa ce da izefututaray kulu dumi, ay wo sabbay se. 12 Araŋ biney ma kaanu, araŋ ma farhã gumo, zama araŋ alhakku beero go beena ra. Zama yaadin cine no i na annabey kaŋ yaŋ n'araŋ jin din gurzugandi nd'a. 13 Araŋ no ga ti ndunnya ciiri, day da ciiri tar, ifo no i g'a hanse nd'a? Ne ka koy jine a sinda nafa kulu, kal i m'a furu, i m'a taamu borey ce taamey cire. 14 Araŋ no ga ti ndunnya annura. Kwaara kaŋ go tudu boŋ si tugu. 15 I si fitilla diyandi mo k'a daŋ cilla cire, kala taablo boŋ, hal a ma kaari borey kulu kaŋ yaŋ go fuwo ra se. 16 Yaadin no araŋ mo. Wa naŋ araŋ annura ma kaari borey jine, zama i ma di araŋ goy hanney, hal i m'araŋ Baabo kaŋ go beena ra beerandi. 17 Araŋ ma si tammahã hal ay kaa ka Tawretu* nda annabey sanney zeeri no bo. Ay mana kaa ay m'i zeeri se, amma ay m'i toonandi. 18 Cimi no ay go ga ci araŋ se: hala day beena nda ganda mana bisa, hay kulu no si daray Tawretu* ra, biir'ize folloŋ wala tomb'ize folloŋ, kala waati kaŋ hay kulu kubay. 19 Boro kulu mo kaŋ ga lordi kaŋ kayna d'i kulu daaru ka borey dondonandi yaadin, i ga ne a se boro kaŋ bisa ikulu kaynayaŋ beene koytara ra. Amma boro kulu kaŋ g'i te, ka borey dondonandi nd'ey, i ga ne a se ibeeri beene koytara ra. 20 Zama ay ga ne araŋ se: d'araŋ adilitara mana bisa asariya* dondonandikoy da Farisi fonda borey wano, yaadin gaa araŋ si furo beene koytara ra, baa kayna. 21 Araŋ maa i ne doŋ borey se: ‹Ni ma si boro wi. Boro kulu mo kaŋ na boro wi ga furo ciiti kataru ra.› 22 Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ ga te bine nga nya-ize se, a koy ga furo Yahudancey arkusey marga kataru ra. Boro kulu kaŋ ga ne nga nya-izo se saamo, nga mo ga furo marga ciiti kataru ra. Boro kulu kaŋ ga ne: ‹Nin, boro yaamo!› nga mo ga furo danji* bango ra. 23 Da mo ni goono ga ni sarga* salle sargay teeyaŋo do, noodin mo ni fongu nin da ni nya-izo game ra gonda hay fo, 24 kala ni ma ni sarga naŋ noodin sargay teeyaŋo do. Ni ma koy, nin da ni nya-izo ma saba jina, waato gaa ni ma kaa ka ni sarga salle. 25 Nin da ni yanjekaaro ma saba nda waasi, za araŋ go fonda boŋ. Zama ni yanjekaaro ma si ni no alkaali se, alkaali mo ma ni daŋ nga doogari kambe ra, nga mo ma ni daŋ kasu. 26 Haciika ay ga ne ni se: ni si fatta noodin kala da ni n'a kulu bana, baa su* si cindi ni gaa. 27 Araŋ maa i ne: ‹Ni ma si zina.› 28 Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ na wayboro guna hal a n'a miila, a n'a zina nga bina ra nooya. 29 Amma da ni kambe ŋwaari mwa ga ni to taali, m'a dagu k'a furu. Zama ni jare fo ma halaci, a bisa ni se i ma ni gaaham timmanta daŋ danji* bango ra. 30 Da mo ni kambe ŋwaaro ga ni to taali, m'a dumbu k'a furu. Zama dambe ni gaaham jare fo ma halaci, d'i m'a timmanta kulu daŋ danji bango ra. 31 I ne koyne: ‹Boro

kulu kaŋ ga nga wande fay, kal a m'a no hiijay fayyaŋ tira.› 32 Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ ga nga wande fay, da manti zina sabbay se no, kulu a n'a daŋ zina fonda ra nooya. Koyne, boro kulu kaŋ ga wayboro fayante hiiji, zina no a go ga te. 33 Woodin banda, araŋ maa i ne doŋ borey se: ‹Ni ma si ze da tangari, amma kala ni ma ni zeyaŋo toonandi Rabbi se.› 34 Amma ay ga ne araŋ se: araŋ ma si ze baa kayna. Hala beena boŋ zama Irikoy karga no, 35 wala ndunnya boŋ, zama a ce furkange no, wala mo da Urusalima, zama Hina-Kulu-Koyo kwaara no. 36 Ni ma si ze mo da ni boŋ, zama ni si hin ka baa ni gaa-hamni ize fo ye ibi wala ikwaaray. 37 Amma wa naŋ araŋ sanney ma ciya: Oho, oho da hã'a, hã'a. Hay kulu mo kaŋ bisa yaadin, Ilaala* do no a fun. 38 Araŋ maa i ne: ‹Mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana.› 39 Amma ay ga ne araŋ se: wa si kay ka yanje nda boro laalo. Amma boro kulu kaŋ na ni saŋ ni kambe ŋwaari garba gaa, m'afa mo bare a se. 40 Boro kaŋ ga ba nga ma konda nin ciiti do ka ni kwaay ta ni gaa, ma ni taafa mo taŋ a se. 41 Boro kulu kaŋ ga ni tilasandi mo ni ma koy kilometar fo, ma koy a banda hala ihinka. 42 Boro kaŋ na ni ŋwaaray mo, m'a no. Boro kaŋ ga ba nga ma garaw sambu ni gaa mo, ma si banda bare a se. 43 Araŋ maa i ne: ‹Ni ma ba ni gorokasin, day ni ma konna ni ibare.› 44 Amma ay ga ne araŋ se: araŋ ma ba araŋ ibarey. Araŋ ma gaara hanno te araŋ wowkoy se. Ngey kaŋ yaŋ ga wangu araŋ, araŋ ma te i se ihanno. Araŋ ma te adduwa araŋ taabandikoy se, kaŋ yaŋ goono g'araŋ gurzugandi, 45 zama araŋ ma ciya araŋ Baabo kaŋ go beena ra izeyaŋ. Zama a ga naŋ nga wayna ma fun boro hanney da boro laaley kulu se, a ga nga beene haro mo zumandi adilantey da ngey kaŋ yaŋ sinda adilitaray kulu se. 46 Zama nd'araŋ ga ba araŋ baakoy, yaadin gaa man gaa araŋ alhakko? Manti baa jangal taakoy mo ga woodin te? 47 Wala mo, d'araŋ nya-izey hinne no araŋ ga fo, yaadin gaa ifo no araŋ te kaŋ bisa boro cindey? Manti baa dumi cindey kulu mo ga woodin te bo? 48 Woodin sabbay se binde, wa ciya toonanteyaŋ sanda mate kaŋ araŋ Baabo kaŋ go beena ra ya toonante no.

6

1 Wa haggoy araŋ ma s'araŋ adilitaray te borey jine, zama i ma di se. Zama da yaadin no, kulu araŋ sinda alhakku fo araŋ Baabo kaŋ go beena ra do. 2 Waati kaŋ ni ga sargay* sarga mo, ma s'a fe, sanda mate kaŋ cine munaficey ga te i diina marga fuwey ra, da fondey gaa, zama borey ma di ngey k'i beerandi. Haciika ay ga ci araŋ se, i alhakko mo nooya. 3 Amma waati kaŋ ni ga sarga, ma si naŋ ni kambe wow ma bay haŋ kaŋ no ni kambe ŋwaaro goono ga te, 4 zama ni sarga ma ciya tuguyaŋ ra. Ni Baabo mo kaŋ goono ga di tuguyaŋ ra ga ni bana. 5 Waati kaŋ araŋ ga adduwa te mo, araŋ ma si te sanda mate kaŋ cine munaficey ga te, zama i ga ba ngey ma kay ka adduwa te i diina marga fuwey ra da fondey boŋ, zama borey ma di ngey. Cimi no ay ga ci araŋ se, i alhakko mo nooya. 6 Amma nin, waati kaŋ ni ga te adduwa, ma furo ni fu-izo ra ka meyo daabu. Ma ni adduwa te ni Baabo kaŋ go tugante gaa. Ni Baabo kaŋ go tugante mo ga ni bana. 7 Amma waati kaŋ araŋ ga adduwa te, wa s'a te da ci-ka-yaara boobo, danga mate kaŋ cine dumi cindey ga te. Zama i ga tammahã hala ngey sanni booba gaa no Irikoy ga maa ngey se. 8 Araŋ ma si ciya sanda i cine bo. Zama araŋ Baabo ga bay hari kaŋ araŋ ga ba, za araŋ man'a ŋwaaray. 9 Woodin se binde, d'araŋ ga te adduwa, araŋ ma ne: Ya iri Baabo kaŋ go beena ra, Ni maa ma ciya ihanna. 10 Ni koytara ma kaa. Mate kaŋ cine i ga ni miila te beena ra, I m'a te neewo mo ndunnya ra. 11 M'iri no hunkuna ŋwaari, 12 M'iri garaw-garawey yaafa iri se, Sanda mate kaŋ cine iri mo g'iri garawkooney yaafa nd'a. 13 Ma si konda iri siyaŋ do, Amma m'iri faaba k'iri wa da Izefuto. Zama koytaray da dabari nda darza, Ni wane yaŋ no hal abada abadin. Amin. 14 Zama d'araŋ ga borey yaafa nda ngey taaley, yaadin gaa no araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo g'araŋ yaafa nd'araŋ taaley. 15 Amma d'araŋ si borey taaley yaafa i se, araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo si araŋ yaafa nd'araŋ taaley. 16 Waati kaŋ araŋ ga mehaw mo, araŋ ma si mo-kura haw, sanda mate kaŋ cine munaficey ga te. Zama i ga ngey moydumey hasara no, zama borey ma di kaŋ ngey goono ga mehaw. Cimi no ay ga ci araŋ se: i alhakko mo nooya. 17 Amma nin, waati kaŋ ni ga mehaw, ma ji tuusu ni boŋo gaa, ma ni moyduma nyun, 18 zama ni ma si bangay borey gaa kaŋ ni goono ga mehaw, kala ni Baabo se hinne kaŋ go tuguyaŋ ra. A ga di. Ni Baabo kaŋ go tuguyaŋ ra mo ga ni bana. 19 Araŋ ma si arzaka margu araŋ boŋ se ne ndunnya ra, naŋ kaŋ kollo nda haŋ kaŋ ga guuru hayandi ga ŋwa, naŋ kaŋ zay mo ga fun ka zay. 20 Amma araŋ ma arzaka margu araŋ boŋ se beena ra, nangu kaŋ kollo nda haŋ kaŋ ga guuru hayandi s'a ŋwa, nangu kaŋ zay mo si hin ka fun ka zay. 21 Zama nango kaŋ ni arzaka go, noodin no ni bina mo ga bara. 22 Gaaham fitilla ga ti mo. Da ni mwa ga boori, ni gaahamo kulu mo ga to da kaari. 23

Amma da ni mwa gonda laru, kala ni gaahamo kulu ma to da kubay. Da binde, kaaro kaŋ go ni do din ya kubay no, man gaa kuba din himandi! 24 Boro kulu si hin ka may koy hinka se. Kal a ma wangu afa, ka ba afa, wala a ma mo ye afa gaa, ka donda afa. Araŋ si hin ka may Irikoy da arzaka se care banda. 25 Woodin se no ay ga ne araŋ se: araŋ ma si karhã araŋ fundey se, haŋ kaŋ araŋ ga ŋwa, wala haŋ kaŋ araŋ ga haŋ, wala araŋ gaahamey se, haŋ kaŋ araŋ ga bankaaray d'a. Fundi mana bisa ŋwaari no, wala gaaham mana bisa bankaaray no? 26 Wa guna beene curey. I siino ga duma, i siino ga wi, i siino ga margu barma ra mo. Amma araŋ Baabo kaŋ go beena ra no g'i ŋwaayandi. Araŋ mana bisa curey beeray gumo no? 27 Woodin banda, may no araŋ ra kaŋ nga boŋ karhã do ga hin ka baa kambe kar folloŋ tonton nga kuuyaŋo gaa? 28 Bankaaray ciine ra mo, ifo se no araŋ ga karhã? Wa saajo ra waaliya bokey guna, beeray kaŋ cine i ga te. I si ga taabi, i siino ga silli bi. 29 Kulu nda yaadin, ay ga ne araŋ se: baa Suleymanu nda nga darza kulu mana sutura ka to i afo cine. 30 Amma da Irikoy ga saajo ra subu bankaara yaadin cine, kaŋ hunkuna a go no, amma suba i g'a catu danji ra, sanku fa araŋ, cimbeeri* kayna koyey? 31 Araŋ ma si karhã ka ne: ‹Ifo no iri ga ŋwa?› wala: ‹Ifo no iri ga haŋ?› wala: ‹Ifo no iri ga bankaaray d'a?› 32 Amma woone yaŋ kulu no dumi cindey goono ga ceeci. Araŋ Baabo kaŋ go beene ga bay araŋ ga laami nda hayey din kulu. 33 Day wa jin ka Irikoy* koytara d'a adilitara ceeci jina, nga mo ga hayey din kulu tonton araŋ se. 34 Araŋ ma si karhã suba se mo, zama suba bumbo ga karhã nga boŋ se. Zaari fo taabi waas'a se.

7

1 Araŋ ma si ciiti, zama i ma si koy ka ciiti araŋ se. 2 Zama sanda mate kaŋ cine araŋ ga ciiti nd'a, a dumi no i ga ciiti nd'a araŋ se. Neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se. 3 Ifo se no ni ga sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra guna, amma ni baa si nda bundo kaŋ go ni bumbo din mwa ra? 4 Wala mate ni ga te ka ne ni nya-ize se: ‹Naŋ ya sub'izo wo kaa ni mwa ra,› a go mo bundu go ni bumbo mwa ra? 5 Nin, munafico! ma bundo kaa ni bumbo mwa ra jina, gaa no ni ga di gumo ka sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra din kaa. 6 Ma si haŋ kaŋ ga hanan no hansi se. Araŋ ma si luluwey* catu mo gursuney* jine, zama i ma s'i taamu-taamu ngey cey cire, ka bare ka ye k'araŋ tooru-tooru. 7 Araŋ ma ŋwaaray, i g'araŋ no. Wa ceeci, araŋ ga du. Wa kobi, i ga fiti araŋ se. 8 Zama boro kulu kaŋ ga ŋwaaray, i g'a no, boro kaŋ ga ceeci ga du, boro kaŋ ga kobi mo, i ga fiti a se. 9 Wala boro woofo no araŋ game ra, kaŋ d'a ize n'a ŋwaaray buuru, a g'a no tondi? 10 Wala d'a n'a ŋwaaray hamisa, a g'a no gondi? 11 Woodin sabbay se mo, d'araŋ wo, kaŋ ga ti boro laaloyaŋ ga waani mate kaŋ araŋ ga nooyaŋ hanney no araŋ izey se nd'a, sanku fa araŋ Baabo kaŋ go beena ra ga hari hanney no borey kaŋ yaŋ ga ŋwaaray a gaa se. 12 Hay kulu mo kaŋ araŋ ga ba borey ma te araŋ se, araŋ mo ma te i se yaadin, zama woodin, nga no ga ti haŋ kaŋ Tawretu* da Annabey* Tirey ci. 13 Wa furo me kankamanta ra. Zama meyo kaŋ ga koy halaciyaŋ do din, itafo no, a fonda ganayaŋ mo ga dogon no, borey kaŋ yaŋ ga furo a ra mo ga baa. 14 Zama fonda kaŋ ga koy fundi do din, a meyo ga kankam no, fonda mo ga mari, a duukoy mo si baa. 15 Day araŋ ma haggoy da tangari annabey, kaŋ yaŋ goono ga kaa araŋ do da feeji alhaali, amma i biney ra sakaliyaŋ* no kaŋ yaŋ ga kom. 16 I te-goyey do no araŋ g'i bay. Karji nya gaa i ga hin ka reyzin* ize kosu no? Jeejay ize binde, i g'a kaa yo-karji nya gaa, wala? 17 Yaadin mo no, tuuri hanno kulu ga ize hanno hay, amma tuuri laalo, ize laalo no a ga hay. 18 Tuuri hanno si ize laalo hay. Tuuri laalo mo si ize hanno hay. 19 Tuuri kulu kaŋ si ize hanno hay, i g'a wi k'a catu danji ra. 20 I izey gaa no araŋ g'i bay. 21 Manti boro kulu kaŋ ga ne ay se: ‹Rabbi! Rabbi!› no ga furo beene koytara ra bo, kala day boro kaŋ ga te haŋ kaŋ ay Baaba ga ba, nga kaŋ go beena ra. 22 Hano din hane boro boobo ga ne ay se: ‹Rabbi, Rabbi! Ni maa ra no iri na annabitaray te. Ni maa ra no iri na follayyaŋ gaaray, ni maa ra mo no iri na dabari goy boobo te. Wala manti yaadin no?› 23 Saaya din ra ay mo ga ne i se: ‹Ay s'araŋ bay kulu-kulu! Araŋ ma fay d'ay, araŋ goy laalo teekoy.› 24 Boro kulu kaŋ ga maa ay sanney wo k'i te mo, i g'a himandi boro kaŋ gonda laakal, kaŋ na nga fu cina tondi boŋ. 25 Beene hari kaŋ, goorey to kal i ga mun, haw mo tun ka fuwo kar. Amma a mana kaŋ, zama i n'a sinji tondi boŋ. 26 Boro kulu mo kaŋ ga maa ay sanni woone yaŋ kaŋ s'i te mo, i g'a himandi boro kaŋ sinda laakal, kaŋ na nga fu cina taasi boŋ. 27 Hari kaŋ, goorey to kal i ga mun, haw mo tun ka fuwo kar. A na fuwo zinji k'a zeeri. A kaŋyaŋo ga laala gumo.» 28 Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, borey dambara nd'a dondonandiyaŋo, 29 zama a n'i dondonandi sanda hinkoy, manti sanda i asariya* dondonandikoy cine.

8
1 Kaŋ Yesu zumbu ka fun tondo boŋ, borey marga bambata n'a gana. 2 Kala jiraykooni fo kaa a do
ka sombu a se ka ne: «Rabbi, da ni yadda, ni ga hin k'ay hanandi.» 3 Yesu na nga kambe salle k'a
ham ka ne: «Ay yadda. Ni ma hanan.» Sahãadin-sahãadin mo jiraytara ban a gaa. 4 Gaa no Yesu ne
a se: «Ma haggoy ni ma si ci boro kulu se. Amma ma koy ka ni boŋ cabe alfaga* se. Ma sarga kaŋ
Musa lordi no mo, zama a ma te i se seeda.» 5 Waato kaŋ Yesu furo Kafarnahum, kala sooje jine
funa fo kaa a do. A goono g'a ŋwaaray 6 ka ne: «Ay jina bora, ay zanka fo kaŋ gonda yeeni goono
ga kani fu, a goono ga gurzugay gumo.» 7 Yesu ne a se: «Ay ga kaa k'a no baani.» 8 Sooje jine funa
ne: «Ay jina bora, ay mana to ni ma furo ay nangora ra. Day, ma salaŋ hinne, ay zanka mo ga du
baani. 9 Zama ay mo, boro fo dabari ra no ay go, soojeyaŋ go ay bumbo dabaro ra mo. Ay ga ne
woone se: ‹Koy!› -- kal a ma koy. Ay ga ne afo se: ‹Kaa!› -- kal a ma kaa. Ay ga ne ay bannya se:
‹Ma te woone!› -- kal a m'a te.» 10 Waato kaŋ Yesu maa woodin, a dambara. A ne nga banda borey
se: «Haciika ay ga ci araŋ se, ay mana di cimbeeri* gaabikooni sanda woone cine, baa Israyla ra. 11
Amma ay ga ne araŋ se: boro boobo ga fun wayna funay da wayna kaŋay haray, i ga kaa ka goro
Ibrahim da Isaka da Yakuba banda beene koytara ra. 12 Amma koytara izey, i g'i catu taray kubay
bi ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.» 13 Yesu ne sooje jine funa se: «Ma koy ni koyyaŋ. Mate
kaŋ cine ni cimandi, a ma ciya ni se wo kaŋ ni ga ba.» A zanka mo du baani saaya din ra. 14 Waato
kaŋ Yesu furo Bitros kwaara, a di a anzuray waybora goono ga kani nda konni. 15 Yesu n'a kamba
ham, konno mo n'a taŋ. Gaa no waybora tun k'a saajaw. 16 Kaŋ wiciri kambo to, i kand'a se
follaykoy boobo. Me sanni mo no a na ganjey gaaray d'a, a na jantekomey kulu no baani mo. 17
Zama i ma sanno toonandi kaŋ i ci annabi Isaya me ra, kaŋ ne: «Nga bumbo n'iri londibuunay ta, a
n'iri doorey sambu mo.» 18 Waato kaŋ Yesu di borey marga go nga banda, a lordi ka ne i ma
daŋandi ka koy ya-haray kambo gaa. 19 Kala asariya dondonandiko fo kaa ka ne a se: «Alfa, ay ga
ni gana nangu kulu kaŋ ni ga koy.» 20 Yesu mo ne a se: «Zoŋey gonda guusuyaŋ, beene curey mo
gonda fitiyaŋ, amma Boro* Izo sinda nangu kaŋ a ga nga boŋo dake.» 21 Talibey ra afo mo ne a se:
«Rabbi, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baaba fiji jina.» 22 Amma Yesu ne a se: «M'ay gana. Ma fay
da buukoy i ma ngey buukoy fiji.» 23 Alwaato kaŋ a furo hiyo ra, a talibey n'a gana. 24 Kala hari
haw bambata fo tun k'i gar teeko ra, k'i daabu nda hari bondayyaŋ, amma Yesu wo goono ga jirbi.
25 I kaa a do k'a tunandi ka ne: «Rabbi, iri faaba! Iri ga ba ka halaci!» 26 A ne i se: «Ifo se no araŋ
goono ga humburu, ya araŋ cimbeeri* kayna koyey?» Gaa no a tun ka deeni hawo da teeko gaa. Kal
i kulu dangay ka kay, tak! 27 Kala borey dambara ka ne: «Day, boro woofo dumi no woone, kaŋ baa
haw nda teeko goono ga maa a sanney se?» 28 Waato kaŋ a kaa ya-haray kambo gaa Gadarancey
laabo ra, kala follokom hinka kuband'a, i goono ga fun saarayey ra. I ga futu gumo, hala boro kulu
si hin ka fonda din gana. 29 Kal i na ngey jindey sambu ka ne: «Ya nin Irikoy Izo! ifo k'iri zaa da
nin! Ni kaa ne nooya k'iri gurzugandi za alwaato mana to, wala?» 30 Gursuna* kuru bambata fo
goono ga kuru i se nangu mooro. 31 Follayey mo na Yesu ŋwaaray ka ne: «Da ni g'iri gaaray, m'iri
donton gursuney kuro din ra.» 32 A ne i se: «Wa koy!» Waato kaŋ i fun, i kulu koy ka furo gursuney
ra. Kuro kulu te nyagas ka do teeko ra, ka bu haro ra. 33 Amma kurukoy wo zuru ka koy kwaara ra
ka baaro kulu dede, da haŋ kaŋ du follokom hinka din mo. 34 Kala kwaara kulu fun taray ka Yesu
kubay. Waato kaŋ i di a mo, i n'a ŋwaaray ka ne a ma fun ngey laabo ra.
9
1 Kaŋ Yesu ye ka furo hiyo ra, a daŋandi ka kaa nga kwaara ra. 2 Kal i kand'a se boro fo kaŋ yeeni
na dabey wi, kaŋ go ga kani daari boŋ. Waato kaŋ Yesu di i cimbeero*, a ne yeenikoono se: «Ay izo,
ni bina ma kaan. Ay na ni zunubey yaafa ni se.» 3 Kala asariya dondonandiko fooyaŋ ne ngey biney
ra: «Boro wo goono ga Irikoy kayna.» 4 Yesu kaŋ g'i miiley bay, ne: «Ifo se no araŋ goono ga hari
laaley wo miila araŋ biney ra? 5 Zama woofo no ga faala, ay ma ne: ‹Ay na ni zunubey yaafa ni se?›
wala ay ma ne: ‹Tun ka dira?› 6 Amma zama araŋ ma bay kaŋ Boro Izo gonda dabari ndunnya ra
nga ma zunubey yaafa,» (gaa no a ne yeenikoono se): «Ma tun ka ni daarijo sambu ka koy fu.» 7 A
tun mo ka koy fu. 8 Amma waato kaŋ borey marga di a, i humburu. I na Irikoy beerandi, nga kaŋ na
hina din cine no Adam-izey se. 9 Waato kaŋ Yesu goono ga bisa noodin, kal a di boro fo kaŋ goono
ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. A maa ga ti Matta. Yesu ne a se: «M'ay gana.» A tun mo k'a gana. 10
Waato kaŋ Yesu go a fuwo ra ga ŋwa, kala jangal taako da zunubikooni boobo kaa ka goro Yesu nda

nga talibey banda. 11 Waato kaŋ Farisi* fonda borey di woodin binde, i ne a talibey se: «Ifo se no araŋ jina bora, da jangal taakoy, da zunubikooney goono ga ŋwa care banda?» 12 Amma waato kaŋ Yesu maa, a ne: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala day doorikomey. 13 Kal araŋ ma woone feerijo bay jina: ‹Ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo.› Zama manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se.» 14 Kala Yohanna talibey kaa Yesu do ka ne a se: «Ifo se no iri nda Farisi fonda borey ga mehaw*, amma ni talibey ya si mehaw?» 15 Yesu mo ne i se: «Day, hiijay batu borey ga te bine saray za arhiijo go i banda no? Amma jirbiyaŋ ga kaa kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra. Waato din gaa no i ga mehaw. 16 Amma boro kulu si zu taji daŋ kwaay zeeno gaa ka laafi, zama itajo ga izeena tooru hala kortimo ma ye ka jaase ijina. 17 Reyzin* hari taji mo, boro kulu s'a daŋ humbur zeeno yaŋ ra, zama yaadin gaa humburey no ga bagu, reyzin hari ma mun, humburey mo ma halaci. Amma i ga reyzin hari taji daŋ humbur taji yaŋ ra, i boro hinka kulu ga hallasi care banda.» 18 A goono ga woodin yaŋ ci i se, kala marga jine boro fo kaa ka sombu a se ka ne: «Ay ize wandiya no ka bu sohõ, amma da ni kaa ka ni kambe dake a boŋ, kulu a ga tun.» 19 Kala Yesu da nga talibey tun care banda ka bora din gana. 20 Wayboro fo mo go no kaŋ te jiiri way cindi hinka kuri goono ga dooru a se. A kaa Yesu se banda k'a kwaayo me bazayey ham. 21 Zama a ne nga bina ra: «Baa ay du k'a kwaayo ham, kulu ay ga du baani.» 22 Yesu zagu ka di a, ka ne: «Ay ize wayo, ni bine ma kaan. Ni cimbeero* no ka ni no baani.» Sahãadin wayboro te baani. 23 Saaya kaŋ cine Yesu furo marga jine bora windo ra, a di seese karey da jama kulu goono ga kosongu. 24 Kal a ne: «Wa gana, zama wandiya mana bu bo, day jirbi gaa n'a go.» I binde dond'a k'a haaru. 25 Amma waato kaŋ a na jama kulu kaa taray, a furo ka wandiya kamba di, wandiya mo tun. 26 Baaro wo binde koy nangu kulu laabo din ra. 27 Kaŋ Yesu goono ga bisa noodin, kala danaw hinka n'a gana. I goono ga jinde sambu ka ne: «Ya Dawda izo, ma bakar iri se!» 28 Waato kaŋ a furo fuwo ra, kala danawey din kaa a do. Yesu ne i se: «Araŋ ga cimandi ay gonda hina kaŋ ga woodin te?» I ne a se: «Oho, ya Rabbi.» 29 Gaa no a n'i moy ham ka ne: «A ma ciya araŋ se araŋ cimbeero* hino me.» 30 I moy fiti. Amma Yesu n'i kaseeti gumo ka ne: «Boro kulu ma si maa baaro wo.» 31 Amma waati kaŋ i fatta, i soobay ka baaro kar ka say laabo kulu ra. 32 I go ga fatta ya-cine day, kal i kand'a se beebe follokom fo. 33 Waato kaŋ Yesu na folla gaaray, beebetara mo ban. Bora salaŋ. Borey marga mo dambara, hal i ne: «I mana di woone dumi baa ce fo Israyla ra, abada.» 34 Amma Farisi* fonda borey ne: «Hay! Follayey koyo hino no a goono ga follayey gaaray d'a.» 35 Yesu binde windi kwaarey da kawyey kulu ra ka dondonandi i diina marga fuwey ra. A goono ga Irikoy koytara baaru hanna waazu. A goono ga doori dumi kulu kaa, a ma baani-jaŋay kulu no baani. 36 Amma waato kaŋ a di borey margey, a bina bakar i se, zama i go ga taabi, i go furante sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. 37 Gaa no a ne nga talibey se: «Haciika faro wiyaŋo ga baa, amma goy-teerey si baa. 38 Woodin se binde araŋ ma ŋwaaray wiikwa gaa, a ma goy-teeriyaŋ donton nga faro wiyaŋo se.»
10
1 Yesu na nga talibi* way cindi hinka ce nga do k'i no hina kaŋ ga follayyaŋ gaaray ka dirandi, i ma jante da gaaham baani-jaŋay kulu dumi no baani. 2 Diya* way cindi hinka din maayey neeya: sintina day Siman kaŋ se i ga ne Bitros, da Andarawos kaŋ ga ti a kayne; Yakuba Zabadi ize da nga kayne Yohanna; 3 Filibos da Bartalami; Toma da Matta, jangal taakwa; Yakuba Halfa ize da Taddawus; 4 Siman Kanaana bora da Yahuta Kariyoti bora, kaŋ na Yesu amaana ŋwa. 5 Boro way cindi hinka wo binde, Yesu n'i donton k'i lordi ka ne: «Araŋ ma si dumi cindey fondey gana. Araŋ ma si furo mo Samariyancey* kwaarey ra. 6 Day wa koy Israyla izey kaŋ yaŋ ga ti feeji darantey do. 7 Araŋ diraw ra mo, araŋ ma waazu ka ne: ‹Beene koytara maan.› 8 Araŋ ma doorikomey no baani. Araŋ ma buukoy mo tunandi. Araŋ ma jirayey hanandi. Araŋ ma follayey gaaray. Nooyaŋ no araŋ du, araŋ mo ma no gomni. 9 Araŋ ma si nooru jare, wura wala nzarfu wala guuru-ciray araŋ guddama ra. 10 Araŋ ma si hindoonay foolo jare mo araŋ diraw se, wala kwaay hinka, wala taamu, wala goobu, zama goy-teeri ga hima ka du nga alhakko. 11 Kwaara nda kawye kulu kaŋ ra araŋ furo mo, wa ceeci boro kaŋ gonda Adam-izetaray. Araŋ ma zumbu a gaa kala han kaŋ hane araŋ ga dira. 12 D'araŋ ga ba ka furo windi ra mo, araŋ m'a salam. 13 Da windo ya cimi wane no, araŋ salam ma goro a boŋ. Da mo manti cimi wane, naanayo ma ye ka kaa araŋ do. 14 Boro kulu kaŋ si araŋ kubayni, a wangu mo ka hangan araŋ sanney se, waati kaŋ araŋ ga fatta windo wala kwaara din ra, kal araŋ ma kusa kaŋ go araŋ cey gaa din kokobe. 15 Haciika ay ga ne araŋ se: Ciito hane Saduma*

da Gomorata* laabu day ga du rongome ka bisa kwaara din. 16 Wa guna, ay g'araŋ donton sanda feejiyaŋ sakaliyaŋ* game ra. Araŋ ma ciya carmaykomyaŋ sanda gondi, baanikomyaŋ mo sanda koloŋay. 17 Araŋ ma haggoy da borey, zama i g'araŋ nooyandi marga ciiti borey se, i diina marga fuwey ra mo i g'araŋ barzu. 18 I ga konda araŋ laabu koyey da bonkooni beerey jine, zama araŋ ma seeda no i jine da dumi* cindey kulu mo se. 19 Amma waati kaŋ i g'araŋ nooyandi, araŋ laakal ma si tun da sanni kaŋ araŋ ga tu d'a, wala mo haŋ kaŋ araŋ ga ci. Zama saaya din ra no i g'araŋ no haŋ kaŋ araŋ ga ci. 20 Zama manti araŋ no ga salaŋ bo. Araŋ Baabo Biya, nga no ga salaŋ araŋ meyey ra. 21 Amma nya-ize ga nga nya-izo no i m'a wi, baaba mo ga nga izo no. Izey mo ga murte hayrey gaa k'i daŋ kambe i m'i wi se. 22 Araŋ ga ciya konnari hari mo ndunnya dumey kulu do ay maa sabbay se. Amma boro kaŋ ga hin suuru hala bananta, nga no ga du faaba. 23 Day, waati kaŋ i g'araŋ gurzugandi kwaara woone ra, araŋ ma zuru ka koy afa kaŋ ga maan din do. Zama haciika ay ga ne araŋ se: za araŋ mana Israyla* izey kwaarey kulu gana ka ban, kulu Boro Izo ga kaa. 24 Talibi si bisa nga alfaga bo, tam mo si bisa nga koyo. 25 Oho, a wasa day talibi se a ma ciya danga nga alfaga cine, tam mo danga nga koyo cine. Zama hala day i ne windikoy se Baalzabula*, sanku fa a windo borey! 26 Araŋ ma si humburu bo, zama hay kulu si no daabante kaŋ i s'a feeri. Hay kulu si no mo tugante kaŋ i si aniya ka bay a gaa. 27 Haŋ kaŋ ay ci araŋ se kubay ra, araŋ ma woodin ci kaari ra. Haŋ kaŋ araŋ maa ciinay ra mo, araŋ m'a fe da jinde beeri fuwey boŋ. 28 Woodin banda mo, araŋ ma si humburu borey kaŋ yaŋ ga gaaham wi, amma i si hin ka biya* wi. Amma a ga hima araŋ ma humburu nga kaŋ ga hin ka biya nda gaaham kulu halaci danji* bango ra. 29 Manti i ga sasa hinka neera dala fo? Baa afo mo si kaŋ kala day araŋ Baabo yaddayaŋ ra. 30 Amma i n'araŋ boŋ hamney kulu kabu. 31 Araŋ ma si humburu bo, zama araŋ bisa sasa boobo darza. 32 Boro kulu binde kaŋ g'ay seeda borey jine, ay mo g'a seeda ay Baabo kaŋ go beena ra jine. 33 Amma boro kulu kaŋ g'ay ze borey jine, ay mo g'a ze ay Baabo kaŋ go beena ra jine. 34 Wa si tammahã hala baani no ay kaa ka daŋ ndunnya ra bo. Ay mana kaa ka baani daŋ fa, amma takuba. 35 Ay kaa no zama ay ma ‹boro nda nga baaba kubandi i ma gaaba nda care, ize way da nga nya, da ize aru wande nda nga anzuray waybora. 36 Boro windi borey mo no ga ciya boro se ibarey.› 37 Boro kaŋ ga ba baaba wala nya ka bisa ay mana to a ma ciya ay wane. Wala mo, boro kaŋ ga ba ize aru wala ize way ka bisa ay mana to a ma ciya ay wane. 38 Boro kaŋ si nga kanjiyaŋ* bundo sambu k'ay gana mo, a mana to a ma ciya ay wane. 39 Boro kaŋ ga nga fundo haggoy, a fundo ga daray. Boro kaŋ ga nga fundo nooyandi ay wo sabbay se, a g'a hallasi. 40 Boro kaŋ n'araŋ ta, a n'ay ta. Boro kaŋ n'ay ta mo, a na nga kaŋ n'ay donton ta. 41 Boro kaŋ ga annabi ta annabi maa ra, annabi alhakku no a ga du. Boro kaŋ ga boro adili ta boro adili maa ra mo, adilante* alhakku no a ga du. 42 Boro kaŋ ga ikayney wo ra afo no hari yeeno gullayze fo hinne a m'a haŋ zama ay talibi no, haciika ay ga ne araŋ se, a si jaŋ nga alhakko baa kayna.»

11

1 Waato kaŋ Yesu na nga talibi way cindi hinka lordi ka ban, kal a tun noodin zama nga ma dondonandi ka waazu kwaarey ra. 2 Kaŋ Yohanna go kaso ra, a maa Almasihu goyey baaru. A na nga talibey donton Yesu do 3 ka ne: «Nin no ga ti bora kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo batu?» 4 Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma konda baaro Yohanna do, hayey kaŋ araŋ di da hayey kaŋ araŋ maa mo: 5 Danawyaŋ goono ga di, simbarkoyaŋ goono ga kay ka dira, jiraykooniyaŋ goono ga hanan, lutuyaŋ goono ga maa, buukoyaŋ goono ga tun, i goono ga Baaru Hanna waazu talkey se mo. 6 Albarkante no boro kulu kaŋ mana di darayyaŋ hari ay do.» 7 I goono ga dira kala Yesu sintin ka salaŋ borey marga se Yohanna boŋ: «Ifo no araŋ koy ka guna ganjo ra? Kwaari kaŋ haw ga zinji no? 8 Wala ifo no araŋ koy ka guna? Boro kaŋ ga bankaaray baano daŋ no? Wa guna ka di: bankaaray baano dankoy go koyey windey ra. 9 Amma ifo se no araŋ koy? Zama araŋ ma di annabi se? Oho, ay ga ne araŋ se, boro kaŋ ga bisa annabi no gumo. 10 Nga no ga ti bora kaŋ i hantum a boŋ ka ne: ‹Guna, ay g'ay diya donton ni jine, kaŋ ga ni fonda soola ni jine.› 11 Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ wayboro hay kaŋ ga bisa Yohanna baptisma* teekwa beeray. Amma kulu nda yaadin, bora kaŋ kayna d'i kulu beene koytara ra ga bisa Yohanna beeray. 12 Amma za Yohanna baptisma teekwa jirbey ka kaa sohõ, beene koytara goono ga kaa da ceeriyaŋ, ceerikwa mo ga gurjay k'a di. 13 Zama Tawretu* da annabey kulu na annabitaray te hala i to Yohanna jirbey wo gaa. 14 D'araŋ ga ta mo, nga no ga ti Iliya kaŋ ga kaa din. 15 Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa! 16 Amma

ifo gaa no ay ga zamana wo borey himandi nd'a? I go sanda zankayaŋ kaŋ goono ga goro habu ra ka ngey hangasinyaŋ ce 17 ka ne: ‹Iri na seese kar araŋ se, amma araŋ mana gaan. Iri na bu baray te, amma araŋ mana hẽ.› 18 Zama Yohanna kaa, a siino ga ŋwa, a siino ga haŋ, kal i ne, ‹A gonda follay.› 19 Boro Izo mo kaa, a ga ŋwa, a ga haŋ, amma i goono ga ne: ‹Wa guna ŋwaari boobo ŋwaako da baji hanko no, jangal taakoy da zunubikooney coro mo no!› Day, da boro lasaabuyaŋo ga saba, kulu ni te-goy mo ga saba.» 20 Kal a sintin ka kwaarey foy kaŋ yaŋ ra a na nga dabari goy baayaŋ te, zama i mana tuubi. 21 A ne: «Kaari nin, Korazin! Kaari nin, Baytsayda! Zama nda Tir* da Zidon* ra no i na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te araŋ ra, doŋ i tuubi za waatifo ka goro bufu zaara nda boosu ra. 22 Amma ay ga ne araŋ se: Tir da Zidon ga du rongome ciiti zaaro ra ka bisa araŋ. 23 Ya nin Kafarnahum, ni ga ni boŋ beerandi ka koy hala beene no? Abada! I ga ni ye ganda hala Alaahara. Zama nda Saduma* ra no i na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te ni ra, doŋ a ga goro hala hõ. 24 Amma ay ga ci ni se: Saduma laabo ga du rongome ciiti zaaro ra ka bisa nin.» 25 Alwaato din ra binde Yesu tu ka ne: «Ya Baaba, beene nda ganda Koyo, ay ga saabu ni se, zama ni na hayey din tugu laakalkooney da fahamantey se, k'i bangandi zankey se. 26 Oho, ya Baaba, zama yaadin no ga kaan ni se. 27 Ay Baabo na hay kulu daŋ ay kambe ra. Boro kulu si Izo bay kala Baabo, wala mo boro kulu si Baabo bay kala Izo da boro kulu mo kaŋ se Izo miila nga m'a bangandi. 28 Wa kaa ay do, araŋ kulu kaŋ goono ga taabi, jaraw tiŋokoyey, ay mo g'araŋ no fulanzamay. 29 W'ay calo* sambu araŋ jasey gaa. Araŋ ma dondon ay do, zama ay ya lalabukoy no, kaŋ sinda boŋbeeray, araŋ ga du fulanzamay mo araŋ fundey sabbay se. 30 Zama ay calo gonda daama, ay jaraw mo si tin.»

12

1 Alwaato din ra, asibti* zaari fo hane, Yesu goono ga gana farey ra. A talibey mo go ga maa haray. Kal i soobay ka jeeniyaŋ ceeri ka kaama. 2 Amma waato kaŋ Farisi* fonda borey di woodin, i ne a se: «Guna haŋ kaŋ ni talibey goono ga te kaŋ si halal* i ma te asibti zaari ra.» 3 Amma a ne i se: «Araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no, waato kaŋ nga nda nga jama maa haray? 4 A furo Irikoy* fuwo ra ka buuru* jisante ŋwa, kaŋ a mana halal a se a ma ŋwa, wala a banda borey mo se, kala day alfagey hinne se? 5 Wala araŋ mana caw asariya ra no, mate kaŋ cine alfagey ga asibti zaaro kaynandi nd'a Irikoy windo ra, i sinda taali mo? 6 Amma ay ga ne araŋ se, wo kaŋ ga bisa Irikoy windo beeray go ne. 7 Amma d'araŋ na woone feerijo bay: ‹Ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo› -- doŋ araŋ si taali dake boro kaŋ sinda taali boŋ. 8 Amma Boro Izo ya asibti zaari Koyo no.» 9 Kal a tun noodin ka furo i diina marga fuwo ra. 10 Boro fo binde go noodin kaŋ kamba suugu. I na Yesu hã mo ka ne: «A ga halal no asibti zaari ra i ma boro no baani?» (zama i ma du k'a kalima se). 11 Amma a ne i se: «Boro woofo no araŋ ra, d'a gonda feeji fo, feejo mo kaŋ guusu ra, asibti hane a s'a di k'a candi ka kaa taray? 12 Marge cine no boro bisa feeji darza! Yaadin mo no a ga halal boro ma gomni te asibti hane.» 13 Gaa no a ne bora se: «Ma ni kamba salle.» A na nga kamba salle mo, kal a du baani sanda afa cine. 14 Amma Farisi* fonda borey fatta ka saaware a boŋ, mate kaŋ ngey ga te k'a halaci. 15 Amma kaŋ Yesu faham da woodin, a na nga gaa candi ka fay da noodin. Boro boobo n'a gana, a na ikulu no baani mo. 16 A n'i lordi mo ka ne i ma s'a bangandi taray 17 zama i ma sanno kaŋ i ci annabi Isaya do toonandi, kaŋ ne: 18 «Guna, ay tamo neeya kaŋ ay suuban, kaŋ ay ga ba, Kaŋ ay fundo ga maa a kaani gumo. Ay g'ay Biya zumandi a boŋ, A ga cimi ciiti fe dumi cindey se. 19 A si gurjay, a si nga jinda sambu mo, Boro kulu si maa a jinda fondey gaa. 20 A si kwaar'ize ceera pati ka kaa, Fitilla kaŋ maan buuyaŋ mo, a s'a wi, Hal a ma daŋ cimi ciito ma zaama. 21 A maa ra mo no dumi cindey ga beeje.» 22 Gaa no i kand'a se follokom fo kaŋ dana, a beebe mo. Yesu n'a no baani, hala beeba salaŋ, a moy mo fiti, a go ga di. 23 Borey marga mo dambara ka ne: «Boro wo, manti Dawda izo no?» 24 Amma waato kaŋ Farisi* fonda borey maa woodin, i ne: «Boro wo, Baalzabula* (kaŋ ga ti follayey koyo) dabaro no Yesu goono ga follayyaŋ gaaray d'a.» 25 Amma kaŋ Yesu g'i miiley bay, a ne i se: «Koytaray kulu kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care, woodin ga say. Kwaara kulu mo, wala windi, kaŋ fay ihinka ka care wangu ga kaŋ. 26 Da Saytan ga Saytan gaaray, yaadin gaa a fay ihinka nooya ka gaaba nda nga boŋ. Mate no a koytara ga te ka kay? 27 D'ay goono ga follayey gaaray da Baalzabula dabaro, araŋ izey binde, may dabari no i goono ga follayey gaaray d'a? Woodin sabbay se, ngey wo ga bara araŋ se ciitikoyaŋ. 28 Amma hala day Irikoy Biya* dabari no ay goono ga follayey gaaray d'a, yaadin gaa Irikoy koytara

kaa araŋ do nooya. 29 Wala mate no boro ga te ka furo gaabikooni fu ra k'a jinay ku, da manti bora jin ka gaabikoono haw no jina? Waato din gaa no a ga hin k'a fuwo jinayey ku. 30 Boro kaŋ si ay banda ga gaaba nd'ay nooya. Boro kaŋ si margu ay banda mo, a ga say-say. 31 Woodin sabbay se ay ga ne araŋ se, zunubi kulu da Irikoy alaasiray kulu, i ga borey yaafa nd'ey, amma Biya _Hanno|_* alaasiray i si borey yaafa nd'a. 32 Boro kulu mo kaŋ na sanni yaamo te Boro Izo boŋ, i g'a yaafa a se. Amma bora kaŋ ga sanni yaamo te Biya Hanna boŋ, i s'a yaafa nd'a zamana woone ra wala baa wo kaŋ ga kaa ra. 33 D'i ne tuuri-nyaŋo ihanno no, a izey mo ihanno yaŋ no. Wala i ma ne tuuri-nyaŋo ilaalo no, a izey mo ilaalo yaŋ no. Zama izey do no i ga tuuri-nya bay. 34 Araŋ wo, gazama izey, mate no araŋ ga te ka hari hanno ci, araŋ kaŋ ga ti boro laaley? Zama haŋ kaŋ na bine to, me ga ci. 35 Boro hanno nga jisiri hanna ra no a ga hari hanno yaŋ kaa taray. Boro laalo mo nga jisiri laalo ra no a ga hari laalo yaŋ kaa taray. 36 Amma ay ga ne araŋ se, sanni yaamo kulu kaŋ borey ga salaŋ, ciiti zaaro ra i ga ye k'i lasaabu. 37 Zama ni sanno do no i ga ni adilandi*, ni sanno do mo no i ga ni zeeri.» 38 Alwaato din no asariya dondonandiko fooyaŋ da Farisi fonda borey tu ka ne a se: «Alfa, iri ga ba iri ma di alaama fo ni do.» 39 Amma a tu ka ne i se: «Zamana laalo da zina-teero wo borey goono ga alaama fo ceeci. I s'i no alaama kulu kala day annabi Yonana* alaama hinne. 40 Zama mate kaŋ cine Yonana goro cin hinza da zaari hinza teeku ham beero gunda ra, yaadin cine no Boro Izo mo ga goro cin hinza da zaari hinza laabo bina ra. 41 Ninawiya* borey ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra k'i ciiti k'i zeeri mo, zama ngey wo tuubi waato kaŋ Yonana waazu. Guna mo, boro kaŋ bisa Yonana beeray neeya. 42 Dandi kambe wayboro bonkoono ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra, k'i zeeri. Zama za ndunnya me no a fun ka kaa ka maa Suleymanu laakal sanney. Guna mo, nga kaŋ bisa Suleymanu beeray go ne. 43 Amma waati kaŋ follay fun boro banda, a ga dira ka gana naŋ kaŋ hari si, ka ceeci naŋ kaŋ ga fulanzam, a si du mo. 44 Gaa no, a ga ne: ‹Ay ga ye ay fu zeena ra, naŋ kaŋ ay fun.› Waato kaŋ a to noodin a ma gar boro kulu si fuwo ra, i n'a haabu k'a taalam. 45 Gaa no a ga koy ka kande follay iyye fooyaŋ nga banda kaŋ yaŋ ga futu ka bisa nga bumbo, i ma furo ka goro noodin. Bora din kokor banda gora ga laala ka jaase ijina. Yaadin mo no a ga ciya zamana laalo wo borey se.» 46 A goono ga salaŋ marga se binde, kal a nya d'a nya izey kaa. I go ga kay taray, i goono ga ceeci ngey ma salaŋ d'a. 47 Kala boro fo ne a se: «Guna, ni nya da ni nya izey neeya taray, i ga ba ngey ma salaŋ da nin.» 48 Amma a tu bora se kaŋ salaŋ d'a, ka ne: «May no ga ti ay nya? Wala may no ga ti ay nya izey mo?» 49 A na nga kambe salle nga talibey do haray ka ne: «Ay nya d'ay nya izey, ngey neeya. 50 Zama borey kulu kaŋ g'ay Baabo kaŋ go beena ra miila te, ngey no ga ti ay kayne alborey, d'ay waymey, d'ay nya.»
13
1 Hano din hane Yesu fun fuwo ra ka goro teeko me gaa. 2 Marga bambata margu a do mo. Nga bumbo furo hi fo ra ka goro. Borey marga mo go jabo gaa ga kay. 3 A na sanni boobo salaŋ i se da misayaŋ ka ne: «Guna, dum'izey sayko fo fatta ka koy dum'izey sayyaŋ. 4 Waato kaŋ a go sayyaŋo gaa, kala dum'ize fooyaŋ kaŋ fonda jarga. Kala curayzey kaa k'i ŋwa. 5 Afooyaŋ mo kaŋ tondi batama boŋ, nangu kaŋ sinda laabu boobo. Sahãadin-sahãadin i fun, zama laabo mana baa. 6 Waato kaŋ wayna fatta, i kukure zama i sinda kaaji hanno, hal i koogu. 7 Afooyaŋ mo kaŋ karjiyaŋ ra, karjey mo fun ka beeri k'i koote. 8 Afooyaŋ mo kaŋ laabu hanno ra. I te albarka mo, afo no zangu, afo waydu, afo mo waranza. 9 Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa.» 10 Talibey kaa a do k'a hã ka ne: «Ifo se no ni goono ga salaŋ i se da misayaŋ?» 11 Kala Yesu tu ka ne i se: «Zama i n'araŋ no araŋ ma beene koytara gundey bay, amma i man'a no ngey wo se. 12 Zama boro kulu kaŋ gonda, nga se no i ga no, a ma du iboobo mo. Amma boro kaŋ sinda, baa haŋ kaŋ go a se din, i g'a ta a gaa. 13 Woodin se no ay goono ga salaŋ i se da misayaŋ, zama gunayaŋ ra i si di, hanga maayaŋ ra mo i si maa, i si faham mo. 14 Daahir, i boŋ no i na annabi Isaya sanno toonandi kaŋ ne: ‹Maayaŋ ra araŋ ga maa, amma araŋ si faham baa kayna. Gunayaŋ ra mo araŋ ga di, amma araŋ si fayanka baa kayna. 15 Zama dumo wo bina te tijina, i na ngey hangey sandandi, i na ngey moy daabu mo. Da manti yaadin no i ga di da ngey moy, i ga maa da ngey hangey, i ga faham mo da ngey biney, ka ye ka bare ay do hal ay m'i no baani.› 16 Albarkanteyaŋ no araŋ moy, zama i go ga di, araŋ hangey mo, zama i go ga maa. 17 Zama cimi no ay ga ci araŋ se, annabi boobo da adilante boobo bini ngey ma di haŋ kaŋ araŋ goono ga di, amma i mana di a, i ma maa mo haŋ kaŋ araŋ goono ga maa, amma i mana maa mo. 18 Day, araŋ ma hangan ka maa dum'izey saykwa din misa. 19 Waato kaŋ boro fo

maa koytara sanno, amma a mana faham d'a, Boro Laalo no ga dumaro kom k'a kaa a bina ra. Fonda jarga dum'izey nooya. 20 Dum'izo kaŋ i say tondi batama boŋ mo, nga ga ti bora kaŋ d'a maa Irikoy sanno, a m'a ta da farhã. 21 Amma a sinda kaaji nga ra, a si gay mo. Zama waati kaŋ taabi nda gurzugay tun sanno sabbay se, sahãadin-sahãadin no a ga mulay. 22 Wo kaŋ i say karjey ra mo, nga ga ti bora kaŋ ga maa sanno, amma zamana wo karhã, da arzaka halliyaŋ, ngey no ga sanno koote, hal a ma jaŋ ka te albarka. 23 Amma wo kaŋ i say laabu hanno ra din, nga ga ti bora kaŋ ga maa sanno, ka faham d'a, kaŋ haciika no a ga te albarka. Afo ma zangu hay, afo waydu, afo mo waranza.» 24 A kand'i se misa fo ka ne: «I na beene koytara himandi sanda boro fo kaŋ na dum'ize hanno say nga faro ra. 25 Amma waato kaŋ borey goono ga kani, kal a ibara kande borboto ka say alkama ra, ka dira. 26 Saaya kaŋ dumaro tun ka koy hay, alwaato din no borbota mo bangay. 27 Kala windikoyo bannyey kaa a do ka ne a se: ‹Iri arkuso, manti dum'ize hanno no ni say ni faro ra bo? Day, man no borboto wo binde fun?› 28 A ne i se: ‹Ibare fo no ka woodin te.› Bannyey ne a se: ‹Ni ga ba iri ma koy k'i dagu, wala?› 29 Amma a ne: ‹Abada! A ma si ciya, waato kaŋ araŋ goono ga borbota dagu, araŋ ma alkama mo dagu a banda. 30 Wa fay d'ey i ma beeri care banda hala wiyaŋo waate. Wiyaŋo gaa ay ga ne wiikoy se: Araŋ ma borbota wi jina, k'i haw bokoyaŋ zama i m'i ton, amma araŋ ma alkama margu ay barmey ra.› » 31 A kand'i se misa fo ka ne: «Beene koytara ga hima sanda mutard* ize cine no, kaŋ boro sambu ka duma nga faro ra. 32 A go mo, haciika woone ga kayna ka bisa gurayzey kulu, amma waato kaŋ a ga beeri, kal a ma bisa tuuri ize kulu, ka te tuuri-nya, hala beene curey ga kaa ka zumbu a kambey boŋ.» 33 A kand'i se misa fo koyne ka ne: «Beene koytara ga hima sanda dalbu* cine, kaŋ wayboro fo sambu ka daŋ hamni neesiji hinza ra ka diibi, hala dalbuwo n'a kulu kubay.» 34 Yesu na woodin yaŋ kulu ci marga se da misa. A mana hari kulu salaŋ i se kaŋ manti nda misa, 35 zama i ma haŋ kaŋ i ci annabi meyo ra toonandi, kaŋ ne: «Ay g'ay meyo feeri da misayaŋ. Haŋ kaŋ go tugante za ndunnya sinjiyaŋ, ay g'a kaa taray.» 36 Gaa no a na marga sallama ka furo fuwo ra. A talibey kaa a do ka ne: «Ma faro ra borbota misa feeri iri se.» 37 A tu ka ne: «Dum'ize hanno saykwa ga ti Boro Izo, 38 faro mo ndunnya no. Dum'ize hanna mo, koytara izey no, amma borbota Boro Laalo izey no. 39 Ibara mo kaŋ n'i say din ya Iblisi no, wiyaŋo ga ti zamana bananta, wiikoy mo malaykey no. 40 Mate kaŋ cine i ga borbota margu k'a ton danji ra din, yaadin no a ga ciya zamana bananta ra. 41 Boro Izo ga nga malaykey donton. I ga hartayaŋ daliiley kulu nda borey kaŋ ga goy laaley te margu k'i kaa nga koytara ra. 42 I g'i catu mo danji futa ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji. 43 Alwaato din adilantey ga kaari sanda wayno cine ngey Baabo koytara ra. Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa. 44 Beene koytara go sanda arzaka kaŋ goono ga tugu fari ra, kaŋ boro fo du, a n'a tugu koyne. A farhã sabbay se a ga koy ka hay kulu kaŋ go nga se neera, ka faro day. 45 Hala hõ, beene koytara ga hima sanda hab'ize kaŋ goono ga lulu* hanno yaŋ ceeci. 46 Waato kaŋ a du lulu fo kaŋ nooro ga baa gumo, a koy ka hay kulu kaŋ go a se neera k'a day. 47 Koyne, beene koytara ga hima sanda taaru kaŋ i daŋ hari ra, ka hamisa dumi-dumi di. 48 Saaya kaŋ a to mo, i n'a candi jabo gaa, ka ihanney suuban k'i kaa ilaaley ra, ka daŋ gumbutuyaŋ ra. Ilaaley mo i n'i furu. 49 Yaadin cine no a ga ciya zamana bananta ra. Malaykey ga fatta ka ilaaley fay k'i kaa adilantey ra, 50 k'i catu danji futa ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji. 51 Araŋ faham da harey din kulu, wala?» Talibey ne a se: «Oho.» 52 Kal a ne i se: «Woodin sabbay se: Tawretu* dondonandiko kulu kaŋ te beene koytara talibi ga hima windikoy kaŋ ga jinay taji da izeeno yaŋ kaa taray nga jisiro ra.» 53 Waato kaŋ Yesu na misey din ban, a tun noodin. 54 Saaya kaŋ a to nga laabo ra, a na borey dondonandi i diina marga fuwey ra, hal i dambara ka ne: «Man no boro wo du laakal woone da dabari goy wo mo? 55 Woone, manti saca din izo no? Manti Maryama no ga ti nyaŋo mo? A nya izey mo, manti Yakuba da Yosi da Siman da Yahuda no? 56 A waymey mo, manti ne no ikulu go iri banda? Day, man no boro wo du hayey wo kulu?» 57 Kal a ciya i se hartayaŋ daliili. Amma Yesu ne i se: «Annabi si jaŋ darza kala nga laabo ra da nga windo ra mo.» 58 A mana dabari goy boobo te noodin mo, i cimbeeri-jaŋa sabbay se.

14

1 Alwaato din Bonkoono Hirodus* maa Yesu baaru. 2 A ne nga zankey se: «Yohanna baptisma* teekwa no tun ka fun buukoy game ra, woodin se no dabari goyey din goono ga te a do.» 3 Zama waato Hirodus na Yohanna di k'a haw, k'a daŋ kasu Hirodiya nga kayne Filibos wando sabbay se. 4 Zama Yohanna ci a se ka ne: «A si halal* ni ma goro nd'a.» 5 Waato kaŋ Hirodus miila nga ma

Yohanna wi, a humburu borey marga, zama i ne Yohanna ya annabi no. 6 Amma waato kaŋ Hirodus hayyaŋ zaaro kaa ka to, Hirodiya ize wandiyo gaan i jama bindi ra, hal a kaan Hirodus se. 7 A binde na alkawli sambu wandiya se da zeyaŋ ka ne hay kulu kaŋ a ga ŋwaaray, nga mo g'a no nd'a. 8 Amma wandiya nyaŋo n'a daŋ a ma ne: «Ni m'ay no Yohanna baptisma teekwa boŋo taasa wo ra.» 9 Bonkoono bina sara, amma za-jinda kaŋ nga te sabbay se, da yawey mo sabbay se, kal a lordi ka ne i m'a no a se. 10 A donton mo ka Yohanna boŋo kaa kaso ra. 11 I kande boŋo mo taasa ra k'a no wandiya se, wandiya mo kond'a nga nyaŋo do. 12 Yohanna talibey kaa k'a gaahamo sambu k'a fiji. Gaa no i koy ci Yesu se. 13 Waato kaŋ Yesu maa woodin, a tun noodin ka furo hi ra ka koy saaji fo ra waani. Waato kaŋ borey margey maa, i fun kwaarey ra k'a gana ce gaa. 14 Yesu fun hiyo ra ka di borey marga bambata. A bakar i se, a n'i jantekomey mo no baani. 15 Kaŋ wiciri kambo to a talibey kaa a do ka ne: «Neewo ya saaji no, zaaro alwaato bisa. Ma borey marga sallama i ma koy kwaarey ra ka ŋwaari day ngey boŋ se.» 16 Amma Yesu ne i se: «Manti tilas no i ma koy, day araŋ bumbey m'i no ŋwaari.» 17 Amma i ne a se: «Buuru ize gu da hamisa ize hinka hinne no ka bara iri se neewo.» 18 Yesu ne: «Wa kand'ey ay do neewo.» 19 A na borey marga lordi ka ne i ma goro subu taya boŋ. A na buuru kunkuni guwa da hamisa hinka din sambu ka beene guna ka albarka daŋ i gaa. A na buuro ceeri-ceeri ka no talibey se, ngey mo soobay k'a zaban borey marga se. 20 Borey kulu ŋwa hal i kungu. I na patarmey kaŋ yaŋ cindi margu ka cilla kayna way cindi hinka toonandi. 21 Borey kaŋ yaŋ ŋwa mo, alborey sanda zambar gu cine no, wayborey da zankey baa si. 22 Sahãadin-sahãadin a na nga talibey tilasandi k'i daŋ jine i ma furo hi ra ka daŋandi ka koy ya-haray, hala nga ma jama sallama. 23 Kaŋ a na borey marga sallama, kal a kaaru tondi kuuko boŋ zama nga ma te adduwa nga hinne. Waato kaŋ kuba furo, a go noodin nga hinne. 24 Amma hiyo go teeko bindi ra ga taabi bondayey sabbay se, zama haw goono ga gaaba nd'a k'a tuti ka ye banda. 25 Amma cin guuru hinza ka koy guuru iddu bato ra Yesu kaa i do, a go ga dira teeko boŋ. 26 Waato kaŋ a talibey di a, a goono ga dira teeko boŋ, i laakaley tun. I ne biya no. Kal i na ngey jinde sambu nda humburkumay. 27 Amma sahãadin-sahãadin Yesu salaŋ i se ka ne: «Araŋ laakaley ma kani, ay no! Wa si humburu.» 28 Bitros tu ka ne a se: «Rabbi, hala day nin no, ma naŋ ay ma kaa ni do haro boŋ.» 29 Yesu ne a se: «Ma kaa!» Bitros mo zumbu ka fun hiyo ra haro boŋ, a soobay ka dira haro boŋ ka kaa Yesu do. 30 Amma waato kaŋ a di hawo, a humburu, kal a sintin ka miri. Gaa no a na nga jinda sambu ka ne: «Rabbi, m'ay faaba!» 31 Sahãadin-sahãadin Yesu na nga kambe salle k'a di ka ne a se: «Nin, cimbeeri kayna koyo! Ifo se no ni sikka?» 32 Waato kaŋ i furo hiyo ra, hawo kani. 33 Borey kaŋ yaŋ go hiyo ra mo sombu a se ka ne: «Haciika ni ya Irikoy Ize no.» 34 Waato kaŋ i daŋandi mo, i to Janisarata laabu. 35 Saaya kaŋ cine noodin borey n'a bay, i donton laabo din kulu ra, ka kand'a se doorikomey kulu kaŋ go no. 36 I n'a ŋwaaray mo a ma yadda ngey se ngey ma baa a kwaayo me ham. Boro kulu kaŋ n'a ham mo du baani.

15

1 Kala Farisi* fonda borey da asariya* dondonandiko fooyaŋ fun Urusalima* ka kaa Yesu do ka ne: 2 «Ifo se no ni talibey ga arkusey alaadey harta? Zama i si ngey kambey nyun hal i ga ŋwaari ŋwa.» 3 Amma a tu ka ne i se: «Ifo se no araŋ mo ga Irikoy lordey* harta araŋ alaadey sabbay se? 4 Zama Irikoy ne: ‹Ni ma ni baabo nda ni nya beerandi. Boro kaŋ na baaba wala nya wow mo, haciika i g'a wi.› 5 Amma araŋ ga ne: ‹Boro kulu kaŋ ga ne nga baaba wala nga nya se: Haŋ kaŋ ga hima doŋ ni ma du ay do, woodin ya sargay no,› kulu a si baabo da nyaŋo beerandi baa kayna. 6 Araŋ na Irikoy sanno ciya yaamo nooya araŋ alaadey se. 7 Araŋ wo munaficey, Isaya na annabitaray te araŋ boŋ ihanna dumi ka ne: 8 ‹Jama wo go g'ay beerandi nda ngey meyey, amma i biney ga mooru ay. 9 Day yaamo no i go ga sududu ay se. Dondonandiyaŋey kaŋ i ga te mo, borey alaadayaŋ no.› » 10 Yesu na borey marga ce nga do ka ne i se: «Araŋ ma maa ka faham mo: 11 Manti hari kaŋ ga furo me ra no ga boro ziibandi* bo. Amma wo kaŋ ga fun me ra din, nga no ga boro ziibandi.» 12 Kal a talibey kaa ka ne a se: «Ni bay kaŋ a dooru Farisi fonda borey gaa waato kaŋ i maa sanno din, wala?» 13 Amma a tu ka ne: «Tuuri-nya kulu kaŋ ay Baabo kaŋ go beene mana tilam, i g'a dagu. 14 Wa fay d'ey. Danawyaŋ no kaŋ goono ga danaw candi. Da danaw na danaw goobu candi binde, i boro hinka kulu no ga kaŋ goota folloŋ ra.» 15 Bitros tu ka ne a se: «Ma misa din feeri iri se.» 16 Yesu ne: «Hala baa araŋ mo, araŋ sinda fahamay no koyne? 17 Araŋ mana faham hala haŋ kaŋ furo me ra, teeley ra no a ga koy, a ga ye ka fun taray koyne, wala? 18 Amma hayey kaŋ yaŋ ga fun me ra, bine

do no i ga fun, ngey no ga boro ziibandi. 19 Zama miila laaley, da boro wiyaŋ, da zina* kulu dumi, da zaytaray, da tangari seeda, da Irikoy gaa alaasirayyaŋ, bine do no i ga fun. 20 Woodin yaŋ dumi no ga boro ziibandi. Amma i ma ŋwa da kambe kaŋ mana nyun, woodin si boro ziibandi.» 21 Kala Yesu tun noodin ka koy Tir* da Zidon* laabey ra. 22 Kanaana* wayboro fo mo kaa ka fun laabey din ra haray. A kaa ka hẽ ka ne: «Ya Rabbi, Dawda izo, ma bakar ay se! Ay ize way no goono ga taabi gumo da follay.» 23 Amma Yesu mana tu a se da baa sanni fo. A talibey binde kaa k'a ŋwaaray ka ne: «M'a sallama, zama a go g'iri gana nda hẽeni.» 24 Amma Yesu tu ka ne: «I man'ay donton kala Israyla dumo feeji darantey hinne do.» 25 Amma waybora kaa ka sombu a se ka ne: «Rabbi, m'ay gaa!» 26 Amma a tu ka ne: «A mana hagu i ma zankey ŋwaaro sambu k'a catu hans'izey se.» 27 Amma waybora ne: «Oho Rabbi, amma baa hans'izey ga du zanjarmey ngey koyey waney do.» 28 Gaa no Yesu tu ka ne a se: «Waybora, ni cimbeero ga beeri. A ma ciya ni se mate kaŋ cine ni ga ba.» A ize wayo te baani mo za saaya din ra. 29 Yesu tun noodin ka kaa Galili teeko me gaa haray. A kaaru tondi boŋ ka goro noodin. 30 Borey marga bambata kaa a do. I kande simbarantey, da danawey, da beebey, da larantey, da jantekom boobo fooyaŋ ngey banda. I n'i jisi Yesu jine, a na ikulu no baani mo. 31 Hala borey marga dambara, waati kaŋ i di beebey goono ga salaŋ, larantey go ga boori gumo, simbarantey go ga dira, danawey go ga di. I na Israyla* izey Irikoyo beerandi mo. 32 Yesu na nga talibey ce nga do ka ne: «Ay goono ga bakar jama wo se, zama a to jirbi hinza sohõ kaŋ i go ay banda. I sinda haŋ kaŋ i ga ŋwa mo. Ay si ba ay m'i sallama da haray, i ma si koy ka gaze fonda boŋ.» 33 A talibey ne a se: «Day, man no iri ga du ŋwaari boobo neewo ganjo ra, hal iri ma borey marga wo cine kungandi?» 34 Yesu ne i se: «Buuru kunkuni marge no ka bara araŋ do?» I ne a se: «Iyye no, da hamisa kayna fooyaŋ.» 35 Yesu na jama lordi ka ne i ma goro ganda laabo ra. 36 A na buuru kunkuni iyya da hamisey din sambu ka saabu. Waato gaa no a n'i ceeri-ceeri ka no nga talibey se. Talibey mo soobay ka zaban borey se. 37 Kaŋ i ŋwa ka kungu, i na patarmey kaŋ cindi margu, cilla beeri toonante iyye. 38 Borey kaŋ yaŋ ŋwa mo, alboro zambar taaci no, kaŋ wayborey da zankey baa si. 39 Waato kaŋ a na marga sallama din banda, Yesu furo hi ra ka kaa Magdala laabo ra.

16

1 Farisi* fonda borey da Sadusi* fonda borey kaa. I goono ga Yesu si k'a ŋwaaray a ma beene alaama fo cabe ngey se. 2 Amma a tu ka ne i se: «Waato kaŋ wiciri kambu to araŋ ga ne: ‹Hari si kaa, zama beena ga ciray-ciray.› 3 Susubay mo araŋ ga ne: ‹Hunkuna beena ga hirri, zama a ga ciray-ciray, a ga ziibi.› To. Araŋ ga hin ka beena baaru fayanka, amma araŋ si hin ka alwaatey alaamey fayanka. 4 Zamana laalo da zina-teero borey wo goono ga alaama fo ceeci. I s'i no alaama kulu kala day Yonana* alaama hinne.» Kal a dira k'i naŋ. 5 Waato kaŋ talibey kaa ya-haray daŋanta, i dinya ka kande buuru. 6 Yesu ne i se: «Araŋ ma haggoy da Farisi fonda borey da Sadusi fonda borey dalbuwo.» 7 Talibey soobay ka care miisi ka ne: «Zama iri dinya ka kande buuru se no, wala?» 8 Yesu mo kaŋ faham da woodin ne i se: «Ya araŋ cimbeeri kayna koyey, ifo se no araŋ goono ga lasaabu woone te, way, zama araŋ sinda buuru? 9 Day, hala hõ araŋ mana faham jina, wala? Araŋ si fongu buuru kunkuni guwa din boro zambar gu wano? Cilla kayna marge no araŋ du ka sambu? 10 Da mo koyne, buuru kunkuni iyye boro zambar taaci wane? Nga mo, cilla beeri marge no araŋ du ka sambu? 11 Ifo se no araŋ mana faham kaŋ manti buuru sanni no ay goono ga te araŋ se? Amma araŋ ma te laakal nda Farisi fonda borey da Sadusi fonda borey dalbuwo!» 12 Waato din gaa no i faham d'a sanno, manti buuru dalbu* sanni no a goono ga te ngey se, ka ne i ma laakal d'a, amma Farisi fonda borey da Sadusi fonda borey dondonandiyaŋo gaa no a go. 13 Waato kaŋ Yesu kaa Kaysariya, Filibi laabo ra, a na nga talibey hã ka ne: «Borey goono ga ne Boro Izo ya may no?» 14 I tu ka ne: «Afooyaŋ goono ga ne Yohanna baptisma* teekwa no, afooyaŋ mo ga ne Iliya no, afooyaŋ mo ga ne Irimiya no, wala doŋ annabey ra afo no.» 15 A ne i se: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?» 16 Siman Bitros tu ka ne: «Ni ya Almasihu no, Irikoy fundikoono Izo.» 17 Yesu tu ka ne a se: «Ni ya albarkante no, Siman Yonana ize, zama Adam-ize mana woone bangandi ni se, amma ay Baabo kaŋ go beena ra no. 18 Ay ga ne ni se koyne: nin no Bitros. Tondo wo boŋ no ay g'ay marga suubananta cina, wo kaŋ Alaahara hino mo si te a boŋ zaama. 19 Ay ga beene koytara saaf'izey no ni se. Lordi kulu kaŋ ni ga haw ndunnya ra, i jin k'a haw beena ra no. Lordi kulu kaŋ ni ga feeri ne ndunnya ra, i jin k'a feeri beena ra mo.» 20 Alwaato din no a na nga talibey gongormandi

i ma si nga bangandi boro kulu se, kaŋ nga ya Almasihu no. 21 Za alwaato din no Yesu sintin ka cabe nga talibey se kaŋ tilas no nga ma koy Urusalima, ka taabi boobo haŋ arkusey* da alfaga beerey da asariya dondonandikoy kambey ra, i m'a wi. Zaari hinzanta hane mo a ma tun. 22 Amma Bitros n'a kaa waani ka sintin ka deen'a gaa: «Jam! Irikoy ma boriyandi, ya Rabbi! Woodin si du nin abada!» 23 Amma Yesu bare ka ne Bitros se: «Ma ye ka fun ay banda, nin Saytan* wo! Ni ya hartayaŋ hari no ay se, zama ni si Irikoy hayey saal, kala borey waney.» 24 Gaa no Yesu ne nga talibey se: «Da boro fo ga baa nga ma kaa ay banda, kal a ma nga boŋ ze jina ka nga kanjiyaŋ bundo sambu k'ay gana. 25 Zama boro kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi ay wo sabbay se ga du a. 26 Zama riiba woofo no boro ga du baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray? Ifo no mo boro ga no kaŋ ga hin ka nga fundo fansa? 27 Zama Boro Izo ga kaa nga Baabo darza ra, nga nda nga malaykey. Alwaato din no a ga boro kulu bana nga goyo boŋ. 28 Haciika, ay ga ne araŋ se, boro fooyaŋ goono ga kay ne kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Boro Izo goono ga kaa nga koytara ra.»
17
1 Jirbi iddu banda, kala Yesu na Bitros da Yakuba nda nga kayne Yohanna sambu ka kond'ey nga banda tondi kuuku fo boŋ, ngey hinne. 2 A taka barmay i jine, a moyduma mo kaari sanda wayna cine, a bankaaray mo te ikwaarayyaŋ sanda kaari cine. 3 Kala binde Musa nda Iliya* bangay i se noodin. I goono ga salaŋ da Yesu. 4 Bitros binde tu ka ne Yesu se: «Rabbi, iri ne goonoyaŋo ga boori. Day, da ni yadda, ay ga tanda hinza te neewo, afo ni se, afo Musa se, afo mo Iliya se.» 5 A go sanno gaa yaadin, kala buru fo go kaŋ ga kaari, a te i se yuumay. Kala jinde fo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay izo kaŋ ay ga ba, kaŋ ay ga maa a kaani gumo. Wa maa a se.» 6 Waato kaŋ talibey maa jinda, i humburu gumo ka ye ganda ngey moydumey boŋ. 7 Yesu kaa i do k'i ham. A ne i se: «Wa si humburu bo, wa tun.» 8 Waato kaŋ i na ngey moy feeri, i mana di boro kulu koyne kala Yesu hinne. 9 Waato kaŋ i go ga zumbu ka fun tondo boŋ, Yesu n'i lordi ka ne: «Araŋ ma si bangandiyaŋ wo baaru ci boro kulu se, kala nda Boro Izo tun ka fun buukoy game ra jina.» 10 A talibey n'a hã ka ne: «Ifo se no asariya* dondonandikoy goono ga ne kala Iliya ma kaa jina?» 11 A tu ka ne: «Daahir no Iliya ga kaa, a ga hay kulu ye mo. 12 Amma ay ga ne araŋ se: Iliya jin ka kaa, day i man'a bay, i te a se mo haŋ kaŋ kaan ngey se. Yaadin no Boro Izo mo ga maa taabi i kambe ra.» 13 Gaa no talibey faham kaŋ Yohanna kaŋ na baptisma* te sanni no a goono ga te ngey se. 14 Waato kaŋ i kaa borey marga do, boro fo kaa Yesu do ka sombu a se ka ne: 15 «Rabbi, ma bakar ay izo wo se, zama curo-curo no a gaa. A goono ga gurzugay gumo. Zama sorro boobo a ga kaŋ danji ra, sorro boobo mo hari ra. 16 Ay kand'a mo ni talibey do, amma i mana hin k'a no baani.» 17 Yesu tu ka ne: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*, kaŋ yaŋ gonda daa siiro! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Wa kand'a neewo ay do.» 18 Yesu deeni folla gaa, a fun mo arwaso banda. Za saaya din ra a du baani. 19 Gaa no Yesu talibey kaa a do kambu fo ka ne: «Ifo se no iri wo mana hin ka folla din gaaray?» 20 A ne i se: «Araŋ cimandiyaŋo no ga sasabay. Zama haciika ay ga ne araŋ se, d'araŋ gonda cimbeeri* sanda mutard* ize cine, kal araŋ ma ne tondi kuuko wo se: ‹Tun ne ka koy yongo› -- kal a ma tun. Hari kulu mo si mongo araŋ se. 21 Amma woone dumi si gaaray kala adduwa nda mehaw gaa.» 22 Za i go Galili ga goro jina Yesu ne i se: «I ga Boro Izo daŋ borey kambe ra. 23 I g'a wi mo, day, jirbi hinzanta ra Irikoy ga ye k'a tunandi koyne.» Kal a talibey biney sara gumo. 24 Waato kaŋ i kaa Kafarnahum, kala Irikoy windo jangal taakoy kaa Bitros do ka ne: «Ni alfaga, a si Irikoy windo jangal bana, wala?» 25 Bitros ne: «Oho! A ga.» Waato kaŋ a furo fuwo ra, Yesu jin ka salaŋ nd'a ka ne: «Ifo no ni di ni bina ra, Siman? Ndunnya koyey, may gaa no i ga dwan nooru wala jangal ta? Ngey izey gaa, wala yawey gaa no?» 26 Waato kaŋ Bitros tu ka ne: «Yawey gaa no,» kala Yesu ne a se: «Yaadin gaa, i izey wo, a si i boŋ. 27 Amma kulu nda yaadin, zama iri ma si daŋ i ma ture, ni ma koy teeko me gaa ka darbu catu. Hamisa kaŋ ni jin ka du din, waato kaŋ ni g'a meyo feeri ni ga di nooru ize fo go a meyo ra. M'a sambu ka no i se, in da nin wano no.»
18
1 Saaya din ra no Yesu talibey kaa a do ka ne: «May no ga beeri ka bisa ikulu beene koytara ra?» 2 Kal a na zanka kayna fo ce nga do k'a kayandi i bindo ra, 3 ka ne: «Haciika ay ga ne araŋ se: d'araŋ mana bare ka te sanda zanka kayney cine, abada araŋ si furo beene koytara ra. 4 Boro kulu kaŋ ga

nga boŋ kaynandi sanda zanka kayna wo cine, nga no ga beeri ka bisa ikulu beene koytara ra. 5 Boro kulu mo kaŋ ga zanka kayna wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta. 6 Amma boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo kaŋ yaŋ g'ay cimandi ra baa afolloŋ daŋ a ma taali te, a ga bisa bora se i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinde gaa k'a mirandi teeku ra, naŋ kaŋ ga guusu. 7 Kaari nin, ndunnya wo, hartayaŋ daliiley sabbay se! Daahir no, hartayaŋ sabaabey si jaŋ ka kaa, amma kaari nga, bora kaŋ a do haray no hartayaŋ sabaabey goono ga fun ka kaa. 8 Da ni kambe wala ni ce no ga ni daŋ ni ma taali te, m'a dumbu ka furu. Zama ni ma furo fundi ra kambe-fo-koy wala ce-fo-koy ga bisa i ma ni catu danji kaŋ ga duumi ra, nin da ni ce hinka da ni kambe hinka. 9 Woodin banda, da ni mwa no na ni daŋ ni ma taali te, m'a dagu ka furu. Zama a ga bisa ni se ni ma furo fundi ra mo-fo-koy, d'i ma ni catu danji* bangu danjo ra, nin da ni mo hinka. 10 Wa te laakal araŋ ma si donda ikayney wo ra baa afo, zama ay ga ne araŋ se, beena ra i malaykey goono g'ay Baabo kaŋ go beene moyduma guna waati kulu. 11 Boro Izo kaa no zama nga ma borey kaŋ daray faaba se. 12 Ifo no araŋ ga tammahã? Da boro fo gonda feeji zangu, afolloŋ fun i ra ka daray, manti a ga wayga cindi yagga din naŋ tondi kuukey ra ka koy ka wo kaŋ daray din ceeci no? 13 D'a di a mo, haciika ay ga ne araŋ se, farhã kaŋ a ga te daranta kaŋ margu din sabbay se ga bisa wo kaŋ a ga te wayga cindi yagga kaŋ yaŋ mana daray din se. 14 Yaadin mo no, manti araŋ Baabo kaŋ go beena ra miila no ikayney wo ra baa afo ma halaci bo. 15 Hala hõ koyne, da ni nya-ize na taali te ni se, ma koy k'a cabe nga taalo, nin d'a hinne game ra. D'a ta ni se, kay, ni na ni nya-izo ye kwaara nooya. 16 Amma d'a wangu ka maa ni se, ma boro fo wala ihinka tonton ni gaa, zama ‹seeda hinka wala ihinza me ra no sanni kulu ga tabbat.› 17 D'a wangu ka maa ngey mo se, ma ci marga borey se. D'a wangu ka maa marga borey mo se, waati din gaa a ma hima ni se dumi waani fo, wala mo jangal taako cine. 18 Zama haciika ay ga ne araŋ se: Lordi kulu kaŋ araŋ ga haw ndunnya ra, i jin k'a haw beena ra no. Lordi kulu kaŋ araŋ ga feeri ne ndunnya ra, i jin k'a feeri beena ra mo. 19 Ay ga ne araŋ se koyne: d'araŋ boro hinka ga saba ndunnya ra, hari kulu boŋ kaŋ araŋ ga ŋwaaray, ay Baabo kaŋ go beena ra ga woodin te araŋ se. 20 Zama nangu kaŋ boro hinka wala ihinza goono ga margu ay maa ra, ay mo go no noodin i bindo ra.» 21 Gaa no Bitros kaa ka ne: «Rabbi sorro marge no ay nya-ize ga taali te ay se, ay m'a yaafa nd'a mo? Hala sorro iyye, wala?» 22 Yesu ne a se: «Ay si ne ni se hala sorro iyye hinne bo, amma iyye hala sorro wayye. 23 Woodin sabbay se no i ga beene koytara deedandi nda koy fo kaŋ ga ba ka nga nooru kaŋ go a tamyaŋ kambe ra kabu. 24 Waato kaŋ a sintin k'a lasaabu, kal i kande tam fo kaŋ koyo g'a gana zambar hala sorro zambar way. 25 Bannya din binde, kaŋ a sinda haŋ kaŋ nga ga bana nd'a, koyo lordi ka ne i ma nga nd'a wando nd'a izey d'a jinayey kulu neera ka garawo bana. 26 Tamo binde kaŋ ganda ka sombu koyo se ka ne: ‹Ay koyo, ma suuru ay se. Ay g'i kulu bana ni se.› 27 Tamo bakaraw na koyo di. A n'a taŋ k'a yaafa nda garawo kulu. 28 Amma tamo din fattanta nango ra, kal a di nga hangasin tam fo, kaŋ nga mo g'a gana nooru danga handu taaci banandi cine. A n'a di k'a koote ka ne: ‹M'ay bana ay garawo!› 29 A hangasin tamo din mo kaŋ ganda k'a ŋwaaray ka ne: ‹Ma suuru ay se, ay g'i kulu bana ni se.› 30 Amma a wangu k'a taŋ. A kond'a k'a daŋ kasu hal a ma nga garawo bana. 31 Waato kaŋ a tamtaray hangasiney di haŋ kaŋ a te, i biney sara gumo. I koy ka ci ngey koyo se hay kulu kaŋ te. 32 Alwaato din koyo mo n'a ce a ma kaa nga do. A ne a se: ‹Ni ya tam laalo no. Ay na ni yaafa nda garawo kulu zama ni n'ay ŋwaaray. 33 A si hima ni mo ma bakar ni tamtaray hangasino se bo, sanda mate kaŋ cine ay bakar ni se?› 34 A koyo mo futu. A n'a no gurzugandikoy se, hal a ma garaw kulu kaŋ go a gaa bana. 35 Yaadin mo no ay Baabo kaŋ go beena ra ga te araŋ se, d'araŋ biney ra araŋ mana araŋ nya-izey yaafa.»

19

1 Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, a tun Galili ka kaa Yahudiya laabo ra, Urdun daŋanta haray. 2 Borey marga bambata mo n'a gana, a n'i kulu no baani mo noodin. 3 Farisi* fonda borey mo kaa a do zama ngey m'a si. I ne: «A ga halal* no boro ma nga wande fay sabaabu kulu sabbay se, wala?» 4 A tu ka ne: «Araŋ mana caw no kaŋ nga kaŋ n'i taka din za sintina, a n'i te no alboro nda wayboro, 5 ka ne: ‹woodin se no alboro ga nga baaba nda nga nya naŋ, ka naagu nga wando gaa, i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.› 6 A ga ciya mo ne ka koy jine i manti ihinka koyne, amma gaaham folloŋ no. Haŋ kaŋ Irikoy haw care gaa, boro ma s'a feeri.» 7 I ye ka ne a se: «Day, ifo se no Musa lordi ka ne i ma hiijay fayyaŋ tira no, i ma fay mo?» 8 A ne i se: «Zama araŋ biney ga sandi se no Musa yadda araŋ m'araŋ wandey fay. Amma za sintina ya, manti yaadin no bo. 9 Ay ga ne araŋ se

koyne: boro kulu kaŋ ga nga wando fay, da manti zina taali sabbay se no, hal a ma afo hiiji koyne -- to, zina no a goono ga te. Wala mo, d'a na fayante fo hiiji, nga mo a na zina te nooya.» 10 Talibey ne a se: «Da boro nda nga wando sanni wo, ya-cine no a bara nd'a, yaadin gaa a si hima baa boro ma hiiji.» 11 Amma a ne i se: «Manti boro kulu no ga hin ka sanno wo ta, kala day borey kaŋ yaŋ se i n'a no. 12 Zama mantawyaŋ go no kaŋ yaadin no i n'i hay za i go ngey nyaŋey gunde ra. Mantawyaŋ go no mo kaŋ borey kambe no k'i manta. Mantawyaŋ go no koyne kaŋ ngey no ka ngey boŋ te mantawyaŋ beene koytara sabbay se. Boro kaŋ ga hin ka sanno wo ta, a m'a ta.» 13 Gaa no i kand'a se zanka kayna yaŋ, zama a ma nga kambey dake i boŋ ka te _i se|_ adduwa, amma talibey deeni i gaa. 14 Amma Yesu ne: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no beene koytara ga bara nd'a.» 15 A na nga kambey dake i boŋ, gaa no a dira noodin. 16 Kala boro fo kaa ka maan Yesu do ka ne: «Alfa, goy hanno woofo dumi no ay ga hima ka te, hala ya du fundi hal abada?» 17 Yesu tu a se ka ne: «Ifo se ni g'ay hã booriyaŋ ciine boŋ? Afo hinne ga ti ihanno, _Irikoy no_. Amma da ni ga ba ni ma furo fundi hal abada ra, ni ma lordey* gana.» 18 Bora ne a se: «Woofo yaŋ?» Yesu ne: «Ni ma si boro wi, ni ma si zina, ni ma si zay, ni ma si tangari seeda te, 19 ni ma ni baaba nda ni nya beerandi, ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.» 20 Arwaso ne a se: «Woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey. Ifo ka cindi ay se koyne?» 21 Yesu ne a se: «Da ni ga ba ni ma ciya toonante, kala ni ma koy ka hay kulu kaŋ go ni se neera, k'a zaban talkey se -- ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.» 22 Amma waato kaŋ arwaso maa sanno din, a dira nda bine saray, zama arzakante no gumo. 23 Yesu ne nga talibey se: «Haciika ay ga ne araŋ se: da cat no arzakante ma furo beene koytara ra. 24 Ay ga ne araŋ se koyne, a ga faala yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.» 25 Waato kaŋ talibey maa sanno din, i dambara gumo. I ne: «Yaadin gaa, may no ga hin ka du faaba?» 26 Amma kaŋ Yesu n'i guna, a ne i se: «I si hin ka woodin te borey do, amma Irikoy do hari kulu ga te.» 27 Gaa no Bitros tu ka ne a se: «Guna me, iri kaŋ na hay kulu naŋ ka ni gana, ifo no iri ga du binde?» 28 Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: araŋ kaŋ yaŋ n'ay gana sohõ, d'i na takayaŋ tajandi, waati kaŋ Boro Izo ga goro nga darza karga boŋ, araŋ mo ga goro karga way cindi hinka boŋ, ka Israyla izey dumi way cindi hinka ciiti. 29 Boro kulu mo kaŋ na fuyaŋ naŋ, wala nya-ize alboro wala wayboro, wala baaba, wala nya, wala izeyaŋ, wala fariyaŋ, ay maa sabbay se, a ga du riiba boobo, woodin banda a ga fundi hal abada tubu mo. 30 Amma boro boobo kaŋ ga ti sintina waney ga ye kokor banda, kokor banda waney mo ga ciya sintina.

20

1 Zama beene koytara ga hima sanda windikoy fo kaŋ fatta susubay nda hinay ka koy goy-teeriyaŋ sufuray nga kalo se. 2 Nga nd'ey zinga mo ka saba zaari fo far-far'ize banandi boŋ. A n'i donton nga kalo ra. 3 Sanda guuru yagga cine a ye ka fatta ka di boro fooyaŋ goono ga kay habu ra yaamo. 4 A ne woodin yaŋ mo se: ‹Araŋ mo, wa koy ay kalo ra. Haŋ kaŋ ay di ga hima nd'a, ay g'araŋ no.› 5 I binde koy. A ye ka fatta sanda guuru way cindi hinka cine, da guuru hinza wiciri kambu cine, kulu a goono ga te sanda ijina wano cine. 6 Sanda wiciri kambu guuru gu cine, a ye ka fatta koyne. Kal a di afooyaŋ kaŋ goono ga kay. A ne i se: ‹Ifo se no araŋ goono ga kay ne ka foy yaamo?› 7 I ne a se: ‹Zama boro kulu mana iri sambu goy.› A ne i se: ‹Araŋ mo, ma koy ay kalo ra.› 8 Waato kaŋ wiciri kambo to, kali koyo ne nga goyo jine funa se: ‹Ma goy-izey ce k'i bana ngey alhakko. Ma sintin za kokor banda waney gaa, ka koy hala sintina waney gaa.› 9 Borey kaŋ yaŋ i sambu wiciri kambu guuru guwa ra din, i kaa. I afo kulu du zaari fo far-far'ize banandi. 10 Waato kaŋ sintinay waney kaa, i ho hala ngey wo ga du haŋ kaŋ ga bisa yaadin, amma ngey mo boro fo kulu zaari fo far-far'ize banandi no a du. 11 Waato kaŋ i na noorey ta, a banda no i na windikoyo guunu-guunu 12 ka ne: ‹Kokor banda borey wo, kaŋ guuru folloŋ hinne no i te, ni na in d'ey kulu sasabandi, iri kaŋ yaŋ maa zaari taabo kulu da wayna konni forta.› 13 Amma koyo tu ka ne i ra afo se: ‹Ay bora, ay mana ni zamba bo. Manti zaari fo far-far'ize banandi boŋ no iri wafaku? 14 Ma sambu ni wano ka koy ni koyyaŋ. Ay miila no ya kokor banda borey bana sanda ni cine. 15 Wala a mana halal ay se no ya te haŋ kaŋ ay ga ba d'ay haro? Wala ay gomni teeyaŋo se no ni goono ga futu?› 16 Yaadin no kokor banda borey ga ciya sintina waney, sintina waney mo ga ciya kokor banda wane yaŋ.» 17 Kaŋ Yesu goono ga koy Urusalima*, a na talibi way cindi hinka sambu k'i ye waani fonda boŋ. A ne i se: 18 «Wa guna, iri goono ga koy Urusalima. I ga Boro Izo nooyandi alfaga beerey da asariya

dondonandikoy se. I ga buuyaŋ ciiti te a se. 19 I g'a nooyandi dumi cindey se, i m'a hahaara, k'a barzu, k'a kanji mo. Jirbi hinzanta ra mo Irikoy g'a tunandi koyne.» 20 Saaya din no Zabadi izey nyaŋo nda nga izey maan ka kaa Yesu do. A sombu a se k'a ŋwaaray hari fo. 21 Yesu ne waybora se: «Ifo no ni ga ba?» Nga mo ne a se: «Ma naŋ ay ize hinka wo ma goro afo ni kambe ŋwaaro gaa, afa mo ni kambe wow gaa ni koytara ra.» 22 Amma Yesu tu ka ne: «Araŋ si bay haŋ kaŋ no araŋ goono ga ŋwaaray. Araŋ ga hin k'ay haŋyaŋ haro dumi haŋ no?» I ne a se: «Iri ga hin.» 23 A ne i se: «Ay haŋyaŋ haro, daahir araŋ g'a haŋ. Amma ay kambe ŋwaaro d'ay kambe wow gaa gora, manti ay wane no hala y'a no, amma a ga ciya ngey din wane kaŋ se ay Baabo n'a soola.» 24 Waato kaŋ boro wayo maa sanney din, i dukur nya ize hinka din se. 25 Amma Yesu n'i ce nga do ka ne i se: «Araŋ ga bay kaŋ dumi cindey koyey ga hina futay cabe i se, dabarikooney mo ga dabari cabe i se. 26 Manti yaadin no a ga ciya araŋ do, amma boro kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri araŋ game ra, a ga ciya araŋ se zanka. 27 Boro kulu mo kaŋ ga ba nga ma ciya jine boro araŋ game ra, a ga ciya araŋ kulu se bannya. 28 Sanda mate kaŋ cine Boro Izo kaa, manti zama i ma nga saajaw bo, amma zama nga din ma borey saajaw, a ma nga fundo no mo fansa hari boro boobo nangu ra.» 29 Waato kaŋ a goono ga fatta Yeriko ra, borey marga bambata n'a gana. 30 Kala danaw hinka goono ga goro fonda me gaa. Waato kaŋ i maa Yesu no go ga bisa, i kaati ka ne: «Ya Rabbi, ya Dawda Izo, ma bakar iri se!» 31 Borey marga deeni i gaa ka ne i ma dangay, amma i kaati ka tonton ka ne: «Ya Rabbi, ma bakar iri se, ya Dawda Izo!» 32 Yesu binde kay k'i ce ka ne: «Ifo no araŋ ga ba ay ma te araŋ se?» 33 I ne a se: «Rabbi, iri moy ma fiti.» 34 Yesu mo, za kaŋ a ga bakar i se, a n'i moy ham. Sahãadin-sahãadin i ye ka di, i n'a gana mo.

21

1 Waato kaŋ i maan Urusalima, i to Baytfaji, Zeytun* tondo do haray. Gaa no Yesu na nga talibi hinka donton 2 ka ne i se: «Wa koy kwaara kaŋ go araŋ jine din ra. Sohõ da araŋ ga di farkay nya fo goono ga haw da nga ize binji kaŋ go a jarga. Araŋ m'i feeri ka kand'ey ay se. 3 Da boro fo salaŋ d'araŋ, araŋ ma ne a se: ‹Rabbi no gonda i muraadu.› Sahãadin-sahãadin a ga naŋ i ma kaa.» 4 Woodin mo, a te no zama i ma haya toonandi kaŋ i ci annabi me ra kaŋ ne: 5 «Wa ci Sihiyona* ize wayo se ka ne: ‹Guna, ni Bonkoono go kaa ni do. Boŋ baanaykoy no, a go ga goro mo farkay boŋ, farkay binj'izo boŋ.› » 6 Kala talibey koy ka te sanda mate kaŋ cine Yesu n'i lordi nd'a. 7 I kande farka nda nga ize binjo. I na ngey taafey dake farkayey boŋ, Yesu mo kaaru ka goro. 8 Marga baayaŋ mo na ngey bankaarayey daaru fonda ra. Afooyaŋ mo soobay ka tuuri kobtoyaŋ kaa ka daaru fonda ra. 9 Jama kaŋ go a jine ga dira, da borey kaŋ yaŋ go a banda ga kaa, i soobay ka kuuwa ka ne: «Hosanna* Dawda Izo gaa!» «Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra!» «Hosanna beene kaŋ bisa ikulu ra!» 10 Waato kaŋ a furo Urusalima ra, kwaara kulu laakal tun ka ne: «Ifo no woone wo?» 11 Borey marga mo ne: «Woone annabo* din no, Yesu kaŋ fun Nazara, Galili wano.» 12 Yesu furo Irikoy windo ra. A na neerakoy da daykoy gaaray i ma fun Irikoy windo ra. A na nooru barmaykoy taabley tuti ka bare, ngey da koloŋay neerakoy goray nangey mo. 13 A ne i se: «I n'a hantum ka ne: ‹I ga ne ay windo se adduwa windi.› Amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.» 14 Danawey da simbarkoy kaa a do noodin Irikoy windo ra. A na ikulu no baani mo. 15 Amma waato kaŋ alfaga beerey da asariya* dondonandikoy di dambara goyey kaŋ Yesu te, da zankey mo kaŋ yaŋ goono ga jinde sambu Irikoy windo ra ka ne: «Hosanna* Dawda Izo gaa!» kal i dukur. 16 I ne a se: «Ni goono ga maa haŋ kaŋ no borey wo goono ga ci, wala?» Yesu mo ne i se: «Oho. Araŋ mana caw ce fo kaŋ ‹Attaciriyey da naanandey me ra no ni na kukuyaŋey toonandi?› » 17 Yesu n'i naŋ ka fatta gallo ra. A koy Baytaniya ka kani noodin. 18 A suba mo, za da hinay, kaŋ a goono ga ye kwaara ra, a maa haray. 19 A binde di jeejay* nya fo fonda jarga. A kaa a do. Kal a di hay kulu s'a gaa, kala kobtey hinne. Nga mo ne a se: «Ize ma si ye ka fun ni gaa koyne hal abada.» Sahãadin-sahãadin tuuri-nyaŋo koogu. 20 Waato kaŋ a talibey di woodin, i dambara ka ne: «Mate no tuuri-nyaŋo wo koogu nd'a sahãadin-sahãadin ya-cine?» 21 Yesu tu ka ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: d'araŋ gonda cimbeeri* kaŋ sinda sikka, manti wo kaŋ te jeejay nyaŋo se hinne no araŋ ga te bo, amma hala baa tondi kuuko wo, d'araŋ ga ne a se: ‹Ma dagu ka koy kaŋ teeko ra,› kal a m'a te. 22 Hay kulu kaŋ me araŋ ga ŋwaaray adduwa ra, d'araŋ ga cimandi, araŋ ga du a.» 23 Waato kaŋ a furo Irikoy windo ra, alfaga beerey da jama arkusey* kaa a do waato kaŋ cine a goono ga borey dondonandi. I ne: «Dabari woofo dumi no ni go ga hayey din te d'a? May ka ni no dabaro wo mo?»

24 Yesu mo tu ka ne i se: «Ay mo g'araŋ hã sanni fo. Wa ci ay se, gaa no ay mo ga ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a. 25 Yohanna baptisma*, man no a fun? Irikoy do no, wala borey do?» Kala i saaware ngey nda care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›, Yesu ga ne iri se: ‹Day, ifo se no araŋ man'a cimandi?› 26 Amma d'iri ne: ‹Borey do no› -- to, iri ga humburu borey marga, zama i goono ga ne Yohanna ya annabi no.» 27 I binde tu Yesu se ka ne: «Iri si bay.» Nga mo ne i se: «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a. 28 Amma ifo no araŋ ga ho? Boro fo no ka bara nda ize alboro hinka. A kaa ijina do ka ne a se: ‹Ay izo, hunkuna ma koy kalo do ka goy.› 29 Izo ne: ‹Ay si koy.› Amma kokor banda a ye ka tuubi ka koy. 30 Baabo koy ihinkanta do ka ci nga mo se yaadin. Nga mo tu ka ne: ‹To, baaba, ay ga.› Amma a mana koy. 31 To. I boro hinka din ra woofo no ka te haŋ kaŋ i baabo ga ba?» Kal i ne: «E! ijina me!» Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: jangal taakoy da kaaruwey g'araŋ jin ka furo Irikoy koytara ra. 32 Zama Yohanna go, a kaa araŋ do, a go ga cimi goy te, amma araŋ man'a cimandi. Amma jangal taakoy da kaaruwey n'a cimandi. Araŋ mo, waato kaŋ araŋ di woodin, araŋ mana baa kokor ka tuubi k'a cimandi. 33 Araŋ ma maa misa fo: Waato no boro fo go no, windikoy no. Day a na reyzin* kali tilam. A n'a kali nda sinkita, a na guusu fansi a ra mo reyzin haro kankamyaŋ sabbay se. A na jidan bisa cina ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se ka koy laabu fo ra. 34 Waato kaŋ reyzin izey ninyaŋ alwaato to, a na nga bannya fooyaŋ donton goy-teerey din gaa, i ma ta ka kande nga se kalo albarka gaa. 35 Amma goy-teerey din na bannyey di. I na afo kar ka tutubu, i na afo mo wi, i na afo catu-catu nda tondiyaŋ. 36 Hala hõ a ye ka bannya fooyaŋ donton koyne kaŋ yaŋ baa da ijiney. Ngey mo, yaadin no i te i se. 37 Amma kokor banda a na nga izo donton i gaa ka ne: ‹I g'ay izo beerandi.› 38 Amma waato kaŋ goy-teerey di izo, i ne ngey nda care se: ‹Woone ya tubukwa no. Wa kaa iri m'a wi ka tubo ta.› 39 I n'a di k'a catu kalo banda k'a wi. 40 To. Waati kaŋ kali koyo ga kaa, ifo no a ga te goy-teerey din se?» 41 Borey ne a se: «A ga boro yaamey din wi, wiyaŋ laalo, ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se, kaŋ yaŋ ga soobay k'a no kalo albarka a ninyaŋ waate.» 42 Yesu ne i se: «Day, araŋ mana caw Irikoy Tira Hanney ra ce fo no? I ne: ‹Tondo kaŋ cinakoy wangu, nga no ciya cinaro boŋo. Woodin ya Rabbi te-goy no, dambara hari mo no iri diyaŋ gaa.› 43 Woodin se no ay ga ne araŋ se: i ga Irikoy koytara ta araŋ gaa, k'a no dumi fo se kaŋ g'a goyo te mate kaŋ a ga hima nd'a. 44 Boro kulu kaŋ ga kaŋ tondo din boŋ, a ga ceeri-ceeri, amma boro kaŋ boŋ a ga kaŋ, a g'a fufu k'a te sanda kusa cine.» 45 Waato kaŋ alfaga beerey da Farisi fonda borey maa misa kaŋ a te, kal i faham ka bay kaŋ ngey gaa no a go. 46 Amma waati kaŋ i ceeci ngey m'a di, i humburu borey marga, zama i do Yesu ya annabi no.

22

1 Yesu ye ka salaŋ i se koyne nda misayaŋ ka ne: 2 «Beene* koytara go sanda koy fo kaŋ na hiijay batu te nga izo se. 3 Day, a na nga tamyaŋ donton ka borey ce kaŋ yaŋ se i na hiijay bato ci ka ne i ma kaa. I binde wangu ka kaa. 4 Koyo na tam fooyaŋ donton koyne ka ne: ‹Wa ci borey kaŋ yaŋ i ce se: A go, i na ŋwaari soola. I n'ay yeejey d'ay alman naasey wi. I na hari kulu soola ka ban. Wa kaa hiijay bato do.› 5 Amma i mana saal a. I na ngey koyyaŋ te, afo koy nga fari, afo mo koy habu. 6 Cindey mo n'a tamey di k'i gurzugandi k'i wi. 7 Kala koyo futu. A na nga wongu marga donton ka boro-wiyey din halaci, k'i kwaara ton parkatak. 8 Gaa no a ne nga tamey se: ‹Sikka si, hiijay bato go soolante, amma borey kaŋ yaŋ i ce, i mana to r'a. 9 Sohõ binde, wa koy birni meyey gaa. Borey kulu kaŋ araŋ ga di, w'i ce i ma kaa hiijay bato do.› 10 Tamey koy mo birni meyey gaa. Borey kulu kaŋ i di i n'i margu, boro laaley da boro hanney. Hiijay bato binde to da yaw. 11 Amma waato kaŋ koyo furo zama nga ma di yawey, kal a di boro fo kaŋ mana hiijay bato kwaay daŋ. 12 A ne a se: ‹Ay bora, mate no ni te ka furo ne, ni sinda kwaay?› Bora dangay. 13 Gaa no koyo ne nga tamey se: ‹W'a kuntunkulma, k'a catu taray, kubay biyo ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.› 14 Zama borey kaŋ i ce, iboobo no, amma borey kaŋ i suuban ikaynayaŋ no.» 15 Saaya din ra binde Farisi* fonda borey koy ka ngey saaware te mate kaŋ ngey ga Yesu hirri k'a di a sanno ra. 16 I na ngey talibiyaŋ donton a gaa nda Hirodus* boro fooyaŋ care banda. I kaa ka ne: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni ya cimikoy no, cimi ra mo no ni goono ga Irikoy fonda dondonandiyaŋo te. Ni baa si nda boro kulu zama ni si baar'a-baar'a te mo. 17 Ni binde ma ci iri se, ni diyaŋ gaa ifo no ni ga ho? A ga halal iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no?» 18 Amma za kaŋ Yesu faham d'i laalayaŋo, a ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay si, araŋ munaficey? 19 Wa jangal nooru cab'ay se.» I na dinari* nooru ize fo no

a se. 20 A ne i se: «Foto nda hantumo wo binde, may wane no?» 21 I ne a se: «Kaysar wane no.» Nga mo ne i se: «Wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey mo, araŋ m'i no Irikoy se.» 22 Waato kaŋ i maa woodin, i dambara. I fay d'a ka ngey fondo gana. 23 Han din hane Sadusi* fonda borey, kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no, ngey mo kaa Yesu do k'a hã. 24 I ne: «Alfa, Musa ne da boro fo bu, a sinda ize, kal a nya-ize m'a wando hiiji ka du ize nga nya-izo se. 25 Waato mo nya-ize iyye go ne iri do. Ijina hiiji ka bu, a mana hay. A banda-ka-zumba mo n'a wando hiiji. 26 Nga mo yaadin, da ihinzanta mo -- hala i boro iyya kulu me, baa afo mana hay waybora gaa. 27 Ikulu banda no waybora mo bu. 28 To. Kayando hane binde, i boro iyya din ra, may wande no a ga bara? Zama ikulu n'a hiiji.» 29 Amma Yesu tu ka ne i se: «Araŋ harta, zama araŋ si Tawretu nda Zabura* nda Annabey* Tirey bay, araŋ mana Irikoy hino mo bay. 30 Zama tunyaŋo ra wo i si hiiji, i s'i hiijandi mo, amma i go sanda beena ra malaykey cine. 31 Amma tunyaŋo ciine ra, araŋ mana caw ce fo bo, haŋ kaŋ Irikoy ci araŋ se kaŋ a ne: 32 ‹Ay no ga ti Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo?› Nga wo manti buukoy Irikoy no bo, amma fundikooney wane no.» 33 Waato kaŋ borey maa woodin i te dambara nd'a dondonandiyaŋo. 34 Amma Farisi fonda borey, waato kaŋ i maa Yesu na Sadusi fonda borey me daabu, i margu care banda. 35 I ra afo kaŋ ga Tawretu* bay na Yesu hã k'a si ka ne: 36 «Alfa, woofo ga ti lordo* kaŋ ga bisa ikulu Tawreto ra?» 37 Yesu ne a se: « ‹Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, da ni laakalo kulu mo.› 38 Woodin no ga ti ibeero, nga mo no ga ti ijina. 39 Afo mo koyne, ihinkanta, sanda woodin cine: ‹Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.› 40 Lordi hinka din, i gaa no Tawretu nda annabey sanney kulu goono ga sarku.» 41 Za Farisi fonda borey goono ga margu nangu folloŋ, Yesu n'i hã 42 ka ne: «Ifo no araŋ ga tammahã Almasihu boŋ? May se n'a ga te ize?» I ne: «Dawda ize no.» 43 A ne i se: «Day, mate no kaŋ Biya _Hanno|_ hino ra a ne a se Rabbi, kaŋ a ne: 44 Rabbi ne ay Koyo se: ‹Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa hal ay ma ni ibarey daŋ ni ce taamey cire?› 45 Da Dawda ga ne a se Rabbi, to, yaadin gaa mate no Almasihu ga te ka ciya a se ize koyne?» 46 Boro kulu mana ta ka tu a se da sanni kulu. Za han din hane mo no boro kulu mana ta k'a hã hari fo koyne.

23

1 Gaa no Yesu salaŋ nga talibey da jama marga se. 2 A ne: «Asariya* dondonandikoy da Farisi* fonda borey goono ga goro Musa nango ra. 3 Hayey kulu kaŋ i ga ci araŋ se, araŋ m'i gana, araŋ m'i te mo. Day wa si te i goyey cine bo, zama i ga ci no, amma i si ga te. 4 Oho, i ga jaraw tiŋoyaŋ haw, kaŋ yaŋ sambuyaŋ ga sandi mo, ka dake borey jasey gaa, amma ngey din si ta k'i buti nda ngey kambayzey baa kayna. 5 Amma i ga ngey goyey kulu te no borey ma di se. I ga ngey tira kobtey te itafoyaŋ, ka ngey kwaay bazay-bazey te i ma ku. 6 I ga ba mo jine goray bucey do, da boro beerey nangorayey diina marga* fuwey ra, 7 da habey ra fooyaŋey mo, borey m'i ce Alfa. 8 Amma araŋ ma si ta i m'araŋ ce Alfa, zama araŋ alfaga ya afolloŋ no, araŋ mo care nya-izeyaŋ no. 9 Ndunnya ra mo araŋ ma si ne boro kulu se Baaba, zama araŋ Baabo ya afolloŋ no, nga kaŋ go beena ra. 10 I ma si ne araŋ se jine boroyaŋ mo, zama araŋ jine bora ya afolloŋ no, nga Almasihu. 11 Amma araŋ ra bora kaŋ ga ti albeeri ka bisa ikulu, nga no ga ciya araŋ se bannya. 12 Boro kulu mo kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Boro kulu kaŋ ga nga boŋ kaynandi mo, i g'a beerandi. 13 Amma kaari araŋ asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ na beene koytara furoyaŋ meyo daabu borey se. Araŋ bumbey din si furo, araŋ siino ga ta mo ngey kaŋ yaŋ ga ba ka furo ma du ka furo. 14 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy nda Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ goono ga wayborey kaŋ kurnye bu windey ŋwa. Araŋ ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. Woodin se no i ga ciiti konno te araŋ se kaŋ ga jaase ikulu. 15 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ ga teeko da laabo windi ka ceeci boro folloŋ hinne kaŋ ga furo araŋ diina ra. Day waati kaŋ a ciya yaadin, gaa no araŋ g'a ciya danji bangu ize ka jaase araŋ hala sorro hinka. 16 Kaari araŋ, araŋ danawey kaŋ yaŋ goono ga goobu candi danawyaŋ se! Araŋ ga ne: ‹Boro kulu kaŋ ga ze da Irikoy fuwo, manti hay fo no, amma boro kaŋ ga ze da fuwo wura, kal a zeyaŋo m'a di.› 17 Araŋ saamey da danawey! Woofo no ga beeri ka bisa, wura, wala fuwo kaŋ ga wura fay waani? 18 Araŋ ga ne mo koyne: ‹Boro kaŋ ga ze da sargay* feema, manti hay fo no, amma boro kaŋ ga ze da sarga kaŋ go feema boŋ, kal a zeyaŋo m'a di.› 19 Araŋ danawey! Woofo no ga bisa beeray, sarga no, wala feema kaŋ ga sarga fay waani? 20 A binde, boro kaŋ ze da sargay feema, a ze da sarga mo kaŋ go a ra. 21 Boro kaŋ ze da Irikoy fuwo, a ze da

nga mo kaŋ go a ra. 22 Koyne, boro kaŋ ze da beene, a koy ze da Irikoy karga, ka margu nda nga kaŋ go a boŋ ga goro mo. 23 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ ga kori gabu da maari da yaazi zakka kaa, amma araŋ na Tawretu* ra hayey kaŋ yaŋ ga beeri ka bis'ey naŋ, ngey neeya: cimi ciiti nda bakaraw da cimbeeri*. Woone yaŋ no ga hima araŋ m'i te, ya-haray waney mo ma si gaze. 24 Araŋ danawyaŋ wo kaŋ goono ga fondo cabe, kaŋ yaŋ ga hamn'ize soolam ka yo gon! 25 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ goono ga gullayze da gaasu banda gaa nyun, amma i ra haray go ga to da zamba da jaŋ-ka-boŋ-hinay. 26 Nin, Farisi fonda boro, danaw, ma gullayzo da gaaso ra haray nyun jina, a banda mo ga hanan. 27 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ go sanda saaray kwaaranteyaŋ, kaŋ ga nyaale taray haray, amma a ra haray ga to da buuko biri da ziibi kulu dumi. 28 Yaadin mo no araŋ wo. Taray haray araŋ ga hima sanda boro adilanteyaŋ no borey se, amma araŋ biney ra araŋ to da munaficitaray da izefututaray. 29 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy nda Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ goono ga annabey saarayey cina, ka adilantey saarayey taalam. 30 Araŋ ga ne: ‹D'iri go no iri kaayey jirbey ra, doŋ iri si margu nd'ey ka annabey wi.› 31 Woodin boŋ no araŋ goono ga te seeda araŋ boŋ se, araŋ ya annabey wiikoy izeyaŋ no. 32 Araŋ mo, kal araŋ m'araŋ kaayey bata toonandi. 33 Araŋ gondiyaŋ wo, gazama izey! Mate no araŋ ga te ka danji bangu ciito yana? 34 Woodin se, wa guna. Ay goono ga annabiyaŋ da laakalkooniyaŋ da dondonandikoyaŋ donton araŋ gaa. Afooyaŋ araŋ g'i wi, afooyaŋ mo araŋ g'i kanji. Afooyaŋ mo araŋ g'i barzu no araŋ diina marga fuwey ra, k'i gurzugandi kwaara fo ka koy kwaara fo do. 35 Zama adilante kulu kaŋ i n'a kuri mun ne ndunnya ra, i m'a alhakko kaa araŋ gaa, za adilanta Habila kuro ka koy Baraciya izo Zakariya kuro, nga kaŋ araŋ wi Irikoy fuwo da sargay feema game ra. 36 Haciika ay ga ne araŋ se: hayey din kulu ga kaŋ zamana wo borey boŋ. 37 Ya Urusalima*, Urusalima, kaŋ ga annabey wi! Borey kaŋ yaŋ i donton ni do mo, ni g'i catu-catu nda tondiyaŋ! Sorro marge no ay ga ba ya ni izey margu, sanda mate kaŋ cine goroŋo nya ga nga fambu taji margu nga fatey cire, amma araŋ mana ta! 38 Wa guna, i n'araŋ fuwo naŋ araŋ se kurmu. 39 Zama ay ga ne araŋ se: Araŋ si ye ka di ay koyne kal alwaati kaŋ araŋ ga ne: ‹Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra.› »

24

1 Yesu fun Irikoy windo ra. A goono ga dira, kal a talibey kaa a do. I go ga windo cinarey cabe a se. 2 A tu ka ne i se: «Araŋ di cinarey wo kulu? Haciika ay ga ne araŋ se: tondi fo si cindi tondi fo boŋ kaŋ i s'a zeeri.» 3 A goono ga goro Zeytun tondo boŋ kal a talibey kaa a do ngey hinne. I ne: «Ma ci iri se, waatifo no hayey din ga te? Ifo no ga ti ni kaayaŋ alaama, da zamana wo bananta wano?» 4 Yesu tu ka ne i se: «Wa haggoy boro kulu ma si araŋ darandi. 5 Zama boro boobo ga kaa k'ay maa sambu ka ne ngey no ga ti Almasihu. I ga boro boobo darandi mo. 6 Araŋ ga maa wongu baaru da wongu ruubuyaŋ mo. Araŋ ma haggoy araŋ laakal ma si tun zama tilas no kala hayey din ma jin ka te, amma bananta mana to jina. 7 Zama dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun mayray gaa. Haray da laabu zinjiyaŋ ga te nangu waani-waani ra. 8 Amma woodin yaŋ kulu taabi sintin yaŋ no jina. 9 Saaya din ra i g'araŋ nooyandi gurzugay se, i g'araŋ wi, zaati. Araŋ ga ciya konnari hariyaŋ mo ndunnya dumey kulu se ay maa sabbay se. 10 Waati din no boro boobo ga mulay, i ga care nooyandi ka konna care mo. 11 Tangari annabi boobo mo ga tun ka boro boobo darandi. 12 Zama izefututaray no ga tonton, borey baayaŋ baakasina mo ga ye da banda. 13 Amma boro kaŋ ga hin suuru hala bananta, nga no ga du faaba. 14 I ga koytara Baaru Hanna waazu mo ndunnya kulu ra, a ma ciya seeda dumey kulu se. Gaa no bananta ga te. 15 Woodin se binde, waati kaŋ araŋ ga di ‹fanta hari laala kaŋ ga kazaamandi,› wo kaŋ annabi Daniyel ci, goono ga kay Nangu Hananta ra (cawkwa ma faham), 16 waato gaa borey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra ma zuru ka koy tondey kuukey ra. 17 Boro kaŋ go fu boŋ ma si zumbu ka hay fo sambu nga fuwo ra. 18 Boro kaŋ go fari mo ma si ye banda ka nga taafa sambu. 19 Amma kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey mo kaŋ go ga naanandi jirbey din ra! 20 Araŋ ma te adduwa araŋ zura ma si ciya jaw waate, wala asibti* hane. 21 Zama alwaato din ra i ga gurzugay bambata te kaŋ dumi mana bay ka te ce fo za ndunnya sinjiyaŋ ka kaa hunkuna, a si ye ka te mo abada. 22 Da manti kaŋ i na jirbey din dunguriyandi, doŋ fundikooni si no kaŋ ga du faaba. Amma suubanantey sabbay se no i g'i gazandi. 23 Alwaato din da boro fo ga ne araŋ se: ‹Wa guna, Almasihu neeya!› wala, ‹Nga nooya yongo!› araŋ ma s'a cimandi. 24 Zama almasihu, tangari

wane yaŋ, da tangari annabiyaŋ, ga tun ka alaama bambata yaŋ da dambara hariyaŋ cabe, hala nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, doŋ i ga baa suubanantey darandi. 25 Wa guna fa, ay jin ka ci araŋ se. 26 D'i ga ne araŋ se: ‹Wa guna, a go saajo ra!› wa si koy. Da mo i ne: ‹Wa guna, a go lokoto-lokotey ra!› wa si ta. 27 Zama mate kaŋ cine beene maliyaŋ ga fun wayna funay haray, i ga di a kala wayna kaŋay haray mo, yaadin cine no Boro Izo kaayaŋo ga te d'a. 28 Nangu kulu kaŋ jifa go, noodin no gaadagey mo ga margu. 29 Amma sahãadin-sahãadin kankami jirbey din banda, ‹wayna ga te kubay, hando si kaari koyne, handariyayzey ga fun beena gaa ka kaŋ, beene dabarey mo ga zinji.› 30 Gaa no Boro Izo alaama mo ga bangay beena ra. Saaya din no ndunnya dumey kulu ga te bine saray. I ga di Boro Izo go kaa beene burey boŋ da dabari da darza bambata. 31 A ga nga malaykey donton da hilli hẽeni bambata, ngey mo g'a suubanantey margu i ma fun ndunnya haw taaca do haray za beena me fo gaa kal a me fa gaa. 32 Jeejay nya gaa araŋ ma misa wo dondon. Waati kaŋ a kambey jin ka zay, a goono ga kobto kaa mo, araŋ ga bay day kaŋ kaydiya maan nooya. 33 Yaadin no araŋ mo: waati kaŋ araŋ ga di hayey din kulu, araŋ ma bay kaŋ Boro Izo maanu, hal a to fu meyo gaa zaati. 34 Haciika ay ga ne araŋ se: dumo wo si ban kala day hayey din kulu ma te. 35 Beene nda ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu. 36 Amma zaaro din, wala saaya din sanno, boro kulu s'a bay, baa beene malaykey, wala Izo mo, kala Baabo hinne. 37 Amma mate kaŋ Nuhu jirbey te d'a, yaadin no Boro* Izo bangayyaŋo mo ga te d'a. 38 Zama mate kaŋ cine a go jirbey din ra, za tunfaana* haro mana kaa, i goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga hiiji, i ga hiijandi, kala hano kaŋ hane Nuhu furo hiyo ra, 39 jirsi boŋ mo tunfaana haro kaa ka ikulu ŋwa. Yaadin cine no Boro Izo bangayyaŋo ga ciya d'a. 40 Saaya din ra boro hinka ga bara fari. I g'afo sambu k'afa naŋ. 41 Wayboro hinka ga bara fufuyaŋ do. I g'afo sambu k'afa naŋ. 42 Araŋ ma batu fa, zama araŋ si bay zaari kaŋ ra no araŋ Rabbo ga kaa. 43 Amma ma woone bay: da windikoy ga bay saaya kaŋ no zay ga kaa, doŋ a ga batu, a si naŋ i ma nga fuwo fun. 44 Araŋ binde ma goro soolanteyaŋ, zama saaya kaŋ ra araŋ mana tammahã no Boro Izo ga kaa. 45 May no tamo wo kaŋ gonda naanay da laakal, kaŋ a koyo n'a daŋ nga windo almayaaley boŋ, zama a m'i no ŋwaari alwaati kaŋ ga hagu ra? 46 Tamo wo ya albarkante no d'a koyo kaa ka gar a goono ga te yaadin. 47 Haciika ay ga ne araŋ se: a g'a daŋ a ma nga jinayey kulu dabari. 48 Amma da tam laala din ga ne nga bina ra: ‹Ay koyo ga gay hal a ga kaa,› 49 hal a ma sintin ka nga tamtaray hangasiney kar, a ma ŋwa, a ma haŋ bugantey banda, 50 kala tamo din koyo ga kaa zaaro kaŋ a mana tammahã din ra, da saaya kaŋ a si bay ra. 51 A ga tamo barzu k'a gaahamo kulu bagu-bagu. A g'a baa daŋ munaficey banda. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.

25

1 Gaa no i ga beene koytara himandi sanda wandiyo way kaŋ yaŋ na ngey fitillayaŋ sambu ka koy ka arhiiji kubay. 2 I ra igu wo sinda laakal, amma igu fa din laakalkooniyaŋ no. 3 Zama ngey kaŋ sinda laakal din, saaya kaŋ i na ngey fitilley sambu, i mana ji sambu i banda. 4 Amma laakalkooney wo na ji sambu sintiliyaŋ ra, da fitilley ngey banda. 5 Amma waato kaŋ arhiijo gay hal a ga kaa, jirbi n'i kulu di hal i kani. 6 Amma cino farsi bindi, kal i maa cilili: ‹Wa guna, arhiijo neeya! Wa fatta k'a kubay!› 7 Alwaato din ra binde, wandiyey din kulu tun ka ngey fitilley hanse. 8 Ngey kaŋ sinda laakal ne laakalkooney se: ‹W'iri no araŋ jiyey gaa, zama iri fitilley goono ga bu.› 9 Amma laakalkooney tu ka ne i se: ‹Hambara a si wasa in d'araŋ se. Wa koy neerakoy do ka day araŋ boŋ se.› 10 Waato kaŋ i koy daymo do, kal arhiijo kaa i banda. Borey kaŋ yaŋ go soolanteyaŋ furo arhiijo banda hiijay bato ra. I na windi meyo daabu mo. 11 Kokor banda wandiyo fey din mo kaa ka ne: ‹Rabbi, Rabbi, ma fiti iri se!› 12 Amma a tu ka ne: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: ay s'araŋ bay.› 13 Araŋ ma batu fa, zama araŋ si zaaro wala saaya bay! 14 Zama a si hima kala boro kaŋ ga koy laabu fo. A na nga tamey ce ka nga arzaka talfi i gaa. 15 A na talent gu no afo se, afo mo se talent* hinka, afo mo talent fo. A n'i kulu no ngey hina me, gaa no a na nga diraw te. 16 Sahãadin-sahãadin nga kaŋ na iguwa din ta koy ka daymi te ka du igu fo koyne. 17 Yaadin no nga mo kaŋ na ihinka ta, nga mo du ihinka koyne. 18 Amma bora kaŋ n'afa ta din, a koy ka guusu fansi no laabo ra ka nga koyo nooro tugu. 19 A go no, alwaati kuuku banda, kala tamey din koyo kaa. Nga nd'ey soobay ka lasaabu. 20 Bora kaŋ na talent guwa ta din kaa ka kande igu fo koyne ka ne: ‹Ay jine bora, guna, talent guwa kaŋ ni no ay se kande igu fo riiba.› 21 A koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no, naanaykoy mo. Ni na naanay cabe hari kayna yaŋ ra, ay ga ni daŋ hari boobo boŋ. Ma furo ni koyo

farhãyaŋo ra.› 22 Bora kaŋ na talent hinka ta din mo kaa ka ne: ‹Ay jine bora, talent hinka kaŋ ni no ay se kande ihinka fo riiba.› 23 A koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no, naanaykoy mo. Ni na naanay cabe hari kayna yaŋ ra, ay ga ni daŋ hari boobo boŋ. Ma furo ni koyo farhãyaŋo ra.› 24 Bora kaŋ na talent fa ta din mo kaa ka ne: ‹Ay jine bora, ay bay ni ya boro no kaŋ si bakar. Ni ga nangu kaŋ ni mana duma wi, nangu kaŋ ni mana say mo, ni ga hin ka margu. 25 Ay mo humburu. Ay koy ka ni taleŋo tugu laabo ra. Guna ni haro neeya.› 26 Amma a koyo tu ka ne a se: ‹Ni ya tam laalo no, kaŋ ga hawfun mo! Ni bay kaŋ ay ga wi naŋ kaŋ manti ay k'a duma, ay ga margu mo naŋ kaŋ ay mana say. 27 A ga hima doŋ ni ma kond'ay nooro barmaykoy do. D'ay kaa ay ga du a, nga nda nga riiba. 28 Wa taleŋo din ta a gaa k'a no bora kaŋ gonda iway din se. 29 Zama boro kulu kaŋ gonda, nga se no i ga no, a ma du iboobo mo. Amma boro kaŋ sinda, baa haŋ kaŋ go a se din, i g'a ta a gaa. 30 Tam yaamo wo mo, w'a catu taray kuba ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.› 31 Amma waati kaŋ Boro Izo ga kaa nga beera ra, da malaykey kulu a banda, alwaati din no a ga goro nga darza karga boŋ. 32 I ga ndunnya dumey kulu mo margu a jine. Nga no g'i kaa care ra, mate kaŋ cine kuruko ga hincin da feeji kaa care ra. 33 A ga feejey ye nga kambe ŋwaaro gaa, hinciney mo nga kambe wow gaa. 34 Gaa no Koyo ga ne nga kambe ŋwaaro gaa waney se: ‹Araŋ wo ay Baabo albarkantey, wa kaa! Araŋ ma koytara kaŋ i soola araŋ se za ndunnya sinjiyaŋ tubu. 35 Zama ay maa haray, araŋ n'ay no ŋwaari. Ay maa jaw, araŋ n'ay no hari ya haŋ. Ay go yawtaray ra, araŋ n'ay zumandi araŋ do. 36 Ay banji, araŋ n'ay bankaaray. Ay jante, araŋ n'ay kunfa. Ay go kasu ra, araŋ kaa ay do.› 37 Gaa no adilantey ga tu ka ne a se: ‹Rabbi, waatifo no iri di nin da haray, iri na ni no ŋwaari? wala nda jaw, iri na ni no haŋyaŋ hari? 38 Waatifo mo no iri di nin yawtaray ra, hal iri na ni zumandi? wala banji ra, hal iri na ni bankaaray? 39 Waatifo no iri di ni jante, wala ni go kasu ra, hala iri kaa ni do?› 40 Koyo mo ga tu ka ne i se: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: za kaŋ araŋ na woodin te ay nya-izey wo se, baa bora kaŋ ga kayna ka bisa ikulu, ay se no araŋ n'a te.› 41 Gaa no a ga ne nga kambe wow haray waney se: ‹Wa fay d'ay, araŋ laalantey, ka koy furo danji kaŋ ga duumi ra, kaŋ i soola Iblisi nda nga malaykey se. 42 Zama ay maa haray, araŋ man'ay no ŋwaari. Ay maa jaw, araŋ man'ay no haŋyaŋ hari. 43 Ay go yawtaray ra, araŋ man'ay zumandi, da banji ra mo, araŋ man'ay bankaaray. Ay jante, ay furo kasu mo, araŋ day man'ay kunfa.› 44 Gaa no ngey mo ga tu ka ne: ‹Rabbi, waatifo no iri di nin da haray, wala da jaw, wala yawtaray ra, wala banji ra, wala nda jante, wala kasu ra, kaŋ iri mana ni saajaw?› 45 Gaa no nga mo ga tu i se ka ne: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: za kaŋ araŋ mana woodin te bora kaŋ kayna nda ikulu afo se, ay se no araŋ man'a te.› 46 Woodin yaŋ mo ga koy gurzugay kaŋ ga duumi bona ra, amma adilantey ga koy fundi hal abada ra.»

26

1 Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, a ne nga talibey se: 2 «Araŋ bay kaŋ Paska* bato jirbi hinka no ka cindi a se. I ga Boro Izo nooyandi, i g'a kanji mo.» 3 Alwaato din binde alfaga beerey da jama arkusey margu alfaga beero kaŋ se i ga ne Kayafa* faada ra. 4 I na ngey saaware te, mate kaŋ cine ngey ga te ka Yesu di da carmay, ngey m'a wi. 5 Day i ne: «Manti bato jirbey ra bo, zama kusuuma ma si koy ka tun borey game ra.» 6 A go mo, waato kaŋ Yesu go Baytaniya, Siman jiraykoono kwaara, 7 wayboro fo kaa a do. Albasta* kolbo fo go a se kaŋ gonda waddi kaŋ ga caada gumo. A na waddo soogu Yesu boŋo boŋ, waato kaŋ a goono ga goro ŋwaayaŋ nango do. 8 Amma waato kaŋ a talibey di woodin, i te bine ka ne: «Ifo ga ti hasaraw woone wo sabaabu? 9 Zama waddo wo, d'i n'a neera no, doŋ a ga te nooru boobo, i m'a no talkey se.» 10 Amma za kaŋ Yesu faham da woodin, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga wayboro wo taabandi? Zama a na goy hanno te ay se. 11 Araŋ gonda talkey waati kulu araŋ banda, amma ay si goro araŋ do waati kulu. 12 Day waddo sooguyaŋo wo kaŋ a te ay gaahamo gaa, a n'a te no ay gaahamo fijiyaŋ se. 13 Haciika ay ga ci araŋ se: nangu kulu kaŋ i ga Baaru Hanno wo waazu ndunnya ra, i ga haya kaŋ waybora wo te dede zama i ma fongu nd'a.» 14 Gaa no a talibi way cindi hinka ra, afo kaŋ se i ga ne Yahuta Kariyoti bora koy alfaga beerey do 15 ka ne: «Ifo no araŋ g'ay no, ay mo g'a nooyandi araŋ se?» I no a se nzarfu noor'ize waranza. 16 Za alwaato din no a na daama ceeci mate kaŋ nga ga te ka Yesu nooyandi. 17 Buuru kaŋ sinda dalbu bato* zaari sintina, talibey kaa Yesu do ka ne: «Man no ni ga ba iri ma Paska sooley te ni se ni ma ŋwa?» 18 A ne i se: «Wa koy kwaara ra boro filaana do ka ne a se: ‹Alfa ne nga alwaato maan. Ni do no ay ga Paska ŋwa, in d'ay talibey.› » 19 Talibey mo te sanda mate kaŋ

Yesu n'i lordi nd'a ka Paska ŋwaaro soola. 20 A go no, waato kaŋ wiciri kambo to, a goono ga goro ŋwaaro do, nga nda nga talibi way cindi hinka. 21 I go ŋwaayaŋo gaa, kala Yesu ne: «Haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ra boro fo g'ay nooyandi.» 22 I biney sara gumo. I boro fo-fo ne a se: «Manti ay no, Rabbi, wala?» 23 Amma a tu ka ne: «Bora kaŋ na nga kambe daŋ tuwo ra ay banda, nga no g'ay nooyandi. 24 Boro Izo go ga koy, sanda mate kaŋ cine i hantum a boŋ, amma kaari bora din kaŋ nga no ga Boro Izo nooyandi! Doŋ i ma si bora din hay, pat!» 25 Yahuta, bora kaŋ n'a nooyandi din tu ka ne: «Manti ay no, Alfa, wala?» Yesu ne: «Mate kaŋ ni ci din.» 26 I go ŋwaari gaa, kala Yesu na buuru sambu k'a albarkandi. A n'a ceeri ka zaban nga talibey se ka ne: «W'a sambu ka ŋwa, woone wo ay gaahamo no.» 27 A na gaasiya mo sambu. Waati kaŋ a na Irikoy saabu, a n'a no i se ka ne: «Araŋ kulu ma zu-zu. 28 Zama woone wo ay kuro no, alkawli wano, kaŋ a si gay i g'a dooru boro boobo sabbay se, i zunubey yaafayaŋ se. 29 Amma ay ga ne araŋ se: Za sohõ ay si ye ka reyzin* hari haŋ koyne, kala day han kaŋ hane ay g'a haŋ itaji in d'araŋ care banda, ay Baabo koytara ra.» 30 Kaŋ i na baytu fo te, i fatta ka koy Zeytun tondo do. 31 Gaa no Yesu ne i se: «Cin woone wo ra, araŋ kulu ga mulay ay sabbay se, zama i n'a hantum ka ne: ‹Ay ga kurukwa kar, kalo feejey mo ga say-say.› 32 Amma ay tunyaŋo banda ay ga furo araŋ se jine ka koy Galili laabo ra.» 33 Amma Bitros ne a se: «Baa i kulu ga mulay ni sabbay se, ay wo si mulay, abada.» 34 Yesu ne a se: «Haciika ay ga ci ni se: cin woone ra, za gorongaari mana ca, ni g'ay ze sorro hinza.» 35 Bitros ne a se: «Baa a tilas no ay ma bu ni banda, ay day si ni ze.» Yaadin mo no talibi cindey kulu ci. 36 Gaa no Yesu kand'ey nangu fo kaŋ se i ga ne Jatsamani. A ne nga talibey se: «Araŋ ma goro ne hal ay ma koy yongo ka te adduwa.» 37 Kal a na Bitros da Zabadi ize hinka din sambu nga banda. A bina sintin ka sara ka taabi gumo. 38 A ne i se: «Ay fundo go ga taabi gumo hal a to buuyaŋ gaa. Araŋ ma goro ne ka batu ay banda.» 39 A ye ka koy jina kayna, a kaŋ ka ganda biri ka te adduwa ka ne: «Ya ay Baaba! Da haŋ kaŋ ga hin ka te no, ma taabo wo sambu ay se. Kulu nda yaadin, manti ay miila, amma ni wano.» 40 Kal a ye nga talibey do koyne. A n'i gar i go ga jirbi. A ne Bitros se: «Wiiza! araŋ si hin ka goro ay banda ka batu baa guuru folloŋ bo? 41 Wa batu fa, ka te adduwa, zama araŋ ma si furo siyaŋ ra. Daahir biya* wo kay ga yadda, amma gaaham ya londibuuno no.» 42 A ye ka koy sorro hinkanta ka te adduwa ka ne: «Ya nin ay Baaba, hala day woone wo si bisa kala day y'a haŋ, to, ni miila ma te.» 43 A ye ka kaa, a n'i gar i go ga jirbi, zama i moy tin. 44 A n'i naŋ ka koy te adduwa, sorro hinzanta nooya. A na doŋ sanney ci koyne. 45 A ye ka kaa talibey do koyne ka ne i se: «Wa soobay ka jirbi ka fulanzam sohõ. Guna, alwaato kaa ka maan. I na Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra. 46 Wa tun, iri ma koy. Guna, bora kaŋ g'ay nooyandi neeya ka maan!» 47 Za a go ga salaŋ, iway cindi hinka din ra afo kaŋ ti Yahuta kaa. A kande jama boobo da takubayaŋ da goobuyaŋ. I fun alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey* do. 48 Bora kaŋ n'a nooyandi n'i no misa fo ka ne: «Bora kaŋ ay g'a sunsum din, bora nooya. W'a di.» 49 Sahãadin binde a maan ka to Yesu do ka ne: «Alfa, Irikoy ma ni no aloomar!» Kal a soobay k'a garba sunsum. 50 Yesu ne a se: «Ay bora, woone no ka kande nin?» Kala borey maan ka kambe dake Yesu gaa k'a di. 51 Kala Yesu banda borey ra afo na nga kambe salle ka takuba foobu ka alfaga beero bannya zafa k'a hanga kaa. 52 Gaa no Yesu ne a se: «Ma ni takuba ye nga nango ra, zama boro kulu kaŋ ga takuba sambu, nga mo takuba do no i g'a halaci. 53 Wala araŋ ga tammahã ay si hin k'ay Baabo ŋwaaray no, a g'ay no mo sohõ tilliyo haŋ kaŋ ga bisa baa malayka sata way cindi hinka? 54 Amma mate gaa no i ga Tawretu nda Zabura nda Annabey Tirey toonandi nd'a kaŋ yaŋ ne tilas kala yaadin ma te?» 55 Noodin binde, Yesu ne jama marga se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ ay diire se danga day kosarayko gaa no? Han kulu no ay go ga goro Irikoy windo ra ga dondonandi, amma araŋ man'ay di. 56 Day, woone wo kulu te no zama i ma Tirey kaŋ annabey hantum toonandi.» Noodin ya binde a talibey kulu n'a naŋ ka zuru. 57 Borey kaŋ yaŋ na Yesu di din kond'a Kayafa do, kaŋ ga ti alfaga beero. Noodin no Tawretu* dondonandikoy nda arkusey go, i margu. 58 Amma Bitros n'a banda gana nangu mooro. Kal a furo alfaga beero windo batama ra ka goro Irikoy windo goy-teerey game ra, zama nga ma du ka di haŋ kaŋ ga te bananta. 59 Kal alfaga beerey da Yahudancey arkusey marga kulu soobay ka tangari seedayaŋ ceeci Yesu boŋ zama ngey ma du k'a wi se. 60 Amma i mana du, baa day kaŋ tangari seeda boobo kaa ka haawa a gaa. Amma kokor banda ihinka kaa 61 ka ne: «Boro wo ne, way: nga ga hin ka Irikoy fuwo zeeri, nga ma ye k'a cina mo koyne jirbi hinza nda care game ra.» 62 Kala alfaga beero tun ka kay ka ne: «Seeda kaŋ borey

wo go ga kande ni boŋ, ni si tu da hay kulu, wala?» 63 Amma Yesu go ga dangay. Kala alfaga beero ne a se: «Ay ga ni daŋ ni ma ze nda Irikoy fundikoono, kala ma ci iri se hala nin no ga ti Almasihu, Irikoy Izo?» 64 Kala Yesu ne a se: «Mate kaŋ ni ci din. Day, ay ga ne araŋ se: ne ka koy jina araŋ ga di Boro Izo goono ga goro Hina-Kulu-Koyo kambe ŋwaaro gaa, a go ga kaa mo beene burey boŋ.» 65 Gaa no alfaga beero na nga bankaaray tooru-tooru ka ne: «A na Irikoy kayna! Iri ga ba seeda fooyaŋ koyne, wala? A go, araŋ maa mate kaŋ a na Irikoy kayna sohõ. 66 Ifo no araŋ di?» I tu ka ne: «A to wiyaŋ.» 67 Gaa no i tufa a moyduma gaa, ka soobay k'a kutubo. Boro fooyaŋ mo n'a saŋ-saŋ 68 ka ne a se: «Ma annabitaray te iri se me, nin, Almasihu! May no ka ni kar?» 69 Amma Bitros go windo batama ra ga goro taray. Koŋŋo fo binde kaa a do ka ne: «Ni mo go Galili bora Yesu banda waato.» 70 Amma a ze borey kulu jine ka ne: «Ay si bay haŋ kaŋ no ni goono ga ci.» 71 Gaa no a koy taray tanda ra. Kala koŋŋo fo mo di a ka ne borey kaŋ go noodin yaŋ se: «Boro wo mo go Nazara bora Yesu banda.» 72 Bitros ye ka ze da zeyaŋ ka ne: «Ay si bora din bay.» 73 A gay kayna fo, borey kaŋ yaŋ goono ga kay noodin kaa ka ne Bitros se: «Cimi no ni mo go i ra, zama ni sanno no goono ga ni bangandi.» 74 Kal a sintin ka nga boŋ laali nda zeyaŋ ka ne: «Ay si bora din bay!» Sahãadin binde gorongaari fo ca. 75 Kala Bitros fongu Yesu sanno kaŋ a ne: «Hunkuna hala day gorongaari ga ca, ni g'ay bayray ze sorro hinza.» Kala Bitros fatta taray ka baray da hẽeni koono.
27
1 Waato kaŋ mo bo, day alfaga beerey kulu da jama arkusey* saaware Yesu boŋ ngey m'a wi. 2 I n'a haw ka kond'a k'a no Bilatos* se, kaŋ ga ti dabarikoono. 3 Saaya kaŋ cine Yahuta kaŋ n'a nooyandi din di kaŋ i na wiyaŋ ciiti dumbu Yesu se, kal a ye ka ba ye, way, nga ma nzarfu noor'ize waranza yeti alfaga beerey da arkusey se. 4 A ne: «Ay na zunubi te, zama ay na boro kaŋ sinda taali nooyandi.» Amma i ne: «Iri wo baa fo. Woodin ni sanni no.» 5 Yahuta na nzarfey catu Irikoy fuwo ra ka fatta ka koy ka nga boŋ sarku ka bu. 6 Amma alfaga beerey na nooro kumna. I ne: «A si halal* i m'a daŋ ka margu Irikoy fuwo nooru jisiri nango ra, zama kuri alhakku no.» 7 I saaware, gaa no i koy ka kusu cinakoy batama day da nooro, yaw fijiyaŋ se. 8 Woodin se no i ga ne batama din se Kuri Batama, hala hunkuna. 9 Yaadin mo no i na sanno toonandi nd'a kaŋ i ci annabi Irimiya me ra kaŋ ne: «I na nzarfu noor'ize waranza sambu, wo kaŋ i na nooro daŋ a boŋ din nooro, kaŋ Israyla ize fooyaŋ n'a nooro daŋ. 10 I n'a bana kusu cinako batama sabbay se, mate kaŋ Rabbi n'ay lordi nd'a.» 11 Amma Yesu kay dabarikoono jine. Dabarikoono mo n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?» Yesu mo ne a se: «Mate kaŋ ni ci no.» 12 Waato kaŋ alfaga beerey da arkusey mo kaa, i goono g'a kalima, a mana tu da hay kulu. 13 Gaa no Bilatos ne a se: «Ni si maa sanni boobo wo kaŋ i goono ga seeda ni boŋ no?» 14 Amma a mana tu a se i sanney boŋ, baa afo, kala Bilatos dambara gumo. 15 Bato* jirbey ra dabarikoono doona ka kas'ize fo taŋ borey marga se, bora kaŋ i ga ba. 16 I gonda mo kas'ize laalo bambata fo, kaŋ a maa ga ti Barabbas. 17 A binde, za kaŋ i margu yaadin, Bilatos ne i se: «Woofo no araŋ ga ba ay ma taŋ araŋ se? Barabbas no, wala Yesu kaŋ se i ga ne Almasihu?» 18 Zama a bay kaŋ canse sabbay se no i na Yesu nooyandi. 19 Amma a goono ga goro ciiti karga boŋ, kal a wando donton a gaa ka ne: «Ma fun boro adilanta din sanno ra, zama hunkuna hindiri ra ay maa taabi boobo a sabbay se.» 20 Amma alfaga beerey da arkusey hin jama ka naŋ i ma ŋwaaray ka ne ngey ga ba Barabbas, day i ma Yesu wo halaci. 21 A binde, dabarikoono tu ka ne i se: «I boro hinka wo ra, woofo no araŋ ga ba ay ma taŋ araŋ se?» I ne: «Barabbas!» 22 Bilatos ne i se: «Day mate no ay ga te da Yesu kaŋ se i ga ne Almasihu?» Ikulu ne: «I m'a kanji*!» 23 A ne: «Ifo se? Goy laalo woofo no a te?» Amma i kaati ka tonton ka ne: «I m'a kanji!» 24 Kaŋ Bilatos di nga si hin ey ka bare, kala kusuuma go day ga tun no, a na hari sambu ka nga kambey nyun borey marga kulu jine ka ne: «Ay wo sinda taali kulu adilanto wo kuro gaa, nga nooya araŋ gaa.» 25 Borey kulu tu ka ne: «A fundi alhakko ma goro iri nd'iri izey boŋ!» 26 Gaa no Bilatos na Barabbas taŋ i se, amma a na Yesu barzu, k'a no i m'a kanji. 27 Gaa no dabarikoono soojey konda Yesu faada ra. Romey soojey jama margu Yesu boŋ. 28 I n'a bankaaray kaa a gaa, ka kwaay ciray fo daŋ a gaa. 29 I na karji boŋtobay handam ka dake a boŋo boŋ. I na kwaari fo mo daŋ a kambe ŋwaaro ra. I sombu a jine k'a hahaara ka ne: «Fofo, Yahudancey bonkoono!» 30 I tufa a gaa, ka kwaaro ta k'a kar d'a boŋo ra. 31 Saaya kaŋ i n'a hahaara ka ban, i na kwaayo din kaa a gaa k'a bankaara daŋ a gaa. I kond'a zama ngey m'a kanji se. 32 I go diraw gaa, kal i kubay da boro fo, Kayrawa kwaara boro no, kaŋ a maa ga ti Siman. I binde n'a tilasandi a ma Yesu kanjiyaŋ bundo jare. 33 Waato kaŋ i to nangu

fo kaŋ se i ga ne Golgota, (sanda Boŋ Kurubu Nangu nooya), 34 i na Yesu no duvan* kaŋ i margu nda tay a ma haŋ. Waato kaŋ a n'a taba, a wangu k'a haŋ. 35 Saaya kaŋ i n'a kanji, i n'a bankaarayey fay-fay kurne catuyaŋ boŋ. 36 Gaa no i goro k'a batu noodin. 37 I n'a kalima hantum ka dake a boŋ do beene, kaŋ ne: WOONE YA YESU NO YAHUDANCEY BONKOONO. 38 Woodin banda mo komko hinka go kanjante a banda, afo a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa. 39 Borey kaŋ yaŋ goono ga bisa soobay k'a kayna ka ngey boŋey zinji 40 ka ne: «Nin kaŋ ga Irikoy fuwo zeeri ka ye k'a cina mo jirbi hinza nda care game ra, to, ma ni boŋ faaba me! Da ni ya Irikoy Ize no, ma zumbu ka fun kanjiyaŋ bundo wo gaa!» 41 Yaadin mo no alfaga beerey, ngey mo go g'a hahaara, ngey nda asariya* dondonandikoy da arkusey ka ne: 42 «A na boro fooyaŋ faaba, amma a si hin ka nga boŋ faaba! Da nga wo Israyla izey bonkooni no, a ma zumbu me kanjiyaŋ bundo gaa sohõ, iri mo g'a cimandi. 43 A naanay Irikoy gaa, wa naŋ Irikoy m'a faaba sohõ, d'a ga ba r'a. Zama a ne nga ya Irikoy Ize no.» 44 Yaadin no komkoy kaŋ i kanji a banda mo soobay k'a jance da sanney wo dumi yaŋ. 45 A binde, za zaari bindi, kubay na laabo kulu daabu, kal a to wiciri kambu guuru hinza. 46 Waato kaŋ guuru hinza to, Yesu ce da jinde beeri ka ne: «Eli, Eli, lama sabaktani! (sanda: Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo, ifo se no ni n'ay furu?)» 47 I ra boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin, waato kaŋ i maa woodin, i ne: «Boro wo, Iliya no a goono ga ce.» 48 Sahãadin-sahãadin i ra boro fo zuru ka zaara-zaara fo sambu k'a toonandi nda hari mooro k'a dake kwaari boŋ, k'a no Yesu se a ma haŋ. 49 Amma boro cindey ne: «Wa naŋ, iri ma di hala Iliya ga kaa k'a faaba no.» 50 Yesu ye ka ce koyne nda jinde beeri, gaa no a na nga fundo taŋ. 51 Kala Irikoy fuwo kosaray* taafa mo kortu za beene kala ganda ka fay ihinka. Laabo mo zinji, tondey kortu. 52 Saarayyaŋ mo fiti. Hanante boobo kaŋ jin ka bu ye ka tun koyne, 53 ka fun saarayey ra Yesu tunyaŋo banda. I furo mo kwaara* hananta ra ka bangay boro boobo se. 54 Amma wongu jine funa da borey kaŋ yaŋ go a banda kaŋ yaŋ goono ga Yesu batu, waato kaŋ i di laabo zinjiyaŋo da haŋ kaŋ te mo, i humburu gumo. I ne: «Haciika, boro woone ya Irikoy Ize no.» 55 Wayboro boobo mo goono ga kay nangu mooro ka fonnay, kaŋ yaŋ na Yesu gana za Galili, i go g'a saajaw mo. 56 I ra Maryama Magdaliya bora go no, da Maryama, Yakuba nda Yosi nya, da Zabadi izey nya. 57 Kaŋ wiciri kambo to, kala arzakante fo kaŋ Arimatiya boro no, kaŋ a maa ga ti Yusufu kaa. Nga bumbo mo Yesu talibi no. 58 Bora din no ka koy Bilatos do ka Yesu gaahamo ŋwaaray. Bilatos binde lordi ka ne i m'a no. 59 Yusufu binde n'a gaahamo sambu, a n'a didiji nda lin* kasance hanno. 60 A n'a jisi nga saaray taji ra, kaŋ i fansi tondi ra. A na tondi bambata gunguray ka saara me daabu nd'a ka dira. 61 Maryama, Magdaliya bora mo go no, nga nda Maryama fa, i goono ga goro saara tanjay. 62 A wane suba, kaŋ ga dake soolayaŋ hano gaa, alfaga beerey da Farisi fonda borey margu Bilatos do. 63 I ne: «Ya nin, beeray koyo, iri fongu kaŋ za hiilante wo ga funa a ne: ‹Jirbi hinza banda ay ga ye ka tun koyne.› 64 A binde, ni ma lordi ka ne i m'a saara daahirandi hala jirbi hinzanta, zama a talibey ma si kaa k'a zay, day i ma ne borey se a bu ka tun no. A kokor banda halliyaŋo ma kaa ka jaase ijina.» 65 Bilatos binde ne i se: «Araŋ gonda batukoyaŋ. Wa koy k'a daahirandi hal araŋ hino me.» 66 I binde koy ka saara daahirandi ka kawaatimi kar tondo gaa ka batukoyaŋ daŋ.

28

1 Asibto* banda, jirbi iyya zaari sintina susubay za da hinay, kala Maryama Magdaliya bora da Maryama fa mo, i koy ka saara guna. 2 Kala laabu zinjiyaŋ bambata fo te, zama Irikoy malayka no ka zumbu ka fun beene, a kaa ka tondo gunguray ka goro a boŋ. 3 A takanta ga hima beene maliyaŋ cine, a bankaaray mo ga kwaaray no sanda neezu* cine. 4 Kaŋ batukoy ga humbur'a se kal i gaahamey jijiri, i ciya sanda buukoyaŋ. 5 Amma malayka ne wayborey se: «Araŋ wo, ma si humburu, zama ay bay kaŋ Yesu no araŋ goono ga ceeci, nga kaŋ i kanji. 6 Amma a si neewo, zama a tun, sanda mate kaŋ cine a ci din. Wa kaa day ka di. Nango kaŋ Rabbi kani neeya. 7 Araŋ binde ma koy da waasi ka ci a talibey se kaŋ a bu ka tun. Wa guna mo, a goono ga koy Galili araŋ jine. Araŋ ga di a noodin. To, ay ya day ci araŋ se.» 8 I binde fun saara do da waasi da humburkumay da farhã bambata. I zuru nda waasi zama ngey ma konda baaro a talibey se. 9 Yesu bumbo kuband'ey ka ne: «Wa fofo!» Ngey mo kaa k'a cey di ka sududu a se. 10 Gaa no Yesu ne i se: «Wa si humburu bo. Wa koy ka ci ay nya-izey se i ma koy Galili. I ga di ay noodin.» 11 I go koyyaŋo gaa fonda boŋ, kala batuko fooyaŋ furo kwaara ra ka ci alfaga beerey se hay kulu kaŋ te. 12 Ngey mo margu nangu folloŋ, ngey nda arkusey mo ka saaware. I na soojey no nooru boobo 13 ka ne: «Araŋ ma ne: ‹A

talibey no ka kaa cino ra k'a zay waato kaŋ iri goono ga jirbi.› 14 Da woodin du ka to dabarikoono hanga ra, kulu iri mo ga hin a k'araŋ waa da laakal tunay.» 15 Ngey mo na nooro ta. I koy ka te mate kaŋ cine i n'i dondonandi nd'a din. Sanno wo koy mo nangu kulu Yahudancey game ra hala hõ. 16 Amma a talibi way cindi fa din koy Galili hala tondo kaŋ Yesu ci i se din do. 17 Waato kaŋ i di Yesu, i sududu a se, amma boro fooyaŋ sikka. 18 Yesu binde kaa i do ka salaŋ i se ka ne: «Dabari kulu, beene nda ganda wane, i n'i no ay se. 19 Araŋ binde ma koy ka ndunnya dumey kulu dondonandi i ma ciya talibiyaŋ. Araŋ ma te i se baptisma* Baabo da Izo da Biya* Hanna maa ra, 20 k'i dondonandi i ma hari kulu te kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a. Wa guna mo, ay go araŋ banda duumi hala zamana bananta.»

MRK
1
1 Yesu Almasihu, Irikoy Izo baaru hanna sintina neeya. 2 Mate kaŋ i n'a hantum annabi* Isaya tira
ra ka ne: «Guna, ay g'ay diya donton ni jine, kaŋ ga ni fonda soola. 3 Boro fo kaŋ goono ga kuuwa
ganjo ra jinda go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda soola, w'a fondayzey sasabandi.› » 4 Yohanna baptisma
teekwa kaa ganjo ra. A goono ga tuubi baptisma waazu zunubi yaafayaŋ sabbay se. 5 Yahudiya*
laabo borey da Urusalima* borey kulu fatta ka koy a do. I goono ga ngey zunubey ci. A te i se
baptisma Urdun* isa ra mo. 6 Yohanna bankaara, yo hamni no i n'a kay d'a. A goono ga guddu nda
kuuru nga canta gaa. A ŋwaaro mo ga ti do-ize da ganjo ra yu. 7 A waazu ka ne: «Boro fo go kaa ay
banda kaŋ ga bisa ay dabari, kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ma ce daŋ a ce ra. 8 Ay wo na baptisma te
araŋ se da hari, amma nga wo ga baptisma te araŋ se da Biya* Hanno.» 9 A go no, kala jirbey din ra
Yesu kaa ka fun Nazara kwaara, Galili* laabo ra. Yohanna mo na baptisma te a se Urdun isa ra. 10
Sahãadin-sahãadin, kaŋ a go ga fatta haro ra, a di beena feeri. _Irikoy|_ Biya mo, sanda koloŋay
cine, go ga zumbu a boŋ. 11 Jinde fo mo fun beena ra ka ne: «Nin no ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba. Ay
ga maa ni kaani gumo.» 12 Sahãadin-sahãadin Biya n'a boy ka kond'a ganjo ra. 13 A goono ga goro
ganjo ra jirbi waytaaci. Saytan* goono g'a si. Yesu go no, nga nda ganji hamey, malaykey mo goono
g'a saajaw. 14 I na Yohanna daŋ kasu. A banda Yesu kaa Galili. A goono ga Irikoy baaru hanna
waazu 15 ka ne: «Alwaato kubay. Irikoy* koytara mo maan. Araŋ ma tuubi ka baaru hanna
cimandi.» 16 A goono ga gana Galili teeko me gaa, kal a di Siman da Andarawos, Siman kayne. I
goono ga taaru catu teeko ra, zama sorkoyaŋ no. 17 Yesu ne i se: «W'ay gana, ay mo g'araŋ ciya
borey sorkoyaŋ.» 18 Sahãadin-sahãadin i na taarey naŋ k'a gana. 19 Waato kaŋ a to ka bisa noodin
kayna, a di Yakuba Zabadi ize, da nga kayne Yohanna. Ngey mo go hi ra ka taarey hanse. 20
Sahãadin-sahãadin Yesu n'i ce. I na ngey baabo Zabadi nda goy-izey naŋ hiyo ra, ka Yesu gana. 21
I furo Kafarnahum kwaara. Sahãadin-sahãadin Yesu furo Yahudance diina marga* fuwo ra asibti
zaari fo hane ka dondonandi. 22 Hala borey te dambara nd'a dondonandiyaŋo, zama a n'i
dondonandi sanda hinkoy, manti sanda asariya* dondonandikoy cine bo. 23 A go mo, i diina marga
fuwo ra, boro fo go no kaŋ gonda follay* laalo. A na nga jinde sambu 24 ka ne: «Ifo k'iri zaa da nin,
ya Yesu, Nazara bora? Ni kaa k'iri halaci nooya?» A ne mo: «Ay ga ni bay, ni ya boro kaŋ no. Ni ya
Irikoy wane hanna no.» 25 Yesu deen'a gaa ka ne: «Ma dangay ka fun boro wo banda.» 26 Follay
laala din na bora kuubi ka nga jinde sambu nda gaabi ka fun a banda. 27 I kulu dambara hal i na
ngey nda care hã ka ne: «Ifo no woone wo? Dondonandiyaŋ taji kaŋ gonda hin no! A ga follayey
lordi, ngey mo go ga maa a se.» 28 A baaro koy da waasi nangu kulu Galili laabo windanta. 29
Sahãadin-sahãadin kaŋ i fatta diina marga fuwo ra, i furo Siman da Andarawos fuwo ra, ngey nda
Yakuba nda Yohanna. 30 Siman anzuray waybora goono ga kani kaŋ konni n'a zeeri. Sahãadin-
sahãadin i na baaro ci Yesu se. 31 Yesu kaa a do k'a kambe di k'a tunandi. Konno fun a gaa.
Waybora n'i saajaw mo. 32 Wiciri kambu wayna kaŋyaŋ banda, i soobay ka kande a se jantekomey
kulu nda follaykoyey. 33 Kwaara borey kulu margu fu meyo gaa. 34 Yesu na jantekom boobo no
baani ngey jante waani-waaney gaa, ka follay boobo gaaray. A mana ta follayey ma salaŋ, zama i g'a
bay. 35 Cino ra, za mo mana bo, a tun ka fatta ka koy naŋ kaŋ boro kulu si no. Noodin no a te
adduwa. 36 Siman da nga hangasiney na Yesu ce banda gana. 37 Kaŋ i di a, i ne a se: «Borey kulu
goono ga ni ceeci.» 38 Yesu ne i se: «Iri ma koy nangu fooyaŋ kwaarey ra zama ay ma waazu
noodin yaŋ mo, zama woodin sabbay se no ay kaa.» 39 A furo i diina marga fuwey ra Galili laabo
kulu ra. A goono ga waazu ka follayyaŋ gaaray ka kaa borey banda. 40 Jiraykooni fo kaa a do k'a
ŋwaaray ka sombu a jine ka ne a se: «Da ni yadda, ni ga hin k'ay hanandi.» 41 A bakarawo na Yesu
di gumo hal a na nga kamba salle k'a ham, ka ne a se: «Ay yadda. Ni ma hanan.» 42 Sahãadin-
sahãadin jiraytara ban a gaa. A hanan mo. 43 Yesu n'a lordi nda gaabi, waato gaa a n'a sallama nda
waasi 44 ka ne a se: «Ma haggoy ni ma si ci boro kulu se. Amma ni ma koy ka ni boŋ cabe alfaga*
se. Ma sargay no ni hanandiyaŋo sabbay se mate kaŋ cine Musa ci, zama a ma te i se seeda.» 45
Amma bora din dira ka sintin ka Yesu baaro say-say nangu kulu. Hala Yesu si hin ka furo kwaara
kulu ra taray kwaaray, day a go kwaarey banda saajo ra. Amma kuray kulu haray borey go ga fatta
ka kaa a do.
2

1 Jirbi fooyaŋ banda, waato kaŋ Yesu ye ka furo Kafarnahum, baaro koy nangu kulu kaŋ a kaa fu. 2 Boro boobo margu hala nangu si no koyne, baa fu meyo gaa. A go ga waazu i se. 3 I kande boro fo kaŋ yeeni na dabey wi. Boro taaci goono g'a jare. 4 Waato kaŋ i mana du nangu kaŋ ga furo Yesu do borey marga baayaŋ sabbay se, kala i na fuwo beena feeri ka bora da daarijo zumandi. 5 Yesu mo di i cimbeero* ka ne yeenikoono se: «Ay izo, ay na ni zunubey yaafa ni se.» 6 Amma asariya* dondonandiko fooyaŋ go noodin ga goro. I sintin ka salaŋ ngey biney ra 7 ka ne: «Ifo se bora din go ga salaŋ ya-cine? A goono ga Irikoy kayna. May no gonda dabari kaŋ ga zunubey yaafa, kala afolloŋ, nga Irikoy?» 8 Sahãadin-sahãadin Yesu n'i miiley bay. Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ go ga miila woone te araŋ biney ra? 9 Woofo no ga faala, ay ma ne yeenikoono se: ‹Ay na ni zunubey yaafa ni se?› wala ay ma ne: ‹Tun ka ni daarijo sambu ka ni diraw te?› 10 Amma zama araŋ ma bay kaŋ Boro* Izo gonda dabari ndunnya ra nga ma zunubey yaafa,» (gaa no a ne yeenikoono se:) 11 «Ay ga ne ni se: tun ka ni daarijo sambu ka koy fu.» 12 Sahãadin-sahãadin a tun ka nga daarijo sambu ka fatta borey kulu jine. Hal i kulu dambara. I na Irikoy beerandi ka ne: «Iri mana di woone dumi, baa ce fo.» 13 Yesu ye ka fatta koyne ka koy teeko me gaa. Borey marga go ga kaa a do, nga mo goono g'i dondonandi. 14 Waato kaŋ a goono ga bisa a di Lawi, Halfa izo, kaŋ goono ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. Kala Yesu ne a se: «M'ay gana.» A tun mo k'a gana. 15 Yesu go ga ŋwa Lawi fuwo ra. Jangal taakoy da zunubikooni boobo goono ga goro Yesu nda nga talibey* banda, zama i boro boobo no k'a gana. 16 Asariya* dondonandikoy da Farisi* fonda borey mo, waato kaŋ i di a go ga ŋwa nda zunubikooney nda jangal taakoy, kal i ne a talibey se: «Ifo se no Yesu da jangal taakoy, da zunubikooney goono ga ŋwa care banda?» 17 Waato kaŋ Yesu maa, a ne i se: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala day doorikomey. Zama manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se.» 18 Yohanna talibey da Farisi fonda borey, i mehaw han no zaaro din. I kaa Yesu do ka ne a se: «Ifo se no Yohanna talibey da Farisi fonda borey, i kulu ga hatta ka mehaw*, amma ni talibey ya siino ga mehaw?» 19 Yesu mo ne i se: «Day hiijay batu borey ga hin ka mehaw za arhiijo go i banda no? Jirbey kulu kaŋ arhiijo go i banda, i day si hin ka mehaw. 20 Amma jirbiyaŋ ga kaa, kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra. Waato din gaa no i ga mehaw, jirbey din ra. 21 Boro kulu si zu taji ta kwaay zeeno gaa, zama itajo ga izeena tooru hala kortimo ma ye ka jaase ijina. 22 Boro kulu si no mo kaŋ ga reyzin* hari taji daŋ humbur zeeno yaŋ ra. Zama yaadin gaa reyzin hari tajo ga humburey bagu. Reyzin haro mo ga hasara, nga nda humburey kulu. Amma i ga reyzin hari taji daŋ humbur taji yaŋ ra.» 23 A goono ga dira farey ra asibti* zaari fo hane. Kal a talibey soobay ka jeeney ceeri. 24 Farisi fonda borey mo ne Yesu se: «Guna, ifo se no ni talibey goono ga te haŋ kaŋ mana halal* i ma te asibti zaari ra?» 25 Yesu ne i se: «Araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no waato kaŋ nga nda nga jama jaŋ ŋwaari? 26 A furo Irikoy* fuwo ra, alfaga* beero Abiyatar jirbey ra, ka buuru* jisanta ŋwa, k'a no mo nga borey se. Buuro din mo, a mana halal boro kulu se a m'a ŋwa, kala day alfagey hinne.» 27 Waato gaa Yesu ne i se: «I na asibti zaari te boro sabbay se, day i mana boro te asibti zaari sabbay se bo. 28 Woodin sabbay se no Boro Izo bumbo ga ti asibti zaaro Koyo.»

3

1 Yesu ye ka furo Yahudance diina marga fuwo ra. Noodin mo boro fo go no kaŋ kamba suugu. 2 Boro fooyaŋ na Yesu mo-kuru-kuru ka di hal a g'a no baani asibti zaaro ra, zama i ma du k'a kalima se. 3 Yesu ne bora kaŋ kamba suugu din se: «Tun ka kaa bindo ra.» 4 A ne jama se: «A ga halal* i ma goy hanno te asibti zaaro ra no, wala i ma goy laalo te? I ma fundi faaba wala i m'a wi?» Day i dangay. 5 Waato kaŋ Yesu na borey din guna, a dukur, a fundo mo goono ga taabi i bine sanda sabbay se. Kal a ne bora kaŋ kamba suugu din se: «Ma ni kamba salle.» A n'a salle, a kamba du baani mo. 6 Kala Farisi* fonda borey mo fatta sahãadin-sahãadin, ngey nda Hirodus* borey. I saaware Yesu boŋ mate kaŋ ngey ga te k'a halaci. 7 Yesu nda nga talibey mo ye teeko me gaa. Borey marga bambata n'a gana, Galili borey da Yahudiya* laabu borey, 8 da Urusalima*, da Idumeya laabu, da Urdun* se ya-haray, da Tir* da Zidon* kwaara borey -- marga bambata no. Waato kaŋ i maa hay kulu kaŋ Yesu goono ga te din baaru, kal i kaa a do. 9 A ne nga talibey se i ma hi kayna fo gaay nga se, zama jama ma s'a kankam. 10 Zama a na boro boobo no baani hala boro boobo kaŋ gonda doori futu yaŋ n'a kankam zama ngey m'a ham se. 11 Waati kulu kaŋ follay tamey ga di a, i ga sombu a jine ka kuuwa ka ne: «Nin no ga ti Irikoy Izo!» 12 Amma a deeni i gaa gumo ka ne i ma

s'a bangandi. 13 Yesu kaaru tondo boŋ ka borey kaŋ a ga ba nga ma suuban yaŋ ce nga do. I kaa a do mo. 14 A na iway cindi hinka daŋ, borey kaŋ a suuban i ma goro nga banda, a m'i donton i ma waazu, 15 i ma du hina mo ka follay gaaray ka kaa borey banda. 16 A na iway cindi hinka daŋ. A na maa-dake daŋ Siman gaa ka ne a se Bitros. 17 Yakuba Zabadi ize mo go no, da Yohanna Yakuba kayne. Ngey mo se a na maa-dake daŋ ka ne i se Bowanerges, sanda dunduyaŋ izey nooya. 18 Andarawos mo go no, da Filibos, da Bartalami, da Matta, da Toma, da Yakuba Halfa ize, da Taddawus, da Siman Kanaana bora, 19 da Yahuta, Kariyoti bora kaŋ bare ka Yesu amaana ŋwa. A kaa fu fo ra. 20 Boro jama ye ka margu koyne hal i si du ka baa buuru ŋwa. 21 Waato kaŋ Yesu windi borey maa baaru, i tun ka kaa a do ngey m'a di se, zama i ne a boŋo koma. 22 Asariya* dondonandikoy kaŋ fun Urusalima mo ne: «A gonda Baalzabula*.» I ne mo: «Follayey koyo dabari no a go ga follayyaŋ gaaray d'a.» 23 Yesu na jama ce nga do ka sintin ka salaŋ i se da misayaŋ. A ne i se: «Mate no Saytan* ga te ka Saytan gaaray? 24 Da koytaray ga fay ihinka ka gaaba nda care, koytara din si du ka kay. 25 Fu mo kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care, fuwo din si du ka kay. 26 Da Saytan mo tun ka gaaba nda nga boŋ, a fay ihinka nooya. A si du ka kay, amma a kokora nooya. 27 Zama boro kulu si hin ka furo gaabikooni fu ra k'a jinay ku, da manti a jin ka gaabikoono haw no jina. Waato din gaa no a ga hin ka fuwo din jinayey ku. 28 Haciika ay ga ne araŋ se: i ga Adam-izey zunubey kulu yaafa i se, da Irikoy alaasiray kulu kaŋ i g'a kayna d'a. 29 Amma boro kulu kaŋ ga Biya Hanno kayna, a sinda yaafayaŋ hal abada amma bora din gonda hal abada zunubi taali no.» 30 Yesu na woodin yaŋ ci zama boro fooyaŋ ne a gonda follay laalo. 31 Waato kaŋ a nya d'a nya izey kaa, i kay taray ka boro fo donton Yesu do k'a ce. 32 Borey marga goono ga goro k'a windi. I ne a se: «Guna, ni nya da ni nya ize alborey go taray ga ni ceeci.» 33 A tu ka ne i se: «May no ga ti ay nya nd'ay nya izey?» 34 Waato kaŋ a na borey kaŋ goono g'a windi guna, a ne: «Ay nya nd'ay nya izey, ngey neeya! 35 Zama ngey wo kulu kaŋ ga Irikoy miila te, ngey no ga ti ay nya ize alborey, d'ay waymey, d'ay nya.»

4

1 Yesu ye ka sintin ka dondonandi teeko me gaa. Borey marga bambata margu a do kal a to naŋ kaŋ a furo hi ra ka goro teeko boŋ. Borey mo go jabo boŋ teeko me gaa. 2 A n'i dondonandi hari boobo nda misayaŋ. A dondonandiyaŋo ra a go ga ne i se: 3 «Wa maa: dum'izey sayko fo fatta ka koy dum'izey sayyaŋ. 4 Waato kaŋ a go dum'izey sayyaŋo gaa, gurayze fooyaŋ kaŋ fonda jarga, curey mo kaa k'i ŋwa. 5 Afooyaŋ mo kaŋ tondi batama boŋ, nangu kaŋ sinda laabu boobo. Sahãadin-sahãadin i fun, zama laabo si baa. 6 Waato kaŋ wayna fatta, wayna n'i kukure zama i sinda kaaji hanno, hal i koogu. 7 Afooyaŋ kaŋ karjey ra. Karjey mo fun ka beeri k'i koote hal i mana hay. 8 Afooyaŋ mo kaŋ laabu hanno ra. I beeri gumo ka tonton hal i hay, afooyaŋ no waranza, afooyaŋ waydu, afooyaŋ mo zangu.» 9 Yesu ne: «Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!» 10 Waato kaŋ a go nga hinne, a windanta borey da iway cindi hinka din n'a hã misey din. 11 A ne i se: «I n'araŋ no araŋ ma Irikoy koytara gundey* bay. Amma ngey kaŋ go taray, i ga hay kulu ci i se nda misayaŋ. 12 Zama ‹gunayaŋ ra i ma di, amma i ma si fayanka. Maayaŋ ra mo i ma maa, amma i ma si faham. Da manti yaadin no i ga bare _ay do|_ hal i ma du yaafayaŋ.› » 13 Yesu ne i se: «Araŋ mana faham da misa wo no? Mate no araŋ ga te ka faham da misey kulu? 14 To! Dum'izey saykwa goono ga Irikoy Sanno say. 15 Woone yaŋ ga ti fonda jarga waney: nangu kulu kaŋ i ga sanno say-say, hal i maa mo, sahãadin-sahãadin Saytan* ga kaa ka sanno kaŋ i say i ra din kom. 16 Yaadin mo no wo kaŋ yaŋ i say tondi batama ra neeya: ngey kaŋ yaŋ d'i maa sanno, sahãadin-sahãadin i g'a ta da farhã, 17 amma i sinda kaaji ngey ra. I si gay mo, amma da taabi wala gurzugay tun sanno sabbay se, sahãadin-sahãadin i ga mulay. 18 Cindey kaŋ i say karjey ra, ngey ga ti borey kaŋ ga maa sanno, 19 amma zamana wo karhã, da arzaka halliyaŋ, da canse waani-waani kaŋ ga furo ga sanno koote, hal a ma jaŋ ka te albarka. 20 Wo kaŋ yaŋ i say laabu hanno ra mo neeya: ngey kaŋ go ga maa sanno k'a ta. I ga izey hay waranza, da waydu da zangu.» 21 A ne i se: «I ga fitilla diyandi k'a daabu nda cilla, wala i m'a daŋ daari cire? Manti i g'a dake taablo boŋ no? 22 Zama hay kulu si no tugante kaŋ i s'a bangandi. Hay kulu mo si kaŋ go gundu ra kaŋ i s'a kaa taray kwaaray. 23 Boro kulu kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!» 24 A ne i se mo: «Araŋ ma haggoy da haŋ kaŋ araŋ goono ga maa! Zama neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se, i ga tonton a gaa araŋ se zaati. 25 Zama boro kaŋ gonda, nga se no i ga no. Boro kaŋ sinda mo, baa haŋ kaŋ go a

se din, i g'a ta a gaa.» 26 A ne i se: «Yaadin no Irikoy koytara ga bara sanda boro kaŋ ga gurayzey say laabo ra. 27 A ma kani ka tun cin da zaari. Gurayzey mo ma fun ka beeri, amma nga din si bay mate kaŋ woodin ga bara nd'a. 28 Laabu bumbo ga albarka no nga boŋ se, sintinay kobto, woodin banda jeeno, waato gaa gure ninante jeeno ra. 29 Waato kaŋ izey nin mo, sahãadin-sahãadin a ga zaama daŋ ka wi, zama heemaro to.» 30 A ne mo: «Mate no iri ga Irikoy koytara himandi nd'a? Misa fo dumi no iri g'a deede nd'a? 31 A ga hima sanda mutard* ize cine no. Nga mo waato kaŋ i g'a duma laabo ra, baa kaŋ a ga kayna ka bisa gurayzey kulu kaŋ go ndunnya ra, 32 kulu nda yaadin, d'i n'a duma a ga beeri ka bisa tuuri ize kulu. A ga kambe bambata yaŋ te hala beene curey ga hin ka zumbu a biyo ra.» 33 Woodin dumi boobo boŋ no Yesu salaŋ i se da misayaŋ, i maayaŋey hina me boŋ. 34 Amma da manti nda misa, a mana salaŋ i se. Amma d'i ye labu gaa, a ga hay kulu feeri nga talibey se. 35 Zaaro din ra, waato kaŋ wiciri kambo to, Yesu ne nga talibey se: «Iri ma teeko daŋandi ka koy ya-haray kambo gaa.» 36 I na borey marga naŋ. Talibey mo n'a sambu ka kond'a ngey banda hiyo ra. Hi fooyaŋ mo go i banda koyne. 37 Hari haw bambata fo tun ka hari bondayey kar kala hiyo ra, hala hiyo goono ga to mo. 38 Yesu bumbo go hiyo ra banda, a goono ga kani furkange boŋ. I n'a tunandi ka ne: «Alfa, ni baa si nda iri ma halaci no?» 39 A tun ka deeni hawo gaa, ka ne teeko se: «Dangay ka kani!» Hawo kay, kal i kulu dangay ka kay, tak! 40 A ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga humburu? Mate no kaŋ araŋ sinda cimbeeri*?» 41 Ngey mo humburu gumo. I ne ngey nda cara se: «May no boro wo, hala baa haw nda teeko goono ga maa a sanney se?»

5

1 I kaa teeko se ya-haray kambo gaa, Gadarancey laabo ra. 2 Waato kaŋ Yesu fun hiyo ra, sahãadin-sahãadin boro fo kuband'a kaŋ gonda follay, a goono ga fun saarayey ra. 3 A goray nango ga ti saarayey ra, boro kulu si hin k'a haw, baa da sisiri. 4 Zama sorro boobo i n'a haw da baka* da sisiri. A ma sisirey feeri, bakey mo a m'i ceeri. Boro kulu sinda dabari kaŋ g'a gooji. 5 Waati kulu mo, cin da zaari, saarayey da tondey ra a go ga kaati ka nga gaahamo kortu nda tondiyaŋ. 6 Waato kaŋ a na Yesu fonnay za nangu mooro, a zuru ka kaa ka sombu a se. 7 A na nga jinde sambu nda gaabi ka ne: «Ya Yesu, Irikoy kaŋ beeri da ikulu Izo, ifo k'ay zaa da nin? Ay ga ni ŋwaaray da Irikoy, ma s'ay gurzugandi.» 8 Zama Yesu jin ka ne a se: «Nin follay laalo, ma fun bora din banda.» 9 A na bora din hã ka ne: «Mate ga ti ni maa?» A ne a se: «Jama, zama iri ya iboobo no.» 10 A soobay ka Yesu ŋwaaray gumo ka ne a ma si ngey gaaray ka kaa laabo ra. 11 Nango din mo gursuna* kuru bambata go no, i go ga kuru fando boŋ. 12 Follayey na Yesu ŋwaaray ka ne: «M'iri donton gursuney din ra, zama iri ma furo i ra.» 13 A yadda i se mo. Follayey fun ka furo gursuney ra. Gursuney kuro kulu mo te nyagas ka do teeko ra ka yoole noodin. I to sanda zambar hinka cine. 14 I kurukoy mo zuru ka koy ka baaro ci kwaara nda kawyey ra. Ngey mo koy ka di haŋ kaŋ te. 15 I kaa Yesu do ka di bora kaŋ gonda follayey doŋ, a goono ga goro, a go ga daabu nda bankaaray, a go nga laakalo ra, nga kaŋ doŋ a gonda follay jama. Kal i humburu. 16 Borey kaŋ di mate kaŋ te bora din kaŋ gonda follay doŋ se, da gursuney se mo, i na baaro dede borey se. 17 Amma ngey wo soobay ka Yesu ŋwaaray ka ne a ma fun ngey laabo ra. 18 Waato kaŋ a goono ga furo hiyo ra, bora kaŋ doŋ a gonda follay, a na Yesu ŋwaaray nga ma goro a banda. 19 Amma Yesu mana yadda a se. A ne a se: «Ma koy fu ni borey do ka ci i se hari kulu kaŋ Rabbi te ni se, mate kaŋ a bakar ni se mo.» 20 A koy mo ka sintin ka hay kulu kaŋ Yesu te a se dede Dikabolis kwaarey ra. Boro kulu mo dambara. 21 Waato kaŋ Yesu ye ka teeko daŋandi koyne, boro jama boobo margu a do, nga mo go teeko jabo gaa. 22 Yahudance diina marga jine boro fo mo go no kaŋ a maa ga ti Yayirus. Kaŋ a di Yesu, a somb'a jine 23 k'a ŋwaaray gumo-gumo ka ne: «Ay ize wandiyo go bu da funa game ra. Ay ga ni ŋwaaray ni ma kaa ka ni kambey dake a boŋ, zama a ma du baani ka funa.» 24 Yesu mo koy a banda. Jama boobo n'a gana k'a kankam. 25 Wayboro fo mo go no kaŋ a jiiri way cindi hinka a goono ga kuri dooru. 26 A maa taabi boobo safarikoyey kambey ra. A na hari kulu kaŋ go a se darandi, amma a mana du baani, kal a dooro tonton da futay. 27 Amma waato kaŋ a maa Yesu baaro, a furo jama ra a banda k'a kwaayo ham. 28 Zama a ne: «Baa ay du k'a kwaayo ham, kulu ay ga du baani.» 29 Sahãadin-sahãadin a kuro dooruyaŋo ban ka koogu. A maa nga gaahamo ra kaŋ nga du baani nga gurzuga gaa. 30 Sahãadin-sahãadin Yesu maa nga ra kaŋ dabari fo fun nga do. Gaa no a bare ka zagu jama gaa ka ne: «May no k'ay bankaaray ham?» 31 Talibey ne a se: «Ni di

boro boobo goono ga ni kankam, ni ma ne mo may no ka ni ham?» 32 Amma Yesu bare ka guna ka di bora kaŋ n'a ham. 33 Waybora kaa a do, a goono ga humburu, a gaahamo go ga jijiri, zama a bay haŋ kaŋ te nga se. A sombu Yesu jine ka dede a se da cimi haya kaŋ nga te. 34 Yesu ne a se: «Ay ize wayo, ni cimbeero* na ni no baani. Ma koy da laakal kanay, ni ma du baani ni gurzuga gaa mo.» 35 Za Yesu go sanno din ciyaŋo gaa, kal i kande baaru Yahudance diina marga jine bora se ka ne: «Ni izo wayo bu. Ifo se ni ga Alfa taabandi koyne?» 36 Amma kaŋ Yesu maa sanno kaŋ i ci, a ne diina marga jine bora se: «Ma si humburu, kala day ni ma cimandi.» 37 Kaŋ Yesu goono ga koy, a mana ta boro kulu ma koy nga banda kala Bitros da Yakuba nda Yohanna, Yakuba kayne. 38 I kaa diina marga jine bora windo do. Kal i maa kosongu boobo, i goono ga baray gumo. 39 Waato kaŋ a furo, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga baray? Koociya mana bu bo, amma jirbi gaa n'a go.» 40 Waato kaŋ a ci yaadin, i dond'a k'a haaru. Amma waato kaŋ a na borey kulu kaa taray, a na baabo da nyaŋo da ngey kaŋ go nga banda sambu ka furo nango kaŋ koociya go. 41 Waato gaa a na koociya kamba di ka ne: «Talita kumi!» (kaŋ a feerijo ga ti: «Wandiya, ay ga ne ni se, tun!») 42 Sahãadin-sahãadin wandiya tun ka dira. A gonda mo jiiri way cindi hinka. Kal i dambara gumo-gumo. 43 Yesu n'i lordi nda gaabi ka ne i ma si ci boro kulu se. A ne mo i ma wandiya no ŋwaari.

6

1 Yesu fun noodin ka kaa nga laabo ra, a talibey mo n'a gana. 2 Waato kaŋ asibti zaaro kaa, a sintin ka dondonandi Yahudance diina marga fuwo ra. Boro boobo mo, waato kaŋ i maa, i dambara ka ne: «Man gaa no bora din du woone?» I ne koyne: «Laakal woofo dumi no i no bora din se. Dabari goy woone yaŋ dumi binde, mate no i go ga te d'a a kambey ra? 3 Manti woone ya saca din no, Maryama ize, Yakuba nda Yosi nda Yahuta nda Siman nya ize? A waymey mo, manti ikulu go neewo iri banda?» Kal a ciya i se hartayaŋ daliili. 4 Yesu ne i se: «Annabi si jaŋ darza, kala nga laabo ra, da nga dumey ra, da nga windo ra mo.» 5 A mana du ka dabari goy kulu te noodin kala day a na nga kambe dake jantekom kayna fooyaŋ boŋ k'i no baani. 6 A dambara mo d'i cimbeeri-jaŋa. A soobay ka windi kawyey ra ka dondonandi. 7 A na talibi way cindi hinka din ce ka sintin k'i donton i ma koy ihinka-hinka. A n'i no hin follayey boŋ. 8-9 A ci i se i ma si hindoonay sambu, baa buuru, wala foolo, wala nooru ngey guddama ra, wala kwaay hinka-hinka. Kala day goobu, da taamey ngey cey gaa hinne. 10 A ne i se: «Waato kaŋ araŋ ga furo fu fo ra, wa goro noodin kal araŋ ma tun noodin. 11 Kwaara kulu kaŋ si araŋ kubayni, kaŋ si maa araŋ sanno, waati kaŋ araŋ goono ga fatta, araŋ ma kusa kaŋ go araŋ ce gaa din kokobe, zama a ma ciya i se seeda.» 12 I koy mo ka waazu ka ne borey ma tuubi. 13 I na follay boobo gaaray borey banda. I na ji soogu boro boobo kaŋ sinda baani boŋ k'i no baani. 14 Bonkoono Hirodus* maa Yesu baaro, zama a maa koy nangu kulu. I go ga ne Yohanna baptisma* teekwa no ye ka tun koyne. Woodin sabbay se no dabari goyey din goono ga te a do. 15 Amma boro fooyaŋ ne Iliya* no, afooyaŋ mo ne annabi fo no, sanda doŋ annabey ra afo no ka tun. 16 Amma Hirodus wo, waati kaŋ a maa, a ne: «Yohanna no, kaŋ ay n'a boŋo kaa, nga no ka ye ka tun.» 17 Zama doŋ Hirodus na borey donton ka Yohanna di k'a haw kasu ra Hirodiya nga kayne Filibos wando sabbay se, zama Hirodus n'a sambu. 18 Yohanna mo ne Hirodus se: «A si halal* ni se ni ma goro nda ni kayne wande.» 19 Hirodiya mo konna Yohanna, a ga ba nga m'a wi za doŋ, amma a mana du fondo. 20 Zama Hirodus humburu Yohanna, zama a bay kaŋ adilante* no, boro hanno mo no. A n'a gaay ka boori. Waati kaŋ Hirodus maa Yohanna waazu, a maa r'a nda farhã, amma sanney n'a kankam gumo. 21 Han fo saaya zaari kaa. Hirodus na nga hayyaŋ zaaro bato te nga koyey da wongu nyaŋey da Galili boro beeri fooyaŋ se. 22 Kala Hirodiya ize wandiya furo ka gaan. Hirodus mo maa a kaani, nga nda yawey kaŋ goono ga goro noodin a banda. Hirodus ne wandiya se: «M'ay ŋwaaray hari kulu kaŋ ni ga ba, ay mo g'a no ni se.» 23 A ze a se mo ka ne: «Hay kulu kaŋ ni g'ay ŋwaaray, ay ga ni no nd'a. Baa ay koytara farsimo no, ay g'a no ni se.» 24 Wandiya mo fatta ka koy nga nyaŋo do ka ne: «Ifo no ay ga ŋwaaray?» Nyaŋo ne: «Ma ne Yohanna baptisma teekwa boŋo.» 25 Sahãadin-sahãadin a koy da waasi bonkoono do ka ne: «Ay ga ba ni m'ay no Yohanna baptisma teekwa boŋo taasa ra, sohõ-sohõ.» 26 Bonkoono bina sara gumo, amma za-jinda kaŋ a te sabbay se, da yawey mo sabbay se koyne, a si ba nga ma wangu a se, zama a ze i jine no. 27 Sahãadin-sahãadin bonkoono na nga doogari fo donton. A n'a lordi ka ne a ma kande Yohanna boŋo. A koy mo k'a boŋo kaa kaso ra, 28 ka kande boŋo taasa ra k'a no wandiya se. Wandiya mo n'a no nga nyaŋo se. 29 Waato kaŋ Yohanna talibey maa baaro, i kaa k'a gaahamo

sambu k'a fiji saaray ra. 30 Diyey margu Yesu do. I ci a se hay kulu kaŋ ngey te, da hay kulu kaŋ ngey dondonandi mo. 31 Yesu ne i se: «Wa kaa araŋ bumbey nangu kaŋ boro kulu si no, hal araŋ ma fulanzam kayna.» Zama borey go ga kaa, i go ga ye hal i sinda daama i ma baa ŋwa. 32 Kal i koy hi ra nangu kaŋ boro kulu si no. 33 Borey di ey kaŋ i go ga koy. Boro boobo n'i bay mo. I fun kwaara waani-waani ra ka zuru ce gaa k'i jin ka to noodin. 34 Yesu fatta hiyo ra ka di jama bambata, kal a bakar i se. Zama i go sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. A sintin k'i dondonandi hari boobo. 35 Waato kaŋ wayna ga ba ka kaŋ, Yesu talibey kaa a do ka ne: «Neewo ya saaji no, wayna mo ga ba ka kaŋ. 36 M'i sallama i ma koy kwaarey da kawyey ra ne windanta, i ma ŋwaari day ngey boŋ se.» 37 Amma Yesu tu ka ne nga talibey se: «Araŋ bumbey m'i no ŋwaari i ma ŋwa.» I ne a se: «Ni ga ba iri ma koy ka day buuru kaŋ ga saba nda handu ahakku banandi cine ka no i se i ma ŋwa?» 38 A ne: «Buuru kunkuni marge no araŋ se neewo? Wa koy ka guna.» Waato kaŋ i bay, i ne: «Igu no ka bara, da hamisa hinka.» 39 Yesu ne nga talibey se i ma borey gorandi sata-sata subu taya boŋ. 40 Borey mo goro sata-sata, afooyaŋ zangu-zangu, afooyaŋ mo waygu-waygu. 41 Yesu na buuru kunkuni guwa da hamisa hinka din sambu ka beena guna ka albarka daŋ i gaa. Waato gaa a na buuru ceeri-ceeri ka no talibey se, i m'a zaban borey se. A na hamisa hinka din zaban i se mo. 42 Borey kulu ŋwa hal i kungu. 43 I na hamisa nda buuru kaŋ cindi din patarmey margu, ka cilla kayna way cindi hinka toonandi. 44 Borey kaŋ n'a ŋwa si kala alboro zambar gu. 45 Sahãadin-sahãadin Yesu na nga talibey tilasandi k'i daŋ jina i ma furo hi ra ka daŋandi ka koy ya-haray hala Baytsayda, hala nga ma jama sallama. 46 Waato kaŋ a n'i sallama, a banda a kaaru tondi kuuko boŋ zama nga ma te adduwa. 47 Waato kaŋ kuba furo, hiyo go teeko bindo ra. Yesu hinne go jabo gaa. 48 A di ey mo, i go ga taabi da hi candiyaŋ, zama haw goono ga gaaba nd'ey k'i tuti ka ye banda. A kaa i do susubay guuru hinza ka koy guuru iddu bato ra, a goono ga dira teeko boŋ. A te danga nga g'i casu. 49 Amma waato kaŋ i di a, a go ga dira teeko boŋ, i ho hala biya no. I na jinde sambu ka kaati. 50 Zama i kulu di a, i laakaley tun gumo mo. Amma sahãadin-sahãadin a salaŋ i se ka ne: «Araŋ laakaley ma kani, ay no! Wa si humburu.» 51 Gaa no a kaaru ka furo hiyo ra i do. Hawo mo kani. I dambara gumo ngey biney ra. 52 Day i mana faham buuru kunkuney ciina gaa, zama i biney ga sandi no. 53 Waato kaŋ i daŋandi mo, i to Janisarata laabu, i na hiyo haw jabo gaa. 54 Waato kaŋ i fun hiyo ra, sahãadin-sahãadin jama n'a bay. 55 I soobay ka zuru ka koy nangu kulu laabo din ra ka jantekomey sambu ngey daarey boŋ ka kond'ey nangu kaŋ i maa Yesu go no. 56 Nangu kulu kaŋ a furo mo, baa kawyey ra wala kwaarey ra, wala saajo ra, i ga ngey jantekomey jisi habey ra. I g'a ŋwaaray mo a ma yadda ngey se ngey ma baa a kwaayo me ham. Boro kulu kaŋ n'a ham mo du baani.

7

1 Farisi* fonda borey da asariya* dondonandiko fooyaŋ kaŋ fun Urusalima* kaa ka margu Yesu do. 2 Kal i di a talibi fooyaŋ goono ga ŋwa da kambey kaŋ i mana nyun. 3 Zama Farisi fonda borey da Yahudancey kulu si ŋwa kala nd'i na ngey kambey nyun jina, arkusey* alaadey boŋ. 4 D'i fun habu mo, i si ŋwa kala nd'i hanan jina. Hari boobo mo go no koyne kaŋ i ta ka yaari, sanda taasey da kusey da gullayzey da taabley nyunyaŋ waney. 5 Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy binde na Yesu hã ka ne: «Ifo se no ni talibey siino ga arkusey alaadey gana, zama i go ga ŋwa da kambey kaŋ i mana nyun.» 6 A ne i se: «Isaya na annabitaray te araŋ boŋ ihanna dumi, araŋ wo munaficey, mate kaŋ a hantum ka ne: ‹Jama wo go g'ay beerandi nda ngey meyey, amma i biney ga mooru ay. 7 Day yaamo no i go ga sududu ay se. Dondonandiyaŋey kaŋ i ga te mo, borey alaadayaŋ no.› 8 Araŋ na Irikoy lordey furu ka borey alaadey gaay.» 9 Yesu ne i se mo: «Daahir no araŋ wangu Irikoy lordey, zama araŋ m'araŋ alaadey gana. 10 Zama Musa ne: ‹Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.› A ne koyne: ‹Boro kaŋ na baaba wala nya wow mo, haciika i g'a wi.› 11 Amma araŋ ga ne: ‹Da boro fo ne nga baaba wala nga nya se: Haŋ kaŋ ga hima doŋ ni ma du ay do, woodin ga ti Korban› (sanda, ay n'a sarga* Irikoy se nooya), 12 kulu araŋ si naŋ a ma goy baabo wala nyaŋo se koyne. 13 Araŋ goono ga Irikoy sanno ciya sanni yaamo araŋ alaadey se, kaŋ araŋ wo daŋ. Hari boobo go no mo, woodin yaŋ dumi, kaŋ araŋ goono ga te.» 14 A ye ka borey marga ce nga do ka ne i se: «Araŋ kulu ma maa ay sanno ka faham mo: 15 hay kulu si no kaŋ go boro se taray, kaŋ d'a furo boro gunda ra, a ga boro ziibandi. Amma wo kaŋ ga fun boro ra, nga no ga boro ziibandi.» 16 Boro kulu kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa! 17 Waato kaŋ a dira ka borey marga naŋ ka furo fuwo ra a talibey na hã da misa wo. 18 A ne i se: «Araŋ mo, araŋ sinda fahamay no? Araŋ mana bay kaŋ

hay kulu kaŋ boro ga daŋ nga gunda ra si hin ka boro ziibandi, 19 zama a si furo a bina ra, amma a ga goro teeley ra ka ye ka fatta taray.» (Yesu na sanney din ci zama nga ma ŋwaari kulu ciya halal* no.) 20 Koyne, Yesu ne i se: «Haŋ kaŋ ga fun boro ra, nga no ga boro ziibandi. 21 Zama boro bina ra no miila laaley yaŋ ga fun, da zina* kulu dumi, da zaytaray, da boro wiyaŋ, 22 da biniyay, da izefututaray, da zamba, da furkutaray, da mo futo, da Irikoy kaynayaŋ, da boŋbeeray, da saamotaray. 23 Hari laaley wo dumi kulu no ga fatta boro bina ra ka boro ziibandi.» 24 Waato kaŋ a tun noodin, a koy Tir* da Zidon*g* laabu. Kal a furo fu fo ra. A si ba boro kulu ma bay nga gaa, amma a si tugu borey se. 25 Sahãadin wayboro fo go no kaŋ a ize kayna gonda follay. Waato kaŋ a maa Yesu baaru, a kaa ka ye ganda Yesu jine. 26 Waybora din Gareku boro no, a asulo mo Siro-Finiciya boro no. A soobay ka Yesu ŋwaaray a ma folla gaaray nga ize wandiya banda. 27 Yesu ne a se: «Ma naŋ zankey ma kungu jina, zama a si hagu i ma zankey ŋwaaro sambu k'a catu hans'izey se.» 28 Amma waybora tu ka ne a se: «Oho, Rabbi. Amma baa hans'izey ga zanjarmey kaŋ ga fun ka kaŋ zanka kayney se ŋwa.» 29 Yesu ne a se: «Ni sanno wo sabbay se, ma koy. Folla fun ni ize wandiya banda.» 30 Kala waybora ye fu ka gar nga ize wandiya goono ga kani daaro boŋ, baani samay. Folla n'a taŋ. 31 Waato gaa Yesu fun Tir laabu ka gana ka bisa Zidon ka koy hala Galili teeko do. A gana Dikabolis laabo ra. 32 I kande a do boro fo kaŋ lutu, a ga jiji mo. I n'a ŋwaaray a ma bora din ham. 33 Yesu konda bora kambu fo ka fay da borey marga ka nga kambayzey daŋ a hangey ra. A tufa k'a deena ham. 34 A na beene guna ka duray, ka ne bora se: «Iffata!» (sanda: «Ma feeri!» nooya) 35 Hangey mo feeri, wo kaŋ na deena naagu mo, sahãadin no a feeri. Bora salaŋ hal a ma boori. 36 Yesu n'i lordi ka ne i ma si ci boro kulu se. Amma mate kulu kaŋ a n'i lordi nd'a, i go day ka soobay ka tonton gumo ka baaro say. 37 I dambara hala manti moso ka ne: «Hay kulu kaŋ a te no ga boori, hal a na lutey no hanga, beebey mo du ka salaŋ.»

8

1 Jirbey din ra, waato kaŋ borey marga bambata ye ka margu a do koyne, i sinda hay kulu kaŋ i ga ŋwa. Kala Yesu na nga talibey ce nga do ka ne i se: 2 «Ay goono ga bakar jama wo se, zama a to jirbi hinza sohõ kaŋ i go ay banda, i sinda haŋ kaŋ i ga ŋwa mo.» 3 A ne mo: «D'ay n'i sallama i ma koy fu da haray, i ga gaze fonda boŋ. I ra afooyaŋ mo fun nangu mooro.» 4 A talibey tu ka ne a se: «Day man no boro ga du buuru ganji wo ra kaŋ ga borey wo kungandi?» 5 A n'i hã ka ne: «Buuru kunkuni marge no araŋ do?» I ne: «Iyye no.» 6 A na jama lordi ka ne i ma goro ganda laabo ra. Waato gaa a na buuru kunkuni iyya din sambu ka saabu. Gaa no a n'i ceeri-ceeri ka no nga talibey se i ma zaban borey se. Ngey mo n'i zaban i se. 7 I gonda hamisa kayna fooyaŋ mo. Waato kaŋ Yesu n'i albarkandi, a lordi ka ne i ma woone yaŋ mo zaban borey se. 8 Borey ŋwa hal i kungu. I na cilla beeri iyye toonandi nda patarmey kaŋ cindi mo. 9 Borey ga to boro zambar taaci cine. Gaa no Yesu n'i sallama. 10 Sahãadin-sahãadin a furo hi ra, nga nda nga talibey, ka kaa Dalmanuta laabu. 11 Farisi* fonda boro fooyaŋ kaa, i sintin ka kakaw da Yesu. I goono ga beene alaama fo ceeci a do, k'a si. 12 A duray nga biya ra ka ne: «Ifo se no zamana wo izey goono ga alaama ceeci? Haciika ay ga ne araŋ se, i si alaama no zamana wo borey se.» 13 A fay d'ey ka ye ka furo hiyo ra koyne ka daŋandi ka koy ya-haray. 14 Talibey dinya ka kande buuru, i sinda haŋ kaŋ ga bisa kunkuni folloŋ ngey banda hiyo ra. 15 Yesu n'i gongormandi ka ne: «Araŋ ma te laakal ka haggoy nda Farisi fonda borey dalbuwo*, da Hirodus* borey dalbuwo.» 16 Talibey soobay ka care miisi ka ne: «Zama iri sinda buuru no.» 17 Yesu mo kaŋ a faham da woodin, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga care miisi zama araŋ sinda buuru? Day, hala hõ araŋ mana faham jina, wala? Araŋ gonda bine sanday no hala hõ? 18 Araŋ gonda mo, araŋ si di no? Araŋ gonda hanga, araŋ si maa no? Wala araŋ si fongu no? 19 Waato kaŋ ay na buuru kunkuni gu ceeri boro zambar guwa se, cilla kayna marge no araŋ sambu kaŋ to da patarmi?» I ne a se: «Iway cindi hinka no.» 20 Yesu ne: «Buuru kunkuni iyya din boro zambar taaci game ra binde, cilla beeri kaŋ to da patarmi marge no araŋ sambu ŋwaaro banda?» I ne a se: «Iyye no.» 21 A ne i se: «Hala sohõ araŋ mana faham no, wala?» 22 I kaa Baytsayda, naŋ kaŋ i kande a se danaw fo k'a ŋwaaray a m'a ham. 23 A na danawo kamba di ka kond'a kwaara banda. Waato kaŋ a tufa a moy gaa ka nga kambey dake a boŋ, a n'a hã ka ne: «Ni go ga di hay fo?» 24 Bora guna beene ka ne: «Ay go ga di borey, amma ay ga di ey sanda tuuri-nyayaŋ cine, i go ga windi.» 25 Yesu ye ka nga kambey dake a moy gaa; nga mo guna, a di ka boori. A du baani ka di hay kulu far-da-far. 26 Yesu n'a sallama ka ne a ma koy fu. A ne: «Day ma si koy kwaara ra bo.» 27

Yesu mo dira noodin, nga nda nga talibey, ka koy Kaysariya Filibi kawyey ra. Waato kaŋ i go fonda ra, a na nga talibey hã ka ne i se: «Borey goono ga ne ay ya may no?» 28 I ne a se: «Yohanna baptisma* teekwa no. Boro fooyaŋ mo ga ne Iliya* no, amma afooyaŋ ga ne doŋ annabey ra afo no.» 29 A n'i hã ka ne: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?» Bitros tu ka ne a se: «Ni ya Almasihu no.» 30 A n'i gongormandi i ma si nga baaru ci boro kulu se. 31 A sintin k'i dondonandi kaŋ tilas no kala nga, Boro Izo ma taabi boobo haŋ, arkusey* da alfaga beerey da asariya dondonandikoy ma wang'a, k'a wi. Jirbi hinzanta banda mo a ma tun koyne. 32 A na hayey din ci i se taray kwaaray. Bitros mo n'a kaa waani ka sintin ka deen'a gaa. 33 Amma Yesu bare ka nga talibey guna. A deeni Bitros gaa ka ne: «Ma ye ka fun ay banda, nin Saytan* wo, zama ni miiley manti Irikoy wane yaŋ no, amma borey wane yaŋ no.» 34 A na borey marga da nga talibey mo ce, ka ne i se: «Da boro fo ga baa nga ma kaa ay banda, kal a ma nga boŋ ze jina, ka nga kanjiyaŋ* bundo sambu k'ay gana. 35 Zama boro kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi in da Baaru Hanna sabbay se, a g'a faaba. 36 Zama riiba woofo ka bara boro se, baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray a se? 37 Koyne, ifo no boro ga no kaŋ ga hin ka nga fundo fansa? 38 Zama boro kulu kaŋ haawi g'a di in d'ay sanno sabbay se, zamana kaŋ gonda zina nda zunubi wo ra, Boro Izo mo, haawi g'a di bora din sabbay se, alwaato kaŋ a ga kaa nga Baabo darza ra, nga nda malayka* hanney nga banda.»
9
1 A ne i se mo: «Haciika ay ga ne araŋ se: afooyaŋ goono ga kay ne, kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Irikoy koytara ma kaa da dabari jina.» 2 Jirbi iddu banda Yesu na Bitros da Yakuba nda Yohanna sambu nga banda ka koy tondi kuuku fo boŋ, ngey hinne. Kala Yesu taka barmay i jine. 3 A bankaarayey mo kaari sanda wayna cine, ikwaaray pal-pal da cimi, hala kwaarandiyaŋ hari si no ndunnya ra kaŋ g'i kwaarandi danga woodin cine. 4 Iliya* nda Musa mo bangay i se, i goono ga salaŋ da Yesu. 5 Bitros tu ka ne Yesu se: «Alfa, iri ne goonoyaŋo wo boori. Iri ma tanda hinza te, afo ni se, afo Musa se, afo mo Iliya se.» 6 Zama a mana du sanni kaŋ nga ga ci, zama ikulu humburu gumo. 7 Kala buru fo kaa ka te i se yuumay. Jinde fo mo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba gumo. Wa maa a se.» 8 I zagu-zagu da waasi ka guna. I mana di boro kulu koyne, kala Yesu hinne i do. 9 Waato kaŋ i go ga zumbu ka fun tondo boŋ, a n'i lordi ka ne i ma si ci boro kulu se haŋ kaŋ ngey di, kala waati kaŋ nga, Boro Izo tun ka fun buukoy game ra jina. 10 I na sanno wo yaari, i go ga care miisi ka hã haŋ kaŋ ga ti «tun ka fun buukoy game ra». 11 I na Yesu hã ka ne: «Ifo se no asariya dondonandikoy ga ne kala Iliya ma kaa jina?» 12 A tu ka ne i se: «Daahir Iliya ga jin ka kaa ka hay kulu ye. Amma mate no i hantum Boro Izo boŋ ka ne a ga maa taabi boobo, i g'a ye yaamo mo? 13 Amma ay ga ne araŋ se: Iliya jin ka kaa, i te a se mo haŋ kaŋ kaan ngey se, mate kaŋ i hantum a boŋ.» 14 Waato kaŋ i kaa ka to talibi cindey do, i di borey marga bambata goono g'i windi, asariya dondonandikoy mo go no ga kakaw d'ey. 15 Waato kaŋ jama kulu di Yesu, sahãadin-sahãadin i dambara gumo. I zuru ka kaa a do k'a fo. 16 A n'i hã ka ne: «Ifo boŋ no araŋ goono ga kakaw d'ey?» 17 I ra boro fo tu ka ne: «Alfa, ay kande ay izo ni do kaŋ gonda beebetaray follay. 18 Nangu kulu kaŋ a ga kaa a gaa mo, a g'a zeeri, nga mo ga kufu kaa nga meyo ra. A ga nga hinjey kanji. A gaahamo kulu go ga suugu mo. Ay salaŋ ni talibey se, i m'a gaaray, amma i sinda dabari.» 19 Yesu ne i se: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Wa kand'a ay do.» 20 I kand'a Yesu do. Waato kaŋ folla di Yesu, sahãadin-sahãadin a na zanka kuubi-kuubi kal a kaŋ laabo ra. A go ga bimbilko, a meyo mo go ga kufu kaa. 21 Yesu na baabo hã ka ne: «Za waatifo no woone du a?» A ne: «Za a go zanka. 22 Sorro boobo a g'a zeeri danji ra nda hari ra zama nga m'a halaci se. Day da ni ga hin ka hay fo te, ma bakar iri se k'iri gaa.» 23 Yesu mo ne a se: «D'ay ga hin! Hay kulu ga hin ka te nga kaŋ ga cimandi se.» 24 Sahãadin-sahãadin zanka baabo na nga jinda sambu ka ne: «Ya Rabbi! Ay ga cimandi! M'ay cimandiyaŋ-jaŋa gaakasinay!» 25 Amma waato kaŋ Yesu di borey marga go ga zuru ka margu, a deeni folla gaa ka ne a se: «Ya beebetaray da lututaray folla, ay ga ni lordi ni ma fun a banda. Ma si ye ka kaa a banda koyne.» 26 Waato kaŋ a kuuwa ka zanka kuubi-kuubi gumo-gumo, a fun zanka banda. Zanka te sanda buuko, hala borey baayaŋ kulu ne: «A bu.» 27 Amma Yesu n'a kamba di k'a tunandi. Zanka mo tun ka kay. 28 Waato kaŋ Yesu furo fuwo ra, talibey n'a hã labu gaa ka ne: «Ifo se no iri wo mana hin ka folla din gaaray?» 29 A ne i se: «Woone

dumi si fun da hay kulu kala day adduwa nda mehaw.» 30 I dira noodin ka gana ka bisa Galili ra. Yesu mana yadda boro kulu ma bay nga gaa, 31 zama a goono ga nga talibey dondonandi. A ne i se: «I ga Boro Izo daŋ borey kambey ra, ngey mo g'a wi. D'i n'a wi mo, jirbi hinza banda a ga tun.» 32 Amma i mana faham da sanno. I humburu mo ngey m'a hã. 33 Yesu kaa Kafarnahum. Waato kaŋ a go fuwo ra, a na talibey hã ka ne: «Ifo no araŋ goono ga care kakaw d'a fonda ra?» 34 Amma i dangay, zama i bay kaŋ fonda ra ngey goono ga kakaw care game ra ka ne: «Iri boro woofo no ga ti ibeero?» 35 Yesu goro ka iway cindi hinka ce ka ne i se: «Boro kulu kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri, a ma ciya ikulu kokor banda ka ikulu saajaw mo.» 36 Kal a na zanka kayna fo sambu k'a kayandi i bindo ra. A n'a ganday ka ne i se: 37 «Boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta. Boro kulu mo kaŋ g'ay ta, manti ay no a ga ta, amma nga kaŋ n'ay donton no a ta.» 38 Yohanna ne a se: «Alfa, iri di boro fo kaŋ goono ga follayyaŋ gaaray ni maa ra. Iri n'a gaay mo, zama a si ga iri gana.» 39 Amma Yesu ne: «Wa s'a gaay. Zama boro kulu si no kaŋ ga dabari goy te ay maa ra kaŋ sahãadin-sahãadin mo a g'ay ciinay te da sanni yaamo. 40 Zama boro kaŋ si gaaba nda iri, iri do haray no a go. 41 Boro kulu kaŋ g'araŋ no gullayze fo hari araŋ ma haŋ zama se araŋ wo Almasihu waney no, haciika ay ga ne araŋ se, a si jaŋ nga alhakko, baa kayna.» 42 «Zanka kayney wo kaŋ yaŋ g'ay cimandi, boro kulu kaŋ ga baa afolloŋ i ra daŋ a ma taali te, a ga bisa bora se i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinde gaa k'a catu teeko ra. 43 Da ni kambe na ni daŋ ni ma taali te, m'a dumbu! Ni ma furo fundi ra kambe-fo-koy, a ga bisa ni ma koy danji* bango ra nda ni kambe hinka, danjo kaŋ si ban din ra. 44 Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo. 45 Da ni ca na ni daŋ ni ma taali te mo, m'a dumbu ka kaa! Ni ma furo fundi ra ce-fo-koy, a ga bisa i ma ni catu danji bango ra nda ni ce hinka. 46 Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo. 47 Da ni mwa na ni daŋ ni ma taali te, m'a dagu! Ni ma furo Irikoy koytara ra mo-fo-koy ga bisa ni se i ma ni catu danji bango ra nda ni mo hinka. 48 Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo. 49 Zama i ga boro kulu hanse nda danji, mate kaŋ i ga sargay te nda ciiri. 50 Ciiri ga boori, amma nda ciiri tar, ifo no i g'a hanse nd'a? 51 Araŋ ma bara nda ciiri araŋ ra, araŋ ma goro nda baani araŋ da care game ra.»
10
1 Yesu tun noodin ka koy Yahudiya* laabo ra, Urdun* daŋanta haray. Borey marga bambata ye ka margu a do koyne. Nga mo ye k'i dondonandi mate kaŋ nga doona ka te. 2 Farisi* fonda borey mo kaa a do k'a hã ka ne: «A ga halal* no boro ma nga wande fay?» I goono g'a si no. 3 Yesu tu ka ne: «Ifo no Musa n'araŋ lordi nd'a?» 4 I ne: «Musa yadda i ma hiijay fayyaŋ tira hantum, i m'a fay mo.» 5 Amma Yesu ne i se: «Zama araŋ biney ga sandi se no a na lordo wo hantum araŋ se. 6 Amma za takayaŋ sintina, Irikoy n'i te alboro nda wayboro. 7 ‹Woodin se no alboro ga nga baaba nda nga nya naŋ, ka naagu nga wando gaa, 8 i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.› Yaadin gaa, ngey wo manti ihinka no ne ka koy jina, amma gaaham folloŋ no. 9 Haŋ kaŋ Irikoy haw care gaa, boro ma s'a feeri.» 10 Fuwo ra mo, talibey ye k'a hã sanno wo koyne. 11 A ne i se: «Boro kulu kaŋ ga nga wande fay k'afo hiiji, a go ga zina izeena gaa nooya. 12 Wayboro mo, d'a na kurnyo fay k'afo hiiji, zina no nga mo go ga te.» 13 I kand'a se zanka kayna yaŋ koyne zama a m'i ham, amma talibey deeni i gaa. 14 Waato kaŋ Yesu di woodin, a te bine ka ne i se: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no Irikoy koytara ga bara nd'a. 15 Haciika ay ga ci araŋ se: boro kulu kaŋ si Irikoy koytara ta sanda zanka kayna cine si furo a ra hal abada.» 16 A na zankey ganday ka nga kambey dake i boŋ, ka albarka daŋ i gaa. 17 Waato kaŋ Yesu dira ka koy fonda ra, boro fo kaa a do da zuray ka sombu a se. A na Yesu hã ka ne: «Alfa hanno, ifo no ay ga hima ka te hal ay ma du fundi hal abada ka tubu?» 18 Yesu ne a se: «Ifo se no ni ga ne ay se ihanno? Ihanno kulu si no kala afolloŋ, Irikoy hinne. 19 To. Ni ga lordey* bay kaŋ ne: ‹Ni ma si boro wi, ni ma si zina, ni ma si zay, ni ma si tangari seeda te, ni ma si zamba, ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.› » 20 A ne Yesu se: «Alfa, woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey za ay go arwasu.» 21 Yesu n'a guna nda baakasinay ka ne a se: «Hari folloŋ no ni jaŋ. Ma koy ka hay kulu kaŋ go ni se neera k'a zaban talkey se -- ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.» 22 Amma waato kaŋ bora maa woodin, a moyduma hasara. A dira nda bine saray, zama arzakante no gumo. 23 Yesu mo na nga windanta guna ka ne nga talibey se: «Da cat no ngey kaŋ gonda arzaka ma furo Irikoy koytara ra!» 24 Talibey dambara a sanno sabbay se. Yesu mo ye ka tu ka ne i se: «Ay zankey, a ga sandi sanda ifo cine ngey kaŋ yaŋ goono ga naanay arzaka gaa din se, i ma furo Irikoy koytara ra. 25 A ga faala

yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.» 26 I dambara gumo ka ne care se: «Yaadin gaa, may no ga hin ka du faaba?» 27 Yesu n'i guna ka ne i se: «I si hin ka woodin te borey do, amma Irikoy do manti yaadin no, zama Irikoy do hari kulu ga te.» 28 Woodin banda Bitros sintin ka ne a se: «Guna me, iri na hay kulu naŋ ka ni gana.» 29 Yesu ne: «Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ na nga fu naŋ, wala nya-ize alborey, wala wayborey, wala nya, wala baaba, wala izeyaŋ, wala fariyaŋ, in da Baaru Hanna sabbay se, 30 kaŋ a si du riiba boobo sohõ zamana wo ra, fuyaŋ, da nya-ize alboroyaŋ, da waymeyaŋ, da nyayaŋ, da izeyaŋ, da fariyaŋ -- ka marga nda gurzugay. Zamana kaŋ ga kaa ra mo, a ga du fundi hal abada. 31 Amma boro boobo kaŋ ga ti sintina waney ga ye kokor banda, kokor banda waney mo ga ciya sintina.» 32 I go no fonda ra ga koy Urusalima*. Yesu goono ga dira i jine. Talibey mo dambara. Ngey kaŋ yaŋ goono g'a banda gana mo humburu. Yesu ye ka iway cindi hinka din ye kambu fo ka soobay ka ci i se haŋ kaŋ ga du nga. 33 A ne i se: «Wa guna, iri goono ga koy Urusalima. I ga Boro Izo nooyandi alfaga beerey da asariya dondonandikoy se. I ga buuyaŋ ciiti te a se k'a nooyandi dumi cindey se. 34 Ngey mo g'a hahaara ka tufa a gaa k'a barzu k'a wi mo. Jirbi hinza banda mo a ga ye ka tun.» 35 Yakuba nda Yohanna, Zabadi izey maan Yesu do ka ne a se: «Alfa, iri ga ba ni ma te iri se haŋ kaŋ iri ga ŋwaaray ni gaa.» 36 A ne i se: «Ifo no araŋ ga ba ay ma te araŋ se?» 37 I ne a se: «Ma yadda iri se iri ma goro afo ni kambe ŋwaaro gaa, afa ni kambe wow gaa ni darza ra.» 38 Amma Yesu ne i se: «Araŋ si bay haŋ kaŋ no araŋ goono ga ŋwaaray. Araŋ ga hin k'ay haŋyaŋ haro dumi haŋ no? I ma te araŋ se baptisma nda baptisma kaŋ dumi i ga te ay se, wala?» 39 I ne a se: «Iri ga hin.» Amma Yesu ne i se: «Daahir no, haro kaŋ ay go ga haŋ, araŋ mo g'a haŋ. Baptisma kaŋ i go ga te ay se mo, nga no i ga te araŋ se. 40 Amma ay kambe ŋwaaro d'ay kambe wow gaa gora, manti ay wane no hala y'a no, amma a ga ciya ngey din wane kaŋ se i n'a soola.» 41 Waato kaŋ boro waya maa sanney din, i sintin ka dukur Yakuba nda Yohanna se. 42 Yesu n'i ce nga do ka ne i se: «Araŋ ga bay kaŋ ngey wo kaŋ i g'i lasaabu i ga dabari dumi cindey boŋ ga hin futay cabe i se. Dabarikooney mo ga dabari cabe i se. 43 Amma manti yaadin no a ga ciya araŋ do. Amma boro kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri araŋ game ra, a ga ciya araŋ se zanka. 44 Boro kulu kaŋ ga ba nga ma ciya jine boro araŋ game ra, a ga ciya araŋ kulu se bannya. 45 Zama baa Boro Izo mana kaa i ma nga saajaw, amma zama nga din ma borey saajaw, a ma nga fundo no mo fansa hari boro boobo nangu ra.» 46 I kaa Yeriko kwaara. Waato kaŋ Yesu goono ga fatta Yeriko, nga nda nga talibey nda borey marga bambata, danaw fo kaŋ a maa ga ti Bartimawus, Timawus ize goono ga goro fonda me gaa ka bar kar. 47 Waato kaŋ a maa i ne Yesu, Nazara bora no go ga bisa, kal a soobay ka nga jinda sambu ka ne: «Ya Yesu, Dawda Izo, ma bakar ay se!» 48 Boro boobo deen'a gaa ka ne a ma dangay, amma a na nga jinda sambu gumo ka ne: «Ya Dawda Izo, ma bakar ay se!» 49 Yesu mo kay ka ne: «W'a ce.» I na danawo ce ka ne a se: «Ni bina ma kaan. Tun, a goono ga ni ce.» 50 Nga mo, a na nga kwaayo furu, ka sar ka kaa Yesu do. 51 Yesu ne a se: «Ifo no ni ga ba ay ma te ni se?» Danawo ne a se: «Alfa, ay ma du ka di koyne.» 52 Yesu ne a se: «Ma ni diraw te. Ni cimbeero* na ni no baani.» 53 Sahãadin-sahãadin a ye ka di ka Yesu gana fonda ra.

11

1 Waato kaŋ i maan Urusalima* hala Baytfaji nda Baytaniya kawyey, Zeytun* tondo do haray, kal a na nga talibi hinka donton, 2 ka ne i se: «Wa koy kawya kaŋ go araŋ jine din ra. Za araŋ furanta, araŋ ga di farkay binj'ize fo kaŋ i n'a haw, kaŋ boro kulu mana goro a boŋ jina. W'a feeri ka kand'a. 3 Boro kulu kaŋ n'araŋ hã ka ne: ‹Ifo se no araŋ go ga te yaadin?› araŋ ma ne: ‹Rabbi no gond'a muraadu.› Sahãadin d'a bora din g'a samba ne.» 4 I koy ka di farkay binj'izo go ga haw fu meyo gaa taray fonda jarga. I n'a feeri. 5 Boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga farkay binj'izo feeri?» 6 I ci i se mate kaŋ Yesu ne, i n'i naŋ mo. 7 I kande binjo Yesu do ka ngey taafey dake a boŋ. Nga mo kaaru a boŋ. 8 Boro boobo mo na ngey bankaarayey daaru fonda ra, afooyaŋ mo tuuri kambe baano yaŋ kaŋ i dumbu saajo ra. 9 Borey mo kaŋ yaŋ go ga koy a jine nda ngey kaŋ yaŋ go ga gana banda soobay ka kuuwa ka ne: «Hosanna*!» «Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra!» 10 «Albarkante no koytara kaŋ go kaa, iri baaba Dawda koytara nooya!» «Hosanna beene kaŋ bisa ikulu ra!» 11 Yesu furo Urusalima mo, hala Irikoy* windo ra, ka hay kulu guna. Amma za kaŋ wiciri kambo to, a fatta ka koy Baytaniya, nga nda nga talibi way cindi hinka. 12 Susubay ra, waato kaŋ i fun Baytaniya, a maa haray. 13 Za a go nangu mooro, a di

jeejay* nya fo kaŋ gonda kobtey. A gana ka kaa ka di hal nga ga du ize a gaa. Waato kaŋ a to a do, a mana di hay kulu kala kobtey, zama manti jeejay hayyaŋ alwaati no. 14 A salaŋ ka ne jeejay nyaŋo se: «Boro kulu ma si ize ŋwa ni gaa koyne hal abada.» A talibey mo maa woodin. 15 I kaa Urusalima. A furo Irikoy windo ra ka sintin ka neerakoy da daykoy gaaray i ma fun Irikoy windo ra. A na nooru barmaykoy taabley tuti ka bare, ngey da koloŋay neerakoy goray nangey mo. 16 A mana naŋ mo kusu jarekoy ma gana ka bisa Irikoy windo ra. 17 A dondonandi ka ne i se: «Manti i n'a hantum ka ne: ‹I ga ne ay windo se adduwa windi ndunnya dumey kulu se?› Amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.» 18 Alfaga beerey da asariya* dondonandikoy mo maa. I ceeci mate kaŋ ngey ga te k'a halaci nd'a, zama i ga humbur'a zama borey marga dambara nd'a dondonandiyaŋo. 19 Kaŋ wiciri kambo to, Yesu nda nga talibey fatta gallo ra. 20 Susubay fo mo, waato kaŋ i goono ga bisa, i di jeejay nyaŋo din koogu za kaajey gaa. 21 Bitros mo fongu ka ne a se: «Alfa, guna jeejay nyaŋo kaŋ ni laali din, a koogu.» 22 Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma de Irikoy gaa. 23 Zama haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ ga ne tondi kuuko wo se: ‹Ma dagu ka koy kaŋ teeko ra,› bora mana sikka nga bina ra mo, amma a ga cimandi kaŋ haya kaŋ nga ga ne ga te, woodin ga te. 24 Woodin sabbay se no ay ga ne araŋ se: hay kulu kaŋ me araŋ ga ŋwaaray adduwa ra, wa cimandi kaŋ araŋ du a, a ga ciya araŋ wane mo. 25 Waati kaŋ araŋ goono ga kay ka adduwa te mo, d'araŋ gonda hay fo araŋ da boro fo game ra, araŋ m'a yaafa. Zama araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo, a m'araŋ taaley yaafa. 26 Amma d'araŋ si borey taaley yaafa, araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo si araŋ taaley yaafa.» 27 I ye ka kaa Urusalima koyne. Waato kaŋ Yesu goono ga windi Irikoy windo ra, alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey kaa a do. 28 I go ga ne a se: «Dabari woofo dumi no ni ga hayey din te d'a? Wala may ka ni no dabaro wo hala ni ma hayey din te?» 29 Yesu mo ne i se: «Ay g'araŋ hã sanni fo. Araŋ ma tu ay se, ay mo ga ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.» 30 A ne: «To, Yohanna baptisma*, Irikoy do no a fun, wala borey do no? Wa tu ay se.» 31 Kala i saaware ngey da care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›, a ga ne: ‹Day ifo se no araŋ man'a cimandi?› 32 Amma d'iri ne: ‹Borey do no›, to!» -- i ga humburu borey marga zama i kulu tabbat kaŋ Yohanna ya annabi no daahir. 33 I binde tu Yesu se ka ne: «Iri si bay.» Yesu mo tu ka ne i se: «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.»

12

1 Yesu sintin ka salaŋ i se da misayaŋ ka ne: «Boro fo na reyzin* kali tilam k'a windi da sinkita, a na guusu fansi mo reyzin haro kankamyaŋ sabbay se. A na jidan bisa cina ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se ka koy laabu fo ra. 2 Waato kaŋ alwaato to a ma du kali albarka ra goy-teerey do, a na bannya fo donton i gaa. 3 I n'a di k'a kar ka tutubu k'a sallama kambe koonu. 4 A ye ka bannya fo donton i gaa. Woodin mo i n'a boŋo bagu k'a kayna. 5 A ye k'afo donton koyne. Nga wo i n'a wi. A na iboobo fooyaŋ mo donton. Afooyaŋ i n'i kar ka tutubu, afooyaŋ i n'i wi. 6 Sohõ afolloŋ no ka cindi a se, a izo kaŋ a ga ba gumo no. A n'a donton kokor banda ka ne: ‹I g'ay izo beerandi.› 7 Amma goy-teerey din ne ngey nda care se: ‹Woone ya tubukwa no. Wa kaa, iri m'a wi, tubo ma ciya iri wane.› 8 I n'a di k'a wi k'a catu kalo banda. 9 To. Ifo no kali koyo ga te? A ga kaa no ka goy-teerey din halaci ka kalo sufuray boro fooyaŋ se. 10 Wala araŋ mana sanno wo kaŋ go Irikoy Tira Hanna ra caw no? ‹Tondo kaŋ cinakoy wangu, nga no ciya cinaro boŋo. 11 Woodin ya Rabbi te-goy no, dambara hari mo no iri diyaŋ gaa.› » 12 I ceeci ngey ma Yesu di, amma i ga humburu borey marga, zama i faham kaŋ ngey boŋ no a na misa wo ci. I n'a naŋ ka dira. 13 I na Farisi* fonda da Hirodus* fonda boro fooyaŋ donton a gaa zama i m'a di a sanno ra. 14 Waato kaŋ i kaa, i ne a se: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni ya cimikoy no, ni baa si nda boro kulu zama ni si baar'a-baar'a te no, amma cimi ra no ni goono ga Irikoy fonda dondonandiyaŋo te nd'a. To, ma ci iri se hala a ga halal* iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no? 15 Iri m'a no wala iri ma si no?» Amma zama Yesu g'i munaficitara bay, a ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay si? Wa kand'ay se dinari* nooru ize fo hal ay ma di a.» 16 I kande afo mo. A ne i se: «Foto da hantumo wo binde, may wane no?» I ne a se: «Kaysar wane no.» 17 Yesu ne i se: «Wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey mo, araŋ m'i no Irikoy se.» I dambara nd'a gumo. 18 Sadusi* fonda borey kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no, ngey mo kaa Yesu do k'a hã. 19 I ne: «Alfa, Musa hantum iri se ka ne, da boro fo nya ize bu ka nga wande naŋ, a mana ize naŋ mo, kal a nya ize fo m'a wando hiiji ka du ize nga nya izo se. 20 Doŋ nya ize iyye go no. Sintina na wando hiiji. A bu, a mana ize kulu naŋ. 21 Ihinkanta mo n'a hiiji.

Nga mo bu, nga mo mana ize kulu naŋ. Ihinzanta mo, yaadin n'a te, 22 hala i boro iyya kulu mo, i mana ize kulu naŋ. I kulu banda waybora bumbo bu. 23 Kayando hane binde, waybora ga bara i ra woofo wande, zama i boro iyya kulu n'a hiiji?» 24 Yesu mo ne i se: «Haŋ kaŋ se araŋ ga harta neeya: zama araŋ si Tawretu* nda Zabura* nda Annabey* Tirey bay, araŋ mana Irikoy hino mo bay. 25 Zama waati kaŋ buukoy ga tun, i si hiiji, i s'i hiijandi mo, amma i go sanda beena ra malaykey cine. 26 Amma buukoy ciine ra d'i tunyaŋo mo, araŋ mana caw Musa tira ra, mate kaŋ Irikoy salaŋ a se gumbo do ka ne: ‹Ay no ga ti Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo.› 27 Nga wo manti buukoy Irikoy no bo, amma fundikooney wane no. Araŋ binde harta gumo.» 28 Asariya* dondonandikoy ra afo kaa, a maa mo mate kaŋ i go ga care hã d'a. A bay mo kaŋ Yesu tu i se hal a boori. A na Yesu hã ka ne: «Woofo ga ti lordi* sintina i kulu ra.» 29 Yesu tu ka ne: «Sintina neeya: ‹Ya Israyla*, wa maa! Rabbi iri Irikoyo, ya Rabbi folloŋ no. 30 Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, da ni laakalo kulu, da ni gaabo kulu.› 31 Ihinkanta mo neeya: ‹Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.› Lordi fo si no kaŋ ga bisa woodin yaŋ beeray.» 32 Asariya dondonandikwa ne a se: «Cimi no, Alfa, cimi boŋ mo no ni salaŋ. Zama Irikoy ya afolloŋ no, afo si no mo kala nga. 33 Boro ma ba r'a da bine kulu da laakal kulu da gaabi kulu, a ma ba nga gorokasin mo danga nga boŋ cine, woodin ga bisa tonyaŋ sargay da nooyaŋey kulu gumo.» 34 Kaŋ Yesu di a tu da laakal, kal a ne a se: «Ni mana mooru Irikoy koytara gaa.» Woodin banda boro kulu mana ta k'a hã hay fo koyne. 35 Waato kaŋ Yesu goono ga dondonandi Irikoy windo ra, a ne: «Mate no kaŋ asariya dondonandikoy goono ga ne Almasihu ya Dawda ize no? 36 Biya Hanna ra Dawda bumbo ne: ‹Rabbi ne ay Koyo se: Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa, hal ay ma ni ibarey daŋ ni ce taamey cire.› 37 Da Dawda bumbo ga ne a se Rabbi, mate no Almasihu ga te ka ciya a se ize koyne?» Talkey mo hangan ka maa r'a da bina kaani. 38 A dondonandiyaŋo ra a ne i se: «Araŋ ma haggoy da asariya dondonandikoy kaŋ yaŋ ga ba ngey ma dira ka windi nda kwaay kuuku yaŋ, borey m'i fo mo habey ra. 39 I ga ba boro beerey nangorayey diina marga fuwey ra, da jine goray bucey do. 40 Woone yaŋ ga wayborey kaŋ kurnyey bu windey ŋwa, i ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. I ga du ciiti konno kaŋ ga jaase ikulu.» 41 Yesu goro ga tanji nda nooru jisiro. A go ga di mo mate kaŋ borey marga goono ga ngey noorey daŋ nooru jisiro ra. Arzakante boobo mo na iboobo daŋ a ra. 42 Wayboro talka fo kaŋ kurnye bu mo kaa ka tanka hinka daŋ. 43 Yesu na nga talibey ce nga do ka ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: haŋ kaŋ wayboro talko wo kaŋ kurnye bu daŋ, a bisa i kulu waney kaŋ i daŋ nooru jisiro ra. 44 Zama ngey wo, i nooru booba ra no i kaa ka daŋ, amma wayboro wo, nga alfukaarutara ra no a daŋ hay kulu kaŋ a gonda nga baafuna se.»

13

1 Waato kaŋ Yesu goono ga fatta Irikoy windo ra, kal a talibi fo ne a se: «Alfa, guna tondey da cinarey kaŋ dumi go ne.» 2 Yesu mo ne a se: «Ni goono ga di cinari bambatey wo? Haciika, tondi fo si cindi tondi fo boŋ kaŋ i s'a zeeri.» 3 Waato kaŋ Yesu goono ga goro Zeytun* tondo boŋ, Irikoy windo go a se jine, kala Bitros da Yakuba nda Yohanna da Andarawos n'a hã labu gaa ka ne: 4 «Ma ci iri se, waatifo no hayey din ga te? Alaama woofo no ga te waati kaŋ hayey din ga ba ka to?» 5 Yesu mo sintin ka salaŋ i se ka ne: «Wa haggoy boro kulu ma si araŋ darandi. 6 Zama boro boobo ga kaa k'ay ma sambu ka ne: ‹Ay no ga ti nga.› I ga boro boobo darandi mo. 7 Waati kaŋ araŋ maa wongu baaru nda wongu ruubuyaŋ mo, araŋ laakaley ma si tun, zama tilas no kala hayey din ma jin ka te, amma bananta mana to jina. 8 Zama dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun mayray gaa, laabu zinjiyaŋ da haray ga te nangu waani-waani ra. Amma woodin yaŋ kulu taabi sintin yaŋ no jina. 9 Amma araŋ ma haggoy da araŋ boŋ. I g'araŋ nooyandi marga ciiti borey se, Yahudance diina marga fuwey ra mo i g'araŋ barzu. Araŋ ga kay laabu koyey da bonkooni beerey jine ay sabbay se mo, zama araŋ ma ciya i se seedayaŋ. 10 Tilas mo kal i ma Baaru Hanna waazu ndunnya dumi kulu se jina. 11 Waati kaŋ i g'araŋ candi k'araŋ nooyandi i se, araŋ laakal ma si tun da sanni kaŋ araŋ ga ci, amma hari kulu me kaŋ i g'araŋ no saaya din ra, woodin no araŋ ga ci. Zama manti araŋ no ga salaŋ bo, amma Biya Hanno no. 12 Nya ize ga nga nya izo no i m'a wi, baaba mo ga nga izo no. Izey mo ga murte hayrey gaa k'i daŋ kambe i m'i wi se. 13 Araŋ ga ciya konnari hari mo ndunnya dumey kulu do ay maa sabbay se, amma boro kaŋ ga hin suuru hala bananta, nga no ga du faaba. 14 Amma waati kaŋ araŋ ga di ‹fanta hari laala kaŋ ga kazaamandi,› goono ga kay nangu kaŋ a si hima (cawkwa ma faham), waato gaa borey kaŋ yaŋ go Yahudiya* ra ma zuru ka koy tondi kuukey ra. 15

Boro kaŋ go fu boŋ ma si zumbu ka furo fu ra ka hay fo sambu nga fuwo ra. 16 Boro kaŋ go fari ra mo ma si ye banda ka nga taafe sambu. 17 Amma kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey mo kaŋ go ga naanandi jirbey din ra! 18 Araŋ ma te adduwa haya din ma si te jaw waate ra. 19 Zama jirbey din ra gurzugay ga te kaŋ dumi mana bay ka te za takayaŋ sintina kaŋ Irikoy taka ka kaa hunkuna. A si ye ka te mo, abada. 20 Da manti kaŋ Irikoy na jirbey din dunguriyandi, doŋ fundikooni kulu si no kaŋ ga du faaba. Amma suubanantey kaŋ a suuban sabbay se, a ga jirbey din gazandi. 21 Waato din da boro fo ga ne araŋ se: ‹Wa guna, Almasihu neeya!› wala: ‹Wa guna nga nooya yongo!› araŋ ma s'a cimandi. 22 Zama almasihu, tangari wane yaŋ, da tangari annabiyaŋ ga tun. I ga alaamayaŋ da dambara hariyaŋ cabe hala, nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, doŋ i ga baa suubanantey darandi. 23 Amma araŋ ma haggoy. Wa guna, ay jin ka hay kulu ci araŋ se. 24 Amma jirbey din ra, kankamo din banda, ‹Wayna ga te kubay, hando si kaari koyne, 25 handariyayzey ga fun beena gaa ka kaŋ, beene dabarey mo ga zinji.› 26 Gaa no i ga di Boro Izo go kaa beene burey ra da dabari bambata nda darza mo. 27 Waato gaa a ga malaykey donton ka nga suubanantey margu i ma fun ndunnya haw taaca do haray, za ndunnya me ka koy hala beena me. 28 Jeejay nya gaa araŋ ma misa wo dondon. Waati kaŋ a kambey jin ka zay, a goono ga kobto kaa mo, araŋ ga bay day kaŋ kaydiya maan nooya. 29 Yaadin no araŋ mo, waati kaŋ araŋ ga di hayey din go ga sintin, araŋ ma bay kaŋ Boro Izo maanu, hala a to fu meyo gaa zaati. 30 Haciika ay ga ne araŋ se, dumo wo si ban, kala day hayey din kulu ma te. 31 Beene da ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu. 32 Amma zaaro din, wala saaya din sanno, boro kulu s'i bay, baa beene malaykey, wala Izo mo, kala Baabo hinne. 33 Araŋ ma haggoy, araŋ ma batu, araŋ ma te adduwa, zama araŋ si bay waati kaŋ alwaato ga to. 34 A ga hima sanda mate kaŋ cine boro kaŋ ga koy yawtaray laabu fo ra ka fay da nga windo, a na dabari no nga bannyey se, boro kulu nda nga goyo. A na windi me batukwa mo lordi ka ne a ma batu. 35 Araŋ ma batu fa, zama araŋ si bay saaya kaŋ windikoyo ga kaa, hala wiciri kambu wala cin bindi, wala goroŋo cayaŋ waate, wala susubay. 36 A ma si kaa jirsi boŋ ka araŋ gar araŋ goono ga kani. 37 Hari kaŋ ay goono ga ci araŋ se, ay goono g'a ci boro kulu se: araŋ ma batu!»

14

1 A ga cindi jirbi hinka hala Paska* nda buuru kaŋ sinda dalbu bato* ga to. Alfaga beerey da asariya* dondonandikoy ceeci mate kaŋ ngey ga te ka Yesu di da carmay, ngey m'a wi. 2 Day i ne: «Manti bato jirbey ra bo, zama kusuuma ma si koy ka tun borey game ra.» 3 Waato kaŋ Yesu go Baytaniya, Siman jiraykoono kwaara, a goono ga goro ŋwaayaŋ nango do. Kala wayboro fo kaa kaŋ gonda albasta* kolbo fo kaŋ to da nardi* ji hanno kaŋ ga caada gumo. A na kolba bagu ka waddo soogu Yesu boŋo boŋ. 4 Amma boro fooyaŋ go noodin kaŋ te bine. I ne ngey nda care se: «Ifo se no i na waddo wo halaci? 5 Zama i ga hin ka waddo wo neera haŋ kaŋ ga bisa jiiri fo banandi cine, i m'a no talkey se.» Kala i na waybora jance. 6 Amma Yesu ne: «Wa fay d'a. Ifo se no araŋ go g'a taabandi? A te ay se gomni goy. 7 Zama araŋ gonda talkey araŋ banda waati kulu. Waati kaŋ araŋ ga ba kulu, araŋ gonda daama ka te i se goy hanno, amma ay si goro araŋ do waati kulu. 8 Waybora te nga hina, a jin k'ay gaahamo tuusu fijiyaŋo se. 9 Haciika ay ga ci araŋ se: nangu kulu kaŋ i ga Baaru Hanna waazu ndunnya ra, i ga haya kaŋ wayboro wo te dede zama i ma fongu nd'a.» 10 Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ ga ti Yesu talibi way cindi hinka din ra afo, koy alfa beerey do zama nga ma Yesu nooyandi i se. 11 Kaŋ i maa woodin, alfagey maa kaani gumo. I na alkawli sambu mo ka ne ngey g'a no nooru. Yahuta mo sintin ka daama ceeci mate kaŋ nga ga te ka Yesu nooyandi. 12 Buuru kaŋ sinda dalbu bato* zaari sintina, hano kaŋ i ga Paska feejo wi, Yesu talibey ne a se: «Man no ni ga ba iri ma Paska sooley te ni se ni ma ŋwa?» 13 A na nga talibi hinka donton ka ne i se: «Wa koy kwaara ra. Noodin alboro fo kaŋ go ga hari foobu fo jare ga kubanda araŋ. W'a gana. 14 Nangu kulu kaŋ a ga furo, wa ne windikoyo se: ‹Alfa ne: Man ay yawtaray fuwo, naŋ kaŋ in d'ay talibey ga Paska ŋwa?› 15 Nga mo g'araŋ cabe jidan bisa fu-ize bambata fo kaŋ fu jinay go soolante a ra. Araŋ ma soola iri se noodin.» 16 Talibey koy ka furo kwaara ra. I di mate kaŋ Yesu ci ngey se, i na Paska ŋwaaro soola mo. 17 Wiciri kambo Yesu kaa, nga nda talibi way cindi hinka. 18 Waato kaŋ i go ga goro ka ŋwa, Yesu ne: «Haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ra boro fo kaŋ go ga ŋwa ay banda g'ay nooyandi.» 19 I biney sintin ka sara. I afo-fo kulu ne a se: «Manti ay no, wala?» 20 A ne i se: «Araŋ iway cindi hinka game ra afo no, nga kaŋ go ga kambe daŋ tuwo ra ay banda. 21 Zama Boro Izo go ga koy sanda mate kaŋ cine i hantum a boŋ, amma kaari bora din kaŋ nga no ga Boro Izo nooyandi!

Doŋ i ma si bora din hay pat.» 22 I go ŋwaari gaa, kal a na buuru sambu. Waato kaŋ a n'a albarkandi, a n'a ceeri ka zaban i se. A ne: «W'a ta, woone wo ay gaahamo no.» 23 A na gaasiya mo sambu. Waato kaŋ a na Irikoy saabu, a n'a no i se, i kulu haŋ a ra mo. 24 A ne i se: «Woone wo ay kuro no, alkawli wano, kaŋ a si gay i g'a dooru boro boobo nangu ra. 25 Haciika ay ga ne araŋ se: Za sohõ ay si ye ka reyzin* hari haŋ koyne kala day han kaŋ hane ay g'a haŋ itaji Irikoy koytara ra.» 26 Kaŋ i na baytu fo te, i fatta ka koy Zeytun* tondo do. 27 Yesu ne i se: «Araŋ kulu ga mulay, zama i n'a hantum ka ne: ‹Ay ga kurukwa kar, feejey mo ga say-say.› 28 Amma ay tunyaŋo banda, ay ga furo araŋ se jine ka koy Galili laabo ra.» 29 Amma Bitros ne a se: «Baa i kulu ga mulay, ay wo si mulay.» 30 Yesu mo ne a se: «Haciika ay ga ci ni se: nin wo, hunkuna cin woone ra, za gorongaari mana ca sorro hinka, ni g'ay ze sorro hinza.» 31 Amma Bitros tonton ka salaŋ da gaabi gumo ka ne: «Baa a tilas no ay ma bu ni banda, ay day si ni ze.» Yaadin mo no cindey kulu soobay ka ci. 32 I kaa nangu fo kaŋ se i ga ne Jatsamani. Yesu ne nga talibey se: «Araŋ ma goro ne hal ay ma te adduwa.» 33 A konda Bitros da Yakuba nda Yohanna nga banda. A sintin ka kankam gumo ka taabi konno te nga bina ra. 34 A ne i se: «Ay fundo go ga taabi gumo hal a to buuyaŋ gaa. Araŋ ma goro ne ka batu.» 35 A koy jina kayna ka kaŋ laabo ra ka te adduwa. A go ga ŋwaaray hala nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, saaya din ma bisa nga gaa. 36 A ne: «Baaba, ay Baaba, hay kulu ga te ni do. Ma taabo wo sambu ay se. Kulu nda yaadin, manti ay miila, amma ni wano.» 37 A kaa ka nga talibey gar i go ga jirbi. A ne Bitros se: «Siman, ni goono ga jirbi no? Ni si hin ka batu baa guuru folloŋ? 38 Araŋ ma batu fa ka te adduwa, zama araŋ ma si furo siyaŋ ra. Daahir biya* wo kay ga yadda, amma gaaham ya londibuuno no.» 39 A ye ka dira ka koy ka te adduwa, a go ga salaŋ doŋ sanney cine. 40 Waato kaŋ a ye ka kaa, a n'i gar i go ga jirbi, zama i moy tin gumo. I mana bay mate kaŋ ngey ga tu a se d'a. 41 A kaa sorro hinzanta ka ne i se: «Wa soobay ka jirbi ka fulanzam sohõ. A wasa. Saaya to. Guna, i na Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra. 42 Wa tun, iri ma koy. Guna, bora kaŋ g'ay nooyandi neeya ka maan.» 43 Sahãadin-sahãadin, za a go ga salaŋ, iway cindi hinka din ra afo kaŋ ti Yahuta kaa. A kande boro jama da takubayaŋ da goobuyaŋ. I fun alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey do. 44 Bora kaŋ n'a nooyandi n'i no misa fo ka ne: «Bora kaŋ ay g'a sunsum din, nga no araŋ ga di ka kond'a ka gaab'a gaa.» 45 Waato kaŋ a to nango do, a kaa Yesu do. Sahãadin-sahãadin a ne: «Alfa, Alfa!» A soobay k'a garba sunsum. 46 I na kambe dak'a gaa k'a di. 47 Amma a talibey ra afo kaŋ goono ga kay noodin na nga takuba foobu ka alfaga beero bannya zafa k'a hanga kaa. 48 Yesu tu ka ne i se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ ay diire se danga day kosarayko do no? 49 Han kulu ay go araŋ banda Irikoy windo ra ga dondonandi, amma araŋ man'ay di. Amma zama Tawretu* nda Zabura* nda Annabey* Tirey sanno ma to se no i na woodin te.» 50 Talibey kulu n'a naŋ ka zuru. 51 Arwasu fo n'a gana. A go ga daabu nda lin* taafe, a gaahamo go koonu. I n'a di, 52 amma a na lin taafa naŋ ka zuru gaa-koonu. 53 I na Yesu candi ka kond'a alfaga beero do. Noodin alfaga beerey da arkusey da asariya dondonandikoy margu a boŋ. 54 Bitros mo na banda gana nangu mooru kala alfaga beero windo batama ra, ka goro noodin faadancey banda. A go ga caan danjo do. 55 Alfaga beerey da Yahudancey arkusey marga kulu ceeci seeda Yesu boŋ hala ngey ma du k'a wi, amma i mana du. 56 Zama boro boobo kande tangari seeda, amma i seedey mana saba. 57 Afooyaŋ koyne tun ka kande tangari seeda a boŋ ka ne: 58 «Iri maa a ne: ‹Ay ga Irikoy fu wo kaŋ i te da borey kambey zeeri, amma jirbi hinza nda care game ra ay g'afo cina kaŋ manti nda kambey.› » 59 Amma baa woodin yaŋ ra, i seedey mana saba. 60 Alfaga beero tun ka kay i bindo ra ka Yesu hã ka ne: «Seeda kaŋ borey wo go ga kande ni boŋ, ni si tu da hay kulu, wala?» 61 Amma Yesu dangay, a mana tu da hay kulu. Alfaga beero ye k'a hã koyne ka ne a se: «Nin no ga ti Almasihu, Albarkakoyo izo?» 62 Yesu ne: «Ay no ga ti NGA. Araŋ ga di mo Boro Izo goono ga goro Hina-Kulu-Koyo kambe ŋwaaro gaa, a go ga kaa mo beene burey ra.» 63 Waato gaa alfaga beero na nga bankaaray tooru-tooru ka ne: «Iri ga laami nda seeda fooyaŋ koyne, wala? 64 Araŋ maa Irikoy gaa kaynayaŋo. Ifo no araŋ di?» I kulu n'a zeeri nda ciiti ka ne: «A to wiyaŋ!» 65 Boro fooyaŋ sintin ka tuf'a gaa, i n'a moy haw ka soobay k'a kutubo ka ne a se: «Ma te annabitaray!» Faadancey mo du a k'a saŋ-saŋa. 66 Bitros mo go ganda windo batama ra. Alfaga beero koŋŋo fo kaa. 67 A di Bitros kaŋ go ga caan. A n'a guna ka ne: «Ni mo go Nazara bora, Yesu banda waato.» 68 Amma Bitros ze ka ne: «Ay si bay, yana faham mo da haŋ kaŋ ni goono ga ci.» A tun noodin ka koy taray tanda ra. Sahãadin d'a, gorongaari ca. 69 Koŋŋa di a, a sintin ka ne borey kaŋ go noodin

yaŋ se: «Woone wo i boro fo no.» 70 Amma a ye ka ze. A gay kayna fo, borey kaŋ yaŋ goono ga kay noodin ne Bitros se: «Cimi no ni go i ra, zama ni ya Galili boro no.» 71 Amma a sintin ka nga boŋ laali nda zeyaŋ ka ne: «Bora din kaŋ araŋ go ga ci, ay s'a bay.» 72 Sahãadin-sahãadin gorongaari fo ca sorro hinkanta. Bitros mo fongu mate kaŋ Yesu ci nga se ka ne: «Za gorongaari mana ca sorro hinka, ni g'ay bayray ze sorro hinza.» Waato kaŋ a fongu woodin gaa, kal a baray.
15
1 Waato kaŋ mo bo, alfaga beerey da arkusey da asariya dondonandikoy da Yahudancey arkusey marga kulu saaware. I na Yesu haw ka kond'a k'a no Bilatos* se. 2 Bilatos mo n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?» A tu ka ne Bilatos se: «Mate kaŋ ni ci no.» 3 Alfaga beerey kand'a kalima nda hari boobo. 4 Bilatos ye k'a hã ka ne: «Ni si tu da hay kulu no? Guna hari boobo kaŋ i goono ga ni kalima nd'a.» 5 Amma Yesu mana tonton ka tu da hay kulu, kala Bilatos dambara. 6 Paska* batu kulu gaa Bilatos doona ka kas'ize fo taŋ i se, nga din kaŋ borey ga ŋwaaray a gaa. 7 Boro fo go no kaŋ se i ga ne Barabbas, kaŋ i n'a haw borey kaŋ murte banda, murteyaŋo ra mo i na boro fooyaŋ wi. 8 Borey marga koy Bilatos do ka soobay k'a ŋwaaray a ma te mate kaŋ cine a doona ka te i se. 9 Bilatos tu i se ka ne: «Araŋ ga ba ay ma Yahudancey bonkoono taŋ araŋ se, wala?» 10 Zama a bay kaŋ canse sabbay se no alfaga beerey na Yesu nooyandi. 11 Amma alfaga beerey na borey marga zukku hal i ma ne a ma Barabbas taŋ ngey se. 12 Bilatos ye ka tu ka ne i se koyne: «Day, ifo no ay ga te da boro kaŋ se araŋ ga ne Yahudancey bonkoono?» 13 I kuuwa koyne ka ne: «A kanji*!» 14 Bilatos ne i se: «Ifo se? Hari laalo woofo no a te?» Amma i kaati ka tonton ka ne: «A kanji!» 15 Za kaŋ Bilatos ga ba nga ma te haŋ kaŋ ga kaanu marga borey se, kal a na Barabbas taŋ i se ka Yesu barzu k'a no i m'a kanji. 16 Romey soojey jama konda Yesu faada ra, nango kaŋ se i ga ne Preytoriyum, _sanda dabarikoono windi nooya_. I na soojey jama ce ka margu. 17 I na kwaay ciray daŋ Yesu gaa ka karji boŋtobay handam ka dake a boŋo boŋ. 18 I soobay k'a fo ka ne: «Fofo, Yahudancey bonkoono!» 19 I n'a kar boŋo ra nda kwaari ka tuf'a gaa. I soobay ka sumbal ka sombu a jine. 20 Waato kaŋ i n'a hahaara ka ban, i na kwaay mono kaa a gaa k'a bankaara daŋ a gaa. I kond'a zama ngey m'a kanji se. 21 Fonda ra i kubanda Kayrawa kwaara boro fo kaŋ maa Siman, Iskandari nda Rufus baaba no. A goono ga fun saajo ra. I n'a tilasandi a ma koy ngey banda ka Yesu kanjiyaŋ bundo jare. 22 I kande Yesu nangu fo kaŋ se i ga ne Golgota, sanda a feerijo ga ti Boŋ Kurubu Nangu nooya. 23 I n'a no duvan* margante nda zawul* safari. Amma Yesu man'a ta. 24 I n'a kanji k'a bankaarayey fay-fay kurne catuyaŋ boŋ ka di haŋ kaŋ boro kulu ga du. 25 A to guuru yagga cine kaŋ gaa i n'a kanji. 26 A kalima kaŋ i hantum ka daŋ beene neeya: YAHUDANCEY BONKOONO. 27 I na komko hinka kanji Yesu banda mo, afa a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa. 28 Yaadin no i na annabitaray toonandi nd'a kaŋ ne: «I n'a lasaabu taali-teerey banda.» 29 Borey kaŋ yaŋ goono ga bisa n'a kayna, ka ngey boŋey zinji ka ne: «Ahãa, nin kaŋ ga Irikoy fuwo zeeri ka ye k'a cina jirbi hinza nda care game ra! 30 Ma ni boŋ faaba me, ka zumbu kanjiyaŋ bundo wo gaa!» 31 Yaadin mo no alfaga beerey da asariya dondonandikoy goono g'a hahaara ngey game ra ka ne: «A na boro fooyaŋ faaba, amma a si hin ka nga boŋ faaba. 32 Wa naŋ Almasihu, Israyla Bonkoono ma zumbu me kanjiyaŋ bundo gaa sohõ, hal iri ma di ka cimandi.» Borey kaŋ yaŋ i kanji a banda n'a jance mo. 33 Waato kaŋ zaari guuru way cindi hinka to, kubay na laabu kulu daabu hala wiciri kambu guuru hinza. 34 Waato kaŋ guuru hinza to, Yesu ce nda jinde beeri ka ne: «Eli, Eli, lama sabaktani!» (sanda a feerijo ga ti: «Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo, ifo se no ni n'ay furu?») 35 I ra boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin, waato kaŋ i maa woodin, i ne: «Wa maa, Iliya no a goono ga ce.» 36 Boro fo mo zuru ka koy ka zaara-zaara fo toonandi nda hari mooro k'a dake kwaari boŋ k'a no Yesu se a ma haŋ. A ne: «Wa naŋ, iri ma di hal Iliya ga kaa k'a zumandi.» 37 Yesu mo na nga jinde sambu nda gaabi koyne, ka nga fundo taŋ. 38 Irikoy fuwo kosaray* taafa mo kortu ka fay ihinka za beene kala ganda. 39 Waato kaŋ sooje jine funa kaŋ goono ga kay Yesu jine di mate kaŋ Yesu na nga fundo taŋ d'a, a ne: «Haciika, boro wo Irikoy Ize no.» 40 Wayboro fooyaŋ mo goono ga fonnay hala nangu mooro. I ra Maryama Magdaliya bora go no, da Maryama, Yakuba kayne da Yosi nya, da Salome mo. 41 Waato kaŋ Yesu go Galili ra, woodin yaŋ n'a gana ka saajaw a se. Wayboro fooyaŋ, ngey boro boobo kaŋ kaa Urusalima a banda, go noodin. 42 Wiciri kambo to, zama bato soolayaŋ zaaro hane no, a suba mo asibti zaaro no, 43 kala Yusufu, Arimatiya bora kaa. Nga wo boro beeri no saaware marga ra, nga bumbo goono ga Irikoy koytara hangan mo. A koy

Bilatos do da bine-gaabi ka Yesu gaahamo ŋwaaray. 44 Bilatos mo goono ga dambara hala Yesu bu
wala a mana bu jina. A na sooje jine funa ce k'a hã hala a gay da buuyaŋ. 45 Waato kaŋ a maa baaru
sooje jine funa do, a yadda Yusufu se a ma Yesu gaahamo sambu. 46 Nga mo na lin* koko fo day ka
Yesu zumandi k'a sutura ka daŋ saaray fo ra kaŋ i fansi tondi ra. A na tondi fo mo gunguray ka saara
me daabu nd'a. 47 Maryama Magdaliya bora, da Maryama Yosi nya di nango kaŋ i n'a Yesu
gaahamo jisi.
16
1 Waato kaŋ asibti* zaaro bisa, Maryama Magdaliya bora, da Maryama Yakuba nya, da Salome na
yaazi jinayyaŋ day zama ngey ma kaa ka Yesu tuusu. 2 Jirbi iyya zaari sintina i kaa saara do za nda
hinay, waato kaŋ wayna fun. 3 I goono ga salaŋ care se ka ne: «May no ga tondo gunguray ka kaa
iri se saara meyo gaa?» 4 Zama tondo ga beeri gumo. I guna mo, ka di i na tondo kaa saara meyo
gaa. 5 Waato kaŋ i furo saara ra, i di arwasu fo goono ga goro kambe ŋwaaro haray, kaŋ gonda
kwaay kwaaray nga gaahamo gaa. Kala wayborey dambara gumo. 6 Amma a ne i se: «Wa si
dambara. Araŋ go ga Yesu Nazara bora kaŋ i kanji* din ceeci. A si neewo, a tun. Wa guna nango kaŋ
i n'a jisi din. 7 Amma wa koy ka ci a talibey da Bitros se ka ne a goono ga koy Galili araŋ jine. Araŋ
ga di a, mate kaŋ a ci araŋ se doŋ.» 8 I tun da zuray ka dira saara do, zama i gaahamey jijiri, i
dambara mo gumo. I mana hay fo ci boro kulu se mo, zama i humburu. 9 Waato kaŋ Yesu tun jirbi
iyya zaari sintina hane za da hinay, a jin ka bangay Maryama Magdaliya bora se, bora kaŋ a na
follay iyye gaaray ka kaa a banda. 10 Maryama koy ka ci a doŋ banda borey se, zama i biney sara, i
goono ga hẽ mo. 11 Waato kaŋ i maa Yesu ga funa, Maryama di a mo, i man'a cimandi. 12 Woodin
banda Yesu bangay alhaali fo ra i boro hinka se, waato kaŋ i goono ga dira fonda ra ka koy kawye
fo do. 13 Ngey din koy ka ci boro cindey se, amma ngey wo man'i cimandi. 14 Woodin banda
koyne Yesu bangay talibi way cindi fa se, waato kaŋ i goono ga ŋwa. A deeni i gaa i cimbeeri-jaŋa
d'i hanga sanday sabbay se, zama borey kaŋ di nga, nga tunyaŋo banda, talibey man'i cimandi. 15 A
ne i se mo: «Araŋ ma koy ndunnya kulu ra, ka Baaru Hanna waazu borey kulu se. 16 Boro kaŋ
cimandi, kaŋ se i na baptisma* te mo, a ga du faaba, amma boro kaŋ wangu ka cimandi, i g'a zeeri
ciiti ra. 17 I ga alaamey wo no cimandikoy se: i ga follayyaŋ gaaray ay maa ra, i ga salaŋ da deene
tajiyaŋ, 18 i ga gondiyaŋ sambu. Baa i na damari haŋ, a si hay kulu te i se baa kayna. I ga kambe
dake jantekomey boŋ, ngey mo ga du baani.» 19 Waato kaŋ Rabbi Yesu salaŋ i se ka ban, gaa no i
n'a sambu ka kond'a beene. A goro mo Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 20 Talibey koy ka waazu nangu
kulu, Rabbi mo goono ga goy i banda ka sanno tabbatandi nda alaamey kaŋ a n'i no din.

LUK
1
1 Ya nin ay jine bora Tiyafilos, boro boobo na anniya haw ka hayey din baarey hantum kaŋ yaŋ
tabbat no, i n'i te iri game ra. 2 Za sintina moy seedey da Sanno saajawkoy mo n'i no iri se. 3
Woodin sabbay se no ay mo di a ga boori ay ma hantum ni se. Zama ay na hayey din kulu guna-
guna soosay, za sanno fuuma d'a fonda boŋ mo. 4 Ay mo go ga hantum ni se hala ni ma sanno kaŋ i
na ni dondonandi nd'a din tabbatandiyaŋo bay. 5 Waato kaŋ Hirodus* gonda Yahudiya koytaray,
alfaga* fo go no kaŋ a maa ga ti Zakariya, Abiya kuray boro no. A wando maa Alizabata, Haruna*
dumo gaa n'a fun. 6 I boro hinka mo adilanteyaŋ no Irikoy jine. I goono ga dira Rabbi lordey d'a
farilley kulu ra, taali kulu si. 7 Amma i sinda ize, zama Alizabata wo waygunu no. I boro hinka mo
jiirey baa. 8 A go no, Zakariya go nga alfagataray goyo gaa Irikoy jine, nga alwaato boŋ. 9
Alfagataray alaada boŋ kurne n'a daŋ a ma furo Irikoy* fuwo ra ka dugu ton. 10 Jama kulu mo go
taray ga adduwa te dugu tonyaŋo alwaato ra. 11 Rabbi malayka* fo mo bangay Zakariya se. A
goono ga kay dugu tonyaŋ feema jarga, kambe ŋwaaro gaa haray. 12 Zakariya laakalo tun waato
kaŋ a di a, a humburu mo. 13 Amma malayka ne a se: «Ma si humburu Zakariya, zama Irikoy maa
ni ŋwaara. Ni wando Alizabata mo ga ize alboro fo hay ni se. Ni g'a maa daŋ Yohanna. 14 Ni ga
farhã ka te bine kaani, boro boobo mo ga farhã a hayyaŋo sabbay se. 15 Zama a ga te boro beeri no
Rabbi jine. A si duvan* wala baji dumi kulu haŋ. A ga to mo nda Biya* Hanno za nyaŋo gunda ra.
16 A ga Israyla* ize boobo bare k'i ye Rabbi ngey Irikoyo do haray. 17 A ga koy Rabbi jine mo nda
Iliya* biya*, d'a dabaro mo, zama a ma baabey biney bare k'i ye izey do haray, a ma hanga sandey
ye i ma dira adilantey* laakalo ra, a ma jama soolante mo margu Rabbi se.» 18 Zakariya ne
malayka se: «Ifo gaa no ay ga woodin bay? Zama ay ya dottijo no, ay wande mo jiirey baa.» 19
Malayka mo tu ka ne a se: «Ay no Jibraylu, kaŋ ga kay Irikoy jine. Irikoy n'ay donton no zama ay
ma salaŋ ni se, ay ma kande ni se baaru hanno wo. 20 Guna, ni ga dangay, ni si du ka salaŋ mo
koyne kala han kaŋ hane hayey din ga te, za kaŋ ni mana cimandi ay sanney se, kaŋ Irikoy ga
toonandi ngey alwaato ra.» 21 Jama mo go taray ga Zakariya batu. Kal i dambara nda gayyaŋo kaŋ
a te Irikoy fuwo ra. 22 Waato kaŋ a fatta, a si hin ka salaŋ i se. I bay mo kaŋ a di bangayyaŋ fo
Irikoy fuwo ra. Nga mo, a soobay ka te i se dedandiyaŋ, ka goro beebe. 23 A go no mo, kaŋ a goyo
jirbey ban, a koy nga kwaara. 24 Jirbey din banda Alizabata, Zakariya wando te gunde. A na nga
boŋ tugu handu gu ka ne: 25 «Ya-cine no Rabbi te ay se, hano kaŋ hane a bakar ay se, zama a m'ay
jance haro ganandi borey jine.» 26 A go no koyne, a handu iddanta ra, kala Irikoy na malayka
Jibraylu donton a ma koy kwaara fo do Galili laabo ra, kaŋ maa Nazara. 27 A ma koy wandiyo fo do
kaŋ i ga ba k'a hiijandi alboro fo se. Albora maa ga ti Yusufu, Dawda dumo boro no. Wandiya mo
maa Maryama. 28 Malayka furo a do ka ne a se: «Fofo, nin kaŋ du gomni. Rabbi go ni banda.» 29
Amma Maryama laakalo tun gumo sanno sabbay se. A goono ga miila nga bina ra hala fooyaŋ
woofo dumi no woone. 30 Kala malayka ne a se: «Ma si humburu, Maryama, zama ni du gaakuri
Irikoy do. 31 Guna mo, ni ga te gunde, ni ga ize aru hay, ni g'a maa daŋ Yesu mo. 32 A ga ciya mo
boro beeri, i ga ne a se Koy Beero kaŋ bisa ikulu Ize no. Rabbi Irikoy g'a no a kaayo Dawda koytara
karga. 33 A ga koytaray ŋwa Yakuba dumey boŋ hal abada, a koytara mo sinda me.» 34 Maryama
mo ne malayka se: «Mate no woodin ga te ka te d'a, za kaŋ ay mana alboro bay?» 35 Malayka tu ka
ne a se: «Biya Hanno ga zumbu ni boŋ. Koy Beero kaŋ bisa ikulu dabaro no ga te ni se yuumay.
Woodin sabbay se no, izo kaŋ ni ga hay din, i ga ne a se Ihanna, Irikoy Ize. 36 Guna mo, ni nya-ka-
fo-sina Alizabata gonda ize nga gunda ra, nga nda nga zeena. Woone mo ga ti a handu iddanta, nga
kaŋ waato i ga ne a se waygunu. 37 Zama sanni si Irikoy do kaŋ ga jaŋ dabari.» 38 Maryama ne:
«Guna, ay ya Rabbi koŋŋa no. I ma te ay se mate kaŋ ni ci din.» Kala malayka n'a naŋ. 39 Maryama
tun jirbey din ra ka koy da waasi tondey kuukey laabo ra, Yahudiya kwaara fo do. 40 A furo
Zakariya fuwo ra ka Alizabata fo. 41 A go no mo, waato kaŋ Alizabata maa Maryama fooyaŋo, kala
attaciriya sar Alizabata gunda ra. Nga mo to nda Biya Hanno. 42 A na nga jinda sambu nda gaabi
ka ne: «Ni ya albarkante no wayborey game ra, albarkante mo no ni gundayzo. 43 Man ay to mo,
hala ay Rabbo nya ma kaa ay do? 44 Zama guna, waato kaŋ ni fooyaŋo jinda furo ay hangey ra,
kala attaciriya sar ay gunda ra, farhã sabbay se. 45 Albarkante no ni kaŋ cimandi kaŋ Irikoy ga haya
kaŋ nga ci ni se toonandi.» 46 Maryama mo ne: «Ay bina ga Rabbi beerandi, 47 Ay biya mo ga

farhã Irikoy ay Faabakwa se. 48 Zama a na nga koŋŋa kaynandiyaŋo guna, Hal a go, ne ka koy jine zamana kulu izey ga ne ay se albarkante. 49 Zama nga kaŋ ga ti Hinkoyo, A te ay se hari bambata yaŋ, A maa ya Ihanna mo no. 50 A suujo go baabey da ngey waddey gaa ka koy izey da ngey waddey gaa, Ngey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa no. 51 A na gaabi cabe nda nga kamba. A na borey kaŋ gonda boŋbeeray ngey biney saawarey ra din say-say. 52 A na gaabikooney zeeri ka kaa ngey koytaray kargey ra, Ka talkey beerandi. 53 A na harayzey kungandi nda hari hanno yaŋ, Amma arzakantey, a n'i sallama kambe koonu. 54 A na nga tamo Israyla gaa, Zama nga ma fongu nda suuji, 55 Mate kaŋ cine a ci iri kaayey, Ibrahim da nga banda mo se hal abada.» 56 Kala Maryama goro Alizabata do sanda handu hinza cine, waato din gaa no a ye fu. 57 A go no mo, Alizabata jirbey to kaŋ a ga hay, hala mo a na ize alboro hay. 58 A gorokasiney d'a nya-ka-fo-siney maa kaŋ Rabbi na nga suuji beero cabe a se. I farhã mo a banda. 59 Kala jirbi ahakkante hane i kaa zama ngey ma zanka dambangu*. I ho k'a maa ce Zakariya, a baabo maa. 60 Amma nyaŋo tu ka ne: «Manti yaadin no. I ga ne a se Yohanna.» 61 I tu ka ne a se: «Ni dumo ra boro kulu si no kaŋ i g'a ce nda maa woodin.» 62 Kal i te dedandiyaŋ baabo se, k'a hã maa kaŋ no a ga ba i m'a ce d'a. 63 Nga mo, a na walhã hã ka hantum: «A maa ga ti Yohanna.» Hala boro kulu dambara. 64 Sahãadin-sahãadin, Irikoy na baabo meyo fiti, a n'a deena taŋ mo, hal a salaŋ ka Irikoy sifa. 65 Humburkumay kaa gorokasiney kulu gaa. Yahudiya tondey laabo kulu ra mo borey na baarey din ciinay te. 66 Borey kulu kaŋ maa mo n'i jisi ngey biney ra ka ne: «Zanka wo binde, mate no a ga bara nd'a? Zama haciika Rabbi kambe go a banda.» 67 Kala baabo, Zakariya to nda Biya Hanno ka annabitaray te ka ne: 68 «I ma Rabbi Israyla Irikoyo sifa, Zama a kaa ka nga borey kunfa, ka fansa te i se. 69 A na faaba hilli fo tunandi iri se nga tamo Dawda dumo ra. 70 Mate kaŋ Irikoy ci din annabi* hanney meyey ra, Za doŋ zamaney waney. 71 Hal a m'iri faaba iri ibarey gaa, D'iri konnakoy kulu kambe ra mo. 72 A ma suuji te iri kaayey se, Ka fongu nda nga sappa hanna, 73 Zeyaŋo boŋ kaŋ Irikoy ze d'a iri kaayo Ibrahim se, 74 Hal a m'iri no iri ma faaba iri ibarey kambey ra, Iri ma may Irikoy se humburkumay si. 75 Iri ma Irikoy gana hananyaŋ da adilitaray ra, Hal iri aloomarey me. 76 Oho, nin mo zanka kayna, I ga ne ni se Koy Beero kaŋ bisa ikulu wane annabi, Zama ni ga furo Rabbi jine k'a fondey soola. 77 Ni ga faaba bayray no a borey se ngey zunubey yaafayaŋo do, 78 Irikoy bina suujo sabbay se, Kaŋ a do no a kande beene mo boyaŋo iri do. 79 Ngey kaŋ yaŋ go kubay ra da buuyaŋ biyo ra mo ga goro, Nga no ga kaari i gaa. A g'iri cey daŋ baani fonda ra mo.» 80 Zanka binde beeri ka te gaabi biya ra. A goro saajey ra hala jirbey kaŋ i n'a cabe Israyla se.

2

1 Jirbey din ra no hini sanni fo fun Kaysar* Agustos* do ka ne i ma laabey borey hantum. 2 I na hantumyaŋ sintinay wo te waato kaŋ Cirinyos ga ti Suriya laabo koy. 3 Kal i kulu koy zama i m'i hantum, boro kulu koy nga kwaara do. 4 Yusufu mo ziji ka fun Nazara kwaara ra, Galili* laabo do, ka koy Yahudiya laabo ra, hala Dawda kwaara do, kaŋ se i ga ne Baytlahami, zama nga wo Dawda dumi no, d'a kuray boro mo. 5 A koy zama i m'a hantum, nga nda nga wandiyo Maryama, kaŋ gonda gunde. 6 A go no binde, waato kaŋ i go noodin, kala jirbey to kaŋ a ga hay. 7 A na nga hay-jina hay, alboro. A n'a didiji nda zaara-zaarayaŋ k'a jisi garba fo ra, zama nangu si no i se yaw fuwo ra. 8 Kurukoyaŋ go no laabo din ra, kaŋ yaŋ ga kani saajo ra ka ngey alman kuro batu cino ra. 9 Kala Rabbi malayka fo kaa i do, Irikoy darza mo kaari i windanta. I humburu mo gumo. 10 Amma malayka ne i se: «Wa si humburu, zama a go, ay kande araŋ se baaru hanno fo, farhã bambata wane, kaŋ ga ciya boro kulu wane. 11 Zama i na Faabako hay araŋ se hunkuna Dawda kwaara ra, Rabbi Almasihu no. 12 Woone mo ga ciya araŋ se alaama: araŋ ga attaciriya fo gar didijante kaŋ go ga kani garba fo ra.» 13 Kala sanni si, beene marga bambata fo go noodin malayka banda ga Irikoy kuku ka ne: 14 «Darza go Irikoy gaa beene beena ra, ndunnya ra mo baani go borey game ra, kaŋ Irikoy ga maa i kaani.» 15 Waato kaŋ malaykey fay d'ey ka ye beena ra, kala kurukoy ne ngey nda cara se: «Wa naŋ iri ma koy hala Baytlahami ka di hayo kaŋ te, kaŋ Rabbi n'iri bayrandi nd'a.» 16 I kaa da waasi. Kal i na Maryama nda Yusufu gar, da attaciriya kaŋ go garba ra ga kani. 17 Waato kaŋ i di a, i na sanno dede kaŋ malaykey ci ngey se zanka din boŋ. 18 Borey kulu kaŋ maa dambara nda hayey kaŋ kurukoy ci i se. 19 Amma Maryama na hayey wo kulu gaay k'i lasaabu nga bina ra. 20 Kurukoy ye, i goono ga Irikoy beerandi k'a kuku hayey wo kulu boŋ kaŋ ngey maa, da kaŋ ngey di mo, mate kaŋ cine i ci i se. 21 Waato kaŋ jirbi ahakkanta to kaŋ i ga zanka dambangu*, i n'a maa

daŋ Yesu, maa kaŋ malayka ci za Yesu mana te gunda ra. 22 Waato kaŋ i hanandiyaŋo jirbey to mo, Musa asariya* boŋ, kal i konda Yesu hala Urusalima* kwaara zama i m'a salle Rabbi se. 23 Mate kaŋ i n'a hantum Rabbi asariya ra ka ne: «Alboro hay-jine kulu, boro m'a fay waani k'a ye Rabbi se.» 24 I koy mo zama ngey ma sargay* no mate kaŋ Rabbi asariya ci, danga: «Koloŋay hinka wala tantabal ize hinka.» 25 Guna mo, boro fo go no Urusalima kaŋ maa Simeyon. Boro adili no, kaŋ ga humburu Irikoy mo, kaŋ goono ga Israyla kunfa batu. 26 Biya Hanno go a gaa mo. Biya Hanna jin k'a bayrandi kaŋ a si di buuyaŋ kala nd'a di Rabbi Almasihu jina. 27 Biya _Hanna|_ ra no a furo Irikoy* windo ra waato kaŋ hayrey kande zanka Yesu zama ngey ma te a se asariya alaada boŋ. 28 Kala Simeyon n'a sambu nga kambey ra ka Irikoy saabu ka ne: 29 «Sohõ, ya Koy Beero, ma naŋ ay, ni tamo ma dira baani, ni sanno boŋ. 30 Zama ay moy di ni faaba 31 kaŋ ni soola ndunnya borey kulu jine. 32 Annura no kaŋ ga bangay ndunnya dumey se, darza mo no Israyla se, kaŋ ga ti ni wane jama.» 33 Baabo da nyaŋo mo, i dambara nda hayey kaŋ yaŋ i goono ga ne a boŋ. 34 Kala Simeyon na albarka gaara i se, ka ne a nyaŋo, Maryama se: «Guna, Irikoy na zanka wo jisi Israyla boro boobo kaŋyaŋo d'i tunyaŋo se. A ga goro alaama mo kaŋ i ga jance. 35 Hala ni bumbo mo, takuba ga ni fundo gooru, zama bine boobo miiley ma bangay.» 36 Wayboro annabi fo mo go no, kaŋ jiirey baa, kaŋ maa Hannata. Fanuwel ize way fo no, Aser kunda boro no. A wandiyotara banda a te jiiri iyye da nga kurnye. 37 A ciya wayboro kaŋ kurnye bu mo hal a to jiiri wahakku cindi taaci. A si fay da Irikoy windo mo. A goono ga sududu nda mehaw da adduwa mo cin da zaari. 38 A kaa mo saaya din ra. Kal a na Irikoy saabu gumo. A na zanka din ciine te borey se kaŋ ga Urusalima fansayaŋo batu. 39 Waato kaŋ i na hayey kulu kaŋ Rabbi asariya ci din ban, kal i ye Galili laabo ra hal ngey kwaara, Nazara. 40 Zanka mo, a beeri, a te gaabi, a to da laakal. Irikoy gomno mo go a boŋ. 41 Jiiri kulu a hayrey ga koy Urusalima Paska bato* do. 42 Waato kaŋ zanka to jiiri way cindi hinka, i ziji ka koy bato do alaada boŋ. 43 Kaŋ i na jirbey toonandi, i goono ga ye ka kaa, kala zanka Yesu goro banda Urusalima ra. A hayrey sind'a baaru. 44 Kaŋ i go ga tammahã a go jama ra, i te zaari fo diraw, gaa no i n'a ceeci dumey da mo-ka-bayrayey game ra. 45 I mana di a mo, kal i ye Urusalima, i goono g'a ceeci. 46 Hala jirbi hinza banda i di a Irikoy windo ra. A goono ga goro asariya* dondonandikoy game ra ka hangan i se, g'i hã mo. 47 Borey kaŋ yaŋ maa r'a mo dambara nd'a fahama d'a tuyaŋey. 48 Kaŋ hayrey di Yesu, i dambara. Kala nyaŋo ne a se: «Ay izo, ifo se no ni na woone te iri se? Guna, in da ni baaba, iri go ga ni ceeci nda bine saray.» 49 Yesu mo ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay ceeci? Wala araŋ mana bay a ga tilas no ay ma bara ay Baabo muraado ra?» 50 Amma i mana faham da sanno kaŋ a ci ngey se. 51 A koy i banda ka do Nazara kwaara, a soobay i ganayaŋo ra mo. Amma nyaŋo na hayey din kulu jisi nga bina ra. 52 Yesu goono ga beeri laakal da gaaham da gaakuri ra, Irikoy do da borey mo do.

3

1 A go no mo, Kaysar* Tiberiyus koytara jiiri way cindi guwanta, kaŋ Bilatos* Buntus gonda koytaray Yahudiya laabo ra, Hirodus* mo go Galili laabo bonkooni, a kayno Filibos mo te Ituriya nda Tarakonitis laabo se bonkooni, Lisaniyas mo go yaadin Abiliya laabo ra, 2 kaŋ Hanana nda Kayafa gonda alfagataray dabaro, waato din no Irikoy sanno kaa Yohanna do, Zakariya izo kaŋ go ganjo ra. 3 Yohanna koy laabey kulu ra kaŋ ga maan Urdun* isa. A goono ga tuubi baptisma waazu zunubi yaafayaŋ sabbay se. 4 Mate kaŋ i n'a hantum annabi Isaya tira ra ka ne: «Boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra jinda go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda soola, w'a fondayzey sasabandi! 5 I ga gooru kulu toonandi, tondi kuukey da fandu kulu mo, i g'i ye ganda. Isiirey ga ye ka kay soosay, gurbi-gurbey mo ga ye ka te banda folloŋ. 6 Fundikooni kulu mo ga di Irikoy faaba.› » 7 Yohanna goono ga salaŋ borey marga se kaŋ yaŋ kaa zama a ma te i se baptisma. A ne: «Araŋ wo gazama izey! May no k'araŋ kaseeti ka ne araŋ ma zuru bona kaŋ goono ga kaa se? 8 Araŋ ma te-goy cabe kaŋ ga saba nda tuubiyaŋ. Wa si sintin ka ne araŋ biney ra: ‹Ibrahim ga te iri se baaba.› Zama ay ga ci araŋ se: Irikoy gonda hina kaŋ ga izeyaŋ kaa Ibrahim se baa tondey wo gaa. 9 Baa sohõ i na deesi dake tuurey tiksey gaa. Yaadin gaa, tuuri kulu kaŋ siino ga ize hanno hay, i g'a wi k'a catu danji ra.» 10 Kala borey marga n'a hã ka ne: «To, da yaadin no, ifo no iri ga te?» 11 A tu ka ne i se: «Boro kaŋ gonda kwaay hinka, kal a ma no boro kaŋ sinda se. Boro kaŋ gonda ŋwaari mo, a ma te yaadin.» 12 Jangal taakoyaŋ kaa mo zama i ma te ngey se baptisma. I ne a se: «Alfa, ifo no iri ga te?» 13 Kal a ne i se: «Araŋ ma si ta ka bisa wo kaŋ i kosu araŋ se din me.» 14 Soojeyaŋ mo n'a hã ka ne: «Iri wo,

ifo no iri ga te?» A ne i se: «Araŋ ma si boro kulu toonye, araŋ ma si haawa boro kulu gaa mo. Araŋ ma maa kaani mo d'araŋ banando.» 15 Borey go hanganyaŋ gaa, i kulu mo goono ga guna ngey biney ra Yohanna boŋ ka di hala nga ya Almasihu no. 16 Kala Yohanna tu ka ne i kulu se: «Ay wo, hari no ay goono ga baptisma te d'a araŋ se, amma bora kaŋ ga bisa ay dabari go kaa, nga kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra. Nga no ga baptisma te araŋ se da Biya Hanno da danji mo. 17 A fando go a kamba ra, hal a ma nga karayaŋ nango hanandi hal a ma boori. A ga alkama margu ka daŋ nga barma ra, amma a ga duwo ton da danji kaŋ i si hin ka wi.» 18 Yaamaryaŋ sanni fooyaŋ go no mo iboobo kaŋ Yohanna goono ga Baaru Hanna waazu nd'a jama se. 19 Amma waato kaŋ a deeni bonkoono Hirodus gaa, a kayno wando sanni ra (wando maa Hirodiya), a deen'a gaa mo goy meerey kaŋ a te sabbay se, 20 kala koyo ye ka woone tonton i kulu boŋ kaŋ a na Yohanna daabu kaso ra. 21 A go no mo, waato kaŋ a na baptisma te borey kulu se ka ban, kaŋ a te Yesu se baptisma, Yesu mo goono ga adduwa, kala beena feeri. 22 Biya Hanna mo zumbu a boŋ da gaaham alhaali danga koloŋay cine. Jinde fo mo fun beena ra ka ne: «Nin no ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba. Ay ga maa ni kaani gumo.» 23 Yesu bumbo, waato kaŋ a sintin dondonandiyaŋ, a to sanda jiiri waranza cine. A go (mate kaŋ i tammahã) Yusufu ize, kaŋ ga ti Heli wane, 24 Matata wane, Lawi wane, Malki wane, Yanna wane, Yusufu wane, 25 Matatiya wane, Amos wane, Nahoma wane, Hasali wane, Najay wane, 26 Mata wane, Matatiya wane, Simona wane, Yusufu wane, Yoda wane, 27 Yohanan wane, Risa wane, Zerubabel wane, Salitila wane, Neri wane, 28 Malki wane, Addi wane, Kosama wane, Almadama wane, Heri wane, 29 Yasuwa wane, Eliyezar wane, Yorima wane, Matata wane, Lawi wane, 30 Simeyon wane, Yahuda wane, Yusufu wane, Yonana wane, Eliyacim wane, 31 Maliya wane, Mayna wane, Matata wane, Natan wane, Dawda wane, 32 Yasse wane, Obida wane, Buwaza wane, Salmon wane, Nason wane, 33 Aminadab wane, Admin wane, Arama wane, Hezron wane, Farisa wane, Yahuda wane, 34 Yakuba wane, Isaka wane, Ibrahim wane, Tera wane, Nahor wane, 35 Serug wane, Rehu wane, Peleg wane, Heber wane, Sela wane, 36 Kaynama wane, Arpaksadu wane, Sem wane, Nuhu wane, Lameku wane, 37 Matusala wane, Annuhu wane, Yaredu wane, Mahaleyel wane, Kaynama wane, 38 Enosu wane, Sita wane, Adamu wane, Irikoy wane.

4

1 Yesu mo, kaŋ go toonante da Biya Hanno ziji ka fun Urdun haray. Biya kond'a hala ganjo ra. 2 Jirbi waytaaci nda care game Iblisi goono g'a si. A mana hay kulu ŋwa jirbey din ra, kala waato kaŋ i kubay, a maa haray. 3 Gaa no Iblisi ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ci tondo wo se a ma bare ka te buuru.» 4 Yesu tu ka ne a se: «I n'a hantum ka ne: ‹Manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo.› » 5 Kala Iblisi ziji nd'a k'a cabe ndunnya koytarayey kulu, mo-ka-mi ka daabu fo ra. 6 A ne a se: «Dabari wo kulu nda ngey darza, ay g'i no ni se, zama i n'ay no nd'ey. Boro kulu kaŋ se ay ga ba y'a no mo, kal ay m'a no. 7 Da day ni ga sombu ay jine, a kulu ga ciya ni wane.» 8 Yesu tu ka ne a se: «I n'a hantum ka ne: ‹Ma sududu Rabbi ni Irikoyo se, nga hinne se mo no ni ga may.› » 9 Koyne, a kond'a hala Urusalima* k'a kayandi Irikoy* windo gar'izo boŋ beene ka ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ni boŋ taŋ ganda. 10 Zama i n'a hantum ka ne: ‹A ga lordi no nga malaykey se ni boŋ, i ma ni hallasi. 11 I ga ni tambe ngey kambey ra, zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa.› » 12 Yesu mo tu ka ne: «Irikoy ne mo: ‹Ni ma si Rabbi ni Irikoyo si.› » 13 Iblisi mo, kaŋ a na siyaŋey kulu ban, a fay da Yesu jina. 14 Yesu ye ka koy Galili Biya _Hanna|_ dabaro ra. A baaro mo koy laabo windanta kulu ra. 15 A na dondonandiyaŋ te i diina marga* fuwey ra, a gonda darza boro kulu do. 16 A kaa Nazara kwaara, nango kaŋ i n'a biiri. A furo Yahudance diina marga fuwo ra asibti* hane, mate kaŋ a doona ka te. A tun ka kay ka caw. 17 I na annabi Isaya tira salle a se. Waato kaŋ a n'a fiti, a du nango kaŋ i hantum ka ne: 18 «Rabbi Biya go ay boŋ. Woodin sabbay se no Irikoy n'ay daŋ zama ay ma baaru hanna waazu talkey se, ay n'ay donton ay ma taŋyaŋ fe tamey se, da mo-diyaŋ danawey se. Borey kaŋ yaŋ i kankam mo, ay m'i feeri k'i taŋ, 19 ay ma Rabbi gomni jiiro fe.» 20 Waato kaŋ a na tira daabu k'a yeti saajawkwa se, a goro. Boro kulu kaŋ go diina marga fuwo ra mo go g'a guna. 21 A sintin ka ne i se: «Hunkuna i na annabitaray sanno wo toonandi araŋ hangey ra.» 22 Boro kulu goono ga seeda te ka dambara nda gomni sanney kaŋ yaŋ goono ga fatta a meyo ra. I ne: «Manti woone wo Yusufu ize no?» 23 Kala Yesu ne i se: «Sikka si araŋ ga yaasay wo ci ay se ka ne: ‹Safarikoy, ma ni boŋ safar.› Hayey kaŋ yaŋ iri maa te Kafarnahum, kala ni m'i te ne mo, ni laabo ra.» 24 Amma Yesu ne: «Daahir ay ga ci araŋ se: i si annabi kulu ta nga laabo ra. 25 Haciika ay ga

ci araŋ se: wayboro boobo kaŋ kurnye bu go no Israyla laabo ra Iliya* jirbey ra, alwaato kaŋ i na beena daabu jiiri hinza nda handu iddu, kaŋ haray bambata te laabo kulu ra. 26 Amma i mana Iliya donton baa afo do, kala day wayboro fo kaŋ kurnye bu kaŋ go Sarepta kwaara, Zidon laabo ra. 27 Annabi Iliyasu* jirbey ra mo, jiraykooni boobo go no Israyla laabo ra, amma i mana baa afo hanandi i ra, kala day Naaman, Suriya laabu boro fo.» 28 Borey kulu kaŋ yaŋ go diina marga fuwo ra to da bine tunay waato kaŋ i maa hayey din. 29 I tun ka Yesu tuti kwaara banda ka kond'a tudo kaŋ boŋ i na kwaara cina din jabo boŋ, zama ngey m'a tuti ganda. 30 Amma a daray i game ra ka koy nga fonda ra. 31 A do Kafarnahum, Galili laabu kwaara no. A goono g'i dondonandi asibti* zaari fo hane. 32 I kulu dambara nd'a dondonandiyaŋo mo, zama a sanno gonda gaabi. 33 Boro fo go diina marga fuwo ra kaŋ gonda follay*. Nga mo kuuwa nda jinde bambata ka ne: 34 «Ifo k'iri zaa nda nin, ya Yesu, Nazara bora? Ni kaa zama ni m'iri halaci nooya? Ay ga ni bay, ni ya boro kaŋ no! Ni ya Irikoy wane hanna no.» 35 Yesu deen'a gaa ka ne: «Ma dangay ka fun boro wo banda!» Waato kaŋ folla n'a zeeri i bindo ra, kal a fun a banda, a man'a maray. 36 I kulu dambara hal i goono ga ci care se ka ne: «Sanni woofo dumi no woone? Zama dabari nda hin no a ga follayey lordi nd'a ka ne i ma fun, hala mo i ma te yaadin.» 37 A baaro mo goono ga koy nangu kulu laabo din ra. 38 A tun diina marga fuwo ra ka fatta ka koy Siman fuwo ra. A kaa ka Siman anzuray waybora gar, a gonda gaaham konni futo. I na Yesu ŋwaaray a sabbay se. 39 Nga mo, a kay a boŋ. A deeni konno gaa kala konno n'a taŋ. Sahãadin waybora tun k'i saajaw. 40 Waato kaŋ wayna ye ganda, boro kulu kaŋ gonda doorikom kaŋ gonda doori waani-waani, i kand'ey Yesu do. A na nga kambey dake i afo-fo kulu boŋ, k'i no baani. 41 Follayyaŋ mo fun iboobo banda, i goono ga kuuwa ka ne: «Ni wo ga ti Irikoy Izo.» Amma a deen'i gaa. A si ta i ma salaŋ, zama i bay kaŋ nga ya Almasihu no. 42 Kaŋ mo bo, a fatta ka koy naŋ kaŋ boro kulu si no. Borey marga n'a ceeci ka kaa a do. I n'a gaay hal a ma si fay da ngey. 43 Amma a ne i se: «A ga tilas ay ma Irikoy* koytara Baaru Hanna waazu kwaara cindey mo se, zama woodin sabbay se no Irikoy n'ay donton.» 44 Kal a soobay ka waazu Galili diina marga fuwey ra.

5

1 A go no, waato kaŋ borey marga goono ga kankam Yesu gaa, zama ngey ma maa Irikoy Sanno, kal a koy ka kay Janisarata teeko me gaa. 2 A di hi hinka go ga fandi teeko me. Day sorkey wo fatta hiyey ra, i goono ga taarey nyun. 3 Yesu furo hi fo ra, kaŋ ga ti Siman wane, k'a ŋwaaray a ma fun jabo gaa kayna. Kal a goro hiyo ra ka borey marga dondonandi. 4 Waato kaŋ a salaŋ ka ban, a ne Siman se: «Ma tuti ka koy naŋ kaŋ ga guusu, k'araŋ taarey zumandi zama araŋ ma du.» 5 Siman tu ka ne a se: «Ay jine bora, iri hanna ka taabi, iri mana du hay kulu. Amma ni sanno boŋ ay ga taarey zumandi.» 6 Kaŋ a na woodin te, i na hamisa boobo di, hala taarey sintin ka kottu. 7 I na ngey hangasiney ce, kaŋ yaŋ go hi fa din ra, i ma kaa ka ngey gaa. I kaa mo, ka hi hinka kulu toonandi hal i sintin ka miri. 8 Kaŋ Siman Bitros di woodin, a sombu Yesu jine ka ne: «Ya Rabbi, ma fay d'ay, zama ay ya zunubikooni no.» 9 Zama dambara n'a di, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda, hamisa kaŋ i du baayaŋo sabbay se. 10 Yaadin mo no Yakuba nda Yohanna, Zabadi izey kaŋ ga ti Siman hangasiney. Yesu ne Siman se: «Ma si humburu. Ne ka koy jina ni ga boroyaŋ di.» 11 Waato kaŋ i na hiyey fandi jabo gaa, i na hay kulu naŋ ka Yesu gana. 12 A go no mo, waato kaŋ a go kwaara fo ra, kala boro fo go noodin kaŋ to nda jiraytaray. Kaŋ a di Yesu, a sombu ka ganda biri, k'a ŋwaaray ka ne: «Rabbi, da ni yadda, ni ga hin k'ay hanandi.» 13 Yesu na nga kamba salle k'a ham ka ne: «Ay yadda. Ni ma hanan.» Sahãadin-sahãadin jiraytara ban a gaa. 14 Yesu n'a kaseeti gumo ka ne a ma si ci boro kulu se. A ne: «Day, ma koy ka ni boŋ cabe alfaga se. Ma sargay no ni hanandiyaŋo sabbay se mate kaŋ cine Musa ci, zama a ma te i se seeda.» 15 Amma Yesu baaro baa ka tonton. Jama boobo soobay ka margu zama i ma maa, i ma du baani ngey doorey gaa mo. 16 Amma nga wo, alwaati ka kaa alwaati a ga koy saajo ra ka te adduwa. 17 A go mo, jirbey din ra han fo, kaŋ Yesu goono ga dondonandi, kala Farisi* fonda boroyaŋ nda asariya dondonandikoyaŋ go ga goro noodin. I kaa ka fun Galili kawye kulu ra, da Yahudiya laabo ra da Urusalima kwaara. Rabbi dabaro go Yesu boŋ baani nooyaŋ se mo. 18 Guna, alboro fooyaŋ na boro fo jare dima boŋ ka kand'a. Bora din, yeeni na dabey wi no. I go ga ceeci ngey ma furo nd'a k'a jisi Yesu jine. 19 Kaŋ i mana du fondo ka furo nd'a borey marga baayaŋ sabbay se, kal i kaaru fuwo boŋ k'a zumandi beene fune fo ra, nga nda dima, hala bindo ra Yesu jine. 20 Waato kaŋ a di i cimbeero, Yesu ne: «Ay bora,

ay na ni zunubey yaafa ni se.» 21 Asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey sintin ka miila ngey biney ra ka ne: «May no boro wo kaŋ ga Irikoy kayna? May ka bara nda dabari kaŋ ga zunubi yaafa da manti Irikoy hinne?» 22 Amma Yesu, za kaŋ a g'i biney miiley bay, tu i se ka ne: «Ifo se no araŋ goono ga miila woone te araŋ biney ra? 23 Woofo no ga faala, ay ma ne: ‹Ay na ni zunubey yaafa ni se,› wala ay ma ne: ‹Tun ka dira?› 24 Amma, zama araŋ ma bay kaŋ Boro* Izo gonda dabari ndunnya ra nga ma zunubey yaafa» (gaa no a ne yeenikoono se): «Ay ga ne ni se: Ma tun ka ni daarijo sambu ka koy fu.» 25 Sahãadin mo a tun i jine ka daarijo kaŋ boŋ a kani din sambu ka soobay ka koy nga kwaara, a goono ga Irikoy beerandi. 26 Kala i kulu takooko, hal i na Irikoy beerandi. I humburu gumo ka ne: «Iri di hariyaŋ kaŋ n'iri boŋ haw hunkuna.» 27 Woodin banda Yesu fatta. A di jangal taako fo kaŋ maa Lawi kaŋ goono ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. Yesu ne a se: «M'ay gana.» 28 Nga mo na hari kulu naŋ ka tun k'a gana. 29 Kala Lawi na yaaray bambata te a se nga kwaara. Jangal taakoy marga bambata, da mo boro fooyaŋ koyne goro i banda ka ŋwa. 30 Amma Farisi fonda borey da ngey asariya dondonandikoy na jance sanni te Yesu talibey* se ka ne: «Ifo se no araŋ ga ŋwa ka haŋ jangal taakoy da zunubikooney banda?» 31 Amma Yesu tu ka ne i se: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala day doorikomey. 32 Manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se, i ma kaa tuubiyaŋ do.» 33 I ne a se: «Yohanna talibey goono ga mehaw* sorro boobo ka te adduwa mo. Yaadin mo no Farisi fonda waney. Amma ni waney, i ga ŋwa, i ga haŋ.» 34 Kala Yesu ne i se: «Araŋ ga hin ka ne hiijay batu borey se i ma mehaw za arhiijo go i do, wala? 35 Amma jirbiyaŋ ga kaa kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra. Waato din gaa no i ga mehaw.» 36 Gaa no Yesu na misa fo ci i se ka ne: «Boro kulu si kwaay taji kottu k'a laafi kwaay zeeno gaa. Zama yaadin gaa, itajo ga kottu, itajo dumbaro mo si saba nda izeena. 37 Woodin banda, boro kulu si reyzin* hari taji daŋ humbur zeeno yaŋ ra, zama yaadin gaa reyzin hari tajo ga humburey bagu, a ga mun mo. Humburey mo ga halaci. 38 Amma tilas boro ma reyzin hari taji daŋ humbur taji yaŋ ra. 39 Woodin banda, boro kulu si no kaŋ, d'a na reyzin hari zeena haŋ a ma ba itajo, zama a ga ne izeena ga kaan.»

6

1 A go no mo, asibti* zaari fo hane, Yesu goono ga gana farey ra. A talibey go mo ga jeeney ceeri ka musay ngey kambey ra ka kaama. 2 Kala Farisi fonda boro fooyaŋ ne: «Ifo se no araŋ goono ga te haŋ kaŋ mana halal* i ma te asibti zaari ra?» 3 Yesu mo tu i se ka ne: «Wala araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no, waato kaŋ nga nda nga jama maa haray? 4 A furo Irikoy fuwo ra ka buuru* jisanta sambu ka ŋwa, k'a no mo nga borey se. Buuro din mo, a mana halal boro kulu se a m'a ŋwa, kala day alfagey hinne.» 5 A ne i se mo: «Boro Izo ya asibti zaari Koyo no.» 6 Asibti zaari fo koyne, a furo Yahudance diina marga fuwo ra ka borey dondonandi. Boro fo go noodin kaŋ a kambe ŋwaaro suugu. 7 Asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey mo goono ga Yesu mo-kuru-kuru ka di hal a ga baani nooyaŋ te asibti zaaro ra, zama i ma du k'a kalima se. 8 Amma a g'i miiley bay. A ne albora kaŋ gonda kambe kaŋ suugu din se: «Tun ka kay bindo ra.» Kal a tun ka kay. 9 Yesu binde ne i se: «Ay g'araŋ hã hal a ga halal boro ma goy hanno te asibti zaaro ra, wala a ma goy laalo te? I ma fundi faaba wala i m'a halaci?» 10 A n'i kulu guna, gaa no a ne bora din se: «Ma ni kamba salle.» Nga mo te yaadin, a kamba mo du baani. 11 Amma ngey wo te bine hal i ga ba ka follo. I saaware ngey game ra haŋ kaŋ ngey ga te Yesu se. 12 A go no mo, jirbey din ra, kaŋ Yesu fatta ka koy tondi kuuko boŋ zama nga ma te adduwa, a hanna ka te adduwa Irikoy gaa. 13 Waato kaŋ mo bo, a na nga talibey ce nga do ka iway cindi hinka suuban i game ra, kaŋ yaŋ mo a ne i se diyayaŋ*. 14 Ngey neeya: Siman, kaŋ a na maa-dake daŋ a gaa Bitros, d'a nya ize Andarawos, da Yakuba, da Yohanna, da Filibos, da Bartalami, 15 da Matta, da Toma, da Yakuba Halfa ize, da Siman kaŋ se i ga ne Anniyakoy, da Yahuta Yakuba ize, 16 da Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ bare ka ciya amaana ŋwaako. 17 Yesu zumbu, nga nd'ey, ka kay batama fo ra, da nga talibey marga bambata mo. Boro boobo margu mo kaŋ yaŋ kaa ka fun Yahudiya ra, da Urusalima ra, da Tir* da Zidon* kwaarey ra, kaŋ yaŋ go teeko me gaa. 18 I kaa zama ngey ma hangan ka maa, zama a m'i no baani mo ngey jantey gaa. Borey kaŋ follayyaŋ goono g'i gurzugandi mo, a n'i no baani. 19 Hala marga kulu ceeci ngey ma lamb'a gaa, zama dabari goono ga fun a do k'i kulu no baani. 20 Yesu mo, waato kaŋ a na nga talibey guna, a ne: «Albarkantey no araŋ wo talkey, Zama Irikoy koytara ya araŋ wane no. 21 Albarkantey no araŋ wo sohõ harayzey, Zama i g'araŋ kungandi. Albarkantey no araŋ wo sohõ

hẽenikoyey, Zama araŋ ga aniya ka haaru. 22 Albarkantey no araŋ waati kaŋ borey ga konna araŋ, waati kaŋ i g'araŋ fay waani, K'araŋ wow, k'araŋ maa furu danga boro laaloyaŋ no, Ay wo, Boro Izo sabbay se. 23 Wa farhã han din hane ka sar bine kaani sabbay se, zama wa guna, araŋ alhakku beero go no beena ra. Zama yaadin cine no i kaayey te annabey se. 24 Amma kaari araŋ wo, sohõ arzakantey! Zama araŋ gonda araŋ wane kunfa sohõ. 25 Kaari araŋ wo kaŋ yaŋ ga kungu sohõ! Zama araŋ ga aniya ka maa haray. Kaari araŋ wo kaŋ yaŋ ga haaru sohõ! Zama araŋ ga aniya ka hẽ ka baray. 26 Kaari araŋ waati kaŋ boro kulu ga saabu araŋ se! Zama yaadin cine no i kaayey te tangari annabey se. 27 Amma araŋ wo kaŋ yaŋ go ga maa, ay ga ne araŋ se: araŋ ma ba araŋ ibarey. Araŋ ma te ihanno ngey kaŋ yaŋ ga konna araŋ se. 28 Araŋ ma albarka gaara ngey kaŋ yaŋ g'araŋ laali se. Wa te adduwa mo ngey kaŋ yaŋ g'araŋ wow se. 29 Bora kaŋ na ni saŋ garbe fo gaa, m'afa mo bare a se. Bora kaŋ ga ni taafe sambu, ma si wang'a se ni kwaayo mo. 30 Ma no boro kulu kaŋ ga ni ŋwaaray se. Bora kaŋ ga ni jinayey kom, ma s'a hã a m'a yeti. 31 Mate kaŋ araŋ ga ba borey ma te araŋ se, araŋ mo ma te i se yaadin. 32 D'araŋ ga ba araŋ baakoy, saabuyaŋ woofo no araŋ se? Baa zunubikooney ga ba ngey baakoy. 33 D'araŋ na ihanno te ngey se kaŋ yaŋ ga te araŋ se ihanno, saabuyaŋ woofo no araŋ se? Baa zunubikooney ga te yaadin. 34 Da mo araŋ ga garaw no ngey se kaŋ yaŋ araŋ gonda beeje i gaa araŋ ga du a, saabuyaŋ woofo no araŋ se? Baa zunubikooney ga garaw no zunubikooniyaŋ se hal i ma ye ka du mate kaŋ i no din. 35 Amma araŋ ma ba araŋ ibarey. Wa ihanno te. Wa garaw no amma wa si bine daŋ. Yaadin gaa no araŋ alhakko ga baa. Araŋ ga ciya Koyo kaŋ ga bisa ikulu se izeyaŋ, zama nga wo gomnikoy no gutulantey se da boro laaley mo se. 36 Araŋ ma ciya bakarawkoyyaŋ, mate kaŋ araŋ Baabo ya Bakarawkoy no. 37 Araŋ ma si ciiti, zama i ma si ciiti araŋ se. Wa si boro zeeri, zama i ma s'araŋ zeeri. Wa naŋ, i g'araŋ naŋ mo. 38 Araŋ ma no, i g'araŋ no mo. Neesiji hanno, kaŋ i kankam, kaŋ i zinji, kaŋ to hal a ga mun, yaadin no i g'a no araŋ ganda ra. Zama neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se.» 39 Kal a na yaasay fo ci i se mo ka ne: «Danaw ga hin ka goobu candi danaw fo se? Manti ihinka kulu ga kaŋ goota ra no? 40 Talibi si bisa nga alfaga, amma afo kulu, waati kaŋ a to, a ga ciya danga nga alfaga cine. 41 Ifo se no ni ga sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra guna, amma ni baa si nda bundo kaŋ go ni bumbo din mwa ra? 42 Wala mate ni ga te ka ne ni nya-izo se: ‹Ay nya-izo, naŋ ya sub'izo kaŋ go ni mwa ra din kaa,› amma ni siino ga di bundo kaŋ go ni bumbo mwa ra? Nin, munafico! Ma bundo kaa ni bumbo mwa ra jina, gaa no ni ga di gumo ka sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra din kaa. 43 Tuuri-nya hanno si no kaŋ ga ize laalo hay, tuuri-nya laalo mo si no kaŋ ga ize hanno hay. 44 Zama tuuri-nya kulu, i g'a bay nga izey do. I si jeejay ize kosu karji nya gaa, wala mo i si reyzin* ize kosu ngarfu nya gaa. 45 Boro hanno, nga bina jisiri hanna ra no a ga ihanno kaa taray. Boro laalo mo, nga bina jisiri laala ra no a ga ilaalo kaa taray. Zama haŋ kaŋ na bine to no me ga ci. 46 Ifo se binde araŋ ga ne ay se: ‹Rabbi, Rabbi,› kaŋ araŋ si te hari kaŋ ay ga ci? 47 Boro kulu kaŋ ga kaa ay do ka maa ay sanney, k'i te mo, ay g'araŋ cabe haŋ kaŋ a ga hima nd'a. 48 A ga hima boro fo kaŋ na fu cina, kaŋ fansi ka koy hala ganda ka sinji tondi gaa. Waato kaŋ hari kaŋ, hari zuray mo kar fuwo din gaa, a mana du k'a zinji, zama i n'a cina ka boori. 49 Amma boro kaŋ maa, a man'a te, a ga hima boro fo kaŋ na fu cina hari zuru fondo taasi boŋ, a mana daba sinjiyaŋ kulu te. Hari zuray kar a gaa, hala sahãadin d'a a kaŋ. Fuwo din kaŋyaŋ mo ga laala.»

7

1 Waato kaŋ Yesu na nga sanney kulu ban borey hangey ra, a furo Kafarnahum kwaara ra. 2 Kala sooje jine funa fo go no kaŋ a bannya jante hal a ga ba ka bu. A binde ga ba r'a gumo. 3 Kaŋ a maa Yesu baaro, a na Yahudance arkusuyaŋ donton a do k'a ŋwaaray a ma kaa ka nga bannya no baani. 4 Ngey mo, waato kaŋ i to Yesu do, i n'a ŋwaaray da himma ka ne: «Bora kaŋ se ni ga woodin te, a to r'a, 5 zama a ga ba iri dumo, hal a na diina marga fuwo cina iri se.» 6 Kala Yesu koy i banda. Kaŋ a to nangu fo kaŋ mana mooru windo gaa, sooje jine funa din na nga coroyaŋ donton Yesu do kaŋ yaŋ ne a se: «Ay jina bora, ma si ni boŋ taabandi. Ay mana to ni ma furo ay nangora ra. 7 Woodin sabbay se ay man'ay boŋ lasaabu hal ay to ay ma kaa ni do. Day, ma salaŋ hinne, ay zanka mo ga du baani. 8 Zama ay mo, boro fo dabari ra no ay go, soojeyaŋ go ay bumbo dabaro ra mo. Ay ga ne woone se: ‹Koy!› -- kal a ma koy. Ay ga ne afa se: ‹Kaa!› -- kal a ma kaa. Ay ga ne ay bannya se: ‹Ma te woone!› -- kal a m'a te.» 9 Waato kaŋ Yesu maa sanney wo, kal a dambara nda bora. A bare marga kaŋ goono g'a gana din gaa ka ne: «Ay ga ci araŋ se: ay mana di cimbeeri* gaabikooni sanda

woone cine, baa Israyla ra.» 10 Waato kaŋ borey kaŋ i donton ye fu, i kaa ka gar bannya wo go baani. 11 Woodin banda, Yesu koy ka furo kwaara fo ra kaŋ se i ga ne Nayin. A talibey koy a banda, ngey nda borey marga bambata mo. 12 Waato kaŋ a maanu kwaara birno meyo gaa, guna i goono ga fatta nda buuko fo, kaŋ nga hinne no nyaŋo se, nyaŋo mo kurnyo bu no. Kwaara boro boobo goono g'a dum. 13 Waato kaŋ Rabbi di waybora, kal a bakar a se ka ne a se: «Ma si hẽ koyne.» 14 A kaa ka maan dima gaa k'a ham. Borey kaŋ yaŋ goono g'a jare kay. Gaa Yesu ne: «Arwaso, ay ga ne ni se: ma tun.» 15 Buukwa mo tun ka goro, a sintin ka salaŋ. Yesu n'a no nyaŋo se. 16 Humburkumay na borey marga kulu di. I na darza no Irikoy se ka ne: «Annabi bambata fo tun iri game ra!» I ne mo: «Irikoy kaa ka nga borey kunfa!» 17 Baaro din koy Yahudiya laabo kulu ra, da laabu windanta mo. 18 Yohanna talibey n'a no hayey din baaru. Kala Yohanna na nga talibi hinka fo ce nga do, 19 k'i donton i ma koy Rabbi do ka ne: «Nin no ga ti boro kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo batu?» 20 Waato kaŋ i to Yesu do, alborey ne: «Yohanna baptisma teekwa no k'iri donton ni do ka ne: ‹Hala nin no ga ti boro kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo batu?› » 21 Saaya din ra Yesu na boro boobo no baani janteyaŋ, da zaŋayyaŋ, da follayyaŋ gaa. Danaw boobo mo, a n'i no diyaŋ. 22 Gaa no Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma konda baaro Yohanna do, hayey kaŋ araŋ di da hayey kaŋ araŋ maa mo: danawyaŋ goono ga di, simbarkoyaŋ goono ga kay ka dira, jiraykooniyaŋ goono ga hanan, lutuyaŋ goono ga maa, buukoyaŋ goono ga tun, i goono ga Baaru Hanna waazu talkey se mo. 23 Albarkante no boro kulu kaŋ mana di darayyaŋ hari ay do.» 24 Yohanna diyey goono ga dira, kala Yesu sintin ka salaŋ borey marga se Yohanna boŋ ka ne: «Ifo no araŋ koy ka guna ganjo ra? Kwaari kaŋ haw ga zinji no? 25 Wala ifo no araŋ koy ka guna? Boro no kaŋ ga bankaaray baano daŋ? Guna, borey kaŋ yaŋ gonda bankaaray caadanteyaŋ, kaŋ yaŋ ga te watay goray, i go koyey windey ra. 26 Amma ifo no araŋ fatta ka koy ka di? Annabi no? Oho, ay ga ne araŋ se, boro kaŋ ga bisa annabi no gumo! 27 Nga no ga ti boro kaŋ i hantum a boŋ ka ne: ‹Guna, ay g'ay diya donton ni jine, kaŋ ga ni fonda soola ni jine.› 28 Ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ wayboro hay kaŋ ga bisa Yohanna beeray. Amma kulu nda yaadin, boro kaŋ kayna da ikulu Irikoy koytara ra ga bisa Yohanna beeray.» 29 Borey kulu kaŋ yaŋ maa mo, ngey nda jangal taakoy, i na Irikoy adilitara seeda, zama i na Yohanna baptisma ta. 30 Amma Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy na Irikoy saawara furu ngey boŋ se, zama i man'a baptisma ta. 31 Kala Yesu tonton ka ne: «Ifo no ay ga zamana wo borey himandi nd'a, wala i go danga ifo cine no? 32 To, i si hima kala zankayaŋ kaŋ goono ga goro habu batama ra ka care ce ka ne: ‹Iri na seese kar araŋ se, amma araŋ mana gaan. Iri na bu baray te amma araŋ mana hẽ.› 33 Zama Yohanna baptisma teekwa kaa, a siino ga buuru ŋwa, a siino ga duvan haŋ. Kal araŋ ga ne: ‹A gonda follay.› 34 Boro Izo mo kaa, a ga ŋwa, a ga haŋ. Kal araŋ ga ne: ‹Wa guna ŋwaari boobo ŋwaako da baji hanko no, jangal taakoy da zunubikooney coro mo no.› 35 Day, da boro lasaabuyaŋo ga saba, kulu ni te-goy mo ga saba!» 36 Kala Farisi fonda boro fo na Yesu ce a ma kaa ka hawru nga banda. A furo mo Farisi fonda bora fuwo ra ka goro ŋwaayaŋ nango do. 37 Kwaara wayboro fo go no kaŋ zunubikooni no. Waato kaŋ a maa Yesu go Farisi fonda bora fuwo ra ga goro, a kande albasta* kolba fo kaŋ gonda waddi a ra. 38 A kay banda, Yesu cey do haray, ka soobay ka hẽ. Kaŋ hẽeno ra a mundey na Yesu cey tayandi, kal a n'i tuusu nda nga boŋ hamney. A soobay k'a cey sunsum ka waddo soogu i boŋ. 39 Amma waato kaŋ Farisi fonda bora kaŋ na Yesu ce din di woodin, a salaŋ nga bina ra ka ne: «Da boro wo ya annabi no, doŋ a ga bay wayboro kaŋ no, da boro kaŋ cine no go ga lamb'a gaa, zama nga wo ga ti zunubikooni.» 40 Yesu tu ka ne a se: «Siman, ay gonda hay fo kaŋ ay ga ci ni se.» Nga mo ne: «Alfa, soobay ka salaŋ.» 41 «To. Boro fo kaŋ ga garaw no gonda garawkooni hinka. Afo gonda garaw kaŋ ga bisa jiiri fo da jare banandi a boŋ, afa mo wo kaŋ ga bisa handu fo da jare wane. 42 Kaŋ i sinda hay kulu kaŋ ga bana, kal a na ikulu yaafa. To. Boro woofo no i game ra ga ba r'a ka bisa afo?» 43 Siman tu ka ne: «Ay ga tammahã bora kaŋ se i na ibooba yaafa.» Yesu ne a se: «Ni lasaabo ga saba.» 44 Waato din gaa a bare waybora do haray ka ne Siman se: «Ni go ga di wayboro wo, wala? Ay furo ni fuwo ra, ni man'ay no hari kaŋ g'ay cey nyun. Amma wayboro wo, a n'ay cey tayandi nda nga mundey k'i tuusu nda nga boŋ hamney. 45 Ni man'ay sunsum, amma wayboro wo, za waati kaŋ ay furo, a mana fay d'ay cey sunsumyaŋ. 46 Ni mana ji soogu ay boŋo boŋ, amma wayboro wo, a na waddi soogu ay cey boŋ. 47 Woodin sabbay se ay ga ci ni se, i n'a yaafa nda nga zunubi booba, zama a na baakasinay cabe gumo. Amma bora kaŋ se i na yaafa kayna te, a gonda baakasinay kayna.» 48 Kala

Yesu ne waybora se: «Ay na ni zunubey yaafa ni se.» 49 Borey kaŋ yaŋ goono ga goro a banda sintin ka ne ngey nda care se: «May ga ti nga, kaŋ a ga baa zunubiyaŋ yaafa?» 50 Amma Yesu ne waybora se: «Ni cimbeero* na ni faaba. Ni ma koy da laakal kanay.»
8
1 A gay kayna woodin banda, Yesu goono ga dira ka windi ka Irikoy koytara Baaru Hanna waazu kwaara kulu nda kawye kulu ra. Talibi way cindi hinka go a banda, 2 da wayboro fooyaŋ mo kaŋ yaŋ a n'i no baani ka follayyaŋ wala dooriyaŋ kaa i gaa. Afo, i ga ne a se Maryama, Magdaliya boro no, kaŋ a banda follay iyye fun. 3 Afo mo Yuwanna no, kaŋ a kurnye Kuza ga te jine funa Hirodus se, afo koyne ga ti Suzana, da iboobo fooyaŋ mo. Ngey wo, ngey arzakey ra no i ga kaa ka Yesu nda nga talibey laamey bana. 4 Han fo, kaŋ borey marga bambata fo margu ka kaa Yesu do ka fun kwaarey kulu ra, kal a ci i se misa fo. A ne: 5 «Dum'izey sayko fo fatta ka koy zama a ma nga dum'izey say. Kaŋ a go sayyaŋo gaa, gure fooyaŋ kaŋ fonda jarga. I n'i taamu-taamu, beene curey mo n'i ŋwa. 6 Cindey mo kaŋ tondi batama boŋ. Kaŋ i sintin ka fun, kal i koogu, zama i sinda hari. 7 Cindey mo kaŋ karjey game ra. Kaŋ i fun care banda, kala karjey na dum'izey koote. 8 Amma cindey kaŋ laabu hanna ra. I fun, i beeri, i te albarka, hala labu-care zangu.» Kaŋ Yesu na woodin ci, kal a na jinde tunandi ka ne: «Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!» 9 A talibey goono g'a hã misa wo, mate kaŋ no a bara nd'a. 10 A ne i se: «I n'araŋ no araŋ ma Irikoy koytara gundey bay, amma cindey se, kala misayaŋ, ‹hala gunayaŋ ra i ma si di, maayaŋ ra mo i ma si faham.› 11 Misa wo neeya: Dum'izey ya Irikoy Sanno no. 12 Fonda jarga waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga maa, waato din gaa Iblisi ga kaa ka sanno kaa i biney ra, hal i ma si cimandi ka du faaba. 13 Tondi boŋ waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga maa, ka sanno ta nda farhã. Amma i sinda kaaji. Jirbi kayna fooyaŋ no i ga gana, amma siyaŋ alwaato ra i ga ye banda. 14 Karji game ra waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga maa, amma fundo wo muraadey d'a arzaka, da fundi woone kaani harey ra, i g'i koote, hal i si ize hay kaŋ ga nin. 15 Amma laabu hanna ra waney, ngey wo ga ti borey kaŋ yaŋ maa sanno bine cimikoy ra kaŋ ihanno mo no, kaŋ yaŋ goono g'a yaari, kaŋ yaŋ goono ga te albarka mo suuru ra. 16 Wa guna. Boro kulu si no kaŋ ga fitilla diyandi k'a daabu nda kusu, wala a m'a daŋ daari cire, amma a g'a dake taablo boŋ zama furokoy ma di kaaro. 17 Zama hay kulu si tugante kaŋ i s'a bangandi. Hay kulu mo si kaŋ go gundu ra kaŋ i s'a kaa taray kwaaray. 18 Woodin sabbay se, wa haggoy da mate kaŋ araŋ ga maa d'a. Zama boro kaŋ gonda, nga se no i ga no. Boro kaŋ sinda mo, i ga baa haŋ kaŋ a ga tammahã go nga se ta a gaa.» 19 Yesu nya d'a nya izey kaa a do, amma i mana du ka maan a do borey marga sabbay se. 20 Kala borey ci Yesu se ka ne: «Ni nya da ni nya izey go no taray ga kay, i ga ba ngey ma di nin.» 21 Amma a tu ka ne i se: «Ay nya d'ay nya izey ga ti woone yaŋ, kaŋ yaŋ goono ga maa Irikoy Sanno k'a te.» 22 A go no mo, han fo jirbey din ra, kaŋ a furo hi ra, nga nda nga talibey. A ne i se: «Iri ma daŋandi ka koy teeko banda ya-haray.» Kal i tun. 23 Kaŋ i goono ga daŋandi, kala Yesu jirbi. Haw beeri fo mo tun ka faaru teeko boŋ. Hiyo goono ga to da hari, hal i go kataru ra. 24 I kaa Yesu do k'a tunandi ka ne: «Iri jine bora, iri jine bora, iri ga ba ka halaci!» Amma nga wo, kaŋ a mo hay, a deeni hawo da hari bondayey gaa. Kal i kulu dangay ka kay, tak! 25 Waato din gaa no a ne i se: «Man araŋ cimbeero*?» Kal i humburu, ka dambara ka ne care se: «May no boro wo kaŋ ga salaŋ baa hawo nda haro se, hala mo i maa a sanney se?» 26 I fandi ka to Gadarancey laabo kaŋ go Galili laabo tanjay. 27 Waato kaŋ a fatta ka laabo taamu, kala boro fo fatta kwaara ra k'a kubay, kaŋ follokom no. A gay ka fay a ma bankaaray daŋ, a si goro fu ra mo, kala saarayey game ra. 28 Waato kaŋ a di Yesu, a kaati ka ganda biri a jine ka ce nda jinde beeri ka ne: « Ya Yesu, Irikoy kaŋ beeri da ikulu Izo, ifo k'ay zaa da nin? Ay ga ni ŋwaaray, ma s'ay gurzugandi!» 29 (Zama Yesu goono ga ci folla se a ma fun bora banda.) Zama sorro boobo a ga bora di hala borey m'a batu k'a haw da sisiriyaŋ da baka* mo. Amma a ga hawyaŋ harey pati, kala folla ma kond'a hala saajey ra. 30 Yesu n'a hã ka ne: «Mate ni maa?» A tu ka ne: «Iri ya jama no.» (Zama follay boobo no a banda.) 31 Kal i na Yesu ŋwaaray ka ne a ma si ngey lordi ngey ma koy hala guuso kaŋ sinda me ra. 32 Gursuna* kuru bambata fo go noodin, kaŋ yaŋ goono ga kuru fando boŋ. Follayey binde na Yesu ŋwaaray a ma yadda ngey ma furo gursuney ra. Kal a yadda i se. 33 Kala follayey fun bora banda ka koy furo gursuney ra. Ngey mo te nyagas! ka do teeko ra ka yoole. 34 Waato kaŋ kurukoy di haŋ kaŋ te, i zuru ka koy ka baaro ci gallo da kawyey ra. 35 Borey fatta mo ka kaa ka di haŋ kaŋ te. I kaa Yesu do ka bora gar kaŋ banda follayey fun. A gonda bankaaray, a

gonda nga laakalo, ga goro ganda Yesu jarga. Hal i humburu. 36 Borey kaŋ di mo dede mate kaŋ
follokomo te ka du baani. 37 Kala no-haray borey kulu, Gadarancey, na Yesu ŋwaaray a ma dira
ngey do, zama humburkumay bambata n'i di. Woodin banda Yesu furo hi ra zama nga ma ye. 38
Amma bora kaŋ banda follayey fun din n'a ŋwaaray da himma nga ma goro Yesu banda. Amma
Yesu n'a sallama ka ne: 39 «Ma koy fu ka dede hayey wo kaŋ yaŋ Irikoy te ni se.» Nga mo na nga
koyyaŋo te ka hayey kaŋ Yesu te nga se dede kwaara kulu ra. 40 Waato kaŋ Yesu ye ka kaa, borey
marga n'a kubayni, zama i goono g'a batu. 41 Guna, boro fo kaa kaŋ a maa ga ti Yayirus. Bora din i
diina marga jine boro fo no. A kaa ka ganda biri Yesu jine ka soobay k'a ŋwaaray a ma kaa nga
kwaara, 42 zama nga gonda ize wandiyo folloŋ, nga hinne mo no ga ti a se ize. A gonda sanda jiiri
way cindi hinka cine, a goono ga ba ka bu mo. Kaŋ Yesu go fonda ra ga koy binde, kala borey
marga n'a kankam. 43 Wayboro fo mo go no kaŋ goono ga kuri dooru jiiri way cindi hinka. Boro
kulu mana hin k'a no baani mo. 44 Nga mo kaa ka maan banda ka Yesu kwaayo me bazayey ham.
Sahãadin-sahãadin a kuro dooruyaŋo kay. 45 Kala Yesu ne: «May no k'ay ham?» Kaŋ boro kulu ze,
Bitros ne: «Ay jine bora, borey marga goono ga ni kankam ka ni tuti-tuti.» 46 Amma Yesu ne:
«Boro fo n'ay ham, zama ay wo bay kaŋ dabari fatta ay gaa.» 47 Kaŋ waybora di nga si tugu, a jijiri
ka kaa ka ganda biri Yesu jine ka dede jama kulu jine haŋ kaŋ se no nga n'a ham da mo mate kaŋ
baani te d'a sahãadin. 48 Kala Yesu ne a se: «Ay ize wayo, ni cimbeero* no ka ni no baani. Ma koy
da laakal kanay.» 49 Za Yesu go sanno din ciyaŋ gaa, kala boro fo kaa ka fun diina marga jine bora
kwaara ka ne: «Ni ize wayo bu. Ma si Alfa taabandi koyne.» 50 Amma kaŋ Yesu maa woodin, a tu
a se ka ne: «Ma si humburu, kala day ni ma cimandi, a ga du baani mo.» 51 Kaŋ a furo fuwo ra, a
mana naŋ boro kulu ma furo nga banda kala Bitros, da Yohanna, da Yakuba, da wandiya din baabo
d'a nyaŋo. 52 Boro kulu mo goono ga hẽ ka baray. Amma Yesu ne: «Araŋ ma si hẽ. A mana bu bo,
day jirbi gaa n'a go.» 53 Amma i dond'a k'a haaru, zama i bay kaŋ a bu. 54 Amma Yesu n'a kamba
di k'a ce ka ne: «Wandiya, tun!» 55 Kal a biya ye a gaa. A tun mo sahãadin. Yesu ne i m'a no
ŋwaari. 56 A hayrey dambara, amma Yesu n'i kaseeti ka ne i ma si dede boro kulu se haŋ kaŋ te.
9
1 A na iway cindi hinka din ce k'i margu. A n'i no dabari da hin follay kulu boŋ, i ma du ka jante
waani-waani kaa mo. 2 A n'i donton i ma Irikoy koytara waazu, i ma borey no baani. 3 A ne i se:
«Araŋ ma si hay kulu jare dirawo sabbay se, goobu, wala foolo, wala ŋwaari, wala nooru, wala baa
kwaay hinka boro kulu se. 4 Windi kulu mo kaŋ ra araŋ ga furo, araŋ ma goro noodin ka tun noodin.
5 Boro kulu mo kaŋ si araŋ kubayni, waati kaŋ araŋ fatta kwaara din ra, kal araŋ ma kusa kaŋ go
araŋ cey gaa din kokobe, zama a ma ciya i se seeda.» 6 Talibey koy mo ka kawyey gana ka Baaru
Hanna waazu ka borey no baani nangu kulu. 7 Bonkoono Hirodus* maa hay kulu kaŋ te baaru. A
boŋ haw mo, zama boro fooyaŋ goono ga ne Yohanna tun ka fun buukoy game ra. 8 Afooyaŋ mo
goono ga ne Iliya no bangay. Cindey mo ne doŋ annabi fo no ka tun. 9 Amma Hirodus ne: «Ay na
Yohanna boŋo kaa, amma may no boro woone kaŋ boŋ ay go ga maa hayey wo dumi?» Kal a ceeci
nga ma di Yesu. 10 Waato kaŋ diyey ye ka kaa, i dede Yesu se hay kulu kaŋ ngey te. A kamba ka
kond'ey hala kwaara fo do kaŋ se i ga ne Baytsayda. 11 Amma waato kaŋ borey marga bay a gaa, i
n'a gana. A n'i kubayni ka Irikoy koytara baaro salaŋ i se. Ngey kaŋ yaŋ ga laami nda baani mo, a n'i
no baani. 12 Amma wayna sintin ka ye ganda. Kal iway cindi hinka din maan Yesu do ka ne a se:
«Ma borey marga sallama, i ma koy kawyey da windey do ne windanta, i ma du ka zumbu, i ma du
ŋwaari mo, zama neewo saaji ra no iri go.» 13 Amma Yesu ne i se: «Araŋ bumbey m'i no ŋwaari.» I
ne: «Iri sinda haŋ kaŋ ga bisa buuru kunkuni gu nda hamisa hinka. Wala iri ma koy ka ŋwaari day
borey din kulu se no?» 14 (Zama alborey to danga zambar gu cine.) Kala Yesu ne nga talibey se:
«W'i gorandi sata-sata, sata kulu ra danga boro waygu cine.» 15 I te yaadin k'i kulu gorandi. 16
Yesu na buuru guwa da hamisa hinka din sambu ka beena guna ka albarka daŋ i gaa. Waato gaa a
n'i ceeri-ceeri k'i no talibey se, i m'i zaban borey se. 17 Borey kulu ŋwa hal i kungu. Woodin banda
i na patarmey kaŋ yaŋ cindi margu, ka cilla kayna way cindi hinka toonandi. 18 Han fo kaŋ Yesu
kamba ka te adduwa, a talibey go a banda. A n'i hã ka ne: «Borey marga goono ga ne ay ya may
no?» 19 Kal i tu ka ne a se: «Yohanna baptisma teekwa. Amma boro fooyaŋ ga ne Iliya, afooyaŋ mo
ga ne doŋ annabi fo no ka ye ka tun.» 20 A ne i se: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?» Bitros
tu ka ne: «Ni ya Almasihu no, Irikoy wano.» 21 Amma Yesu n'i gongormandi i ma si woodin ci

boro kulu se. 22 A ne: «Tilas no kala Boro Izo ma taabi boobo haŋ, arkusey da alfaga beerey da asariya dondonandikoy ma wang'a k'a wi, zaari hinzanta hane mo a ma tun.» 23 A ne i kulu se: «Da boro fo ga ba nga ma kaa ay banda, kal a ma nga boŋ ze jina, ka nga kanjiyaŋ* bundo sambu han kulu k'ay gana. 24 Zama boro kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi ay wo sabbay se g'a faaba. 25 Zama riiba woofo ka bara boro se, baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray, wala a ma halaci? 26 Boro kulu kaŋ haawi g'a di in d'ay sanney sabbay se, Boro Izo mo, haawi g'a di bora din sabbay se waati kaŋ a ga kaa nga nda Baabo da malayka hanney darza ra. 27 Amma cimi no ay ga ci araŋ se: afooyaŋ goono ga kay ne kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Irikoy koytara jina.» 28 A go no, sanni wo ciyaŋ banda, danga jirbi ahakku cine, kaŋ Yesu na Bitros da Yohanna da Yakuba sambu ka ziji nd'ey tondi kuuku fo boŋ zama nga ma te adduwa. 29 Waato kaŋ a goono ga adduwa, kal a moyduma alhaalo barmay, a bankaaray mo kwaaray far-far ka nyaale. 30 Guna mo, kala boro hinka goono ga salaŋ d'a, kaŋ ga ti Musa nda Iliya. 31 I bangay darza ra ka Yesu dirawo misa ciine te, kaŋ a ga ba k'a toonandi Urusalima kwaara ra. 32 Amma Bitrosyaŋ dusungu ka jirbi. Waato kaŋ i moy hay soosay, kal i di Yesu darza da alboro hinka wo wane mo, ngey kaŋ yaŋ go ga kay a banda. 33 A go no mo, waato kaŋ i fay da Yesu, kala Bitros ne Yesu se: «Alfa, iri ne goonoyaŋo wo boori. Naŋ iri ma tanda hinza te, afo ni se, afo mo Musa se, afo mo Iliya se.» (A mana faham da haŋ kaŋ nga goono ga ne.) 34 Za a go sanno din ciyaŋ gaa, kala buru fo kaa ka te i se yuumay. Talibey humburu mo waato kaŋ i furo buro ra. 35 Jinde fo mo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo suubananta. Wa maa a se.» 36 Waato kaŋ jinda salaŋ ka ban, i mana di boro kulu kala Yesu hinne. I dangay mo jirbey din ra. I mana ci boro kulu se hay kulu kaŋ ngey di. 37 A go no, a wane suba, waato kaŋ i goono ga zumbu ka fun tondi kuuko boŋ, kala borey marga bambata fo kuband'a. 38 Guna, boro fo kaŋ go marga ra n'a ce ka ne: «Alfa, ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay ize aro guna, zama ay ize follonka no. 39 Follay fo go no kaŋ g'a di, hala sahãadin a ma kaati! Follay g'a kuubi-kuubi hal a meyo ma kufu kaa. Kala nda cat no a ga fun a banda, a g'a taabandi mo. 40 Ay na ni talibey ŋwaaray i m'a gaaray, amma i mana hin.» 41 Yesu tu ka ne: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*, kaŋ yaŋ gonda daa siiro! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Ma kande ni izo neewo.» 42 Waati kaŋ a goono ga kaa Yesu do, folla n'a zeeri k'a kuubi-kuubi. Amma Yesu deeni follay laala gaa, ka zanka no baani k'a ye nga baabo se. 43 Kal i kulu dambara nda Irikoy koytara darza. Waato kaŋ boro kulu goono ga dambara nda hayey wo kulu kaŋ Yesu te, kal a ne nga talibey se: 44 «Wa naŋ sanney wo ma furo araŋ hangey ra: I ga Boro Izo daŋ borey kambey ra.» 45 Amma i mana faham da sanno wo. A go tugante i se hal i ma si bay a gaa. I humburu mo ngey ma Yesu hã sanno din ciine. 46 Kakaw mo tun i game ra, hala woofo no ga ti i ra ibeero. 47 Yesu binde, za kaŋ a bay kakaw kaŋ go i biney ra, na zanka kayna fo sambu k'a kayandi nga jarga. 48 A ne i se: «Boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta. Boro kulu mo kaŋ g'ay ta, a na nga kaŋ n'ay donton ta. Zama araŋ game ra boro kaŋ kayna ka bisa araŋ kulu, nga no ga beeri.» 49 Yohanna tu ka ne a se: «Ay jine bora, iri di boro fo kaŋ goono ga follayyaŋ gaaray ni maa ra. Iri n'a gaay mo, zama a si g'iri gana.» 50 Yesu ne a se: «Wa s'a gaay, zama boro kaŋ si gaaba nd'araŋ, araŋ do haray no a go.» 51 A go no mo, waato kaŋ jirbey maan ka kaa kaŋ i ga Yesu ta beene, kal a na nga jine bare Urusalima do haray ka koy noodin, 52 ka diyayaŋ donton nga jine. Ngey mo koy ka furo Samariya kawye fo ra, zama ngey ma soola a se. 53 Amma Samariyancey man'a kubayni, zama _i di|_ a goono ga koy Urusalima haray. 54 Waato kaŋ a talibey Yakuba nda Yohanna di woodin, i ne: «Rabbi, ni ga ba iri ma ci danji ma fun beena ra k'i ŋwa, sanda mate kaŋ Iliya te?» 55 Amma a bare ka deeni i gaa. A ne: «Araŋ si bay biya kaŋ dumi do araŋ bara. 56 Boro Izo mana kaa zama nga ma borey fundey halaci se bo, amma zama a m'i faaba se.» Gaa no i koy kawye fo do. 57 Kaŋ i go fonda ra ga koy, boro fo ne a se: «Ay ga ni gana nangu kulu kaŋ ni ga koy.» 58 Yesu ne a se: «Zoŋey gonda guusuyaŋ, beene curey mo gonda fitiyaŋ, amma Boro Izo sinda nangu kaŋ a ga nga boŋo dake.» 59 A ne boro fo mo se: «Ay gana.» Amma nga wo ne: «Rabbi, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baaba fiji jina.» 60 Amma Yesu ne a se: «Ma fay da buukoy i ma ngey buukoy fiji. Amma nin wo, ni ma koy ka Irikoy koytara baaru fe.» 61 Afo mo ne a se: «Rabbi, ay ga ni gana, amma ma yadda ay ma koy jina ka ci ay fu borey se: ‹Kal ay kaayaŋ.› » 62 Amma Yesu ne a se: «Boro kaŋ kamba go farmi jinay gaa, d'a ye ka banda guna, bora mana to Irikoy koytara gaa.»

10
1 Hayey din banda Rabbi na boro wayye fo suuban k'i donton ihinka-hinka i ma koy nga jine
kwaara kulu da nangu kulu kaŋ nga wo ga ba ka koy. 2 A ne i se mo: «Faro wiyaŋo ga baa, amma
goy-teerey si baa. Woodin se binde araŋ ma ŋwaaray wiikwa gaa, a ma goy-teeriyaŋ donton nga
faro wiyaŋo se. 3 Wa koy araŋ koyyaŋ. Wa guna, ay g'araŋ donton danga feejiyaŋ sakaliyaŋ* game
ra. 4 Day wa si foolo, wala zalifonto, wala taamuyaŋ jare. Wa si boro kulu fo fonda boŋ mo. 5
Windi kulu mo kaŋ ra araŋ ga furo, wa jin ka ne: ‹Baani ma bara windo wo gaa.› 6 Da baani ize go
noodin, araŋ salam ga goro a boŋ. Da manti yaadin mo no, a ga ye araŋ do. 7 Araŋ ma goro windo
din ra, ka ŋwa ka haŋ wo kaŋ go i se, zama goy-teeri ga hima ka du nga banando. Araŋ ma si zumbu
windi-windi. 8 Kwaara kulu kaŋ ra araŋ ga furo, hala mo i n'araŋ kubayni, kal araŋ ma ŋwa haŋ kaŋ
i ga jisi araŋ jine. 9 Araŋ ma doorikomey kaŋ go a ra no baani. Wa ci i se: ‹Irikoy koytara kaa ka
maan araŋ gaa.› 10 Amma kwaara kulu kaŋ ra araŋ furo, d'i mana araŋ kubayni, araŋ ma fatta ka
koy kwaara fondey ra ka ne: 11 ‹Baa araŋ kwaara kusa kaŋ lamba iri cey gaa, iri g'a kokobe araŋ
gaa. Kulu nda yaadin wa bay kaŋ Irikoy koytara kaa ka maan.› 12 Ay ga ci araŋ se: Hano din hane,
Saduma ga du rongome ka bisa kwaara din. 13 Kaari nin, Korazin! Kaari nin, Baytsayda! Zama nda
Tir* da Zidon* ra no i na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te araŋ ra, doŋ i tuubi za waatifo, ka goro
bufu zaara nda boosu ra. 14 Kulu nda yaadin, Tir da Zidon ga du rongome ciito hane ka bisa araŋ.
15 Ya nin Kafarnahum, ni ga ni boŋ beerandi ka koy hala beene no? Abada! I ga ni ye ganda hala
Alaahara. 16 Boro kaŋ maa araŋ se, a maa ay mo se. Boro kaŋ wangu araŋ, a wangu ay mo. Boro
kaŋ wangu ay mo, a wangu nga kaŋ n'ay donton.» 17 Boro wayya din ye ka kaa da farhã ka ne:
«Rabbi, baa follayey go iri dabaro cire ni maa ra!» 18 Kal a ne i se: «Ay go ga Saytan* guna waato
kaŋ a fun beene ka kaŋ, mate kaŋ cine beene maliyaŋ ga te d'a. 19 Guna, ay n'araŋ no dabari araŋ
ma gondiyaŋ da daŋyaŋ taamu, araŋ ma ibare dabaro kulu may mo. Hay kulu si no kaŋ g'araŋ
maray. 20 Kulu nda yaadin, araŋ ma si farhã woodin sabbay se, kaŋ follayey ga may araŋ se. Amma
araŋ ma farhã da kaŋ i n'araŋ maayey hantum beena ra.» 21 Saaya din ra a farhã Biya _Hanna|_ ra
ka ne: «Ya Baaba, beene nda ganda Koyo, ay ga saabu ni se, zama ni na hayey din tugu
laakalkooniyaŋ da fahamantey se, k'i bangandi zankey se. Oho, ya Baaba, zama yaadin no ga kaan
ni se. 22 Ay Baaba na hay kulu daŋ ay kambe ra. Boro kulu si bay boro kaŋ no ga ti Izo kala day
Baabo, wala mo i si bay boro kaŋ no ga ti Baabo kala day Izo nda boro kulu mo kaŋ se Izo miila
nga m'a bangandi.» 23 A bare nga talibey gaa ka guunu i se ka ne: «Albarkanteyaŋ no moy kaŋ yaŋ
ga di haŋ kaŋ araŋ wo goono ga di. 24 Zama ay ga ci araŋ se: annabi boobo da koy boobo bini ngey
ma di haŋ kaŋ araŋ goono ga di, amma i mana di a, i ma maa haŋ kaŋ araŋ goono ga maa, amma i
mana maa mo.» 25 A go no mo kala Tawretu* bayko fo tun ka Yesu si. A ne: «Alfa, ifo no ay ga te
hal ay ma fundi hal abada tubu?» 26 Nga mo ne a se: «Ifo no i hantum Tawreto ra? Ifo no ni caw?»
27 Bora tu ka ne «Kala ‹ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, da ni gaabo
kulu, da ni laakalo kulu mo.› Woodin banda, ‹ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.› » 28 Yesu
binde ne a se: «Ni tuyaŋo saba. Ni ma te yaadin, ni ga funa.» 29 Amma nga wo, kaŋ a ga ba a ma
nga boŋ adilandi*, a ne Yesu se: «May no ga ti ay gorokasin?» 30 Yesu tu ka ne: «Boro fo go no kaŋ
fun Urusalima ka do Yeriko kwaara. Kal a kaa ka kaŋ kosaraykoyaŋ game ra. Ngey mo n'a jinayey
kulu ta a gaa, k'a kar ka gaahamo bagu-bagu. I dira k'a naŋ buuyaŋ da fundi game ra. 31 A kaa ka
saba nda alfaga fo goono ga fonda din gana; kal a di bora din. A kamba ka bis'a gaa. 32 Yaadin no
Lawiti* fo kaŋ nga mo to noodin; a di a ka kamba ka bisa. 33 Amma Samariyance fo kaŋ go
naaruyaŋ ra, waato kaŋ a to noodin, a di bora. Kal a bakaraw n'a di. 34 A koy a do, a na ji da duvan*
dooru a biyey boŋ k'i didiji. Waato kaŋ a na bora dake nga bumbo almano boŋ, a kond'a yaw fu fo
do k'a saajaw. 35 A suba mo a na jirbi hinka sufuray kaa ka no yaw fu koyo se ka ne: ‹Ni m'a
saajaw. Hay kulu kaŋ ni ga wi ka bisa yaadin, d'ay ye ka kaa, kulu ay ga ni bana.› 36 To. I boro
hinza din game ra, may no ni ga tammahã ka ciya gorokasin bora din se kaŋ kubay da kosaraykoy?»
37 Nga mo ne: «E! Bora kaŋ te a se suuji.» Kala Yesu ne a se: «Ma koy, ni mo, ka te yaadin.» 38
Kaŋ i go fonda ra ga koy, a furo kawye fo ra. Wayboro fo kaŋ maa Marta n'a zumandi nga windo ra.
39 Kayne fo go a se kaŋ maa Maryama. A goro ganda Yesu jarga ka soobay ka hangan a sanney se.
40 Amma Marta laakalo tun saajawo baayaŋ sabbay se. Kal a furo Yesu do ka ne: «Rabbi, ni baa si
kaŋ ay kayno n'ay naŋ ay hinne da saajawo? Kala ma ci a se a ma kaa ka kambe daŋ ay se.» 41

Amma Rabbi tu ka ne a se: «Marta, Marta, ni goono ga sakulla ka taabi hari boobo se, 42 amma hari follonku no i ga laami. Maryama na baa hanna suuban kaŋ i s'a ta a gaa.»
11
1 Han fo, kaŋ Yesu go nangu fo ga te adduwa, kaŋ a te ka ban, kal a talibey ra afo ne a se: «Rabbi, m'iri dondonandi adduwa, mate kaŋ cine Yohanna na nga talibey dondonandi nd'a.» 2 Yesu ne i se: «Waati kaŋ araŋ ga adduwa, araŋ ma ne: ‹Ya Baaba, ni maa ma ciya ihanna. Ni koytara ma kaa. 3 M'iri ŋwaaro no iri se hunkuna nda suba. 4 M'iri zunubey yaafa iri se, zama iri mo, iri goono g'iri garawkooney kulu yaafa. Ma si konda iri siyaŋ do.› » 5 Koyne a ne i se: «May no araŋ ra, d'a gonda coro, day a ma koy a do cin bindi ra ka ne a se: ‹Ay cora, m'ay garaw buuru kunkuni hinza, 6 zama ay coro fo go diraw ra, a kaa ka zumbu ay gaa. Ay mo sinda haŋ kaŋ ay ga jisi a jine.› 7 Nga mo kaŋ go fuwo ra, a ma tu ka ne: ‹Ma s'ay taabandi. I na fu meyo daabu sohõ. Ay izey go ay do daaro boŋ mo. Ay si hin ka tun ka no ni se.› 8 Ay ga ne araŋ se: baa a mana tun k'a no zama nga ya a coro no se, kulu nda yaadin a kankamandiyaŋo sabbay se a ga tun k'a no hay kulu kaŋ a ga laami nd'a. 9 Ay mo ga ci araŋ se: wa ŋwaaray, i g'araŋ no. Wa ceeci, araŋ ga du. Wa kobi, i ga fiti araŋ se. 10 Zama boro kulu kaŋ ga ŋwaaray, i g'a no, boro kaŋ ga ceeci ga du, boro kaŋ ga kobi mo, i ga fiti a se. 11 Wala may no araŋ ra kaŋ ga ti baaba, kaŋ d'a izo n'a ŋwaaray buuru, a g'a no tondi? Wala d'a n'a ŋwaaray hamisa, a g'a no gondi? 12 Wala d'a n'a ŋwaaray gunguri, a g'a no daŋ? 13 Woodin sabbay se mo, d'araŋ wo, kaŋ ga ti boro laaloyaŋ ga waani mate kaŋ araŋ ga nooyaŋ hanney no araŋ izey se, sanku fa araŋ Baabo kaŋ go beena ra ga Biya Hanna no borey kaŋ yaŋ ga ŋwaaray a gaa se.» 14 Yesu goono ga follay fo gaaray kaŋ na bora te beebe. A go no mo, waato kaŋ folla fun, kala beeba salaŋ. Borey marga dambara. 15 Amma i boro fooyaŋ ne: «Baalzabula* kaŋ ga ti follayey koyo, a dabaro no a goono ga follayyaŋ gaaray d'a.» 16 Boro fooyaŋ mo goono g'a si, ka alaama fo ceeci a gaa kaŋ ga kaa ka fun beene. 17 Amma kaŋ Yesu g'i miiley bay, a ne i se: «Koytaray kulu kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care ga say. Fu mo kaŋ gaaba nda care ga kaŋ. 18 Yaadin gaa, da Saytan* tun ka gaaba nda nga boŋ, mate no a koytara ga te ka kay? Zama araŋ goono ga ne Baalzabula dabari no ay goono ga follayey gaaray d'a. 19 D'ay goono ga follayey gaaray da Baalzabula dabaro, araŋ izey binde, may dabari no i goono ga follayey gaaray d'a? Woodin sabbay se, ngey wo ga bara araŋ se ciitikoyaŋ. 20 Amma d'ay ga follayyaŋ gaaray da Irikoy kamba dabaro, yaadin gaa Irikoy koytara kaa araŋ do nooya. 21 Waati kaŋ gaabikooni kaŋ gonda wongu jinay goono ga nga windo batu, a arzaka ga goro baani. 22 Amma waati kaŋ afo kaŋ bis'a gaabi kaa, a g'a zeeri, kal a m'a wongu jinayey kaŋ gaa a ga naanay din sambu, k'i zaban boro fooyaŋ se. 23 Boro kaŋ si ay banda, a ga gaaba nd'ay nooya. Boro kaŋ si margu ay banda mo ga say-say. 24 Waati kaŋ follay fun boro banda, a ga dira ka gana naŋ kaŋ hari si, ka ceeci naŋ kaŋ ga fulanzam. Kaŋ a mana du, a ga ne: ‹Ay ga ye ay fu zeena ra, naŋ kaŋ ay fun.› 25 A ga kaa ka gar i n'a haabu k'a taalam. 26 Gaa no a ga koy ka kande follay iyye fooyaŋ kaŋ yaŋ ga futu ka bisa nga bumbo, i ma furo ka goro noodin. Bora din kokor banda gora ga laala ka jaase ijina.» 27 A go no mo, waato kaŋ Yesu goono ga hayey din salaŋ, kala wayboro fo kaŋ go jama game ra na nga jinde sambu ka ne a se: «Albarkante no gunde kaŋ na ni hay da fafa kaŋ ni naanu mo.» 28 Amma Yesu ne: «Sanku fa borey kaŋ yaŋ ga maa Irikoy Sanno k'a gana ya albarkante yaŋ no.» 29 Borey marga goono ga kankam a gaa, kal a sintin ka ne: «Zamana wo izey, boro yaamoyaŋ no. I goono ga alaama ceeci, amma i si alaama cabe i se kala day Yonana* wane. 30 Zama mate kaŋ Yonana ciya alaama Ninawiya* borey se, yaadin cine no Boro* Izo mo ga ciya zamana wo izey se. 31 Dandi kambe wayboro bonkoono ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra k'i zeeri. Zama za ndunnya me no a fun ka kaa ka maa Suleymanu laakal sanney. Guna mo, nga kaŋ bisa Suleymanu beeray go ne. 32 Ninawiya borey ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra k'i ciiti k'i zeeri mo, zama ngey wo tuubi waato kaŋ Yonana waazu. Guna mo, boro kaŋ bisa Yonana beeray neeya. 33 Boro kulu si fitilla diyandi k'a tugu, wala a m'a daŋ cilla cire. Amma a g'a jisi taablo boŋ no, zama ngey kaŋ yaŋ ga furo ma di kaaro. 34 Ni gaahamo fitilla ga ti ni mwa. Da ni mwa ga boori, ni gaahamo kulu ga to da kaari. Amma d'a gonda laru, kala ni gaahamo ma to da kubay. 35 Woodin se ma haggoy kaaro kaŋ go ni do din ma si ciya kubay. 36 Yaadin gaa da ni gaahamo kulu ga kaari, kubay si nangu kulu mo, kal a kulu ma kwaaray danga saaya kaŋ fitilla ga kaari ni gaa da nga kaaro.» 37 Yesu goono ga salaŋ, kala Farisi fonda boro fo n'a ce a ma kaa ka alciri kaa nga banda. A furo mo ka

goro ŋwaaro do. 38 Amma Farisi fonda bora wo, kaŋ a di woodin, a dambara zama Yesu mana alwala ka sintin ŋwaari. 39 Amma Rabbi ne a se: «Araŋ Farisi fonda borey wo, araŋ goono ga gullayze da gaasu banda gaa nyun, amma araŋ ra haray, a ga to da zamba nda laala mo. 40 Araŋ saamey! Nga kaŋ na banda te, manti nga no ka a ra hara mo te? 41 Amma hayey kaŋ go a ra haray, araŋ m'i no sargay. Yaadin gaa hay kulu ga hanan araŋ se. 42 Amma kaari araŋ wo, Farisi fonda borey! Zama araŋ ga kori gabu zakka kaa, da maafay wane, da kali tuuri kulu wane mo, amma ciiti kaŋ ga kay da Irikoy baakasinay, araŋ g'i muray. Woone yaŋ no ga hima araŋ m'i te, ya-haray waney mo ma si gaze. 43 Kaari araŋ, Farisi fonda borey! Zama araŋ ga ba boro beerey nangorayey diina marga fuwey ra, da mo araŋ ga ba borey m'araŋ fo habey ra. 44 Kaari araŋ! zama araŋ ga hima saaray tugante yaŋ, kaŋ borey si bay i gaa, kal i m'i taamu.» 45 Boro fo kaŋ asariya bayko no tu a se ka ne: «Alfa, kaŋ ni na woodin ci, ni goono g'iri mo foy no.» 46 Amma Yesu ne: «Kaari araŋ wo mo, asariya dondonandikoy! Zama araŋ goono ga borey jarandi nda jarawey kaŋ ga tin. Araŋ bumbey wo si baa kambayze folloŋ dake jarawey gaa. 47 Kaari araŋ! Zama araŋ no ga annabey saarayey cina, ngey kaŋ yaŋ araŋ kaayey wi. 48 Yaadin gaa araŋ ga te seedayaŋ kaŋ araŋ yadda nd'araŋ kaayey te-goyey. Ngey no k'i wi, araŋ mo go g'i saarayey cina. 49 Woodin sabbay se mo, Irikoy laakalo ga ne: ‹Ay ga annabiyaŋ da diyayaŋ donton i do. Afooyaŋ, i g'i wi k'i gurzugandi,› 50 zama annabey kuri kaŋ i dooru za ndunnya sinjiyaŋ, i m'i alhakku kulu ceeci zamana wo izey gaa, 51 za Habila kuro ka koy Zakariya kuro, kaŋ i halaci sargay* feema da Nangoray Hanna game ra. Haciika, ay ga ne araŋ se: zamana wo izey gaa no i g'a ceeci. 52 Kaari araŋ asariya dondonandikoy! Zama araŋ na bayray saaf'izo sambu. Araŋ bumbey, araŋ mana furo, ngey mo kaŋ yaŋ ga ba ngey ma furo, araŋ n'i ganji.» 53 Waato kaŋ a fun noodin, kala asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey sintin k'a taabandi gumo. I goono g'a me hã hari boobo boŋ. 54 I go ga lamba k'a batu mo, zama ngey m'a di a me sanney ra.

12

1 Alwaato din ra, kaŋ borey margu zambar-zambarey, hal i goono ga care taamu, kala Yesu sintin ka ne nga talibey se jina: «Araŋ ma haggoy da Farisi* fonda borey dalbuwo*, kaŋ ga ti munaficitaray. 2 Zama hay kulu si no daabante kaŋ i s'a feeri. Hay kulu si no mo tugante kaŋ i si aniya ka bay a gaa. 3 Woodin sabbay se, hay kulu kaŋ araŋ ci kubay ra, i ga maa woodin kaari ra. Haŋ kaŋ araŋ ga salaŋ hanga ra lokoto-lokotey ra, i ga fatta k'a fe fuwey boŋ. 4 Ay ga ne araŋ kaŋ ga ti ay corey se mo: araŋ ma si humburu borey kaŋ yaŋ ga gaaham wi, woodin banda i sinda hay kulu kaŋ i ga hin ka te. 5 Amma ay g'araŋ kaseeti da nga kaŋ araŋ ga hima ka humburu. Araŋ ma humburu nga kaŋ, wiyaŋ banda, gonda dabari a m'araŋ jindaw danji* bango ra. Oho me, ay ga ne araŋ se: wa humburu nga. 6 Manti i ga sasa gu neera dala hinka? Kaŋ i ra baa afo Irikoy mana dinya a gaa. 7 Amma, i n'araŋ boŋ hamney kulu kabu. Araŋ ma si humburu, zama araŋ bisa sasa boobo darza! 8 Woodin banda ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ g'ay seeda borey jine, ay, Boro Izo g'a koy seeda Irikoy malaykey jine. 9 Amma boro kaŋ n'ay ze borey jine, ay g'a koy ze Irikoy malaykey jine. 10 Boro kulu mo kaŋ na sanni yaamo te Boro Izo boŋ, i g'a yaafa a se. Amma boro kaŋ ga Biya Hanna kayna, i s'a yaafa bora din se. 11 Amma waati kaŋ i g'araŋ candi Yahudance diina marga borey, wala koyey, wala mo dabarikoyey jine, araŋ laakal ma si tun da tuyaŋ kaŋ dumi araŋ ga te, wala haŋ kaŋ araŋ ga ci. 12 Zama saaya din ra no Biya Hanno g'araŋ dondonandi nda hayey kaŋ yaŋ araŋ ga hima ka ci.» 13 Boro fo kaŋ go borey marga game ra ne a se: «Alfa, ma ci ay nya izo se a ma tubo fay in d'a game ra.» 14 Amma Yesu wo ne a se: «Albora, may no k'ay daŋ alkaali wala fayko araŋ game ra?» 15 A ne i se mo: «Araŋ ma haggoy k'araŋ boŋ gaay biniyaŋ laalo kulu gaa, zama manti arzaka boobo kaŋ go boro se no ga naŋ a fundo ma yulwa nda albarka.» 16 Kal a na misa fo salaŋ i se ka ne: «Arzakante fo laabu na albarka boobo hay. 17 Nga mo, a lasaabu nga boŋo ra ka ne: ‹Ifo no ay ga te? Zama ay sinda nangu kaŋ ay g'ay albarka margu.› 18 A ne mo: ‹Haŋ kaŋ ay ga te neeya: ay g'ay barmey feeri ka afooyaŋ cina kaŋ ga beeri nd'ey. Noodin no ay g'ay ntaaso d'ay arzaka jisi. 19 Ay ga ne ay fundo se mo: Ay wo, ay gonda arzaka boobo ga jisi kaŋ ga te ay se jiiri boobo. Ay ma fulanzam, ya ŋwa, ya haŋ, ay m'ay waate ŋwa.› 20 Amma Irikoy ne a se: ‹Nin saamo! Hunkuna cino wo ra ay ga ni fundo ceeci ni gaa. Hayey kaŋ ni soola binde, may se no i ga bara?› 21 Yaadin mo no nga nda boro kaŋ ga arzaka jisi nga boŋ se, nga wo manti arzakante no Irikoy do.» 22 A ne nga talibey se: «Woodin sabbay se no ay ga ne araŋ se: araŋ ma si karhã araŋ

fundey se, haŋ kaŋ araŋ ga ŋwa, wala araŋ gaaham se, haŋ kaŋ araŋ ga bankaaray d'a. 23 Zama fundi ga bisa ŋwaari, gaahamo mo ga bisa bankaaray. 24 Wa gaarey guna. I siino ga duma, i siino ga wi mo, i sinda jisiri do wala barma. Irikoy g'i ŋwaayandi mo. Sanda ifo cine no araŋ ga bisa curey! 25 Woodin banda, may no araŋ ra kaŋ nga boŋ karhã do ga hin ka baa kambe kar folloŋ tonton nga kuuyaŋo gaa? 26 D'araŋ si hin ka te haŋ kaŋ ga kayna ka bisa, ifo se no araŋ ga karhã cindey sabbay se? 27 Araŋ ma waaliya bokey guna, beeray kaŋ cine i ga te. I si ga taabi, i siino ga silli bi. Kulu nda yaadin ay ga ne araŋ se: baa Suleymanu nda nga darza kulu mana sutura ka to i afo cine. 28 Amma da Irikoy ga bankaaray yaadin te subu kaŋ go batama ra se, kaŋ hunkuna a go no, suba mo i g'a catu danji ra, sanku fa araŋ, a g'araŋ bankaara, cimbeeri kayna koyey. 29 Araŋ ma si ceeci haŋ kaŋ araŋ ga ŋwa da haŋ kaŋ araŋ ga haŋ, wa si karhã mo. 30 Zama hayey din kulu, ndunnya dumey goono g'i ceeci, amma araŋ Baabo ga bay araŋ ga laami nd'ey. 31 Day wa Irikoy koytara ceeci, nga mo ga hayey din tonton araŋ se. 32 Ya araŋ kuru kayna, wa si humburu! Zama a ga kaan araŋ Baabo se a m'araŋ no koytara. 33 Wa araŋ arzaka neera ka no sargayyaŋ. Wa fooloyaŋ te araŋ boŋ se kaŋ yaŋ si zeen, arzaka kaŋ si gaze. Beena ra n'a go, nangu kaŋ zay si maan, kollo mo si hasaraw te. 34 Zama nango kaŋ ni arzaka go, noodin no ni bina mo ga bara. 35 Araŋ ma goro nda guddama, araŋ fitilley goono ga di. 36 Araŋ ma bara danga borey kaŋ yaŋ ga ngey koyo fonda guna, waati kaŋ a ga kaa ka fun hiijay bato do, zama d'a kaa ka kobi, i ma fiti a se sahãadin. 37 Albarkanteyaŋ no bannyey din kaŋ d'i koyo kaa, a ga kaa ka gar i goono g'a batu. Haciika ay ga ne araŋ se: a ga nga boŋ guddu, k'i gorandi ŋwaaro do, a ma kaa k'i saajaw. 38 Da mo cin batu hinkanta ra no a kaa, wala ihinzanta ra, k'i gar yaadin, albarkanteyaŋ no bannyey din. 39 Amma ma woone bay: da windikoyo ga bay saaya kaŋ no zay ga kaa, a si naŋ i ma nga fuwo fun. 40 Araŋ mo ma goro soolanteyaŋ, zama saaya kaŋ ra araŋ mana tammahã no Boro Izo ga kaa.» 41 Bitros ne: «Rabbi, iri se no ni goono ga misa wo ci, wala boro kulu se?» 42 Rabbi mo ne: «May no binde jine funo wo kaŋ gonda naanay da laakal, kaŋ a koyo n'a daŋ nga windo almayaaley boŋ, zama a m'i no ŋwaari alwaato kaŋ ga hagu ra? 43 Tamo wo ya albarkante no, d'a koyo kaa ka gar a goono ga te yaadin. 44 Haciika ay ga ne araŋ se: a g'a daŋ a ma nga jinayey kulu dabari. 45 Amma da tam din ga ne nga bina ra: ‹Ay koyo ga gay hal a ga kaa,› hal a ma soobay ka tamtaray hangasiney kar, alborey da wayborey, a ma ŋwa ka haŋ ka bugu mo. 46 Tamo din koyo ga kaa zaaro kaŋ a mana tammahã din ra, da saaya kaŋ a si bay ra. A g'a barzu k'a gaahamo kulu bagu-bagu k'a baa ye borey kaŋ sinda naanay banda. 47 Tam kaŋ na nga koyo miila bay, amma a mana soola, a mana koyo miila te mo, kal i m'a barzu gumo. 48 Amma boro kaŋ mana bay, a te mo haŋ kaŋ to barzuyaŋ, i g'a barzu kayna. Boro kulu mo kaŋ se i na iboobo no, a do no i ga iboobo ceeci. Nga mo kaŋ i na iboobo daŋ a kambe ra, a do no i ga ceeci ka bisa. 49 Ay kaa zama ay ma danji catu ndunnya boŋ. Doŋ day i ma jin k'a funsu! 50 Ay gonda baptisma fo kaŋ i g'ay baptisma te d'a. Ay go kankami ra mo hal a ma timme. 51 Wala araŋ ga tammahã ay kaa zama ay ma baani daŋ ndunnya ra no? Ay ga ne araŋ se: manti yaadin no bo, kala day fayyaŋ. 52 Zama ne ka koy jina boro gu ga bara windi fo ra kaŋ yaŋ ga fay da care. Ihinza ga gaaba nda ihinka, ihinka mo ga gaaba nda ihinza. 53 I ga fay da care: baaba ga gaaba nda nga ize aru, ize aro mo ga gaaba nda baabo. Nya ga gaaba nda ize way, ize wayo mo ga gaaba nda nyaŋo. Anzuray ga gaaba nda nga anzuray way, anzuray wayo mo ga gaaba nda nga anzuray.» 54 A ne borey marga se: «D'araŋ di beena hirri wayna funay haray, sahãadin no araŋ ga ne: ‹Hari go kaa,› yaadin mo no ga te. 55 Da haw ga faaru ka fun dandi kambe haray mo, kal araŋ ma ne: ‹Fufule ga te,› yaadin mo no a ga bara. 56 Araŋ wo munaficey! Araŋ ga hin ka ndunnya nda beena baaru fay-fay, amma zamana wo, ifo se no araŋ si hin k'a fasara? 57 Ifo se no araŋ bumbey, araŋ si ciiti nda wo kaŋ ga saba? 58 Zama za ni goono ga dira ni yanjekaaro banda ka koy alkaali do, fonda ra ni ma te dabari ka ni boŋ kaa. A ma si te hambara a ma konda nin alkaalo do, alkaalo mo ma ni no doogarey se, doogarey mo ma ni daŋ kaso ra. 59 Ay ga ne ni se: ni si fatta noodin abada, kala nda ni na tanka kulu me bana.»

13

1 Alwaato din ra boro fooyaŋ kaŋ go noodin goono ga Galili* borey baaro dede Yesu se, ngey kaŋ Bilatos* n'i kuri margu nda ngey sargayey. 2 A tu ka ne i se: «Araŋ ga tammahã hala Galili borey din ya zunubikooniyaŋ no ka bisa Galili borey kulu, kaŋ se i maa taabey din dumi? 3 Ay ga ne araŋ se: abada! Amma d'araŋ mana tuubi, araŋ kulu ga halaci yaadin cine. 4 Wala iway cindi ahakka din,

kaŋ jidan bisa fo kaŋ i boŋ Silowam ra k'i wi -- araŋ ga tammahã ngey wo garawkooniyaŋ no ka bisa boro kulu kaŋ go Urusalima* ra? 5 Ay ga ne araŋ se: abada! Amma d'araŋ mana tuubi, araŋ kulu ga halaci yaadin cine.» 6 A na misa wo ci, ka ne: «Boro fo gonda jeejay* nya fo kaŋ i tilam reyzin* faro ra. A kaa ka izey ceeci a gaa, a mana du. 7 A ne nga goy-teero se: ‹Guna. Jiiri hinza neeya kaŋ ay goono ga kaa ka ize ceeci jeejay nyaŋo wo gaa, ay mana du. A wi. Ifo se no a ga batama wi koyne?› 8 Amma goy-teero tu ka ne a se: ‹Ay jine bora, ma fay d'a jiiro wo koyne, hal ay m'a far k'a birji. 9 D'a te izey ne ka koy jine, to! Amma d'a mana te, ni g'a wi.› » 10 A go Yahudance diina marga* fu fo ra, ka borey dondonandi asibti* zaaro hane. 11 Guna mo, wayboro fo go no kaŋ a jiiri waranka ihinka si, a gonda zaŋay biya fo. A gaahamo kulu go gungumante no, a si hin ka tun ka kay, baa kayna. 12 Waato kaŋ Yesu di a, a n'a ce ka ne a se: «Waybora, i na ni feeri ni zaŋa gaa.» 13 Yesu na nga kambey dak'a gaa, sahãadin-sahãadin mo a tun ka salle soosay. A soobay ka Irikoy beerandi. 14 Amma diina marga jine bora te bine zama Yesu na baani nooyaŋ te asibti zaaro ra. Woodin sabbay se a salaŋ borey marga se ka ne: «Jirbi iddu go no kaŋ ra a ga hima borey ma goy. I ra mo araŋ ma kaa, i m'araŋ no baani, amma manti asibti zaaro ra.» 15 Amma Rabbi tu ka ne a se: «Araŋ wo munaficey! Manti asibti zaaro ra araŋ boro kulu ga nga yeejo wala nga farka feeri kanga gaa, ka kond'a k'a haŋandi? 16 Wayboro wo binde, kaŋ ga ti Ibrahim ize fo kaŋ Saytan* n'a haw sohõ a jiiri waranka ihinka si, manti a ga hima i m'a feeri hawyaŋo gaa asibti zaaro ra bo?» 17 Waato kaŋ a na hayey din ci, kala borey kaŋ yaŋ go ga gaaba nd'a kulu, haawi n'i di. Borey marga kulu farhã mo, goy darzantey kaŋ go ga te a do sabbay se. 18 Yesu ne binde: «Sanda ifo cine no Irikoy koytara ga bara nd'a? Ifo no ay g'a himandi nd'a? 19 A ga hima sanda mutard* ize cine no kaŋ boro sambu ka duma nga kalo ra. A beeri hal a te tuuri-nya, beene curey mo zumbu a kambey boŋ.» 20 A ne koyne: «Ifo gaa no ay ga Irikoy koytara himandi? 21 To. A ga hima sanda dalbu* cine kaŋ wayboro fo sambu ka daŋ hamni neesiji hinza ra ka diibi, hala dalbuwo n'a kulu kubay.» 22 A na nga diraw te ka gana ka bisa kwaarey da kawyey ra, ka dondonandiyaŋ te, a go ga koy Urusalima haray. 23 Boro fo mo ne a se: «Rabbi, ngey kaŋ yaŋ ga du faaba, i si baa gumo, wala?» Yesu ne a se: 24 «Araŋ ma gurjay ka furo me kankamanta ra. Zama ay ga ne araŋ se: boro boobo ga ceeci ngey ma furo, amma i si du. 25 Waato kaŋ windikoyo jin ka tun ka fu meyo daabu, kal araŋ ma sintin ka kay taray, ka fu meyo kar ka ne: ‹Rabbi, ma fiti iri se!› Nga mo ma tu araŋ se ka ne: ‹Ay si araŋ bay, wala nangu kaŋ no araŋ fun.› 26 Waato din gaa araŋ ga soobay ka ne: ‹Iri ŋwa, iri haŋ ni jine, iri fondey ra mo ni na dondonandiyaŋ te.› 27 Nga mo ga ne: ‹Ay ga ne araŋ se: ay si bay nangu kaŋ no araŋ fun. Ya araŋ goy laalo teekoy, wa fay d'ay.› 28 Noodin no araŋ ga hẽ ka araŋ hinjey kanji, alwaati kaŋ araŋ di Ibrahim, da Isaka, da Yakuba, da annabey kulu go no Irikoy koytara ra, day araŋ bumbey wo, i n'araŋ ye taray. 29 I ga kaa ka fun wayna funay haray da wayna kaŋay haray, da azawa nda dandi kambe mo, ka goro Irikoy koytara ra. 30 Guna mo, kokor banda wane yaŋ go no kaŋ ga ciya sintiney waney yaŋ. Sintina wane yaŋ go no kaŋ yaŋ ga ye kokor banda waney.» 31 Saaya woodin ra no Farisi* fonda boro fooyaŋ kaa ka ne a se: «Tun ka dira ne, zama Hirodus ga ba nga ma ni wi.» 32 A ne i se: «Wa koy ka ne zoŋa din se: ‹Guna, hunkuna nda suba ay goono ga follayyaŋ kaa, ay ga baani nooyaŋ te, zaari hinzanta mo ay g'ay bata timmandi.› 33 Amma tilas kal ay m'ay diraw te hunkuna nda suba nda subasi mo, zama a si hin ka te annabi ma bu kala Urusalima kwaara ra. 34 Ya Urusalima, Urusalima kaŋ ga annabey wi. Borey kaŋ yaŋ i donton ni do mo, ni g'i catu-catu nda tondiyaŋ. Sorro marge no ay ga ba ya ni izey margu, sanda mate kaŋ cine goroŋo nya ga nga fambu taji margu nga fatey cire, amma araŋ mana ta. 35 Wa guna, i n'araŋ fuwo naŋ araŋ se kurmu! Ay ga ne araŋ se mo: araŋ si di ay, kal alwaati kaŋ araŋ ga ne: ‹Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra.› »

14

1 A go no mo han fo Yesu furo Farisi fonda borey jine boro fo fu ra, asibti* zaari fo, zama nga ma ŋwa. Kala ngey mo goono g'a mo-kuru-kuru. 2 Guna mo, boro fo go noodin a jine kaŋ te yeeni fuusi. 3 Yesu mo tu ka salaŋ asariya* baykoy da Farisi fonda borey se ka ne: «A ga halal* i ma baani nooyaŋ te asibti zaaro ra, wala a si halal?» 4 Amma i dangay. Yesu na bora di k'a no baani k'a sallama. 5 A ne i se mo: «May no araŋ ra, kaŋ d'a ize wala yeeji kaŋ guusu ra, a s'a kaa sahãadin-sahãadin asibti zaaro ra?» 6 I mana hin ka tu a se hayey din boŋ. 7 Waato kaŋ a di mate kaŋ i goono ga nangoray darzakoyey suuban ngey boŋ se, kal a na misa fo ci ngey kaŋ yaŋ i ce se. A ne i se: 8

«Waati kaŋ boro fo ga ni ce hiijay batu do, ma si sintin ka goro boro beerey nango ra, zama hambara i na boro fo ce kaŋ bisa nin beeray. 9 Nga kaŋ na ni ce mo, a ma kand'a ka ne ni se: ‹Ma nango no boro wo se.› Waato din gaa, haawi ga ni di hala ni ma ye i kulu kokor banda nango ra. 10 Amma d'i na ni ce, ma koy ka goro i kulu kokor banda nango ra, zama boro kaŋ na ni ce ma kaa ka ne ni se: ‹Ay cora, ma kaaru ka to beene.› Alwaato din ni ga du darza borey kulu kaŋ nin d'ey goono ga goro ŋwaaro do jine. 11 Zama boro kulu kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Boro kaŋ ga nga boŋ kaynandi mo, i g'a beerandi.» 12 A ne koyne bora kaŋ n'a ce din se: «Waati kaŋ ni ga fakaariyaŋ ce i ma kaa ni kwaara, ma si ni corey ce, wala ni nya-izey, wala ni dumey, wala ni gorokasiney kaŋ yaŋ gonda arzaka. A ma si te hambara ngey mo ma ni ce, k'a bana ni se. 13 Amma, da ni na batu te, ma talkey, da simbarkoy, da larantey, da danawey ce. 14 I ga albarka gaara ni se, zama i sinda hari kaŋ i ga ye ni se. Zama Irikoy g'a ye ni se adilantey tunandiyaŋo waate.» 15 I boro fo mo kaŋ go ga goro ŋwaaro do, waato kaŋ a maa woodin, kal a ne Yesu se: «Albarkante no boro kaŋ ga ŋwaari ŋwa Irikoy koytara ra!» 16 Amma Yesu ne a se: «Boro fo na batu bambata te ka boro boobo ce. 17 Alwaato kaŋ ŋwaaro nin, a na nga bannya donton zama a ma ne ngey kaŋ i n'i ce din se: ‹Wa kaa, zama hay kulu go soolante sohõ.› 18 I kulu sintin ka te me folloŋ ka kande kobay. Sintina ne a se: ‹Ay na fari fo day, tilas ay ma koy ka di a. Ay ga ni ŋwaaray, ma alhaanan ay se.› 19 Afo mo ne: ‹Ay na farmi yeeji way day, kal ay m'i si ka di. Ay ga ni ŋwaaray, ma alhaanan ay se.› 20 Afo mo ne: ‹Ay na wande fo hiiji, woodin sabbay se ay si du ka kaa.› 21 Bannya kaa ka sanney din ci nga koyo se. Kala windikoyo dukur ka ci nga bannya se: ‹Ma waasu ka koy kwaara fondo beerey da fondo kayney ra ka kande talkey da larantey da danawey da simbarkoy.› 22 Kala bannya ne a se: ‹Ay jine bora, wo kaŋ ni ne, a te. Hala hõ mo nangu cindi.› 23 Koyo ne bannya se: ‹Ma koy fondayzey ra nda saaji laawaley ra k'i tilasandi i ma kaa, hal ay fuwo ma to. 24 Zama ay ga ci araŋ se: borey kaŋ i jin ka ce din ra, baa afolloŋ si ay ŋwaaro taba.› » 25 Borey marga bambata margu k'a dum. A bare ka ne i se: 26 «Boro kulu kaŋ kaa ay do, d'a mana wangu nga baaba, da nga nya, da nga wande, da nga izey, da nga nya ize alborey, nda nga waymey, oho, hala nga bumbo fundo mo -- a si hin ka ciya ay talibi. 27 Boro kulu kaŋ si nga kanjiyaŋ bundo sambu k'ay gana si hin ka ciya ay talibi. 28 Zama may no araŋ ra, d'a ga ba nga ma jidan bisa cina, kaŋ si goro jina ka nooro lasaabu, hal a gonda hari kaŋ g'a cina ka ban? 29 A ma si te, waato kaŋ a na daba sinji, a ma jaŋ k'a kubay, hala boro kulu kaŋ ga di a, i ma sintin k'a haaru 30 ka ne: ‹Bora din sintin cinayaŋ, amma a mongo k'a ban.› 31 Wala laabu koy woofo no, kaŋ ga fatta ka kubanda laabu fo koy wongu ra, kaŋ a si goro ganda jina ka saaware nga boŋ gaa, hala nga kaŋ gonda sooje zambar way, a ga hin ka kubanda nga kaŋ ga kand'a gaa sooje zambar waranka? 32 D'a si hin a, za afa go nangu mooro no, a ga diyayaŋ donton ka amaana nooyaŋ ŋwaaray, baani sabbay se. 33 Yaadin mo no, d'araŋ boro kulu si hari kulu kaŋ ga ti nga wane taŋ, a si hin ka ciya ay talibi. 34 Ciiri ga boori, amma d'a tar, ifo no i g'a hanse nd'a? 35 A sinda nafa kulu laabu se wala birji se. I g'a furu no. Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa.»

15

1 Jangal taakoy da zunubikooney kulu goono ga maan Yesu gaa zama ngey ma maa se. 2 Amma Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy jance ka ne: «Bora din goono ga zunubikooniyaŋ kubayni ka ŋwa i banda.» 3 Yesu na misa fo ci i se ka ne: 4 «Mate no araŋ boro fo ga te, d'a gonda feeji zangu, day afo ma daray a se? Manti a ga wayga cindi yagga din naŋ ganjo ra ka koy ka wo kaŋ daray din ceeci hal a ma di a? 5 Waato kaŋ a di a mo, a g'a sambu nga jasa gaa, a ga farhã mo. 6 D'a to fu, kal a ma nga corey da nga gorokasiney kulu margu ka ne i se: ‹Araŋ ma farhã ay banda, zama ay di ay feejo kaŋ daray!› 7 Ay ga ne araŋ se: Yaadin mo no i ga farhã beena ra zunubikooni folloŋ boŋ kaŋ tuubi, ka bisa adilante wayga cindi yagga kaŋ si laami nda tuubiyaŋ. 8 Wala wayboro kaŋ gonda nzarfu tamma way, da afolloŋ daray a se, manti a ga fitilla diyandi ka fuwo haabu, k'a ceeci nda himma hal a ma di a? 9 Waato kaŋ a di a mo, kal a ma nga corey da nga gorokasiney margu ka ne: ‹Araŋ ma farhã ay banda zama ay di ay nzarfu tamma kaŋ daray ay se.› 10 Yaadin mo no ay ga ne araŋ se: farhã goono ga te Irikoy malaykey jine zunubikooni folloŋ kaŋ tuubi sabbay se.» 11 A ne mo: «Boro fo gonda ize aru hinka. 12 Koda ne nga baabo se: ‹Ay baaba, m'ay no ay baa ni arzaka ra kaŋ ay ga kokor ka du.› Baabo na nga arzaka fay ka no i se. 13 Jirbi kayna yaŋ banda, kala koda na nga jinayey margu k'i ciya nooru, ka koy laabu fo kaŋ ga mooru.

Noodin a na nga arzaka darandi furkutaray goray ra. 14 Waato kaŋ a n'a kulu ŋwa, kala haray bambata te laabo din ra. Moori na arwaso di. 15 A koy ka sarku laabo din boro fo banda, nga mo n'a daŋ saajo ra a ma nga gursuney kuru. 16 A goono ga bini a ma nga gunda toonandi nda kobtey kaŋ gursuney goono ga ŋwa, amma boro kulu man'a no. 17 Amma waato kaŋ a laakalo ye a gaa, a ne: ‹Ay baaba goy-izey kulu gonda ŋwaari kaŋ ga wasa hal a ma cindi i se, ay mo, ay go ne ga bu da haray! 18 Ay ga tun ka koy ay baabo do. Ay ga ne a se: Ay baaba, ay na zunubi te Irikoy kaŋ go beena ra se da ni se mo. 19 Ay mana to i ma ne ay ya ni ize no koyne. M'ay ye danga ni goy-ize fo cine.› 20 A tun mo ka kaa nga baabo do. Amma za a go nangu mooro, baabo n'a fonnay. A bina hẽ da bakaraw. A zuru ka koy, k'a di k'a ganday, ka soobay k'a sunsum. 21 Izo mo ne a se: ‹Ay baaba, ay na zunubi te Irikoy kaŋ go beena ra se da ni se mo. Ay mana to i ma ne ay ya ni ize no koyne.› 22 Amma baabo ne nga bannyey se: ‹Araŋ ma waasu ka kande kwaay kaŋ ga boori nd'i kulu ka daŋ a gaa. Araŋ ma korbay daŋ a kamba gaa da taamey mo a cey gaa. 23 Wa kande handayzo kaŋ i kuru hal a naasu mo k'a wi. Iri ma ŋwa ka farhã. 24 Zama ay izo wo, a bu, a ye ka funa. A daray, a ye ka margu.› Kal i sintin ka farhã. 25 Amma ize hay-jina go fari. A goono ga kaa, kal a maan fuwo do. Kaŋ a maa dooni nda kobi nda gaani, 26 a na bannya fo ce ka hayey din baaru hã. 27 Kal a ne a se: ‹Ni nya izo no ka kaa. Ni baaba mo na handayze naasa wi zama a di a baani samay.› 28 Amma beero te bine; a wangu ka furo. Baabo fatta k'a faali. 29 Amma a tu ka ne nga baaba se: ‹Guna. Jiiri boobo no ay goono ga goy ni se. Ay mana ni sanni daaru baa ce fo. Ni man'ay no baa hincin ize fo zama ay ma farhã, in d'ay corey. 30 Amma waato kaŋ ni izo wo kaa, nga kaŋ na ni arzaka darandi kaaruwey do, kala ni na handayzo kaŋ i kuru hal a naasu wi a se.› 31 Day baabo ne a se: ‹Ay izo, alwaati kulu ni go ay do. Hay kulu kaŋ ga ti ay wane, ni wane no. 32 Amma a ga hima iri ma farhã ka te bine kaani, zama ni nya izo bu, a ye ka funa. A daray, a ye ka margu.› »

16

1 Yesu salaŋ talibey se koyne ka ne: «Arzakante fo go no kaŋ gonda jine fune. Nga mo, i kand'a kalima koyo do ka ne a goono ga koyo jinay hasara. 2 A n'a ce ka ne a se: ‹Ifo no wo kaŋ ay goono ga maa ni boŋ? Kala ni m'ay no ni jine-funetara lasaabo, zama a si du ka te ni ma ciya jine fune koyne.› 3 Jine funa ne nga bina ra: ‹Mate no ay ga te, za kaŋ ay koyo ga jine-funetara ta ay gaa? Ay sinda gaaham gaabi ay ma koy ka far, haawi g'ay di mo ay ma koy ka bar kar. 4 To! Ay ga bay haŋ kaŋ ay ga te, hala waato kaŋ i n'ay kaa jine-funetara ra, borey m'ay ta ngey windey ra.› 5 A na nga koyo garawkooni fo kulu ce ka ne sintina se: ‹Marge no ay koyo ga ni gana garaw?› 6 Bora ne: ‹Ji tono waranka no.› A ne a se: ‹Ma ni tira sambu ka goro nda waasi ka hantum: iway no.› 7 Waato din gaa a ne afo se: ‹Ni binde, marge no a ga ni gana?› Nga mo ne: ‹Alkama saaku zangu gu no.› A ne a se: ‹Ma ni tira sambu ka hantum: zangu taaci no.› 8 Kala koyo na jine funa kaŋ sinda naanay kuuku, zama a te dabari nda laakal. Zama ngey alwaato ra, zamana wo izey ga bisa annura izey laakal. 9 Ay mo ne araŋ se: araŋ ma te araŋ boŋ se coroyaŋ arzaka kaŋ sinda adilitaray do, zama waato kaŋ a gaze, ngey mo m'araŋ ta hal abada nangorayey ra. 10 Boro kaŋ ga ti naanaykoy hari kayna ra, naanaykoy no hari boobo ra. Koyne, boro kaŋ sinda cimi hari kayna ra, a sinda cimi mo hari boobo ra. 11 Yaadin no, d'araŋ mana goro nda naanay arzaka kaŋ sinda adilitaray do, may no ga cimi-cimo wane talfi araŋ gaa? 12 Koyne, d'araŋ mana goro naanaykoyyaŋ boro fo hari ra, may no g'araŋ wano no araŋ se? 13 Goy-teeri kulu si hin ka may koy hinka se. Kal a ma wangu afa, ka ba afa, wala a ma mo ye afa gaa, ka donda afa. Araŋ si hin ka may Irikoy da arzaka se care banda.» 14 Farisi* fonda borey mo maa woodin kulu. I soobay k'a haaru, zama ngey wo nooru baakoyaŋ no. 15 Yesu ne i se: «Araŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ g'araŋ boŋ adilandi borey jine amma Irikoy g'araŋ biney bay. Zama haŋ kaŋ borey ga beerandi ya fanta hari no Irikoy do. 16 I ga goy da Tawretu* nda Annabey Tirey hala Yohanna kaayaŋo. Za alwaato din mo i goono ga Irikoy koytara waazu, boro kulu mo goono ga tangam ka furo a ra. 17 Amma a ga faala beene nda ganda se i ma si no, da masida* fo ma daray Tawretu ra. 18 Boro kulu kaŋ ga nga wando fay, k'afo hiiji, zina no a goono ga te. Boro kaŋ ga wayboro hiiji kaŋ kurnyo n'a fay mo, zina no a goono ga te. 19 Arzakante fo go no, kaŋ ga nzarfu-boogu da kwaay kwaaray daŋ, a goono ga nga waate ŋwa han kulu, a goono ga fooma mo. 20 Bar karko fo go no mo, kaŋ maa Liyaziru, kaŋ i jisi arzakanta windo meyo gaa, toonante nda biyaŋ no. 21 A goono ga bini i m'a ŋwaayandi nda zanjarmey kaŋ fun arzakanta din taablo boŋ ka kaŋ. Hala baa hansey ga kaa k'a biyey loogu. 22 A go no mo kaŋ bar karkwa din bu, malaykey kond'a hala

Ibrahim ganda ra. Arzakanta mo bu, i n'a sutura. 23 Alaahara ra mo a na nga boŋ sambu ka guna, a go bone ra mo. Kal a di Ibrahim hala nangu mooro, nga nda Liyaziru a jarga. 24 A na nga jinde sambu ka ne: ‹Baaba Ibrahim, m'ay suuji! Ma Liyaziru donton, a ma nga kambayze deena sufu hari ra k'ay deena yeenandi, zama ay goono ga maa bone danjo wo ra.› 25 Amma Ibrahim ne: ‹Ay izo, ma fongu mate kaŋ ni du ni hari hanney ni fundo ra, Liyaziru mo du masiiba. Amma sohõ i goono ga bakar a se, day ni goono ga maa bone. 26 Woodin banda mo, iri nd'araŋ game ra Irikoy na guusu bambata fo sinji, zama borey kaŋ yaŋ ga ba ngey ma tun ne ka daŋandi ka koy araŋ do, i ma si hin a. Koyne, zama ya-haray waney ma si daaru ka kaa iri do.› 27 Kala bora din ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, baaba, m'a donton ay baabo kwaara, 28 zama ay gonda nya ize gu. A ma seeda i se hal i ma si kaa ne bone nango ra.› 29 Amma Ibrahim ne: ‹I gonda Musa nda Annabey* Tirey. Naŋ i ma maa i se.› 30 Bora ne: ‹Abada, Baaba Ibrahim, amma da bu-ka-tun fo koy i do, i ga tuubi.› 31 Amma Ibrahim ne a se: ‹D'i mana maa Musa nda annabey se, i si hin ey, baa bu-ka-tun fo koy i do.› »

17

1 Yesu ne nga talibey se: «A si te hartayaŋ sabaabey ma jaŋ ka kaa, amma kaari nga kaŋ do no i goono ga fun ka kaa! 2 Dambe day bora se i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinda gaa k'a jindaw teeko ra, a ga bisa a ma daŋ afolloŋ zanka kayney wo ra i ma taali te. 3 Araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ. Da ni nya-ize na zunubi te ni se, kala ma deen'a gaa. D'a tuubi, m'a yaafa. 4 D'a na zunubi te ni se hala sorro iyye zaari fo ra, hala sorro iyye mo a ma ye ni do ka ne: ‹Ay tuubi,› kulu ni m'a yaafa.» 5 Diyey mo ne Rabbi se: «Ma cimbeeri* tonton iri se.» 6 Rabbi ne: «D'araŋ gonda cimbeeri sanda mutard* ize cine, doŋ d'araŋ ne durmi nyaŋo wo se: ‹Ma dagu ka koy sinji teeko ra,› kal a ma maa araŋ se k'a te. 7 Amma may no araŋ game ra kaŋ gonda bannya nga fari ra ga far, wala a go alman banda, d'a fun fari a ga ne a se: ‹Kaa sohõ-sohõ ka goro ka ŋwa?› 8 Day manti a ga ne a se: ‹Ni ma hay fo soola kaŋ ay ga ŋwa, ma guddama k'ay saajaw hal ay ma ŋwa ka haŋ jina? Woodin banda ni mo ga ŋwa ka haŋ.› 9 Ngo, a ga bannya din saabu zama a te hayey kaŋ i ci a se? 10 Yaadin mo no araŋ wo: waato kaŋ araŋ te hay kulu kaŋ i ci araŋ se, kal araŋ ma ne: ‹Iri ya bannyayaŋ no kaŋ sinda nafa. Iri te haŋ kaŋ ga hima iri se iri ma te.› » 11 Waato kaŋ Yesu goono ga koy Urusalima, kal a gana ka bisa Samariya nda Galili ra. 12 Kaŋ a furo kawye fo ra, jiraykooni way kuband'a. I kay hala nangu mooro ka 13 ngey jindey tunandi ka ce ka ne: «Yesu, iri Koyo, m'iri suuji!» 14 Waato kaŋ a di ey, a ne i se: «Wa koy k'araŋ boŋ cabe alfagey se.» A go no mo, i diraw ra, i n'i hanandi. 15 I ra afo, waato kaŋ a di nga du baani, kal a ye ka kaa da jinde beeri ka darza no Irikoy se. 16 A ye ganda ka gande biri Yesu jine, a goono ga saabu a se. Day nga wo Samariya boro no. 17 Yesu tu ka ne: «Manti i na iway din hanandi? To, man yagga din? 18 I mana du boro kulu kaŋ ye ka kaa ka darza no Irikoy se kala day mebaraw wo hinne?» 19 Yesu ne a se mo: «Tun ka koy ni koyyaŋ. Ni cimbeero no ka ni no baani.» 20 Kaŋ Farisi* fonda borey na Yesu hã alwaati kaŋ cine no Irikoy koytara ga kaa, a tu i se ka ne: «Irikoy koytara si kaa da fonnayyaŋ. 21 I si ne mo: ‹Guna ne!› wala: ‹Guna yongo!› Zama guna, Irikoy koytara go araŋ game ra.» 22 Yesu ne nga talibey se mo: «Jirbiyaŋ go kaa kaŋ yaŋ ra araŋ ga beeje araŋ ma di zaari folloŋ Boro Izo zaarey ra, amma araŋ si di a. 23 I ga ne araŋ se: ‹Guna yongo!› wala: ‹Guna ne!› Wa si koy, wa s'i gana. 24 Zama mate kaŋ maliyaŋ ga mali za beene kuray fo ka kwaarandi hala ya-haray kura gaa, yaadin mo no Boro Izo ga bara nd'a nga zaaro ra. 25 Amma a ga tilas a ma maa hari boobo gurzugay jina, zamana wo izey ma wang'a mo. 26 Mate kaŋ Nuhu jirbey te d'a, yaadin cine mo no a ga bara Boro Izo jirbey ra. 27 Borey goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga hiiji, i goono ga hiijandi -- kala hano kaŋ hane Nuhu furo hiyo ra. Tunfaano* mo kaa k'i kulu halaci. 28 Yaadin cine no a bara Lotu jirbey ra mo: i goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga day, i goono ga neera, i goono ga duma, i goono ga cina. 29 Amma hano kaŋ hane Lotu fun Saduma* ra, kala danji nda sufar* dooru ka fun beena ra, k'i kulu halaci. 30 Yaadin mo no a ga bara hano kaŋ hane Boro Izo ga bangay. 31 Zaaro din ra, boro kaŋ go fu boŋ, a arzaka mo go fuwo ra, a ma si zumbu k'a sambu. Boro kaŋ go fari mo ma si ye banda dunkayo do. 32 Araŋ ma fongu Lotu wando. 33 Boro kulu kaŋ ga ceeci nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi, a g'a hallasi. 34 Ay ga ne araŋ se: cino din ra boro hinka ga bara daari fo boŋ, i g'afo sambu k'afa naŋ. 35 Wayboro hinka ga bara nangu fo ga fufu care banda. I g'afa sambu k'afa naŋ. 36 Boro hinka ga bara fari fo ra. I g'afa sambu k'afa naŋ.» 37 I tu a se ka ne: «Man gaa, Rabbi?» A ne i se: «Nangu kaŋ jifa go, noodin no gaadagey mo

ga margu.»
18
1 Yesu ye ka misa fo ci i se ka cabe a ga hima boro ma te adduwa alwaati kulu, a ma si farga. 2 A ne: «Alkaali fo go kwaara fo ra, kaŋ a si humburu Irikoy, a baa si nda borey mo. 3 Kwaara din mo wayboro fo kaŋ kurnye bu go no kaŋ ga kaa a do alwaati kulu ka ne: ‹Ma faas'ay se.› 4 Day alkaalo wangu jina. Amma kokor banda a ne nga bina ra: ‹Baa kaŋ ay si humburu Irikoy, ay baa si nda borey mo, 5 kulu nda yaadin, zama waybora kaŋ kurnye bu wo goono g'ay kankam, ay ga faas'a se, a ma s'ay fargandi nda nga waati kulu kaayaŋo.› » 6 Rabbi ne mo: «Wa maa haŋ kaŋ alkaali kaŋ sinda adilitaray wo ne. 7 Irikoy binde, manti a ga faasa nga suubanantey se, kaŋ yaŋ goono ga hẽ a gaa cin da zaari, kaŋ a gonda i se suuru kuuku mo? 8 Ay ga ne araŋ se: waasi no a ga faasa i se d'a. Kulu nda yaadin, waati kaŋ Boro Izo ga kaa, a ga gar cimi fonda ganayaŋ ndunnya ra, wala?» 9 Yesu na misa wo ci koyne boro fooyaŋ se kaŋ yaŋ goono ga naanay ngey boŋ gaa hal ngey ya toonanteyaŋ no Irikoy jine, hala i ga boro cindey ye yaamo. 10 A ne: «Boro hinka koy Irikoy* windo ra zama ngey ma te adduwa. Afa Farisi* fonda boro no, afa mo jangal taako no. 11 Nga, Farisi fonda bora, a kay ka adduwa te nda nga boŋ ka ne: ‹Ya Irikoy, ay ga saabu ni se kaŋ ay wo manti sanda boro cindey cine no -- zambanteyaŋ, adilitaray-jaŋay-koyyaŋ, zina-teeriyaŋ, wala baa jangal taako wo cine. 12 Ay ga mehaw sorro hinka habu kulu, ay ga zakka kaa hay kulu gaa kaŋ ay ga du.› 13 Amma jangal taakwa, kaŋ a kay banda nangu mooro, a mana baa ta ka beene guna, amma a soobay ka nga ganda di _bine saray sabbay se|_ ka ne: ‹Ya Irikoy, m'ay suuji, ay kaŋ ga ti zunubikoono.› 14 Ay ga ne araŋ se: boro wo koy fu adilante _Irikoy jine|_, amma manti afa din. Zama boro kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Amma boro kaŋ ga nga boŋ kaynandi, i g'a beerandi.» 15 I kande Yesu se mo zanka kayna yaŋ, zama a m'i ham. Amma waato kaŋ talibey di woodin, i deen'i gaa. 16 Amma Yesu na talibey ce nga do ka ne: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no Irikoy koytara ga bara nd'a. 17 Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ si Irikoy koytara ta sanda zanka kayna cine, a si furo a ra hal abada.» 18 Jine boro fo mo na Yesu hã ka ne: «Alfa hanno, ifo no ay ga hima ka te hal ay ma du fundi hal abada ka tubu?» 19 Yesu ne a se: «Ifo se no ni ga ne ay se ihanno? Ihanno kulu si no kal afolloŋ, Irikoy hinne. 20 To. Ni ga lordey* bay kaŋ ne: ‹Ni ma si zina, ni ma si boro wi, ni ma si zay, ni ma si tangari seeda te, ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.› » 21 Bora ne: «Woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey za ay go arwasu.» 22 Amma kaŋ Yesu maa woodin, a ne a se: «Hari folloŋ no ni jaŋ jina. Ma koy ka hay kulu neera kaŋ go ni se ka fay-fay talkey se -- ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.» 23 Amma waato kaŋ a maa woodin, a zici dumbu zama nga wo arzakante no gumo. 24 Kaŋ Yesu di woodin, a ne: «Da cat no ngey kaŋ gonda arzaka ma furo Irikoy koytara ra! 25 Zama a ga faala yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.» 26 Ngey kaŋ yaŋ maa ne: «Yaadin gaa binde, may no ga hin ka du faaba?» 27 Amma Yesu ne: «Haŋ kaŋ si te borey do, a ga te Irikoy do.» 28 Bitros mo ne: «Guna me, iri na hay kulu naŋ ka ni gana.» 29 Kala Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ na fu, wala wande, wala nya-izeyaŋ, wala hayrey, wala izeyaŋ naŋ, Irikoy koytara sabbay se, 30 kaŋ ga jaŋ ka du riiba boobo zamana wo ra. Zamana kaŋ ga kaa ra mo, a ga du fundi hal abada.» 31 Yesu na iway cindi hinka sambu nga banda ka ne i se: «Wa guna, iri goono ga koy Urusalima*. Hay kulu mo kaŋ i hantum annabey do Boro Izo boŋ, i g'i toonandi. 32 Zama i g'a daŋ dumi cindey kambey ra. Ngey mo g'a hahaara k'a fanta, ka tufa a gaa, 33 i g'a barzu k'a wi. Jirbi hinzanta hane mo a ga ye ka tun.» 34 Amma i mana faham da hayey din kulu. Sanno wo mo goro tugante i se, hal i mana faham da hayey din kaŋ a ci. 35 A go no mo, waato kaŋ Yesu maan Yeriko kwaara, kala danaw fo go ga goro fonda me gaa ga bar kar. 36 Kaŋ a maa borey marga yooje kaŋ goono ga bisa, a soobay ka hã haŋ kaŋ no wo. 37 I ne a se: «Yesu, Nazara bora no go ga bisa.» 38 Sahãadin a na nga jinde sambu ka ne: «Ya Yesu, Dawda izo, ma bakar ay se!» 39 Ngey kaŋ yaŋ go jina sintin ka deen'a gaa ka ne a ma dangay. Amma a na nga jinda sambu gumo, ka ne: «Ya Dawda izo, ma bakar ay se!» 40 Kala Yesu kay ka ne i ma kand'a nga do. Waato kaŋ a maan mo, Yesu n'a hã ka ne: 41 «Ifo no ni ga ba ay ma te ni se?» A ne: «Rabbi, ay ma du ka di koyne.» 42 Yesu ne a se: «Ni ma di. Ni cimbeero* na ni no baani.» 43 Sahãadin-sahãadin a ye ka di, ka Yesu gana, a goono ga Irikoy beerandi. Boro kulu kaŋ di woodin mo na Irikoy kuku.

19
1 Yesu furo Yeriko ka gana a ra. 2 Guna mo, alboro fo go no kaŋ se i ga ne Zaaku. Jangal tayaŋ koy
fo no, arzakante mo no koyne. 3 A goono ga ceeci nga ma di Yesu wo, boro kaŋ no. Day a mana du
fondo borey marga baayaŋ sabbay se, zama nga wo idunguriyo no. 4 Kal a zuru ka koy jina ka
kaaru durmi nya fo boŋ, zama nga ma du ka di Yesu kaŋ goono ga fonda din gana. 5 Waato kaŋ
Yesu to noodin, a guna beene ka ne a se: «Zaaku, ma waasu ka zumbu, zama hunkuna a ga tilas ay
ma zumbu ni kwaara.» 6 A waasu ka zumbu. A na Yesu kubayni nda farhã. 7 Waato kaŋ borey di
woodin, i kulu jance ka ne: «A furo ka zumbu zunubikooni fo kwaara.» 8 Amma Zaaku kay ka ne
Rabbi se: «Rabbi, guna, ay arzaka farso, ay g'a no talkey se. D'ay na hay fo kom boro kulu gaa mo,
ay g'a yeti a se sorro taaci.» 9 Yesu ne a se: «Hunkuna faaba kaa windo wo ra, za kaŋ nga din ya
Ibrahim ize no. 10 Boro Izo kaa no zama nga ma haŋ kaŋ daray ceeci k'a faaba.» 11 Waato kaŋ i
goono ga maa hayey din, Yesu tonton ka misa fo ci i se, zama nga ga maan Urusalima, ngey mo go
ga tammahã hala Irikoy koytara ga bangay sahãadin-sahãadin. 12 Woodin sabbay se Yesu ne:
«Bonkooni banda fo koy laabu fo ra kaŋ ga mooru, zama nga ma du koytaray ka ye ka kaa. 13 A na
nga tam way ce, k'i no mina way. A ne i se: ‹Araŋ ma soobay ka daymi te hal ay ga ye ka kaa.› 14
Amma a laabu borey wang'a. A dirawo banda i donton a gaa ka ne: ‹Iri si yadda hala bora din m'iri
may.› 15 A go no mo, waato kaŋ a ye ka kaa, kaŋ a jin ka du koytara, kal a ne i ma tamey kaŋ se nga
na nooro no din ce, zama nga ma du ka bay riiba kaŋ dumi no i te daymo ra. 16 Sintina kaa a jine ka
ne: ‹Ay jine bora, ni mina du mina way.› 17 Koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no! Za kaŋ
hari kayna ra ni na naanay cabe, ni ma may kwaara way boŋ.› 18 Ihinkanta kaa a jine ka ne: ‹Ay
jine bora, ni mina du mina gu.› 19 A ne nga mo se: ‹Ni ma may kwaara gu boŋ.› 20 Afa mo kaa ka
ne: ‹Ay jine bora, ni mina neeya, kaŋ ay jisi ni se diko ra. 21 Zama ay humburu nin, zama ni ya boro
no kaŋ cine ga gaabu. Ni ga sambu hari kaŋ ni mana jisi, ni ga wi mo hari kaŋ ni mana duma.› 22
Koyo ne a se: ‹Ni me sanno boŋ no ay ga ciiti ni se, nin, tam laalo! Manti ni bay kaŋ ay ya boro no
kaŋ cine ga gaabu? Ay ga sambu hari kaŋ ay mana jisi, ay ga wi mo hari kaŋ ay mana duma. 23 Ifo
se binde ni mana ay nooro talfi barmaykoy gaa? Ay mo, waati kaŋ ay kaa, ay g'a ceeci, nga nda nga
riiba.› 24 A ne ngey kaŋ yaŋ ga kay noodin se: ‹Wa mina kaŋ go a se din ta k'a no bora kaŋ gonda
iway se.› 25 I ne a se: ‹Iri jine bora, a gonda iway.› 26 Ay ga ne araŋ se: ‹Boro kulu kaŋ gonda, nga
se no i ga no. Amma boro kaŋ sinda, i ga ta a gaa baa haŋ kaŋ a gonda. 27 Amma ay ibarey kaŋ si
ba ay ma koytaray ŋwa ngey boŋ wo, wa kand'ey neewo k'i wi ay jine.› » 28 Waato kaŋ Yesu na
woodin ci, a koy jina ka ziji ka to Urusalima. 29 A go no mo, waato kaŋ a maan Baytfaji nda
Baytaniya kawyey, tondo do kaŋ se i ga ne Zeytun*, kala Yesu na nga talibi hinka donton. 30 A ne:
«Wa koy kwaara kaŋ go araŋ jine din ra. D'araŋ furo, araŋ ga di farkay binj'ize fo goono ga haw,
kaŋ boro kulu man'a kaaru jina. Araŋ m'a feeri ka kand'a. 31 Da boro fo n'araŋ hã ka ne: ‹Ifo se no
araŋ g'a feeri?› kal araŋ ma ne: ‹Zama Rabbi no gond'a muraadu.› » 32 Ngey mo kaŋ a donton,
waato kaŋ i koy, i gar mate kaŋ a ci ngey se din. 33 I goono ga farkay binj'izo feeri, kal a koyey ne i
se: «Ifo se no araŋ ga farkay binj'izo feeri?» 34 I ne: «Rabbi no gond'a muraadu.» 35 I kand'a Yesu
do ka ngey taafey daaru farkay binj'izo boŋ ka Yesu kaarandi a boŋ. 36 Kaŋ a go fonda ra ga koy, i
na ngey bankaaray daaru fonda ra. 37 A goono ga maan kwaara ka to Zeytun tondo gangara gaa,
kala talibey marga kulu sintin ka farhã ka Irikoy kuku nda jinde beeri, dabari goyey kulu kaŋ yaŋ i
di sabbay se. 38 I goono ga ne: «Albarkante no Bonkoono kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra!»
«Laakal kanay go beena ra, darza mo beene hala beene!» 39 Farisi fonda boro fooyaŋ mo kaŋ go
borey marga game ra ne Yesu se: «Alfa, ma deeni ni talibey gaa.» 40 A tu ka ne: «Ay ga ne araŋ se:
da woone yaŋ dangay, tondey ga kuuwa.» 41 Kaŋ Yesu kaa ka maan hal a di kwaara, kal a hẽ a boŋ
42 ka ne: «Da day ni bay zaari woone ra, ni bumbo, hari kaŋ ga tabbat baani se! Amma sohõ i n'i
tugu ni se. 43 Zama jirbiyaŋ ga kaa ni gaa kaŋ ni ibarey ga wongu bambu kuuku cina ka ni daŋ
bindi, ka ni kankam kuray kulu haray. 44 I ga ni zeeri hala ganda, nin da ni izey ni bindo ra. Ni do i
si naŋ baa tondi fo ma cindi tondi fo boŋ, zama ni mana ni kunfa alwaato bay.» 45 A furo Irikoy
windo ra ka sintin ka neerakoy kaa taray. 46 A goono ga ne i se: «I hantum ka ne: ‹Ay windo ga ciya
adduwa windi.› amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.» 47 Han kulu Yesu goono ga borey
dondonandi Irikoy windo ra. Amma alfaga beerey da asariya dondonandikoy da jama arkusey ceeci
mate kaŋ ngey ga te k'a halaci nd'a. 48 Amma i mana du haŋ kaŋ i ga te, zama borey kulu go ga

lamb'a gaa ka hangan a se.
20
1 A go no mo, han fo jirbey din ra kaŋ Yesu goono ga borey dondonandi Irikoy windo ra, ka Baaru
Hanna waazu, kala alfaga beerey da asariya* dondonandikoy da arkusey kaa a gaa. 2 I salaŋ ka ne a
se: «Ma ci iri se dabari kaŋ no ni goono ga hayey din te d'a? Wala may no ka ni no dabaro wo?» 3
Yesu tu ka ne i se: «Ay mo g'araŋ hã sanni fo, kal araŋ ma tu ay se. 4 Yohanna baptisma, Irikoy do
no a fun, wala borey do no?» 5 Kala i saaware ngey da care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›,
a ga ne: ‹Ifo se no araŋ man'a cimandi?› 6 Amma d'iri ne: ‹Borey do no› -- to, jama kulu g'iri catu-
catu nda tondiyaŋ, zama i tabbat kaŋ Yohanna ya annabi no.» 7 I tu ka ne ngey mana bay nangu kaŋ
a fun. 8 Yesu mo ne i se; «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.» 9
Yesu sintin ka misa wo ci borey se ka ne: «Boro fo na reyzin* kali tilam k'a sufuray goy-teeri
fooyaŋ se. Nga wo koy laabu fo ka gay. 10 Waato kaŋ alwaato to, a na bannya fo donton goy-teerey
do, i m'a no kalo albarka ra. Amma goy-teerey n'a kar ka tutubu, k'a sallama kambe koonu. 11 A ye
ka bannya fo donton. Nga mo, i n'a kar ka tutubu, k'a fanta, k'a sallama kambe koonu. 12 A ye ka
donton hala ihinzanta. Nga mo i n'a maray, k'a gaaray. 13 Kali koyo ne: ‹Ifo no ay ga te? To. Ay g'ay
izo donton, nga kaŋ ay ga ba gumo. Hambara i g'a beerandi.› 14 Amma waato kaŋ goy-teerey di a, i
ne ngey da care se: ‹Woone ya tubukwa no. Iri m'a wi hala tubo ma ciya iri wane.› 15 Kala i n'a
jindaw kalo banda k'a wi. Kali koyo binde, ifo no a ga te i se? 16 To. Kal a ma kaa ka goy-teerey
din halaci ka kalo sufuray afooyaŋ se.» Kaŋ borey maa woodin i ne: «Irikoy m'iri waa d'a!» 17
Amma Yesu na mo sinji i gaa ka ne: «Ifo no woone binde kaŋ i hantum ka ne: ‹Tondo kaŋ cinakoy
wangu, nga no ciya cinaro boŋo›? 18 Boro kulu kaŋ ga kaŋ tondo din boŋ, a ga ceeri-ceeri, amma
bora kaŋ boŋ a ga kaŋ, a g'a fufu k'a te sanda kusa cine.» 19 Saaya din ra asariya dondonandikoy da
alfaga beerey ceeci ngey m'a di, zama i faham ka bay kaŋ ngey boŋ no a na misa wo ci, amma i
humburu jama. 20 I n'a batandi ka ce-kortasiyaŋ donton, kaŋ yaŋ na ngey boŋ himandi adilanteyaŋ.
I go ga kobay ceeci a gaa sanni fo do, zama i ma du ka Yesu daŋ mayray da dabarikoono kambe ra.
21 I n'a hã ka ne: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni goono ga hayey kaŋ ga saba ci no, ka dondonandi yaadin
mo. Ni si baar'a-baar'a te, amma cimi no ni goono ga Irikoy fonda dondonandi nd'a. 22 To. A ga
halal* iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no?» 23 Amma Yesu di i munaficitara,
ka ne i se: 24 «Wa cab'ay se dinari* nooru ize fo. May foto da may hantumyaŋ no a gaa wo?» Kal i
ne: «Kaysar wane no.» 25 Yesu ne i se: «Yaadin gaa, wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey
mo, araŋ m'i no Irikoy se.» 26 I mana du k'a di a sanno boŋ borey jine. I dambara nd'a tuyaŋo mo,
hal i dangay. 27 Sadusi* fonda boro fooyaŋ mo, kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no,
maan Yesu do. I n'a hã 28 ka ne: «Alfa, Musa hantum iri se ka ne: da boro fo nya-ize bu kaŋ gonda
wande, a sinda ize mo, kal a nya-izo m'a wando hiiji ka du ize nga nya-izo se. 29 To. Doŋ, nya-ize
iyye go no. Sintina na wande hiiji. A bu, a mana ize kulu naŋ. 30 Ihinkanta mo te yaadin. 31
Ihinzanta n'a hiiji. Yaadin mo no iyya din kulu, i mana du ize kal i bu. 32 Kokor banda waybora
bumbo bu. 33 Kayando hane binde, waybora ga bara i ra woofo wande, zama i boro iyya kulu n'a
hiiji?» 34 Yesu ne i se: «Zamana wo izey ga hiiji, i g'i hiijandi mo. 35 Amma ngey kaŋ yaŋ i n'i
lasaabu i to i ma du baa zamana kaŋ ga kaa ra, da buukoy tunyaŋo ra mo, i si hiiji, i s'i hiijandi mo,
36 zama i si hin ka bu koyne. I ga saba nda malaykey, Irikoy izeyaŋ mo no, za kaŋ i te tunyaŋo
izeyaŋ. 37 Amma kaŋ i ga buukoy tunandi, baa Musa na woodin cabe gumbo do, nango kaŋ a ga ne
Rabbi se ‹Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo no.› 38 Amma nga wo manti
buukoy Irikoyo no bo, day fundikooney wane no. Zama boro kulu ga funa a jine.» 39 Asariya
dondonandiko fooyaŋ tu ka ne: «Alfa, ni sanno boori.» 40 Zama i mana ta k'a hã hay fo koyne. 41
Yesu mo ne i se: «Mate no kaŋ i ga ne Almasihu ya Dawda ize no? 42 Dawda bumbo ne Zabura*
tira ra: Rabbi ne ay Koyo se: ‹Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa, 43 hal ay ma ni ibarey te ni ce taamey
se furkange.› 44 Dawda bumbo goono ga ne a se Rabbi no. Mate no a ga te ka ciya a se ize koyne?»
45 Kaŋ borey kulu goono ga hangan, Yesu ne nga talibey se: 46 «Araŋ ma haggoy da asariya
dondonandikoy, kaŋ yaŋ ga maa kaani i ma windi nda kwaay kuuku yaŋ. I ga ba i m'i fo habey ra. I
ga ba boro beerey nangorayey Yahudance diina marga fuwey ra, da jine goray mo bucey do. 47 I ga
wayborey kaŋ kurnyey bu windey ŋwa, i ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. Woone yaŋ ga du
ciiti konno kaŋ ga jaase ikulu.»

21
1 A na nga boŋ sambu ka guna. A di arzakantey kaŋ goono ga ngey nooyaŋey daŋ nooru jisiro ra. 2
A di mo wayboro talka fo kaŋ kurnye bu goono ga tanka* hinka daŋ. 3 Kal a ne: «Haciika ay ga ne
araŋ se: hari kaŋ wayboro talka wo kaŋ kurnye bu daŋ, a bisa i kulu wane. 4 Zama borey din kulu
kaa ngey arzaka baayaŋ gaa ka daŋ nooyaŋey jisiro ra. Amma wayboro wo, nga alfukaarutara ra no
a daŋ hay kulu kaŋ a gonda nga baafuna se.» 5 Boro fooyaŋ mo goono ga salaŋ a se Irikoy windo
ciine ra, mate kaŋ i n'a taalam da tondi hanno yaŋ da nooyaŋey mo. Kal a ne: 6 «Hayey din kaŋ yaŋ
araŋ goono ga di, jirbiyaŋ go kaa kaŋ tondi fo si cindi tondi fo boŋ, kaŋ i s'a zeeri.» 7 I n'a hã ka ne:
«Alfa, alwaati fo cine no hayey din ga te? Alaama woofo no ga te waati kaŋ hayey din ga ba ka to?»
8 A ne: «Wa haggoy i ma s'araŋ darandi. Zama boro boobo ga kaa k'ay maa sambu ka ne: ‹Ay no ga
ti nga›. I ga ne mo: ‹Alwaato maan›. Araŋ ma s'i gana. 9 Waati kaŋ araŋ ga maa wongey da kuraari
baaru mo, araŋ ma si humburu, zama tilas no hayey din ma te jina. Amma bananta si te sahãadin-
sahãadin.» 10 Waato din gaa a ne i se: «Dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun mayray gaa. 11
Laabu zinjiyaŋ bambatey ga te, balaaw da haray ga te nangu waani-waani ra. Humburkumay hari
yaŋ da alaama bambata yaŋ mo ga te kaŋ ga fun beene. 12 Amma za hayey din kulu mana kaa jina, i
g'araŋ di k'araŋ gurzugandi, k'araŋ no Yahudance diina marga borey se, k'araŋ daŋ kasey ra mo. I ga
kond'araŋ bonkooney da dabarikooney jine ay maa sabbay se. 13 Woodin yaŋ kulu ga bare k'araŋ
ciya seedayaŋ. 14 Amma araŋ ma kay sanni folloŋ gaa: araŋ ma si lasaabu mate kaŋ araŋ ga tu i se
d'a. 15 Zama ay g'araŋ no me sanni da laakal mo kaŋ borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'araŋ kulu si du ka
kay i jine k'i kakaw. 16 Amma baa hayrey, da nya-izeyaŋ, da dumiyaŋ, da coroyaŋ g'araŋ nooyandi.
I g'araŋ boro fooyaŋ wi mo zaati. 17 Araŋ ga ciya konnari hari yaŋ mo ndunnya dumey kulu do ay
maa sabbay se. 18 Amma baa araŋ boŋ hamni folloŋ si halaci. 19 Araŋ biney ra kayyaŋo do no araŋ
ga du araŋ fundey. 20 Amma waati kaŋ araŋ ga di i na Urusalima windi nda wongu marga, alwaati
woodin araŋ ma bay kaŋ a halaciyaŋo maan a gaa. 21 Waato din gaa wa naŋ ngey kaŋ yaŋ go
Yahudiya* ra ma zuru ka koy tondi kuukey ra. Ngey kaŋ yaŋ go kwaara bindo ra ma fatta a ra. Ngey
mo kaŋ yaŋ go a kawyey ra ma si furo a ra. 22 Zama jirbey din ga ti banayaŋ waney hal i ma hari
kulu kaŋ i hantum din toonandi. 23 Amma kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey mo kaŋ yaŋ go ga
naanandi jirbey din ra! Zama zarraba korno ga te laabo ra, futay mo ga te dumo wo gaa. 24 Takuba
g'i zeeri, i ga kond'ey tamtaray dumi kulu ra. Dumi cindey mo ga Urusalima taamu kala waati kaŋ i
alwaatey ga kubay. 25 Alaamayaŋ ga bara wayna da hando da handariyayzey ra. Ndunnya ra mo,
ndunnya dumey ga bara bine saray ra. I laakal ga tun gumo teeko dunduyaŋ da hari bondayey
sabbay se. 26 Borey ga yangala humburkumay da joote sabbay se, hayey kaŋ ga ba ka kaa ndunnya
gaa sabbay se, zama beene dabarey ga zinji. 27 Gaa no i ga di Boro Izo go ga kaa beene buru fo ra
da dabari nda darza bambata. 28 Amma alwaato kaŋ hayey din sintin teeyaŋ, kal araŋ ma salle ka
beene guna, zama araŋ fansa go ga maan.» 29 Yesu ci i se misa fo ka ne: «Guna jeejay nya nda
tuurey kulu. 30 Waato kaŋ i sintin ka te kobto hal araŋ di a, araŋ ga bay araŋ boŋ se kaŋ kaydiya ga
ba ka to. 31 Yaadin mo no araŋ, alwaato kaŋ araŋ di hayey din sintin ka te, araŋ ma bay kaŋ Irikoy
koytara maan. 32 Haciika ay ga ne araŋ se: dumo wo si ban, kala day hayey din kulu ma te. 33
Beene nda ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu. 34 Wa haggoy d'araŋ boŋ fa, hal araŋ
biney ma si tin da butuguyaŋ, da buguyaŋ, da ne fundi wo sakullayaŋ mo, zama zaaro din ma si kaa
araŋ gaa jirsi boŋ, sanda hirrimi cine. 35 Zama a ga kaa ndunnya gorokoy kulu gaa. 36 Amma
alwaati kulu, kal araŋ ma batu, araŋ ma ŋwaaray hal araŋ ma du dabari ka hayey din kulu kaŋ yaŋ
ga ba ka te yana, araŋ ma kay Boro Izo jine mo.» 37 Zaari kulu Yesu go ga dondonandi Irikoy
windo ra. Cin kulu mo a ga fatta ka koy kani tondo boŋ kaŋ se i ga ne Zeytun* tondo. 38 Za
susubay nda hinay, borey kulu soobay ka kaa a do Irikoy windo ra mo, zama ngey ma hangan a se.
22
1 Sohõ day, buuru kaŋ sinda dalbu bato* maan, wo kaŋ se i ga ne Paska*. 2 Alfaga beerey da
asariya dondonandikoy goono ga ceeci mate kaŋ ngey ga te ka Yesu wi, zama i goono ga humburu
borey. 3 Saytan* binde furo Yahuta Kariyoti bora ra, kaŋ ga ti i way cindi hinka din ra afo. 4 A koy
mo ka fakaaray da alfaga beerey da Irikoy windo batukoy jine funey, mate kaŋ cine nga ga Yesu
nooyandi i se d'a. 5 I maa kaani gumo ka wafaku nd'a ka ne ngey g'a no nooru. 6 Nga mo yadda. A
na daama ceeci mo, zama nga m'a nooyandi i se saaya kaŋ borey marga si noodin. 7 Buuru kaŋ

sinda dalbu bato* hane kaa ka to, kaŋ ra i ga Paska feeji wi. 8 Yesu na Bitros da Yohanna donton ka ne i se: «Araŋ ma koy ka Paska sooley te iri se zama iri ma ŋwa.» 9 I ne a se: «Man gaa no ni ga ba iri ma soola te?» 10 A ne i se: «Guna, waato kaŋ araŋ ga furo kwaara ra, boro fo kaŋ go ga hari foobu fo jare ga kubay d'araŋ. Araŋ m'a gana kala windo kaŋ ra a ga furo. 11 Araŋ ma ne windikoyo se: ‹Alfa ne ni se: Man yaw fuwo, nango kaŋ ay ga Paska ŋwa, in d'ay talibey?› 12 A ga jidan bisa fu-ize bambata fo cabe araŋ se naŋ kaŋ fu jinay go soolante a ra. Araŋ ma soola te noodin.» 13 I koy. I di mate kaŋ a ci ngey se. I na Paska ŋwaaro soola te. 14 Waato kaŋ saaya to, a goro, nga nda diyey. 15 A ne i se: «Ay yalla-yalla no ay ma Paska wo ŋwa araŋ banda, za ay mana taabi haŋ. 16 Zama ay ga ne araŋ se: ay s'a ŋwa koyne, kala nd'i n'a toonandi Irikoy koytara ra.» 17 Kaŋ a na gaasiya sambu ka saabu, gaa no a ne: «Reyzin* haro wo, araŋ m'a haŋ ka no care se. 18 Zama ay ga ne araŋ se: ne ka koy jina ay si ye ka reyzin haro haŋ kala nda Irikoy koytara kaa jina.» 19 Kaŋ a na buuru mo sambu ka saabu, gaa no a n'a ceeri-ceeri ka no i se, ka ne: «Woone wo ay gaahamo no kaŋ ay goono ga no araŋ sabbay se. Araŋ ma woodin te ka fongu nd'ay.» 20 Yaadin mo no hawra banda, a na reyzin hari gullayzo sambu ka ne: «Haro wo alkawli tajo no, ay kuro wane, kaŋ a si gay i g'a dooru araŋ sabbay se. 21 Amma guna, nga kaŋ g'ay nooyandi, a kamba go ay banda taablo boŋ. 22 Zama Boro* Izo ga koy daahir, sanda mate kaŋ cine i n'a waadu amma kaari bora din kaŋ nga no g'a nooyandi!» 23 I sintin ka care hã boro kaŋ no ngey game ra kaŋ ga ba ka woodin te. 24 Kakaw mo tun i game ra ngey boro woofo no i g'a lasaabu ibeeri. 25 Kala Yesu ne i se: «Ndunnya dumey bonkooney ga koytaray cabe ngey borey boŋ. Ngey mo kaŋ yaŋ gonda dabari i boŋ, i ga ne i se: boriyandiyankoyey. 26 Amma araŋ wo, manti yaadin no araŋ ga te, amma nga kaŋ ga ti ibeero araŋ game ra, a ma te danga koda. Nga kaŋ gonda mayray mo, a ma te danga saajawko cine. 27 Zama may no ga bisa beeray, nga kaŋ go ga goro ka ŋwa, wala nga kaŋ go ga saajaw? Manti nga kaŋ goono ga goro ka ŋwa no? Amma ay wo go araŋ game ra danga saajawko cine. 28 Amma araŋ wo ga ti ngey kaŋ yaŋ goro ay banda ay siyaŋey ra. 29 Ay mo go ga koytaray daŋ araŋ se, mate kaŋ ay Baaba na koytaray daŋ ay se, 30 zama araŋ ma ŋwa, araŋ ma haŋ ay banda ay koytara ra. Woodin banda, araŋ ga goro koytaray karga way cindi hinka boŋ ka Israyla* kunda way cindi hinka ciiti. 31 Siman, Siman, Saytan ŋwaaray nga ma du araŋ zama a m'araŋ hagay sanda alkama cine. 32 Amma ay mo ŋwaaray ni se hala ni cimbeero* ma si gaze. Ni mo, da ni ye ka bare, ni ma ni nya-izey gaabandi.» 33 Siman ne a se: «Rabbi, ay soola ay ma koy ni banda hala kasu ra; oho mo, hala buuyaŋ.» 34 Amma Yesu wo ne: «Bitros, ay ga ne ni se: gorongaari si ca hunkuna, kala nda ni ze sorro hinza ka ne ni s'ay bay.» 35 A ne i se mo: «Waato kaŋ ay n'araŋ donton nooru lonko si, foolo si, taamu si, araŋ jaŋ hay fo no?» I ne: «Abada!» 36 A ne i se koyne: «Amma sohõ, boro kaŋ gonda nooru lonko, a ma kond'a, nga nda foolo. Boro kaŋ sinda takuba mo ma nga taafe neera k'afo day. 37 Zama ay ga ne araŋ se: Wo kaŋ i hantum ka ne: ‹I n'a lasaabu taali-teerey banda,› tilas i ma woodin toonandi ay do. Zama da cimi hari kaŋ i hantum ay boŋ gonda toonandiyaŋ.» 38 I ne: «Rabbi, takuba hinka neeya.» Kal a ne i se: «A wasa.» 39 A fatta ka koy Zeytun* tondo boŋ, mate kaŋ a doona ka te, talibey mo n'a gana. 40 Waato kaŋ a to noodin, a ne i se: «Araŋ ma te adduwa zama araŋ ma si furo siyaŋ ra.» 41 A fay d'ey ka koy jine danga tondi catuyaŋ fo cine. A sombu ka te adduwa, 42 ka ne: «Ya Baaba, da ni yadda, ma taabo wo sambu ay se. Day, manti ay miila ma te bo, amma ni wano.» 43 Kala malayka fo bangay a se ka fun beene, a goono g'a gaabandi. 44 Kaŋ Yesu go gurzugay ra, a go ga adduwa te da anniya, a sungay mo te danga kuri tolliyaŋ bambata cine, kaŋ soobay ka kaŋ laabo ra. 45 Adduwa banda a tun ka kaa talibey do k'i gar jirbi gaa, bine saray sabbay se. 46 Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ go ga jirbi? Wa tun ka te adduwa, zama araŋ ma si furo siyaŋ ra.» 47 Za a go ga salaŋ, guna jama fo kaa. Bora kaŋ se i ga ne Yahuta mo, i way cindi hinka ra afo, n'i jin. A kaa ka maan Yesu gaa, zama nga m'a sunsum. 48 Amma Yesu ne a se: «Yahuta, sunsumyaŋ no ni ga Boro Izo nooyandi nd'a, wala?» 49 Ngey kaŋ goono g'a windi, waato kaŋ i di haŋ kaŋ ga ba ka te, i ne: «Rabbi, iri ma kar da takuba, wala?» 50 I boro fo binde na alfaga* beero bannya fo zafa k'a kambe ŋwaaro hanga kaa. 51 Amma Yesu ne: «Wa naŋ yaadin.» A na hanga ham k'a yayandi. 52 Yesu ne alfaga beerey da Irikoy windo batukoy jine funey da arkusey kaŋ yaŋ kaa a do se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ danga kosarayko do no? 53 Waato kaŋ ay go araŋ banda zaari kulu Irikoy windo ra, araŋ mana kambe dake ay gaa. Amma saaya woone ya araŋ wane no, da kubay dabari wane mo.» 54 I na Yesu di k'a candi ka kond'a alfaga beero kwaara. Amma Bitros n'a

banda gana nangu mooro. 55 Waato kaŋ i na danji funsu windo batama bindo ra ka goro ganda, Bitros mo goro i game ra. 56 Kala koŋŋo fo di a go ga goro danji kaaro ra. A n'a guna ka ne; «Boro wo mo go Yesu banda.» 57 Amma a ze ka ne: «Waybora, ay s'a bay.» 58 A gay kayna, kala boro fo di a ka ne: «Ni mo i boro fo no.» Amma Bitros ne: «Albora, manti ay.» 59 Waato kaŋ guuru fo cine bisa, afo koyne seeda nda anniya ka ne: «Haciika boro wo go a banda, zama Galili laabu boro no.» 60 Amma Bitros ne: «Albora, ay si baa bay haŋ kaŋ no ni go ga ci.» Sahãadin-sahãadin, za a go sanno din gaa, gorongaari fo ca. 61 Rabbi mo bare ka Bitros guna. Kala Bitros fongu nda Rabbi sanno, mate kaŋ a ci nga se ka ne: «Za gorongaari mana ca hunkuna, ni ga ze ka ne ni s'ay bay sorro hinza.» 62 Kala Bitros fatta taray ka baray da hẽeni konno. 63 Alborey mo kaŋ yaŋ goono ga Yesu gaay n'a hahaara k'a jadde. 64 I n'a moy haw ka soobay k'a hã ka ne: «Ma annabitaray te me, may no ka ni kar?» 65 Sanni boobo no i ci a se koyne k'a kayna. 66 Waato kaŋ mo bo, jama arkusey da alfaga beerey da asariya dondonandikoy margu. I na Yesu candi ka kond'a ngey Yahudancey arkusey marga do 67 ka ne: «Da ni ya Almasihu no, ma ci iri se.» Amma a ne i se: «D'ay ci araŋ se, araŋ si cimandi baa kayna. 68 Da mo ay n'araŋ hã, araŋ si tu baa kayna. 69 Amma ne ka koy jine Boro Izo ga goro Irikoy dabari kambe ŋwaaro gaa.» 70 Kal i kulu ne: «Ni ya Irikoy Izo no, wala?» A ne i se: «Araŋ wo n'a ci, ay ga ti nga.» 71 I ne: «Man no iri ga laami nda seeda fo koyne? Zama iri bumbey, iri maa a meyo ra.»

23

1 Kala i jama kulu tun ka kond'a Bilatos* jine. 2 I sintin k'a kalima ka ne: «Iri na boro wo gar a goono g'iri borey darandi. A ga wangu i ma jangal bana Kaysar* se, ga ne nga ya Almasihu no, bonkooni fo.» 3 Bilatos n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?» A tu a se ka ne: «Mate kaŋ ni ci no.» 4 Bilatos ne alfaga beerey da borey marga se: «Ay mana di taali kulu bora din do.» 5 Amma i tonton k'a kankam ka ne: «A goono ga jama zukku ka dondonandiyaŋ te Yahudiya* kulu ra. A sintin za Galili* kal a kaa ne.» 6 Kaŋ Bilatos maa woodin, a hã hala bora din ya Galili boro no. 7 Kaŋ a bay Hirodus* koytara ra no a goro, kal a na Yesu samba Hirodus do, kaŋ nga mo go Urusalima jirbey din ra. 8 Hirodus binde, kaŋ a di Yesu, a farhã gumo, zama za gayyaŋ a ga ba nga ma di a, zama a maa a baaru. A na beeje daŋ mo nga ma di a do alaama fo. 9 A soobay ka Yesu hã da sanni boobo, amma a mana tu a se da hay kulu. 10 Alfaga beerey da asariya dondonandikoy mo kay k'a kalima nda futay gumo. 11 Hirodus da nga soojey mo na Yesu kayna k'a hahaara. I na bankaaray kaŋ ga nyaale daŋ a gaa ka ye k'a samba Bilatos do. 12 Hano din hane mo no Hirodus da Bilatos te corotaray da care, zama za doŋ ibaretaray go i game ra. 13 Bilatos mo na alfaga beerey da jine borey da jama ce k'i margu. 14 A ne i se: «Araŋ kand'ay se boro wo sanda boro kaŋ ga jama darandi. Guna mo, araŋ jine ay n'a hã ka gosi. Ay mana di taali hari kulu bora din gaa, hayey din ra kaŋ yaŋ araŋ goono g'a kalima nd'a. 15 Wala baa Hirodus mo, zama a n'a yeti iri do. Guna mo, a mana hay kulu te kaŋ to buuyaŋ. 16 Ay binde g'a barzu k'a taŋ.» 17 Zama tilas no a ma kas'ize fo taŋ i se bato*g* waate. 18 Amma i kulu na jinde sambu care banda ka kuuwa ka ne: «Ma boro wo wi, ka Barabbas taŋ iri se.» 19 (Barabbas wo boro fo no kaŋ i daŋ kaso ra murteyaŋ fo da boro-wiyaŋ kaŋ te kwaara ra sabbay se.) 20 Za kaŋ a ga ba nga ma Yesu taŋ, Bilatos ye ka salaŋ i se. 21 Amma i soobay ka kuuwa ka ne: «A kanji*! A kanji!» 22 Sorro hinzanta Bilatos ne i se: «Ifo se? Hari laalo woofo no a te? Ay mana di buuyaŋ fondo a gaa. Ay g'a barzu k'a taŋ.» 23 Amma i di ka kaati nda jinde beeri yaŋ, i goono g'a ŋwaaray da gaabi i m'a kanji. Hala i jindey du hini. 24 Bilatos binde na ciiti dumbu ka ne i ma te haŋ kaŋ jama ŋwaaray. 25 Bora kaŋ i daŋ kaso ra murteyaŋ da boro-wiyaŋ se, kaŋ borey ŋwaaray, a n'a taŋ, amma a na Yesu no i miila boŋ. 26 Alwaato kaŋ i goono ga kond'a, i na boro fo di kaŋ maa Siman, Kayrawa kwaara boro no, kaŋ goono ga fun saajo ra. I na kanjiyaŋ bundo dak'a boŋ, a m'a jare Yesu banda. 27 Borey marga bambata n'a gana, da wayboroyaŋ mo kaŋ goono ga hẽ ka baray a sabbay se. 28 Amma Yesu bare i gaa ka ne: «Urusalima wayborey, araŋ ma si hẽ ay sabbay se, amma araŋ ma hẽ araŋ bumbey sabbay se, d'araŋ izey mo se. 29 Zama guna, jirbey ga kaa kaŋ i ra i ga ne: ‹Albarkanteyaŋ no wayguney: gundey kaŋ mana hay ce fo, da mo fafey kaŋ i mana naanu ce fo.› 30 Jirbey din ra i ga sintin ka ne tondi kuukey se: ‹Wa kaŋ iri boŋ!› I ma ne tudey mo se: ‹W'iri daabu!› 31 Zama nd'i goono ga hayey wo te tuuri tayo ra, to, ifo no i ga te ikoga ra?» 32 I na zambante hinka waani sambu mo, zama i m'i wi Yesu banda. 33 Waato kaŋ i to nango kaŋ se i ga ne Boŋ Kurubu, i na Yesu kanji* noodin, nga nda zambantey din, afo a kambe

ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa. 34 Kala Yesu ne: «Baaba, m'i yaafa, zama i si bay hari kaŋ no i goono ga te.» I na kurne te Yesu bankaarayey boŋ k'i fay-fay ngey nda care game ra. 35 Borey goono ga kay k'a fonnay. Bonkooney n'a hahaara ka ne: «A na boro fooyaŋ faaba. Da woone ya Irikoy wane Almasihu no, a suubananta mo, a ma nga boŋ faaba me.» 36 Soojey mo n'a hahaara ka maan a gaa ka hari mooro salle a se. 37 I ne: «Da nin no ga ti Yahudancey Bonkoono, ma ni boŋ faaba.» 38 Hantum fo go a boŋo se beene kaŋ ne: BORO WOONE YA YAHUDANCEY BONKOONO NO. 39 Afo zambantey kaŋ i kanji din game ra canda Yesu gaa ka ne: «Manti ni ya Almasihu no? To, ma ni boŋ faaba, d'iri mo.» 40 Amma afa tu ka deen'a gaa ka ne: «Ni si humburu baa Irikoy, za kaŋ ni go ciiti fo ra a banda? 41 Iri se, sikka si a ga hagu, zama iri goono g'iri goyey alhakko ta soosay. Amma boro wo mana te hari kulu kaŋ mana saba.» 42 A ne mo: «Ya Yesu, da ni furo ni koytara ra, ma fongu ay gaa.» 43 Nga mo ne a se: «Haciika ay ga ne ni se: hunkuna ni ga bara ay banda Paradiso* ra.» 44 A to sohõ danga zaari guuru way cindi hinka cine. Kubay mo na laabo kulu daabu hala wiciri kambu guuru hinza. 45 Wayna kaaro gaze, Irikoy* fuwo kosaray* taafa mo kottu ka fay ihinka bindo ra. 46 Yesu ce nda jinde beeri ka ne: «Baaba, ni kambey ra no ay g'ay biya talfi!» Kaŋ a na woodin ci, a na nga fundo taŋ. 47 Waato kaŋ sooje jine funa di hari kaŋ te, a na Irikoy beerandi ka ne: «Daahir no, boro wo ya boro adili no.» 48 Borey marga kaŋ margu mo zama ngey ma woodin gomdo, waato kaŋ i di hari kaŋ te, i ye kwaara, i goono ga ngey gandey di _bine saray sabbay se|_. 49 Yesu mo-ka-bayrayey kulu, da wayborey kaŋ n'a gana za Galili, i kay nangu mooro ka hayey din guna. 50 Guna mo, boro fo go no kaŋ maa Yusufu, i diina marga arkusu fo no, boro hanno no, adilante mo. 51 A mana yadda nd'i saawara nd'i te-goyey mo. Arimatiya kwaara boro no, kaŋ go Yahudiya laabo ra; a goono ga Irikoy koytara hangan. 52 Boro wo kaa Bilatos* do ka Yesu gaahamo ŋwaaray. 53 A n'a zumandi k'a didiji nda lin* kasance k'a jisi saaray fo ra kaŋ i fansi tondo ra, nangu fo kaŋ boro kulu mana kani baa ce fo. 54 Bato soolayaŋ zaaro hane no, asibti zaaro mo ga ba ka furo. 55 Wayborey kaŋ fun Galili Yesu banda mo gana banda ka di saara da mate kaŋ cine no i n'a gaahamo jisi nd'a. 56 I ye fu ka yaaziyaŋ nda waddiyaŋ soola. Asibto* hane mo i fulanzam, mate kaŋ asariya* ci.

24

1 Amma jirbi iyya zaari sintina, za mo bo, i kaa saara do ka kande yaazi jinayey kaŋ i soola. 2 I gar i na tondo gunguray k'a kaa saara me gaa. 3 I furo, amma i mana di Rabbi Yesu gaahamo. 4 A go no mo, kaŋ woodin goono g'i boŋ haw, kala alboro hinka kay i jarga nda bankaaray kaŋ ga nyaale. 5 Za kaŋ wayborey goono ga humburu ka ngey moydumey ye hala ganda, kala alborey ne i se: «Ifo se no araŋ go ga fundikooni ceeci buukoy do? 6 A si neewo. Irikoy n'a tunandi no. Day araŋ ma fongu nda sanno kaŋ a te araŋ se za a go Galili, 7 kaŋ a ne: ‹Tilas kal i ma Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra, i m'a kanji*, jirbi hinzanta mo a ma tun.› » 8 Wayborey fongu nd'a sanney. 9 I kaayanta ka fun saara do, i na baaro din kulu no iway cindi fa din da ganakoy kulu se. 10 Wayborey din neeya: Maryama Magdaliya bora, da Yuwanna, da Maryama Yakuba nya, da wayboro cindey kaŋ yaŋ n'i dum. I na hayey din kulu ci diyey* se. 11 Sanney din binde mana hima i se kala sanni yaamo cine. I wangu k'i cimandi. 12 Amma Bitros tun da zuray ka koy saara do. Kaŋ a gungum ka niigaw a ra haray, kal a di sutura zaarey goono ga jisi kambu fo gaa. A dira noodin, a goono ga dambara nga bina ra da hayey din kaŋ te. 13 Guna mo, i boro hinka goono ga dira hano din hane ka koy kawye fo do kaŋ se i ga ne Imuwasu. Kawya ga mooru Urusalima sanda kilometar way cindi fo cine. 14 I goono ga salaŋ care se ka fakaaray da hayey din kaŋ te. 15 A go no mo, i go sanno gaa ga salaŋ care se, kala Yesu bumbo maan i gaa ka dira i banda. 16 Amma i moy go birim-birim zama i ma s'a bay. 17 A ne i se: «Sanni fo dumi no araŋ goono ga te care se araŋ dirawo ra?» I kay. I moydumey gonda bine saray alhaali. 18 I ra afo kaŋ se i ga ne Ciliyobas tu a se ka ne: «Ni hinne no ga ti yaw Urusalima, kaŋ mana bay hayey kaŋ te jirbey wo gaa?» 19 A ne i se: «Hari woofo yaŋ?» I ne a se: «Yesu, Nazara bora ciine, kaŋ ga ti annabi kaŋ gonda dabari goy ra da sanni ra, Irikoy jine da jama kulu jine mo. 20 Mate kaŋ cine alfaga beerey d'iri mayraykoyey na wiyaŋ ciiti te a se k'a kanji* mo. 21 Amma iri wo, iri na laakal dak'a gaa, hala nga no ga ti boro kaŋ ga ba ka Israyla* fansa. Woodin banda mo, hunkuna ga ti hayey din teeyaŋo zaari hinzanta. 22 Koyne, iri jama ra wayboro fooyaŋ, kaŋ i koy saara do za susubo, i n'iri dambarandi. 23 Zama waato kaŋ i man'a gaahamo gar, i ye ka kaa ka ne ngey di malaykey kaŋ yaŋ bangay i se ka ne a ga funa. 24 Boro fooyaŋ kaŋ yaŋ go iri

banda mo koy saara do. I di yaadin mo no mate kaŋ wayborey ci, amma i mana di Yesu bumbo.» 25 Kala Yesu ne i se: «Araŋ kaŋ sinda laakal, kaŋ biney ga sandi ka hay kulu cimandi kaŋ annabey ci. 26 Manti wazibi no Almasihu se a ma taabi woone yaŋ haŋ, ka furo nga darza ra bo?» 27 Kal a sintin za Musa tira gaa ka koy hala Annabey kulu Tirey ra, ka nga boŋ waney fasar i se Tira Hanney kulu ra. 28 I to kawya kaŋ do i go ga koy. Yesu te danga nga ga koy jina. 29 I n'a faali ka ne: «Ma zumbu iri do, zama wiciri kambo to, zaaro mo maan banyaŋ.» A furo mo zama nga ma zumbu i do. 30 A go no mo, waato kaŋ a goro i banda ŋwaaro do, kal a na buuru kunkuni fo sambu k'a albarkandi, k'a ceeri ka salle i se. 31 Kal i moy fiti, i n'a bay mo. Amma a ye ka daray i se. 32 Gaa no i ne ngey nda care se: «Manti iri biney farhã iri ra, waato kaŋ a goono ga salaŋ iri se fonda ra, ka Tira Hanney feeri iri se?» 33 Saaya din ra mo i tun ka ye Urusalima. I kaa ka gar iway cindi fa go margante, da borey kaŋ yaŋ go i banda mo. 34 I goono ga ne: «Haciika, Irikoy na Rabbi tunandi, a bangay Siman se mo.» 35 Boro hinka din dede hari kaŋ te fonda ra, da mate kaŋ i n'a bay buuru ceeriyaŋo waate mo. 36 Kaŋ i go woodin ciyaŋ gaa, kala Yesu bumbo kay i bindo ra ka ne i se: «Laakal kanay ma bara araŋ banda.» 37 Amma i gartu, i goono ga humburu gumo. I ho hala biya no ngey goono ga di. 38 Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ laakaley tun? Ifo se mo no araŋ goono ga sikka araŋ biney ra? 39 Araŋ ma guna ay kambey d'ay cey. Ay no, ay bumbo. W'ay ham ka maa, zama biya sinda basi nda biri mate kaŋ araŋ goono ga di ay gonda.» 40 Kaŋ a na woodin ci, a na nga kambey da nga cey cab'i se. 41 Za i go cimandiyaŋ-jaŋay ra jina, dambara nda farhã sabbay se, a ne i se: «Araŋ gonda ŋwaari ne, wala?» 42 I no a se hamisa tonnante dumbari fo. 43 A n'a sambu k'a ŋwa i jine. 44 A ne i se mo: «Woone yaŋ ga ti ay sanney kaŋ ay ci araŋ se, za ay go araŋ do jina, kaŋ ay ne: hari kulu kaŋ i hantum ay boŋ Musa Tawreto* ra da Annabey* Tirey ra da Zabura* ra, tilas kal i ma kubay.» 45 Waato din gaa a n'i laakaley feeri hal i ma du ka faham da Tira Hanney. 46 A ne i se mo: «Yaa no i hantum: Almasihu ga taabi haŋ, zaari hinzanta a ga tun ka fun buukoy game ra. 47 I ga tuubi nda zunubi yaafayaŋ waazo te a maa ra mo ndunnya dumey kulu se. I g'a sintin za Urusalima. 48 Araŋ ya seedayaŋ no hayey din gaa. 49 Guna mo, ay g'ay Baaba alkawlo donton araŋ boŋ. Amma araŋ ma goro kwaara ra jina hala Irikoy ma dabari daŋ araŋ gaa, beene wane.» 50 A furo i jine kala Baytaniya haray ka nga kambey salle k'i albarkandi. 51 A go no mo, kaŋ a go i albarkandiyaŋo gaa, kal a fay d'ey ka ziji beene. 52 I ye Urusalima nda farhã bambata. 53 Waati kulu i go Irikoy windo ra mo ka Irikoy sifa.

JHN
1
1 Za sintina Sanno go no. Sanno da Irikoy go care banda mo, Sanno ya Irikoy no mo. 2 Za sintina
nga nda Irikoy no. 3 Nga no na hay kulu taka. Hay kulu kaŋ taka mana taka kala nda Sanno. 4 A ra
fundi go, fundo mo borey annura no. 5 Annura din goono ga kaari mo kuba ra, kuba mo mana hin a.
6 Boro fo kaa kaŋ Irikoy donton, a maa ga ti Yohanna. 7 Bora din kaa ka ciya seeda, a ma seeda
annura boŋ, zama boro kulu ma cimandi a seeda boŋ. 8 Nga bumbo manti annura no, amma a kaa
ka seeda annura din boŋ. 9 Woodin annura cimi-cimo no kaŋ goono ga kaa ndunnya ra, kaŋ ga kaari
boro kulu gaa. 10 A go ndunnya ra, nga mo no na ndunnya te, amma ndunnya man'a bay. 11 A kaa
nga waney do, amma a wane borey man'a ta. 12 Amma borey kulu kaŋ n'a ta, ngey kaŋ yaŋ de a
gaa, a n'i no dabari i ma ciya Irikoy izeyaŋ. 13 I hay manti hayrey kuri do, wala Adam-ize bine
ibaay miila do, wala alboro miila boŋ, amma Irikoy do. 14 Sanno mo ciya gaahamkoy, a goro iri
game ra mo. Iri di a darza, darza kaŋ ti Ize follonka kaŋ fun Baaba do wano. A to da gomni nda
cimi. 15 Yohanna seeda a boŋ. A na nga jinde sambu ka ne: «Bora neeya kaŋ boŋ ay salaŋ ka ne:
‹Bora kaŋ ga kaa ay banda, ay jine boro no, zama a go no za i man'ay hay.› » 16 Zama a tooyaŋo ra
no iri kulu du. Gomni mo goono ga gomni gana. 17 Zama Musa do no Irikoy na asariya* no, amma
gomni nda cimi, Yesu Almasihu do no i fun. 18 Boro kulu si no kaŋ di Irikoy baa ce fo. Irikoy Ize
follonka kaŋ go Baaba ganda ra, nga no ka Baaba bangandi. 19 Yohanna seeda neeya, waato kaŋ
Urusalima* Yahudancey na alfagayaŋ* da Lawi boro fooyaŋ donton i ma koy a do k'a hã ka ne:
«Nin no may?» 20 A yadda, a mana ze, amma a yadda ka ci ka ne: «Ay wo manti Almasihu no.» 21
I n'a hã ka ne: «Mate no, ni ya Iliya no?» A ne: «Ay wo manti nga no.» I ne: «Ni ya annabo* din
no?» A tu ka ne: «Abada.» 22 Gaa no i ne a se: «Day, nin no may, hal iri ma konda tuyaŋo borey
kaŋ n'iri donton se? Ifo no ni ga ne ni bumbo ciine ra?» 23 A ne: «Ay ya boro fo kaŋ goono ga
kuuwa ganjo ra jinda kaŋ go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda sasabandi.› » sanda mate kaŋ annabi Isaya ci.
24 Borey kaŋ i donton ra, afooyaŋ Farisi* fonda boroyaŋ no. 25 I n'a hã ka ne: «Ifo se no ni goono
ga baptisma* te, da ni manti Almasihu, ni manti Iliya*, ni manti annabo din mo?» 26 Yohanna tu i
se ka ne: «Ay wo, ay goono ga baptisma te hari ra, amma araŋ bindo ra boro fo goono ga kay kaŋ
araŋ si bay, kaŋ ga kaa ay banda. 27 Ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra.» 28 Hayey din
Baytaniya ra no i te, Urdun* daŋanta jabo me gaa, naŋ kaŋ Yohanna goono ga baptisma te. 29 A
wane suba, a di Yesu goono ga kaa nga do. A ne: «Guna Irikoy feej'izo kaŋ ga ndunnya zunubey
sambu! 30 Nga no ga ti bora kaŋ boŋ ay salaŋ ka ne: ‹Boro fo go kaa ay banda kaŋ ay jine boro no,
zama a go no za i man'ay hay.› 31 Ay bumbo mo man'a bay, amma hal a ma bangay Israyla* se no
ay kaa ka baptisma te hari ra.» 32 Yohanna seeda ka ne: «Ay di Biya _Hanno|_ goono ga zumbu ka
fun beena ra sanda koloŋay cine ka goro a boŋ. 33 Ay bumbo mo man'a bay, amma Irikoy kaŋ n'ay
donton hal ay ma baptisma te hari ra, nga no ne ay se: ‹Bora kaŋ ni ga di Biya* _Hanno|_ ga zumbu
ka goro a boŋ, bora din no ga baptisma te da Biya Hanno.› 34 Ay bumbo mo di, ay seeda mo kaŋ
nga no ga ti Irikoy Izo.» 35 A wane suba koyne, Yohanna goono ga kay, nga nda nga talibi* hinka.
36 Waato kaŋ a di Yesu goono ga bisa, a ne: «Guna Irikoy feej'izo!» 37 Talibi hinka din maa sanney
kaŋ a ci, i na Yesu gana mo. 38 Yesu zagu, a di kaŋ i goono ga nga gana. A ne i se: «Ifo no araŋ
goono ga ceeci?» I ne a se: «Malam (sanda Alfa nooya), man gaa no ni go da goray?» 39 A ne i se:
«Wa kaa, araŋ ga di.» I koy mo, i di naŋ kaŋ a go da goray (a to sanda guuru taaci cine). I wicira a
banda zaaro din. 40 I boro hinka kaŋ maa Yohanna sanno ka Yesu gana, boro fa i ga ne a se
Andarawos, Siman Bitros nya ize no. 41 Nga wo, sintina a na nga nya izo Siman ceeci ka ne a se:
«Iri di Almasihu» (sanda Kiristi nooya). 42 A kond'a Yesu do. Yesu mo n'a guna ka ne: «Ni no ga ti
Siman Yonana ize. I ga ne ni se Kefas» (sanda Bitros nooya). 43 A wane suba, Yesu ga ba nga ma
koy Galili* laabu. A di Filibos. Yesu ne a se mo: «Ay gana.» 44 Filibos binde Baytsayda, kaŋ ti
Bitros nda Andarawos yaŋ kwaara, boro no. 45 Filibos mo koy ka Nataniyel ceeci ka ne a se: «Iri di
bora kaŋ boŋ Musa na baaro hantum Tawretu* ra, nda annabey mo -- Yesu Yusufu ize, Nazara boro
no.» 46 Nataniyel ci a se ka ne: «Hari hanno ga hin ka fun Nazara ra no?» Filibos ci a se ka ne:
«Kaa ka di!» 47 Yesu di Nataniyel goono ga kaa nga do. A salaŋ a boŋ ka ne: «Guna, Israyla boro
no da cimi kaŋ sinda gulinci.» 48 Nataniyel ne a se: «Man no ni g'ay bay?» Yesu tu ka ne a se: «Za
Filibos mana ni ce, ay di nin, waato kaŋ ni go jeejay* nyaŋo cire.» 49 Nataniyel tu a se ka ne:

«Alfa, nin no ga ti Irikoy Izo! Nin no ga ti Israyla Bonkoono!» 50 Yesu tu a se ka ne: «Zama ay ci
ni se ka ne ay di nin jeejay nyaŋo cire se no ni go ga cimandi, wala? Ni ga di hariyaŋ kaŋ ga bisa
woodin yaŋ beeray.» 51 A ne a se koyne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ga di beena
feerante. Araŋ ga di mo Irikoy malaykey* goono ga kaaru ka zumbu Boro* Izo boŋ.»
2
1 Zaari hinzanta hane i goono ga hiijay haw Kana kwaara Galili* laabo ra. Yesu nya go noodin. 2 I
na Yesu nda nga talibey burnye hiija hawyaŋo do. 3 Waato kaŋ duvaŋo* gaze, Yesu nya ne Yesu se:
«Duvaŋo ban.» 4 Yesu mo ne a se: «Waybora, ifo se no ni g'ay daŋ woone ra? Ay alwaato mana to
jina.» 5 Nyaŋo ci goy-teerey se ka ne: «Hay kulu kaŋ a ci araŋ se, araŋ m'a te.» 6 Tondi gullayaŋ go
noodin, ngey boro iddu, kaŋ ga sambu muudu zangu-zangu. I go jisante Yahudancey hananyaŋ
alaada boŋ. 7 Yesu ne i se: «Wa gulley din toonandi nda hari.» Ngey mo n'i toonandi kala meyey
gaa. 8 A ne i se: «Sohõ, wa kaa gulla gaa ka konda bato jine funa do.» I konda mo. 9 Bato jine funa
na haro taba kaŋ bare ka te duvan. A mana bay mo naŋ kaŋ no i du a (amma goy-teerey kaŋ na haro
kaa wo bay). Gaa no bato jine funa na arhiijo ce 10 ka ne a se: «Boro kulu ga jin ka duvan hanna
no, waati kaŋ borey na iboobo haŋ, gaa no i ga wo kaŋ si kaan no. Amma nin wo, ni na duvan hanna
jisi hala sohõ.» 11 Yesu na alaama sintina wo te noodin Kana kwaara Galili laabo ra ka nga darza
bangandi. A talibey mo n'a cimandi. 12 Woodin banda a koy Kafarnahum, nga nda nga nya nda nga
nya izey, da nga talibey. Noodin i mana te kala jirbiyaŋ. 13 Yahudancey* Paska* maanu, Yesu mo
ziji ka koy Urusalima. 14 Irikoy windo ra binde a na borey gar kaŋ yaŋ goono ga haw da feeji da
koloŋay neera. Nooru barmaykoy mo go ga goro noodin. 15 A na barzu bi nda korfo k'i gaaray ka
kaa Irikoy windo ra, da feejey da hawey. A na barmaykoy noorey mun k'i taabley bare. 16 A ne
koloŋay neerakoy se: «Wa hayey din kaa neewo! Araŋ ma s'ay Baaba fuwo ciya fatawci nangu.» 17
A talibey fongu kaŋ i n'a hantum ka ne: «Anniya kaŋ ay gonda ni fuwo se g'ay kankam.» 18 Gaa no,
Yahudancey tu a se ka ne: «Alaama fo dumi no ni ga cabe iri se, kaŋ ni goono ga hayey wo te?» 19
Yesu tu i se ka ne: «Wa fuwo din zeeri, jirbi hinza nda care game ra mo ay g'a tunandi koyne.» 20
Yahudancey mo ne: «Jiiri waytaaci cindi iddu no i te kaŋ i goono ga Irikoy* fuwo wo cina. Nin mo,
ni ga ne ni g'a tunandi jirbi hinza nda care game ra?» 21 Amma Yesu wo, nga gaahamo fuwo sanni
no a goono ga te. 22 Woodin sabbay se, waato kaŋ a tun ka fun buukoy game ra, a talibey fongu kaŋ
a na sanney din ci. I na Irikoy Tira Hanney cimandi da mo sanno kaŋ Yesu ci. 23 Saaya kaŋ Yesu go
Urusalima* Paska bato* jirbey ra, boro boobo n'a cimandi, waato kaŋ i di alaamey kaŋ a goono ga
te. 24 Amma Yesu mana naanay i gaa, zama a ga boro kulu bine bay. 25 A si ba boro kulu ma boro
fo seeda nga se, zama nga bumbo ga bay haŋ kaŋ go boro kulu bine ra.
3
1 Farisi* fonda boro fo go no kaŋ maa Nikodimu, Yahudancey jine boro fo no. 2 Bora din kaa Yesu
do cino ra ka ne a se: «Alfa, iri bay kaŋ ni ya alfa no kaŋ fun Irikoy do, zama boro kulu si no kaŋ ga
hin ka alaamey wo te kaŋ ni goono ga te da manti Irikoy no go bora banda.» 3 Yesu tu a se ka ne:
«Haciika, haciika, ay ga ci ni se: d'i mana boro hay hayyaŋ taji, a si di Irikoy* koytara.» 4
Nikodimu ci a se ka ne: «Mate no i ga te ka boro kaŋ zeen hay? A ga hin ka ye nga nya gunda ra, i
m'a hay koyne?» 5 Yesu tu ka ne a se: «Haciika, haciika ay ga ci ni se: d'i mana boro hay hari nda
Biya _Hanno|_ do, bora si hin ka furo Irikoy koytara ra. 6 Haŋ kaŋ i hay gaaham gaa, gaaham no.
Haŋ kaŋ i hay Biya* _Hanno|_ do, biya no. 7 Ma si dambara kaŋ ay ci ni se: tilas kal i m'araŋ hay
hayyaŋ taji. 8 Haw ga faaru ka koy naŋ kaŋ a ga ba. Ni ga maa a yooja, amma ni si bay naŋ kaŋ a
fun wala naŋ kaŋ a goono ga koy. Yaadin no boro kulu kaŋ i hay Biya _Hanno|_ do go.» 9
Nikodimu tu a se ka ne: «Mate no woone ga te ka te?» 10 Yesu tu a se ka ne: «Nin kaŋ ga ti Israyla*
dondonandiko, ni si faham da hayey wo, wala? 11 Haciika, haciika ay ga ci ni se: iri goono ga ci
haŋ kaŋ iri ga bay, iri goono ga seeda mo da haŋ kaŋ iri di, amma araŋ mana iri seeda ta. 12 D'ay na
ndunnya sanni ci araŋ se, araŋ man'a cimandi mo, mate no araŋ ga te ka cimandi d'ay ga beene sanni
ci araŋ se? 13 Boro kulu si no kaŋ kaaru ka koy beena ra, kala nga kaŋ zumbu ka fun beena ra, Boro
Izo kaŋ go beena ra no. 14 Sanda mate kaŋ cine Musa na gondo sambu beene ganjo ra, yaadin mo
no tilas i ma Boro Izo sambu beene 15 zama boro kulu kaŋ g'a cimandi ma du fundi hal abada. 16
Zama Irikoy ga ba ndunnya hal a na nga Izo follonka no, zama boro kulu kaŋ g'a cimandi ma si
halaci, amma a ma du fundi hal abada. 17 Zama Irikoy na nga Izo donton ndunnya ra, manti zama a

ma ndunnya ciiti bo, amma zama ndunnya ma du faaba a do. 18 Boro kaŋ g'a cimandi, Irikoy s'a ciiti, amma boro kaŋ man'a cimandi, Irikoy ban k'a ciiti, zama a mana Irikoy Ize follonka cimandi. 19 Ciito mo neeya: annura kaa ndunnya ra, amma borey ga ba kuba ka bisa annura, zama i goyey ga laala. 20 Zama boro kulu kaŋ ga goy laalo te goono ga konna annura no. A si kaa annura do, zama a goyey ma si bangay. 21 Amma boro kaŋ ga cimi goy te ga kaa annura do, zama a goyey ma bangay kaŋ Irikoy ra no a n'i te.» 22 Woodin banda Yesu kaa Yahudiya laabo ra, nga nda nga talibey. Noodin a goro, nga nd'ey ka baptisma te. 23 Yohanna mo goono ga baptisma te Enon gooro ra, kaŋ ga maan Salim kwaara, zama hari boobo go noodin. Borey goono ga kaa, a goono ga baptisma te i se. 24 Zama i mana Yohanna daŋ kasu jina. 25 Kakaw mo tun Yohanna talibey da Yahudance fo game ra, diina ra hananyaŋ boŋ. 26 I kaa Yohanna do ka ne a se: «Alfa, bora kaŋ go ni banda Urdun ya-haray jabo gaa kaŋ boŋ ni seeda, guna, bora din goono ga baptisma te, borey kulu goono ga koy a do mo.» 27 Yohanna tu ka ne: «Boro kulu si hin ka du hay kulu, kala nd'i n'a no nd'a a ma fun a se beena ra. 28 Araŋ bumbey ga te ay se seeda kaŋ ay ne ay wo manti Almasihu no, amma Irikoy n'ay donton a jine. 29 Bora kaŋ gonda wayhiijo no ga ti arhiijo, amma arhiijo cora kaŋ goono ga kay ka hangan a se ga farhã gumo-gumo arhiijo jinda sabbay se. Ay farhã wo to mo. 30 Bora din, tilas kal a ma tonton, amma ay wo, tilas kal ay ma zabu. 31 Bora kaŋ fun beene bisa hay kulu. Bora kaŋ fun ndunnya gaa, ndunnya wane no, ndunnya wano boŋ mo no a ga salaŋ. Bora kaŋ kaa ka fun beena ra bisa hay kulu. 32 Haŋ kaŋ a di da haŋ kaŋ a maa, woodin yaŋ no a goono ga seeda, amma boro kulu si yadda nd'a seeda. 33 Boro kaŋ n'a seeda ta, bora din tabbatandi kaŋ Irikoy ya cimikoy no. 34 Zama bora kaŋ Irikoy donton, Irikoy sanno no a ga ci, zama Irikoy si ga Biya _Hanno|_ no a se da neesiyaŋ. 35 Baabo ga ba Izo, a na hay kulu daŋ a kamba ra mo. 36 Boro kaŋ ga Izo cimandi gonda fundi hal abada, amma boro kaŋ si Izo gana si du fundi, amma Irikoy futa go ga goro a boŋ.»
4
1 Farisi fonda borey maa baaru kaŋ Yesu goono ga du talibiyaŋ ka baptisma te i se hal i bisa Yohanna waney baayaŋ. 2 (Amma Yesu bumbo siino ga baptisma te, kal a talibey.) 3 Waato kaŋ Rabbi bay woodin gaa, a dira Yahudiya ka ye Galili*. 4 Tilas kal a ma gana ka bisa Samariya laabo ra. 5 A kaa Samariya kwaara fo ce gaa kaŋ se i ga ne Sikar, kaŋ ga maan batama kaŋ Yakuba no nga izo Yusufu se. 6 Yakuba dayo mo go noodin. Kaŋ Yesu farga nda dirawo, a goono ga goro dayo me gaa. A to sanda zaari bindi cine. 7 Kala Samariya wayboro fo kaa zama nga ma hari guru. Yesu ne a se: «Ay no hari ay ma haŋ.» 8 (Zama a talibey koy ŋwaari dayyaŋ kwaara ra.) 9 Samariya waybora ne a se: «Mate no nin kaŋ ga ti Yahudance ga haŋyaŋ hari ŋwaaray ay gaa, ay kaŋ ga ti Samariya wayboro?» (Zama yadda kulu si Yahudancey da Samariya borey game ra.) 10 Yesu tu a se ka ne: «Da ni na Irikoy nooyaŋo bay da bora kaŋ go ga ne ni se: ‹Ay no hari ay ma haŋ›, doŋ ni g'a ŋwaaray, nga mo ga ni no hari fundikooni.» 11 Waybora ne a se: «Albora, ni sinda logayze, dayo mo ga guusu. Man gaa no ni du hari fundikoono wo? 12 Wala ni ga bisa iri kaayo Yakuba beeray no, kaŋ n'iri no dayo wo? A haŋ a gaa nga bumbo, da nga izey, da nga almaney mo.» 13 Yesu tu a se ka ne: «Boro kulu kaŋ ga haŋ haro wo gaa ga ye ka maa jaw koyne. 14 Amma boro kulu kaŋ na haro kaŋ ay ga no a se haŋ si maa jaw hal abada, amma haro kaŋ ay g'a no ga ciya hari-mo a ra ka boosu ka to fundi hal abada gaa.» 15 Waybora ne a se: «Albora, ay no haro wo, zama ay ma si ye ka maa jaw, ay ma si ye ka kaa hala neewo mo hari guruyaŋ se.» 16 Yesu ne a se: «Koy ka ni kurnyo ce ka kaa ne.» 17 Waybora tu a se ka ne: «Ay sinda kurnye.» Yesu mo tu ka ne: «Ni na cimi ci kaŋ ni ne ni sinda kurnye, 18 zama ni te kurnye gu. Bora kaŋ ni gonda sohõ mo, manti ni kurnye no. Woodin, ni na cimi ci.» 19 Waybora ne a se: «Albora, ay faham kaŋ ni ya annabi no. 20 Iri kaayey sududu tondi kuuko wo boŋ. Araŋ mo go ga ne borey se, a ga tilas i ma sududu Urusalima* kwaara ra.» 21 Yesu ne a se: «Waybora, ay cimandi, alwaati go kaa kaŋ manti tondi kuuko wo boŋ wala mo Urusalima ra no araŋ ga sududu Baaba se bo. 22 Araŋ wo, araŋ ga sududu haŋ kaŋ araŋ si bay se. Iri mo, iri ga sududu haŋ kaŋ iri ga bay se, zama faaba si fun kala Yahudancey do. 23 Amma alwaati go kaa, kaŋ baa sohõ a to, kaŋ sududuko cimi-cimey ga sududu Baaba se biya ra nda cimi ra, zama woodin yaŋ dumi no Baaba goono ga ceeci i ma bara nga se sududukoyaŋ. 24 Irikoy ya biya no. Borey kaŋ yaŋ ga sududu a se mo, tilas kal i ma sududu a se biya da cimi ra.» 25 Waybora ne a se: «Ay ga bay kaŋ Almasihu ga kaa, nga kaŋ se i ga ne Kiristi. D'a kaa, a ga hay kulu bangandi iri se.» 26 Yesu ne a se: «Ay kaŋ goono ga salaŋ ni se ga ti nga.» 27 Sanney din boŋ no a talibey kaa k'a gar.

I goono ga dambara kaŋ a go ga salaŋ da wayboro fo, amma boro kulu mana ne a se: «Ifo no ni goono ga ceeci?» wala: «Ifo se no ni go ga salaŋ d'a?» 28 Waybora mo na nga foobo naŋ ka koy kwaara ra ka ci borey se 29 ka ne: «Wa kaa ka di boro fo kaŋ ci ay se hay kulu kaŋ ay te! Wala boro wo manti Almasihu no?» 30 I fatta birno ra ka kaa Yesu do. 31 Za i mana kaa, a talibey go ga Yesu ŋwaaray ka ne: «Alfa, ŋwa!» 32 Amma a ne i se: «Ay gonda ŋwaari kaŋ ay ga ŋwa kaŋ araŋ si bay.» 33 Talibey mo go ga ne care se: «Wala boro fo kand'a se ŋwaari no?» 34 Yesu ne i se: «Ay ŋwaaro neeya: ay ma nga kaŋ n'ay donton miila te, ay m'a goyo toonandi mo. 35 Manti araŋ ga ne a cindi handu taaci, gaa heemaro ma to? Wa guna, ay ga ne araŋ se: w'araŋ boŋ sambu ka farey guna zama i kwaaray ka to wiyaŋ. 36 Baa sohõ wiikoy goono ga du alhakku, i ga nafa margu mo ka to fundi hal abada gaa, zama dumakwa da wiikwa ma farhã care banda. 37 Zama yaadin gaa sanno wo cimi no kaŋ ne: ‹Boro fo go ga duma, boro fo mo go ga wi.› 38 Ay n'araŋ donton araŋ ma wi haŋ kaŋ ra araŋ mana taabi. Boro fooyaŋ no ka taabi, araŋ mo nafa nd'i taabo.» 39 Kwaara din ra Samariyance boobo na Yesu cimandi waybora sanno sabbay se kaŋ seeda ka ne: «A ci ay se hay kulu kaŋ ay te.» 40 Woodin se no, waato kaŋ Samariya borey kaa Yesu do, i goono g'a ŋwaaray a ma goro ngey do. Nga mo te jirbi hinka noodin. 41 Boro boobo tonton borey gaa kaŋ n'a cimandi, a sanno sabbay se. 42 I goono ga ne waybora se: «Sohõ iri go ga cimandi, manti ni sanno sabbay se bo, amma zama iri maa iri boŋ se. Iri ga bay mo kaŋ haciika boro wo ga ti ndunnya Faabakwa.» 43 Jirbi hinka din banda a dira noodin ka koy Galili. 44 Zama Yesu bumbo seeda ka ne: «Annabi sinda beeray nga laabo ra.» 45 Waato kaŋ a furo Galili ra, Galili borey n'a kubayni, zama i di hay kulu kaŋ a te Urusalima, bato* jirbey ra, zama ngey mo koy bato do. 46 Yesu ye ka kaa Kana kwaara koyne Galili ra, nango kaŋ a na haro bare ka te duvan*. Faadance fo go no kaŋ ize aro jante Kafarnahum kwaara. 47 Waato kaŋ a maa baaru kaŋ Yesu fun Yahudiya* ka kaa Galili, kal a koy Yesu do k'a ŋwaaray a ma kaa ka nga izo no baani, zama a ga ba ka bu. 48 Yesu mo ne a se: «D'araŋ si di alaama da dambara hariyaŋ araŋ si cimandi, abada.» 49 Faadanca din ne a se: «Rabbi, ma kaa za ay izo mana bu!» 50 Yesu ne a se: «Koy! Ni izo gonda fundi.» Bora din na sanno kaŋ Yesu ci nga se din cimandi ka dira. 51 Waato kaŋ a go dirawo ra mo, a bannyey kuband'a ka ne a se: «Ni izo gonda fundi!» 52 Nga mo n'i hã saaya kaŋ cine no a du baani. I ne a se: «Bi wiciri kambu guuru fo no konno n'a taŋ.» 53 Waato din gaa no baabo bay kaŋ saaya din no Yesu ci nga se ka ne: «Ni izo gonda fundi.» Nga bumbo da nga almayaaley kulu mo na Yesu cimandi. 54 Woodin mo no ga ti alaama hinkanta kaŋ Yesu te waato kaŋ a fun Yahudiya ka kaa Galili.

5

1 Woodin banda Yahudancey batu* fo te. Yesu koy Urusalima. 2 Urusalima ra mo Feejey Meyo jarga bangu fo go no kaŋ se i ga ne Baytazda Yahudancey sanney ra, kaŋ gonda tanda gu. 3 Jantekom boobo goono ga kani tandey ra -- danawyaŋ, da fanakayaŋ, da yeenikooniyaŋ. I goono ga haro tunandiyaŋo batu, 4 zama hatta ka kaa hatta malayka fo ga zumbu bango ra ka haro tunandi. Haro tunandiyaŋo banda boro kaŋ jin ka furo ga du baani, doori kulu kaŋ go a gaa. 5 Boro fo mo go noodin kaŋ go ga jante jiiri waytaaci ihinka si. 6 Kaŋ Yesu di bora din go ga kani, a bay mo kaŋ a gay yaadin, a ne a se: «Ni ga ba ni ma du baani, wala?» 7 Jantekomo tu a se ka ne: «Ay jine bora, ay sinda boro kulu kaŋ g'ay daŋ bango ra waati kaŋ haro ga yooje, amma waati kaŋ ay goono ga koy, kala boro fo m'ay jin ka furo.» 8 Yesu ne a se: «Ma tun ka ni daarijo sambu ka dira.» 9 Sahãadin bora din du baani, a na nga daarijo sambu ka dira. Han din asibti* zaari no. 10 Woodin sabbay se no Yahudancey go ga ne bora kaŋ du baani se: «Asibti zaari no hunkuna. A si halal* ni se ni ma ni daarijo sambu.» 11 Amma a tu i se ka ne: «Bora kaŋ n'ay no baani, nga no ne ay se ay m'ay daarijo sambu ka dira.» 12 I n'a hã ka ne: «May no, bora kaŋ ne ni se ni ma ni daarijo sambu ka dira?» 13 Amma bora kaŋ du baani mana bay boro kaŋ no, zama Yesu daray a se zama jama go noodin. 14 Woodin banda Yesu di a Irikoy windo ra ka ne a se: «Guna, ni du baani. Ma si ye ka zunubi te zama hari laalo kaŋ jaase woodin ma si ye ka du nin.» 15 Bora din koy ka ci Yahudancey se ka ne Yesu no na nga no baani. 16 Woodin sabbay se no Yahudancey goono ga Yesu gurzugandi zama asibti zaari ra no a goono ga woodin yaŋ te. 17 Amma Yesu tu i se ka ne: «Ay Baabo goono ga goy hala sohõ, ay mo goono ga goy.» 18 Woodin sabbay se no Yahudancey ye ka ceeci ngey m'a wi, zama manti asibti zaaro hasarayaŋo hinne se, amma zama a goono ga nga boŋ sasabandi nda Irikoy, kaŋ a goono ga ne Irikoy ga ti nga Baaba. 19 Yesu binde tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay

ga ci araŋ se: Izo si hin ka hay kulu te nga boŋ se, kala haŋ kaŋ a di nga Baabo goono ga te. Zama hay kulu kaŋ nga bumbo go ga te, woodin yaŋ no Izo mo goono ga te. 20 Zama Baabo ga ba Izo, a g'a cabe mo hay kulu kaŋ nga bumbo goono ga te. A g'a cabe mo goyyaŋ kaŋ ga bisa woodin yaŋ beeray, zama araŋ ma dambara. 21 Zama mate kaŋ Baabo ga buukoy tunandi k'i funandi, yaadin mo no Izo ga fundi no borey kaŋ se a ga ba nga m'a no. 22 Zama Baabo bumbo si boro kulu ciiti, amma ciito kulu a n'a no Izo se, 23 zama boro kulu ma Izo beerandi, sanda mate kaŋ cine i ga Baabo beerandi. Boro kaŋ si Izo beerandi si Baabo kaŋ n'a donton mo beerandi. 24 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga maa ay sanno k'ay dontonkwa cimandi mo gonda fundi hal abada. A si kaa ciito do, amma a na buuyaŋ daŋandi ka kaa fundi do. 25 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: alwaati go kaa, sohõ mo a to, kaŋ buukoy ga maa Irikoy Izo jinda, borey kaŋ ga maa mo ga funa. 26 Zama danga mate kaŋ cine Baabo gonda fundi nga bumbo ra, yaadin mo no a na Izo no a ma bara nda fundi nga bumbo ra. 27 A na dabari no a se mo a ma ciiti te, zama nga ya Boro Izo no. 28 Araŋ ma si dambara nda woodin, zama alwaati go kaa kaŋ borey kaŋ yaŋ go saarayey ra ga maa a jinda. 29 I ga fatta mo. Borey kaŋ yaŋ te ihanno ga tun fundi se. Borey kaŋ yaŋ te ilaalo mo ga tun ciiti se. 30 Ay bumbo si hin ka hay kulu te. Sanda mate kaŋ cine ay ga maa, yaadin no ay ga ciiti. Ay ciito mo adilitaray wane no, zama ay s'ay bumbo miila gana, amma Baabo kaŋ n'ay donton wano. 31 D'ay _hinne|_ no ga seeda ay boŋ se, ay seeda si tabbat. 32 Afo go no kaŋ go ga seeda ay boŋ, ay ga bay mo kaŋ seeda kaŋ a goono ga te ay boŋ ya cimi no. 33 Araŋ na boroyaŋ donton Yohanna do, nga mo na seeda no cimo se. 34 Amma seeda kaŋ ay ga ta, manti borey wane no, amma ay ga sanney din ci zama araŋ ma du faaba. 35 Yohanna ciya fitilla kaŋ goono ga di ka kaari mo, a kaaro ra araŋ yadda ka farhã alwaati kayna fo. 36 Amma ay gonda seeda kaŋ ga bisa Yohanna wano. Zama goyey kaŋ ay Baaba n'ay no ay m'i toonandi, goyey din bumbey kaŋ ay go ga te, i goono ga seeda ay boŋ ka cabe kaŋ Baaba n'ay donton. 37 Baaba mo kaŋ n'ay donton seeda ay boŋ. Araŋ mana maa a jinde baa ce fo, araŋ mana di a alhaalo mo. 38 A sanno si araŋ ra da goray mo, zama bora kaŋ a donton, araŋ man'a cimandi. 39 Araŋ ga ceeci Irikoy Tira Hanney ra, zama araŋ ga tammahã i ra no araŋ ga du fundi hal abada, ngey mo no goono ga seeda ay boŋ. 40 Amma araŋ si yadda ka kaa ay do ka du fundi. 41 Ay si beeray ceeci borey do, 42 zama ay g'araŋ bay. Araŋ sinda Irikoy se baakasinay araŋ ra. 43 Ay wo kaa ay Baaba maa gaa, amma araŋ man'ay ta. Da boro fo kaa nga boŋ maa gaa, bora din wo araŋ g'a ta. 44 Mate no araŋ ga te ka cimandi, za kaŋ araŋ goono ga du beeray care do, beera mo kaŋ ga fun Irikoy follonka do, araŋ s'a ceeci? 45 Araŋ ma si tammahã ay g'araŋ kalima Baaba do. Araŋ kalimakwa go no, nga ga ti Musa kaŋ gaa araŋ naanay. 46 Zama nd'araŋ na Musa cimandi no, doŋ araŋ g'ay mo cimandi, zama a n'ay baaro hantum. 47 Amma d'araŋ mana tira kaŋ a hantum cimandi, mate no araŋ ga te k'ay sanno cimandi?»

6

1 Woodin banda Yesu na Galili teeko daŋandi, sanda Tiberiya teeko nooya. 2 Jama bambata goono g'a gana zama i go ga di alaamey kaŋ a goono ga te jantekomey boŋ. 3 Yesu mo kaaru tondi kuuko boŋ. A goono ga goro noodin, nga nda nga talibey. 4 Paska* kaŋ ti Yahudancey bato maan. 5 Yesu mo na nga boŋ sambu, a di jama boobo goono ga kaa nga do. A ne Filibos se: «Man no iri ga du ka day buuru boro woone yaŋ se i ma ŋwa?» 6 A na woone ci zama nga ma Filibos gosi, zama Yesu bumbo ga bay haŋ kaŋ nga ga ba ka te. 7 Filibos tu a se ka ne: «Buuru kunkuni kaŋ nooro ga saba nda handu ahakku banandi cine si wasa i se hala boro kulu ma du kayna-kayna.» 8 A talibey ra afo, Andarawos kaŋ ti Siman Bitros nya ize, ne Yesu se: 9 «Arwasu fo go ne kaŋ gonda buuru kunkuni gu, sayir* wane, da hamisa hinka, amma man no woodin ga to jama wo kulu se?» 10 Yesu ne: «Wa naŋ borey ma goro.» Noodin mo gonda subu tayo boobo. Alborey goro mo, i to sanda zambar gu cine. 11 Gaa no, Yesu na buurey sambu. Waato kaŋ a na Irikoy saabu, a n'i fay-fay borey kaŋ goono ga goro ganda se. Yaadin cine mo no a te hamisey se hala boro kulu ŋwa haŋ kaŋ cine a ga ba. 12 Waato kaŋ i kungu, a ne nga talibey se: «Wa patarmey kaŋ cindi margu, zama hay kulu ma si hasara.» 13 I n'i margu mo ka cilla way cindi hinka toonandi nda sayir buuru guwa din patarmey kaŋ i ŋwa ka cindi. 14 Waato kaŋ borey di alaama kaŋ a te, i goono ga ne: «Woone, haciika annabo din no kaŋ ga kaa ndunnya ra.» 15 Yesu mo, waato kaŋ a di i go ga soola ka kaa ka nga di da gaabi ka nga ciya bonkooni, a dira ka koy tondi kuuko boŋ nga hinne. 16 Waato kaŋ wiciri kambo to, a talibey zulli ka koy teeko do. 17 I furo hi ra ka teeko daŋandi ka koy Kafarnahum haray. Alwaato

din kuba furo i gaa, Yesu mo mana kaa i do jina. 18 Teeko haro mo sintin ka te bondayyaŋ haw beero kaŋ goono ga te sabbay se. 19 Waato kaŋ i na hiyo fun sanda kilometar gu wala iddu cine, i na Yesu fonnay. A goono ga dira teeko boŋ ka maan hiyo gaa. Kal i humburu. 20 Amma a ne i se: «Ay no! Wa si humburu.» 21 Gaa no i yadda ngey m'a sambu hiyo ra, sahãadin-sahãadin mo hiyo to jabo kaŋ i goono ga koy gaa. 22 A wane suba, jama kaŋ go noodin ga kay ya-haray teeko me gaa di kaŋ hi kulu si noodin kal afolloŋ. I di mo kaŋ Yesu mana furo hiyo ra nga talibey banda, amma a talibey koy ngey hinne. 23 Hi fooyaŋ fun Tiberiya ka maan nango kaŋ i na buuro ŋwa, waato kaŋ Rabbi na saabuyaŋ te banda. 24 Waato kaŋ jama di kaŋ Yesu si no, a talibey mo si no, ngey mo furo hiyey ra ka koy Kafarnahum ka Yesu ceeci. 25 Waato kaŋ i n'a gar teeko se ya-haray, i ne a se: «Alfa, waatifo no ni kaa ne?» 26 Yesu tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ go g'ay ceeci, manti zama araŋ di alaamey se bo, amma zama araŋ na buuru ŋwa ka kungu se. 27 Araŋ ma si goy ŋwaari kaŋ ga halaci se, amma wa goy ŋwaari se kaŋ ga te aloomar ka to fundi hal abada gaa, kaŋ Boro Izo g'araŋ no. Zama nga no Baaba Irikoy kawaatimandi.» 28 I ne a se: «Mate no iri ga te ka goyey kaŋ Irikoy ga ba te?» 29 Yesu tu i se ka ne: «Irikoy goyo neeya: araŋ ma nga kaŋ Irikoy donton cimandi.» 30 Gaa no i ne a se: «To, alaama fo no ni ga te hal iri ma di ka ni cimandi? Goy woofo no ni ga te? 31 Iri kaayey na Manna* ŋwa ganjo ra, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: ‹A na buuru kaŋ fun beene no i se i ma ŋwa.› » 32 Yesu mo ne i se: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: manti Musa no k'araŋ no buuro din kaŋ fun beene bo, amma ay Baaba no g'araŋ no buuru cimi-cimo kaŋ fun beena ra. 33 Zama Irikoy buuro ga ti bora kaŋ goono ga kaa ka fun beena ra ka fundi no ndunnya se.» 34 I ne a se: «Rabbi, m'iri no buuro wo alwaati kulu.» 35 Yesu ne i se: «Ay no ga ti buuru fundikoono. Boro kaŋ ga kaa ay do si maa haray, boro kaŋ g'ay cimandi mo si maa jaw hal abada. 36 Amma ay ne araŋ se: araŋ di ay, kulu nda yaadin araŋ mana cimandi. 37 Boro kulu kaŋ Baaba g'ay no ga kaa ay do. Boro kaŋ ga kaa ay do mo, ay s'a gaaray hal abada. 38 Zama ay zumbu ka fun beena ra, manti zama ay m'ay boŋ miila te bo, amma nga kaŋ n'ay donton miila. 39 Ay dontonkwa miila neeya: Borey kaŋ a n'ay no ra, baa afo ma si daray ay se, amma ay m'i tunandi zaari bananta ra. 40 Zama ay Baaba miila neeya: boro kulu kaŋ ga di Izo k'a cimandi ma du fundi hal abada, ay mo g'a tunandi zaari bananta ra.» 41 Gaa no, Yahudancey goono ga guunu-guunu a boŋ, zama a ne nga no ga ti buuro kaŋ zumbu ka fun beena ra. 42 I goono ga ne: «Manti boro wo ga ti Yesu, Yusufu izo, kaŋ iri g'a baabo nd'a nyaŋo bay? Mate no kaŋ sohõ a goono ga ne: ‹Ay zumbu ka fun beena ra›?» 43 Yesu tu i se ka ne: «Araŋ ma si guunu-guunu araŋ game ra. 44 Boro kulu si hin ka kaa ay do kala day da Baaba kaŋ n'ay donton m'a candi, ay mo g'a tunandi zaari bananta ra. 45 Mate kaŋ i n'a hantum Annabey* Tirey ra ka ne: ‹Ikulu ga du dondonandiyaŋ Irikoy do.› Boro kulu binde kaŋ maa Baabo se kaŋ dondon a do mo ga kaa ay do. 46 Manti hala boro fo di Baaba no bo, kala day bora kaŋ fun Irikoy do. Nga no di Baaba. 47 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga cimandi gonda fundi hal abada. 48 Ay no ga ti buuru fundikoono. 49 Araŋ kaayey na Manna* ŋwa ganjo ra, i bu mo. 50 Woone no ga ti buuro kaŋ goono ga zumbu ka fun beena ra, hala boro kulu kaŋ g'a ŋwa ma si bu. 51 Ay no ga ti buuru fundikoono kaŋ zumbu ka fun beena ra. Boro kulu kaŋ ga buuro wo ŋwa ga funa hal abada. Oho, buuro kaŋ ay ga no mo ga ti ay gaahamo zama ndunnya ma du fundi.» 52 Yahudancey mo kakaw ngey nda care game ra ka ne: «Mate no boro wo ga te k'iri no nga gaahamo iri ma ŋwa?» 53 Yesu mo ne i se: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: d'araŋ si Boro Izo gaahamo ŋwa k'a kuro haŋ, araŋ sinda fundi araŋ ra. 54 Boro kaŋ goono g'ay gaahamo ŋwa k'ay kuro haŋ mo gonda fundi hal abada, ay mo g'a tunandi zaari bananta ra. 55 Zama ay gaahamo ya ŋwaari no da cimi, ay kuro mo haŋyaŋ hari no da cimi. 56 Boro kaŋ g'ay gaahamo ŋwa k'ay kuro haŋ mo, ay ra no a goono ga goro, ay mo goono ga goro a ra. 57 Danga mate kaŋ cine Baaba fundikoono n'ay donton, ay mo goono ga funa Baaba sabbay se, yaadin no boro kaŋ g'ay ŋwa mo, bora koy ga funa ay sabbay se. 58 Woone ga ti buuro kaŋ kaa ka fun beena ra, manti sanda wo kaŋ cine araŋ kaayey ŋwa ka bu no bo. Boro kaŋ ga buuro wo ŋwa ga funa hal abada.» 59 A na sanney din ci Yahudance diina marga* fuwo ra waato kaŋ a goono ga dondonandi Kafarnahum ra. 60 Waato kaŋ i maa woodin, Yesu talibey ra iboobo ne: «Sanno wo ga sandi. May no ga hin ka yadda a gaa?» 61 Amma Yesu, zama a bay nga boŋ se kaŋ nga talibey goono ga guunu-guunu woodin boŋ, a ne i se: «Woodin ga naŋ araŋ ma harta no? 62 Mate no nd'araŋ ga di Boro Izo goono ga kaaru beene, nangu kaŋ a go doŋ? 63 Biya no ga funandi, gaaham si hay kulu hanse. Sanney kaŋ

ay ci araŋ se ya biya nda fundi no. 64 Amma boro fooyaŋ go araŋ ra kaŋ si cimandi.» (Zama Yesu bay za sintina gaa borey kaŋ yaŋ si cimandi, a bay mo boro kaŋ g'a nooyandi.) 65 A ne koyne: «Woodin sabbay se ay ne araŋ se: boro kulu si hin ka kaa ay do, d'a mana du woodin Baaba do.» 66 Waato kaŋ i maa woodin, a talibey ra iboobo fun a banda, i mana ye k'a gana koyne. 67 Gaa no, Yesu ne iway cindi hinka se: «Araŋ wo, araŋ si ba araŋ ma koy no?» 68 Siman Bitros tu a se ka ne: «Rabbi, may do no iri ga koy? Nin no gonda fundi hal abada sanney. 69 Iri mo, iri na ni cimandi. Iri bay mo kaŋ nin no ga ti Irikoy wane hanna.» 70 Yesu tu i se ka ne: «Manti araŋ boro way cindi hinka no ay suuban, amma araŋ ra boro fo ya iblisi no?» 71 A goono ga Yahuta, Kariyoti bora kaŋ ti Siman Ize sanni te, zama nga no g'a nooyandi, a go mo iway cindi hinka ra.

7

1 Woodin banda Yesu goono ga windi Galili laabo ra, zama a si ba nga ma windi Yahudiya laabo ra, zama Yahudancey goono ga ceeci ngey m'a wi. 2 Yahudancey batu* kaŋ ti Tandey Bato maan. 3 Yesu nya izey mo ci a se ka ne: «Tun neewo ka koy Yahudiya ra zama ni talibey ma di alaamey kaŋ ni goono ga te. 4 Zama boro kulu si no kaŋ ga hay fo te tuguyaŋ ra kaŋ nga bumbo mo goono ga ceeci i m'a bay taray kwaaray. Za kaŋ ni goono ga hayey din te, kala ma ni boŋ bangandi ndunnya se.» 5 Zama baa a nya izey man'a cimandi. 6 Kala Yesu ne i se: «Ay alwaato mana to jina, amma araŋ alwaato go soolante han kulu. 7 Ndunnya si hin ka konna araŋ, amma ay wo, a ga konna ay, zama ay goono ga seeda ka ne a goyey ya ilaaloyaŋ no. 8 Araŋ wo, wa koy bato do. Ay wo si koy bato wo do jina, zama ay alwaato mana to jina.» 9 Waato kaŋ a na sanney din ci i se, a goro Galili ra. 10 Amma waato kaŋ a nya izey koy bato do, gaa no Yesu mo koy, manti taray kwaaray, amma tuguyaŋ ra. 11 Yahudancey mo goono g'a ceeci bato do ka ne: «Man no bora din go?» 12 I goono ga guunu-guunuyaŋ boobo te a boŋ jama ra. Boro fooyaŋ goono ga ne boro hanno no, afooyaŋ mo goono ga ne manti yaadin no, amma a goono ga jama halli no. 13 Kulu nda yaadin, boro kulu mana Yesu sanno te taray kwaaray, Yahudancey humburkumay sabbay se. 14 Amma waato kaŋ bato jirbey to bindi, Yesu ziji ka koy Irikoy windo ra ka sintin ka dondonandi. 15 Yahudancey mo go ga dambara ka ne: «Mate no boro wo te ka waani Tira Hanney kaŋ a mana baa dondon?» 16 Yesu tu i se ka ne: «Ay dondonandiyaŋo manti ay wane no, amma ay dontonkwa wane no. 17 Boro kulu kaŋ ga ba nga ma Irikoy miila te, bora ga bay hal ay dondonandiyaŋo ya Irikoy wane no wala ay bumbo wane no ay goono ga te. 18 Boro kaŋ ga nga boŋ wane te, nga boŋ beeray no a goono ga ceeci, amma boro kaŋ goono ga nga dontonkwa beeray ceeci, bora din ya cimikoy no, adilitaray-jaŋay si a ra mo. 19 Manti Musa no k'araŋ no asariya*? Kulu nda yaadin boro kulu si araŋ game ra kaŋ goono ga asariya gana. Ifo se no araŋ goono ga ceeci k'ay wi?» 20 Jama tu ka ne: «Ni gonda follay*! May no goono ga ceeci nga ma ni wi?» 21 Yesu tu i se ka ne: «Goy folloŋ n'ay te, araŋ kulu mo dambara goyo din sabbay se. 22 Musa n'araŋ no dambanguyaŋ* (baa kaŋ manti Musa do no a fun, amma za doŋ kaayey wane no). Araŋ ga boro dambangu mo asibti zaari. 23 D'i ga boro dambangu asibti zaari zama i ma si Musa asariya daaru, ifo se no araŋ konnandi ay gaa zama ay na boro summaare no baani asibti zaari? 24 Araŋ ma si ciiti tammahãyaŋ boŋ, amma araŋ ma adilitaray ciiti te.» 25 Urusalima boro fooyaŋ goono ga ne: «Manti boro wo no i goono ga ceeci ngey ma wi? 26 Guna mo, a goono ga salaŋ i se taray kwaaray, amma i si ga ne a se hay kulu. Wala jine borey ga bay kaŋ daahir nga no ga ti Almasihu? 27 Amma iri ga bay naŋ kaŋ boro no, amma waati kaŋ Almasihu ga kaa, boro kulu si bay naŋ kaŋ boro no.» 28 Gaa no, Yesu na nga jinde sambu Irikoy windo ra, a goono ga dondonandi ka ne: «Araŋ g'ay bay, araŋ ga bay naŋ kaŋ ay fun mo. Ay mana kaa ay boŋ miila se, amma ay dontonkwa ya cimi-cimo wano no, kaŋ araŋ wo si bay. 29 Ay g'a bay, zama a do no ay fun, nga no k'ay donton mo.» 30 Woodin sabbay se borey goono ga ceeci ngey m'a di, amma boro kulu mana nga kambe dake a gaa, zama a alwaato mana to jina. 31 Amma jama game ra boro boobo n'a cimandi ka ne: «Waati kaŋ Almasihu ga kaa, alaamey kaŋ a ga te ga bisa woone yaŋ kaŋ boro wo te no?» 32 Farisi fonda borey maa kaŋ jama goono ga hayey din guunu-guunu Yesu boŋ. Kala alfaga* beerey da Farisi fonda borey na doogariyaŋ donton i m'a di. 33 Yesu mo ne: «A cindi kayna ay go araŋ do jina, ay ga ye ka koy mo ay dontonkwa do. 34 Araŋ g'ay ceeci, araŋ si di ay mo. Nango kaŋ ay go mo, araŋ si hin ka kaa.» 35 Yahudancey salaŋ ngey game ra ka ne: «Man gaa no boro wo ga ba ka koy kaŋ iri si di a? Wala a ga ba ka koy borey do kaŋ yaŋ say-say dumi cindey game ra ka dumi cindey dondonandi no? 36 Sanni woofo dumi no a ci wo, kaŋ a ne: ‹Araŋ g'ay

ceeci, araŋ si di ay mo,› da mo: ‹Nango kaŋ ay go mo, araŋ si hin ka kaa›?» 37 Zaari bananta kaŋ ti bato zaari beero ra, Yesu kay ka nga jinda sambu ka ne: «Boro kulu kaŋ maa jaw ma kaa ay do ka haŋ! 38 Boro kaŋ g'ay cimandi, mate kaŋ Tira Hanney ga ci, bora din ra no hari fundikooni isayaŋ ga zuru ka fun.» 39 Amma Almasihu na woone ci Biya _Hanno|_ boŋ kaŋ borey kaŋ yaŋ g'a cimandi ga du, zama Irikoy mana Biya Hanno* no jina, zama a mana Yesu beerandi jina. 40 Gaa no, jama ra boro fooyaŋ, waato kaŋ i maa sanney din, i ne: «Haciika, boro wo annabo din no.» 41 Afooyaŋ ne: «Boro wo Almasihu no.» Amma afooyaŋ ne: «Almasihu ga fun Galili no? 42 Manti Tira Hanney ne Almasihu ga fun Dawda haamey ra nda Baytlahami kwaara ra no, naŋ kaŋ Dawda bara?» 43 Woodin gaa no jama laakaley fay ihinka Yesu sabbay se. 44 I ra boro fooyaŋ ga ba ngey m'a di, amma boro kulu mana kambe dake a gaa. 45 Gaa no, doogarey ye ka kaa alfaga beerey da Farisi fonda borey do. Ngey mo ne i se: «Ifo se no araŋ mana kand'a?» 46 Doogarey tu i se ka ne: «Boro kulu mana bay ka salaŋ danga boro wo cine.» 47 Farisi fonda borey binde tu i se ka ne: «Araŋ mo, a n'araŋ fafagu no? 48 Jine borey wala Farisi fonda borey ra boro fo go no kaŋ n'a cimandi no? 49 Amma jama wo kaŋ si Tawretu* bay ya laalante yaŋ no.» 50 Nikodimu kaŋ kaa Yesu do doŋ ga ti i ra boro fo. 51 A ne i se: «Iri asariya ga boro ciiti ka zeeri no za i mana maa haŋ kaŋ bora ne ka bay haŋ kaŋ a te?» 52 I tu a se ka ne: «Ni mo Galili boro no? Guna Tira Hanney ra ka di kaŋ Galili ra annabi kulu si fun.» 53 Boro kulu mo koy nga kwaara,

8

1 amma Yesu kaaru Zeytun tondo boŋ. 2 Za mo bo a ye ka furo Irikoy windo ra. Borey kulu goono ga kaa a do, a goro mo k'i dondonandi. 3 Kala asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey kande wayboro fo kaŋ i di zina ra k'a daŋ jama bindo ra. 4 I ne Yesu se: «Alfa, wayboro wo, zina ra no i n'a di waato kaŋ a goono g'a te. 5 To. Asariya ra Musa n'iri lordi ka ne iri ma wayborey wo dumi catu ka wi da tondiyaŋ. Ni binde, ifo no ni ga ne a boŋ?» 6 (Amma i na woodin ci zama i goono g'a si, zama ngey ma du kobay a boŋ k'a kalima.) Amma Yesu gungum ka hantum laabo ra nda nga kambayzo. 7 Amma waato kaŋ i soobay k'a hã, a tun ka kay ka ne i se: «Araŋ ra boro kaŋ sinda zunubi ma jin k'a catu nda tondi.» 8 A ye ka gungum ka hantum laabo ra koyne. 9 Ngey mo, waato kaŋ i maa woodin, i fatta afo-fo, ibeerey ka kaa ikayney, kal ikulu ban. I na Yesu naŋ nga hinne nda waybora mo nango kaŋ a go ga kay bindo ra. 10 Yesu tun ka kay ka ne a se: «Waybora, man i go? Boro kulu mana ni ciiti ka zeeri?» 11 Waybora ne: «Boro kulu si no, ya Rabbi.» Yesu mo ne: «Ay mo si ni ciiti ka zeeri. Ma koy ni koyyaŋ. Ma si ye ka zunubi te koyne.» 12 Yesu binde ye ka salaŋ i se ka ne: «Ay no ga ti ndunnya annura. Boro kaŋ g'ay gana si dira kubay ra hal abada, amma a ga du fundi kaari.» 13 Gaa no, Farisi fonda borey ne a se: «Ni goono ga seeda ni boŋ se, ni seeda manti cimi no.» 14 Yesu tu i se ka ne: «Baa d'ay ga seeda ay boŋ se, ay seeda ya cimi no, zama ay ga bay naŋ kaŋ ay fun da naŋ kaŋ ay ga koy mo. Amma araŋ si bay naŋ kaŋ ay fun da naŋ kaŋ ay ga koy. 15 Araŋ ga ciiti danga mate kaŋ ndunnya borey ga te, ay wo si boro kulu ciiti. 16 Amma baa d'ay ga ciiti mo, ay ciito ya cimi no, zama manti ay hinne no, amma in d'ay Baabo kaŋ n'ay donton no. 17 Baa araŋ asariya ra a go hantumante kaŋ boro hinka seeda ya cimi no. 18 To, ay goono ga seeda ay boŋ se, Baaba kaŋ n'ay donton mo goono ga seeda ay boŋ.» 19 Gaa no i ne a se: «Man ni Baaba?» Yesu tu i se ka ne: «Araŋ s'ay bay, araŋ s'ay Baabo mo bay. D'araŋ n'ay bay, doŋ araŋ g'ay Baabo mo bay.» 20 A na sanney din ci nooru jisiro do, waato kaŋ a go ga dondonandi Irikoy windo ra. Boro kulu man'a di, zama a alwaato mana to jina. 21 A ye ka ci i se koyne ka ne: «Ay ga dira. Araŋ g'ay ceeci, araŋ ga bu araŋ zunubey ra mo. Naŋ kaŋ ay ga koy, araŋ si hin ka kaa.» 22 Yahudancey binde goono ga ne: «A ga nga boŋ wi no, wala? Zama a ne naŋ kaŋ nga ga koy, iri si hin ka kaa.» 23 A ne i se: «Araŋ wo ganda no araŋ fun, ay wo beene. Araŋ wo ndunnya wo wane yaŋ no. Ay wo manti ndunnya wo wane no. 24 Woodin sabbay se no ay ci araŋ se ka ne araŋ ga bu araŋ zunubey ra. Zama d'araŋ mana cimandi kaŋ ay no ga ti AY* GO NO, araŋ ga bu araŋ zunubey ra.» 25 I ne a se: «Ni ga ti may?» Yesu ne i se: «Bora kaŋ ay ci araŋ se za sintina no. 26 Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ci ka ciiti mo araŋ boŋ, ay dontonkwa ya cimikoy mo no. Haŋ kaŋ ay maa a do, woodin yaŋ no ay goono ga salaŋ ndunnya se.» 27 I mana faham kaŋ Baabo sanni no a goono ga te ngey se. 28 Yesu binde ne i se: «Waati kaŋ araŋ ga Boro Izo sambu beene, araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti AY* GO NO. Ay si hay kulu te ay boŋ se, amma ay goono ga hayey din salaŋ mate kaŋ cine ay Baaba n'ay dondonandi nd'a. 29 Ay dontonkwa mo go ay banda, a man'ay naŋ ay hinne, zama ay goono ga te

hayey kaŋ ga kaan a se waati kulu.» 30 Kaŋ a na sanney din ci, boro boobo n'a cimandi. 31 Yahudancey din binde kaŋ yaŋ n'a cimandi, Yesu ne i se: «D'araŋ goro ay sanno ra, araŋ ga ciya ay talibiyaŋ da cimi. 32 Araŋ ga cimo bay, cimo mo g'araŋ fansa.» 33 I tu a se ka ne: «Iri wo Ibrahim haamayaŋ no, iri mana bay ka ciya boro kulu bannya. Mate no ni ga te ka ne iri ga ciya burciniyaŋ?» 34 Yesu tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kulu kaŋ ga zunubi te ya zunubi bannya no. 35 Bannya mo si goro fu waati kulu, izo no ga goro waati kulu. 36 Da Izo g'araŋ fansa, araŋ ga ciya fansanteyaŋ da cimi. 37 Ay bay kaŋ araŋ ya Ibrahim haamayaŋ no. Amma araŋ goono ga ceeci araŋ m'ay wi, zama ay sanno sinda goray nangu araŋ do. 38 Ay wo ci hayey kaŋ ay di Baaba do. Araŋ mo go ga te hayey kaŋ araŋ maa araŋ baaba do.» 39 I tu a se ka ne: «Iri baaba ga ti Ibrahim.» Yesu ne i se: «D'araŋ ya Ibrahim izeyaŋ no, doŋ araŋ ga Ibrahim te-goyey te. 40 Amma sohõ araŋ go ga ceeci araŋ m'ay wi, ay kaŋ ti bora kaŋ na cimo ci araŋ se kaŋ ay maa Irikoy do. Ibrahim binde mana te yaadin. 41 Araŋ wo goono g'araŋ baabo goyey te.» I ne a se: «Iri wo, i mana iri hay zina ra. Iri gonda baaba folloŋ kaŋ ga ti Irikoy.» 42 Yesu ne i se: «D'araŋ baaba ga ti Irikoy, doŋ araŋ ga ba ay, zama Irikoy do no ay fun. Zama ay mana kaa ay boŋ miila se, amma nga no k'ay donton. 43 Ifo se no araŋ si faham nd'ay sanney? To, zama araŋ si du ka maa ay sanno. 44 Araŋ ya araŋ baabo Iblisi* wane yaŋ no, araŋ baabo ibaayo teeyaŋ mo no araŋ ga ba. Nga wo boro-wi no za sintina. A si kay cimi gaa, zama a sinda cimi nga ra. Waati kaŋ a ga tangari te, nga boŋ do no a g'a te, zama nga wo tangarikom no, tangari baaba mo no. 45 Amma zama ay ga cimo ci, araŋ s'ay cimandi. 46 Araŋ ra may no ga hin ka cabe kaŋ ay na zunubi te? Da cimi no ay goono ga ci, ifo se no araŋ s'ay cimandi? 47 Boro kaŋ ga ti Irikoy wane ga maa Irikoy sanney. Haŋ kaŋ se araŋ siino ga maa r'ey neeya: zama araŋ wo manti Irikoy wane yaŋ no.» 48 Yahudancey tu a se ka ne: «E! Manti iri gonda cimi bo kaŋ iri ne ni ya Samariya boro no, ni gonda follay* mo?» 49 Yesu tu i se ka ne: «Ay sinda follay, amma ay go g'ay Baaba beerandi, araŋ mo go g'ay kaynandi. 50 Amma ay wo, manti ay boŋ beeray no ay goono ga ceeci bo. A go no nga kaŋ g'a ceeci, a ga ciiti mo. 51 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ g'ay sanno gana si di buuyaŋ hal abada.» 52 Yahudancey ne a se: «Sohõ no iri bay kaŋ ni gonda follay. Ibrahim bu, annabey mo bu. Ni mo go ga ne boro kaŋ ga ni sanno gana si buuyaŋ taba abada. 53 Wala ni bisa iri kaayo Ibrahim beeray no? A bu, annabey mo bu. May no ni ga ni boŋ himandi?» 54 Yesu tu i se ka ne: «D'ay g'ay boŋ beerandi, ay beera manti hay kulu no. Ay Baaba no goono g'ay beerandi, nga kaŋ se araŋ ga ne araŋ Irikoyo. 55 Araŋ man'a bay mo, amma ay wo g'a bay. D'ay ne ay s'a bay, ay ciya sanda araŋ cine, tangarikom. Amma ay g'a bay, ay g'a sanno gana mo. 56 Araŋ baabo Ibrahim wo farhã d'ay zaaro diyaŋ. Hal a di a, a bina kaan mo.» 57 Yahudancey binde ne a se: «Ni mana to jiiri waygu jina! Ni di Ibrahim, wala?» 58 Yesu ne i se: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: za i mana Ibrahim hay, AY* GO NO.» 59 Kal i na tondiyaŋ sambu ka ba k'a catu, amma Yesu na nga boŋ tugu ka fatta Irikoy windo ra.

9

1 Waato kaŋ Yesu goono ga bisa, a di danaw fo kaŋ danaw no za hano kaŋ hane i n'a hay. 2 Yesu talibey n'a hã ka ne: «Alfa, may no ka zunubi te hal i n'a hay danaw? Nga no, wala a hayrey no?» 3 Yesu tu ka ne: «Manti boro wo wala a hayrey no na zunubi te. Amma woodin te zama Irikoy goyey ma bangay a do. 4 Tilas kal iri ma nga kaŋ n'ay donton goyey te za zaaro ga cindi. Cin ga kaa kaŋ boro kulu si hin ka goy. 5 Waato kaŋ ay go ndunnya ra, ay no ga ti ndunnya annura.» 6 Waato kaŋ a na woodin ci, a na yollo tufa laabo ra ka botogo diibi nda yolla ka danawo moy tuusu nda botoga. 7 A ne a se: «Koy k'i nyum Silowam bango gaa» (kaŋ a maa feerijo ga ti Dontoni). A binde koy k'i nyum. A ye ka kaa, a goono ga di! 8 A gorokasiney da borey kaŋ di a za doŋ, kaŋ yaŋ bay bar karko no, i goono ga ne: «Wala manti nga no doona ka goro ka bar kar?» 9 Boro fooyaŋ goono ga ne: «Nga no.» Afooyaŋ mo goono ga ne: «Abada! Amma a ga him'a.» Nga bumbo ne: «Ay no.» 10 I goono ga ne a se: «Mate no ni moy te ka fiti?» 11 A tu i se ka ne: «Bora din kaŋ se i ga ne Yesu no na botogo diibi k'ay moy tuusu ka ne ay se: ‹Koy Silowam bango gaa k'i nyum.› Kal ay koy k'i nyum, ay moy di mo.» 12 I ne a se: «Man gaa no a go?» A ne: «Ay si bay.» 13 I kond'a Farisi fonda borey do, bora kaŋ ga ti danaw doŋ. 14 Asibti zaari hane no, zaaro kaŋ Yesu na botoga diibi ka danawo moy fiti. 15 Farisi fonda borey binde n'a hã koyne mate kaŋ cine no a du diyaŋ. A ne i se: «A na botogo daŋ ay moy gaa. Ay mo koy k'i nyum, ay goono ga di mo.» 16 Farisi fonda boro fooyaŋ goono ga ne: «Boro wo mana fun Irikoy do, zama a si asibti zaari kabiya.» Amma afooyaŋ

goono ga ne: «Mate no boro kaŋ ga ti zunubikooni ga hin ka alaamey wo cine te?» I game ra mo, i laakaley fay. 17 Woodin sabbay se i ye ka danawo hã koyne ka ne: «Nin wo, ifo no ni ga ne a boŋ za kaŋ a na ni moy fiti?» A ne: «Annabi no.» 18 Yahudancey mana yadda nd'a sanno kaŋ a ne nga wo danaw no doŋ, a du diyaŋ mo. Kal i na bora kaŋ du diyaŋ hayrey ce 19 k'i hã ka ne: «Woone araŋ ize no, kaŋ araŋ ga ne araŋ n'a hay danaw? Mate no a te ka di sohõ?» 20 A hayrey tu ka ne: «Iri bay kaŋ woone iri izo no kaŋ iri n'a hay danaw. 21 Amma mate kaŋ a te ka di sohõ, iri si bay. Bora kaŋ n'a moy fiti mo, iri s'a bay. W'a hã, a to albeeri, a ma salaŋ nga boŋ se.» 22 Yaadin no a hayrey ci, zama i ga humburu Yahudancey. Zama Yahudancey te me folloŋ ka ne boro kulu kaŋ seeda ka ne Yesu ya Almasihu no, i ga bora din gaaray ngey diina marga ra. 23 Woodin sabbay se no a hayrey ne: «A to albeeri, w'a hã.» 24 Woodin banda i ye ka bora din kaŋ ga ti danaw doŋ ce ka ne a se: «Ma Irikoy beerandi, zama iri ga bay kaŋ bora din ya zunubikooni no.» 25 A binde tu i se ka ne: «Da zunubikooni no, ay si bay. Hari folloŋ no ay ga bay: doŋ ay ya danaw no, amma sohõ ay goono ga di.» 26 I ne a se: «Ifo no a te ni se? Mate no a te ka ni moy fiti?» 27 A tu i se ka ne: «Sohõ tilliyo no ay ci araŋ se. Araŋ mana maa mo. Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma maa koyne? Araŋ mo ga ba araŋ ma ciya a talibiyaŋ no?» 28 I n'a wow ka ne: «Nin no ga ti a talibo, amma iri ya Musa talibiyaŋ no. 29 Iri ga bay kaŋ Irikoy salaŋ da Musa, amma bora din, iri si bay naŋ kaŋ a fun.» 30 Bora din tu i se ka ne: «Haba? Hayo wo dambara hari no, kaŋ araŋ si bay naŋ kaŋ a fun, nga mo no n'ay moy fiti. 31 Iri ga bay kaŋ Irikoy si maa zunubikooney se, amma boro kulu kaŋ ga humburu Irikoy k'a miila te mo, Irikoy ga maa bora din se. 32 Za ndunnya takayaŋ i mana maa baa ce fo boro fo ma boro fo mo fiti kaŋ i hay danaw. 33 Da bora din mana fun Irikoy do, doŋ a si hin ka hay kulu te.» 34 I tu a se ka ne: «Waato kaŋ i na ni hay ni to da zunubi. Nin no goono g'iri dondonandi, wala?» I n'a gaaray mo. 35 Yesu maa baaru kaŋ i n'a gaaray. Waato kaŋ a di a, a ne a se: «Ni ga Irikoy Izo cimandi, wala?» 36 A tu ka ne: «Rabbi, may ga ti nga hal ay m'a cimandi?» 37 Yesu ne a se: «Ni jin ka di a. Nga mo no goono ga salaŋ ni se.» 38 A ne: «Rabbi, ay ga cimandi!» A sududu Yesu se mo. 39 Yesu ne: «Ciiti sabbay se no ay kaa ndunnya wo ra hala borey kaŋ yaŋ si di ma du ka di, borey kaŋ yaŋ go ga di mo ma ciya danawyaŋ.» 40 Farisi fonda boro fooyaŋ kaŋ go a banda maa sanney din ka ne a se: «Iri mo danawyaŋ no?» 41 Yesu ne i se: «D'araŋ ya danawyaŋ no, doŋ araŋ sinda zunubi. Amma za kaŋ sohõ araŋ goono ga ne: ‹Iri go ga di› -- woodin sabbay se araŋ zunubo ga goro araŋ gaa.»
10
1 «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ si furo feeji kalo meyo gaa, amma a ga kaaru nangu fo haray, bora din ya zay da komko no. 2 Amma boro kaŋ ga furo meyo gaa haray ya feeji kuruko no. 3 Kalo me gaaykwa ga fiti a se, feejey mo ga maa a jinde. A ga nga bumbo feejey ce nda ngey maayey ka kond'ey taray. 4 Waati kaŋ a ga nga waney kulu kaa taray, a ga furo i jine. Feejey mo g'a gana, zama i g'a jinda bay. 5 I si yaw gana abada, amma i ga zuru a se no, zama i si yawey jinde bay.» 6 Misa wo no Yesu ci i se, amma i mana faham da sanney din kaŋ a ci ngey se. 7 Yesu ye ka ne i se koyne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: ay no ga ti feeji kalo meyo. 8 Borey kulu kaŋ n'ay jin, zay da komko yaŋ no, amma feejey mana hangan i se. 9 Ay no ga ti meyo. Boro kulu kaŋ ga furo ay do ga du faaba. A ga furo kalo ra mo ka fatta ka du kuray do. 10 Zay si kaa kala zaytaray da wiyaŋ da halaciyaŋ se. Ay wo kaa zama i ma du fundi, i ma du a mo da baayaŋ. 11 Ay no ga ti kuruko hanna. Kuruko hanno ga nga fundo no feejey sabbay se. 12 Goy-ize kaŋ ga goy te alhakku se, kaŋ manti kuruko no, kaŋ feejey manti a wane yaŋ mo no, d'a di sakali* go kaa, a ga zuru ka feejey naŋ no. Sakalo mo g'i hamay k'i say-say. 13 Goy-izo din ga zuru zama a baa si nda feejey. 14 Ay no ga ti kuruko hanna. Ay g'ay waney bay, ay waney mo g'ay bay 15 sanda mate kaŋ cine Baaba g'ay bay, ay mo ga Baaba bay. Ay g'ay fundo no mo feejey sabbay se. 16 Ay gonda feeji fooyaŋ mo kaŋ manti kalo wo wane. Woodin yaŋ mo tilas kal ay ma kand'ey. I ga maa ay jinde ka ciya kuru folloŋ kaŋ gonda kuruko folloŋ. 17 Woone sabbay se no Baaba ga ba ay: zama ay g'ay fundo no, ay ma ye k'a ta koyne. 18 Boro kulu si no kaŋ g'a ta ay gaa, amma ay boŋ se no ay g'a no. Ay gonda dabari ay m'a no, ay gonda dabari mo ay ma ye k'a ta koyne. Lordo wo, ay Baabo do no ay du a.» 19 Kakaw ye ka tun Yahudancey game ra koyne sanney din sabbay se. 20 I ra boro boobo goono ga ne: «A gonda follay, a boŋo koma! Ifo se no araŋ ga hangan a se?» 21 Boro fooyaŋ goono ga ne: «Sanney din manti follokom wane no. Follay ga hin ka danawey moy fiti no?» 22 Alwaato din i goono ga Hanandiyaŋ Bato* te Urusalima, hargu alwaato ra mo no. 23 Yesu goono ga windi Irikoy

windo ra Suleymanu tanda ra. 24 Yahudancey mo n'a windi ka ne a se: «Kala waatifo no ni g'iri kaa baaru? Da ni ya Almasihu no, ma ci iri se taray kwaaray.» 25 Yesu tu i se ka ne: «Ay ci araŋ se, amma araŋ mana cimandi. Goyey kaŋ yaŋ ay ga te ay Baaba maa ra, ngey no ga seeda ay boŋ. 26 Amma araŋ mana cimandi zama manti ay feejey ra no araŋ go. 27 Ay feejey ga maa ay jinde, ay g'i bay, ngey mo g'ay gana. 28 Ay g'i no fundi hal abada, i si halaci mo, abada. Boro kulu si no mo kaŋ g'i kom ay kambe ra. 29 Ay Baabo kaŋ n'i no ay se ga bisa ikulu beeray. Boro kulu si hin k'i kom ay Baabo kambe ra. 30 In d'ay Baaba, iri kulu afolloŋ no.» 31 Yahudancey ye ka tondiyaŋ sambu zama ngey m'a catu. 32 Yesu tu i se ka ne: «Goy hanno boobo no ay cabe araŋ se, ay Baaba do wane yaŋ. I ra goy woofo se no araŋ g'ay catu nda tondi?» 33 Yahudancey tu a se ka ne: «Goy hanno sabbay se iri si ga ni catu bo, amma Irikoy alaasiray sabbay se no, zama nin kaŋ ga ti boro, ni ga ni boŋ himandi Irikoy.» 34 Yesu tu ka ne i se: «Manti a go hantumante araŋ asariya ra: ‹Ay ne: Araŋ ya irikoyyaŋ no?› 35 D'a ne borey kaŋ yaŋ Irikoy sanno kaa i do se ‹irikoyyaŋ› (Irikoy Tira Hanney mo si tun), 36 araŋ ga ne bora kaŋ Baaba fay waani ka donton ndunnya ra se: ni goono ga Irikoy kayna, zama ay ne ay ya Irikoy Izo no? 37 D'ay s'ay Baaba goyey te, araŋ ma s'ay cimandi. 38 Amma d'ay g'i te, baa d'araŋ man'ay cimandi, kulu nda yaadin araŋ ma goyey cimandi, zama araŋ ma faham ka bay mo kaŋ Baabo go ay ra, ay mo go Baabo ra.» 39 I goono ga ye ka ceeci ngey m'a di, amma a koma i se. 40 A ye ka Urdun daŋandi koyne ka koy nango kaŋ Yohanna jin ka baptisma te, noodin mo no a goro. 41 Boro boobo kaa a do ka ne: «Sikka si, Yohanna mana alaama kulu te, amma hay kulu kaŋ Yohanna ci bora din boŋ, cimi no.» 42 Boro boobo mo n'a cimandi noodin.

11

1 Boro fo jante kaŋ maa Liyaziru, Baytaniya boro no, Maryama nda nga beere Marta yaŋ kwaara boro mo no. 2 Maryama wo, kaŋ a arme Liyaziru jante, ga ti waybora kaŋ na waddo soogu Rabbi gaa k'a cey tuusu nda nga boŋ hamno. 3 Waymey na boro fo donton Yesu do ka ne a se: «Rabbi, guna, bora kaŋ ni ga ba sinda baani.» 4 Amma waato kaŋ Yesu maa woodin, a ne: «Janto wo manti buuyaŋ wane no, amma Irikoy darza wane no, zama i ma Irikoy Izo beerandi janta din do.» 5 Yesu mo ga ba Marta nd'a kayno da Liyaziru. 6 Waato kaŋ a maa kaŋ Liyaziru sinda baani, a goro nango kaŋ a bara jirbi hinka koyne. 7 Gaa no a ne nga talibey se: «Iri ma koy Yahudiya laabo ra koyne.» 8 A talibey ne a se: «Rabbi, a mana gay sohõ, Yahudancey goono ga ceeci ngey ma ni catu nda tondiyaŋ. Ni ga ye noodin koyne?» 9 Yesu tu ka ne: «Manti guuru way cindi hinka no go zaari ra? Da boro ga dira zaari ra, boro si kati, zama bora ga di ndunnya wo kaariyaŋ. 10 Amma da boro ga dira cin, boro ga kati, zama kaari si bora ra.» 11 Waato kaŋ a na sanney din ci, a ne i se: «Iri cora Liyaziru jirbi, amma ay ga koy zama ay m'a tunandi.» 12 A talibey mo ne a se: «Rabbi, d'a jirbi a ga du baani.» 13 Amma a buuyaŋo boŋ no Yesu salaŋ, amma ngey wo tammahã a goono ga jirbi ka fulanzam no. 14 Waato din gaa no Yesu ci i se taray kwaaray ka ne: «Liyaziru bu. 15 Ay mo ga maa kaani araŋ sabbay se kaŋ ay si noodin, zama araŋ ma cimandi. Amma iri ma koy a do.» 16 Toma binde kaŋ se i ga ne Taway ne nga hangasin talibey se: «Iri mo ma koy, zama iri ma bu a banda.» 17 Waato kaŋ Yesu kaa, a kaa ka gar Liyaziru te jirbi taaci saara ra. 18 Baytaniya ga maan Urusalima, sanda kilometar hinza cine no go i game ra. 19 Yahudance boobo mo kaa Marta nda Maryama do k'i fonda tilas d'i armo buuyaŋo. 20 Waato kaŋ Marta maa baaru kaŋ Yesu go kaa, a koy k'a kubay, amma Maryama goro fu jina. 21 Marta binde ne Yesu se: «Rabbi, da ni go ne, doŋ ay armo si bu. 22 Amma baa sohõ ay ga bay kaŋ hay kulu kaŋ ni ga ŋwaaray Irikoy gaa, Irikoy g'a no ni se.» 23 Yesu ne a se: «Ni armo ga tun.» 24 Marta ne a se: «Ay ga bay kaŋ a ga ye ka tun koyne tunyaŋo ra zaari bananta ra.» 25 Yesu ne a se: «Ay no ga ti tunyaŋ da fundi. Boro kaŋ g'ay cimandi, baa a bu, a ga funa. 26 Boro kulu kaŋ goono ga funa k'ay cimandi mo, a si bu abada. Ni ga woodin cimandi, wala?» 27 A ne Yesu se: «Oho, ya Rabbi, ay cimandi kaŋ ni ya Almasihu no, Irikoy Izo, kaŋ ga kaa ndunnya ra.» 28 Waato kaŋ a na woodin ci, Marta koy ka nga kayno Maryama ce tuguyaŋ ra ka ne: «Alfa go ne. A goono ga ni ce mo.» 29 Nga mo, waato kaŋ a maa woodin, a tun da waasi ka koy a do. 30 Yesu mo mana furo kwaara ra jina, amma hal hõ a go nango kaŋ Marta kuband'a. 31 Yahudancey mo kaŋ go Maryama banda fuwo ra, kaŋ yaŋ goono g'a fonda tilas, waato kaŋ i di Maryama tun da waasi ka fatta, i n'a gana. Zama i ho hala saara do no a goono ga koy ka bu baray te noodin. 32 Maryama mo, waato kaŋ a to nango kaŋ Yesu go, a di a mo, kal a sombu Yesu jine ka ne a se: «Ya Rabbi, da ni go ne, doŋ ay armo si bu.» 33 Waato kaŋ Yesu di a goono ga baray,

Yahudancey kaŋ yaŋ kaa a banda mo goono ga baray, a duray nga biya ra, a bina sara mo. 34 A ne: «Man gaa no araŋ n'a jisi?» I ne a se: «Rabbi, kaa ka di.» 35 Yesu hẽ. 36 Yahudancey binde ne: «Guna mate kaŋ a ga ba r'a d'a!» 37 Amma i ra boro fooyaŋ ne: «Boro wo kaŋ na danawo moy fiti, manti a ga hin ka te haŋ kaŋ ga naŋ boro wo ma si bu?» 38 Yesu binde ye ka duray nga biya ra ka kaa saara do. Saara din mo guusu no kaŋ go tondi ra, tondi fo mo no ga ti a me dabirjo. 39 Yesu ne: «Wa tondo kaa.» Marta, buukwa waymo, ne a se: «Rabbi, sohõ a fumbu, zama a jirbi taaci ne.» 40 Yesu ne a se: «Manti ay ne ni se da ni cimandi, ni ga di Irikoy darza?» 41 Gaa no i na tondo kaa. Yesu mo na boŋ sambu ka beene guna ka ne: «Ya Baaba, ay ga saabu ni se kaŋ ni maa ay se. 42 Ay ga bay mo kaŋ ni ga maa ay se alwaati kulu, amma ay na woodin ci jama kaŋ goono ga kay ne se, zama i ma cimandi kaŋ ni n'ay donton.» 43 Waato kaŋ a na woodin ci, a kuuwa da jinde beeri ka ne: «Liyaziru, fatta!» 44 Buukwa mo fatta, cey da kambey mo go didijante da kasance, i n'a moyduma mo haw da diko. Yesu ne i se: «W'a feeri ka taŋ.» 45 Yahudancey ra boro boobo kaŋ yaŋ kaa Maryama do, kaŋ di haŋ kaŋ Yesu te mo, n'a cimandi. 46 Amma i ra afooyaŋ koy Farisi fonda borey do ka ci i se hay kulu kaŋ Yesu te. 47 Gaa no alfaga beerey da Farisi fonda borey na Yahudancey arkusey marga margu ka saaware. I goono ga ne: «Ifo no iri go ga te? Zama bora din goono ga alaama boobo te. 48 D'iri fay d'a ya-cine, borey kulu g'a cimandi. Romancey mo ga kaa k'iri nango nd'iri dumo kom.» 49 Amma i ra boro fo kaŋ maa Kayafa kaŋ ti alfaga* beero jiiro din ra ne i se: «Araŋ si hay fo bay, baa kayna. 50 Araŋ si lasaabu kaŋ a gonda nafa araŋ se boro folloŋ ma bu jama se, hala dumo kulu ma si halaci?» 51 A na woodin ci, manti nda nga boŋ bo, amma zama nga ga ti alfaga beero jiiro din ra, a na annabitaray te ka ne Yesu ga bu jama kulu se. 52 Manti dumo din hinne se mo no, amma zama a ma Irikoy izey kaŋ yaŋ go say-sayante margu i ma ciya afolloŋ. 53 Za zaaro din no i saaware ngey m'a wi. 54 Yesu binde mana ye ka windi taray kwaaray Yahudancey game ra koyne. Amma a fatta noodin ka koy laabu fo ra kaŋ ga maan ganjo ra ka furo kwaara fo ra kaŋ se i ga ne Ifraymu. Noodin no nga nda nga talibey goro. 55 Yahudancey Paska bato* mo maan. Kawye boro boobo ziji ka koy Urusalima kwaara za Paska mana to, zama ngey ma ngey boŋ hanandi. 56 I goono ga Yesu ceeci. Waato kaŋ i goono ga kay Irikoy windo ra i goono ga ne care se: «Ifo no araŋ ga tammahã? A ga kaa bato do, wala?» 57 Alfaga beerey da Farisi fonda borey jin ka lordi ka ne da boro fo ga bay naŋ kaŋ Yesu go, a ma ci zama ngey m'a di.

12

1 A cindi jirbi iddu Paska* bato ma to. Yesu kaa Baytaniya, nango kaŋ Liyaziru go, bora kaŋ Yesu tunandi buukoy game ra. 2 Noodin no i te a se hawray. Marta no n'i saajaw, Liyaziru mo go borey ra kaŋ yaŋ go ŋwaaro do. 3 Maryama binde na kilo jare nardi* ji hanno sambu, kaŋ nooru ga baa. A na waddo soogu Yesu cey boŋ k'a cey tuusu nda nga boŋ hamno. Fuwo kulu to nda waddo hawo. 4 Amma Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ ga ti Yesu talibey ra afo, nga kaŋ ga ba k'a amaana ŋwa, ne: 5 «Ifo se no i mana waddo wo kaŋ ga to danga jiiri fo banandi cine neera ka no talkey se?» 6 A na woodin ci, manti zama a baa go da talkey no bo, amma zama zay no. Koyne zama nooru foola go a se, a go ga sambu haŋ kaŋ go a ra. 7 Yesu mo ne: «Ma fay d'a. A na woone gaay no ay fijiyaŋo hane sabbay se. 8 Zama araŋ gonda talkey araŋ banda alwaati kulu, amma ay si no araŋ do alwaati kulu.» 9 Yahudancey jama boobo binde du baaru kaŋ Yesu go noodin. I kaa mo, manti Yesu hinne sabbay se bo, amma zama ngey ma di Liyaziru kaŋ a tunandi buukoy game ra mo. 10 Amma alfaga beerey te saaware ngey ma Liyaziru mo wi, 11 zama a sabbay se no Yahudance boobo koy ka Yesu cimandi. 12 A wane suba, jama boobo kaa bato do. Waato kaŋ i maa baaru kaŋ Yesu go kaa Urusalima, 13 i na teenay kambayaŋ sambu ka fatta ka kuband'a. I goono ga kuuwa ka ne: «Hosanna!*» «Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra, nga Israyla Bonkoono!» 14 Yesu mo, waato kaŋ a du farkay binj'ize fo, a goro a boŋ, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: 15 «Ma si humburu, Sihiyona* ize wayo. Guna, ni Bonkoono go kaa. A go ga goro farkay binj'ize boŋ.» 16 A talibey mana faham da hayey din za sintina, amma waato kaŋ Irikoy na Yesu beerandi, waato gaa no i fongu kaŋ i na hayey din hantum a boŋ, i na hayey din te a se mo. 17 Jama kaŋ go Yesu banda waato kaŋ a na Liyaziru ce a ma fatta saara ra ka tun buukoy game ra goono ga seeda. 18 Woodin se no jama mo fatta ka kuband'a zama i maa baaru kaŋ a na alaama din te. 19 Farisi fonda borey mo ci ngey nda care se ka ne: «Araŋ di kaŋ araŋ si ga du hay kulu! Guna, ndunnya kulu koy a banda.» 20 Gareku fooyaŋ mo go borey game ra kaŋ yaŋ goono ga koy ka sududu bato do. 21 I binde kaa

Filibos do, kaŋ ga ti Baytsayda kwaara kaŋ go Galili laabo ra boro, k'a hã ka ne: «Iri jine bora, iri ga ba iri ma di Yesu.» 22 Filibos kaa ka ci Andarawos se, Andarawos mo kaa, nga nda Filibos, ka ci Yesu se. 23 Yesu tu i se ka ne: «Boro Izo beerandiyaŋo saaya to. 24 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: da alkama gurayze mana kaŋ laabo ra ka bu, a ga goro nga hinne. Amma d'a bu, a ga ize boobo hay. 25 Boro kaŋ ga ba nga fundo, a ga daray a se no, amma boro kaŋ ga wangu nga fundo ndunnya wo ra g'a gaay ka kaa fundi hal abada gaa. 26 Boro kulu kaŋ ga may ay se, kal a m'ay gana. Naŋ kaŋ ay go mo, noodin no ay tamo ga bara. Boro kulu kaŋ ga may ay se, ay Baabo ga bora din beerandi. 27 Sohõ ay fundo go taabi ra. Ifo no ay ga ne? Wala ay m'ay Baaba ŋwaaray a m'ay faaba saaya wo gaa no? Amma woodin sabbay se no ay kaa saaya wo gaa! 28 Ya Baaba, ma ni maa beerandi!» Kala jinde fun beena ra ka ne: «Ay jin k'a beerandi, ay g'a beerandi mo koyne.» 29 Jama binde kaŋ go ga kay noodin, kaŋ maa r'a, goono ga ne: «Beena dundu.» Boro fooyaŋ mo goono ga ne: «Malayka no ka salaŋ a se.» 30 Yesu tu ka ne: «Jinda wo mana kaa ay sabbay se, amma a kaa araŋ sabbay se. 31 Sohõ ndunnya wo ciito to, sohõ i ga ndunnya wo koyo gaaray. 32 Ay mo, d'i n'ay sambu beene, ay ga borey kulu candi ay do.» 33 A goono ga woodin ci no ka cabe buuyaŋ kaŋ dumi no nga ga ba ka bu. 34 Jama binde tu a se ka ne: «Iri maa i ne Tawretu ra Almasihu ga goro hal abada. Mate no kaŋ ni ga ne: tilas kal i ma Boro Izo sambu beene? May ga ti Boro Izo wo?» 35 Yesu binde ne i se: «A cindi kayna fo annura go araŋ game ra. Araŋ ma dira za araŋ gonda annura, zama kuba ma si araŋ di. Zama boro kaŋ ga dira kubay ra si bay naŋ kaŋ nga goono ga koy. 36 Za araŋ gonda annura, wa annura cimandi, zama araŋ ma ciya annura izeyaŋ.» Waato kaŋ Yesu na sanney din ci, a koy ka tugu i se. 37 Amma baa kaŋ a na alaama boobo te i jine, i man'a cimandi, 38 zama i ma annabi Isaya sanno toonandi, kaŋ a ci ka ne: «Rabbi, may no k'iri baaro cimandi? May se mo no Rabbi kamba bangay?» 39 Woodin sabbay se no i si hin ka cimandi, zama Isaya ye ka ci koyne ka ne: 40 «A n'i moy danandi k'i biney sandandi, zama i moy ma si di, i biney ma si faham hal i ma bare ay do, hal ay m'i no baani.» 41 Isaya na sanney wo ci zama a di Yesu darza k'a bumbo ciine te. 42 Kulu nda yaadin, baa jine borey ra, iboobo n'a cimandi, amma Farisi fonda borey sabbay se i man'a seeda, zama i ma si ngey kaa Yahudance diina marga ra. 43 Zama i ga ba borey do beeray ka bisa Irikoy do wano. 44 Yesu binde na nga jinde sambu ka ne: «Boro kaŋ g'ay cimandi, manti ay hinne no a ga cimandi bo, amma nga kaŋ n'ay donton mo. 45 Boro kaŋ go ga di ay go ga di nga kaŋ n'ay donton mo. 46 Ay wo annura no kaŋ kaa ndunnya ra, zama boro kulu kaŋ g'ay cimandi ma si goro kubay ra. 47 Boro kulu kaŋ maa ay sanney, d'a s'i gana mo, ay s'a ciiti, zama ay mana kaa ndunnya ciitiyaŋ se, amma zama ay ma ndunnya faaba. 48 Boro kaŋ ga wangu ay, a s'ay sanney ta mo, a gonda haŋ kaŋ g'a ciiti: sanno kaŋ ay ci din no g'a ciiti zaari bananta ra. 49 Zama ay mana ay boŋ sanni salaŋ, amma Baabo kaŋ n'ay donton no k'ay lordi nda haŋ kaŋ ay ga ci da haŋ kaŋ ay ga salaŋ. 50 Ay ga bay mo kaŋ a lordo ga ti fundi hal abada. Hayey kaŋ ay goono ga salaŋ binde, mate kaŋ cine Baabo ci ay se, yaadin no ay mo goono g'i ci.»

13

1 A go, Paska bato* ga ba ka to. Yesu bay kaŋ nga saaya to kaŋ nga ga fun ndunnya wo ra ka koy Baabo do. Za kaŋ a ga ba nga borey kaŋ yaŋ ga ti a waney kaŋ yaŋ go ndunnya ra, a _cabe i se mate kaŋ nga|_ ga ba r'ey hala bananta. 2 I go ŋwaari gaa. Iblisi jin ka daŋ Yahuta, kaŋ ti Siman ize Kariyoti bora bina ra a ma Yesu nooyandi. 3 Yesu bay kaŋ nga Baaba na hay kulu daŋ nga kambe ra, a bay mo kaŋ nga fun Irikoy do, nga ga ye ka koy Irikoy do koyne. 4 A binde tun ŋwaaro do ka nga kwaayey kaa k'i jisi waani. A na ce tuusuyaŋ zaara sambu k'a haw nga canta gaa. 5 Waato gaa a na hari dooru gaasu ra ka sintin ka talibey cey nyum k'i tuusu nda ce tuusuyaŋ zaara din kaŋ go a canta gaa. 6 Kal a to Siman Bitros do. Bitros ne a se: «Rabbi, ni no g'ay cey nyum?» 7 Yesu tu a se ka ne: «Haŋ kaŋ ay goono ga te, ni s'a bay sohõ, amma ni ga aniya ka faham.» 8 Bitros ne a se: «Ni s'ay cey nyum, abada!» Yesu tu a se ka ne: «D'ay mana ni nyum, hay kulu si in da nin game ra.» 9 Siman Bitros ne a se: «Rabbi, manti ay cey hinne, amma baa ay kambey d'ay boŋo.» 10 Yesu ne a se: «Boro kaŋ i jin ka nyumay si laami kal i m'a cey nyum, amma a gaahamo kulu ga hanan. Araŋ wo ga hanan, amma manti araŋ kulu.» 11 Zama Yesu bay boro kaŋ g'a nooyandi. Woodin sabbay se no a ne: «Manti araŋ kulu no ga hanan.» 12 Waato kaŋ a n'i cey nyum ka ban, a ye ka nga kwaayey sambu ka goro koyne. A ne i se: «Araŋ ga bay haŋ kaŋ ay te araŋ se, wala? 13 Araŋ ga ne ay se ‹Alfa› da ‹Rabbi›. Woodin mo ga boori, zama yaadin no ay go. 14 D'ay binde, kaŋ ga ti Rabbi nda

Alfa n'araŋ cey nyum, a ga hima araŋ mo ma care cey nyum. 15 Ay na fondo cabe araŋ se, zama araŋ ma te mate kaŋ ay te araŋ se. 16 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: bannya si bisa nga koyo, diya mo si bisa nga dontonkwa. 17 D'araŋ ga hayey din bay, araŋ ya albarkanteyaŋ no d'araŋ g'i te. 18 Manti araŋ kulu boŋ no ay goono ga salaŋ. Ay ga bay borey kaŋ yaŋ ay suuban, amma _a ga tilas|_ zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne: ‹Bora kaŋ go g'ay ŋwaaro ŋwa na nga ce konda tunandi ay gaa.› 19 Za sohõ ay goono ga woodin ci araŋ se za a mana te, hala waati kaŋ a te, araŋ ma cimandi kaŋ ay no ga ti AY* GO NO. 20 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga bora kaŋ ay donton ta g'ay ta. Bora kaŋ g'ay ta mo ga nga kaŋ n'ay donton ta.» 21 Waato kaŋ Yesu na hayey din ci, a bina sara gumo. A seeda ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ra boro fo g'ay nooyandi.» 22 Talibey goono ga care guna. I goono ga sikka boro kaŋ boŋ no a salaŋ. 23 Yesu talibey ra boro fo kaŋ a ga ba go taablo do, a goono ga jeeri Yesu ganda ra. 24 Siman Bitros ciinay a se ka ne: «M'a hã boro kaŋ boŋ no a goono ga salaŋ.» 25 Bora din binde kaŋ go ga jeeri Yesu ganda ra ne a se: «Rabbi, may no?» 26 Yesu binde tu ka ne: «Bora kaŋ se ay ga looma sufu ka no.» Woodin banda a na looma sufu k'a no Yahuta se, kaŋ ti Siman ize Kariyoti bora. 27 Kaŋ Yahuta na looma ta, Saytan* furo a bina ra. Yesu binde ne a se: «Haŋ kaŋ ni ga te, m'a te da waasi.» 28 Borey kulu kaŋ yaŋ go ga goro taablo do mana bay haŋ kaŋ se no a na woodin ci a se. 29 Zama boro fooyaŋ tammahã, za kaŋ Yahuta gonda nooru foola, hala Yesu ne a se: «Ma day haŋ kaŋ yaŋ iri ga laami nd'a bato se,» wala a ma hay fo no alfukaarey se. 30 Nga mo, waato kaŋ a na looma ta, a fatta nda waasi. Cino mo to. 31 Waato kaŋ a fatta binde, Yesu ne: «Sohõ Boro Izo du beeray, Irikoy du beeray mo a ra. 32 Da Irikoy du beeray a ra, Irikoy mo g'a beerandi nga bumbo ra, a g'a beerandi da waasi mo. 33 Ize kayney, alwaati kayna fo ka cindi kaŋ ay go araŋ banda. Araŋ g'ay ceeci, amma danga mate kaŋ ay ci Yahudancey se ka ne naŋ kaŋ ay ga koy i si hin ka kaa, yaadin no ay goono ga ci araŋ mo se sohõ. 34 Lordi taji no ay goono ga no araŋ se: araŋ ma ba care. Mate kaŋ ay ba araŋ, yaadin cine no araŋ ma ba care. 35 D'araŋ ga ba care, woodin do no borey kulu ga bay kaŋ araŋ ya ay talibiyaŋ no.» 36 Siman Bitros ne a se: «Rabbi, man no ni go ga koy?» Yesu tu a se ka ne: «Nango kaŋ ay go ga koy, ni si hin k'ay gana sohõ, amma ni g'ay gana han fo.» 37 Bitros ne a se: «Rabbi, ifo se no ay si hin ka ni gana baa sohõ? Ay g'ay fundo no ni sabbay se!» 38 Yesu mo tu a se ka ne: «Ni ga ni fundo no ay sabbay se? Haciika, haciika ay ga ci ni se: gorongaari si ca, ni man'ay ze sorro hinza.»

14

1 «Araŋ biney ma si sara. Wa Irikoy cimandi, w'ay cimandi mo. 2 Ay Baaba windo ra goray nangu boobo go no. Da manti yaadin no, doŋ ay ga ci araŋ se, zama ay goono ga koy ka nangu soola araŋ se. 3 D'ay koy ka nango soola araŋ se mo, ay ga ye ka kaa k'araŋ ta ay do, hala nango kaŋ ay go, araŋ mo ma bara noodin. 4 Nango kaŋ ay goono ga koy mo, araŋ ga fonda bay.» 5 Toma ne a se: «Rabbi, iri si bay nango kaŋ ni goono ga koy. Mate no iri ga te ka fonda bay?» 6 Yesu ne a se: «Ay ga ti fonda nda cimo da fundi. Boro kulu si du ka to Baabo do kal ay do. 7 D'araŋ n'ay bay, doŋ araŋ g'ay Baaba mo bay. Za sohõ araŋ g'a bay, araŋ di a mo.» 8 Filibos ne a se: «Rabbi, ma Baabo cab'iri se, a ga wasa iri se.» 9 Yesu ne a se: «Filibos, za gayyaŋ in d'araŋ go care banda, hala hõ ni s'ay bay? Boro kaŋ di ay di Baaba. Mate no ni ga te ka ne ay ma Baaba cabe araŋ se? 10 Wala ni mana cimandi kaŋ ay go Baaba ra, Baaba mo go ay ra no? Sanney kaŋ ay goono ga salaŋ araŋ se mo, manti ay bumbo wane yaŋ no ay goono ga salaŋ, amma Baabo kaŋ go ay ra no goono ga nga goyey te. 11 W'ay cimandi kaŋ ay ne ay go Baaba ra, Baaba mo go ay ra. To, d'araŋ si sanno din cimandi, w'ay cimandi baa goyey bumbey sabbay se. 12 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ g'ay cimandi, goyey kaŋ ay goono ga te, nga mo g'i te. Goyey kaŋ ga bisa woone yaŋ mo a g'i te, zama ay go ga koy Baaba do. 13 Hay kulu kaŋ araŋ ga ŋwaaray ay maa ra, ay ga woodin te araŋ se, zama Baaba ma du beeray Izo ra. 14 Hay kulu kaŋ araŋ g'ay ŋwaaray ay maa ra, ay ga woodin te. 15 D'araŋ ga ba ay, araŋ g'ay lordey gana. 16 Ay g'ay Baaba ŋwaaray, nga mo g'araŋ no Gaako fo, zama a ma goro araŋ banda hal abada. 17 Nga no ga ti cimi Biya kaŋ ndunnya si hin k'a ta, zama a si di a, a s'a bay mo. Amma araŋ wo g'a bay, zama a goono ga goro araŋ banda, a ga bara araŋ ra mo. 18 Ay si g'araŋ naŋ alatuumiyaŋ, ay ga kaa araŋ do. 19 A cindi kayna ndunnya si di ay koyne, amma araŋ wo ga di ay. Zama ay go ga funa, araŋ mo ga funa. 20 Han din hane araŋ ga bay kaŋ ay go ay Baaba ra, araŋ mo go ay ra, ay mo go araŋ ra. 21 Boro kaŋ gonda ay lordey, a g'i gana mo, bora din ga ba

ay. Boro kaŋ ga ba ay, ay Baaba mo ga ba r'a. Ay mo ga ba r'a, k'ay boŋ bangandi a se mo.» 22 Yahuta fo kaŋ manti Kariyoti bora ne a se: «Rabbi, ifo se no ni ga ni boŋ bangandi iri se, amma manti ndunnya se?» 23 Yesu tu a se ka ne: «Da boro ga ba ay, a g'ay sanno gana. Ay Baaba mo ga ba r'a. Iri ga kaa a do, k'iri goray nango te a do. 24 Boro kaŋ si ba ay s'ay sanney gana. Sanno wo mo kaŋ araŋ maa, manti ay wane no, amma Baaba kaŋ n'ay donton wane no. 25 Ay na sanney wo salaŋ araŋ se za ay go araŋ do. 26 Amma Gaakwa kaŋ ga ti Biya Hanno, kaŋ Baaba ga donton ay maa ra g'araŋ dondonandi hay kulu k'araŋ fongandi nda hay kulu kaŋ ay ci araŋ se. 27 Laakal kanay no ay ga naŋ araŋ se, ay laakal kana no ay g'araŋ no. Manti danga wo kaŋ ndunnya ga no cine no ay g'araŋ no bo. Araŋ biney ma si sara, i ma si humburu mo. 28 Araŋ maa kaŋ ay ne araŋ se ay ga dira, ay ga ye ka kaa araŋ do koyne. D'araŋ ga ba ay, doŋ araŋ ga maa kaani kaŋ ay go ga koy Baaba do, zama Baaba bisa ay. 29 Sohõ ay ci araŋ se za a mana te, hala waati kaŋ a te araŋ ma cimandi. 30 Ay si sanni boobo ci araŋ se koyne, zama ndunnya koyo go kaa, a sinda hay kulu ay do mo. 31 Amma zama ndunnya ma bay kaŋ ay ga ba Baaba, mate kaŋ Baaba n'ay no lordi, yaadin mo no ay goono ga te. Wa tun, iri ma fun ne.

15

1 Ay no ga ti reyzin* nya tikse cimi-cimo, ay Baaba mo ga ti farkwa. 2 Kambe kulu kaŋ go ay ra kaŋ si ize hay, a g'a kaa. Wo kulu mo kaŋ ga izeyaŋ hay, a g'a hanse, zama a ma izeyaŋ hay ka tonton. 3 Baa sohõ araŋ wo hananteyaŋ no, sanno kaŋ ay ci araŋ se sabbay se. 4 Araŋ ma goro ay ra, ay mo _ga goro|_ araŋ ra. Sanda mate kaŋ cine kambe si hin ka ize hay nga boŋ se, kala day a ma goro reyzin nyaŋo tiksa gaa, yaadin mo no araŋ si hin, kala nd'araŋ go ga goro ay ra. 5 Ay no ga ti reyzin nya tikse, araŋ no ga ti kambey. Boro kaŋ ga goro ay ra, ay mo ga goro a ra, bora din ga ize boobo hay, zama da manti ay, araŋ si hin ka hay kulu te. 6 Boro kaŋ si goro ay ra, i g'a pati ka furu, danga mate kaŋ cine i ga te reyzin kambe se. A ga koogu. I g'i margu mo ka catu danji ra k'i ton. 7 D'araŋ ga goro ay ra, nga no ay sanney go araŋ ra, hay kulu kaŋ araŋ ga ba, araŋ m'a ŋwaaray, araŋ ga du a mo. 8 Mate kaŋ i g'ay Baabo beerandi neeya: araŋ ma ize boobo hay. Yaadin gaa no araŋ ga cabe kaŋ araŋ ya ay talibiyaŋ no. 9 Danga mate kaŋ cine ay Baaba ba ay, yaadin no ay mo ba araŋ. Araŋ ma goro ay baakasina ra. 10 D'araŋ g'ay lordey gana, araŋ ga goro ay baakasina ra, danga mate kaŋ cine ay n'ay Baaba lordey gana ka goro a baakasina ra. 11 Ay na hayey din ci araŋ se zama ay farhã ma bara araŋ ra, araŋ farhã mo ma to. 12 Ay lordo neeya: araŋ ma ba care, danga mate kaŋ cine ay ga ba araŋ. 13 Boro kulu sinda baakasinay kaŋ ga bisa woone: boro ma nga fundi no nga corey se. 14 Araŋ ya ay coroyaŋ no, d'araŋ ga haŋ kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a te. 15 Ay si ye ka ne araŋ se bannyayaŋ koyne, zama bannya si bay haŋ kaŋ nga koyo goono ga te. Amma ay ga ne araŋ se coroyaŋ, zama hayey kulu kaŋ ay maa ay Baaba do, ay n'araŋ bayrandi nd'ey. 16 Araŋ mana ay suuban, amma ay no k'araŋ suuban k'araŋ daŋ araŋ ma koy ka izeyaŋ hay, araŋ izey mo ma goro, hala hay kulu kaŋ araŋ ga Baaba ŋwaaray ay maa ra, a ga woodin no araŋ se. 17 Haŋ kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a ga ti: araŋ ma ba care. 18 Da ndunnya konna araŋ, araŋ ma bay kaŋ a konna ay za a mana konna araŋ. 19 D'araŋ ya ndunnya wane yaŋ no, doŋ ndunnya ga ba nga waney, amma za kaŋ araŋ wo manti ndunnya wane yaŋ no, amma ay n'araŋ suuban ka kaa waani ndunnya ra, woodin sabbay se no ndunnya ga konna araŋ. 20 Araŋ ma fongu nda sanno kaŋ ay ci araŋ se: ‹bannya si bisa nga koyo›. D'i n'ay gurzugandi, i g'araŋ mo gurzugandi. D'i n'ay sanno gana, i g'araŋ wano mo gana. 21 Amma i ga hayey din kulu te araŋ se ay maa sabbay se, zama i s'ay dontonkwa bay. 22 D'ay mana kaa ka salaŋ i se, doŋ i sinda zunubi, amma sohõ i sinda ngey zunubey se kobay. 23 Boro kaŋ ga konna ay, a ga konna ay Baaba mo. 24 D'ay mana goyey te i game ra kaŋ boro kulu mana te, doŋ i sinda zunubi, amma sohõ i di _goyey din|_, i konna in d'ay Baaba mo. 25 Amma woodin te zama i ma sanno toonandi kaŋ i hantum i Tawreto* ra ka ne: ‹I konna ay, sabaabu kulu si.› 26 Amma waati kaŋ Gaakwa ga kaa, kaŋ ay ga donton araŋ se a ma fun Baaba do, cimi Biya no kaŋ ga fun Baabo do, a ga seeda no ay boŋ. 27 Araŋ mo ga seeda no, zama araŋ go ay banda za sintina.

16

1 Ay na sanney din ci araŋ se zama araŋ ma si harta. 2 I g'araŋ kaa ngey diina margey ra. Oho, saaya go kaa kaŋ boro kaŋ g'araŋ wi ga tammahã hala nga goono ga goy Irikoy se no. 3 I ga hayey din te zama i mana Baaba bay, i man'ay mo bay. 4 Amma ay na sanney din ci araŋ se zama waati kaŋ i alwaato to, araŋ ma fongu kaŋ ay n'i ci araŋ se. Ay mana sanney din ci araŋ se za sintina zama

ay go araŋ do. 5 Amma sohõ ay goono ga ye _Irikoy|_ kaŋ n'ay donton do koyne. Araŋ boro kulu s'ay hã nango kaŋ ay go ga koy mo. 6 Amma araŋ biney to da bine saray zama ay na sanney din salaŋ araŋ se. 7 Kulu nda yaadin ay ga cimi ci araŋ se: a ga bisa araŋ se ay ma koy, zama nd'ay mana koy, Gaakwa si kaa araŋ do. Amma d'ay koy, ay g'a donton araŋ do. 8 Nga mo, waati kaŋ a ga kaa, a ga ndunnya zeeri zunubi da adilitaray da ciiti se. 9 Zunubi se no zama i si g'ay cimandi. 10 Adilitaray se no zama ay goono ga koy Baaba do, araŋ si ye ka di ay koyne. 11 Ciiti se mo no zama i na ndunnya wo koyo ciiti. 12 Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ci araŋ se, amma araŋ si hin ey sohõ. 13 Amma waati kaŋ nga kaŋ ti cimi Biya ga kaa, a ga furo araŋ jine cimi kulu ra, zama a si salaŋ nga boŋ sanni, amma sanni kulu kaŋ a maa, nga no a ga ci. A g'araŋ kabarandi nda hayey kaŋ ga kaa mo. 14 A g'ay beerandi, zama a ga sambu ay waney ra k'araŋ kabarandi nd'ey. 15 Hay kulu kaŋ ga ti Baaba wane, ay wane no. Woodin sabbay se no ay ne cimi Biya din ga sambu ay waney ra k'araŋ kabarandi nd'ey. 16 A cindi kayna fo araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay.» 17 A talibey ra afooyaŋ binde ne care se: «Ifo no a goono ga ne iri se wo: ‹A cindi kayna fo araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay›, da mo: ‹Zama ay goono ga koy Baaba do›?» 18 Woodin sabbay se i goono ga ne: «Ifo no woone kaŋ a goono ga ci ka ne: ‹a cindi kayna›? Iri si bay haŋ kaŋ boŋ a goono ga salaŋ.» 19 Waato kaŋ Yesu bay kaŋ i ga ba ngey ma nga hã, kal a ne i se: «Araŋ goono ga care hã sanno wo kaŋ ay ne araŋ se boŋ, kaŋ ay ne: a cindi kayna fo araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay? 20 Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ga hẽ ka baray, amma ndunnya ga farhã. Araŋ ga te bine saray, amma araŋ bine sara ga bare ka te farhã. 21 Waati kaŋ wayboro go hay-zaŋay ra, a bine ga sara zama a saaya to, amma waati kaŋ a na ize hay, a si fongu nda taabo koyne farhã sabbay se, zama a na ize hay ndunnya ra. 22 Araŋ mo, sohõ araŋ gonda bine saray, amma ay ga ye ka di araŋ. Waato din no araŋ biney ga farhã, araŋ farhãyaŋo mo boro kulu s'a kaa araŋ gaa. 23 Zaaro din _kaŋ ga kaa|_ ra, araŋ s'ay hã hay kulu. Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: hay kulu kaŋ araŋ ga Baaba ŋwaaray, a g'araŋ no nd'a ay maa ra. 24 Hala sohõ araŋ mana hay kulu ŋwaaray ay maa ra. Wa ŋwaaray, araŋ ga du mo, zama araŋ farhã ma to. 25 Ay na sanney din ci araŋ se da misayaŋ. Saaya go kaa kaŋ ay si ye ka salaŋ araŋ se da misayaŋ koyne, amma ay ga Baaba baaro ci araŋ se taray kwaaray. 26 Zaaro din ra araŋ ga ŋwaaray ay maa ra. Ay si ne araŋ se ay ga Baaba ŋwaaray araŋ se, 27 zama Baaba bumbo ga ba araŋ zama araŋ ga ba ay, araŋ cimandi mo kaŋ ay fun Irikoy do. 28 Ay kaa ka fun Baaba do ka zumbu ndunnya ra. Sohõ, ay ga fun ndunnya ra ka koy Baabo do.» 29 A talibey ne: «Sohõ ni goono ga salaŋ ka feeri. Ni si no ga salaŋ da misayaŋ. 30 Sohõ iri ga bay kaŋ ni ga hay kulu bay, ni si ba boro kulu ma ni hã. Woodin se no iri go ga cimandi kaŋ ni fun Irikoy do.» 31 Yesu tu i se ka ne: «Sohõ araŋ cimandi! 32 Guna, saaya go kaa, oho, a to mo, kaŋ araŋ ga say-say. Boro kulu ga nga boŋ ceeci, araŋ g'ay naŋ ay hinne. Amma manti ay hinne no bo, zama Baaba go ay banda. 33 Ay na sanney din ci araŋ se, zama ay ra araŋ ma du laakal kanay. Ndunnya ra araŋ gonda taabi, amma wa te bine-gaabi, ay te zaama ndunnya boŋ.»

17

1 Yesu na sanney din ci, waato gaa a na nga boŋ sambu beene ka ne: «Ya Baaba, saaya to. Ma ni Izo beerandi zama ni Izo mo ma ni beerandi, 2 za kaŋ ni n'a no dabari Adam-izey kulu boŋ, zama borey kulu kaŋ ni no a se, a m'i no fundi hal abada. 3 Fundi hal abada ga ti woone: i ma ni bay, ni hinne kaŋ ti Irikoy cimi-cimo, i ma Yesu Almasihu mo bay kaŋ ni donton. 4 Ay na ni beerandi ndunnya ra. Ay na goyo toonandi kaŋ ni n'ay no ay ma te. 5 Sohõ, ya Baaba, m'ay beerandi ni jine da darza kaŋ go in da nin se za ndunnya mana te. 6 Ay na ni maa bangandi borey kaŋ ni n'ay no ndunnya ra se. Borey din, ni wane yaŋ no. Ni n'ay no nd'ey, i na ni sanno gana mo. 7 Sohõ i bay kaŋ hay kulu kaŋ ni n'ay no, ni do no a fun. 8 Zama sanney kaŋ ni n'ay no, ay n'i no i se, i n'i ta mo. I bay kaŋ cimi no ay fun ni do, i cimandi mo kaŋ ni n'ay donton. 9 Ay go ga ŋwaaray i se. Ay si ga ŋwaaray ndunnya se, amma ay go ga ŋwaaray ngey kaŋ ni n'ay no se, zama ngey wo ni wane yaŋ no. 10 Hay kulu kaŋ ay wane no, ni wane no, ni wane mo ay wane no. Ay du beeray i do mo. 11 Ay si ndunnya ra koyne, amma ngey wo go ndunnya ra, ay mo goono ga kaa ni do. Ya Baaba hanna, m'i gaay ni maa kaŋ ni n'ay no din ra, zama i ma goro afolloŋ danga iri cine. 12 Waato kaŋ ay go i banda, ay n'i gaay ni maa kaŋ ni n'ay no din ra, ay n'i haggoy mo. I ra baa boro folloŋ mana halaci, kala day halaciyaŋ izo, zama Irikoy Tira Hanna sanney ma to. 13 Amma sohõ ay goono ga kaa ni

do. Ay goono ga sanney din salaŋ ndunnya ra, zama i ma du ay farhã toonanta ngey ra. 14 Ay na ni sanno no i se, ndunnya mo konn'ey, zama ngey wo manti ndunnya wane yaŋ no, danga mate kaŋ cine ay wo manti ndunnya wane. 15 Ay si ga ŋwaaray ni m'i kaa ndunnya ra, amma ni m'i wa nda Izefuto. 16 Ngey wo manti ndunnya wane yaŋ no, danga mate kaŋ cine ay wo manti ndunnya wane. 17 M'i fay waani cimi ra. Ni Sanno ga ti cimi. 18 Mate kaŋ cine ni n'ay donton ndunnya ra, yaadin cine mo no ay n'i donton ndunnya ra. 19 I se mo no ay g'ay boŋ fay waani, zama ngey mo ma ciya boroyaŋ kaŋ i fay waani cimi ra. 20 Manti ngey hinne se no ay goono ga ŋwaaray bo, amma borey mo se kaŋ yaŋ g'ay cimandi i sanney boŋ. 21 Zama ikulu ma goro afolloŋ, danga mate kaŋ cine nin, Baaba, ni go ay ra, ay mo go ni ra. Ngey mo ma goro iri ra, zama ndunnya ma cimandi kaŋ nin no k'ay donton. 22 Darza mo kaŋ ni n'ay no, ay n'a no i se, zama i ma goro afolloŋ danga mate kaŋ cine iri mo afolloŋ no. 23 Ay go i ra, ni mo go ay ra, zama i ma margu ka te afolloŋ lok, hala ndunnya ma bay kaŋ ni n'ay donton, ni ga ba r'ey mo, danga mate kaŋ cine ni ga ba ay. 24 Ya Baaba, borey kaŋ ni n'ay no, ay ga ba i ma bara ay banda nango kaŋ ay go, zama i ma di ay darza kaŋ ni n'ay no, zama ni ga ba ay za ndunnya mana sinji. 25 Ya Baaba adilitaraykoyo, ndunnya mana ni bay, amma ay na ni bay. Borey din mo bay kaŋ ni n'ay donton. 26 Ay na ni maa bayrandi i se. Ay g'a bayrandi koyne, zama baakasina kaŋ ni ga ba ay d'a ma goro i ra, ay mo ma goro i ra.»

18

1 Waato kaŋ Yesu na sanney din ci, a fatta, nga nda nga talibey. I na Kidron gooro daŋandi ka koy naŋ kaŋ kali fo go. A furo a ra, nga nda nga talibey. 2 Yahuta binde kaŋ goono ga koy k'a nooyandi ga nango din bay, zama alwaati kulu Yesu nda nga talibey ga margu noodin. 3 Yahuta binde kande _Romance|_ sooje jama nda doogariyaŋ kaŋ yaŋ fun alfaga beerey da Farisi fonda borey do. A kand'ey noodin da fitillayaŋ da yulbeyaŋ da wongu jinayyaŋ. 4 Yesu binde ga bay hay kulu kaŋ goono ga kaa nga gaa. A fatta ka ne i se: «May no araŋ goono ga ceeci?» 5 I tu a se ka ne: «Yesu, Nazara bora.» Yesu ne i se: «Ay no ga ti NGA.» (Yahuta mo, kaŋ goono g'a nooyandi go ga kay i banda.) 6 Waato kaŋ Yesu ne i se: «Ay no ga ti NGA,» i ye da banda ka kaŋ ganda. 7 A ye k'i hã ka ne: «May no araŋ goono ga ceeci?» I ne a se: «Yesu, Nazara bora.» 8 Yesu tu i se ka ne: «Ay jin ka ci araŋ se ka ne ay no ga ti NGA. D'ay no araŋ go ga ceeci, wa fay da borey wo, i ma ngey koyyaŋ te.» 9 (Zama sanno ma to kaŋ a ci ka ne: «Borey kaŋ yaŋ ni n'ay no ra, baa afo mana daray ay se.») 10 Siman Bitros kaŋ gonda takuba mo n'a foobu ka alfaga beero bannya fo zafa k'a kambe ŋwaari hanga kaa. Bannya din maa ga ti Malkus. 11 Yesu ne Bitros se: «Ma takuba ye nga nyaŋo ra! Manti a ga hima ay ma gaasiya kaŋ ay Baaba n'ay no haŋ bo?» 12 _Romance|_ sooje jama da wongu nya da Yahudancey doogarey na Yesu di ka haw. 13 I kond'a Hanana do jina, zama nga no ga ti Kayafa, kaŋ ga ti alfaga beero jiiro din ra, wane anzura. 14 Kayafa ga ti bora kaŋ saaware nda Yahudancey ka ne a gonda nafa boro folloŋ ma bu jama se. 15 Siman Bitros da talibi fo goono ga Yesu gana. Talibo din mo, alfaga beero g'a bay. A furo Yesu banda alfaga beero faada ra. 16 Amma Bitros goono ga kay taray windo me gaa. Talibi fa din kaŋ alfaga beero ga bay fatta ka salaŋ wandiya kaŋ goono ga windi meyo batu se zama nga ma furo nda Bitros windo ra. 17 Wandiya mo kaŋ ga windi meyo batu ne Bitros se: «Manti ni mo go bora din talibey ra?» Bitros ne: «Manti ay no!» 18 Bannyey da doogarey goono ga kay noodin. I jin ka danji funsu nda danji bi, zama hargu go no. I goono ga caan. Bitros mo go i banda, a goono ga kay noodin ka caan. 19 Alfaga beero na Yesu hã a talibey da a dondonandiyaŋo sanni. 20 Yesu tu a se ka ne: «Taray kwaaray no ay salaŋ ndunnya se. Diina marga fuwey da Irikoy windo ra, naŋ kaŋ Yahudancey kulu ga margu no, ay ga dondonandi alwaati kulu. Ay mana sanni kulu ci tuguyaŋ ra. 21 Ifo se no ni g'ay hã? Ma borey hã kaŋ yaŋ maa haŋ kaŋ ay ci i se. Guna, borey din ga bay haŋ kaŋ ay ci.» 22 Waato kaŋ a na sanney din ci, doogarey kaŋ goono ga kay noodin ra afo na Yesu saŋ ka ne: «Ya-cine no ni ga tu alfaga beero se d'a?» 23 Yesu tu a se ka ne: «D'ay na sanni laalo salaŋ, kala ni m'a seeda, amma nda ihanno no, ifo se no ni g'ay kar?» 24 Gaa no Hanana na Yesu donton hawante alfaga beero Kayafa do. 25 Siman Bitros mo goono ga kay ka caan. I binde ne a se: «Ni mo ni go a talibey ra no?» A ze ka ne: «Manti ay no!» 26 Alfaga beero bannya fo kaŋ ga ti bora kaŋ Bitros n'a hanga kaa nya-ize ne a se: «Manti ay di nin kalo ra a banda?» 27 Bitros ye ka ze koyne. Sahãadin-sahãadin gorongaari fo ca. 28 I dira nda Yesu Kayafa do ka kond'a dabarikoono faada ra za nda hinay. Ngey bumbey mana furo faada ra, zama ngey ma si ziibi, hala ngey ma du ka Paska* hawro ŋwa. 29 Bilatos mo fatta ka koy i do ka ne

i se: «Kalima woofo dumi no araŋ kande boro wo boŋ?» 30 I tu a se ka ne: «Da boro wo manti boro laalo no, doŋ iri si kand'a ni do.» 31 Bilatos binde ne i se: «Wa konda araŋ bumbey k'a ciiti araŋ ciito boŋ.» Yahudancey ne a se: «Iri sinda fondo iri ma boro wi.» 32 (Zama sanno kaŋ Yesu ci ma to, kaŋ a cabe buuyaŋ kaŋ dumi no nga ga ba ka bu.) 33 Bilatos binde ye ka furo faada ra ka Yesu ce ka ne a se: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?» 34 Yesu tu a se ka ne: «Nin no ka woodin ci ni boŋ se, wala boro fooyaŋ no k'a ci ni se ay boŋ?» 35 Bilatos tu a se ka ne: «Ay ya Yahudance no? Ni jama da alfaga beerey no ka ni nooyandi ay se. Ifo no ni te?» 36 Yesu tu ka ne: «Ay koytara manti ndunnya wo wane no. D'ay koytara ya ndunnya wo wane no, doŋ ay doogarey ga wongu, hal ay ma si furo Yahudancey kambe ra. Amma sohõ ay koytara manti ganda koytara wane.» 37 Bilatos binde ne a se: «Yaadin gaa, ni wo bonkooni no?» Yesu tu ka ne: «Mate kaŋ ni ci no, ay ya bonkooni no. Woodin sabbay se no i n'ay hay, woodin sabbay se mo no ay kaa ndunnya ra, zama ay ma cimo seeda. Boro kulu kaŋ ga ti cimo wane ga maa ay jinde.» 38 Bilatos ne a se: «Ifo no ga ti cimi?» Waato kaŋ Bilatos na woodin ci, a ye ka fatta ka koy Yahudancey do ka ne i se: «Ay mana di taali hari kulu a gaa. 39 Amma araŋ gonda alaada fo kaŋ ga ti ay ma boro folloŋ taŋ araŋ se Paska* alwaato ra. Araŋ ga ba ay ma Yahudancey bonkoono taŋ araŋ se no?» 40 I binde ye ka kuuwa ka ne: «Manti boro wo, amma Barabbas!» Barabbas wo mo zay no.

19

1 Waato gaa Bilatos na Yesu di k'a barzu. 2 Soojey mo na karji boŋtobay handam ka dake a boŋo boŋ k'a daabu nda kwaay ciray. 3 I goono ga kaa a do ka ne a se: «Fofo, Yahudancey bonkoono!» I goono g'a saŋ mo. 4 Bilatos mo ye ka fatta taray ka ne i se: «Wa guna, ay goono ga kand'a taray araŋ do zama araŋ ma bay kaŋ ay mana di taali hari kulu a gaa.» 5 Yesu binde fatta taray, karji boŋtobay go a boŋo gaa, a goono ga faka da kwaay ciray. Bilatos ne jama se: «Wa guna _araŋ|_ bora!» 6 Waato kaŋ alfaga beerey da doogarey di a, i kuuwa a gaa ka ne: «A kanji*! A kanji!» Bilatos ne i se: «Wa kond'a araŋ bumbey k'a kanji, zama ay mana di taali hari kulu a gaa.» 7 Yahudancey tu a se ka ne: «Iri gonda lordi fo, lordo wo boŋ mo a ga hima a ma bu, zama a na nga boŋ himandi Irikoy Ize.» 8 Waato kaŋ Bilatos maa sanno din, a humburu ka tonton. 9 A ye ka furo faada ra ka ne Yesu se: «Man gaa no ni fun?» Amma Yesu mana ne a se hay kulu. 10 Bilatos binde ne a se: «Ni si salaŋ ay se no? Ni si bay kaŋ ay gonda dabari ka ni taŋ, ay gonda dabari mo ka ni kanji?» 11 Yesu tu a se ka ne: «Ni sinda dabari kulu ay boŋ, da manti i na ni no nd'a za beena ra no. Woodin sabbay se no bora kaŋ n'ay nooyandi ni se gonda zunubi ka bisa nin.» 12 Woodin boŋ Bilatos ceeci nga m'a taŋ, amma Yahudancey goono ga kuuwa ka ne: «Da ni na bora din taŋ, kulu ni manti Kaysar* coro. Boro kulu kaŋ ga nga boŋ himandi bonkooni, a _goono ga cabe kaŋ nga|_ goono ga gaaba nda Kaysar.» 13 Waato kaŋ Bilatos maa sanno din binde, a kande Yesu taray. Bilatos goro ciiti karga boŋ, nangu fo kaŋ se i ga ne Tond'ize Dabe Batama, amma Yahudancey sanno ra i ga ne a se Gabata. 14 Paska bato soolayaŋ zaaro hane no, sanda zaari bindi cine no. Bilatos ne Yahudancey se: «Wa guna araŋ bonkoono!» 15 I binde kuuwa ka ne: «Kond'a! Kond'a! M'a kanji!» Bilatos ne i se: «Ay m'araŋ bonkoono kanji, wala?» Alfaga beerey tu ka ne: «Iri wo sinda bonkooni, kala Kaysar.» 16 Woodin banda a na Yesu sallama i se, i m'a kanji. I na Yesu boy ka kond'a. 17 Yesu goono ga nga kanjiyaŋ* bundo jare nga boŋ se ka koy nango kaŋ se i ga ne Boŋ Kurubu, nango kaŋ se i ga ne Yahudancey sanno ra Golgota. 18 Noodin no i n'a kanji, nga nda boro hinka a banda, afo a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa, Yesu mo go i bindo ra. 19 Bilatos mo na hantum te k'a daŋ kanjiyaŋ bundo gaa. Haŋ kaŋ a hantum neeya: «YESU, NAZARA BORA, YAHUDANCEY BONKOONO.» 20 Hantumo mo, Yahudance boobo n'a caw, zama nango kaŋ i na Yesu kanji ga maan kwaara. A n'a hantum Yahudance, da Romance da Gareku ciine ra. 21 Yahudance alfaga beerey binde ne Bilatos se: «Ma si hantum Yahudancey bonkoono, amma ma hantum kaŋ nga no ne nga ga ti Yahudancey bonkoono.» 22 Bilatos tu ka ne: «Haŋ kaŋ ay n'a hantum, ay ban ka hantum.» 23 Soojey binde, waato kaŋ i na Yesu kanji, i n'a bankaarayey sambu k'i fay itaaci, sooje kulu nda nga baa, jabba mo _cindi|_. Jabba wo sinda tayaŋ, amma kaymante no za beene kala ganda. 24 I ne care se: «Iri ma s'a kottu, amma iri ma kurne te a boŋ, boro kaŋ n'a ŋwa, a ma ciya a wane.» Woodin te zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne: «I n'ay bankaarayey fay-fay ngey nda care game ra, ay kwaayo boŋ mo, i na kurne te.» Hayey din binde no soojey te. 25 Yesu nya goono ga kay Yesu kanjiyaŋ bundo jarga, nga nd'a nya kayne, Maryama kaŋ

ga ti Ciliyobas wande, da Maryama, Magdaliya bora. 26 Yesu binde, waato kaŋ a di nga nya nda talibo kaŋ nga ga ba, i boro hinka goono ga kay noodin, kal a ne nga nya se: «Waybora, guna ni izo!» 27 Waato gaa a ne nga talibo se: «Guna ni nya!» Za saaya din talibo din kond'a nga kwaara. 28 Woodin banda Yesu bay kaŋ sohõ hay kulu kubay. Zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to, a ne: «Ay jaw!» 29 Nango din mo i na foobu jisi kaŋ to da hari mooro. Kal i na zaara-zaara fo toonandi nda hari mooro k'a daŋ hissop* kambayze gaa ka salle a meyo gaa. 30 Waato kaŋ Yesu na hari moora ta, a ne: «A ban!» A na nga boŋo zullandi ka nga fundo taŋ. 31 Bato soolayaŋ zaaro hane no. Zama gaahamey ma si goro kanjiyaŋ bundey boŋ asibti zaaro ra (zama asibti zaaro din zaari beeri no i se), Yahudancey na Bilatos ŋwaaray _a ma ci soojey se|_ i m'i cey ceeri k'i gaahamey zumandi. 32 Soojey binde kaa ka sintinay bora da nga cala kaŋ i kanji Yesu banda cey ceeri. 33 Amma waato kaŋ i to Yesu do, i di kaŋ nga wo bu. I mana a cey ceeri, 34 amma sooje fo na Yesu carawo gooru nda yaaji. Sahãadin-sahãadin mo kuri nda hari fatta. 35 Bora kaŋ di woodin na seeda no, a seeda mo cimi no. A ga bay kaŋ a goono ga cimi ci, zama araŋ mo ma cimandi. 36 Hayey din te zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne: «Baa a biri fo, i s'a ceeri.» 37 Koyne, Irikoy Tira Hanna sanno fo ne: «I ga bora kaŋ i gooru guna.» 38 Woodin banda Yusufu, Arimatiya bora, (nga mo Yesu talibi no, amma tuguyaŋ ra Yahudancey humburkumay sabbay se), a ŋwaaray Bilatos gaa nga ma du ka Yesu gaahamo sambu. Bilatos yadd'a se. A kaa k'a gaahamo sambu. 39 Nikodimu mo kaa (nga no ga ti bora din kaŋ a sintina kaayaŋo Yesu do, cin ra no a kaa.) A kande zawul* nda alowes* kaasumante (yaazi jinayyaŋ no kaŋ i tiŋa ga to danga kilo waytaaci cindi gu cine.) 40 I na Yesu gaahamo sambu k'a kasance nda lin* taafe da yaazi jinayey din, Yahudancey fijiyaŋ alaada boŋ. 41 Nango kaŋ i n'a kanji din, kali fo go no. Kalo ra mo tondi ra saaray taji fo go no kaŋ ra i mana boro kulu fiji jina. 42 Noodin binde i na Yesu fiji, Yahudancey soolayaŋ zaaro hane sabbay se, zama saara ga maan nango.
20
1 Za da hinay jirbi iyya zaari sintina, za kubay-kubay go no, Maryama, Magdaliya bora kaa saara do. A di kaŋ i na tondo kaa saara gaa. 2 A binde zuru ka kaa Siman Bitros da talibi fa din kaŋ Yesu ga ba do. A ne i se: «I na Rabbi sambu ka kaa saara ra. Iri si bay mo naŋ kaŋ i n'a jisi.» 3 Bitros da talibi fa din binde fatta ka koy saara do. 4 I goono ga zuru ka koy care banda. Talibi fa din mo na Bitros yana ka kaa saara do. 5 A niigaw ka guna saara ra. Kal a di lin* zaarey goono ga jisi sallante ngey nango ra, amma a mana furo saara ra. 6 Siman Bitros mo kaa a banda. A furo saara ra. A di lin zaarey goono ga jisi sallante ngey nango ra, 7 da diko kaŋ go boŋo gaa. A di woodin si zaarey ra jisante, amma a go kunkunante nangu fo waani nga hinne. 8 Waato gaa talibi fa din mo kaŋ jin ka kaa saara do furo. Nga mo di ka cimandi. 9 Zama hala hõ i mana faham da Irikoy Tira Hanna kaŋ ne tilas a ga tun ka fun buukoy game ra. 10 Talibey ye ka koy ngey kwaara. 11 Amma Maryama kay saara do taray, a goono ga baray. Waato kaŋ a go bara gaa, kal a niigaw ka guna saara ra. 12 A di malayka hinka kaŋ yaŋ gaa bankaaray kwaaray yaŋ go. I goono ga goro, afo boŋo do, afa mo cey do, nango kaŋ Yesu kani doŋ. 13 Malaykey ne a se: «Waybora, ifo se no ni goono ga baray?» A ne i se: «Zama i n'ay Rabbo sambu, ay si bay mo naŋ kaŋ i n'a jisi.» 14 Waato kaŋ a na woodin ci, a bare ka zagu. A di Yesu goono ga kay, amma a mana bay kaŋ Yesu no. 15 Yesu ne a se: «Waybora, ifo se no ni goono ga baray? May no ni go ga ceeci?» Maryama mo tammahã kali koyo no. A ne a se: «Ay jine bora, da nin no n'a sambu ka kond'a nangu fo, ma ci ay se nango kaŋ ni n'a jisi, ay mo g'a sambu.» 16 Yesu ne a se: «Maryama!» A zagu ka ne a se Yahudancey sanno ra: «Rabbuni!» (Danga Alfa nooya.) 17 Yesu ne a se: «Ma s'ay di zama ay mana kaaru ka koy Baaba do jina. Amma ma koy ay nya-izey do ka ci i se ka ne ay goono ga kaaru ka koy ay Baaba nd'araŋ Baaba do, ay Irikoyo nd'araŋ Irikoyo no.» 18 Maryama, Magdaliya bora, kaa ka ci talibey se ka ne: «Ay di Rabbi!» A ci i se mo kaŋ a na hayey din ci nga se. 19 Zaaro din wiciri kambo, habo zaari sintina ra, kaŋ fu meyey go daabante nango kaŋ talibey go Yahudancey humburkumay sabbay se, Yesu kaa ka kay i bindo ra ka ne: «Laakal kanay ma bara araŋ banda.» 20 Waato kaŋ a na woodin ci, a na nga kambey da nga carawo cabe i se. Talibey binde farhã waato kaŋ i di Rabbi. 21 Yesu binde ne i se koyne: «Laakal kanay ma bara araŋ banda. Mate kaŋ cine Baaba n'ay donton, yaadin cine no ay mo g'araŋ donton.» 22 Waato kaŋ a na woodin ci, a funsu i gaa ka ne: «Wa Biya Hanna ta. 23 Boro kulu kaŋ araŋ n'a zunubey yaafa a se, Irikoy jin k'i yaafa a se nooya. Boro kulu mo kaŋ araŋ g'a zunubey lasaabu a se, Irikoy jin k'i lasaabu a se nooya.» 24 Amma Toma, kaŋ ga ti i boro way cindi hinka ra

afo, kaŋ se i ga ne Taway, nga wo si i banda waato kaŋ Yesu kaa. 25 Talibi cindey binde goono ga ne a se: «Iri di Rabbi!» Amma a ne i se: «D'ay mana di kuusayzey dolley a kambey ra, d'ay man'ay kambayzo daŋ kuusayzey nangey ra, d'ay man'ay kamba daŋ a carawo ra mo, kulu ay si cimandi abada.» 26 Jirbi ahakku banda a talibey go fuwo ra koyne, Toma mo go i banda. Yesu kaa, fu meyey go daabante. A kaa ka kay i bindo ra ka ne i se: «Laakal kanay ma bara araŋ banda.» 27 Waato gaa a ne Toma se: «Kande ni kambayze neewo, m'ay kambey guna mo. Ma kande ni kambe ka daŋ ay carawo ra mo. Ma si goro nda cimandiyaŋ-jaŋay, amma ma cimandi.» 28 Toma tu a se ka ne: «Ay Rabbo nd'ay Irikoyo!» 29 Yesu ne a se: «Zama ni di ay, ni cimandi. Albarkante no borey kaŋ yaŋ mana di, amma i cimandi.» 30 Alaama boobo fooyaŋ go no kaŋ Yesu te talibey jine kaŋ si hantumante tira wo ra. 31 Amma woone yaŋ go hantumante zama araŋ ma cimandi kaŋ Yesu ga ti Almasihu, Irikoy Izo, cimandiyaŋ ra mo araŋ ma du fundi a maa ra.

21

1 Woodin banda Yesu ye ka nga boŋ bangandi talibey se Tiberiya teeko me gaa. Mate kaŋ cine a na nga boŋ bangandi i se neeya: 2 I go care banda, Siman Bitros, da Toma kaŋ se i ga ne Taway, da Nataniyel Kana bora, Galili laabo ra wane, da Zabadi izey, da boro hinka koyne a talibey ra. 3 Siman Bitros ne i se: «Ay goono ga koy sorkay.» I ne a se: «Iri mo ga koy ni banda.» I fatta mo ka furo hiyo ra. Cino din ra i mana du hay kulu. 4 Amma waato kaŋ mo ga ba ka bo, Yesu kay teeko me gaa, amma talibey mana bay hala Yesu no. 5 Yesu binde ne i se: «Zankey, araŋ gonda ŋwaari, wala?» I tu a se ka ne: «Abada!» 6 A ne i se: «Wa taaro catu hiyo kambe ŋwaaro gaa haray, araŋ ga du.» I binde n'a catu. A go mo i du kal i mana hin ka taaro candi hamisa baayaŋo sabbay se. 7 Talibi fa din kaŋ Yesu ga ba binde ne Bitros se: «Rabbi no!» Waato kaŋ Siman Bitros maa kaŋ Rabbi no, kal a na nga kwaayo daŋ (zama a n'a kaa no) ka sar ka kaŋ teeko ra. 8 Amma talibi cindey kaa hiyo din ra, zama i mana mooru jabo gaa. I go day danga kambe kar zangu hinka cine. I goono ga taaro candi kaŋ to da hamisa. 9 Waato kaŋ i fatta taray ka laabo taamu, i di danj'izeyaŋ noodin. Hamisa da buuru go i boŋ. 10 Yesu ne i se: «Wa sambu hamisey ra kaŋ araŋ du sohõ ka kand'ey.» 11 Siman Bitros mo furo hiyo ra ka taaro candi ka kaa jabo gaa. A to mo da hamisa beeri zangu nda waygu cindi hinza. Baa kaŋ i baa gumo, taaro mana kottu. 12 Yesu ne i se: «Araŋ ma kaa ka alciri kaa.» Amma talibey ra baa boro fo mana ta k'a hã ka ne: «Nin no may?» Zama i bay kaŋ Rabbi no. 13 Yesu kaa ka buuro sambu ka no i se, a na hamisa mo no i se. 14 Woone ga ti sorro hinzanta kaŋ Yesu bangay nga talibey se a tunyaŋo buukoy game ra yaŋ banda. 15 Waato kaŋ i na alciri kaa, Yesu ne Siman Bitros se: «Siman, Yonana ize, ni ga ba ay ka bisa woone yaŋ no?» A ne a se: «Oho, ya Rabbi, ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.» Yesu ne a se: «M'ay feej'izey kuru.» 16 Yesu ye ka ci a se sorro hinkanta ka ne: «Siman, Yonana ize, ni ga ba ay no?» Bitros ne a se: «Oho, ya Rabbi, ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.» Yesu ne a se: «Ma te ay feejey se kuruko.» 17 Sorro hinzanta Yesu ne a se koyne: «Siman, Yonana ize, ni ga ba ay no?» Bitros bina sara kaŋ a ne a se sorro hinzanta: «Ni ga ba ay no?» Bitros ne a se: «Rabbi, ni ga hay kulu bay. Ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.» Yesu ne a se: «M'ay feejey kuru. 18 Haciika, haciika ay ga ci ni se: waato kaŋ ni go zanka, ni na ni boŋ guddama ka koy naŋ kaŋ ni ga ba. Amma waati kaŋ ni zeen, ni ga ni kambey salle, boro fo ga ni haw ka konda nin naŋ kaŋ ni si ba.» 19 (A na woodin ci zama a goono ga deedandi buuyaŋ kaŋ dumi no Bitros ga Irikoy beerandi nd'a.) Kaŋ a na woodin ci, Yesu ne a se: «M'ay gana.» 20 Bitros zagu, kal a di talibi fa din kaŋ Yesu ga ba goono g'i gana. Talibo din ga ti bora kaŋ jeeri Yesu ganda gaa ŋwaaro do ka ne: «Rabbi, may no ga ni nooyandi?» 21 Waato kaŋ Bitros di a binde, a ne Yesu se: «Rabbi, boro wo binde?» 22 Yesu ne a se: «D'ay ga ba a ma goro kal ay ma kaa, a si ni guna. Nin ya m'ay gana day!» 23 Sanno din mo koy ka say nya-izey game ra, way, i ne talibo din si bu. Amma Yesu mana ne a si bu bo, amma «d'ay ga ba a ma goro kal ay ma kaa, a si ni guna.» 24 Nga no ga ti talibo din kaŋ goono ga hayey din seeda, a na hayey din hantum mo. Iri ga bay mo kaŋ a seeda ya cimi no. 25 Hayey din dumi boobo go no kaŋ Yesu te, kaŋ d'i na ikulu hantum afo-fo, doŋ ay ga tammahã baa ndunnya bumbo si hin ka tirey kulu kaŋ i ga hantum gaay.

ACT
1
h1 Ya nin Tiyafilos, ay jin k'ay tira sintina hantum ni se. Ay hantum a ra hay kulu kaŋ Yesu sintin ka te da hay kulu mo kaŋ a dondonandi boŋ, 2 kal a koy ka to hano kaŋ hane Irikoy kond'a beene. Za a mana ziji ka koy beene, a na lordiyaŋ no Biya* Hanna do, diyey kaŋ a suuban yaŋ se. 3 A gurzuga banda a na nga boŋ cabe baafuna diyey din se, seeda hari tabbatante boobo yaŋ do. A na woodin te jirbi waytaaci ra kaŋ a ga cin ka bangay i se. Alwaato din ra mo a goono ga Irikoy koytara baaro salaŋ i se. 4 Waato kaŋ i goono ga margu care banda, Yesu n'i lordi ka ne i ma si fun Urusalima*, amma i ma Baabo alkawlo batu, «wo kaŋ araŋ maa ay do. 5 Zama haciika, Yohanna na baptisma* te da hari, amma araŋ wo, araŋ ga du Biya Hanna baptisma ne ka koy jirbiyaŋ.» 6 Waato kaŋ borey din margu care banda mo, i na Yesu hã ka ne: «Rabbi, sohõ no ni ga koytara ye Israyla* kambe ra?» 7 Yesu ne i se: «Manti araŋ wane araŋ ma bay zamaney da alwaatey kaŋ Baaba daŋ nga dabaro ra. 8 Amma araŋ ga du dabari, waati kaŋ Biya Hanna ga zumbu araŋ boŋ. Araŋ ga ciya mo ay seedayaŋ Urusalima ra, da Yahudiya* da Samariya laabey kulu ra, hala ndunnya kulu me mo.» 9 Waato kaŋ a na hayey din ci, i go ga Yesu guna mo, kala jama di a go ga koy beene. Buru fo mo n'a ta kal a daray i se. 10 Za i go fonnayyaŋo gaa mo, kaŋ a goono ga ziji ka koy beene, kala boro hinka kaŋ yaŋ gonda bankaaray kwaaray go ga kay jama jarga. 11 I ne jama se: «He! Araŋ Galili borey, ifo se no araŋ go ne ga kay ka beene guna? Yesu wo, kaŋ tun araŋ do ka koy beena ra, mate kaŋ cine araŋ di a koyyaŋo beena ra, yaadin cine mo no a ga ye ka kaa.» 12 Gaa no i ye ka kaa Urusalima ka fun tondo boŋ kaŋ se i ga ne Zeytun* Tondo, kaŋ ga maan Urusalima. Asibti* zaari diraw cine no go Zeytun Tondo da Urusalima game ra. 13 Waato kaŋ i to fu mo, i kaaru ka furo jidan bisa ra, i zumbuyaŋo do. Borey din neeya: Bitros da Yohanna, da Yakuba, da Andarawos, da Filibos, da Toma, da Bartalami, da Matta, da Yakuba Halfa ize, da Siman kaŋ se i ga ne Anniyakoy, da Yahuta Yakuba ize. 14 Borey din kulu na mo ye adduwa ra da bine folloŋ, ngey da wayboro fooyaŋ i banda, da Yesu nya Maryama, d'a nya ize alborey. 15 Jirbey din ra binde, Bitros naan ka tun ka kay nya-izey bindo ra, (jama kaŋ margu noodin mo ga to sanda boro zangu nda waranka cine). Bitros ne: 16 «Ay nya-ize alborey, a ga tilas Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ Biya Hanna jin ka ci Dawda me ra Yahuta ciine ra, nga kaŋ ciya fondo cabeko Yesu diikoy se. 17 Nga kaŋ waato i n'a kabu iri banda, a na nga baa ta mo goyo woone ra. 18 Yahuta binde du batama fo, nga zamba alhakko wane. A kaŋ jinde-jinde, a gunda faw mo hal a teeley kulu gusam ganda. 19 Woone mo hari no kaŋ Urusalima gorokoy kulu du a baaru, hal i goono ga ne faro din se ngey sanno ra Alkadama, sanda kuri fari nooya. 20 Zama i hantum Zabura* tira ra ka ne: ‹A nangora ma ciya kurmu, boro kulu ma si goro a ra mo. Boro fo mo m'a goyo sambu.› 21 Boroyaŋ go no iri banda jirbey kulu ra kaŋ Rabbi Yesu go ga furo ka fatta iri game ra, 22 za Yohanna baptisma gaa kal a ma to hano kaŋ hane Yesu tun iri game ra ka koy beene. Tilas kal i ra boro fo ma ciya Yesu tunyaŋo se seeda iri banda.» 23 I na boro hinka cabe, Yusufu kaŋ se i ga ne Barsaba, kaŋ a maa-daka ga ti Yustos, da Mattiyas. 24 I te adduwa ka ne: «Ya Rabbi, nin kaŋ ga boro kulu biney bay, boro hinka din ra, ma cabe bora kaŋ ni suuban, 25 zama a ma nangu wo sambu goyo wo ra da diyataray ra kaŋ ra Yahuta fun ka koy nga boŋ nango ra.» 26 I na kurne te i boŋ. Kala kurna na Mattiyas di. I n'a lasaabu mo diya way cindi hinkanta.
2
1 Alwaato kaŋ Pantakot* zaaro to, ikulu margu care banda nangu folloŋ. 2 Sahãadin kala yooje fo fun beene, danga haw gaabikooni faaruyaŋ cine. A na fuwo kulu kubay, nango kaŋ ra i go ga goro. 3 Deeneyaŋ mo kaŋ ga hima danji beeleyaŋ bangay i se, fay-fayante yaŋ da care, ka zumbu i afo-fo kulu boŋ. 4 Ikulu to da Biya Hanno. I sintin ka salaŋ da ciine waani-waani yaŋ, mate kaŋ cine Biya goono ga no i se i ma salaŋ d'a. 5 A go, Yahudanceyaŋ go no Urusalima ra, kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, kaŋ yaŋ fun ndunnya dumey kulu ra kaŋ go beena cire. 6 Waato kaŋ i maa yooja din, jama zuru ka margu care do. I boŋ haw, zama boro kulu goono ga maa i goono ga salaŋ ngey bumbey ciiney ra. 7 I jirsi ka to da dambara, ka ne: «Wa guna me, borey kaŋ yaŋ goono ga salaŋ, manti Galili laabu boroyaŋ no? 8 Day, mate no kaŋ iri boro kulu goono ga maa nga ciina kaŋ ra i n'iri hay? 9 Bartiyancey, da Madiyancey, da Ilamancey, da ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Mesopotamiya, da Yahudiya, da Kabadosiya, da Bontos, da Aziya, 10 da Firijiya, da Bamfiliya, da Misira, da Libi nangey, Kayrawa do haray, da Romance yawey, danga Yahudancey da borey kaŋ yaŋ furo i diina ra,

11 da Karitancey da Laarabey* -- iri goono ga maa i se, i goono ga salaŋ Irikoy goy bambatey boŋ iri ciiney ra.» 12 Ikulu jirsi hala boŋ haway n'i di. I ne ngey nda care se: «Ifo no woone wo?» 13 Amma boro fooyaŋ n'i hahaara ka ne: «Baji no i haŋ ka bugu.» 14 Amma Bitros da iway cindi fa din kaa ka kay. Bitros na nga jinde tunandi ka ne i se: «Ya Yahudance alborey, d'araŋ kulu kaŋ yaŋ goono ga goro Urusalima, wa naŋ ay m'araŋ fahamandi da woone, araŋ ma hangan ka maa ay sanno se mo. 15 Zama borey wo manti boroyaŋ kaŋ bugu, mate kaŋ cine araŋ goono ga tammahã, za kaŋ sohõ susubay guuru yagga no. 16 Amma woone ga ti wo kaŋ annabi* Yowel ci. 17 A do Irikoy ne: ‹A ga ciya jirbey bananta ra, ay g'ay Biya zumandi Adam-izey kulu boŋ. Araŋ ize arey d'araŋ ize wayey ga annabitaray te, araŋ sahãkooney ga di bangayyaŋ, araŋ dottijey mo ga hindiriyaŋ te. 18 Baa ay bannyey d'ay koŋŋey boŋ jirbey din ra, ay g'ay Biya zumandi, i ga annabitaray te mo. 19 Ay ga dambara hariyaŋ cabe beena ra, da alaamayaŋ mo ne ganda ndunnya ra: kuri, da danji, da dullu ciciriyaŋ. 20 Wayna ga bare ka ciya kubay, hando mo ga bare ka ciya kuri, hala Rabbi zaaro ga kaa ka to, zaari bambata din kaŋ gonda darza. 21 A ga ciya mo, boro kulu kaŋ ga ce Rabbi maa gaa ga du faaba.› 22 Ya Israyla alborey, araŋ ma maa sanney wo: Yesu, Nazara bora, Irikoy n'a seeda araŋ game ra, dabari goyey da dambara harey da alaamey do kaŋ yaŋ Irikoy goono ga te a do araŋ game ra, mate kaŋ araŋ bumbey ga bay. 23 Nga, Yesu, i n'a nooyandi Irikoy saawara kaŋ a waadu da hayey kaŋ a jin ka bay boŋ. Amma araŋ wo, araŋ n'a di k'a kanji _bundo gaa|_, k'a wi da boro laaloyaŋ kambey. 24 Day Irikoy n'a tunandi, kaŋ a na buuyaŋ gurzuga feeri banda, za kaŋ a si du ka te buuyaŋ ma hin k'a gaay. 25 Zama Dawda n'a ciine te ka ne: ‹Ay go ga di Rabbi ay jine waati kulu. Za kaŋ a go ay kambe ŋwaaro gaa, ay si zinji. 26 Woodin sabbay se no ay bina ga farhã, ay deena mo ga kaan. Oho, ay gaahamo mo ga goro beeje ra. 27 Zama ni s'ay fundo naŋ Alaahara, ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu. 28 Ni naŋ ay ma fundi fondey bay, ni g'ay toonandi nda bine kaani ni goonoyaŋo ra.› 29 Ya nya-ize alborey, kal ay ma baabey kaayo Dawda sanni ci araŋ se taray kwaaray. A bu, i n'a fiji, a saara mo go iri do hala hõ. 30 A binde, za kaŋ annabi no, a bay kaŋ Irikoy ze nga se da zeyaŋ ka ne Dawda banda gaa no Irikoy ga boro fo gorandi Dawda koytaray karga boŋ. 31 Kaŋ Dawda di haŋ kaŋ ga haw ka kaa, a salaŋ Almasihu* tunyaŋo boŋ ka ne Irikoy mana Yesu naŋ Alaahara, a gaahamo mo mana fumbu. 32 Yesu wo, Irikoy n'a tunandi. Iri kulu ya woodin seedayaŋ no. 33 Irikoy n'a beerandi nga kambe ŋwaaro gaa beene. A na alkawlo ta Baaba do kaŋ ga ti Biya Hanno. A n'a zumandi da mate kaŋ araŋ goono ga di, araŋ goono ga maa mo. 34 Zama Dawda mana ziji ka koy beena ra bo, amma nga bumbo ne: ‹Rabbi ne ay Koyo se: Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa, 35 hala ay ma ni ibarey te ni ce taamey se furkange.› 36 Wa naŋ Israyla dumo kulu ma bay kaŋ daahir Yesu wo kaŋ araŋ kanji din, nga no Irikoy ciya Koy da Almasihu.» 37 Waato kaŋ i maa sanno din, a n'i biney gooru. I ne Bitros da diya cindey se: «Nya-izey, ifo no iri ga te?» 38 Bitros ne i se: «Wa tuubi. I ma te araŋ afo kulu se baptisma Yesu Almasihu maa ra araŋ zunubi yaafayaŋ sabbay se, araŋ ga du Biya Hanno nooyaŋ ra mo. 39 Zama alkawlo go araŋ, d'araŋ izey, da boro kulu kaŋ ga mooru se, hala ka koy i kulu me kaŋ yaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ce nga do.» 40 Da sanni boobo yaŋ gaa a n'i seeda k'i yaamar mo ka ne: «Wa araŋ boŋ faaba zamana siiro wo gaa.» 41 Borey kaŋ yaŋ n'a sanno ta mo, i te i se baptisma. Zaaro din ra Irikoy na boro zambar hinza cine tonton i se. 42 I goono ga mo ye da haŋ kaŋ diyey go g'i dondonandi, da markasinay, da buuru ceeriyaŋ da adduwa teeyaŋ ra. 43 Humburkumay goono ga zumbu borey kulu boŋ. Irikoy goono ga dambara hariyaŋ da alaama boobo yaŋ te diyey do. 44 Borey kulu kaŋ yaŋ cimandi mo go care banda. Hay kulu kaŋ go i se, i goono g'a margu. 45 I goono ga ngey arzakey da ngey jiney neera ka fay-fay jama se, boro kulu laamo boŋ. 46 Zaari kulu mo i goono ga mo ye da bine folloŋ Irikoy* windo ra, ka buuru ceeri ngey fuwey ra, ka ngey ŋwaarey ŋwa care banda da farhã da bine folloŋ. 47 I goono ga Irikoy kuuku, i gonda gaakuri borey kulu do mo. Zaari ka koy zaari mo, Rabbi goono ga tonton i se borey kaŋ yaŋ du faaba.

3

1 _Han fo|_ Bitros da Yohanna goono ga koy Irikoy windo do, zaari guuru hinza, adduwa alwaato ra. 2 Boro fo binde go no kaŋ fanaka no za nyaŋo gunda ra. Zaari kulu borey ga kand'a ka jisi Irikoy windo me gaa kaŋ se i ga ne Ihanna, zama a ma bar kar borey kaŋ yaŋ ga furo windo ra gaa. 3 A binde, waato kaŋ a di Bitros da Yohanna ga ba ka furo Irikoy windo ra, a na bar kar i gaa. 4 Bitros da Yohanna na mo sinji a gaa. Bitros ne a se: «M'iri guna.» 5 A n'i guna, a ho hala nga ga du hay fo

i gaa. 6 Amma Bitros ne a se: «Ay sinda nzarfu, ay sinda wura, amma wo kaŋ go ay se, nga no ay ga no ni se. Yesu Almasihu, Nazara bora maa ra, ni ma tun ka dira!» 7 Bitros n'a kambe ŋwaaro di k'a tunandi. Sahãadin a ce taamey d'a sangariyey te gaabi. 8 A sar ka zimbi ka kay nga boŋ gaa. A dira ka furo Irikoy windo ra i banda. A ga dira, a ga sar ka zimbi, a go ga Irikoy kuuku mo. 9 Borey kulu di a kaŋ a goono ga dira ka Irikoy kuuku. 10 I n'a bay kaŋ nga no ga goro waato Irikoy windo me gaa kaŋ se i ga ne Ihanna ka bar kar. I to da takooko, boŋ haway n'i di mo haŋ kaŋ du a sabbay se. 11 Kaŋ a goono ga Bitros da Yohanna di, kala borey kulu zuru ka margu care do, ka kaa i do tanda kaŋ se i ga ne Suleymanu wane din ra. I go ga takooko gumo. 12 Waato kaŋ Bitros di woodin, a tu jama se ka ne: «Ya Israyla alborey, ifo se no araŋ goono ga dambara nda woodin? Ifo se no araŋ goono ga mo sinji iri gaa, danga day hal iri boŋ dabari, wala mo iri Irikoy ganayaŋo no ka naŋ iri ma hin ka te boro wo ma dira? 13 Ibrahim da Isaka nda Yakuba Irikoyo, kaŋ ti iri kaayey Irikoyo, nga no ka nga tamo Yesu beerandi, nga kaŋ araŋ nooyandi ka wang'a Bilatos* jine, waato kaŋ Bilatos miila nga m'a taŋ. 14 Amma Ihanna da Adilitaraykoyo, araŋ wang'a, hal araŋ ŋwaaray ka ne i m'araŋ no boro-wi fo. 15 Day araŋ na Fundikoyo wi, nga kaŋ Irikoy tunandi ka kaa buukoy game ra. Iri ya woodin seedayaŋ no. 16 Yesu maa ra cimbeeri* no na boro wo, kaŋ araŋ go ga di, araŋ g'a bay mo, no gaabi. Oho, Yesu maa da cimbeeri kaŋ a gonda Yesu ra, nga no na boro wo no baani toonante araŋ borey kulu jine. 17 Sohõ, nya-izey, ay bay kaŋ jaŋ-ka-bayyaŋ ra no araŋ na woodin te, mate kaŋ cine araŋ koyey mo te. 18 Amma hayey kaŋ yaŋ Irikoy jin k'i baaru ci annabey kulu meyey ra, ka ne nga Almasihu ga maa taabi, yaadin mo no ka te. 19 Yaadin gaa, wa tuubi ka bare, zama Irikoy m'araŋ zunubey tuusu, 20 hala baani alwaati ma du ka kaa ka fun Rabbi do. Zama a ma Almasihu Yesu donton mo, nga kaŋ Irikoy waadu araŋ se, 21 kaŋ tilas a ma goro beena ra hala hayey kulu yeyaŋ alwaato ma to kaŋ Irikoy n'a ciine te annabi hanantey meyey ra, kaŋ yaŋ go no za doŋ alwaatey. 22 Haciika Musa ne: ‹Rabbi Irikoy ga annabi fo tunandi araŋ se araŋ nya-izey game ra, danga ay cine. A se no araŋ ga hima ka hangan hay kulu kaŋ a ga ci araŋ se ra. 23 A ga ciya mo, boro kulu kaŋ si hangan annabo din se, i g'a koy halaci parkatak, k'a kaa jama ra.› 24 Oho, annabey kulu mo, za Samuwila da annabey kaŋ yaŋ n'a banda gana, hal i me-a-me kaŋ yaŋ salaŋ, i na jirbey wo baaru dede. 25 Araŋ mo no annabey izey, da alkawlo wane yaŋ mo kaŋ Irikoy sambu iri kaayey se, kaŋ a ne Ibrahim se: ‹Ni banda bora do mo no ndunnya kundey kulu ga du albarka.› 26 Kaŋ Irikoy na nga tamo tunandi, araŋ gaa no a jin k'a donton, zama a m'araŋ albarkandi d'araŋ boro fo kulu bare ka fay da nga goy laaley.»

4

1 I goono ga salaŋ jama se yaadin cine, kal alfagey da Irikoy windo batukoy jine funa, da Sadusi* fonda boroyaŋ kaa ka kaŋ i boŋ. 2 Kankami go i biney ra, zama Bitrosyaŋ goono ga borey dondonandi ka buuyaŋ tunyaŋo waazu Yesu maa ra. 3 I na diyey di ka daŋ kasu kala suba, zama wiciri kambo ban ka to. 4 Amma boro boobo kaŋ yaŋ maa sanno din n'a cimandi, alborey baayaŋo mo kaa ka to sanda boro zambar gu cine. 5 A suba binde, i koyey da arkusey da asariya* dondonandikoy na care margu Urusalima ra. 6 Hanana kaŋ ga ti alfaga* beero go noodin, nga nda Kayafa, da Yohanna, da Iskandari, da alfaga beero dumey kulu. 7 Waato kaŋ i na diyey kayandi borey bindo ra, i n'i hã ka ne: «Dabari woofo dumi wala maa woofo no araŋ na woone wo te d'a?» 8 Bitros to da Biya Hanno. Gaa no a ne i se: «Araŋ wo jama koyey da arkusey, 9 hunkuna araŋ goono g'iri guna nda goy hanno kaŋ iri te boro zaŋaykom fo se, da haŋ kaŋ do mo no bora din du baani. 10 Araŋ boro kulu da Israyla jama kulu, araŋ ma bay kaŋ Yesu Almasihu maa ra, Nazara bora kaŋ araŋ kaŋji no, kaŋ Irikoy tunandi ka kaa buukoy game ra -- maa wo ra no boro wo goono ga kay araŋ jine baanikooni. 11 Yesu ga ti: ‹tondo kaŋ araŋ cinakoy donda, kaŋ ciya cinaro boŋo.› 12 A cine fo mo si no kaŋ do faaba go, zama maa fo si no koyne beeno wo cire kaŋ Irikoy no borey se kaŋ do tilas iri ma du faaba.» 13 Waato kaŋ i di Bitros da Yohanna bine-gaabey, i di mo kaŋ boroyaŋ no kaŋ mana caw, talkayaŋ mo no, jama go ga dambara. I bay mo kaŋ Bitrosyaŋ go Yesu banda za doŋ. 14 I go ga di mo bora kaŋ du baani go ga kay i banda, i sinda mo hay kulu kaŋ i ga ci. 15 Amma waato kaŋ i n'i lordi ka ne i ma fatta Yahudancey arkusey marga ra, jama binde saaware ngey nda care game ra. 16 I ne: «Mate no iri ga te borey wo se? Zama haciika alaama bambata fo te i do kaŋ bangay taray kwaaray Urusalima boro kulu se. Iri si hin k'a ze mo. 17 Amma zama baaro wo ma si say-say ka tonton jama game ra, wa naŋ iri ma kaseeti i gaa ka ne i ma si ye ka salaŋ boro kulu se koyne maa

wo ra.» 18 Gaa no i na diyey ce k'i lordi ka ne i ma si salaŋ, wala i ma si dondonandi kulu-kulu Yesu maa ra. 19 Amma Bitros da Yohanna tu ka ne i se: «D'a ga saba Irikoy jine iri ma maa araŋ se ka bisa iri ma maa Irikoy se, kal araŋ ma sanno dumbu. 20 Zama a si du ka te iri ma jaŋ ka dede haŋ kaŋ iri di da haŋ kaŋ iri maa.» 21 Waato kaŋ i kaseeti diyey gaa ka tonton, i n'i taŋ, zama i mana du fondo ka du k'i gooji jama sabbay se. Zama boro kulu goono ga Irikoy beerandi haŋ kaŋ te sabbay se. 22 Zama bora kaŋ boŋ baani nooyaŋ alaama goyo te ga bisa jiiri waytaaci. 23 Kaŋ i n'i taŋ, i ye ka koy ngey jama do. I na hayey kulu dede kaŋ alfaga beerey da arkusey ci ngey se. 24 Waato kaŋ jama maa, i na ngey jindey tunandi Irikoy gaa da bine folloŋ ka ne: «Ya Koy Beero, nin no na beene nda ganda, da teeku, da hay kulu kaŋ go i ra mo te. 25 Ni Biya Hanna do mo, ni tamo iri baabo Dawda me ra, ni ci ka ne: ‹Ifo se no ndunnya dumey follo, jamayaŋ mo ga hari yaamo yaŋ miila? 26 Ndunnya bonkooney tun ka kay, mayraykoyey mo na me haw ka gaaba nda Rabbi nda nga Almasihu.› 27 Zama haciika Hirodus* da Bilatos Buntus margu birno wo ra, ngey nda dumi cindey da Israyla jama, ka gaaba nda ni tamo Yesu kaŋ ni daŋ. 28 Zama i ma hayey kulu te kaŋ me ni kamba da ni saawara waadu ka ne ga te. 29 Sohõ mo, ya Rabbi, guna i kaseetiyaŋo. Ma naŋ ni bannyey ma ni sanno salaŋ da bine-gaabi kulu. 30 Ma ni kamba salle baani nooyaŋ se, hala alaamayaŋ da dambara hariyaŋ ma te mo ni tam hanna Yesu maa ra.» 31 Waato kaŋ i te adduwa, nango kaŋ i bara din zinji. I kulu to mo da Biya Hanna, i na Irikoy sanno ci mo da bine-gaabi. 32 Jama kaŋ cimandi ra, i biney d'i miiley ya afolloŋ no. Koyne i ra boro kulu si ne jinay kaŋ nga ga dabari se ya nga wane no, amma hay kulu kaŋ go i se jama wane no. 33 Dabari bambata no diyey na ngey seeda no d'a, Rabbi Yesu tunyaŋo boŋ. Gomni bambata mo go i kulu boŋ. 34 I ra mo boro kulu mana jaŋ hay fo, zama i me-a-me kaŋ yaŋ gonda batama da windi yaŋ, i go g'i neera, ka kande hayey kaŋ i neera nooro 35 k'a jisi diyey jine. Diyey goono g'a fay-fay boro fo kulu se, mate kaŋ ga saba nda boro fo kulu laami. 36 Boro fo go no kaŋ maa Yosi, kaŋ diyey n'a maa daŋ Barnaba (kaŋ a feerijo ga ti Bine-gaabi Ize). Lawi boro no, Kubrus laabo boro. 37 A gonda fari kaŋ a neera. A kande nooro ka jisi diyey jine.

5

1 Amma boro fo kaŋ maa Hananiya da nga wando kaŋ maa Safirata na nga batama fo neera 2 ka nooro fay ka jara gaay. Wando gonda woodin bayray mo. A kande jare fa k'a jisi diyey jine. 3 Amma Bitros ne: «Hananiya, ifo se no Saytan* na ni bina toonandi ya-cine hala ni ma taari Biya Hanna se, hala ni ma ni batama nooro fay ka jara gaay? 4 Za ni mana batama neera, manti ni wane no? Waato kaŋ ni n'a neera mo, manti ni dabaro ra day no nooro go? Mate no ni te ka hayo wo miila ni bina ra? Day manti borey se no ni taari bo, amma Irikoy se no ni taari.» 5 Kaŋ Hananiya maa sanno din, a kaŋ ka bu. Humburkumay bambata na hangankoy kulu di. 6 Arwasey mo tun k'a kasance, ka kond'a taray k'a fiji. 7 Sanda guuru hinza deedandi cine bisa, gaa no wando mo kaa ka furo. Day a mana bay haŋ kaŋ te. 8 Bitros mo n'a hã ka ne: «Ci ay se hala nooru ya-cine no araŋ na batama neera?» Nga mo ne: «Oho, nooru yaadin no.» 9 Amma Bitros ne a se: «Ifo se no araŋ te me folloŋ ka Rabbi Biya si? To, hangan! Borey kaŋ na ni kurnyo fiji cey _jinde|_ go fuwo meyo do haray, i ga konda nin mo taray.» 10 Sahãadin waybora kaŋ Bitros jine ka bu. Arwasey mo furo, kal i di waybora mo bu. I kond'a taray k'a fiji kurnyo jarga. 11 Humburkumay bambata na Almasihu marga kulu di, da borey kulu kaŋ maa hayey din. 12 Alaama nda dambara hari boobo goono ga te diyey kambey do jama ra. I kulu mo goono ga margu Suleymanu tanda ra da bine folloŋ. 13 Amma boro cindey ra, boro kulu si ta ka nga boŋ margu nd'ey. Kulu nda yaadin jama goono g'i beerandi. 14 Rabbi cimandikoy mo goono ga soobay ka tonton, marga bambata no, alboro nda wayboro yaŋ. 15 Kala borey goono ga doorikomey sambu ka kand'ey fondey gaa, k'i jisi dimey da daarijey boŋ, zama waati kaŋ Bitros goono ga bisa, a biya ma kani i ra boro fooyaŋ gaa. 16 Jama mo kaŋ fun kwaarey kaŋ yaŋ go Urusalima windanta margu ka kande ngey doorikomey, da borey kaŋ yaŋ follayyaŋ goono ga taabandi. Ikulu mo goono ga du baani. 17 Amma alfaga beero tun, nga nda borey kulu kaŋ go a banda, (sanda Sadusi fonda borey nooya). I to da canse. 18 I na diyey di k'i daŋ kasu. 19 Amma cino ra Rabbi malayka* na kasu fu meyo fiti k'i kaa taray. A ne: 20 «Araŋ ma koy ka kay Irikoy windo ra ka fundo wo sanno kulu ci jama se.» 21 Waato kaŋ i maa woodin, i furo Irikoy windo ra za mo bo ka sintin ka dondonandi. Waato kaŋ alfaga beero kaa, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda na Yahudancey arkusey marga ce, danga Israyla izey arkusey marga kulu nooya. I donton kaso do ka

ne i ma kand'ey. 22 Amma doogarey kaŋ koy man'i gar kaso ra. Doogarey ye ka kande baaro. 23 I ne: «Iri na kasu fuwo gar daabante hal a ma boori, batukoy mo goono ga kay meyey gaa. Amma waato kaŋ iri na kaso feeri, iri mana boro kulu gar a ra.» 24 Waato kaŋ Irikoy windo batukoy jine funa da alfaga beerey maa sanney din, i boŋ haw gumo diyey sabbay se, hala naŋ kaŋ haya din ga koy ka to. 25 Kala boro fo kaa ka ne i se: «Guna, borey din kaŋ araŋ daŋ kaso ra goono ga kay Irikoy windo ra ka jama dondonandi.» 26 Gaa no batukoy jine funa da doogarey koy ka kand'ey, amma day manti gaabi-gaabi boŋ bo, zama i go ga humburu jama, i ma si ngey catu ka wi da tondiyaŋ. 27 Waato kaŋ i kand'ey, i n'i kayandi Yahudancey arkusey marga jine. Alfaga beero n'i hã 28 ka ne: «Manti iri n'araŋ lordi nda gaabi ka ne araŋ ma si dondonandi maa wo ra? Guna mo, araŋ na Urusalima toonandi nd'araŋ dondonandiyaŋo. Araŋ ga ba mo ka bora din fundi alhakko candi k'a dake iri boŋ.» 29 Amma Bitros da diyey tu ka ne: «Tilas no iri ma Irikoy gana ka bisa iri ma borey gana. 30 Iri kaayey Irikoyo na Yesu tunandi, nga kaŋ araŋ kanji bundo gaa k'a wi. 31 Yesu wo, Irikoy n'a beerandi nga kambe ŋwaaro gaa k'a ciya Jine Boro da Faabako, zama a ma tuubi nda zunubi yaafayaŋ no Israyla se. 32 Iri mo hayey din seedayaŋ no. Biya Hanna kaŋ Irikoy no borey kaŋ goono g'a gana se, nga mo ga ti seeda.» 33 Waato kaŋ jama maa sanno din, a goono g'i biney gooru, i ga ba mo ngey ma diyey wi. 34 Amma Farisi* fonda boro fo kaŋ maa Gamaliyel go no, Tawretu* dondonandiko no, kaŋ gonda beeray borey kulu do. A tun ka kay Yahudancey arkusey marga ra, ka lordi ka ne i ma diyey kaa taray kayna. 35 Gaa no a ne jama se: «Ya Israyla borey, wa te laakal d'araŋ boŋ borey din ciine ra, da haŋ kaŋ araŋ ga ba ka te. 36 Zama za jirbey wo mana kaa, Teyudas tun ka ne nga ya hay fo no. Boro fooyaŋ mo, i baayaŋ ga to danga zangu taaci cine, margu k'a gana. I n'a wi mo. Borey kaŋ yaŋ n'a sanno gana mo kar ka say-say ka ciya yaamo. 37 Bora din banda Yahuta, Galili bora mo tun borey hantumyaŋo jirbey waate ka boro fooyaŋ candi nga banda. Nga mo halaci. Borey kaŋ yaŋ n'a sanno gana mo say-say. 38 Sohõ haŋ kaŋ ay ga ci araŋ se neeya: wa fun borey din banda ka fay d'ey. Zama saawara wala goyo wo, hala day borey do no a fun, a ga sara. 39 Amma da Irikoy do no a fun, araŋ si hin ey k'i zeeri. A ma si ciya mo araŋ goono ga kande wongu Irikoy gaa.» 40 Marga yadda nd'a saawara. I na diyey ce k'i barzu. I n'i lordi ka ne i ma si salaŋ Yesu maa ra. Gaa no i n'i taŋ. 41 Diyey binde fun Yahudancey arkusey marga jine. I goono ga farhã, za kaŋ Irikoy n'i lasaabu i to ngey ma di kayna Yesu maa sabbay se. 42 Zaari kulu mo Irikoy windo ra da ngey fuwey ra, i mana jaŋ ka dondonandi ka baaro hanno waazu ka ne Yesu ya Almasihu no.

6

1 Amma jirbey din ra, waato kaŋ ganakoy goono ga baa ka tonton, Yahudancey kaŋ ga Gareku sanni salaŋ go ga borey kaŋ yaŋ ga Ibraniyancey* sanni salaŋ jance, zama i n'i wayborey kaŋ kurnyey bu muray zaari kulu gaakasina gaa. 2 Diya way cindi hinka na ganakoy marga kulu ce ka ne i se: «A si hima iri ma Irikoy Sanno naŋ ka ŋwaari zaban. 3 Araŋ ma guna binde, nya-izey, boro iyye araŋ ra kaŋ yaŋ gonda seeda hanno, kaŋ to da Biya Hanno da laakal mo, kaŋ iri ga daŋ goyo din boŋ. 4 Iri mo, iri ga mo ye adduwa nda Sanno goyo gaa.» 5 Sanno din binde kaan marga borey kulu se. I na Istifanos suuban, boro no kaŋ to nda cimbeeri* da Biya Hanno, nga nda Filibos, da Borokoros, da Nikanor, da Timon, da Barmenas, da Nikolas, Antiyos kwaara boro no kaŋ _waato din a|_ furo Yahudance diina ra. 6 Ngey wo, i n'i daŋ diyey jine. Waato kaŋ diyey te adduwa, i na ngey kambey dake i boŋ. 7 Irikoy Sanno mo soobay ka say-say, ganakoy baayaŋ mo goono ga tonton ka baa gumo Urusalima ra. Alfagey marga bambata mo na cimi fonda gana. 8 Istifanos mo, kaŋ to nda gomni da dabari, na dambara hari da alaama bambata yaŋ te borey game ra. 9 Amma boro fooyaŋ tun Burcini Yahudance diina marga ra, Kayrawa kwaara boroyaŋ no, da Iskandarey, da afooyaŋ kaŋ fun Silisiya laabu da Aziya laabu mo. I goono ga kakaw da Istifanos. 10 Amma i mana du k'a zeeri laakal da Biya _Hanno|_ kaŋ do a ga salaŋ se. 11 Gaa no i na boro fooyaŋ bana tuguyaŋ ra i ma ne: «Iri maa a na alaasiray sanniyaŋ ci Musa nda Irikoy boŋ.» 12 I na jama, da arkusey da asariya dondonandikoy zukku, hal i kaŋ a boŋ k'a candi ka kond'a Yahudancey arkusey marga jine. 13 I kande tangari seedayaŋ kaŋ yaŋ ne: «Boro wo, waati kulu a ga salaŋ ka gaaba nda Nangu Hananto wo da Tawreto mo. 14 Zama iri maa a goono ga ne, way, Yesu Nazara bora din ga nangu wo zeeri ka alaadey kaŋ yaŋ Musa no iri se barmay mo.» 15 Boro kulu mo kaŋ goono ga goro Yahudancey arkusey marga ra na mo sinji a gaa. I di a moyduma go sanda malayka moyduma cine.

7
1 Alfaga beero mo ne: «Hayey din, ya-cine no i bara?» 2 Istifanos ne: «Alborey, nya-izey da
baabey, wa hangan ka maa: Irikoy Darzakoyo bangay iri kaayo Ibrahim se waato kaŋ a go
Mesopotamiya laabo ra, za a mana goro Haran kwaara ra. 3 A ne a se: ‹Ma fatta ni laabo da ni
dumey ra, ka koy laabo kaŋ ay ga cabe ni se ra.› 4 Gaa no a fun Kaldancey laabo ra ka kaa ka goro
Haran. Waato gaa, a baabo buuyaŋo banda, Irikoy kand'a ne laabu woone ra, naŋ kaŋ araŋ go da
goray sohõ. 5 A mana tubuyaŋ hari no a se a ra, baa sanda ce taamuyaŋ fo cine. Amma Irikoy na
alkawli sambu a se ka ne nga ga laabo no a se a ma ciya a wane, d'a dumo kaŋ ga kaa a banda mo
wane. Waato din mo Ibrahim sinda ize jina. 6 Yaa no Irikoy ci mo: a ‹banda ga yawtaray goray te
mebarawey laabo ra. I g'i daŋ tamtaray mo k'i taabandi jiiri zangu taaci. 7 Dumo kaŋ se i ga may din
mo, ay g'a ciiti. Woodin banda no i ga fun ka kaa ka sududu ay se nango wo ra.› Yaadin no Irikoy ci.
8 A na Ibrahim no dambanguyaŋ sappa mo. Yaadin no, kaŋ Ibrahim na Isaka hay, a n'a dambangu*
zaari ahakkanta hane. Isaka na Yakuba hay _k'a dambangu|_, Yakuba mo na kaayey baaba way cindi
hinka hay _k'i dambangu|_. 9 Kaayey baabey mo canse Yusufu gaa. I n'a neera _boro fooyaŋ se|_ i
ma kond'a Misira laabu. Amma Irikoy go a banda 10 k'a faaba a gurzuga kulu ra. A n'a no gaakuri
da laakal Firawna jine, kaŋ ga ti Misira laabu koyo, hal a na Yusufu daŋ Misira laabo nda nga windo
kulu se dabariko. 11 Amma haray fo te Misira laabo da Kanaana laabo kulu ra, kaŋ te kankami
bambata, hal iri kaayey mana du haŋ kaŋ ga ngey boŋ ŋwaayandi. 12 Amma waato kaŋ Yakuba maa
i ne ntaasu go Misira laabo ra, a n'iri kaayey donton sorro sintina. 13 Sorro hinkanta alwaato ra no
Yusufu na nga boŋ bangandi nga baabayzey se. Firawna mo du ka Yusufu dumo bay. 14 Gaa no
Yusufu donton ka nga baabo Yakuba ce, nga da nga dumey kulu, ngey boro wayye cindi gu no. 15
Yakuba mo koy Misira. Nga bumbo bu noodin, d'iri kaayey mo. 16 I kand'ey Sikem laabu k'i daŋ
sarayey ra kaŋ Ibrahim day da nzarfu Hamor izey gaa Sikem ra. 17 Alkawlo kaŋ Irikoy te Ibrahim
se alwaato maan. Alwaato din jama soobay ka tonton ka baa gumo Misira ra, 18 hala: ‹bonkooni fo
furo Misira laabo koytara ra kaŋ si Yusufu bay.› 19 Bonkoono din binde n'iri dumey hiila k'iri
kaayey gurzugandi. A n'i tilasandi i ma ngey ize attaciriyey furu, zama i ma si du ka funa. 20
Alwaato din ra no i na Musa hay, nga mo zanka kaŋ ga sogo no Irikoy jine. I n'a biiri mo handu
hinza nga baabo windo ra. 21 Waato kaŋ i n'a furu mo, Firawna ize wandiya di a k'a sambu, k'a biiri
danga nga bumbo ize. 22 I na Musa dondonandi Misira bayray kulu, a te boro beeri mo nga sanney
da nga goyey ra. 23 Amma waato kaŋ a to jiiri waytaaci, a ma koy ka nga nya-izey kaŋ ti Israyla
izey kunfa furo a bina ra. 24 Waato kaŋ a di nga nya-izey ra i goono ga boro fo toonye, a furo ka
faasa bora kaŋ i goono ga toonye din se ka Misiranca wi. 25 A ho hala nga nya-izey ga faham kaŋ
Irikoy g'i faaba Musa kamba do, amma i mana faham. 26 A wane suba mo, a kaa ka Israyla ize
fooyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga yanje. Musa ga ba nga m'i sasabandi. A ne i se: ‹Ya alborey, araŋ ya
care nya-izeyaŋ no. Ifo se no araŋ goono ga care toonye?› 27 Amma bora kaŋ goono ga nga
hangasino toonye din na Musa tuti ka ne: ‹May ka ni daŋ koy da ciitiko iri boŋ? 28 Wala ni ga ba ni
ma ay mo wi mate kaŋ ni na Misiranca wi bi?› 29 Musa binde zuru sanno din sabbay se. A koy
yawtaray Midiyan laabo ra ka goro. Noodin no a na ize hinka hay. 30 Waato kaŋ a te jiiri waytaaci
noodin, malayka fo bangay a se Sinayi tondo do ganjo ra danji beele ra gumbi fo ra. 31 Waato kaŋ
Musa di a kulu, a n'a dambarandi. A maan zama nga ma guna, kal a maa Irikoy jinde kaŋ ne: 32 ‹Ay
no ga ti ni kaayey Irikoyo, Ibrahim da Isaka nda Yakuba Irikoyo.› Musa mo jijiri, a mana ta nga ma
guna koyne. 33 Rabbi ne a se: ‹Ma ni taamey kaa ni cey gaa, zama nango kaŋ ni goono ga kay din,
nangu hanante no. 34 Haciika, ay di ay borey kaŋ go Misira laabo ra kankamo, ay maa i durayyaŋey
mo. Ay zumbu zama ay m'i faaba se. Sohõ binde koy, ay ga ni donton Misira laabu.› 35 Musa wo,
kaŋ i wang'a ka ne a se: ‹May ka ni daŋ koy da ciitiko iri boŋ?›, nga no Irikoy donton koy da
faabako Malayka kambe do kaŋ bangay a se gumbo ra. 36 Bora din no k'i kaa taray, kaŋ a na
dambara hariyaŋ da alaamayaŋ te Misira ra da Teeku Cira ra, da ganjo ra mo jiiri waytaaci. 37 Nga
ga ti Musa din kaŋ ne Israyla izey se: ‹Irikoy ga annabi fo tunandi araŋ se araŋ nya-izey game ra,
danga ay cine.› 38 Woone ga ti bora kaŋ go jama ra ganjo ra iri kaayey banda nda malayka kaŋ
salaŋ d'a Sinayi tondo ra banda. A na sanni fundikooney ta mo ka no iri se. 39 Amma iri kaayey si
ba ngey m'a gana, hal i wang'a ka ngey biney bare ngey ma ye Misira do haray. 40 I ne Haruna se:
‹Ma tooruyaŋ te iri se kaŋ yaŋ ga furo iri jine. Zama Musa wo, bora kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra, iri

si bay haŋ kaŋ du a.› 41 Jirbey din ra mo i na handayze tooru fo te ka kande tooro se sargay. I goono ga farhã ngey kambey goyo se. 42 Amma Irikoy bare k'i nooyandi i ma sududu beene marga se, mate kaŋ i hantum annabey tira ra ka ne: ‹Ya Israyla dumo, jiiri waytaaci ganjo ra, manti ay se no araŋ goono ga kande almanyaŋ da sargayyaŋ k'i sarga* bo. 43 Araŋ na tooro kaŋ se i ga ne Molok hukumo sambu, da Ramfan tooru handariya, himandi-himandey kaŋ araŋ te zama araŋ ma sombu i se. Ay mo g'araŋ dagu ka konda araŋ Babila se ya-haray.› 44 Iri kaayey gonda seeda hukumo ganjo ra, mate kaŋ Irikoy kaŋ salaŋ Musa se lordi ka ne a m'a te deedando kaŋ a di din boŋ. 45 Iri kaayey du hukumo din ngey alwaato ra. I kand'a Yasuwa banda waato kaŋ i na dumi cindey koytaray ŋwa kaŋ yaŋ Irikoy gaaray iri kaayey jine. Hukumo go no mo kal a ma koy to Dawda jirbey gaa. 46 Dawda wo du gaakuri Irikoy jine. A na Irikoy ŋwaaray mo nga ma du ka nangoray cina Yakuba Irikoyo se. 47 Amma Suleymanu no ka windo cina a se. 48 Amma Beeraykoyo si ga goro fuwey ra kaŋ i te da kambey bo, mate kaŋ annabi ci ka ne: 49 ‹Beene ya ay karga no, ganda mo ay ce furkange no.› Irikoy ne: ‹Fu woofo dumi no araŋ ga cina ay se? Wala man gaa no ga ti ay fulanzamyaŋ do? 50 Manti ay kamba no na hayey wo kulu te?› 51 Araŋ boŋ sandey, araŋ kaŋ araŋ biney d'araŋ hangey mana du dambanguyaŋ, duumi araŋ goono ga gaaba nda Biya Hanna. Danga mate kaŋ cine araŋ kaayey te din, yaadin no araŋ mo goono ga te. 52 Annabi woofo no kaa kaŋ araŋ kaayey man'a gurzugandi? Annabey kaŋ yaŋ kande Adilitaraykoyo kaayaŋo baaro mo, i n'i wi. Sohõ araŋ ciya a nooyandikoyaŋ d'a wiikoyaŋ. 53 Araŋ na Tawretu ta kaŋ Irikoy samba malaykey kambe ra, amma araŋ man'a gana.» 54 Waato kaŋ i maa hayey din, sanno n'i biney dooru. I na ngey hinjey kaama a gaa. 55 Amma Istifanos to da Biya Hanno. A na nga moy basu beene, a di Irikoy darza, a di Yesu mo goono ga kay Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 56 A ne: «Guna! Ay goono ga di beena feerante da Boro Izo kaŋ goono ga kay Irikoy kambe ŋwaaro gaa.» 57 Gaa no i wurru da jinde beeri ka ngey hangey daabu. I zuru ka kaŋ a boŋ ce folloŋ. 58 I n'a jindaw birno banda, k'a catu ka wi da tondiyaŋ. Seedey mo na ngey bankaarayey jisi arwasu fo do kaŋ se i ga ne Sawulu. 59 Waati kaŋ i goono ga Istifanos catu ka wi da tondiyaŋ, a goono ga Rabbi ce ka ne: «Ya Rabbi Yesu, m'ay fundo ta.» 60 A gurfa ganda mo ka ce da jinde beeri ka ne: «Ya Rabbi, ma si zunubi woone lasaabu i se.» Waato kaŋ a na woodin ci, a kani.

8

1 Sawulu mo yadda da Istifanos wiyaŋo. Zaaro din ra gurzugay bambata tun Almasihu marga gaa kaŋ go Urusalima. Borey kulu mo kar ka say-say Yahudiya nda Samariya laabey ra nangu kulu. Kala diyey hinne no cindi. 2 Ganakoy mo na Istifanos fiji ka baray bambata te a se. 3 Amma Sawulu goono ga Almasihu marga halaci. A goono ga furo fu ka kaa fu ka alborey da wayborey candi k'i daŋ kasu. 4 Borey kaŋ yaŋ say-say din mo koy nangu kulu ka Sanno waazu. 5 Filibos mo koy Samariya laabo gallu fo ra ka Almasihu waazo te i se. 6 Jama mo na Filibos sanno kaŋ a ci ngey se din hangan da bina folloŋ, waato kaŋ i maa, i di mo alaamey kaŋ a goono ga te. 7 Zama i ra boro boobo kaŋ gonda follayyaŋ, i follayey goono ga fatta. I goono ga kaati nda jinde beeri. Yeenikooni nda laruko boobo mo du baani. 8 Gallo din ra mo borey goono ga farhã gumo. 9 Boro fo go no mo kaŋ maa Siman, kaŋ doŋ moodabal-teeko no gallo ra. A ga Samariya laabo borey dambarandi, ka nga boŋ sambu sanda boro beeri. 10 Borey kulu goono ga hangan a se, za ikayney ka koy hal ibeerey gaa. I goono ga ne: «Boro wo ga ti Irikoy gaabo kaŋ se i ga ne beeraykoy.» 11 I goono ga hangan a se mo, zama za gayyaŋ no a goono g'i dambarandi nda nga moodabalo. 12 Amma waato kaŋ i cimandi waazo kaŋ Filibos goono ga te Irikoy koytara da Yesu Almasihu maa boŋ, i te i se baptisma, alborey da wayborey. 13 Siman bumbo mo cimandi. Waato kaŋ i te a se baptisma, a lamba Filibos gaa. A goono ga dambara gumo waato kaŋ a di alaamey da dabari goy bambatey kaŋ yaŋ goono ga te. 14 Waato kaŋ diyey kaŋ yaŋ go Urusalima maa baaro kaŋ Samariya borey na Irikoy Sanno ta mo, i na Bitros da Yohanna donton i do. 15 Waato kaŋ i to noodin, i na adduwa te borey din se, zama i ma du Biya Hanna. 16 Zama a mana zumbu i ra boro kulu boŋ jina, kala day i te i se baptisma hinne Rabbi Yesu maa ra. 17 Gaa no Bitrosyaŋ na ngey kambey dake i boŋ, Biya Hanno mo zumbu i boŋ. 18 Waato kaŋ Siman di diyey kambey dakeyaŋ gaa no Irikoy na Biya Hanno no, a na nooru salle diyey se. 19 A ne: «W'ay mo no dabaro wo, zama boro kulu kaŋ boŋ ay ga kambey dake ma du Biya Hanno.» 20 Amma Bitros ne a se: «Ni nooro ma halaci ni banda, zama ni ho hala ni ga du Irikoy nooyaŋo da nooru. 21 Ni sinda baa wala fondo kulu muraado wo ra, zama

ni bina siino ga saba Irikoy jine. 22 Woodin se, ma tuubi ka fun ni izelaalotara din ra ka ŋwaaray Rabbi gaa, hala hambara a ma ni yaafa nda ni bina miilayaŋo wo. 23 Zama ay di kaŋ ni goono ga to da forti, ni go mo izelaalotaray kumsa ra.» 24 Gaa no Siman tu ka ne: «Araŋ ma ŋwaaray ay se Rabbi gaa, zama hayey kaŋ araŋ ci ma si kaŋ ay boŋ, baa afolloŋ.» 25 Waato kaŋ i seeda ka Rabbi sanno salaŋ mo, gaa no Bitrosyaŋ ye Urusalima, ka Baaru Hanna waazu Samariya kawye boobo ra. 26 Amma Irikoy malayka salaŋ Filibos se ka ne: «Tun ka koy dandi kambe haray, fonda boŋ kaŋ ga fun Urusalima ka koy Gaza, kaŋ ga gana ganjo ra.» 27 A tun ka koy mo. Guna, boro fo go ga kaa kaŋ Etiyopi boro no, mantaw fo no kaŋ gonda dabari boobo Kandata cire, kaŋ ga ti Etiyopi wayboro bonkoono. A arzaka kulu go mantawo din kamba ra. Mantawo koy Urusalima zama nga ma sududu noodin. 28 Waato kaŋ a goono ga ye fu, a go ga goro nga torko ra ka annabi Isaya tira caw. 29 Biya _Hanno|_ mo ne Filibos se: «Ma maan ka to torka din gaa.» 30 Filibos mo zuru ka koy a do. Kal a maa bora goono ga annabi Isaya tira caw. A ne: «Ni goono ga faham da haŋ kaŋ no ni goono ga caw?» 31 Cawka ne: «Mate n'ay ga te ka faham, da manti ay du boro fo kaŋ ga cab'ay se?» A na Filibos ŋwaaray a ma kaaru ka goro nga jarga. 32 Nango kaŋ a goono ga caw Irikoy Tira Hanna ra neeya: «I n'a candi sanda feeji nya kaŋ i goono ga koy wi, sanda feej'ize kaŋ go ga dangay mo nga hamni hõseko jine, yaadin cine no a mana nga meyo fiti. 33 A kaynandiyaŋo ra i n'a cimi ciito ta a gaa. May no g'a banda baaro dede? Zama i n'a fundo kaa ndunnya ra.» 34 Mantawo mo tu Filibos se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se: annabo wo, may sanni no a goono ga te? Nga bumbo no, wala boro fo gaa no a go?» 35 Filibos mo na nga meyo fiti ka sintin Irikoy Tira Hanna sanno wo gaa ka Yesu waazo te a se. 36 I dirawo gaa, kal i to hari fo do. Mantawo ne: «Guna hari neeya. Ifo no g'ay ganji ni ma te ay se baptisma?» 37 Filibos ne: «Da ni ga cimandi da ni bina kulu, a ga hin ka te.» A tu ka ne: «Ay ga cimandi kaŋ Yesu Almasihu ya Irikoy Izo no.» 38 A lordi ka ne i ma torka kayandi. I boro hinka zumbu ka furo haro ra, nga, Filibos da mantawo. A te a se baptisma. 39 Waato kaŋ i fun haro ra, Rabbi Biya na Filibos hamay ka kond'a. Mantawo mana ye ka di a, amma a na nga dirawo te da farhã. 40 Amma i di Filibos Azatos ra. Kaŋ a goono ga bisa noodin, a na Baaru Hanna waazu kwaarey kulu ra kal a kaa Kaysariya kwaara.

9

1 Amma Sawulu go day nga funsuyaŋo gaa hala hõ da kaseetiyaŋ da wiyaŋ Rabbi talibey gaa. A kaa alfaga beero do 2 ka tirayaŋ ŋwaaray a do kaŋ ga naŋ nga ma du ka koy Damaskos kwaara Yahudance diina marga* fuwey do, zama da nga du Fonda din ganakoy, alboro wala wayboro, nga ma kand'ey hawante Urusalima. 3 A go mo, waato kaŋ a go nga dirawo ra, kaŋ a maan Damaskos, kala sahãadin kaari fo fun beene ka nyaale a windanta. 4 A kaŋ ganda, a maa jinde fo goono ga ne nga se: «Sawulu! Sawulu! Ifo se no ni goono g'ay gurzugandi?» 5 Sawulu mo ne: «Nin no may, ya Rabbi?» Nga mo ne: «Ay no Yesu, kaŋ ni goono ga gurzugandi. 6 Amma tun ka furo kwaara ra. Noodin no i ga ci ni se haŋ kaŋ ni ga hima ka te.» 7 Borey kaŋ go a banda mo kay siw! I goono ga maa jinda, amma i mana di boro kulu. 8 Sawulu tun ka kay nga boŋ gaa. Waato kaŋ a na nga moy fiti, a si ga di hay kulu. I n'a kamba candi ka to d'a Damaskos. 9 A te jirbi hinza kaŋ a siino ga di, a mana ŋwa, a mana haŋ mo. 10 Amma talibi fo go no Damaskos, kaŋ a maa ga ti Hananiya. Rabbi mo ne a se bangayyaŋ ra: «Hananiya!» Nga mo ne: «Ay neeya, ya Rabbi.» 11 Rabbi mo ne a se: «Tun ka koy fonda kaŋ se i ga ne Kayante din boŋ ka Yahuta kwaara hã. Zama boro fo go noodin kaŋ se i ga ne Sawulu, Tarsus boro no. 12 Zama guna, a goono ga adduwa te, a di mo boro fo kaŋ maa Hananiya bangayyaŋ ra kaŋ ga kaa a do ka nga kambey dake a boŋ, zama a ma du ka di.» 13 Amma Hananiya tu ka ne: «Rabbi, ay maa bora din baaru boro boobo do, mate kaŋ a na hari laalo boobo te ni hanantey se Urusalima ra. 14 Baa neewo mo, a gonda dabari alfaga beerey do, kaŋ ga naŋ a ma hin ka ni maa ceeko kulu haw.» 15 Amma Rabbi ne a se: «Koy ni koyyaŋ. Boro wo ya goy jinay suubanante no ay se, a m'ay maa sambu dumi cindey da bonkooney da Israyla izey jine. 16 Zama ay g'a cabe hari boobo kaŋ tilas kal a ma taabi haŋ ay maa sabbay se.» 17 Hananiya mo tun ka koy furo fuwo _kaŋ|_ ra _Sawulu go|_, ka nga kambey dake a boŋ. A ne: «Ay nya-izo Sawulu, Rabbi Yesu kaŋ bangay ni se fonda kaŋ ni gana ka kaa din ra, nga no k'ay donton zama ni ma du ka di, ni ma to da Biya Hanno mo.» 18 Sahãadin-sahãadin mo, hari fooyaŋ fun moy gaa sanda camse-camse cine. Gaa no a du ka di koyne. A tun, i te a se baptisma mo. 19 A ŋwa mo ka du gaabi. A te jirbiyaŋ noodin talibey banda kaŋ yaŋ go Damaskos kwaara. 20 Sahãadin a sintin ka Yesu waazo te

Yahudance diina marga fuwey ra ka ne: «Yesu wo, nga no ga ti Irikoy Izo no.» 21 Boro kulu kaŋ maa a sanney mo goono ga dambara ka ne: «Wala manti nga no kaŋ na maa wo ceekoy halaci Urusalima ra? Miila woodin boŋ mo no a kaa neewo, zama nga ma kond'ey hawante alfaga beerey do.» 22 Amma Sawulu soobay ka gaabu ka tonton. A goono ga Yahudancey boŋ haw kaŋ yaŋ goono ga goro Damaskos ra. A goono ga tabbatandi i se ka ne: «Yesu wo day ga ti Almasihu.» 23 Waato kaŋ a te jirbi boobo noodin, Yahudancey saaware ngey game ra ka ne ngey g'a wi. 24 Amma Sawulu du ka bay i me-hawyaŋo gaa. I goono ga birno meyey batu cin da zaari zama ngey m'a wi se. 25 Amma talibey konda Sawulu cino ra k'a zumandi cilla fo ra birni cinaro fune fo gaa. 26 Waato kaŋ a kaa Urusalima, a ceeci nga ma lamba talibey gaa, amma i kulu goono ga humburu. I mana cimandi hala nga mo talibi no. 27 Amma Barnaba n'a ceeci ka kond'a diyey do. A na baaru kulu dede i se mate kaŋ cine Sawulu di Rabbi fonda boŋ, a dede kaŋ Yesu salaŋ a se, da mate kaŋ cine Sawulu waazu Damaskos ra da bine-gaabi Yesu maa ra. 28 Sawulu goro i banda. A goono ga furo ka fatta Urusalima ra. A goono ga waazu da bine-gaabi Rabbi maa ra. 29 A goono ga salaŋ ka kakaw da Yahudancey kaŋ ga Gareku ciine salaŋ, amma borey din goono ga ceeci ngey m'a wi. 30 Waato kaŋ nya-izey bay woodin gaa, i kande Sawulu Kaysariya k'a donton hala Tarsus. 31 Almasihu marga mo kaŋ go Yahudiya nda Galili nda Samariya laabey ra du laakal kanay. Almasihu marga tonton ka koy jina. A goono ga dira Irikoy humburkumay ra da Biya Hanna gaakasinay ra hal a soobay ka tonton. 32 A go mo, waato kaŋ Bitros goono ga gana kawyey kulu ra, kal a kaa hanantey do kaŋ yaŋ goono ga goro Lidda. 33 Noodin no a na boro fo gar kaŋ maa ga ti Inyasu, kaŋ jiiri ahakku no a goono ga kani nga daaro boŋ, zama yeeni bari no. 34 Bitros ne a se: «Inyasu, Yesu Almasihu goono ga ni no baani. Tun ka ni daaro hanse.» Sahãadin-sahãadin mo a tun. 35 Lidda nda Saruna gorokoy kulu di a, i bare mo ka kaa Rabbi do. 36 Talibi wayboro fo go no Yaffa kwaara ra, kaŋ se i ga ne Tabita, kaŋ a maa feerijo ga ti Jeeri. Waybora din to da goy hanno da nooyaŋey kaŋ a ga te. 37 A go no, jirbey din ra waybora jante ka bu. Waato kaŋ i n'a nyumay binde, i n'a jisi jidan bisa fu-ize fo ra. 38 Za kaŋ Lidda ga maan Yaffa kwaara, waato kaŋ talibey maa kaŋ Bitros go noodin, i na boro hinka donton a gaa k'a ŋwaaray ka ne: «Ma waasu ka kaa iri do.» 39 Bitros mo tun ka koy i banda. Waato kaŋ a to noodin, i kond'a jidan bisa fu-izo ra. Wayborey kulu kaŋ yaŋ kurnye bu mo kaa ka kay a jarga. I goono ga hẽ ka bankaaray waani-waani yaŋ cabe kaŋ yaŋ Tabita te za a go ngey do. 40 Amma Bitros n'i kulu kaa taray, gaa no a gurfa ka adduwa te. A ye ka bare buukwa do haray ka ne: «Tabita, tun!» Waybora na nga moy fiti. Waato kaŋ a di Bitros, a tun ka goro. 41 Bitros na nga kambe no a se k'a kayandi. Gaa a na hanantey da wayborey kaŋ yaŋ kurnye bu din ce, k'a no i se baafuna. 42 Woone ciya mo hari kaŋ Yaffa gorokoy kulu gond'a bayray. Boro boobo mo na Rabbi cimandi. 43 A go mo, Bitros goro jirbi boobo Yaffa ra, Siman kuuru mortukwa kwaara.

10

1 Boro fo go no Kaysariya kwaara ra kaŋ maa Korniliyos. Nga ga ti soojey jine funa, Romey sooje jama kaŋ se i ga ne Italiya wane. 2 Bora din binde _Yahudance diina|_ ganako hanno no kaŋ ga humburu Irikoy, nga nda nga almayaaley kulu. A ga sargay boobo no _Yahudance|_ kunda se, a ga ŋwaaray Irikoy gaa mo han kulu. 3 _Han fo|_ zaari guuru hinza cine, a di taray kwaaray Irikoy malayka fo bangayyaŋ ra kaŋ furo nga do. Malayka ne a se: «Korniliyos!» 4 A n'a guna, humburkumay n'a di mo. A ne: «Ifo no, ay jine bora?» Malayka ne a se: «Ni adduwey da ni sargayey to beene hal Irikoy fongu i gaa. 5 Sohõ binde, ni ma boroyaŋ donton Yaffa kwaara ka Siman, kaŋ se i ga ne Bitros, ce. 6 A go Siman kuuru mortukwa kwaara ga zumbu, kaŋ fuwo go teeko me gaa.» 7 Waato kaŋ malayka kaŋ salaŋ a se din dira, Korniliyos na nga kwaara zanka hinka ce, da sooje fo kaŋ _Yahudance diina|_ ganako hanno no, kaŋ yaŋ go a saajawkoy ra. 8 Waato kaŋ a na hayey kulu dede i se, a n'i donton Yaffa kwaara. 9 A wane suba, waato kaŋ i go ngey dirawo ra, kaŋ i maan kwaara gaa, kala Bitros tun ka kaaru fuwo boŋ danga zaari bindi cine, zama nga ma adduwa te. 10 Haray mo n'a di, hal a ga ba ŋwaari. Amma za borey goono ga ŋwaaro soola, kala Bitros di bangayyaŋ. 11 A di beena feerante, hay fo mo go ga zumbu sanda zaara bambata cine, kaŋ i go g'a deene taaca gaay k'a zumandi ganda. 12 Alman ce-taaci-koy dumi kulu go a ra, da ganda fanakey, da beene curey. 13 Jinde fo mo kaa Bitros do ka ne a se: «Bitros, tun ka wi ka ŋwa.» 14 Amma Bitros ne: «Manti yaadin no, ya Rabbi, zama ay mana hari kaŋ ga harram wala kaŋ ga ziibi ŋwa, baa ce fo.» 15 Jinda ye ka kaa a do sorro hinkanta ka ne: «Haŋ kaŋ Irikoy hanandi, ni ma s'a

harramandi.» 16 Woodin te hala sorro hinza, sahãadin-sahãadin mo, i na haya candi ka kond'a beene. 17 Waato kaŋ Bitros boŋ haw gumo mo bangayyaŋo kaŋ a di feerijo boŋ, kala borey kaŋ yaŋ Korniliyos donton kaa. I jin ka Siman windo hã. I go ga kay windo me gaa. 18 I na borey ce k'i hã hala neewo no Siman zumbu, kaŋ a maa-dake ga ti Bitros. 19 Za Bitros goono ga fongu nda bangayyaŋo din mo, Biya _Hanno|_ ne a se: «Guna, boro hinza goono ga ni hã. 20 Sohõ ni ma tun ka zumbu ganda ka koy i banda. Ma si hay kulu sikka, zama ay no k'i donton.» 21 Bitros mo zumbu ganda ka koy borey din do. A ne i se: «Guna, ay no ga ti bora kaŋ araŋ goono ga ceeci. Ifo ga ti araŋ kaayaŋo wo sabaabu?» 22 I ne a se: «Korniliyos, kaŋ ga ti soojey jine funa, boro adili no kaŋ ga humburu Irikoy, i g'a seeda mo Yahudancey dumi kulu do. Malayka hanante fo ci a se ka ne a ma ni ce nga kwaara, a ma du ka maa ni sanney.» 23 Gaa no Bitros n'i daŋ windo ra k'i zumandi. A suba a tun ka koy i banda. Yaffa kwaara nya-ize fooyaŋ mo n'a dum. 24 A suba koyne a furo Kaysariya kwaara ra, Korniliyos mo go g'i batu. A jin ka nga dumey da nga corey margu. 25 A go mo, waato kaŋ Bitros to ka furo, Korniliyos n'a kubayni. A ye ganda Bitros jine ka sombu a se. 26 Amma Bitros n'a tunandi ka ne a se: «Ma tun ka kay ni boŋ gaa, ay bumbo mo boro no danga ni cine.» 27 Kaŋ a goono ga salaŋ d'a, i furo _fuwo|_ ra, Bitros na boro boobo gar mo kaŋ margu. 28 A ne i se: «Araŋ bumbey ga bay kaŋ harram no Yahudance se a ma nga boŋ margu wala a ma lamba dumi waani fo gaa. Amma Irikoy n'ay cabe ay ma si boro kulu lasaabu harram no wala ziibikoy. 29 Woodin sabbay se no, waato kaŋ araŋ n'ay ce ay kaa, yana kakaw mo. Ay g'araŋ hã mo sabaabo kaŋ se no araŋ n'ay ce?» 30 Korniliyos mo ne: «Za jirbi taaci kaŋ bisa, saaya wo gaa, ay goono ga adduwa te ay fuwo ra sanda zaari guuru hinza cine. Kal ay di boro fo go ga kay ay jine nda bankaaray kwaaray. 31 A ne: ‹Korniliyos, Irikoy maa ni adduwa. A fongu nda ni sargayey mo nga jine. 32 Day sohõ, ma donton Yaffa kwaara ka Siman kaŋ se i ga ne Bitros ce. A go Siman kuuru mortukwa kwaara, kaŋ go teeko me gaa.› 33 Sahãadin-sahãadin binde, ay donton ka ni ce. Ni mo, ni boriyandi kaŋ ni kaa. Sohõ binde, iri borey kulu go ne Irikoy jine, zama iri ma hangan ka maa hay kulu kaŋ Rabbi na ni lordi nd'a.» 34 Bitros mo na nga me feeri ka ne: «Haciika, ay di kaŋ Irikoy si baar'a-baar'a te. 35 Amma ndunnya dumey kulu ra, bora kaŋ ga humbur'a ka adilitaray goy te, nga no Irikoy ga ta. 36 Woone ga ti sanno kaŋ a donton Israyla izey se, ka laakal kanay baaru hanna waazu Yesu Almasihu do, nga kaŋ ga ti ikulu se Rabbi. 37 Araŋ bumbey ga bay haŋ kaŋ te Yahudiya kulu ra, ka sintin Galili ra, baptisma kaŋ Yohanna waazu din banda. 38 Araŋ ga bay mate kaŋ Irikoy na Biya Hanna da dabari zumandi Yesu Nazara bora boŋ. A windi ka gomni goy te, ka borey kulu kaŋ Iblisi* goono ga taabandi no baani, zama Irikoy go a banda. 39 Iri mo seedayaŋ no hay kulu boŋ kaŋ a te Yahudiya laabo ra da Urusalima ra. I n'a wi mo kanjiyaŋ bundo gaa. 40 Irikoy mo n'a tunandi a buuyaŋo jirbi hinzanta hane, k'a no a ma bangay. 41 Day, a mana bangay jama kulu se bo, kala seedey kaŋ Irikoy jin ka suuban yaŋ se, sanda iri nooya, kaŋ ŋwa ka haŋ a banda a bu ka tunyaŋo banda. 42 Yesu n'iri lordi mo ka ne iri ma waazu jama se ka seeda mo ka ne: Nga no ga ti bora kaŋ Irikoy waadu fundikooney da buukoy ciitikwa. 43 Annabey kulu mo goono g'a seeda ka ne a maa do, boro kulu kaŋ g'a cimandi ga du zunubi yaafayaŋ.» 44 Za Bitros goono ga sanney din salaŋ, kala Biya Hanna zumbu borey kulu kaŋ yaŋ goono ga maa sanno din boŋ. 45 Yahudancey kulu kaŋ cimandi, ngey kaŋ yaŋ kaa Bitros banda te dambara, zama i di kaŋ Irikoy na Biya Hanna zumandi dumi cindey mo boŋ gomni. 46 Zama i maa i goono ga salaŋ da ciine waani-waani yaŋ ka Irikoy beerandi. Gaa no Bitros tu ka ne: 47 «Boro fo ga hin ka hari ganji kaŋ i ga baptisma te d'a borey wo se, za kaŋ i du Biya Hanna sanda iri cine?» 48 Bitros binde lordi ka ne i ma te i se baptisma Yesu Almasihu maa ra. Gaa no i na Bitros ŋwaaray a ma goro ngey banda jirbiyaŋ.

11

1 A go mo, diyey da nya-izey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra maa baaro kaŋ dumi cindey mo na Irikoy sanno ta. 2 Waato kaŋ Bitros kaa Urusalima, borey kaŋ yaŋ ga ti dambanguyaŋ do haray waney kakaw da Bitros 3 ka ne: «Ni furo borey kaŋ yaŋ si dambangu do ka ŋwa i banda.» 4 Amma Bitros sintin ka sanno feeri i se za boŋo kal a me ka ne: 5 «Ay go Yaffa kwaara ra ka te adduwa. Jirbi ra mo Irikoy n'ay laakal sambu hal ay di bangayyaŋ. Hay fo sanda zaara bambata cine go ga zumbu kaŋ i go g'a deene taaca gaay. A go ga kaa ka fun beene ka kaa kal ay do. 6 A binde, waato kaŋ ay guna a ra, ay goono ga laakal daŋ mo, kal ay di ndunnya alman ce-taaci-koyyaŋ, da ganji hamyaŋ, da ganda fanakayaŋ, da beene curoyaŋ. 7 Ay maa jinde fo mo kaŋ ne ay se: ‹Bitros, tun ka wi ka ŋwa.›

8 Amma ay ne: ‹Manti yaadin no, ya Rabbi, zama haŋ kaŋ ga harram wala ziibikoy mana furo ay me ra baa ce fo.› 9 Amma jinda ye ka fun beene ka tu ay se sorro hinkanta ka ne: ‹Haŋ kaŋ Irikoy hanandi, ni ma s'a harramandi.› 10 Woodin te hala sorro hinza, gaa no i n'a kulu candi ka ye d'a beene koyne. 11 Kala mo sahãadin, boro hinza kaŋ yaŋ i donton, kaŋ fun Kaysariya, go ga kay windo me gaa, nango kaŋ iri go. 12 Biya _Hanno|_ mo ci ay se ka ne ay ma koy i banda, ya si sikka mo. Nya-ize iddo wo mo koy ay banda. Iri furo mo bora fuwo ra. 13 A dede iri se mo mate kaŋ cine nga di malayka kaŋ go ga kay nga fuwo ra ka ne: ‹Ma donton Yaffa kwaara ka Siman kaŋ se i ga ne Bitros ce. 14 Nga no ga ci ni se sanney kaŋ do ni ga du faaba, nin da ni almayaaley kulu.› 15 Waato kaŋ ay sintin ka salaŋ i se mo, Biya Hanna zumbu i boŋ, sanda mate kaŋ cine a zumbu iri boŋ za sintina gaa. 16 Ay mo fongu nda Rabbi sanno, mate kaŋ a ne: ‹Haciika Yohanna na baptisma te da hari, amma araŋ ga du Biya Hanna baptisma.› 17 Za kaŋ Irikoy n'i no nooyaŋ kaŋ ga saba nda iri wano kaŋ a n'iri no cine, waato kaŋ iri na Yesu Almasihu cimandi, may ci ay hal ay ma gaaba nda Irikoy?» 18 Waato kaŋ i maa woodin, jama dangay ka Irikoy beerandi. I ne: «Yaadin gaa, dumi cindey mo se Irikoy na tuubiyaŋ no zama i ma du fundi.» 19 Borey kaŋ yaŋ say-say gurzuga sabbay se kaŋ tun Istifanos sabbay se din koy hala Finiciya, da Kubrus da Antiyos. I siino ga Sanno ci boro kulu se kala Yahudancey hinne se. 20 Amma i ra boro fooyaŋ, Kubrus da Kayrawa boroyaŋ no, waato kaŋ i to Antiyos, i sintin ka salaŋ Gareku borey se mo ka Rabbi Yesu baaro waazu i se. 21 Rabbi kamba mo go i banda. Borey marga bambata no cimandi ka bare Rabbi do. 22 I baaro koy ka kaŋ Almasihu marga borey hangey ra kaŋ go Urusalima. Ngey mo na Barnaba donton a ma koy kala Antiyos. 23 Nga mo, waato kaŋ a kaa noodin, a di Irikoy gomno mo, kal a farhã. A n'i kulu yaamar ka ne i ma lamba Rabbi gaa da anniya. 24 Zama Barnaba wo boro hanno no, a to da Biya Hanno da cimbeeri*. Jama boobo mo tonton Rabbi gaa. 25 A fun noodin ka koy Tarsus kwaara ka Sawulu ceeci. 26 Waato kaŋ Barnaba di a, a kand'a Antiyos. I go no care banda Almasihu marga ra kala jiiri fo ka boro boobo dondonandi. Antiyos ra no i sintin ka ne talibey se «Almasihuyaŋ». 27 Jirbey din ra mo annabi fooyaŋ fun Urusalima ka zulli ka koy Antiyos. 28 I ra boro fo kaŋ se i ga ne Agabos tun ka kay ka cabe Biya _Hanno|_ do kaŋ haray bambata ga ba ka te laabey kulu ra. Woodin binde mana te kala Kuludiyos zamana ra. 29 Talibey mo, boro kulu nga hino boŋ, na sarti sambu ka ne ngey ga gaakasinay samba nya-izey se kaŋ yaŋ goono ga goro Yahudiya. 30 I n'a te mo. I na gaakasina samba arkusey do Sawulu nda Barnaba kambe ra.

12

1 A go mo alwaato din ra, Hirodus* kaŋ ga ti laabukoyo na nga kamba salle zama nga ma Almasihu marga boro fooyaŋ gurzugandi. 2 A na Yohanna beere Yakuba wi da takuba. 3 Waato kaŋ a di woodin kaan Yahudancey se, a na Bitros mo di. (Buuru kaŋ sinda dalbu bato* jirbey ra no woodin te.) 4 Waato kaŋ a n'a di, a n'a daŋ kasu. A n'a daŋ sooje sata taaci kaŋ ikulu gonda sooje taaci-taaci kambe ra, i m'a batu. Hirodus gonda anniya nga ma Bitros kaa taray jama se Paska* banda. 5 I binde goono ga Bitros gaay kaso ra, amma Almasihu marga goono ga adduwa te a se Irikoy gaa da anniya. 6 Waato kaŋ Hirodus soola nga m'a kaa taray, cino din ra Bitros goono ga kani sooje hinka game ra. I n'a haw da sisiri hinka. Batukoy mo kaŋ go meyo gaa goono ga kasu fuwo batu. 7 Guna mo, Rabbi malayka fo bangay a se, annura fo mo na fuwo kaarandi. Malayka na Bitros kar a carawo gaa k'a tunandi. A ne: «Tun ka kay da waasi.» A sisirey kulu mo fun kambey gaa ka kaŋ. 8 Malayka ne a se: «Ma guddu ka ni taamey mo haw.» Yaadin mo no a te. Malayka ne a se: «Ma ni kwaayo daŋ k'ay gana.» 9 A fatta mo k'a gana. A mana bay hala haŋ kaŋ te malayka do ya cimi no, amma a ho hala bangayyaŋ no nga di. 10 Waato kaŋ i bisa batuko sintina da ihinkanta gaa, i to guuru meyo do kaŋ ga guna kwaara gaa, nga mo feeri nga boŋ se. I fatta ka fondo fo gana. Sahãadin-sahãadin, malayka fay d'a. 11 Waato kaŋ Bitros laakalo ye a gaa, a ne: «Sohõ ay bay kaŋ haciika Rabbi no ka nga malayka donton k'ay faaba Hirodus kambe ra da Yahudancey jama hanganyaŋ kulu gaa.» 12 Waato kaŋ a na hayey din lasaabu binde, a koy Maryama kwaara, Yohanna kaŋ se i ga ne Markos nya no. Noodin no boro boobo margu zama ngey ma te adduwa. 13 Waato kaŋ Bitros na windo me kar, wandiyo goy-ize fo kaŋ maa Roda koy ka di boro kaŋ no. 14 Amma waato kaŋ a bay kaŋ Bitros jinde no, a mana meyo fiti farhã sabbay se, amma a bare ka zuru ka koy baaro ci borey se ka ne: «Bitros go windo me gaa ga kay.» 15 I ne a se: «Ni boŋo koma!» Amma nga wo tabbatandi kaŋ yaadin no. Ngey mo ne: «A malayka no!» 16 Amma Bitros soobay ka windo meyo kar. Waato kaŋ i

n'a fiti, i di a mo, kal i dambara. 17 A na nga kamba sambu ka ne i ma dangay. Waato gaa a ci i se mate kaŋ cine no Rabbi na nga kaa kaso ra nd'a. A ne: «Araŋ ma hayey din ci Yakuba da nya-izey se.» Gaa no a fatta ka koy nangu fo. 18 A go no, waato kaŋ mo bo, kusuuma bambata te soojey do, hala haŋ kaŋ no Bitros ciya. 19 Waato kaŋ Hirodus n'a ceeci, a mana di a mo, kal a na batukoy hã. Gaa no a lordi ka ne i m'i wi. Koyo mo tun noodin Yahudiya ka zulli Kaysariya kwaara ka goro jirbiyaŋ. 20 A go no, a te bine gumo da Tir da Zidon borey. Waato kaŋ i hin Balatusu kaŋ ga ti koyo kwaara ize, i kaa Hirodus do da bina folloŋ. I goono ga laakal kanay ceeci, zama i laabo goono ga du ŋwaari koyo laabo ra. 21 Zaaro kaŋ i suuban, Hirodus na nga koytaray kwaayey daŋ ka goro karga boŋ. A goono ga salaŋ borey se. 22 Jama mo goono ga kuuwa ka ne: «Beene koy fo jinde no woone, manti boro wane no!» 23 Sahãadin-sahãadin Rabbi malayka fo n'a kar, zama a mana Irikoy beerandi. Nooniyaŋ mo di k'a ŋwa kal a bu. 24 Amma Irikoy sanno goono ga say-say ka koy jina. 25 Waato kaŋ i na ngey saajaw goyo toonandi, Barnaba da Sawulu ye ka fun Urusalima. I kande Yohanna kaŋ se i ga ne Markos ngey banda.

13

1 Annabiyaŋ da dondonandikoyaŋ go Antiyos Almasihu marga ra. Ngey ga ti: Barnaba, da Simeyon kaŋ se i ga ne Arbi, da Lusiyas Kayrawa kwaara bora, da Manayin kaŋ nga da laabukoyo Hirodus tun care banda, da Sawulu. 2 I goono ga goy Rabbi se ka mehaw*, kala Biya Hanna ne: «Araŋ ma Barnaba da Sawulu kaa ay se waani, goyo kaŋ se ay n'i ce din.» 3 Waato kaŋ i na ngey mehawo te ka adduwa, i na ngey kambey dake i boŋ. Gaa no i n'i sallama. 4 Ngey mo, kaŋ go Biya Hanno dontonkoyaŋ, zulli ka koy Selusiya kwaara. I furo hi ra noodin ka koy Kubrus gungo do. 5 Waato kaŋ i kaa Salamis kwaara, i na Irikoy sanno waazu Yahudance diina marga fuwey ra. Yohanna mo go i banda g'i saajaw. 6 Waato kaŋ i bisa gungo kulu ra, i kaa kala Bafusa kwaara. I na boro fo gar kaŋ moodabal teeko no, tangari annabi fo kaŋ Yahudance no. A maa ga ti Bar-Yasuwa. 7 A go Sarjiyas Bulos banda kaŋ ga ti mayko, boro no kaŋ gonda fahamay. Bora din binde na Bulos da Barnaba ce ka ceeci nga ma maa Irikoy sanno i do. 8 Amma Alima, kaŋ ga moodabal te (woodin no ga ti a maa feerijo), goono ga gaaba nd'ey. A ceeci nga ma maykwa bare k'a kaa cimi fonda gaa. 9 Amma Sawulu, kaŋ se i ga ne Bulos, to da Biya Hanno. A n'a guna 10 ka ne: «Nin kaŋ to da munaficitaray da zamba kulu dumi, nin Iblisi izo, adilitaray kulu ibare, ni si fay da Rabbi fondo kayantey siirandiyaŋ no? 11 Sohõ binde, Rabbi kamba go ni boŋ. Ni ga dana, ni si di wayna hal alwaati fo.» Sahãadin-sahãadin mo, buuda da kubay kaa a gaa. A goono ga dadabe ka ceeci boro kaŋ ga nga candi. 12 Gaa no maykwa, waato kaŋ a di haŋ kaŋ te, cimandi. A goono ga takooko nda Rabbi dondonandiyaŋo. 13 Bulos d'a hangasiney kaŋ go a banda mo furo hi noodin Bafusa ka kaa Bargata kwaara, Bamfiliya laabo ra. Yohanna fun i banda noodin ka ye Urusalima. 14 Ngey mo fun Bargata ka kaa Antiyos, Bisidiya wano. I furo Yahudance diina marga fuwo ra asibti* hane ka goro. 15 Tawretu* nda Annabey* Tirey cawyaŋ banda, Yahudance diina marga fuwo jine borey donton i gaa ka ne: «Nya-izey, d'araŋ gonda yaamaryaŋ sanni fo jama se, kal araŋ ma ci.» 16 Bulos binde tun ka kay ka nga kamba sambu ka ne: «Israyla borey d'araŋ _dumi cindey|_ kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, wa maa: 17 Israyla jama wo Irikoyo n'iri kaayey suuban ka jama beerandi waato kaŋ i koy yawtaray ka goro Misira laabo ra. Kambe gaabikooni no a n'i kaa d'a laabo din ra. 18 A te i se danga baaba cine, jiiri waytaaci cine no a go ga suuru nd'ey ganjo ra. 19 Waato kaŋ a na dumi iyya halaci Kanaana laabo ra, Irikoy n'i laabo no nga waney se, i m'a tubu. 20 Woodin mana te kala jiiri zangu taaci nda waygu cine. Hayey din banda no Irikoy n'i no jine boroyaŋ hala ka kaa annabi Samuwila zamana gaa. 21 Woodin banda no i hã ngey ma du bonkooni. Irikoy mo na Sawulu, Cis izo, no i se, Benyamin kunda no, _kaŋ na koytaray ŋwa|_ jiiri waytaaci. 22 Waato kaŋ Irikoy n'a kaa, a na Dawda tunandi a ma ciya i se bonkooni. Dawda boŋ no Irikoy seeda ka ne: ‹Ay di Dawda, Yasse izo, boro no kaŋ ga saba nd'ay bina, kaŋ g'ay miila kulu te.› 23 To, bora din haamey ra no, alkawlo boŋ, Irikoy kande Israyla se Faabako, kaŋ ga ti Yesu. 24 Za Yesu mana kaa, Yohanna jin ka tuubi baptisma waazu Israyla jama kulu se. 25 Waato kaŋ Yohanna ga ba ka nga bata toonandi, a ne: ‹Ay wo manti bora kaŋ araŋ go ga miila. Amma guna, ay banda boro fo goono ga kaa kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ma ce daŋ a ce ra.› 26 Ay nya-izey, Ibrahim asulo izey, da _dumi cindey|_ kaŋ go araŋ ra kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, iri se no i na faaba sanno wo samba. 27 Zama Urusalima gorokoy d'i jine borey, kaŋ i mana Yesu bay, i mana annabey sanney mo bay kaŋ yaŋ i goono ga caw asibti kulu,

i n'i toonandi waato kaŋ i na Yesu ciiti ka zeeri. 28 Baa day kaŋ i mana du wiyaŋ fondo kulu Yesu gaa, i na Bilatos ŋwaaray ka ne a m'a wi. 29 Waato kaŋ i na hay kulu toonandi kaŋ go hantumante Yesu boŋ, i n'a zumandi k'a kaa kanjiyaŋ bundo gaa, k'a daŋ saaray fo ra. 30 Amma Irikoy n'a tunandi ka kaa buukoy game ra. 31 Jirbi boobo mo no a go ga bangay borey se kaŋ yaŋ n'a gana ka fun Galili ka kaa Urusalima. Sohõ borey din ga ti a seedey jama se. 32 Iri mo goono ga waazu araŋ se Baaru Hanna wo: alkawlo kaŋ Irikoy sambu iri kaayey se, 33 a n'a toonandi iri, kaŋ ga ti i izey se, za kaŋ a na Yesu tunandi, mate kaŋ i hantum Zabura hinkanta ra ka ne: ‹Ni ya ay izo no. Hunkuna no ay na ni hay.› 34 Kaŋ Irikoy na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra ciine din, a si fumbu mo, yaadin no Irikoy salaŋ ka ne: ‹Ay g'araŋ no Dawda albarka hanantey da tabbatantey.› 35 A sabbay se a ne Zabura fo ra koyne: ‹Ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu.› 36 Zama waato kaŋ Dawda na goyo te nga zamana ra kaŋ Irikoy waadu a se, a kani. I n'a fiji a kaayey do, hal a fumbu mo. 37 Amma Yesu kaŋ Irikoy tunandi mana fumbu. 38 Araŋ ma bay mo, ay nya-izey, bora din do no i goono ga zunubi yaafayaŋ waazu araŋ se. 39 A do mo no boro kulu kaŋ ga cimandi, Irikoy n'a koy adilandi* hay kulu gaa kaŋ yaŋ araŋ si hin ka ciya adilante* Musa Tawreto ganayaŋ ra. 40 A binde, araŋ ma te laakal, hayey din kaŋ i ci Annabey Tirey ra ma si kaŋ araŋ boŋ 41 kaŋ ne: ‹Ya dondakoy, wa guna. Wa dambara ka halaci. Zama ay ga goy fo te araŋ jirbey ra, goy kaŋ araŋ s'a cimandi abada, baa day boro fo n'a ci araŋ se.› » 42 Waato kaŋ i goono ga fatta _Yahudance diina marga fuwo ra|_, jama n'i ŋwaaray ka ne i ma ye ka sanno din ci ngey se koyne hino asibto kaŋ ga kaa. 43 A go mo, waato kaŋ jama kar ka say, i ra boro boobo, Yahudance da borey kaŋ yaŋ furo Yahudance diina ra ganako hanney, na Bulos da Barnaba gana. Ngey mo salaŋ boro woodin yaŋ se ka ne i ma soobay ka mo ye Irikoy gomno gaa. 44 Waato kaŋ asibto din kaa ka to binde, a cindi kayna boro ma ne hala kwaara kulu no ka margu noodin zama ngey ma maa Irikoy sanno. 45 Amma waato kaŋ Yahudancey di jama boobo, i to da canse. I na sanney kaŋ Bulos ci din kakaw, ka alaasiray sanniyaŋ ci. 46 Amma Bulos da Barnaba salaŋ da bine-gaabi ka ne: «A ga tilas i ma Irikoy sanno ci araŋ se jina. A binde, kaŋ araŋ n'a ganandi araŋ gaa, k'araŋ boŋ ye sanda araŋ mana to fundi hal abada gaa, guna, iri goono ga bare ka ye dumi cindey do. 47 Zama yaadin no Rabbi n'iri lordi nd'a ka ne: ‹Ay na ni daŋ ni ma ciya annura dumi cindey se, zama ni ma konda faaba hala ndunnya kulu me.› » 48 Waato kaŋ dumi cindey maa woodin, i goono ga farhã ka Rabbi sanno beerandi. I boro kulu mo kaŋ yaŋ i n'i waadu fundi hal abada duura gaa cimandi. 49 Rabbi sanno mo goono ga say-say laabo din kulu ra. 50 Amma Yahudancey na kwaara ra boro beeri fooyaŋ, kaŋ yaŋ ga ti wayborey kaŋ yaŋ furo Yahudance diina ra, da mo kwaara jine borey, zukku ka gurzugay tunandi Bulos da Barnaba boŋ. I n'i gaaray ka kaa ngey laabo ra. 51 Amma Bulos da Barnaba na ngey ce taamey kusa kokobe _ka seeda|_ i gaa ka dira ka kaa Ikoniya. 52 Talibey mo goono ga to da farhã da Biya Hanno.

14

1 A ciya mo Ikoniya ra i furo care banda Yahudance diina marga fuwo ra. I salaŋ hala Yahudance da Gareku jama boobo cimandi. 2 Amma Yahudancey kaŋ wangu ka gana na dumi cindey zuje k'i biney biibandi nya-izey gaa. 3 Bulos da Barnaba binde gay noodin, i goono ga salaŋ da bine-gaabi Rabbi ra. Rabbi na seeda no nga gomno sanno boŋ ka yadda alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ ma te d'i kambey. 4 Amma kwaara jama fay ihinka, jara go Yahudancey banda, jara fo mo ye diyey banda. 5 Waato kaŋ dumi cindey da Yahudancey da ngey jine borey tun Bulosyaŋ gaa zama ngey m'i gurzugandi, k'i catu ka wi da tondiyaŋ, 6 kal i du a baaru. I binde zuru ka koy Listra da Darba, kaŋ ga ti Likoniya kwaarayaŋ, da laabo kaŋ go i windanta. 7 Noodin yaŋ mo i goono ga Baaru Hanna waazu. 8 Listra ra mo, boro fo goono ga goro kaŋ ce sinda gaabi, larante no za nyaŋo gunda ra. A mana dira baa ce fo. 9 Bora din binde maa Bulos goono ga salaŋ. Bulos mo n'a guna. Waato kaŋ a di bora din gonda cimbeeri* kaŋ ga naŋ a ma du baani, 10 Bulos na jinde sambu nda gaabi ka ne: «Tun ka kay ni cey gaa.» A garmas ka tun ka dira. 11 Waato kaŋ jama di haŋ kaŋ Bulos te, i na ngey jinde tunandi nda Likoniya sanni ka ne: «De-koyey zumbu iri do ka hima borey cine!» 12 I na Barnaba ce Zufsa*, Bulos mo Harmisa*, zama nga no ga ti sanni kondako. 13 Zufsa alfaga, kaŋ a tooru fuwo go kwaara jine, kande yeejiyaŋ da tuuri boosiyaŋ kwaara meyo do. A goono ga miila nga ma sargay te, nga nda jama. 14 Amma waato kaŋ diyey, ngey Barnaba da Bulos, maa woodin baaru, i na ngey kwaayey tooru-tooru. I zuru ka koy jama do, ka ngey jindey sambu 15 ka ne: «Ya alborey, ifo se no

araŋ goono ga woone te? Zama iri mo boroyaŋ no da takayaŋ sanda araŋ cine. Iri kaa ka kande araŋ se Baaru Hanno, hal araŋ ma bare ka fay da hari yaamey din. Wa kaa Irikoy fundikoono do, nga kaŋ na beene da ganda te, da teeko, da hay kulu kaŋ yaŋ go i ra. 16 Zamaney kaŋ yaŋ bisa ra, Irikoy na ndunnya dumey naŋ i ma dira ngey fondey ra. 17 Amma a mana nga boŋ naŋ seeda si, mate kaŋ a goono ga gomni te, k'araŋ no beene hari da kunji alwaati, k'araŋ kungandi, k'araŋ biney toonandi da farhã.» 18 Kala nda cat, da sanni woodin yaŋ no i du ka hin jama hal i ma si sargayey din te ngey se. 19 Amma Yahudancey kaa noodin kaŋ yaŋ fun Antiyos da Ikoniya. Waato kaŋ i hin jama, i na Bulos catu da tondiyaŋ, k'a kurru ka kond'a kwaara banda. I ho hal a bu no. 20 Amma waato kaŋ talibey kay a windanta, a tun. A furo kwaara ra _i banda|_. A wane suba, nga nda Barnaba fatta ka koy Darba kwaara. 21 Waato kaŋ i na Baaru Hanna waazu kwaara din ra, hal i du ganako boobo, i ye Listra da Ikoniya da Antiyos, 22 ka talibey no bine-gaabi, k'i yaamar ka ne i ma mo ye cimi fondo wo gaa. I ma bay mo kaŋ a ga tilas iri ma taabi boobo haŋ hal iri ga furo Irikoy koytara ra. 23 Waato kaŋ i na arkusuyaŋ daŋ i se Almasihu marga fo kulu ra, i te adduwa nda mehaw* mo, gaa no i n'i talfi Rabbi kaŋ i cimandi din gaa. 24 I bisa Bisidiya ka kaa Bamfiliya. 25 Waato kaŋ i na sanno ci Bargata ra mo, i zulli ka kaa Ataliya. 26 Noodin no i furo hi ka kaa hala Antiyos, nango kaŋ i n'i talfi Irikoy gomno gaa, goyo kaŋ i toonandi din se. 27 Waato kaŋ i kaa, i na Almasihu marga margu. Gaa no i na hay kulu kaŋ Irikoy te ngey do dede, da mate kaŋ a na cimbeeri* meyo fiti dumi cindey se. 28 I goro jirbi boobo talibey banda noodin.

15

1 Boro fooyaŋ mo fun Yahudiya. I goono ga nya-izey dondonandi ka ne, way: «D'i mana araŋ dambangu Musa alaada boŋ, kulu araŋ si hin ka du faaba.» 2 Sanno din kande kakaw da canda-canda boobo ngey nda Bulos da Barnaba game ra. Nya-izey na Bulos da Barnaba nd'i ra boro fooyaŋ donton i ma konda sanno din diyey da arkusey do Urusalima. 3 Gaa no, waato kaŋ Almasihu marga n'i gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ey baani, i bisa Finiciya da Samariya ka dumi cindey bareyaŋo baaro dede. Baaru woodin kande nya-izey kulu se farhã bambata. 4 Waato kaŋ i kaa Urusalima, Almasihu marga nda diyey da arkusey n'i kubayni. Ngey mo na hay kulu kaŋ Irikoy te ngey do dede. 5 Amma Farisi fonda boro fooyaŋ kaŋ yaŋ cimandi tun ka ne: «A ga tilas no i m'i dambangu k'i lordi mo ka ne i ma Musa lordey gana.» 6 Diyey da arkusey margu zama ngey ma sanno din saaware te. 7 Waato kaŋ i na canda-canda beeri fo te, Bitros tun ka kay. A ne i se: «Ay nya-izey, araŋ ga bay kaŋ za gayyaŋ no Irikoy n'ay suuban araŋ game ra, zama ay me ra dumi cindey ma maa Baaru Hanna sanno ka cimandi. 8 Irikoy mo, kaŋ ga biney bay n'i seeda, za kaŋ a n'i no Biya Hanna, sanda mate kaŋ cine a n'iri no. 9 In d'ey game ra mo, Irikoy mana fayanka fo te, za kaŋ a n'i biney hanandi cimbeeri* do. 10 Sohõ binde, ifo se no araŋ goono ga Irikoy si, ka calu* daŋ talibey jindey gaa kaŋ iri kaayey wala iri bumbey si hin ka jare? 11 Amma iri cimandi kaŋ Rabbi Yesu gomno do no iri du faaba, sanda mate kaŋ cine ngey mo du a.» 12 Gaa no marga kulu dangay ka hangan Barnaba nda Bulos se. I goono ga alaamey da dambara harey kaŋ yaŋ Irikoy te ngey do dumi cindey game ra din baaru dede. 13 Waato kaŋ i dangay no Yakuba na sanno sambu ka ne: 14 «Ay nya-izey, wa hangan ay se ka maa. Simeyon na baaro dede mate kaŋ cine Irikoy jin ka dumi cindey kunfa, zama a ma jama fooyaŋ kaa i ra nga maa se. 15 Annabey sanney mo ga saba nda woodin, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: 16 ‹Woodin banda ay ga ye ka kaa. Ay ga Dawda hukumo kaŋ kaŋ din cina, ay m'a kurmey cina ka tunandi, 17 zama boro cindey ma Rabbi ceeci, da dumi cindey kulu kaŋ i g'i ce d'ay maa. Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga hayey din te, 18 kaŋ yaŋ go bayrante za zamana sintina.› 19 Woodin sabbay se binde, ay diyaŋo gaa, borey kaŋ yaŋ ga bare ka ye Irikoy do dumi cindey ra, iri ma s'i taabandi. 20 Amma iri ma hantum i se ka ne i ma mooru toorey wane ziibi-ziibey gaa, da zina, da haŋ kaŋ i koote ka wi, da kuri mo. 21 Zama za doŋ zamaney ra, kwaara ka kaa kwaara Musa gonda waazukoyaŋ. I g'a tira caw Yahudance diina marga fuwey ra asibti kulu.» 22 Gaa no diyey da arkusey da Almasihu marga kulu care banda di a ga boori ngey ma boroyaŋ suuban marga ra k'i donton Antiyos Bulos da Barnaba banda. Borey kaŋ i suuban neeya: Yahuta, kaŋ se i ga ne Barsaba, da Sila, kaŋ boro beeri yaŋ no nya-izey game ra. 23 I na woone wo hantum ka daŋ i kambey ra ka ne: «Iri, diyey da arkusey, kaŋ ti araŋ nya-izeyaŋ, go ga dumi cindey nya-izey kaŋ yaŋ go Antiyos, da Suriya, da Silisiya fo. 24 Iri maa baaru kaŋ boro fooyaŋ kaŋ fun iri do goono g'araŋ taabandi nda sanniyaŋ k'araŋ biney kankam, kaŋ yaŋ iri wo mana lordi fo no i se.

25 Iri mo di, za kaŋ iri te me folloŋ, a ga boori iri ma boro fooyaŋ suuban k'i donton araŋ do. I ga
kaa iri baakoy Barnaba da Bulos banda, 26 borey kaŋ yaŋ na ngey fundey nooyandi iri Rabbo Yesu
Almasihu maa se. 27 Iri binde na Yahuta da Sila donton, kaŋ ngey bumbey ga hayey din ci araŋ se
da me sanni. 28 Zama a boori Biya Hanna se d'iri mo se, iri ma si tiŋay fooyaŋ dake araŋ boŋ da
manti hayey kaŋ yaŋ ga tilas no: 29 araŋ ma mooru hay kulu kaŋ i salle tooru se, da kuri, da haŋ kaŋ
i koote ka wi, da zina. D'araŋ g'araŋ boŋ gaay hayey din gaa, kulu araŋ boriyandi. Araŋ ma goro nda
baani.» 30 A binde, kaŋ i n'i sallama, i zulli ka koy Antiyos. Kaŋ i na marga margu, i na tira no i se.
31 Waato kaŋ i n'a caw, i farhã bine-gaabandiyaŋo sabbay se. 32 Yahuta nda Sila mo, zama
annabiyaŋ no, na nya-izey yaamar da sanni boobo k'i no bine-gaabi. 33 I te jirbiyaŋ noodin, gaa no
laakal kanay ra no nya-izey n'i sallama i ma ye borey kaŋ yaŋ n'i donton do. 34 Amma a kaan Sila
se nga ma goro noodin. 35 Bulos da Barnaba mo goro Antiyos. I goono ga dondonandi ka Rabbi
sanno waazu, ngey da boro boobo fooyaŋ i banda. 36 Jirbi fooyaŋ banda Bulos ne Barnaba se:
«Sohõ kay iri ma ye kwaara kulu ra ka nya-izey kunfa, nangey kaŋ iri na Rabbi sanno waazu, hal iri
ma du ka di mate kaŋ i bara nd'a.» 37 Barnaba mo ga ba nga ma konda Yohanna kaŋ se i ga ne
Markos ngey banda. 38 Amma Bulos di a mana hima a ma koy ngey banda, zama Bamfiliya no a
fun i banda, a mana koy goy i banda. 39 Kakaw bambata furo i game ra hal a to naŋ kaŋ Bulos da
Barnaba fay. Barnaba konda Markos nga banda. I furo hi ra ka koy Kubrus. 40 Amma Bulos na Sila
suuban, nga nd'a koy. Nya-izey mo n'i talfi Rabbi gomno gaa. 41 Bulos bisa Suriya da Silisiya ka
Almasihu margey no bine-gaabi.
16
1 Bulos kaa mo Darba nda Listra kwaarey ra. Noodin binde, talibi fo go no kaŋ maa Timotiyos.
Yahudance wayboro fo kaŋ cimandi ize no, amma baabo wo Gareku boro no. 2 Nya-izey kaŋ yaŋ
go Listra da Ikoniya goono g'a seeda nda seeda hanno. 3 Bulos ga ba nga ma konda bora din nga
banda. A n'a sambu ka dambangu, Yahudancey kaŋ go nangey din ra sabbay se, zama boro kulu no
ga bay kaŋ Timotiyos baaba ya Gareku boro no. 4 Kaŋ i goono ga gana kwaarey ra, i goono g'i no
lordey kaŋ yaŋ diyey da arkusey kaŋ go Urusalima te, i m'i gaay. 5 Almasihu margey binde tabbat
cimi fonda ra, borey mo goono ga tonton _i ra|_ zaari kulu. 6 Bulosyaŋ gana ka bisa Firijiya laabu,
da Galatiya laabu mo, zama Biya Hanna wangu i se i ma sanno ci Aziya laabo ra. 7 Waato kaŋ i kaa
ka to Misiya jarga, i ceeci ngey ma koy Bitiniya laabo ra, amma Yesu Biya mana yadda i se. 8
Waato kaŋ i bisa Misiya, i zulli ka koy Tarawasa kwaara. 9 Cino ra Bulos di bangayyaŋ fo:
Masidoniya boro fo goono ga kay ka ŋwaaray ka ne: «Kaa ne Masidoniya k'iri gaa.» 10 Waato kaŋ
Bulos di bangayyaŋo din, sahãadin-sahãadin iri na Masidoniya koyyaŋ fondo ceeci. Iri goono ga ne
Irikoy n'iri ce, iri ma Baaru Hanna waazu i se. 11 Iri tun Tarawasa ka furo hi ra ka daŋandi turr ka
koy hala Samotaraki gungo do, a suba mo iri kaa Niyabolis. 12 Noodin no iri bisa ka koy Filibi, kaŋ
ga ti Masidoniya gallu sintina laabo din ra, Roma mayray fo no. Iri goro kwaara din ra ka te jirbi
fooyaŋ. 13 Asibti zaaro hane, iri fatta kwaara meyo gaa ka koy gooru yeesa fo me gaa, naŋ kaŋ iri
ho hal adduwa teeyaŋ nangu go no. Iri goro ka salaŋ wayborey kaŋ yaŋ margu se. 14 I ra wayboro
fo go no kaŋ maa Lidiya. Zaara bi neerako no, Tiyatira kwaara boro no, kaŋ ga sududu Irikoy se. A
maa iri sanno, Rabbi mo n'a bina feeri hal a yadda nda haŋ kaŋ Bulos goono ga ci. 15 Waato kaŋ i te
nga nda nga almayaaley se baptisma, a n'iri ŋwaaray ka ne: «D'araŋ di ay ya naanaykoy no Rabbi
gaa, araŋ ma kaa ka zumbu ay kwaara.» A n'iri tilasandi no. 16 A go mo, waato kaŋ iri goono ga koy
adduwa do, kala wandiya fo kaŋ gonda gunayaŋ follay kubanda iri. A goono ga kande nga koyey se
riiba boobo gunayaŋo kaŋ a goono ga te din gaa. 17 Wandiya din n'iri da Bulos gana. A kaati ka ne:
«Borey wo, Irikoy Beeray-Beeri-Koyo bannyayaŋ no. I goono ga faaba fondo baaro ci araŋ se.» 18
Jirbi boobo yaŋ ra a goono ga woodin te. Amma Bulos, zama a bina sara gumo, bare ka ne follay
laala din se: «Yesu Almasihu maa ra no ay goono ga ni lordi ka ne ni ma fun wandiya din gaa!»
Saaya din ra no folla dira. 19 Amma waato kaŋ wandiya koyey bay kaŋ ngey riiba sabaabo dira, i na
Bulos da Sila di, ka candi ka kond'ey habo ra mayraykoy jine. 20 Waato kaŋ i kand'ey alkaaley do, i
ne: «Borey wo Yahudanceyaŋ no, i goono g'iri kwaara kurtunandi gumo. 21 I goono ga alaadayaŋ
waazu kaŋ yaŋ si halal iri se iri m'i ta, wala iri m'i gaay, iri kaŋ ga ti Romanceyaŋ.» 22 Jama mo tun
ka gaaba nd'ey. Alkaaley mo n'i bankaarayey kortu ka kaa i gaa. I lordi ka ne i ma Bulosyaŋ kar da
goobu. 23 Waato kaŋ i n'i kar goobu me boobo, gaa no i n'i daŋ kasu ka kaso batukwa lordi ka ne a

m'i batu hal a ma boori. 24 Nga mo, za kaŋ i n'a lordi nda gaabi yaadin cine, a n'i daŋ kaso ra hala jina haray. A na bakayaŋ* daŋ cey gaa k'i haw. 25 Amma sanda cin bindi cine, Bulos da Sila goono ga adduwa ka baytu Irikoy gaa, kas'ize cindey mo goono ga hangan i se. 26 Kala jirsi boŋ, laabu zinjiyaŋ bambata fo te, hala kaso fuwo dabey zinji. Sahãadin-sahãadin mo kaso fuwo meyey fiti, boro kulu sisirey feeri-feeri mo. 27 Kaso batukwa mo, kaŋ a mo hay, a go ga di meyey kulu go feerante mo, a na nga takuba foobu. A ga ba ka nga boŋ wi, zama a ho hala kas'izey zuru no. 28 Amma Bulos kuuwa da jinde beeri ka ne: «Ma si hasaraw te ni boŋ se, zama iri kulu go ne.» 29 Batukwa ne i ma kande nga se danji. A waasu ka furo _nda danjo|_ ka ye ganda Bulos da Sila jine. A goono ga jijiri humburkumay sabbay se. 30 A n'i kaa taray ka ne i se: «Ay jine borey, ifo no ay ga te hal ay ma du faaba?» 31 I ne a se: «Ma Rabbi Yesu cimandi, ni ga du faaba, nin da ni windo almayaaley.» 32 I na Irikoy sanno ci a se, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a windo ra. 33 Cino saaya din ra, a n'i sambu k'i biyey nyum. Sahãadin-sahãadin, i te nga nda nga almayaaley kulu se baptisma. 34 A kond'ey nga windo ra k'i no ŋwaari. A farhã gumo, nga nda nga windo kulu, zama i na Irikoy cimandi. 35 Amma waato kaŋ mo bo, alkaaley na doogariyaŋ donton ka ne: «Ni ma borey din taŋ i ma koy.» 36 Kaso batukwa mo na sanno din ci Bulos se ka ne: «Alkaaley donton ka ne i m'araŋ taŋ araŋ ma koy. Sohõ binde, araŋ ma fatta ka koy da baani.» 37 Amma Bulos ne i se: «Taray kwaaray no i n'iri goobu, ciiti kulu si. Iri go mo Romanceyaŋ, i n'iri daŋ kasu mo. Sohõ tuguyaŋ ra no i g'iri gaaray? Manti yaadin no! Amma kal i ma kaa ngey bumbey k'iri kaa taray.» 38 Doogarey koy ka sanno din ci alkaaley se. I humburu waato kaŋ i maa kaŋ Bulosyaŋ wo Romanceyaŋ no. 39 Gaa no i kaa k'i suurandi. Waato kaŋ i n'i kaa taray, i goono g'i ŋwaaray ka ne i ma dira kwaara ra. 40 Bulosyaŋ fatta kaso ra ka furo Lidiya windo ra. Waato kaŋ i di nya-izey, i n'i yaamar. Gaa no i tun ka dira.

17

1 Waato kaŋ i bisa Amfibolis da Aboloniya, i kaa Tassalonika kwaara, naŋ kaŋ Yahudance diina marga fu fo go. 2 Bulos mo nga alaada boŋ furo i do. Asibti hinza no a goono ga kakaw nd'ey Tawreto da Annabey Tirey da Zabura* ra. 3 A goono ga borey fahamandi ka cabe _i se|_ kaŋ a ga tilas no Almasihu ma taabi haŋ, a ma bu ka ye ka tun. A ne: «Yesu wo, kaŋ ay goono g'a baaro waazu araŋ se, nga no ga ti Almasihu.» 4 I ra boro fooyaŋ bare ka lamba Bulos da Sila gaa. Gareku borey kaŋ yaŋ ga sududu _Irikoy se|_ jama boobo, da wayboro beerey mo, manti jama kayna no. 5 Amma Yahudancey to da canse. I du boro laalo fooyaŋ kwaara boro yaamey ra, ka boro boobo margu, ka kwaara toonandi nda kuraari karyaŋ. I na Yason windo taaru ka furo. I goono ga ceeci ngey ma Bulosyaŋ kaa taray borey do. 6 Amma waato kaŋ i mana di ey, i na Yason da nya-izey fooyaŋ candi ka kond'ey kwaara alkaaley jine. I goono ga kuuwa ka ne: «Borey din kaŋ na ndunnya bare, ngey no ka kaa neewo mo. Yason wo mo, a n'i zumandi. 7 Woone yaŋ kulu goono ga goy ka gaaba nda Kaysar* lordey. I goono ga ne, way, koy fo go no, kaŋ se i ga ne Yesu.» 8 Waato kaŋ borey marga da kwaara alkaaley maa woodin, i laakaley tun. 9 Waato kaŋ i na tolme ta Yason da boro cindey gaa, i n'i taŋ. 10 Sahãadin-sahãadin mo, cino ra, nya-izey na Bulos da Sila donton i ma koy Beriya kwaara. Ngey mo, waato kaŋ i to noodin, i furo Yahudance diina marga fuwo ra. 11 Beriya borey mo bisa Tassalonika borey daa hanno, zama i na sanno ta da bine yadda, ka Tawreto da Annabey Tirey da Zabura fintal zaari kulu, ka di hala yaadin no hayey din bara. 12 Woodin sabbay se i ra boro boobo cimandi, da Gareku wayboro beerey da alborey mo koyne, manti jama kayna no. 13 Amma waato kaŋ Tassalonika kwaara Yahudancey du baaru kaŋ Bulos goono ga Irikoy sanno waazu Beriya mo ra, i kaa noodin mo ka borey marga zukku k'i laakaley tunandi. 14 Gaa no, sahãadin-sahãadin nya-izey na Bulos donton hala teeko me, amma Sila da Timotiyos mo goro noodin. 15 Borey kaŋ yaŋ na Bulos dum mo kand'a hal Atina kwaara. Waato kaŋ i du lordi kaŋ ne Sila da Timotiyos ma kaa a do da waasi, gaa no i dira. 16 Waato kaŋ Bulos goono g'i batu noodin Atina, a bina butugu kaŋ a goono ga di kwaara to da tooruyaŋ. 17 A kakaw i diina marga fuwo ra da Yahudancey, da _dumi cindey|_ kaŋ yaŋ ga sududu _Irikoy se|_. Habo ra mo zaari kulu a ga kakaw da borey kaŋ yaŋ a ga kubanda. 18 Boro fooyaŋ mo, Abikariyey ra da Satosiyey fonda borey ra, laakal ceecikoyaŋ, goono ga salaŋ d'a. Boro fooyaŋ goono ga ne: «Boro yaamo woone binde, ifo n'a ga ba nga ma ne?» Boro fooyaŋ mo goono ga ne: «Iri diyaŋ gaa de-koy* yawyaŋ boŋ no a goono ga salaŋ» (zama Bulos goono ga Yesu nda buukoy tunandiyaŋ baaro waazu). 19 I n'a di ka kond'a

Arobasa _marga|_ do ka ne a se: «Iri ga hin ka bay haŋ kaŋ no ga ti dondonandiyaŋ tajo wo, kaŋ ni goono ga te? 20 Zama ni goono ga kande hari taji iri hangey ra. Iri mo ga ba iri ma hayey din feerijo bay.» 21 Zama Atina borey kulu da yawey kaŋ goono ga goro i do sinda hay kulu joogole, kala day ngey ma ci wala mo ngey ma maa hari taji fo. 22 Bulos kay Arobasa _marga|_ bindo ra ka ne: «Ya Atina borey, ay di kaŋ hay kulu ra araŋ wo diina ganako beeriyaŋ no. 23 Zama waato kaŋ ay goono ga bisa, ay go ga di mo hayey kaŋ se araŋ goono ga sombu, kal ay di sargay feema fo kaŋ hantumo wo go a gaa kaŋ ga ne: IRIKOY KA} I SI BAY SE. To! Woodin kaŋ se araŋ goono ga sombu jaŋ-ka-bayyaŋ ra, nga no ay ga ba ay m'a baaro ci araŋ se. 24 Irikoy, nga kaŋ na ndunnya nda hay kulu kaŋ go a ra te, nga ga ti beene nda ganda Koyo. A si goro fu kaŋ i te da kambe ra. 25 Manti mo kambe no boro ga may d'a a se, sanda hal a ga laami hay fo, zama nga bumbo no goono ga hay kulu no: fundi da fulanzamay da hay kulu. 26 _Boro|_ folloŋ mo no a na Adam-izey dumi kulu te d'a, i ma goro ndunnya kulu boŋ. A na alwaatey mo daŋ i se mate kaŋ nga waadu, d'i goray hirrey, 27 zama i ma Irikoy ceeci hal i ma dadab ka du a, baa day kaŋ a si mooru iri boro kulu gaa. 28 Zama a ra no iri goono ga funa, iri goono ga nyooti, iri goonoyaŋo bara mo, mate kaŋ araŋ doonkoy ra boro fooyaŋ mo ne: ‹Zama iri mo a izeyaŋ no.› 29 To! Za kaŋ iri ya Irikoy izeyaŋ no, a si hima iri ma tammahã hala Irikoy barayaŋ ga hima sanda wura cine, wala nzarfu, wala tondi jabante, haŋ kaŋ boro ga du nga gonitaray da nga lasaabuyaŋo ra. 30 Ammataray jirbey, Irikoy n'i muray, amma sohõ a goono ga borey kulu lordi nangu kulu ka ne i ma tuubi, 31 za kaŋ Irikoy na zaari fo daŋ kaŋ ra a ga ndunnya kulu ciiti adilitaray boŋ. A g'a te mo bora kaŋ a waadu do, kaŋ boŋ Irikoy tabbatandi boro kulu se za kaŋ a n'a tunandi ka kaa buukoy game ra.» 32 Waato kaŋ i maa buukoy tunandiyaŋo sanno, i ra boro fooyaŋ haaru. Amma boro fooyaŋ ne: «Iri ga ye ka maa ni se koyne sanno wo boŋ.» 33 Gaa no Bulos fatta i game ra. 34 Amma boro fooyaŋ lamb'a gaa ka cimandi. I ra no Diyonisiyos go, Arobasa marga boro fo no, da wayboro fo kaŋ maa Damaris, da boro fooyaŋ koyne i banda.

18

1 Hayey din banda, Bulos tun Atina ka kaa Korint kwaara. 2 A du Yahudance fo noodin kaŋ maa Akila, kaŋ i hay Bontos laabu. A mana gay da Italiya funyaŋ, nga nda nga wando kaŋ se i ga ne Birisila, zama Bonkooni Kuludiyos lordi ka ne Yahudancey kulu ma fun Roma kwaara. Bulos mo kaa i do. 3 Koyne, zama i kambe goy fo no, a goro i do. I go ga goy care banda, zama i kambe goyo ga ti kuuru-fu teeyaŋ. 4 Bulos goono ga kakaw Yahudance diina marga* fuwo ra asibti kulu, a goono ga ceeci nga ma Yahudancey da Garekey bare. 5 Amma waato kaŋ Sila nda Timotiyos kaa ka fun Masidoniya, Bulos na mo ye waazo gaa. A goono ga seeda Yahudancey se ka ne: «Yesu no ga ti Almasihu.» 6 Amma waato kaŋ i kakaw ka sanni yaamoyaŋ ci, Bulos na nga bankaarayey kokobe ka ne i se: «Araŋ alhakko go araŋ boŋ, day ay wo, ay ga hanan! Sohõ kay ay ga koy dumi cindey do.» 7 A tun noodin ka furo boro fo kaŋ se i ga ne Titos Yustos kwaara. Boro no kaŋ ga sududu Irikoy se. A windo go ga lamba Yahudance diina marga fuwo gaa. 8 Kirisbos, kaŋ ga ti Yahudance diina marga jine bora na Rabbi cimandi, nga nda nga windo kulu. Korint kwaara boro boobo mo, waato kaŋ i maa _Bulos waazo|_, cimandi, i te i se baptisma mo. 9 Rabbi mo salaŋ Bulos se cin bangayyaŋ ra ka ne a se: «Ma si humburu, amma ma salaŋ, ma si dangay bo. 10 Zama ay go ni banda. Boro kulu si kaŋ ni boŋ ka ni maray, zama ay gonda boro boobo kwaaro wo ra.» 11 Bulos mo goro noodin jiiri fo da handu iddu. A goono ga Irikoy sanno dondonandiyaŋo te i game ra. 12 Amma waato kaŋ Galliyo gonda Akaya koytara, Yahudancey tun ka gaaba nda Bulos me folloŋ. I kond'a ciiti karga do 13 ka ne: «Boro wo goono ga borey candi i ma sududu Irikoy se da mate kaŋ si saba nda asariya.» 14 Amma waato kaŋ Bulos ga ba ka nga meyo fiti, Galliyo ne Yahudancey se: «Ya araŋ Yahudancey, da day zamba hari no, wala da goy laalo fo no, doŋ haciika ay ga suuru araŋ se. 15 Amma hala day sanney da maayey d'araŋ bumbey asariya fintalyaŋo no, araŋ bumbey ma woodin guna. Ay si ciya woodin yaŋ ciitiko.» 16 A n'i gaaray mo ciiti karga jine. 17 Ngey mo, ikulu na Sostano di, kaŋ ga ti Yahudance diina marga jine bora. I n'a kar ciiti karga jine, amma Galliyo mana woodin yaŋ kulu saal. 18 Amma hayey din banda, Bulos goro ka te jirbi boobo noodin. Gaa no a na nya-izey to baani. A furo hi noodin ka koy hala Suriya laabu, Birisila nda Akila mo koy a banda. A jin ka nga boŋo cabu Sankariya kwaara ra, zama a na sarti sambu. 19 I kaa Afasos. Bulos n'i naŋ noodin. Nga bumbo furo Yahudance diina marga fuwo ra ka kakaw da Yahudancey. 20

Waato kaŋ i n'a ŋwaaray a ma ye ka goro ngey do koyne, a mana yadda. 21 Amma a n'i fo ka ne: «Da Irikoy ba, ay ga ye ka kaa araŋ do.» Gaa no a furo hi Afasos ka dira. 22 Waato kaŋ a zumbu Kaysariya, a koy ka Almasihu marga fo, gaa no a koy Antiyos. 23 Kaŋ a goro noodin alwaatiyaŋ, gaa no a tun ka Galatiya nda Firijiya laabey gana ka talibey kulu no bine-gaabi. 24 Yahudance fo kaŋ se i ga ne Abolos, kaŋ i hay Iskandariya kwaara, kaa Afasos. Boro no kaŋ ga waani sanni, bayraykooni mo no Irikoy Tira Hanney ra. 25 Bora din na Rabbi fonda dondon gumo. A gonda anniya beeri mo nga bina ra. A goono ga salaŋ ka dondonandi mo gumo hayey kaŋ ga ti Yesu waney boŋ. Day Yohanna baptisma hinne no a ga bay. 26 A soobay ka salaŋ da bine-gaabi Yahudance diina marga fuwo ra. Amma waato kaŋ Birisila nda Akila maa _a sanno|_, i kond'a ka Irikoy fonda feeri a se hal a ma boori. 27 Waato kaŋ a ba nga ma bisa ka koy Akaya, nya-izey n'a no bine-gaabi. I hantum talibey se noodin ka ne i m'a kubayni. Nga mo, waato kaŋ a to noodin, a na borey kaŋ yaŋ cimandi gomni do gaa gumo. 28 Zama taray kwaaray no a na Yahudancey zeeri nda gaabi ka cabe i se Irikoy Tira Hanney ra kaŋ Yesu no ga ti Almasihu.

19

1 A go mo, waato kaŋ Abolos go Korint, Bulos bisa beene haray laabo ra ka kaa Afasos kwaara. A di talibi fooyaŋ noodin. 2 A ne i se: «Waato kaŋ araŋ cimandi, araŋ du Biya Hanno, wala?» I ne a se: «Hã'a. Iri ya mana baa maa hala Biya Hanno go no.» 3 A ne: «Baptisma woofo no araŋ du?» I ne: «Yohanna baptisma no iri du.» 4 Bulos mo ne: «Yohanna na baptisma te da tuubiyaŋ baptisma ka ne borey se i ma nga kaŋ goono ga kaa Yohanna banda cimandi, danga Yesu nooya.» 5 Waato kaŋ i maa woodin, i te i se baptisma Rabbi Yesu maa ra. 6 Waato kaŋ Bulos na nga kambey dake i boŋ, Biya Hanna zumbu i boŋ. I sintin ka salaŋ da ciine waani-waani yaŋ ka annabitaray te. 7 Ikulu me-da-me si kala ngey alboro way cindi hinka. 8 Bulos furo Yahudance diina marga* fuwo ra ka salaŋ handu hinza cine da bine-gaabi. A na sabaabey kaa taray, ka borey candi ka kand'ey Irikoy koytara do haray. 9 Amma waato kaŋ boro fooyaŋ na hanga sanday te, i wangu ka gana mo, i na sanni futuyaŋ te fondo woodin boŋ borey marga kulu jine. Bulos mo fun i do ka talibey fay ka ye waani. Zaari kulu mo a ga kakaw Tiranos cawyaŋ fuwo ra. 10 Woodin mo te sanda jiiri hinka hala Aziya gorokoy kulu du ka maa Rabbi sanno, Yahudancey da Garekey kulu. 11 Irikoy mo na dabari goy waani yaŋ te Bulos kambe ra, 12 hal i goono ga sungay tuusuyaŋ calley da cancandiyaŋ ta Bulos do ka kond'ey doorikomey do. Doori waani-waani yaŋ mo fun borey gaa, follay tamey mo follayey dira. 13 Amma Yahudance fooyaŋ kaŋ yaŋ goono ga windi-windi laabo ra, kaŋ tibbonceyaŋ no, si ka Rabbi Yesu maa ce borey kaŋ gonda follayyaŋ boŋ. I goono ga ne: «Ay g'araŋ lordi da Yesu kaŋ Bulos goono g'a baaro waazu.» 14 Boro iyye go no, boro folloŋ izeyaŋ no, kaŋ maa Sikewa, Yahudance alfaga beeri fo no. Ngey no goono ga woodin te. 15 Kala folla tu i se ka ne: «Ay ga Yesu bay, ay ga Bulos mo bay, amma araŋ ya may yaŋ no?» 16 Bora kaŋ banda folla bara din kaŋ i ra k'i zeeri. A te i boŋ zaama, kal i zuru ka fun fuwo din ra gaa-koonu. I maray mo. 17 Woodin mo, Afasos gorokoy kulu bay a gaa, Yahudancey ka guna Garekey kulu. Humburkumay na ikulu di, Rabbi Yesu maa mo goono ga du beeray. 18 Boro boobo kaŋ cimandi goono ga kaa ka ngey zunubey ci, ka ngey goyey mo cabe. 19 Moodabal teekoy ra boro fooyaŋ mo, kaŋ manti jama kayna bo na ngey tirey margu. I goono g'i ton borey kulu jine. I na tirey noorey lasaabu. A to nzarfu noor'ize zambar waygu. 20 Yaadin no Rabbi sanno goono ga tonton da gaabi gumo ka te sahã. 21 Hayey din teeyaŋ banda, Bulos na nga bina daŋ Urusalima koyyaŋ gaa, d'a na Masidoniya da Akaya mo gana. A ne i se: «D'ay koy Urusalima, tilas kala ya bisa ka koy di Roma mo.» 22 A na boro hinka donton nga saajawkoy ra, i ma koy Masidoniya, ngey Timotiyos da Arastos, amma nga bumbo goro kayna fo noodin Aziya laabo ra. 23 Alwaato din ra no kusuuma fo tun kaŋ manti ikayna no, Yesu fonda ciine ra. 24 Zama boro fo go no kaŋ maa Dimitriyos, nzarfu zam no. A ga Artemis* fuwo alhaalo te da nzarfu, kaŋ kande zamey se daymi boobo. 25 Day, a n'i margu, da ceeci woodin fonda goy-teerey. A ne: «Ya alborey, araŋ ga bay kaŋ ceeci woone do no iri goono ga du iri arzaka. 26 Araŋ goono ga di, araŋ goono ga maa mo, kaŋ manti Afasos ra hinne no, amma Aziya baayaŋo kulu ra, Bulos wo na boro boobo candi k'i bare. A goono ga ne woone yaŋ kaŋ kambey goono ga te manti irikoyyaŋ no. 27 Manti mo zama iri ceeco go kataru ra a ma ciya dondayaŋ hari hinne bo, amma hala baa Artemis fuwo, tooru wayboro beero, i g'a ye yaamo mo. I g'a beera zeeri mo, nga kaŋ Aziya nda ndunnya kulu goono ga sududu a se.» 28 Waato kaŋ i maa woodin binde, i biney tun.

I sintin ka kuuwa ka ne: «Artemis, Afasos wano, ya ibeeri no!» 29 Kwaara kulu to mo da kururuwa. I kulu te me folloŋ mo ka tun da zuray ka koy marga batama do. I goono ga Gayos da Aristarkos candi ka kond'ey, kaŋ yaŋ ti Masidoniya boroyaŋ, kaŋ ngey da Bulosyaŋ ga dira care banda. 30 Waato kaŋ Bulos ga ba nga ma furo borey do, talibey wangu a se. 31 Kwaara jine boro fooyaŋ mo, kaŋ yaŋ ti a corey, donton a gaa k'a ŋwaaray ka ne a ma si koy marga batama do. 32 Boro fooyaŋ binde kuuwa ka hay fo ci, boro fooyaŋ mo goono ga hay fo waani ci. Zama jama boŋ haw, i baayaŋo mo mana bay haŋ kaŋ se no i margu. 33 Jama ra boro fooyaŋ na Iskandari fahamandi _da haŋ kaŋ goono ga te|_. Yahudancey mo n'a tuti ka daŋ jama jine. Iskandari mo na nga kamba sambu, zama a ga ba nga ma salaŋ borey se k'i kaa kambe. 34 Amma waato kaŋ i di kaŋ Yahudance no, borey kulu soobay ka wurru me fo kal a to sanda guuru hinka cine ka ne: «Artemis, Afasos wano, ya ibeeri no!» 35 Waato kaŋ kwaara hantumkwa na jama laakal kanandi, gaa no a ne i se: «Ya Afasos borey, may no si bay kaŋ Afasos kwaara ga ti Artemis beero windo batukwa, d'a himando mo kaŋ fun beene ka kaŋ? 36 Za kaŋ i si du ka woodin yaŋ ze, a ga hima woodin se araŋ laakaley ma kani, araŋ ma si hay fo te da cahãyaŋ. 37 Zama araŋ kanda borey wo, a go mo, i manti tooru fuwo zayyaŋ no, wala mo i manti iri wayboro tooro kaynakoyaŋ. 38 Da day Dimitriyos da zamey kaŋ go a banda gonda sanni fo ngey da boro kulu kaŋ no game ra, ciiti fuyaŋ go no feerante, ciitikoyaŋ mo go no. Wa naŋ i ma kande care kalima noodin. 39 Amma d'araŋ gonda sanni fo kaŋ boŋ araŋ ga ba araŋ ma salaŋ, i ga woodin sasabandi ciiti faada ra. 40 Zama haciika hunkuna iri go kataru ra, d'i n'iri kalima kusuuma wo se, kaŋ sinda kobay. A boŋ mo iri si hin ka marga sabaabo cabe.» Waato kaŋ a na woodin ci, a na marga sallama.

20

1 Waato kaŋ kusuuma ban, Bulos na talibey ce k'i yaamar. A n'i fo, gaa no a tun ka koy Masidoniya. 2 Waato kaŋ a na laabey din gana ka borey yaamar da sanni dumi kulu, gaa no a kaa Gares laabu. 3 Waato kaŋ a te handu hinza noodin, Yahudancey na me-hawyaŋ fo te a boŋ saaya kaŋ cine a goono ga soola nga ma furo hi ra ka koy Suriya. Woodin se no a miila nga ma Masidoniya fonda gana ka ye. 4 Borey kaŋ yaŋ go a banda neeya: Sobataros, Burros ize, Beriya boro no, da Aristarkos da Sakundos, Tassalonikanceyaŋ no, da Gayos, Darba bora, da Timotiyos, da Aziya borey Ticikos da Turofimos. 5 Amma borey din n'iri jin hal i goono g'iri batu Tarawasa. 6 Iri mo tun Filibi hi ra, buuru kaŋ sinda dalbu bato* jirbey banda. Jirbi gu da care game ra no iri to Tarawasa, iri te jirbi iyye noodin. 7 Jirbi iyyanta, kaŋ ga ti alhadi, waato kaŋ iri margu zama iri ma buuru ceeri, Bulos salaŋ i se. A ga ba nga ma biya. A na nga sanno kuukandi mo kala cin bindi. 8 Fitilla boobo mo goono ga di jidan bisa ra, nango kaŋ iri margu. 9 Arwasu fo mo kaŋ maa Yutukos goono ga goro fuwo finetar fo boŋ, kala jirbi tiŋo n'a di. Kaŋ Bulos soobay ka nga sanno te binde, arwaso kaŋ jirbi tiŋa di din fun hala jidan bisa fu hinzanta boŋ ka kaŋ ganda. Borey n'a sambu buuko. 10 Bulos mo zumbu k'a ganday nga ganda ra. A ne borey se: «Wa si hẽ, zama fundo go a ra.» 11 Waato kaŋ a ye ka kaaru koyne, ka buuru ceeri ka ŋwa, gaa no a soobay ka salaŋ i se kala mo bo. Waato gaa no a dira noodin. 12 I kande arwaso fundikooni. I du bine-gaabi gumo. 13 Iri wo furo hiyo ra ka to jina ka koy Assos ka Bulos sambu noodin, zama woodin boŋ no iri saaware, za kaŋ Bulos ne nga ga koy ce gaa. 14 Waato kaŋ a kuband'iri Assos, iri mo n'a sambu ka kaa Mitilen. 15 Kaŋ iri tun noodin, a suba iri kaa Ciyos jarga, a subasiyo iri to Samos, jirbi hinzanta mo iri to Militos. 16 Zama Bulos ho nga ma gana ka bisa Afasos hi ra zama nga ma si gay Aziya ra. A goono ga waasu no. D'a ga hin ka te, a ga ba nga ma du ka Pantakot* zaaro te Urusalima. 17 Za Militos a donton ka Afasos Almasihu marga arkusey* ce. 18 Waato kaŋ i kaa a do, a ne i se: «Araŋ bumbey ga bay, za hano kaŋ hane ay na ce daŋ Aziya laabo ra, gora kaŋ dumi ay te araŋ game ra jirbey kulu. 19 Ay goono ga may Rabbi se da lalabu kulu, da mo mundi da taabey kaŋ yaŋ ay haŋ Yahudancey me-hawyaŋey do. 20 Araŋ ga bay mo, yana wangu hari albarkante kulu ciyaŋ araŋ se k'araŋ dondonandi kwaara batamey ra da windi ka kaa windi mo. 21 Ay goono ga seeda Yahudancey da Garekey se ka ne i ma tuubi Irikoy se, i ma iri Rabbi Yesu cimandi mo. 22 Sohõ binde guna, Biya _Hanno|_ goono g'ay boy ka kond'ay Urusalima. Ay si bay mo haŋ kaŋ ga du ay noodin. 23 Kala day Biya Hanna goono ga seeda ay se kwaara ka kaa kwaara ka ne: sisiriyaŋ da taabi goono g'ay batu. 24 Amma ay s'ay fundo himandi hay kulu, sanda hay fo kaŋ gonda nafa, hal ay m'ay bata nda goyo mo kaŋ ay ta Rabbi Yesu do toonandi, ay ma Irikoy gomno Baaru Hanna wo seeda. 25 Sohõ mo guna, ay ga bay kaŋ araŋ kulu si

ye ka di ay moyduma koyne, araŋ kaŋ yaŋ game ra ay gana ka Irikoy koytara waazu. 26 Woodin sabbay se no, ay ga seeda araŋ se hunkuna ka ne: ay ga hanan. Boro kulu alhakku si ay boŋ. 27 Zama ay mana wangu ka Irikoy saawara kulu ci araŋ se. 28 Araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ, da kali kulu mo, kaŋ boŋ Biya Hanna n'araŋ daŋ jine boroyaŋ, zama araŋ ma Irikoy marga kuru, kaŋ a day da nga bumbo kuro. 29 Ay ga bay kaŋ ay dirawo banda sakali* futaykooniyaŋ ga furo araŋ game ra, i si kalo naŋ bo. 30 Baa araŋ ra boro fooyaŋ ga tun. I ga hari siiroyaŋ dede, zama ngey ma ganakoyaŋ candi ngey banda. 31 Woodin se binde, araŋ ma batu. Araŋ ma fongu kaŋ jiiri hinza ay mana araŋ afo-fo kulu yaamaryaŋo naŋ cin da zaari. Ay na woodin te nda mo mundi mo. 32 Sohõ binde ay g'araŋ talfi Irikoy gaa, d'a gomno sanno mo gaa kaŋ gonda dabari k'araŋ cina k'araŋ no tubu mo hanantey kulu banda. 33 Ay mana boro kulu nzarfu, wala a wura, wala a bankaaray bini. 34 Araŋ bumbey ga bay kaŋ ay kambey wo no ka hayey kaŋ ay ga laami kulu goy te, hala nd'ay banda borey wane. 35 Hay kulu ra ay na fonda cabe araŋ se kaŋ yaadin no araŋ ga hima ka goy d'a ka du ka londibuuney gaa. Araŋ ma fongu nda Rabbi Yesu sanno mo, kaŋ nga bumbo ci ka ne: ‹Nooyaŋ ga bisa tayaŋ albarka.› » 36 Waato kaŋ a na woodin ci, nga nd'ey kulu gurfa ka te adduwa. 37 I kulu hẽ mo da hẽeni konno, i na Bulos jinda di k'a garba sunsum. 38 Bine saray boobo go i gaa sanno kaŋ Bulos te i se din sabbay se, kaŋ a ci ka ne i si ye ka di nga koyne. I n'a dum ka koy hala hiyo do.

21

1 A go mo, waato kaŋ iri fay d'ey ka furo hiyo ra, iri daŋandi turr ka koy Kos. A wane suba mo, iri to Rodusa, iri dira noodin mo ka kaa Batara. 2 Waato kaŋ iri du hi fo kaŋ ga daŋandi ka koy Finiciya, iri furo a ra ka dira. 3 Waato kaŋ iri na Kubrus fonnay, iri n'a naŋ kambe wow haray ka koy Suriya. Iri zumbu Tir kwaara, zama noodin no i ga hiyo jinay zumandi. 4 Kaŋ iri na talibey gar, iri goro noodin jirbi iyye. Ngey no ci Bulos se Biya _Hanno|_ do ka ne a ma si ziji ka koy Urusalima. 5 Waato kaŋ iri na jirbey din toonandi, iri fatta k'iri diraw te. Ikulu mo, d'i wandey d'i izey, n'iri dum kala kwaara banda. Iri gurfa noodin teeko me gaa ka adduwa te. 6 Waato din gaa no iri na care sallama. Iri furo hiyo ra, ngey mo ye fu. 7 Waato kaŋ iri dira ka fun Tir, iri kaa Butolimayis, iri na noodin nya-izey fo, iri goro i do jirbi folloŋ. 8 A wane suba, iri tun ka kaa Kaysariya kwaara. Kaŋ iri furo Filibos kwaara, waazuko no kaŋ ga ti ngey boro iyya din ra afo, iri zumbu a gaa. 9 Bora din gonda ize wandiyo taaci kaŋ yaŋ ga annabitaray te. 10 Waato kaŋ iri goono ga goro noodin jirbiyaŋ, kala annabi fo kaa ka fun Yahudiya ra kaŋ maa Agabos. 11 Waato kaŋ a kaa iri do, a na Bulos guddama sambu ka nga cey da nga kambey haw. Gaa no a ne: «Yaadin no Biya Hanna ne: Ya-cine no Yahudancey kaŋ go Urusalima ra ga guddama wo koyo haw. I g'a daŋ mo dumi cindey kambe ra.» 12 Waato kaŋ iri maa woodin, iri nda kwaara borey kulu na Bulos ŋwaaray ka ne a ma si koy Urusalima. 13 Gaa no Bulos tu ka ne: «Ifo no araŋ goono ga te wo, araŋ goono ga hẽ k'ay bine sara? Zama ay wo soola no, manti hawyaŋ hinne se bo, amma hala ya bu zaati Urusalima ra Rabbi Yesu maa sabbay se.» 14 Waato kaŋ iri mana hin a, iri naŋ, ka ne: «Kala day Rabbi miila ma te.» 15 Jirbey din banda iri n'iri jinay soola ka koy Urusalima. 16 Kaysariya talibi fooyaŋ mo koy iri banda. I kond'iri k'iri zumandi Manason kwaara, kaŋ ga ti Kubrus boro, talibi zeeno fo no. 17 Waato kaŋ iri to Urusalima, nya-izey n'iri kubayni nda farhã. 18 A wane suba, Bulos koy iri banda Yakuba do, arkusey kulu mo kaa noodin. 19 Waato kaŋ Bulos n'i fo, a dede i se afo-fo haŋ kaŋ yaŋ Irikoy te dumi cindey game ra nga goyo do. 20 Ngey mo, waato kaŋ i maa woodin, na Irikoy beerandi. I ne a se mo: «Iri nya-izo, ni di kaŋ Yahudancey ra boro zambar-zambar yaŋ no cimandi, ikulu mo no gonda anniya asariya ganayaŋ se. 21 I maa ni baaru mo kaŋ ni goono ga Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go dumi cindey game ra dondonandi ka ne i ma fay da Musa: i ma si ngey izey dambangu, i ma si alaadey mo gana. 22 To, sohõ mate no? Zama sikka si i ga maa baaru kaŋ ni kaa neewo. 23 Day, sohõ ma kaa ka te haŋ kaŋ iri ga ci ni se. Boro taaci go no iri se kaŋ yaŋ na sarti sambu. 24 Ni ma borey din sambu ka ni boŋ hanandi i banda. Ni ma bana i se, zama i ma ngey boŋey cabu. Zama boro kulu ma du ka bay kaŋ sanni kulu kaŋ boro fooyaŋ goono ga koy ci i se ni boŋ taari no! Amma i ga di kaŋ ni bumbo goono ga fonda gana ka haggoy da asariya. 25 Amma dumi cindey kaŋ yaŋ cimandi, i ciine ra iri hantum i se. Iri n'i lordi ka ne i ma ngey boŋ gaay i ma si lamba hay fo kaŋ i wi tooru se gaa, i ma si kuri ŋwa, wala haŋ kaŋ i koote ka wi, i ma fay da zina mo.» 26 Gaa no Bulos na borey din sambu. A suba a na nga boŋ hanandi i banda ka furo Irikoy windo ra. A ci waato kaŋ ngey hananyaŋ jirbey ga to, da waato kaŋ i ga hima

ka sarga te i afo-fo kulu se. 27 Waato kaŋ jirbi iyya din ga ba ka ban, kala Aziya Yahudance fooyaŋ di Bulos Irikoy windo ra. I na jama kulu tunandi ka ngey kambey dake a boŋ. 28 I kuuwa ka ne: «Ya Israyla borey, wa iri gaa! kaŋ se boro wo no ga ti bora kaŋ goono ga boro kulu dondonandi nangu kulu ka gaaba nda iri dumo nda Tawreto, da nangu wo mo. A kande baa Gareku fooyaŋ mo ne Irikoy windo ra ka nangu hananta wo ziibandi.» 29 (Zama i jin ka di Afasos bora Turofimos Bulos banda kwaara ra. I ho hala Bulos kand'a Irikoy windo ra.) 30 Kwaara kulu laakal tun, borey zuru ka kaa ka margu. I na Bulos di, ka candi ka kond'a Irikoy windo banda. Sahãadin mo i na windo meyey daabu. 31 Amma waato kaŋ i goono ga ceeci ngey m'a wi, kala Romey sooje jama wongu nyaŋo maa baaru kaŋ Urusalima kulu go laakal tunay ra. 32 Sahãadin-sahãadin, a na soojeyaŋ da sooje jine funayaŋ sambu ka kaa i gaa da jirsi. Ngey mo, kaŋ i di wongu nyaŋo da soojey, na Bulos karyaŋo naŋ. 33 Gaa no wongu nyaŋo kaa ka maan ka Bulos di. A lordi ka ne i m'a haw da sisiri hinka. A hã hala Bulos wo boro kaŋ no, da haŋ kaŋ no a te. 34 Boro fooyaŋ go ga kaati marga ra ka hay fo ci, boro fooyaŋ mo go ga hay fo waani ci. Waato kaŋ a mongo ka bay da cimi haŋ kaŋ no goono ga te kosongo sabbay se, wongu nyaŋo lordi ka ne i ma kande Bulos soojey fuwo ra. 35 Waato kaŋ a kaaru fu kaarimi jabey boŋ, soojey n'a sambu zama jama go g'a gurzugandi. 36 Zama jama goono g'i banda gana ka wurru ka ne: «Wa konda k'a wi!» 37 Kaŋ i ga ba ka konda Bulos soojey fuwo ra, a ne wongu nyaŋo se: «Ni ga yadda ay se ya salaŋ ni se?» A ne Bulos se: «Ni ga waani Gareku sanni no? 38 Haba, manti nin no ga ti Misiranca din bo, kaŋ na boro-wiiko zambar taaca din daŋ i ma murte, kaŋ kond'ey saajo ra mo za jirbi bandey?» 39 Amma Bulos ne: «Ay wo Yahudance no, Tarsus boro, Silisiya laabo ra, kwaara kaŋ boro kulu ga bay, ay ya a kwaara ize no. Ay ga ni ŋwaaray mo, ma yadda ay se hala ya salaŋ jama se.» 40 Waato kaŋ a yadda a se, Bulos na nga kamba sambu jama se. Nga mo go ga kay fu kaarimi jabey boŋ. Waato kaŋ i dangay sulum, a salaŋ i se da Yahudancey sanni ka ne:

22

1 «Ya nya-izey da baabey, araŋ ma hangan ka maa sohõ ay fansa sanno se kaŋ ay ga ci araŋ se.» 2 Waato kaŋ i maa a goono ga salaŋ da Yahudancey sanni, i ye ka dangay ka tonton. Bulos ne: 3 «Ay wo Yahudance no. Tarsus, Silisiya laabo ra no i n'ay hay, amma kwaara wo ra no i n'ay biiri. Gamaliyel n'ay cawandi iri kaayey asariya ganayaŋo boŋ hal a ma boori. Ay gonda anniya mo Irikoy se, sanda mate kaŋ cine araŋ bara nd'a hunkuna. 4 Ay na fondo wo borey gurzugandi mo, hal a to fundi ciine gaa. Ay na alborey da wayborey haw ka kond'ey ka daŋ kasu. 5 Woodin boŋ no alfaga beero da faada arkusey kulu ga te ay se seeda. I do mo no ay du tirayaŋ Damaskos nya-izey se. Noodin mo ay goono ga koy zama ya borey di ka kand'ey Urusalima hawante, zama i ma ciiti nd'ey. 6 A go no binde, ay goono ga dira, hal ay maan Damaskos, sanda zaari sance cine. Kala sahãadin, kaari bambata fo fun beene ka nyaale ay windanta. 7 Ay kaŋ ganda. Kal ay maa jinde fo kaŋ ne ay se: ‹Sawulu, Sawulu, ifo se no ni goono g'ay gurzugandi?› 8 Ay tu a se ka ne: ‹Nin no may, ya Rabbi?› A ne ay se: ‹Ay no Yesu, Nazara bora, kaŋ ni goono ga gurzugandi.› 9 Ay banda borey go ga di kaaro, amma i mana maa jinda kaŋ goono ga salaŋ ay se. 10 Ay mo ne: ‹Rabbi, ifo no ay ga te?› Rabbi ne ay se: ‹Ma tun ka koy Damaskos. Noodin no i ga ci ni se hay kulu kaŋ Irikoy waadu ni boŋ ni ma te.› 11 Annura din kaaro darza sabbay se, ay mana hin ka di. Borey kaŋ go ay banda n'ay candi hal ay kaa Damaskos. 12 Boro fo mo go Damaskos, kaŋ maa Hananiya. Asariya ganako hanno no. Yahudancey kulu kaŋ yaŋ goono ga goro noodin goono g'a seeda nda seeda hanno. 13 A kaa ka kay ay jarga ka ne ay se: ‹Ay nya-ize Sawulu, ma du diyaŋ.› Saaya din ra no ay du ka di a. 14 A ne ay se: ‹Iri kaayey Irikoyo na ni daŋ ni ma nga miila bay, ni ma di Adilitaraykoyo, ni ma maa nga bumbo jinda kaŋ goono ga salaŋ. 15 Zama ni ga ciya a seeda borey kulu se, haŋ kaŋ ni di da haŋ kaŋ ni maa boŋ. 16 Sohõ binde, ifo no ni goono ga batu? Tun k'a maa ce, i ma te ni se baptisma, a ma ni zunubey nyun.› 17 A go no binde, waato kaŋ ay ye Urusalima, ay go adduwa gaa Irikoy windo ra, kal ay di bangayyaŋ. 18 Ay di Rabbi, a goono ga ne ay se: ‹Ma waasu ka fun Urusalima da waasi, zama i si ni seeda ta ay boŋ.› 19 Ay ne: ‹Rabbi, ngey bumbey ga bay kaŋ waato, Yahudance diina marga fu kulu ra, borey kaŋ yaŋ na ni cimandi, ay doona k'i barzu ka kond'ey ka daŋ kasu. 20 Koyne, waato kaŋ i goono ga ni seedakwa Istifanos kuro mun, ay goono ga kay noodin, ay go ga yadda, ay go g'a wiikoy bankaarayey batu mo.› 21 Rabbi ne ay se: ‹Tun, zama ay ga ni donton nangu mooro dumi cindey do.› » 22 Jama hangan Bulos se kal a na sanno din ci,

gaa no i na ngey jinde sambu ka ne: «Ni ma boro wo dumi kaa ndunnya ra, zama a si hima a ma funa!» 23 I goono ga kuuwa ka ngey bankaarayey kaa ka laabu ku ka say beene. 24 Gaa no wongu nyaŋo lordi ka ne i ma kande Bulos soojey fuwo ra. A ne i ma Bulos kar da barzu ka cimo bay, zama nga ma du ka bay taali kaŋ se no i goono ga kuuwa a gaa ya-cine. 25 Waato kaŋ i goono ga Bulos haw da kuuru korfoyaŋ, Bulos ne sooje jine funa se kaŋ goono ga kay noodin: «I ga yadda araŋ se araŋ ma boro kaŋ Romance no barzu, kaŋ ciiti man'a zeeri mo?» 26 Waato kaŋ sooje jine funa din maa woodin, a koy ka ci wongu nyaŋo se ka ne: «Ifo no ni ga ba ka te? Zama bora din ya Romance no.» 27 Gaa no wongu nyaŋo bumbo kaa ka ne Bulos se: «Ma ci ay se hala ni ya Romance no?» Bulos ne: «Oho.» 28 Wongu nyaŋo mo tu ka ne: «Ay wo, nooru boobo no ay no ka du burcinitaro wo.» Bulos mo ne: «Ay wo, i n'ay hay a ra no.» 29 Borey binde, kaŋ yaŋ goono ga soola ngey m'a barzu ka du ka cimo bay, fay d'a sahãadin. Wongu nyaŋo mo humburu, waato kaŋ a du ka bay kaŋ Bulos ya Romance no, zama a jin ka Bulos haw. 30 A wane suba mo, a ga ba nga ma bay da cimi haŋ kaŋ se no Yahudancey goono g'a kalima. A na Bulos kaa taray ka alfaga beero da Yahudancey arkusey marga borey kulu lordi ka ne i ma margu. A kande Bulos mo k'a kayandi i jine.

23

1 Amma Bulos na Yahudancey arkusey marga guna ka ne i se: « Ay nya-izey, bine lasaabu hanno no ay goono ka kay d'a Irikoy jine hala ka kaa hunkuna.» 2 Hananiya, kaŋ ga ti alfaga beero na borey kaŋ goono ga kay Bulos jarga lordi ka ne i m'a kar meyo gaa. 3 Gaa no Bulos ne a se: «Ni mo, Irikoy ga ni kar, nin cinari kaŋ i kwaarandi! Ni goono ga goro ka ciiti ay se Tawreto* boŋ, ni goono ga lordi mo ka ne i m'ay kar ka gaaba nda Tawreto?» 4 Borey kaŋ goono ga kay noodin ne: «Irikoy alfaga beero no ni ga wow, wala?» 5 Bulos ne: «Ay nya-izey, ay mana bay me hala nga no ga ti alfaga beero. Zama i n'a hantum ka ne: ‹Ni ma si sanni yaamo ci ni jama jine bora boŋ.› » 6 Amma kaŋ Bulos bay kaŋ i ra jare fa Sadusi* fonda boroyaŋ no, jare fa mo Farisi fonda boroyaŋ no, a kuuwa Yahudancey arkusey marga ra ka ne: «Ay nya-izey, ay wo Farisi fonda boro no, Farisi fonda borey ize mo no. Buukoy tunyaŋo beeje ciine boŋ no i goono ga ciiti ay se.» 7 Waato kaŋ a na woodin ci binde, kosongu naan ka tun Farisi fonda borey da Sadusi fonda borey game ra, marga mo fay ihinka. 8 Zama Sadusi fonda borey goono ga ne buukoy tunyaŋ wala malaykey wala biya, ikulu si no. Amma Farisi fonda borey goono ga seeda ka ne ikulu go no. 9 Kosongu bambata tun. Asariya dondonandiko fooyaŋ kaŋ ti Farisi fonda boroyaŋ tun ka kay. I goono ga salaŋ ka gubi ka ne: «Iri ya kay mana di taali boro wo gaa. Da biya wala malayka no ka salaŋ a se binde, yaadin gaa mate no?» 10 Waato kaŋ kosongo beeri gumo, wongu nyaŋo, kaŋ ga humburu borey ma si koy ka Bulos nyage-nyage, na soojey lordi ka ne i ma koy ka Bulos kaa borey game ra da gaabi ka kand'a soojey fuwo ra. 11 A wane suba cino ra no Rabbi kay Bulos jarga ka ne a se: «Ma te bine-gaabi, zama mate kaŋ ni na seeda no ay boŋ ne Urusalima ra, yaadin cine mo no tilas ni ma seeda te Roma mo ra.» 12 Waato kaŋ mo bo, Yahudancey te me fo ka laaliyaŋ haw ngey boŋ gaa ka ne ngey si ŋwa, ngey si haŋ mo kala nda ngey na Bulos wi jina. 13 Borey kaŋ yaŋ na hawandiyaŋo wo te mo ga bisa boro waytaaci. 14 I kaa alfaga beerey da arkusey do ka ne: «Iri na laaliyaŋ haw iri boŋ gaa kaŋ iri si ŋwaari kulu taba kala day d'iri na Bulos wi jina. 15 Sohõ binde, kal araŋ da Yahudancey arkusey marga ma ne wongu nyaŋo se a ma kande Bulos araŋ do. Araŋ ma te sanda araŋ g'a sanno ciito te a ma boori gumo. Day iri mo, za a mana to neewo, iri go soolante iri m'a wi.» 16 Amma Bulos waymayzo maa i gumando baaru. A binde kaa ka furo soojey fuwo ra ka ci Bulos se. 17 Bulos mo na sooje jine funey ra afo ce ka ne a ma kaa nga do. A ne: «Ma konda arwaso wo wongu nyaŋo do, zama a gonda sanni kaŋ a ga ci a se.» 18 Nga mo kond'a wongu nyaŋo do. A ne: «Bulos, kas'izo din no, n'ay ce ka ne ya kaa nga do. A n'ay ŋwaaray ka ne ya kande arwaso wo ni do. A gonda sanni kaŋ a ga ba nga ma ci ni se.» 19 Wongu nyaŋo mo na arwaso kamba di ka kond'a labu gaa k'a hã tuguyaŋ ra ka ne: «Baaru woofo dumi no ni du kaŋ ni ga ba ni ma ci ay se?» 20 A ne: «Yahudancey te me folloŋ ga ni ŋwaaray ma kande Bulos Yahudancey arkusey marga do suba. I ga te sanda i ga ba ngey ma ye ka maa a sanney no soosay. 21 Ma si yadda i se fa, zama i ra boro fooyaŋ goono ga gum kaŋ yaŋ ga bisa boro waytaaci. I na laaliyaŋ haw ngey boŋ gaa, ŋwa si, haŋ si, kala nda ngey na Bulos wi jina. Sohõ i go soolante, ni do alkawlo _hinne|_ mo no i goono ga batu.» 22 Wongu nyaŋo mo na arwaso sallama k'a lordi ka ne: «Ma si hayey kaŋ ni n'ay kabarandi nd'a ci boro kulu se.» 23 A na boro hinka ce sooje jine funey ra ka ne i se: «Araŋ ma sooje zangu hinka soola cin

guuru yagga kaŋ ga koy hala Kaysariya, da bari-kari wayye, da yaajikoy zangu hinka.» 24 A ne i ma almanyaŋ soola mo kaŋ boŋ i ga Bulos dake ka kond'a baani samay laabukoyo Filikos do. 25 A na tira fo hantum yaa ka ne: 26 «Ay, Kuludiyos Lisiyas, go ga laabukoyo Filikos, ihanno kaŋ bisa ikulu koy, fo. 27 Boro wo, Yahudancey n'a di no, i goono ga ba ngey m'a wi mo. Kal ay kaa i gaa jirsi boŋ nda soojeyaŋ ka bora din kaa kambe, zama ay du baaru kaŋ nga wo Romance no. 28 Kaŋ ay ga ba ya bay taali kaŋ se no i kande a kalima, a se no ay mo kond'a Yahudancey arkusey marga jine. 29 A binde, ay du ka maa i goono g'a kalima ngey asariya* sanni boŋ, amma i mana kande kalima nda hay fo kaŋ to buuyaŋ, wala baa sisiri hawyaŋ. 30 Waato kaŋ boro fo n'ay kabarandi nda me-hawyaŋo kaŋ Yahudancey goono ga te a boŋ, sahãadin-sahãadin ay mo n'a donton ni do. Ay n'a kalimakoy mo lordi ka ne i m'a kalima ci ni jine.» 31 Soojey binde na Bulos sambu mate kaŋ i n'i lordi din ka kond'a cino ra Antibatris kwaara. 32 A wane suba mo i naŋ bari-karey ma koy a banda. Soojey mo ye ngey fuwo do. 33 Waato kaŋ bari-karey to Kaysariya, i na tira no laabukoyo se, i na Bulos mo daŋ a kambe ra. 34 Waato kaŋ laabukoyo na tira caw, a na Bulos hã hala laabo kambu kaŋ boro no. Kaŋ a bay Silisiya no Bulos fun, 35 a ne a se: «Ay ga maa ni sanno waato kaŋ ni kalimakoy to ne.» A lordi ka ne i ma Bulos gaay k'a batu Hirodus faada ra.

24

1 Jirbi gu banda, kala Hananiya kaŋ ga ti alfaga beero do ka kaa, nga nda arkusu fooyaŋ, da sanni feeriko fo kaŋ maa Tartullos. I konda Bulos kalima laabukoyo do. 2 Waato kaŋ i na Bulos ce, Tartullos sintin ka kande a kalima. A ne: 3 «Ya Filikos beeraykoy, ni do no iri goono ga du baani goray gumo. Ni laakal goyey ra mo no, i goono ga hari laalo kulu hanse laabo wo se. Iri ga woodin ta mo da saabuyaŋ, fondey kulu da naŋ kulu ra. 4 Amma zama ay ma si ni fargandi ka tonton, woodin se no ay ga ni ŋwaaray, ni rongoma boŋ, ma hangan iri se, iri ma salaŋ kayna. 5 Zama iri di boro wo, kaŋ hasaraw teeko no, murteyaŋ no a ga daŋ Yahudancey kulu game ra ndunnya kulu ra. Nazara bora diina ra jine boro mo no. 6 Woodin banda mo, a ceeci nga ma Irikoy windo kaynandi. Amma iri du k'a di, iri ba iri ma ciiti a se iri Tawreto boŋ. 7 Amma Lisiyas, kaŋ ga ti wongu nyaŋo, kaa k'a kaa iri kambe ra da gaabi nda gaabi. 8 A n'a kalimakoy lordi ka ne i ma kaa ne ni jine. A do, ni bumbo din, da ni n'a gosi, ni ga hin ka hayey din kulu bay kaŋ se iri goono ga kande a kalima.» 9 Yahudancey mo na ngey me daŋ ka margu kalima woodin ra. I goono ga seeda kaŋ hayey din ya cimiyaŋ no. 10 Waato kaŋ laabukoyo na nga kambe sambu Bulos se ka ne a ma salaŋ, Bulos mo tu ka ne: «Ay ga bay kaŋ ni te jiiri boobo ni goono ga alkaalitaray te dumo wo se. Woodin se no ay g'ay fansa sambu da bine kaani. 11 Zama ni ga hin ka bay kaŋ hunkuna a mana bisa jirbi way cindi hinka kaŋ ay koy Urusalima sududuyaŋ se. 12 I mana di ay baa Irikoy windo ra, ay go ga kakaw da boro kulu. Ay siino ga haw daŋ marga ra, baa Yahudance diina marga fuwey ra, wala kwaara ra. 13 I si hin mo ka hayey din tabbatandi kaŋ yaŋ i goono g'ay kalima nd'ey sohõ. 14 Amma ay ga woodin ci ni se: Fonda kaŋ se i ga ne siirante no, yaadin no ay goono ga may d'a ay kaayey Irikoyo se. Ay ga hay kulu kaŋ go Tawreto ra cimandi, da wo kaŋ yaŋ go hantumante Annabey* Tirey ra mo. 15 Ay gonda Irikoy beeje, kaŋ borey wo bumbey goono ga batu: kaŋ Irikoy ga adilantey kaŋ bu tunandi, da borey kaŋ yaŋ sinda adilitaray mo. 16 A sabbay se ay goono ga kookari waati kulu ya goro nda bine lasaabu hanno kaŋ sinda taali Irikoy jine, hala nda borey mo do. 17 A go mo, jiiri boobo banda, ay kaa ka kande nooyaŋey ay dumo se, ka sargayyaŋ te mo. 18 Ay goono ga woodin yaŋ te no, kaŋ i di ay Irikoy windo ra, hanante mo, kaŋ manti nda jama da kosongu mo. 19 Amma Yahudance fooyaŋ go no kaŋ yaŋ fun Aziya. A ga hima i ma kaa ne ka kay ni jine ka kande ay kalima, d'i gonda sanni kaŋ g'ay guna. 20 Da manti yaadin mo no, kala borey wo bumbey ma ci goy laalo kaŋ i di ay do, waato kaŋ ay kay Yahudancey arkusey marga jine. 21 Kala sanni wo hinne se, kaŋ ay n'ay jinde sambu, waato kaŋ ay goono ga kay i game ra, ka ne: ‹Buukoy tunandiyaŋo sanni sabbay se no, i goono g'ay ciiti hunkuna araŋ jine.› » 22 Amma Filikos, zama a ga Fonda muraadey bay gumo ka bisa boro boobo, na sanno gaay ka ne: «Waati kaŋ Lisiyas kaŋ ga ti wongu nyaŋo kaa, ay g'araŋ sanno wo ciito te.» 23 A na sooje jine funa lordi ka ne a ma Bulos batu, a ma boriyandi a se mo, a ma si wangu Bulos corey m'a saajaw. 24 Jirbi fooyaŋ banda, Filikos da nga wando Durosila kaa, wando mo Yahudance no. A donton ka ne i ma kande Bulos. A do no Filikos maa Almasihu Yesu ra cimbeero* sanno. 25 Waato kaŋ Bulos goono ga adilitaray da boŋ hinay da ciito kaŋ ga kaa sanney feeri, kala Filikos humburu. A tu ka ne: «Sohõ kay, koy day! Waati kaŋ ay du

daama, ay ga ye ka ni ce.» 26 A goono ga laakal dake hala Bulos ga nga no nooru. Woodin se no a n'a ce sorro boobo, a ma kaa ka salaŋ d'a. 27 Amma waato kaŋ jiiri hinka bisa, Borsiyus Fastos du Filikos nango. To, Filikos mo go, a ga ba nga ma du gaakuri Yahudancey do, kal a fay da Bulos kaso ra.

25

1 Fastos binde, kaŋ a furo nga koytara nango ra, a jirbi hinza banda, a tun Kaysariya ka koy Urusalima. 2 Yahudancey alfaga beerey da koyey kande Bulos kalima a do. I n'a ŋwaaray 3 ka gaakuri ceeci a do ka ne a ma donton ka kande Bulos Urusalima. I ga ba ngey m'a kosaray k'a wi fonda boŋ. 4 Amma Fastos tu ka ne: «I goono ga Bulos gaay k'a batu Kaysariya. Ne da jirbiyaŋ, ay bumbo mo ga tun ka koy noodin. 5 Kal araŋ ra borey kaŋ yaŋ ga ti dabarikooniyaŋ ma kaa ay banda. Da mo i di taali fo bora gaa, kal i ma kande a kalima.» 6 Waato kaŋ a goro noodin, a mana bisa jirbi ahakku wala iway, kal a koy Kaysariya. A suba mo a goro ciiti karga boŋ. A lordi ka ne i ma kande Bulos. 7 Waato kaŋ Bulos kaa, Yahudancey kaŋ fun Urusalima kay k'a windi. I kande kalima laalo boobo a boŋ, kaŋ yaŋ i si hin k'i tabbatandi. 8 Bulos mo na nga boŋ fansa sambu ka ne: «Baa Yahudancey asariya wala Irikoy windo gaa, wala Kaysar do, ay mana taali te baa kayna.» 9 Amma Fastos, zama a ga ba nga ma du gaakuri Yahudancey do, tu Bulos se ka ne: «Ni ga ba ni ma koy Urusalima, i ma ciiti ni se hayey din boŋ ay jine noodin?» 10 Amma Bulos ne: «Kaysar ciiti karga jine no ay go ga kay, nango kaŋ ga hima i ma ciiti ay se. Ay mana taali te Yahudancey se, ni mo ga woodin bay gumo! 11 D'ay ya taali-teeri no, hala mo ay na hay fo te kaŋ to buuyaŋ, ay mana wangu buuyaŋo. Amma hala day wo kaŋ borey wo goono g'ay kalima nd'a, cimi kulu si a ra, yaadin gaa boro kulu sinda dabari k'ay nooyandi i se. Ay kond'ay ŋwaarayyaŋo Kaysar do.» 12 Gaa no Fastos, waato kaŋ a saaware nda ciiti marga borey, tu ka ne: «Ni konda ni ŋwaarayyaŋo Kaysar do, ni ga koy Kaysar jine mo!» 13 A go mo, waato kaŋ jirbiyaŋ bisa, Bonkoono Agariba da Barnisi kaa Kaysariya ka Fastos fo. 14 I te jirbi boobo noodin. Kala Fastos kande Bulos sanni i do ka ne: «Boro fo go no ne kaŋ Filikos naŋ kaso ra. 15 Waato kaŋ ay go Urusalima, alfaga beerey da Yahudancey arkusey kande a kalima. I ŋwaaray ka ne i ma ciiti a se k'a di. 16 Amma ay tu i se ka ne: ‹A manti Romey alaada no i ma boro nooyandi, za i mana boro kaŋ i kalima d'a kalimakoy kubandi mo-da-mo, hala bora kaŋ i ga kalima din ma du daama ka kay ka nga boŋ fansa sambu kalima kaŋ i goono ga kande a boŋ din se.› 17 Waato kaŋ binde i margu neewo, ay mana gay, amma a wane suba ay goro ciiti karga boŋ. Ay lordi ka ne i ma kande bora din. 18 A boŋ binde, waato kaŋ a kalimakoy kay, i mana kande hari laalo kulu kalima a boŋ, mate kaŋ ay wo tammahã. 19 Amma i kakawyaŋo ga ti i diina do haray sanni fooyaŋ, da boro fo sanni, Yesu kaŋ bu, amma kaŋ Bulos goono ga tabbatandi ka ne a goono ga funa. 20 Ay wo binde, za kaŋ yana du ka bay mate kaŋ ay ga te ka sanno din guna, ay n'a hã hal a ga ba nga ma koy Urusalima, i ma ciiti a se noodin hayey din boŋ. 21 Amma waato kaŋ Bulos ŋwaaray ka ne i ma nga gaay hala koyo ma sanno dumbu, ay mo lordi ka ne i m'a gaay hal ay ma du k'a donton Kaysar _(kaŋ ga ti koyo din)|_ do.» 22 Agariba ne Fastos se: «Ay bumbo ga ba ya hangan bora din se.» Fastos mo ne: «Suba no ni ga maa a sanno.» 23 A suba mo, waato kaŋ Agariba da Barnisi kaa, da koytaray zankamyaŋ, i furo saaware fuwo ra, da wongu nya boobo, da kwaara boro beerey. Fastos lordo boŋ no i kande Bulos. 24 Fastos mo ne: «Bonkoono Agariba, d'araŋ borey kulu kaŋ yaŋ go ne iri banda, araŋ go ga di bora kaŋ Yahudancey jama n'ay ŋwaaray a boŋ Urusalima ra, hala ka kaa neewo mo. I goono ga ngey jindey sambu ka ne a si hima a ma funa koyne. 25 Amma ay wo di a mana hay fo te kaŋ to buuyaŋ. Amma za kaŋ nga bumbo konda nga ŋwaarayyaŋo koyo do, ay mo na sanka sambu ay m'a donton. 26 Ay sinda hay kulu kaŋ ga tabbatandi a boŋ, kaŋ ay ga hantum ay koyo se. Woodin sabbay se no ay kand'a ne araŋ jine, hala ni bumbo jine, ya Bonkoono Agariba, zama d'i n'a gosi ka ban ay ma du haŋ kaŋ ay ga hantum. 27 Zama ay di kaŋ laakal-jaŋay no i ma kas'ize donton, i ma jaŋ ka kalima ci kaŋ i ga kande bora boŋ.»

26

1 Agariba ne Bulos se: «I yadda ni ma salaŋ ni boŋ se.» Gaa no Bulos na nga kambe salle ka nga boŋ fansa sambu ka ne: 2 «A ga kaan ay se, ya Bonkoono Agariba, ay ma du k'ay boŋ fansa sambu ni jine hunkuna, hay kulu boŋ kaŋ yaŋ Yahudancey goono g'ay kalima nd'a. 3 Zama ni ya bayraykooni no gumo alaadey da sanney kulu boŋ kaŋ yaŋ go Yahudancey game ra. Woodin sabbay

se binde, ay ga ni ŋwaaray, ma suuru ka hangan ay se. 4 Yahudancey kulu ga bay da mate kaŋ ay goro nd'a, za ay go arwasu, sintina day ay dumo do, da Urusalima ra mo. 5 I g'ay bay za gayyaŋ, d'i ga yadda ka seeda, kaŋ iri diina wurdi sando kaŋ bisa ikulu, Farisi fonda wano, a ra no ay n'ay gora te. 6 Sohõ mo ay goono ga kay ne i m'ay ciiti alkawli beeja boŋ kaŋ Irikoy sambu iri kaayey se. 7 Alkawlo din se iri dumi way cindi hinka goono ga beeje sinji ngey ga to a gaa, kaŋ cin da zaari i goono ga may Irikoy se da anniya. Ya Bonkoono, beeje woodin se no Yahudancey goono g'ay kalima. 8 Araŋ diyaŋo gaa, ifo se no woone si daahirandi, da Irikoy ga buukoy tunandi? 9 Haciika ay bumbo, ay tammahã ay bina ra a ga hima ya hari boobo te ka gaaba nda Yesu, Nazara bora maa. 10 Ay na woodin te mo Urusalima ra. Kaŋ ay du dabari alfaga beerey do, ay na hanantey boobo daŋ kasu. Waati kaŋ i goono g'i wi mo, ay n'ay me daŋ ka gaaba nd'ey. 11 Sorro boobo mo Yahudance diina marga* fuwey kulu ra, ay g'i taabandi. Ay anniya mo ga ti ay m'i tilasandi i ma Yesu maa alaasiray. Koyne, zama ay bina tun i se da follay, ay n'i gana da gurzugandiyaŋ ka koy hala mebarawey laabey kwaara fooyaŋ ra. 12 Woodin fonda ra no, ay go ga dira ka koy Damaskos da dabari da fondo kaŋ ay du alfaga beerey do. 13 Kala zaari sance cine, ya Bonkoono, fonda boŋ ay di kaari fo kaŋ fun beene. A bisa wayna kaariyaŋ, a nyaale in da borey kaŋ go ga dira ay banda windanta. 14 Waato kaŋ iri borey kulu kaŋ ganda, kal ay maa jinde fo kaŋ go ga salaŋ ay se Yahudance sanni ra ka ne: ‹Sawulu, Sawulu, ifo se no ni goono g'ay gurzugandi? A ga sandi ni se ni ma gooruyaŋ hari zi.› 15 Ay ne: ‹Nin no may, ya Rabbi?› Rabbi ne: ‹Ay no Yesu, kaŋ ni goono ga gurzugandi. 16 Ma tun ka kay ni cey gaa, zama woone sabbay se no ay bangay ni se: ay ma ni daŋ ni ma ciya saajawko da seedako, hayey kaŋ yaŋ ni di, da hayey kaŋ yaŋ ra ay ga ye ka bangay ni se. 17 Ay ga ni faaba mo _ni|_ dumo kambe ra, da dumi cindey kaŋ yaŋ do ay go ga ni donton. 18 Ni m'i moy fiti, i ma bare ka fun kubay ra ka ye annura do, i ma fun Saytan* dabaro do ka ye Irikoy do, zama i ma du ngey zunubey yaafayaŋ, da tubu mo borey kaŋ yaŋ ciya hanantey ay ra cimbeeri* do banda.› 19 Woodin sabbay se, ya Bonkoono Agariba, ay mana wangu ka beene bangayyaŋo gana, 20 amma sintina Damaskos borey se, gaa Urusalima, da Yahudiya laabo kulu, hala ka koy dumi cindey do, ay ne i se i ma tuubi ka bare ka ye Irikoy do, i ma goy te mo kaŋ ga hagu i tuubiyaŋo se. 21 Woodin sabbay se no Yahudancey n'ay di Irikoy windo ra ka ceeci ngey m'ay wi. 22 Ay binde, zama ay du gaakasinay Irikoy do, ay neeya ga kay hala hunkuna. Ay goono ga seeda ikayney da ibeerey kulu se. Ay siino ga hay kulu ci kala day haŋ kaŋ annabey da Musa ci ka ne ga te: 23 I ne Almasihu wo, daahir no a ga taabi haŋ, a ga ciya mo boro sintina kaŋ bu ka tun ka fun buukoy game ra, gaa no a ga _nga|_ dumo da dumi cindey bayrandi nda annura sanni.» 24 Waato kaŋ a goono ga nga boŋ fansa sambu ka hayey din ci, kala Fastos salaŋ da jinde beeri ka ne: «Bulos, ni boŋo koma! Ni cawyaŋ booba goono ga ni follandi!» 25 Amma Bulos ne: «Ay boŋo mana koma, ya Fastos beeraykoy, amma ay goono ga cimi da fahamay sanni ci. 26 Za kaŋ nin, Bonkoono, ni ga hayey din bay, ay mo ga salaŋ ni se da bine-gaabi. Zama ay ga tabbatandi kaŋ hayey din kulu no sinda wo kaŋ koma ni laakalo se, zama hayo wo manti tuguyaŋ ra no i n'a te. 27 Bonkoono Agariba, ni ga annabey cimandi? Ay ga bay ni g'i cimandi!» 28 Agariba ne Bulos se: «Alwaati kayna wo ra no ni ga ba ni m'ay ciya Almasihu ganako?» 29 Bulos ne: «Ay goono ga adduwa Irikoy gaa, hala alwaati kayna wala alwaati boobo ra, manti ni hinne bo, amma borey kulu kaŋ yaŋ goono ga hangan ay se hunkuna ma ciya sanda ay cine, kaŋ manti nda sisirey wo.» 30 Bonkoono tun, nga nda dabarikoono da Barnisi, da borey kaŋ yaŋ goono ga goro i banda. 31 Waato kaŋ i fatta, i goono ga salaŋ care se ka ne: «Boro wo mana hay fo te kaŋ to buuyaŋ wala baa hawyaŋ.» 32 Agariba ne Fastos se: «Boro wo, d'a mana konda nga ŋwaarayyaŋo Kaysar do, doŋ a ga hima i m'a taŋ.»

27

1 Waato kaŋ saawara tabbat kaŋ iri ga furo hi ra ka koy Italiya, i na Bulos da kas'ize fooyaŋ daŋ Romey sooje jama kaŋ se i ga ne Agustos* sooje jina funa kambe ra, kaŋ maa Yuliyos. 2 Kaŋ iri furo Adramatiya hi fo ra, kaŋ ga ba ka Aziya laabu casu, kal iri sintin ka dira. Aristarkos mo, Tassalonika kwaara, Masidoniya laabu boro no, go iri banda. 3 A wane suba iri kaa ka to Zidon. Yuliyos mo rongome Bulos se. A yadda Bulos ma koy nga corey do, zama a ma du gaakasinay. 4 Iri tun noodin, iri gana Kubrus gungo lambanta, zama hawo goono g'iri ganji. 5 Waato kaŋ iri na Silisiya da Bamfiliya laabo jarga teeko daŋandi, iri kaa Mira, Lisiya laabu. 6 Noodin sooje jine funa du Iskandariya hi fo kaŋ goono ga koy Italiya k'iri daŋ a ra. 7 Iri te jirbiyaŋ iri goono ga dira moso-

moso, kala da cat no iri du ka to Kinidos. Hawo day n'iri ganji jina koyyaŋ kal iri casu Karita gungo banda kaŋ ga maan Salmoni. 8 Iri go ga gana a jabo gaa da cat, hal iri to nangu fo kaŋ se i ga ne Fandiyaŋ Do Hanna, kaŋ ga maan Laseya kwaara. 9 Sohõ binde alwaati boobo sara, dirawo mo gonda kataru, zama sohõ baa Yahudancey mehawo* zaaro bisa. Woodin sabbay se no Bulos n'i yaamar 10 ka ne: «Hay, ay borey, ay diyaŋo gaa dirawo wo ga te hasaraw da mursay boobo, kaŋ manti hiyo da jinayey hinne gaa bo, amma hala baa iri fundey.» 11 Amma sooje jine funa hangan hi funkwa da hikoyo se ka bisa haŋ kaŋ Bulos ci. 12 Woodin banda mo, nango mana hima hi ma jaw a ra. Kala borey baayaŋ soobay ka kande saaware i ma tun noodin, mate kaŋ no kulu day, i ma hin ka to Finiska ka jawo te noodin. Karita gungo fandiyaŋ do no kaŋ ga azawa da dandi kambe guna, wayna kaŋa do haray. 13 Waato kaŋ hawo faaru dandi kambe hara moso-moso, i ho hala ngey du wo kaŋ ngey ga ba. I na hi kanjeyo candi ka Karita gungo gana k'a jabo lambanta casu. 14 Amma a mana baa gay kayna kala day haw gaabikooni fo, kaŋ se i ga ne Yurokalidon, fun gungo do haray. 15 Kaŋ hawo na hiyo kar, hala hiyo boŋo si hin k'a do haray guna, kala iri n'a gana, hawo go ga kond'iri. 16 Kaŋ iri gana ka gungu kayna fo mooru kaŋ se i ga ne Kalawda, gaa no iri du ka hin hi kayna. 17 Waato kaŋ i n'a candi ka dake hi beero boŋ, i na dabariyaŋ te ka hi beero windi da korfoyaŋ kaŋ ga naŋ hiyo ma gaabu. I goono ga humburu i ma si koy kaaru Sirtis taaso boŋ. A sabbay se i na hiyo zaarey zumandi, ka hiyo taŋ yaadin. 18 Kaŋ hari hawo goono g'iri teeni gumo, a wane suba borey sintin ka jinayey kaŋ hiyo sambu din catu teeko ra. 19 Zaari hinzanta ra iri nd'iri kambey na hiyo goy jinayey sambu ka catu haro ra. 20 Iri te jirbi boobo kaŋ iri si ga di wayna wala handariyayzey, hari haw bambata mo goono g'iri kar, kal iri na laakal kaa faaba gaa. 21 Waato kaŋ i gay i mana ŋwa, kala Bulos kay i game ra ka ne: «To, ay borey, d'araŋ maa ay sanno, doŋ araŋ si tun Karita gungo do, hal araŋ ma furo hasaraw da mursay wo ra. 22 Day sohõ, ay g'araŋ yaamar, wa te bine-gaabi, zama boro kulu si mursu nga fundo araŋ ra, kala hiyo hinne. 23 Zama bi cin Irikoy, kaŋ ay ya a wane no, kaŋ se ay goono ga may mo, a malayka no kay ay jarga. 24 A ne: ‹Ma si humburu, Bulos. Daahir ni ga kay Kaysar jine. Guna mo, Irikoy yadda ni se mo ni diraw hangasiney kulu ma du ka fatta.› 25 Ya alborey, woodin sabbay se, araŋ ma te bine-gaabi, zama ay ga Irikoy cimandi: mate kaŋ a ci ay se din boŋ, yaadin no a ga bara. 26 Amma daahir no, i g'iri catu gungu fo boŋ.» 27 Amma waato kaŋ cin way cindi taacanta to, kaŋ hawo goono ga kond'iri Andariya teeko ra, cino farsi bindo, kala hi goy-teerey ho hal iri maan laabu fo no. 28 Kal i na haro guusuyaŋo neesi, i di a to gande waranka. I bisa ka koy jina kayna ka neesi koyne. I di kaŋ gande way cindi gu no. 29 Za kaŋ i goono ga humburu iri ma si koy ka kaaru tondiyaŋ boŋ, i na hi kanje taaci zumandi ka taŋ haro ra hiyo banda ka laakal dake mo boyaŋ gaa. 30 Hi goy-teerey goono ga daama ceeci ngey ma zuru ka hi beero naŋ, hal i na hi kayna zumandi haro ra. I goono ga alhaali cabe sanda ngey ga ba ngey ma hi kanje fooyaŋ zumandi haro ra hiyo boŋo do haray. 31 Kala Bulos ne sooje jine funa da soojey se: «Hala day borey wo mana goro hiyo ra, to, kulu araŋ si hin ka du faaba.» 32 Gaa no soojey na hi kayna korfey dumbu ka hiyo taŋ. 33 Waato kaŋ mo ga ba ka bo, Bulos na ikulu ŋwaaray ka ne i ma ŋwa. A ne i se: «Hunkuna ga ti zaari way cindi taacanta kaŋ araŋ goono ga goro ka batandi, araŋ goono ga mehaw mo, araŋ mana hay kulu ŋwa. 34 Woodin sabbay se ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma ŋwa araŋ gaaham baano se, zama araŋ ra baa boro folloŋ boŋ hamn'ize si halaci.» 35 Waato kaŋ a na woodin ci no, nga bumbo na buuru sambu ka Irikoy saabu borey kulu jine. A na buuro ceeri ka soobay ka ŋwa. 36 Gaa no ikulu du bine-gaabi, ngey mo na ŋwaari ŋwa. 37 Iri boro zangu hinka nda wayye cindi iddu no ka bara hiyo ra. 38 Waato kaŋ i ŋwa ka kungu, i na alkama taŋ teeko ra ka hiyo tiŋa zabu. 39 Waato kaŋ mo bo, i mana laabo bay, amma i na batama fo fonnay jabo gaa haray kaŋ gonda taasi. I ne hala ngey ga hin ngey ma to nda hiyo taaso boŋ. 40 I na hiyo kanjey korfey feeri ka kaa a gaa k'i naŋ haro ra. Alwaato din ra mo i goono ga hiyo bareyaŋ korfa feeri. I goono ga hiyo zaarey kaŋ go boŋo gaa jina tunandi k'i feeri hawo karay haray, gaa no i du ka koy jabo gaa haray. 41 Amma kaŋ iri to naŋ kaŋ hari hinka ga care kubay, noodin haro na hiyo sambu ka kond'a taaso boŋ. Hi boŋo fiji hal a si miri, banda mo sintin ka ceeri-ceeri bondayey gaabo sabbay se. 42 Soojey binde ne ngey ma kas'izey kulu wi, zama i ma si du ka zi ka yana. 43 Amma sooje jine funa, kaŋ a ga ba nga ma Bulos faaba se, n'i saawara kaa. A na borey kaŋ yaŋ ga waani hari kulu lordi ka ne i ma sar ka jippo haro ra ka zi ka koy jabo gaa. 44 Borey kaŋ cindi mo, jare ma koy kataakuyaŋ boŋ, jare mo hi zanjarmey boŋ. Yaadin no i te hal ikulu du ka to jabo gaa baani samay.

28
1 Saaya kaŋ cine iri du ka fatta, gaa no iri du ka bay kaŋ gungo maa ga ti Malita. 2 Noodin borey
mo n'iri cabe gomni, hala gomni kulu dumi. Zama i na danji funsu k'iri kulu kubayni, zama beene
hari goono ga kaŋ, yeeni mo go no. 3 Waato kaŋ Bulos koy mo ka tuuri ganday fo ku ka daŋ danjo
ra, wiiza, gondi go tuuro ra. Danjo konno n'a kaa taray, nga mo na Bulos kambe di. 4 Waato kaŋ
noodin borey di gondi laalo wo go ga sarku Bulos kamba gaa, i ne ngey nda care se: «Sikka si boro
wo boro-wi no. Baa day kaŋ a du ka teeko hasarawo yana, asariya man'a taŋ. Alhakko go a banda, a
ga bu mo.» 5 Amma Bulos na gondo misile k'a furu danjo ra, hay kulu mana du a mo. 6 Ngey wo
goono ga tammahã a ga fuusu, wala mo Bulos ma gaaru ka kaŋ sahãadin ka bu. Amma kaŋ i gay i
mana di haŋ kaŋ du a, i bare ka ne kaŋ irikoy fo no. 7 Noodin jarga gonda fari nda fu yaŋ, gungo
dabarikwa kaŋ maa Bubliyos wane yaŋ no. A n'iri kubayni, k'iri zumandi nga do kala jirbi hinza k'iri
cabe beeray. 8 Wiiza, Bubliyos baaba goono ga kani, konni da gunde kar goono g'a taabandi. Kaŋ
Bulos kaa a do ka te adduwa, a na nga kambe dake jantekomo boŋ k'a no baani. 9 Waato kaŋ
woodin te mo, gungo ra boro cindey kulu kaŋ yaŋ sinda baani goono ga kaa, i du baani mo. 10 I
n'iri beerandi mo da beeray kulu cine. Waati kaŋ iri tun ka dira hari hi ra koyne, i soobay ka margu
iri se hay kulu kaŋ iri ga laami. 11 Handu hinza banda no iri tun Iskandariya hi fo ra, kaŋ jaw
noodin gungo ra, kaŋ a seeda ga ti Tawey himandi. 12 Iri zumbu Sirakusa ka te jirbi hinza noodin.
13 Iri tun noodin ka windi ka kaa Regiyum. A suba mo kala dandi kambe hawo tun. Zaari hinkanta
mo iri kaa Buteyoli. 14 Noodin iri na nya-ize fooyaŋ gar, i n'iri ŋwaaray iri ma goro ngey do jirbi
iyye. Yaadin gaa no iri to Roma. 15 Noodin mo, waato kaŋ nya-izey maa iri baaro, i tun ngey m'iri
kubay. I kaa hal Abiya Habu da Yaw-Fu-Hinza. Kaŋ Bulos di borey din, a na Irikoy saabu, a du
bine-gaabi mo. 16 Waato kaŋ iri furo Roma, i yadda Bulos se a ma goro nga nda sooja kaŋ goono
g'a batu din hinne. 17 A jirbi hinzanta banda, Bulos na Yahudancey jine borey ce. Waato kaŋ i
margu mo, a ne i se: «Nya-izey, baa day kaŋ ay mana hay fo te iri dumo wala iri alaadey gaa, kulu
nda yaadin i n'ay daŋ hawante Urusalima kwaara Romancey kambe ra. 18 Ngey mo, waato kaŋ i
n'ay gosi, i goono ga miila ngey m'ay taŋ zama ay mana taali fo te kaŋ to buuyaŋ. 19 Amma waato
kaŋ Yahudancey wangu ka yadda nda woodin, kal a tilas ay gaa ya konda ay ŋwaarayyaŋo Kaysar
do, i ma ciiti ay se neewo a jine. Manti hala zama ay gonda kalima fo ay dumo boŋ no bo. 20
Woodin se no ay n'araŋ ce ka du ka di araŋ, ka salaŋ araŋ se mo. Zama Israyla beeja sabbay se no i
n'ay haw da sisiro wo.» 21 I ne a se: «Iri mana du tira ni boŋ kaŋ fun Yahudiya. Nya-izey kaŋ yaŋ
kaa ra mo, boro kulu mana ni baaru ci iri se, wala a ma hay fo laalo ci iri se ni boŋ. 22 Amma iri ga
ba iri ma maa ni do haŋ kaŋ ni di. Zama fondo wo ciine ra, iri ga bay kaŋ nangu kulu i g'a jance.»
23 Waato kaŋ hano kaŋ i kosu a se to, boro boobo kaa a do, nango kaŋ a go da goray. A goono g'i
fahamandi ka Irikoy koytara baaro seeda i se, a goono g'i candi Yesu ciine boŋ Musa Tawreto ra, da
Annabey Tirey ra mo, za susubay kala wiciri kambo. 24 Boro fooyaŋ na wo kaŋ a ci din daahirandi,
boro fooyaŋ mo man'a cimandi. 25 Kaŋ i mana wafaku nda care, i sintin ka dira, saaya kaŋ cine
Bulos na sanni fo ci i se banda, kaŋ a ne: «Biya Hanna gonda cimi kaŋ a salaŋ annabi Isaya me ra
araŋ kaayey se ka ne: 26 ‹Ma koy dumo wo do ka ne: Maayaŋ ra, araŋ ga maa, amma araŋ si faham
baa kayna. Gunayaŋ ra mo, araŋ ga di amma araŋ si fayanka baa kayna. 27 Zama dumo wo bina te
tijina, i na ngey hangey sandandi, I na ngey moy daabu mo. Da manti yaadin no i ga di da ngey
moy, i ga maa nda ngey hangey, i ga faham mo da ngey biney ka ye ka bare ay do, hal ay m'i no
baani.› 28 Araŋ ma bay kaŋ Irikoy faaba wo, a n'a donton hala ka koy dumi cindey se, ngey mo ga
maa r'a.» 29 Waato kaŋ a na sanney din ci, Yahudancey dira, i goono ga kakaw boobo te ngey nda
care game ra. 30 Bulos goro nga sufuray fuwo ra kal a na jiiri hinka toonandi. A goono ga borey
kulu kubayni kaŋ yaŋ ga kaa a do. 31 A goono ga Irikoy koytara baaro waazu ka Rabbi Yesu
Almasihu hayey dondonandi nda bine-gaabi kulu, boro kulu siino g'a ganji mo.

ROM
1
1 Ay Bulos, ay ya Yesu Almasihu* bannya no. Irikoy n'ay ce ay ma ciya diya. A n'ay fay waani mo
nga Baaru Hanna se. 2 Baaro wo, Irikoy n'a alkawlo sambu za doŋ nga annabey* do, Tira Hanney
ra. 3 Baaru Hanno wo Irikoy Izo boŋ no a ga salaŋ kaŋ ga ti iri Rabbi Yesu Almasihu. I n'a hay
Dawda haama, gaaham do. 4 I n'a daahirandi mo nda gaabi kaŋ Irikoy Izo no, hananyaŋ Biya do a
tun ka fun buukoy game ra yaŋo do. 5 A do d'a maa darza sabbay se mo no iri du gomni nda
diyataray, hala ndunnya dumey kulu game ra iri ma borey candi ka kande ganayaŋ do kaŋ ga ti
cimbeeri wane. 6 Araŋ mo go i game ra, araŋ kaŋ yaŋ Yesu Almasihu ce. 7 Ay go g'araŋ kulu kaŋ go
Roma kwaara ra fo, kaŋ yaŋ Irikoy ga ba, kaŋ yaŋ a ce mo araŋ ma ciya hananteyaŋ. Gomni nda
laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 8
Sintina day, ay g'ay Irikoyo saabu araŋ kulu sabbay se, Yesu Almasihu maa ra, zama borey goono
g'araŋ cimbeero ciine te ndunnya me-a-me ra. 9 Zama Irikoy, kaŋ se ay ga may d'ay bina kulu a Izo
Baaru Hanna ra, nga ga ti ay seeda, kaŋ alwaati kulu ay g'araŋ ciine te ay adduwey ra. 10 Ay goono
ga ŋwaaray waati kulu, da fondo go no, ay ma du ka kaa araŋ do sohõ baani samay Irikoy miila ra.
11 Zama daahir ay ga ba ay ma di araŋ, hal ay ma du ka Biya Hanno nooyaŋ zaban araŋ se, k'araŋ
sinji. 12 Zama in d'araŋ ma care gaabandi, iri afo kulu cimbeero do, kaŋ ra in d'araŋ ga margu. 13
Ay nya-izey, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay mo kaŋ sorro boobo ay miila ay ma kaa araŋ do (amma i
n'ay ganji ay ma kaa hala hõ), zama ay ma du izeyaŋ araŋ game ra, mate kaŋ ay jin ka du dumi*
cindey game ra. 14 Ay ya garawkooni no Garekey da arney mo se, laakalkooney da borey kaŋ yaŋ
sinda laakal mo se. 15 Woodin sabbay se no, mate kulu kaŋ cine ay hina go nd'a, ay gonda anniya
ay ma Baaru Hanna waazu araŋ mo se, araŋ kaŋ yaŋ go Roma ra. 16 Zama haawi s'ay di Almasihu
Baaru Hanna se, zama Irikoy dabaro no kaŋ ga faaba no boro kulu kaŋ g'a cimandi se, sintina
Yahudancey*, gaa dumi cindey mo se. 17 Zama Baaru Hanna ra no adilitaray* kaŋ Irikoy ga no
bangay. A si fun kala cimbeeri do ka goro cimbeeri ra _hala bananta|_. Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:
«Amma boro kaŋ ciya adilante* _Irikoy jine|_, cimbeeri ra no a ga funa.» 18 Irikoy ga nga futa
bangandi za beena ra, Irikoy wangay da adilitaray-jaŋay kulu boŋ, borey waney, kaŋ yaŋ goono ga
cimo naan ngey adilitaray-jaŋa ra. 19 Zama haŋ kaŋ boro ga bay Irikoy boŋ, taray kwaaray no a go i
se, zama Irikoy no k'a bangandi i se. 20 Zama za ndunnya takayaŋ, Irikoy hayey kaŋ boro si di,
sanda a dabari duumikoyo d'a Irikoytara, taray kwaaray no i go. Borey goono ga di ey takaharey ra,
hal i sinda kobay. 21 Zama baa kaŋ borey bay kaŋ Irikoy go no, i man'a beerandi sanda Irikoy no, i
man'a saabu mo, amma i daray ngey fonguyaŋey ra, i biney kaŋ sinda laasabu mo te kubay. 22 Baa
kaŋ i goono ga ne ngey ya laakalkooniyaŋ no, i ciya saamoyaŋ. 23 I na Irikoy kaŋ si bare ka sara
darza barmay ka te tooru himandiyaŋ kaŋ ga hima boro kaŋ ga bu ka fumbu, da curoyaŋ, da
almanyaŋ, da ganda fanakayaŋ mo. 24 Woodin sabbay se Irikoy n'i naŋ ngey bine* ibaay laaley se i
ma furo ziibi goy kulu ra, hal i ma ngey gaahamey kaynandi ngey nda care game ra. 25 Zama i na
Irikoy cimo barmay ka ciya tangari, i sombu mo takahari se ka may a se Takakwa nango ra, nga kaŋ
saabuyaŋ ga ti a wane hal abada. Amin! 26 A sabbay se mo no Irikoy n'i naŋ ngey bine ibaay
haawantey se. Zama baa i wayborey na haŋ kaŋ ga hima nda ngey se din barmay da haŋ kaŋ ga
gaaba nda woodin. 27 Yaadin mo no alborey na haŋ kaŋ ga hima nd'a ngey se wayboro do naŋ. I
goono ga ton da biniyay ngey nda care se, alboro nda alboro goono ga te haŋ kaŋ mana hima nd'a. I
goono ga du mo ngey bumbey do alhakko kaŋ i darayyaŋo to. 28 Zama mo i wangu ka Irikoy
bayray gaay ngey laakaley ra, Irikoy n'i naŋ ngey laakal siirantey se, i ma te haŋ kaŋ yaŋ i mana
hima ka te. 29 I to da adilitaray-jaŋay, da laala, da biniyay, da futay kulu. I to da canse, da boro
wiyaŋ, da yanje, da hiila, da zamba. 30 I ciya mimandakomyaŋ, da alaasirayyaŋ, da Irikoy
wangayaŋ, da mo-koogay-koyyaŋ, da boŋbeeraykoyyaŋ, da foomanteyaŋ. I ga laala teeyaŋ fondo
taji ceeci, i ga murte ngey hayrey gaa. 31 I sinda fahamay, i sinda naanay, i sinda baakasinay kaŋ ga
hima nd'a, i sinda suuji mo. 32 Borey din, baa kaŋ i ga Irikoy ciito bay, kaŋ ne goy woodin yaŋ
teekoy ga hima ka bu, manti i goono g'i te hinne no bo, amma i goono ga yadda nda borey kaŋ yaŋ
g'i te mo.
2
1 Woodin sabbay se ya nin Adam-ize, boro kulu kaŋ cine ni ciya, nin kaŋ ga boro fo ciiti, ni sinda

kobay. Zama naŋ kaŋ ni goono ga boro fo ciiti, ni boŋ no ni goono ga zeeri, zama nin, kaŋ ga ti ciitikwa, ni mo goono ga hayey din te. 2 Iri ga bay mo kaŋ Irikoy ciito ya cimi wane no borey kaŋ yaŋ doona ka goyey din dumi te boŋ. 3 Ya Adam-ize, ni kaŋ goono ga borey kaŋ yaŋ ga goyey din te ciiti, nga no ni bumbo ni goono ga woodin yaŋ te mo, ni ga tammahã hala ni ga kooma Irikoy ciito gaa no? 4 Wala ni ga donda Irikoy gomno kaŋ ga yulwa gumo, d'a jalla, d'a suuru kuuko no? Ni mana bay kaŋ Irikoy booro goono ga ni daŋ fondo no hala ni ma to tuubiyaŋ do? 5 Amma ni boŋ sanda da ni bina kaŋ wangu ka tuubi do no ni goono ga bone margu ka jisi ni boŋ se, Irikoy futay zaaro da Irikoy cimi ciiti zaaro se, kaŋ ga aniya ka bangay. 6 «Zama Irikoy ga boro kulu bana nga goyo boŋ.» 7 Borey kaŋ yaŋ ga suuru ihanno teeyaŋ ra, ka darza nda beeray da haŋ kaŋ si sara ceeci, i ga du fundi hal abada. 8 Amma borey kaŋ ciya guunuwanteyaŋ, kaŋ yaŋ si cimi gana, amma i ga adilitaray-jaŋay gana, Irikoy ga futay da fotti cabe i se. 9 Taabi nda kankami ga kaŋ Adam-ize kulu kaŋ ga goy laalo te boŋ, sintina Yahudancey, gaa dumi cindey mo. 10 Amma borey kulu kaŋ yaŋ ga ihanno te ga du darza nda beeray da laakal kanay, sintina Yahudancey, gaa dumi cindey mo. 11 Zama baar'a-baar'a si no Irikoy do. 12 Zama borey kulu kaŋ yaŋ na zunubi te asariya-jaŋay ra, asariya-jaŋay ra mo no i ga halaci. Borey kulu mo kaŋ yaŋ na zunubi te asariya ra, asariya boŋ no i ga ciiti i se. 13 Zama manti borey kaŋ yaŋ ga hangan asariya se no ga ciya adilante Irikoy jine bo, amma borey kaŋ yaŋ ga asariya goy te no ga ciya adilante _a jine|_. 14 (Waati kaŋ dumi cindey, kaŋ yaŋ sinda Tawretu* asariya ga asariya goy te zama i di kaŋ a ga hima, ngey wo kaŋ sinda Tawretu asariya, i ciya asariya ngey boŋ se. 15 Zama i goono ga cabe kaŋ asariya goyo go ngey biney ra hantumante. I bine lasaabey mo goono ga seeda woodin boŋ -- ce fooyaŋ i fonguyaŋey g'i kalima, ce fooyaŋ mo i ga kande kobay.) 16 Yaadin no ga te hano kaŋ hane Irikoy ga borey gundey ciiti Yesu Almasihu do ay Baaru Hanna boŋ. 17 Amma nin kaŋ ga ne ni ya Yahudance no, ni goono ga jeeri asariya gaa, ni goono ga fooma kaŋ ni ga Irikoy bay, 18 ni ga Irikoy miila bay, ni goono ga hayey kaŋ ga bisa ikulu booriyaŋ neesi, zama i na ni cawandi nda asariya. 19 A go mo, ni ga tabbat ni bina ra kaŋ ni ga hin ka danaw daŋ fondo, ni ciya mo annura borey kaŋ yaŋ go kubay ra se. 20 Ni ga ne ni ya boro kaŋ sinda laakal cabeko no, zanka kayna dondonandiko, zama asariya ra ni gonda bayray da cimi fondo. 21 To! Ni kaŋ ga boro fo dondonandi, ni siino ga ni boŋ dondonandi no? Ni kaŋ ga ne i ma si zay, ni wo siino ga zay no? 22 Ni kaŋ ga ne i ma si zina, ni wo siino ga zina no? Ni kaŋ wangu toorey, ni siino g'i windey kom no? 23 Ni kaŋ goono ga fooma nda asariya, ni wo siino ga Irikoy kaynandi asariya taamuyaŋ do no? 24 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Zama i goono ga Irikoy maa kayna dumi* cindey game ra araŋ sabbay se.» 25 Sikka si dambanguyaŋ* gonda nafa da ni ya asariya goy teeko no. Amma da ni ya boro kaŋ ga asariya taamu no, ni dambanguyaŋo ciya dambanguyaŋ-jaŋay. 26 Amma da boro kaŋ si dambangu ga asariya farilley gana, manti Irikoy g'a dambanguyaŋ-jaŋa lasaabu sanda dambanguyaŋ no? 27 Bora kaŋ ga asariya toonandi, kaŋ sinda gaaham ra dambanguyaŋ, manti a ga ciiti da nin, ni kaŋ ciya asariya taamuko, baa kaŋ ni gonda _asariya tira|_ biir'izey _kaŋ go hantumante|_, ni gonda dambanguyaŋ mo. 28 Zama boro si ciya Yahudance da taray alhaali hinne bo. Dambanguyaŋ mo, manti gaaham ra taray wane hinne no. 29 Amma Yahudance ga ti boro kaŋ ciya yaadin a ra haray. A dambanguyaŋo ga ti bina ra wane, Biya _Hanno|_ ra, manti _asariya tira|_ biir'izey _kaŋ go hantumante|_ wane. A sifayaŋo mo, manti borey do no a ga fun, amma Irikoy do no.

3

1 Ifo binde ga ti Yahudance nafa? Wala ifo ga ti dambanguyaŋ nafa? 2 To! Iboobo no kambu kulu gaa. Sintina day, Irikoy na nga Sanno talfi i gaa. 3 Ifo no? Baa da afooyaŋ jaŋ cimbeeri*, i cimbeeri-jaŋa ga Irikoy naanayo ye yaamo no? 4 Abada! Irikoy ma ciya cimikoy, boro kulu mo tangarikom, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Zama ni ma bara nda cimi ni sanney ra, Ni ma te zaama mo waati kaŋ ni goono ga ciiti dumbu.» 5 Amma d'iri adilitaray-jaŋa ga Irikoy adilitara cabe, ifo no iri ga ne? Irikoy kaŋ ga kande futay sinda cimi no? Abada! (Ay go ga hãayaŋo wo te sanda mate kaŋ Adam-ize ga hã). 6 Da yaadin no, doŋ mate no Irikoy ga te ka ndunnya ciiti? 7 Zama nd'ay tangaro ga naŋ Irikoy cimo ma baa ka tonton a darza se, ifo se no a ga ye k'ay ciiti zunubikooni ciitiyaŋ? 8 Ifo se mo no iri si ne: «Iri ma goy laaloyaŋ te hala ihanno ma te.» (sanda mate kaŋ boro fooyaŋ n'iri alaasiray ka ne iri go ga ci yaadin). Borey din ciiti ka zeeriyaŋ ga saba. 9 Yaadin gaa, mate no? Iri bis'ey no? Abada! Baa kayna! Zama iri jin ka Yahudancey da dumi cindey kulu kalima ka ne i go

zunubi dabaro ra. 10 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Adilante si no, baa afo. 11 Boro kulu si no kaŋ ga faham, boro kaŋ ga Irikoy ceeci si no. 12 I kulu kamba, i ciya yaamo care banda. Goy hanno teeko si no, baa afolloŋ si no.» 13 «I karrey ya saaray feeranteyaŋ no, I na hiila te da ngey deenayzey.» «Gazama naaji no go i me-kuurey ra,» 14 «I meyey to da laaliyaŋ da forti mo.» 15 «I cey ga waasu boro wiyaŋ gaa. 16 Halaciyaŋ da masiiba no go i fondey boŋ. 17 I mana laakal kanay fonda bay mo.» 18 «Irikoy humburkumay si i jine.» 19 A binde, iri ga bay kaŋ hay kulu kaŋ asariya ga ci, a g'a ci borey kaŋ yaŋ go asariya fonda ra se. Zama boro kulu me ma daabu, ndunnya kulu mo ma ye Irikoy ciito cire. 20 Zama Irikoy si boro kulu guna adilante nga jine zama bora na asariya gana se, za kaŋ asariya no naŋ boro na zunubi bay. 21 Amma sohõ, adilitaray kaŋ fun Irikoy do bangay, kaŋ manti nda asariya. Tawretu* nda Annabey* Tirey na woodin seeda. 22 Nga ga ti adilitaray kaŋ ga fun Irikoy do _kaŋ boro ga du|_ Yesu Almasihu ra cimbeeri do. _A go|_ boro kulu se kaŋ g'a cimandi. Zama baar'a-baar'a si no. 23 Zama boro kulu na zunubi te, i gaze mo Irikoy darza gaa. 24 Nga gomno do no Irikoy n'i ciya adilante _nga jine|_, nooyaŋ boŋ, fansa do kaŋ go Almasihu Yesu ra. 25 Nga no Irikoy bangandi sasabandiyaŋ sargay* a kuro do borey se kaŋ g'a cimandi. Irikoy na woodin te ka nga adilitara bangandi zama a man'i ciiti nda ngey doŋ zunubey nga jalla ra. 26 Amma sohõ, zamana wo ra, a na nga adilitara cabe, kaŋ nga ya adilitaraykoy no, a ga boro kaŋ ga Yesu cimandi ciya adilante _nga jine|_ mo. 27 Man fooma haro binde? I n'a kaa! Asariya woofo boŋ? Te-goy wane no? Abada! Amma cimbeeri asariya boŋ no. 28 Zama iri ga lasaabu kaŋ Irikoy ga boro ciya adilante _nga jine|_ zama bora cimandi, kaŋ manti nda asariya te-goyey. 29 Wala Irikoy ya Yahudancey hinne wane no? E! Manti dumi cindey wane mo no? Oho, sikka si, dumi cindey wane mo no, 30 za kaŋ Irikoy ya afolloŋ no. A ga dambangantey ciya adilante _nga jine|_ zama i cimandi. A ga borey kaŋ manti dambanganteyaŋ mo ciya adilante _nga jine|_ zama i cimandi. 31 Yaadin gaa iri ga asariya ciya yaamo cimbeeri do no? Abada! Amma iri goono ga asariya tabbatandi no.

4

1 Ifo no iri ga ne Ibrahim du, nga kaŋ ga ti iri kaayo, gaa-basi do haray? 2 Zama nda goyey do no Ibrahim ciya adilante, doŋ a gonda fooma hari, amma manti Irikoy jine. 3 Zama ifo no Irikoy Tira Hanna ci? A ne: «Ibrahim na Irikoy cimandi, Irikoy mo na woodin lasaabu a se adilitaray.» 4 Boro kaŋ na goy te, i s'a banando lasaabu a se sanda gomni cine, amma sanda a goyo alhakku. 5 Amma boro kaŋ siino ga goy te, amma a goono ga Irikoy cimandi, nga kaŋ ga boro kaŋ wang'a adilandi* _nga jine|_, Irikoy ga bora din cimbeero lasaabu a se adilitaray. 6 Yaadin no Dawda mo ci albarka kaŋ go boro kaŋ Irikoy go ga adilitaray lasaabu a se, kaŋ manti nda te-goyey. 7 A ne: «Albarkanteyaŋ no borey kaŋ Irikoy n'i taaley yaaf'i se, kaŋ yaŋ a n'i zunubey daabu mo. 8 Albarkante no alboro kaŋ Rabbi si zunubi lasaabu a se.» 9 Albarka wo binde, dambangantey hinne se no a go, wala a go borey kaŋ manti dambanganteyaŋ mo se? Zama iri goono ga ne: Irikoy na Ibrahim cimbeero lasaabu a se adilitaray. 10 Mate no i na woodin lasaabu nd'a? Waato kaŋ a go dambangante, wala waato kaŋ a mana dambangu? To. Manti a dambanguyaŋo banda, amma za i man'a dambangu no. 11 Woodin banda no a na dambanguyaŋ alaama ta, a ma ciya kawaatimi adilitaray kaŋ a du se zama a cimandi za i man'a dambangu. Woodin se no a te cimandikoy kulu se baaba, baa i man'i dambangu, hal Irikoy ma adilitaray lasaabu ngey mo se. 12 A te dambangantey se mo baaba, ngey kaŋ yaŋ manti dambanguyaŋ hinne no i du, amma i goono g'iri baabo Ibrahim cimbeero ce tankey gana mo, nga kaŋ cimbeero din go a se za i man'a dambangu. 13 Zama manti asariya do no Irikoy na alkawlo sambu Ibrahim d'a banda se, ka ne a ga ciya ndunnya tubuko, amma a du a adilitaray do kaŋ go cimbeeri ra. 14 Zama nda asariya banda borey no ga ti tubukoy, yaadin gaa cimbeeri ciya yaamo, alkawlo mo si hay kulu hanse. 15 Zama asariya no ga kande Irikoy futa, amma naŋ kaŋ asariya kulu si, taali mo si noodin. 16 Woodin sabbay se alkawlo go cimbeeri ra, zama a ma bara gomni boŋ, hal a ma tabbat a banda kulu se. A si borey din hinne se kaŋ yaŋ go asariya fonda ra, amma a go borey mo se kaŋ yaŋ gonda cimbeeri danga Ibrahim wano dumi. Nga no ga ti iri kulu baaba. 17 (Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Ay na ni daŋ ni ma ciya dumi boobo se baaba.») Yaadin no a go Irikoy jine kaŋ se Ibrahim cimandi, nga, Irikoy, kaŋ ga buukoy funandi, kaŋ mo a ceeyaŋ ga haŋ kaŋ si no te danga a go no. 18 Ibrahim na beeje daŋ ka cimandi, baa waato kaŋ beeje si no, zama a ma du ka ciya dumi boobo se baaba, sanno boŋ kaŋ i ci a se ka ne: «Yaadin

no ni banda ga ciya.» 19 A cimbeero mana jaŋ gaabi, baa kaŋ a di nga bumbo gaahamo da buuko wane ga saba, (zama a ga ba ka to jiiri zangu). A mana guna mo kaŋ Saharatu gunda bu. 20 Amma a goono ga Irikoy alkawlo guna. A mana sikka ka jaŋ cimbeeri, amma a te gaabi cimbeeri ra ka Irikoy beerandi. 21 A goono ga tabbatandi gumo mo kaŋ alkawlo kaŋ Irikoy sambu, a gonda hina mo k'a toonandi. 22 Woodin sabbay se no Irikoy na cimbeero din lasaabu a se adilitaray. 23 Guna mo, manti Ibrahim hinne se no i na woodin hantum ka ne Irikoy n'a lasaabu a se. 24 Amma iri sabbay se mo no i n'a hantum, iri kaŋ Irikoy ga woodin lasaabu iri se, iri kaŋ goono g'a cimandi, nga kaŋ na Yesu iri Rabbo tunandi ka kaa buukoy game ra. 25 I n'a nooyandi iri taaley sabbay se. Irikoy n'a tunandi mo iri _nga jine|_ adilandiyaŋo sabbay se.

5

1 Sohõ binde, za kaŋ Irikoy n'iri ciya adilante _nga jine|_ zama iri cimandi, iri gonda laakal kanay iri nda Irikoy game ra, iri Rabbi Yesu Almasihu do. 2 A do mo no iri du furoyaŋ fondo cimbeeri do, ka furo gomno wo ra, kaŋ ra iri goono ga kay. Iri goono ga farhã ka beeje daŋ mo Irikoy darza gaa. 3 Manti woodin hinne mo no bo, amma iri ga farhã mo kankami ra, zama iri ga bay kaŋ kankami no ga kookari hay. 4 Kookari mo ga kande zaama gosiyaŋ ra, gosiyaŋ ra zaama mo ga kande beeje. 5 Beeje mo si boro haawandi, zama Biya* Hanna, kaŋ Irikoy n'iri no, n'iri biney toonandi da Irikoy baakasina. 6 Zama za iri go londibuunoyaŋ, Almasihu bu alwaati toonanta ra borey kaŋ yaŋ wangu Irikoy se. 7 Da cat no boro ga bu adilante se, amma hambara boro fo ga te bine-gaabi ka bu boro hanno se. 8 Amma Irikoy go ga nga baakasina cabe iri se, zama, za iri go zunubikooniyaŋ no, Almasihu bu iri se. 9 Sanku fa, sohõ kaŋ iri ciya adilanteyaŋ _Irikoy jine|_ Almasihu kuro do, Irikoy g'iri faaba nga futa gaa Almasihu sabbo ra. 10 Zama nda Irikoy n'iri sasabandi nda nga bumbo a Izo buuyaŋo do waato kaŋ iri go ibareyaŋ, sanku fa sohõ kaŋ iri go sasabante iri ga du faaba Almasihu fundo do. 11 Manti woodin hinne mo no, amma iri goono ga farhã mo Irikoy ra iri Rabbi Yesu Almasihu do, nga kaŋ do sohõ iri du sasabandiyaŋ. 12 Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ cine zunubi furo ndunnya ra boro folloŋ do, zunubi sabbay se mo buuyaŋ furo, yaadin mo no buuyaŋ gana ka to bora kulu gaa, za kaŋ boro kulu na zunubi te. 13 Zama za asariya mana kaa, zunubi go no ndunnya ra, amma i siino g'a lasaabu zunubi waati kaŋ asariya si no. 14 Kulu nda yaadin buuyaŋ na mayray te borey boŋ za Adamu ka koy Musa gaa, baa borey kaŋ yaŋ mana zunubi te kaŋ hima nda Adamu taalo. Adamu no ga ti bora kaŋ ga aniya ka kaa din misa. 15 Amma mate kaŋ asariya taamuyaŋ ciya, manti yaadin no _Irikoy|_ nooyaŋo go d'a. Zama nda boro folloŋ asariya taamuyaŋ do no boro boobo bu, Irikoy gomno bis'a gumo, za kaŋ boro folloŋ do, nga kaŋ ti Yesu Almasihu, gomni nda nooyaŋ kaŋ fun gomno do baa boro boobo se. 16 Koyne, sanda mate kaŋ cine boro follonka kaŋ na zunubi te din taalo ciya, manti yaadin no nooyaŋo go d'a bo, zama taali folloŋ no kande ciito kaŋ ciya ciiti ka zeeriyaŋ, amma gomni nooyaŋo kaa taali boobo banda ka kande _Irikoy jine|_ adilandiyaŋ. 17 Zama nda boro follonka taalo do no, boro follonka din hinne sabbay se buuyaŋ na koytaray ŋwa, sanku fa borey kaŋ yaŋ goono ga du gomni booba da _Irikoy jine|_ adilitaray nooyaŋo ga koytaray ŋwa fundi ra nga hinne do kaŋ ti Yesu Almasihu. 18 Yaadin gaa, sanda mate kaŋ cine zunubi folloŋ kande ciiti ka zeeriyaŋ boro kulu gaa, yaadin mo no adilitaray goy folloŋ kande boro kulu se _Irikoy jine|_ adilandiyaŋ kaŋ ga fundi no. 19 Zama mate kaŋ cine boro boobo ciya zunubikooniyaŋ zama boro folloŋ wangu ka gana se, yaadin mo no iboobo ga ciya adilanteyaŋ _Irikoy jine|_ boro folloŋ ganayaŋ do. 20 Asariya kaa zunubi furoyaŋ banda zama zunubi ma baa, amma nango kaŋ zunubi baa, noodin no gomni mo baa ka tonton gumo. 21 Hala, sanda mate kaŋ cine zunubi na koytaray ŋwa buuyaŋ do, yaadin mo no gomni ma koytaray ŋwa adilitaray ra hala ka koy fundi hal abada gaa, iri Rabbi Yesu Almasihu do.

6

1 Ifo no iri ga ne binde? Iri ma soobay ka zunubi te zama gomni ma baa no? 2 Abada! Iri kaŋ bu zunubi se, mate no iri ga te ka ye ka funa a ra koyne? 3 Wala araŋ mana bay kaŋ iri kulu kaŋ i na baptisma* te iri se Yesu Almasihu ra, a buuyaŋo ra no i na baptisma din te iri se? 4 Yaadin gaa, baptisma do no i n'iri fiji a banda buuyaŋ ra. Zama sanda mate kaŋ cine Irikoy na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra Baabo darza do, yaadin no iri mo ma iri goray te fundi tajo ra. 5 Zama d'iri margu nda Almasihu ka bu a banda misa ra, yaadin gaa iri ga margu nd'a a tunyaŋo ra mo. 6 Iri ga bay kaŋ Irikoy n'iri boro zeena kanji Almasihu banda, zama a ma zunubi gaahamo dabaro halaci, hal

iri ma si ye ka bara zunubi tamtaray ra koyne. 7 Zama boro kaŋ bu fun zunubi tamtaray ra. 8 Amma za kaŋ iri bu Almasihu banda, iri ga cimandi kaŋ iri ga funa a banda mo. 9 Iri bay mo kaŋ Almasihu kaŋ Irikoy tunandi a ma fun buukoy game ra, a si ye ka bu koyne, buuyaŋ sinda dabari kulu a boŋ. 10 Zama kaŋ a bu, a bu zunubi se sorro folloŋ. Amma fundo kaŋ a goono ga funa nd'a, a goono g'a funa Irikoy se. 11 Yaadin no araŋ mo: w'araŋ boŋ lasaabu buukoyaŋ zunubi se, amma fundikooniyaŋ Irikoy se Almasihu Yesu ra. 12 Yaadin gaa, wa si naŋ zunubi ma soobay ka koytaray ŋwa araŋ gaahamey kaŋ ga aniya ka bu ra, hal araŋ m'i ibaay laaley gana. 13 Wa si araŋ gaaham jarey nooyandi mo zunubi se hal i ma ciya laala goy jinayyaŋ. Amma w'araŋ boŋ salle Irikoy se, sanda boroyaŋ kaŋ bu ka tun. Araŋ gaaham jarey mo, w'i salle Irikoy se zama i ma ciya adilitaray goy jinayyaŋ. 14 Zama zunubi si ye ka koytaray ŋwa araŋ boŋ, zama araŋ si asariya cire, amma gomno cire no araŋ go. 15 Mate no binde? Za kaŋ iri si asariya dabaro ra, amma day gomni mayra ra, woodin se no iri ga zunubi te? Abada! 16 Wala araŋ mana bay kaŋ boro kaŋ se araŋ g'araŋ boŋ no sanda bannyayaŋ zama araŋ m'a gana se, araŋ ya a bannyayaŋ no, nga kaŋ se araŋ go no ga may? Da zunubi se no, a ga kande buuyaŋ. Da ganayaŋ se mo no, a ga kande adilitaray. 17 Amma iri ma Irikoy saabu! Baa kaŋ waato araŋ te zunubi se bannyayaŋ, sohõ araŋ na dondonandiyaŋo dumi gana nda bine folloŋ kaŋ gaa i n'araŋ talfi. 18 Irikoy n'araŋ fansa zunubi gaa k'araŋ ciya adilitaray se bannyayaŋ. 19 Ay go ga salaŋ da boro misa, gazeyaŋo kaŋ go araŋ Adam-ize daa laala gaa sabbay se. Mate kaŋ cine waato din araŋ n'araŋ gaaham jarey nooyandi sanda bannyayaŋ ziibi se, da laala se ka koy to laala boobo teeyaŋ gaa, yaadin mo no sohõ kal araŋ m'araŋ gaaham jarey nooyandi i ma ciya bannyayaŋ adilitaray se ka koy to hananyaŋ gaa. 20 Zama waato kaŋ araŋ goro bannyayaŋ zunubi se, araŋ si adilitaray se tamtaray sanney ra. 21 Albarka fo dumi no araŋ du waato din hayey din ra kaŋ sohõ i haawi goono g'araŋ di? Zama hayey din kokora ya buuyaŋ no. 22 Amma sohõ kaŋ Irikoy n'araŋ fansa zunubi gaa, hal araŋ ciya a se bannyayaŋ, araŋ gonda araŋ albarka ka koy to hananyaŋ gaa. A kokora mo fundi hal abada no. 23 Zama zunubi alhakko ya buuyaŋ no, amma Irikoy gomni nooyaŋo ya fundi hal abada no, iri Rabbi Almasihu Yesu ra.

7

1 Wala araŋ mana bay no, nya-izey, kaŋ asariya ga boro dabari hala bora fundo me? Zama ay goono ga salaŋ borey kaŋ yaŋ ga asariya bay se. 2 Sanda wayboro kurnyekoy cine, asariya g'a haw kurnyo gaa waati kulu kaŋ kurnyo go baafuney ra. Amma d'a bu, waybora ga feeri asariya kaŋ n'a haw kurnyo gaa do. 3 Da waybora na alboro fo hiiji za kurnyo go baafuney ra, i ga ne a se zina-teeri. Amma da kurnyo bu, wando ga feeri asariya wo gaa, hala baa a na alboro fo hiiji, manti zina n'a te. 4 Yaadin cine no, ay nya-izey, araŋ mo ciya buukoyaŋ asariya se Almasihu gaahamo do, zama araŋ ma funa boro fo se, nga din se kaŋ tun ka fun buukoy game ra, zama iri ma kande Irikoy se nafa. 5 Zama waato kaŋ iri go Adam-ize daa _zeena|_ ganayaŋ ra, zunubi ibaay laaley, kaŋ asariya tunandi, goono ga goy iri gaaham jarey ra ka nafa hari hay buuyaŋ se. 6 Amma sohõ kaŋ Irikoy n'iri feeri asariya gaa, za kaŋ iri bu haya kaŋ n'iri gaay doŋ se, iri goono ga may Irikoy se fondo taji ra, Biya Hanno wano, manti fondo zeena boŋ _asariya tira|_ biir'izey _kaŋ go hantumante|_ wane. 7 Ifo no iri ga ne binde? Asariya wo zunubi no? Abada! Mate n'ay ga te ka bay zunubi gaa, da manti asariya? Sanda, da asariya mana ne: «Ni ma si bini», doŋ ay si bay biniyay gaa. 8 Amma waato kaŋ zunubi du daama lordo do, a goy ay ra k'ay zukku biniyay kulu dumi ra. Zama nda asariya si no, zunubi ya buuko no. 9 Waato ay funa, kaŋ manti nda asariya. Amma waato kaŋ lordo* kaa, kala zunubi ye ka funa, ay mo bu. 10 Lordo din mo, kaŋ Irikoy no fundi se, woodin ay kaa ka gar a kande buuyaŋ. 11 Zama waato kaŋ zunubi du daama lordo do, a n'ay halli. Lordo din do mo no zunubi n'ay wi. 12 A go mo, asariya ya ihanno no, lordo mo ga hanan, adilitaraykoy no, a ga boori gumo. 13 Yaadin gaa binde, hari hanno ciya ay se buuyaŋ no? Abada! Amma zunubi, zama nga ma bangay kaŋ nga ya zunubi no, a na buuyaŋ goy te ay se hari hanno do, hala lordo ma bangandi kaŋ zunubi ya zunubi no gumo-gumo. 14 Zama iri bay kaŋ asariya* ya Biya Hanno wane no, amma ay wo bine ibaay laaley banda no ay go, neerante zunubi dabaro se. 15 Zama haŋ kaŋ ay goono ga te, ay si ga faham d'a. Zama manti haŋ kaŋ ay ga ba no ay goono ga te bo, amma haŋ kaŋ ay ga konna, nga no ay goono ga te. 16 Amma, da haŋ kaŋ ay si ba, nga no ay goono ga te, yaadin gaa ay goono ga yadda kaŋ asariya ya ihanno no. 17 Sohõ manti ay no goono ga woodin te, amma day zunubo no kaŋ go ay ra da goray. 18 Zama ay bay kaŋ ay ra, sanda ay Adam-ize daa laala ra, hari hanno kulu

sinda nangoray, zama ay gonda hari hanno miila, amma ay si hin k'a te. 19 Zama ihanno kaŋ ay ga ba, ay siino g'a te, amma ilaala kaŋ ay si ba din, nga no ay goono ga te waati kulu. 20 Amma da haŋ kaŋ ay si ba no ay goono ga te, yaadin gaa manti ay bumbo no ga ti teekwa, amma day zunubo no kaŋ go ay ra da goray. 21 Ay binde bay asariya wo gaa: waati kaŋ ay ga ba ay ma ihanno te, ilaalo go noodin ay ra. 22 Zama ay ga maa Irikoy asariya kaani ay bina ra, 23 amma ay go ga di asariya waani fo ay gaaham jarey ra, kaŋ goono ga tangam da haŋ kaŋ ay laakalo ga yadda nd'a. A goono g'ay daŋ tamtaray ra zunubi asariya se, nga kaŋ go ay gaaham jarey ra. 24 Kaari ay mate kaŋ ay go! May no g'ay faaba gaahamo wo gaa, kaŋ ra buuyaŋ go ga goy? 25 Wa saabuyaŋ te Irikoy se iri Rabbi Yesu Almasihu do! Yaadin no, ay bumbo laakalo ra, ay goono ga may Irikoy asariya se, amma ay Adam-ize daa laala ra ay go ga may zunubi asariya se.

8

1 Sohõ binde ciiti ka zeeriyaŋ kulu si no koyne borey kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu ra se. 2 Zama Biya _Hanno|_ asariya, kaŋ ga fundi no Almasihu Yesu ra no, nga no k'ay fansa zunubi nda buuyaŋ asariya gaa. 3 Zama haŋ kaŋ asariya* si hin ka te, zama a gonda londibuunay Adam-ize daa laalo do, Irikoy na woodin te. A na nga bumbo Izo donton gaaham fo ra kaŋ ga hima zunubikooni wane. A kaa mo _zama a ma ciya sargay|_ zunubi sabbay se, ka zunubi kaŋ go Adam-ize daa laalo ra ciiti k'a zeeri. 4 A na woodin te zama nga ma haŋ kaŋ asariya g'iri tilasandi nd'a toonandi iri ra, iri kaŋ siino ga goro Adam-ize daa laalo boŋ, amma day Biya _Hanno|_ ra. 5 Zama borey kaŋ yaŋ goono ga funa Adam-ize daa laalo boŋ, Adam-ize daa laalo harey gaa no i goono ga laakal daŋ. Amma borey kaŋ goono ga funa Biya _Hanno|_ ra, Biya _Hanno|_ wane gaa no i goono ga laakal daŋ. 6 Adam-ize daa laalo miila ganayaŋ ya buuyaŋ no, amma Biya _Hanno|_ miila ganayaŋ ya fundi nda laakal kanay no. 7 Zama Adam-ize daa laalo miila ya ibaretaray no Irikoy se, zama a siino ga Irikoy asariya gana, a si baa hin k'a te mo. 8 Borey mo kaŋ yaŋ goono ga Adam-ize daa laalo gana si du ka kaan Irikoy se. 9 Amma araŋ wo, araŋ siino ga Adam-ize daa laalo gana, amma Biya _Hanno|_ no araŋ goono ga gana, za kaŋ Irikoy Biya go araŋ ra da goray. Day boro kulu kaŋ sinda Almasihu Biya manti a wane no. 10 Da Almasihu go araŋ ra, baa kaŋ araŋ gaahamey ya buukoyaŋ no zunubi sabbay se, kulu nda yaadin araŋ biyey gonda fundi zama araŋ gonda adilitaray _Irikoy jine|_. 11 Da Irikoy kaŋ na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra Biya go araŋ ra da goray, yaadin gaa nga kaŋ na Almasihu Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra g'araŋ gaahamey kaŋ ga aniya ka bu tunandi mo. A ga woodin te nga Biya do kaŋ go araŋ ra da goray. 12 Yaadin gaa, nya-izey, garaw si no iri gaa Adam-ize daa laalo do, kaŋ ga naŋ iri m'a gana. 13 Da Adam-ize daa laalo boŋ no araŋ goono ga funa, tilas kal araŋ ma bu. Amma da Biya _Hanno|_ dabaro do no araŋ goono ga gaaham te-goyey wi, kulu araŋ ga funa. 14 Zama borey kulu kaŋ yaŋ Irikoy Biya goono ga daŋ fondo ya Irikoy izeyaŋ no. 15 Manti tamtaray biya* no araŋ ta kaŋ ga naŋ araŋ ma ye ka humburu bo, amma izetaray daŋyaŋ Biya no araŋ ta, kaŋ do iri ga ce ka ne: «Baaba, ay Baaba!» 16 _Irikoy|_ Biya bumbo goono ga seeda ka margu nd'iri biya ka ne iri ya Irikoy izeyaŋ no. 17 Za kaŋ iri ya izeyaŋ no, iri ya tubukoyaŋ mo no, Irikoy tubukoyaŋ, ka margu nda Almasihu mo a wane tubo ra. Da day iri goono ga maa taabi a banda, hala mo iri ma du darza a banda. 18 Zama ay diyaŋo gaa, zamana woone taabey mana to boro m'i deedandi nda darza kaŋ ga aniya ka bangay iri ra. 19 Takahari kulu goono ga Irikoy izey bangandiyaŋo hangan da beeje bambata. 20 Zama takahari kulu ye yaamo do haray, manti nda ngey boŋ ibaay, amma nga kaŋ mayra cire i go ibaayo ra. Amma takahari kulu goono ga beeje daŋ 21 kaŋ Irikoy ga ngey bumbey mo kaa kambe fumbi tamtaray gaa, hal i ma furo Irikoy izey burcinitara kaŋ gonda darza ra. 22 Iri ga bay kaŋ takaharey kulu goono ga duray ka hay zaŋay mo care banda hala hõ. 23 Manti woodin hinne mo no. Iri bumbey kaŋ gonda boŋ-jina kaŋ Biya _Hanno|_ n'iri no, baa iri mo goono ga duray iri ra ka izetaray daŋyaŋo batu, kaŋ ga ti iri gaahamo fansayaŋo. 24 Zama Irikoy n'iri faaba beeje ra. Amma da boro goono ga di haŋ kaŋ nga ga beeje, woodin manti beeje no koyne. May no ga beeje daŋ haŋ kaŋ a moy go ga di gaa? 25 Amma d'iri na beeje sinji haŋ kaŋ iri siino ga di gaa, yaadin gaa iri ga hin suuru k'a batu. 26 Yaadin cine no Biya _Hanno|_ goono g'iri gaakasinay naŋ kaŋ iri gonda londibuunay. Iri si bay mate kaŋ cine no a ga hima iri se iri ma te adduwa, amma Biya _Hanno|_ bumbo goono ga ŋwaaray iri se da durayyaŋ kaŋ me si ci. 27 Irikoy mo kaŋ ga biney fintal go ga bay haŋ kaŋ Biya _Hanno|_ goono ga miila, zama a goono ga ŋwaaray hanantey se Irikoy miila boŋ. 28 Iri ga bay mo kaŋ Irikoy goono ga hay

kulu margu ka goy borey kaŋ yaŋ ga ba r'a albarka se, sanda ngey se kaŋ yaŋ Irikoy ce nga waado boŋ nooya. 29 Zama borey kaŋ yaŋ Irikoy bay za doŋ, ngey mo a waadu i ma bare ka saba nda nga Izo himando, hal a ma ciya hay-jine nya-ize boobo game ra. 30 Borey kaŋ yaŋ a waadu, ngey mo no a ce. Borey kaŋ yaŋ a ce din, ngey mo no a ciya adilante _nga jine|_. Borey kaŋ yaŋ a ciya adilante din _nga jine|_, ngey se mo no a na darza no. 31 Ifo binde no iri ga ne hayey din boŋ? Za kaŋ Irikoy go iri do haray, may no ga gaaba nd'iri? 32 Nga kaŋ mana nga Izo gaay nga boŋ se, amma a n'a nooyandi iri kulu se, mate n'a ga te ka jaŋ k'iri no hay kulu a banda nga gomno do? 33 May no ga Irikoy suubanantey kalima? Irikoy no g'i adilandi _nga jine|_! 34 May no g'i ciiti ka zeeri? Almasihu Yesu no ka bu, oho, hal a tun mo, a go Irikoy kambe ŋwaaro gaa ga goro, a goono ga ŋwaaray iri se mo. 35 May no g'iri fay da Almasihu baakasina? Taabi no? wala kankami, wala gurzugay, wala haray, wala banji, wala kataru, wala takuba? 36 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Ni sabbay se no i go g'iri wi zaari me-a-me. I n'iri himandi feejiyaŋ kaŋ i ga koy wi.» 37 Amma hayey din kulu ra iri zaama bisa zaamayaŋ iri baakwa do. 38 Zama ay tabbat no kaŋ buuyaŋ s'iri fay da Irikoy baakasina, wala fundi, wala malaykey*, wala koyey, wala hayey kaŋ go no sohõ, wala wo kaŋ yaŋ ga aniya ka kaa, wala dabarey, 39 wala beene kuuyaŋey wala ganda guusuyaŋey wala takahari fo kulu. Hay kulu si du k'iri fay da Irikoy baakasina kaŋ go iri Rabbo Almasihu Yesu ra.
9
1 Cimi no ay goono ga ci Almasihu ra, manti taari no bo. Ay bine lasaabo mo goono ga seeda ay se Biya Hanno ra, 2 kaŋ ay gonda bine saray gumo, doori go ay bina ra mo waati kulu. 3 Zama doŋ ay ga yadda Irikoy m'ay laali k'ay fay da Almasihu ay nya-izey se, kaŋ yaŋ ga ti ay dumo, gaaham wane. 4 Ngey ga ti Israyla borey, kaŋ Irikoy na izetaray no i se, da darza, da sappey. A n'i no Tawretu* tira mo, da Irikoy windo goyo, da alkawley. 5 I waney mo ga ti kaayey kaŋ yaŋ Irikoy suuban. I game ra mo no Almasihu kaa gaaham ciine ra, nga kaŋ ga hay kulu may, Irikoy albarkakoy no hal abada. Amin! 6 Amma manti sanda Irikoy Sanno ciya yaamo no bo. Zama manti borey kulu kaŋ fun Israyla* gaa no ga ti Israyla waneyaŋ bo. 7 Manti mo borey kulu kaŋ ti Ibrahim bandayaŋ no ga ti izeyaŋ. Zama _Irikoy ne|_: «Isaka gaa no ni banda ga fun.» 8 Sanda, manti izey kaŋ i hay gaaham do no ga ti Irikoy izeyaŋ, amma day alkawlo izey no i ga lasaabu haamayaŋ. 9 Zama woone no ga ti alkawlo sanno: «Yeesi alwaati woone cine ra no ay ga ye ka kaa, Saharatu mo ga ize aru hay.» 10 Manti yaadin hinne mo no, amma waato kaŋ Rabeka na gunde sambu boro follonka do kaŋ ga ti iri kaayo Isaka, 11-12 za izey mana hay, i mana hay kulu te mo, kaŋ ti ihanno wala ilaalo, waato din no Irikoy ci nyaŋo se, ka ne: «Ibeero no ga may ikayna se.» Irikoy na woodin ci hala nga suubanyaŋo kaŋ a ga te nga waado boŋ ma duumi, manti goyey do, amma nga kaŋ ga boro ce miila do. 13 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Ay ba Yakuba, amma ay konna Isuwa.» 14 Ifo binde no iri ga ne? Adilitaray-jaŋay go Irikoy do no? Abada! 15 Zama Irikoy ne Musa se: «Ay ga suuji cabe boro kaŋ ay ga suuji se. Ay ga bakar mo boro kaŋ se ay ga bakar.» 16 Yaadin gaa, manti boro kaŋ ga ba do no, wala manti boro kaŋ ga goy gumo do, amma day Irikoy kaŋ ga bakar do no. 17 Zama Irikoy Tira Hanna ne Firawna se: «Woone se no ay na ni no beeray: Hal ay m'ay dabaro cabe ni gaa. Zama mo i m'ay maa baaro fe ndunnya kulu ra.» 18 Yaadin gaa Irikoy ga suuji cabe boro kaŋ se a ba. Boro kaŋ a ba mo a g'a bina sandandi. 19 Ni ga ne ay se binde: «Ifo se no a ga taali ceeci hala hõ? Zama may no ga hin ka kay ka gaaba nd'a miila?» 20 Abada, ya nin Adam-ize. Nin ga ti may, kaŋ ga kakaw da Irikoy? Haŋ kaŋ i taka ga ne nga takakwa se: «Ifo se no ni n'ay te ya-cine?» 21 Manti kusu cinako gonda dabari botogo boŋ, hal a ma kunkuni fo sambu, jare fo ra a ma kusu fo cina goy kaŋ gonda darza se. Jare fa mo, a ma afo cina kayna goy se? 22 To, ifo binde no iri ga ne, da Irikoy ga ba nga ma nga futa bangandi, ka naŋ borey ma bay nga dabaro gaa mo, amma a na suuru boobo cabe ka munye nda borey kaŋ yaŋ hima nda Irikoy futa, kaŋ yaŋ soola halaciyaŋ se mo. 23 Ifo binde no iri ga ne koyne da Irikoy na woodin te zama a ga ba nga ma nga darza arzakanta bayrandi borey kaŋ yaŋ ga du suuji do, kaŋ yaŋ a soola i ma du darza, 24 sanda iri nooya, kaŋ yaŋ a ce, manti Yahudancey* do hinne bo, amma dumi* cindey do mo. 25 Zama yaadin no Irikoy ne Hoseya tira ra: «Borey kaŋ yaŋ manti ay jama, ay ga ne i se ay jama. Bora kaŋ ay si ba mo, ay ga ne a se ay bine baakwa.» 26 A ga ciya mo, nangu kaŋ i ne i se: « ‹Araŋ wo manti ay jama no.› Noodin no i ga ne i se: ‹Irikoy fundikoono izeyaŋ.› » 27 Isaya mo go ga kuuwa Israyla* boŋ ka ne: «Baa kaŋ Israyla izey lasaabuyaŋ ga ciya danga teeku me gaa taasi cine, Jare kayna hinne day

no ga du faaba. 28 Zama Rabbi ga nga sanno kaŋ a ci toonandi da waasi ndunnya boŋ.» 29 Mate kaŋ Isaya jin ka ne mo: «Da manti kaŋ Rabbi Kundeykoyo na banda naŋ iri se, Doŋ iri ciya sanda Saduma* cine, Doŋ iri ga hima Gomorata* cine.» 30 Ifo binde no iri ga ne? To, kal iri ma ne: Dumi cindey, kaŋ yaŋ mana _Irikoy jine|_ adilitara ceeci, du adilitaray, kaŋ ga ti wo kaŋ ga fun cimbeeri do. 31 Amma Israyla, kaŋ goono ga asariya* fo gana zama nga ma du _Irikoy jine|_ adilitaray, mana to a gaa. 32 Ifo se no woodin te? To, zama i man'a ceeci cimbeeri* do, amma day goyey do. I kati no katiyaŋ tondo din gaa, 33 mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra, katiyaŋ tondi nda hartayaŋ daliili tondi daaru mo. Boro kaŋ g'a cimandi mo si haaw.»

10

1 Nya-izey, haŋ kaŋ ay bina ga ba, da mo ay ŋwaara kaŋ ay ga te Irikoy gaa Israyla* se ga ti: i ma du faaba. 2 Zama ay g'i seeda kaŋ i gonda anniya Irikoy se, amma day manti bayray _cimi-cimo|_ boŋ. 3 Zama za kaŋ i mana bay mate kaŋ boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine, i goono mo ga ceeci ngey ma ngey boŋ adilitara tabbatandi, i mana ngey boŋ ye ganda Irikoy jine adilitaray se. 4 Almasihu ga ti asariya* bananta hala _Irikoy jine|_ adilitaray ma bara borey kulu se kaŋ g'a cimandi. 5 Zama Musa hantum adilitara boŋ kaŋ asariya ganayaŋ ga no ka ne: «Bora kaŋ g'a gana, a ga nga baafuna te a ra.» 6 Amma adilitaray kaŋ ga fun cimbeeri* do, ya-cine no a ga ne: «Ma si miila ni bina ra: ‹May no ga ziji ka koy hala beena ra,› (sanda hal a ma Almasihu zumandi nooya)! 7 Wala: ‹May no ga zumbu hala guuso kaŋ sinda me ra,› (sanda hal a ma Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra nooya)!» 8 Amma ifo n'a ga ne? To: «Sanno ga maan nin, A go ni meyo da ni bina ra mo,» kaŋ ga ti cimbeero sanno kaŋ iri goono ga waazu. 9 Sanno wo ga ti: Da ni yadda a gaa ka ci da ni meyo ka ne: «Yesu ya Rabbi no,» ka cimandi ni bina ra kaŋ Irikoy n'a tunandi ka kaa buukoy game ra, ni ga du faaba. 10 Zama bine no boro ga cimandi nd'a ka du _Irikoy jine|_ adilitaray, me mo no boro ga seeda nd'a ka du faaba. 11 Irikoy Tira Hanna ga ne: «Boro kulu kaŋ g'a cimandi si haaw.» 12 Zama fayyaŋ si no Yahudancey da dumi* cindey game ra, zama Rabbi follonka ga ti i kulu Rabbo, arzakante mo no borey kulu kaŋ yaŋ g'a ce se. 13 Zama: «Boro kulu kaŋ ga ce Rabbi maa gaa ga du faaba.» 14 Amma mate no i ga te k'a ce d'i man'a cimandi? Wala, mate no i ga te k'a cimandi d'i mana maa a baaro? Wala, mate no i ga te ka maa da waazuko si no? 15 Wala mo, mate no i ga te ka waazu da manti i n'i donton no? Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Man i cey booro himando, Ngey kaŋ yaŋ ga kande gomni Baaru Hanna!» 16 Amma manti boro kulu no hangan Baaru Hanna din se. Zama Isaya ne: «Rabbi, may no k'iri baaro cimandi?» 17 Yaadin no, sanno kaŋ boro ga hangan do no boro ga du cimbeeri*, sanno kaŋ boro ga hangan mo ga ti Almasihu wano. 18 Amma ay ne: Wala i mana maa no? Oho, haciika, i maa: «I yooja koy hala laabey kulu ra, I sanney mo to hala ndunnya me.» 19 Ay ne koyne: Wala Israyla mana faham no? To, sintina Musa ne: «Ay g'araŋ zukku araŋ ma canse nda boroyaŋ kaŋ manti jama. Ay g'araŋ futandi nda dumi kaŋ sinda fahamay.» 20 Isaya mo du bine-gaabi gumo ka ne: «Borey kaŋ yaŋ mana ay ceeci no du ay, Ay bangay mo borey kaŋ yaŋ man'ay hã se.» 21 Amma Israyla ciine ra a ne: «Ay foy k'ay kambe salle jama hanga sando turanto wo se.»

11

1 Ay ne hã: Irikoy na nga jama furu no? Abada! Zama baa ay bumbo Israyla* boro no, Ibrahim dumi, Benyamin kunda no. 2 Irikoy mana nga jama furu bo! nga kaŋ a jin ka bay. Wala araŋ mana bay no haŋ kaŋ Irikoy Tira Hanna ci Iliya boŋ, mate kaŋ cine a na Irikoy ŋwaaray ka gaaba nda Israyla, ka ne: 3 «Rabbi, i na ni annabey wi, I na ni sargay* feemey zeeri. Ay mo, ay hinne no ka cindi. I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.» 4 Amma tuyaŋ woofo no Irikoy tu d'a a se? A ne: «Ay na alboro zambar iyye cindi ay boŋ se, kaŋ yaŋ kangey mana sombu ka sududu Baal* se.» 5 Yaadin mo no a go sohõ alwaati wo ra, jare kayna fo ka bara kaŋ Irikoy suuban gomni boŋ. 6 Amma da gomni boŋ no, manti goyey boŋ no koyne. Da manti yaadin no, gomno manti gomni no koyne. 7 Ifo binde no? Haya kaŋ Israyla goono ga ceeci, a mana du a, amma suubanantey no du a. Cindey mo Irikoy n'i biney sandandi. 8 Mate kaŋ i n'a hantum, ka ne: «Irikoy n'i no laakal tiŋo. A n'i no moyaŋ kaŋ i si di nd'ey, A n'i no hangayaŋ mo kaŋ i si maa d'ey, hala ka kaa hunkuna.» 9 Dawda mo ne: «I taablo ma ciya i se hirrimi, da kumsay, da katiyaŋ hari, da banandi mo. 10 I moy ma te kubay, hal i ma si du ka di. Ma naŋ mo i banda daarey ma gungum alwaati kulu.» 11 Amma ay ne: Katiyaŋo kaŋ i te, i n'a te zama ngey ma kaŋ se no? Abada! Amma i katiyaŋo do faaba kaa dumi

cindey se, ka Israyla* zukku a ma canse. 12 To. Za kaŋ i katiyaŋo ciya ndunnya se arzaka, i mursa mo ciya dumi* cindey se albarka, sanku fa mo i toonandiyaŋo. 13 Amma sohõ ay goono ga salaŋ araŋ kaŋ ga ti dumi cindey se. Za kaŋ ay ya diya no dumi cindey se, ay go g'ay goyo beerandi 14 ka di, mate kulu kaŋ no, hal ay m'ay bumbo dumo zukku a ma canse, zama ay ma i ra afooyaŋ faaba. 15 Zama za kaŋ i furuyaŋo ciya ndunnya se sasabandiyaŋ, mate no i ye ka tayaŋo ga hima nd'a, da manti buukoy se fundi nooyaŋ? 16 Da looma sintina ciya _sargay|_ hanante, yaadin mo no motta. Da kaajo mo ciya hanante, yaadin mo no kambey ga ciya. 17 I na zeytun* kambe fooyaŋ ceeri. Nin mo, kaŋ ga ti ganjo ra zeytuno, i na ni dabu i game ra tuuri-nya hanna gaa, hala mo ni margu ka du zeytun kaajo albarka gaa i banda. 18 To, yaadin gaa, ni ma si fooma kambe fey din gaa, zama nda ni ga fooma, ma bay kaŋ manti nin no goono ga kaajo jare bo, amma day kaajo no goono ga ni jare. 19 Ni ga ne binde: «I na kambeyaŋ ceeri k'i kaa zama i m'ay dabu.» 20 To, i cimbeeri-jaŋa sabbay se no i n'i kaa. Ni mo, ni cimbeero* do no ni goono ga goro. Kala day ma si te boŋbeeray, amma ma humburu. 21 Zama nda Irikoy mana fay da zeytun nya hanna kambey, a si fay da nin mo. 22 Wa guna Irikoy booriyaŋo d'a sandiyaŋo mo. Borey kaŋ yaŋ kaŋ din se, a sandiyaŋo no, amma ni wo se Irikoy booriyaŋo no, da day ni munye a booriyaŋo ra. Amma da ni mana munye, kulu a ga ni dumbu ka ni kaa. 23 Borey mo, d'i mana soobay ka goro ngey cimbeeri-jaŋa ra, Irikoy ga ye k'i dabu, zama a gonda dabari k'i dabu koyne. 24 Zama nda nin, kaŋ ga ti ganjo ra zeytun nya kambe, Irikoy na ni pati ka kaa ka ni dabu zeytun nya hanna gaa, haŋ kaŋ borey mana doona ka te, sanku fa binde ngey wo, kaŋ ga ti zeytun nya hanna kambeyaŋ, manti Irikoy g'i dabu ngey boŋ zeytun nyaŋo gaa? 25 Nya-ize, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay gundo wo gaa (zama araŋ ma si ciya boroyaŋ kaŋ ga boŋ jare). Gundo wo ga ti: bine sanday te Israyla* jare se, hala waati kaŋ dumi cindey toonandiyaŋo ga to. 26 Yaadin mo no Israyla kulu ga du faaba, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Fansakwa ga fun Sihiyona* ra kaŋ ga Irikoy wanga kosaray Yakuba se. 27 Woone no ga ti ay alkawlo kaŋ go in d'ey game ra, waati kaŋ ay g'i zunubey kaa.» 28 Baaru Hanna ciine ra, i te ibareyaŋ araŋ sabbay se. Amma Irikoy suubanyaŋo ciine ra, ngey no ga ti borey kaŋ Irikoy ga ba doŋ kaayey sabbay se. 29 Zama Irikoy nooyaŋey da Irikoy ceeyaŋo, a si ba ye i gaa. 30 Waato araŋ wo, araŋ wangu ka Irikoy gana, amma sohõ araŋ du suuji i ganayaŋ-jaŋa do. 31 Yaadin mo no ngey din kaŋ yaŋ wangu ka gana sohõ, i ga hin ka du suuji, wo kaŋ araŋ du din do. 32 Zama Irikoy na boro kulu daabu ganayaŋ-jaŋay ra, zama nga ma suuji cabe borey kulu se. 33 Hay! Mate kaŋ Irikoy laakalo arzaka ga guusu nd'a! A bayra mo, yaadin no a go! A ciitey baa da fintalyaŋ. A fondey mo bisa fahamay gaa! 34 Zama: «May no na Rabbi miila bay, Wala may no ka ciya a saawarekasina? 35 May no jin k'a no, hal a m'a yeti a se?» 36 Zama hay kulu fun a do, Hay kulu goono ga te a do, i ga ye a do mo. Darza ma ciya a wane hal abada! Amin!

12

1 Yaadin gaa, nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray Irikoy suujey sabbay se: araŋ m'araŋ gaahamey salle sargay fundikooniyaŋ, hananteyaŋ, kaŋ yaŋ ga kaan Irikoy se. Woodin araŋ saajaw goy no kaŋ ga saba nda fahamay. 2 Araŋ ma si araŋ boŋ sasabandi nda zamana wo _alhaalo|_, amma wa naŋ Irikoy m'araŋ bare, k'araŋ laakaley tajandi. Yaadin gaa no araŋ ga du fayanka ka Irikoy miila bay, kaŋ ga ti ihanno, da yadda hari, da timmante. 3 Zama, gomni kaŋ Irikoy n'ay no boŋ, ay goono ga ne araŋ boro fo kulu se: a ma si fongu nda nga boŋ haŋ kaŋ ga bisa mate kaŋ ga hima nd'a, amma a ma bara nda lalabu lasaabu, mate kaŋ cine Irikoy na cimbeeri neesijo zaban araŋ boro fo kulu se. 4 Zama mate kaŋ iri gonda jare boobo gaaham folloŋ ra, jare kulu mo goyo go waani, 5 yaadin mo no iri, kaŋ ga ti iboobo, iri ciya gaaham folloŋ Almasihu ra, iri boro fo kulu mo care gaaham jareyaŋ no. 6 Iri boro kulu gonda nooyaŋ waani-waani, sanda mate kaŋ cine Irikoy na gomni no iri se. To. Boro kaŋ du annabitaray m'a te da cimbeero* kaŋ cine a du. 7 Boro kaŋ du saajaw goy ma nga boŋ no saajaw goyo se. Boro kaŋ ga dondonandi ma nga boŋ no dondonandiyaŋo se. 8 Boro kaŋ ga yaamar ma nga boŋ no yaamaryaŋo se. Boro kaŋ ga no m'a te da bine folloŋ. Boro kaŋ gonda jineborotaray m'a te da anniya. Boro kaŋ ga suuji cabe m'a te da farhã. 9 Baakasinay ma si te da munaficitaray. Wa ilaalo fanta, wa gaabandi ihanno gaa. 10 Wa bara nda baakasinay care se danga nya izeyaŋ kaŋ ga ba care. Araŋ ma care beerandi ka care daŋ jine. 11 Wa ciya kokoranteyaŋ, manti hawfunoyaŋ. Wa haw daŋ araŋ biney ra ka may Irikoy se. 12 Wa farhã beeje ra, kankami ra mo araŋ ma suuru. Wa mo ye adduwa ra. 13 W'araŋ arzaka fay-fay ka hanantey gaakasinay, wa yaw gaay mo. 14 Wa

albarka gaara borey kaŋ yaŋ g'araŋ gurzugandi se. Wa albarka gaara, manti laaliyaŋ. 15 Wa farhã farhantey banda, wa hẽ hẽekoy banda. 16 Araŋ ma bara nda laakal folloŋ care se. Araŋ ma si laakal da hari beeriyaŋ, amma w'araŋ biney ye ikayney gaa. Wa si ciya boroyaŋ kaŋ ga boŋ jare. 17 Wa si boro kulu laala bana nda laala. Wa ceeci ka te haŋ kaŋ ga boori borey kulu jine. 18 Da fondo go no, wa te araŋ hina kulu ka goro nda laakal kanay, araŋ da boro kulu game ra. 19 Ya ay baakoy, araŋ ma si bana, amma wa nangu cindi Irikoy futa se. Zama i n'a hantum ka ne: «Banayaŋ ya ay wane no. Ay no ga bana.» Yaadin no Rabbi ci. 20 Amma day: «Da ni ibara haray, m'a no ŋwaari. D'a jaw, m'a no hari. Zama woodin teeyaŋ gaa no ni ga danj'ize gusam a boŋo boŋ.» 21 Wa si yadda laala ma hin araŋ, amma wa hin laala ihanno teeyaŋ ra.

13

1 Tilas kala boro kulu ma nga boŋ ye ganda hinkoyey se, zama dabari kulu si no kaŋ manti Irikoy do no a fun. Hinkoyey kaŋ go no mo, Irikoy no k'i waadu. 2 Woodin sabbay se, boro kaŋ goono ga wangu hini, Irikoy waado no a goono ga wangu. Borey kaŋ ga wangu mo ga kande ciiti ngey boŋ. 3 Zama koyey manti humburkumay hariyaŋ no goy hanno teeko se, kala day goy laalo teeko se. Ni ga ba ma si humburu hinkoy, wala? To, kala ni ma hari hanno te, a ga saabu ni se mo. 4 Zama nga wo Irikoy goy-teeri no ni se ni boriyandiyaŋo se. Amma da ni goono ga goy laalo te, ma humburu. Zama manti yaamo no a go ga takuba jare bo. Zama nga wo Irikoy goy-teeri no kaŋ ga dukuri bana boro se kaŋ goono ga goy laalo te. 5 A se no a ga tilas boro ma nga boŋ ye ganda, manti dukuro sabbay se hinne bo, amma bine lasaabo sabbay se mo. 6 Daliili woodin se no araŋ ga jangal bana mo, zama hinkoyey wo Irikoy goy-teeriyaŋ no a goyo se. I goono ga kookari woodin ra waati kulu mo. 7 Wa boro kulu no nga wane: jangal, jangal tako se, dwan nooru, dwanyey se. Wa bara nda humburkumay, nga kaŋ to i ma humbur'a se. Wa beerandi mo nga kaŋ to beerandiyaŋ. 8 Araŋ ma si bara garawkooniyaŋ boro kulu se, kala day care se baakasinay, zama boro kaŋ ga ba nga gorokasin na asariya toonandi. 9 Zama lordey* kaŋ ne: «Ni ma si zina, ni ma si boro wi, ni ma si zay, ni ma si bini -- » woodin yaŋ da wo kulu kaŋ cindi mo margu sanno wo ra kaŋ ne: «Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.» 10 Baakasinay si goy laalo te nga gorokasin se. Woodin sabbay se no baakasinay ya asariya toonandiyaŋ no. 11 Araŋ ma woodin te, za kaŋ araŋ ga alwaato bay. Saaya to gumo kaŋ araŋ ga tun jirbi, zama sohõ faaba maan iri gaa ka bisa alwaato kaŋ iri cimandi. 12 Cino beeri, mo maan boyaŋ. Iri ma kubay te-goyey kaa ka furu, iri ma annura wongu jinayey daŋ. 13 Iri m'iri diraw te da daa hanno, sanda zaari kwaaray, manti nda annasuwa wala nda baji haŋ-ka-buguyaŋ, manti nda zina wala furkutaray, manti nda yanje wala canse. 14 Kal araŋ ma Rabbi Yesu Almasihu faka, araŋ ma si fongu mo nda mate kaŋ araŋ g'araŋ gaaham ibaay laaley kungandi nd'a.

14

1 Boro kaŋ sinda gaabi cimbeeri* ra, araŋ m'a ta, amma manti zama araŋ ma kakaw sikka sanni boŋ. 2 Boro fo gonda cimbeeri kaŋ ga naŋ a ma hay kulu ŋwa. Afo mo, kaŋ sinda gaabi, a si ŋwa kala kassi nda tuuri izey baano-baaney. 3 Boro kaŋ ga hay kulu ŋwa ma si donda bora kaŋ siino ga ŋwa. Bora din kaŋ siino ga ŋwa mo ma si ŋwaakwa ciinay da taali, zama Irikoy n'a ta. 4 Nin no may kaŋ ga boro fo tam ciiti? D'a kay wala nd'a kaŋ, woodin a koyo sanni no. Amma a ga kay, zama Rabbi gonda dabari k'a kayandi. 5 Boro fo ga zaari fo lasaabu kaŋ a bisa zaari fo beeray. Afo mo koyne ga lasaabu kaŋ zaari kulu ga saba. Boro kulu ma woodin tabbatandi nga bina ra. 6 Boro kaŋ goono ga zaari fo haggoy, Rabbi se no a goono g'a haggoy. Boro kaŋ goono ga hay kulu ŋwa, Rabbi se no a goono g'a ŋwa, zama a ga Irikoy saabu. Boro kaŋ siino ga ŋwa mo, Rabbi se no a siino ga ŋwa, a ga Irikoy saabu mo. 7 Zama iri boro fo kulu si funa nga boŋ se, boro kulu mo si bu nga boŋ se. 8 D'iri go fundi ra, Rabbi se no iri goono ga funa. D'iri bu mo, Rabbi se no iri ga bu. Yaadin gaa d'iri funa wala nd'iri bu, iri ya Rabbi wane yaŋ no. 9 Daliili kaŋ se Almasihu bu, a ye ka funa mo, nga neeya: zama nga ma ciya buukoy da fundikooney kulu se Rabbi. 10 Amma nin: ifo se no ni goono ga ni nya-izo guna nda taali? Wala ni mo koyne: ifo se no ni goono ga donda ni nya-izo? Zama iri boro kulu ga kay Irikoy ciiti karga jine! 11 Zama i n'a hantum ka ne: Rabbi ne: «Ay ze d'ay fundo, ay se no kange kulu ga gurfa. Deene kulu mo ga Irikoy _darza|_ seeda.» 12 Yaadin no, iri boro fo kulu ga kande nga bumbo te-goyey Irikoy jine. 13 Yaadin gaa, iri ma si ye ka care guna nda taali. Amma wa bara nda miila woone: boro kulu ma si hartayaŋ hari daŋ nga nya-izo jine, wala hay fo kaŋ g'a zeeri. 14 Ay bay, ay tabbat mo Rabbi Yesu ra kaŋ hay kulu si no kaŋ ga harram da nga

boŋ. Kala day, boro se kaŋ g'a lasaabu harram hari, to, bora din se kay, a ga harram. 15 Amma nda ŋwaari fo sabbay se ni nya-izo bina sara, manti baakasinay goy no ni goono ga te koyne. Ni ŋwaaro sabbay se ni ma si boro kaŋ se Almasihu bu halaci. 16 Wa si naŋ haŋ kaŋ ga boori araŋ se ma ciya laala ciinay hari. 17 Zama Irikoy koytara manti ŋwa da haŋ no, amma adilitaray no, da laakal kanay, da farhã Biya Hanno ra. 18 Zama boro kaŋ ga may Almasihu se yaadin cine ga kaan Irikoy se, yaddante mo no borey jine. 19 Yaadin gaa, iri ma ceeci haŋ kaŋ ga laakal kanay tonton, da mo haŋ kaŋ ga care no jina-koyyaŋ. 20 }waari fo sabbay se ni ma si Irikoy goyo zeeri. Daahir, hay kulu ga halal. Kulu nda yaadin a si boori boro se kaŋ g'a ŋwa ka ciya katiyaŋ hari boro fo se. 21 Haŋ kaŋ ga boori ga ti boro ma si ham ŋwa, wala a ma si duvan* haŋ, wala mo a ma si hay kulu te kaŋ ga naŋ ni nya-izo ma kati. 22 Cimbeero* kaŋ ni gonda, ni m'a gaay ni boŋ se Irikoy jine. Albarkante no boro kaŋ si nga boŋ kalima haya din ra kaŋ a goono ga yadda nd'a ka te. 23 Amma boro kaŋ ga sikka du ciiti d'a ŋwa, zama a siino ga ŋwa cimbeeri boŋ. Hay kulu mo kaŋ manti cimbeeri do no a fun ya zunubi no.

15

1 Amma iri wo kaŋ ti gaabikooney, a ga hima iri ma borey kaŋ yaŋ sinda gaabi gaa ngey londibuuna ra. Iri ma si te haŋ kaŋ ga kaan iri boŋ se. 2 Iri boro kulu ma te haŋ kaŋ ga kaan nga gorokasino se a booriyaŋo se kaŋ g'a no jina-koyyaŋ. 3 Zama Almasihu bumbo mana te haŋ kaŋ ga kaan nga boŋ se. Amma mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Ni wowkoy wowey kaŋ ay boŋ.» 4 Zama hay kulu kaŋ i n'i hantum doŋ, i n'i hantum zama iri ma dondon se, hal iri ma du beeje suuro da bine-gaabo do kaŋ Irikoy Tira Hanney g'iri no. 5 Irikoy kaŋ ga suuru nda bine-gaabi no m'araŋ no laakal folloŋ araŋ da care game ra, Almasihu Yesu fonda boŋ, 6 kaŋ ga naŋ da bine folloŋ, da me folloŋ mo, araŋ ma iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo, kaŋ ti a Baabo mo, beerandi. 7 Woodin sabbay se, araŋ ma care ta, mate kaŋ cine Almasihu n'araŋ ta Irikoy darza se. 8 Zama ay ga ne: Almasihu ciya saajawko Yahudancey se Irikoy cimo se, zama a ma alkawley kaŋ yaŋ Irikoy sambu doŋ kaayey se tabbatandi. 9 Zama dumi* cindey mo ma Irikoy beerandi a suujo sabbay se, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Woodin se no ay ga saabu ni se dumi cindey game ra, Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa.» 10 A ne koyne: «Ya dumi cindey, wa farhã Rabbi jama banda.» 11 A ne koyne: «Ya dumi cindey kulu, wa Rabbi sifa. Dumey kulu, m'a sifa mo.» 12 Koyne mo, Isaya ne: «Yasse kaajo ga bagu ka fatta, nga mo no ga tun ka dumi cindey may. A ra no dumi cindey ga beeje sinji.» 13 Kala Beejekoyo m'araŋ toonandi nda farhã kulu da laakal kanay mo cimandiyaŋ ra, hal araŋ ma yulwa beeje ra, Biya Hanno dabaro ra. 14 Amma ay bumbo ga tabbat araŋ boŋ, ay nya-izey, kaŋ araŋ bumbey goono ga to da booriyaŋ, araŋ to da bayray kulu, araŋ ga hin mo ka care yaamar. 15 Kulu nda yaadin, ay hantum araŋ se da bine-gaabi hay fooyaŋ boŋ, hal ay m'araŋ fongandi. Ay na woodin te za kaŋ Irikoy na gomno wo no ay se, 16 hal ay ma ciya Almasihu Yesu goy-teeri dumi cindey se. Ay goono ga Irikoy goyo te kaŋ ga ti Baaru Hanna feyaŋ, hala dumi cindey kaŋ yaŋ Biya Hanno n'i ciya hanante ma ciya sargay yaddante Irikoy se. 17 Yaadin gaa, ay gonda darza hari Almasihu Yesu ra, Irikoy goyo kaŋ ay go ga te ra. 18 Zama ay si te bine-gaabi ka hay kulu sanni te, kala day hayey din kaŋ Almasihu te ay do, kaŋ yaŋ naŋ dumi cindey n'a gana, _ay|_ sanno d'_ay|_ te-goyo do. 19 A na alaamayaŋ da dambara hari goyyaŋ te _ay do|_, Biya _Hanno|_ dabaro ra. Yaadin no, za Urusalima kwaara ka windi kala Ilirikum laabu, ay na Almasihu Baaru Hanna waazu nango kulu. 20 Daahir, ay ga anniya haw mo ay ma Baaru Hanna waazu nangu kaŋ i mana jin ka Almasihu waazo te, zama ay ma si cina boro fo daba boŋ, 21 mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Borey kaŋ yaŋ a baaro mana kaa i do, ngey wo ga di. Ngey kaŋ yaŋ mana maa mo ga faham.» 22 Woodin no k'ay ganji sorro boobo ay ma kaa araŋ do. 23 Amma sohõ, muraadu kulu mana cindi ay se ne laabey ra. Za jiiri boobo mo ay go ga beeje ay ma kaa araŋ do. 24 Waati kaŋ ay ga koy Espanya, ay gonda beeje ay ma kabay ka di araŋ. Waato kaŋ araŋ n'ay bina farhandi kayna araŋ game ra banda, ay gonda beeje araŋ m'ay gaakasinay mo da hindoonay kaŋ ga kond'ay noodin. 25 Amma sohõ ay goono ga koy Urusalima* zama ay ma konda gaakasinay hanantey se. 26 Zama a kaan Masidoniya nda Akaya laabey ganakoy se i ma nooyaŋ fooyaŋ te alfukaarey se kaŋ yaŋ go Urusalima hanantey game ra. 27 Oho me, a kaan i se. I gonda garaw ngey gaa mo. Dumi cindey du ngey baa Yahudancey albarkey ra, kaŋ fun Irikoy do. Yaadin gaa, garaw go dumi cindey gaa i ma Yahudancey saajaw i ndunnya arzakey ra. 28 A binde, waati kaŋ ay na woodin ban ka albarka wo

kawaatimandi i se, ay ga kabay araŋ do ka koy Espanya. 29 Ay ga woone bay mo: waati kaŋ ay ga kaa araŋ do kulu, ay ga kaa da Almasihu albarka toonanta. 30 Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu sabbay se, da Biya _Hanno|_ baakasinay sabbay se mo: araŋ ma gurjay ay banda araŋ adduwey ra Irikoy gaa ay se. 31 Wa gaara ay ma du ka faaba Yahudiya* laabu borey kaŋ yaŋ si gana kambey ra. Woodin banda, hal ay saajaw goyo kaŋ ay gonda Urusalima ra ma ciya yadda hari hanantey se. 32 Hala mo ay ma kaa araŋ do farhã ra Irikoy miila boŋ ka fulanzam araŋ banda. 33 Sohõ day, Irikoy kaŋ ti Laakal-Kanay-Koyo ma bara araŋ kulu banda. Amin!
16
1 Ay g'iri nya-ize waybora Fibi sifa araŋ se, saajawko no Almasihu* marga se kaŋ go Sankariya. 2 Araŋ m'a kubayni Rabbi ra, mate kaŋ a ga hima hanantey se. Araŋ m'a kambu za hay kulu ra kaŋ a ga laami nd'a araŋ gaa. Zama nga bumbo na gaakasinay te boro boobo se, hala nda ay mo se. 3 Wa Birisila da Akila kaŋ yaŋ ti ay goykasiney Almasihu Yesu ra fo. 4 Ay fundo sabbay se i na ngey boŋ salle. Manti ay hinne no ga saabu i se, amma Almasihu margey kulu kaŋ go dumi cindey game ra mo. 5 Wa Almasihu marga kaŋ go ga margu i windo ra mo fo. W'ay baakwa Epinetus fo. Nga no ga ti Almasihu ganako sintina Aziya laabo ra. 6 Wa Maryama fo, kaŋ na goy boobo te araŋ se. 7 Wa Andaronikos da Yuniyos mo fo kaŋ yaŋ ga ti ay nya-ka-fo-siney d'ay kasu hangasiney. I gonda maa hanno diyey do. I jin ay se mo Almasihu ra. 8 Wa Ampliyatos fo, kaŋ ay ga ba Rabbi ra. 9 Wa Urbanos fo kaŋ ti iri goykasin Almasihu ra, d'ay baakwa Istacis. 10 Wa Appeles fo, yaddante no Almasihu ra. Wa Aristabulos almayaaley fo. 11 Wa Herodiyon fo, ay nya-ka-fo-sina, da mo Rabbi ra waney kaŋ yaŋ go Narsisos almayaaley ra. 12 Wa Tarifana da Tarifosa fo, kaŋ yaŋ goono ga goy Rabbi ra. Wa Barsida kaŋ borey ga ba gumo fo, kaŋ na goy boobo te Rabbi se. 13 Wa Rufus fo, kaŋ ti Rabbi wane suubananta, nga nda nga nya, kaŋ te ay mo se nya. 14 Wa Asinkiritos fo, da Filigon, da Harmasa, da Batarubas, da Harmisa, da nya-izey kaŋ yaŋ go i banda. 15 Wa Filologus fo, da Yuliya, da Niriyos da nga wayme, da Olimpas, da hanantey kaŋ yaŋ go i banda. 16 Wa care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. Almasihu margey kulu g'araŋ fo. 17 Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma haggoy da borey kaŋ yaŋ go ga fay-fayyaŋ te. I ga taali teeyaŋ hari daŋ araŋ game ra mo kaŋ ga waana dondonandiyaŋo kaŋ araŋ jin ka dondon. Araŋ ma banda bare i gaa. 18 Zama ngey kaŋ yaŋ go yaadin, manti iri Rabbo Almasihu se no i go ga goy, amma ngey bumbey gundey se. I me kaana da i sanni baana do no i ga boŋ-dogonay biney halli. 19 Araŋ ganayaŋ baaro to boro kulu do. Ay binde goono ga farhã araŋ se. Amma ay ga ba araŋ ma ciya laakalkooniyaŋ ihanno ciine ra, araŋ ma ciya ihannoyaŋ mo ilaalo ciine ra. 20 Irikoy kaŋ ti Laakal-Kanay-Koyo mo ga waasu ka Saytan* mumuru araŋ cey cire. Iri Rabbo Yesu gomno ma bara araŋ banda. 21 Ay goykasino Timotiyos g'araŋ fo, nga nda Lusiyas, da Yason, da Sosipater, ay nya-ka-fo-siney. 22 Ay Tertiyus kaŋ goono ga tira wo hantum, ay g'araŋ fo Rabbi ra. 23 Gayos g'araŋ fo, nga kaŋ kwaara ay zumbu, kaŋ ga Almasihu marga borey kulu kubayni mo. Arastos kaŋ ti kwaara nooru gaaykwa, d'iri nya-izo Kuwartos, ngey mo g'araŋ fo. 24 Iri Rabbo Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ kulu banda. Amin! 25 Wa darza no Irikoy se! Nga no ga hin k'araŋ sinji, ay Baaru Hanna boŋ, da Yesu Almasihu wane waazo boŋ. Woodin ga te mo gundo bangandiyaŋo boŋ kaŋ go tugante za zamana sintinayey ra. 26 Amma sohõ Irikoy n'a bangandi k'a bayrandi dumi kulu se annabey tirey ra, nga lordo boŋ, nga kaŋ go no duumi, hal i ma cimi fonda gana. 27 Wa darza no Irikoy follonka kaŋ laakalo sinda cine se hal abada abadin Yesu Almasihu do! Amin!

1CO
1
1 Ay no Bulos. Irikoy n'ay ce nga miila boŋ ay ma ciya Almasihu* Yesu diya. Iri nya-izo Sostano
go ay banda. 2 Iri go ga Irikoy marga fo kaŋ go Korint kwaara, ngey kaŋ yaŋ ciya hananteyaŋ
Almasihu Yesu ra, kaŋ yaŋ Irikoy ce i ma bara hananteyaŋ. Iri go g'i fo, ngey nda borey kulu mo
kaŋ yaŋ goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu maa ce, nangu kulu kaŋ i go. Nga ga ti i Rabbo d'iri wano
mo. 3 Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu
Almasihu do. 4 Ay ga Irikoy saabu waati kulu araŋ se d'a gomno kaŋ a n'araŋ no Almasihu Yesu ra
sabbay se. 5 Hay kulu ra a n'araŋ arzakandi Almasihu do, araŋ sanno d'araŋ bayra kulu ra. 6 Irikoy
na seeda kaŋ iri te Almasihu boŋ tabbatandi araŋ game ra 7 hal araŋ mana jaŋ nooyaŋ kulu waati
kaŋ araŋ goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu bangandiyaŋo batu. 8 Nga no g'araŋ tabbatandi hala
bananta, hal araŋ ma bara boroyaŋ kaŋ sinda taali iri Rabbi Yesu Almasihu zaaro ra. 9 Irikoy ya
Naanaykoy no, nga kaŋ n'araŋ ce hal araŋ ma furo nga Izo, kaŋ ga ti iri Rabbo Yesu Almasihu,
markasina ra. 10 Sohõ binde, ay nya-izey, ay g'araŋ yaamar iri Rabbi Yesu Almasihu maa gaa: araŋ
boro kulu ma te sanni folloŋ. Fay-fayyaŋ ma si bara araŋ game ra, amma araŋ ma bara margante
care banda laakal folloŋ da saaware folloŋ ra. 11 Zama Kuluwe windi borey do ay maa araŋ baaru,
ay nya-izey, kaŋ i ne: canda-canda go no araŋ game ra. 12 Haŋ kaŋ se ay na woodin ci ga ti araŋ
boro fo kulu gonda nga kambe sanni. Afo ga ne: «Ay wo Bulos boro no.» Afo ga ne: «Ay ya Abolos
wane no.» Afo ga ne: «Ay ya Kefas wane no.» Afo mo ga ne: «Ay wo Almasihu wane no.» 13 Day
mate nooya? Almasihu wo fay-fayante no? Wala i na Bulos kanji araŋ sabbay se no? E! I te araŋ se
baptisma Bulos maa ra no? 14 Ay ga Irikoy saabu kaŋ ay mana baptisma te araŋ boro kulu se, kala
day Kirisbos da Gayos, 15 zama boro kulu ma si ne araŋ du baptisma ay maa ra! 16 (Amma ay na
baptisma te Istifana almayaaley se mo. Woodin banda ay si bay hal ay na baptisma te boro fo se.) 17
Zama Almasihu man'ay donton ay ma baptisma te se, amma ay ma Baaru Hanna waazu se. Woodin
mo, ay ma s'a te da sanni gonitaray. Zama d'ay ga woodin te, Almasihu kanjiyaŋ* bundo ga ciya
yaamo. 18 Zama kanjiyaŋ bundo sanno ya saamotaray no borey kaŋ yaŋ goono ga halaci se, amma
iri kaŋ goono ga du faaba se Irikoy dabaro no. 19 Zama i n'a hantum ka ne: «Ay ga laakalkooney
laakaley halaci, fahamantey fahama mo, ay g'a ganandi.» 20 Man laakalkooni? Man hantumko?
Man zamana wo kakawko? Manti Irikoy na ndunnya wo laakalo himandi saamotaray no? 21 Zama
za kaŋ Irikoy laakalo ra, a te hala ndunnya mana Irikoy bay ngey laakaley do, a kaan Irikoy se nga
ma cimandikoy faaba «saamotaray» waazo do. 22 Zama Yahudancey ga alaamayaŋ hã. Garekey mo
ga fahamay ceeci, 23 amma iri wo, iri goono ga Almasihu kaŋ i kanji waazo te. Sanno wo ciya
katiyaŋ hari Yahudancey se, saamotaray mo no dumi* cindey se. 24 Amma borey kaŋ yaŋ Irikoy ce,
da Yahudancey no wala Garekey no, i se Almasihu ya Irikoy dabaro no da Irikoy laakalo mo. 25
Zama Irikoy laakal-jaŋa bisa borey laakal. Irikoy londibuuna mo bisa borey gaabi. 26 Ay nya-izey,
wa fongu da mate kaŋ araŋ go kaŋ Irikoy n'araŋ ce. A mana ndunnya wo laakalkooni boobo, wala
dabarikooni boobo, wala darzante boobo ce bo. 27 Amma Irikoy na ndunnya saamotaray harey
suuban hal a ma laakalkooney haawandi. Irikoy na ndunnya londibuuney mo suuban hal a ma
gaabikooney haawandi. 28 Ndunnya kayna hayey, da hayey kaŋ yaŋ i ga donda mo, Irikoy n'i
suuban. Oho mo, hala baa hayey kaŋ yaŋ si no, a n'i suuban zama a ma hayey kaŋ yaŋ go no ciya
yaamo. 29 Zama boro kulu ma si fooma Irikoy gaa. 30 Amma Irikoy no k'araŋ daŋ Almasihu Yesu
ra, nga kaŋ Irikoy do a te iri se laakal, da adilitaray*, da hananyaŋ, da fansa, 31 hal a ma bara mate
kaŋ i n'a hantum ka ne: «Boro kaŋ goono ga fooma ma fooma Rabbi ra.»
2
1 Ay mo, nya-izey, waato kaŋ ay kaa araŋ do, ay mana kaa da sanni gonitaray, wala laakal wane, ka
Irikoy seeda waazu araŋ se. 2 Zama ay miila ay ma si hay kulu bay araŋ game ra kala day Yesu
Almasihu hinne, nga kaŋ i kanji. 3 Ay goro araŋ do da londibuunay, da humburkumay, da jijiriyaŋ
gumo. 4 Ay sanno d'ay waazo mo manti nda fahamay sanni waaniyaŋ no kaŋ ga te sigaw, amma i te
da Biya* _Hanno|_ cabeyaŋo da dabari mo, 5 hal araŋ cimbeero ma si bara boro laakal boŋ, amma a
ma bara Irikoy dabaro boŋ. 6 Amma iri goono ga laakal salaŋ toonantey game ra, day manti zamana
wo laakalo, wala zamana wo koyey wano, ngey kaŋ yaŋ goono ga bisa. 7 Amma iri goono ga Irikoy
laakalo salaŋ, gundu* wane, sanda wo kaŋ doŋ a go tugante, kaŋ Irikoy waadu iri darza se za waato

zamaney mana te. 8 Zamana wo koyey kulu mana bay laakalo din gaa, zama d'i bay a gaa, doŋ i si Rabbi darzakoyo kanji. 9 Amma a te mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Hayey kaŋ mo mana di, kaŋ hanga mana maa, kaŋ mana furo boro bine ra mo, hayey din no Irikoy soola borey kaŋ ga ba r'a se.» 10 Amma iri se no Irikoy n'i bangandi Biya _Hanno|_ do. Zama Biya _Hanno|_ goono ga hay kulu fintal. Baa Irikoy hayey kaŋ ga guusu, a g'i fintal. 11 Zama may no ga boro muraadey bay, da manti bora biya* kaŋ go a ra? Yaadin mo no, boro kulu si Irikoy muraadey bay, kala day Irikoy Biya. 12 Iri wo, manti ndunnya biya no iri du bo, amma Biya kaŋ fun Irikoy do, hal iri ma hayey kaŋ Irikoy n'iri no nga gomno do bay. 13 Hayey wo iri goono g'i salaŋ, manti nda sanni kaŋ Adam-ize laakal ga boro dondonandi, amma iri goono g'i salaŋ da wo kaŋ Biya Hanno g'iri dondonandi. Iri goono ga Biya Hanno harey deedandi nda Biya Hanna sanney. 14 Amma boro kaŋ ga nga Adam-ize daa laala gana si Irikoy Biya harey ta. I ga ciya a se saamotaray. A si hin k'i bay mo, zama Biya Hanno do no boro g'i fayanka. 15 Amma boro kaŋ ga Irikoy Biya gana ga hay kulu fayanka. Nga bumbo mo, boro kulu s'a fintal. 16 Zama i ne: «May no na Rabbi miila bay hala bora m'a dondonandi?» Amma iri wo, iri gonda Almasihu miila.

3

1 Ay mo, ay nya-izey, ay si du ka salaŋ araŋ se danga boroyaŋ kaŋ ga Irikoy Biya gana, amma day danga boroyaŋ kaŋ go bine ibaay* laaley banda, danga boroyaŋ kaŋ go attaciriyayaŋ Almasihu ra nooya. 2 Ay n'araŋ no wa araŋ ma haŋ, manti ŋwaari tiŋo bo, zama waato araŋ mana hin a. Oho, hala hõ mo araŋ si hin a, 3 zama baa sohõ araŋ go bine ibaay laaley banda. Za kaŋ canse nda kusuuma go araŋ game ra, manti bine ibaay laaley banda no araŋ go? Manti araŋ go ga dira Adam-ize alhaali ra no? 4 Zama waati kaŋ araŋ boro fo go ga ne: «Ay ya Bulos wane no!» Afo mo ma ne: «Ay wo Abolos wane no!» Manti Adam-ize alhaali no araŋ go ga te? 5 Ifo ga ti Abolos binde? Ifo ga ti Bulos mo? Goy-teeriyaŋ no kaŋ do araŋ cimandi, mate kaŋ Rabbi na boro fo kulu no. 6 Ay wo duma, Abolos mo na dumaro haŋandi, amma Irikoy no ka naŋ a beeri. 7 Yaadin gaa, bora kaŋ ga duma wala bora kaŋ ga haŋandi manti hay fo no, amma Irikoy no kaŋ ga naŋ a ma beeri. 8 Sohõ binde, bora kaŋ ga duma nda bora kaŋ ga haŋandi, i kulu afolloŋ no, boro kulu mo ga du nga alhakko nga goyo boŋ. 9 Zama iri ya Irikoy goykasinyaŋ no, araŋ mo Irikoy faro da Irikoy cinaro no. 10 Ay binde, Irikoy gomno boŋ kaŋ a n'ay no, ay na daba sinji, mate kaŋ cinako goni kaŋ gonda laakal ga te, amma boro fo go ga cina a boŋ. Amma boro kulu ma haggoy da cinayaŋo kaŋ dumi nga ga cina a boŋ. 11 Zama boro kulu si hin ka daba fo sinji, kaŋ waana wo kaŋ i jin ka sinji, nga kaŋ ti Yesu Almasihu. 12 Boro kulu mo kaŋ goono ga cina daba din boŋ, da wura no, wala nzarfu, wala tondi darzakoy, wala bundu, wala subu, wala buunu -- boro fo kulu goyo ga bangay. 13 Zama zaaro din g'a bangandi, za kaŋ danji ra no Irikoy g'a neesi. Danjo bumbo mo ga boro kulu goyo neesi, hala dumi kaŋ no. 14 Da bora goyo kaŋ a cina a boŋ ga cindi, bora ga du alhakku. 15 Da bora goyo ton, a ga mursu nd'a, amma nga bumbo ga du faaba, danga boro kaŋ fun danji ra punti. 16 Araŋ mana bay kaŋ araŋ ya Irikoy fuwo no, Irikoy Biya mo go araŋ ra da goray? 17 Boro kulu kaŋ na Irikoy fuwo halaci, Irikoy g'a koy halaci, zama Irikoy fuwo ya hanante no, kaŋ ga ti araŋ. 18 Boro kulu ma si nga boŋ halli. Araŋ game ra boro kulu kaŋ ga tammahã nga te zamana wo laakalkooni, naŋ a ma bare ka ciya saamo, hal a ma du ka ciya laakalkooni nda cimi. 19 Zama ndunnya wo laakalo ya saamotaray no Irikoy do, mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Ay ga laakalkooney di ngey boŋ hiila ra.» 20 I n'a hantum ka ne koyne: «Rabbi ga laakalkooney miiley bay, kaŋ yaamoyaŋ no.» 21 Yaadin gaa, boro kulu ma si fooma nda boro! Zama hay kulu araŋ wane no. 22 Da Bulos no, wala Abolos, wala Kefas, wala ndunnya, wala fundi, wala buuyaŋ wala sohõ hayey, wala hayey kaŋ go kaa -- i kulu araŋ wane yaŋ no. 23 Araŋ mo Almasihu wane yaŋ no, Almasihu mo Irikoy wane no.

4

1 Iri mo, kal i m'iri lasaabu Almasihu goy-teeriyaŋ, da Irikoy gundu jine funeyaŋ. 2 A binde, haŋ kaŋ i ga ceeci jine funa gaa ga ti i ma bora gar da naanay. 3 Amma ay wo, manti hay fo no ay do araŋ m'ay gosi, wala i ma kond'ay alkaali kwaara. Oho, ay si baa ay boŋ gosi. 4 Zama ay mana taali kulu bay ay boŋ gaa, amma woodin kulu s'ay hanandi. Amma ay neesikwa ga ti Rabbi. 5 Woodin sabbay se, wa si Almasihu goy-teerey ciiti za alwaato mana to. Wa naŋ hala Rabbi ma kaa. Nga no ga kubay ra hari tugantey kaa taray kwaaray, ka bine miila lasaabey bangandi mo. Waato din boro kulu ga du nga saabuyaŋo Irikoy do. 6 Hayey din, nya-izey, ay n'i himandi misa ay boŋ gaa da

Abolos gaa mo araŋ sabbay se, hal araŋ ma dondon iri do haŋ kaŋ ga naŋ araŋ ma si daaru haŋ kaŋ i hantum gaa. Zama araŋ boro fo kulu mo ma si te boŋbeeray ka baar'a-baar'a te. 7 Zama may no k'araŋ beerandi ka bisa care? Ifo no ni se mo kaŋ manti nooyaŋ no? Za kaŋ Irikoy no ka ni no nd'a, ifo se no ni goono ga fooma, danga manti nooyaŋ no? 8 Baa sohõ araŋ wo to, araŋ te arzakanteyaŋ, araŋ na koytaray ŋwa kaŋ iri baa si a ra! Ay ga ba haciika araŋ ma koytaray ŋwa, hal iri mo m'a ŋwa araŋ banda. 9 Zama a ga hima ay se kaŋ Irikoy na iri, kaŋ ga ti diyey daŋ kokor banda, danga borey kaŋ i na buuyaŋ ciiti dumbu i boŋ. Zama i n'iri ciya gomdo hari ndunnya borey da malaykey* se. 10 Iri wo saamoyaŋ no Almasihu sabbay se, amma araŋ ciya laakalkooniyaŋ Almasihu ra! Iri wo londibuunoyaŋ no, amma araŋ ciya gaabikooniyaŋ! A go, araŋ du darza, amma iri wo kaynandiyaŋ! 11 Hala sohõ alwaati woone ra iri go ga maa haray, iri go ga maa jaw, iri go ga jaŋ bankaaray, i go g'iri kutubo, iri sinda iri boŋ fu. 12 Iri go ga goy gumo nda iri kambey. I go g'iri wow, amma iri go ga albarka gaara. I go g'iri gurzugandi, amma iri go ga suuru. 13 I go g'iri jance, iri go ga baani sanni te. I go g'iri ciya danga ndunnya ziibi, fisi kulu dumi, hala hõ. 14 Ay mana woodin hantum araŋ se zama ay m'araŋ haawandi bo, amma ay ma kaseeti araŋ gaa danga ay izeyaŋ kaŋ ay ga ba cine. 15 Baa araŋ du dondonandiko zambar way Almasihu ra, kulu nda yaadin araŋ sinda baaba boobo, zama ay no k'araŋ hay Almasihu Yesu ra Baaru Hanna do. 16 Woodin sabbay se binde ay g'araŋ ŋwaaray araŋ ma ciya ay dondonkoyaŋ. 17 Woodin se no ay na Timotiyos donton araŋ do, nga kaŋ ciya ay se ize kaŋ ay ga ba Rabbi ra, naanaykoy mo no. A g'araŋ fongandi d'ay teerey Almasihu Yesu ganayaŋ ra, mate kaŋ cine ay go g'i dondonandi nangu kulu Almasihu* marga kulu ra. 18 Araŋ boro fooyaŋ te boŋbeeray danga day ay si ye ka kaa araŋ do. 19 Amma da Rabbi yadda, ay ga kaa araŋ do d'a tonton kayna. Waato din gaa no, ay ga bay boŋbeeray koyey gaa, manti i sanney hinne bo, amma hala nd'i dabarey. 20 Zama Irikoy koytara, manti nda sanni no bo, amma dabari no. 21 Ifo no araŋ ga ba? Ay ma kaa araŋ do da goobu, wala ya kaa baakasinay da lalabay biya ra no?

5

1 I go g'araŋ baaru dede kaŋ zina go araŋ game ra. Zina woone dumi i s'a gar baa dumi* cindey game ra, hal araŋ boro fo gonda nga baaba wande. 2 Araŋ te boŋbeeray mo! Araŋ mana te bine saray, hala bora din kaŋ na woodin te, araŋ m'a kaa araŋ game ra. 3 Zama haciika ay wo, baa kaŋ ay si noodin gaahamo ra, kulu nda yaadin ay go araŋ do biya ra. Ay jin ka ciiti mo bora kaŋ na goyo din te se, danga day ay go noodin no. 4 D'araŋ margu, ay biya mo go araŋ banda, d'iri Rabbi Yesu dabaro mo. Rabbi Yesu maa ra 5 araŋ ma boro wo dumi daŋ Saytan* kambe ra a gaahamo halaciyaŋ se, hal a biya ma du faaba Rabbi zaaro ra. 6 Araŋ fooma wo si boori! Araŋ mana bay kaŋ dalbu kayna no ga motta kulu fuurandi? 7 Araŋ ma dalbu zeena kaa, hal araŋ ma bara motto taji, kaŋ sinda dalbu, mate kaŋ araŋ go nda cimi. Zama Irikoy n'iri Paska* feejo, kaŋ ga ti Almasihu, sarga* iri se. 8 Yaadin gaa, iri m'iri bato* te, manti nda dalbu zeeno, wala nda zamba nda laala wane bo, amma iri m'a te da buuru kaŋ sinda dalbu, ihanno nda cimi wane. 9 Tira fo ra ay hantum araŋ se ka ne araŋ ma si hangasinay da zina-teerey. 10 Ay si ndunnya ganako zina-teerey gaa, wala binikomey, wala komkoy, wala tooru ganakoy, zama nda yaadin no, a ga tilas araŋ ma fun ndunnya ra. 11 Amma sohõ ay go ga hantum araŋ se ka ne araŋ ma si hangasinay da boro fo kaŋ i ga ne a se nya-ize, da bora din ya zina-teeri no, wala binikom, wala tooru ganako, wala wowko, wala baji-haŋ-ka-buguko, wala komko. Araŋ ma si baa ŋwa da bora din koy. 12 Wala ay muraadu no ay ma ciiti borey kaŋ yaŋ go taray se? Manti araŋ Almasihu marga borey no ga care ciiti bo? 13 Amma ngey kaŋ yaŋ go taray, Irikoy g'i ciiti. Araŋ ma boro laala din kaa araŋ game ra.

6

1 Araŋ game ra, da boro fo na boro fo kalima, a ga yaaru ka koy ciitikoy kaŋ si Irikoy cimo gana do no, i ma ciiti dumbu i se? Manti hanantey do no araŋ ga hima ka koy? 2 Wala araŋ mana bay kaŋ hanantey no ga ndunnya ciiti? D'araŋ no ga ndunnya ciiti binde, araŋ mana to naŋ kaŋ araŋ ga sanni kayney ciiti? 3 Araŋ mana bay kaŋ iri no ga malaykey ciiti, sanku fa zamana wo harey? 4 Yaadin gaa, d'araŋ gonda zamana wo ciiti harey, araŋ ga boroyaŋ daŋ i ma ciiti, kaŋ yaŋ manti hay kulu Almasihu marga ra no? 5 Ay go ga woodin ci zama araŋ ma haaw! Haba? Sohõ araŋ ga jaŋ laakalkooni folloŋ araŋ game ra kaŋ ga waani ka nya-izey da care sanni feeri? 6 Amma sohõ nya-ize fo go ga konda nga nya-izo ciito do. A go ga woodin te mo ciitikoy kaŋ manti Almasihu

ganakoy jine! 7 Haciika, baa sohõ woone te mursay hari gumo araŋ da care game ra, za kaŋ araŋ ga konda care ciiti do. Manti a ga bisa araŋ ma yadda nda toonye bo? Manti a ga bisa i m'araŋ kom? 8 Amma araŋ bumbey no goono ga toonye, araŋ goono ga kom mo, hal araŋ nya-izey gaa. 9 Wala araŋ mana bay kaŋ bora kaŋ sinda adilitaray si Irikoy koytara tubu no? Wa s'araŋ boŋ darandi! Boro ziibey, wala tooru ganakoy, wala zina-teerey, wala aru-ci-way, wala aru-baay, 10 wala zayey, wala binikomey, wala baji-haŋ-ka-bugukoy, wala wowkoy, wala komkoy, ikulu si Irikoy koytara tubu. 11 Araŋ ra afooyaŋ, yaadin no araŋ goro doŋ. Amma Irikoy n'araŋ nyumay, a n'araŋ hanandi, a n'araŋ adilandi* Rabbi Yesu Almasihu maa ra d'iri Irikoyo Biya do mo. 12 Hay kulu ga halal ay se, day manti hay kulu no ga hagu ay se. Hay kulu ga halal ay se, amma ay si yadda hay kulu m'ay dabari. 13 }waari ya gunde wane no, gunde mo go ŋwaari se, amma Irikoy ga ihinka kulu halaci. Amma i mana gaaham te zina se, amma day Rabbi se. Rabbi mo go gaaham se. 14 Irikoy na Rabbi tunandi ka kaa buuyaŋ ra nga dabaro do, a g'iri mo tunandi. 15 Wala araŋ mana bay kaŋ araŋ gaahamey ya Almasihu gaahamo jareyaŋ no? Ay ma Almasihu gaahamo jara sambu k'a ciya kaaruwa gaaham jare no? Abada! 16 Wala araŋ mana bay kaŋ boro kaŋ margu nda kaaruwa, a te gaaham folloŋ nga nd'a? Zama a ne: «I boro hinka ga ciya gaaham folloŋ». 17 Amma boro kaŋ margu nda Rabbi, a te biya folloŋ nga nd'a. 18 Araŋ ma zuru zina se! Zunubi kulu kaŋ boro ga te, a si lamba boro gaahamo gaa. Amma boro kaŋ go ga zina te, a koy go ga taali te nga bumbo gaahamo se. 19 Wala araŋ mana bay kaŋ araŋ gaahamey ga ti Biya Hanna fuwo? Nga no go araŋ ra, Irikoy do mo no araŋ du a. Araŋ manti araŋ bumbey wane yaŋ mo no 20 zama Irikoy n'araŋ day da hay bambata. Yaadin gaa araŋ ma Irikoy beerandi araŋ gaahamey ra.

7

1 Sohõ day, hayey din kaŋ araŋ hantum ay se ciine ra, ngey neeya: A ga boori alboro se a ma si lamba wayboro gaa. 2 Amma, zama i ma si zina, wa naŋ alboro kulu ma bara nda nga boŋ wande, wayboro kulu mo ma bara nda nga boŋ kurnye. 3 Kurnye ma nga wando no haŋ kaŋ hagu a se, wande mo yaadin nga kurnyo se. 4 Wando sinda nga boŋ gaahamo dabari, kala day kurnyo. Yaadin mo no kurnyo sinda nga boŋ gaahamo dabari, kala day wando. 5 Araŋ ma si wangu care se, kala day d'araŋ yadda araŋ ma te alwaatiyaŋ zama araŋ ma du ka mo ye adduwa gaa. Amma woodin banda araŋ ma ye ka margu, hala Saytan* ma si araŋ si zama araŋ jaŋ boŋ hiniyaŋ. 6 Amma woodin ay goono ga ci no yadda boŋ, manti lordi* boŋ no. 7 Kulu nda yaadin, ay diyaŋo gaa a ga bisa boro kulu ma bara sanda ay cine. Amma boro kulu gonda nga boŋ nooyaŋ kaŋ Irikoy n'a no. Boro fo woone cine, boro fo mo yaadin cine. 8 Amma borey kaŋ sinda wande nda wayborey kaŋ kurnye bu se, ay ga ne woone: a ga boori i se d'i ga goro sanda ay cine. 9 Amma d'i si du ka hin ngey boŋ, kal i ma hiiji, zama i ma hiiji ga bisa i ma ton. 10 Amma borey kaŋ go hiijay ra se ay ga lordi no -- manti ay boŋ wane no bo, amma Rabbi wane no -- wande ma si nga kurnye fay. 11 (Amma d'a fay, a ma goro yaadin, kurnye si, wala a ma ye ka saba nda nga kurnyo.) Kurnye mo ma si nga wande fay. 12 Amma cindey se ay no go ga salaŋ, manti Rabbi no. Ay ne: da Almasihu ganako fo go no kaŋ wando mana cimandi, wando mo yadda nga ma goro a banda, ganakwa ma s'a fay. 13 Wande mo kaŋ kurnyo mana cimandi, kurnyo mo yadda nga ma goro a banda, wando ma s'a fay. 14 Zama kurnye kaŋ mana cimandi, a hanan wando do, wande mo kaŋ mana cimandi, a hanan kurnye kaŋ ga ti ganakwa do. Da manti yaadin no doŋ araŋ izey si hanan. Amma sohõ hananteyaŋ no. 15 Amma da boro kaŋ mana cimandi ga nga boŋ fay, a ma nga boŋ fay. Ganako alboro wala wayboro kaŋ go yaadin si tamtaray ra. Amma Irikoy n'araŋ ce araŋ ma goro nda laakal kanay. 16 Zama nin, wande, mate ni ga te ka bay hala nin no ga ni kurnyo faaba? Ni mo, kurnye, mate ni ga te ka bay hala nin no ga ni wando faaba? 17 Kala day boro kulu ma nga goray te mate kaŋ Rabbi n'a no, mate kaŋ a go d'a waato kaŋ Irikoy n'a ce. Yaadin no ay go ga lordi ka ne Almasihu margey kulu ra. 18 Irikoy na boro fo ce kaŋ jin ka du dambanguyaŋ* no? A ma si dambanguyaŋo kaa. Irikoy na afo mo ce kaŋ mana dambangu no? A ma s'a ceeci. 19 Dambanguyaŋ manti hay fo no, dambanguyaŋ-jaŋay mo manti hay fo no, amma day Irikoy lordey ganayaŋ no ga ti hay kulu. 20 Goray kaŋ ra Irikoy na boro ce, boro kulu ma goro yaadin. 21 Irikoy na ni ce waato kaŋ ni go bannya no? Woodin ma si ni kankam. Amma da ni gonda daama ka du fansayaŋ, dambe ni ma nafa nd'a. 22 Zama boro kaŋ Rabbi n'a ce, a go bannya, bora din te Rabbi burcini. Yaadin mo no, boro kaŋ Rabbi n'a ce a go burcini, a te Almasihu bannya. 23 Irikoy n'araŋ day da hay bambata, wa si ciya Adam-izey se

bannyayaŋ. 24 Ay nya-izey, boro kulu ma goro Irikoy banda mate kaŋ a go waato kaŋ Irikoy n'a ce. 25 Wandiyey ciine ra binde, ay sinda lordi kaŋ fun Rabbi do. Amma ay g'ay diyaŋey no, sanda boro kaŋ ciya naanaykoy Rabbi suujo sabbay se. 26 Ay lasaabuyaŋo gaa, sohõ gurzuga sabbay se, a bisa bora se a ma goro mate kaŋ a go. 27 Ni gonda wande? Ma si ceeci ni m'a fay. Ni na ni wando fay no? To, ma si wande ceeci. 28 Amma baa da ni hiiji, ni mana zunubi te. Da wandiyo mo hiiji, a mana zunubi te. Amma borey din ga taabi haŋ ndunnya goray ra. Ay mo ga ba ay m'araŋ waa da taabi. 29 Haŋ kaŋ ay ga ci neeya, nya-izey: alwaati boobo mana cindi. Zama hunkuna banda, baa borey kaŋ yaŋ gonda wande, i ga te danga ngey sinda. 30 Borey kaŋ yaŋ go ga hẽ mo, sanda i si ga hẽ. Borey kaŋ yaŋ go ga farhã mo, sanda i si ga farhã. Daykoy mo, sanda boroyaŋ kaŋ sinda hay kulu. 31 Borey kaŋ yaŋ go ga goy da ndunnya harey mo, i ga te sanda ngey na saalay kaa i gaa. Zama ndunnya wo alhaalo go ga bisa. 32 Amma ay ga ba araŋ ma si goro nda karhã. Boro kaŋ si hiijay ra ga laakal da Rabbi muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaanu Rabbi se. 33 Amma boro kaŋ go hiijay ra ga laakal da ndunnya muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaan nga wando se, a laakalo ciya fayante mo. 34 Wayboro kaŋ sinda kurnye nda wandiyo mo ga laakal nda Rabbi muraadey, hal ngey ma goro ihanno gaaham nda biya ra. Amma wayboro kaŋ hiiji ga laakal da ndunnya muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaan nga kurnyo se. 35 Woodin ay go ga ci araŋ nafa se. Manti sanda ay ma korfo zorti araŋ gaa se no ay go ga woodin ci bo, amma day haŋ kaŋ ga hagu araŋ se, zama araŋ goyo kaŋ araŋ ga te Rabbi se ma si te da laakal fayante mo. 36 Amma da boro fo di kaŋ a mana hagu nga ize wandiyo ma bisa hiijay alwaato gaa, d'a ga miila nga m'a hiijandi, a ma te haŋ kaŋ a ga ba, a mana zunubi te. Wa naŋ i ma hiiji. 37 Amma boro kaŋ na sanka sambu nga bina saaware gaa, woodin mana tilas a gaa, amma a gonda dabari nga bumbo miila boŋ, a jin ka suuban mo nga bina ra kaŋ nga ize wandiya si hiiji, bora din te haŋ kaŋ ga boori. 38 Yaadin mo no boro kaŋ na nga ize wandiya hiijandi te ihanno, amma boro kaŋ man'a hiijandi bis'a. 39 Hiijay ga wande haw hala nga kurnyo fundo me. Amma da kurnyo bu, hiija n'a taŋ, a ma hiiji nda boro kaŋ a ga ba, kala day Rabbi ra. 40 Amma, ay diyaŋ gaa, a ga farhã ka bisa d'a goro yaadin. Ay ga tammahã mo ay gonda Irikoy Biya.

8

1 Sohõ, hayey kaŋ i ga sarga tooru se ciine ra, ngey neeya: Iri ga bay kaŋ iri boro kulu gonda bayray. Bayray binde ga kande boŋbeeray, amma baakasinay ga jina-koyyaŋ te. 2 Da boro fo ga tammahã nga ga hay fo bay, a man'a bay jina mate kaŋ cine a ga hima k'a bay. 3 Amma boro kaŋ ga ba Irikoy, Irikoy g'a bay. 4 Hala boro ga hima ka haŋ kaŋ i sarga tooru se ŋwa binde, to: iri ga bay kaŋ tooru manti hay fo no ndunnya ra. Irikoy kulu si no mo kala afollonka. 5 Zama baa da wo kaŋ yaŋ se i ga ne de-koyyaŋ* go no, d'i go beena ra, wala ganda, mate kaŋ de-koy boobo da koy boobo go no, 6 kulu nda yaadin iri wo se Irikoy folloŋ no go no, Baaba no. Hay kulu, a do no a fun, iri mo go a se. Rabbi folloŋ mo go no, Yesu Almasihu no, kaŋ a do hay kulu bara. Iri mo, a do no iri ga funa. 7 Amma bayray woodin si boro kulu do. Boro fooyaŋ mo, zama i doona tooru hala hõ, i go ga _hamey din|_ ŋwa danga hay fo no kaŋ i sarga tooru se, hal i biney go g'i foy zama i go ga miila kaŋ ngey go ga ngey boŋ ziibandi, za kaŋ i sinda gaabi. 8 Amma ŋwaari fo si te iri se sabbu Irikoy jine. Da iri man'a ŋwa, iri si zabu. D'iri n'a ŋwa mo, iri si tonton. 9 Amma araŋ ma haggoy hal araŋ dabaro din ma si ciya taali teeyaŋ sabaabu boro kaŋ sinda gaabi se. 10 Zama nda boro fo di nin kaŋ gonda bayray, ni go ga goro ka ŋwa tooru windi ra, manti nga wo kaŋ sinda gaabi kaŋ a bina g'a foy mo, a ga yaaru no ka koy ka ŋwa haŋ kaŋ i sarga tooru se? 11 Ni bayra do mo no, nga kaŋ sinda gaabi ga halaci, nya-ize no kaŋ sabbay se Almasihu bu. 12 Waati kaŋ araŋ go ga taali te nya-izey se ya-cine, k'i biney kaŋ sinda gaabi kaŋ g'i foy maray, kulu araŋ go ga zunubi te Almasihu se nooya. 13 Yaadin gaa, da ŋwaari no g'ay nya-izo daŋ a ma taali te, ay si ham kulu ŋwa hal abada, zama ay ma s'ay nya-izo daŋ a ma taali te.

9

1 Manti ay wo burcini no? Manti ay wo diya no? Manti ay wo di iri Rabbi Yesu? Manti araŋ wo ay goyo no Rabbi ra? 2 Da boro fooyaŋ do ay wo manti diya no, kulu nda yaadin araŋ do ay ya diya no, zama araŋ wo ay diyataray kawaatimi no Rabbi ra. 3 Woone ga ti ay tuyaŋo kaŋ ay g'ay boŋ fansa sambu, borey se kaŋ yaŋ go g'ay gosi. 4 Manti iri gonda fondo iri ma du ŋwa-da-haŋ? 5 Manti iri gonda fondo mo iri ma naaru nda wande kaŋ ga ti cimandiko, danga mate kaŋ diya cindey go ga te, da Rabbi nya izey, da Kefas mo? 6 Wala in da Barnaba, iri hinne no ka sinda fondo iri ma si goy

te? 7 Sooje woofo no go soojetaray ra kaŋ ga nga boŋ bana? May no ga reyzin* kali tilam kaŋ si a albarka ŋwa? May no ga alman kuru kaŋ si kuro wa haŋ? 8 Wala ay go ga hayey din ci Adam-izey ciyaŋ hinne boŋ no? Manti yaadin no Tawreto* mo ci? 9 Zama Musa asariya* ra i n'a hantum ka ne: «Yeeji kaŋ go ga kara, ni ma si takunkum daŋ a gaa.» E day! Yeejey _hinne|_ no Irikoy ga haggoy d'a? 10 Wala manti daahir iri sabbay se no a na woodin ci? Oho me, iri sabbay se no i n'a hantum. Zama boro kaŋ go ga far, a ga hima a ma far da beeje. Boro kaŋ go ga kara mo, a ma beeje daŋ kaŋ nga ga du a ra. 11 D'iri na Biya Hanno harey duma araŋ se, sohõ d'iri g'araŋ ndunnya harey wi, woodin hari bambata no, wala? 12 Hala boro fooyaŋ ga du dabari wo araŋ boŋ, manti iri banda ciine no? Kulu nda yaadin, iri mana goy dabaro din boŋ, amma iri go ga suuru nda hay kulu, hal iri ma si Almasihu Baaru Hanna ganji jina-koyyaŋ. 13 Araŋ mana bay no kaŋ borey kaŋ yaŋ go ga hananyaŋ goy te Irikoy windo ra, i go ga du ngey ŋwaaro Irikoy windo do? Borey mo kaŋ yaŋ go ga sargay* feema goyo te, i go ga du ngey baa feema wane gaa. 14 Yaadin mo no, Rabbi waadu borey kaŋ yaŋ go ga Baaru Hanna waazu se, i ma funa nda Baaru Hanna waazo din. 15 Amma ay mana goy da hayey din kulu. Ay si ga woone yaŋ hantum hala borey ma te ay se yaadin bo. Doŋ ay ma bu, a ga bisa boro fo m'ay farhã wo ye yaamo. 16 Zama d'ay go ga Baaru Hanna waazu, manti fooma hari no ay se. A ga tilas ay gaa no. Zama kaari ay, d'ay si Baaru Hanna waazu! 17 Zama d'ay go ga woodin te ay yadda boŋ, kulu ay gonda alhakku. Amma za kaŋ manti nd'ay boŋ miila no, haŋ kaŋ Irikoy talfi ay gaa day no ay goono ga te. 18 Ifo binde ga ti ay alhakko? Nga neeya: waati kaŋ ay go ga Baaru Hanna waazu, ay ma si hay kulu ceeci araŋ gaa, zama ay ma si goy da dabaro kaŋ go ay se Baaru Hanna ra. 19 Zama baa kaŋ ay ya burcini no, ay n'ay boŋ te boro kulu se bannya hal ay ma du boro boobo ka tonton. 20 Yahudancey* se ay ciya danga Yahudance, hal ay ma du Yahudancey. Borey kaŋ yaŋ go asariya* ganayaŋ ra se, ay ciya sanda asariya ganako, (baa kaŋ ay si asariya fonda ra), hal ay ma du asariya ganakoy. 21 Borey kaŋ sinda asariya se, ay ciya sanda boro kaŋ sinda asariya, hal ay ma du ngey kaŋ yaŋ sinda asariya. (Manti danga ay si ga Irikoy asariya gana no bo, amma Almasihu asariya ganayaŋ ra n'ay go). 22 Londibuuney se ay ciya londibuuno hal ay ma du londibuuney. Borey kulu se, ay n'ay boŋ ye hay kulu, hala nda mate kaŋ cine no kulu ay ma afooyaŋ faaba. 23 Ay go ga woone kulu te mo Baaru Hanna sabbay se, hal ay ma du baa Baaru Hanna albarka ra. 24 Manti araŋ ga bay kaŋ borey kaŋ go ga zuru yoonay ra kulu go ga zuru no, amma boro folloŋ day no ga du ka yana? Yaadin gaa, araŋ ma zuru nda mate kaŋ gaa araŋ ga du ka yana. 25 Boro kulu mo kaŋ go ga gurjay te foorey do, i ga hin ngey boŋ hay kulu ra. Borey din goono g'a te hal ngey ma du kobto boŋtobay kaŋ ga lakaw, amma iri wo go g'a te hal iri ma du boŋtobay kaŋ si halaci. 26 Yaadin cine no ay go ga zuru nd'a, manti nda sikka. Yaadin mo no ay go ga kutubo te d'a, manti nda haw ra karyaŋ. 27 Ay go g'ay gaahamo taabandi k'a daŋ tamtaray ra, zama a ma si te, waato kaŋ ay waazu afooyaŋ se, a banda i m'ay bumbo furu.

10

1 Zama nya-izey, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay kaŋ iri kaayey kulu goro buru yuuma cire, ikulu na teeko daŋandi mo. 2 Ikulu du baptisma Musa ra buro da teeko do. 3 Ikulu na ŋwaari dumi folloŋ ŋwa kaŋ fun Irikoy do. 4 Ikulu na hari dumi folloŋ haŋ mo kaŋ fun Irikoy do. Zama tondo kaŋ fun Irikoy do kaŋ go i banda din gaa no i haŋ. Tondo din mo ga ti Almasihu. 5 Amma i boro boobo, Irikoy mana maa i kaani. A sabbay se no a n'i buukoy say-say ka furu ganjo ra. 6 Hayey din binde bara misayaŋ iri se, hal iri ma si hari laaloyaŋ bini, mate kaŋ cine ngey wo bini. 7 Araŋ ma si te tooru ganakoyaŋ mo, mate kaŋ cine i boro fooyaŋ te, mate kaŋ a go hantumante ka ne: «Jama goro ganda zama ngey ma ŋwa ka haŋ, i tun mo zama ngey ma fooru se.» 8 Iri ma si zina mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ te. Zaari folloŋ ra i boro zambar waranka cindi hinza no bu. 9 Iri ma si Rabbi si mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ n'a si, gondey mo n'i halaci. 10 Araŋ ma si jance mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ te, i halaci mo halaciyankoyo do. 11 Hayey din kulu te i gaa danga misayaŋ. I n'i hantum mo ka te iri se kaseetiyaŋ hari, iri kaŋ yaŋ zamaney toonandiyaŋ kaa iri gaa. 12 Woodin sabbay se, boro kaŋ go ga tammahã nga go ga kay, a ma haggoy nga ma si kaŋ. 13 Siyaŋ kulu mana du araŋ kala day wo kaŋ dumi ga kaa boro kulu gaa. Amma Irikoy ya naanaykoy no kaŋ si ta araŋ ma du siyaŋ kaŋ ga bisa araŋ hina, amma siyaŋo alwaato ra no a ga faaba fondo te araŋ se hal araŋ ma du ka hin a. 14 Woodin sabbay se, ay baakoy, araŋ ma zuru tooru ganayaŋ se. 15 Ay go ga salaŋ danga laakalkooniyaŋ se, araŋ ma guna haŋ kaŋ ay go ga ci. 16 Gaasiya kaŋ ra albarka go, kaŋ se iri ga

Irikoy sifa, manti nga no g'iri markasina da Almasihu kuro cabe? Buuru kunkuno kaŋ iri ga ceeri mo, manti nga no g'iri markasina da Almasihu gaahamo cabe? 17 Zama buuru kunkuni follonka go no, iri kaŋ ga ti iboobo, iri ciya gaaham folloŋ, zama iri kulu ga margu kunkuni follonka din gaa. 18 Wa guna Israyla* kunda. Borey kaŋ yaŋ go ga sargayey ŋwa kaŋ i kande sargay feema do, manti i ga margu nda sargay feema no? 19 Yaadin gaa, ifo no ay go ga ne? Haŋ kaŋ i sarga tooru se ya hay fo no, wala tooru bumbo ya hay fo no? Abada! 20 Amma haŋ kaŋ dumi cindey go ga sarga toorey se, i go g'a sarga follayey se, manti Irikoy se no. Ay si ba mo araŋ ma margu nda follayey. 21 Araŋ si hin ka Rabbi gaasiya haŋ, da follayey wano mo. Araŋ si hin ka margu Rabbi ŋwaaro do, da follayey wano mo. 22 Wala iri go ga Irikoy zukku hal a ma canse? Iri ga bis'a gaabi no? 23 Hay kulu ga halal, amma manti hay kulu no i ga hima ka te. Hay kulu ga halal, amma manti hay kulu no ga jina-koyyaŋ te. 24 Boro kulu ma si nga boŋ nafa ceeci, amma day haŋ kaŋ ga nafa te nga gorokasin se. 25 Hay kulu kaŋ fawakoy ga neera, araŋ m'a ŋwa. Araŋ ma si hãayaŋ kulu te bine lasaabu fonda ra. 26 Zama «Ganda ya Rabbi wane no, nga nda hay kulu kaŋ go a ra.» 27 Da boro kaŋ mana cimandi n'araŋ ce ŋwaari se, araŋ yadda ka koy mo, to, ŋwaari kulu kaŋ i ga jisi araŋ jine, araŋ ma soobay k'a ŋwa. Araŋ ma si hãayaŋ kulu te bine lasaabu fonda ra. 28 Amma da boro fo ci araŋ se ka ne: «I na woone sarga tooru se», araŋ ma s'a ŋwa, bora din kaŋ n'a cabe araŋ se sabbay se, da bine lasaabu sabbay se mo. 29 Manti sanda ni bine lasaabo no ay go ga ne, amma day boro fa din wano. Zama ifo se no i g'ay hina neesi boro fo bine lasaabo boŋ? 30 D'ay go ga ŋwa da saabuyaŋ, ifo se no i g'ay jance nda hari laalo, hay fo boŋ kaŋ se ay na Irikoy saabu? 31 Yaadin gaa, d'araŋ go ga ŋwa, wala araŋ go ga haŋ, wala hay kulu kaŋ araŋ go ga te, kal araŋ ma ikulu te Irikoy darza se. 32 Araŋ ma si ciya katiyaŋ hari Yahudancey, wala dumi cindey, wala Irikoy marga se. 33 Wa ciya danga ay cine, mate kaŋ hay kulu ra ay go ga kaan boro kulu se. Ay s'ay boŋ nafa ceeci, amma boro boobo wane, hal i ma du faaba.

11

1 Araŋ ma ciya ay dondonkoyaŋ, sanda mate kaŋ cine ay mo go Almasihu wane. 2 Sohõ ay g'araŋ saabu kaŋ araŋ fongu nd'ay hay kulu ra. Araŋ go ga dondonandiyaŋey yaari mo, mate kaŋ cine ay n'i ci araŋ se. 3 Amma ay ga ba araŋ ma faham nda woone: alboro kulu boŋo ga ti Almasihu, wayboro mo, a boŋo ga ti alboro, Almasihu mo, a boŋo ga ti Irikoy. 4 Alboro kulu kaŋ go ga adduwa te, wala a go ga annabitaray te, d'a boŋo go daabante, a go ga nga koyo kaynandi. 5 Amma wayboro kulu kaŋ go ga adduwa te, wala a go ga annabitaray te, d'a boŋo si daabante, nga mo go ga nga koyo kaynandi, zama a ga saba nda wayboro kaŋ na nga boŋo cabu. 6 Zama da wayboro si nga boŋo daabu, a ma nga boŋ hamno dumbu mo. Amma da haawi hari no wayboro se a ma nga boŋ hamno dumbu wala a m'a cabu, kal a ma nga boŋo daabu. 7 Zama alboro mana hima ka nga boŋo daabu, za kaŋ nga wo Irikoy alhaalo no, Irikoy darza mo no. Amma wayboro ga ti alboro darza. 8 Zama i mana alboro kaa wayboro gaa, amma wayboro no i kaa alboro gaa. 9 Woodin banda, i mana alboro taka wayboro sabbay se, amma day wayboro no i taka alboro sabbay se. 10 Woodin sabbay se _da|_ malaykey sabbay se _mo|_, a ga hima wayboro ma bara nda dabaro kaŋ cire a go seeda nga boŋo gaa. 11 Kulu nda yaadin, Rabbi do wayboro si bara alboro baa si, alboro mo si bara wayboro baa si. 12 Zama mate kaŋ cine i na wayboro kaa alboro gaa, yaadin mo no i ga alboro hay wayboro do, woone yaŋ kulu mo, Irikoy do no i fun. 13 Araŋ ma sanno dumbu araŋ boŋ se, hal a ga hima wayboro kaŋ mana daabu ma adduwa te Irikoy gaa? 14 Manti Adam-ize alhaalo bumbo g'araŋ dondonandi kaŋ, da alboro boŋ hamno ga ku, woodin haawi hari no a se? 15 Amma da wayboro gonda boŋ hamni kuuku, a darza hari no. Zama Irikoy na boŋ hamni no a se, a ma ciya a boŋo daabuyaŋ hari. 16 Amma da boro fo ga ba nga ma kakaw woodin boŋ, iri nda Irikoy margey wo sinda alaada _kaŋ waana|_ woodin. 17 Amma lordo wo kaŋ ay g'araŋ no ra, ay s'araŋ saabu. Zama manti araŋ ma hanse se, amma hasaraw se no araŋ go ga margu. 18 Sintina day, ay maa fay-fayyaŋ go araŋ game ra waati kaŋ araŋ ga margu Almasihu marga ra. Ay ga jara cimandi mo. 19 Zama haciika a ga tilas no wurdi waani-waani ma bara araŋ game ra, hala borey kaŋ yaŋ gonda cimi araŋ game ra ma bangay. 20 Yaadin gaa, waati kaŋ araŋ ga margu nangu folloŋ, manti Rabbi ŋwaaro no araŋ go ga ŋwa. 21 Zama ŋwaaro do boro kulu ga cahã ka nga wano ŋwa. Boro fo ga maa haray, afo mo ga haŋ ka bugu. 22 Mate no? Araŋ sinda fuyaŋ kaŋ ra araŋ ga ŋwa ka haŋ no? Wala araŋ go ga donda Irikoy marga, ka borey kaŋ gaa jaŋay go haawandi? Ifo no ay ga ne araŋ se? Y'araŋ saabu nda

woone? Ay si. 23 Zama Rabbi do no ay du woone kaŋ ay n'araŋ no, kaŋ ga ti: Cino kaŋ ra i na Rabbi Yesu nooyandi, a na buuru sambu. 24 Waato kaŋ a saabu, a banda a n'a ceeri-ceeri ka ne: «Woone ga ti ay gaahamo kaŋ i go ga pati araŋ sabbay se. Araŋ ma woone te ka fongu nd'ay.» 25 Yaadin mo no a na gaasiya sambu hawra banda ka ne: «Gaasiyo wo ga ti alkawli tajo ay kuro ra. Alwaati kulu kaŋ araŋ goono g'a haŋ, araŋ ma woone te ka fongu nd'ay.» 26 Zama alwaati kulu kaŋ araŋ ga buuro wo ŋwa ka gaasiya wo haŋ mo, araŋ go ga Rabbi buuyaŋo waazu no hal a ga kaa. 27 Boro kulu mo kaŋ ga Rabbi buuro ŋwa, wala a g'a gaasiya haŋ da fondo kaŋ mana hima nd'a, bora din gonda taali Rabbi gaahamo d'a kuro do. 28 Kala boro kulu ma nga boŋ neesi, woodin banda a ma ŋwa buuro gaa ka haŋ gaasiya gaa. 29 Zama boro kaŋ go ga ŋwa ka haŋ, d'a si Rabbi gaahamo fayanka, ciiti no a go ga candi nga boŋ gaa, ŋwaayaŋo da haŋyaŋo din do. 30 Woodin sabbay se no, araŋ game ra boro boobo te londibuunoyaŋ, i jante, iboobo mo kani. 31 Amma d'iri g'iri boŋ neesi, doŋ Rabbi si ciiti nd'iri. 32 Waato kaŋ Rabbi g'iri ciiti binde, a go g'iri gooji no, zama nga ma s'iri zeeri ndunnya banda. 33 Yaadin gaa, ay nya-izey, waati kaŋ cine araŋ ga margu zama araŋ ma ŋwa se, kal araŋ ma care batu. 34 Da boro fo haray, a ma ŋwa za fu, zama araŋ marguyaŋo ma si ciya ciiti daliili. Sanney kaŋ cindi, ay g'i hanse waati kaŋ ay ga kaa.

12

1 Sohõ, nya-izey, Biya Hanno _nooyaŋey|_ ciine ra, ngey neeya: Ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay i gaa. 2 Araŋ bay kaŋ waato kaŋ araŋ goro dumi cindey boroyaŋ, i n'araŋ darandi tooru beebey do, sanda mate kaŋ i n'araŋ candi nd'a. 3 Woodin sabbay se no ay g'araŋ fahamandi nda woone: boro kulu si no kaŋ ga salaŋ Irikoy Biya do ka ne: «Yesu ya laalante no!» Boro kulu si no mo kaŋ ga hin ka ne: «Yesu ya Rabbi no!» kala day Biya Hanno do. 4 Nooyaŋ waani-waani yaŋ go no, amma Biya _Hanno|_ follonka no. 5 Saajawyaŋ waani-waani yaŋ mo go no, amma Rabbi follonka no. 6 Goy dumi waani-waani yaŋ mo go no, amma Irikoy follonka no, nga kaŋ ga hay kulu goy boro kulu ra. 7 Amma boro fo kulu se Biya _Hanno|_ na nooyaŋ kaŋ ga nga bangandi no boro kulu nafa se. 8 Zama boro fo du laakal sanni Biya _Hanno|_ do, afo mo du bayray sanni Biya _Hanno|_ follonka din do. 9 Boro fo mo koyne du cimbeeri Biya _Hanno|_ follonka do, afo mo du baani nooyaŋ dabari Biya _Hanno|_ follonka din do. 10 Afo mo du dabari goy teeyaŋ hin, afo mo annabitaray teeyaŋ, afo mo biyey fayankayaŋ, afo mo ciine waani-waani yaŋ, afo mo koyne ciine feeriyaŋ. 11 Amma hayey din kulu, Biya _Hanno|_ follonka din no g'i te, a g'i fay ka zaban boro fo kulu se, mate kaŋ a ga ba. 12 Zama mate kaŋ cine gaaham folloŋ gonda jare boobo, amma gaaham jarey kulu, kaŋ ga ti iboobo, i ga te gaaham folloŋ, yaadin mo no Almasihu go. 13 Zama Biya _Hanno|_ folloŋ do no i na baptisma te iri kulu se gaaham folloŋ ra, da Yahudancey no wala Garekey no, da bannyey no wala burciney no, i n'iri kulu haŋandi mo da Biya _Hanno|_ folloŋ. 14 Zama gaahamo bumbo manti jare folloŋ no, amma iboobo no. 15 Da ce ne: «Za kaŋ ay wo manti kambe, yaadin gaa ay manti gaahamo wane» -- woodin si naŋ a ma si ciya gaahamo wane. 16 Da hanga mo ne: «Za kaŋ ay wo manti mo, yaadin gaa ay manti gaahamo wane» -- woodin si naŋ a ma si ciya gaahamo wane. 17 Da gaaham kulu ga ti mo, man hanga maayaŋ? D'a kulu ga ti maayaŋ, man niine maniyaŋ? 18 Amma sohõ Irikoy na jare fo kulu daŋ gaahamo ra mate kaŋ a ga ba. 19 D'i kulu jare folloŋ no, man gaahamo? 20 Day sohõ jare boobo go no, amma gaaham folloŋ no. 21 Yaadin gaa, mo si du ka ne kambe se: «Ay sinda ni muraadu,» wala boŋ ma ne cey se: «Ay sinda araŋ muraadu.» 22 Sanku fa gaaham jarey kaŋ go sanda i jaŋ gaabi, i ga tilas no. 23 Woodin banda, wo kaŋ yaŋ iri ga guna sanda i sinda beeray, iri g'i beerandi ka tonton. Iri gaaham jarey mo kaŋ gunayaŋ si boori, iri g'i sutura ka tonton, 24 amma wo kaŋ yaŋ ga boori si laami nda hay kulu. Amma Irikoy na gaahamo margu care banda ka beeray tonton jara kaŋ sinda gaa, 25 hala fay-fayyaŋ ma si bara gaahamo ra, amma jarey kulu ma haggoy da care sabayaŋ ra. 26 Da jare fo go taabi ra, jarey kulu go ga maa taabi a banda. Da jare fo du darza mo, jarey kulu ga farhã a banda. 27 Araŋ binde, araŋ ga ti Almasihu gaahamo, araŋ boro fo kulu mo te jare fo a ra. 28 Irikoy mo na boro fooyaŋ daŋ Almasihu marga ra: sintina, diyey; ihinkanta, annabey*; ihinzanta, dondonandikoy. Woodin banda, dabari goyey, gaa baani nooyaŋey hina, da gaakasinayey, da mayrayey, da ciine waani-waani yaŋ. 29 Ikulu diyayaŋ no, wala? Wala ikulu annabiyaŋ no? Wala ikulu dondonandikoyaŋ no? Wala ikulu ga dabari goy te no? 30 Wala ikulu gonda baani nooyaŋ hina no? Wala ikulu ga salaŋ da ciine waani-waani yaŋ no? Wala ikulu ga ciine waani-waani yaŋ bare no? 31 Amma araŋ ma nooyaŋey kaŋ ga boori nda ikulu

bini. Day sohõ ay ga fondo cabe araŋ se kaŋ ga bisa ikulu.
13
1 D'ay ga salaŋ da Adam-izey da malaykey deeney, day ay sinda baakasinay, ay ciya danga guuru-
say kaŋ ga hẽ, wala can-caŋ kaŋ ga kosongu. 2 Baa d'ay du annabitaray nooyaŋ, hal ay ga gundu
kulu nda bayray kulu bay mo, d'ay gonda cimbeeri kulu hal ay ga tondi kuukuyaŋ ganandi, nga no
ay sinda baakasinay, ay ya yaamo no. 3 Baa d'ay n'ay arzaka kulu fay ka zaban alfukaarey se, d'ay
g'ay gaahamo no mo hal i m'a ton, nga no ay sinda baakasinay, a si hay kulu hanse ay se. 4
Baakasinay ga bara nda suuru kuuku, baakasinay gonda rongome. Baakasinay si canse. A si fooma,
a si te boŋbeeray mo. 5 Baakasinay si te haŋ kaŋ mana hagu, a si nga boŋ nafa ceeci, a baa si nda
zukkuyaŋ, a si laala lasaabu. 6 Baakasinay si farhã da cimi-jaŋay, amma a ga farhã cimi se. 7
Baakasinay gonda bongu-daabay hay kulu ra, a ga ihanno cimandi hay kulu ra, a ga beeje hay kulu
se, a ga suuru nda hay kulu. 8 Baakasinay si gaze abada. Amma annabitarayey ga ban, ciine waani-
waaney ga ban, bayray mo ga ban. 9 Zama iri ga bay kayna, iri ga annabitaray jare te. 10 Amma
waati kaŋ toonanta ga kaa, gaa no jare-jara ga ban. 11 Waato kaŋ ay go zanka, ay go ga salaŋ sanda
zanka cine, ay go ga miila sanda zanka cine, ay go ga lasaabu sanda zanka cine. Amma sohõ kaŋ ay
te albeeri, ay na zankataray harey jisi. 12 Sohõ iri go ga di da kubay-kubay sanda diji ra cine, amma
alwaati din iri ga di mo-da-mo. Sohõ ay ga bay kayna, amma alwaati din ay ga bay gumo mate kaŋ
cine Irikoy n'ay bay gumo. 13 Sohõ binde cimbeeri da beeje da baakasinay, ihinza din no ka bara.
Amma i ra wo kaŋ bisa ikulu ga ti baakasinay.
14
1 Araŋ ma anniya haw ka baakasinay di a ma boori. Amma araŋ ma beeje nda Biya Hanno
nooyaŋey mo, sanku fa annabitaray teeyaŋ. 2 Zama boro kaŋ ga salaŋ da ciine waani, Irikoy se no a
go ga salaŋ, manti borey se, za kaŋ boro kulu si faham d'a, day Biya _Hanno|_ do a go ga gunduyaŋ
salaŋ. 3 Amma boro kaŋ go ga annabitaray te ga jina-koyyaŋ, da bakaraw, da bine gaabandiyaŋ
sanni salaŋ borey se. 4 Boro kaŋ go ga salaŋ nda ciine waani, nga boŋ se no a ga jina-koyyaŋ te,
amma boro kaŋ go ga annabitaray te, Almasihu marga se no a ga jina-koyyaŋ te. 5 Ay ga ba araŋ
boro kulu ma salaŋ nda ciine waani-waani yaŋ, sanku fa annabitaray teeyaŋ. Zama boro kaŋ go ga
annabitaray te, a bisa boro kaŋ go ga salaŋ nda ciine waani-waani yaŋ, da manti a g'a feeri no hala
marga ma du ka koy jina. 6 Sohõ binde, nya-izey, d'ay kaa araŋ do ka salaŋ da ciine waani-waani
yaŋ, ifo no ay ga hanse araŋ se, da manti ay ga salaŋ araŋ se da bangandiyaŋ fo, wala bayray, wala
annabitaray, wala dondonandiyaŋ? 7 Baa hayey kaŋ sinda fundi kaŋ boro g'i kar, da seese no wala
moolo no, d'i s'a jinda fayanka, mate boro ga te ka bay haŋ kaŋ seesa wala moola ga ba ka ci? 8
Zama d'i na hilli kar kaŋ jinda mana kay ka boori, mate no boro ga te ka soola wongu se? 9 Yaadin
mo no araŋ bumbey, d'araŋ deeney si sanni kaŋ i ga tara ka faham d'a salaŋ, mate no i ga te ka bay
haŋ kaŋ araŋ goono ga ci? Zama araŋ goono ga salaŋ hawo ra. 10 Baa kaŋ jinde waani-waani boobo
go ndunnya ra, i afo kulu si jaŋ haŋ kaŋ ga fahamandi. 11 Amma d'ay si faham d'a jinda, ay go
sanda mebaraw cine bora kaŋ salaŋ se. Nga mo kaŋ go ga salaŋ ga hima ay se mebaraw. 12 Yaadin
gaa araŋ wo, za kaŋ araŋ gonda anniya araŋ ma du Biya Hanno nooyaŋey, kala araŋ ma ceeci nda
baayaŋ wo kaŋ yaŋ ga naŋ Almasihu marga ma koy da jina. 13 Woodin se no boro kaŋ go ga salaŋ
nda ciine waani, a ma Irikoy ŋwaaray hala nga ma du k'a feeri. 14 Zama d'ay te adduwa ciine waani
ra, ay biya go ga salaŋ amma ay fahama mana du albarka. 15 Mate no? Ay ga adduwa te da biya, ay
ga adduwa te da fahamay mo. Ay ga baytu te da biya, ay ga baytu te da fahamay mo. 16 Da manti
yaadin, da ni go ga saabu nda biya, mate no boro kaŋ si waani ga te ka ne: «Amin!» ni saabuyaŋo
banda, za kaŋ a si bay haŋ kaŋ no ni go ga ci? 17 Zama nin wo, daahir ni go ga saabu ihanna dumo,
amma bora din mana du jina-koyyaŋ. 18 Ay ga Irikoy saabu kaŋ ay ga salaŋ da ciine waani-waani
yaŋ ka bisa araŋ kulu. 19 Kulu nda yaadin, Almasihu marga ra a ga bisa ay se ay ma sann'ize gu ci
d'ay fahama, ya du ka cindey dondonandi, ka bisa ay ma sann'ize zambar way te da ciine waani. 20
Nya-izey, fahamay ra araŋ ma si ciya zankayaŋ. Amma laala do haray araŋ ma ciya zanka kaynayaŋ,
fahamay do haray mo araŋ ma te albeeriyaŋ. 21 Tawretu* ra i n'a hantum kaŋ Rabbi ne: «Ay ga
salaŋ dumo wo se da ciine waani-waaney, da mebarawey meyey, amma kulu nda yaadin i ga wangu
ka maa.» 22 Yaadin gaa, ciine waani-waaney ga ciya alaama borey kaŋ yaŋ mana cimandi se, manti
cimandikoy se. Amma annabitaray ga ciya alaama cimandikoy se, manti borey kaŋ yaŋ mana

cimandi se. 23 Da Almasihu marga kulu margu care banda, nga no boro kulu ga salaŋ da ciine waani-waani mo, da boro fooyaŋ furo mo kaŋ mana caw, wala kaŋ mana cimandi, manti i ga ne araŋ follo no? 24 Amma d'araŋ kulu go ga annabitaray te, nga no boro fo furo mo kaŋ mana cimandi wala kaŋ mana caw, annabitaray sanney kulu g'a zeeri, ikulu g'a neesi, 25 a bina gundey mo ga bangay. Nga mo, kal a ma kaŋ ganda birante ka sududu Irikoy se ka seeda kaŋ daahir Irikoy go araŋ game ra. 26 Yaadin gaa, mate no a ga bara nd'a, nya-izey? Waati kaŋ araŋ ga margu care banda, boro fo kulu gonda zabura fo, wala dondonandiyaŋ fo, wala bangandiyaŋ fo, wala ciine waani fo, wala a feeriji fo. Wa naŋ hay kulu ma te jina-koyyaŋ se. 27 Da boro ga salaŋ da ciine waani, kala ngey boro hinka, wala a ma si bisa ihinza. I ma salaŋ afo-fo, boro fo mo ma feeri. 28 Amma da sanni feeriko si no, kala bora ma dangay Almasihu marga ra, a ma salaŋ nga boŋ se da Irikoy se mo. 29 Annabey mo ma salaŋ, ngey boro hinka wala ihinza, cindey mo ma sanney neesi. 30 Amma da boro fo kaŋ go ga goro noodin du bangandiyaŋ, bora kaŋ go ga salaŋ ma dangay. 31 Zama araŋ kulu ga du ka annabitaray te afo-fo, hala boro kulu ma dondon, ikulu ma du yaamaryaŋ mo. 32 Annabi kulu biya mo go nga bumbo dabaro ra, 33 zama Irikoy ya manti kosongu wane no, amma laakal kanay wane no. Mate kaŋ a bara hanantey margey kulu ra, 34 wa naŋ wayborey ma dangay Almasihu margey ra, zama i mana yadda i se i ma salaŋ, amma i ma ngey boŋ ye ganda, mate kaŋ cine Tawreto* ci. 35 D'i ga ba ngey ma du boŋ-feeray mo, kal i ma ngey kurnyey hã fu, zama haawi hari no wayborey ma salaŋ Almasihu marga ra. 36 Mate no? Araŋ do no Irikoy sanno fun? Wala araŋ do hinne no a kaa? 37 Da boro fo ga miila nga ya annabi no, wala boro kaŋ gonda Biya Hanno nooyaŋ, kal a ma woone bay: hayo kaŋ ay go ga hantum araŋ se ya Irikoy lordo no. 38 Amma da boro fo baa si nd'a, i ma saalay kaa bora din gaa. 39 Yaadin gaa, ay nya-izey, wa beeje nda annabitaray teeyaŋ, wa si wangu mo borey ma salaŋ da ciine waani-waani yaŋ. 40 Amma hay kulu ma te da laakal, i m'a te nga fonda boŋ mo.

15

1 Sohõ, nya-izey, ay g'araŋ fongandi nda Baaru Hanna kaŋ ay waazu araŋ se, wo kaŋ araŋ ta, kaŋ ra araŋ go ga kay mo. 2 A do mo no araŋ go ga du faaba, d'araŋ go ga sanno kaŋ ay waazu araŋ se gaay gumo. Da manti araŋ cimandi fahamay si. 3 Zama ay no araŋ se haya kaŋ nafa bisa ikulu, kaŋ ay bumbo mo ta. Nga neeya: Almasihu bu iri zunubey sabbay se, sanda mate kaŋ i hantum Irikoy Tira Hanney ra, 4 i n'a fiji, Irikoy n'a tunandi mo zaari hinzanta hane sanda mate kaŋ i hantum Irikoy Tira Hanney ra. 5 A bangay Kefas se, waato din gaa talibi way cindi hinka se. 6 Woodin banda a bangay nya-ize kaŋ bisa zangu gu se saaya folloŋ ra, kaŋ i baayaŋ kulu ga funa hala hõ, amma afooyaŋ jin ka kani. 7 Waato din gaa a bangay Yakuba se, gaa diyey kulu se. 8 Ikulu banda gaa, a bangay ay mo se, kaŋ go sanda booma cine. 9 Zama ay ya diyey koda no, kaŋ a mana hima baa i ma ne ay se diya, za kaŋ ay na Irikoy marga gurzugandi. 10 Amma Irikoy gomno do no ay go mate kaŋ ay bara. A gomno mo, kaŋ a n'ay no mana goro yaamo, amma ay goy ka bisa i kulu. Day manti ay no, amma Irikoy gomno kaŋ go ay banda no. 11 Yaadin gaa, d'ay no wala da ngey no, woone no iri go ga waazu, nga mo no araŋ cimandi. 12 Amma d'i go ga waazu ka ne Almasihu tun ka fun buukoy game ra, mate no araŋ boro fooyaŋ ga te ka ne buukoy tunandiyaŋ si no? 13 Da buukoy tunandiyaŋ si no, yaadin gaa Almasihu mo mana tun. 14 Da mo Almasihu mana tun, iri waazuyaŋo ya yaamo no, araŋ cimbeero mo yaamo no. 15 Koyne mo, i n'iri gar tangari seedakoyaŋ Irikoy boŋ. Zama iri seeda ka ne Irikoy na Almasihu tunandi. Amma da buukoy tunandiyaŋ si no, Irikoy man'a tunandi. 16 Zama nda buukoy tunandiyaŋ si no, yaadin gaa Irikoy mana Almasihu mo tunandi. 17 Da Irikoy mana Almasihu tunandi, yaadin gaa araŋ cimbeero ya yaamo no, hala hõ mo araŋ go araŋ zunubey ra. 18 Koyne, borey kaŋ yaŋ kani Almasihu fonda ra, i halaci. 19 D'iri gonda beeje Almasihu ra fundi wo ra hinne, yaadin gaa iri te bakaraw hari yaŋ ka bisa boro kulu. 20 Amma haciika Irikoy na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra. A te boŋ-jina borey kaŋ yaŋ go ga kani game ra. 21 Zama za kaŋ boro do no buuyaŋ kaa, boro do mo no buukoy tunandiyaŋ kaa. 22 Zama mate kaŋ cine Adamu ra boro kulu go ga bu, yaadin mo no Almasihu ra ikulu ga funa. 23 Amma boro kulu nda nga nango no sasara ra: sintina Almasihu kaŋ ga ti boŋ-jina, waato din gaa Almasihu waney, alwaati kaŋ a ga kaa. 24 Gaa no bananta _ga kaa|_, waati kaŋ Almasihu na koytara ye Baaba Irikoy se, saaya kaŋ a jin ka mayray kulu da hin kulu da koytaray kulu tuusu. 25 Zama a ga tilas no Almasihu ma koytaray ŋwa, hal a ma nga ibarey kulu daŋ nga cey cire. 26 Ibare bananta kaŋ a ga tuusu mo ga

ti buuyaŋ. 27 Zama: «Irikoy na hay kulu daŋ a cey cire.» Amma waato kaŋ a ne nga na hay kulu daŋ a _cey|_ cire, _danga Almasihu wane nooya|_, a go taray kwaaray kaŋ Irikoy kaŋ n'i daŋ a mayra ra si a ra. 28 Amma waati kaŋ Irikoy na hay kulu daŋ Izo mayra ra ka ban, gaa no Izo bumbo ga nga boŋ ye ganda a se kaŋ na hay kulu daŋ a mayra ra, hala Irikoy ma bara a kulu hay kulu ra. 29 Da manti yaadin no, ifo no borey wo ga te kaŋ se i go ga baptisma te buukoy se? Da buukoy si tun da cimi, ifo se no i go ga te borey din se baptisma buukoy sabbay se? 30 Ifo se mo no iri ga kay kataru ra saaya kulu? 31 Haciika, nya-izey, ay go buuyaŋ me gaa han kulu, ay ga woone daahirandi ay farhã boŋ kaŋ ay gonda iri Rabbi Almasihu Yesu do araŋ sabbay se. 32 Da Adam-ize miila boŋ no ay tangam da ganji hamey Afasos ra, man ay riiba? Da buukoy si tun kala «iri ma ŋwa, iri ma haŋ zama suba no iri ga bu!» 33 Wa s'araŋ boŋ darandi! Hangasinay laalo ga daa hanno halaci. 34 Araŋ ma laakal ye mate kaŋ a ga hima nd'a gaa, ka fay da zunubi, zama boro fooyaŋ si Irikoy bay. Ay ga woodin ci hala haawi m'araŋ di. 35 Amma boro fo ga ne: «Mate no buukoy ga tun d'a? Gaaham woofo dumi mo no i ga kaa d'a?» 36 Nin saamo! Haŋ kaŋ ni bumbo ga duma, a si fun bo kala nd'a bu jina. 37 Haŋ kaŋ ni go ga duma mo gurayze koonu no, hambara alkama no, hambara dum'ize fo no. Amma wo kaŋ ga fun si hima gurayzo kaŋ ni duma. 38 Amma Irikoy g'a no a himando da mate kaŋ nga miila, dumar'ize dumi kulu nda nga bumbo himando. 39 Manti basi kulu mo no ga saba nda care. Zama boro basi go waani, alman wane go waani, curo wane go waani, hamisa wane mo go waani. 40 Beene kaarey go no, da ndunnya gaahamey mo. Amma beene waney darza go waani, ndunnya waney darza mo go waani. 41 Wayna gonda nga darza, hando darza go waani, handariyayzey darza go waani. Baa handariyayzey darza mo ga waana nda care. 42 Yaadin mo no buukoy tunyaŋo ga te d'a: i ga gaaham duma fumbi ra, Irikoy g'a tunandi haŋ kaŋ si hin ka fumbu! 43 I g'a duma kayna ra, Irikoy g'a tunandi nda darza. I g'a duma londibuunay ra, Irikoy g'a tunandi dabarikooni! 44 I g'a duma Adam-ize gaaham, Irikoy g'a tunandi biya wane. Adam-ize gaaham go no, biya wane mo go no. 45 Yaadin no i n'a hantum ka ne: «Alboro sintina, Adamu ciya takahari kaŋ gonda fundi.» Adamu bananta mo ciya biya kaŋ ga fundi no. 46 Amma biya wane mana te sintina, kala day Adam-ize gaaham, woodin banda kala biya wane. 47 Irikoy na alboro sintina kaa laabu gaa, laabu no. Boro hinkanta Rabbi no kaŋ fun beene. 48 Mate kaŋ cine bora kaŋ i te da laabu bara, yaadin no a waney mo go. Mate kaŋ cine beene bora bara, yaadin no a waney mo go. 49 Mate kaŋ cine iri na bora kaŋ i te da laabu hima-cara sambu, yaadin no iri ga beene wano hima-cara mo sambu. 50 Koyne ay go ga woone ci, nya-izey: basi nda kuri si hin ka Irikoy koytara tubu, fumbi mo si haŋ kaŋ si hin ka fumbu tubu. 51 Guna, ay go ga gundu fo ci araŋ se: Manti iri kulu no ga kani bo, amma iri kulu, Irikoy g'iri barmay. 52 A ga te fap folloŋ, mo-ka-miyaŋ ra, waati kaŋ hilli bananta ga hẽ. Zama hillo ga hẽ, buukoy ga tun fumbi si, iri mo, Irikoy g'iri barmay. 53 Zama tilas no fumbikoyo ma haŋ kaŋ si hin ka fumbu daŋ. Woone kaŋ ga bu mo, tilas a ma wo kaŋ si hin ka bu daŋ. 54 Waati kaŋ fumbikoyo ga haŋ kaŋ si hin ka fumbu daŋ, waati kaŋ mo woone kaŋ ga bu ga wo kaŋ si hin ka bu daŋ, waato din no sanno ga kubay kaŋ i hantum ka ne: «Zaamayaŋ ra no i na buuyaŋ gon! 55 Ya buuyaŋ, man ni zaama? Ya buuyaŋ, man ni naajo?» 56 Buuyaŋ naajo ga ti zunubi, zunubi dabaro mo asariya no. 57 Amma iri ma Irikoy saabu, nga kaŋ go g'iri no zaama iri Rabbi Yesu Almasihu sabbo ra! 58 Woodin sabbay se, ay nya-izey, ay baakoy, wa kay a ma boori, wa si zinji. Alwaati kulu araŋ ma tonton Rabbi goyo ra, za kaŋ araŋ ga bay kaŋ araŋ taabo manti yaamo no Rabbi ra.

16

1 Gaakasina kaŋ i go ga margu hanantey se ciine ra, nga neeya: Kal araŋ ma te mate kaŋ cine ay na lordi no Almasihu margey se kaŋ go Galatiya laabo ra: 2 Jirbi iyye kulu zaari sintina ra, kal araŋ boro kulu ma kaa nga wano ra waani ka daŋ jisiro ra, da mate kaŋ Irikoy na bora albarkandi, a ma si te kala waati kaŋ ay kaa no araŋ ga nooru margu. 3 D'ay kaa mo, borey kaŋ yaŋ gaa araŋ yadda, ay g'i donton da tirayaŋ, i ma konda araŋ nooyaŋey Urusalima*. 4 D'a ga hima ay mo ma koy, kal i m'ay dum ka koy. 5 Ay ga kaa araŋ do waati kaŋ ay na Masidoniya kottu ka bisa, zama ay ga gana ka bisa Masidoniya laabu. 6 Amma hambara ay ga goro araŋ do, wala baa ay ma jawo te noodin, hal araŋ m'ay gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ay nangu kaŋ ay ga koy hino. 7 Zama ay si ba ay ma kabay ka di araŋ bisayaŋ boŋ. Ay gonda beeje ay ma te jirbiyaŋ araŋ banda, da Rabbi ba. 8 Amma ay ga goro ne Afasos hala Pantakot* bato, 9 zama me beeri fo feeri ay se, goy wane kaŋ

gonda nafa boobo, yanjekaarey ga baa mo. 10 Da Timotiyos kaa, wa te mate kaŋ ga naŋ a ma goro araŋ do humburkumay si, zama Rabbi goyo no a go ga te, danga ay cine. 11 Yaadin gaa boro kulu ma si dond'a, amma araŋ m'a gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kand'a baani kal ay do, zama ay go g'a hangan, nga nda nya-izey. 12 Amma iri nya-izo Abolos ciine ra, ay n'a yaamar da himma a ma kaa araŋ do nya-izey banda, amma a mana yadda baa kayna nga ma kaa sohõ. Waati kaŋ a du daama no a ga kaa. 13 Araŋ ma batu, araŋ ma kay da gaabi cimbeeri ra, w'araŋ boŋ te alboroyaŋ, araŋ ma te gaabi. 14 Hay kulu kaŋ araŋ ga te, w'a te da baakasinay. 15 Araŋ ga bay kaŋ Istifana kwaara borey ga ti sintina kaŋ yaŋ cimandi Akaya laabo ra. I na ngey boŋ ciya saajawkoyaŋ hanantey se mo. Sohõ, nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray 16 araŋ m'araŋ boŋ ye ganda borey din dumiyaŋ se, ngey nda borey kulu kaŋ go ga taabi care banda goyo ra. 17 Ay farhã kaŋ Istifana nda Fortunatus da Akayos kaa, zama araŋ faajo kaŋ n'ay di, ngey wo n'a kaa. 18 I n'ay bina yeenandi, da araŋ waney mo. Araŋ ma boro woone yaŋ dumi beeray di. 19 Almasihu margey kaŋ go Aziya laabo ra go g'araŋ fo. Akila nda Birisila g'araŋ fo gumo Rabbi ra, ngey nda Almasihu marga kaŋ ga margu i windo ra. 20 Nya-izey kulu go g'araŋ fo. Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. 21 Ay, Bulos no ka fooyaŋ wo hantum d'ay bumbo kamba. 22 Boro kulu kaŋ si ba Rabbi, bora din koy ma ciya laali hari. Ya iri Rabbo, ma kaa. 23 Rabbi Yesu gomno ma bara araŋ banda. 24 Ay baakasina go araŋ kulu banda Almasihu Yesu ra.

2CO
1
1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do. In da Timotiyos iri nya-izo, iri go ga
Irikoy marga fo kaŋ go Korint kwaara, da hanantey kulu mo kaŋ yaŋ go Akaya laabo kulu ra. 2
Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu
Almasihu do. 3 Iri m'iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo kaŋ ti a Baabo mo saabu. Nga ga ti Baabo
kaŋ to da suuji, bine-gaabandiyaŋ kulu Irikoyo mo no. 4 A go g'iri biney gaabandi iri kankami kulu
ra, hal iri ma du ka borey biney gaabandi kaŋ yaŋ go kankami dumi kulu ra. Iri m'a te mo da bine-
gaabandiyaŋ kaŋ iri bumbey du Irikoy do. 5 Zama mate kaŋ cine Almasihu gurzuga go ga baa ka
tonton iri gaa, yaadin mo no iri ga du bine-gaabi nda baayaŋ Almasihu do. 6 D'iri go kankami ra, a
go araŋ bine-gaabandiyaŋ da faaba se no. Wala d'iri go ga du bine-gaabandiyaŋ, woodin mo go
zama araŋ ma du bine-gaabi se no, kaŋ g'araŋ gaa araŋ ma suuru nda gurzuga din kaŋ iri mo go ga
maa. 7 Beeja kaŋ iri gonda araŋ boŋ tabbat, za kaŋ iri ga bay mate kaŋ cine in d'araŋ go gurzugay ra
care banda, yaadin mo no in d'araŋ du bine-gaabi care banda. 8 Zama iri si ba araŋ ma jaŋ ka bay,
nya-izey, kankami kaŋ du iri Aziya ra. I n'iri jarandi gumo-gumo, hal a bisa iri gaabo, hal iri na
laakal kaa baa iri fundey gaa. 9 Haciika, iri bumbey biney ra iri maa i na buuyaŋ ciiti dumbu iri se,
hal iri ma si naanay iri boŋ gaa, amma iri ma de Irikoy gaa, nga kaŋ ga buukoy tunandi. 10 A n'iri
kaa kambe buuyaŋ laalo wo dumi gaa, a g'iri kaa kambe mo. Iri na beeje sinji a do a ga ye k'iri kaa
kambe hala hõ, 11 za kaŋ araŋ mo go g'iri gaa d'araŋ ŋwaarayyaŋey, hala gomno kaŋ Irikoy n'iri no
boro boobo adduwey sabbay se ma naŋ boro boobo ma saabuyaŋ te iri sabbay se. 12 Zama iri darza
haro neeya: iri bine lasaabo seeda ga ti iri n'iri goray te ndunnya ra, (sanku binde araŋ do haray), da
hananyaŋ da cimi kaŋ fun Irikoy do. Iri man'a te da ndunnya wo laakal, amma Irikoy gomno do no
iri n'a te. 13 Zama iri si ga hantum araŋ se kala haŋ kaŋ araŋ ga hin ka caw da haŋ kaŋ araŋ ga
faham d'a mo. Ay go ga beeje daŋ, 14 da mate kaŋ araŋ faham d'iri kayna-kayna, araŋ ga faham
gumo-gumo, kaŋ iri no ga ti araŋ darza haro, danga mate kaŋ araŋ no ga ti iri waney Rabbi Yesu
zaaro ra. 15 Naanayo din boŋ no, ay miila ay ma kaa araŋ do waato zama araŋ ma du gomni
hinkanta. 16 Ay miila ay ma kaa araŋ do ka gana ka bisa Masidoniya laabu. D'ay fun Masidoniya
mo, ay ma ye ka kaa araŋ do, hal araŋ m'ay gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ay Yahudiya*
laabu. 17 To. Waato kaŋ ay go ga woodin miila, ay na bine hinka-hinka cabe no? Wala hayey din
kaŋ ay go ga miila ay ma te, ay n'i miila danga ndunnya boroyaŋ no, hal i ma kaa ka gar oho-oho da
hã'a-hã'a go ay do? 18 Amma sanda mate kaŋ Irikoy ya naanaykoy no, iri sanno manti oho da hã'a
no araŋ se. 19 Zama Irikoy Izo, Almasihu Yesu, kaŋ boŋ iri nda Sila da Timotiyos waazu araŋ game
ra, a manti oho da hã'a. Amma nga wo, oho no go a do. 20 Zama Irikoy alkawley kulu, a do no i ga
ciya oho. Woodin sabbay se a do mo no iri ga ne «Amin» Irikoy darza se. 21 Nga mo kaŋ goono
g'iri tabbatandi araŋ banda Almasihu ra, nga kaŋ n'iri suuban mo, ga ti Irikoy. 22 A n'iri
kawaatimandi mo k'iri no nga Biya iri biney ra a ma ciya daymi kayandiyaŋ. 23 Amma Irikoy ga te
ay se seeda, ay ze d'ay fundo ay mana kaa Korint jina zama ay ma du ka jalla araŋ gaa se. 24 Manti
sanda iri gonda koytaray araŋ cimbeero boŋ no bo. Amma iri ya araŋ goykasinyaŋ no araŋ farhã se,
zama cimbeeri ra no araŋ go ga kay.
2
1 Amma ay na saawaro wo tabbatandi ay bina ra: ay si ye ka kaa araŋ do da bine saray. 2 Zama
nd'ay n'araŋ biney sara, may no g'ay farhandi, da manti bora kaŋ ay n'a bina sara? 3 Ay na hayey din
hantum araŋ se mo, zama waati kaŋ ay ga kaa, ay ma si du bine saray borey do kaŋ yaŋ ga hima
k'ay farhandi. Ay go ga naanay araŋ kulu gaa kaŋ ay farhã hari no ga ti araŋ kulu wane mo. 4 Zama
ay hantum araŋ se za kankami booba da bine saray ra da mo-mundi boobo mo. Manti ay n'a te hal
araŋ biney ma sara no bo, amma zama araŋ ma bay baakasinay beero gaa kaŋ ay gonda araŋ se. 5
Amma da boro fo na bine saray hari te, manti ay hinne se no a n'a te bo, amma araŋ bora kulu se no
-- amma araŋ boro cindey biney mana sara gumo (ay ma si araŋ tiŋandi gumo). 6 Goojiyaŋo kaŋ
araŋ borey baayaŋ te bora din se wasa a se. 7 Sohõ kay a ga hima araŋ m'a yaafa, k'a bina gaabandi,
hala bora din dumi ma si koy ka miri nga bine saray booba sabbay se. 8 Woodin sabbay se no ay
g'araŋ ŋwaaray araŋ ma baakasinay tabbatandi a se. 9 Mafaaro kaŋ se ay hantum araŋ se ga ti: ay
m'araŋ gosi ka di hal araŋ ga gana hay kulu ra. 10 Amma boro kaŋ se araŋ na hay fo yaafa, ay mo

yaadin no. Haŋ kaŋ ay yaafa -- d'ay gonda hay fo kaŋ ay ga yaafa -- ay n'a te no araŋ sabbay se Almasihu jine, 11 hala Saytan* ma si du daama iri boŋ. Zama iri ga bay hayey kaŋ yaŋ a ga sijiri gaa. 12 Waato kaŋ ay kaa Tarawasa Almasihu Baaru Hanna waazuyaŋo sabbay se, nango kaŋ Rabbi na fondo feeri ay se, 13 ay laakal mana kani, zama ay mana ay nya-izo Titos gar. Kal ay na noodin borey to baani ka gana ka koy Masidoniya. 14 Amma iri ma Irikoy saabu, nga kaŋ alwaati kulu a ga konda iri jina ka naŋ iri ma te zaama Almasihu ra. A ga nga bayra bangandi danga waddi haw nangu kulu ra iri do. 15 Zama iri ya Almasihu waddi haw kaanoyaŋ no Irikoy se, borey kaŋ yaŋ goono ga du faaba nda borey kaŋ yaŋ goono ga halaci game ra. 16 Woone yaŋ se iri ga ciya buuyaŋ haw kaŋ ga kande buuyaŋ. Boro fey din se mo iri ga ciya fundi wane kaŋ ga fundi no. May binde no ga wasa hayey din se? 17 Zama iri wo, iri siino ga Irikoy sanno diibi-diibi ka fatawci nd'a, sanda mate kaŋ cine boro boobo go ga te. Iri goono ga salaŋ da cimi kwaaray Almasihu ra Irikoy jine, mate kaŋ cine Irikoy n'iri donton d'a.

3

1 Iri ye ka sintin k'iri boŋ sifa nooya? Wala, sanda mate kaŋ cine boro fooyaŋ ga te, iri ga laami nda sifayaŋ tirey kaŋ i ga hantum araŋ se, wala wo kaŋ yaŋ araŋ ga hantum? 2 Araŋ wo, araŋ ga ti iri tira hantumanta iri biney ra, kaŋ boro kulu ga bay a gaa k'a caw mo. 3 Zama taray kwaaray no a go kaŋ araŋ ya Almasihu tira no kaŋ fun iri saajaw goyo do, hantumante manti nda dawa bo, amma da Irikoy Biya fundikoono. Irikoy Biya man'a hantum tondi walhẽy gaa, amma walhẽy kaŋ go biney ra, basi wane yaŋ gaa no. 4 Naanayo wo dumi go iri se Irikoy gaa Almasihu do. 5 Manti sanda iri bumbey hina ra no iri ga hin ka hay fo lasaabu sanda a fun iri bumbey do, amma iri wasayaŋo ga fun Irikoy do. 6 Nga no k'iri no hina iri ma goro alkawli tajo goy-teeriyaŋ. Manti biir'ize alkawli bo, amma Biya* _Hanno|_ wane. Zama biir'ize ga wi no, amma Biya _Hanno|_ ga funandi no. 7 Amma da _asariya|_ goyo kaŋ kande buuyaŋ, kaŋ i hantum da biir'izeyaŋ tondiyaŋ gaa furo nda darza, hala Israyla* izey mana du ka Musa moyduma guna, a moyduma darza sabbay se (baa kaŋ darza no kaŋ ga bisa), 8 mate no Biya _Hanno|_ goyo ga te ka jaŋ darza ka bisa yaadin? 9 Da ciiti-ka-zeeriyaŋ goyo mo ciya darza hari, sanku fa goyo kaŋ ga kande adilitaray Irikoy jine! 10 Haciika, wo kaŋ gonda darza waato sinda beera din sohõ, zama darza kaŋ ga bis'a gumo go no. 11 Zama nda woodin kaŋ goono ga bisa gonda darza, sanku fa wo kaŋ goono ga goro! 12 Za kaŋ iri gonda beejo wo dumi, iri ga goy da bine-gaabi gumo. 13 Iri si te danga Musa cine, kaŋ ga bangum ka nga moyduma daabu zama Israyla izey ma si di haŋ kaŋ go ga bisa bananta. 14 Amma i laakaley daabu, zama hala hõ, waati kaŋ i ga Alkawli Zeena caw, bangumo din go no. A mana fun zama Almasihu ra hinne no a ga ban. 15 Amma hala hõ, waati kaŋ i ga Musa tira caw, bangum go g'i biney daabu. 16 Amma waati kaŋ boro ga bare ka ye Rabbi do, kulu bangumo ga fun. 17 Rabbi no ga ti Biya din. Nangu kaŋ Rabbi Biya go, noodin no burcinitaray bara. 18 Iri goono ga Rabbi darza guna sanda diji ra cine da moyduma kaŋ si daabante. Iri kulu goono ga bare mo alhaalo wo ra, darza ka koy darza do. Darza wo mo Rabbi Biya do no a ga fun.

4

1 Yaadin gaa, za kaŋ iri gonda saajaw goyo wo, mate kaŋ cine iri du suuji, iri si lakaw. 2 Amma iri na haawi hari tugantey furu. Iri siino ga diraw te da carmay. Iri si Irikoy Sanno diibi-diibi k'a sara mo. Amma cimi bangandiyaŋo do no iri g'iri boŋ kaa taray boro kulu bine lasaabu se Irikoy jine. 3 Amma d'iri Baaru Hanna go daabante, a go ga daabu ngey kaŋ yaŋ goono ga halaci se. 4 Zamana wo irikoyo na danawtaray daŋ borey kaŋ yaŋ si ga cimandi laakaley ra, hala Baaru Hanna annura ma si kaari i se. Baaru Hanna din darza ga ti Almasihu. Nga no ga ti Irikoy alhaalo. 5 Zama manti iri bumbey boŋ no iri goono ga waazu bo, amma iri goono ga waazu ka ne Almasihu Yesu ya Rabbi no, iri bumbey mo, araŋ bannyayaŋ no Yesu sabbay se. 6 Zama Irikoy kaŋ ne: «Annura ga kaari ka fun kubay ra,» nga din no ka kaari iri biney ra zama Irikoy darza bayra ma kaari iri gaa Yesu Almasihu moyduma ra. 7 Amma iri gonda arzaka wo botogo sintiliyaŋ ra, hala dabari wo kaŋ ga beeri gumo ma ciya Irikoy wane, kaŋ mana fun iri do. 8 Iri go kankami ra kambu kulu haray, amma iri mana motti. Iri laakal ga tun, amma manti hal iri ma laakal kaa beeja gaa. 9 Iri go gurzugay ra, amma Irikoy mana iri furu. I n'iri zeeri, amma iri mana halaci. 10 Alwaati kulu iri go ga Yesu buuyaŋo jare iri gaahamey ra, hala Yesu fundo mo ma bangay iri gaahamey ra. 11 Zama iri kaŋ go ga funa, alwaati kulu i go g'iri nooyandi buuyaŋ se Yesu sabbay se, hala Yesu fundo mo ma bangay

iri gaahamey kaŋ ga aniya ka bu ra. 12 Yaadin gaa, buuyaŋ go ga goy iri ra, amma fundi go ga goy araŋ ra. 13 Iri gonda cimbeeri biya* kaŋ ga saba nda sanno kaŋ i hantum ka ne: «Ay cimandi, woodin se no ay salaŋ.» Iri mo go ga cimandi, woodin sabbay se no iri go ga salaŋ. 14 Zama iri bay kaŋ nga kaŋ na Rabbi Yesu tunandi ka kaa buuyaŋ ra g'iri mo tunandi Yesu banda, ka in d'araŋ kayandi a jine. 15 Zama hayey din kulu go no araŋ sabbay se, hala gomno kaŋ go ga baa ka tonton boro boobo do ma naŋ saabuyaŋ ma baa Irikoy darza se. 16 Woodin sabbay se, iri si lakaw. Baa iri alhaali banganta ga hasara, kulu nda yaadin iri alhaali tuganta go ga taji zaari ka koy zaari. 17 Zama hal abada darza kaŋ iri ga du neesiyaŋo ga baa ka bisa iri kankami kayna, alwaati kayniyaw wane neesijo. 18 Iri si ga hayey kaŋ mo ga di guna, kala day hayey kaŋ mo si di. Zama hayey kaŋ mo ga di ga ti alwaati kayna ra wane yaŋ. Amma hayey kaŋ mo si di, hal abada wane yaŋ no.

5

1 Zama iri ga bay kaŋ, da ndunnya bukka wo, kaŋ ra iri go ga goro halaci, iri gonda cinari Irikoy do, fu kaŋ i mana te da kambe no, hal abada wane beena ra. 2 Zama haciika, woodin ra no iri go ga duray. Iri ga ba gumo iri ma sutura nd'iri nangora kaŋ ga ti beene wano. 3 Zama da Irikoy n'iri sutura nd'a, i s'iri gar iri go koonu. 4 Haciika, iri kaŋ go bukka wo ra, iri go ga duray, iri gonda tiŋay mo, zama iri si ba i ma woodin kaa iri gaa bo, amma iri ga ba Irikoy m'iri sutura, hala fundi _hal abada|_ ma haŋ kaŋ ga aniya ka bu gon. 5 Nga mo kaŋ n'iri soola haya din se ga ti Irikoy, kaŋ n'iri no Biya _Hanno|_ a ma ciya daymi kayandiyaŋ. 6 Woodin se no alwaati kulu iri gonda bine-gaabi. Iri ga bay mo kaŋ alwaati kulu kaŋ iri go gaaham woone ra, iri ga mooru Rabbi nangora. 7 (Zama iri go ga dira cimbeeri ra, manti mo-diyaŋ ra.) 8 Oho, iri gonda bine-gaabi. A bisa iri se mo iri ma fay da gaahamo wo ka koy goro fu Rabbi do. 9 Woodin sabbay se, iri anniya ga ti iri ma bara mate kaŋ ga kaan Rabbi se, d'iri goro ne wala d'iri fay da ne. 10 Zama tilas no iri boro kulu ma bangay Almasihu ciiti karga jine, hal iri boro fo kulu ma du nga teerey boŋ kaŋ a te waato kaŋ a go gaahamo ra, da ihanno no wala ilaalo no. 11 Za kaŋ iri ga bay mate kaŋ iri ga humburu Rabbi nd'a, iri go ga borey cabe. Amma banganteyaŋ no iri go Irikoy jine. Ay ga miila iri go bangante araŋ bine lasaabey jine mo. 12 Iri si iri boŋ sifa koyne araŋ se, amma iri go g'araŋ no daama araŋ ma fooma nd'iri, hal araŋ ma du haŋ kaŋ araŋ ga tu d'a borey se kaŋ yaŋ go ga fooma nda taray alhaali, manti nda bine ra wane. 13 D'iri boŋey koma mo, a go Irikoy se. Wala nd'iri go iri laakaley ra, a go araŋ se. 14 Zama Almasihu baakasina go g'iri tuti, zama iri yadda da woone: boro folloŋ bu boro kulu se, yaadin gaa ikulu bu nooya. 15 A bu ikulu se mo hala borey kaŋ yaŋ go ga funa ma si ye ka funa ngey boŋ se, amma bora din se kaŋ bu ka tun i se. 16 Woodin sabbay se, hunkuna banda iri si ye ka boro fo bay koyne borey lasaabey boŋ. Oho, baa iri na Almasihu bay borey lasaabey boŋ, kulu nda yaadin iri si tonton k'a bay da woodin koyne. 17 Boro kaŋ go Almasihu ra, a ciya takahari taji nooya. Hari zeeney bisa, guna mo, itajiyaŋ kaa. 18 Amma hayey din kulu, Irikoy do no i fun. A n'iri sasabandi nda nga boŋ Almasihu do, k'iri no sasabandiyaŋ goyo. 19 Sasabandiyaŋo wo ga ti: Irikoy go Almasihu ra ga ndunnya sasabandi nda nga boŋ, a si g'i taaley lasaabu i se mo. A binde na sasabandiyaŋ sanno talfi iri gaa. 20 Yaadin gaa, iri ya wakiiluyaŋ no Almasihu se, danga Irikoy go iri ra ga borey yaamar. Iri g'araŋ suurandi Almasihu se: «Araŋ ma saba nda Irikoy!» 21 Almasihu kaŋ mana zunubi kulu te, Irikoy n'a daŋ a ma ciya zunubi iri se, hal iri mo, iri ma ciya adilitaray kaŋ Irikoy ga no Almasihu ra.

6

1 Iri mo, kaŋ go ga goy Irikoy banda, iri g'araŋ yaamar araŋ ma si Irikoy gomno ta yaamo. 2 Zama a ne: «Alwaati kaŋ ga hagu ra no ay hangan ni se, faaba zaari ra mo no ay na ni gaa.» Guna, sohõ no ga ti alwaato kaŋ ga hagu. Guna, sohõ no ga ti faaba zaaro. 3 Iri si katiyaŋ hari daŋ boro kulu jine, zama i ma si iri goyo jance. 4 Amma hay kulu ra iri go g'iri boŋ cabe sanda Irikoy goy-teeriyaŋ. Iri go g'a te da suuru kuuku, da taabi, da jaŋay, da kankami ra. 5 Barzuyaŋ ra mo, da kasu, da kosongu bindi ra, da taabi goy, da hanna ka batu, da mehawyaŋ ra. 6 Iri go g'a te hananyaŋ ra, da bayray, da suuru hinyaŋ, da booriyaŋ, da Biya Hanno, da baakasinay kaŋ sinda munaficitaray. 7 Iri go g'a te da cimi sanno, da Irikoy dabaro, da kambe ŋwaari da kambe wow adilitaray wongu jinayey. 8 Iri go g'a te beerandiyaŋ da kaynandiyaŋ ra, ciine laalo nda ciine hanno ra. I n'iri himandi hallikoyaŋ amma iri ya cimikoyyaŋ no. 9 Iri ciya boroyaŋ kaŋ i mana bay, amma boro boobo g'iri bay. Iri ciya boroyaŋ kaŋ ga ba ka bu, guna mo iri go ga funa. Iri ciya boroyaŋ kaŋ i gooji, amma i man'iri wi. 10 Iri go

bine-saray-koyyaŋ, amma alwaati kulu iri go ga farhã. Iri ciya talkayaŋ, amma iri go ga boro boobo arzakandi. Iri sinda hay kulu, amma wiiza, hay kulu iri wane no. 11 Ya Korint borey, kaŋ iri n'iri meyey feeri iri mana hay kulu tugu araŋ se, iri n'iri biney feeri araŋ se mo gumo. 12 Iri n'iri bine kwaaray cabe araŋ se, amma araŋ no mana araŋ wano cabe iri se baakasinay ra. 13 Sohõ araŋ ma ye k'iri bana yaadin -- ay go ga salaŋ araŋ se danga ay izeyaŋ -- kal araŋ m'araŋ biney feeri yaadin ka tonton. 14 Araŋ ma si margu calu* ra da borey kaŋ yaŋ mana cimandi. Zama marguyaŋ fo dumi no go adilitaray da zunubi game ra? Wala markasinay fo dumi no go kaari nda kubay game ra? 15 Koyne, mate no Almasihu nda Beliyal* ga te ka margu? Wala baa woofo no go boro kaŋ ga cimandi se boro kaŋ mana cimandi do? 16 Woodin banda, sabayaŋ woofo dumi no go Irikoy fuwo da toorey game ra? Zama iri ya Irikoy fundikoono fuwo no, mate kaŋ Irikoy ne: «Ay ga goro i game ra, ka bar-bare i game ra. Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama.» 17 Woodin sabbay se Rabbi ne: «Wa fun i game ra ka fay d'ey. Wa si lamba hay kulu kaŋ ga ziibi gaa, ay mo g'araŋ ta. 18 Ay ga ciya araŋ se Baaba, araŋ mo ga ciya ay se ize aruyaŋ da ize wayyaŋ. Yaadin no Rabbi Hina-Kulu-Koyo ci.»

7

1 Yaadin gaa, ay baakoy, za kaŋ iri gonda alkawley din, wa naŋ iri m'iri boŋ hanandi gaaham ziibo nda biya ziibo kulu gaa, k'iri hananyaŋo toonandi Irikoy humburkumay ra. 2 W'araŋ biney feeri iri se. Iri mana boro kulu zamba, iri mana boro kulu halaci, iri mana boro kulu ŋwa. 3 Ay siino ga woodin ci zama ay m'araŋ ciiti ka zeeri se bo, zama ay jin ka ne araŋ go iri biney ra, hal iri go care banda, da buuyaŋ se no wala fundi se no. 4 Ay ga naanay araŋ gaa gumo, ay ga farhã araŋ sabbay se mo gumo-gumo. Ay to da bine-gaabi. Iri kankami kulu ra ay bina to da farhã hal a ga mun. 5 Zama baa waato kaŋ iri kaa Masidoniya, iri fundey mana fulanzam baa kayna. Kambu kulu gaa iri du kankami. Kakawyaŋ go taray, bina ra mo humburkumay. 6 Kulu nda yaadin, Irikoy kaŋ ga bine-gaabi no bine gazantekoy se n'iri biney gaabandi Titos kaayaŋo sabbay se. 7 Manti a kaayaŋo hinne se bo, amma da bine-gaabi kaŋ a kande iri gaa araŋ ciine ra. A dede iri se mate kaŋ cine araŋ faajo, d'araŋ bine sara, d'araŋ anniya mo go d'a ay se, hal ay farhã gumo ka tonton. 8 Zama baa kaŋ ay n'araŋ biney sara nd'ay tira, a mana kokor k'ay di. Baa d'a kokor k'ay di mo (zama ay di tira din n'araŋ biney sara baa kaŋ alwaati kayna fo ra), 9 kulu nda yaadin sohõ ay go ga farhã. Manti zama araŋ biney sara se bo, amma zama araŋ bine sara to d'araŋ tuubi gaa. Bine saray kaŋ Irikoy ga ba no te araŋ se, hala hay kulu ra araŋ ma si du mursay kaŋ fun iri do. 10 Bine sara kaŋ dumi Irikoy ga ba no ga tuubi goy te hal a ma koy to faaba do. Tuubi mo no kaŋ boro si tunandi. Amma ndunnya bine saray ga kande buuyaŋ. 11 Zama guna haŋ kaŋ araŋ biney sara wo, kaŋ Irikoy ba, te: guna kookari kaŋ araŋ cabe, guna araŋ boŋ hanandiyaŋ! Oho, guna dukuri, da humburkumay, da faaji, da anniya, da cimi-kayandiyaŋ kaŋ yaŋ dumi araŋ te! Hay kulu ra araŋ cabe kaŋ araŋ ga hanan sanno wo ra. 12 Yaadin gaa, baa kaŋ ay hantum araŋ se, ay mana hantum bora kaŋ na taalo din te sabbay se, wala mo bora kaŋ se a na taalo din te, amma zama araŋ kookaro kaŋ araŋ te iri se ma bangay araŋ se Irikoy jine. 13 Woodin sabbay se no iri du bine-gaabi. Iri bine-gaabo ra mo iri farhã ka tonton Titos farhãyaŋo sabbay se, zama araŋ kulu n'a bina yeenandi. 14 Zama d'ay fooma d'araŋ kayna a jine, ay mana haaw. Mate kaŋ cine ay na hay kulu ci araŋ se da cimi, yaadin mo no fooma kaŋ iri te Titos jine binde ciya cimi. 15 A bine baakasina mo go ga baa ka tonton araŋ se waati kaŋ a ga fongu d'araŋ ganayaŋo, da mate kaŋ araŋ n'a ta nda humburkumay da jijiriyaŋ. 16 Ay ga farhã zama hay kulu ra ay ga hin ka naanay araŋ gaa.

8

1 Sohõ nya-izey, iri ga ba araŋ ma bay gomno gaa kaŋ Irikoy na Masidoniya Almasihu* margey no. 2 Kankami boobo kaŋ n'i si ra i na ngey farhã booba cabe. Oho, baa alfukaarutaray ra i na ngey nooyaŋey no da baayaŋ. 3 Zama ay goono g'i seeda: i no ngey hina boŋ, hal a bisa mo wo kaŋ i ga hin, i bine yadda boŋ. 4 I n'iri ŋwaaray gumo ngey ma du gomni ka furo gaakasinay marguyaŋo ra hanantey se. 5 I man'a te mo mate kaŋ cine iri tammahã hinne, amma i jin ka ngey boŋ no Rabbi se, d'iri mo se Irikoy miila boŋ. 6 A se no, iri na Titos yaamar ka ne, za kaŋ nga no ka gomni goyo sintin, a m'a toonandi mo araŋ do. 7 Mate kaŋ araŋ gonda hay kulu yulwante -- cimbeeri, da sanni, da bayray, da kookari kulu, da baakasinay iri se -- kal araŋ ma baa ka tonton gomno wo ra mo. 8 Manti lordi* no ay goono ga te araŋ se bo, amma zama araŋ baakasinay cimi-cimo ma neesi nda

boro fooyaŋ kookaro. 9 Zama araŋ g'iri Rabbi Yesu Almasihu gomno bay, kaŋ baa kaŋ arzakakoy no, kulu nda yaadin a ciya talka araŋ sabbay se, hal a talkatara do araŋ ma ciya arzakanteyaŋ. 10 Woone ra ay g'ay saawara no kaŋ gonda nafa araŋ se ay diyaŋ gaa. Za manaŋ araŋ no jin ka sintin ka nooyaŋey no. Araŋ mo no jin k'a miila. 11 Sohõ kal araŋ m'a teeyaŋo toonandi, zama mate kaŋ bine yadda go, yaadin mo no a toonandiyaŋo ma bara, araŋ hina boŋ. 12 Zama nda anniya go no, Irikoy ga yadda haya kaŋ boro gonda boŋ, manti a siinoyaŋ boŋ. 13 Manti sanda i ma dogonandi boro fooyaŋ se, araŋ mo ma taabi bo, amma zama sabayaŋ ma te. Sohõ kaŋ araŋ duura ga baa, a ma ciya gaakasinay ngey kaŋ go jaŋay ra se, 14 hala mo han fo i duura m'araŋ jaŋa bana. Yaadin gaa no sabayaŋ ga te. 15 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «Boro kaŋ margu iboobo, a mana to ka daaru a se, boro kaŋ margu ikayna mo, a mana gaze a se.» 16 Amma iri ma Irikoy saabu kaŋ na anniya wo daŋ Titos bina ra kaŋ ga saba nd'ay wano araŋ se. 17 Haciika a n'iri yaamaryaŋo ta. Koyne zama nga bumbo gonda anniya hanno, a ga tun ne ka koy araŋ do da nga boŋ miila. 18 Iri ga nya-ize fo da Titos donton care banda. Nya-izo din saabuyaŋ go Almasihu margey kulu ra a Baaru Hanna goyo se. 19 Manti woodin hinne mo no, amma Almasihu margey no k'a suuban a ma naaru iri banda gomno din ciine ra. Iri go ga goyo wo te Rabbi bumbo darza se da mo iri m'iri himma cabe se. 20 Iri go ga haggoy mo hala boro kulu ma si taali dake iri boŋ da haŋ kaŋ iri go ga te nooyaŋo wo ciine ra. 21 Zama iri ga ba iri ma te haŋ kaŋ ga boori, manti Irikoy jine hinne bo, amma baa borey jine mo. 22 I banda mo iri g'iri nya-ize fo donton koyne kaŋ iri gosi sorro boobo hari boobo ra. Iri n'a gar mo anniyakoy. Sohõ binde a anniya tonton, naanay beero kaŋ a gonda araŋ se sabbay se. 23 Haŋ kaŋ ga ti Titos ciine ra, nga wo ay hangasin d'ay goykasin mo no araŋ se. Iri nya-izey ciine ra mo, ngey wo Almasihu margey diyayaŋ no, Almasihu darza mo no. 24 Yaadin gaa, araŋ m'araŋ baakasinay seeda cabe i se Almasihu margey jine. Araŋ m'i cabe mo haŋ kaŋ iri fooma nd'a araŋ boŋ.

9

1 Hanantey gaakasina ciine ra, manti tilas no ay ma hantum araŋ se, 2 zama ay g'araŋ anniya bay. A se no ay ga fooma nd'araŋ Masidoniya borey jine ka ne: Akaya waney na ngey soola te za manaŋ. Araŋ anniya mo n'i borey baayaŋ no kookari. 3 Amma ay ga nya-izey din donton hal a ma si koy te iri fooma kaŋ iri te araŋ boŋ, i m'a gar yaamo sanno wo ra, hala mo mate kaŋ cine ay n'a ci d'a, araŋ ma bara soolante. 4 A ma si ciya, da Masidoniya boro fooyaŋ kaa ay banda, i m'araŋ gar araŋ mana soola jina. Yaadin gaa haawi g'iri di naanayo wo sabbay se, sanku fa binde araŋ! 5 Ay di mo kaŋ a ga hagu ay ma nya-izey yaamar i ma gana ka koy araŋ do jina, i ma nooyaŋ yulwante margu kaŋ araŋ jin k'a alkawlo sambu. Yaadin gaa no a ga bara soolante, gomni hari no, manti tilas wane no. 6 Wa fongu woone gaa: Boro kaŋ ga duma nda kamba sanday, kayna no a ga wi. Boro kaŋ ga duma nda albarka, a ga wi mo da albarka. 7 Boro kulu ma te mate kaŋ cine a miila nga bina ra, manti nda bine saray, manti mo da tilas. Zama Irikoy ga ba nooko kaŋ g'a te da bine kaani. 8 Irikoy gonda dabari mo kaŋ ga naŋ gomni kulu ma yulwa araŋ se, hal alwaati kulu hay kulu ra araŋ ma bara nda haŋ kaŋ ga wasa k'araŋ muraadey feeri, hala mo araŋ ma yulwa ka tonton goy hanno kulu teeyaŋ ra. 9 Mate kaŋ i n'a hantum ka ne: «A zaban ka no alfukaarey se, a adilitara ga duumi hal abada.» 10 Nga kaŋ ga dumi no dumako se, da ŋwaari mo kaŋ a ga ŋwa, yaadin no a ga dumi no araŋ se, ka naŋ a ma baa dumayaŋ se, a g'araŋ adilitara albarka tonton mo. 11 Araŋ ga goro nda arzaka hay kulu ra hal araŋ ma du ka nooyaŋ kulu dumi no da bine folloŋ. Woodin mo ga naŋ i ma Irikoy saabu iri do. 12 Zama gaakasino wo teeyaŋo, manti hanantey jaŋa hinne no a ga kaa bo, amma a ga tonton ka naŋ boro boobo ma Irikoy saabu gumo. 13 Gaakasino wo teeyaŋo g'araŋ alhaalo cabe kaŋ ga naŋ borey ma Irikoy beerandi araŋ ganayaŋo seeda se kaŋ araŋ te Almasihu Baaru Hanna se. I ga Irikoy beerandi mo da nooyaŋey kaŋ araŋ te da bine folloŋ i se da boro kulu se mo. 14 I ŋwaarayey mo kaŋ i ga te araŋ se ra, i ga faaji nd'araŋ Irikoy gomni beero sabbay se kaŋ go araŋ se. 15 Iri ma Irikoy saabu a nooyaŋo se kaŋ sinda cine.

10

1 Ay, Bulos (ay kaŋ gonda «boŋ kaynandiyaŋ» alhaali araŋ game ra, amma waato kaŋ ay si araŋ do ay wo «yaaru» no) ay g'araŋ ŋwaaray Almasihu lalabo nd'a booriyaŋo sabbo ra. 2 Oho, ay g'araŋ ŋwaaray, waati kaŋ ay kaa araŋ do araŋ ma s'ay doole ay ma goy da cimi nd'ay yaarutara kaŋ ay miila ay ma daŋ ka gaaba nda boro fooyaŋ kaŋ go g'iri himandi sanda boroyaŋ kaŋ go ga dira Adam-ize alhaalo boŋ. 3 Amma baa kaŋ iri goono ga dira gaaham woone ra, kulu nda yaadin iri si

wongu te Adam-ize alhaalo boŋ. 4 Zama iri wongu jinayey manti ndunnya wo wane yaŋ no, amma dabarikoyyaŋ no Irikoy do. I ga wongu fuwey zeeri. 5 Iri go ga borey lasaabey zeeri, da haŋ kaŋ ga beeri kulu kaŋ i n'a beerandi a ma gaaba nda Irikoy bayra. Iri go ga fonguyaŋ kulu daŋ tamtaray ra i ma Almasihu gana. 6 Waato kaŋ araŋ ganayaŋo kubay mo, iri go soolante iri ma bana borey din gaa ngey wangay goyo kulu. 7 Araŋ go ga haggoy da hayey kaŋ yaŋ mo ga di hinne. Da boro fo go noodin kaŋ ga naanay nga boŋ gaa kaŋ nga ya Almasihu boro no, a ma faham ka bay kaŋ, mate kaŋ cine nga ya Almasihu wane no, iri mo yaadin no. 8 Zama baa d'ay fooma kayna fo nd'iri dabaro kaŋ Rabbi n'ay no araŋ jina-koyyaŋo se, manti araŋ halaciyaŋo se, kulu nda yaadin haawi s'ay di. 9 I ma s'ay guna danga ay ga ba k'araŋ humburandi nd'ay tirey. 10 Zama boro fooyaŋ ga ne: «Oho, a tirey ga tin no, i gonda gaabi. Amma nga bumbo gaahamo, londibuuno no. A me sanney mo manti hay fo no.» 11 To. Wa naŋ boro wo dumi ma woone lasaabu ka bay: mate kaŋ iri bara iri tirey sanno ra waati kaŋ iri si noodin, yaadin mo no iri ga bara iri te-goyey ra d'iri kaa. 12 Iri wo binde, iri si yadda k'iri boŋ himandi wala k'iri boŋ deedandi nda boro fooyaŋ kaŋ yaŋ go ga ngey boŋ sifa. Amma ngey wo, kaŋ go ga ngey boŋ neesi nda care ka ngey boŋ deedandi nda care, i jaŋ fahamay. 13 Amma iri wo, iri si fooma ka bisa iri hirro me. Amma iri ga fooma nda hirro kaŋ me Irikoy dumbu iri se kaŋ to hal araŋ do. 14 Zama iri si candi ka bisa iri hirro meyo gaa, danga a mana to araŋ do, zama iri no ka kaa sintina hal araŋ do ka kande Almasihu Baaru Hanna. 15 Iri si fooma nda boro fo goy kaŋ bisa iri hirro me. Amma iri goono ga bine daŋ araŋ cimbeero ma tonton ka beeri hal iri ma du tontoni araŋ game ra iri hirro me. 16 Hala mo iri ma koy ka Baaru Hanna waazu laabey kaŋ go araŋ se jina ra. Iri ma si koy ka fooma nda haŋ kaŋ jin ka te boro fo batama ra. 17 Amma: «Boro kaŋ goono ga fooma ma fooma Rabbi ra.» 18 Zama manti boro kaŋ ga nga boŋ sifa no Rabbi ga yadda nd'a bo, amma kala boro kaŋ Rabbi ga sifa.

11

1 D'ay ga du, araŋ ma suuru ay se hal ay ma saamotaray kayna te! Oho, araŋ goono ga suuru ay se mo. 2 Ay go ga canse araŋ gaa da Irikoy cansa dumo. Zama ay n'araŋ suuban kurnye folloŋ se kaŋ ga ti Almasihu, ay ma konda araŋ a do danga wandiyo hanno. 3 Amma ay ga humburu hal a ma si ciya, mate kaŋ cine gondo na Hawa halli nda nga carma, yaadin cine no araŋ laakaley ma bare ka fun cimo da hananyaŋ gaa kaŋ araŋ gonda Almasihu ra. 4 Zama nda boro fo kaa kaŋ go ga Yesu waani fo waazu te, kaŋ manti iri wano, wala nd'araŋ go ga biya waani fo ta, kaŋ araŋ man'a ta doŋ, wala Baaru Hanno waani fo, kaŋ araŋ mana yadda nd'a doŋ, ikulu araŋ go mo ga suuru nd'ey hal a ma boori! 5 Amma ay go ga lasaabu ay mana gaze baa kayna «diyey kaŋ ga bisa ikulu» din gaa. 6 Zama baa d'ay si waani sanni, kulu nda yaadin ay mana jaŋ bayray. Oho, iri na woodin cabe araŋ se fondo kulu ra nda hay kulu ra. 7 Wala ay na taali te araŋ se no kaŋ ay n'ay boŋ kaynandi hal ay m'araŋ beerandi, zama ay na Irikoy Baaru Hanna waazu araŋ se nooyante? 8 Ay na Almasihu marga fooyaŋ kom, ka banandi ta i gaa ka du k'araŋ saajaw. 9 Waato kaŋ ay go araŋ do, kaŋ ay go jaŋay ra mo, ay mana jaraw dake boro kulu boŋ. Waato kaŋ nya-izey kaa ka fun Masidoniya, ngey no ka jaŋay kulu kaa ay gaa. Hay kulu ra ay haggoy d'ay boŋ zama ay ma si tiŋay dake araŋ boŋ. Yaadin mo no ay ga soobay ka te. 10 Ay ga woone ci da Almasihu cimo kaŋ go ay ra: Akaya ra boro kulu s'ay ganji ay ma fooma nda woodin. 11 Ifo se? Zama ay si ba araŋ no? To, Irikoy ga bay! 12 Amma haya kaŋ ay te, nga no ay ga soobay ka te, hal ay ma kobay kulu kaa borey kaŋ yaŋ goono ga daama ceeci ngey ma ngey boŋ sifa ka ne ngey go ga goy sanda iri cine. 13 Zama borey din dumi ya diya tangarikomyaŋ no, goy-teeriyaŋ no kaŋ ga zamba te, ka ngey boŋ ciya Almasihu diyayaŋ. 14 Woodin binde, manti dambara hari no, zama Saytan* bumbo ga nga boŋ ciya annura malayka* cine. 15 Yaadin gaa manti hay fo no d'a goy-teerey mo ga ngey boŋ ciya adilitaray waazukoyaŋ. I alwaati bananta ra i ga du ngey goyey banando. 16 Ay ga ne koyne: boro kulu ma si miila hal ay ya saamo no, amma d'araŋ ga miila ay wo yaadin no, kulu w'ay ta danga saamo, hal ay mo ma fooma kayna. 17 Haŋ kaŋ ay ga ba ka ne, ay si g'a ci danga Rabbi do no a fun, amma danga saamotaray ra, danga boŋzaaray haro kaŋ ra ay ga hin ka fooma. 18 Za kaŋ boro boobo go ga fooma nda ndunnya lasaabey, ay mo ga fooma nda woodin yaŋ. 19 Zama araŋ kaŋ ga ti laakalkooney, araŋ go ga suuru nda borey kaŋ si caram da bine folloŋ. 20 Da boro fo ga konda araŋ tamtaray ra, da boro fo g'araŋ ŋwa, da boro fo g'araŋ di, da boro fo ga nga boŋ beerandi, da boro fo g'araŋ moyduma saŋ -- kulu nda yaadin araŋ ga suuru nda bora! 21 Haawi g'ay di ay ma ci kaŋ iri wo cabe danga iri ya

londibuunoyaŋ no. Amma da boro fo ga yadda ka fooma nda hay fo (ay go ga salaŋ sanda saamo cine) ay mo ga fooma nd'a. 22 Ngey wo Ibraniyanceyaŋ no? To, ay mo yaadin no. Ngey wo Israyla boroyaŋ no? Ay mo yaadin no. Ngey wo Ibrahim bandayaŋ no? Ay mo yaadin no. 23 Ngey wo Almasihu goy-teeriyaŋ no? (ay go ga salaŋ sanda saamo cine), sanku fa binde ay! Taabi goy boobo ra ay ga bis'ey, da sorro boobo kasu ra koyyaŋ, da karyaŋ boobo ra, da sorro boobo bu-jase gaa tooyaŋ ra mo. 24 Sorro gu Yahudancey* n'ay barzu hala barzu me waytaaci afo si. 25 Sorro hinza i n'ay kar da goobu. Sorro fo i n'ay catu nda tondiyaŋ. Sorro hinza hi mun d'ay. Cin fo da zaari fo ay go teeku boŋ ga dandi. 26 Ay go diraw ra sorro marge, ay go isa saaru ra, da zayey saaru, d'ay dumi saaru, da dumi* cindey saaru, da kwaara ra saaru, da saajo ra saaru, da teeku saaru, da nya-ize tangarikomey saaru ra. 27 Ay go goy da taabi ra, da hanna ka mo ganji jirbi yaŋ sorro boobo, da haray, da jaw, da mehawyaŋ sorro boobo, da hargu nda bankaaray banji. 28 Kaŋ waana woodin yaŋ, hay fo go no kaŋ go g'ay kankam zaari kulu: Almasihu margey kulu sakulla no. 29 May no ka jaŋ gaabi kaŋ ay mo mana jaŋ? May no i ga daŋ a ma taali te, kaŋ ay bina mana sara? 30 D'a tilas ay ma fooma, kal ay ma fooma nda hayey kaŋ ga ti ay gaabi-jaŋa waney. 31 Rabbi Yesu Irikoyo, kaŋ ga ti a Baabo mo, nga kaŋ ga ti hal abada albarkakoyo, a ga bay ay si ga taari! 32 Damaskos dabarikoono kaŋ ga ti Bonkooni Aretas koy fo, a na Damaskos kwaara batu hal nga m'ay di. 33 Kala birno finetar fo ra no i n'ay zumandi cilla ra, hal ay du ka yana a kambe ra.

12

1 A ga tilas ay ma fooma, baa kaŋ a sinda nafa. Kulu nda yaadin ay ga kande diyaŋey da bangayyaŋey kaŋ fun Rabbi do baaru. 2 Ay ga Almasihu boro fo bay kaŋ sohõ a to jiiri way cindi taaci. (Hal a go gaahamo ra waato din, wala a fun gaahamo ra, woodin ay si bay, Irikoy no ga bay.) To, bora din Irikoy n'a hamay ka konda hala beene hinzanta ra. 3 Ay binde ga bora din bay (hal a go gaahamo ra, wala a fun gaahamo ra, woodin ay si bay, Irikoy no ga bay). 4 Irikoy n'a hamay ka konda hala Paradiso*, hal a maa hay fooyaŋ kaŋ si ci, kaŋ Irikoy si yadda boro m'i dede. 5 Bora din sabbay se no ay ga fooma, amma ay bumbo se ay si fooma, kala day ay gaabi-jaŋa se. 6 Baa d'ay ga ne ay ga fooma nd'a, manti saamotaray no ay go ga te, zama cimi no ay go ga ci. Amma ay ga fooma din naŋ, zama boro kulu ma s'ay guna sanda ay bisa haŋ kaŋ nga ga di ay do, wala haŋ kaŋ nga ga maa ay do. 7 Bangandi bambatey din sabbay se, zama ay ma si te boŋbeeray, Irikoy n'ay no karji fo ay gaahamo ra. Karjo din Saytan diya no, a m'ay gooru-goora, zama ay ma si te boŋbeeray gumo. 8 Ay na Rabbi ŋwaaray sorro hinza woodin ciine ra, hal a m'a moorandi nd'ay. 9 Amma a ne ay se: «Ay gomno ga wasa ni se, zama ay dabaro ga kubay londibuunay ra.» Woodin sabbay se binde, ay ga farhã no gumo ka fooma nd'ay londibuuna, hal Almasihu dabaro ma goro ay gaa. 10 Woodin se no ay go ga maa kaani londibuunay ra, da kayna, da jaŋay, da gurzugay, da kankami ra mo Almasihu sabbay se. Zama waato kaŋ ay jaŋ gaabi, waato din no ay te gaabikooni. 11 Ay te saamo, amma araŋ no k'ay tilasandi, kaŋ doŋ a ga hima araŋ m'ay sifa. Zama ay mana gaze «diyey kaŋ ga bisa ikulu» din gaa hari kulu ra, baa kaŋ ay wo manti hay fo no. 12 Haciika, alaamayaŋ kaŋ yaŋ cabe ay ya diya no te araŋ game ra da suuru kuuku, alaamayaŋ da dambara hariyaŋ da dabari goyyaŋ do. 13 Man haray no araŋ jaŋ kaŋ n'araŋ ganji araŋ ma to Almasihu marga cindey gaa, da manti kaŋ ay bumbo mana ciya jaraw araŋ se? Araŋ ma taalo din yaaf'ay se! 14 Guna, sohõ ay go ga soola ka kaayaŋ hinzanta te araŋ do. Ay si ciya araŋ se jaraw mo, zama araŋ no ay go ga ceeci, manti araŋ harey. Izey mana hima ka arzaka jisi ngey hayrey se, amma hayrey no ga jisi ngey izey se. 15 Ay binde ga nooru wi da farhã, ay g'ay boŋ pati mo araŋ fundey sabbay se. Zama ay ga ba araŋ gumo, woodin se baakasina kaŋ araŋ gonda ay se ga zabu no? 16 Amma baa da woodin te, kulu nda yaadin ay mana jaraw dake araŋ boŋ me! Amma zama ay gonda hiila, ay n'araŋ di da carmay. 17 Borey kulu kaŋ ay donton araŋ do, ay n'i daŋ i m'araŋ ŋwa no? 18 Ay na Titos ŋwaaray k'a donton da nya-ize fo. Titos n'araŋ ŋwa no? Manti alhaali folloŋ ra no iri n'iri dirawo te? Manti ay ce tanka ra no a na nga ca daŋ? 19 Za gayyaŋ araŋ go ga tammahã iri go g'iri boŋ hananyaŋ ceeci araŋ jine. To, iri go ga salaŋ Irikoy jine Almasihu ra no. A kulu mo, ay baakoy, araŋ jina-koyyaŋo se no iri go g'a te. 20 Zama ay ga humburu, waati kaŋ ay ga kaa, hambara ay s'araŋ gar mate kaŋ cine ay ga ba. Ay mo araŋ m'ay gar mate kaŋ cine araŋ si ba. A ma si ciya da mate kaŋ no kulu ay ma gar yanje go no, wala canse, wala futay, wala kakaw, wala wowi, wala ciinay, wala boŋbeeray, wala kosongu. 21 Waati kaŋ ay ga kaa mo, a ma si ciya ay Irikoyo m'ay no boŋ-kaynandiyaŋ araŋ jine.

Ay bina mo ma si sara boro boobo sabbay se kaŋ yaŋ na zunubi te waato, i mana tuubi mo da ngey ziibo, da ngey zina, da doonay laaley kaŋ i te.
13
1 Ay ga ba ka kaayaŋ hinzanta te araŋ do. «Seeda hinka wala ihinza me ra no sanni kulu ga tabbat.» 2 Ay jin ka kaseeti araŋ gaa, waato kaŋ ay kaa araŋ do sorro hinkanta. Sohõ kaŋ ay si noodin, ay ga ye ka woone ci koyne: Hino d'ay kaa ay si jalla borey kaŋ jin ka zunubi te din gaa, da boro cindey kulu mo, 3 za kaŋ araŋ goono ga seeda ceeci kaŋ Almasihu go ga salaŋ ay do. Almasihu mo mana jaŋ gaabi araŋ se, amma gaabikooni no araŋ ra. 4 Zama daahir gaabi-jaŋay do no i na Almasihu kanji, amma Irikoy dabaro do no a go ga funa. Iri mo londibuunoyaŋ no a ra, amma iri ga funa a banda nda Irikoy dabaro araŋ nafa se. 5 Wa araŋ boŋ neesi ka di hal araŋ go cimi fonda ra, wa araŋ boŋ guna araŋ boŋ se mo. Araŋ si bay araŋ boŋ se kaŋ Almasihu go araŋ ra no? Kala day d'araŋ si hin k'araŋ cimbeero goonoyaŋo cabe! 6 Amma ay ga laakal dake kaŋ araŋ ga bay kaŋ iri wo ga hin k'iri cimbeero goonoyaŋo cabe. 7 Sohõ iri go ga adduwa te Irikoy gaa araŋ ma si hari laalo kulu te. Manti hala sanda iri ma bara yaddanteyaŋ bo, amma hal araŋ ma te haŋ kaŋ ga boori, baa iri ma ciya danga wangay hariyaŋ. 8 Zama iri sinda dabari kulu ka gaaba nda cimo, kala day iri ma goy cimo se. 9 Zama waato kaŋ iri jaŋ gaabi, araŋ mo gaabikooniyaŋ no, iri go ga farhã. Wo kaŋ se iri go ga adduwa te mo: araŋ jina-koyyaŋo no. 10 A sabbay se no kaŋ ay si noodin araŋ do, ay go ga hayey din hantum hala waati kaŋ ay kaa araŋ do, ay ma si futu araŋ se da dabaro kaŋ Rabbi n'ay no araŋ jina-koyyaŋo se, kaŋ manti araŋ halaciyaŋo se. 11 Bananta gaa, nya-izey, kala han fo. Wa jina-koyyaŋ ceeci. Wa te bine-gaabi. Wa te laakal folloŋ. Araŋ ma goro nda laakal kanay. Irikoy mo, kaŋ ga ti baakasinay da laakal kanay Koy ga goro araŋ banda. 12 Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. Hanantey kulu go g'araŋ fo. 13 Rabbi Yesu Almasihu gomno, da Irikoy baakasina, da Biya Hanno ra markasina ma bara araŋ kulu banda.

GAL
1
1 Ay, Bulos, ay ya diya no. Ay diyatara mana fun borey do. Ay mana du a mo boro fo do. Amma ay wo, Yesu Almasihu da Baaba Irikoy diya no, nga kaŋ na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra. 2 In da nya-izey kulu kaŋ go ay banda, iri ga Almasihu* margey kaŋ yaŋ go Galatiya laabo ra fo. 3 Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 4 A na nga boŋ no iri zunubey sabbay se zama nga m'iri fansa sohõ zamana laalo wo dabaro gaa, iri Baabo Irikoy miila boŋ. 5 Darza ma bara a se hal abada abadin! Amin! 6 Ay goono ga dambara nda mate kaŋ araŋ waasu ka fay da nga kaŋ n'araŋ ce Almasihu gomno do ka koy baaru hanno waani fo do. 7 Baaru hanno waani fo mo si no, kala day boro fooyaŋ goono g'araŋ taabandi. I ga ba ngey ma Almasihu Baaru Hanna diibi-diibi. 8 Amma baa d'iri no, wala nda malayka* fo kaŋ fun beene no ga kaa ka waazu araŋ se baaru hanno fo kaŋ waana wo kaŋ iri jin ka waazu araŋ se, a koy ma ciya laalante. 9 Mate kaŋ iri jin ka ci araŋ se din, yaadin cine no sohõ ay ga ye ka ci araŋ se koyne: da boro fo ga waazu araŋ se baaru hanno fo kaŋ manti wo kaŋ araŋ jin ka ta, bora din ma ciya laalante. 10 Yaadin gaa, sohõ ay goono ga borey yadda ceeci no, wala Irikoy wano? Wala, ay goono ga ceeci borey ma maa ay kaani no? D'ay goono ga ceeci hala hõ borey ma maa ay kaani no, doŋ ay si te Almasihu se bannya. 11 Zama ay g'araŋ fahamandi, nya-izey, da Baaru Hanna ciine kaŋ ay waazu. Manti borey do no a fun. 12 Manti boro do no ay n'a ta, i man'ay dondonandi nd'a mo, amma Yesu Almasihu bangandiyaŋo do no ay du a. 13 Zama araŋ maa ay gora baaru, waato kaŋ ay go Yahudancey* diina ra, mate kaŋ cine ay na Irikoy marga gurzugandi gumo k'a halaci. 14 Araŋ maa mate kaŋ Yahudancey diina ra ay furo jina ka bisa ay waddey baayaŋ kulu ay dumo ra, mate kaŋ ay bis'ey mo ay kaayey alaadey anniya do. 15 Amma Irikoy n'ay fay waani za ay go ay nyaŋo gunda ra. A n'ay ce mo nga gomno do. Waato kaŋ a kaan a se 16 a ma nga Izo bangandi ay ra mo, hal ay m'a waazu dumi* cindey se, sahãadin-sahãadin ay mana saaware boro kulu gaa. 17 Ay mana koy Urusalima* mo borey kaŋ yaŋ n'ay jin diyataray ra do. Amma ay koy Laarabey* laabo ra. Waato din gaa no ay ye ka kaa Damaskos kwaara. 18 Jiiri hinza banda mo ay koy Urusalima* zama ay ma Kefas bay, ay goro a do mo jirbi way cindi gu. 19 Amma diya cindey, ay mana di ey, kala Yakuba, Rabbi nya izo. 20 Sohõ binde, hayey din kaŋ ay goono ga hantum araŋ se ciine ra, guna: Irikoy jine ay siino ga taari. 21 Woodin banda ay koy Suriya nda Silisiya laabey ra. 22 Yahudiya* laabo ra margey kaŋ yaŋ go Almasihu ra mana bay ka di ay. 23 Kala day i maa i go ga ne: «Bora kaŋ go g'iri gurzugandi waato, cimbeeri fonda kaŋ a halaci doŋ, sohõ a goono g'a waazu.» 24 I goono ga Irikoy beerandi mo ay sabbay se.
2
1 Kala jiiri way cindi taaci banda no in da Barnaba ye Urusalima koyne. Ay na Titos kabay ay banda mo. 2 Ay koy zama Irikoy bangandi ay se ay ma koy. Ay koy ka Baaru Hanna dede kaŋ ay goono ga waazu dumi cindey se. Amma ay n'a dede labu gaa jine borey se, zama a ma si te ay goono ga goy, wala ay jin ka goy yaamo se. 3 Amma baa Titos kaŋ go ay banda, kaŋ ga ti dumi cindey boro, i man'a tilasandi ka dambangu*. 4 _Sanno wo tun|_ mo nya-ize tangari wane fooyaŋ sabbay se kaŋ mollo ka furo iri game ra, hal i m'iri burcinitara kaŋ go Almasihu ra sunsunay, zama i m'iri daŋ tamtaray ra. 5 Iri mo, iri mana yadda i se baa kayna, hala Baaru Hanna cimo ma goro araŋ game ra. 6 Amma ngey kaŋ ga ti boro beerey go no. (Mate kulu kaŋ i ciya d'a, ay baa si nda woodin. Irikoy sinda baar'a-baar'a). Ngey din kaŋ ga ti jine boroyaŋ mana hay kulu tonton ay waazo gaa. 7 Amma jine borey din di kaŋ Irikoy na Baaru Hanna talfi ay gaa ay ma kond'a dumi cindey se, mate kaŋ cine a n'a talfi Bitros gaa a ma kond'a Yahudancey se. 8 Zama Irikoy kaŋ goy Bitros ra a ma ciya diya* Yahudancey se, nga no goy ay mo ra ay ma ciya diya dumi cindey se. 9 Yakuba nda Kefas da Yohanna, kaŋ yaŋ ga ti bonjareyaŋ di gomno kaŋ Irikoy n'ay no. Waato din gaa binde, i na baakasinay daŋyaŋ kambe no in da Barnaba se hal iri ma koy dumi cindey do, ngey mo ma koy Yahudancey do. 10 Amma i ne iri ma fongu nda talkey. Woodin mo no ay gonda anniya ay ma te. 11 Amma waato kaŋ Kefas kaa Antiyos kwaara, ay kakaw d'a me-da-me, zama a na taali te. 12 Zama za boro fooyaŋ mana fun Yakuba do ka kaa, Bitros doona ka ŋwa dumi cindey borey banda. Amma waato kaŋ i kaa, a ye banda ka nga boŋ fay waani. A goono ga humburu borey kaŋ go dambanguyaŋ borey do haray. 13 Yahudance cindey mo n'a gana munaficitaray ra, hala Barnaba bumbo mo ye

banda i munaficitara sabbay se. 14 Amma waato kaŋ ay di i siino ga dira nda mate kaŋ ga saba Baaru Hanna cimo boŋ, kala ikulu jine ay ne Kefas se: «Nin kaŋ ga ti Yahudance, ni goono ga goro danga dumi cindey boro cine, manti danga Yahudance cine. Ifo se no ni goono ga dumi cindey tilasandi i ma goro danga Yahudancey cine? 15 Iri wo, i n'iri hay Yahudanceyaŋ, manti ‹dumi cindi zunubikooney›. 16 Iri ga bay mo kaŋ Irikoy si boro guna adilante* _nga jine|_ zama se bora ga asariya* gana. Amma a ga boro guna adilante _nga jine|_ da bora na Yesu Almasihu cimandi. Iri bumbey mo na Almasihu Yesu cimandi, hal Irikoy m'iri guna adilante _nga jine|_ iri cimbeero sabbay se Almasihu ra, manti zama iri na asariya gana se. Zama boro kulu si hin ka du adilitaray _Irikoy jine|_ asariya ganayaŋ ra. 17 Amma d'iri go ga ceeci Irikoy m'iri no adilitaray Almasihu ra, iri di mo iri ya zunubikooniyaŋ no, yaadin gaa Almasihu g'iri daŋ iri ma zunubi te no, wala? Abada! 18 Zama nd'ay ye ka cina hayey kaŋ ay jin ka zeeri, ay go ga cabe kaŋ ay wo asariya daaruko no. 19 Zama ay wo, asariya do no ay bu asariya se, hal ay ma funa Irikoy jine. 20 Almasihu banda no i n'ay kanji. Kulu nda yaadin ay goono ga funa, amma manti ay no, day Almasihu no goono ga funa ay ra. Fundo mo kaŋ ay goono ga funa nd'a sohõ ay gaahamo ra, ay goono ga funa nd'a cimbeeri ra. Cimbeero wo go Irikoy Izo ra, nga kaŋ ga ba ay, kaŋ na nga boŋ no ka bu ay sabbay se. 21 Ay si ga Irikoy gomno ye yaamo, zama nda boro ga du adilitaray _Irikoy jine|_ asariya ganayaŋ do, yaadin gaa Almasihu bu yaamo nooya.»

3

1 Ya Galatiya borey kaŋ sinda carmay, may no k'araŋ darandi, araŋ kaŋ araŋ moy jine no i cabe taray kwaaray mate kaŋ i na Yesu Almasihu kanji nd'a? 2 Woone hinne no ay ga ba ay ma bay araŋ gaa: hala araŋ na Biya* _Hanna|_ ta zama araŋ na asariya* gana se, wala zama se araŋ na sanno kaŋ araŋ maa cimandi? 3 Day araŋ sinda carmay baa kayna no, hal araŋ kaŋ sintin Biya ra, sohõ araŋ goono ga ceeci araŋ ma koy jina ka toonandi araŋ boŋ gaabi ra no? 4 Wala araŋ na taabi boobo haŋ yaamo no? Da day daahir yaamo no! 5 Irikoy binde goono ga Biya _Hanna|_ no araŋ se, a goono ga dabari goyey te araŋ game ra mo. A goono ga woodin yaŋ te zama araŋ ga asariya gana se no, wala zama araŋ ga sanno kaŋ araŋ maa cimandi se no? 6 Araŋ ma fongu Ibrahim: «A na Irikoy cimandi, Irikoy mo na woodin lasaabu a se adilitaray.» 7 Araŋ ma woone bay mo: borey kaŋ yaŋ ga cimandi, ngey no ga ti Ibrahim izey. 8 Tawreto Tira jin ka ci ka ne kaŋ Irikoy ga dumi cindey adilandi* _nga jine|_ cimbeeri do. Zama Irikoy na Baaru Hanna waazu Ibrahim se ka ne: «Ni do no ndunnya dumey kulu ga du albarka.» 9 Yaadin gaa borey kaŋ goono ga cimandi, ngey no ga du albarka Ibrahim banda, nga kaŋ na Irikoy cimandi. 10 Amma borey kulu kaŋ ga naanay asariya goyey gaa, laaliyaŋ kaŋ i boŋ, zama i hantum ka ne: «Laalante no boro kulu kaŋ si mo ye hay kulu kaŋ go hantumante asariya tira ra, ka n'i te mo.» 11 Zama woone, taray kwaaray no a go: asariya ganayaŋ si naŋ boro kulu ma ciya adilante Irikoy jine, zama «boro kaŋ ciya adilante _Irikoy jine|_, cimbeeri ra no a ga funa.» 12 Amma asariya wo, manti cimbeeri ra no a bara bo. Amma Tawretu* Tira ne: «Boro kaŋ g'i gana, a ga nga baafuna te i ra.» 13 Almasihu n'iri fansa asariya laaliyaŋo gaa, za kaŋ a ciya laalante iri sabbay se. Zama a go hantumante: «Laalante no boro kulu kaŋ i sarku bundu gaa.» 14 Woodin te mo hala albarka kaŋ Irikoy no Ibrahim se ma kaa dumi kulu gaa Yesu Almasihu do, hala mo iri ma du Biya _Hanno|_ cimbeeri ra, kaŋ Irikoy jin ka alkawli sambu ka ne nga ga no. 15 Ay nya-izey, ay ga salaŋ araŋ se da haŋ kaŋ bora kulu ga bay: baa alkawli kaŋ ti boro wane, waati kaŋ i n'a daahirandi, boro kulu s'a kaa, boro kulu si tonton a gaa mo. 16 Ibrahim da nga banda bora se no Irikoy na alkawlo no. A mana ne: «banda se», danga day boro boobo, amma «ni banda bora», danga banda gaa boro fo no, kaŋ ga ti Almasihu. 17 Woone ay goono ga ci: Irikoy jin ka alkawlo daahirandi. Asariya kaŋ furo jiiri zangu taaci nda waranza banda, a si alkawlo wo ganandi, hal a ma ciya yaamo. 18 Zama nda tubo fun asariya do, a si fun alkawli do. Amma Irikoy n'a no Ibrahim se alkawlo boŋ nga gomno ra. 19 Yaadin gaa, ifo no asariya ga hanse binde? To. Irikoy n'a tonton no hala borey ma faham da haŋ kaŋ ga ti nga miila daaruyaŋ. Asariya wo ma goro mo hala banda bora ma kaa kaŋ se i na alkawlo no. I na asariya samba mo malaykayaŋ banda, sasabandiko fo kambe ra. 20 Sasabandikwa binde, manti boro folloŋ hinne se no a bara. Amma Irikoy ya nga hinne no. 21 Wala asariya ga gaaba nda Irikoy alkawlo no? Abada! D'i na asariya no kaŋ ga hin ka fundi no, doŋ daahir no adilitaray _Irikoy jine|_ ga bara asariya din ra. 22 Amma Irikoy Tira Hanney ne boro kulu go daabante no zunubi dabaro cire, hal i ma alkawlo no borey kaŋ yaŋ goono ga cimandi se.

Alkawlo wo ga ti cimbeeri wane Yesu Almasihu ra. 23 Amma za cimbeeri mana kaa, iri ya asariya kas'izeyaŋ no. Iri go daabante no hala cimbeeri ga aniya ka bangay. 24 Yaadin gaa, asariya n'iri gaay danga ize gaayko kala Almasihu kaa, hal iri ma ciya adilante _Irikoy jine|_ cimbeeri ra. 25 Amma sohõ kaŋ cimbeeri kaa, iri si ize gaaykwa din dabaro cire koyne. 26 Zama araŋ kulu Irikoy izeyaŋ no, kaŋ to albeeriyaŋ, zama araŋ na Almasihu Yesu cimandi. 27 Zama araŋ kulu kaŋ se i na baptisma* te Almasihu ra, araŋ na Almasihu faka. 28 Sohõ fayanka si no: da Yahudance no, wala dumi cindey boro no, da bannya no wala burcini no, da alboro no wala wayboro no, zama araŋ kulu afolloŋ no Almasihu Yesu ra. 29 Amma d'araŋ ya Almasihu wane yaŋ no, kulu araŋ ya Ibrahim bandayaŋ no, da tubukoyaŋ mo, mate kaŋ alkawlo ci.

4

1 Amma ay ga ne araŋ se: alwaati kulu kaŋ tubukwa go zanka, hay kulu man'a fay da bannya, baa kaŋ nga no ga ti hay kulu koyo. 2 Amma a go yaarikwa da jine funa kambe ra hala hano kaŋ hane baabo kosu a se. 3 Yaadin no iri mo. Waato kaŋ iri go zankayaŋ, iri go tamtaray ra ndunnya hayey se. 4 Amma kaŋ alwaato to, Irikoy na nga Izo donton. Wayboro no k'a hay. A hay mo asariya fonda ra, 5 hal a ma du ka borey kaŋ go asariya fonda ra fansa, hal iri ma du izetaray daŋyaŋ do ka ciya Irikoy izeyaŋ. 6 Za kaŋ araŋ ya izeyaŋ no, Irikoy na Biya _Hanno|_ donton araŋ biney ra kaŋ ga hẽ ka ne: «Baaba, ay Baaba!» Biya _Hanna|_ din, Irikoy Izo do no a fun. 7 Yaadin gaa ni ya manti bannya no koyne, amma ni ya ize no. Za kaŋ ni ya ize no, ni ya tubuko mo no Irikoy do. 8 Waato din kaŋ araŋ mana Irikoy bay, araŋ goro tamtaray ra toorey se kaŋ yaŋ manti irikoyyaŋ no da cimi. 9 Amma sohõ kaŋ araŋ ga Irikoy bay, wala a ga bisa ay ma ne Irikoy g'araŋ bay, mate no araŋ ga te ka bare ka ye ndunnya hayey do kaŋ gazanteyaŋ no, yaamoyaŋ mo no? Mate no araŋ ga te ka miila araŋ ma ye hayey din tamtara ra? 10 Araŋ ga jirbey, da handey, da alwaatey, da jiirey lasaabu! 11 Ay goono ga humburu araŋ se a ma si koy te goyo kaŋ ay te araŋ game ra ma ciya yaamo! 12 Ay nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma bara danga ay cine, zama ay mo goro danga araŋ cine. Araŋ mana taali kulu te ay se. 13 Araŋ ga bay mo kaŋ ay jante no. Woodin sabbay se no ay na Baaru Hanna waazu araŋ se za sintina. 14 Amma baa kaŋ ay janta ciya siyaŋ hari araŋ se, araŋ mana dond'ay ka wangu ay. Amma danga Irikoy malayka cine no araŋ n'ay ta, danga Almasihu Yesu cine. 15 Man gaa albarka din kaŋ go araŋ se doŋ? Zama ay goono g'araŋ seeda, d'a hin ka te, doŋ araŋ n'araŋ moy dagu k'ay no nd'ey. 16 Yaadin gaa, sohõ ay ciya araŋ ibare zama ay goono ga cimi ci araŋ se, wala? 17 Borey din kaŋ goono g'araŋ ceeci nda anniya sinda miila hanno bo. Amma i ga ba ngey m'araŋ kaa waani zama araŋ ma ngey ceeci nda anniya. 18 Amma a ga boori boro ma bara nda anniya hari hanno ceeciyaŋ ra alwaati kulu, manti alwaati kaŋ ay go araŋ do hinne. 19 Ay ize kayney, ay goono ga ye ka maa hay-zaŋay araŋ sabbay se hal Almasihu ma te ka boori araŋ ra! 20 Ay ga ba ay ma ye araŋ do sohõ hal ay m'ay jinda barmay, zama ay go boŋ-haway ra araŋ sabbay se. 21 Wa ci ay se, araŋ wo kaŋ yaŋ ga ba araŋ ma ye asariya* ganayaŋ ra: araŋ mana maa haŋ kaŋ asariya ci no? 22 Zama i hantum ka ne kaŋ Ibrahim du ize hinka. Afa koŋŋa do no a du a, afa mo wayboro burcino do. 23 Day koŋŋa izo, i n'a hay gaaham miila do, amma wayboro burcino izo, i n'a hay Irikoy alkawlo boŋ. 24 Hayey wo ciya misa, zama wayborey din ga hima alkawli hinka. Afa, Sinayi tondo do no a fun, wo kaŋ goono ga izeyaŋ hay tamtaray se, danga Hajaratu nooya. 25 Zama Hajaratu wo, misa cine, a ga hima Sinayi tondo kaŋ go Laarabey* laabo ra. A ga ciya sanda Urusalima, sohõ wano, kaŋ nga nda nga izey go tamtaray ra. 26 Amma Urusalima, beene wano, kaŋ ga ti iri nya, ya burcini no. 27 Zama i hantum ka ne: «Ya nin wayguno kaŋ mana hay, ma farhã! Nin kaŋ mana maa hay-zaŋay, ma jinde sambu ka cilili bine kaani sabbay se, zama waybora kaŋ go goboro, a izey ga baa da waybora kaŋ gonda kurnye wane.» 28 Amma araŋ wo, ay nya-izey, araŋ ya alkawli izeyaŋ no danga Isaka cine. 29 Amma danga mate kaŋ izo kaŋ i hay gaaham miila do na izo kaŋ i hay _Irikoy|_ Biya do gurzugandi, yaadin mo no sohõ. 30 Amma ifo no Irikoy Tira Hanna ci? A ne: «Ni ma koŋŋa da nga izo gaaray, zama koŋŋa izo si du tubu wayboro burcino izo banda.» 31 Yaadin gaa, nya-izey, iri wo manti koŋŋa izeyaŋ no, amma iri ya wayboro burcino izeyaŋ no.

5

1 Almasihu n'iri fansa burcinitaray se. Yaadin gaa araŋ ma kay ka tarsasa. Araŋ ma si ye ka didiji tamtaray ra, k'a calo* daŋ koyne. 2 Guna ay, Bulos, ay goono ga ci araŋ se: d'araŋ ta i n'araŋ dambangu, Almasihu sinda nafa araŋ se. 3 Oho, koyne ay go ga seeda ka ne boro kulu kaŋ ga

dambanguyaŋ ta se: bora din ciya garawkooni a ma hay kulu kaŋ asariya ci te. 4 Araŋ kaŋ ga ba Irikoy m'araŋ adilandi asariya ganayaŋ ra, araŋ fay da Almasihu, araŋ daray gomno gaa no. 5 Zama iri wo, cimbeeri* boŋ no iri goono ga adilitaray kaŋ se iri ga beeje batu Biya _Hanno|_ do. 6 Zama Almasihu Yesu ra dambanguyaŋ wala dambanguyaŋ-jaŋay si hay kulu hanse, kala cimbeeri kaŋ ga goy baakasinay do. 7 Waato araŋ goono ga zuru hal a ma boori. May no k'araŋ gaay hal araŋ ma si cimo gana sohõ? 8 Boŋ-bareyaŋo wo mana fun Irikoy kaŋ goono g'araŋ ce din do! 9 Dalbu kayna ga motta kulu fuurandi. 10 Ay gonda naanay araŋ gaa Rabbi ra kaŋ araŋ si hay fo waani miila. Amma boro kaŋ goono g'araŋ taabandi, bora alhakko ga kaŋ a boŋ, boro kulu kaŋ no. 11 Amma, ay nya-izey, d'ay goono ga dambanguyaŋ sanni waazu hala ka kaa sohõ, ifo se no i goono g'ay gurzugandi? Zama nda yaadin no, kanjiyaŋ bundo si ciya katiyaŋ hari koyne. 12 Ay ga ba borey kaŋ yaŋ goono g'araŋ laakal tunandi ma koy ka ngey boŋ manta. 13 Amma araŋ wo, nya-izey, Irikoy n'araŋ ce burcinitaray se no. Day wa si naŋ burcinitara din ma bine ibaay* laaley no fondo, amma baakasinay do araŋ ma may care se. 14 Zama asariya kulu toonandiyaŋ go sanni follonko boŋ, kaŋ ga ti: «Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.» 15 Amma d'araŋ ga care nama ka care ŋwa, wa haggoy araŋ ma si care halaci. 16 Amma ay ga woone ci: araŋ ma dira Biya _Hanna|_ ra, gaa no araŋ si bine ibaay laaley toonandi. 17 Zama bine ibaay laaley ga gaaba nda Biya _Hanno|_. Biya _Hanno|_ mo ga gaaba da bine ibaay laaley. I goono ga gaaba nda care, hala hay kulu kaŋ araŋ ga ba araŋ ma te, manti nga no araŋ ga te. 18 Amma da Biya _Hanno|_ goono g'araŋ candi, kulu araŋ si asariya dabaro cire. 19 Bine ibaay laaley goyey binde, taray kwaaray no i go. Ngey ga ti: zina, da ziibi, da furkutaray, 20 da tooru ganayaŋ, da ziimataray, da ibaretaray, da kusuuma, da canse, da futay, da kakaw, da fay-ka-ye-waani-waaniyaŋ, da wurdi waani-waani, 21 da biniyay, da baji haŋ-ka-buguyaŋ, da annasuwa, da hayey din dumey. Woone yaŋ boŋ no ay ga kaseeti araŋ gaa, sanda mate kaŋ cine ay jin ka ci araŋ se ka ne: borey kaŋ goono ga hayey din te si Irikoy koytara tubu. 22 Amma wo kaŋ Biya _Hanno|_ ga hay ga ti: baakasinay, da farhã, da laakal kanay, da suuru kuuku, da dogonay, da booriyaŋ, da naanay, 23 da lalabu, da boŋ hiniyaŋ. Asariya kulu si no kaŋ ga hayey din ganji. 24 Borey kaŋ ga ti Almasihu waney mo na Adam-ize daa laaley kanji, d'i bine beeje laaley, d'i bine ibaay laaley. 25 Da Biya _Hanno|_ do no iri goono ga funa, yaadin gaa iri ma dira Biya _Hanno|_ ra. 26 Iri ma si ciya foomanteyaŋ, ka care futandi, ka canse care gaa.

6

1 Nya-izey, d'araŋ bay boro fo na taali te, araŋ kaŋ to da Biya Hanno, araŋ ma bora din ye fondo nda lalabu. Ni mo ma haggoy da ni boŋ, hala ni ma si du siyaŋ. 2 Araŋ ma care tiŋay sambu. Woodin gaa no araŋ ga asariya kaŋ Almasihu no toonandi. 3 Zama nda boro ga tammahã nga wo hay fo no, a binde manti hay kulu no, a goono ga nga boŋ halli day no. 4 Amma boro kulu ma nga boŋ goyo deedandi, waato gaa no a ga du farhã nga boŋ hinne se, amma manti nda boro fo gaa deedandiyaŋ. 5 Zama boro kulu ga nga boŋ tiŋa sambu. 6 Amma boro kaŋ i ga dondonandi nda Irikoy Sanno, a ma nga dondonandikwa nafa nga hari hanno kulu ra. 7 Wa s'araŋ boŋ darandi! Boro si Irikoy hahaara. Zama haŋ kaŋ boro duma, nga mo no ni ga wi. 8 Zama boro kaŋ duma haŋ kaŋ ga kaan nga bine ibaay laala se, bine ibaay laala do no a ga fumbi wi. Amma boro kaŋ ga duma haŋ kaŋ ga kaan Biya _Hanno|_ se, Biya _Hanno|_ do no a ga fundi hal abada wi. 9 Iri ma si farga nda goy hanno teeyaŋ, zama alwaati toonanta ra iri g'a albarka wi, d'iri man'a naŋ. 10 Yaadin gaa, waati kulu kaŋ cine iri gonda daama, iri ma ihanno te boro kulu se, sanku fa ngey kaŋ ga ti cimi fonda almayaaley. 11 Wa guna biir'ize bambatey wo kaŋ ay goono ga hantum araŋ se d'ay kamba. 12 Borey kaŋ ga ba ngey ma booriyaŋ cabe Adam-ize alhaalo boŋ, ngey no g'araŋ tilasandi araŋ ma dambangu. I goono ga woone te zama ngey ma si maa gurzugay hinne se Almasihu kanjiyaŋ* bundo sabbay se. 13 Zama baa ngey bumbey kaŋ i dambangu siino ga asariya fonda gana, amma i ga ba ngey m'araŋ dambangu zama ngey ma fooma nd'araŋ gaahamey. 14 Amma ay wo, ay si fooma abada, da manti iri Rabbi Yesu Almasihu kanjiyaŋ bundo kaŋ do i na ndunnya kanji* ay se, i n'ay kanji mo ndunnya se. 15 Zama i ma boro dambangu wala i ma s'a dambangu sinda nafa, amma wo kaŋ gonda nafa ga ti takahari taji. 16 Boro kulu mo kaŋ ga dira lordo wo boŋ, laakal kanay da suuji ma bara a banda, da Israyla kaŋ ga ti Irikoy wano banda mo. 17 Boro kulu ma si ye k'ay taabandi koyne, zama dolley kaŋ go ay gaahamo gaa ya Yesu seeda no. 18 Ay nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya* banda. Amin!

EPH
1
1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do. Ay go ga hantum hanantey da
naanaykoyey se kaŋ yaŋ go Afasos kwaara Almasihu ra. 2 Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ
banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 3 Iri ma Rabbi Yesu Almasihu
Irikoyo kaŋ ti a Baabo saabu, nga kaŋ n'iri albarkandi nda albarka kulu dumi kaŋ fun Biya Hanno
do Almasihu ra beena ra nangey do. 4 Za kaŋ a n'iri suuban za i mana ndunnya sinji, iri ma ciya nga
wane yaŋ Almasihu ra, zama iri ma goro hananteyaŋ kaŋ sinda taali nga jine. 5 Irikoy jin k'iri waadu
nga baakasina ra iri ma ciya nga izeyaŋ, izetaray daŋyaŋ do, Yesu Almasihu do. A na woodin te
zama a ga kaan a se, a miila mo no. 6 Irikoy ga ba iri ma saabu nga gomni darzanta se kaŋ a n'iri no
da yulwa nga Baakwa ra. 7 Irikoy n'iri fansa nda Almasihu kuro, danga a n'iri taaley yaafa nooya
nga gomni arzakey boŋ. A na woodin te iri se da Almasihu. 8 A n'iri no gomni nda yulwa, laakal da
fahamay kulu ra. 9 Irikoy n'iri bayrandi nda nga miila kaŋ gundu* no, zama woodin kaan a se no. A
miila nooya kaŋ a waadu Almasihu ra. 10 Irikoy goyo ga ti nga ma takahari kulu margu waati kaŋ
zamaney kubay k'i te afolloŋ Almasihu ra, hala hayey kaŋ yaŋ go beena ra da wo kaŋ yaŋ go
ndunnya ra ma goro a mayra ra. 11 Irikoy ga hay kulu te nga miila saawara boŋ. A jin k'iri suuban
nga waado boŋ. Almasihu do mo no iri ciya tubu hari a se. 12 Zama iri kaŋ jin k'iri beeja sinji
Almasihu ra, iri ma ciya Irikoy darza sifayaŋ hari. 13 Araŋ na Almasihu cimandi waato kaŋ araŋ
maa cimi sanno, kaŋ ga ti Baaru Hanna kaŋ kande araŋ se faaba. Waato kaŋ araŋ cimandi mo, Irikoy
n'araŋ kawaatimandi Almasihu ra da Biya* Hanno, kaŋ a jin ka alkawli te ka ne nga ga no. 14 Biya
binde ga ti iri tubo se daymi kayandiyaŋ hari ka koy hala hano kaŋ hane Irikoy ga haya kaŋ nga day
din fansa, iri ma ciya Irikoy darza sifayaŋ hari. 15 Ay maa baaru kaŋ araŋ na cimbeeri sinji Rabbi
Yesu ra, da baakasina kaŋ araŋ go ga cabe hanantey kulu se. 16 Woodin sabbay se ay mo mana fay
da saabuyaŋ araŋ se ka fongu nd'araŋ ay adduwey ra. 17 Ay ga ŋwaaray Rabbi Yesu Almasihu
Irikoyo, Baaba darzakoyo, ma laakal da bangandiyaŋ Biya no araŋ se hal araŋ ma Irikoy bay gumo.
18 Ay ga ŋwaaray araŋ ma du boŋ-feeray zama araŋ ma bay haŋ kaŋ ga ti beeja kaŋ se Irikoy n'araŋ
ce, da arzaka beero wo dumi kaŋ ga ti a tubuyaŋ darzanta hanantey ra. 19 Ay ga ŋwaaray mo araŋ
ma bay a dabari gaabikooni bambata gaa kaŋ goono ga goy iri ra, iri kaŋ yaŋ n'a cimandi. A dabaro
ga goy gaabikooni te. 20 A na dabaro din cabe Almasihu ra waato kaŋ a n'a tunandi ka kaa buukoy
game ra k'a gorandi nga kambe ŋwaaro gaa beena ra. 21 Almasihu ga mayray te koy kulu, da hin
kulu, da gaabi kulu, da mayraykoy kulu, da maa kulu kaŋ i ga ce boŋ, manti zamana wo hinne ra bo,
amma baa zamana kaŋ ga kaa ra mo. 22 Irikoy na hay kulu ye Almasihu cey cire. A n'a daŋ mo a ma
goro hay kulu boŋ, a ma ciya boŋo Almasihu* marga se. 23 Almasihu marga ga ti Almasihu
gaahamo. Almasihu kaŋ ga hari kulu toonandi hay kulu ra, a ga nga gaahamo din mo toonandi da
nga bumbo.
2
1 Araŋ wo, waato araŋ go buukoyaŋ araŋ taaley d'araŋ zunubey sabbay se. 2 Hayey din ra no araŋ
goro waato, saaya kaŋ araŋ goono ga ndunnya wo fondey d'a miiley gana. Araŋ goono ga may mo
beene batama dabarikwa se. Nga ga ti biya* din _(Iblisi no)|_ kaŋ goono ga goy hala sohõ borey
kaŋ yaŋ wangu ka Irikoy gana ra. 3 I game ra mo iri kulu n'iri gora te doŋ, iri bine* ibaay laaley ra.
Iri goono ga bine ibaay d'iri fonguyaŋey gana. Iri zunubi daa kaŋ iri hay d'a sabbay se mo iri ciya
boroyaŋ kaŋ se Irikoy bine ga tun, danga boro cindey cine. 4 Amma Irikoy ya arzakakoy no suuji ra.
Zama a ba iri nda baakasinay bambata, 5 a n'iri funandi Almasihu banda. A na woodin te baa waato
kaŋ iri ya buukoyaŋ no iri taaley sabbay se. (A gomno do no a n'araŋ faaba.) 6 A n'iri tunandi
Almasihu banda k'iri gorandi mo a banda beena ra Almasihu Yesu ra. 7 A na woodin te hala
zamaney kaŋ ga kaa ra a ma nga gomno bangandi booriyaŋ ra kaŋ a te iri se Almasihu Yesu ra.
Gomno wo gonda arzaka kaŋ sinda me. 8 Zama gomni nooyaŋ do no Irikoy n'araŋ faaba, araŋ
cimandiyaŋo do. _Faaba|_ wo mo, manti araŋ do no a fun, amma Irikoy nooyaŋ no. 9 Manti te-
goyey do no faaba fun, zama boro kulu ma si fooma nd'a. 10 Zama iri ya Irikoy kambe goyo no. A
n'iri taka Almasihu ra hal iri ma goy hannoyaŋ te. Irikoy jin ka goy hanney din soola no zama iri ma
dira i ra. 11 Woodin se mo araŋ ma fongu: araŋ wo, waato araŋ ya dumi* cindey boroyaŋ no
gaahamo ra. Borey kaŋ ga ne ngey ya dambanganteyaŋ no ga ne araŋ se borey kaŋ yaŋ si

dambangu*. Dambanguyaŋo din ga ti wo kaŋ borey ga te da ngey kambey gaaham gaa. 12 Wa fongu kaŋ waato araŋ goro fayante Almasihu gaa. Araŋ ya mebarawyaŋ no Israyla* izey laab'izetara se. Araŋ sinda baa mo sappey kaŋ kaa alkawli do ra. Araŋ sinda beeje, araŋ sinda Irikoy ndunnya ra doŋ. 13 Amma sohõ Almasihu Yesu ra araŋ kaŋ mooru waato din, Irikoy n'araŋ maanandi Almasihu kuro do. 14 Zama nga no ga ti iri laakal kana. A na dumi hinka din ye ka ciya afolloŋ. A na kosara kaŋ n'iri fay da care zeeri, 15 waato kaŋ a na ibaretaray kaa nga gaahamo do, danga asariya* kaŋ gonda lordi* da farillayaŋ nooya. A na woodin te hal i boro hinka din ra a ma boro taji folloŋ taka nga bumbo ra. Yaadin no a na laakal kana te d'a. 16 A na woodin te mo hala gaaham folloŋ ra nga m'i boro hinka sasabandi Irikoy do nga kanjiyaŋ* bundo do, za kaŋ kanjiyaŋ bundo do no Almasihu na ibaretara din wi. 17 A kaa ka laakal kanay Baaru Hanna waazu araŋ kaŋ ga mooru se da ngey kaŋ yaŋ ga maan se mo. 18 Zama a do no iri boro hinka gonda fondo ka furo Baabo do Biya folloŋ ra. 19 Yaadin gaa binde, araŋ wo manti yawyaŋ wala ce-yawyaŋ no, amma araŋ ya laab'izeyaŋ no hanantey banda, araŋ ya Irikoy almayaaliyaŋ mo no. 20 Irikoy n'araŋ cina mo diyey da annabey daba boŋ. Almasihu bumbo no ga ti cinaro bonjara. 21 Nga no ga cinaro kulu haw care gaa hal a ma soobay ka tonton ka ciya Irikoy fu hanna Rabbi ra. 22 A ra mo no i goono g'araŋ cina care banda hal araŋ ma ciya naŋ kaŋ Irikoy ga goro Biya _Hanno|_ ra.

3

1 Woodin sabbay se ay, Bulos, kaŋ ga ti Almasihu kas'ize araŋ dumi cindey wo sabbay se, ay ga Irikoy ŋwaaray. 2 Zama araŋ maa mate kaŋ Irikoy n'ay no nga gomni goyo wo ay m'a te araŋ sabbay se. 3 Araŋ maa mate kaŋ cine Irikoy na nga gundo bayrandi ay se bangandiyaŋ do. Ay jin ka woodin hantum da sanni kayna fooyaŋ. 4 Waati kaŋ araŋ ga woone caw, araŋ ga faham d'ay bayra Almasihu gundo ra. 5 Irikoy mana jin k'a bayrandi Adam-izey se zamaney kaŋ bisa ra, mate kaŋ cine a n'a bangandi sohõ nga diya hanantey da annabey se, Biya _Hanno|_ do. 6 Gundo din ga ti woone: dumi cindey ciya tubukoyaŋ Israyla borey banda. I te gaaham folloŋ da marguyaŋ hangasinyaŋ mo alkawlo ra kaŋ Irikoy sambu Almasihu Yesu ra Baaru Hanna do. 7 Ay ciya saajawko mo Baaru Hanna din se Irikoy gomni nooyaŋo boŋ. Irikoy na gomno din no ay se nga dabari gaabikoono boŋ. 8 Ay wo kaŋ ti hanantey kulu ra ikayna, ay se no Irikoy na gomno wo no ay ma Almasihu arzaka waazu dumi cindey se. Arzako wo, boro fahamay si to a me. 9 A n'ay no gomno wo zama ay ma cabe boro kulu se haŋ kaŋ ga ti gundo din toonandiyaŋ. Irikoy kaŋ na hay kulu taka na gundo din tugu nga do zamaney kaŋ bisa ra. 10 A na woodin te hala sohõ, Almasihu marga do, Irikoy ma nga fahamay waani-waaney bayrandi koyey da hinkoyey se kaŋ yaŋ go beena ra nangey do. 11 Woodin kulu go a miila kaŋ ga duumi boŋ kaŋ a miila Almasihu Yesu iri Rabbo ra. 12 A do no, da cimbeeri kaŋ iri daŋ a ra, iri gonda bine-gaabi nda furoyaŋ fondo Irikoy do naanay ra. 13 Woodin se ay g'araŋ ŋwaaray araŋ ma si yangala ay gurzuga sabbay se kaŋ ay go ga maa araŋ sabbay se. Woodin no ga ciya araŋ darza. 14 Woodin sabbay se no ay goono ga sombu Baaba jine, 15 nga kaŋ almayaali kulu kaŋ go beena ra da ganda boŋ ga du ngey maa a do. 16 Ay ga ŋwaaray a ma yadda araŋ se, nga darza arzakanta boŋ, a m'araŋ no hina nda dabari nga Biya do araŋ bina ra. 17 Ay ga ŋwaaray a m'araŋ gaabandi hala Almasihu ma goro araŋ biney ra cimbeeri do. Araŋ kaajo d'araŋ daba, Irikoy n'i sinji baakasinay ra. 18 A sabbay se no ay ga ŋwaaray araŋ ma du dabari ka faham hanantey kulu banda haŋ kaŋ ga ti Almasihu baakasina hayyaŋo, d'a salleyaŋo, d'a beene kuuyaŋo, d'a ganda guusuyaŋo mo. 19 Araŋ ma Almasihu baakasina wo bay, kaŋ ga bisa bayray, hal araŋ ma to ka koy hala Irikoy toonandiyaŋo gaa. 20 Irikoy ga hin ka te haŋ kaŋ ga yulwa gumo ka bisa hay kulu kaŋ iri ga ŋwaaray wala hay kulu kaŋ iri ga tammahã, dabari boŋ kaŋ goono ga goy iri ra. 21 Sohõ beeray ma bara a gaa, Almasihu marga ra da Almasihu Yesu ra ka koy zamaney gaa hal abada abadin. Amin!

4

1 Ay mo, kaŋ ga ti kas'ize Rabbi se, ay g'araŋ yaamar araŋ ma diraw te kaŋ ga saba nda ceeyaŋo kaŋ i n'araŋ ce d'a. 2 Araŋ ma dira boŋ kaynandiyaŋ kulu ra, da lalabu kulu, da suuru kulu dumi mo. Araŋ ma hin care suuru baakasinay ra. 3 Araŋ ma kookari ka goro afolloŋ bine ra, goray folloŋ ra kaŋ Biya _Hanno|_ goono ga no, laakal kanay ra kaŋ g'araŋ haw care gaa. 4 Gaaham folloŋ go no, da Biya folloŋ, mate kaŋ cine, waato kaŋ Irikoy n'araŋ ce, a n'araŋ ce beeje folloŋ ra. 5 Rabbi folloŋ no go no, da cimi fondo folloŋ, da baptisma folloŋ mo. 6 Irikoy folloŋ no go no kaŋ ga ti ikulu

Baabo, kaŋ go ikulu boŋ, a go ikulu game ra, a go ikulu ra mo. 7 Amma iri kulu se i na gomni no Almasihu nooyaŋ neesijo boŋ. 8 Woodin sabbay se a ne: «Waato kaŋ a ziji beene, a na tamtaray izey ku ka kond'ey, a na nooyaŋey no borey se mo.» 9 Sanno din kaŋ ne: «a ziji beene,» -- ifo no a ga ne? A ga ne a jin ka zumbu ganda nangu guusey ra. 10 Nga kaŋ zumbu mo ga ti nga kaŋ ziji ka koy hala ya-haray beeney kulu boŋ, zama nga ma hay kulu toonandi. 11 A no afooyaŋ se i ma ciya diyayaŋ*, afooyaŋ mo annabiyaŋ*, afooyaŋ mo Baaru Hanno waazukoyaŋ, afooyaŋ mo kurukoyaŋ kaŋ ga dondonandi. 12 A na woodin te hanantey toonandiyaŋ sabbay se, hal i ma saajaw goy te, hal Almasihu gaahamo ma du ka koy da jina. 13 A ga ba iri kulu ma du ka ciya afolloŋ cimi fonda ra da Irikoy Izo bayray ra mo, hal iri ma koy to albeeri toonanteyaŋ, ka to Almasihu alhaalo toonandiyaŋ deedando gaa. 14 Yaadin gaa no iri si bara zankayaŋ koyne, hala dondonandiyaŋ waani fo m'iri sambu ka kond'iri ne-haray da ya-haray danga teeku bondayyaŋ cine. A ma kond'iri mo danga mate kaŋ cine haw kaŋ ga faaru ga te. Dondonandiyaŋo wo si fun kala borey kaŋ ga waani carmay da halliyaŋ do. 15 Amma baakasinay ra cimi sanno ciyaŋ se no, iri ga beeri hay kulu ra Almasihu ra, nga kaŋ ga ti boŋo. 16 A do no gaahamo kulu ga margu care gaa ka haw care gaa dabey kulu do, kaŋ yaŋ go soolante ngey goyo sabbay se. Yaadin no, hala dabey kulu ga ngey goyey te, gaahamo kulu ga beeri ka nga boŋ cina baakasinay ra. 17 Woodin se no ay goono ga woone ci, ay goono ga seeda mo Rabbi ra: araŋ ma si ye ka dira sanda mate kaŋ dumi* cindey ga dira ngey miila yaamey ra. 18 I laakaley go kubay ra. I sinda baa mo fundo kaŋ Irikoy ga no ra, saamotara kaŋ go i ra din sabbay se, d'i bine sandandiyaŋo mo sabbay se. 19 I si maa haawi koyne. I na ngey boŋ daŋ furkutaray fondey ra, zama ngey ma ziibi goy dumi kulu te da anniya. 20 Amma manti yaadin no araŋ na Almasihu dondon d'a. 21 Daahir no araŋ maa a se, borey mo n'araŋ dondonandi, mate kaŋ cimi go Yesu ra. 22 I n'araŋ dondonandi araŋ ma doŋ goray zeena kaa araŋ biney ra, sanda boro* zeena nooya. Boro zeena din goono ga halaci nga ibaay laaley kaŋ ga fafagu do. 23 Araŋ bine miiley ma ciya itajiyaŋ. 24 Araŋ ma boro* tajo mo faka kaŋ Irikoy taka nga alhaalo boŋ. A n'a taka adilitaray da hananyaŋ kaŋ cimi ganayaŋ ga no ra. 25 Woodin sabbay se araŋ ma tangari teeyaŋ naŋ. Boro kulu ma cimi ci nga gorokasino se. Zama iri kulu gaaham folloŋ no, iri ya care gaaham jareyaŋ mo no. 26 D'araŋ bine tun, araŋ ma si zunubi te, wa si naŋ wayna ma kaŋ k'araŋ futa gar. 27 Araŋ ma si daama no Iblisi se mo. 28 Boro kaŋ ga zay doŋ ma si ye ka zay koyne. Amma a ma goy da nga kambey zama a ma nga boŋ laami bana nd'a, hal a ma du ka boro kaŋ sinda mo no. 29 Sanni ziibo ma si fun araŋ meyey ra, kala day sanni kaŋ ga boori, kaŋ ga boro gaabandi, mate kaŋ cine bora ga laami nd'a, zama a ma gomni no borey kaŋ yaŋ goono ga maa se. 30 Wa si Irikoy Biya* Hanna bine sara, nga kaŋ ra Irikoy n'araŋ kawaatimandi ka koy hala fansayaŋ zaaro gaa. 31 Wa bine fortay, da futay, da bine tunay, da kosongu, da alaasiray kaa araŋ game ra, ngey nda laala kulu dumi. 32 Araŋ ma dogonay da bakaraw cabe care se. Wa care yaafa, mate kaŋ cine Irikoy mo n'araŋ yaafa Almasihu ra.

5

1 Wa Irikoy dondon danga a izeyaŋ kaŋ a ga ba. 2 Wa dira baakasinay ra mo, mate kaŋ cine Almasihu ba iri, a na nga boŋ no mo ka bu iri se. A ciya salleyaŋ hari nda sargay* kaŋ gonda haw kaano Irikoy se. 3 Amma zina, wala ziibi kulu, wala biniyay, i ma si baa i ciine te araŋ game ra, zama yaadin no a ga hagu nd'a hanantey se. 4 Wa si sanni ziibey salaŋ, wala sanney kaŋ sinda nafa, wala me ziibey kaŋ mana hima nd'a. Amma wo kaŋ ga bis'a ga ti saabuyaŋ. 5 Zama woone araŋ bay daahir: zina-teeri kulu, wala boro laalo, wala boro kaŋ ga bini (zama biniyay ya tooru ganayaŋ dumi fo no), borey din kulu sinda tubu Almasihu nda Irikoy koytara ra. 6 Araŋ ma si ta boro kulu m'araŋ fafagu nda sanni yaamo, zama woodin yaŋ sabbay se no Irikoy bine ga tun borey kaŋ s'a gana se. 7 Araŋ binde, ma si margu nd'ey, 8 zama waato araŋ ya kubay no, amma sohõ araŋ ya annura no Rabbi ra. Wa dira danga annura izeyaŋ. 9 Zama annura albarka ga ti ihanno teeyaŋ kulu da adilitaray da cimi. 10 Araŋ ma lasaabu ka bay haŋ kaŋ ga kaan Rabbi se. 11 Koyne, Wa si margu nda kubay goyey kaŋ sinda nafa, amma a ga hima araŋ ma kand'ey annura do k'i bangandi. 12 Zama haawi hari no boro ma baa salaŋ da haŋ kaŋ i goono ga te tuguyaŋ ra. 13 Amma hay kulu kaŋ i ga kande annura do, annura g'a bangandi. Hay kulu kaŋ bangay mo annura no. 14 Woodin se no a ne: «Ma tun, nin kaŋ goono ga jirbi, ka fun buukoy game ra, Almasihu mo ga kaari ni gaa.» 15 Wa haggoy bo, da mate kaŋ araŋ goono ga dira nd'a, manti danga borey kaŋ sinda laakal, amma danga

laakalkooniyaŋ. 16 Araŋ ma alwaati wi da laakal, zama jirbey wo ga laala. 17 Woodin sabbay se, wa si goro danga boroyaŋ kaŋ sinda carmay, amma wa faham da haŋ kaŋ Rabbi ga ba. 18 Araŋ ma si bugu nda baji, kaŋ ga kande furkutaray, amma wa to da Biya _Hanno|_*. 19 Araŋ ma salaŋ care se da Zaburayaŋ da saabi baytuyaŋ da dooniyaŋ kaŋ yaŋ fun Biya Hanno do. Wa baytu ka doon araŋ biney ra Rabbi se. 20 Araŋ ma Baaba Irikoy saabu hay kulu se waati kulu, iri Rabbo Yesu Almasihu maa ra. 21 Araŋ m'araŋ boŋ ye ganda care se Almasihu humburkumay ra. 22 Wandey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, danga mate kaŋ cine araŋ ga te Rabbi se. 23 Zama kurnye ga wande may mate kaŋ cine Almasihu ga nga marga may. Nga bumbo mo no ga ti gaahamo faabakwa. Gaahamo din no ga ti Almasihu marga. 24 Yaadin no wande ma nga boŋ ye ganda nga kurnye se hay kulu ra, sanda mate kaŋ cine Almasihu marga ga te Almasihu se. 25 Kurnyey, araŋ ma ba araŋ wandey, mate kaŋ cine Almasihu ba nga marga ka nga boŋ no ka bu a se mo. 26 A na nga boŋ no zama a ma nga marga fay waani Irikoy se, waati kaŋ a n'a hanandi da nyumayaŋ hari Sanno do. 27 A na woodin te mo zama a ma nga marga salle nga boŋ se, marga darzante kaŋ sinda tombi kulu, wala suuguyaŋ wala hayey din kulu dumi, hal a ma ciya marga hanante kaŋ sinda taali. 28 Yaadin mo no a ga hima kurnyey ma ba ngey wandey danga ngey gaahamey cine. Boro kaŋ ga ba nga wando, a ga ba nga boŋ no. 29 Zama boro kulu si no kaŋ si ba nga gaahamo, zama a g'a ŋwaayandi ka haggoy d'a mate kaŋ cine Almasihu goono ga te nga marga se, 30 zama iri wo a gaahamo jareyaŋ no. 31 «Woodin se no alboro ga nga baaba nda nga nya naŋ, ka naagu nga wando gaa, i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.» 32 Gundo wo ga beeri, amma Almasihu nda nga marga ciine no ay goono ga te. 33 Woodin banda araŋ mo, araŋ boro fo kulu ma ba nga wando danga mate kaŋ cine a ga ba nga boŋ. Wando mo ma nga kurnyo gaakuro guna.

6

1 Zankey, araŋ m'araŋ hayrey gana Rabbi ra zama woodin no ga saba. 2 «Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.» Woodin no ga ti lordi sintina kaŋ gonda alkawli nga banda. 3 Alkawlo din neeya: «Ni ga goro nda baani, ni aloomaro ga ku mo ndunnya ra.» 4 Baabey, araŋ mo ma si araŋ izey kurtunandi hal i ma te bine, amma araŋ m'i biiri goojiyaŋ da kaseetiyaŋ ra, Rabbi wane. 5 Bannyey, araŋ m'araŋ ndunnya wo koyey gana nda humburkumay da jijiriyaŋ bine folloŋ ra, danga mate kaŋ araŋ ga may Almasihu se. 6 Wa araŋ koyey gana, manti waati kaŋ i goono g'araŋ guna hinne bo, zama se i ma maa araŋ kaani. Amma wa te danga Almasihu bannyayaŋ kaŋ ga Irikoy miila te da bine kulu. 7 Araŋ ma may i se da bine yaddayaŋ, danga Rabbi se no, manti danga borey se. 8 Araŋ ga bay mo, hari hanno kulu kaŋ boro ga te, Rabbi ga woodin yeti bora se, da bannya no wala burcini no. 9 Araŋ mo koyey, araŋ ma te i se yaadin. Wa fay da deeniyaŋ, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ kulu koyo go beena ra. Baar'a-baar'a si a do mo. 10 Woodin banda, araŋ ma te gaabi Rabbi do d'a dabari gaabikoono ra mo. 11 Wa araŋ wongu bankaarayey daŋ, wa araŋ wongu jinayey koto. Irikoy n'i no araŋ se zama araŋ ma du ka kay ka gaaba nda Iblisi carma. 12 Zama iri siino ga gurjay da Adam-izey bo, amma iri goono ga gurjay da koyey, da hinkoyey, da zamana wo kubay ra maykoy, da beena ra ganji laaley margey. 13 Woodin sabbay se binde, araŋ ma wongu jinayey kulu sambu kaŋ Irikoy n'araŋ no, zama araŋ ma du ka kay zaari laaley ra. Koyne, d'a kulu ban banda, araŋ ga kay. 14 Araŋ ma kay bo! Wa cimi _sanno|_ sambu, a ma ciya araŋ se guddama. Wa goy da adilitaray, a ma ciya araŋ se gande gaa kosaray. 15 Baaru Hanna ga laakal kanay daŋ _boro nda Irikoy game ra|_. Wa Baaru Hanna waazuyaŋ soola haw araŋ cey gaa danga taamu cine. 16 I kulu boŋ mo, araŋ ma cimbeeri sambu, a ma ciya araŋ se danga koray cine. Kora din no araŋ ga hin ka hangaw danjikoy kulu kosaray d'a kaŋ Ilaala ga hay. 17 Wa sambu _araŋ|_ faaba, a ma ciya araŋ se wongu fuula. Wa sambu mo Irikoy Sanno kaŋ ga ti takuba kaŋ Biya _Hanno|_ n'araŋ no. 18 Araŋ ma adduwa te alwaati kulu mo Biya _Hanno|_ ra, adduwa kulu dumi da ŋwaarayyaŋ. Araŋ ma woodin haggoy da anniya ka ŋwaarayyaŋ te mo hanantey kulu se. 19 Wa te adduwa ay mo se, hal ay m'ay meyo feeri ka salaŋ da bine-gaabi, ay ma Baaru Hanna gundo bayrandi borey se. 20 Zama ay ma seeda te mo da bine-gaabi mate kaŋ a ga hima ay ma te. Zama Baaru Hanna sabbay se ay ya wakiilu no kaŋ go hawante kasu ra. 21 Iri nya-izo Ticikos, kaŋ iri ga ba, saajawko naanaykoy mo no Rabbi goyo ra, a g'araŋ bayrandi d'ay baaru kulu, zama araŋ m'ay goray baaro bay, da haŋ kaŋ ay goono ga te. 22 Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do, zama araŋ m'iri gora bay, nga mo m'araŋ biney yeenandi. 23 Laakal kanay ma bara nya-izey gaa, nga nda baakasinay mo cimbeeri* banda, kaŋ ga

fun Baaba Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 24 Irikoy gomno ma bara boro kulu banda kaŋ ga ba iri Rabbo Yesu Almasihu da baakasinay kaŋ si sara.

PHP
1
1 Ay, Bulos, da Timotiyos, iri ya Almasihu Yesu bannyayaŋ no. Iri go ga hanantey kulu da jine
borey, da saajawkoy kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu ra fo, ngey kaŋ yaŋ go Filibi kwaara. 2 Gomni nda
laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 3 Ay
g'ay Irikoyo saabu waati kulu kaŋ ay ga fongu araŋ gaa. 4 Alwaati kulu ay adduwey kulu ra ay
goono ga ŋwaarayyaŋ te araŋ kulu se da farhã. 5 Ay go ga Irikoy saabu d'araŋ Baaru Hanna ra
gaakasina, za zaari sintina hala ka kaa hunkuna. 6 Nga kaŋ na goy hanno sintin araŋ ra, a g'a
toonandi hala Yesu Almasihu zaaro ra. Woone no ay ga tabbatandi. 7 A ga saba mo ay ma fongu
nd'araŋ kulu ya-cine, zama araŋ go ay bina ra. Baa kaŋ ay go hawante kaso ra, wala ay go ga Baaru
Hanna faasa k'a tabbatandi mo, araŋ kulu ga margu ay banda Irikoy gomno ra. 8 Zama Irikoy no ga
ti ay seeda mate kaŋ ay go ga faaji araŋ kulu se, da Almasihu Yesu bine bakarawo. 9 Haŋ kaŋ ay go
ga ŋwaaray neeya: araŋ baakasina ma baa ka tonton bayray da fahamay kulu ra 10 hal araŋ ma neesi
ka di hayey kaŋ yaŋ ga bisa ikulu booriyaŋ. Woone ma te mo hal araŋ ma bara cimikoyyaŋ kaŋ
sinda taali kulu, ka koy Almasihu zaaro gaa. 11 Gaa no araŋ ga bara toonanteyaŋ da adilitaray goy
kaŋ fun Yesu Almasihu do ka koy Irikoy darza d'a sifayaŋo gaa. 12 Ay ga ba araŋ ma bay, nya-izey,
kaŋ hayey kaŋ du ay sabbay se no, Baaru Hanna say-say ka tonton. 13 Hala faada doogarey da boro
cindey mo bay kaŋ sikka si ay go kasu ra Almasihu sabbay se. 14 Zama ay go kaso ra se mo no,
borey baayaŋo kulu du gaabi Rabbi ra. I bine-gaabo goono ga tonton gumo mo ka Irikoy sanno ci
humburkumay si. 15-16 Daahir, afooyaŋ goono ga Almasihu baaro waazu nda canse nda kusuuma. I
goono g'a te fay-ka-ye-waani-waaniyaŋ ra, manti nda bine hanno. I goono ga miila ngey ma bine
saray tonton ay se kaŋ ay go hawante. 17 Amma afooyaŋ goono ga Almasihu baaro waazu nda
gomni miila. I goono g'a te da baakasinay. I ga bay kaŋ Irikoy n'ay daŋ ay ma ciya Baaru Hanna
faasako. 18 Kulu nda yaadin, mate kulu kaŋ no, da munaficitaray wala nda cimi no, i ya day goono
ga Almasihu baaro waazu. Ay mo maa woodin kaani. Oho, ay ga soobay ka maa a kaani mo. 19
Zama ay ga bay kaŋ araŋ adduwey do, da gaakasinay ra kaŋ Yesu Almasihu Biya _Hanna|_ g'ay no,
woone kulu kaŋ du ay ga bare k'ay kaa kambe. 20 Zama haŋ kaŋ ay ga ba gumo d'ay beeja ga ti
woone: hay kulu ra ay ma si haaw. Day sohõ, sanda mate kaŋ ay doona, ay ma to da bine-gaabi
waati kulu, hal ay ma Almasihu beerandi ay gaahamo ra, d'ay ga bu wala d'ay ga funa. 21 Zama ay
wo se fundi ga ti Almasihu, d'ay bu mo riiba no. 22 Amma d'ay ga funa gaahamo ra, ay goyo ga te
albarka, ay si bay mo wo kaŋ ay ga suuban. 23 Ay laakalo fay ihinka, ay ga ba ay ma koy ka goro
Almasihu banda, zama woodin ga bisa ay se gumo. 24 Amma a ga bisa araŋ se d'ay ga goro
gaahamo ra. 25 Woodin bayray ga tabbat ay se: ay ga goro. Oho, ay ga goro araŋ kulu banda hal
araŋ ma du ka koy jina nda farhã cimbeeri ra, 26 hal araŋ farhã ma baa Almasihu Yesu ra ay sabbay
se, waati kaŋ ay ga kaa araŋ do koyne. 27 Kala day araŋ ma goray te kaŋ ga saba nda Almasihu
Baaru Hanna, hal ay ma maa araŋ gora baaro, baa d'ay kaa ka di araŋ, wala d'ay mana du ka kaa. Ay
ma maa kaŋ araŋ goono ga kay biya* folloŋ ra ka gurjay care banda laakal folloŋ ra mo cimbeero
se, Baaru Hanna wane. 28 Araŋ ma si humburu baa kayna borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'araŋ. Woodin
binde ga ciya i se halaciyaŋ seeda. Amma araŋ wo, a ga ciya araŋ se faabayaŋ seeda kaŋ fun Irikoy
do. 29 Zama Irikoy n'araŋ no nga gomno ra, manti araŋ ma Almasihu cimandi hinne bo, amma araŋ
ma maa taabi mo a sabbay se. 30 Yaadin gaa no araŋ goono ga wongo kaŋ araŋ di ay te din dumo
te. Wongo wo mo ay goono g'a te hala hõ, sanda mate kaŋ araŋ goono ga maa.
2
1 Yaadin gaa, za kaŋ bine yaamaryaŋ go Almasihu ra, za kaŋ bine-gaabandiyaŋ go baakasinay ra,
za kaŋ markasinay go Biya* _Hanno|_ do, za kaŋ bine bakaraw da suuji go no mo, 2 w'ay farhã
toonandi hal araŋ ma bara nda laakal folloŋ, da baakasinay folloŋ mo. Araŋ biney d'araŋ miiley mo
ma ciya afolloŋ. 3 Araŋ ma si hay kulu te da fayyaŋ, wala boŋbeeray yaamo, amma lalabu ra boro
kulu ma nga boŋ lasaabu kaŋ boro fo bisa nga. 4 Manti danga boro kulu ma haggoy da nga boŋ
muraadey hinne bo, amma araŋ ra boro kulu ma haggoy da nga cala muraadey mo. 5 Araŋ ma bara
nda miila araŋ gaa kaŋ dumi go Almasihu Yesu ra mo. 6 Nga kaŋ ga ti Irikoy bumbo mana nga
Irikoytara sabayaŋo lasaabu haŋ kaŋ nga ga gaay da gaabi. 7 Amma nga bumbo yadda ka nga
Irikoytara hino dabaro naŋ ka nga boŋ ciya bannya, ka ciya mo boro taka cine. 8 Kaŋ a kaa boro

alhaali ra mo, a na nga boŋ kaynandi ka yadda ka to hala buuyaŋ gaa, oho, hala kanjiyaŋ* bundo gaa buuyaŋo do. 9 Woodin sabbay se no Irikoy n'a beerandi ka bisa hay kulu, ka maa daŋ a gaa kaŋ bisa maa kulu. 10 Zama Yesu maa gaa no kange kulu ga gurfa, beena ra waney, da ndunnya boŋ waney, da ndunnya cire waney. 11 Deene kulu mo ma seeda ka ne: Yesu Almasihu ya Rabbi no, ka koy Baaba Irikoy darza gaa. 12 Ya ay baakoy, araŋ goono ga gana waati kulu. Araŋ goono ga gana manti ay jine hinne bo, amma baa kaŋ ay si noodin araŋ goono ga koy da jina. Woodin se, goyey kaŋ araŋ go ga te zama araŋ jin ka du faaba, w'i te da humburkumay da jijiriyaŋ. 13 Zama Irikoy no goono ga goy araŋ ra hal araŋ ma miila da goy mo te kaŋ ga kaan a se. 14 Araŋ ma si hay kulu te da jance nda kakaw, 15 hal araŋ ma ciya boroyaŋ kaŋ i si du ka jance, kaŋ ga hanan mo. Araŋ ma ciya mo Irikoy izeyaŋ kaŋ sinda taali zamana wo ize darantey da siirantey game ra. I game ra no araŋ goono ga kaari sanda handariyayzeyaŋ ndunnya ra, 16 kaŋ araŋ goono ga fundi sanno salle. D'araŋ ga woodin te, ay ga farhã Almasihu zaaro ra, zama yaadin gaa ay mana zuru yaamo, ay mana taabi yaamo mo. 17 Ay g'ay fundo lasaabu sanda haŋyaŋ sargay kaŋ i ga soogu. Baa d'i g'ay fundo no ya-cine araŋ sarga d'araŋ saajaw goy boŋ, kaŋ araŋ goono ga te cimbeeri ra, ay maa kaani. Ay ga farhã mo araŋ kulu banda. 18 Yaadin no araŋ mo, araŋ ma farhã ka maa kaani ay banda. 19 Amma ay gonda anniya Rabbi Yesu ra ay ma Timotiyos donton araŋ do d'a tonton kayna, zama ay mo ma du bine-gaabi waati kaŋ ay du k'araŋ gora baaru bay. 20 Zama ay sinda boro kulu kaŋ laakalo ga saba nda Timotiyos wano, kaŋ g'araŋ gora haggoy da cimi. 21 Zama borey kaŋ cindi goono ga haggoy da ngey boŋ muraadey, manti nda Yesu Almasihu waney bo. 22 Amma araŋ ga Timotiyos seeda bay: danga mate kaŋ cine ize ga may baaba se, yaadin mo no a goy ay banda Baaru Hanna goyo ra. 23 Nga binde no ay gonda anniya ay ma donton da waasi, waati kaŋ ay ga di haŋ kaŋ ga te ay do. 24 Amma ay goono ga de Rabbi gaa kaŋ ay bumbo ga kaa d'a tonton kayna. 25 Amma ay di a ga hagu ay m'ay nya-izo Abafaroditos donton araŋ do. Ay goy hangasino, d'ay wongu ra hangasino mo no, amma araŋ diya d'araŋ saajawko no hari kaŋ ay ga laami ciine ra. 26 A faaji gumo araŋ kulu se, a bine sara gumo mo zama araŋ maa baaru kaŋ a jante. 27 Da cimi mo a jante, hal a ba ka bu. Amma Irikoy n'a suuji, day manti nga hinne bo, hala nda baa ay mo, zama ay ma si du bine saray bine saray ra. 28 Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do da anniya zama waati kaŋ araŋ di a, araŋ ma farhã, zama ay bine sara mo ma te daama. 29 Araŋ m'a ta mo Rabbi ra da farhã koonu. Araŋ ma boro wo dumi beerandi mo. 30 Zama Almasihu goyo sabbay se no a ga ba ka bu. A na nga fundo yababa zama a ma tonton hari kaŋ gaze araŋ saajawo ra ay se.

3

1 Ay nya-izey, haŋ kaŋ cindi kaŋ ay ga ba ay ma ci araŋ se neeya: araŋ ma farhã Rabbi ra. Kaŋ ay ga ye ka hayey din hantum araŋ se, manti kankami hari no ay se, amma a go araŋ hallasiyaŋ se. 2 Araŋ ma haggoy da goy laalo teekoy, araŋ ma haggoy da ngey kaŋ ga ti hansey, araŋ ma haggoy da borey kaŋ ga gaaham dumbu. 3 Zama iri no ga ti dambangantey, iri kaŋ goono ga sududu Irikoy Biya ra ka farhã Almasihu Yesu ra. Iri sinda mo gaaham do naanay, 4 baa kaŋ ay gonda gaaham do naanay daliili. Da boro fo ga miila nga gonda gaaham do naanay daliili, ay wo du ka bis'a. 5 Zaari ahakkanta no i n'ay dambangu*, Israyla* asuli* gaa no ay fun, Benyamin kunda ra, Ibrani boro nya hala baaba. Asariya* ciine ra, ay wo Farisi fonda boro no. 6 Ay na anniya haw hal ay na Almasihu* marga gurzugandi. Adilitaray ciine ra mo (sanda asariya wano do), ay sinda taali. 7 Kulu nda yaadin, hayey kaŋ ga ti riiba ay se doŋ, woodin yaŋ ay n'i lasaabu mursay Almasihu sabbay se. 8 Oho, haciika ay goono ga hay kulu lasaabu mursay Almasihu Yesu ay Rabbo bayyaŋo sabbay se kaŋ bisa hay kulu. A sabbay se mo no ay na hay kulu himandi yaamo. Ay g'i lasaabu mo sanda kwaara banda cine zama ay ma du Almasihu, 9 hala mo ay ma bara a ra da adilitaray kaŋ fun Irikoy do cimbeero boŋ. Adilitaray wo, manti ay bumbo wano kaŋ fun asariya ganayaŋ do. Amma nga ga ti adilitaray kaŋ boro ga du Almasihu ra cimbeeri do. 10 Ay ga ba ay ma du ka Almasihu bay gumo, da Irikoy dabaro kaŋ n'a tunandi ka kaa buukoy game ra. Ay ga ba mo ay ma furo a gurzugayey ra, i m'ay himandi nda Almasihu a buuyaŋo ra. 11 Zama mate kaŋ no kulu ay ma to bu-ka-tun gaa ka fun buukoy game ra. 12 Manti danga ay jin ka to no, wala danga Irikoy jin k'ay toonandi no bo, amma ay goono ga anniya haw hal ay ma du ka haya di kaŋ sabbay se Almasihu Yesu jin k'ay di. 13 Nya-izey, ay bumbo, ay mana lasaabu kaŋ ay jin ka du a bo, amma hari folloŋ no ay goono ga te: ay go ga dinya hayey kaŋ yaŋ go banda ka kookari ka to wo kaŋ yaŋ go jina gaa. 14 Ay goono ga zuru

zama ay ma du alhakko. Alhakko wo ga ti Irikoy beene ceeyaŋ wano, kaŋ go Almasihu Yesu ra. 15 Iri binde, iri kulu kaŋ ga ti toonanteyaŋ, kala iri ma miila yaadin. D'araŋ di hay fo araŋ laakaley ra mo kaŋ waan'a, baa woodin Irikoy g'a bangandi araŋ se. 16 Kala day nango kaŋ iri jin ka to din, iri ma soobay k'iri diraw te yaadin. 17 Nya-izey, araŋ kulu, araŋ ma goro care banda ay dondonkoyaŋ. Araŋ ma laakal da borey mo kaŋ yaŋ goono ga dira iri alhaalo boŋ. 18 Zama boro boobo goono ga dira kaŋ ibareyaŋ no Almasihu kanjiyaŋ bundo se. Ay binde n'i baaru ci araŋ se sorro boobo. Baa sohõ mo ay goono g'a ci araŋ se da mo-mundi. 19 Borey din mo, i bananta ga ti halaciyaŋ. I irikoyo ga ti i gundey. I darza go i haawi ra. I goono ga laakal mo da ndunnya hayey. 20 Amma iri wo beene boroyaŋ no. Iri goono ga batu mo iri Faabakwa ma fun noodin, nga Rabbi Yesu Almasihu. 21 A g'iri gaahamey kaŋ ga ti kayna wane yaŋ bare zama a m'i te danga nga gaaham darzanta cine. A ga woodin te nga dabaro ra kaŋ do a ga hayey kulu daŋ nga boŋ mayra cire.

4

1 Woodin se, ay nya-izey, ay baakoy, kal araŋ ma kay da gaabi Rabbi ra. Ay gonda araŋ faaji. Araŋ ciya ay farhã hari d'ay boŋtoba, ya ay baakoy. 2 Ay goono ga Afodiya yaamar, ay goono ga Sintici mo yaamar, i ma goro da laakal folloŋ Rabbi ra. 3 Oho, nin mo, ay goy hangasin naanaykoyo, ay goono ga ni ŋwaaray ni ma wayborey din gaa. Zama i taabi ay banda Baaru Hanna goyo ra, ngey nda Kilimandos, d'ay goy hangasin cindey mo kaŋ yaŋ maa go fundi tira ra. 4 Araŋ ma farhã Rabbi ra waati kulu! Ay ga ye k'a ci koyne: araŋ ma farhã! 5 Araŋ bine-baano ma bangay boro kulu se. A go, Rabbi maan. 6 Araŋ ma si karhã da hay kulu, amma hay kulu ra araŋ ma naŋ Irikoy ma bay araŋ ŋwaarayyaŋey gaa. Araŋ ma adduwa nda ŋwaarayyaŋo wo te mo da saabuyaŋ. 7 Irikoy laakal kana mo, kaŋ bisa fahamay kulu g'araŋ biney d'araŋ fonguyaŋey batu Almasihu Yesu ra. 8 Bananta ra mo, nya-izey, araŋ ma laakal da hay kulu kaŋ ga ti cimi wane, da haŋ kaŋ gonda beeray, da haŋ kaŋ gonda adilitaray, da haŋ kaŋ ga hanan, da haŋ kaŋ hima nda baakasinay, da haŋ kaŋ gonda seeda hanno mo. Da hayey din gonda booriyaŋ wala saabuyaŋ, kal araŋ ma laakal ye i gaa. 9 Hayey kaŋ araŋ dondon, da haŋ kaŋ araŋ ta, da haŋ kaŋ araŋ maa, da haŋ kaŋ araŋ di ay do, kal araŋ ma hayey din te. Irikoy kaŋ ga laakal kanay no mo ga bara araŋ banda. 10 Amma ay goono ga farhã gumo Rabbi ra zama araŋ ye k'araŋ fonguyaŋ cabe ay se. Baa waato din araŋ fongu, amma araŋ mana du daama. 11 Ay si ga hayey din ci zama ay ga laami hay fo bo, zama ay jin ka woone dondon: goray kulu kaŋ dumi ra ay go, ay fundo ma maa a kaani. 12 Ay ga waani jaŋay goray, ay ga waani duure goray mo. Nangu kulu hay kulu ra ay dondon ay ma kungu, ay dondon ay ma maa haray mo. Ay dondon ay ma bara nda iboobo, ay dondon ay ma bara nda kayna mo. 13 Ay ga hin ka hay kulu te ay Gaabandikwa do. 14 Kulu nda yaadin, araŋ te haŋ kaŋ ga boori kaŋ araŋ n'ay gaakasinay ay kankamo ra. 15 Filibi borey, araŋ bumbey ga bay kaŋ za araŋ sintin ka Baaru Hanna bay, waato kaŋ ay fun Masidoniya laabu, Almasihu marga kulu man'ay gaakasinay nooyaŋ da tayaŋ ciine ra kala araŋ hinne. 16 Zama waato kaŋ ay go Tassalonika kwaara, araŋ donton sorro hinka ay laamo se. 17 Ay siino ga nooyaŋ ceeci, amma albarka no ay goono ga ceeci kaŋ ga naŋ araŋ arzaka kaŋ go beena ra jisante ma tonton. 18 Amma ay du hay kulu nda yulwa. Ay kungu nda wo kaŋ ay du, gomno kaŋ araŋ na Abafaroditos donton d'a. A ciya haw kaano salleyaŋ hari, sargay kaŋ Irikoy ga yadda nd'a, kaŋ ga kaan a se mo. 19 Ay Irikoyo mo g'araŋ laamey kulu bana nga arzaka boŋ darza ra, Almasihu Yesu ra. 20 Darza ma bara iri Baabo Irikoy se hal abada abadin! Amin. 21 Araŋ ma Almasihu Yesu ra hanantey kulu fo. Nya-izey kaŋ go ay banda mo g'araŋ fo. 22 Hanantey kulu go g'araŋ fo, sanku fa binde ngey kaŋ ga ti Kaysar* windi waney. 23 Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya banda.

COL
1
1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu* Yesu diya no Irikoy miila do. In da Timotiyos, iri nya-izo, 2 iri go ga
hanantey da nya-ize naanaykoyey fo kaŋ yaŋ go Kolosi kwaara Almasihu ra. Gomni nda laakal
kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy do. 3 Iri goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu
Irikoyo kaŋ ti a Baabo saabu, ka adduwa te araŋ se alwaati kulu. 4 Iri goono ga saabu zama iri maa
araŋ cimbeero baaru Almasihu Yesu ra, d'araŋ baakasinay baaro mo kaŋ araŋ gonda hanantey kulu
se. 5 Araŋ cimbeero d'araŋ baakasina fun beeja do kaŋ go jisante beena ra araŋ se. Araŋ jin ka maa
beeja din baaru cimi sanno kaŋ go Baaru Hanna ra 6 kaŋ kaa araŋ do. Ndunnya kulu ra a goono ga
albarka no, a goono ga tonton mo, mate kaŋ cine a goono ga te araŋ ra, za hano kaŋ hane araŋ maa
ka faham ka boori mo da Irikoy gomno cimo ra. 7 Araŋ na woodin dondon iri baakoy Abafaras do,
kaŋ ga ti iri tamtaray hangasino. Nga ga ti Almasihu saajawko naanaykoy araŋ sabbay se. 8 A binde
n'araŋ Biya ra baakasina baaru dede iri se. 9 Woodin sabbay se no iri mo, za hano kaŋ hane iri maa
woodin, iri mana fay da adduwa nda ŋwaaray teeyaŋ araŋ sabbay se. Iri go ga ŋwaaray araŋ ma to
da Irikoy miila bayyaŋ, laakal da fahamay ra kaŋ Biya _Hanno|_ ga no. 10 Iri go ga ŋwaaray araŋ
ma diraw te kaŋ ga saba nda Rabbi beerandiyaŋo hal a ma maa araŋ kaani gumo, goy hanney kulu
ra mo araŋ ma albarka no, araŋ ma tonton mo Irikoy bayray ra. 11 Iri ga ŋwaaray araŋ ma ciya
dabarikooniyaŋ kaŋ gonda dabari kulu kaŋ araŋ du a hin darzanta do, hal araŋ ma hin hay kulu ka
suuru nda farhã. 12 Araŋ ma Baaba saabu kaŋ n'iri to iri ma du baa hanantey tubo gaa kaŋ go
annura ra. 13 A n'iri faaba kubay dabaro gaa k'iri daŋ nga Izo kaŋ nga ga ba din koytara ra. 14 A Izo
ra mo no iri du fansayaŋ, iri zunubey yaafayaŋo nooya. 15 Boro si du ka di Irikoy, amma Almasihu
ya Irikoy follonka no kaŋ bangay iri se. Nga no go no za takahari kulu mana taka. 16 Zama nga no
ka hay kulu taka, beena ra waney da ganda waney, haŋ kaŋ boro ga di da haŋ kaŋ boro si di, hala
kargey no wala koytarayey wala koyey wala hinkoyey. Nga no na hay kulu taka, a sabbay se mo no
i go no. 17 Nga no go no za hay kulu mana te. Nga no goono ga hay kulu haw care gaa. 18 Nga no
ga ti boŋo gaahamo se, kaŋ ga ti a marga. Nga no ga ti sintina nda boro jina kaŋ tun ka fun buukoy
game ra, zama hay kulu ra a ma ciya ibeero. 19 Zama a kaan Baabo se no nga toonandiyaŋ kulu ma
goro Almasihu ra. 20 A kaan a se mo nga ma hay kulu sasabandi nga do, hala hayey kaŋ go ganda
wala hayey kaŋ go beena ra, Almasihu do. Kuro kaŋ Almasihu dooru nga kanjiyaŋ bundo boŋ no ka
laakal kana wo daŋ _boro nda Irikoy game ra|_. 21 Waato araŋ ya mebarawyaŋ no Irikoy se, araŋ ya
a ibareyaŋ mo no araŋ laakaley d'araŋ goy laaley ra. 22 Kulu nda yaadin sohõ Almasihu n'araŋ
sasabandi nga gaahamo ra nga buuyaŋo do, hal nga m'araŋ salle hananteyaŋ kaŋ sinda taali nda
foyray mo nga jine. 23 Woodin ga te da day araŋ goono ga koy jina cimbeeri ra, sinjanteyaŋ da
kayyanteyaŋ kaŋ mana banda bare Baaru Hanna beeja gaa. Baaru Hanno wo ga ti wo kaŋ araŋ maa,
kaŋ i waazu takahari kulu se kaŋ yaŋ go beena cire. Ay, Bulos, Irikoy n'ay ciya Baaru Hanna
saajawko. 24 Sohõ day, ay goono ga farhã ay gurzuga kulu ra araŋ sabbay se. Ay goono ga toonandi
ay gaahamo ra haŋ kaŋ gaze Almasihu kankamey ra a gaahamo sabbay se, danga Almasihu* marga
nooya. 25 A se no ay ciya saajawko, mate kaŋ Irikoy n'ay daŋ goyo wo ra araŋ se, zama ay ma
Irikoy sanno toonanta _waazu|_. 26 Sanno toonanta din ya gundu* no kaŋ go tugante za doŋ
alwaatey da zamaney se, amma sohõ Irikoy n'a bangandi nga hanantey se. 27 I se no Irikoy ba nga
ma gundo wo darza arzakanta bangandi dumi* cindey game ra. Gundo neeya: Almasihu go araŋ ra,
nga kaŋ ga ti beeje darzanta. 28 Iri goono ga Almasihu baaro waazu, iri goono ga boro kulu yaamar.
Iri goono ga boro kulu dondonandi laakal kulu ra, hal iri ma boro kulu salle toonante Almasihu ra.
29 Miila woodin se no ay goono ga goy. Ay goono ga kookari a dabaro boŋ kaŋ go ga goy ay ra da
gaabi.
2
1 Zama ay ga ba araŋ ma bay ay tangami bambata gaa kaŋ ay go ga te araŋ sabbay se, da ngey mo
sabbay se kaŋ go Lawodisiya ra, da borey kulu mo kaŋ mana di ay mo-da-mo. 2 Ay go ga tangam
zama i biney ma du gaabi, i ma goro margante baakasinay ra hal i ma du arzaka kaŋ ga fun fahamay
tabbatante ra. Woodin yaŋ no ga naŋ i ma Irikoy gundo bay, kaŋ ga ti Almasihu. 3 A ra no laakal da
bayray arzaka kulu go tugante. 4 Woodin no ay goono ga ci hala boro kulu ma si araŋ halli nda
sanni kaŋ ga darandi. 5 Zama baa kaŋ ay si araŋ do noodin gaaham ra, ay go araŋ do Biya _Hanno|_

ra. Ay goono ga farhã ka di mate kaŋ araŋ sasare ka kay care banda nda gaabi araŋ cimbeero do Almasihu ra. 6 Mate kaŋ araŋ na Rabbi Almasihu Yesu ta, yaadin cine mo no a ga hima araŋ ma dira a ra. 7 Araŋ kaajey sinji a ra. Araŋ cina a boŋ mo hal araŋ te gaabi cimbeeri ra, mate kaŋ cine i n'araŋ dondonandi nd'a. Araŋ goono ga yulwa a ra da saabuyaŋ mo. 8 Araŋ ma te laakal hala boro kulu ma si du araŋ da nga bayray da halliyaŋ yaamey, borey alaadey boŋ da ndunnya hayey boŋ, kaŋ manti Almasihu boŋ. 9 Zama a ra no Irikoytara toonanta kulu goono ga goro a gaahamo ra. 10 Irikoy n'araŋ toonandi Almasihu ra mo, nga kaŋ ga ti koytaray da hin kulu boŋo. 11 A ra mo no i n'araŋ dambangu*, manti nda dambanguyaŋ kaŋ kambe ga te bo, amma da Almasihu wane dambanguyaŋo kaŋ a te, kaŋ na Adam-ize daa laalo dabaro kaa. 12 I n'araŋ fiji a banda baptisma* ra, i n'araŋ tunandi mo a banda, _araŋ|_ cimbeero do Irikoy goyo ra, nga kaŋ na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra. 13 Araŋ mo kaŋ go buukoyaŋ araŋ taaley d'araŋ Adam-ize daa laala dambanguyaŋ-jaŋay sabbay se, Irikoy n'araŋ funandi a banda k'iri taaley kulu yaafa iri se. 14 Asariya* hantumo kaŋ kay iri gaa ka gaaba nd'iri mo, Irikoy n'a tuusu ka kaa k'a kanji kanjiyaŋ* bundo gaa. 15 A na koyey da hinkoyey kaa nga gaa. Gaa no a n'i haawandi taray kwaaray ka du zaama i boŋ kanjiyaŋ bundo do. 16 Wa si ta boro kulu m'araŋ ciiti ŋwa da haŋ ciine ra, wala batu hane, wala handu kayyaŋ, wala asibti* zaari ciine ra. 17 Hayey din ya biyayaŋ* no hayey kaŋ yaŋ ga aniya ka kaa se, amma Almasihu ga ti biyey din Koyo. 18 Boro fooyaŋ go no kaŋ ga maa kaani ka ngey boŋ kaynandiyaŋ alhaali cabe ka sombu malaykey* se. Wa si naŋ borey wo dumi m'araŋ zamba k'araŋ zaamayaŋ alhakko zay. Borey din goono ga kay _bangayyaŋey|_ kaŋ ngey di ra. I ga ngey boŋ beerandi sabaabu si, ngey Adam-ize lasaabey boŋ. 19 I fay no ka fun boŋo gaa. A do no gaahamo kulu goono ga gaay ka haw care gaa dabey da kaajey do, ka tonton da toonandiyaŋ kaŋ ga fun Irikoy do. 20 Za kaŋ araŋ bu Almasihu banda ka fay da ndunnya hayey, ifo se no araŋ goono g'araŋ gora te danga ndunnya goray, k'a lordey* gana. 21 Danga i ma ne: «Ma si woone ham! Ma si woone taba! Ma si lamba woone gaa!» 22 Hayey din binde ga halaci ngey goyey ra, zama i n'i sinji borey lordey* d'i dondonandiyaŋey boŋ. 23 Hayey din ga hima danga i gonda laakal, zama fundi ibaay sombuyaŋ anniya ra n'i bara, da boŋ kaynandiyaŋ da gaaham taabandiyaŋ ra, amma i sinda nafa kulu gaaham ibaay laaley boŋ hiniyaŋ se.

3

1 Za kaŋ i n'araŋ tunandi Almasihu banda, araŋ ma hayey kaŋ yaŋ go beene ceeci, nango kaŋ Almasihu goono ga goro Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 2 Araŋ ma laakal dake hayey kaŋ yaŋ go beena ra gaa, manti hayey kaŋ yaŋ go ndunnya ra gaa. 3 Zama araŋ bu no. Araŋ fundey mo goono ga tugu Almasihu banda Irikoy do. 4 Waati kaŋ Almasihu kaŋ ga ti araŋ fundo ga bangay, araŋ mo ga bangay a banda darza ra. 5 Araŋ ma ndunnya hayey kaŋ goono ga goy araŋ gaaham jarey ra wi. Ngey neeya: zina, da ziibi, da canse laalo, da ibaay laalo, da biniyay (zama biniyay ya tooru ganayaŋ dumi fo no). 6 Woodin yaŋ sabbay se mo no Irikoy bine tuna goono ga kaa borey kaŋ ga wangu ka Irikoy gana yaŋ gaa. 7 I game ra mo no araŋ n'araŋ diraw te waato, waato kaŋ araŋ goro hayey din ra. 8 Amma sohõ, kal araŋ ma woone yaŋ kulu naŋ: bine tunay, da futay, da zamba, da alaasiray. Sanni ziibo mo ma si fatta araŋ meyey ra. 9 Koyne, araŋ ma si taari care se, zama araŋ na boro* zeena kaa, nga nda nga goyey kulu. 10 Araŋ na boro* tajo faka mo kaŋ Irikoy, a Takakwa, goono ga tajandi bayray ra nga bumbo alhaalo boŋ. 11 Boro tajitara din ra fayanka si no: da Garekey no wala Yahudancey*, da dambanguyankoy wala boro kaŋ si dambangu, wala mebaraw, wala Sitancey _(danga mebaraw kulu koda)|_, wala bannya, wala burcini. Amma Almasihu no ga ti hay kulu, a go hay kulu ra mo. 12 Yaadin gaa, zama araŋ ya Irikoy suubananteyaŋ no, a hanantey no, da borey kaŋ a ga ba mo, kal araŋ ma bakaraw bine faka, da booriyaŋ, da boŋ kaynandiyaŋ, da lalabu, da suuru kuuku. 13 Araŋ ma suuru care se, araŋ ma care yaafa mo. D'araŋ ra boro fo gonda kalima sanni boro fo boŋ, a ga hima, mate kaŋ cine Rabbi n'araŋ yaafa, yaadin mo no araŋ ma te care se. 14 Hayey din kulu boŋ, araŋ ma bara nda baakasinay, zama nga no g'araŋ haw care gaa gumo hal araŋ ma ciya afolloŋ. 15 Almasihu laakal kana mo m'araŋ biney may, zama laakal kanay wo se no i n'araŋ ce gaaham folloŋ ra. Araŋ ma saabu mo. 16 Almasihu sanno ma goro araŋ ra, a ma yulwa mo laakal kulu ra. Araŋ ma care dondonandi ka care yaamar mo da Zaburayaŋ da saabu baytuyaŋ da dooniyaŋ kaŋ fun Biya Hanno do. Araŋ ma baytuyaŋ te da gomni araŋ biney ra Irikoy se. 17 Hay kulu mo kaŋ araŋ goono ga te, da sanni ra no wala goy ra no, araŋ m'a kulu te Rabbi

Yesu maa ra ka Baaba Irikoy saabu a do. 18 Wandey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, mate kaŋ a ga hima nd'a Rabbi ra. 19 Kurnyey, araŋ ma ba araŋ wandey, araŋ ma si fottu i gaa mo. 20 Zankey, araŋ m'araŋ hayrey gana hay kulu ra, zama woodin no ga kaan Rabbi se. 21 Baabey, araŋ ma si araŋ izey kurtunandi, zama i biney ma si sara. 22 Bannyey, araŋ m'araŋ koyey gana, kaŋ yaŋ ga ti ndunnya waney. Araŋ m'i gana hay kulu ra, manti waati kaŋ i goono g'araŋ guna hinne bo, zama se i ma maa araŋ kaani. Amma araŋ m'i gana nda bine folloŋ Rabbi humburkumay ra. 23 Hay kulu mo kaŋ araŋ ga te, araŋ m'a te da bine kulu, danga Rabbi se, manti borey se. 24 Zama araŋ ga bay kaŋ Rabbi do araŋ ga du tubuyaŋ kaŋ ga ti araŋ alhakko. Wa may Rabbi Almasihu se! 25 Zama boro kaŋ ga laala te, i ga laala din yeti a se. Baar'a-baar'a si no mo.

4

1 Koyey, araŋ ma te araŋ bannyey se haŋ kaŋ ga hagu, da haŋ kaŋ ga saba mo, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ mo gonda Koy beena ra. 2 Araŋ ma mo ye adduwa ra ka batu a ra mo nda saabuyaŋ. 3 Araŋ ma te adduwa iri mo se, Irikoy ma fondo feeri iri se nga sanno se, hal iri ma Almasihu gundu ci kaŋ sabbay se no ay go kasu. 4 Zama ay m'a bangandi mate kaŋ cine a ga hima ay se ay ma ci. 5 Araŋ ma dira nda laakal ngey kaŋ yaŋ mana cimandi jine. Araŋ ma alwaati wi mo da laakal. 6 Alwaati kulu araŋ sanney ma ciya gomni waney, danga ŋwaari kaŋ maa ciiri, zama araŋ ma du ka bay mate kaŋ cine no araŋ ga tu d'a boro kulu se. 7 Ticikos ga ti iri nya-izo, iri baakwa, saajawko naanaykoy, ay tamtaray hangasin mo no Rabbi ra. A g'araŋ bayrandi d'ay baaru kulu. 8 Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do, zama araŋ ma du k'iri gora bay, a m'araŋ biney gaabandi mo. 9 Ay na Onisimos donton a banda mo. Onisimos ga ti nya-ize naanaykoy, iri baakwa, araŋ do boro no. Nga mo no ga hay kulu ci araŋ se kaŋ goono ga te neewo. 10 Aristarkos, ay kasu hangasino g'araŋ fo. Markos, Barnaba waymayzo mo goono g'araŋ fo. Araŋ jin ka du lordi a boŋ, d'a kaa araŋ do araŋ m'a zumandi. 11 Yasuwa mo, kaŋ se i ga ne Yustos, goono g'araŋ fo. Ikulu Yahudance yaŋ no. Ngey hinne no ga ti ay goy hangasiney Irikoy koytara se kaŋ n'ay saajaw. 12 Abafaras mo, kaŋ ga ti araŋ bora, Almasihu Yesu tamo, g'araŋ fo. Alwaati kulu a goono ga kookari araŋ se nga adduwey ra zama araŋ ma kay timmanteyaŋ da toonanteyaŋ Irikoy miila kulu ra. 13 Zama ay g'a seeda: a go ga taabi araŋ se gumo, da ngey mo se kaŋ yaŋ go Lawodisiya da Hiyarapolis. 14 Lokotoro Luka, iri baakwa, da Dimas goono g'araŋ fo. 15 Araŋ ma nya-izey fo kaŋ yaŋ go Lawodisiya. Araŋ ma Nimfas da nga windo ra Almasihu marga fo. 16 Waati kaŋ i na tira wo caw araŋ do, i m'a caw mo Lawodisiya Almasihu marga ra. Araŋ mo, araŋ ma Lawodisiya tira caw. 17 Araŋ ma ne Arkipas se a ma haggoy da saajaw goyo kaŋ a ta Rabbi do, hal a m'a toonandi. 18 Ay, Bulos no ka fooyaŋ wo hantum d'ay bumbo kamba. Araŋ ma fongu kaŋ ay go hawante kasu ra. Gomni ma bara araŋ banda.

1TH
1
1 Ay, Bulos, da Sila nda Timotiyos, iri go ga Tassalonika borey Almasihu* marga fo kaŋ go Baaba
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu ra. Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda. 2 Iri goono ga
Irikoy saabu waati kulu araŋ kulu sabbay se, waati kaŋ iri ga fongu araŋ adduwa ra. 3 Iri goono ga
fongu waati kulu nd'araŋ goyo cimbeeri ra, d'araŋ saajaw goyo baakasinay ra, d'araŋ beeja ra suuro
mo kaŋ go iri Rabbo Yesu Almasihu ra, iri Baabo Irikoy jine. 4 Nya-izey, araŋ kaŋ Irikoy ga ba, iri
ga bay kaŋ a n'araŋ suuban no. 5 Zama iri Baaru Hanna, manti sanni hinne no a kaa d'a araŋ do bo,
amma hala nda dabari, da Biya* Hanno mo. A kaa tabbatante mo gumo. Zama araŋ ga bay goray
kaŋ dumi iri te araŋ game ra araŋ sabbay se. 6 Araŋ ciya iri dondonkoyaŋ da Rabbi wane yaŋ mo, za
kaŋ araŋ n'a sanno ta taabi boobo ra, da Biya Hanno farhã ra mo. 7 Hal araŋ ciya di-ka-dondonyaŋ
hari borey kulu se kaŋ go ga cimandi Masidoniya laabo ra, da Akaya laabo ra mo. 8 Zama araŋ do
no Rabbi sanno sintin ka yooje, hal a koy Masidoniya nda Akaya ra. Day manti Masidoniya nda
Akaya ra hinne no bo, amma araŋ Irikoy cimandiyaŋ baaro koy naŋ kulu, hal iri si hay kulu ci
koyne. 9 Zama ngey bumbey go ga dede iri boŋ da furoyaŋ kaŋ dumi iri te araŋ do. I go ga dede mo
mate kaŋ cine araŋ na toorey naŋ ka bare Irikoy do, zama araŋ ma may Irikoy cimi-cimo,
fundikoono se, 10 k'a Izo kaŋ ga fun beena ra hangan mo. Izo din ga ti Yesu, kaŋ Irikoy n'a tunandi
ka kaa buukoy game ra. Nga no g'iri faaba bine futay _alwaato|_ kaŋ ga kaa gaa.
2
1 Zama, nya-izey, araŋ bumbey ga bay kaŋ iri furoyaŋ araŋ do mana te yaamo. 2 Iri jin ka maa
gurzugay da wowi boobo Filibi kwaara ra, mate kaŋ araŋ ga bay. Amma iri te bine-gaabi iri Irikoyo
ra ka Irikoy Baaru Hanna salaŋ araŋ se, baa kaŋ gaabakasina boobo go no. 3 Zama iri yaamaryaŋ,
manti siiriyaŋ ra no a go, manti nda ziibi wane mo no, manti mo gulinci ra no. 4 Amma mate kaŋ
cine Irikoy n'iri gosi hal iri bara yaddante yaŋ a se, hal a na Baaru Hanna daŋ iri kambe ra, yaadin
cine no iri goono ga salaŋ. Iri go ga salaŋ manti zama iri ma kaan borey se bo, amma zama iri ma
kaan Irikoy se, nga kaŋ g'iri biney neesi. 5 Zama araŋ ga bay kaŋ iri mana sanni kaanoyaŋ ci baa ce
fo. Iri mana sanni ci biniyay kobay ra, (Irikoy no ga ti seeda). 6 Iri mana darza ceeci mo borey do,
d'araŋ do no wala boro fo do no, baa kaŋ iri gonda dabari iri m'araŋ tiŋandi, iri kaŋ ga ti Almasihu
diyey. 7 Amma iri ciya baanikomyaŋ araŋ game ra, danga mate kaŋ cine ize hampako ga haggoy da
nga izey. 8 Yaadin no iri mo, iri gonda araŋ muraadu gumo. Iri maa kaani iri m'araŋ no, manti Irikoy
Baaru Hanna hinne bo, amma baa iri fundey mo, zama araŋ ciya iri se baakasinay hari gumo. 9
Nya-izey, araŋ ga fongu nda iri goyo d'iri taabo. Iri goy cin da zaari zama iri ma si boro kulu tiŋandi
araŋ game ra. Yaadin no iri te ka Irikoy Baaru Hanna waazu araŋ se. 10 Araŋ ya seedayaŋ no, goray
hanna, da adilitaray gora, da gora kaŋ sinda jance kaŋ dumi iri cabe araŋ game ra, araŋ kaŋ goono
ga cimandi. Irikoy mo ga ti seeda. 11 Araŋ ga bay mate kaŋ iri goro araŋ boro fo kulu se, sanda
baaba nda nga izey cine. 12 Iri n'araŋ yaamar, iri n'araŋ bine gaabandi, iri n'araŋ ŋwaaray araŋ ma
diraw te kaŋ ga saba nda Irikoy beerandiyaŋ, nga kaŋ g'araŋ ce nga bumbo koytara nda nga darza ra.
13 Woodin sabbay se no iri goono ga Irikoy saabu waati kulu, zama waato kaŋ araŋ na Irikoy Sanno
ta kaŋ araŋ maa iri do, araŋ n'a ta manti danga borey sanni no, amma mate kaŋ a go da cimi, Irikoy
Sanno no. A goono ga goy araŋ ra mo, araŋ kaŋ ga ti cimandikoy. 14 Zama araŋ, ay nya-izey, araŋ
kulu ciya dondonkoyaŋ Irikoy margey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra Almasihu Yesu ra se. Zama araŋ mo
na taabi haŋ araŋ dumey kambe ra sanda mate kaŋ i na taabi haŋ Yahudancey* do. 15 Ngey no ka
Rabbi Yesu nda annabey wi. I n'iri mo gaaray. I si kaan Irikoy se, i goono ga gaaba nda borey kulu
mo. 16 I goono g'iri ganji iri ma salaŋ dumi* cindey se hal i ma du faaba. Woodin gaa no i ga ngey
zunubey toonandi alwaati kulu. Amma _Irikoy|_ futay toonanta zumbu i boŋ. 17 Nya-izey, i n'iri fay
d'araŋ alwaati kayna, manti bina ra bo, amma gaaham ra. Amma iri wo, iri ga tonton ka kookari
gumo da anniya, iri ma du ka di araŋ moydumey. 18 Zama iri ga ba iri ma kaa araŋ do, sanku fa ay
Bulos, ay ba ay ma kaa araŋ do kaŋ manti ce fo, amma Saytan n'iri ganji. 19 Zama ifo ga ti iri beeja,
d'iri farhã, d'iri farhã boŋtoba? Manti araŋ no, iri Rabbi Yesu jine a kaayaŋo waate? 20 Zama araŋ
no ga ti iri darza d'iri farhã.
3
1 Woodin sabbay se no, waato kaŋ iri mana ye ka hin suuru koyne, iri di kaŋ a ga boori iri hinne ma

goro Atina kwaara. 2 Iri mo n'iri nya-izo Timotiyos donton, kaŋ ga ti Irikoy goy-teeri Almasihu Baaru Hanna ra. Iri n'a donton zama a m'araŋ sinji, a m'araŋ biney gaabandi mo araŋ cimbeero ra, 3 hala boro kulu ma si ye banda masiibey din sabbay se. Zama araŋ bumbey ga bay kaŋ i na woodin yaŋ waadu iri se. 4 Zama haciika za iri go araŋ do, iri soobay ka ci araŋ se kaŋ taabi ga ba ka kaa iri gaa. Kala woodin te mo, mate kaŋ araŋ ga bay. 5 Woodin sabbay se no ay mo, waato kaŋ ay mana du ka hin suuru koyne, ay donton hal ay ma du k'araŋ cimbeero bay, a ma si te mate kulu kaŋ cine no, siikwa m'araŋ si, hal iri goyo ma ciya yaamo. 6 Amma sohõ kaŋ Timotiyos kaa ka fun araŋ do, a kande iri se baaru hanno araŋ cimbeero d'araŋ baakasina boŋ. A ne araŋ gonda fonguyaŋ hanno iri se alwaati kulu. A ne mo kaŋ araŋ gonda iri diyaŋ muraadu, danga mate kaŋ iri mo gonda araŋ diyaŋ muraadu. 7 Woodin sabbay se, nya-izey, iri taabey d'iri kankamey kulu ra, iri du bine-gaabi araŋ sabbay se araŋ cimbeero do. 8 Zama sohõ d'araŋ goono ga sinji Rabbi ra, iri wo ga funa. 9 Zama saabuyaŋ woofo dumi no iri ga yeti Irikoy se araŋ sabbay se, da farhã kulu kaŋ iri goono ga te se araŋ sabbay se Irikoy jine? 10 Cin da zaari iri goono ga te adduwa gumo iri ma du ka di araŋ moydumey ka haŋ kaŋ gaze toonandi araŋ cimbeero ra. 11 Sohõ Irikoy kaŋ ti iri Baabo bumbo, d'iri Rabbi Yesu m'iri fonda soola hal iri ma du ka kaa araŋ do. 12 Rabbi mo ma naŋ araŋ ma koy jina ka tonton baakasinay ra araŋ da cara se da borey kulu se mo, mate kaŋ cine iri wano mo goono ga te araŋ se. 13 Araŋ ma koy jina ka tonton baakasinay ra hal a ma araŋ biney sinji, sinjiyaŋ kaŋ sinda jance, hananyaŋ ra iri Baaba Irikoy jine, iri Rabbi Yesu kaayaŋo alwaato ra, waati kaŋ a ga kaa, nga nda nga hanantey kulu nga banda.

4

1 Woodin banda, nya-izey, iri g'araŋ ŋwaaray, iri g'araŋ yaamar mo Rabbi Yesu ra. Araŋ dondon iri do mate kaŋ araŋ ga hima ka dira ka kaan Irikoy se, araŋ goono ga dira mo yaadin cine. Kal araŋ ma tonton mo ka koy jina a ra. 2 Zama araŋ ga bay lordey* kaŋ iri no araŋ se Rabbi Yesu maa gaa. 3 Zama wo kaŋ Irikoy ga ba ga ti araŋ hananyaŋo. Araŋ m'araŋ boŋ fay da zina dumi kulu. 4 Araŋ ra boro fo kulu ma bay mate kaŋ cine a ga nga gaahamo gaay hananyaŋ da darza ra, 5 manti bine* ibaay laaley ra bo, danga dumi cindey cine kaŋ yaŋ si Irikoy bay. 6 Boro kulu ma si nga nya-izo darga k'a zamba haya din ra, zama Rabbi ya banako no hayey din kulu ra, danga mate kaŋ cine iri jin ka ci araŋ se k'araŋ kaseeti mo. 7 Zama Irikoy n'iri ce, manti zama iri ma goro ziibi ra se bo, amma zama iri ma goro hananyaŋ ra se. 8 Woodin sabbay se mo boro kaŋ wangu _dondonandiyaŋey din|_, manti boro se n'a wangu bo, amma Irikoy se no a wangu, nga kaŋ goono g'araŋ no nga Biya Hanna. 9 Amma nya-izey baakasina ciine ra, araŋ si laami iri ma hantum araŋ se, zama araŋ bumbey, Irikoy n'araŋ dondonandi araŋ ma ba care. 10 Haciika yaadin no araŋ goono ga te nya-izey kulu se kaŋ go Masidoniya laabo kulu ra. Amma iri goono g'araŋ yaamar, nya-izey, araŋ ma tonton ka koy jina. 11 Araŋ ma kookari ka goro nda baani. Wa laakal d'araŋ boŋ muraadey, ka goy d'araŋ kambey mate kaŋ cine iri n'araŋ no lordi. 12 Zama araŋ ma goray te kaŋ ga saba borey kaŋ yaŋ go taray jine, araŋ ma si jaŋ hay kulu mo. 13 Amma, nya-izey, iri si ba araŋ ma jaŋ ka bay ngey kaŋ yaŋ kani ciine ra, hal araŋ ma si te bine saray danga boro cindey kaŋ yaŋ sinda beeje cine. 14 Za kaŋ iri cimandi kaŋ Yesu bu, a tun koyne, yaadin gaa iri cimandi mo kaŋ borey kaŋ yaŋ kani Yesu ra, Irikoy ga kand'ey a banda. 15 Zama woone no iri goono ga ci araŋ se Rabbi sanno boŋ: iri kaŋ ga ti fundikooney, kaŋ yaŋ ga cindi hala Rabbi kaayaŋo hane, iri si borey kaŋ yaŋ kani jin baa kayna. 16 Zama Rabbi bumbo ga fun beena ra da jinde gaabikooni, da malayka* jine boro fo jinde, da Irikoy hillo jinda mo. Buukoy kaŋ yaŋ go Almasihu ra no ga jin ka tun. 17 Woodin banda iri kaŋ ga ti fundikooney, kaŋ yaŋ ga cindi, Rabbi g'iri sambu sabat i banda kala burey ra ka nga gar beene batama ra. Yaadin no iri ga goro hal abada Rabbi banda. 18 Woodin sabbay se araŋ ma care bine gaabandi nda sanney din.

5

1 Amma alwaatey da zamaney ciine ra, ay nya-izey, araŋ si laami iri ma hay kulu hantum araŋ se i baaro boŋ. 2 Zama araŋ bumbey ga bay gumo kaŋ Rabbi zaaro ga kaa danga cin ra zay cine. 3 Waati kaŋ i goono ga ne: «Baani nda laakal kanay!» kala halaciyaŋ ma kaa, fap folloŋ! ka kaŋ i boŋ, mate kaŋ cine hay-zaŋay ga kaa waykuno gaa. Faaba si no i se mo baa kayna. 4 Amma araŋ wo, nya-izey, manti kubay ra no araŋ go, hala zaaro din m'araŋ jirsi danga zay cine. 5 Zama araŋ kulu annura izeyaŋ no da kaari izeyaŋ mo. Iri manti cin wala kubay wane yaŋ. 6 Yaadin gaa iri ma si jirbi danga

boro cindey cine, amma iri m'iri mo hay k'iri boŋ di. 7 Zama borey kaŋ goono ga jirbi, cin ra no i ga jirbi. Borey kaŋ goono ga baji haŋ ka bugu mo, cin ra no i ga bugu. 8 Amma iri kaŋ manti cin wane yaŋ, iri ma hin iri boŋ ka cimbeeri nda baakasinay daŋ i ma ciya iri se gande gaa kosaray, ka faaba beeja mo daŋ a ma ciya iri se wongu fuula. 9 Zama Irikoy mana iri waadu nga bine futa se, amma faaba duure se iri Rabbi Yesu Almasihu do. 10 Nga no ka bu iri sabbay se hal d'iri goono ga mo hay no wala nd'iri goono ga kani no, iri ma funa nga banda. 11 Woodin sabbay se araŋ ma care bine gaabandi, wa care gaa jina-koyyaŋ ra mo, mate kaŋ cine araŋ goono ga te. 12 Sohõ iri g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma bara nda lalabu borey kaŋ yaŋ goono ga goy araŋ game ra se, kaŋ yaŋ goono g'araŋ candi, kaŋ yaŋ goono g'araŋ kaseeti mo. 13 Araŋ m'i beerandi gumo baakasinay ra i goyey sabbay se. Laakal kanay ma bara araŋ game ra. 14 Iri mo g'araŋ yaamar, nya-izey, araŋ ma kaseeti borey kaŋ yaŋ goono ga hawfunay goray te gaa. Araŋ ma bine kulu kaŋ ga humburu gaabandi. Wa londibuuney gaa. Wa suuru nda boro kulu. 15 Wa haggoy boro kulu ma si ye ka laala bana nda laala. Amma waati kulu wa ceeci haŋ kaŋ ga ti ihanno care se da boro kulu mo se. 16 Araŋ ma farhã alwaati kulu. 17 Araŋ ma adduwa te waati kulu. 18 Hay kulu ra araŋ ma saabu, zama woodin ga ti Irikoy miila araŋ se Almasihu Yesu ra. 19 Araŋ ma si Biya _Hanno|_ ganji nga goyo. 20 Araŋ ma si donda annabitaray. 21 Araŋ ma hay kulu neesi ka ihanno gaay. 22 Araŋ ma fay da goy laalo kulu dumi. 23 Irikoy bumbo, kaŋ ga laakal kanay no, m'araŋ hananyaŋo kubandi. Irikoy m'araŋ boro fo kulu, biya* da fundo da gaahamo kulu, gaay kaŋ sinda jance, iri Rabbi Yesu Almasihu kaayaŋo alwaato ra. 24 Irikoy ga woodin te mo, zama nga kaŋ g'araŋ ce ya naanaykoy no. 25 Nya-izey, wa adduwa te iri se. 26 Wa nya-izey kulu fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. 27 Ay g'araŋ ŋwaaray Rabbi maa ra, araŋ ma tira wo caw nya-izey kulu se. 28 Iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ banda.

2TH
1
1 Ay, Bulos, da Sila nda Timotiyos, iri go ga Tassalonika borey Almasihu* marga fo kaŋ go iri
Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu ra. 2 Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda, kaŋ yaŋ
ga fun Baaba Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 3 Nya-izey, a ga hima iri ma Irikoy saabu alwaati
kulu araŋ sabbay se. Woodin no ga hagu, za kaŋ araŋ cimbeero goono ga beeri gumo. Araŋ
baakasina mo kaŋ araŋ boro fo kulu goono ga cabe care se go ga tonton. 4 Woodin sabbay se iri
bumbey goono g'araŋ sifa Irikoy margey ra araŋ suuro d'araŋ cimbeero sabbay se, araŋ gurzugayey
kulu ra da kankamey kaŋ ra araŋ goono ga hin suuru. 5 Woodin ga ti seeda Irikoy cimi ciito boŋ,
kaŋ ga naŋ Irikoy m'araŋ lasaabu kaŋ araŋ to araŋ ma furo nga koytara ra, kaŋ se haciika araŋ goono
ga maa taabi. 6 Zama adilitaray hari no Irikoy se a ma kankami ye borey kaŋ yaŋ goono g'araŋ
kankam din se. 7 Adilitaray hari mo no a m'araŋ kaŋ go kankami ra no fulanzamay iri banda.
Woodin yaŋ ga te waati kaŋ Rabbi Yesu ga bangay ka fun beena ra da nga malayka* dabarikooney
danji beele ra. 8 A ga borey kaŋ yaŋ si Irikoy bay ciiti, da borey kaŋ yaŋ wangu ka iri Rabbi Yesu
Baaru Hanna gana. 9 Borey din ga du alhakku kaŋ ti halaciyaŋ, hal abada wane, kaŋ g'i fay da
Rabbi moyduma d'a dabaro darza. 10 Woodin ga te zaaro din ra waati kaŋ Yesu ga kaa ka du beeray
nga hanantey ra. Borey kulu kaŋ yaŋ cimandi ga dambara nd'a mo ngey game ra. Zama araŋ na
seeda kaŋ iri te araŋ se cimandi. 11 Woodin sabbay se binde, alwaati kulu iri goono ga adduwa te
araŋ se hal iri Irikoyo m'araŋ lasaabu kaŋ araŋ to ceeyaŋo wo. A ma muraadu hanno kulu da
cimbeeri goy kulu toonandi araŋ se da nga dabaro mo, 12 hal iri Rabbi Yesu maa ma du beeray araŋ
ra, araŋ mo ma du beeray a do, iri Irikoyo da Rabbi Yesu Almasihu gomno boŋ.
2
1 Sohõ, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu kaayaŋo ciine ra, da iri marguyaŋo a do, iri goono
g'araŋ ŋwaaray 2 araŋ ma si zinji nda waasi araŋ laakaley ra. Araŋ laakaley ma si tun mo biya* fo
fahamandiyaŋ sabbay se, wala sanni fo sabbay se, wala tira kaŋ i ne, way, a fun iri do sabbay se, kaŋ
ne, way, Rabbi zaaro jin ka kaa. 3 Mate kulu kaŋ no, wa si naŋ boro kulu m'araŋ halli. Zama zaaro
din si kaa kala nda murteyaŋo jin ka te. Asariya taamukwa mo ma bangay jina, nga kaŋ ti halaciyaŋ
izo. 4 Nga no ga murte ka nga boŋ beerandi ka bisa hay kulu kaŋ se i ga ne irikoy, wala hay kulu
kaŋ se i goono ga sombu, hal a ga goro Irikoy* fuwo ra, ka nga boŋ fe ka ne nga wo Irikoy no. 5
Araŋ si fongu kaŋ ay na hayey din ci araŋ se za waato kaŋ ay go araŋ do? 6 Sohõ mo araŋ ga bay
haŋ kaŋ no goono g'a gaay, kaŋ ga naŋ a ma si bangay kala nga alwaato ra. 7 Zama asariya
taamuyaŋ gundo goono ga goy baa sohõ. Kala day nga kaŋ goono g'a gaay sohõ g'a te hal i ma nga
kaa fonda gaa. 8 Waato din gaa no asariya taamukwa ga bangay. Rabbi g'a zeeri nda nga me
funsuyaŋo k'a halaci mo da nga kaayaŋo kaaro. 9 Asariya taamukwa din kaayaŋo ga te Saytan*
dabaro ra, da dabari goy kulu dumi, da alaama, da dambara hari kaŋ yaŋ ciya tangari wane yaŋ, 10
da fafagay goy laalo kulu dumi borey kaŋ yaŋ goono ga halaci se. I goono ga halaci zama i wangu
ka ba cimo hal i ma du faaba. 11 Woodin sabbay se mo no Irikoy ga halliyaŋ gaabikooni samba i se
hal i ma tangaro cimandi. 12 Gaa no borey kulu kaŋ yaŋ mana cimo cimandi, amma i maa kaani
goy laalo teeyaŋ ra, Irikoy m'i ciiti ka zeeri. 13 Iri ga hima ka Irikoy saabu alwaati kulu araŋ sabbay
se, nya-izey kaŋ Rabbi ga ba. Zama Irikoy n'araŋ suuban za sintina araŋ ma du faaba se, fayyaŋo
kaŋ Biya* _Hanno|_ te araŋ se da cimi gaa deyaŋo do. 14 Woodin sabbay se a n'araŋ ce iri Baaru
Hanna do hal araŋ ma du iri Rabbi Yesu Almasihu darza. 15 Woodin sabbay se binde, nya-izey, araŋ
ma kay, araŋ ma dondonandiyaŋey kaŋ iri n'araŋ dondonandi nd'a gaay, da me-da-me no wala nd'iri
tira do waney. 16-17 Iri Rabbi Yesu Almasihu bumbo d'iri Baabo Irikoy m'araŋ biney gaabandi
k'araŋ sinji goy hanno nda sanni hanno kulu ra. Nga no ba iri k'iri no hal abada bine-gaabi nda beeje
hanno gomni do.
3
1 Woodin banda, nya-izey, araŋ ma te iri se adduwa, hala Rabbi sanno ma waasu ka say-say ka du
beeray mo, mate kaŋ cine a goono ga te araŋ do. 2 Wa ŋwaaray mo iri ma fun boro laalo siirantey
kambe ra, zama manti boro kulu no ga ti cimi fonda ganakoyaŋ bo. 3 Amma Rabbi ya naanaykoy
no. A g'araŋ sinji k'araŋ wa da Izefuto. 4 Iri gonda araŋ gaa naanay mo Rabbi do kaŋ araŋ goono ga
hayey kaŋ iri n'araŋ lordi nd'a din te, araŋ ga soobay k'i te mo. 5 Rabbi mo m'araŋ biney candi ka

kande Irikoy baakasina da Almasihu suuro ra mo. 6 Amma iri g'araŋ lordi, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu maa ra, araŋ ma fay da nya-ize kulu kaŋ goono ga hawfunay goray te, kaŋ manti nda dondonandiyaŋey kaŋ araŋ ta iri do. 7 Araŋ bumbey ga bay mate kaŋ cine a ga hima araŋ m'iri dondon. Zama iri wo mana hawfunay goray te araŋ game ra. 8 Iri mana boro kulu ŋwaari ŋwa yaamo. Amma goy da taabi ra no cin da zaari iri goy hal iri ma si boro kulu tiŋandi araŋ ra. 9 Manti danga iri sinda dabari no bo, amma zama iri m'iri boŋ ciya deedandiyaŋ hari araŋ se, hal araŋ ma dondon iri do. 10 Zama baa waato kaŋ iri go araŋ do, iri n'araŋ lordi nda woodin ka ne: boro kulu kaŋ wangu ka goy, bora koy ma si ŋwa mo. 11 Zama iri go ga maa baaru kaŋ araŋ game ra boro fooyaŋ goono ga hawfunay goray te. I si ga goy baa kayna, amma kawlanteyaŋ no. 12 Borey din dumi yaŋ binde iri goono g'i lordi k'i yaamar Rabbi Yesu Almasihu ra, ka ne i ma goy da laakal kanay ka ngey boŋ ŋwaayandi mo. 13 Araŋ mo, nya-izey, araŋ ma si farga nda ihanno teeyaŋ. 14 Boro kulu kaŋ mana iri sanno gana kaŋ go tira wo ra, araŋ ma haggoy da bora din, araŋ ma si margu nd'a zama a ma du ka haaw. 15 Araŋ ma s'a lasaabu danga ibare cine bo, amma araŋ m'a yaamar danga nya-ize cine. 16 Sohõ Irikoy bumbo, kaŋ ga ti Laakal-Kanay-Koy m'araŋ no laakal kanay alwaati kulu da mate kulu kaŋ no. Rabbi ma goro araŋ kulu banda. 17 Ay, Bulos, ay fooyaŋo neeya d'ay bumbo kamba. Woone no ga ti seeda ay tirey kulu ra. Ya-cine no ay goono ga hantum. 18 Iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ kulu banda.

1TI
1
1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no, Irikoy iri Faabakwa da Almasihu Yesu kaŋ ti iri beeja
lordo boŋ. 2 Ay go ga tira wo hantum Timotiyos se, ay ize no da cimi cimbeeri* ra. Gomni nda suuji
nda laakal kanay ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy d'iri Rabbo Yesu Almasihu do. 3
Ay ga ba ni ma goro Afasos kwaara ra, danga mate kaŋ cine ay na ni ŋwaaray waato kaŋ ay goono
ga koy Masidoniya, hala ni ma boro fooyaŋ lordi ka ne i ma si dondonandiyaŋ waani fo
dondonandi. 4 I ma si laakal ye jandey da asuli* lasaabuyaŋ kaŋ sinda me gaa mo. Woodin yaŋ no
ga kande kosongu kaŋ si naŋ Irikoy goyo ma koy da jina cimbeeri ra. 5 Amma lordo wo mafaaro ga
ti baakasinay kaŋ ga fun bine kaŋ ga hanan do da bine lasaabu hanno nda cimbeeri kaŋ sinda
munaficitaray mo do. 6 Boro fooyaŋ mo na hayey din harta ka kamba ka furo sanniyaŋ kaŋ sinda
nafa ciyaŋ ra. 7 I ga ba ngey ma ciya asariya* dondonandikoyaŋ, amma i si ga faham da haŋ kaŋ
yaŋ ngey goono ga ci, da haŋ kaŋ yaŋ ngey goono ga daahirandi. 8 Amma iri ga bay kaŋ asariya ga
boori da boro ga goy d'a mate kaŋ a ga hima. 9 Iri ga bay kaŋ i mana asariya te boro hanno se,
amma asariya taamukoy, da murtantey, da borey kaŋ yaŋ wangu Irikoy, da zunubikooney, da borey
kaŋ yaŋ si lalabu Irikoy da hay kulu kaŋ ga hanan gaa, da baaba wiikoy da nya wiikoy, da boro-
wiyey sabbay se, 10 da zina-teerey, da aru-baay, da boro zaykoy, da tangarikomey, da borey kaŋ yaŋ
ga ze tangari boŋ, da hay kulu kaŋ ga gaaba nda dondonandiyaŋ cimi-cimo. 11 Dondonandiyaŋo wo
ga ti Baaru Hanna wano, kaŋ i talfi ay gaa, kaŋ fun Irikoy darza nda albarka Koyo do. 12 Ay goono
ga saabu Almasihu Yesu iri Rabbo se, nga kaŋ n'ay no gaabi. Ay go ga saabu zama a n'ay lasaabu
naanaykoy k'ay daŋ nga goyo ra, 13 baa kaŋ waato ay ya Irikoy wanga no, da gurzugandiko, da
halaciko. Amma ay du suuji zama ay na woodin yaŋ te jaŋ-ka-bayyaŋ da cimbeeri-jaŋay ra mo. 14
Iri Rabbi gomno mo baa gumo, da cimbeeri nda baakasinay kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu ra. 15 Sanno
wo naanaykoy no kaŋ to boro kulu m'a ta: Almasihu Yesu kaa ndunnya ra zama nga ma
zunubikooney faaba. I ra mo ay ga ti ikulu ibeero. 16 Amma woodin sabbay se ay du suuji, hala
Yesu Almasihu na nga suuru kuuko bangandi ay do, ay kaŋ ga ti zunubikooney kulu ibeero, zama
ay ma ciya deedandiyaŋ hari borey se kaŋ yaŋ ga aniya k'a cimandi ka du fundi hal abada. 17 Sohõ,
zamaney Koyo, nga kaŋ si bare ka sara, kaŋ boro kulu si di a, Irikoy follonka, beeray da darza ma
bara a gaa hal abada abadin. Amin! 18 Ya ay izo Timotiyos, ay goono ga lordo wo haw ni gaa,
annabitara do kaŋ i ci ni boŋ za doŋ. Woodin no ga ti, annabitaray sanney din boŋ, ni ma tangam da
tangami hanna. 19 Ma cimbeero gaay nda bine lasaabu hanno, kaŋ boro fooyaŋ tuti ka hibandi ngey
gaa, ka ngey cimbeero jisandi, sanda mate kaŋ cine hi ga jisi hari ra. 20 Himinayos da Iskandari go
borey din ra. Ay n'i no Saytan* se zama i ma dondon i ma si Irikoy kayna.
2
1 Sintina gaa binde, ay go ga _Almasihu ganakoy|_ yaamar i ma hãayaŋ te, da adduwa, da
ŋwaarayyaŋ, da saabuyaŋ borey kulu se. 2 I ma te adduwa bonkooney da boro beerey se, zama iri
m'iri goray te da baani laakal kanay ra, Irikoy ganayaŋ da goray hanno kulu ra. 3 Woodin no ga
boori, a ga kaan mo Irikoy iri Faabakwa se, 4 nga kaŋ a miila ga ti borey kulu ma du faaba ka du ka
cimo bay. 5 Zama Irikoy folloŋ no go no, sasabandiko folloŋ mo no go borey da Irikoy game ra, nga
wo boro no, Almasihu Yesu. 6 A na nga boŋ no mo zama nga ma ciya fansayaŋ hari boro kulu se.
Woodin no ga ti seeda kaŋ te seeda din alwaato bumbo ra. 7 Woodin se no Irikoy n'ay daŋ ay ma
ciya waazuko da diya, dumi* cindey se dondonandiko cimi nda cimbeeri ra. (Ay go ga cimi ci, ay si
taari bo.) 8 Ay binde ga ba alborey ma te adduwa nangu kulu ra. I ma kambe hannoyaŋ salle, manti
nda futay, manti mo da kakaw. 9 Yaadin mo no ay ga ba wayborey ma bankaaray kaŋ ga hagu daŋ
da gaakuri, da lalabu, manti nda turu ka doodo daŋyaŋ, wala wura, wala tondi hiir'ize caadanteyaŋ,
wala bankaaray caadanteyaŋ. 10 Amma i ma taalam da goy hanno yaŋ, mate kaŋ ga hima nd'a
wayborey se kaŋ yaŋ goono ga Irikoy gana. 11 Wa naŋ wayboro ma dondon dangayyaŋ ra da boŋ-
ye-gandayaŋ ra. 12 Amma ay si yadda wayboro se a ma dondonandi wala a ma alborey dabari,
amma a ma bara dangayyaŋ ra. 13 Zama Adamu no i jin ka te, gaa Hawa. 14 Koyne, manti Adamu
no _Iblisi|_ halli bo, wayboro no a halli, hal a na Irikoy lordo daaru. 15 Amma a ga du dogonay ize
hayyaŋ ra d'a soobay ka gana cimbeeri, da baakasinay, da bine hanante, da laakal ra.
3

1 Sanno wo naanaykoy no: da boro go ga Almasihu marga jine boro goy ceeci, goy hanno no bora go ga ceeci. 2 Jine boro mo, tilas kal a ma bara boro kaŋ i si du ka jance, wayboro folloŋ kurnye, boŋ hinko, laakalkooni, boro kaŋ gaa lalabu go, yaw gaayko, boro kaŋ ga waani dondonandiyaŋ. 3 A ma si ciya baji boobo hanko, wala yanjekaari, amma a ma ciya bine baanikoy. A ma si ciya kusuumante, a ma si ciya nooru baako mo. 4 A ma waani ka nga boŋ windo dabari hal a ma boori, kaŋ ga naŋ a izey ma maa a se k'a beerandi. 5 Zama nda boro si waani ka nga boŋ windo dabari, mate no a ga te ka hin ka Irikoy marga kuru? 6 A ma si ciya mo ganako taji, hal a ma koy ka boŋbeeray te ka kaŋ ciito kaŋ dumi ra Iblisi kaŋ. 7 A ga tilas mo a ma ciya boro kaŋ gonda seeda hanno borey do kaŋ yaŋ si Almasihu marga ra, hal a ma si ciya wowi hari ka kaŋ Iblisi hirrimi ra. 8 A ga tilas mo saajawkoy ma ciya boroyaŋ kaŋ gaa lalabu go. I ma si ciya me-hinka koyyaŋ. I ma si doona baji boobo haŋyaŋ, i ma si riiba ziibo bini. 9 I ma cimbeeri gundo gaay bine lasaabu hanno ra. 10 Borey din mo, i m'i gosi jina, woodin banda nda janceyaŋ hari si i gaa, i ma te saajawkoyaŋ. 11 Yaadin mo no wandey ma ciya boroyaŋ kaŋ gaa lalabu go. I ma si ciya kormotanteyaŋ, amma i ma ciya boŋ hinkoyaŋ, da naanaykoyyaŋ hay kulu ra. 12 Saajawko kulu mo ma ciya wayboro folloŋ kurnye. I ma waani ka ngey izey da ngey windey dabari hal a ma boori. 13 Zama borey kaŋ yaŋ ga saajawko goy te a ma boori ga du beeray nangu ngey boŋ se. I ga du bine-gaabi bambata mo cimbeeri ra kaŋ go Almasihu Yesu ra. 14 Ay go ga hayey din hantum ni se, baa kaŋ ay gonda beeje ay ma kaa ni do d'a tonton kayna. 15 Amma d'ay gay, kala day ni ma bay mate kaŋ a ga hima borey ma ngey boŋ cabe Irikoy fuwo ra, kaŋ ga ti Irikoy fundikoono marga, kaŋ ga ti cimi bonjara da nga gaayyaŋ haro. 16 Sikka si, iri Irikoy ganayaŋ gundo ga beeri: Irikoy bangay gaaham ra. Biya* _Hanno|_ n'a cabe adilitaraykoy. Malaykey di a. I n'a waazo te dumi cindey game ra. I n'a cimandi ndunnya ra. I n'a sambu beene darza ra.

4

1 Amma Biya _Hanno|_ go ga ci taray kwaaray ka ne: alwaati banantey ra boro fooyaŋ ga murte cimi fonda gaa, ka laakal ye biyey kaŋ yaŋ ga borey fafagu gaa, da dondonandiyaŋey kaŋ yaŋ ga fun follayey do gaa. 2 Woodin yaŋ ga te tangarikomey munaficitara ra. Borey din bine lasaabey ga sandi, danga haŋ kaŋ i kakatu da guuru kaŋ i daŋ danji ra. 3 I ga wangu borey ma hiiji. I ga ne mo borey ma si ŋwaari dumi fooyaŋ ŋwa kaŋ Irikoy te borey m'i ŋwa nda saabuyaŋ se, borey kaŋ go ga cimandi, kaŋ ga cimi bay mo. 4 Zama hay kulu kaŋ Irikoy taka ga boori. I mana hima ka wangu hay kulu d'i g'a ŋwa da saabuyaŋ, 5 zama a halal Irikoy sanno da adduwa mo do. 6 Da ni ga nya-izey fahamandi nda woodin yaŋ, ni ga ciya Almasihu goy-teeri hanno, kaŋ ga nga boŋ funa nda cimbeeri sanney da dondonandiyaŋ hanna kaŋ ni gana hala hõ. 7 Amma ma fay da wayboro zeeney jandey kaŋ yaŋ sinda Irikoy ganayaŋ. Ma ni boŋ gooji Irikoy ganayaŋ fonda ra. 8 Zama gaaham goojiyaŋ gonda albarka kayna, amma Irikoy fonda ganayaŋ gonda albarka hay kulu ra, zama a gonda alkawli fundi woone se da wo kaŋ ga kaa mo se. 9 Sanno din naanaykoy no kaŋ to boro kulu m'a ta. 10 Woodin sabbay se iri go ga goy, iri go ga kookari, zama iri n'iri beeja sinji Irikoy Fundikoono gaa. Nga ga ti boro kulu Faabako, sanku fa ngey kaŋ n'a cimandi binde. 11 Ma hayey din lordi k'i dondonandiyaŋ te mo. 12 Ma si naŋ boro kulu ma donda ni zankatara, amma ma ciya deedandiyaŋ hari borey kaŋ goono ga cimandi se. Ma ciya yaadin sanni ra, da te-goy, da baakasinay, da cimbeeri, da bine hananyaŋ ra mo. 13 Ma laakal ye Irikoy Sanno cawyaŋ gaa Almasihu margey ra, da yaamaryaŋ da dondonandiyaŋ gaa mo, hal ay ma kaa. 14 Ma si nooyaŋo kaŋ go ni ra muray, kaŋ i na ni no annabitaray da arkusey* kambe dakeyaŋ do. 15 Ma laakal ye hayey din gaa, ma ni boŋ no i se da cimi, hala boro kulu ma ni jina-koyyaŋo bay. 16 Ma haggoy da ni boŋ da ni dondonandiyaŋo mo, ma mo ye woodin yaŋ gaa, zama woodin yaŋ teeyaŋ gaa no ni ga ni boŋ faaba, da borey mo kaŋ yaŋ go ga hangan ni se.

5

1 Ma si deeni arkusey gaa, amma m'i yaamar danga ni baaba cine. Arwasey mo danga ni nya-izeyaŋ cine, 2 wayboro zeeney mo danga nyayaŋ cine, wo kaŋ yaŋ ga zanka mo danga waymeyaŋ cine, bine hananyaŋ kulu ra. 3 Ma wayborey kaŋ kurnyey bu yaŋ beerandi kaŋ ga ti goboroyaŋ da cimi. 4 Amma goboro kulu kaŋ gonda izeyaŋ wala haamayaŋ, ma naŋ i ma dondon ka cabe ngey fu almayaaley se jina kaŋ i ga Irikoy gana. I ma bana ngey hayrey se, zama woodin ga kaan Irikoy se. 5 Wayboro kaŋ goboro no da cimi, kaŋ sinda boro kulu kaŋ g'a jare, a na nga beeja sinji Irikoy gaa.

A go ga mo ye ŋwaarayey da adduwey gaa mo cin da zaari. 6 Amma goboro kaŋ ga nga laakalo ye ndunnya kaani gaa ya buuko no za a ga funa. 7 M'i lordi nda hayey din, hal i ma goro jance hari si. 8 Amma boro kulu kaŋ si ga nga borey saajaw, sanku fa nga almayaaley, a na cimi fonda ze, a jaase boro kaŋ mana cimandi. 9 Ma si wayboro kulu hantum goboro d'a mana to jiiri waydu. A ma ciya wayboro kaŋ te alboro folloŋ se wande, 10 kaŋ du seeda nga goy hanney se. A ma ciya mo boro kaŋ na izeyaŋ biiri, a na yawyaŋ gaay, a na hanantey cey nyun, a na borey kaŋ go kankami ra gaakasinay, a na goy hanno kulu gana nda kookari. 11 Amma saatarey kaŋ kurnyey bu, ma s'i hantum, zama waati kaŋ i tun zalay se ka gaaba nda Almasihu, i ga ba ngey ma hiiji, 12 ka kande ciiti ngey boŋ za kaŋ i wangu ngey sintina cimbeero. 13 I ga hawfunay dondon mo dira-ka-kayyaŋ ra. Amma manti hawfuna hinne bo, amma i ga ciya mimandakomyaŋ da kormotanteyaŋ kaŋ ga ci haŋ kaŋ si hima nda ciyaŋ. 14 Yaadin gaa, ay ga ba saatarey kaŋ kurnyey bu ma hiiji ka izeyaŋ hay. I ma haggoy da ngey fuwey, hal ibara ma si du kobay k'iri maa sara. 15 Zama za sohõ afooyaŋ kamba ka Saytan gana. 16 Amma wayboro cimandiko kulu, d'a gonda goboroyaŋ, kal a m'i gaakasinay. A ma si marga tiŋandi, zama marga ma goboro cimi-cimey gaa. 17 Arkusey kaŋ go ga Almasihu marga dabari hal a ma boori, i m'i lasaabu kaŋ i to i m'i beerandi sorro hinka, sanku fa ngey kaŋ yaŋ goono ga goy _Irikoy Sanno|_ waazo d'a dondonandiyaŋo ra. 18 Zama Irikoy Tira Hanna ne: «Yeeji kaŋ go ga kara, ni ma si takunkum daŋ a gaa.» A ne mo: «Goy-teeri to a ma du nga banando.» 19 Ma si kalima ta kaŋ i te arkusu boŋ da manti seeda hinka wala ihinza me ra no. 20 Ngey kaŋ yaŋ goono ga zunubi te, ma deeni i gaa marga kulu jine, hala cindey ma du ka humburu. 21 Ay go ga ni lordi Irikoy, da Almasihu Yesu, da malayka* suubanantey jine: ma hayey din gaay manti nda baar'a-baar'a teeyaŋ. 22 Ma si waasu ka Rabbi goyo kambe dakeyaŋ te boro kulu se. Ma si margu nda boro kulu a zunubey ra. Ni bumbo, ma ni boŋ gaay hananyaŋ ra. 23 Ma si hari bi hinne haŋ koyne, amma ma duvan* kayna haŋ ni gunde dooro sabbay se, da ni jante buuno-buuney kaŋ ni ga hatta ka te mo se. 24 Boro fooyaŋ zunubey, taray kwaaray no i go, za i man'i ciiti. Afooyaŋ mo, i ga kokor ka bay i gaa. 25 Yaadin mo no goy hanney go taray kwaaray. Wo kaŋ yaŋ manti yaadin mo si tugu.

6

1 Borey kulu kaŋ go bannyataray calu* ra ma ngey koyey lasaabu kaŋ i to beeray kulu cine, zama borey ma si Irikoy maa d'iri dondonandiyaŋo jance. 2 Bannyey kaŋ koyey ga cimandi ma si donda ngey koyey zama nya-izeyaŋ no. A ga bisa zaati i ma may ka tonton i se, zama borey kaŋ goono ga du i goyo albarka ga ti cimandikoy kaŋ i ga baa gumo. Ma hayey din dondonandi k'i waazu mo. 3 Boro kulu kaŋ goono ga dondonandiyaŋ waani fo te, nga no, bora si g'iri Rabbi Yesu Almasihu sanni cimikoyey ta, da dondonandiyaŋo kaŋ ga saba nda Irikoy ganayaŋ, 4 bora din furo boŋbeeray ra. A si hay kulu bay, amma yanje nda kakaw sanni no a ga ba gumo. Woodin yaŋ mo no ga kande canse, da yanje, da alaasiray, da sikkayaŋ laaley, 5 da kakawey kaŋ si ban, kaŋ yaŋ fun borey kaŋ laakaley sara yaŋ do. I si cimi bay koyne. I ga tammahã kaŋ Irikoy ganayaŋ ya riiba ceeciyaŋ fondo no. 6 Haciika, Irikoy ganayaŋ da bine kaŋ ga ne a wasa nga se, ya riiba bambata no. 7 Zama iri mana furo ndunnya ra da hay kulu. Iri si fun a ra mo da hay kulu. 8 Amma d'iri gonda ŋwaari nda bankaaray, woodin yaŋ ga wasa iri se. 9 Amma borey kaŋ ga ba ngey ma ciya arzakanteyaŋ go ga kaŋ siyaŋ da hirrimi da bine ibaay laalo yaamo boobo ra kaŋ yaŋ ga borey candi ka daŋ hasaraw da halaciyaŋ ra. 10 Zama nooru baakasinay ga ti laala dumi kulu kaaji. Woodin ceeciyaŋ do mo no boro fooyaŋ daray ka kamba cimi fonda ganayaŋ gaa, ka ngey boŋ gooru mo da bine saray boobo. 11 Amma nin wo, Irikoy bora, kala ni ma zuru hayey din se. Ma adilitaray, da Irikoy ganayaŋ, da baakasinay, da suuru, da lalabu mo gana. 12 Ma cimbeeri wongo kaŋ ga ti ihanna te. Ma fundi hal abada di, kaŋ se Irikoy na ni ce, hala ni na seeda hanno no seeda boobo yaŋ jine. 13 Ay ga ni lordi Irikoy jine, nga kaŋ ga hay kulu funandi, da Almasihu Yesu jine mo kaŋ na seeda hanno te Bilatos Buntus jine: 14 ni ma lordo wo gaay ka goro mo taali nda jance hari si, hala zaaro kaŋ iri Rabbo Yesu Almasihu ga bangay. 15 Irikoy g'a cabe a alwaato kaŋ ga hagu ra, Irikoy kaŋ ga ti Dabariko follonka, kaŋ albarka go a se, nga kaŋ ga ti bonkooney Bonkoono da koyey Koyo. 16 Nga hinne se no buuyaŋ-jaŋay go, nga kaŋ go annura ra kaŋ boro kulu si du ka to a gaa, nga kaŋ boro kulu mana du ka di a baa ce fo, i si hin ka di a mo. Darza nda dabari mo ma bara a gaa hal abada. Amin! 17 Ma zamana woone arzakantey lordi ka ne i ma si te boŋbeeray. I ma si ngey beeje daŋ arzaka kaŋ sinda

naanay gaa, amma kala Irikoy gaa. Nga no g'iri no hay kulu nda baayaŋ, iri ma maa i kaani se. 18 M'i lordi ka ne i ma gomni te, ka ciya arzakanteyaŋ goy hanney ra. I ma bara nda nooyaŋ anniya, i ma bara mo soolante ka borey gaakasinay. 19 Woodin gaa no i ga albarka jisi ngey boŋ se kaŋ ga ciya daba hanno alwaatey kaŋ ga kaa se. Yaadin gaa mo no i ga du fundi, cimi wano. 20 Ya Timotiyos, ni ma jisiro kaŋ Irikoy talfi ni gaa gaay. Ma banda bare sanney kaŋ yaŋ sinda nafa gaa, da wo kaŋ manti Irikoy wane yaŋ gaa, da bayray kakawey kaŋ i ga ne cimiyaŋ no, amma tangari no. 21 Boro fooyaŋ ne ngey go ga cimo din gana, amma i harta cimi fonda ganayaŋ gaa. Gomni ma bara araŋ banda.

2TI
1
1 Ay Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do, fundi alkawlo boŋ kaŋ go Almasihu Yesu ra. 2 Ay go ga tira wo hantum Timotiyos se, ay izo no kaŋ ay ga ba gumo. Gomni nda suuji nda laakal kanay ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy d'iri Rabbo Yesu Almasihu do. 3 Ay goono ga Irikoy saabu, nga kaŋ se ay goono ga may da bine lasaabu hanno danga mate kaŋ ay kaayey te. Alwaati kulu ay goono ga fongu ni gaa ay adduwey ra cin da zaari. 4 Kaŋ ay go ga fongu nda ni mo-mundey, ay ga ba ay ma di nin zama ay ma to da farhã. 5 Ay go ga fongu nda cimbeero kaŋ sinda munaficitaray kaŋ go ni ra, cimbeero kaŋ jin ka bara ni kaayo Lowis ra da ni nyaŋo Yuniki ra, kaŋ ay ga tabbat a go ni ra mo. 6 Woodin sabbay se no ay goono ga ni fongandi ni ma Irikoy nooyaŋo kaŋ go ni ra ay kambe dakeyaŋo do tunandi. 7 Zama Irikoy mana iri no humburkumay bine, amma a n'iri no dabari nda baakasinay da boŋ hinyaŋ wane. 8 Yaadin gaa, ma si naŋ haawi ma ni di d'iri Rabbo seeda teeyaŋ, wala nda ay kaŋ ga ti a kas'izo. Amma ma taabi haŋ ay banda Baaru Hanno sabbay se Irikoy dabaro boŋ. 9 Nga no k'iri faaba, a n'iri ce mo da ceeyaŋ hanno, manti iri goyey boŋ bo, amma nga bumbo miila d'a gomno boŋ, kaŋ a n'iri no Almasihu Yesu ra za zamaney mana sintin. 10 Amma sohõ a n'a bangandi iri se iri Faabakwa Almasihu Yesu bangandiyaŋo do, nga kaŋ na buuyaŋ ciya yaamo, ka fundi nda haŋ kaŋ si sara kaa taray Baaru Hanna do. 11 Baaru Hanna din se no Irikoy n'ay daŋ waazuko da diya da dondonandiko. 12 Woodin sabbay se mo no ay goono ga maa hayey din taabi. Amma kulu nda yaadin haawi s'ay di, zama ay ga bay nga kaŋ ay cimandi. Ay ga tabbat mo kaŋ a gonda dabari ka jisiro kaŋ ay talfi a gaa batu kala zaaro din gaa. 13 Ma sanni hanney kaŋ ni maa ay do gaay, danga fondo kaŋ ni ga gana, cimbeeri nda baakasinay ra kaŋ go Almasihu Yesu ra. 14 Jisiri hanna kaŋ Irikoy talfi ni gaa, ni m'a batu Biya* Hanno do, nga kaŋ goono ga goro iri ra. 15 Ni ga bay kaŋ borey kulu kaŋ go Aziya ra na ngey banda bare ay gaa. Fijelus da Hermojenes mo go i ra. 16 Rabbi ma suuji cabe Onisifaros windo se, zama sorro boobo a n'ay bina yeenandi. Haawi man'a di baa kaŋ ay go hawante ay sisiro gaa, 17 amma waato kaŋ a to Roma kwaara a n'ay ceeci nda anniya hal a di ay. 18 Rabbi ma yadda a se mo, a ma du suuji Rabbi do zaaro din ra. Ni mo, ni ga bay gumo mate kaŋ a na hari boobo te ay se k'ay saajaw Afasos ra.
2
1 Ni binde, ay izo, ma gaabu gomni ra kaŋ go Almasihu Yesu ra. 2 Hayey din kaŋ ni maa ay do mo seeda boobo jine, kala ni m'i talfi boro naanaykoyyaŋ gaa kaŋ yaŋ ga hin ka afooyaŋ mo dondonandi koyne. 3 Ma maa taabi ay banda sanda Almasihu Yesu sooje hanno. 4 Sooje kulu si nga boŋ didiji nda ndunnya wo muraadu, hala bora kaŋ n'a suuban ma maa a kaani. 5 Da boro go yoonay ra mo, i s'a alhakko no a se kala nd'a n'a te da mate kaŋ cine a ga hima nd'a. 6 A ga hima mo farikoy kaŋ go ga goy ma jin k'a albarka ŋwa. 7 Ni ma laakal daŋ haŋ kaŋ ay go ga ci gaa, gaa no Rabbi ga fahamay no ni se hay kulu ra. 8 Ma fongu nda Yesu Almasihu kaŋ tun ka fun buukoy game ra, nga kaŋ fun Dawda dumo gaa, ay Baaru Hanna boŋ. 9 Barru Hanna din sabbay se no ay goono ga taabi hal i n'ay haw danga zambante cine. Day, i mana Irikoy sanno haw. 10 Woodin sabbay se no ay goono ga suuru nda hay kulu borey kaŋ Irikoy suuban sabbay se, zama ngey mo ma du faaba kaŋ go Almasihu Yesu ra da hal abada darza. 11 Sanno wo naanaykoy no: D'iri bu Almasihu banda, iri ga funa mo a banda. 12 D'iri go ga suuru, iri ga koytaray ŋwa mo a banda. D'iri n'a ze, nga mo g'iri ze. 13 D'iri wo sinda naanay, nga wo go naanaykoy, zama a si hin ka wangu nga boŋ. 14 Ma borey fongandi nda hayey din k'i lordi Irikoy jine i ma si kakaw sann'izey boŋ, zama woodin si hay kulu hanse, kal a ma borey kaŋ ga maa halaci. 15 Ma gurjay ka ni boŋ salle yaddante Irikoy se, goy-teeri kaŋ sinda haawi mafaari, kaŋ goono ga cimi sanno fay-fay mate kaŋ a ga hima. 16 Amma ma fay da sanney kaŋ sinda nafa da wo kaŋ yaŋ manti Irikoy wane, zama i teekoy ga borey candi ka konda Irikoy wangay ra. 17 I dondonandiyaŋo mo ga ŋwa danga bi ŋwaari cine. Himinayos da Filitos mo go i ra, 18 kaŋ yaŋ kamba cimi fonda gaa. I goono ga ne buukoy tunyaŋo jin ka te, i goono ga boro fooyaŋ cimbeero zeeri mo. 19 Kulu nda yaadin, Irikoy daba gaabikoono si zinji. A kawaatimo ga ti Rabbi ga bay boro kaŋ ga ti nga wane. Koyne, boro kulu kaŋ goono ga Rabbi maa ce ma fay da goy laalo. 20 Amma fu bambata ra manti wura da nzarfu jinayyaŋ hinne no go no, amma bundu nda botogo wane yaŋ mo go no. Afooyaŋ darza goy wane yaŋ no, afooyaŋ mo kayna

goy wane yaŋ no. 21 Boro kulu kaŋ ga nga boŋ hanandi ka waana kayna waney ga ciya darza goy teeyaŋ jinay, kaŋ i fay waani. A gonda nafa mo nga Koyo se. A go soolante goy hanno kulu se. 22 Ma zuru zankataray ibaay laaley se. Ma soobay ka adilitaray, da cimbeeri, da baakasinay da laakal kanay gana, borey banda kaŋ yaŋ goono ga Rabbi ce da bine hanno yaŋ. 23 Amma ma fay da kakaw yaamey da saamotaray waney, za kaŋ ni ga bay kaŋ i ga kande yanje. 24 A ga hima mo Rabbi bannya ma si yanje, amma a ma ciya baanikom boro kulu se. A ma ciya dondonandiko hanno kaŋ gonda suuru. 25 A ma ciya mo goojiko borey kaŋ ga gaaba nd'a se lalabu ra, zama hambara Irikoy ga naŋ i ma tuubi hal i ma du ka cimo bay gumo. 26 I ma ye ngey laakaley gaa mo ka fun Iblisi hirrimo ra, nga kaŋ n'i di k'i tilasandi i ma nga miila te.

3

1 Amma ni ma bay kaŋ zamana wo bananta ra alwaati laaloyaŋ ga kaa. 2 Zama borey ga bara ngey boŋ hinne baakoyaŋ da nooru baakoyaŋ, da foomanteyaŋ, da boŋbeeraykoyyaŋ. I ga bara alaasirayyaŋ, i ga murte ngey hayrey gaa, i si saabu, i biney si hanan. 3 I sinda baakasinay kaŋ ga hima nd'a, i sinda suuji. Kormotanteyaŋ no, i si hin ngey boŋ, bine-biyaŋ no, i ga konna ihanno. 4 Amaana ŋwaakoyaŋ, boŋ-hari-waasoyaŋ, i ga haw zi gumo, i ga ba ndunnya kaani ka bisa mate kaŋ i ga ba Irikoy. 5 I gonda Irikoy ganayaŋ alhaali, amma i wangu wo kaŋ ga ti a dabaro. Ma ni banda bare borey din yaŋ gaa. 6 Zama borey din dumi ra afooyaŋ go no kaŋ ga mollo ka furo fuwey ra ka wayborey kaŋ yaŋ biney si gaabu di ka daŋ tamtaray ra, wayborey kaŋ yaŋ to da zunubi tiŋay, kaŋ yaŋ daray bine ibaay laalo waani-waani ganayaŋ sabbay se. 7 Waati kulu i goono ga dondon, amma i si hin ka to cimo bayra gaa hal abada. 8 Mate kaŋ cine Yannisu nda Yambirisu murte Musa gaa, yaadin mo no borey din goono ga murte cimo gaa. Boroyaŋ no kaŋ laakaley sara gumo. Boroyaŋ no kaŋ i mana yadda nd'ey, zama i cimbeero manti cimi wane no. 9 Amma i si jina-koyyaŋ beeri te, zama i lasaabu-jaŋa ga bangay boro kulu se, mate kaŋ cine mo boro hinka din wano ciya. 10 Amma ni wo, ni n'ay dondonandiyaŋo gana, d'ay gora kaŋ dumi ay te, d'ay anniya, d'ay cimbeero, d'ay suuro, d'ay baakasina, d'ay munya, 11 d'ay gurzugandiyaŋey, d'ay taabi haŋyaŋey. Taabi woofo dumi yaŋ no mana du ay Antiyos ra, da Ikoniya, da Listra ra, gurzugay woofo dumi yaŋ mo no ay mana suuru nd'a? Rabbi mo n'ay faaba i kulu ra. 12 Yaadin gaa, borey kulu kaŋ ga ba ngey ma Irikoy gana Almasihu Yesu ra ga maa gurzugay. 13 Amma boro laaley da hiilantey ga koy jina goy laalo ra. I goono ga halli, i goono g'i halli mo. 14 Amma ni wo, ni ma soobay ka hayey din kaŋ ni dondon ka cimandi gana, zama ni ga bay borey kaŋ yaŋ gaa ni na hayey din dondon. 15 Ni ga bay mo kaŋ za ni go zanka no ni na Tira Hanney bay kaŋ gonda dabari ka ni no fahamay ka koy faaba do kaŋ go cimbeeri ra Almasihu Yesu ra. 16 Irikoy Tira Hanney kulu funsanteyaŋ no nda Irikoy fulanzama. I gonda nafa mo dondonandiyaŋ da deeniyaŋ da daŋ fondoyaŋ da goojiyaŋ se mo adilitaray ra, 17 hala Irikoy bora ma bara toonante, soolante mo da cimi, goy hanno kulu teeyaŋ se.

4

1 Ay goono ga ni lordi Irikoy da Almasihu Yesu jine, nga kaŋ ga fundikooney da buukoy ciiti, ay ga ni lordi mo a bangandiyaŋo d'a koytara boŋ: 2 Ni ma Sanno waazu. Da daama go no, wala nd'a si no, ni ma kookari. Ma deeni, ma kaseeti, ma yaamar da suuru nda dondonandiyaŋ kulu. 3 Zama alwaati ga kaa kaŋ borey si hin suuru nda dondonandiyaŋ cimi-cimo, amma i ga dondonandikoyaŋ margu ngey boŋ se, ngey bine ibaay laaley boŋ, kaŋ ga ci i se haŋ kaŋ ga kaan i hangey se. 4 I ga ngey hangey kaa cimi gaa ka kamba ka koy jandey gaa. 5 Amma ni wo, ni ma hin ni boŋ hay kulu ra. Ma hin taabi suuru, ma Baaru Hanna waazuko goyo te, ma ni saajaw goyo toonandi. 6 Zama za sohõ ay ciya haŋyaŋ sargay kaŋ i ga soogu. Ay koyyaŋo alwaato mo to. 7 Ay na wongu hanno te, ay n'ay bata toonandi, ay na cimbeero fonda gana ka haggoy d'a a ma boori. 8 Sohõ binde adilitaray boŋtoba go jisante ay se, kaŋ Rabbi, Adilitaraykoyo kaŋ ga ciiti te, g'ay no zaaro din ra. Manti ay hinne se n'a g'a no bo, amma borey kulu kaŋ yaŋ ga ba a bangandiyaŋo mo se. 9 Ma waasu ka kaa ay do, ma si gay bo. 10 Zama zamana wo baakasinay sabbay se no Dimas dira k'ay naŋ ka koy Tassalonika. Karaska koy Galatiya laabu, Titos mo koy Dalmatiya laabu. 11 Luka hinne no go ay banda. Ma Markos kabay ni banda, zama a gonda albarka ay se goyo ra. 12 Amma ay na Ticikos donton Afasos. 13 Da ni ga kaa, ma kande ay kwaayo kaŋ ay naŋ Karbus kambe ra Tarawasa kwaara. Ma kande tirey mo, sanku fa wo kaŋ yaŋ i hantum kuuru gaa. 14 Iskandari, guuru-ciray zamo, na hari laalo boobo te ay se. Rabbi g'a bana a goyo boŋ. 15 Ni ma haggoy d'a mo fa, zama a

murte iri sanney gaa gumo. 16 Ay faasayaŋ sintina kaŋ ay te, boro kulu mana kay ay se, amma i kulu n'ay naŋ ay hinne. Irikoy ma si woodin lasaabu i se. 17 Amma Rabbi kay ay se. A n'ay gaabandi mo, hal ay na Baaru Hanna waazuyaŋo te, dumi* cindey kulu mo maa. Irikoy n'ay faaba mo muusu beero meyo gaa. 18 Rabbi g'ay faaba ka kaa hari laalo kulu kambe. A g'ay faaba mo ka kond'ay nga beene koytara ra. Darza ma bara a gaa hal abada abadin! Amin. 19 Ma Birisila nda Akila fo, da Onisifaros windo borey. 20 Arastos goro Korint, amma ay na Turofimos naŋ Militos kwaara, zama a go ga jante. 21 Ma te ni hina ka kaa za jawo mana to. Obulos goono ga ni fo, da Budens da Linos da Kalawdiya nda nya-izey kulu. 22 Rabbi ma bara ni biya* banda. Gomni ma bara araŋ banda.

TIT
1
1 Ay Bulos, ay ya Irikoy bannya nda Yesu Almasihu diya no Irikoy suubanantey cimbeero se da
cimo bayra se kaŋ ga to da boro Irikoy ganayaŋ do. 2 Woodin yaŋ go fundi hal abada beeja ra.
Irikoy kaŋ si taari, a n'a alkawlo sambu za zamaney kulu mana te. 3 A na nga sanno bangandi mo a
alwaato ra, waazuyaŋo kaŋ a talfi ay gaa do iri Faabakwa Irikoy lordo boŋ. 4 Ay, Bulos, go ga
hantum Titos se, ay izo no da cimi cimbeero ra kaŋ g'iri boro hinka kulu margu. Gomni nda laakal
kanay ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga fun Baaba Irikoy d'iri Faabakwa Almasihu Yesu do. 5 Haŋ kaŋ
se ay na ni naŋ Karita laabo ra neeya: zama ni ma hay kulu kaŋ ga ba teeyaŋ sasabandi, ni ma
arkusuyaŋ* daŋ mo _Almasihu margey ra|_ kwaara kulu ra, sanda mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a.
6 Arkusu ma ciya boro kaŋ i si du ka jance, wayboro folloŋ kurnye. A izey mo ma ciya
cimandikoyaŋ, kaŋ i mana i kalima furkutaray wala hanga sanday sabbay se. 7 Zama jine boro, za
kaŋ a ga te jine funa Irikoy goyo boŋ, tilas kal a ma bara boro kaŋ i si jance. A ma si ciya boŋ sando,
wala boro kaŋ ga waasu ka te bine, wala baji boobo hanko, wala yanjekaari, wala mo boro kaŋ ga
riiba ziibo bini. 8 Amma a ma ciya yaw gaayko, a ma ciya mo boro kaŋ ga ba ihanno teeyaŋ. A ma
ciya laakalkooni, adilitaraykoy, boro kaŋ ga Irikoy gana nda cimi, boŋ hinko. 9 A ma gaabu sanni
naanaykoyo gaa kaŋ ga saba nda dondonandiyaŋo kaŋ a du, hal a ma du ka borey yaamar da
dondonandiyaŋ cimi-cimo, ka hin borey kaŋ ga gaaba nd'a mo. 10 Zama boro boobo go no kaŋ
murtanteyaŋ no, sanni kaŋ sinda nafa salankoyaŋ no, fafagukoyaŋ mo no, sanku fa borey kaŋ go
dambanguyaŋ* borey do haray. 11 A ga hima i m'i meyey daabu, zama i ga dira no windi ka kaa
windi ka borey laakaley tunandi. I goono ga haŋ kaŋ si hima dondonandi, zama ngey ma du riiba
ziibo se. 12 I ra boro fo, kaŋ ngey bumbo wane annabi* no ka ci ka ne: «Karita borey ya
tangarikomyaŋ no alwaati kulu. Ganji ham futoyaŋ no, ŋwaari boobo ŋwaakoyaŋ no kaŋ yaŋ ga
hawfun mo.» 13 Seeda din kaŋ a te mo, cimi no. Woodin sabbay se binde, ni ma deeni i gaa da
deeniyaŋ konno, hal i ma te gaabi cimbeeri fonda ra. 14 I ma si hangan Yahudancey jandey se da
Adam-izey lordey* kaŋ goono ga fun borey kaŋ na banda bare cimo gaa do. 15 Hay kulu ga hanan
fundi hannokoyey se, amma borey kaŋ ga ziibi, kaŋ si cimandi mo, hay kulu si hanan i se. Amma i
laakaley d'i bine lasaabey kulu ga ziibi no. 16 I goono ga ne ngey ga Irikoy bay, amma i goyey do
no i goono g'a ze. Fanta hariyaŋ no, murtanteyaŋ, kaŋ yaŋ si hin ka goy hanno kulu te.
2
1 Amma ni wo, kala ni ma haŋ kaŋ ga saba nda dondonandiyaŋ cimi-cimo ci. 2 Ma ne dottijey se i
ma ciya boŋ hinkoyaŋ, boroyaŋ kaŋ gaa lalabu go, laakalkooniyaŋ, boroyaŋ kaŋ gonda gaabi
cimbeero da baakasina da suuro ra. 3 Yaadin mo no ni ma ne wayboro zeeney se i ma goro danga
mate kaŋ hanantey hima ka te. I ma si ciya kormotanteyaŋ, i ma si ciya mo baji tamyaŋ. I ma hari
hanno yaŋ dondonandi, 4 hal i ma saatarey cabe ka ne i ma ba ngey kurnyey da ngey izey. 5 I ma
ciya laakalkooniyaŋ, fundi-hanno-koyyaŋ, fu-koy hannoyaŋ, dogonandikoyaŋ, kaŋ ga ngey kurnyey
gana, zama boro kulu ma si Irikoy Sanno ciinay da laala. 6 Yaadin mo no, ma ko-arey yaamar ka ne
i ma ciya laakalkooniyaŋ. 7 Ni mo, hay kulu ra ma ni boŋ cabe deedandiyaŋ hari goy hanney ra. Ma
ciya boro kaŋ ga dondonandiyaŋ cimi-cimo te, ma ciya mo laakal-kanay-koy. 8 Ma sanni hanno yaŋ
te kaŋ yaŋ i si hin ka zeeri, hala borey kaŋ ga gaaba nda nin, haawi m'i di, zama i sinda hari laalo
kulu kaŋ i ga ci iri boŋ. 9 Ma bannyey mo yaamar i ma ngey koyey gana zama i ma maa i kaani hay
kulu ra. Bannyey ma si ngey koyey me bana. 10 I ma si n'i zay mo, amma i ma ngey boŋ cabe
naanaykoyyaŋ, hal i ma Irikoy iri Faabakwa boŋ dondonandiyaŋo boriyandi borey jine hay kulu ra.
11 Zama Irikoy gomno kaŋ ga kande faaba boro kulu do bangay. 12 Gomno din g'iri dondonandi iri
ma fay da Irikoy wangay da ndunnya ibaay laaley, k'iri baafuna te da laakal, da adilitaray, da Irikoy
ganayaŋ sohõ zamana woone ra. 13 Gomno din g'iri dondonandi iri ma goro yaadin ka bangandiyaŋ
darzakoyo batu kaŋ ga ti iri beeje albarkanta. Bangandiyaŋ darzakoyo din ga ti iri Irikoy
Beeraykoyo kaŋ ga ti iri Faabakwa, Yesu Almasihu, wano. 14 Nga no ka nga boŋ no _ka bu|_ iri se
zama a m'iri fansa zunubi kulu gaa. Zama a m'iri ciya mo nga boŋ se jama hanante kaŋ ga ti nga
bumbo wane, kaŋ gonda ihanno teeyaŋ anniya. 15 Ma woodin yaŋ ci, ka yaamaryaŋ te, ka deeni da
ni dabaro kulu. Ma si ta boro kulu ma donda nin.
3

1 M'i fongandi mo i ma ngey boŋ ye ganda koyey kulu nda hinkoyey kulu se. I m'i sanney gana, i
ma goro soolante goy hanno kulu teeyaŋ se. 2 I ma si boro kulu ciinay da laala, i ma si ciya
kusuumanteyaŋ, amma i ma ciya bine baanikoyyaŋ, ka ngey boŋ cabe lalabukoyaŋ boro kulu se. 3
Zama iri mo, waato iri jaŋ laakal, iri goro murtanteyaŋ, i n'iri halli mo. Iri goro ka bannyataray te
bine ibaay laaley da watay kulu dumi se. Iri goro k'iri baafuna te zamba nda canse ra. Iri goro
konnaari hari, iri konna care mo. 4 Amma waato kaŋ Irikoy, iri Faabakwa booro d'a borey se
baakasina bangay, 5 a n'iri faaba. Manti goy hanney do kaŋ iri bumbey te bo, amma a suujo do no
a n'iri faaba|, hayyaŋ taji nyumayyaŋo do da Biya* Hanno tajandiyaŋo do. 6 Irikoy na Biya
Hanno zumandi iri boŋ da yulwa iri Faabakwa Yesu Almasihu do. 7 Irikoy na woodin te zama iri ma
ciya tubukoyaŋ fundi hal abada beeja ra, za kaŋ a n'iri adilandi* _nga jine|_ nga gomno do. 8 Sanni
woodin ya naanaykoy no. Ay ga ba mo ni ma woodin yaŋ seeda nda gaabi hala borey kaŋ yaŋ na
Irikoy cimandi ma laakal ye goy hanno teeyaŋ gaa. Woodin yaŋ ga boori. I gonda nafa mo borey se.
9 Amma ma fay da kakaw yaamey da asuli* lasaabuyaŋ da kusuuma, da asariya boŋ canda-canda,
zama ngey wo sinda nafa kulu, yaamo mo no. 10 Da ni na boro kaŋ ga fay-fayyaŋ daŋ borey game
ra kaseeti sorro fo hal ihinka, _d'a wangu|_ ni ma moor'a. 11 Zama ni ga bay kaŋ bora din dumi ya
siirante no, a goono ga zunubi te mo, ka nga boŋ ciiti ka zeeri. 12 Waati kaŋ ay ga Artemas wala
Ticikos donton ni do, kala ni ma ni hina kulu te ka kaa ay do Nikobolis kwaara, zama ay sijiri ka
jawo te noodin no. 13 Ma ni hina kulu te ka Zenas kaŋ ga ti ciitikwa, da Abolos gaakasinay da
hindoonay hal i ma si jaŋ hay kulu. 14 Ma naŋ iri borey ma goy hanno teeyaŋ dondon. Gaa no i ga
laamey kaŋ ga tilas kaa hal i gora ma si ciya yaamo. 15 Borey kulu kaŋ go ay banda go ga ni fo. Ma
borey kaŋ ga ba iri cimbeeri ra fo. Gomni ma bara araŋ kulu banda.

PHM
1
1 Ay Bulos, ay ya kas'ize no Almasihu Yesu se. In da Timotiyos, iri nya-izo, iri go ga ni fo, nin
Filimon, kaŋ iri ga ba gumo, kaŋ ga ti iri goy hangasino mo. 2 Iri go g'iri waymo Afiya fo, d'iri
wongu hangasino Arkipas, da Almasihu* marga mo kaŋ ga margu ni kwaara. 3 Gomni nda laakal
kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 4 Ay goono
g'ay Irikoyo saabu waati kulu ni sabbay se, waati kaŋ ay ga adduwa te ni se. 5 Zama ay maa baaru,
ni cimbeero wane kaŋ ni gonda Rabbi Yesu ra, da ni baakasina wane hanantey kulu se. 6 Ay go ga
adduwa te mo zama ni cimbeero ra markasina ma du ka tonton hala ni ma faham da hay kulu kaŋ ga
boori kaŋ iri gonda Almasihu ra. 7 Zama ay du farhã da bine-gaabi bambata ni baakasina sabbay se,
za kaŋ hanantey biney yay ni do, ya ay nya-izo. 8 Woodin sabbay se no, baa kaŋ ay ga hin ka salaŋ
da bine-gaabi Almasihu ra ka ni lordi nda haŋ kaŋ ni ga hima ka te, 9 kulu nda yaadin baakasinay
sabbay se a ga bisa ay se ay ma ni ŋwaaray. Ay ga woodin te, mate kaŋ ay go d'a, ay Bulos, kaŋ ti
dottijo, da kas'ize mo sohõ Almasihu Yesu se. 10 Ay go ga ni ŋwaaray no, ay izo Onisimos se, nga
kaŋ ay hay kaso ra. 11 Doŋ a sinda nafa ni se, amma sohõ a gonda nafa in da nin kulu se. 12 Ay
goono g'a sallama a ma ye ni do, nga kaŋ ay bina go a banda. 13 Ay mo, ay ga ba ay m'a gaay ay
do, zama ni nango ra a ma saajaw ay se kaŋ ay go kaso ra Baaru Hanna sabbay se. 14 Amma ay
mana ba ya hay kulu te d'ay mana ni miila hã, hala ni gomno ma si bara sanda tilas wane, amma
danga ni boŋ yaddayaŋ wane. 15 Hambara woone sabbay se no a fay da nin alwaati kayna, zama ni
ma ye ka du a hal abada, 16 manti danga bannya koyne, amma boro kaŋ bisa bannya, danga nya-ize
cine. Nya-ize no kaŋ ay ga ba gumo, kaŋ a ga hima mo ni ma ba r'a ka bisa ay a borotara ra da
Rabbi ra mo. 17 Yaadin gaa, da ni ga fongu nd'ay danga ni hangasin, ni m'a ta danga ay bumbo cine.
18 D'a na ni zamba hay fo ra, wala nda ni g'a gana garaw, ma woodin lasaabu ay wane. 19 Ay
Bulos, ay goono ga woone hantum d'ay bumbo kamba: ay ga ikulu bana ni se. Ay mo si ga ci ni se
kaŋ ni bumbo fundo ga hima sanda garaw ay se. 20 Oho, ay nya-izo, ma yadda ka sabbo wo te ay se
Rabbi ra, k'ay bina yeenandi Almasihu ra. 21 Zama ay ga naanay ni gaa se no, ay goono ga woone
hantum ni se, ay ga bay mo kaŋ ni ga te haŋ kaŋ ga bisa ay ŋwaarayyaŋo. 22 Koyne ni ma
zumbuyaŋ nangu soola ay se, zama ay gonda beeje kaŋ araŋ adduwey sabbay se Irikoy ga fondo
feeri ay se ay ma ye ka kaa araŋ do. 23 Abafaras kaŋ go kaso ra ay banda Almasihu Yesu sabbay se
goono ga ni fo. 24 Markos mo, da Aristarkos, da Dimas, da Luka, ay goy hangasiney, ikulu ga ni fo.
25 Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya* banda.

HEB
1
1 Doŋ alwaatey ra Irikoy salaŋ iri kaay-kaayey se annabey* do. A n'a te sorro boobo nda fondo
waani-waani mo. 2 Amma sohõ, jirbi banantey wo ra, a salaŋ iri se nga Izo ra. Nga no Irikoy daŋ
hay kulu tubuko, a do mo no a na zamaney kulu te. 3 Nga no ga ti Irikoy darza kaaro, d'a alhaalo
mo. A goono ga hay kulu yaari da nga sanno dabaro. Waato kaŋ a na zunubey hanandiyaŋo te mo, a
goro beena ra, Beeray-Beeri-Koyo kambe ŋwaaro gaa. 4 Zama a ciya boro kaŋ bisa malaykey
beeray mate kaŋ a na maa tubu kaŋ bisa i waney. 5 Zama malayka* woofo se no Irikoy salaŋ ce fo
ka ne: «Ni ya ay izo no. Hunkuna no ay na ni hay.»? Wala woofo se no a ne: «Ay ga ciya a se baaba,
nga mo ga ciya ay se ize.»? 6 Woodin banda, waato kaŋ a kande nga hay-jina ndunnya ra a ne:
«Irikoy malaykey kulu mo ma sududu a se.» 7 Malaykey boŋ a ne: «A ga nga malaykey te haw
faaruyaŋ. A ga nga goy-teerey mo te danji beele.» 8 Amma nga Izo boŋ a ne: «Ya Irikoy, ni
koytaray karga ya hal abada abadin wane no. Ni koytaray sarjilla ya sarjilla kayante no. 9 Ni ba
adilitaray, ni konna mo ilaalo. Woodin se no Irikoy, kaŋ ti ni Irikoyo, na ni suuban ka farhã jiyo
soogu ni boŋ ka bisa ni hangasiney.» 10 A ne mo: «Ya nin, Rabbi, za sintina ni na ganda sinji,
beeney mo ni kambe goyo no. 11 I ga halaci, amma ni wo, ni go no duumi. I kulu ga zeen mo danga
kwaay cine. 12 Ni g'i kunkuni danga alkuba cine, Ni g'i barmay mo danga bankaaray cine. Amma
nin wo, ni si bare, ni jiirey mo sinda me.» 13 Amma malayka woofo se no a ci ce fo ka ne: «Ma
goro ay kambe ŋwaaro gaa, hal ay ma ni ibarey te ni ce taamey se furkange?» 14 Manti malaykey
kulu biyayaŋ no, goy-teeriyaŋ no, kaŋ Irikoy ga donton zama i ma saajaw goy te borey kaŋ yaŋ ga
faaba tubu se?
2
1 Woodin se no a ga hima iri ma laakal ye ka tonton gumo hayey kaŋ iri maa gaa, zama iri ma si
daray i gaa. 2 Zama za kaŋ sanno kaŋ malaykey ci tabbat, asariya* daaruyaŋ da wangu-ka-ganayaŋ
kulu mo du alhakku kaŋ saba i se, 3 mate no iri ga te ka yana, iri mo, d'iri na faaba beero wo cine
muray? Faaba wo, Rabbi sintin k'a baaro ci. Waato din gaa no i n'a tabbatandi iri se borey kaŋ maa
r'a do. 4 Irikoy mo na seeda daŋ i banda da alaamayaŋ da dambara hariyaŋ da dabari goy waani-
waani yaŋ da Biya* Hanno nooyaŋey kaŋ Biya Hanna zaban Irikoy miila boŋ. 5 Zama ndunnya kaŋ
ga kaa, kaŋ ciine iri goono ga te, Irikoy man'a daŋ malaykey mayra ra. 6 Amma boro fo seeda sanni
fo ra ka ne: «Adam-ize ya ifo no binde kaŋ ni ga fongu a gaa, wala ifo no boro izo kaŋ ni g'a kunfa?
7 Ni n'a gazandi malaykey gaa kayna, ni n'a didiji nda darza nda beeray mo. Ni n'a daŋ a ma mayray
te ni kambe goyey boŋ. 8 Ni na hay kulu daŋ a cey cire.» Zama za kaŋ Irikoy na hay kulu daŋ a cire,
a mana hay kulu cindi kaŋ manti a cire n'a go. Amma sohõ iri si ga di kaŋ hay kulu go a mayra ra
jina. 9 Amma iri goono ga di Yesu didijante nda darza nda beeray mo buuyaŋ taabey kaŋ a haŋ din
sabbay se. Zama Yesu gaze kayna malaykey gaa hal Irikoy gomno do a ma buuyaŋ taba boro kulu
gurbi ra. 10 Zama a ga hagu a se, nga kaŋ hay kulu go no a sabbay se, a do mo no hay kulu bara,
nga kaŋ go ga kande ize boobo darza ra, a m'i faaba jine bora toonandi gurzugay do. 11 Yaadin gaa,
nga kaŋ ga borey hanandi, da borey mo kaŋ yaŋ a hanandi, ikulu _Baaba|_ follonka do no i fun.
Woodin sabbay se no, haawi s'a di a ma ne i se nya-izeyaŋ. 12 A ne: «Ay ga ni maa fe ay nya-izey
se, Jama bindi ra no ay ga ni sifa.» 13 A ne koyne: «Ay ga naanay a gaa.» Da mo koyne: «Guna, in
da zankey kaŋ Irikoy n'ay no neeya.» 14 A binde, za kaŋ zankey gonda baa kuro da baso ra, yaadin
no nga bumbo mo margu nda woodin yaŋ, hala buuyaŋ do a ma buuyaŋ dabarikoyo, kaŋ ga ti
Iblisi*, ciya yaamo. 15 Borey kulu kaŋ yaŋ buuyaŋ humburkumay se no i go tamtaray ra hala ngey
fundey me, a m'i fansa mo. 16 Zama sikka si manti malaykey se no a kande gaakasinay bo, amma
Ibrahim banda se no a kande gaakasinay. 17 Woodin sabbay se no a tilas a se a ma bara nga nya-
izey cine hay kulu ra, hal a ma ciya alfaga beeri suujikoy da naanaykoy mo Irikoy goyo ra ka ciya
sasabandiyaŋ sargay* borey zunubey se mo. 18 Zama za kaŋ nga bumbo taabi siyaŋ ra, a gonda
dabari mo a ma borey kaŋ yaŋ go siyaŋ ra gaakasinay.
3
1 Woodin sabbay se, ya nya-izey hanantey, araŋ kaŋ yaŋ gonda baa beene ceeyaŋo ra, araŋ ma mo
sinji Diya da Alfaga Beero gaa kaŋ iri goono ga seeda, nga kaŋ ti Yesu. 2 Nga wo naanaykoy no
Irikoy kaŋ n'a daŋ se, mate kaŋ Musa ciya Irikoy windo kulu ra. 3 Zama i na Yesu lasaabu kaŋ a

gonda darza ka bisa Musa, mate kaŋ windi cinako gonda beeray ka bisa windo. 4 Zama windi kulu gonda nga cinakwa, amma hay kulu cinakwa ga ti Irikoy. 5 Musa wo, daahir a ciya naanaykoy Irikoy windo kulu ra, nga kaŋ ti saajawko, a ma seeda te hayey kaŋ Irikoy ga ci se. 6 Amma Almasihu wo ciya naanaykoy, nga kaŋ ti Ize, Irikoy windo boŋ. Iri no ga ti a windo, d'iri g'iri bine-gaabo d'iri beeja* kaŋ ga ti iri darza gaay nda gaabi hala bananta. 7 Woodin sabbay se binde, mate kaŋ Biya Hanna go ga ci ka ne: «Hunkuna, d'araŋ maa a jinda, 8 wa s'araŋ biney sandandi, sanda mate kaŋ cine i te ngey murteyaŋo hane, hano kaŋ hane i n'ay si saajo ra. 9 Naŋ kaŋ araŋ kaayey n'ay gosi k'ay si, i di ay goyey mo hala jiiri waytaaci. 10 Woodin sabbay se no ay te waato zamana izey se bine. Ay ne: ‹Waati kulu i go ga daray ngey biney ra, I man'ay fondey bay mo.› 11 Kal ay ze ay futa ra ka ne: ‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.› » 12 Yaadin gaa, nya-izey, araŋ ma haggoy hal araŋ ra afo ma si bara nda bine laalo kaŋ ga wangu cimandiyaŋ, kaŋ ga naŋ araŋ ma fay da Irikoy fundikoono. 13 Amma araŋ ma care yaamar han kulu, za i ga hin ka ne Hunkuna. A ma si te araŋ boro fo bine ma sandi zunubi fafaguyaŋ do. 14 Zama iri gonda baa Almasihu ra, da day iri g'iri naanay sintina yaari nda gaabi hala bananta. 15 I go ga ne: «Hunkuna, d'araŋ maa a jinde, wa s'araŋ biney sandandi, sanda mate kaŋ cine i te ngey murteyaŋo hane.» 16 Zama may yaŋ no borey kaŋ, waato kaŋ i maa, i murte? Manti ikulu no kaŋ yaŋ fun Misira Musa banda? 17 May yaŋ mo no borey kaŋ se Irikoy futu jiiri waytaaca ra? Manti borey kaŋ yaŋ na zunubi te no ka kaŋ buukoyaŋ saajo ra? 18 May yaŋ se mo no a ze ka ne i si furo nga fulanzamyaŋo ra? To, kala ngey kaŋ yaŋ wangu ganayaŋ. 19 Iri di mo kaŋ i mana du ka furo, zama i man'a cimandi.

4

1 Irikoy alkawlo go no hala hõ iri se, kaŋ ga ti a fulanzamyaŋo ra furoyaŋo. Yaadin gaa iri ma humburu a ma si koy ka ciya kaŋ araŋ boro fo ma lasaabu kaŋ nga gaze a duura gaa. 2 Zama haciika i na Baaru Hanna waazu iri se, sanda mate kaŋ i te borey din mo se, amma sanno kaŋ i maa mana te nafa hari i se, zama a mana cimbeeri* gar borey kaŋ maa r'a do. 3 Zama iri kaŋ cimandi, iri wo go ga furo fulanzamyaŋo din ra, mate kaŋ a ci ka ne: «Kal ay ze ay futa ra ka ne: ‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra› » baa kaŋ a na goyey kubandi za ndunnya sinjiyaŋo waate. 4 Zama _Irikoy Sanno| _ ra nangu fo i na zaari iyyanta ciine te ya-cine ka ne: «Irikoy fulanzam mo nga goyey kulu gaa zaari iyyanta hane.» 5 Ne mo koyne a ne: «Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.» 6 To. Za kaŋ boro fooyaŋ cindi kaŋ yaŋ ga furo a ra, ngey mo kaŋ se i na Baaru Hanna waazu waato mana du ka furo i ganayaŋ-jaŋa sabbay se, 7 kala a ye ka zaari fo daŋ, kaŋ se a ne «Hunkuna.» Alwaati boobo banda a ne Dawda do (mate kaŋ iri jin ka ci ka ne:) «Hunkuna, d'araŋ maa a jinde, wa s'araŋ biney sandandi.» 8 Zama da Yasuwa n'i no fulanzamyaŋ, doŋ a si zaari fo ciine te woodin banda. 9 Asibti fulanzamyaŋ fo binde cindi Irikoy jama se. 10 Zama boro kaŋ furo Irikoy fulanzamyaŋo ra, bora din fulanzam nga bumbo goyey gaa, danga mate kaŋ cine Irikoy te nga waney gaa. 11 Iri ma te anniya mo ka du ka furo fulanzamyaŋo din ra, hal iri boro kulu ma si kaŋ wangu-ka-ganayaŋ misa din boŋ. 12 Zama Irikoy Sanno ya fundikooni no, gaabikooni mo no. A ga kaan ka bisa takuba, a ga gooru mo ka fay fundi nda biya* game ra, wala dabey da londi game ra. A ga bine fonguyaŋey d'a miiley fayanka. 13 Takahari kulu si no mo kaŋ siino ga bangay taray kwaaray Irikoy jine. Hay kulu go koonu, i go feerante yaŋ mo a moy jine, nga kaŋ se iri ga kande iri te-goyey. 14 Yaadin gaa, za kaŋ iri gonda alfaga beerey kulu ibeero kaŋ bisa ka furo hala beene beena ra, kaŋ ga ti Yesu Irikoy Izo, kal iri m'iri seeda yaari hal a ma boori. 15 Zama iri gonda alfaga beeri kaŋ ga bakar iri londibuunay se, i n'a si mo hay kulu ra danga iri cine, day zunubi kulu si. 16 Woodin sabbay se binde iri ma maan gomni karga do da bine-gaabi, zama iri ma du suuji nda gomni kaŋ g'iri gaakasinay alwaati kaŋ ga hagu ra.

5

1 Zama alfaga beeri kulu, Irikoy g'a suuban no borey game ra. Borey se mo no a g'a daŋ nga muraadey ra, zama a ma nooyaŋey da sargayey salle zunubey sabbay se. 2 A ga hin suuru nda ammey da darantey, za kaŋ nga bumbo gonda londibuunay kambu kulu gaa. 3 Woodin sabbay se mo no a ga hima a ma sargayyaŋ salle nga boŋ se, mate kaŋ cine a ga te jama se. 4 Boro kulu si no mo kaŋ ga beera wo sambu nga boŋ se -- kala nda Irikoy n'a ce, danga mate kaŋ cine a na Haruna* ce d'a. 5 Yaadin no Almasihu mo. Manti nga no ka nga boŋ beerandi nga ma ciya alfaga beeri bo, amma Irikoy kaŋ salaŋ a se ne: «Ni ya ay izo no. Hunkuna no ay na ni hay.» 6 Mate kaŋ a ci mo

Zabura ra nangu fo ka ne: «Ni ya alfaga no hal abada, Malcizadaka wano cine.» 7 A ndunnya gora waate, Almasihu na adduwa nda ŋwaarayyaŋ te da hẽeni korno nda mo-mundi Irikoy gaa, nga kaŋ gonda dabari kaŋ g'a faaba ka kaa buuyaŋ ra. Irikoy ta a se mo zama a humbur'a. 8 Baa kaŋ nga ya ize no, kulu nda yaadin a na ganayaŋ dondon taabi kaŋ a haŋ do. 9 Waato kaŋ a ciya toonante, a te hal abada faaba daliili borey kulu kaŋ yaŋ g'a gana se. 10 Irikoy mo n'a daŋ a ma ciya alfaga beeri, Malcizadaka wano cine. 11 Iri gonda hari boobo mo kaŋ iri ga ci a boŋ, kaŋ i feeriyaŋ ga sandi no, zama araŋ ciya boroyaŋ kaŋ si tara ka maa. 12 Zama araŋ kaŋ haciika araŋ gayyaŋo sabbay se, araŋ hima ka te dondonandikoyaŋ, hala hõ araŋ ga laami nda boro fo kaŋ ga Irikoy Sanno kaajo sintina dondonandi araŋ se. Araŋ ciya boroyaŋ kaŋ ga laami nda wa, manti nda ŋwaari tiŋo bo. 13 Zama boro kulu kaŋ ga wa haŋ sinda bayray adilitaray sanni ra, zama attaciriya no. 14 Amma ŋwaari tiŋo go boro toonantey se, kaŋ yaŋ i waati kulu goyey do i doona lasaabuyaŋ ka ihanno da ilaalo fayanka.

6

1 Woodin sabbay se, iri ma Almasihu boŋ dondonandiyaŋ sanni sintiney naŋ ka to jina hala timmandiyaŋo do. Iri ma si ye ka sanno kaajo sinji, kaŋ ga ti tuubiyaŋ goy buukoy _kaŋ sinda nafa|_ gaa, da Irikoy cimandiyaŋ, 2 da dondonandiyaŋ baptismey boŋ, da kambe dakeyaŋey boŋ, da buukoy tunyaŋo boŋ, da hal abada ciito boŋ. 3 Woodin mo no iri ga te da Irikoy yadda. 4 Borey kaŋ yaŋ du kaari ce fo, kaŋ yaŋ taba beene nooyaŋo gaa, kaŋ yaŋ margu Biya Hanno banda, 5 kaŋ yaŋ na Irikoy sanni kaana taba, da zamaney kaŋ ga kaa dabarey mo, 6 nga no i na banda bare Irikoy gaa -- a si hin ka te i ma ye ka bare koyne ka kaa tuubiyaŋ do. Zama borey din goono ga Irikoy Izo kanji koyne ngey boŋ se, k'a haawandi mo taray kwaaray. 7 Zama waati kaŋ laabu ga beene hari haŋ kaŋ ga kaŋ a boŋ alwaati ka kaa alwaati, nga no tuuri kaŋ gonda nafa mo ga zay bora kaŋ se i n'a far din se, laabo din ga du Irikoy albarka gaa. 8 Amma da karji nda yo-karjiyaŋ ga zay a boŋ, i ga wang'a. A maan laaliyaŋ. Kokor banda mo i g'a ton. 9 Amma, ay baakoy, iri na hayey kaŋ ga bisa yaadin daahirandi araŋ ciine ra, kaŋ yaŋ ga ti faaba wane, baa kaŋ iri goono ga salaŋ yaadin. 10 Zama Irikoy ya Adilitaraykoy no kaŋ si dinya araŋ goyo d'araŋ baakasina kaŋ araŋ cabe a maa se, waato kaŋ araŋ na hanantey saajaw. Araŋ goono ga woodin te mo hala hõ. 11 Iri ga ba mo araŋ boro fo kulu ma anniya din dumo cabe kala bananta, zama araŋ ma du ka goro nda beeje toonante. 12 Zama mo araŋ ma si ciya dirgaykomyaŋ, amma araŋ ma ciya dondonkoyaŋ borey se kaŋ yaŋ ga alkawley tubu ngey cimbeero da ngey suuro sabbay se. 13 Zama waato kaŋ Irikoy na alkawli sambu Ibrahim se, za kaŋ a si du ka ze da boro kaŋ bisa nga bumbo, kal a ze da nga boŋ 14 ka ne: «Daahir no ay ga ni albarkandi, daahir no ay ga naŋ ni ma baa.» 15 Yaadin no, kaŋ Ibrahim hin suuru, a du haya kaŋ boŋ Irikoy na alkawli sambu a se. 16 Zama Adam-izey ga ze da haŋ kaŋ bisa ngey beeray. Koyne, zeyaŋ ga ti tabbatandiyaŋ kaŋ do kakaw kulu ga ban. 17 Woodin se no za kaŋ Irikoy ga ba nga ma cabe nda cimi nga alkawlo tubukoy se kaŋ nga saawara si tun, kal a na zeyaŋ tonton alkawlo din gaa. 18 Zama hari hinka din kaŋ si barmay boŋ, kaŋ ra Irikoy si hin ka taari, iri ma du bine gaabi, iri kaŋ du tuguyaŋ do, beeja kaŋ i daŋ iri jine din gaayyaŋo do. 19 Beeja wo no ga ti iri fundey se gaayyaŋ hari, sinjante no, gaabikooni mo no. Nga ga ti beeja kaŋ ga furo nango ra kaŋ go kosaray* taafa se jine. 20 Noodin no Yesu furo iri se jine ka fonda feeri iri se, zama a ciya alfaga beeri hal abada, Malcizadaka wano cine.

7

1 Malcizadaka wo, Salim kwaara bonkoono no, alfaga no Irikoy Beeray-Beeri-Koyo se. A koy ka Ibrahim kubay waato kaŋ a ye ka kaa ka fun bonkooney boŋ zaamayaŋo do. A na Ibrahim albarkandi mo. 2 A se no Ibrahim na hay kulu zakka no. (Sintina day, Malcizadaka maa feerijo ga ti adilitaraykoy. Woodin banda nga no ga ti Salim bonkoono, laakal kanay bonkoono nooya. 3 A sinda baaba, a sinda nya, a sinda asuli* lasaabuyaŋ, a jirbey sinda sintinay, a fundo mo si ban. Amma a hima Irikoy Izo cine.) Malcizadaka din alfaga no duumi. 4 Guna ka di boro wo beera, kaŋ se Ibrahim iri kaay-kaayo na wongu arzaka zakka no. 5 Lawi izey ra, wo kaŋ yaŋ gonda alfagataray du lordi asariya* boŋ kaŋ ne i ma zakka ta jama gaa kaŋ ga ti i nya-izey, baa kaŋ nya-izey din mo fun Ibrahim banda gaa. 6 Amma bora din kaŋ i s'a asulo lasaabu i do na zakka ta Ibrahim gaa. A na albarka daŋ bora kaŋ se Irikoy na alkawley no gaa mo. 7 Kakaw si, boro kaŋ ga kayna ga du albarka boro kaŋ ga beeri nd'a kambe ra. 8 Neewo mo, borey kaŋ yaŋ ga bu ga zakka ta. Amma yongo, boro

go no _g'i ta|_ kaŋ i seeda kaŋ a go ga funa. 9 Boro ga hin ka ne mo kaŋ Lawi kaŋ ga zakka ta, nga bumbo na zakka no waato kaŋ Ibrahim n'a no, 10 zama waato kaŋ Malcizadaka kubay da Ibrahim, Lawi go nga kaayo gaahamo ra jina. 11 Yaadin gaa, da toonandiyaŋ go Lawi alfagatara ra (zama alfagatara din boŋ no asariya* kaŋ i no jama se bara) a si hima i ma alfaga waani fo daŋ, Malcizadaka wano cine, kaŋ manti Haruna* wano cine. 12 Zama, za kaŋ alfagatara barmay, tilas kal asariya mo ma barmay. 13 Zama bora kaŋ ciine i te hayey din ra, a kunda go waani. Kunda din ra boro kulu mana saajaw te sargay* feema se. 14 Zama boro kulu ga bay kaŋ iri Rabbi mana fun kala Yahuda kunda gaa, kunda no kaŋ Musa man'a ciine te alfagataray sanno ra. 15 Haya kaŋ iri goono ga ne bangay mo taray kwaaray ka tonton, za kaŋ alfaga waani fo tun, Malcizadaka wano cine, 16 kaŋ mana ciya alfaga asariya lordey kaŋ ga ti gaaham waney boŋ, amma fundi kaŋ si ban dabaro boŋ. 17 Zama Irikoy seeda a se ka ne: «Ni ya alfaga no hal abada, Malcizadaka wano cine.» 18 Yaadin gaa, i na doŋ lordo kaa, za kaŋ a sinda gaabi, a sinda albarka mo. 19 Zama _Musa|_ asariya mana hay kulu toonandi. Amma beeje kaŋ ga boori ka bisa furo, kaŋ a do no iri go ga maan Irikoy gaa. 20 Irikoy n'a daŋ mo zeyaŋ boŋ. 21 Zama Lawitey* mana ciya alfagayaŋ zeyaŋ boŋ, amma nga wo _ciya alfaga|_ zeyaŋ boŋ, bora do kaŋ ne a se: «Rabbi ze, zeyaŋo si tun mo. A ne: ‹Ni ya alfaga no hal abada.› » 22 Zeyaŋo din boŋ mo no Yesu ciya tabbatandiko alkawlo se kaŋ bisa afa din booriyaŋ. 23 Koyne Lawitey alfagey ciya iboobo, zama buuyaŋ g'i ganji i ma goro duumi. 24 Amma Almasihu wo, zama a go no hal abada, a gonda alfagataray kaŋ i si ye boro fo do. 25 Woodin sabbay se no a gonda dabari ka borey no faaba toonante, ngey kaŋ yaŋ go ga maan Irikoy gaa a do, zama alwaati kulu a go ga funa hal a ma ŋwaarayyaŋ te i se. 26 Alfaga beero wo dumi no iri hima nd'a: ihanno, baanikom, kaŋ sinda ziibi, kaŋ go fayante da zunubikooney, kaŋ beera beeri ka bisa beena. 27 A manti sanda alfaga beeri fey din cine. Manti tilas no a ma sargayyaŋ salle zaari kulu, sintina nga bumbo zunubey se, waato din gaa jama waney se. Zama a na sargay salle sorro folloŋ lok! waato kaŋ a na nga boŋ salle sargay. 28 Asariya ga alfaga beeri yaŋ daŋ kaŋ gazanteyaŋ no. Amma Irikoy zeyaŋo kaŋ kaa asariya* banda na Ize daŋ, kaŋ nga wo toonante no hal abada.

8

1 Sanno kaŋ iri goono ga ci kaajo neeya: iri gonda alfaga beeri woone dumi kaŋ goro Koy Beero karga kambe ŋwaaro gaa, beena ra. 2 Saajawko no Nangu Hanna nda hukumo* cimi-cimo se, nga kaŋ Rabbi sinji, manti Adam-ize bo. 3 Zama i ga alfaga beeri kulu daŋ hal a ma nooyaŋey da sargayey salle. Woodin sabbay se no a ga tilas _alfaga beeri|_ woone mo ma bara nda hay fo kaŋ a ga du ka salle. 4 D'a go ne ndunnya ra, a si ciya baa alfaga, za kaŋ borey kaŋ yaŋ goono ga nooyaŋey salle asariya* fonda boŋ go no. 5 Borey din goono ga saajaw te hayey se kaŋ yaŋ ga ti beena ra waney misa d'i biya, mate kaŋ Irikoy kaseeti Musa gaa, waato kaŋ a soola nga ma hukumo cina. Zama Irikoy ne: «Ma laakal ka hay kulu te deedando boŋ kaŋ i cabe ni se tondo ra.» 6 Amma sohõ Almasihu du saajaw goy kaŋ bisa afa din wano, za kaŋ a ciya sasabandiko alkawlo se kaŋ ga boori ka bisa. Woodin i n'a tabbatandi da alkawliyaŋ kaŋ bisa ijiney din. 7 Zama nda sintinay wano sinda taali, doŋ i s'a barmay da ihinkanta. 8 Amma zama Irikoy na taali gar i do, a ne: «Guna, jirbiyaŋ ga kaa, yaa no Rabbi ci: kaŋ yaŋ ra ay ga alkawli taji sambu Israyla* kunda da Yahuda kunda se. 9 Manti sappa kaŋ dumo ay te d'i kaayey, hano kaŋ hane ay n'i kambe di k'i kaa Misira laabo ra. Zama i mana ay sappa gaay, ay mo man'i saalu. Yaadin no Rabbi ci. 10 Amma woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu Israyla kunda se jirbey din banda, Yaa no Rabbi ci: Ay g'ay lordey* daŋ i laakaley ra, Ay g'i hantum mo i biney ra. Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama. 11 Boro kulu si nga gorokasino wala nga nya-izo dondonandi koyne, ka ne: ‹Ma Rabbi bay!› Zama ikulu g'ay bay gumo, ikayna gaa, ibeeri gaa. 12 Zama ay ga suuji cabe i taaley se, ay si ye ka fongu i zunubey gaa mo koyne.» 13 Za kaŋ a ne alkawli taji no -- yaadin gaa a na sintina wano ciya izeeno nooya. Haŋ kaŋ zeen, a gay mo, a maan darayyaŋ.

9

1 Sappa sintina, daahir a gonda Irikoy saajaw goy farillayaŋ, a gonda mo nangu hanno, ndunnya wane dumi. 2 Zama i na hukum* sintina soola kaŋ se i ga ne Nangu Hanna, kaŋ ra gonda fitilla suntulo, da taablo, da buuru jisantey. 3 Kosaray taafa jine mo, Nangora go no kaŋ se i ga ne Nango kaŋ ga hanan gumo. 4 A ra gonda wura feema, dugu tonyaŋ wano, da sappa daŋyaŋ sundurko kaŋ i daabu nangu kulu nda wura. Woodin ra wura kusu go no kaŋ ra gonda Manna*, Haruna* goobo go

no kaŋ zay ka zaada, sappa walhẽy mo go no. 5 Sundurko din boŋ mo darza ciiti malayka himandey go no, kaŋ yaŋ goono ga te sasabandiyaŋo do se bi. Sohõ iri sinda daama iri m'i sanney te afo-fo. 6 To, za kaŋ hayey din go soolante ya-cine, alfagey goono ga furo nangu sintina ra alwaati kulu zama ngey ma saajaw goyo toonandi. 7 Amma ihinkanta ra, alfaga beero hinne no ga furo sorro folloŋ jiiro ra. Nga mo si furo kala nd'a ga kande kuri kaŋ a ga salle nga bumbo se, da jama taaley se kaŋ i te jaŋ-ka-bayyaŋ ra. 8 Biya Hanna goono ga cabe woodin gaa kaŋ fonda mana bangay jina kaŋ ga to Nangu Hanna do, waati kulu kaŋ hukum sintina goyo ga hagu. 9 Woodin mo misa no sohõ alwaato se, kaŋ ga cabe kaŋ i goono ga nooyaŋey da sargayey salle kaŋ yaŋ si hin ka sududukwa bine lasaabo timmandi. 10 Zama i manti hay fooyaŋ no kala ŋwaari da haŋyaŋ hari da nyun-nyunyaŋ waani-waani, kaŋ ga ti farillayaŋ gaaham hinne se. I n'i daŋ mo hala hanseyaŋ alwaato ma to. 11 Amma waato kaŋ Almasihu kaa ka ciya alfaga beeri hari hanney kaŋ yaŋ kaa boŋ, a furo hukumo ra kaŋ gonda beeray ka bisa _hukum sintina|_, kaŋ kubay ka bis'a mo. Hukumo kaŋ ra Almasihu furo, boro kambe man'a te, manti takayaŋ wo wane no. 12 Manti nda hincin wala handayze kuri no a furo nd'a, amma nga bumbo kuro _kaŋ a dooru|_ do no a furo. A furo sorro folloŋ lok! Nangu Hanna ra, za kaŋ a du _iri se|_ hal abada fansa. 13 Zama hincin da yeeji kuri, da handayze boosu kaŋ i ga say-say borey kaŋ ziibi boŋ g'i fay waani k'i hanandi gaaham do. 14 Sanku fa binde Almasihu kuro g'araŋ bine lasaabey hanandi goy buukoy _kaŋ sinda nafa|_ gaa, hal araŋ ma goy Irikoy Fundikoono se. Zama Almasihu na nga boŋ sarga Irikoy se taali kulu si. A n'a te mo Biya kaŋ go no duumi do. 15 Woodin sabbay se Almasihu ya alkawli tajo sasabandiko no, hala borey kaŋ yaŋ i ce ma du hal abada tubo alkawlo toonandiyaŋ, za kaŋ buuyaŋ fo te zunubey fansayaŋo se kaŋ yaŋ _borey te|_ sappa sintina cire. 16 Zama naŋ kaŋ tubuyaŋ tira go, tilas kala boro kaŋ n'a te ma bu jina. 17 Tubuyaŋ tira wo, kala buuyaŋ banda no a gonda gaabi, zama a sinda gaabi waati kaŋ a teekwa gonda fundi. 18 Baa sappa sintina mo, i man'a sinji kaŋ manti nda kuri. 19 Zama waato kaŋ Musa na asariya* lordey kulu ci jama kulu se, kal a na handayze da hincin kuri sambu, da hari, da feeji hamni silli ciray, da hissop* kambe. A na kuro say-say tira bumbo da jama kulu gaa, 20 ka ne: «Woone ya sappa kaŋ Irikoy lordi araŋ se kuro no.» 21 Yaadin cine mo no, a na kuri say-say hukumo* da saajaw jinayey kulu gaa. 22 Boro ga hin ka ne kaŋ i ga hayey baayaŋ kulu hanandi nda kuri asariya boŋ. Da kuri mana dooru mo, yaafa si no. 23 Yaadin gaa, tilas no i ma beene hayey misey hanandi yaadin. Amma beene hayey bumbey, kal i m'i hanandi nda sargayyaŋ kaŋ bisa afey din booriyaŋ. 24 Zama Almasihu mana furo Nangu Hanna kaŋ i te da boro kambe ra, kaŋ ti cimi-cimo wano himandi. Amma beena bumbo ra no a furo, zama nga ma kay Irikoy jine sohõ iri se. 25 A mana furo mo hal a ma nga boŋ salle sorro boobo, sanda mate kaŋ cine alfaga beero ga furo Nango kaŋ ga hanan gumo ra jiiri ka kaa jiiri ka konda kuri kaŋ manti nga bumbo wane. 26 Zama nda yaadin no, doŋ a ga tilas Almasihu ma taabi sorro boobo za ndunnya sinjiyaŋ waate. Amma sohõ, sorro folloŋ lok! alwaatey bananta ra a bangay ka nga boŋ salle sargay zama nga ma zunubi kaa. 27 Sanda mate kaŋ i waadu borey se i ma bu sorro folloŋ, woodin banda mo kala ciiti, 28 yaadin mo no Almasihu na nga boŋ salle sargay sorro folloŋ zama a ma boro boobo zunubey sambu. A ga ye ka bangay koyne mo sorro hinkanta, manti zunubi ciine ra, amma faaba no a ga kande borey kaŋ yaŋ goono g'a batu se.

10

1 Zama asariya kaŋ gonda hari hanney kaŋ ga kaa biya, amma manti cimi-cimi waney no, hal abada a sinda dabari ka borey kaŋ yaŋ ga maan toonandi, sargay dumi follonkey din do kaŋ i ga salle alwaati kulu, jiiri ka kaa jiiri. 2 Zama nda asariya ga borey toonandi sargayey din do, manti i ga fay d'i salleyaŋ? Zama sududukoy, waati kaŋ i hanan sorro folloŋ, i si ye ka fongu ngey zunubey taaley gaa. 3 Amma sargay fey din ra i ga fongu zunubey jiiri ka kaa jiiri. 4 Zama a si hin ka te yeeji nda hincin kuri ma zunubi kaa. 5 Woodin sabbay se no, waato kaŋ Almasihu ga ba ka furo ndunnya ra a ne: «Ni si ba sargay da nooyaŋ, amma gaaham no ni soola ay se. 6 Sargay summaare kaŋ i ga ton da zunubi se sargay, ni si maa i kaani. 7 Gaa no ay ne: ‹Ay neeya, ay kaa. (I hantum ay boŋ tira kunkunante ra.) Ya Irikoy, ay kaa zama ay ma ni miila te.› » 8 A jin ka ne: «ni si ba sargayey da nooyaŋey da sargay summaarey kaŋ yaŋ i ga ton, da zunubi se sargayey, ni si maa i kaani mo» (wo kaŋ i goono ga salle asariya lordey boŋ). 9 Waato din gaa a ne koyne: «Ay neeya, ay kaa zama ay ma ni miila te.» A binde na sintina kaa zama a ma ihinkanta daŋ. 10 Miila din boŋ no iri hanan Yesu

Almasihu gaahamo salleyaŋo do, kaŋ a te sorro folloŋ lok! hal abada se. 11 Alfaga kulu ga kay zaari kulu ka saajaw goy te. I ga sargay dumi follonkey din filla waati kulu, kaŋ yaŋ si hin ka zunubi kaa hal abada. 12 Amma alfaga woone kaŋ ti Almasihu, waato kaŋ a na duumi sargay follonka salle zunubey se, kal a goro Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 13 Za alwaato din a goono ga batu hal Irikoy m'a ibarey te a ce taamey se furkange. 14 Zama sargay folloŋ do no a na borey ciya toonanteyaŋ hal abada, ngey kaŋ yaŋ _Biya Hanno|_ goono ga hanandi. 15 Biya Hanna mo goono ga seeda iri se, zama waato kaŋ a ne: 16 «Woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu i se jirbey din banda, yaa no Rabbi ci: Ay g'ay lordey daŋ i biney ra, ay g'i hantum mo i laakaley ra.» Waato din gaa no a ne: 17 «I zunubey d'i taaley mo, ay si ye ka fongu i gaa koyne baa kayna!» 18 Sohõ, naŋ kaŋ woodin yaŋ yaafa go, sargay kulu si cindi kaŋ i ga te zunubey se koyne. 19 Yaadin gaa, nya-izey, iri gonda naanay kaŋ ga naŋ iri ma furo Nangu Hanna ra Yesu kuro do, 20 fondo tajo kaŋ gonda fundi kaŋ a feeri iri se boŋ. Fonda din boŋ no iri ga furo kosaray taafa kaŋ ga ti a gaahamo jine. 21 Iri gonda mo alfaga bambata Irikoy windo boŋ. 22 Yaadin gaa, kal iri ma maan nda bine cimikoy, da cimbeeri daahirante, da bine kaŋ nyun ka hanan ka fay da bine lasaabu laalo kulu, da gaahamyaŋ kaŋ i nyumay da hari hanno. 23 Iri ma iri beeja seeda di da gaabi, zama Irikoy kaŋ na alkawlo sambu ya naanaykoy no. 24 Iri ma laakal daŋ care gaa ka care tuti baakasinay da goy hanno gaa. 25 Iri ma si fay d'iri margey, danga mate kaŋ cine a te boro fooyaŋ se doonay. Amma iri ma care yaamar, sanku fa sohõ kaŋ araŋ go ga di zaaro din go ga maan. 26 Zama nd'iri go ga zunubi te da ganda-gaabay, waati kaŋ iri ban ka du cimo bayra, sargay kulu si no koyne zunubi se, 27 kala ciiti batuyaŋ humburkumay ra da danji konno mo kaŋ ga yanjekaarey ŋwa batuyaŋ. 28 Boro kulu kaŋ na Musa asariya* taamu, i g'a wi bakaraw si, seeda hinka wala ihinza sanni boŋ. 29 Araŋ diyaŋ gaa, ciiti beeri laalo fo dumi no i ga hima ka dake boro kaŋ na Irikoy Izo taamu nga cey cire boŋ, kaŋ na alkawlo kuro kaŋ i n'a hanandi nd'a himandi yaamo, ka donda gomni Biya _Hanna|_ mo? 30 Zama iri g'a bay, nga kaŋ ne: «Banayaŋ ya ay wane no. Ay no ga bana.» A ne mo: «Rabbi ga nga jama ciiti.» 31 Humburkumay hari no boro ma kaŋ Irikoy Fundikoono kambe ra. 32 Amma araŋ ma fongu nda doŋ jirbey, kaŋ araŋ fahamay duyaŋo banda araŋ hin suuru taabi gurjay bambata ra. 33 Kambu fa araŋ ciya gomdo hari hawayaŋ do da kankami do. Kambu fa mo araŋ ciya hangasinyaŋ borey se kaŋ go yaadin. 34 Zama araŋ bakar borey kaŋ yaŋ go kasu ra se. Araŋ yadda nda bine kaani mo i m'araŋ arzakey hamay, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ gonda arzaka kaŋ ga bis'ey kaŋ ga duumi mo. 35 Woodin sabbay se, wa si araŋ naanayo furu, zama araŋ ga bay kaŋ a gonda alhakku bambata. 36 Araŋ ga hima ka hin suuru, hala waati kaŋ araŋ na Irikoy miila te araŋ ma du alkawlo toonandiyaŋo. 37 Zama -- «A cindi kayniyaw fo hala nga kaŋ ga kaa ma kaa, a si gay mo. 38 Amma ay bora, kaŋ ciya adilante* _Irikoy jine|_, cimbeeri ra no a ga funa . D'a ye da banda mo, ay fundo si maa a kaani.» 39 Amma iri wo manti borey kaŋ dumi ga ye da banda ka to halaciyaŋ gaa no. Day iri ya boroyaŋ no kaŋ gonda cimbeeri kaŋ ga fundi faaba.

11

1 Cimbeeri ga ti hayey kaŋ iri goono ga beeje nd'a tabbatandiyaŋ. Nga no ga hayey kaŋ mo si di daahirandi. 2 Zama a ra no doŋ kaayey du seeda hanno. 3 Cimbeeri no naŋ iri faham kaŋ Irikoy na ndunnya taka nda nga me sanno, hala hayey kaŋ mo ga di, a man'i te da hayey kaŋ yaŋ go bangante. 4 Cimbeeri ra no Habila na sargay salle Irikoy se kaŋ bisa Kaynu wano booriyaŋ. A boŋ mo no a du seeda kaŋ nga ciya adilante _Irikoy jine|_, zama Irikoy yadda nd'a nooyaŋey. Woodin boŋ mo no, baa kaŋ a bu, a go ga salaŋ hala hõ. 5 Annuhu cimbeero se no i n'a sambu hal a ma si di buuyaŋ. Borey mana di a koyne mo, zama Irikoy n'a sambu. Zama za a man'a sambu, Annuhu gonda seeda kaŋ nga ga kaan Irikoy se gumo. 6 A binde boro si hin ka kaan Irikoy se kala nda bora gonda cimbeeri, zama boro kaŋ ga kaa Irikoy do, kal a ma cimandi kaŋ Irikoy go no, kaŋ nga mo no ga alhakku no borey kaŋ ga nga ceeci se. 7 Cimbeeri ra no Nuhu, waato kaŋ Irikoy n'a bayrandi nda hariyaŋ kaŋ borey mana di ce fo, kaŋ Irikoy humburkumay n'a di, a na hi soola zama nga windi borey ma du faaba. Woodin do no a na ndunnya zeeri ka ciya adilitaray tubuko, kaŋ boro kaŋ cimandi ga du. 8 Cimbeeri ra no Ibrahim na Irikoy lordo gana, waato kaŋ a n'a ce. A koy hala nango kaŋ a ga aniya ka du tubu hari. Kaŋ a fatta mo, a mana bay naŋ kaŋ nga go ga koy. 9 Cimbeeri ra no a goro danga yaw alkawlo laabo ra. A goro mo kuuru fuyaŋ ra, nga nda Isaka nda Yakuba, kaŋ yaŋ na alkawli follonka tubu Ibrahim banda. 10 Zama a go ga birno kaŋ gonda dabayaŋ ceeci, kaŋ

Irikoy no ga ti a soolakwa d'a cinakwa. 11 Cimbeeri ra mo no Saharatu bumbo du dabari ka te gunde, baa kaŋ alwaato bisa a gaa, zama a lasaabu kaŋ alkawlo sambukwa ya naanaykoy no. 12 Woodin sabbay se no boro folloŋ kaŋ zeen kal a si hin ka du ize koyne, a gaa no boro jama fatta sanda beene handariyayzey cine baayaŋ se, sanda taasi gurey kaŋ go teeku me gaa cine kaŋ si kabu. 13 Cimbeeri ra no borey din kulu bu. I mana du hayey kaŋ alkawli Irikoy sambu i se, amma za nangu mooro i n'i fonnay k'i kubayni. Yaadin gaa i seeda kaŋ ngey ya yawyaŋ da naarukoyaŋ no ndunnya wo ra. 14 Borey kaŋ yaŋ go ga ci yaadin binde go ga cabe taray kwaaray kaŋ ngey go ga ngey boŋ laabu ceeci no. 15 Zama d'i laakaley go nango kaŋ i fun din gaa no, doŋ i ga du daama ka ye noodin. 16 Amma sohõ, laabu kaŋ ga bis'a booriyaŋ no i goono ga ceeci, kaŋ ti beene wano. Woodin sabbay se manti haawi hari no Irikoy se i ma ne a se ngey Irikoyo, zama a na birni soola i se. 17 Cimbeeri ra no Ibrahim, waato kaŋ Irikoy n'a gosi, a na Isaka salle sargay. Oho, Ibrahim kaŋ du alkawley go ga nga ize follonka salle, 18 kaŋ ciine ra Irikoy ne: «Isaka gaa no ni banda ga fun.» 19 Ibrahim lasaabu kaŋ Irikoy gonda dabari ka Isaka tunandi ka kaa baa buukoy game ra. Misa ra mo no woodin te. 20 Cimbeeri ra no Isaka na Yakuba nda Isuwa albarkandi hayey kaŋ ga aniya ka kaa boŋ. 21 Cimbeeri ra no Yakuba, waato kaŋ a go ga ba ka bu, a na Yusufu ize hinka kulu albarkandi. A jeeri nga goobo gaa ka sududu mo. 22 Cimbeeri ra no Yusufu, waato kaŋ a maan buuyaŋ, a na Israyla kundey dirawo ciine te, k'i lordi mo nga biriyey ciine ra. 23 Waato kaŋ i na Musa hay, cimbeeri ra no a hayrey n'a tugu handu hinza, zama i di kaŋ zanka no kaŋ ga sogo. I mana humburu bonkoono lordo mo. 24 Cimbeeri ra no Musa, waato kaŋ a to albeeri, a wangu ka yadda i ma ne nga se Firawna ize wayo ize. 25 A suuban nga ma gurzugay Irikoy borey banda ka bisa nga ma zunubi kaani ŋwa alwaati kayna fo. 26 A lasaabu kaŋ Almasihu sabbay se janceyaŋo bisa Misira laabu arzaka beeray, zama a na mo sinji Irikoy alhakko gaa. 27 Cimbeeri ra no a fay da Misira, a mana humburu bonkoono futa. A hin suuru mo, danga boro kaŋ di nga kaŋ mo si di. 28 Cimbeeri ra no a na Paska* bato da kuri say-sayyaŋo daŋ hala halacikwa ma si lamba i hay-jiney gaa. 29 Cimbeeri ra no Israyla izey na Teeku Cira dumbandi, danga laabu kogo boŋ. Amma Misirancey, waato kaŋ i ne ngey ga te yaadin, haro n'i gon. 30 Cimbeeri ra no Yeriko birni cinarey kaŋ waato kaŋ Israyla izey n'i windi jirbi iyye. 31 Cimbeeri ra no kaaruwa Rahab mana halaci murtantey banda, zama a na ma-cararey zumandi nda baani. 32 Ifo no ay ga ne woodin banda? Zama alwaati ga gaze ay se d'ay ne ay ma Jideyon baaro dede, da Barak, da Samson, da Yafta, da Dawda, da Samuwila, da annabey mo. 33 Cimbeeri ra no i na koytarayyaŋ zeeri, i na cimi goy te, i du alkawliyaŋ, i na muusu beeri yaŋ me daabu. 34 I na danji dabaro wi, i na takuba me yana. Gaabi-jaŋay ra i du gaabi, i te wongaariyaŋ wongu ra, i na yawey wongu margayaŋ gaaray hal i zuru mo. 35 Wayboro fooyaŋ ye ka du ngey buukoy kaŋ yaŋ tun koyne. Amma boro fooyaŋ bu barzu karyaŋ ra, i mana yadda ngey ma fun kambe zama ngey ma du tunandiyaŋ kaŋ ga boori ka bisa afa din. 36 I na boro fooyaŋ mo si da hahaarayaŋ da barzuyaŋ, oho da sisiri nda kasu mo. 37 Afooyaŋ mo i n'i catu ka wi da tondiyaŋ, i n'i si, i n'i dumbu ka fay ihinka nda garza. I n'i wi da takuba. I bar-bare nda feeji nda hincin kuuru bankaarayyaŋ ngey gaa. I go moori nda gurzugay da taabi ra, -- 38 ngey kaŋ ndunnya mana to i beera gaa. -- I go ga dira ka windi ganjo ra da tondi kuukey ra, i goro tondi guusey da laabu guusey ra. 39 Borey wo kulu mo kaŋ du seeda ngey cimbeero do mana du alkawlo toonandiyaŋo, 40 zama Irikoy na hay fo soola iri se kaŋ ga boori gumo hal i ma si ciya toonanteyaŋ kala in d'ey care banda.

12

1 Woodin sabbay se binde, za kaŋ seeda marga bambata wo cine goono g'iri windi, kala iri ma hay kulu kaŋ ga tin kaa ka furu, da zunubo mo kaŋ goono g'iri naan. Iri m'iri zura kaŋ ra Irikoy n'iri daŋ te mo da suuru. 2 Iri ma mo sinji Yesu gaa kaŋ ti iri cimbeero jine bora nd'a timmandikwa mo, nga kaŋ na kanjiyaŋ* bundo taabo haŋ ka donda haawi, farhã kaŋ i daŋ a jine sabbay se. A goro mo Irikoy karga kambe ŋwaaro gaa. 3 W'a guna, nga kaŋ suuru nda zunubikooney gaaba kaŋ dumi i te a se, zama araŋ ma si farga ka yangala araŋ biney ra. 4 Araŋ mana tangami te jina ka to naŋ kaŋ araŋ g'araŋ kuuri mun _ka bu|_ zunubi gurjay ra. 5 Araŋ dinya yaamaryaŋo kaŋ sabaabo i cabe araŋ se, sanda izeyaŋ cine, kaŋ ne: «Ay izo, ma si donda Rabbi goojiyaŋo, ma si yangala waati kaŋ a ga deeni ni gaa. 6 Zama boro kaŋ Rabbi ga ba no a ga gooji, ize kulu kaŋ a ga ta mo, a g'a barzu.» 7 Wa hin suuru nda goojiyaŋ, zama Irikoy go ga te araŋ se danga ize cine nooya. Wala ize go no kaŋ

baaba si gooji no? 8 Amma d'araŋ si du goojiyaŋ, kaŋ boro kulu ga du nga baa a ra, yaadin gaa araŋ ya zina izeyaŋ no, manti halal izeyaŋ. 9 Woodin banda, iri gonda iri ndunnya baabey kaŋ g'iri gooji, iri g'i beerandi mo, sanku fa iri Baabo kaŋ go beene, nga kaŋ se iri ga hima k'iri boŋ kaynandi ka funa. 10 Zama haciika iri ndunnya baabey din n'iri gooji jirbi kayna fooyaŋ mate kaŋ i di a ga hagu. Amma nga wo g'a te iri albarka se, hal iri ma du ka margu nd'a hananyaŋo. 11 Goojiyaŋ kulu, alwaato kaŋ i goono g'a te, a ga hima bine saray, manti bine kaani no. Amma kokor banda gaa a ga adilitaray albarka no, laakal kanay wane, borey kaŋ dondon a do se. 12 Woodin sabbay se, w'araŋ kambe fargantey d'araŋ kanjey kaŋ jaŋ gaabi mo gaabandi. 13 Araŋ ma fondo kayyanteyaŋ te araŋ cey se, hala boro kaŋ go ga simbar ma si goori, amma a ma du baani. 14 Wa himma daŋ ka laakal kanay goray ceeci araŋ da boro kulu game ra. Wa hananyaŋ mo ceeci da himma kaŋ boro kulu si di Irikoy da bora sind'a. 15 Araŋ ma haggoy hala boro kulu ma si ye da banda Irikoy gomno se. A ma si te kaaji fotto ma zay ka fun k'araŋ kankam, ka boro boobo ziibandi. 16 Araŋ ma haggoy zina-teeri ma si bara araŋ ra, da boro kaŋ si Irikoy gana, danga Isuwa cine, nga kaŋ na nga hay-jinetara neera ŋwaari tu fo se. 17 Zama araŋ ga bay kaŋ woodin banda baa kaŋ a ceeci nga ma albarka tubu, i wangu a se. Zama a mana du daama ka wo kaŋ te barmay, baa kaŋ a n'a ceeci nda mo-mundi. 18 Zama araŋ mana kaa tondi kuuko do, kaŋ gaa boro ga hin ka lamba, kaŋ gaa danji di. Araŋ mana kaa kubay, da kubay bi, da beene hirriyaŋ haw do, 19 da hilli hẽeni, da sanni jinde. Jinda din mo, borey kaŋ yaŋ maa r'a ŋwaaray ka ne a ma si ye ka sanni fo tonton ngey se koyne. 20 Zama a sandi i se i ma lordo gana kaŋ ne: «Baa da alman no ka lamba tondo gaa, i m'a catu ka wi da tondiyaŋ.» 21 Wo kaŋ te ga humburandi mo, hala Musa ne: «Ay humburu gumo kal ay go ga jijiri.» 22 Amma araŋ kaa Sihiyona* tondo do, da Irikoy Fundikoono birno do kaŋ ga ti Urusalima*, beena wano, da malayka zambar-zambarey farhã marga do mo. 23 Araŋ kaa hay-jina marga kaŋ maayey go hantumante beena ra do. Araŋ kaa Irikoy do mo, kaŋ ga ti boro kulu ciitikwa. Araŋ kaa borey kaŋ ciya adilante _Irikoy jine|_ kaŋ i toonandi biyey do. 24 Araŋ kaa Yesu do mo, nga kaŋ ga ti alkawli tajo sasabandikwa. Araŋ kaa kuri say-sayyaŋo do kaŋ ga hari hannoyaŋ ci kaŋ bisa Habila sarga wano. 25 Wa haggoy fa, araŋ ma si wangu _Irikoy|_ kaŋ go ga salaŋ se. Zama nda borey kaŋ yaŋ wangu ka maa nga kaŋ kaseeti i gaa se ndunnya ra mana koma, sanku fa iri, d'iri ga banda bare nga kaŋ kaseetiyaŋo ga fun beena ra gaa. 26 Waato, a jinda no ka ndunnya zinjandi, amma sohõ a na alkawli sambu ka ne: «A cindi sorro folloŋ koyne, manti ganda hinne no ay ga zinji bo, amma hala nda beena mo.» 27 Sanno wo mo: «a cindi sorro folloŋ koyne», a ga cabe kaŋ hayey kaŋ i zinji, danga hayey kaŋ i taka nooya, i g'i kaa, zama hayey kaŋ si zinji ma goro. 28 Woodin sabbay se binde, iri kaŋ yaŋ ga du koytaray kaŋ si zinji, iri ma iri saabuyaŋ cabe, kaŋ ra iri ga goy te kaŋ ga kaan Irikoy se. Iri m'a te da gaakuri nda humburkumay mo. 29 Zama iri Irikoyo ya danji kaŋ ga ŋwa no.

13

1 Wa soobay ka koy da jina nya-izey baakasinay ra. 2 Araŋ ma si dinya yaw gaayyaŋ. Woodin teeyaŋ ra boro fooyaŋ mana bay i goono ga malaykayaŋ zumandi. 3 Wa fongu nda borey kaŋ go kasu, danga araŋ go hawante i banda. Wa fongu mo da borey kaŋ yaŋ i go ga gurzugandi, za kaŋ araŋ bumbey, araŋ go gaaham ra. 4 Hiijay ma ciya darza hari boro kulu do, hiijay daaro mo ma si bara nda ziibi. Zama Irikoy ga ziibantey da zina-teerey ciiti. 5 Wa araŋ biney kaa nooru baakasinay gaa. Wa lasaabu kaŋ haŋ kaŋ go araŋ se ga wasa. Zama Irikoy bumbo ne: «Ay si fay da nin hal abada! Ay si ni furu hal abada!» 6 Woodin se no iri ga ci da bine-gaabi ka ne: «Rabbi ya ay gaako no, ay si humburu. Ifo no Adam-ize ga hin ka te ay se?» 7 Wa fongu nd'araŋ jine borey kaŋ yaŋ na Irikoy Sanno fe araŋ se. Wa lasaabu ka di mate kaŋ i na ngey gora te d'a kal i fundey me, w'i cimbeero dondon mo. 8 Yesu Almasihu ya afollonka no -- bi da hunkuna, oho, da hal abada mo. 9 Wa si naŋ i m'araŋ biney candi nda dondonandiyaŋ taji waani-waani yaŋ, zama a ga boori bine ma sinji gomni ra, manti ŋwaari ciine ra. Woodin mana hay kulu hanse borey kaŋ na ngey laakaley ye a gaa se. 10 Iri wane sargay feema, hukumo* saajaw goy teekoy sinda dabari ka ŋwa a gaa. 11 Zama almaney kaŋ kuro alfaga beero ga kande Nangu Hanna ra zunubi se sargay, gata banda no i g'i ton kal i ma di balaw. 12 Woodin sabbay se no Yesu mo na taabi haŋ birni meyo se taray, zama nga ma jama hanandi nda nga bumbo kuro. 13 Iri mo, iri ma fatta ka koy a do noodin gata banda, k'a janca sambu. 14 Neewo, iri sinda birni kaŋ ga duumi, amma iri go ga wo kaŋ ga aniya ka kaa din ceeci.

15 Yaadin gaa, iri ma saabuyaŋ sargay salle Irikoy se Yesu do waati kulu, sanda iri me sanney nooya kaŋ yaŋ g'a maa seeda. 16 Amma wa si dinya gomni teeyaŋ da care gaakasinayyaŋ mo, zama sargayey din dumi kaani no Irikoy ga maa. 17 W'araŋ jine borey gana. W'araŋ boŋ ye ganda i se mo, zama ngey no g'araŋ fundey haggoy, sanda boroyaŋ kaŋ ga konda ngey te-goyey _Irikoy jine|_. Wa naŋ i ma woodin te da farhã, manti nda bine saray, zama woodin sinda albarka araŋ se. 18 Araŋ ma adduwa te iri se. Zama iri ga bay kaŋ sikka si iri gonda bine lasaabu hanno. Iri ga ba iri ma diraw hanno te hay kulu ra. 19 Ay g'araŋ ŋwaaray da himma araŋ ma adduwa te iri se, hal ay ma du ka ye araŋ do da waasi. 20 Irikoy Laakal-Kanay-Koyo kaŋ na feejey Kuruko beero, kaŋ ga ti iri Rabbi Yesu, tunandi ka kaa buukoy game ra, alkawli kaŋ ga duumi kuro do, 21 m'araŋ toonandi hari hanno kulu ra hal araŋ m'a miila te. A ma haŋ kaŋ ga kaan nga se goy iri ra Yesu Almasihu do. Darza ma bara Yesu Almasihu se hal abada abadin! Amin! 22 Amma ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma suuru nda yaamaryaŋ sanno, zama sanni kayna fo no ay hantum araŋ se. 23 Araŋ ma bay kaŋ i n'iri nya-izo Timotiyos kaa kasu. D'a kaa da hinay mo, ay ga koy di araŋ a banda. 24 Wa araŋ jine borey da hanantey kulu fo. Italiya hanantey mo go g'araŋ fo. 25 Gomni ma bara araŋ kulu banda.

JAS
1
1 Ay, Yakuba, ay ya Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu bannya no. Ay go ga tira wo hantum dumi
way cindi hinka se kaŋ yaŋ go say-sayante ndunnya ra. Ay go g'araŋ fo. 2 Ay nya-izey, waati kaŋ
taabi waani-waani du araŋ, araŋ m'a lasaabu farhã toonante, 3 zama araŋ ga bay kaŋ araŋ cimbeero
gosiyaŋ ga kande suuru. 4 Wa naŋ suuro ma nga goyo toonandi mo, zama araŋ ma bara toonante
yaŋ da timmante yaŋ, kaŋ si jaŋ hay kulu. 5 Amma d'araŋ ra boro fo jaŋ laakal, a ma ŋwaaray Irikoy
gaa, kaŋ ga boro kulu no da baayaŋ, kaŋ si deeni mo. A g'a no bora se. 6 Amma a ma ŋwaaray da
cimbeeri, a ma si sikka baa kayna. Zama sikkante wo ga hima teeku bonday kaŋ haw goono ga
faaru k'a tunkufa. 7 Bora din dumi ma si tammahã hala nga ga du hay fo Rabbi do, 8 za kaŋ bine-
hinka-koy no, kaŋ si kay nga fondey kulu ra. 9 Nya-ize talka ma farhã nga beera ra. 10 Amma nya-
ize arzakante ma farhã nga kaynandiyaŋo ra, zama a ga bisa sanda subu boosi cine. 11 Zama wayna
ga fun da nga haw konna ka subo koogandi, a booso ga kaŋ, a booriyaŋo mo ga halaci. Yaadin mo
no arzakante ga daray d'a nga muraadey ra. 12 Albarkante no boro kaŋ ga suuru taabi ra, zama waati
kaŋ a ciya yaddante, a ga du fundi boŋtobay kaŋ Irikoy n'a alkawli sambu ka ne nga ga no borey
kaŋ yaŋ ga ba nga se. 13 Waati kaŋ boro du siyaŋ, boro ma si ne: «Irikoy do no ay siyaŋo fun.»
Zama i si hin ka Irikoy si da hari laalo, nga bumbo mo si boro kulu si. 14 Amma boro ga du siyaŋ
waati kaŋ ni ibaay laaley ga ni candi ka te ni se kumsay. 15 Waati din gaa no ni ibaay laaley ga te
gunde ka zunubi hay. Zunubi mo, d'a beeri ka zaada, a ga kande buuyaŋ. 16 Ay nya-izey, ay baakoy,
wa si araŋ boŋ darandi. 17 Nooyaŋ hanno nda nooyaŋ toonante kulu, beene no i ga fun, Irikoy kaŋ ti
kaari kulu Baabo do, kaŋ do bareyaŋ si no wala bareyaŋ biya. 18 Nga bumbo miila do no a n'iri hay
hayyaŋ taji cimi sanno do, zama iri ma bara danga nga takaharey boŋ-jina. 19 Wa fongu woone gaa,
ay nya-izey, ay baakoy. Boro kulu ma waasu ka maa, day a ma si waasu sanni ciyaŋ gaa, a bine ma
si waasu ka tun mo. 20 Zama boro bine tunyaŋ si Irikoy adilitaray goyo te. 21 Woodin sabbay se mo
araŋ ma ziibi kulu nda laala kaŋ baa kulu kaa. Lalabu ra araŋ ma yadda nda sanni kaŋ i duma araŋ
ra, kaŋ gonda dabari k'araŋ fundey faaba. 22 Amma araŋ ma bara _Irikoy|_ sanno ganakoyaŋ, manti
a maakoyaŋ hinne bo, zama nda yaadin no, araŋ goono g'araŋ boŋ halli. 23 Zama boro kulu kaŋ ga
maa _Irikoy|_ sanno, nga no bora mana ciya a ganako, a ga hima danga boro kaŋ goono ga nga
moyduma alhaalo guna diji ra. 24 A ma nga boŋ guna ka dira, amma sahãadin-sahãadin no a ga
dinya nga moyduma alhaalo gaa. 25 Amma bora kaŋ goono ga mo sinji asariya toonanta gaa,
asariya kaŋ ga burcinandi, a ga soobay ka woodin te mo, bora din wo manti maako no kaŋ goono ga
dinya, amma teeko no kaŋ goono ga goy. Nga wo ga ciya albarkante nga goyo ra. 26 Boro kulu kaŋ
ga tammahã nga ya diina ganako no, nga no bora si hin ka nga meyo gaay, amma a goono ga nga
boŋ halli, bora din diina ya yaamo no. 27 Diina hanno kaŋ sinda ziibi Baaba Irikoy jine no ga ti:
boro ma alatuumey da wayborey kaŋ kurnyey bu kunfa ngey kankamey ra, a ma nga boŋ gaay mo
hal a ma si furo ndunnya ziibi ra.
2
1 Ay nya-izey, wa s'araŋ cimbeero* kaŋ go araŋ se iri Rabbi Yesu Almasihu kaŋ ti darza Koyo ra
margu nda baar'a-baar'a. 2 Iri ma ne boro fo furo araŋ marga ra da wura korbayyaŋ da bankaaray
hanno yaŋ, alfukaaru fo mo furo nda zaara-zaara. 3 Araŋ mo ma bankaaray hanno koyo guna ka ne:
«Ni wo, ma goro nangu hanno wo ra». Amma araŋ ma ne alfukaaro se: «Ni mo, ma kay ne,» wala:
«Ma goro ganda ay ce furkanga do». 4 Yaadin gaa, manti araŋ goono ga fayanka te araŋ da care
game ra nooya, hal araŋ bara ciitikoyaŋ kaŋ gonda miila laalo yaŋ? 5 Wa maa, ay nya-izey, ay
baakoy, manti Irikoy na alfukaarey kaŋ talka ndunnya wo lasaabuyaŋ gaa suuban i ma ciya
arzakanteyaŋ cimbeeri ra, k'i ciya tubukoyaŋ mo koytara ra kaŋ alkawlo a sambu borey kaŋ yaŋ ga
ba r'a se? 6 Amma araŋ na alfukaaru kaynandi. Manti arzakantey no goono g'araŋ kankam? Manti
ngey bumbey mo no goono g'araŋ candi ciiti karga jine? 7 Manti ngey mo no goono ga maa kaŋ
gonda darza din kayna, maa din kaŋ i go g'araŋ ce d'a? 8 D'araŋ goono ga Koyo asariya toonandi
nda cimi, mate kaŋ a go Irikoy Tira Hanna boŋ, wo kaŋ ne: «Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ
cine», yaadin gaa ni goono ga te haŋ kaŋ ga boori nooya. 9 Amma d'araŋ goono ga baar'a-baar'a te,
araŋ goono ga zunubi te. Asariya n'araŋ zeeri k'araŋ ciya asariya taamukoyaŋ. 10 Zama boro kaŋ ga
asariya* kulu gana, day a ma harta lordi folloŋ gaa, to, a ciya ikulu hartako nooya. 11 Zama Irikoy

kaŋ ne: «Ni ma si zina,» a ne mo: «Ni ma si boro wi.» Da ni mana zina, amma ni na boro wi, to, ni ciya asariya taamuko. 12 Araŋ ma salaŋ, araŋ ma te mo, danga boro kaŋ yaŋ i ga ciiti nda asariya kaŋ ga burcinandi. 13 Zama ciiti sinda suuji boro kaŋ mana suuji cabe se. Suuji ga zaama ciiti boŋ. 14 Ay nya-izey, da boro fo ne nga gonda cimbeeri amma a sinda a goyey, ifo no a ga hanse bora se? Cimbeero wo ga hin k'a faaba no? 15 Da nya-ize fo go no, alboro wala wayboro, kaŋ go banji ra, a jaŋ nga zaaro ŋwaaro mo, 16 araŋ ra boro fo ma ne a se: «Ma koy baani. Ma si maa hargu, ma kungu mo!» day araŋ man'a no mo gaaham laamey, ifo no a ga hanse? 17 Yaadin mo no cimbeeri bara nd'a, da nga hinne no go no. D'a sinda goyey, buuko no. 18 Amma boro fo ga ne: «Ni gonda cimbeeri, ay mo ay gonda a goyey.» To. Ma ni cimbeero cabe ay se goyey si, ay mo g'ay cimbeero cabe ni se ay goyey do. 19 Ni goono ga cimandi kaŋ Irikoy ya afolloŋ no? To, a boori! Amma baa follayey mo goono ga woodin cimandi, i ga jijiri mo. 20 He nin, boro yaamo, ni ga ba ni ma faham kaŋ cimbeeri* kaŋ sinda goyey si albarka hay no? 21 To! Manti Irikoy n'iri kaayo Ibrahim lasaabu adilante _nga jine|_ a goyey do waato kaŋ a na nga izo Isaka salle feema boŋ? 22 Ni di kaŋ a cimbeero d'a goyey goy care banda. A cimbeero to mo a goyey do. 23 Yaadin mo no Irikoy Tira Hanna kubay d'a kaŋ ne: «Ibrahim na Irikoy cimandi, Irikoy mo na woodin lasaabu a se adilitaray.» I ne a se mo Irikoy cora. 24 Araŋ di kaŋ goyey do no i ga boro adilandi*, manti cimbeeri do hinne bo. 25 Manti yaadin cine mo no i na kaaruwa Rahab adilandi goyey do, waato kaŋ a na diyey kubayni k'i daŋ mo fondo fo gaa. 26 Zama mate kaŋ cine gaahamo kaŋ sinda biya* wo buuko no, yaadin cine no cimbeeri kaŋ sinda goyey mo buuko no.

3

1 Amma araŋ ra boro boobo ma si ciya dondonandikoyaŋ, ay nya-izey, zama araŋ ga bay kaŋ iri kaŋ ga dondonandi ga du ciiti kaŋ ga jaase boro cindey wano. 2 Zama hari boobo ra iri boro kulu goono ga harta. Da boro siino ga harta sanni ra, bora din ya toonante no. A ga hin ka alzam daŋ ka nga gaahamo kulu gaay mo. 3 D'iri ga alzamyaŋ daŋ bariyey meyey ra zama i m'iri gana se, iri g'i gaahamey kulu bare mo. 4 Guna hiyey mo. Baa kaŋ i ga beeri gumo, haw gaabikooni mo g'i tuti, kulu nda yaadin i g'i bare nda kaay kayna nangu kulu kaŋ hi funkwa ga ba nga ma koy. 5 Yaadin mo no deene ga hima. Baa kaŋ a ga kayna, a ga hari bambata yaŋ fooma. Guna mo mate kaŋ cine danji kayna ga saaji lunku-lunku ton. 6 Deene mo danji no. Ndunnya no kaŋ to da laala. Iri gaahamo jare fo no kaŋ ga gaahamo kulu ziibandi. Danji* bangu danjo ga deene diyandi, a ga naŋ iri fundey me-a-me ma ton mo. 7 Woodin banda, boro ga hin ka ganji hamey kulu gooji, da curey da gande fanakey da hamey kaŋ go teeko ra, i goro mo Adam-izey goojiyaŋ cire. 8 Amma boro kulu sinda dabari ka deene gooji. Ilaalo no kaŋ si fulanzam, a to mo da naaji kaŋ ga boro wi. 9 Deene no iri goono ga Rabbi nda Baabo saabu nd'a. Deene mo no iri goono ga borey laali nd'a, kaŋ Irikoy te nga himando boŋ. 10 Saabuyaŋ da laaliyaŋ mo goono ga fun me folloŋ ra. Ay nya-izey, a si hima yaadin ma te. 11 Mansaare go no kaŋ ga hari kaano da hari fotto kaa taray hari mo follonku ra no?. 12 Ay nya-izey, jeejay nya ga hin ka zeytun* ize hay no? Wala reyzin* nya ga hin ka jeejay ize hay no? Mansaare kaŋ gonda ciiri mo si hin ka hari kaŋ ga kaan kaa taray. 13 Araŋ ra may no ga ti laakalkooni nda fahamante? Bora ma nga goray hanna cabe nga goyey do kaŋ a ga te da lalabu kaŋ ga fun laakal ra. 14 Amma d'araŋ gonda canse fotto da kakaw araŋ biney ra, araŋ ma si fooma ka tangari te cimi boŋ. 15 Laakal wo manti laakal kaŋ fun beene no, amma ndunnya wane no, Adam-ize daa laala wane no, Iblisi* wane mo no. 16 Zama nango kaŋ canse nda kakaw go, noodin ga bara nda yanje nda goy laalo dumi kulu mo. 17 Amma laakal kaŋ ga fun beene, sintina day a ga hanan, laakal kanay wane no, baani wane no, boŋ-dogonay wane mo no. Toonante no da suuji nda goy hannoyaŋ. A si sanni ci ka tun a boŋ, a sinda munaficitaray mo. 18 Borey kaŋ ga laakal kanay ceeci, kaŋ ga duma laakal kanay ra ga adilitaray albarka wi.

4

1 Man gaa no wongey goono ga fun? Man gaa mo no yanjey goono ga fun araŋ game ra? Manti araŋ ibaay laaley ra no i goono ga fun, kaŋ yaŋ goono ga wongu te araŋ gaahamey ra? 2 Araŋ goono ga bini, araŋ si du mo. Araŋ goono ga wi, araŋ goono ga canse, araŋ si hin ka du mo. Araŋ goono ga yanje, araŋ goono ga wongu te. Araŋ si du zama araŋ si ŋwaaray no. 3 Araŋ goono ga ŋwaaray, araŋ si du mo, zama araŋ goono ga hatta no araŋ adduwey ra, zama araŋ m'araŋ ibaay laaley laami kaa. 4 Ya araŋ zina-teerey, araŋ si bay kaŋ ndunnya corotaray ya Irikoy ibaretaray no? Yaadin gaa, boro

kulu kaŋ ga ba nga ma ciya ndunnya coro, a na nga boŋ te Irikoy ibare nooya. 5 Wala mo araŋ goono ga tammahã Irikoy Tira Hanney salaŋ yaamo no kaŋ i ne: Biya _Hanna|_ kaŋ Irikoy gorandi iri ra goono ga canse iri se gumo? 6 Amma Irikoy goono ga gomni no ka tonton. Woodin sabbay se Irikoy Sanno ne: «Irikoy ga wangu boŋbeeraykoy, Amma a ga gomni no lalabukoy se.» 7 Wa araŋ boŋ ye ganda Irikoy se, amma araŋ ma wangu Iblisi se, a ga zuru araŋ se mo. 8 Araŋ ma maan Irikoy gaa, nga mo ga maan araŋ gaa. Ya araŋ zunubikooney, w'araŋ kambey hanandi! Araŋ bine-hinka-koyey, w'araŋ biney hanandi! 9 Wa te bine saray, wa bu baray te, wa hẽ. Wa naŋ araŋ haarey ma bare ka te barayyaŋ, araŋ farhã mo ma bare ka te bine saray! 10 Wa araŋ boŋ kaynandi Rabbi jine, nga mo g'araŋ beerandi. 11 Ay nya-izey, araŋ ma si care ciinay da taali. Boro kaŋ ga nga nya-ize ciinay da taali, wala a ga nga nya-ize ciiti, a goono ga asariya* ciinay da taali k'a ciiti mo. Amma da ni ga asariya ciiti, yaadin gaa ni manti asariya ganako, amma ni wo asariya ciitiko no. 12 Zama asariya Nooko da Ciitiko folloŋ hinne ka bara. Nga no gonda faaba dabari, a gonda halaciyaŋ dabari mo. Ni wo may no, kaŋ ga ni gorokasin ciiti? 13 Wa maa, araŋ kaŋ goono ga ne: «Hunkuna wala suba iri ga koy birni fo ra ka te jiiri fo noodin ka fatawci ka riiba margu.» 14 Araŋ kaŋ si baa bay haŋ kaŋ ga te suba! Ifo no ga ti araŋ fundey? Araŋ wo dullu no kaŋ ga bangay alwaati kayna, woodin banda a ga say-say ka daray. 15 Amma woone no araŋ ga hima ka ne: Da Rabbi ba, iri ga funa ka ya-cine nda ya-cine te. 16 Amma sohõ araŋ goono ga fooma araŋ boŋbeera ra. Fooma wo dumi kulu ilaalo no. 17 Yaadin gaa, boro kaŋ ga ihanno bay kaŋ si g'a te mo, bora se woodin ya zunubi no.

5

1 Ya araŋ arzakantey, wa maa: wa hẽ ka kaati masiibey kaŋ ga kaa araŋ gaa sabbay se. 2 Araŋ arzakey halaci, araŋ bankaarayey mo, kollo n'i ŋwa. 3 Araŋ wura nd'araŋ nzarfo mo hay. I hayyaŋo mo ga goro seeda araŋ boŋ k'araŋ gaahamey ŋwa danga danji cine. Araŋ n'araŋ arzakey jisi zaari banantey ra. 4 Guna, alhakkey kaŋ araŋ zamba kaŋ araŋ wangu ka no goy-teerey kaŋ n'araŋ farey wi se, i goono ga jinde sambu. Fari wiikoy hẽeno mo furo Rabbi Kundeykoyo hangey ra. 5 Araŋ n'araŋ waate ŋwa ndunnya boŋ, araŋ goro kaani ra, araŋ na harram ŋwa ka naasu wiyaŋ zaaro se. 6 Araŋ na boro adili ciiti ka zeeri k'a wi mo, a mana wangu araŋ se mo. 7 Araŋ ma suuru binde, ay nya-izey, hala Rabbi ma kaa. Guna mate kaŋ cine farko ga nga laabu nafa albarkanta batu. A ga suuru a se hal a ma du hari, sintina da banda waney mo. 8 Araŋ mo, kal araŋ ma suuru. Araŋ m'araŋ biney daahirandi, zama Rabbi kaayaŋo maan. 9 Ay nya-izey, araŋ ma si care jance zama i ma si araŋ ciiti. Guna, Ciitikwa goono ga kay fu meyo gaa. 10 Ay nya-izey, araŋ ma fongu nda annabey* kaŋ salaŋ Rabbi maa ra. Araŋ m'i dondon ka suuru taabi ra danga mate kaŋ cine i te. 11 Guna, iri ga ne borey kaŋ suuru se albarkanteyaŋ. Araŋ maa Ayuba suuro baaro. Araŋ di haŋ kaŋ Rabbi te a se kokor banda mo, za kaŋ Rabbi to da bakaraw da suuji. 12 Amma hay kulu jine, ay nya-izey, araŋ ma si ze. Wa si ze da beene, wala da ganda, wala da zeyaŋ kulu dumi. Amma araŋ «Oho» ma goro Oho, araŋ «Hã'a» ma goro Hã'a mo, zama araŋ ma si kaŋ ciiti ra. 13 Boro fo go no araŋ game ra kaŋ goono ga taabi, wala? To! A ma te adduwa. Boro fo go no kaŋ bine ga kaan, wala? To! A ma saabuyaŋ baytu te. 14 Boro fo go no araŋ game ra kaŋ jante, wala? To! A ma Almasihu marga arkusey* ce, i ma adduwa te a se ka ji soogu a boŋ Rabbi maa ra. 15 Adduwa din kaŋ i te cimbeeri ra ga jantekomo faaba, Rabbi mo g'a tunandi. D'a na zunubi te mo, Irikoy g'a yaafa a se. 16 Yaadin gaa araŋ m'araŋ zunubey ci care se. Araŋ ma te care se adduwa, zama araŋ ma du baani. Adilante adduwa gonda dabari gumo, a ga to mo. 17 Iliya ya boro no kaŋ gonda takayaŋ sanda iri wano cine. A te adduwa da anniya hari ma si kaŋ, haro mana kaŋ laabo boŋ mo jiiri hinza nda handu iddu. 18 A ye ka te adduwa koyne, beena te hari, laabo mo na nga albarka hay. 19 Ay nya-izey, d'araŋ ra boro fo kamba cimi gaa, nga no, boro fo n'a bare ka ye cimo do haray, 20 wa woone bay: boro kaŋ ga zunubikooni bare ka ye nga fonda ra kaŋ gaa a kamba, a g'a fundo faaba buuyaŋ gaa ka zunubi boobo daabu a se mo.

1PE
1
1 Ay, Bitros, ay ya Yesu Almasihu diya no. Ay go ga tiro wo hantum suubanantey kaŋ go say-
sayanteyaŋ se, kaŋ yaŋ ciya yawyaŋ Bontos, da Galatiya, da Kabadosiya, da Aziya, da Bitiniya
laabey ra. 2 Baaba Irikoy n'araŋ suuban nga waado boŋ, Biya _Hanno|_ fay waaniyaŋo Irikoy se do.
A n'araŋ suuban hal araŋ ma Yesu Almasihu gana ka hanan mo a kuro say-sayyaŋo do. Gomni nda
laakal kanay ma tonton araŋ gaa. 3 Iri ma saabu iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo se, a Baabo mo
no. A suuji beero ra no a n'iri hay hayyaŋ taji a do hal iri ma du beeje* fundikooni Yesu Almasihu
tun ka fun buukoy game ra yaŋo do. 4 Iri ma du mo tubuyaŋ kaŋ si halaci, kaŋ si ziibi, kaŋ si daray
mo. Irikoy n'a jisi beena ra araŋ se, 5 araŋ kaŋ Irikoy dabaro goono ga hallasi araŋ cimbeero* do
faaba se kaŋ a soola zama nga m'a bangandi alwaati bananta ra. 6 Araŋ go ga farhã gumo woodin
sabbay se, baa d'a ga tilas sohõ araŋ biney ma sara alwaati kayna taabi waani-waani ra. 7 Wura ga
halaci, baa kaŋ i g'a soogu nda danji hal a ma hanan. Araŋ taabi waani-waaney mo g'araŋ cimbeero,
kaŋ ga bisa wura darza, gosi hal a ma tabbat, hal araŋ cimbeero gosiyaŋo bananta mo ma ciya
sifayaŋ da darza nda beeray hari Yesu Almasihu bangandiyaŋo waate. 8 Araŋ ga ba Yesu, baa kaŋ
araŋ mana di a. Araŋ goono g'a cimandi mo, baa kaŋ araŋ siino ga di a sohõ. Araŋ goono ga farhã
gumo nda farhã kaŋ ga bisa ciyaŋ, kaŋ to da darza mo. 9 Zama araŋ goono ga du araŋ cimbeero
timmandiyaŋo kaŋ ga ti araŋ fundey faaba. 10 Annabey* kaŋ na annabitaray te gomno boŋ kaŋ
Irikoy soola ka jisi araŋ se, i na ceeciyaŋ te da anniya ka fintal mo faaba din ciine ra. 11 I goono ga
ceeci ngey ma faham alwaati kaŋ no da mate kaŋ cine no a ga kaa d'a, kaŋ Almasihu Biya kaŋ go i
ra goono ga cabe, kaŋ a jin ka Almasihu gurzugayey da darza kaŋ ga kaa gurzugayey din banda
seeda. 12 Irikoy bangandi annabey din se kaŋ manti ngey bumbey se no i n'a te bo, amma araŋ se no
i na hayey din seeda. Sohõ Baaru Hanna waazukoy n'araŋ kabarandi nd'ey, Biya Hanno do kaŋ
Irikoy donton a ma fun beena ra. Hayey din binde, malaykey* ga ba ngey ma faham d'ey gumo. 13
Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ boro ga nga bankaaray guddu goy se, w'araŋ laakaley soola
yaadin cine. Wa hin araŋ boŋ, w'araŋ beeja kulu daŋ gomno boŋ kaŋ Irikoy ga kande araŋ se Yesu
Almasihu bangandiyaŋo waate. 14 Danga izeyaŋ kaŋ ga baaba gana, wa s'araŋ boŋ sasabandi d'araŋ
doŋ ibaay laaley kaŋ araŋ gana, alwaato kaŋ araŋ go jaŋ-ka-bayyaŋ ra. 15 Amma mate kaŋ cine nga
kaŋ n'araŋ ce ya Hananyankoy no, yaadin cine no araŋ bumbey mo ma bara ihannoyaŋ araŋ gora
kulu ra. 16 Zama i n'a hantum ka ne: «Araŋ ma ciya ihannoyaŋ, Zama ay ya Hananyankoy no.» 17
Araŋ goono ga Irikoy ce «Baaba», nga kaŋ ga ciiti manti nda baar'a-baar'a, amma boro kulu goyo
boŋ. Woodin se, w'araŋ yawtaray gora te da Irikoy humburkumay. 18 Zama araŋ ga bay kaŋ Irikoy
mana araŋ fansa araŋ goray yaama gaa kaŋ araŋ tubu araŋ kaayey do da hayey kaŋ ga halaci, danga
nzarfu wala wura. 19 Amma Irikoy n'araŋ fansa nda Almasihu kuro kaŋ gonda darza, sanda feej'ize
kaŋ sinda dollo wala leebu wane kuri. 20 Irikoy na Almasihu suuban za a mana ndunnya sinji,
amma a n'a bangandi araŋ sabbay se alwaati banantey ra. 21 A do no araŋ goono ga Irikoy cimandi,
nga kaŋ n'a tunandi ka kaa buukoy game ra k'a no beeray mo, zama araŋ cimbeero d'araŋ beeja ma
bara Irikoy ra. 22 Za kaŋ araŋ n'araŋ fundey hanandi araŋ cimi ganayaŋo ra, hal araŋ gonda
baakasinay kaŋ sinda munaficitaray nya-izey se, araŋ ma ba care gumo d'araŋ bine kulu. 23 Zama i
n'araŋ hay hayyaŋ taji, manti nda dumar'ize kaŋ ga sara, amma da wo kaŋ si sara, Irikoy Sanno do
nooya, kaŋ goono ga funa ka goro hal abada. 24 Zama i ne: «Adam-ize kulu go danga subu cine, a
darza kulu mo danga subu boosi cine no. Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ, 25 Amma Rabbi Sanno
ga duumi hal abada.» Woodin mo no ga ti Baaru Hanna sanno kaŋ i waazu araŋ se.
2
1 Yaadin gaa, araŋ ma laala kulu, da gulinci kulu, da munaficitaray, da canse, da ciinay kulu naŋ. 2
Danga hay tajiyaŋ, araŋ ma ba sanno din wa hananta, zama a do no araŋ ga beeri ka koy jina faaba
ra, 3 za kaŋ araŋ taba ka maa kaŋ Rabbi ya gomnikoy no. 4 Araŋ goono ga kaa Rabbi do kaŋ ga ti
tondi fundikoono, nga kaŋ daahir borey wang'a, amma suubanante no, darzakoy mo no Irikoy do. 5
Araŋ mo, danga tondi fundikooniyaŋ no, Irikoy goono g'araŋ cina ka te fu, danga biya ra wane
nooya, zama araŋ ma ciya alfaga* jama hanante. Zama araŋ ma sargayyaŋ* salle, kaŋ ga ti biya ra
wane, kaŋ yaŋ Irikoy ga ta Yesu Almasihu maa ra. 6 Zama a go Irikoy Tira Hanna ra, kaŋ ne:
«Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra, cinaro bonjara no, suubanante, darzakoy. Boro kaŋ g'a

cimandi mo si haaw.» 7 Yaadin gaa, araŋ kaŋ cimandi, araŋ se no a gonda darza. Amma borey kaŋ wangu ka cimandi: «Tondo kaŋ cinakoy wangu, nga no ciya cinaro boŋo.» 8 Koyne i ne: «Katiyaŋ tondi nda hartayaŋ daliili tondi daari mo no.» I goono ga kati a gaa, zama i mana sanno gana, i n'i waadu mo no woodin gaa. 9 Amma araŋ wo kunda suubanante no, Koy Beero alfagayaŋ, dumi hanante, Irikoy bumbo jama, zama araŋ ma borey kabarandi nd'a booro. Nga no k'araŋ ce araŋ ma fun kubay ra ka furo a kaari kaŋ ga dambarandi ra. 10 Waato araŋ wo manti boro kulu jama no, amma sohõ araŋ ciya Irikoy jama. Waato araŋ mana du suuji, amma sohõ araŋ du suuji. 11 Ay baakoy, ay goono g'araŋ ŋwaaray, araŋ kaŋ go danga yawyaŋ kaŋ zumbu alwaati kayna ndunnya wo ra: araŋ ma si yadda bine ibaay laaley se, ngey kaŋ yaŋ ga kande fundi gaa wongu. 12 Wa bara nda goray hanno dumi cindey game ra, zama haŋ kaŋ ra i g'araŋ ciinay danga hari laalo teekoyaŋ, i ma di araŋ goy hanney ka Irikoy beerandi a kunfa zaaro ra. 13 W'araŋ boŋ ye ganda hin kulu kaŋ i daŋ Adam-ize game ra se Rabbi sabbay se, da bonkooni beeri no kaŋ go hay kulu boŋ, 14 wala mo dabarikoyey se, danga a dontonantey nooya, zama i ma goy laaley teekoy bana ka ihanno teekoy saabu. 15 Zama woone ga ti Irikoy miila: araŋ ma saamey jaŋ-ka-bayra sanney dangandi goy hanno teeyaŋ do. 16 Wa araŋ goray te danga burciniyaŋ, amma araŋ ma si goy d'araŋ burcinitara ka laala daabu nd'a, amma wa goro danga Irikoy bannyayaŋ. 17 Araŋ ma boro kulu beerandi. Araŋ ma ba nya-izey. Wa humburu Irikoy. Wa laabo bonkoono beerandi. 18 Araŋ mo, goy-izey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ windi koyey se humburkumay ra. W'a te, manti borey kaŋ yaŋ ga boori kaŋ yaŋ gonda bine baani mo hinne se bo, amma baa borey kaŋ yaŋ alhaali ga gaabu se. 19 Zama woodin yadda hari no, d'araŋ ga maa doori taabi se kaŋ araŋ mana to r'a bine lasaabu hanno kaŋ araŋ gonda Irikoy do haray sabbay se. 20 Zama man gaa saabuyaŋ go d'araŋ suuru nda kutuboyaŋ araŋ taali teeyaŋ se? Amma d'araŋ goono ga maa taabi ihanno teeyaŋ se ka suuru a ra mo, woodin ga ti yadda hari Irikoy do. 21 Zama woodin se no Irikoy n'araŋ ce. Zama Almasihu mo maa taabi araŋ se. A na deedandiyaŋ hari naŋ araŋ se, zama araŋ ma nga ce tankey gana. 22 «Nga kaŋ mana zunubi kulu te, i mana maa gulinci sanni kulu ma fun a meyo ra mo.» 23 Nga kaŋ i n'a wow, a mana wow ka bana. Nga kaŋ i n'a taabandi, a mana kaseeti, amma a na nga boŋ talfi Irikoy gaa kaŋ ga cimi ciiti te. 24 Nga bumbo no k'iri zunubey sambu ka kond'ey nga gaahamo ra waato kaŋ i n'a sarku bundo gaa, zama iri ma bu zunubey se ka funa mo adilitaray se. Araŋ du baani mo Almasihu burbundey do. 25 Zama waato araŋ go danga feejiyaŋ kaŋ yaŋ goono ga dira darayyaŋ ra, amma sohõ araŋ ye Kurukwa d'araŋ fundey Batukwa do.

3

1 Yaadin mo no, araŋ kaŋ ga ti wandey: w'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, gaa no baa da afooyaŋ go no kaŋ siino ga sanno gana, araŋ m'i candi, manti nda sanno, amma araŋ daa sabbay se, 2 waati kaŋ i g'araŋ ndunnya goray hanna d'araŋ lalabo guna. 3 Wa si naŋ araŋ taalamey ma ciya taray wane, danga boŋ hamni turu ka dodo daŋyaŋey, da wura taalamey, wala da bankaaray gaakurante daŋyaŋey. 4 Amma araŋ taalamo ma ciya bina ra wane, kaŋ ga ti lalabu nda bine baani biya*. Woodin si halaci, a gonda nafa beeri mo Irikoy jine. 5 Zama yaadin cine no waato wayboro hanantey kaŋ yaŋ de Irikoy gaa na ngey boŋ taalam d'a, kaŋ i na ngey boŋ ye ganda ngey kurnyey se. 6 Yaadin cine no Saharatu na Ibrahim sanno gana nd'a ka ne a se nga koyo. Araŋ ciya mo a se izeyaŋ araŋ ihanno teeyaŋo do, kaŋ araŋ siino ga jijiri humburkumay kulu se mo. 7 Yaadin mo no, araŋ kaŋ ga ti kurnyey: wa goro nd'araŋ wandey ka faham ka bay kaŋ i gaabo mana to alboro wane. W'i beerandi mo zama i ga fundi gomno tubu araŋ banda. Araŋ ma woodin te zama hay kulu ma si araŋ adduwey gaay. 8 Woodin banda, araŋ boro kulu, araŋ ma te laakal folloŋ da bine hanno. Wa nya-izetaray baakasinay cabe care se. Wa bara nda bakaraw da lalabu. 9 Wa si laala bana nda laala, wala wowi nda wowi. Wa si te ya-cine, amma araŋ ma bana nda albarka, zama woodin se no Irikoy n'araŋ ce, hal araŋ ma albarka tubu. 10 Zama «Boro kaŋ ga ba fundi, kaŋ ga ba nga ma di jirbi hanney mo, Kal a ma nga deena gaay laala ciyaŋ gaa, a meyo mo ma si gulinci salaŋ. 11 A ma fay da goy laalo ka ihanno te, A ma laakal kanay ceeci k'a gana mo. 12 Zama Rabbi moy go adilantey gaa, A hangey mo go feerante i ŋwaarayyaŋey se. Amma Rabbi moyduma ga bare ka gaaba nda goy laalo teekoy.» 13 May no bora kaŋ ga hari laalo te araŋ se d'araŋ gonda anniya goy hanno teeyaŋ se? 14 Amma baa d'araŋ du taabi adilitaray _goy teeyaŋ|_ sabbay se, araŋ wo, albarkanteyaŋ no. Wa si humburu borey, araŋ laakaley ma si tun mo. 15 Amma wa Almasihu beerandi k'a ciya Rabbi araŋ

biney ra. Alwaati kulu araŋ ma bara soolante ka tu boro kulu se kaŋ ga daliili hã araŋ gaa, beeja kaŋ go araŋ ra sabbay se. Amma wa woodin te da lalabu nda humburkumay. 16 Wa bara nda bine lasaabu hanno, hala haŋ kaŋ ra i g'araŋ wow k'araŋ Almasihu ra goray hanna ciinay da laala, haawi m'i di. 17 Zama a ga bisa boro se a ma taabi haŋ ihanno teeyaŋ se, da woodin ga ti Irikoy miila, ka bisa a ma taabi haŋ goy laalo teeyaŋ se. 18 Zama Almasihu bu zunubey sabbay se sorro folloŋ. Nga kaŋ ga ti adilitaraykoy, a n'a te no borey kaŋ sinda adilitaray se zama a ma konda iri Irikoy do. I n'a wi gaaham ra, amma Biya _Hanno|_ n'a funandi. 19 Biya din ra mo no a koy ka waazu te biyey kaŋ go kasu ra se, 20 borey kaŋ mana Irikoy gana doŋ, waato kaŋ Irikoy goono ga hangan da suuru Nuhu jirbey ra, waato kaŋ Nuhu goono ga hiyo cina. A ra mo, boro fooyaŋ, ngey boro ahakku no, du faaba haro gaa. 21 Woodin ya misa no baptisma* se kaŋ g'araŋ faaba sohõ. Baptisma din, manti gaaham ziibi kaayaŋ no bo, amma anniya sambuyaŋ no kaŋ ga fun bine lasaabu hanno ra ka koy Irikoy do. A g'araŋ faaba Yesu Almasihu tunyaŋo do. 22 A koy beena ra. A go Irikoy kamba ŋwaaro gaa. Irikoy na malaykey da hinkoyey da dabarikooney ye ganda a cire mo.

4

1 Za kaŋ Almasihu di gurzugay gaaham ra, araŋ mo, kal araŋ ma anniya din haw araŋ gaa. Zama boro kaŋ di gurzugay gaaham ra na zunubi naŋ, 2 hal a gaahamo fundi jirbey kaŋ cindi a se ra, a ma si ye ka borey ibaay* laaley gana koyne, amma a ma funa ka Irikoy miila gana. 3 Zama jirbey kaŋ bisa ga wasa araŋ se da dumi cindey miila teeyaŋ. Araŋ dira furkutaray ra, da ibaay laaley, da baji haŋ-ka-buguyaŋ, da annasuwa, da baji haŋyaŋ, da tooru ganayaŋ ra kaŋ ga ti fanta hari. 4 Sohõ binde i goono ga dambara zama araŋ si ga zuru i banda ka margu nd'ey i furkutaray goray laaley ra. Woodin se no i goono g'araŋ wow. 5 Amma tilas kal i ma konda ngey te-goyey Irikoy jine, nga kaŋ soola nga ma fundikooney da buukoy ciiti. 6 Zama woone se mo no i na Baaru Hanna waazu _waato|_ borey se kaŋ yaŋ _sohõ i|_ bu, hal Irikoy m'i ciiti gaaham ra danga mate kaŋ a ga borey kulu ciiti, hal i ma funa mo Irikoy jine biya ra. 7 Hay kulu bananta maan. Woodin sabbay se wa te laakal ka hin araŋ boŋ adduwa teeyaŋ se. 8 Hay kulu jine, wa bara nda baakasinay gumo araŋ da care game ra, zama baakasinay ga zunubi boobo daabu. 9 Araŋ ma te araŋ da care se yaw gaaykoyaŋ, kaŋ manti nda guunu-guunuyaŋ mo. 10 Araŋ boro fo kulu ma care saajaw da gomni nooyaŋo kaŋ a du Irikoy do, danga Irikoy gomni waani-waani jine funa hanno yaŋ. 11 Da boro fo go ga salaŋ, a sanno ma hima wo kaŋ fun Irikoy do. Da boro go ga saajaw, a m'a te da gaabo kaŋ Irikoy g'a no, zama hay kulu ra i ma Irikoy beerandi Yesu Almasihu do. Beeray da koytaray ma bara a se hal abada abadin. Amin! 12 Ay baakoy, wa si dambara nda gurzugay konna kaŋ go araŋ game ra, kaŋ zumbu araŋ boŋ zama a m'araŋ gosi, hal araŋ ma ne dambara hari fo no ka du araŋ. 13 Amma wa farhã kaŋ araŋ goono ga margu Almasihu gurzuga ra, hal a darza bangandiyaŋo alwaato mo, araŋ ma farhã da farhã beeri. 14 Zama araŋ ya albarkanteyaŋ no d'i goono g'araŋ jance Almasihu maa sabbay se. Zama darza Biya kaŋ ga ti Irikoy Biya goono ga goro araŋ boŋ. 15 Amma araŋ ra boro kulu ma si taabi haŋ danga boro-wi wala zay wala goy laalo teeko, wala kawlante boro fo muraadu ra. 16 Amma da boro fo goono ga taabi haŋ zama nga ya Almasihu ganako no, haawi ma s'a di, amma a ma Irikoy beerandi maa kaŋ go a gaa din sabbay se. 17 Zama alwaato to kaŋ ciito ga sintin Irikoy jama gaa. Amma d'iri do no a ga sintin, borey kaŋ siino ga Irikoy Baaru Hanna gana, mate no i kokora ga ciya d'a? 18 «Da mo _Almasihu ganako|_ adilante* ga du faaba nda cat, mate no boro kaŋ wangu Irikoy nda zunubikooni mo ga ciya?» 19 Woodin sabbay se binde, borey kaŋ goono ga taabi haŋ Irikoy miila sabbay se, i ma ngey fundey talfi Takako naanaykoyo gaa goy hanno teeyaŋ ra.

5

1 Yaadin gaa, ay goono ga arkusey* kaŋ go araŋ game ra yaamar, ay kaŋ ga ti arkusu danga ngey cine. Ay ya Almasihu gurzugandiyaŋ seeda no, ay gonda baa mo darza kaŋ ga aniya ka bangay ra. 2 Araŋ ma Irikoy kuro kaŋ go araŋ kambe ra kuru. Araŋ ma haggoy d'ey, manti nda tilas, amma da bine yaddayaŋ Irikoy miila boŋ. Manti riiba ziibo sabbay se bo, amma da bine feerante. 3 Wa si hin cabe borey kaŋ i daŋ araŋ kambe ra se, amma araŋ ma ciya deedandiyaŋ hari kuro se. 4 Waati kaŋ Kuruko Beero ga bangay mo, araŋ ga du boŋtobay kaŋ gonda darza, kaŋ si halaci mo. 5 Yaadin no araŋ mo kaŋ ga ti arwasey, wa araŋ boŋ ye ganda arkusey se. Oho, araŋ kulu ma lalabu faka araŋ gaa araŋ da cara game ra, zama «Irikoy ga wongu boŋbeeraykoy amma a ga gomni no lalabukoy

se.» 6 Wa araŋ boŋ kaynandi Irikoy kambe dabarikoono cire, zama a m'araŋ beerandi alwaati kaŋ ga hagu ra. 7 Wa araŋ karhã kulu dake a boŋ, zama a laakalo go araŋ gaa. 8 Wa laakal daŋ! Wa batu mo! Zama araŋ yanjekaaro Iblisi* go danga muusu beeri kaŋ go ga dundu cine. A goono ga windi ka ceeci boro kaŋ nga ga ŋwa. 9 Araŋ ma kay ka gaaba nd'a, wa bara tabbatanteyaŋ mo araŋ cimbeero ra. Zama araŋ ga bay kaŋ araŋ nya-izey kaŋ yaŋ go ndunnya ra goono g'araŋ taabey din dumo haŋ. 10 Irikoy kaŋ ga ti gomni kulu Koyo n'araŋ ce araŋ ma furo nga darza kaŋ ga duumi ra Almasihu ra. Waati kaŋ araŋ taabi alwaati kayna, woodin banda nga bumbo g'araŋ toonandi, a g'araŋ daahirandi, k'araŋ no gaabi, k'araŋ sinji mo. 11 Mayray ma bara a se hal abada abadin. Amin! 12 Sila n'ay gaakasinay ay ma tira kayno wo hantum araŋ se, nga kaŋ ay ga lasaabu nya-ize naanaykoy no. Ay goono g'araŋ yaamar, ay goono ga seeda mo ka ne: woone ga ti Irikoy gomni cimi-cimo. Araŋ ma kay a boŋ da gaabi. 13 Marga suubananta kaŋ go Babila ra, kaŋ Irikoy n'araŋ d'ey suuban, goono g'araŋ fo. Yaadin mo no ay izo Markos. 14 Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ. Laakal kanay ma bara araŋ kulu banda kaŋ go Almasihu ra.

2PE
1
1 Ay, Siman Bitros, ay ya Yesu Almasihu bannya nd'a diya no. Ay go ga tiro wo hantum borey se
kaŋ du cimbeeri* darzakoy kaŋ ga saba nda iri wano, iri Irikoyo kaŋ ga ti Faabakwa Yesu Almasihu
adilitara ra. 2 Gomni nda laakal kanay ma tonton araŋ gaa, Irikoy d'iri Rabbo Yesu bayra ra. 3 A
Irikoytara dabaro n'iri no hay kulu kaŋ iri ga laami nd'a _Almasihu ra|_ fundi _tajo|_ se da Irikoy
fonda ganayaŋo se, a bayra do, nga kaŋ n'iri ce nga darza nda nga booriyaŋo do. 4 I do no a n'iri no
nga alkawli bambatey kaŋ gonda darza hal i do araŋ ma ciya marganteyaŋ Irikoytara alhaalo ra, za
kaŋ araŋ koma halaciyaŋo gaa kaŋ go ndunnya ra ibaay laaley sabbay se. 5 Woodin bumbo se mo
no, araŋ do haray, kal araŋ ma kookari ka tonton araŋ cimbeero gaa booriyaŋ, booriyaŋo gaa mo,
bayray, 6 bayra gaa mo, boŋ hiniyaŋ, boŋ hiniyaŋo gaa mo, suuru, suuro gaa mo Irikoy fonda
ganayaŋ. 7 Irikoy fonda ganayaŋo gaa mo, araŋ ma nya-izey baakasinay tonton, nya-izey baakasina
gaa mo, wa baakasinay tonton. 8 Zama nda hayey din go araŋ se, nga no i goono ga baa ka tonton
mo, i g'araŋ gaay hal araŋ ma si jaŋ nafa wala albarka Rabbi Yesu Almasihu bayra ra. 9 Zama boro
kaŋ sinda hayey din ya danaw no, a goono ga di haŋ kaŋ ga maan nga moy gaa hinne. A dinya nga
doŋ zunubey hanandiyaŋo gaa. 10 Woodin sabbay se, nya-izey, araŋ ma anniya haw ka tonton k'araŋ
ceeyaŋo d'araŋ suubanyaŋo tabbatandi. Zama nd'araŋ ga hayey din te, araŋ si kati abada. 11 Yaadin
mo no Irikoy g'araŋ no beeray furoyaŋ iri Rabbo kaŋ ga ti iri Faabakwa Yesu Almasihu koytara kaŋ
ga duumi ra. 12 Woodin sabbay se no ay ga laakal daŋ waati kulu k'araŋ fongandi nda hayey din,
baa kaŋ araŋ g'i bay, araŋ tabbat mo cimo kaŋ go araŋ se ra. 13 Ay di mo kaŋ a ga hima ay se,
gayyaŋ kulu kaŋ ay te kuuru-fuwo wo ra, ay m'araŋ fongandi hal araŋ laakaley ma ye hayey din gaa.
14 Zama ay ga bay kaŋ ay ga tara k'ay kuuru-fuwo wo naŋ, danga mate kaŋ cine iri Rabbi Yesu
Almasihu n'ay fahamandi nd'a. 15 Oho, ay ga te anniya hal ay dirawo banda araŋ ma du ka fongu
nda hayey din alwaati kulu. 16 Zama manti nda carmaykomey jandey ganayaŋ no iri n'araŋ
bayrandi nd'iri Rabbi Yesu Almasihu dabaro d'a kaayaŋo, amma iri ya seedayaŋ no kaŋ yaŋ di Yesu
beera mo-da-mo. 17 Zama a du beeray da darza Baaba Irikoy do, waato kaŋ jinda kaŋ fun beera kaŋ
ga bisa ikulu do kaa a do ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba, kaŋ ay goono ga maa a
kaani gumo.» 18 Iri bumbey mo, iri maa jinda din kaŋ fun beena ra, waato kaŋ iri go Yesu banda
tondi hanna boŋ. 19 Iri gonda annabitaray sanno mo kaŋ ga tabbat ka bisa _haŋ kaŋ iri di|_. A ga
boori araŋ se araŋ ma laakal ye a gaa, zama a go danga fitilla kaŋ goono ga kaari kuba ra, hala mo
ma bo, mo boyaŋ handariya mo ma tun araŋ biney ra. 20 Sintina day araŋ ma woone bay:
annabitaray kulu kaŋ go Irikoy Tira Hanna ra sinda fasaryaŋ Adam-ize fahamay boŋ. 21 Zama
annabitara din mana kaa boro miila boŋ baa ce fo, amma borey salaŋ da haŋ kaŋ fun Irikoy do,
zama Biya Hanno no goono g'i tuti.
2
1 Amma sanda mate kaŋ cine tangari annabiyaŋ goro jama ra za doŋ, yaadin cine no tangari
dondonandikoyaŋ mo ga bangay araŋ game ra. I ga furo nda carmay ka kande dondonandiyaŋey kaŋ
manti cimi wane yaŋ, kaŋ ga kande halaciyaŋ mo. I ga baa Koyo kaŋ n'i day din ze, ka halaciyaŋ
candi ka kande ngey boŋ da waasi. 2 Boro boobo mo g'i gana ngey furkutara ra. I sabbay se mo
borey ga cimi fonda jance. 3 I biniya ra mo no tangari dondonandikoy ga pati-ka-dake sanniyaŋ te
k'araŋ ciya fatawci hari. Ciito mo kaŋ Irikoy dumbu i se za doŋ si gay, i halaciyaŋo mo ga ba ka to.
4 Zama Irikoy mana malaykey* naŋ waato kaŋ i na zunubi te, amma a n'i catu Alaahara kaso ra k'i
daŋ kubay guusey ra k'i jisi ciito se. 5 A mana doŋ ndunnya naŋ mo, amma a na Nuhu, kaŋ ga ti
adilitaray waazukwa faaba, nga nda boro iyye fooyaŋ, waato kaŋ a kande tunfaana ndunnya borey
kaŋ yaŋ wangu Irikoy boŋ. 6 A na Saduma* nda Gomorata* birney ciiti mo da halaciyaŋ ciiti k'i
ciya boosu. A n'i ciya deedandiyaŋ hari borey se kaŋ ga wangu Irikoy. 7 A na Lotu kaŋ ti boro adili
faaba mo, nga kaŋ bina sara gumo boro laaley furkutaray gora sabbay se. 8 (Zama boro adilo din
kaŋ goono ga goro i game ra na nga bine adilanta* taabandi zaari ka kaa zaari asariya-jaŋay goyey
kaŋ a goono ga di, kaŋ a goono ga maa mo sabbay se.) 9 Za kaŋ Rabbi na woodin yaŋ te, a ga bay
mate kaŋ nga ga te ka nga ganakoy faaba taabi ra ka borey kaŋ sinda adilitaray gaay mo alhakku se
hala ciiti zaaro ma kaa, 10 sanku fa borey kaŋ yaŋ goono ga dira ngey bine ibaay laalo ziibey ra,
kaŋ yaŋ ga donda mayray mo. Tangari dondonandikoy wo, farratanteyaŋ no, boŋ sando yaŋ mo no. I

si jijiri waato kaŋ i goono ga beena beeraykoyey wow. 11 Guna, baa malaykey kaŋ ga bis'ey gaabi ra da dabari ra si kande wowi ciiti i boŋ Rabbi jine. 12 Amma boro woodin yaŋ goono ga hayey kaŋ i si faham nd'a kayna. I ga hima ganji hamyaŋ kaŋ yaŋ sinda laakal, kaŋ i n'i hay zama i m'i di ka halaci se. Haciika borey din ga halaci ngey hasarawo sabbay se. 13 I g'i bana nda taabi, taabandiyaŋo kaŋ i te din se. Bine kaani hari no i se i ma goy yaamoyaŋ te zaari kwaaray. Boroyaŋ no kaŋ ciya tombi nda laru. I goono ga maa kaani ngey hiila goyey ra, waati kaŋ i ga ŋwa araŋ banda. 14 I moy ga to da zina, i si hin ka zunubi naŋ, i goono ga borey kaŋ mana kay ka boori hirri ka di. I na ngey biney dondonandi biniyay, izeyaŋ no kaŋ laali. 15 I na cimi fonda taŋ ka daray. I goono ga Balaam* Beyor izo fonda gana, nga kaŋ na nga bina daŋ goy laalo teeyaŋ alhakku gaa. 16 Amma farka deeni a gaa a zunubo sabbay se. Farka kaŋ si waani sanni salaŋ a se da boro jinde ka annabo din bonkoma gaay. 17 Borey din ya mansaarayaŋ no kaŋ koogu, beene buruyaŋ mo no kaŋ haw goono ga gaaray. Irikoy na kubay bi tik soola ka jisi i se. 18 Zama waato kaŋ i goono ga fooma sanni yaamoyaŋ ci, i ga goy da bine ibaay laaley furkutaray ra ka te kumsay borey se kaŋ mana gay ka du faaba ka fun darantey kambe ra. 19 I goono ga burcinitaray alkawli sambu i se, amma ngey bumbey go halaciyaŋ tamtaray ra. Zama haŋ kaŋ zaama boro boŋ, kulu boro ga ciya a se tam. 20 Zama nda borey du faaba ndunnya ziibey gaa Rabbi kaŋ ti Faabakwa Yesu Almasihu bayra do, woodin banda i ye ka didiji koyne ndunnya ziibey ra hal i n'i zeeri, i kokora ga jaase i sintina gora. 21 Zama a ga bisa i se i ma si adilitaray fonda bay, d'i ma bay a gaa, woodin banda i ma banda bare lordi* hanna kaŋ i no i se gaa. 22 Haŋ kaŋ te i se ga yaasay woone daahirandi kaŋ ne: «Hansi ga ye nga yeero do, gursuna way kaŋ nyumay mo ga ye ka bimbilko botogo ra.»

3

1 Ay baakoy, woone ga ti tira hinkanta kaŋ ay go ga hantum araŋ se. I boro hinka ra mo ay goono ga fonguyaŋ hanno cimikoyo tunandi araŋ laakaley ra k'araŋ fongandi. 2 Ay ga ba araŋ ma fongu nda sanney kaŋ annabi* hanantey jin ka ci, da Rabbi kaŋ ti Faabakwa lordo mo kaŋ araŋ diyey ci. 3 Sintina day araŋ ma woone bay: jirbi banantey ra hahaarakoyaŋ ga kaa, kaŋ goono ga ngey ibaay laaley gana. I ga hahaara 4 ka ne: «Man a kaayaŋo alkawlo? Zama za hano kaŋ hane iri kaayey kani, hayey kulu go no danga mate kaŋ cine i go za takayaŋ sintina.» 5 Zama i cacar ka dinya woone: za doŋ Irikoy sanno boŋ beena go no, laabo te mo ka fatta haro ra haro bindo ra mo. 6 Hayey din do ndunnya kaŋ go no alwaato din halaci, waato kaŋ tunfaana haro n'a daabu. 7 Amma beena da ganda kaŋ go no sohõ, sanni follonka din boŋ no Irikoy n'i jisi danji se. A goono g'i gaay hala zaaro kaŋ ra a ga borey kaŋ yaŋ wangu nga ciiti ka halaci. 8 Amma, ay baakoy, araŋ ma si dinya hari folloŋ kaŋ ga ti: zaari folloŋ Rabbi do danga jiiri zambar no, jiiri zambar mo danga zaari folloŋ no. 9 Rabbi si muray da nga alkawlo, mate kaŋ cine boro fooyaŋ ga muray lasaabu, amma a ciya suurante araŋ se. A si ba boro kulu ma halaci, amma a ga ba boro kulu ma tuubi. 10 Amma Rabbi zaaro ga kaa danga zay cine. Zaaro din ra mo beena ga bisa nda kosongu bambata. Hayey kaŋ Irikoy na hay kulu kaŋ go ndunnya ra taka nd'a mo ga manne nda konni bambata. Ndunnya da goyey kaŋ go a ra ga ton. 11 Za kaŋ hayey din kulu ga halaci yaadin cine, boro woofo yaŋ dumi no a ga hima araŋ ma bara goray hanna ra da Irikoy ganayaŋ ra, 12 waati kaŋ araŋ goono ga Irikoy zaaro batu k'a kaayaŋo muraadu gumo? A kaayaŋ zaaro sabbay se beena ga di da danji ka halaci. Hayey kaŋ Irikoy na hay kulu kaŋ go ndunnya ra taka nd'a mo ga manne nda konni bambata. 13 Amma Irikoy alkawlo boŋ iri goono ga hangan beene tajey da ganda tajo se, nangey kaŋ adilitaray ga nga gora te. 14 Woodin sabbay se, ay baakoy, za kaŋ araŋ goono ga hayey din batu, kal araŋ ma anniya haw hala Irikoy m'araŋ gar tombi si, taali si laakal kanay ra. 15 Koyne, araŋ ma iri Rabbo suuro lasaabu danga faaba _alwaati|_, mate kaŋ cine iri nya-izo, Bulos, iri baakwa hantum araŋ se fahama boŋ kaŋ Irikoy n'a no. 16 Yaadin mo no a hantum nga tirey kulu ra, nangey kaŋ a ga salaŋ nda hayey din. Hay fooyaŋ mo go a tirey ra kaŋ i fahama ga sandi, kaŋ boŋ-biyey da borey kaŋ yaŋ mana cimi bay goono g'i fasaryaŋo diibi nda tangari. I goono ga woodin te da Irikoy Tira Hanney nangu cindey mo ka koy ngey boŋ halaciyaŋ gaa. 17 Yaadin gaa, araŋ wo, ay baakoy, zama araŋ jin ka woodin bay, araŋ ma haggoy boro laaley ma s'araŋ candi darayyaŋ ra hal araŋ ma fun araŋ kayyaŋ nangu gaabikoono ra ka kaŋ. 18 Amma araŋ ma soobay ka beeri iri Rabbo kaŋ ti iri Faabakwa Yesu Almasihu gomno d'a bayra ra. Darza ma bara a se sohõ da hal abada abadin. Amin!

1JN
1
1 Iri go ga hantum araŋ se Sanni fundikoono boŋ, wo kaŋ go no za sintina, wo kaŋ iri maa, wo kaŋ iri di d'iri moy, wo kaŋ iri guna, iri kambey n'a ham mo. 2 Fundo din bangay, iri di a mo. Iri goono g'a seeda te ka ci araŋ se fundi hal abada baaro, kaŋ go Baaba banda, kaŋ bangay iri se mo. 3 Wo kaŋ iri di da wo kaŋ iri maa no iri goono ga ci araŋ se mo, zama araŋ ma du ka margu mo iri banda markasina ra. Daahir mo iri markasina go Baaba nda nga Izo Yesu Almasihu banda. 4 Iri goono ga hayey din hantum mo zama iri farhã ma kubay. 5 Woone ga ti baaro kaŋ iri maa a Izo do ka waazu araŋ se: Irikoy ya annura no. A ra mo kubay kulu si no baa kayna. 6 D'iri goono ga ne iri go markasina ra a banda, amma iri goono ga dira kubay ra, kulu iri goono ga tangari no. Iri siino ga cimi goy te. 7 Amma d'iri goono ga dira annura ra, danga mate kaŋ cine Irikoy bumbo go annura ra, iri gonda markasinay da care. Yesu kaŋ ti Irikoy Izo kuro mo goono g'iri hanandi zunubi kulu gaa. 8 D'iri go ga ne iri sinda zunubi, iri goono g'iri boŋ fafagu no. Cimo mo si iri ra. 9 D'iri g'iri zunubey ci, nga ya naanaykoy no, adilitaraykoy mo no, a g'iri yaafa nd'iri zunubey. A g'iri hanandi mo adilitaray-jaŋay kulu gaa. 10 D'iri go ga ne iri mana zunubi te, iri goono ga Irikoy ciya tangarikom no, a sanno mo si iri ra.
2
1 Ay ize kayney, ay goono ga hayey din hantum araŋ se zama araŋ ma si zunubi te. Amma da boro fo na zunubi te, iri gonda Gaako Baaba do, nga Yesu Almasihu kaŋ ti Adilitaraykoy. 2 Nga mo ga ti sasabandiyaŋ sargay iri zunubey se. Manti iri hinne waney bo, amma ndunnya boro kulu waney mo no. 3 Naŋ kaŋ iri goono ga tabbat kaŋ iri g'a bay, nga neeya: d'iri goono g'a lordey gana. 4 Boro kaŋ go ga ne: «Ay g'a bay,» amma a siino g'a lordey gana, bora din ya tangarikom no, a sinda cimi nga ra. 5 Amma boro kaŋ goono g'a sanno gana, daahir no Irikoy baakasina to bora din ra. Woodin do no iri ga bay kaŋ iri goono ga goro a ra. 6 Boro kaŋ go ga ne nga ga goro Irikoy ra, a ga hima bora bumbo ma dira mo danga mate kaŋ cine Yesu dira. 7 Ay baakoy, manti lordi* taji no ay goono ga hantum araŋ se bo, amma lordi zeena no kaŋ go araŋ do za sintina. Lordi zeena mo ga ti sanno kaŋ araŋ maa. 8 Kulu nda yaadin, lordo kaŋ ay goono ga hantum araŋ se itaji no, kaŋ a cimo go Almasihu ra d'araŋ ra mo. Zama kuba goono ga bisa, sohõ mo annura cimi-cimo goono ga kaari. 9 Boro kaŋ go ga ne nga go annura ra, amma a go ga konna nga nya-izo, kubay ra no a go hala sohõ. 10 Boro kaŋ ga ba nga nya-izo, annura ra n'a go ga goro, hartayaŋ daliili mo si no a ra. 11 Amma boro kaŋ go ga konna nga nya-izo, kubay ra no a go, kubay ra mo no a goono ga dira. A si bay naŋ kaŋ nga goono ga koy mo, zama kuba n'a moy danandi. 12 Ize kayney, ay goono ga hantum araŋ se, zama Irikoy n'araŋ zunubey yaafa araŋ se Almasihu maa sabbay se. 13 Baabey, ay goono ga hantum araŋ se, zama araŋ ga nga kaŋ go no za sintina bay. Arwasey, ay goono ga hantum araŋ se, zama araŋ te zaama Ilaala boŋ. Zanka kayney, ay goono ga hantum araŋ se, zama araŋ ga Baaba bay. 14 Baabey, ay goono ga hantum araŋ se, zama araŋ ga nga kaŋ go no za sintina bay. Arwasey, ay goono ga hantum araŋ se, zama araŋ wo gaabikooniyaŋ no, Irikoy sanno mo goono ga goro araŋ ra. Araŋ te zaama mo Ilaala boŋ. 15 Araŋ ma si ba ndunnya, wala mo hayey kaŋ go ndunnya ra. Boro kulu kaŋ ga ba ndunnya, Baaba baakasinay si no a ra. 16 Zama hay kulu kaŋ go ndunnya ra, sanda bine ibaay laaley, da mo-diyaŋ ibaay laaley, da fundi baay foomayaŋ mo, manti Baaba do no i fun, amma ndunnya do. 17 Ndunnya nda nga ibaay laaley go ga bisa mo. Amma boro kaŋ goono ga Irikoy miila te ga goro hal abada. 18 Zanka kayney, saaya bananta neeya. Danga mate kaŋ cine araŋ maa mo kaŋ Almasihu wane yanjekaaro goono ga kaa, baa sohõ Almasihu wane yanjekaari boobo tun. Woodin sabbay se iri ga bay kaŋ woone ga ti saaya bananta. 19 I fun iri ra, amma da cimi manti iri wane yaŋ no. Zama nda ngey wo iri waney yaŋ no, doŋ i ga goro iri banda. Amma i fattayaŋo cabe kaŋ ikulu manti iri wane yaŋ no. 20 Araŋ gonda suubanyaŋ seeda kaŋ fun Ihanna do, araŋ kulu ga _cimo|_ bay mo. 21 Ay mana hantum araŋ se zama araŋ si cimo bay bo, amma zama araŋ g'a bay, zama tangari kulu si fatta cimi ra mo. 22 May binde no ga ti tangarikomo, da manti bora kaŋ goono ga ne Yesu manti Almasihu? Bora din ga ti Almasihu yanjekaaro kaŋ ga Baaba nda Izo ze. 23 Boro kulu kaŋ goono ga Izo ze, bora din sinda Baaba _Irikoy|_ mo. Boro kaŋ ga Izo seeda, a gonda Baabo mo. 24 Araŋ mo, wa naŋ haŋ kaŋ araŋ maa za sintina ma goro araŋ ra. Da haŋ kaŋ araŋ maa za sintina goono ga goro araŋ ra, araŋ ga goro Izo da Baabo mo ra. 25 Alkawlo mo kaŋ nga bumbo

sambu iri se ga ti fundi hal abada. 26 Ay na hayey din hantum araŋ se borey boŋ kaŋ ga ba ngey m'araŋ darandi. 27 Araŋ wo kay, suubanyaŋ seeda kaŋ araŋ du Ihanna do goono ga goro araŋ ra. Araŋ si laami mo boro kulu m'araŋ dondonandi, amma mate kaŋ cine a suubanyaŋ seeda din g'araŋ dondonandi hay kulu boŋ, a suubanyaŋ seeda mo cimi no, manti tangari no. Mate kaŋ cine a n'araŋ dondonandi mo, kal araŋ ma goro Almasihu ra. 28 Sohõ mo, ize kayney, araŋ ma goro a ra. Zama waati kaŋ Almasihu ga bangay iri ma bara nda bine-gaabi, iri ma si haaw mo a jine a kaayaŋo waate. 29 D'araŋ ga bay kaŋ nga wo adilitaraykoy no, araŋ ma bay mo kaŋ boro kulu kaŋ goono ga adilitaray goy te, i n'a hay Irikoy do.

3

1 Wa guna baakasinay kaŋ dumi Baaba ga ba iri nd'a, hal Irikoy ma ne iri se nga izeyaŋ. Yaadin mo no iri go. Woodin sabbay se ndunnya si iri bay, zama a mana Irikoy bay. 2 Ay baakoy, sohõ iri wo Irikoy izeyaŋ no. Mate kaŋ iri ga ciya d'a mana bangay jina, amma iri ga bay kaŋ waati kaŋ Almasihu ga bangay, iri ga bara danga a cine, zama iri ga di a mate kaŋ a go d'a. 3 Boro kulu mo kaŋ gonda beejo wo nga ra ga nga boŋ hanandi, danga mate kaŋ cine Almasihu ga hanan. 4 Boro kulu mo kaŋ goono ga zunubi te, a goono ga asariya* taamu, zama zunubi ga ti asariya taamuyaŋ. 5 Araŋ ga bay mo kaŋ Almasihu bangay zama nga ma zunubey sambu sabbay se, nga din kaŋ ra mo zunubi si. 6 Boro kaŋ goono ga goro Almasihu ra si soobay ka zunubi te. Boro kulu kaŋ ga soobay ka zunubi te mana di Almasihu, a s'a bay mo. 7 Ize kayney, wa si naŋ boro kulu m'araŋ darandi. Boro kaŋ goono ga adilitaray goy te, bora din ya adilante* no, danga mate kaŋ cine Almasihu ya adilitaraykoy no. 8 Boro kaŋ ga soobay ka zunubi te, Iblisi* do no a fun, zama Iblisi goono ga zunubi te za sintina. Haŋ kaŋ se Irikoy Izo bangay neeya: zama nga ma Iblisi goyey halaci. 9 Boro kulu kaŋ i hay Irikoy do si soobay ka zunubi te, zama Irikoy dumar'izo goono ga goro a ra. A si hin ka soobay ka zunubi te mo zama i n'a hay Irikoy do. 10 Woone gaa no Irikoy izey da Iblisi izey fay: boro kulu kaŋ siino ga adilitaray goy te manti Irikoy wane no, wala mo boro kaŋ si ba nga nya-izo. 11 Zama baaro kaŋ araŋ maa za sintina neeya: Iri ma ba care. 12 Manti danga Kaynu cine, kaŋ ciya Ilaala* wane, kaŋ na nga nya izo wi mo. Ifo se no a n'a wi, binde? To, zama a goyey ga laala no, a nya izo goyey mo adilitaray wane yaŋ no. 13 Nya-izey, wa si dambara da ndunnya go ga konna araŋ. 14 Iri ga bay kaŋ iri na buuyaŋ daŋandi ka kaa fundi do zama iri ga ba iri nya-izey. Boro kaŋ sinda baakasinay, buuyaŋ ra no a goono ga goro. 15 Boro kulu mo kaŋ ga konna nga nya-izo ya boro-wi no. Araŋ ga bay mo kaŋ boro-wi kulu sinda fundi hal abada kaŋ go ga goro a ra. 16 Mate kaŋ gaa iri ga baakasinay bay neeya: zama Almasihu na nga fundo no iri se. A ga hima iri mo, iri ma iri fundey no nya-izey se. 17 Amma boro kaŋ gonda ndunnya wo arzaka, a goono ga di nga nya-izo kaŋ gonda laami, a si bakar a se mo, mate cine no Irikoy baakasina ga te ka goro a ra? 18 Ize kayney, iri ma si baakasinay te da sanni hinne, wala da me hinne, amma iri m'a te da te-goy da cimi mo. 19 Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri go cimo do haray, iri g'iri biney daahirandi nd'a mo Irikoy jine, 20 d'iri biney g'iri foy: Irikoy beeri nd'iri biney, a ga hay kulu bay mo. 21 Ay baakoy, d'iri biney si iri foy, iri gonda bine-gaabi Irikoy jine. 22 Hay kulu mo kaŋ iri goono ga ŋwaaray a gaa, iri goono ga du a, zama iri goono g'a lordey gana, iri goono ga te hay kulu kaŋ ga kaan a se mo. 23 Woone mo ga ti a lordo: iri ma cimandi a Izo Yesu Almasihu maa gaa, iri ma ba care mo, danga mate kaŋ a n'iri lordi nd'a. 24 Boro kaŋ goono ga Irikoy lordey gana mo goono ga goro Irikoy ra, Irikoy mo goono ga goro a ra. Naŋ kaŋ iri ga bay a goono ga goro iri ra neeya: Biya _Hanno|_ kaŋ a n'iri no do.

4

1 Ay baakoy, araŋ ma si biya* kulu cimandi, amma araŋ ma biyey si ka di hala Irikoy wane yaŋ no. Zama tangari annabi* boobo say-say ndunnya ra. 2 Woone gaa no araŋ ga Irikoy Biya bay: biya kulu kaŋ goono ga seeda ka ne Yesu Almasihu kaa gaaham ra, nga wo Irikoy wane no. 3 Biya kulu mo kaŋ si Yesu seeda, manti Irikoy wane no. Nga mo no ga ti Almasihu wane yanjekaaro biya kaŋ araŋ maa baaru kaŋ a go kaa. Za sohõ mo a go ndunnya ra. 4 Ize kayney, araŋ wo Irikoy wane yaŋ no. Araŋ te zaama tangari annabey din boŋ. Zama nga kaŋ go araŋ ra bisa nga kaŋ go ndunnya ra gaabi. 5 Borey wo ndunnya wane yaŋ no. Woodin sabbay se i goono ga salaŋ danga ndunnya wane yaŋ. Ndunnya mo goono ga maa i sanney. 6 Iri wo Irikoy wane yaŋ no. Boro kaŋ ga Irikoy bay ga maa iri se. Boro kaŋ manti Irikoy wane mo si maa iri se. Woodin do no iri ga cimi biya da darayyaŋ

biya fayanka. 7 Ay baakoy, iri ma ba care zama baakasinay fun Irikoy do. Boro kulu mo kaŋ gonda baakasinay, i n'a hay Irikoy do, a ga Irikoy bay mo. 8 Boro kaŋ sinda baakasinay si Irikoy bay, zama Irikoy ya baakasinay no. 9 Woone gaa no Irikoy na nga baakasina bangandi iri se: Irikoy na nga ize follonka donton ndunnya ra zama iri ma funa a sabbo ra. 10 Woone ra no baakasinay go: manti sanda iri no ba Irikoy bo, amma nga no ba iri ka nga Izo donton a ma ciya sasabandiyaŋ sargay iri zunubey sabbay se. 11 Ay baakoy, da Irikoy ga ba iri yaadin cine, a ga hima iri mo ma ba care. 12 Boro kulu mana di Irikoy baa ce fo. D'iri ga ba care, Irikoy goono ga goro iri ra, a baakasina mo to iri ra. 13 Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri goono ga goro Irikoy ra, nga mo go iri ra, zama a n'iri no nga Biya. 14 Iri mo, iri di, iri goono ga seeda mo ka ne kaŋ Baaba na Izo donton zama a ma ciya ndunnya Faabako. 15 Boro kulu kaŋ ga seeda ka ne Yesu ya Irikoy Izo no, Irikoy goono ga goro bora din ra, nga mo go Irikoy ra. 16 Iri mo, iri ga baakasina bay kaŋ Irikoy gonda iri se, iri n'a cimandi mo. Irikoy ya baakasinay no. Boro kaŋ goono ga goro baakasinay ra, a goono ga goro Irikoy ra. Irikoy mo goono ga goro a ra. 17 Danga mate kaŋ cine Almasihu go, yaadin no iri mo go ndunnyo wo ra. Woodin do no baakasinay ciya toonante iri ra, zama iri ma bara nda bine-gaabi ciiti zaaro ra. 18 Humburkumay si baakasinay ra, amma baakasinay toonante ga humburkumay gaaray, zama boro kaŋ ga humburu, goojiyaŋ sabbay se no a goono ga humburu. Boro kaŋ goono ga humburu mo, manti toonante no baakasinay ra. 19 Iri gonda baakasinay zama Irikoy jin ka ba iri. 20 Da boro fo ga ne: «Ay ga ba Irikoy,» amma a goono ga konna nga nya-izo, a ciya tangarikom. Zama boro kaŋ si ba nga nya-izo kaŋ a go ga di si hin ka ba Irikoy kaŋ a mana di. 21 Lordo wo mo, Almasihu do no iri du a: boro kaŋ ga ba Irikoy ma ba nga nya-izo mo.

5

1 Boro kulu kaŋ goono ga cimandi kaŋ Yesu ga ti Almasihu, bora din, i n'a hay Irikoy do. Boro kulu mo kaŋ ga ba hayra, a ga ba izo mo kaŋ a hay. 2 Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri ga ba Irikoy izey: d'iri ga ba Irikoy k'a lordey te mo. 3 Zama woone ga ti iri baakasina Irikoy se: iri m'a lordey gana. A lordey mo si tin. 4 Zama boro kulu kaŋ i hay Irikoy do goono ga te zaama ndunnya boŋ. Zaamayaŋo kaŋ na ndunnya zeeri mo ga ti iri cimbeero*. 5 May no goono ga te zaama ndunnya boŋ, da manti boro kaŋ goono ga cimandi kaŋ Yesu ya Irikoy Izo no? 6 Nga ga ti Yesu Almasihu kaŋ kaa hari da kuri do. Manti haro hinne do bo, amma haro da kuro do. Biya _Hanno|_ mo goono ga seeda no zama Biya ga ti cimo. 7 Zama seeda hinza no go no: 8 Biya da haro da kuro, ihinzo wo no ka te me folloŋ. 9 D'iri goono ga borey seeda ta, Irikoy seeda ga bis'a gaabi gumo. Woone ga ti Irikoy seeda kaŋ a no nga Izo boŋ. 10 Boro kaŋ goono ga Irikoy Izo cimandi gonda seeda nga ra. Boro kaŋ si Irikoy cimandi n'a tangarandi no, zama a mana seeda cimandi kaŋ Irikoy no nga Izo boŋ. 11 Seeda mo neeya: Irikoy n'iri no fundi hal abada, fundo wo mo go a Izo ra. 12 Boro kaŋ gonda Izo gonda fundo. Boro kaŋ sinda Irikoy Izo mo sinda fundo. 13 Ay go ga hayey din hantum araŋ se zama araŋ ma bay kaŋ araŋ gonda fundi hal abada, araŋ kaŋ goono ga cimandi Irikoy Izo maa gaa. 14 Woone mo ga ti bine-gaabo kaŋ iri gonda Irikoy jine: hay kulu kaŋ iri ga ŋwaaray kaŋ ga saba nd'a miila, a ga maa iri se. 15 D'iri ga bay mo kaŋ a goono ga maa iri se, iri ga bay kaŋ iri ga du haŋ kaŋ iri ŋwaaray a gaa, hay kulu kaŋ no. 16 Boro kulu kaŋ di nga nya-izo goono ga zunubi te kaŋ si to da boro buuyaŋ gaa, a ma ŋwaaray Irikoy gaa, kaŋ g'a no fundi, borey se kaŋ goono ga zunubi te kaŋ si to da boro buuyaŋ gaa. Zunubi go no kaŋ ga to da boro buuyaŋ gaa. Manti woodin se no ay goono ga ne a ma ŋwaaray bo. 17 Adilitaray-jaŋay kulu ya zunubi no. Zunubi mo go no kaŋ si to da boro buuyaŋ gaa. 18 Iri ga bay kaŋ boro kulu kaŋ i hay Irikoy do si soobay ka zunubi te, amma Bora kaŋ hay Irikoy do g'a haggoy. Ilaala mo s'a di ka gaay. 19 Iri ga bay kaŋ iri ya Irikoy wane yaŋ no, ndunnya kulu mo goono ga goro Ilaala dabaro ra. 20 Iri ga bay mo kaŋ Irikoy Izo kaa, a n'iri no fahamay mo, hal iri ma Irikoy cimi-cimo bay. Iri goono ga goro mo Cimi-Cimo ra a Izo Yesu Almasihu ra. Nga no ga ti Irikoy cimi-cimo, fundi hal abada mo no. 21 Ize kayney, w'araŋ boŋ gaay toorey gaa.

2JN
1
1 Ay, Arkuso, ay go ga tiro wo hantum wayboro suubananta da nga izey se kaŋ yaŋ ay ga ba cimi
ra. Manti ay hinne no ga ba araŋ bo, amma ikulu kaŋ ga cimo bay mo, 2 cimo kaŋ goono ga goro iri
ra sabbay se, a ga goro iri banda mo hal abada. 3 Gomni nda suuji nda laakal kanay kaŋ yaŋ ga fun
Baaba Irikoy da Yesu Almasihu kaŋ ti Baaba Izo do ga bara iri banda, cimi nda baakasinay ra. 4 Ay
farhã gumo kaŋ ay na ni ize fooyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga dira cimo ra, danga mate kaŋ cine Baaba
n'iri lordi nd'a. 5 Sohõ mo ay ga ni ŋwaaray, waybora, manti sanda lordi taji no ay goono ga hantum
ni se bo, amma wo kaŋ go iri se za sintina no: iri ma ba care. 6 Woone mo no ga ti baakasina: iri ma
dira Irikoy lordey boŋ. Lordo wo mo, danga mate kaŋ cine araŋ maa za sintina, ga ti araŋ ma dira
baakasinay ra. 7 Zama halliko boobo say-say ndunnya ra, borey kaŋ yaŋ si seeda kaŋ Yesu
Almasihu kaa gaaham ra. Bora din dumi ya halliko no, Almasihu wane yanjekaari mo no. 8 Araŋ
ma haggoy d'araŋ boŋ hal araŋ ma si haŋ kaŋ araŋ te darandi, amma araŋ ma alhakku toonanta ta. 9
Boro kulu kaŋ siino ga goro Almasihu dondonandiyaŋo ra, amma a ga bisa ka koy jina, bora din
sinda Irikoy. Amma boro kaŋ goono ga goro dondonandiyaŋo ra, bora din gonda Baabo da Izo mo.
10 Boro kulu kaŋ kaa araŋ do kaŋ siino ga kande dondonandiyaŋo din, araŋ ma si ta a ma furo araŋ
windo ra, araŋ ma s'a to baani mo. 11 Zama boro kaŋ g'a to baani ga margu a goy laaley ra. 12 Ay
gonda hari boobo kaŋ ay ga ba ay ma hantum araŋ se. Ay si ba ay m'i hantum da tira nda dawa,
amma ay goono ga beeje* ay ma kaa araŋ do ka salaŋ me-da-me, zama iri farhã ma to. 13 Ni nya-
izo kaŋ ga ti wayboro suubananta izey go ga ni fo.

3JN
1
1 Ay, Arkuso, ay go ga tiro wo hantum ay baakwa Gayos se, kaŋ ay ga ba cimi ra. 2 Ay baakwa, ay goono ga adduwa te ni ma du albarka hay kulu ra, ni ma bara nda gaaham baani mo, mate kaŋ cine ni fundo goono ga goro baani ra. 3 Zama ay farhã gumo waato kaŋ nya-ize fooyaŋ kaa ka seeda no ni cimo boŋ, danga mate kaŋ cine ni goono ga cimi gana. 4 Hay kulu s'ay farhandi ka bisa woone: ay ma maa baaru kaŋ ay izey goono ga cimo gana. 5 Ay baakwa, ni ciya naanaykoy goy kulu ra kaŋ ni goono ga te nya-izey kaŋ ti yawey se. 6 I na ni baakasina seeda Almasihu marga jine. Ni ga hari hanno te da ni g'i gaakasinay da hindoonay mate kaŋ ga saba nda Irikoy beerandiyaŋo. 7 Zama Almasihu maa sabbay se no i go ga naaru. I mana gaakasinay kulu ta dumi cindey gaa. 8 Yaadin gaa, a ga hima iri mo, iri ma borey din dumi gaakasinay, zama iri ma ciya i goykasinyaŋ cimo se. 9 Ay na tira kayna hantum Almasihu marga se, amma Diyotrifas, kaŋ ga ba nga ma ciya i jine boro mana iri sanney ta. 10 Woodin sabbay se, d'ay kaa ay ga fongu nd'a goyey kaŋ a goono ga te, da sanni laaley kaŋ a goono g'iri mimanda nd'a. Woodin mo mana wasa a se, amma nga bumbo siino ga nya-izey kubayni. Borey mo kaŋ ga ba ngey m'i kubayni, a goono ga wangu i se k'i gaaray Almasihu marga ra. 11 Ay baakwa, ma si laala dondon, amma ma dondon haŋ kaŋ ga boori. Boro kaŋ goono ga goy hanno te ya Irikoy wane no. Boro kaŋ goono ga goy laalo te mana di Irikoy. 12 Boro kulu goono ga Dimitriyos seeda, cimo bumbo mo goono g'a seeda. Oho, iri mo goono g'a seeda, ni ga bay mo kaŋ iri seeda ya cimi no. 13 Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ba ay ma hantum ni se, amma ay si ba ay m'i hantum ni se da kalam da dawa. 14 Amma ay goono ga beeje ay ma di nin d'a tonton kayna, iri ga salaŋ mo me-da-me. 15 Laakal kanay ma bara ni banda. Ni corey goono ga ni fo. M'iri corey fo da ngey maayey.

JUD
1
1 Ay, Yahuda, ay ya Yesu Almasihu bannya nda Yakuba nya ize mo no. Ay go ga tiro wo hantum borey kaŋ Irikoy ce se, kaŋ yaŋ goono ga goro Baaba Irikoy baakasina ra, kaŋ yaŋ Irikoy go ga hallasi mo Yesu Almasihu se. 2 Suuji nda laakal kanay da baakasinay ma tonton araŋ gaa. 3 Ay baakoy, ay goono g'ay hina kulu te ka hantum araŋ se faaba boŋ kaŋ goono g'iri margu nda care, amma sohõ a tilas ay gaa ay ma hantum araŋ se k'araŋ yaamar araŋ ma anniya haw ka wongu te cimbeeri* fonda se, kaŋ Irikoy no hanantey se me fo. 4 Zama boro fooyaŋ mollo ka furo iri game ra, ngey kaŋ ciiti ka zeeriyaŋo go hantumante za gayyaŋ. Boroyaŋ no kaŋ ga wangu Irikoy, kaŋ yaŋ g'iri Irikoyo gomno bare mo ka te furkutaray kobay. I goono g'iri wane Koy follonka ze kaŋ ti iri Rabbi Yesu Almasihu. 5 Baa kaŋ araŋ jin ka hayey wo kulu bay, ay ga ba ay m'araŋ fongandi, kaŋ Rabbi na nga jama faaba ka kaa Misira laabo ra, amma woodin banda a na borey kaŋ mana cimandi halaci. 6 Malaykey* mo kaŋ mana goro ngey boŋ mayra ra, amma i fay da ngey goray nango, Irikoy n'i gaay zaari beero ciito se hal abada sisiriyaŋ ra kubay ra. 7 Wa fongu mo da Saduma* nda Gomorata* nda kwaarey kaŋ go i windanta. I na ngey boŋ no zina se ka ceeci mo ngey ma kani nda boroyaŋ kaŋ mana hima nd'a, danga mate kaŋ cine malaykey din te. Irikoy n'i ciiti nda hal abada danjo ciito k'i ciya deedandiyaŋ hari. 8 Yaadin cine mo no hindirikoy din goono ga ngey gaahamey ziibandi. I goono ga _Irikoy|_ mayra ciya yaamo ka beena beeraykoyey wow. 9 Amma Munkayla kaŋ ti malaykey jine bora, waato kaŋ a goono ga yanje nda Iblisi ka kakaw Musa gaahamo boŋ, a mana farrati ka kande wowi ciiti a boŋ. Amma a ne: «Rabbi ma deeni ni gaa!» 10 Amma borey din go ga hayey kaŋ yaŋ i si faham d'a wow. Haŋ kaŋ i ga bay mo doonay kaŋ boro zumbu nd'a boŋ, danga almanyaŋ kaŋ sinda laakal cine, hayey din do no i go ga halaci. 11 Kaari ngey! Zama i na Kaynu fonda gana, ka waasu ka ngey boŋ no Balaam* darayyaŋo se alhakku sabbay se, i halaci mo Kora murteyaŋo ra. 12 Borey din ya danga hari ra tondi tuganteyaŋ no araŋ baakasinay batuyaŋey ra. I si humburu mo waati kaŋ i ga ŋwa araŋ banda. Kurukoyaŋ no kaŋ ga ngey boŋ kuru, beene buruyaŋ no kaŋ sinda hari, kaŋ haw goono ga gaaray. Tuuriyaŋ no kaŋ sinda ize heemar waate, kaŋ yaŋ bu sorro hinka, kaŋ yaŋ i dagu mo. 13 I ga hima teeku bonday futoyaŋ kaŋ goono ga ngey boŋ haawi kufo bangandi. Handariyayzeyaŋ no kaŋ go boŋdaray ra. Irikoy na kubay bi tik kaŋ ga duumi soola ka jisi i se. 14 Annuhu mo kaŋ ga ti Adamu haama iyyanta na annabitaray te borey din boŋ ka ne: «Wa guna, Rabbi kaa da nga hanante zambar-zambarey, 15 zama a ma ciiti te borey kulu se ka borey kulu kaŋ wangu Irikoy zeeri mo ngey Irikoy wangay goyey kaŋ i te Irikoy wangay ra sabbay se, da sanni yaamey kulu kaŋ zunubikooney kaŋ yaŋ ti Irikoy wangey salaŋ a boŋ sabbay se.» 16 Borey din ga ti jancekoyaŋ da guutukoyaŋ. I goono ga ngey ibaay laaley gana, i meyey mo goono ga fooma sanniyaŋ ci. I goono ga me kaanay te zama ngey ma du riiba. 17 Amma araŋ, ay baakoy, wa fongu nda sanney kaŋ iri Rabbi Yesu Almasihu diyey jin ka ci. 18 Zama i ne araŋ se kaŋ alwaati bananta ra hahaarakoyaŋ ga kaa. I ga ngey ibaay laaley gana Irikoy wangay ra. 19 Borey din ga ti borey kaŋ yaŋ goono ga fay-fayyaŋ te, i goono ga ngey Adam-ize daa laala gana, i sinda Biya _Hanno|_ mo. 20 Amma araŋ, ay baakoy, wa araŋ boŋ cina araŋ cimbeeri hanna boŋ. Wa adduwa te Biya Hanno ra. 21 Wa araŋ boŋ gaay Irikoy baakasina ra, waati kaŋ araŋ goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu suujo batu ka koy fundi hal abada do. 22 Wa suuji cabe boro fooyaŋ kaŋ gonda sikkayaŋ se. 23 Afooyaŋ mo, araŋ m'i faaba k'i hamay ka kaa danjo ra. Afooyaŋ mo araŋ ma suuji kaŋ margu nda humburkumay cabe i se, araŋ ma wangu baa bankaaray kaŋ gaaham ziibandi. 24 Irikoy gonda dabari k'araŋ gaay hal araŋ ma si kati, ka kande araŋ ka kayandi nga darza jine, taali si, farhã beeri ra. 25 Nga, Irikoy follonka din, kaŋ ti iri Faabakwa iri Rabbi Yesu Almasihu do, darza nda beeray da koytaray da dabari ma bara a se, za zamaney kulu mana te hala ka kaa sohõ ka koy hal abada abadin. Amin!

REV
1
1 Yesu Almasihu bangandiyaŋ kaŋ Irikoy n'a no zama a m'a bangandi nga tamey se. Hayey neeya kaŋ yaŋ tilas ga haw ka te, kaŋ manti nda gayyaŋ. A donton mo nga malayka* meyo ra, a m'a cabe nga tamo Yohanna se. 2 Nga no ka seeda no Irikoy sanno nda Yesu Almasihu seeda boŋ, sanda haŋ kaŋ a di kulu. 3 Albarkante no boro kaŋ goono ga caw, da borey kaŋ yaŋ goono ga maa annabitaray sanney wo, kaŋ yaŋ goono ga haggoy da haŋ kaŋ i hantum a ra mo, zama alwaato maan. 4 Ay, Yohanna go ga Almasihu marga iyya kaŋ yaŋ go Aziya laabo ra fo. Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun a do, nga kaŋ go no sohõ, kaŋ go no za doŋ, kaŋ ga kaa mo. I ga fun biya iyya do mo kaŋ go a karga jine. 5 I ga fun Yesu Almasihu do mo, nga kaŋ ga ti seeda naanaykoy, boro jina kaŋ tun ka fun buukoy game ra, ndunnya koyey maykwa mo no. Nga kaŋ ga ba iri, kaŋ n'iri feeri iri zunubey gaa nga kuro ra, 6 kaŋ n'iri daŋ mo iri ma ciya koytaray, alfagayaŋ no nga Baabo Irikoy se, darza nda dabari ma bara a se hal abada abadin. Amin! 7 Guna, a go kaa da burey nga banda. Mo kulu ga di a, baa ngey kaŋ yaŋ n'a gooru mo. Ndunnya dumey kulu ga baray a sabbay se. Oho, Amin! 8 Ay no A nda Zed, yaadin no Rabbi Irikoy ci, nga kaŋ go no sohõ, a go no za doŋ, a ga kaa mo, Hina-Kulu-Koyo no. 9 Ay, Yohanna kaŋ ti araŋ nya-izo d'araŋ markasin gurzuga da koytara ra, da kookaro gaa kaŋ go Yesu ra, ay go gungo kaŋ se i ga ne Batmus ra, Irikoy sanno da Yesu seeda sabbay se. 10 Ay bara Biya ra Rabbi zaaro hane. Kal ay maa jinde beeri fo ay banda sanda hilli wane cine. 11 A ne: «Haŋ kaŋ ni ga di, m'a hantum tira ra. M'a samba Almasihu marga iyya din se: Afasos, da Samurna, da Birgamos, da Tiyatira, da Sardisu, da Filadelfiya, da Lawodisiya se.» 12 Kal ay zagu zama ya di bora kaŋ jinda goono ga salaŋ d'ay. Kaŋ ay zagu, ay di wura fitilla suntulu iyye. 13 Fitilla suntuley game ra mo, boro fo go no kaŋ ga hima Boro* Izo. A gonda kwaay kaŋ ga to a se kala ce taamey gaa, wura guddama mo go ga haw a ganda gaa. 14 Boŋo d'a boŋ hamno mo ga kwaaray sanda feeji hamni cine, sanda neezu* cine, a moy mo go danga danji beele cine. 15 A cey mo, sanda guuru-say kaŋ go ga ciray farme me ra. A jinda ga hima hari zuru boobo jinde. 16 Kambe ŋwaaro ra mo a gonda handariyayze iyye. A meyo ra mo takuba kaano goono ga fatta. A moyduma mo ga hima wayna alwaati kaŋ a goono ga kaari da nga gaabo. 17 Alwaato kaŋ ay di a, ay kaŋ a cey do sanda buuko. A na nga kambe ŋwaaro dak'ay boŋ ka ne ay se: «Ma si humburu! Ay no Sintina nda Bananta. 18 Ay no Fundikoono. Ay bu, guna mo ay gonda fundi hal abada abadin. Ay gonda buuyaŋ da Alaahara saaf'izey mo. 19 Yaadin gaa, haŋ kaŋ ni di, da haŋ kaŋ go no sohõ, da haŋ kaŋ ga aniya ka te hayey din banda, m'i hantum. 20 Handariyayze iyya din kaŋ ni di ay kambe ŋwaaro ra, da wura fitilla suntulu iyya din mo, i gundo neeya: Handariyayze iyya din ga ti Almasihu marga iyya diyey, fitilla suntulu iyya din mo ga ti Almasihu marga iyya.»
2
1 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Afasos ka ne: «Nga kaŋ goono ga handariyayze iyya din gaay nga kambe ŋwaaro ra, nga kaŋ goono ga dira wura fitilla suntulu iyya din game ra, sanno kaŋ a ci neeya: 2 Ay ga ni goyey bay, da ni taabo, da ni kookaro. Ay ga bay mo ni si hin ka suuru nda boro laaley. Borey kaŋ yaŋ ga ne ngey ya diyayaŋ no, amma manti yaadin no i go mo, ni n'i si, ni n'i gar mo tangarikomyaŋ. 3 Ni gonda kookari, ni hin suuru ay maa sabbay se, ni mana farga mo. 4 Amma ay gonda hay fo in da nin game ra: kaŋ ni na ni baakasinay sintina naŋ. 5 Ma fongu nango kaŋ ni fun ka kaŋ din, ma tuubi mo, ka goy sintiney te. Da manti yaadin no, kala ya kaa ni do ka ni fitilla suntulo ganandi nga nango ra, da day ni mana tuubi. 6 Amma woone no ni gonda: Ni ga konna Nikalawitey* goyey, haŋ kaŋ ay mo ga konna. 7 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro kaŋ te zaama, nga se no ay ga no a ma ŋwa fundi tuuro gaa, kaŋ go Irikoy Paradiso* ra.» 8 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Samurna ka ne: «Nga kaŋ ga ti Sintina nda Bananta, nga kaŋ bu ka ye ka funa koyne, sanno kaŋ a ci neeya: 9 Ay ga ni kankamo bay, da ni talkatara mo (amma ni ya arzakante no). Ay g'i wowi bay, ngey kaŋ yaŋ ga ne ngey ya Yahudanceyaŋ no, manti yaadin no i go mo, amma Saytan* jama no. 10 Ma si humburu taabi kaŋ ni ga ba ka haŋ. Guna Iblisi* goono ga soola nga m'araŋ ra boro fooyaŋ daŋ kasu, zama i m'araŋ si. Araŋ ga di kankami mo jirbi way. Ma ciya naanaykoy hala buuyaŋ, ay mo ga ni no fundi boŋtobay. 11 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro

kaŋ te zaama si di buuyaŋ hinkanta.» 12 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Birgamos ka
ne: «Nga kaŋ gonda takuba kaana, sanno kaŋ a ci neeya: 13 Ay bay naŋ kaŋ ni goono ga goro, naŋ
kaŋ Saytan* koytaray karga go. Ni go g'ay maa haggoy, ni man'ay cimi fonda ze mo, baa Antipas,
ay seeda naanaykoyo jirbey ra, nga kaŋ i wi araŋ game ra, nango kaŋ Saytan goono ga goro. 14
Amma ay gonda hay kayna yaŋ in da nin game ra: kaŋ ni gonda boro fooyaŋ noodin kaŋ yaŋ goono
ga Balaam* dondonandiyaŋo gana, nga kaŋ na Balak* dondonandi a ma hartayaŋ hari daŋ Israyla
izey jine, hal i ma haŋ kaŋ i sarga toorey se ŋwa ka zina te mo. 15 Yaadin mo no ni gonda boro
fooyaŋ kaŋ yaŋ goono ga Nikalawitey* dondonandiyaŋo gana. 16 Ma tuubi fa! Da manti yaadin, ay
ga kaa ni do da waasi, ya wongu nd'ey d'ay meyo takuba. 17 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ
kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro kaŋ te zaama, nga se no ay ga Manna* tuganta no,
ay g'a no tondi kwaaray mo. Tondi kwaara din boŋ, maa taji go hantumante, kaŋ boro kulu s'a bay,
kala nga kaŋ du a.» 18 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Tiyatira ka ne: «Irikoy Izo kaŋ a
moy go danga danji beele, a cey mo, sanda guuru-say ziirante, sanno kaŋ a ci neeya: 19 Ay ga ni
goyey bay, da ni baakasina, da ni cimbeero*, nda ni saajawyaŋo, da ni kookaro. Ay ga bay kaŋ ni
kokor banda goyey bisa sintina waney. 20 Amma ay gonda hay fo in da nin game ra: kaŋ ni naŋ
waybora din Yezabel, kaŋ ga ne nga ya annabi no, a m'ay tamey dondonandi, a m'i fafagu mo hal i
ma zina ka haŋ kaŋ i sarga toorey se ŋwa. 21 Ay n'a no alwaati mo hal a ma tuubi, amma a si ba nga
ma tuubi ka fay da nga zinayaŋo. 22 Guna, ay g'a catu dima fo boŋ, nga nda borey kaŋ yaŋ goono
ga zina nd'a care banda, _k'i daŋ mo|_ kankami beeri ra, d'i mana tuubi ka fay d'a goy yaamo. 23 Ay
g'a izey kar mo da buuyaŋ. Almasihu margey kulu ga bay mo kaŋ ay no ga _borey|_ miiley d'_i|_
biney guna. Koyne, ay g'araŋ boro kulu bana nga goyo boŋ. 24 Amma araŋ boro cindey kaŋ go
Tiyatira se no, kaŋ yaŋ sinda dondonandiyaŋo din, kaŋ hayey kaŋ se i ga ne ‹Saytan* hari guusey›,
araŋ s'i bay, ay ga woone ci: ay si jaraw fo mo dake araŋ boŋ koyne, 25 kala day haŋ kaŋ go araŋ se
din araŋ m'a gaay kal ay ma kaa. 26 Boro kaŋ te zaama, kaŋ n'ay goyey haggoy kala bananta, nga
no ay ga no dabari dumi cindey boŋ. 27 ‹A g'i dabari mo da guuru-bi goobu, sanda mate kaŋ i ga
botogo kusey bagu-bagu,› sanda mate kaŋ ay mo, ay du _dabari|_ ay Baaba do. 28 Ay g'a no mo
boyaŋ handariya mo. 29 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey
se.»

3

1 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Sardisu ka ne: «Nga kaŋ gonda Irikoy Biya iyye da
handariyayze iyya din, sanno kaŋ a ci neeya: Ay ga ni goyey bay. Ni gonda maa ni ya fundikooni
no, amma ni ya buuko no. 2 Ma batu! Ma hayey kaŋ cindi gaabandi, kaŋ yaŋ go buuyaŋ me, zama
yana ni goyey kulu gar timmante yaŋ no ay Irikoyo jine. 3 Ma fongu mo haŋ kaŋ ni du nda haŋ kaŋ
ni maa. Ni m'a gaay ka tuubi mo. Da ni mana batu binde, ay ga kaa sanda zay cine. Ni si bay mo
saaya kaŋ cine ay ga ni jirsi. 4 Amma ni gonda boro fooyaŋ Sardisu ra, kaŋ yaŋ mana ngey
bankaarayey ziibandi. Ngey no ga dira ay banda da bankaaray kwaaray, zama i to r'a. 5 Boro kaŋ te
zaama ga bankaaray yaadin da bankaaray kwaaray yaŋ. Ay s'a maa tuusu fundi tira ra hal abada. Ay
g'a maa seeda ay Baaba nda nga malaykey jine. 6 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya
goono ga ci Almasihu margey se.» 7 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Filadelfiya ka ne:
«Nga kaŋ ya Ihanna no, nga kaŋ ga ti Cimi-Cimo, nga kaŋ gonda Dawda saafo, nga kaŋ d'a feeri,
boro kulu si hin ka daabu, nga kaŋ d'a daabu mo, boro kulu si hin ka feeri, sanno kaŋ a ci neeya: 8
Ay ga ni goyey bay. Guna, ay na me feerante daŋ ni jine, kaŋ boro kulu si hin k'a daabu. Ni gonda
dabari kayna. Ni n'ay sanno haggoy, ni man'ay maa ze mo. 9 Guna, Saytan* jama ra boro fooyaŋ go
no, kaŋ yaŋ ga ne ngey ya Yahudanceyaŋ no, manti yaadin no i go mo, amma i ga tangari no. Guna,
ay g'i daŋ i ma kaa ka sombu ni jine, i ma bay kaŋ ay ba nin. 10 Za kaŋ ni n'ay sanno gaay da
himma, ay mo ga ni faaba zarraba alwaato gaa kaŋ go kaa ndunnya kulu boŋ, zama a ma ndunnya
gorokoy kulu si. 11 Ay go kaa da waasi. Ma haŋ kaŋ go ni se gaay hal a ma boori, zama boro kulu
ma si ni boŋtoba ta. 12 Boro kaŋ te zaama, ay g'a te bonjare, fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A si
fatta a ra mo hal abada. Ay g'ay Irikoyo maa hantum a boŋ, d'ay Irikoyo birno maa, kaŋ ti Urusalima
tajo kaŋ ga zumbu ka fun beena ra ay Irikoyo do, d'ay bumbo maa tajo mo. 13 Boro kaŋ gonda
hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se.» 14 Ma hantum Almasihu marga
diya se kaŋ go Lawodisiya ka ne: «Nga kaŋ ga ti Amin, Seeda naanaykoyo, cimi-cimo wano, Irikoy

takahari kulu Kaajo, sanno kaŋ a ci neeya: 15 Ay ga ni goyey bay. Ni si yay, ni si dungu mo. Doŋ day ni ma yay wala ni ma dungu! 16 Za kaŋ ni go kumay-kumay, ni si yay, ni si dungu mo, kal ay ma ni yeeri. 17 Ni go ga ne: ay ya arzakante no, ay te arzaka, ay sinda hay kulu muraadu! Ni si bay mo kaŋ ni ya alfukaaru no, bakaraw hari, talka, danaw, gaa-koonu! 18 Ay ga saaware ni gaa, ma wura day ay do kaŋ i hanse danji ra, zama ni ma ciya arzakante. Ma bankaaray kwaaray yaŋ day mo, hal ni ma ni boŋ bankaaray, zama ni haawi ma si bangay. Ma mo safari day mo ka tuusu ni moy gaa zama ni ma du ka di. 19 Borey kulu kaŋ ay ga ba, ay ga deeni i gaa k'i gooji. Yaadin gaa, ma anniya daŋ ka tuubi. 20 Guna, ay goono ga kay fu meyo gaa, ay goono ga kar-kar. Da boro fo maa ay jinda ka meyo fiti, kulu ay ga furo a do, ya ŋwa a banda, nga mo ma ŋwa ay banda. 21 Boro kaŋ te zaama, ay g'a gorandi ay banda ay karga boŋ, sanda mate kaŋ ay mo te zaama, ay goro mo ay Baaba banda a karga boŋ. 22 Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se.»

4

1 Hayey din banda ay guna, kal ay di me fitante fo beena ra. Jinda kaŋ ay jin ka maa, sanda hilli hẽeni wane cine, goono ga salaŋ ay se ka ne: «Ma kaaru ka kaa neewo, ya ni cabe hayey kaŋ yaŋ tilas i ga aniya ka te hayey din banda.» 2 Sahãadin ay bara Biya ra. Guna mo, karga fo go beena ra, boro fo mo goono ga goro karga din boŋ. 3 Bora kaŋ goono ga goro a boŋ alhaalo ga hima sanda yaspidi* tondi da sardiyus* tondi mo. Sajeera goono ga karga windi, a himando mo ga hima sanda emerod* tondi. 4 Karga waranka cindi taaci goono ga karga din windi. Kargey din boŋ mo arkusu waranka cindi taaci goono ga goro, kaŋ yaŋ gonda bankaaray kwaaray yaŋ ngey gaa. Wura koytaray fuulayaŋ go mo i boŋey gaa. 5 Karga ra mo, nyalawyaŋ da jindeyaŋ da kaatiyaŋ go ga fun. Danji fitilla iyye mo goono ga di karga jine, Irikoy Biya iyya nooya. 6 Karga jine mo ga hima sanda teeku kaŋ boro ga di hal a ganda, kaŋ ga hima kristal* tondi. Karga bindo ra da karga windanta mo, fundikooni taaci go no kaŋ to da moy jine nda banda. 7 Fundikooni sintina ga hima muusu beeri, fundikooni hinkanta ga hima handayze, fundikooni hinzanta gonda moyduma kaŋ ga hima boro wane, fundikooni taacanta mo ga hima zeeban kaŋ goono ga deesi. 8 Fundikooni taaca din, i afo kulu gonda fata iddu-iddu. I to da moy, taray da a ra. I sinda fulanzamyaŋ mo. Cin da zaari i goono ga ne: «Ihanna, Ihanna, Ihanna no Rabbi Irikoyo, Hina-Kulu-Koy, nga kaŋ go no za doŋ, kaŋ go no sohõ, kaŋ ga kaa mo.» 9 Fundikooney din ga darza nda beeray da saabuyaŋ no nga kaŋ goono ga goro karga boŋ, kaŋ goono ga funa hal abada abadin se. 10 Alwaati kulu kaŋ i ga woodin te no, arkusu waranka cindi taaca din ga ye ganda nga kaŋ goono ga goro karga boŋ jine ka sududu nga kaŋ goono ga funa hal abada abadin se. I ma ngey koytaray fuuley jisi karga jine ka ne: 11 Ya iri Rabbo d'iri Irikoyo, nin no to ni ma darza nda beeray da dabari ta. zama nin no ka hay kulu taka. Ni miila sabbay se no i go no, ni miila sabbay se mo no i taka.

5

1 Nga kaŋ go ga goro karga boŋ, a kambe ŋwaaro ra ay di tira kunkunante fo. Hantumyaŋ go a gaa a ra haray da taray. I n'a kawaatimandi nda kawaatimi iyye. 2 Ay di malayka gaabikooni fo mo goono ga fe da jinde beeri ka ne: «May no to a ma tira feeri, a m'a kawaatimey feeri mo?» 3 Boro kulu si no beena ra, wala ndunnya boŋ, wala ndunnya cire, kaŋ ga hin ka tira feeri, wala a m'a guna. 4 Ay hẽ gumo mo kaŋ i mana du boro kulu kaŋ ga to ka tira feeri, wala a m'a guna. 5 Kal arkusey ra boro fo ne ay se: «Ma si hẽ! Guna, muusu beero kaŋ fun Yahuda kunda ra, Dawda kaajo, nga no ka te zaama kaŋ a ga tira feeri, nga nd'a kawaatimi iyya.» 6 Karga nda fundikooni taaca din bindo ra, da arkusey game ra mo, ay di Feej'ize fo go ga kay, danga i n'a wi no. A gonda hilli iyye da mo iyye -- Irikoy Biya iyya nooya kaŋ yaŋ i g'i donton i ma koy ndunnya kulu ra. 7 A kaa ka tira ta nga kaŋ go ga goro karga boŋ din kambe ŋwaaro ra. 8 Alwaato kaŋ a na tira ta, fundikooni taaca din da arkusu waranka cindi taaca ye ganda Feej'izo jine. I afo kulu gonda moolo da wura cambuyaŋ kaŋ to da dugu. Hanantey adduwey nooya. 9 I go ga baytu taji te ka ne: «Nin no to ni ma tira sambu k'a kawaatimey feeri. Zama i na ni wi, koyne, ni na borey day Irikoy se da ni kuro, kundey kulu, da deene kulu, da jama kulu, da dumey kulu ra. 10 Ni n'i ciya koytaray da alfagayaŋ iri Irikoyo se. I ga koytaray ŋwa mo ndunnya boŋ.» 11 Ay guna koyne. Ay maa malayka boobo jindey kaŋ yaŋ go ga karga nda fundikooney din da arkusey din windi. I baayaŋo mo jama nda jama no, da zambar-zambarey. 12 Da jinde beeri no i goono ga ne: «Feej'izo kaŋ i wi din, nga no to a ma du dabari, da

arzaka, da laakal, da gaabi, nda beeray, da darza, da albarka!» 13 Koyne, takahari kulu kaŋ go beena ra, da ndunnya boŋ, da ndunnya cire, da teeko boŋ da haŋ kaŋ go i ra kulu, ay maa i goono ga ne: «Albarka, da beeray, da darza, da dabari ma bara hal abada abadin, nga kaŋ goono ga goro karga boŋ, da Feej'izo mo se!» 14 Fundikooni taaca din mo goono ga ne: «Amin!» Arkusey mo ye ganda ka sududu.

6

1 Ay go ga di mo, alwaato kaŋ Feej'izo na kawaatimi iyya din ra afo feeri. Kal ay maa fundikooni taaca din ra afo goono ga ce da jinde kaŋ ga hima sanda dunduyaŋ ka ne: «Kaa!» 2 Ay guna kal ay di bari kwaaray fo. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo gonda biraw. I n'a no koytaray fuula, a fatta mo da saaya ka te zaama. 3 Alwaato kaŋ a na kawaatimi hinkanta feeri, ay maa fundikooni hinkanta goono ga ne: «Kaa!» 4 Bari fo mo fatta, bari ciray no. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo, i naŋ a ma laakal kanay ta ndunnya gaa, hala borey ma care wi. I n'a no takuba bambata mo. 5 Alwaato kaŋ a na kawaatimi hinzanta feeri, ay maa fundikooni hinzanta goono ga ne: «Kaa!» Ay guna kal ay di bari bi fo. Bora kaŋ go ga goro a boŋ mo gonda tiŋay neesiji nga kamba ra. 6 Ay maa koyne sanda jinde fo fundikooni taaca din game ra kaŋ ne: «Alkama muudu fo, zaari fo goy banandi, sayir* muudu hinza, zaari fo goy banandi, ji nda duvan* mo, ma si i sara.» 7 Alwaato kaŋ a na kawaatimi taacanta feeri mo, ay maa fundikooni taacanta jinda kaŋ goono ga ne: «Kaa!» 8 Ay guna kal ay di bari boosa fo. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo, a maa ga ti Buuyaŋ, Alaahara mo go g'a banda gana. I n'i no dabari ndunnya kanandi taaci ra afo boŋ i m'a wi da takuba, da haray, da buuyaŋ, da ndunnya ganji hamey mo. 9 Alwaato kaŋ a na kawaatimi guwanta feeri, borey kaŋ yaŋ i wi Irikoy sanno da seeda kaŋ i te sabbay se, ay di i fundey go sargay* feema cire. 10 I kuuwa nda jinde beeri ka ne: «Ya Koy Beero hanna da Cimi-Cimo wano, waatifo no ni ga ciiti da ndunnya gorokoy k'iri kuro bana i boŋ?» 11 Kala i n'i boro fo kulu no kwaay kwaaray yaŋ ka ne i se i ma fulanzam kayna jina, hal i tamtaray hangasiney d'i nya-izey, kaŋ yaŋ i g'i wi sanda mate kaŋ i n'i wi din, i jama ma kubay. 12 Ay guna koyne, alwaato kaŋ a na kawaatimi iddanta feeri. Kala laabu zinjiyaŋ bambata te. Wayna mo bare ka ciya ibi sanda bufu zaara kaŋ i te da hamni. Hando kulu mo bare ka ciya sanda kuri. 13 Beene handariyayzey fun ka kaŋ ndunnya boŋ, sanda waati kaŋ haw bambata na jeejay* nya zinji k'a izey kaŋ mana nin dooru ganda. 14 Beene batama mo bara sanda tira kaŋ i g'a kunkuni. Tondi beeri kulu da gungu kulu mo fun ngey nangey ra. 15 Ndunnya bonkooney, da boro beerey, da wongu nyaŋey, da arzakantey, da gaabikooney, da bannyey da burciney kulu, i na ngey boŋ tugu guusey ra da tondi kuukey tondey game ra. 16 I goono ga ne tondi kuukey da tondey se: «Wa kaŋ iri boŋ, k'iri tugu nga kaŋ goono ga goro karga boŋ se da Feej'izo futa mo se. 17 Zama i futay zaari bambata kaa. May no ga hin ka kay mo?»

7

1 Woodin banda ay di malayka taaci goono ga kay ndunnya kuray taaca gaa. I goono ga ndunnya haw taaca gaay, zama haw fo kulu ma si faaru laabo wala teeko wala tuuri-nya kulu boŋ. 2 Ay di malayka fo mo goono ga tun wayna funay haray. A goono ga Irikoy fundikoono kawaatimo gaay. A kuuwa nda jinde beeri malayka taaca din se, ngey kaŋ yaŋ i daŋ i ma laabo nda teeko sara. 3 A ne: «Wa si laabo wala teeko wala tuuri nyaŋey sara, kala nda iri n'iri Irikoyo tamey kawaatimandi i sukutey gaa jina.» 4 Ay maa borey kaŋ yaŋ i n'i kawaatimandi lasaabuyaŋo mo. Boro zambar zangu da zambar waytaaci cindi taaci kawaatimanteyaŋ no, Israyla izey kundey kulu ra. 5 Yahuda kunda ra i na boro zambar way cindi hinka kawaatimandi. Ruben kunda ra, zambar way cindi hinka; Gad kunda ra, zambar way cindi hinka; 6 Aser kunda ra, zambar way cindi hinka; Naftali kunda ra, zambar way cindi hinka; Manasse kunda ra, zambar way cindi hinka; 7 Simeyon kunda ra, zambar way cindi hinka; Lawi kunda ra, zambar way cindi hinka; Isakar kunda ra, zambar way cindi hinka; 8 Zabluna kunda ra, zambar way cindi hinka; Yusufu kunda ra, zambar way cindi hinka; Benyamin kunda ra, i na boro zambar way cindi hinka kawaatimandi. 9 Hayey din banda, ay guna kal ay di marga bambata fo kaŋ boro kulu si hin k'a kabu, kaŋ yaŋ fun dumey kulu nda kundey kulu nda jama kulu nda deeney kulu ra. I goono ga kay karga nda Feej'izo jine. I gonda kwaay kwaaray yaŋ. Teenay kambeyaŋ mo go i kambe ra. 10 I kuuwa nda jinde beeri ka ne: «Faaba ya iri Irikoyo wane no, nga kaŋ goono ga goro karga boŋ, Feej'izo wane mo no.» 11 Malaykey kulu mo kaŋ yaŋ go ga karga windi, da arkusey, da fundikooni taaca din, ikulu ganda biri ngey moydumey boŋ karga jine

ka sududu Irikoy se. 12 I goono ga ne: «Amin! Albarka, da darza, da laakal, da saabuyaŋ, da beeray, da dabari, da gaabi ma bara iri Irikoyo se hal abada abadin. Amin!» 13 Kal arkusey ra boro fo na sanno sambu ka ne ay se: «Boro woone yaŋ kaŋ gonda kwaay kwaaray yaŋ, may yaŋ no? Man no i fun mo?» 14 Ay ne a se: «Ay jina bora, nin no ga bay.» A ne ay se: «Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ kaa ka fun kankami bambata din ra. I na ngey kwaayey nyuna k'i kwaarandi Feej'izo kuro ra mo. 15 Woodin sabbay se no, I go Irikoy karga jine. I goono ga may a se cin da zaari a fuwo kaŋ ra i ga sududu a se. Nga mo kaŋ goono ga goro karga boŋ ga nga kuuru fuwo daaru i boŋ. 16 I si ye ka maa haray, i si ye ka maa hari jaw, wayna mo si ye k'i kar wala dungay kulu dumi. 17 Zama Feej'izo kaŋ go karga bindo ra g'i kuru. A ga kond'ey hari-mo fundikooney do. Irikoy mo g'i mundey kulu tuusu ka kaa i moy gaa.»

8

1 Alwaato kaŋ a na kawaatimi iyyanta feeri, kal dangayyaŋ te beena ra kaŋ to guuru jare cine. 2 Ay di mo malayka iyya din kaŋ ga kay Irikoy jine. I n'i no hilli iyye kaŋ i ga kar. 3 Kala malayka fo mo kaa ka kay sargay feema do, a gonda wura cambu fo. I n'a no dugu boobo mo, zama a m'a dooru hanantey kulu adduwey banda wura sargay feema boŋ kaŋ go karga jine. 4 Dugo dullo da hanantey adduwey ziji ka koy care banda Irikoy jine, ka fun malayka din kamba ra. 5 Malayka mo na cambo sambu k'a toonandi nda sargay feema danjo, k'a catu ndunnya boŋ. A banda mo kala kaatiyaŋ, da jindeyaŋ, da nyalawyaŋ, da laabu zinjiyaŋ no ka te. 6 Malayka iyya din mo kaŋ gonda hilli iyya kaŋ i ga kar soola karyaŋ se. 7 Sintina wano kar. Kala gari, da danji da kuri go margante care banda, i n'i catu mo ndunnya boŋ. Ndunnya kanandi hinza ra afo ton. Tuuri nya kanandi hinza ra afo ton, subu tayo kulu mo ton. 8 Malayka hinkanta mo kar. Kal i na hay fo kaŋ ga hima tondi bambata kaŋ danji go ga ŋwa jindaw teeko ra. Teeko kanandi hinza ra afo bare ka te kuri. 9 Teeko ra takahari kaŋ yaŋ gonda fundi, i kanandi hinza ra afo bu. Hiyey ra mo kanandi hinza ra, kanandi fo halaci. 10 Malayka hinzanta mo kar. Kala handariyayze beeri fo fun beena ra ka kaŋ. A goono ga di sanda yulba danji cine. A fun ka kaŋ isa kanandi hinza ra afo boŋ, da hari-moy boŋ. 11 Handariyayzo din maa ga ti Absint*, _(danga fotti nooya)|_. Hari kanandi hinza ra afo bare ka fottu, boro boobo mo bu haro sabbay se, zama a ciya ifotto. 12 Malayka taacanta mo kar. Kal i na wayna kanandi hinza ra afo kar, da hando da handariyayzey mo, i kanandi hinza ra afo. Hal i kanandi hinza ra afo ma ciya kubay, zaaro mo, a kanandi hinza ra afo ma si kaari, cino mo yaadin. 13 Ay guna mo, ay maa mo zeeban fo goono ga deesi beene batama bindo ra. A goono ga ne nda jinde beeri: «Kaari, kaari, kaari! ndunnya gorokoy se, hilli cindey jindey sabbay se kaŋ malayka hinza din ga ba ka kar.»

9

1 Malayka guwanta mo kar. Ay di handariyayze fo mo kaŋ jin ka fun beene ka kaŋ ndunnya boŋ. I n'a no guusu kuuko kaŋ sinda me saaf'izo. 2 A na guuso din meyo feeri. Dullu mo ciciri ka fun guuso ra, sanda dudal bambata dullu cine, hala beene batama nda wayna te kubay guuso kaŋ sinda me dullo sabbay se. 3 Dullo ra mo doyaŋ fatta ka koy ndunnya boŋ. I n'i no dabari mo sanda mate kaŋ ndunnya daŋ gonda dabari. 4 I ci i se mo ka ne i ma si ndunnya subu, wala hay fo tayo kulu wala tuuri nya kulu sara. Kala day borey hinne kaŋ yaŋ sinda Irikoy kawaatimo ngey sukutey gaa. 5 I n'i daŋ i ma si borey din wi mo, amma i m'i gurzugandi handu gu. I gurzuga mo go sanda daŋ wane cine, waati kaŋ a na boro ton. 6 Jirbey din ra borey ga buuyaŋ ceeci, i si du a mo, mate kaŋ i n'a ceeci nd'a kulu. I ga ba buuyaŋ, buuyaŋ mo ga zuru i se. 7 Dowey din himandi mo ga hima bariyaŋ kaŋ i soola wongu se. I boŋey gaa mo, sanda koytaray fuulayaŋ kaŋ ga hima wura no ka bara. I moydumey mo danga borey moyduma no. 8 I gonda boŋ hamni mo sanda wayboro boŋ hamni. I hinjey mo sanda muusu beeri wane yaŋ no. 9 I gonda ganda gaa kosaray mo, sanda guuru-bi wane. I fatey yooja mo go sanda torkoyaŋ kosongu kaŋ bari boobo go ga candi ka zurandi ka koy wongu do. 10 I gonda dibbayaŋ kaŋ gonda naaji mo danga daŋ wane cine. I dibbey ra mo no i dabaro go kaŋ i ga borey maray d'a hala handu gu. 11 I gonda ngey bonkooni ngey boŋ, guuso kaŋ sinda me malayka nooya. Yahudance ciine ra a maa ga ti Abadon. Gareku sanno ra mo a gonda maa Abolyon, _kaŋ a feerijo ga ti Halaciko|_. 12 Balaaw sintina bisa, guna mo balaaw hinka go banda ga kaa. 13 Malayka iddanta mo kar. Ay maa jinde fo mo kaŋ fun wura sargay feema kaŋ go Irikoy jine din hilley do. 14 A goono ga ci malayka iddanta kaŋ gonda hilli se ka ne: «Malayka taaca din kaŋ yaŋ go hawante Ufratis isa beero me gaa, m'i feeri.» 15 Kal a na malayka taaca din feeri, kaŋ

yaŋ i soola saaya nda zaaro nda hando nda jiiro sabbay se, zama ndunnya borey kanandi hinza ra i ma kanandi fo wi. 16 Sooje bari-kari jama lasaabo mo, zambar way no hala sorro zambar way hala sorro hinka, _(danga million zangu hinka nooya)|_. Ay maa i lasaabuyaŋo mo. 17 Guna mo, mate kaŋ ay di bangayyaŋ ra, bariyey da borey kaŋ yaŋ go i boŋ neeya: I gonda ganda gaa kosaray kaŋ ga ciray sanda danji cine, kaŋ ga boogu, kaŋ ga say mo. Bariyey boŋey mo, sanda muusu beeri boŋ cine yaŋ no. I meyey ra mo danji da dullu da sufar* goono ga fatta. 18 Balaaw hinza din do no, danji, da dullu nda sufar kaŋ goono ga fun i meyey ra, i na borey kanandi hinza ra afo wi. 19 Zama bariyey dabaro go i meyey ra d'i dibbey ra. Zama i dibbey ga hima gondiyaŋ. I gonda boŋyaŋ. Ngey mo no i goono ga borey maray d'a. 20 Boro cindey mo, kaŋ yaŋ balaawey din mana wi, i mana tuubi ka fay nda ngey kambe goyey, hal i ma fay da follayey se sududuyaŋ, da toorey mo, wura waney, da nzarfu waney, da guuru-say waney, da tondi waney, da bundu waney, kaŋ yaŋ si hin ka di, i si maa, i si dira. 21 I mana tuubi mo ka fay nda ngey care wiyaŋ, wala ngey moodabal teeyaŋey, wala ngey zina teeyaŋey wala ngey zaytaray mo.

10

1 Ay di malayka gaabikooni fo mo kaŋ goono ga zumbu ka fun beena ra. A goono ga daabu nda buru nga gaa. Sajeera mo go a boŋo gaa, a moyduma ga hima wayno cine, a cey mo ga hima danji sariyaŋ. 2 A kamba ra mo a gonda tira kunkunante kayna fo kaŋ go feerante. A na nga kambe ŋwaari ca sinji teeko boŋ, kambe wow wano mo laabo boŋ. 3 A kuuwa nda jinde beeri sanda muusu beeri kaŋ goono ga dundu. Waato kaŋ a kuuwa mo, beena kaatiyaŋ iyya na ngey jinde tunandi. 4 Waato kaŋ kaatiyaŋ iyya din salaŋ, ay soola ay ma hantum. Kal ay maa jinde kaŋ fun beene ka ne: «Ma haŋ kaŋ kaatiyaŋ iyya din ci daabu, ma si n'i hantum bo.» 5 Malayka kaŋ ay di go ga kay teeko da laabo boŋ mo na nga kambe ŋwaaro sambu beene haray. 6 A ze nda nga kaŋ goono ga funa hal abada abadin, kaŋ na beene da haŋ kaŋ go a ra, da ganda nda haŋ kaŋ go a ra, da teeku nda haŋ kaŋ go a ra din taka. A ne: «Murayyaŋ si no koyne, 7 amma malayka iyyanta jinda jirbey ra, alwaato kaŋ a ga ba ka hillo kar, alwaato din no Irikoy gundo ga kubay, mate kaŋ a ci nga tamey kaŋ ga ti annabey* se.» 8 Jinda mo kaŋ ay maa kaŋ fun beena ra ye ka salaŋ ay se ka ne: «Koy ka tira kaŋ go feerante ta malayka kaŋ go ga kay teeko da laabo boŋ kamba ra.» 9 Kal ay koy malayka do ka ne a se a m'ay no tira kayna din. A ne ay se: «Di ka ŋwa. A ga naŋ ni gunda ma fottu, amma ni me ra a ga mansi sanda yu.» 10 Ay na tira kayna din ta malayka kamba ra mo k'a ŋwa. Ay me ra kay a ga mansi sanda yu. Alwaato kaŋ ay n'a ŋwa mo, ay gunda fottu. 11 I ne ay se: «Tilas kala ni ma ye ka annabitaray te jama boobo, da dumi boobo, da deene boobo da bonkooni boobo boŋ.»

11

1 I n'ay no kwaari sanda goobu cine ka ne: «Tun ka fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se nda sargay feema neesi, ka borey kaŋ yaŋ ga sududu a ra mo kabu. 2 Amma batama kaŋ go fuwo windanta, kala ma fay nd'a. Ma s'a neesi, zama i n'a no dumi cindey se. I ga birni hananta taamu ngey cey cire kala handu waytaaci cindi hinka. 3 Koyne, ay g'ay seeda hinka no dabari i ma annabitaray te jirbi zambar fo da zangu hinka nda waydu. I sinda kala bufu zaara bankaarayyaŋ.» 4 Ngey no ga ti zeytun* tuuri nya hinka da fitilla hinka kaŋ goono ga kay ndunnya Rabbo jine. 5 Da boro fo ga ba nga m'i maray mo, kala danji ma fun i meyey ra k'i ibarey ŋwa. Da boro fo ga ba nga m'i maray, tilas kal i m'a koy wi yaadin cine. 6 Borey din gonda dabari ka beene daabu hala hari ma si kaŋ ngey annabitaray jirbey ra. I gonda dabari haro boŋ mo k'a bare ka ciya kuri, ka ndunnya kar da balaaw dumi kulu, mate kaŋ i ga ba kulu. 7 Waati kaŋ i na ngey seeda ban mo, alman futo kaŋ ga fun guuso kaŋ sinda me ra ga wongu nd'ey. A ga te i boŋ zaama k'i wi mo. 8 I buukoy mo ga kani birni bambata fonda ra, birno kaŋ se i ga ne da misa Saduma* nda Misira, nango kaŋ borey n'i Rabbo kanji mo nooya. 9 Borey mo dumey ra, da kundey ra, da deeney ra, da dumi cindey ra, i g'i buukoy gomdo jirbi hinza nda jare. I mana naŋ mo i m'i buukoy daŋ saaray ra bo. 10 Koyne, borey kaŋ yaŋ goono ga goro ndunnya ra ga farhã i boŋ. I ga soobay ka maa kaani, i ga soobay ka nooyaŋ samba care se zama annabi hinka din na ndunnya gorokoy gurzugandi. 11 Jirbi hinza nda jara din banda no, Irikoy ye ka fundi daŋ i ra, i kay ngey cey gaa koyne. Humburkumay bambata mo na borey kaŋ yaŋ goono g'i guna di. 12 I maa jinde beeri kaŋ fun beena ra ka ne i se: «Wa kaaru ka kaa neewo!» I kaaru ka koy beena ra buro ra. I ibarey mo go g'i guna. 13 Saaya din ra mo laabu zinjiyaŋ bambata fo te. Birno farsimi way ra afo mo kaŋ. I na boro zambar iyye wi laabo zinjiyaŋo din ra.

Cindey mo humburu, hal i na Irikoy kaŋ go beene beerandi. 14 Balaaw hinkanta bisa, guna balaaw hinzanta goono ga kaa da waasi. 15 Malayka iyyanta mo kar. A banda mo jinde bambata yaŋ te beena ra kaŋ yaŋ ne: «Ndunnya koytara ciya iri Rabbo nda nga Almasihu wane, a ga may mo hal abada abadin.» 16 Arkusu waranka cindi taaca din kaŋ yaŋ goono ga goro Irikoy jine ngey kargey boŋ ganda biri ngey moydumey boŋ ka sududu Irikoy se 17 ka ne: «Ya Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo, iri goono ga saabu ni se, nin kaŋ go no sohõ, nin kaŋ go no za doŋ, zama ni na ni dabari bambata sambu ka may. 18 Ndunnya dumey mo te bine, ni futa mo kaa i gaa. Alwaato kaŋ i ga ciiti buukoy se mo to, da alwaato kaŋ i ga alhakko no ni bannyey kaŋ ti annabey, da hanantey da borey kaŋ yaŋ goono ga humburu ni maa se, ikayney nda ibeerey. Borey mo kaŋ yaŋ goono ga ndunnya halaci, i m'i halaci.» 19 Kal i na fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se kaŋ go beena ra feeri. A fuwo ra mo i di a alkawli sundurko. Nyalawyaŋ, da jindeyaŋ, da beene dunduyaŋ, da laabu zinjiyaŋ da gari bambata mo te.

12

1 I di alaama bambata fo beena ra: wayboro fo goono ga daabu nda wayna, hando mo go a cey cire. Koytaray fuula kaŋ gonda handariyayze way cindi hinka mo go a boŋo gaa. 2 A gonda gunde, a hẽ mo hay-zaŋay ra, a goono ga maa doori mo hayyaŋo sabbay se. 3 I ye ka di alaama fo mo beena ra. Guna mo, dodo-beeri* ciray bambata kaŋ gonda boŋ iyye da hilli way. Boŋey gaa mo koytaray fuula iyye go no. 4 A dibba mo goono ga beene handariyayzey kanandi hinza ra afo candi k'i catu ndunnya ra. Dodo-beero mo goono ga kay waybora kaŋ ga ba ka hay din jine, zama waati kaŋ a hay nga m'a izo ŋwa. 5 Waybora na ize alboro hay mo, nga kaŋ ga ndunnya dumey kulu may da guuru-bi goobu. Izo mo, i n'a hamay ka kond'a Irikoy do, hal a karga do. 6 Waybora binde zuru ka koy ganjo ra, naŋ kaŋ Irikoy jin ka nangu soola a se, hal i m'a jare jirbi zambar fo da zangu hinka nda waydu. 7 Wongu te beena ra mo. Munkayla nda nga malaykey goono ga tangam da dodo-beero. Dodo-beero mo da nga malaykey tangam d'ey. 8 I mana te zaama, i mana du mo ngey goray nango koyne beena ra. 9 I na dodo-beero bambata din catu ganda, gondi zeena nooya, nga kaŋ se i ga ne Iblisi da Saytan*, ndunnya kulu hallikwa. I n'a catu ndunnya ra. A malaykey mo, i n'i catu a banda. 10 Kal ay maa jinde bambata fo beena ra kaŋ ne: «Sohõ faaba nda dabari nd'iri Irikoyo koytara to. A Almasihu mayra mo to. Zama i n'iri nya-izey kalimakwa catu ganda, nga kaŋ g'i kalima cin da zaari iri Irikoyo jine. 11 I te zaama a boŋ mo Feej'izo kuro da ngey seeda sanno sabbay se. I mana ba ngey fundey mo hal i mana wangu ngey ma bu. 12 Woodin sabbay se no, araŋ ma farhã, ya beeney d'araŋ mo kaŋ yaŋ goono ga goro i ra. Amma kaari ndunnya nda teeko! Zama Iblisi zumbu araŋ do haray. A gonda futay beeri, zama a bay kaŋ alwaati kayna no cindi nga se.» 13 Saaya kaŋ dodo-beero di i na nga catu ndunnya ra, kal a na waybora gana, nga kaŋ na ize albora hay. 14 Amma i na waybora no zeeban bambata fata hinka, zama a ma tun ka deesi ka koy ganjo ra hala nga nango do, naŋ kaŋ i g'a jare, alwaati folloŋ da alwaati hinka da alwaati jare, k'a tugu gondo se. 15 Gondo mo na hari kaa nga meyo ra ka bambari sanda isa cine waybora banda, zama a ma naŋ hari-yaa ma konda waybora. 16 Amma laabo na waybora gaakasinay. A na nga meyo feeri ka isa kaŋ dodo-beero kaa nga meyo ra ka bambari din haŋ. 17 Kala dodo-beero futu waybora se gumo. A ye zama nga ma wongu nd'a banda boro cindey kaŋ yaŋ goono ga Irikoy lordey gana, kaŋ yaŋ goono ga Yesu seeda haggoy mo. 18 A ye ka kay mo teeko taaso boŋ.

13

1 Ay di alman laalo fo goono ga fun teeko ra kaŋ gonda hilli way da boŋ iyye. A hilley boŋ mo a gonda koytaray fuula way. A boŋey gaa mo a gonda Irikoy alaasiray maayaŋ. 2 Alman laala kaŋ ay di mo ga hima mari, a cey mo d'a ce camsey ga hima urs* waney, a meyo mo ga hima muusu beeri wano. Dodo-beero mo n'a no nga dabaro da nga karga da hin beeri. 3 Ay di a boŋ fo, danga i n'a kar buuyaŋ goobu, amma a buuyaŋ goobo biyo yay. Ndunnya kulu dambara nda alman laala din. 4 I sududu dodo-beero se, zama a na nga hino no alman laala se. I sududu alman laala se mo ka ne: «May no to alman laalo wo cine? May no ga hin a ma wongu nd'a?» 5 I n'a no me mo kaŋ ga hari bambata yaŋ da alaasiray sanniyaŋ salaŋ. I n'a no hin mo a ma nga goyo te hala handu waytaaci cindi hinka. 6 A na nga meyo fiti zama nga ma Irikoy kayna, k'a maa d'a nangora kayna, da borey kaŋ yaŋ goono ga goro beena ra mo. 7 I yadda a se mo a ma wongu nda hanantey, a ma te zaama nd'ey mo. I n'a no hin mo a ma kunda kulu, da jama kulu, da deene kulu da dumi kulu may. 8

Ndunnya gorokoy kulu mo ga sududu a se, sanda boro kulu kaŋ i man'a maa hantum Feej'izo fundi tira ra, nga kaŋ i wi za ndunnya sinjiyaŋo gaa. 9 Boro kulu kaŋ gonda hanga ma maa. 10 Boro kulu kaŋ i waadu tamtaray se, tamtaray ra no a ga koy. Boro kulu kaŋ ga wi nda takuba, tilas, takuba mo no i g'a wi nd'a. Noodin mo no hanantey suuro d'i cimbeero go. 11 Ay di alman fo mo goono ga fun ganda laabo ra. A gonda hilli hinka sanda feej'ize wane cine. A goono ga salaŋ mo sanda dodo-beero cine. 12 Alman sintina hino kulu no a goono ga goy d'a a jine. A goono ga ndunnya nda nga gorokoy kulu daŋ i ma sududu alman sintina se, nga kaŋ a buuyaŋ goobo biyo yay. 13 A goono ga alaama bambata yaŋ te, hal a ga naŋ danji ma fun beene ka kaa ndunnya boŋ borey jine. 14 A goono ga ndunnya gorokoy halli mo da alaamey kaŋ i n'a no a ma te alman laala jine, ka ne ndunnya gorokoy se i ma alman laala kaŋ takuba maray din kaŋ funa mo himandi fo te. 15 I n'a no dabari mo a ma fundi daŋ alman himando gaa zama alman himando ma salaŋ, hala mo a ma naŋ i ma borey kulu wi kaŋ si sududu alman himando se. 16 Koyne, a ga naŋ i ma no borey kulu se, ikayney da ibeerey, arzakantey da talkey, burciney da bannyey, i ma du seeda ngey kambe ŋwaarey gaa wala i sukutey gaa. 17 Boro kulu mo si hin ka day wala ka neera kala nga kaŋ gonda seeda din, sanda alman laala maa wala a maa lamba. 18 Neewo no laakal ga bara: boro kaŋ gonda fahamay ma alman laala lamba lasaabu, zama Adam-ize lamba no. A lamba mo neeya: zangu iddu nda waydu cindi iddu.

14

1 Ay guna kal ay di Feej'izo goono ga kay Sihiyona* tondo boŋ, a banda mo boro zambar zangu nda zambar waytaaci cindi taaci go kaŋ yaŋ gonda a maa d'a Baabo maa hantumante ngey sukutey gaa. 2 Ay maa jinde fo beena ra sanda hari zuru boobo kosongu cine no, sanda beene dunduyaŋ bambata kosongu cine. Jinda kaŋ ay maa go sanda moolo beeri wane, waati kaŋ mollo karkoy ga ngey mooley kar. 3 I goono ga baytu taji te karga jine, da fundikooni taaca din jine da arkusey jine mo. Boro si no kaŋ ga bayto din dondon kala ngey boro zambar zangu nda zambar waytaaci cindi taaca din kaŋ yaŋ Irikoy fansa ndunnya ra. 4 Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ mana ngey boŋ ziibandi wayborey do, zama arwasu ciray yaŋ no. Ngey no ga Feej'izo gana naŋ kulu kaŋ a ga koy. A na woodin yaŋ fansa borey ra i ma ciya boŋ-jina Irikoy da Feej'izo se. 5 I meyey ra mo i mana tangari gar bo, i sinda taali fo kulu. 6 Ay di malayka fo mo goono ga deesi beene batama bindo ra. A gonda Baaru Hanno, hal abada wane, kaŋ a ga fe ndunnya gorokoy se, dumi kulu, da kunda kulu, da deene kulu da jama kulu ra. 7 A goono ga ci nda jinde beeri ka ne: «Wa humburu Irikoy, k'a no darza, zama a ciito saaya to. Wa sududu a se, nga kaŋ na beene, da ganda, da teeko da hari-moy te.» 8 Kala malayka fo mo, ihinkanta n'a banda gana. A goono ga ne: «A kaŋ! Babila* beero kaŋ! nga kaŋ na ndunnya dumey kulu daŋ i ma haŋ futay duvaŋo* gaa, nga zina teeyaŋ wano.» 9 Kala malayka fo mo, ihinzanta n'i banda gana. A goono ga ci nda jinde beeri ka ne: «Boro kulu kaŋ sududu alman laala nda nga himando se, a n'a seeda ta mo nga sukuto wala a kamba gaa, 10 bora din koy ga Irikoy futay duvaŋo haŋ, wo kaŋ i dooru a dukuri gaasiya ra, i man'a gaabo zabu mo. I ga bora din gurzugandi nda danji da sufar* malayka hanney nda Feej'izo jine. 11 I gurzugay dullo mo ga ciciri ka ziji hal abada abadin. I sinda fulanzamay mo cin da zaari, ngey kaŋ yaŋ ga sududu alman laala nda nga himando se, da boro kulu kaŋ n'a maa seeda ta mo. 12 Hanantey suuro neeya: ngey kaŋ yaŋ ga Irikoy lordey da Yesu cimi fonda gana.» 13 Ay maa jinde fo koyne beena ra kaŋ ne: «Ma woone hantum: Albarkanteyaŋ no buukoy kaŋ yaŋ ga bu Rabbi ra za sohõ. Oho, Biya ci, hal i ma fulanzam ngey taabo gaa, zama i goyey go g'i gana.» 14 Ay guna kal ay di buru kwaaray fo. Buro din boŋ mo ay di boro fo goono ga goro kaŋ ga hima boro ize. A boŋo gaa mo a gonda wura koytaray fuula, candi kaŋ ga kaan go mo a kambe ra. 15 Kala malayka fo mo kaa ka fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A kuuwa nda jinde beeri nga kaŋ goono ga goro buro boŋ din gaa ka ne: «Ni cando salle ka heemar albarka wi, zama wiyaŋo alwaato to, zama ndunnya dum'izey nin.» 16 Nga kaŋ goono ga goro buro boŋ mo na nga cando daŋ ndunnya ra. I na ndunnya dum'izey wi mo. 17 Kala malayka fo mo kaa ka fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se kaŋ go beena ra. Nga mo gonda candi kaano. 18 Malayka fo mo kaa ka fun sargay feema do haray, kaŋ gonda dabari danji boŋ. Kal a na candi-kaano-koyo ce nda jinde beeri ka ne: «Ma ni candi kaana salle ka ndunnya reyzin* nya izey margu, zama i izey nin.» 19 Kala malayka na nga cando daŋ ndunnya ra. A na ndunnya reyzin izey kaŋ go ndunnya ra wi, k'i gusam reyzin kankamyaŋ nangu bambata ra, Irikoy futa wano. 20 I na

kankamyaŋ nango taamu-taamu mo birno banda. Kuri mo fun kankamyaŋ nango ra ka kaa hala bariyey kaasijey gaa, a salleyaŋ mo to hala kilometar zangu hinza.

15

1 Ay di alaama fo mo beena ra kaŋ ga beeri, dambara hari mo no: malayka iyye no kaŋ yaŋ gonda balaaw iyye, kaŋ yaŋ ga ti kokorantey, zama i ra no Irikoy futa kubay. 2 Ay di mo teeku kaŋ boro ga di hal a ganda, a go sanda i na nga nda danji kaasum care ra. Borey kaŋ yaŋ te zaama nda alman laala nda nga himando, da nga maa lamba, i goono ga kay teeko din boŋ. I gonda Irikoy mooley. 3 I goono ga Irikoy tamo Musa bayto da Feej'izo bayto mo te. I goono ga ne: «Ya nin Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo, ni goyey ya ibeeriyaŋ no, dambara hariyaŋ mo no. Ni fondey mo adilitaraykoyyaŋ no, cimi-cimi wane yaŋ mo no, ya nin dumey kulu Bonkoono. 4 Ya Rabbi, may no si humburu, a ma jaŋ ka ni maa beerandi mo? Ni hinne ga ti Hananyankoy, zama dumey kulu ga kaa ka sududu ni jine, zama ni goy adilitaraykoyyaŋ bangay.» 5 Woodin banda ay di i na fuwo, kaŋ ga ti seeda nangora wano, feeri beena ra. 6 Fuwo din ra mo malayka iyye kaŋ yaŋ gonda balaaw iyya din fatta ka kaa. I gonda lin* bankaaray kaŋ ga hanan kal i ga nyaale. I gandey gaa mo wura guddamayaŋ goono ga haw. 7 Kala fundikooni taaca din ra afo na malayka iyya din no wura sintili iyye, kaŋ to da futay, Irikoy kaŋ ga funa hal abada abadin wano. 8 Fuwo mo to da dullu Irikoy darza nd'a dabaro sabbay se. Boro kulu mo si hin ka furo fuwo ra kala nd'i na balaaw iyya, kaŋ ga ti malayka iyya din waney, ban.

16

1 Ay maa jinde beeri fo kaŋ fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A ne malayka iyya din se: «Wa koy ka Irikoy futa sintili iyya din dooru ndunnya boŋ.» 2 Sintina wano koy ka nga sintilo dooru ndunnya boŋ. Kal a ciya jombo laalo ka borey kaŋ yaŋ gonda alman laala seeda gurzugandi, ngey kaŋ ga sududu a himando se mo. 3 Ihinkanta mo na nga sintilo dooru teeko ra. A bare ka te kuri danga boro buuko wane. Fundikooney kulu bu mo, wo kaŋ yaŋ go teeko ra. 4 Ihinzanta mo na nga sintilo dooru isey boŋ da hari-moy boŋ. I bare ka te kuri mo. 5 Ay maa hari malayka kaŋ ne: «Adilitaraykoy no nin kaŋ go no sohõ, kaŋ go no mo za doŋ, nin Ihanna, zama ni na ciiti te yaadin. 6 Zama i na hanantey da annabey kuri mun, ni mo n'i no kuri i ma haŋ. Woodin ga hagu i se.» 7 Ay maa sargay feema mo ne: «Oho, ya Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo, ni ciitey ya cimi-cimi wane yaŋ no, adilitaraykoyyaŋ mo no.» 8 Itaacanta mo na nga sintilo dooru wayna boŋ. I yadda wayna se a ma borey kukure da danji. 9 Borey kukure dungay beero sabbay se. I na Irikoy maa kayna mo, nga kaŋ gonda dabari balaawey din boŋ. I mana tuubi mo k'a no darza. 10 Iguwanta mo na nga sintilo dooru alman laala karga boŋ, a koytara mo te kubay. Borey na ngey deeney nama mo gurzuga sabbay se. 11 I na beene Irikoyo kayna ngey gurzuga da ngey jombey se, i mana tuubi mo ka ngey goyey naŋ. 12 Iddanta mo na nga sintilo dooru isa beero kaŋ ti Ufratis boŋ. A haro mo koogu zama fondo ma te bonkooney kaŋ ga fun wayna funay haray se. 13 Ay di mo biya ziibo hinza sanda balancawyaŋ* cine. I fun dodo-beero* meyo ra, da alman laala meyo ra da tangari annabo meyo ra mo. 14 Zama follay biyayaŋ no, kaŋ yaŋ ga alaama goyyaŋ te. I ga fatta ka koy ndunnya kulu bonkooney do, zama i m'i margu ka koy wongo do, Irikoy Hina-Kulu-Koyo zaari beero wano. 15 (Guna, sanda zay cine no ay goono ga kaa. Albarkante no nga kaŋ goono ga batu, kaŋ goono ga haggoy da nga bankaarayey hal a ma si dira gaa-koonu, hala borey ma di a haawi mo.) 16 Biya ziibo hinza din n'i margu nango kaŋ se i ga ne Ar-Magedon Yahudance sanni ra. 17 Iyyanta mo na nga sintilo dooru beene batama ra. Kala jinde beeri fo fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se karga do ka ne: «A ban!» 18 Kala mo nyalawyaŋ da jindeyaŋ da beene kaatiyaŋ te. Laabu zinjiyaŋ bambata fo te kaŋ a dumi mana doona ka te za borey go ndunnya boŋ, zama laabu zinjiyaŋo beeri gumo. 19 Birni bambata mo fay ihinza, dumi cindey galley mo kaŋ. Irikoy fongu mo nda Babila* beero, zama nga m'a no nga futay dunga duvaŋo* gaasiya. 20 Gungey kulu zuru, tondi kuukey mo daray. 21 Gari beeri yaŋ mo fun beene ka kaŋ borey boŋ, i afo kulu tiŋa ga to sanda kilo waranza cindi gu cine. Borey mo na Irikoy kayna gari balaawo sabbay se, zama a balaawo ga beeri gumo.

17

1 Kala malayka iyya din kaŋ yaŋ gonda balaaw sintili iyya din, i ra afo kaa ka salaŋ d'ay ka ne: «Kaa neewo, ay ga ni cabe kaaruwa beero ciito, nga kaŋ goono ga goro hari booba boŋ. 2 Ndunnya bonkooney zina nd'a. Ndunnya boŋ gorokoy mo bugu nd'a zina teeyaŋo duvaŋo*.» 3 Kal a n'ay

sambu biya ra ka kond'ay saaji fo ra. Ay di wayboro fo mo goono ga goro alman fo boŋ. Almano gaahamo iciray coy! no. Irikoy alaasiray maayaŋ go a gaa hantumante nangu kulu. A gonda boŋ iyye nda hilli way. 4 Waybora goono ga daabu nda bankaaray moni da iciray mo. I n'a taalam da wura nda hiiri darzakoy yaŋ da luluyaŋ*. A gonda wura gaasiya nga kamba ra kaŋ to da kazaamataray fanta harey kaŋ yaŋ ga ziibi, a zina teeyaŋo waney no. 5 A sukuto gaa mo maa fo go no hantumante: GUNDU NO BABILA BAMBATA KAARUWEY DA NDUNNYA FANTA HAREY NYA NO. 6 Ay di mo waybora din bugu nda hanantey kuri, da Yesu seedey kuri. Alwaato kaŋ ay di a, ay dambara nda dambara beeri. 7 Kala malayka ne ay se: «Ifo se no ni dambara? Ay ga ci ni se waybora din gundo da alman laala kaŋ goono g'a jare kaŋ gonda boŋ iyye nda hilli way wano. 8 Almano din kaŋ ni di, a go no za doŋ, a si no mo sohõ, a ga ba ka fatta ka fun guuso kaŋ sinda me ra, ka koy halaciyaŋo do. Borey kaŋ yaŋ goono ga goro ndunnya boŋ mo, ngey kaŋ yaŋ i mana i maa hantum fundi tira ra za ndunnya sinjiyaŋ, i ga dambara alwaati kaŋ i ga di almano din, zama doŋ a go no, sohõ mo a si no, a go kaa mo.» 9 Neewo no laakal go kaŋ gonda fahamay: Boŋ iyya din ya tondi kuuku iyye no, wo kaŋ boŋ waybora goono ga goro, 10 bonkooni iyye mo no. I boro guwa kaŋ, i boro fo go no, a cindi mo i boro fo kaŋ mana kaa jina. Alwaati kaŋ a ga kaa, tilas alwaati kayna no a ga goro. 11 Alman laala kaŋ go no za doŋ, a si no mo sohõ, nga bumbo koy ahakkanta no kaŋ go iyya din ra. A ga koy halaciyaŋo do mo. 12 Hilli waya kaŋ ni di din, bonkooni way no kaŋ mana koytaray ŋwa jina, amma i ga du bonkooni hina, ngey nda alman laala care banda, guuru folloŋ wane. 13 Iwaya din mo, ikulu miila folloŋ no: i ga ngey dabaro da ngey hino no alman laala se. 14 Woodin yaŋ ga wongu nda Feej'izo. Feej'izo mo ga te zaama i boŋ, zama nga ga ti koyey kulu Koyo nda bonkooney kulu Bonkoono. Ngey mo kaŋ go a banda ya ceyanteyaŋ, da suubananteyaŋ da naanaykoyyaŋ no. 15 A ne ay se mo: «Hari booba din kaŋ ni di, naŋ kaŋ kaaruwa goono ga goro, jamayaŋ, da boroyaŋ, da dumiyaŋ da deene waani-waani yaŋ no. 16 Hilli waya din kaŋ ni di mo, da alman laala, i ga konna kaaruwa. I g'a halaci, i g'a kaa koonu, i g'a hamo ŋwa, _wo kaŋ cindi_, danji m'a ŋwa. 17 Zama Irikoy daŋ i biney ra i ma nga miila te ka te bine folloŋ. I ma ngey dabaro no alman laala se mo hala waati kaŋ Irikoy sanney ga kubay. 18 Waybora kaŋ ni di mo, birni bambata no kaŋ ga ndunnya bonkooney dabari.»

18

1 Woodin banda ay di malayka fo goono ga zumbu ka fun beena ra. A gonda hin beeri, a darza mo na ndunnya kubay nda kaari. 2 A kuuwa nda jinde beeri ka ne: «A kaŋ! Babila* beero kaŋ! A te ganjey kwaara da biya ziibo kulu hawyaŋ do, da curo kaŋ i ga fanta kulu kaŋ ga harram wane mo. 3 Zama dumey kulu haŋ futay duvaŋo* gaa, a zina teeyaŋ wano. Ndunnya bonkooney zina nd'a, ndunnya fatawc'izey mo te arzaka a jinay booro do.» 4 Ay maa jinde fo mo kaŋ fun beena ra ka ne: «Ya ay borey, wa fatta a ra, zama araŋ ma si margu nd'a zunubey. Araŋ ma si du baa mo a balaawey ra. 5 Zama a zunubey to kala beena gaa, Irikoy mo fongu nd'a goy laaley. 6 W'a bana sanda mate kaŋ a no, wa labu-care a se a goyey boŋ. Gaasiya kaŋ ra a diibi, w'a cine hinka diibi a se. 7 Misa kaŋ a na nga boŋ beerandi nd'a kulu, ka goray kaano te, yaadin mo no i m'a no gurzugay da seew. Zama a goono ga ne nga bina ra: ‹Ay goono ga goro wayboro bonkooni goray! Ay manti goboro mo, ay si di seew mo hal abada.› 8 Woodin se no zaari folloŋ ra no a balaawey ga kaa: buuyaŋ da seew da haray. I g'a ton mo da danji, saray! Zama Rabbi Irikoy kaŋ g'a ciiti ya gaabikooni no.» 9 Ndunnya bonkooney mo kaŋ yaŋ na zina nda goray kaano te d'a, i ga hẽ, i ga baray a sabbay se, waati kaŋ i g'a tonyaŋ dullo fonnay. 10 I goono ga kay nangu mooro a gurzuga humburkumay sabbay se ka ne: «Kaari! Kaari! Babila* birni beero, birni gaabikoono. Zama guuru folloŋ ra no ni ciito kaa.» 11 Ndunnya fatawc'izey mo goono ga hẽ ka seew a sabbay se, zama boro kulu si no kaŋ ga ngey fatawci jinayey day koyne. 12 Fatawci jinayey mo neeya: wura, da nzarfu, da tondi darzakoy yaŋ, da luluwey*, da lin* baano, da moni, da swa*, da _taafe|_ ciray, da bundu kulu kaŋ gonda haw kaano, da jinay kulu kaŋ i te da cebeeri hinje, da jinay kulu kaŋ i te da bundu darzante, da guuru-say waney, da guuru-bi waney da tondi kwaaray waney, 13 da cirinfi, da yaazi, da dugu, da waddi, da lubban*, da duvan, da ji, da hamni baano, da alkama, da hawyaŋ, da feejiyaŋ, da bariyaŋ, da torkoyaŋ, da bannyayaŋ, danga Adam-izey fundey nooya. 14 Albarka hari kaŋ ni fundo ga bini kulu daray ni se, ngey nda haŋ kaŋ ga ti taalam wane kulu, da nyaaleyaŋ hari kulu -- ikulu daray ni se. Borey si ye ka di ey koyne. 15 Hayey din fatawcikoy, kaŋ yaŋ du arzaka a do, ga kay

nangu mooro kwaara gurzuga humburkumay sabbay se. I ga hẽ ka seew 16 ka ne: «Kaari! Kaari! Birni beero kaŋ goono ga bangum da lin baano da moni da taafe ciray, kaŋ goono ga taalam da wura nda tondey kaŋ gonda darza, da lulu mo! Zama guuru folloŋ ra no arzaka boobo wo cine halaci.» 17 Hi funkoy kulu, da borey kaŋ yaŋ ga naaru nangu kulu teeko ra, da hi goy-teerey, da teeko goy-teerey kulu kay nangu mooro. 18 Waato kaŋ i di a tonyaŋ dullo, i kuuwa ka ne: «Birni woofo no ga hima nda birni beero wo?» 19 I na laabu gusam ngey boŋey boŋ. I goono ga kuuwa ka hẽ ka te seew. I goono ga ne: «Kaari! Kaari! Birni beero wo, naŋ kaŋ hikoyey kulu du ngey arzaka a arzaka riiba do! Zama guuru folloŋ ra no a halaci. 20 Ya nin beena, da hanantey, da diyey, da annabey, wa farhã a boŋ, zama Irikoy n'araŋ alhakkey kaa a gaa.» 21 Kala malayka gaabikooni fo na tondi sambu, sanda fufuyaŋ tondi bambata cine. A n'a jindaw teeko ra ka ne: «Da gaabi beeri yaadin cine no i ga Babila* birni beero jindaw nd'a. I si ye ka di a mo hal abada. 22 Moolo jinde, wala doonko, wala seese, wala hilli jinde, i si ye ka maa r'ey ni ra hal abada. I si ye ka kambe goy-teeri kulu dumi gar ni ra. Fufuyaŋ tondi yooje mo, i si ye ka maa r'a ni ra hal abada. 23 Fitilla kaaro mo si ye ka kaari ni ra hal abada. Arhiiji da wayhiiji jinde mo, i si ye ka maa r'ey ni ra hal abada. Zama ni fatawc'izey wo ndunnya boro beerey no, zama ndunnya dumey kulu, ni n'i halli nda ni moodabal teeyaŋo. 24 Babila ra mo, i na annabey da hanantey kuri gar, da borey kaŋ yaŋ i wi ndunnya ra.»
19
1 Woodin banda ay maa jinde beeri, sanda jama boobo no beena ra. I goono ga ne: «Alleluya! Faaba nda darza nda dabari si kal iri Irikoyo se! 2 Zama a ciitey ya cimi-cimi wane yaŋ no, adilitaraykoyyaŋ mo no. Zama a na ciiti te kaaruwa beero se, nga kaŋ na ndunnya sara nda nga zina. Irikoy na nga tamey fundey alhakko bana a gaa mo.» 3 I ye ka ci koyne ka ne: «Alleluya! A dullo mo ga ciciri beene hal abada abadin!» 4 Arkusu waranka cindi taaca da fundikooni taaca ye ganda ka sududu Irikoy se, nga kaŋ goono ga goro karga boŋ. I goono ga ne: «Amin! Alleluya!» 5 Kala jinde fo fun karga do ka ne: «Wa iri Irikoyo sifa, araŋ kaŋ ga ti a tamey kulu, araŋ borey kaŋ yaŋ ga humbur'a, ibeerey da ikayney.» 6 Ay ye ka maa jinde sanda jama boobo wane, sanda hari zuru boobo jinde, sanda dunduyaŋ jinde gaabikooni mo kaŋ ne: «Alleluya! Zama Rabbi iri Irikoyo, Hina-Kulu-Koyo goono ga may! 7 Iri ma farhã, iri bine ma kaan, iri m'a beerandi! Zama Feej'izo hiija kaa, a wayhiijo mo na nga boŋ soola.» 8 I n'a no a ma nga boŋ bangum da lin* baano hanno kaŋ ga nyalaw, (zama lin baana din ga ti hanantey goy adilantey). 9 A ne ay se: «Ma woone hantum: Albarkante no ngey kaŋ yaŋ i n'i ce i ma kaa Feej'izo hiija bato do.» A ne ay se koyne: «Woone yaŋ ya Irikoy cimi sanney no.» 10 Kal ay ye ganda a jine zama ya sududu a se. Amma a ne ay se: «Ma si ta ka woodin te! Zama ay wo ni tamtaray hangasin no, nin da ni nya-izey mo kaŋ yaŋ goono ga Yesu seeda gaay. Ma sududu Irikoy se. Zama Yesu seeda ya annabitaray biya no.» 11 Kal ay di beena feerante. Guna mo, bari kwaaray fo neeya, d'a kaarukwa kaŋ se i ga ne Naanaykoy da Cimikoy. Adilitaray ra no a ga ciiti, a ga wongu mo. 12 A moy ya danga beeleyaŋ no, koytaray fuula boobo mo go a boŋo gaa. A gonda maa hantumante kaŋ boro kulu s'a bay kala nga bumbo hinne. 13 A gonda kwaay fo mo nga gaa kaŋ i sufu kuri ra, a maa mo ga ti Irikoy Sanno. 14 Beene wongu jama kaŋ go beena ra n'a gana bari kwaarayyaŋ boŋ, i goono ga bankaaray da lin baano kwaaray wak! kaŋ ga hanan. 15 A meyo ra takuba kaano ga fatta zama a ma ndunnya dumey kar nd'a, a g'i may mo da guuru-bi goobu. A ga duvan* kankamyaŋ nango taamu mo, Irikoy Hina-Kulu-Koyo futay dunga wano nooya. 16 A kwaayo gaa d'a tanja gaa a gonda maa hantumante, kaŋ ga ne: BONKOONEY KULU BONKOONO DA KOYEY KULU KOYO 17 Ay di malayka fo mo goono ga kay wayna ra. A kuuwa nda jinde beeri ka ne curey kulu kaŋ ga deesi beene batama bindo ra se: «Wa kaa ka margu ka koy Irikoy batu beero ŋwaaro do! 18 Zama araŋ ma bonkooney ham ŋwa, da wongu nyaŋey, da gaabikooney, da bariyey, d'i kaarukoy, da borey kulu ham, burciney da tamey, ibeerey da ikayney.» 19 Ay di alman laala mo da ndunnya bonkooney d'i sooje jamayaŋ. I margu zama ngey ma wongu da nga kaŋ goono ga goro bariyo boŋ nda nga wongu jama mo. 20 I na alman laala da nga tangari annabo di, nga kaŋ na alaamey te a jine, kaŋ yaŋ do no a na borey kaŋ yaŋ na alman laala seeda ta da borey kaŋ yaŋ sombu a himando se mo halli. I n'i boro hinka jindaw da fundi danji* bango ra, kaŋ go ga di da sufar*. 21 I na boro cindey mo wi da bariyo kaarukwa takuba, sanda wo kaŋ goono ga fun a meyo ra nooya. Curey kulu kungu nd'i hamo mo.
20

1 Ay di malayka fo goono ga zumbu ka fun beena ra. A goono ga guuso kaŋ sinda me saaf'izo gaay, a gonda sisiri bambata nga kambe ra mo. 2 Kal a na dodo-beero* di, gondi zeena din, kaŋ ga ti Iblisi nda Saytan*. A n'a haw kala jiiri zambar fo. 3 A n'a jindaw guuso kaŋ sinda me ra ka guuso meyo daabu. A na kawaatimi daŋ meyo gaa dodo-beero se beene, zama a ma si ye ka ndunnya dumey halli koyne kala jiiri zambaro din ma kubay. Amma woodin banda, tilas kal i m'a feeri alwaati kayna. 4 Ay di kargayaŋ mo. Boroyaŋ mo goono ga goro i boŋ. I na ciiti daŋ i kambey ra. Ay di mo borey kaŋ yaŋ i n'i boŋey sode Yesu seeda sabbay se da Irikoy sanno sabbay se, da borey kaŋ yaŋ mana sududu alman laala wala a himando se mo. I mana a seeda ta ngey sukutey wala ngey kambey gaa mo. Borey din ye ka funa ka koytaray ŋwa Almasihu banda jiiri zambar fo. 5 Buuko cindey mana ye ka funa kala nda jiiri zambaro din ma kubay. Tunandiyaŋ fa din ga ti tunandiyaŋ sintina. 6 Albarkante da hanante no nga kaŋ gonda nga baa tunandiyaŋ sintina ra. Buuyaŋ hinkanta sinda dabari borey din boŋ, amma i ga goro Irikoy da Almasihu se alfagayaŋ. I ga may mo a banda jiiri zambar fo. 7 Waati kaŋ jiiri zambaro din kubay mo, i ga Saytan kaa nga kaso ra. 8 A ga fatta ka koy mo zama nga ma ndunnya dumey halli kaŋ yaŋ go ndunnya looko taaca kulu ra, kaŋ ga ti Gog da Magog, a m'i margu wongu se. I baayaŋo go sanda teeku me taasi. 9 I gana ka bisa ndunnya kulu ra ka jama hananta nango nda kwaara kaŋ i ga ba daŋ game. Danji mo fun beena ra k'i ŋwa. 10 Iblisi mo, kaŋ n'i halli, i n'a jindaw danji nda sufar* bango ra, naŋ kaŋ alman laala da tangari annabo go._ Noodin no|_ i ga gurzugay haŋ cin da zaari hal abada abadin. 11 Ay di karga kwaaray beeri mo da nga kaŋ go ga goro a boŋ. Beene nda ganda zuru a se, i mana du i se nangu mo. 12 Ay di buukoy, ibeerey da ikayney, goono ga kay a karga jine. I na tirayaŋ feeri, i na tira fo mo feeri, kaŋ ga ti fundi tira. I na buukoy ciiti da haŋ kaŋ go hantumante tirey ra, i goyey boŋ. 13 Teeku na buukoy kaŋ go nga ra no, buuyaŋ da Alaahara mo na buukoy kaŋ yaŋ go i ra no. I ciiti i se i goyey boŋ. 14 I na buuyaŋ da Alaahara jindaw mo danji bango ra. Buuyaŋ hinkanta nooya, kaŋ ga ti danji bango. 15 Koyne, boro kulu kaŋ i man'a maa gar hantumante fundi tira ra, i n'a koy jindaw danji bango ra.
21
1 Kal ay di beene taji da ganda taji, zama beene sintina nda ganda sintina bisa, teeko mo si no koyne. 2 Ay di birni hananta mo, kaŋ ti Urusalima* tajo. A go ga zumbu ka fun Irikoy do beena ra, soolante nda taalamyaŋ sanda wayhiiji nga kurnyo sabbay se. 3 Ay maa jinde beeri fo mo kaŋ fun karga do kaŋ ne: «Guna, Irikoy nangora go borey banda. A ga goro i banda, ngey mo ga ciya a jama. Irikoy bumbo ga goro i banda, a ga ciya mo i Irikoyo. 4 A ga mundi kulu tuusu i moy gaa, buuyaŋ mo si ye ka te koyne. I si ye ka te seew mo koyne noodin, wala hẽeni wala doori, zama hari sintinayey bisa.» 5 Nga mo kaŋ goono ga goro karga boŋ ne: «Guna, ay ga hay kulu tajandi no.» A ne mo: «Ma hantum, zama sanney din ya naanaykoyyaŋ no, cimi-cimi wane yaŋ mo no.» 6 A ne ay se koyne: «A te ka ban! Ay no A nda Zed, Sintina nda Bananta. Boro kaŋ jaw, ay g'a no fundi hari-mo gaa, nooyaŋ no. 7 Boro kaŋ te zaama ga hayey din tubu. Ya ciya a Irikoyo, nga mo ma ciya ay izo. 8 Amma borey kaŋ yaŋ ga humburu, da borey kaŋ yaŋ sinda cimbeeri, da ziibantey, da boro-wiyey, da zina-teerey, da moodabal-teekoy, da borey kaŋ yaŋ ga sududu tooru se, da tangarikomey kulu, i baa go danji nda sufar* bango ra, buuyaŋ hinkanta nooya.» 9 Kal malayka iyya din, kaŋ yaŋ na sintili iyya din gaay, kaŋ yaŋ ra balaaw iyya din bara, kokor banda waney, i ra afo kaa ka salaŋ ay se ka ne: «Kaa neewo. Ay ga ni cabe wayhiijo, Feej'izo wando.» 10 A n'ay sambu biya ra ka kond'ay tondi bambata kuuku fo boŋ kaŋ ga ku gumo. A n'ay cabe birni hananta, Urusalima nooya, kaŋ goono ga zumbu ka fun Irikoy do beena ra. 11 A gonda Irikoy darza, a kaaro mo ga hima tondi darzante, sanda yaspidi*, a ga hanan mo tisiyu danga kristal* cine. 12 Cinari bambata kaŋ ga ku g'a windi. A gonda me way cindi hinka. Me kulu gonda nga malayka, da maa hantumante meyey gaa, Israyla kunda way cindi hinka maayey nooya. 13 Wayna funay haray gonda me hinza, azawa kambe me hinza, dandi kambe me hinza, da wayna kaŋay haray me hinza. 14 Birni windo cinaro mo gonda daba way cindi hinka, i gaa mo maa way cindi hinka go no, Feej'izo diya way cindi hinka waney nooya. 15 Malayka kaŋ salaŋ ay se mo gonda wura goobu zama nga ma birno neesi se, d'a meyey, d'a windo. 16 Birno mo kambu-taaci-koy no, kaŋ ikulu ga saba, a salleyaŋo ga saba nd'a hayyaŋo. A na birno neesi nda goobo din mo, a to kilometar zambar hinka nda zangu hinka. A salleyaŋo, d'a hayyaŋo, d'a kuuyaŋo, ikulu afolloŋ no. 17 A na windi cinaro mo neesi. A beene kuuyaŋo to kambe kar zangu nda waytaaci cindi taaci, boro kambe karyaŋ boŋ, kaŋ ga saba nda mate kaŋ malayka n'a

neesi. 18 Windi cinaro yaspidi* no, birno mo wura hanno no kaŋ ga hima diji hanno. 19 A na birno cinaro dabey taalam da tondi darzante dumi kulu. Daba sintina yaspidi* tondi no, ihinkanta safir* tondi no, ihinzanta kalsedoni* tondi no, itaacanta emerod* tondi no, 20 iguwanta sardoniks* tondi no, iddanta sardiyus* tondi no, iyyanta krisolit* tondi no, ahakkanta beril* tondi no, yagganta topaz* tondi no, iwayanta krisopras* tondi no, iway cindi fa yasint* tondi no, iway cindi hinkanta mo ametist* tondi no. 21 Birni me way cindi hinka mo lulu* way cindi hinka no, meyey ra afo kulu lulu folloŋ no. Birno fondo _beero|_ mo wura hanno no, danga diji kaŋ ga hanan tisiyu. 22 Koyne, ay mana di fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se birno din ra, zama Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo, da Feej'izo, ngey no ga ti a sududuyaŋo do. 23 Birno mo si laami wayno wala handu, hal i ma kaari a ra, zama Irikoy darza g'a kaarandi, Feej'izo mo a fitilla no. 24 Ndunnya dumey mo ga soobay ka bar-bare a kaaro ra. Ndunnya bonkooney mo ga kande ngey darza a ra. 25 I si kwaara meyey mo daabu zaari hal abada (zama cin si no noodin). 26 I ga kande ndunnya dumey darza nd'i beeray mo a ra. 27 Hari ziibo kaŋ si hanan kulu mo si furo hal abada, wala boro kaŋ ga fanta hari goy te, wala boro kaŋ ga tangari. Kala day borey kaŋ yaŋ i hantum Feej'izo fundi tira ra hinne no ga furo.
22
1 A na isa kaŋ gonda fundi haro cabe ay se kaŋ ga nyalaw sanda kristal* cine. A goono ga fun Irikoy da Feej'izo karga ra. 2 A goono ga dandi _birno|_ fondo _beero|_ bindo ra. Isa kambu hinka gaa, fundi tuuri go no kaŋ ga ize dumi way cindi hinka hay. Handu kulu a ga nga izey hay. Tuuro kobtey mo ga te ndunnya dumey baano se. 3 Laaliyaŋ kulu si no koyne. Irikoy nda Feej'izo karga ga goro a ra, a tamey mo ga may a se. I ga di a moyduma, 4 a maa mo ga bara i sukutey gaa. 5 Cin si te noodin koyne, i sinda fitilla kaari wala wayno kaari mo laami, zama Rabbi Irikoy g'i no kaari. I ga may mo ka koy hal abada abadin. 6 A ne ay se: «Sanney din ya naanaykoyyaŋ no, cimi-cimi wane yaŋ mo no. Rabbi mo, annabey biyey Irikoyo na nga malayka donton a ma bangandi nga tamey se haŋ kaŋ tilas ga haw ka te, kaŋ manti nda gayyaŋ. 7 Guna mo, ay goono ga kaa da waasi! Albarkante no boro kaŋ ga haggoy da annabitaray sanney din kaŋ go tira wo ra.» 8 Ay mo, Yohanna, ay no ka maa, ay no ka di hayey din. Saaya kaŋ ay maa, ay di mo, ay ye ganda zama ya sududu malayka jine, nga kaŋ na hayey din bangandi ay se. 9 Amma a ne ay se: «Ma si ta ka woodin te! Ay wo ni tamtaray hangasin no, da ni nya-izey kaŋ ti annabey, da borey kaŋ yaŋ goono ga tira woone sanney gana mo. Ma sududu Irikoy se!» 10 A ne ay se koyne: «Ma si tira wo annabitaray sanney din daabu nda kawaatimi, zama alwaato maan. 11 Boro kaŋ goono ga adilitaray-jaŋay te, naŋ a ma nga adilitaray-jaŋa te hala hõ. Boro kaŋ ga ziibi mo, a ma tonton ka ziibi. Boro kaŋ ciya adilante mo, a ma soobay ka adilitaray te. Boro kaŋ ciya hanante, a ma hanan ka tonton. 12 Guna, ay goono ga kaa da waasi. Ay alhakko go ay banda mo, kaŋ ay ga boro kulu bana nga goyo boŋ. 13 Ay no A nda Zed, Ijina da Kokor Banda, Sintina nda Bananta. 14 Albarkanteyaŋ no borey kaŋ yaŋ ga ngey bankaarayey nyuna, zama ngey ma du fondo ka kaa fundi tuuro do, i ma furo birni meyey ra mo. 15 Taray haray mo hansiyaŋ go no, da moodabal-teekoy, da zina-teerey, da boro-wiyey, da borey kaŋ yaŋ ga sududu tooru se, da boro kulu kaŋ ga ba tangari, k'a te mo. 16 Ay Yesu, ay n'ay malayka donton zama a ma hayey din seeda araŋ se Almasihu margey ra. Ay no Dawda kaajo d'a banda mo, mo boyaŋ handariya mo kaŋ ga kaari.» 17 Biya nda wayhiijo ga ne: «Kaa!» Boro kaŋ go ga maa mo ma ne: «Kaa!» Boro kaŋ jaw mo ma kaa. Boro kaŋ ga ba, a ma kaa ka ta fundi hari, nooyante no. 18 Ay goono ga seeda boro kulu se kaŋ goono ga maa tira woone annabitaray sanney ka ne: boro kulu kaŋ ga tonton i gaa, Irikoy ga balaawey tonton a se kaŋ yaŋ go hantumante tira woone ra. 19 Koyne, boro kulu kaŋ ga annabitaray tira woone sanney ra hay fo zabu, Irikoy g'a baa kaa fundi tuuro gaa, da birni hananta ra, kaŋ yaŋ go hantumante tira woone ra. 20 Nga kaŋ ga hayey din seeda ne: «Oho, ay goono ga kaa da waasi!» Amin! Ya Rabbi Yesu, ma kaa! 21 Rabbi Yesu gomno ma bara hanantey kulu banda. Amin!